סִימָן א יַחְקוֹר בְּהָא דקי"ל רוֹב מְצוּיִן אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻחְזָקִין הֵן וּמַהַאי טַעְמָא מַכְשְׁרִינַן בְּמָצָא גִּדִּי שָׁחוּט הַאֵיךְ הַדִּין בְּנִגְנְבוּ גִּדָּיָיו וּמְצָאָן שְׁחוּטִין, וְגַם יְבָאֵר בבעה"ב שֶׁמָּצָא בְּהֶמְתּוֹ בְּבֵיתוֹ שְׁחוּטָה בְּלֹא רְשׁוּתוֹ אִי מֻוָתֶּרֶת אוֹ לֹא: במס' חֻלִּין (דַּף י"ב) הָרֵי שֶׁאָבְדוּ לוֹ גְּדָיָיו וְתַרְנְגוֹלָיו וְהָלַךְ וּמְצָאָן שְׁחוּטִין כו' ר' חֲנִינָא בְּנוֹ שֶׁל ר' יוֹסֵי הַגְּלִילִי מַתִּיר, וְכָתְבוּ הַתּוֹסָ' בד"ה הָרֵי שֶׁאָבְדוּ דה"ה נִגְנְבָה דְּחָשׁוּד עַל הַגְּנֵיבָה אֵינוֹ חָשׁוּד עַל הַשְּׁחִיטָה, וּבְתוֹסֶפְתָּא קָתָנֵי לָהּ בְּהֶדְיָא נִגְנְבָה לוֹ תַּרְנְגוֹלֶת וּמָצָא שָׁחוּט דְּכָשֵׁר.

וְכֵן כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' במס' ב"מ (דַּף כ"ד) וְכֵן כָּתַב הָרֹא"ש בְּחֻלִּין שָׁם וְהָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק רְבִיעִי מה' שְׁחִיטָה הֲלָכָה ח' כָּתַב אָבְדוּ לוֹ גְּדִי אוֹ תַּרְנְגוֹל וּמְצָאוֹ שָׁחוּט בַּבַּיִת כָּשֵׁר, וּמִדְּבָרָיו הָרֵי מַשְׁמַע לְהֶדְיָ' דִּבְנִגְנְבוּ ס"ל דַּאֲסוּרָה מִדְּהִשְׁמִיט לְדִבְרֵי הַתּוֹסֶפְתָּא וְלֹא כָּתַב רְבוּתָא יוֹתֵר.

וְהִנֵּה לִכְאוֹרָה עפ"י הַסְּבָרָא הַחִיצוֹנָה צ"ע דַּעְתּוֹ גַּם בְּלֹא דִּבְרֵי הַתּוֹסֶפְתָּא דְּמֵאֵיזֶה טַעַם תהי' אֲסוּרָה. וַהֲרֵי זֶהוּ כְּלָל גָּדוֹל בְּכָל הַתּוֹרָה דְּחָשׁוּד עַל אִיסּוּר אֶחָד אֵינוֹ חָשׁוּד עַל שְׁאָרֵי אִיסּוּרִים וּפְשִׁיטָא דה"ה שְׁחִיטָה וּכְמוֹ שֶׁפָּסַק הָרַמְבַּ"ם בפי"א מה' עֵדוּת הֲלָכָה ז וְז"ל שָׁם, עֵד אֶחָד נֶאֱמָן בְּאִיסּוּרִים אע"פ שֶׁהוּא פָּסוּל לִשְׁאָרֵי עֵידוּת שֶׁהֲרֵי רָשָׁע בַּעֲבֵירָה שֶׁשָּׁחַט שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה וְנֶאֱמָן לוֹמַר כַּהֲלָכָה שָׁחַטְתִּי, וכ"כ בְּפֶרֶק רְבִיעִי מה' שְׁחִיטָה הֲלָכָה ט"ו דְּהַפְסוּל לְעֵדוּת בַּעֲבֵירָה מִן הָעֲבֵירוֹת הֲרֵי זֶה שׁוֹחֵט בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ, וא"כ אַמַּאי נֶאֱסוֹר בְּנִגְנְבָה, וְלִכְאוֹרָה הי' נ"ל בְּדַעְתּוֹ דְּאָזַל לְשִׁיטָתוֹ דְּמְחַלֵּק בֵּין חָשׁוּד לְמוּמָר דְּבְמוּמָר לִשְׁאָרֵי עֲבֵירוֹת הָא ס"ל לְהָרַמְבַּ"ם דְּצָרִיךְ בְּדִיקַת סַכִּין מִקּוֹדֶם כְּמוֹ בְּמוּמָר לֶאֱכֹל נְבֵילוֹת לְתֵיאָבוֹן וְאִם לֹא בָּדְקוּ לוֹ סַכִּין ס"ל דְּגַם בְּדִיעֲבַד אָסוּר ומש"ה בְּנִגְנְבָה ס"ל לֶאֱסוֹר דַּהֲרֵי אֵין מָקוֹם לְהַתִּיר רַק בְּמָקוֹם דְּרוֹב גַּנָּבֵי יִשְׂרָאֵל וּבְנֹדַאי דְּמִסְתָּמָא אֵין לָנוּ לְתְלוֹת הַגְּנֵיבָה בא' שֶׁגָּנַב בְּאַקְרַאי וּבְנֹדַאי מִסְתָּמָא גְּנָבוּהָ הַגּוֹנְבִים בְּקַבִּיעוּת וס"ל דְּהֵם בִּכְלַל מוּמָר לְאִיסּוּר גְּנֵיבָה ומש"ה אָסוּרָה לְשִׁיטָתוֹ (וְעַיֵּ' בסי' ב' בַּשַּׁ"דְּ ס"ק י"ח ובט"ז שָׁם).

אָמְנָם הָרֵי בַּתּוֹסֶפְתָּא מְבֹאָר לְהֶדְיָא דְּגַם נִגְנְבוּ כָּשֵׁר וּבְנֹדַאי קָשֶׁה מַדּוּעַ דְּחַאָה הָרַמְבַּ"ם מֵהֲלָכָה, וְאִם נֹאמַר כמש"כ מִשּׁוּם דְּתָלִינַן הַגְּנֵיבָה בְּמוּמָר לִגְנֵיבָה א"כ הָרֵי עוֹד תּוֹסִיף הַקֻּוּשְׁיָ' עַל הָרַמְבַּ"ם גַּם עַל דִּינוֹ הַשֵּׁנִי דְּמַצְרִיךְ בְּמוּמָר לא' מִשְּׁאָרֵי עֲבֵירוֹת בְּדִיקַת סַכִּין דלפ"ז הָא מֻכְרָח מֵהַתּוֹסֶפְתָּא דַּאֲפִילּוּ בְּמוּמָר לִגְנֵיבָה א"צ בְּדִיקַת סַכִּין ובע"כ הַהֶכְרֵחַ לוֹמַר בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּלָא מִקְּרֵי מוּמָר רַק אִם הוּא פּוֹרֵק עוֹל שֶׁל הָאִיסּוּר לְגַמְרֵי מֵעָלָיו אֲבָל גַּב סְתָם אֵינוֹ בִּכְלַל מוּמָר דא"צ בְּדִיקַת סַכִּין.

וְהָא דְּלָא פָּסַק הָרַמְבַּ"ם כְּהַתּוֹסֶפְתָּא הַנִּרְאֶה לוֹמַר טַעַם אַחֵר בָּזֶה: [ב] וַאֲשֶׁר נִרְאֶה לוֹמַר בְּדַעְתּוֹ ז"ל דס"ל דַּהֲרֵי עִיקַּר הַסְּבָרָא דקי"ל. רוֹב מְצוּיִן אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻחְזָקִין הֵם וְגַם מַחְזִקִינַן לֵיהּ דִּבְנֹדַאי בָּדַק הַסַּכִּין וּשְׁחָטָהּ בְּהֶכְשֵׁר וְכַהֲלָכָה הֲרֵי עִיקַּר יְסוֹדוֹ מִשּׁוּם חֶזְקַת כַּשְׁרוּת דְּכָל יִשְׂרָאֵל הֵם בְּחֶזְקַת כְּשֵׁרִים ומש"ה בְּכָל מַעֲשֶׂה כֵּיוָן שֶׁיּוֹדְעִים אֲנַחְנוּ שֶׁיִּשְׂרָאֵל עָשָׂאָהּ וּכְגוֹן בְּעִיר שֶׁרֻבָּהּ יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָנוּ לוֹמַר דִּבְנֹדַאי נַעֲשָׂה כַּדִּין וְכַהֲלָכָה ומש"ה בְּמָצָא בְּהֶמָה שְׁחוּטָה אָמְרִינַן דְּאִם לֹא הָיָה מֻמְחֶה לֹא הי' שׁוֹחֵט מִשּׁוּם דהי' חוֹשֵׁשׁ לְאִיסּוּר נְבֵלָה וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ (בְּסִימָן) דְּזֶהוּ דַּעְתּוֹ שֶׁל הָרַמְבַּ"ם בְּהַהִ כְּלָלָא דְּרוֹב מְצוּיִם אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻמְחִים הֵם יעו"ש.

וס"ל לְהָרַמְבַּ"ם דְּלָא אָמְרִינַן סְבָרָא זוֹ רַק הֵיכָא דְּנוּכַל לוֹמַר דְּזֶה הַמַּעֲשֶׂה עַצְמָהּ שֶׁאָנוּ דָּנִין עָלָיו הָיָה הַכֹּל עפ"י דִּין תּוֹרָה בְּלִי שׁוּם אִיסּוּר, אֲבָל הֵיכָא דְּבְמַעֲשֶׂה זוֹ שֶׁל אוֹתָהּ הַשְּׁחִיטָה עַצְמָהּ עָבַר עֲבֵירָה וְעָשָׂה שֶׁלֹּא כַּדִּין בְּזֶה שֶׁשָּׁחַט אוֹתָהּ שׁוּב אֵין לָנוּ הוֹכָחָה גְּמוּרָה דְּהַשְּׁחִיטָה הי' כַּדִּין וּכְהִלְכוֹת שְׁחִיטָה, וְהָא דקיי"ל דְּחָשׁוּד עַל אִיסּוּר א' נֶאֱמָן עַל שְׁאָרֵי אִיסּוּרִים זֶהוּ בְּמַעֲשֶׂה אַחֶרֶת וּכְגוֹן מִי שֶׁחָשׁוּד עַל הַגְּנֵיבָה וְשָׁחַט בְּהֵמָה שֶׁל עַצְמוֹ דְּהַשְּׁחִיטָה הִיא בְּהֶיתֵּר שַׁפִּיר סָמְכִינַן עָלָיו דְּהָא לֹא אָבַד חֶזְקַת כַּשְׁרוּת דִּידֵיהּ' לְגַבֵּי אִיסּוּר נְבֵילָה, אֲבָל הַשּׁוֹחֵט בְּהֵמָה גְּנוּבָה דְּמַעֲשֶׂה הַשְּׁחִיטָה הִיא בְּאִיסּוּר גְּנֵיבָה שׁוּב חָיְישִׁינַן עַל אוֹתָהּ מַעֲשֶׂה עַצְמָהּ דִּלְמָא עָשָׂה בָּהּ עוֹד אִיסּוּר אַחֵר וְשָׁחַט גַּם בְּלֹא יְדִיעַת הִלְכוֹת שְׁחִיטָה וּבְלֹא בְּדִיקַת סַכִּין.

דְּהָרוּחַ שְׁטוּת הַנִּכְנָס לְהָעוֹבֵר עֲבֵירָה בְּעֵת עֲשִׂיַּית הָאִיסּוּר לֹא גָּדְרוּ בּוֹ חֲכָמִים לוֹמַר עַד פֹּה יָבֹא וְלֹא יוֹסִיף. וְדַעֲבִיד הָא אָכִיל הָא.

וְעַל אוֹתָהּ שָׁעָה לֹא שַׁיָּיךְ בּוֹ חֶזְקַת כַּשְׁרוּת כְּלָל. וְדָוְקָא לָזֶה מָצִינוּ בִּכְתֻבּוֹת (דַּף ט') דְּהָאוֹמֵר פֶּתַח פָּתוּחַ מָצָאתִי נֶאֱמָן לְאָסְרָהּ עָלָיו בְּאֵשֶׁת כֹּהֵן דְּלֵיכָּא רַק סָפֵק א' אִם זִנְּתָה תַּחְתָּיו אוֹ קוֹדֶם שֶׁנִּתְאָרְסָה וְהִקְשׁוּ הַתּוֹסְ' בד"ה לָא צְרִיכָא דְּנוֹקֵי אוֹתָהּ עַל חֶזְקַת הֲוָתַר לְכְהֻנָּה וּמִקּוֹדֶם שֶׁנִּתְאָרְסָה נִבְעֲלָה וְתֵירְצוּ דְּיֵשׁ לְהַעֲמִידָהּ עַל חֶזְקַת בְּתוּלָה וְעַכְשָׁיו נִבְעֲלָה וְהִקְשָׁה הפ"י במס' גִּיטִּין (דַּף י"ז) דְּנוֹקְמִים אוֹתָהּ עַל חֶזְקַת כַּשְׁרוּת וְלֹא זִנְּתָה בְּעוֹדָהּ א"א ותי' דְּכֵיוָן דְּבוַדַּאי זִנְּתָה וְעָשְׂתָה אִיסּוּר דַּהֲרֵי גַּם אִם הָיְתָה פְּנוּיָ' אָז עָשְׂתָה ג"כ אִיסּוּר שׁוּב לָא אַלִּים חֶזְקַת כַּשְׁרוּת דְּיָדָהּ לְהוֹצִיא מֵחֶזְקַת בְּתוּלָה וְיֵשׁ לָחוּשׁ דִּלְמָא הַשְׁתָּא מִשֶּׁנִּתְאָרְסָה נִבְעֲלָה, הֲרֵי דְּכָתַב לְהֶדְיָא כִּסְבָרָתֵנוּ וּכְמוֹ כֵן גַּבֵּי שְׁחִיטָה כָּל שֶׁעָשָׂה אִיסּוּר בְּהַשְּׁחִיטָה שׁוּב לָא אַלִּים חֶזְקַת כַּשְׁרוּת דִּידֵיהּ' לְהוֹצִיא מֵחֶזְקַת אִיסּוּר אֵינָהּ זְבוּחָה שֶׁיֵּשׁ לְהַבְהֵמָה בְּחַיֶּי'.

וְעַיֵּין עוֹד בְּסַנְהֶדְרִין (דַּף כ"ה) גַּבֵּי פְּסוּלֵי עֵדוּת הוֹסִיפוּ עֲלֵיהֶם הַחַמְסָנִין וְהִקְשׁוּ הַתּוֹסְ' דְּלִיפַּסְלוּ מִדְּאוֹרַיְיתָא דְּהָא עוֹבְרִים עַל לֹא תַּחְמֹד אע"ג דְּיָהֵיב דָּמֵי דְּהָא אָמְרִינַן בב"מ לֹא תַּחְמֹד לְאֵינָשֵׁי בְּלָא דְּמֵי מַשְׁמַע לְהוּ וּמַשְׁמַע דְּהָאֱמֶת אֵינוֹ כֵּן.

וּכְבָר נִתְקַשׁוּ רַבִּים עַל הַתּוֹסְ' דַּהֲרֵי כֵּינָן דְּהָעוֹלָם טוֹעִים וְסוֹבְרִים דִּבְדִיהֵיב דָּמֵי לֵיכָּא לֹא תַּחְמֹד מִמֵּילָא כְּשֶׁרִים הֵם לְעֵדוּת וְעַיֵּי' באו"ת סי' ל"ד שֶׁבֵּיאֵר כַּוָּנַת הַתּוֹסְ' בְּזֶה דַּהֲרֵי נַוַדַּאי דְּלָאו כ"ע טוֹעִים וְלָא גְּמִירִי דִּינָא וְיֵשׁ מִי שֶׁיּוֹדֵעַ הָאֱמֶת דְּגַם בְּדִיהֵיב דָּמֵי אִיכָּא לֹא תַּחְמֹד וְרַק דְּיֵשׁ לְהַכְשִׁירוֹ מִשּׁוּם חֶזְקַת כַּשְׁרוּת דְּמִסְתָּמָא אֵינוֹ יוֹדֵעַ הָאִיסּוּר בְּזֶה אֲבָל הַשְׁתָּא דְּפַסְלוּהוּ מִדְּרַבָּנָן וּמֻכְרָח דְּזֶה גָּלוּי לְכָל דלכה"פ אִיכָּא אִיסּוּרָא מִדְּרַבָּנָן בָּזֶה גַּם בְּיָהֵיב דָּמֵי א"כ הֲרֵי מִמֵּילָא יֵשׁ לָנוּ לְפָסְלוֹ מה"ת מִסֶּפֶק דִּלְמָא יָדַע הָאִיסּוּר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מִדְּאוֹרַיְיתָא דְּלֹא שַׁיָּיךְ לְהַעֲמִידוֹ עַל חֶזְקַת כַּשְׁרוּת כֵּיוָן דְּבְאוֹתוֹ מַעֲשֶׂה עַצְמוֹ עָבַר בְּוַדַּאי לכה"פ עַל אִיסּוּר דְּרַבָּנָן מִמֵּילָא יֵשׁ לָחוּשׁ עָלָיו דִּלְמָא עָבַר בּוֹ גַּם עַל דְּאוֹרַיְיתָא.

וְעַיֵּי' בְּסוֹף נְדָרִים בְּהַאי נוֹאֵף דְּאָמַר לְהַבַּעַל לָא תֵּיכוֹל מִנְּהוֹן דְּטַעְמִינְהוּ חָוְיָא וַאֲמַר רָבָא אִיתְתָא שָׁרֵי אִם אִיתֵּי' דַּעֲבִיד אִיסּוּרָא נִיחָא לֵיהּ דְּלֵיכוֹל וְלֵימוּת דִּכְתִיב כִּי נָאֵפוּ וְדָם בְּיָדֵיהֶם וּפָרִיךְ פְּשִׁיטָא מַהוּ דְּתֵימָא אִיסּוּרָא עֲבִיד וְהַאי דַּאֲמַר לֵיהּ דְּנִיחָא לֵיהּ דְּלָא לֵימוּת בַּעַל דְּתֶהְוִי אִינְתְּתֵי עִלָּוֵי' מַיִם גְּנוּבִים יִמְתָּקוּ כו' קמ"ל.

וּפֵירְשׁוּ הַתּוֹסָ' שָׁם דְּפָרִיךְ פְּשִׁיטָא דִּסְתָם נוֹאֵף חָשׁוּד עַל שְׁפִיכַת דָּמִים. וְלִכְאוֹרָה דָּבָר זֶה לֹא שָׁמַעְנוּ מֵעוֹלָם שֶׁהֶחָשׁוּד עַל.

נִיאוּף יהי' חָשׁוּד עַל ש"דּוּבְנַדַּאי דְּאֵינוֹ חָשׁוּד. רַק הַבָּרוּר דְּכַוָּנַת הַתּוֹסָ' הוּא דְּנוֹאֵף חָשׁוּד עַל ש"ד הַנּוֹגֵעַ לְהַנִּיאוּף שֶׁלּוֹ וּכְגוֹן לַהֲרוֹג בַּעֲלָהּ כְּדֵי שֶׁתְּהֵא שְׁכִיחָא לִי' וְלֹא דְּחָשׁוּד עַל ש"ד גְּרִידָא וְזֶהוּ דְּמִשַּׁנֵּי הַגְּמָרָא דס"ד דְּנִיחָא לִי' דְּלָא לֵימוּת כִּי הֵיכִי דְּלֵהֱוֵי מַיִם גְּנוּבִים וא"כ אֵין הש"ד נִצָּרָךְ לְנִיאוּף שֶׁלּוֹ וְעַל ש"ד גְּרִידָא לֹא חָשׁוּד, וא"כ שׁוּב אֵין קֻוּשְׁיָא עַל הָרַמְבַּ"ם מַהַתּוֹסָפְתָּא די"ל דְּהַתּוֹסָפְתָּא אתי' כמ"ד בב"ק (דַּף סו) דִּסְתָם גְּנֵיבָה יֵאוּשׁ בְּעָלִים וְגַם ס"ל לְהַתּוֹסָפְתָּא יֵאוּשׁ כְּדֵי קָנֵי וא"כ הֲרֵי לֹא עָשָׂה שׁוּם אִיסּוּר בִּשְׁחִיטָתוֹ דְּשֶׁלּוֹ הוּא טוֹבֵחַ (וְהָא דְּחִיְּבָה הַתּוֹרָה לְגַנָּב ד' וה' נוֹקְמִים דְּאִיְּרִי בְּיָדְעִינַן דְּלָא נִתְיָיאֵשׁ) וּבְמַה שֶׁמְּקוֹדָם עָבַר עַל אִיסּוּר גְּנֵיבָה הֲרֵי בָּזֶה לֹא אָבַד חֶזְקָתוֹ דְּכַשְׁרוּת לְגַבֵּי אִיסּוּר נְבֵילָה ומש"ה מְכַשְּׁרִי הַתּוֹסָפְתָּא גַּם בְּנִגְנְבָה.

אֲבָל לְפִי מַה דקיי"ל דְּיֵאוּשׁ כְּדֵי לָא קָנֵי וְנִמְצָא דְּהַשְׁחִיטָה עַצְמָהּ הָיָה בְּאִיסּוּר גְּנֵיבָה מִדְּאוֹרַיְיתָא וּכְמוֹ דְּאִיתָא בב"ק (דַּף ס"ה) דמשו"ה חַיָּיב בִּטְבִיחָה אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה מִשּׁוּם דְּשָׁנָה בְּחֵטְא אוֹ נִשְׁתַּרֵשׁ בְּחֵטְא שַׁפִּיר ס"ל לְהָרַמְבַּ"ם דַּאֲסוּרָה מִסָּפֵק וּכְמוֹ שְׁנוּתְבָּאר: [ג] וְהִנֵּה אַחֲרֵי שֶׁיְּשַׁבְנוּ דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בִּסְבָרָא הַנִּרְאֶה לַחְקוֹר מֵאַיִן יָצָא לוֹ סְבָרָתוֹ זֹאת מֵהַגְּמָרָא.

וְהַנִּרְאֶה רְאָיָיה לִדְבָרָיו מֵהָא דְּאִיתָא (חֻלִּין י"ב) מָצָא תַּרְנְגֹלֶת שְׁחוּטָה בַּשּׁוּק אוֹ שֶׁאָמַר לִשְׁלוּחוֹ צֵא וּשְׁחוֹט וְהָלַךְ וּמָצָא שָׁחוּט חֶזְקָתוֹ דְּרוֹב מְצַוִּין אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻומְחִים הֵם וְכָתְבוּ הַתּוֹסָ' בד"ה אוֹ דְּבַתְּחִלָּה תָּנֵי מָצָא תַּרְנְגֹלֶת שְׁחוּטָה די"ל דְּהַבְּעָלִים בְּעַצְמָם שְׁחָטוּהָ וַהֲדַר תָּנֵי רְבוּתָא יוֹתֵר דַּאֲפִילּוּ אָמַר לִשְׁלוּחוֹ צֵא וּשְׁחוֹט וְהָלַךְ הַשָּׁלִיחַ וּמָצָא שָׁחוּט דְּבְנַדַּאי נִשְׁחֲטָה שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת אַפִּ"ה חֶזְקָתוֹ שָׁחוּט.

וּבְנַדַּאי דְּלִכְאוֹרָה קָשֶׁה דְּלְרִבּוּתָא זוֹ לָמָּה נָקְטָה הַבָּרַיְיתָא בְּאוֹפֶן דְּהַבְּעָלִים אָמְרוּ לִשְׁלוּחָם וְהַשָּׁלִיחַ מָצָא שָׁחוּט וַהֲרֵי בְּקִצּוּר הָוָה לֵיהּ לְמֵיתְנֵי דהבע"ב שֶׁמָּצָא בְּבֵיתוֹ בְּהֶמְתּוֹ שָׁחוּט חֶזְקָתוֹ שָׁחוּט וּלְאֵיזֶה עִנְיָן נִזְכַּר כָּאן בַּבָּרַיְיתָא מַעֲשֶׂה הַשְּׁלִיחוּת כְּלָל.

וְהִנֵּה עוֹד אִיתָא שָׁם בגמ' דְּאָמַר רַב נַחְמָן הָאוֹמֵר לִשְׁלוּחוֹ צֵא וּשְׁחוֹט וְהָלַךְ [פי' הבע"ב] וּמְצָאוֹ שָׁחוּט חֶזְקָתוֹ שָׁחוּט וְאִם אָמַר לִשְׁלוּחוֹ צֵא וּתְרוֹם וְהָלַךְ וּמָצָא תָּרוּם אֵינוֹ תָּרוּם דְּאֵין חֲזָקָה שָׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוּתוֹ וְחָיְישִׁינַן דִּלְמָא אִינָשׁ אַחֲרִינָא תָּרַם וּשְׁחִיטָה אִי נָמֵי אִינָשׁ אַחֲרִינָא שְׁמַע וְאָזַיל שָׁחַט רוֹב מְצַוִּין אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻומְחִים הֵם.

וס"ל לְהָרַמְבַּ"ם דמש"ה נַקְטָה הַבָּרַיְיתָא רַק בְּאָמַר לִשְׁלוּחוֹ דְּרַק מש"ה כְּשֵׁירָה דְּאַחֲזוֹקֵי אִינָשֵׁי בְּרִשְׁיעָא שַׁיְּלֵהּ וְיַהֲרוֹג בְּהֶמְתּוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ לָא מַחְזְקִינַן וְתָלֵינַן דְּאַחֲרִינָא שָׁמַע כְּשֶׁצָּוָה הבעה"ב לְהַשָּׁלִיחַ לִשְׁחוֹט וַאֲזַל אֵיהוּ וְשָׁחַט ומש"ה כְּשֵׁירָה אֲבָל אִם לֹא צִוָּה הבעה"ב כְּלָל לִשְׁחוֹט רַק אָחָד בָּא וּשְׁחָטוֹ שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּתוֹ לְגַמְרֵי לָא סָמְכִינַן כְּלָל עַל סְבָרָא דְּרוֹב מְצַוִּין אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻומְחִים הֵם כֵּיוָן דִּבְמַעֲשֶׂה זוֹ שֶׁל הַשְּׁחִיטָה קָעֲבִיד אִיסּוּרָא דַּהֲרֵי הוּא גַּזְלָן אוֹ מַזִּיק מָמוֹן חֲבֵירוֹ בְּמֵזִיד, וּמַהַדְּ בָּרַיְיתָא דְּנָקְטָה רַק בְּאָמַר לִשְׁלוּחוֹ נִסְתַּיְיעוּ טוּבָא דְּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם.

שׁוּב מָצָאתִי בְּסֵפֶר יְרֵאִים סִי' קל"ז שֶׁכָּתַב לְהֶדְיָ' כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ וְז"ל וּמִדְּאָמַר רַב נַחְמָן טַעְמָא דְּאִינָשׁ אַחֲרִינָא שְׁמַע וַאֲזַל וְשָׁחַט לָמַדְנוּ דְּלָא אָמְרִינַן רֹוב מְצוּיִן אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻוְמָחִין הֵם אֶלָּא הֵיכָא דְּאִיכָּא לְמִתְלִי וּלְמֵימַר דְּהַאי דְּשָׁחַט לָאו גַּזְלָן הוּא דִּבְרִשׁוּת בְּעָלִים שָׁחַט אֲבָל אִי לֵיכָּא לְמִתְלִי בְּשׁוֹחֵט שֶׁלֹּא בְּגָזֵל בְּהַהוּא לָא אָמְרִינַן רֹוב מְצוּיִן מֻוְמָחִים הֵם דְּחָשׁוּד לִגְזֹול חָשׁוּד לִשְׁחֹוט שֶׁלֹּא בִּידִיעַת ה' שְׁחִיטָה עכ"ד הֲרֵי לְהֶדְיָא כמש"כ.

הֵן אֱמֶת דִּרְאָיָיתוֹ שֶׁל ס' יְרֵאִים מֵהָא דְּאָמַר רַב נַחְמָן אִי נָמֵי אִינָשׁ אַחֲרִינָא שָׁמַע יֵשׁ לְדָחוֹת בִּפְשִׁיטוּת וְנֶאֱמַר דְּגַם בְּשׁוֹחֵט לְגַמְרֵי שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת מ"מ אָמְרִינַן בֵּיהּ רֹוב מֻוְמָחִין הֵם וְהָא דְּקָאָמַר ר"נ א"א אִינָשׁ אַחֲרִינָא שָׁמַע לֹא דִּיסוֹד הַהֶיתֵּר תָּלוּי בָּזֶה רַק לִרְבוּתָא נָקְטִי' דִּבְלָא הַךְ סְבָרָא דְּאִינָשׁ אַחֲרִינָא שָׁמַע לֹא הִי' מָקוֹם לָחוּשׁ בּוֹ כְּלָל וּבְנִדְאֵי הַיְינוּ מַכְשִׁירִין אוֹתָהּ כְּיָון דהבעה"ב צָוָה לִשְׁלוּחוֹ לִשְׁחֹוט וְהַשָּׁלִיחַ הוּא מֻוְמָחֶה וְאַחַ"כ מָצְאוּ הבע"ב שֶׁהוּא שָׁחוּט א"כ מֵאַיִן לָנוּ לְהִסְתַּפֵּק דִּלְמָא אִינָשׁ אַחֲרִינָא שְׁחָטָהּ שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת לְגַמְרֵי וּבְנִדְאֵי תָּלִינַן דְּהַשָּׁלִיחַ שְׁחָטָהּ.

דְּעַד כָּאן לָא מְסַפְּקָא לָן בְּעָלְמָא אִי אָמְרִינַן חֲזָקָה שָׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוּתוֹ אוֹ לֹא רַק בְּאוֹמֵר לִשְׁלוּחוֹ לַעֲשׂוֹת לוֹ דָּבָר וְאֵינוֹ יָדוּעַ כְּלָל אִם נַעֲשָׂה אוֹתוֹ דָּבָר וּכְגוֹן בְּאוֹמֵר לִשְׁלוּחוֹ צֵא וּתְרוֹם וְלָא יָדְעִינַן אִם תָּרַם אוֹ לֹא אוֹ בְּאוֹמֵר צֵא וְעֵרוֹב עָלַי וְלָא יָדְעִינַן אִם עֵירֵב אוֹ לֹא וְכַדּוֹמֶה וְעַל זֶה הוּא דְּנֶחְלְקוּ אִי אָמְרִינַן בי' חֲזָקָה שָׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוּתוֹ אוֹ לֹא.

אֲבָל אִם רָאִינוּ אַחַ"כ דְּנַעֲשֵׂית אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה וּכְמוֹ בִּשְׁחִיטָה דְּרוֹאִים עַתָּה שֶׁהִיא שְׁחוּטָה הֲרֵי י"ל דבכה"ג לֹא הִי' לָנוּ מָקוֹם לְהִסְתַּפֵּק כְּלָל דִּלְמָא אַחֵר שְׁחָטוֹ שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת לְגַמְרֵי וְעִיקַּר מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ לְהִסְתַּפֵּק בְּזֶה הוּא רַק מִשּׁוּם דִּלְמָא אִינָשׁ אַחֲרִינָא שְׁמַע כְּשֶׁצָּוָה הבעה"ב לִשְׁחֹוט ומש"ה הָלַךְ הוּא וְשָׁחַט כֵּיוָן דְּיָדַע דְּזֶהוּ רְצוֹן הבעה"ב וְהָא דְּאוֹסֵר רַב נַחְמָן גַּבֵּי מָצָא תָּרוּם הוּא ג"כ רַק מִשּׁוּם הַךְ סְבָרָא דִּלְמָא אִינָשׁ אַחֲרִינָא שְׁמַע ובלא"ה לֹא הִי' חוֹשֵׁשׁ וְזֶהוּ דְּקָאָמַר רַב נַחְמָן דְּאַפִּ"ה כְּשֵׁרָה דַּאֲפִילּוּ אִם יָבֹא לָחוּשׁ לָזֶה דִּלְמָא אִינָשׁ אַחֲרִינָא שְׁמַע מ"מ כְּשֵׁרָה דְּרֹוב מְצוּיִן אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻוְמָחִים הֵם.

וא"כ אֵין מִזֶּה רְאִי' לְהָרַמְבַּ"ם. אֲבָל מֵהַבָּרַיְיתָא דְּנָקְטָה הֵיתֵּרָא רַק בְּאָמַר לִשְׁלוּחוֹ וְלֹא נָקְטָה רְבוּתָא יוֹתֵר בבעה"ב שֶׁבָּא וּמָצָא בְּהֶמְתּוֹ שְׁחוּטָה דְּכְשֵׁרָה מוּכָח שַׁפִּיר דְּעִיקַּר הַהֶיתֵּר הוּא רַק מִשּׁוּם דְּתָלִינַן דִּלְמָא אִינָשׁ אַחֲרִינָא שְׁמַע אֲבָל בְּנִדְאֵי שָׁחַט שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת אֲסוּרָה [ד] אָמְנָם עֲדַיִן לֹא נִסְתַּיְיעוּ מִזֶּה דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם לְגַמְרֵי וְקַוּשְׁיָ' זוֹ יֵשׁ לְיַישְׁבָהּ גַּם לְהַתּוֹסָ' וְהָרֹא"ש דס"ל לְהַכְשִׁיר גַּם בְּנִגְנְבָה דְּהֵם ס"ל דאע"ג דִּבְמַעֲשֶׂה זוֹ שֶׁל הַשְׁחִיטָה עָבַר עַל אִיסּוּר גְּנֵיבָה מ"מ שַׁפִּיר אָמְרִינַן בי' רֹוב מֻוְמָחִין הֵם דְּחָשׁוּד עַל גְּנֵיבָה לֹא חָשׁוּד אַגְּבֵירְלָה וַאֲפִילּוּ בְּמַעֲשֶׂה אַחַת וְהָא דְּמוּכָח דְּאִם לֹא הִי' אוֹמֵר לִשְׁלוּחוֹ הָיְתָה אֲסוּרָה יְתָרְצוּ בְּסְבָרָא אַחֶרֶת.

דהב"י בסי' א' הֵבִיא דִּבְרֵי בַּעַל הָעִיטּוּר שֶׁכָּתַב וְז"ל אִיכָּא מַאן דְּאָמַר דַּוְקָא אָבְדוּ לוֹ גְּדָיָיו אֲבָל לֹא אָבְדוּ לוֹ גְּדָיָיו לֹא דְּבַעַל דְּבָבֵי' הוּא דַּאֲזַקֵּי' וְלֹא דָּיֵיק לָן מִדְּקָתָנֵי הֲרֵי שֶׁמָּצָא תַּרְנְגֹולֶת שְׁחוּטָה וְהָא דְּקָתָנֵי אָבְדוּ אוֹרְחָא דְּמִלְּתָא נָקֵט.

וְהִנֵּה הַךְ סְבָרָא דְּהַיֵּשׁ אוֹמְרִים שֶׁהֵבִיא בעה"ט אֵינוֹ כְּסְבָרָא הַנַּ"ל שֶׁכָּתַבְנוּ לְהַרַמְבַּ"ם וְסֵפֶר יְרֵאִים וְגַם הֵם מוֹדִים לְהַתּוֹסָ' דְּגַם נִגְנְבָה שָׁרֵי וְרַק בְּשׁוֹחֵט שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת ס"ל

דַּאֲסוּרָה וְטַעְמָם דַּהֲרֵי הַסְּבָרָא דְּרוֹב מֻוְמָחִין הֵם הוּא מְשׁוּם דְּכָל יִשְׂרָאֵל הֵם בְּחֶזְקַת כַּשְׁרוּת מֻוְבָּדָלִים מֵאִיסּוּר נְבֵילָה וְאִם לֹא הִי' מֻוְמָחֶה לֹא הִי' שׁוֹחֵט.

וְזֶה שַׁיָּיךְ בִּסְתָם שְׁחִיטָה שֶׁבָּעוֹלָם דְּמִסְתָמָא כַּוָּונָתוֹ בִּשְׁחִיטָתוֹ לְהַתִּירָהּ בַּאֲכִילָה אֲבָל הַשּׁוֹחֵט בֶּהֱמַת חֲבֵירוֹ שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת הֲרֵי חָזַינַן דְּמַזִּיק הוּא דְּכָל שׁוֹחֵט הוּא מְקַלְקֵל כִּדְאִיתָא בְּחֻלִּין (דַּף ח') וא"כ מנ"ל דְּהוּא מֻוְמָחֶה דִּלְמָא בֶּאֱמֶת רָצָה לְנַבֵּל לוֹ בְּהֶמְתּוֹ שֶׁתִּיאָסֵר עָלָיו כֵּיוָן דְּחָזַינַן דְּשׁוֹגֵג הוּא לוֹ וְרוֹצֶה לְהַזִּיקוֹ וְדִלְמָא נִתְכַּוֵּון לְהַזִּיקוֹ יוֹתֵר וּלְהַפְסִידָהּ לְגַמְרֵי מִמֶּנּוּ וּמש"ה אֵינָהּ מֻוּתֶּרֶת רַק בְּאָמַר לִשְׁלוּחוֹ דְּאָז תָּלִינַן דְּאֵינָשׁ אַחֲרִינָא שָׁמַע וְאָזַיל וְשָׁחַט וְלֹא נִתְכַּוֵּון כְּלָל לְהַזִּיקוֹ וְשׁוּב הָדְרִינַן לִכְלָלָא דְּרוֹב מֻוְמָחִין הֵם.

ולפ"ז הֲרֵי יֵשׁ לוֹמַר דְּגַם הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ שֶׁכָּתְבוּ לְהֶיתֵּר בִּנְגִינָה מ"מ בְּשׁוֹחֵט בֶּהֱמַת חֲבֵירוֹ שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת וְהִנִּיחָהּ שָׁם אֶפְשָׁר דְּמוֹדִים דַּאֲסוּרָה וְלֹא מִכַּשְׁרֵי רַק בְּנִגְנְבָה דְּהַגַּנָּב הֲרֵי נִתְכַּוֵּון בִּשְׁחִיטָתוֹ לְהַתִּירָהּ בַּאֲכִילָה וְלֹא לְהַזִּיק לַחֲבֵירוֹ אֲבָל שׁוֹחֵט שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת דְּמִכַּוֵּון לְהַזִּיק אֶפְשָׁר דְּאָסוּר.

וְהִנֵּה הַבַּעַל הָעִיטּוּר הָא חוֹלֵק גַּם עַל סְבָרָא זוֹ וּמַתִּיר גַּם שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת וּרְאָיָתוֹ מֵהָא דְּקָתָנֵי הֲרֵי שֶׁמָּצָא תַּרְנְגוֹלֶת שְׁחוּטָה. וְלָא זָכִיתִי לְהָבִין כַּוָּנָתוֹ דַּהֲרֵי י"ל דְּהַבְּעָלִים בְּעַצְמָם שְׁחָטוּהָ וכמש"כ הַתּוֹסָ' וְלֹא נִתְכַּוֵּון שׁוּם אָדָם לְקַלְקְלָהּ.

וְאֵין לוֹמַר דהבעה"ט מְפָרֵשׁ דְּמִדְּנָקַט הַבָּרַיְיתָא סְתָמָא הֲרֵי שֶׁמָּצָא תַּרְנְגוֹלֶת שְׁחוּטָה וּמְפָרֵשׁ לָהּ דְּהַבְּעָלִים מָצְאוּ תַּרְנְגוֹלֶת שֶׁלָּהֶם שְׁחוּטָה וְיָצָא לוֹ לְפָרֵשׁ כֵּן דאל"כ תִּקְשֶׁה מַהַדְּ בָּרַיְיתָא לְרַב דְּאָמַר בָּשָׂר שֶׁנִּתְעַלֵּם מִן הָעַיִן אָסוּר וּמֻוכָרַח דְּהַבְּעָלִים בְּעַצְמָם מְצָאוּהָ וּמַכִּירִים אוֹתָהּ בִּטְבִיעַת עַיִן (וְעַיֵּין בט"ז סי' א') וּמִדְּרַב נִשְׁמַע גַּם לְדִידַן דַּאֲפִילּוּ בְּשֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת כְּשֶׁרָה דִּבְזֶה הָא לָא פְּלִיגִי אָמוֹרָאֵי, זֶה אֵינוֹ דַּהֲרֵי דַּעַת בעה"ט הָוֵי סִימָן וּכְמוֹ דְּמְבֹאָר בְּסִימָן ס"ג וא"כ לְשִׁיטָתוֹ הָא לֵיכָּא מִשּׁוּם בָּשָׂר שֶׁנִּתְעַלֵּם מִן הָעַיִן וְאִם כֵּן שׁוּב נוֹכַל לְפָרֵשׁ דְּמָצָא תַּרְנְגוֹלֶת שְׁחוּטָה שֶׁל אַחֵר וּכְשֶׁרָה דְּתָלִינַן דְּהַבְּעָלִים שְׁחָטוּהָ.

וְעוֹד דְּאִם נְפָרֵשׁ דְּקָאֵי עַל בעה"ב שֶׁמָּצָא תַּרְנְגוֹלְתּוֹ שְׁחוּטָה שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת א"כ מָה הוּא דְּמְסַיֵּים הַבָּרַיְיתָא אוֹ שֶׁאָמַר לִשְׁלוּחוֹ צֵא וּשְׁחוֹט וַהֲרֵי זֶה יָדְעִינַן מק"ו דְּרֵישָׁא וְהַסֵּיפָא הִיא מִשְׁנָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה לְגַמְרֵי, רַק זֶה יֵשׁ לְיַשֵּׁב דְּבַעַל הָעִיטּוּר מְפָרֵשׁ סֵיפָא דְּקָתָנֵי הָאוֹמֵר לִשְׁלוּחוֹ צֵא וּשְׁחוֹט וְהָלַדְּ וּמָצָא שָׁחוּט דְּלָא כמש"כ הַתּוֹסָ' שָׁם דְּהַשָּׁלִיחַ מָצָא שָׁחוּט רַק מְפָרֵשׁ דְּקָאֵי עַל בעה"ב דהבע"ב מָצְאוּ שָׁחוּט וְהַשָּׁלִיחַ אֵינוֹ לְפָנֵינוּ לִשְׁאָלוֹ, דְּוֹמְיָא לְהָא דְּאִיתָא שָׁם בגמ' בְּסָמוּדְ בְּבַעְיָא דְּרַב נַחְמָן הָאוֹמֵר לִשְׁלוּחוֹ צֵא וּשְׁחוֹט וְהָלַדְּ וּמָצָא שָׁחוּט מִי אָמְרִינַן חֶזְקָה שָׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוּתוֹ דְּקָאֵי עַל בעה"ב וּכְמוֹ כֵן מְפָרֵשׁ לְהַבָּרַיְיתָא וא"כ הָא י"ל דְּלִרְבוּתָא נַקְטָהּ אָמַר לִשְׁלוּחוֹ דְּאַיְירֵי דְּיָדוּעַ דְּהַשָּׁלִיחַ אֵינוֹ מֻוְמָחֶה וְאִילּוּ שְׁחָטָהּ בְּעַצְמוֹ בְּוַדַּאי אָסוּרָה וקמ"ל דְּלָא חָיְישִׁינַן דְּהַשָּׁלִיחַ בְּעַצְמוֹ שְׁחָטָהּ כֵּיוָן שֶׁהִרְשָׁהוּ בעה"ב רַק תָּלִינַן דְּבְוַדַּאי צִוָּה לְמֻוְמָחֶה אַחֵר לִשְׁחוֹט וא"כ זֶהוּ רְבוּתָא יוֹתֵר מִשּׁוֹחֵט לְגַמְרֵי שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִין מִי הוּא אִם הוּא מֻוְמָחֶה אוֹ לֹא וְשַׁפִּיר נוֹכַל לְפָרֵשׁ רֵישָׁא דְּמָצָא תַּרְנְגוֹלֶת דְּקָאֵי עַל בַּעַל הַבַּיִת כְּבַעַל הָעִיטּוּר.

אָמְנָם בַּתּוֹסָפְתָּא דְּחֻלִּין אִיתָא מָצָא תַּרְנְגוֹלֶת שְׁחוּטָה אוֹ שֶׁנָּתַן לְאֶחָד מִן הַשּׁוּק לִשְׁחוֹט וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַה טִיבוֹ הוֹלְכִין אַחַר הָרוֹב וּמְכָאן הָא מוּכָח דְּשְׁלָא בִּרְשׁוּת לְגַמְרֵי אֲסוּרָה

מִדְּנָקֵט רַק בְּגַוְונֵי שְׁשָׁחַט בִּרְשׁוּת: [ה] וּבְמַה שְׁנִּתְבָּאֵר לְמַעְלָה לְהָרַמְבַּ"ם וְסִפָּר יְרֵאִים דְּבְדַוְקָא נַקֵּטָה הַבָּרַיְיתָא אָמַר לִשְׁלוּחוֹ אֲבָל בלא"ה הי' אֲסוּרָה מְיֻשָּׁב אֶצְלֵנוּ מַה דְּיֵשׁ לְדַקְדֵּק קְצָת שָׁם (בְּאוֹתוֹ דַּף) דְּקָאָמַר רַב רָאָה אֶחָד שְׁשָׁחַט אִם רָאוּהוּ מִתְּחִילָּה וְעַד סוֹף מֻוָתָּר וְאִם לָאו אָסוּר וּפָרִיךְ בְּמַאי עָסְקִינַן אִי דְּיָדְעִינַן דְּלָא גְּמִיר פְּשִׁיטָא וְאִי דְּלָא יָדְעִינַן אִי גְּמִיר אִי לָא גְּמִיר נֵימָא רֹוב מְצוּיִן אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻוְמָחִין הֵם מִי לָא תַּנְיָא הֲרֵי שֶׁמָּצָא תַּרְנְגֹולֶת שְׁחוּטָה בַּשּׁוּק אוֹ שֶׁאָמַר לִשְׁלוּחוֹ צֵא וּשְׁחוֹט וְהָלַךְ וּמָצָא שָׁחוּט חֶזְקָתוֹ שָׁחוּט אַלְמָא אָמְרִינַן רֹוב מֻוְמָחִין הֵם, וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְדַקְדֵּק קְצָת מַאי מוֹכִיחַ וַהֲרֵי הַךְ בָּרַיְיתָא אַיְירֵי בְּעוֹף וּכְמוֹ דְּתָנֵי הֲרֵי שֶׁמָּצָא תַּרְנְגֹולֶת וְנֵימָא דס"ל לְהַךְ בָּרַיְיתָא דְּאֵין שְׁחִיטָה לָעוֹף מִן הַתּוֹרָה דַּהֲרֵי אַשְׁכְּחַן כַּמָּה תַּנָּאֵי דס"ל כֵּן שָׁם (דַּף כ"ח) וּבְמַסְ' נָזִיר (דַּף כ"ט) מוּקִי ר"ל לְהַמִּשְׁנָה דְּהָאִישׁ מַדִּיר אֶת בְּנוֹ בְּנָזִיר כמ"ד דְּאֵין שְׁחִיטָה לָעוֹף מִן הַתּוֹרָה ומש"ה אע"ג דְּלָא אָמְרִינַן רֹוב מֻוְמָחִין הֵם וְאֵינוֹ רַק סָפֵק אִם שְׁחָטָהּ מֻוְמָחֶה וְנִשְׁחֲטָה כַּהוֹגֶן אוֹ לֹא מ"מ מֻוּתֶּרֶת וּכְכָל סָפֵק דְּרַבָּנָן לְהָקֵל אֲבָל בִּבְהֵמָה וְכֵן בָּעוֹף לְדִידַן דקיי"ל דְּיֵשׁ לוֹ שְׁחִיטָה מִן הַתּוֹרָה שַׁפִּיר מַצְרִיךְ רַב רָאוּהוּ מִתְּחִילָּה וְעַד סוֹף.

אֲבָל לְפִי מש"כ נִיחָא שַׁפִּיר דְּהַגְמָ' מְדַקְדֵּק דְּהָא דְּהַבָּרַיְיתָא מַתֶּרֶת הוּא מִשּׁוּם דס"ל רֹוב מֻוְמָחִים הֵם מִדְּנָקְטָה הַבָּרַיְיתָא אוֹ שֶׁאָמַר לִשְׁלוּחוֹ צֵא וּשְׁחוֹט ומוּכָח דבעה"ב שֶׁמָּצָא תַּרְנְגוֹל שָׁלוּ שָׁחוּט אָסוּר, וְאִם נֹאמַר דְּעִיקַּר הַהֶיתֵּר הוּא רַק מִשּׁוּם סָפֵק דְּרַבָּנָן, א"כ הֲרֵי גַּם בְּשׁוֹחֵט שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת לְגַמְרֵי מ"מ מִידֵי סְפֵיקָא לֹא יָצָאת דאע"ג דְּאִיכָּא הָנֵי שְׁנֵי סְבָרוֹת שֶׁכָּתַבְנוּ אוֹ סְבָרַת הָרַמְבַּ"ם אוֹ סְבָרַת הי"א שֶׁהֵבִיא בַּעַל הָעִיטּוּר דבכה"ג לֵיכָּא רֹוב מֻוְמָחִין מ"מ הֲרֵי סָפֵק הַשָּׁקוּל הוּא אִם שְׁחָטוֹ מֻוְמָחֶה אוֹ לֹא ומוּכָח דס"ל לְהַבָּרַיְיתָא דְּאִם הי' רַק סָפֵק הי' אֲסוּרָה וְלֹא כָּשֵׁר רַק מִשּׁוּם רֹוב מֻוְמָחִין הֵם ומש"ה בְּשׁוֹחֵט שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת דְּלֹא שַׁיְיכָא סְבָרָא דְּרֹוב מֻוְמָחִים אֲסוּרָה ומש"ה פָּרִיךְ הגמ' לְרַב שַׁפִּיר: [ו] וּלְפִי זֶה הָא נִסְתַּיְיעוּ מִזֶּה ג"כ עִיקַּר סְבָרָתוֹ שֶׁל הָרַמְבַּ"ם דְּלִסְבָרַת הַיֵּשׁ אוֹמְרִים שבבעה"ט עֲדַיִן אֵינוֹ מְיֻשָּׁב קֻשְׁיָ' זוֹ, דְּהִנֵּה הַתּוֹסָ' במס' בְּכוֹרוֹת (דַּף כ') בד"ה חָלַם כָּתְבוּ וְכֵן כָּתַב הָרֹא"ש שָׁם וּבְחֻלִּין (פֶּרֶק א') דאע"ג דקיי"ל כְּרַבָּנָן הַחוֹלְקִים עַל ר"מ וְלָא חָיְישִׁינַן לְמִיעוּטָא מ"מ הֵיכָא דְּאִיכָּא חֶזָקָה הַמְסַיַּיעַ לַמִּיעוּט חָיְישִׁינַן לֵיהּ אֲנַן מִדְּרַבָּנָן וְשׁוּב הִקְשׁוּ ע"ז דא"כ אַמַּאי סָמְכִינַן עַל הָא דְּרֹוב מְצוּיִן אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻוְמָחִים הֵם נֵימָא סָמוּךְ מִיעוּטָא דְּאֵינָם מֻוְמָחִים לְחֶזְקַת אִיסּוּר דִּבְהֵמָה בְּחַיֵּי' וְתֵיאָסֵר מִדְּרַבָּנָן וְתֵירְצוּ דְּאֵינָם מֻוְמָחִין הוּא מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וְלָא חָיְישִׁינַן לֵיהּ כְּלָל וַאֲפִי' בַּהֲדֵי חֶזָקָה.

וא"כ הֲדַר קָשֶׁה מַאי פָּרִיךְ הגמ' לְרַב נֵימָא דְּגַם רַב ס"ל דְּרֻבָּם מֻוְמָחִים הֵם וְהָא דְּמַצְרִיךְ רַב שֶׁיִּהְיֶ' אֶחָד רוֹאֶה אוֹתוֹ מִתְּחִילָּה וְעַד סוֹף, הוּא מִשּׁוּם דס"ל דְּמִיעוּטָא דְּאֵינָם מֻוְמָחִים הוּא מִיעוּט טוֹב וְחָיְישִׁינַן לֵיהּ בְּצֵירוּף חֶזְקַת אִיסּוּר אֵינָהּ זְבוּחָה שֶׁיֵּשׁ לַבְּהֵמָה בְּחַיֵּי' וה"ל כְּפַלְגָא וּפַלְגָא וַאֲסוּרָה מִדְּרַבָּנָן.

וְהָא דְּתָנֵי בַּבָּרַיְיתָא דְּמָצָא תַּרְנְגֹולֶת שְׁחוּטָה כְּשֵׁירָה דס"ל דְּאֵין שְׁחִיטָה לָעוֹף מִן הַתּוֹרָה ומש"ה אע"ג דְּאָמְרִינַן סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֶזָקָה הָא ה"ל פַּלְגָא וּפַלְגָא מִדְּרַבָּנָן וה"ל כְּסָפֵק הַשָּׁקוּל וּבְאִיסּוּרָא דְּרַבָּנָן אָזְלִינַן בי' לְקֻלָּא, וְהָא דְּנָקְטָה הַבָּרַיְיתָא דַּוְוקָא אוֹ שֶׁאָמַר לִשְׁלוּחוֹ צֵא וּשְׁחוֹט הוּא מִשּׁוּם דְּבְלֹא אָמַר לִשְׁלוּחוֹ רַק בעה"ב שֶׁבָּא וּמָצָא בְּהֶמְתּוֹ שְׁחוּטָה שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת לְגַמְרֵי הָא לַיכָּא רֻבָּא כְּלָל וְהָוֵי מִצַּד עַצְמוֹ סָפֵק הַשָּׁקוּל אִם הַשּׁוֹחֵט מֻוְמָחֶה

אוֹ לֹא וּמִשּׁוּם הָנֵי סְבָרוֹת שְׁכָּתַבְנוּ לְמַעְלָה וְכֵינָן דְּהוּא פַּלְגָא וּפַלְגָא מִצַּד עַצְמוֹ גַּם בְּלֹא צֵירוּף הַחָזָקַת אִיסּוּר שֶׁל הָעוֹף וְשׁוּב מַכְרִיעַ הַחָזָקַת אִיסּוּר שהי' לָעוֹף בְּחַיִּים וְאָזְלִינַן בֵּיהּ לְחוּמְרָא דס"ל לְהַבָּרַיְיתָא דְּגַם סְפֵיקָא דְּרַבָּנַן וְאִיכָּ' חֶזְקַת אִיסּוּר אָזְלִינַן בֵּיהּ לְחוּמְרָא וַהֲרֵי במס' עֵירוּבִין (דַּף ל"ו) פְּלִיגִי בָּזֶה תַּנָּאֵי ור"י הָא ס"ל שָׁם בְּהֶדְיָא דִּבְחֶזְקַת אִיסּוּר גַּם סָפֵק דְּרַבָּנַן הוּא לְחוּמְרָא וְנֶאֱמַר דְּכֵן ס"ל לְהַךְ בָּרַיְיתָא מש"ה בְּלֹא אָמַר לִשְׁלוּחוֹ אֲסוּרָה אע"ג דְּאֵין שְׁחִיטָה לָעוֹף מִן הַתּוֹרָה אֲבָל בְּאָמַר לִשְׁלוּחוֹ צֵא וּשְׁחוֹט דְּמִצַּד עַצְמוֹ הָא אִיכָּא רֻבָּא דְּמֻמְחֶה שָׁחַט אע"ג דְּנֹאמַר דְּסָמוֹךְ מִיעוּטָא דְּאֵינוֹ מֻמְחֶה לְחֶזְקַת אִיסּוּר וה"ל פַּלְגָא וּפַלְגָא מ"מ הֲרֵי שׁוּב הו"ל כְּסָפֵק הַשָּׁקוּל בְּלִי שׁוּם חֶזְקַת אִיסּוּר דְּהַחֲזָקָה שהי' לָהּ הָא כְּבָר שָׁקְלִינַן לָהּ לְצָרְפָם בַּהֲדֵי מִיעוּטָא לַעֲשׂוֹתוֹ פַּלְגָא נָגֶד הָרֹוב וְשַׁפִּיר אָזְלִינַן בֵּיהּ לְקֻלָּא מִדְּרַבָּנַן ומש"ה מִכְּשֶׁרָה לָהּ הַבָּרַיְיתָא, אֲבָל בִּבְהֵמָה וְכֵן בָּעוֹף לְדִידַן דקיי"ל דְּצָרִיךְ שְׁחִיטָה מִן הַתּוֹרָה כִּי אָמְרִינַן בי' סָמוּךְ מִיעוּטָא דְּאֵינוֹ מֻמְחֶה לְחֶזְקַת אִיסּוּר הָא ה"ל סָפֵק הַשָּׁקוּל בִּדְאוֹרָיְיתָא ומש"ה אוֹסְרָהּ רַב וּמַאי פָּרִיךְ הגמ'.

וְהַנִּיחָא לְדַעַת הָרַשְׁבָּ"א בְּמִשְׁמֶרֶת הַבַּיִת (דַּף זַיִן) שֶׁכָּתַב דְּלִגַּבֵּי הַךְ רֻבָּא דְּמֻמְחִין לֹא שַׁיָּיךְ כְּלָל לוֹמַר בּוֹ הַךְ סְבָרָא דְּסָמוֹךְ מִיעוּטָא דְּאֵינוֹ מֻמְחֶה לְחֶזְקַת אִיסּוּר דִּבְהֵמָה בְּחַיֵּי' יעו"ש סְבָרָתוֹ בָּזֶה הֵבֵאתִי דְּבָרָיו בַּאֲרֻכָּה (בסי') וּלְדִידַ' נִיחָא שַׁפִּיר אֲבָל לְתוֹסְ' וְהָרֹא"ש במס' בְּכוֹרוֹת שֶׁהֵבֵאנוּ לְמַעְלָה שֶׁהִקְשׁוּ קֻשְׁיָ' זוֹ וְתֵירְצוּ דְּמִיעוּטָא דְּאֵינוֹ מֻמְחֶה הוּא מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא ומש"ה לָא אָמְרִינַן בּוֹ סָמוּךְ הֲרֵי קָשֶׁה מַאי פָּרִיךְ הגמ' לְרַב דְּלְמָא מוֹדֶה דְּהוּא רֻבָּא וְאֵינוֹ חוֹלֵק רַק בָּזֶה דס"ל דְּאֵינוֹ מֻמְחֶה הוּא מִיעוּט טוֹב וְאָמְרִינַן בי' סָמוּךְ לַחֲזָקָה וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר: [ז] אָמְנָם לְפִי סְבָרָתוֹ שֶׁל הָרַמְבַּ"ם נִיחָא שַׁפִּיר גַּם אִם נֹאמַר כְּדַעַת הַתּוֹסְ' וְהָרֹא"ש דִּבְכוֹרוֹת הַנַּ"ל, דַּהֲרֵי עִיקַּר הַסְּבָרָא שֶׁכָּתַבְנוּ לְדַעְתּוֹ שֶׁל הָרַמְבַּ"ם דְּכֵינָן דְּעָשָׂה עֲבֵירָה בְּמַעֲשֶׂה זוֹ שֶׁל הַשְׁחִיטָה עַצְמָהּ שׁוּב לָא אָמְרִינַן בי' עַל אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה חֶזְקַת כַּשְׁרוּת דִּידַ' הֲרֵי בְּנֹדַאי דְּאֵין מָקוֹם לוֹמַר סְבָרָא זוֹ רַק הֵיכָא דְּאִיכָּא חֲזָקָה אַחֶרֶת הַמְּנַגֶּדֶת לְחֶזְקַת כַּשְׁרוּת דִּידַ' וּכְמוֹ בְּהַךְ דְּגַנָּב שֶׁשָּׁחַט דְּכֵינָן דִּבְמַעֲשֶׂה הַשְׁחִיטָה עַצְמָהּ עָבַר עַל אִיסּוּר גְּנֵיבָה ובע"כ שְׁחִיטָה זוֹ נֶעֱשְׂתָה בְּאִיסּוּר שׁוּב לָא אַלִּים חֶזְקַת כַּשְׁרוּת שֶׁל הַשּׁוֹחֵט לְהוֹצִיא מֵחֶזְקַת אִיסּוּר דִּבְהֵמָה בחי', וְכֵן דִּבְהַךְ דְּפָתַח פָּתוּחַ שֶׁהֵבֵאנוּ לְעֵיל בְּשֵׁם הפ"י הוּא ג"כ דְּכֵינָן דלכה"פ עָבְרָה עַל אִיסּוּר זְנוּת דְּפְנוּיָ' שׁוּב לָא אַלִּים חֶזְקַת כַּשְׁרוּת דְּיָדָהּ לְהוֹצִיא מֵחֶזְקַת בְּתוּלָה דְּמַעִיקָּרָא שַׁיֵּשׁ לָהּ אֲבָלְהֵיכָא דְּלֵיכָּא שׁוּם חֶזְקָה הַמְּנַגְּדוֹ וַדַּאי דְּגַם בכה"ג אָזְלִינַן בָּתַר חֶזְקַת כַּשְׁרוּת דִּידַ', וּרְאָיָ' בְּרוּרָה לָזֶה דִּבְחֻלִּין (דַּף ד') אָמְרִינַן דַּחֲמֵצָן שֶׁל עוֹבְרֵי עֲבֵירָה מֻתָּר מִיָּד מִפְּנֵי שֶׁהֵן מַחְלִיפִין וְכָתַב שָׁם רַשְׁ"י דאע"ג דְּלָהֶם בְּעַצְמָן גַּם הַחֲלִיפִין אָסוּר דַּהֲרֵי נֶהֱנָה מֵחָמֵץ שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח מ"מ מַחֲלִיפִין הֵם דְּכָל מַה דְּמָצֵי לְמֶיעֱבַד בְּהֶיתֵּרָא פּוּרְתָּא לָא שְׁבִיק הֶיתֵּרָא וְאָכִיל אִיסּוּרָא, הֲרֵי לְהָדְיָא דאע"ג דִּבְהַאי מַעֲשֶׂה עוֹבֵר עַל אִיסּוּר קַל מ"מ מַחְזִקִינַן לי' בְּוַדַּאי דְּכָל מַה שֶּׁבְּיָדוֹ לְהָקֵל הָאִיסּוּר עוֹשֶׂה, וּמֻכְרָח דְּגַם הָרַמְבַּ"ם לָא סְבִירָא לי' סְבָרָא זוֹ שְׁכָּתַבְנוּ רַק דכה"ג שׁוּב לָא אַלִּים חֶזְקַת כַּשְׁרוּת דְּהַשּׁוֹחֵט לְהוֹצִיא הַבְּהֵמָה מֵחֶזְקַת אִיסּוּר דְּיָדָהּ, וְאִם כֵּן פָּרִיךְ הגמ' שַׁפִּיר דְּאִם נֶאֱמַר דס"ל לְהַךְ בָּרַיְיתָא דְּאֵין שְׁחִיטָה לָעוֹף מִן הַתּוֹרָה וּמִסְפֵּיקָא הוּא דְּמִכְּשֶׁיְּרָה לְהַתַּרְנְגוֹלֶת הֲרֵי הָדַר תִּיקְשֶׁה דְּלָמָּה נַקְטָה הַבָּרַיְיתָא בְּאָמַר לִשְׁלוּחוֹ צֵא וּשְׁחוֹט וַהֲרֵי גַּם בְּשׁוֹחֵט שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת לְגַמְרֵי יֵשׁ לְהַתִּיר מִשּׁוּם רֻבָּא דְּמֻמְחִין הֵם אִי לָאו חֶזְקַת אִיסּוּר שֶׁל הַתַּרְנְגוֹלֶת דַּהֲרֵי כָּל הֵיכָא דְּלֵיכָּא חֶזְקַת אִיסּוּר גַּם בכה"ג אָזְלִינַן בָּתַר חֶזְקַת

כַּשְׁרוּת דִּידַן' וְיֵשׁ לָנוּ לוֹמַר בּוֹ הַךְ רֵוקָא דְּבְנַדַּאי מִי שֶׁאֵינוֹ מֻמְחֶה לֹא יִשְׁחֹוט בְּעַצְמוֹ דְּיָחוּשׁ לְאִיסּוּר נְבֵילָה וְרַק דַּאֲנַן מְצָרְפִינַן חֶזְקַת אִיסּוּר שֶׁל הַתַּרְנְגוֹלֶת בְּחַיֶּי' לְאַנְרוּעֵי חֶזְקַת כַּשְׁרוּת דִּידַן' וא"כ הֲדַר הָוְיָא לי' כְּסָפֵק הַשָּׁקוּל בְּלִי שׁוּם חֲזָקָה, דְּהַחֲזָקַת אִיסּוּר כְּבָר שָׁקְלִינַן לָהּ לְהַעֲמִידָהּ נֶגֶד חֶזְקַת הַשּׁוֹחֵט וּבְדַרְבָּנָן צָרִיךְ לוֹמַר דְּסָפֵיקָא לְהָקֵל וּמוֹכִיחַ הגמ' שַׁפִּיר דְּמִדְּנָקְטָה הַבָּרַיְיתָא אָמַר לִשְׁלוּחוֹ דבע"כ ס"ל דְּיֵשׁ שְׁחִיטָה לָעוֹף מִן הַתּוֹרָה וּבְסָפֵק הַשָּׁקוּל הוּא לְחוּמְרָא וְלָא קָמַכְשְׁרִי רַק מִשּׁוּם דְּרוֹב מֻמְחִין הֵם וּמִיעוּטָא דְּאֵינוֹ מֻמְחִין הָוְיָא מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא ומש"ה בָּעֵינַן דַּוְקָא בְּאָמַר לִשְׁלוּחוֹ וא"כ פָּרִיךְ הגמ' לְרַב שַׁפִּיר, וְכָל זֶה נִיחָא לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם אֲבָל לְפִי סְבָרַת הי"א שֶׁהֵבִיא הַבַּעַל הָעִיטּוּר הֲרֵי מִצַּד עַצְמוֹ הוּא סָפֵק הַשָּׁקוּל גַּם בְּלִי שׁוּם חֶזְקַת אִיסּוּר דְּשֶׁמָּא שׁוֹנְאוֹ נִתְכַּוֵּן לְהַזִּיקוֹ וְהָרָגָה כְּדֵי לְאָוְסָרָהּ עָלָיו וְשׁוּב נוּכַל לוֹמַר כמש"כ דְּהַבָּרַיְיתָא ס"ל אֵין שְׁחִיטָה לָעוֹף מִן הַתּוֹרָה ומ"מ בְּלֹא אָמַר לִשְׁלוּחוֹ הוי' סָפֵק הַשָּׁקוּל וּמְצָרְפִינַן לי' חֶזְקַת אִיסּוּר שֶׁלָּהּ וס"ל לְהַךְ בָּרַיְיתָא דְּאָזְלִינַן בכה"ג לְחוּמְרָא גַּם בִּדְרַבָּנָן וּכְמוֹ דס"ל לר' יוֹסִי במס' עֵירוּבִין וּבְאָמַר לִשְׁלוּחוֹ אִיכָּא רֵוקָא ואע"ג דְּהַמִּיעוּט בְּצֵירוּף הַחֶזְקָה ה"ל כַּלְגָּא וּכַלְגָּא מ"מ שָׁרֵי בִּדְרַבָּנָן וכמש"כ וּמַאי פָּרִיךְ.

רַק דְּעַל דַּעַת הי"א הַנַּ"ל נוּכַל לוֹמַר דס"ל כְּדַעַת הָרַשְׁבָּ"א בְּמִשְׁמֶרֶת הַבַּיִת שֶׁהֵבַאנוּ דִּלְמִיעוּטָא דְּאֵינוֹ מֻמְחִין לֹא שַׁיְיךְ כְּלָל לוֹמַר סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה, אֲבָל הָרֹא"שׁ הֲרֵי כָּתַב במס' בְּכוֹרוֹת פ"ג וּבְחֻלִּין פ"א דמש"ה לָא אָמְרִינַן בי' סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה מִשּׁוּם דְּאֵינוֹ מֻמְחֶה הוּא מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וְלֹא ס"ל סְבָרָתוֹ שֶׁל הָרַשְׁבָּ"א וְאִיהוּ הָא כָּתַב בְּחֻלִּין דְּלָאו דַּוְקָא נַקְטָה הַבָּרַיְיתָא אָבְדוּ דה"ה גַּם נִגְנְבוּ לוֹ גָּדָיו שָׁרֵי וְלָא ס"ל סְבָרָתוֹ שֶׁל הָרַמְבַּ"ם וּלְדִידַ' הָא קָשָׁה מַאי פָּרִיךְ הַגְּמָרָא לְרַב: [ח] וְהַנִּרְאֶה לוֹמַר בְּפָשׁוּט דְּלָא נִיחָא לָהּ לְהַגְמ' לְאוֹקְמָא הַךְ בָּרַיְיתָא כמ"ד דְּאֵין שְׁחִיטָה לָעוֹף מִן הַתּוֹרָה דאע"ג דבלא"ה מָצִינוּ כַּמָּה תַּנָּאֵי דס"ל כֵּן מ"מ א"כ תִּיקְשֶׁה דְּלָמָּה נַקְטָה הַבָּרַיְיתָא בְּאָמַר לִשְׁלוּחוֹ צֵא וּשְׁחוֹט וְשׁוּב נִצְטָרֵךְ לְדָחוֹק בְּזֶה לוֹמַר דְּאָתְיָ' כר' יוֹסִי דס"ל בְּעֵירוּבִין דְּסָפֵק דְּרַבָּנָן וְחֶזְקַת אִיסּוּר הוּא לְחוּמְרָא, וְכָל זֶה נִרְאֶה לְהַגְמ' לְדוֹחֲק לוֹמַר כֵּן דְּנִצְטָרֵךְ לְאוֹקְמָא לְהַךְ בָּרַיְיתָא רַק אַלִּיבָּא דְּהָנֵי תְּרֵי תַּנָּאֵי כר' יוֹסִי דְּעֵירוּבִין וכמ"ד דְּאֵין שְׁחִיטָה לָעוֹף מִן הַתּוֹרָה דַּהֲרֵי לֹא מָצִינוּ בְּשׁוּם דֻּכְתָּא דר' יוֹסִי בְּעַצְמוֹ יְסַבֵּור דְּאֵין שְׁחִיטָה לָעוֹף מִן הַתּוֹרָה, ואע"ג דִּבְמַסְ' נָזִיר (דַּף כ"ט) פְּלִיגִי ר' יוֹחָנָן וְרֵישׁ לָקִישׁ בְּהָא דְּתָנֵן דְּהָאָב מַדִּיר אֶת בְּנוֹ בְּנָזִיר וְקָאָמַר ר"ל מְשׁוּם כְּדֵי לְחַנְּכוֹ בְּמִצְוֹת ור' יוֹחָנָן אָמַר הֲלָכָה הִיא בְּנָזִיר וּפָרִיךְ הגמ' לר"ל הָא כִּי מְטַמֵּי מֵבִיא צִיפּוֹרִין וְקָאָכִיל כֹּהֵן מְלִיקָה וּמְשַׁנֵּי קָסָבַר ר"ל אֵין שְׁחִיטָה לָעוֹף מִן הַתּוֹרָה וְשׁוּב מֵבִיא שָׁם הגמ' לֵימָא כְּתַנָּאֵי עַד מָתַי מַדִּיר אֶת בְּנוֹ בְּנָזִיר כו' מַעֲשֶׂה בר"ח שֶׁהִדִּירוֹ אֲבִיו בְּנָזִיר וְהֵבִיאוֹ לִפְנֵי ר"ג לְבָדְקוֹ אִם הֵבִיא שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת אִם לֹא ר' יוֹסֵי אוֹמֵר אִם הִגִּיעַ לְעוֹנַת נְדָרִים אִם לֹא, פי' דמ"ד עַד שְׁתֵּי שְׂעָרוֹת ס"ל הֲלָכָה ומ"ד עַד עוֹנַת נְדָרִים ס"ל לְחַנְּכוֹ, הֲרֵי דְּרָצָה הגמ' לוֹמַר דר' יוֹסֵי ס"ל לְחַנְּכוֹ וא"כ הָא יהי' מֻכְרָח לִסְבּוֹר דְּאֵין שְׁחִיטָה לָעוֹף מִן הַתּוֹרָה וְכֵיוָן דר' יוֹסִי בְּעַצְמוֹ ס"ל כֵּן הָא שַׁפִּיר מָצֵינַן לוֹמַר דְּהַךְ בָּרַיְיתָא אַתָּא לְגַמְרֵי אַלִּיבָּא דר' יוֹסִי דס"ל הָנֵי תַּרְתֵּי דְּאֵין שְׁחִיטָה לָעוֹף מִן הַתּוֹרָה וס"ל ג"כ דְּסָפֵק דְּרַבָּנָן בְּצֵירוּף חֶזְקַת אִיסּוּר הוּא לְחוּמְרָא, גַּם זֶה נִיחָא מִכַּמָּה טְעָמִים חֲדָא דְּעַיֵּי' שָׁם בְּתוֹסָ' שֶׁהֵבִיאוּ גִּירְסַ' דְּגָרְסִינַן שָׁם ר' יוֹסֵי בר' יְהוּדָא וְלֹא ר' יוֹסֵי סְתָם וְעוֹד דְּגַם לְפִי גִּרְסָתֵינוּ מ"מ הֲרֵי בגמ' לָא קָיְימָא מַסְקָנָא הָכִי וּלְבַסּוֹף דָּחָה הַגְּמָרָא לְהַךְ לֵימָא כְּתַנָּאֵי

וּמַסִּיק דְּגַם ר' יוֹסִי מָצֵי סָבַר הַלָּכָה בְּנָזִיר רַק ס"ל מֵוֹפְלָא הַסָּמוּךְ לְאִישׁ הוּא דְּאוֹרָיְיתָא, וְעוֹד דַּהֲרֵי במס' נִדָּה (דַּף מ"ה) ס"ל לְרַב כָּהֲנָא מֵוֹפְלָא הַסָּמוּךְ לְאִישׁ הוּא מִדְּרַבָּנָן וּפָרִיךְ עָלָיו מֵהָא דְּאָמַר ר' יוֹסֵי דְּקָטָן שֶׁהִגִּיעַ לְעוֹנַת נְדָרִים תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה וְהֵיאַךְ אָתֵי גַּבְרָא דְּרַבָּנָן וּמְתַקֵּן טִיבְלָא דְּאוֹרָיְיתָא וּמְשַׁנֵּי קָסָבַר ר' יוֹסֵי תְּרוּמָה בַּזְּמַן הַזֶּה דְּרַבָּנָן הֲרֵי דְּאִי אֶפְשָׁר לוֹמַר אַלִּיבָּא דר' יוֹסִי מֵוֹפְלָא דְּרַבָּנָן רַק אִם נֹאמַר תְּרוּמָה בזה"ז דְּרַבָּנָן.

וַהֲרֵי במס' יְבָמוֹת (דַּף פ"א) תְּנַן ר' יוֹסֵי וְר"ש אוֹמְרִים אַנְדְּרוֹגִינוֹס כֹּהֵן שֶׁנָּשָׂא בַּת יִשְׂרָאֵל מַאֲכִילָהּ בִּתְרוּמָה וְקָאָמַר שָׁם ר"ל דְּאֵינוֹ מַאֲכִילָהּ רַק בִּתְרוּמָה דְּרַבָּנָן דְּסָבְרִי אַנְדְּרוֹגִינוֹס סְפֵיקָ' ומש"ה אֵינוֹ מַאֲכִיל רַק בִּתְרוּמָה דְּרַבָּנָן וְלֹא בְּחָזֶה וְשׁוֹק ור' יוֹחָנָן אָמַר אַף מַאֲכִילָהּ בְּחָזֶה וְשׁוֹק דר' יוֹחָנָן סָבַר דר' יוֹסֵי ס"ל תְּרוּמָה בזה"ז דְּאוֹרָיְיתָא וּמִדְּקָאָמַר מַאֲכִילָהּ בִּתְרוּמָה מוּכָח דס"ל דְּמַאֲכִילָהּ גַּם בְּחָזֶה וְשׁוֹק דס"ל לר' יוֹסֵי וְר"ש בע"כ דְּאַנְדְּרוֹגִינוֹס וַדַּאי זָכָר הוּא וְלֹא סָפֵק וְשָׁם בְּדַף פ"ג אִיתָא אָמַר רַב לֵיתָא לְמַתְנִיתִין דְּקָתָנֵי דלר' יוֹסֵי אַנְדְּרוֹגִינוֹס מַאֲכִיל מִקַּמֵּי בָּרַיְיתָא דְּתַנְיָא ר' יוֹסֵי אוֹמֵר אַנְדְּרוֹגִינוֹס ברי' בִּפְנֵי עַצְמוֹ הוּא וְלֹא הִכְרִיעוּ חֲכָמִים אִם זָכָר אִם נְקֵבָה הֲרֵי מוּכָח דְּרַב ס"ל דִּלְרַבִּי יוֹסֵי תְּרוּמָה בַּזְּמַן הַזֶּה דְּאוֹרָיְיתָא דְּאִי דְּרַבָּנָן הֲרֵי לֵיכָּא שׁוּם סְתִירָה מֵהַמִּשְׁנָה לְהַבָּרַיְיתָ' דַּהֲרֵי גַּם אִם סָפֵק הוּא שֶׁפִּיר מַאֲכִיל בִּדְרַבָּנָן וכדס"ל לר"ל וְכֵן כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' שָׁם (בְּדַף פ"א) בד"ה וַאֲנַן דלר"ל לֹא קָשֶׁה מֵהַמִּשְׁנָה עַל הַבָּרַיְיתָא **)הג"ה במס' סַנְהֶדְרִין (דַּף כ' ע"ב), תני' ר' יוֹסֵי אוֹמֵר שָׁלֹשׁ מִצְוֹת נִצְטַוּוּ יִשְׂרָאֵל בִּכְנִיסָתָן לָאָרֶץ לְהַעֲמִיד לָהֶם מֶלֶךְ וּלְהַכְרִית זַרְעוֹ שֶׁל עֲמָלֵק וְלִבְנוֹת בֵּית הַבְּחִירָה וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזֶה מֵהֶן תְּחִילָּה כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר כִּי יָד עַל כֵּס יָהּ מִלְחָמָה לה' בַּעֲמָלֵק הֲוֵי אוֹמֵר לְהַעֲמִיד לָהֶם מֶלֶךְ תְּחִילָּה וַעֲדַיִין אֵינִי יוֹדֵעַ אִם לִבְנוֹת לָהֶם בֵּית הַבְּחִירָה תְּחִילָּה אוֹ לְהַכְרִית זַרְעוֹ שֶׁל עֲמָלֵק תְּחִילָּה כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר כו', וְיֵשׁ לְהָבִין מַדּוּעַ לֹא נִסְתַּפֵּק הגמ' כְּלָל מֵעִיקָּרָא גַּם בְּבִנְיַן הַבַּיִת אִם הוּא קוֹדֵם גַּם לְמֶלֶךְ אוֹ לֹא, וְהַנִּרְאֶה פָּשׁוּט דִּפְשִׁיטָא לֵיהּ דְּמֶלֶךְ קוֹדֵם לְבִנְיַן הַבַּיִת דַּהֲרֵי בִּשְׁבוּעוֹת (דַּף י"ד) תְּנַן אֵין מוֹסִיפִין עַל הָעִיר וְעַל הָעֲזָרוֹת אֶלָּא בְּמֶלֶךְ וְאוּרִים וְתֻמִּים וכו' וְכֹל שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה בְּכָל אֵלּוּ אֵין חַיָּבִין עָלָיו הֲרֵי דְּאִי אֶפְשָׁר לְקַדֵּשׁ הָעֲזָרָה אֶלָּא בְּמֶלֶךְ, וְאֵין לוֹמַר דְּרַק לְהוֹסִיף עַל הָעֲזָרָה הוּא דְּצָרִיךְ כָּל הָנֵי דַּהֲרֵי אֶפְשָׁר גַּם בְּלֹא הוֹסָפָה אֲבָל בְּעִיקַּר הַבִּנְיָן בִּתְחִלָּתוֹ לָא בָּעֵינַן כָּל הָנֵי פְּרָטִים ובכה"ג הֲרֵי מְחַלְּקִים הַתּוֹסָ' בִּשְׁבוּעוֹת שָׁם לְעִנְיַן שִׁיּוּרֵי מִנְחָה יעו"ש, זֶה אֵינוֹ דַּהֲרֵי אִיתָא שָׁם)** וְכֵינָן דְּאַלִּיבָּא דְּרַב מֵוֹכְרָחדס"ל לר' יוֹסֵי תְּרוּמָה בזה"ז דְּאוֹרָיְיתָא הָא מִמֵּילָא מֵוֹכְרָח דס"ל לר' יוֹסֵי מֵוֹפְלָא הַסָּמוּךְ לְאִישׁ מִדְּאוֹרָיְיתָא מִדְּקָאָמַר אִם הִגִּיעַ לְעוֹנַת נְדָרִים תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה וְשׁוּב אֵין לָנוּ הֶכְרֵחַ דס"ל לְחַנְּכוֹ וּמָצֵי סָבַר הַלָּכָה הִיא בְּנָזִיר וְשׁוּב אֵין לָנוּ הוֹכָחָה אֵיךְ ס"ל לר' יוֹסֵי בִּשְׁחִיטַת עוֹף ומש"ה פָּרִיךְ הגמ' בְּחֻלִּין שַׁפִּיר לְרַב לְשִׁיטָתוֹ.

וְכָל זֶה נִיחָא רַק אִם נֹאמַר דִּבְדַוְקָא נַקְטָה הַבָּרַיְיתָא אוֹ שֶׁאָמַר לִשְׁלוּחוֹ צֵא וּשְׁחוֹט וּכְפִי הַסְּבָרָא שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם אוֹ כְּדַעַת הַיֵּשׁ אוֹמְרִים שֶׁהֶבִיא הַבַּעַל הָעִיטּוּר אֲבָל לְדַעַת בַּעַל הָעִיטּוּר שֶׁחוֹלֵק עַל כָּל זֶה וס"ל דְּגַם בְּשָׁחַט שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת לְגַמְרֵי כְּשֵׁרָה וּלְדִידֵ' הֲרֵי בע"כ מֵוֹכְרָחִין אֲנַחְנוּ לוֹמַר דְּלָאו דַּוְקָא נַקְטָה הַבָּרַיְיתָא אָמַר לִשְׁלוּחוֹ וּלְדִידֵ' הֲלֹא קָשֶׁה קֻוּשְׁיָתֵנוּ הָרִאשׁוֹנָה דְּמַאי פָּרִיךְ לְרַב נִיחָא דְּמֵוֹמָחִין וְאֵין מֵוֹמָחִין הוּא סָפֵק הַשָּׁקוּל וְהוּא פַּלְגָא וְרַק בָּעוֹף מַכְשִׁיר הַבָּרַיְיתָא דס"ל אֵין שְׁחִיטָה לָעוֹף מִן הַתּוֹרָה וְאֵין אָנוּ צְרִיכִין לְאוֹקְמָא כְּלָל כר' יוֹסִי לְחֻלִּין וא"כ אֵין בְּזֶה שׁוּם דּוֹחַק לוֹמַר דס"ל לְהַבָּרַיְיתָא

אֵין שְׁחִיטָה לָעוֹף מה"ת דַּהֲרֵי כַּמָּה תַּנָּאֵי ס"ל כֵּן אֲבָל רַב דְּאַיְירִי בִּבְהֵמָה וְכֵן בְּעוֹף לְפִי מַה דקיי"ל יֵשׁ שְׁחִיטָה מש"ה מַצְרִיךְ רָאוּהוּ דַּוְקָא וּמַאי פָּרִיךְ: [ט] וצ"ל לְדַעַת בַּעַל הָעִיטּוּר דְּבָאֱמֶת הָוֵי מָצֵי הגמ' לְתָרֵץ כֵּן רַק כֵּינָן דבלא"ה מְשַׁנֵּי הגמ' שַׁפִּיר הַדְּ בָּרַיְיתָא אַלִּיבָּא דְּרַב לֹא רָצָה הגמ' לְאוֹקְמֵי לְהַבָּרַיְיתָא דְּלָא כַּהֲלָכָה דַּהֲרֵי קיי"ל דְּיֵשׁ שְׁחִיטָה לָעוֹף מה"ת.

וְאַדְּרַבָּה בְּזֶה הֲרֵי יִתְיַישֵׁב לָנוּ הֵיטֵב הָא (דִּבְדַף ג') דס"ל לְרַבִּינָא לל"ק דְּלָא אָמְרִינַן רֹוב מְצַוִּין אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻוָּמְחִין הֵם וּבְדִלֵּיתָא קָמָן לְמִבְדְּקֵן' גַּם בְּדִיעֲבַד אֲסוּרָה וְהִקְשׁוּ שָׁם הַתּוֹסָ' (בד"ה וְאֵין) מֵהַדְּ בָּרַיְיתָא דְּמָצָא תַּרְנְגֹלֶת ועי"ש מַה שֶּׁדָּחֲקוּ בְּזֶה ולפ"ז הָא נִיחָא דְּרַבִּינָא מוֹקֵים לָהּ כמ"ד דְּאֵין שְׁחִיטָה לָעוֹף מה"ת וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר: [י] הַיּוֹצֵא לָנוּ מִכָּל מַה שֶּׁנִּתְבָּאֵר דִּבְעִיקַּר הַדִּין יֵשׁ בּוֹ שְׁלֹשָׁה סְבָרוֹת מֵחוֹלְקוֹת.

א' דַּעַת הָרַמְבַּ"ם וּבַעַל סֵפֶר יְרֵאִים דְּכֹל שֶׁעָשָׂה אֵיזוֹ אִיסּוּר בְּאוֹתָהּ שְׁחִיטָה עַצְמָהּ שׁוּב חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא נִשְׁחֲטָה שֶׁלֹּא בְּהֶכְשֵׁר הִלְכוֹת שְׁחִיטָה וַהֲרֵי הוּא סְפֵק נְבֵילָה. וּלְדִידְהוּ בְּנִגְנְבָה וּשְׁחָטָהּ הַגַּנָּב כֵּינָן דְּמִקֵּרֵי שָׁנָה בְּחֵטְא אֲסוּרָה מִסָּפֵק ב' דַּעַת הַיֵּשׁ אוֹמְרִים שֶׁהֵבִיא בַּעַל הָעִיטּוּר גַּם בְּנִגְנְבוּ שָׁרֵי כֵּינָן דְּהַגַּנָּב שְׁחָטָהּ בַּעֲבוּר עַצְמוֹ וְכַוָּנָתוֹ הי' לְאָוְכְלָהּ שַׁפִּיר אָמְרִינַן גַּם בכה"ג רֹוב מְצַוִּין אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻוָּמְחִין הֵם דְּחָשׁוּד עַל הַגְּנֵיבָה אֵינוֹ חָשׁוּד עַל נְבֵילָה וּבְנַדַּאי נִשְׁחֲטָה כַּהֹגֶן אֲבָל בעה"ב שֶׁבָּא וּמָצָא בְּהֶמְתּוֹ שְׁחוּטָה שֶׁלֹּא בְּרִשּׁוּת לְגַמְרֵי דְּהָא וַדַּאי נִתְכַּוְּנוּ זֶה הַשּׁוֹחֵט לְהַקְנִיטוֹ וּלְהַזִּיקוֹ משו"ה יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק דִּלְמָא רָצָה לְהַזִּיקוֹ לְגַמְרֵי שֶׁלֹּא תהי' רְאוּיָ' גַּם לַאֲכִילָה וַעֲשָׂאָהּ נְבֵילָה בְּמִתְכַּוְּנִין.

ג' וְהַבַּעַל הָעִיטּוּר חוֹלֵק גַּם בָּזֶה וס"ל דִּבְכָל גַּוְונֵי שָׁרֵי: [יא] וְיָצָא לָנוּ מִזֶּה סְבָרָא חֲדָשָׁה בְּשׁוֹחֵט שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁלֹּא יִשְׁחוֹט בְּלִי עוֹמֵד עַל גַּבָּיו וְכַדּוֹמֶה וְעָבַר וְשָׁחַט בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ דִּלְדַעַת הָרַמְבַּ"ם וְסֵפֶר יְרֵאִים כֵּינָן דְּשָׁחַט בְּאִיסּוּר שְׁבוּעָה שׁוּב יֵשׁ לָנוּ לָחוּשׁ דִּלְמָא בְּסַכִּין פְּגוּמָה שָׁחַט וַאֲסוּרָה עפ"י דִּין.

וְעַיֵּין בב"י סי' א' הֵבִיא תְּשׁוּבַת הָרֹא"שׁ שֶׁכָּתַב דְּאִם הִטִּילוּ הַקָּהָל חֵרֶם שֶׁלֹּא יִשְׁחוֹט אֶלָּא טַבָּח יָדוּעַ וְשָׁחַט אַחֵר דְּיֵשׁ לֶאֱסֹור שְׁחִיטָתוֹ. וּבִפְרִי חָדָשׁ הֶעְתִּיק שָׁם טַעְמוֹ וְז"ל יִרְאֶה לֶאֱסֹור שְׁחִיטָתוֹ שֶׁהָרֵי הַקָּהָל פָּסְלוּ שְׁחִיטַת הַכֹּל חוץ מִזֶּה כו' וכ"ש זֶה שֶׁעָבַר עַל הַחֵרֶם וְשָׁחַט רָאוּי לְדַמּוֹתוֹ לְמוּמָר לְאוֹתוֹ דָּבָר כֵּינָן שֶׁעָבַר עַל הַחֵרֶם כְּדֵי לִשְׁחוֹט ואע"פ שֶׁאֵינוֹ חָשׁוּד לֶאֱכֹול דָּבָר אִסּוּר מ"מ מְכֹוָּעָר הַדָּבָר וְרָאוּי לְקָנְסוֹ שֶׁלֹּא לֶאֱכֹול מִשְּׁחִיטָתוֹ עכ"ד הָרֹא"שׁ.

וְהָרֹא"שׁ אָזַל לְשִׁיטָתוֹ דְּמַכְשִׁיר גַּם בְּנִגְנְבָה ומש"ה כָּתַב רַק רָאוּי לְקָנְסוֹ. אֲבָל לְהָרַמְבַּ"ם וְסֵפֶר יְרֵאִים יֵשׁ מָקוֹם לְאָוְסְרוֹ עפ"י דִּין אִם לֹא בָּדַק לוֹ אַחַר סַכִּין וְרָאָה שֶׁאֵינוֹ פָּגוּם וְלֹא רָאָה שְׁחִיטָתוֹ וכמש"כ: וְעַיֵּי' בִּבְכוֹרוֹת (דַּף ל"ה) דִּתְנַן כָּל הַמּוּמִין הָרָאוּיִן לָבֹא בִּידֵי אָדָם רוֹעֵי כֹּהֲנִים אֵינָם נֶאֱמָנִים דְּכֹהֲנִים חֲשׁוּדִים לַעֲבוֹר עַל אִיסּוּר הַטָּלַת מוּם, וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה דַּהֲרֵי מוּמֵי סֵירוּס ג"כ רָאוּיִן לָבֹא בִּידֵי אָדָם וַהֲרֵי לֹא מָצִינוּ שֶׁיִּהְיוּ הַכֹּהֲנִים חֲשׁוּדִים עֲלֵיהֶם וְיִהְיוּ נֶאֱמָנִים וַהֲרֵי הַמִּשְׁנָה תָּנֵי סְתָם דְּכָל הַבָּאִין בִּידֵי אָדָם אֵינָם נֶאֱמָנִים וְאֵין מָקוֹם לוֹמַר דְּעַל מָעוּךְ וְכָתוּת וּכְרוּת שֶׁהֵם מוּמִים הַכְּתוּבִים בַּתּוֹרָה לֹא קָאֵי הַמִּשְׁנָה.

וְגַם דַּהֲרֵי בַּגְּמָרָא שָׁם מוֹכִיחַ דְּבִסְפֵּק בְּכוֹר אֵין יִשְׂרָאֵל חָשׁוּד עָלָיו דאלת"ה סְפֵק בְּכוֹר לר"מ דס"ל הֶחָשׁוּד עַל הַדָּבָר לֹא דָּנוֹ וְלֹא מְעִידוֹ מִי מֵעִיד עָלָיו. וכ"ת ה"נ דְּלֵית לי' תַּקַּנְתָּא וְהָתְנַן שהי' רי"א כֹּל שֶׁחֲלִיפָיו בְּיַד כֹּהֵן פָּטוּר מִן הַמַּתָּנוֹת ור"מ מְחַיֵּיב וּמַאי פָּרִיךְ נֵימָא דְּהַהִיא מִשְׁנָה אֲיִירֵי בְּמוֹמֵי סֵירוּס וְטָפֵי ה"ל לְאַקְשׁוּיֵי לר"מ מִי דָּנוּ וּמִי מַתִּירוֹ דס"ל דְּהֶחָשׁוּד עַל הַדָּבָר לֹא דָּנוֹ דְּקוֹנְשָׁיָ' זוֹ הָיָה שַׁיָּיךְ גַּם עַל סֵירוּס וּמֻכְרָח דְּגַם הַקּוֹנְשָׁיָ' דְּמֵי מֵעִיד שַׁיָּיךְ גַּם עַל זֶה ולמש"כ נִיחָא שַׁפִּיר דְּכֵינָן דְּחָשׁוּד עַל הַטָּלַת מוּם וַאֲנַחְנוּ חוֹשְׁשִׁין בּוֹ שֶׁמָּא הִפִּיל מוּם בְּיָדַיִם וּמִמֵּילָא יֵשׁ לָחוּשׁ דְּגַם אִם נִזְדַּמֵּן לוֹ שֶׁלֹּא הָיָה אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת זֹאת מִבְּלִי אִיסּוּר אַחֵר אע"ג דְּעָלָיו בְּעַצְמוֹ אֵינוֹ חָשׁוּד מ"מ אֵינוֹ נִמְנָע מִלַּעֲשׂוֹתוֹ: סִימָן ב יְבָאֵר דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ בְּדִינָא דְּאֵינָן מֵחֲזָקִין אִי חָיְישִׁינַן לְעִילּוּף אוֹ לָא הָאִלְפָּס כָּתַב וְז"ל וְהֵיכָא דְּרָאָה אֶחָד שֶׁשָּׁחַט וַאֲזַל לֵיהּ לְעָלְמָא וְלָא יָדְעִינַן אִי גְּמִיר אִי לָא גְּמִיר אוֹתָהּ שְׁחִיטָה מֻתֶּרֶת דְּרוֹב מְצוּיִין אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻמְחִין דְּתַנְיָא לְקַמָּן (דַּף י"ב) הֲרֵי שֶׁמָּצָא תַּרְנְגוֹלֶת בַּשּׁוּק אוֹ שֶׁאָמַר לִשְׁלוּחוֹ צֵא וּשְׁחוֹט וְהָלַךְ וּמָצָא שָׁחוּט חֶזְקָתוֹ שָׁחוּט אַלְמָא אָמְרִינַן רוֹב מְצוּיִין אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻמְחִין.

וְאִיכָּא מַאן דס"ל כל"ק דְּרָבִינָא דְּלָא אָמְרִינַן רוֹב מֻמְחִין וַאֲנַן לָא ס"ל הָכִי כו' וְכָתַב ע"ז הָרֹא"שׁ בסי' ו' דְּמִדְּהֲוָצְרַךְ הָרַב אַלְפָּס לְהָבִיא ראי' דְּלֵית הִילְכְתָא כְּרָבִינָא דְּמַצְרִיךְ מֻמְחִין אע"ג דְּבַדַּף ג' אָמְרִינַן דְּכוּלְּהוּ אָמוֹרָאֵי לָא אָמְרִי כְּרָבִינָא דס"ל רוֹב מֻמְחִין הֵם וְטַעְמוֹ מִשּׁוּם דְּרָבִינָא בָּתְרָאָה הוּא א"כ בְּלִישָׁנָא בָתְרָא דְּרָבִינָא דְּחָיֵישׁ לְאַיְּנָן מֻחְזָקִין אע"ג דְּאָמְרִינַן בגמ' דְּכוּלְּהוּ אָמוֹרָאֵי ס"ל דִּלְעִלּוּפֵי לָא חָיְישִׁינַן מ"מ אֵין זֶה הוֹכָחָה דְּאֵין הֲלָכָה כְּרָבִינָא.

וּלְבַסּוֹף מַסִּיק הָרֹא"שׁ דְּמִתּוֹךְ **(הַגָּהָה ר"ה אָמַר בְּכָל אֵלּוּ תְּנַן ר"נ אָמַר בְּאֶחָד מִכָּל אֵלּוּ תְּנַן וּמְפָרְשִׁינַן שָׁם טעמ' דר"נ דס"ל קַדֵּוְשָׁה רִאשׁוֹנָה קִידְּשָׁה לִשְׁעָתָהּ וְלֹא קִידְּשָׁה לע"ל וּמִדְּחָזֵינַן דְּעָזְרָא קִידְּשׁוּ בְּלֹא מָלֶךְ וּמוֹכִיחַ מִזֶּה ר"נ דְּהַהִיא קְרָא דּוּכְתָא תַּעֲשׂוּ לְדוֹרוֹת לָא קָאֵי רַק עַל אֶחָד מִכָּל אֵלּוּ הַדְּבָרִים ור"ה ס"ל קַדֵּוְשָׁה רִאשׁוֹנָה קִידְּשָׁה לע"ל וְעָזְרָא זֶכֶר בְּעָלְמָא קָעָבֵד פי' דְּלָא הוֹסִיף כְּלָל עַל בִּנְיָן וא"כ אֵין לָנוּ הֶכְרֵחַ לְהוֹצִיא לְקְרָא דּוּכְתָא תַּעֲשׂוּ לְדוֹרוֹת מִמַּשְׁמָעוּת דְּקָאֵי עַל כָּל הַדְּבָרִים ומש"ה ס"ל בְּכָל אֵלּוּ תְּנַן, הֲרֵי דאע"ג דְּעָזְרָא לֹא הוֹסִיף כְּלָל מ"מ אִי לָאו דס"ל לר"ה לֹא קִידְּשָׁה לע"ל לֹא הִי' יָכוֹל עָזְרָא לְקַדְּשׁוֹ אַלִּיבָּא דר"ה וְנֶאֱמַר דְּגַם הַהִ בָּרַיְיתָא ס"ל קִידְּשָׁה לע"ל וּבְפָרָט דַּהֲרֵי הָכָא הוּא דִּבְרֵי ר' יוֹסֵי [ועי' בַּגְּלָיוֹן הַשַּׁ"ס שֶׁנִּדְפַּס בְּשֵׁם הַמַּהַרְשָׁ"ל דצ"ל ר' אֱלִיעֶזֶר בר' יוֹסֵי בְּמָקוֹם ר"י] ור' יוֹסֵי הָא ס"ל במס' זְבָחִים דַּף ס' לְפִי גִּירְסַת הַתּוֹסָ' דְּשָׁם דְּקַדֵּוְשַׁת מְחִיצוֹת קִידְּשָׁה לע"ל וּלְדִידְ' קָאֵי הַהִ וְכֵן תַּעֲשׂוּ עַל כָּל הַדְּבָרִים הַנֶּאֱמָרִים בַּפָּרָשָׁה וא"כ מֶלֶךְ מְעַכֵּב בּוֹ וא"כ הָא אִי אֶפְשָׁר כְּלָל לְהַקְדִּים בֵּית הַבְּחִירָה לַמֶּלֶךְ וְלֹא נִסְתַּפֵּק רַק דִּלְמָא קוֹדֶם לְזַרְעוֹ שֶׁל עֶמָלֵק:)**לְשׁוֹן הָאִלְפָּס מַשְׁמַע דְּדִין אֶחָד לְמֻמְחִין וּמֻחְזָקִין הֵיכָא דְּאִיתָא קָמָן צָרִיךְ לְבָרְקוֹ וְגַם לִשְׁאוֹל אִם נִתְעַלֵּף וְהֵיכָא דְּלֵיתָא קָמָן שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה מֵהַהִיא דְּמָצָא תַּרְנְגוֹלֶת.

וְדִבְרֵי הָרֹא"שׁ הֵן מֻפְלָאִים סְתוּמִים וַחֲתוּמִים מָה רָאָה לְחַלֵּק בֵּין חֲשָׁשָׁא דְּמֻמְחִין לַחֲשָׁשָׁא דְּמֻחְזָקִין וַהֲרֵי מֵאוֹתָהּ ראי' עַצְמָהּ שֶׁהֵבִיא הָאִלְפָּס דְּלָא חָיְישִׁינַן לְאַיְּנָן מֻמְחִין

מַהַדּ בָּרַיְתָא דְּמָצָא תַּרְנְגוֹלֶת מִינֵּי' גּוּפָא מוּכָח ג"כ דְּלָא חָיְישִׁינַן לְאַיְנָן מֻוחְזָקִין וּכְמוֹ דְּמַסִּיק הָרֹא"שׁ בְּעַצְמוֹ לְבַסּוֹף.

וְגַם לָמָּה הֻזְצְרַךְ הָרֹא"שׁ בַּסּוֹף לוֹמַר דְּמִדִּבְרֵי הָאַלְפָּס מַשְׁמַע דְּדִין אֶחָד לְמֻמְחִין וּלְמֻוחְזָקִין מַהֵהִיא דְּמָצָא תַּרְנְגוֹלֶת כַּנָּוֹנַת דְּבָרָיו דְּמִדִּסְתָם הָאַלְפָּס וְלֹא כָּתַב בְּהֶדְנֵי' לְחַלֵּק בְּהוּ דִּלְאֵינוֹ מֻוחְזָק חָיְישִׁינַן מַשְׁמַע דס"ל דְּלָא חָיְישִׁינַן וְלָמָּה הֻזְצְרַךְ לְמַשְׁמָעוּת בְּזֶה דַּהֲרֵי כָּל זֶה מֻוכְרָח מֵהֵהִיא דְּמָצָא תַּרְנְגוֹלֶת.

וּכְבָר נִתְקַשָּׁה בְּדִבְרֵי הָרֹא"שׁ הַמַּעֲדַנֵי יוֹם טוֹב וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּיִשּׁוּבוֹ הוּא דּוֹחַק גָּדוֹל עַד שֶׁכִּמְעַט לְפִי דְּבָרָיו שָׁם נִשְׁאֲרוּ דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ מְיֻתָּרִים בְּלֹא בֵּיאוּר. וּכְבָר רָאִיתִי בְּתוֹרַת יְקוּתִיאֵל שֶׁכָּתַב דְּדִבְרֵי הָרֹא"שׁ הַלָּלוּ הֵם סְתוּמִים אִם לֹא שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם אֵיזֶה טָעוּת הַדְּפוּס: [ב] וּבֶאֱמֶת דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ נְכוֹנִים וּבְרוּרִים.

דְּהִנֵּה (בְּדַף ל"ב) דְּאִיבַּעְיָא לַן שָׁהָה בְּמִיעוּט סִימָנִים מַהוּ וְכָתְבוּ הַתּוֹסָ' (בְּדַף לָמ"ד ע"ב) בד"ה הֶחֱלִיד דְּמִיבַּעְיָא לי' עַל שְׁהִיָּיה בְּמִיעוּט קַמָּא אִי פָּסְלָה אוֹ לֹא וְהִסְבִּיר הָרֹא"שׁ סְבָרָתוֹ דְּמִיבַּעְיָא לי' דִּלְמָא לָא פָּסְלָה שְׁהִיָּי' רַק בְּמִידֵי דְּנִתְנַבְּלָה בי' דְּהַיְינוּ בֵּין סִימָן לְסִימָן דְּהוּא נְבֵילָה וְכִדְאִיתָא בְּדַף ל"ב אֲבָל לֹא בְּמִיעוּט קַמָּא דְּוַשָּׁט דְּהוּא רַק טְרֵיפָה דס"ל לר"ת דִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט הוּא רַק טְרֵיפָה וְלֹא נְבֵילָה וּבְנַדַּאי נִרְאֶה דְּדַעַת הָרֹא"שׁ הוּא ג"כ כֵּן דאע"ג דִּלְבַסּוֹף לֹא הִסְכִּים שָׁם הָרֹא"שׁ לְפֵירוּשׁוֹ שֶׁל ר"ת זֶהוּ רַק מִטַּעַם אַחֵר אֲבָל בְּהָא דס"ל דִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט הוּא טְרֵיפָה מַשְׁמַע דס"ל כֵּן דְּהָא לֹא חָלַק עָלָיו בָּזֶה.

וְעַיֵּי' בָּאַחֲרוֹנִים שֶׁהֵבִיאוּ עוֹד פּוֹסְקִים דס"ל דְּהוּא טְרֵיפָה, וּלְדַעְתָּם הַאי דִּינָא דְּשְׁהִיָּי' דְּפָסְלָה הַשְׁחִיטָה לָא דמי' עוֹף לִבְהֵמָה דִּבְבְהֵמָה מַשְׁכַּחַת לָהּ שְׁהִיָּי' דְּפָסְלָה הַשְׁחִיטָה לְגַמְרֵי וְהַבְּהֵמָה אֵינָהּ שְׁחוּטָה כְּלָל וְהִיא נְבֵילָה וּכְגוֹן בְּשָׁהָה בֵּין סִימָן לְסִימָן אֲבָל בָּעוֹף לְעוֹלָם לָא מַשְׁכַּחַת שְׁהִיָּי' נְבֵילָה ע"י שְׁהִיָּי'.

דְּאַחַר שֶׁשָּׁחַט רֹוב סִימָן אֶחָד הָא אִיגַּמְרָא לָהּ הַשְׁחִיטָה וְשׁוּב לֹא פָּסְלָה בָּהּ שְׁהִיָּי' כְּלָל מִדְּאוֹרַיְיתָא וְקוֹדֶם שֶׁשָּׁחַט רֹוב הֲרֵי אֵינוֹ רַק נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט דְּהוּא רַק טְרֵיפָה וא"כ מֻיָּשָׁב הֵיטֵב דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ דַּהֲרֵי חָזִינַן דְּהָנֵי אָמוֹרָאֵי ס"ל דְּלָא חָיְישִׁינַן לְעִילּוּף כְּלָל וַאֲפִילּוּ הֵיכָא דְּאִיכָּא חֻזְקַת אֵינָהּ זְבוּחָה הַמְסַיְּעַ לַמִּיעוּט דְּמִתְעַלְּפִין וּכְגוֹן בִּבְהֵמָה וּמֻוכְרָח דס"ל דְּמִתְעַלְּפִים הוּא מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא דְּלָא חָיְישִׁינַן כְּלָל וַאֲפִילּוּ בְּמָקוֹם חֻזְקָה וְרָבִינָא חוֹלֵק עֲלֵיהֶם וְקָאָמַר דְּחָיְישִׁינַן לְעִילּוּף וַהֲרֵי י"ל אוֹ דס"ל לְרָבִינָא דְּמִתְעַלְּפִים הוּא סָפֵק הַשָּׁקוּל וְחָיְישִׁינַן לי' גַּם בְּלֹא חֻזְקַת אִיסּוּר וְעוֹד י"ל דְּגַם רָבִינָא מוֹדֶה דְּרֻבָּם אֵינָם מִתְעַלְּפִים רַק דס"ל דְּאֵינוֹ מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא אֶלָּא מִיעוּטָא וְאָמְרִינַן סְמֹךְ מִיעוּטָא לְחֻזְקַת אִיסּוּר דְּאֵינָהּ זְבוּחָה וְחָיְישִׁינַן לְעִילּוּף.

ומש"ה שַׁפִּיר כָּתַב הָרֹא"שׁ דְּמָהָא דְּמָצָא תַּרְנְגוֹלֶת שְׁחוּטָה בַּשּׁוּק דְּכְשֵׁרָה אֵין לָנוּ ראי' רַק דְּלָא חָיְישִׁינַן לְאֵינוֹ מֻמְחֶה דִּבְאֵינוֹ מֻמְחֶה הָא הַחֲשָׁשׁ שָׁמָא יַעֲבֹור עַל הִלְכוֹת שְׁחִיטָה וְיִדְרוֹס וְיַחֲלִיד דְּגַם בָּעוֹף הָוְיָא נְבֵילָה כְּמוֹ בִּבְהֵמָה אֲבָל אֵין מִזֶּה ראי' דְּלָא חָיְישִׁינַן לְעִילּוּף דְּבְעִילּוּף הָא לֵיכָּא רַק חֲשָׁשָׁא דִּפְסוּל שְׁהִיָּי' [וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב רַשְׁ"י בְּדַף ג' בד"ה ואע"פ שֶׁאֵינָן מֻחְזָקִין] וּבָעוֹף הָא אֵינוֹ רַק טְרֵיפָה וְלֵיכָּא חֻזְקַת אִיסּוּר שַׁפִּיר קָאָמְרָה הַבָּרַיְתָא דִּכְשֵׁרָה מִשּׁוּם דְּרֻבָּם אֵינָם מִתְעַלְּפִין וְאַכַּתִּי אֵין מִכָּאן ראי' לִבְהֵמָה דְּאִיכָּא חֻזְקַת אִיסּוּר

דְּאֵינָהּ זְבוּחָה דְּיֵשׁ לוֹמַר דְּחָיְישִׁינַן לְמִיעוּט דְּמִתְעַלְּפִין מִטַּעַם סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה דַּהֲרֵי דַּעַת הָרֹא"שׁ כְּהַפּוֹסְקִים דְּבַחֲזָקָה הַמְסַיֵּעַ לַמִּיעוּט אָסוּר גַּם בְּדִיעֲבַד (וְעַיֵּין בְּחֻלִּין דַּף י"ב שֶׁהִקְשָׁה הָרֹא"שׁ אַמַּאי סָמְכִינַן בְּדִיעֲבַד עַל רֹב מְצוּיִן אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻמְחִין הֵם נִימָא סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה ופי' דְּמִיעוּט דְּאֵינוֹ מֻמְחִין הוּא מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וְלָא חָיְישִׁינַן לִי' כְּלָל) וא"כ הָא י"ל דְּמִיעוּט דְּמִתְעַלְּפִין הוּא מִיעוּט טוֹב וּבַהֲדֵי חֲזָקָה אָסוּר גַּם בְּדִיעֲבַד וּבָעוֹף דְּלֵיכָּא חֲזָקָה כָּשֵׁר בְּדִיעֲבַד.

וְגַם בלא"ה נִיחָא דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ דַּאֲפִי' אִם נֹאמַר דְּנִקּוּבַת הַוֵּשֶׁט הוּא נְבֵילָה וא"כ בְּהֵמָה וְעוֹף, שָׁוִין הֵם בְּפִסּוּל שְׁהִיָּי' מ"מ אֵין שׁוּם ראי' מֵהָהִ בָּרַיְיתָא דְּמָצָא תַּרְנְגוֹלֶת דְּלָא חָיְישִׁינַן לְעִילּוּף דַּהֲרֵי בִּפְשִׁיטוּת י"ל דְּהַבָּרַיְיתָא אַיְירֵי בְּנִמְצָא רַק הַקָּנֶה שָׁחוּט וְלֹא נָגַע בַּוֵּשֶׁט כְּלָל דבכה"ג הֲרֵי אֵין מָקוֹם לְהִסְתַּפֵּק לְעִילּוּף דַּהֲרֵי חֲצִי קָנֶה פָּגוּם כָּשֵׁר גַּם י"ל דַּאֲפִילּוּ בְּנִמְצָא שְׁנֵי הַסִּימָנִים שְׁחוּטִים ג"כ ס"ל לְהָרֹא"שׁ דְּאֵין לְהָבִיא ראי' דְּלָא חָיְישִׁינַן לְעִילּוּף בִּבְהֵמָה מֵהָא דְּחָזִינַן דְּלָא חָיְישִׁינַן לְעִילּוּף בְּעוֹף דַּהֲרֵי בְּעוֹף לָא מַשְׁכַּחַת שְׁהִיָּי' רַק בִּשְׁחִיטַת הַוֵּשֶׁט אֲבָל בַּקָּנֶה לָא מַשְׁכַּחַת לָהּ שְׁהִיָּי' כְּלָל דַּחֲצִי קָנֶה פָּגוּם כָּשֵׁר וְאַחַר שֶׁשָּׁחַט רֹב קָנֶה הֲלֹא נִגְמְרָה לָהּ הַשְּׁחִיטָה ומשו"ה אֲפִילּוּ בְּנִמְצְאוּ שְׁנֵי הַסִּימָנִין שְׁחוּטִין לָא חָיְישִׁינַן לְעִילּוּף דַּהֲרֵי כָּתַב רַשְׁ"י (בְּדַף ל"ב) בד"ה אֲבָל בִּבְנֵי מַעַיִם דִּלְעוֹלָם דָּרְךְ הַקָּנֶה לִהְיוֹת נִשְׁחָט תְּחִילָּה קוֹדֶם לַוֵּשֶׁט ומשו"ה לֹא חָשַׁשׁ הַבָּרַיְיתָא לְדִלְמָא שָׁחַט הַוֵּשֶׁט קוֹדֶם וְנִתְעַלֵּף קוֹדֶם שֶׁשָּׁחַט רֹב הַוֵּשֶׁט דַּהֲרֵי אִיכָּא תְּרֵי רֻבֵּי רֹוב שׁוֹחֲטִין אֵינָם מִתְעַלְּפִין וְרֻבָּם שׁוֹחֲטִים הַקָּנֶה קוֹדֶם הַוֵּשֶׁט אֲבָל בִּבְהֵמָה דְּאִיכָּא חֲשַׁשׁ שְׁהִיָּי' בֵּין סִימָן לְסִימָן שַׁפִּיר י"ל דְּגַם הַהִ בָּרַיְיתָא מוֹדָה דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא נִתְעַלֵּף אַחַר שֶׁחַט סִימָן הָרִאשׁוֹן קוֹדֶם שֶׁשָּׁחַט הַשֵּׁנִי ועכ"פ דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ בָּרוּר מִלְּלוּ דְּמֵהָהִ ראי' שֶׁהֵבִיא הָאִלְפָּס דְּלָא קיי"ל כְּרַבִּינָא בל"ק הֲרֵי לָנוּ ראי' דְּלָא קיי"ל כְּרַבִּינָא בְּלִישָׁנָא בָּתְרָא דְּחָיְישׁ לָאֵינוּ מֻמְחִין וע"ז מַסִּיק הָרֹא"שׁ דְּמִדִּבְרֵי הָאִלְפָּס שֶׁסָּתַם הַדְּבָרִים מַשְׁמַע דס"ל דְּגַם לַמֻּמְחָזָקִים לָא חָיְישִׁינַן מֵהָהִיא דְּמָצָא תַּרְנְגוֹלֶת שְׁחוּטָה בַּשּׁוּק.

וְהוּא טָעוּת הַדְּפוּס וצ"ל מֵהָהִיא דְּאָבְדוּ לוֹ גָּדָיו וְכַוָּנָתוֹ לְהַבָּרַיְיתָא הַשֵּׁנִי' שֶׁהֵבִיא הגמ' שָׁם (בְּדַף י"ב) דְּאִיתָא שָׁם לֵימָא רֹוב מְצוּיִן אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻמְחִין הֵן תַּנָּאֵי דְּתַנְיָא הֲרֵי שֶׁאָבְדוּ לוֹ גָּדָיו וְתַרְנְגוֹלָיו וְהָלַךְ וּמָצָאן שְׁחוּטִין ר' יְהוּדָה אוֹסֵר ר' חֲנִינָא בְּנוֹ שֶׁל ריה"ג מַתִּיר וְדָחֵי הגמ' דכ"ע רֹוב מְצוּיִן אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻמְחִין הֵם ור"י דְּאוֹסֵר אַיְירֵי בִּמְצָאָן בְּאַשְׁפָּה שֶׁבַּבַּיִת כו' וְעַיֵּין (בְּדַף ג') בְּתוֹסָ' ד"ה וְאִם שָׁחַט דְּרָבִינָא ע"כ מְפָרֵשׁ לְהַהִ בָּרַיְיתָא דְּפְלִיגָא בְּהַהִ דְּרוֹב מְצוּיִן אֵצֶל שְׁחִיטָה אִם הֵם מֻמְחִין אוֹ לֹא ומש"ה אע"ג דְּהַהִ בָּרַיְיתָא אַיְירִי גַּם בִּבְהֵמָה מ"מ לָא פְּסִיקָא לי' לְהָרֹא"שׁ לְהוֹכִיחַ מִינָּהּ דְּלָא חָיְישִׁינַן גַּם בִּבְהֵמָה לָאֵינוּ מֻמְחָזָקִין כֵּיוָן דְּגַם לְרַבִּינָא אָתֵי שַׁפִּיר דְּיֹאמַר דְּהָנֵי תַּנָּאֵי פְּלִיגִי בְּהָא.

וְזֶהוּ דְּמַסִּיק הָרֹא"שׁ דְּמִדִּבְרֵי הָאִלְפָּס מַשְׁמַע דְּגַם בְּמֻמְחָזָקִין פּוֹסֵק דְּלָא כְּרַבִּינָא מֵחֲמַת הַהִיא בָּרַיְיתָא דְּאָבְדוּ לוֹ גָּדָיו דְּחָזִינַן דר' חֲנִינָא בְּנוֹ שֶׁל ריה"ג מַכְשִׁיר לְהָדְיָא גַּם בִּבְהֵמָה הֲרֵי דר' חֲנִינָא ס"ל דְּלָא חָיְישִׁינַן לְעִילּוּף כְּלָל וַהֲרֵי גַּם מִדִּבְרֵי ר' יְהוּדָה דְּאוֹסֵר הֲרֵי אֵין הֶכְרֵחַ דְּחוֹלֵק עָלָיו בָּזֶה דַּהֲרֵי י"ל דִּפְלֻגְתָּתָם הוּא בְּאַשְׁפָּה שֶׁבַּבַּיִת וּכְמוֹ דְּמוּקִי לָהּ הַגְּמָרָא ומשו"ה פּוֹסֵק הָאִלְפָּס כֵּן.

וְהוּא בֵּיאוּר נָכוֹן וּבָרוּר בְּדִבְרֵי הָרֹא"שׁ וּבוֹא וּרְאֵה כַּמָּה גָּבְהוּ דַּרְכֵי רַבֵּינוּ הַגָּדוֹל"א זצ"ל זיע"א בַּיּוֹ"ד סִימָן א' דְּפָסְקִינַן בשו"ע לְקוּלָּא דְּלָא חָיְישִׁינַן לְאֵינוּ מְוַמְּחִין וְלֹא לְעִילּוּף וְכָתַב שָׁם בְּבֵיאוּרֵי הַגְּרָ"א ס"ק ב' וְז"ל דְּאֵין הֲלָכָה כְּרַבֵּינוּ אע"ג דְּבָתְרָאָה הוּא מְשׁוּם דְּמַסְקָנָא דִּגְמָרָא שָׁם (דַּף י"ב) דְּרוֹב מְצַוִּין כו' הָרִי"ף וְהוּא רְאָיָתוֹ שֶׁל הָרִי"ף מֵהַהוּא דְּמָצָא תַּרְנְגוֹלֶת וְגַם כְּלִישָׁנָא בָּתְרָא אֵין הֲלָכָה מֵאוֹתָהּ סוּגְיָא שָׁם הֵרִי שֶׁאָבְדוּ כו' אַלְמָא דְּלָא חָיְישִׁינַן לִשְׁנֵיהֶם, הָרֹא"שׁ עכ"ד.

הֲרִי דְּכָתַב בְּהַעְתִּיקוֹ דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ לְהַהוּא בָּרַיְיתָא דְּאָבְדוּ לוֹ גָּדָיו דְּנִתְכַּוְּונִין לְכָל מַה שֶּׁאָמְרוּ רַק דְּבָרָיו בָּאוּ בְּקוֹנְצֶר כְּדַרְכּוֹ בַּקּוּנְדָּשׁ וְהַדְּבָרִים נְכוֹנִים וּבְרוּרִים: נ [ג] וְאִי דא"כ קָשֶׁה הָא (דִּבְדַף י"ב) קָאָמַר רַב רָאָה אֶחָד שֶׁשָּׁחַט אִם רָאוּהוּ מִתְּחִילָּה וְעַד סוֹף מֻוָתָּר לֶאֱכוֹל מִשְּׁחִיטָתוֹ וְאִם לָאו אָסוּר לֶאֱכוֹל מִשְּׁחִיטָתוֹ וּפָרִיךְ אִי דְּיָדַע דְּגָמִיר לָמָּה לִי רָאוּהוּ וְאִי דְּיָדַע דְּלָא גָּמִיר פְּשִׁיטָא וְאִי דְּלָא יָדַע אִי גָּמִיר אִי לָא גָּמִיר לֵימָא רֹוב מְצַוִּין אֵצֶל שְׁחִיטָהמְוַמְּחִין הֵן מִי לָא תַּנְיָא הֲרֵי שֶׁמָּצָא תַּרְנְגוֹלֶת שְׁחוּטָה בַּשּׁוּק כו' חֶזְקָתוֹ שָׁחוּט.

וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַב הָרֹא"שׁ דְּמַהַהוּ בָּרַיְיתָא לֵיכָּא ראי' דְּלָא חָיְישִׁינַן לְעִילּוּף א"כ מַאי פָּרִיךְ לְרַב נְיָמָא דְּהָא דְּמַצְרִיךְ רַב רָאוּהוּ הוּא מִשּׁוּם דְּחָיֵישׁ לְעִילּוּף וְלֹא מִשּׁוּם דְּחָיֵישׁ לְאֵינוּ מְוַמְּחִין וס"ל כְּלִישָׁנָא בָּתְרָא דְּרַבֵּינוּ.

גַּם זֶה נִיחָא בִּפְשִׁיטוּת דס"ל לְהַגְּמָרָא דְּמִדְּקָאָמַר רַב אִם רָאוּהוּ מִתְּחִילָּה וְעַד סוֹף מֻוָתָּר לֶאֱכוֹל מִשְּׁחִיטָתוֹ וְאִם לָאו אָסוּר מַשְׁמַע לי' לְהַגְּמָ' דְּרַב מַצְרִיךְ שֶׁיִּהְיֶ' רוֹאֶה עֶצֶם הַמַּעֲשֶׂה שֶׁעוֹשֶׂה אוֹתוֹ הַשּׁוֹחֵט ובע"כ טַעְמוֹ דְּחָיֵישׁ לְשֶׁמָּא אֵינוֹ מֻמְחֶה הוּא וְשֶׁמָּא דָּרַס אוֹ הֶחֱלִיד וְכַדּוֹמֶה מֵהַדְּבָרִים הַפּוֹסְלִים הַשְּׁחִיטָה דְּחוֹשֶׁשׁ שֶׁמָּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ ה' שְׁחִיטָה דְּמִשּׁוּם חֲשַׁשׁ שְׁהִיָּ' לְחַוָּדָא הֲרֵי א"צ לְרָאוֹת עֶצֶם הַמַּעֲשֶׂה כְּלָל וְרַק כְּשֶׁיִּרְאֶה אוֹתוֹ בַּתְּחִילָּ' נִכְנַס לִשְׁחֹן' וּבַסּוֹ' כְּשֶׁסִּילֵק יָדָיו וְגָמַר שְׁחִיטָתוֹ וּבֵין הַכֹּל לֹא הי' בּוֹ שִׁעְוּר שְׁנֵי שְׁחִיטוֹת דְּהוּא שִׁעְוּרוֹ שֶׁל הַשְּׁחִיטָה וּשְׁהִיָּ' דִּידֵ' רַק הי' פָּחוֹת קְצָת מִזֶּה צָרִיךְ לִהְיוֹת כְּשֶׁרָה אע"ג דְּלֹא רָאָה כְּלָל מַעֲשָׂיו בְּאֵיזֶה אוֹפֶן שָׁחַט וּמֻוְכָּרַח דְּרַב חָיֵישׁ לְאֵינוֹ מֻמְחֶה ומש"ה מַצְרִיךְ רָאוּהוּ מִתְּחִילָּה וְעַד סוֹף דְּגַם בְּאֶמְצַע רָאָה אוֹתוֹ וְגַם עֶצֶם מַעֲשָׂיו רָאָה ומשו"ה פָּרִיךְ הגמ' שַׁפִּיר מַהָא דְּמָצָא תַּרְנְגוֹלֶת דְּכְשֵׁרָה.

גַּם י"ל דס"ל לְהַגְּמָ' לְדוֹחֵק לוֹמַר דְּרַב לֹא קָאֵי רַק עַל בְּהֵמָה דַּהֲרֵי סְתָמָא נָקֵט וּמַשְׁמַע דְּגַם בְּעוֹף אִם לֹא רָאוּהוּ מִתְּחִילָּה וְעַד סוֹף אֲסוּרָה ומשו"ה פָּרִיךְ הגמ' שַׁפִּיר דאע"ג דִּמְשַׁנֵּי הגמ' לְעוֹלָם דְּיָדְעִינַן דְּלָא גָּמַר וּכְגוֹן דִּשְׁחַט קַמָּן חַד סִימָן שַׁפִּיר מַהוּ דְּתֵימָא מִדְּהַאי שַׁפִּיר הַאי נָמֵי שַׁפִּיר קמ"ל הַאי אִתְּרְמִי לי' אִידַּךְ שֶׁמָּא שָׁהָה שֶׁמָּא דרס'.

וַהֲרֵי הַאי תֵּירוּצָא לֹא שַׁיָּיךְ רַק בִּבְהֵמָה וְלֹא בָּעוֹף דְּנִכְשָׁר בְּסִימָן אֶחָד דְּלָא מִיבַּעְיָא לְדַעַת הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ (בְּדַף ל') דְּאַחַר הֶכְשֵׁר שְׁחִיטָה שׁוּב לָא פָּסְלָה בי' שְׁהִיָּ' אֶלָּא אֲפִילּוּ לְדַעַת רַשׁ"י דְּמָפָרֵשׁ שָׁם לְהַהּ אִבַּעְיָא דְּשָׁהָה בְּמִיעוּט סִימָנִין דְּקָאֵי עַל מִיעוּט בָּתְרָא דְּגַם אַחַר הֶכְשֵׁר שְׁחִיטָה יֵשׁ סְבָרָא דְּיִפְסוֹל בּוֹ שְׁהִיָּ' וַחֲלָדָה מ"מ הֲרֵי הוּא שָׁם בַּעְיָא דְּלָא אִפְּשִׁיטָא וּבְוַדַּאי דְּאֵין מָקוֹם לוֹמַר וּלְפָרֵשׁ כָּאן בְּדִבְרֵי רַב דְּגַם בָּעוֹף פָּסְלָה שְׁהִיָּ' וְדָרְסָה בְּסִימָן שֵׁנִי דא"כ הָוֵה לי' לְהַגְּמָ' לְיַפְשׁוֹט הַאִיבַּעְיָא מִכָּאן וְעוֹד דע"כ לָא מִיבַּעְיָא לָן שָׁם אֶלָּא בְּוַדַּאי שָׁהָה אֲבָל לֹא דְּנִיחוּשׁ לִשְׁמָא שָׁהָה בְּמִיעוּט בָּתְרָא דְּהָא אֲפִילּוּ אִם נֹאמַר דְּפָסְלָה בּוֹ שְׁהִיָּ' הֲרֵי אֵינוֹ רַק אִיסּוּרָא מִדְּרַבָּנָן.

וּבְוַדַּאי דְּתֵירוּצוֹ שֶׁל הגמ' קָאֵי רַק עַל בְּהֵמָה, גַּם זֶה נִיחָא דַּהֲרֵי הָא דְּאָמַר רַב אִם רָאוּהוּ מִתְחִילָּה וְעַד סוֹף פֵּירוּשׁוֹ עַד סוֹפוֹ שֶׁל שִׁיעוּר הֶכְשֵׁר שְׁחִיטָה אֲבָל מַה שֶּׁשּׁוֹחֵט יוֹתֵר מֵהֶכְשֵׁר שְׁחִיטָה בָּזֶה לָא אַיְירִי בּוֹ רַב כְּלָל אִם צָרִיךְ לִרְאוֹתוֹ אוֹ לֹא א"כ דִּינוֹ שֶׁל רַב אֻמָּת גַּם בָּעוֹף דְּצָרִיךְ לִרְאוֹתוֹ עַד שֶׁיִּשְׁחוֹט רֹוב סי' אֶחָד.

וְרַק הָרְבוּתָא שֶׁלּוֹ הוּא מִשּׁוּם בְּהֵמָה דְּלָא מְהַנֵּי מַה דְּרָאִינוּ שֶׁשָּׁחַט סִימָן אֶחָד שַׁפִּיר. אֲבָל לוֹמַר דְּרַב לָא קָאָמַר דִּינוֹ רַק בִּבְהֵמָה וּבְעוֹף א"צ לִרְאוֹתוֹ כְּלָל זֶהוּ וַדַּאי דּוֹחֵק גָּדוֹל דַּהֲרֵי סְתָמָא נָקֵט וּבְוַדַּאי דְּגַם בָּעוֹף אִם לֹא רָאָה אוֹסֵר רַב משו"ה פָּרִיךְ הַגְּמָרָא שַׁפִּיר: סִימָן ג בּוֹ יָבֹאר דִּין מִי שֶׁיָּדוּעַ שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ ה' שְׁחִיטָה אִי יְכוֹלִין לִיתֵּן לוֹ לְכַתְּחִילָּה לִשְׁחוֹט כְּשֶׁיִּהְיֶ' אַחֵר הַיּוֹדֵעַ ה' שְׁחִיטָה עוֹמֵד ע' וְרוֹאֶה מַעֲשָׂיו אוֹ דְּגַם בכה"ג אָסוּר לְכַתְּחִילָּה: בַּטּוּר יו"ד סִימָן א' פָּסַק דְּגַם מִי שֶׁיּוֹדְעִין בּוֹ שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ הִלְכוֹת שְׁחִיטָה מֻתָּר לִיתֵּן לוֹ לְכַתְּחִילָּה לִשְׁחוֹט אִי אֵיכָא אַחֵר עוֹמֵד ע"ג הַיּוֹדֵעַ ה' שְׁחִיטָה והב"י שָׁם הֵבִיא דַּעַת רַבֵּינוּ בָּרוּךְ שֶׁהוּבָא בְּהַגָּהוֹת אשר"י וּבְמָרְדְּכַי פֶּרֶק א' דְּחֻלִּין שֶׁכָּתַב דְּאָסוּר לִיתֵּן לוֹ לְכַתְּחִילָּה לִשְׁחוֹט וּשְׁנֵי הַסְּבָרוֹת הוּבְאוּ בש"ע יו"ד סי' א' סְעִיף ג' וְהַשָּׁ"ךְ בס"ק ט"ו הִסְכִּים לְאִיסּוּר וְכָתַב דְּכֵן מַשְׁמַע בַּגְּמָרָא יעו"ש.

וְרָאִיתִי בְּחִידּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א בְּחֻלִּין (דַּף ד') שֶׁכָּתַב וְז"ל וְנִרְאֶה דִּבְעוֹמֵד ע"ג מֻתָּר לְמִסּוֹר לוֹ לְכַתְּחִילָּה דְּאֵינוֹ דּוֹמֶה לְחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן דַּאֲסוּרִים לְכַתְּחִילָּה גַּם בְּאֵיכָא עוֹמֵד ע"ג דְּאִינְהוּ אֵינָם יוֹדְעִים לְאַמֵּן יְדֵיהֶם לִשְׁחִיטָה ומוֹעֲדִים לְקַלְקֵל אֲבָל בֶּן דַּעַת אע"פ שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ ה' שְׁחִיטָה מ"מ רֹוב מַעֲשָׂיו מְתֻקָּנִים הֵם הִלְכָּךְ אֵין לָחוּשׁ שֶׁמָּא יְקַלְקֵל וְלָאו אַדַּעְתַּיְ'.

וְכֵן כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א בְּתוֹרַת הַבַּיִת (דַּף ו') לְהֶדְיָ' כְּהַטּוּר יעו"ש. וְעַיֵּ' בַּיּו"ד (סִימָן ט"ז) דִּמְבֹאָר שָׁם דחשו"ק שֶׁשָּׁחַטוּ בֵּינָם לְבֵין עַצְמָן דְּרַשַּׁאי לִשְׁחוֹט הַבֵּן אַחֲרֵיהֶם וְהַטַּעַם מִשּׁוּם דְּרֹוב מַעֲשֵׂיהֶם מְקֻלְקָלִים וְכָתַב הַטַּ"ז בס"ק י"ג דה"ה בְּגָדוֹל שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ ה' שְׁחִיטָה וְהָא דְּנָקְטָה הַמִּשְׁנָה הַךְ דִּינָא גַּבֵּי חשו"ק הוּא מִשּׁוּם דְּאַיְירִי אפי' בחשו"ק הַיּוֹדְעִים ה' שְׁחִיטָה דְּדָבָר בָּרוּר הוּא דַּאֲפִילּוּ גָּדוֹל כָּל שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ ה' שְׁחִיטָה רֹוב מַעֲשָׂיו מְקֻלְקָלִים הֵם.

הֲרֵי דְּמַה דְּתָפַס הט"ז לְדָבָר בָּרוּר וּבְדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א מְבֹאָר לְהֶדְיָ' לְהִיפּוּךְ דְּרֹוב מַעֲשָׂיו מְתֻקָּנִים הֵם וְלִכְאוֹרָה גַּם הַטּוּר ס"ל כֵּן מדס"ל לְחַלֵּק בֵּין אֵינוֹ מֻמְחֶה לחשו"ק לְעִנְיַן לְכַתְּחִילָּה. וְצָרִיךְ לְדָחוֹק דהט"ז אַיְירִי בְּשׁוֹחֵט בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ וְרֹוב מַעֲשָׂיו מְקֻלְקָלִים וְהָרַשְׁבָּ"א הָא אַיְירִי בְּמֻמְחֶה עוֹמֵד ע"ג וְאָז בְּבֵן דַּעַת רֹוב מַעֲשָׂיו מְתֻקָּנִים כֵּיוָן דְּהַמְּוּמְחֶה מְלַמְּדוֹ הַאֵיךְ לִשְׁחוֹט ובחשו"ק גַּם בכה"ג רֻבָּם מְקֻלְקָלִים.

אָמְנָם זֶהוּ קָצַת דּוֹחֵק דא"כ נִצְטָרֵךְ לוֹמַר דְּהָרַשְׁבָּ"א וְהַטּוּר לֹא הִתִּירוּ לְכַתְּחִילָּה רַק כְּשֶׁהָעוֹמֵד ע"ג מְלַמְּדוֹ הַאֵיךְ לִשְׁחוֹט וְאֵינוֹ כְּכָל עוֹמֵד עַל גַּבָּיו הַנִּזְכָּר בְּכָל סֵוּגְיָ' זוֹ דְּפֵירוּשׁוֹ רַק עוֹמֵד וְרוֹאֶה מַעֲשָׂיו אִם יְקַלְקֵל אוֹ לֹא וּמִדְּסָתְמוּ הָרַשְׁבָּ"א וְהַטּוּר דִּבְרֵיהֶם הֲרֵי מַשְׁמַע דְּגַם בכה"ג ס"ל דְּשָׁרֵי דְּמִצַּד עַצְמוֹ רֹוב מַעֲשָׂיו מְתֻקָּנִים הֵם.

וְגַם דְּז"ל הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק רְבִיעִי מה' שְׁחִיטָה הֲלָכָה א' יִשְׂרָאֵל שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ חֲמִשָּׁה דְּבָרִים שֶׁמַּפְסִידִים אֶת הַשְּׁחִיטָה וְכֵיוֹצֵא בָּהֶם מה' שְׁחִיטָה וְשָׁחַט בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ אָסוּר לֶאֱכֹל

מִשְׁחִיטָתוֹ לֹא הוּא וְלֹא אֲחֵרִים וַהֲרֵי זֶה קָרוֹב לִסְפֵּק נְבֵלָה וְהָאוֹכֵל מִמֶּנּוּ מַכִּין אוֹתוֹ מַכּוֹת מַרְדּוּת.

הֲרֵי דְּלֹא כָּתַב רַק קָרוֹב לִסְפֵּק נְבֵלָה וְאֵינוֹ מַמָּשׁ סְפֵק נְבֵלָה דס"ל ג"כ דְּרוֹב מַעֲשָׂיו מְתֻקָּנִים הֵם רַק דְּאֵינוֹ רֹוב גָּמוּר ומש"ה הוּא קָרוֹב לִסְפֵּק נְבֵלָה וְגַבֵּי חשו"ק הָא מְבֹאָר (בְּדַף פ"ה) דמש"ה אֵין אִיסּוּר עַל שְׁחִיטָתָן מִשּׁוּם אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ וְשָׁרֵי לִשְׁחוֹט גַּם לְכַתְּחִילָּה מִשּׁוּם דְּחַיְּבִין עַל שְׁחִיטָתָן מִשּׁוּם נְבֵלָה דְּרוֹב מַעֲשָׂיו מְקֻלְקָלִים וְזֶהוּ לְהֶדְיָ' דְּלֹא כְּהַטַּ"ז) ועכ"פ הָא נִתְבָּאֵר לָנוּ דַּעַת הָרַשְׁבָּ"א וְהַטּוּר דְּמֵהָא דְּמְבֹאָר בַּגְּמָ' בחשו"ק דְּאָסוּר לְכַתְּחִילָּה אֵין לִלְמֹוד מני' לֶאֱסֹור בְּבֶן דַּעַת רַק שֶׁאֵינוֹ מֻמְחֶה דְּהֵם מוֹעֲדִים לְקַלְקֵל משא"כ בְּבֶן דַּעַת: [ב] וְהִנֵּה בַּהַגָּהוֹת אָשְׁרִי מְבֹאָר רְאָיוֹת רַבֵּינוּ בָּרוּךְ וְהוּא מֵהָא דְּבְדַף ג') מְפָרֵשׁ רָבִינָא לְהַמִּשְׁנָה הַכֹּל שׁוֹחֲטִין הַכֹּל מֻמְחִין שׁוֹחֲטִין ואע"פ שֶׁאֵינָם מֻוחְזָקִין בד"א שֶׁיּוֹדְעִין בּוֹ שֶׁיּוֹדֵעַ לוֹמַר ה' שְׁחִיטָה אֲבָל אֵין יוֹדְעִים בּוֹ אִם יוֹדֵעַ ה' שְׁחִיטָה לֹא יִשְׁחֹוט וְאִם שָׁחַט בּוֹדְקִים אוֹתוֹ אִם יוֹדֵעַ ה' שְׁחִיטָה שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה וּפָרִיךְ וְכֻלָּם שֶׁשָּׁחֲטוּ וַאֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתָן שְׁחִיטָתָן כְּשֵׁרָה אַהֵי אִילֵימָא אחשו"ק עֲלָה קָאֵי וְאִם שָׁחֲטוּ מִבְּעֵי לי' אֶלָּא אַשְׁאֵינוּ מֻמְחֶה בְּבוֹדְקִין אוֹתוֹ סַגִּי וּמְשַׁנֵּי בִּדְלִיתָא קָמַן לְמַבְדְּקֵן' וְאַמַּאי לָא פָּרִיךְ אֶלָּא אַשְׁאֵינָן מֻמְחִין הר' גַּם לְכַתְּחִילָּה שָׁרֵי בַּאֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתוֹ וְאַמַּאי תָּנֵי וְכֻלָּם שֶׁשָּׁחֲטוּ רַק בְּדִיעֲבַד וְעוֹד דְּגַם לְפִי מַה דְּמְשַׁנֵּי דְּקָאֵי גַּם עַל אֵינוֹ מֻמְחֶה וּבִדְלִיתָא קָמַן לְמַבְדְּקֵן' הֲרֵי מוּכָח מִלְּשׁוֹן הַמִּשְׁנָה דְּתָנֵי וְכֻלָּם שֶׁשָּׁחֲטוּ דְּרַק בְּדִיעֲבַד כָּשֵׁר וְלֹא לְכַתְּחִילָּה וּמִדְּחָזַינַן דְּלָרָבִינָא בְּמִי שֶׁאֵין יוֹדְעִין בּוֹ אִם יוֹדֵעַ ה' שְׁחִיטָה אָסוּר לְכַתְּחִילָּה הֲרֵי כְּמוֹ כֵן לְדִידַן בְּמִי שֶׁיָּדוּעַ שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ דְּאָסוּר לְכַתְּחִילָּה וּרְאָ' זוֹ רָמְזָה גַּם בַּשָּׁ"ך בס"ק י"א.

וְעַיֵּי' בְּכְרֵתִי וּפְלֵתִי שֶׁכָּתַב לְתָרֵץ לְהַטּוּר דְּנֶאֱמַר דְּלִפְי אוֹקִימְתָּא דְּרָבִינָא נָקְטָה הַמִּשְׁנָה שֶׁשָּׁחֲטוּ רַק דִּיעֲבַד מִשּׁוּם חשו"ק לְחַוְּדָא דַּהֲרֵי גַּם לְפִי מַה דְּמְשַׁנֵּי דְּקָאֵי עַל אֵינוֹ מֻמְחֶה מ"מ הֲרֵי קָאֵי גַּם עַל חשו"ק וכמש"כ הַתּוֹסָ' (בְּדַף ב') ד"ה שֶׁמָּא.

אָמְנָם תי' זֶה דָּחוּק טוּבָא דאע"ג דְּמָצִינוּ בַּגְּמָ' דִּכְוָותֵי' מַמָּשׁ בִּזְבָחִים (דַּף ל"א) כָּל הַפְּסוּלִים שֶׁשָּׁחֲטוּ שְׁחִיטָתָן כְּשֵׁרָה שֶׁהַשְׁחִיטָה כְּשֵׁרָה בְּזָרִים בְּנָשִׁים וּבַעֲבָדִים וּבְטֻמְאִים וּמַסִּיק בַּגְּמָ' דְּכָל הַפְּסוּלִים שׁוֹחֲטִים גַּם לְכַתְּחִילָּה וְלֹא נָקַט לָשׁוֹן דִּיעֲבַד מִן מִשּׁוּם טְמֵאִים לְחֻלְּדָא וְעַיֵּי' עוֹד בְּחֻלִּין (דַּף ט"ו) בְּתוֹסָ' ד"הָאֶלָּא וְדִכְוָותֵי' מָצִינוּ עוֹד בְּכַמָּה דֻּכְתֵּי מ"מ כָּל שֶׁאֵין לָנוּ ראי' וּמוֹרֶה מֵהַגְּמָ' דְּהַהֶכְרֵחַ לוֹמַר כֵּן וַדַּאי דְּאֵין לָנוּ לוֹמַר כֵּן וּפְשִׁיטָא דְּכֵיוָן דְּסֵתָמָה הַמִּשְׁנָה נִרְאֶה דְּגַם בְּאֵינוֹ מֻמְחֶה אָסוּר לְרָבִינָא לְכַתְּחִילָּה ומנ"ל לְהוֹצִיא הַמִּשְׁנָה מִפְּשָׁטֵי' וְלוֹמַר דְּלָא קָאֵי רַק עַל חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן לְחֻלְּדָא וְהוּא הַדִּין לְדִידַן בְּיָדוּעַ שֶׁאֵינוֹ מֻמְחֶה: [ג] וְהִנֵּה לְיַשֵּׁב דַּעַת הַטּוּר וְהָעוֹמְדִים בְּשִׁיטָתוֹ דְּגַם הֵם מוֹדִים לְעִיקַּר הוֹכָחָתוֹ שֶׁל רַבֵּינוּ בָּרוּךְ דְּלְרָבִינָא אָסוּר לְכַתְּחִילָּה אָמְנָם יֵשׁ לַחְקוֹר בְּטַעְמוֹ שֶׁל הָאִיסּוּר דְּהִנֵּה בְּאוֹפַנִּים שֶׁמָּצִינוּ שֶׁאָסְרוּ חֲכָמִים לְמָסֹור לוֹ לִשְׁחֹוט לְכַתְּחִילָּה מָצִינוּ שְׁנֵי סְבָרוֹת (דְּבְדַף י"ב) אָמְרִינַן חוץ מחשו"ק שֶׁמָּא יְקַלְקְלוּ אֶת שְׁחִיטָתָן שֶׁמָּא קִלְקְלוּ לָא קָתָנֵי אֶלָּא שֶׁמָּא יְקַלְקְלוּ אָמַר רָבָא זֹאת אוֹמֶרֶת אֵין מוֹסְרִין לָהֶם חֻלִּין לְכַתְּחִילָּה ופרש"י דְּקָאֵי עַל שׁוֹחֵט לַאֲכִילָה וְהָרְבוּתָא הוּא אע"ג דְּאִיכָּא אֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתָם.

וְכָתַב הָרַשְׁבָּ"א בְּתוֹרַת הַבַּיִת (דַּף ח') דְּהַטַּעַם דִּלְכַתְּחִילָּה חָיְישִׁינַן דִּלְמָא יִשְׁהוּ וְיִדְרְסוּ וְלָאו אַדַּעְתַּיְיהוּ דְּאוֹתָן אֲחֵרִים וְכֵן מְבֹאָר טַעַם זֶה בְּחִידּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א (דַּף ד' ע"ב יעו"ש).

וְעַיֵּין' עוֹד בְּחִידּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א רֵישׁ חֻלִּין בַּמִּשְׁנָה הַבִּיא פֵּירוּשׁוֹ שֶׁל ר"ת שֶׁחוֹלֵק עַל פרש"י וּמְפָרֵשׁ דְּהָא דְּאָמַר רָבָא זֹאת אוֹמֶרֶת אֵין מוֹסְרִין לָהֶם לְכַתְּחִלָּה הָרְבוּתָא הוּא אֲפִילּוּ שׁוֹחֵט עֲבוּר כְּלָבִים אוֹ לְהִתְלַמֵּד וְלֹא לַאֲכִילָה וְאָסוּר בחשו"ק מִשּׁוּם חֲשַׁשׁ הָרוֹאִים שֶׁיַּחְשְׁבוּ דְּכְשֵׁרִים הֵם אֲצָל שְׁחִיטָה וְיִמְסְרוּ לָהֶם לִשְׁחוֹט גַּם לַאֲכִילָה וּבְלֹא אֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתוֹ דְּהוּא אִיסּוּרָא דְּאוֹרָיְיתָא.

וְכֵן כָּתַב סְבָרָא זוֹ בְּחִידּוּשֵׁי הָרָ"ן רֵישׁ חֻלִּין עַל הַמִּשְׁנָה יעו"ש וְעַיֵּין' בְּתוֹסָ' (דַּף ג') בד"ה בּוֹדֵק דְּמִבֹּאָר שָׁם בְּדִבְרֵיהֶם דְּהָא דְּאָסוּר בחשו"ק גַּם עֲבוּר כְּלָבִים הוּא מִשּׁוּם דְּלָמָא מִשְׁתְּלֵי וְאָכַל מֵהַהִּ שְׁחִיטָה עַצְמָהּ וְכֵן הוּא דַּעַת רַבֵּינוּ יְרֻחָם הוּבָא בַּשָּׁ"ךְ ס"ק כ"ו וְזֶהוּ דְּלָא כְּחִידּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א וְהָרָ"ן הַנָּ"ל.

וְהִנֵּה בְּהָא דְּמוּכָח מֵאוֹקִימְתָּא דְּרָבִינָא דְּבְאֵינוֹ מֻמְחֶה אָסוּר גַּם בְּעוֹמְדִים ע"ג הֲרֵי י"ל דְּהוּא מִשּׁוּם אֶחָד מֵהַנֵּי סְבָרוֹת אוֹ מִשּׁוּם דְּחָיְישִׁינַן דִּלְמָא יְקַלְקֵל וְהָעוֹמֵד ע"ג לֹא יַשְׁגִּיחַ הֵיטֵב וְלֹא יָבִין בְּקִלְקוּלוֹ וַהֲגַם דִּבְדִיעֲבַד כְּשֵׁרָה מ"מ לְכַתְּחִלָּה חוֹשְׁשִׁין לוֹ.

אוֹ דְּהוּא מִשּׁוּם חֲשַׁשׁ הָרוֹאִים שֶׁמּוֹסְרִים לוֹ שֶׁיָּבֹאוּ לְהַתִּיר שְׁחִיטָתָן גַּם בְּלֹא עוֹמֵד ע"ג. וא"כ הֲרֵי נוֹכַל לוֹמַר דס"ל לְהַטּוּר וְהָעוֹמְדִים בְּשִׁיטָתוֹ כְּפִי טַעַם הַשֵּׁנִי דְּהָאִיסּוּר הוּא מִשּׁוּם חֲשַׁשׁ הָרוֹאִין וַחֲשַׁשׁ הָרִאשׁוֹן דְּלָמָא לֹא יַשְׁגִּיחַ עָלָיו הֵיטֵב ס"ל דְּלָא חָיְישִׁינַן לִי' כְּלָל וַאֲפִילּוּ אִם נֶאֱמַר דבחשו"ק הַשּׁוֹחֲטִים לַאֲכִילָה חָיְישִׁינַן גַּם לְהַהִּ חֲשָׁשָׁא וכמש"כ הָרַשְׁבָּ"א והתוה"ב מ"מ בְּבֶן דַּעַת רַק אֵינוֹ מֻמְחֶה לָא חָיְישִׁינַן לִי' דְּשָׁאנֵי חשו"ק דְּמוֹעָדִים לְקַלְקֵל משא"כ אֵינוֹ מֻמְחֶה רֹוב מַעֲשָׂיו מְתֻקָּנִים וּכְמוֹ שֶׁמְּחַלֵּק כֵּן הָרַשְׁבָּ"א שֶׁהֵבֵאנוּ בָּאוֹת א'.

וְהָא דְּמֻכְרָח דְּלְרָבִינָא אָסוּר גַּם בְּאֵינוֹ מֻמְחֶה הוּא רַק מִשּׁוּם שֶׁמָּא יָבֹאוּ לְהַתִּיר שְׁחִיטָתוֹ בְּפַעַם אַחֵר דַּחֲשָׁשָׁא זוֹ יֵשׁ לָחוּשׁ בְּאֵינוֹ מֻמְחֶה יוֹתֵר מבחשו"ק דַּהֲרֵי יוֹתֵר יוּכַל לִטְעוֹת הָרוֹאֶה בְּאֵינוֹ מֻמְחֶה לוֹמַר דְּכָשֵׁר הוּא לִשְׁחוֹט מִלִּטְעוֹת לְהַכְשִׁיר בחשו"ק דְּחֶסְרוֹנָם נִיכָּר לַכֹּל וא"כ הֲרֵי י"ל דְּלָא אָמְרִי' לֵיהּ גַּבֵּי בֶּן דַּעַת רַק לְרָבִינָא לְשִׁיטָתוֹ דְּלָא ס"ל רֹוב מְצוּיִן אֲצָל שְׁחִיטָה מֻמְחִין הֵם וְגַם מִי שֶׁאֵינוֹ מֻמְחֶה מְקַבֵּל לִשְׁחוֹט דִּלְדִידִ' חָיְישִׁינַן דְּהָרוֹאִין יִטְעוּ בּוֹ שֶׁהוּא מֻמְחֶה וְיִתְּנוּ לוֹ גַּם בְּלֹא עוֹמֵד ע"ג וְגַם הוּא הֲרֵי יְקַבֵּל מֵהֶם.

אֲבָל לְהַמַּסְקָנָא דקיי"ל רֹוב מְצוּיִן אֲצָל שְׁחִיטָה מֻמְחִין הֵם דְּיָרְדוּ חֲכָמִים לְסוֹף דַּעַת בְּנֵי אָדָם דְּמִי שֶׁאֵינוֹ מֻמְחֶה אֵינוֹ שׁוֹחֵט ס"ל לְהַטּוּר דְּלֵיכָּא הַךְ חֲשָׁשָׁא כְּלָל דְּהָא גַּם אִם הָרוֹאִים יִטְעוּ בּוֹ מ"מ הֲרֵי הוּא בְּעַצְמוֹ יוֹדֵעַ דְּלָא גָּמִיר וּבְנַדַּאי דְּלֹא יְקַבֵּל לִשְׁחוֹט בְּלֹא עוֹמֵד ע"ג.

וַהֲרֵי הַדְּבָרִים ק"ו דַּהֲרֵי בְּנִמְצָא גְּדִי שָׁחוּט קיי"ל דִּכְשֵׁרָה וּמַתִּירִין סָפְקָא דְּאוֹרָיְיתָא מִשּׁוּם הַךְ הוֹכָחָה דְּמִי שֶׁאֵינוֹ מֻמְחֶה בְּנַדַּאי לֹא יִשְׁחוֹט ק"ו דְּנוּכַל לִסְמוֹךְ עַל הַךְ סְבָרָא לְעִנְיַן הַךְ גְּזֵרָה וַחֲשָׁשָׁא בְּעָלְמָא דְּאֵין לָחוּשׁ שֶׁמָּא יִשְׁחוֹט פַּעַם אַחֶרֶת בְּלֹא עוֹמֵד ע"ג.

וְהוּא תֵּירוּץ נָכוֹן בִּסְבָרָא עַד שֶׁצָּרִיךְ עִיּוּן לִי דִּבְרֵי רַבֵּינוּ בָּרוּךְ דָּמָה הֵבִיא רא' מֵרַבִּינָא לְדִיַּדָן וַהֲרֵי הַחִילּוּק פָּשׁוּט וּמְבוֹרָר כמש"כ וצ"ל דס"ל לְרַבֵּינוּ בָּרוּךְ כמש"כ הַתּוֹסָ' בְּגִיטִּין (דַּף ב') בד"ה ע"א וְז"ל וּמַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם דְּמֵהֵימַן ע"א עַל הַשְׁחִיטָה אֲפִילּוּ הֵיכָא דְּלֹא שַׁיְּיךְ רֹוב מְצוּיִן אֲצָל שְׁחִיטָה מֻמְחִין הֵם וּכְגוֹן שֶׁנֶּחְתַּךְ כָּל הָרֹאשׁ וְאֵין בֵּית הַשְׁחִיטָה

נִיכָּר עכ"ל דס"ל דְּלָא אָמְרִי' רֹוב מֵיעוּטִין הֵם רַק בְּנִיכָּר בֵּית הַשְׁחִיטָה וְרוֹאִין שֶׁנִּשְׁחֲטָה כָּרָאוּי כְּשִׁיעוּרוֹ וּבְמָקוֹם הָרָאוּי לִשְׁחִיטָה דְּזֶה הוֹכָחָה דְּהוּא מֵיעוּטָא אֲבָל בְּאֵינוֹ נִיכָּר לֹא שַׁיָּיךְ הַךְ רֻבָּא.

דס"ל לְהַתּוֹסָ' דְּהָא דקיי"ל לְהַמַּסְקָנָא רֹוב מְצוּיִין מֵיעוּטִין הֵם אֵינוֹ מֹשׁוּם חֶזְקַת כַּשְׁרוּת שֶׁל הַשּׁוֹחֵט דְּחוֹשֶׁשׁ בְּעַצְמוֹ מִלִּשְׁחוֹט כָּל שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּעַצְמוֹ דָּבָקִי וּמֵיעוּטָא הוּא דְּאִם כֵּן הֲרֵי אֵין מָקוֹם לְחַלֵּק בֵּין נִיכָּר בֵּית הַשְׁחִיטָה לְאֵינוֹ נִיכָּר רַק ס"ל לְהַתּוֹסָ' דְּרַק הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַשְׁחִיטָה הוּא הוֹכָחָה דְּהוּא מֵיעוּטָא דְּאִם לֹא הי' מֵיעוּטָא הי' נִיכָּר קִלְקוּלוֹ בְּמָקוֹמוֹ וּבְשִׁיעוּרוֹ וּמֹשׁוּם הָכִי אִם לֹא נִיכָּר בֵּית הַשְׁחִיטָה גַּם לְדִידַן חָיְישִׁינַן דִּלְמָא שְׁחָטָן אֵינוֹ מֵיעוּטָא וא"כ גַּם לְהַמַּסְקָנָא יֵשׁ לָחוּשׁ דִּלְמָא יִתְּנוּ לוֹ לִשְׁחוֹט בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ וְלֹא יְדַקְדֵּק אַחֲרָיו לְבַדּוֹק אַח"כ אֶת בֵּית הַשְׁחִיטָה וְיַנִּיחוּ אוֹתוֹ גַּם לְחָתְכָה אֵיבָרִים אֵיבָרִים וּכְמוֹ בְּכָל שׁוֹחֵט דבכה"ג לֹא שַׁיָּיךְ הַךְ רֻבָּא וְגַם לְדִידַן הוּא כְּמוֹ לְרָבִינָא אֲבָל לְפִי מַה שֶּׁנִּתְבָּאֵר (בְּסִימָן) דְּהַרְבֵּה מֵהָרַאשׁוֹנִים ס"ל דְּגַם בִּנְמְצָא בָּשָׂר חָתוּךְ שַׁיָּיךְ הַךְ רֻבָּא מְתוֹרָץ הֵיטֵב קֻושְׁיָ' ר"ב וע"ש שֶׁהֵבֵאנוּ דְּגַם דַּעַת הָרַשְׁבָּ"א בַּטּוּר הוּא כְּהַתּוֹסָ' דְּגִיטִּין הַנָּ"ל וא"כ לְדִידְהוּ אֵין תֵּירוּץ זֶה מַסְפִּיק: [ד] גַּם עוֹד מִטַּעַם אַחֵר לֹא נִרְאֶה לוֹמַר תי' זֶה עַל הַטּוּר וְיוֹתֵר נִרְאֶה לוֹמַר דְּהַטּוּר בְּעַצְמוֹ לָא ס"ל הַךְ סְבָרָא שֶׁכָּתַבְנוּ לְחַלֵּק בֵּין אַלִּיבָּא דְּרָבִינָא וּלְדִידַן וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.

דְּהִנֵּה הַטּוּר כָּתַב חָרַשׁ הַשּׁוֹמֵעַ וְאֵינוֹ מְדַבֵּר אִם הוּא מֵיעוּטָא שׁוֹחֵט לְכַתְּחִלָּה אִם אַחֵר מְבָרֵךְ וְהִקְשָׁה הַשָּׁ"ךְ דְּלָמָּה כָּתַב אִם הוּא מֵיעוּטָא וַהֲרֵי אֵיכָא כָּאן אַחַר הַמְבָרֵךְ שֶׁעוֹמֵד ע"ג וְהַטּוּר הֲרֵי ס"ל דְּבְאֵיכָא עוֹמֵד ע"ג גַּם מִי שֶׁאֵינוֹ מֵיעוּטָא שָׁרֵי לְכַתְּחִלָּה ותי' הַשָּׁ"ךְ דְּאַיְירֵי דְּאוֹתוֹ הַמְבָרֵךְ אֵינוֹ מֵיעוּטָא אוֹ דְּמְבָרֵךְ וְהוֹלֵךְ לוֹ ומש"ה מַצְרִיךְ הַטּוּר שֶׁיִּהְיֶ' הַשּׁוֹחֵט בְּעַצְמוֹ מֵיעוּטָא ותי' זֶה דָּחוּק טוּבָא דא"כ דִּבְרֵי הַטּוּר מְיֻיתָּרִים הֵם לְגַמְרֵי דְּלֹא הי' צָרִיךְ לְכְתּוֹב תְּנַאי אִם הוּא מֵיעוּטָא כָּאן דַּהֲרֵי בְּכָל שְׁחִיטָה צָרִיךְ לִהְיוֹת מֵיעוּטָא אוֹ הַשּׁוֹחֵט אוֹ הָעוֹמֵד ע"ג וְכִי ס"ד דְּאֵינוֹ מְדַבֵּר יהי' עָדִיף מִשְּׁאָרֵי אֲנָשִׁים וּבְוַדַּאי כַּוָּנַת הַטּוּר לְהַשְׁמִיעֵנוּ סְבָרָא מְחֻדָּשָׁת בְּאֵינוֹ מְדַבֵּר מַה שֶּׁאֵינוֹ בִּשְׁאָרֵי אֲנָשִׁים הַפְּקֻחִים וְהַנִּיחָא לְדַעַת הַבַּ"ח שֶׁהוּבָא בַּשָּׁ"ךְ ס"ק ל"א דְּבְאֵינוֹ מְדַבֵּר לֹא אָמְרִינַן רֹוב מְצוּיִין אֵצֶל שְׁחִיטָה מֵיעוּטָא הֵם אָתֵי שַׁפִּיר שֶׁכָּתַב אִם הי' מֵיעוּטָא פי' דְּשָׁאנֵי מִשְּׁאָרֵי אֲנָשִׁים דְּסָמְכִינַן עַל רֹוב מֵיעוּטָא הֵם וּמוֹסְרִין לוֹ לְכַתְּחִלָּה עַל סְמַךְ שֶׁנִּתְבַּדְּקוּ אַח"כ וְגַם בְּדִיעֲבַד כָּשֵׁר בְּלִיתָא קָמַן לְמִבְדְּקֵ' משא"כ בְּאֵינוֹ מְדַבֵּר לָא אָמְרִינַן הַךְ רֻבָּא וּבָעֵינַן שֶׁנֵּדַע בְּוַדַּאי שֶׁהוּא מֵיעוּטָא ובלא"ה אָסוּר גַּם בְּדִיעֲבַד בְּלִיתָא קָמַן וְגַם אֵין מוֹסְרִין לוֹ לְכַתְּחִלָּה עַל סְמַךְ שֶׁיִּבְדְּקֻנּוּ אַח"כ כֵּיוָן דְּבִלֹּא בָּדְקוּ אָסוּר גַּם בְּדִיעֲבַד.

אֲבָל הַשָּׁ"ךְ הָא חָלַק עַל הַבַּ"ח וכ' דְּשׁוֹמֵעַ וְאֵינוֹ מְדַבֵּר הֲרֵי הוּא כְּפִיקֵּחַ לְכָל דְּבָרָיו וּבְפָרָט לְפִי מַה דְּמְבֹאָר (בסי' ה') דְּדַעַת הַטּוּר בְּהָא דְּאָמְרִינַן דְּרֹוב מְצוּיִין אֵצֶל שְׁחִיטָה מֵיעוּטָא הֵם דְּאֵינוֹ מֹשׁוּם חֶזְקַת כַּשְׁרוּת דְּהַשּׁוֹחֵט רַק דְּמַעֲשֶׂה הַשְׁחִיטָה מוֹכִיחַ עָלָיו דְּהוּא מֵיעוּטָא דבלא"ה הי' מְקַלְקֵל אוֹתָהּ וְהוֹרָגָהּ שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹחֲטִין א"כ הֲרֵי וַדַּאי דְּאֵין מָקוֹם לוֹמַר דְּבְאֵינוֹ מְדַבֵּר גָּרַע יוֹתֵר מִשְּׁאָרֵי אֲנָשִׁים דְּאַדְּרַבָּה אִם נֹאמַר דְּדַעְתּוֹ גָּרוּעַ מִשְּׁאָרֵי אֲנָשִׁים א"כ הוּא הוֹכָחָה יוֹתֵר דְּהוּא מֵיעוּטָא ובע"כ הָא דְּכָתַב הַטּוּר אִם הוּא מֵיעוּטָא בָּא לְמַעֵט אִם יָדוּעַ בְּוַדַּאי דְּלָא גָּמִיר לֹא הוּא וְלֹא הַמְבָרֵךְ וא"כ הֲרֵי הִיא מִשְׁנָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה כְּלָל:

[ה] וְהַנִּרְאֶה לְיַישֵׁב סְתִירַת הַטּוּר, דְּגַם הוּא מוֹדֶה לְעִיקַּר הַחֲשָׁשָׁא דְּגַם בְּאֵינוֹ מֻמְחֶה יֵשׁ לֶאֱסֹר מִשּׁוּם חֲשָׁשָׁא זוֹ דְּיִטְעוּ בּוֹ הָרוֹאִים וְיִתְּנוּ לוֹ לִשְׁחֹט וַאֲפִי' לְדִידַן דְּקַיי"ל רֹוב מְצַוִּין מֻמְחִין הֵם מ"מ יֵשׁ לָנוּ לָחוּשׁ דְּגַם הוּא יִטְעֶה בְּעַצְמוֹ מִדְּנוֹתְנִים לִי לִשְׁחֹט מִכְּלָל דְּכָשֵׁר אֲנִי וְגַם אֲחֵרִים יִטְעוּ בּוֹ וְיִתְּנוּ לוֹ, אוֹ כְּמוֹ שֶׁהֵבֵאנוּ לְמַעְלָה דְּהַהֶדְיוֹט רֻבָּא לָא אָמְרִינַן לֵיהּ רַק בְּנִיכָּר בֵּית הַשְּׁחִיטָה וְרוֹאִין שֶׁהָיָה כֹּהֵן וְלֹא בלא"ה וא"כ אֵינוֹ מֻמְחֶה דּוֹמֶה לחשו"ק דְּאָסוּר, וְהָא דְּמַתִּיר הַטּוּר בְּאֵינוֹ מֻמְחֶה גַּם לְכַתְּחִלָּה ע"י עוֹמֵד ע"ג הוּא מִטַּעַם אַחֵר דס"ל דְּעִיקַּר כְּלָל חֲשָׁשׁ דְּטָעוּת הָרוֹאִין לָא אָמְרִינַן לֵיהּ רַק בְּשׁוֹחֵט בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ וּכְגוֹן בחשו"ק הַשּׁוֹחֲטִים עֲבוּר כְּלָבִים בֵּינָן לְבֵין עַצְמָן שֶׁאָסוּר מִשּׁוּם טָעוּת הָרוֹאִים דְּהָרוֹאֶה אֵינוֹ יוֹדֵעַ דִּשְׁחִיטָתוֹ עַתָּה הוּא עֲבוּר כְּלָבִים וְיִתֵּן לוֹ גַּם לַאֲכִילָה וּבְלֹא עוֹמֵד ע"ג אֲבָל הֵיכָא דְּהַשְׁתָּא שׁוֹחֵט בְּעוֹמֵד ע"ג ס"ל לְהַטּוּר דְּלֹא שַׁיָּיךְ כְּלָל חֲשָׁשָׁא דְּיִתְּנוּ לוֹ בְּלֹא עוֹמֵד ע"ג דְּאֵין לָנוּ לָחוּשׁ דְּבְפַעַם אַחֶרֶת יִתְּנוּ לוֹ בְּאוֹפֶן אַחֵר מִכְּפִי שֶׁהוּא שׁוֹחֵט עַתָּה וַהֲרֵי אַדְּרַבָּה אֵיכָא הוֹכָחָה לְהָרוֹאֶה מִדְּשְׁחִיטָתוֹ הַשְׁתָּא הוּא בְּצֵירוּף עוֹמֵד ע"ג מִכְּלָל דְּבְלֹא זֶה אָסוּר לוֹ לִשְׁחֹט ומש"ה מַתִּיר הַטּוּר וְהָא דבחשו"ק אֲסוּרִים לְכַתְּחִלָּה בְּשׁוֹחֲטִין לַאֲכִילָה אפי' בְּעוֹמֵד ע"ג ס"ל דג"כ אֵין הַטַּעַם דִּלְמָא בְּפַעַם אַחֵר יִתְּנוּ לָהֶם בְּלֹא עוֹמֵד ע"ג רַק חָיְישִׁינַן דִּלְמָא לֹא יִסְתַּכֵּל הֵיטֵב בְּמַעֲשֵׂיהֶם וְיקַלְקְלוּ וס"ל דְּהַהֶדְיוֹט חֲשָׁשָׁא לָא אָמְרִינַן לֵיהּ רַק בחשו"ק דְּמוּעָדִים הֵם לְקַלְקֵל משא"כ בְּאֵינוֹ מֻמְחֶה דְּרֹוב מַעֲשָׂיו מְתֻקָּנִים הֵם וכמש"כ בְּחִידּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א שֶׁהֵבֵאנוּ בָּאוֹת א', וּרְאָיָ' בְּרוּרָה דְּזֶה הוּא סְבָרָתוֹ שֶׁל הַטּוּר דַּהֲרֵי בחשו"ק הַשּׁוֹחֲטִים לַאֲכִילָה מְבֹלָּאָר לְהֶדְיָא בַּגְּמָרָא דְּאָסוּר גַּם בְּעוֹמֵד ע"ג וְהָא דְּאָסְרִינַן לחשו"ק לִשְׁחֹט גַּם עֲבוּר כְּלָבִים מְבֹלָּאָר לְהֶדְיָ' בַּטּוּר דְּאֵינוֹ אָסוּר רַק בְּלֹא עוֹמֵד ע"ג אֲבָל בְּעוֹמֵד ע"ג שָׁרֵי ובע"כ מֻכְרָחִין לוֹמַר בְּטַעְמוֹ דס"ל דִּכְשֶׁשּׁוֹחֲטִין לַאֲכִילָה דְּאֵיכָא חֲשָׁשָׁא דִּלְמָא לֹא יִסְתַּכֵּל הֵיטֵב בְּמַעֲשָׂיו וְיקַלְקֵל ומש"ה אָסוּר בְּכָל גַּוְונֵי אֲבָל בחשו"ק וַעֲבוּר כְּלָבִים דְּאֵין הָאִיסּוּר רַק מִשּׁוּם דְּהָרוֹאֶה יִטְעֶה בּוֹ וְיִתֵּן לוֹ לִשְׁחֹט גַּם לַאֲכִילָה ומש"ה שָׁרֵי אִי אֵיכָא עוֹמֵד ע"ג דְּלֵיכָּא טָעוּת עוֹד דְּאַדְּרַבָּה אֵיכָא הוֹכָחָה דִּבְלֹא זֶה אָסוּר, וְכֵן מוּכָח מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א שֶׁבְּחִידּוּשָׁיו רֵישׁ חֻלִּין כָּתַב הַטַּעַם דְּאָסוּר אפי' לִכְלָבִים הוּא מִשּׁוּם טָעוּת הָרוֹאִין וּלְקַמָּן (בְּדַף ד') כָּתַב הַטַּעַם דְּאָסוּר לחשו"ק לִשְׁחֹט לַאֲכִילָה גַּם בְּעוֹמֵד ע"ג מִשּׁוּם דְּלִמָּא לֹא יַשְׁגִּיחַ עָלָיו הֵיטֵב וְלֹא יַבְחִין בְּקִלְקוּלוֹ הֲרֵי דס' שְׁנֵי טְעָמִים לְהָנֵי שְׁנֵי דִּינִים, וְגַם ז"ל הָרַשְׁבָּ"א בתוה"ב (ד' ח') וחשו"ק אע"פ שֶׁיּוֹדְעִין ה' שְׁחִיטָה אֵין מוֹסְרִין לָהֶם לְכַתְּחִלָּה וַאֲפִי' עוֹמְדִים ע"ג לְפִי שֶׁרֹוב מַעֲשֵׂיהֶם מְקֻלְקָלִים כו' שֶׁמָּא יִשְׁהוּ וְשֶׁמָּא יִדְרְסוּ וְלָאו אַדַּעְתַּיְיהוּ דְּאוֹתָם אֲחֵרִים כו', ור"י ז"ל פי' אֵין מוֹסְרִין לָהֶם לְכַתְּחִלָּה וַאֲפִי' לְהִתְלַמֵּד וּבְאֵין אֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתָן גְּזֵרָה מִשּׁוּם הָרוֹאִין שֶׁמָּא יַחְשְׁבוּ שֶׁהוּא כָּשֵׁר וְיֹאכְלוּ עַל יָדוֹ וְהֵם לֹא יָדְעוּ שֶׁלֹּא מָסְרוּ לוֹ אֶלָּא לְהִתְלַמֵּד עכ"ד הָרַשְׁבָּ"א הֲרֵי דְּהֶוְצְרֵךְ לוֹמַר שְׁנֵי טְעָמִים דְּלְהִתְלַמֵּד לֹא אָסַר אֶלָּא בְּלֹא עוֹמֵד ע"ג וְהַחֲשָׁשׁ הוּא מִשּׁוּם טָעוּת הָרוֹאִין וּבְשׁוֹחֵט לַאֲכִילָה דְּאָסַר גַּם בְּעוֹמֵד ע"ג הוֹסִיף בּוֹ טַעַם דְּלִמָּא לֹא יַשְׁגִּיחַ עָלָיו הֵיטֵב וּמֻכְרָח הַסְּבָרָא כמש"כ דְּכֹל דְּאֵיכָא עוֹמֵד ע"ג אֵין לָחוּשׁ דְּיִתְּנוּ לוֹ בְּלֹא עוֹמֵד ע"ג ומש"ה הֶוְצְרֵךְ לוֹמַר בּוֹ טַעַם אַחֵר דְּלָא יִתְבּוֹנֵן בּוֹ הֵיטֵב וְטַעַם זֶה לֹא שַׁיָּיךְ רַק בחשו"ק דְּמוּעָדִים לְקַלְקֵל, וְכֵן מֻכְרָח לוֹמַר דהב"י הֵבִיא דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א שֶׁכָּתוּב דְּהָא דְּקָטָן לֹא יִשְׁחֹט לְכַתְּחִלָּה זֶהוּ דַּוְקָא בְּאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְאַמֵּן יָדָיו אֲבָל אִם יוֹדֵעַ לְאַמֵּן יָדָיו שׁוֹחֵט גַּם לְכַתְּחִלָּה וְסַיֵּים הב"י דְּמִשְׁמַע מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א דִּבְשָׁחַט בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ גַּם

בְּדִיעֲבַד אָסוּר גַּם בְּיוֹדֵעַ לְאַמַּן יָדָיו, ולפי"ז הֲרֵי תִּיקְשֶׁה דְּאַמַּאי שׁוֹחֵט לְכַתְּחִלָּה בְּיֵשׁ עוֹמֵד ע"ג נִיחוּשׁ דִּלְמָא בְּפַעַם אַחֵר יִשְׁחוֹט בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ דִּבְקָטָן הָא לֹא שַׁיָּיךְ הַסְּבָרָא שֶׁכָּתַבְנוּ דְּהוּא בְּעַצְמוֹ לֹא יְקַבֵּל לִשְׁחוֹט וּמֻכָּרָח כמש"כ דבכה"ג לָא חָיְישִׁינַן כְּלָל, אָמְנָם עַיֵּין בְּהַגָּהוֹת הַטּוּר שֶׁתָּמַהּ עַל הב"י בָּזֶה וְכָתַב דְּלֹא מָצָא שׁוּם מַשְׁמָעוּת בְּרַשְׁבָּ"א כהב"י וְאִדְּרַבָּה דְּמִדְּבָרָיו בְּמִשְׁמֶרֶת הַבַּיִת מַשְׁמַע דְּבִיוֹדֵעַ לְאַמַּן יָדָיו גַּם בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ כָּשֵׁר בְּדִיעֲבַד וְאֵין מִכָּאן רְאָיָה לָזֶה אֲבָל מִדְּבָרָיו בְּחִידּוּשָׁיו מֻכָּרָח הַסְּבָרָא וכמש"נ.

וְעוֹד דַּהֲרֵי (בְּדַף ג') קָאָמַר אַבַּיֵי דְּכוּתִי שׁוֹחֵט לְכַתְּחִלָּה בְּיִשְׂרָאֵל עוֹמֵד עַל גַּבָּיו וּלְרָבָא בְּיִשְׂרָאֵל יוֹצֵא וְנִכְנַס אֲבָל אִם בָּא וּמְצָאוֹ שֶׁשָּׁחַט חוֹתֵךְ כְּזַיִת בָּשָׂר וְנוֹתֵן לוֹ וכו' וְכָתְבוּ הַתּוֹסָ' דְּהָא דְּאָסוּר לְכַתְּחִלָּה בְּלֹא עוֹמֵד ע"ג עַל סְמַךְ שֶׁיִּבְדְּקֶנּוּ אַחַ"כ בְּכַזַּיִת בָּשָׂר דִּלְמָא יִשְׁכַּח וְיֹאכַל בְּלֹא בְּדִיקָה וְהָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו כ' הַטַּעַם דְּאָסוּר מִשּׁוּם טָעוּת הָרוֹאִין דְּיִתֵּן לוֹ בְּלֹא בְּדִיקָה שֶׁלֹּא יָדְעוּ שֶׁבָּדְקוּ אוֹתוֹ אַחַ"כ, וַהֲרֵי מ"מ חָזְנַן דְּבְעוֹמֵד ע"ג שָׂרֵי לְכַתְּחִלָּה בְּלֹא שׁוּם בְּדִיקָה וְלָא חָיְישִׁינַן דִּלְמָא יִתֵּן לוֹ בְּלֹא יִשְׂרָאֵל עע"ג וּמֻכָּרָח דְּלָא אָמְרִינַן הַךְ חֲשָׁשָׁא רַק בְּשׁוֹחֵט עֲבוּר כְּלָבִים אוֹ לְהִתְלַמֵּד וּבְלֹא עוֹמֵד ע"ג דְּחָיְישִׁינַן דְּיִתֵּן לוֹ גַּם לַאֲכִילָה וּבְאוֹתוֹ אוֹפָן שֶׁהוּא שׁוֹחֵט עַתָּה, אֲבָל הֵיכָא דְּשׁוֹחֵט בְּאוֹפָן הַמֻּתָּר כְּגוֹן בְּעוֹמֵד ע"ג בְּכוּתִי וּבִבְדִיקַת סַכִּין בְּמוּמָר לָא חָיְישִׁינַן לְשֶׁמָּא יִתֵּן לוֹ בְּפַעַם אַחֵר בְּאוֹפָן אַחֵר מִמַּה שֶׁהוּא עַתָּה וכמש"כ דְּאַדְּרַבָּה אִיכָּא הוֹכָחָה לְהָרוֹאֶה דְּבְאוֹפָן אַחֵר אָסוּר, וְזֶה בָּרוּר.

וס"ל עוֹד לְהַטּוּר דְּהַךְ סְבָרָא שַׁיָּיךְ בְּאָדָם שָׁלֵם דְּאָז יָבִין הָרוֹאֶה מִדְּהֶוְצְרַךְ עַתָּה לִהְיוֹת עוֹמֵד ע"ג מִכְּלָל דִּבְלֹא זֶה אֵינוֹ כָּשֵׁר לַאֲכִילָה אֲבָל בְּחֵרֵשׁ הַשּׁוֹמֵעַ וְאֵינוֹ מְדַבֵּר דַּאֲפִי' אִם הַחֵרֵשׁ מֻמְחֶה וְכָשֵׁר גַּם לִשְׁחוֹט בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ מִצַּד עֶצֶם הַשְּׁחִיטָה מ"מ הֲרֵי מֻכָּרָח לִהְיוֹת כָּאן אַחַר שֶׁיְּבָרֵךְ לוֹ וְשׁוּב אֵיכָא הַךְ חֲשָׁשָׁא דְּטָעוּת הָרוֹאִים דְּיִסְבּוֹר בּוֹ שֶׁהוּא מֻמְחֶה וְכָשֵׁר לִשְׁחִיטָה וְיִסְבּוֹר דְּמַה דְּהַשְׁתָּא אֵיכָּא עוֹד אֶחָד הוּא רַק מִשּׁוּם הַבְּרָכָה וְיִתֵּן לוֹ גַּם בְּלֹא מֻמְחֶה עוֹמֵד ע"ג רַק שֶׁיְּבָרֵךְ וְיֵלֵךְ לוֹ אוֹ שֶׁיְּבָרֵךְ לוֹ גַּם מִי שֶׁאֵינוֹ מֻמְחֶה ומש"ה מַחְמִיר הַטּוּר דְּבְאֵינוֹ מְדַבֵּר אָסוּר לְכַתְּחִלָּה אֶלָּא א"כ הוּא בְּעַצְמוֹ מֻמְחֶה דְּמֻמְחֶה עוֹמֵד ע"ג לָא מְהַנֵּי דבכה"ג לֵיכָּא הוֹכָחָה כְּלָל לְהָרוֹאֶה, וְזֶהוּ שכ' הַטּוּר דְּאֵינוֹ מְדַבֵּר שׁוֹחֵט אִם הוּא מֻמְחֶה פי' לְאַפּוֹקֵי בְּיָדוּעַ שֶׁאֵינוֹ מֻמְחֶה אָסוּר גַּם בְּעוֹמֵד ע"ג וְהוּא תי' נָכוֹן בְּסְבָרָא בִּסְתִירַת דִּבְרֵי הַטּוּר: [ו] וא"כ הָדְרָא קוּשְׁיָ' רַבֵּינוּ בָּרוּךְ דַּהֲרֵי חָזְנַן מֵאוֹקִימְתָּא דְּרָבִינָא דְּמוּקֵי הַךְ וְכֻלָּם שֶׁשָּׁחֲטוּ בְּאֵינוֹ מֻמְחֶה וּמוּכָח דִּבְאֵינוֹ יָדוּעַ אִם הוּא מֻמְחֶה גַּם בְּעוֹמֵד ע"ג אָסוּר לְכַתְּחִלָּה וּכְמוֹ כֵן צָרִיךְ לִהְיוֹת לְדִידַן בְּיָדוּעַ דְּאֵינוֹ מֻמְחֶה דַּהֲרֵי חָזְנַן דְּגַם בְּאֵינוֹ מֻמְחֶה אֵיכָּא לְמֵיחַשׁ בע"כ שֶׁמָּא לֹא יַשְׁגִּיחַ עָלָיו הֵיטֵב וְיִקַּלְקֵל: [ז] וע"כ נִרְאֶה לְיַשֵּׁב דַּעַת הַטּוּר וְהָעוֹמְדִים בְּשִׁיטָתוֹ בְּאוֹפָן אַחֵר דְּמֵהָא דְּחָזְנַן דְּלָרָבִינָא אָסוּר אֵין לִלְמוֹד מִנֵּיהּ לְדִידַן, דְּהִנֵּה הַגְּמָ' פָּרִיךְ דְּלָרָבִינָא הַךְ וְכֻלָּם שֶׁשָּׁחֲטוּ וַאֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתוֹ כְּשֵׁרָה אַהֵי אִילֵימָא אחשו"ק וְאִם שָׁחֲטוּ מִבַּעְיָ' לי' אֶלָּא אַשְׁאִינוֹ מֻמְחֶה בְּבוֹדְקִין אוֹתוֹ סַגִּי וּמְשַׁנֵּי בִּדְלֵיתָא קָמַן דְּלִבְדָקֵי', וְכָתְבוּ הַתּוֹסָ' דְּמִשְּׁמַע מִזֶּה הָא אִיתָא קָמַן וּבְדָקוּהוּ וְנִמְצָא שְׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ גַּם בְּדִיעֲבַד אָסוּרָה וְלָא מְהַנֵּי מַה דְּאִיכָּא עוֹמֵד ע"ג מִדְּלָא מְשַׁנֵּי שָׁנְמְצָא אֵינוֹ יוֹדֵעַ וְהִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' מֵהָא (דִּבְדַף י"ב) קָאָמַר רַב רָאָה א' שֶׁשָּׁחַט אִם רָאוּהוּ מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה וְאִם לָאו אָסוּר לֵאֲכֹל מִשְּׁחִיטָתוֹ וּפָרִיךְ אִי דְּיָדְעִינַן דְּלָא גְּמִיר פְּשִׁיטָא וְאִי דְּלָא יָדְעִינַן אִי גְּמִיר נִימָא רוֹב מְצוּיִין אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻמְחִין

הֵם וְעכ"פ חָזִינַן דְּגַם בְּיָדוּעַ דְּלָא גְּמִיר כְּשֵׁירָה בְּעוֹמֵד ע"ג מִדְּפָרִיךְ פְּשִׁיטָא וְנִשְׁאֲרוּ הַתּוֹסָ' בְּקֻוּשְׁיָ', וַהֲרֵי מֻוְכָרְחִין אָנוּ לוֹמַר דְּהָנֵי שְׁנֵי סֻוגְיוֹת חוֹלְקִין בְּהַאי דִּינָא, וְעַיַּיִ' בָּרֹא"שׁ (סי' ו') שֶׁהֵבִיא מַה שֶּׁכָּתַב הָאַלְפָּס וְז"ל וְהֵיכָא דְּרָאָה אֶחָד שֶׁשָּׁחַט וַאֲזַל לֵיהּ וְלָא יָדַע אִי גְּמִיר אִי לָא גְּמִיר שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁירָה דְּרוֹב מְצוּיִן אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻוְמָחִין הֵם וְכָתַב ע"ז הָרֹא"שׁ דְּהַהִ' רָאָה אֶחָד שֶׁשָּׁחַט דְּנָקַט הַאַלְפָּסִי פִּירוּשׁוֹ דְּרָאוּהוּ מֵרָחוֹק וְלֹא רָאָה אִם שָׁחַט יָפָה אוֹ לֹא דְּאִין לְפָרְשׁוֹ בַּאֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתוֹ מַמָּשׁ דא"כ אפי' לְרָבִינָא דְּלָא ס"ל הַהִ' סְבָרָא דְּרוֹב מְצוּיִן אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻוְמָחִין הֵם ג"כ שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁירָה בְּדִלְיתָא קָמַן לְמִבְדְּקֵי' עכ"ד, הֲרֵי מֻוְכָרַח דְּגַם הָרֹא"שׁ ס"ל כְּהַתּוֹסָ' דִּלְפִי סֻוגְיָ' זוֹ בְּנִמְצָא שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ אָסוּר גַּם דִּיעֲבַד אע"ג דְּהָיָה עוֹמֵד עַל גַּבָּיו דאל"כ לָמָּה כָּתַב הָרֹא"שׁ בְּלִיתָא קָמַן לְמִבְדְּקֵי, דְּמַשְׁמַע דְּאִי אִיתָא קָמַן צָרִיךְ בְּדִיקָה וְאִי בְּכָל גַּוְונֵי כְּשֵׁירָה הִיא בְּדִיקָה זוֹ מַאי טִיבָהּ וּמַאֵינ"מ בִּבְדִיקָה זוֹ וּמֻוְכָרַח דס"ל כְּהַתּוֹסָ' וס"ל דְּהַהִ' סֻוגְיָ' חוֹלֶקֶת עַל הַסֻּוגְיָ' (דְּדַף י"ב), וְעַיַּיִ' בְּשׁוּ"ת הָרַשְׁבָּ"א חֵלֶק רִאשׁוֹן סִימָן תק"ל שֶׁכָּתַב שָׁם הַשּׁוֹאֵל בְּשֵׁם רַבֵּינוּ דָּן דָּמֵי שֶׁבְּוַדַּאי אֵינוֹ יוֹדֵעַ אָסוּר גַּם בְּדִיעֲבַד ואע"ג דְּאִיכָּא עוֹמְדִים עַל גַּבָּיו וּרְאָיָתוֹ מֵהַהִ' סֻוגְיָ' דִּמְשַׁנֵּי בְּדִלְיתָא קָמַן וְלָא מְשַׁנֵּי בְּנִמְצָא שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ וְהָרַשְׁבָּ"א שָׁם חוֹלֵק עַל זֶה וכ' דְּגַם בְּוַדַּאי לֹא יָדוּעַ כָּשֵׁר בְּדִיעֲבַד וְהֵבִיא ראי' מֵהָא דְּמַכְשְׁרִי הַמִּשְׁנָה בחשו"ק בְּאִיכָּא עוֹמְדִים ע"ג וחשו"ק הֲרֵי וַדַּאי דְּאֵינָם יוֹדְעִים הִלְכוֹת שְׁחִיטָה וְשׁוּב הֵבִיא עוֹד ראי' מִסֻּוגְיָ' (דְּדַף י"ב) הַנַּ"ל וצ"ע דְּלָא כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א כְּלָל לְתָרֵץ קֻוּשְׁיָתוֹ שֶׁל רַבֵּינוּ דָּן דְּאַמַּאי לָא מְשַׁנֵּי בְּנִמְצָא שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ, (וְגַם דַּהֲרֵי מִקֻּוּשְׁיַ' הגמ' מוּכָח כֵּן דְּפָרִיךְ וְכֻולָּן שֶׁשָּׁחֲטוּ אַהֵי קָאֵי כו' אֶלָּא אַשָּׁאיֵן מֻוְמָחֶה בְּבוֹדְקִין אוֹתוֹ סַגִּי נַיְמָא דקמ"ל דִּכְשֵׁירָה בְּלֹא בְּדִיקָה וא"צ לְבָדְקוֹ אֶלָּא מֻוְכָרַח כְּרַבֵּינוּ דָּן דְּאִי בָּאֱמֶת אֵינוֹ יוֹדֵעַ פָּסוּל גַּם דִּיעֲבַד ומש"ה אִי אִיכָּא קָמַן צָרִיךְ לְבָדְקוֹ דִּלְמָא אֵינוֹ יוֹדֵעַ וְתֵאָסֵר וּכְשֶׁבְּדָקוֹ וְנִמְצָא יוֹדֵעַ א"צ לְהָעוֹמְדִים ע"ג, וצ"ע] וַהֲגַם דְּלָא יָדְעִינַן הַאִיךְ מְיַשֵּׁב הָרַשְׁבָּ"א לְהַהִ' סֻוגְיָ' עכ"פ חָזִינַן דְּהָרַשְׁבָּ"א חוֹלֵק עַל הַתּוֹסָ' וס"ל דְּגַם הַסֻּוגְיָ' (דְּדַף ג') ס"ל דִּכְשֵׁירָה גַּם בְּוַדַּאי לָא גְּמִיר יְעֻוַּ' בְּדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א, וא"כ הֲרֵי י"ל דְּהַאי דִּינָא שֶׁל הַטּוּר תָּלוּי בְּמַחֲלוֹקֶת הַסֻּוגְיוֹת דְּהָא דְּחָזִינַן דְּמֻוְכָרַח (בְּדַף ג') דִּלְרָבִינָא אָסוּר לְכַתְּחִילָּה לִיתֵּן לְמִי שֶׁאֵין יוֹדְעִין בּוֹ אִי גְּמִיר אוֹ לֹא זֶהוּ רַק לְפִי מַה דס"ל לְהַהִיא סֻוגְיָ' דְּגַם בְּשָׁחַט עִם עוֹמֵד ע"ג מ"מ צָרִיךְ בְּדִיקָה אַחַ"כ בְּאִיתָא קָמַן וְאִם נִמְצָא שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ אָסוּרָה ומש"ה אע"ג דִּבְדִיעֲבַד סָמְכִינַן עַל הָא דהי' עוֹמֵד ע"ג וּמַכְשְׁרִינַן אִם אֵין יוֹדְעִין בּוֹ אִי גְּמִיר אוֹ לֹא בְּדִלְיתָא קָמַן לְמִבְדְּקֵי' מ"מ לְכַתְּחִילָּה אָסוּר לִיתֵּן לוֹ אִם לֹא עַל סָמְךְ שֶׁיִּבְדְּקֶנּוּ אַחַ"כ דְּלָמָּה לָנוּ לְיַכְּנֵס לִסְפֵק זֶה הַמְּרֻבֶּה דְּלִמָא בֶּאֱמֶת אֵינוֹ יוֹדֵעַ וְאוֹכְלִין אִיסּוּרָא וּמֵהֵיכִי תֵּיתֵי נַעֲשֶׂה כֵּן לְכַתְּחִילָּה, אֲבָל לְפִי מַה דס"ל לְהַגְּמָרָ' (בְּדַף י"ב) דַּאֲפִי' בְּוַדַּאי לָא גְּמִיר כְּשֵׁירָה בְּעוֹמֵד ע"ג וְלָא חָיְישִׁינַן דִּלְמָא קִלְקֵל וְהָעוֹמֵד ע"ג לֹא הִתְבּוֹנֵן הֵיטֵב בּוֹ שׁוּב נוּכַל לוֹמַר דְּגַם לְכַתְּחִילָּה לָא חָיְישִׁינַן לְהַהִ' חֲשָׁשָׁא כְּלָל, וְהוּא תי' נָכוֹן בְּיִשּׁוּב דַּעַת הַטּוּר, וּלְתֵירוּץ זֶה נִתְכַּוְּנִין הַגָּרָ"א בְּבֵיאוּרוֹ (ס"ק י"ז) רַק שֶׁקִּיצֵּר בִּדְבָרָיו כְּדַרְכּוֹ בַּקֻּוְדֶשׁ שׁוּב מָצָאתִי בְּיָם שֶׁל שְׁלֹמֹה (סי' ה) שתי' כֵּן דַּעַת הַטּוּר: [ח] וּלְפִי דְּבָרֵינוּ לֹא דַּי שֶׁאֵין מַסֻּוגְיָ' זוֹ שׁוּם סְתִירָה לְהַטּוּר וְאַדְרַבָּה עוֹד נִסְתַּיְּעוּ דְּבָרָיו טוּבָא דַּהֲרֵי וַדַּאי קֻשָּׁה דְּהָא חָזִינַן (בְּדַף י"ב) דס"ל לְרַב לְהַהִ' דְּגַם בְּוַדַּאי לָא גְּמִיר מ"מ שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁירָה בְּעוֹמֵד ע"ג, וְגַם הַסְּתָמָא דִּגְמָרָא ס"ל כֵּן בִּפְשִׁיטוּת עַד דְּפָרִיךְ עַל רַב אִי דְּיָדַע דְּלָא גְּמִיר פְּשִׁיטָא, וא"כ הֲרֵי וַדַּאי קֻשָּׁה עַל הַסֻּוגְיָ' (דְּדַף ג') דְּבָא לְתָרֵץ דִּבְרֵי רַבִּינָא וּמוֹקִים בְּלִיתָא

קָמַן לְמִבְדְּקֵן' וְלָא מוּקֵי לָהּ בִּנְמָצָא שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ דמנ"ל לְהַגְמָ' דְּרָבִינָא חוֹלֵק עַל רַב בָּזֶה דְּנַדַּאי דְּאֵין מָקוֹם לוֹמַר דְּהַהִ סֵוּגְיָ' ס"ל לְמֵילְתָא דִּפְשִׁיטָא דַּאֲסוּרָה וְאֵין שׁוּם סְבָרָא לְהַתִּירוֹ דַּהֲרֵי חָזִינַן דְּרַב וּסְתָמָא דגמ' (דד' י"ב) ס"ל לְהַתִּיר וְדִלְמָא גַּם רָבִינָא ס"ל כֵּן, וְגַם מַאי מַקְשֶׁה הַגְּמָרָא עַל רָבִינָא אֶלָּא אַשַּׁאיְן מֵוְמְחָה בְּבוֹדְקִין סַגִּי נִימָא דס"ל כְּרַב וּתְנִי דְּכְשֵׁירָה בְּלֹא שׁוּם בְּדִיקָה וקמ"ל דא"צ לְבָדְקוֹ, וּמֵוְכָרָח מִזֶּה כְּהַטּוּר דְּלְרַב דְּמַכְשִׁיר גַּם בְּנַדַּאי לָא גְּמִיר ה"ה דְּשָׁרֵי לְכַתְּחִילָּה וְזֶהוּ גּוּפָא דְּדָחֲקָה לְהַגְמָ' דְּרָבִינָא ע"כ חוֹלֵק עַל רַב בָּזֶה דאל"כ שׁוּב לָא מָצֵי קָאֵי הַךְ וְכֻלָּן שֶׁשָּׁחֲטוּ עַל אֵינוֹ מֵוְמְחָ' דְּמִדְּנָקֵט שֶׁשָּׁחֲטוּ הָא מוּכָח דְּלְכַתְּחִיל אָסוּר לִיתֵּן לוֹ וּכְהוֹכָחָתוֹ שֶׁל רַבִּינוּ בָּרוּךְ וּמוּכָח דְּרָבִינָא סָבַר דְּאִי בֶּאֱמֶת אֵינוֹ יוֹדֵעַ גַּם בְּדִיעֲבַד אָסוּר וּמש"ה אסו' לְכַתְּחִילָּ' לְרָבִינָא וְרַק בְּלִיתָא קָמַן סָמְכִינַן דִּלְמָא גְּמִיר אֲבָל בְּאֵיתָא קָמַן צָרִיךְ בְּדִיקָה ומש"ה פָּרִיךְ דְּבוֹדְקִין אוֹתוֹ לְחֻלְּדָא סַגִּי וא"צ לְהָעוֹמֵד ע"ג וּמֵוְכָרָח לְאוֹקָמָא בְּלִיתָא קָמַן וא"כ אֲנַן דְּפָסְקִינַן כְּרַב דִּלְכָל הַפָּחוֹת בְּדִיעֲבַד שָׁרֵי גַּם בְּנַדַּאי לָא גְּמִיר מֵוְכָרָח לפי"ז דְּגַם לְכַתְּחִילָּה שָׁרֵי וּכְהַטּוּר, וּבָזֶה נַעֲמֹד ג"כ עַל מַה דְּפָסְקוּ כָּל הַפּוֹסְקִים דִּבְדִיעֲבַד שָׁרֵי גַּם בְּנַדַּאי לָא גְּמִיר דְּלִכְאוֹרָה קָשֶׁה כֵּיוָן דִּלְדַעַת הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ הוּא מַחֲלוֹקֶת הַסֵּוּגְיוֹת (וּבְדַף ג') ס"ל דַּאֲסוּרָה א"כ מנ"ל לִפְסוֹק לְהָקֵל כַּסֵּוּגְיָ' (דְּדַף י"ב).

וּבְנַדַּאי דְּזֶהוּ טַעְמוֹ שֶׁל רַבֵּינוּ דָּן שֶׁבִּתְשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א שֶׁפָּסַק לֶאֱסוֹר גַּם דִּיעֲבַד מִכֹּחַ הַךְ סֵוּגְיָ' וְהָרַשְׁבָּ"א דָּחָה דְּבָרָיו וא' מִן הָרְאָיוֹת הוּא מֵהַךְ (דְּדַף י"ב) וּבְנַדַּאי דְּגַם מְמֻנּוּ לֹא נֶעְלַם הַהִיא סֵוּגְיָ' רַק ס"ל כֵּיוָן דְּהוּא פְּלוּגְתָּא בַּגְּמָרָ' ומש"ה פָּסְקָה לְחוּמְרָא.

אֲבָל הֲרֵי יֵשׁ לְהָבִין טַעְמָן שֶׁל הַפּוֹסְקִים שֶׁפָּסְקוּ לְהָקֵל וְגַם בשו"ע לֹא הֵבִיא שׁוּם דְּעָה לְהַחְמִיר בָּזֶה וַהֲרֵי לְהַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ הי' צָרִיךְ לִפְסוֹק לְחוּמְרָא. וּלְפִי הַנָּ"ל נִיחָא הֵיטֵב דְּכֵיוָן דְּחָזִינַן דְּרַב ס"ל לְהָדָ' דְּכָשֵׁר וְגַם סְתָמָא דגמ' פָּרִיךְ בִּפְשִׁיטוּת עלי' פְּשִׁיטָא א"כ וַדַּאי דַּהֲלָכָה כֵּן.

וְהָא (דְּבַדַּף ג') מֵוְכָרָח מִגְּמָרָ' לְהֵיפוּךְ אֵינוֹ מִשּׁוּם דִּסְתָמָא דִּגְמָרָ' ס"ל כֵּן רַק הָא קָיְמִינַן אַלִּיבָּא דְּאוֹקִימְתָּא דְּרָבִינָא וּלְדִידְ' הָא מֵוְכָרָח דְּחוֹלֵק עַל זֶה כִּי הֵיכִי דְּלֶהֱוֵי נִיחָא הַךְ וְכֻלָּן שֶׁשָּׁחֲטוּ רַק דִּיעֲבַד דְּיֵהֵ' קָאֵי גַּם עַל אֵינוֹ מֵוְמְחָה וְלֹא דִּסְתָמָא דִּגְמָרָ' בְּעַצְמָהּ ס"ל כֵּן וְכֵיוָן דַּאֲנַן לָא קיי"ל כְּלָל כְּאוֹקִימְתָּא דְּרָבִינָא בְּעִיקַּר אוֹקִימְתָּא דִּידְ' דְּהָא קיי"ל רֹוב מְצוּיִין אֵצֶל שְׁחִיטָה מֵוְמְחִין הֵם וְלֹא אַיְירֵי הַמִּשְׁנָה כְּלָל בְּאֵינוֹ מֵוְמְחָה שׁוּב אֵין לָנוּ הֶכְרֵחַ לוֹמַר דְּלָא כְּרַב וּבְנַדַּאי דְּיֵשׁ לִפְסוֹק כְּרַב וְכִסְתָמָא דִּגְמָרָ' וְכָל זֶה נָכוֹן: [ט] אָמְנָם זֶה מַסְפִּיק רַק לְיַשֵּׁב דִּבְרֵי הַטּוּר אֲבָל הֲרֵי הָרַשְׁבָּ"א כָּתַב ג"כ כֵּן דְּגַם לְכַתְּחִילָּה שָׁרֵי בְּאֵינוֹ מֵוְמְחָה וְעָלָיו עֲדַיִן קָשֶׁה קֻושְׁיָ' רַבֵּינוּ בָּרוּךְ דְּמִדְּתָנֵי וְכֻלָּם שֶׁשָּׁחֲטוּ בְּדִיעֲבַד מוּכָח דִּלְכַתְּחִילָּה אָסוּר דְּאִיהוּ הָא ס"ל בִּתְשׁוּבָה דְּהַשֵּׁנִי סֵוּגְיוֹת אֵינָם מְחֻלָּקִים כְּלָל דַּהֲרֵי הוֹכִיחַ מֵהַמִּשְׁנָה דְּגַם בְּנַדַּאי לָא גְּמִיר כָּשֵׁר מַהָא דְּגַם חשו"ק כָּשֵׁר וְהֵם בְּנַדַּאי לָא גְּמִירִי הֵבֵאנוּ דְּבָרָיו לְעֵיל] וּלְדִידְ' הֲרֵי אֵין תי' זֶה מַסְפִּיק וְלִכְאוֹרָה צ"ל לְהָרַשְׁבָּ"א דְּלָא ס"ל עִיקַּר הוֹכָחָתוֹ שֶׁל רַבֵּינוּ בָּרוּךְ רַק סָבַר דאע"ג דְּלָרָבִינָא קָאֵי הַךְ וְכֻלָּם שֶׁשָּׁחֲטוּ גַּם עַל אֵינוֹ מֵוְמְחָה מ"מ לְשׁוֹן דִּיעֲבַד דְּנָקְטָה הַמִּשְׁנָה אֵינוֹ רַק מִשּׁוּם חשו"ק וּכְמוֹ שתי' הַכְּרֵתִי וּפְלֵתִי שֶׁהֵבֵאנוּ בָּאוֹת ב' אָמְנָם גַּם זֶה נִיחָא דַּהֲרֵי וַדַּאי דְּדַעַת הָרַשְׁבָּ"א בַּתְּשׁוּבָה יֵשׁ לְהָבִין מַדּוּעַ לֹא חָשַׁשׁ כְּלָל לְדִיוּקוֹ שֶׁל רַבֵּינוּ דָּן דְּנַדַּאי דְּמִסֵּוּגְיָ' (דְּדַף ג') מֵוְכָרָח מִקֻּושְׁיַ' הַמַּקְשֶׁה וּמֵהַתִּי' דִּבְנִמְצָא

דְּלָא גְּמִיר אֲסוּרָה וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ וַהֲגַם דְּהָרַשְׁבָּ"א הוֹכִיחַ דְּכָשֵׁר מַהַמִּשְׁנָה דְּמַכְשִׁרִי בחשו"ק מ"מ אַפַּתִּי זֶהוּ גּוּפָא תִּקְשֶׁה עַל הַךְ סְוּגְיָ' (דְּדַף ג') וְהַנִּרְאֶה דצ"ל דְּהָרַשְׁבָּ"א מְחַלֵּק בֵּין הַנּוֹשְׁאִים דְּרַק (בְּדַף נ') דְּאַיְירִינַן אַלִּיבָּא דְּרַבִּינָא בְּאָדָם שֶׁאֵינוֹ יָדוּעַ לָן אִי גְּמִיר אוֹ לֹא גְּמִיר וְנִמְצָא דְּאֵין יָדוּעַ פְּסוּלוֹ שֶׁל הַשּׁוֹחֵט לְהָעוֹמֵד ע"ג ומש"ה אִם אַחַ"כ נִמְצָא דְּלָא גְּמִיר אָסוּר גַּם בְּדִיעֲבַד דְּחָיְישִׁינַן דִּלְמָא הָעוֹמֵד לֹא שָׂם עַל לִבּוֹ לְהַשְׁגִּיחַ הֵיטֵב עָלָיו וְסָמַךְ קָצָת עַל הַשּׁוֹחֵט וְחָיְישִׁינַן דִּלְמָא קִלְקֵל וְלָאו אַדַּעְתַּי' ומש"ה הֲוָכְרַח הַגְּמָרָ' לְאוֹקְמָא רַק בְּלִיתָא קָמָן וְלֹא בַּנִּמְצָא שֶׁאֵינוֹ גְּמִיר אֲבָל בחשו"ק אוֹ בְּהַךְ (דְּדַף י"ב) דְּאַיְירִי בְּיָדוּעַ לָנוּ בַּתְּחִילָּה דְּלָא גְּמִיר דְּפְסוּלוֹ יָדוּעַ לָנוּ מִקּוֹדֶם בְּוַדַּאי דְּלָא סָמַךְ עָלָיו כְּלָל וְנָתַן לִבּוֹ לְהַשְׁגִּיחַ הֵיטֵב ומש"ה אָמְרִינַן הָתָם דְּשָׁרִי.

וְנֶאֱמַר דְּגַם הָרַשְׁבָּ"א בַּתְּשׁוּבָה לֹא פָּסַק לְהַתִּיר רַק בכה"ג דְּיָדוּעַ דְּלָא גְּמִיר אֲבָל בְּאֵינוֹ יָדוּעַ וְנִמְצָא דְּלָא גְּמִיר מוֹדֶה הָרַשְׁבָּ"א דְּאָסוּר, ועכ"פ גַּם לְהָרַשְׁבָּ"א הָא מְיֻיָּשָׁב הֵיטֵב קַוּשְׁיַ' הַתּוֹסָ' (בְּדַף ג') בְּסִתְירַת הַסְּוּגְיָ' וְעַיֵּי' בכנה"ג בְּהַגָּהוֹתָיו עַל הב"י שֶׁכָּתַב לְתָרֵץ כֵּן קַוּשְׁיַ' הַתּוֹסָ' וס"ל לְהָרַשְׁבָּ"א וְהָעוֹמְדִים בְּשִׁיטָתוֹ דְּגַם לְעִנְיַן לְכַתְּחִילָּה יֵשׁ לְחַלֵּק כֵּן דְּרַק בְּאוֹקִימְתָּא דְּרַבִּינָא דְּאַיְירִי בְּאֵינוֹ יָדוּעַ אִי גְּמִיר אוֹ לֹא אָסוּר לְכַתְּחִילָּה דִּלְמָא בָּאֱמֶת אֵינוֹ יוֹדֵעַ וְתִהְיֶ' אָסוּרָה גַּם דִּיעֲבַד ומש"ה נַקְטָה הַמִּשְׁנָה רַק שֶׁשָּׁחֲטוּ דִּיעֲבַד אֲבָל הֵיכָא דְּיָדְעִינַן דְּלָא גְּמִיר דְּוַדַּאי שָׁרִי בְּדִיעֲבַד ה"ה דִּלְכַתְּחִילָּה שָׁרִי מֵהַאי טַעְמָא.

שׁוּב מָצָאתִי תי' זֶה בְּהַגָּהוֹת הַגָּאוֹן ר"ע אַיְיגָר זצלה"ה זי"ע הַנִּדְפָּס מֵחָדָשׁ בְּגִלְיוֹן הַיּוֹ"ד. וְעוֹד יוֹתֵר יֵשׁ לוֹמַר דְּגַם הַךְ סְבָרָא דבכה"ג דְּיָדוּעַ פְּסוּלוֹ גַּם לְכַתְּחִילָּה שָׁרִי יָצָא לְהוּ לְהָרַשְׁבָּ"א וְהַטּוּר מֵהַךְ סְוּגְיָ' גּוּפָהּ (דְּדַף ג') דְּלִכְאוֹרָה וַדַּאי דְּקָשֶׁה טוּבָא עַל הַתּוֹסָ' שֶׁנִּשְׁאֲרוּ בְּקַוּשְׁיָ' בְּסִתְירַת הָנֵי סְוּגְיוֹת וְאַמַּאי לֹא תֵּירְצוּ כמש"כלְחַלֵּק בֵּין יָדוּעַ פְּסוּלוֹ לְאֵין יָדוּעַ פְּסוּלוֹ וַהֲרֵי הוּא סְבָרָא בְּרוּרָה לְחַלֵּק בֵּינֵיהֶם וּמָצָאתִי בכו"פ סי' א' ס"ק יו"ד שֶׁהִקְשָׁה כֵּן עַל הַתּוֹסָ' וּמַה שֶּׁכָּתַב שָׁם לְיַשֵּׁב דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' לֹא הֵבַנְתִּי כַּוָּנָתוֹ יעו"ש וְאוּלַי יֵשׁ שָׁם אֵיזֶה חִיסָּרוֹן בְּדָבָרָיו וְטָעוּת הַדְּפוּס: וְהַפְּשׁוּט דְּהַתּוֹסָ' מְיַאֲנוּ בתי' זֶה דא"כ הֲדַר קָשֶׁה עַל הַגְּמָרָ' אַמַּאי דָּחֲקָה לְאוֹקְמָא בְּלִיתָא קָמָן לְמִבְדְּקֵי' ה"ל לְאוֹקְמָא בְּיָדוּעַ דְּלָא גְּמִיר וּמִזֶּה הוֹכִיחוּ הַתּוֹסָ' דס"ל לְהַךְ סְוּגְיָ' דְּגַם בְּיָדוּעַ דְּלָא גְּמִיר חָיְישִׁינַן דִּלְמָא לֹא הִשְׁגִּיחַ עָלָיו הֵיטֵב וְאָסוּר גַּם בְּדִיעֲבַד וּלְדִידְהוּ צ"ל דְּלָא גְּמִיר גָּרַע עוֹד דְּוַדַּאי דִּבְדִיעֲבַד כָּשֵׁר דְּשָׁאנֵי חשו"ק דְּוַדַּאי לֹא סָמִיךְ עֲלֵיהֶם כְּלָל אֲבָל בְּבָן דַּעַת גַּם בְּוַדַּאי לֹא גְּמִיר חָיְישִׁינַן גַּם בְּדִיעֲבַד דִּלְמָא סָמִיךְ עָלָיו קָצָת וְז"ל הָרַשְׁבָּ"א בסי' תק"ל בְּדִבְרֵי הַשּׁוֹאֵל בְּהֶבְיאוּ דַּעַת רַבֵּינוּ דָּן דְּאָסוּר אַמַּאי דְּחֵיק כו' לוֹקֵי לְמַתְנִיתִין וְכֻלָּן שֶׁשָּׁחֲטוּ אַמַּאן דְּיָדְעִינַן דְּלָא גְּמִיר אֶלָּא דְּחֵיק לְאוֹקְמָא בְּלִיתָא קָמָן ש"מ בכה"ג אָסוּר.

הֲרֵי לְהֶדְיָא דְּלֹא הִקְשָׁה כְּפִשׁוּטוֹ נוֹקְמָא בְּבָדָקוּהוּ וְנִמְצָא דְּלָא גְּמִיר דְּעַל זֶה נוּכַל לְחַלֵּק כמש"כ רַק הִקְשָׁה כמש"כ דְּאַפַּתִּי נוֹקִים בְּיָדוּעַ מִקּוֹדֶם דְּאֵינוֹ יוֹדֵעַ וּמִכֹּחַ קַוּשְׁיָא זוֹ יָצָא לוֹ לְהַטּוּר דְּבְיָדוּעַ פְּסוּלוֹ כְּמוֹ דְּכָשֵׁר בְּדִיעֲבַד גַּם לְכַתְּחִילָּה שָׁרִי ומש"ה לָא מָצֵי לְאוֹקְמָא בכה"ג דְּתִקְשֶׁה הָא דְּאָמַר וְכֻלָּם שֶׁשָּׁחֲטוּ דְּמִשְׁמְעוֹ רַק דִּיעֲבַד ומש"ה מוֹקִים לָהּ רַק בְּיָדוּעַ דְּלָא גְּמִיר וּבְלִיתָא קָמָן לְמִבְדְּקֵיהּ דבכה"ג לְכַתְּחִילָּה אָסוּר לָרַבִּינָא ועכ"פ יהי' התי' אִם כתי' זֶה אוֹ כְּהַקְדּוּם דְּאַדְרַבָּה דִּבְרֵי הַטּוּר נִסְתַּיְּעוּ עוֹד מִסְּוּגְיָ' זוֹ.

ולפי"ז יָצָא לָנוּ דְּהָא דְּהִתִּיר הַטּוּר גַּם לְכַתְּחִלָּה אֵינוֹ רַק כְּשֶׁאוֹתוֹ מֻמְחֶה הָעוֹמֵד ע"ג יוֹדֵעַ בּוֹ בְּהַשּׁוֹחֵט דְּלָא גְּמִיר וְאָז מַשְׁגִּיחַ עָלָיו הֵיטֵב אֲבָל אִם לֹא הוֹדִיעוֹ לוֹ דְּהַשּׁוֹחֵט לָא גְּמִיר רַק אֲנַן יָדְעִינַן בי' דְּלָא גְּמִיר לָא מִבָּעֵי דְּלְכַתְּחִלָּה אָסוּר אֶלָּא גַּם בְּדִיעֲבַד יֵשׁ מָקוֹם לֶאֱסוֹר לְפִי תי' זֶה הַשֵּׁנִי וּכְמוֹ דְּחָזֵינַן דְּלְרָבִינָא אָסוּר גַּם בְּדִיעֲבַד אִם נִמְצָא דְּלָא גְּמִיר.

וְזֶהוּ דְּדָחֵיקָא מִילְּתָא בְּהַאי תי' בָּתְרָא דַּהֲרֵי כָּל הַפּוֹסְקִים וְכֵן הַטּוּר בְּעַצְמוֹ סָתְמוּ דְּבְרֵיהֶם וְכָתְבוּ לְהַתִּיר אִם רָאוּ אוֹתוֹ מֻמְחֶה וּמַשְׁמַע דַּאֲפִילּוּ לֹא הי' יָדוּעַ זֹאת לְהָעוֹמֵד ע"ג ג"כ כָּשֵׁר מִיהָא בְּדִיעֲבַד.

וע"כ יוֹתֵר נִרְאֶה כתי' הָרִאשׁוֹן דְּהַטּוּר ס"ל כְּשִׁיטַת הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ אָבִיו דְּהוּא פְּלֻגְתָּא בֵּין הַסַּוְגְיָ' וּלְדִידַן שָׁרֵי גַּם לְכַתְּחִלָּה וּלְהָרַשְׁבָּ"א נֶאֱמַר כתי' זֶה הַשֵּׁנִי וְנֹאמַר דְּלְקוּשְׁטָא דְּמִילְּתָא לֹא הִכְשִׁיר הָרַשְׁבָּ"א רַק בְּיָדוּעַ פְּסוּלוֹ וּכְמוֹ שְׁנִּתְבָּאֵר: [י] וְהִנֵּה הפר"ח הֵבִיא רֹאי' לְהַטּוּר מֵהָא (דְּבָדָף י"ב) מְדַקְדֵּק הַגְּמָרָ' עַל הָא דְּתָנַן חוּץ מחשו"ק שֶׁמָּא יְקַלְקְלוּ אֶת שְׁחִיטָתָן וְאָמְרִי' שָׁם שֶׁמָּא קִלְקְלוּ לָא קָתָנֵי אֶלָּא שֶׁמָּא יְקַלְקְלוּ אָמַר רָבָא זֹאת אוֹמֶרֶת אֵין מוֹסְרִין לָהֶם חֻלִּין לְכַתְּחִלָּה ופרש"י אֶלָּא שֶׁמָּא יְקַלְקְלוּ דְּמַשְׁמַע דְּמוֹעָדִים הֵם לְקַלְקֵל זֹאת אוֹמֶרֶת אֵין מוֹסְרִין לָהֶם חֻלִּין לְכַתְּחִלָּה ואע"ג דְּאִיכָּא אֲחֵרִים עוֹמְדִים עַל גַּבָּיו וּמִזֶּה הָא מוּכָח דְּגָדוֹל שֶׁאֵינוֹ מֻמְחֶה דְּאֵינוֹ מוּעָד לְקַלְקֵל כחשו"ק שָׁרֵי גַּם לְכַתְּחִלָּה בְּאִיכָּא עוֹמֵד ע"ג וּבְוַדַּאי דְּאֵין מַסְגְּיָ' זוֹ קוּשְׁיָ' עַל רַבֵּינוּ בָּרוּךְ די"ל דְּלָא ס"ל כְּלָל כפרש"י דְּמְפָרֵשׁ לָהּ בְּשׁוֹחֲטִין לַאֲכִילָה רַק כְּפִירוּשׁוֹ שֶׁל ר"ת שֶׁהֵבִיאוּ הַתּוֹסָ' בְּרֵישׁ המס' בד"ה שֶׁמָּא דְּמְפָרֵשׁ הָא דְּאָמַר רָבָא זֹאת אוֹמֶרֶת אֵין מוֹסְרִין לָהֶם לְכַתְּחִלָּה הַיְינוּ גַּם אִם יִרְצֶה לְהַאֲכִילָהּ לִכְלָבִים יעו"ש וא"כ הָא י"ל דְּרַק זֶה הוּא דְּאֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא בחשו"ק וְלֹא בְּגָדוֹל שֶׁאֵינוֹ מֻמְחֶה וְשׁוֹחֵט לַאֲכִילָה י"ל דְּאָסוּר גַּם בְּאֵינוֹ מֻמְחֶה.

וְכֵן כָּתַב הכו"פ לְיַשֵּׁב קֻוּשְׁיָ' הפר"ח לְדַעַת ר"ב וא"כ מוּכָח דְּדַעַת רַשׁ"י לַהֲלָכָה הוּא ג"כ כְּהַטּוּר. וּלְכְאוֹרָה הָיָה נִרְאֶה דְּגַם רַבֵּינוּ בָּרוּךְ מָצֵי ס"ל בְּעִיקַּר פֵּירוּשׁ שֶׁל הַגְּמָרָ' כפרש"י דְּרָבָא אַיְירֵי בְּשׁוֹחֲטִין לַאֲכִילָה וְהָרְבוּתָא הִיא אע"ג דְּאִיכָּא עוֹמֵד ע"ג.

ומ"מ מָצִינַן לוֹמַר דְּגַם אֵינוֹ מֻמְחֶה דּוֹמֶה בְּהַאי דִּינָא לחשו"ק וְאָסוּר וְדִקְדּוּקוֹ שֶׁל רָבָא נָפְרֵשׁ דְּאֵינוֹ מְשׁוּם דִּלְשׁוֹן שֶׁמָּא יְקַלְקְלוּ מַשְׁמַע לֵיהּ לְרָבָא דְּמְשׁוּם דְּמוּעָדִין לְקַלְקֵל וכפרש"י וּמִנַּיִן הוּא דְּמְדַקְדֵּק רָבָא דִּלְכַתְּחִלָּה אָסוּר גַּם בְּעוֹמֵד ע"ג דְּאִי לֹא אָסוּר רַק בְּלֹא עוֹמֵד ע"ג א"כ לֹא צָרִיךְ לְטַעְמָא דְּמוּעָד לְקַלְקֵל דְּגַם בְּסָפֵק קִלְקֵל ג"כ אָסוּר גַּם בְּדִיעֲבַד וְרַבֵּינוּ בָּרוּךְ חוֹלֵק בָּזֶה עַל פרש"י וּמְפָרֵשׁ דְּרָבָא מְדַקְדֵּק מִדְּנָקְטָה הַמִּשְׁנָה שֶׁמָּא יְקַלְקְלוּ בִּלְשׁוֹן עָתִיד וה"ל לְמִנְקַט שֶׁמָּא קִלְקְלוּ דְּיִעֲבַד כֵּיוָן דְּגַם בְּדִיעֲבַד אָסוּר בחשו"ק בֵּינָן לְבֵין עַצְמָן.

וּמִזֶּה הוֹכִיחַ רָבָא דְּהַמִּשְׁנָה קמ"ל עוֹד חִידּוּשָׁא לְעִנְיַן לְכַתְּחִלָּה וַאֲפִילּוּ בְּמָקוֹם דְּשָׁרֵי בְּדִיעֲבַד וּכְגוֹן שֶׁיֵּשׁ עוֹמֵד ע"ג מ"מ כֹּל שֶׁיֵּשׁ לְחָשְׁבוֹ שֶׁמָּא יְקַלְקֵל אָסוּר לִיתֵּן לוֹ וה"ה בְּאֵינוֹ מֻמְחֶה וְרַק מִלְּשׁוֹן רַשׁ"י שֶׁכָּתַב דְּדִיּוּקוֹ הוּא דְּשֶׁמָּא יְקַלְקֵל מַשְׁמַע דְּמוּעָדִין לְקַלְקֵל מוּכָח דס"ל כְּהַטּוּר אֲבָל מֵהַגְּמָרָ' אֵין קֻוּשְׁיָ' עַל רַבֵּינוּ בָּרוּךְ גַּם אִם נְפָרֵשׁ בְּעִיקַּר הַפֵּירוּשׁ כְּרַשׁ"י דְּקָאֵי עַל אֲכִילָה (וְעַיֵּי' בב"י שֶׁכָּתַב עַל דִּבְרֵי הַטּוּר דְּכֵן נִרְאֶה מִדְּקְדּוּק לְשׁוֹן רַשׁ"י וְנִתְכַּוְּנוּ לְדִבְרֵי רַשׁ"י הַלְּלוּ (דְּדָף י"ב) וּבְהַגָּהוֹת הרלנ"ח נִדְחַק בְּשֵׁם הדמש"א בְּבֵיאוּר כַּוָּנַת הב"י לְאֵיזֶה דִּיבּוּר מפרש"י נִתְכַּוְּנוּ הב"י וְכַוָּנָתוֹ פְּשׁוּטָה כמש"כ).

אָמְנָם זֶה אֵינוֹ דִּלְכְאוֹרָה אִי אֶפְשָׁר לוֹמַר כְּלָל דר"ב יִסְבּוֹר כפרש"י דַּהֲרֵי עִיקַּר יְסוֹדוֹ שֶׁל ר"ב הוּא מֵאוֹקִימְתָּא דְּרָבִינָא דְּמוּקִי הַךְ וְכוּלָּן שֶׁשָּׁחֲטוּ דְּמִשְׁמְעוֹ דְּיֵעָבֵד גַּם עַל אֵינוֹ מֻמְחֶה וּמוֹכִיחַ מִנִּיהּ דִּלְכַתְּחִילָּה אָסוּר כַּמְבוֹאָר כָּל זֶה בְּמָרְדְּכַי פ"א דְּחֻלִּין וּבְהַגָּהוֹת אָשְׁרִי שָׁם.

ולפרש"י הֲרֵי אַדְּרַבָּה לְפִי אוֹקִימְתָּא שֶׁל רָבִינָא מוּכָח דְּשָׁרֵי דַּהֲרֵי רָבִינָא מְפָרֵשׁ לָהּ הַכֹּל מֻמְחִין שׁוֹחֲטִין בד"א שֶׁיּוֹדְעִין בּוֹ שֶׁיּוֹדֵעַ ה' שְׁחִיטָה אֲבָל אֵין יוֹדְעִין בּוֹ אִם יוֹדֵעַ לֹא יִשָּׁחֵט וְאִם שָׁחַט בּוֹדְקִין אוֹתוֹ אִם יוֹדֵעַ חוּץ מחשו"ק דְּגָרַע מֵאֵינוֹ מֻמְחֶה דַּאֲפִי' דְּיֵעָבֵד אָסוּר שֶׁמָּא יְקַלְקְלוּ וּמְדַקְדֵּק רָבָא מִדְּנָקְטָה שֶׁמָּא יְקַלְקְלוּ דִּלְכַתְּחִילָּה אָסוּר ולפרש"י קָאֵי רָבָא בְּשׁוֹחֲטִין לַאֲכִילָה וּבָעוֹמֵד ע"ג.

נִמְצָא דִּבְהַךְ בָּבָא דְּחוּץ מחשו"ק שֶׁמָּא יְקַלְקְלוּ נִכְלְלוּ בּוֹ שְׁנֵי דְּבָרִים מְחֻוָּשִׁים חָדָא דחשו"ק אָסוּר גַּם בְּדִיעֲבַד בְּלֹא עוֹמֵד ע"ג וְאִידָךְ דְּגַם בְּעוֹמֵד ע"ג אָסוּר לְכַתְּחִילָּה וא"כ הֲרֵי מֵהַמֻּשָּׁךְ לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה מֻכְרָח דִּבְאֵינוֹ מֻמְחֶה שָׁרֵי לְכַתְּחִילָּה דְּהָרִישָׁא הָא אַיְּרֵי בְּאֵינוֹ מֻמְחֶה וְתָנֵי עֲלָהּ חוּץ מחשו"ק וְאַשְׁמְעִינַן הַאי דְּיֵעָבֵד אָסוּר לְכַתְּחִילָּה א"כ הַךְ חוּץ מחשו"ק קָאֵי גַּם עַל זֶה וּמוּכָח דְּלָא כְּרַבֵּינוּ בָּרוּךְ ובע"כ צ"ל דְּאִיהוּ ס"ל כפר"ת דְּשֶׁמָּא יְקַלְקְלוּ אַשְׁמְעִינַן דְּגַם לִכְלָבִים אָסוּר וְיִהְיֶ' מֻכְרָח מִזֶּה דִּבְאֵינוֹ מֻמְחֶה שָׁרֵי לִכְלָבִים אֲבָל בְּשׁוֹחֵט לַאֲכִילָה וּבָעוֹמֵד ע"ג דבחשו"ק יָדְעִינַן אִיסּוּרָא דִּידֵ' מִסֵּיפָא דְּקָתָנֵי וְכוּלָּם שֶׁשָּׁחֲטוּ דְּיֵעָבֵד לפר"ת שַׁפִּיר ס"ל לר"ב דְּגַם אֵינוֹ מֻמְחֶה הוּא בִּכְלַל אִיסּוּרָא כֵּינָן דִּלְרָבִינָא קָאֵי הַךְ וְכוּלָּם גַּם לְאֵינוֹ מֻמְחֶה.

וא"כ צ"ע לִי טוּבָא דִּבְרֵי הַמָּרְדְּכַי שֶׁהֵבִיא דַּעַת ר"ב וּרְאָיָתוֹ וְכָתַב עַל זֶה וְז"ל וְאֵין לְהַקְשׁוֹת ע"ז מִדְּאָמְרִינַן גַּבֵּי חשו"ק ש"מ דְּאֵין מוֹסְרִין לָהֶם לְכַתְּחִילָּה מַשְׁמַע הָא פִּקֵּחַ כה"ג שָׁרֵי דְּיֵשׁ לוֹמַר דְּקָאֵי עַל חשו"ק מֻמְחִין עכ"ד.

בֵּיאוּר דְּבָרָיו דְּמַקְשֶׁה דְּהָא סְתָם חשו"ק אֵינָם מֻמְחִין וּמִדְּנָקַט רָבָא בחשו"ק מוּכָח דִּבְפִיקֵּחַ שָׁרֵי דְּהַמָּרְדְּכַי ס"ל בְּפֵירוּשׁ הַסָּוּגְיָ' כפרש"י דְּרָבָא קָאֵי עַל שׁוֹחֵט לַאֲכִילָה ותי' הַמָּרְדְּכַי דְּרָבָא אַיְּרֵי בחשו"ק מֻמְחִין.

הֲרֵי דְּרוֹצָה לְיַשֵּׁב הוֹכָחַת רַבֵּינוּ בָּרוּךְ וְדַעְתּוֹ גַּם לפרש"י וְלִכְאוֹרָה הוּא דָּבָר הַבִּלְתִּי אֶפְשָׁר וכמש"כ דְּמֵהֶמְשֵׁךְ לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה עַצְמָהּ מוּכָח דִּבְאֵינוֹ מֻמְחֶה שָׁרֵי וצ"ע. וְלֹא יָדַעְתִּי מָקוֹם לְתָרֵץ דִּבְרֵי הַמָּרְדְּכַי שֶׁרוֹצֶה לְיַשֵּׁב דִּיּוּקוֹ שֶׁל ר"ב גַּם לְפִי פרש"י אִם לֹא שֶׁנֹּאמַר דְּלְרָבִינָא דְּמוּקִי הַמִּשְׁנָה עַל אֵינוֹ מֻמְחֶה לָא ס"ל כְּלָל הַךְ דִּיּוּקָא דְּרָבָא דְּשֶׁמָּא קִלְקְלוּ לָא קָתָנֵי דַּהֲרֵי לפרש"י בלא"ה מֻכְרָח דְּלָאו כ"ע ס"ל הַךְ דִּיּוּקָא דַּהֲרֵי הַתּוֹסָ' הִקְשׁוּ עַל פרש"י דַּהֲרֵי זֹאת נֵדַע מִסֵּיפָא לְאֶסּוֹר בחשו"ק דְּתָנֵי וְכוּלָּם שֶׁשָּׁחֲטוּ וְתֵירְצוּ דְּרַשְׁ"י גּוֹרֵס רַבָּה וְאִיהוּ ס"ל כְּאוֹקִימְתָּא דְּרַבָּה בַּר עֻלָּא אוֹ רָבִינָא דְּקָאֵי הַךְ וְכוּלָּם לֹא עַל חשו"ק לְחֻדָּא רַק גַּם עַל טָמֵא בְּמֻקְדָּשִׁין אוֹ אֵינוֹ מֻמְחֶה והי' ס"ד דְּהַךְ שֶׁשָּׁחֲטוּ דְּיֵעָבֵד נָקֵט מְשׁוּם אִינָךְ אֲבָל חשו"ק שָׁרֵי גַּם לְכַתְּחִילָּה ומש"ה צָרִיךְ לְמִתְנֵי שֶׁמָּא יְקַלְקְלוּ לְאַשְׁמְעִינַן גַּבֵּי חשו"ק דְּאָסוּר אֲבָל לְאוֹקִימְתָּא דְּאַבַּיֵי וְרָבָא וְרַב אַשִׁי דִּלְדִידְהוּ לָא קָאֵי הַךְ וְכוּלָּם רַק עַל חשו"ק לָא מִדַּיְיקִינַן הַךְ דִּיּוּקָא שֶׁל רָבָא דְּקִלְקְלוּ לָא קָתָנֵי וּלְהַמַּרְדְּכִי נֶאֱמַר דְּגַם רָבִינָא לָא ס"ל הַךְ דִּיּוּקָא וְרַבָּה ס"ל כְּאוֹקִימְתָּא דְּרַבָּה בַּר עֻלָּא בְּטָמֵא בְּמֻקְדָּשִׁין וא"כ לֹא יִכְלֹל בְּבָבָא דְּחוּץ מחשו"ק הַךְ דִּינָא דְּאָסוּר לְכַתְּחִילָּה וְיָדְעִינַן לי' לְאֶסּוֹר בחשו"ק מִסֵּיפָא וְכוּלָּן שֶׁשָּׁחֲטוּ וְקָאֵי עַל חשו"ק וְעַל אֵינוֹ מֻמְחֶה דִּבְשְׁנֵיהֶם

אֵינוֹ רַק דִּיעֲבַד רַק הֲמָרְדְּכַי הִקְשָׁה אַלִּיבָּא דִּדִינָא דמ"מ הָא חָזִינַן מֵהַהִּ (דְּדַף י"ב) לַהֲלָכָה דְּרַק בחשו"ק אָסוּר וְעַל זֶה תי' דְּאַיְירֵי בחשו"ק מֻמְחִים: [יא] וְעַיֵּי' בְּרֵישׁ המס' בְּתוֹסָ' ד"ה שֶׁמָּא שֶׁכָּתְבוּ לְיַשֵּׁב פרש"י דְּרַבָּה דְּמְדַקְדֵּק שֶׁמָּא יְקַלְקְלוּ סְבִירָא לי' אוֹ כְּרַבָּה בַּר עֻוְלָּא אוֹ כְּרַבִינָא וּמוֹקֵמִינַן וְכֻוְלָּן שֶׁשָּׁחֲטוּ מִשּׁוּם אֵינָן מֻמְחִין וְאִצְטְרִיךְ שֶׁמָּא יְקַלְקְלוּ לְאַשְׁמְעִינַן דחשו"ק אָסוּר וּלְפִי הַנָּ"ל הֲרֵי לְפִי אוֹקִימְתָּא דְּרַבִינָא אִם נְדַקְדֵּק הַהּ שֶׁמָּא יְקַלְקְלוּ מוּכָח מִגְּיָהּ דְּבְאֵינוֹ מֻמְחֶה שָׁרֵי גַּם לְכַתְּחִלָּ' וְאֵיהּ קָאֵי הַהּ וְכֻוְלָּן שֶׁשָּׁחֲטוּ עַל מֻמְחִין, וצ"ל בֵּיאוּר דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּהָכִי פֵּירוּשׁוֹ דְּמִבָּבָא דְּכֻוְלָּן שֶׁשָּׁחֲטוּ לֹא הָיִינוּ יוֹדְעִין עַל חשו"ק דְּאָסוּר דהי' ס"ד דְּנִקַּט דִּיעֲבַד רַק מִשּׁוּם אֵינוֹ מֻמְחֶה ומש"ה תָּנֵי שֶׁמָּא יְקַלְקְלוּ לְאַשְׁמְעִינַן דבחשו"ק אָסוּר וא"כ שׁוּב מֻכְרָח לְמִתְנֵי בְּסֵיפָא וְכֻוְלָּם שֶׁשָּׁחֲטוּ לָשׁוֹן דִּיעֲבַד כֵּיוָן דְּקָאֵי עַל חשו"ק ג"כ וְאֵינוֹ מֻמְחֶה שָׁרֵי גַּם לְכַתְּחִלָּה כִּדְמוֹכַח מֵרֵישָׁא, ועכ"פ הָא מֻכְרָח דְּהַתּוֹסָ' ס"ל ג"כ כְּהַטּוּר וְגַם מֻכְרָח דְּלָא ס"ל דִּקְדּוּקוֹ שֶׁל רַבֵּינוּ בָּרוּךְ רַק נִקַּט שֶׁשָּׁחֲטוּ מִשּׁוּם חשו"ק וְגַם לְרַבִינָא שָׁרֵי בְּאֵינוֹ מֻמְחֶה וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הכו"פ וְכֵיוָן דִּבְדַעַת הַתּוֹסָ' מֻכְרָחִין אָנוּ לוֹמַר כֵּן א"כ הָא נַדַּאי דְּגַם.

עַל הָרַשְׁבָּ"א וְהַטּוּר נוֹכַל בִּפְשִׁיטוּת לְיַשֵּׁב כֵּן וְאֵין אָנוּ צְרִיכִין לְכָל הַתֵּירוּצִים הַנֶּאֱמָרִים לְעֵיל: [יב] וְהִנֵּה בִּדְבָרֵינוּ הַנֶּאֱמָרִים לְמַעְלָה יֵשׁ לַחְקֹור קְצָת בְּהָא דקיי"ל דבחשו"ק אָסוּר לְכַתְּחִלָּה אפי' עֲבוּר כְּלָבִים אוֹ לְהִתְלַמֵּד וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בְּשֵׁם ר"ת וְהִסְכִּימוּ עִמּוֹ כָּל הַפּוֹסְקִים, וְהַטַּעַם בָּזֶה כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' (בְּדַף ג') בד"ה בּוֹדֵק דְּחָיְישִׁינַן דִּלְמָא מִשְׁתְּלִי וְאָכִיל מֵהַהִּ שְׁחִיטָה גּוּפָהּ, וְכֵן כָּתַב רַבֵּינוּ יְרֻחָם זֶה הַטַּעַם הוּבָא בַּשָּׁ"ך ס"ק כ"ו, וְהָרַשְׁבָּ"א בתוה"ב (דַּף ח') וְכֵן כָּתַב בְּחִידּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א רֵישׁ חֻלִּין וכ"כ בְּחִידּוּשֵׁי הָרָן"ן שָׁם דְּהַטַּעַם דִּלְמָא יִטְעֶה בּוֹ הָרוֹאֶה דִּכְשֵׁרִים לִשְׁחֹוט וְיִתֵּן לָהֶם גַּם לַאֲכִילָה וּלְדִבְרֵיהֶם אֵינוֹ אָסוּר רַק בְּלֹא עוֹמֵד ע"ג אֲבָל בְּעוֹמֵד ע"ג כְּבָר נִתְבָּאֵר לְעֵיל דְּלֹא שַׁיָּיךְ לְמֵיחַשׁ דִּלְמָא בְּפַעַם אַחֵר יִתְּנוּ לוֹ בְּלֹא עוֹמֵד ע"ג לֹא כְּמוֹ שֶׁעוֹשֶׂה עַתָּה וְעַיֵּי' בָּרַשְׁבָּ"א וּבָרָן"ן וּבְטוּר דְּבָאֱמֶת דִּקְדְּקוּ וְכָתְבוּ דְּלִכְלָבִים וּלְהִתְלַמֵּד אָסוּר בְּלֹא עוֹמֵד ע"ג וּמוּכָח דִּבְעוֹמֵד ע"ג שָׁרֵי לְטַעְמָא דִּידְהוּ, אֲבָל לְטַעְמָם שֶׁל הַתּוֹסָ' וְרַבֵּינוּ יְרֻחָם יֵשׁ מָקוֹם קְצָת לוֹמַר דְּגַם בְּעוֹמֵד ע"ג אָסוּר וְיֵשׁ לְדָחוֹת, אָמְנָם בְּגָדוֹל שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק אִי מֻתָּר עֲבוּר כְּלָבִים בְּלֹא עוֹמֵד ע"ג וּלְהַתּוֹסָ' דְּהַחֲשָׁשׁ שֶׁמָּא יֹאכַל מִשְּׁחִיטָה זוֹ הֲרֵי נַדַּאי דִּבְגָדוֹל יֵשׁ לֶאֱסֹור יוֹתֵר מבחשו"ק דְּטָפֵי יֵשׁ מָקוֹם לִטְעוֹת וְלִשְׁכֹּוחַ וְלֶאֱכֹול מִשְּׁחִיטַת בֶּן דַּעַת רַק שֶׁאֵינוֹ מֻמְחֶה מִשְּׁחִיטַת חשו"ק דְּקַלְקוּלָם נִיכָּר לְעֵין כֹּל רוֹאֶה אָמְנָם לְטַעַם שֶׁל הָרַשְׁבָּ"א וְהָרָן"ן יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק די"ל דְּרַק בחשו"ק חָיְישִׁינַן דְּהָרוֹאֶה יִטְעוּ בָּהֶם שֶׁכְּשֵׁרִים לִשְׁחֹוט וְיִתֵּן לָהֶם וְהֵם הָא יְקַבְּלוּ אֲבָל בְּגָדוֹל שֶׁאֵינוֹ מֻמְחֶה יֵשׁ מָקוֹם לְהַתִּיר וּכְפִי הַסְּבָרָא הָרִאשׁוֹנָה שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל דְּכֵיוָן דקיי"ל רֹוב מְצוּיִן אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻמְחִין הֵם הוּא בְּעַצְמוֹ לֹא יְקַבֵּל לִשְׁחֹוט לַאֲכִילָה בְּלֹא עוֹמֵד ע"ג, אֲבָל לְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ אַחַ"כ דִּבְרֵי הַטּוּר דְּמַצְרִיךְ בְּאֵינוֹ מְדַבֵּר שֶׁיִּהְיֶ' בְּעַצְמוֹ מֻמְחֶה דַּוְקָא וּמֻכְרָח דְּגַם לְדִידָן חָיְישִׁינַן גַּם בְּבֶן דַּעַת מִשּׁוּם טָעוּת הָרוֹאִים כָּל שֶׁשּׁוֹחֵט עַתָּה בְּלֹא עוֹמֵד ע"ג א"כ הָא גַּם עֲבוּר כְּלָבִים צָרִיךְ לִהְיוֹת אָסוּר בְּלֹא עוֹמֵד ע"ג, וְלִכְאוֹרָה מֵהַמֻּשָּׁךְ לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה מוּכָח דְּבְאֵינוֹ מֻמְחֶה שָׁרֵי לִכְלָבִים דְּהָא לפר"ת הַהּ חוּץ מחשו"ק שֶׁמָּא יְקַלְקְלוּ בָּא לְאַשְׁמְעִינַן חִידּוּשָׁא דחשו"ק אָסוּר גַּם לִכְלָבִים וַהֲרֵי לְרַבִינָא קָאֵי הָרִישָׁא עַל אֵינוֹ מֻמְחֶה וְעָלֵי' תָּנֵי חוּץ מחשו"ק דִּגְרִיע מֵאֵינוֹ מֻמְחֶה וּשְׁחִיטָתָן אָסוּר

גַּם בְּדִיעֲבַד וְגַם לִכְלָבִים אֲסוּרִים וּמֻכְרָח דְּבְאֵינוֹ מֻמְחֶה שָׁרֵי לְרַבִּינָא עֲבוּר כְּלָבִים וּכְמוֹ כֵן לְדִידַן שָׁרֵי גַּם בְּיָדוּעַ דְּלָא גְּמִיר.

אָמְנָם אֵין זֶה הוֹכָחָה גְּמוּרָה דִּסְתָם בְּנֵי אָדָם לְרַבִּינָא אע"ג דְּלָא ס"ל דְּרוֹב מֻמְחִין הֵם מ"מ הָרֵי מִידֵי סָפֵק לֹא יָצָא שֶׁמָּא הוּא מֻמְחֶה וא"כ מֵהָא דְּחָזֵינַן מֻכְרָח מֵהַמִּשְׁנָה דִּלְרַבִּינָא שָׁרֵי לִכְלָבִים בְּסָפֵק מֻמְחֶה מ"מ אֵין מִזֶּה רְאִי' לְהַתִּיר לְדִידַן בְּיָדוּעַ דְּלָא גְּמִיר דְּאִיסּוּרוֹ אִם יִשְׁחֹוט בָּרוּר וְאֶפְשָׁר דְּגָזְרִינַן שֶׁמָּא יִשְׁחֹוט לַאֲכִילָה, וּבִפְרָט דַּהֲרֵי י"ל דְּגַם רַבִּינָא ס"ל הַךְ דְּרוֹב מְצַוִּין אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻמְחִין הֵם וְהָא דְּאוֹסֵר בְּאֵינוֹ מֻמְחֶה גַּם בְּדִיעֲבַד י"ל דְּהַתּוֹסָ' בִּבְכוֹרוֹת (דַּף כ') הִקְשׁוּ דְּאַמַּאי סָמְכִינַן מִיהָא בְּדִיעֲבַד עַל הַךְ רֻבָּא דְּמֻמְחִין הֵם נִימָא סְמוֹךְ מִיעוּטָא דְּאֵינוֹ מֻמְחֶה לְחֶזְקַת אִיסּוּר שֶׁאֵינָהּ זְבוּחָה שהי' לְהַבְּהֵמָה בחי' וְתֵאָסֵר גַּם דִּיעֲבַד וְתֵירְצוּ דְּמִיעוּטָא דְּאֵינוֹ מֻמְחִין הוּא מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וְלָא חָשְׁבִינַן לֵיהּ כְּלָל וכ"כ הָרא"ש בְּרֵישׁ חֻלִּין, וא"כ הָא י"ל דְּגַם לְרַבִּינָא הוּא רֹוב רַק ס"ל דְּהַמִּיעוּט הוּא מִיעוּט טוֹב וְחָיְישִׁינַן לֵיהּ מִשּׁוּם סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה וַאֲסוּרָה מִדְּרַבָּנָן גַּם דִּיעֲבַד וְאֵין זֶה דּוֹחֵק דַּהֲרֵי יוֹתֵר מִזֶּה דַּעַת הָרָאָבָ"ן הוּבָא בַּשָּׁ"דּ ס"ק ה' דְּגַם לְרַבִּינָא כָּשֵׁר הֵיכָא דְּלֵיתָא קָמָן וְאִי אֶפְשָׁר בְּשׁוּם אוֹפָן לְמִבְדְּקֵי' וְלֹא אָסַר רַבִּינָא רַק הֵיכָא דְּמָצֵי לְהַשִּׂיגוֹ וּלְבָדְקוֹ ע"י טִירְחָה מְרֻבָּה וּלְדִידַי' הָא וַדַּאי דְּגַם לְרַבִּינָא אֵינוֹ אָסוּר רַק מִדְּרַבָּנָן, וא"כ אֲפִילּוּ לְהַחוֹלְקִים עַל הָרָאָבָ"ן וס"ל דְּרַבִּינָא אָסַר לָהּ בְּכָל גַּוְונֵי אֵין בְּזֶה שׁוּם דּוֹחֵק אִם נֹאמַר שֶׁאֵינוֹ אוֹסֵר רַק מִדְּרַבָּנָן מִטַּעַם סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה וְכֵינָן שֶׁאֵין הָאִיסּוּר רַק מִדְּרַבָּנָן מש"ה לָא גָּזְרִינַן בּוֹ כְּשֶׁשּׁוֹחֵט לִכְלָבִים וְאֵין מִזֶּה רְאִי' לְדִידַן בְּיָדוּעַ דְּלָא גְּמִיר דְּשְׁחִיטָתוֹ אִיסּוּר גָּמוּר הָא י"ל דְּגַם לִכְלָבִים חָשְׁשׁוּ חֲכָמִים דְּלְמָא יִתְּנוּ לוֹ לַאֲכִילָה וּכְמוֹ דְּחָשְׁשׁוּ בחשו"ק.

אָמְנָם מַאוֹקִימְתָּא דְּאַבַּיֵי וְרָבָא דְּמוֹקְמָא לְהַמִּשְׁנָה בְּכוּתִי וּבְלֹא יִשְׂרָאֵל עוֹמֵד ע"ג אָסוּר וּבְדִיעֲבַד שָׁרֵי ע"י בְּדִיקַת כַּזַּיִת בָּשָׂר חוּץ מחשו"ק שֶׁמָּא יְקַלְקְלוּ וּלְהַתּוֹסָ' הָא כ"ע מוֹדִים לְהַךְ דְּיוּקָא דְּשֶׁמָּא קִלְקְלוּ לָא קָתָנֵי דְּזֶהוּ עִיקַּר הַקֻּשְׁיָ' שֶׁדָּחֲקוּ לר"ת לְפָרֵשׁ דְּלָא כְּרַשׁ"י מִשּׁוּם דְּגוֹרֵס (בְּדַף י"ב) אָמַר רָבָא זֹאת אוֹמֶרֶת אֵין מוֹסְרִין לָהֶם כו' וּמֻכְרָח דִּבְכוּתִי שָׁרֵי לִכְלָבִים גַּם בְּלֹא יִשְׂרָאֵל יוֹצֵא וְנִכְנָס וא"כ הָא כְּמוֹ כֵן לְדִידַן בְּלֹא גְּמִיר דְּמַה בֵּין לָא גְּמִיר לַכּוּתִי אִידִי וְאִידִי סְפֵקָא הוּא וּמֻכְרָח דְּלֹא אָסְרוּ חֲכָמִים לִכְלָבִים רַק בחשו"ק לְחֶזְקָא דְּרוֹב מַעֲשֵׂיהֶם מְקֻלְקָלִים מש"ה הֶחְמִירוּ בָּהֶם לֶאֱסוֹר גַּם לִכְלָבִים אֲבָל בְּכוּתִי אוֹ לֹא גְּמִיר דְּאֵינוֹ רַק סָפֵק אִיסּוּר אִם יִשְׁחֹוט לַאֲכִילָה לֹא גָּזְרוּ בּוֹ לִכְלָבִים אוֹ לְהִתְלַמֵּד: סִימָן ד יַחְקוֹר בְּעִיקַּר הַטַּעַם דקיי"ל רֹוב מְצַוִּין אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻמְחִין הֵם מֵאֵיזֶה סְבָרָא הוּא וְנָפְקָא מִינַּהּ לְכַמָּה דְּבָרִים: הִנֵּה בְּעִיקַּר הַכְּלָל דקיי"ל דְּרֹוב הַמְצַוִּין אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻמְחִין הֵם וְסוֹמְכִין עַל סְבָרָא זוֹ לְהָקֵל בִּסְפֵקוֹ יֵשׁ לְעַיֵּן מַהוּ יְסוֹדוֹ וְעִיקָּרוֹ שֶׁל סְבָרָא זוֹ ונ"מ לְכַמָּה דְּבָרִים וּכְמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר.

וְהִנֵּה אַחַר הָעִיּוּן נִמְצָא בָּזֶה מַחֲלוֹקֶת גְּדוֹלָה בֵּין הָרִאשׁוֹנִים וְרִבּוֹתֵינוּ הַמְחַבְּרִים מְפָרְשֵׁי הַשּׁוּ"ע לֹא כָּתְבוּ בָּזֶה מְאוּמָה וְנִמְצְאוּ הַדְּבָרִים סְתוּמִים. וְהִנֵּה לְפוּם רְהִיטָא נִרְאֶה דְּעִיקַּר יְסוֹד הַסְּבָרָא הוּא מִשּׁוּם חֶזְקַת כַּשְׁרוּת שֶׁל הַשּׁוֹחֵט דְּכֵינָן דְּכָל יִשְׂרָאֵל כְּשֵׁרִים הֵם וְאֵינָם חֲשׁוּדִים עַל אִיסּוּר נְבֵלָה ומש"ה מַחְזִקִינַן לִשְׁחִיטָה זוֹ דִּבְוַדַּאי נִשְׁחֲטָה בְּהֶכְשֵׁר וְאִם זֶה הַשּׁוֹחֵט לֹא הָיָה מֻמְחֶה בְּוַדַּאי דהי' חוֹשֵׁשׁ לְעַצְמוֹ שֶׁמָּא יְנַבֵּל וְלֹא הי' שׁוֹחֲטָה כָּל שֶׁאֵינוֹ

יוֹדֵעַ בְּעַצְמוֹ שֶׁיּוֹדֵעַ כָּל פְּרָטֵי ה' שְׁחִיטָה, וַהֲרֵי בְּלִישָׁנָא בָתְרָא דְּרָבִינָא דְּחוֹשֵׁשׁ לָאֵינוּ מֻוְחָזָק וְשָׁמָא נִתְעַלֵּף וּמַסִּיק בַּגְמָ' דְּכוּלְּהוּ אָמוֹרָאֵי ס"ל דִּלְעִילּוּפֵי לָא חָיְישִׁינַן וכ' הב"י לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם דס"ל דְּאֵין הפי' דְּרוֹב שׁוֹחֲטִים בְּחֶזְקַת שֶׁאֵינָם נִתְעַלְּפִים רַק דְּסָמְכִינַן דְּכֵיוָן דְּיוֹדֵעַ ה' שְׁחִיטָה וְיוֹדֵעַ שֶׁהָעִילּוּף פּוֹסֵל הַשְּׁחִיטָה אִילּוּ נִתְעַלֵּף בְּוַדַּאי דהי'אוֹסְרָהּ וְלֹא הָיָה שׁוֹתֵק הֲרֵי דְּעִיקַּר יְסוֹדוֹ הוּא מִשּׁוּם חֶזְקַת כַּשְׁרוּת דְּהַשּׁוֹחֵט וּכְמוֹ כֵן נֶאֱמַר בְּהַהִ דְּרוֹב מֻוְמָחִין הֵם דְּהוּא מִשּׁוּם הַהִ סְבָרָא וַאֲפִ' לְהַפּוֹסְקִים הַחוֹלְקִים עַל הָרַמְבַּ"ם שָׁם מ"מ לִכְאוֹרָה בְּהַהִ דְּהָכָא מוֹדִים דְּזֶהוּ עִיקַּר הַסְּבָרָא, וְעַיֵּין בְּבֶדֶק הַבַּיִת (דַּף ז') שֶׁהִקְשָׁה שָׁם אַמַּאי סָמְכִינַן עַל הַהִ רֵוּבָא דְּרוֹב מֻוְמָחִין הֵם וְלָא אָמְרִינַן סְמוֹךְ מִיעוּטָא דְּאֵינָם מֻוְמָחִין לְחֶזְקַת אִיסּוּר שֶׁל אֵינָהּ זְבוּחָה שֶׁיֵּשׁ לְהַבְהֵמָה בחי' ותי' וְז"ל וְטַעֲמָא דְּמֵילְתָא דְּכָל הַמְצוּיִן אֵצֶל שְׁחִיטָה סוֹמְכִין אָנוּ לוֹמַר שֶׁהֵם מֻוְמָחִין לְפִי שֶׁהַדָּבָר מְפֻרְסָם בְּיִשְׂרָאֵל וַאֲפִילּוּ לְעַם הָאָרֶץ שֶׁהַנְּבֵלָה אֲסוּרָה כו' הִלְכָךְ אֵין אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל נִזְקָק לִשְׁחוֹט אֶלָּא א"כ יוֹדֵעַ ה' שְׁחִיטָה, וְהָרַשְׁבָּ"א בְּמִשְׁמֶרֶת הַבַּיִת הִקְשָׁה עָלָיו דִּלְדָבָרָיו דְּכֹל הַמְצוּיִן אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻוְמָחִין הֵם אַמַּאי קָאָמַר בַּגְמָרָא רֹוב מְצוּיִן אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻוְמָחִין הֵם, דִּנְהִי דְּמָצִינוּ בִּשְׁאָרֵי דְּזוּכְתִּין דְּהַגְמָ' יֹאמַר לְשׁוֹן כָּל עַל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ רַק רֻוְבָּא אֲבָל לְהִיפּוּךְ לֹא נִמְצָא דְּבָדָבָר שֶׁהוּא כָּל יֹאמַר בַּגְמָרָא רַק רֹוב, ועכ"פ בְּדִבְרֵי הבה"ב הֲרֵי מְבֹאָר לְהֶדְיָ' עִיקַּר הַסְּבָרָא כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ שֶׁהוּא מִשּׁוּם חֶזְקַת כַּשְׁרוּת שֶׁל הַשּׁוֹחֵט: [ב] וְהִנֵּה מִקּוֹדֶם נִבְאַר דַּעְתּוֹ שֶׁל הבה"ב וּלְתָרֵץ מַעֲלָיו קֻוּשְׁיַת הָרַשְׁבָּ"א דְּזַדַּאי דְּגַם הוּא מוֹדֶה שְׁאֵינוֹ כֵּן לוֹ מַמָּשׁ שֶׁלֹּא יהי' שׁוּם מְציאוּת דְּמִי שֶׁאֵינוֹ מֻוְמָחֶה יהי' מָצוּי אֵצֶל שְׁחִיטָה, דַּהֲרֵי לְפִי מַה שֶׁהִסְבִּיר בְּעַצְמוֹ הַסְּבָרָא שֶׁל זֶה הַכְּלָל מִשּׁוּם חֶזְקַת כַּשְׁרוּת א"כ לְפִי זֶה מִי שֶׁהוּא חָשׁוּד וּמוּמָר לֶאֱכֹל נְבֵלוֹת הֲרֵי בְּזַדַּאי יִשְׁחוֹט גַּם בְּלֹא יְדִיעַת ה' שְׁחִיטָה כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְאִיסּוּר נְבֵלָה, רַק כַּוָּנָתוֹ דְּכָל יִשְׂרָאֵל כֻּלָּם הֲרֵי הֵם אֶצְלֵנוּ בְּחֶזְקַת כְּשֵׁרִים בְּזַדַּאי וּבְזַדַּאי דְּחוֹשְׁשִׁים לְאִיסּוּר נְבֵלָה וְכָל מִי שֶׁחוֹשֵׁשׁ לְאִיסּוּר נְבֵלָה בְּזַדַּאי דְּלֹא יִשְׁחוֹט אִם אֵינוֹ מֻוְמָחֶה ומש"ה לֹא שַׁיָּיךְ כָּאן לוֹמַר סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה דַּהֲרֵי בְּהַכְּשֵׁרִים מִיִּשְׂרָאֵל לֵיכָּא מִיעוּטָא כְּלָל וּלְמִיעוּטָא דְּאֵינוֹ כְּשֵׁרִים הֲרֵי אֵין לָחוּשׁ כְּלָל דְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נֶחֱשַׁד לְפָנֵינוּ הֲרֵי הוּא אֶצְלֵנוּ בְּחֶזְקַת זַדַּאי כָּשֵׁר בְּלֹא שׁוּם סָפֵק וְלֹא מִטַּעַם רֻוְבָּא לְחֻוְדָּא מַחְזִקִינַן לְכָל אֶחָד בְּכָשֵׁר, וְתֵדַע דַּהֲרֵי כָּל ע"א נֶאֱמָן בְּאִיסּוּרִים גַּם לְהָעִיד נֶגֶד כַּמָּה חֲזָקוֹת וְנֶגֶד הָרֹוב וַאֲפִ' בְּרֻבָּא דְּאִיתָא קָמָן וּכְמוֹ בַּחֲנוּת שֶׁרֹוב בָּשָׂר שֶׁבָּהּ טְרֵפָה מ"מ נֶאֱמָן לוֹמַר עַל חֲתִיכָה אַחַת שֶׁהִיא כְּשֵׁירָה וַאֲפִ' אִם אֵין יָדוּעַ לָנוּ אִם הָיָה בַּחֲנוּת זוֹ כְּלָל בָּשָׂר כְּשֵׁירָה, וְהַטַּעַם לָזֶה דאע"ג דְּבִכְלַל כָּל הָעוֹלָם אִיכָּא מִיעוּט אֲנָשִׁים חֲשׁוּדִים, מ"מ כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁאֲנַחְנוּ דָּנִים עָלָיו הוּא אֶצְלֵנוּ בְּחֶזְקַת זַדַּאי כָּשֵׁר בְּלֹא שׁוּם סָפֵק וְלֹא שַׁיָּיךְ לָדוּן בּוֹ מִיעוּט וַחֲזָקָה כְּלָל, וַהֲרֵי עֲדַיִן מִזֶּה כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בִּבְכוֹרוֹת (דַּף כ') בד"ה חָלָב דְּגַם שְׁחִיטַת כּוּתִי עַל פִּי דִּין כְּשֵׁירָה אע"ג דְּאִיכָּא מִיעוּט כּוּתִים הָעוֹבְדִים כו"ם דִּשְׁחִיטָתוֹ נְבֵלָה מ"מ לָא אָמְרִינַן בְּהוּ סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה דְּאֵין לְהַחֲזִיק כָּל הַכּוּתִים לָרְשָׁעִים רַק לְהָרְשָׁע לְבַדּוֹ יעו"ש וא"כ הֲרֵי כ"ש דִּבְיִשְׂרָאֵל דְּלֹא שַׁיָּיךְ כְּלָל לוֹמַר סָמוּךְ מִיעוּט דַּחֲשׁוּדִים לַחֲזָקָה, וַאֲפִ' לְעִנְיַן דְּמַאי דְּמִיעוּט עַם הָאָרֶץ שֶׁאֵינָם מְעַשְּׂרִים הוּא מִיעוּט הַמָּצוּי וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בְּכַמָּה דֻּוְכְתִּין דמש"ה חָשְׁשׁוּ לוֹ חֲכָמִים וְגָזְרוּ עַל דְּמַאי מ"מ כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' במס' יְבָמוֹת (דַּף קי"ט) בד"ה מְחַנְּוְרְתָּא דַּאֲפִ' לר"מ דס"ל דְּכָל הֵיכָא דְּאִיכָּא חֶזָקָה הַמְסַיַּעַ לַמִּיעוּט

אָסוּר מִדְּאוֹרַיְיתָא' מ"מ מוֹדֶה דִּדְמַאי הוּ' רַק דְּרַבָּנָן דְּאִם זֶה הֶחְזִק כָּל יִשְׂרָאֵל מִי הֶחְזִקוּ ומש"ה לָא אָמְרִינַן בּוֹ סָמוּךְ חֲזָקָה לַמִּיעוּט כו' יעו"ש.

הֲרֵי דִּלְעִנְיַן חֲשָׁשָׁא דַּחֲשׁוּדִים לֹא שַׁיָּיךְ כְּלָל סְבָרָא דְּסָמוּךְ חֲזָקָה לְמִיעוּטָא וְרַק הֵיכָא דְּיֵשׁ לָחוּשׁ דְּגַם הַכְּשֵׁרִים עוֹשִׂים שֶׁלֹּא כַּדִּין מִצַּד אֵיזֶה טָעוּת אָז הוּא דְּמִקְרֵי מִיעוּטָא (וּבְזֶה מְיֻשָּׁב דַּעַת הַמּוֹרֶה שֶׁהוּבָא בְּשִׁלְטֵי הַגִּבּוֹרִים מס' יְבָמוֹת פֶּרֶק בָּתְרָא שֶׁכָּתַב דאע"ג דְּעַכּוּ"ם מסל"ת נֶאֱמָן בְּעִיגּוּנָא מ"מ פָּסוּל בַּעֲבֵירָה מִן הַתּוֹרָה אֵינוֹ נֶאֱמָן גַּם במסל"ת.

וּכְבָר שָׁמַעְתִּי מַקְשִׁים עָלָיו מֵהָא (דְּבַדַּף קכב) גַּבֵּי מַשִּׁיאִין עַל פִּי בַּת קוֹל וּפָרִיךְ הַגְּמָרָא וְדִלְמָא שֵׁד הוּא וְאַחַ"כ פָּרִיךְ וְדִלְמָא צָרָה הִיא וְאַמַּאי לָא פָּרִיךְ וְדִלְמָא יִשְׂרָאֵל פָּסוּל בַּעֲבֵירָה מִן הַתּוֹרָה הוּא [וְעַיֵּין' שָׁם מַה שֶּׁהִקְשׁוּ אַמַּאי לָא פָּרִיךְ וְאֵימָא כּוּתִי הוּא וְהוֹכִיחוּ מִזֶּה דבמסל"ת לָא בָּעֵי קְשׁוּר דְּבָרִים וע"ש בְּקָרְבַּן נְתַנְאֵל], וּמֻכְרָח דְּגַם הוּא נֶאֱמָן במסל"ת, אֲבָל לְפִי זֶה נִיחָא דְּכֵיוָן דְּאָמְרִי' דְּהוּא יִשְׂרָאֵל אֵין שׁוּם מָקוֹם סָפֵק כְּלָל לְהִסְתַּפֵּק בְּפִסּוּל וְכָל שֶׁלֹּא נִתְבָּרֵר בְּפִסּוּל הֲרֵי הוּא בְּוַדַּאי כָּשֵׁר בְּלֹא שׁוּם סָפֵק כְּלָל).

וְזֶהוּ שֶׁכָּתַב הבה"ב דְּכָל הַכְּשֵׁרִים יוֹדְעִים מֵאִיסּוּר נִבֵּלָה וּבָהֶן כָּל הַמְצוּיִן אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻמְחִין הֵם ומש"ה לָא אָמְרִינַן בּוֹ סְמוֹךְ מִיעוּטָא, ומ"מ קָרֵי לי' הַגְּמָרָ' שַׁפִּיר רַק רֹוב כֵּיוָן דְּעַל כָּל פָּנִים בְּכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ אִיכָּא אֲנָשִׁים גַּם חֲשׁוּדִים וְכַדּוֹמֶה לָהֶם.

וְהָרַשְׁבָּ"א חוֹלֵק עַל סְבָרָא זוֹ וס"ל כֵּיוָן דִּבְכְשֵׁרִים לֵיכָּא אפי' מִיעוּט ה"ל לְהַגְּמָרָא לוֹמַר כָּל הַמְצוּיִן מֻמְחִים הֵם דִּלְחָשׁוּד לָא חָיְישִׁינַן כְּלָל וְאֵינוֹ נִזְכָּר בְּשׁוּם דֻּכְתָּא לָדוּן עַל חֲשַׁשׁ זֶה אִם לֹא בְּדָבָר הַמָּצוּי כְּדַמַּאי וְכַדּוֹמֶה.

וְעַיֵּין בַּטּוּר יוֹרֶה דֵּעָה (סוֹף סִימָן קי"ט) בב"י שֶׁכָּתַב וְז"ל כָּתַב באו"ח תַּנָּיָא בַּתּוֹסָפְתָּא דִּבְכוֹרוֹת (פֶּרֶק ג') הֶחָשׁוּד עַל הכו"ם חָשׁוּד עַל כָּל הַמִּצְוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה וְלֹא לְמַפְרֵעַ אִם שָׁחַט אוֹ נִיקֵּר בָּשָׂר בְּאוֹתוֹ יוֹם וְאַחַ"כ הֵמִיר אֲלָא מִכָּאן וּלְהַבָּא.

ובתב"ש (סִימָן ב) חָלַק עַל זֶה וְכָתַב דְּכָל מַה שֶּׁשָּׁחַט לְמַפְרֵעַ ג"כ אָסוּר דַּהֲרֵי הוּא דּוֹמֶה לְמִקְוֶה הַנִּמְדָּד וְנִמְצָא חָסֵר דִּמְטַמְּאִינַן כָּל הַטְּהָרוֹת לְמַפְרֵעַ וּמְפָרְשִׁינַן הַטַּעַם בְּרֵישׁ נִדָּה מִשּׁוּם דְּהוּא תַּרְתֵּי לְרֵיעוּתָא דְּהַעֲמֵד טָמֵא עַל חֶזְקָתוֹ וְחֶזְקַת שְׁלֹמֹה שֶׁל הַמִּקְוֶה הָא אִיתְּרַע דַּהֲרֵי חָסֵר לְפָנֶיךָ וּכְמוֹ כֵן הָכָא יֵשׁ לְהַבְהֵמָה חֶזְקַת אִיסּוּר שֶׁל אֵינָהּ זְבוּחָה וַהֲרֵי הַשּׁוֹחֵט פָּסוּל לְפָנֶיךָ.

וְעַיֵּין' בְּשֵׁב שְׁמַעְתָּתָא (שְׁמַעְתָּתָא ג') שֶׁכָּתַב לְחַלֵּק דְּבִשְׁלָמָא גַּבֵּי מִקְוֶה אֲנַחְנוּ דָּנִים חִסָּרוֹן זֶה אֵימָתַי נַעֲשָׂה אִם כָּעֵת אוֹ לְמַפְרֵעַ וּמַחְמִרִינַן בי' מִשּׁוּם תַּרְתֵּי לְרֵיעוּתָא משא"כ בְּמוּמָר הֲרֵי מַה שֶּׁהֵמִיר עַתָּה בִּפְנֵי עֵדִים עַל יְדֵי מַעֲשֶׂה זוֹ הָא אֵין לֶאֱסוֹר לְמַפְרֵעַ רַק שֶׁנִּבְּא לָחוּשׁ לוֹ דִּילְמָא גַּם מִקֹּדֶם עָבַר עֲבֵירָה זוֹ חוּץ מִמַּה שֶּׁעָשָׂה עַתָּה לָזֶה לָא חָיְישִׁינַן גַּם הֵיכָא דְּאִיכָּא תַּרְתֵּי לְרֵיעוּתָא.

וְהִנֵּה תי' זֶה אֵינוֹ מַסְפִּיק עֲדַיִן לְיַישֵׁב דִּבְרֵי האו"ח דְּבָזֶה לֹא נִיחָא רַק הֵיכָא דְּמַה שֶּׁשָּׁחַט לְמַפְרֵעַ הָיוּ אֲחֵרִים עוֹמְדִים עַל גַּבָּיו וְרָאוּ שֶׁשָּׁחַט בְּהֶכְשֵׁר וְגַם בָּדְקוּ לוֹ סַכִּין וְשׁוּב לֵיכָּא לְמֵיחַשׁ רַק דִּלְמָא גַּם מִקֹּדֶם עָבַד עֲבוֹדָה זָרָה אוֹ חִילֵּל שַׁבָּת בְּפַרְהֶסְיָא וְנַעֲשָׂה מוּמָר לְכָל הַתּוֹרָה דְּשְׁחִיטָתוֹ נִבֵּלָה גַּם אִם נִשְׁחֲטָה בְּכָל הִלְכוֹת שְׁחִיטָה עַל זֶה שַׁיָּיךְ סְבָרָתוֹ שֶׁל הַשָּׁב שְׁמַעְתָּתָא דַּהֲרֵי לַחֲשֹׁשׁ זֶה צְרִיכִין לְחַדֵּשׁ בּוֹ עוֹד מַעֲשֶׂה אַחֶרֶת שֶׁלֹּא יָדְעֲנוּ מִמֶּנָּה דְּהָא

בְּלֹא מַעֲשֶׂה שֶׁל חִילּוּל שַׁבָּת לֹא יהי' מוּמָר לְכָל הַתּוֹרָה וְרַק עַל יְדֵי עֲשִׂיּוֹת עֲבֵירָה זוֹ הוּא דְּנַעֲשֶׂה מוּמָר.

אֲבָל הֵיכָא דְּשָׁחַט מִקּוֹדֶם בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ וְגַם לֹא בָּדְקוּ לוֹ סַכִּין תִּיקֶשֶׁה אַמַּאי סָמְכִינַן עַל שְׁחִיטָתוֹ דְּשָׁחַט בְּהֶכְשֵׁר נִיחוּשׁ דִּלְמָא לֹא שָׁחַט כד"ת וּבְסַכִּין פְּגוּמָה דַּהֲרֵי לְעִנְיַן שֶׁיְּאַבֵּד נֶאֱמָנוּת שֶׁלּוֹ אֵין אֲנַחְנוּ צְרִיכִין שֶׁיַּעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה חֲדָשָׁה וְכָל מִי שֶׁאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ בְּלִבּוֹ לְאִיסּוּר נְבֵלָה הֲרֵי אֵינוֹ נֶאֱמָן לַאֲחֵרִים אע"ג שֶׁמֵּעוֹלָם לֹא נִזְדַּמֵּן לוֹ עֲדַיִן לֶאֱכֹל נְבֵילָה וּמַעֲשֶׂה הָעֲבֵירָה אֵינוֹ רַק בֵּירוּר דְּמֵינָהּ יָדְעִינַן דְּהוּא חָשׁוּד וְכֵיוָן דַּעְתָּהּ הֵמִיר וְיָדְעִינַן בי' דְּעַתָּה אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ בְּאִיסּוּר נְבֵלָה וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִין בּוֹ אֵימָתַי נִתְחַדֵּשׁ בּוֹ דֵּעָה הַנִּפְסֶדֶת וְאֵימָתַי נֶחֱשַׁד לְאִיסּוּר נְבֵלָה וא"כ הוּא דּוֹמֶה מַמָּשׁ לְמִקֶּוֶה וְלֹא נַאֲמִין לוֹ לְמַפְרֵעַ מִשּׁוּם דְּהוּא תַּרְתֵּי לְרֵיעוּתָא.

וּבְדִבְרֵי הָאו"ח הָא מְבֹאָר דְּשְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁירָה גַּם מַה שֶּׁשָּׁחַט בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ דְּסוֹמְכִין עַל שְׁחִיטָתוֹ דְּנַעֲשָׂה בְּהֶכְשֵׁר דַּהֲרֵי כָּתַב אִם שָׁחַט אוֹ נִיקֵּר וְאַחַ"כ הֵמִיר וּלְעִנְיַן נִיקּוּר הָא לֵיכָּא לְמֵיחוֹשׁ רַק דִּלְמָא לֹא נִיקֵּר כְּהִלְכָתוֹ וְאַיְירִי גַּם בְּלֹא רָאוּ אֲחֵרִים הַאֵיךְ נִיקֵּר וּמוּכָח דְּגַם בכה"ג נֶאֱמָן גַּם בִּשְׁחִיטָה.

אֲבָל לפמש"כ נִיחָא דְּחֶזְקַת כַּשְׁרוּת דְּיִשְׂרָאֵל אֵינוֹ נִכְנָס כְּלָל בְּגֶדֶר סָפֵק וְרֵגַע קוֹדֶם שֶׁרָאוּ בּוֹ הָרֵיעוּתָא הוּא בְּוַדַּאי כָּשֵׁר וְלָא אָמְרִינַן בּוֹ כְּלָל הַךְ סְבָרָא דְּתַרְתֵּי לְרֵיעוּתָא וכמש"כ, וְנָהֲדַר לְדִינַן דִּבְדִבְרֵי הב"הב מְבֹאָר לְהֶדְיָ' דְּרוֹב מֻמְחִין הֵם הוּא מִשּׁוּם חֶזְקַת כַּשְׁרוּת שֶׁל הַשּׁוֹחֵט וכמש"כ וְעַיַּ' מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּסִימָן א' דְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם שֶׁלֹּא הֵבִיא מַהְדְּאִיתָא בַּתּוֹסֶפְתָּא דְּנִגְנְבָה בְּהֶמְתּוֹ וּמָצְאָה שְׁחוּטָה דְּכְשֵׁירָה דס"ל גַּם כֵּן הַסְּבָרָא בָּזֶה כְּהַבָּדָק הַבַּיִת דְּהוּא מִשּׁוּם חֶזְקַת כַּשְׁרוּת: [ג] וְהִנֵּה לְפִי זֶה הֲרֵי נִרְאֶה וַדַּאי דְּהַךְ רֵוקָא לֹא עָדִיף אֲצָלֵנוּ יוֹתֵר מֵעֵדוּתוֹ שֶׁל עֵד אֶחָד שֶׁהוּא מֵעִיד עַל הַבְּהֵמָה דְּנִשְׁחֲטָה בְּהֶכְשֵׁר כֵּיוָן דְּעִיקָּרוֹ שֶׁל הָרוֹב הוּא רַק מִשּׁוּם נֶאֱמָנוּת וְחֶזְקַת כַּשְׁרוּת שֶׁל הַשּׁוֹחֵט דִּכְמוֹ דקיי"ל דְּעֵד אֶחָד נֶאֱמָן בְּאִיסּוּרִים וּסְבִירָא לְהוּ לְהָנֵי אָמוֹרָאֵי הַחוֹלְקִים עַל רָבִינָא דְּגַם כְּשֶׁאֵינוֹ מֵעִיד כְּלָל רַק בְּשָׁחַט וְהָלַךְ לוֹ דְּמַעֲשֶׂה הַשְּׁחִיטָה שֶׁלּוֹ הוּא כְּאִילּוּ הֵעִיד לְפָנֵינוּ מְפֹרָשׁ עַל עַל בְּהֵמָה זוֹ דְּכְשֵׁירָה הִיא ומש"ה כָּל שֶׁיָּדַעְנוּ שֶׁיִּשְׂרָאֵל שְׁחָטָהּ וּכְגוֹן בְּנִמְצָא שָׁחוּט בְּמָקוֹם שֶׁרוֹב יִשְׂרָאֵל סָמְכִינַן עַל מַעֲשֶׂה זוֹ וה"ה כְּעֵדוּת גְּמוּרָה.

אָמְנָם מָצִינוּ חוֹלְקִים עַל זֶה דְּבְמַסְ' גִּטִּין (דַּף ב') בְּתוֹסָ' ד"ה ע"א כָּתְבוּ דְּהָא דע"א נֶאֱמָן עַל הַשְּׁחִיטָה אע"ג דְּאִיכָּא חֶזְקַת אִיסּוּר הוּא מִשּׁוּם דְּבָיְדוֹ לְשׁוֹחֲטָהּ ואע"ג דְּאִם מֵעִיקָּרָא לֹא נִשְׁחֲטָה כָּרָאוּי אֵין בְּיָדוֹ הַשְׁתָּא לְתַקֵּן הָאִיסּוּר מ"מ מֵעִיקָּרוֹ הָיָה בְּיָדוֹ לְשָׁחֲטָהּ בְּהֶכְשֵׁר, דאל"כ אַמַּאי מְהֵימַן ע"א כֵּיוָן דְּאִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא דְּלָא מָצִינוּ בְּשׁוּם מָקוֹם שֶׁיִּצְטָרֵךְ בְּגָדוֹל אֶחָד עוֹמֵד עַל גַּבָּיו וּמַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם דְּמֵהֵימַן אע"ג דְּלֹא שַׁיָּיךְ רוֹב מְצוּיִן אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻמְחִין הֵם וּכְגוֹן שֶׁנֶּחְתַּךְ כָּל הָרֹאשׁ וְאֵין בֵּית הַשְּׁחִיטָה נִיכָּר עכ"ד הַתּוֹסָ', וְלָמַדְנוּ מִדְּבְרֵיהֶם דְּאִם נִמְצָא בֵּית הַשְּׁחִיטָה נִיכָּר שַׁפִּיר נִיחָא לְהוּ מַה דְּנֶאֱמָן גַּם אִם שָׁחַט בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ גַּם אִם נֶאֱמַר דע"א בְּעָלְמָא אֵינוֹ נֶאֱמָן עַל הַשְּׁחִיטָה דְּלָא מִקֳּרֵי בְּיָדוֹ מִכָּל מָקוֹם הָיָה מְהֵנֵי מִשּׁוּם.

סְבָרָא דְּרוֹב מְצוּיִן אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻמְחִין הֵם וְלֹא הֲוָקְשָׁה לְהַתּוֹסָ' רַק מַהָא דְּמְהֵימַן גַּם בְּלֹא נִיכָּר בֵּית הַשְּׁחִיטָה דבכה"ג לֹא שַׁיָּיךְ הַךְ רֵוקָא וּמִזֶּה הוֹכִיחוּ דְּשְׁחִיטָה מִקֳּרֵי בְּיָדוֹ וְנֶאֱמָן

בָּהּ ע"א, וּמֻוְכְרָח לְהֶדְיָ' מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּהַךְ רֻוְבָּא עָדִיף יוֹתֵר מֵאֵילּוּ הֵעִיד ע"א מְפֹוָרָשׁ עַל הַבְּהֵמָה דְּנִשְׁחֲטָה בְּהֶכְשֵׁר וצ"ל לְהַתּוֹסָ' דְּהַךְ רֻוְבָּא אֵינוֹ מִשּׁוּם חֶזְקַת כַּשְׁרוּת דְּהַשּׁוֹחֵט רַק הוּא כְּמוֹ שְׁאָרֵי חֲזָקוֹת שֶׁבַּשַּׁ"ס וּכְמוֹ חֲזָקָה אֵין אָדָם שׁוֹתֶה בְּכוֹס אֶלָּא א"כ בּוֹדְקוֹ וּכְמוֹ חֲזָקָה אֵין אָדָם מִתְפַּיֵּיס בְּמוּמִין דְּפֵירוּשָׁם דַּחֲכָמִים יָרְדוּ לְסוֹף דַּעְתָּם שֶׁל בְּנֵי אָדָם וְיָדְעוּ דְּהוּא כֵּן וּכְמוֹ כֵן הָכָא חֲזָקָה דְּמִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ ה' שְׁחִיטָה לֹא יִשְׁחֹוט כְּמַעֲשֵׂה הַשְּׁחִיטָה רַק יַהֲרֹוג אוֹ יַעֲרֹוף וְהַמַּעֲשֶׂה מוֹכִיחַ עָלָיו דְּהוּא מֻוְמְחֶה.

וְעַיֵּיְ' בְּהַגָּהוֹת אָשְׁרִי פֶּרֶק א' דְּחֻוְלִּין שֶׁכָּתַב ג"כ כְּהַתּוֹסָ' בְּשֵׁם או"ז וְז"ל הִקְשָׁה באו"ז הַאֵיךְ נֶאֱמָן הַשּׁוֹחֵט וַהֲרֵי ע"א אֵינוֹ נֶאֱמָן הֵיכָא דְּאִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא וּבְהֵמָה בחי' בְּחֶזְקַת אִיסּוּר עוֹמֶדֶת וּבִשְׁלָמָא בְּנִמְצֵאת הַבְּהֵמָה שְׁחוּטָה כַּהֹוגֶן אֶלָּא שֶׁאֵינוֹ יָדוּעַ אִם מֻוְמְחֶה שְׁחָטָהּ אָמְרוּ רֹוב מְצַוִּין אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻוְמְחִין הֵם אֲבָל אִם נוֹתֵן לוֹ בָּשָׂר לֶאֱכֹול הַאֵיךְ נֶאֱמָן נִיחוּשׁ שֶׁמָּא הָרְגָה בְּקוֹפִיץ, הֲרֵי לְהֶדְיָא דְּהַךְ רֻוְבָּא עָדִיף מֵעֵדוּתוֹ שֶׁל ע"א וּמְהַנֵּי גַּם בְּמָקוֹם שֶׁאֵין ע"א נֶאֱמָן וס"ל הַסְּבָרָא בָּזֶה כמש"כ לְהַתּוֹסָ' וְעַיֵּיְ' בַּטּוּר סי' ב' שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א בְּמוּמָר אוֹכֵל נְבֵלוֹת לְתֵיאָבוֹן דְּשׁוֹחֵט לְכַתְּחִילָּה כְּשֶׁבְּדָקוֹ לוֹ סַכִּין וַאֲפִילּוּ אִם אֵין יוֹדְעִין בּוֹ אִם יוֹדֵעַ ה' שְׁחִיטָה אִם לֹא הֲרֵי דְּגַם בְּמוּמָר לַנְּבֵלָה אָמְרִינַן הַךְ סְבָרָא דְּרֹוב מְצֻוִּין מֻוְמְחִין הֵם אע"ג דְּאֵינוֹ נֶאֱמָן בְּעֵדוּתוֹ עַל הַשְּׁחִיטָה וּמֻוְכְרָח דס"ל ג"כ הַסְּבָרָא כְּהַתּוֹסָ' הַנָּ"ל, וְעַיֵּיְ' בב"י שֶׁהֵבִיא דְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם וְהָרָ"ן וְהַמָּרְדְּכַי דִּבְמוּמָר לָא אָמְרִינַן הַךְ רֻוְבָּא וְנִרְאֶה דס"ל כהבדה"ב דְּהוּא מִשּׁוּם חֶזְקַת כַּשְׁרוּת ובשו"ע כָּתַב כְּדִבְרֵיהֶם דִּבְמוּמָר בָּעֵינַן שֶׁנֵּדַע שֶׁהוּא מֻוְמְחֶה יע"ש.

וְהִנֵּה מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּגִיטִּין והג"א הַנָּ"ל יָצָא לָנוּ עוֹד חִידּוּשׁ א' דְּהָא דְּאָמְרִינַן בְּאִבְּדוֹ לוֹ גָּדָיו וּמְצָאָן שְׁחוּטִין דִּכְשֵׁרִים דְּזֶה אֵינוֹ רַק בְּנִיכָּר בֵּית הַשְּׁחִיטָה וְרוֹאֶה שֶׁנִּשְׁחֲטוּ כַּהֹוגֶן אֲבָל לֹא בְּמָצָא שֶׁנֶּחְתַּךְ כָּל הָרֹאשׁ וְלָא מִיבַּעְיָא הֵיכָא דְּיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁנֶּהֱרַג עֲבוּר כְּלָבִים דַּאֲסוּרָה אֶלָּא אֲפִילּוּ יָדוּעַ שֶׁנַּעֲשָׂה עֲבוּר אֲכִילַת אָדָם מ"מ כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ נִיכָּר בֵּית הַשְּׁחִיטָה לֹא שַׁיָּיְךְ הַךְ רֻוְבָּא וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא שְׁחָטָהּ אֵינוֹ מֻוְמְחֶה, וּלְפִי הַסְּבָרָא הָרִאשׁוֹנָה שֶׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם הבדה"ב גַּם בכה"ג כְּשֵׁירָה, וְזֶהוּ שֶׁדִּקְדֵּק הַטּוּר וכ' בסי' א' הַמּוֹצֵא בְּהֵמָה שְׁחוּטָה כָּרָאוּי בְּמָקוֹם שֶׁרֹוב יִשְׂרָאֵל מְצַוִּין כְּשֵׁירָה וּבָרַמְבַּ"ם לֵיתָא תֵּיבַת כָּרָאוּי רַק וּמָצָא שָׁחוּט בַּבַּיִת כו', דְּהַטּוּר לְשִׁיטָתוֹ שֶׁסְּתָם (בְּסִימָן ב') דְּגַם בְּמוּמָר אָמְרִינַן הַךְ רֻוְבָּא, וְהַמְחַבֵּר בשו"ע תָּפַס כְּחֹוְמֶר שְׁנֵי הַסְּבָרוֹת דִּבְסִי' ב' כָּתַב גַּבֵּי מוּמָר דְּבָעֵינַן שֶׁנֵּדַע שֶׁהוּא מֻוְמְחֶה וּבְסִי' א' כָּתַב וּמָצָא שְׁחוּטָה כָּרָאוּי לָחוּשׁ לְחוּמְרָא לְדַעַת הָרַשְׁבָּ"א וְהַתּוֹסָ'.

וצ"ע שֶׁלֹּא הוּבָא כָּל זֶה בִּמְחַבְּרִים: [ד] וְהִנֵּה לְפִי מַה שֶׁנִּתְבָּאֵר להבה"ב דְּמַעֲשֶׂה שֶׁל הַשְּׁחִיטָה לֹא עָדִיף יוֹתֵר מֵאִם הֵעִיד לְפָנֵינוּ זֶה הַשּׁוֹחֵט עַל בָּשָׂר זֶה דְּכָשֵׁר הוּא מְיֻוְשָׁב לָנוּ הֵיטֵב הָא דבב"ק (דַּף צ"ט) אִיתָא דְּטַבָּח אֻוְמָן שֶׁקִּלְקֵל פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם וּמֵבִיא הַגְּמָרָא עֻוְבְדָּא בְּאֶחָד שֶׁשָּׁחַט וְקִלְקֵל וַאֲתָא לְקַמֵּיְ' דר' יוֹחָנָן וַאֲמַר זִיל אַיְיתִי רְאָיָה דְּמָוְמְחֵית לַתַּרְנְגוֹלִין וְאַפְּטָרֶיךָ וְעַיֵּיְ' בַּשָּׁ"ךְ יוֹ"ד (סִימָן א') שֶׁכָּתַב וְז"ל וְעַיֵּיְ' בחו"מ (סי' ש"י) גַּבֵּי טַבָּח אֻוְמָן שֶׁקִּלְקֵל לָא אָמְרִינַן בכה"ג רֹוב מְצַוִּין אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻוְמְחִין הֵם, וְלֹא בֵּיאֵר לָנוּ הַשָּׁ"ךְ הַטַּעַם אַמַּאי לֹא נֵימָא שָׁם הַךְ רֻוְבָּא וְעַיֵּיְ' בִּפְרִי מְגָדִים מַה שֶׁדָּחַק בָּזֶה וְעַיֵּיְ' עוֹד בְּגִלְיוֹן הש"ע מַה שֶׁנִּדְפַּס בְּהַגָּהוֹת מֵהַגָּאוֹן רַבֵּינוּ עֲקִיבָא אֵיגֶר זצלל"ה זיע"א מַה שֶׁכָּתַב בְּיִשּׁוּב קֻוְשְׁיָא זוֹ שֶׁל הַשָּׁ"ךְ.

וּלְהָרַמְבַּ"ם והבה"ב נִיחָא שַׁפִּיר דְּהַהִּ רֻובָּא אֵינוֹ רַק כַּאֲמִירָה שֶׁל הַשּׁוֹחֵט דְּחָשְׁבִינַן לֵיהּ כְּאִלּוּ אָמַר עַל עִצְמוֹ שֶׁהוּא מֻמְחֶה וְנֶאֱמָן בְּתוֹרַת עֵדוּת גַּם עַל עַצְמוֹ וְזֶה מְהַנֵּי שַׁפִּיר לְעִנְיַן אִיסּוּרָא דקיי"ל דְּעַד אֶחָד נֶאֱמָן בְּאִיסּוּרִים וַאֲפִילּוּ בְּשֶׁל עַצְמוֹ נֶאֱמָן.

אֲבָל לְעִנְיַן דִּין מָמוֹן לָא מְהַנֵּי סְבָרָא זוֹ כְּלָל דַּהֲרֵי שָׁם בְּעַוְבְדָּא דר' יוֹחָנָן עָמַד הַטַּבָּח בְּפָנָיו וְצִוָּוחַ מֻמְחֶה אֲנִי וְאֵינִי צָרִיךְ לְשַׁלֵּם וְלֹא הֵימַנֵּי' ר' יוֹחָנָן וְהִצְרִיכוּ עֵדִים שֶׁהוּא כְּדְבָרָיו וְהַטַּעַם לָזֶה אע"ג דְּהוּא טוֹעֵן בָּרֵי וְגַם הוּא מֻחְזָק מ"מ כֵּיוָן דְּבִנְדַאי הִזִּיק לַחֲבִירוֹ וְנִיבֵּל בְּהֶמְתּוֹ אֵינוֹ נֶאֱמָן בְּדִבְרֵי עַצְמוֹ לְפָטוֹר מִן הַתַּשְׁלוּמִין עַד שֶׁמֵּבִיא ראי' א"כ הָא לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר דְּיִהְיֶ' נֶאֱמָן מִשּׁוּם דְּרוֹב מְצוּיִן אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻמְחִין הֵם דְּמַעֲשֶׂה שֶׁל הַשְׁחִיטָה שֶׁלּוֹ אֵינוֹ מוֹסִיף שׁוּם בֵּירוּר יוֹתֵר מֵאֲמִירָתוֹ, וּכְמוֹ דְּלָא מְהַנֵּי מַה שֶׁטּוֹעֵן בְּעַצְמוֹ כְּמוֹ כֵּן לָא מְהַנֵּי לוֹ מַעֲשֶׂה הַשְׁחִיטָה שֶׁלּוֹ שֶׁעָשָׂה דַּהֲרֵי הוּא ראי' מִדִּידַ' לְדִידִ' דְּלָא מְהַנֵּי לְעִנְיַן חִיּוּב מָמוֹן, ותי' נָכוֹן הוּא: [ה[[ה] גַּם עוֹד יִתְבָּאֵר לָנוּ בָּזֶה דְּהִנֵּה לְפִי הַמַּסְקָנָא.

דקיי"ל דְּרוֹב מְצוּיִן אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻמְחִין הֵם וְדַעַת הַגְּאוֹנִים דְּזֶה לֹא מְהַנֵּי רַק בְּדִיעֲבַד שֶׁשָּׁחַט אֲבָל לְכַתְּחִלָּה צָרִיךְ בְּדִיקָה אִם הוּא מֻמְחֶה וְגַם אַחַר שֶׁשָּׁחַט צָרִיךְ בְּדִיקָה וְרַק בְּאֵינוֹ לְפָנֵינוּ דְּאִי אֶפְשָׁר לְבָדְקוֹ סָמְכִינַן עַל הַהִּ רֻובָּא וּכְבָר הֶאֱרִיכוּ הָרִאשׁוֹנִים בְּזֶה אָמְנָם עֲדַיִן לֹא כָּתְבוּ לָנוּ כְּלָל מֵאַיִן יָצָא לְהַגְּאוֹנִים סְבָרָא זוֹ.

וּלְפִי הַנַּ"ל דִּבְרֵי הַגְּאוֹנִים כְּמַעַט מֻכְרָחִים בַּגְּמָרָא דַּהֲרֵי בְּלִישָׁנָא קַמָּא קָאָמַר רָבִינָא הַכֹּל מֻמְחִין שׁוֹחֲטִין בד"א שֶׁיּוֹדְעִין בּוֹ שֶׁיּוֹדֵעַ לוֹמַר הִלְכוֹת שְׁחִיטָה אֲבָל אִם אֵין יוֹדְעִין בּוֹ שֶׁיּוֹדֵעַ לוֹמַר ה' שְׁחִיטָה לֹא יִשְׁחוֹט וְאִם שָׁחַט בּוֹדְקִים אוֹתוֹ אִם יוֹדֵעַ לוֹמַר ה' שְׁחִיטָה מֻתָּר וְאִם לֹא בְּדָקוּהוּ אֲסוּרָה, וַהֲרֵי מִלְּשׁוֹן זֶה מְבֹאָר לְהֶדְיָא דְּבָעֵינַן דַּוְקָא שֶׁנִּהְיֶ' אֲנַחְנוּ יוֹדְעִין בּוֹ בְּהַשּׁוֹחֵט שֶׁיּוֹדֵעַ ה' שְׁחִיטָה אֲבָל אִם הוּא בְּעַצְמוֹ אוֹמֵר לְפָנֵינוּ מֻמְחֶה אֲנִי וְיוֹדֵעַ אֲנִי כָּל ה' שְׁחִיטָה לָא מְהַנֵּי לְכַתְּחִלָּה כָּל זְמַן שֶׁלֹּא בָּדְקוּ אוֹתוֹ שֶׁהָאֱמֶת כְּדִבְרָיו דַּהֲרֵי קָאָמַר בד"א שֶׁיּוֹדְעִין בּוֹ שֶׁיּוֹדֵעַ לוֹמַר ה' שְׁחִיטָה, וְכֵן אִם שָׁחַט צָרִיךְ לְבָדְקוֹ וְלָא מְהַנֵּי אִם יֹאמַר לָהֶם מֻמְחֶה אֲנִי וְהִנֵּה בְּנִדַּאי דע"פ דִּין צָרִיךְ לִהְיוֹת נֶאֱמָן עַל עַצְמוֹ וּכְמוֹ דְּבִכְלָל הָאִיסּוּרִים ע"א נֶאֱמָן גַּם בְּשֶׁל עַצְמוֹ וּבְנִדַּאי דְּגַם רָבִינָא לֹא יהי' חוֹלֵק עַל זֶה הַכְּלָל וּכְמוֹ דְּחָזֵינַן בְּלִישָׁנָא בָּתְרָא שֶׁל רָבִינָא דְּחָיֵישׁ לָאֵינוּ מֻחְזָקִין וּמְפָרֵשׁ הַכֹּל מֻחְזָקִין שׁוֹחֲטִין בד"א שֶׁשָּׁחַט לְפָנֵינוּ שְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה פְּעָמִים אֲבָל בלא"ה לֹא יִשְׁחוֹט וְאִם שָׁחַט וְאָמַר בָּרִי לִי שֶׁלֹּא נִתְעַלְּפְתִּי נֶאֱמָן וּכְמוֹ כֵן בְּלָשׁוֹן רִאשׁוֹן אִם יֹאמַר מֻמְחֶה אֲנִי וְהָלַךְ לוֹ וְאִי אֶפְשָׁר לְבָדְקוֹ דְּנֶאֱמָן גַּם לְרָבִינָא וְעַד כָּאן לָא פְּלִיגִ'רָבִינָא וְאִינָךְ אָמוֹרָאֵי רַק בְּמַעֲשֶׂה הַשְׁחִיטָה דְּרָבִינָא ס"ל דְּגַם מִי שֶׁאֵינוֹ מֻמְחֶה יָכוֹל לְהִתְרַחֵשׁ שֶׁיִּשְׁחוֹט ומש"ה ס"ל דְּמַעֲשֶׂה הַשְׁחִיטָה לֹא חֲשִׁיבָא כְּמוֹ אִילּוּ הי' מֵעִיד עַל עַצְמוֹ וְחוֹשְׁשִׁין לוֹ שֶׁהֶקִּיל לְעַצְמוֹ וְסָבוּר שֶׁשָּׁחַט יָפֶה ואע"ג שֶׁאֵינוֹ מֻמְחֶה וְאִינָךְ אָמוֹרָאֵי ס"ל דְּמַעֲשֶׂה הַשְׁחִיטָה שֶׁלֹּא חֲשִׁיבָא כַּאֲמִירָתוֹ מְפוֹרָשׁ לְפָנֵינוּ מֻמְחֶה אֲנִי אֲבָל מ"מ הֲרֵי לָא עָדִיף מֵאֲמִירָתוֹ בְּפִירוּשׁ.

וְכֵיוָן דְּחָזֵינַן דִּלְרָבִינָא לְכַתְּחִלָּה לָא סָמְכִינַן עַל אֲמִירָתוֹ וְהַטַּעַם דְּכֵיוָן שֶׁיְּכוֹלִין לְבָרֵר וּלְבָדְקוֹ אִם הוּא מֻמְחֶה לָא סָמְכִינַן עַל עִדּוּתוֹ וְרַק בְּלִישָׁנָא בָּתְרָא בַּחֲשַׁשׁ דְּעִילּוּף דִּלְאַחַר הַשְׁחִיטָה הָא אִי אֶפְשָׁר לְבָרֵר עוֹד אִם נִתְעַלֵּף אוֹ לֹא מֻכְרָח לִסְמוֹךְ עַל אֲמִירָתוֹ שֶׁלֹּא נִתְעַלֵּף וְהֶעֱמִידוּהוּ עַל דִּין תּוֹרָה אֲבָל לְעִנְיַן מֻמְחִין דְּיכוֹלִין לְבָרֵר ס"ל לְרָבִינָא דְּצָרִיךְ לְבָדְקוֹ קוֹדֶם שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ לִשְׁחוֹט וְגַם אִם שָׁחַט קָאָמַר דְּבוֹדְקִין אוֹתוֹ ואע"ג דִּבְכָל דָּוְכְתָּא

סָמְכִינַן עַל ע"א בְּאִיסּוּרִין וַאֲפִי' בְּמָקוֹם שֶׁיְּכוֹלִים לְבָרֵר מ"מ בִּשְׁחִיטָה דְּגָדוֹל הַמַּכְשֵׁלָה וּמְסוּרָה לְכָל כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים הֶחְמִירוּ חֲכָמִים, וַהֲרֵי בָּזֶה לֹא נֶחְלְקוּ שְׁאָרֵי אָמוֹרָאֵי עַל רָבִינָא רַק דְּמַעֲשֶׂה הַשְּׁחִיטָה חָשׁוּב כַּאֲמִירָה מִשּׁוּם הַךְ רֵוְבָּא וּמֻכְרָח דִּבְאִיתָא קָמַן לָא מְהַנֵּי הַךְ רֵוְבָּא וְצָרִיךְ בְּדִיקָה אוֹ קוֹדֶם שְׁחִיטָה אוֹ אַחַר שְׁחִיטָה וְרַק בְּלִיתָא קָמַן סָמְכִינַן עַל הַךְ רֵוְבָּא וּכְהַגְּאוֹנִים, וְלִכְאוֹרָה נִרְאֶה דְּהַחוֹלְקִים עַל הַגְּאוֹנִים וס"ל דְּלַגַּמְרֵי סָמְכִינַן עַל הַךְ רֵוְבָּא וכמש"כ הַמָּאוֹר דְּדִבְרֵי הַגְּאוֹנִים הוּא חוּמְרָא אֲבָל ע"פ דִּין א"צ בְּדִיקָה כְּלָל לֹא בַּתְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף וכ"כ הַתּוֹסָ' בְּחֻלִּין (דַּף ג') בד"ה רֹוב לִכְאוֹרָה נִרְאֶה דס"ל הַסְּבָרָא בָּזֶה כְּהָרַשְׁבָּ"א וְהַתּוֹסָ' דְּגִיטִּין דְּהַךְ רֵוְבָּא עָדִיף יוֹתֵר מֵעֲדוּתוֹ ומש"ה אע"ג דַּאֲמִירָתוֹ מֻחְזֶקֶת אֲנִי לָא מְהַנֵּי לְכַתְּחִלָּה לְרָבִינָא מ"מ עַל הָרֹוב סוֹמְכִין גַּם לְכַתְּחִלָּה: סִימָן ה יְבָאֵר פְּרָטֵי הַדִּינִים אִם סוֹמְכִין עַל הָא דְּרֹוב מֻחְזָק גַּם לְכַתְּחִלָּה וְגַם בְּאִיתָא קָמַן א"צ בְּדִיקָה אוֹ לָא סָמְכִינַן עלי' רַק בְּלִיתָא קָמַן לְבָדְקוֹ, וְעוֹד כַּמָּה פְּרָטִים בָּזֶה: בְּהָא דקיי"ל דְּרֹוב מְצוּיִן אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻחְזָק הֵם רַבּוּ בּוֹ הַדֵּעוֹת וְהַסְּבָרוֹת לְרַבּוֹתֵינוּ הָרִאשׁוֹנִים, עַד שֶׁהַמְעַיְּנִים יִסְתַּבְּכוּ בִּסְפֵקוֹת רַבּוֹת בְּבֵיאוּר דִּבְרֵיהֶם וַהֲבָנַת דַּעְתָּם, וְאַחֲרֵי הָעִיּוּן אָמַרְתִּי לְבָאֵר דַּעְתָּם כְּפִי שֶׁחָנַנִי הַחוֹנֵן דֵּעָה.

הִנֵּה הָאִלְפָּס כָּתַב וְז"ל וְהֵיכָא דְּרָאָה אֶחָד שֶׁשָּׁחַט וַאֲזַל לֵיהּ וְלָא יָדַע אִי גְּמִיר אִי לָא גְּמִיר אוֹתָהּ שְׁחִיטָה מֻתֶּרֶת דְּרֹוב מְצוּיִן אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻחְזָק הֵם. וְהוּא לְשׁוֹנוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן בַּשְּׁאִלְתּוֹת פָּרָשָׁה בְּהַעֲלֹתְךָ, וּמִדְּבָרִים אֵלּוּ הוֹכִיחוּ הָרִאשׁוֹנִים ז"ל דְּרַק בְּלִיתָא קָמַן וְאִי אֶפְשָׁר שׁוּב לְבָדְקוֹ הוּא דְּסָמְכִינַן עַל הַךְ רֵוְבָּא אֲבָל בְּיִשְׁנוּ לְפָנֵינוּ צָרִיךְ לְבָדְקוֹ דַּוְקָא, וְכֵן הוּא דַּעַת הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ד' מה' שְׁחִיטָה, אֲבָל הַתּוֹסָ' כָּתְבוּ רֹוב מֻחְזָק הֵם וְשׁוֹחֵט לְכַתְּחִלָּה דְּאֵין לְפָרֵשׁ דְּרַק בְּדִיעֲבַד שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁירָה דא"כ הָוֹ מָצֵי אִינָךְ אָמוֹרָאֵי לְאוֹקָמָא כְּרָבִינָא הַכֹּל מֻחְזָק שׁוֹחֲטִין לְכַתְּחִלָּה וְאֵינוֹ מֻחְזָק לֹא יִשְׁחֹוט וּבְדִיעֲבַד שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁירָה.

גַּם דַּעַת הַמָּאוֹר הוּא כְּהַתּוֹסָ' וּרְאָיָתוֹ מֵהָא דְּלִישָּׁנָא בָּתְרָא דְּרָבִינָא דס"ל ג"כ רֹוב מֻחְזָק הֵם מְפָרֵשׁ לְהַמִּשְׁנָה הַכֹּל מֻחְזָקִין שׁוֹחֲטִין לְכַתְּחִלָּה אע"פ שֶׁאֵינָם מֻחְזָק אֲבָל אֵינוֹ מֻחְזָק לֹא יִשְׁחֹוט וְאִם שָׁחַט בּוֹדְקִין אוֹתוֹ אִם אָמַר בָּרִי שֶׁלֹּא נִתְעַלְּפָתִי כו' הֲרֵי דס"ל לְהֶדְיָ' דְּשׁוֹחֵט גַּם לְכַתְּחִלָּה וְגַם אַחַ"כ לֹא מַצְרִיךְ לְבָדְקוֹ רַק אִם לֹא נִתְעַלֵּף וַהֲרֵי בָּזֶה קיי"ל כְּהַךְ לִישָּׁנָא דְּרָבִינָא.

וְעַיְּי' בַּמִּלְחָמוֹת שֶׁל הָרַמְבַּ"ן שתי' לְהָנֵי ב' קֻוּשְׁיוֹת וכ' דְּגַם לְהַגְּאוֹנִי' הַמַּצְרִיכִים בְּדִיקָה מ"מ מוֹדִים דְּמֻוָּתָר לִיתֵּן לוֹ לְכַתְּחִלָּה עַל סְמַךְ שֶׁיִּבְדְּקֶנּוּ אַחַ"כ וְלָא חָיְישִׁינַן דִּלְמָא יִשְׁכַּח וְיֹאכַל בְּלֹא בְּדִיקָה כֵּיוָן דבא"א לְמִבְדְּקֵי' כָּשֵׁר נִמְצָא דִּבְאָכַל בְּלֹא בְּדִיקָה לָאו אִיסּוּרָא קָאָכִיל.

ובכה"ג הוּא דְּשָׁרֵי לְרָבִינָא לְלִישָּׁנָא בָּתְרָא לְכַתְּחִלָּה דְּהַיְינוּ עַל סְמַךְ שֶׁיִּבְדְּקֶנּוּ אַחַ"כ. ומש"ה נָמֵי לָא מָצוּ אִינָךְ אָמוֹרָאֵי לְפָרֵשׁ הַמִּשְׁנָה הַכֹּל מֻחְזָק שׁוֹחֲטִין וְאֵינוֹ מֻחְזָק לֹא יִשְׁחֹוט רַק דִּיעֲבַד כְּשֵׁירָה כֵּיוָן דְּלִדְיָדַן גַּם אֵינוֹ מֻחְזָק מֻתָּר לְכַתְּחִלָּה עַל סְמַךְ בְּדִיקָה א"כ א"א לְאוֹקָמָא מַתְנִיתִין הָכִי דְּקָתָנֵי דִּיעֲבַד שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁירָה וְלֹא לְכַתְּחִלָּה וְכֵן הָרֹא"שׁ בְּהַעְתִּיקוֹ דַּעַת הַגְּאוֹנִים כָּתַב בַּפְּשִׁיטוּת דְּלִדִידְהוּ שָׁרֵי לִיתֵּן עַל סְמַךְ שֶׁיִּבְדְּקֶנּוּ רַק לֹא הֵבִיא הָנֵי שְׁנֵי הוֹכָחוֹת שֶׁל הָרַמְבַּ"ן.

וּבְוַדַּאי עַל הָנֵי שְׁנֵי קֻושְׁיָ' שֶׁל הַתּוֹסָ' וְהַמָּאוֹר סָמַךְ דאל"כ לֹא יִכּוֹן דַּעַת הַגְּאוֹנִים לְכָאוֹרָה. וְיָצָא לָנוּ מִזֶּה דְּכָל הַמַּחֲזִיקִים בְּדַעַת הַגְּאוֹנִים וּמַצְרְכִי בְּדִיקָה וּכְמוֹ הָרַמְבַּ"ם וְהַבָּאִים אַחֲרָיו בְּוַדַּאי דס"ל כֵּן דִּלְכַתְּחִלָּה שָׁרֵי עַל סְמַךְ שֶׁיִּבְדְּקֶנּוּ.

כֵּן נִרְאֶה לְפוּם רְהִיטָא: [ב] אָמְנָם אַחַר הָעִיּוּן אֵין הַדְּבָרִים מֻכְרָחִים וּכְמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר. דְּהִנֵּה עִיקַּר קֻושְׁיַ' הַתּוֹסָ' אַמַּאי לָא מוּקֵי הַמִּשְׁנָה הַכֹּל מֻומְחִים שׁוֹחֲטִים וְחָשַׁשׁ לָהּ הָרַמְבַּ"ן לְכָאוֹרָה יֵשׁ לְעַיֵּן בּוֹ.

דַּהֲרֵי בַּמִּשְׁנָה תָּנֵי הַכֹּל שׁוֹחֲטִין וּבָא לְרַבּוֹת אֵיזוֹ דָּבָר שֶׁכָּשֵׁר לְכַתְּחִלָּה אֲשֶׁר בִּלְעֲדֵי הַמִּשְׁנָה לֹא יָדַעְנוּ זֶה. וא"כ בִּשְׁלָמָא רָבִינָא מְפָרֵשׁ שַׁפִּיר הַכֹּל מֻומְחִין שׁוֹחֲטִין לְכַתְּחִלָּה אע"פ שֶׁאֵינָן מֻומְחָקִין וְאַשְׁמְעִינַן הַמִּשְׁנָה הַךְ חִידּוּשָׁא דְּלְעִילּוּף לָא חָיְישִׁינַן כְּלָל גַּם לְכַתְּחִלָּה וּבְדִיעֲבַד כָּשֵׁר גַּם בְּאֵינוֹ מֻומְחֶה אֲבָל לְדִידַן הָא י"ל דְּשִׁנֵּיהֶם שָׁוִין אֵינוֹ מֻומְחֶה וְאֵינוֹ מֻוחְזָק וּבְשִׁנֵּיהֶם אֲסוּרִים לְכַתְּחִלָּה וּבְדִיעֲבַד וא"א לְבָרְקוֹ שָׁרֵי וא"כ הָא לָא מָצֵינַן לְפָרֵשׁ הַכֹּל מֻומְחִין שׁוֹחֲטִין דִּכְמוֹ דְּצָרִיךְ לְכַתְּחִלָּה מֻומְחֶה כֵּן צָרִיךְ מֻוחְזָק וְאִי דְּנָפֵרֵשׁ הַכֹּל מֻומְחִין וּמֻוחְזָקִין שׁוֹחֲטִין תִּיקְשֶׁה פְּשִׁיטָא אֶלָּא מַאן יִשְׁחוֹט לְכַתְּחִלָּה אִם לֹא מֻומְחֶה וּמֻוחְזָק.

וְהָרַמְבַּ"ן שֶׁחָשַׁשׁ לְקֻושְׁיָא זוֹ הוּא מִשּׁוּם דְּאִיהוּ כָּתַב בַּמִּלְחָמוֹת דְּגַם הַגְּאוֹנִים לֹא חָשְׁשׁוּ לְכַתְּחִלָּה רַק בְּמֻומְחִין אֲבָל בְּאֵינוּ מֻוחְזָק לֹא חָשְׁשׁוּ כְּלָל וְהֵבִיא ראי' לְדַעְתָּם מֵהָא דְּאָמְרִי' כֻּלְּהוּ כְּרָבִינָא לָא אָמְרִי לְהַךְ לִישָׁנָא דְּמֻומְחִין רוֹב מְצוּיִן אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻומְחִין הֵם לְהַךְ לִישָׁנָא דְּמֻוחְזָקִין לְעִילּוּפֵי לָא חָיְישִׁינַן הֲרֵי דְּבְמֻומְחִין אָמַר רוֹב מֻומְחִין וּבְמֻוחְזָק אָמַר לָא חָיְישִׁינַן דְּמַשְׁמַע לָא חָיְישִׁינַן לֵיהּ כְּלָל גַּם לְכַתְּחִלָּה משא"כ בְּמֻומְחִין חָיְישִׁינַן לֵיהּ וּמִזֶּה הֵבִיא ראי' לְהַגְּאוֹנִים יעו"ש ומש"ה הֻוקְשָׁה לֵיהּ שַׁפִּיר דא"כ נוֹקְמִים הַכֹּל מֻומְחִין שׁוֹחֲטִין לְכַתְּחִלָּה אע"פ שֶׁאֵינָם מֻוחְזָקִין וְאֵינוֹ מֻומְחֶה כָּשֵׁר רַק בְּדִיעֲבַד, וְנֶאֱמַר דְּגַם הַתּוֹסָ' ס"ל בְּפְשִׁיטוּת דְּמִדְּאָמַר לְעִילּוּפֵי לָא חָיְישִׁינַן בְּוַדַּאי דְּגַם לְכַתְּחִלָּה אֵין חוֹשְׁשִׁין לוֹ ומש"ה הוֹכִיחוּ מִכֹּחַ קֻושְׁיָ' זוֹ דְּגַם בְּאֵינוֹ מֻומְחֶה שָׁרֵי לְכַתְּחִלָּה] אֲבָל לְהָרֹא"שׁ דכ' דְּאֵינוֹ מֻומְחֶה וְאֵינוֹ מֻוחְזָק דִּין אֶחָד לָהֶם דְּאִי יֶשְׁנוֹ לְפָנֵינוּ צָרִיךְ לְבָרְקוֹ אִם הוּא מֻומְחֶה וְלִשְׁאוֹל אִם נִתְעַלֵּף וּבְלִיתָא קָמַן כָּשֵׁר א"כ עִיקַּר קֻושְׁיָ' הַתּוֹסָ' לֹא קָשֶׁה כְּלָל לְדִידֵי' וְהָא דְּפְשִׁיטָא לֵיהּ לְהָרֹא"שׁ דְּגַם לְהַגְּאוֹנִים שָׁרֵי לִיתֵּן עַל סְמַךְ שֶׁיִּבְדְּקֶנּוּ לְכָאוֹרָה הַהֶכְרֵחַ לוֹמַר דְּהוּא רַק מִשּׁוּם קֻושְׁיָ' הַמָּאוֹר מֵהָא דְּלִישָׁנָא בָּתְרָא דְּרָבִינָא מַתִּיר לְכַתְּחִלָּה וּמוֹקֵים לָהּ בכה"ג שֶׁיִּבְדְּקֶנּוּ אַח"כ: [ג] וְאֵין לְהַקְשׁוֹת לפי"ז הָא דְּאָמַר כּוּלְּהוּ כְּרָבִינָא לֹא אָמְרִי רוֹב מְצוּיִן אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻומְחִין הֵם כו' לְעִילּוּפֵי לָא חָיְישִׁינַן וַהֲרֵי מָצֵינַן לְהִיפּוּךְ מִשּׁוּם דס"ל דְּחָיְישִׁינַן לְאֵינָם מֻומְחִין וּלְאֵינָם מֻוחְזָקִין וּבִשְׁנֵיהֶם אָסוּר גַּם בְּדִיעֲבַד ומש"ה לָא מָצֵי לְאוֹקְמָא כְּרָבִינָא וכמש"כ.

וְאִי דְּנֹאמַר דְּבָאֱמֶת הי' מָצֵי הַגְּמָרָא לוֹמַר כֵּן וְרַק מִשּׁוּם דס"ל לְהַגְּמָרָא לַהֲלָכָה לְהָקֵל בִּשְׁנֵיהֶם אָמְרוּ כֵּן וה"ה דהמ"ל לְהִיפּוּךְ לְחוּמְרָא זֶה אֵינוֹ מַסְפִּיק עֲדַיִן דא"כ הָא מֻוכְרָח מֵהַךְ סְתָמָא דְּגְמָרָא דס"ל לַהֲלָכָה דְּלָא כְּרָבִינָא בְּתַרְוַיְיהוּ מִדְּלָא אָמַר לְהִיפּוּךְ וא"כ תִּשָּׁאֵר לָנוּ קֻושְׁיָא במש"כ הָאַלְפָּס דְּיֵשׁ שָׁרוֹצִים לְפָסְקוֹ כְּרָבִינָא ואע"ג דְּכֻלְּהוּ אָמוֹרָאֵי חוֹלְקִים עָלָיו מ"מ הוּא בָּתְרָא נָגֵד כָּל הָנֵי אָמוֹרָאֵי וַאֲנַן לָא ס"ל הָכִי דְּמַסְקִינַן בַּגְּמָרָא מִבָּתַר רָבִינָא דְּרוֹב מְצוּיִן אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻומְחִין הֵם כֵּן הוּא גִּירְסַת הָרֹא"שׁ בְּאַלְפָּס] וְעַיֵּן

בָּרֹא"שׁ וּמִדְּבָרָיו מֻוכָרַח דמש"כ הָאַלְפַס ראי' מֵהָא דְּמַסְקִינַן בַּגְּמָרָא בָּתַר רָבִינָא לֹא קָאֵי כְּלָל עַל הַדּ' סֻוגְיָ' דְּמַהַדּ' דִּיחוּיָא אֵין ראי' כֵּיוָן דְּבָא לְפָרֵשׁ טָעֲמִים שֶׁל אָמוֹרָאִים הַקּוֹדְמִים רַק כַּוָּנָתוֹ לְהָא (דִּבְדַף י"ב)קָאָמַר סְתָמָא דְּגְמָרָא רֹוב מְצוּיִן מֻומְחִין הֵם מִדְּכָתַב הָרֹא"שׁ דִּבְדִין מֻוחְזָקִין לָא יָדְעִינַן הַאֵיךְ פָּסַק הָאַלְפַס דְּמֵהָא דְּאָמַר בַּגְּמָרָא כֻּלְּהוּ כְּרָבִינָא לָא אָמְרִי כו' אֵינוֹ מֻוכָרַח מִדְּחָזֵינַן דְּהֻוצְרַךְ הָאַלְפַס לְהָבִיא ראי' אַחֶרֶת לְאֵינוּ מֻומְחִין יעו"ש בְּדִבְרֵי הָרֹא"שׁ הֵיטֵב, וְלִדְבָרֵינוּ הֲרֵי מֻוכָרַח שַׁפִּיר דַּהֲרֵי עַל הָנֵי אָמוֹרָאֵי המ"ל לְהֵיפּוּךְ דס"ל דְּתַרְוַיְיהוּ לְהַחְמִיר וּמִדְּאָמַר סְתָמָא דְּגְמָרָא כֵּן מִכְּלָל דס"ל לַהֲלָכָה כֵּן וְהוּא בָּתַר רָבִינָא דַּהֲרֵי הַדּ' סֻוגְיָ' בָּאָה לְפָרֵשׁ אַמַּאי לָא אָמְרִי כְּרָבִינָא אָמְנָם גַּם זֶה נִיחָא דַּהֲרֵי בְּרָבִינָא אִיכָּא ב' לִישָׁנֵי וּכְשֶׁאוֹמֵר כֻּלְּהוּ כְּרָבִינָא לָא אָמְרִי לְהַדּ' לִישָׁנָא דְּאָמְרַתְּ מֻומְחִין אֵין שָׁאֵין מֻומְחִין לָא הֲרֵי בָּא לְיַישֵׁב ג"כ לָשׁוֹן ב' שֶׁל רָבִינָא אַמַּאי לֹא אָמַר כל"ק וּלְדִידְ' הָא מֻוכָרַח לוֹמַר דס"ל רֹוב מֻומְחִין הֵם דַּהֲרֵי כֵּן ס"ל לְהֶדְ' הַדּ' לִישָׁנָא וְכֵן בְּאִידָךְ לִישָׁנָא בָּא לְכָלּוֹל ג"כ ל"ק אַמַּאי לֹא אָמַר כל"ב וא"כ מֻוכָרַח בַּגְּמָרָא לוֹמַר כֵּן וְאֵין מָכָאן ראי' דס"ל לְהַגְּמָרָא דְּבָתַר רָבִינָא דַּהֲלָכָה כֵּן, ועכ"פ נָהֲדַר לְדִידַן דְּהָא דכ' הָרֹא"שׁ דְּשָׁרֵי לִיתֵן ע"ס בְּדִיקָה הוּא רַק מִשּׁוּם קֻושְׁיָ' הַמָּאוֹר מִלִּישָׁנָא בָּתְרָא דְּרָבִינָא וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר: [ד] וא"כ יֵשׁ לְעַיֵּן דְּהָרֹא"שׁ אַחַר שֶׁהֵבִיא פי' הַגְּאוֹנִים כָּתַב וְז"ל וְקָשֶׁה לִי לְהַאי פֵּירוּשָׁא אַמַּאי לָא מוּקֵי אִינָךְ אָמוֹרָאֵי מַתְנִיתִין כְּרָבִינָא בְּמֻומְחִין וְהָכִי קָתָנֵי הַכֹּל שׁוֹחֲטִין לְכַתְּחִלָּה אע"פ שֶׁאֵינוֹ מֻומְחֶה עַל סְמַךְ שֶׁיִּבְדְּקֶנּוּ אַחַ"כ וְאִם שָׁחַט וְלִיתָא קָמָן שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה ותי' דְּלֹא שַׁיָּיךְ לְמִתְנֵי הַכֹּל שׁוֹחֲטִין לְכַתְּחִלָּה כֵּיוָן שֶׁמְּחֻוַּסָּר תִּיקּוּן אַחַר הַשְּׁחִיטָה שֶׁאָסוּר לֶאֱכֹל בְּלֹא בְּדִיקָה וְלָא מִקֳּרֵי כה"ג לְכַתְּחִלָּה.

בֵּיאוּר דְּבָרָיו דִּנְהִי דִּלְאוֹקְמֵי לְגַמְרֵי כְּרָבִינָא הַכֹּל מֻומְחִין שׁוֹחֲטִין וְאֵינוֹ מֻומְחֶה כָּשֵׁר בְּדִיעֲבַד לָא מָצֵינַן לְאוֹקְמָא אוֹ כְּמוֹ שתי' הָרַמְבַּ"ן מִשּׁוּם דְּגַם אֵינוֹ מֻומְחֶה שָׁרֵי לְכַתְּחִלָּה ע"ס בְּדִיקָה אוֹ כתי' הַנָּ"ל כֵּיוָן דְּאֵינוֹ מֻומְחֶה וְאֵינוֹ מֻוחְזָק שָׁוֶה לְהָרֹא"שׁ מש"ה שִׁנָּה הָרֹא"שׁ בְּקֻושְׁיָתוֹ דְּנָפְרֵשׁ כֻּלְּהוּ בְּאֵינוֹ מֻומְחֶה וְהַכֹּל שׁוֹחֲטִין וקמ"ל דְּגַם אֵינוֹ מֻומְחֶה שָׁרֵי ע"ס שֶׁיִּבְדְּקֶנּוּ וּבְדִיעֲבַד כָּשֵׁר גַּם בְּלֹא בְּדִיקָה בא"א לְבָרְדָקוֹ.

וע"ז תֵּירֵץ כֵּיוָן דְּאַחַ"כ צָרִיךְ בְּדִיקָה לֹא שַׁיָּיךְ לְמִתְנֵי בּוֹ לְכַתְּחִלָּה וַהֲרֵי לְדִידַן תִּשָּׁאֵר קֻושְׁיָ' הַמָּאוֹר דַּהֲרֵי בְּלָשׁוֹן שֵׁנִי חָזֵינַן דִּמְפָרֵשׁ הַכֹּל מֻוחְזָקִין שׁוֹחֲטִין ואע"פ שֶׁאֵינוֹ מֻומְחֶה וּלְהָרֹא"שׁ הָא אִי אֶפְשָׁר לוֹמַר כמש"כ הָרַמְבַּ"ן דְּרָבִינָא אַיְירֵי ע"ס בְּדִיקָה דא"כ הַאֵיךְ קָרֵי לֵיהּ לְכַתְּחִלָּה וּמוּכָח דְּשָׁרֵי בְּלֹא שׁוּם בְּדִיקָה כְּלָל וּכְמוֹ כֵן לְדִידַן.

וצ"ל דְּלָא כָּתַב הָרֹא"שׁ דִּבְצָרִיךְ בְּדִיקָה לֹא שַׁיָּיךְ לְמִקְרֵי לְכַתְּחִלָּה אֶלָּא בכה"ג שֶׁהִקְשָׁה דְּכָל הַמִּשְׁנָה אַיְירֵי רַק בְּדִין א' שֶׁל אֵינוֹ מֻומְחֶה אוֹ אֵינוֹ מֻוחְזָק וְהַדִּיעֲבַד שֶׁל הַמִּשְׁנָה הוּא מִשּׁוּם הַאי דִּינָא גּוּפֵי' דְּצָרִיךְ בְּדִיקָה לְכַתְּחִלָּה ומש"ה לֹא שַׁיָּיךְ לְמִתְנֵי בי' לְכַתְּחִלָּה מַה דְּהוּא רַק עַל סְמַךְ שֶׁיִּבְדְּקֶנּוּ אֲבָל לְאוּקִימְתָּא דְּרָבִינָא דל"ב הַכֹּל מֻוחְזָקִין שׁוֹחֲטִין ואע"פ שֶׁאֵינָם מֻומְחִין דִּבְדִיעֲבַד דְּתָנֵי הוּא מִשּׁוּם אֵינָן מֻוחְזָקִין דְּזֶה מְעַכֵּב הַבְּדִיקָה גַּם בְּדִיעֲבַד אָסוּר בְּלֹא בָּדְקוּ וְלָא אַיְירֵי הַמִּשְׁנָה בְּהַאי דִּינָא דִּבְמֻומְחִין צָרִיךְ בְּדִיקָה לְכַתְּחִלָּ' וּלְכַתְּחִלָּה דְּהַכֹּל קָאֵי עִיקָּרוֹ עַל מֻוחְזָקִים רַק הָרִיבּוּי דְּהַכֹּל קָאֵי עַל אֵינוֹ מֻומְחֶה שַׁפִּיר מָצֵי לְמִתְנֵי בֵּיהּ לְכַתְּחִלָּה מַה דְּשָׁרֵי לִסְמוֹךְ לְכַתְּחִלָּה שֶׁיִּבְדְּקֶנּוּ אַחַ"כ וְרַק לְהַגְּאוֹנִים וְדַעַת הָרֹא"שׁ דְּאֵינוֹ מֻומְחֶה וְאֵינוֹ מֻוחְזָק שָׁוִים וְלָא תָּנֵי בַּמִּשְׁנָה דִּיעֲבַד רַק מִשּׁוּם הַאי

מִילְתָא גּוּפֵי' מַה דִּלְכַתְּחִילָּה צָרִיךְ בְּדִיקָה ע"ז כָּתַב הָרֹא"ש דְּלֹא שַׁיָּיךְ לְמִתְנֵי בִּי' לְכַתְּחִילָּה כֵּיוָן דִּמְחֻסַּר אוֹתוֹ בְּדִיקָה כֵּן נִרְאֶה בֵּיאוּר דִּבְרֵי הָרֹא"ש וְדַעְתּוֹ בָּזֶה: [ה] וְהִנֵּה הַטּוּר הֵבִיא דַּעַת בַּעַל הָעִיטּוּר שכ' אִי יָדְעִינַן בֵּיהּ דִּגְמִיר אפי' לֹא אִיתַּחֲזַק שׁוֹחֵט לְכַתְּחִלָּה וְאִי לָא יָדְעִינַן אִי גְּמִיר אוֹ לָא לְכַתְּחִלָּה לֹא יִשְׁחוֹט וְאִם שָׁחַט שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה וא"צ לְבָדְקוֹ וַאֲפִילּוּ אִם הוּא לְפָנֵינוּ.

הֲרֵי דְּבְאֵינוֹ מֻוְחָזָק ס"ל כְּהָרַמְבַּ"ן דְּאֵין חוֹשְׁשִׁין כְּלָל גַּם לְכַתְּחִלָּה וּבְאֵינוֹ מֻוְמָחֶה לְכַתְּחִלָּה צָרִיךְ בְּדִיקָה וּבְדִיעֲבַד א"צ בְּדִיקָה גַּם אִם הוּא לְפָנֵינוּ וְעַיַּ' בב"י שֶׁכָּתַב דְּדַעַת רַשְׁ"י הוּא ג"כ כבעה"ע בְּדִינָא דְּאֵינוֹ מֻוְמָחֶה.

וְלִכְאוֹרָה הי' נִרְאֶה דִּבְעֵהִיעַ אֵינוֹ רַק מֵקֵיל עַל דַּעַת הַגְּאוֹנִים דְּהֵם מַצְרִיכִים בְּדִיקָה גַּם אַחַ"כ בְּיִשְׁנוֹ לְפָנֵינוּ וְאִיהוּ סְבִירָא לֵיהּ דְּאֵין צָרִיךְ. אֲבָל בְּמַה שֶׁהֶעֱלוּ הָרַמְבַּ"ן וְהָרֹא"ש דְּגַם לְהַגְּאוֹנִים שָׁרֵי עַל סְמַךְ שְׁיבְדְּקֶנּוּ גַּם הוּא מוֹדֶה בָּזֶה וְהָא דְּכָתַב בעה"ע דִּלְכַתְּחִלָּה אָסוּר קָאֵי בְּאֵין בְּדַעְתּוֹ לְבָדְקוֹ אַחַ"כ דַּהֲרֵי לִכְאוֹרָה דָּחוּק לוֹמַר דבעה"ע יַחֲלוֹק עַל הַגְּאוֹנִים בְּסָבָרָא מֵהוֹפֶכֶת לְגַמְרֵי דְּאַחַר הַשְׁחִיטָה מֵקֵיל יוֹתֵר גַּם בְּיִשְׁנוֹ כָּאן וְקוֹדֶם יַחְמִיר יוֹתֵר דְּגַם עַל סְמַךְ בְּדִיקָה אָסוּר וְכָל לְמִעוּטֵי בְּמַחֲלוֹקֶת עָדִיף.

וְעוֹד דאל"כ הָא תִּשָּׁאֵר עַל בעה"ע הַשֵּׁנִי קֻוּשְׁיָ' הַנָּ"ל חֲדָא מֵהָא דל"ב דְּרָבִינָא דְּשָׁרֵי לְהֶדְיָא גַּם לְכַתְּחִלָּה בְּאֵינוֹ מֻוְמָחֶה וְגַם קֻוּשְׁיַ' הַתּוֹסָ' דְּנוֹקֲמָא הַמְּשָׁנָה כֵּן הַכֹּל מֻוְמָחִין שׁוֹחֲטִין לְכַתְּחִלָּה ואע"פ שֶׁאֵינָם מֻוְחָזָקִין דִּלְדִידַ' הָא אֵין לְתָרֵץ כמש"כ לְעֵיל עַל הָרֹא"ש כֵּיוָן דְּכָתַב לְהֶדְיָ' דְּבְאֵינוֹ מֻוְחָזָק שָׁרֵי גַּם לְכַתְּחִלָּה ובע"כ מֻוְכְּרָח לוֹמַר כָּרַמְבַּ"ן דְּעַל סְמַךְ בְּדִיקָה שָׁרֵי.

וְעַיַּ' בְּהַגָּהוֹת אָשְׁרִי וּבְמָרְדְּכַי שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם אוֹר זָרוּעַ ג"כ כבעה"ע דִּלְכַתְּחִלָּה אָסוּר וּבְדִיעֲבַד שָׁרֵי בְּלֹא בְּדִיקָה וּבְדִבְרֵי כֻּלָּם הֲרֵי יְכוֹלִין אֲנַחְנוּ לְפָרֵשׁ דְּאוֹסְרִים רַק בְּאֵין דַּעְתּוֹ לְבָדְקוֹ.

אָמְנָם בַּבֵּית יוֹסֵף מְבֹאָר לְהֶדְיָ' שֶׁהֵבִין דלבעה"ע אָסוּר לְכַתְּחִלָּה גַּם עַל סְמַךְ בְּדִיקָה שֶׁכָּתַב דלבעה"ע לֹא נָחְלְקוּ אִינָךְ אָמוֹרָאֵי עַל רָבִינָא רַק בְּדִיעֲבַד וְלֹא בִּלְכַתְּחִלָּה וּלְהַגְּאוֹנִים נָחְלְקוּ עַל רָבִינָא גַּם בִּלְכַתְּחִלָּה דס"ל לְאָמוֹרָאֵי דְּשָׁרֵי עַל סְמַךְ שְׁיִבְדְּקֶנּוּ, וְכֵן כָּתַב לְהֶדְיָא בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה.

שׁוּב מָצָאתִי בִּתְבוּאוֹת שׁוֹר שֶׁהִקְשָׁה כֵּן עַל הב"י וְדַרְכֵי מֹשֶׁה דמנ"ל דבעה"ע אוֹסֵר לְגַמְרֵי יעו"ש. וְהַנִּרְאֶה בְּדַעַת הב"י וד"מ דס"ל דְּהָנֵי שְׁנֵי סְבָרוֹת תְּלוּיִם זֶה בָּזֶה.

דַּהֲרֵי זֶה חָזַינַן דְּהָנֵי שְׁנֵי דֵּיעוֹת ס"ל דַּחֲכָמִים הֶחְמִירוּ דִּלְכַתְּחִלָּה לֹא נִסְמוֹךְ עַל הַדּ רֻובָּא וְהִצְרִיכוּהוּ בְּדִיקָה וּכְמוֹ שֶׁהֶחְמִירוּ חֲכָמִים וְתִיקְנוּ לִבְדּוֹק הָרֵיאָה וְלָחוֹשׁ לְמִיעוּטָא אוֹ מִשּׁוּם חֻזְקַת אִיסּוּר שֶׁל אֵינָהּ זְבוּחָה שֶׁיֵּשׁ לְהַבְהֵמָה וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ן טְעָמִים אֵלּוּ לְדַעַת הַגְּאוֹנִים ומש"ה רַק לְדִידְהוּ דס"ל דְּגַם אַחַר שְׁחִיטָה צָרִיךְ לְבָדְקוֹ אִם אֶפְשָׁר מש"ה ס"ל דְּשָׁרֵי לִיתֵּן עַל סְמַךְ שְׁיִבְדְּקֶנּוּ אַחַ"כ כֵּיוָן דְּגַם אַחַ"כ יִצְטָרֵךְ לִבְדּוֹק ע"פ דִּין חֲכָמִים וא"כ אֵינוֹ עוֹבֵר בִּשְׁחִיטָתוֹ עַל דַּעַת חֲכָמִים כֵּיוָן דְּכֵן דַּעְתָּן לְבָדְקוֹ אוֹ קוֹדֶם שְׁחִיטָה אוֹ אַחַר שְׁחִיטָה אֲבָל לבעה"ע וְהָעוֹמְדִים בְּשִׁיטָתוֹ דְּאַחַר הַשְׁחִיטָה אִם יָבֹא לְפָנֵינוּ לִשְׁאוֹל נִפְסוֹק לוֹ דְּשׁוּב א"צ לְבָדְקוֹ דְּלָא תִּיקְנוּ חֲכָמִים לְהַחְמִיר בּוֹ אַחַר שְׁחִיטָה לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר

דְּיִהְיֶ֫ שָׁרִי עַל סְמַךְ בְּדִיקָה דְּבַמָּה שֶׁנּוֹתַן בַּתְּחִילָּה בְּלֹא בְּדִיקָה הֲלֹא עוֹבֵר עַל גְּדָרָן שֶׁל חֲכָמִים שֶׁאָסְרוּ לִסְמֹךְ עַל הָרֹוב וּבְמַה שאח"כ יַחְמִיר עַל עַצְמוֹ בָּמָה שֶׁלֹּא הִצְרִיכוּהוּ חֲכָמִים לֹא יְתַקֵּן הָאִיסּוּר בָּמָה שֶׁהִכְנִיס עַצְמוֹ לִסְפֵּק אִיסּוּרָא שֶׁאָסְרוּהוּ חֲכָמִים עָלָיו לְכַתְּחִילָּה דְּבַמָּה שֶׁאָדָם מַחְמִיר עַל עַצְמוֹ לַעֲשׂוֹת מַה שֶּׁלֹּא הִצְרִיכוּהוּ חֲכָמִים לֹא יְמֻלָּא בָּזֶה הַחֶסְרוֹן שֶׁחִיסֵּר מִקּוֹדֶם לַעֲשׂוֹת מַה שֶּׁהִצְרִיכוּהוּ חֲכָמִים.

וְהִיא סְבָרָא נְכוֹנָה וּבְרוּרָה וְעַיֵּ' בְּסִימָן יו"ד שֶׁכָּתַב הָרַמָ"א דִּלְכַתְּחִילָּה אָסוּר לִשְׁחֹוט בְּסַכִּין שֶׁל עַכּו"ם בְּלֹא נְעִיצָה בְּקַרְקַע אֲפִילּוּ עַל סְמַךְ שֶׁיְּקַלְּפֶנּוּ אַחַר שְׁחִיטָה. וְכָתַב הַשָּׁ"ךְ בס"ק יו"ד דְּמַשְׁמָעוּת כָּל הַפּוֹסְקִים הוּא דַּאֲפִילּוּ בְּסַכִּין שֶׁאֵינוֹ בֶּן יוֹמוֹ אָסוּר לְכַתְּחִילָּה וְשׁוּב הֵבִיא מַה שֶּׁכָּתַב מָהַרְשָׁ"ל דִּבְאֵינוֹ בֶּן יוֹמוֹ שָׁרִי לִשְׁחֹוט לְכַתְּחִילָּה עַל סְמַךְ שֶׁיְּקַלְּפֶנּוּ אַחַ"כ כֵּיוָן דְּאִם יִשְׁכַּח וְיֹאכַל בְּלֹא קְלִיפָה לֹא אִיסּוּרָא קָאָכִיל וּכְמוֹ דְּפָסְקִינַן בְּהַהִ דְּינָא דְּמֻוְמָחִין דְּשָׁרֵי עַל סְמַךְ בְּדִיקָה.

וְהַנִּרְאֶה בָּרוּר בְּדַעַת הַפּוֹסְקִים דס"ל דְּלָא דָּמֵי דְּרַק בְּהַהִ דְּמֻוְמָחִין דְּאַחַ"כ צָרִיךְ לִבְדֹּוק ע"פ דִּין אֲבָל שָׁם הֲרֵי אַחַר הַשְּׁחִיטָה א"צ קְלִיפָה ע"פ דִּין דנו"ט לִפְגָם שָׁרֵי דִּיעֲבַד וְנַתִּיר לוֹ אַחַ"כ בְּלֹא שׁוּם קְלִיפָה דְּרַק לְכַתְּחִילָּה הֶחְמִירוּ חֲכָמִים וְאָסְרוּ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בִּכְלִי שֶׁאֵינוֹ בֶּן יוֹמוֹ גְּזֵרָה מִשּׁוּם בֶּן יוֹמוֹ וא"כ כְּשֶׁשּׁוֹחֵט בּוֹ לְכַתְּחִילָּה הֲרֵי מִשְׁתַּמֵּשׁ בִּכְלִי שֶׁאָסְרוּ חֲכָמִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ וּבְמַה דְּיִקַּלְּפֶנּוּ אַחַ"כ לֹא יְתַקֵּן מַה שֶּׁעָבַר עַל דִּבְרֵי חֲכָמִים אַחֲרֵי דְּבְדִיעֲבַד לֹא הִצְרִיכוּהוּ חֲכָמִים קְלִיפָה וּבָמָה שֶׁיֵּאָסֹור אַחַ"כ אֶת הַמֻּותָּר לֹא יְתַקֵּן מַה שֶּׁמִּקֹּודֶם הִתִּיר אֶת הָאָסוּר וכמש"כ ומש"ה תָּפְסוּ הב"יוְהָרַמָ"א בִּפְשִׁיטוּת דלבעה"ע וְהָעוֹמְדִים בִּשְׁיטָתוֹ אָסוּר גַּם ע"ס בְּדִיקָה וְיָצָא לָנוּ מִזֶּה דְּלִדַעַת מַהַרְשַׁ"ל דְּלָא ס"ל סְבָרָא זוֹ וּמַתִּיר בְּאֵינוֹ בֶּן יוֹמוֹ עַל סְמַךְ שֶׁיְּקַלְּפֶנּוּ לְדִידֵ' וַדַּאי דְּנוֹכַל לוֹמַר דְּגַם לבעה"ע שָׁרֵי לְכַתְּחִילָּה עַל סְמַךְ בְּדִיקָה: [ו] וּמַה דְּקָשֶׁה עַל שִׁיטַת בעה"ע דא"כ אַמַּאי לֹא אָמְרוּ הָאָמוֹרָאִים כְּאוֹקִימְתָּא דְּרָבִינָא הַכֹּל מֻומְחִים שׁוֹחֲטִים וַאֲפִילּוּ אֵינָם מֻוחְזָקִין וְאֵינוֹ מֻומְחֶה אָסוּר וּבְדִיעֲבַד שָׁרֵי.

יְעַוַּיֵן בט"ז שֶׁתֵּירֵץ קֻושְׁיָ' זוֹ דְּמַשְׁמַע לֵיהּ לְהַגְּמָרָא דְּהַהִ וּשְׁחִיטָתָן כְּשֵׁרָה דְּתָנֵי בַּמִּשְׁנָה הוּא רַק עַל יְדֵי אֵיזוֹ תִּיקּוּן וּמַעֲשֶׂה הַנִּצְרָכֶת לְהַכְשִׁירָהּ ומש"ה בְּכָל הָאוֹקִימָתוֹת אַיְירֵי רַק בְּצֵירוּף אֵיזוֹ מַעֲשֶׂה בְּטָמֵא בְּמֻוקְדָּשִׁין בְּאוֹמֵר בָּרֵי לִי שֶׁלֹּא נָגַעְתִּי וּבְכוּתִי ע"י כַּזַּיִת בָּשָׂר וּבְמוּמָר לֶאֱכֹול נְבֵלוֹת ע"י בְּדִיקַת סַכִּין וּבְאֵינוֹ מֻומְחֶה לְרָבִינָא שֶׁיִּבְדְּקֶנּוּ אַחַ"כ אִם יוֹדֵעַ ה' שְׁחִיטָה משא"כ לְדִידַן הָא שָׁרֵי לבעה"ע אַחַ"כ בְּלֹא שׁוּם בְּדִיקָה ומש"ה לָא מִתּוֹקְמָא מַתְנִיתִין בְּהָכִי, וְהוּא תֵּירוּץ בָּרוּר.

וּבְדָבָרִים אֵלּוּ מוּבָן הֵיטֵב דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' (בְּדַף ב') דְּמוֹקֵים רַבָּה בַּר עֻולָּא הַכֹּל שׁוֹחֲטִין וַאֲפִילּוּ טָמֵא בְּחֻולִּין אֲבָל בְּמֻוקְדָּשִׁין לֹא יִשְׁחֹוט שָׁמָא יִגַּע בַּבָּשָׂר וְאִם שָׁחַט וְאָמַר בָּרֵי לִי שֶׁלֹּא נָגַעְתִּי כְּשֵׁרָה וְהִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' דְּלָמָּה נָקַט שָׁמָא יִגַּע בְּבָשָׂר וַהֲרֵי בלא"ה אָסוּר בְּמֻוקְדָּשִׁין שָׁמָא יִמָּשֵׁךְ לְפָנִים וְכָתְבוּ בתי' הַשֵּׁנִי דמש"ה נָקַט חֲשָׁשׁ דְּשָׁמָא יִגַּע מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמִנְקַט וְאִם שָׁחַט וְאָמַר בָּרֵי שֶׁלֹּא נָגַעְתִּי, וּבְוַדַּאי דִּבְלָא דִּבְרֵי הַטֹּ"ז אֵין הַתי' מוּבָן כְּלָל דְּאַפַּתִּי קָשֶׁה לֹא לִנְקוֹט הַגְּמָרָא כְּלָל הַהִ חֲשָׁשָׁא דְּשָׁמָא יִגַּע וּנְפָרֵשׁ דְּאִם שָׁחַט כְּשֵׁרָה בְּלֹא שׁוּם אֲמִירָה דִּידֵ' ומנ"ל לְרַבָּה לְחַדֵּשׁ הַהִ חֲשָׁשָׁא דְּשָׁמָא יִגַּע כֵּיוָן דבלא"ה אִיכָּא אִיסּוּר לְכַתְּחִילָּה שָׁמָא יִמְשֹׁוךְ וְדִלְמָא לָא חָיְישִׁינַן כְּלָל לְשָׁמָא יִגַּע וּטְפֵי ה"ל לְהַתּוֹסָ' לְתָרֵץ

בִּפְשִׁיטוּת דְּלָא הָיָה נִיחָא סֵיפָא דְּקָתָנֵי וְכֻוְלָּם שֶׁשָּׁחֲטוּ וַאֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתָן שְׁחִיטָתָן כְּשֵׁירָה דְּמִשּׁוּם שֶׁמָּא יִמְשֹׁוְךְ הָא לֹא צָרִיךְ בְּדִיעֲבַד אֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתוֹ וַהֲרֵי כָּל עִיקָּר דְּאָמַר רַבָּה בַּר עֻוְלָּא הַךְ אוֹקִימְתָּא וְלָא נִיחָא לֵיהּ בְּאִינָךְ אוֹקִימְתָּא דְּאִינָךְ אָמוֹרָאֵי הוּא רַק כְּדֵי לְיַשֵּׁב הַךְ וְכֻוְלָּן שֶׁשָּׁחֲטוּ, וּלְדִבְרֵי הַטַּ"ז מוּבָן הֵיטֵב כַּוָּוְנָתָם דְּזֶה כְּלָל גָּדוֹל בְּכָל הַסֻּוְגְיָ' דְּהַךְ וּשְׁחִיטָתָן כְּשֵׁירָה מֻוְכְרָח לִהְיוֹת בְּצֵירוּף אֵיזוֹ מַעֲשֶׂה ומש"ה הֻוְכְרַח לְחַדֵּשׁ הַךְ חֲשָׁשָׁא דְּשֶׁמָּא יִגַּע וְהוּא בָּרוּר בְּכַוָּוְנַת הַתּוֹסָ' אָמְנָם לֹא בֵּיאֵר לָנוּ הט"ז מַהוּ דְּדָחַק לְהַגְּמָרָא לוֹמַר כֵּן וּמַדּוּעַ לֹא נְפָרֵשׁ כִּפְשָׁטֵי' דִּבְדִיעֲבַד כָּשֵׁר מִמֵּילָא וּמַה שכ' הַטַּ"ז דִּלְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה מֻוְכְרָח כֵּן אֵינוֹ מוּבָן כַּוָּוְנָתוֹ כְּלָל וּכְלָל יעו"ש.

וְעַיֵּי' בכו"פ וְגַם הוּא לֹא הִסְבִּיר לָנוּ הֵיטֵב הַטַּעַם בָּזֶה וְאוּלַי יֵשׁ אֵיזֶה טָעוּת הַדְּפוּס בִּדְבָרָיו יע"ש וְגַם דְּלִכְאוֹרָה בָּרֹא"שׁ מְבֹוְאָר לְהֶדְיָ' דְּלֹא כְּהַטַּ"ז שֶׁכָּתַב וְקָשֶׁה לִי לְהַאי פֵּירוּשָׁא אַמַּאי לָא מוּקֵי אִינָךְ אָמוֹרָאֵי כְּרָבִינָא בְּמֻוְמְחִין הַכֹּל שׁוֹחֲטִין וַאֲפִילּוּ אֵינוֹ מֻוְמְחֶה עַל סְמַךְ שֶׁיִּבְדְּקֶנּוּ אַחַ"כּ וְאִם שָׁחַט וְאִי אֶפְשָׁר לְמִבְדְּקֵיהּ כָּשֵׁר בְּלֹא בְּדִיקָה ותי' דְּלֹא שַׁיָּיְךְ לְמִתְנֵי בֵּיהּ לְכַתְּחִילָּה כֵּיוָן דְּאַחַ"כּ צָרִיךְ בְּדִיקָה וַהֲרֵי תי' שֶׁל הָרֹא"שׁ לֹא שַׁיָּיְךְ רַק לְהַגְּאוֹנִים דִּלְדִידְהוּ אִי אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ הַלְּכַתְּחִילָּה עַל מֻוְמְחִין וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל בְּרֵאשִׁית דְּבָרֵינוּ וּמֻוְכְרָח לְפָרֵשׁ עַל אֵינוֹ מֻוְמְחֶה וע"ס בְּדִיקָה וְשַׁפִּיר מְתָרֵץ לָהּ הָרֹא"שׁ, אֲבָל לבעה"ע הֲלֹא נוּכַל לְפָרֵשׁ הַכֹּל מֻוְמְחִין שׁוֹחֲטִין ואע"פ שֶׁאֵינָם מֻוְחְזָקִין וא"צ אַחַ"כּ בְּדִיקָה כְּלָל.

ועכ"פ הֲרֵי בְּדִבְרֵי הָרֹא"שׁ מְבֹוְאָר דְּלֹא כְּהַטַּ"ז דִּלְקֻוְשְׁיָיְתוֹ הָא יִתְפָּרֵשׁ וּשְׁחִיטָתָן כְּשֵׁירָה בְּלִיתָא קָמִן דְּכָשֵׁר בְּלֹא שׁוּם תִּיקּוּן רַק מִמֵּילָא. וְלוֹמַר דהבעה"ע וְהָרֹא"שׁ פְּלִיגִי בִּסְבָרָתוֹ שֶׁל הַטַּ"ז דָּחוּק טוּבָא לוֹמַר כֵּן: [ז] אָמְנָם הַדְּבָרִים נְכוֹנִים מְאֹד דְּעִיקַּר הַכְּלָל שֶׁל הַטַּ"ז בָּרוּר וְכִדְחָזֵינַן מִכָּל הָאוֹקִימָתוֹת דְּאִיתָא בַּגְּמָרָ' וְכָל הָרִאשׁוֹנִים מוֹדִים בּוֹ.

וְיָצָא לָהּ לְהַגְּמָרָא זֶה דְּבַמִּשְׁנָה תָּנֵי הַכֹּל שׁוֹחֲטִין לְכַתְּחִילָּה וּשְׁחִיטָתָן כְּשֵׁירָה בְּדִיעֲבַד וּמְפָרְשִׁינַן לְהַמִּשְׁנָה דְּקָאֵי עַל שְׁנֵי אוֹפַנִּים דְּבַתְּחִילָּה תְּנֵי הַכֹּל שׁוֹחֲטִין לְכַתְּחִילָּה וְנִמְצָא הַכֹּל בִּכְלַל זֶה וּבָאָה הַסֵּיפָא לְאַשְׁמְעִינַן דְּיֵשׁ יוֹצְאִין מִן הַכְּלָל הַקָּדוּם וְאֵינָם כְּשֵׁרִים אֶלָּא בְּדִיעֲבַד וַהֲרֵי בָּזֶה דִּשְׁחִיטָתָן כְּשֵׁירָה דִּבְסֵיפָא אֵינָם מְשֻׁוְנִּים מֵהַנִּכְלָלִים בְּרֵישָׁא וְעִיקַּר הַשִּׁינּוּי שֶׁבָּהֶם הוּא בִּלְכַתְּחִילָּה וה"ל לְהַמִּשְׁנָה לְמִתְנֵי עִיקַּר הַחִידּוּשׁ דְּבָא לְאַשְׁמְעִינַן דְּהָנֵי לֹא יִשְׁחֲטוּ לְכַתְּחִילָּה וּמַדּוּעַ שָׁבְקָה הַמִּשְׁנָה עִיקַּר חִידּוּשָׁהּ שֶׁל הַסֵּיפָא וְנָקְטָה דִּשְׁחִיטָתָן כְּשֵׁירָה מַה שֶׁבְּזֶה אֵינָן מְשֻׁוְנִּים מְהַנֵּי דְּרֵישָׁא וְעִיקַּר הַחִידּוּשׁ לָא יָדְעִינַן רַק מִדִּיּוּקָא שֶׁל הַמִּשְׁנָה.

וּמִזֶּה יָצָא לי' לְהַגְּמָרָ' דְּגַם בְּדִיעֲבַד הָנֵי דְּסֵיפָא מְשֻׁוְנִּים מְהַנֵּי דְּרֵישָׁא דְּגַם בְּדִיעֲבַד צָרִיךְ עוֹד תִּיקּוּן וּמַעֲשֶׂה לְהַתִּירָן ומש"ה נְקַט בְּסֵיפָא וּשְׁחִיטָתָן כְּשֵׁירָה לְאַשְׁמְעִינַן הַךְ כְּלָלָא דְּאֵינוֹ כָּשֵׁר מִמֵּילָא.

וּבֵיאוּרוֹ שֶׁל הַסֵּיפָא וּשְׁחִיטָתָן כְּשֵׁירָה דִּבְדִיעֲבַד יֵשׁ אֹוְפֶן שֶׁיִּהְיֶ' הַשְּׁחִיטָה כְּשֵׁירָה ומש"ה דָּחַק הַגְּמָרָ' לְפָרֵשׁ כֵּן בְּכָל הָאוֹקִימָתוֹת. ועכ"פ הֲרֵי מְיֻוְשָׁבִין דִּבְרֵי בעה"ע דִּלְשִׁיטָתוֹ הָא כָּשֵׁר בְּדִיעֲבַד בְּלֹא שׁוּם תִּיקּוּן ומש"ה א"א לְפָרֵשׁ הַךְ וּשְׁחִיטָתָן כְּשֵׁירָה עַל אֵינוֹ מֻוְמְחֶה וְכָל זֶה הוּא רַק לְפִי כָּל הָאוֹקִימָתוֹת שֶׁבַּגְּמָרָא דְּמוֹקְמִינַן הָרֵישָׁא וְהַסֵּיפָא בִּשְׁנֵי אוֹפַנִּים שַׁפִּיר מֻוְכְרָח כֵּן מִלְּשׁוֹן הַמִּשְׁנָה מִדְּלָא נַקְטָהּ הַסֵּיפָא עִיקַּר הַחִילּוּק דְּלֹא יִשְׁחֹוְט לְכַתְּחִילָּה.

אֲבָל הָרֹא"ש הֲרֵי הִקְשָׁה לְהַגְּאוֹנִים דְּנוֹקְמָא הָרִישָׁא וְהַסֵּיפָא בְּאוֹפֶן אֶחָד הַכֹּל בְּאֵינוֹ מֻזְמָּחֶה דִּלְכַתְּחִילָּה שָׁרֵי עַל סְמַךְ שֶׁיִּבְדְּקֶנּוּ וְאִם שָׁחַט וְהָלַךְ לוֹ כָּשֵׁר בְּלֹא בְּדִיקָה (דְּהָא לֹא קָשֶׁה כְּלָל דְּנוֹקְמָא הָרִישָׁא בְּמֻזְמָּחִים וְהַסֵּיפָא בְּאֵינוֹ מֻזְמָּחֶה וְכַמְבֹאָר בְּרֵאשִׁית הַדְּבָרִים] וא"כ הֲרֵי אָתֵי שַׁפִּיר לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה כְּפִשְׁטֵיהּ' אע"ג דְּכָשֵׁר בְּלֹא שׁוּם תִּיקּוּן כֵּיוָן דלפי"ז לֹא נָקְטָה הַמִּשְׁנָה שְׁנֵי אוֹפַנִּים וְלֹא בָּאָה הַסֵּיפָא כְּלָל לְאַשְׁמְעִינַן חִידּוּשָׁא דְּיֵשׁ דְּלֹא יִשָּׁחֵט לְכַתְּחִילָּה דַּהֲרֵי הַסֵּיפָא קָאֵי עַל אוֹתוֹ אָדָם עַצְמוֹ שֶׁל הָרִישָׁא דְּמֻזְמָּר לְכַתְּחִילָּה עַל סְמַךְ בְּדִיקָה רַק בָּאָה דְּאֵין הַבְּדִיקָה מְעַכֵּב בּוֹ בְּדִיעֲבַד ובא"א לְבָוְדְקוֹ כָּשֵׁר וא"כ הִקְשָׁה הָרֹא"ש שַׁפִּיר.

אֲבָל לבעה"ע דְּאָסוּר לִיתֵּן עַל סְמַךְ בְּדִיקָה א"כ הָא אִי אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ רַק בִּשְׁנֵי אוֹפַנִּים הָרִישָׁא בְּמֻזְמָּחֶה וְהַסֵּיפָא בְּאֵינוֹ מֻזְמָּחֶה ומש"ה אִי אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ כֵּן כֵּיוָן דִּבְאֵינוֹ מֻזְמָּחֶה אַחַר הַשְׁחִיטָה אֵין צָרִיךְ לְשׁוֹאֲלוֹ כְּלָל לבעה"ע וְכָשֵׁר מִמֵּילָא.

וּבָזֶה נִסְתַּיְּעוּ טוּבָא דַּעַת הב"י והד"מ בַּהֲבָנַת דַּעַת בעה"ע דס"ל דְּאָסוּר עַל סְמַךְ בְּדִיקָה דאל"כ הֲרֵי לִכְאוֹרָה וַדַּאי דְּקָשֶׁה עַל בעה"ע שֶׁחוֹלֵק עַל הַגְּאוֹנִים בְּלֹא שׁוּם רְאָיָה וּמֵקִיל דְּאַחַר שְׁחִיטָה א"צ בְּדִיקָה.

ואע"ג דְּהַתּוֹסָ' וְהַמָּאוֹר ג"כ חוֹלְקִים עֲלֵיהֶם דְּגַם לְכַתְּחִילָּה א"צ בְּדִיקָה כְּלָל הֵם הֵביאוּ ראי' לְדִבְרֵיהֶם מִדְּלָא מוֹקְמִי שְׁאָרֵי אָמוֹרָאֵי כֵּן ומל"ב דְּרָבִינָא וְאִם נִתְפַּוֹס זֹאת לְרָאָ' מוֹכַחַת הֲרֵי יִהְיֶה מֻכְרָח דְּגַם לְכַתְּחִילָּה שָׁרֵי אֲבָל בעה"ע הָא ג"כ מוֹדָה לְעִיקַּר סְבָרַת הַגְּאוֹנִים דְּלָא לְגַמְרֵי סָמְכִינַן עַל הַךְ רֵוָבָא וְחָיְישִׁינַן לְמִיעוּטָא דְּאֵינוֹ מֻזְמָּחִין א"כ מנ"ל לְחַדֵּשׁ הַךְ קָוְלָא דְּאַחַר שְׁחִיטָה א"צ בְּדִיקָה וַאֲפִילּוּ יֶשְׁנוֹ לְפָנֵינוּ דִּלְפִי הַסְּבָרָא הַחִיצוֹנָה הֲרֵי נִרְאֶה דְּכָל שֶׁהוּא לְפָנֵינוּ וְאֶפְשָׁר בַּקַּל לְבָוְדְקוֹ הוּא כְּמוֹ לְכַתְּחִילָּה.

אֲבָל לְפִי הַנַּ"ל הוֹכִיחַ דַּעְתּוֹ מִכֹּחַ קֻוּשְׁיָ' הָרַמְבַּ"ן וְהַתּוֹסָ' אַמַּאי לָא מוֹקְמִי' הַכֹּל מֻזְמָּחִין שׁוֹחֲטִין וַאֲפִי' אֵינָם מֻזְחָזָקִין [דִּבְמֻזְחָזָקִין פְּשִׁיטָא לֵיהּ דְּלָא חָיְישִׁינַן כְּלָל מִכֹּחַ לְשׁוֹן הַגְּמָרָ' דְּאָמְרָה לְעִילּוּפִי לָא חָיְישִׁינַן וכמש"כ גַּם הָרַמְבַּ"ן] וְהַסֵּיפָא בְּאֵינוֹ מֻזְמָּחֶה וע"י בְּדִיקָה וְלָא ס"ל מַה שֶּׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ן דְּכֹל דִּבְדִיעֲבַד כָּשֵׁר מֻזְתָּר לְיתֵּן עַל סְמַךְ שֶׁיִּבְדְּקֶנּוּ אַחַ"כ וּכְמוֹ דְּכַמָּה מַהֲרַאשׁוֹנִים לֹא ס"ל כֵּן דְּעוֹמֵד בְּשִׁיטָתָן שֶׁל הַתּוֹסָ' שֶׁכָּתְבוּ (בְּדַף ג') בְּהָא דְּאוֹקִים רָבָא הַכֹּל שׁוֹחֲטִין וַאֲפִי' כּוּתִי בד"א כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹמֵד עַל גַּבּוֹ אֲבָל יוֹצֵא וְנִכְנָס לֹא יִשְׁחוֹט וְאִם שָׁחַט חוֹתֵךְ כְּזַיִת בָּשָׂר וְנוֹתֵן לוֹ וְהוֹכִיחוּ שָׁם הַתּוֹסָ' דְּלְאַבַּיֵי שָׁרֵי בְּיוֹצֵא וְנִכְנָס לְחֻוְדָּא הֵיכָא דְּלָא אֶפְשָׁר לְבָוְדְקוֹ ע"י כַּזַּיִת בָּשָׂר וְאַפֵּ"ה הָא אוֹסֵר לְכַתְּחִילָּה בְּיוֹצֵא וְנִכְנָס אֲפִילּוּ עַל סְמַךְ שֶׁיִּבְדְּקֶנּוּ אַחַ"כ בְּכַזַּיִת בָּשָׂר וְכֵן ס"ל לבעה"ע וּמִזֶּה הוֹכִיחַ בעה"ע דְּבְדִיעֲבַד א"צ בְּדִיקָה כְּלָל ומש"ה אִי אֶפְשָׁר לְאוֹקְמָא הַמִּשְׁנָה כֵּן.

אֲבָל אִם נֹאמַר דְּגַם בעה"ע מוֹדֶה דְּשָׁרֵי לִיתֵּן עַל סְמַךְ שֶׁיִּבְדְּקֶנּוּא"כ הָא א"א בלא"ה לְאוֹקְמָא הַמִּשְׁנָה כֵּן וכמש"כ הָרַמְבַּ"ן א"כ תִּיקְשֶׁה מנ"ל לְהָקֵל בְּדִיעֲבַד גַּם בְּיִשְׁנוּ לְפָנֵינוּ. שׁוּב מָצָאתִי בְּאוֹר זָרוּעַ הִלְכוֹת שְׁחִיטָה שֶׁכָּתַב לְהַדְיָא דְּהָא דְּרוֹב מְצוּיִן אֲצָל שְׁחִיטָה מֻזְמָּחִין לָא אָמְרִי' רַק בְּדִיעֲבַד וְלֹא לְכַתְּחִילָּה וְלֹא חִילֵּק כְּלָל בְּדִיעֲבַד בֵּין יֶשְׁנוֹ לְפָנֵינוּ וּבֵין אֵינוֹ וְזֶהוּ כְּדַעַת בעה"ע וְסִיֵּם שָׁם דְּלֹא נָחְלְקוּ אִינָךְ אָמוֹרָאֵי עַל רָבִינָא רַק בְּדִיעֲבַד אֲבָל בִּלְכַתְּחִילָּה שָׁוִין יעו"ש.

הַרי לְהֶדְיָ' דס"ל דְּגַם עַל סְמַךְ בְּדִיקָה אָסוּר דִּלְרָבִינָא הָא וַדַּאי דְּאָסוּר וּכְמוֹ דְּאִיתָא בַּגְּמָרָ' וְזֶהוּ כהב"י וְרַמָ"א ועכ"פ גַּם לבעה"ע מְיֻשָּׁב קַוּשְׁיָ' הַתּוֹסָ': [ח] אָמְנָם יֵשׁ לְעַיֵּן לבעה"ע וְהָעוֹמְדִים בְּשִׁיטָתוֹ דְּגַם עַל סְמַךְ בְּדִיקָה אָסוּר הָא תִּשָּׁאֵר קַוּשְׁיָ' הַמָּאוֹר מֵהָא דְּלִישָּׁנָא בָּתְרָא דְּרָבִינָא דס"ל ג"כ רוֹב מְוֻמָחִים הֵם וּלְדִידְ' הָא חָזֵינַן דְּשָׁרֵי גַּם לְכַתְּחִילָּה לְכָל הַפָּחוֹת עַל סְמַךְ שֶׁיִּבְדְּקֶנּוּ דְּמִפָּרֵשׁ הַכֹּל מְוֻחָזָקִין שׁוֹחֲטִין לְכַתְּחִילָּ' ואע"פ שֶׁאֵינָם מְוֻמָחִים וּכְמוֹ כֵן הוּא לְדִידַן.

וְהַנִּרְאֶה בָּרוּר דְּהָא דס"ל לבעה"ע דְּאָסוּר אפי' עַל סְמַךְ בְּדִיקָה אֵינוֹ אֶלָּא כְּשֶׁיֵּשׁ לְפָנֵינוּ מִי שֶׁיּוֹכַל לְבָרְדְקוֹ דְּאָז מַקְרֵי לְכַתְּחִילָּה אֲבָל הֵיכָא דא"א לְבָרְדְקוֹ עַתָּה שֶׁאֵין כָּאן שׁוּם מְוֻמְחֶה וְהוּא נִצְרָךְ לְבָשָׂר לְצוֹרֶךְ גָּדוֹל שָׁרֵי לִיתֵּן לוֹ לְכַתְּחִילָּה דְּזֶה חָשׁוּב כְּמוֹ דִּיעֲבַד דְּמַה לִי הֶפְסֵד הַבְּהֵמָה וּמַה לִי חֶסְרוֹן מַה לֶּאֱכוֹל.

וְעַיֵּן בְּתְבוּאוֹת שׁוֹר וּבְתוֹרַת יְקוּתִיאֵל שְׁנֵי הַגְּאוֹנִים כְּאֶחָד נִסְתַּפְּקוּ בְּזֶה לְדַעַת הַגְּאוֹנִים בְּהָא דְּמְחַלְּקִין הַגְּאוֹנִים בֵּין לְכַתְּחִילָּה לְדִיעֲבַד אִם הוּא רַק בְּיֵשׁ מְוֻמְחֶה שֶׁיִּבְדְּקֶנּוּ וְאָז הוּא דְּאָסוּר בְּלֹא בְּדִיקָה אוֹ אֶפְשָׁר גַּם בְּאֵין מְוֻמְחֶה כְּלָל מ"מ כָּל שֶׁלֹּא נִשְׁחֲטָה הַבְּהֵמָה אָסוּר לִיתֵּן לוֹ לִשְׁחוֹט כֵּינָן דְּנַדַּאי לֹא יִבְדְּקֶנּוּ אַחַ"כ יעו"ש בְּדִבְרֵיהֶם שֶׁהֵבִיאוּ דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ דְּמֻכְרָח דְּאָסוּר מִדְּהִקְשָׁה דְּנִיקּוּם הַכֹּל שׁוֹחֲטִים וַאֲפִ' אֵינוֹ מְוֻמְחֶה ע"ס שֶׁיִּבְדְּקֶנּוּ וְאִם שָׁחַט וא"א לְמִבְדְּקִ' שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה וְאִי נֶאֱמַר דְּבְאֵי אֶפְשָׁר לְבָרְדְקוֹ שָׁרֵי גַּם לְכַתְּחִילָּה א"כ הָאֵיךְ שַׁיָּיךְ לְמֵיתְנֵי בֵּיהּ דִּיעֲבַד כֵּינָן דבכה"ג שָׁרֵי גַּם לְכַתְּחִילָּה וְשׁוּב הֵבִיאוּ לְדִבְרֵי הַמָּרְדְּכִי שֶׁכָּתַב וְז"ל וּפָסַק בְּאוֹר זָרוּעַ רוֹב מְצוּיִים אֵצֶל שְׁחִיטָה מְוֻמְחִים הֵם דַּוְקָא בְּדִיעֲבַד אֲבָל לְכַתְּחִילָּה אֵין לִסְמוֹךְ עַל הָרוֹב הֵיכָא דְּאֶפְשָׁר לְבָרֵר.

וּמַשְׁמַע דבא"א לְבָרֵר שָׁרֵי גַּם לְכַתְּחִילָּה לְשִׁיטָתָם. וא"כ הָא נִיחָא ל"ב דְּרָבִינָא וְשַׁפִּיר תָּנֵי בֵּיהּ לְכַתְּחִילָּה דְּמַשְׁמַע דְּשָׁרֵי לְכַתְּחִילָּה בְּאֵין כָּאן מְוֻמְחֶה שֶׁיָּכוֹל לְבָרְדְקוֹ.

וְיָצָא לָנוּ מִזֶּה דלבעה"ע וְהָעוֹמְדִים בְּשִׁיטָתוֹ דס"ל דְּגַם עַל סְמַךְ בְּדִיקָה אָסוּר מֻכְרָח קַוּלָּא אַחֶרֶת דְּבְאֵין מִי שֶׁיִּבְדּוֹק שָׁרֵי לִיתֵּן גַּם לְכַתְּחִילָּה וּלְהָרֹא"שׁ וְהַמָּאוֹר שֶׁהִקְשָׁה מל"ב דְּרָבִינָא וְכֵן הָרַמְבַּ"ן שֶׁחָשַׁשׁ לְקַוּשְׁיַ' זוֹ וְהוֹכִיחַ מִנִּיהּ דְּמֻוָּתָּר לִיתֵּן ע"ס בְּדִיקָה מוּכָח דִּבְלֹא זֶה אָסוּר לְכַתְּחִילָּה גַּם בְּאֵין מִי שֶׁיִּבְדְּקֶנּוּ.

וּסְפֵיקוֹ שֶׁל התב"ש והתו"י הוּא פְּלֻגְתָּא דְּרַבָּוָתָא הָרַאשׁוֹנִים זַ"ל: [ט] הַיּוֹצֵא מִדְּבָרֵינוּ דְּאִם נֹאמַר דְּמִדְּרַבָּנָן לֹא סָמְכִינַן לְגַמְרֵי עַל הַדּ רֻבָּא לְכַתְּחִילָּה מֻכְרָח אֶחָד מֵהָנֵי שְׁלֹשָׁה סְבָרוֹת אוֹ כְּהָרַמְבַּ"ן דְּכָל דְּלָא מְעַכֵּב בְּדִיעֲבַד שָׁרֵי לִסְמוֹךְ ע"ס שֶׁיִּבְדְּקֶנּוּ אַחַ"כ.

אוֹ כבעה"ע דְּאַחַ"כ אֵין צָרִיךְ בְּדִיקָה כְּלָל וְשָׁרֵי בְּלֹא תִּיקּוּן וַאֲפִ' בְּיִשְׁנוּ לְפָנֵינוּ. אוֹ דְּנֹאמַר דְּגַם בְּאֵינוּ מֻוְחָזָק שָׁוֶה כְּדִין אֵינוֹ מְוֻמְחֶה וְלָא סָמְכִינַן עָלָיו לְכַתְּחִילָּה.

דְּבֶאתַד מֵהָנֵי שְׁלֹשָׁה סְבָרוֹת מְיֻשָּׁב הָא דְּלָא מוּקֵי שְׁאָרֵי אָמוֹרָאֵי כְּאוֹקִימְתָּא דְּרָבִינָא וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר וְעַיֵּ' תוס' דַּף ג') ד"ה רוֹב מְצוּיִן מְוֻמְחִין הֵם וְשׁוֹחֵט גַּם לְכַתְּחִילָּה דְּאֵין לְפָרֵשׁ דְּרַק דִּיעֲבַד כָּשֵׁר אַמַּאי לָא מוּקֵי שְׁאָרֵי אָמוֹרָאֵי ג"כ כְּרָבִינָא ולפי"ז צ"ל דְּלָא ס"ל כָּל הָנֵי סְבָרוֹת אוֹ דְּאָזְלִי לְשִׁיטָתָם, דס"ל דְּגַם לְאַבַּיֵּי שָׁרֵי בְּכוּתִי שׁוֹחֵט וְיִשְׂרָאֵל יוֹצֵא וְנִכְנַס וא"א לְבָרְדְקוֹ ע"י כַּזַּיִת בָּשָׂר דְּמִזֶּה הוֹכִיחוּ הַמְחַבְּרִים דס"ל דְּלָא כְּהָרַמְבַּ"ן וְגַם הֵיכָא דְּשָׁרֵי בְּדִיעֲבַד מ"מ אָסוּר לִיתֵּן עַל סְמַךְ שֶׁיִּבְדְּקֶנּוּ אַחַ"כ.

וְגַם סְבָרַת בעה"ע לָא נִיחָא לְהוּ דס"ל לִסְבָרָא פְּשׁוּטָה דְּאִי נָאֲמַר דְּלִכַתְּחִילָּה לָא סָמְכִינַן עַל הַדְּ רֻובָּא גַּם אִם שָׁחַט יְהֵיהָ אָסוּר כָּל שֶׁיֶּשְׁנוֹ לְפָנֵינוּ וְאֶפְשָׁר לְבָדְקוֹ דְּכֵיוָן דְּיכוֹלִין בְּקַל לְבָדְקוֹ הֲרֵי הוּא כְּמוֹ לְכַתְּחִילָּה.

וְגַם ס"ל דְּבְאֵינוֹ מֻוחְזָק וַדַּאי דְּשָׁרֵי לְכַתְּחִילָּה בְּלֹא שׁוּם בְּדִיקָה דְּכֵן מַשְׁמַע לְהוּ לְהַתּוֹסָ' לְשׁוֹן הַגְּמָרָא דְּקָאָמַר לְעֵילוּפָא לָא חָיְישִׁינַן מַשְׁמַע דְּלָא חָיְישִׁינַן לִי' כְּלָל ומש"ה הוֹכִיחוּ שַׁפִּיר דְּאִם נֹאמַר דִּלְכַתְּחִילָּה אֵין סוֹמְכִין א"כ הֲרֵי נוּכַל לְפָרֵשׁ הַמִּשְׁנָה הַכֹּל מֻומְחִין שׁוֹחֲטִין לְכַתְּחִילָּה וַאֲפִי' אֵינָם מֻוחְזָקִין אֲבָל אֵינוֹ מֻומְחֶה לֹא יִשְׁחֹוט וְאִם שָׁחַט בּוֹדְקִין אוֹתוֹ אִם יוֹדֵעַ הִלְכוֹת שְׁחִיטָה וְהוֹכִיחוּ מִזֶּה דְּלָא חָיְישִׁינַן כְּלָל לְמִיעוּטָא דְּאֵינָם מֻומְחִין וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בִּבְכוֹרוֹת (דַּף כ') דְּאֵינָם מֻומְחִין הוּא מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וְשָׁרֵי גַּם לְכַתְּחִילָּה.

אָמְנָם יֵשׁ לוֹמַר דְּלְעוֹלָם הַתּוֹסָ' ס"ל דְּמֻוחְזָקִין וְאֵינָם מֻומְחִין שָׁוִים וְאִם אֵינוֹ מֻומְחֶה אָסוּר לְכַתְּחִילָּה גַּם אֵינוֹ מֻוחְזָק כֵּן וּכְדַעַת הָרֹא"שׁ וְגַם י"ל דס"ל ג"כ סְבָרַת הָרַמְבַּ"ן וְאֵין כַּוָּנַת הַתּוֹסָ' בְּקֻושְׁיָתָם דְּגַם שְׁאָרֵי אָמוֹרָאֵי לוֹקְמָא מַמָּשׁ כְּאוֹקִימְתָּא דְּרָבִינָא רַק כַּוָּנָתָם כְּקֻושְׁיַ' הָרֹא"שׁ דְּנוֹקְמִים הַכֹּל בְּאֵינוּ מֻומְחִין וְשָׁרֵי ע"ס בְּדִיקָה וּבְדִיעֲבַד וא"א לְבָדְקוֹ כָּשֵׁר.

וְלָא ס"ל תֵּירוּצוֹ שֶׁל הָרֹא"שׁ. אָמְנָם זֶהוּ דּוֹחַק קָצָת דְּהָיָה לָהֶם לְפָרֵשׁ דִּבְרֵיהֶם וּמַשְׁמָעוּת דִּבְרֵיהֶם דְּנוֹקְמִים לְגַמְרֵי כְּרָבִינָא וּמֻוכְרָח כמש"כ: [י] וּבְדַעַת הָרַמְבַּ"ם לָא בְּרִירָא לָן לפי"ז הָאֵיךְ דַּעְתּוֹ, שֶׁפָּסַק דְּלִכַתְּחִילָּה לֹא יִשְׁחֹוט אֵינוֹ מֻומְחֶה וְאִם שָׁחַט בּוֹדְקִין אוֹתוֹ אִם הוּא מֻומְחֶה וּבְהָלַךְ לוֹ כָּשֵׁר.

וְיֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק מַה דַּעְתּוֹ אִי שָׁרֵי ע"ס בְּדִיקָה אַחַ"כ דִּלְדִידֵי' י"ל דס"ל דְּאָסוּר וּכְהַתּוֹסָ' וְלָא מָצִינַן לְפָרֵשׁ הַמִּשְׁנָה בְּמֻומְחִין כֵּיוָן דְּאִיהוּ פּוֹסֵק דְּאֵינוֹ מֻוחְזָק ג"כ אָסוּר לְכַתְּחִילָּה א"כ הָא לֹא מָצִינוּ לְפָרֵשׁ הַכֹּל מֻומְחִין שׁוֹחֲטִין דְּמַאי קָמַרְבִּינַן כֵּיוָן דְּגַם מֻוחְזָקִין בָּעֵינַן לְכַתְּחִילָּה וכמש"כ לְמַעְלָה.

וְאֵין לְהוֹכִיחַ דְּנַדַּאי דַּעְתּוֹ דְּאָסוּר דַּהֲרֵי בְּדִין אֵינוֹ מֻוחְזָק כָּתַב הָרַמְבַּ"ם וְז"ל יִשְׂרָאֵל הַיּוֹדֵעַ ה' שְׁחִיטָה ה"ז לֹא יִשְׁחֹוט בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ לְכַתְּחִילָּה עַד שֶׁיִּשְׁחֹוט בִּפְנֵי חָכָם פְּעָמִים רַבּוֹת עַד שֶׁיְּהֵ' רָגִיל וְזָרִיז וְאִם שָׁחַט תְּחִילָּה בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁירָה הֲרֵי דְּאוֹסֵר לְכַתְּחִילָּה בְּאֵינוּ מֻוחְזָק וּבְדִיעֲבַד ס"ל דְּאֵין צָרִיךְ לְשׁוֹאֲלוֹ כְּלָל אִם נִתְעַלֵּף וַאֲפִי' הוּא לְפָנֵינוּ.

וְהִנֵּה אִם כְּנִים אֲנַחְנוּ בְּהַסְּבָרָא שֶׁכָּתַבְנוּ לְמַעְלָה (בָּאוֹת ה') דְּכֹל דְּבְדִיעֲבַד אֵין צָרִיךְ בְּדִיקָה כְּלָל אָסוּר לִיתֵּן ע"ס שֶׁיִּבְדְּקֻנּוּ אַחַ"כ דְּנִמְצָא עוֹבֵר עַל תַּקָּנַת חֲכָמִים וְגַם לְהַגְּאוֹנִים אֵינוֹ מֻוּתָּר בְּאֵינוֹ מֻומְחֶה רַק מִשּׁוּם דס"ל דְּגַם אַחַר שְׁחִיטָה צָרִיךְ בְּדִיקָה ע"פ דִּין א"כ בְּאֵינוּ מֻוחְזָק לְהָרַמְבַּ"ם דְּחוֹשֵׁשׁ לְכַתְּחִילָּה וּבְדִיעֲבַד אֵין צָרִיךְ בְּדִיקָה אָסוּר לְכַתְּחִילָּה אפי' ע"ס שֶׁיִּבְדְּקֻנּוּ.

וא"כ הֲרֵי תִּיקְשֶׁה עַל אִינָךְ אָמוֹרָאֵי אַמַּאי לָא מוֹקְמִי כְּלִישָׁנָא בָּתְרָא דְּרָבִינָא הַכֹּל מֻוחְזָקִין שׁוֹחֲטִין לְכַתְּחִילָּה וַאֲפִי' אֵינָם מֻומְחִים מ"מ שָׁרֵי לְכַתְּחִילָּה ע"ס שֶׁיִּבְדְּקֻנּוּ אַחַר כָּךְ אֲבָל אֵינוֹ מֻוחְזָק לֹא יִשְׁחֹוט דַּאֲפִי' ע"ס בְּדִיקָה אָסוּר וְאִם שָׁחַט שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁירָה וְנוֹכִיחַ מִזֶּה דס"ל דְּגַם בְּאֵינוֹ מֻומְחֶה אָסוּר ע"ס בְּדִיקָה.

זֶה אֵינוֹ מֻכְרָח די"ל כְּמוֹ שֶׁתֵּרַצְנוּ דִּבְרֵי בעה"ע דִּשְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה צ"ל עִם אֵיזֶה תִּיקּוּן וְאֵינוֹ מֻחְזָק כָּשֵׁר דְּיֵעֲבֵד מִמֵּילָא וא"צ לְשׁוֹאֲלוֹ גַּם לְהָרַמְבַּ"ם רַק זֶה קָשֶׁה עֲדַיִן לְהָרַמְבַּ"ם דְּאֵינוֹ מֻחְזָק אָסוּר גַּם ע"ס בְּדִיקָה וַהֲרֵי לִלְיַשָּׁנָא קַמָּא דְּרָבִינָא דְּלָא חָיְישׁ לְעִילּוּף שָׁרֵי גַּם לְכַתְּחִילָּה דְּקָאָמַר הַכֹּל מֻמְחִין שׁוֹחֲטִין ואע"פ שֶׁאֵין מֻחְזָקִין וְהוּא כְּעֵין קֻושְׁיָ' הַמָּאוֹר עַל הַגְּאוֹנִים וּכְמוֹ כֵן לְדִידָן שָׁרֵי וצ"ל דְּהָרַמְבַּ"ם אֵינוֹ אוֹסֵר רַק בְּאֹם יֵשׁ לְפָנֵינוּ מֻחְזָק שֶׁיָּכוֹל לִשְׁחוֹט אֲבָל בְּאֵין מֻחְזָק וְהוּא צָרִיךְ לְבָשָׂר חָשׁוּב כְּמוֹ דְּיֵעֲבֵד וְשָׁרֵי גַּם לְכַתְּחִילָּה וּכְפִי סְבָרַת התב"ש והתוי"ק שֶׁהֵבֵאנוּ (בָּאוֹת ח') וּבְהָכִי אַיְירֵי הַמִּשְׁנָה לל"ק דְּרָבִינָא.

וא"כ גַּם אָנוּ נִלְמוֹד מני' דְּגַם בְּאֵינוֹ מֻמְחֶה שָׁרֵי גַּם לְכַתְּחִילָּה אִם אֵין כָּאן שׁוּם מֻמְחֶה וּכְדַעַת בעה"ע שֶׁהֵבֵאנוּ שָׁם דְּזֶה מַקֵּרֵי דִּיעֲבֵד. אָמְנָם כָּל זֶה הוּא אִם נָפְרֵשׁ דְּלְהָרַמְבַּ"ם אָסוּר לְכַתְּחִילָּה עַד דְּנֵדַע שֶׁהוּא מֻחְזָק אֲבָל עַיֵּין בב"י שֶׁכָּתַב לְפָרֵשׁ בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם דְּגַם אִם אֵין יוֹדְעִים אִם הוּא מֻחְזָק שָׁרֵי לְכַתְּחִילָּה ג"כ וכבעה"ע וְהָרַמְבַּ"ם דְּאוֹסֵר קָאֵי עַל הַשּׁוֹחֵט בְּעַצְמוֹ פי' שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁאֵינוֹ מֻחְזָק וא"כ הָא נִיחָא בלא"ה דְּהָא דְּקָאָמַר רָבִינָא ואע"פ שֶׁאֵין מֻחְזָקִין פֵּירוּשׁוֹ שֶׁלֹּא נִתְחַזֵּק לְפָנֵינוּ בְּמֻחְזָקוּתְכְמוֹ בל"ב דְּקָאָמַר הַכֹּל שׁוֹחֲטִין ואע"פ שֶׁאֵין מֻמְחִין דְּפֵירוּשׁוֹ שֶׁאֵין יוֹדְעִין בּוֹ אִי גְּמִיר אוֹ לֹא: סִימָן ו יְבָאֵר אֵינוֹ מֻחְזָק מַה דִּינוֹ: וּבְדִין מֻחְזָקִים מָצִינוּ בּוֹ מַחֲלוֹקֶת גְּדוֹלָה בֵּין הָרִאשׁוֹנִים גַּם בְּדִיעֲבֵד אֲשֶׁר לֹא בֵּיְאֲרוּ לָנוּ רַבּוֹתֵינוּ הָאַחֲרוֹנִים מְפוֹרָשׁ בָּזֶה דְּז"ל הַטּוּר הַכֹּל שׁוֹחֲטִין כו' וְכָל אָדָם אפי' אֵין מַכִּירִים אוֹתוֹ שֶׁמֻּחְזָק לִשְׁחוֹט שֶׁלֹּא יִתְעַלֵּף וְגַם אֵין יוֹדְעִין בּוֹ שֶׁיּוֹדֵעַ ה' שְׁחִיטָה שֶׁרוֹב הָרְגִילִים לִשְׁחוֹט הֵם בְּחֻזְקַת מֻמְחִין וּמֻחְזָקִין בד"א שֶׁאֵינוֹ בְּפָנֵינוּ אָז מֻתָּר לֶאֱכֹל מִשְׁחִיטָתוֹ וְסוֹמְכִים עַל הַחֲזָקָה אֲבָל אִם הוּא לְפָנֵינוּ צָרִיךְ לְבָדְקוֹ אִם הוּא מֻמְחֶה וּלְשָׁאֲלוֹ אִם נִתְעַלֵּף עכ"ד.

וְחָזִינַן לְהֶדְיָ' מִדְּבָרָיו דְּרַק מִשּׁוּם דְּסוֹמְכִין עַל הָא דְּרוֹב הַמְצוּיִן לִשְׁחוֹט בְּוַדַּאי כְּבָר הוּא מֻחְזָק מש"ה הוּא דְּכְשֵׁרָה בְּדִיעֲבֵד כְּשֶׁאֵינוֹ לְפָנֵינוּ אֲבָל אִם יָדוּעַ לָנוּ בְּוַדַּאי שֶׁאֵינוֹ מֻחְזָק וְזֶהוּ פַּעַם רִאשׁוֹנָה שֶׁשָּׁחַט מֵעוֹלָם וְהָלַךְ לוֹ בְּלֹא בְּדִיקָה שְׁחִיטָתוֹ אֲסוּרָה גַּם בְּדִיעֲבֵד דִּכְמוֹ בְּהָא דְּמֻמְחִין דְּפֵירוּשׁוֹ דְּסוֹמְכִין שֶׁהוּא מֻמְחֶה כְּמוֹ כֵן הוּא לְגַבֵּי מֻחְזָק דְּסוֹמְכִין שֶׁהוּא מֻחְזָק אֲבָל בְּוַדַּאי אֵינוֹ מֻחְזָק אֲסוּרָה.

אֲבָל הָרַמְבַּ"ם כָּתַב בְּפֶרֶק ד' יִשְׂרָאֵל הַיּוֹדֵעַ ה' שְׁחִיטָה הֲרֵי זֶה לֹא יִשְׁחוֹט בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ עַד שֶׁיִּשְׁחוֹט בִּפְנֵי חָכָם פְּעָמִים רַבּוֹת שֶׁיְּהֵ' רָגִיל וְזָרִיז וְאִם שָׁחַט תְּחִלָּה בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה הֲרֵי דס"ל דִּבְדִיעֲבֵד כָּשֵׁר אע"ג דְּהוּא וַדַּאי אֵינוֹ מֻחְזָק דס"ל דאע"ג דבל"ב שֶׁל רָבִינָא דְּאוֹסֵר בְּדִיעֲבֵד אֵינוֹ מֻחְזָק הֲרֵי פֵּירוּשׁוֹ שֶׁאֵינוֹ יָדוּעַ לָנוּ אִם הוּא מֻחְזָק וְכִדְאִיתָא בַּגְּמָרָא אֲבָל לֹא שָׁחַט לְפָנֵינוּ שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים לֹא יִשְׁחוֹט וְאִם שָׁחַט בּוֹדְקִים אוֹתוֹ וּבְלִיתָא קָמַן אָסוּר מ"מ ס"ל לְהָרַמְבַּ"ם דְּלַהֲחַזָּלְקִים עַל רָבִינָא ס"ל דַּאֲפִי' וַדַּאי אֵינוֹ מֻחְזָק וְזֶהוּ פַּעַם רִאשׁוֹן שֶׁשָּׁחַט כְּשֵׁרָה.

וְיָצָא לוֹ זֶה מִלְּשׁוֹן הַגְּמָרָא דְּבִלְיִשָּׁנָא דְּמֻמְחִין קָאָמַר רוֹב מְצוּיִן אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻמְחִין הֵם דְּפֵירוּשׁוֹ דְּתָלֵינַן ע"י מַעֲשֶׂה הַשְּׁחִיטָה דְּהוּא מֻמְחֶה דְּאִם לֹא הָיָה מֻמְחֶה לֹא הי' שׁוֹחֵט מְשׁוּם דְּהָא אִם בֶּאֱמֶת אֵינוֹ מֻמְחֶה לכ"ע אֲסוּרָה.

וּלְלִישָׁנָא בָּתְרָא קָאָמַר לְעִילּוּפֵי לָא חָיְישִׁינַן וּמְפָרֵשׁ הָרַמְבַּ"ם דְּלָא מִשּׁוּם דע"י מַעֲשֶׂה הַשְׁחִיטָה מַחְזְקִינַן לֵיהּ בְּמֻוְחָזָק דא"כ ה"ל לוֹמַר רוֹב מֻוְחָזָקִין הֵם וְקָאָמַר לְעִילּוּפֵי לָא חָיְישִׁינַן פי' דְּגַם אִם הוּא אֵינוֹ מֻוְחָזָק לָא חָיְישִׁינַן לְעִילּוּף כְּלָל וְזֶהוּ בָּרוּר בְּדַעְתּוֹ וְעַיֵּי' בְּמִלְחֲמוֹת הָרַמְבַּ"ן שֶׁהוֹכִיחַ כְּדַעַת הַגְּאוֹנִים שֶׁכָּתַב דְּעַל רֹוב מְצַוִּין אֲצָל שְׁחִיטָה מֻוְמְחִין הֵם לָא סָמְכִינַן לְכַתְּחִלָּה אֶלָּא בְּדִיעֲבַד וְלִיתָא קָמָן וְהֵבִיא ראי' מִלְּשׁוֹן הַגְּמָרָא דְּקָאָמַר רֹוב מֻוְמְחִין וְעַל מֻוְחָזָק אָמַר לְעִילּוּפֵי לָא חָיְישִׁינַן וְלָא קָאָמַר בְּחַד לִישָׁנָא רֹוב מְצַוִּין מֻוְמְחִין וּמֻוְחָזָקִין אֶלָּא דְּלְאֵינוֹ מֻוְחָזָק לָא חָיְישִׁינַן כְּלָל גַּם לְכַתְּחִלָּה וּבְמֻוְמְחִין חָיְישִׁינַן לְכַתְּחִלָּה וּבְדִיעֲבַד סָמְכִינַן עַל הָרֹוב: וּלְהָרַמְבַּ"ם אֵין מִזֶּה ראי' כְּלָל דְּהֵם שְׁנֵי עִנְיָנִים דְּבְמֻוְמְחִין מִשּׁוּם מַעֲשֶׂה הַשְׁחִיטָה תָּלִינַן דְּהוּא מֻוְמְחֶה אֲבָל בְּמֻוְחָזָקִין גַּם בְּוַדַּאי אֵינוֹ מֻוְחָזָק לָא חָיְישִׁינַן לְעִילּוּף וּלְעוֹלָם י"ל דְּגַם עַל רֹוב מֻוְמְחִין סוֹמְכִין לְמַרֵי גַּם לְכַתְּחִלָּה וּמוֹכָח דְּהָרַמְבַּ"ן חוֹלֵק עַל הָרַמְבַּ"ם וס"ל כְּהַטּוּר דְּוַדַּאי אֵינוֹ מֻוְחָזָק גַּם לְדִיעַן אָסוּר.

הֲרֵי נִתְבָּאֵר לָנוּ מַחֲלוֹקֶת הָרִאשׁוֹנִים וצ"ע שֶׁלֹּא הֻזְכַּר זֶה כְּלָל בְּדִבְרֵי הַפּוֹסְקִים וְהִנֵּה בָּזֶה צ"ע דִּבְרֵי הַשּׁוּ"עַ דְּבִסְעִיף א' כָּתַב כִּלְשׁוֹן הַטּוּר וְז"ל אפי' אֵין מַכִּירִין אוֹתוֹ שֶׁמֻּוְחָזָק לִשְׁחוֹט שֶׁלֹּא יִתְעַלֵּף וְגַם אֵין יוֹדְעִין בּוֹ שֶׁהוּא מֻוְמְחֶה וְיוֹדֵעַ ה' שְׁחִיטָה מֻוָּתֶר כו' שֶׁרֹוב הָרְגִילִים לִשְׁחוֹט הֵם בְּחֶזְקַת מֻוְמְחִין וּמֻוְחָזָקִין בד"א כְּשֶׁאֵינוֹ לְפָנֵינוּ אָז מֻוָּתֶר לֶאֱכֹל וְסוֹמְכִין עַל הַחֶזָקָה כו' הֲרֵי דְּרַק בְּאֵינוֹ יָדוּעַ כָּשֵׁר בְּאֵינוּ לְפָנֵינוּ וא"כ תִּיקְשֶׁה הָא דִּבְסִי' ב' סעי' ב' כָּתַב מוּמָר אוֹכֵל נְבֵלוֹת לְתֵיאָבוֹן שׁוֹחֵט ע"י בְּדִיקַת סַכִּין וְהוּא שֶׁיּוֹדְעִין בּוֹ שֶׁיּוֹדֵעַ ה' שְׁחִיטָה דס"ל דִּבְמוּמָר לָא אָמְרִינַן רֹוב מֻוְמְחִין הֵם דְּחָשׁוּד הוּא לִשְׁחוֹט גַּם בְּלֹא יְדִיעַת ה' שְׁחִיטָה וְאַמַּאי לֹא הִתְנָה בּוֹ גַּם כֵּן שֶׁיּוֹדְעִין בּוֹ שֶׁהוּא מֻוְחָזָק דְּכְמוֹ כֵן הוּא חָשׁוּד לִשְׁחוֹט גַּם בְּאֵינוּ מֻוְחָזָק כֵּיוָן דִּבְוַדַּאי אֵינוֹ מֻוְחָזָק אָסוּר גַּם בְּדִיעֲבַד הֲרֵי דְּלָא אָמְרִינַן רֹוב בְּנֵי אָדָם אֵינָם מִתְעַלְּפִים וְרַק עַל יְדֵי מַעֲשֶׂה הַשְׁחִיטָה מוֹכְחִינַן דְּהוּא מֻוְחָזָק א"כ הוּא דּוֹמֶה מַמָּשׁ לְהַהִ דְּמֻוְמְחִין וּבְמוּמָר צָרִיךְ לִהְיוֹת אָסוּר בְּאֵינוֹ יָדוּעַ.

וְהִנֵּה אֵין לְהַקְשׁוֹת כְּמוֹ כֵן עַל הָרַמְבַּ"ם שֶׁכָּתַב בַּהֲלָכָה י"ד יִשְׂרָאֵל מוּמָר לַעֲבֵירָה מִן הָעֲבֵירוֹת שהי' מֻוְמְחֶה הֲרֵי זֶה שׁוֹחֵט לְכַתְּחִלָּה אִם יִשְׂרָאֵל בּוֹדֵק לוֹ סַכִּין כו' וְאַמַּאי לֹא הִתְנָה גַּם כֵּן אִם הי' מֻוְחָזָק, דאע"ג דִּלְדִידֵיהּ כָּשֵׁר גַּם בְּאֵינוּ מֻוְחָזָק מִכָּל מָקוֹם הֲרֵי לְכַתְּחִלָּה אוֹסֵר בְּאֵינוּ מֻוְחָזָק, דְּזֶה אֵינוֹ דְּהָרַמְבַּ"ם כּוֹלֵל בִּלְשׁוֹן מֻוְמְחֶה גַּם מֻוְחָזָק וכמש"כ בַּהֲלָכָה ד' הַיּוֹדֵעַ ה' שְׁחִיטָה וְשָׁחַט בִּפְנֵי חָכָם עַד שֶׁנַּעֲשָׂה רָגִיל הוּא הַנִּקְרָא מֻוְמְחֶה וְעַיֵּי' בלח"מ מַה שֶּׁדָּחַק בַּלָּשׁוֹן זֶה, וְטַעְמוֹ שֶׁל הָרַמְבַּ"ם דְּאַף עַל גַּב דְּבַגְּמָרָא דָּאָמַר רָבִינָא הַכֹּל מֻוְמְחִין שׁוֹחֲטִין אע"פ שֶׁאֵינָם מֻוְחָזָקִין קוֹרֵא מֻוְמְחֶה רַק לְיַוְּדֵעַ ה' שְׁחִיטָה מִכָּל מָקוֹם בְּעָלְמָא לְשׁוֹן מֻוְמְחֶה קוֹרֵא גַּם לְמֻוְחָזָק וְכִדְאִיתָא (בב"ק דַּף צ"ט) גַּבֵּי טַבָּח שֶׁקִּלְקֵל זִיל אַיְיתִי ראי' דְּמַמְחֵית לְתַרְנְגוֹלִין דְּפִירוּשׁוֹ שֶׁהוּא אֻמָּן וְרָגִיל בִּמְלָאכָה זוֹ וְעַל כָּל פָּנִים הָרַמְבַּ"ם קוֹרֵא לְהֶדְיָ' כֵּן ומש"ה כ' סְתָמָא גַּבֵּי מוּמָר אִם הָיָה מֻוְמְחֶה אֲבָל עַל הַשּׁוּ"עַ קָשֶׁה אַמַּאי לֹא הִתְנָה שֶׁיִּהְיֶ' מֻוְחָזָק דבלא"ה הָא גַּם בְּדִיעֲבַד אֲסוּרָה לְשִׁיטָתוֹ, רַק גַּם זֶה נִיחָא דס"ל לַהַשּׁוּ"עַ דְּבִשְׁלָמָא רֹוב מֻוְמְחִין דְּהוּא מִשּׁוּם כַּשְׁרוּת דְּהַשּׁוֹחֵט דְּחוֹשֵׁשׁ לְאִיסּוּר נְבֵלָה שְׁמָא יְנַבֵּל ומש"ה לָא אָמְרִינַן לי' גַּבֵּי מוּמָר אֲבָל רֹוב מְצַוִּין אֲצָל שְׁחִיטָה מֻוְחָזָקִין אֵינוֹ מִשּׁוּם חֶזְקַת כַּשְׁרוּת רַק הוּא בְּטֶבַע דְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ רְכוּת הַלֵּב שֶׁיִּתְעַלֵּף קָשֶׁה לוֹ מַעֲשֶׂה הַשְׁחִיטָה מֵחֲמַת רְכוּת לִבּוֹ וְשַׁפִּיר אָמְרִינַן כֵּן גַּם גַּבֵּי מוּמָר: סִימָן ז יַחְקוֹר עַל

הָא דְּסָמְכִינַן עַל הַךְ רֻוְבָּא דְּרוֹב מְצַוִּין אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻוְמְחִין הֵם וְאַמַּאי לָא אָמְרִינַן סְמוֹךְ מִיְעוּטָא דְּאֵינוֹ מֻוְמְחִין לְחֶזְקַת אִיְסּוּר דִּבְהֵמָה בחי' וְנִיְחוּשׁ לי' מִדְּרַבָּנָן.

וְגַם יְבוֹאַר דַּעְתָּן שֶׁל רַבּוֹתֵינוּ הָרִאשׁוֹנִים בְּעִיקַּר הַךְ כְּלָלָא דִּסְמוֹךְ מִיְעוּטָא לַחֲזָקָה: הָרַשְׁבָּ"א בְּמִשְׁמֶרֶת הַבַּיִת דַּף ז' חָקַר עַל הָא דְּסָמְכִינַן עַל רוֹב מְצַוִּין אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻוְמְחִין הֵם וְאַמַּאי לָא אָמְרִינַן בּוֹ סְמוֹךְ מִיְעוּטָא דְּאֵינוֹ מֻוְמְחֶה לְחֶזְקַת אִיְסּוּר אֵינָהּ זְבוּחָה.

וְכֵן הִקְשָׁה עַל הָא דִּבְחֻוְלִּין (דַּף י"א) קָאָמַר רַב אַשִּׁי דְּהָא דְּאָזְלִינַן בְּכָל דֻּוְכְתָּא בָּתַר רֻוְבָּא יָלְפִינַן לָהּ מִשְּׁחִיטָה מִדְּלָא חָיְיְשִׁינַן דִּלְמָא בִּמְקוֹם נֶקֶב שָׁחַט וְדָחֵי לי' רַב כָּהֲנָא דִּלְמָא הֵיכָא דְּלָא אֶפְשָׁר שָׁאנֵי דאלת"ה לר"מ דְּחָיֵיְשׁ לְמִיְעוּטָא הֵיכִי אָכִיל בִּיְשְׂרָא וְהִקְשָׁה הָרַשְׁבָּ"א דִּלְרַב אַשִּׁי דס"ל דְּאֵין סְבָרָא לְחַלֵּק בֵּין אֶפְשָׁר לְלֹא אֶפְשָׁר תִּיְקְשֶׁה לֵיהּ אֲנַן הֵיכִי אָכְלִינַן בִּיְשְׂרָא דַּהֲרֵי עכ"פ מִדְּרַבָּנָן צָרִיךְ לִהְיוֹת אֲסוּרָה כָּל שְׁחִיטָה שֶׁבָּעוֹלָם דְּהָא קיי"ל דְּכֹל הֵיכָא דַּחֲזָקָה מְסַיֵּיעַ לְמִיְעוּט חָיְיְשִׁינַן לי' מִיהָא דְּרַבָּנָן.

וְכֵן רַב כָּהֲנָא לָמָּה אָמַר לר"מ הֵיכִי אָכִיל בִּיְשְׂרָא אַמַּאי לֹא אָמַר לוֹ אֲנַן הֵיכִי אָכְלִינַן בִּיְשְׂרָא גַּם הִקְשָׁה מֵהָא דְּאִיתָא בְּקִיְדּוּשִׁין (דַּף פ') עִיְסָּה בַּבַּיִת וּשְׁרָצִים וּצְפַרְדְּעִים מְטַפְּלִין בָּהּ וְנִמְצָא חֲתִיכוֹת בָּעִיְסָּה אִם רוֹב שְׁרָצִים טְמֵאָה וְאָמְרִינַן שָׁם דְּשׁוֹרְפִין עָלֶיהָ אֶת הַתְּרוּמָה וְנֵימָא סְמוֹךְ מִיְעוּטָא דִּצְפַרְדְּעִים לְחֶזְקַת טָהֳרָה דְּעִיְסָּה וְלֹא נִשְׂרוֹף הַתְּרוּמָה וּמִכָּל הָנֵי קֻוְשְׁיוֹת הוֹכִיחַ הָרַשְׁבָּ"א דבכה"ג לָא אָמְרִינַן כְּלָל הַךְ סְבָרָא דִּסְמוֹךְ מִיְעוּטָא לַחֲזָקָה.

וְז"ל דְּכָל חֲזָקָה שֶׁמִּסְתַּלֶּקֶת ע"י מִתְעַסְּקִין וְגַם בְּוַדַּאי נִתְעַסֵּק בָּהּ מִתְעַסֵּק אֶחָד רַק לֹא יָדַעְנוּ מִי הוּא שֶׁנִּתְעַסֵּק בָּהּ וְרוֹב הַמִּתְעַסְּקִין בָּהּ מְסַלְּקִין חֶזְקָתָהּ שׁוּב לָא אָמְרִינַן בָּהּ חֲזָקָה. ומש"ה גַּבֵּי עִיְסָּה בַּבַּיִת דִּבְוַדַּאי נִמְצָא חֲתִיכוֹת עַל הָעִיְסָּה וְרוֹב הַחֲתִיכוֹת שֶׁבַּבַּיִת הֵמָּה שְׁרָצִים לֹא שַׁיָּיְךְ חֶזְקַת עִיְסָּה כְּלָל.

וְאֵין כָּאן אֶלָּא רוֹב וּמִיְעוּט גְּרֵידָא ומש"ה שׁוֹרְפִין הַתְּרוּמָה, וְכֵן כָּתַב סְבָרָא זוֹ הָרַמְבַּ"ן בַּמִּלְחָמוֹת בְּקִיְדּוּשִׁין בְּסֻוְגְיָא דְּסִבְלוֹנֵת. וְהוֹסִיף שָׁם עוֹד הָרַמְבַּ"ן דְּזֶהוּ הַחִיְלּוּק הָא דִּבְעִיְסָּה בַּבַּיִת שׁוֹרְפִין תְּרוּמָה וּבְתִינוֹק שֶׁנִּמְצָא בְּצַד הָעִיְסָּה וּבָצֵק בְּיָדוֹ דר"מ מְטַהֵר דאע"ג דְּרוֹב תִּינוֹקוֹת מְטַפְּחִין מ"מ סָמוּךְמִיְעוּטָא דְּאֵינוֹ מְטַפְּחִין לְחֶזְקַת טָהֳרָה דְּעִיְסָּה וַחֲכָמִים מְטַמְּאִי' מִשּׁוּם דס"ל דמה"ת רֻוְבָּא וַחֲזָקָה רֻוְבָּא עֲדִיף וּמְבֹוְאָר בְּמַסֶּכֶת נִדָּה (דַּף י"ח) דְּגַם לְרַבָּנָן אֵין שׁוֹרְפִין עָלָיו הַתְּרוּמָה דְּגַבֵּי עִיְסָּה בְּבַיִת כֵּיוָן שֶׁנִּמְצָא חֲתִיכוֹת עַל הָעִיְסָּה הֲרֵי הוּא וַדַּאי מַגָּע בָּעִיְסָּה וְלֹא שַׁיָּיְךְ חֲזָקָה כְּלָל כֵּיוָן דְּרֻוְבָּא שְׁרָצִים מש"ה שׁוֹרְפִין.

וְכֵן כָּתַב בְּחִיְדּוּשֵׁי הָרִיטְבָ"א בִּיבָמוֹת (דַּף קי"ט) יעו"ש: [ב] וְהִנֵּה דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ן צְרִיכִין בֵּיְאוּר דְּמַהוּ הַחִיְלּוּק שֶׁיֵּשׁ בְּהַךְ דְּעִיְסָּה בַּבַּיִת וּבֵין הַךְ דְּתִינוֹק שֶׁנִּמְצָא בְּצַד הָעִיְסָּה, דִּבְהַךְ דְּתִינוֹק שֶׁנִּמְצָא בְּצַד הָעִיְסָּה נֶחְלְקוּ בּוֹ רַשִׁ"י וְהַתּוֹסָ' דְּרַשִׁ"י מְפָרֵשׁ דְּאַיְיְרֵי בְּיָדוּעַ שֶׁהַתִּינוֹק נָגַע בַּבָּצֵק דְּהָא חָזֵינַן בָּצֵק בְּיָדוֹ רַק הַסָּפֵק הוּא עַל הַתִּינוֹק אִם הוּא טָהוֹר אוֹ טָמֵא וּמְטַמְּאִין לְרַבָּנָן מִשּׁוּם דְּרוֹב תִּינוֹקוֹת מְטַפְּחִין הַיְיְנוּ בִּשְׁרָצִים וְרֻוְבָּם שֶׁל תִּינוֹקוֹת טְמֵאִין.

וְהַתּוֹסָ' וְכֵן הִסְכִּים הָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א מְפָרְשִׁים דְּהַתִּינוֹק וַדַּאי טָמֵא הוּא וְרוֹב תִּינוֹקוֹת מְטַפְּחִין הַיְיְנוּ בְּעִיְסָּה וְהַסָּפֵק הוּא דִּלְמָא אָדָם אַחֵר טָהוֹר נָתְנוּ לְהַתִּינוֹק. וא"כ לְפֵירוּשָׁם

הֲרֵי בְּעִיסָה הוּא וַדַּאי מַגָּע דַּהֲרֵי אֵיזוֹ אָדָם נָגַע בְּהָעִיסָה וְנָטַל מִמֶּנָּה זֶה הַבָּצֵק שֶׁבְּיַד הַתִּינוֹק רַק הַסָּפֵק אִם הַתִּינוֹק הַטְמֵא נָטְלוֹ בְּעַצְמוֹ אוֹ הָיָה כָּאן אָדָם טָהוֹר וְנָתַן לְהַתִּינוֹק וְכֵינָן דְּאִיכָּא רֻבָּא דְּרוֹב תִּינוֹקוֹת מְטַפְּחִין הֲרֵי הוּא דּוֹמֶה מַמָּשׁ לְהַהוּא דְּעִיסָה בַּבַּיִת דְּהוּא ג"כ וַדַּאי מַגָּע וַאֲמַאי אֵין שׁוֹרְפִין עָלָיו הַתְּרוּמָה וְלִכְאוֹרָה הָיָה נִרְאֶה דְּאַיְירֵי בְּאֵינוֹ יָדוּעַ בְּוַדַּאי דְּהַבָּצֵק שֶׁבְּיַד הַתִּינוֹק הוּא מֵאוֹתָהּ עִיסָּה עַצְמָהּ רַק דְּיֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק דִּלְמָא אַחֵר הֵבִיא לוֹ בָּצֵק מִמָּקוֹם אַחֵר וְנָתַן לְהַתִּינוֹק וא"כ לֵיכָּא וַדַּאי מַגָּע ומש"ה אע"ג דְּרֻבָּא הוּא דְּהַתִּינוֹק לָקַח מֵהָעִיסָּה מְצֻרְפִינַן חֶזְקַת טָהֳרָה דְּהָעִיסָּה לְמִיעוּטָא.

וְעַיֵּן בַּמָּאוֹר סוֹף מס' קִידּוּשִׁין שכ' ג"כ דְּיֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק עַל הַבָּצֵק שֶׁבְּיָדוֹ דִּלְמָא מִמָּקוֹם אַחֵר הוּבָא וְאִם נֹאמַר כֵּן יִתְבָּאֵר לָנוּ דְּהֵיכָא דְּנִיכָּר דְּהַבָּצֵק הוּא בְּוַדַּאי מֵאוֹתוֹ עִיסָּה הָיוּ שׁוֹרְפִין עָלָיו הַתְּרוּמָה לְרַבָּנָן דְּר"מ וּכְמוֹ שֶׁשּׁוֹרְפִין בְּעִיסָּה בַּבַּיִת.

ועי' בְּתוֹסָפוֹ' קִידּוּשִׁין (דַּף פ') וּבְחֻלִּין (דַּף פ"ו) שֶׁכָּתְבוּ דְּהָא דִּמְטַהֵר ר"מ גַּבֵּי תִּינוֹק מִשּׁוּם סְמוֹךְ מִיעוּטָא לְחֶזְקַת טָהֳרָה דְּעִיסָּה וְאָמְרִינַן דִּלְמָא אָדָם טָהוֹר נְתָנוֹ לְהַתִּינוֹק. וּמִדְּדָקְדְּקוּ התו' וְכָתְבוּ אָדָם טָהוֹר דַּוְקָא מוּכָח דְּהֵם מְפָרְשִׁים דְּאַיְירֵי אֲפִילּוּ בְּיָדוּעַ וַדַּאי שֶׁזֶּה הַבָּצֵק נִיטַּל מֵהַהּ עִיסָּה שֶׁאֲנַחְנוּ דָּנִים עלי' דְּאִם הָיָה הַסָּפֵק דִּלְמָא מִמָּקוֹם אַחֵר הוּבָא הַבָּצֵק לֹא הָיָה לְהַתּוֹסָ' לִכְתּוֹב אָדָם טָהוֹר דְּמַאי נ"מ בָּזֶה אִם הֵבִיאוּ אָדָם טָהוֹר אוֹ אָדָם טָמֵא.

וְרַק דְּהַתּוֹסָ' לְשִׁיטָתָם נִיחָא דְּהֵם כָּתְבוּ שָׁם טַעַם אַחֵר עַל הָא דְּאֵין שׁוֹרְפִין בְּהַהּ דְּתִינוֹק מִשּׁוּם דְּהָא דְּרוֹב מְטַפְּחִין אֵינוֹ רֹוב גָּמוּר וּלְדִידְהוּ שַׁפִּיר מָצֵי אַיְירֵי גַּם בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא מֵהַהּ עִיסָּה אֲבָל לְהָרַמְבַּ"ן דְּמָפָרֵשׁ הַטַּעַם דְּאֵין שׁוֹרְפִין מִשּׁוּם סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה וְגַם כ' דְּבְאִיכָּא וַדַּאי מַגָּע לָא אָמְרִינַן הַהּ סְבָרָא הֲרֵי לִכְאוֹרָה שע"כ מָפָרֵשׁ כמ"ש דְּהַסָּפֵק דִּלְמָא מִמָּקוֹם אַחֵר הֵבִיאוּ.

אָמְנָם לפי"ז צָרִיךְ עִיּוּן לִי דעי' במס' טָהֳרוֹת פ"ג מִשְׁנָה ת' בר"ש הוּבָא שָׁם דְּבְרֵי הַתּוֹסָפְתָּא וְז"ל אע"פ שֶׁהַבָּצֵק בְּיָדוֹ טָהוֹר שֶׁאֲנִי אוֹמֵר אַחֵר נָטַל וּמַשְׁמַע דְּאַיְירֵי גַּם בְּיָדוּעַ בְּוַדַּאי שֶׁהַבָּצֵק הוּא מֵהָעִיסָּה וּלְהָרַמְבַּ"ן הו"ל לוֹמַר אָדָם אַחֵר נָתַנוּ וְאַפּ"ה הֲרֵי אֵין שׁוֹרְפִין עָלָיו.

וצע"ק: [ג] גַּם עוֹד י"ל דס"ל לְהָרַמְבַּ"ן דְּהָא דְּאָמְרִינַן רֹוב תִּינוֹקוֹת מְטַפְּחִין בְּעִיסָּה אֵין הַכַּוָּנָה דְּבִנְטִילָה זוֹ שֶׁל הַבָּצֵק שֶׁאָנוּ רוֹאִין עַתָּה בְּיַד הַתִּינוֹק אֵיכָא רֻבָּא מִצַּד עַצְמוֹ דְּהָרֹוב הוּא דְּהַתִּינוֹק בְּעַצְמוֹ נָטְלוֹ רַק ס"ל לְהָרַמְבַּ"ן דְּעַל נְטִילָה אַחַת לֹא שַׂיָּךְ רֻבָּא כְּלָל וּכְמוֹ דְּנוּכַל לוֹמַר דְּהַתִּינוֹק בְּעַצְמוֹ נָטַל כְּמוֹ כֵן נוּכַל לוֹמַר דְּאָדָם אַחֵר נְטָלוֹ וְנָתַן לְהַתִּינוֹק וְהַנְּטִילָה מִצַּד עַצְמָהּ הוּא רַק סָפֵק הַשָּׁקוּל מַמָּשׁ וְלֵיכָּא רֻבָּא כְּלָל לְמִתְלֵי בְּתִינוֹק יוֹתֵר מִבְּאָדָם אַחֵר, וְאֶפְשָׁר גַּם לְהִיפּוּךְ י"ל דַּאֲפִי' סָפֵק הַשָּׁקוּל אֵינוֹ דְּטָפֵי יֵשׁ לִתְלוֹת בַּאֲנָשִׁים אֲחֵרִים דְּהֵם רֻבָּא נָגֵד הַתִּינוֹק שֶׁאֵינוֹ רַק אֶחָד רַק דְּגַם בְּלֹא נְטִילַת הַבָּצֵק וַאֲפִי' הָיָה יָדוּעַ לָנוּ בְּוַדַּאי דְּאָדָם אַחֵר נְתָנוֹ לַתִּינוֹק מ"מ אֵיכָּא רֻבָּא דְּרוֹב תִּינוֹקוֹת הָעוֹמְדִים אֵצֶל הָעִיסָּה דַּרְכָּם לְטַפֵּחַ בָּעִיסָּה.

וַהֲרֵי ז"ל הַמָּאוֹר סוֹף קִידּוּשִׁין וּדְאָמְרִינַן שֶׁדַּרְכּוֹ שֶׁל תִּינוֹק לְטַפֵּחַ כְּלוֹמַר לְטַפֵּחַ הַבָּצֵק בְּעִיסָּה וע"י כֵּן נוֹגֵעַ בָּהּ וּכְגוֹן שֶׁנּוֹטֵל הַבָּצֵק מֵהָעִיסָּה בְּאָדָם טָהוֹר כו' הֲרֵי לְהָדָ' דְּהַמָּאוֹר

מְפָרֵשׁ דְּהַדְּ רֹוב מְטַפְּחִין הוּא מִצַּד עַצְמוֹ וְלֹא קָאֵי כְּלָל עַל נְטִילַת הַבָּצֵק מַהָעִיסָּה וּכְמוֹ כֵן נֶאֱמַר לְהָרַמְבַּ"ן.

וְהָא דְּנָקְטָה הַמִּשְׁנָה וּבָצֵק בְּיָדוֹ הוּא לִרְבוּתָא דר"מ דְּאַפְּ"ה מְטַהֵר אֲבָל הָא דְּמְטַמְּאִין חֲכָמִים אֵינוֹ כְּלָל מִשּׁוּם מַה דְּבָצֵק בְּיָדוֹ רַק דבלא"ה דַּרְכּוֹ לְטַפֵּחַ וַהֲרֵי ז"ל הַתּוֹסָפְתָּא הוּבָא בר"ש בפ"ג דְּטָהֳרוֹת מ"ח תִּינוֹק שֶׁנִּמְצָא עוֹמֵד בְּצַד כּוֹפֶת שֶׁל בָּצֵק אוֹ בְּצַד חָבִית שֶׁל מַשְׁקִין ר"מ מְטַהֵר וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין שֶׁדֶּרֶךְ הַתִּינוֹק לְטַפֵּחַ כו' יָתֵר עַל כֵּן א"ר יוֹסֵי נִמְצָא רָחוֹק מִן הָעִיסָּה אע"פ שֶׁבְּבֵק בְּיָדוֹ טָהוֹר כו' הֲרֵי לְהֶדְיָ' דְּלַחֲכָמִים טָמֵא גַּם בְּאֵין בָּצֵק בְּיָדוֹ שֶׁדַּרְכּוֹ מֵעַצְמוֹ לְטָפַח אֲבָל בְּלֹא הַדְּ סְבָרָא נְטִילַת הַבָּצֵק מֵעַצְמָהּ לֵיכָּא רֵוְבָּא כְּלָל וא"כ הֲרֵי הַדְּ מִיעוּטָא דְּאֵינוֹ מְטַפְּחִין הוּא סָפֵק מַגָּע דְּכֵיוָן דְּעַל עֶצֶם הַנְּטִילָה לֵיכָּא רֵוְבָּא כְּלָל וּמִשֵּׁ"ס אָמְרִי' בּוֹ שַׁפִּיר סָמוּךְ מִיעוּט לַחֲזָקָה וְאֵין שׁוֹרְפִין, וְלָא דָּמֵי לְעִיסָּה בַּבַּיִת וּשְׁרָצִים וּצְפַרְדְּעִים מְטַפְּלִין בָּהּ וְנִמְצְאוּ חֲתִיכוֹת דְּבְרוֹב שְׁרָצִים שׁוֹרְפִין דַּהֲרֵי עַל הַנַּדַּאי מַגָּע אֵיכָּא רֵוְבָּא דְּהַיְינוּ שֶׁהַחֲתִיכוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ עַל הָעִיסָּה דְּהוּא וַדַּאי מַגָּע אֵיכָּא בְּהוּ רֵוְבָּא דִּשְׁרָצִים.

אֲבָל גַּבֵּי תִּינוֹק הֲרֵי בְּנַדַּאי הַמַּגָּע שְׁלוֹ לֵיכָּא רֵוְבָּא כְּלָל וְהוּא רַק סָפֵק הַשָּׁקוּל וּבְהָרֵוְבָּא הָא לֵיכָּא וַדַּאי מַגָּע ומש"ה אָמְרִינַן בּוֹ חֲזָקָה מְסַיְּעַ לַמִּיעוּט וְאֵין שׁוֹרְפִין. כֵּן נִרְאֶה נָכוֹן בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ן: [ד] ועכ"פ הָא נִתְבָּאֵר לָנוּ בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ן דע"כ הַדְּ תִּינוֹק שֶׁנִּמְצָא בְּצַד הָעִיסָּה אַיְירֵי בְּאוֹפֶן דְּאֵינוֹ וַדַּאי מַגָּע אֲבָל הֵיכָא דְּאִיכָּא וַדַּאי מַגָּע לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר בּוֹ סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה.

וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה לִי טוּבָא ע"ז מֵהָא דְּבְחֻלִּין (דַּף פ"ו) דְּתָנַן דְּחֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן שֶׁשָּׁחֲטוּ בְּלֹא אֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתָם דְּמַתִּיר ר"מ לִשְׁחוֹט הַבֵּן אַחֲרֵיהֶם וְכֵן פּוֹטְרוֹ מִכִּיסּוּי וּמְפָרְשִׁים בַּגְּמָרָ' שָׁם טַעְמוֹ דר"מ דס"ל רֹוב מַעֲשֵׂיהֶם מְקֻלְקָלִים וּפָרִיךְ בגמ' לָמָּה לִי רֹוב מַעֲשֵׂיהֶם מְקֻלְקָלִים אפי' אִי מִיעוּט מַעֲשֵׂיהֶם מְקֻלְקָלִים נַיְמָא סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה שֶׁל אֵינָהּ זְבוּחָה וְאִיתְרַע לֵיהּ רֵוְבָּא ומש"ה יְהֵיהּ מוֹתָר לר"מ לִשְׁחוֹט אַחֲרֵיהֶם וּמַבִּיא רְאָיָה דבכה"ג אֲזַל ר"מ לְקֻלָּא מֵהָא דְּתִינוֹק שֶׁנִּמְצָא בְּצַד הָעִיסָּה וּבָצֵק בְּיָדוֹ דר"מ מְטַהֵר דאע"ג דְּרֹוב תִּינוֹקוֹת מְטַפְּחִין מ"מ אָמְרִינַן סְמוֹךְ מִיעוּטָא דְּאֵינָם מְטַפְּחִין לְחֻזְקַת טָהֳרָה דְּעִיסָּה וּטְהוֹרָה וּמְשַׁנֵּי אִם אָמְרוּ סָפֵק טֻמְאָה לְטַהֵר יֹאמְרוּ סָפֵק אִיסּוּר לְהַתִּיר.

וּלְהָרַמְבַּ"ן דְּמַחֲלֵק בֵּין הֵיכָא דְּאִיכָּא וַדַּאי מַגָּע וְגַם בע"כ ס"ל דְּבְתִינוֹק לֵיכָּא וַדַּאי מַגָּע א"כ מַאי פָּרִיךְ דְּבְתִינוֹק דְּלֵיכָּא וַדַּאי מַגָּע שַׁפִּיר אָמְרִינַן בּוֹ סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה אֲבָל בְּשִׁחִיטַת חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן דְּהוּא וַדַּאי מַגָּע דַּהֲרֵי הִיא שְׁחוּטָה לְפָנֶיךָ אִם הָיֵינוּ אוֹמְרִים דְּרֹוב מַעֲשֵׂיהֶם מְתֻקָּנִים לֹא הָיֵינוּ מְצָרְפִין הַמִּיעוּט לְחֻזְקַת אֵינוֹ זְבוּחָה וּכְמוֹ דְּבְעִיסָּה בַּבַּיִת לָא מְצָרְפִינַן הַחֲזָקָה.

וְתֵדַע דַּהֲרֵי כ' הָרַשְׁבָּ"א הָא דְּלִגַּבֵּי רֹוב מְצוּיִן אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻמְחִין הֵם לָא אָמְרִי' סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה מִשּׁוּם דְּבְנַדַּאי נִתְעַסֵּק בָּהּ מִתְעַסְּקִין וְרֹוב הַמִּתְעַסְּקִין בָּהּ מְבִטְּלִין חֲזָקָתָהּ. וא"כ אִם הי' בחשו"ק רֹוב מַעֲשֵׂיהֶם מְתֻקָּנִים הֲרֵי הָיָה מַמָּשׁ דּוֹמֶה לְהַדְּ דְּרֹוב מֻמְחִין וְלֹא הָיֵינוּ אוֹמְרִים בּוֹ כְּלָל סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה.

וּמַאי פָּרִיךְ מֵהָךְ דְּתִינוֹק. וְהַנִּרְאֶה דְּגַם הָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א מוֹדִים דְּגַם הֵיכָא דְּאִיכָּא וַדַּאי מַגָּע מ"מ חֲשִׁיבָא שַׁפִּיר חֲזָקָה גְּמוּרָה מִן הַתּוֹרָה וְתַדַּע דַּהֲרֵי בִּכְתֻבּוֹת (דַּף י"ג) גַּבֵּי הָיְתָה מְעֻבֶּרֶת וְאָמְרָה מֵאִישׁ פְּלוֹנִי וְכֹהֵן הוּא דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל ור' אֱלִיעֶזֶר אוֹמְרִים דְּנֶאֱמֶנֶת וְאָמְרִינַן שָׁם דר"ג מַכְשִׁיר וַאֲפִילּוּ בְּרוֹב פְּסוּלִים אֶצְלָהּ.

וְהַטַּעַם דְּנֶאֱמֶנֶת מְפָרְשִׁינַן בַּגְּמָרָא שָׁם דְּהוּא מִשּׁוּם בְּרִי דְּיָדָהּ בְּצֵירוּף הַחֲזָקַת כַּשְׁרוּת דְּיָדָהּ וְכִדְאִיתָא שָׁם לְדִבְרֵי הַמַּכְשִׁיר בָּהּ פּוֹסֵל בְּבָתָּהּ דְּבִשְׁלָמָאאִיהִי אִית לָהּ חֲזָקַת כַּשְׁרוּת בַּתָּהּ לֵית לָהּ חֲזָקַת כַּשְׁרוּת הֲרֵי דאע"ג דְּבוַדַּאי נִבְעֲלָה רַק לָא יָדְעִינַן אִם לְכָשֵׁר לָהּ אוֹ לִפְסוֹל וְרוֹב פְּסוּלִים אֶצְלָהּ מ"מ חֲשִׁיבָא חֲזָקַת כַּשְׁרוּת דְּיָדָהּ חֲזָקָה וַהֲרֵי זֶה דּוֹמֶה מַמָּשׁ לָהָא דְּעִסָּה בַּבַּיִת וְרוֹב שְׁרָצִים אֶצְלָהּ וְנִמְצְאוּ חֲתִיכוֹת עַל הָעִסָּה דבכה"ג הָא כָּתְבוּ הָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א דְּלָא חֲשִׁיבָא חֲזָקָה כְּלָל.

ובע"כ הַהֶכְרֵחַ לוֹמַר כמש"כ דְּגַם הֵם מוֹדִים דַּאֲפִילּוּ בכה"ג חֲשִׁיבָא חֲזָקָה גְּמוּרָה מִן הַתּוֹרָה וְלֹא כָּתְבוּ סְתָמָם רַק לְגַבֵּי הָא דִּסְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה דקיי"ל דְּרֻבָּא וַחֲזָקָה רֻבָּא עֲדִיף מִדְּאוֹרַיְיתָא וְלָא חָיְישִׁינַן לְהַמִּיעוּט וְהַחֲזָקָה וְרַק דקיי"ל דְּמִדְּרַבָּנָן הֶחְמִירוּ לָחוּשׁ לְהַמִּיעוּט הֵיכָא דְּהַחֲזָקָה מְסַיַּיעַ לוֹ וע"ז כָּתְבוּ דְּלֹא חָשְׁשׁוּ לוֹ רַבָּנָן רַק הֵיכָא דְּלָא אִיתְּרָעֵי כְּלָל הַחֲזָקָה אֲבָל הֵיכָא דְּאִיכָּא וַדַּאי מַגָּע וְרוֹב הַמִּתְעַסְּקִין בָּהּ מְבַטְּלִים הַחֲזָקָה אִיתְּרָעֵי קָצָת הַחֲזָקָה וְלֹא חָשְׁשׁוּ לוֹ רַבָּנָן כְּלָל וְהָדְרִינַן לִכְלָלָא דְּרֻבָּא וַחֲזָקָה רֻבָּא עֲדִיף.

אֲבָל בִּכְתֻבּוֹת דר"ג ור"א ס"ל דִּבְרֵי דְּיָדָהּ וַחֲזָקָה נֶאֱמֶנֶת לְגַמְרֵי עַל פִּי דִּין תּוֹרָה וַדַּאי דְּגַם בכה"ג דְּאִיכָּא וַדַּאי מַגָּע חֲשִׁיבָא שַׁפִּיר חֲזָקָה. וא"כ הָא נִיחָא שַׁפִּיר סֵוּגְיָ' דְּחֻלִּין (דַּף פ"ו) דְּהָרַמְבַּ"ן לֹא כ' סְתָמָתוֹ רַק לְדִידַן דַּחֲזָקָה הַמְסַיַּיעַ לַמִּיעוּט אֵינוֹ רַק חֲשָׁשָׁא דְּרַבָּנָן אֲבָל לר"מ דס"ל דְּכָל הֵיכָא דַּחֲזָקָה מְסַיַּיעַ לְמִיעוּט הוּא דְּאוֹרַיְיתָא דַּהֲרֵי ר"מ אָזַל מִטַּעַם זֶה לְקוּלָּא וּמְטַהֵר בְּתִינוֹק שֶׁנִּמְצָא בְּצַד הָעִסָּה וא"כ בס"ד דהי' ס"ל דְּיֵשׁ לְהַשְׁווֹת סְפֵק אִיסּוּר לְסָפֵק טֻמְאָה פָּרִיךְ שַׁפִּיר דְּגַם אִי רוֹב מַעֲשֵׂיהֶם מְקֻלְקָלִים יֵשׁ לְהָקֵל לר"מ וּכְמוֹ דְּמַקֵּיל בְּתִינוֹק דְּבִדְאוֹרַיְיתָא אֵין לְחַלֵּק כְּלָל בֵּין וַדַּאי מַגָּע לְלֹא וַדַּאי מַגָּע וּמֻכְרָח לְתָרֵץ דְּסָפֵק אִיסּוּר הוּא לְחוּמְרָא.

וְיָצָא לָנוּ מִזֶּה דאע"ג דְּהָרַשְׁבָּ"א מְתָרֵץ הָא דְּלָא אָמְרִינַן בְּהָא דְּרוֹב מְצוּיִן אֲצָל שְׁחִיטָה מֻמְחִין סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה מִשּׁוּם דְּבוַדַּאי נִתְעַסֵּק בָּהּ אֶחָד וְזֶהוּ רַק לְדִידַן אֲבָל אַלְיְבָּא דר"מ דס"ל דְּבַחֲזָקָה הַמְסַיַּיעַ לְמִיעוּט הוּא דְּאוֹרַיְיתָא גַּם בכה"ג אָמְרִינַן לֵיהּ וּלְדִידְ' בְּמָצָא גְּדִי שָׁחוּט צ"ל אָסוּר מִן הַתּוֹרָה דאע"ג דְּבְמִיעוּט גְּרִידָא לָא חָיְישׁ ר"מ רַק מִדְּרַבָּנָן מ"מ בַּחֲזָקָה בַּהֲדֵי מִיעוּט הֲרֵי הוּא דְּאוֹרַיְיתָא לְדִידְ' וא"כ גַּם בְּוַדַּאי מַגָּע אָמְרִינַן לי' וַאֲסוּרָה מִדְּאוֹרַיְיתָא גַּם יָצָא לָנוּ מִזֶּה לְהָרַמְבַּ"ן דְּאֵינוֹ מְחַלֵּק בֵּין הַהִּ דְּתִינוֹק לְהַהִ דְּעִסָּה בַּבַּיִת רַק מִשּׁוּם דְּכָאן הוּא וַדַּאי מַגָּע דר"מ חוֹלֵק בע"כ גַּם עַל הַהִ דְּעִסָּה בַּבַּיִת דִּלְדִידְ' אֵין לְחַלֵּק כֵּן: [ה] וְהִנֵּה בִּדְבָרִים הַלָּלוּ צָרִיךְ עִיּוּן לִי טוּבָא דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' רי"ד במס' קִידּוּשִׁין (דַּף ע"ט) שֶׁהִקְשָׁה שָׁם עַל מַה שפרש"י רוֹב תִּינוֹקוֹת מְטַפְּחִין הַיְינוּ בִּשְׂרָצִים אֲבָל בְּעִסָּה וַדַּאי נָגַע הַתִּינוֹק מִדְּחָזֵינַן הַבָּצֵק בְּיָדוֹ וְהִקְשָׁה בְּתוֹסָ' רי"ד דא"כ אַמַּאי אָמְרִינַן שָׁם דְּעִסָּה בְּחֲזָקַת טָהֳרָה עוֹמֶדֶת וְז"ל לפי' הַמּוֹרֶה דְּאִיכָּא וַדַּאי מַגָּע בָּעִסָּה קָשֶׁה מַמַּאי דְּאִיתָא בְּרֵישׁ נִדָּה דְּשַׁמַּאי סָבַר הַעֲמֵד אִשָּׁה עַל חֲזָקָתָהּ וְלֹא אָמַר הַעֲמֵד טְהָרוֹת עַל חֲזָקָתָן מִפְּנֵי שֶׁהֵם וַדַּאי מַגָּע.

בֵּיאוּר דְּבָרָיו דִּבְרִישׁ נִדָּה קָסָבַר שֵׁמַאי כָּל הַנָּשִׁים דַּיָּין שְׁעָתָן וּמְפָרְשִׁינַן שָׁם טַעְמוֹ דְּקָסָבַר הַעֲמֵד אִשָּׁה עַל חֶזְקָתָהּ וְהִלֵּל אִשָּׁה כַּיָּוֹן דְּמִגּוּפַהּ קָחָזְיָ' לָא אָמְרִי' אוֹקְמָא אַחֶזְקָתָהּ וְהַוְקִשָּׁה לוֹ לְהַתּוֹסָ' רי"ד אַמַּאי לָא אָמְרִינַן יוֹתֵר טְפֵי לְשַׁמַּאי הַעֲמֵד טְהָרוֹת עַל חֶזְקָתָן דְּבָזֶה לֹא הי' דִּיחוּי שֶׁל הִלֵּל עוֹלֶה וְעַיֵּי' בְּמָהָרָ"ם לוּבְּלִין רֵישׁ נִדָּה שֶׁהִקְשָׁה כֵּן וְתֵירוּצוֹ אֵינוֹ מוּבָן לִי כְּלָל יעו"ש וְהַתּוֹסָ' רי"ד מְפָרֵשׁ דְּבִטְהָרוֹת כַּיָּוֹן דְּאִיכָּא וַדַּאי מַגָּע לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר בְּהוּ חֲזָקָה וְהִקְשָׁה מַזֶּה עַל פרש"י וּבְוַדַּאי דְּבָרָיו צע"ג דַּהֲרֵי בְּקִידּוּשִׁין קָיְיָמִינַן אַלִּיבָּא דר"מ דמש"ה מְטַהֵר לְהָעִיסָּה וּלְדִידֵי' גַּם בכה"ג חֲשִׁיבָא חֲזָקָה דְּהָא מֵבִיא הַגְּמָרָ' בְּחֻלִּין מִכָּאן רְאָיָה גַּם לִשְׁחִיטַת חשו"ק דְּהוּא ג"כ וַדַּאי מַגָּע.

וְכֵן הֲרֵי בְּהַדְּ דְּרָאוּהָ מְעֻבֶּרֶת דְּהוּא ג"כ וַדַּאי מַגָּע ומ"מ אָמְרִינַן דְּבָה אִיכָּא חֲזָקַת כַּשְׁרוּת וּמְצָטָרֵף בַּהֲדֵי בְּרִי דְּיָדָהּ לר"ג ור"א וצ"ע: [ו] וְהִנֵּה דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א בְּמִשְׁמֶרֶת הַבַּיִת צ"ע דְּהַרְבֵּה לְהָבִיא כַּמָּה קֻלְּשִׁיּוֹת וּמְשׁוּם זֶה כָּתַב סְבָרָתוֹ דִּבְוַדַּאי מַגָּע לָא אָמְרִינַן סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה וַהֲרֵי בְּזֶה אֵינָם מְיֻשָּׁבִים כָּל הַקֻּלְּשִׁיּוֹת שֶׁלּוֹ דְּהַנִּיחָא הָא דְּשׁוֹרְפִין בְּהַדְּ דְּעִיסָּה בְּבֵית וְכֵן נִיחָא בְּזֶה הָא דְּסָמְכִינַן עַל רֹוב מְצוּיִן אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻוָּמְחִין הֵם אֲבָל הֲרֵי עֲדַיִן אֵינוֹ מְיֻשָּׁב מַה דְּהִקְשָׁה הָרַשְׁבָּ"א לְרַב אַשִׁי דְּלָא ס"ל לְחַלֵּק בֵּין אֶפְשָׁר לְלֹא אֶפְשָׁר אֲנַן הֵיכִי אָכְלִינַן בִּשְׂרָא נֵימָא סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה וְדִלְמָא בְּמָקוֹם נָקֵב שָׁחַט דְּלֹא שַׁיָּיךְ כְּלָל סְבָרָתוֹ וְכֵן אַמַּאי לָא אָמַר רַב כָּהֲנָא הֵיכִי אָכְלִינַן וְהִקְשָׁה רַק לר"מ וצ"ע: [ז] שׁוּב כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א בְּמִשְׁמֶרֶת הַבַּיִת וַז"ל עוֹד אֲנִי אוֹמֵר דְּשָׁאנֵי הַהוּא מִיעוּטָא דְּבִיבָמוֹת (דַּף קי"ט) בְּאִשָּׁה שֶׁהָלַךְ בַּעְלָהּ וְצָרָתָהּ למה"י דאע"ג דְּרוֹב נָשִׁים מִתְעַבְּרוֹת וְיוֹלְדוֹת מ"מ אִשְׁתּוֹ אֲסוּרָה דְּחָיְישִׁינַן לְמִיעוּט מַפִּילוֹת וְאָמְרִי' סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה דְּהָוְיָ' קַיָּימָה בְּחֶזְקַת אִיסּוּר לַשּׁוּק דְּאוֹתוֹ מִיעוּט מִגְּרָע הָרוֹב כְּלוֹמַר מֵאוֹתוֹ חֵלֶק הַמְרֻבֶּה שֶׁמִּתְעַבְּרוֹת יֵשׁ עוֹד מִיעוּט הַמַּפִּילוֹת דַּהֲרֵי לֹא כָּל הַנָּשִׁים מִתְעַבְּרוֹת דְּאִיכָּא נָמֵי.

עֲקָרָה וְרַק רֻבָּן מִתְעַבְּרוֹת וּמֵאוֹתוֹ רֹוב הַמִּתְעַבְּרוֹת אִיכָּא עוֹד מִיעוּט הַמַּפִּילוֹת הַמִּגְּרָע כּוֹחוֹ וּמְחַסְּרוֹ לְפִיכָךְ חָשׁוּב לְהַסְמִיכוֹ לַחֲזָקָה וְלַעֲמוֹד נֶגֶד הָרֹוב אֲבָל הָכָא וּבְעִיסָּה בַּבַּיִת הַמִּיעוּט שֶׁל הַצְּפַרְדְּעִים אֵינוֹ מִגְּרָע כּוֹחוֹ שֶׁל שְׁרָצִים רַק עוֹמֵד כְּנֶגְדּוֹ וּמִיעוּט כְּזֶה אֵינוֹ חָשׁוּב לְהִצְטָרֵף וּסְבָרָא זוֹ כְּתֻבָּה ג"כ הַנִּמּוּקִי יוֹסֵף בר"פ הָאִשָּׁה שֶׁהָלַךְ בַּעְלָהּ וְצָרָתָהּ שֶׁהִקְשָׁה עַל הָא דְּבָכָל הַסֵּוּגְיָ' דְּשָׁם מַזְכִּיר הַגְּמָרָ' רַק לַמִּיעוּט הַמַּפִּילוֹת וְלֹא הִקְשָׁה אַמַּאי לֹא אָמְרָה מִיעוּט שֶׁאֵין מִתְעַבְּרוֹת כְּלָל ותי' בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א דְּאֵין מִתְעַבְּרוֹת דְּמִנַּגֵּד לְהָרֹוב לָא אָמְרִינַן בּוֹ סָמוּךְ לַחֲזָקָה יעו"ש.

אָמְנָם הֲגַם דְּסָבְרָא הַזֹּאת מוּבֶנֶת לָנוּ אָמְנָם לֹא יָדַעְתִּי מַה מְּתָרֵץ המה"ב בְּזֶה הָא דְּהִקְשָׁה עַל הָא דְּסָמְכִינַן עַל רֹוב מְצוּיִן אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻוָּמְחִין הֵם דאע"ג דְּמִיעוּט דְּאֵינוֹ מֻוָּמְחֶה אֵינוֹ מְסֻלָּק מִן הָרֹוב רַק מִנֻּגְדּוֹ מ"מ זֶה נִיחָא בִּבְהֵמָה דְּיָדוּעַ לָנוּ דִּבְוַדַּאי כְּשֵׁירָה הִיא אֲבָל הֲרֵי בְּכָל בְּהֵמָה יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק בָּהּ דִּלְמָא הִיא נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט דְּאֵינוֹ מוֹעִיל בָּהּ שְׁחִיטָה כְּלָל וְרַק מְשׁוּם דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא לָא חָיְישִׁינַן לְהוּ וְכִדְאָמַר רַב אַשִׁי דְּהָא דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא נוֹכַל לְלַמּוֹד מִשְּׁחִיטָה מִדְּלָא חָיְישִׁינַן דִּלְמָא בְּמָקוֹם נָקֵב שָׁחַט וא"כ רַק רֹוב בְּהֵמוֹת יֵשׁ לָהֶם הֶיתֵּר ע"י שְׁחִיטָה וא"כ כְּשֶׁנִּתּוֹסֵף בָּהּ עוֹד סָפֵק וְלֹא יָדְעִינַן אִם נִשְׁחֲטָה ע"פ מֻוָּמְחֶה אוֹ לֹא הֲרֵי מִיעוּטָא שֶׁל אֵינוֹ מֻוָּמְחֶה מְחַסֵּר וּמְגָרַע כּוֹחוֹ שֶׁל הָרֹוב בְּהֵמוֹת כְּשֵׁירוֹת הֵם דְּמֵאוֹתוֹ הָרֹוב אַתָּה מְחַסֵּר זֶה הַמִּיעוּט וַהֲרֵי הוּא דּוֹמֶה מַמָּשׁ לְהַדְּ מִיעוּט נָשִׁים הַמַּפִּילוֹת.

וא"כ הַדַּר קָשֶׁה אַמַּאי לָא אָמְרִי' בּוֹ סָמוּךְ מִיעוּט דְּאֵינוֹ מֻוְמָחָה לַחֲזָקָה דַּהֲרֵי גַּם בִּבְהֵמָה שֶׁלֹּא בָּדְקָה מִקּוֹדֶם אִם הִיא נְקוּבַת הַוֵּשֶׁט אוֹ לֹא סָמְכִינַן עַל הָא דְּרוֹב מֻוְמָחִין הֵם וְגַם בְּמָצָא גִּדִּי שָׁחוּט מַכְשְׁרִינַן לֵיהּ מֵהַאי טַעְמָא.

וְעוֹד יוֹתֵר קָשֶׁה הָא דבב"מ (דַּף כ"ד) דר' חֲנִינָא מָצָא גְּדִי שָׁחוּט וְהִתִּירוּ לוֹ מִשּׁוּם שְׁחִיטָה כר"ח בְּנוֹ שֶׁל ריה"ג וּמִשּׁוּם מְצִיאָה הִתִּירוּ לוֹ כְּרַשְׁבָּ"א דְּאָמַר דְּהַמּוֹצֵא בְּמָקוֹם שֶׁרַבִּים מְצוּיִים הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ וּמְדַקְדֵּק הַגְּמָרָ' מִדְּהִתִּירוּ לוֹ מִשּׁוּם מְצִיאָה ש"מ הי' בְּרוֹב יִשְׂרָאֵל ש"מ אָמַר רַשְׁבָּ"א גַּם בְּרוֹב יִשְׂרָאֵל וּמְשַׁנֵּי בְּרוֹב עַכּוּ"ם וְרוֹב טַבָּחֵי יִשְׂרָאֵל וְקָשֶׁה דַּהֲרֵי שָׁם אֵיכָּא מִיעוּט עַכּוּ"ם וְרַק רֹוב יִשְׂרָאֵל וא"כ נֵיחוּשׁ לַמִּיעוּט אֵינוֹ מֻוְמָחֶה דִּלְמָא שְׁחָטָהּ דַּהֲרֵי מִיעוּט אֵינוֹ מֻוְמָחֶה מְסֻלָּק הוּא מִן הָרֹוב שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּמְגֻרַע כּוֹחוֹ וְנֵימָא בּוֹ סָמוֹךְ מִיעוּטָא לְחֶזְקַת אֵינָהּ זְבוּחָה וְתֵאָסֵר בַּאֲכִילָה וצ"ע לְהָבִין כַּוָּנָתוֹ שֶׁל הָרַשְׁבָּ"א מָה רוֹצֶה לְיַשֵּׁב בִּסְבָרָא זוֹ הָנֵי קֻוּשְׁיָ' דְּמֻוְמָחִין.

וַהֲגַם שֶׁעָלָה בְּדַעְתִּי לְיַשֵּׁב קְצָת רַק עֲדַיִן לֹא בֵּרְרְתִּי הַדְּבָרִים לָכֵן לֹא כְּתַבְתִּים. וְהַמֵּבִין מִדַּעְתּוֹ יְעַיֵּן בָּזֶה לְיַשֵּׁב הַדְּבָרִים עַל מְכוֹנָם אָמְנָם עִיקַּר סְבָרַת הָרַשְׁבָּ"א הֲרֵי מוּבָן הוּא דבכה"ג לָא אָמְרִינַן בּוֹ סָמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה: [ח] וּבִסְבָרָא זוֹ נוּכַל לְיַשֵּׁב דִּבְרֵי תוס' דִּיבָמוֹת (דַּף קי"ט) בד"ה מְחַוַּרְתָּא שֶׁהִקְשׁוּ דלר"מ יְהֶיהָ דְּמַאי אָסוּר מִדְּאוֹרַיְיתָא דְּאֵיכָּא מִיעוּט עִמִּי, הָאָרֶץ שֶׁאֵין מְעַשְׂרִין וְחֶזְקַת הַתְּבוּאָה שֶׁהָיָה טֶבֶל וְכָתְבוּ דְּאִם נֶאֱמַר דר"מ אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לַמִּיעוּט רַק מִדְּרַבָּנָן וַאֲפִלּ' הֵיכָא דְּאֵיכָּא חֶזְקָה הַמְסַיַּיעַ לַמִּיעוּט נִיחָא וְהִקְשָׁה בְּשׁוּ"ת הַגָּאוֹן מוה' עֲקִיבָא אֵיגֶר זצללה"ה זיע"א דְּהָאֵיךְ אֶפְשָׁר לוֹמַר כֵּן דַּהֲרֵי בְּתִינוֹק שֶׁנִּמְצָא בְּצַד הָעִיסָּה מְטַהֵר ר"מ מִשּׁוּם דְּחֶזְקַת טָהֳרָה דְּעִיסָּה מְסַיַּיעַ לְמִיעוּט אֵינוֹ מְטַפְּחִין הֲרֵי דְּאָזֵיל לְקֻלָּא מִשּׁוּם הַאי סְבָרָא וכ"ש דְּאָמְרִי' הַאי סְבָרָא לְחוּמְרָא מִדְּאוֹרַיְיתָא.

אֲבָל לְפִי חִילּוּקוֹ שֶׁל הָרַשְׁבָּ"א נִיחָא שַׁפִּיר דְּהִנֵּה רַשְׁ"י פִּי' דִּבְעִיסָּה וַדַּאי נָגַע הַתִּינוֹק מִדְּבָצֵק בְּיָדוֹ וְרוֹב תִּינוֹקוֹת מְטַפְּחִין הַיְינוּ בִּשְׂרָצִים וְהַתּוֹסָ' כָּתְבוּ דְּהַתִּינוֹק וַדַּאי טָמֵא וְרוֹב תִּינוֹקוֹת מְטַפְּחִין בְּעִיסָּה קָאָמַר וְלִשְׁנֵי הַפֵּירוּשִׁים הָוֵי הַמִּיעוּט רַק מְנַגֵּד לְהָרוֹב וְלֹא מְחַסְּרוֹ וּמוּכָח דְּגַם בכה"ג אָמְרִינַן סָמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה לר"מ ומ"מ אֵין מִזֶּה קֻוּשְׁיָ' לִסְבָרָתוֹ שֶׁל הָרַשְׁבָּ"א די"ל דְּגַם הוּא לֹא כָּתַב כֵּן רַק לְדִידַן דקיי"ל דְּרֵרוֹבָא וַחֲזָקָה רֵרוֹבָא עָדִיף וְרַק מִדְּרַבָּנָן חָיְישִׁינַן הֵיכָא דַּחֲזָקָה מְסַיַּיעַ לַמִּיעוּט וע"ז כָּתַב דְּרַבָּנָן לֹא חָשְׁשׁוּ לֵיהּ רַק בְּמִיעוּט הַמְּגֻרָּע כּוֹחוֹ שֶׁל הָרוֹב וְלֹא בְּמְנַגְּדוֹ.

אֲבָל לר"מ דס"ל דְּרֵרוֹבָא וַחֲזָקָה לָא אָמְרִינַן דְּרֵרוֹבָא עָדִיף וּמִן הַתּוֹרָה הֲרֵי הוּא סָפֵק הַשָּׁקוּל גַּם בְּמְנַגֵּד הוּא כֵּן דְּמִן הַתּוֹרָה אֵין לְחַלֵּק בְּהוּ. אָמְנָם הַמָּאוֹר כָּתַב בְּסוֹף מס' קִידּוּשִׁין דְּרוֹב תִּינוֹקוֹת מְטַפְּחִין הַיְינוּ בָּעִיסָּה וּכְפֵירוּשׁ הַתּוֹסָפוֹת וְכָתַב עוֹד דְּגַם הַתִּינוֹק אֵינוֹ וַדַּאי טָמֵא רַק הוּא טָמֵא מִכֹּחַ הָרוֹב וְהֵבִיא ראי' מִלְּשׁוֹן הַתּוֹסָפְתָּא דְּאָמְרָה שֶׁסְּתָם תִּינוֹקוֹת טְמֵאִין שֶׁנָּשִׁים נִדּוֹת מְגַפְּפוֹת וּמְנַשְּׁקוֹת אוֹתָן יעו"ש בַּמָּאוֹר שֶׁכָּתַב דְּזֶה הַחִילּוּק הָא דִּבְרוֹב שְׂרָצִים שׁוֹרְפִין הַתְּרוּמָה גַּבֵּי עִיסָּה בַּבַּיִת וּבְרוֹב מְטַפְּחִין אֵין שׁוֹרְפִין מִשּׁוּם דְּגַם טֻמְאַת הַתִּינוֹק ג"כ אֵינוֹ רַק רֹוב וּלְפֵירוּשׁוֹ הֲרֵי כֵּיוָן דִּבְטֻמְאַת הַתִּינוֹק לֵיכָּא רַק רֵרוֹבָא וְעַתָּה אֲנַחְנוּ מְסֻפָּקִין אִם נָגַע הַתִּינוֹק כְּלָל בָּעִיסָּה אוֹ לֹא נָגַע הֲרֵי הַדְּ מִיעוּט שֶׁאֵין מְטַפְּחִין מְגֻרָּע כֹּחַ הָרוֹב שֶׁל הַתִּינוֹקוֹת טְמֵאִין הֵם וא"כ הֲרֵי יֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר דְּגַם ר"מ לָא קָאָמַר דְּמִיעוּט בַּהֲדֵי חֶזְקָה יְהֶיהָ דְּאוֹרַיְיתָא רַק בכה"ג אֲבָל הֵיכָא דְּהַמִּיעוּט מְנַגֵּד לְהָרוֹב אֶפְשָׁר

דְּגַם ר"מ אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לוֹ רַק מִדְּרַבָּנָן דבכה"ג לָא אָמְרִינַן סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה וּכְמוֹ דְּמְחַלֵּק הָרַשְׁבָּ"א כֵּן אַלִּיבָּא דְּרַבָּנָן הֲרֵי כְּמוֹ כֵן נוֹכַל לְחַלֵּק לר"מ גַּם בִּדְאוֹרַיְיתָא וְזֶהוּ שֶׁנִּסְתַּפְּקוּ הַתּוֹסָ' גַּבֵּי דְּמַאי דְּמִיעוּט ע"ה שֶׁאֵינָם מְעַשְּׂרִים הוּא רַק מְנַגֵּד לְהָרוֹב מְעַשְּׂרִים הֲרֵי נוֹכַל לוֹמַר דבכה"ג גַּם לר"מ אֵינוֹ מִדְּאוֹרַיְיתָא אע"ג דְּאִיכָּא חֶזְקַת טָבֶל.

וְהָא דְּבְחֻלִּין (דַּף פ"ו) גַּבֵּי שְׁחִיטַת חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן בְּלֹא אֲחֵרִים עוֹמְדִים עַל גַּבָּיו דְּמַתִּיר ר"מ לִשְׁחוֹט אַחֲרֵיהֶם וּמְפָרֵשׁ טַעְמוֹ מִשּׁוּם דס"ל לר"מ דְּרוֹב מַעֲשֵׂיהֶם מְקֻלְקָלִים וּפָרִיךְ בַּגְּמָרָ' מַאי אִירְיָ' רוֹב אפי' אִי מִיעוּט מַעֲשֵׂיהֶם מְקֻלְקָלִים נָמֵי דְּהָא ר"מ חָיֵישׁ לַמִּיעוּט סָמוּךְ מִיעוּטוֹ לַחֲזָקָה וְאִתְּרַע לֵיהּ רֻבָּא וּמֵבִיא שָׁם ראי' דבכה"ג אָזַל ר"מ לְקֻלָּא מֵהָא דְּמִטַּהֵר גַּבֵּי תִּינוֹק שֶׁנִּמְצָא בְּצַד הָעִיסָּה מִשּׁוּם הַאי סְבָרָא.

וַהֲרֵי אִם נֹאמַר מִיעוּט מַעֲשֵׂיהֶם מְקֻלְקָל וְהָרוֹב הוּא מְתֻקָּן הֲרֵי הַמִּיעוּט מְנַגֵּד לְהָרוֹב וְאַפִּ"ה הָא מְדַמֶּה לְהוּ הגמ' לְהַהִ דְּתִינוֹק גַּם זֶה נִיחָא וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְמַעְלָה דְּבִשְׁחִיטָה הָא אִיכָּא בְּכָל בְּהֵמָה סָפֵק דְּנְקוּבַת הַוֵּשֶׁט דְּהָוֵי נְבֵילָה וְלָא מְהַנֵּי בְּהוּ שְׁחִיטָה כְּלָל וּמֵוָתָּר לִשְׁחוֹט הַבֵּן אַחֲרֵיהֶם וְרַק רוֹב בְּהֵמוֹת בְּנֵי שְׁחִיטָה נִינְהוּ וא"כ הֲרֵי הַמִּיעוּט דְּמְקֻלְקָל מְגָרֵע כֹּחַ רוֹב בְּהֵמוֹת הַכְּשֵׁרוֹת וּפָרִיךְ הגמ' שַׁפִּיר ועכ"פ נִסְתַּפְּקוּ הַתּוֹסָ' בִּיבָמוֹת שַׁפִּיר: (ט) גַּם יִתְיַשֵּׁב לָנוּ בָּזֶה הֵיטֵב דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' במס' כְּתֻבּוֹת (דַּף י"ג) דְּתָנַן שָׁם רָאוּהָ מְדַבֶּרֶת עִם א' וְאָמְרָה מֵאִישׁ פְּלוֹנִי וְכֹהֵן הוּא דר"ג ור"א אוֹמְרִים דְּנֶאֱמֶנֶת ור"י ס"ל דְּאֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת וְכֵן פְּלִיגָא שָׁם בִּבְהָיְתָה מְעֻבֶּרֶת וְאָמַר שָׁם ר' יְהוֹשֻׁעַ לר"ג ור"א אִי אַתֶּם מוֹדִים בִּשְׁבוּיָה שֶׁנִּשְׁבֵּית וְאָמְרָה טְהוֹרָה אֲנִי שֶׁאֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת כו' אָמְרוּ לוֹ שָׁאנֵי שְׁבוּיָה דְּרוֹב עַכּוּ"ם פְּרוּצִים בַּעֲרָיוֹת וּפָרִיךְ בַּגְּמָרָא דְּנִימָא שָׁאנֵי שְׁבוּיָה דִּפְסוּלִים אֲצְלָהּ וְהָכָא רוֹב כְּשֵׁרִים אֲצְלָהּ מְסַיֵּיע לֵיהּ לָרִיבָ"ל דְּאָמַר לְדִבְרֵי הַמַּכְשִׁיר מַכְשִׁיר וַאֲפִי' בְּרוֹב פְּסוּלִים וְכָתְבוּ הַתּוֹסָ' בד"ה מְסַיֵּיעַ לֵיהּ דְּאַמַּתִּי נֵימָא שָׁאנֵי שְׁבוּיָה דְּהַכֹּל פְּסוּלִים אֲצְלָהּ וְתֵירְצוּ דְּרוֹב הוּא כְּכֻלּ.

וְשׁוּב כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' וְז"ל וְלֵיכָּא לְמֵימַר בִּמְדַבֶּרֶת דְּלֵיכָּא רַק רֻבָּא נֵימָא סְמוֹךְ מִעוּטָא לַחֲזָקָה וְאִתְּרַע לֵיהּ רֻבָּא. דַּאֲפִי' אִי אִית לִי' לר"ג ור' יְהוֹשֻׁעַ סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה אֵינוֹ אֶלָּא פַּלְגָא וּפַלְגָא וּצְרִיכָה לִהְיוֹת אֲסוּרָה מִסָּפֵק וְלָא דָּמֵי לְתִינוֹק שֶׁנִּמְצָא בְּצַד הָעִיסָּה דְּמִטַּהֵר לִי' ר"מ מִטַּעַם סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה דְּאִם אָמְרוּ סְפֵק טֻמְאָה לְטַהֵר יֹאמְרוּ סְפֵק אִיסּוּרָא לְהַתִּיר הֲרֵי דְּהִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' דְּמַאי מֵבִיא ראי' מִשְּׁבוּיָה לִמְדַבֶּרֶת דְּבִשְׁבוּיָה הֲרֵי הַכֹּל פְּסוּלִים אֲצְלָהּ אֲבָל מְדַבֶּרֶת אֵינוֹ רַק רוֹב פְּסוּלִים הָא יֵשׁ לְהַתִּיר מִטַּעַם סְמוֹךְ מִיעוּטָא לְחֶזְקַת כַּשְׁרוּת דְּיָדָהּ וּכְמוֹ דְּמִטַּהֵר לָהּ ר"מ גַּבֵּי תִּינוֹק.

ותי' דְּרַק בְּטֻמְאָה מַקֵּיל מִשּׁוּם זֶה דְּסָפֵק טֻמְאָה טָהוֹר אֲבָל בְּסָפֵק אִיסּוּרָא הוּא לְחוּמְרָא. וּבְיאוּר דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דאע"ג דְּגַבֵּי תִּינוֹק ג"כ חָלְקוּ רַבָּנָן עַל ר"מ וּמְטַמְּאִין מִשּׁוּם דְּמִן הַתּוֹרָה רֻבָּא וַחֲזָקָה רֻבָּא עָדִיף מ"מ הִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' שַׁפִּיר דְּבְחֻלִּין (דַּף פ"ו) אָמְרִינַן דְּהָא ר"מ חָיֵישׁ לְמִיעוּטָא סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה וְאִיתְּרַע לֵיהּ רֻבָּא.

הֲרֵי חָזִינַן דְּזֶה תָּלוּי בָּזֶה דְּמִשּׁוּם דר"מ חוֹשֵׁשׁ לַמִּיעוּט גְּרִידָא מִיהָא מִדְּרַבָּנָן וס"ל דְּלָא אָמְרִינַן מִיעוּטָא כְּמַאן דְּלֵיתָא מש"ה חָשִׁיבָא לְדִידִ' מִיעוּטָא לְאַסְמוֹכֵי לַחֲזָקָה וְאִיתְּרַע לִי' רֻבָּא מִן הַתּוֹרָה וְכֵן הוּא מְבֹאָר לְהֶדְיָא בְּרַשְׁ"י בְּקִדּוּשִׁין (דַּף פ') דְּהַהִ פְּלוּגְתָּא דְּפְלִיגָא ר"מ וְרַבָּנָן גַּבֵּי תִּינוֹק אִי אָמְרִינַן בּוֹ סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה תָּלוּי בְּאִידָּךְ פְּלוּגְתָּא דר"מ וְרַבָּנָן אִי חָיְישִׁינַן לְמִיעוּטָא וְתַרְוַיְיהוּ אָזְלִי לְטַעְמַיְיהוּ וא"כ הֲרֵי בְּחֻלִּין (דַּף ה') אִיתָּא

דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל נִמְנָה עַל שְׁחִיטַת כּוּתִי וְאָסְרָה דר"ג כר"מ ס"ל דְּחָיֵישׁ לְמִיעוּטָא וְגָזַר רֻבָּא אַטוּ מִיעוּטָא יעו"ש בְּרַשְׁ"י שֶׁפֵּירֵשׁ דְּהוּא ר"ג בְּנוֹ שֶׁל ר' יְהוּדָה הַנָּשִׂיא וְהַתּוֹסָ' כָּתְבוּ דְּהוּא ר"ג דְּיַבְנֶה בַּר פְּלוּגְתָּא דר' יְהוֹשֻׁעַ הֲרֵי דְּאִיהוּ ס"ל דְּחוֹשְׁשִׁין לְמִיעוּטָא וּמִמֵּילָא מַשְׁמַע דְּבַחֲזָקָה הַמְסַיֵּעַ לַמִּיעוּט ס"ל ג"כ כר"מ דְּאִיתְּרַע לי' רֻבָּא כֵּיוָן דְּזֶה תָּלוּי בָּזֶה.

ומש"ה הִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' כָּאן לר"ג מִדִּבְרֵי ר"מ וְיַעַן כִּי אֵין הַדְּבָרִים כ"כ מֻוכְרָחִים מִשּׁוּם הָכִי כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בִּלְשׁוֹן סָפֵק וְכָתְבוּ דַּאֲפִי' אִי אִית לי' לר"ג ור"י סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה כו'. וְהָא דְּנָקְטוּ הַתּוֹסָ' גַּם ר' יְהוֹשֻׁעַ אע"ג דְּבִבְכוֹרוֹת (דַּף כ') מַסְקִינַן דר"י לָא חָיֵישׁ לְמִיעוּטָא מ"מ הֲרֵי בַּתְּחִילָּה רָצָה שָׁם הַגְּמָרָא לוֹמַר לְהֵיפוּךְ דר' יְהוֹשֻׁעַ חוֹשֵׁשׁ לְמִיעוּטָא ומש"ה נָקְטוּ הַתּוֹסָ' בְּדִבְרֵיהֶם גַּם ר' יְהוֹשֻׁעַ אַגַּב ר"ג וְעִיקַּר דְּקְדּוּקָם הוּא מִשּׁוּם ר"ג.

וּמִשּׁוּם הָכִי כָּתְבוּ נָמֵי הַתּוֹסָ' רַק לר"ג ור"י וְדִלְגוּ לר"א דְּאָמַר שָׁם נָמֵי בַּמִּשְׁנָה כר"ג מִשּׁוּם דְּלֹא מָצִינוּ בְּשׁוּם מָקוֹם שׁוּם סָמְךְ הָאֵיךְ סוֹבֵר ר"א אִי חוֹשֵׁשׁ לְמִיעוּטָא אוֹ לֹא. וְדִבְרֵי הַתּוֹסָ' מְדֻיָּקִים.

אָמְנָם עַיֵּין בְּמָהַרְשָׁ"א שָׁם שֶׁהִקְשָׁה עַל הַתּוֹסָ' דְּלָמָּה הִקְשׁוּ רַק עַל מְדַבֶּרֶת וַהֲרֵי גַּם מְעֻבֶּרֶת אע"ג דְּוַדַּאי נִבְעֲלָה מ"מ הָא אֵינוֹ רַק רֹוב הַפְּסוּלִים וְאִיכָּא מִיעוּט כְּשֵׁרִים וְאִיכָּא לְמֵימַר סְמוֹךְ מִיעוּטָא דְּכְשֵׁרִים לְחֶזְקַת כַּשְׁרוּת דְּיָדָהּ.

וְאֵין לְתָרֵץ דְּהַתּוֹסָ' אָזְלִי כָּאן בְּשִׁיטַת הָרַמְבַּ"ן בְּקִידּוּשִׁין בְּסוּגְיָא דְּסִיבְלוֹנוֹת שֶׁכָּתַב דְּבַוַדַּאי מַגָּע לָא אָמְרִינַן סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה דְּאִתְּרַע לָהּ הַחֲזָקָה ע"י הַמַּגָּע וְרַק הֵיכָא דְּהַסָּפֵק הוּא עַל הַמַּגָּע הוּא דְּאָמְרִינַן הַךְ סְבָרָא ומש"ה בִּמְעֻבֶּרֶת דְּוַדַּאי נִבְעֲלָה רַק הַסָּפֵק אִם לְכָשֵׁר אוֹ לִפְסוֹל הֲרֵי הוּא וַדַּאי מַגָּע וְלָא אָמְרִינַן בּוֹ סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה וְהִקְשׁוּ רַק עַל מְדַבֶּרֶת שֶׁלֹּא רָאוּ כְּלָל אִם נִבְעֲלָה וְהוּא סָפֵק מַגָּע וְדוֹמֶה לְהָא דְּתִינוֹק שֶׁנִּמְצָא בְּצַד הָעִיסָּה דִּמְטַהֵר לֵיהּ ר"מ.

זֶה אֵינוֹ דְּהָא הוֹכַחְנוּ לְעֵיל דלר"מ מֻוכָרַח דְּגַם בְּוַדַּאי מַגָּע אָמְרִינַן סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה מה"ת וא"כ קָשֶׁה קֻושְׁיָ' מָהַרְשָׁ"א. גַּם עוֹד קָשֶׁה לִי עַל הַתּוֹסָ' מַה ס"ד דְּהַתּוֹסָ' בְּקֻושְׁיָתָם וַהֲרֵי גַּבֵּי שְׁבוּיָ' הָא ג"כ לֵיכָּא רַק רֻבָּא לְחֻזָּקָא דאע"ג דְּהַכֹּל פְּסוּלִים אֶצְלָהּ מ"מ הָא לֹא יָדַעְנוּ אִם נִבְעֲלָה וְלֵיכָּא רַק רֹוב עַכּוּ"ם פְּרוּצִים בַּעֲרָיוֹת וְאֵיכָּא מִיעוּטָאדְּלָא נִבְעֲלָה הַמְסַיֵּעַ לְחֶזְקַת כַּשְׁרוּת דְּיָדָהּ וְאַפִּ"ה הֲרֵי אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת וּמֻכָּרָח דְּלָא מְהַנֵּי הַאי סְבָרָא לְהָקֵל בְּאִיסּוּרָא וא"כ הָא הִקְשָׁה ר' יְהוֹשֻׁעַ שַׁפִּיר מִדִּשְׁבוּיָה אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת לְעִנְיַן יוּחֲסִין דה"ה דְּאֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת בִּמְדַבֶּרֶת ומַה ס"ד שֶׁל הַתּוֹסָ' בְּקֻושְׁיָתָם.

דְּאֵין לוֹמַר דס"ל לְהַתּוֹסָ' דְּבִשְׁבוּיָה הַךְ צַד דְּלָא נִבְעֲלָה הוּא מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וְלֹא שַׁיָּיךְ בּוֹ כְּלָל לוֹמַר סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בִּבְכוֹרוֹת (דַּף כ') בד"ה חָלָב דמש"ה לָא אָמְרִינַן בִּשְׁחִיטָה סְמוֹךְ מִיעוּטָא דְּאֵינוֹ מֻוּמְחֶה לְחֶזְקַת אִיסּוּר מִשּׁוּם דְּהוּא מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וְגַם לר"מ לָא חָיְישִׁינַן לֵיהּ.

זֶה אֵינוֹ דַּהֲרֵי אַדַּרְבָּה מְבֹאָר בְּתוֹסָ' כְּתֻובוֹת (דַּף כ"ג) דִּשְׁבוּיָה לָא שְׁכִיחַ כָּל כָּךְ שֶׁנִּבְעֲלָה דְּמִנְּבֵלָה נַפְשָׁהּ לְגַבֵּי שַׁבַּאי אֲבָל לְפִי מַה שֶּׁכָּתְבְנוּ נִיחָא שַׁפִּיר דְּהַתּוֹסָ' דִּכְתֻובוֹת ס"ל כמש"כ דְּגַם ר"מ לָא ס"ל בְּמִיעוּט בַּהֲדֵי חֶזְקָה דְּהוּא דְּאוֹרָיְיתָא רַק בְּמִיעוּט הַמְּגֻרָּע לְהָרֹוב וְלֹא הַמְנַגְּדוֹ וּבְהַךְ דְּתִינוֹק שֶׁנִּמְצָא בְּצַד הָעִיסָּה ס"ל לְהַתּוֹסָ' כְּפֵירוּשׁוֹ שֶׁל הַמָּאוֹר שֶׁהֵבְאנוּ

ומשו"ה בִּשְׁבוּיָ', דְּהַכֹּל פְּסוּלִים אֶצְלָהּ וְלֵיכָּא רַק מִיעוּט דְּלָא נִבְעֲלָה לְחֻזָּא הַמְנַגֵּד לְרֻבָּא דְּעַכּוּ"ם פְּרוּצִים בַּעֲרָיוֹת גַּם לר"מ אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא מִן הַתּוֹרָה.

וְכֵן לֹא הִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' עַל מְעֻוָּבֶרֶת דְּנִדַּאי נִבְעֲלָה וְלֵיכָּא רַק מִיעוּט כְּשֵׁרִים וְהוּא נָמֵי מְנַגֵּד לְהָרֹוב וְדוֹמֶה לִשְׁבוּיָה וְהִקְשָׁה ר' יְהוֹשֻׁעַ שַׁפִּיר אֲבָל בִּמְדֻבֶּרֶת דְּלָא יָדְעִינַן אִם נִבְעֲלָה כְּלָל וְרַק רֻבָּא אִיכָּא דְּנִבְעֲלָה מִשּׁוּם דְּאֵין אַפּוֹטְרוֹפּוֹס לַעֲרָיוֹת וּמַהַד רֻבָּא דְּנִבְעֲלָה הָא אִיכָּא מִיעוּט הַכְּשֵׁרִים אֶצְלָהּ הַמְּגָרֵע כּוֹחוֹ שֶׁל הָרֹוב הָרִאשׁוֹן וּמְחַסְּרוֹ וְדוֹמֶה מַמָּשׁ לְהַהִּ דְּתִינוֹק ולר"מ כה"ג הוּא דְּאוֹרְיְיתָא וּמְטַהֵר בִּסְבָרָא זוֹ גַּבֵּי תִּינוֹק וְהִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' שַׁפִּיר דְּנֵימָא דמש"ה נֶאֱמָנֶת: [י] אָמְנָם כָּל זֶה הוּא אִם נֹאמַר כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ דְּגַם בְּרֹוב מְוֻמְחִין מִקְּרֵי הַמִּיעוּט מְגָרֵע הָרֹוב וּמִשּׁוּם דְּאִיכָּא מִיעוּט שֶׁהֵם נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט.

אֲבָל לְדַעַת המה"ב דס"ל דְּהַהִּ מִיעוּט דְּאֵינוֹ מְוֻמְחֶה מִיקְּרֵי רַק מְנַגֵּד וּלְדִידַ' הָא מוּכָח דלר"מ גַּם בכה"ג אָמְרִינַן סָמוּךְ לַחֻזָּקָה מִדְּאוֹרַיְיתָא מִדְּרָצָה הגמ' לוֹמַר בְּחֻלִּין (דַּף פ"ו) דבחשו"ק גַּם אִם נֹאמַר מִיעוּט מַעֲשֵׂיהֶם מְקֻלְקָלִים מ"מ שָׁרֵי לר"מ מִשּׁוּם סָמוּךְ לַחֻזָּקָה וְזֶהוּ מַמָּשׁ כְּהַהִּ מִיעוּטָא דְּאֵינוֹ מְוֻמְחֶה.

וְגַם לְדַעַת רַשְׁ"י דְּמְפָרֵשׁ דְּבְעִיסָּה וַדַּאי נָגַע הַתִּינוֹק מוּכָח ג"כ דלר"מ גַּם בכה"ג הוּא דְּאוֹרַיְיתָא וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְמַעְלָה. וְהִנֵּה נִתְבָּאֵר לָנוּ דְּדַעַת הָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א דְּבְוַדַּאי מַגָּע לָא אָמְרִינַן סָמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֻזָּקָה.

וְהָרַשְׁבָּ"א ס"ל עוֹד דְּבְמִיעוּט הַמְנַגֵּד לְהָרֹוב ג"כ לָא אָמְרִינַן לי' ונ"מ טוּבָא לְדִידַן דקיי"ל דְּאָמְרִינַן סָמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֻזָּקָה מִדְּרַבָּנָן אָמְנָם בְּדִבְרֵי הַתּוֹסָ' מָצִינוּ בְּכַמָּה דֻּכְתֵּי דְּחוֹלְקִים עַל הָנֵי כְּלָלֵי.

וּכְמוֹ שֶׁיְּבֹאַר במק"א: סִימָן ח יַחְקֹור בְּשׁוֹחֵט עֹגֶל תּוֹךְ שְׁמוֹנָה דקי"ל דַּאֲסוּרָה מֵאֵיזֶה טַעַם חָשְׁשׁוּ כָּאן לְמִיעוּטָא וְלֹא הָלְכוּ אַחַר הָרוּב: במס' שַׁבָּת דַּף קל"ו מַסְקִינַן בָּרַשְׁבָּ"ג דְּאָמַר כָּל שֶׁלָּא שָׁהָה שְׁלֹשִׁים יוֹם בָּאָדָם וּשְׁמוֹנָה יָמִים בַּבְּהֵמָה חָיְישִׁינַן לֵיהּ שֶׁמָּא נֶפֶל הוּא.

וּמְבֹואָר שָׁם דְּלִדְיַדַן אֵינוֹ רַק חֲשָׁשָׁא דְּרַבָּנָן דְּמַסִּיק שָׁם דְּאִם נִיסַּת לְכֹהֵן אֵינָהּ צְרִיכָה חֲלִיצָה שֶׁלֹּא לְאָוְסָרָהּ עַל בַּעְלָהּ וּמוּכָח דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא מַחְזְקִינַן לֵיהּ בְּבַר קָיְימָא וְלָא חָיְישִׁינַן כְּלָל לְנָפֶל.

וְעַיֵּין במס' יְבָמוֹת (דַּף ל"ו) בַּתּוֹסָ' ד"ה רַשְׁבָּ"ג שֶׁהִקְשׁוּ דְּאַמַּאי חָיְישִׁינַן לֵיהּ לְכַתְּחִלָּה נֵימָא הַלֵּךְ אַחַר רֹוב נָשִׁים וְרֹוב נָשִׁים וָלָד מְעַלְּיָ' קָא יָלְדָן וְאוֹמֵר ר"י דְּחָיְישִׁינַן לְמִיעוּט מָצוּי כְּזֶה וּכְמוֹ בְּמַיִם שֶׁאֵין לָהֶם סוֹף דְּאִשְׁתּוֹ אֲסוּרָה כו' אע"ג דְּשָׁמָּא הָתָם מִשּׁוּם עֶרְוָה הֶחְמִירוּ עכ"ד הַתּוֹסָ'.

וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה לִי דְּאַמַּאי לָא חָיְישִׁינַן לֵיהּ מִדְּאוֹרַיְיתָא וַהֲרֵי כָּתַב הָרִיבָ"שׁ בסי' שע"ט הוּבְאוּ דְּבָרָיו בב"י באה"ע סי' י"ז דְּבְהָנֵי. דְּתָנַן אֵין מְעִידִין עֲלֵיהֶם אִם נִיסַּת תֵּצֵא וַאֲפִלּ' אִם רֻבָּן לְאַבֵּד מ"מ לָא סָמְכִינַן אַרֻבָּא דְּרֻבָּא לָא עָדִיף רַק מֵחֲזָקָה אַחַת וְלֹא מִשְּׁנֵי חֲזָקוֹת וְכָאן אִיכָּא שְׁנֵי חֲזָקוֹת, א' דְּנַעֲמִיד לְהַבַּעַל בְּחֶזְקַת חַי שֵׁנִית דְּנַעֲמִידֶנָּה עַל חֶזְקַת אִיסּוּר אֵשֶׁת אִישׁ.

וְהָא דִּבְנָפַל לְמַיִם שֶׁאֵין לָהֶם סוֹף קיי"ל דְּאִם נִיסַּת לֹא תֵּצֵא הָתָם הַנִּצּוֹלִים הֵם מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא ומש"ה עָדִיף הָרוֹב גַּם מִשְּׁנֵי חֲזָקוֹת מִדְּאוֹרַיְיתָא וּלְדִידֵיהּ הֲרֵי בִּסְפֵק נֶפֶל הָא אִיכָּא ג"כ שְׁנֵי חֲזָקוֹת דִּבְאָדָם י"ל דְּנוֹקְקִים לְהָאֵם בְּחֶזְקַת זְקוּקָה לַיָּבָם וְגַם נוֹקְקִים לְהַוָּלָד עַל חֶזְקָתוֹ שֶׁלֹּא כָּלוּ לוֹ חֲדָשָׁיו דְּאֶתְמוֹל הֲרֵי וַדַּאי הִי' פָּחוֹת מִבֶּן ט' חֲדָשִׁים וְנֵימָא דְּגַם עַתָּה הוּא כֵּן וַהֲרֵי חֶזְקָה כָּזוֹ מַמָּשׁ מָצִינוּ לְהֶדְיָ' במס' יְבָמוֹת (דַּף ס"ו) גַּבֵּי הָא דְּתָנַן אֵלּוּ פּוֹסְלִין וְלֹא מַאֲכִילִין הָעֻבָּר כו' וּבֶן תֵּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד וּמְסַיְּים שָׁם דְּסָפֵק אִם הוּא בֶּן ט' פּוֹסֵל מִסָּפֵק.

וְהִקְשׁוּ שָׁם הַתּוֹסָ' דְּנוֹקְקִים אוֹתוֹ עַל חֶזְקַת פָּחוֹת מִבֶּן ט' שָׁנִים יעו"ש מַה שֶּׁתֵּירְצוּ וְתֵירוּצָם לֹא שַׁיָּיךְ הָכָא וּלְהָרִיבָ"שׁ צ"ל אֲסוּרָה מִדְּאוֹרַיְיתָא וְגַם בְּנָיְסַתְּ לְכֹהֵן תֵּיאָסֵר. וּכְמוֹ כֵן קָשֶׁה בְּתוֹךְ שְׁמוֹנָה לַבְּהֵמָה יהי' אָסוּר מִדְּאוֹרַיְיתָא דַּהֲרֵי אִם הוּא נֶפֶל לָא מְהַנֵּי לֵיהּ שְׁחִיטָה לְטַהֲרוֹ מִידֵי נְבֵילָה וְגַם אַחַר שְׁחִיטָה מְטַמֵּא מִשּׁוּם נְבֵלָה וא"כ נֵימָא הֶעֱמִידוּ עַל חֶזְקַת אֵינָהּ זְבוּחָה, וְזֶה כַּמָּה אֲשֶׁר רָאִיתִי בַּסֵּפֶר אֶחָד דְּלְעִנְיַן סָפֵק נֶפֶל שַׁיָּיךְ חֶזְקַת אֵינָהּ זְבוּחָה וְגַם נוֹקְקִים אֶת הַוָּלָד בְּחֶזְקַת שֶׁלֹּא כָּלוּ לוֹ חֲדָשָׁיו וּכְמוֹ שֶׁהָיָה אֶתְמוֹל וצ"ל אֲסוּרָה מִדְּאוֹרַיְיתָא.

וְעַיְּי' בַּטּוּר יו"ד סִימָן ט"ו בב"י שֶׁהֵבִיא מַה שֶּׁכָּתְבוּ מִקְצָת הַגְּאוֹנִים דְּרַק לְקָרְבָּן מַצְרְכִינַן לְהַמְתִּין שְׁמוֹנָה יָמִים אֲבָל לַאֲכִילָה לְאָדָם שָׁרֵי גַּם תּוֹךְ שְׁמֹנָה דס"ל דְּלָא חָיְישִׁינַן לְנֶפֶל כְּלָל. וַאֲפִי' לְפִי מַה דקיי"ל דְּלָא כְּוָותַיְיהוּ וְאָסְרִינַן גַּם לְהֶדְיוֹט וַאֲפִי' בְּדִיעֲבַד וְכַמְבוֹאָר בשו"ע שָׁם מ"מ הֲרֵי וַדַּאי דְּאֵינוֹ רַק מִדְּרַבָּנָן וּכְמוֹ דְּמוּכָח מֵהַהִ דְּבָאָדָם תּוֹךְ שְׁלֹשִׁים אֵינוֹ רַק דְּרַבָּנָן וּלְהָרִיבָ"שׁ הֲרֵי צָרִיךְ לוֹמַר אֲסוּרָה מִדְּאוֹרַיְיתָא: וְלִכְאוֹרָה הַהֶכְרֵחַ לוֹמַר לְהָרִיבָ"שׁ דְּמִיעוּט נְפָלִים הוּא מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא ומש"ה עָדִיף גַּם מִשְּׁנֵי חֲזָקוֹת.

וְהַתּוֹסָ' בִּיבָמוֹת שֶׁכָּתְבוּ דְּמִיעוּט נְפָלִים הוּא מִיעוּט הַמָּצוּי יְחַלְּקוּ עַל סְבָרָתוֹ שֶׁל הָרִיבָ"שׁ וְיֹאמְרוּ דְּרֻבָּא עָדִיף גַּם מִשְּׁנֵי חֲזָקוֹת מִדְּאוֹרַיְיתָא. דַּהֲרֵי בלא"ה נִרְאֶה לְהֶדְיָא דְּחוֹלְקִים עָלָיו דַּהֲרֵי הֵבִיאוּ רְאָיָה לְדִבְרֵיהֶם וּכְמוֹ דְּחָיְישִׁינַן בְּמַיִם שֶׁאֵין לָהֶם סוֹף דִּלְכַתְּחִלָּה אִשְׁתּוֹ אֲסוּרָה הֲרֵי דס"ל דְּמִיעוּט הַנִּיצּוֹלִים בְּמַיִם שֶׁאֵין לָהֶם סוֹף הוּא ג"כ מִיעוּט הַמָּצוּי וּלְהָרִיבָ"שׁ הֲרֵי מֻכְרָחִין לוֹמַר דְּהוּא רַק מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וכמ"ש הָרִיבָ"שׁ בְּעַצְמוֹ.

ועי' בְּרֹאשׁ"שׁ פ' הַחוֹלֵץ דכ' ג"כ כְּהַתּוֹסָ' דְּנָפָלִים הוּא מִיעוּט הַמָּצוּי ומש"ה חוֹשְׁשִׁין לוֹ וּכְמוֹ במשאל"ס וְכֵן כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' במס' ע"ז (דַּף מ') בד"ה כֹּל וכ"כ הַתּוֹסָ' במס' נִדָּה (דַּף מ"ד) ד"ה דְּקִים לֵיהּ וכ"כ הֶמָּרְדְּכַי בפ' הַחוֹלֵץ וכ"כ בַּסְּמָ"ג עֲשִׂין רי"א דְּנָפָל הוּא מָצוּי וּמִדִּבְרֵיהֶם לְכְאוֹרָה נִרְאֶה מֻכְרָח דַּחֲלוּקִים עַל הָרִיבָ"שׁ: אָמְנָם זֶה נִיחָא מִכַּמָּה אַנְפִּין.

חֲדָא דְּעִיקַּר חֶזְקַת קְטַנּוֹת שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בִּיבָמוֹת לָא בְּרִירָא כְּוָולֵי הַאי וי"ל דְּמַה דְּתָלוּי בַּזְּמַן וְהוֹלֵךְ וּמִתְרַבֶּה מֵעַצְמוֹ בְּלִי שׁוּם מַעֲשֶׂה לָא חֲשִׁיבָא חֶזָקָה וּמִמַּה דְּיָדַעְנוּ הֵיאַךְ הִי' אֶתְמוֹל אֵינוֹ הוֹכָחָה שֶׁהוּא כֵּן הַיּוֹם.

וְעַיְּי' בְּשׁוּ"ת מהרי"ט חֵלֶק א' סִי' י"א שֶׁחָקַר בְּאִשָּׁה שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה וְנִסְתַּפְּקוּ בְּמִנְיַן שְׁנוֹתֶיהָ אִם כְּבָר הָיְתָה בַּת י"ב שָׁנָה אוֹ לֹא וכ' דְּלֹא שַׁיָּיךְ כָּאן לוֹמַר הָעֲמִידָה עַל חֶזְקַת פָּחוֹת מִבַּת י"ב כֵּיוָן דַּעֲשׂוּיָ' לְהִשְׁתַּנּוֹת וּכְבָר כָּתַבְנוּ בָּזֶה במק"א וְהֶרְאָנוּ פָּנִים דְּכַמָּה מֵהָרִאשׁוֹנִים ס"ל כְּוָותֵיהּ דמהרי"ט בְּעִיקַּר סְבָרָתוֹ יעו"ש, וְעוֹד דַּאֲפִי' אִם נֹאמַר כְּהַתּוֹסָ' דְּיִבְמוֹת

דְּחֶזְקַת קְטַנּוֹת חֲשִׁיבָא חֲזָקָה מ"מ שָׁאנֵי הָכָא דְּהַסָּפֵק אִם הוּא כָּלוּ לוֹ חֳדָשָׁיו אוֹ לֹא י"ל דכ"ע מוֹדִים דְּמִמַּה דְּלֹא כָּלוּ לוֹ חֳדָשָׁיו קוֹדֶם לֵידָה לָא חֲשִׁיבָא חֲזָקָה עַל אַחַר לֵידָה דַּהֲרֵי הַלֵּידָה הוּא הוֹכָחָה דְּכָלוּ לוֹ חֳדָשָׁיו וְאֶתְמוֹל דִּבְוַדַּאי לֹא כָּלוּ לוֹ חֳדָשָׁיו הֲרֵי בֶּאֱמֶת לֹא נוֹלַד אֶתְמוֹל וְלֹא שַׁיָּיְךְ לוֹמַר דְּהַחֲזָקָה מְסַיֵּיעַ לַמִּיעוּט נְפָלִים דַּהֲרֵי הָרוֹב הוּא דְּרֻוְבָּן יוֹלְדוֹת בֶּן קַיָּימָאוא"כ הָרוֹב הוּא עַל הַלֵּידָה וְהֵיאַךְ נֶאֱמַר דְּהַחֲזָקָה שֶׁקּוֹדֶם הַלֵּידָה יִהְיֶה מְסַיֵּיעַ לַמִּיעוּט וּמְנַגֵּד לְהָרוֹב דְּהָרוֹב הוּא רַק ע"י הַלֵּידָה וְהַחֲזָקָה הוּא מִקּוֹדֶם הַלֵּידָה.

וְעוֹד דבלא"ה לָא פְּסִיקָא לָן כָּל כָּךְ לוֹמַר חֲזָקָה מִן קוֹדֶם לֵידָה עַל אַחַר לֵידָה וַאֲפִי' לְגַבֵּי סָפֵק אַחֵר לֹא לְגַבֵּי סָפֵק נֵפֶל. ועי' במס' בְּכוֹרוֹת (דַּף כ') דִּפְלִיגָא שָׁם ר' יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי עֲקִיבָא דר"י ס"ל חָלָב אֵינוֹ פּוֹטֵר בִּבְכוֹרָה ור"ע ס"ל דְּפוֹטֵר וּפָרֵיךְ וּמִי חָיֵישׁ ר"י לְמִיעוּטָא וְהִתְנָן הָיְתָה לָהּ חֲמוֹתָהּ אֵינָהּ חוֹשֶׁשֶׁת יָצָאת מְלֵאָה חוֹשֶׁשֶׁת ר' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר אֵינָהּ חוֹשֶׁשֶׁת מִשּׁוּם דְּכָל הַיּוֹלְדוֹת מֶחֱצָה זְכָרִים וּמֶחֱצָה נְקֵיבוֹת וּמִיעוּט מַפִּילוֹת ה"ל זְכָרִים מִיעוּטָא וּמְשַׁנֵּי אִיפּוּךְ וּמֵבִיא רְאָיָה דְּתַנְיָא חָלָב פּוֹטֵר דר"י רע"א אֵינוֹ פּוֹטֵר.

וְכָתְבוּ שָׁם הַתּוֹסָפוֹ' בד"ה חָלָב בְּשֵׁם ר"ת דאע"ג דקיי"ל דְּלָא כר"מ דְּחָיֵישׁ לְמִיעוּטָא מ"מ קיי"ל דְּחֵלֶב אֵינוֹ פּוֹטֵר וְלָא סָמְכִינַן אַהָא דְּרוֹב אֵינָם חוֹלְבוֹת אֶלָּא אִם כֵּן יָלְדוּ דְּאָמְרִינַן סָמוּךְ חֶזְקַת הָאֵם דְּלָא יָלְדָה עֲדַיִין לְמִיעוּטָא וְחָיְישִׁינַן לֵיהּ אֲנַן מִדְּרַבָּנָן, וְהִקְשׁוּ עַל זֶה הַתּוֹסָ' דא"כ מַאי פָּרִיךְ הגמ' עַל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דס"ל חָלָב אֵינוֹ פּוֹטֵר מֵהָא דְּיָצְאָה מְלֵאָה אֵינָהּ חוֹשֶׁשֶׁת וַהֲרֵי שָׁאנֵי הָכָא דְּאִיכָּא חֶזְקַת הָאֵם שֶׁלֹּא יָלְדָה וי"ל כֵּיוָן דבלא"ה בַּבָּרַיְיתָא תָּנֵי אִיפְּכָא לֹא חָשַׁשׁ לְתָרֵץ וּמְשַׁנֵּי הָאֱמֶת דְּאִיפּוּךְ תְּנַן.

וְשׁוּב הִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' דִּלְפִי הַמַּסְקָנָא דִּמְהַפֵּךְ וס"ל לר' יְהוֹשֻׁעַ חָלָב פּוֹטֵר א"כ הָא ס"ל לר"י דְּלָא חָיְישִׁינַן לְמִיעוּטָא אֲפִילּוּ הֵיכָא דְּאִיכָּא חֲזָקָה הַמְסַיֵּיעַ לַמִּיעוּט וּבְמַסֶּ' יְבָמוֹת (דַּף קי"ב) הָא מֻוְכְרָח דר"י חָיֵישׁ לְמִיעוּטָא הֵיכָא דְּאִיכָּא חֲזָקָה הַמְסַיֵּיעַ.

וּלְבַסּוֹף סִיְּימוּ הַתּוֹסָ' דְּאִם נֶאֱמַר דְּחֶזְקַת הָאֵם שֶׁלֹּא יָלְדָה לָא חֲשִׁיבָא מְסַיֵּיעַ לַמִּיעוּט דְּאַדְּרַבָּה הַעֲמֵד הַוָּלָד בְּחֶזְקַת שֶׁלֹּא קִדְּשָׁה בַּבְּכוֹרָה אָתֵי שַׁפִּיר. וְהִנֵּה מַה דְּכָתְבוּ דא"ש בָּזֶה כַּוָּנָתָם דִּיתוֹרַץ קֻוְשְׁיָיְתָם עַל סֻוְגְיַת הַגְּמָרָ' דִּמְיֻוְשָּׁבִין דִּבְרֵי ר"י גַּם לְפִי מַה דְּאָפֵיךְ אֲבָל דִּבְרֵי ר"ת הֲרֵי עֲדַיִין מֻוְפְרָכִין מִזֶּה דר"ת הָא פּוֹסֵק לַהֲלָכָה דְּחֵלֶב אֵינוֹ פּוֹטֵר מִשּׁוּם דְּחֶזְקַת הָאֵם שֶׁלֹּא יָלְדָה מְסַיֵּיעַ לַמִּיעוּט וע"כ דְּלָא ס"ל הַךְ חֲזָקָה שֶׁל הַוָּלָד שֶׁלֹּא הָיָה קָדוֹשׁ בִּבְכוֹרָה.

וְכֵן מְבֹוְאָר בְּדִבְרֵי הָרֹא"שׁ בִּבְכוֹרוֹת שָׁם וְגַם בִּיבָמוֹת פֶּרֶק בָּתְרָא הֵבִיא הָרֹא"שׁ דִּבְרֵי ר"ת הַלָּלוּ וְהִקְשָׁה עָלָיו וְז"ל דְּלָמָּה נֵלֵךְ אַחַר חֶזְקַת הָאֵם נֵימָא הַעֲמֵד הַוָּלָד בְּחֶזְקַת שֶׁהָיָה חֻוְלִין בִּמְעֵי אִמּוֹ ועכ"פ הֲרֵי מֻוְכְרָח דר"ת לָא ס"ל הַךְ חֲזָקָה.

וְהַנִּרְאֶה בְּדַעַת ר"ת דס"ל דְּלֹא שַׁיָּיְךְ לוֹמַר דְּנוֹקִים הַוָּלָד עַל חֶזְקָתוֹ שֶׁלֹּא הָיָה קָדוֹשׁ כֵּיוָן שֶׁקּוֹדֶם שֶׁנּוֹלַד קיי"ל עֻוְבָּר יֶרֶךְ אִמּוֹ הוּא וְאֵינוֹ נֶחְשָׁב לַגּוּף בִּפְנֵי עַצְמוֹ רַק הָיָה גּוּף אֶחָד עִם אִמּוֹ וְהַשְׁתָּא כְּשֶׁנּוֹלַד הוּא גּוּף חָדָשׁ וס"ל לר"ת דַּחֲזָקָה לֹא שַׁיָּיְךְ רַק עַל אוֹתוֹ גּוּף עַצְמוֹ דְּמוֹקְמִינַן אוֹתוֹ כְּמוֹ שֶׁהָיָה מִקּוֹדֶם אֲבָל לָא אָמְרִינַן חֲזָקָה מִגּוּף לַגּוּף וּכְמוֹ דְּלֹא שַׁיָּיְךְ לוֹמַר דְּלֹא שַׁיָּיְךְ לְהַוָּלָד חֲזָקָה שֶׁלֹּא הי' קָדוֹשׁ קוֹדֶם שֶׁנִּתְעַבְּרָה אִמּוֹ כֵּיוָן דְּלֹא הָיָה לוֹ אָז

מְצִיאוּת מַה שֶּׁיִּהְיֶ' קָדוֹשׁ וס"ל לר"ת דְּגַם אַחַר שֶׁנִּתְעַבְּרָה כֵּינָן דְּעֻבָּר יֶ"רְ אִמּוֹ הוּא לָא שַׁיָּיךְ חֲזָקָה משו"ה ס"ל דְּחֵלֶב אֵינוֹ פּוֹטֵר דְּלֵיכָּא רַק חֲזָקַת אֵם שֶׁלֹּא יָלְדָה.

וא"כ הָא מְיֻשָּׁב ג"כ הָא דְּלַהַמְסְקָנָא ס"ל לר' יְהוֹשֻׁעַ דְּחָלָב פּוֹטֵר וְלָא חָיְישׁ לְמִיעוּט בַּהֲדֵי חֲזָקָה דְּנֶאֱמַר דר"י ס"ל עֻבָּר לָאו יֶ"רְ אִמּוֹ הוּא וא"כ יֵשׁ לְהַנּוֹלָד חֲזָקָה שֶׁלֹּא הָיָה קָדוֹשׁ בִּמְעֵי אִמּוֹ וְעַיֵּ' בְּחֻלִּין (דַּף נ"ח) דס"ל לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דְּוַלַּד טְרֵפָה בְּעִיבְּרָה וּלְבַסּוֹף נִטְרְפָה דְּמֻוָּתָר וּמְפָרְשִׁינַן שָׁם הַטַּעַם דס"ל עֻבָּר לָאו יֶ"רְ אִמּוֹ הוּא וא"כ אָזַיל ר' יְהוֹשֻׁעַ לְשִׁיטָתוֹ וַאֲפִילּוּ לְפִי מַה שֶּׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת בְּחֻלִּין שָׁם דְּמַאן דס"ל עֻבָּר לָאו יֶ"רְ אִמּוֹ לְגַבֵּי וָלָד טְרֵפָה מ"מ אֵין ראי' דס"ל כֵּן לְעִנְיַן שְׁאָר דְּבָרִים דְּשָׁאנֵי טְרֵיפוֹת דְּתָלוּי בַּחַיּוֹת וְהַנּוֹלָד יֵשׁ לוֹ חַיּוּת בִּפְנֵי עַצְמוֹ מ"מ הֲרֵי בְּלֹא ראי' נוּכַל לוֹמַר דס"ל לר"י כְּמַאן דְּאָמַר עֻבָּר לָאו יֶ"רְ אִמּוֹ לְכָל הַדְּבָרִים.

ועכ"פ יהי' אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶ' הֲרֵי בְּדַעַת ר"ת מֻכְרָח דס"ל דְּמַה דהי' הַנּוֹלָד קוֹדֶם שֶׁנּוֹלַד לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר לְהַעֲמִידוֹ עַל חֶזְקָתוֹ אַחַר שֶׁנּוֹלַד יהי' הַסְּבָרָא כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ אוֹ מִטַּעַם אַחֵר וא"כ לֵיכָּא בִּסְפֵק נֶפֶל שְׁנֵי חֲזָקוֹת ומש"ה אָזְלִינַן בי' בָּתַר רֻבָּא דְּוָלָד מְעַלְיָ' קָמַיְלָן גַּם לְהָרִיבָ"שׁ וְרַק מִדְּרַבָּנָן הוּא דְּחָיְישִׁינַן לֵיהּ: [ד] גַּם עוֹד נִרְאֶה לוֹמַר בְּאוֹפֶן אַחֵר דְּהִנֵּה הֲגַם דְּתֵירָצְנוּ דְּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ דְּלָא תִּקְשֶׁה עָלָיו מֵהַהִ דְּסִפֵּק נְפָל אָמְנָם עֲדַיִן צָרִיךְ יִשּׁוּב דְּלָא יְהֵיוּ נִסְתָּרִים דְּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ וְשִׁיטָתוֹ מִדְּבְרֵי הַתּוֹסָ' דַּהֲרֵי לְדִידֵ' הָא מֻכְרָח לוֹמַר דְּבְמַיִם שֶׁאֵין לָהֶם סוֹף הַמַּצָּלָה הוּא מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וַהֲרֵי הַתּוֹסָ' בִּיבָמוֹת (דַּף ל"ו) וְכֵן כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' במס' ע"ז (דַּף מ') בד"ה כָּל כָּתְבוּ לְהֶדְיָא דְּהוּא מִיעוּט הַמָּצוּי וְכֵן כָּתַב הָרֹא"שׁ בְּפֶרֶק הַחוֹלֵץ וּבְמַסֶּ' קִידּוּשִׁין פֶּרֶק א' וְכֵן כָּתַב הֶמָּרְדְּכִי פֶּרֶק הַחוֹלֵץ וְגַם הַסְּמָ"ג בְּעֲשִׂין רי"א וּמִדִּבְרֵיהֶם הָא מֻכְרָח דְּרֻבָּא עָדִיף גַּם מִשְּׁנֵי חֲזָקוֹת מִן הַתּוֹרָה וַאֲפִ' בְּמִיעוּט הַמָּצוּי דַּהֲרֵי אִם נִשֵּׂאת לֹא תֵּצֵא וכש"כ בִּסְתָם מִיעוּטָא דְּעָלְמָא.

שׁוּב מָצָאתִי בְּסֵפֶר מַרְאוֹת הַצּוֹבְאוֹת שֶׁהִקְשָׁה עַל הָרִיבָ"שׁ מֵהֲנֵי רֹאשׁוֹנִים. אָמְנָם בֶּאֱמֶת לֹא עַל הָרִיבָ"שׁ תִּסּוֹב הַדִּ קוּשְׁיָ' רַק בְּלֹא דְּבָרָיו קָשָׁה כֵּן דַּהֲרֵי במס' בְּכוֹרוֹת (דַּף ד') בְּתוֹסָ' ד"ה חָלָב דְּכָתְבוּ דְּבַחֲזָקָה הַמְסַיַּעַ לַמִּיעוּט קיי"ל דְּחָיְישִׁינַן מִדְּרַבָּנָן וְהָא דְּבָמַיִם שֶׁאֵין לָהֶם סוֹף אִם נִשֵּׂאת לֹא תֵּצֵא מִשּׁוּם דְּהוּא מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא הֲרֵי דְּסוֹתְרִים לְדִבְרֵיהֶם דְּיָבְמוֹת מֵהֵיפּוּךְ לְהֵיפּוּךְ דְּשָׁם כָּתְבוּ דְּהוּא מִיעוּט הַמָּצוּי וְעָדִיף מִסְּתָם מִיעוּטָא דְּעָלְמָא וּבִבְכוֹרוֹת כָּתְבוּ דְּהוּא מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וּבְנַדַּאי קָשֶׁה לַעֲשׂוֹת מַחֲלוֹקֶת גְּדוֹלָה כָּזוֹ בְּדָבָר שֶׁהַחוּשׁ יָכוֹל לְהָעִיד עָלָיו.

וְעוֹד יוֹתֵר קָשֶׁה דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ דִּבְפֶרֶק הַחוֹלֵץ וּבְקִדּוּשִׁין כָּתַב דמשאל"ס הוּא מִיעוּט הַמָּצוּי וּבִבְכוֹרוֹת כָּתַב דִּבְרֵי ר"ת וְהָא דבמשאל"ס לֹא תֵּצֵא מִשּׁוּם דְּהוּא מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וְכֵן כָּתַב הָרֹא"שׁ בְּחֻלִּין פֶּרֶק א' יעו"ש וא"כ דְּבָרָיו סוֹתְרִים זֶה אֶת זֶה וְכֵן נִרְאֶה דַּעַת הַתּוֹסָ' בב"מ (דַּף ג') דְּאָמְרִינַן שָׁם הֵיכִי פָּשִׁיט מָר אִיסּוּרָא מִמָּמוֹנָא וְהִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' דְּהָא אַדְּרַבָּה טְפֵי אָנוּ מַחְמִירִין בְּמָמוֹן מִבְּאִיסּוּר דְּאֵין הוֹלְכִין בְּמָמוֹן אַחַר הָרֹוב אֲפִילּוּ הֵיכָא דְּאִיכָּא חֶזְקַת אִיסּוּר וי"ל דמ"מ בְּאֵשֶׁת אִישׁ הֶחְמִירוּ דמשאל"ס לֹא תִּנָּשֵׂא לְכַתְּחִלָּה אע"ג שֶׁרֻבָּן מֵתִים.

וּכְבָר עָמַד עַל דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' הַלָּלוּ בס' שָׁב יַעֲקֹב חֵלֶק אה"ע (סי' ל"ה) דָּמָה הֲבִיאוּ מֵהָא דמשאל"ס דְּמִזֶּה הָא לֹא מוּכָח כְּלָל שֶׁהֶחְמִירוּ בא"א יוֹתֵר מִבְּמָמוֹן דְּהָא גַּם בְּמָמוֹן אֵין הוֹלְכִים אַחַר הָרֹוב, יעו"ש מַה שֶּׁכָּתַב עַל קֻוּשְׁיָ' זוֹ.

וּבֶאֱמֶת דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' מַרְוִיחִין דס"ל דמשאל"ס הַנִּיצוֹלִים הֵם מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וס"ל דְּגַם בְּמָמוֹן לָא חָיְישִׁינַן לְמִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וְגַם מָמוֹן מוֹצִיאִין ע"י רֹוב כָּזֶה דמשאל"ס. וְעַיֵּין בְּתוֹסָ' סַנְהֶדְרִין (דַּף ג') בד"ה דִּינֵי מָמוֹנוֹת וּבְמַסָּ' בְּכוֹרוֹת (דַּף ד') בד"ה וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וַהֲרֵי הָרַשְׁבָּ"א כָּתַב לְהֶדְיָא כֵּן הוּבְאוּ דְּבָרָיו בשו"ע אה"ע סי' י"ז סעי' ל"ה דְּבָנָפַל למשאל"ס אִשְׁתּוֹ גּוֹבָה כְּתֻבָּתָהּ דִּלְגַבֵּי מָמוֹן לָא חָיְישִׁינַן לְמִיעוּט הַנִּיצוֹלִים ועכ"פ הָא מְבֹאָר דְּהוּא מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא.

וע"כ הַנִּרְאֶה בָּרוּר דכו"ע מוֹדִים דבמשאל"ס הַנִּיצוֹלִים הֵם מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא דְּרַק אֶחָד מִמֵּאָה הַנִּטְבָּעִים נִיצוֹל וְהָא שֶׁכָּתְבוּ בִּיבָמוֹת דְּהוּא מִיעוּט הַמָּצוּי כַּנָּוָנָתָם דמ"מ הַךְ מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא הוּא מָצוּי וּשְׁכִיחַ טוֹבָא כֵּיוָן דְּבָכָל הָעוֹלָם מִתְרַחֵשׁ הַרְבֵּה נוֹפְלִים לַיָּם וּמִמֵּילָא הַנִּיצוֹלִים אע"ג דְּהֵם מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא בְּמִנְיָן לְעֵרֶךְ הַנִּטְבָּעִין מ"מ גַּם הוּא מָצוּי.

וְכֵן בְּמִיעוּט דְּנָפְלִים נוּכַל לוֹמַר דְּהוּא מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא דְּאַחַת מִן אֶלֶף הַיּוֹלְדוֹת מַפִּילוֹת ומ"מ הוּא שְׁכִיחַ דְּכַמָּה אַלְפֵי אֲלָפִים נָשִׁים יוֹלְדוֹת בְּכָל יוֹם וּמִמֵּילָא גַּם הַמִּיעוּט מָצוּי וּשְׁכִיחַ וּמִשּׁוּם הָכִי חָשְׁשׁוּ חֲכָמִים לַמִּיעוּט מָצוּי כְּזֶה דְּאִם בְּכָל פַּעַם נַתִּיר הֲרֵי כַּמָּה פְּעָמִים יִתְרַחֵשׁ שֶׁיַּתִּירוּ שֶׁלֹּא כַּדִּין וַעֲבִיד אִיסּוּרָא ומש"ה אֶסְרוּהוּ לְגַמְרֵי.

וְעַיֵּ' בְּתוֹסָ' נִדָּה (דַּף מ"ד) ד"ה דְּקִים לֵיהּ וְז"ל דמשו"ה חָיְישִׁינַן לְמִיעוּט דְּנָפְלִים דְּהוּא מִיעוּט דְּשְׁכִיחַ וְדָבָר הַהֹוֶה תָּמִיד וְדִבְרֵיהֶם כְּמַעַט מְבֹאָרִים לְהֶדְיָא כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ וכ"ז הוּא רַק חֲשָׁשָׁא דְּרַבָּנָן אֲבָל לְעִנְיַן דְּאוֹרָיְיתָא הֲרֵי אֵין לָנוּ לָדוּן רַק עַל אִשָּׁה זוֹ שֶׁאָנוּ דָּנִים עלי' שֶׁנָּפַל בַּעְלָהּ לַיָּם אִם הוּא נִיצוֹל אוֹ לֹא וְכֵן בַּוָּלָד עַל פִּידִין תּוֹרָה אֵין לָנוּ לָדִין רַק עָלָיו אִם הוּא בֶּן קַיָּמָא אוֹ לֹא וְכֵיוָן דְּהוּא בְּעַצְמוֹ הוּא רַק מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא מש"ה שָׁרֵי מִן הַתּוֹרָה ואע"ג דְּאִיכָּא תְּרֵי חֲזָקוֹת לְאִיסּוּר וְגַם מִדְּרַבָּנָן לֹא הֶחְמִירוּ בּוֹ רַק לְכַתְּחִילָּה וְאִם נִשֵּׂאת לֹא תֵּצֵא.

וְאֵין כָּאן פְּלוּגְתָּא כְּלָל: [ה] וְיָצָא לָנוּ מִזֶּה דִּשְׁנֵי גַּוָּנֵי מִיעוּט הַמָּצוּי יֵ"שׁ. א' אִם הוּא מִיעוּט טוֹב וּמָצוּי בְּמִנְיָן לְעֵרֶךְ הָרֹוב.

שֵׁנִית דְּגַם אִם הוּא מִיעוּט גָּרוּעַ רַק דמ"מ הוּא דָּבָר הַמָּצוּי בָּעוֹלָם ג"כ חָשְׁשׁוּ לוֹ מִדְּרַבָּנָן. וּבָזֶה נִתְבָּאֵר לִי מַה שֶּׁהָיִיתִי נָבוֹךְ לְפִי מַה שֶּׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָ' דמשאל"ס הוּא מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא הֲרֵי דִּבְעִיגּוּנָא חָיְישִׁינַן גַּם לכה"ג מִשּׁוּם חֹומֶר אֵשֶׁת אִישׁ וְכֵן נִרְאֶה מֻכְרָח מֵהָא דְּבִיבָמוֹת (דַּף קכ"א) מַסְקִינַן דַּאֲפִילּוּ צוּרְבָּא מִדְּרַבָּנָן.

וּמִשְּׁאֲלִיס אֲסוּרָה אע"ג דְּאִיכָּא תְּרֵי רֻבֵּי רֹוב אֵינָם נְצוֹלִין וְרֹוב צוּרְבָּא מִדְּרַבָּנָן דִּסְלִיק קָלָא אִית לֵיהּ וְכֵן רָאוּהוּ מְגַוָּיְיד וְצָלוּב וְהָעוֹף אוֹכֵל בּוֹ הֲרֵי וַדַּאי דע"פ הַסָּבָרָא נִרְאֶה דְּהַנִּיצוֹלִין הֵם מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וְעַד כָּאן לָא אָמְרִינַן בִּיבָמוֹת שָׁם רַק דְּאֵין מַזְכִּירִין מַעֲשֶׂה נִיסִּים אֲבָל כָּל שֶׁאֶפְשָׁר לוֹ לִהְיוֹת נִיצוֹל אפי' בְּאוֹפָן רָחוֹק חָיְישִׁינַן לֵיהּ והי' קָשֶׁה לִי מֵהָא דְּגִיטִּין (דַּף כ"ח) דִּתְנַן הַיּוֹצֵא לֵיהָרֵג נוֹתְנִים עָלָיו חֲוֹמְרֵי חַיִּים וְחֲוֹמְרֵי מֵתִים וְאָמַר רַב יוֹסֵף לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּבֵית דִּין שֶׁל עַכּוּ"ם אֲבָל בב"ד שֶׁל יִשְׂרָאֵל כֵּיוָן דְּנָפַק לֵיהּ דִּינָא קָטְלִין

לי' וְקָאָמַר לֵיהּ שְׁמַע מב"ד שֶׁל יִשְׂרָאֵל אִישׁ פְּלוֹנִי נֶהֱרָג יַשִּׁיאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ כו' וְכָתְבוּ הַתּוֹסָ' אע"ג שהי' אֶחָד רוֹכֵב עַל הַסּוּס וְהַסּוּדָרִין בְּיָדוֹ מ"מ לָא שְׁכִיחַ בי' שֶׁיִּהְיֶ' נִיצּוֹל וּבְוַדַּאי קָשֶׁה דַּהֲרֵי גַּם לְמִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא חָיְישִׁינַן לְכַתְּחִילָּה.

וּלְפִי הַנָּ"ל נִיחָא דְּחָיְישִׁינַן גַּם בְּלֹא בָּעֵינַן שֶׁיִּהְיֶ' דָּבָר הַמָּצוּי בִּכְלָל הָעוֹלָם אֲבָל הַיּוֹצֵא לְיַהֲרֵג בב"ד שֶׁל יִשְׂרָאֵל כֵּיוָן דְּהַנִּיצּוֹלִים הֵם מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא לָא חָיְישִׁינַן לי' דַּהֲרֵי בע"כ אֵינוֹ מָצוּי דַּהֲרֵי גַּם הָרוֹב הַנֶּהֱרָגִים אֵינָם מְצוּיִין דְּסַנְהֶדְרִין הַהוֹרֶגֶת פְּעָמִים בְּשָׁבוּעַ נִקְרֵאת חוֹבְלָנִית ומש"ה אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא וְלָא חָיְישִׁינַן לְמִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא כְּלָל.

ועכ"פ הֲרֵי נִתְבָּאֵר הֵיטֵב הָא דִּבְסָפֵק נֶפֶל אֵינוֹ רַק אִיסּוּרָא דְּרַבָּנַן אע"ג דְּאִיכָּא שְׁנֵי חֲזָקוֹת נֶגֶד הָרֹוב: וּבְזֶה נוּכַל לְיַישֵׁב מַה שֶּׁהִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' בִּבְכוֹרוֹת (דַּף כ') בד"ה וְאִיבָּעֵית אֵימָא שֶׁהִקְשׁוּ לר"מ דס"ל דְּכָל הֵיכָא דְּאִיכָּא חֲזָקָה הַמְסַיַּעַ לַמִּיעוּט הוּא מה"ת דא"כ יהי' לְדִידֵ' דְּמַאי אָסוּר מִדְּאוֹרַיְיתָא דִּסְמוֹךְ מִיעוּטָא דְּאֵין מְעַשְּׂרִין לְחֶזְקַת טֶבֶל ובב"מ (דַּף נ"ה) מַשְׁמַע דְּגַם לר"מ הוּא רַק מִדְּרַבָּנָן וּבְוַדַּאי די"ל דְּדַמַּאי הוּא רַק מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וְלָא אָמְרִינַן בי' סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה גַּם לר"מ רַק הַתּוֹסָ' לָא נִיחָא לְהוּ בָּזֶה דִּלְמִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא הָא לָא חָיְישִׁינַן כְּלָל לכ"ע גַּם לר"מ וּבְדַמַּאי הָא גַּם רַבָּנָן מוֹדִים ובע"כ דְּהוּא מִיעוּט מָצוּי וְז"ל הַתּוֹסָ' בְּשַׁבָּת (דַּף כ') בד"ה רָבָא אָמַר רוֹב ע"ה מְעַשְּׂרִין הֵם וְהָא דְּחָשׁוּ הָכָא עַל מִיעוּט טְפֵי מִמָּקוֹם אַחֵר מִשּׁוּם דְּהוּא מִיעוּט דִּשְׁכִיחַ טוּבָא וְהָיוּ הַרְבֵּה נִכְשָׁלִים וְהִקְשׁוּ שַׁפִּיר אֲבָל לְפִי מַה שֶּׁנִּתְבָּאֵר י"ל דְּהוּא מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וּמִדְּאוֹרַיְיתָא אֵין לָחוּשׁ כְּלָל רַק דמ"מ הוּא מָצוּי טוּבָא ובכה"ג חָיְישִׁינַן לי' מִדְּרַבָּנָן.

וְהַמְדַקְדֵּק בִּלְשׁוֹן הַתּוֹסָ' בְּמַה שֶּׁהֶאֱרִיכוּ כֵּן בְּדִבְרֵיהֶם יִרְאֶה דְּכַוָּנָתָם לְמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ: [ו] וְהִנֵּה בְּעִיקַּר הַדִּין שֶׁפָּסְקוּ הַפּוֹסְקִים דְּבִשְׁחָטוֹ תּוֹךְ ח' יָמִים אָסוּר בְּדִיעֲבַד לְכָאוֹרָה נִרְאֶה הַדָּבָר מְבֹאָר לְהֶדְיָא בַּגְּמָרָא בְּשַׁבָּת (דַּף קל"ו) דְּאִיתָא עֻבְדָּא בְּרַב פָּפָּא וְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ דְּעָבְיֵד לְהוּ עִגְלָא תִּילְתָא בִּימָמָא דְּשַׁבְּעָה וְאָמְרִי לֵיהּ אִי אִתָּרְחִיתוּ לי' עַד אֲוִרְתָּא הֲוָה אָכְלִינַן מִינַּ' הַשְׁתָּא לָא אָכְלִינַן מני' הֲרֵי דְּלַהֲלָכָה קיי"ל דְּאָסוּר גַּם בְּדִיעֲבַד.

וְכֵן פָּסְקוּ הַפּוֹסְקִים. וְעַיֵּין בַּטּוּר יו"ד (סִימָן ט"ו) שֶׁכָּתַב הב"י וְז"ל וְכָתַב באו"ח בְּשֵׁם קַצָת גְּאוֹנִים שֶׁלֹּא אָמְרוּ בֶּן ח' יָמִים אֶלָּא לְקָרְבָּן אֲבָל לַאֲכִילָה אפי' בֶּן יוֹמוֹ מֻתָּר וְאֵין כֵּן דַּעַת הַפּוֹסְקִים.

וּלְדִידְהוּ הֲרֵי צָרִיךְ לוֹמַר בְּעוֹבָדָא דר"פ ור"ה דְּהֶחְמִירוּ עַל עַצְמָן וצ"ע. וְלִכְאוֹרָה הי' נִרְאֶה דְּגַם דַּעַת הַתּוֹסָ' הוּא כֵּן דִּבְיָבְמוֹת (דַּף ל"ו) דְּקָאָמַר רַשְׁבָּ"ג כָּל שֶׁשָּׁהָה שְׁלֹשִׁים יוֹם בָּאָדָם וּשְׁמוֹנָה יָמִים בַּבְּהֵמָה אֵינוֹ נֶפֶל הָא לֹא שָׁהָה סְפֵיקָא הָוְיָא וְכָתְבוּ הַתּוֹסָ' בד"ה הָא לֹא שָׁהָה וְז"ל וְהָתָם פָּסְקִינַן הֲלָכָה כָּרַשְׁבָּ"ג.

וא"ת וְאַמַּאי לָא אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא וְרוֹב נָשִׁים וָלָד מְעַלְיָא קָא יָלְדָן וְאוֹמֵר ר"י דְּחָיְישִׁינַן לְמִיעוּט מָצוּי כְּזֶה וּכְמוֹ בְּמַיִם שֶׁאֵין לָהֶם סוֹף דְּאִשְׁתּוֹ אֲסוּרָה וְגוֹסֵס דְּאֵין מְעִידִין עָלָיו לְהַשִּׂיא אֶת אִשְׁתּוֹ אע"ג דְּשָׁמָא הָתָם מִשּׁוּם עֶרְוָה הֶחְמִירוּ כו' עכ"ד הַתּוֹסָ'.

הֲרֵי דְּמִדְּמִים הַתּוֹסָ' דמש"ה חָיְישִׁינַן לְמִיעוּט נָפָלִים כְּמוֹ דְּחָיְישִׁינַן במשאל"ס וְלֹא ס"ל לְחַלֵּק בֵּין אִיסּוּר עֶרְוָה לְשְׁאָרֵי אִיסּוּרִין. וְהִנֵּה בְּוַדַּאי קָשֶׁה טוּבָא דַּהֲרֵי בְּהַהִ דִּינָא דמשאל"ס הָא וַדַּאי נִרְאֶה דְּרַק בְּאִיסּוּר אֵשֶׁת אִישׁ הֶחְמִירוּ לָחוּשׁ לַמִּיעוּט הַנִּיצּוֹלִין ע"י

גַּל הַטּוֹרְדוֹ לַחֲבִירוֹ אוֹ ע"י דַּף שֶׁנִּזְדַּמֵּן לוֹ אֲבָל לֹא בִּשְׁאָרֵי אִיסּוּרִים וּרְאָיָ' בְּרוּרָה נִרְאֶה לְזֶה דַּהֲרֵי בִּיבָמוֹת (דַּף קכ"א) בְּהַהוּא דְּאָמַר טָבַע חַסָּא וְאָמַר רַב נַחְמָן הָאֱלֹקִים אֲכַלוּ כְּוָוָרָא לְחַסָּא מִדִּיבּוּרָא דר"נ אֲזַלָא דְּבִיתְהוּ דְּחָסָא וְאִינְסָבָא וְלָא אֲמַרוּ לָהּ וְלָא מִידֵי וּמְדַקְדֵּק שָׁם הַגְּמָרָ' דְּהָא דַּאֲמַר רָבִין משאל"ס אִשְׁתּוֹ אֲסוּרָה ה"מ לְכַתְּחִילָּה אֲבָל אִי נָסֵיב לָא מַפְקִינַן מִנֵּי' וַהֲרֵי חָזְיַנַן לְהֶדְיָא דְּנִשְׁבַּע ר"נ דַּאֲכָלוּהוּ כְּוָוָרָא וּמוּכָח דִּלְגַבֵּי שְׁאָרֵי אִיסּוּרִים לָא חָיְישִׁינַן לִי' במשאל"ס וע"ש בְּהַגָּהוֹת מָרְדְּכַי שֶׁהִקְשָׁה דְּהָאֵיךְ נִשְׁבַּע ר"נ ותי' דִּבְכָל הָאִיסּוּרִים אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא רַק גַּבֵּי עֶרְוָה הֶחְמִירוּ.

וְכֵן מְבֹאָר בשו"ע חו"מ סִימָן רפ"ד סְעִיף ד' וְז"ל מִי שֶׁטָּבַע ממשאל"ס וּבָאוּ עֵדִים שֶׁטָּבַע בְּפְנֵיהֶם וְאָמְרוּ אָבַד זִכְרוֹ אע"פ שֶׁאֵין מַשִּׂיאִין אֶת אִשְׁתּוֹ. הֲרֵי הַיּוֹרְשִׁים נוֹחֲלִים עַל פִּיהֶם כו' שֶׁלֹּא הֶחְמִירוּ בִּדְבָרִים אֶלָּא בְּאִיסּוּר כָּרֵת וְלֹא לָעִנְיָן מָמוֹן וּמְקוֹרוֹ מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ז' מה' נְחָלוֹת וא"כ הַאֵיךְ הֵבִיאוּ ראי' מֵהָא דמשאל"ס לְהַהִ דְּנָפְלִים דְּאַיְירֵי גַּם לְעִנְיַן אִיסּוּר יְבָמָה וּבְבְהֵמָה הָא אַיְירֵי גַּם לְעִנְיַן אִיסּוּר נְבֵלָה וְעוֹד קָשֶׁה דְּשׁוּב כָּתְבוּ כְּמִסְתַּפְּקִים דְּשָׁמָּא הָתָם מִשּׁוּם עֶרְוָה הֶחְמִירוּ וַהֲרֵי בע"כ הַטַּעַם רַק מִשּׁוּם עֶרְוָה דְּהָא חָזְיַנַן דִּלְעִנְיַן אִיסּוּר שְׁבוּעָה לֹא חָשְׁשׁ לֵיהּ רַב נַחְמָן וצ"ע.

וְלִכְאוֹרָה נִרְאֶה בְּדַעַת הַתּוֹסָ' דס"ל כְּדַעַת הָנֵי גְּאוֹנִים דְּגַם לְעִנְיַן נֵפֶל לָא חָיְישִׁינַן לֵיהּ בִּבְהֵמָה תּוֹךְ ז' דַּהֲרֵי אִיסּוּר נְבֵלָה לֹא חָמוּר מֵאִיסּוּר שְׁבוּעָה וּלְדִידְהוּ הָא דְּפָסְקִינַן בְּשַׁבָּת (דַּף קל"ו) הַלָּכָה כְּרַשְׁבָּ"ג הוּא רַק בָּמָה דְּאָמַר כֹּל שֶׁשָּׁהָה שְׁלֹשִׁים יוֹם בָּאָדָם אֵינוֹ נֵפֶל הָא לֹא שָׁהָה סְפֵיקָא הוי' דְּנָפְקָא מִינַּהּ בָּזֶה לְעִנְיַן לְהַתִּיר יְבָמָה לַשּׁוּק וּלְאָוְסָרָהּ דס"ל לְהַתּוֹסָ' דִּבְעִנְיָנֵי אִיסּוּרֵי אִישׁוּת הֶחְמִירוּ חֲכָמִים יוֹתֵר מִבִּשְׁאָרֵי אִיסּוּרִים וְלָזֶה הֵבִיאוּ הַתּוֹסָ' ראי' דִּכְמוֹ דְּמָצִינוּ דְּחָשְׁשׁוּ לַמִּיעוּט וְאָסְרוּ אִשְׁתּוֹ במשאל"ס.

וְשׁוּב כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' דְּיֵשׁ לִדְחוֹת דְּשָׁמָּא הָתָם מִשּׁוּם עֶרְוָה הֶחֱמִירוּ פי' דְּדִלְמָא רַק במשאל"ס דְּהוּא אִיסּוּר עֶרְוָה וְכָרֵת הֶחְמִירוּ בּוֹ יוֹתֵר וְאֵין ראי' מִשָּׁם לְאִיסּוּר יְבָמָה לַשּׁוּק דְּאֵינוֹ עֶרְוָה רַק אִיסּוּר לָאו לְחַוְּדָא ועכ"פ זֶה מְוֻכְרָח דְּלָא חָיְישִׁינַן לְנָפֶל בִּבְהֵמָה לְאִיסּוּר נְבֵלָה וּכְמוֹ דְּלָא חָיְישִׁינַן במשאל"ס לְאִיסּוּר שְׁבוּעָה: [ז] וּמִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּיָבָמוֹת הַלָּלוּ נוּכַל לְפָשׁוֹט מַה דְּנִסְתַּפְּקוּתִי בְּאִשָּׁה הַזְּקוּקָה לַיָּבָם וְהֵעִידוּ עַל הַיָּבָם שֶׁנָּפַל למשאל"ס וְלֹא עָלָה אִי שָׁרֵי לַשּׁוּק אוֹ לֹא דְּבַגְמָרָ' לֹא נִמְצָא לְהֶדְיָ' נִזְכַּר הַךְ חוּמְרָא דמשאל"ס רַק בְּאֵשֶׁת אִישׁ דְּהוּא אִיסּוּר כָּרֵת וְיֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק אִם חָיְישִׁינַן לֵיהּ גַּם בְּאִיסּוּר יְבָמָה לַשּׁוּק דְּהוּא רַק לָאו אוֹ לֹא וְכָעֵת לֹא מָצָאתִי דִּין זֶה מְפֹרָשׁ בשו"ע וְלֹא בַּמְּפָרְשִׁי' וּלְפוּם רְהִיטָא הִי' נִרְאֶה הַדָּבָר מְבֹאָר מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בה' נְחָלוֹת וּבִלְשׁוֹן הַטּוּר ושו"ע חו"מ סי' רפ"ד הַנ"ל שֶׁכָּתְבוּ מִי שֶׁטָּבַע במשאל"ס כו' הַיּוֹרְשִׁים נוֹחֲלִים עַל פִּיהֶם וְכֵן מִי שֶׁנָּפַל לְגוֹב הָאֲרָיוֹת כו' אוֹ נֶהֱרַג וְלֹא הִכִּירוּ פָּנָיו אֶלָּא הָיָה לוֹ סִימָנִים מֻבְהָקִים כו' שֶׁלֹּא הֶחֱמִירוּ בִּדְבָרִים אֵלּוּ אֶלָּא בְּאִיסּוּר כָּרֵת וְלֹא לָעִנְיָן מָמוֹן וּמִלְּשׁוֹנָם הָא מַשְׁמַע דְּבִיבָמָה לַשּׁוּק דְּלֵיכָּא כָּרֵת הוּא כְּמָמוֹן וְלֹא הֶחֱמִירוּ בְּכָל אֵלּוּ שׁוּב רָאִיתִי בנ"ב מה"ת חֵלֶק אה"ע סי' ס"ז שֶׁחָקַר שָׁם הַשּׁוֹאֵל לַהֲלָכָה אִי סָמְכִינַן עַל סִימָנִים בִּיבָמָה וְהוֹכִיחַ הַשּׁוֹאֵל מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם הַלָּלוּ דְּרַק בְּאִיסּוּר כָּרֵת לָא סָמְכִינַן עַל סִימָנִים והנו"ב שָׁם דָּחָה דְּבָרָיו וְכָתַב דְּלָאו דַּוְקָא נָקְטוּ בִּלְשׁוֹנָם אִיסּוּר כָּרֵת וְכַוָּנָתָם דְּלָא הֶחֱמִירוּ רַק בְּאִיסּוּרָאוּלֹא בְּמָמוֹן וּבְוַדַּאי דְּמִלְּבַד דְּדוֹחֵק גָּדוֹל לוֹמַר כֵּן וּלְהוֹצִיא לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם וְטוּר שו"ע מִמַּשְׁמָעוּתָם

וְעוֹד דַּהֲרֵי כְּלָלוֹ בְּדִבְרֵיהֶם גַּם דִּינָא דמשאל"ס ובמשאל"ס הֲרֵי וַדַּאי דְּבְכָל הָאֵיסּוּרִים לֹא הֶחְמִירוּ וּכְמוֹ שֶׁהוֹכַחְנוּ לְעֵיל מִדְּאִשְׁתְּבַע רַב נַחְמָן וּבְוַדַּאי דְּהַאי דְּסִימָנִים דּוֹמֶה לְהַאי דמשאל"ס וּבְתַרְוַיְיהוּ לֹא הֶחְמִירוּ בְּאֵיסּוּרִים אֲחֵרִים רַק בְּאֵיסּוּר א"א לְחֻזְדָּא אֲבָל מִדְּבְרֵי הַתּוֹסָ' שכ' דְּחָיְישִׁינַן לְסָפֵק נָפַל כְּמוֹ במשאל"ס וַהֲרֵי הַךְ דְּנָפַל נֶאֱמַר לְעִנְיַן אֵיסּוּר יְבָמָה וּמֻכְרָח דס"ל דְּגַם במשאל"ס מַחְמִרִינַן גַּם בַּיְבָמָה ואע"ג דִּלְבַסּוֹף דְּחֵי הַתּוֹסָ' דְּשָׁמָא שָׁם מְשׁוּם עֶרְוָה הֶחְמִירוּ הֲרֵי דְּנִסְתַּפְּקוּ הַתּוֹסָ' בָּזֶה דִּלְמָא לָא אָמְרִינַן הַךְ דמשאל"ס בִּיבָמָה מ"מ הֲרֵי מִידֵי סָפֵק לֹא נָפַק וְלֹא כִּדְמַשְׁמַע מֵהַשּׁוּ"עַ דְּפָשִׁיטָא לֵיהּ דְּלָא הֶחְמִירוּ רַק בא"א.

וְעוֹד דְּמִלְּשׁוֹן הַתּוֹסָ' מַשְׁמַע דְּיוֹתֵר מִסְתַּבֵּר לְהוּ כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ בַּתְּחִלָּה וְלֹא כ' רַק דְּשָׁמָּא יֵשׁ לְדָחוֹת כֵּן ועכ"פ מוּכָח דְּהַתּוֹסָ' חוֹלְקִים בָּזֶה עַל הָרַמְבַּ"ם וְטוּר ושו"ע: [ח] וְלִכְאוֹרָה הי' נִרְאֶה עוֹד לְהוֹכִיחַ דְּהַתּוֹסָ' חוֹלְקִין עַל הָרַמְבַּ"ם מֵהָא דב"מ גַּבֵּי הַהוּא גִּיטָּא דְּאִשְׁתְּכַח בְּבֵי דִינָא דר"ה דְּאָמַר ר"ה דְּחָיְישִׁינַן לִשְׁנֵי שְׁוִירָא וְרַבָּה פָּשַׁט לֵיהּ דְּלָא חָיְישִׁינַן מֵהָא דְּתְנַן כָּל מַעֲשֶׂה ב"ד פי' שְׁטָר מְקֻוָּם דְּשׁוּב אֵין לָחוּשׁ בּוֹ לִשְׁמָא כָּתַב לִלְוֹת וְלֹא לָוָה הֲרֵי זֶה יַחֲזִיר הֲרֵי דְּלָא חָיְישִׁינַן לִשְׁנֵי יוֹסֵף בֶּן שִׁמְעוֹן וַאֲמַר לי' רַב עַמְרָם הֵיכִי פָּשֵׁיט מָר אִיסּוּרָא מִמָּמוֹנָא וא"ל רַבָּה שְׁטָרֵי חֲלִיצָה וּמֵיאוּנִין תְּנַן.

הֲרֵי דְּפָשַׁט לי' רַבָּה מִדְּלָא חָיְישִׁינַן גַּבֵּי שְׁטָרֵי חֲלִיצָה דה"ה דְּלָא חָיְישִׁינַן כֵּן גַּבֵּי גֵּט אִשָּׁה. וְכָתְבוּ שָׁם הַתּוֹסָ' ד"ה אִיסּוּרָא וְז"ל וא"ת טְפֵי אָנוּ מַחְמִרִינַן בְּמָמוֹן יוֹתֵר מִבְּאִיסּוּרָא דְּאֵין הוֹלְכִין בְּמָמוֹן אַחַר הָרוֹב וּבְאִיסּוּרָא אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא וַאֲפִי' הֵיכָא דְּאִיכָּא חֶזְקַת אִיסּוּרָא וי"ל דמ"מ בְּאֵשֶׁת אִישׁ הֶחְמִירוּ דמשאל"ס לֹא תִּנָּשֵׂא לְכַתְּחִלָּה אע"פ שֶׁרֻבָּם מֵתִים.

הֲרֵי דְּכָתְבוּ הַתּוֹסָ' דמשו"ה הִקְשָׁה רַב עַמְרָם אע"ג דְּכָל הָאֵיסּוּרִים קִיל יוֹתֵר מִמָּמוֹן מ"מ אִיסּוּר א"א חָמוּר יוֹתֵר מִמָּמוֹן וְכִדְחָזֵינַן בְּדִין משאל"ס [וּמִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' הַלָּלוּ מֻכְרָח דס"ל כְּהָרַמְבַּ"ם דִּלְעִנְיַן מָמוֹן לָא חָיְישִׁינַן במשאל"ס וְיוֹרְדִין לְנַחְלָה] וא"כ הֲרֵי רַבָּה דָּחָה קֻשְׁיָתוֹ שֶׁל רַב עַמְרָם דִּשְׁטָרֵי חֲלִיצָה וּמֵיאוּנִין תְּנַן וְעִיקַּר הָרְאָיָ' בְּוַדַּאי דְּהָוֵי רַק מִשְּׁטָרֵי חֲלִיצָה דְּמִמֵּיאוּנִין הָא לֵיכָּא רְאָיָה כְּלָל דְּאֵינָן רַק אִיסּוּר דְּרַבָּנָן וְיָלִיף לְגֵט מֵחֲלִיצָה.

וּמֻכְרָח לְהַדְיָא מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דס"ל דְּגַם בִּיבָמָה לַשּׁוּק מַחְמִרִינַן במשאל"ס דַּהֲרֵי כָּתְבוּ דְּהַקֻּשְׁיָא שֶׁל רַב עַמְרָם הוּא מֵהָא דְּחָזֵינַן דִּבְאִיסּוּרָא הֶחְמִירוּ במשאל"ס יוֹתֵר מִמָּמוֹן וְאִם נֶאֱמַר דְּבִיבָמָה לָא מַחְמִרִינַן במשאל"ס א"כ הָאֵיךְ מְדַיֵּיק מֵחֲלִיצָה לְגֵט אִשָּׁה וְהַהֶכְרֵחַ לוֹמַר בְּדַעְתָּם דס"ל דאע"ג דִּלְעִנְיַן שְׁאָרֵי אִיסּוּרִים חָזֵינַן דְּלָא חָיְישִׁינַן במשאל"ס וְכִדְמוּכָח מֵעֻבְדָּא דְּחָסָא הַנָּ"ל דְּנִשְׁבַּע רַב נַחְמָן מ"מ כָּל דִּינֵי אִיסּוּרֵי נְשׁוּאֵי נָשִׁים שָׁוִים הֵם לְגַמְרֵי בְּכָל דִּינֵיהֶם וְיָבָמָה וא"א חַד דִּינָא לְהוּ דאל"כ מַאי הוֹכִיחַ רַבָּה מֵחֲלִיצָה לְגֵט וּמַשְׁמַע דְּחוֹלְקִים עַל הָרַמְבַּ"ם.

זֶה אֵינוֹ דְּאַדְרַבָּה בְּוַדַּאי לְשׁוֹנָם שֶׁל הַתּוֹסָ' דב"מ מַשְׁמַע לְהַדְיָ' כְּהָרַמְבַּ"ם שֶׁכָּתְבוּ דבא"א הֶחְמִירוּ דבמשל"ס לֹא תִּנָּשֵׂא וְלֹא כָּתְבוּ דְּבְאִיסּוּר נָשִׁים הֶחֱמִירוּ וּמַשְׁמַע דס"ל לְגַמְרֵי כְּהָרַמְבַּ"ם דְּרַק בְּאִיסּוּר כָּרֵת דא"א לְחֻזְדָּא הֶחְמִירוּ.

וְסִוְגְיָא דְּהַגְמָ' בע"כ הָכִי מִתְפָּרְשִׁין דְּרַבָּה לֹא הי' עִיקַּר רְאָיָתוֹ מֵחֲלִיצָה לְגֵט דַּהֲרֵי בַּתְּחִלָּה כְּשֶׁפָּשַׁט לר"ה לֹא הֵבִיא לי' הַךְ בָּבָא דְּשְׁטָרֵי חֲלִיצָה כְּלָל וְאָמַר לוֹ רַק בָּבָא דְּכָל מַעֲשֶׂה

ב"ד לְחַוָּדָא רַק ה"פ דְּרַבָּה פָּשַׁט לִי' מַהָא דְּתָנָן כָּל מַעֲשֶׂה ב"ד הָרֵי זֶה יַחֲזִיר הרי' דְּלָא חָיְישִׁינַן לִשְׁנֵי יוֹסֵף בֶּן שִׁמְעוֹן וס"ל לְרַבָּה דְּהַהִוא מִשְׁנָה סְתָמָא קָתָנֵי וְכָלְלָה כָּל הַשְּׁטָרוֹת וְקָאֵי גַּם עַל גֵּט דְּאִם הוּא מְקֻיָּם דְּלֵיכָּא לְמֵיחַשׁ דְּלְמָא נָפַל מֵהַבַּעַל קוֹדֶם שֶׁנְּתָנוֹ לְהָאִשָּׁה ה"ז יַחֲזִיר וְלָא חָיְישׁ לִשְׁנֵי יוֹסֵף בֶּן שִׁמְעוֹן דְּלְמָא מֵאִשָּׁה אַחֶרֶת נָפַל וְרב עַמְרָם הִקְשָׁה לֵיהּ הֵיכִי פָּשֵׁט מָר אִיסּוּרָא מְמָמוֹנָא דס"ל דְּהַהִוא מִשְׁנָה לָא קָאֵי רַק עַל שְׁטָרֵי מָמוֹן לְחַוָּדָא דְּהָא מַתְנִי' בב"מ בְּסֵדֶר נְזִיקִין וְלָא קָאֵי עַל גֵּט אִשָּׁה כְּלָל וְאֵין לִלְמוֹד א"א מְמָמוֹן כמש"כ הַתּוֹסָ' וְזֶהוּ שֶׁהֵשִׁיב לוֹ רַבָּה שְׁטָרֵי חֲלִיצָה וּמֵיאוּנִין תְּנַן דַּהֲרֵי זֶה לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה שְׁטָרֵי חֲלִיצָה וּמֵיאוּנִין וְכָל מַעֲשֶׂה ב"ד הָרֵי זֶה יַחֲזִיר הָרֵי דְּהַמִּשְׁנָה אַיְירֵי גַּם בְּשִׁטְרֵי נָשִׁים וא"כ הָא דְּמְסַיְּים וְכָל מַעֲשֶׂה ב"ד קָאֵי, גַּם עַל גֵּט אִשָּׁה דְּאִם הוּא מְקֻיָּם ה"ז יַחֲזִיר אֲבָל מֵחֲלִיצָה לָא דָּיֵיק רַבָּה כְּלָל.

וְשׁוּב י"ל דְּגַם הַתּוֹסָ' ס"ל כְּהָרַמְבַּ"ם דְּבְאִיסּוּר יְבָמָה לַשּׁוּק לֹא הֶחְמִירוּ יוֹתֵר מִבְּכָל הָאִיסּוּרִים שֶׁבַּתּוֹרָה. אֲבָל מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּיָבְמוֹ' הַנַּ"ל הָא מוּכָח דְּחוֹלְקִים עַל הָרַמְבַּ"ם בָּזֶה כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.

וְנָהֲדַר לְדִידַן דְּמִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּמִדַּמִּים הַדִּ דְּנָפְלִים למשאל"ס מוּכָח לִכְאוֹרָה דס"ל כְּמַקָּצַת הַגְּאוֹנִים שֶׁהֵבִיא הב"י דְּבִשְׁחָטוֹ תּוֹךְ ח' מֵוָתָר וְלָא חָיְישִׁינַן לַנְּפָלִים רַק בְּאִיסּוּר אִישׁוּת וְלָא בְּשִׁאָרֵי אִיסּוּרִין: [ט] אָמְנָם מִלְּבַד דְּעִיקַּר הַדָּבָר דָּחוּק לוֹמַר דְּהַתּוֹסָ' חוֹלְקִים עַל רֹוב הַפּוֹסְקִים עוֹד זֹאת קָשֶׁה טוּבָא דא"כ צ"ע דְּבְרֵי הָרא"ש דְּגַם הוּא כָּתַב במס' יְבָמוֹת שָׁם דמש"ה חָיְישִׁינַן לִנְפָלִים דְּהוּא מִיעוּט מָצוּי וּכְמוֹ דְּחָיְישִׁינַן במשאל"ס וּבְגוֹסֵס דְּאֵין מַשִּׁיאִין אֶת אִשְׁתּוֹ וְכֵן כָּתַב הָרא"ש בְּפֶרֶק ב' דְּקִידּוּשִׁין אות ד' וכ"כ הַמָּרְדְּכִי בְּפֶרֶק א' דְּחֻלִּין הָרֵי דְּגַם הֵם מְדַמִּים חֲשָׁשׁ דְּנֵפֶל לַחֲשָׁשָׁא דמשאל"ס וַהֲרֵי במס' שַׁבָּת (דַּף קל"ז) מְבֹאָר לְהֶדְיָא בָּרא"ש דס"ל דְּבִנְשְׁחַט תּוֹךְ שְׁמוֹנָה אָסוּר בַּאֲכִילָה הָרֵי דס"ל דַּחֲשַׁשׁ דְּנָפַל חָיְישִׁינַן גַּם בְּאִיסּוּר נְבֵלָה ובמשאל"ס הָרֵי לָא חָיְישִׁינַן בִּשְׁאָרֵי אִיסּוּרִים וְנִמְצָא דְּבְרֵי הָרא"ש סוֹתְרִים זֶה אֶת זֶה גַּם עוֹד סְתִירָה גְּדוֹלָה מָצָאנוּ בְּדִבְרֵי הָרא"ש דְּמִדַּמֶּה חֲשַׁשׁ דמשאל"ס לַחֲשָׁשׁ דְּנָפְלִים וְחָיְישִׁינַן לֵיהּ בְּכָל הָאִיסּוּרִים שֶׁבַּתּוֹרָה וּבְמַסֶּ' בְּכוֹרוֹת (דַּף ך') כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בְּשֵׁם ר"ת דקיי"ל דְּחֵלֶב אֵינוֹ פּוֹטֵר בִּבְכוֹרָה דאע"ג דְּלַהֲלָכָה קיי"ל כר"מ וְלָא חָיְישִׁינַן לְמִיעוּטָא מ"מ הֵיכָא דְּאִיכָּא חֲזָקָה הַמְסַיַּיעַ לְמִיעוּט קיי"ל דְּחוֹשְׁשִׁין לְמִיעוּטָא לְהַחְמִיר וְהָא דבמשאל"ס אִם נִיסַּת לֹא תֵּצֵא הָתָם הַנִּיצּוֹלִים הֵם מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וְכֵן כָּתַב הָרא"ש בִּבְכוֹרוֹת שָׁם וכ"כ הרא"ש בְּחֻלִּין פ"א.

וְהִנֵּה הָא דְּכָאן קָרֵי למשאל"ס מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וּבִיבָמוֹת כ' דְּהוּא מִיעוּט הַמָּצוּי כְּבָר יָשַׁבְנוּ בְּטוּב טַעַם לְמַעְלָה דְּיֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר דְּאֵין בָּזֶה סְתִירָה רַק הָא קָשֶׁה טוּבָא דַּהֲרֵי מִדְּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּבְכוֹרוֹת וְהָרא"ש לָמַדְנוּ דאע"ג דְּהָא דקי"ל דְּבַחֲזָקָה הַמְסַיַּיעַ לַמִּיעוּט דְּחָיְישִׁינַן הָרֵי אֵינוֹ רַק מִדְּרַבָּנָן דְּמִן הַתּוֹרָה רֻבָּא וַחֲזָקָה רֻבָּא עֲדִיף לְרַבָּנָן דְּפְלִיגָא אר"מ מ"מ בְּאֵשֶׁת אִישׁ גַּם אִם נָיְסַתְּ תֵּצֵא דס"ל דְּאֵין מָקוֹם לוֹמַר דְּנִיקַּל בְּדִיעֲבַד דְּלָא תֵּצֵא אִם נָיְסַתְּ מִשּׁוּם עִיגּוּנָא רַק בְּאוֹתוֹ אוֹפֶן דבכה"ג בִּשְׁאָרֵי אִיסּוּרִים לֹא הָיִינוּ חוֹשְׁשִׁין לוֹ כְּלָל וְרַק דְּבְאִיסּוּר א"א הֶחְמִירוּ מִשּׁוּם חֹמֶר עֶרְוָה בָּזֶה שַׁיָּיךְ לוֹמַר דְּאִם נִיסַּת לֹא הֶחְמִירוּ וְלֹא תֵּצֵא אֲבָל בְּדָבָר דִּכְוָותֵי' גַּם בִּשְׁאָרֵי אִיסּוּרִין חָיְישִׁינַן לֵיהּ גַּם בְּעִיגּוּנָא אָסוּר גַּם אִם נִיסַּת ומש"ה הֲוָקְשָׁה לָהֶם לר"ת דְּפוֹסֵק דְּחָלָב אֵינוֹ פּוֹטֵר דְּאַמַּאי במשאל"ס לֹא תֵּצֵא

וְהַוְצְרְכוּ לוֹמַר דְּשָׁם הוּא מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא [וְעַיֵּין בְּמָרְדְּכַי בִּיבָמוֹת פ' הָאִשָּׁה שֶׁהָלַךְ בַּעְלָהּ לִמְה"י הוּבָא שָׁם דִּבְרֵי ר"ת דְּבַחֲזָקָה מְסַיְּעַ לַמִּיעוּט חָיְישִׁינַן וכ' וְז"ל וְהָא דבמשאל"ס לֹא תֵּצֵא מִשּׁוּם עִיגּוּנָא אַקִילוּ בַּהּ רַבָּנַן וְעוֹד תי' דמשאל"ס הוּא מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא] וַהֲרֵי זֶה סוֹתֵר לִדְבָרָיו בִּיבָמוֹת דס"ל דמשאל"ס דּוֹמֶה לִנְפָלִים וְהֵבִיא ראי' מִזֶּה לְזֶה וַהֲרֵי בִּנְפָלִים חָיְישִׁינַן לְדַעַת הָרֹא"ש גַּם לְגַבֵּי אִיסּוּר נְבֵלָה וַהֲרֵי אַפֵּ"ה קיי"ל במשאל"ס אִם נָיְסַתְּ דְּלָא תֵּצֵא וּמֻכְרָח דִּבְדִיעֲבַד אִם נָיְסַתְּ הַקִּילוּ בְּעִיגּוּנָא יוֹתֵר מִבְּכָל הָאִיסּוּרִים דְּכֵיוָן דְּאֵינוֹ אָסוּר רַק מִדְּרַבָּנָן מש"ה לֹא תֵּצֵא וּכְתִי' הָרִאשׁוֹן שֶׁל הַמָּרְדְּכַי דִּיבָמוֹת הַנַּ"ל וא"כ הֲרֵי דִּבְרֵי הָרֹא"ש סוֹתְרִים זֶה אַף זֶה וצ"ע: [י] וע"כ נִרְאֶה יוֹתֵר לוֹמַר דְּזֶה לֹא עָלָה כְּלָל עַל דַּעַת הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"ש לְהַשָּׁוֹוֹת שְׁאָרֵי אִיסּוּרִים לְאִיסּוּר א"א וְהָא דכ' דְּחָשְׁשׁוּ לְמִיעוּט נְפָלִים כְּמוֹ דְּחָשְׁשׁוּ במשאל"ס אֵין כַּוָּנָתָם מַהָא דַּאֲסוּרָה לְהִנָּשֵׂא במשאל"ס דְּזֶהוּ וַדַּאי דִּלְכַתְּחִלָּה הֶחְמִירוּ בא"א וַאֲפִי' לְמִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וְתַדַּע דְּהָאבִיבָמוֹת (דַּף מ') מַסִּיק דְּגַם בְּצוּרְבָּא מֵרַבָּנַן ומשאל"ס אִשְׁתּוֹ אֲסוּרָה ואע"ג דְּאִיכָּא תְּרֵי רִוּבָּא רוֹב הַנִּטְבָּעִים אֵינָם נִיצּוֹלִים וְרִוּבָּא דְּצוּרְבָּא מֵרַבָּנַן אִי סָלִיק קָלָא אִית לֵיהּ וּבִשְׁאָרֵי אִיסּוּרִים לָא חָיְישִׁינַן כְּלָל לְמִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וַאֲפִי' לר"מ וַאֲפִי' לְכַתְּחִלָּה רַק הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"ש אָזְלִי כָּאן בְּשִׁיטָתוֹ שֶׁל הָרִיבָ"ש שֶׁכָּתַב בסי' שע"ט וְז"ל וּבְכָל הָנֵי דְּקָתָנֵי בְּמַתְנִי' אֵין מְעִידִין אֵין כָּאן עֵדוּת כְּלָל וְאִם נָיְסַתְּ תֵּצֵא דְּוַמְּ' דְּאֵין מְעִידִין עַד שֶׁתֵּצֵא נַפְשׁוֹ דְּאִם נָיְסַתְּ תֵּצֵא דַּהֲרֵי אֵין עֵדוּת שֶׁמֵּת כו' וְהָנְהוּ תְּלָת דר"א בֶּן פַּרְטָא נָמֵי אִם נָיְסַתְּ תֵּצֵא כו' ואע"ג דְּחַד מִנַּיְיהוּ הוּא סְפִינָה שֶׁאָבְדָה בְּיָם אֵין זֶה טָבַע במשאל"ס דְּטָבַע במשאל"ס מֵעִיד שֶׁטָּבַע בַּיָּם וְשָׁהָה עָלָיו שִׁיעוּר שֶׁתֵּצֵא נַפְשׁוֹ וְאָז הַצָּלָתוֹ ע"י מְחִילָה שֶׁל דָּגִים אוֹ שֶׁיָּצָא בְּמָקוֹם רָחוֹק הוּא מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא ומש"ה אִם נִיסָּת לֹא תֵּצֵא.

הַרֵי דִּשְׁנֵי אוֹפַנִּים משאל"ס אִיכָּא דְּבָשָׁהָה עָלָיו כְּדֵי שת"נ לֹא תֵּצֵא וּבְלֹא שָׁהָה תֵּצֵא וּלְעִנְיָן זֶה הוּא דס"ל לְהַתּוֹסָ' וְהָרֹא"ש בִּיבָמוֹת דְּלְעִנְיַן דִּיעֲבַד שָׁוֶה אִיסּוּר א"א לִשְׁאָרֵי אִיסּוּרִין דְּלָא ס"ל דְּמַה דְּשָׁרֵי בִּשְׁאָרֵי אִיסּוּרִין יַחְמִירוּ בּוֹ בא"א גַּם בְּדִיעֲבַד אִם נִיסַּת וְזֶהוּ שכ' הַתּוֹסָ' בִּיבָמוֹת דְּחָיְישִׁינַן לְמִיעוּט מָצוּי כְּמוֹ במשאל"ס דְּאִשְׁתּוֹ אֲסוּרָה וְגוֹסֵס שֶׁאֵין מְעִידִין עָלָיו לְהַשִּׂיא אֶת אִשְׁתּוֹ פי' דְּאָסְרִינַן בכה"ג גַּם בְּדִיעֲבַד וס"ל לְהַתּוֹסָ' דְּגוֹסֵס ג"כ אִם נִיסַּת תֵּצֵא דַּהֲרֵי הָא דְּגוֹסֵס נִכְלָל בְּהָא דְּתָנַן אֵין מְעִידִין עָלָיו עַד שֶׁתֵּצֵא נַפְשׁוֹ וּמְפָרֵשׁ בַּגְּמָרָא דְּמַמָּעֵט גּוֹסֵס.

וַהֲרֵי מְבֹאָר בְּדִבְרֵי הָרִיבָ"ש דְּתֵצֵא. וּרְאָיָ' בְּרוּרָה לָזֶה דַּהֲרֵי הָרֹא"ש כ' ג"כ דְּחָיְישִׁינַן לְמִיעוּט נְפָלִים כְּמוֹ דְּחָיְישִׁינַן במשאל"ס וְגוֹסֵס וַהֲרֵי בִּבְכוֹרוֹת אַחַר שֶׁהֵבִיא הָרֹא"ש דִּבְרֵי ר"ת דְּבַחֲזָקָה הַמְסַיְּעַ לַמִּיעוּט חָיְישִׁינַן מִדְּרַבָּנָן כ' במשאל"ס שֶׁאִם נָיְסַתְּ לָא מַפְקִינַן לָהּ וְלָא אָמְרִי' סְמוֹךְ מִיעוּטָא דְּנִמְלָטִים לְחֶזְקַת אִיסּוּר מִשּׁוּם דְּמִיעוּטָא דְּנִמְלָטִים לָא שְׁכִיחַ אֶלָּא מִשּׁוּם חוּמְרָא דא"א מַחְמִרִינַן לְכַתְּחִלָּה וּבְגוֹסֵס נָמֵי לָא אָזְלִינַן בָּתַר רִוּבָּא לְהַשִּׂיא אֶת אִשְׁתּוֹ מִשּׁוּם דְּסָמְכִינַן מִיעוּטָא דְּחַיִּים לְחֶזְקַת א"א.

וּבִיאוּר דְּבָרָיו בְּוַדַּאי דְּהָא דכ' וּבְגוֹסֵס נָמֵי לָא קָאֵי עַל מש"כ לְעִנְיַן משאל"ס רַק קָאֵי עַל עִיקַּר דִּינוֹ שֶׁל ר"ת דְּמִשּׁוּם דְּאִיכָּא מִיעוּט בַּהֲדֵי חֶזְקָה מַחְמִרִינַן בֵּיהּ וס"ל דְּהוּא מִיעוּט טוֹב וְלָא מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וְכֵן הֶבִין הַמָּהַרְשָׁ"א בִּבְכוֹרוֹת שָׁם כַּוָּנַת דִּבְרֵי הָרֹא"ש יעו"ש וא"כ הָא מֻכְרָח דס"ל לְהָרֹא"ש בְּגוֹסֵס דְּתֵצֵא וּכְהָרִיבָ"ש.

וַהֲרֵי בִּיבָמוֹת הֵבִיא מִזֶּה רְאִי' לַמִּיעוּט דִּנְפָלִים הֲרֵי מֻכְרָח לְהֶדְיָא דְּרַק הָנֵי דְּתֵצֵא הוּא דִּמְדַמֶּה הָרֹא"שׁ לְהַהִ מִיעוּטָא דִּנְפָלִים וְנִמְצָא דְּאֵין שׁוּם סְתִירָה כְּלָל בְּדִבְרֵי הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ וְגַם הַתּוֹסָ' דִּיבָמוֹת מָצֵי ס"ל כְּדַעַת הַפּוֹסְקִים דִּבְשָׁחַט תּוֹךְ ז' אֲסוּרָה בַּאֲכִילָה דְּהָא דְּמוּכָח דבמשאל"ס לָא חָיְישִׁינַן בְּאִיסּוּרָא דְּרַבָּנָן הֲרֵי שָׁם אֲיִרֵי ע"כ בְּשָׁהָה עָלָיו שִׁיעוּר שת"נ מִדָּלָא הוֹצִיאָהּ ר"נ ומש"ה שַׁפִּיר נִשְׁבַּע ר"נ אֲבָל בְּהָנֵי גַּוְונֵי דְּאִם נָיְסַתְּ תֵּצֵא ס"ל לְהַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ דה"ה דְּחָיְישִׁינַן כֵּן בְּכָל הָאִיסּוּרִים וְהָא דְּסָיְימוּ הַתּוֹסָ' אע"ג דְּשָׁמָא הָתָם מִשּׁוּם עֶרְוָה הֶחְמִירוּ כַּוָּנָתָם דְּדִלְמָא מִשּׁוּם חֲמִר א"א הֶחְמִירוּ גַּם אִם נִיסַּת יוֹתֵר מִבְּכָל הָאִיסּוּרִים ואע"ג דַּהֲרֵי ע"כ מֻכְרָח דְּהֶחְמִירוּ בָּזֶה יוֹתֵר מִבִּיבָמָה דַּהֲרֵי גַּבֵּי א"א אִם לֹא שָׁהוּ עָלָיו תֵּצֵא וּבְסָפֵק נֶפֶל אִם נָיְסַתְּ הֲרֵי לֹא תֵּצֵא וְכִדְאִיתָא במס' שַׁבָּת (דַּף קל"ז) דְּרַק בְּאֵשֶׁת יִשְׂרָאֵל חוֹלְצָת אֲבָל בְּאֵשֶׁת כֹּהֵן דְּאִם תַּחֲלוֹץ תִּיאָסֵר עָלָיו א"צ חֲלִיצָה גַּם זֶה נִיחָא דְּזֶה וַדַּאי מוֹדִים הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ דִּבְדִיעֲבַד כְּדֵי שֶׁלֹּא נוֹצִיא אִשָּׁה מִבַּעְלָהּ הֵקֵילוּ בָּהּ יוֹתֵר מִבְּשְׁאָרֵי אִיסּוּרִין ומש"ה בְּסָפֵק בְּאֵשֶׁת כֹּהֵן לֹא תֵּצֵא וְאִם שָׁחַט בְּהֵמָה תּוֹךְ ז הֲרֵי גַּם בְּדִיעֲבַד אֲסוּרָה דְּכֵינָן דְּאֵינוֹ רַק אִיסּוּר דְּרַבָּנָן לֹא הֶחְמִירוּ עָלָיו לְהוֹצִיאָהּ אִם לֹא בְּמָקוֹם חֲמֵר עֶרְוָה דא"א הֶעֱמִידוּ עַל דִּינוֹ וְלֹא הֵקֵילוּ בּוֹ גַּם בְּדִיעֲבַד רַק זֶהוּ דס"ל לְהַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ דְּאִם לֹא הָיִינוּ אוֹסְרִין אוֹתוֹ כְּלָל בִּשְׁאָרֵי אִיסּוּרִין גַּם בא"א לֹא הָיוּ מַחְמִירִין לְהוֹצִיאָהּ אִם נָיְסַתְּ וְזֶה נִרְאֶה בָּרוּר בְּדַעַת הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ: וא"כ יָצָא לָנוּ מִזֶּה לְעִנְיַן אִיסּוּר יְבָמָה לַשּׁוּק דִּבְלָא שָׁהוּ עָלָיו גַּם בָּהּ אֲסוּרָה לְהִנָּשֵׂא אֲבָל אִם שָׁהוּ עָלָיו דבא"א לֹא תֵּצֵא י"ל דְּגַם הֵם מוֹדִים לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּלֹא הֶחְמִירוּ בּוֹ לְכַתְּחִלָּה רַק בְּאִיסּוּר כָּרֵת לְחֻלְדָּא וְלֹא בְּאִיסּוּר לָאו וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר גַּם עוֹד יָצָא מִזֶּה שֶׁכָּתַבְנוּ דְּהַתּוֹסָ' קָאֵי עַל לֹא שָׁהוּ עָלָיו כְּדֵי שֶׁתֵּצֵא נַפְשׁוֹ דבמשאל"ס אפי' אִם לֹא שָׁהוּ עָלָיו דקיי"ל דְּגַם אִם נָיְסַתְּ תֵּצֵא מ"מ אֵין בּוֹ רַק אִיסּוּרָא מִדְּרַבָּנָן וּכְמוֹ מִיעוּט דִּנְפָלִים וְזֶהוּ דְּלָא כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ בְּדִבְרֵי הַרְבֵּה מִגְּדוֹלֵי הָאַחֲרוֹנִים שֶׁתָּפְסוּ בִּפְשִׁיטוּת דִּבְלֹא שָׁהוּ עָלָיו עֲדַיִן הִיא אֲסוּרָה מִדְּאוֹרַיְיתָא וְיִבְאַר לְקַמָּן אַיְ"ה: סִימָן ט הֶעָרָה קְטַנָּה בט"ז סִימָן א' בַּטּוּר יו"ד סִימָן א' כָּתַב וַעֲבָדִים מְשֻׁחְרָרִים וּכְבָר תָּמְהוּ עָלָיו דִּבְמִשְׁנָה בִּזְבָחִים (דַּף ט"ו) תָּנֵי בַּמִּשְׁנָה סְתָמָא שֶׁהַשְּׁחִיטָה כְּשֵׁירָה בְּזָרִים בְּנָשִׁים וַעֲבָדִים וּמַשְׁמַע אֲפִילּוּ אֵינוֹ מְשֻׁחְרָר.

וְעַיַּ' בט"ז ס"ק ג' שֶׁכָּתַב דְּהַטּוּר מְפָרֵשׁ לְהַמִּשְׁנָה דְּקָאֵי רַק עַל מְשֻׁחְרָרִים וּבְנָקוּדּוֹת הַכֶּסֶף דָּחָה דְּבָרָיו דִּבְכָל מָקוֹם דִּתְנַן סְתָמָא עֲבָדִים גַּם אֵינָם מְשֻׁחְרָרִים בִּכְלַל וְהַשָּׁ"ך תי' דִּסְתָם עֲבָדִים הֵם פּוֹחֲזִים וַאֲנַן בָּעֵינַן שֶׁיִּהְיֶ' הַשּׁוֹחֵט מֻוחְזָק בִּכְשֵׁרוּת וּכְבָר הִקְשָׁה עָלָיו הכו"פ דְּבִזְבָחִים שָׁם דְּפָרִיךְ בַּגְּמָרָא לָמָּה נִקַּט כָּל הַפְּסוּלִים שֶׁשָּׁחֲטוּ דִּיעֲבַד וּמְשַׁנֵּי מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמִתְנֵי טְמֵאִים דִּלְכַתְּחִלָּה לֹא שָׁמָא יִגְעוּ בְּבָשָׂר ה"ל לְתָרֵץ מִשּׁוּם עֲבָדִים דְּקָתָנֵי בְּרִישָׁא דְּהַמִּשְׁנָה קָאֵי גַּם עַל אֵינוֹ מְשֻׁחְרָר ומש"ה אָסוּר לְכַתְּחִלָּה כָּל שֶׁלֹּא הֻוְחַזַּק בְּכַשְׁרוּת וְכֵן הִקְשָׁה הַגָּאוֹן ר' עֲקִיבָא אֵיגֶר זצללה"ה בְּגִלְיוֹן הַי"ד הַנִּדְפָּס מַחֲדָשׁ יעו"ש:

[ב] וְהַנִּרְאֶה דְּהִנֵּה בְּגִיטִּין (דַּף כ"א) דס"ל לר' אֶלְעָזָר דְּאֵין הָעֶבֶד נַעֲשֶׂה שָׁלִיחַ וְגַם בְּמִלְּתָא דְּאִיתָא בִּדְנַפְשֵׁי' דְּדָרַשׁ אַתֶּם גַּם אַתֶּם מָה אַתֶּם יִשְׂרָאֵל אַף שְׁלוּחֵכֶם יִשְׂרָאֵל וּלְדִידִי' הֲרֵי קָשֶׁה מַהַהִ מִשְׁנָה דִּזְבָחִים דְּתָנֵי כָּל הַפְּסוּלִים שֶׁשָּׁחֲטוּ שְׁחִיטָתָן כְּשֵׁירָה שֶׁהַשְּׁחִיטָה כְּשֵׁירָה בְּזָרִים בְּנָשִׁים בָּעֲבָדִים וּבְטֻמְאִים וּמְפָרְשִׁינַן בַּגְּמָרָ' דְּהָא דְּנָקְטָה הַמִּשְׁנָה לְשׁוֹן דִּיעֲבַד הוּא מִשּׁוּם טְמֵאִים אֲבָל שְׁאָרֵי פְּסוּלִים שׁוֹחֲטִים גַּם לְכַתְּחִלָּה וְקָשֶׁה לר"א הַהִ עֶבֶד דְּנָקְטָה הַמִּשְׁנָה הֵיכִי דָּמֵי אִי אַיְירֵי בְּקָרְבָּן שֶׁל אֲחֵרִים הֲרֵי אֵין הָעֶבֶד יָכוֹל

לִהְיוֹת שְׁלוּחוֹ שֶׁל בַּעַל הַקָּרְבָּן וְאָסוּר לוֹ לְשׁוֹחֲטוֹ וְאִי דְּאַיְירִי בְּקָרְבָּן שֶׁל הָעֶבֶד עַצְמוֹ א"כ הַאֵיךְ חָשְׁבָה הַמִּשְׁנָה גַּם עֶבֶד בַּהֲדֵי שְׁאָרֵי פְּסוּלִים וְנָקְטָה לָשׁוֹן דִּיעֲבַד דְּמַשְׁמַע דְּגַם אַחֵר יָכוֹל לִשּׁוֹחֲטוֹ לְכַתְּחִלָּה וַהֲרֵי אֵין הָעֶבֶד יָכוֹל לַעֲשׂוֹת שָׁלִיחַ וּמֻכְרָח בע"כ לִשְׁחוֹט בְּעַצְמוֹ דַּוְקָא וְהַאֵיךְ שַׁיָּיךְ בּוֹ לְשׁוֹן דִּיעֲבַד כֵּיוָן דְּמֻכְרָח לִהְיוֹת כֵּן וְאִי אֶפְשָׁר בְּאוֹפֶן אַחֵר.

וְדוֹחֵק גָּדוֹל לוֹמַר דר' אֶלְעָזָר יִסְבּוֹר כְּרַב אַשִׁי דְּאָמַר במס' ב"מ (דַּף ע"א) כִּי אָמְרִינַן אֵין שְׁלִיחוּת לָעַכּוּ"ם הָנֵי מִילֵּי אִינְהוּ לְדִידְהוּ הָוֵינַן שָׁלִיחַ דס"ל דְּהָא דְּמַמַּעֲטִינַן מִקְרָא דְּגַם אַתֶּם הוּא רַק לְעִנְיַן הַשָּׁלִיחַ וְלֹא לָעִנְיָן הָעוֹשֶׂה הַשָּׁלִיחַ ומש"ה גַּם לר' אֶלְעָזָר יָכוֹל הָעֶבֶד לַעֲשׂוֹת שָׁלִיחַ לִשְׁחוֹט קָרְבָּן שֶׁלּוֹ.

דָּבָר זֶה דָּחוּק לְאוֹמְרוֹ דַּהֲרֵי במס' ב"מ אָמְרִי' עַל הָא דְּרַב אָשֵׁי בְּדוּתָא הִיא וְאִם נֶאֱמַר דְּהַהִ דר"א לָא מָצֵי אָתְיָא רַק כְּרַב אָשֵׁי הו"ל לְהַגִּמָ' לְדָחוֹת כֵּן גַּם דְּבְרֵי ר"א במס' גִּיטִּין. וְלִכְאוֹרָה נִרְאֶה מֻכְרָח דְּרַבִּי אֶלְעָזָר בע"כ יְפָרֵשׁ הַהִ מִשְׁנָה דִּזְבָחִים דְּקָאֵי עַל עֶבֶד מְשֻׁחְרָר אע"ג דְּנָקְטָה סְתָמָא וא"כ הֲרֵי מְיֻשָּׁב קֻושְׁיַת הכו"פ דמש"ה מְשַׁנֵּי הגמ' יוֹתֵר דְּנָקְט דְּיֵעֲבֵד מִשּׁוּם טָמֵא דְּאִם הָיָה מְתָרֵץ דְּנָקְט מִשּׁוּם עֶבֶד וַאֲיַירִי בְּאֵינוּ מְשֻׁחְרָר לֹא הָיָה נִיחָא עְדַיִן לר' אֶלְעָזָר.

וְגַם לפי"ז דְּבְרֵי הַטַּ"ז אֵינָם מְוּפְרָכִים כָּל כָּךְ כְּמוֹ שֶׁדָּחָאם הנקה"כ בִּשְׁתֵּי יָדַיִם דַּהֲרֵי חָזִינַן דְּאֵין בָּזֶה דּוֹחַק כָּל כָּךְ לוֹמַר דְּהַמִּשְׁנָה קָאֵי רַק עַל מְשֻׁחְרָר כֵּינָן דְּחָזִינַן דלר"א בע"כ מֻכְרָח לוֹמַר כֵּן בלא"ה: [ג] אָמְנָם יֵשׁ שֶׁפִּקְפֵּק עַל זֶה לוֹמַר דִּשְׁחִיטַת קָרְבָּן שָׁאנֵי דְּאֵין צָרִיךְ הַשּׁוֹחֵט לִהְיוֹת שְׁלוּחוֹ שֶׁל בַּעַלהַקָּרְבָּן דַּהֲרֵי מַסְקִינַן במס' קִידּוּשִׁין (דַּף כ"ג) דְּכָהֲנֵי שְׁלוּחֵי דְּרַחֲמָנָא וְלָא שְׁלוּחֵי דִּידַן דָּמֵי אִיכָּא מִידֵי דְּאִיהוּ לָא מָצֵי עָבֵיד וּשְׁלוּחֵיהּ מָצֵי עָבֵיד וְעַיֵּי' בנו"ב מה"ק חֵלֶק אה"ע סי' ע"ו בְּתְשׁוּבַת הַגָּאוֹן מו"ה יִצְחָק זצ"ל שֶׁכָּתַב דְּגַם לְפִי פְּשִׁיטוּת הַגְּמָ' דְּשְׁלוּחֵי דְּרַחֲמָנָא נִינְהוּ מ"מ לְעִנְיַן שְׁחִיטָה שְׁלוּחֵי דִּידַן נִינְהוּ דְּלֹא שַׁיָּיךְ מִי אִיכָּא מִידֵי דְּאִיהוּ לָא מָצֵי עָבֵיד דִּשְׁחִיטָה כְּשֵׁירָה בְּזָר ויעו"ש שֶׁהוֹכִיחַ כֵּן מִסּוּגְיָא דְּקִידּוּשִׁין (דַּף מ"א) דְּיָלְפִינַן בְּכָל הַתּוֹרָה שְׁלִיחוּת מִשְׁחִיטוֹת קָדָשִׁים יעו"ש.

אָמְנָם אֵין סְבָרָתוֹ מֻכְרַחַת דאע"ג דִּשְׁחִיטָה כְּשֵׁירָה בְּזָר וְלֹא שַׁיָּיךְ מִי אִיכָּא מִידֵי מ"מ הֲרֵי מִשְׁאָרֵי עֲבוֹדוֹת יָדְעִינַן דְּאֵינָם שְׁלוּחִים שֶׁל הַבְּעָלִים וּמִמֵּילָא יָלְפִינַן גַּם בִּשְׁחִיטָה כֵּן מִבְּכָל הָעֲבוֹדוֹת דְּמַהֵיכָא תֵּיתֵי נְחַלֵּק בֵּינֵיהֶם.

וּרְאָיָה לָזֶה דַּהֲרֵי בִּנְדָרִים (דַּף ל"ה) אִיבַּעְיָא לַן אִי שְׁלוּחֵי דִּידַן אוֹ דְּרַחֲמָנָא הֵם נ"מ לְמֻוָּדָר הֲנָאָה וְרָצָה לְמִפְשַׁט מֵהָא דְּתָנַן בְּמֻוָּדָר הֲנָאָה וּמַקְרִיב עָלָיו קִינֵּי זָבִים וְקִינֵּי זָבוֹת חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת וְדָחֵי שָׁאנֵי מְחַוְסְרֵי כַּפָּרָה דְּאֵין צָרִיךְ דַּעַת.

וְהָרַמְבַּ"ם כָּתַב בְּפֶרֶק שִׁשִּׁי מה' נְדָרִים הֲלָכָה ה' הָיָה שִׁמְעוֹן כֹּהֵן מַקְרִיב קָרְבְּנוֹת רְאוּבֵן שֶׁהַכֹּהֲנִים שְׁלוּחֵי שָׁמַיִם הֵם וְאֵינָם שְׁלוּחִים שֶׁל בַּעַל הַקָּרְבָּן הֲרֵי דְּסָתַם דְּבָרָיו וְלֹא חִילֵּק כְּלָל בֵּין מְחַוְסְרֵי כַּפָּרָה לִשְׁאָרֵי הַקָּרְבָּנוֹת וְהִתִּיר בְּכֻלָּם וְטַעְמוֹ הוּא מִשּׁוּם דְּמַסְקִינַן בְּקִידּוּשִׁין דְּשְׁלוּחֵי דְּרַחֲמָנָא הֵם ומש"ה שָׁרֵי בְּכוּלְּהוּ וְאִי נֹאמַר דְּבִשְׁחִיטָה הֵם שְׁלוּחֵי דִּידַן א"כ אַפַּתִּי הו"ל לְחַלֵּק דְּבִמְחַוְסְרֵי כַּפָּרָה שָׁרֵי גַּם לִשְׁחוֹט וּבִשְׁאָרֵי הַקָּרְבָּנוֹת אָסוּר לִשְׁחוֹט וּמִסְתִּימַת דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם מֻכְרָח דְּגַם שְׁחִיטָה שָׁרֵי וּמֻכְרָח דְּגַם בִּשְׁחִיטָה הֵם שְׁלוּחֵי דְּרַחֲמָנָא כְּמוֹ בִּשְׁאָרֵי עֲבוֹדוֹת.

וְאֵין לִדְחוֹת זֶה וְלוֹמַר דְּגַם בִּשְׁחִיטָה הֵם שְׁלוּחֵי דְּרַחֲמָנָא מ"מ וַדַּאי נִרְאֶה פָּשׁוּט דְּזֶה לֹא שַׁיָּיְךְ רַק עַל כֹּהֲנִים דְּהֵם נִצְטַוּוּ עַל מִצְוַת הַקְרָבַת הַקָּרְבָּנוֹת וְשַׁיָּיְךְ לוֹמַר דְּרַחֲמָנָא עֲשָׂאָן שְׁלוּחִים וִיכוֹלִים לְהַקְרִיב גַּם בְּלֹא רְשׁוּתוֹ שֶׁל בַּעַל הַקָּרְבָּן וְגַם בִּשְׁחִיטָה הוּא כֵּן.

אֲבָל זֵר אֵין עָלָיו צִיְוּוּי לְהַקְרִיב כְּלָל וּבְוַדַּאי נִרְאֶה דַּאֲפִילּוּ בִּשְׁחִיטָה אע"ג דִּכְשֵׁרָה גַּם בְּזָר מ"מ אֵין הַשּׁוֹחֵט שְׁלוּחָא דְרַחֲמָנָא כְּלָל וְאִי אֶפְשָׁר לוֹ לִשְׁחוֹט אִם לֹא ע"י שְׁלִיחוּת שֶׁל בַּעַל הַקָּרְבָּן.

וַהֲרֵי יוֹתֵר מִזֶּה כָּתַב רַשִׁ"י בִּיבָמוֹת (דַּף ל"ג) דְּאִיתָא שָׁם זָר שֶׁשִּׁיְמֵשׁ בַּשַּׁבָּת חַיָּיְב שְׁתַּיִם וּפָרִיךְ שִׁיְמֵשׁ בְּמַאי אִילֵּימָא בִּשְׁחִיטָה שְׁחִיטָה בְּזָר כְּשֵׁיְרָה ופרש"י וְאֵין כָּאן מִשּׁוּם זָרוּת וּמִלְּשׁוֹנוֹ מַשְׁמַע דמ"מ חַיָּיְב מִשּׁוּם שַׁבָּת וְעַיֵּיְ' בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ בְּהִלְכוֹת בִּיאַת מִקְדָּשׁ שֶׁהוֹכִיחַ כֵּן מִדִּבְרֵי רַשִׁ"י הַלָּלוּ דְּחַיָּיְב מִשּׁוּם שַׁבָּת וְהַנִּרְאֶה טַעְמוֹ דס"ל דְּזָר דְּאֵינוֹ מְצֻוֶּוָה עַל הָעֲבוֹדָה לֹא נִיתְּנָה שַׁבָּת לִדָּחוֹת אֶצְלוֹ גַּם בִּשְׁחִיטָה.

וְהָא דְּאִיתָא בְּיוֹמָא שְׁחִיטַת פָּרוֹ בְּזָר כְּשֵׁיְרָה בע"כ צ"ל לפרש"י דה"ק דְּהֵפֵר כָּשֵׁר וְלֹא נִפְסָל בְּמַה שֶׁשְּׁחָטוֹ זָר אֲבָל מ"מ אָסוּר לַזָּר לְשׁוֹחֲטוֹ מִשּׁוּם מְלָאכָה ביוה"כ ועי' עוֹד במס' סַנְהֶדְרִין (דַּף מ"ט) וּבַת אִישׁ כֹּהֵן כִּי תֵחֵל יָכוֹל אֲפִילּוּ חִילְּלָה שַׁבָּת תַּלְמוּד לוֹמַר לִזְנוּת וּפָרִיךְ מ"ש מִנֵּיהּ דִּידֵיהּ וּמְשַׁנֵּי אִיהוּ דְּאִשְׁתְּרִי גבי' שַׁבָּת לְגַבֵּי עֲבוֹדָה אִיהִי דְּלָא אִיְשְׁתְּרָא גַּבָּהּ שַׁבָּת תִּיְדּוֹן בִּשְׂרֵיְפָה קמ"ל וְגַם מִכָּאן מַשְׁמַע קְצָת דַּאֲפִי' בִּשְׁחִיטָה אֲסוּרָה דאל"כ הֲרֵי לָא הָוֵי שַׁבָּת חָמוּר גַּבָּהּ יוֹתֵר מִלְּדִידֵיהּ וי"ל.

וְגַם אִם לֹא נֹאמַר כֵּן מ"מ בְּעִיקַּר הַסְּבָרָא שֶׁכָּתַבְנוּ דְּעַל זֶה לֹא שַׁיָּיְךְ שְׁלוּחָא דְרַחֲמָנָא וַדַּאי נִרְאִין הַדְּבָרִים בְּרוּרִים וּכְשֶׁזָּר שׁוֹחֵט הוּא רַק בִּשְׁלִיחוּתוֹ שֶׁל בַּעַל הַקָּרְבָּן וא"כ לר' אֶלְעָזָר אִי אֶפְשָׁר לְעֶבֶד לִשְׁחוֹט קָרְבָּן שֶׁל אֲחֵרִים.

וַהֲדַר קֻוְשְׁיָ' לְדֻוְכְתָּא גַּם זֶה נִיחָא דַּהֲרֵי מ"מ הֲרֵי מָצֵי אַיְיְרֵי הַךְ מִשְׁנָה בְּקָרְבָּן שֶׁל הָעֶבֶד עַצְמוֹ ומ"מ נָקַט שַׁפִּיר דִּיעֲבַד דַּהֲרֵי הַכֹּהֵן יָכוֹל לִשְׁחוֹט קָרְבָּנוֹ שֶׁל הָעֶבֶד כֵּיוָן דְּהַכֹּהֵן הוּא שְׁלוּחָא דְרַחֲמָנָא גַּם בִּשְׁחִיטָה.

וּלְעוֹלָם מָצֵי אַיְיְרֵי בְּעֶבֶד שֶׁאֵינוֹ מְשֻׁוְחְרָר: סִימָן י יַחְקוֹר בְּהָא דקי"ל בְּעוֹף דְּצָרִיךְ לִשְׁחוֹט הַוְּרִידִין אִם לֹא שְׁחָטָן וּצְלַאָה שְׁלֵימָה אֲסוּרָה דִּיעֲבַד אוֹ לֹא: במס' חֻוְלִּין (דַּף י"ג) דְּקָאָמַר ר' יְהוּדָה עַד שֶׁיִּשְׁחוֹט הַוְּרִידִין, וְאָמְרִינַן עַל זֶה בַּגְּמָרָא דְּגַם ר' יְהוּדָה לָא קָאָמַר אֶלָּא בְּעוֹף הוֹאִיל וְצוֹלֵהוּ כֻּוְלּוֹ כְּאֶחָד.

וְכָתְבוּ הַתּוֹסָ' שָׁם בד"ה הַשּׁוֹחֵט דְּגַם ר' יְהוּדָה לָא מַצְרִיךְ שְׁחִיטַת וְרִידִין רַק לְכַתְּחִילָּה אֲבָל בְּדִיעֲבַד שֶׁלֹּא שְׁחָטָן וּצְלַאן שָׁלֵם כָּשֵׁר וּרְאָיָיְתָם, מֵהָא דְּקָאָמַר שָׁם (בְּדַף כ"ט) ע"א רַב פָּפָּא דְּרֵישָׁא אַיְיְרִי בְּחֻוְלִּין וְלֹא בְּמֻוְקְדָּשִׁים מֵהָא דְּקָאָמַר ר"י שֶׁיִּשְׁחוֹט הַוְּרִידִין וּפְלִיגָא רַבָּנָן עֲלֵיהּ וְאִי ס"ד בְּקָדָשִׁים אַמַּאי פְּלִיגִי רַבָּנַן עֲלֵיהּ הֲרֵי הוּא עַצְמוֹ לְדָם הוּא צָרִיךְ וּמַאי מוֹכִיחַ רַב פָּפָּא דִּלְמָא גַּם רַבָּנָן מוֹדִים דִּלְכַתְּחִילָּה צָרִיךְ לִמְלוֹק הַוְּרִידִין כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה יוֹתֵר דָּם בְּעֵת הַזָּאָה עַל הַמִּזְבֵּחַ רַק דְּבִשְׁבִיל זֶה הָא אֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת בְּדִיעֲבַד אִם לֹא מְלָקָן ור"י פְּלִיג וְאוֹסֵר בְּדִיעֲבַד אִם צְלָאוֹ שָׁלֵם בְּלֹא שָׁחַט הַוְּרִידִין מִשּׁוּם שֶׁנִּבְלַע דָּם בְּאֵיְבָרִים וּמוּכָח דִּפְשִׁיטָא לֵיהּ לְהַגְּמָרָא דְּגַם לר"י אֵינוֹ אוֹסֵר בְּדִיעֲבַד.

וְהִנֵּה אֵין לְהַקְשׁוֹת דְּאַכַּתִּי מִי נִיחָא דַּהֲרֵי נוּכַל לוֹמַר דר"י וְרַבָּנָן פְּלִיגִי בְּדִיעֲבַד בְּלֹא מָלַק הַוּרִידִין דִּלְרַבָּנָן שָׁרֵי גַּם לְכַתְּחִילָּה לְצָלוֹתוֹ שָׁלֵם דְּלָא ס"ל סְבָרָא דִּבְלִיעַת דָּם בְּאֵיבָרִים ול' יְהוּדָה אָסוּר לְצָלוֹתוֹ שָׁלֵם וְאַכַּתִּי מַאי מְדַקְדֵּק רַב פָּפָּא.

ז"א דְּהַמִּשְׁנָה הָא לָא אַיְירֵי כְּלָל בְּדִין צְלִיָּיה אֵימַת שָׁרֵי לְצָלוֹתוֹ שָׁלֵם לְכַתְּחִילָּה וְאֵימַת לְכַתְּחִילָּה אָסוּר לְצָלוֹתוֹ דְּנוֹקֵי פְּלֻגְתַּיְיהוּ בְּהָכִי וְהַמִּשְׁנָה הָא אַיְירֵי בְּדִינֵי שְׁחִיטָה הַמַּכְשֶׁרֶת לַאֲכִילָה כַּמָּה צָרִיךְ אוֹ לְעִנְיַן לְכַתְּחִילָּה אוֹ לְעִנְיַן דִּיעֲבַד וְדִקְדְּקוּ הַתּוֹסָפוֹ' שַׁפִּיר.

וְהִנֵּה רֹוב הַפּוֹסְקִים חוֹלְקִים עַל הַתּוֹסָ' וס"ל דלר"י אָסוּר גַּם בְּדִיעֲבַד כְּדֵי נְטִילָה סָבִיב הַוּרִידִין. וְעַיַּיִ' בָּרֹאשׁ"ש מַה שתי' לְקֻוּשְׁיַת הַתּוֹסָ' והיש"ש הִקְשָׁה עַל הָרֹאשׁ"ש יעו"ש.

וְרָאִיתִי בספ' אוֹר זָרוּעַ הַנִּדְפָּס מֵחָדָשׁ בסי' שע"ג שֶׁכָּתַב רְאָיָה זוֹ שֶׁל הַתּוֹסָ' וְכָתַב דְּקַל לְדָחוֹת זֶה הַדִּקְדּוּק. וְלֹא בֵּיאֵר לָנוּ טַעְמוֹ וּסְבָרָתוֹ בְּמַה לְיַיֵּשֵׁב קֻוּשְׁיָא זוֹ: [ב] וְלִכְאוֹרָה הָיָה נִרְאֶה לוֹמַר דִּבְחֻלִּין (דַּף קי"ג) אִיתָא הַשּׁוֹבֵר מַפְרֶקֶתָה שֶׁל בְּהֵמָה קוֹדֶם שֶׁתֵּצֵא נַפְשָׁהּ חַיָּב גּוֹזֵל אֶת הַבְּרִיּוֹת וּמַבְלִיעַ דָּם בָּאֵיבָרִים וּמְבַעְיָא לָן שָׁם לְדִידֵיהּ עַצְמוֹ אִי שָׁרֵי בַּאֲכִילָה אוֹ אָסוּר עַיַּיִן בָּרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק שְׁבִיעִי מֵהִלְכוֹת מַאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת שֶׁפּוֹסֵק דְּגַם לְדִידֵיהּ אָסוּר אִם לֹא ע"י חֲתִיכָה וּצְלִיָּיה.

וְכֵן פָּסַק הָרַמָ"א בְּסִימָן ס"ז. וא"כ הֲרֵי י"ל דְּרַב פָּפָּא ס"ל כֵּן לַהֲלָכָה דְּגַם לְדִידֵיהּ אָסוּר וּבָעֵי חֲתִיכָה דַּוְוקָא גַּם לְצָלִי.

וא"כ מוֹכִיחַ רַב פָּפָּא שַׁפִּיר דְּאִם נֹאמַר דְּרֵישָׁא אַיְירִי בְּקָדָשִׁים וַהֲרֵי ר' יְהוּדָה לָא קָאָמַר רַק בְּעוֹף וּבְעוֹף שֶׁל קָדָשִׁים הֲרֵי הוּא מְלִיקָה וְסָדָר מְלִיקָה חוֹתֵךְ מַפְרֶקֶת קוֹדֶם חֲתִיכַת הַסִּימָנִים. וא"כ הֲרֵי גַּם אִם יִשְׁחוֹט אֶת הַוּרִידִין אָסוּר לְצָלוֹתוֹ שָׁלֵם מִשּׁוּם דְּנִשְׁבָּרָה הַמַּפְרֶקֶת קוֹדֶם שֶׁתֵּצֵא נַפְשָׁהּ וְלָא מְהַנֵּי כְּלָל מַה דְּיַחְתּוֹךְ גַּם הַוּרִידִין וְלִצְלוֹתוֹ אֲבֶר אֲבֶר הָא לָא בָּעֵינַן וְרִידִין כְּלָל וְנִמְצָא חֲתִיכַת הַוּרִידִין בִּמְלִיקָה אֵינוֹ לֹא מַעֲלָה וְלֹא מוֹרִיד לְעִנְיַן אִיסּוּר בְּלִיעַת דָּם בְּאֵיבָרִים וְאִי נֵימָא דְּאַיְירִי בְּקָדָשִׁים הֲרֵי בע"כ יְהֶיֶה מֻוכְרָח דְּהָא דְּאָמַר ר"י עַד שֶׁיְּשַׁחֵט הַוּרִידִין אֵינוֹ מִשּׁוּם בְּלִיעַת דָּם רַק טַעְמוֹ כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה דָּם יוֹתֵר בְּעֵת הַזָּאָה וּלְכַתְּחִילָּה וא"כ אַמַּאי פְּלִיגִי רַבָּנָן עֲלֵיהּ.

אֲבָל לְפִי הָאֱמֶת דְּאַיְירִי בְּחֻלִּין וְטַעְמוֹ דר"י מִשּׁוּם בְּלִיעַת דָּם בְּאֵיבָרִים שׁוּב י"ל דְּגַם בְּדִיעֲבַד אוֹסְרוֹ ר"י אִם צָלָאוֹ שָׁלֵם. ועי"ש בְּדַף י"ג בָּרֹאשׁ"ש דְּגוֹרֵס שָׁם כְּגִירְסַת הָאַלְפָּס אִיבַּעְיָא לְהוּ וּמַבְלִיעַ דָּם בְּאֵיבָרִים מִי שָׁרֵי לְמֵיכַל מִנֵּיהּ בְּאַוְמְצָא אוֹ לֹא וּלְפִי גִּירְסָא זוֹ לֹא לְצָלִי מַבְעְיָא לֵיהּ כְּלָל וּפְשִׁיטָא דְּשָׁרֵי לְצָלוֹתוֹ גַּם שָׁלֵם בְּלֹא חִיתּוּךְ כְּלָל ולפי"ז הֲרֵי אֵין מָקוֹם לתי' זֶה, ומש"ה הָרֹאשׁ"ש לְשִׁיטָתוֹ דָּחַק לְיַיֵּשֵׁב כָּאן קֻוּשְׁיַת הַתּוֹסָ' אֲבָל לְפִי גִּירְסָא דִּידַן הֲרֵי לִכְאוֹרָה נוּכַל לְיַיֵּשֵׁב כֵּן.

אָמְנָם עִיקַּר, תֵּירוּץ זֶה דָּחוּק קָצַת כֵּיוָן דְּבַגְּמָרָ' שָׁם בְּדַף קי"ג הוּא אַבַּעְיָא דְּלָא אִיפְּשִׁיטָא קָשֶׁה קָצַת לוֹמַר דלר"פ הֲוָה פְּשִׁיטָא לֵיהּ דְּאָסוּר דא"כ אַמַּאי לָא פָּשֵׁיט רַב פָּפָּא שָׁם הַדּ אִבַּעְיָ':[ב] וע"כ נִרְאֶה יוֹתֵר לוֹמַר דַּהֲרֵי בש"ע סי' כ"ב מְבֹאָר בהגה"ה דְּאִם נֶחְתַּךְ הָרֹאשׁ שׁוּב לָא מִקְרֵי שָׁלֵם בְּעוֹף וְדִין זֶה הֶבְיאוּהוּ הַפּוֹסְקִים בְּשֵׁם ר"ת וא"כ בָּעוֹף דְּקָדָשִׁים הָיָה מְלִיקָה דְּחוֹתֵךְ שִׁדְרָה וּמַפְרֶקֶת וְאַחַר הַסִּימָנִים חוֹתֵךְ גַּם רוֹב בָּשָׂר עִמָּם וּכְמוֹ דְּמְבֹאָר בְּחֻלִּין (דַּף כ"א) הֲרֵי יֵשׁ לוֹמַר דְּשׁוּב לָא מִקְרֵי שָׁלֵם אע"ג דַּעֲדַיִין קָצַת מְעוֹרֶה הָרֹאשׁ

בְּמִיעוּט בָּשָׂר ובכה"ג גַּם לר' יְהוּדָא לֵיכָּא מִשּׁוּם בְּלִיעַת דָּם בְּאֵיבָרִים ומש"ה מְדַקְדֵּק רַב פַּפָּא שַׁפִּיר דְּאִם נֹאמַר דְּהָרִישָׁא אַיְירֵי בְּמֻקְדָּשִׁים אִם כֵּן בע"כ הָא דְּמַצְרִיךְ ר"י וְוַרִידִין אֵינוֹ מִשּׁוּם אִיסּוּר דָּם רַק שֶׁיִּהְיֶה יוֹתֵר דָּם בְּעֵת הַזָּיָה וא"כ אַמַּאי פְּלִיגִי רַבָּנָן עָלָיו.

אֲבָל לְפִי הַמַּסְקָנָא דְּאַיְירֵי בְּחֻלִּין וּמִשּׁוּם אִיסּוּר דָּם יֵשׁ לוֹמַר דְּגַם בְּדִיעֲבַד קָאָסַר וְלָזֶה הֵעִיר לִי קָצַת אֶחָד מִיְּדִידַי, וְהַתּוֹסָפוֹ' שֶׁהִקְשׁוּ קֻושְׁיָא זוֹ אוֹ דְּחוֹלְקִים עַל עִיקַּר דִּינוֹ שֶׁל ר"ת אוֹ דס"ל כֵּיוָן דַּעֲדַיִן מְעוֹרֶה בְּמִיעוּט בָּשָׂר שֶׁל הַצַּוָּאר מִקְרֵי עֲדַיִן שָׁלֵם, וּבְזֶה הָא מֻיָּושָׁב הֵיטֵב הָא דִּבְדַף כ"ט קָאָמַר הַגְּמָרָא וְאַף רֵישׁ לָקִישׁ סָבַר רֵישָׁא בְּחֻלִּין וְרָאִיתִי בְּסֵפֶר קְהִלַּת יַעֲקֹב שֶׁהִקְשָׁה דְּלָמָּה הֻצְרַךְ הגמ' לְהָבִיא הַדִּ דר"ל כֵּיוָן דר"פ הוֹכִיחַ מִגּוּפָהּ שֶׁל הַמִּשְׁנָה דבע"כ אַיְירֵי בְּחֻלִּין וּמִשּׁוּם דְּקִדּוּק זֶה הֶעֱלָה הַקְּהִלַּת יַעֲקֹב דְּלָא ס"ל לְהַגְּמ' עִיקַּר סְבָרָתוֹ שֶׁל ר"פ דְּקָאָמַר דְּגַם.

לְרַבָּנָן צָרִיךְ בְּקָדָשִׁים לִשְׁחוֹט הַוְּרִידִין יעו"ש, וַהֲגַם דְּעִיקַּר הַקֻּושְׁיָא הוּא דְּקִדּוּק קַל מ"מ לְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ נִיחָא הֵיטֵב דְּכֵיוָן דְּעִיקַּר רְאָיָתוֹ שֶׁל ר"פ אֵינוֹ רַק מִשּׁוּם דְּבִמְלִיקָה נָחְתַּךְ הַשִּׁדְרָה וּמַפְרֶקֶת וְרֹוב בָּשָׂר וא"כ הֲרֵי אֵין זֶה הוֹכָחָה רַק אִם נֹאמַר דְּבִמְלִיקָה פָּסוּל אִם מַחֲזִיר סִימָנִים אֲחוֹרֵי עוֹרֶף וּכְמוֹ דס"ל לְרַבִּי יַנַּאי בְּחֻלִּין (דַּף כ') אֲבָל לִבְנֵי ר"ח דס"ל שָׁם דְּגַם מַחֲזִיר כָּשֵׁר ועיי"ש בְּרַשִׁ"י דִּלְדִידְהוּ גַּם אַחַר הַמְּלִיקָה אֵין צָרִיךְ לִשְׁבּוֹר כְּלָל הַמַּפְרֶקֶת גַּבֵּי חַטַּאת הָעוֹף דְּלָא בָּעֵי הַבְדָּלָה יעו"ש בְּמָהַרְשָׁ"א וַהֲרֵי הַדִּ מִשְׁנָה דְּהַשּׁוֹחֵט אֶחָד בְּעוֹף אִם נוֹקְבִים לָהּ בְּקָדָשִׁים עִיקָּרוֹ קָאֵי עַל חַטַּאת הָעוֹף דְּעוֹלַת הָעוֹף הֲרֵי צָרִיךְ שְׁנֵי סִימָנִים וא"כ הֲרֵי שׁוּב י"ל דר"י דְּקָאָמַר עַד שֶׁיִּשְׁחוֹט הַוְּרִידִין טַעְמֵיהּ מִשּׁוּם אִיסּוּר בְּלִיעַת דָּם בְּעֵת צְלִיָּתוֹ גַּם אִי אַיְירֵי בְּקָדָשִׁים וְשׁוּב הָדְרָא קֻושְׁיַת הַתּוֹסָ' דְּמַאי מוֹכִיחַ ר"פ דְּמָצִינוּ לְמֵימַר דר"י וְרַבָּנָן פְּלִיגִי לְעִנְיַן דִּיעֲבַד אִם נָאֲסַר בַּאֲכִילָה אִם צָלָאוֹ שָׁלֵם וְצָרִיךְ לוֹמַר דְּרַב פָּפָּא ס"ל לַהֲלָכָה כר' יַנַּאי דְּמַחֲזִיר פָּסוּל וּמוֹכִיחַ שַׁפִּיר וא"כ הֲרֵי ר"ל דס"ל כִּבְנֵי ר' חַיָּיא דְּמַחֲזִיר כָּשֵׁר וְכִדְמוּכָח במס' נָזִיר (דַּף כ"ט) דְּתָנַן הָאִישׁ מַדִּיר אֶת בְּנוֹ בְּנָזִיר וְקָאָמַר שָׁם ר"ל דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן כְּדֵי לְחַנְּכוֹ בְּמִצְוֹת וּפָרִיךְ הָא קָאָכִיל כֹּהֵן מְלִיקָה וּמְשַׁנֵּי קָסָבַר ר"ל אֵין שְׁחִיטָה לָעוֹף מִן הַתּוֹרָה וְהִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' דְּאַכַּתִּי הָא הָוֵי טְרֵפָה דְּנִשְׁבַּר הַמַּפְרֶקֶת קוֹדֶם שֶׁמָּלַק הַסִּימָנִים וְתֵירְצוּ דר"ל ס"ל דְּמַחֲזִיר כָּשֵׁר וא"כ לְדִידֵיהּ הֲרֵי אָזְלָא דִּיּוּקוֹ שֶׁל ר"פ וְשׁוּב הָיָה מָצִי לְאוֹקְמֵיהּ לְדִידֵיהּ הָרִישָׁא בְּקָדָשִׁים וְזֶה דְּקָאָמַר בגמ' דמ"מ גַּם ר"ל ס"ל דְּרִישָׁא בְּחֻלִּין וְכִדְמוֹכִיחַ הַגְּמָרָא שָׁם: [ד] אָמְנָם עִיקַּר תֵּירוּצִים אֵלּוּ אֵינָם מַסְפִּיקִים וְהַתּוֹסָ' הִקְשׁוּ שַׁפִּיר דְּהָא דְּאָמְרִינַן בַּגְּמָרָ' דְּגַם ר"י לֹא קָאָמַר אֶלָּא בְּעוֹף הוֹאִיל וְצוֹלֵהוּ כֻּלּוֹ כְּאֶחָד זֶה הוּא שַׁיָּיךְ רַק אִם פְּלוּגְתָּא דר"י וְרַבָּנָן קָאֵי עַל מַעֲשֵׂה הַשְּׁחִיטָה כַּמָּה הֵיא צְרִיכָה דְּרַבָּנָן ס"ל דְּגַם לְכַתְּחִלָּה א"צ לִשְׁחוֹט הַוְּרִידִין וע"ז קָאָמַר ר"י דְּצָרִיךְ לִשְׁחוֹט הַוְּרִידִין אוֹ לְכַתְּחִלָּה אוֹ דְּגַם בְּדִיעֲבַד יִהְיֶה אָסוּר אִם צָלָאוֹ שָׁלֵם וְאָז שַׁיָּיךְ לוֹמַר דר"י לֹא קָאָמַר כֵּן רַק בְּעוֹף דְּבִבְהֵמָה הָא אֵין דֶּרֶךְ לְצָלוֹתוֹ שָׁלֵם לָמָּה יִצְטָרֵךְ לִשְׁחוֹט הַוְּרִידִין אֲבָל אִם נָאֲמַר דְּרִישָׁא אַיְירֵי בְּקָדָשִׁים דְּגַם רַבָּנָן מוֹדִים דִּלְכַתְּחִלָּה צָרִיךְ בְּהוּ לִשְׁחוֹט הַוְּרִידִין כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה יוֹתֵר דָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ וא"כ הָא לֹא בָּא ר"י לְהוֹסִיף בְּעִנְיַן הַשְּׁחִיטָה כְּלָל רַק בְּעִנְיַן אִם לֹא שָׁחַט הַוְּרִידִין וּצְלָאוֹ שָׁלֵם דְּאָסוּר וַהֲרֵי לְעִנְיַן דִּיעֲבַד אִם צָלָאוֹ שָׁלֵם, הָא גַּם בִּבְהֵמָה אָסוּר כְּמוֹ בְּעוֹף וּמָצִי ר"י קָאֵי גַּם עַל בְּהֵמָה ומש"ה הִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' שַׁפִּיר דְּנֹאמַר דְּפְלִיגָא לְעִנְיַן דִּיעֲבַד וּבַבְּהֵמָה דְּלֵיכָּא לֹא שְׁבִירַת הַמַּפְרֶקֶת וְלֹא חֲתִיכַת הָרֹאשׁ וְאַיְירֵי בְּקָדָשִׁים.

וְעוֹד יוֹתֵר דַּהֲרֵי בְּקָדָשִׁים מָצִינוּ גַּם בְּהֵמָה דְּמֻכְרָח לִצְלוֹתוֹ שָׁלֵם וְהוּא קָרְבַּן פֶּסַח וְצָרִיךְ לַעֲשׂוֹתוֹ מְקֻלָּס וְדִינוֹ כְּמוֹ בְּעוֹף, וְזֶה כַּמָּה אֲשֶׁר רָאִיתִי בס' יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב שכ' דִּבְקָרְבַּן פֶּסַח צָרִיךְ לִשְׁחֹוט הַוְרִידִין לְפִי מַה דקיי"ל כר' יְהוּדָא וְעַיֵּין' בכו"פ וא"כ הָא הוֹכִיחוּ הַתּוֹסָ' שֶׁפִּיר דְּאִם נֹאמַר דלר"י אָסוּר גַּם בְּדִיעֲבַד הֲרֵי מָצֵי אַיְירֵי בְּקָדָשִׁים וּפְלִיגִי בְּדִיעֲבַד וּבִבְהֵמָה: [ה] אָמְנָם עִיקַּר קֻוּשְׁיַת הַתּוֹסָ' נִרְאֶה לְיַשֵּׁב דַּהֲרֵי בְּמַסֶּכֶת זְבָחִים (דף צ"ז) גַּבֵּי מִנְחָה פְּסוּלָה שֶׁנִּבְלְעָה בְּמִנְחָה כְּשֵׁירָה דְּנִפְסֶלֶת וּפָרִיךְ בגמ' דְּנֵיתֵי עֲשֵׂה דַּאֲכִילַת קָדָשִׁים וְיִדְחֶה ל"ת דַּאֲכִילָה פְּסוּלָה וּמְשַׁנֵּי אֵין עֲשֵׂה דּוֹחֶה ל"ת שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ וְזֶה שַׁיָּיךְ עַל ל"ת דְּקָדָשִׁים אֲבָל אִיסּוּר דָּם דְּלֹא שַׁיָּיךְ לְמִקְדָּשׁ כְּלָל וּבִפְרָט אַחַר צְלָיָתוֹ דְּהוּא רַק אִיסּוּר דְּרַבָּנָן דְּדָם שֶׁבִּישְׁלוֹ דְּרַבָּנָן בְּוַדַּאי לֹא יָדְעִנוּ מֵאַיִן לָהֶם לְהַתּוֹסָ' דְּאִם נִבְלַע דָּם שֶׁבִּשְׁלוֹ בִּבְשַׂר קָדָשִׁים דְּיִהְיֶה אָסוּר בַּאֲכִילָה וְלֹא יִדְחֶה הָעֲשֵׂה דַּאֲכִילַת קָדָשִׁים הָאִיסּוּר דְּרַבָּנָן וא"כ אִי נֵימָא דְּאַיְירֵי בְּקָדָשִׁים ס"ל לר"פ דְּוַדַּאי לָא קָאָסַר ר"י בְּדִיעֲבַד אִם צָלָאוֹ ובע"כ לָא קָאֵי רַק לְכַתְּחִילָּה וְאַמַּאי פְּלִיגִי רַבָּנָן עָלָיו, ואע"ג דְּבְחֻלִּין (דף צ"א) מוֹקִים רַב אַשִׁי לְהָא דְּתָנַן דְּגִידִין נִשְׂרָפִין בְּשִׁשָּׁה עָשָׂר דְּקָאֵי עַל שׁוּמָנוֹ שֶׁל גִּיד דְּיִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים הֵם וְנָהֲגוּ בּוֹ אִיסּוּר הֲרֵי דְּהֶעֱמִידוּ חֲכָמִים דְּבְרֵיהֶם גַּם בְּמָקוֹם עֲשֵׂה דַּאֲכִילַת קָדָשִׁים, מ"מ שָׁאנֵי הָתָם דְּהוּא עֶצֶם שֶׁל אִיסּוּר מִצַּד עַצְמוֹ וַהֲגַם דְּהוּא מִדְּרַבָּנָן עָשׂוּהוּ כְּשֶׁל תּוֹרָה וּכְמוֹ דְּאָסוּר לֶאֱכֹל הַגִּיד הַנָּשֶׁה וְהֶחָלָב וְהַדָּם דְּלָא צִיְּוָתָה הַתּוֹרָה לֶאֱכֹל בְּקָרְבָּן רַק מַה דְּמֻוָּתָר בְּחֻלִּין אֲבָל מַה דְּאָסַר בַּאֲכִילָה לֹא נֶאֱמְרָה עָלֶיהָ כְּלָל הָעֲשֵׂה דַּאֲכִילַת קָדָשִׁים וּכְמוֹ כֵן אִלְּמוּהוּ חֲכָמִים לְאִיסּוּרָא דִּידְהוּ כְּאִיסּוּר תּוֹרָה אֲבָל הֵיכָא דְּאֵינוֹ עֶצֶם הָאִיסּוּר רַק תַּעֲרוֹבוֹת וּבְלוּעֵי מֵאִיסּוּר וּכְמוֹ דָּם שֶׁנִּבְלַע בַּבָּשָׂר הֲרֵי חָזִינַן לְהָדְיָא בגמ' דְּזָבָחִים דְּגַם בְּאִיסּוּר דְּאוֹרָיְיתָא הָיָה דּוֹחֶה עֲשֵׂה שֶׁל אֲכִילוֹת הֶכְשֵׁירָהּ לל"ת שֶׁל הַפְּסוּלָה אִי לָאו סְבָרָא דְּאֵין עֲשֵׂה דּוֹחֶה ל"ת שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ וא"כ ק"ו בְּדָם שֶׁבִּישְׁלוֹ שֶׁנִּבְלַע בַּקָּדָשִׁים דְּשָׁרֵי לְאוֹכְלוֹ וּמַאי הוֹכִיחוּ הַתּוֹסָ': [ו] וְעַיֵּין' בְּמַסֶּכֶ' חֻלִּין (דַּף ק"ד) דְּתָנַן שָׁם כָּל הַבָּשָׂר אָסוּר לְבַשֵּׁל בְּחָלָב חוּץ מִבְּשַׂר דָּגִים וַחֲגָבִים וְקָאָמַר בַּגְּמָרָא הָא עוֹף אָסוּר מִדְּאוֹרָיְיתָא כְּמַאן דְּלָא כר' עֲקִיבָא כו' אִימָא סֵיפָא הַנּוֹדֵר מִן הַבָּשָׂר מֻתָּר בִּבְשַׂר דָּגִים וַחֲגָבִים הָא עוֹף אָסוּר אַתָּאן לר' עֲקִיבָא דְּאָמַר כֹּל מִידֵּי דְּמִמָּלֵךְ עלי' שָׁלִיחַ בַּר מִינּוֹ הוּא.

אָמַר רַב יוֹסֵף רַבִּי הִיא וְנָסֵיב לַהּ אַלִּיבָּא דְּתַנָּאֵי כו'. רַב אָשֵׁי אָמַר כֻּלְּהוּ ר"ע הִיא וה"ק כָּל הַבָּשָׂר אָסוּר לְבַשֵּׁל בְּחָלָב מֵהֶן מִן הַתּוֹרָה מֵהֶן מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים חוּץ מִבְּשַׂר דָּגִים, הֲרֵי דְּרַב אַשֵׁי מוֹקִים לְהַמִּשְׁנָה דְּכָל הַבָּשָׂר אָסוּר לְבַשֵּׁל בְּחָלָב גַּם כר"ע דס"ל דְּעוֹף אֵינוֹ אָסוּר מה"ת רַק מִדְּרַבָּנָן.

וְהִנֵּה הָרַמְבַּ"ם פָּסַק בְּפֶרֶק תְּשִׁיעִי מֵהִלְכוֹת מַאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת דְּבְשַׂר עוֹף כֵּיוָן דְּאֵינוֹ אָסוּר רַק מִדְּרַבָּנָן לֹא אֲסָרוּהוּ רַק בַּאֲכִילָה אִם בִּישְׁלוֹ אֲבָל בְּבִישּׁוּל וּבַהֲנָאָה לֹא אֲסָרוּהוּ כְּלָל וְכֵן פָּסַק בשו"ע יו"ד (סִימָן פ"ז) דְּבְשַׂר עוֹף מֻתָּר לְבַשְּׁלוֹ לְכַתְּחִילָּה וְכָתַב שָׁם הַמַּגִּיד מִשְׁנֶה דאע"ג דְּבַמִּשְׁנָה תָּנֵי כָּל הַבָּשָׂר אָסוּר לְבַשֵּׁל בְּחָלָב וְרַב אַשֵׁי מוֹקִים לָהּ כר"ע דְּאֵינוֹ רַק מִדְּרַבָּנָן מְפָרֵשׁ לֵיהּ הָרַמְבַּ"ם דְּהַהִוא לְבַשֵּׁל דְּנָקְטָה הַמִּשְׁנָה הַיְינוּ לֶאֱכֹל פִּי' אִם בִּישְׁלוֹ וְהַתַּנָּא לִישָׁנָא דְּקָרָא נָקֵט דְּאִפִּיק אִיסּוּר אֲכִילָה בִּלְשׁוֹן בִּישּׁוּל וא"כ הֲרֵי הַמִּשְׁנָה תָּנֵי כָּל הַבָּשָׂר אָסוּר לְבַשֵּׁל בְּחָלָב חוּץ מִבְּשַׂר דָּגִים וַחֲגָבִים וא"כ הֲרֵי גַּם בְּשַׂר עוֹף שֶׁל קָדָשִׁים הוּא ג"כ בִּכְלַל הַזֶּה.

וְכֵן הוּא לְהֶדְיָ' בַּתּוֹסָפְתָּא שֶׁהֲבִיאוּ הַתּוֹסָ' שָׁם בד"ה כָּל וְכֵן כָּתַב הָר"ן בַּמִּשְׁנָה שָׁם דמש"ה לָא תָּנֵי הַמִּשְׁנָה דְּנוֹהֵג בְּחֻלִּין וּבַמֻּקְדָּשִׁים מִשּׁוּם דְּתָנֵי כָּל הַבָּשָׂר כּוֹלֵל הַכֹּל וא"כ לְפִיאוֹקִימְתָּא דְּרַב אַשִׁי הָא מֻכְרָח דְּגַם בְּשַׂר עוֹף דְּקָדָשִׁים בְּדִיעֲבַד אִם בִּישְׁלוֹ בְּחָלָב אָסוּר בַּאֲכִילָה גַּם לר"ע וּמֻכְרָח דְּגַם אִיסּוּר דְּרַבָּנָן אָסוּר בְּקָדָשִׁים.

וּבִשְׁלָמָא אִם נֵימָא דְּלָא כְּהָרַמְבַּ"ם וְגַם לר' עֲקִיבָא אָסְרוּ בְּשַׂר עוֹף גַּם בְּבִישֵׁל נִיחָא שַׁפִּיר דְּגַם בְּקָדָשִׁים וַדַּאי דִּלְכַתְּחִילָּה אָסוּר לְבַשְּׁלוֹ בְּחָלָב דַּהֲרֵי אֵין שׁוּם מִצְוָה לְבַשְּׁלוֹ בְּחָלָב אֲבָל לְהָרַמְבַּ"ם וְטוּר וש"ע הָא מֻכְרָח דְּגַם בְּדִיעֲבַד אָסוּר לְאָוְכְלוֹ וּמִצְוַת אֲכִילַת קָדָשִׁים אֵינוֹ דּוֹחֶה לְהַהִ אִיסּוּרָא דְּרַבָּנָן.

אָמְנָם גַּם מִזֶּה אֵין רְאִי' דַּהֲרֵי בְּבָשָׂר בְּחָלָב הוּא עֶצֶם הָאִיסּוּר וְלֹא תַּעֲרֹבֶת אִיסּוּר דַּהֲרֵי בב"ח חֲתִיכָה עַצְמָהּ נַעֲשֵׂית נְבֵלָה וא"כ דּוֹמֶה מַמָּשׁ לְשׁוּמָנוֹ שֶׁל גִּיד ומש"ה אָסוּר גַּם בְּדָרְבָּנָן, משא"כ בְּהַהִ דְּדַם דְּאֵינוֹ אֶלָּא תַּעֲרוֹבוֹת אִיסּוּר שַׁפִּיר י"ל דְּשָׂרֵי בְּקָדָשִׁים: [ז] וְלִכְאוֹרָה נרא' בְּדַעַת הַתּוֹסָ' דס"ל דְּגַם אִיסּוּר דָּם דּוֹמֶה לְהַהִ דְּמִנָּחָה פְּסוּלָה דַּהֲרֵי במס' כְּרִיתוּת (דַּף ד') אִיתָּא שְׁנֵי פְּסוּקִים לְדַם חֻלִּין וּלְדַם קָדָשִׁים וַהֲרֵי הַדָּם הַנִּמְשָׁךְ מֵהַוְרִידִין הוּא דָּם שֶׁכָּשֵׁר לִזְרִיקָה וּכְמוֹ דְּמוּכָח מִסֻּגְיָ' זוֹ דְּחֻלִּין וס"ל לְהַתּוֹסָ' דְּכֵינָן דְּיֵשׁ קְרָא מְיֻחָד עַל דַּם קָדָשִׁים שׁוּב אֵין עֲשֵׂה דַּאֲכִילַת קָדָשִׁים דּוֹחֶה אוֹתוֹ אפי' אִם הוּא תַּעֲרֹבֶת אִיסּוּר, וס"ל עוֹד לְהַתּוֹסָ' דְּכְמוֹ דְּחָזֵינַן לְעִנְיַן עַצְמִיּוֹת שֶׁל הָאִיסּוּ' דְּגַם בְּאִיסּוּר דְּרַבָּנָן אָסְרוּ וּכְמוֹ בְּשַׁמְנוֹ שֶׁל גִּיד דְּעָשׂוּ רַבָּנָן הַהִ אִיסּוּרָא שֶׁל דְּבָרֵיהֶם כְּעַצְמִיּוֹת אִיסּוּר שֶׁל תּוֹרָה דְּאָסוּר גַּם בְּשָׁאֲרֵי אִיסּוּרִין וּכְמוֹ כֵן בל"ת דְּמְקַדֵּשׁ דְּאִיסּוּר שֶׁל תּוֹרָה אֵינוֹ נִדְחֶה גַּם בְּתַעֲרֹבֶת אִיסּוּר וְכִדְמוּכָח מֵהַהִ דְּמִנָּחָה פְּסוּלָה כְּמוֹ כֵן הוּא בְּאִיסּוּר דְּרַבָּנָן דְּגַם בְּתַעֲרֹבֶת אִיסּוּר וּכְהַהִ דנ"ד דְּהוּא דָּם שֶׁבִּישְׁלוֹ כֵּינָן דְּהוּא בְּאִיסּוּר דְּקָדָשִׁים עָשׂוּהוּ כִּדְאוֹרָיְיתָא וְאָסוּר בַּאֲכִילָה.

וְכָל זֶה הוּא דּוֹחֵק. וְעוֹד דַּהֲרֵי גַּם הָא דִּמְבוֹאָר דְּשֻׁמָּן הַגִּיד אָסוּר גַּם בְּקָדָשִׁים הֲרֵי רַק רַב אַשִׁי הוּא דְּקָאָמַר הָכִי אֲבָל מִקַּמֵּי הָכִי הֲרֵי מְפָרְשִׁי אָמוֹרָאֵי אַחֲרִינָא לְהַמִּשְׁנָה דְּהַגִּידִין יִשָּׂרְפוּ בְּשִׁשָּׁה עָשָׂר בְּאוֹקִימְתָּא אַחֲרִינָא וּמוֹקְמִי לָהּ בְּאוֹפָן דְּאָסוּר מִדְּאוֹרַיְיתָא יעו"ש (בְּדַף צ"א) וא"כ הֲרֵי י"ל דְּהָנֵי אָמוֹרָאֵי פְּלִיגִי עַל רַב אַשִׁי בְּעִיקַּר הַסְּבָרָא וס"ל דְּכֵינָן דְּהוּא רַק אִיסּוּר דְּרַבָּנָן שָׁרֵי בַּאֲכִילַת קָדָשִׁים אע"ג דְּהוּא עֶצֶם הָאִיסּוּר וא"כ הֲרֵי י"ל דְּגַם ר"פ ס"ל כֵּן ומש"ה מוֹכִיחַ שַׁפִּיר דְּרֵישָׁא לָא אַיְירֵי בְּקָדָשִׁים וכמ"ש דְּאִי בְּקָדָשִׁי' ע"כ לֹא אָמַר ר"י רַק לְכַתְּחִילָּה וְאַמַּאי פְּלִיגִי רַבָּנָן עלי': [ח] וְהִנֵּה אִם נֹאמַר כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ.

דִּבְעִיקַּר סְבָרָתוֹ שֶׁל רַב אַשִׁי דְּאוֹסֵר בְּשַׁמְנוֹ שֶׁל הַגִּיד בְּקָדָשִׁים הוּא פְּלוּגְתָּא דְּאָמוֹרָאֵי יִתְיַשֵּׁב לָנוּ הֵיטֵב הַהִ סֻּגְיָ' דִּבְחֻלִּין (דַּף ק"ה) דְּתָנַן כָּל הַבָּשָׂר אָסוּר לְבַשֵּׁל בְּחָלָב וּפָרִיךְ הָא בְּשַׂר עוֹף אָסוּר מִדְּאוֹרַיְיתָא כְּמַאן דְּלָא כר"ע כו' רַב אַשִׁי אָמַר כֻּלָּהּ ר"ע הוּא וה"ק כָּל הַבָּשָׂר אָסוּר לְבַשֵּׁל בְּחָלָב מֵהֶן מִדִּבְרֵי תּוֹרָה וּמֵהֶן מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים.

וּכְבָר הֵבֵאנוּ דַּעַת הָרַמְבַּ"ם וְטוּר ושו"ע דִּבְשַׂר עוֹף כֵּינָן שֶׁהוּא רַק מִדְּרַבָּנָן לֹא אֲסָרוּהוּ רַק בַּאֲכִילָה וְלֹא בְּבִישּׁוּל וּכְבָר הִקְשׁוּ עָלָיו מֵהַהִ מִשְׁנָה דְּתָנֵי אָסוּר לְבַשֵּׁל וּמוֹקְמִי לָהּ רַב אַשִׁי כר"ע דְּאֵינוֹ רַק מִדְּרַבָּנָן, וּמַה שתי' הַמַּגִּיד מִשְׁנֶה דְּהָרַמְבַּ"ם מְפָרֵשׁ הַהִ לְבַשֵּׁל דְּנָקְטָה הַמִּשְׁנָה הַיְינוּ לְאֱכֹל אִם בִּשְּׁלוֹ הֲרֵי וַדַּאי דצ"ע טוּבָא דמנ"ל לְהָרַמְבַּ"ם לְהוֹצִיא לְשׁוֹן בִּשּׁוּל דְּנָקְטָה הַמִּשְׁנָה מִמִּשְׁמָעוֹ וּלְפָרְשׁוֹ עַל אֲכִילָה בִּלְי שׁוּם רְאָיָה.

וּלְפִי הַנַּ"ל אַדְרַבָּה מֵהָךְ סֵוּגְיָ' גּוּפֵי' יְהֵיהּ סִיּוּעַ גְּדוֹלָה לְהָרַמְבַּ"ם דְּהִנֵּה בְּהָא דְּפָרִיךְ הַגְּמָרָא מֵעִיקָּרָא הָא בְּשַׂר עוֹף אָסוּר דְּאוֹרַיְיתָא כְּמַאן דְּלָא כר"ע דָּחֲקוּ שָׁם הַתּוֹסָ' דְּמֵהֵיכָן מַשְׁמַע לֵיהּ לְהַמַּקְשָׁן דְּאָסוּר מִדְּאוֹרַיְיתָא דִּלְמָא רַק מִדְּרַבָּנָן דְּאֵין לוֹמַר דְּמִדַּקְדֵּק הַגְּמָרָא מִדְּכְלָלָהּ הַמִּשְׁנָה לְכָל מִינֵי בָּשָׂר בְּיַחַד וּמַשְׁמַע לֵיהּ דְּחַד דִּינָא לְהוּ דַּהֲרֵי בְּסֵיפָא דְּתָנֵי הַנּוֹדֵר מִן הַבָּשָׂר אָסוּר בְּכָל חוּץ מִבְּשַׂר דָּגִים וַחֲגָבִים הֲרֵי בע"כ עוֹף אֵינוֹ אָסוּר רַק מִדְּרַבָּנָן גַּם לר"ע ומש"ה הֶעֱלוּ הַתּוֹסָ' דְּהַגְּמָרָא דִּקְדֵּק כֵּן מֵהָא דְּתָנֵי בְּסֵיפָא דְּאָסוּר לְהַעֲלוֹתָם בִּגְבִינָה עַל הַשֻּׁלְחָן וְאִם לֹא הי' רַק מִדְּרַבָּנָן הֲרֵי הוּא גְּזֵרָה לִגְזֵרָה.

וְהִנֵּה עַל תֵּירוּצָם שֶׁל הַתּוֹסָ' הֲרֵי קָשֶׁה דא"כ רַב אַשִׁי דְּמִשַּׁנֵּי דה"ק כָּל הַבָּשָׂר אָסוּר לְבַשֵּׁל בְּחָלָב מֵהֶן מִדִּבְרֵי תוֹרָה מֵהֶן מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים לֹא הִזְכִּיר כְּלָל עִיקַּר הַקֻּשְׁיָ' מַה שֶּׁדָּחֲקוּ לְהַמְקָשָׁה דְּאַמַּאי אָסוּר לְהַעֲלוֹתוֹ עַל הַשֻּׁלְחָן וּכְבָר הִקְשָׁה כֵּן עַל הַתּוֹסָ' הַתּוֹרַת חַיִּים.

אֲבָל לְהָרַמְבַּ"ם נִיחָא שֶׁפִּיר דַּהֲרֵי בַּמִּשְׁנָה תָּנֵי כָּל הַבָּשָׂר וְנִמְצָא גַּם בְּשַׂר קֻדָּשִׁים בִּכְלַל וכמש"כ הָרַ"ן וְגַם בְּשַׂר עוֹף דְּקֻדָּשִׁים בִּכְלַל ומש"ה מְדַקְדֵּק הַגְּמָרָא שֶׁפִּיר דִּבְשַׂר עוֹף אָסוּר מִדְּאוֹרַיְיתָא דס"ל לְהַגְּמָרָ' כָּהֲנֵי אָמוֹרָאֵי הַחוֹלְקִים (בְּדַף צ"א) עַל ר"א וס"ל דְּאִיסּוּר דְּרַבָּנָן נִדְחֶה מִפְּנֵי מִצְוַת אֲכִילַת קֻדָּשִׁים וְאִם נֶאֱמַר דִּבְשַׂר עוֹף דְּרַבָּנָן הֲרֵי לֵיכָּא שׁוּם אִיסּוּרָא בְּבִישּׁוּל כְּלָל וְרַק אִם בִּישְּׁלוּ אָסוּר מִדְּרַבָּנָן וא"כ יהי' מֻכְרָח לְפָרֵשׁ הָא דְּנָקְטָה הַמִּשְׁנָה אָסוּר לְבַשֵּׁל הַיְינוּ לֶאֱכֹל אִם בִּשְּׁלוּ כְּבָר וא"כ בְּקֻדָּשִׁים צָרִיךְ לִהְיוֹת שָׁרֵי בַּאֲכִילָה בְּדִיעֲבַד דְּנִדְחֵה מִפְּנֵי אֲכִילַת קֻדָּשִׁים וּמוֹכִיחַ הַגְּמָרָא מנ' דְּעוֹף ג"כ אָסוּר מִדְּאוֹרַיְיתָא.

וְרַב אַשִׁי לְשִׁיטָתוֹ דְּמוֹקֵים בְּחֻלִּין (דַּף צ"א) דְּהָא דְּתָנֵי הַגִּידִין יִשָּׂרְפוּ בְּשִׁשָּׁה עָשָׂר דְּקָאֵי עַל שַׁמְנוֹ שֶׁל גִּיד הֲרֵי דס"ל דְּגַם בְּאִיסּוּר דְּרַבָּנָן אָסוּר בְּקֻדָּשִׁים דְּהֶעֱמִידוּ דִּבְרֵיהֶם לְאָוְסְרוֹ גַּם בְּקֻדָּשִׁים ומש"ה לְשִׁיטָתוֹ מְשַׁנֵּי כֻּלָּהּ ר"ע.

אֲבָל אִם נֹאמַר דְּלָא כְּהָרַמְבַּ"ם וְגַם בִּבְשַׂר עוֹף דְּרַבָּנָן אָסוּר גַּם לְבַשֵּׁל הֲרֵי וַדַּאי קָשֶׁה דְּהָאֵיךְ מְדַקְדֵּק הַגְּמָרָא בַּתְּחִילָּה הָא בְּשַׂר עוֹף אָסוּר דְּאוֹרַיְיתָא דַּהֲרֵי גַּם אִם מִדְּרַבָּנָן נִיחָא דְּנֵימָא דְּהַמִּשְׁנָה אַיְירֵי בְּאִיסּוּר בִּישּׁוּל לְכַתְּחִילָּה דְּוַדַּאי דְּגַם קֻדָּשִׁים אָסוּר לְבַשְּׁלוֹ בְּחָלָב דַּהֲרֵי אֵין מִצְוָה כְּלָל לְבַשְּׁלוֹ בְּחָלָב וְעַיֵּין בִּישׁוּעוֹת יַעֲקֹב עַל יו"ד סִימָן פ"ז ס"ק ו' מַה שֶּׁכָּתַב בָּזֶה וְהָרוֹאֶה יִרְאֶה מַה בֵּין דְּבָרָיו לְהַנֶּאֱמָר כָּאן: סִימָן יא יַחְקוֹר בְּדִין שֶׁהָיָה בְּמִיעוּט בָּתְרָא לְשִׁיטַת רַשְׁ"י וְיִחַדֵּשׁ אוֹפַנִּים דְּיֵשׁ מָקוֹם לְהַכְשִׁיר גַּם לְרַשְׁ"י: חֻלִּין (דַּף ל"ב) בָּעֵי רַב הוּנָא בר' נָתָן שָׁהָה בְּמִיעוּט סִימָנִין מַהוּ תֵּיקוּ ופרש"י שָׁחַט הָרוֹב וְשָׁהָה בְּמִיעוּט הָאַחֲרוֹן וְאַחַ"כ גָּמַר שְׁחִיטָתוֹ מִי אָמְרִינַן כֵּיוָן דַּעֲבַד לי' רֻבָּא אִיתַּכְשַׁר אוֹ דִּילְמָא כֵּיוָן דְּהָדַר וּגְמָרָהּ כֻּלָּהּ חֲדָא שְׁחִיטָה הִיא תֵּיקוּ וּלְחוּמְרָא.

וְכֵן כָּתַב רַשְׁ"י לְעֵיל (בְּדַף ל' ע"ב) בְּשֵׁם בַּעַל הֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת דְּכֵיוָן דְּאַבַּעְיָין לֹא אִיפְּשִׁיטָא עָבְדִינַן לְחוּמְרָא. וְעַיֵּי' בַּתּוֹסָ' וּבָרֹא"שׁ שֶׁחָלְקוּ עַל פרש"י וְכָתְבוּ דְּאֵין שׁוּם סְבָרָא לִפְסֹל בְּמִיעוּט בָּתְרָא כֵּיוָן דִּכְבָר עָשָׂה שִׁיעוּר שְׁחִיטָה בְּהֶכְשֵׁר ומש"ה פֵּירְשׁוּ הַךְ אִיבַּעְיָא בְּאוֹפָן אַחֵר יעו"ש וְכֵן פָּסַק בשו"ע (סִימָן כ"ג) לַהֲלָכָה דִּבְדִיעֲבַד לֹא פָּסְלָה רַק לְכַתְּחִילָּה יֵשׁ לָחוּשׁ גַּם לְדַעַת רַשְׁ"י אֲבָל הָרַמ"א כָּתַב דְּהַמִּנְהָג לְהַטְרִיף גַּם בְּדִיעֲבַד שֶׁהָיָה בְּמִיעוּט בָּתְרָא וְאָמַרְנוּ לְבָרֵר קְצָת דִּין שֶׁהָיָ' בְּמִיעוּט בָּתְרָא מַה דִּינוֹ ע"פ דִּינָא דְּגְמָרָא לְדַעַת רַשְׁ"י.

וְהִנֵּה עיי' בְּרַשְׁבָּ"א בתוה"ב (דַּף כ"ד) שֶׁהֵבִיאוֹ לִפרש"י וְז"ל שָׁהָה בְּמִיעוּט סִימָנִים מַהוּ תֵּיקוּ פרש"י ז"ל בֵּין בָּעוֹף וּבַבְּהֵמָה וּבְשִׁשְׁחַט רֹוב אֶחָד בָּעוֹף וְרֹוב שְׁנַיִם בַּבְּהֵמָה וּלְזַמֵּן מְרֻבֶּה חָזַר וְשָׁחַט הַמִּיעוּט וְעָלְתָה בְּתֵיקוּ וּלְחוּמְרָא דְּכָל שֶׁהוּא עוֹשֶׂה אפי' הַמִּיעוּט בִּפְסוּל בְּדֶרֶךְ שְׁחִיטָה חוֹשְׁשִׁין וְגוֹזְרִין אַטוּ קוֹדֶם שֶׁשָּׁחַט רֹוב הַסִּימָנִים ע"כ דְּבָרָיו.

וּמְבֹוָאָר בִּדְבָרָיו דְּגַם לְדַעַת רַשְׁ"י אֵין הַסָּפֵק אֶלָּא אִי גָּזְרִינַן. בכה"ג מִדְּרַבָּנָן אֲבָל מִדְּאוֹרַיְיתָא גַּם רַשְׁ"י מוֹדֶה דְּאֵין שׁוּם סְבָרָא לוֹמַר דְּהוּא אָסוּר וְכֵן כָּתַב לְהֶדְיָ' הַמַּהַרְשָׁ"ל בישׁ"ש פֶּרֶק הַשּׁוֹחֵט (סִימָן ט') יְעַוַּיִן שָׁם דְּבָזֶה מָתָרַץ מַה שֶּׁהִקְשָׁה הַתּוֹסָ' עַל רַשְׁ"י מֵהַתּוֹסְפְתָּא דְּתָנֵי בָּהּ לְהֶדְיָ' שָׁחַט רֹוב גַּרְגֶּרֶת בְּעוֹף אפי' אִם גָּמְרוּ לִזְמַן מְרֻבֶּה שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁירָה וְתֵירֵץ הישׁ"ש דְּהַתּוֹסְפְתָּא אַיְירֵי מִדְּאוֹרַיְיתָא וְהַהִּ אִיבַּעְיָא הוּא רַק אִי פָּסְלָה מִדְּרַבָּנָן.

וַהֲגַם דְּתֵירוּצוֹ דָּחוּק טוּבָא עכ"ז כָּתַב לְהֶדְיָ' דְּהָאִבַּעְיָא הוּא רַק מִדְּרַבָּנָן וכמש"כ הָרַשְׁבָּ"א. וְהִנֵּה לְדִבְרֵיהֶם הֲרֵי צָרִיךְ לְהָבִין מַדּוּעַ פָּסַק רַשְׁ"י הַהִּ אִיבַּעְיָא לְחוּמְרָא כֵּיוָן דְּהוּא רַק סָפֵק בִּדְרַבָּנָן וְהַהֶכְרֵחַ לוֹמַר דס"ל לְרַשְׁ"י דְּהָא דקיי"ל דְּבִדְרַבָּנָן הָלַהִּ אַחַר הַמֵּיקֵל הוּא רַק בְּמָקוֹם פְּלוּגְתָּא דְּאָמוֹרָאֵי אֲבָל הֵיכָא דְּהַגְּמָרָא נִשְׁאַר בְּתֵיקוֹ גַּם בִּדְרַבָּנָן אָזְלִינַן לְחוּמְרָא.

וּכְדַעַת הר"א מִמִּיץ וְעוֹד גְּאוֹנִים שֶׁהוּבְאוּ בְּהַגָּהוֹת מַיְימוֹנִי פֶּרֶק שֵׁנִי מה' חָמֵץ וּמַצָּה דְּתֵיקוּ דְּאִיסּוּרָא גַּם בִּדְרַבָּנָן הוּא לְהַחְמִיר. וְעַיַּ' בְּהַשָּׂגוֹת הָרָאָבָ"ד פֶּרֶק ג' מה' שְׁחִיטָה דְּגַם הוּא מְפָרֵשׁ הַהִּ אִיבַּעְיָא כפרש"י וְז"ל אֲבָל הַפֵּירוּשׁ הַשָּׁוֶה לִשְׁנֵיהֶם שֶׁשָּׁחַט הָרֹוב וְשָׁהָה וְגָמַר מִי אָמְרִינַן כֵּיוָן דְּגָמַר שְׁהַיְ' בִּשְׁחִיטָה הוּא מַאן מוּכָח אוֹ דִּילְמָא לָא חַיְישִׁינַן לָהּ.

וּבַחֲצִי קָנֶה דְּעוֹף לֵיכָּא לְמֵיחַשׁ כְּלָל וכ"ש לְרֹוב. ונ"ל בְּאוֹתָן שְׁתֵּי הָאַבְעָיוֹת תֵּיקוּ וּלְקוּלָּא עכ"ד.

וְטַעְמָא הוּא מִשּׁוּם דְּסָבְירָא לי' כְּדַעַת הַפּוֹסְקִים דְּגַם תֵּיקוּ דְּאִיסּוּרָא כָּל בִּדְרַבָּנָן הוּא לְקוּלָּא: [ב] וְהִנֵּה נִכְתּוֹב פֵּירוּשׁ דִּבְרֵי הָרָאָבָ"ד לְפִי שֶׁרָאִיתִי מִי שֶׁנִּתְקַשָּׁה בִּדְבָרָיו וְדָחַק לְהָבִיא מִמֶּרְחָק מָקוֹם מוֹצֵא מֵאַיִן יָצָא לְהָרָאָבָ"ד לְחַלֵּק בָּזֶה בֵּין בְּהֵמָה לָעוֹף.

וּבָאֱמֶת דְּבָרָיו בָּרוּר מִלְּלוּ דהי' קָשָׁה לְהָרָאָבָ"ד מַה שֶּׁהִקְשָׁה רַשְׁ"י בְּעַצְמוֹ עַל שִׁיטָתוֹ מֵהָא (דְּבַדַּף כ"ח) אִיתָא שָׁחַט חֲצִי גַּרְגֶּרֶת וְשָׁהָה בּוֹ כְּדֵי שְׁחִיטָה וּגְמָרָהּ דְּכָשֵׁר ממ"נ אִי מֻחֲצָה עַל מֻחֲצָה כְּרֹוב הָא עָבִיד לֵיהּ רֻבָּא פי' וְנִגְמְרָה הַשְׁחִיטָה וְלָא מִפְּסִיל בִּשְׁהַיְ' וְאִי אֵינוֹ כְּרֹוב לָא עֲבִיד וְלֹא כְּלוּם הֲרֵי דְּלָא פָּסַל שְׁהַיְ' בְּמִיעוּט בָּתְרָא וְנִדְחַק רַשְׁ"י לְיַיְשְׁבוֹ דְּהָא דִּיחוּיָא בְּעָלְמָא הוּא וְכֵן הִקְשׁוּ הַתּוֹסְ' וְהָרֹא"שׁ מֵהַתּוֹסְפְתָּא דְּאָמְרָה שָׁחַט רֹוב גַּרְגֶּרֶת וְשָׁהָה בי' שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁירָה.

וְהָרָאָבָ"ד מְתָרֵץ לָהּ בְּטוֹב בִּלְשׁוֹנוֹ שֶׁכָּתַב מִי אָמְרִינַן כֵּיוָן דְּגָמַר שְׁהַיְ' בִּשְׁחִיטָה הִיא מַאן מוּכָח אוֹ דִּילְמָא לָא חַיְישִׁינַן. הֲרֵי דִּמְפָרֵשׁ דְּסִפֵּיקוֹ שֶׁל ר"ה בר' נָתָן מִי חַיְישִׁינַן דְּהָרוֹאֶה שֶׁגָּמַר הַשְׁחִיטָה הי' אַחַר שְׁהַיְ' וְיִטְעֶה בּוֹ וְיִסְבּוֹר שהי' הַשְׁהַיְ' קוֹדֶם גְּמַר הֶכְשֵׁר שְׁחִיטָה וְיָבֹא לְהַכְשִׁיר שְׁהַיְ' גְּמוּרָה אוֹ לָא חַיְישִׁינַן.

וא"כ הֲרֵי בָּעוֹף וּכְשֶׁשָּׁחַט רַק הַקָּנֶה לְבַדּוֹ הֲרֵי אֵין שׁוּם מָקוֹם לַחֲשֹׁשׁ זֶה דְּגַם אִם יִסְבּוֹר שֶׁהָיָה הַשְׁהַיְ' קוֹדֶם שֶׁשָּׁחַט הָרֹוב הֲרֵי שַׁפִּיר כְּשֵׁירָה הִיא דַּחֲצִי קָנֶה פָּגוּם כָּשֵׁר ומש"ה

אָמְרִינַן (בְּדַף כ"ח) וּבַתּוֹסֶפְתָּא דִּכְשֵׁירָה וְהָאֲבַעְיָא הוּא רַק בִּבְהֵמָה אוֹ גַּם בְּעוֹף וּכְשֶׁשָּׁחַט רֹוב הַנֶּשֶׁט וְשָׁהָה בּוֹ וְגָמְרוּ וְאָז שַׁפִּיר יֵשׁ לָחוּשׁ דְּמַאן מוּכָח דְּהָרוֹאֶה יִסְבּוֹר שֶׁהַשְּׁהִיִּי' הָיָה קוֹדֶם הַכְּשֵׁר שְׁחִיטָה וְנִמְצָא הִיא נְקוּבַת הַנֶּשֶׁט אוֹ פְּסוּקַת הַגַּרְגֶּרֶת בַּבְּהֵמָה וְשַׁפִּיר נִסְתַּפֵּק אִי אֲסוּרָה מִדְּרַבָּנָן אֲבָל הַגְּמָרָא (דַּף כ"ח) וְהַתּוֹסֶפְתָּא דְּאַיְירִי לְהֶדְיָ' בְּקָנָה ומשו"ה מַכְשְׁרִי.

וְעַיֵּי' בתוה"ב (דַּף כ"ד) שֶׁהִקְשָׁה ג"כ עַל פירש"י וְז"ל דִּבְהֶדְיָ' תָּנֵי בַּתּוֹסֶפְתָּא שָׁחַט בָּהּ אֶחָד אוֹ רֹוב בְּעוֹף אעפ"י שֶׁשָּׁהָה לִזְמַן מְרֻבֶּה שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה וּלְפִי גִּירְסָתוֹ שַׁפִּיר הִקְשָׁה דַּהֲרֵי הַתּוֹסֶפְתָּא קָתָנֵי סְתָמָא רֹוב אֶחָד וּמַשְׁמַע דְּגַם בְּשָׁחַט הַנֶּשֶׁט כָּשֵׁר וְשַׁפִּיר הִקְשָׁה עַל פירש"י אֲבָל בַּתּוֹסֶ' הֶעְתִּיקוּ הַתּוֹסֶפְתָּא שָׁחַט רֹוב גַּרְגֶּרֶת בְּעוֹף כו' שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁירָה וּלְפִי גִּירְסָא זוֹ מְיַישֵׁב לָהּ הָרָאָבָ"ד שַׁפִּיר: [ג] וּלְפִי זֶה הי' נִרְאֶה לִכְאוֹרָה לְדִבְרֵי הַתּוֹסֶ' וְהָרֹא"ש שֶׁדָּחוּ פֵּירוּשׁ רָשׁ"י מֵהַךְ תּוֹסֶפְתָּא וְכֵן רַשׁ"י הִקְשָׁה עַל עַצְמוֹ מֵהַסֵּוּגְיָ' (דְּדַף כ"ח) וְדָחַק בָּהּ וְלָא נִיחָא לְהוּ לְתָרֵץ כְּתֵירוּצוֹ שֶׁל הָרָאָבָ"ד הַמְּרֻוָּח וְנִרְאֶה בע"כ דְּהֵם מְפָרְשִׁים לְהַךְ אִיבַּעְיָא בַּדְּאוֹרָיְיתָא דִּמְסַפְקָא לי' אִי פָּסְלָה שְׁהִיָּ' בְּמִיעוּט בָּתְרָא וְחוֹלְקִים עַל התוה"ב והיש"ש הַנַּ"ל ומשו"ה הִקְשׁוּ שַׁפִּיר אָמְנָם א"כ צ"ע דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א בתוה"ב דִּכְתַב לְהֶדְיָ' דלפרש"י הָא אִיבַּעְיָא הִיא בִּדְרַבָּנָן וְשׁוּב דָּחָה פֵּירוּשׁוֹ שֶׁל רַשׁ"י מֵהַסֵּוּגְיָ' (דְּדַף כ"ח) וַהֲרֵי נוֹכַל לְיַישְׁבוֹ כְּהָרָאָבָ"ד.

וְהַפְּשׁוּט דְּלָא נִרְאֶה לי' לְהָרַשְׁבָּ"א עִיקַּר סְבָרָתוֹ שֶׁל הָרָאָבָ"ד שֶׁכָּתַב דְּהַסָּפֵק הוּא אִם חָיְישִׁינַן לְטָעוּת שֶׁל הָרוֹאֶה דְּיִסְבּוֹר דְּהַשְּׁהִיִּי' הָיָה קוֹדֶם שֶׁשָּׁחַט הָרֹוב וְהָרַשְׁבָּ"א ס"ל דבע"כ לָא חָיְישִׁינַן לֵיהּ דא"כ, אַף אָנוּ נִיחוּשׁ לְהִיפּוּךְ וְגַם בְּשָׁהָה קוֹדֶם שֶׁשָּׁחַט רֹוב הַגַּרְגֶּרֶת נֶאֱסֹור מִשּׁוּם מַאן מוּכָח דְּהָרוֹאֶה הֲרֵי יִסְבּוֹר שֶׁכְּבָר הָיָה רֹוב הַקָּנֶה שָׁחוּט קוֹדֶם הַשְּׁהִיִּי' וא"כ נֶאֱסַר בִּבְהֵמָה גַּם שְׁהִיָּ' בְּמִיעוּט קָמָא שֶׁל הַקָּנֶה וַהֲרֵי בְּהֶדְיָ' אִיתָא בַּגְּמָרָא דִּבְמִיעוּט הַגַּרְגֶּרֶת לָא פָּסְלָה שְׁהִיָּ' כְּלָל גַּם בִּבְהֵמָה וּבְנַדַּאי דְּגַם ר"ה בר' נָתָן מוֹדֶה בְּזֶה אֶלָּא וַדַּאי מֻכְרָח דְּלָא חָיְישִׁינַן לְטָעוּת זֶה רַק הַאִיבַּעְיָא הוּא אִי גָּזְרִינַן שְׁהִיָּ' בְּמִיעוּט בָּתְרָא אַטּוּ שְׁהִיָּ' קוֹדֶם הֶכְשֵׁר שְׁחִיטָה דְּאִם נַכְשִׁיר אַחַר גְּמַר שְׁחִיטָה יָבוֹאוּ לְהַכְשִׁיר גַּם קוֹדֶם גְּמַר שְׁחִיטָה וַאֲפִי' אִם כְּבָר נַעֲשָׂה בָּהּ מַעֲשֶׂה הַמְּטָרִיפָה וא"כ גַּם בְּמִיעוּט בָּתְרָא שֶׁל קָנֶה בְּעוֹף יֵשׁ לֶאֱסֹור אַטּוּ בִּבְהֵמָה אוֹ אַטּוּ שְׁהִיָּה בְּעוֹף כְּשֶׁיְּשָׁחוֹט הַנֶּשֶׁט תְּחִילָּה וְיִשְׁהֶה קוֹדֶם שֶׁשָּׁחַט רֻבָּא ומש"ה הִקְשָׁה הָרַשְׁבָּ"א שַׁפִּיר ועכ"פ הֲרֵי שׁוּב י"ל דְּגַם הַתּוֹסֶ' וְהָרֹא"ש הֵבִינוּ בפרש"י כְּהָרַשְׁבָּ"א דְּרַק בְּדַרְבָּנָן קָמִיבַּעְיָא לֵיהּ ומ"מ הִקְשׁוּ עָלָיו שַׁפִּיר וּכְמוֹ דְּחָזִינַן דְּגַם הָרַשְׁבָּ"א נִתְקַשָּׁה בָּזֶה לפרש"י.

אָמְנָם בְּרֹב בִּינוּ יְרֻחָם נָתִיב ט"ו חֵלֶק ג' בְּדִינֵי שְׁהִיָּה אַחַר שֶׁהֵבִיא פי' רָשׁ"י כָּתַב וְז"ל ולפ"ז הַפֵּירוּשׁ אָדָם שֶׁשָּׁחַט כו' וְחָזַר וְשָׁחַט הַמִּיעוּט הֲרֵי זֶה סָפֵק נְבֵילָה כו' הוּבְאוּ דְּבָרָיו בְּתִבוּאַת שׁוֹר וְהוֹכִיחַ התב"ש מִלְּשׁוֹנוֹ דס"ל בְּדַעַת רַשׁ"י דְּהַךְ אִיבַּעְיָא הוּא אִם מִדְּאוֹרָיְיתָא פָּסְלָה שְׁהִיָּ' בְּמִיעוּט בָּתְרָא וְעַיֵּי' עוֹד בתב"ש שכ' דִּמְלִשּׁוֹן רַשׁ"י שָׁכָתַב וְז"ל אוֹ דִּלְמָא כֵּיוָן דְּהָדַר וּגְמָרָהּ כּוּלְּהוּ חֲדָא שְׁחִיטָה הִיא מַשְׁמַע גַּם כֵּן דְּמָפָרֵשׁ לָהּ בְּדַאוֹרָיְיתָא וְלֹא מְשׁוּם גְּזֵרָה בְּעָלְמָא: [ד] וְהִנֵּה לְדַעַת הָרַשְׁבָּ"א והיש"ש יָצָא לָנוּ קוּלָּא גְּדוֹלָה בְּדַעַת רַשׁ"י דְּכֵיוָן דִּלְדִידְהוּ הַסָּפֵק הוּא בִּדְרַבָּנָן וְהָא דְּפָסַק רַשׁ"י הַךְ אִיבַּעְיָא לְחוּמְרָא הוּא רַק מְשׁוּם דס"ל דְּתֵיקוּ דְּאֵיסּוּרָא הָוֵי לְחוּמְרָא גַּם בִּדְרַבָּנָן וְזֶה הָא לֹא שַׁיָּיךְ רַק בְּעִיקַּר הַדִּין

אִי פָּסְלָה שְׁהִיָּין' כְּלָל בְּמִיעוּט בָּתְרָא אֲבָל לְעִנְיַן שִׁיעוּר הַשְׁהִיָּין' כַּמָּה הִיא הֲרֵי הוּא פְּלוּגְתָּא דְּאָמוֹרָאֵי (בְּדַף ל"ב) דִּשְׁמוּאֵל ור' יוֹחָנָן אָמְרִי כְּדֵי שְׁחִיטַת בְּהֵמָה אַף לָעוֹף וְרַב ס"ל כְּדֵי שְׁחִיטַת עוֹף לָעוֹף וּבְפִלוּגְתָּא דְּאָמוֹרָאֵי הֲרֵי הוּא כְּלָל גָּדוֹל בכ"מ דְּבִדְרָבָּנַן הָלַךְ אַחַר הַמֵּיקֵל א"כ גַּם אִי נֶאֱסַר שְׁהִיָּין' בְּמִיעוּט בָּתְרָא מ"מ אֵין מָקוֹם לְאָוְסְרוֹ רַק בְּשָׁהָה בִּכְדֵי שְׁיעוּר שְׁחִיטַת בְּהֵמָה לָעוֹף ואע"ג דִּבְהָהִיא פְּלוּגְתָּא גּוּפָהּ פָּסַק רַשְׁ"י כְּרַב מ"מ הֲרֵי לֹא פָּסַק כֵּן רַק מִשּׁוּם דְּהוּא לְהַחְמִיר דְּז"ל רַשְׁ"י שָׁם ואע"ג דְּרַב ור' יוֹחָנָן הֲלָכָה כר' יוֹחָנָן כֵּיוָן דְּקָם לֵיהּ ר"י בר"ח בְּשִׁיטָתֵי' דְּרַב דְּקָאָמַר דַּקָּה לְדַקָּה וְגַסָּה לְגַסָּה מִמֵּילָא שָׁמְעִינַן וְעוֹף לָעוֹף וְעָבְדִינַן לְחוּמְרָא עכ"ד, הֲרֵי לְהָדָיָ' דְּלָא פָּסַק רַשְׁ"י כְּרַב בְּוַדַּאי רַק מִסָּפֵק מִשּׁוּם דְּיֵשׁ לֵילֵךְ לְחוּמְרָא וְזֶהוּ רַק בִּדְאוֹרָיְיתָא וּכְגוֹן בְּשָׁהָה קוֹדֶם גְּמַר הֶכְשֵׁר שְׁחִיטָה אֲבָל בְּמִיעוּט בָּתְרָא דְּעִיקַּר הַפָּסוּל הוּא רַק מִדְּרַבָּנַן גַּם רַשְׁ"י יוֹדֶה דְּיֵשׁ לִפְסֹק לְקֻלָּא כְּשְׁמוּאֵל ור"י כֵּן נִרְאֶה בָּרוּר.

אֲבָל לְפִי מַה שֶׁהֵבִין הָרַבִּינוּ יְרֻחָם בְּדַעַת רַשְׁ"י דְּהָאִיבַּעְיָא הוּא בִּדְאוֹרָיְיתָא א"כ גַּם בְּמִיעוּט בָּתְרָא יֵשׁ לֶאֱסֹור גַּם בְּשָׁהָה רַק כְּדֵי שְׁחִיטַת. עוֹף לָעוֹף לְשִׁיטַת רַשְׁ"י דְּפוֹסֵק הַאִיבַּעְיָא לְחוּמְרָא וְגַם פּוֹסֵק כְּרַב: [ה] וְהִנֵּה לְדַעַת רַבִּינוּ יְרֻחָם בְּוַדַּאי דְּלִכְאוֹרָה אֵינוֹ מוּבָן סְבָרַת רַשְׁ"י בְּזֶה דְּהָאֵיךְ יהי' שׁוּם סְבָרָא לְאָוְסְרוֹ מִדְּאוֹרַיְיתָא אַחַר שֶׁכְּבָר נִגְמַר כָּל שִׁיעוּר הֶכְשֵׁר שֶׁל הַשְׁחִיטָה וְהַנִּרְאֶה דְּרַשְׁ"י אָזַל בָּזֶה לְשִׁיטָתוֹ דְּלִעֵיל (בְּדַף כ"א) כָּתַב רַשְׁ"י הָא דִּבְחַטַּאת הָעוֹף מוֹלֵק סִימָן אֶחָד לְחַוָּדָא דְּכֵיוָן דִּכְתִיב וְלֹא יַבְדִּיל כָּל מַה דַּעֲבִיד בָּהּ טְפֵי מֵהֶכְשֵׁירָהּ הַבְדָּלָה הִיא וְעוֹף הֶכְשִׁירוֹ בְּסִימָן אֶחָד וְהָא דְּמוֹלֵק כָּל הַסִּימָן הוּא מִשּׁוּם דִּבְשְׁחִיטָה צָרִיךְ כָּל הַסִּימָן לְכַתְּחִילָּה הִלְכָּךְ בִּמְלִיקָה לָא הוי' הַבְדָּלָה אֲבָל סִימָן שֵׁנִי לֵיכָּא אפי' מִצְוָה לְכַתְּחִילָּה כִּדְתַנְיָא לְחַיְּיבוֹ בִּשְׁנֵי סִימָנִים אִי אֶפְשָׁר שֶׁכְּבָר הֵוְקַשׁ לְדָגִים וְהַתּוֹסָ' שָׁם בד"ה וְאֵינוֹ מַבְדִּיל הֵקְשׁוּ עָלָיו דַּהֲרֵי (בְּדַף כ"ח) אִיתָא דִּלְכַתְּחִילָּה צָרִיךְ לִשְׁחֹוט שְׁנֵי הַסִּימָנִים גַּם בְּעוֹף.

וְהַהֶכְרֵחַ לוֹמַר בְּדַעַת רַשְׁ"י דס"ל דְּמִיעוּט שֶׁל סִימָן רִאשׁוֹן צָרִיךְ בְּעוֹף לְכַתְּחִילָּה מִדְּאוֹרַיְיתָ' ומשו"ה אֵין בּוֹ מִשּׁוּם הַבְדָּלָה אֲבָל סִימָן שֵׁנִי דְּאֵין צָרִיךְ רַק מִדְּרַבָּנָן וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב רַשְׁ"י (בְּדַף כ"ח) הַטַּעַם מִשּׁוּם גְּזֵרָה דִּלְמָא לָא אָתֵי לְמֶעְבַּד רֻוָּבָא דְּחַד וּמִשּׁוּם הָא דְּאַצְרְכוּהוּ רַבָּנָן לְכַתְּחִילָּה הֲרֵי בְּזֶה לֹא יהי' נִפְקָע אִיסּוּר הַבְדָּלָה דְּאָסוּר מִדְּאוֹרַיְיתָא גַּבֵּי חַטַּאת הָעוֹף, שׁוּב מָצָאתִי בַּמְפָרְשִׁים שֶׁכָּתְבוּ כֵּן לְיַשֵּׁב קֻוּשְׁיַת הַתּוֹסָ'.

ועכ"פ הֲרֵי זֶהוּ מֻוכְרָח לְהָדָיָ' בְּדַעַת רַשְׁ"י דְּמִיעוּט הַסִּימָן צָרִיךְ לְשׁוֹחֲטוֹ מִדְּאוֹרַיְיתָא מִדְּחָזֵינַן דְּאֵין. בּוֹ אִיסּוּר הַבְדָּלָה דְּהוּא אִיסּוּר מִדְּאוֹרַיְיתָא.

וְכֵן מוּכָח מֵהָא דְּסַיֵּים רַשְׁ"י אֲבָל סִימָן שֵׁנִי אֵין צָרִיךְ כִּדְתַנְיָ' לְחַיְּיבוֹ בִּשְׁנֵי סִימָנִים אִי אֶפְשָׁר שֶׁכְּבָר הֵוְקַשׁ לְדָגִים וַהֲרֵי מֵהָ בָּרַיְיתָא אֵין רְאִי' רַק דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא אֵין צָרִיךְ סִימָן שֵׁנִי וְאִי נֶאֱמַר דְּגַם מִיעוּט סִימָן רִאשׁוֹן א"צ רַק מִדְּרַבָּנָן מַאי מוֹכִיחַ רַשְׁ"י מֵהַהִיא בָּרַיְיתָא דְּסִימָן שֵׁנִי א"צ א"ו מֻוכְרָח בְּבֵירוּר דס"ל לְרַשְׁ"י דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא צָרִיךְ לְכַתְּחִילָּה לִשְׁחֹוט כָּל הַסִּימָן וְרַק בְּדִיעֲבַד סַגִּי לי' בְּרֻוָּבָא.

ומש"ה שַׁפִּיר נִסְתַּפֵּק בַּעַל הַאִיבַּעְיָא אִי פָּסְלָה בּוֹ שְׁהִיָּין' מִדְּאוֹרַיְיתָא דַּהֲרֵי כְּשֶׁגּוֹמְרָהּ אַחַ"כ כֵּוָן דְּהָא שְׁחִיטָה דְּאוֹרַיְיתָא הִיא. וְרַשְׁ"י אָזַל לְשִׁיטָתוֹ אֲבָל אִי לָאו הַהִ סְבָרָא דְּצָרִיךְ לִשְׁחֹוט גַּם הַמִּיעוּט מִדְּאוֹרַיְיתָא בְּוַדַּאי נוֹכַל לוֹמַר בִּפְשִׁיטוּת דְּגַם רַשְׁ"י הָיָה מוֹדֶה דְּאֵין

שׁוּם מָקוֹם וּסְבָרָא לְהִסְתַּפֵּק בּוֹ וְלוֹמַר דְּיִפְסֹל בּוֹ מִדְּאוֹרַיְיתָא שֶׁהָיְיָה בְּמִיעוּט בָּתְרָא כֵּיוָן דִּכְבָר נִגְמְרָה כָּל שְׁיעוּר הַשְׁחִיטָה דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא.

כֵּן נִרְאֶה נָכוֹן לְדַעַת רַבֵּינוּ יְרֻוחָם: [ו] וּבְזֶה נוּכַל לְיַישֵׁב הֵיטֵב הָא דְּבְדַף לָ"מ ד ע"ב כָּתַב רַשׁ"י כֵּיוָן דְּלָא אִיפַּשְׁטָא הַאבַעְיָא דַּחֲלָדָה וּשְׁהִיָּ' בְּמִיעוּט בָּתְרָא עָבְדִינַן לְחוּמְרָא וְשׁוּב הֵבִיא לְהַסְוָגְיָא (דַּף כ"ח) דס"ל לְרַב מָחֳצָה עַל מָחֳצָה כְּרוֹב וּפְרִיךְ מֵהָא דְּתַנְיָא שָׁחַט חֲצִי גַּרְגֶּרֶת וְשָׁהָה בָּהּ כְּדֵי שְׁחִיטָה אַחֶרֶת וּגְמָרָהּ כְּשֵׁירָה וְאִי ס"ד מָחֳצָה עַל מָחֳצָה כְּרוֹב הָא אִיטַּרְפָא לָהּ וּמְשַׁנֵּי מִי סָבְרַתְּ אַבְּהֵמָה לָא אַעוֹף וממ"נ אִי מָחֳצָה עַל מָחֳצָה כְּרוֹב הָא אִיתְעֲבִיד לֵיהּ רֻובָּא וְאִי מָחֳצָה עַל מָחֳצָה אֵינוֹ כְּרוֹב הָא לָא עֲבִיד בָּהּ כְּלוּם, הֲרֵי דְּאַחַר שֶׁשָּׁחַט הֶכְשֵׁר שְׁחִיטָה שׁוּב לֹא פָּסְלָה בּוֹ שְׁהִיָּיה בְּמִיעוּט בָּתְרָא וכ' דְּלָא סָמְכִינַן עַל הַהִיא שְׁינּוּיָא דְּדִחוּיֵי קָמְדַחֵי לָהּ וּלְפִי הָאֱמֶת קָאֵי גַּם עַל הַבְּהֵמָה מִשּׁוּם דְּמָחֳצָה עַל מָחֳצָה אֵינוֹ כְּרוֹב וּבְנַדַּאי דְּלִכְאוֹרָה דָּחוּק קָצָת.

וְהַתּוֹס' שָׁם סִיְּעוּ מִכֹּחַ קֻושְׁיָא זוֹ פֵּירוּשׁוֹ שֶׁל ר"ת דְּמָפֵרֵשׁ הַאבַעְיָא עַל מִיעוּט קָמָא גַּם הַמָּאוֹר הַקָּשֶׁה מֵהַהּ סֵוָגְיָא עַל פרש"י וְכֵן בתוה"ב דָּחָה בִּשְׁבִיל קֻושְׁיָא זוֹ פרש"י אֲבָל לְפִי מַה שֶׁנִּתְבָּאֵר דְּעִיקַּר מְקוֹם הַסָּפֵק לְרַשׁ"י הוּא רַק מִשּׁוּם דְּאוֹרַיְיתָא צָרִיךְ לִשְׁחוֹט גַּם הַמִּיעוּט נִיחָא שַׁפִּיר הַהּ קוּשְׁיָא.

דְּהִנֵּה עִיקַּר סְבָרַת רַשׁ"י יֵשׁ לְהָבִין בָּמָה דס"ל דִּלְכַתְּחִילָּה צָרִיךְ מִדְּאוֹרַיְיתָא כֻּלּוֹ דְּמַה שַׁיָּיךְ כָּאן לְכַתְּחִילָּה וְדִיעֲבַד דְּבִשְׁלָמָא לְעִנְיַן מִצְוָה שַׁפִּיר י"ל דִּלְכַתְּחִילָּה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹתוֹ וּבְדִיעֲבַד אֵינוֹ מְעַכֵּב וּכְמוֹ תְּנוּפָה בְּקֻרְבָּנוֹת וּבִילָּה בַּמִּנְחָה דְּצָרִיךְ לַעֲשׂוֹתוֹ וְאֵינוֹ מְעַכֵּב הַקֻּרְבָּן בְּדִיעֲבַד וְהַרְבֵּה מִצְוֹת יֵשׁ דּוֹמֶה לָזֶה אֲבָל בִּשְׁחִיטָה הֲרֵי עִיקַּר מַעֲשֶׂה שֶׁל הַשְׁחִיטָה אֵינוֹ מִצְוָה רַק הֶכְשֵׁר לְסַלֵּק מַהַבָּשָׂר אִיסּוּר אֵבֶר, מִן הַחַי וְאִיסּוּר אֵינָהּ זְבוּחָה וְכֵיוָן דִּלְסַלֵּק הָאִיסּוּר מִמֶּנָּה סַגִּי בְּרוֹב אַמַּאי יְהֵיָה צָרִיךְ לִשְׁחוֹט כֻּלּוֹ לְכַתְּחִילָּה כֵּיוָן דִּכְבָר נִפְקַע מִמֶּנָּה הָאִיסּוּר וְאִם לְכַתְּחִילָּה צָרִיךְ כֻּלּוֹ אַמַּאי אֵינוֹ מְעַכֵּב בְּדִיעֲבַד.

וְהַנִּיחָא לְדַעַת הַתּוֹס' דא"צ לִשְׁחוֹט הַמִּיעוּט רַק מִדְּרַבָּנָן שַׁפִּיר נִיחָא דְּרַבָּנָן לָא אַצְרְכוּ רַק לְכַתְּחִילָּה גְּזֵרָה דִּילְמָא לָא אָתֵי לְמֵיעֲבַד רֻובָּא וּבְדִיעֲבַד לֹא גָּזְרוּ אֲבָל לְרַשׁ"י קָשֶׁה. רַק גַּם זֶה נִיחָא דְּהָא דְּסַגִּי בְּשׁוֹחֵט רַק הָרוֹב אֵין הַטַּעַם דְּהַמִּיעוּט אֵינוֹ בְּתוֹרַת שְׁחִיטָה כְּלָל רַק בֶּאֱמֶת צָרִיךְ לִשְׁחוֹט כָּל הַסִּימָן אֶלָּא דְּאִם שָׁחַט רַק הָרוֹב וְסִילֵּק יָדוֹ מִמֶּנּוּ חָשְׁבִינַן גַּם הַמִּיעוּט כְּאִלּוּ הוּא נִשְׁחָט ג"כ וּכְמוֹ בְּכָל דִּזְכוּתָא דְּרֻובּוֹ כְּכֻלּוֹ וְהַמִּיעוּט נִגְרָר בָּתַר רֻובּוֹ ומשו"ה אֵינוֹ מְעַכֵּב בְּדִיעֲבַד דְּחָשְׁבִינַן לֵיהּ כְּאִלּוּ נִשְׁחַט כֻּלּוֹ אֲבָל לְכַתְּחִילָּה צָרִיךְ לְשׁוֹחֲטוֹ דַּהֲרֵי הָא דְּכָשֵׁר אֵינוֹ רַק מִשּׁוּם דְּחָשְׁבִינַן לֵיהּ כְּאִלּוּ הוּא שָׁחוּט ומש"ה כְּשֶׁשּׁוֹחֵט גַּם הַמִּיעוּט שַׁפִּיר יֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר דְּהַכֹּל חֲדָא שְׁחִיטָה הִיא וּפָסְלָה בּוֹ שְׁהִיָּ' מִדְּאוֹרַיְיתָא דַּהֲרֵי גַּם הַמִּיעוּט צָרִיךְ לִהְיוֹת נִשְׁחָט.

וכ"ז נִיחָא לְפִי הָאֱמֶת דְּמָחֳצָה עַל מָחֳצָה אֵינוֹ כְּרוֹב וְלֹא מִתְכַּשְׁרִי הַבְּהֵמָה רַק כְּשֶׁשּׁוֹחֵט הָרוֹב אֲבָל לְפִי מַה דַּהֲוָה ס"ל מֵעִיקָּרָא בְּדַף כ"ח אַלִּיבָּא דְּרַב דְּמָחֳצָה עַל מָחֳצָה כְּרוֹב וְגַם בְּשׁוֹחֵט רַק חֲצִי הַסִּימָן סַגִּי לְהַתִּירָהּ ולפ"ז הֲרֵי אֵין מָקוֹם לוֹמַר דְּהַטַּעַם דְּנִיתְּרֶת בַּאֲכִילָה הוּא מִשּׁוּם דְּחָשְׁבִינַן גַּם לְחֲצִיוֹ הַשֵּׁנִי שֶׁל הַסִּימָן כְּאִלּוּ הוּא שָׁחוּט דַּהֲרֵי מַאי אֻולְמָא חֲצִי סִימָן הַנִּשְׁחָט מֵחֲצִיוֹ הַנִּשְׁאָר דְּנֹאמַר דְּזֶה יִהְיֶה נִגְרָר אַחַר זֶה וְלֹא נֹאמַר לְהֵיפוּךְ ובע"כ הֲוָה מֻכְרָח לוֹמַר דְּכָךְ הַהֲלָכָה דְּכֹל שֶׁחֲצִיוֹ שֶׁל הַסִּימָן שָׁחוּט נִיתֶּרֶת בַּאֲכִילָה כֵּיוָן דְּאֵין

רֹוב הַסִּימָן קַיָּים וְהָיָה מֻוכְרָח לוֹמַר דַּחֲצִי הַשֵּׁנִי אֵין צָרִיךְ לִשְׁחוֹט כְּלָל מִדְּאוֹרַיְיתָא גַּם לְכַתְּחִילָּה דְּאִם נֶאֱמַר דִּלְכַתְּחִילָּה צָרִיךְ וַדַּאי דְּהָיָה מְעַכֵּב גַּם בְּדִיעֲבַד דַּהֲרֵי גַּם כְּשֶׁשָּׁחַט חֲצִי הַסִּימָן הֲרֵי ג"כ חֲצִי הַשֵּׁנִי הַנִּשְׁאָר אֵינוֹ כְּשָׁחוּט כְּלָל וְאַפְּ"ה הֵיא כְּשֵׁרָה וא"כ לְפִי מַאי דַּהֲוָה ס"ל לְפִי ס"ד לֹא הָיָה מָקוֹם וּסְבָרָא כְּלָל לִפְסוֹל שְׁהֵיָיה בַּחֲצִי סִימָן הַשֵּׁנִי וְשַׁפִּיר מְשַׁנֵּי שָׁם דְּכָשֵׁר ממ"נ אֲבָל לְפִי הַמַּסְקָנָא דְּצָרִיךְ רֹוב שׁוּב יֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר דְּפָסוּל.

גַּם בְּמִיעוּט בָּתְרָא. וְיֵשׁ לְכַוֵּן זֶה בְּכַוָּנַת רַשׁ"י שֶׁכָּתַב דְּלָא קָשֶׁה מֵהָא דְּמוּכָח שָׁם דְּאַחַר גְּמַר הֶכְשֵׁר שְׁחִיטָה לָא פָּסְלָה שְׁהִיָּיה דְּלָא סָמְכִינַן עַל הַהוּא שִׁינּוּיָא דְּדָחוּיָא בְּעָלְמָא קָמְדַחֵי לֵיהּ שָׁם לְיַישֵׁב.

הָא דְּמֻחֶצָּה עַל מֻחֶצָּה כְּרֹוב, פי' ומש"ה הי' ס"ל כֵּן אֲבָל לְפִי הָאֱמֶת דְּאֵינוֹ כְּרֹוב וְאֵינוֹ נִיתָּר רַק בְּרֹוב שׁוּב י"ל דְּפָסְלָה. וְהוּא תי' נָכוֹן: [ז] וּמִדְּבָרֵינוּ אֵלֶּה יָצָא לָנוּ קָוְלָא אַחַת דְּהִנֵּה בשו"ע סי' כ"ג סעי' ב' אִיתָא וי"א דְּשִׁיעוּר שְׁהִיַּית הָעוֹף כְּדֵי שְׁחִיטַת רֹוב סִימָן א' בְּעוֹף וְהוּא דַּעַת רַשׁ"י וְהָעוֹמְדִים בְּשִׁיטָתוֹ דְּפָסַק לְחוּמְרָא כְּרַב דְּאָמַר וְעוֹף לְעוֹף.

וְתָפְסוּ הַפּוֹסְקִים דְּהוּא רַק כְּדֵי שְׁחִיטַת רֹוב סִימָן א' בְּעוֹף וְלָא בָּעֵינַן סי' שָׁלֵם וְטַעְמָם נִרְאֶה דַּהֲרֵי הָעוֹף נִיתָּר בְּרֹוב שֶׁל הַסִּימָן. וְהַנִּרְאֶה דְּהָא דְּתָפְסוּ דְּהַשִּׁיעוּר הוּא רַק כְּדֵי רֹוב סִימָן הוּא מִשּׁוּם דְּהָנֵי י"א ס"ל לַהֲלָכָה לְעִיקָּר כְּדַעַת התו' דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא א"צ לִשְׁחוֹט כְּלָל הַמִּיעוּט אֲבָל לְדַעַת רַשׁ"י דְּגַם הַמִּיעוּט צָרִיךְ לִשְׁחוֹט מִדְּאוֹרַיְיתָא גַּם שִׁיעוּר הַשְׁהָיָיה הוּא בְּכָל הַסִּימָן דְּכֵיוָן דְּהַהֲלָכָה בָּאָה בִּסְתָם דְּשִׁיעוּר שְׁהִיָּיה הוּא כְּדֵי שִׁיעוּר שְׁחִיטָה וַדַּאי דְּהוּא כְּשִׁיעוּר הַצָּרִיךְ מִדְּאוֹרַיְיתָא אע"ג דְּאֵינוֹ מְעַכֵּב בְּדִיעֲבַד.

וַאֲפִי' אִם נִדְחוֹק בָּזֶה וְנֹאמַר דְּגַם לְרַשׁ"י מ"מ אֵין הַשִּׁיעוּר רַק כְּמוֹ רֹוב סִימָן מ"מ זֶה שַׁיָּיךְ בְּתוֹךְ שִׁיעוּר הֶכְשֵׁר שְׁחִיטָה דְּאָז יֵשׁ מָקוֹם קָצַת לוֹמַר דִּכְדֵי שִׁיעוּר שְׁחִיטָה דְּאָמְרָה הַהֲלָכָה הַכַּוָּנָה רַק כְּדֵי שִׁיעוּר הַמְעַכֵּב בּוֹ וְהוּא רֻבּוֹ שֶׁל סִימָן וְלֹא כָּל הַסִּימָן.

אֲבָל בִּשְׁהִיָּיה בְּמִיעוּט בָּתְרָא כֵּיוָן דְּעִיקַּר הַסְּבָרָא מַה דְּיֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר דְּפָסְלָה הוּא רַק מִשּׁוּם הַךְ סְבָרָא דִּלְכַתְּחִילָּה צָרִיךְ לִשְׁחוֹט גַּם הַמִּיעוּט וא"כ הֵיאַךְ נִתְפֹּס הַחֶבֶל בִּשְׁנֵי רָאשִׁים דְּנֹאמַר דְּפָסְלָה בּוֹ שְׁהִיָּיה וְשִׁיעוּר שֶׁל הַשְׁהִיָּיה נֹאמַר דְּאֵינוֹ רַק רֹוב הַסִּימָן מִשּׁוּם דְּאֵין צָרִיךְ לִשְׁחוֹט הַמִּיעוּט וַהֲרֵי הוּא וַדַּאי דְּהוּא דָּבָר הַסּוֹתֵר אֶת עַצְמוֹ וּבְוַדַּאי נִרְאֶה מֻכְרָח דְּאִם נֹאמַר דְּפוֹסֵל גַּם בְּמִיעוּט בָּתְרָא בע"כ כַּוָּנַת שִׁיעוּר שְׁחִיטָה שֶׁאָמְרָה הַהֲלָכָה הַיְינוּ סִימָן שָׁלֵם.

רַק כָּל זֶה הוּא לְשִׁיטָתוֹ שֶׁל רַבֵּינוּ יְרֻחָם אֲבָל לְדַעַת הָרַשְׁבָּ"א והיש"ש דְּכָל הָאַבַּעְיָא הוּא רַק אִי פָּסְלָה מִדְּרַבָּנָן גְּזֵרָה אַטּוּ קוֹדֶם הֶכְשֵׁר שְׁחִיטָה הֲרֵי שׁוּב. יֵשׁ לוֹמַר דְּגַם בְּמִיעוּט בָּתְרָא יִפְסֹל גַּם בִּכְדֵי שִׁיעוּר שְׁחִיטַת רֻבּוֹ שֶׁל סִימָן.

אָמְנָם הֲרֵי כְּבָר נִתְבָּאֵר לְעֵיל [בָּאוֹת ד'] דלהרשב"א דְּהוּא רַק סָפֵק בְּדִרַבָּנָן בלא"ה יֵשׁ לָנוּ לִפְסֹק כִּשְׁמוּאֵל ור' יוֹחָנָן דְּאָמְרִי דְּשִׁיעוּר שְׁהִיָּיה דְּעוֹף הוּא כְּדֵי שְׁחִיטַת בְּהֵמָה וְאֵין לָנוּ מָקוֹם לְהַחְמִיר וְלוֹמַר גַּם בְּמִיעוּט בָּתְרָא יִהְיֶה נִפְסָל בִּכְדֵי שְׁחִיטַת עוֹף לָעוֹף רַק לְדַעַת רַבֵּינוּ יְרֻחָם וא"כ הֲרֵי צָרִיךְ לְכָל הַפָּחוֹת כְּדֵי שְׁחִיטַת סִימָן שָׁלֵם וּבְלֹא שָׁהָה רַק כְּדֵי רֹוב סִימָן הֲלֹא כָּשֵׁר ממ"נ: [ח] וְהִנֵּה נ"מ טוּבָא בְּזֶה שֶׁכָּתַבְנוּ דְּעַיֵּ' בִּתְרוּמַת סי' קפ"ה מוּבָא שָׁם מַעֲשֶׂה שֶׁנִּמְצָא גְּמִי עָגוֹל בַּוּשֶׁט שֶׁל אַוָּז וְהוֹרָה לֶאֱסֹור מִשּׁוּם דִּבְעֵית חֲתִיכַת הַגְּמִי

הָיָה שְׁהִיָּיה קַצָּת ואע"ג דְּלֹא הָיָה בּוֹ שִׁיעוּר שְׁהִיָּיה מ"מ לְרַב דְּאָמַר וְעוֹף לָעוֹף דְּפָסַק רַשְׁ"י כְּנָוָתֵיהּ אֵין שׁוּם שִׁיעוּר לִשְׁהִיָּיה דְּעוֹף דַּהֲרִי מַשְׁכַּחַת לָהּ שְׁחִיטָה דְּעוֹף שֶׁהוּא בְּמַשֶּׁהוּ וּכְגוֹן שֶׁהָיָה חֲצִי קָנֶה פָּגוּם וְהוֹסִיף עָלָיו כָּל שֶׁהוּא דְּכָשֵׁר הִלְכָּךְ שְׁהִיָּיתוֹ נָמֵי כָּל שֶׁהוּא, וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּדִיּוּק נָקֵט התה"ד שֶׁהָיָה גְּמִי עָגוֹל דְּאָז נִמְצָא שֶׁחָתַךְ בְּגֶמִי גַּם קוֹדֶם שֶׁשָּׁחַט רֻבּוֹ שֶׁל וְוֹשֶׁט ומשו"ה שַׁפִּיר חָשַׁשׁ לֵיהּ דִּלְמָא שִׁיעוּר שְׁהִיָּיה דְּעוֹף הוּא רַק מַשֶּׁהוּ כִּשְׁחִיטַת חֲצִי קָנֶה פָּגוּם אֲבָל בְּגֶמִי דַּק דְּאָז לֹא הָיָה הַשְׁהִיָּיה רַק בְּמִיעוּט בָּתְרָא שֶׁל הַוֶּשֶׁט גַּם הוּא מוֹדֶה דְּאֵין לָנוּ לֶאֱסוֹר בִּשְׁהִיּוֹת מַשֶּׁהוּ וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל כֵּיוָן דְּכָל עִיקַּר הַסְּבָרָא דְּפוֹסֵל בְּמִיעוּט בָּתְרָא הוּא מִשּׁוּם דְּנֶאֱמַר דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא צָרִיךְ לִשְׁחוֹטכֻּלּוֹ וא"כ הָרֵי שׁוּב יֵשׁ שִׁיעוּר לִשְׁחִיטַת הָעוֹף דְּאֵין לְךָ שְׁחִיטָה פְּחוּתָה מֵחֲצִי הַסִּימָן דַּהֲרֵי גַּם בְּקָנֶה פָּגוּם מ"מ צָרִיךְ לִשְׁחֹוט חֲצִיוֹ.

וְעַיֵּין בַּיּוֹ"ד סי' כ"ג סעי' ב' הוּבָא שָׁם דִּינוֹ שֶׁל התה"ד לֶאֱסוֹר בְּנִמְצָא גְּמִי וְכָתַב שָׁם הַשָּׁ"ךְ בְּשֵׁם הַב"ח לְהַתִּיר בְּנִמְצָא עֵשֶׂב דָּק וְאָרוֹךְ מֻנָּח בְּאוֹרֶךְ הַוֶּשֶׁט וְהַשָּׁ"ךְ דָּחָה דְּבָרָיו וְכָתַב מנ"ל לְהַתִּיר בְּלֹא שׁוּם רְאָיָה וּלְפִי מַה שֶּׁנִּתְבָּאֵר דִּבְרֵי הַב"ח מֻכְרָחִים: [ט] וְהִנֵּה לְפִי מַה שֶּׁהִסְבַּרְנוּ שִׁיטָתוֹ שֶׁל רַבֵּינוּ יְרֻחָם יָצָא לָנוּ עוֹד קֻלָּא אַחַת וּגְדוֹלָה הִיא, דְּעַד כָּאן לָא מִבַּעְיָא לָן שֶׁהָה בְּמִיעוּט סִימָנִים אֶלָּא בִּבְהֵמָה אוֹ גַּם בְּעוֹף וּבְמִיעוּט סִימָן הָרִאשׁוֹן אֲבָל בְּמִיעוּט שֶׁל סִימָן הַשֵּׁנִי בָּעוֹף דְּגַם רַשְׁ"י מוֹדֶה דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא אֵין צָרִיךְ לִשְׁחֹוט סִימָן שֵׁנִי כְּלָל בָּעוֹף וכמ"ש רַשְׁ"י לְהֶדְיָא בְּדַף כ' מֵהָא דְּתַנְיָא לְחַיְּיבוֹ בִּשְׁנֵי סִימָנִים אִי אֶפְשָׁר שֶׁכְּבָר הֻזְקַק לְדָגִים וּבְשָׂהָה בּוֹ הָרֵי אֵין שׁוּם סְבָרָא כְּלָל לוֹמַר דְּיִהְיֶה אָסוּר מִדְּאוֹרַיְיתָא וא"כ לְרַבֵּינוּ יְרֻחָם הָרֵי בכה"ג לָא מִיבַּעְיָא לָן כְּלָל וְאֵין לָנוּ שׁוּם מָקוֹם לֶאֱסוֹר בּוֹ אַחֲרֵי דְּלָא מָצִינוּ בגמ' שֶׁחָשְׁשׁוּ בּוֹ.

וְרַק לְדַעַת הָרַשְׁבָּ"א והיש"ש דִּלְרַשְׁ"י הַאַבַּעְיָא אִי אָסוּר מִדְּרַבָּנָן וּמִשּׁוּם גְּזֵרָה יֵשׁ לָנוּ מָקוֹם סָפֵק אִי קָאֵי הַאִיבַּעְיָא גַּם עַל סִימָן שֵׁנִי בְּעוֹף דמ"מ שַׁיָּיךְ הַךְ גְּזֵרָה אוֹ נֹאמַר דבכה"ג לֹא נִסְתַּפְקָה הגמ' כְּלָל דְּרַק בִּבְהֵמָה אוֹ בָּעוֹף בְּסִימָן רִאשׁוֹן הָא הִסְבִּיר רַשְׁ"י דאע"ג דְּנִיתָּר בִּשְׁחִיטַת הָרֹוב מ"מ כִּי גָּמְרָה יֵשׁ לוֹמַר דְּכֻלָּהּ חֲדָא שְׁחִיטָה הִיא אֲבָל מִסִּימָן אֶחָד לַחֲבִירוֹ יֵשׁ לוֹמַר דְּלָא נִסְתַּפֵּק הגמ' כְּלָל וּפְשִׁיטָא לֵיהּ דְּלֹא שַׁיָּיךְ לְמִגְזַר בֵּיהּ וְלוֹמַר כֻּלָּהּ חֲדָא שְׁחִיטָה רַק בְּסִימָן א' מֵרֻבּוֹ עַל מִיעוּטוֹ וְלָא מִסִּימָן לַחֲבִירוֹ וצ"ע בְּזֶה.

וְעַיֵּין בְּלִשּׁוֹן תּוֹרַת הַבַּיִת שֶׁהֵבֵאנוּ לְעֵיל שכ' וְז"ל שָׁהָה בְּמִיעוּט סִימָנִים מַהוּ פרש"י בֵּין בָּעוֹף בֵּין בַּבְּהֵמָה וּבְשָׁחַט רֹוב אֶחָד בָּעוֹף וְרֹוב שְׁנַיִם בַּבְּהֵמָה וּלְזַמֵּן מְרֻבֶּה חָזַר וְשָׁחַט הַמִּיעוּט.

וּמֵאֲרִיכַת לְשׁוֹנוֹ מַשְׁמַע קַצָּת דִּבְסִימָן שֵׁנִי שֶׁל עוֹף לָא מִיבַּעְיָא כְּלָל וּפְשִׁיטָא לֵיהּ דִּכְשֵׁירָה. וְלִכְאוֹרָה הָיָה נִרְאֶה לְהָבִיא קַצָּת סְמוּכִין לָזֶה דִּבְמַסֶּ' זְבָחִים (דַּף ס"ה) קָאָמַר ר"א בר"ש שָׁמַעְתִּי שֶׁמַּבְדִּילִין בְּחַטַּאת הָעוֹף וּמְפָרֵשׁ רָבָא דס"ל שְׁהִיָּיה פְּסֹלָה בְּסִימָן שֵׁנִי בְּעוֹלַת הָעוֹף ומש"ה כְּשֶׁמַּבְדִּיל סִימָן שֵׁנִי בְּחַטַּאת הָעוֹף אַחַר שֶׁחָתַךְ רֹוב בָּשָׂר בֵּין סִימָן רִאשׁוֹן לְשֵׁנִי אִיכָּא שְׁהִיָּיה דכה"ג הָיָה פָּסוּל בְּעוֹלַת הָעוֹף וְנִמְצָא דְּלֹא עָשָׂה בָּהּ מַעֲשֶׂה עוֹלָה.

וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה אִם נֶאֱמַר דִּבְשְׁחִיטָה פְּסֹלָה שְׁהִיָּיה בָּעוֹף גַּם אַחַר שֶׁעָשָׂה בָּהּ הֶכְשֵׁר שְׁחִיטָה וְאוֹסְרָהּ בַּאֲכִילָה א"כ כְּמוֹ כֵן צָרִיךְ לִהְיוֹת בִּמְלִיקָה דְּגַם אַחַר שֶׁמָּלַק שִׁיעוּר מְלִיקָה אִם שָׁהָה בּוֹ וּמָלַק הַסִּימָן הַשֵּׁנִי צָרִיךְ לִהְיוֹת אָסוּרָה בַּאֲכִילָה דַּהֲרֵי בְּחַטַּאת הָעוֹף הַמְּלִיקָה

בִּמְקוֹם שְׁחִיטָה דְּחֻלִּין הוּא וא"כ הַאֵיךְ רַשַּׁאי לִמְלוֹק הַסִּימָן הַשֵּׁנִי אַחַר שִׁיעוּר הַשְּׁהִיָּיה וַהֲרֵי פּוֹסֵל הַקֻּרְבָּן וְאוֹסְרוֹ בַּאֲכִילָה וְיִהְיֶה כִּשְׁהִיָּיה בְּמִיעוּט בָּתְרָא דְּאָסוּר לְרַשִּׁ"י.

וְלָא מִיבַּעְיָא אִם נֶאֱמַר כְּרַבֵּינוּ יְרֻחָם דְּהָאִיבַּעְיָא הוּא אִי פָּסְלָה שְׁהִיָּיה בְּמִיעוּט בָּתְרָא מִדְּאוֹרַיְיתָא הֲרֵי בְּוַדַּאי צָרִיךְ לְהְיוֹת אָסוּר לִמְלוֹק סִימָן שֵׁנִי אַחַר שִׁיעוּר שְׁהִיָּיה, אֶלָּא אפי' אִם נֹאמַר כְּהָרַשְׁבָּ"א דְּהָא רַק מִדְּרַבָּנָן וְגַם אִם נֹאמַר עוֹד דְּאִם עָשָׂה בַּקָּדָשִׁים דָּבָר הָאוֹסֵר בַּאֲכִילָה מִדְּרַבָּנָן מ"מ שָׁרֵי לְאָוְכְלוֹ דְּלֹא גָּזְרוּ בּוֹ רַבָּנָן מִשּׁוּם עֲשֵׂה דַּאֲכִילַת קָדָשִׁים מ"מ זֶה נִיחָא בְּדִיעֲבַד אֲבָל לְכַתְּחִילָּה הֲרֵי צָרִיךְ לְהְיוֹת אָסוּר לִמְלוֹק הַסִּימָן הַשֵּׁנִי דְּלָמָּה לוֹ לַעֲבוֹר עַל דְּרַבָּנָן לְכַתְּחִילָּה בְּלִי שׁוּם צוֹרֶךְ וּמוּכָח דְּלָא מִיבַּעְיָא לִי' רַק בְּמִיעוּט סִימָן רִאשׁוֹן אֲבָל בְּסִימָן שֵׁנִי דְּעוֹף לָא מִבָּעְיָא לֵיהּ כְּלָל וּבְוַדַּאי לֹא פָּסְלָה.

דַּהֲגַם דְּיֵשׁ לִדְחוֹת ראי' זוֹ בְּדוֹחַק עכ"ז יַעַן לֹא יָדַעְתִּי לִדְחוֹתָהּ בתי' מַרְנוֹח לֹא כְּתַבְתִּיו. אָמְנָם בַּסָּמָ"ק סי' קצ"ו אִיתָא וְז"ל וְהֵיכָא שֶׁשָּׁחַט הֶכְשֵׁר שְׁחִיטָה וְשָׁהָה כו' רַשִּׁ"י אוֹסֵר וְאֵין מוֹדִים לוֹ כִּי רַבֵּינוּ תָּם מַתִּיר אַף נָהֲגוּ כְּרַשִּׁ"י וּלְכָךְ כְּשֶׁשָּׁחַט סִימָן אֶחָד בָּעוֹף וְזָרַק הָעוֹף מִיָּדוֹ וְעוֹדֶנּוּ מְפַרְכֵּס כו' לֹא יַחְתּוֹךְ סִימָן שֵׁנִי עִם רֹאשׁוֹ בְּסָכִּין אוֹ בְּקֶרְדֹּם לְפִי שֶׁשָּׁהָה בֵּין סִימָן רִאשׁוֹן לְשֵׁנִי וַאֲפִי' כְּשֶׁשָּׁחַט ב' סִימָנִים יֵשׁ לְיַחֵד בָּזֶה שֶׁלֹּא לַחְתּוֹךְ רֹאשׁוֹ לְפִי שֶׁפְּעָמִים מְשַׁיֵּיר בְּמִיעוּט סִימָנִים וְלָאו אַדַּעְתַּי'.

הֲרֵי מַשְׁמַע מִדְּבָרָיו לְהֶדְיָא דְּגַם אִם שָׁחַט. סִימָן רִאשׁוֹן כֻּלּוֹ מ"מ פּוֹסֵל עַדַיִן שְׁהִיָּי' בְּסִימָן שֵׁנִי וּדְלֹא כמש"כ, אָמְנָם יֵשׁ לוֹמַר דְּגַם הוּא לֹא כָּתַב כֵּן רַק לְחוּמְרָא בְּעָלְמָא לְכַתְּחִילָּה דְּלָמָּה יַעֲשֶׂה כֵּן בְּלִי צוֹרֶךְ כֵּיוָן דְּהַגְמ' נִסְתַּפְּקָה דִּלְמָא פּוֹסֵל גַּם אַחַר הֶכְשֵׁר שְׁחִיטָה משו"ה אֵין לַעֲשׂוֹת כֵּן לְכַתְּחִילָּה וַאֲפִי' בְּסִימָן שֵׁנִי אֲבָל לֹא דְּכַוָּנַת הַסָּמָ"ק דְּגַם זֶה יִהְיֶה בִּכְלַל הָאִבַּעְיָא וְיִהְיֶה אָסוּר גַּם בְּדִיעֲבַד לְדַעַת רַשִּׁ"י דְּפוֹסֵק הָאִבַּעְיָא לְחוּמְרָא.

וְתֵדַע דְּכַוָּנַת הַסָּמָ"ק הוּא רַק לְכַתְּחִילָּה דַּהֲרֵי עִיקַּר הַסָּפֵק הָא אַסְּבִיר לָן רַשִּׁ"י מִי אָמְרִינַן דְּכִשֶּׁגָּמַר הַשְּׁחִיטָה אַחַ"כ אִיגַּלַאי מִילְּתָא לְמַפְרֵעַ דְּכוּלְּהוּ חֻדָּא שְׁחִיטָה הִיא וא"כ בְּוַדַּאי נִרְאֶה דע"כ לֹא נִסְתַּפְּקוּ הגמ' רַק בְּשֶׁלֹּא סִילֵּק יָדָיו עֲדַיִן מִן הָעוֹף רַק שָׁהָה בּוֹ וַעֲדַיִן הָעוֹף בְּיָדוֹ אֲבָל כְּשֶׁכְּבָר זָרַק הָעוֹף מִיָּדוֹ וְסִלֵּק יָדָיו מִמֶּנּוּ בְּוַדַּאי דִּלְפִי הַסְּבָרָא נִרְאֶה דְּאֵין שׁוּם מָקוֹם לוֹמַר דְּמַה שֶׁחוֹתֵךְ אַחַ"כ יהי' כְּלוּם חֻדָּא מִילְּתָא הִיא.

וְכֵן מַשְׁמַע לִי לְשׁוֹן רַשִּׁ"י שֶׁכָּתַב (בְּדַף ל"ב) וְז"ל תֵּיקוּ וּלְחוּמְרָא כו' וְנִרְאֶה דְּהַשּׁוֹחֵט רֹוב הַסִּימָנִין וְהִשְׁלִיךְ מִיָּדוֹ וְהָעוֹף שׁוֹהֶה לָמוּת אָסוּר לַחֲזוֹר וְלַחְתּוֹךְ הַמִּיעוּט בְּתוֹרַת שְׁחִיטָה דְּמוּטָב שֶׁיַּכֶּה עַל הַצַּוָּאר בְּסַכִּין אוֹ יַמְתִּין וַהֲרֵי בַּתְּחִילָּה כָּתַב דְּהוּא אִיבַּעְיָא דְּלָא אִיפְּשִׁיטָא וּלְחוּמְרָא וְלָמָּה כָּתַב אַחַ"כ דְּנִרְאֶה לוֹ.

וְכֵן כָּתַב מוּטָב שֶׁיַּכֶּה וַהֲרֵי ע"פ דִּינָא דְּהַגְמ' מֻוכְרָח כֵּן אֶלָּא וַדַּאי דְּכֵיוָן דִּכְבָר הִשְׁלִיךְ הָעוֹף מִיָּדוֹ גַּם לְרַשִּׁ"י אֵינוֹ בִּכְלַל הָאִיבַּעְיָא לְאָוְסְרוֹ בְּדִיעֲבַד וְרַק לְכַתְּחִילָּה הֶחְמִיר רַשִּׁ"י שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת כֵּן.

וְכֵן מָצָאתִי לְהֶדְיָ' בְּשׁוּ"ת שְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק ב' סִימָן נ"ד שֶׁכָּתַב כֵּן בְּפִשְׁיטוּת וְהֵבִיא סְמוּכִין לָזֶה מִדִּבְרֵי רַשִּׁ"י יעו"ש וא"כ הַסָּמָ"ק דְּאַיְירִי כְּשֶׁזָּרַק הָעוֹף מִיָּדוֹ בע"כ אֵין כַּוָּנָתוֹ רַק לְכַתְּחִילָּה וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ.

אָמְנָם מִלְּשׁוֹן הש"ע מַשְׁמַע דְּלָא כמש"כ דְּז"ל הש"ע בְּסָעִיף ה' אַחַר שֶׁשָּׁחַט רֹוב א' בָּעוֹף אוֹ רֹוב שְׁנַיִם בַּבְּהֵמָה אֵין שְׁהִיָּיְ' פּוֹסֶלֶת ולפי"ז אֵין שְׁהִיָּיה בַּקָּנֶה בָּעוֹף כְּלָל וְיֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר שֶׁכָּל שֶׁלֹּא נִגְמְרָה שְׁחִיטַת שְׁנֵי הַסִּימָנִים פּוֹסֶלֶת שְׁהִיָּיְ'.

הֲרֵי מַשְׁמַע לְהֶדְיָא דְּגַם בָּעוֹף פּוֹסֵל גַּם בְּמִיעוּט שֶׁל סִימָן שֵׁנִי וצ"ע מנ"ל זֶה. שׁוּב רָאִיתִי בַּפִּתְחֵי תְשׁוּבָה שכ' בְּשׁוּ"ת מַאִיר נְתִיבִים שֶׁרַב א' הָאֲרִיךְ לְהָקֵל בִּשְׁהִיָּיְ' בְּסִימָן שֵׁנִי בְּעוֹף וְהוּא הִשִּׂיג עָלָיו וְאֵין בְּיָדִי סֵפֶר זֶה לְעַיֵּן בּוֹ.

וּמִמַּה שֶּׁנִּתְבָּאֵר לְמַעְלָה מוּבָן הַדָּבָר דְּגַם אִם נִרְצֶה לְהַחְמִיר גַּם בִּשְׁהִיָּיְ' בְּמִיעוּט סִימָן שֵׁנִי דְּעוֹף מ"מ אֵין לְהַחְמִיר בּוֹ רַק בְּשֶׁשָּׁהָה כְּדֵי שְׁחִיטַת בְּהֵמָה דַּהֲרֵי אֵין מָקוֹם לְחוּמְרָא זוֹ רַק לְשִׁיטַת הָרַשְׁבָּ"א והיש"ש וּלְדִידְהוּ הָא בלא"ה גַּם לְרַשִׁ"י אֵין לֶאֱסֹור רַק בְּשִׁיעוּר שְׁחִיטַת בְּהֵמָה וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בָּאוֹת ד': [י] עוֹד זֹאת יֵשׁ לַחְקֹור הֵיכָא דְּאִיכָּא סָפֵק שְׁהִיָּיָה בְּמִיעוּט בָּתְרָא מַה דִּינוֹ עפ"י דִּין לְפִי מַה שֶּׁפָּסַק בש"ע לַהֲלָכָה דְּלָא כְּרַשִׁ"י רַק נָהֲגוּ לֶאֱסֹור א"כ הָא י"ל דְּלֹא נָהֲגוּ כֵּן רַק בְּוַדַּאי שְׁהִיָּיָה וְלֹא בְּסָפֵק דַּהֲרֵי הוּא סָפֵק בְּמִנְהָג וּלְקֻלָּא.

וְלֹא עוֹד אֶלָּא אפי' לְרַשִׁ"י בְּעַצְמוֹ יֵשׁ לוֹמַר לְהָקֵל בִּסְפֵקוֹ דְּלָא מִיבַּעְיָא אִם נֹאמַר כְּהָרַשְׁבָּ"א דְּהָאִיבַּעְיָא הוּא רַק בִּדְרַבָּנָן וא"כ הָא דְּפָסַק רַשִׁ"י לְחוּמְרָא הוּא מִשּׁוּם דס"ל דְּתִיקוּ דְּאִיסּוּרָא הוּא גַּם בִּדְרַבָּנָן לְחוּמְרָא הֲרֵי זֶה לֹא שַׁיָּיךְ רַק בְּוַדַּאי שָׁהָה אֲבָל אִם נִסְתַּפֵּק אִם שָׁהָה הֲרֵי הוּא סָפֵק בְּמַעֲשֶׂה וּסְפֵק דְּרַבָּנָן הוּא לְקֻלָּא.

אֶלָּא אפי' אִם נֹאמַר כְּרַבֵּינוּ יְרֻחָם דְּהָאִיבַּעְיָא הוּא בִּדְאוֹרָיְיתָא מ"מ הֲרֵי יֵשׁ מָקוֹם לְהָקֵל בְּסָפֵיקוֹ כֵּיוָן דַּאֲפִילּוּ אִם בְּוַדַּאי שָׁהָה אֵינוֹ רַק סָפֵק אִם אוֹסֵר בְּמִיעוּט בָּתְרָא דְּהוּא אִיבַּעְיָא דְּלָא אִיפַּשְׁטָא א"כ בְּסָפֵק שָׁהָה ה"ל סְפֵק סְפֵקָא וְשָׁרֵי גַּם בִּדְאוֹרָיְיתָא.

רַק דְּלְרַבֵּינוּ יְרֻחָם עֲדַיִן תָּלוּי זֶה בִּפְלוּגְתָּא דְּרַבָּוָתָא דְּלַהַפּוֹסְקִים בְּתִיקוּ דְּאִיסּוּרָא בִּדְרַבָּנָן לְקֻלָּא א"כ הֲרֵי חָשְׁבִינַן לֵיהּ כְּסָפֵק גָּמוּר וא"כ אִם נִצְטָרֵךְ לי' עוֹד סָפֵק אַחֵר בַּמַּעֲשֶׂה שַׁפִּיר מִקְרֵי ס"ס וְשָׁרֵי גַּם בִּדְאוֹרָיְיתָא אֲבָל לְדַעַת הר"א, מִמִּיץ וְהָעוֹמְדִים בְּשִׁיטָתוֹ שֶׁהֵבִיא הַגָּהוֹתמַיְימוֹנִי בה' חָמֵץ דְּפוֹסְקִים דְּתִיקוּ דְּאִיסּוּרָא גַּם בִּדְרַבָּנָן לְהַחְמִיר ובע"כ דס"ל כֵּיוָן דְּהַגְמָ' נִשְׁאֲרָה בְּתִיקוּ לָא מִקְרֵי סָפֵק כְּלָל וְגַם בִּדְרַבָּנָן הוּא לְחוּמְרָא א"כ הָא פְּשִׁיטָא דְּאֵין לְצָרְפוֹ לס"ס בִּדְאוֹרָיְיתָא וא"כ אָסוּר לְדַעַת רַשִׁ"י.

מ"מ זֶה אֵינוֹ רַק לְרַשִׁ"י בְּעַצְמוֹ אֲבָל לְעִנְיַן הֲלָכָה לְדִידַן שַׁפִּיר מִקְרֵי ס"ס סָפֵק אִם שָׁהָה כְּלָל וְסָפֵק דְּלְמָא הַהֲלָכָה כְּדַעַת רֹוב הָרֹאשׁוֹנִים דְּלָא פָּסְלָה שְׁהִיָּיְ' בְּמִיעוּט בָּתְרָא כְּלָל וְסָפֵק פְּלוּגְתָּא דְּרַבָּוָתָא הֲרֵי מְצָרְפִינַן לְסָפֵק בְּמַעֲשֶׂה לְשַׁוְוֹיָ' ס"ס בִּדְאוֹרָיְיתָא וְעוֹד יֵשׁ לְצַדֵּד וְלוֹמַר דְּגַם לְרַשִׁ"י יהי' כָּשֵׁר בְּסָפֵק אִם שָׁהָה גַּם אִי נֹאמַר כְּרַבֵּינוּ יְרֻחָם דַּהֲרֵי הָא דְּמַחְמְרִינַן בְּכָל דְּוָכְתָּא בְּסָפֵק בִּשְׁחִיטָה הוּא רַק מִשּׁוּם דִּבְהֵמָה בחי' בְּחֶזְקַת אֵינָהּ זְבוּחָה עוֹמֶדֶת ומש"ה בְּכָל סָפֵק מוֹקְמִינַן אוֹתָהּ עַל חֶזְקָתָהּ וא"כ י"ל דְּזֶהוּ רַק בְּסָפֵק בִּשְׁחִיטַת הָרֹוב כָּל הַסִּימָנִין אֲבָל בְּסָפֵק שְׁהִיָּיְ' בְּמִיעוּט בָּתְרָא הֲרֵי מִיָּד שֶׁשָּׁחַט הָרֹוב הֲרֵי הַבְּהֵמָה הֲוָתְרָה בַּאֲכִילָה וְרַק בָּמָה שֶׁחָזַר לִשׁוֹחֲטָהּ אַחַר שֶׁשָּׁהָה בָּהּ נֹאמַר דְּנִתְקַלְקְלָה הַשְּׁחִיטָה לְמַפְרֵעַ וּבָזֶה הֲרֵי אֵין כָּאן חֶזָקָה לְאִיסּוּר וְאַדְּרַבָּה אִם בָּאנוּ לָדוּן כָּאן חֶזָקָה הָא י"ל דְּיֵשׁ לָהּ חֶזְקַת הֶיתֵּר דְּמִיָּד שֶׁשָּׁחַט הָרֹוב הָא הֲוָתְרָה.

וּסְבָרָא זוֹ צָרִיךְ עִיּוּן אִם זֶה מִיקְרֵי חֲזָקַת הֶיתֵּר אוֹ לֹא כֵּיוָן דְּאָמְרִינַן דְּנִתְקַלְקְלָה לְמַפְרֵעַ. וְהַנִּרְאֶה גַּם ראי' לְזֶה מֵהָא דִּבְדַף י"ב אָמַר רַב רָאָה א' שֶׁשָּׁחַט אִם רָאָהוּ מִתְּחִילָּה וְעַד סוֹף מֻוָתָּר לֶאֱכֹל מִשְּׁחִיטָתוֹ וְאִם לָאו אָסוּר לֶאֱכֹל מִשְּׁחִיטָתוֹ וּפָרִיךְ הֵיכִי דָּמֵי אִי דְּיָדַע דִּגְמִיר לָמָּה לִי רָאָה וְאִי דְּיָדַע דְּלָא גְּמִיר פְּשִׁיטָא.

וּמְשַׁנֵּי דְּשָׁחַט חַד סִימָן שַׁפִּיר מ"ד מִדְּהַדְּ שַׁפִּיר אִידָךְ נָמֵי שַׁפִּיר קמ"ל הַדְּ אִתְּרְמִי לִי' אִידָךְ שָׁמָא שָׁהָה שָׁמָא דָּרַס, וּמַאי פָּרִיךְ פְּשִׁיטָא נִיָּמָא דקמ"ל דְּבָעֵינַן רָאוּהוּ מִתְּחִילָּה וְעַד סוֹף וְלָא סַגִּי בָּמָּה שֶׁיִּרְאֶה אוֹתוֹ שׁוֹחֵט רַק הָרוֹב וּלְהַנִּיחוֹ שׁוֹחֵט דְּכָל זְמַן שֶׁלֹּא סִלֵּק יָדָיו מֵהַשְּׁחִיטָה חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא יִשְׁהֶה שֶׁמָּא יִדְרוֹס בְּמִיעוּט בָּתְרָא וא"כ הָא טוּבָא קמ"ל דַּהֲרֵי לר"ה בַּר נָתָן מְבַעְיָא לי' אִי פָּסְלָה כְּלָל שְׁהִיָּיה בְּמִיעוּט בָּתְרָא וקמ"ל רַב דְּפָסְלָה וּמַצְרִיךְ רָאוּהוּ מִתְּחִילָּה וְעַד סוֹף.

וְאֵין לִדְחוֹת דא"כ ה"ל לְמֵימַר בְּהֶדְיָא הַאי דִּינָא דְּשְׁהִיָּיְ' פָּסְלָה גַּם בְּמִיעוּט בָּתְרָא כֵּיוָן דְּזֶהוּ עִיקַּר הַחִידּוּשׁ וּמִדְּנָקַט רָאָה א' שֶׁשָּׁחַט מִכְּלָל דְּרוֹצֶה לְהַשְׁמִיעֵנוּ סְבָרָא מְחַוַּדְּשֶׁת בְּדִין מֵוֻמְחִין.

ז"א דְּהָא קמ"ל עוֹד חִידּוּשׁ בְּזֶה דְּגַם בְּמִיעוּט בָּתְרָא חָיְישִׁינַן לְשֶׁמָּא שָׁהָה דְּגַם לִסְפִיקָא חָיְישִׁינַן בי' וּמַשְׁמַע דְּזֶה פְּשִׁיטָא לְהַגְּמָרָא דִּלְכָל הַפָּחוֹת בְּסָפֵק שְׁהִיָּיְ' בְּוַדַּאי לָא חָיְישִׁינַן לְמִיעוּט בָּתְרָא: [יא] עוֹד זֹאת אָמַרְתִּי לַחֲקוֹר לְדַעַת הַפּוֹסְקִים דס"ל (בְּסִימָן כ"א) דְּרוֹב הַנֶּאֱמָר בִּשְׁחִיטָה צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא רוֹב הַנִּרְאֶה לָעֵינַיִם וְאֵינוֹ נִיתָּר בְּרוֹב מְצֻמְצָם ע"י מְדִידָה וע"ש בפ"ח שֶׁכָּתַב דְּגַם הָאוֹסְרִים לֹא אָסְרוּ רַק מִדְּרַבָּנָן דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא בְּכָל שֶׁהוּא יוֹתֵר מֵחֲצָיוֹ כָּשֵׁר.

וּלְהָנֵי פּוֹסְקִים הֲרֵי וַדַּאי נִרְאֶה דְּשְׁהִיָּיְ' פּוֹסֶלֶת גַּם אַחַר שֶׁשָּׁחַט רוֹב הַמָּדוּד כָּל שֶׁלֹּא שָׁחַט בּוֹ עֲדַיִן רוֹב הַנִּרְאֶה לָעֵינַיִם כֵּיוָן דְּמִדְּרַבָּנָן עֲדַיִן אֲסוּרָה גַּם בְּדִיעֲבַד הָא וַדַּאי דְּפָסְלָה בּוֹ כָּל הַלְּכוֹת שְׁחִיטָה.

וּמִסְתַּפְקָנָא בְּשְׁהִיָּיְתוֹ כַּמָּה שִׁיעוּרוֹ אָז ע"פ דִּין אִם נִפְסַל בְּשִׁיעוּר שְׁחִיטַת רוֹב מָדוּד דְּזֶהוּ שִׁיעוּר שְׁהִיָּיְ' דְּאוֹרַיְיתָא אוֹ דִּבְהַאי שִׁיעוּרָא לָא מִיקְרֵי עֲדַיִן שְׁהִיָּיְ' וְכָשֵׁר מִמ"נ דְּאַחֲרֵי דְּנֶאֱסַר עַתָּה שְׁהִיָּיְ' מִשּׁוּם דְּצָרִיךְ רוֹב הַנִּרְאֶה מִמֵּילָא שִׁיעוּר שְׁהִיָּיְ' הוּא בִּכְדֵי שִׁיעוּר שֶׁיִּשְׁחוֹט רוֹב הַנִּרְאֶה.

וְלִכְאוֹרָה הֲרֵי לְהָנָךְ פּוֹסְקִים נוֹכַל לְפָרֵשׁ דְּזֶהוּ דְּקָא מִיבַּעְיָא לְהַגְּמָרָא שָׁהָה בְּמִיעוּט סִימָנִים מַהוּ פִּי' דְּשָׁהָה קוֹדֶם שֶׁגָּמַר רוֹב הַנִּרְאֶה לְאַחַר שֶׁשָּׁחַט רוֹב הַמָּדוּד וְשָׁהָה בּוֹ רַק כְּשִׁיעוּר שְׁחִיטַת רוֹב הַמָּדוּד דְּזֶהוּ שִׁיעוּר שְׁהִיָּיְ' מה"ת אִי פָּסְלוּ אִי לֹא.

וְלִכְאוֹרָה נִרְאֶה מִדְּדָחֲקוּ הָרֹאשׁוֹנִים לְפָרֵשׁ הַדְּ אִיבַּעְיָא בָּאֲוָפָנִים אֲחֵרִים וְלֹא מָצִינוּ לְאֶחָד שֶׁיְּפָרֵשׁ כֵּן דְּמִילְתָא דְּפְשִׁיטָא הִיא דְּגַם לְהָנֵי פּוֹסְקִים לָא פָּסְלָה שְׁהִיָּיְ' רַק בִּכְדֵי שְׁחִיטַת רוֹב הַנִּרְאֶה וּמִשּׁוּם מִמ"נ הַנַּ"ל שֶׁכָּתַבְנוּ וְעַל שִׁיעוּר זֶה הֲרֵי לֵיכָּא לְמִיבַּעְיָא דְּפְשִׁיטָא דְּפָסְלָה כֵּיוָן דְּמִדְּרַבָּנָן עֲדַיִן הַבְּהֵמָה אֲסוּרָה וְזֶהוּ בָּרוּר: הַיּוֹצֵא מִדְּבָרֵינוּ דִּשְׁהִיָּיְה בְּמִיעוּט בָּתְרָא לְדַעַת הָרַשְׁבָּ"א והיש"ש גַּם לְדַעַת רַשׁ"י אֵינוֹ פּוֹסֵל בְּדִיעֲבַד רַק כְּדֵי שִׁיעוּר שְׁחִיטַת בְּהֵמָה וַאֲפִי' בְּעוֹף אֵינוֹ פּוֹסֵל רַק כְּדֵי שִׁיעוּר זֶה וְגַם לְשִׁיטַת רַבֵּינוּ יְרֻחָם מ"מ אֵין לְפָסְלוֹ

רַק כְּשִׁיעוּר שְׁחִיטַת סִימָן שָׁלֵם דְּעוֹף אֲבָל שְׁהִיַּית מַשֶּׁהוּ כָּשֵׁר מִמ"נ גַּם לְרַשִׁ"י וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בָּאוֹת ז.

וּבְשָׁהָה בְּמִיעוּט סִימָן שֵׁנִי שֶׁל עוֹף לְרַבִּינוּ יְרֻחָם כָּשֵׁר גַּם לְרַשִׁ"י וּלְהָרַשְׁבָּ"א וְהִישׁ"ש יֵשׁ מָקוֹם לְהַחְמִיר בּוֹ וא"כ מִמֵּילָא אֵין מָקוֹם לְהַחְמִיר בּוֹ רַק בִּשְׁהִיָּ' כְּדֵי שְׁחִיטַת בְּהֵמָה דִּבְפָחוֹת מִזֶּה בלא"ה כָּשֵׁר לְהָרַשְׁבָּ"א וְהִישׁ"ש וּכְמוֹ דִּמְבוֹאָר בָּאוֹת ט'.

וּבְסָפֵק שְׁהִיָּ' בְּמִיעוּט בָּתְרָא יֵשׁ לְצַדֵּד לְהָקֵל כַּמְבוֹאָר בָּאוֹת יו"ד: סִימָן יב יַחְקוֹר בְּדִין נִמְצָא גְּמִי אוֹ עֵשֶׂב אָרוֹךְ מֻנָּח בַּקָּנֶה אוֹ בַּוּשְׁט וְנֶחְתַּךְ בָּעֵת הַשְׁחִיטָה מַה דִּינוֹ בִּבְהֵמָה אוֹ בְּעוֹף.

וְגַם יְבָאֵר דִּין שָׁהָה בְּמִיעוּט סִימָנִים וּמִקּוֹדֶם אָמַרְתִּי לְבָאֵר מַה דִּינוֹ ע"פ דִּינָא דְּגְמָרָא וְאַחַ"כ נְחְקוֹר מַה דִּינוֹ ע"פ הַמִּנְהָג שֶׁנָּהֲגוּ לְהַחְמִיר בְּדִינִים אֵלּוּ וכמש"כ הָרַמָ"א בסי' כ"ג: הִנֵּה דִּין זֶה דְּנִמְצָא גְּמִי חָתוּךְ בַּוּשְׁט מְבוֹאָר לְהֶדְיָא בַּיּוֹ"ד סי' כ"ג סָעִיף ב' בהג"ה וְז"ל וְאִם נִמְצָא לְאַחַר שְׁחִיטָה גְּמִי וּכְיוֹצֵא בּוֹ מֻנָּח בַּוּשְׁט אוֹ בְּקָנֶה וְנִשְׁחַט עִמּוֹ טְרֵיפָה דְּנַאי הֶוְצְרְךְ הַדָּבָר לִשְׁהוֹת מְעַט בַּחֲתִיכוֹת הַדָּבָר הַהוּא לְאַחַר שֶׁשָּׁחַט הַסִּימָן וְהָוְ' שְׁהִיָּ' בְּמַשֶּׁהוּ וּטְרֵיפָה וּמְקוֹר דִּין זֶה הוּא מִשּׁוּ"ת תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן סי' קפ"ה וְשָׁם נִזְכַּר בְּעֶוְבָדָא שֶׁהָיָה שֶׁנִּמְצָא גְּמִי עָגוֹל בַּאֲוִוז וְאָסְרָה וע"ש דִּמְבוֹאָר בִּדְבָרָיו דְּלָא מִשּׁוּם חֲזוּמָרָא בְּעָלְמָא לְפִי מַה שֶׁנָּהֲגוּ לֶאֱסוֹר כָּל שְׁהִיַּית מַשֶּׁהוּ קָאָתֵי עֲלָהּ רַק אָסְרָה ע"פ דִּין מִשּׁוּם סְפֵק אִיסּוּרָא דְּאוֹרָיְיתָא וְהוּא לְפִי מַה שֶׁכָּתְבוּ הָרַאשׁוֹנִים לָחוּשׁ לְדַעַת רַשִׁ"י דְּפוֹסֵק הִלְכָתָא כְּרַב דְּאָמַר בְּחֻלִּין (דַּף ל"ב) דְּשִׁיעוּר שְׁהִיָּיה הוּא רַק בִּכְדֵי שְׁחִיטָה לְחֻדָּא שֶׁל בְּהֵמָה לַבְּהֵמָה וּכְדֵי שְׁחִיטַת עוֹף לָעוֹף וּמְפָרֵשׁ לָהּ התה"ד דִּלְרַב אֵין שׁוּם שִׁיעוּר לִשְׁהִיָּ' דְּעוֹף כְּלָל וְנֶאֱסַר בְּמַשֶּׁהוּ דַּהֲרֵי לִפְעָמִים נִמְצָא שֶׁיִּהְיֶ' שְׁחִיטַת הָעוֹף בְּמַשֶּׁהוּ וּכְגוֹן שהי' חֲצִי הַקָּנֶה פָּגוּם וְהוֹסִיף כָּל שֶׁהוּ דְּסַגִּי.

וְהִנֵּה לְדַעְתּוֹ שֶׁל תה"ד בְּוַדַּאי נִרְאֶה פְּשׁוּט דְּבִשְׁהַיִ' דִּבְהֵמָה דְּהוּא ע"פ דִּין כִּשְׁחִיטַת בְּהֵמָה ג"כ אֵין צָרִיךְ לְשַׁעֵר כְּדֵי שִׁיעוּר שְׁחִיטַת שְׁנֵי הַסִּימָנִים רַק כְּשִׁיעוּר שְׁחִיטָה שֶׁל רֹוב הַוּשְׁט וּמַשֶּׁהוּ מִן הַקָּנֶה דַּהֲרֵי גַּם בִּבְהֵמָה ג"כ מַשְׁכַּחַת לָהּ חֲצִי קָנֶה פָּגוּם.

וְכֵן הוּא מְבוֹאָר בִּכְרֵתִי וּפְלֵתִי. וְהִנֵּה בְּהַהִ דִּינָא דְּנִמְצָא גְּמִי הֲרֵי אֵין מָקוֹם לֶאֱסוֹר גַּם לְהתה"ד רַק בְּעוֹף אֲבָל בִּבְהֵמָה הֲרֵי אֵין שׁוּם מָקוֹם לְאָוְסְרוֹ כְּלָל ע"פ הַדִּין דַּהֲרֵי לכה"פ מֻכְרָח לִהְיוֹת הַוּשְׁט שָׁלֵם וא"כ לכה"פ יֵשׁ שִׁיעוּר לִשְׁהִיָּיתוֹ כְּמַשֶּׁהוּ מִן הַקָּנֶה וְרֹוב הַוּשְׁט וְכֵיוָן דְּבַחֲתִיכַת הַגְּמִי וַדַּאי לֹא שָׁהָה בּוֹ כְּשִׁיעוּר זֶה פְּשִׁיטָא דִּכְשֵׁרָה וְהָרַמָ"א שֶׁסָּתַם הַדְּבָרִים וכ' סְתָמָא דְּאִם נִמְצָא גְּמִי אֲסוּרָה וּמוּכָח דְּקָאֵי גַּם עַל בְּהֵמָה הוּא מִשּׁוּם דְּהָרַמָ"א כָּתַב שָׁם מִקּוֹדֶם דְּנָהֲגוּ בְּמִדִּינוֹת אֵלּוּ לְהַטְרִיף שְׁהִיָּ' בְּמַשֶּׁהוּ גַּם בִּבְהֵמָה וכ' שָׁם הַשָּׁ"ד בס"ק זַיִן דְּדַעַת הָרַמָ"א לֶאֱסוֹר גַּם בהפ"מ שְׁהִיַּית מַשֶּׁהוּ אפי' בִּבְהֵמָה ומש"ה סָתַם אַחַ"כ הַדְּבָרִים דְּלִדִּידַן עוֹף וּבְהֵמָה שָׁוִים הֵם לְאִיסּוּר רַק דְּבְעוֹף אָסוּר ע"פ דִּין להתה"ד לְדִידַן דְּחוֹשְׁשִׁין לְהַחְמִיר כְּשִׁיטַת רַשִׁ"י וּבִבְהֵמָה הָאִיסּוּר ע"פ הַמִּנְהָג וְכֵן כָּתַב הַבַּ"ח יעו"ש.

וְרָאִיתִי לְהכנה"ג בְּהַגָּהוֹתָיו עַל הב"י אוֹת ל"ב שֶׁבָּא כַּמָּה פְּעָמִים מַעֲשֶׂה לְיָדוֹ שֶׁנִּמְצָא עֵשֶׂב בַּוּשְׁט והי' סָפֵק אִם נֶחְתַּךְ הַגְּמִי וְהַתִּיר דְּדִינוֹ שֶׁל התה"ד אֵינוֹ אֶלָּא חוּמְרָא לְפִי הַמִּנְהָג שֶׁנָּהֲגוּ לֶאֱסוֹר שְׁהִיּוֹת מַשֶּׁהוּ וּמִסְתַּיְיעָן לֶאֱסוֹר בְּוַדַּאי נֶחְתַּךְ וְלֹא בְּסָפֵק.

וְהַגַּם דהכנה"ג סָתַם דְּבָרָיו מ"מ הֲרֵי לְכְאוֹרָה זֶה אֵינוֹ רַק בִּבְהֵמָה דַּבָּה הוּא רַק מְשׁוּם מִנְהָג אֲבָל בְּעוֹף הֲרֵי ע"פ דִּין קָאָסַר לָהּ התה"ד. אָמְנָם יֵשׁ לְצַדֵּד לְהָקֵל בְּסָפֵק נָחְתַּךְ גַּם בָּעוֹף מְשׁוּם סְפֵק סְפֵיקָא.

דְּלְמָא לֹא נָחְתַּךְ כְּלָלוֹלֹא הי' בּוֹ שׁוּם שְׁהִיָּין' וְגַם אִם הי' בּוֹ שְׁהִיָּין' בְּמַשֶּׁהוּ דְּיִלְמָא הֲלָכָה כָּהֲנֵי פּוֹסְקִים שֶׁחוֹלְקִים עַל רַשְׁ"י וְגַם בְּעוֹף שְׁיעוּר שְׁהִיָּיתוֹ כְּדֵי שְׁחִיטַת בְּהֵמָה דְּכֵן הוּא דַּעַת רֹוב הַפּוֹסְקִים וא"כ לְעִנְיַן הַדִּין הָא אִיכָּא ס"ס לְהַתִּיר דְּמְהַנֵּי גַּם בִּדְאוֹרָיְיתָא וּמְצַד שֶׁנָּהֲגוּ לְאֱסוֹר בְּוַדַּאי גַּם שְׁהִיָּין' מַשֶּׁהוּ הֲרֵי לָזֶה מְהַנֵּי גַּם סָפֵק אֶחָד דְּלְמָא לֹא נָחְתַּךְ כְּלָל.

וַהֲרֵי דְּכָנָוָתַיְ' מַתִּירִין ס"ס וּכְמוֹ דְּמְבֹאָר בַּשָּׁ"ך יו"ד סי' ק"י בְּכְלָלֵי ס"ס אוֹת י"ו יעו"ש. וּמַה שֶּׁיֵּשׁ לְדַבֵּר בְּדִין ס"ס בְּמָקוֹם דְּאִיכָּא חֶזְקַת אִיסּוּר שֶׁל אֵינָהּ זְבוּחָה אֵין כָּאן מְקוֹמוֹ לְדַבֵּר בָּזֶה: [ב] וְאָמַרְנוּ לִכְתּוֹב תְּחִילָּה מַה שֶּׁיֵּשׁ לַחְקוֹר בְּעִיקַּר דִּינוֹ שֶׁל התה"ד דְּוַדַּאי נִרְאֶה סְבָרָתוֹ שֶׁכָּתַב דְּלְרַב אֵין לוֹ שְׁיעוּר כְּלָל אע"ג דְּהָאַחֲרוֹנִים שִׁתְּקוּ לוֹ בָּזֶה וְגַם התה"ד בְּעַצְמוֹ סָתַם דְּבָרָיו בָּזֶה בְּקוֹצֶר וְלֹא הֵבִיא שׁוּם חוֹלֵק ע"ז מ"מ הֲרֵי בְּדִבְרֵי הָרִאשׁוֹנִים מָצִינוּ שֶׁכָּתְבוּ לְהַדְיָא לְהֵיפּוּךְ מִדְּבָרָיו דַּהֲרֵי הַמָּרְדְּכַי כָּתַב הוּבְאוּ דְּבָרָיו בב"י סי' כ"ג וְז"ל דְּשְׁהִיּוֹת הָעוֹף מוּעָט הוּא מְאוֹד דִּכְדֵי שְׁחִיטַת רֹוב אֶחָד בְּעוֹף נַעֲשָׂה מְהֵרָה וּכְלָשׁוֹן הַזֶּה מַמָּשׁ כָּתַב בְּהַגָּהוֹת אֲשֶׁרִ"י פֶּרֶק הַשּׁוֹחֵט וְכֵן כָּתַב בַּסָּמָ"ק מִצְוָה קצ"ז וְז"ל וַאֲפִילּוּ לֹא הִגְבִּיהַּ סַכִּינוֹ כִּי אִם מְעַט יֵשׁ לָחוּשׁ לְפִי דְּשְׁהִיּוֹת הָעוֹף מוּעָטֶת הִיא מְאֹד דִּכְדֵי שְׁחִיטַת רֹוב אֶחָד בְּעוֹף הוּא וְנַעֲשֵׂית מְהֵרָה וְיֵשׁ לְהַאֲרִיךְ בְּשִׁיעוּר הַגְּבָהָה אִם הָעוֹר מִן הַחֻשְׁבּוֹן.

הֲרֵי לְהַדְיָא דאע"ג דְּהֵם אָזְלִי בְּשִׁיטַת רַשְׁ"י דְּמַחְמִיר דְּבִשְׁחִיטַת עוֹף מְשַׁעֲרִינַן מ"מ ס"ל דְּיֵשׁ אֵיזֶה שִׁיעוּר לִשְׁהִיָּיתוֹ וְהוּא כְּדֵי רֹוב סִימָן אֶחָד ובע"כ דְּהֵם ס"ל דְּמְשַׁעֲרִינַן בִּכְדֵי סְתָם שְׁחִיטָה דְּעוֹף דְּהַסִּימָנִים הֵם שְׁלֵמִים וְלָא מְשַׁעֲרִינַן בָּמָה דְּלִפְעָמִים מַשְׁכַּחַת לָהּ שְׁחִיטָה דְּעוֹף בְּמַשֶּׁהוּ וּכְגוֹן שהי' חֲצִי קָנֶה שָׁלָהּ פָּגוּם.

וְעוֹד יוֹתֵר מִזֶּה הָא נִסְתַּפֵּק הַסָּמָ"ק אִם צָרִיךְ לְשַׁעֵר גַּם בַּחֲתִיכַת הָעוֹר אִם לֹא גַּם בִּתְשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א ח"א סִימָן קי"ז חָקַר לְרַשְׁ"י דְּפָסַק כְּרַב דְּעוֹף לָעוֹף אִי צָרִיךְ גַּם מְרִיטַת הַנּוֹצוֹת מִן הַצַּוָּאר דְּעוֹף וְהֶעֱלָה דְּלָא מְשַׁעֲרִינַן רַק בִּשְׁחִיטָה לְחֻדָּא, ועכ"פ הֲרֵי מִדִּבְרֵי כֻּלָּם מוּכָח לְהַדְיָא דְּלָא ס"ל סְבָרָתוֹ שֶׁל תה"ד וְגַם בש"ע סי' כ"ג סְעִיף א' כְּשֶׁהֵבִיא דַּעַת רַשְׁ"י דְּמְשַׁעֲרִינַן בְּשֶׁל עוֹף לָעוֹף ומ"מ כָּתַב דְּהוּא כְּדֵי שְׁחִיטַת רֹוב סִימָן אֶחָד וְלֹא הֵבִיא כְּלָל סְבָרַת התה"ד וְגַם הָרַמָ"א שָׁם לֹא הִגִּיהַּ שָׁם כְּלוּם לוֹמַר דְּלְרַשְׁ"י אֵין לוֹ שִׁיעוּר כְּלָל וְנֶאֱסָר, בְּמַשֶּׁהוּ, וּבְוַדַּאי נִרְאֶה בָּרוּר דְּהָא דְּאַחַ"כ הֵבִיא הָרַמָ"א דִּינוֹ שֶׁל התה"ד לֶאֱסוֹר בְּנִמְצָא גְּמִי בַּוַּשָּׁט וַדַּאי דְּלָא מְשׁוּם דְּפוֹסֵק כְּנָוָתַיְ' לְהַחְמִיר ע"פ דִּין רַק הֱבִיאוֹ מִצַּד הַמִּנְהָג לְפִי מַה שכ' הָרַמָ"א מִקּוֹדֶם שֶׁנָּהֲגוּ לֶאֱסוֹר גַּם בְּמַשֶּׁהוּ ועפ"ז הֵבִיא דְּבָרָיו לֶאֱסוֹר בְּנִמְצָא גְּמִי.

וּרְאָיָ' לָזֶה מִדְּלָא כָּתַב הָרַמָ"א לְחַלֵּק בְּהַךְ דְּגְמִי דְּבִבְהֵמָה הוּא מִצַּד הַמִּנְהָג וּבָעוֹף הוּא מִצַּד הַדִּין דנ"מ טוּבָא בָּזֶה לְעִנְיַן סְפֵיקוֹ וּמוּכָח דְּגַם בְּעוֹף אֵין דַּעְתּוֹ לְהַחְמִיר רַק מִצַּד הַמִּנְהָג אֲבָל בְּהָא דס"ל להתה"ד לֶאֱסוֹר בְּעוֹף מִצַּד הַדִּין לֹא פָּסַק הָרַמָ"א כְּנָוָתַיְ' וְטַעְמוֹ מְשׁוּם דְּהָנֵי.

רִאשׁוֹנִים הַנַּ"ל הָא חוֹלְקִים עָלָיו בְּהֶדְיָא. שׁוּב מָצָאתִי לְהַתב"ש שֶׁכָּתַב ג"כ דְּהָרִאשׁוֹנִים לָא ס"ל כְּהַתה"ד בָּזֶה וְהֵבִיא לְדִבְרֵי הַמָּרְדְּכַי וְהַסָּמ"ק הַנַּ"ל אָמְנָם שׁוּב הֵבִיא לְדִבְרֵי הָאַגּוּדָה שֶׁכָּתַב לְהֶדְיָא כְּהַתה"ד דע"פ דִּין הוּא בְּמַשֶּׁהוּ.

הֲרֵי נִתְבָּרֵר לָנוּ הַמַּחֲלוֹקֶת שֶׁיֵּשׁ בֵּין הַפּוֹסְקִים בָּזֶה: ג [ג] וְהִנֵּה עַיֵּן במס' זְבָחִים (דַּף ס"ה) דְּקָאָמַר ר"א בר"ש שָׁמַעְתִּי שֶׁמַּבְדִּילִין בְּחַטַּאת הָעוֹף וּמְפָרֵשׁ שָׁם רָבָא דִּשְׁהֵיָ' בְּסִימָן שֵׁנִי בְּעוֹלַת הָעוֹף אֵיכָא בֵּינַיְיהוּ דת"ק סָבַר דִּשְׁהֵיָ' לָא מְעַכְּבָא בְּסִימָן שֵׁנִי בְּעוֹלָה דְּהָא דְּצָרִיךְ לְמִלּוֹק גַּם סִימָן שֵׁנִי בְּעוֹלָה אֵינוֹ מֹשׁוּם עֶצֶם מִצְוַת מְלִיקָה רַק הוּא מֹשׁוּם מִצְוַת הַבְדָּלָה ומש"ה כְּשֶׁיֵּרָה גַּם אִם שָׁהָה קוֹדֶם שֶׁמָּלַק הַסִּימָן הַשֵּׁנִי ומש"ה נָמֵי אִם הִבְדִּיל בְּחַטַּאת הָעוֹף וּמָלַק בָּהּ שְׁנֵי סִימָנִים פְּסוּלָה דַּהֲרֵי עָשָׂה בָּהּ מַעֲשֶׂה עוֹלָה ור"א בר"ש ס"ל דִּשְׁהֵיָ' פּוֹסֵל בְּעוֹלָה וּמֵיכְרָח לְמִלּוֹק בְּעוֹלָה שְׁנֵי הַסִּימָנִים רְצוּפִים בְּלֹא שְׁהֵיָ' ומש"ה בְּחַטַּאת דְּאִיכָּא שְׁהֵיָ' בֵּינַתַיִם דְּאַחַר שֶׁמָּלַק סִימָן רִאשׁוֹן חָתַךְ רֹוב בָּשָׂר וְאַחַ"כ סִימָן הַשֵּׁנִי לֵיכָּא מַעֲשֶׂה עוֹלָה וְכָתַב שָׁם רַשְׁ"י דַּחֲתִיכַת בָּשָׂר יֵשׁ בּוֹ שִׁיעוּר שְׁהֵיָ' וְכֵן שׁוֹנֶה שָׁם רַשְׁ"י בִּלְשׁוֹנוֹ וְכָתַב שִׁיעוּר שְׁהֵיָ' וַהֲרֵי רַשְׁ"י בְּעַצְמוֹ פּוֹסֵק כְּרַב ומ"מ נִרְאֶה לְהֶדְיָא מִדְּבָרָיו דְּיֵשׁ אֵיזֶה שִׁיעוּר לִשְׁהֵיָ' דְּעוֹף ומוּכָח דְּלָא כְּהַתה"ד.

אָמְנָם אֵין זֶה הוֹכָחָה גְּמוּרָה די"ל דְּרַשְׁ"י נָקַט שִׁיעוּר שְׁהֵיָ' כִּי הֵיכִי דְּיֵהֵוֵ' נִיחָא אוֹקִימְתָּא דְּרָבָא אַלִּיבָּא דכ"ע וְגַם לְהָנֵי אָמוֹרָאֵי דס"ל בְּחֻלִּין (דַּף ל"ב) דִּכְדֵי שְׁחִיטַת בְּהֵמָה הָוֵי שִׁיעוּר שְׁהֵיָ' דְּעוֹף ומש"ה כ' רַשְׁ"י דְּגַם שִׁיעוּר זֶה יֵשׁ בְּמִלּיקַת רֹוב בָּשָׂר.

גַּם עוֹד י"ל דַּאֲפִילּוּ לְרַב דְּאָמַר דְּעוֹף לָעוֹף מ"מ בְּעוֹלַת הָעוֹף אִיכָּא שִׁיעוּר בִּשְׁהֵיָ'תוֹ אַלִּיבָּא דְּמַאן דְּפוֹסֵל בּוֹ שְׁהֵיָ' דִּכְמוֹ דְּשִׁיעוּר שְׁהֵיָ' בִּשְׁחִיטָה הוּא כְּשִׁיעוּר שְׁחִיטָה כְּמוֹ כֵן שִׁיעוּר שְׁהֵיָ' בְּמִלּיקָה אִם נֶאֱמַר דְּפוֹסֵל בָּהּ שְׁהֵיָ' הוּא כְּשִׁיעוּר הֶכְשֵׁר מְלִיקָה וא"כ אע"ג דְּגַם בְּקָדָשִׁים כָּשֵׁר עוֹף שֶׁחֲצִי קָנָה שֶׁלָּהּ פָּגוּם וְכִדְאִיתָא לְהֶדְיָא בְּסֶוּגְיָ' דְּרִבּוּצָה יעו"ש וְהַטַּעַם מִשּׁוּם דְּעוֹף אֵין מוּמִין פּוֹסְלִין בּוֹ מ"מ הֲרֵי אֲנַן קַיְימִינַן אַלִּיבָּא דת"ק דס"ל דִּשְׁהֵיָ' פָּסְלָה בְּעוֹלַת הָעוֹף גַּם בְּסִימָן שֵׁנִי דס"ל לְהַהִ מ"ד דִּבְעוֹלָה גַּם סִימָן שֵׁנִי הוּא בִּכְלַל מְלִיקָה א"כ שְׁהֵיָ' דְּמְלִיקָה יֵשׁ לָהּ שִׁיעוּר לְכָל הַפָּחוֹת כְּדֵי מְלִיקַת רוֹב הַנִּשָּׁט וּמַשֶּׁהוּ מִן הַקָּנָה דְּהַנִּשָּׁט הָא מֵיכְרָח לִהְיוֹת שָׁלֵם מִקּוֹדֶם דְּהָא נִטְרָף בְּנֶקֶב מַשֶּׁהוּ ומש"ה כָּתַב רַשְׁ"י דמ"מ בַּחֲתִיכַת רֹוב בָּשָׂר יֵשׁ בּוֹ שִׁיעוּר שְׁהֵיָ'.

וַעֲדַיִין צ"ע בְּסָבָרָא זוֹ וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה כֵּיוָן דבלא"ה נִיחָא וכמש"כ דְּרַשְׁ"י כָּתַב כֵּן כְּדֵי שֶׁיְּהֵיָ' נִיחָא אַלִּיבָּא דכ"ע: [ד] וְהִנֵּה כָּךְ הִיא הַצָּעַת הַסֶּוּגְיָ' (בְּדַף ל"ב) דְּרַב אָמַר כְּדֵי שְׁחִיטַת בְּהֵמָה לִבְהֵמָה וְעוֹף לְעוֹף וּשְׁמוּאֵל אָמַר אַף בְּהֵמָה לְעוֹף וְכֵן כִּי אֲתָא רָבִין אָמַר ר' יוֹחָנָן אַף בְּהֵמָה לָעוֹף ור' חֲנִינָא אָמַר כְּדֵי שֶׁיָּבִיא בְּהֵמָה אַחֶרֶת וְיִשְׁחֹוט וּפָרִיךְ יָבִיא וַאֲפִילּוּ מֵעָלְמָא נָתַתָּ דְּבָרֶיךָ לְשִׁעוּרִין אָמַר רַב פָּפָּא בְּעוֹמֶדֶת לְהַטִּיל אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ.

וּפֵירֵשׁ רַשְׁ"י דר' יוֹחָנָן מְשַׁעֵר בִּשְׁחִיטָה לְחוּד ור' חֲנִינָא בָּעֵי הַטָּלָה וּשְׁחִיטָה ולפירש"י הָא מְבוֹאָר דְּרַב וּשְׁמוּאֵל ור' יוֹחָנָן חוֹלְקִים עַל ר"ח וס"ל דְּלָא בָּעֵינַן הַטָּלָה כְּלָל וּבִשְׁחִיטָה לְחֻדָּא מְשַׁעֲרִינַן.

אָמְרִי בְּמַעְרָבָא מִשְּׁמֵיָ' דר' יוֹסֵי בר"ח כְּדֵי שֶׁיַּגְבִּיהֶנָּה וְיַרְבִּיצֶנָּה וְיִשְׁחֹוט דַּקָּה לְדַקָּה וְגַסָּה לְגַסָּה. וְכָתַב שָׁם רַשְׁ"י דאע"ג דקיי"ל רַב ור' יוֹחָנָן הֲלָכָה כר"י כֵּיוָן דְּקָם לֵיהּ ר' יוֹסֵי

בר"ח בְּשִׁיטָתֵי' דְּרַב דְּקָאָמַר דַּקָּה לְדַקָּה וְגַסָּה לְגַסָּה מִמֵּילָא שָׁמְעִינַן דְּעוֹף לָעוֹף וְעָבְדִינַן לְחוּמְרָא.

וְעַיֵּי' בְּתוֹסָ' שֶׁכָּתְבוּ דְּרַבֵּינוּ חֲנַנְאֵל פָּסַק כִּשְׁמוּאֵל ור"י דִּבְהֵמָה לְעוֹף. וְהִנֵּה אע"ג דְּרַשִׁ"י כָּתַב לְהַדְיָא לְהַחְמִיר כְּרַב דְּבְעוֹף לָעוֹף מְשַׁעֲרִינַן וּדְלָא כִּשְׁמוּאֵל ור"י מ"מ בִּפְלוּגְתָּא הַשְׁנֵי' שֶׁיֵּשׁ בְּזֶה אִי בָּעֵינַן הַגְבָּהָה וְהַרְבָּצָה כר"י בר"ח אוֹ מְשַׁעֲרִינַן בִּשְׁחִיטָה לְחֻזְדָּא לָא מָצֵינַן לְרַשִׁ"י לְהַדְיָא כְּמַאן פָּסַק וְעַיֵּי' באשר"י שֶׁנִּסְתַּפֵּק בָּזֶה בְּדַעַת רַשִׁ"י אֵיךְ ס"ל לְדִינָא אִי בָּעֵי גַּם הַגְבָּהָה וְהַרְבָּצָה אוֹ לָא.

אָמְנָם שְׁאָרֵי הָרֹאשׁוֹנִים תָּפְסוּ בִּפְשִׁיטוּת בְּדַעַת רַשִׁ"י דְּכֵיוָן דְּרַב וּשְׁמוּאֵל ור' יוֹחָנָן חוֹלְקִין עַל ר"ח ור"י בר"ח וס"ל דִּבְשְׁחִיטָה לְחֻזְדָּא מְשַׁעֲרִינַן מִסְתָּמָא קיי"ל כֵּן לְחוּמְרָא. וְעַיֵּי' באשר"י שכ' דְּלָא נִרְאֶה לוֹ גִּירְסַת רַשִׁ"י דְּגוֹרֵס אָמַר רַב פָּפָּא בְּעוֹמֶדֶת לְהַטִּיל אֵיכָא בֵּינַיְיהוּ דַּהֲרֵי ר"פ לֹא בָּא רַק לְיַשֵּׁב קֻושְׁיָ' הגמ' שֶׁהִקְשָׁה נָתַתָּ דְּבָרֶיךָ לְשִׁיעוּרִין וְלֹא בָּא לְפָרֵשׁ הַפְלוּגְתָּא בְּמַאי פְּלִיגָא וע"כ הִסְכִּים כגי' הַסְּפָרִים דְּגָרְסִי אָמַר ר"פ בְּעוֹמֶדֶת לְהַטִּיל וְתוּ לָא וְלָא גָּרְסִי אֵיכָא בֵּינַיְיהוּ דר"פ בָּא לְתָרֵץ מַה שֶׁהִקְשָׁה הגמ' נָתַתָּ דְּבָרֶיךָ לְשִׁיעוּרִים וּמְשַׁנֵּי ר"פ דר"ח אַיְירֵי בְּעוֹמֶדֶת לְהַטִּיל וּלְפִי גִּירְסָא זוֹ כָּתַב הָרֹאֹ"שׁ דְּרַב וּשְׁמוּאֵל ור"י אִינָם חוֹלְקִין כְּלָל עִם ר"ח וּמִילְתָא בְּאַנְפֵי נַפְשַׁהּ קָאָמַר ר"ח דִּמְשַׁעֲרִינַן בִּכְדֵי שֶׁיְּבִיאֶנָּה וְיַגְבִּיהֶנָּה וְיַרְבִּיצֶנָּה וְרַב וּשְׁמוּאֵל ור"י לֹא דִּבְּרוּ בָּזֶה כְּלָל רַק הֵם פְּלִיגִי בְּאֵיזֶה שְׁחִיטָה מְשַׁעֲרִינַן בְּעוֹף אִם בְּשֶׁל עוֹף אוֹ בְּשֶׁל בְּהֵמָה אֲבָל הָא דְּמַצְרִיךְ ר"ח גַּם הַטָּלָה לֹא דִּבְּרוּ כְּלָל בָּזֶה וְי"ל דכ"ע ס"ל כֵּן דְּבָעֵי גַּם הַטָּלָה אוֹ הַגְבָּהָה וְהַרְבָּצָה.

וְכֵן הִסְכִּים הָרַשְׁבָּ"א בתוה"ב (דַּף כ"ד) ומ"מ סַיֵּים הָרַשְׁבָּ"א דְּרָאוּי לְהַחְמִיר כְּדַעַתרַשִׁ"י דִּבְשְׁחִיטָה לְחֻזְדָּא מְשַׁעֲרִינַן. וְהִנֵּה דִּינוֹ שֶׁל הָאַגֻּדָה והתה"ד אֵינוֹ רַק לְדַעַת רַשִׁ"י דְּפוֹסֵק כְּרַב דְּבְעוֹף לָעוֹף וְגַם גּוֹרֵס אֵיכָא בֵּינַיְיהוּ דְּרַב וּשְׁמוּאֵל ור"י ס"ל דִּבְשְׁחִיטָה לְחֻזְדָּא מְשַׁעֲרִינַן ולפי"ז הוּא דְּכָתְבוּ דְּשְׁהִיּוֹת הָעוֹף הוּא בְּמַשָּׁהוּ: [ה] וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה לִי עַל התה"ד דַּהֲרֵי אַדְּרַבָּה א לִכְאוֹרָה מִגִּירְסַת רַשִׁ"י בְּעַצְמוֹ מֻכְרָח לְהֵיפוּךְ דַּהֲרֵי וַדַּאי נִרְאֶה לְהָנֵי אָמוֹרָאֵי דְּמַצְרְכִי גַּם הַטָּלָה אוֹ הַגְבָּהָה וְהַרְבָּצָה בְּוַדַּאי נִרְאֶה דְּגַם התה"ד מוֹדֶה דְּהַשְׁחִיטָה דְּמְשַׁעֲרִינַן בְּהוּ הָוְיָא בִּשְׁחִיטָה שֶׁל סִימָנִים שְׁלֵמִים כֵּיוָן דְּאִינְהוּ ס"ל דְּמַה דְּבָאָה הֲלָכָה מִסִּינַי דְּשִׁיעוּר שְׁהִיָּיה הוּא כְּדֵי שִׁיעוּר שְׁחִיטָה גַּם הַהֲכָנָה שֶׁל הַבְּהֵמָה לְהַשְׁחִיטָה הוּא בִּכְלַל זֶה וַאֲפִילּוּ הַטָּלָה דְּאֵינוֹ כְּלָל בְּעֶצֶם הַשְׁחִיטָה רַק הֲכָנָה גְּרִידָא מ"מ הוּא בִּכְלַל, ואע"ג דְּאִם כְּבָר הָיְתָה הַבְּהֵמָה מֻוטֶלֶת הָא אֵין צָרִיךְ לְהָרְבִיצָה כְּלָל מ"מ מְשַׁעֲרִינַן בְּכָל הַהֲכָנוֹת הַנִּצְרָכוֹת לַשְׁחִיטָה, א"כ הֲרֵי כ"ש דִּמְשַׁעֲרִינַן בְּסִימָנִים שְׁלֵמִים וְלָא מְשַׁעֲרִינַן בְּקָנֶה פָּגוּם דִּשְׁחִיטַת חֻצִּי הָרֹאשׁוֹן שֶׁל הַקָּנֶה הָא לָא גְּרִיעִי מֵהַטָּלָה, ובע"כ דהתה"ד לֹא כָּתַב סְבָרָתוֹ רַק לְהָנֵי אָמוֹרָאֵי דס"ל דִּבְשִׁיעוּר שְׁחִיטָה לְחֻזְדָּא מְשַׁעֲרִינַן וּלְדִידְהוּ הוּא דְּכָתַב התה"ד דְּלָא מְשַׁעֲרִינַן רַק בִּשְׁחִיטָה הַקְּטַנָּה שֶׁיְּכוֹלָה לְהִתְרַחֵשׁ דְּהַיְינוּ בַּחֻצִּי קָנֶה פָּגוּם.

וא"כ לר' חֲנִינָא הֲרֵי שִׁיעוּר שְׁהִיָּיְ' הוּא כְּדֵי הַטָּלָה וּבִשְׁחִיטַת רֹוב שְׁנֵי סִימָנִים שְׁלֵמִים בִּבְהֵמָה וְרֹוב סִימָן אֶחָד שָׁלֵם בְּעוֹף וא"כ הָאֵיךְ קָאָמַר רַב פָּפָּא בְּעוֹמֶדֶת לְהַטִּיל אֵיכָא בֵּינַיְיהוּ וּמַשְׁמַע בְּוַדַּאי דְּרַק שִׁיעוּרוֹ שֶׁל הַטָּלָה לְחוּד אֵיכָא בֵּינַיְיהוּ וְכֵן מְבוֹאָר בְּלִשּׁוֹן רַשִׁ"י שכ' וְז"ל דִּלְמַר צָרִיךְ הַטָּלָה וּלְמַר רַק בִּשְׁחִיטָה לְחֻזְדָּא וּמַשְׁמַע לְהָנֵי' דְּטְפֵי מִשִּׁיעוּר

זֶה שֶׁל הַטָּלֶה לֵיכָּא בֵּינֵיהֶם כְּלָל וַהֲרֵי אֵיכָּא בֵּינַיְיהוּ עוֹד יוֹתֵר וְהוּא דִּלְמַר מְשַׁעֲרִינַן בְּסִימָנִים שְׁלָמִים וּלְמַר בְּסִימָנִים פְּגוּמִין וא"כ הֲרֵי אַדְּרַבָּה לְפִי גִּירְסַת רַשׁ"י דְּגָרַס אֵיכָּא בֵּינַיְיהוּ מֻכְרָח דְּלָא כהתה"ד דְּגַם לָמַ"ד דְּמְשַׁעֲרִינַן בִּשְׁחִיטָה לְחֻזָּא מ"מ הַשִּׁעוּר הוּא כְּסָתָם שְׁחִיטָה דְּהַסִּימָנִים שְׁלָמִים וְלָא מַשְׁגְּחִינַן מַה דְּלִפְעָמִים מַשְׁכַּחַת לָהּ חֲצִי קָנֶה פָּגוּם.

וממ"נ קָשֶׁה לתה"ד דִּלְמַאן דְּגוֹרֵס אֵיכָּא בֵּינַיְיהוּ הָא מוּכָח דְּלָא כִּדְבָרָיו וּלְמַאן דְּלָא גָּרַס אֵיכָּא בֵּינַיְיהוּ הָא כו"ע מוֹדִים דְּצָרִיךְ גַּם הַטָּלֶה: [ו] רַק גַּם זֶה נִיחָא די"ל דְּגַם התה"ד לֹא כָּתַב סְבָרָתוֹ רַק אַלִּיבָּא דְּרַב לְחֻזָּא אֲבָל לִשְׁמוּאֵל ור' יוֹחָנָן דס"ל דְּגַם בְּעוֹף מְשַׁעֲרִינַן כְּדֵי שְׁחִיטַת בְּהֵמָה הֲרֵי דאע"ג דְּעָצָם הַשְּׁחִיטָה שֶׁל עוֹף הוּא זוּטָר מִשֶּׁל בְּהֵמָה מ"מ ס"ל דְּבִשְׁחִיטָה הַיּוֹתֵר גְּדוֹלָה הַנִּמְצֵאת מְשַׁעֲרִינַן לְדִידְהוּ וּמוֹדֶה התה"ד דִּמְשַׁעֲרִינַן בְּקָנֶה שָׁלֵם דְּהַשְׁתָּא דִּמְשַׁעֲרִינַן בְּשֶׁל בְּהֵמָה גַּם בָּעוֹף כ"ש וק"ו דִּמְשַׁעֲרִינַן בְּקָנֶה שָׁלֵם וְלֹא כָּתַב כֵּן התה"ד רַק לְרַב דס"ל דְּעוֹף לְעוֹף וּלְדִידֵי' הוּא דְּיֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר דְּבִשְׁחִיטָה הַקְּטַנָּה שֶׁיָּכוֹל לְהִתְרַחֵשׁ לִפְעָמִים מְשַׁעֲרִינַן וא"כ נִפְרֹשׁ דְּהָא דְּקָאָמַר ר"פ בְּעוֹמֶדֶת לְהַטִּיל אֵיכָּא בֵּינַיְיהוּ קָאֵי רַק בֵּין ר"ח וּבֵין שְׁמוּאֵל וְרַבִּי יוֹחָנָן דִּלְדִידְהוּ לֵיכָּא רַק הַטָּלֶה בֵּינַיְיהוּ אֲבָל בֵּין רַב ור' חֲנִינָא אֵיכָּא יוֹתֵר מִכְּדֵי שִׁיעוּר הַטָּלֶה וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר וַהֲרֵי ז"ל רַשׁ"י אֵיכָּא בֵּינַיְיהוּ בֵּין רַבִּי חֲנִינָא לר' יוֹחָנָן דר"י מְשַׁעֵר בִּשְׁחִיטָה לְחֻזָּא ולר' חֲנִינָא בָּעֵינַן הַטָּלֶה וּשְׁחִיטָה הֲרֵי דְּכָתַב רַשׁ"י רַק לר' יוֹחָנָן לְחֻזָּא וְדִלֹּג לְרַב.

וְעַיֵּין בְּבֶדֶק הַבַּיִת (דַּף כ"ד) דְּהֵבִיא דִּבְרֵי רַשׁ"י הַלָּלוּ וְחָלַק עַל זֶה וְכָתַב דְּלָאו בֵּין ר"ח לר"י קָאָמַר רַק בֵּין רַב לר"ח דְּרַב הוּא מָרָא קַמָּא דִּשְׁמַעְתָּא וְאָמַר בְּהֵמָה לִבְהֵמָה וְעוֹף לְעוֹף וּשְׁמוּאֵל ור"י אָתֵי לְאַפְלוּגֵי עלי' דְּאַף בְּהֵמָה לָעוֹף וְלָא אַיְירֵי בְּכָל פְּרָטֵי דִּין שְׁהַיָּיה וי"ל דְּשְׁמוּאֵל ור"י ס"ל גַּם כר"ח יעו"ש ועכ"פ הָא אֵין כָּאן קֻוּשְׁיָ' להתה"ד דְּקָאֵי אַלִּיבָּא דְּרַשׁ"י.

וְהִנֵּה אֵין לוֹמַר דְּמִדְּקִדּוּקוֹ שֶׁל לְשׁוֹן רַשׁ"י נָבִיא ראי' להתה"ד דאל"כ לָמָּה לֹא הִזְכִּיר רַשׁ"י גַּם לְרַב, דְּזֶה אֵינוֹ דְּגַם ראי' להתה"ד מִלְּשׁוֹן רַשׁ"י אֵינוֹ די"ל דְּרַשׁ"י ס"ל הָא דְּקָאָמַר ר' חֲנִינָא כו' שֶׁיָּבִיא בְּהֵמָה אַחֶרֶת וְיִשְׁחוֹט אֵין הפי' דְּבִבְהֵמָה הוּא כְּדֵי שֶׁיָּבִיא בְּהֵמָה וּבָעוֹף כְּדֵי שֶׁיָּבִיא עוֹף אֶלָּא קָאֵי גַּם עַל עוֹף וְקָאֵי עַל פְּלוּגְתָּא דְּלְעֵיל דְּרַב אָמַר עוֹף לָעוֹף וּשְׁמוּאֵל ור"י אָמְרִי בְּהֵמָה לָעוֹף ור"ח אָמַר בִּכְדֵי שֶׁיָּבִיא בְּהֵמָה אַחֶרֶת וְיִשְׁחוֹט הוּא שִׁיעוּר שְׁהִיָּי' דְּעוֹף.

וְשָׁלֹשׁ מַחֲלוֹקוֹת בַּדָּבָר ור"ח מוֹסִיף הוּא עַל שְׁמוּאֵל ור"י ומשו"ה מֻכְרָח רַשׁ"י לוֹמַר הַדְּאִיכָּא בֵּינַיְיהוּ הַיְינוּ בֵּין ר"ח לר"י דְּבֵין ר"ח וּבֵין רַב הָא אֵיכָּא גַּם שִׁיעוּר שְׁחִיטָה דִּלְרַב הוּא בְּשֶׁל עוֹף ולר"ח הוּא בְּשֶׁל בְּהֵמָה, וְעַיֵּין בָּרֹאשׁ"שׁ שֶׁכָּתַב דר"ח לָא קָאֵי רַק עַל בְּהֵמָה לְחֻזָּא דְּלֹא מִסְתַּבֵּר כְּלָל לְהָקֵל כָּל כָּךְ וְלוֹמַר דִּשְׁהִיָּי' דְּעוֹף הוּא כְּדֵי הַטָּלֶה וּשְׁחִיטָה דִּבְהֵמָה וּלְדִידְהוּ תי' זֶה אֵינוֹ אֲבָל הֲרֵי רַשׁ"י אֵינוֹ מְשֻׁעְבָּד בָּזֶה לִסְבָרָתוֹ שֶׁל הָרֹאשׁ"שׁ וי"ל דְּחוֹלֵק עָלָיו בָּזֶה וס"ל דר"ח קָאֵי גַּם עַל עוֹף וַהֲרֵי כַּמָּה מֵהָרֹאשׁוֹנִים חוֹלְקִים עַל הָרֹאשׁ"שׁ בָּזֶה וּכְמוֹ דְּמְבוֹאָר בַּטּוּר ושו"ע סִימָן זֶה וי"ל דְּגַם רַשׁ"י ס"ל כְּוָותַיְיהוּ וְאֵין לְהוֹכִיחַ מִדִּבְרֵי רַשׁ"י כהתה"ד.

גַּם י"ל מִשּׁוּם דר' חֲנִינָא הוּא מִבְּנֵי מַעֲרָבָא בַּר פְּלוּגְתָּא דר' יוֹחָנָן ומש"ה נָקַט רַשׁ"י רַק לר"י וְתֵדַע דְּגַם שְׁמוּאֵל דִּילֵג רַשׁ"י דס"ל ג"כ כר' יוֹחָנָן ועכ"פ אֵין מִכָּאן קֻוּשְׁיָ' עַל

התה"ד: [ז] אָמְנָם לְפִי זֶה תִּקְשֶׁה עַל התה"ד דְּלָמָּה פָּסַק כֵּן דַּאֲפִלּ' אִם נֹאמַר כְּדַעְתּוֹ דִּלְרַב מְשַׁעֲרִינַן בְּסִימָנִים פִּגּוּמִין מ"מ כֵּיוָן דְּחָזְינַן דְּכֻלְּהוּ אָמוֹרָאֵי לֹא ס"ל כֵּן דר"ח דְּמַצְרִיךְ גַּם הַטָּלָה ור"י בר"ח דְּמַצְרִיךְ גַּם הַגְבָּהָה וְהַרְבָּצָה הָא לְדִידְהוּ מֻוכְרָח דִּבְסִימָנִים שְׁלֵמִים מְשַׁעֲרִינַן לְשִׁיעוּר הַשְׁחִיטָה וּשְׁמוּאֵל ור"י דְּאָמְרִי בְּהֵמָה לָעוֹף הָא ג"כ מֻוכְרָח כֵּן וּכְמוֹ שֶׁהוֹכַחְנוּ מֵהָא דְּאָמַר ר"פ עוֹמֶדֶת לְהַטִיל אֵיכָא בֵּינַיְיהוּ א"כ גַּם אִי נֹאמַר דִּלְרַב מְשַׁעֲרִינַן בְּקָנָה פָּגוּם מ"מ כֵּיוָן דְּכוּלְּהוּ אָמוֹרָאֵי חוֹלְקִים בָּזֶה עַל רַב בְּוַדַּאי דְּאֵין הֲלָכָה כְּרַב וְתַדַּע דַּהֲרֵי בְּעִיקַּר הַפְּלוּגְתָּא דְּרַב ור"י אִי מְשַׁעֲרִינַן כְּדֵי שְׁחִיטַת בְּהֵמָה אִי כְּדֵי שְׁחִיטַת עוֹף אִי לָאו דְּאַשְׁכַּח רַשִׁ"י לר"י בר"ח דְּקָאֵי כְּוָתֵי' דְּרַב הָיָה רַשִׁ"י פּוֹסֵק כר"י מִשּׁוּם דקי"ל רַב ור"י הֲלָכָה כר"י וְרַק דְּרַשִׁ"י מְדַקְדֵּק מִדִּבְרֵי ר"י בר"ח כְּרַב וא"כ בְּהַהֵּ דְּיֵשׁ לָנוּ לְשַׁעֵר בְּסִימָנִים שְׁלֵמִים הֲרֵי כּוּלְּהוּ אָמוֹרָאֵי ס"ל דְּלָא כְּרַב וּבְוַדַּאי דְּאֵין הֲלָכָה כְּרַב בָּזֶה.

אָמְנָם קֻושְׁיָ' זוֹ לֹא רַק עַל תה"ד לְחֻזְדָּא הוּא רַק הָא כְּמוֹ כֵן קָשֶׁה עַל הַמָּרְדְּכִי וְסָמ"ק וְהַגָּהוֹת אשר"י וש"ע שֶׁפָּסְקוּ כְּרַב וְכָתְבוּ דְּשִׁיעוּר שְׁהִיָּ' דְּעוֹף הוּא כְּדֵי שְׁחִיטַת רֹוב סִימָן אֶחָד בָּעוֹף וַהֲרֵי גַּם לְדִידְהוּ קָשֶׁה דִּבְשִׁיעוּר זֶה לְחֻזְדָּא וְלֹא יוֹתֵר הָא לְכוּלְּהוּ אָמוֹרָאֵי לְרַב מֵרַב כָּשֵׁר דְּשְׁמוּאֵל ור"י הָא ס"ל בְּהֵמָה לָעוֹף ור"ח ור"י בר"ח נְהִי דְּנֹאמַר כפרש"י דס"ל דְּעוֹף לָעוֹף מ"מ הֲרֵי הֵם מַצְרִיכִים הַטָּלָה אוֹ הַגְבָּהָה וְהַרְבָּצָה ועכ"פ לְדִבְרֵי כֻּלָּם עוֹף לֹא נֶאֱסַר בְּלֹא הי' בּוֹ שִׁיעוּר רַק כְּדֵי שְׁחִיטַת רֹוב סִימָן אֶחָד דְּעוֹף לֹא יוֹתֵר.

וְנָחְזֵי אֲנַן אֵיזֶהוּ שִׁיעוּר הַקָּטָן שֶׁבֵּינֵיהֶם אִם שִׁיעוּר שְׁחִיטַת בְּהֵמָה פָּחוֹת מֵהַגְבָּהָה, וְהַרְבָּצָה וּשְׁחִיטָה דְּעוֹף אוֹ הַגְבָּהָה וְהַרְבָּצָה וּשְׁחִיטָה דְּעוֹף פָּחוֹת מִכְּדֵי שְׁחִיטַת בְּהֵמָה וּנְשַׁעֵר בַּהַפָּחוֹת דְּהָנֵי שְׁנֵי שְׁעוֹרִים דִּבְשִׁיעוּר זֶה הֲרֵי כֻּלְּהוּ אָמוֹרָאֵי מִכַּשְׁרִי לְבַד מֵרַב וַהֲוָה לֵיהּ רַב יָחִיד לְגַבַּיְיהוּ.

וְהַנִּיחָא לְדַעַת הַפּוֹסְקִים שֶׁהוּבָא בַּשָּׁ"ךְ חו"מ סי' כ"ה וּבַיּוֹ"ד סי' רמ"ב דְּכָל הֵיכָא דְּהָרַבִּים שָׁוִים מִשְּׁנֵי טָעָמִים לָא חָשְׁבִינַן לְהוּ כְּרַבִּים בְּאִיסּוּרָא דְּאוֹרָיְיתָא דִּבְכָל טַעַם י"ל דְּאֵין הֲלָכָה בָּזֶה כְּמַר וְכֵן בְּהַשְּׁנֵי וּכְמוֹ כֵן הָכָא כֵּיוָן דִּלְכָל הָנֵי אָמוֹרָאֵי טַעַם מְיֻחָד דְּשְׁמוּאֵל ור"י מַכְשְׁרִי מִשּׁוּם דס"ל בְּהֵמָה לָעוֹף וּסְבָרָא זוֹ הָא נִדְחָה מִדְּרַב ור"י בר"ח דְּהֵם ס"ל דִּבְעוֹף מְשַׁעֲרִינַן ור"ח ור"י בר"ח מַכְשְׁרִי מִשּׁוּם דס"ל דְּבָעֵי הַטָּלָה אוֹ גַּם הַגְבָּהָה וְהַרְבָּצָה וּסְבָרָא זוֹ דָּחֵינַן מִדְּרַב וּשְׁמוּאֵל ור"י דְּלָא ס"ל סְבָרָא זוֹ וּפָסְקִינַן דְּלָא כְּוָתֵי' וְאָסְרִינַן בִּבְהֵמָה בְּשָׁהָה כְּדֵי שְׁחִיטָה לְחֻזְדָּא ומשו"ה אע"ג דְּכוּלְּהוּ מַכְשְׁרִי אִם שָׁהָה בָּעוֹף רַק כְּדֵי שְׁחִיטַת רֹוב סִימָן א' וְלֹא יוֹתֵר מ"מ לָא חֲשִׁיבָא כְּרַבִּים כֵּיוָן דְּהוּא פְּלוּגְתָּא בְּאִיסּוּרָא דְּאוֹרָיְיתָא אֲבָל לְדַעַת הָרַמָּ"א בחו"מ סי' כ"ה שֶׁפָּתַב דְּגַם אִם הָרַבִּים מַסְכִּימִים מִשְּׁנֵי טָעָמִים מִקְרֵי רַבִּים וְכֵן הֵבִיא הַשָּׁ"ךְ בַּיּוֹ"ד סי' רמ"ב דְּגַם דַּעַת מהרי"ק הוּא כֵּן הֲרֵי קָשֶׁה דְּהָאֵיךְ נֶאֱסַר בְּשָׁהָה רַק כְּדֵי שְׁחִיטַת רֹוב סִימָן א' בָּעוֹף: [ח] אָמְנָם זֶה אֵינוֹ קֻושְׁיָ' דס"ל לְהָנֵי פּוֹסְקִים דְּהָא דְּאָמַר ר' חֲנִינָא כְּדֵי שֶׁיָּבִיא בְּהֵמָה אַחֶרֶת וְיִשְׁחֹוט לָא קָאֵי רַק עַל בְּהֵמָה לְחֻזְדָּא וְלָא קָאֵי כְּלָל עַל עוֹף וְכֵן כָּתַב הָרֹא"שׁ וְהוֹכִיחַ זֶה מִדְּקָאָמַר ר"ח שֶׁיָּבִיא בְּהֵמָה אַחֶרֶת וְיִשְׁחֹוט מִכְּלָל דְּקָאֵי רַק עַל בְּהֵמָה וְכֵן ר"י בר"ח קָאָמַר כְּדֵי שֶׁיַּגְבִּיהֶנָּה וְיַרְבִּיצֶנָּה דַּקָּה לְדַקָּה וְגַסָּה לְגַסָּה וַהֲרֵי לָא מְסַיֵּים כְּלָל וְעוֹף לָעוֹף וס"ל לְהָנֵי פּוֹסְקִים דִּבְעוֹף כ"ע מוֹדִים דְּלָא מְשַׁעֲרִינַן רַק בִּשְׁחִיטַת עוֹף לְחֻזְדָּא וְגַם הַגְבָּהָה וְהַרְבָּצָה דְּעוֹף לָא מִצְרִיכִי מִדְּלָא מְסַיֵּים ר"י בר"ח וְעוֹף לָעוֹף וְכֵיוָן דְּרַשִׁ"י מְדַקְדֵּק מדס"ל לר"י בר"ח דַּקָּה לְדַקָּה

מִכְּלָל דְּבָעוֹף ס"ל ג"כ כְּרַב דְּבָעוֹף מְשַׁעֲרִינַן מֻוכְרָח דְּבָעוֹף מְשַׁעֲרִינַן רַק בִּשְׁחִיטַת עוֹף לְחֻלִּוָּא בְּלֹא שׁוּם הַגְבָּהָה וְהַרְבָּצָה, וַהֲרֵי דִּבְרֵי הַשּׁוּ"ע אֵינָם מִתְפָּרְשִׁין רַק כֵּן דכ' בְּסָעִיף א' דְּשִׁיעוּר שְׁהֵיָיה דִּבְהֵמָה הוּא כְּדֵי הַגְבָּהָה וְהַרְבָּצָה וּשְׁחִיטָה דִּבְהֵמָה וְשִׁיעוּר שְׁהֵיָי' דְּעוֹף הוּא כְּדֵי הַגְבָּהָה וְהַרְבָּצָה וּשְׁחִיטָה דִּבְהֵמָה דַּקָּה וי"א דִּשְׁהֵיָי' דְּעוֹף הוּא רַק כְּדֵי שְׁחִיטַת עוֹף עכ"ד, וַהֲרֵי מִדְּכָתַב הַשּׁוּ"ע הָנֵי י"א רַק עַל עוֹף לְחֻלִּוָּא וְלֹא כ' ג"כ דִּלְדִידְהוּ גַּם בִּבְהֵמָה הוּא רַק כְּדֵי שְׁחִיטַת בְּהֵמָה וּמֻוכְרָח דְּגַם הָנֵי י"א מוֹדִים בִּבְהֵמָה דְּבָעֵי גַּם הַגְבָּהָה וְהַרְבָּצָה וְרַק בָּעוֹף לְחֻלִּוָּא פְּלִיגִי וס"ל דְּלָא בָּעֵינַן גַּם הַגְבָּהָה וְהַרְבָּצָה דְּעוֹף וּמֻוכְרָח דְּהָנֵי י"א שֶׁהֵבִיא הש"ע אֵינוֹ דַּעַת רַשׁ"י דְּגוֹרֵס אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ דִּלְדִידְי' הָא גַּם בִּבְהֵמָה אֵינוֹ צָרִיךְ דְּרַב וּשְׁמוּאֵל ור"י חוֹלְקִים ע"ז רַק הָנֵי י"א ס"ל ג"כ דַּהֲלָכָה כר"י בר"ח וּכְהָנֵי דְּלָא גָּרְסִי הַהּ אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ רַק ס"ל דְּגַם ר"י בר"ח לֹא אָמַר כֵּן אֶלָּא בִּבְהֵמָה וְלֹא בְּעוֹף וְגַם הַגְבָּהָה וְהַרְבָּצָה דְּעוֹף לֹא צָרִיךְ וְכֵן מְבֹאָר בְּבֵיאוּרִי הַגְרָ"א שָׁם שֶׁכָּתַב לְפָרֵשׁ כֵּן דִּבְרֵי הַשּׁוּ"ע שֶׁכָּתַב דְּכֵן כָּתַב הָרֹאשׁ"ש דִּמְדַסְיֵים ר"י בר"ח דַּקָּה לְדַקָּה וְגַסָּה לְגַסָּה וְלֹא סְיֵים וְעוֹף לָעוֹף מִכְּלָל דְּבָעוֹף מוֹדֶה דא"צ.

וא"כ נִיחָא לְהָנֵי פּוֹסְקִים שֶׁפָּסְקוּ כְּרַשׁ"י דכ' דְּרַק בִּשְׁחִיטַת עוֹף לְחֻלִּוָּא נָאֶסְרָה. הֵן אֱמֶת דמש"כ הַגְרָ"א בְּשֵׁם הָרֹאשׁ"ש אֵינוֹ מְבֹאָר כֵּן לְהֶדְיָא בְּדִבְרֵי הָרֹאשׁ"ש יעו"ש וְרַק לְפִי מַה שֶׁהִגִּיהַּ הב"ח בְּדִבְרֵי הָרֹאשׁ"ש הַנִּדְפָּס עַתָּה בַּדְּפוּס וְוַיְלָנָא בְּהַגָּהוֹת הב"ח שֶׁאֵצֶל הָרֹאשׁ"ש מְבֹאָר כֵּן, וְהִנֵּה עַל ראי' זוֹ שֶׁהֶעְתִּיקוּ בְּשֵׁם הָרֹאשׁ"ש, דְּמִדְּלָא קָאָמַר ר"י בר"ח וְעוֹף לָעוֹף מִכְּלָל דְּבָעוֹף לֹא נֶאֱמַר הַגְבָּהָה וְהַרְבָּצָה כְּלָל ראי' זוֹ אֵינָהּ מֻוכְרַעַת לִכְאוֹרָה דַּהֲרֵי י"ל דְּבִמַסְ' נָזִיר (דף כ"ח) בַּסּוּגְיָ' דְּהָאִישׁ מַדִּיר אֶת בְּנוֹ בְּנָזִיר קָאָמַר ר"י בר"ח מְשׁוּם ר"ל דְּהוּא לְחַנְּכוֹ בְּמִצְוֹת וּפָרִיךְ הָא קָאֲכִיל כֹּהֵן מְלִיקָה וּמְשַׁנֵּי קָא סָבַר אֵין שְׁחִיטָה לָעוֹף מִן הַתּוֹרָה וי"ל דמש"ה לְשִׁיטָתוֹ לָא קָאָמַר וְעוֹף לָעוֹף דְּהָא אֵין שְׁהֵיָי' פּוֹסֶלֶת בָּעוֹף מה"ת כְּלָל וְגַם אִם נֹאמַר דמ"מ מִדְּרַבָּנָן פָּסְלָה שְׁהֵיָי' גַּם בָּעוֹף וּכְמוֹ דְּאִיתָא (בְּדַף כ') לְעִנְיַן עִיקּוּר סִימָנִים דְּלָמֶ"ד דְּאֵין שְׁחִיטָה לָעוֹף מִן הַתּוֹרָה יֵשׁ עִיקּוּר מִדְּרַבָּנָן מ"מ הֲרֵי הוּא רַק גְּזֵרָה אַטּוּ בְּהֵמָה וּבְנֵדַאי לְדִידְי' לֹא נַחְמִיר בָּעוֹף יוֹתֵר מִבִּבְהֵמָה וּבְנֵדַאי נִרְאֶה דלר' יוֹסִי בר"ח מְשַׁעֲרִינַן בִּבְהֵמָה לָעוֹף: [ט] וְעַל הָא דְּהוֹכִיחַ רַשׁ"י דקיי"ל כְּרַב מֵהָא דְּאָמַר ר"י בר"ח דַּקָּה לְדַקָּה מִכְּלָל דה"ה עוֹף לָעוֹף לָא קָשֶׁה לִי כְּלָל דְּרַשׁ"י הוֹכִיחַ שַׁפִּיר מִדְּאָמַר דַּקָּה לְדַקָּה הָא מוּכָח דס"ל דְּלָא בָּאָה הַהֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי גַּבֵּי שְׁהֵיָי' דְּנִשְׁעֵר בַּשְּׁחִיטָה הַיּוֹתֵר גְּדוֹלָה רַק בָּאָה הַהֲלָכָה דִּבְכָל מִין נִשְׁעֵר בְּהַשְּׁחִיטָה שֶׁל אוֹתוֹ הַמִּין.

א"כ ה"ה דְּיֵשׁ לְשַׁעֵר בָּעוֹף לָעוֹף לְדִידַן דקיי"ל דְּיֵשׁ שְׁחִיטָה לָעוֹף מִן הַתּוֹרָה ואע"ג דר"י בר"ח בע"כ לָא ס"ל כֵּן מ"מ לְדִידַן מֻוכְרָח מִדְּבָרָיו דקיי"ל כְּרַב אֲבָל עַל רְאָיוֹת הָרֹאשׁ"ש הָא יֵשׁ לְפַקְפֵּק. אָמְנָם זֶה אֵינוֹ רַק לְפִי גִּירְסָא דִּידַן דְּגָרְסִינַן בְּנָזִיר ר"י בר"ח אָמַר ר"ל וְהוּא ר"י בר"ח הָאֲמוּרָ' אֲבָל הֲרֵי במס' בְּכוֹרוֹ' (ד' ל"ב) מְבֹאָר שָׁם בְּתוֹסָ' וּבָרֹאשׁ"ש דְּבְנָזִיר הוּא ר"י בר"ח הַתַּנָּא וְהֵם גּוֹרְסִים ר"ל אָמַר ר"י בר"ח אֲבָל ר"י בר"ח הָאֲמוֹרָא לֹא שָׁמַעְנוּ שֶׁיֹּאמַר דְּאֵין שְׁחִיטָה לָעוֹף מִן הַתּוֹרָה, וּלְפִי זֶה קָמָה רְאָיוֹת הָרֹאשׁ"ש שַׁפִּיר דְּבָעוֹף גַּם הוּא מוֹדֶה דְּבִשְׁחִיטָה לְחֻלִּוָּא מְשַׁעֲרִינַן וא"כ הָא מֵיוֻשָּׁב ג"כ מִדִּבְרֵי התה"ד וְאֵין אָנוּ צְרִיכִין לְכָל מַה שֶׁכָּתַבְנוּ וי"ל דהתה"ד כָּתַב סְבָרָתוֹ אַלִּיבָּא דכ"ע דְּכָל מַאן דס"ל דְּעוֹף לָעוֹף מְשַׁעֲרִינַן בֵּיהּ רַק בְּקָנֶה פָּגוּם וְלִיכָּא מַאן דְּפָלִיג עַל רַב רַק שְׁמוּאֵל ור"י מְשׁוּם דס"ל בְּהֵמָה לָעוֹף וּבְזֶה הָא פָּסַק רַשׁ"י כְּרַב ולפ"ז יָצָא לָנוּ דְּגַם דהת"ד לֹא כָּתַב סְבָרָתוֹ

רַק בָּעוֹף דִּמְשַׁעֲרִינַן בֵּיהּ בְּקָנָה פָּגוּם אֲבָל גַּבֵּי בְּהֵמָה גַּם אִם נִפְסַק כְּדַעַת רַשִׁ"י דְּגוֹרֵס אֵיכָא בֵּינַיְיהוּ וּבִשְׁחִיטָה לְחֻלְּדָא מְשַׁעֲרִינַן בְּלֹא הַגְבָּהָה וְהַרְבָּצָה מ"מ מְשַׁעֲרִינַן בֵּיהּ בְּסִימָנִים שְׁלֵמִים וְלָא אָמְרִינַן דְּנִשַּׁעַר רַק בַּחֲתִיכַת רֹוב וְוֶשֶׁט וּמַשֶּׁהוּ מִן הַקָּנָה וכמש"כ לְמַעְלָה בָּאוֹת א' בְּשֵׁם הכו"פ דְּעַל בְּהֵמָה הֲרֵי נִשְׁאֲרָה קְנוּשְׁיָיתֵנוּ הַנַּ"ל דְּגַם אִם נֹאמַר דְּרַב ס"ל כֵּן מ"מ הֲרֵי לר"ח וור"י בר"ח דְּמַצְרְכִי גַּם הַגְבָּהָה וְהַרְבָּצָה הֲרֵי מֻכְרָח דְּבְסִימָנִים שְׁלֵמִים מְשַׁעֲרִינַן כֵּינָן דְּגַם הַהֲכָנָה בִּכְלָל.

וְגַם שְׁמוּאֵל ור"י ס"ל כֵּן וּכְמוֹ שֶׁהוֹכַחְנוּ מֵהָא דְּאָמַר ר"פ בְּעוֹמֶדֶת לְהַטִּיל אֵיכָא בֵּינַיְיהוּ וּבְנִדְאי קיי"ל כֵּן גַּם אִם נֶאֱמַר דְּבְדִבְרֵי רַב הפי' דְּבְקָנָה פָּגוּם מְשַׁעֲרִינַן, וְרַק בְּעוֹף דְּלָא אַיְירֵי בֵּיהּ ר"ח ור"י בר"ח כְּלָל וכמש"כ.

שׁוּב י"ל דִּלְמַאן דס"ל דְּעוֹף לָעוֹף דִּמְשַׁעֲרִינַן בְּקָנָה פָּגוּם וּכְמוֹ שָׁנִוִּתְבָּאֵר: [י] וְעוֹד יוֹתֵר נִרְאֶה לוֹמַר בְּיִשּׁוּב דַּעַת הָאֲגֻדָּה והתה"ד דְּעִיקַּר הַיְסוֹד שֶׁכָּתַבְנוּ בְּהַתְחָלַת הַקֻּוֻשְׁיָ' בָּאוֹת ה' דִּלְהָנֵי אָמוֹרָאֵי דְּמַצְרְכִי גַּם הַגְבָּהָה וְהַרְבָּצָה אִם כֵּן כ"ש דְּמְשַׁעֲרִינַן בְּסִימָנִים שְׁלֵמִים כֵּינָן דִּלְדִידְהוּ גַּם בַּהֲכָנָה שֶׁל הַשְׁחִיטָה בִּכְלַל וַחֲצִי קָנֶה הָרִאשׁוֹן לָא גְּרִיעִי מֵהַרְבָּצָה וְגַם התה"ד מוֹדֶה לָזֶה.

אַחֲרֵי הָעִיּוּן אֵינוֹ מֻכְרָח כְּלָל דְּזֶה אֵינוֹ רַק אִם נֹאמַר דְּהַהֲלָכָ' בָּאָה בְּסָתָם דְּשִׁיעוּר שְׁהִיָ' הוּא כְּשִׁיעוּר שְׁחִיטָה וְהָנֵי אָמוֹרָאֵי פְּלִיגִי בְּסָבָרָא דס"ל דְּגַם הַהֲכָנָה לְהַשְׁחִיטָה הוּא בִּכְלַל זֶה וְשַׁפִּיר הוּא ק"ו דַּחֲצִי שֶׁל הַקָּנֶה לָא גָּרַע מֵהַרְבָּצָה אֲבָל הֲרֵי עִיקַּר הַדָּבָר לֹא נִיתַּן לְהֵאָמֵר כְּלָל דְּמֵהֵיכִי תֵּיתֵי יֹאמְרוּ הָנֵי אָמוֹרָאֵי לְהָקֵל בִּדְאוֹרָיְיתָא וְלוֹמַר דְּגַם הַהֲכָנָה הוּא בִּכְלַל וּבְנִדְאי בע"כ מֻכְרָח דְּהָנֵי אָמוֹרָאֵי ס"ל דְּכֵן בָּאָה הַהֲלָכָה מְפוֹרָשׁ דְּשִׁיעוּר שְׁהִיָ' הוּא כְּדֵי הַגְבָּהָה וְהַרְבָּצָה וּכְדֵי שִׁיעוּר שְׁחִיטָה וא"כ אֵין לָנוּ מָקוֹם לְדִין מִזֶּה דִּין ק"ו כְּלָל כֵּינָן דְּכֵן בָּא מְפוֹרָשׁ דְּצָרִיךְ הַגְבָּהָה וְהַרְבָּצָה וַעֲדַיִין נוּכַל לוֹמַר דְּכְדֵי שְׁחִיטָה שֶׁאָמְרָה הַהֲלָכָה פֵּירוּשׁוֹ בִּשְׁחִיטָה הַקְּטַנָּה שֶׁיָּכוֹל לְהִתְרַחֵשׁ וּכְגוֹן בְּקָנֶה פָּגוּם וּרְאָיָ' בְּרוּרָה לָזֶה לָמַדְתִּי מִדִּבְרֵי הָרָ"ן שֶׁכָּתַב לְהַכְרִיעַ הַהֲלָכָה דְּמְשַׁעֲרִינַן גַּם בִּכְדֵי הַגְבָּהָה וְהַרְבָּצָה וְשׁוּב כָּתַב מִיהוּ אֵיכָא לְעַיּוּנֵי שִׁיעוּר שְׁחִיטָה אִם מְשַׁעֲרִינַן בְּסִימָנִים לְבַד אוֹ גַּם בַּחֲתִיכַת הָעוֹר וְשׁוּב הִכְרִיעַ דְּגַם הָעוֹר בִּכְלָל דְּשִׁיעוּר שְׁחִיטָה כְּדַרְכָּהּ גְּמִירִי דְּחוֹתֵךְ הָעוֹר תְּחִילָּה.

הֲרֵי לְהָדְיָ' דאע"ג דְּפוֹסֵק דְּצָרִיךְ גַּם הַרְבָּצָה מ"מ נִסְתַּפֵּק בַּחֲתִיכַת הָעוֹר דְּשָׁמָּא כְּדֵי שְׁחִיטָה הוּא בְּלֹא עוֹר רַק הַסִּימָנִים לְחֻלְּדָא וְכֵן ס"ל להתה"ד וס"ל דְּגַם בַּחֲצִי קָנֶה הָרִאשׁוֹן לָא מְשַׁעֲרִינַן כֵּינָן דְּמַשְׁכַּחַת לְהוּ שְׁחִיטָה בלא"ה.

וּלְפִי זֶה הָדְרִינַן לְמַה שֶׁכָּתַב הכו"פ דלהתה"ד גַּם בִּבְהֵמָה אֵין הַקָּנֶה בִּכְלָל. וּלְפִי זֶה הֲרֵי גַּם מִדִּבְרֵי הָרָ"ן מְבֹאָר לְהָדְיָא דְּלָא ס"ל כִּסְבָרַת התה"ד דע"כ לֹא נִסְתַּפֵּק הָרָ"ן רַק בָּעוֹר וְגַם בְּעוֹר הִכְרִיעַ לְהָקֵל אֲבָל בַּחֲצִי שֶׁל הַקָּנֶה לֹא נִסְתַּפֵּק הָרָ"ן כְּלָל וּפְשִׁיטָא לֵיהּ דְּהוּא בִּכְלַל שִׁיעוּר שְׁחִיטָה.

וְנֶהְדַּר לְדִידַן דְּאֵין קֻוֻשְׁיָ' עַל התה"ד: [יא] וְהִנֵּה עיי' (בְּדַף לָמֶ"ד ע"ב) בְּתוֹסְ' ד"ה הֶחֱלִיד בְּמִיעוּט סִימָנִין שֶׁהֵבִיאוּ דִּבְרֵי הַתּוֹסְפְתָּא דְּקָתָנֵי בָּהּ שָׁחַט רֹוב גַּרְגֶּרֶת בְּעוֹף אפי' אִם גָּמְרוּ לִזְמַן מְרֻבֶּה שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה וְשׁוּב הֵבִיאוּ סֵיפָא דְּהָךְ תּוֹסְפְתָּא דְּקָתָנֵי בָּהּ שָׁחַט מִיעוּט וְשָׁט וְשָׁהָה כְּדֵי שְׁחִיטָה פְּסוּלָה וַהֲרֵי הַהִוא תּוֹסְפְתָּא אַיְירֵי בְּעוֹף וְכִדְקָתָנֵי לְהָדְיָא בְּרִישָׁא

וְאַפֵּ"ה הָא נְקַט בְּסֵיפָא וְשָׁהָה כְּדֵי שְׁחִיטָה הֲרֵי דְּגַם בְּעוֹף יֵשׁ אֵיזֶה שִׁיעוּר לִשְׁהִיָּיְ' דִּידֵיהּ וְלָא מִפַּסְלִי בִּשְׁהִיּוֹת מַשֶּׁהוּ וְאִם נֶאֱמַר כהתה"ד דִּלְרַב אֵין לוֹ שׁוּם שִׁיעוּר כְּלָל הֲרֵי תִּקְשֶׁה מֵהַךְ תּוֹסֶפְתָּא לְרַב.

וְצָרִיךְ לִדְחֹוק להתה"ד דְּאַלִּיבָּא דְּרַב קָאֵי הַךְ סֵיפָא שֶׁל הַתּוֹסֶפְתָּא בִּבְהֵמָה דַּוְקָא וְלֹא בְּעוֹף וצ"ע: [יב] וְעוֹד קָשֶׁה מֵהָא (דִּבְדַף ק"ח) קָאָמַר רַב מֶחֱצָה עַל מֶחֱצָה כְּרֹוב וּפָרִיךְ מֵהָא דְּתַנְיָא שָׁחַט חֲצִי גַרְגֶּרֶת וְשָׁהָה בָּהּ כְּדֵי שְׁחִיטָה אַחֶרֶת ופר' רַשִׁ"י דְּזֶהוּ שִׁיעוּר שְׁהִיָּיָה וּגְמָרָהּ שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁירָה וְאִי אָמְרַתְּ מֶחֱצָה עַל מֶחֱצָה כְּרֹוב אִיטָּרְפָא לַהּ וּמְשַׁנֵּי מִי סָבְרַתְּ בִּבְהֵמָה לָא בְּעוֹף ממ"נ אִי מֶחֱצָה עַל מֶחֱצָה כְּרֹוב הָא עָבֵיד לִי' רֻוְבָּא אִי מֶחֱצָה עַל מֶחֱצָה אֵינוֹ כְּרֹוב לָא עֲבִיד כְּלוּם הֲרֵי דְּאַלִּיבָּא דְּרַב עַצְמוֹ מוֹקְמִינַן הַךְ בָּרַיְיְתָא עַל עוֹף ולהתה"ד הֲרֵי תִּקְשֶׁה הָא דְּנָקְטָה הַבָּרַיְיְתָא בְּשָׁהָה כְּדֵי שְׁחִיטָה אַחֶרֶת דִּלְרַב לְשִׁיטְתֵי' הֲרֵי אֵין שׁוּם שִׁיעוּר לִשְׁהִיָּיְ' דְּעוֹף וּלְרַב הֲרֵי מֻוְכְרָח לְפָרֵשׁ הַךְ בָּרַיְיְתָא בִּבְהֵמָה דַּוְקָא.

וְעַיֵּיְ' בַּמָּאוֹר שֶׁהִשִּׂיג עַל מַה שפירש"י (בְּדַף ל"ב) הָא דְּאִיבַּעְיָא לַן שָׁם שָׁהָה בְּמִיעוּט סִימָנִים מַהוּ וְנִשְׁאַר בְּתֵיקוּ דְּקָאֵי עַל מִיעוּט בָּתְרָא וְהִקְשָׁה הַמָּאוֹר מֵהָא דִּמְשַׁנֵּי כָּאן בְּעוֹף וְכָשֵׁר ממ"נ אִם מֶחֱצָה עַל מֶחֱצָה כְּרֹוב עֲבִיד לֵיהּ רֻוְבָּא הֲרֵי דְּאַחַר הֶכְשֵׁר שְׁחִיטָה שׁוּב לָא פָּסְלָה בֵּיהּ שְׁהִיָּיְ' כְּלָל, וְכָתַב הַמָּאוֹר דְּאֵין סְבָרָא כְּלָל לוֹמַר דְּהַגְּמָרָא דָּחָה כָּאן בְּדִיחוּיָא בְּעָלְמָא דְּלָא כַּהֲלָכָה, וַהֲרֵי כְּמוֹ כֵן קָשֶׁה מֵהַךְ תֵּירוּצָא להתה"ד וְהָאֲגֻוְדָּה דְּהָא מוּכָח מֵהַךְ תֵּירוּצָא דְּגַם לְרַב אִיכָּא שִׁיעוּר לִשְׁהִיָּיָה דְּעוֹף וצ"ע.

וּבְדֹוחַק גָּדוֹל י"ל דְּהָאֲגֻוְדָּה והתה"ד ס"ל דְּגַם לְרַב לֹא אָמַר דְּעוֹף לָעוֹף רַק מִשּׁוּם דס"ל יֵשׁ שְׁחִיטָה לָעוֹף מִן הַתּוֹרָה אֲבָל לְמ"ד דס"ל דְּאֵין שְׁחִיטָה לָעוֹף מִן הַתּוֹרָה גַּם רַב מוֹדֶה דְּאֵין מָקוֹם לְהַחְמִיר בָּעוֹף יוֹתֵר מִבִּבְהֵמָה כֵּיוָן דְּכָל עִיקָּר מַה דְּפָסְלָה שְׁהִיָּיְ' בְּעוֹף הוּא רַק גְּזֵירָה מִשּׁוּם בְּהֵמָה וּלְדִידֵי' מוֹדֶה רַב דְּגַם שְׁהִיּוֹת הָעוֹף הוּא כְּדֵי שְׁחִיטַת בְּהֵמָה וְנֶאֱמַר דְּהַךְ בָּרַיְיְתָא אתי' כמ"ד אֵין שְׁחִיטָה לָעוֹף מִן הַתּוֹרָה: [יג] וְהִנֵּה לְעִנְיַן הֲלָכָה וַדַּאי דְּגַם בְּלִי שׁוּם ראי' מֵהַגְּמָרָא יֵשׁ לָנוּ לִפְסֹוק דע"פ דִּין לֹא פָּסְלָה שְׁהִיּוֹת מַשֶּׁהוּ בְּעוֹף.

חֲדָא דַּהֲרֵי כַּמָּה פּוֹסְקִים ס"ל דְּצָרִיךְ גַּם הַגְּבָהָה וְהַרְבָּצָה בָּעוֹף הוּבָא דִּבְרֵיהֶם בַּטּוּר ושו"ע וְגַם לְהָנֵי פּוֹסְקִים דס"ל דִּבְעוֹף לֹא נֶאֱמַר הַגְּבָהָה וְהַרְבָּצָה מ"מ הֲרֵי רַבּוֹ הַסּוֹבְרִים דַּהֲלָכָה כִּשְׁמוּאֵל ור"י דְּאָמְרִי בְּהֵמָה לָעוֹף.

וְדִבְרֵי התה"ד אֵינָם רַק לְשִׁיטַת רַשִׁ"י דְּפוֹסֵק דְּעוֹף לָעוֹף וּבְלִי הַגְּבָהָה וְהַרְבָּצָה וַהֲרֵי הֵבֵאנוּ בְּרֵאשִׁית דְּבָרֵינוּ דִּבְרֵי הַמָּרְדְּכַי והג"א וְסָמָ"ק וּתְשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א שֶׁכָּתְבוּ לְהֶדְיָא דְּגַם לְדַעַת רַשִׁ"י יֵשׁ לוֹ שִׁיעוּר לִשְׁהִיָּיְתוֹ כְּדֵי שְׁחִיטַת רֹוב סִימָן א' רַק כָּתְבוּ דְּשִׁיעוּרוֹ מוּעָט מְאוֹד דְּרֹוב אֶחָד בָּעוֹף נַעֲשֶׂה מַהֵר וְכֵן מְבֹוְאָר בַּטּוּר ושו"ע לְהֶדְיָא דִּלְדַעַת רַשִׁ"י הוּא כְּרֹוב סִימָן אֶחָד בְּוַוְדַּאי דקיי"ל כֵּן.

וְכָל שֶׁיָּדוּעַ שֶׁלֹּא שָׁהָה בַּחֲתִיכַת הַגְּמִי אפי' כְּדֵי שְׁחִיטַת רֹוב סִימָן אֶחָד דְּעוֹף בְּוַדַּאי דְּאֵין שׁוּם מָקוֹם לְפָוְסְלוֹ ע"פ דִּין כְּלָל. אָמְנָם כָּל זֶה הוּא עפ"י דִּין אֲבָל מִצַּד הַמִּנְהָג שֶׁכָּתַב הָרַמָּ"א לֶאֱסֹור כָּל שְׁהִיָּיָה בְּמַשֶּׁהוּ וַאֲפִי' בִּבְהֵמָה וַאֲפִי' בִּמְקוֹם הֶפְסֵד א"כ הֲרֵי לְעִנְיַן מַעֲשֶׂה אֵין שׁוּם מָקוֹם לְהָקֵל בּוֹ כְּלָל.

אָמְנָם הֲרֵי אֵין לָנוּ לְאָסְרוֹ רַק הֵיכָא דְּוַדַּאי הי' בּוֹ שְׁהִיָּיְ' בְּמַשֶּׁהוּ אֲבָל אִם הוּא רַק סָפֵק אִם הי' בּוֹ שְׁהִיָּיְ' מַשֶּׁהוּ וּכְגוֹן שֶׁהוּא סָפֵק אִם נֶחְתַּךְ כְּלָל הַגְּמִי בְּוַדַּאי דְּיֵשׁ לְהָקֵל בִּפְשִׁיטוּת גַּם בְּעוֹף וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּרֵאשִׁית דְּבָרֵינוּ בְּשֵׁם הכנה"ג דְּכֵיוָן דְּנִתְבָּאֵר דְּגַם בְּעוֹף אֵינוֹ רַק חוּמְרָא בְּעָלְמָא מִצַּד הַמִּנְהָג דַּי לָנוּ לְאָוְסְרוֹ בְּוַדַּאי וְלֹא בִּסְפֵיקוֹ.

וְעַיֵּיְ' בפמ"ג שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הַלְּבוּשׁ שֶׁכָּתַב דִּבְנִמְצָא גְּמִי אָסוּר דִּלְמָא שָׁהָה בַּחֲתִיכַת הַגְּמִי הֲרֵי דס"ל דְּגַם סָפֵק שְׁהִיָּיְ' בְּמַשֶּׁהוּ אֲסוּרָה לְדִידַן וְתָמַהּ עָלָיו הפמ"ג עַל מַה שֶׁהֶחְמִיר בְּסָפֵק שְׁהִיָּיְ' בְּמַשֶּׁהוּ וּמַסִּיק הפמ"ג דִּבְעוֹף דְּהוּא סָפֵק בְּדִינָא אָזְלִינַן בִּסְפֵיקוֹ לְחוּמְרָא וּבַבְּהֵמָה לְקֻוְלָּא וּלְפִי מַה שֶּׁנִּתְבָּאֵר גַּם בְּעוֹף יֵשׁ לְהָקֵל בִּסְפֵיקָא.

וּבִפְרָט לְפִי מש"כ בְּרֵאשִׁית דְּבָרֵינוּ דְּגַם להתה"ד בְּעַצְמוֹ יֵשׁ לְהָקֵל בְּנִסְתַּפֵּק אִם הי' בּוֹ שְׁהִיָּיְ' בְּמַשֶּׁהוּ מִשּׁוּם סְפֵק סְפֵיקָא סָפֵק דִּלְמָא הֲלָכָה כמ"ד בְּהֵמָה לָעוֹף וְסָפֵק דִּלְמָא לֹא שָׁהָה בּוֹ כְּלָל. וְכָל זֶה הוּא רַק בְּיָדוּעַ שֶׁבְּוַדַּאי לֹא שָׁהָה בַּחֲתִיכַת הַגְּמִי שִׁיעוּר שְׁהִיָּיָה גְּמוּרָה דְּהַיְינוּ בַּחֲתִיכַת רֹוב סי' א' דְּעוֹף אֲבָל אִם יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק בּוֹ ג"כ דִּלְמָא שָׁהָה כְּדֵי רֹוב סִימָן אֶחָד יְבֹוֹאַר אַיָּ"ה לְקַמָּן: [יָד] וְדַע דְּאֵין לְהַקְשׁוֹת עַל הָאֲגֻוְדָּה ותה"ד מֵהָא (דִּבְדַף כ"ו) דְּרֵישׁ ר' אֱלִיעֶזֶר זֹאת תּוֹרַת הַבְּהֵמָה וְהָעוֹף וְכִי בְּאֵיזֶה תּוֹרָה שָׁוְוָתָה בְּהֵמָה לָעוֹף מָה עוֹף הֶכְשֵׁירוֹ מִן הַצַּוָּאר כו' וּפָרִיךְ בַּגְּמָרָא ור"א הַאי זֹאת מַאי עָבֵיד לֵיהּ וּמְשַׁנֵּי דס"ד מָה עוֹף הִכְשִׁירוֹ בְּסִימָן א' אַף בְּהֵמָה בְּסִימָן אֶחָד ת"ל זֹאת.

ולהתה"ד דס"ל דְּכָל הֵיכָא דְּנִכְשָׁר בְּסִימָן א' אֵין שִׁיעוּר לִשְׁהִיָּיְתוֹ אַלִּיבָּא דְּרַב כֵּיוָן דַּחֲצִי קָנֶה פָּגוּם כָּשֵׁר א"כ הָא תִּיקְשֶׁה לְרַב דִּלְדִידֵיְ' לָמָּה צָרִיךְ לר"א קְרָא דְּזֹאת וַהֲרֵי מִמֵּילָא יָדְעִינַן דְּבִבְהֵמָה צָרִיךְ שְׁנֵי סִימָנִים דאל"כ הַךְ הֲלָכָה מִסִּינַי שֶׁנִּתְקַבֵּל דִּשְׁהִיָּיְ' אֵינוֹ פּוֹסֵל רַק כְּדֵי שִׁיעוּר שְׁחִיטָה וְלֹא בְּפָחוֹת מִינֵּיְ' לְאֵיזֶה עִנְיָן נִתְקַבְּלָה דַּהֲרֵי אֵין שׁוּם שִׁיעוּר לַשְּׁחִיטָה דַּחֲצִי קָנֶה פָּגוּם נִיתָּר בִּשְׁחִיטָה כָּל שָׁהוּ וּמֻוְכְרָח דִּצְרִיכָה שְׁנֵי סִימָנִים אֶלָּא וַדַּאי דְּגַם אִם נִתֶּרֶת בְּסִימָן אֶחָד מִכָּל מָקוֹם יִהְיֶה נִיחָא הַךְ הֲלָכָה דְּהָא דְּבָאָה הֲלָכָה דְּשִׁיעוּר שְׁהִיָּיָה הוּא כְּשִׁיעוּר שְׁחִיטָה אֵין הַכַּוָּנָה בִּשְׁחִיטָה הַקְּטַנָּה שֶׁיּוּכַל לְהִתְרַחֵשׁ לִפְעָמִים רַק בִּסְתָם שְׁחִיטָה דְּהַסִּימָנִים שְׁלֵמִים מְשַׁעֲרִינַן.

זֶה אֵינוֹ קֻוְשְׁיָ' דַּהֲרֵי בלא"ה פְּלִיגִי תַּנָּאֵי (בְּדַף ל"ב) בְּשִׁיעוּר שְׁהִיָּיָה ור"ש קָאָמַר שָׁם כְּדֵי בִּיקּוּר דס"ל דְּכֵן נִתְקַבֵּל הַהֲלָכָה וְנוּכַל לוֹמַר דְּגַם ר"א ס"ל כֵּן וּלְדִידֵיהּ הָא גַּם בְּעוֹף יֵשׁ שִׁיעוּר גָּדוֹל לִשְׁהִיָּיְתוֹ וְעוֹד דְּהַשְׁתָּא לְפִי הָאֱמֶת שַׁפִּיר יֵשׁ לָנוּ לוֹמַר דְּכֵיוָן דְּנִתְקַבְּלָה הַהֲלָכָה סְתָם דְּשִׁיעוּר שְׁהִיָּיָה הוּא כְּשִׁיעוּר שְׁחִיטָה בַּעַל כָּרְחֵינוּ יֵשׁ לָנוּ לְפָרְשׁוֹ לְחוּמְרָא דְּהַכַּוָּנָה הוּא בִּשְׁחִיטָה הַקְּטַנָּה שֶׁיָּכוֹל לִהְיוֹת וְזֶה רַק לְפִי הָאֱמֶת דְּיָדְעִינַן דִּבְהֵמָה צָרִיךְ שְׁנֵי סִימָנִין וְנוּכַל לְפָרְשׁוֹ לְחוּמְרָא אֲבָל אִי לָאו קְרָא דְּזֹאת.

וַהֲוָה ס"ד לְמֵילַף מֵהֶקֵּישָׁא דִּבְהֵמָה לָעוֹף דְּסַגִּי בְּסִימָן א' הָיִינוּ מֻוְכְרָחִים לְפָרֵשׁ הַהֲלָכָה לְקֻוְלָּא דִּבְסִימָנִים שְׁלֵמִים בָּאָה הַשִּׁיעוּר אֲבָל לְפִי הָאֱמֶת דְּאֵין לָנוּ הוֹכָחָה לְפָרְשׁוֹ לְהָקֵל צָרִיךְ לְפָרְשׁוֹ לְהַחְמִיר כֵּיוָן דְּהוּא בְּאִיסּוּר דְּאוֹרָיְיְתָא אָזְלִינַן בי' לְהַחְמִיר: [טו] וְהִנֵּה כָּל זֶה שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל הוּא בְּדִין שְׁהִיָּיְ' בְּמַשֶּׁהוּ בְּעוֹף קוֹדֶם שֶׁשָּׁחַט רֹוב סִימָן אֶחָד וְגַם בכה"ג דְּוַדַּאי דְּלַהֲלָכָה קיי"ל דְּיֵשׁ שִׁיעוּר גַּם לָעוֹף וְרַק הָאֲגֻוְדָּה והתה"ד הֵם הַמַּחְמִירִים בָּזֶה וְרַבּוֹ הַחוֹלְקִים עֲלֵיהֶם ומשו"ה אֵין מָקוֹם לְהַחְמִיר בְּזֶה ע"פ דִּין רַק מ"מ אָסוּר עַל פִּי

הַמִּנְהָג שֶׁנָּהֲגוּ לֶאֱסֹר גַּם שְׁהִיּוֹת מַשֶּׁהוּ בכ"מ וַאֲפִלּ' בְּהֶפְסֵד מְרֻוָּחָה וְכָל זֶה דַּוְקָא בְּהָיָה וַדַּאי שְׁהִיָּיה אֲבָל בְּסָפֵק שְׁהִיּוֹת מַשֶּׁהוּ אֵין לְהַחְמִיר.

אָמְנָם אִם הָיָה וַדַּאי שְׁהִיּוֹת מַשֶּׁהוּ בְּמִיעוּט בָּתְרָא לְאַחַר שֶׁשָּׁחַט רֹוב הַסִּימָן לָא מִיבַּעְיָא דְּאֵין שׁוּם מָקוֹם לְאָוְסְרוֹ ע"פ דִּין [וְעַיֵּין' מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בסי' דִּלְקַמָּן דְּיֵשׁ עוֹד מָקוֹם לוֹמַר דְּגַם הָאֲגוָּדָה והתה"ד מוֹדִים בכה"ג דְּכָשֵׁר ע"פ דִּין] אֶלָּא אפי' מִצַּד מִנְהָג לֹא מָצָאתִי מְבֹאָר בשו"ע לְאָוְסְרוֹ.

דְּהִנֵּה עַל הָא דכ' הָרַמָ"א דְּאִם נִמְצָא גְּמִי מְנֻוָּח בַּוָּשֶׁט דְּאָסוּר כָּתַב הַשָּׁ"ךְ בְּשֵׁם הַבַּ"ח לְהַתִּיר אִם נִמְצָא רַק עֹשֶׂב דָּק וְאָרֹךְ מְנֻוָּח בְּאֹרֶךְ הַוָּשֶׁט וְהַשָּׁ"ךְ דָּחָה דְּבָרָיו וְכָתַב מנ"ל לְהַתִּיר בְּלִי שׁוּם רְאָיָה וּבְוַדַּאי דִּלְפוּם רְהִיטָא דְּבְרֵי הַבַּ"ח נִרְאִים נְכוֹנִים בְּטַעְמָן כֵּיוָן דְּכָל עִיקַּר פְּסוּל שְׁהִיָּיה בְּמַשֶּׁהוּ אֵינוֹ רַק מִצַּד הַמִּנְהָג וא"כ הָא י"ל דְּלָא כָּתַב הָרַמָ"א דְּנָהֲגוּ לְהַחְמִיר רַק בְּאוֹתוֹ מָקוֹם דְּשְׁהִיָּיה גְּמוּרָה הָיָה אָסוּר ע"פ דִּין וּכְגוֹן בִּבְהֵמָה בֵּין סִימָן לְסִימָן אוֹ בְּעוֹף שֶׁהִתְחִיל לִשְׁחוֹט הַוָּשֶׁט וְשָׁהָה קוֹדֶם שֶׁשָּׁחַט הָרֹוב אֲבָל שְׁהִיָּיה בְּמִיעוּט בָּתְרָא דְּרֹוב הַפּוֹסְקִים פָּסְקוּ לְהָקֵל בּוֹ וְכֵן פָּסַק בשו"ע לְהָקֵל בְּדִיעֲבַד וְרַק לְכַתְּחִילָּה כָּתַב הב"י דְּיֵשׁ לִיזָּהֵר וְלָחוֹשׁ לְדַעַת רַשְׁ"י וּנְהִי דְּהָרַמָ"א כָּתַב ע"ז דְּהַמִּנְהָג לְהַחְמִיר גַּם בְּדִיעֲבַד מ"מַאֲכַתִּי מַאן נֵימָא לָן לִתְפּוֹס חוֹמֶר שְׁנֵי הַמִּנְהָגִים בְּיַחַד לֶאֱסֹר בְּמַשֶּׁהוּ וְגַם בְּמִיעוּט בָּתְרָא ומשו"ה בָּעֹשֶׂב דַּק וְאָרֹךְ דבע"כ לֹא הָיָה הַשְּׁהִיָּיה רַק בְּסוֹף הַסִּימָן שַׁפִּיר כָּתַב הַבַּ"ח לְהַתִּיר.

וַהֲרֵי מִדִּבְרֵי התה"ד עַצְמוֹ שֶׁמִּמֶּנּוּ נוֹדַע עִיקַּר הַאי דִּינָא דְּגְמִי שֶׁנִּמְצָא בַּוָּשֶׁט מִשְּׁמַע כֵּן שכ' מַעֲשֶׂה שֶׁנִּמְצָא גְּמִי עָגוֹל בַּוָּשֶׁט וּמַסִּיק לֶאֱסֹר וּכְבָר כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים דְּהַשְּׁאֵלוֹת שבתה"ד עָשָׂה הוּא בְּעַצְמוֹ וְלֹא שַׁיָּיךְ עָלָיו לוֹמַר מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כָּךְ הָיָה וּמוּכָח לְהֶדְיָא דְּאִלּוּ הָיָה גְּמִי דַּק גַּם הוּא לֹא הָיָה אוֹסְרוֹ אע"ג דהתה"ד סָבַר דְּשְׁהִיָּיה בְּמַשֶּׁהוּ בָּעוֹף אוֹסֵר ע"פ דִּין וְגַם דְּתֵיכַף אַחַר זֶה (בְּסִימָן קפ"ו) הֵבִיא בְּעַצְמוֹ מַה דְּנָהֲגוּ לֶאֱסֹר שְׁהִיָּיה בְּמַשֶּׁהוּ גַּם בִּבְהֵמָה ומ"מ חָזִינַן דְּבְגְמִי דַּק לֹא הָיָה אוֹסְרוֹ וְרַק בְּעִגּוּל דְּאָז הָיָה הַשְּׁהִיָּיה קוֹדֶם שֶׁשָּׁחַט הָרֹוב אָסַר.

שׁוּב מָצָאתִי בְּשׁו"ת מִשְׁכְּנוֹת יַעֲקֹב חֵלֶק יו"ד שכ' כמש"כ דְּאֵין לְהַחְמִיר כְּחוֹמֶר שְׁנֵי הַמִּנְהָגִים וְהֵבִיא רְאָיָה מִדִּבְרֵי התה"ד הַנַּ"ל וכמש"כ, גַּם מֵהַמְּשֶׁךְ דִּבְרֵי הָרַמָ"א נִרְאֶה קָצָת כֵּן דְּבְסָעִיף ב' דְּאַיְירֵי בִּשְׁיעוּר שְׁהִיָּיה כָּתַב הָא דְּנָהֲגוּ לֶאֱסֹר שְׁהִיָּיה בְּמַשֶּׁהוּ וכ' שָׁם דִּין דְּגְמִי דְּאָסוּר וְאַח"כ בִּסְעִיף ה' כָּתַב מַה דְּנָהֲגוּ לֶאֱסֹר שְׁהִיָּיה גַּם בְּמִיעוּט בָּתְרָא וְלִכְאוֹרָה שָׁם בִּסְעִיף ה' הָיָה לוֹ לְהָבִיא הַךְ דִּינָא דְּגְמִי וְאָז הָיָה מְקֹרָח דְּדַעְתּוֹ לֶאֱסֹר בְּמַשֶּׁהוּ גַּם בְּמִיעוּט בָּתְרָא וּמַשְׁמַע דְּגַם דַּעְתּוֹ דְּאֵין לְהַחְמִיר כִּשְׁנֵי הַמִּנְהָגִים יַחַד.

אָמְנָם רָאִיתִי בתב"ש שֶׁכָּתַב לְהֶדְיָא דְּנָהֲגוּ בְּמִדִּינוֹת אֵלּוּ לֶאֱסֹר שְׁהִיַּית מַשֶּׁהוּ בֵּין בַּבְּהֵמָה בֵּין בָּעוֹף בֵּין בְּמִיעוּט קָמָּא בֵּין בְּמִיעוּט בָּתְרָא הֵבִיאוּ הפמ"ג וְכֵן הֵבִיא הפמ"ג דִּבְרֵי הַשָּׁ"ךְ יו"ד סי' י"ח דְּגַם מִדְּבָרָיו מַשְׁמַע כֵּן וְכֵן מַשְׁמַע מִדִּבְרֵי הַשָּׁ"ךְ חוֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן ש"ו ס"ק יו"ד יעו"ש, וְלֹא יָדַעְתִּי אִם כַּוָּנַת הַשָּׁ"ךְ עַל הַמִּנְהָג שכ' הָרַמָ"א וְדַעְתָּם בְּבֵיאוּר כַּוָּנַת הָרַמָ"א דְּלָא כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי אוֹ דְּהַשָּׁ"ךְ והתב"ש הֵעִידוּ עַל מַה שֶּׁנָּהֲגוּ בִּזְמַנֵּיהֶם וְאֶפְשָׁר דְּזֶה נִתְחַדֵּשׁ אַחַר הָרַמָ"א וְגָדוֹל כּוֹחוֹ שֶׁל מִנְהָג שֶׁאֵין לְהָקֵל נָגְדּוֹ אֲבָל אִם יֵשׁ עוֹד אֵיזֶה צַד לְהָקֵל אוֹ בְּהֶפְסֵד מְרֻוָּחָה בְּוַדַּאי נִרְאֶה דְּאִם הוֹרָה הַמּוֹרֶה לְהָקֵל בְּגְמִי דַּק וַאֲפִילּוּ בְּעוֹף

דְּאֵין לְהַזְנִיחוּ וְהַכֹּל לְפִי רְאוֹת עֵינֵי הַמּוֹרֶה: [טז] מַסְקָנַת הַדְּבָרִים בְּדִינֵי דְּגָמִי דְּאִם נִמְצָא גְּמִי עָגוֹל וְעָב דְּוַדַּאי הָיָה הַשְּׁהִיָּיה קוֹדֶם שֶׁשָּׁחַט הָרוֹב פְּשִׁיטָא דע"פ מִנְהָג אֲסוּרָה וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַשָּׁ"ךְ דְּגַם בהפ"מ אָסְרִינַן גַּם שְׁהִיַּית מַשֶּׁהוּ וּלְדַעַת הָאַגֻּדָה והתה"ד בְּעוֹף יֵשׁ מָקוֹם לְאָוְסְרוֹ גַּם ע"פ דִּין לְדַעַת רַשְׁ"י ומ"מ בְּסָפֵק שְׁהִיּוֹת מַשֶּׁהוּ יֵשׁ לְהָקֵל לְעִנְיַן מַעֲשֶׂה.

וְאִם נִמְצָא גְּמִי דַּק א' אִם נִמְצָא בַּקָּנָה אֲזַי בִּבְהֵמָה חֲמוּרָה מִבְּעוֹף דְּבִבְהֵמָה טְרֵיפָה גַּם בהפ"מ מִצַּד הַמְּנָהָג כֵּיוָן דְּבְוַדַּאי מֻכְרָח לִשְׁהוֹת בּוֹ בְּשָׁעַת חֲתִיכַת הַגְּמִי וּבִבְהֵמָה הֲרֵי הָיָה קוֹדֶם גְּמַר הַשְּׁחִיטָה דְּצָרִיכָה שְׁנֵי סִימָנִים וַהֲרֵי מְבֹלָאָר בְּדִבְרֵי רַשְׁ"י (בְּדַף ל"ג ע"ב) דִּלְעוֹלָם דֶּרֶךְ הַקָּנָה לִהְיוֹת נִשְׁחָט קוֹדֶם לַוֵּשֶׁט אֲבָל בְּגְמִי דַּק וּבָעוֹף דְּאָז הוּא פְּשִׁיטָא דְּלָא הָיָה הַשְּׁהִיָּיה רַק בְּמִיעוּט בָּתְרָא אָז אִם פְּשִׁיטָא לֵיהּ דְּבְוַדַּאי לֹא הָיָה בּוֹ כְּשִׁיעוּר שְׁהִיָּיה גְּמוּרָה גַּם לְדַעַת הַמַּחְמִירִים דְּהַיְינוּ כַּחֲתִיכַת רֹוב סִימָן אֶחָד בָּעוֹף אָז יֵשׁ מָקוֹם לְהָקֵל בהפ"מ.

רַק זֶה צָרִיךְ דִּיּוּק רַב דַּהֲרֵי שְׁחִיטַת רֹוב סִימָן א' בְּעוֹף הוּא מוּעָט בְּתַכְלִית הַמִּיעוּט. ומ"מ כַּמָּה פְּעָמִים יָדוּעַ הוּא שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ כְּשִׁיעוּר זֶה דְּהָעֵשֶׂב דַּק וְהַשּׁוֹחֵט לֹא הִרְגִּישׁ בּוֹ שׁוּם שְׁהִיָּיה יוֹתֵר מִבְּכָל הַשְּׁחִיטוֹת וּבִנְמְצָא גְּמִי דַּק בַּוֵּשֶׁט גַּם בִּבְהֵמָה דִּינוֹ כְּמוֹ בְּעוֹף דְּהָא בְּוַדַּאי הָיָה בְּמִיעוּט בָּתְרָא כֵּיוָן דְּדֶרֶךְ הַקָּנָה לִהְיוֹת נִשְׁחָט תְּחִלָּה.

וְאִם נִמְצָא בְּעוֹף וּבְוֵשֶׁט עיי' לְקַמָּן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ עוֹד צְדָדִים לְהָקֵל בּוֹ עַל פִּי דִּין יעו"ש: סִימָן יג עוֹד בָּעִנְיָן הַנַּ"ל: וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה לִי עַל התה"ד דַּהֲרֵי בְּחֻלִּין (דַּף ט') אִיתָא הַשּׁוֹחֵט צָרִיךְ לִבְדּוֹק בַּסִּימָנִים דִּלְמָא לֹא נִשְׁחַטוּ רֻבָּן וְאִם לֹא בָּדַק אָמְרִינַן שָׁם דְּהוּא נְבֵילָה.

הֲרֵי דְּגַם בְּדִיעֲבַד חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא לֹא נִשְׁחַט רֻבָּן וְאע"ג דְּהַשּׁוֹחֵט הוּא מֻמְחֶה וּמֻוְחָזָק לִשְׁחוֹט הֵיטֵב. וצ"ל דְּגַם בְּמֻוְחָזָקִין מ"מ מִיעוּט הַמָּצוּי טוֹבָא הוּא שֶׁלֹּא יִהְיֶה נִשְׁחַט הָרוֹב וְגַם בְּדִיעֲבַד אָסְרִינַן לֵיהּ מִשּׁוּם חֶזְקַת אֵינָהּ זְבוּחָה דִּבְהֵמָה בחי' הַמְסַיְּעַ לָזֶה.

וא"כ הֲרֵי קָשֶׁה לִכְאוֹרָה הָא דְּבְדַף י"ב אִיתָא מָצָא גְּדִי שָׁחוּט דְּכָשֵׁר מִשּׁוּם דְּרֹוב מְצוּיִין אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻמְחִין הֵם דְּמַאי מְהַנֵּי דְּהַשּׁוֹחֵט הוּא מֻמְחֶה דִּלְמָא לֹא נִשְׁחַט הָרוֹב וְנִפְסַל בְּשְׁהִיָּיה ובע"כ צָרִיךְ לוֹמַר כמש"כ הָרֹאשׁ"שׁ בְּתִשׁוּבָה כְּלָל עֶשְׂרִים סִימָן י"ג דְּסָמְכִינַן אַרוֹב מֻמְחִין הֵם וּבְוַדַּאי שָׁחַט יָפֶה וְגַם בָּדַק הַסִּימָנִים וְאִם לֹא נִשְׁחֲטוּ הָרוֹב גּוֹמְרִים קוֹדֶם שְׁהִיָּיה.

וְכֵן כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א בְּסֵפֶר תוה"ב דמשו"ה מוּמָר לֶאֱכֹל נְבֵילוֹת לְתֵיאָבוֹן נוֹתְנִים לוֹ לְכַתְּחִלָּה לִשְׁחוֹט ע"י שֶׁיִּבְדּוֹק לוֹ סַכִּין מִשּׁוּם דְּלָא שָׁבִיק הֲתִירָא וְאָכִיל אִיסּוּרָא וְאַמַּאי לָא חָיְישִׁינַן דִּלְמָא לֹא יִהְיֶה נִשְׁחַט הָרוֹב בְּפַעַם רִאשׁוֹן אֶלָּא דְּתָלֵינַן דְּבְוַדַּאי יִבְדּוֹק הַסִּימָנִים וְיִגְמְרֵם קוֹדֶם שְׁהִיָּיה.

אֲבָל לְדַעַת הָאַגֻּדָה והתה"ד דִּלְרַב דְּאָמַר דְּשִׁיעוּר שְׁהִיָּיה דְּעוֹף הוּא כְּשְׁחִיטַת עוֹף מִמֵּילָא אֵין לוֹ שׁוּם שִׁיעוּר שְׁהִיָּיה כְּלָל וּבְשָׁהָה כָּל שֶׁהוּא אָסוּרָה א"כ הֲרֵי תִּקְשֶׁה לְרַב מֵהָא דְּתַנְיָא בְּדַף י"ב מָצָא תַּרְנְגוֹלֶת שְׁחוּטָה דְּחֶזְקָתוֹ שָׁחוּט וַהֲרֵי לְרַב בְּעוֹף אִם בְּפַעַם רִאשׁוֹן לֹא נִשְׁחַט הָרוֹב וְהִפְסִיק מִיָּד שׁוּב אֵין לוֹ תַּקָּנָה וְאַמַּאי כְּשֵׁרָה נֵיחוּשׁ שֶׁמָּא לֹא שָׁחַט בְּפַעַם הָרִאשׁוֹן הָרוֹב דַּהֲרֵי חָזַינַן דְּגַם בְּמֻמְחֶה חָיְישִׁינַן לֵיהּ דִּלְמָא לֹא נִשְׁחַט הָרוֹב מִדְּאָסְרִינַן

בְּלֹא בָּדַק גַּם בְּדִיעֲבַד: [ב] רַק זֶה נִיחָא דִּלְהָאַגּוֹדָה וּלְתה"ד נָאֱמַר דְּרַב מוֹקֵי לְהַהִיא בָּרַיְיתָא דְּמָצָא תַּרְנְגוֹלֶת שְׁחוּטָה דְּאַיְירֵי בְּנִמְצָא רַק הַקָּנָה שָׁחוּט וְלֹא נָגַע בַּוֵּשֶׁט כְּלָל דְּחָזֵינַן הַשְׁתָּא דְּהַוֵּשֶׁט הוּא שָׁלֵם וּבְקָנָה הָא לֹא שַׁיָּיךְ שְׁהִיָּיה כְּלָל דַּהֲרֵי גַּם בַּחֲצִי פָּגוּם כָּשֵׁר וּמִשְּׁנִשְׁחָט הָרוֹב הָא לֹא פָּסְלָה בּוֹ שְׁהִיָּיה כְּלָל וְעוֹד דְּגַם בְּנִמְצָא רַק הַוֵּשֶׁט לְחֻלְּדָא שָׁחוּט שַׁפִּיר כְּשֵׁירָה כֵּיוָן דְּחָזֵינַן הַשְׁתָּא שֶׁמָּצָא דְּרֻבָּא שָׁחוּט א"כ הָא נַדַּאי שְׁחָטוֹ כַּהוֹגֶן בְּבַת אַחַת בְּפַעַם רִאשׁוֹן וְאֵין מָקוֹם לָחוּשׁ דִּלְמָא בְּפַעַם רִאשׁוֹן לֹא הָיָה רוֹב כֵּיוָן דְּאָמְרִינַן רוֹב מְצוּיִין אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻחְזָקִין הֵם וּמַחְזִקִינַן לְהַשּׁוֹחֵט בְּנַדַּאי דְּיוֹדֵעַ ה' שְׁחִיטָה וא"כ הֲרֵי יוֹדֵעַ ג"כ הָא דְּשְׁהִיּוֹת הָעוֹף אֵין לוֹ שִׁיעוּר וְאֵין שׁוּם תּוֹעֶלֶת בְּמַה שֶּׁיִּגְמוֹר אַחַר הַשְׁחִיטָה א"כ בְּנַדַּאי דְּהָיָה מַנִּיחָה כֵּן בְּלֹא גְּמַר וְלֹא הָיָה חוֹזֵר לִגְמוֹר הַשְׁחִיטָה מִבְּלִי שׁוּם תּוֹעֶלֶת וְכֵיוָן דְּחָזֵינַן בִּשְׁעַת הַמְּצִיאָה דְּרוֹב סִימָנִים שְׁחוּטִין בְּנַדַּאי בְּפַעַם רִאשׁוֹן נִשְׁחָטוּ כַּהוֹגֶן בְּבַת אַחַת: [ג] וא"כ הֲרֵי קָשֶׁה הָא דְּבַדַּף י"ב קָאָמַר רַב רָאָה אֶחָד שֶׁשָּׁחַט אִם רָאָהוּ מִתְּחִילָּה וְעַד סוֹף מֻותָּר לֶאֱכֹל מִשְּׁחִיטָתוֹ וְאִם לָאו אָסוּר לֶאֱכֹל מִשְּׁחִיטָתוֹ וּפָרִיךְ אִי יָדַע דְּגָמִיר לָמָּה לִי רָאוּהוּ וְאִי יָדַע דְּלָא גָּמִיר פְּשִׁיטָא וְאִי דְּלָא יָדַע אִי גָּמִיר אִי לָא גָּמִיר נֵימָא רוֹב מְצוּיִין אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻחְזָקִין הֵם מִי לָא תַּנְיָא הֲרֵי שֶׁמָּצָא תַּרְנְגוֹלֶת שְׁחוּטָה בַּשּׁוּק כו' חֶזְקָתוֹ שָׁחוּט.

וּמַאי פָּרִיךְ נֵימָא דְּגַם רַב ס"ל רוֹב מְצוּיִין אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻחְזָקִין הֵם וְהָא דְּרַב מַצְרִיךְ רָאוּהוּ דַּוְקָא אֵינוֹ מִשּׁוּם דְּחוֹשֵׁשׁ לְאֵינוֹ מֻחְזָק רַק דְּחוֹשֵׁשׁ לְאִינּוּי מֻחְזָק וס"ל דְּחָיְישִׁינַן לְעִילּוּף, דַּהֲרֵי זֶה הוּא שְׁנֵי לְשׁוֹנוֹת בְּדִבְרֵי רָבִינָא בְּדַף ג', בְּלָשׁוֹן רִאשׁוֹן ס"ל לְרָבִינָא דְּלָא אָמְרִינַן רוֹב מֻחְזָקִין הֵם וּבְלָשׁוֹן שֵׁנִי ס"ל דְּחָיְישִׁינַן לְעִילּוּף וְנֶאֱמַר דְּרַב ס"ל כְּלִישָׁנָא בָּתְרָא דְּרָבִינָא דְּחוֹשֵׁשׁ לְעִילּוּף וַהֲרֵי כָּל חֲשַׁשׁ עִילּוּף הוּא רַק מִשּׁוּם חֲשַׁשׁ פְּסוּל שְׁהִיָּיה וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב רַשְׁ"י בְּדַף ג' בד"ה ואע"פ שֶׁאֵינָם מֻחְזָקִין ומ"מ שַׁפִּיר נִיחָא הָא דְּמָצָא תַּרְנְגוֹלֶת שְׁחוּטָה דְּכְשֵׁרָה דַּהֲרֵי כָּתַב הב"י בסי' א' דִּלְלִישָׁנָא בָּתְרָא דְּרָבִינָא קָשֶׁה אַמַּאי חָיְישִׁינַן דִּלְמָא נִתְעַלֵּף כֵּיוָן דְּמַחְזִקִינַן לֵיהּ בְּמֻחְזָקִין וְיוֹדֵעַ ה' שְׁחִיטָה א"כ הֲרֵי אִם הָיָה נִתְעַלֵּף הָיָה אוֹמֵר לָנוּ וְלֹא הָיָה מַאֲכִילָהּ לָנוּ ותי'הב"י דס"ל לְרָבִינָא דְּכֵיוָן דְּנִתְעַלֵּף גַּם הוּא טוֹעֶה בְּעַצְמוֹ וְסוֹבֵר שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ שִׁיעוּר שְׁהִיָּיה וּבֶאֱמֶת יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁהָיָה שִׁיעוּר שְׁהִיָּיה עכ"ד הב"י.

וַהֲרֵי סָבָרָא זוֹ לֹא שַׁיָּיךְ רַק בִּבְהֵמָה דְּיֵשׁ שִׁיעוּר לִשְׁהִיּוּתוֹ אוֹ גַּם בְּעוֹף אַלְיְבָא דְּהָנֵי אָמוֹרָאֵי דס"ל דִּבְהֵמָה לָעוֹף אֲבָל לְרַב דס"ל דְּעוֹף לָעוֹף ולהתה"ד דִּלְדִידֵיהּ אֵין לוֹ שׁוּם שִׁיעוּר כְּלָל הָא לֹא שַׁיָּיךְ תֵּירוּצוֹ שֶׁל הב"י כְּלָל דַּהֲרֵי אִם נִתְעַלֵּף שׁוּב אֵין לוֹ שׁוּם מָקוֹם לְטָעוֹת דִּכְשֵׁרָה הִיא ומש"ה בְּמָצָא תַּרְנְגוֹלֶת שְׁחוּטָה שַׁפִּיר כְּשֵׁירָה כֵּיוָן דְּחָזֵינַן הַשְׁתָּא דְּרוֹב הַסִּימָנִין נִשְׁחָטִים אִם כֵּן הֲרֵי בְּנַדַּאי לֹא נִתְעַלֵּף כְּלָל וְשָׁחַט בְּפַעַם רִאשׁוֹן כַּהוֹגֶן דְּאִם הָיָה נִתְעַלֵּף קוֹדֶם שֶׁשָּׁחַט הָרוֹב שֶׁל הַסִּימָן שׁוּב לֹא הָיָה גּוֹמְרָהּ לְלֹא תּוֹעֶלֶת וְהָיָה מַנִּיחָהּ כָּךְ כֵּיוָן דְּהוּא מֻמְחֶה וְיוֹדֵעַ שֶׁתִּשָּׁאֵר בְּאִיסּוּרָהּ אֲבָל רַב אַיְירֵי בִּבְהֵמָה דְּיֵשׁ שִׁיעוּר לִשְׁהִיּוּתוֹ ומשו"ה חָיֵישׁ רַב שַׁפִּיר לְדִלְמָא נִתְעַלֵּף וְטָעָה דִּלֹא הָיָה בּוֹ שִׁיעוּר שְׁהִיָּיה וּגְמָרָהּ אַחַ"כ ומשו"ה מַצְרִיךְ רָאוּהוּ, וּמַאי פָּרִיךְ נֵימָא דְּרַב לְשִׁיטָתוֹ דס"ל דְּעוֹף לְעוֹף.

וּמֻכְרָח דְּלָא כַּאֲגַדָּה ותה"ד רַק גַּם לְרַב יֵשׁ אֵיזֶה שִׁיעוּר לִשְׁהִיָּיה דְּעוֹף ומשו"ה פָּרִיךְ שַׁפִּיר דְּגַם אִם נֵימָא דְּטַעְמוֹ שֶׁל רַב הוּא מִשּׁוּם חֲשַׁשׁ עִילּוּף ג"כ קָשֶׁה דְּמָצָא תַּרְנְגוֹלֶת

אַמַּאי כְּשֵׁרָה דְּגַם בָּעוֹף שַׁיָּיךְ חֲשַׁשׁ עִילּוּף: [ד] וְאֶחָד מִן הַתַּלְמִידִים הִקְשָׁה לִי וַהֲרֵי גַּם בְּלֹא תה"ד וְיֵשׁ שִׁיעוּר לִשְׁהִיּוֹת הָעוֹף ג"כ קָשֶׁה כֵּן דְּמַאי פָּרִיךְ לְרַב נְיָמָא דְּטַעְמוֹ שֶׁל רַב הוּא רַק מִשּׁוּם חֲשַׁשׁ עִילּוּף וְהַךְ בָּרַיְיתָא דְּמַכְשִׁירִי בְּתַרְנְגוֹלֶת נְיָמָא דְּאַיְירִי בִּנְמְצָא רַק הַקָּנָה שָׁחוּט וְלֹא נָגַע בַּוְּשֶׁט כְּלָל וּבְקָנָה דְּעוֹף הָא לָא פָּסְלָה שְׁהִיָּיה כְּלָל.

וְקָשְׁיָא זוֹ אֵינוֹ דִּבְלֹא התה"ד פָּרִיךְ שַׁפִּיר חֲדָא דְּזֶהוּ דּוֹחֵק לוֹמַר דְּהַבָּרַיְיתָא דְּנָקְטָה סְתָמָא דְּמָצָא תַּרְנְגוֹלֶת שְׁחוּטָה דְּכְשֵׁרָה לָא אַיְירֵי רַק בִּנְמְצָא הַקָּנָה לְחֻדָּא שָׁחוּט וְאִם נִמְצָא גַּם הַוֶּשֶׁט שָׁחוּט אֲסוּרָה וְכָל כְּהַאי ה"ל לְהַבָּרַיְיתָא לְפָרֵשׁ וְלֹא לִסְתּוֹם וּבְפָרָט דְּהֲרֵי כָּל סְתָם שְׁחִיטָה גַּם הַוֶּשֶׁט נִשְׁחָט וְכַמְבֹאָר בְּרֵישׁ פֶּרֶק הַשּׁוֹחֵט דִּלְכַתְּחִלָּה צָרִיךְ לִשְׁחֹוט גַּם בְּעוֹף שְׁנֵי סִימָנִין וְהָאֵיךְ נְפָרֵשׁ דְּנָקְטָה סְתָמָא דְּאַיְירֵי רַק בִּנְמְצָא הַקָּנָה שָׁחוּט שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ סְתָם הַשְׁחִיטָה הַצְּרִיכָה ע"פ דִּין וּבִסְתָם שְׁחִיטָה הַצְּרִיכָה יִהְיֶה אָסוּר, בְּוַדַּאי דְּזֶה לֹא נִיתַּן לְהֵאָמֵר כְּלָל, וּמִדְּסָתְמָה הַבָּרַיְיתָא מֻכְרָח דְּכָשֵׁר בְּכָל אוֹפָן וְגַם בִּנְמְצָא הַוֶּשֶׁט שָׁחוּט דְּשַׁיָּיךְ אִיסּוּר דְּעִילּוּף ג"כ כְּשֵׁרָה דְּלָא חָיְישִׁינַן לְעִילּוּף כְּלָל.

וְעוֹד דַּהֲרֵי דַּעַת שְׁחִיטַת הָאַשְׁכְּנַזִּים הוּבְאוּ בַּשָּׁ"ך סִי' כ"ה ס"ק ד' דְּהַשּׁוֹחֵט צָרִיךְ לִבְדּוֹק הַסִּימָנִים אִם נִשְׁחֲטוּ רֻבָּן קוֹדֶם שְׁיּוֹזְרִקֶם מִיָּדוֹ דְּאַחַר שְׁיּוֹזְרִקֶנָּה מִיָּדוֹ שׁוּב לָא מְהַנֵּי לֵיהּ הַבְּדִיקָה דְּיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא ע"י פְּרִכּוּס שֶׁל הָעוֹף נִתְרַחֵב הַחֲתָךְ וְכָתַב שָׁם הַשָּׁ"ך בְּשֵׁם אָבִיו דַּחֲשַׁשׁ זֶה אֵינוֹ רַק בַּקָּנָה וְלֹא בַּוֶּשֶׁט דְּוֶשֶׁט אֵין דַּרְכּוֹ לְהִיּוֹת נִתְרַחֵב חִיתּוּכוֹ ע"י פְּרִכּוּס וא"כ הָא פָּרִיךְ הגמ' שַׁפִּיר לְרַב ממ"נ דְּאִם נֶאֱמַר דְּטַעְמוֹ שֶׁל רַב הוּא מִשּׁוּם חֲשַׁשׁ עִילּוּף אַמַּאי מָצָא תַּרְנְגוֹלֶת כְּשֵׁרָה נִיחוּשׁ ג"כ לְעִילּוּף דְּגַם אִם נִמְצָא רַק הַקָּנָה שָׁחוּט הָא יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁנִּפְתַּעֲלֵף קוֹדֶם שֶׁשָּׁחַט הָרוֹב וְשׁוּב לֹא גָּמַר לְהַשְׁחִיטָה כְּלָל וּמַה דְּחָזֵינַן עַתָּה שֶׁנִּשְׁחַט רוֹב הַקָּנָה דִּלְמָא נִתְרַחֵב ע"י פְּרִכּוּס וְאִם נִמְצָא גַּם הַוֶּשֶׁט שָׁחוּט דְּלֵיכָא חֲשָׁשָׁא שֶׁנִּתְרַחֵב ע"י פְּרִכּוּס הָא בַּוֶּשֶׁט פָּסְלָה שְׁהִיָּיה וְנִיחוּשׁ דִּלְמָא הַתְחָלַת הַשְׁחִיטָה הָיָה בַּוֶּשֶׁט וְקוֹדֶם שֶׁשָּׁחַט הָרוֹב שֶׁל הַוֶּשֶׁט הָיָה נִתְעַלֵּף וְאַחַר הָעִילּוּף גָּמַר הַשְׁחִיטָה מִשּׁוּם שֶׁטָּעָה בְּדִמְיוֹנוֹ שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ שִׁיעוּר שְׁהִיָּיה וּכְמוֹ דְּאוֹסֵר רַב בִּבְהֵמָה צ"ל אָסוּר גַּם בְּעוֹף, אֲבָל לְדַעַת התה"ד קָשֶׁה מַאי פָּרִיךְ נַיְמָא דְּהַךְ בָּרַיְיתָא דְּנָקְטָה סְתָמָא אַיְירֵי בִּנְמְצָא שָׁחוּט כְּדֶרֶךְ כָּל סְתָם שְׁחִיטוֹת הַצָּרִיךְ ע"פ דִּין דְּשֶׁנֵּי הַסִּימָנִים שְׁחוּטִים וְנִשְׁחַט גַּם הַוֶּשֶׁט ומשו"ה לֵיכָא חֲשַׁשׁ עִילּוּף דְּשׁוּב לֹא הָיָה גּוֹמְרָהּ אַחַ"כ לִשְׁחֹוט שׁוּב הַוֶּשֶׁט לְלֹא תּוֹעֶלֶת אַחַר שֶׁאֲסוּרָה לְעוֹלָם וְכֵיוָן דְּחָזֵינַן עַתָּה דְּגַם רוֹב הַוֶּשֶׁט שָׁחוּט מש"ה כְּשֵׁרָה אֲבָל בִּבְהֵמָה חָיֵישׁ רַב לְעִילּוּף.

וּבְדוֹחֵק גָּדוֹל י"ל דְּהַגְמ' פָּרִיךְ דְּמַשְׁמַע לֵיהּ מִדְּנָקְטָה הגמ' סְתָמָא מַשְׁמַע דְּבָכָל אוֹפַנִּים שֶׁמָּצָא שָׁחוּט כְּשֵׁרָה וְגַם בִּנְמְצָא רַק הַקָּנָה שָׁחוּט לְחֻדָּא ג"כ כָּשֵׁר ומש"ה מְדַוֵּיק שַׁפִּיר דְּלָא חָיְישִׁינַן לְעִילּוּף דְּאִי חָיְישִׁינַן לְעִילּוּף נִיחוּשׁ דִּלְמָא לֹא שָׁחַט רַק מִיעוּט שֶׁל הַקָּנָה וְנִתְעַלֵּף וְנִתְרַחֵב מֵעַצְמוֹ ע"י חֲתָךְ וְכִשְׁחִיטַת הָאַשְׁכְּנַזִּים.

אָמְנָם בְּוַדַּאי דְּהוּא דּוֹחֵק גָּדוֹל לוֹמַר כֵּן דְּמַאי דֶּוְחָקָא לְאוֹקְמָא הַבָּרַיְיתָא דְּאַיְירֵי כְּשֶׁגַּם הַוֶּשֶׁט שָׁחוּט דְּסְתָם שְׁחִיטוֹת כֵּן הוּא. וְגַם דְּעִיקַּר חוּמְרָא שֶׁל הַשְׁחִיטוֹת אַשְׁכְּנַזִּים דְּחָיְישִׁינַן לְנִתְרַחֵב ע"י פְּרִכּוּס אֵינוֹ מֻכְרָח דְּחָיְישִׁינַן לֵיהּ כְּלָל בְּדִיעֲבַד וְיֵשׁ חוֹלְקִים עַל זֶה.

אָמְנָם קֻשְׁיָא זוֹ לֹא עַל הָאֲגֻדָּה והתה"ד בְּלַחוּד תִּסּוֹב כִּי אִם גַּם עַל הָרֹא"ש קָשֶׁה הַךְ סַוּגְיָא בְּסִגְנוֹן זֶה וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בסי' ועיי"ש מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ לְתָרֵץ סַוּגִית הגמ' לְדַעַת הָרֹא"ש

ויתורץ ג"כ בָּזֶה דִּבְרֵי הָאַגּוּדָה והתה"ד יעו"ש: [ה] אָמְנָם עֲדַיִן קָשֶׁה לִי עַל הָאַגּוּדָה והתה"ד דַּהֲרֵי זֶה חָזִינַן מֵהָא דְּלָא בָּדַק הַסִּימָנִים אֲסוּרָה דְּגַם בְּמֵזִמְחָה וּמֵחָזָק חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא לֹא נִשְׁחֲטוּ רֻבָּן וְגַם בְּדִיעֲבַד אֲסוּרָה וא"כ הָא דְּקָאָמַר רָבָא (בְּדַף ג') דְּיִשְׂרָאֵל מוּמָר לְתֵיאָבוֹן בּוֹדֵק סַכִּין וְנוֹתֵן לוֹ וְשׁוֹחֵט גַּם לְכַתְּחִלָּה דְּלָא שָׁבִיק הֶיתֵּירָא וְאָכִיל אִיסּוּרָא דְּזֶה נִיחָא גַּבֵּי בְּהֵמָה דְּאָמְרִינַן דִּבְנוֹדַאי יִבְדּוֹק תֵּיכֶף הַסִּימָנִים וְאִם יִמְצָא שֶׁלֹּא נִשְׁחֲטוּ רֻבָּן יִגְמְרֵם קוֹדֶם שִׁיעוּר שְׁהִיָּה כֵּיוָן דְּהַהֶיתֵּר בְּיָדוֹ לָא אָכִיל אִיסּוּרָא וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַשְׁבָּ"א בתוה"ב (דַּף ה') אֲבָל בְּעוֹף דלהתה"ד אִם לֹא שָׁחַט בְּפַעַם רִאשׁוֹן הָרוֹב וְהִפְסִיק בִּשְׁחִיטָתוֹ שׁוּב אֵין לוֹ תַּקָּנָה א"כ אַמַּאי שָׁרֵי לַמּוּמָר לִשְׁחוֹט לְכַתְּחִלָּה בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ נֵיחוּשׁ שֶׁמָּא בְּפַעַם רִאשׁוֹן לֹא הָיָה רוֹב וְגַם בְּדִיעֲבַד צ"ל אָסוּר דַּהֲלֹא חָזִינַן דְּבֹלֹא בּוֹדֵק הַסִּימָנִים דַּאֲסוּרָה וְחָיְישִׁינַן לְהַךְ חֲשָׁשָׁא וּבְמוּמָר הֲרֵי הוּא כְּלֹא בָּדַק כְּלָל דאע"ג דְּחָזִינַן הַשְׁתָּא דְּנִשְׁחַט הָרוֹב הֲרֵי י"ל דִּגְמָרָן אַחַר שֶׁהִפְסִיק שְׁחִיטָתוֹ בְּפַעַם רִאשׁוֹן וְרָאָה שֶׁלֹּא נִשְׁחֲטוּ הָרוֹב חָזַר וּגְמָרָן כֵּיוָן דְּהוּא מוּמָר לֶאֱכֹל נְבֵילָה וְכָל הֵיכָא דְּאִי אֶפְשָׁר לוֹ בְּהֶיתֵּר הֲרֵי אוֹכֵל גַּם אִיסּוּרָא וְגַם כְּשֶׁהִפְסִיק וְנֶאֶסְרָה לְגַמְרֵי הֲרֵי יִגְמוֹר מַעֲשָׂיו אַחַ"כ.

וּבְנוֹדַאי דּוֹחֵק גָּדוֹל לוֹמַר דְּהָא דְּקָאָמַר רָבָא דְּמוּמָר בּוֹדֵק סַכִּין וְנוֹתֵן לוֹ לָא קָאֵי רַק עַל בְּהֵמָה וְלֹא עַל עוֹף דַּהֲרֵי רָבָא סְתָמָא קָאָמַר וְכֵן כָּל הַפּוֹסְקִים הָרִאשׁוֹנִים וְהָאַחֲרוֹנִים הֵבִיאוּ מֵימְרָא דְּרָבָא בִּסְתָמָא וּמוּכָח דְּגַם בָּעוֹף מִכַּשְׁרֵי וּמֵוכָרַח דְּלָא כהתה"ד.

שׁוּב מָצָאתִי בִּתְבוּאוֹת שׁוֹר סי' ג' שֶׁעָמַד בְּקֻשְׁיָא זוֹ וְכָתַב לְתָרֵץ דמש"ה שָׁרֵי לִיתֵּן לוֹ לְכַתְּחִלָּה לִשְׁחוֹט דְּמִסְתָּמָא יִשְׁחוֹט הַקָּנֶה תְּחִלָּה וּסְבָרָא בְּרוּרָה הִיא וּבְפָרָט להתה"ד הֲרֵי בְּוַדַּאי כָּל מֵזִמְחָה כְּשֶׁשּׁוֹחֵט עוֹף הוּא זָהִיר בְּעַצְמוֹ לִשְׁחוֹט אֶת הַקָּנֶה תְּחִלָּה וּמִשּׁוּם הַאי טַעְמָא גּוּפָא דְּלְמָא בְּפַעַם רִאשׁוֹן לֹא יִהְיֶה נִשְׁחַט הָרוֹב וְלֹא יִהְיֶה לָהּ תַּקָּנָה וַיַּפְסִיד הָעוֹף לְגַמְרֵי ומשו"ה שׁוֹחֵט לְהַקָּנֶה תְּחִלָּ' שֶׁיִּהְיֶה לוֹ תַּקָּנָה וּבְוַדַּאי דְּגַם הַמּוּמָר יַעֲשֶׂה כֵּן דְּמִהַדַּר שֶׁיִּהְיֶ' בְּהֶיתֵּר כָּל הֵיכָא דְּאֵינוֹ טִירְחָא לָא שָׁבִיק הֶיתֵּירָא וְעָבֵיד אִיסּוּרָא.

וְעוֹד דַּהֲרֵי בלא"ה כָּתַב רַשְׁ"י (בְּדַף ל"ב) דִּלְעוֹלָם דֶּרֶךְ הַקָּנֶה לִהְיוֹת נִשְׁחָט תְּחִלָּה קוֹדֶם לַוֵּשֶׁט ומשו"ה שָׁרֵי לִיתֵּן לוֹ גַּם עוֹף רַק דַּעֲדַיִן קָשֶׁה דא"כ יָצָא לָנוּ סְבָרָא חֲדָשָׁה דִּבְמוּמָר שֶׁשָּׁחַט עוֹף ע"י שֶׁיִּבְדְּקוּ לוֹ סַכִּין מִקּוֹדֶם וְאַחַר הַשְׁחִיטָה רָאִינוּ הָעוֹף וְלֹא נִמְצָא בּוֹ שָׁחוּט רַק הַוֵּשֶׁט לְחֻדָּא בְּלֹא הַקָּנֶה יהי' הָעוֹף אָסוּר גַּם בְּדִיעֲבַד דַּהֲרֵי הוּא כְּמוֹ שֶׁלֹּא בָּדַק בַּסִּימָנִים.

וא"כ הֲרֵי תִּקְשֶׁה הָא דִּבְדַף ג' מוֹקִים רַב אַשִׁי לְהַמִּשְׁנָה הַכֹּל שׁוֹחֲטִין וַאֲפִי' מוּמָר לֶאֱכֹל נְבֵילוֹת לְתֵיאָבוֹן וְכִדְרָבָא כו' וּפָרִיךְ וְכֵוָן שֶׁשָּׁחֲטוּ וַאֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתָן שְׁחִיטָתָן כְּשֵׁרָה אהי' אִילֵימָא אַמּוּמָר אִי דְּאִיתָא לְסַכִּין לַבְדְּקֵי' פי' וְלֹא צָרִיךְ לְהָאַחֲרִים רוֹאִין אוֹתוֹ וְאִי דְּלֵיכָּא לְסַכִּין כִּי אֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתוֹ מַאי הוי' דִּלְמָא בְּסַכִּין פְּגוּמָה שָׁחֵיט וְנִשְׁאַר בְּקֻשְׁיָ' וּמַאי פָּרִיךְ דִּלְמָא ס"ל לְרַב אַשִׁי כְּרַב דְּאָמַר דְּעוֹף לָעוֹף וְאֵין שִׁיעוּר לִשְׁהִיָּ' דְּעוֹף וְקָתָנֵי סֵיפָא מִשּׁוּם עוֹף וּבְנִמְצָא רַק הַוֵּשֶׁט שָׁחוּט דְּכָל מַה דְּתָנֵי בְּרֵישָׁא הַתַּקָּנָה דִּבְדִיקַת סַכִּין הָא לָא מְהַנֵּי בָּעוֹף וע"ז תָּנֵי וְכֵוָן שֶׁשָּׁחֲטוּ וַאֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתָן שְׁחִיטָתָן כְּשֵׁרָה דְּצָרִיךְ רוֹאִין אוֹתוֹ שֶׁלֹּאשָׁהָה כְּלָל ובע"כ מֵזִמְחָה מִקֻּשְׁיַת הגמ' אֶחָד מֵהֶנֵּי תַּרְתֵּי אוֹ דְּגַם אִי נֹאמַר כְּרַב אִיכָּא שִׁיעוּר לִשְׁהִיּוֹת הָעוֹף וְיָכוֹל לַחֲזוֹר וּלְגָמְרָהּ קוֹדֶם שִׁיעוּר שְׁהִיָּ' אוֹ דְּלָא נִיחָא לְהַגְמ' לְאוֹקֹמָא לר"א דס"ל כְּרַב דס"ל לְהַגְמ' דְּאֵין הֲלָכָה כְּרַב רַק כִּשְׁמוּאֵל ור"י דְּאָמְרִי

בְּהֵמָה לָעוֹף ומשו"ה נִשְׁאַר הגמ' בְּקֻוְשְׁיָ' דְּגַם אִם יְתָרֵץ דס"ל כְּרַב ג"כ מִמֵּילָא יהי' נִדְחִין דְּבָרָיו דְּאֵין הֲלָכָה כְּרַב אֲבָל להתה"ד דס"ל לַהֲלָכָה דְּאֵין שִׁיְעוּר קָשֶׁה נֵימָא דְּרַב אַשִּׁי ס"ל כֵּיוָן דְּגַם אֲנַן קיי"ל כֵּן.

וְהַנִּיחָא לְהַפּוֹסְקִים דס"ל דִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט הוּא רַק טְרֵיְפָה וא"כ סָפֵק שְׁהִיָּיְ' בְּעוֹף הוּא רַק סְפֵק טְרֵיְפָה וְלֹא נְבֵילָה וְלֵיכָּא חֶזְקַת אִיסּוּר לְדִידְהוּ נִיחָא דַּהֲרֵי הָא דְּמַחְמְרִינַן בְּדִיעֲבַד בְּלֹא בָּדַק בַּסִּימָנִים מְבֹוְאָר לְהֶדְיָא בְּדַף ט' דְּהוּא רַק מִשּׁוּם חֶזְקַת אֵינָהּ זְבוּחָה יעו"ש ובלא"ה י"ל דְּלָא חָיְיְשִׁינַן לֵיהּ כְּלָל דְּנֹאמַר דְּרֹוב הַשּׁוֹחֲטִין שׁוֹחֲטִין בְּפַעַם הָרִאשׁוֹן רֻוְבָּא כֵּיוָן דְּהוּא מֻוְחְזָק וְאֻוְמָּן בִּמְלָאכָה זוֹ ומש"ה מוּמָר שֶׁשָּׁחַט עוֹף אִם רוֹאִין עַתָּה שֶׁנִּשְׁחַט הָרֹוב לָא חָיְיְשִׁינַן כְּלָל לִשְׁהִיָּיְ' וְאֵין צָרִיךְ אֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתוֹ.

אֲבָל לְדַעַת רֹוב הַפּוֹסְקִים דס"ל דִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט הוּא נְבֵילָה וְכֵן פָּסַק בש"ע קָשֶׁה להתה"ד: [ו] וּבִשְׁלָמָא עַל הָא דְּאִיתָא בְּדַף ג' דִּמְפָרֵשׁ רָבָא לְהַמִּשְׁנָה דְּהַכֹּל שׁוֹחֲטִין לְכַתְּחִילָּה וַאֲפִילּוּ כּוּתִי וּכְשֶׁיִּשְׂרָאֵל יֹוצֵא וְנִכְנַס דְּמִירַתַּת אֲבָל בָּא וּמְצָאוֹ שֶׁשָּׁחַט חוֹתֵךְ כְּזַיִת בָּשָׂר וְנוֹתֵן לוֹ אֲכָלוֹ מֻוְתָּר לֹא אֲכָלוֹ אָסוּר וּפָרִיךְ סֵיפָא דְּקָתָנֵי וְכֻוְלָּן שֶׁשָּׁחֲטוּ וַאֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתָן שְׁחִיטָתָן כְּשֵׁרָה אהי' קָאֵי אִילֵּימָא אַכּוּתִי הָא אֲמַרְתְּ בְּיִשְׂרָאֵל יוֹצֵא וְנִכְנַס שׁוֹחֵט אֲפִילּוּ לְכַתְּחִילָּה וְנִשְׁאַר בְּקֻוְשְׁיָ', וְעַל זֶה לֹא קָשֶׁה לִי דְּמַאי פָּרֵיךְ נוֹקִים הַסֵּיפָא דְּנָקְטָה אֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתוֹ מִשּׁוּם עוֹף דִּבְעוֹף לָא מְהַנֵּי יִשְׂרָאֵל יוֹצֵא וְנִכְנַס דְּהַטַּעַם דִּמְהַנֵּי יֹוצֵא וְנִכְנַס הוּא מִשּׁוּם דְּכוּתִי מִירַתַּת וְנֵימָא דִּסְבָרָא דְּמִירַתַּת לָא אָמְרִינַן רַק דְּהַכּוּתִי יָרֵא לְקַלְקֵל בְּמֵזִיד בְּיָדַיִם אֲבָל לְעִנְיַן שְׁהִיּוֹת מַשֶּׁהוּ דְּזֶה נִתְרַחֵשׁ בְּלֹא שׁוּם כַּוָּנָה וְהָא גַּם בְּמֻוְמְחֶה וּמֻוְחְזָק יִתְרַחֵשׁ כֵּן שֶׁיִּשְׁחֹוט בְּפַעַם רִאשׁוֹן פָּחוֹת מִכַּשִּׁיְעוּר, נוּכַל לוֹמַר דְּלֹא שַׁיָּיְךְ מְרַתֵּת כְּלָל ומש"ה בָּעֵי אֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתָם שֶׁלֹּא נִתְקַלְקְלָה הַשְּׁחִיטָה.

דְּזֶה אֵינוֹ קֻוְשְׁיָ' דְּגַם בָּעוֹף אִם יִשְׂרָאֵל יוֹצֵא וְנִכְנַס שַׁפִּיר מִירַתַּת וְאִם יִתְרַחֵשׁ דִּבְפַעַם רִאשׁוֹן לֹא הי' רֹוב מִירַתַּת לַחֲזֹור וּלְגָוְמְרָהּ שֶׁמָּא יִרְאֶה הֲיִשְׂרָאֵל שֶׁהַכּוּתִי רוֹצֶה לְהַכְשִׁילוֹ דְּגַם הֵיכָא שֶׁאֵין הַכּוּתִי גּוֹרֵם לוֹ שׁוּם הֶפְסֵד מָמוֹן בְּמַעֲשָׂיו רַק שֶׁרוֹצֶה לְהַכְשִׁילוֹ וּלְהַאֲכִילוֹ דָּבָר הָאָסוּר לוֹ ג"כ שַׁיָּיְךְ מִיָּרְתַתְּ.

גַּם י"ל דה"פ דְּהַגְּמָ' פָּרֵיךְ כֵּיוָן דִּבְרֵישָׁא אַשְׁמוֹעִינַן כְּבָר דְּשָׁרֵי לִשְׁחֹוט כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל יוֹצֵא וְנִכְנַס מִשּׁוּם דְּמִירַתַּת לְקַלְקֵל לִבְהֶמְתּוֹ בְּיָדַיִם א"כ הֲרֵי ק"ו דַּאֲחֵרִים עוֹמְדִים ע"ג וְרוֹאִין אוֹתוֹ דִּמְהַנֵּי גַּם הֵיכָא דְּלֹא שַׁיָּיְךְ מִירַתַּת דִּסְבָרָא דְּמִירַתַּת לָא מְהַנֵּי רַק דְּמִשּׁוּם זֶה גַּם יוֹצֵא וְנִכְנַס חָשׁוּב כְּאִלּוּ רוֹאִין אוֹתוֹ וא"כ יָדְעִינַן מִזֶּה בק"ו דְּרוֹאִין אוֹתוֹ מְהַנֵּי גַּם בְּעוֹף וא"כ הָא לָא אַשְׁמְעִינַן הַסֵּיפָא מִידִי וְגַם דְּלָמָּה נָקְטָה הַסֵּיפָא רַק דִּיעֲבַד שֶׁשָּׁחֲטוּ הָא בכה"ג שָׁרִי גַּם לְכַתְּחִילָּה וּפָרֵיךְ שַׁפִּיר אֲבָל בְּאוֹקִימְתָּא דְּרַב אַשִּׁי דְּמוֹקִים לָהּ בְּמוּמָר וע"י בְּדִיקַת סַכִּין שָׁרִי לִשְׁחֹוט לְכַתְּחִילָּה גַּם בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ הִקְשֵׁינוּ שַׁפִּיר דְּנֵימָא דְּהַסֵּיפָא נַקְטָהּ מִשּׁוּם עוֹף וּכְשֶׁנִּמְצָא הַוֶּשֶׁט שָׁחוּט דְּאָז אֵינוֹ כָּשֵׁר רַק כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹמֵד ע"ג וְרוֹאֶה אוֹתוֹ וְיוֹצֵא וְנִכְנַס לָא מְהַנֵּי בי' דְּמוּמָר לֹא מִירַתַּת וכמש"כ הַתּוֹסָ' בְּדַף ג' בד"ה בּוֹדֵק יעו"ש וְהָא דִּמְהַנֵּי רוֹאִין אוֹתוֹ הָא לָא שָׁמְעִינַן לָהּ מֵרֵישָׁא כְּלָל וּמַאי פָּרִיךְ לְרַב אַשִּׁי: [ז] וְהַנִּרְאֶה לוֹמַר להתה"ד דַּהֲרֵי הָא דְּאָמְרִינַן בגמ' הַשּׁוֹחֵט צָרִיךְ לִבְדֹּוק בַּסִּימָנִים הֲרֵי הַךְ בְּדִיקָה הוּא לָאו דַּוְקָא אַחַר הַשְּׁחִיטָה וַהֲרֵי גַּם אִם רוֹאֶה בְּעֵת הַשְּׁחִיטָה וּמִסְתַּכֵּל בְּמַה שֶׁיָּדָיו עוֹשִׂים דְּנִשְׁחֲטוּ רֻוְבָּם הָא ג"כ מְהַנֵּי וְכֵן מְבֹוְאָר בש"ע סִימָן כ"ה סְעִיף א' הַשּׁוֹחֵט צָרִיךְ

שֶׁיִּבְדּוֹק בַּסִּימָנִים אַחַר שְׁחִיטָה אִם נִשְׁחֲטוּ רֻבָּן אוֹ שֶׁיִּרְאֶה בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה שֶׁשְּׁחוּטִין רֻבָּן.

וּבְכָל אוֹפֶן שֶׁיַּעֲשֶׂה הֲרֵי מַקְרֵי בָּדָק בַּסִּימָנִים וְנֶאֱמַר להתה"ד דְּגַם הֵיכָא דְּאֵין לִסְמוֹךְ עַל הַשּׁוֹחֵט שֶׁיִּבְדּוֹק אַחַר הַשְׁחִיטָה וּכְגוֹן בָּעוֹף אַלִּיבָּא דְּרַב וּבְמוּמָר מ"מ שָׁרֵי לִיתֵּן לוֹ לִשְׁחוֹט לְכַתְּחִלָּה עַל סְמַךְ זֶה שֶׁבְּוַדַּאי יִסְתַּכֵּל הֵיטֵב בִּשְׁעַת מַעֲשֶׂה שֶׁל הַשְׁחִיטָה עַצְמָהּ וכ"ז שֶׁלֹּא יִרְאֶה בְּבֵירוּר שֶׁגָּמַר הָרוֹב סִימָן לֹא יִסְלֹק יָדָיו כְּלָל וְלֹא יהי' אפי' שֶׁהִיָּיָה בְּמַשֶּׁהוּ וְחוֹלֵק עַל סְבָרַת מָהָרֵי"ל שֶׁהוּבָא בט"ז סִימָן כ"ה ס"ק א' דְּאֵין לִסְמוֹךְ עַל הִסְתַּכְּלוּת שֶׁבְּעֵת הַשְׁחִיטָה אוֹ דְּמָהָרֵי"ל לְחוּמְרָא בְּעָלְמָא קָאָמַר לָהּ וְז"ל הָרַשְׁבָּ"א בתוה"ב דַּף ה' שֶׁהִקְשָׁה שָׁם אַמַּאי סָגֵי בְּמוּמָר בְּבוֹדֵק סַכִּין וְנוֹתֵן לוֹ וַהֲרֵי צָרִיךְ לִבְדּוֹק בַּסִּימָנִים אַחַ"כ ותי' וְז"ל חֲזָקָה עַל בֶּן דַּעַת כָּל שֶׁהוּא מֻמְחֶה לִשְׁחִיטָה רֹב סִימָנִים הוּא שׁוֹחֵט וְאֵינוֹ מְסַלֵּק יָדָיו עַד שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁשּׁוֹחֵט רֹב כְּדַרְכּוֹ וּבוֹדֵק מַיָּד וְאִם לֹא שָׁחַט חוֹזֵר מַיָּד וְגוֹמֵר עַד שֶׁלֹּא יהי' שִׁעוּר שְׁהִיָּיָ', הֲרֵי דְּכָתַב שְׁנֵי סְבָרוֹת דמשו"ה מֻוָתָּר לִיתֵּן לַמּוּמָר לִשְׁחוֹט חֲדָא דְּבְוַדַּאי לֹא יְסַלֵּק יָדָיו עַד שֶׁיִּרְאֶה וְגַם דְּיִבְדּוֹק קוֹדֶם שִׁעוּר שְׁהִיָּיָ' וּמַשְׁמַע מִדְּבָרָיו דְּאִי לָאו הַךְ סְבָרָא שני' רַק לֹא הי' לוֹ תַּקָּנָה לְגָמְרָהּ אַחַ"כ שֵׁנִית לֹא הָיִינוּ סוֹמְכִין עַל סְבָרָא רִאשׁוֹנָה לְחוּד שֶׁיִּסְתַּכֵּל בִּשְׁעַת מַעֲשֶׂה לְהַתִּיר לַמּוּמָר בִּשְׁבִילָהּ לְחֻדָּא דס"ל לְהָרַשְׁבָּ"א דאע"ג דְּזֶהוּ וַדַּאי דְּאִם נִסְתַּכֵּל בִּשְׁעַת מַעֲשֶׂה שׁוּב אֵין צָרִיךְ לוֹ לִבְדּוֹק עפ"י דִּין מ"מ אָסוּר לִיתֵּן לַמּוּמָר לִשְׁחוֹט עַל סְמַךְ סְבָרָא זוֹ בִּלְחוּדָא מִשּׁוּם דְּהַרְבֵּה פְּעָמִים נִתְכַּסָּה בֵּית הַשְׁחִיטָה בַּדָּם וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהַבְחִין ומש"ה אֵין סוֹמְכִין עַל הַמּוּמָר דְּיֵשׁ לָחוּשׁ דִּלְמָא נִתְכַּסָּה בַּדָּם וְלֹא יָדַע וְשָׁהָה בָּהּ וְרַק מִשּׁוּם דְּאִיכָּא סְבָרָא הַשְּׁנִיָּה דְּיִגְמֹור מַיָּד משו"ה שָׁרֵי וא"כ לְהָרַשְׁבָּ"א מֻכְרָח מִדְּנוֹתְנִין לְמוּמָר עוֹף וְכֵן מִדְּפָרִיךְ הַגְּמָרָא עַל רַב אַשִׁי מִסֵּיפָא דס"ל לְהַגְמ' לַהֲלָכָה דְּגַם שְׁהִיּוֹת הָעוֹף יֵשׁ לוֹ שִׁעוּר וּכְמוֹ שֶׁפּוֹסֵק הָרַשְׁבָּ"א בתוה"ב (דַּף כ"ד) דִּבְהֵמָה לָעוֹף וְגַם לָמָּ"ד דְּעוֹף לָעוֹף ס"ל לְהָרַשְׁבָּ"א דְּיֵשׁ לוֹ שִׁעוּר וכמש"כ לְעֵיל סי' י"ב ולהתה"ד נֹאמַר דְּגַם עַל סְבָרָא רִאשׁוֹנָה דְּיִסְתַּכֵּל הֵיטֵב בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה סָמְכִינַן דִּלְעוֹלָם יוּכַל לְהַבְחִין אִם יִתֵּן לִבּוֹ לָזֶה ומשו"ה שָׁרֵי לִיתֵּן לַמּוּמָר לִשְׁחוֹט גַּם עוֹף גַּם לְרַב אע"ג דְּסְבָרָא שני' דְּיִגְמֹור אַחַ"כ לֹא שַׁיָּיךְ כָּאן ומש"ה פָּרִיךְ הגמ' שַׁפִּיר לְרַב אַשִׁי דְּהַךְ וְכֻלָּן שֶׁשָּׁחֲטוּ לָא מָצֵי קָאֵי אַמּוּמָר: [ח] וְהִנֵּה אִם נֹאמַר דְּלָא כמש"כ להתה"ד רַק כְּמוֹ דְּמַשְׁמַע מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א דְּרַק מִשּׁוּם דְּיֵשׁ לוֹ תַּקָּנָה גַּם לִגְמֹור אַחַ"כ הוּא דְּשָׁרֵי שְׁחִיטַת מוּמָר אֲבָל אִם לֹא הי' לוֹ תַּקָּנָה אַחַ"כ הָיִינוּ אוֹסְרִין גַּם בְּדִיעֲבַד שְׁחִיטַת מוּמָר דִּילְמָא לֹא שָׁחַט בְּפַעַם רִאשׁוֹן הָרוֹב דְּבְרוֹב פְּעָמִים לֹא יוּכַל לְהַבְחִין בִּשְׁעַת מַעֲשֶׂה וְגַם נֹאמַר בְּעִיקַּר הַסְּבָרָא כְּהָאֲגֻדָּה והתה"ד דִּלְרַב דְּקָאָמַר דְּעוֹף לָעוֹף יהי' שְׁהִיּוֹת הָעוֹף בְּמַשֶּׁהוּ וא"כ מוּמָר שֶׁשָּׁחַט עוֹף וּמָצָא אַחַ"כ רַק הַנֶּשֶׁט שָׁחוּט אָסוּר גַּם בְּדִיעֲבַד גַּם אִם בָּדְקוּ לוֹ סַכִּין וְהָא דְּפָרִיךְ הגמ' וְרַב אַשִׁי הוּא מִשּׁוּם דס"ל לְהַגְמ' בִּפְשִׁיטוּת דְּאֵין הֲלָכָה בָּזֶה כְּרַב רַק כְּשְׁמוּאֵל ור"י וא"כ גַּם אִם יִתָּרֵץ דִּבְרֵי ר"א כְּרַב הָא ג"כ יְהִיוּ נִדְרִין מֵהֲלָכָה מְמִילָא ומש"ה נִשְׁאַר בְּקֻשְׁיָ' וְאִם נֹאמַר כֵּן הי' לָנוּ מָקוֹם לְיַשֵּׁב כַּמָּה סֻגְיוֹת הַצְּרִיכִין לִי עִיּוּן לִכְאוֹרָה דִּבְדַף (י"ב) מְדַקְדֵּק הגמ' עַל הָא דְּתָנַן בַּמִּשְׁנָה חוּץ מחשו"ק שֶׁמָּא יְקַלְקְלוּ אֶת שְׁחִיטָתָן שֶׁמָּא קִלְקְלוּ לָא קָתָנֵי אֶלָּא שֶׁמָּא יְקַלְקְלוּ אָמַר רָבָא זֹאת אוֹמֶרֶת אֵין מוֹסְרִין לָהֶם חֻלִּין לְכַתְּחִלָּה ופרש"י וַאֲפִ' אַחֵרִים עוֹמְדִים ע"ג וְהִקְשׁוּ הַתּוֹס' (בְּדַף ב') בד"ה שֶׁמָּא ע"ז דַּהֲרֵי זֶה יָדְעִינַן מִסֵּיפָא דְּקָתָנֵי וְכֻלָּן שֶׁשָּׁחֲטוּ וַאֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתָן שְׁחִיטָתָן כְּשֵׁרָה דְּמַשְׁמַע דְּאֵינוֹ כָּשֵׁר רַק בְּדִיעֲבַד, דְּאֵין לוֹמַר דְּמִסֵּיפָא

הי' ס"ד דְּהָא דְּנָקֵט וְכֻלָּן שֶׁשָּׁחֲטוּ דְּיַעֲבַד הוּא רַק מִשּׁוּם טָמֵא בְּמֻקְדָּשִׁין אוֹ אֵינוֹ מֻמְחֶה אֲבָל חשו"ק שָׁרֵי גַּם לְכַתְּחִילָּה ומש"ה אִיצְטְרִיךְ הַךְ שֶׁמָּא יְקַלְקְלוּ, דַּהֲרֵי רָבָא הוּא דְּמַדְקְדֵק לָהּ בגמ' הַךְ דְּשֶׁמָּא קִלְקְלוּ לָא קָתָנֵי וּלְרָבָא דְּמוֹקְמִים לְהַמִּשְׁנָה דְּהַכֹּל שׁוֹחֲטִין וַאֲפִילּוּ כּוּתִי מַסְקִינַן דְּהַךְ וְכֻלָּן לָא קָאֵי לְדִידֵיהּ רַק אחשו"ק לְחֻלְּדָא, וּלְפִי הַמְבֹאָר הֲרֵי נוּכַל לְיַיֵּשֵׁב פרש"י דְּנֶאֱמַר דְּרָבָא ס"ל כְּרַב דְּעוֹף לָעוֹף וַהֲרֵי בְּדַף ג' מוֹקְמִים רָבָא הַכֹּל שׁוֹחֲטִין וַאֲפִילּוּ כּוּתִי וְרַב אַשִׁי מוֹקְמִים לָהּ אַמּוּמָר וְכִדְרָבָא דְּאָמַר רָבָא יִשְׂרָאֵל מוּמָר בּוֹדֵק סַכִּין וְנוֹתֵן לוֹ וּפָרִיךְ בגמ' עַל רָבָא מ"טלָא מוֹקְמִים לָהּ אַמּוּמָר וְכִשְׁמַעְתִּי' וּמְשַׁנֵּי לִדְבָרָיו דְּאַבַּיֵּי קָאָמַר לָהּ הֲרֵי דְּרָבָא בְּעַצְמוֹ מוֹקְמִים לְהַהִוא מִשְׁנָה אַמּוּמָר וי"ל דס"ל כְּרַב וּלְדִידֵיהּ נִיחָא הַךְ וְכֻלָּן שֶׁשָּׁחֲטוּ דְּקָאֵי גַּם עַל מוּמָר וּבָעוֹף וּבַנִּמְצָא גַּם הַנֶּשֶׁט שָׁחוּט וכמש"כ, וְשׁוּב נוּכַל לוֹמַר דְּהַמִּשְׁנָה נָקְטָה דְּיַעֲבַד מְשׁוּם מוּמָר ומשו"ה הֲוְצְרִךְ רָבָא לְדַקְדֵּק דחשו"ק אֲסוּרִין לְכַתְּחִילָּה מִדְּלָא קָתָנֵי שֶׁמָּא קִלְקְלוּ וְאַדְּרַבָּה בְּזֶה הֲרֵי מְיֻשָּׁב הֵיטֵב הָא בְּדַף ג' פָּרִיךְ הגמ' עַל רָבָא מ"ט לָא אָמַר כִּשְׁמַעְתִּי' וְהִקְשָׁה הַתּוֹסָ' בד"ה מ"ט דַּהֲרֵי בַּמִּשְׁנָה קָתָנֵי שְׁנֵי פְּעָמִים הַכֹּל שׁוֹחֲטִין וּמְפָרֵשׁ רָבָא לְקַמָּן (דַּף י"ז) חֲדָא לְאֻתּוֹיֵי כּוּתִי וַחֲדָא לְאֻתּוֹיֵי מוּמָר אַלְמָא אוֹקִים חֲדָא כִּשְׁמַעְתִּי' וְתֵירְצוּ דְּפָרִיךְ דְּהַכֹּל שׁוֹחֲטִין דְּרִישָׁא ה"ל לְאוֹקֵמֵי כִּשְׁמַעְתִּי', וְלִכְאוֹרָה אֵינוֹ מוּבָן מַאי נ"מ בָּזֶה אִם מוֹקִים הָרִישָׁא כִּשְׁמַעְתִּי' אוֹ הַסֵּיפָא אֲבָל לְפִי הַנַּ"ל נִיחָא שַׁפִּיר דְּאִם מוֹקִים הָרִישָׁא עַל כּוּתִי הֲרֵי נִשְׁאֲרָה הגמ' בְּקֻשְׁיָ' דְּהַךְ וְכֻלָּן שֶׁשָּׁחֲטוּ אהי' קָאֵי אֲבָל אִם הי' מוֹקִים לָהּ אַמּוּמָר הֲרֵי יִהְיֶה נִיחָא גַּם הַךְ וְכֻלָּן שֶׁשָּׁחֲטוּ דְּיָדַע הגמ' דְּרָבָא ס"ל כְּרַב דְּעוֹף לָעוֹף וּכְמוֹ שֶׁכֵּן הָאֱמֶת דְּרָבָא ס"ל כְּרַב וּכְמוֹ שֶׁהוֹכַחְנוּ מֵהָא דְּמַדְקְדֵק שֶׁמָּא קִלְקְלוּ לָא קָתָנֵי וּמְשַׁנֵּי דְּבֶאֱמֶת רָבָא מוֹקִים לָהּ אַמּוּמָר וְהָא דְּקָאָמַר אוֹקִימְתָּא דְּכוּתִי הוּא רַק לְדִבְרָיו דְּאַבַּיֵּי: [ט] גַּם נִיחָא לִי בְּזֶה הָא (דְּבְדַף י"ב) פִּיסְקָא וְכֻלָּן שֶׁשָּׁחֲטוּ וַאֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתָן שְׁחִיטָתָן כְּשֵׁירָה וְקָאָמַר מַאן תַּנָּא דְּלָא בָּעֵי כַּוָּנָה לִשְׁחִיטָה אָמַר רָבָא ר' נָתָן הִיא.

וּבְדַף ל"א תְּנַן נָפְלָה סַכִּין וְשָׁחֲטָה אע"פ שֶׁשָּׁחֲטָה כְּדַרְכָּהּ פְּסוּלָה וְקָאָמַר בגמ' טַעְמָא דְּנָפְלָה הָא הִפִּילָהּ הוּא כְּשֵׁירָה ואע"ג דְּלָא מִכַּוְּנִין מַאן תַּנָּא אָמַר רָבָא ר' נָתָן הִיא וּפָרִיךְ וְהָא אַמְּרַהּ רָבָא חֲדָא זִימְנָא ופרש"י דְּלָא עַל הַךְ מִשְׁנָה פָּרִיךְ דִּתְנִינָא חֲדָא זִימְנָא דְּאֵין צָרִיךְ כַּוָּנָה די"ל דְּהַמִּשְׁנָה נַקְטָה נָפְלָה וה"ה הִפִּילָה דְּפְסוּלָה רַק עַל רָבָא מַקְשֶׁה דְּלָמָּה צָרִיךְ לְדַקְדֵּק שְׁנֵי פְּעָמִים דא"צ כַּוָּנָה לִשְׁחִיטָה וּמְשַׁנֵּי צְרִיכָא דְּאִי אַשְׁמְעִינַן הָתָם פי' גַּבֵּי חשו"ק מִשּׁוּם דְּמִכַּוְּנִין לַחֲתִיכָה אֲבָל הָכָא דְּלָא מְכַוְּנִין לַחֲתִיכָה פי' והי' ס"ד דְּגַם הִפִּילָה פָּסוּל ומשו"ה צָרִיךְ רָבָא לְדַקְדֵּק לְאַשְׁמוּעִינַן דְּהִפִּילָה כְּשֵׁירָה וְאִי אַשְׁמְעִינַן הָכָא מִשּׁוּם דְּאָתֵי מִכֹּחַ בֶּן דַּעַת אֲבָל הָתָם גַּבֵּי חשו"ק דְּלָא קָאָתֵי מִכֹּחַ בֶּן דַּעַת אֵימָא לָא צְרִיכָא, וְכָתְבוּ הַתּוֹסָ' שָׁם דְּהַךְ צְרִיכָא בָּתְרָא לָא קָאֵי עַל מֵימְרָא דְּרָבָא כְּלָל דא"כ הַאֵיךְ קָאָמַר דְּהָתָם דְּלָא קָאָתֵי מִכֹּחַ בֶּן דַּעַת אֵימָא לָא והי' ס"ד דְּפָסוּל וַהֲרֵי לְהֶדְיָ' תְּנַן שָׁם בַּמִּשְׁנָה וְכֻלָּם שֶׁשָּׁחֲטוּ דְּכָשֵׁר בַּאֲחֵרִים עוֹמְדִים ע"ג וְרָבָא לֹא חִיְּדֵשׁ שׁוּם דִּין חָדָשׁ רַק בֵּיאֵר לָנוּ טַעְמוֹ שֶׁל הַמִּשְׁנָה דְּאָתְיָא כר' נָתָן וצ"ל דְּהַךְ צְרִיכָא בָּתְרָא קָאֵי עַל הַמִּשְׁנָה דמשו"ה צָרִיךְ לְמִיתְנֵי שָׁם וְכֻלָּן שֶׁשָּׁחֲטוּ וַאֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתָן דְּכָשֵׁר וְלָא סַגִּי לי' בָּמָּה דְּנַדְקְדֵק כָּאן מִמִּשְׁנָה זוֹ דְּהִפִּילָה כְּשֵׁירָה הֲרֵי דְּאֵין צָרִיךְ כַּוָּנָה מִשּׁוּם דס"ד דבחשו"ק פָּסוּל מִשּׁוּם דְּלָא קָאָתֵי מִכֹּחַ בֶּן דַּעַת.

וּבְוַדַּאי דְּהוּא דָּחוּק קָצָת וּכְמוֹ שֶׁמְּבוֹאָר בָּרֹאשׁוֹנִים דְּהַהִיא צְרִיכָא שני' הָא לָא דָּמְיָא לִצְרִיכָא קַמָּא דְּקַמָּא קָאֵי עַל מֵימְרָא דְּרָבָא וְלֹא עַל הַמִּשְׁנָה וּבָתְרָא קָאֵי עַל הַמִּשְׁנָה וְלָא עַל מֵימְרָא דְּרָבָא. גַּם עוֹד יֵשׁ לְדַקְדֵּק דַּהֲרֵי הַךְ וְכֵן לָן שֶׁשָּׁחֲטוּ צָרִיךְ לְמֵיתְנֵי דְּכָשֵׁר דאע"ג דְּיָדְעִינַן מֵהַהִיא מִשְׁנָה דְּאֵין צָרִיךְ כַּוָּנָה מ"מ בחשו"ק הי' ס"ד דְּפָסוּל מִשּׁוּם דְּלְמָא לֹא הִשְׁגִּיחַ הָעוֹמֵד ע"ג הַיטֵב וְלֹא הִתְבּוֹנֵן בְּקִלְקוּלוֹ וְנִיחוּשׁ שֶׁמָּא דָּרַס דַּהֲרֵי כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' (בְּדַף ג' ע"ב) בד"ה דְּלֵיתָא דְּמִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ ה' שְׁחִיטָה שְׁחִיטָתוֹ אֲסוּרָה גַּם בְּדִיעֲבַד וְגַם בְּאִיכָּא אֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתוֹ לְהַךְ סְוּגְיָא וְשַׁפִּיר אַשְׁמוֹעִינַן הַךְ וְכֵן לָן שֶׁשָּׁחֲטוּ דחשו"ק עָדִיף מֵאֵינוּ מֻומְחֶה דְּכָשֵׁר בַּאֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתוֹ.

(רַק לְהַחוֹלְקִים בְּזֶה עַל הַתּוֹסָ' וס"ל דְּכָשֵׁר י"ל דס"ל לְהַגְּמָ' לְפִשׁוּט דְּבַאֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתוֹ כְּשֵׁירָה וְלֹא צָרִיךְ הַמִּשְׁנָה לְאַשְׁמוֹעִינַן זֶה. וְעַיֵּין מש"כ בְּסִימָן ג') גַּם קָשֶׁה לִי טוּבָא דְּשָׁם.

ס"ל לר' יוֹחָנָן דְּנִדָּה שֶׁנֶּאֱנְסָה וְטָבְלָה אֲסוּרָה לְבַעְלָהּ דס"ל דְּגַם חֻלִּין צָרִיךְ כַּוָּנָה וּפָרִיךְ מִי אָמַר ר' יוֹחָנָן הָכִי וְהָאָמַר ר' יוֹחָנָן הֲלָכָה כִּסְתָם מִשְׁנָה וּתְנַן נָפְלָה סַכִּין וְשָׁחֲטָה פְּסוּלָה הָא הִפִּילָה כְּשֵׁירָה וּבְוַדַּאי קָשֶׁה דִּלְמָה הִקְשָׁה הגמ' עַל ר"י מֵהַךְ מִשְׁנָה דְּנָפְלָה סַכִּין מִדְּיוּקָא וּבִכְרֵט דְּאֵינָהּ קַוּשְׁיָא חֲזָקָה כָּל כָּךְ וּכְמְבוֹאָר בְּדִבְרֵי רַשְׁ"י שֶׁהֵבֵאנוּ דְּיֵשׁ לְדָחוֹק דְּנִקַּט נָפְלָה וה"ה הִפִּילָה וְרַק רָבָא הוּא דְּמְדַקְדֵּק כֵּן דס"ל לְדָחוֹק לוֹמַר דְּלָאו בְּדַוְקָא נָקְטָה הַמִּשְׁנָה נָפְלָה וַהֲרֵי עֲדִיפָא ה"ל לְהַקְשׁוֹת מֵהַךְ מִשְׁנָה דְּרִישׁ הַמַּסֶּכְתָּא דְּמַכְשֶׁרָה שְׁחִיטַת חשו"ק דְּמִינָּהּ הָא וַדַּאי מֻוכְרָח דְּחֻלִּין אֵין צָרִיךְ כַּוָּנָה: [י] וּלְפִי הַנַּ"ל נִיחָא הֵיטֵב דְּבָדַף י"ב הַקְשָׁה הַתּוֹסָ' אַהָא דְּאִיתָא שָׁם דְּשְׁחִיטַת חשו"ק הוּא שְׁחִיטָה בְּלֹא כַּוָּנָה ואע"ג דְּאִיכָּא גָּדוֹל עוֹמֵד ע"ג וַהֲרֵי בְּגִיטִּין (דַּף כ"ב) דְּתְנַן דחשו"ק כְּשֵׁרִים לִכְתּוֹב הַגֵּט וּפָרִיךְ וְהָא בָּעֵינַן לִשְׁמָהּ וּמְשַׁנֵּי כְּשֶׁגָּדוֹל עוֹמֵד ע"ג הֲרֵי דְּבָנֵי כַּוָּנָה הֵם אִי אִיכָּא גָּדוֹל עוֹמֵד ע"ג וְתֵירְצוּ הַתּוֹסָ' דִּבְגִיטִּין אַיְירֵי כְּשֶׁהַגָּדוֹל מְלַמְּדוֹ לִכְתּוֹב לִשְׁמָהּ ומשו"ה מִיקְרוּ שַׁפִּיר בְּנֵי כַּוָּנָה אֲבָל בְּחֻלִּין אַיְירֵי שֶׁאֵין הַגָּדוֹל מְלַמְּדוֹ כְּלָל רַק עוֹמֵד וְרוֹאֶה מַעֲשֵׂיהֶם שֶׁאֵינָם מְקַלְקְלִים בִּשְׁחִיטָה ומשו"ה מְדַקְדֵּק מני' שַׁפִּיר דא"צ כַּוָּנָה, וּבְוַדַּאי דְּאַפַּתִּי יֵשׁ לְדַקְדֵּק קָצָת דא"כ אַמַּאי קָאָמַר בְּפִשִׁיטוּת מַאן תַּנָּא דְּלָא בָּעֵי כַּוָּנָה לִשְׁחִיטָה דְּלְמָא גַּם כָּאן מַיְירֵי דְּהַגָּדוֹל מְלַמְּדוֹ לְהִתְכַּוֵּין לִשְׁחוֹט וּמִיקְרוּ בְּנֵי כַּוָּנָה, רַק גַּם זֶה נִיחָא דְּזֶה תָּלוּי בָּזֶה דְּאִם נִפְרַשׁ הַךְ וְכֵן לָן שֶׁשָּׁחֲטוּ וַאֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתָן דְּקָאֵי רַק עַל חשו"ק לְחַוָּא בְּוַדַּאי דְּנוּכַל לוֹמַר דְּאַיְירֵי הַמִּשְׁנָה רַק בִּמְלַמְּדוֹ וּכְמוֹ דְּאַיְירֵי הַמִּשְׁנָה בְּגִיטִּין אֲבָל לְהָנֵי אָמוֹרָאֵי דִּמְפָרְשֵׁי הַמִּשְׁנָה דְּרִישׁ חֻלִּין דְּהַךְ וְכֵן לָן שֶׁשָּׁחֲטוּ קָאֵי גַּם עַל אֵינָהּ וּכְמוֹ מַאן דְּמוֹקֵים לָהּ אַטְּמָא בְּמֻקְדָּשִׁין אוֹ עַל אֵינוֹ מֻומְחֶה וְאֵינוֹ מֻוחְזָק כְּרָבִינָא אוֹ בְּמוּמָר וּבְעוֹף וכמש"כ א"כ הֲרֵי ע"כ הַךְ וַאֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתָן דְּנָקְטָה הַמִּשְׁנָה הַפֵּירוּשׁ הוּא רַק רַאי' לְחוּד שֶׁעוֹמֵד וְרוֹאֶה מַעֲשָׂיו שֶׁלֹּא יְקַלְקֵל דַּהֲרֵי בְּכָל הָנֵי אֵין צָרִיךְ לְלַמְּדוֹ לְהִתְכַּוֵּין דַּהֲרֵי הֵמָּה בְּנֵי דַּעַת וְכֵינָן דְּקָאֵי גַּם עַל חשו"ק הָא מוּכָח דְּגַם בחשו"ק כָּשֵׁר גַּם בְּאֵינוּ מְלַמְּדוֹ וּלְדִידְהוּ מוּכָח שַׁפִּיר דא"צ כַּוָּנָה לִשְׁחִיטָה ומש"ה רָבָא מוֹכִיחַ שַׁפִּיר דא"צ כַּוָּנָה דְּרָבָא בְּעַצְמוֹ ס"ל דְּהַךְ וְכֵן לָן שֶׁשָּׁחֲטוּ קָאֵי גַּם עַל מוּמָר וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר אֲבָל אִם נֹאמַר כְּאוֹקִימְתָּא דְּאַבַּיֵי וְרַב אַשִׁי דְּלִדִידְהוּ אָמְרִינַן שָׁם דְּלָא קָאֵי רַק עַל חשו"ק לְחַוָּא שַׁפִּיר י"ל דְּאַיְירִינַן בְּמְלַמְּדִין וְלֵיכָּא רַאי' מֵהַךְ הַמִּשְׁנָה דְּאֵין צָרִיךְ כַּוָּנָה.

וְז"ל רַשׁ"י (בְּדַף י"ב) מַאן תַּנָּא דְּלָא בָּעֵי כַּוָּנָה לִשְׁחִיטָה דְּהָא חשו"ק לַחֲתִיכָה בְּעָלְמָא קָמְכַוְּנִי וְאֵין לָהֶם דַּעַת לְהִתְכַּוֵּן לִשְׁחִיטָה וְקָתָנֵי וְכֻלָּם שֶׁשָּׁחֲטוּ דְּקָאֵי נָמֵי גַּם עַל חשו"ק וְהָא דְּפָרִיךְ לְעֵיל אִי אחשו"ק וְאִם שָׁחֲטוּ מִיבְּעֵי לִי' הַיְינוּ דְּאִי קָאֵי רַק עַל חשו"ק וְאִם שָׁחֲטוּ מִיבְּעֵי לֵיהּ הֲרֵי דְּגַם רַשׁ"י מְפָרֵשׁ דְּהַךְ הוֹכָחָה אָזְיל רַק אַלִּיבָּא דְּמַאן דְּמְפָרֵשׁ הַךְ וְכֻלָּן דְּקָאֵי גַּם עַל אֵינָךְ.

וְאִם כֵּן הֲרֵי נִיחָא הָא דְּלָא פָּרִיךְ בַּגְּמָרָא עַל ר' יוֹחָנָן מֵהַךְ וְכֻלָּן שֶׁשָּׁחֲטוּ דְּהָא יֵשׁ לְדָחוֹת דר' יוֹחָנָן מְפָרֵשׁ לְהַמִּשְׁנָה כְּשֶׁהַגָּדוֹל מְלַמְּדוֹ דַּוְקָא וְלֵיכָּא רְאָיָה דְּאֵין צָרִיךְ כַּוָּנָה. וא"כ הֲרֵי אָתֵי שַׁפִּיר בְּרַוְוחָא הָנֵי תְּרֵי צְרִיכָר דְּקָאָמַר (בְּדַף ל"ב) דְּגַם הַצְּרִיכָא בָּתְרָא קָאֵי עַל רָבָא וְלֹא עַל הַמִּשְׁנָה דְּאִם לֹא הי' אוֹמֵר רָבָא טַעַם שֶׁל הַמִּשְׁנָה דְּמַכְשְׁרִי שְׁחִיטַת חשו"ק מִשּׁוּם דְּלָא בָּעֵי כַּוָּנָה הי' ס"ד דְּהַמִּשְׁנָה דְּמַכְשֶׁרָה אֲיִירֵי רַק בַּאֲחֵרִים מְלַמְּדִים אוֹתָן וּבְאֵינוֹ מְלַמְּדוֹ פָּסוּל מִשּׁוּם דְּצָרִיךְ כַּוָּנָה וְרַק דְּיָדְעִינַן זֶה דְּאֵין צָרִיךְ כַּוָּנָה מֵהָא דְּקָאָמַר רָבָא הָכָא הָא הִפִּילָה כְּשֶׁיָּרָה הֲרֵי דְּלָא בָּעֵי כַּוָּנָה ותי' דהי' ס"ד דְּשָׁאנֵי הִפִּילָה דְּקָאָתֵי מִכֹּחַ בֶּן דַּעַת אֲבָל בחשו"ק דְּלָא קָאָתֵי מִכֹּחַ בֶּן דַּעַת גְּרִיעִי וְצָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ הָאֲחֵרִים מְלַמְּדִים דַּוְוקָא וְאָז יהי' כַּוָּנָה גְּמוּרָה גַּם בחשו"ק קמ"ל רָבָא דְּגַם שָׁם כְּשֶׁיָּרָה גַּם בְּאֵינוּ מְלַמְּדוֹ וְאֵין צָרִיךְ רַק שֶׁיַּרְאֶה מַעֲשָׂיו לְחֻוָּדָא.

וְנֶהְדַּר לְהָעִנְיָן דְּגַם שִׁיטָתוֹ שֶׁל הָאֲגֻוָּדָה והתה"ד נִיחָא שַׁפִּיר:סִימָן יד יַחְקוֹר בְּבִרְכַּת נְטִילַת יָדַיִם, אִם רָאוּי לַעֲשׂוֹתוֹ קוֹדֶם נִיגּוּב אוֹ אַחַ"כ וְשַׁיָּיךְ לְכָאן: באו"ח סִימָן קצ"ח אִיתָא דְּצָרִיךְ לְבָרֵךְ קוֹדֶם נְטִילָה דְּכָל הַמִּצְוֹת מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם עוֹבֵר לַעֲשׂיָיתָן רַק נָהֲגוּ לְבָרֵךְ אַחַ"כ מִשּׁוּם דְּלִפְעָמִים אֵין יָדָיו נְקִיּוֹת.

וְכֵן הוּא מְבֹאָר בְּתוֹסָ' פְּסָחִים (דַּף ז) וע"ש דְּכָתְבוּ עוֹד טַעַם דְּכֵיוָן דְּנָהֲגוּ לְבָרֵךְ קוֹדֶם נִיגּוּב מִיקְרֵי שַׁפִּיר עוֹבֵר לַעֲשׂיָיתָן דְּכָל הָאוֹכֵל בִּלֹא נִיגּוּב כְּאִלּוּ אוֹכֵל לֶחֶם טָמֵא וְכֵן כָּתַב הָרֹא"שׁ בְּפִסְחִים שָׁם וּבִבְרָכוֹת פֶּרֶק שְׁלִשָּׁה שֶׁאָכְלוּ.

וְכָתַב הב"י בְּשֵׁם רַבֵּינוּ יְרֻחָם דעכ"פ לכו"ע צָרִיךְ לְבָרֵךְ קוֹדֶם נִיגּוּב. וְהִנֵּה לְפוּם רְהִיטָא הֲרֵי נִרְאִין דְּבְרֵי רַבֵּינוּ יְרֻחָם פְּשׁוּטִים וּברורים כֵּיוָן דע"פ דִּין הָיָה צָרִיךְ לְבָרֵךְ גַּם קוֹדֶם נְטִילָה רַק לֹא נָהֲגוּ כֵּן מִשּׁוּם דְּלִפְעָמִים אֵין יָדָיו נְקִיּוֹת וא"כ אַחַר הַנְּטִילָה שֶׁכְּבָר יָדָיו נְקִיּוֹת צָרִיךְ לְבָרֵךְ אָז וְיִהְיֶ' עכ"פ עוֹבֵר לַעֲשׂיָיתָן מִשּׁוּם דְּהוּא קוֹדֶם הַנִּיגּוּב וְגַם הב"י סָתַם הַדְּבָרִים וְלֹא הֵבִיא שׁוּם חוֹלֵק עָלָיו בָּזֶה אָמְנָם רָאִיתִי בְּהַגָּהוֹת אשר"י בפ"ב דְּבְרָכוֹת שֶׁכָּתַב דְּאֵין לְבָרֵךְ רַק אַחַר נִיגּוּב.

וצ"ע עַל הב"י שֶׁלֹּא הֵבִיא דְּבָרָיו כְּלָל. שׁוּב נִדְפַּס מֵחָדָשׁ סֵפֶר אוֹר זָרוּעַ הַגָּדוֹל וְכָתַב בסי' ע"ט וְז"ל וּמוֹרִי ר"י בר"ש אָמַר בְּשֵׁם ר"ת דאע"ג דְּאָמְרִינַן תֵּיכֶף לנט"י בְּרָכָה אֵין לְבָרֵךְ אֶלָּא לְאַחַר נִיגּוּב דְּהוּא עִיקַּר הַנְּטִילָה.

הֲרֵי דְּיֵשׁ בָּזֶה מַחֲלוֹקֶת גְּדוֹלָה וְהִנֵּה דְּבְרֵי האו"ז בְּשֵׁם ר"ת והג"א בְּוַדַּאי דצ"ע טוּבָא וּכְמוֹ שֶׁהִקְשָׁה בְּלֶחֶם חֲמוּדוֹת דַּהֲרֵי מֵעִיקַּר הַדִּין הוּא לְבָרֵךְ גַּם קוֹדֶם נְטִילָה וְרַק מִשּׁוּם חֲשַׁשׁ דְּאֵין יָדָיו נְקִיּוֹת הַנִּיחוּהָ עַל אַחַ"כ אֲבָל כֵּיוָן דְּכְבָר נָטַל יָדָיו וּנְקִיּוּת הֲמָה הֲרֵי נִרְאֶה לְהִיפּוּךְ דְּצָרִיךְ דַּוְקָא לְבָרֵךְ קוֹדֶם נִיגּוּב וְיִהְיֶ' עוֹבֵר לַעֲשׂיָיתָן וּכְמוֹ בְּכָל הַמִּצְוֹת.

וְהַיּוֹתֵר קָשֶׁה בְּמַה שֶׁהִצְרִיכוּ הֵם לְבָרֵךְ דַּוְקָא אַחַר נִיגּוּב דְּמַאי מְעַלְיוּתָא אִיכָּא בְּאַחַר נִיגּוּב יוֹתֵר מִבְּקוֹדֶם והאו"ז כָּתַב הַטַּעַם דְּהַנִּיגּוּב הוּא עִיקַּר הַנְּטִילָה וְאֵינוֹ מוּבָן דְּמַאי מַעֲלָה הוּא דְּהָוֵי הָעִיקָּר וְהָרֵי הַבְּרָכָה צָרִיךְ לִהְיוֹת קוֹדֶם הַמְּצָוָה וְלֹא דְּנַיְמָא עוֹד לְהִיפּוּךְ דְּיוֹתֵר טוֹב אַח"כ מִבְּקוֹדֶם.

וּלְפוּם רִיהֲטָא הי' נִרְאֶה דס"ל דִּכְמוֹ דְּאָמְרִינַן דְּהָאוֹכֵל בְּלֹא נִיגּוּב כְּאִלּוּ אוֹכֵל לֶחֶם טָמֵא הָרֵי דְּכֵיוָן דְּצָרִיךְ נְטִילָה לַאֲכִילָה לָא מְהַנֵּי לֵיהּ הַנְּטִילָה רַק אַחַר נִיגּוּב וס"ל להאו"ז והג"א דִּכְמוֹ כֵן בְּכָל דָּבָר הַצָּרִיךְ נְטִילָה וּכְגוֹן מִי שֶׁאֵין יָדָיו נְקִיּוֹת וְצָרִיךְ נְטִילָה לְבָרָכָה וְלִתְפִלָּה דְּלֹא נַעֲשׂוּ יָדָיו נְקִיּוֹת עַד שֶׁיְּנַגְּבֵם.

וְעַיֵּין בש"ע או"ח סי' קפ"א סְעִיף א' גַּבֵּי מַיִם אַחֲרוֹנִים דְּהַנְּטִילָה הָא הָוֵי מִשּׁוּם הַבְּרָכָה ומּוּבָא שָׁם מַחֲלוֹקֶת הַפּוֹסְקִים וְדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּצָרִיךְ לְנַגֵּב קוֹדֶם שֶׁיְּבָרֵךְ בהמ"ז וס"ל לאו"ז והג"א דְּכֵיוָן דְּנָהֲגוּ לִיטֹּל מִקּוֹדֶם מִשּׁוּם דְּלִפְעָמִים אֵין יָדָיו נְקִיּוֹת מִמֵּילָא צָרִיךְ לְבָרֵךְ אַחַר נִיגּוּב דַּוְקָא.

אָמְנָם זֶה דָּחוּק קָצָת דְּלָא מָצִינוּ סְבָרָא זוֹ רַק גַּבֵּי בהמ"ז דְּיָדָיו מְזוֹהָמוֹת וְלֹא בִּשְׁאָרֵי בְּרָכוֹת וְגַם שָׁם אֵין הַדָּבָר מֻוְסָכָם כִּדְאִיתָא בש"ע. וְהַיּוֹתֵר נִרְאֶה בְּדַעְתָּם דְּהִנֵּה הָרֹאשׁ"ש כָּתַב בְּחֻלִּין פֶּרֶק כִּסּוּי הַדָּם וְז"ל כָּתַב בה"ג שֶׁמְּכַסֶּה תְּחִלָּה וְאַח"כ מְבָרֵךְ ואע"ג דְּכָל הַמִּצְוֹת מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם עוֹבֵר לַעֲשׂיָתָן ה"מ בִּתְחִלַּת הַמִּצְוָה אֲבָל זוֹ סִיּוּם הַמִּצְוָה וּבְאֶמְצַע מִצְוָה אֵין רָאוּי לְבָרֵךְ הִלְכָךְ מְבָרֵךְ עַל הַשְּׁחִיטָה קוֹדֶם הַתְּחָלַת הַמִּצְוָה וְעַל כִּסּוּיוֹ אַחַר גְּמַר הַמִּצְוָה וכ' ע"ז הָרֹאשׁ"ש דְּהָעוֹלָם לֹא נָהֲגוּ כֵּן דַּחֲשִׁיבָה כִּיסּוּי מִצְוָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ וְלֹא סִיּוּם לִשְׁחִיטָה הָרֵי דְּכָתַב בה"ג דְּאֵין לְבָרֵךְ בְּאֶמְצַע הַמִּצְוָה רַק אוֹ בְּהַתְחָלָה אוֹ בַּסּוֹף ומשו"ה ס"ל להאו"ז והג"א דְּכֵיוָן דְּנָהֲגוּ לִיטֹּל קוֹדֶם הַבְּרָכָה מִשּׁוּם סְבָרָא דְּאֵין יָדָיו נְקִיּוֹת מִמֵּילָא אֵין לְבָרֵךְ עַד אַחַר נִיגּוּב דְּקוֹדֶם נִיגּוּב הָא הָוֵי בְּאֶמְצַע הַמִּצְוָה: וְלִכְאוֹרָה הָרֵי מִדְּבָרֵינוּ יָצָא קוּשְׁיָ' גְּדוֹלָה עַל הָרֹאשׁ"ש דִּבְחֻלִּין מוּכָח דס"ל כִּבהה"ג בְּעִיקַּר הַסְּבָרָא דְּאֵין רָאוּי לְבָרֵךְ בְּאֶמְצַע וְלֹא נָחֵלַק עָלָיו רַק מִטַּעַם דְּכָתַב דְּכִיסּוּי הוּא מִצְוָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ וּבִבְרָכוֹת כָּתַב לְבָרֵךְ אַחַר נְטִילָה וְקוֹדֶם נִיגּוּב וְכֵן קָשֶׁה עַל רַבֵּינוּ יְרֻחָם דבאו"ח סי' קנ"ח כָּתַב הב"י בִּשְׁמוֹ דלכו"ע צָרִיךְ לְבָרֵךְ קוֹדֶם נִיגּוּב ובי"ו"ד סי' כ"ח כָּתַב הב"י דְּרַבֵּינוּ יְרֻחָם פּוֹסֵק לַהֲלָכָה כִּבהה"ג דְּאֵין לְבָרֵךְ רַק אַחַר הַכִּיסּוּי וְלִכְאוֹרָה דְּבָרָיו סוֹתְרִים זֶה אֶת זֶה.

וְאַחַר הָעִיּוּן הַנִּרְאֶה לְיַיְשֵׁב סְתִירַת דִּבְרֵיהֶם בִּשְׁנֵי אוֹפַנִּים אוֹ דְּנֹאמַר דְּהָרֹאשׁ"ש וְרַבֵּינוּ יְרֻחָם ס"ל דְּעַד כָּאן לֹא כָּתַב בה"ג סְבָרָתוֹ רַק גַּבֵּי כִּיסּוּי וְכַדּוֹמֶה דס"ל דְּכִיסּוּי אֵינוֹ מִצְוָה בִּפְנֵי עַצְמוֹ רַק הוּא סִיּוּם לְמִצְוַת שְׁחִיטָה וְכֵיוָן דְּהַכִּיסּוּי אֵינוֹ מְעַכֵּב אֶת הַשְּׁחִיטָה דַּהֲרֵי גַּם אִם לֹא כִּיסָּה מ"מ לֹא נִפְסְלָה הַשְּׁחִיטָה בָּזֶה וְהַבָּשָׂר שָׂרֵי בַּאֲכִילָה וא"כ מַעֲשֵׂה הַשְּׁחִיטָה נִגְמְרָה לְגַמְרֵי ומשו"ה מִקְרֵי שַׁפִּיר בָּאֶמְצַע הַמִּצְוָה אֲבָל גַּבֵּי נִיגּוּב דְּמְעַכֵּב הַנְּטִילָה וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא נִגַּבֵּן הֲרֵי לֹא הוֹעִילָה לוֹ הַנְּטִילָה לְשׁוּם דָּבָר דַּעֲדַיִין אָסוּר לוֹ לֶאֱכֹל ס"ל דבכה"ג לָא מִקְרֵי כְּלָל בְּאֶמְצַע וְהוּא מַמָּשׁ כְּמוֹ בְּהַתְחָלָה כֵּינָן דְּהַהִוא מִקְצָת שֶׁלֹּא עָשָׂה מְעַכֵּב גַּם אֶת הַמִּקְצָת שֶׁעָשָׂה כְּבָר.

וּרְאָיָ' לָזֶה דְּדַעַת הָרֹאשׁ"ש הוּא כֵּן דַּהֲרֵי בְּחֻלִּין כָּתַב לְיַיְשֵׁב הָא שֶׁנָּהֲגוּ הָעוֹלָם לְבָרֵךְ קוֹדֶם כִּיסּוּי דַּחֲשִׁיבָה כִּיסּוּי מִצְוָה בִּפְנֵי עַצְמוֹ וַהֲרֵי עֲדַיִין קָשֶׁה לִכְאוֹרָה דַּהֲרֵי הוּא גַּם בְּאֶמְצַע

מִצְוַת כִּיסּוּי דְּהַשּׁוֹחֵט צָרִיךְ שֶׁיִּתֵּן עָפָר לְמַטָּה וְעָפָר לְמַעְלָה וְהָנֵי שְׁנֵי כִּיסּוּיִים הָא לכו"ע מִצְוָה אַחַת הֵם וַהֲרֵי הַמְנָהָג שֶׁשּׁוֹחֲטִין עַל הֶעָפָר שֶׁלְּמַטָּה וא"כ הָא עוֹמֵד כְּבָר בְּאֶמְצַע מִצְוַת כִּיסּוּי וְהַאיְךְ מְבָרֵךְ קוֹדֶם כִּיסּוּי וּמֻוכְרָח לוֹמַר דְּכֵינָן שֶׁהֶעָפָר שֶׁלְּמַעְלָה מְעַכֵּב גַּם אֶת שֶׁלְּמַטָּה וְאִם לֹא נָתַן שֶׁלְּמַעְלָה לֹא קַיֵּים עִנְיַן שֶׁל כִּיסּוּי משו"ה מִקְרֵי בְּהַתְחָלָה וְרַק לבה"ג דס"ל דְּהוּא סִיּוּם לַשְּׁחִיטָה משו"ה לְדִידְיהּ מַקְרֵי שַׁפִּיר בְּאֶמְצַע דְּמַעֲשֶׂה הַשְּׁחִיטָה כְּבָר נִגְמְרָה ועכ"פ הֲרֵי נִיחָא דַּעַת הָרֹא"שׁ וְרַבֵּינוּ יְרֻחָם שֶׁכָּתְבוּ לְבָרֵךְ קוֹדֶם נִיגּוּב ולהאו"ז בְּשֵׁם ר"ת והג"א נֶאֱמַר דס"ל דְּאֵין לְחַלֵּק כֵּן וְגַם הֵיכָא דְּמְעַכְּבִין מַקְרֵי בְּאֶמְצַע ומ"ה כָּתְבוּ שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ עַד אַחַר נִיגּוּב: גַּם עוֹד י"ל בְּדַעַת הָרֹא"שׁ וְרַבֵּינוּ יְרֻחָם בְּאוֹפָן אַחֵר דִּבְכָל מָקוֹם שֶׁשַּׁיָּיךְ לְבָרֵךְ בּוֹ קוֹדֶם עֲשִׂיַּית הַמִּצְוָה וּמַשְׁכַּחַת בָּהּ אוֹפָן לְבָרֵךְ מִקּוֹדֶם אָז גַּם אִם לֹא בֵּירֵךְ מִקּוֹדֶם מ"מ יְבָרֵךְ גַּם בָּאֶמְצַע וְלֹא יַנִּיחַ הַבְּרָכָה עַד לְבַסּוֹף דַּהֲרֵי אַדְּרַבָּה מָצִינוּ דַּעַת כַּמָּה מֵהַפּוֹסְקִים דְּאִם לֹא בֵּרֵךְ עַד אַחַר שֶׁגָּמַר כָּל הַמִּצְוָה דְּשׁוּב לֹא יְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם וְעַיֵּין הֵיטֵב בַּיּוֹ"ד סִי' י"ט בַּשַּׁ"ךְ ס"ק ג'.

וְדִבְרֵי בה"ג בְּחֻלִּין קָאֵי עַל עִיקַּר הַתַּקָּנָה שֶׁל הַבְּרָכָה דס"ל דַּחֲכָמִים תִּיקְּנוּ בְּרָכָה עַל כָּל הַמִּצְוֹת וְשֶׁיְּהֵי הַבְּרָכָה עוֹבֵר לַעֲשִׂיָּיתָן וּבַמִּצְוָה שֶׁאִי אֶפְשָׁר בָּהּ לְבָרֵךְ קוֹדֶם בע"כ הִ' הַתַּקָּנָה לְבָרֵךְ בָּהּ אַחַ"כ וּכְמוֹ דְּאִיתָא בִּפְסָחִים (דַּף ז') כָּל הַמִּצְוֹת מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם עוֹבֵר לַעֲשִׂיָּיתָן חוּץ מִן הַטְּבִילָה דְּתִיקְּנוּ בָּהּ לְבָרֵךְ אַחַר הַטְּבִילָה מִשּׁוּם דְּאַכַּתִּי גַּבְרָא לָא חֲזֵי אֲבָל בְּאֶמְצַע הַמִּצְוָה לֹא מָצִינוּ שֶׁיִּתְקְּנוּ לְבָרֵךְ שָׁם ומש"ה ס"ל לבה"ג גַּבֵּי כִּסּוּי לְפִי מַה דס"ל דְּהוּא סִיּוּם לִשְׁחִיטָה וַהֲרֵי קוֹדֶם הַשְּׁחִיטָה אִי אֶפְשָׁר לְתַקֵּן שֶׁיְּבָרֵךְ עַל הַכִּיסּוּי כֵּינָן דְּאַכַּתִּי אֵין לוֹ דָּם וְאֵין עָלָיו חִיּוּב לְכַסּוֹת כְּלָל וְהַאיְךְ יְבָרֵךְ עָלָיו וְגַם יהי' עוֹבֵר דְּעוֹבֵר מִמֵּילָא בע"כ תַּקָּנַת הַבְּרָכָה הי' לְבָרֵךְ אַחַר שֶׁהִשְׁלִים כָּל הַמִּצְוָה אֲבָל בִּנְטִילָ' דְּעִיקַּר הַתַּקָּנָה הי' לְבָרֵךְ מִקּוֹדֶם וְרַק שֶׁהָעוֹלָם נָהֲגוּ לְבָרֵךְ אַחַ"כ מִשּׁוּם שֶׁחָשְׁשׁוּ לְאֵין יָדָיו נְקִיּוֹת שַׁפִּיר יוּכְלוּ לְבָרֵךְ גַּם בָּאֶמְצַע וְאַדְּרַבָּה יוֹתֵר טוֹב אָז דְּגַם זֶה מִקְרֵי עֲדַיִן עוֹבֵר לַעֲשִׂיָּיתָן וּבְזֶה נִיחָא ג"כ מַה דְּהִקְשִׁינוּ עַל הָרֹא"שׁ דִּבְחֻלִּין דַּהֲרֵי לְפִי הַמִּנְהָג הו' הַבְּרָכָה גַּם בְּאֶמְצַע הַכִּיסּוּי דִּכְבָר מֻנָּח הַדָּם עַל הֶעָפָר שֶׁלְּמַטָּה ולפי"ז נִיחָא כֵּינָן דמ"מ מַשְׁכַּחַת לָהּ גַּבֵּי כִּיסּוּי לְבָרֵךְ עוֹבֵר לַעֲשִׂיָּיתָן דְּהַיְינוּ שֶׁלְּאַחַר הַשְּׁחִיטָה יִתֵּן הַדָּם עַל הֶעָפָר שֶׁלְּמַטָּה וּלְבָרֵךְ אָז קוֹדֶם הַנְּתִינָה וא"כ הֲרֵי הוּא בִּכְלַל הָנֵי מִצְוֹת שֶׁתִּיקְּנוּ בָּהֶם שֶׁיְּהֵי' עוֹבֵר לַעֲשִׂיָּיתָן ומש"הֵיכוֹל לְבָרֵךְ גַּם בָּאֶמְצַע וְגַם בְּשֶׁשָּׁחַט עַל עָפָר מְבָרֵךְ קוֹדֶם שֶׁנּוֹתֵן הַדָּ שֶׁלְּמַעְלָה: וְהַנָּה הָאו"ז והג"א בע"כ לָא ס"ל הָנֵי ב' סְבָרוֹת וס"ל דְּגַם הֵיכָא דְּמְעַכְּבִין וְגַם הֵיכָא דְּיָכוֹל לְבָרֵךְ מִקּוֹדֶם מ"מ לֹא יְבָרֵךְ בְּאֶמְצַע ומש"ה כָּתְבוּ לְבָרֵךְ אַחַר נִיגּוּב דַּוְקָא.

וְלִכְאוֹרָה נִרְאֶה מֻכְרָח לְדִידְהוּ דְּגַבֵּי כִּיסּוּי. יְבָרֵךְ אַחַ"כ וכהבה"ג דַּהֲרֵי אפי' אִם נֹאמַר בְּעִיקַּר הַסְּבָרָא כְּהָרֹא"שׁ דְּכִיסּוּי הוּא מִצְוָה בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְלֹא סִיּוּם לִשְׁחִיטָה מ"מ הָא לְפִי הַמִּנְהָג שֶׁנָּהֲגוּ לִשְׁחוֹט עַל הֶעָפָר הֲרֵי הוּא גַּם בְּאֶמְצַע מִצְוַת כִּיסּוּי מִשּׁוּם הֶעָפָר שֶׁלְּמַטָּה.

וּלְפִי זֶה הָא לִכְאוֹרָה נִרְאֶה מֻכְרָח עוֹד דְּהֵם ס"ל גַּם בְּעִיקַּר הַסְּבָרָא כבה"ג דְּכִיסּוּי הוּא רַק סִיּוּם לִשְׁחִיטָה דִּבְמַסֶּ' פְּסָחִים (דַּף ז') אִיתָא דְּכָל הַמִּצְוֹת מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם עוֹבֵר לַעֲשִׂיָּיתָן בֵּי רַב אָמְרִי חוּץ מִן הַטְּבִילָה דְּאַכַּתִּי גַּבְרָא לָא חֲזֵי וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה אַמַּאי לֹא אָמְרוּ גַּם חוּץ מִכִּיסּוּי אִם נֹאמַר דְּמְבָרֵךְ אַחַר כִּיסּוּי וּמֻוכְרָח דִּבְכִיסּוּי מְבָרֵךְ קוֹדֶם.

וּבְשִׁלְמָא אִי נָאֲמַר כבה"ג דְּהוּא סִיּוּם לִשְׁחִיטָה וְלֹא מִצְוָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ נִיחָא דְּאֵין לוֹ לְחָשְׁבָהּ דְּלָא חֲשִׁיב שָׁם רַק מַה דִּמְבָרֵךְ אַחַ"כ וְלֹא מִקּוֹדֶם וְזֶה אֵינוֹ רַק בִּטְבִילָה אֲבָל בִּשְׁחִיטָה הָא מְבָרֵךְ גַּם מִקּוֹדֶם עַל הַשְׁחִיטָה רַק דְּמְבָרֵךְ גַּם בַּסּוֹף וּמְשׁוּם הָכִי לָא חֲשִׁיב שָׁם רַק מַה דִּמְבָרֵךְ אַחַר כָּךְ וְלֹא מִקּוֹדֶם וְזֶה אֵינוֹ רַק בִּטְבִילָה אֲבָל אִם נֹאמַר דְּכִיסּוּי הוּא מִצְוָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ רַק דְּצָרִיךְ לְבָרֵךְ לְבַסּוֹף מְשׁוּם הֶעָפָר שֶׁלְּמַטָּה הֲרֵי הִ' לוֹ לְהַגְמ' לְחַשְׁבוֹ.

דְּאֵין לוֹמַר דְּלָא חֲשִׁיב בִּפְסָחִים רַק טְבִילָה מְשׁוּם דְּאִיכָּא אוֹפֶן טְבִילָה דְּלְעוֹלָם א"א לוֹ לְבָרֵךְ רַק אַחַר הַטְּבִילָה וּכְגוֹן טְבִילַת גֵּר דְּקוֹדֶם אֵינוֹ בַּר חִיּוּבָא כְּלָל אֲבָל גַּבֵּי כִּיסּוּי דְּנָהֲי דְּאִם שׁוֹחֵט עַל הֶעָפָר שֶׁלְּמַטָּה הֲרֵי הוּא בְּאֶמְצַע מ"מ הֲרֵי לְעוֹלָם אֵינוֹ מֻכְרָח לַעֲשׂוֹת כֵּן וּלְעוֹלָם הֲרֵי יָכוֹל לִשְׁחֹוט בְּלֹא עָפָר וְאַחַר הַשְׁחִיטָה יִקַּח הַדָּם וְיִתֵּן עַל הֶעָפָר וִיכַסֶּנּוּ וְאָז הֲרֵי יָכוֹל לְבָרֵךְ קוֹדֶם וְלֵיכָּא אוֹפֶן דְּיִהְיֶ' מֻכְרָח לְבָרֵךְ אַחַ"כ דַּוְקָא ומשו"ה לֹא חָשְׁבָהּ הגמ'.

דְּזֶה אֵינוֹ מַסְפִּיק דַּהֲרֵי גַּם בְּכִיסּוּי מַשְׁכַּחַת לָהּ אוֹפֶן דְּמֻכְרָח לַעֲשׂוֹת כֵּן דִּבְבִיצָה (דַּף ז') קָאָמַר דְּהַשּׁוֹחֵט שָׁבָא לִמְלוֹךְ אוֹמְרִים לוֹ לֵךְ שְׁחוֹט חָפוּר וְכַסֵּה וְרַב יוֹסֵף אָמַר הַשּׁוֹחֵט שֶׁבָּא לִמְלוֹךְ אוֹמְרִים לוֹ לֵךְ חָפוֹר שְׁחוֹט וְכַסֵּה וְקָמְפָרֵשׁ שָׁם רַבָּה דְּתַרְוַיְיהוּ ס"ל הָא דאר"ז דְּהַשּׁוֹחֵט צָרִיךְ שֶׁיִּתֵּן עָפָר לְמַטָּה וּבָהָא קָמַפְלְגִי דְּרַבָּה סָבַר אִי אִיכָּא עָפָר לְמַטָּה אֵין וְאִי לָא לֹא דְּחָיְישִׁינַן דִּלְמָא מֵימְלָךְ וְלָא שָׁחֵיט כו' הֲרֵי דְּקָאָמַר רַבָּה דְּאָסוּר לוֹ לִשְׁחוֹט אִם אֵין לוֹ עָפָר לְמַטָּה וְלִכְאוֹרָה הֲרֵי גַּם בְּאֵין לוֹ עָפָר לְמַטָּה יהי' שָׁרִי לִשְׁחוֹט מִקּוֹדֶם וְאַחַ"כ יַחְפּוֹר וְיִתֵּן הַדָּם עַל הֶעָפָר וִיכַסֶּנּוּ וּמֻכְרָח דע"כ צָרִיךְ לִשְׁחוֹט עַל הֶעָפָר דַּוְקָא וְהַטַּעַם הוּא דביו"ט אִי אֶפְשָׁר לוֹ לְטַלְטֵל הַדָּם וְלִיתֵּן עַל הֶעָפָר דְּקָמְטַלְטֵל מֵוקְצֶה וְנוֹלַד ומשו"ה אִם אֵין לוֹ עָפָר מוּכָן אָסוּר לוֹ לִשְׁחוֹט דְּלַחְפּוֹר.

מִקּוֹדֶם אָסוּר דִּילְמָא מֵמֶלֶךְ וְלָא שָׁחֵיט. וא"כ הֲרֵי כָּל שׁוֹחֵט ביו"ט מֻכְרָח לִשְׁחוֹט עַל הֶעָפָר וּמֻכְרָח לְבָרֵךְ אַחַ"כ וה"ל לְהַגְמ' לְחָשְׁבָהּ וּמֻכְרָח דהאו"ז בְּשֵׁם ר"ת והג"א ס"ל לְגַמְרֵי כבה"ג דְּהוּא סִיּוּם לַשְׁחִיטָה וְאֵינָהּ מִצְוָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ: גַּם עוֹד י"ל דַּאֲפִי' להאו"ז והג"א מ"מ גַּבֵּי כִּיסּוּי מָצֵי ס"ל כְּהָרֹא"ש בְּעִיקַּר הַדִּין דִּמְבָרֵךְ קוֹדֶם כִּיסּוּי גַּם אִם נָתַן מִקּוֹדֶם הַשַּׁלְמָטָה וְנָאֲמַר דְּהֵם ס"ל דְּעִיקַּר מִצְוַת כִּיסּוּי הוּא רַק הַדְּלְמַעְלָה דְּכֵן מַשְׁמַע לְשׁוֹן הַכָּתוּב וְכִסָּהוּ בֶּעָפָר דְּשֵׁם כִּיסּוּי נוֹפֵל עַל שֶׁלְּמַעְלָה וְהָא דְּצָרִיךְ עָפָר לְמַטָּה אֵינוֹ מִכְּלַל הַמִּצְוָה עַצְמָהּ רַק הוּא מִתְּנַאי שֶׁל הַמִּצְוָה דִּלְקַיֵּים מִצְוַת כִּיסּוּי צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶ' הַדָּם עַל הֶעָפָר וּכְמוֹ דִּלְקַיֵּים מִצְוַת צִיצִית צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶ' בֶּגֶד בַּת ד' כְּנָפוֹת וּלְקִיּוּם טְבִילָה צָרִיךְ שֶׁלֹּא יהי' עָלָיו דָּבָר חוֹצֵץ וַהֲסָרַת הַחֲצִיצָה מֵעָלָיו וְכָל זֶה הָא אֵינוֹ מֵהַמִּצְוָה.

וְעַיֵּין בְּתוֹסָ' חֻלִּין (דַּף פ"ג) בד"ה צָרִיךְ שֶׁיִּתֵּן שֶׁכָּתְבוּ דְּהֶעָפָר שֶׁלְּמַטָּה אֵין צָרִיךְ שֶׁיִּתֵּן הוּא וְאִם יֵשׁ שָׁם עָפָר תִּיחוּס סַגִּי וְהָא דְּאָמְרִינַן דִּמְזַמְּנִי לְכוּלְּהוּ בַּקְּתָא הַיְינוּ שֶׁאִם הָיָה הַקַּרְקַע קָשֶׁה הָיָה חוֹפֵר וּמֵיהוּ בַּקּוּנְטְרֵס פי' שָׁם שהי' מְזֻמָּנוֹ בְּפֶה לָכָךְ וּלְשִׁיטַת רַשְׁ"י מֻכְרָח דְּגַם הַךְ שֶׁלְּמַטָּה הוּא מֵהַמִּצְוָה עַצְמָהּ אֲבָל לְהַתּוֹסָ' הָא שַׁפִּיר י"ל דְּאֵינוֹ רַק תְּנַאי בְּהַמִּצְוָה ומשו"ה שַׁפִּיר נִיחָא לְכָל הַסְּבָרוֹת הָא דָּנָהֲגוּ לְבָרֵךְ קוֹדֶם הַכִּיסּוּי גַּם להאו"ז וְאֵין לְהַקְשׁוֹת ע"ז מֵהָא דְּאִיתָא בר"פ כִּיסּוּי הַדָּם דְּהַךְ דְּשֶׁלְּמַטָּה אֵינוֹ מְעַכֵּב דְּלָא בָּעֵינַן רַק שֶׁיִּהְיֶ' רָאוּי לְבִילָה וַהֲרֵי חָזֵינַן דְּאַפִּ"ה פָּרִיךְ שָׁם בגמ' וְהָא צָרִיךְ עָפָר לְמַטָּה וּמֻכְרָח

דאע"ג דְּאֵינוֹ מְעַכֵּב צָרִיךְ לִיתְּנוֹ וּכְמוֹ דְּמָצִינוּ בַּבִּילָה דִּבְרָאוּי לְבִילָה סַגִּי וְאֵינוֹ מְעַכֵּב אִם לֹא בִּלְלוּ ומ"מ לְכַתְּחִילָּה צָרִיךְ לִבְלוֹל וְאִם נֶאֱמַר דְּאֵינוֹ מֵהַמְּצָוָה כְּלָל גַּם לְכַתְּחִילָּה לֹא יהי' צָרִיךְ לִיתֵּן וְלִיהֲוֵי סַגִּי בְּמַה שֶׁרָאוּי לִיתֵּן לְחַזָּנָא וּכְמוֹ שכ' הַתּוֹסָ' במס' נִדָּה (דַּף ס"ו) בד"ה כֹּל גַּבֵּי בֵּית הַסְּתָרִים דְּבָעֵינַן בְּהוּ שֶׁיִּהְיֶ' רָאוּי לְבִיאַת מַיִם ומ"מ לָא בָּעֵינַן בְּהוּ בִּיאַת מַיִם אפי' לְכַתְּחִילָּה וְכָתְבוּ הַתּוֹסָ' הַטַּעַם דְּכֵיוָן דְּלָא הָוֵי מִצְוָה גַּם לְכַתְּחִילָּה סַגִּי בְּרָאוּי לְבִיאַת מַיִם לְחַזָּנָא ומוּכָח דְּשִׁלְמַטָּה הוּא ג"כ מֵהַמְּצָוָה.

אָמְנָם הֲרֵי סְבָרַת הַתּוֹסָ' אֵינוֹ מֻוְסְכָּם וּמָצִינוּ חוֹלְקִים עָלָיו דַּהֲרֵי במס' מְנָחוֹת (דַּף י"ח) הִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' ג"כ דְּבֵית הַסְּתָרִים נִבְעֵי לְכַתְּחִילָּה בִּיאַת מַיִם ותי' שָׁם בְּאוֹפֶן אַחֵר הֲרֵי דְּלָא ס"ל סְבָרָא זוֹ, וְשׁוּב י"ל דְּאֵינוֹ מֵהַמְּצָוָה וּמְבָרֵךְ גַּם להאו"ז והג"א קוֹדֶם הַכִּיסּוּי וּבָזֶה ג"כ מְיֻיּשָׁב מַה דְּהִקְשִׁינוּ עַל הָרא"ש דְּחוֹלִין מַהָא דְּלִפְי הַמִּנְהָג הוּא גַּם בְּאֶמְצַע מִצְוַת כִּיסּוּי: סִימָן טו הֶעָרָה אַחַת בְּבִרְכַּת כִּיסּוּי: יו"ד סי' כ"ח סעי' י"א כִּיסָּהוּ הָרוּחַ פָּטוּר מִלְּכַסּוֹת וְאִם חָזַר וְנִתְגַּלָּה חַיָּיב לְכַסּוֹת וְעַיֵּין בפר"ח שֶׁכָּתַב דְּמִכַּסֶּה בְּלֹא בְּרָכָה וְכֵן בְּהָא דְּבָסָמוּךְ דָּם שֶׁנָּפַל לְמַיִם דְּחַיָּיב לְכַסּוֹת הוּא ג"כ בְּלֹא בְּרָכָה דְּסָפֵק הוּא אִם יֵ"ש דִּיחוּי אוֹ לֹא וְכֵן הִסְכִּימוּ התב"ש והכו"פ וְטַעְמָם מֵהָא דְּאִיתָא בְּסֵוֹכָּה (דַּף ל"ג) בָּעֵי ר' יִרְמְיָה נָקְטַם רֹאשׁוֹ מעיו"ט וְעָלְתָה בּוֹ תְּמָרָה ביו"ט מַהוּ יֵ"ש דִּיחוּי אֲצָל מִצְוֹת אוֹ אֵין דִּיחוּי ופָרִיךְ דְּתִיפְשׁוֹט מֵהָא דְּתָנַן כִּיסָּהוּ הָרוּחַ חַיָּיב לְכַסּוֹת וְאָמַר רַבָּה בב"ח אר"י לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁחָזַר וְנִתְגַּלָּה כו' וְאָמַר ר"פ זֹאת אוֹמֶרֶת אֵין דִּיחוּי אֲצָל מִצְוֹת וּמְשַׁנֵּי דר"פ גּוּפֵי' מִיבְּעֵי לי' מִפְּשָׁט פְּשִׁיטָא לי' דְּאֵין דִּיחוּי ל"ש לְקַוְלָא ל"ש לְחֻמְרָא אוֹ דִילְמָא סַפּוּקֵי מְסַפְּקָא לי' לְחֻמְרָא אָמְרִינַן כו' ופרש"י דר' יִרְמְיָ' מִיבְּעֵי בְּטַעַם שֶׁל הַמִּשְׁנָה דְּמַחַיְּיבָה בְּכִיסּוּי אִם הוּא מִשּׁוּם דְּפָשִׁיטָא לְהַמִּשְׁנָה דְּאֵין דִּיחוּי וְגַם לְקַוְלָא אָמְרִינַן דְּאֵין דִּיחוּי אוֹ דִּלְהַמִּשְׁנָה גּוּפָהּ מְסַפְּקָא לָהּ אִם יֵ"ש דִּיחוּי אוֹ אֵין דִּיחוּי וּמִסְפֵּיקָא הֶחֳמִירָה הַמִּשְׁנָה וְחַיְּיבָה לְכַסּוֹת אֲבָל לְקַוְלָא לָא אָמְרִינַן אֵין דִּיחוּי וּמִכֹּחַ סָוְגְיָא זוֹ כָּתַב הפר"ח דא"כ אֵין לוֹ לְבָרֵךְ אָמְנָם מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם וְטוּר ושו"ע שֶׁסָּתְמוּ דִּבְרֵיהֶם וְכָתְבוּ סְתָמָא דְּחַיָּיב לְכַסּוֹת נִרְאֶה דס"ל דִּמְכַסֶּה וְכֵן כָּתַב המג"א בסי' תקפ"ו ס"ק ג' יעו"ש וְכֵן מוּכָח מֵהָא דְּכָתְבוּ הַטּוּר ושו"ע דָּם שֶׁנָּפַל לְמַיִם אוֹ מַיִם שֶׁנָּפַל לְדָם אִם יֵ"ש בּוֹ מַרְאֵה דָּם חַיָּיב לְכַסּוֹת הֲרֵי דס"ל דְּאֵין שׁוּם חִילּוּק בֵּין הָנֵי שְׁנֵי אוֹפַנִּים וְשָׁוִים הֵם לְגַמְרֵי וַהֲרֵי בַּמַּיִם שֶׁנָּפַל לַדָּם פְּשִׁיטָא דִּמְבָרֵךְ דְּלָא הָוֵי דִּיחוּי כְּלָל וּמֻכְרָח דס"ל דְּגַם בְּנָפַל לְתוֹךְ מַיִם דִּמְבָרֵךְ וְהַנִּרְאֶה פָּשׁוּט בְּדַעַת הַפּוֹסְקִים דְּהִנֵּה הַתּוֹסָ' בד"ה נִקְטַם הִקְשׁוּ דְּאַמַּאי לֹא פָּשַׁט לי' ר"י מֵהָא דְּתָנַן שָׁם גַּבֵּי הֲדַס דַּעֲנָבָיו מְרֻבִּים מֵעָלָיו דְּפָסוּל דְּאִם לִיקְּטוֹ ביו"ט כָּשֵׁר הֲרֵי דְּאֵין דִּיחוּי ותי' דְּשָׁאנֵי שָׁם דְּהָוֵי בְּיָדוֹ לִלְקוֹט אֲבָל בְּהַהֵ דְּעָלְתָה בּוֹ תְּמָרָה דְּאֵינוֹ בְּיָדוֹ לְהַעֲלוֹת הַתְּמָרָה וּבָעֵי לר' יִרְמְיָ' אִם יֵ"ש דִּיחוּי וְהָא דְּרָצָה הגמ' לְפָשׁוֹט מֵהַדְּכִיסּוּי הוּא מִשּׁוּם דְּמֵיָּד שֶׁכִּיסָּהוּ הָרוּחַ פָּטוּר וְאֵין עָלָיו שׁוּם חִיּוּב לְהוֹצִיאוֹ מִן הַדִּיחוּי לָא מִקְרֵי בְּיָדוֹ.

הֲרֵי דכ' הַתּוֹסָ' דְּכִיסָּהוּ הָרוּחַ לָא מִקְרֵי בְּיָדוֹ וְהָרַמְבַּ"ם וְהַטּוּר וש"ע חוֹלְקִים בָּזֶה עַל הַתּוֹסָ' וס"ל דְּזֶה מִקְרֵי שַׁפִּיר בְּיָדוֹ ומשו"ה אֵינוֹ דִּיחוּי כְּלָל, וַאֲפִי' בְּנִרְאָה וְנִדְחָה הֲרֵי פָּסְקוּ הָרַמְבַּ"ם וְהַטּוּר ושו"ע א"ח סִימָן תרמ"ו גַּבֵּי עֲנָבָיו מְרֻבִּים מֵעָלָיו דְּחוֹזֵר וְנִרְאֶה כָּל שֶׁבְּיָדוֹ לְסַלֵּק הַדִּיחוּי וע"ש בב"י בְּטַעְמָם ומשו"ה ס"ל כָּאן דְּחַיָּיב בְּוַדַּאי בְּכִיסּוּי וּמְבָרֵךְ עָלָיו, וְאֵין בָּזֶה דּוֹחֵק כְּלָל לַעֲשׂוֹת מַחֲלוֹקֶת בְּזֶה דַּהֲרֵי בלא"ה מָצִינוּ לְאֶחָד מִגְּדוֹלֵי

הָרֹאשׁוֹנִים שֶׁחוֹלֵק עַל סְבָרַת הַתּוֹסָ' הַלָּז דְּהָרֹא"שׁ במס' מ"ק (פ"ג סי' קמ"ג) כָּתַב וְז"ל וְעוֹד דִּבְמִצְוֹת גּוּפַיְיהוּ פְּעָמִים יֵשׁ דִּיחוּי ואע"ג.

דְּגַבֵּי כִּיסּוּי אָמְרִינַן אֵין דִּיחוּי שָׁאנֵי הָתָם דְּיֵשׁ בְּיָדוֹ לִגְלוֹת הַדָּם וּלְבַטֵּל הַדִּיחוּי. הֲרֵי דְּכָתַב לְהֶדְיָא כֵּן דְּכִיסּוּי מִקְרֵי בְּיָדוֹ וּפְשִׁיטָא דְּכֵן ס"ל לְהָרַמְבַּ"ם וְטוּר ושו"ע אָמְנָם דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ הָא וַדַּאי קָשֶׁה טוּבָא לְפוּם רֵיהֲטָא מֵהָךְ סֵוּגְיָא דְּסֵוָנָה דא"כ מַאי מְבִיאָה הגמ' ראי' מֵהָךְ דְּכִיסּוּי לְהָךְ דְּעָלְתָה בּוֹ תְּמָרָה דְּאֵינוֹ בְּיָדוֹ, וְכֵן הִקְשָׁה הַקָּרְבָּן נְתַנְאֵל וְהַהֶכְרֵחַ לוֹמַר דְּהָרֹא"שׁ מְפָרֵשׁ דְּזֶהוּ גּוּפָא תֵּירוּצוֹ שֶׁל הגמ' דְּמְשַׁנֵּי דר"פ גּוּפִי' מְסַפְקָא לֵי' וְלָא נִיחָא לֵיהּ לְפָרֵשׁ כפרש"י דְּקָאֵי עַל הַמִּשְׁנָה דִּילְמָא הַמִּשְׁנָה עַצְמָהּ נִסְתַּפְקָה בְּהָךְ דִּינָא דְּזֶהוּ דְּוָחָק וְהָא דְּמְשַׁנֵּי דר"פ מְסַפְקָא לֵיהּ לָא קָאֵי עַל הַמִּשְׁנָה כְּלָל רַק קָאֵי עַל דִּבְרֵי ר"פ דְּקָאָמַר זֹאת אוֹמֶרֶת אֵין דִּיחוּי אֶצֶל מְצוֹת וּמִיבַּעְיָ' לר' יִרְמְיָ' אִי פְּשִׁיטָא לֵיהּ לְרַב פָּפָּא דְּטַעַם שֶׁל הַמִּשְׁנָה מִשּׁוּם דְּאֵין דִּיחוּי דס"ל לר"פ דְּכָל הֵיכָא דְּיֵשׁ דִּיחוּי לָא מְהַנֵּי כְּלָל מַה דְּהוּא בְּיָדוֹ וכדס"ל לְרָבָא במס' זְבָחִים (דף ל"ד) גַּבֵּי קָרְבָּן דְּלָא מְהַנֵּי מַה דִּבְיָדוֹ כְּלָל ובע"כ הַטַּעַם דִּבְמִצְוֹת לֹא שַׁיָּיךְ כְּלָל טַעַם דִּיחוּי וְגַם הֵיכָא דְּאֵינוֹ בְּיָדוֹ אֵין דִּיחוּי גַּם לְקֻלָּא אוֹ דִּילְמָא גַּם ר"פ גּוּפֵי' מְסַפְקָא לי' בְּטַעַם שֶׁל הַמִּשְׁנָה אִי טַעְמָא מִשּׁוּם דְּאֵין דִּיחוּי אוֹ טַעְמָא מִשּׁוּם בְּיָדוֹ וכדס"ל לְרַב אַשִׁי בִּזְבָחִים דְּגַם בְּקָרְבָּן דְּנַדַּאי שַׁיָּיךְ דִּיחוּי מ"מ כֹּל שֶׁבְּיָדוֹ לָא הָוֵי דִּיחוּי, וְהָא דְּקָאָמַר ר"פ זֹאת אוֹמֶרֶת אֵין דִּיחוּי הַיְינוּ רַק לְחוּמְרָא מִשּׁוּם דִּילְמָא טַעַם שֶׁל הַמִּשְׁנָה דְּאֵין דִּיחוּי אֲבָל לְקֻלָּא לָא אָמְרִינַן כֵּן גַּם יֵשׁ לוֹמַר דְּהָאַשְׁרֵיי ס"ל דְּכָל הַאבַעְיָ' אָזְלִי אַלִּיבָּא דְּרָבָא בִּזְבָחִים דְּלָא ס"ל סְבָרָא דִּבְיָדוֹ וּלְדִידְ' פְּשִׁיט לֵיהּ מַהָךְ דְּכִיסּוּי וְהֲוָצְרִךְ לוֹמַר דר"פ גּוּפָא מְסַפְקָא לֵיהּ אֲבָל לְפִי מַה דְּמַסִּיק רַב אַשִׁי בִּזְבָחִים דִּבְיָדוֹ לָא הָוֵי דִּיחוּי נִיחָא שַׁפִּיר הַמִּשְׁנָה דְּהוּא מִשּׁוּם בְּיָדוֹ.

אָמְנָם אִם נֹאמַר כֵּן הָא תִּשָּׁאֵר קֻוּשְׁיָ' הַתּוֹסָ' דְּאַמַּאי לָא פָּשִׁיט לוֹ ר' יִרְמְיָה מַהָךְ דַּעֲנָבָיו מְרֻוָּבִים מֵעָלָיו דְּאִם מִיעֲטָן ביו"ט כָּשֵׁר וע"כ נִרְאֶה יוֹתֵר כפי' הָרֹאשׁוֹן שֶׁכָּתַבְנוּ] וְכֵן ס"ל לְהָנֵי רֹאשׁוֹנִים, ועכ"פ בְּהָךְ דְּכִיסּוּי בְּוַדַּאי דְּחַיָּיב וְכִדְקָתָנֵי בַּמִּשְׁנָה רַק דר' יִרְמְיָ' מְסַפְקָא לי' בְּטַעַם הַחִיּוּב אִי מִשּׁוּם דִּבְיָדוֹ אוֹ דְּאֵין דִּיחוּי אֶצֶל מְצוֹת וְגַם הֵיכָא דְּאֵינוֹ בְּיָדוֹ, ועכ"פ בְּמִצְוָה וּבְיָדוֹ פְּשִׁיטָא דְּאֵין דִּיחוּי ומשו"ה כָּתְבוּ סְתָמָא דְּחַיָּיב לְכַסּוֹת וְלֹא הִגִּיהַּ כָּאן הָרַמָ"א כְּלוּם וְכֵן באו"ח הִלְכוֹת סֻכָּה דְּהוּא בְּיָדוֹ וְרַק באו"ח סי' תקפ"א גַּבֵּי שׁוֹפָר שֶׁל עַכּוּ"ם דְּאֵין בְּיָדוֹ לְבַטְּלוֹ הִגִּיהַּ הָרַמָ"א שָׁם דלי"א הוּא פָּסוּל אִם בָּטְלוּ עַכּוּ"ם ביו"ט, אָמְנָם לפרש"י וְהַתּוֹסָ' וַדַּאי נִרְאֶה כהפר"ח דִּמְכַסֶּה בְּלֹא בְּרָכָה.

וְהִנֵּה גַּם לְהַתּוֹסָ' דס"ל דְּכִיסּוּי לָא מִקְרֵי בְּיָדוֹ יֵשׁ עֲדַיִין מָקוֹם סָפֵק בָּזֶה דְּהַסְּבָרָא שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָ' דְּמִשּׁוּם דְּאֵין עָלָיו חִיּוּב לְגַלּוֹתוֹ לָא מִקְרֵי בְּיָדוֹ וַהֲרֵי גַּבֵּי הַדָּס דַּעֲנָבָיו מְרֻוָּבִים מֵעָלָיו כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' דְּמִקְרֵי בְּיָדוֹ ואע"ג דְּגַם שָׁם אֵין עָלָיו חִיּוּב לְמַעֵט הָעֲנָבִים מֵהַדָּם זֶה אִם יֵשׁ לוֹ הַדַּס אַחֵר לָצֵאת בּוֹ וַהֲרֵי גַּם הֵיכָא דְּאִית לי' הַדַּס אַחֵר כָּשֵׁר אִם מִיעֲטוֹ לָזֶה וְכַמְבֹאָר שָׁם ע"ב כֵּן לְהָדְיָ' וצ"ל הַחִילּוּק שֶׁבֵּין הַדַּס לְכִיסּוּי דְּבַהַדַּס כֵּינָן שֶׁיֵּשׁ עָלָיו עֲדַיִין חִיּוּב לִיטּוֹל הַדַּס אע"ג דְּאֵינוֹ מְחֻיָּב לִיטּוֹל הַדַּס זֶה דַּוְקָא מ"מ מִקְרֵי שַׁפִּיר בְּיָדוֹ דְּבָיְדוֹ לְתַקֵּן הַדַּס זֶה וְלָצֵאת בּוֹ משא"כ גַּבֵּי כִּסּוּי דְּבְעוֹדוֹ מְכֻסֶּה הֲרֵי אֵין עָלָיו שׁוּם חִיּוּב כְּלָל ולפי"ז יֵשׁ, מָקוֹם לְהִסְתַּפֵּק הֵיכָא דְּכִיסָּה הָרוּחַ לְמִקְצָת דָּם וּמִקְצָתוֹ נִשְׁאַר מְגֻלֶּה דְּיֵשׁ עָלָיו עֲדַיִין חִיּוּב מִצְוֹת כִּיסּוּי מִשּׁוּם אוֹתוֹ מִקְצָת הַמְּגֻלֶּה וְאַחַ"כ חָזַר וְנִתְגַּלָּה הַמִּקְצָת

שֶׁנִּתְכַּסָּה בָּרִאשׁוֹנָה וְהָרוּחַ כִּיסָּה לְמִקְצָת הַשְּׁנִיָּה שֶׁהָיָה מְקוֹדָם מְגֻלֶּה דִּלְכְאוֹרָה בכה"ג דּוֹמֶה מַמָּשׁ לַהֶדֵס כֵּיוָן דהי' עָלָיו חִיּוּב כִּיסּוּי עֲדַיִן וְגַם לְהַתּוֹסָ' מִקְרֵי בְּיָדוֹ וּמְבָרֵךְ עַל כִּסּוּיוֹ וא"כ בְּהַךְ דִּינָא דְּדָם שֶׁנָּפַל לַמַּיִם דְּאִם יֵשׁ בּוֹ מַרְאִית דָּם חַיָּיב בְּכִיסּוּי הֲרֵי מְעַט דָּם שֶׁנָּפַל לְבַסּוֹף הֲרֵי קוֹדֶם נִפְילָתָ' הי' עַל הָאָדָם חִיּוּב כִּיסּוּי ומשו"ה גַּם הַדָּם הָרִאשׁוֹן שֶׁנָּפַל מִקּוֹדֶם מִקְרֵי בְּיָדוֹ לִשְׁפּוֹךְ הַמִּקְצָת הַנִּשְׁאָר בְּיָדוֹ וְיִהְיֶ' כֻּלּוֹ מַרְאֶה דָּם וְשַׁפִּיר מִקְרֵי בְּיָדוֹ וְגַם לְהַתּוֹסָ' יְבָרֵךְ עָלָיו לְפִי מַה, דְּפָסַק בשו"ע או"ח דְּגַם נִרְאֶה וְנִדְחֶה חוֹזֵר וְנִרְאֶה אִם הוּא בְּיָדוֹ.

רַק זֶה אֵינוֹ מֻכְרָח דְּוַדַּאי דְּלָא דָּמֵי לַהֶדֵס מִקְרֵי שַׁפִּיר בְּיָדוֹ כֵּיוָן דְּמְחֻיָּב לְיַטּוֹל מִצַּד עַצְמוֹ דְּחִיּוּבָא מוּטָל עַל הָאָדָם לְיַטּוֹל הֶדֵס אֲבָל גַּבֵּי דָּם הֲרֵי אֵין עָלָיו חִיּוּב לְכַסּוֹת רַק מְשׁוּם אוֹתוֹ מִקְצָת הַנִּשְׁאָר גָּלוּי לְפָנָיו וְאִם לָאו אוֹתוֹ דָּם אֵין עָלָיו שׁוּם חִיּוּב כְּלָל וּמַה דְּיֵשׁ עָלָיו חִיּוּב עַל הַמְגֻלֶּה אֵינוֹ גּוֹרֵם לִהְיוֹת זֶה הַמְכֻסֶּה בְּיָדוֹ משא"כ גַּבֵּי הֶדֵס דְּהַחִיּוּב הוּא עַל הָאָדָם מִצַּד עַצְמוֹ לֹא מִצַּד הֶדֵס הַשֵּׁנִי שֶׁיֵּשׁ בָּעוֹלָם, וְהָעִנְיָן שָׁקוּל וּמְסֻפָּק אֶצְלִי, וְהִנֵּה גַּם אִם נֹאמַר דְּזֶה דּוֹמֶה לַהֶדֵס וּמִיקְרֵי בְּיָדוֹ מ"מ זֶה אֵינוֹ רַק לר' יְהוּדָא דס"ל בְּחֻלִּין דָּמוֹ וַאֲפִ' מִקְצָת דָּמוֹ וְשַׁפִּיר י"ל דְּדוֹמֶה לַהֶדֵס דְּכֵיוָן דְּנִשְׁאַר קְצָת דָּם מְגֻלֶּה וְיֵשׁ עָלָיו חִיּוּב כִּיסּוּי מִקְרֵי גַּם אוֹתוֹ מִקְצָת הַמְכֻסֶּה בְּיָדוֹ לְגַלּוֹתוֹ דַּהֲרֵי אִם יְגַלֶּה מִקְצָת הַמְכֻסֶּה וְיַחֲזוֹר וִיכַסֶּה רַק לְאוֹתוֹ מִקְצָת סַגִּי אֲבָל לְרַבָּנָן דס"ל שָׁם דְּצָרִיךְ לְכַסּוֹת כָּל דָּמוֹ וא"כ כְּשֶׁנִּכְסָה מִקְצָת דָּם וּמִקְצָת נִשְׁאַר מְגֻלֶּה הָא אֵין עָלָיו חִיּוּב כִּיסּוּי רַק עַל מִקְצָת הַנִּשְׁאָר מְגֻלֶּה וּכְשֶׁיְּגַלֶּה הַמִּקְצָת שֶׁכִּיסָּה הָרוּחַ הֲרֵי ג"כ יהי' מְחֻיָּב לְכַסּוֹת אוֹתוֹ שֶׁנִּשְׁאַר מִקּוֹדֶם מְגֻלֶּה וְלֹא יהי' סַגִּי בָּמָה שֶׁיְּכַסֶּה מִקְצָת הָרִאשׁוֹן וִיכַסֶּה מִקְצָת הָרִאשׁוֹן א"כ בְּמַה שֶׁיְּגַלֶּהוּ אֵינוֹ מוֹסִיף רַק חִיּוּב שֶׁיִּהְיֶ' יוֹתֵר דָּם שֶׁיִּצְטָרֵךְ לְכַסּוֹתוֹ וְאֵינוֹ דּוֹמֶה כְּלָל לַהֶדֵס וְהַדָּר שַׁיָּיךְ סְבָרַת הַתּוֹסָ' דְּלָא מִיקְרֵי בְּיָדוֹ דְּהָא אֵין עָלָיו חִיּוּב לְגַלּוֹתוֹ דְּמַה שֶּׁמְּחֻיָּב לְכַסּוֹת מִקְצָת הַנִּשְׁאָר אֵינוֹ מַעֲלֶה כְּלָל לְגַבֵּי הַמְכֻסֶּה כֵּיוָן דְּגַם אִם יְגַלֶּהוּ מ"מ יִצְטָרֵךְ לְכַסּוֹת גַּם מִקְצָת הַנִּשְׁאָר מִקּוֹדֶם מְגֻלֶּה וְלָא מִקְרֵי בְּיָדוֹ כְּלָל: סִימָן טז יַחְקוֹר לר"א בר"א דְּאָמַר בְּעוֹף וֶשֶׁט וְלֹא קָנָה אִי רַשַּׁאי לִשְׁחוֹט הַקָּנָה מִקּוֹדֶם אוֹ לֹא: בְּדַף כ"ח פְּלִיגָא רַב נַחְמָן וְרַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה בִּשְׁחִיטַת עוֹף דר"נ סָבַר אוֹ וֶשֶׁט אוֹ קָנָה ור"א בר"א סָבַר וֶשֶׁט וְלֹא קָנָה וּמַאי אֶחָד מֵיֶּחָד שֶׁבְּסִימָנִים.

וְהִנֵּה גַּם לר"א ב"א דס"ל דְּקָנָה לָא מְהַנֵּי כְּלָל בְּעוֹף וְאִם שָׁחַט הַוֶּשֶׁט הֲרֵי אֵין צָרִיךְ לִשְׁחוֹט שׁוּב הַקָּנָה וְנִמְצָא דְּקָנָה לָא מְהַנֵּי כְּלָל בִּשְׁחִיטַת הָעוֹף, מ"מ נִרְאֶה לִי דְּוַדַּאי גַּם הוּא מוֹדֶה דְּגַם הַקָּנָה הוּא בְּתוֹרַת שְׁחִיטָה גַּם בָּעוֹף וּכְשֶׁחוֹתֵךְ אֶת הַקָּנָה מִקְרֵי דְּעוֹסֵק עֲדַיִן בַּשְּׁחִיטָה וְלָא הָוֵי כְּמִי שֶׁחוֹתֵךְ אַחַ"כ בְּרֶגֶל הַבְּהֵמָה רַק הַכֹּל שְׁחִיטָה הוּא ונ"מ לְעִנְיַן אִם שָׁחַט שְׁנֵי הַסִּימָנִים וּבָרַךְ שְׁחִיטָתוֹ נִשְׁחַט גַּם הַקָּנָה מִקּוֹדֶם וְאַחַ"כ נִשְׁחַט הַוֶּשֶׁט דְּשְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה לְגַמְרֵי וְלָא אָמְרִינַן דִּשְׁחִיטַת הַקָּנָה לֹא נֶחְשָׁב בְּעוֹף מִכְּלַל הַשְּׁחִיטָה וְנִמְצָא דשכה"ג כְּבָר נִטְרְפָה מִקּוֹדֶם הַשְּׁחִיטָה עַל יְדֵי זֶה דְּנַעֲשֵׂית פְּסוּקֶת הַגַּרְגֶּרֶת.

וְלָא דָּמֵי לְמַפְרֶקֶת דקיי"ל דְּהַשּׁוֹחֵט מִן הָעוֹרֶף שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה מְשׁוּם הַאי טַעְמָא דְּהָא כְּבָר נִשְׁבְּרָה הַמַּפְרֶקֶת קוֹדֶם הַשְּׁחִיטָה דְּשָׁאנֵי מַפְרֶקֶת דְּאֵינוֹ בְּתוֹרַת שְׁחִיטָה כְּלָל גַּם בִּבְהֵמָה אֲבָל קָנָה הֲרֵי הוּא בְּתוֹרַת שְׁחִיטָהבִּבְהֵמָה וּבִבְהֵמָה הֲרֵי וַדַּאי לָא אָמְרִי' דְּהֵיא נַעֲשֵׂית פְּסוּקֶת הַגַּרְגֶּרֶת קוֹדֶם הֶכְשֵׁר שְׁחִיטָה מְשׁוּם דְּכֵן הוּא הֶכְשֵׁר שְׁחִיטָתוֹ וכמש"כ

רַשִׁ"י סְבָרָא זוֹ וּמְשׁוּם הָכִי אפי' בָּעוֹף וַאֲפִי' לר"א ב"א הוּא עכ"פ בִּתּוֹרַת שְׁחִיטָה לְעִנְיָן זֶה דְּרַשַׁאי לִשְׁחוֹט גַּם הַקָּנֶה מִקּוֹדֶם.

וְתֵדַע שֶׁהֲרֵי לֹא מָצִינוּ בְּשׁוּם מָקוֹם דלר"א ב"א יְהֵיָה צָרִיךְ הַשּׁוֹחֵט לִיזָּהֵר וְלִשְׁחוֹט הַוֶּשֶׁט מִקּוֹדֶם דַּהֲרֵי כָּל סְתָם שְׁחִיטָה הַדָּרֶךְ שֶׁיִּשְׁחוֹט הַקָּנֶה מִקּוֹדֶם וכמש"כ רַשִׁ"י בְּדַף ל"ב ע"ב דְּהַוֶּשֶׁט מֻנָּח תַּחַת הַקָּנֶה וְכָל סְתָם שׁוֹחֵט פּוֹגֵעַ בְּקָנֶה מִקּוֹדֶם וְקָשֶׁה לוֹמַר דִּלְדִידִיהּ יְהֵיָה צָרִיךְ לְהַפֵּךְ הַסִּימָנִים דַּוְקָא וְאִם שׁוֹחֵט כְּדַרְכּוֹ נָאֱסֶרֶת.

וְכֵן מַשְׁמַע מִלְּשׁוֹן שֶׁל הַמִּשְׁנָה (דַּף י"ט) הַשּׁוֹחֵט מִן הָעוֹרֶף שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה הַמּוֹלֵק מִן הָעוֹרֶף מְלִיקָתוֹ כְּשֵׁרָה הַשּׁוֹחֵט מִן הַצַּוָּאר שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה הַמּוֹלֵק מִן הַצַּוָּאר מְלִיקָתוֹ פְּסוּלָה וְאָמְרִינַן שָׁם דִּבְנֵי ר"ח ס"ל בְּחַד לִישָּׁנָא דִּמְלִיקָה כְּשֵׁרָה גַּם אִם הֶחֱזִיר סִימָנִים אֲחוֹרֵי הָעוֹרֶף ומ"מ לָא קָשֶׁה לְדִידְהוּ הַמִּשְׁנָה דְּקָתָנֵי הַשּׁוֹחֵט מִן הָעוֹרֶף שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה דְּאַיְירִי בְּדָלָא אַהְדַּר וַהֲרֵי כֵּינָן דְּהַוֶּשֶׁט מְקוֹמוֹ תַּחַת הַקָּנֶה בֵּין הַקָּנֶה לְמַפְרֶקֶת א"כ הֲרֵי אִם שָׁחַט כְּדַרְכּוֹ הַשְׁחִיטָה הֲרֵי גַּם שׁוֹחֵט מִן הַצַּוָּאר אֲסוּרָה וְאִם הֶחֱזִיר אֲחוֹרֵי הָעוֹרֶף ג"כ כְּשֵׁרָה וְהַמִּשְׁנָה הָא אַיְירִי גַּם בְּעוֹף דְּמוֹלֵק וְאִם נָפְרַשׁ הַמִּשְׁנָה דְּאַיְירִי בְּהֶחֱזִיר הַוֶּשֶׁט קוֹדֶם לַקָּנֶה וְלֹא הֶחֱזִירוֹ אֲחוֹרֵי הָעוֹרֶף א"כ לָא הו"ל לְמִתְנֵי סְתָמָא, אֶלָּא וַדַּאי דְּמִן הַצַּוָּאר כָּשֵׁר לכ"ע בְּכָל אוֹפֶן שֶׁיִּהְיֶה.

וְזֶה נִרְאֶה בָּרוּר אֵין צָרִיךְ לְרַאֲיָ' כְּלָל. וְעוֹד הֲרֵי בגמ' פָּרִיךְ לר"א בר"א מַהָא דְּתָנַן כֵּיצַד מוֹלְקִין חַטַּאת הָעוֹף חוֹתֵךְ שִׁדְרָה וּמַפְרֶקֶת עַד שֶׁמַּגִּיעַ לַוֶּשֶׁט אוֹ לַקָּנֶה וּמְשַׁנֵּי שָׁאנֵי הָתָם דְּאִיכָּא שִׁדְרָה וּמַפְרֶקֶת פי' הִלְכָךְ נָפֵיק חִיּוּתָא דְּעוֹף גַּם ע"י הַקָּנֶה, וא"כ הָא מֻכְרָח מִזֶּה דְּגַם בְּחֻלִּין הָוְיָא הַקָּנֶה בְּתוֹרַת שְׁחִיטָה וּמְהַנֵּי לִפְעָמִים שְׁחִיטָתוֹ דַּהֲרֵי אִם הָיָה הָעוֹף שָׁבוּר מַפְרֶקֶת וְשָׁחַט אֶת הַקָּנֶה הָא הָוְיָא שְׁחִיטָה וְהוֹעִיל לוֹ לְטַהֲרוֹ מִידֵי נְבֵלָה וְרַק הוּא טְרֵפָה מִשּׁוּם שְׁבִירַת הַמַּפְרֶקֶת אֲבָל מ"מ שְׁחִיטָה הִיא לְטַהֲרוֹ מִטֻּמְאָה דאל"כ רַק נֹאמַר דלר"א אֵין הַקָּנֶה בִּכְלַל הֶכְשֵׁר שְׁחִיטָה בְּעוֹף א"כ הֵיאַךְ מְהַנֵּי בּוֹ לְחֻלִּין מְלִיקָה דְּמַה דְּנָפֵיק חִיּוּתָא ע"י הַקָּנֶה בְּצֵירוּף הַמַּפְרֶקֶת הֲרֵי זֶה לֹא הָיָה מְהַנֵּי כְּלָל בְּמְלִיקָה דְּאִם הָיָה מוֹלֵק רַק הַמַּפְרֶקֶת בְּרוֹב בָּשָׂר דְּוַדַּאי נָפֵיק חִיּוּתָא דַּהֲרֵי מְטַמְּאָה מֵחַיִּים וְהִנֵּיחַ הַסִּימָנִים שְׁלֵמִים הֲרֵי מְלִיקָתוֹ פְּסוּלָה דְּכָל הַמְעַכֵּב בִּשְׁחִיטָה מְעַכֵּב בְּמְלִיקָה וְאַמַּאי מְהַנֵּי מַפְרֶקֶת עִם הַקָּנֶה בְּמְלִיקָה וּמֻכְרָח דְּגַם הוּא בִּכְלַל הֶכְשֵׁר שְׁחִיטָה וְעֶצֶם הַשְּׁחִיטָה הָיְתָה נִכְשֶׁרֶת עַל יָדוֹ רַק דס"ל דְּלָא מְהַנֵּי מִטַּעַם דְּלֹא נָפֵיק חִיּוּתָא דְּעוֹף ע"י הַקָּנֶה לְחֻלִּין וְאִם הָיָה מִקּוֹדֶם נִשְׁבְּרָה הַמַּפְרֶקֶת דְּנַעֲשֵׂית חֻלְשָׁה גַּם בַּקָּנֶה נָפֵיק חִיּוּתָא וְהָוְיָא שְׁחִיטָה גְּמוּרָה גַּם בּוֹ לְחֻלִּין וּטְהוֹרָה מִידֵי נְבֵילָה רַק דְּטְרֵפָה הִיא מִטַּעַם אַחֵר דְּנִשְׁבְּרָה הַמַּפְרֶקֶת אֲבָל מ"מ שְׁחִיטָה גְּמוּרָה הָוְיָא ומש"ה מְהַנֵּי כֵּן בִּמְלִיקָה דְּאִיסּוּר זֶה שֶׁל שְׁבִירַת הַמַּפְרֶקֶת בְּדֶרֶךְ מְלִיקָתוֹ הֲרֵי הַתּוֹרָה הַתִּירָה גַּבֵּי מְלִיקָה דְּכָל מְלִיקָה כֵּן הוּא.

וא"כ הֲרֵי וַדַּאי דְּגַם לְדִידְהוּ שָׁרֵי גַּם בְּחֻלִּין לִשְׁחוֹט מִקּוֹדֶם הַקָּנֶה דְּהַכֹּל בִּכְלַל שְׁחִיטָה הוּא: [ב] וְעוֹד רְאָיָה לָזֶה דִּבְחֻלִּין (דַּף ט') בְּתוֹסָפוֹ' ד"ה כּוּלְּהוּ הֵבִיאוּ שִׁיטַת בה"ג דְּמָפֵרַשׁ דְּעִיקּוּר דְּחָשְׁבִינַן בה' שְׁחִיטָה הַיְינוּ שֶׁמּוֹטַת הַסִּימָנִים וְהָא דְּחָשֵׁיב לֵיהּ בְּהִלְכוֹת שְׁחִיטָה דְּמִצַּד עַצְמוֹ לֹא טְרֵפָה הִיא וּמַחֲיִים כְּשֵׁרָה הִיא וַחֲלָבָהּ מֻתָּר אֶלָּא שֶׁבָּאָה הֲלָכָה מִסִּינַי דְּאֵין שְׁחִיטָה מוֹעֶלֶת בַּסִּימָנִים עֲקוּרִים וּמְמִילָא אַחַר שְׁחִיטָה נְבֵלָה הִיא.

וְכָתְבוּ עוֹד דַּאֲפִי' עוֹף שֶׁנִּיתָּר בְּסִימָן אֶחָד מ"מ אִם נִשְׁמַט אֶחָד שׁוּב אֵין מוֹעִיל שְׁחִיטָה גַּם בְּהַשְׁנֵי. וְעַיֵּין בתוה"ב לְהָרַשְׁבָּ"א שֶׁהִסְבִּיר סְבָרַת הַתּוֹסָ' וְז"ל וא"ת כֵּיוָן דְּלָאו טָרֵפָה הִיא א"כ, כְּשֶׁנֶּעֱקַר סִימָן א' בְּעוֹף וְשָׁחַט הַשֵּׁנִי יִהְיֶה כָּשֵׁר וְהָא תַּנְיָא בְּדַף י' שָׁחַט הַוֵּשֶׁט וְאַחַ"כ נִשְׁמְטָה הַגַּרְגֶּרֶת כְּשֵׁירָה נִשְׁמְטָה הַגַּרְגֶּרֶת וְאַחַ"כ שָׁחַט אֶת הַוֵּשֶׁט פְּסוּלָה י"ל אע"ג שֶׁנִּכְשֶׁרֶת בְּסִימָן אֶחָד בָּעֵינַן שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵי הַסִּימָנִים רְאוּיִם לִשְׁחִיטָה כו' וְלִכְאוֹרָה תִּקְשֵׁי עַל סְבָרָא זוֹ דְּזֶה נִיחָא לְדִידַן אֲבָל לְרַב אַדָּא ב"א דס"ל וֶשֶׁט וְלֹא קָנָה וּלְדִידֵיהּ הַקָּנָה בלא"ה אֵינוֹ רָאוּי לִשְׁחִיטָה בָּעוֹף וְתִיקְשֶׁה לְדִידֵיהּ מֵהַהִ בָּרַיְיתָא דְּאַמַּאי נִפְסַל הָעוֹף בְּשֶׁמּוֹטַת הַקָּנָה וַהֲרֵי בְּדַף כ"ח רָצָה הַגְּמָרָ' לְהָבִיא מֵהָהִ בָּרַיְיתָא עוֹד רְאָיָה לר"א ב"א מִדְּקָתָנֵי נִשְׁמְטָה הַגַּרְגֶּרֶת וְאַחַ"כ שָׁחַט הַוֵּשֶׁט פְּסוּלָה שָׁחַט הַוֵּשֶׁט וְאַחַ"כ נִשְׁמְטָה הַגַּרְגֶּרֶת כְּשֵׁירָה מִדְּנָקַט שְׁחִיטָה רַק בַּוֵּשֶׁט מִכְּלָל דְּוֵשֶׁט וְלֹא קָנָה וְדָחֵי דִּתְנָא הָכִי מִשּׁוּם דְּקָנָה אוֹרְחֵי' לִהְיוֹת נִשְׁמַט ועכ"פ הָא לְהֵדְיָא דְּגַם לר"א נִפְסָל הָעוֹף בְּשֶׁמּוֹטַת הַקָּנָה קוֹדֶם שְׁחִיטַת הַוֵּשֶׁט.

אֲבָל לְפִי הַנַּ"ל נִיחָא שַׁפִּיר דְּגַם הַקָּנָה הוּא בְּתוֹרַת שְׁחִיטָה דְּאִם נִשְׁבְּרָה הַמַּפְרֶקֶת מִקּוֹדֶם מֻהַנֵּי לֵיהּ גַּם שְׁחִיטַת הַקָּנָה לְטַהֲרָהּ מִידֵי נְבֵלָה וְאִם הַקָּנָה נִשְׁמַט דְּבָאָה הַהֲלָכָה דְּאֵין שְׁחִיטָה מוֹעִיל בְּסִימָנִים עֲקוּרִים א"כ הֲרֵי אִם יִשְׁחוֹט אָז אֶת הַקָּנָה הֲרֵי תִּהְיֶה נְבֵלָה וא"כ אָז נִפְסָל הַקָּנָה מִלִּהְיוֹת בְּתוֹרַת שְׁחִיטָה ומש"ה גַּם אִם יִשְׁחוֹט הַוֵּשֶׁט לָא מְהַנֵּי בי' דְּבָעֵינַן שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵי הַסִּימָנִים רְאוּיִם לִשְׁחִיטָה ומוּכָח כמש"כ דְּגַם בְּחֻלִּין מְהַנֵּי לְטַהֲרָהּ מִידֵי נְבֵלָה.

רַק דַּעֲדַיִין אֵין זֶה מַסְפִּיק רַק לְדִידַן אֲבָל אַפַּתִּי קָשֶׁה אַלִּיבָּא דר"א ב"א אַלִּיבָּא דר"י דס"ל בְּמַסֶּכֶ' זְבָחִים (דַּף ע') דִּבְעוֹף אֵין שְׁחִיטָתָהּ מְטַהֶרֶת טְרֵפָתָהּ מִידֵי נְבֵלָה וּלְדִידֵיהּ בְּנִשְׁבְּרָה הַמַּפְרֶקֶת אָז אֵינוֹ מוֹעִיל לוֹ שׁוּב שְׁחִיטָה וא"כ הָא לְעוֹלָם לֹא מָצִינוּ שֶׁיּוֹעִיל שְׁחִיטַת הַקָּנָה לְחֻלְּדָא, דִּבְנִשְׁבְּרָה הַמַּפְרֶקֶת מִקּוֹדֶם לָאו בַּר שְׁחִיטָה הוּא כְּלָל וּבְלֹא נִשְׁבְּרָה הַמַּפְרֶקֶת הָא לָא מְהַנֵּי רַק וֶשֶׁט וְלֹא קָנָה וא"כ לר' יְהוּדָה הַדַּר קָשֶׁה אַלִּיבָּא דר"א אַמַּאי עוֹף נִפְסָל בְּשֶׁמּוֹטַת הַקָּנָה, וּבְנַדַּאי דְּוַדַּאי לוֹמַר דלר"א בֶּאֱמֶת נֹאמַר דר' יְהוּדָה חוֹלֵק עַל הַבָּרַיְיתָא דְּפָסְלָה שֶׁמּוֹטַת הַגַּרְגֶּרֶת בָּעוֹף וְיִסְבּוֹר כְּהַבָּרַיְיתָא שֶׁמְּבִיא בְּדַף כ"א דְּאֵין עִיקּוּר סִימָנִים בְּעוֹף.

אֲבָל לְפִי הַנַּ"ל נִיחָא דְּגַם לר"א ב"א שָׁרֵי לִשְׁחוֹט הַקָּנָה מִקּוֹדֶם דאע"ג דְּאֵין הָעוֹף נִיתָּר בּוֹ מ"מ הוּא בִּכְלַל הֶכְשֵׁר הַשְׁחִיטָה לְעִנְיָן זֶה גּוּפָהּ דַּחֲתִיכָתוֹ נִקְרֵאת שְׁחִיטָה וְאֵין הָעוֹף נֶאֱסָר עַל יְדֵי כָּךְ לִהְיוֹת חָשׁוּב כִּפְסוּקֶת הַגַּרְגֶּרֶת אֲבָל אִם הַסִּימָן שָׁמוּט דְּבָאָה הַהֲלָכָה דְּאֵינוֹ נִקְרָא שְׁחִיטָה אִם כֵּן כְּשֶׁיִּשְׁחוֹט הַקָּנָה הַשָּׁמוּט דְּלָא נִקְרֵאת שְׁחִיטָה וְהָוֵי פְּסוּקֶת הַגַּרְגֶּרֶת ומש"ה לָא מְהַנֵּי בּוֹ גַּם כְּשֶׁיִּשְׁחוֹט רַק הַוֵּשֶׁט דְּבָעֵינַן שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵי הַסִּימָנִים רְאוּיִם לִשְׁחִיטָה.

שׁוּב מָצָאתִי לְהָרַשְׁבָּ"א בתוה"ב בַּיִת שֵׁנִי שַׁעַר א' שֶׁכָּתַב עַל שִׁיטַת בה"ג וְז"ל אע"ג דְּהֶכְשֵׁירוֹ שֶׁל עוֹף בְּסִימָן א' בָּעֵינַן שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵי הַסִּימָנִים רְאוּיִם לִשְׁחִיטָה וַאֲפִי' לר"א ב"א דְּאָמַר דְּאֵין שְׁחִיטַת הָעוֹף אֶלָּא בְּמְיֻחָד שֶׁבְּסִימָנִים דְּהַיְינוּ וֶשֶׁט מ"מ כֵּיוָן דְּבָעֲלְמָא בַּר אַכְשׁוּרֵי בְּעוֹף הוּא דְּהַיְינוּ בְּעוֹלַת הָעוֹף דְּבָעֵינַן שְׁנֵי הַסִּימָנִים בָּעֵינַן שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶם רְאוּיִם לִשְׁחִיטָה דְּהָכִי אַגְמְרִי' רַחֲמָנָא לְמֹשֶׁה.

הֲרֵי דְּהִקְשָׁה כַּנַ"ל וְצָרִיךְ עִיּוּן לָמָּה לֹא תֵּירֵץ לָהּ הָרַשְׁבָּ"א כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ. אֲבָל בְּעִיקַּר הַדָּבָר נַדַּאי נִרְאֶה דְּגַם הָרַשְׁבָּ"א ס"ל כֵּן דְּגַם לְדִידֵיהּ יָכוֹל לִשְׁחוֹט הַקָּנָה מִקּוֹדֶם: [ג] וּבָזֶה

יִתְחַדֵּשׁ לָנוּ עוֹד בְּהָא דִּבְדַף ל' בְּתוֹסָ' ד"ה הֶחֱלִיד כָּתְבוּ בְּשֵׁם ר"ת שֶׁמְּפָרֵשׁ דְּהָא דְּמַבָּעֵי לָן בְּשָׁהָה בְּמִיעוּט סִימָנִים מַהוּ וְנִשְׁאַר בְּתֵיקוּ דְּקָאֵי עַל מִיעוּט קַמָּא דְּוֶשֶׁט וְהִסְבִּיר שָׁם הָרֹא"שׁ פֵּירוּשׁוֹ דאע"ג דְּמִטָּרְפִי בִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט מ"מ מַבָּעֵי לֵיהּ דִּלְמָא לָא פָּסְלָה שְׁהִיָּיה רַק בְּמִידֵּי דְּמִנְּבֵלָה בֵּיהּ וּכְגוֹן אַחַר שְׁחִיטַת רֹוב סִימָן רִאשׁוֹן וְכָתְבוּ שָׁם הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ דאת"ל דְּלָא פָּסְלָה שְׁהִיָּיה בְּמִיעוּט קַמָּא לָא מַשְׁכַּחַת לָהּ שְׁהִיָּיה דְּפָסְלָה בְּעוֹף מִן הַתּוֹרָה דְּאַחַר רֹוב א' הָא נִגְמְרָה הַשְׁחִיטָה אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן הוּא דְּפָסְלָה בְּעוֹף וּלְפִי מַה שֶׁכָּתַבְנוּ דְּגַם לר"א ב"א מֵוָתָּר לִשְׁחוֹט הַקָּנֶה קוֹדֶם הַוֶּשֶׁט רַק דְּאֵין הָעוֹף נִיתָּר בִּשְׁחִיטָתוֹ עַד שֶׁיִּשְׁחוֹט אַחַ"כ גַּם הַוֶּשֶׁט א"כ הָא מֻוכְרָח לוֹמַר דְּהָא דְּכָתְבוּ הַתּוֹסָ' דְּלָא מַשְׁכַּחַת שְׁהִיָּיה דְּפָסְלָה בָּעוֹף מִדְּאוֹרַיְיתָא לֹא כָּתְבוּ כֵּן רַק לְדִידַן לְפִי הָאֱמֶת דקיי"ל כְּרַב נַחְמָן דְּוֶשֶׁטאוֹ קָנֶה אֲבָל לר"א ב"א הֲרֵי מַשְׁכַּחַת לָהּ שַׁפִּיר שְׁהִיָּיה דְּאוֹרַיְיתָא וּכְגוֹן שֶׁשָּׁחַט הַקָּנֶה מִקּוֹדֶם וְשָׁהָה בּוֹ וְאַחַ"כ שָׁחַט הַוֶּשֶׁט דְּאִי לֹא שָׁהָה בּוֹ הֲרֵי הָיְתָה כְּשֵׁירָה אֲבָל כֵּיוָן שֶׁשָּׁהָה בּוֹ קוֹדֶם שֶׁעָשָׂה בָּהּ הֶכְשֵׁר שְׁחִיטָה וַהֲרֵי כְּבָר עָשָׂה בָּהּ מִידֵּי דְּמִנְּבֵלָה בּוֹ דְּהַיְינוּ פְּסוּקֵת כָּל הַגַּרְגֶּרֶת, וְזֶה בָּרוּר.

וא"כ יְתוֹרֵץ מַה דְּלִכְאוֹרָה הָיָה קָשֶׁה לִי עַל פֵּירוּשׁוֹ שֶׁל ר"ת דְּלָמָּה נִשְׁאַר הגמ' בְּתֵיקוּ וַהֲרֵי בְּדַף כ"ז דָּרַשׁ ר' אֱלִיעֶזֶר לִקְרָא דְּזֹאת הַתּוֹרָה הַבְּהֵמָה וְהָעוֹף בְּאֵיזוֹ תּוֹרָה שָׁוְותָה בְּהֵמָה לָעוֹף מָה עוֹף הֻכְשֵׁירוֹ מִן הַצַּוָּאר אַף בְּהֵמָה הִכְשִׁירוֹ מִן הַצַּוָּאר וּפָרִיךְ ור"א הַאי זֹאת מַאי עָבֵיד לֵיהּ וּמְשַׁנֵּי דס"ד מָה עוֹף הִכְשִׁירוֹ בְּסִימָן אֶחָד אַף בְּהֵמָה הֻכְשֵׁירָה בְּסִימָן א' קמ"ל זֹאת.

וא"כ מַאי קָמַבַּעְיָ' לֵיהּ הֲרֵי מדר"א מֻוכְרָח דע"כ הַךְ הֲלָכָה דִּשְׁהִיָּיְ' סְתָמָא נֶאֱמְרָה וּמִמֵּילָא דְּקָאֵי גַּם עַל מִידֵּי דְּמִטָּרְפָה בֵּיהּ דְּאִם נֶאֱמְרָה מְפֹרָשׁ רַק בְּמִידֵּי דְּמִנְּבֵלָה בי' א"כ הָאֵיךְ הָיָה ס"ד דִּבְהֵמָה נִיתָּרֶת בְּסִימָן אֶחָד דא"כ פְּסוּל דִּשְׁהִיָּיְ' בְּמִידֵּי דְּמִנְּבֵלָה בי' הָאֵיךְ מַשְׁכַּחַת לָהּ דְּאַחַר שֶׁשָּׁחַט רֹוב אֶחָד הָא נִשְׁלְמָה כְּבָר הַשְׁחִיטָה וּבְוַדַּאי מֻוכְרָח מני' דִּבְהֵמָה צְרִיכָה ב' סִימָנִים וּקְרָא לָמָּה לִי וּבְכַמָּה דְּוּכְתֵי פָּרִיךְ וְכִי מֵאַחַר דְּאִיכָּא הַלָּכָה קְרָא לָמָּה לִי.

וּמִדְּחָזֵינַן דְּצָרִיךְ קְרָא לר"א מֻוכְרָח דְּגַם אִם הי' נִיתֶּרֶת בְּסִימָן א' ג"כ מַשְׁכַּחַת לָהּ שְׁהִיָּיְ' ובע"כ דְּפָסוּל שְׁהִיָּיְ' סְתָמָא נֶאֱמְרָה וא"כ הֲרֵי גַּם לְפִי הָאֱמֶת דְּצְרִיכָה שְׁנֵי סִימָנִים וּמַשְׁכַּחַת לָהּ שַׁפִּיר שְׁהִיָּיְ' גַּם בְּמִידֵּי דְּמִנְּבֵלָה מ"מ הֲרֵי מִדַּעַת עַצְמֵנוּ בְּוַדַּאי דְּאֵין לָנוּ לְחַלֵּק בֵּין מִידֵּי דְּמִנְּבֵלָה לְמִידֵּי דְּמִטָּרְפָה ובע"כ דְּפָסוּל גַּם בְּמִיעוּט קַמָּא ומדר"א נִשְׁמַע גַּם לְרַבָּנָן דַּהֲרֵי לֹא מָצִינוּ שֶׁנֶּחְלְקוּ בָּזֶה רַבָּנָן עִם ר"א הַאֵיךְ בָּאָה הַהֲלָכָה דְּפָסוּל שְׁהִיָּיְ' וּמַאי קָמַבַּעְיָ' לֵיהּ.

וּבְוַדַּאי דְּקָשֶׁה לִדְחוֹת וְלוֹמַר דַּהֲרֵי (בְּדַף כ"ז) מֵבִיא הַגְּמָרָא שָׁם דִּבְרֵי בַּר קַפָּרָא דְּדָרַשׁ לִקְרָא דְּזֹאת תּוֹרַת הַבְּהֵמָה וְהָעוֹף הַטָּיל הַכָּתוּב לְעוֹף בֵּין בְּהֵמָה לְדָגִים לְלַמּוֹד דְּעוֹף נִיתָּר בְּסִימָן אֶחָד וְכָתְבוּ הַתּוֹסָ' דלב"ק צָרִיךְ לוֹמַר דִּקְרָא דְּזֹאת אֻתָּא לִדְרָשָׁה אַחֲרִינָא וְנֶאֱמַר דמש"ה מְבַעְיָ' לֵיהּ דְּגַם לר"א י"ל דְּמוֹקִים לִקְרָא דְּזֹאת לְהַהִיא דְּרָשָׁה דְּמוֹקִים לֵיהּ ב"ק וְלֹא בְּבְהֵמָה שְׁנֵי סִימָנִים וְשׁוּב נוֹכַל לוֹמַר דְּהַהֲלָכָ' בָּאָה בְּפֵירוּשׁ רַק בְּמִידֵּי דְּמִנְּבֵלָה, דְּוַדַּאי דְּקָשֶׁה לוֹמַר כֵּן כֵּיוָן דְּחָזֵינַן דְּהַגְּמָרָא פָּרִיךְ לר"א מַאי עָבֵיד בְּהַאי קְרָא וְתֵיכֶף מֵבִיא הַגְּמָרָא לְהָא דב"ק וְלֹא הִקְשָׁה עָלָיו הַגְּמָרָא כְּלָל וּמֵהָכָא דְּהַגְּמָרָא יָדַע אֵיזוֹ דְּרָשָׁה דְּמוֹקִים לֵיהּ ב"ק וא"כ מָה הִקְשָׁה לר"א נֵימָא דְּגַם אִיהוּ מוֹקִים לֵיהּ כֵּן וּבְוַדַּאי מַשְׁמַע מִדְּהִקְשָׁה

אַלִּיבָּא דר"א וּשְׁתֵּיק לב"ק דְּיָדַע הַגְּמָרָא דְּהַהִיא דְּרָשָׁה הַיְדוּעָה אַלִּיבָּא דב"ק אִי אֶפְשָׁר לְאוֹמְרוֹ אַלִּיבָּא דר"א וא"כ וַדַּאי קָשֶׁה אַמַּאי לֹא פָּשְׁטָה הָאַבַּעְיָ' מֵהָא דר"א.

אֲבָל לְפִי הַנַּ"ל מְיֻשָּׁב הֵיטֵב דְּגַם אִם נִתְקַבֵּל הַהֶלְכָה מְפוֹרָשׁ רַק בְּמִידֵי דְּמִנְּבֵלָה בֵּיהּ לְחַזְּדָא מ"מ לֹא הָיְינוּ יוֹדְעִין מִנַּי' דְּצָרִיכָה שְׁנֵי סִימָנִים דְּהַיְינוּ טוֹעִים וְאוֹמְרִים דְּבְהֵמָה צְרִיכָה לִשְׁחוֹט וְשָׁט דַּוְקָא שֶׁהוּא הַמְיֻחָד שְׁבְּסִימָנִים וְאָז מַשְׁכַּחַת לָהּ שַׁפִּיר שְׁהִיָּיה וּכְגוֹן שֶׁשָּׁחַט הַקָּנֶה מִקּוֹדֶם וְאָז לֹא הָיְינוּ סוֹתְרִים הַהֶקֵּשׁ דְּבְהֵמָה לָעוֹף לְגַמְרֵי דעכ"פ נִיתָּר בְּסִימָן אֶחָד דַּהֲרֵי אִם נְדַקְדֵּק מֵהָךְ דִּשְׁהִיָּי' דִּצְרִיכָה שְׁנֵי סִימָנִין הֲרֵי הָיָה ג"כ הַוָּשֶׁט מְעַכֵּב בַּבְּהֵמָה וא"כ מנ"ל לְמֵידַק מִנַּי' דִּצְרִיכָה שְׁנֵי סִימָנִים דִּלְמָא רַק הַוָּשֶׁט לְחַזְּדָא מְעַכֵּב בָּהּ וְלֹא הַקָּנֶה דְּכֵיוָן דְּרַק מִכֹּחַ הַהֶכְרֵחַ אַתָּה אוֹמֵר כֵּן א"כ הֲרֵי אֵין לְךָ לְהָבִיא רַק מַה דְּמֻכְרָח וְלֹא יוֹתֵר.

וְאָז הָיָה שָׁוֶה בְּהֵמָה לָעוֹף בְּשִׁעוּרוֹ שֶׁל שְׁחִיטָה רַק מְחֻלָּקִים קְצָת זֶה מִזֶּה דְּעוֹף נִיתָּר בְּשִׁנֵּיהֶם וּבִבְהֵמָה רַק בַּוָּשֶׁט לְחַזְּדָא. ומש"ה אִיצְטְרִיךְ קְרָא דְּזֹאת לוֹמַר דְּהַשְּׁחִיטָה בְּשִׁעוּרוֹ אֵינוֹ שָׁוֶה לָעוֹף דִּצְרִיכָה שְׁנֵי סִימָנִין דַּוְקָא וּשְׁנֵיהֶם מְעַכְּבִים בָּהּ.

וּמִשּׁוּם הָכִי קָמַבַּעְיָ' לֵיהּ שַׁפִּיר אִי פָּסְלָה בְּמִיעוּט קַמָּא: [ד] אָמְנָם קוּשְׁיָא זוֹ יֵשׁ לְיַשְׁבָּהּ גַּם בְּלֹא זֶה וְנֶאֱמַר דִּלְעוֹלָם פְּשִׁיטָא. לוֹ גַּם לְבַעַל הָאַבַּעְיָא לֹא בָּא מִפֹּרָשׁ דְּרַק בְּאֹם עָשָׂה בּוֹ מַעֲשֶׂה דְּמִנְּבֵלָה פָּסְלָה שְׁהִיָּי' דְּזֶה הָיְינוּ יְכוֹלִין לְמִפְשַׁט מֵהָךְ דר"א, וּבְוַדַּאי דְּבָאָה הַהֶלְכָה סְתָמָא דְּבָאֶמְצַע שְׁחִיטָה פָּסְלָה שְׁהִיָּי' וְהָא דְּמַבַּעְיָ' לי' דִּלְמָא אֵינוֹ בְּמִיעוּט קַמָּא הוּא רַק מֵהַסְּבָרָא הַחִיצוֹנָה.

דְּהִנֵּה שִׁיטָתוֹ שֶׁל רַבֵּינוּ תָּם דְּמְפָרֵשׁ לְהָךְ אַבַּעְיָ' דְּקָאֵי עַל מִיעוּט קַמָּא הָא אָזְלָא אִם נֶאֱמַר דְּנָקוּבַת הַוָּשֶׁט הוּא רַק טְרֵפָה וְלֹא נְבֵלָה דמש"ה יֵשׁ מָקוֹם לְחַלֵּק בְּסְבָרָא בֵּין שְׁהִיָּי' בֵּין סִימָן לְסִימָן וּבֵין שְׁהִיָּי' בְּמִיעוּט קַמָּא וּכְמוֹ שֶׁהִסְבִּיר הָרֹא"ש.

וא"כ לְכְאוֹרָה הי' נִרְאֶה לְדַעַת הָנֵי פּוֹסְקִים דַּאֲפִי' אִם נֹאמַר דְּשְׁהִיָּי' פָּסְלָה גַּם בְּמִיעוּט קַמָּא מ"מ וַדַּאי דְּאֵינוֹ ע"י הַשְּׁהִיָּי' רַק טְרֵפָה לְחַזְּדָא דְּלָא יְהֵיֶה הַשְּׁהִיָּי' חֲמוּרָה יוֹתֵר מֵאֵלּוּ הָיָה זֶה הַמְּקָצָת נִפְסָק מֵאֵלָיו והי' שׁוֹחֵט רַק רֹוב הַנִּשְׁאָר הֲרֵי לֹא הי' רַק טְרֵפָה, וְגַם בְּשְׁהִיָּי' אִם שָׁהָה מִיעוּט קַמָּא וְאַחַ"כ גָּמְרָה הֲרֵי מַה שֶּׁשּׁוֹחֵט אַחַ"כ מוֹצִיאָה מִידֵי נְבֵלָה כֵּן הי' נִרְאֶה פָּשׁוּט.

אָמְנָם לְפִי זֶה אֵינוֹ מְדֻיָּקָדָק לִי לְשׁוֹן הַתּוֹסָפְתָּא שֶׁהֵבִיאוּ הַתּוֹסָ' (בְּדַף ל') ד"ה הֶחֱלִיד דְּתָנֵי שֶׁחַט מִיעוּט הַוָּשֶׁט וְשָׁהָה כְּדֵי שְׁהִיָּי' פְּסוּלָה וּלְשׁוֹן פְּסוּלָה הָא מַשְׁמַע דְּאֵינָהּ שְׁחִיטָה כְּלָל וַהֲרֵי הִיא נְבֵלָה.

גַּם יֵשׁ לְדַקְדֵּק הָא (דְּבְדַף יו"ד) פְּלִיגָא ר"ה ור"ח בְּשׁוֹחֵט בְּסַכִּין וְנִמְצֵאת פְּגוּמָה וּפָרִיךְ מִיָּתְבִי שָׁחַט אֶת הַוָּשֶׁט וְאַחַ"כ נִשְׁמְטָה הַגַּרְגֶּרֶת כְּשֵׁרָה נִשְׁמְטָה הַגַּרְגֶּרֶת וְאַחַ"כ שָׁחַט אֶת הַוָּשֶׁט פְּסוּלָה שָׁחַט אֶת הַוָּשֶׁט וְנִמְצָא הַגַּרְגֶּרֶת שְׁמוּטָה וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם קוֹדֶם שְׁחִיטָה וְאִם לְאַחַר שְׁחִיטָה זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה וְאָמְרוּ כָּל סָפֵק בִּשְׁחִיטָה פְּסוּלָה לְאֻתּוֹיֵי מַאי לָאו לְאֻתּוֹיֵי כה"ג וּמְשַׁנֵּי לֹא לַאֻתּוֹיֵי סְפֵק שָׁהָה סָפֵק דָּרַס וַהֲרֵי הַךְ בָּרַיְיתָא אַיְירֵי בְּעוֹף מִדְּמַכְשְׁרֵי שָׁחַט וְשָׁט וְאַחַ"כ נִשְׁמַט הַגַּרְגֶּרֶת וא"כ הָא לָא מַשְׁכַּחַת לָהּ שְׁהִיָּי' רַק בְּמִיעוּט קַמָּא דְּמַבַּעְיָ' לָן בּוֹ אִי פְּסָלָה כְּלָל אוֹ לֹא וַאֲפִי' אִם נֹאמַר דְּבְדָרְךְ את"ל קָאָמַר דאת"ל דְּפְסָלָה בָּא

לַאֲתוּיֵי גַּם סָפֵק שָׁהָה וְאִם לֹא פָּסְלָה קָאֵי עַל סָפֵק דָּרַס לְחֻזָּא מ"מ אַפַּתִּי הָא קָשֶׁה הַאֵיךְ קָרֵי הַךְ בָּרַיְיתָא לְסָפֵק שָׁהָה סָפֵק בַּשְׁחִיטָה כֵּינָן דְּאֵינוֹ רַק טָרְפָה וַהֲרֵי הִיא זְבוּחָה לְפָנֶיךְ דְּנַדַּאי הוֹעִיל לָהּ הַשְׁחִיטָה לְטַהֲרָהּ מִידֵי נְבֵלָה.

וַהֲגַם דְּיֵשׁ לִדְחוֹת דְּהַךְ סָפֵק שָׁהָה דְּקָאָמַר לֹא קָאֵי עַל עוֹף רַק עַל בְּהֵמָה לְחֻזָּא אָמְנָם זֶהוּ דָּחוּק קָצָת כֵּינָן דְּהַבָּרַיְיתָא אַיְירֵי בְּעוֹף בְּוַדַּאי מַשְׁמַע דְּסָפֵק שָׁהָה דְּקָאָמְרָה הַגְּמָרָא קָאֵי גַּם עַל עוֹף, וְקָשֶׁה מִזֶּה לְהָנֵי פּוֹסְקִים דס"ל דִּנְקוּבַת הַוֵּשֶׁט הוּא רַק טָרְפָה.

אָמְנָם תֵּירוּץ מְרֻוָּח לָמַדְתִּי מִדִּבְרֵי אוֹר זָרוּעַ הַגָּדוֹל שֶׁרָאִיתִי בִּדְבָרָיו חִידּוּשׁ גָּדוֹל שֶׁכָּתַב בְּסִימָן שע"ח לְשִׁיטָתוֹ שֶׁל ר"ת דְּהָאַבַּעְיָ' דְּשָׁהָה בְּמִיעוּט סִימָנִים קָאֵי עַל מִיעוּט קָמָא וְז"ל דְּלָא גְּמִירִי שְׁהִיָּ' אֶלָּא בְּמִידֵי דְּמִנְּבֵלָה בֵּיהּ כְּגוֹן בֵּין סִימָן לְסִימָן אֲבָל בְּמִידֵי דְּמִטָּרְפָה בִּי' כְּגוֹן נְקוּבַת הַוֵּשֶׁט כו' לָא גְּמִירִי שְׁהִיָּ' תֵּיקוּ, וּפְסוּקַת הַגַּרְגֶּרֶת פְּסוּלָה דְּהָא הָדַר בּוֹ ר"ע לְגַבֵּי ר' יְשַׁבֵּב אֲבָל נְקוּבַת הַוֵּשֶׁט טָרְפָה אִם לֹא ע"י שְׁהִיּוֹת מִיעוּט סִימָנִים בְּתוֹרַת שְׁחִיטָה.

הֲרֵי כָּתַב לְהֶדְיָ' דאע"ג דִּנְקוּבַת, הַוֵּשֶׁט מֵעַצְמוֹ רַק טָרְפָה מ"מ בִּשְׁהִיָּ' אִם נֶאֱמַר פְּסָלָה בְּמִיעוּט קָמָא הוּא נְבֵלָה וְהוּא חִידּוּשׁ גָּדוֹל לֹא רָאִיתִי לְשׁוּם א' מֵהַמְחַבְּרִים שֶׁיִּכְתּוֹב כֵּן וּבְוַדַּאי דְּלִכְאוֹרָה צע"ג מנ"ל הַךְ חִילּוּקָא וְהַבָּרוּר דְּיָצָא לִיהּ כֵּן מִכֹּחַ הַקּוּשְׁיָ' שֶׁכָּתַבְנוּ מֵהָא (דְּדַף יו"ד) דְּסָפֵק שָׁהָה הוּא בִּכְלַל סָפֵק בַּשְׁחִיטָה גַּם בְּעוֹף, וְעַיִּ' בַּתּוֹסָפְתָּא פ"ב אִיתָא וְז"ל שָׁחַט מִיעוּטוֹ שֶׁל וֶשֶׁט וְשָׁהָה וְאַחַ"כ שָׁחַט שְׁנֵיהֶם אוֹ שָׁנִיקֵב הַוֵּשֶׁט וְאַחַ"כ שָׁחַט שְׁנֵיהֶם טְרֵפָה וּשְׁחִיטָתָהּ מְטַהַרְתָּהּ הֲרֵי לְהֶדְיָא דְּלָא כהאו"ז דְּגַם ע"י שְׁהִיָּ' הוּא טְרֵפָה.

אָמְנָם וַדַּאי נִרְאֶה דְּהַתּוֹסָפְתָּא שָׁלְנוּ יֵשׁ בּוֹ טה"ד דַּהֲרֵי הָרִישָׁא דְּתוֹסָפְתָּא הֵבִיאוּ הַתּוֹסָ' בזה"ל שָׁחַט מִיעוּט וֶשֶׁט וְשָׁהָה כְּדֵי שְׁחִיטָה פְּסוּלָה וּמַשְׁמַע דְּהִיא נְבֵלָה וְהִנֵּה לְהָאוֹר זָרוּעַ הֲרֵי הַהֶכְרֵחַ לוֹמַר דְּזֶה בָּא מְפֹרָשׁ הַהֲלָכָה דְּשְׁהִיָּ' פּוֹסֶלֶת הַשְׁחִיטָה וְנַעֲשֵׂית נְבֵלָה עַל יָדוֹ דאל"כ מנ"ל לְחַדֵּשׁ הַךְ סְבָרָא מְחֻדָּשָׁת דְּבָשָׁהָה בְּמִיעוּט קָמָא דְּוֶשֶׁט יהי' נְבֵלָה וּבִנְקוּבַת הַוֵּשֶׁט מֵעַצְמוֹ אֵינוֹ רַק טְרֵפָה דַּהֲרֵי ע"פ הַסְּבָרָא אֵין לְהַחְמִיר בִּשְׁהִיָּ' יוֹתֵר מֵאִם הָיָה נְקוּבָה מֵעַצְמָהּ ובע"כ דְּהַהֲלָכָה בָּאָה מְפֹרָשׁ דְּפָסוּל שְׁהִיָּ' עוֹשֶׂה נְבֵלָה וְאִם נֹאמַר דְּגַם בְּמִיעוּט קָמָא פָּסְלָה שְׁהִיָּ' בע"כ נִצְטָרֵךְ לוֹמַר דְּחִידּוּשׁ הוּא בִּשְׁהִיָּ'שֶׁיִּפָּסֵל יוֹתֵר מֵאֵילּוּ הי' נִפְסָק מֵעַצְמוֹ שֶׁלֹּא בְּדַרְכּוֹ שְׁחִיטָתוֹ.

וְזֶהוּ שֶׁנִּסְתַּפֵּק בַּעַל הָאַבַּעְיָ' כֵּינָן דִּגְמִירִי דע"י שְׁהִיָּ' נַעֲשֵׂית נְבֵלָה א"כ יֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר מִשּׁוּם זֶה גּוּפֵי' דְּלָא קָאֵי רַק עַל רוֹב סִימָן דְּאִלּוּ הי' נִפְסָק כֵּן הי' נְבֵלָה אֲבָל לֹא קָאֵי עַל מִיעוּט דְּלָא הי' רַק טְרֵפָה וא"כ אֵין סְבָרָא דְּהַהֲלָכָה קָאֵי עלי' וְכֵינָן דְּמִזֶּה מֻכְרָח דְּלָא נֶאֱמַר עַל מִיעוּט קָמָא שׁוּב מִמֵּילָא יהי' כָּשֵׁר גַּם בַּאֲכִילָה כֵּינָן דְּאֵינוֹ בִּכְלַל שְׁהִיָּ' גַּם בִּכְלַל פְּסוּל נְקוּבַת הַוֵּשֶׁט אֵינוֹ דַּהֲרֵי לֹא נִפְסָק מֵעַצְמוֹ וְגַם הַמִּיעוּט הָרִאשׁוֹן בִּכְלַל הַשְׁחִיטָה יֵחָשֵׁב, אוֹ דְּלְמָא לָא שְׁנָא רַק קָאֵי גַּם עַל מִיעוּט קָמָא וּבָאָה גְּזֵרַת הַכָּתוּב מֵהֲלָכָה דַּאֲפִילּוּ בְּמִיעוּט דְּמִצַּד עַצְמוֹ אֵינוֹ רַק טְרֵפָה אִם נַעֲשָׂה כֵּן ע"י שְׁהִיָּ' יהי' נְבֵלָה.

אֲבָל בָּזֶה לֹא נִסְתַּפֵּק כְּלָל בַּעַל הָאַבַּעְיָ' דְּלְמָא בָּאָה הֲהֲלָכָה מְפֹרָשׁ דְּרַק בְּמִידֵי דְּמִנְּבֵלָה בּוֹ אִם הי' נַעֲשָׂה מֵעַצְמוֹ יהי' שְׁהִיָּ' וְרַק כֵּינָן דְּנַעֲשֵׂית ע"י הַשְׁהִיָּ' נְבֵלָה הוּא דְּיֵשׁ מָקוֹם מִסְּבָרָא לְהִסְתַּפֵּק לְחַלֵּק כֵּן.

וא"כ הֲרֵי שַׁפִּיר צָרִיךְ קְרָא דְּזֹאת דאל"כ הי' ס"ד לְלַמּוֹד מֵהֶיקֵּשׁ דִּבְהֵמָה לְעוֹף דְּנִיתְּרֶת בְּסִימָן אֶחָד, וּבֶאֱמֶת הי' מֻכְרָח דְּכָל פְּסוּל שֶׁהָיָ' הוּא חִידּוּשׁ מַה דְּהָוֵי נְבֵלָה אֲבָל לְפִי הָאֱמֶת דְּצְרִיכָה שְׁנֵי סִימָנִים וְאִם שְׁהָיָ' הי' אַחַר רֹוב סִימָן צְרִיכָה לִהְיוֹת נְבֵלָה עַל פִּי הַסְּבָרָא שׁוּב יֵשׁ מָקוֹם לְהִסְתַּפֵּק דִּלְמָא לֹא חִידְּשָׁה הַהֶלְכָה כְּלָל וְלֹא נֶאֱמְרָה בְּמִיעוּט קַמָּא: סִימָן יז יַחְקוֹר בְּנִמְצָא הַגַּרְגֶּרֶת שָׁמוּט וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם נִשְׁמַט קוֹדֶם שְׁחִיטָה אוֹ אַחַר שְׁחִיטָה מַה דִּינוֹ: בש"ע סי' כ"ד סעי' י"ז שָׁחַט אֶחָד מֵהַסִּימָנִים וְנִמְצָא הַשֵּׁנִי שָׁמוּט וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם קוֹדֶם שְׁחִיטָה אוֹ אַחַר שְׁחִיטָה ה"ז פְּסוּלָה, הִנֵּה בְּדִין זֶה לֹא מָצִינוּ בּוֹ שׁוּם מַחֲלוֹקֶת כְּלָל וְהִיא בָּרְיְתָא עֲרוּכָה (בְּדַף יו"ד) יעו"ש.

אָמְנָם לְעִנְיַן הַהֶלְכָה לְדַעְתִּי הִיא מַחֲלוֹקֶת גְּדוֹלָה בֵּין הָרִאשׁוֹנִים וצע"ג שֶׁלֹּא מָצָאתִי לְאֶחָד מֵרִבּוֹתֵינוּ הָאַחֲרוֹנִים שֶׁיָּעִיר בָּזֶה. דְּאִיתָא (דַּף כ') א"ל רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא לְרַב אָשֵׁי הָא דְּתָנֵי רָמֵי בַּר יְחֶזְקֵאל אֵין עִיקּוּר סִימָנִים בָּעוֹף לָא אֲמַרַן אֶלָּא לָמֶ"ד אֵין שְׁחִיטָה לָעוֹף מִן הַתּוֹרָה אֲבָל לָמֶ"ד יֵשׁ שְׁחִיטָה יֵשׁ עִיקּוּר א"ל רַב אַשֵׁי אַדְּרַבָּה אִיפְּכָא מִסְתַּבְּרָא לָמֶ"ד יֵשׁ שְׁחִיטָה אִיפְּכָא לְמֵימַר דְּהָכִי אַגְמְרִ' רַחֲמָנָא דְּאֵין עִיקּוּר אֶלָּא לָמֶ"ד דְּאֵין שְׁחִיטָה אֶלָּא מִדְּבְרֵי סוֹפְרִים מֵהֵיכִי גְּמִירִי לַהּ מִבְּהֵמָה כֵּוָן דְּלַהּ מִילְתָא כִּבְהֵמָה, אָמַר רָבִינָא אָמַר לִי רָבִין בַּר קִיסִי הָא דְּתָנֵי רָמֵי בַּר יְחֶזְקֵאל אֵין עִיקּוּר סִימָנִים בָּעוֹף לָא אֲמַרַן אֶלָּא בִּמְלִיקָה אֲבָל בִּשְׁחִיטָה יֵשׁ עִיקּוּר, וּפָרִיךְ וְהא"ר יִרְמְיָה אָמַר שְׁמוּאֵל כָּל הַכָּשֵׁר בִּשְׁחִיטָה כָּשֵׁר בִּמְלִיקָה הָא פָּסוּל וּמְשַׁנֵּי הַהוּא פְּלִיגָא וּפרש"י דִּשְׁמוּאֵל פְּלִיג אַרַבִּין וּלְדִידֵיהּ הָא דְּרָמֵי בַּר יְחֶזְקֵאל קָאֵי גַּם עַל שְׁחִיטָה, וְהֶוְכְרַח רַשׁ"י לְפָרֵשׁ כֵּן דְּאִי אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּלְעוֹלָם ס"ל כְּרַבִּין דְּרָמֵי בַּר יְחֶזְקֵאל קָאֵי רַק אַמְלִיקָה וְלֹא אַשְׁחִיטָה וּשְׁמוּאֵל חוֹלֵק עַל רָמֵי וס"ל דְּגַם בִּמְלִיקָה פָּסוּל, מִשּׁוּם דְּהַהּ דְּרָמֵי הוּא בָּרְיְתָא וַהֲרֵי לפ"ז דְּרָמֵי לָא קָאֵי רַק אַמְלִיקָה הָא לֹא מָצִינוּ שׁוּם בָּרְיְתָ' אַחֲרִיתָא שֶׁיְּחַלּוֹק עלי' וְתִיקְשֶׁה לִשְׁמוּאֵל מֵהָהּ בָּרְיְתָא ומש"ה פרש"י דִּשְׁמוּאֵל חוֹלֵק עַל רָבִין.

וְזֶה בָּרוּר וּפָשׁוּט: [ב] וְכָתַב רַשׁ"י דְּלִית הִלְכְתָ' כְּרָמֵי בַּר יְחֶזְקֵאל דְּתַנְיָא (ד' יו"ד) נִשְׁמְטָה הַגַּרְגֶּרֶ' וְאַחַ"כ שָׁחַט הַוֶּשֶׁט פְּסוּלָה נִמְצָא הַגַּרְגֶּרֶת שְׁמוּטָה וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם קוֹדֶם שְׁחִיטָה נִשְׁמְטָה אוֹ אַחַר שְׁחִיטָה זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה וְאָמְרוּ כָּל סָפֵק בִּשְׁחִיטָה פָּסוּל.

וְאִי קַשְׁיָא לָךְ מַתְנִיתָא אַמַּתְנִיתָא דְּהָא דְּרָמֵי נָמֵי מַתְנִיתָא הִיא (פי' אַלִּיבָּא דִּשְׁמוּאֵל] תָּרֵיץ הָא כמ"ד יֵשׁ שְׁחִיטָה לָעוֹף מה"ת. וְכֵינָן דְּלָא אַפְּסִיקָא הִלְכְתָא קיי"ל בְּשֶׁל תּוֹרָה הַלְּךְ אַחַר הַמַּחְמִיר עכ"ד.

הַיּוֹצֵא מֵהַךְ סֵוגְיָ' דִּלְרָבִינָא מִשְּׁמַ' דְּרָבִין בִּשְׁחִיטָה לכ"ע יֵשׁ עִיקּוּר וְלָא פְּלִיגָא הָנֵי בָּרְיְתָא כְּלָל. וְלִשְׁמוּאֵל וּלְרַב אַשֵׁי פְּלִיגִי הָנֵי תְּרֵי בָּרְיְתוֹת דְּהַהּ דְּרָמֵי ס"ל אֵין עִיקּוּר וְהַהּ (דְּדַף יו"ד) ס"ל דְּיֵשׁ עִיקּוּר וּפְלֻגְתָּתָם תָּלוּי בִּפְלוּגְתָּא הַשֵּׁנִי' אִם יֵשׁ שְׁחִיטָה לָעוֹף מה"ת אוֹ לֹא וְהִנֵּה אַלִּיבָּא דִּשְׁמוּאֵל וְרַב אַשֵׁי וַדַּאי דְּהָיָה לָנוּ לִפְסֹק הַהֲלָכָה כְּהַמִּיקֵל דַּהֲרֵי לְדִידְהוּ גַּם מַאן דְּפוֹסֵל אֵינוֹ רַק מִדְּרַבָּנָן וְהוֹלְכִין בּוֹ אַחַר הַמִּיקֵל.

וְהָא דְּכָתַב רַשׁ"י דִּבְשֶׁל תּוֹרָה הַלְּךְ אַחַר הַמַּחְמִיר בע"כ אֵין כַּוָּנָתוֹ עַל הַפְּלוּגְתָּא שֶׁבֵּין הַבָּרְיְתָא אַלִּיבָּא דִּשְׁמוּאֵל ור"א רַק כַּוָּנָתוֹ עַל הָא דְּפְלִיג רַבִּין עַל שְׁמוּאֵל וס"ל דְּרָמֵי לָא קָאֵי רַק אַמְלִיקָה וּבִשְׁחִיטָה לְדִידֵיהּ לכ"ע יֵשׁ עִיקּוּר מִן הַתּוֹרָה ומש"ה פּוֹסֵק רַשׁ"י לְחוּמְרָא.

וְכָל זֶה נִרְאֶה לִכְאוֹרָה בָּרוּר: [ג] ועכ"פ הָא מְבֹוְאָר לְהֶדְיָ' בְּדִבְרֵי רַשִׁ"י דִּלְעִנְיַן הֲלָכָה הוּא סְפֵיקָא דְּדִינָא אִי יֵשׁ עִיקּוּר וְרַק משו' דְּהוּא בְּאִיסּוּר תּוֹרָה יֵשׁ לְהַחְמִיר ועכ"פ אִיסּוּרוֹ אֵינוֹ רַק מִסָּפֵק וא"כ בְּנִמְצָא שְׁמוּטָה וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם קֹוְדֶם שְׁחִיטָה נִשְׁמְטָה אוֹ אַחַ"כּ הֲרֵי נִרְאֶה דְּיֵשׁ לְהָקֵל בּוֹ מִכֹּחַ סְפֵק סְפֵיקָא סָפֵק דִּלְמָא לֹא פְּסָלָהּ עִיקּוּר כְּלָל וְסָפֵק אַחַר שְׁחִיטָה.

וְהָא דְּבַבָּרַיְיתָא (דַּף יוֹ"ד) פּוֹסֵל גַּם בְּסָפֵק נִשְׁמְטָה מֵחַיִּים זֶהוּ מִשּׁוּם דְּהַהִיא בָּרַיְיתָא הָא ס"ל דְּוַדַּאי פָּסְלָה שְׁמוּטָה וְלֵיכָּא רַק סָפֵק אֶחָד אֲבָל לַהֲלָכָה הָא בכה"ג הוּא ס"ס וְיֵשׁ לְהָקֵל בּוֹ לְדַעַת הַפּוֹסְקִים דִּמְקִילִים בס"ס גַּם בְּמָקוֹם דְּאִיכָּא חֲזָקָה לְאִיסּוּרָא, וא"כ הָא צ"ע עַל הָרַמְבַּ"ם וְטוּר ושו"ע דְּאָסְרִי גַּם בְּסָפֵק שְׁמוּטָה, דְּאֵין לוֹמַר דס"ל דְּבִמְקוֹם חֶזְקַת אִיסּוּר אֵינוֹ זְבוּחָה לָא מְהַנֵּי ס"ס, דְּזֶה אֵינוֹ מַסְפִּיק דַּהֲרֵי כָּתְבוּ בִּסְעִי' ט"ו אֲבָל אִם שָׁחַט א' בָּעוֹף אוֹ רֻוְבּוֹ וְאַחַ"כּ נִשְׁמַט הַשֵּׁנִי שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁירָה נִשְׁמַט אֶחָד מֵהֶם וְאַחַ"כּ שָׁחַט אֶת הַשֵּׁנִי שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה וכ"כ הָרַמְבַּ"ם הֲרֵי דְּלָא כָּתַב דְּהוּא סְפֵק נְבֵלָה וּמֻוְכְרָח דְּפוֹסְקִים דִּבְוַדַּאי יֵשׁ עִיקּוּר בָּעוֹף וְאֵינוֹ סְפֵיקָא דְּדִינָא וְחוֹלְקִים עַל פיר' רָשִׁ"י, וְכֵן מוֹרִים לְשׁוֹנָם שֶׁל הָאִלְפָּס וְהָרֹא"שׁ שֶׁכָּתְבוּ וקיי"ל כְּרָבִינָא וּמַשְׁמַע דִּבְוַדַּאי הוּא כֵּן: [ד] אָמְנָם צָרִיךְ לְהָבִין טַעֲמָם בָּזֶה.

וְלִכְאוֹרָה הי' נִרְאֶה לוֹמַר בְּטַעְמָא דמש"ה פָּסְקוּ בִּפְשִׁיטוּת דְּיֵשׁ עִיקּוּר בְּוַדַּאי מִשּׁוּם דְּאַשְׁכְּחַן סְתָמָא דִּגְמָרָא דס"ל כְּרָבִין (דִּבְדַף ט') דְּחָשְׁבִינַן לְעִיקּוּר בה' שְׁחִיטָה וְכָתַב הַתּוֹסָ' בְּשֵׁם בה"ג דְּהַיְינוּ שֶׁמּוֹטַת הַסִּימָנִים וְכֵן פֵּירְשׁוּ רֹוב הָרִאשׁוֹנִים וּפָרִיךְ בַּגְּמָרָא כּוּלְּהוּ תְּנֵינָא וְכָתְבוּ הַתּוֹסָ' דְּעִיקּוּר.

תְּנֵינָא הַנּוֹחֵר וְהַמְעַקֵּר פָּטוּר מִלְּכַסּוֹת וכ"כ הָאִלְפָּס הֲרֵי דְּהַךְ הַמְּעַקֵּר הוּא הַךְ עִיקּוּר דְּחָשְׁבִינַן בה' שְׁחִיטָה דְּהַיְינוּ שֶׁמּוֹטַת הַסִּימָנִים, וַהֲרֵי (בְּדַף כ"ז) קָאָמַר ר' פִּנְחָס דְּאֵין שְׁחִיטָה לָעוֹף מִן הַתּוֹרָה וּפָרִיךְ בַּגְּמָרָא מֵהָא דִּתְנַן הַנּוֹחֵר וְהַמְעַקֵּר פָּטוּר מִלְּכַסּוֹת וְאִי אֵין שְׁחִיטָה נְחִירְתּוּ זֶהוּ שְׁחִיטָתוֹ וְנָבְעִי כִּיסּוּי וּמְשַׁנֵּי דְּקָאֵי אָחִיהָ הֲרֵי חָזֵינַן מס"ד דִּגְמָרָא דְּהָנֵי שְׁנֵי דְּבָרִים אֵינָם סוֹתְרִים זֶה אֶת.

זֶה מִדְּרוֹצָה לְדַקְדֵּק מֵהַךְ מִשְׁנָה דְּיֵשׁ שְׁחִיטָה וַאֲפִי' הָכֵי ס"ל דְּיֵשׁ עִיקּוּר מִדְּפָטוּר מִכִּיסּוּי וְזֶהוּ כְּרָבִין דְּלִשְׁמוּאֵל ור"א הֲרֵי הוּא דָּבָר הַסּוֹתֵר אֶת עַצְמוֹ וְאַדְּרַבָּה לְדִידְהוּ הֲרֵי בע"כ ס"ל לְהַמִּשְׁנָה אֵין שְׁחִיטָה מדס"ל יֵשׁ עִיקּוּר, ומדס"ל לִסְתָמָא דִּגְמָרָא כְּרָבִין פָּסְקוּ כֵּן בְּוַדַּאי וְלֹא מִשּׁוּם סָפֵק.

וְרַשִׁ"י דְּכָתַב דְּהוּא סְפֵיקָא דְּדִינָא דְּאָזַל לְשִׁיטָתוֹ דפ' (בְּדַף ט') דְּעִיקּוּר דְּחָשְׁבִי' בה' שְׁחִיטָה הַיְינוּ פְּסוּקַת הַגַּרְגֶּרֶת וּפָרִיךְ תְּנֵינָא הַיְינוּ הַמִּשְׁנָה דְּשָׁחַט הַוֶּשֶׁט וּפָסַק הַגַּרְגֶּרֶת דִּבְפֶרֶק הַשּׁוֹחֵט, וְאֵין זֶה הַךְ עִיקּוּר סִימָנִים (דִּבְדַף כ') דְּאָמְרִי' אֵין עִיקּוּר בָּעוֹף דְּשָׁם הָא מוֹדֶה גַּם רַשִׁ"י דְּפֵירוּשׁוֹ שֶׁמּוֹטַת הַסִּימָנִים מִמְּקוֹם חִיבּוּרָן דְּגַם זֶה נִקְרָא עִיקּוּר וּכְמוֹ דְּאִיתָא (בְּדַף מ"ד) נִיטַּל לֶחִי הַתַּחְתּוֹן כָּשֵׁר וּפָרִיךְ וְהָאִיכָּא עִיקּוּר סִימָנִים הֲרֵי דְּגַם זֶה נִקְרָא עִיקּוּר גַּם לְרַשִׁ"י וּבְהָא הוּא דְּנֶחְלְקוּ רָבִין וּשְׁמוּאֵל ור"א וּכְמוֹ דִּמְבֹוְאָר בפרש"י שֶׁהֵבֵאנוּ שֶׁכָּתַב דְּלֵיתָא הָא דְּרָמֵי מֵהָא דִּתְנַן נִשְׁמְטָה הַגַּרְגֶּרֶת כו' הֲרֵי דְּכָאן קָאֵי עַל שְׁמוּטָה וא"כ אֵין שׁוּם ראי' מִסְּתָמָא דִּגְמָרָא דס"ל כְּרָבִין דְּהָא דְּרָצָה (בְּדַף כ"ז) לְדַקְדֵּק מֵהָא דְּהַנּוֹחֵר וְהַמְעַקֵּר דְּיֵשׁ שְׁחִיטָה זֶהוּ דִּמְפָרְשִׁי הַךְ הַמְּעַקֵּר דְּלָא קָאֵי עַל שְׁמוּטָה רַק עַל

פְּסוּקֹת הַגַּרְגֶּרֶת וּכְעִיקּוּר דה' שְׁחִיטָה אוֹ שֶׁעָקַר הַסִּימָנִים דְּהַיְינוּ שֶׁשָּׁמַט הַסִּימָנִי' מִמְּקוֹמָם ועי"ז מֵת הָעוֹף וְלֹא שְׁחָטוֹ אַחַ"כ כָּלָל דְּזֶה וַדַּאי דְּאָסוּר מה"ת לכ"ע עלמ"ד דְּיֵשׁ שְׁחִיטָה וְנוֹדַע דַּהֲרֵי כָּתַב הב"ח בסי'כ"ד דִּלְדַעַת רַשְׁ"י דְּשָׁמוּטַת הסי' לָא חָשְׁבִינַן בה' שְׁחִיטָה וְהֵיא טְרֵפָה מַחַיִּים גַּם לְאַחַר שְׁחִיטָה אֵינוֹ רַק טְרֵיפָה וְלֹא נְבֵלָה יעו"ש.

וא"כ הָא וַדַּאי דְּאִי אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ כְּלָל הַמִּשְׁנָה דְּהַמְעַקֵּר דְּקָאֵי עַל שֶׁמּוֹטַת הַסִּימָנִים שֶׁשְּׁחָטָהּ דַּהֲרֵי הָכִי תְּנַן לָהּ בַּמִּשְׁנָה (בְּדַף פ"ה) הַשּׁוֹחֵט וְנִמְצָא טְרֵפָה ר"מ מְחַיֵּיב בַּכִּיסּוּי דס"ל שְׁחִיטָה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָ' שְׁמָהּ שְׁחִיטָה וַחֲכָמִים פּוֹטְרִים הַשּׁוֹחֵט וְנִתְנַבְּלָה בְּיָדוֹ וְהַנּוֹחֵר וְהַמְעַקֵּר פָּטוּר מִכִּיסּוּי פי' דְּבָזֶה גַּם ר"מ מוֹדֶה דִּנְבֵלָה אֵינָהּ שְׁחִיטָה כְּלָל.

וא"כ הָא בע"כ לֹא קָאֵי עַל שְׁמוּטָה שֶׁשְּׁחָטָהּ, רַק שֶׁמָּתָה ע"י הָעִיקּוּר ומש"ה מָצֵי ס"ל לְהַהִּ מִשְׁנָה יֵשׁ עִיקּוּר וְאֵין מֵהַהִּ סֵוּגָ' ראי' כְּלָל ומש"ה כָּתַב דְּהוּא סְפֵיקָא דְּדִינָא אֲבָל הָאִלְפָּס וְהָרַמְבַּ"ם וְטוּר ושו"ע שֶׁפָּסְקוּ כבה"ג וּמוּכָח מִקּוּשְׁיַ' הַגְּמָרָא דְּפָרִיךְ כּוּלְּהוּ תְּנַיְנָא דְּהַהִּ הַנּוֹחֵר וְהַמְעַקֵּר הַיְינוּ שְׁמוּטָה שֶׁשְּׁחָטָהּ וְזֶהוּ הָעִיקּוּר דְּנֶחְלְקוּ בּוֹ הָאָמוֹרָאִים (בד' כ') וּמִדְּחָזֵינַן דְּרָצָה הגמ' לוֹמַר דְּהַהִּ משנ' ס"ל יֵשׁ שְׁחִיטָה מֻכְרָח דס"ל לְהַגְּמָ' כְּרָבִין דְּגַם אִי יֵשׁ שְׁחִיטָה יֵשׁ עִיקּוּר וּמְשׁוּם הָכִי פָּסְקוּ כֵּן.

וְלִכְאוֹרָה הוּא תי' נָכוֹן: [ד] אָמְנָם לִכְאוֹרָה אֵין מְזֶה ראי' כְּלָל דַּהֲרֵי לְדַעַת בה"ג דְּעִיקּוּר אֵינוֹ טְרֵפָה מִצַּד עַצְמוֹ וְהַבְּהֵמָה בְּחַיֶּי' כְּשֵׁרָה וַחֲלָבָהּ מֻתָּר וְרַק בָּאָה הַהֲלָכָה דְּאֵין שְׁחִיטָה מוֹעִיל בָּהּ וא"כ הוּא כְּשְׁאָרֵי הִלְכוֹת שְׁחִיטָה כְּדָרָסָה חֲלָדָה וְהַגְּרָמָה דְּזֶהוּ מֵהַדְּבָרִים הַפּוֹסְלִים אֶת הַשְּׁחִיטָה, וא"כ לָמָּ"ד דְּאֵין שְׁחִיטָה לָעוֹף כְּלָל מִן הַתּוֹרָה הֲרֵי וַדַּאי ס"ל דְּלָא בָּאָה הַהֲלָכָה מְפוֹרָשׁ בָּעוֹף דְּאֵין פּוֹסֵל בּוֹ עִיקּוּר דְּלְאֵיזֶה עִנְיָן נִצְרְכָה הַהֲלָכָה לְהֵאָמֵר בּוֹ וּכְמוֹ דְּאֵין צָרִיךְ הֲלָכָה לְהַכְשִׁיר דְּרָסָה וּשְׁאָרֵי דְּבָרִים מה' שְׁחִיטָה כֵּיוָן דְּאֵין צָרִיךְ שְׁחִיטָה כְּלָל וּבִנְחִירָה סַגִּי לי'.

וא"כ לִשְׁמוּאֵל ור"א דס"ל דְּרָמֵי קָאֵי עַל שְׁחִיטָה בע"כ מֻכְרָח דמ"ד דְּאֵין שְׁחִיטָה חוֹלֵק עַל רָמֵי בְּתַרְתֵּי חָדָא דְּרָמֵי ס"ל יֵשׁ שְׁחִיטָה וְאִיהוּ סָבַר אֵין שְׁחִיטָה שֵׁנִית דְּרָמֵי ס"ל דְּבָא הַהֲלָכָה דְּאֵין עִיקּוּר פּוֹסֵל בָּעוֹף וְאִיהוּ ס"ל דְּלָא נִתְקַבְּלָה כֵּן הֲלָכָה כְּלָל.

וַהֲרֵי הָנֵי שְׁנֵי דְּבָרִים אֵינָם תְּלוּיִם זֶה בָּזֶה כְּלָל דַּהֲרֵי נוֹכַל לִפְסֹק דְּיֵשׁ שְׁחִיטָה לָעוֹף וְגַם נִפְסֹק דְּלָא נִתְקַבְּלָה הַהֲלָכָה כֵּיוָן דְּחָזֵינַן דְּאִיכָּא תַּנָּא שֶׁחוֹלֵק וּמַכְחִישׁ הַדִּ קַבָּלָה וְאוֹמֵר שֶׁלֹּא נִתְקַבְּלָה כְּלָל.

וּבָזֶה יְיֻקַּדַּק לָנוּ הָא דְּקָאָמַר ר"א עַל בָּרַיְיתָא דְּרָמֵי אַדְּרַבָּה אִיפְּכָא מִסְתַּבְּרָא לָמָּ"ד יֵשׁ שְׁחִיטָה אִיכָּא לְמֵימַר דְּהָכִי אַגְּמָרִ' דְּאֵין עִיקּוּר אֶלָּא לָמָּ"ד אֵין שְׁחִיטָה אֶלָּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים כו' כֻּלְּהָ מִילְּתָא כַּבְּהֵמָה.

וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה לִי טוּבָא לָמָּה אָמַר ר"א בִּלְשׁוֹן סָפֵק אִיכָּא לְמֵימַר הָכִי אַגְּמָרִ' כו' דְּמַה סָּפֵק הוּא כֵּיוָן דְּאִיכָּא בָּרַיְיתָא דְּרָמֵי דְּאֵין עִיקּוּר הֲרֵי פְּשִׁיטָא דְּכֵן הוּא הָאֱמֶת כֵּיוָן דְּלָא חָזֵינַן בָּרַיְיתָא אַחֲרִינָא שֶׁמַּחֲלֹק עָלָיו כְּלָל.

דַּהֲרֵי לְדִבְרֵי ר"א מוֹקְמִינַן שַׁפִּיר הַהִּ בָּרַיְיתָא (דְּדַף יו"ד) דְּפָסְלָה שְׁמוּטָה בָּעוֹף כמ"ד דְּאֵין שְׁחִיטָה דִּלְדִידְ' הָא מֻכְרָח מִסְּתָבָרָא דְּיֵשׁ עִיקּוּר וְרָמֵי בע"כ ס"ל דְּיֵשׁ שְׁחִיטָה וְאַלִּיבָּא דְּהַהִּ תַּנָּא מַהוּ הַסָּפֵק שֶׁנִּסְתַּפֵּק בּוֹ ר"א וְלָמָּה נָקַט בִּלְשׁוֹן סָפֵק, אֲבָל לְפִי הַנַּ"ל נִיחָא דְּכֵיוָן

דְּמֻוכָרַח דְּהַהִ֫ד מ"ד דְּאֵין שְׁחִיטָה חוֹלֵק עַל הַהִ֫ד קַבָּלָה וא"כ שׁוּב גַּם לָמָּ"ד יֵשׁ שְׁחִיטָה אֵין הֶכְרֵחַ שֶׁיִּסְבּוֹר הַהִ֫ד הַלָּכָה וְרַק בָּרַיְיתָא דְּרָמֵי ס"ל כֵּן אֲבָל לְעִנְיַן דִּינָא נוֹכַל לוֹמַר דְּגַם יֵשׁ שְׁחִיטָה וְגַם יֵשׁ עִיקּוּר וא"כ א"ש הַהִ֫ד סַוְגְיָ' (דַּדף כ"ז) גַּם כְּרַב אַשִׁי וְשַׁפִּיר רָצָה הַגְּמָרָא לְהוֹכִיחַ דְּהַהִ֫ד מִשְׁנָה דְּהַנּוֹחֵר וְהַמְעַקֵּר ס"ל יֵשׁ שְׁחִיטָה וְאַפְּ"ה ס"ל דְּעִיקּוּר פּוֹסֵל מִן הַתּוֹרָה וּפוֹטְרוֹ מִכִּיסּוּי, דאע"ג דס"ל יֵשׁ שְׁחִיטָה מ"מ ס"ל דְּלָא בָּאָה הַהֲלָכָה לְהַכְשִׁיר עִיקּוּר בְּעוֹף וּכְמוֹ דס"ל לְהמ"ד דְּאֵין שְׁחִיטָה: [ה] אָמְנָם אַחֲרֵי שֶׁבָּאנוּ לְכָל זֶה הֲרֵי נַדַּאי דְּבִפְשִׁיטוּת נִיחָא הָא דְּפָסְקוּ הָרַמְבַּ"ם וְטוּר ושו"ע בְּנַדַּאי דְּיֵשׁ עִיקּוּר דַּהֲרֵי לְפִי מַה שֶּׁבֵּיאַרְנוּ שׁוּב אֵין אָנוּ צְרִיכִין לוֹמַר כמ"ש רַשְׁ"י דְּלִשְׁמוּאֵל ור"א מְתוּקָמָא הַהִ֫ד בָּרַיְיתָא דְּנִשְׁמְטָה הַגִּרְגֶּרֶת וְאַחַ"כ שָׁחַט הַוֶּשֶׁט פְּסוּלָה רַק כמ"ד דְּאֵין שְׁחִיטָה לָעוֹף מִן הַתּוֹרָה לְחֻזְדָּא רַק מָצֵי ס"ל דְּיֵשׁ שְׁחִיטָה וְאַפְּ"ה פּוֹסֵל עִיקּוּר דְּחוֹלֵק ג"כ עַל הַהִ֫ד הַלָּכָה דְּבִשְׁלָמָא לְרַשְׁ"י בע"כ צ"ל כמש"כ רַשְׁ"י דַּהֲרֵי רַשְׁ"י בְּעַצְמוֹ ס"ל דִּשְׁמוּטַת הַסִּימָנִים הִיא טְרֵפָה מִצַּד עַצְמוֹ וְגַם מֵחַיִּים הוּא טְרֵפָה וא"כ כֵּיוָן דְּתַנְיָא בַּבָּרַיְיתָא דְּרָמֵי דס"ל דְּהָכִי אַגְּמָרִ' רַחֲמָנָא דְּבְעוֹף לֹא נָהֵג פְּסוּל זֶה כְּלָל, א"כ הֲרֵי לֹא מָצִינוּ שׁוּם תַּנָּא שֶׁיַּחֲלוֹק עַל הַהִ֫ד הַלָּכָה דַּהֲרֵי גַּם לָמָּ"ד דְּאֵין שְׁחִיטָה מ"מ י"ל דְּמוֹדֶה לְהַהִ֫ד הַהֲלָכָה דַּהֲרֵי אִלּוּלֵי הַהֲלָכָה מִסְּיָנֵי הָיֵינוּ אוֹסְרִין אוֹתוֹ גַּם בָּעוֹף דאע"ג דְּאֵין לוֹ שְׁחִיטָה מִן הַתּוֹרָה מ"מ הֲרֵי כָּל הַטְּרֵפוֹת אֲסוּרוֹת גַּם בָּעוֹף לכ"ע וְשַׁפִּיר צְרִיכָה הַהֲלָכָה דאע"ג דְּלִדִידְהוּ אִם שָׁמַט הַסִּימָנִין בְּיָדַיִם י"ל דְּכָשֵׁר דְּחָשׁוּב כְּמוֹ נְחִירָה וְזֶהוּ שְׁחִיטָה דִּידְהוּ מ"מ אִם נִשְׁמְטוּ מֵעַצְמָם הֲרֵי צ"ל אֲסוּרִים גַּם לְדִדִיהּ וּכְמוֹ כָּל טְרֵיפוֹת וּצְרִיכָה הַהֲלָכָה לְהַכְשִׁירָם וְכֵיוָן דְּאַשְׁכְּחַן תַּנָּא דְּרָמֵי דס"ל הַהִ֫ד הֲלָכָה וְלֹא מָצִינוּ שׁוּם תַּנָּא שֶׁיַּחֲלוֹק בְּנַדַּאי דְּאֵין לָנוּ לַחֲלוֹק עַל הַהִיא בָּרַיְיתָא וּבְנַדַּאי דצ"ל דכ"ע מוֹדִים לוֹ, וּמַהַהִ֫ד בָּרַיְיתָא דְּדַדף י' דְּאוֹסֶרֶת שְׁמוּטָה גַּם בְּעוֹף הָא ג"כ אֵין שׁוּם רְאָיָה דְּחוֹלֶקֶת עַל עִיקַּר הַהֲלָכָה לְפִי מַה דְּאָמַר רַב אַשִׁי דְּלָמָּ"ד אֵין שְׁחִיטָה פּוֹסֶלֶת בְּנַדַּאי עִיקּוּר מִיהָא מִדְּרַבָּנָן דְּכֵיוָן דְּתִיקְּנוּ רַבָּנָן בָּעוֹף שְׁחִיטָה כְּמוֹ בִּבְהֵמָה הִשְׁווּ אוֹתוֹ לְגַמְרֵי כִּבְהֵמָה מַה שְׁחִיטַת בְּהֵמָה צָרִיךְ לִהְיוֹת בַּסִּימָנִים מְחֻבָּרִים כְּמוֹ כֵן הוּא בְּעוֹף וא"כ הָא נוֹכַל לוֹמַר דְּהַהִ֫ד בָּרַיְיתָא ס"ל אֵין שְׁחִיטָה ומש"ה כָּתַב רַשְׁ"י כֵּן.

אֲבָל לְשִׁיטַת הבה"ג הָא מֻוכָרַח דמ"ד אֵין שְׁחִיטָה חוֹלֵק ע"ז וא"כ מִמֵּילָא נוֹכַל לוֹמַר דְּגַם הַהִ֫ד בָּרַיְיתָא ס"ל דְּיֵשׁ עִיקּוּר אע"ג דס"ל יֵשׁ שְׁחִיטָה וְנוֹכַל לוֹמַר עוֹד דְּהָרַמְבַּ"ם וְהַפּוֹסְקִים הוֹכִיחוּ עוֹד שִׁיטָתָם דבע"כ הַהִ֫ד בָּרַיְיתָא ס"ל יֵשׁ שְׁחִיטָה וּמִדְּאוֹרַיְיתָא פָּסְלָה עִיקּוּר בָּעוֹף מֵהַסִּיפָּא דְּקָתָנֵי בַּבָּרַיְיתָא נִמְצָא הַגִּרְגֶּרֶת שְׁמוּטָה וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם קוֹדֶם שְׁחִיטָה נִשְׁמְטָה אוֹ אַחַר שְׁחִיטָה זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה וְאָמְרוּ כָּל סָפֵק בִּשְׁחִיטָה פְּסוּלָה וְאִם נֹאמַר דְּלְרַב אַשִׁי לָא פָּסְלָה עִיקּוּר רַק לָמָּ"ד אֵין שְׁחִיטָה מִדְּרַבָּנָן א"כ אַמַּאי אָסְרוּ בְּסָפֵק נִשְׁמְטָה מֵחַיִּים הֲרֵי הוּא סָפֵק דְּרַבָּנָן וּלְקוּלָּא אֵלָּא מֻוכָרַח כמש"כ דס"ל דְּיֵשׁ שְׁחִיטָה וְאַפְּ"ה יֵשׁ עִיקּוּר וְחוֹלֵק עַל הַבָּרַיְיתָא דְּרָמֵי בַּר יְחֶזְקֵאל ומש"ה פָּסְקוּ כְּוָותֵיהּ דְּהַהִ֫ד בָּרַיְיתָא דְּתָנֵי בָּהּ דַּעֲבִיד עֲוַבְדָּא כֵּן וְהוֹרוּ הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה לְאָסְרָהּ וּבְנַדַּאי דְּהִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ דְּהַהִ֫ד בָּרַיְיתָא וּמְאֹד מְדֻקְדָּק לָנוּ לְשׁוֹן הָרֹא"שׁ שֶׁכָּתַב וקיי"ל כְּרַבִּינָא וּכְהַהִיא בָּרַיְיתָא שָׁחַט אֶת הַוֶּשֶׁט וְנִמְצְאוּ הַגִּרְגֶּרֶת שְׁמוּטָה דְּלִכְאוֹרָה ה"ל לְהָבִיא רֵישָׁא דְּנִשְׁמְטָה הַגִּרְגֶּרֶת פְּסוּלָה דְּזֶהוּ עִיקַּר הַדִּין דְּתָנֵי בְּבָרַיְיתָא דִּשְׁמוּטָה פּוֹסֵל בָּעוֹף, וּכְבָר עָמַד עַל זֶה הַמְעַדְּנִי יו"ט, וּלְפִי הַנָּ"ל בְּדַוְקָא הֵבִיא הָרֹא"שׁ דְּמַהַהִ֫ד סֵיפָא הוּא דְּקָדַיְיק דְּגַם מִדְּאוֹרַיְיתָא פּוֹסֶלֶת וּמוּכָח דְּגַם לָמָּ"ד יֵשׁ שְׁחִיטָה פּוֹסֵל וְזֶה עִיקַּר הָרְאָיָ' שֶׁל הָרֹא"שׁ וכמ"ש וְהַדְּבָרִים נְכוֹנִים וּמְאִירִים.

הַיּוֹצֵא מִזֶּה דִּלְדַעַת בה"ג לָא פְּלִיגִי רָבִין וּשְׁמוּאֵל ור"א רַק אַלִּיבָּא דְּהַהִיא דְּרָמֵי דְּרָבִין ס"ל דְּלָא קָאֵי עַל שְׁחִיטָה ור"א ס"ל דְּקָאֵי ג"כ אַשְׁחִיטָה אֲבָל בְּהַהִיא דְּרָמֵי בָּרְיְיתָא דְּדַף י' כ"ע מוֹדִים דְּקָאֵי גַּם לָמָּ"ד יֵשׁ שְׁחִיטָה וא"כ לַהֲלָכָה גַּם ר"א מוֹדֶה דְּיֵשׁ לָנוּ לִפְסוֹק כְּהַהִיא בָּרְיְיתָא דְּמַעֲשֶׂה רַב וּמְיֻשָּׁב פְּסָקָן שֶׁל הַפּוֹסְקִים דְּוַדַּאי דְּיֵשׁ לִפְסוֹק כֵּן ומש"ה פָּסְקוּ לְאָסוּר גַּם בְּסָפֵק נִשְׁמְטָה דְּהוּא סָפֵק דְּאוֹרַיְיתָא אֲבָל לְדַעַת רַשְׁ"י ס"ל לר"א וּשְׁמוּאֵל דְּלָמָּ"ד יֵשׁ שְׁחִיטָה וַדַּאי דְּאֵין עִיקּוּר וְלָמָּ"ד אֵין שְׁחִיטָה פּוֹסֵל מִדְּרַבָּנָן לְחֻלְדָּא וְרָבִין ס"ל דלכ"ע פּוֹסֵל מִדְּאוֹרַיְיתָא ומש"ה פָּסַק רַשְׁ"י רַק לְחוּמְרָא מְשׁוּם דְּהִיא סְפֵיקָא דְּאוֹרַיְיתָא וּלְדִידְיהּ וַדַּאי נִרְאֶה דְּבָסָפֵק נִשְׁמְטָה יֵשׁ לְהָקֵל מְשׁוּם סְפֵק סְפֵיקָא לְהַפּוֹסְקִים דְּאָמְרִינַן ס"ס גַּם בְּמָקוֹם חֶזְקַת אִיסּוּר.

וְעַיֵּי' בְּהַגָּהוֹת אָשְׁרִי בְּדַף כ' דְּכָתַב ג"כ כְּרַשְׁ"י וְז"ל דקי"ל דְּיֵשׁ עִיקּוּר דְּבָשָׂל תּוֹרָה הַלֵּדְּ אַחַר הַמַּחְמִיר ואע"ג דִּלְעִנְיַן הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה וַדַּאי דקיי"ל כְּרַמְבַּ"ם וְטוּר ושו"ע וְגַם בְּסָפֵק נִשְׁמְטָה אֲסוּרָה מ"מ בַּרֶרֶנוּ בְּזֶה דַּעַת רַשְׁ"י וְהַגָּהוֹת אַשְׁרִי וְאִם יֵשׁ עוֹד כַּמָּה צְדָדִים לְהָקֵל יֵשׁ לְצָרֵף גַּם דַּעַת רַשְׁ"י והג"א דְּשָׂרֵי בְּסָפֵק שְׁמוּטָה: [ו] וְהִנֵּה לְשִׁיטַת רַשְׁ"י והג"א הָא מֻוכְרָח דְּלִשְׁמוּאֵל וְרַב אַשִׁי ס"ל לְהַבָּרַיְיתָא (דְּדַף יוֹד) דְּאֵין שְׁחִיטָה וכמש"כ רַשְׁ"י לְהֶדְיָא וא"כ הָא וַדַּאי קָשֶׁה מַה שֶּׁהִקְשִׁינוּ בְּסָמוּךְ דְּאִם כֵּן‌אַמַּאי בְּסִיפָּא בְּסָפֵק נִשְׁמְטָה מַחַיִּים אָמְרוּ כָּל סָפֵק בִּשְׁחִיטָה פָּסוּל וַהֲרֵי הוּא רַק סָפֵק דְּרַבָּנָן וּלְקַוְלָא וְלִכְאוֹרָה נִרְאֶה מֻוכְרָח לוֹמַר לְדִידְהוּ דְּהַהִיא בָּרַיְיתָא אָתְיָא כר' יוֹסֵי דְּאָמַר בְּעֵירוּבִין (דַּף ל"ב) גַּבֵּי טָמֵא שֶׁיָּרַד לִטְבּוֹל סָפֵק טָבַל סָפֵק לֹא טָבַל דַּאֲפִי' בְּטֻמְאָה דְּרַבָּנָן ג"כ סְפֵיקוֹ טָמֵא שֶׁחֶזְקַת טָמֵא טָמֵא דס"ל דַּאֲפִי' בְּסָפֵק דְּרַבָּנָן אִי אִיכָּא חֶזָקָה לְהַחְמִיר אָזְלִינַן לְחוּמְרָא ומש"ה אָסְרוּ בְּסָפֵק שְׁמוּטָה, דלר"מ דס"ל שָׁם דִּבְטֻמְאָה דְּרַבָּנָן סְפֵיקוֹ טָהוֹר ואע"ג דְּאִיכָּא חֶזְקַת טֻמְאָה הָיָה צ"ל כָּאן לְקַוְלָא, וְהָא דְּכָתַב רַשְׁ"י וְכֵיוָן דְּלָא אַפְּסִיקָא הֲלָכָה קיי"ל בְּשָׂל תּוֹרָה הַלֵּדְּ אַחַר הַמַּחְמִיר הֲוָצְרֵךְ רַשְׁ"י לְזֶה דְּהוּא שָׂל תּוֹרָה אע"ג דְּבַבָּרַיְיתָא חָזִינַן דְּאוֹסֵר בְּסָפֵק גַּם אִם הוּא דְּרַבָּנָן לר"א זֶהוּ שָׁם דְּהוּא סָפֵק בְּמַעֲשֶׂה וְשַׁיָּיךְ לוֹמַר אוֹקְמָא אַחֶזְקַת אִיסּוּר אֲבָל בְּסִפֵּיקָא דְּדִינָא לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר אוֹקְמָא אַחֶזְקָה ומשו"ה אִם הָיָה בְּדְרַבָּנָן הָיוּ הוֹלְכִין אַחֲרֵי הַמֵּיקֵל, וְעוֹד דְּאֶפְשָׁר דְּרַשְׁ"י ס"ל דְּלַהֲלָכָה לָא קיי"ל כר' יוֹסֵי דְּעֵירוּבִין וְגַם בְּסָפֵק בְּמַעֲשֶׂה סָפֵק דְּרַבָּנָן לְהָקֵל גַּם בְּמָקוֹם חֶזְקַת אִיסּוּר וּכְבָר הֵבֵאנוּ רְאָיָה לָזֶה במק"א: [ז] אָמְנָם עֲדַיִין יֵשׁ לְדָבָר בָּזֶה דְּהִנֵּה לְדַעַת רַשְׁ"י דְּמָפֵרַשׁ לְהַדְּ עִיקּוּר דְּחָשַׁיב בה' שְׁחִיטָה דְּהַיְינוּ פָּסַק הַגַּרְגֶּרֶת אֲבָל שָׁמוֹטַת הַסִּימָנִים מִמָּקוֹם דִּיבּוּקָן בַּצַּוָּאר ס"ל לְרַשְׁ"י דְּהוּא טְרֵפָה מַחַיִּים וּכְמוֹ דְּאָמַר שְׁמוּאֵל בְּדַף מ"ד סִימָנִים שֶׁנִּדַּלְדְּלוּ בְּרֻבָּן טְרֵפָה וְכֵן בְּדַף כ' מְבוֹאָר בְּלִשּׁוֹן רַשְׁ"י דְּשָׁמוֹטַת סִימָנִים טְרֵפָה ומש"ה ס"ל לְרַשְׁ"י דְּלֹא שַׁיָּיךְ לִמְחַשְּׁבֵי' בְּהִלְכוֹת שְׁחִיטָה, וְהִנֵּה לְפוּם רְהִיטָא הי' נִרְאֶה דְּלִרַשְׁ"י גַּם אַחַר שְׁחִיטָה אֵינוֹ רַק טְרֵפָה וְלֹא נִבְלָה דְּכֵינָן דְּשָׁמוּאֵל אָמַר סִימָנִים שֶׁנִּדַּלְדְּלוּ בְּרֻבָּן טְרֵפָה א"כ מנ"ל לְהוֹסִיף בּוֹ דְּאַחַר שְׁחִיטָה יִהְיֶה נְבֵלָה ג"כ, וְכֵן כָּתַב הַבַּ"ח בסי' כ"ד לְהֶדְיָא דְּגַם אַחַר שְׁחִיטָה הוּא רַק טְרֵפָה לְרַשְׁ"י וְכֵן הֵבִינוּ כַּמָּה מֵרַבּוֹתֵינוּ הָאַחֲרוֹנִים.

אָמְנָם אֵין הַדָּבָר בָּרוּר כָּל כָּךְ דַּהֲרֵי בְּדַף ל"ב תְּנַן בַּמִּשְׁנָה שָׁחַט הַוֵּשֶׁט וּפָסַק הַגַּרְגֶּרֶת כו' ר' יְשֵׁבָב אוֹמֵר נְבֵלָה כו' כְּלָל א"ר יְשֵׁבֵב כָּל שֶׁנִּפְסְלָה בִּשְׁחִיטָה נְבֵלָה וּפְרִיךְ שָׁם בַּגְּמָרָ' מַהָא דְּתָנַן אֵלּוּ טְרֵיפוֹת בַּבְּהֵמָה נְקוּבַת הַוֵּשֶׁט וּפְסוּקַת הַגַּרְגֶּרֶת וּמְשַׁנֵּי רָבָא אֵלּוּ אֲסוּרוֹת קָתָנֵי וְיֵשׁ מֵהֶם נְבֵלוֹת וְיֵשׁ מֵהֶם טְרֵיפוֹת ופרש"י וְיֵשׁ מֵהֶם נְבֵלוֹת כְּגוֹן נְקוּבַת הַוֵּשֶׁט

וּפְסוּקַת הַגַּרְגֶּרֶת דְּאִיתְּרַע מְקוֹם שְׁחִיטָה דִּידְהוּ, הֲרֵי דאע"ג דְּבַמִּשְׁנָה לֹא נִזְכַּר רַק דְּפְסוּקַת הַגַּרְגֶּרֶת נְבֵלָה וְלֹא אַיְירֵי כְּלָל בִּנְקוּבַת הַוֵּשֶׁט מ"מ ס"ל לְרַשֵׁ"י דה"ה בִּנְקוּבַת הַוֵּשֶׁט דְּשְׁנֵיהֶם צָרִיךְ לִהְיוֹת שָׁווים דְּבִשְׁנֵיהֶם הַקִּלְקוּל הוּא בַּסִּימָנִים מְקוֹם שְׁחִיטָה.

וְלִכְאוֹרָה נִרְאֶה טַעְמוֹ שֶׁל רַשֵׁ"י דְּאִיהוּ מְפָרֵשׁ דְּהָא דְּאָמַר בַּמִּשְׁנָה כָּל שֶׁנִּפְסְלָה בִּשְׁחִיטָה נְבֵלָה הַיְינוּ כֹּל שֶׁהַפְּסוּל וְהָאִיסּוּר שֶׁלּוֹ הוּא בַּסִּימָנִים בִּמְקוֹם הַשְׁחִיטָה ולפי"ז הָא וַדַּאי דְּגַם שְׁמוֹטַת הַסִּימָנִים אע"ג דְּמֵחַיִּים הוּא רַק טְרֵפָה מ"מ לְאַחַר שְׁחִיטָה הִיא, נְבֵלָה אֲבָל לְפִי מַה שֶׁכָּתַבְנוּ (בְּסִימָן) דְּגַם רַשֵׁ"י לֹא כָּתַב כֵּן רַק לְרָבָא דְּלִדִידֵיהּ מֻכְרָח כֵּן מִלְּשׁוֹן הַמִּשְׁנָה דְּאִלּוּ טְרֵיפוֹת יעו"ש אֲבָל לר' יוֹחָנָן.

דְּמָשַׁנֵּי שָׁם שִׁינּוּיָא אַחֲרִינָא דְּהַהִוא דְּאִלּוּ טְרֵיפוֹת נַשְׁנִית קוֹדֶם חֲזָרָה אֵין לְדַמּוֹת נְקוּבַת הַוֵּשֶׁט לִפְסוּקַת הַגַּרְגֶּרֶת וְהָא דְּאָמַר כָּל שֶׁנִּפְסְלָה בִּשְׁחִיטָה לָא קָאֵי עַל נְקוּבַת הַוֵּשֶׁט ולפי"ז שְׁמוֹטַת הַסִּימָנִים דְּלָא מִתַּנְיָא כְּלָל בַּמִּשְׁנָה דְּאִלּוּ טְרֵיפוֹת לכ"ע הוּא רַק טְרֵפָה גַּם אַחַר שְׁחִיטָה וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַבַּ"ח.

וְהִנֵּה בְּוַדַּאי דִּלְדִבְרֵי הַבַּ"ח קָשֶׁה טוּבָא הָא דִּבְדַף יו"ד קָאָמַר נִשְׁמְטָה הַגַּרְגֶּרֶת וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם קוֹדֶם שְׁחִיטָה נִשְׁמְטָה אוֹ אַחַ"כ זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה וְאָמְרוּ כָּל סְפֵק בִּשְׁחִיטָה פָּסוּל דְּהָאֵיךְ קָרֵי לָהּ סְפֵק בִּשְׁחִיטָה כֵּיוָן דְּאֵינוֹ רַק סְפֵק טְרֵפָה וּבְוַדַּאי שְׁחִיטָה הִיא וְהוֹעִיל הַשְׁחִיטָה עכ"פ לְטַהֲרָהּ מִידֵי נְבֵלָה וְהַנִּיחָא לְדַעַת רַבֵּינוּ יוֹנָה שֶׁהֵבִיא הָרָן"ן וְהָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו בְּדַף יו"ד דס"ל דְּגַם סְפֵק טְרֵפָה כָּל הֵיכָא דְּאֵין לָנוּ דָּבָר בָּמָה לִתְלוֹתוֹ בְּאַחַר שְׁחִיטָה הוּא לְהַחְמִיר וּלְדִדְיהּ הַךְ כָּל סָפֵק בַּשְׁחִיטָה אֵין הפי' שֶׁנָּפַל סָפֵק בְּמַעֲשֶׂה הַשְׁחִיטָה אִם הָיָה בְּהֶכְשֵׁר רַק פֵּירוּשׁוֹ דְּכָל דָּבָר שֶׁאֵין בְּמָה לִתְלוֹתוֹ בִּלְאַחַר שְׁחִיטָה וְהוּא סָפֵק שֶׁמָּא נִתְחַדֵּשׁ קוֹדֶם שְׁחִיטָה אָסוּר גַּם אִם הוּא סְפֵק טְרֵפָה א"ש.

וְאַדְּרַבָּה בְּזֶה עוֹד יִתְיַשְּׁבוּ דִּבְרֵי רַבֵּינוּ יוֹנָה דְּהָרָ"ן כת' בְּדַף יו"ד דְּמֵהַהִוא בָּרַיְיתָא לָמַד רַבֵּינוּ יוֹנָה בִּנְמָצָא הַגַּף שָׁמוּט וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם מֵחַיִּים אוֹ אַחַר שְׁחִיטָה דַּאֲסוּרָ' ' וְלִכְאוֹרָה דְּבָרָיו אֵינָם מוּבָנִים דְּהִי דס"ל לר' יוֹנָה דְּגַם בִּסְפֵק טְרֵפָה אָסוּר וְלָאו דַּוְקָא אָמְרוּ סָפֵק בַּשְׁחִיטָה מ"מ הָא גַּם רָאָיָה מִכָּאן לְדִינוֹ לֵיכָּא דְּשָׁאנֵי סָפֵק שְׁמוּטָה דְּהִיא סְפֵק נְבֵלָה וְאֵיכָא חֶזְקַת אִיסּוּר אֵינוֹ זָבוּחַ אֲבָל לְפִי הַנַּ"ל נִיחָא דְּנֶאֱמַר דר' יוֹנָה ס"ל כפרש"י דִּשְׁמוּטָה הוּא רַק טְרֵפָה [וְעַיֵּין' בָּךְ"ן פ"א מש"כ בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ם דִּשְׁמוּטָה מִקּוֹדֶם שְׁחִיטָה הִיא רַק טְרֵפָה וְרַק נִשְׁמְטָה בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה הָוְיָא נְבֵלָה יעו"ש] וא"כ הָא דְּאָמְרוּ ע"ז כָּל סָפֵק בַּשְׁחִיטָה בע"כ פֵּירוּשׁוֹ דְּכָל סָפֵק שֶׁיֵּשׁ לְהִסְתַּפֵּק בּוֹ שֶׁנַּעֲשָׂה קוֹדֶם שְׁחִיטָה אֲסוּרָה וְהוֹכִיחַ שַׁפִּיר דַּעְתּוֹ אֲבָל לְדַעַת הַחוֹלְקִים עַל רַבֵּינוּ יוֹנָה וס"ל דְּדַוְקָא סָפֵק בַּשְׁחִיטָה הוּא לְהַחְמִיר מִשּׁוּם חֶזְקַת אִיסּוּר אֵינוֹ זָבוּחַ אֲבָל לֹא סָפֵק טְרֵפָה וְעַיֵּין' בַּשָּׁ"ך סִי' נ' דְּמַסִּיק לַהֲלָכָה כֵּן הֲרֵי קָשֶׁה לְשִׁיטַת רַשֵׁ"י עַל הַבָּרַיְיתָא דְּאָסְרָה גַּם בְּסָפֵק נִשְׁמְטוּ סִימָנִים מֵחַיִּים: [ח] וְלִכְאוֹרָה נִרְאֶה לוֹמַר לְדִידְהוּ דְּהַהִוא בָּרַיְיתָא אתי' כר' יְהוּדָה דְּאָמַר בִּזְבָחִים (דַּף ע') דְּעוֹף טְרֵפָה אֵין שְׁחִיטָתָהּ מְטַהֲרָהּ מִידֵי נְבֵלָה וּלְדִדְיהּ הָא גַּם סְפֵק טְרֵפָה בְּעוֹף הוּא סְפֵק נְבֵלָה ומש"ה שְׁמוּטָה מִקְּרֵי ג"כ סָפֵק בִּשְׁחִיטָה.

וּבְזֶה נוּכַל לְיַשֵּׁב הֵיטֵב מַה דְּהִקְשִׁינוּ בסי' ט"ז לְדַעַת הַפּוֹסְקִים דס"ל דִּנְקוּבַת הַוֵּשֶׁט הוּא רַק טְרֵפָה וַאֲפִילּוּ לְאַחַר שְׁחִיטָה מֵהַךְ סֵוגְיָא דְּמָפָרְשִׁינַן בַּגְּמָרָא דְּהַךְ כָּל סְפֵק בִּשְׁחִיטָה פָּסוּל בָּא לְאֵתוֹיֵי סָפֵק שָׁהָה סָפֵק דָּרַס וְהִקְשִׁינוּ דְּהַךְ בָּרַיְיתָא הָא קָאֵי בְּעוֹף מִדְּמַכְשֶׁרֶת

נִשְׁחַט הַנִּשָּׁט וְאַחַ"כ נִשְׁמְטָה הַגַּרְגֶּרֶת וּבְעוֹף הָא לָא מַשְׁכְּחִי לָהּ שְׁהִיָּיה רַק בְּמִיעוּט קַמָּא שֶׁל הַנִּשָּׁט דְּאַחַר שֶׁנִּשְׁחַט סִ' א' הָא כְּבָר נִגְמַר כָּל שִׁיעוּר שְׁחִיטָתוֹ וְשׁוּב לֹא פָּסְלָה בּוֹ שְׁהִיָּיה לְדַעַת הַתּוֹסָ' בְּדַף ל' ד"ה הֶחֱלִיד וא"כ הָא כָּל שְׁהִיָּיה בָּעוֹף אֵינוֹ רַק טְרִפָה וְלֹא נְבֵלָה וְהַאִיךְ קָרֵי לְסָפֵק שָׁהָה סָפֵק בַּשְּׁחִיטָה ע"ש מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ לְתָרֵץ בְּשֵׁם האו"ז ולפי"ז נִיחָא שֶׁפִּיר דְּהַגְמָ' נָקַט סָפֵק שָׁהָה וְאַלִּיבָּא דר' יְהוּדָה דְּלִדִידֵיהּ הוּא סָפֵק נְבֵלָה בְּעוֹף, וְנָקְטָה הגמ' לְהַאוֹקִימְתָּא דְּיָדָהּ אַלִּיבָּא דר' יְהוּדָה אע"ג דְּאֵין הֲלָכָה כר' יְהוּדָה בְּהָא מִשּׁוּם דס"ל לְהַגְמָ' דְּהַהִּ בָּרַיְיתָא בלא"ה לָא אַתְיָא רַק כר' יְהוּדָה מִדְּקָרֵי לְסָפֵק שְׁמוּטָה סָפֵק בְּשְׁחִיטָה.

ולפי"ז הֲרֵי אִי אֶפְשָׁר לוֹמַר כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְמַעְלָה דְּלִשְׁמוּאֵל וְרַב אַשִׁי אָתְיָא הַהִּ בָּרַיְיתָא כר' יוֹסִי דס"ל דְּגַם בְּדִרְבָּנָן הוּא לְחוּמְרָא בְּאִיכָּא חֲזָקָה לְהַחְמִיר דר' יוֹסֵי הָא חוֹלֵק לְהֲדָיָא עַל ר' יְהוּדָה בְּזָבָחִים שָׁם בַּמִּשְׁנָה וס"ל דִּשְׁחִיטָה מְטַהֵר טְרֵפָתָהּ מִידֵי נְבֵלָה וא"כ לְדִידֵיהּ הָא לֵיכָּא בְּסָפֵק שְׁמוּטָה חֲזָקַת אֵינוֹ זָבוּחַ כְּלָל לְשִׁיטַת רַשִׁ"י דְּאֵינוֹ רַק טְרֵפָה וְצָרִיךְ לוֹמַר דְּהַבָּרַיְיתָא אתי' כר' יְהוּדָה ומש"ה קָרֵי לֵיהּ סָפֵק שְׁחִיטָה וְרַק נֹאמַר דר' יְהוּדָה ס"ל כר' יוֹסִי דְּסָפֵק דְּרַבָּנָן לְחוּמְרָא בְּמָקוֹם חֲזָקָה וְנִיחָא הָא דְּאָסְרָה בְּסָפֵק שְׁמוּטָה גַּם אַלִּיבָּא דְּשְׁמוּאֵל וְרַב אַשִׁי דאע"ג דְּהוּא רַק סָפֵק דְּרַבָּנָן מ"מ כֵּיוָן דְּאִיכָּא חֲזָקַת אִיסּוּר אֵינוֹ זָבוּחַ הוּא לְהַחְמִיר כֵּן י"ל: [ט] וּבְזֶה הי' מָקוֹם לְיַשֵּׁב פרש"י בְּחֻלִּין (דַּף כ"ד) מֵבִיא שָׁם הָא דְּתָנַן הַתֶּמֶד עַד שֶׁלֹּא הֶחְמִיץ אֵינוֹ נִיקָּח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר וּפוֹסֵל אֶת הַמְּקָוֶה מִשֶּׁהֶחְמִיץ נִיקָּח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר וְאֵינוֹ פּוֹסֵל אֶת הַמְּקָוֶה וּמוֹקְמִינַן לָהּ שָׁם כר' יְהוּדָה יעו"ש וְקָאָמַר שָׁם רַבָּה תֶּמֶד שֶׁלְּקָחוֹ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר וּלְבַסּוֹף הֶחְמִיץ קָנָה מַעֲשֵׂר מ"ט אִיגַּלַאי מִילְּתָא לְמַפְרֵעַ דְּפֵירָא הוּא וּפָרִיךְ אֶלָּא מַתְנִיתִין דְּקָתָנֵי הֶחְמִיץ אֵין לֹא הֶחְמִיץ לָא דִּלְמָא אִי שָׁבְקִי' הי' מַחְמִיץ וּמְשַׁנֵּי כְּשֶׁשִּׁייֵר בַּכּוֹס וְלֹא הֶחֱמִיץ וכ' הַתּוֹסָ' דְּלָא פָּרִיךְ דְּיֵהֵי' נִיקָּח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר מִשּׁוּם דִּלְמָא אִי שָׁבְקִי' יהי' מַחְמִיץ דְּהָאֵיךְ נָקֵיל מִסָּפֵק רַק פָּרִיךְ עַל סֵיפָא דְּאַמַּאי עַד שֶׁלֹּא הֶחֱמִיץ פּוֹסֵל הַמְּקָוֶה דִּלְמָא אִי שָׁבְקִי' הי' מַחְמִיץ וְנִמְצָא דְּהוּא סָפֵק מַיִם שְׁאוּבִים דְּהוּא לְקֻלָּא וְרַשִׁ"י פי' דְּקֻשְׁיַ' הַגְּמָרָ'הוּא עַל רֵישָׁא וְדָחֵק לְפָרֵשׁ דְּפָרִיךְ דְּאַמַּאי אֵינוֹ נִיקָּח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר וּמַשְׁמַע דְּאֵינוֹ לְקִיחָה כְּלָל וְהַדָּמִים קְדוֹשִׁים בְּיַד הַמּוֹכֵר הֵיכָא דְּלִיתָא קָמָן נֵיזַל בָּתַר רֻבָּא דְּמַחְמִיצִין.

פי' דְּבָרָיו דס"ל לְרַשִׁ"י דְּעַל הָא דְּאָסוּר לְכַתְּחִילָּה לִיקַּח לָא פָּרִיךְ וַאֲפִי' אִם נִימָא דְּרֻבָּם מַחְמִיצִין דְּכֵינָן דְּהַתְּמֶד אִיתָא קָמָן וְיִתְבָּרֵר אַחַ"כ אִם יַחְמִיץ אוֹ לֹא וְהָאֵיךְ נַתִּיר מֵיָּד לְהַמּוֹכֵר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּהַדָּמִים דִּלְמָא אַחַ"כ יִתְבָּרֵר הַהִיפּוּךְ וְיִתְבָּרֵר דַּעֲבַד אִיסּוּרָא וְכָל הֵיכָא דְּאֶפְשָׁר לְבָרֵר לָא סָמְכִינַן עַל רֻבָּא וְרַק פָּרִיךְ דְּהֵיכָא דְּלִיתָא קָמָן יְהֵיוּ הַמָּעוֹת חֻלִּין מִשּׁוּם רֻבָּא, וּבְוַדַּאי דצ"ע עַל פרש"י דְּלָמָּה הֲוָצְרַךְ לְדָחוֹק בָּזֶה וּלְחַדֵּשׁ הַהִ סְבָרָא דְּהָרוֹב מַחְמִיצִין וְאַמַּאי לֹא פי' כְּהַתּוֹסָ' דְּהַקֻּשְׁיָ' הוּא מֵהָא דְּפוֹסֵל הַמְּקָוֶה דְּהוּא פי' מְרֻוָּח, וְהַנִּרְאֶה בְּדַעְתּוֹ דס"ל דְּהָא דְּאָמְרִי' בְּכַמָּה דֻּכְתֵי דְּסָפֵק מַיִם שְׁאוּבִין לְפָסוֹל הַמְּקָוֶה הוּא לְהָקֵל לָאו דכ"ע הוּא דְּטַעְמוֹ הוּא מִשּׁוּם דְּהָא דְּשְׁאוּבִין פּוֹסֵל הַמְּקָוֶה הוּא רַק דְּרַבָּנָן וכמש"כ הר"ש בפ"ב דְּמִקְוָאוֹת מִשְׁנָה ג' וְעַיֵּי' בְּתוֹסָ' ב"ב דַּף ס"ו וס"ל לְרַשִׁ"י דְּזֶה תָּלוּי בְּפְלוּגְתָּא דְּרַבָּנָן ור' יוֹסֵי בְּעֵירוּבִין וְרַק לְרַבָּנָן דס"ל דְּטָמֵא דְּרַבָּנָן סָפֵק טָבֵל טָהוֹר מְקִילִינַן אֲבָל לר"י דס"ל דְּגַם בְּדִרְבָּנָן בְּמָקוֹם חֲזָקָה אָזְלִינַן לְחוּמְרָא גַּם סָפֵק שְׁאוּבִין הוּא לְהַחְמִיר מִשּׁוּם חֲזָקַת טֻמְאָה דְּטָמֵא הַטּוֹבֵל בּוֹ, דְּאֵין לוֹמַר דְּבְסָפֵק שְׁאוּבִין גַּם לר' יוֹסֵי

הוּא לְהָקֵל דְּנָגֵד חֲזָקַת טַוְמְאָה שֶׁל הַטָּמֵא אֵיפָא חֲזָקַת כַּשְׁרוּת שֶׁל הַמְּקוָה וְנֵימָא שֶׁלֹּא נִפְסְלָה ע"י נְפִילַת הַתְּמָד לְתוֹכָהּ, דַּהֲרֵי בע"כ נָפַל הַתְּמָד כְּשֶׁלֹּא הי' בָּהּ אַרְבָּעִים סְאָה דְּאַחַ"כ אֵינָהּ נִפְסֶלֶת כְּלָל בְּשִׁאוּבִין וס"ל לְרַשֹׁ"י דבכה"ג לֹא שַׁיָּיךְ חֲזָקַת מְקוָה כְּלָל וְחֲזָקַת מְעַט הַמַּיִם הַקּוֹדְמִים שהי' בַּמְּקוָה קוֹדֶם נְפִילָה שֶׁהָיוּ כְּשֵׁרִים לַמְּקוָה אִם יִצְטָרֵף לָהֶם עוֹד מַיִם לְהַשְׁלִים שִׁיעוּר מְקוָה ס"ל לְרַשֹׁ"י דְּזֶה לָא מִקְרֵי חֲזָקָה כְּלָל כֵּיוָן דְּהַשְׁתָּא חֲסֵירָה הִיא וְכֵיוָן דְּנִתְבָּאֵר לְמַעְלָה דִּלְשִׁיטַת רַשֹׁ"י מֻכְרָח דר' יְהוּדָה ס"ל בע"כ כר' יוֹסִי בְּהָא מש"ה לֹא פרש"י דְּהַקּוֹשְׁיָ' קָאֵי עַל הָא דְּפוֹסֵל הַמְּקוָה דַּהֲרֵי מוֹקְמִינַן לְהַךְ מִשְׁנָה שָׁם כר' יְהוּדָה.

אָמְנָם עַיֵּין במס' מִקְוָאוֹת פֶּרֶק ב' מִשְׁנָה ג' בר"ש הֵבִיא שָׁם תּוֹסֶפְתָּא וּמְבוֹאָר שָׁם דְּגַם ר' יוֹסִי ס"ל הָא דְּסָפֵק שְׁאוּבִין לְהָקֵל ובע"כ מֻכְרָח דְּבָסָפֵק שְׁאוּבִין הֵקֵילוּ יוֹתֵר מִבְּכָל סָפֵק דְּרַבָּנָן וְאוּלַי יֵשׁ שָׁם אֵיזוֹ חִילּוּף גִּירְסָאוֹת בַּתּוֹסֶפְתָּא: סִימָן יח יְבָרֵר דַּעַת רַשֹׁ"י לְעִנְיַן נָקֵב אִם יֵשׁ לְוַשֹׁט בְּדִיקָה מִבַּחוּץ וְלִישֵׁב מַה שֶּׁהִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' עָלָיו וְגַם יִתְבָּאֵר בְּשׁוֹחֵט בְּהֶיקֵף בִּשְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת דְּכָשֵׁר לְהַשְׁאִלְתּוֹת מַה דִּינוֹ לְדַעַת רַשֹׁ"י: חֻלִּין דַּף כ"ח הַהוּא בַּר אַוְזָא דְּאָתֵי כִּי מְמַסְמֵס קוֹעֵ' דְּמָא אָמַר רָבָא הֵיכִי נַעֲבֵיד נִשְׁחַטֵיהּ וַהֲדַר נִבְדְּקֵיהּ דִּלְמָא בִּמְקוֹם נָקֵב שָׁחַט נִבְדְּקֵיהּ וַהֲדַר נִשְׁחַטֵיהּ הָאָמַר רַבָּה וְלֹשֵׁט אֵין לוֹ בְּדִיקָה מִבַּחוּץ אֶלָּא מִבִּפְנִים וּמַסִּיק דְּלִבְדָקֵי' לְקָנֶה וּלְשָׁחֲטֵי' וְאַחַ"כ נִבְדָּקֵי' לַוֹשֵׁט מִבִּפְנִים ופרש"י דְּלִדְרוֹסָה לֹא חָשַׁשׁ דְּסָפֵק שֶׁנִּגְרָא סָפֵק קָנְיָא תָּלִינַן בְּקָנְיָא וְרַק דְּצָרִיךְ בְּדִיקָה דִּלְמָא נִיקֵב הַוֹשֵׁט ע"י הַקּוֹץ דס"ל לְרַשֹׁ"י דְּגַם לַנָּקֵב אֵין לוֹ בְּדִיקָה מִבַּחוּץ וְהַתּוֹסָ' הִקְשׁוּ עָלָיו מֵהָא דְּלִקַמָּן (דַּף מ"ג) אָמַר רַבָּה וְלֹשֵׁט אֵין לוֹ בְּדִיקָה מִבַּחוּץ אֶלָּא מִבִּפְנִים לְמַאי נ"מ לְסָפֵק דְּרוֹסָה וּמַשְׁמַע דְּלִגַּבֵּי נָקֵב יֵשׁ לוֹ בְּדִיקָה גַּם מִבַּחוּץ מִדְּלָא קָאָמַר לִסָּפֵק נְקוּבָה ומש"ה פֵּירְשׁוּ הַתּוֹסָ' דִּבְהַךְ עֲוּבְדָּא הִצְרִיךְ רָבָא בְּדִיקָה מִדְּרוֹסָה וְאַיְירִי בְּאוֹפֶן דְּחוֹשְׁשִׁין לִדְרוֹסָה, וְהַנִּרְאֶה לְיַשֵּׁב פרש"י מִקּוֹשְׁיַ' הַתּוֹסָ' הָא דְּקָאָמַר נ"מ לִסָּפֵק דְּרוֹסָה דְּהַנָּה רַשֹׁ"י כָּתַב כָּאן עַל הָא דְּמַסִּיק דְּנִבְדְּקֵי' לְקָנֶה וּלְשָׁחֲטֵי' דְּהַקָּנֶה יֵשׁ לוֹ בְּדִיקָה מִבַּחוּץ לְפִי שֶׁאֵינוֹ נִטְרָף אֶלָּא בִּרְוִבּוֹ וְחָזִינַן לְהָדְיָא דס"ל דְּאִם הי' הַקָּנֶה נִטְרָף בְּנָקֵב מַשֶּׁהוּ כַּוַּשֹׁט גַּם לוֹ לֹא הי' מוֹעִיל בְּדִיקָה מִבַּחוּץ דְּגַם בְּקָנֶה לֹא נִיכָּר נָקֵב מַשֶּׁהוּ מִבַּחוּץ וְאֵין לְהַקְשׁוֹת עַל זֶה דַּהֲרֵי בְּדַף מ"ג קָאָמַר רַבָּה דְּוַשֹׁט אֵין לוֹ בְּדִיקָה מִבַּחוּץ נ"מ לִסָּפֵק דְּרוֹסָה וּמוּכָח דְּלִקָּנֶה יֵשׁ לוֹ בְּדִיקָה מִבַּחוּץ גַּם לִדְרוֹסָה וְכֵן כָּתַב רַשֹׁ"י לְהָדְיָא בְּדַף מ"ג בד"ה הַהוּא סָפֵק דְּרוֹסָה אִם עוֹף הוּא הי' בּוֹדֵק הַקָּנֶה תְּחִילָּה וַהֲרֵי בְּדַף נ"ד מַסְקִינַן דְּגַם הַקָּנֶה דְּרוֹסָתוֹ בְּמַשֶּׁהוּ דְּזִיהֲרָא מַקְלִי קָלֵי וְאָזֵיל וּמֻכְרָח דְּגַם מַשֶּׁהוּ נִיכָּר בְּקָנֶה, וצ"ל דס"ל לְרַשֹׁ"י דְּרַק אָוְדֶם הַדְּרִיסָה נִיכָּר בַּקָּנֶה דַּהֲרֵי מְשֻׁנֶּה בְּמַרְאִיתוֹ מִשְּׁאָר בָּשָׂר הַקָּנֶה וּבַוֹשֵׁט גַּם דְּרוֹסָה אֵינוֹ נִיכָּר אֲבָל נָקֵב מַשֶּׁהוּ אֵינוֹ נִיכָּר גַּם בַּקָּנֶה וְהָא דְּיֵשׁ לוֹ בְּדִיקָה מִשּׁוּם דְּשִׁיעוּרוֹ בְּרִוְבָּא וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב רַשֹׁ"י כֵּן לְהָדְיָא וצ"ע מנ"ל לְרַשֹׁ"י כָּל הָנֵי חִילּוּקִים אֲבָל עכ"פ הַדָּבָר מֻכְרָח דְּכֵן הוּא דַּעְתּוֹ: [ב] ולפי"ז הֲרֵי זֶה תָּלוּי בִּפְלוּגְתָּא דְּאָמוֹרָאֵי דַּהֲרֵי בְּדַף י"ט קָאָמַר רַב יְהוּדָה שָׁחַט בְּמָקוֹם נָקֵב בַּקָּנֶה שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה שָׁחַט וּפָגַע בּוֹ נָקֵב שהי' הַנָּקֵב בְּחֻצְיוֹ הַשֵּׁנִי שֶׁל הַקָּנֶה וּלְצַד הַמַּפְרֶקֶת דִּכְשֶׁשָּׁחַט חֻצְיוֹ פָּגַע בְּנָקֵב שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה דַּהֲרֵי הוּא כְּשָׁחַט יִשְׂרָאֵל חֻצְיוֹ וְגָמְרוּ עַכּוּ"ם יעו"ש, וּלְדִידֵיהּ הֲרֵי גַּם בְּקָנֶה מַשְׁכַּחַת לָהּ שֶׁיִּפָּסֵל הַשְּׁחִיטָה בְּנָקֵב מַשֶּׁהוּ כְּשֶׁהַנָּקֵב בְּחֻצְיוֹ הַשֵּׁנִי וא"כ הָא בְּעוֹף דְּמַסְמֵס קוֹעֵ' דְּמָא אֵין לוֹ שׁוּם תַּקָּנָה לִשְׁחִיטָה דְּיֵשׁ לָחוּשׁ דִּלְמָא יִשְׁחוֹט וְיִפְגַּע בַּנָּקֵב כֵּיוָן דִּלְנִקּוֹב מַשֶּׁהוּ גַּם הַקָּנֶה

אֵין לוֹ בְּדִיקָה וצ"ל דְּהָא דְּמַסִּיק הָכָא דְּיֵשׁ לוֹ תַּקָּנָה ע"י שֶׁיִּבְדֹּוק הַקָּנֶה וְיִשְׁחָטֶנּוּ אָתֵי רַק כר' יוֹחָנָן דס"ל לְרָבָא ולר"י לַהֲלָכָה כר' יוֹחָנָן הַחוֹלֵק (בְּדַף י"ט) עַל רַב יְהוּדָה וְקָאָמַר שָׁם דְּגַם בְּפָגַע בּוֹ נֶקֶב כָּשֵׁר וע"ש דְּרָבָא בְּעַצְמוֹ אָמַר שָׁם דְּמִסְתַּבְּרָא כר' יוֹחָנָן.

וּבְזֶה נוּכַל לוֹמַר דְּזֶהוּ כַּוָּוְנַת רָבָא דְּאָמַר עַל רַב יוֹסֵף ברי' שֶׁאָמַר לוֹ תַּקָּנָה זוֹ דְּיִבְדְּקוּ לְהַקָּנֶה מִקֹּוְדֶם הַשְּׁחִיטָה חַכִּים יוֹסֵף בְּרִי בִּטְרֵיפוֹת כר' יוֹחָנָן מִשּׁוּם דְּזֶה הוּא רַק כר' יוֹחָנָן: [ג] וְעוֹד יוֹתֵר נִרְאֶה דַּאֲפִילּוּ לר' יוֹחָנָן דְּמַכְשִׁיר בְּפָגַע בּוֹ נֶקֶב מ"מ אַכַּתִּי תָּלוּי עוֹד בִּפְלוּגְתָּא דְּאָמוֹרָאֵי אַחֶרֶת דְּהַנִּיחָא אִם הַנֶּקֶב הוּא תֶּיְכֶף בְּהַתְחָלַת חֶצְיוֹ הַשֵּׁנִי שֶׁל הַקָּנֶה שֶׁל צַד הַמַּפְרֶקֶת מְצֻוְמְצָם אֲשֶׁר תֶּיְכֶף שֶׁשּׁוֹחֵט חֲצִי הַקָּנֶה פּוֹגֵעַ בּוֹ הַנֶּקֶב וּמִצְטָרֵף לְרֻוְבָּא וְשַׁפִּיר מַכְשִׁירוֹ ר' יוֹחָנָן אֲבָל אִם הַנֶּקֶב הוּא לְמַטָּה מַמָּשׁ יוֹתֵר לְמַטָּה מֵחֶצְיוֹ שֶׁל הַקָּנֶה הֲרֵי זֶה תָּלוּי בְּהָא דִּפְלִיגָא (בְּדַף לָמֶ"ד) דְּרַב קָאָמַר דְּהַשּׁוֹחֵט בִּשְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁירָה ור"ל וּשְׁמוּאֵל ס"ל דִּפְסוּלָה דְּבָעֵינַן שְׁחִיטָה מְפֹוְרַעַת וע"ש בְּתוֹסָ' ד"ה הַשּׁוֹחֵט שכ' בְּשֵׁם הַשְּׁאִילְתּוֹת דְּהַיְינוּ שֶׁשָּׁחַט בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת בְּטַבַּעַת אַחַת מִסָּבִיב דְּלִשְׁמוּאֵל ור"ל פָּסוּל כה"ג כֵּיוָן דְּיֵשׁ הֶפְסֵק בֵּין הַחִיְתּוּכִים וְאֵין רֹוב הַחִתּוּךְ בְּיַחַד, וא"כ אִם הַנֶּקֶב הוּא לְמַטָּה הַרְבֵּה הֲרֵי תֶּיְכֶף בְּהִגִּיעַ בִּשְׁחִיטָתוֹ לְחֶצְיוֹ שֶׁל הַקָּנֶה הֲרֵי אָז אֵין הַנֶּקֶב שֶׁלְּמַטָּה מִמֶּנּוּ מִצְטָרֵף לְהַחֲצָיוֹ לְהַשְׁלִימוֹ לָרֹוב כֵּיוָן דְּאִיכָּא הֶפְסֵק בֵּינֵיהֶם שֶׁלֹּא נֶחְתַּךְ וְאֵינָהּ מְפֹוְרַעַת ומ"מ לְעִנְיַן אִיסּוּר פְּסוּקַת הַגַּרְגֶּרֶת הֲרֵי גַּם בכה"ג מִצְטָרֵף לְרֻוְבָּא וְכִדְאִיתָא (בְּדַף מ"ג) נִיקְּבָה כְּנָפָה מִצְטָרֵף לְרֻוְבָּא ואע"ג דְּאִיכָּא הֶפְסֵק בֵּין הַנְּקָבִים וא"כ הָא כְּבָר נַעֲשָׂה פְּסוּקַת הַגַּרְגֶּרֶת קֹוְדֶם הֶכְשֵׁר שְׁחִיטָה וְהָוְיָ' נְבֵלָה דאע"ג דְּאַחַ"כּ שׁוֹחֵט יוֹתֵר וְאִיכָּא רֹוב קָנֶה שָׁחוּט גַּם בְּלֹא צֵירוּף הַנֶּקֶב מ"מ הֲרֵי אַחַ"כּ בְּסִימָן שֶׁנִּפְסַק רֻוְבּוֹ שׁוֹחֵט וּמַאי מְהַנֵּי מַה שֶׁשּׁוֹחֵט אַחַ"כּ כֵּיוָן שֶׁכְּבָר נִפְסַק מִקֹּוְדֶם רֹוב הַקָּנֶה דִּכְמַאן דִּפְסִיק כּוּלֵּי' דמי' וְעַיֵּי' בַּיּוֹ"ד סִימָן כ"ד בַּשָּׁ"ךְ ס"ק כ"ח שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הַכֶּסֶף מִשְׁנֶה דַּאֲפִילּוּ לְמָאֵן דְּמַכְשִׁיר בְּשָׁחַט שְׁלִישׁ וְהִגְרִים שְׁלִישׁ וְשָׁחַט שְׁלִישׁ זֶהוּ רַק בְּהַגְרָמָה דְּהַשְּׁלִישׁ הָאֶמְצָעִי הַפָּסוּל לֹא הי' בִּמְקוֹם שְׁחִיטָה אֲבָל אִם שָׁחַט שְׁלִישׁ וְדָרַס שְׁלִישׁ וְשָׁחַט שְׁלִישׁ כ"ע מוֹדִים דַּאֲסוּרָה דְּכֵיוָן דְּבִמְקוֹם הֶכְשֵׁר שְׁחִיטָה נֶחְתַּךְ רֻוְבּוֹ וַעֲדַיִין לֵיכָּא בּוֹ הֶכְשֵׁר שְׁחִיטָה לכ"ע לָא מְהַנֵּי מַה דְּמוֹסִיף אַחַ"כּ לִשְׁחֹוט יוֹתֵר דִּבְסִימָן שָׁחוּט קָשְׁחִיט וְזֶהוּ לְהֶדְיָא כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ וא"כ לִשְׁמוּאֵל ור"ל לֹא הי' שׁוּם תַּקָּנָה לְהַךְ בַּר אַוְוְזָא דַּהֲרֵי יֵשׁ לָחוּשׁ דִּלְמָא נִיקַּב בְּמַשֶּׁהוּ לְמַטָּה הַרְבֵּה מֵחֶצְיוֹ וּבְוַדַּאי דְּאֵין מָקוֹם לִדְחֹוק וְלוֹמַר דְּהַתַּקָּנָה שֶׁל רַב יוֹסֵף הי' שֶׁיִּשְׁחֹוט בָּהּ רַק רֹוב מְצֻוְמְצָם מַמָּשׁ בַּקָּנֶה וְאַחַר הַשְּׁחִיטָה יִבְדֹּוק בָּמָה שֶׁנִּשְׁאַר מֵהַקָּנֶה מִבִּפְנִים אִם אֵין בּוֹ נֶקֶב דְּמִבִּפְנִים יֵשׁ לוֹ בְּדִיקָה דְּלָא גָּרַע מִוֶּשֶׁט ובכה"ג כָּשֵׁר גַּם לִשְׁמוּאֵל ור"ל דְּאִם בְּהַךְ שֶׁשָּׁחַט הי' בּוֹ הַנֶּקֶב הֲרֵי הוּא פָּגַע בְּנֶקֶב דְּכָשֵׁר אַלִּיבָּא דר' יוֹחָנָן דְּזֶה וַדַּאי לֹא נִיתַּן לְהֵאָמֵר דְּמֵי יוּכַל לְשַׁעֵר בֵּין חַד מַשֶּׁהוּ לִתְרֵי מִשֶּׁהָוְיִין וְאִי אֶפְשָׁר לְצַמְצֵם שֶׁלֹּא לִשְׁחֹוט גַּם מַשֶּׁהוּ יוֹתֵר מִוְהָרוֹב וּבִפְרָט לְפִי מש"כ הט"ז בסי' כ"א ס"ק ב' דִּלְדַעַת רַשִׁ"י אִם שָׁחַט רַק רֹוב מְצֻוְמְצָם אֲסוּרָה גַּם בְּדִיעֲבַד א"כ הֲרֵי וַדַּאי הֻוְכְרַח לִשְׁחֹוט רֹוב גָּדוֹל הַנִּרְאֶה לָעֵינַיִם וּלְעִנְיַן אִיסּוּר דִּפְסוּקַת הַגַּרְגֶּרֶת הֲרֵי הוּא בְּרֹוב מְצֻוְמְצָם ובע"כ מֻוְכְרָח דְּרָבָא וְרַב יוֹסֵף ברי' תַּרְוַוְיְיהוּ ס"ל כְּרַב דְּלָא בָּעֵי מְפֹוְרַעַת וְגַם בְּשׁוֹחֵט בִּשְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת כָּשֵׁר ומש"ה גַּם אִם הַנֶּקֶב הוּא לְצַד הַמַּפְרֶקֶת מ"מ מִיָּד כְּשֶׁמַּגִּיעַ הַחֲתָךְ לְחֶצְיוֹ שֶׁל הַקָּנֶה מִצְטָרֵף גַּם הַנֶּקֶב לְהַשְׁלִים שִׁיעוּר הֶכְשֵׁר שְׁחִיטָה וּכְמוֹ בַּחֲצִי קָנֶה פָּגוּם וְהוֹסִיף עָלָיו כָּל שֶׁהוּא דְּכָשֵׁר: [ד] וּבִדְבָרִים הַלָּלוּ יָצָא לָנוּ ראי' לְמַה שֶׁפָּסְקוּ הַפּוֹסְקִים בְּהָא דְּדַף לָמֶ"ד

כְּרַב דְּלָא בָּעֵי מְפוֹרֵעַת וְעַיֵּ' בְּהַגָּהוֹת אָשְׁרִי פֶּרֶק הַשּׁוֹחֵט שֶׁהֵבִיא דְּכַמָּה גְּאוֹנִים פָּסְקוּ כִּשְׁמוּאֵל ור"ל ולפרש"י הַנָּ"ל הָא מֻלְכָּח דַּהֲלָכָה כְּרַב כֵּינָן דְּרָבָא וְרַב יוֹסֵף ברי' ס"ל כְּרַב וְעָבְדוּ הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה כְּוָותֵי' וּבְוַדַּאי דְּהַהֲלָכָה כֵּן.

וְהָנֵי פּוֹסְקִים שֶׁפָּסְקוּ כִּשְׁמוּאֵל ור"ל בע"כ דְּחוֹלְקִים עַל סְבָרַת רַשׁ"י דְּהָכָא וס"ל דְּגַם לְנָקֵב מַשֶּׁהוּ יֵשׁ לְקָנֶה בְּדִיקָה מִבַּחוּץ וּכְמוֹ דְּיֵשׁ לוֹ לְקָנֶה בְּדִיקָה מִבַּחוּץ לְעִנְיַן סְפֵק דְּרוֹסָה אע"ג דְּהוּא ג"כ בְּמַשֶּׁהוּ, גַּם עוֹד זֹאת יָצָא לָנוּ דְּבְדַף לָמֶ"ד פרש"י הַשּׁוֹחֵט בִּשְׁנַיִם וּשְׁלִשָּׁה מְקוֹמוֹת שֶׁחָתַךְ מְעַט וְהִתְחִיל לַחְתּוֹךְ לְמַעְלָה אוֹ לְמַטָּה וְאֵירֵי דְּבַחֲתָךְ הַשֵּׁנִי הִ' רֹוב חִתּוּךְ וְרַק כֵּינָן שֶׁיֵּשׁ חָתַךְ לְמַעְלָה מִמֶּנּוּ אָז אֵינָהּ מְפוֹרַעַת דְּאֵין בֵּית הַשְּׁחִיטָה מְרֻוָּח רָוַח כְּשֶׁיֵּשׁ חִתּוּךְ לְמַטָּה מִמֶּנּוּ וְהַתּוֹסָ' כ' בְּשֵׁם הַשְּׁאִלְתּוֹת שֶׁחָתַךְ סָבִיב בְּהֶיקֵף כָּאן מְעַט וְכָאן מְעַט וּבֵין הַכֹּל יֵשׁ רֹוב יע"ש.

וּלְפִי הַמְבֹאָר מֻלְכָּח דְּגַם רַשׁ"י אֵינוֹ חוֹלֵק עַל הַשְּׁאִלְתּוֹת לְעִנְיַן דִּינָא וּמוֹדֶה דְּגַם בכה"ג כָּשֵׁר לְרַב אע"ג דְּאֵין רֹוב בְּמָקוֹם א' בְּיַחַד דאל"כ רַק נָאֱמַר דְּלְרַשׁ"י בכה"ג לכ"ע פָּסוּל א"כ אתי' הַךְ עִוְבְדָּא דְּרָבָא דְּלָא כְּמַאן לפרש"י עַצְמוֹ.

וְזֶה בָּרוּר וּמֻכְרָח, וְעַיֵּ' בתב"ש סי' כ"א ס"ק ו' שכ' לְעִנְיַן הֲלָכָה בְּשׁוֹחֵט בְּהֶיקֵף בג' מְקוֹמוֹת דלפרש"י אֵין לָנוּ ראי' לְהַתִּיר בְּהַאי דִּינָא וְכֵינָן דְּמִסְתָּבְרָא הַחִיצוֹנָה בְּלֹא ראי' מַהגְּמָרָא אֵין לָנוּ לְהַתִּיר וע"כ כָּתַב לְעִנְיַן מַעֲשֶׂה דְּאֵין לְהָקֵל רַק בְּהֶפְסֵד מְרֻבֶּה, וְלִדְבָרֵינוּ הָא מדס"ל לְרַשׁ"י דְּגַם לְקָנֶה אֵין בְּדִיקָה מִבַּחוּץ בְּנָקֵב הָא מֻלְכָּח בע"כ דְּרַשׁ"י ס"ל לְעִנְיַן דִּינָא כְּהַשְּׁאִלְתּוֹת בְּמָקוֹם הֶפְסֵד וּבְוַדַּאי מֻלְכָּח דְּרַשׁ"י מוֹדֶה לְדִינָא לְהַשְּׁאִלְתּוֹת וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר: [ה] ועכ"פ לְדַעַת רַשׁ"י הֲרֵי מְבֹאָר דְּגַם בְּעוֹף אֵין תַּקָּנָה בִּבְדִיקַת הַקָּנֶה כֵּינָן דְּגַם בּוֹ מַשְׁכַּחַת לָהּ אוֹפָן שֶׁיִּפָּסוֹל הַשְּׁחִיטָה בְּנָקֵב מַשֶּׁהוּ אַלִּיבָּא דְּרַב יְהוּדָה אוֹ אַלִּיבָּא דְּשְׁמוּאֵל ור"ל וְרַק דַּאֲנַן קיי"ל בְּהָנֵי שְׁנֵי פְּלֻגְתּוֹת לְהָקֵל דִּבְפָּגַע בּוֹ נָקֵב קיי"ל דְּכָשֵׁר וְגַם קיי"ל דְּלֹא צָרִיךְ מְפוֹרַעַת וא"כ לְעוֹלָם לָא מַשְׁכַּחַת פָּסוּל בְּקָנֶה רַק בְּנִפְסַק רֻבּוֹ ומש"ה יֵשׁ לוֹ בְּדִיקָה מִבַּחוּץ וא"כ הֲרֵי מְתֹרָץ שַׁפִּיר קֻשְׁיָ' הַתּוֹסָ' בְּהָא דְּאָמַר רַבָּה וְשָׁט אֵין לוֹ בְּדִיקָה מִבַּחוּץ אֶלָּא מִבִּפְנִים נ"מ לִסְפֵק דְּרוֹסָה וְהִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' לפרש"י אַמַּאי לָא קָאָמַר סְתָמָא לִסְפֵק נְקוּבָה דְּאֶפְשָׁר ס"ל לַרְבֵּה אוֹ כְּרַב יְהוּדָה דְּפָגַע בְּנָקֵב פָּסוּל אוֹ כִּשְׁמוּאֵל ור' יוֹחָנָן דְּמַצְרְכִי מְפוֹרַעַת וא"כ הֲרֵי בִּסְפֵק נָקֵב גַּם לְקָנֶה אֵין לוֹ בְּדִיקָה מִבַּחוּץ וּמִדְּקָאָמַר רַק וָשָׁט מֻלְכָּח דִּלְקָנֶה יֵשׁ לִטְרַפְתּוֹ בְּדִיקָה ומש"ה אָמַר רַק לִסְפֵק דְּרוֹסָה דְּרוֹשֵׁם הַדְּרִיסָה נִיכָּר שַׁפִּיר בְּקָנֶה.

וְאִם נֹאמַר דְּהַךְ נ"מ לִסְפֵק דְּרוֹסָה לֹא רַבָּה קָאָמַר לָהּ רַק הַגְּמָרָא מְסַיֵּים לָהּ נִיחָא יוֹתֵר וְנוּכַל לוֹמַר דְּרַבָּה מָצֵי ס"ל כַּהֲלָכָה רַק דְּהַגְּמָרָא תָּפְסָה יוֹתֵר דְּרוֹסָה כִּי הֵיכִי דְּיִהְיֶ' נִיחָא דִּבְרֵי רַבָּה אַלִּיבָּא דכ"ע גַּם לר"י וּשְׁמוּאֵל ור"ל: [ו] וְהִנֵּה יֵשׁ לְעַיֵּן (בְּדַף מ"ג) קָאָמַר רַב יְהוּדָה מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב נִיקְּבָה כְּנָפָה מִצְטָרְפִין לְרֻבָּא וּמֻכְרָח לְהָדְיָ' דְּאִם בְּכָל הַנְּקָבִים בְּיַחַד אֵינוֹ רַק כְּשִׁיעוּר חֻצְיָהּ שֶׁל הַקָּנֶה וְלֵיכָּא רֻבּוֹ כְּשִׁיעוּרָהּ.

וַהֲרֵי שָׁם כֵּינָן שֶׁיֵּשׁ הֶפְסֵק בֵּין הַנְּקָבִים א"כ גַּם אִם הַנְּקָבִים בְּעַצְמָם אֵינָם רַק כַּחֲצִי הַקָּנֶה מ"מ הֲרֵי בע"כ הֵם עוֹמְדִים וּמַקִּיפִים סָבִיב אֶת הַקָּנֶה בְּרֻבּוֹ וא"כ יֵשׁ לְעַיֵּן בְּהֶמָּה זוֹ בְּאֵיזוֹ אוֹפָן תהי' נִכְשֶׁרֶת ע"י שְׁחִיטָה דַּהֲרֵי בְּאֵיזֶה צַד וְאוֹפָן שֶׁיַּתְחִיל לִשְׁחֹוט הֲרֵי מַיָּד כְּשֶׁיִּשְׁחֹוט קְצָת מִן הַקָּנֶה הֲרֵי אִיכָּא רֻבּוֹ שֶׁל הַקָּנֶה חָתוּךְ בְּצֵירוּף הַנְּקָבִים.

וּנְהִי דְּאִין בָּזֶה פָּסוּל מִצַּד פְּסוּקֹת הַגַּרְגֶּרֶת בְּרֻבּוֹ קוֹדֶם שֶׁנִּשְׁלַם הֶכְשֵׁר שְׁחִיטָתוֹ דְּרַב לְשִׁיטָתוֹ דְּלֹא צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה מְפֹרָעַת וא"כ תֵּיכֶף כְּשֶׁנַּעֲשָׂה רוֹב בְּצֵירוּף הַנְּקָבִים גַּם הֵם מִצְטָרְפִים לְהַשְׁלִים שִׁעוּר הֶכְשֵׁר שְׁחִיטָה וּכְמוֹ בַּחֲצִי קָנֶה פָּגוּם וְהוֹסִיף עָלָיו כָּל שֶׁהוּא דְּכָשֵׁר, אֲבָל הָא קָשֶׁה לְרַב יְהוּדָה בְּעַצְמוֹ דְּאִיהוּ ס"ל דְּפָגַע בּוֹ נָקֵב אֲסוּרָה וּמֵיָּד שֶׁיַּתְחִיל לִשְׁחוֹט הֲרֵי אִם נָבוֹא לְצָרֵף הַנְּקָבִים לְשִׁעוּר הֶכְשֵׁר שְׁחִיטָה הֲרֵי הוּא פָּגַע בּוֹ נָקֵב דְּפָסוּל לְדִידֵיהּ.

וצ"ל דְּבֶאֱמֶת לְדִידֵיהּ אֵין לָהּ תַּקָּנָה בִּשְׁחִיטָה לְהַתִּיר גּוּף הַבְּהֵמָה בַּאֲכִילָה וְהָא דְּקָאָמַר נִיקְּבָה כְּנָפָה מִצְטָרְפִין לֵרֻבָּא וּמֵרֻבָּא דְּבָפָחוֹת מֵרֹוב כְּשֵׁירָה הַיְינוּ דְּאִם הַמָּה פָּחוֹת מֵרֹוב אֵינוֹ טְרֵפָה רַק כְּשֵׁירָה הוּא כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִשְׁחֲטָה ונ"מ דַּחֲלָבָהּ מֻותָּר אֲבָל לֶאֱכֹול הַבְּהֵמָה עַצְמָהּ אֵין לָהּ תַּקָּנָה.

גַּם עוֹד י"ל דְּלְעִנְיַן הַבְּהֵמָה גּוּפָהּ ג"כ אִיכָּא נ"מ בָּמָּה דַּעֲדַיִן כְּשֵׁירָה הִיא דְּגַם לָהּ לְעַצְמָהּ אִיכָּא תַּקָּנָה בִּשְׁחִיטָה דְּאִם אַחַ"כ יִחַזְרוּ וְיִתְרַפְּאוּ הַנְּקָבִים תִּהְיֶה שרי' בִּשְׁחִיטָה, דאע"ג דְּקִרּוּם שֶׁעָלָה מֵחֲמַת מַכָּה אֵינוֹ קִרּוּם הֲרֵי י"ל דְּזֶה אֵינוֹ רַק בְּמָקוֹם דְּכְבָר נַעֲשֵׂית טְרֵפָה ע"י אוֹתוֹ נָקֵב וּכְגוֹן בַּוֵּשֶׁט אוֹ בְּדַקִּין נָקֵב מְפֻלָּשׁ דְּכֵינָן דְּנִטְרְפָה עַל יָדוֹ אֵינוֹ חוֹזֵר לְהֶכְשֵׁירוֹ וְלָא מְהַנֵּי לֵיהּ סְתִימָה אֲבָל בְּקָנָה דְּאֵינוֹ נֶאֱסָר רַק בִּפְסוּקֹת רֻבָּא וְכָל שֶׁלֹּא נִפְסְקָה רֻבָּא הֲרֵי כְּשֵׁירָה הִיא וְשׁוּב מְהַנֵּי לֵיהּ סְתִימָה וְחוֹזֵר לְגַמְרֵי כְּמִקֹּדֶם וּמְהַנֵּי לֵיהּ שְׁחִיטָה, וּסְבָרָא זוֹ תְּלוּיָה בִּסְפֵיקוֹ שֶׁל הַפְּרִי מְגָדִים (בסי' מ"ח) שֶׁנִּסְתַּפֵּק בְּהָאֵיבָרִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם שְׁנֵי קִרּוּמִים וְלָא מִטָּרְפִי עַד דְּאִינְקְבוּ שְׁתֵּיהֶם אִם נִיקֵּב אֶחָד מֵהֶם וְנִתְרַפֵּא וְאַחַ"כ חָזַר וְנִיקֵּב הַשֵּׁנִי כְּנֶגְדּוֹ אִם מְהַנֵּי הַסְּתִימָה לְהָרִאשׁוֹן כֵּינָן דְּאָז לֹא הָיָה עָלָיו שֵׁם טְרֵיפוּת אוֹ אֶפְשָׁר דְּבָהֲנֵי אֵיבָרִים דְּהַטְרֵיפוּת תָּלוּי בָּהֶם לָא מְהַנֵּי בָּהוּ סְתִימָה כְּלָל גַּם בְּנִסְתַּם קוֹדֶם שֶׁנִּשְׁלַם שִׁעוּר הַטְּרֵפוּת וְעַיַּי' בְּשִׁפְתֵי דַּעַת (סי' נ"ט) נִרְאֶה דְּדַעְתּוֹ וּסְבָרָתוֹ נוֹטָה יוֹתֵר בְּזֶה לְהָקֵל וְעַיַּי' בְּסִימָן שאח"ז נִתְבָּרֵר דְּדַעַת רַשׁ"י בְּזֶה לְהָקֵל דִּמְהַנֵּי הַסְּתִימָה ולפ"ז הֲרֵי גַּם בְּקָנֶה נִפְסַק מִיעוּטוֹ וְנִתְרַפֵּא וְשׁוּב חָזַר וְנִפְסַק מִיעוּט הב' כְּשֵׁירָה וְשַׁפִּיר מְהַנֵּי לָהּ שְׁחִיטָה וכמש"כ: [ז] וְדַע דְּאִם נֶאֱמַר דְּלָא כהפמ"ג רַק נֶאֱמַר דִּבְכָל אֲבָר שֶׁתָּלוּי בּוֹ טַרְפוּת לְעוֹלָם לָא מְהַנֵּי בּוֹ סְתִימָה גַּם אִם לֹא נִשְׁלַם עֲדַיִן שִׁעוּר הַטַּרְפוּת וְאִם חָזַר וְנִיקֵּב שֵׁנִית מִצְטָרֵף גַּם הָרִאשׁוֹן שֶׁנִּסְתַּם כְּבָר לְהַשְׁלִים שִׁעוּר הַטְּרֵיפוּת יָצָא לָנוּ אוֹפָן דְּבִנְקוּבַת הַקָּנֶה יִהְיֶה אַחַר הַשְּׁחִיטָ' נִבְלָה אַלִּיבָּא דכ"ע, וְהוּא אִם הַנָּקֵב הוּא לְמַטָּה מֵחֲצִיוֹ לְצַד הַמַּפְרֶקֶת וְחָזַר וְנִתְרַפֵּא דְּלְעִנְיַן אִיסּוּרָא הָא לָא מְהַנֵּי הַסְּתִימָה דְּאִם הָיָה חוֹזֵר וְנִפְסַק בְּמָקוֹם אַחֵר גַּם הָרִאשׁוֹן מִצְטָרֵף לְהַשְׁלִים רֻבָּא, וא"כ בְּנִפְסַק מִיעוּטָא וְנִתְרַפֵּא וְחָזַר וְשָׁחַט כְּנֶגְדּוֹ מִצַּד הָאַחֵר הֲרֵי מִיָּד דְּאִיכָּא רֻבָּא בְּמִקְצָת שֶׁשָּׁחַט וּבְמִקְצָת הָרִאשׁוֹן הֲרֵי הוּא כְּנִפְסָק רֻבָּא לְעִנְיַן אִיסּוּרָא, וּלְעִנְיַן לְהַצְטָרֵף לְהַשְׁלִים שִׁעוּר שְׁחִיטָה הֲרֵי נִרְאֶה לְכְאוֹרָה פָּשׁוּט שֶׁאוֹתוֹ מִקְצָת שֶׁנִּתְרַפֵּא אֵינוֹ מִצְטָרֵף לְהַשְׁלִים הַשִּׁעוּר וְלָא מִבָּעְיָא לְמָאן דְּמַצְרִיךְ שְׁחִיטָה מְפֹרָעַת דְּפְשִׁיטָא דְּאֵינוֹ מִצְטָרֵף כֵּינָן דַּעְתָּהּ אֵין רוב' חָתוּךְ דַּאֲפִי' הֵיכָא דְּחָתַךְ רֻבָּא רַק שֶׁנִּחְתַּךְ קְצָת לְמַטָּה מִמֶּנּוּ פּוֹסֵל מִשּׁוּם דְּשׁוּב לָא מַרְנוּחַ רָנוּחַ כ"ש בכה"ג דְּהוּא שָׁלֵם, אֶלָּא אפי' לְמ"ד דְּלָא מַצְרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה מְפֹרָעַת רָחוֹק מְאֹד מִן הַסְּבָרָא דְּזֶה שֶׁנִּתְרַפֵּא מִצְטָרֵף לְהַשְׁלִים שִׁעוּר הַשְּׁחִיטָה כֵּינָן דַּעְתָּהּ הוּא שָׁלֵם לְפָנֵינוּ וא"כ הָא נַעֲשֵׂית פְּסוּקֹת הַגַּרְגֶּרֶת קוֹדֶם שֶׁעָשָׂה בָּהּ הֶכְשֵׁר שְׁחִיטָה וְגַם כְּשֶׁגּוֹמֵר אַחַ"כ לִשְׁחוֹט כֵּן לוֹ וְאִיכָּא רֻבּוֹ גַּם בְּלֹא צֵירוּף שֶׁל הָרִאשׁוֹן מ"מ הֲרֵי בְּקָנֶה שֶׁנִּפְסַק כְּבָר רֻבּוֹ קָשְׁחִיט דְּלָא מְהַנֵּי

לכ"ע וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַשָּׁ"ךְ בְּשֵׁם הכ"מ, וְאִי דא"כ קָשֶׁה בְּהַאי בַּר אַוְזָא דְּמַסְמֵס קוֹטֵי' דְּמָא אַמַּאי הִתִּיר רָבָא ע"י בְּדִיקַת הַקָּנָה נִיחוּשׁ שֶׁמָּא נִתְרַפֵּאוּנְהִי דס"ל דְּלָא, בָּעֵי מְפוֹרַעַת מ"מ אִם נִתְרַפֵּא הֲרֵי לכ"ע אָסוּרָה.

גַּם, זֶה נִיחָא אִם נֶאֱמַר דְּאַיְירִי בְּיָדוּעַ שֶׁאֵין לָחוּשׁ לְנִתְרַפֵּא דְּהַבַּר אַוְזָא יָצָא שָׁלֵם וְנִכְנַס תֵּיכֶף בְּאוֹתוֹ יוֹם חָבוּל וּמְמַסְמֵס קוֹעֵי' דִּבְאוֹתוֹ יוֹם הָא נַדַּאי דְּלָא נִתְרַפֵּא עֲדַיִין. גַּם עוֹד י"ל לְפִי מַה שֶׁכָּתַבְנוּ בסי' כ"ז דְּהָא דְּקִרוּם שֶׁעָלָה מֵחֲמַת מַכָּה אֵינוֹ קָרוּם מִשּׁוּם דְּסוֹפוֹ לְסְתּוֹר בע"כ הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּאֵינוֹ חוֹזֵר לְקַדְמוּתוֹ לִהְיוֹת מַמָּשׁ כְּבָרִאשׁוֹנָה וְהַסְּתִימָה נִשְׁאַר לָקוּי קְצָת ומש"ה חוֹזֵר וְנִסְתָּר לְבַסּוֹף וְכָתַבְנוּ שָׁם דבע"כ יֵשׁ בּוֹ לִיקּוּי בְּשִׁינּוּי מַרְאִיתוֹ יעו"ש דְּזֶה מֻכְרָח, וא"כ י"ל דְּגַם רַשָּׁ"י מוֹדֶה דבכה"ג יֵשׁ בְּדִיקָה לְקָנֶה מִבַּחוּץ אע"ג דְּהוּא בְּמַשֶּׁהוּ וּכְמוֹ דס"ל לְרַשָּׁ"י דְּדְרוּסָה נִיכָּר בְּקָנֶה מִשּׁוּם דְּהָרוֹשֶׁם נִיכָּר וְרַק בְּנֶקֶב ס"ל דְּאֵינוֹ נִיכָּר בַּקָּנֶה מִשּׁוּם דְּאֵין בּוֹ שִׁינּוּי מַרְאֶה וּכְמוֹ כֵן י"ל דִּבְנִתְרַפֵּא מוֹדֶה רַשָּׁ"י דְּנִיכָּר ומש"ה הִתִּירוֹ רָבָא ע"י בְּדִיקָה מִבַּחוּץ, וְאִם נֹאמַר כתי' הא' דְּרַק בְּרָאוּהוּ בְּזַמַּן קָרוֹב אָז הוּא דְּמַתִּיר רָבָא אֲבָל הֵיכָא דְּיֵשׁ לָחוּשׁ לְנִתְרַפֵּא אָסוּר לכ"ע מְיֻוָּשָׁב הֵיטֵב קֻוּשְׁיַ' הַתּוֹסָ' הָא דְּאָמַר נ"מ לִסְפֵק דְּרוּסָה, דִּבְסָפֵק נְקוּבָה לָמָּה נָקַט וְיָשֵׁט הֲרֵי גַּם בְּקָנֶה אֵין לוֹ בְּדִיקָה מִבַּחוּץ וְאָסוּר הֵיכָא דְּיֵשׁ זְמַן הַרְבֵּה אַחַר שֶׁנּוֹלַד בּוֹ הָרֵיעוּתָא וְאָז יֵשׁ לָחוּשׁ לְנִתְרַפֵּא: [ח] וְלִכְאוֹרָה הָיָה נִרְאֶה רְאָיָה דְּלָא כַּסְּבָרָא הַנַּ"ל אֶלָּא דְּכָל הֵיכָא דְּלָא מְהַנֵּי לֵיהּ רְפוּאָה לְעִנְיַן אִיסּוּרָא מִצְטָרֵף שַׁפִּיר גַּם לְהַשְׁלִים שִׁעּוּר שְׁחִיטָה אע"ג דְּהַשְׁתָּא הוּא שָׁלֵם דִּכְמַאן דְּפָסוּק דָּמֵי גַּם לְקֻלָּא לְעִנְיַן זֶה, דִּבְחֻלִּין (דַּף י"ב) דְּקָפְרִיךְ לר"מ דְּחָיֵישׁ לְמִיעוּטָא הֵיכִי אָכִיל בִּישְׁרָא וְכִי תֵּימָא הָכִי נָמֵי דְּלָא אָכִיל פֶּסַח וְקָדָשִׁים מַאי אִיכָּא לְמֵימַר וְכָתְבוּ הַתּוֹסָ' הָא דְּלָא פָּרִיךְ מִבְּשַׂר תַּאֲוָה מִשּׁוּם דר"מ אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לַמִּיעוּט רַק מִדְּרַבָּנָן וְיָכוֹל לוֹמַר דְּבֶאֱמֶת מַחְמִיר ר"מ מִדְּרַבָּנָן שֶׁלֹּא לֶאֱכוֹל בָּשָׂר.

וּכְבָר מְפֻרְסָם הַקֻּוּשְׁיָ' דַּהֲרֵי נְקוּבַת הַוֵּשֶׁט הִיא נְבֵלָה וא"כ הָא אִיכָּא גַּם חֲזָקַת אִיסּוּר שֶׁל אֵינָהּ זְבוּחָה הַמְסַיַּיעַ לַמִּיעוּט דְּנְקוּבָה וְכָל הֵיכָא דְּאִיכָּא חֲזָקָה הַמְסַיַּיעַ לְמִיעוּט הֲרֵי כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בְּכַמָּה דֻּכְתִּין דר"מ חָיֵישׁ לְמִיעוּט מִן הַתּוֹרָה, וְגַם אִם נֹאמַר דְּהַתּוֹסָ' דְּחֻלִּין חוֹלֵק בָּזֶה וס"ל דְּגַם בַּחֲזָקָה הַמְסַיַּיעַ לַמִּיעוּט הוּא רַק דְּרַבָּנָן וְהַתּוֹסָ' בִּשְׁאָרֵי דֻּכְתִּין דְּכָתְבוּ דלר"מ בכה"ג הוּא דְּאוֹרָיְיתָא יְתָרְצוּ הָא דְּלָא פָּרִיךְ מִבְּשַׂר תַּאֲוָה בְּאוֹפֶן אַחֵר וּכְמוֹ דְּאִיתָא תי' לְקֻוּשְׁיַ' זוֹ בְּחִידּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א לְחֻלִּין (דַּף י"ב) וּבְחִידּוּשֵׁי הָרָ"ן שָׁם יע"ש.

מ"מ אַפַּתִּי קָשֶׁה טוּבָא דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' בִּבְכוֹרוֹת (דַּף כ') בד"ה וְאִיבָּעֵית אֵימָא שֶׁהוֹכִיחוּ שָׁם דְּגַם ר"מ אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לַמִּיעוּט רַק מִדְּרַבָּנָן וְהֵבִיאוּ רְאָיָה לְזֶה מֵהָא דְּלָא פָּרִיךְ בְּחֻלִּין לר"מ בִּבְשַׂר תַּאֲוָה וְשׁוּב סְיְימוּ בְּדִבְרֵיהֶם וְז"ל וּמִיהוּ הֵיכָא דַּחֲזָקָה מְסַיַּיעַ לַמִּיעוּט נִרְאֶה דְּחָיֵישׁ ר"מ מִדְּאוֹרַיְיתָא הֲרֵי דְּכָתְבוּ הָנֵי שְׁנֵי סְבָרוֹת בְּיַחַד וּבְדִיבּוּר אֶחָד וּלְדִבְרֵיהֶם הֲרֵי הָדָר קָשֶׁה אַמַּאי לֹא הִקְשָׁה מִבְּשַׂר תַּאֲוָה.

רַק דמ"מ נִיחָא דְּהַתּוֹסָ' דְּחֻלִּין וְדִבְכוֹרוֹת חוֹלְקִים עַל עִיקַּר דִּינָא דִּנְקוּבַת הַוֵּשֶׁט וס"ל דְּאֵינוֹ נְבֵלָה רַק טְרֵפָה ומש"ה לֵיכָּא חֲזָקַת אֵינוֹ זְבוּחָה דַּהֲרֵי זְבוּחָה לְפָנֶיךָ דְּהוֹעִיל הַשְׁחִיטָה לְטַהֲרָהּ מִיַּדֵי נְבֵלָה.

וְעַיַּ' עוֹד בִּבְכוֹרוֹת שָׁם בְּתוֹסָ' שֶׁכָּתְבוּ בְּשֵׁם ר"ת דַּאֲנַן לָא קיי"ל כר"מ וְלָא חָיְישִׁינַן לְמִיעוּטָא וּרְאָיָתָם מֵהָא דְּפָרִיךְ בְּחֻלִּין לר"מ דְּחָיֵישׁ לְמִיעוּטָא הֵיכִי אָכִיל בִּישְׁרָא וְלָא

קָאָמַר הֵיכִי אָכְלִינַן וְשׁוּב כָּתְבוּ וּמִיהוּ הֵיכָא דְּאִיכָּא חֲזָקָה הַמְסַיֵּיעַ לְמִיעוּט גַּם אֲנַן קיי"ל לַהֲלָכָה דְּחָיְישִׁינַן לֵיהּ מִדְּרַבָּנָן וְהִקְשָׁה שָׁם מָהַרְשָׁ"א דא"כ הֲדַר קָשֶׁה אַמַּאי לָא קָאָמַר הֵיכִי אָכְלִינַן ותי' דִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט הוּא רַק טְרֵפָה וְלֹא נְבֵלָה וכמש"כ.

ועכ"פ זֶהוּ בָּרוּר וּמֻוְכְרָח דְּהַתּוֹסָ' דְּחֻוְלִּין וְדִבְכוֹרוֹת אֵין דִּבְרֵיהֶם יְכוֹלִים לְהִתְיַשֵּׁב רַק בָּזֶה דְּהֵם סוֹבְרִים דִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט הוּא טְרֵפָה וא"כ קָשֶׁה דְּזֶה נִיחָא כְּשֶׁהַוֶּשֶׁט עֲדַיִין נָקוּב וְלֹא נִתְרַפֵּא שַׁפִּיר י"ל דִּמְהַנֵּי לֵיהּ הַשְּׁחִיטָה לְטַהֲרָהּ מִידִי נְבֵלָה דְּגַם הַנֶּקֶב מִצְטָרֵף לְהַשְׁלִים הַכֹּשֶׁר שְׁחִיטָה לְעִנְיָן לְטַהֲרָ' מִידִי נְבֵלָה וּכְמוֹ דַּחֲצִי קָנֶה פָּגוּם וְהוֹסִיף עָלָיו כ"ש דְּכָשֵׁר דְּמִצְטָרֵף הַפָּגוּם לְהַתִּירָהּ בַּאֲכִילָה כֵּן פְּגִימַת הַוֶּשֶׁט דְּאֵינוֹ רַק טְרֵפָה מִצְטָרֵף גַּם הַפְּגִימָה לְטַהֲרָהּ מִידִי נְבֵלָה.

אֲבָל הֵיכָא דְּחָזַר וְנִתְרַפֵּא דְּבַוֶּשֶׁט הָא אָמְרִינַן בַּגְּמָרָ' לְהֶדְיָ' דִּקְרוּם שֶׁעָלָה מֵחֲמַת מַכָּה בַּוֶּשֶׁט אֵינוֹ קְרוּם דְּאֵינָהּ סְתִימָה כֵּיוָן דִּכְבָר נַעֲשֵׂית בּוֹ טְרֵפָה וַהֲרֵי הוּא כְּלֹא נִסְתַּם לְעִנְיַן אִיסּוּרָא וּמִיָּד כְּשֶׁשּׁוֹחֵט הַחֲצִי שֶׁל הַוֶּשֶׁט הֲרֵי נִצְטָרֵף גַּם הַמִּקְצָת שֶׁנִּסְתַּם לְהַשְׁלִימוֹ לְרֻוְבָּא לְעִנְיַן אִיסּוּרָא וה"ל נִפְסַק רֹוב הַוֶּשֶׁט דְּוַדַּאי דְּהָוֵי נְבֵלָה לכ"ע דְּלָא עֲדִיף מִפְּסוּקַת הַגַּרְגֶּרֶת בְּרֻוְבּוֹ דְּהִיא נְבֵלָה וַעֲדַיִין אֵין בּוֹ הֶכְשֵׁר שְׁחִיטָה כֵּיוָן דְּהַשְׁתָּא אוֹתָהּ מִקְצָת נִתְרַפֵּא וְכָעֵת הוּא שָׁלֵם וא"כ לכ"ע הוּא נְבֵלָה וא"כ הֲדַר קָשֶׁה אַמַּאי לָא פָּרֵיךְ הַאֵיךְ מֻוְתָּר לֶאֱכֹול בְּשַׂר תַּאֲוָה מִן הַתּוֹרָה דְּאִם לָא אָזְלִינַן בָּתַר רֻוְבָּא הֲרֵי כְּמוֹ דְּיֵשׁ לָחוּשׁ לְנִיקַּב כְּמוֹ כֵן יֵשׁ לָחוּשׁ דִּלְמָא שׁוּב נִתְרַפֵּא אַחַ"כּ.

וְכֵן תִּקְשֶׁה אַמַּאי לָא קָאָמַר הֵיכִי אָכְלִינַן בִּיְשָׂרָ' דְּגַם לְדִידַן קָשֶׁה דְּנִיחוּשׁ שֶׁבְּהַגִּיעַ לַחְתֹּוךְ חֶצְיוֹ הַוֶּשֶׁט הָיָה לְמַטָּה מִמֶּנּוּ נֶקֶב שֶׁנִּתְרַפֵּא וְנִתְחַתֵּךְ אַחַ"כּ וה"ה נְבֵלָה וְאִיכָּא חֲזָקָה הַמְסַיֵּיעַ לַמִּיעוּט.

וּמֻוְכְרָח בע"כ דְּהַתּוֹסָ' ס"ל דְּכִי הֵיכִי דְּלָא מְהַנֵּי הַסְּתִימָה לְעִנְיַן אִיסּוּרָא כְּמוֹ כֵן מִצְטָרֵף ג"כ לְשִׁיעוּר שְׁחִיטָה לְטַהֲרָהּ מִידֵי נְבֵלָה וּדְלֹא כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ. זֶה נִיחָא דְּנוּכַל לוֹמַר דאע"ג דַּחֲזֵינַן מִדְּפָרִיךְ בגמ' לר"מ דְּחָיֵישׁ לְמִיעוּטָא הֵיכִי אָכִיל בִּיְשָׂרָא נִיחוּשׁ שֶׁמָּא בְּמָקוֹם נֶקֶב שָׁחַט דְּמִיעוּט דִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט הוּא מִיעוּט טוֹב וְלֹא מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא דִּלְמִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא הֲרֵי לֹא חָיֵישׁ גַּם ר"מ כִּדְאִיתָא בִּיבָמוֹת (דַּף קי"ט), מ"מ זֶהוּ לְעִנְיַן חֲשַׁשׁ נֶקֶב לְחֻוְדָּא אֲבָל הֵיכָא דְּאֵין לָחוּשׁ רַק לְתַרְוַוְיְיהוּ לְדִלְמָא נִיקַּב וְנִתְרַפֵּא י"ל דְּהוּא רַק מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וְגַם ר"מ אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לוֹ אע"ג דְּאִיכָּא חֲזָקָה הַמְסַיֵּיעַ לְמִיעוּטָא וכמש"כ הַתּוֹסָ' בִּבְכוֹרוֹת (דַּף כ') בד"ה חֵלֶב דִּלְמִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא גַּם בַּחֲזָקָה הַמְסַיֵּיעַ לוֹ לָא חָיְישִׁינַן לכ"ע, וע"ש שֶׁהוֹכִיחוּ כֵּן מֵהָא דְּאָמְרִינַן רֹוב מְצַוִּין אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻוְמְחִין הֵם אע"ג דְּאִיכָּא חֶזְקַת אֵינוֹ זְבוּחָה וְאֵין מִכָּאן סְתִירָה לִסְבָרָתֵינוּ הַנָּ"ל דְּלִשְׁחִיטָה אֵינוֹ מִצְטָרֵף לְקֻוְלָּא: סִימָן יט יַחְקוֹר בְּמַה שֶׁנִּסְתַּפֵּק הפמ"ג בְּאֵבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי קְרוּמִים וְנִיקַּב אֶחָד מֵהֶם וְנִתְרַפֵּא וְאַחַ"כּ נִיקַּב הַשֵּׁנִי אִם יֵשׁ לְהַכְשִׁיר אוֹ לֹא: בִּפְרִי מְגָדִים סִימָן מ"ח נִסְתַּפֵּק בְּאֵיבָרִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם שְׁנֵי קְרוּמִים וְנִיקַּב אֶחָד מֵהֶם וְנִתְרַפֵּא וְאַחַ"כּ נִיקַּב הַשֵּׁנִי אִם מְהַנֵּי הַסְּתִימָה שֶׁמִּקֹּוְדֶם כֵּיוָן דְּאָז לֹא הי' עֲדַיִין שֵׁם טְרֵפָה עֲלָהּ אוֹ לֹא יע"ש, וְהַנִּרְאֶה לְהָבִיא סִמּוּכִין לָזֶה דִּבְדַף מ"ח קָאָמַר רַב נַחְמָן רֵיאָה שֶׁנִּיקְּבָה וְדֹוְפֶן סוֹתַמְתָּהּ כְּשֵׁירָה אָמַר רָבִינָא וְהוּא דִּסְבִיךְ בְּבִיְשָׂרָא א"ל רַב יוֹסֵף וְאִי לָא סְבִיךְ מַאי טְרֵפָה אַלְמָא נְקוּבָה הִיא א"כ כִּי סְבִיךְ נָמֵי כו' מַתְקֵיף לַהּ רַב עֻוְקְבָא אִילּוּ אִינְּקוּב דֹּוְפֶן לַהֲדָא מַאי טְרֵפָה א"ה לִתְנֵי נְקוּבַת

הַדּוֹפֶן וּלְטַעְמָךְ הָא דְּאָמַר רַב יִצְחָק בר"י אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מָרָה שֶׁנִּיקְּבָה וְכָבֵד סוֹתְמוֹ כָּשֵׁר אֲלוּ אֵינָקוּב כָּבֵד לְהָדָא טְרֵפָה לִיתְנֵי נְקוּבַת הַכָּבֵד אֶלָּא כִּי נִיקְּבָה דְּלָאו מִינֵּיהּ מִטָּרְפָה לָא קָתָנֵי.

וְכָתַב שָׁם רַשְׁ"י וְז"ל מַתְקִיף לַהּ רַב עֻוְקְבָא הַשְׁתָּא דַּאֲמַרְתְּ נָקֵב הוּא בְּרִיאָה אֶלָּא שֶׁהַדּוֹפֶן סוֹתְמוֹ כו' לִתְנֵי נְקוּבַת הַדּוֹפֶן כו'. וְחָזִינַן דְּרַשְׁ"י מְפָרֵשׁ דְּכָל קֻושְׁיָ' שֶׁל רַב עוּקְבָא הוּא רַק לְרָבִינָא דְּמַצְרִיךְ סְבִיךְ בְּבִישָׁרָא דס"ל דִּנְקוּבָה הוּא דְּלִתְנֵי נְקוּבַת הַדּוֹפֶן, וּבְנַדַּאי אֵינוֹ מוּבָן כְּלָל הָאֵיךְ תָּלוּי זֶה בְּדִבְרֵי רָבִינָא וְגַם אִם נֹאמַר דר"נ מַכְשִׁיר גַּם בְּלֹא סְבִיךְ תִּקְשֶׁה דְּלִתְנֵי נְקוּבַת הַדּוֹפֶן.

שׁוּב מָצָאתִי בְּחִידּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א שֶׁכָּתַב וְז"ל נִרְאֶה דְּרַב עוּקְבָא בְּעִיקַּר מִילְּתָא דְּרַב נַחְמָן קָמַתְמַהּ בֵּין לָמָּ"ד בְּדִסְבֵּיךְ וּבֵין לָמָּ"ד אֲפִילּוּ לֹא סְבִיךְ כו' אע"פ שֶׁאֵין נִרְאֶה כֵּן מפרש"י עכ"ד וּבְנַדַּאי דפרש"י צע"ג וְהַנִּרְאֶ' בֵּיאוּר דַּעְתּוֹ דס"ל דַּהֲרֵי הָא דְּפָרִיךְ אֲלוּ אֵינָקוּב דּוֹפֶן טְרֵפָה לִתְנֵי נְקוּבַת הַדּוֹפֶן בע"כ אֵין כַּוָּנָתוֹ הֵיכָא דַּעֲדַיִן שְׁנֵיהֶם נְקוּבִים יַחַד הָרִיאָה וְגַם־הַדּוֹפֶן דא"כ לֹא שַׁיָּיךְ לְמִפְרַךְ לִתְנֵי נְקוּבַת הַדּוֹפֶן כֵּיוָן דְּגַם עַתָּה הִיא נְקוּבַת הָרִיאָה וּכְבָר תָּנֵי לְנִיקֵּב הָרִיאָה רַק רַב עוּקְבָא פָּרִיךְ דַּהֲרֵי אִם קוֹדֶם שְׁנִּיקְּבָה הַדּוֹפֶן עָלָה סְתִימָה וּקְרוּם עַל הָרִיאָה וְאַחַ"כ נִיקֵּב שָׁם הַדּוֹפֶן טְרֵפָה וְעַל כה"ג פָּרִיךְ דְּלִתְנֵי נְקוּבַת הַדּוֹפֶן כֵּיוָן דְּמַשְׁכַּחַת לָהּ דע"י נָקֵב שֶׁבַּדּוֹפֶן תִּיאָסֵר אע"ג דַּעְתָּהּ אֵין בָּהּ נָקֵב בְּרִיאָה, וְכָל זֶה בָּרוּר וּמֻכְרָח לכ"ע לענ"ד, וס"ל לְרַשְׁ"י דְּזֶה תָּלוּי רַק בְּדִבְרֵי רָבִינָא דס"ל דִּנְקוּבָה הִיא וּמַצְרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה סָבִיךְ וּלְדִידֵיהּ הָא כְּבָר נִגְמַר בָּהּ כָּל מַעֲשֶׂה הַטּוֹרָפָה רַק שֶׁהַדּוֹפֶן סוֹתְמוֹ מש"ה אִם נִסְתַּלֵּק אַחַ"כ סְתִימַת הַדּוֹפֶן אע"ג דְּמִקּוֹדֶם לָזֶה עָלָה קְרוּם בַּנָּקֵב שֶׁבָּרִיאָה מ"מ הֲרֵי הִיא טְרֵפָה דְּאַחַר שֶׁנִּגְמַר בָּהּ מַעֲשֶׂה הַטּוֹרָפָה שׁוּב אֵינוֹ מַעֲלֶה אֲרוּכָה וְלָא מְהַנֵּי לי' הַסְּתִימָה אֲבָל בְּלֹא דִּבְרֵי רָבִינָא הָיִינוּ אוֹמְרִים דְּלָא הָוְיָא נְקוּבָה כְּלָל דְּקוֹדֶם שֶׁנִּיקְּבָה הַדּוֹפֶן לָא מִקְּרֵי נְקִיבַת הָרִיאָה כְּלָל וְהַטַּעַם דִּבְאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁהָרִיאָה סְמוּכָה לַדּוֹפֶן לָא מִטָּרְפָה עַד דְּאִינְּקְבוּ שְׁנֵיהֶם הָרִיאָה וְהַדּוֹפֶן וַהֲרֵי הֵם כְּמוֹ אֵבֶר אֶחָד שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי קְרוּמִים ומש"ה אִם נִיקֵּב אֶחָד וְעָלָה בּוֹ סְתִימָה וְאַחַ"כ נִיקֵּב הַשֵּׁנִי כְּשֶׁיָּרָה וְלָא מַשְׁכַּחַת לָהּ דְּמִיטָּרָף ע"י נְקוּבַת הַדּוֹפֶן רַק אִם אָז יֵשׁ עֲדַיִן הַנָּקֵב בְּרִיאָה ובכה"ג לֹא שַׁיָּיךְ לְהַקְשׁוֹת כְּלָל דְּהָא כְּבָר תָּנֵי בַּמִּשְׁנָה נִיקֵּב הָרִיאָה וְכָל זֶה נִרְאֶה בָּרוּר בְּדַעַת רַשְׁ"י.

ועכ"פ מֻכְרָח דְּבַאֲבֵר א' שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי קְרוּמִים וְנִיקֵּב א' מֵהֶם דלכ"ע עֲדַיִן לֹא נְקוּבָה הִיא דְּמְהַנֵּי לי' סְתִימָה, וּלְהָרַשְׁבָּ"א דְּחוֹלֵק עַל פרש"י וכ' דְּקֻושְׁיַ' רַב עוּקְבָא הוּא לכ"ע וְהִנֵּה זֶהוּ נַדַּאי מֻכְרָח דְּהַקֻּושְׁיָ' שֶׁל רַב עוּקְבָא הוּא רַק אִם נִסְתַּם מִקּוֹדֶם הַנָּקֵב שֶׁבָּרִיאָה וכמש"כ וּמֻכְרָח דס"ל דלכ"ע לָא מְהַנֵּי הַסְּתִימָה אֲפִילּוּ קוֹדֶם שְׁנִּיקְּבָה הַדּוֹפֶן וְגַם לר"נ הוּא כֵּן.

ומ"מ אֵין מִזֶּה רְאָיָה דס"ל כֵּן לְהַחְמִיר גַּם בְּאֵבֶר אֶחָד שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי קְרוּמִים דַּהֲרֵי בְּפִשִׁיטוּת נוֹכַל לְחַלֵּק דְּרַק בְּהַךְ דְּרִיאָה וְדוֹפֶן דְּהֵם שְׁנֵי אֵיבָרִים הוּא דס"ל דְּלָא מְהַנֵּי הַסְּתִימָה אֲבָל בְּאֵבֶר א' י"ל דְּגַם הוּא מוד' לְרַשְׁ"י דְּמְהַנֵּי הַסְּתִימָה.

וְיָצָא לי' לְהָרַשְׁבָּ"א זֶה דְּקֻושְׁיַ' רַב עוּקְבָא הוּא לכ"ע מֵהָא דְּהֵשִׁיב רָבִינָא וּלְיִטְעֲמָךְ הָא דאר"י מָרָה שֶׁנִּיקְּבָה וְכָבֵד סוֹתַמְתָּהּ כָּשֵׁר לִתְנֵי נְקוּבַת הַכָּבֵד ופרש"י דְּכָל הַקֻּושְׁיָ' הוּא רַק

לְרָבִינָא אֲבָל לר"נ בְּעַצְמוֹ לֹא מַקְשֶׁה מִידֵי וּמַאי הוֹכִיחַ מֵהַהוּא דְּמָרָה וַהֲרֵי לֹא נִזְכַּר בְּדִבְרֵי ר"י בְּמָרָה דְּבָעֵי סְבִיר׃

וְקָוְשְׁיָ' זוֹ עַל פרש"י אֵינוֹ תָּלוּי בִּדְבָרֵינוּ הַנָּ"ל דְּגַם אִם נֶאֱמַר דְּלָא כמש"כ הֲרֵי עכ"פ זֶה חָזַינַן לְהֶדְיָא דס"ל לְרַשְׁ"י דְּעַל ר"נ לְחַוָּדָא לֹא קָשֶׁה יְהֵיהּ מֵאֵיזֶה טַעַם שֶׁיִּהְיֶה א"כ מַאי הוֹכִיחַ מֵהַהוּא דְּמָרָה שְׁנִיקָבָה ומש"ה חָלַק הָרַשְׁבָּ"א עַל פרש"י וכ' דְּהַקָּוְשְׁיָ' הוּא לכ"ע.

ולפרש"י הַהֶכְרֵחַ לִדְחֹוק דְּגַבֵּי מָרָה הָיָה פְּשִׁיטָא לְהוּ לְרָבִינָא וּלְרַב עוּקְבָא דְּגַם אִם נִסְתַּם הַמָּרָה וְאַחַ"כ נִיקֵב הַכֶּבֶד טְרֵפָה ומש"ה הִקְשָׁה לֵיהּ דִּלְתְנֵי נְקוּבַת הַכֶּבֶד רַק צ"ע דְּמֵהֵיכָן פְּשִׁיטָא לְהוּ כֵּן בְּמָרָה.

וּבְדוֹחַק י"ל מַהָא (דִּבְדַף מ"ג) קָאָמַר ר' יוֹחָנָן עַצְמוֹ מַאי אַהַדְרֵיהּ לֵיהּ חַבְרַיָּ' לר"י בר"י יִשְׁפּוֹךְ לָאָרֶץ מְרִירָתוֹ וַעֲדַיִן אִיּוֹב קַיָּים א"ל אֵין מַזְכִּירִים מַעֲשֶׂה נִסִּים וְאִם נֶאֱמַר דְּמְהַנֵּי לִי' סְתִימָה מַאי הוֹכִיחוּ מֵאִיּוֹב דִּלְמָא שָׁם הָיָה הַמַּעֲשֶׂה שֶׁנִּיקְּבָה הַמָּרָה בְּמָקוֹ' שֶׁהִיא דְּבוּקָה לְכֶבֶד וְנִשְׁפַּךְ הַמָּרָה לְתוֹךְ הַנֶּקֶב שֶׁבַּכֶּבֶד וְאַחַ"כ כְּשֶׁנִּסְתַּם וְנִתְרַפֵּא הַנֶּקֶב שֶׁל כִּיס הַמָּרָה נָקַב לְהַכֶּבֶד מִצַּד הַשֵּׁנִי וְנָטַל מִשָּׁם הַמָּרָה ומוֹכִיחַ מִדְּבְרֵי ר' יוֹחָנָן עַצְמוֹ דְּלָא מְהַנֵּי סְתִימָה לְהַמָּרָה גַּם קוֹדֶם שֶׁנִּיקֵּב הַכֶּבֶד ומש"ה הִקְשָׁה דִּלְתְנֵי נְקוּבַת הַכֶּבֶד וַעֲדַיִן צ"ע ועכ"פ בְּעִיקַּר סְפֵּיקוֹ שֶׁל הפמ"ג הָא מֻוכְרָח מפרש"י דְּבַאֲבָר שֶׁל שְׁנֵי קְרוּמִים מְהַנֵּי סְתִימָה לא' קוֹדֶם שֶׁנִּיקֵּב הַשֵּׁנִי: [ב] וְהִנֵּה בְּאֵבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי קְרוּמִים דְּנִיקֵּב זֶה בְּלֹא זֶה כָּשֵׁר הֲרֵי לְכְאוֹרָה נוּכַל לוֹמַר בּוֹ שְׁנֵי טְעָמִים וּסְבָרוֹת, אוֹ דְּעוֹר אֶחָד בְּלֹא חֲבֵירוֹ לָא חֲשִׁיב קִלְקוּל כְּלָל וּבְחֶסָרוֹן זֶה עַצְמוֹ יוּכַל לְהַרְבּוֹת כְּחוֹל יָמִים, גַּם י"ל דְּהַטַּעַם דְּכָשֵׁר הוּא כֵּיוָן דְּהַשֵּׁנִי שָׁלֵם גַּם זֶה שֶׁנִּיקֵּב סוֹפוֹ לְהִתְרַפֵּא ומש"ה הוּא דְּכָשֵׁר אֲבָל אִי לָאו הַךְ סְבָרָא דְּתָלֵינַן דְּיִתְרַפֵּא הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת טְרֵפָה גַּם מִשּׁוּם זֶה הַקִּלְקוּל שֶׁל קְרוּם אֶחָד לְבַדּוֹ לְחוּד.

וְכֵן הָיָה נִרְאֶה מִצַּד הַסְּבָרָא דְּכָל אֵבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אֵיזֶה לִיקּוּי הֲרֵי לֹא יַעֲמֹד זֶה הַקִּלְקוּל לְעוֹלָם בְּמַצָּב אֶחָד דְּכָל מַה שֶּׁנִּתְקַלְקֵל לֹא יַעֲמֹד עַל מַצָּבוֹ רַק אוֹ יְקַלְקֵל יוֹתֵר אוֹ יִתְרַפֵּא לְגַמְרֵי וְהָא דְּכָשֵׁר בְּנִיקֵּב א' הוּא מִשּׁוּם דְּכֵיוָן דְּהַשֵּׁנִי הַשָּׁלֵם מֵגֵן עָלָיו וְיִתְרַפֵּא אֲבָל בְּלֹא הַךְ סְבָרָא דְּיִתְרַפֵּא הָיָה טְרֵפָה הַגַּם דְּאֵין בּוֹ עֲדַיִן שִׁעְוּר טְרֵיפוֹת מ"מ סוֹפוֹ לְקַלְקֵל יוֹתֵר עַד שֶׁיִּהְיֶה נִיטָל לְגַמְרֵי אִם לֹא שֶׁיִּתְרַפֵּא לְגַמְרֵי.

וְהִנֵּה הָנֵי שְׁנֵי הַסְּבָרוֹת תָּלוּי בִּסְפֵּיקוֹ שֶׁל הפמ"ג דְּאִם נֹאמַר דְּנִיקֵּב א' וְנִתְרַפֵּא וְנִיקֵּב אַחַ"כ הַשֵּׁנִי טְרֵפָה הֲרֵי בע"כ מֻוכְרָח לוֹמַר דְּכָל דָּבָר שֶׁתָּלוּי בּוֹ טְרֵיפוֹת אע"ג דְּלֹא נִיקֵּב עֲדַיִן רַק עוֹר א' מ"מ שׁוּב לֹא יִתְרַפֵּא לְגַמְרֵי וְאֵין סְתִימָה זוֹ מוֹעִיל לְהַכְשִׁירוֹ וא"כ הָא דְּנִיקֵּב א' מֵהֶם כְּשֵׁירָה אֵין הַטַּעַם דְּיִתְרַפֵּא רַק טַעְמוֹ דְּלָא יְקַלְקֵל יוֹתֵר וְהַשֵּׁנִי יַעֲמֹד עַל קִיּוּמוֹ ואע"ג דְּהָרַאשׁוֹן נִשְׁאַר לָקוּי לְעוֹלָם כָּשֵׁר, אֲבָל אִם נֹאמַר כהפמ"ג דְּכָשֵׁר בכה"ג שׁוּב נוּכַל לוֹמַר כְּסָבָרָא הַשְּׁנִיָּ' שֶׁכָּתַבְנוּ דְּהָא דְּכָשֵׁרָה הוּא מִשּׁוּם שֶׁיִּתְרַפֵּא אֲבָל בלא"ה הי' סַגִּי בְּנֶקֶב שֶׁל עוֹר אֶחָד לְהַטְרִיפוּ: [ג] וּבְזֶה נוּכַל לְיַיֵּשֵׁב הָא דְּבִיו"ד (סִימָן נ"א) בְּקוֹץ שֶׁנִּיקֵּב עַד הֶחָלָל דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא נִיקֵּב א' מֵאֵיבָרִים הַפְּנִימִים וכ' שָׁם הָרַמָ"א בְּשֵׁם בַּעַל אוֹהֶל מוֹעֵד דְּאִם נִמְצָא נָקֵב עַד הֶחָלָל וְהוּא סָפֵק ע"י קוֹץ אוֹ ע"י חוֹלִי כָּשֵׁר מִשּׁוּם ס"ס שֶׁמָּא ע"י חוֹלִי ואת"ל ע"י קוֹץ שֶׁמָּא לֹא נִיקְּבוּ הָאֵיבָרִים.

וְכֵן כָּתַב בשו"ע (סִימָן מ"ט) גַּבֵּי קֵורְקְבָן שֶׁנִּמְצָא נָקֵב מִבַּחוּץ וְסָפֵק ע"י חוֹלִי דְּכָשֵׁר. והט"ז בסי' מ"ט חָלַק עַל זֶה וּרְאָיָתוֹ מֵהָא דִּבְסִימָן ל"ג גַּבֵּי וֶשֶׁט דְּנִיקַּב עוֹר א' בְּלֹא הַשֵּׁנִי כָּשֵׁר וְכָתַב הָרַמָ"א דְּזֶהוּ רַק בְּנִיכָּר שֶׁהוּא ע"י חוֹלִי אֲבָל אִם יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא ע"י קוֹץ אפי' לֹא נִיקַּב רַק הַפְּנִימִי טָרְפָה דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא נִיקַּב גַּם הַחִיצוֹן וְוֶשֶׁט אֵין לוֹ נְקוּבָה מִבַּחוּץ הֲרֵי דְּגַם בִּסְפֵק קוֹץ חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא נִיקַּב גַּם הַשֵּׁנִי וְאָסְרִינַן לָהּ וְלָא סָמְכִינַן עַל הַךְ ס"ס.

וְהַטַּעַם לָזֶה כ' הט"ז מִשּׁוּם דְּאֵינוֹ מִתְהַפֵּךְ דא"א לוֹמַר שֶׁמָּא לֹא נִיקַּב ואת"ל נִיקַּב שֶׁמָּא ע"י חוֹלִי. ועכ"פ הֲרֵי דִּבְרֵי הַשּׁו"ע סְתָרֵי אַהֲדָדֵי.

וּבְזֶה נוּכַל לְיַישְׁבוֹ בִּסְבָרָא דְּהִנֵּה עיי' בַּשָּׁ"ךְ סִימָן ק"י בִּכְלָלֵי ס"ס אוֹת ט"ו שֶׁכָּתַב דמש"ה גַּבֵּי סְפֵק דְּרוּסָה דִּבְסָפֵק עַל הָאֲרִי סָפֵק לֹא עַל שָׁרִינַן מִשּׁוּם ס"ס שֶׁמָּא לֹא עַל ואת"ל עַל שֶׁמָּא לֹא דָּרַס ואע"ג דְּאֵינוֹ מִתְהַפֵּךְ מִשּׁוּם דבע"כ צָרִיךְ עַתָּה לְהַתְחִיל בְּסָפֵק הָרִאשׁוֹן דְּלְמָא עַל הָאֲרִי דַּהֲרֵי אֵין לְךָ לַחְקוֹר בְּסָפֵק הַשֵּׁנִי שֶׁמָּא דָּרַס אִם לֹא שֶׁתֹּאמַר דְּעַל הָאֲרִי לְשֶׁם.

וַהֲרֵי כְּמוֹ כֵן בְּהַךְ דְּסִימָן נ"א בִּנְמְצָא נָקֵב עַד הֶחָלָל וַאֲנַחְנוּ רוֹאִין שֶׁלֹּא שָׁלַט שׁוּם חוֹלִי בְּאֵיבָרִים הַפְּנִימִים הֲרֵי אֵין לָנוּ מָקוֹם סָפֵק לַחְקוֹר בּוֹ שֶׁמָּא נִיקְּבוּ הָאֵיבָרִים הַפְּנִימִים אִם לֹא שֶׁתַּקְדִּים דְּהַךְ נָקֵב שֶׁבְּעוֹר וּבָשָׂר הוּא ע"י קוֹץ דבלא"ה אֵין שׁוּם מָקוֹם לָחוּשׁ לְנִיקְּבוּ הַדַּקִּין ובע"כ צָרִיךְ אַתָּה לַחְקוֹר מִקּוֹדֶם אִם הָיָה כָּאן קוֹץ אוֹ לֹא וא"צ לִהְיוֹת הִתְהַפֵּךְ וְדִלֹּא כהט"ז ומש"ה סָמַךְ הַשּׁו"ע בסי' נ"א ומ"ט עַל הַךְ ס"ס לְהַכְשִׁירוֹ וא"כ הֲרֵי קָשֶׁה מֵהַךְ דסי' ל"ג.

וְהַנִּרְאֶה לְחַלֵּק בֵּינֵיהֶם דְּרַק בְּסִימָן נ"א דְּהַנָּקֵב הַנִּמְצָא הוּא רַק בְּעוֹר וּבָשָׂר לְחוּד שֶׁאֵין תָּלוּי בּוֹ שׁוּם טְרֵיפוּת וְכֵן בְּסִימָן מ"ט גַּבֵּי קֵורְקְבָן שֶׁנִּמְצָא בּוֹ נָקֵב מִבַּחוּץ דְּמִצַּד עַצְמוֹ אֵין בּוֹ שׁוּם טְרֵיפוּת בְּוַדַּאי כֵּיוָן דְּרוֹאִין דְּמִבִּפְנִים הוּא שָׁלֵם וְרַק הַחֲשָׁשׁ הוּא שֶׁמָּא ע"י קוֹץ נִיקַּב א' מִשְּׁאָרֵי הָאֵיבָרִים וַהֲרֵי אֵין אָנוּ צְרִיכִין לַחְקוֹר כְּלָל עַל שְׁאָרֵי אֵבָרִים אִם הֵם נְקוּבִים אוֹ לֹא רַק אִם נַנִּיחַ שֶׁזֶּה נַעֲשָׂה ע"י קוֹץ ומש"ה בע"כ צָרִיךְ אַתָּה לְהַתְחִיל בְּסָפֵק זֶה אִם נַעֲשָׂה ע"י קוֹץ אוֹ ע"י חוֹלִי וא"צ לִהְיוֹת מִתְהַפֵּךְ אֲבָל בְּאֵבֶר א' שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי קְרוּמִים וְנִיקַּב א' מֵהֶם וַהֲרֵי ע"י נָקֵב זֶה בְּעַצְמוֹ הי' צָרִיךְ לִהְיוֹת טְרֵיפָה דְּסוֹפוֹ לְהִתְקַלְקֵל יוֹתֵר וְרַק דמ"מ הֵיא כְּשֵׁרָה מִשּׁוּם דְּיִתְרַפֵּא כֵּיוָן שֶׁהָעוֹר הַשֵּׁנִי שָׁלֵם א"כ הֲרֵי ע"י רֵיעוּתָא זוֹ בְּעַצְמוֹ צְרִיכִין אָנוּ לַחְקוֹר עַל הַשֵּׁנִי אִם הוּא שָׁלֵם כֵּיוָן דְּכָל הֶכְשֵׁירוֹ שֶׁל זֶה הַנָּקֵב הוּא רַק ע"י הַנָּחָה זוֹ שֶׁהָעוֹר הַשֵּׁנִי הוּא שָׁלֵם ומש"ה לָא מִקְרֵי ס"ס בכה"ג דְּאֵינוֹ מִתְהַפֵּךְ דְּמִי יֹאמַר לְהַתְחִיל בְּסָפֵק חוֹלִי אוֹ קוֹץ נַתְחִיל בִּסְפֵק נִיקַּב הַשֵּׁנִי אוֹ לֹא וְאָז לֵיכָּא ס"ס ואע"ג דְּאִם הוּא בְּוַדַּאי עַל יְדֵי חוֹלִי מַכְשְׁרִינַן כָּל שֶׁרוֹאִין שֶׁלֹּא שָׁלְטָה הַחוֹלִי בְּהַשֵּׁנִי אַף בְּלֹא נִבְדַּק מִנָּהָ זֶה רַק מִשּׁוּם דְּמַחְזְקִינַן לֵיהּ עַל חֶזְקָתוֹ שֶׁהוּא שָׁלֵם כְּמוֹ שֶׁהָיָה מִקּוֹדֶם אֲבָל הֵיכָא דְּאִיכָּא סְפֵק שֶׁמָּאע"י קוֹץ י"ל דבכה"ג בָּעֵינַן מִתְהַפֵּךְ וְלֹא חֲשִׁיבָא ס"ס.

ומש"ה בסי' ל"ג מַחְמִיר הָרַמָ"א הֵיכָא דְּיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא ע"י קוֹץ. (וּבְסִימָן) כָּתַבְנוּ יְשׁוּבִים מְרֻוָּחִים עַל סְתִירַת דִּבְרֵי הַשּׁו"ע הַלָּלוּ ע"ש: סִימָן כ' יְבָאֵר סְבָרָתוֹ שֶׁל בה"ג בְּשֶׁמּוֹטַת הַגַּרְגֶּרֶת דְּמַחַיִּים כְּשֵׁירָה וּלְאַחַר שְׁחִיטָה נְבֵלָה: בְּדַף ט' חֲשִׁיב הגמ' עִיקּוּר בַּחֲמִשָּׁה הִלְכוֹת שְׁחִיטָה.

וְכָתְבוּ שָׁם הַתּוֹסָ' בד"ה כֻּלְּהוּ בְּשֵׁם בה"ג דְּעִיקּוּר הַיְינוּ שְׁמוֹטַת הַסִּימָן שֶׁנֶּעֱקַר וְנִשְׁמַט חוּץ מִמְּקוֹמוֹ וא"ת פְּשִׁיטָא דְּלָא מְהַנֵּי שְׁחִיטָה כֵּיוָן שֶׁכְּבָר נִטְרַף וי"ל לְדִבְרֵי בה"ג לָאו טְרֵפָה הִיא אֶלָּא שֶׁכֵּן הַלָּכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי שֶׁאֵין שְׁחִיטָה מוֹעֶלֶת בְּסִימָן שָׁמוּט הַנִּשְׁמָט חוּץ לִמְקוֹם חִיבּוּרוֹ בֵּין בַּנּוֹשֶׁט בֵּין בְּקָנֶה וַאֲפִי' עוֹף שֶׁהִכְשִׁירוּ בְּסִימָן אֶחָד אִם נִשְׁמַט א' אֵין שְׁחִיטָה מוֹעֶלֶת בַּשֵּׁנִי עכ"ד הַתּוֹסָ'.

וְהִנֵּה לְפִי הַפֻּשׁוּט הָיָה נִרְאֶה כַּנָּוֹנַת הַתּוֹסָ' דְּכֵן בָּאָה הַהֲלָכָה מְפוֹרָשׁ דְּאִם נִשְׁמַט אֶחָד מִן הַסִּימָנִים חוּץ מִמְּקוֹמוֹ שׁוּב אֵין בְּהֶמָּה אוֹ עוֹף זוֹ בַּת שְׁחִיטָה וְאֵין מוֹעִיל בָּהּ הַשְּׁחִיטָה. אָמְנָם עַיֵּין בתוה"ב לְהָרַשְׁבָּ"א שֶׁהִסְבִּיר סְבָרָא זוֹ קְצָת בְּאֹפֶן אַחֵר ונ"מ טוּבָא בֵּינֵיהֶם.

וְז"ל בְּדַף כ"ז אַחַר שֶׁהֵבִיא שִׁיטַת בה"ג וא"ת כֵּינָן דְּלָאו טְרֵפָה הִיא כְּשֶׁנֶּעֱקַר סִימָן א' בְּעוֹף וְשָׁחַט הַשֵּׁנִי יִהְיֶה כָּשֵׁר כו' וַהֲרֵי תַּנְיָא בְּדַף יו"ד שָׁחַט אֶת הַוֵּשֶׁט וְאַחַ"כ נִשְׁמְטָה הַגַּרְגֶּרֶת כְּשֵׁירָה נִשְׁמְטָה הַגַּרְגֶּרֶת וְאַחַ"כ שָׁחַט אֶת הַוֵּשֶׁט פְּסוּלָה י"ל אע"ג דְּהֶכְשֵׁירוּ בְּסִימָן אֶחָד בָּעֵינַן שְׁיִהְיוּ שְׁנֵי הַסִּימָנִים רְאוּיִם לִשְׁחִיטָה כו' וַאֲפִי' לר"א ב"א דְּאָמַר דְּאֵין שְׁחִיטַת הָעוֹף אֶלָּא בְּמְיֻחָד שֶׁבְּסִימָנִים דְּהַיְינוּ וֶשֶׁט מ"מ כֵּיוָן דְּבָעְלְמָא בַּר אַכְּשׁוּרֵי בְּעוֹף הוּא דְּהַיְינוּ בְּעוֹלַת הָעוֹף דְּבָעֵינַן שְׁנֵי סִימָנִים בָּעֵינַן שְׁיִהְיוּ שְׁנֵיהֶם רְאוּיִם לִשְׁחִיטָה דְּהָכִי אַגְמְרִי' רַחֲמָנָא לְמֹשֶׁה עכ"ד.

וְלִדְבָרֵינוּ שֶׁכָּתַבְנוּ דְּהַהֲלָכָה בָּאָה מְפוֹרָשׁ דְּכָל שֶׁנִּשְׁמְטָה סִימָן אֶחָד אוֹ וֶשֶׁט אוֹ קָנֶה שׁוּב אֵין זֹאת הַבְּהֵמָה אוֹ הָעוֹף בַּת שְׁחִיטָה הֲרֵי אֵין זֶה שַׁיָּיךְ כְּלָל לְהַךְ דר"א ב"א וְלֹא הָיָה צָרִיךְ לְדָחוֹק הָרַשְׁבָּ"א מֵהַךְ דְּעוֹלַת הָעוֹף רַק דְּהָרַשְׁבָּ"א ס"ל דַּהֲלָכָה לֹא בָּאָה עַל גּוּף הַבְּהֵמָה וְהָעוֹף רַק בָּאָה דְּאֵין שְׁחִיטָה מוֹעֶלֶת בְּסִימָן שָׁמוּט וְגַם בָּאָה הַהֲלָכָה דְּבָעֵינַן שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵי הַסִּימָנִים רְאוּיִם לִשְׁחִיטָה ומש"ה הֶוְקְשָׁה לוֹ לר"א ב"א הָא בלא"ה אֵין הַקָּנֶה בְּתוֹרַת שְׁחִיטָה בְּעוֹף וא"כ גַּם כְּשֶׁנִּשְׁמַט הַקָּנֶה לִיתַּכְשֵׁר בַּוֶּשֶׁט לְחֻדָּא ומש"ה דָּחַק מֵהָא דְּבִמְלִיקַת עוֹלַת עוֹף צָרִיךְ ב' סִימָנִי': [ב] וְלִכְאוֹרָה הָיָה נִרְאֶה מֻכְרָח לְפִי דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א הַנַּ"ל עוֹד חִידּוּשׁ אֶחָד דְּגַם בִּשְׁאָרֵי פְּסוּלִים הוּא כֵּן שֶׁאִם נִתְחַדֵּשׁ בְּסִימָן א' פְּסוּל שֶׁאֵין הַשְּׁחִיטָה מוֹעֶלֶת בּוֹ שׁוּב א"צ לִהְיוֹת מוֹעִיל הַשְּׁחִיטָה גַּם בְּהַשֵּׁנִי גַּם בָּעוֹף כֵּיוָן שֶׁבָּאָה הַהֲלָכָה שֶׁשְּׁנֵי הַסִּימָנִים צְרִיכִין לִהְיוֹת רְאוּיִם.

אָמְנָם א"כ מָצִינוּ חוֹלְקִים עַל סְבָרָא זוֹ דַּהֲרֵי בְּדַף ל"ב בַּמִּשְׁנָה אִיתָא שָׁחַט אֶת הַוֵּשֶׁט וּפָסַק אֶת הַגַּרְגֶּרֶת אוֹ שֶׁפָּסַק הַגַּרְגֶּרֶת וְאַחַ"כ שָׁחַט הַוֵּשֶׁט אוֹ שֶׁשָּׁחַט אֶת אֶחָד מֵהֶם וְהִמְתִּין עַד שֶׁמֵּתָה ר' יְשֵׁבָב אוֹמֵר נְבֵלָה ר"ע אוֹמֵר טְרֵפָה וְהוֹדָה לוֹ ר' עֲקִיבָא הֲרֵי חָזֵינַן דִּלְפִי מַה דְּהָיָה ס"ל לר"ע מֵעִיקָּרָא דְּשְׁחִיטַת סִימָן אֶחָד סַגִּי גַּם בִּבְהֵמָה לְטַהֲרָה מִידֵי נְבֵלָה ומש"ה הָיָה אוֹמֵר דְּגַם בְּשָׁחַט סִימָן א' וְהִנִּיחָה עַד שֶׁמֵּתָה דְּטָהוֹרָה כְּמוֹ כֵן הָיָה מְטַהֵר גַּם בְּנִפְסַק מִתְּחִילָּה סִימָן רִאשׁוֹן וְשָׁחַט אֶת הַשֵּׁנִי וַהֲרֵי הַגַּרְגֶּרֶת שֶׁנִּפְסְקָה הֲרֵי שְׁחִיטָתוֹ לְחוּד הָא וַדַּאי דְּאֵינוֹ מוֹעִיל כְּלָל אפי' לְטָהֳרָה כֵּיוָן שֶׁכְּבָר נִפְסַק כֻּלּוֹ אוֹ רֻבּוֹ וְאַפַּ"ה שְׁחִיטַת הַוֵּשֶׁט שֶׁלֹּא נִפְסְקָה מֵיהָא שְׁחִיטָה הוּא וּמוֹעִיל לְטָהֳרָה עכ"פ.

הֲרֵי דְּלָא ס"ל לר"ע הַסְּבָרָא שכ' הָרַשְׁבָּ"א דְּאִם הא' אֵינוֹ רָאוּי גַּם הב' אֵינוֹ בַּר שְׁחִיטָה. ולר"ע לְפִי מַה דְּהָיָה ס"ל מֵעִיקָּרָא הֲרֵי וַדַּאי מֻכְרָח דִּבְעוֹף גַּם לְהַתִּירוֹ בַּאֲכִילָה סַגִּי א' אִם נִשְׁמַט רַק הא' דְּמוֹעִיל בּוֹ שְׁחִיטַת הַשֵּׁנִי גַּם לְהַתִּירוֹ בַּאֲכִילָה כֵּיוָן דִּשְׁחִיטַת הַשֵּׁנִי שְׁחִיטָה מִקֻּרֵי.

וּלְדִידֵיהּ לָא מַשְׁכַּחַת לָהּ שְׁמוּטָה דְּפָסְלָה בְּעוֹף רַק בְּאִם נִשְׁמְטוּ שְׁנֵי הַסְּיָמָנִים יַחַד לְדַעַת בה"ג דְּאֵינָהּ טְרֵפָה מִצַּד עַצְמָהּ, וַהֲרֵי לְפִי הַסְּבָרָא נִרְאֶה דְּגַם אַחַ"כ בְּשֶׁחָזַר בּוֹ ר"ע הֲרֵי לֹא חָזַר בּוֹ רַק מִמַּה שֶׁהָיָה עִיקַּר הַפְּלוּגְתָּא דר"י עָלָיו דס"ל דְּגַם לְטָהֳרָה מִידֵי נְבֵלָה צָרִיךְ ב' סְיָמָנִים דַּוְקָא בִּבְהֵמָה אֲבָל מַאי דְּדָיְקִינַן מִדִּבְרֵי ר"ע דִּלְמַה דְּמִהַנֵּי סִימָן אֶחָד לָא בָּעֵינַן שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵי הַסִּימָנִים רְאוּיִם לְזֶה הָא לֹא נִזְכַּר בַּמִּשְׁנָה שׁוּם פְּלוּגְתָּא בָּזֶה וְגַם אֵין שׁוּם הֶכְרֵחַ לוֹמַר דר"ע הָדַר בּוֹ מִסְּבָרָא זוֹ, וְרַק דְּמַהֲבָרַיְיתָא דְּדַף יו"ד דְּקָתָנֵי דִּנְשְׁמְטָה הַגַּרְגֶּרֶת פְּסוּלָה גַּם בְּעוֹף מֻכְרָח דְּרַבָּנָן פְּלִיגָא עלי' דר"ע גַּם בְּסְבָרָא זוֹ וּבְוַדַּאי דְּהוּא דּוֹחֵק גָּדוֹל לוֹמַר כֵּן.

וְעוֹד דא"כ בְּדַף כ"ב דְּמֵבִיא הגמ' בָּרַיְיתָא דְּאֵין עִיקּוּר סְיָמָנִים בָּעוֹף וּדְחֻקָּה הַגְּמָרָ' כְּמַאן אָתְיָא וּלְבַסּוֹף מַסִּיק דְּלָא קָאֵי רַק עַל מְלִיקָה וְלֹא עַל שְׁחִיטָה וַהֲרֵי אָתְיָא בִּפְשִׁיטוּת כר"ע דְּלָא פָּסַל בְּעוֹף כְּשֶׁנֶּעֱקַר אֶחָד מֵהַסְּיָמָנִים וְנִשְׁאַר הָאֶחָד וְנוֹכַל לְאוֹקְמָא הַבָּרַיְיתָא כֵּן.

וְעַיַּי' עוֹד בְּדַף ל"ב דְּפָרִיךְ הַגְּמָרָ' עַל הַמִּשְׁנָה דְּהוֹדָה לוֹ ר"ע דִּפְסוּקֶת הַגַּרְגֶּרֶת הָוְיָא נְבֵלָה וּפָרִיךְ מֵהָא דִּתְנַן וְאֵלּוּ טְרֵיפוֹת בַּבְּהֵמָה נְקוּבַת הַוֵּשֶׁט וּפְסוּקֶת הַגַּרְגֶּרֶת וּמְשַׁנֵּי רָבָא כָּאן שֶׁשָּׁחַט וּלְבַסּוֹף פָּסַק הָוְיָא נְבֵלָה דִּנְפְסְלָה בִּשְׁחִיטָה כָּאן שֶׁפָּסַק וּלְבַסּוֹף שָׁחַט כִּי דָּבָר אַחֵר גָּרַם לָהּ לִפְסֹל דָּמְיָא וְהָוְיָא טְרֵפָה הֲרֵי דְּרָצָה רָבָא לוֹמַר דְּגַם לְפִי הָאֱמֶת אִם פָּסַק מֵעִיקָּרָא הַגַּרְגֶּרֶת וְאַחַ"כ שָׁחַט הַוֵּשֶׁט מְהַנֵּי לֵיהּ שְׁחִיטָתוֹ לְטַהֲרוֹ מִידֵי נְבֵלָה גַּם בִּבְהֵמָה וּאע"ג דְּאֵין הַגַּרְגֶּרֶת רָאוּי לִשְׁחִיטָה מ"מ הַוֵּשֶׁט בְּתוֹרַת שְׁחִיטָה הוּא וְזֶהוּ ג"כ דְּלָא כִּסְבָרַת הָרַשְׁבָּ"א הַנ"ל וְנִצְטָרֵךְ לְדָחוֹק לְהָרַשְׁבָּ"א דַּהֲרֵי רָבָא הָדַר בּוֹ מֵהָךְ תֵּירוּצָא בלא"ה וְנֶאֱמַר דְּבֶאֱמֶת הָיָה מָצֵי הַגְּמָרָ' לְהַקְשׁוֹת עַל רָבָא מֵהָךְ בָּרַיְיתָא דְּדַף יו"ד דְּקָתָנֵי דִּנְשְׁמְטָה הַגַּרְגֶּרֶת וְאַחַ"כ שָׁחַט הַוֵּשֶׁט פְּסוּלָה גַּם בְּעוֹף דִּלְדִידֵיהּ צ"ל כָּשֵׁר וְרַק דבלא"ה דָּחֵי הגמ' לְהָהִ תֵּירוּצָא דְּרָבָא וְכָל זֶה הוּא דּוֹחֵק גָּדוֹל.

וע"כ נִרְאֶה יוֹתֵר דְּגַם הָרַשְׁבָּ"א מוֹדֶה דְּלָא בָּאָה הַהֲלָכָה סְתָמָא דְּבָעֵינַן שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵי הַסִּימָנִים רְאוּיִם לִשְׁחִיטָה וא"כ הֲרֵי בְּכָל הַפְּסוּלִים הוּא כֵּן וְקָשֶׁה כַּנַ"ל וְרַק מְפוֹרָשׁ בָּאָה הַהֲלָכָה בְּשֶׁמֻּוְטָה לְחֻלְדָּא דְּאֵין שְׁחִיטָה מוֹעִיל בַּסִּימָן שָׁמוּט וְגַם בְּנִשְׁמַט א' מִמֶּנּוּ אֵין מוֹעִיל בַּסִּימָן הַשֵּׁנִי דְּבָעֵינַן שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶם רְאוּיִם לִשְׁחִיטָה אֲבָל מַה דְּאֵין סִימָן א' בַּר שְׁחִיטָה מִשּׁוּם פְּסוּל אַחֵר וּכְגוֹן פְּסוּקֶת הַגַּרְגֶּרֶת ע"ז לֹא בָּאָה הַהֲלָכָה דְּיִהְיֶה אֶחָד תָּלוּי בְּהַשֵּׁנִי כְּלָל וְאֵין לָנוּ לוֹמַר כֵּן מִסְּבָרַת עַצְמֵנוּ ומש"ה גַּם פְּסוּקֶת הַגַּרְגֶּרֶת מוֹעִיל בָּהּ שְׁחִיטָה בְּהַוֵּשֶׁט לר"ע, וְכָל זֶה אָנוּ צְרִיכִין לַחְקוֹר רַק לְפִי מַה שֶּׁהִסְבִּיר הָרַשְׁבָּ"א סְבָרַת הַתּוֹסָפוֹת אֲבָל אִם נְפָרֵשׁ כְּפְשָׁטָהּ כַּוָּנַת הַתּוֹסָפוֹת דְּבָאָה הַהֲלָכָה דְּכֹל שֶׁנִּשְׁמַט סִימָן א' שׁוּב אֵין זוֹ הַבְּהֵמָה וְהָעוֹף בַּר שְׁחִיטָה הֲלֹא וַדַּאי דְּאֵין לוֹ שׁוּם שַׁיָּיכוּת לִשְׁאָרֵי פְּסוּלִים שֶׁנּוֹלְדוּ בְּסִימָן א', וְגַם לְדַעַת רַשֵּׁ"י דִּמְפָרֵשׁ לְעִיקּוּר דה' שְׁחִיטָה בְּאֹנֶן אַחֵר וּלְדִידֵיהּ שֶׁמּוֹטַת הַסִּימָנִים הוּא טְרֵפָה מִצַּד עַצְמָהּ וְגַם מֵחַיִּים הִיא טְרֵפָה גְּמוּרָה וּלְדִידֵיהּ הָא אָתְיָא הַךְ בָּרַיְיתָא מִדַּף יו"ד כְּפָשָׁטֵיהּ דְּשַׁפִּיר נִיחָא הָא דִּנְשְׁמְטָה הַגַּרְגֶּרֶת וְאַחַ"כ שָׁחַט הַוֵּשֶׁט פְּסוּלָה כֵּיוָן דִּכְבָר נִטְרְפָה קוֹדֶם הַשְּׁחִיטָה וּלְדִידֵיהּ בְּוַדַּאי דְּאֵין לָנוּ לְחַדֵּשׁ הַךְ סְבָרָא שֶׁיִּהְיֶה שְׁחִיטַת סִימָן א' תָּלוּי בְּהַשֵּׁנִי אִם רָאוּי הוּא לִשְׁחִיטָה דְּהָא חָזַיְנַן דר"ע כִּדְהַיְיהּ ס"ל מֵעִיקָּרָא וְכֵן הָיָה ס"ל לְרָבָא בתי' קַמָּא גַּם לְפִי הָאֱמֶת דְּאֵינָם תְּלוּיִם זֶה בָּזֶה כְּלָל וּבְוַדַּאי דְּאֵין לָנוּ לוֹמַר כֵּן גַּם לְפִי הָאֱמֶת מִדַּעַת עַצְמֵנוּ בְּלֹא הֶכְרֵחַ מֵהַגְּמָרָא: [ג] וְהִנֵּה לפי"ז יֵשׁ לִי מָקוֹם סָפֵק בְּהָא

דְּמָצִינוּ בְּדַף ל"ב דְּחָזַר בּוֹ ר"ע וְהוֹדָה דִּפְסוּקֶת הַגַּרְגֶּרֶת נְבֵלָה וְאָמַר שָׁם בגמ' לְהֶדְיָא דְּרַק אַחַר שְׁחִיטָה הוּא נְבֵלָה אֲבָל מֵחַיִּים הוּא טְרֵפָה.

וּפָרִיךְ שָׁם מֵהָא דְּתָנַן אֵלּוּ טְרֵיפוֹת בַּבְּהֵמָה נְקוּבַת הַוֵּשֶׁט וּפְסוּקֶת הַגַּרְגֶּרֶת וּמְשַׁנֵּי רָבָא אֵלּוּ אֲסוּרוֹת קָתָנֵי וְיֵשׁ מֵהֶם נְבֵלוֹת וְיֵשׁ מֵהֶם טְרֵפוֹת ופרש"יוְיֵשׁ מֵהֶם נְבֵלוֹת כְּגוֹן נְקוּבַת הַוֵּשֶׁט וּפְסוּקֶת הַגַּרְגֶּרֶת דְּאִיתְּרַע מְקוֹם שְׁחִיטָה דִּידְהוּ.

וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְעַיֵּין בְּהַסַּבָּר טַעַם הַדָּבָר כֵּיוָן דְּמֵחַיִּים אֵינוֹ רַק טְרֵפָה אַמַּאי לְאַחַר שְׁחִיטָה הוּא נְבֵלָה וְכִי הַשְׁחִיטָה הוֹסִיף בָּהּ אִיסּוּר יוֹתֵר וּבְשִׁלְמָא בִּפְסוּקֶת הַגַּרְגֶּרֶת נִיחָא שֶׁפִּיר דְּנָהֵי דְּהַקִּלְקוּל בְּעַצְמוֹ מַה שֶּׁנִּפְסַק הַגַּרְגֶּרֶת אֵינוֹ מְחַדֵּשׁ בְּהַבְּהֵמָה, רַק טְרֵיפוּת וְלֹא נְבֵילוּת אֲבָל מ"מ הֲרֵי אֵין לִבְהֵמָה זוֹ גַּרְגֶּרֶת מַה לִּשׁוֹחֲטָהּ דַּהֲרֵי נִפְסַק כֻּלּוֹ וְגַם רֻבּוֹ כְּכֻלּוֹ חֲשׁוּב ומש"ה אַחַר שְׁחִיטָה הֲרֵי לָא עָדִיף מֵאֵלּוּ שָׁחַט בִּבְהֵמָה רַק סִימָן אֶחָד וְהַשֵּׁנִי הִנִּיחַ שָׁלֵם וּמַתָּה אַח"כ דְּהוּא נְבֵלָה דְּסִימָן אֶחָד אֵינוֹ מוֹצִיא אֶת הַבְּהֵמָה מִידֵי נְבֵלָה אֲבָל בְּנִיקֵּב מִיעוּט הַוֵּשֶׁט דְּנִשְׁאַר שִׁיעוּר שְׁחִיטָה שָׁלֵם הַקָּנֶה וְרֹב הַוֵּשֶׁט אַמַּאי הוּא נְבֵלָה כֵּיוָן דְּמֵחַיִּים אֵינוֹ רַק טְרֵפָה, וצ"ל דְּכֵן בָּאָה הַהֲלָכָה מִסִּינַי דְּאַחַר שְׁחִיטָה תִּהְיֶה נְבֵלָה, וְהִנֵּה יֵשׁ לוֹמַר בָּזֶה שְׁנֵי סְבָרוֹת קֵרוֹבִים זֶה לָזֶה ונ"מ טוּבָא בֵּינֵיהֶם אוֹ דְּנֹאמַר דְּכָךְ בָּאָה הַהֲלָכָה מִסִּינַי דְּאַף ע"ג דְּיָדְעִינַן מִקְרָא דִּטְרֵפָה שֶׁנִּשְׁחֲטָה טְהוֹרָה מ"מ זֶהוּ רַק בִּשְׁאָרֵי טְרֵיפוֹת אֲבָל בִּטְרֵיפוּת שֶׁבְּסִימָנִים וּבִמְקוֹם שְׁחִיטָה אֵין הַשְׁחִיטָה מְטַהֶרֶת אוֹתָם.

ולפי"ז יִהְיֶה נְקוּבַת הַוֵּשֶׁט נְבֵלָה גַּם בָּעוֹף לְשִׁיטַת רַשְׁ"י גַּם יֵשׁ לוֹמַר דְּבָאָה הַהֲלָכָה דְּסִימָן שֶׁנּוֹלַד בּוֹ סְימָנֵי טְרֵיפָה לָאו בַּר שְׁחִיטָה הוּא וְלֹא נֶאֱמַר תּוֹרַת שְׁחִיטָה רַק בְּסִימָן שָׁלֵם וְכָשֵׁר וכמש"כ הַתּוֹסָ' גַּבֵּי שְׁמוּטָה דִּבְסִימָן שָׁמוּט לָא מְהַנֵּי שְׁחִיטָה] ולפי"ז הָא יֵשׁ לוֹמַר דְּגַם רַשְׁ"י לֹא כָּתַב דִּנְקוּבַת הַוֵּשֶׁט הוּא נְבֵלָה רַק בִּבְהֵמָה דְּכֵיוָן דְּהַוֵּשֶׁט לָאו בַּר שְׁחִיטָה א"כ הָא לֹא נִשְׁחַט בָּהּ רַק הַקָּנֶה וְאֵינוֹ מוֹצִיאָה מִידֵי נְבֵלָה אֲבָל בָּעוֹף דְּנִיתָּר בסי' אֶחָד נָהֵי דְּהַוֵּשֶׁט לָאו בַּר שְׁחִיטָה הוּא מ"מ יָכוֹל לִהְיוֹת נִשְׁחַט ע"י הַקָּנֶה לְחֻזְקָא וּנְהֵי דְּהָוְיָא טְרֵפָה דִּנְקוּבַת הַוֵּשֶׁט הוּא טְרֵפָה מִצַּד עַצְמוֹ גַּם מֵחַיִּים מ"מ לָא הָוְיָא נְבֵלָה אַחַר שְׁחִיטָה.

וּבְזֶה הָיָה מָקוֹם לְיַיְשֵׁב מַה דְּרָאִיתִי בְּסֵפֶר מִשְׁכְּנוֹת יַעֲקֹב סוֹף חֵלֶק יו"ד שֶׁהִקְשָׁה עַל דַּעַת רַשְׁ"י דִּנְקוּבַת הַוֵּשֶׁט הוּא נְבֵלָה מֵהָא דְּאִיתָא בַּתּוֹסְפְתָּא שָׁחַט מִיעוּטוֹ שֶׁל וֶשֶׁט וְשָׁהָה וְאַח"כ שָׁחַט אֶת שְׁנֵיהֶם אוֹ שֶׁנִּיקֵּב הַוֵּשֶׁט וְאַח"כ שָׁחַט אֶת שְׁנֵיהֶם טְרֵפָה וּשְׁחִיטָה מְטַהַרְתָּהּ הֲרֵי דְּאֵינוֹ נְבֵלָה וּבְזֶה נוֹכַל לוֹמַר דְּהַתּוֹסְפְתָּא קָאֵי עַל עוֹף וְנִטְהֶרֶת בִּשְׁחִיטַת הַגַּרְגֶּרֶת ובלא"ה נִרְאֶה דְּקָאֵי עַל עוֹף מִדְּסַיְּימָה וְאַח"כ שָׁחַט אֶת שְׁנֵיהֶם וּבִבְהֵמָה לֹא הָיָה צָרִיךְ לְאָמְרוֹ דְּכָל שְׁחִיטָה שֶׁל בְּהֵמָה הוּא בִּשְׁנֵיהֶם והו"ל לוֹמַר וְאַח"כ גָּמַר הַשְׁחִיטָה רַק קָאֵי עַל עוֹף וּמְהַנֵּי לָהּ שְׁחִיטַת הַגַּרְגֶּרֶת לְטָהֳרָה וְגַם בַּגַּרְגֶּרֶת לְחוּדָהּ אִם יִשְׁחוֹט אַח"כ סַגִּי וְרַק דְּהָא אִיְירִי בְּהַתְחִיל לִשְׁחוֹט הַוֵּשֶׁט וְשָׁהָה בּוֹ וּלְכָךְ מְסַיֵּים שאח"כ שָׁחַט שְׁנֵיהֶם וּפִירוּשׁוֹ דְּשָׁחַט גַּם הַגַּרְגֶּרֶת דִּשְׁחִיטַת הַוֵּשֶׁט לְחֻזְקָא הָא לָא מְהַנֵּי גַּם לְהוֹצִיא מִידֵי נְבֵלָה וּכְדַעַת רַשְׁ"י.

אָמְנָם בלא"ה אֵין לָנוּ לְהַקְשׁוֹת עַל רַבּוֹתֵינוּ הָרִאשׁוֹנִים מֵהַתּוֹסְפְתָּא שֶׁלָּנוּ שֶׁנִּדְפְּסָה בְּכַמָּה שִׁיבּוּשִׁים וְכֵיוָן דְּהָרִאשׁוֹנִים לֹא הִקְשׁוּ עַל רַשְׁ"י מֵהַהִּ תּוֹסְפְתָּא בְּוַדַּאי דְּהָיָה לָהֶם גִּירְסָא אַחֶרֶת בָּהּ וְעַיֵּי' בַּתּוֹסָפוֹ' (דַּף ל') בד"ה הֶחֱלִיד הֲבִיאוּ הַהִּ תּוֹסְפְתָּא מְקַצָּתָהּ וְז"ל דְּתַנְיָא שָׁחַט מִיעוּט וְשָׁהָה כְּדֵי שְׁחִיטָה פְּסוּלָה וְכֵן הֶעְתִּיקָהּ הָרֹא"ש שָׁם וְזֶהוּ שֶׁלֹּא כְּהַנִּדְפָּס

לְפָנֵינוּ: [ד] וְהִנֵּה אֵין לְהַקְשׁוֹת דלפי"ז דְּבִנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט נֶחֱלַק בֵּין בְּהֵמָה לְעוֹף א"כ נְחַלֵּק כֵּן גַּם בִּפְסוּקַת הַגַּרְגֶּרֶת וְנֹאמַר דְּגַם כֵּן בָּעוֹף לֹא יִהְיֶה נְבֵלָה כֵּיוָן דְּמֵחַיִּים הוּא רַק טְרֵפָה וְתִיהְנֵי בּוֹ שְׁחִיטַת הַוֶּשֶׁט לְטַהֲרָה מִידֵי נְבֵלָה, זֶה אֵינוֹ דְּכֵיוָן דִּשְׁחִיטַת עוֹף הוּא בְּסִימָן אֶחָד א"כ הֲרֵי מִיָּד כְּשֶׁנִּפְסְקָה הַגַּרְגֶּרֶת הֲרֵי אִיתְעֲבִיד מַעֲשֶׂה שְׁחִיטָה שְׁלֵמָה וְאִם הי' נַעֲשֵׂית כְּשִׁיעוּר זֶה בִּשְׁחִיטָה כְּשֵׁרָה הָיְתָה שְׁחִיטָה א"כ הַאֵיךְ יוֹעִיל וּמַה יוֹסִיף מַה שֶּׁיְּשׁוּב לְשׁוֹחֲטָה דִּשְׁנֵי שְׁחִיטוֹת בְּעוֹף לֹא מָצִינוּ וְאִם נִשְׁחַט סִימָן א' בְּעוֹף בְּפָסוּל הֲרֵי וַדַּאי דְּלָא מְהַנֵּי מַה שֶּׁיַּחֲזוֹר לִשְׁחוֹט הַשֵּׁנִי כְּהִלְכוֹת שְׁחִיטָה כֵּיוָן שֶׁכְּבָר שְׁחוּטָה הִיא ומש"ה גַּם כְּשֶׁנִּפְסַק הַגַּרְגֶּרֶת אֵין שׁוּם סְבָרָא לוֹמַר שֶׁיּוֹעִיל הַוֶּשֶׁט אֲבָל בִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט שַׁפִּיר יֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר דְּגַם לְדַעַת רַשְׁ"י מְהַנֵּי שְׁחִיטַת הַקָּנָה, וא"כ יָצָא לָנוּ דִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט גַּם לְרַשְׁ"י דְּהוּא נְבֵלָה מ"מ בְּעוֹף כה"ג יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק, וְאִם הי' נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט וְאַחַ"כ שָׁחַט לִשְׁנֵיהֶם אִם הי' שְׁחִיטַת הַוֶּשֶׁט קוֹדֶם שְׁחִיטַת הַקָּנָה וַדַּאי דִּלְרַשְׁ"י הוּא נְבֵלָה דַּהֲרֵי שְׁחִיטַת הַוֶּשֶׁט לֹא הוֹעִיל לָהּ וְאַחַר שֶׁכְּבָר חָתַךְ הַוֶּשֶׁט שׁוּב לָא מְהַנֵּי לָהּ בְּוַדַּאי שְׁחִיטַת הַקָּנָה כֵּיוָן דְּמִקּוֹדֶם נֶחְתַּךְ בָּהּ בִּפְסוּל כְּפִי שִׁיעוּר הֶכְשֵׁר שְׁחִיטָתָהּ, אֲבָל אִם שָׁחַט מִקּוֹדֶם הַקָּנָה יֵשׁ מָקוֹם לְהִסְתַּפֵּק דְּאָפְשָׁר דְּגַם רַשְׁ"י מוֹדֶה דְּאֵינוֹ רַק טְרֵפָה ונ"מ טוּבָא לְעִנְיַן סְפֵיקָא וס"ס אִם שַׁיָּיךְ לוֹמַר בָּהּ חֲזָקַת אִיסּוּר אֵינָהּ זְבוּחָה דְּאֵינוֹ מוֹעִיל גַּם ס"ס אוֹ לֹא: סִימָן כא יַחְקוֹר בְּדִין סָפֵק נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט דְּאָסְרִינַן לי' אִם הוּא בְּגֶדֶר סָפֵק אִיסּוּר אוֹ וַדַּאי אִיסּוּר: הִנֵּה בְּדִין סָפֵק נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט וּכְגוֹן שֶׁנִּתְחַדֵּשׁ אֵיזוֹ רֵיעוּתָא בַּבְּהֵמָה בְּחַיֶּיהָ בְּאוֹפֶן דע"פ דִּין יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק בָּהּ דִּלְמָא נַעֲשָׂה נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט ע"י אוֹתוֹ רֵיעוּתָא אוֹ לֹא נַעֲשָׂה וּכְמוֹ יָשַׁב לָהּ קוֹץ בַּוֶּשֶׁט אוֹ בִּמְסַמֵּס קוֹעֵץ דְּמָא וְדוֹמֶה לָזֶה דקי"ל דְּאָזְלִי' בּוֹ לְחוּמְרָא, אָמַרְתִּי לַחְקוֹר וּלְבָאֵר אִם הוּא אִיסּוּר וַדַּאי מִשּׁוּם דְּמוֹקְמִינַן לָהּ עַל חֲזָקַת אִיסּוּר אֵינוֹ זְבוּחָה אוֹ דְּאֵין אִיסּוּרָהּ רַק מִסָּפֵק וּכְמוֹ כָּל סָפֵק דְּאוֹרָיְיתָא דְּהוּא לְחוּמְרָא אֲבָל הַךְ חֲזָקָה דְּאֵינוֹ זְבוּחָה לָא מְסַיְּעַ כְּלָל לְאוֹתוֹ צַד דְּנִיקַּב הַוֶּשֶׁט לְאַחְזוֹקֵהּ עַל יָדָהּ בְּוַדַּאי אִיסּוּרָא.

וְנָפְקָא מִינַּהּ טוּבָא לְכַמָּה דְּבָרִים וְיַעַן אֲשֶׁר בְּדִבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ הָאַחֲרוֹנִים מָצִינוּ סְתִירוֹת רַבּוֹת בָּזֶה כַּאֲשֶׁר יִרְאֶה הַמְעַיֵּן בְּהַרְבֵּה חִיבּוּרִים הַמְדַבְּרִים בְּדִין נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט וּמְפַלְפְּלִים בְּהַחְזָקַת אִיסּוּר דְּאֵינוֹ זְבוּחָה וּבָא רַעֲהוּ וּמַשִּׂיג עָלָיו וְכָתַב דְּלֹא שַׁיָּיךְ בְּסָפֵק זֶה הַךְ חֲזָקָה.

עַד כִּי יִלְאֶה הַמְעַיֵּן לִמְצוֹא פֵּשֶׁר דָּבָר בָּזֶה. וְאָמַרְתִּי לְבָאֵר הַדְּבָרִים הַיטֵב אַיְ"ה לְמַעַן יוּכַל הַמְעַיֵּן לְיַדֵּעַ הַדֶּרֶךְ וְהַמָּקוֹם אֲשֶׁר הוּא עוֹמֵד בּוֹ וּבְאֵיזוֹ אוֹפֶן שַׁיָּיךְ לְצָרֵף הַךְ חֲזָקָה וּבְאֵיזֶה אוֹפֶן אֵין לְצָרְפָהּ.

וּלְמַעַן לֹא יַאֲרְכוּ הַדְּבָרִים חִלַּקְתִּי קוֹנְטְרֵס זֶה לְסִימָנִים. וּבְעֶזְרָתוֹ.

יִתְבָּרַךְ בָּטַחְתִּי בא"י לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ: [ב] וְלִכְאוֹרָה נִרְאֶה בִּפְשִׁיטוּת דְּסָפֵק זֶה תָּלוּי בְּמְחֻלְקוֹתָן שֶׁל רַבּוֹתֵינוּ הָרִאשׁוֹנִים ז"ל בְּעִיקַּר דִּינָא דִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט אִם הוּא נְבֵלָה וְלָא מְהַנֵּי בָּהּ הַשְׁחִיטָה כְּלָל אוֹ אֵינָהּ רַק טְרֵפָה דְּהוֹעִיל בָּהּ הַשְׁחִיטָה מִיהָא לְטַהֲרָהּ מִידֵי נְבֵלָה.

דִּלְהָרַמְבָּ"ם דְּפָסַק בְּפֶרֶק שְׁלִישִׁי מה' שְׁחִיטָה הֲלָכָה י"ט דְּהָוְיָ' נְבֵילָה וְכֵן פָּסְקוּ הַטּוּר ושו"ע בַּיּוֹ"ד סִימָן ל"ג וְכֵן כָּתַב רַשְׁ"י בְּחֻלִּין (דַּף ל"ב) בד"ה וְיֵשׁ לָהֶם נְבֵלוֹת כְּגוֹן נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט וּפְסוּקַת הַגַּרְגֶּרֶת וכ"כ הָרַשְׁבָּ"א בְּחִיְדּוּשָׁיו רֵישׁ פֶּרֶק אֵלּוּ טְרֵפוֹת וְכֵן הוּא דַּעַת הָרַבֵּה מֵהָרְאשׁוֹנִים, וּלְדִידְהוּ נִרְאֶה דְּכֹל שֶׁנִּסְתַּפְּקוּ אִם הִיא נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט הֲרֵי הוּא סָפֵק בִּשְׁחִיטָתָהּ אִם הוֹעִיל לָהּ הַשְׁחִיטָה אוֹ לֹא הוֹעִילָה וְשַׁפִּיר יֵשׁ לָהּ חֲזָקַת אִיסּוּר אֵינוֹ

זְבוּחָה דְּיֵשׁ לָנוּ לוֹמַר דְּגַם עַתָּה לֹא נִשְׁחֲטָה כְּלָל וּכְמוֹ דְּמַחַיִּים הִ' עֲלֵי' אִיסּוּר זֶה שֶׁלֹּא נִשְׁחֲטָה.

אֲבָל לְדַעַת הַפּוֹסְקִים דְּאֵינוֹ רַק טְרֵפָה וּכְמוֹ שֶׁהוֹכִיחוּ רַבּוֹתֵינוּ הָאַחֲרוֹנִים לְהוֹכִיחַ דְּדַעַת כַּמָּה מֵהָרַאשׁוֹנִים הוּא כֵּן, וְיסוֹדָם בָּרוּר מִדִּבְרֵי הָרַא"שׁ פֶּרֶק הַשּׁוֹחֵט גַּבֵּי הָא דְּאִיבָּעֵי לָן בְּשָׁהָה בְּמִיעוּט סִימָנִים מַהוּ וְכָתְבוּ שָׁם הַתּוֹסָ' דר"ת מְפָרֵשׁ דְּהָאבַעְיָ' קָאֵי עַל מִיעוּט קָמָא דְּוָשֶׁט אִי פָּסְלָה בּוֹ שְׁהִיָּ' אוֹ לֹא פָּסְלָה וְהִסְבִּיר הָרַא"שׁ שָׁם פֵּירוּשׁוֹ דְּהַגְּמָרָא מִסְתַּפֵּק דִּלְמָא לֹא בָּאָה הַהֲלָכָה לִפְסוֹל שְׁהִיָּ' בַּשְּׁחִיטָה רַק בְּשָׁהָה אַחַר שֶׁכְּבָר נַעֲשָׂה בָּהּ מִידֵי דְּמִנְּבֵלָה בִי' וּכְגוֹן בִּשְׁחִיטַת בְּהֵמָה וְשָׁהָה בָּהּ בֵּין סִימָן לְסִימָן דִּכְבָר נַעֲשָׂה בָּהּ מַעֲשֶׂה דְּאִילּוּ הָיְתָה כֵּן מֵעִיקָּרָא פְּסוּקֶת הַגַּרְגֶּרֶת הֲרֵי הִיא נְבֵלָה, אֲבָל בְּמִיעוּט קָמָא דְּלָא נַעֲשָׂה בָּהּ רַק מִידֵי דְּמִטָּרְפִי בָּהּ לֹא פָּסְלָה שְׁהִיָּ' כְּלָל.

וּלְדִידְהוּ הֲרֵי גַּם אִם הִיא נְקוּבָה מ"מ הָא הוֹעִיל לָהּ הַשְּׁחִיטָה עכ"פ לְטַהֲרָהּ מִידֵי נְבֵלָה וְלֹא שַׁיָּיךְ בּוֹ חֶזְקַת אֵינוֹ זְבוּחָה דַּהֲרֵי הִיא זְבוּחָה לְפָנֶיךָ. וְלֹא עָדִיף סָפֵק נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט מִכָּל סָפֵק טְרֵפָהבִּשְׁאָרֵי אֵיבָרִים דִּפְשִׁיטָא דְּלָא אָמְרִינַן בְּהוּ הַךְ חֶזְקָה.

כֵּן הִ' נִרְאֶה בִּפְשִׁיטוּת. וְכֵן מְבֹאָר לְהֶדְיָא בְּמָהַרְשָׁ"א בְּכוֹרוֹת (דַּף כ') בְּתוֹסָ' ד"ה חָלָב שֶׁהוֹכִיחוּ שָׁם הַתּוֹסָ' דְּלַהֲלָכָה לָא קיי"ל כר' מֵאִיר דְּחוֹשֵׁשׁ לְמִיעוּטָא וּרְאָיָתָם מֵהָא דִּבְחֻלִּין (דַּף י"א) פָּרִיךְ בַּגְּמָרָא לר"מ דְּחָיֵישׁ לְמִיעוּטָא הֵיכִי אָכִיל בִּישְׁרָא וְנִיחוּשׁ שְׁמָא בְּמָקוֹם נָקֵב שָׁחַט וּמִדְּלָא קָאָמַר הֵיכִי אָכְלִינַן בִּישְׁרָא מוּכָח דַּאֲנַן לָא קיי"ל כר"מ בְּהָא.

וְשׁוּב כָּתְבוּ שָׁם הַתּוֹסָ' דמ"מ הֵיכָא דְּאִיכָּא חֶזְקָה הַמְסַיַּיעַ לַמִּיעוּט גַּם לְדִידַן חָיְישִׁינַן לֵיהּ. וְהִקְשָׁה הַמָּהַרְשָׁ"א דא"כ הַדַּר קָשֶׁה אַמַּאי לָא קָאָמַר הֵיכִי אָכְלִינַן בִּישְׁרָא דַּהֲרֵי בְּהֵמָה בְּחַיֶּי' בְּחֶזְקַת אִיסּוּר עוֹמֶדֶת וּמְסַיַּיעַ לַמִּיעוּט דְּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט ותי' הַמָּהַרְשָׁ"א דְּגַם אִם הִיא נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט הָא אֵינוֹ רַק טְרֵפָה וְהוֹעִיל לָהּ הַשְּׁחִיטָה לְטַהֲרָהּ מִידֵי נְבֵלָה ומש"ה לֹא שַׁיָּיךְ הַךְ חֶזְקָה כְּלָל, הֲרֵי לְהֶדְיָ' כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר דְּאִם הִ' נְבֵלָה הִ' שַׁיָּיךְ בָּזֶה הַךְ חֶזְקָה וְאִם הוּא טְרֵפָה לֹא שַׁיָּיךְ הַךְ חֶזְקָה.

וְאִי דא"כ הֲרֵי לְהַפּוֹסְקִים דְּהָוְיָ' נְבֵלָה תִּשָּׁאֵר קֻושְׁיָ' מָהַרְשָׁ"א אַמַּאי לֹא אָמַר הֵיכִי אָכְלִינַן גַּם זֶה נִיחָא מִכַּמָּה טְעָמִים אוֹ דִּיחַלְּקוּ עַל עִיקַּר הַכְּלָל שֶׁל הַתּוֹסָ' וְיֹאמְרוּ דְּגַם בְּאִיכָּא חֶזְקָה הַמְסַיַּיעַ לַמִּיעוּט לָא חָיְישִׁינַן לֵיהּ לְרַבָּנָן דר"מ וְעוֹד יְעַוַּיֵּן בְּמִשְׁמֶרֶת הַבַּיִת לְהָרַשְׁבָּ"א (דַּף ז') שֶׁהִקְשָׁה קֻושְׁיָ' זוֹ אַמַּאי לֹא אָמַר הֵיכִי אָכְלִינַן דְּהָא אִיכָּא חֶזְקָה הַמְסַיַּיעַ לְמִיעוּט.

וע"ש מַה שֶּׁכָּתַב עַל זֶה שְׁנֵי תֵּירוּצִים וְנָתַן טְעָמִים לְחַלֵּק בֵּיניֵהֶם דִּבְמִיעוּט כָּזֶה דְּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט לָא אָמְרִי' בּוֹ סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֶזְקָה לְרַבָּנָן וּכְבָר הֶאֱרַכְנוּ בִּדְבָרָיו בסי' ז' וְאֵין זֶה שַׁיָּיךְ לנ"ד.

אָמְנָם גַּם אִם נֹאמַר דְּהוּא רַק טְרֵפָה עֲדַיִין הַדָּבָר תָּלוּי בִּפְלוּגְתָּא שֶׁל הָרַאשׁוֹנִים אִי מַחְזִקִינַן מֵאִיסּוּר לְאִיסּוּר דְּלִדַעַת רַשְׁ"י וְהָעוֹמְדִים בְּשִׁיטָתוֹ דס"ל מַחְזִקִינַן וּמְפָרֵשׁ הָא דְּאָמְרִינַן בְּהֵמָה בְּחַיֶּי' בְּחֶזְקַת אִיסּוּר עוֹמֶדֶת הַיְינוּ אִיסּוּר אהמ"ח ואע"ג דְּהַשְׁתָּא בְּוַדַּאי נִפְקַע מִינָּהּ אִיסּוּר זֶה מ"מ מַחְזִקִינַן מני' לְאִיסּוּר אַחֵר וּלְפִי זֶה הֲרֵי וַדַּאי דְּסָפֵק נְבֵלָה וּסְפֵק טְרֵפָה שָׁוִין וְכָל שֶׁנּוֹלַד סָפֵק אִיסּוּר בִּבְהֵמָה בְּחַיֶּי' יֵשׁ לָהּ חֶזְקַת אִיסּוּר דִּכְמוֹ דְּמַחְזִקִינַן מֵאִיסּוּר אמה"ח לְאִיסּוּר נְבֵלָה כְּמוֹ כֵן יֵשׁ לָנוּ לְהַחְזִיק לְאִיסּוּר טְרֵפָה, דאע"ג דְּאִיסּוּר

טָרְפָּה מְשֻׁנֶּה מֵאִיסּוּר אמה"ח מ"מ הֲרֵי גַּם אִיסּוּר נְבֵלָה אֵינוֹ כאמה"ח דְּזֶה מֻוָתָּר לְבֶן נֹחַ וְזֶה אָסוּר וְעוֹד הַרְבֵּה דְּבָרִים וְאַפְּ"ה מַחְזִקִינַן וּפְשִׁיטָא דְּגַם לְאִיסּוּר טְרֵפָה יֵשׁ לְהַחְזִיק.

ומ"מ הַמַּהַרְשָׁ"א בִּבְכוֹרוֹת יָפָה תי' דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּמִשּׁוּם דִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט הוּא טְרֵפָה לֹא שַׁיָּיךְ הַךְ חֲזָקָה דְּהַתּוֹסָ' לִשִׁיטָתָם בְּכַמָּה דְּוכְתֵי דס"ל דְּאֵין מַחֲזִיקִין מֵאִיסּוּר לְאִיסּוּר וְחָלְקוּ עַל פרש"י בָּזֶה וְכָתְבוּ דְּהַחֲזָקַת אִיסּוּר הַיְינוּ אִיסּוּר שֶׁאֵינוֹ זְבוּחָה וּלְדִידְהוּ כָּתַב הַמַּהַרְשָׁ"א דְּלֹא שַׁיָּיךְ רַק בִּסְפֵק נְבֵלָה וְלֹא בְּסָפֵק טְרֵפָה אֲבָל לפרש"י אֵין לְחַלֵּק בֵּינֵיהֶ' כְּלָל.

רַק דָּזֶה תָּלוּי בְּהַסָּפֵק שֶׁיֵּשׁ לָנוּ בְּעִיקַּר דַּעַת רַשְׁ"י דס"ל מַחֲזִיקִין מֵאִיסּוּר לְאִיסּוּר אִם כַּוָּנָתוֹ דַּחֲשִׁיבָא גְּמוּרָה לְאָסְרָהּ בְּוַדַּאי מִשּׁוּם הַחֲזָקָה אוֹ כַּוָּנָתוֹ דְּהוּא רַק סְפֵק אִיסּוּר כְּסְפֵק הַשָּׁקוּל בְּלֹא חֲזָקָה וְעַיֵּי' בְּסֵפֶר תּוֹרַת יְקוּתִיאֵל סִי' כ"ד שֶׁהֶאֱרִיךְ בְּסְפֵק זֶה וְאֵין כָּאן מְקוֹמוֹ לְבָרֵר זֶה.

ועכ"פ לְדַעַת הַסּוֹבְרִים דְּהוּא נְבֵלָה לִכְאוֹרָה נִרְאֶה בְּפְשִׁיטוּת בנ"ד דְּהוּא אִיסּוּר וַדַּאי מִשּׁוּם הַחֲזָקָה וּכְמוֹ שֶׁאֲנַחְנוּ רוֹאִין לְהֶדְיָ' בְּדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א במה"ב הַנָּ"ל שֶׁכָּתַב דְּשַׁיָּיךְ לוֹמַר סָמוּךְ חֲזָקָה לַמִּיעוּט דִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט: [ג] אָמְנָם רָאִיתִי להנו"ב מה"ק חֵלֶק אה"ע סִימָן מ"ג שֶׁהֶמְצִיא סְבָרָא אַחֶרֶת מִנֶּגֶד לָזֶה.

שֶׁהֵבִיא שָׁם דִּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ שֶׁכָּתַב דאע"ג דקיי"ל דְּרֻבָּא וַחֲזָקָה רֻבָּא עָדִיף מ"מ הֵיכָא דְּאִיכָּא שְׁנֵי חֲזָקוֹת הַמְסַיְּעִין לְמִיעוּטָא לָא עָדִיף רֻבָּא מֵהֶם וְחָיְישִׁינַן לֵיהּ מה"ת, הוּבְאוּ דְּבָרָיו בב"י אה"ע סִי' י"ז.

וְהִקְשָׁה עַל זֶה הנו"ב מֵהָא דִּבְחֻלִּין (דַּף י"א) בְּתוֹסָ' ד"ה מְנָא הָא מִילְּתָא כָּתְבוּ בְּשֵׁם ר' חַיִּים דְּהָא דקיי"ל דְּרֻבָּא רֻבָּא וַחֲזָקָה עָדִיף יָלְפִינַן לֵיהּ מִפָּרָה אֲדֻמָּה דְּלָא חָיְישִׁינַן דִּלְמָא טְרֵפָה הִיא ואע"ג דִּלְהַטְמֵא שְׁמַזִּין עָלָיו מֵאֶפְרָהּ אִיכָּא חֲזָקַת טֻמְאָה וְאַפְּ"ה לָא חָיְישִׁינַן דִּלְמָא טְרֵפָה הִיא.

וְהִקְשָׁה הנו"ב דַּהֲרֵי בְּפָרָה אֲדֻמָּה יֵשׁ לָחוּשׁ ג"כ דִּלְמָא הִיא נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט דְּהָוְיָ' נְבֵלָה וְאִיכָּא חֲזָקַת אֵינָהּ זְבוּחָה וא"כ אִיכָּא שְׁנֵי חֲזָקוֹת נֶגֶד הָרֹוב חֲזָקַת אֵינָהּ זְבוּחָה וְחֲזָקַת טֻמְאָה שֶׁל הַטָּמֵא וְאַפְּ"ה רֻבָּא עָדִיף מֵהֶם וע"ש בנו"ב שֶׁהוֹסִיף לְהַקְשׁוֹת גַּם עַל הַתּוֹסָ' דְּחֻלִּין שֶׁחָתְרוּ לְמְצוֹא בְּפָרָה חֲזָקָה נֶגֶד הָרֹוב וְהֶוְכְרְחוּ לְהָבִיא חֲזָקַת טֻמְאָה שֶׁל הַטָּמֵא וּמַדּוּעַ שְׁבַקוּ לְחֲזָקַת אֵינוֹ זְבוּחָה רַק זֶה נִיחָא די"ל דְּאָזְלִי' בְּשִׁיטַת ר"ת וְהָרֹא"שׁ דִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט הוּא טְרֵפָה אֲבָל עַל הָרִיבָ"שׁ קָשֶׁה שַׁפִּיר מֵהַפּוֹסְקִים דס"ל דְּהוּא נְבֵלָה] ותי' הנו"ב דִּבְכָל סָפֵק בְּשָׁחִיטָה אִיכָּא שְׁנֵי חֲזָקוֹת הַמְנַגְּדוֹת א' חֲזָקַת אֵינוֹ זְבוּחָה שֵׁנִית דְּאַדְרַבָּה נִימָא הָעֲמִידָה עַל חֲזָקַת טָהֳרָתָהּ דִּבְחַיֵּי' הֲרֵי בְּוַדַּאי לֹא הִי' בָּהּ טֻמְאַת נְבֵלָה גַּם אִם נִימָא דְּהִיא נִקוּבַת הַוֶּשֶׁט וְיֵשׁ לָהּ חֲזָקָה דְּגַם עַתָּה אַחַר שְׁחִיטָתָהּ אֵין בָּהּ טֻמְאַת נְבֵלָה וְכֵיוָן דְּאִיכָּא חֲזָקָה הַמְסַיַּיעַ לְרֻבָּא מש"ה עָדִיף גַּם מִשְּׁנֵי הַחֲזָקוֹת הַמְסַיְּעַ לְמִיעוּטָא, וְלָמַדְנוּ מִדְּבָרָיו דְּכָל סָפֵק בְּשָׁחִיטָה דַּאֲסוּרָה אֵינוֹ רַק סְפֵק אִיסּוּרָא דְּנֶגֶד חֲזָקַת אֵינוֹ זְבוּחָה אִיכָּא חֲזָקַת טָהֳרָה דִּבְהֵמָה בְּחַיֵּי' וְהוּא סָפֵק הַשָּׁקוּל.

הֵן אֱמֶת דְּעִיקַּר דְּבָרָיו נִפְלְאוּ מִמֶּנִּי דְּהָא לֹא הוֹעִיל כְּלוּם בְּתֵירוּצוֹ לְיַשֵּׁב דִּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ דְּגַם אִם נֹאמַר כִּדְבָרָיו בְּעִיקַּר הַסְּבָרָא שֶׁל חֲזָקַת טָהֳרָה מ"מ הֲרֵי זֶה שַׁיָּיךְ רַק בְּבֶהֱמַת חֻלִּין דְּאִם אֵינוֹ נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט אֵין לָהּ שׁוּם טֻמְאָה אֲבָל בְּפָרָה אֲדֻמָּה דְּהָוְיָ' ג"כ אַב

הַטֻּמְאָ' וּמְטַמְּאָה אָדָם וְכֵלִים וא"כ הֲרֵי בע"כ יָרַד לִבְהֵמָה זוֹ שֶׁאָנוּ דָּנִים עָלֶיהָ דִּין טֻמְאָה דְּאִם אֵינָהּ נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט אֵינוֹ נִבְלָה וּמְטַמְּאָה מִשּׁוּם פָּרָה וְאִם הִיא נְקוּבָה וּפְסוּלָה לַפָּרָה מְטַמְּאָה מִשּׁוּם נִבְלָה וא"כ הָאֵיךְ שַׁיָּיךְ לוֹמַר דְּחֻזְקַת טָהֳרָה שֶׁהָיָה לָהּ בְּחַיֶּי' מְסַיַּעַ לְהַצַּד שֶׁאֵינוֹ נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט.

וא"ג דְּאִיכָּא הַרְבֵּה חֲזָקוֹת בְּטֻמְאוֹת נִבְלָה מַה שֶּׁאֵינוֹ בְּפָרָה מ"מ הֲרֵי מָצִינוּ ג"כ בְּכַמָּה דְּבָרִים שֶׁחֲמוּרָה טֻמְאַת פָּרָה מִטֻּמְאַת נִבְלָה דְּמְטַמְּאָה כָּל הָעוֹסְקִים בָּהּ גַּם בְּלֹא שׁוּם מַגָּע וּמַשָּׂא כְּלָל משא"כ בִּנְבֵלָה.

וְגַם אַחַר שֶׁנַּעֲשֵׂית אֵפֶר הֲרֵי מְטַמְּאָה בְּמַשָּׂא וּלְהָעוֹסְקִין בָּהּ וּבִנְבֵלָה מִיָּד שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָ' לְגֵר אוֹ לְכֶלֶב פָּרְחָה לָהּ טֻמְאָה מִינָּהּ וּמַאי רָאִיתָ לְחַדֵּשׁ בָּהּ טֻמְאַת פָּרָה יוֹתֵר מִטֻּמְאַת נְבֵלָה. וְאַדְּרַבָּה אִם נָבֹא לוֹמַר הַךְ סְבָרָא גַּבֵּי פָּרָה דְּנַעֲמִידָהּ עַל חֻזְקַת טָהֳרָה שֶׁהָיָה לָהּ בְּחַיֶּי' יֵשׁ לָנוּ לְהַכְרִיעַ ע"י חֻזָּקָה זוֹ דְּאֵינָהּ נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט רַק יֵשׁ בָּהּ אַחַת מי"ח טְרֵיפוֹת דְּאֵינָם נִבְלָה דְּאָז לֹא נְחַדֵּשׁ בָּהּ שׁוּם טֻמְאָה לֹא מִשּׁוּם נִבְלָה וְלֹא מִשּׁוּם פָּרָה וא"כ אַדְּרַבָּה בְּהַךְ חֲדוּשָׁא שֶׁל חֻזְקַת טָהֳרָה שֶׁחִידֵּשׁ הנו"ב עוֹד נִתְחַזְּקָה הַרְבֵּה הַקֻּוּשְׁ' עַל הָרִיבָ"שׁ דִּבְלָא סְבָרָא זוֹ לֹא קָשָׁה עַל הָרִיבָ"שׁ רַק מִסְפֵּיקָא דִּלְמָא הִיא נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט לְחֻזְקָא דְּרַק בְּסָפֵק זֶה אֵיכָא חֻזְקַת אֵינוֹ זְבוּחָה וְלָא בִּשְׁאָרֵי טְרֵיפוֹת וְעַל זֶה הֲרֵי יֵשׁ מָקוֹם לְדָחוֹק דְּסָפֵק דְּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט לְחֻזְקָא הוּא רַק מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וְלָא חָיְישִׁינַן לִי' גַּם בְּמָקוֹם שְׁנֵי חֲזָקוֹת הַמְסַיְּעִים לוֹ וְכֵן כָּתַב בְּשוּ"ת הַגָּאוֹן רַבֵּינוּ עֲקִיבָא זצ"ל זיע"א וְלִסְבָרָתוֹ שֶׁל הנו"ב הֲרֵי גַּם עַל סָפֵק שֶׁל כָּל הַטְּרֵיפוֹת אִיכָּא שְׁנֵי חֲזָקוֹת חֻזְקַת טֻמְאָה דְּטָמֵא וְחֻזְקַת טָהֳרָה שֶׁל הַפָּרָה בְּחַיֶּי' וְנַיְמָא דְּהוּא טְרֵפָה דַּהֲרֵי בְּפָרָה יֵשׁ לָחוּשׁ גַּם לִטְרֵיפַת הָרֵיאָה דא"א לְבָדְקָהּ וּטְרֵפוֹת הָרֵיאָה הוּא מִיעוּט הַמָּצוּי טוּבָא, וּבְמָקוֹם אַחֵר כָּתַבְנוּ יִשּׁוּב נָכוֹן עַל הָרִיבָ"שׁ דְּלָא קָשָׁה עָלָיו כְּלָל מַהַךְ דְּפָרָה יעו"ש.

אֲבָל עכ"פ עִיקַּר סְבָרָתוֹ שֶׁל הנו"ב לִכְאוֹרָה נִרְאֶה נְכוֹנָה וּלְכָל הַפָּחוֹת בְּבֶהֱמַת חֻלִּין אִיכָּא חֻזְקַת טָהֳרָה נֶגֶד חֻזְקַת אֵינוֹ זְבוּחָה וְכָל הֵיכָא דְּנִבְּא לְהִסְתַּפֵּק דִּלְמָא הוּא נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט אֵין בָּהּ אִיסּוּרָא רַק מִסָּפֵק: [ד] וּבִסְבָרָא זוֹ יִתְיַישֵּׁב לָנוּ הֵיטֵב דִּבְרֵי רַבֵּינוּ יוֹנָה דְּבְחֻלִּין (דַּף יו"ד) אִיתָא נִמְצָא הַגַּרְגֶּרֶת שְׁמוּטָה וְאֵין יָדוּעַ אִם קוֹדֶם שְׁחִיטָה נִשְׁמְטָה וְאִם לְאַחַר שְׁחִיטָה זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה וְאָמְרוּ כָּל סָפֵק בִּשְׁחִיטָה פָּסוּל וּמַסְקִינַן שָׁם דְּהַךְ כָּל סָפֵק בִּשְׁחִיטָה לְאֻתּוֹיֵי סָפֵק שָׁהָה סָפֵק דָּרַס.

וְכָתַב שָׁם הָרָ"ן דְּמִכָּאן הוֹכִיחַ רַבֵּינוּ יוֹנָה לְאֶסּוֹר בְּנִמְצָא הַגַּף שְׁמוּטָה וְאֵינוֹ יָדוּעַ אִם נִשְׁמְטָה קוֹדֶם שְׁחִיטָה אוֹ אַחַ"כ דַּאֲסוּרָה מִסָּפֵק וּכְבָר נִתְקַשּׁוּ רַבִּים בִּדְבָרָיו דְּמַאי מֵבִיא רְאִי' מֵהָא דְּאָסְרִינַן סָפֵק בִּשְׁחִיטָה דְּאִיכָּא חֻזְקַת אִיסּוּר דְּאֵינוֹזְבוּחָה לִשְׁמוּטַת הַגַּף דְּהוּא רַק טְרֵפָה וְלֵיכָּא חֻזְקַת אִיסּוּר.

ולפ"ז הָא נִיחָא דְּסָפֵק בִּשְׁחִיטָה וּסְפֵק טְרֵפָה שָׁווֹים הֵם מַמָּשׁ דִּבְשְׁנֵיהֶם הוּא רַק סָפֵק הַשָּׁקוּל דִּבְסָפֵק בַּטְּרֵפָה הֲרֵי הוּא סָפֵק הַשָּׁקוּל וְאֵין בּוֹ שׁוּם חֻזָּקָה לֹא לְאִיסּוּרָא וְלֹא לְהֶיתֵּר וּבְסָפֵק בִּשְׁחִיטָה דְּאִיכָּא חֻזָּקָה דְּאֵינוֹ זְבוּחָה לְאִיסּוּר הָא אִיכָּא חֻזְקַת טָהֳרָה לְהֶיתֵּרָא ועכ"פ בִּשְׁנֵיהֶם הוּא סָפֵק הַשָּׁקוּל.

וְשַׁפִּיר מְדַיֵּיק הר"י. ובמק"א כָּתַבְנוּ יִשּׁוּבִים אֲחֵרִים בִּדְרָכִים נְכוֹנִים לְדִבְרֵי הר' יוֹנָה ועי"ש: [ה] וְהִנֵּה לְפִי זֶה יָצָא לָנוּ עוֹד חִידּוּשׁ אֶחָד וּגְדוֹלָה הִיא דִּלְדַעַת רַשִׁ"י דִּמְפָרֵשׁ בְּכָל דֻּוכְתֵי הָא דְּאָמְרִי' בְּהֵמָה בְּחַיֵּי' בְּחֶזְקַת אִיסּוּר עוֹמֶדֶת הַיְינוּ אִיסּוּר אֵבֶר מִן הַחַי וְעַיֵּי' בִּשְׁבוּעוֹת (דַּף כ"ד) בְּתוֹסָ' ד"ה הָאוֹכֵל נְבֵלָה שכ' דִּבְרֵי הריצב"א שס"ל ג"כ כפרש"י וְחָלַק עַל מַה שֶׁכָּתַב הַתּוֹסָ' דְּהַחֲזָקָה הוּא חֶזְקַת אִיסּוּר אֵינוֹ זְבוּחָה וְכָתַב דְּהַךְ וְזָבַחְתָּ וְאָכַלְתָּ לֹא בָּא רַק לְהוֹרוֹת לָנוּ בָּמָה יֻוְפְקַע אִיסּוּר אמה"ח וְלֹא לְהוֹסִיף אִיסּוּר עֲשֵׂה שֶׁאֵינוֹ זְבוּחָה ועי"ש.

וּלְדִידְהוּ הָא דְּבִסְפֵק נְבֵלָה אָמְרִי' הַךְ חֲזָקָה הוּא מִשּׁוּם דְּמֻוְחְזָק מֵאִיסּוּר אמה"ח לְאִיסּוּר נְבֵלָה וּלְדִידְהוּ הֲרֵי סְפֵק טְרֵפָה וּסְפֵק נְבֵלָה שָׁוִים הֵם וְגַם בִּסְפֵק טְרֵפָה כָּל שֶׁנּוֹלַד הַסָּפֵק מֵחַיִּים אִיכָּא הַךְ חֶזְקַת אִיסּוּר וא"כ יִתְחַדֵּשׁ לָנוּ דְּבִסְפֵק טְרֵפָה יֵשׁ מָקוֹם לְהַחְמִיר יוֹתֵר מִבִּסְפֵק נְבֵלָה דְּבִסְפֵק נְבֵלָה הֲרֵי אִיכָּא חֶזְקַת טָהֳרָה דְּבִבְחַיַּי' נֶגֶד הַחְזָקַת אִיסּוּר דְּיָדָהּ וּבִסְפֵק טְרֵפָה לֵיכָּא רַק חֶזְקַת אִיסּוּר לְחֻוְדָּא וְחֶזְקַת טָהֳרָה לֹא שַׁיָּיְךְ דְּגַם אִם הִיא טְרֵפָה לֹא תְּטַמֵּא.

וְאִם נֹאמַר דִּלְשִׁיטַת רַשִׁ"י הָא דְּמַחְזִקִינַן מֵאִיסּוּר לְאִיסּוּר כַּחֲזָקָה גְּמוּרָה חֲשִׁיבָא א"כ בִּסְפֵק טְרֵפָה אִיכָּא חֲזָקָה לְהַחְמִיר וּבִסְפֵק נְבֵלָה הוּא חֲזָקָה נֶגֶד חֲזָקָה וְאִם נְפָרֵשׁ כְּמוֹ שֶׁהֶרְאָנוּ פָּנִים במק"א דְּהָא דְּמַחְזִיקִין מֵאִיסּוּר לְאִיסּוּר רַק כְּסָפֵק הַשָּׁקוּל חָשׁוּב א"כ בִּסְפֵק טְרֵפָה הוּא סָפֵק הַשָּׁקוּל וּבִסְפֵק נְבֵלָה אִיכָּא חֶזְקַת טָהֳרָה לְהָקֵל.

ועכ"פ זֶה מֻוְכְרָח דִּלְשִׁיטַת, רַשִׁ"י יֵשׁ לְהַחְמִיר בִּטְרֵפָה יוֹתֵר. וא"כ הֲרֵי קָשֶׁה טוּבָא הָא דִּבְדַף מ"ג קָאָמַר עֻוְלָּא יָשַׁב לָהּ קוֹץ בַּוֶּשֶׁט אֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא הִבְרִיא וּפָרִיךְ מַאי שְׁנָא מִסְּפֵק דְּרוּסָה וּמְשַׁנֵּי קָסָבַר עֻוְלָּא אֵין חוֹשְׁשִׁין לִסְפֵק דְּרוּסָה ומ"ש מִשְּׁתֵּי חֲתִיכוֹת אַחַת שֶׁל חֵלֶב וא' שֶׁל שֻׁוְמָן דַּאֲסִירָא הָתָם אִיתְחַזֵּיק אִיסּוּרָא הָכָא לָא אִיתְחַזֵּיק אִיסּוּרָא, וּמַאי מְדַמֶּה סְפֵק דְּרוּסָה דְּהוּא טְרֵפָה וְיֵשׁ לָהּ חֶזְקַת אִיסּוּר לְהַךְ דְּיָשַׁב לָהּ קוֹץ בַּוֶּשֶׁט דְּהוּא נְבֵלָה לְשִׁיטַת רַשִׁ"י בְּדַף ל"ב שכ' לְהֶדְיָ' דִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט הוּא נְבֵלָה וְשַׁפִּיר מֵקֵיל בָּהּ עֻוְלָּא מִשּׁוּם חֶזְקַת טָהֳרָה משא"כ בִּדְרוּסָה וְלָמָּה הֻוְצְרַךְ לִדְחֹוק דְּעֻוְלָּא סָבַר אֵין חוֹשְׁשִׁין לִסְפֵק דְּרוּסָה, וְהַהֶכְרֵחַ לִדְחֹוק דְּהָכִי פָּרִיךְ ומ"ש מִסְּפֵק דְּרוּסָה דְּחוֹשְׁשִׁין לוֹ לְהַצְרִיךְ בְּדִיקָה גַּם בַּסִּימָנִים וּכְמוֹ דִּמְבֹוְאָר בְּדַף מ"ג וֶשֶׁט אֵין לוֹ בְּדִיקָה מִבַּחוּץ אֶלָּא מִבִּפְנִים לְמַאי נ"מ לִסְפֵק דְּרוּסָה הֲרֵי דְּחוֹשְׁשִׁין בּוֹ גַּם לְסִימָנִים דְּהוּא נְבֵלָה.

אָמְנָם זֶה דָּחוּק קְצָת דִּמְשַׁנֵּי קָסָבַר עֻוְלָּא אֵין חוֹשְׁשִׁין לִסְפֵק דְּמַשְׁמַע דס"ל לְגַמְרֵי כְּרַב דְּאָמַר בְּדַף נ"ג דְּאֵין חוֹשְׁשִׁין לוֹ כְּלָל וְכֵיוָן דְּכָל הַקֻּוְשְׁיָ' הוּא רַק מִסִּימָנִים הֲרֵי מָצֵי לְמִסְבַּר כִּשְׁמוּאֵל דְּחוֹשְׁשִׁין וְרַק דְּחוֹלֵק עַל רָבָא דס"ל בְּדַף מ"ג דְּגַם לְסִימָנִים חוֹשְׁשִׁין.

וְגַם בְּעִיקַּר הַדָּבָר דִּדְרוּסָה בַּסִּימָנִים יִהְיֶה נְבֵלָה לֹא בְּרִירָא לִי הַדָּבָר וְיֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר דַּאֲפִילּוּ לְהַסּוֹבְרִים דִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט הָוְיָא נְבֵלָה מ"מ אִם נִדְרַס הַוֶּשֶׁט דְּאֵין אִיסּוּרוֹ רַק מִשּׁוּם דְּסוֹפוֹ לַעֲשׂוֹת נֶקֶב דְּאֵינוֹ רַק טְרֵפָה וְז"ל הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ה' מה' שְׁחִיטָה הֲלָכָה יו"ד וְאִם דָּרַס בַּסִּימָנִים מִשֶּׁיַּאֲדִימוּ טְרֵפָה וּדְרוּסָתָן בְּמַשֶּׁהוּ כֵּיוָן שֶׁהֶאְדִּים בְּהוּ כָּל שֶׁהוּא מֵחֲמַת הַדְּרִיסָה טְרֵפָה וַהֲרֵי הָרַמְבַּ"ם מְדַקְדֵּק בְּכָל מָקוֹם בֵּין נְבֵלָה וּבֵין טְרֵפָה וּבְוַדַּאי מַשְׁמָעוּת דְּבָרָיו דְּאֵינוֹ רַק טְרֵפָה אע"ג דְּאִיהוּ כ' לְהֶדְיָא בְּפֶרֶק ג' מה' שְׁחִיטָה דִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט הוּא נְבֵלָה.

וְעַיֵּי' בַּיּוֹ"ד סי' ק"י בַּשָּׁ"ךְ בִּכְלָלֵי ס"ס אוֹת כ"ט שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הָרַמָּ"א שֶׁהֵבִיא רְאָיָה לְהַתִּי' ס"ס גַּם בְּמָקוֹ' חֶזְקַת אִיְסוּ' מֵהָא דְּמַתִּיר הטו' סְפֵק דְּרוּסָה שֶׁנִּתְעָרְבָה משו' ס"ס, וְהִשִּׂיג עָלָיו המ"ב דְּמַאי מְדַמֶּה סְפֵק דְּרוּסָה דְּהוּא רַק טְרֵפָה לְסָפֵק בִּשְׁחִיטָה דְּהוּא נְבֵלָה וְאִיכָּא חֶזְקַת אִיְסוּר וְהַשָּׁ"ךְ הִסְכִּים להמ"ב בָּזֶה וכ' דְּוַדַּאי דְּגַם הָרַמָּ"א לֹא נִתְכַּוֵּין רַק עַל סָפֵק נִשְׁמַט הַגַּף וְלֹא עַל סָפֵק בַּשְּׁחִיטָה.

וְעַיֵּי' בכו"פ שֶׁחָלַק עֲלֵיהֶם בָּזֶה וְיִישֵׁב דִּבְרֵי הָרַמָּ"א דַּהֲרֵי בִּדְרוּסָה יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא גַּם נִדְרְסָה בְּסִימָנִים דְּהָוְיָא נְבֵלָה וְסָפֵק בַּשְּׁחִיטָה וְאַפֵּ"ה מַתִּיר הַטּוּר בְּנִתְעָרֵב מִשּׁוּם ס"ס הֲרֵי דְּתוֹפֵס בִּפְשִׁיטוּת דִּדְרוּסָה בסי' הוּא נְבֵלָה וְלֹא יָדַעְתִּי, מנ"ל הָא וְאִם נֶאֱמַר דְּהוּא רַק טְרֵפָה יָפֶה נֶחֱלַק המ"ב עַל ראי' הָרַמָּ"א ובמק"א מְבֹוְאָר יִשּׁוּב אַחֵר עַל קֻוְשְׁיַ' הכו"פ: [ו] אָמְנָם עִיקַּר הַסְּבָרָא שֶׁל הנו"ב לֹא נְהִירָא וּמָצִינוּ לָהּ הַרְבֵּה סְתִירוֹת חֲדָא דְּלִדְבָרָיו הֲרֵי צָרִיךְ לוֹמַר דְּהָא (דִּבְדַף ח') אָמְרִי' לֹא בָּדַק בסי' טְרֵפָה וַאֲסוּרָה בַּאֲכִילָה בְּמַתְנִיתָא תָּנֵי נְבֵלָה וּמְטַמְּאָה בְּמַשָּׂא וּפְלִיגָא בְּהָא דאר"ה בְּהֵמָה בְּחַיֶּי' בְּחֶזְקַת אִיְסוּר עוֹמֶדֶת דמ"ס בְּחֶזְקַת אִיְסוּר עוֹמֶדֶת וְהַשְׁתָּא מֵתָה הִיא ומש"ה מְטַמְּאָה ומ"ס בְּחֶזְקַת אִיְסוּר אָמְרִי' בְּחֶזְקַת טֻוְמְאָה לָא אָמְרִי' ולהנו"ב צָרִיךְ לוֹמַר דְּגַם מ"ד דְּהוּא נְבֵלָה אֵינוֹ רַק סְפֵק נְבֵלָה דַּהֲרֵי אִיכָּא חֶזְקַת טָהֳרָה נֶגֶד הַחְזָקַת אִיְסוּר וַהֲרֵי בָּרַמְבַּ"ם פ"א מה' שְׁחִיטָה הי"ב כ' לֹא בָּדַק בסי' ה"ז נְבֵלָה וְשָׁם בַּהֲלָכָה כ"ד בְּנִמְצָא הַסַּכִּין פָּגוּם כ' ה"ז סְפֵק נְבֵלָה שֶׁמָּא בָּעוֹר נִפְגַּם וּמוּכָח לְהֶדְיָ' דְּלָא: בָּדַק בסי' הוּא וַדַּאי נְבֵלָה, וְגַם לְהַחוֹלְקִים עָלָיו וס"ל דְּהוּא רַק סְפֵק נְבֵלָה הוּא מִטַּעַם אַחֵר מִשּׁוּם דְּרֹוב פְּעָמִים שׁוֹחֵט שַׁפִּיר וכמש"כ הַתּוֹסָ' שָׁם וְעַיֵּי' בתב"ש סי' כ"ה.

רַק עֲדַיִין יֵשׁ לְחַלֵּק דְּהֵיכָא דְּהוּא סָפֵק בְּמַעֲשֶׂה הַשְּׁחִיטָה אִם נַעֲשָׂה בְּפִסּוּל כְּגוֹן סָפֵק שָׁהָה אוֹ דָּרַס אוֹ סָפֵק נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט י"ל דְּחֶזְקַת טָהֳרָה עוֹמֵד נֶגֶד חֶזְקַת אִיְסוּר כֵּיוָן דִּשְׁנֵי הַחֲזָקוֹת הֵם חֶזְקַת הַדִּין אֲבָל בְּלֹא בָּדַק בסי' דְּהַסָּפֵק אִם חָתַךְ רֹוב הַסִּימָנִים אוֹ לֹא י"ל דְּנוֹקִים לְהַסִּימָנִים עַל חֶזְקָתָן וְלֹא נִחְתּוֹךְ רֻוְבּוֹ וְזֶהוּ חֶזְקַת הַגּוּף ומש"ה אע"ג דְּחֶזְקַת טָהֳרָה מִנֶּגְדּוֹ מ"מ הֲרֵי בְּכָל דֻּוְכְתָּא חֶזְקַת הַגּוּף עָדִיף מֵחֶזְקַת הַדִּין וכמש"כ הַתּוֹסָ' במס' כְּתֻוְבּוֹת (דַּף ע"ה) דְּחֶזְקַת הַגּוּף שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ מוּמִין עָדִיף מֵחֶזְקַת פְּנוּיָ' ועי"ש ומש"ה בְּלֹא בָּדַק בסי' הוּא וַדַּאי נְבֵלָה.

וְגַם הָרַשְׁבָּ"א בְּמִשְׁמֶרֶת הַבַּיִת (דַּף ז') הִקְשָׁה עַל הָא (דְּדַף י"א) דְּפָרִיךְ לר"מ דְּחָיֵישׁ לְמִיעוּט הֵיכִי אָכִיל בִּישְׂרָא נִיחוּשׁ שֶׁמָּא בְּמָקוֹם נֶקֶב שָׁחַט וְהִקְשָׁה אַמַּאי לָא פָּרִיךְ הֵיכִי אָכְלִינַן בִּישְׂרָא דְּהָא אִיכָּא חֶזְקַת אִיְסוּר הַמְסַיֵּיעַ לַמִּיעוּט דִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט, וַהֲרֵי הָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו רֵישׁ פ' אֵלּוּ טְרֵיפוֹת כָּתַב לְהֶדְיָא דִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט הִיא נְבֵלָה וְאַפֵּ"ה כ' דְּחֶזְקַת אִיְסוּר מְסַיֵּיעַ לַמִּיעוּט וּמוּכָח ג"כ דְּלָא ס"ל הַךְ חֶזְקַת טָהֳרָה, גַּם בְּתוֹסָ' בְּכוֹרוֹת (דַּף כ') הֵבִיא דַּעַת ר"ת דְּבַחֲזָקָה הַמְסַיֵּיעַ לַמִּיעוּט גַּם לְרַבָּנָן דר"מ חָיְישִׁינַן לֵיהּ מִדְּרַבָּנָן וְהִקְשׁוּ ע"ז דא"כ אַמַּאי סָמְכִינַן עַל הָא דְּרֹוב מְצַוִּין אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻוְמְחִין הֵם נֵימָא סָמוּךְ חֶזְקַת אִיְסוּר לַמִּיעוּט דְּאֵינוֹ מֻוְמְחֶה וְדָחֲקוּ בְּזֶה דְּאֵינוֹ מֻוְמְחִין הוּא מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וְכֵן כָּתַב הָרֹא"שׁ בִּבְכוֹרוֹת שָׁם וכ"כ הָרֹא"שׁ בְּחֻוְלִין פ"א וְעַיֵּי' בְּבֶדֶק הַבַּיִת וּבִמְשַׁמֶּרֶת הַבַּיִת (דַּף ז') דִּשְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד פִּלְפְּלוּ הַרְבֵּה עַל קֻוְשְׁיָ' הַתּוֹסָ' הַלָּז אַמַּאי סָמְכִינַן עַל הָא דְּרֹוב מֻוְמְחִין הֵם וְעַיֵּי' עוֹד בב"מ (דַּף כ') דְּקָאָמְרִי' מַאי קָמְדַמֵּית אִיְסוּרָא לְמָמוֹנָא וכ' הַתּוֹסָ' בד"ה

אִיסּוּרָא וְז"ל וא"ת טְפֵי אֲנַחְנוּ מַחְמִירִין בְּמָמוֹן מִבְּאִיסּוּרָא דַּהֲרֵי אֵין הוֹלְכִין בְּמָמוֹן אַחַר הָרוֹב וְאִיסּוּרָא הֲרֵי אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא וַאֲפִילּוּ הֵיכָא דְּאִיכָּא חֶזְקַת אִיסּוּר וְלָא חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא בִּמְקוֹם נָקֵב שָׁחַט עכ"ל וַהֲרֵי מִדִּבְרֵי כָּל הָנֵי רַאשׁוֹנִים מוּכָח דְּלֹא ס"ל הַךְ חֶזְקַת טָהֳרָה שֶׁל הנו"ב דִּלְדִידְ' הָא גַּם לְהָרוֹב אִיכָּא הַךְ חֶזָקָה הַמְסַיַּיעַ וְאֵין מָקוֹם לְכָל קֻושְׁיָיתָם כְּלָל: [ז] וְגַם מִן הַגְּמָרָא מֻכְרָח דְּלָא כַּסְבָרָא הַנָּ"ל דְּבַחֻלִּין דַּף פ"ו תְּנַן חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן שֶׁשָּׁחֲטוּ בְּלֹא אֲחֵרִים רוֹאִין אוֹתָן דר"מ פּוֹטֵר מִכְּיסּוּי וְכֵן לְעִנְיַן אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ מַתִּיר ר"מ לִשְׁחוֹט אַחֲרֵיהֶם וַחֲכָמִים אוֹסְרִים וְאָמְרִי' שָׁם טַעְמָא דר"מ הוֹאִילוְרוֹב מַעֲשֵׂיהֶם מְקֻולְקָלִים וּפְרִיךְ מַאי אִירְיָא רוֹב מַעֲשֵׂיהֶם מְקֻולְקָלִים אֲפִילּוּ מִיעוּט מְקֻולְקָל נָמֵי דְּהָא ר"מ חָיֵישׁ לְמִיעוּטָא סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה וּמֵבִיא ראי' דבכה"ג מַקֵּיל ר"מ גַּבֵּי תִּינוֹק שֶׁנִּמְצָא בְּצַד הָעִיסָּה וּבָצֵק בְּיָדוֹ דַּחֲכָמִים מְטַמְּאִין מִשּׁוּם דְּרוֹב תִּינוֹקוֹת מְטַפְּחִין ור"מ מְטַהֵר מִשּׁוּם סָמוּךְ חֶזְקַת טָהֳרָה דְּעִיסָּה לַמִּיעוּט דְּאֵינָם מְטַפְּחִין וּמְשַׁנֵּי אִם אָמְרוּ סְפֵק טֻומְאָה לְטַהֵר יֹאמְרוּ סְפֵק אִיסּוּרָא לְהַחְמִיר וּמֻכְרָח בְּהֶדְיָא מֵהַהִוא סֻוגְיָ' דְּרַק לְהַצַּד דְּמְקֻולְקָל אִיכָּא חֶזָקָה הַמְסַיַּיעוֹ אֲבָל לְהַצַּד דְּמְתֻקָּן לֵיכָּא חֶזָקָה דְּמְסַיַּיעוֹ ולהנו"ב הֲרֵי גַּם הַצַּד דְּמְתֻקָּן יֵשׁ לוֹ חֶזְקַת טָהֳרָה וא"כ אִם הי' רַק מִיעוּט מַעֲשֵׂיהֶם מְקֻולְקָל וַדַּאי דְּגַם לר"מ הי' צָרִיךְ לֶאֱסוֹר לִשְׁחוֹט אַחֲרֵיהֶם כֵּיוָן דְּאִיכָּא חֶזָקָה נֶגֶד חֶזָקָה וְנִשְׁאַר רַק רֹוב וּמִיעוּט גְּרִידָא וּמַאי פָּרִיךְ וּמֻכְרָח דְּלָא אָמְרִי' כְּלָל הַךְ חֶזְקַת טָהֳרָה דְּאֵין לוֹמַר דְּלָהַצַּד מְקֻולְקָל אִיכָּא שְׁנֵי חֲזָקוֹת א' חֶזְקַת אִיסּוּר שֶׁל אוֹתָהּ בְּהֵמָה שֶׁשָּׁחֲטוּ החשו"ק וְגַם דְּנַעֲמִיד בְּנָהּ בְּחֶזְקַת הֶיתֵּר לְשָׁחֲטָה הַיּוֹם וּכְמוֹ שהי' קוֹדֶם שֶׁשָּׁחֲטוּ החשו"ק ומש"ה אע"ג דְּאִיכָּא חֶזְקַת טָהֳרָה הַמְסַיַּיעַ לְרֻבָּא מוֹקְמִינַן אוֹתָהּ נֶגֶד חֶזָקָה א' וְנִשְׁאַר עֲדַיִין אַחַת הַמְסַיַּיעַ לַמִּיעוּט ומש"ה מְדַמֶּה לֵיהּ שַׁפִּיר לְהַךְ דְּתִינוֹק, זֶה אֵינוֹ מַסְפִּיק רַק לְעִנְיַן אִיסּוּר אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ אֲבָל הֲרֵי ר"מ פּוֹטֵר ג"כ מִכְּיסּוּי וַהֲרֵי בְּכִיסּוּי לֹא מָצִינוּ שׁוּם חֶזָקָה שֶׁיְּסַיַּיעַ לְצַד דְּמְקֻולְקָל חוּץ מֵהַךְ דְּחֶזְקַת אֵינוֹ זְבוּחָה דְּחֶזְקַת הֶיתֵּר שְׁחִיטַת בְּנוֹ בְּאוֹתוֹ יוֹם לֹא שַׁיָּיךְ לְעִנְיַן כְּיסּוּי דְּאֵינוֹ נוֹהֵג רַק בחי' וְעוֹף וְאֵין אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ נוֹהֵג בָּהֶם כְּלָל וְאִם לֹא הי' רַק מִיעוּט מַעֲשֵׂיהֶם מְקֻולְקָל הי' צָרִיךְ לְכַסּוֹת גַּם לר"מ ומש"ה הֻוְצְרַךְ לוֹמַר רוֹב מַעֲשֵׂיהֶם מְקֻולְקָלִים כִּי הֵיכִי דְּיִהְיֶ' נִיחָא גַּם הָא דְּפוֹטֵר מִכְּיסּוּי וּמַאי מַקְשֶׁה הַגְּמָרָא וּמֻכְרָח דְּלָא ס"ל לְהַגְּמָרָא לְחֶזְקַת טָהֳרָה כְּלָל: [ח] וְעוֹד מֻכְרָח כֵּן מֵעִיקַּר דִּבְרֵי ר"מ דְּפוֹטֵר מִכְּיסּוּי וְאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ מִשּׁוּם דְּרוֹב מַעֲשֵׂיהֶם מְקֻולְקָלִים וְהִקְשׁוּ שָׁם הַתּוֹסָ' וַהֲרֵי ר"מ חָיֵישׁ לְמִיעוּטָא וְתֵירְצוּ מִשּׁוּם דְּאִיכָּא חֶזְקַת אִיסּוּר הַמְסַיַּיעַ לְרֻבָּא ובכה"ג לָא חָיֵישׁ לֵיהּ ר"מ וְכַמְבֹאָר בִּיבָמוֹת דַּף קי"ט דְּבְאִיכָּא חֶזָקָה הַמְסַיַּיעַ לְרוֹב גַּם ר"מ אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לַמִּיעוּט דַּחֲשִׁיב כְּמִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא ולהנו"ב הֲרֵי גַּם לְמִיעוּט דְּמְתֻקָּן אִיכָּא חֶזְקַת טָהֳרָה וְנוֹקְמִים חֶזָקָה נֶגֶד חֶזָקָה וְנִשְׁאַר רַק רֹוב וּמִיעוּט גְּרִידָא וְלִיחוּשׁ לר"מ.

וְהִנֵּה אִילּוּלֵא דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' שֶׁכָּתְבוּ לְהֶדְיָא דְּהָכָא אִיכָּא חֶזָקָה הַמְסַיַּיעַ לַמִּיעוּט הי' מָקוֹם לְיַשֵּׁב בְּאוֹפָן אַחֵר לִכְאוֹרָה דמש"ה לָא חָיֵישׁ ר"מ לַמִּיעוּט דְּמְתֻקָּן דְּהָא בְּכָל בְּהֵמָה הָא אִיכָּא גַּם מִיעוּטָא דִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט מֵעַצְמוֹ דְּלָא מְהַנֵּי בֵּיהּ שְׁחִיטָה וּמִיעוּט זֶה הָא מְסַיַּיעַ לְרֻבָּא דְּמְקֻולְקָל וְנִמְצָא דְּאִיכָּא שְׁנֵי צְדָדִים לִפְטוֹר א' מַה דְּרוֹב מַעֲשֵׂיהֶם מְקֻולְקָל שֵׁנִית גַּם אִם שָׁחֲטוּ כַּהוֹגֶן הָא אִיכָּא מִיעוּטָא דִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט וְנֶאֱמַר דִּכְמוֹ דְּמְבֹאָר בִּיבָמוֹת דְּהֵיכָא דְּאִיכָּא חֶזָקָה הַמְסַיַּיעַ לְרֻבָּא שׁוּב אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ ר"מ לְמִיעוּטָא כְּמוֹ כֵן הֵיכָא דְּאִיכָּא עוֹד מִיעוּט אַחֵר הַמְסַיַּיעַ לְרֻבָּא אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לַמִּיעוּט הָרִאשׁוֹן, וְהַנִּרְאֶה עוֹד סָמוּכִין לִסְבָרָא זוֹ

דְּהָרַשְׁבָּ"א במה"ב דַּף ז' כְּתַב לְתָרֵץ עַל הָא דְּסָמְכִינַן עַל הָא דְּרוֹב מְצַוִּין אֲצָל מֻמְחִים הֵם וְלָא אָמְרִי' סְמוֹךְ מִיעוּטָא לְחֻזְקַת אִיסּוּר מִשּׁוּם דְּאֵינָם מֻמְחִין הוּא מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא דַּהֲרֵי הָרוֹב מֻמְחִין הֵם וְגַם בְּהַמִּיעוּט שֶׁאֵינָם מֻמְחִין יֵשׁ שֶׁלֹּא קִלְקֵל בִּשְׁחִיטָתוֹ דַּהֲרֵי גַּם מִי שֶׁאֵינוֹ מֻמְחֶה אֵינוֹ מֻכְרָח לְקַלְקֵל וְיָכוֹל לִשְׁחוֹט שַׁפִּיר ומש"ה הַמְקַלְקְלִים הֵם מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וְגַם ר"מ אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לוֹ עכ"ד, וַהֲרֵי כָּתַב הט"ז בַּיו"ד סי' י"ז ס"ק י"ג דְּאֵינוֹ מֻמְחֶה רוֹב מַעֲשָׂיו מְקֻלְקָלִים כְּמוֹ חשו"ק יעו"ש הֲרֵי דְּבְאֵינוֹ מֻמְחֶה לֵיכָּא רַק מִיעוּט דְּשׁוֹחֵט יָפֶה וְאַפְּ"ה כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א דְּכֵינָן דְּהוּא מְסַיֵּעַ לְרוֹב הַמֻּמְחִין שׁוּב לָא חָיֵישׁ גַּם ר"מ לְמִיעוּטָא וְזֶהוּ כמש"כ וַאֲפִילּוּ לְפִי מַה שֶּׁהֵבַאנוּ לְעֵיל דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו שֶׁכָּתַב לְהֶדְיָא דְּלֹא כְּהַט"ז דְּאֵינוֹ מֻמְחֶה לָא הוי' רוֹב מַעֲשָׂיו מְקֻלְקָל וא"כ הָא נִסְתְּרָה ראי' זוֹ מ"מ הֲרֵי גַּם בְּלֹא ראי' נוּכַל לוֹמַר כֵּן דְּגַם בְּמִיעוּט הַמְסַיֵּעַ לְרֻבָּא לָא חָיֵישׁ ר"מ אֲבָל מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' שֶׁכָּתְבוּ לְהֶדְיָא דַּחֲזָקָה מְסַיֵּעַ לְרֻבָּא מְבֹאָר דְּלָא כהנו"ב וְגַם דְּלְהַפּוֹסְקִים דס"ל דְּנִקּוּבַת הַוֵּשֶׁט הוּא רַק טְרֵפָה הָא בְּוַדַּאי לֵיכָּא לְמֵימַר דמש"ה מַתִּיר ר"מ מִשּׁוּם דְּנִקּוּבַת הַוֵּשֶׁט מְסַיֵּעַ לְרֻבָּא דְּמְקֻלְקָל דר"מ הָא ס"ל בְּדַף פ"א דְּשׁוֹחֵט וְנִמְצֵאת טְרֵפָה חַיָּיב בְּכִיסּוּי וּבְאוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ דְּשְׁחִיטָה שֶׁאֵינוֹ רְאוּיָ' שְׁמָהּ שְׁחִיטָה.

וְזֶה נַדַּאי לֹא נִיתַּן לְהֵאָמֵר מִשּׁוּם דְּאֵיכָּא מִיעוּט דְּפְסוּקֶת הַגַּרְגֶּרֶת מַתִּיר ר"מ דְּפְסוּקֶת הַגַּרְגֶּרֶת לכ"ע הֵיא נְבֵלָה דְּזֶה אֵינוֹ דַּהֲרֵי פְּסוּקֶת הַגַּרְגֶּרֶת יְכוֹלִין לְבָדְקוֹ גַּם מֻחַיִּים וַהֲרֵי סְתָמָא נָקְטָה הַמִּשְׁנָה דר"מ מַתִּיר לִשְׁחוֹט אַחֲרֵיהֶם וְאַיְירֵי אֲפִילּוּ אִם בְּוַדַּאי אֵינָהּ פְּסוּקָה ובע"כ מֻכְרָחִין לוֹמַר לְהָנֵי פּוֹסְקִים כמש"כ הַתּוֹסָ' דְּאֵיכָּא כָּאן חֲזָקָה הַמְסַיֵּעַ לְרֻבָּא דְּמְקֻלְקָל: [ט] וְעוֹד דְּלִכְאוֹרָה נִרְאֶה קָצָת ראי' דְּהֵיכָא דְּמִיעוּט מְסַיֵּעַ לְרֻבָּא חוֹשֵׁשׁ ר"מ לְמִיעוּט קָמָא דְּבִיבָמוֹת דַּף קי"א תְּנַן יָבָם קָטָן שָׁבָא עַל יְבָמָה קְטַנָּה יִגְדְּלוּ זֶה עִם זֶה וְקָאָמַר לֵיהּ מַתְנִיתִין דְּלָא כר"מ דְּתַנְיָ' קָטָן וּקְטַנָּה לֹא חוֹלְצִין וְלֹא מְיַבְּמִין דִּבְרֵי ר"מ פי' דְּבְקָטָן חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא הוּא סָרִיס וּבִקְטַנָּה חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא הִיא אַיְילוֹנִית וּמְשַׁנֵּי כִּי אָמַר ר"מ כְּגוֹן גְּדוֹלָה לְקָטָן אוֹ קְטַנָּה לְגָדוֹל דְּחַד מִנַּיְיהוּ בִּיאָה דְּאִיסּוּרָא אֲבָל קָטָן הַבָּא עַל הַקְּטַנָּה דְּתַרְוַיְיהוּ כִּי הֲדָדֵי נִינְהוּ לָא אָמַר ופרש"י כֵּינָן דִּשְׁנֵיהֶם אֵינָם בְּנֵי עוֹנְשִׁים וְקָטָן אוֹכֵל נְבֵלוֹת אֵין ב"ד מְצַוִּין לְהַפְרִישָׁם וְהִנֵּה קֻושְׁיָ' שֶׁל הַגְּמָרָא בע"כ הוּא רַק מִשּׁוּם דְּהַיְבָמָה הוּא קָטָן ולר"מ יֵשׁ לָחוּשׁ בּוֹ שֶׁמָּא הוּא סָרִיס דְּמַהָא דְּהַיְבָמָה הִיא קְטַנָּה וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא הִיא אַיְילוֹנִית הָא וַדַּאי דְּלָא מַקְשֶׁה כְּלָל לְפִי מַה שֶּׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בִּיבָמוֹת (דַּף ב') ד"ה אוֹ שֶׁנִּמְצְאוּ אַיְילוֹנִית בְּשֵׁם רַבֵּינוּ תָּם דְּהָא דְּאוֹסֵר ר"מ לִקְטַנָּה לְהִתְיַיבֵּם הוּא רַק בְּאֹם קִיבֵּל עָלָיו הַבַּעַל בְּשָׁעָה שֶׁקִּידְּשָׁהּ שֶׁיְּחוּלוּ הַקִּידּוּשִׁין גַּם אִם תִּמְצָא אַיְילוֹנִית דְּבִקִּידֵּשׁ סְתָם הֲרֵי שרי' ממ"נ דְּאִם הִיא אַיְילוֹנִית הוּא מָקַח טָעוּת וְאֵינָהּ אֵשֶׁת אָחִיו כְּלָל, וא"כ מִינָּהּ לָא מָצֵי לְהַקְשׁוֹת דְּנִימָא דְּהַמִּשְׁנָה אַיְירֵי בְּקִידְּשָׁהּ סְתָם דְּלֵיכָּא הַךְ חֲשָׁשָׁא דְּאַיְילוֹנִית ובע"כ הַקֻּושְׁיָ' מִשּׁוּם דְּהוּא קָטָן וְנִיחוּשׁ שֶׁמָּא הוּא סָרִיס וְהִיא אֵינָהּ אַיְילוֹנִית וְקִידּוּשֵׁי' קִידּוּשִׁין וְהָוְיָא אֵשֶׁת אָחִיו שֶׁלֹּא בְּמָקוֹם מִצְוָה.

וא"כ הֲדַר קָשֶׁה מַאי פָּרִיךְ נִימָא דְּשָׁאנֵי הָכָא דְּאֵיכָּא רֻבָּא דְּאֵינוֹ סָרִיס וְגַם הָא אֵיכָּא מִיעוּטָא דְּהִיא אַיְילוֹנִית הַמְסַיֵּעַ לְרֻבָּא דְּהֶתֵּירָא ומש"ה שָׁרֵי גַּם לר"מ וּמוּכָח דס"ל לְהַגְּמָרָא דְּגַם בְּאֵיכָּא מִיעוּט מְסַיֵּעַ לְרֻבָּא חוֹשֵׁשׁ ר"מ לְמִיעוּט קָמָא, וְגַם אִם נְפַקְפֵּק בְּכָל זֶה עכ"פ הֲרֵי הָרְאִיָ' הָרִאשׁוֹנָה שֶׁהֵבַאנוּ מִן הַךְ סָוְגְיָ' מִדְּפָרִיךְ מַאי אִירְיָא רוֹב מַעֲשֵׂיהֶם מְקֻלְקָל אֲפִילּוּ מִיעוּט נָמֵי הֲרֵי בְּרוּרָה הִיא וְאֵין לְפַקְפֵּק בָּהּ וְגַם מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' וְהָרִאשׁוֹנִים

הַנָּ"ל הָא בע"כ מֻוכְרָח דְּלָא אָמְרִי' לְהַדּ חֶזְקַת טָהֳרָה שֶׁל בְּהֵמָה בְּחַיֶּי' שכ' הנו"ב: [י] וְלִכְאוֹרָה נִרְאֶה לוֹמַר הַטַּעַם בְּזֶה דַּהֲרֵי כָּל סְפֵק בִּשְׁחִיטָה נוֹלַד הַסָּפֵק בְּעֵת הַשְּׁחִיטָה אִם נַעֲשֵׂית בְּהֶכְשֵׁר אוֹ לֹא וַהֲרֵי אָז תִּיכָף אַחַר שְׁנִּשְׁחֲטָה לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר דְּחֶזְקַת טָהֳרָה דְּיָדָהּ מְסַיַּיעַ לְהַצַּד דְּנִשְׁחֲטָה בְּהֶכְשֵׁר דַּהֲרֵי גַּם אִם נִפְסְלָה בִּשְׁחִיטָה גַּם כֵּן אָז לֹא תִּטַּמֵּא טֻמְאַת נְבֵלָה כָּל זְמַן שֶׁמְּפַרְכְּסֶת וּכְמוֹ דִּמְבֹאָר בְּחֻלִּין (דַּף קי"ז) בַּמִּשְׁנָה דִּמְפַרְכֶּסֶת אֵין בָּהּ טֻמְאַת נְבֵלָה עַד שֶׁתָּמוּת אוֹ עַד שֶׁיַּתִּיז רֹאשָׁהּ ומשו"ה בְּעֵת הַשְּׁחִיטָה לֵיכָּא רַק חֶזְקַת אֵינוֹ זָבוּחָה לְחוּדָהּ וְחֶזְקַת טָהֳרָה אֵינוֹ מַגָּדָּה אָז ומש"ה מַחְזִקִינַן לָהּ בְּחֶזְקַת אִיסּוּר וּמַה דְּאַחַ"כ כְּשֶׁתִּפְסוֹק מִלְּפַרְכֵּס תִּתְחַדֵּשׁ בָּהּ טֻמְאַת נְבֵלָה אֵינוֹ מוֹעִיל כְּלָל כֵּינָן דִּבְעֵת הַשְּׁחִיטָה הֶחְזְקָה בְּאִיסּוּר וַהֲרֵי אַחַ"כ כְּשֶׁפָּסְקָה מִלְּפַרְכֵּס הֲרֵי אָז וַדַּאי דְּלָא נִתּוֹסַף בָּהּ שׁוּם הֶכְשֵׁר בְּמַעֲשֶׂה הַשְּׁחִיטָה מַה שֶּׁלֹּא הי' מִקֹּדֶם וּמַה יּוֹעִיל אָז הַחְזָקַת טָהֳרָה חֲזָקָה אֵינוֹ מוֹעִיל רַק לְבָרֵר הַמַּעֲשֶׂה שֶׁנִּסְתַּפְּקנוּ בָּהּ בְּעֵת שהי' הַחֲזָקָה אֲבָל לֹא תּוֹעִיל הַחֲזָקָה שֶׁל עַתָּה לְבָרֵר הַמַּעֲשֶׂה לְמַפְרֵעַ וְאֵין לָדוּן חֲזָקָה רַק עַל אוֹתוֹ שָׁעָה שֶׁנּוֹלַד הַסָּפֵק וְלֹא אַחַ"כ.

וְעַיֵּין בְּעֵירוּבִין (דַּף ל"ה) בְּטָמֵא שֶׁיָּרַד לִטְבּוֹל סָפֵק טָבַל בְּאַרְבָּעִים סְאָה דס"ל לר' יוֹסִי דְּגַם בְּטֻמְאָה דְּרַבָּנָן אָמְרִינַן הַעֲמֵד טָמֵא עַל חֶזְקָתוֹ וְהִקְשׁוּ שָׁם הַתּוֹסָ' דְּנוֹקְמִים הַטְּהָרוֹת שֶׁנַּגַּעבָּהֶם אַחַ"כ עַל חֶזְקַת טָהֳרָתָן וְתֵירְצוּ דר' יוֹסִי מוֹדֶה דְּהַטְּהָרוֹת טְהוֹרִים.

וּבְחִידּוּשֵׁי רִיטְבָ"א שֹׁם תי' דְּאֵין לָדוּן חֲזָקָה רַק בְּדָבָר שֶׁנּוֹלַד הַסָּפֵק בּוֹ וְלֹא בְּהַמִּסְתַּעֵף מִמֶּנּוּ יעו"ש וְהִנֵּה גַּם מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' הַלָּלוּ אֵין סְתִירָה לָזֶה דאע"ג דְּבַשָּׁעָה שֶׁנָּפַל הַסָּפֵק לֹא הָיָה רַק חֶזְקַת טֻמְאָה לְחֻדָּא וּבְעֵת שֶׁנָּגַע הַטָּהֳרוֹת הֲרֵי בְּוַדַּאי לֹא נִתּוֹסַף בְּהָאָדָם שׁוּם טָהֳרָה יוֹתֵר מִבְּקוֹדֶם וְאַפ"ה ס"ל לְהַתּוֹסָ' דַּחֲשִׁיבָה חֲזָקָה, דְּשָׁאנֵי שָׁם דְּהֵם שְׁנֵי דְּבָרִים הָאָדָם וְהַטְּהָרוֹת וּבָהֶם הָא לֹא נוֹלַד הַסָּפֵק רַק בְּעֵת הַנְּגִיעָה ומשו"ה ס"ל לְהַתּוֹסָ' דא"א לְטַמְּאָן כֵּינָן דִּבְעֵת שֶׁנִּתְחַדֵּשׁ בָּהֶם הַסָּפֵק יֵשׁ לָהֶם חֶזְקַת טָהֳרָה וְעַיֵּין ג"כ בְּקִידּוּשִׁין (דַּף ע"ט) בְּתִינוֹק שֶׁנִּמְצָא בְּצַד הָעִיסָּה דְּאָמְרִינַן רֹוב תִּינוֹקוֹת מְטַפְּחִין וּמְיַעוּטָא אֵינָם מְטַפְּחִין וְעִיסָּה זוֹ בְּחֶזְקַת טָהֳרָה סְמוּךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה כו' ופרש"י רֹוב תִּינוֹקוֹת מְטַפְּחִין בִּשְׁרָצִים הֲרֵי דְּהַסָּפֵק נוֹלַד בְּהַתִּינוֹק גַּם קוֹדֶם שֶׁנָּגַע בָּעִיסָּה וְאִיכָּא רֹוב לְטֻמְאָה וְאַפ"ה מְצָרְפִינַן הַחֶזְקַת טָהֳרָה שֶׁל הָעִיסָּה הַבָּאָה אַחֲרֵי כֵן.

וְזֶה ג"כ נִיחָא בְּהַסְּבָרָא הַנָּ"ל דְּלִגַבֵּי הָעִיסָּה מִיהָא נוֹלַד הַסָּפֵק וְהַחֲזָקָה בְּיַחַד, אֲבָל בְּגוּף וְדָבָר אֶחָד וּכְמוֹ בנ"ד י"ל דְּגַם הַתּוֹסָ' מוֹדִים דְּאֵין מוֹעִיל הַחֲזָקָה שֶׁיִּתְחַדֵּשׁ בּוֹ אַחַר שֶׁכְּבָר נוֹלַד הַסָּפֵק מֵעִיקָּרָא.

שׁוּב רָאִיתִי בְּתוֹרַת יְקוּתִיאֵל סי' י"ח שֶׁכָּתַב מִסְּבָרָא דְּחֶזְקַת טָהֳרָה לָא חֲשִׁיבָא חֲזָקָה וע"ש מַה שֶּׁהִסְבִּיר בָּזֶה: [יא] הֵיוֹצֵא מִדְּבָרֵינוּ דִּבְכָל סָפֵק בִּשְׁחִיטָה וּבְאוֹנֶן דְּעֶצֶם הַסָּפֵק מִצַּד עַצְמוֹ הוּא סָפֵק הַשָּׁקוּל וְלָא הוי שָׁכִיחַ יוֹתֵר לְצַד אֶחָד מִלְּצַד הַשֵּׁנִי דְּשׁוּב אָמְרִינַן בּוֹ דַּאֲסוּרָה מִשּׁוּם חֶזְקַת אִיסּוּר שֶׁיֵּשׁ לַבְּהֵמָה בְּחַיֶּי' הַמַּכְרִיעַ לְצַד הַמְקוֹלְקָל וַהֲרֵי הִיא אֲסוּרָה מִן הַתּוֹרָה בְּוַדַּאי מִשּׁוּם הַחֲזָקָה וְלָא מִקֹּרֵי סָפֵק אִיסּוּרָא וְנָפְקָא מִינַּהּ לְעִנְיַן סָפֵק סְפֵיקָא וְעוֹד נ"מ טוּבָא, וַעֲתָה נַחְקוֹר לְעִנְיַן דִּינָא בְּאִם נִתְחַדֵּשׁ אֵיזוֹ רֵיעוּתָא בְּצַוָּאר בְּהֵמָה עַד שֶׁעָשָׂה הַדּ רֵיעוּתָא מָקוֹם לָחוּשׁ לְנִיקֵּב הַוֶּשֶׁט אִי אִיכָּא חֶזְקַת אִיסּוּר: וְהִנֵּה בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה סִימָן נ"ז כָּתַב בְּשֵׁם או"ה שֶׁאֵין לְהַתִּיר ע"י סָפֵק סְפֵיקָא הֵיכָא דְּאִיכָּא חֲזָקָה לְאִיסּוּר והד"מ חָלַק עַל זֶה וְכָתַב לְהָקֵל וּרְאָיָיתוֹ מִדִּבְרֵי הַטּוּר שֶׁכָּתַב דְּסָפֵק דְּרוּסָה שֶׁנִּתְעָרְבָה

בַּאֲחֵרִים דְּיֵשׁ סְבָרָא לְהַתִּירוֹ ע"י ס"ס וע"פ דְּבָרָיו אֵלּוּ כָּתַב הָרַמָ"א בסי' ק"י וְז"ל אֲבָל אִם הָיוּ שְׁנֵי הַסְּפֵיקוֹת אִם הִ' כָּאן אִיסּוּר וְנוֹדְעוּ שְׁנֵי הַסְּפֵיקוֹת יַחַד מַתִּירִים ס"ס בְּכָל מָקוֹם וַאֲפִלּוּ הָיָה לוֹ חֶזְקַת אִיסּוּר וּכְגוֹן עוֹף שֶׁבְּחֶזְקַת אִיסּוּר עוֹמֵד וְנִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁמַט גַּפּוֹ סָפֵק מֵחַיִּים אוֹ אַחַר שְׁחִיטָה ואת"ל מֵחַיִּים שֶׁמָּא לֹא נָקְבָה הָרֵיאָה וְכָתַב שָׁם הַשָּׁ"ךְ בס"ק ס"ד דְּגַם הָרַמָ"א אֵינוֹ מַתִּיר אֶלָּא בְּסָפֵק נִשְׁמַט הַגַּף דְּלֵיכָּא חֶזְקַת אִיסּוּר אֵינוֹ זְבוּחָה מַמָּשׁ דְּהוּא רַק סְפֵק טְרֵפָה דְּאֵין בָּהּ חֶזָקָה גְּמוּרָה לְאִיסּוּר אֶלָּא שֶׁנּוֹלַד הַסָּפֵק בְּעוֹדָהּ בְּחַיִּים כְּשֶׁיֵּשׁ עָלָיו אִיסּוּר אֲבָל בְּסָפֵק בִּשְׁחִיטָה מַמָּשׁ דְּאֵיכָא חֶזָקָה גְּמוּרָה לְהַחְמִיר מוֹדֶה גַּם הָרַמָ"א דְּלָא מְהַנֵּי בּוֹ ס"ס וכ"כ הַשָּׁ"ךְ שָׁם בְּשֵׁם שוּ"ת מ"ב והכו"פ בְּקֶונְטְרֵס בֵּית הַסָּפֵק הִשִּׂיג עַל הַשָּׁ"ךְ והמ"ב וְכָתַב דַּהֲרֵי עִיקַּר רְאָיָתוֹ שֶׁל הָרַמָ"א מִדְּהִתִּיר הַטּוּר סְפֵק דְּרוֹסָה שְׁנִתְעָרְבָה וַהֲרֵי יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק דִּלְמָא הִיא דְּרוֹסָה בְּסִימָנִים דְּהָווְ אַחַר שְׁחִיטָה נִבְלָה וְהוּא סָפֵק בִּשְׁחִיטָה וְאַפִּ"ה אָמְרִי' בּוֹ ס"ס.

וּבְנוֹדַּאי דְּדִבְרֵי הָרַמָ"א מַשְׁמַע לְהָדְיָא כְּהַשָּׁ"ךְ מִדְּהָאֲרִיךְ בְּדְבָרָיו וכ' וַאֲפִילּוּ הִ' לוֹ חֶזְקַת אִיסּוּר וּכְגוֹן עוֹף שֶׁנִּשְׁבַּר אוֹ נִשְׁמַט גַּפּוֹ דְּלָמָּה הֲוָצְרְךְ לְכְתּוֹב הַמָּשָׁל הַזֶּה דְּהוּא רַק הַטְרֵפָה וַהֲרֵי כְּבָר כ' כְּלָל בְּזֶה דְּגַם בְּחֶזְקַת אִיסּוּר מְהַנֵּי וּמֻכְרָח דִּבְסָפֵק בִּשְׁחִיטָה מַמָּשׁ לֹא אָמְרִינַן בּוֹ ס"ס לְהָקֵל וּבְנוֹדַּאי דְּהֵיכָא דְּנוֹלַד סָפֵק בִּשְׁחִיטָה מַמָּשׁ דְּאֵין לְהָקֵל בּוֹ נָגֶד דַּעַת הָרַמָ"א אָמְנָם הֵיכָא דְּנוֹלַד סָפֵק נָקֵב בַּוֶּשֶׁט יֵשׁ לְעַיֵּן בּוֹ אִי אָמְרִינַן בּוֹ לְהָקֵל מְשׁוּם ס"ס לְהַפּוֹסְקִים דס"ל דִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט הוּא נְבֵלָה וּכְמוֹ שֶׁנִּבְאַר: [יב] וְהִנֵּה מִקּוֹדֶם נִיְישַׁב קוּשְׁיַ' הכו"פ דַּהֲרֵי בְּסָפֵק דְּרוֹסָה אֵיכָא גַּם חֲשַׁשׁ נִדְרָסָה בַּסִּימָנִים דְּהוּא נְבֵלָה וְהוּא סָפֵק בִּשְׁחִיטָה דְּיֵשׁ לָהּ חֶזְקַת אִיסּוּר וְאַפִּ"ה מְהַנֵּי בּוֹ ס"ס וּבְנוֹדַּאי דִּלְפוּם רְהִיטָא דְּבָרָיו בְּרוּרִים דִּכְיָנָן דְּהוּא נְבֵלָה הוּא סָפֵק בִּשְׁחִיטָה.

אָמְנָם מָצִינוּ לְהָדְיָא בַּגְּמָרָא לְהֵיפּוּךְ מִזֶּה דִּבְחֻלִּין דַּף מ"ג אָמַר עֵוּלָא יָשַׁב לָהּ קוֹץ בַּוֶּשֶׁט אֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא הִבְרִיא וּפָרִיךְ וּמַאי שְׁנָא מִסְּפֵק דְּרוֹסָה וּמְשַׁנֵּי קָסָבַר עֵוּלָא אֵין חוֹשְׁשִׁין לִסְפֵק דְּרוֹסָה וְכָתְבוּ הַתּוֹסָ' בִּיבָמוֹת דַּף לָ"מ ד בד"ה אִשָּׁה דְּהָא דקיי"ל דְּחוֹשְׁשִׁין לִסְפֵק דְּרוֹסָה וְלָא אָמְרִינַן נִשְׁחֲטָה בְּחֶזְקַת הֵיתֵר עוֹמֶדֶת עַד שֶׁיִּוָּדַע לָךְ בְּמַה נִטְרְפָה דְּהַתּוֹסָ' ס"ל דְּסָפֵק טְרֵפָה לְהָקֵל גַּם בְּנוֹלַד הַסָּפֵק מֵחַיִּים מִשּׁוּם דְּשָׁכִיחַ מִילְּתָא לְאִיסּוּרָא יוֹתֵר מִלְּהֵיתֵר, וְכֵן בְּהֵהִיא דְּיָשַׁב לָהּ קוֹץ בַּוֶּשֶׁט דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא הִבְרִיא לְמַאן דְּחָיֵישׁ לְסָפֵק דְּרוֹסָה עכ"ל הַתּוֹסָ', הֲרֵי דְּהֻקְשָׁה לָהֶם לְמַאן דְּחָיֵישׁ לִשְׁמָא הִבְרִיא אַמַּאי לָא אָמְרִינַן בָּהּ נִשְׁחֲטָה בְּחֶזְקַת הֵיתֵר עוֹמֶדֶת וּבְנוֹדַּאי קָשֶׁה כֵּינָן דְּהוּא נְבֵלָה הֲרֵי יֵשׁ לָהּ חֶזְקַת אִיסּוּר וכמש"כ הכו"פ וּמַאי הִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' וְלִכְאוֹרָה הִ' נִרְאֶה בְּכַוָּנָתָם דְּעַל יָשַׁב קוֹץ בַּוֶּשֶׁט לֹא הֻקְשָׁה לָהֶם כְּלָל ומש"ה בְּקֶונְטְרֵיהֶם לֹא הִזְכִּירוּ רַק מֵהָא דְּחוֹשְׁשִׁין לִדְרוֹסָה וְכַוָּנָתָם לְהַקְשׁוֹת רַק עַל הָא דְּבִדְרוֹסָה הָא חוֹשְׁשִׁין לְכָל בְּנֵי הַמַּעַיִם וַאֲפִ' בְּהָנֵי דְּהַדְרִיסָה בְּהוּ אֵינוֹ עוֹשֶׂה רַק טְרֵפָה וּצְרִיכָה בְּדִיקָה מִכַּפָּא וְעַד אַטְמָא וְהַבְּדִיקָה מְעַכֵּב בָּהּ וְהֲוָצְרְכוּ לְחַדֵּשׁ דְּבִדְרוֹסָה שְׁכִיחַ יוֹתֵר לְאִיסּוּר מִלְּהֵיתֵר וְזֶהוּ שֶׁהִכְרִיחַ לְהַתּוֹסָ' לְהוֹסִיף עוֹד דְּגַם בְּיָשַׁב לָהּ קוֹץ נָאֱמַר דְּשָׁכִיחַ הָאִיסּוּר יוֹתֵר דאל"כ מַאי פָּרִיךְ הַגְּמָרָא לְעֵוּלָא מ"ש מִסְּפֵק דְּרוֹסָה נֵימָא דְּשָׁאנֵי דְּרוֹסָה דְּשָׁכִיחַ יוֹתֵר וּמֻכְרָח דְּגַם בְּיָשַׁב לָהּ קוֹץ שָׁכִיחַ יוֹתֵר, וְעַיֵּי' ג"כ בְּחֻלִּין בְּתוֹסָ' שָׁם שֶׁכָּתְבוּ ג"כ כְּכָל מש"כ בִּיבָמוֹת וְלֹא הִזְכִּירוּ בְּדִבְרֵיהֶם רַק דְּרוֹסָה לְחֻלְדָּא וְהוּא מְשׁוּם דְּעַל הָא דְּקוֹץ לֹא קָשֶׁה כְּלָל.

אָמְנָם מִלְּבַד דִּלְשׁוֹן הַתּוֹסָ' דָּחוּק קָצָת עוֹד זֹאת רָאִיתִי בְּרַבֵּינוּ יְרֻחָם נָתִיב ט"ו חֵלֶק שְׁלִישִׁי שכ' וְז"ל וכ' הָרִי"ף כֵּיוָן דקיי"ל חוֹשְׁשִׁין לס"ד חוֹשְׁשִׁין לִשְׁמָא הִבְרִיא וְכָתְבוּ הַתּוֹסָ' הָא דְּלָא אָמְרִינַן כָּאן נִשְׁחֲטָה בְּחֶזְקַת הֶיתֵּר עוֹמֶדֶת מִשּׁוּם דה"ל סָפֵק קָרוֹב לְוַדַּאי כֵּיוָן שְׁמוֹתֶחֶת צַוָּארָהּ נִדְחָק הַקּוֹרֹט וְנִכְנַס לְתוֹךְ הַנּוֹשֶׁט הֲרֵי דְּהַבִּין כַּוָּונַת הַתּוֹסָ' דְּגַם עַל הַדְּ דְּיָשַׁב לָהּ קוֹרֹט הִקְשׁוּ דְּנֵימָא נִשְׁחֲטָה הֶוְתָרָה, וְלִכְאוֹרָה הי' נִרְאֶה הַהֶכְרֵחַ לוֹמַר דְּהַתּוֹסָ' חוֹלְקִים עַל עִיקַּר הַכְּלָל וס"ל דִּנְקוּבַת הַנּוֹשֶׁט הוּא רַק טְרֵפָה וְלֹא נְבֵלָה, אָמְנָם זֶה אֵינוֹ מַסְפִּיק דְּהָא גַּם מִסֹּוגְיַת הַגְּמָרָא עַצְמָהּ מֻכְרָח דִּלְגַבֵּי סָפֵק נָקֵב בַּנּוֹשֶׁט לֵיכָּא חֶזָקָה לְאִיסּוּר דַּהֲרֵי הַגְּמָרָא פָּרִיךְ עַל עֻולָּא ומ"ש מִשְּׁנֵי חֲתִיכוֹת א' שֶׁל חֵלֶב וא' שֶׁל שׁוּמָּן דַּאֲסוּרִים וּמְשַׁנֵּי הָתָם אִיתְחַזִּיק אִיסּוּרָא הָכָא לָא אִיתְחַזִּיק אִיסּוּרָא הֲרֵי דִּלְגַבֵּי סָפֵק נָקֵב מַקֵּרֵי לָא אִיתְחַזִּיק אִיסּוּרָא וא"כ הָא תִּקְשֶׁה הַגְּמָרָא לְדַעַת רֹוב הַפּוֹסְקִים שֶׁכָּתְבוּ לְהֶדְיָא דִּנְקוּבַת הַנּוֹשֶׁט הוּא נְבֵלָה וַאֲפִי' אִם נֹאמַר דְּהַדְּ אִיתְחַזִּיק אִיסּוּרָא דִּשְׁתֵּי חֲתִיכוֹת חָמוּר יוֹתֵר מֵחֶזְקַת אִיסּוּרָא דְּסָפֵק בִּשְׁחִיטָה דְּכָאן לֵיכָּא רַק סָפֵק אִיסּוּר וְלֹא וַדַּאי וְרַק דְּמַעִיקָּרָא הָיָה וַדַּאי אִיסּוּרָא וּמִקֵּרֵי חֶזְקַת אִיסּוּרָא וְלָא אִיתְחַזִּיק אִיסּוּרָא כְּמוֹ שְׁתֵּי חֲתִיכוֹת דְּאִיכָּא וַדַּאי אִיסּוּרָא בְּהַתַּעֲרוֹבֶת, מ"מ אַכַּתִּי קָשֶׁה דְּהַתּוֹסָ' שָׁם בד"ה שָׁאנֵי הִקְשׁוּ לְעֻולָּא מ"ש מֵחֲתִיכָה א' סָפֵק חֵלֶב סָפֵק שׁוּמָּן דַּאֲסוּרָה ותי' דְּשָׁם לֹא אִיתְחַזִּיק לֹא אִיסּוּרָא וְלָא הֶתִּירָא אֲבָל הָכָא מֵעִיקָּרָא בְּחֶזְקַת כְּשֵׁרָה הָיְתָה הֲרֵי דְּסָפֵק נָקֵב בַּנּוֹשֶׁט עוֹד קִיל יוֹתֵר מֵחֲתִיכַת סָפֵק ואע"ג דְּבַחֲתִיכָה לֵיכָּא שׁוּם חֶזָקָה לְהַחְמִיר וְהוּא רַק סָפֵק הַשָּׁקוּל וּבְוַדַּאי דְּקָשֶׁה לְהַסּוֹבְרִים דְּהוּא נְבֵלָה דִּלְדִידְהוּ הָא אִיכָּא חֶזְקַת אִיסּוּרָא, וְרָאִיתִי לְהַחֲווֹת דַּעַת בסי' ק"י בְּקֶונְטְרֵס בֵּית הַסָּפֵק שֶׁהֵבִיא לְהַדְּ סֵוגְיָ' דְּחֻלִּין וְהִקְשָׁה קֻושְׁיָ' זוֹ דְּכֵינָן דְּהוּא נְבֵלָה הָא אִיכָּא חֶזְקַת אִיסּוּר וע"כ הֶעֱלָה דְּלָא אָמְרִינַן לְחֶזְקַת אִיסּוּר אֵינוֹ זְבוּחָה רַק אִם הַסָּפֵק הוּא בְּעֶצֶם הַשְּׁחִיטָה אִם נַעֲשֵׂית כַּהֲלָכָה כְּגוֹן סָפֵק דָּרַס אֲבָל הֵיכָא דְּמַעֲשֵׂה הַשְּׁחִיטָה נַעֲשָׂה כְּהִלְכָתָהּ רַק הַסָּפֵק הוּא בְּהַבְּהֵמָה אִם מוֹעִיל בָּהּ שְׁחִיטָה דְּהַיְינוּ אִם אֵינָהּ נְקוּבָה לֹא שַׁיָּיךְ חֶזָקָה זוֹ כְּלָל דַּהֲרֵי לְעוֹלָם לֹא עָמְדָה בַּחֶזָקָה שֶׁלֹּא יוֹעִיל בָּהּ שְׁחִיטָה עכ"ד, וְהִנֵּה מִלְּבַד דְּעִיקַּרהַסְּבָרָא אֵינוֹ מֻכְרָח וי"ל דְּשׁוֹחֵט בַּנּוֹשֶׁט נָקוּב הֲרֵי הוּא דּוֹמֶה לְשׁוֹחֵט בְּסַכִּין פָּגוּם דְּבִשְׁנֵיהֶם לֹא נַעֲשֵׂית הַשְּׁחִיטָה בְּהֶכְשֵׁר כָּזֶה כֵּן זֶה וְשַׁיָּיךְ בּוֹ הַדְּ חֶזָקָה עוֹד מָצִינוּ סְתִירָה לִסְבָרָא זֹ, דִּבְמַסְ' ב"מ (דַּף כ') בְּתוֹסָ' ד"ה אִיסּוּרָא מִמָּמוֹנָא כָּתְבוּ וְז"ל וא"ת טְפֵי אָנוּ מַחְמִירִין בְּמָמוֹן מִבְּאִיסּוּרָא דְּאֵין הוֹלְכִין בְּמָמוֹן אַחַר הָרֹוב וּבְאִיסּוּרָא אָזְלִינַן בָּתַר רֻובָּא וַאֲפִילּוּ הֵיכָא דְּאִיכָּא חֶזְקַת אִיסּוּרָא וְלָא חָיְישִׁינַן שָׁמָּא בִּמְקוֹם נָקֵב שָׁחַט וְכֵן הָרַשְׁבָּ"א בְּמִשְׁמֶרֶת הַבַּיִת (דַּף ז') שֶׁהִקְשָׁה עַל הָא דְּאָמְרִי' בְּחֻלִּין (דַּף י"א) לר"מ דְּחָיֵישׁ לְמִיעוּטָא הֵיכִי אָכִיל בִּישְׁרָא נִיחוּשׁ שָׁמָּא בִּמְקוֹם נָקֵב שָׁחַט וְהִקְשָׁה אַמַּאי לָא אָמְרִינַן הֵיכִי אָכְלִינַן בִּישְׁרָא דִּבְמָקוֹם דְּאִיכָּא חֶזָקָה הַמְסַיַּיעַ לַמִּיעוּט הָא גַּם לְרַבָּנָן דְּר"מ חָיְישִׁינַן לֵיהּ מִיהָא מִדְּרַבָּנָן, הֲרֵי לָמַדְנוּ מִדִּבְרֵיהֶם דְּגַם לְעַנְיַן סָפֵק נָקֵב בַּנּוֹשֶׁט שַׁיָּיךְ חֶזְקַת אֵינוֹ זְבוּחָה: [יג] אָמְנָם אַחַר הָעִיּוּן גַּם לְדִידְהוּ אָתֵי שַׁפִּיר הַדְּ סֵוגְיָ' דְּיָשַׁב לָהּ קוֹרֹט בַּנּוֹשֶׁט וְהַחִילּוּק בֵּינֵיהֶם נִרְאֶה פָּשׁוּט וּבָרוּר דְּוַדַּאי דְּגַם בִּסְפֵק נָקֵב מִקֵּרֵי חֶזְקַת אִיסּוּר וְרַק זֶהוּ עַל עִיקַּר הַכְּלָל דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֻובָּא וְלָא חָיְישִׁינַן דִּלְמָא הִיא מֵעַצְמָהּ נְקוּבָה בַּנּוֹשֶׁט בְּתוֹלָדָה אוֹ ע"י חוֹלִי וְשַׁפִּיר הוֹכִיחוּ הַתּוֹסָ' דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֻובָּא גַּם בִּמְקוֹם חֶזְקַת אִיסּוּר וְכֵן הָרַשְׁבָּ"א הִקְשָׁה שַׁפִּיר דְּנֵימָא הֵיכִי אָכְלִינַן בִּישְׁרָא, אֲבָל לְפִי הָאֱמֶת דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֻובָּא וְלָא חָיְישִׁינַן כְּלָל בְּכָל בְּהֵמָה דִּלְמָא הִיא נְקוּבָה וְרַק דְּנָבוֹא לָחוּשׁ לִבְהֵמָה זוֹ ע"י הָרֵיעוּתָא דְּיָשַׁב לָהּ קוֹרֹט

דִּלְמָא חִיּוּשׁ בָּהּ הַקּוֹץ נָקֵב וַהֲרֵי לְגַבֵּי הַךְ סָפֵק הָא אִיכָּא חֲזָקָה דְּקוֹדֶם שֶׁנִּתְחַב בָּהּ הַקּוֹץ הָא וַדַּאי לֹא נִיקְּבָה ע"י הַקּוֹץ וּכְמוֹ כֵן עַתָּה לֹא נִיקֵּב אוֹתָהּ זֶה הַקּוֹץ וְיֵשׁ לָהּ חֲזָקַת הַגּוּף דְּזֶה הַקּוֹץ לֹא נִיקֵּב הַנּוֹשֵׁט שֶׁלָּהּ וְהַחֲזָקָה אֵינוֹ רַק מְסַלֵּק הָרֵיעוּתָא שֶׁלֹּא נִיחוּשׁ לָהּ כְּלָל וְשׁוּב ה"ה כְּכָל בְּהֵמָה דְּעָלְמָא שֶׁלֹּא נוֹלַד בָּהּ רֵיעוּתָא כְּלָל, וַהֲרֵי דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּדַף בע"כ מִתְפָּרְשִׁים כֵּן שֶׁכָּתְבוּ דְּלָא דָּמֵי לַחֲתִיכָה סָפֵק חֵלֶב דְּמֵעִיקָּרָא בְּחֲזָקַת כְּשֵׁירָה הָיְתָה וַהֲרֵי דַּאֲפִילּוּ אִם נֹאמַר כהח"ד דִּסְפֵק נָקֵב לָא מִקְּרֵי סָפֵק בַּשְּׁחִיטָה וה"ה כְּכָל סְפֵק טְרֵיפָה וְלֵיכָּא חֲזָקַת אִיסּוּר מ"מ מֵאַיִן לָהּ עוֹד חֲזָקַת הָיְתֵר וַהֲרֵי בְּדַף י"א יָלְפִינַן דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא מֵהָא דְּלָא חָיְישִׁינַן גַּבֵּי פָּרָה אֲדֻמָּה וְעוֹלָה דִּלְמָא הִיא טְרֵפָה הֲרֵי דְּגַם סְפֵק טְרֵפָה לֵיכָּא בָּהּ חֲזָקָה לְהֶיְתֵּר אִי לָאו מִשּׁוּם דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא ובע"כ כַּנָּוֹנַת הַתּוֹסָ' כמש"כ דִּלְגַבֵּי הַחֲשָׁשׁ שֶׁנִּתְחַדֵּשׁ בָּהּ ע"י הָרֵיעוּתָא דִּלְמָא נִתְחַדֵּשׁ בָּהּ נָקֵב הי' לָהּ חֲזָקַת כְּשֵׁרוּת וַהֲרֵי הִיא חֲזָקָה שֶׁנִּתְבָּרְרָה בִּשְׁעָתָהּ דַּהֲרֵי כְּשֶׁנּוֹלְדָה וַדַּאי לֹא הי' בָּהּ קוֹץ שֶׁיְּנַקְּבָה וּמְסֻלָּק הָרֵיעוּתָא וה"ה כְּכָל בְּהֵמָה שֶׁבָּעוֹלָם שֶׁלֹּא נוֹלַד בָּהּ רֵיעוּתָא, וְלָא מִבָּעְיָ' לְדַעַת הָרֹא"ש פ"א דְּחֻלִּין דְּמַתִּיר הַגְּבִינוֹת מִבְּהֵמָה שֶׁנִּמְצֵאת טְרֵפָה מִשּׁוּם דְּאִית לָהּ חֲזָקָה מִכֹּחַ רֻבָּא דְּנַדַּאי לְדִידֵ' דִּכְמוֹ כֵן בְּיָשֵׁב לָהּ קוֹץ יֵשׁ לָהּ חֲזָקָה מִכֹּחַ הָרֹוב אֶלָּא אֲפִילּוּ לְדַעַת הַחוֹלְקִים הָאוֹסְרִים הַגְּבִינוֹת זֶה רַק מִשּׁוּם דס"ל דַּחֲזָקָה הַבָּאָה מִכֹּחַ הָרֹוב לָא חֲשִׁיבָא חֲזָקָה כִּינָן דְּלֹא הי' לָהּ בֵּירוּר גָּמוּר בִּשְׁעָתָהּ אֲבָל בְּסָפֵק דְּקוֹץ הֲרֵי יֵשׁ לָהּ חֲזָקָה גְּמוּרָה בִּשְׁעָתָהּ דְּנוֹלְדָה בְּלֹא קוֹץ וְכֵן גַּבֵּי סְפֵק דְּרוֹסָה הֲרֵי קוֹדֶם שֶׁעָל הָאֲרִי לְתוֹךְ הַדִּיר הֲרֵי וַדַּאי לֹא דָּרְסָה הָאֲרִי ומש"ה גַּם אַחַ"כ כְּשֶׁנִּכְנַס הָאֲרִי לְתוֹךְ הַדִּיר יֵשׁ לָהּ חֲזָקָה דְּלָא נִדְרְסָה מִמֶּנּוּ וְהוּא חֲזָקַת כַּשְׁרוּת שֶׁנִּתְבָּרְרָה בִּשְׁעָתָהּ, וְאֵין לְהַקְשׁוֹת דְּאַכַּתִּי נְהִי דְּלִגַבֵּי חֲשַׁשׁ זֶה דְּלָמָא חִיּוּשׁ בָּהּ הַקּוֹץ יֵשׁ לָהּ חֲזָקָה כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה קוֹדֶם שֶׁנִּתְחַב בָּהּ הַקּוֹץ מ"מ הֲרֵי יֵשׁ לָהּ ג"כ חֲזָקַת אִיסּוּר שֶׁאֵינוֹ זָבוּחָה שהי' לָהּ קוֹדֶם שֶׁנִּשְׁחֲטָה וְנַעֲמֹוד חֲזָקָה נֶגֶד חֲזָקָה וְשׁוּב יהי' כְּמוֹ סָפֵק הַשָּׁקוּל בְּלֹא שׁוּם חֲזָקָה כְּלָל וְשׁוּב דּוֹמֶה מַמָּשׁ לַחֲתִיכָה א' סָפֵק חֶלֶב דַּאֲסוּרָה לכ"ע וְהָדָרָא קוּשְׁיָ' הַתּוֹסָ' לְדִבְרֵיהֶם עַל עֻלָּא מ"ש מֵחֲתִיכָה אַחַת סָפֵק חֵלֶב, זֶה אֵינוֹ דַּהֲרֵי הַךְ חֲזָקָה דְּאָמְרִינַן דְּלָא חִיּוּשׁ בָּהּ הַקּוֹץ נָקֵב הֲרֵי מִקְּרֵי חֲזָקַת הַגּוּף דְּאָמְרִי' דְּלָא נִשְׁתַּנָּה גּוּפָהּ ע"י הַקּוֹץ אֲבָל חֲזָקַת אֵינוֹ זָבוּחָה הֲרֵי אֵינוֹ חֲזָקַת הַגּוּף דַּהֲרֵי וַדַּאי נַעֲשָׂה בָּהּ מַעֲשֶׂה שְׁחִיטָה רַק הַסָּפֵק אִם נַעֲשָׂה בְּהֶכְשֵׁר וא"כ אֵינוֹ רַק חֲזָקַת הַדִּין דְּנֹאמַר דִּכְמוֹ דְּמִקּוֹדֶם הי' אֲסוּרָה כְּמוֹ כֵן הִיא עַתָּה וַהֲרֵי יָדוּעַ דְּחֲזָקַת הַגּוּף אַלִּים וְעָדִיף יוֹתֵר מֵחֲזָקַת הַדִּין וְאָזְלִינַן בָּתְרֵ' גַּם בְּמָקוֹם דְּחֲזָקַת הַדִּין מְנַגֵּד לָהּ וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָ' במס' כְּתֻבּוֹת (דַּף ע"ה) בד"ה אֲבָל דְּחֲזָקַת הַגּוּף שֶׁלֹּא הָיוּ בָּהּ מוּמִין אַלִּים מֵחֲזָקַת פְּנוּיָ' יעו"ש, וּכְלָל זֶה מְבֹאָר הֵיטֵב בְּסִפְרֵי הַכְּלָלִים בִּכְלָלֵי חֲזָקוֹת יעו"ש בְּדִבְרֵיהֶם וְשַׁפִּיר כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בְּהַךְ דְּיָשֵׁב לָהּ קוֹץ בַּנּוֹשֵׁט דְּמֵעִיקָּרָא בְּחֲזָקַת כְּשֵׁרָה הָיְתָה ומש"ה לֹא חָשַׁשׁ לֵיהּ עֻלָּא וְגַם עַל הַחוֹלְקִים עָלָיו וס"ל דְּחוֹשְׁשִׁין הִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' שַׁפִּיר דְּנִימָא נִשְׁחֲטָה בְּחֲזָקַת הֶיְתֵּר עוֹמֶדֶת וְהֻוְצְרְכוּ לְתָרֵץ דְּהָאִיסּוּר שְׁכִיחַ יוֹתֵר מִן הַהֶיְתֵּר, וא"כ מְיֻשָּׁב הֵיטֵב דַּעַת הָרַמָ"א דְּבִמְקוֹם חֲזָקַת אִיסּוּר מַמָּשׁ וּכְמוֹ סָפֵק בִּשְׁחִיטָה לָא אָמְרִינַן ס"ס דְּלָא דָּמֵי לִסְפֵק דְּרוֹסָה שֶׁנִּתְעָרֵב בַּאֲחֵרִים שכ' הַטּוּר דְּמֵקֵיל מִשּׁוּם ס"ס דְּשָׁם אֲפִילּוּ לְעִנְיַן חֲשַׁשׁ שֶׁמָּא נִדְרְסָה בַּסִּימָנִים ג"כ יֵשׁ לָהּ חֲזָקַת הֶיְתֵּר דַּהֲרֵי קוֹדֶם שֶׁנִּכְנַס הָאֲרִי הָא וַדַּאי לֹא נִדְרְסָה מִמֶּנּוּ וְדוֹמֶה מַמָּשׁ לְהַךְ דְּיָשֵׁב לָהּ קוֹץ: [יָד] וְהִנֵּה מִכָּל הַמְּבֹאָר לְמַעְלָה יָצָא לָנוּ חִילּוּקֵי דְּבָרִים בָּזֶה דְּהִנֵּה הַתּוֹסָ' בִּיבָמוֹת וּבְחֻלִּין שְׁהִקְשׁוּ עַל הָא דְּסָפֵק דְּרוֹסָה וְעַל יָשֵׁב לָהּ קוֹץ בַּנּוֹשֵׁט לְמַאן דְּחָיֵישׁ

לָהּ אַמַּאי לָא אָמְרִי' בָּהּ נִשְׁחֲטָה בְּחֻזְקַת הֶיתֵּר עוֹמֶדֶת ותי' דְּהָאֵיסּוּר שָׁכִיחַ יוֹתֵר מִן הַהֶיתֵּר וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְהָבִין אַמַּאי הִקְשׁוּ הַתּוֹסְ' רַק כָּאן וְלֹא הִקְשׁוּ כֵּן עַל כַּמָּה דֻּכְתֵי דְּמָצִינוּ בגמ' דְּחוֹשְׁשִׁין לִסְפֵק טְרֵיפָה ע"י שֶׁנִּתְרַחֵשׁ אֵיזֶה רֵיעוּתָא בַּבְּהֵמָה וַהֲרֵי בַּמִּשְׁנָה (דַּף נ"ו) תְּנַן הַכֹּתָה חֻלְדָּה עַל רֹאשָׁהּ מָקוֹם שֶׁעוֹשֶׂה אוֹתָהּ טְרֵיפָה וּמְבוֹאָר שָׁם בַּבָּרַיְיתָא דְּצְרִיכָה בְּדִיקָה אִם לֹא נִיקַּב קְרוּם שֶׁל מוֹחַ וְשָׁם הָא הַבְּדִיקָה מְעַכֶּבֶת בָּהּ דְּאִם לֹא נִבְדְּקָה אֲסוּרָה דַּהֲרֵי בַּמִּשְׁנָה תְּנֵי לָהּ בְּכֻלָּא דְּאִלּוּ טְרֵיפוֹת בָּעוֹף וּמוּכָח דִּבְלֹא בְּדִיקָה אֲסוּרָה וְתִיקְשֶׁה ג"כ דְּנֵימָא נִשְׁחֲטָה הֶוְתָרָה וְנִתְלֵי דִּבְוַדַּאי לֹא הִגִּיעַ הַשֵּׁן עַד תּוֹךְ הַקְּרוּם וְלִכְאוֹרָה הוּא דּוֹמֶה מַמָּשׁ לְהָא דְּיָשַׁב לָהּ קוֹרֹ בַּנְּשֶׁט דְּהַסָּפֵק הוּא אִם הִגִּיעַ הַקּוֹרֹ עַד תּוֹךְ הַקְּרוּם הַשֵּׁנִי וְעוֹד דְּבָזֶה לֹא שַׁיָּיךְ תֵּירוּצָם שֶׁל הַתּוֹסְ' דְּבִשְׁלָמָא בְּיָשַׁב לָהּ קוֹרֹ שַׁיָּיךְ לוֹמַר דְּהַהֶיתֵּר לָא שְׁכִיחַ כְּמוֹ הָאֵיסּוּר וּכְמוֹ שֶׁהִסְבִּיר לָהּ רַבֵּינוּ יְרֻחָם שֶׁהֵבֵאנוּ לְמַעְלָה דְּכֵינָן דְּמוֹתַחַת צַוָּארָהּ נִכְנָס הַקּוֹרֹ וְנִדְחָק לְתוֹךְ הַנּוֹשֶׁט יוֹתֵר וְיוֹתֵר אֲבָל בְּהִכְּתָה חֻלְדָּה עַל רֹאשָׁהּ פַּעַם אַחַת וּמִיָּד הֵסִירָה הַשֵּׁן מֵהָעוֹף וְהַסָּפֵק עַד כַּמָּה בְּעוֹמֶק הִגִּיעַ תְּחִיבַת הַשֵּׁן אִם עַד תּוֹךְ הַקְּרוּם אוֹ לֹא מַאי שַׁיָּיךְ לוֹמַר בָּזֶה שְׁכִיחַ יוֹתֵר וּפְשִׁיטָא דְּאֵינוֹ רַק סָפֵק הַשָּׁקוּל וְאַפ"ה אָסְרִינַן לֵיהּ מִסָּפֵק וְנֵימָא דִּבְחֻזְקַת הֶיתֵּר עוֹמֶדֶת דְּקוֹדֶם שֶׁהִכְּתָה הַחֻלְדָּה הָיְתָה בְּחֻזְקַת כְּשֵׁירָה, וְכֵן בְּהִכָּה בְּהֵמָה בְּמַקֵּל עַל רֹוחַב הַשִּׁדְרָה דְּחָיְישִׁינַן לִפְסִיקַת הַחוּט כַּמְבוֹאָר (בְּדַף נ"א).

וְיוֹתֵר מִזֶּה דַּהֲרֵי נְפוּלָה אַחַת מי"ח טְרֵיפוֹת שֶׁנֶּאֶמְרוּ מִסִּינַי וְכָל עִיקָּר אִיסּוּרָהּ אֵינוֹ רַק סָפֵק שֶׁמָּא נִתְרַסְּקוּ אַבְרֵי' וּבְשָׁהֲתָה מעל"ע יָצָאת מִכְּלַל סָפֵק זֶה וְאַפ"ה אֲסוּרָה וְגַם בְּשָׁהֲתָה מעל"ע צְרִיכָה בְּדִיקָה אִם לֹא נִקְּבוּ אֵבָרִים שֶׁנִּטְרְפָה בָּהֶם וְאַמַּאי לֹא הִקְשׁוּ הַתּוֹסְ' בְּכָל הָנֵי.

וצ"ל דִּבְכָל הָנֵי שֶׁבָּא הַסָּפֵק ע"י רֵיעוּתָא שֶׁנַּעֲשָׂה בְּגוּפָהּ לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר אוֹקְמָה אַחֲזָקָה דְּמֵעִיקָּרָא כְּמוֹ שהי' קוֹדֶם הָרֵיעוּתָא וּכְמוֹ בְּכָל הָנֵי דע"י נְשִׁיכַת הַשֵּׁן וְהַכָּאָה בְּמַקֵּל וְהַנְּפִילָה הֲרֵי נַעֲשָׂה בְּגוּפָהּ מַעֲשֶׂה הַמְּבִיאָה לִידֵי סָפֵק אִם נִטְרְפָה ע"י סִיבָּה זוֹ אוֹ לֹא לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר אוֹקְמָה אַחֲזָקָה.

וַהֲרֵי יוֹתֵר מִזֶּה כָּתְבוּ הַתּוֹסְ' בְּכְתֻבּוֹת (דַּף כ"ב) ד"ה תַּרְוַיְיהוּ דְּהֵיכָא דְּזָרַק לָהּ קִידּוּשִׁין וא' אוֹמֵר שהי' קָרוֹב לָהּ וא' אוֹמֵר קָרוֹב לוֹ דְּלָא אָמְרִינַן אוֹקִים חַד לְגַבֵּי חַד וְאוֹקְמָא אַחֲזָקַת פְּנוּיָה דְּכֵינָן דְּוַדַּאי זָרַק לָהּ קִידּוּשִׁין לָא אָמְרִינַן אוֹקְמַהּ אַחֲזָקָתַהּ.

וְכֵן פָּסַק בשו"ע אה"ע סי' מ"ז דבע"א אוֹמֵר נִתְקַדְּשָׁה וע"א אוֹמֵר לֹא נִתְקַדְּשָׁה כְּלָל מוֹקְמִינַן לָהּ אַחֲזָקָה אֲבָל אִם זָרַק לָהּ בְּוַדַּאי קִידּוּשִׁין וע"א אוֹמֵר קָרוֹב לָהּ אֲסוּרָה מִסָּפֵק וְעַיֵּין בְּשוּ"ת מָהָרַ"י טַרַאנִי חֵלֶק א' בְּסוֹפוֹ בְּחִידּוּשָׁיו לִמס' קִידּוּשִׁין עַל הָרִי"ף שֶׁהֵבִיא שָׁם דִּבְרֵי הַתּוֹסְ' וכ' דִּבְזָרַק לָהּ קִידּוּשִׁין אֲבָדָה חֻזְקָתָהּ מִדְּאוֹרַיְיתָא וְכֵן כָּתַב הַפְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ בְּחִידּוּשֵׁי גִּיטִּין (דַּף כ"ח) וּמַה שֶּׁיֵּשׁ לְעַיֵּין בְּדִבְרֵיהֶם דְּמִסְּוָגְיָ' דְּיָבָמוֹת (דַּף ל"א) הָא מוּכָח לְהֵיפּוּךְ אֵין כָּאן מְקוֹמוֹ לְהַאֲרִיךְ בּוֹ.

וַאֲפִ' אִם נֹאמַר דְּלָא כְּדִבְרֵיהֶם וְכַנַּת הַתּוֹסְ' בְּכְתֻבּוֹת דְּרַק מִדְּרַבָּנָן אֲבָדָה חֻזְקָתָהּ מ"מ שָׁאנֵי שָׁם דְּלָא אִתְעֲבִיד מַעֲשֶׂה בָּהּ בְּגוּפָהּ אֲבָל הֵיכָא דְּאִיתְעֲבִיד בְּגוּפָהּ מַמָּשׁ שֶׁנִּשְׁכָּה בְּשֵׁן אוֹ נָפְלָה וְלֹא יָדְעִינַן עַד הֵיכָן הִגִּיעַ הַשֵּׁן וַדַּאי דְּמִן הַתּוֹרָה אֲבָדָה חֻזְקָתָהּ בְּזֶה וּכְמוֹ בְּנָפַל גַּל עַל הָאָדָם דְּמְבוֹאָר במס' פְּסָחִים דְּהוּא בְּגֶדֶר סָפֵק חַי וְלֹא אָמַר בּוֹ אוֹקְמֵיהּ אַחֲזָקַת חַיִּים וְעַיֵּין בנב"י מה"ק חֵלֶק אה"ע שֶׁכָּתַב הַטַּעַם דע"י נְפִילַת הַגַּל אָבַד חֻזְקָתוֹ ומש"ה

לָא חֲוַקְשָׁה לְהוּ לְהַתּוֹסָ' בְּכָל הָנֵי דְּשַׁפִּיר חָיְישִׁינַן לָהּ וַאֲסוּרָה מִסָּפֵק כְּכָל סָפֵק דְּאוֹרָיְיתָא דְּהוּא לְחוּמְרָא.

וְרַק בְּהַהִ דְּיָשַׁב לָהּ קוֹץ בַּנּוֹשֶׁט דְּאַיְירִי דְּהַשְׁתָּא בְּעֵת הַמְּצִיאָה רוֹאִין שֶׁאֵין הַקּוֹץ תָּחוּב רַק בְּקֵרוּם הַפְּנִימִי לְחֲוָדָא וְאֵינוֹ מַגִּיעַ כְּלָל לְחִיצוֹן רַק הַחוֹלְקִים עַל עֻלָּא ס"ל דְּחוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא מִקּוֹדֶם הָיָה תָּחוּב גַּם בְּחִיצוֹן וְאַחַ"כ חָזַר הַקּוֹץ לַאֲחוֹרָיו וס"ל לְהַתּוֹסָ' דְּעַל חֲשַׁשׁ זֶה הָא לֵיכָּא שׁוּם רֵיעוּתָא דְּכֵינָן דְּכָל הָרֵיעוּתָא הוּא מְצִיאַת הַקּוֹץ וְרוֹאִין עַתָּה בּוֹ שֶׁלֹּא נִתְחַב כְּלָל בְּחִיצוֹן ומש"ה לֹא אָבְדָה חֶזְקַת הַגּוּף דְּיָדָהּ שֶׁהָיָה לָהּ מִקּוֹדֶם שֶׁלֹּא הי' נָקֵב בְּחִיצוֹן דַּהֲרֵי לֹא יָדְעִינַן אִם נַעֲשָׂה כְּלָל שׁוּם מַעֲשֶׂה בְּהַחִיצוֹן וְכֵן בִּסְפֵק דְּרוּסָה הֲרֵי לֹא רָאִינוּ רַק שֶׁהָאֲרִי נִכְנַס לַדִּיר אֲבָל בִּבְהֵמָה גּוּפָהּ הֲרֵי לֹא רָאִינוּ שׁוּם מַעֲשֶׂה כְּלָל וְלָא יָדְעִינַן אִם הִכָּה אוֹתוֹ כְּלָל שֶׁתִּאַבֵּד עי"ז חֶזְקָתָהּ.

וַהֲרֵי בע"כ זֶהוּ טַעְמוֹ שֶׁל עֻלָּא דס"ל בְּהָנֵי שְׁנֵי דְּבָרִים דְּאֵין חוֹשְׁשִׁין לְהוּ מִשּׁוּם דְּיֵשׁ לָהּ עֲדַיִן חֶזְקָה דְּמֵעִיקָּרָא ומש"ה חֲוַקְשָׁה לָהֶם לְהַתּוֹסָ' עַל הַחוֹלְקִים עַל עֻלָּא אַמַּאי חוֹשְׁשִׁין לְהוּ וְהֲוְכְרַח לוֹמַר דְּהָאִיסּוּר שְׁכִיחַ יוֹתֵר מִן הַהֶיתֵּר וְיָצָא לָנוּ מִזֶּה דְּגַם עֻלָּא לָא אָמַר דְּאֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא הִבְרִיא רַק בְּרוֹאִים שֶׁהַקּוֹץ אֵינוֹ תָּחוּב רַק בַּפְּנִימִי לְחֲוָדָא אֲבָל אִם תָּחַב אָדָם מַחַט אוֹ קוֹץ בְּצַוָּאר בְּהֵמָה וְתָיְכָף הוֹצִיאוֹ לְחוּץ וְלֹא יָדְעִינַן עַד כַּמָּה הִגִּיעַ תְּחִיבָתוֹ גַּם עֻלָּא מוֹדֶה דְּאָסוּר דַּהֲרֵי הַתּוֹסָ' חִילְקוּ בֵּין הַךְ דְּעֻלָּא לַחֲתִיכָה א' סָפֵק חֵלֶב דַּאֲסוּרָה לכו"ע מִשּׁוּם דְּהָכָא יֵשׁ לָהּ חֶזְקַת כַּשְׁרוּת וְזֶה לֹא שַׁיָּיךְ בכה"ג וְגַם לְעֻלָּא אֲסוּרָה וְכֵן הוּא מְבֹאָר לְהֶדְיָ' בְּרֹאשׁ"ש שָׁם דְּעֻלָּא אֵינוֹ מַתִּיר רַק בְּרָאִינוּ שֶׁלֹּא נִתְחַב בִּשְׁנֵי וְהַדְּבָרִים מֻכְרָחִין, וְלָא מִיבַּעְיָא בְּסָפֵק נָקֵב בַּנּוֹשֶׁט דְּאִיכָּא גַּם חֶזְקַת אִיסּוּר אֵינוֹ זְבוּחָה אֶלָּא אפי' בְּסָפֵק טְרֵיפָה כה"ג אֲסוּרָה בְּוַדַּאי לכ"ע וּכְמוֹ בְּהִכָּתָה חֲוַלְדָּה עַל רֹאשָׁהּ דְּחוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא הִגִּיעַ הַשֵּׁן עַד הַקֵּרוּם.

וְכֵן (בְּדַף נ"ז) בְּקוֹץ עַד שֶׁתִּנָּקֵב לְחָלָל הָא מְבֹאָר דְּאִם תָּחַב קוֹץ וְהִגִּיעַ עַד לְחַלֵּל שׁוּב חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא נָגַע בְּאֵיבָרִים הַפְּנִימִים וְנָקַב אוֹתָן וּבְוַדַּאי דְּלֹא שַׁיָּיךְ שָׁם לוֹמַר דְּשְׁכִיחַ לְאִיסּוּר יוֹתֵר מִלְּהֶיתֵּר דְּבָתָחַב פַּעַם א' וְהוֹצִיאוֹ מִיָּד לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר שְׁכִיחַ כְּלָל רַק הָאִיסּוּר מִסָּפֵק וכמש"כ.

וא"כ יָצָא לָנוּ מִכָּל הַנֶּאֱמָרִים לְמַעְלָה בְּתוֹחֵב מַחַט בְּצַוָּאר בְּהֵמָה וְהוֹצִיאוֹ לַחוּץ וְאֵינוֹ יָדוּעַ אִם הִגִּיעַ לְוֵשֶׁט הֲרֵי אָבְדָה בָּזֶה חֶזְקַת הַגּוּף דְּיָדָהּ וְשׁוּב יֵשׁ לָהּ חֶזְקַת אִיסּוּר אֵינוֹ זְבוּחָה לְהַפּוֹסְקִים דְּנִקּוּבַת הַוֵּשֶׁט הוּא נְבֵלָה וּכְמוֹ דְּמְבֹאָר בַּתּוֹסָ' דב"מ ובמה"ב דְּלִסְפֵּק נְקוּבָה בַּוֵּשֶׁט אִיכָּא חֶזְקַת אִיסּוּר וּמִקֹּרֵי סָפֵק בְּשָׁחִיטָה ובכה"ג לָא מְהַנֵּי ס"ס לְדַעַת הָרַמָּ"א בְּסִימָן ק"י אָמְנָם גַּם זֶה אֵינוֹ מֻסְכָּם וְהוּא מַחֲלוֹקֶת הַפּוֹסְקִים וּכְמוֹ שֶׁיְּבֹאַר אַ"ה בְּסִימָן שֶׁאַחַר זֶה: סִימָן כב יְבָאֵר סֵוּגְיָא בְּחַוְלִין דַּף י"א וּבוֹ יְחַוְדֵּשׁ סְבָרוֹת חֲדָשׁוֹת בַּחֲזָקָה: במס' חַוְלִין (דַּף י"א) קָאָמַר רַב אַשִׁי דְּהָא דְּאָזְלִינַן בְּכֹל דַּוְכְתָּא בָּתַר רֻוְבָּא יָלְפִינַן לָהּ מִשְּׁחִיטָה עַצְמָהּ דְּאָמְרָה תּוֹרָה שָׁחוּט וֶאֱכוֹל וְנִיחוּשׁ שֶׁמָּא בְּמָקוֹם נָקֵב קָשְׁחִיט.

אָמַר רַב אָשֵׁי אֲמִרִיתָא לִשְׁמַעְתָּ' קַמִּיהּ דְּרַב כָּהֲנָא וְאָמַר לִי וְדִלְמָא הֵיכָא דְּאָפְשָׁר אֲפְשָׁר הֵיכָא דְּלָא אֲפְשָׁר לָא אֲפְשָׁר דאלת"ה לר"מ דְּחָיֵישׁ לְמִיעוּטָא הֵיכִי אָכִיל בִּישָׁרָא נִיחוּשׁ שֶׁמָּא בְּמָקוֹם נָקֵב שָׁחַט וכ"ת הָכִי נָמֵי דְּלָא אָכִיל פְּסַח וְקָדָשִׁים מַאי אִיכָּא לְמֵימַר, וכ' הַתּוֹסָ' בְּחַוְלִין וּבִבְכוֹרוֹת (דַּף כ') דְּמִדְּלָא קָאָמַר הֵיכִי אָכְלִינַן מוּכָח דְּלָא קיי"ל כר"מ בְּהָא

וְלָא חָיְישִׁינַן לְמֵיעוּטָא וּמִיהוּ הֵיכָא דְּאִיכָּא חֲזָקָה הַמְסַיַּיעַ לַמֵּיעוּט כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' דקיי"ל גַּם לְדִידַן דְּחָיְישִׁינַן לֵיהּ מִיהָא מִדְּרַבָּנָן, וּכְבָר מְפֹרָסָם הַקּוּשְׁיָא דא"כ הֲדַר קָשָׁה אַמַּאי לָא קָאָמַר הֵיכִי אָכְלִינַן בִּישָׁרָא דְּהָא אִיכָּא חֲזָקַת אִיסּוּר אֵינוֹ זְבוּחָה הַמְסַיַּיעַ לַמֵּיעוּט דְּנָקוּבַת הַוֵּשֶׁט דְּהָוְיָא נְבֵלָה וְקוּשְׁיָא זוֹ נִזְכֶּרֶת בְּמָהֲרְשָׁ"א בִּבְכוֹרוֹת שָׁם וְגַם הָרַשְׁבָּ"א במה"ב (דַּף ז') הִקְשָׁה כֵּן וּכְבָר דִּבְּרוּ רַבִּים בְּקוּשְׁיָא זוֹ לְיַשְׁבָּה וע' מש"כ בסי' בְּקוּשְׁיָא זוֹ.

עוֹד קָשָׁה בְּהָא דְּאָמַר וכ"ת ה"נ דְּלָא אָכִיל פֶּסַח וְקָדָשִׁים מַאי אִיכָּא לְמֵימַר וכ' הַתּוֹסָ' בד"ה פֶּסַח וְז"ל מִבְּשַׂר תַּאֲוָה לָא פָּרִיךְ מִשּׁוּם דְּנִרְאֶה דר"מ לָא חָיֵישׁ לְמֵיעוּט מִדְּאוֹרַיְיתָא רַק מִדְּרַבָּנָן וּלְהָכִי קָאָמַר וכ"ת ה"נ דְּלָא אָכִיל פי' דְּנֶאֱמַת מַחְמִיר מִדְּרַבָּנָן שֶׁלֹּא לֶאֱכוֹל בָּשָׂר כְּלָל וּפָרִיךְ מִפֶּסַח וְקָדָשִׁים דְּאֵינוֹ יָכוֹל לְהַחְמִיר בָּהֶם דְּאִיכָּא מִצְוָה בַּאֲכִילָה וּמֵבִיא רְאָיָה כִּי הֵיכִי דלר"מ בע"כ יֵשׁ חִילּוּק בְּדְרַבָּנָן בֵּין הֵיכָא דְּאֶפְשָׁר לְלֹא אֶפְשָׁר כְּמוֹ כֵן נוֹכַל לְחַלֵּק בִּדְאוֹרַיְיתָא וכ"כ הַתּוֹסָ' בִּבְכוֹרוֹת (דַּף כ') בד"ה וְאִיבָּעֵית אֵימָא.

וְקָשָׁה דַּהֲרֵי הֵיכָא דַּחֲזָקָה מְסַיַּיעַ לַמֵּיעוּט וַדַּאי דר"מ חוֹשֵׁשׁ לַמֵּיעוּט מִדְּאוֹרַיְיתָא וכמש"כ הַתּוֹסָ' בְּכַמָּה דּוּכְתֵּין וּרְאָיָתָם מֵהָא דִּבְקִידּוּשִׁין (דַּף ה') מְטַהֵר ר"מ גַּבֵּי תִּינוֹק שֶׁנִּמְצָא בְּצַד הָעִיסָּה מִשּׁוּם הַךְ סְבָרָא דְּסָמוֹךְ מֵיעוּטָא לַחֲזָקָה הֲרֵי דְּאָמַר סְבָרָא זוֹ גַּם לְהָקֵל וא"כ הֲדַר קָשָׁה אַמַּאי לָא פָּרִיךְ מִבְּשַׂר תַּאֲוָה.

וּבִשְׁלָמָא עַל הַתּוֹסָ' לֹא קָשָׁה כָּל כָּךְ דְּאֶפְשָׁר לוֹמַר דְּהַתּוֹסָ' בְּחַוְלִין וּבִבְכוֹרוֹת ס"ל דְּנָקוּבַת הַוֵּשֶׁט הוּא רַק טְרֵפָה וְלֹא נְבֵלָה ומש"ה לֹא שַׁיָּיךְ בַּסְפֵיקָא דִּידֵיהּ לוֹמַר חֲזָקַת אֵינוֹ זְבוּחָה כֵּיוָן דְּהֵיא זְבוּחָה לְפָנֶיךָ וְהוֹעִיל בָּהּ הַשְׁחִיטָה לְטַהֲרָהּ מִידֵי נְבֵלָה, רַק אַכַּתִּי קָשָׁה לְדַעַת רֹוב הַפּוֹסְקִים שכ' דְּנָקוּבַת הַוֵּשֶׁט הוּא נְבֵלָה דִּלְדִידְהוּ קָשָׁה אַמַּאי לָא פָּרִיךְ מִבְּשַׂר תַּאֲוָה דְּהָא אִיכָּא חֲזָקָה הַמְסַיַּיעַ לַמֵּיעוּט וְעַיַּ' מש"כ בסי' ז' בְּיִשּׁוּב קֻוּשְׁיוֹת אֵלּוּ וְעַכְשָׁיו נִכְתּוֹב בְּאוֹפֶן אַחֵר וְאַדְרַבָּה דְּלְהַפּוֹסְקִים דס"ל דְּנָקוּבַת הַוֵּשֶׁט נְבֵלָה וּסְפֵק נָקֵב מִקְרֵי סָפֵק בַּשְׁחִיטָה אָתְיָא הַךְ סֻוגְיָא יוֹתֵר בִּפְשִׁיטוּת טְפֵי דְּהִנֵּה וַדַּאי דְּעִיקַּר תֵּירוּצָם שֶׁל התו' שֶׁכָּתְבוּ דְּלָא פָּרִיךְ מִבְּשַׂר תַּאֲוָה מִשּׁוּם דר"מ אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לַמֵּיעוּט רַק מִדְּרַבָּנָן דָּחוּק הוּא דא"כ מַאי מֵבִיא רַב כָּהֲנָא רְאָיָה לִסְתּוֹר הוֹכָחַת רַב אַשִׁי דְּכִי בִּשְׁבִיל שֶׁמְּוכָרָח לר"מ לְחַלֵּק בֵּין הֵיכָא דְּאֶפְשָׁר לְלֹא אֶפְשָׁר בִּדְרַבָּנָן דְּבִמְקוֹם מִצְוֹת אֲכִילַת קָדָשִׁים לֹא הֶחְמִירוּ בְּלֹא אֶפְשָׁר דִּכְמוֹ כֵן מֻוכְרָח דְּגַם בִּדְאוֹרַיְיתָא יֵשׁ סְבָרָא לְחַלֵּק כֵּן דְּמַה דְּמִיּוֹן הוּא זֶה לָזֶה וְעַיַּ' בִּבְכוֹרוֹת (דַּף כ') בד"ה וְאִיבָּעֵית אֵימָא שֶׁהִסְבִּירוּ קְצָת סְבָרָתָם דִּרְאִיַּית ר"כ דע"כ גַּם בִּדְאוֹרַיְיתָא נוֹכַל לְחַלֵּק כֵּן דְּאִם נֹאמַר דִּבְאוֹרַיְיתָא אֵין שׁוּם סְבָרָא לְחַלֵּק כֵּן לֹא הָיוּ מְתַקְּנִים רַבָּנָן כֵּן, כֵּיוָן דְּהֵיכָא דְּלָא אֶפְשָׁר בע"כ לֹא תִּיקְּנוּ ועכ"ז יֵשׁ בּוֹ דּוֹחַק קָצָת וְעַיַּ' בְּמָרְדְּכַי בְּחַוְלִין פ' הַזּוֹרֵעַ שכ' בְּשֵׁם סֵפֶר הַחָכְמָה דר"מ חוֹשֵׁשׁ לַמֵּיעוּט מִן הַתּוֹרָה וּרְאָיָתוֹ מֵהַךְ סֻוגְיָא דְּפָרִיךְ פֶּסַח וְקָדָשִׁים מַאי אִיכָּא לְמֵימַר נֵימָא דְּבִמְקוֹם מִצְוֹת אֲכִילַת קָדָשִׁים הֶעֱמִידוּ עַל דִּין תּוֹרָה הֲרֵי לְהֶדְיָא דְּלָא נִיחָא לוֹ לוֹמַר כתי' הַתּוֹסָ' דְּמֵבִיא רְאָיָה מִתַּקָּנְתָּא דְּרַבָּנָן לְדְאוֹרַיְיתָא אֲבָל לְהַסּוֹבְרִים דְּנָקוּבַת הַוֵּשֶׁט הוּא נְבֵלָה נוֹכַל לְיַשֵּׁב הַךְ סֻוגְיָא בִּפְשִׁיטוּת רַק נֹאמַר בָּהּ סְבָרָא אַחַת מְחֻוַּשֶׁ' [ב] דְּהִנֵּה עִיקַּר יְסוֹד סְבָרָא שֶׁל חֲזָקָה דְּאָמְרִי' בגמ' בְּכַמָּה דּוּכְתֵּי הוּא דְּכֵן בָּאָה הַהֲלָכָה מִסִּינַי דִּבְכָל סָפֵק יֵשׁ לָנוּ לְהַעֲמִיד אוֹתוֹ דָּבָר כְּמוֹ שֶׁהָיָה מִקֹּדֶם וְלֹא נִתְחַדֵּשׁ בּוֹ שׁוּם מַעֲשֶׂה חֲדָשָׁה אוֹ דִּין חָדָשׁ מַה שֶּׁלֹּא הָיָה מִקֹּדֶם.

וּלְפִי זֶה הֲרֵי יֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר דְּעַד כָּאן לָא אָמְרִינַן הָא דְּהֶעֱמִידוּ עַל חֶזְקָתוֹ רַק הֵיכָא דְּיכוֹלִין אֲנַחְנוּלְאוֹמְרוֹ בְּלֹא שׁוּם הִתְחַדְּשׁוּת מַעֲשֶׂה כְּלָל וּכְגוֹן בְּטָמֵא סָפֵק טָבַל סָפֵק לֹא טָבַל אָמְרִינַן הַעֲמֵד טָמֵא עַל חֶזְקָתוֹ וְלֹא טָבַל.

וְכֵן בְּוַדַּאי טָבַל רַק הַסָּפֵק אִם בְּמִקְוֶה כְּשֵׁירָה אוֹ חֲסֵירָה אָמְרִינַן הֶעֱמִידוּ לְהָאָדָם עַל דִּינוֹ הָרִאשׁוֹן וּבַחֲסֵרָה טָבַל וְכָל הַדּוֹמֶה לָזֶה אֲבָל הֵיכָא דְּאִי אֶפְשָׁר לָנוּ לְהַעֲמִידוֹ עַל חֶזְקָתוֹ הָרִאשׁוֹן בְּשׁוּם אוֹפֶן אִם לֹא שֶׁנֹּאמַר דְּהָיָה בּוֹ אֵיזֶה הִתְחַדְּשׁוּת מַעֲשֶׂה אֲבָל אִם בְּוַדַּאי לֹא נִתְחַדֵּשׁ בָּהּ מַעֲשֶׂה חֲדָשָׁה בע"כ מֻוכְרָח שֶׁנִּשְׁתַּנָּה מֵאוֹתוֹ דָּבָר.

דִּינוֹ הָרִאשׁוֹן וַאֲנַחְנוּ מְסֻפָּקִין אִם נַעֲשָׂה בּוֹ אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה שֶׁעַל יָדָהּ יִהְיֶה נִשְׁאַר עַל דִּינוֹ הָרִאשׁוֹן אוֹ לֹא נַעֲשָׂה בכה"ג לֹא שַׁיָּךְ כְּלָל לוֹמַר הֶעֱמִידוּ עַל חֶזְקָתָהּ וּבְוַדַּאי נִתְחַדֵּשׁ בּוֹ הַמַּעֲשֶׂה דַּהֲרֵי הוּא דָּבָר הַסּוֹתֵר אֶת עַצְמוֹ דְּעִיקַּר גִּידְרוּ שֶׁל חֶזְקָה הוּא לוֹמַר דְּלֹא נִתְחַדֵּשׁ בּוֹ שׁוּם דָּבָר חָדָשׁ וְהָאֵיךְ נֹאמַר חֶזְקָה ע"י דְּנִתְחַדֵּשׁ בּוֹ, וְלָא מִבָּעְיָא הֵיכָא דְּעַל אוֹתוֹ הִתְחַדְּשׁוּת הַנִּצְרֶכֶת שַׁיָּךְ לוֹמַר דְּחֶזְקַת הַגּוּף שֶׁבְּאוֹתוֹ דָּבָר מְנַגֵּד לְאוֹתוֹ הִתְחַדְּשׁוּת הֲרֵי וַדַּאי דְּלֹא שַׁיָּךְ לוֹמַר בּוֹ חֶזְקָה הָרִאשׁוֹנָה וּכְמוֹ שֶׁאֵין מָקוֹם לוֹמַר בְּמְקַדֵּשׁ אֶת הָאִשָּׁה דְּנַעֲמִידָהּ עַל חֶזְקַת פְּנוּיָה וְנוֹלְדוּ בָּהּ מוּמִין קוֹדֶם הַקִּידּוּשִׁין וְהָיָה מֻקָּח טָעוּת דַּהֲרֵי חֶזְקַת הַגּוּף שֶׁרָאִינוּ אוֹתָהּ מְקוֹדָם בְּלֹא מוּמִין מְנֻגְּדוֹ וְהוּא אֲלִים מֵחֶזְקַת הַדִּין אֶלָּא אפי' הֵיכָא דְּלֵיכָא חֶזְקַת הַגּוּף הַמְנֻגֶּד לְהַהִתְחַדְּשׁוּת הַנִּצְרֶכֶת וּכְמוֹ בְּאוֹפֶן דְּיִתְבָּאֵר בְּסָמוּךְ מ"מ מִצַּד עַצְמוֹ לֹא שַׁיָּךְ לוֹמַר בכה"ג הָעֲמִידָהּ עַל חֶזְקָתָהּ דְּהָאֵיךְ נֹאמַר הֶעֱמִידוּ עַל חֶזְקָתוֹ וּבְוַדַּאי נִתְחַדֵּשׁ בּוֹ דְּהוּא סוֹתֵר אֶת עַצְמוֹ וְהוּא אַדִּרַבָּה דָּבָר הַמְנֻגֶּד לִסְבָרָא דַּחֲזָקָה וְהַאֵיךְ נֹאמַר חֲזָקָה כָּזוֹ.

וַהֲרֵי בְּרֶוְבָּא דְּעָדִיף מֵחֲזָקָה אָמְרִי' בִּבְכוֹרוֹת (דַּף כ"א) דְּרֶוְבָּא הַתָּלוּי בְּמַעֲשֶׂה לָא הָוְיָא רֶוְבָּא כ"ש דַּחֲזָקָה הַתָּלוּי בְּמַעֲשֶׂה לָא חֲשִׁיבָא חֲזָקָה כְּלָל מִצַּד עַצְמָהּ גַּם מִבְּלִי הַסְּבָרָא דְּחֶזְקַת הַגּוּף מְנֻגְּדוֹ רַק דִּבְעָצֵם בכה"ג לָא מִקְרֵי חֲזָקָה וַאֲפִילּוּ לְפִי מש"כ הַתּוֹסָ' בִּיבָמוֹת (דַּף קי"ט) עַל הָא דְּאָמְרִינַן שָׁם רוֹב נָשִׁים מִתְעַבְּרוֹת וְיוֹלְדוֹת לָא חֲשִׁיב רֶוְבָּא תָּלוּי בְּמַעֲשֶׂה מִשּׁוּם דְּאָדָם מֵאֵלָיו נִזְקָק לְאִשְׁתּוֹ וְהַהֶרְיוֹן וְהַלֵּידָה ג"כ הָא נַעֲשָׂה מֵעַצְמוֹ הֲרֵי דְּמַה דְּנַעֲשֵׂית מֵעַצְמוֹ לָא מִקְרֵי תָּלוּי בְּמַעֲשֶׂה לְעִנְיַן זֶה מ"מ זֶה שַׁיָּךְ לְעִנְיַן רֶוְבָּא דְּכֵינָן דְּהָרֹוב הוּא דְּנַעֲשֵׂית זֶה הַמַּעֲשֶׂה הֲדַר הָא אִיכָּא רֶוְבָּא אֲבָל לְעִנְיַן חֲזָקָה אִם תְּלוּיָה בְּמַעֲשֶׂה אֲפִילּוּ אִם הִיא נַעֲשֵׂית מֵאֵלֶיהָ מ"מ לָא מִקְרֵי חֲזָקָה בכה"ג.

וּבִפְרָט לְדַעַת הַחוֹלְקִים עַל הַתּוֹסָ' וס"ל דְּגַם בְּמַעֲשֶׂה שֶׁנַּעֲשֵׂית מֵאֵלֶיהָ ג"כ מִקְרֵי רֶוְבָּא הַתָּלוּי בְּמַעֲשֶׂה דכ"ש הוּא לְגַבֵּי חֲזָקָה וְהַסְּבָרָא נְכוֹנָה וּבְרוּרָה. ולפי"ז גַּם לְהַפּוֹסְקִים דְּנָקוֹבֶת הַוֶּשֶׁט הוּא נְבֵלָה מ"מ לֹא שַׁיָּךְ לוֹמַר לְגַבֵּי סָפֵק נָקֵב דְּנַעֲמִידָהּ עַל חֶזְקַת אִיסּוּר אֵינוֹ זְבוּחָה רַק לְעִנְיַן סָפֵק שֶׁמָּא נוֹלְדָה מִמְּעֵי אִמָּהּ בַּוֶּשֶׁט נָקוּב אֲבָל אִם נַנִּיחַ לִיסּוֹד בְּוַדַּאי דְּנוֹלְדָה בְּלֹא נָקֵב רַק נָבֹא לְהִסְתַּפֵּק שֶׁמָּא נִתְחַדֵּשׁ בָּהּ נָקֵב אַחַר הַלֵּידָה גַּם מִלְּבַד הַסְּבָרָא דְּחֶזְקַת הַגּוּף מְנֻגֶּד לָהּ רַק גַּם בְּלֹא הַסְּבָרָא דְּחֶזְקַת הַגּוּף לֹא שַׁיָּךְ לוֹמַר דְּחֶזְקַת אֵינָהּ זְבוּחָה יַכְרִיעַ לָנוּ הַסָּפֵק לוֹמַר דִּבְוַדַּאי נִתְחַדֵּשׁ בָּהּ נָקֵב דבכה"ג לָא מִקְרֵי חֲזָקָה כְּלָל מִצַּד עַצְמוֹ וכמש"כ.

וְיָצָא לָנוּ מִזֶּה עוֹד דִּבְחֻלִּין (דַּף י"א) אָמְרִי' דְּיָלְפִינַן דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֶוְבָּא מִפָּרָה אֲדֻמָּה דְּלָא חָיְישִׁינַן דִּלְמָא טְרֵפָה הִיא וכ' הַתּוֹסָפוֹ' בד"ה אתי' וְז"ל וא"ת כֵּיוָן דְּפָרָה בַּת שְׁתֵּי

שָׁנִים א"כ דִּלְמָא הוּא מִשּׁוּם דְּאוֹקְמָא אַחֲזָקָתָהּ שֶׁאֵינוֹ טָרְפָה לָמָּ"ד טְרֵיפָה אֵינָהּ חי' וי"ל דְּכָל חֲזָקָה שֶׁלֹּא נוֹדַע וְלֹא נִתְבָּרְרָה אפי' שָׁעָה אַחַת לָא אָזְלִינַן בָּתְרָהּ וכ"כ הַתּוֹסָ' בְּרֵישׁ נִדָּה.

וּסְבָרָתָם שֶׁל הַתּוֹסָ' דְּכֹל שֶׁלֹּא נִתְבָּרְרָה בִּשְׁעָתָהּ לָא מִקְרֵי חֲזָקָה וְאֵין בְּכוֹחוֹ לְבָרֵר לָנוּ הַסָּפֵק מַה שֶּׁנִּסְתַּפְּקָנוּ אִם הַשְׁתָּא הִיא טְרֵפָה דְּעִיקַּר הַכְּלָל דְּאָזְלִינַן בָּתַר חֲזָקָה יָלְפִינַן לָהּ מִנֶּגַע אוֹ מֵהֲלָכָה מִסִּינַי וְלֹא נִתְקַבֵּל רַק הֵיכָא דְּנִתְבָּרְרָה בִּשְׁעָתָהּ כְּמוֹ בְּנֶגַע אֲבָל אִם לֹא נִתְבָּרְרָה לָא חֲשִׁיב חֲזָקָה שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ בֵּירוּר עַל יָדָהּ דְּגַם עַתָּה הוּא כֵּן אֲבָל מ"מ הֲרֵי וַדַּאי דְּכֹל שֶׁרָאִינוּ בְּהֶמָה שְׁחִיָּה י"ב חוֹדֶשׁ דְּהוּא בֵּירוּר דְּכְשֶׁנּוֹלְדָה וַדַּאי כְּשֵׁירָה הָיְתָה וְאִם נִבְּאָ לָחוּשׁ עַל שְׁעַת שְׁחִיטָה שֶׁמָּא הַשְׁתָּא טְרֵפָה בע"כ מֻכְרָחִין לוֹמַר שֶׁנִּתְחַדֵּשׁ בָּהּ נֶקֶב בַּוֶּשֶׁט אַחַר הַלֵּידָה ומש"ה אע"ג דְּלֹא שַׁיָּךְ לוֹמַר הָעֲמִידָה עַל חֶזְקַת כְּשֵׁירָה כמ"ש הַתּוֹסָ' דְּלָא נִתְבָּרְרָה בִּשְׁעָתָהּ מ"מ גַּם חֶזְקַת אֵינוֹ זְבוּחָה לֹא שַׁיָּךְ לוֹמַר בָּהּ כֵּיוָן דְּאִי אֶפְשָׁר לְהַעֲמִידָהּ עַל אֵינוֹ זְבוּחָה אִם לֹא שֶׁנֶּאֱמַר שֶׁנִּתְחַדֵּשׁ בָּהּ נֶקֶב וְכָל כה"ג לָא מִקְרֵי חֲזָקָה מִצַּד עַצְמָהּ גַּם הֵיכָא דְּלֵיכָּא חֲזָקָה דְּמֵעִיקָּרָא וְהוּא סְבָרָא נְכוֹנָה וּבְרוּרָה.

וְאִם כֵּן כָּל בְּהֶמָה שְׁחִיָּה י"ב חוֹדֶשׁ לֹא שַׁיָּךְ לוֹמַר בָּהּ חֶזְקַת אֵינוֹ זְבוּחָה גַּם לְעִנְיַן סָפֵק נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט וְלָא מִבָּעֵי אִם נֶאֱמַר דְּכָל טְרֵפָה אֵינוֹ חָיָה יב"ח לָמָּ"ד טְרֵפָה אֵינָהּ חַיָּה וְגַם מִיעוּטָא לֵיכָּא אֶלָּא אפי' לְדַעַת מַהַרְשַׁ"ל שֶׁהֵבִיא הַשָּׁ"ךְ בסי' נ"ז דְּמִיעוּט טְרֵיפוֹת חַיִּים מ"מ הֲרֵי כ' דְּאֵינוֹ רַק מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וְגַם ר"מ לֹא חָיֵישׁ לֵיהּ וּבִפְרָט בִּסְתָם בְּהֶמָה שֶׁלֹּא נוֹלַד בָּהּ שׁוּם רֵיעוּתָא כְּלָל דְּאִיכָּא תְּרֵי רֻבֵּי רֹוב בְּהֵמוֹת כְּשֵׁרִים וְרֹוב טְרֵיפוֹת אֵינָם חַיִּים י"ב חוֹדֶשׁ בְּוַדַּאי דְּאַחַר יב"ח אֵין מָקוֹם לָחוּשׁ לְמִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא כְּזֶה דְּלָמָּא נוֹלְדָה בַּוֶּשֶׁט נָקוּב וְאֵין לָחוּשׁ רַק לְדִלְמָא נִתְחַדֵּשׁ בָּהּ נֶקֶב אַחַ"כ וְלָזֶה לֹא שַׁיָּךְ הַחֲזָקָה כְּלָל וכמ"ש: [ג] וא"כ הָא מְיֻשָּׁב הֵיטֵב הַךְ סְוּגְיָא דִּידַן דְּרַב אַשִׁי מְדַיֵּיק דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא מֵהָא דְּלָא חָיְישִׁינַן דִּלְמָא בְּמָקוֹם, נֶקֶב שָׁחַט וְדָחֵי לֵיהּ רַב כָּהֲנָא דִּלְמָא הֵיכָא דְּלָא אֶפְשָׁר וְהֵבִיא לוֹ רְאָיָה דְּגַם בְּדְאוֹרָיְיתָא מֻחְלָקִינַן בֵּין אֶפְשָׁר לְלֹא אֶפְשָׁר דאלת"ה לר"מ דְּחָיֵישׁ לְמִיעוּטָא הֵיכִי אָכִיל בִּישְׁרָא דְּנִיחוּשׁ שֶׁמָּא בְּמָקוֹם נֶקֶב שָׁחַט דַּהֲרֵי אִיכָּא חֶזְקַת אֵינוֹ זְבוּחָה הַמְסַיַּעַ לְמִיעוּטָא ולר"מ הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא ומוּכָח דְּגַם בְּדְאוֹרַיְיתָא יֵשׁ חִילּוּק בֵּין אֶפְשָׁר לְלֹא אֶפְשָׁר ומש"ה.

לָא קָאָמַר הֵיכִי אָכְלִינַן דאע"ג דְּגַם לְרַבָּנָן חָיְישִׁינַן הֵיכָא דְּאִיכָּא חֲזָקָה הַמְסַיַּעַ לַמִּיעוּט מ"מ לְדִידַן הָא אֵינוֹ רַק דְּרַבָּנָן דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא רֻבָּא וַחֲזָקָה רֻבָּא עָדִיף ומֵהָא דְּבִדְרַבָּנָן יֵשׁ חִילּוּק בֵּין אֶפְשָׁר לְלֹא אֶפְשָׁר אֵין רְאָיָה דְּגַם בִּדְאוֹרַיְיתָא נֶחְלַק כֵּן אֲבָל לר"מ מוֹכִיחַ שַׁפִּיר, וְקָאָמַר עוֹד וכ"ת ה"נ דְּלָא אָכִיל פי' דלר"מ נֶאֱמַר דְּבֶאֱמֶת אָסוּר מה"ת לֶאֱכֹל מִשּׁוּם חֲזָקָה וְהָא דְּהִתִּירָה הַתּוֹרָה בְּשַׂר תַּאֲוָה נֹאמַר דְּלָא הִתִּירָה רַק מֵאוֹתָן בְּהֵמוֹת שֶׁכְּבָר חָיוּ י"ב חוֹדֶשׁ דְּבֹהוּ לֵיכָּא חֶזְקַת אֵינוֹ זְבוּחָה וְשׁוּב לָא הָוֵי רַק מִיעוּט גְּרִידָא דְּגַם לר"מ לָא אֲסִירָא רַק מִדְּרַבָּנָן וּמִדְּרַבָּנָן נֹאמַר דְּבֶאֱמֶת אָסוּר לר"מ לֶאֱכֹל בָּשָׂר לְגַמְרֵי ומה"ת אָסוּר לֶאֱכֹל תּוֹךְ יב"ח וּבְשַׂר תַּאֲוָה שֶׁבַּתּוֹרָה קָאֵי עַל אַחַר יב"ח וּפָרִיךְ פֶּסַח וְקָדָשִׁים מַאי אִיכָּא לְמֵימַר דְּפֶסַח הָא מֻכְרָח לִהְיוֹת תּוֹךְ שְׁנָתוֹ דְּעָבְרָה שְׁנָתָהּ פְּסוּלָה וְגַם בְּכָל הַקָּדָשִׁים הֲרֵי מָצִינוּ הַרְבֵּה מֵהֶם שֶׁמֻּכְרָחִים לִהְיוֹת תּוֹךְ שָׁנָה דְּזָקָא וָבֹהוּ הָא אִיכָּא חֶזְקַת אֵינוֹ זְבוּחָה דְּלָמָּא נוֹלְדָה בַּוֶּשֶׁט נָקוּב וְכֵינָן דְּאִיכָּא חֲזָקָה הַמְסַיַּעַ לַמִּיעוּט אָסוּרָה מה"ת

וּמוּכָח דְּגַם בִּדְאוֹרַיְיתָא יֵשׁ חִילּוּק בֵּין אֶפְשָׁר לְלֹא אֶפְשָׁר וא"כ הַאֵיךְ אַתָּה מְדַקְדֵּק דמה"ת אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא מִדְּהִתִּירָה הַתּוֹרָה לֶאֱכֹל בָּשָׂר דִּלְמָא לֹא אָזְלִינַן כְּלָל בָּתַר רֻבָּא וַאֲפִי' בְּמִיעוּט גְּרִידָא אָסוּר מִדְּאוֹרַיְיתָא אֲפִילּוּ בִּלֹּא חֲזָקָה וְהָא דְּהִתִּירָה הַתּוֹרָה לֶאֱכֹל בָּשָׂר הוּא מִשּׁוּם דְּלָא אֶפְשָׁר שָׁאנֵי.

וְאֵין לְהַקְשׁוֹת דְּאַכַּתִּי מִפֶּסַח וְקָדָשִׁים מַאי פָּרִיךְ דִּלְמָא ס"ל לר"מ כְּרַבִּי דְּאָמַר בְּחֻלִּין (דַּף נ"ז) טְרֵפָה אֵינָהּ חַיָּה שְׁלֹשִׁים יוֹם וא"כ כְּשֶׁחַי שְׁלֹשִׁים יוֹם הָא אִיכָּא ג"כ הוֹכָחָה דְּלָא נוֹלְדָה טְרֵפָה מִן הַבֶּטֶן וְגַם תּוֹךְ שְׁנָתוֹ לֵיכָּא חֲזָקַת אֵינוֹ זָבוּחַ לְרַבִּי, זֶה אֵינוֹ דְּנַדַּאי דָּחוּק לוֹמַר דר"מ ס"ל בְּהָא כְּרַבִּי דַּהֲרֵי כָּל הַתְּנָאִים חוֹלְקִים עַל רַבִּי בְּזֶה וְעוֹד דַּהֲרֵי מִקְרָא מָלֵא דִּיבֵּר הַכָּתוּב גַּבֵּי קָדָשִׁים וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה יֵרָצֶה לְקָרְבַּן אִשֶּׁה לה' הֲרֵי דִּלְהֶדְיָ' הִכְשִׁירָה הַתּוֹרָה לְקָרְבָּן תֵּיכֶף אַחַר שִׁבְעָה וּבוֹ הָא אִיכָּא חֲזָקַת אֵינוֹ זָבוּחַ אֶלָּא בע"כ דְּהֵיכָא דְּלָא אֶפְשָׁר שָׁאנֵי גַּם מִדְּאוֹרַיְיתָא: וּמִדְּבָרֵינוּ אֵלֶּה יָצָא לָנוּ הֶכְרֵחַ דר"מ ע"כ ס"ל דְּלָא כְּרַבִּי וס"ל דְּכָל יב"ח ט"ח דַּהֲרֵי לר"מ דַּחֲזָקָה בַּהֲדֵי מִיעוּטהוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא הֲרֵי וַדַּאי דְּגַם לְפִי הָאֱמֶת ע"כ הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּלָא אֶפְשָׁר וא"כ הָא קָשֶׁה אַמַּאי מַקְרֵי לֹא אֶפְשָׁר הֲרֵי יָכוֹל לְהַמְתִּין לָהּ אַחַר שִׁלֹּשִׁים יוֹם לְרַבִּי וּמַדּוּעַ בֶּאֱמֶת כָּשֵׁר תֵּיכֶף אַחַר שִׁבְעָה יָמִים א"ו דס"ל דְּחֵי יב"ח וא"כ הֲרֵי מִקְרֵי שַׁפִּיר לֹא אֶפְשָׁר כֵּינָן דְּכַמָּה קָרְבָּנוֹת מֻכְרָח לִהְיוֹת דָּוְקָא תּוֹךְ שְׁנָתוֹ ומש"ה לֹא חָשְׁשָׁה הַתּוֹרָה לִסְפֵק נְקוּבַת הַוֵּשֶׁט.

ועכ"פ הֲרֵי מְיֻשָּׁב הֵיטֵב הַדּ' סֵוּגְיָ': [ד] וְלִכְאוֹרָה מָצִינוּ סְתִירָה לְעִיקַּר הַסְּבָרָא מֵהָא דִּבְחֻלִּין (דַּף יו"ד) כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בד"ה מְנָא בְּשֵׁם רַבֵּינוּ חַיִּים דְּהָא דקיי"ל רֻבָּא וַחֲזָקָה רֻבָּא עָדִיף נָפְקָא לָן מֵהָא דִּבְפָרָה אֲדֻמָּה אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא וְלָא חָיְישִׁינַן דִּלְמָא הִיא טְרֵפָה וּפְסוּלָה ואע"ג דְּאִיכָּא לְמֵימַר דְּנַעֲמִיד לְהַטַּמֵּא שֶׁמְּזִין עָלָיו מֵאֶפְרָהּ בְּחֶזְקַת טָוְמְאָה.

וַהֲרֵי פָּרָה אֲדֻמָּה הִיא בַּת שְׁתֵּי שָׁנִים וְאַפ"ה כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' דַּחֲשִׁיב חֲזָקָה הָא דְּהָיָה טָמֵא מְקוֹדֵם אע"ג דא"א לְאוֹמְרָהּ אִם לֹא דְּנֶאֱמַר דְּנִתְחַדֵּשׁ בַּהֲפָרָה אַחַר שֶׁגּוֹלְדָה נָקֵב הַמַּטְרִיפָה וְרַק דְּרֻבָּא עָדִיף מִנַּיהּ וְיָלְפִי' מִנַּיהּ בְּכָל דֻּכְתָּא דְּרֻבָּא עָדִיף מֵחֲזָקָה ולפמש"כ הָא לָא מְקֵרֵי חֲזָקָה כְּלָל מִצַּד עַצְמוֹ וְכֵן תִּיקְשֶׁה מֵהָא דִּבְכוֹרוֹ' (דַּף כ') גַּבֵּי סְפֵק בכו' בתד"ה חָלָב שֶׁכָּתַב דְּלִהַצַּד שֶׁכְּבָר יָלְדָה אִיכָּא חֲזָקָה דְּנָעֲמִי דְּזֶה הַוָּלָד שֶׁנּוֹלַד עַתָּה בְּחֶזְקָתוֹ שֶׁלֹּא הָיָה קָדוֹשׁ בִּמְעֵי אִמּוֹ ואע"ג דַּחֲזָקָה זוֹ הָא א"א לִהְיוֹת אִם לֹא שֶׁנֶּאֱמַר דְּהַבְּהֵמָה יָלְדָה כְּבָר מְקוֹדֶם וַהֲרֵי לִידַת בְּהֵמָה חֲשִׁיבָא מַעֲשֶׂה וְכַמְבוֹאָר בִּבְכוֹרוֹת שָׁם ע"א דְּהָא דְּרוֹב בְּהֵמוֹת יוֹלְדוֹת מִקְרֵי רֻבָּא הַתָּלוּי בְּמַעֲשֶׂה וְאַפ"ה הָא מִקְרֵי חֲזָקָה.

וְעַיַּי' בָּרֹא"ש בִּבְכוֹרוֹת שָׁם שֶׁכָּתַב ג"כ כְּכָל דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' וּמוּכָח לְכְאוֹרָה דְּלָא כְּעִיקַּר סְבָרָתֵינוּ הַנַּ"ל. זֶה אֵינוֹ דַּהֲרֵי עִיקַּר יְסוֹד סְבָרָתֵינוּ הוּא מִשּׁוּם דְּכָל עִיקַּר הִתְחַדְּשׁוּת הוּא מְנַגֵּד לְעִיקַּר סְבָרַת חֲזָקָה וְהָאֵיךְ נֶאֱמַר חֲזָקָה ע"י הִתְחַדְּשׁוּת וא"כ זֶה הַסְּבָרָא שַׁיָּיךְ אִם הוּא הַכֹּל בְּגוּף אֶחָד אֲבָל בִּפְרָה אֲדֻמָּה שְׁהֵם שְׁנֵי גּוּפִין הַפָּרָה וְהַטָּמֵא וּמַה דְּמֻכְרָח לוֹמַר הִתְחַדְּשׁוּת מַעֲשֶׂה עַל הַפָּרָה זֶה אֵינוֹ מִגְרָע כֹּחַ הַחֲזָקָה שֶׁל הַטָּמֵא.

וַהֲרֵי אֲפִילּוּ חֲזָקָה גְּמוּרָה שֶׁהוּא בְּגוּף אַחֵר אֵינוֹ מִגְרָע הַחֲזָקָה שֶׁל גּוּף זֶה שֶׁאֲנַחְנוּ דָּנִים עָלָיו וּמַעֲמִידִים אוֹתוֹ עַל חֶזְקָתוֹ אע"פ שֶׁאֵין מָקוֹם לְאָמְרוֹ אִם לֹא שֶׁנּוֹצִיא גּוּף אַחֵר מֵחֶזְקָתוֹ וַהֲרֵי בְּנִמְצָא הָרוּג אֶחָד וְנִסְתַּפְּקוּ אִם זֶה הוּא אוֹתוֹ אָדָם שֶׁאֲנַחְנוּ דָּנִים עַל אִשְׁתּוֹ לְהַתִּירָהּ מַחְמִירִין עָלֶיהָ מִשּׁוּם דְּמוֹקְמִינַן לְבַעֲלָהּ בְּחֶזְקַת חַיִּים וְאוֹמְרִים שֶׁזֶּהוּ אָדָם אַחֵר

שֶׁנֶּהֱרַג לֹא בַּעְלָה שֶׁל זוֹ וְאַע"ג דְּזֶה הַנִּמְצָא גַּם אִם הוּא אַחֵר מ"מ הֲרֵי בַּע"כ חַי הוּא מִקְּוֶדֶם וּבַע"כ נֶהֱרַג אָדָם אֶחָד וְנִפְקָע מִמֶּנּוּ הַחֲזָקַת חַיִּים מ"מ אֵין חֲזָקַת חַיִּים שֶׁל הַנִּמְצָא מִגְּרָע הַחֲזָקַת חַיִּים שֶׁל בַּעְלָה שֶׁל זוֹ.

וְהַרְבֵּה כַּיּוֹצֵא בָּזֶה וכ"ש גַּבֵּי פָּרָה שֶׁאֵין לַכָּפָרָה חֲזָקַת כַּשְׁרוּת גְּמוּרָה דַּהֲרֵי לֹא נִתְבָּרְרָה בְּשָׁעָתָהּ וְאֵינוֹ אֶלָּא הִתְחַדְּשׁוּת מַעֲשֶׂה לְחֻזְדָּא וּבְוַדַּאי דְּבָזֶה לֹא יִגְרַע כּוֹחוֹ שֶׁל חֲזָקַת טֻמְאָה אִי לָאו דְּרֻבָּא דְּפָרָה עָדִיף מִגֵּיהּ וְכֵן בִּבְכוֹרוֹת שַׁפִּיר אָמְרִינַן הַעֲמֵד הַוָּלָד בְּחֶזְקָתוֹ אע"ג דְּנִצְרַךְ לָזֶה הִתְחַדְּשׁוּת הַלִּידָה בִּבְהֵמָה עַצְמָהּ אֲבָל מַה דְּנִצְרַךְ לוֹמַר הִתְחַדְּשׁוּת בְּאוֹתוֹ גּוּף עַצְמוֹ שֶׁאָנוּ דָּנִים בּוֹ חֲזָקָה שַׁפִּיר י"ל דבכה"ג לָא מִקְּרֵי חֲזָקָה כְּלָל וכמש"כ.

וְאַדְּרַבָּה בְּזֶה הֲרֵי יִתְיַשֵּׁב הֵיטֵב הָא שֶׁהִקְשָׁה הנו"ב מה"ק חֵלֶק אה"ע סי' מ"ג עַל הַתּוֹסָ' דְּחֻלִּין הַנָּ"ל דְּלָמָּה הֲוָצְרְכוּ לוֹמַר דִּבְפָרָה אִיכָּא חֲזָקָה נֶגֶד הָרוֹב הָא דְּחֶזְקַת טֻמְאָה דְּטָמֵא וְאַמַּאי לֹא נָקְטוּ הַךְ דְּגַם בְּפָרָה יֵשׁ לָחוּשׁ דִּלְמָא בִּמְקוֹם נָקֵב קָשְׁחִיט וְאִיכָּא בָּהּ חֶזְקַת אֵינוֹ זָבוּחַ אֲבָל לְפִי הַנָּ"ל נִיחָא דְּכֵיוָן דִּבְפָרָה שֶׁהִיא בַּת שְׁתֵּי שָׁנִים לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר בָּהּ חֶזְקַת אֵינָהּ זְבוּחָה כֵּיוָן דְּצָרִיךְ מַעֲשֶׂה חֲדָשָׁה לָזֶה וַתְּכַס יוֹתֵר חֶזְקַת טֻמְאָה דְּהוּא בַּגּוּף אַחֵר וּכְמוֹ שְׁנִתְבָּאֵר רַק דְּאַכַּתִּי הָיוּ יְכוֹלִים הַתּוֹסָ' לְמִצּוֹא בִּשְׁאָרֵי קָרְבָּנוֹת חֲזָקוֹת נֶגֶד רֻבָּא וְהַיְינוּ בְּאוֹתָן שֶׁהֵם בְּנֵי שָׁנָה דַּוְקָא וְלָא חָיְישִׁינַן לְשֶׁמָּא בִּמְקוֹם נָקֵב שֶׁחַיָּט וְאִיכָּא חֶזְקַת אֵינוֹ זָבוּחַ רַק חָדָא מִנַּיְיהוּ נָקְטִי הַתּוֹסָ': [ה] וְעַיַּ' בנו"ב סי' מ"ג שָׁם שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ שכ' דאע"ג דקיי"ל דְּרֻבָּא וַחֲזָקָה רֻבָּא עָדִיף מ"מ הֵיכָא דְּאִיכָּא שְׁנֵי חֲזָקוֹת נֶגֶד הָרוֹב לָא עָדִיף רֻבָּא מֵהֶם וְהִקְשָׁ' ע"ז הנו"ב מֵהָא דִּבְפָרָה אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא וְלָא חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא בִּמְקוֹם נָקֵב שָׁחַט וַהֲרֵי אִיכָּא תְּרֵי רֻבֵּי חֶזְקַת טֻמְאָ' דְּטָמֵא שכ' הַתּוֹסָ' וְגַם חֶזְקַת אֵינוֹ זָבוּחַ' וְאַפַּ"ה אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא וְלָא חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא בִּמְקוֹם נָקֵב שָׁחַט ולפי"ז נִיחָא שַׁפִּיר דִּבְפָרָה לֵיכָּא חֶזְקַת אֵינוֹ זָבוּחַ' כְּלָל.

וְאִי דַּעֲדַיִין תקש' אַלִּיבָּא דְּתָנָא דְּבֵי ר' יִשְׁמָעֵאל דס"ל בְּרֵישׁ פֶּרֶק אֵלּוּ טְרֵיפוֹת דְּטְרֵיפָה חַיָּה וּלְדִידַ' הָא גַּם בַּפָּרָה אִיכָּא לְהִסְתַּפֵּק דִּלְמָא נוֹלְדָה בִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט דַּהֲרֵי לתדר"י גַּם נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט חָיָה יב"ח וּכְמוֹ שֶׁמְּבוֹאָר בְּסוֹף הַסִּימָן וְאִיכָּא שְׁנֵי חֲזָקוֹת וּמִנַּ' מֻכְרָח דְּרֻבָּא עָדִיף גַּם מְשַׁנֵּי חֲזָקוֹת, גַּם זֶה נִיחָא דִּלְפִי הָאֱמֶת נִיחָא שַׁפִּיר וְאֵין לְהַקְשׁוֹת מִפָּרָה לְהָרִיבָ"שׁ די"ל דְּהֵיכָא דְּלָא אֶפְשָׁר שָׁאנֵי וְכִדְמַסִּיק הַגְּמָרָ' בְּחֻלִּין (דַּף י"א) וְהָא דקיי"ל דְּרֻבָּא וַחֲזָקָה רֻבָּא עָדִיף נִימָא דְּלָא מִפָּרָה יָלְפִינַן לָהּ כמש"כ הַתּוֹסָ' רַק מִסְּבָרָא הוּא דְּיָדְעִינַן לִי' וְרַק קֻשְׁיָ' הַגְּמָרָ' עַל הָרִיבָ"שׁ שַׁיָּיךְ מֵהַךְ סֵוּגְיָ' דְּחֻלִּין דְּהַגְּמָ' מְדַקְדֵּק דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא מִפָּרָה אֲדַרְבָּה וְלָא ס"ל לְחַלֵּק בֵּין אֶפְשָׁר לְלֹא אֶפְשָׁר וּמִנַּ' מוּכָח דְּרֻבָּא עָדִיף גַּם מִשְּׁנֵי חֲזָקוֹת וא"כ הָא י"ל דְּהַךְ סֵוּגְיָ' ס"ל דִּטְרֵפָה אֵינָהּ חַיָּה דַּהֲרֵי לַהֲלָכָה קיי"ל כֵּן וְשׁוּב לֵיכָּא חֶזְקַת אֵינוֹ זָבוּחַ:) [ו] גַּם אֵין לְהַקְשׁוֹת עַל זֶה מֵהָא דִּבְכֹרוֹת (דַּף ט') דְּהָאוֹמֵר פֶּתַח פָּתוּחַ מָצָאתִי נָאֶמָן לְאָוְסְרָהּ עָלָיו בְּאֵשֶׁת כֹּהֵן דְּלֵיכָּא רַק סָפֵק אֶחָד אִם תַּחְתָּיו זִינְּתָה אוֹ לֹא תַּחְתָּיו וְהִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' בד"ה לָא צְרִיכָא דְּנוֹקְמִים אוֹתָהּ אַחֶזְקַת כַּשְׁרוּת לְכֹהֵן וְקוֹדֶם שֶׁנִּתְאָרְסָה זִינְּתָה וְתֵירְצוּ דְּאַדַּרְבָּה יֵשׁ לְהַעֲמִידָהּ עַל חֶזְקַת הַגּוּף וְהַשְׁתָּא הוּא דְּנִבְעֲלָה הֲרֵי דאע"ג דְּאִי אֶפְשָׁר לְהַעֲמִידָהּ עַל חֶזְקַת כַּשְׁרוּת לַכֹּהֵן אִם לֹא בְּהִתְחַדְּשׁוּת הַבְּעִילָה קוֹדֶם הָאֵירוּסִין וְאַפַּ"ה מִצַּד עַצְמָהּ חֲשִׁיבָא חֶזְקָה אִם לֹא דְּחֶזְקַת הַגּוּף מִנֶּגְדָּהּ וּבְלֹא זֶה הָיִינוּ אוֹמְרִים בִּשְׁבִיל הַחֲזָקָה דְּוַדַּאי קוֹדֶם אֵירוּסִין נִתְחַדֵּשׁ בָּהּ מַעֲשֶׂה הַבְּעִילָה, וְכֵן בִּכְתֻבּוֹת

(דַּף ע"ה) בְּנִמְצְאוּ בָּהּ מוּמִין חָשְׁבִינַן לְחֻזְקַת פְּנוּיָ' דְּיָדָהּ לַחֲזָקָה גְּמוּרָה אִם לֹא דְּחֻזְקַת הַגּוּף דְּאֵלִים מַגְּדוֹ אע"ג, דא"א לוֹמַר חֻזְקַת פְּנוּיָ' רַק שֶׁנּוֹלְדָה בָּהּ מוּמִין קוֹדֶם אֵירוּסִין ועי' בְּתוֹסָ' ד"ה אֲבָל הֵיכָא הֲרֵי גַּם דבכה"ג מִקְרֵי: חֲזָקָה.

וְכֵן בְּרֵישׁ נִדָּה אָמְרִינַן בְּמִקְוֶה שֶׁנִּמְדְּדָה וְנִמְצָא חָסֵר הָעֲמֵד טָמֵא עַל חֻזְקָתוֹ וּפָרִיךְ אַדְּרַבָּה הָעֲמֵד מִקְוֶה עַל חֻזְקָתוֹ וּמְשַׁנֵּי הֲרֵי חָסֵר לְפָנֶיךָ, וַהֲרֵי הַךְ סְבָרָא דַּהֲרֵי חָסֵר לְפָנֶיךָ אֵינוֹ רַק דְּנִתְמַעֵט כֹּחַ הַחֲזָקָה שֶׁל הַמִּקְוֶה וְעָדִיף מִינָּהּ חֻזְקַת טֻמְאָה דְּטָמֵא אֲבָל מ"מ מַעֲשֶׂה חֲדָשָׁה הוּא שֶׁתֶּחְסַר הַמִּקְוֶה וא"א לְהַעֲמִידוֹ עַל חֻזְקַת טֻמְאָה אִם לֹא בְּהִתְחַדְּשׁוּת הַחִסָּרוֹן בַּמִּקְוֶה מִקּוֹדֶם שֶׁנִּטְבַּל בָּהּ וְאַפְּ"ה חָשְׁבִינַן לי' חֲזָקָה, רַק זֶה מְיֻשָּׁב בתי' הָרִאשׁוֹן שֶׁכָּתְבְנוּ שֶׁהֵם שְׁנֵי גּוּפִים הַטָּמֵא וְהַמִּקְוֶה אֲבָל מֵהַךְ דִּכְתָבוּבוֹת הֲרֵי קָשֶׁה לִכְאוֹרָה.

זֶה אֵינוֹ דְּשָׁאנֵי שֵׁם דְּהַמַּעֲשֶׂה הַחִדּוּשׁ שֶׁאָנוּ דָנִים עָלָיו הֲרֵי בְּוַדַּאי נִתְחַדְּשׁוּ בְּגוּף זֶה דַּהֲרֵי אִשָּׁה זוֹ וַדַּאי נִבְעֲלָה דַּהֲרֵי פִּתְחָהּ. פָּתוּחַ וְכֵן גַּבֵּי מוּמִין הָא רוֹאִין בָּהּ מוּמִין שֶׁנּוֹלְדוּ בָּהּ רַק הַסָּפֵק הוּא אֵימָתַי נַעֲשָׂה בָּהּ שַׁפִּיר שַׁיָּיךְ לוֹמַר הָעֲמִידָה עַל חֻזְקַת כַּשְׁרוּת וְעַל חֻזְקַת פְּנוּיָ' וּמִקּוֹדֶם שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה נִתְחַדֵּשׁ בָּהּ אֲבָל גַּבֵּי בְּהֵמָה שֶׁהַסָּפֵק אִם נִתְחַדֵּשׁ בָּהּ נָקֵב הָאוֹסָרָה כְּלָל אוֹ לֹא נִתְחַדְּשָׁה בְּוַדַּאי דְּנוֹכַל לוֹמַר כְּמוֹ שֶׁכָּתְבְנוּ דְּכָל שֶׁנִּתְבָּרְרָה דִּכְשֶׁנּוֹלְדָה וַדַּאי כְּשֶׁיָּרָה הָיְתָה כֵּיוָן שֶׁחִיְּיתָהּ יב"ח אע"ג דְּלָא חֲשִׁיבָא חֲזָקָה כֵּיוָן שֶׁלֹּא נִתְבָּרְרָה בְּשָׁעָתָהּ מ"מ גַּם חֻזְקַת אִיסּוּר ג"כ לֵיכָּא בכה"ג: [ז] וְהִנֵּה בְּסָבָרָא הַנַּ"ל לִכְאוֹרָה הָיָה נִרְאֶה לְיַשֵּׁב דְּבָרֵי הָרַמְבַּ"ם הַמְּוקָשִׁים טוּבָא דִּבְפֶרֶק א' מה' שְׁחִיטָה הֲלָכָה י"ב כָּתַב דְּהַשּׁוֹחֵט שֶׁלֹּא בְּדַק בַּסִּימָנִים אִם נִשְׁחַטּוּרֻבָּם הֲרֵי זֶה נְבֵלָה, וּמִדְּבָרָיו הָא מַשְׁמַע לְהֶדְיָא דאע"ג דְּאֵין כָּאן אֶלָּא סָפֵק שֶׁמָּא לֹא נִשְׁחַטּוּ רֻבָּם מ"מ הֲרֵי הִיא וַדַּאי נְבֵלָה וְלֹא סְפֵק נְבֵלָה ובע"כ הַטַּעַם מִשּׁוּם חֻזְקַת אֵינוֹ זְבוּחָה, וְעוֹד כָּתַב שָׁם בַּהֲלָכָה ד' בְּנִמְצָא הַסַּכִּין פָּגוּם הֲרֵי זֶה סְפֵק נְבֵלָה דְּלִמָּא בְּעוֹר נִפְגְּמָה הֲרֵי דְּלָא מַחְזְקִינַן לָהּ בְּוַדַּאי נְבֵלָה מִשּׁוּם חֻזְקַת אֵינוֹ זְבוּחָה, וְכֵן בְּפֶרֶק ג' מה' שְׁחִיטָה הֲלָכָה ט"ו כָּתַב דְּאִם נִמְצָא הַסִּימָן שָׁמוּט וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם קוֹדֶם שְׁחִיטָה אוֹ אַחַר שְׁחִיטָה ה"ז סְפֵק נְבֵלָה, וּבַהֲלָכָה י"ח כָּתַב בְּדֶרֶךְ כְּלָל וְז"ל וְכָל סָפֵק בִּשְׁחִיטָה ה"ז סְפֵק נְבֵלָה וְהָאוֹכֵל מִמֶּנָּה מַכִּין אוֹתוֹ מַכַּת מַרְדּוּת, הֲרֵי דְּבָכָל סָפֵק בַּשְּׁחִיטָה דְּקָדֵק וְכָתַב דַּהֲרֵי הוּא סְפֵק נְבֵלָה וּמַדּוּעַ בְּלֹא בָּדַק בסי' כָּתַב דְּהוּא וַדַּאי נְבֵלָה וּכְבָר עָמַד עַל קֻשְׁיָא זוֹ הַפְּרִי מְגָדִים בִּפְתִיחָתוֹ לה' שְׁחִיטָה יעו"ש שֶׁנִּשְׁאַר בצ"ע, וּלְפִי מַה שֶּׁנִּתְבָּאֵר יֵשׁ מָקוֹם לְיַשְּׁבוֹ דְּהִנֵּה הנו"ב בסי' מ"ג בְּחֵלֶק אה"ע כָּתַב דְּבָכָל סָפֵק בִּשְׁחִיטָה אִיכָּא שְׁנֵי חֲזָקוֹת הַמְנַגְּדוֹת אַחַת חֻזְקַת הַבְּהֵמָה בְּאִיסּוּר שֶׁאֵינוֹ זְבוּחָה שְׁנִית יֵשׁ לוֹמַר לְהִיפּוּךְ הָעֲמֵד הַבְּהֵמָה עַל חֻזְקַת טָהֳרָתָהּ דִּבְחִי' הָא וַדַּאי לֹא הָיָה בָּהּ טֻמְאָה מִשּׁוּם נְבֵלָה גַּם אִם הִיא נְקוּבָה בַּוֵּשֶׁט הָא לֹא מִטַּמְאָה מֵחַיִּים יעו"ש, וְנֶאֱמַר דְּכֵן ס"ל לְהָרַמְבַּ"ם ומש"ה בְּכָל סָפֵק בַּשְּׁחִיטָה כָּתַב רַק סְפֵק נְבֵלָה דַּהֲרֵי אִיכָּא חֲזָקָה נֶגֶד חֲזָקָה וַהֲרֵי הוּא סָפֵק הַשָּׁקוּל, וְרַק דְּזֶה לֹא שַׁיָּיךְ רַק בְּכָל סָפֵק בִּשְׁחִיטָה כְּגוֹן סָפֵק שָׁהָה אוֹ סָפֵק דָּרַס דַּהֲרֵי הַמַּעֲשֶׂה שֶׁצְּרִיכָה לְהֶעָשׂוֹת בְּוַדַּאי נַעֲשָׂה בָּהּ דְּהֵיְינוּ חֲתִיכַת שְׁנֵי הַסִּימָנִים רַק דְּלָא יָדַעְנוּ אוֹפֶן הַמַּעֲשֶׂה הָאֵיךְ נַעֲשׂוּ אִם כְּהֶכְשֵׁר הִלְכוֹת שְׁחִיטָה אוֹ שֶׁלֹּא כַּהֲלָכָה וְשַׁפִּיר שַׁיָּיךְ לוֹמַר דְּיֵשׁ לָהּ חֻזְקַת אֵינוֹ זְבוּחָה וּלְהִיפּוּךְ חֻזְקַת טָהֳרָה דִּבְחִי' לֹא הָיָה מְטַמְּאָה וְלֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר דְּהַךְ חֻזְקַת טָהֳרָה הָא צְרִיכָה הִתְחַדְּשׁוּת מַעֲשֶׂה הַשְּׁחִיטָה וְלֹא תהי' הַחֲזָקָה, כֵּיוָן דְּהַמַּעֲשֶׂה הָא וַדַּאי נִתְחַדֵּשׁ בָּהּ וַחֲשִׁיבָא שַׁפִּיר חֲזָקָה ומש"ה הוּא סָפֵק נְבֵלָה וְלֹא וַדַּאי, וְכֵן בְּנִמְצָא הַסִּימָן שָׁמוּט וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם קוֹדֶם שְׁחִיטָה אוֹ אַחַר שְׁחִיטָה הוי' שַׁפִּיר סָפֵק מִשּׁוּם הָנֵי שְׁנֵי חֲזָקוֹת הַמְנַגְּדוֹת,

וְלֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר דַּהֲרֵי חֻזְקַת אֵינוֹ זְבוּחָה אֵין לָהּ מָקוֹם לְהֶאָמֵר אִם לֹא שֶׁנֹּאמַר דְּקוֹדֶם שְׁחִיטָה נִשְׁמְטוּ בָּהּ הַסִּימָנִים מ"מ לֹא חֲשִׁיבָא הִתְחַדְּשׁוּת כְּלָל כֵּיוָן דְּעַתָּה בְּוַדַּאי שָׁמוּט הוּא רַק הַסָּפֵק הוּא עַל הַזְּמַן ובכה"ג שַׁפִּיר חֲשִׁיבָא חֻזָּקָה וּכְמוֹ דְּהוֹכַחְנוּ מֵהָא דִּכְתָבוּ' דְּאִי לָאו סְבָרָא דְּחֻזְקַת הַגּוּף הָיֵינוּ אוֹמְרִים מִשּׁוּם חֻזְקַת פְּנוּיָ' דְּנוֹלְדָה בָּהּ הַמּוּמִין מִקּוֹדֶם שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה לָזֶה, וְשַׁפִּיר יֵשׁ לָהּ חֻזְקַת אֵינוֹ זְבוּחָה לֶאֱסוֹר וּלְהִיפּוּךְ חֻזְקַת טָהֳרָה לְהָקֵל ומש"ה הוּא סָפֵק וְכֵן בְּנִמְצָא הַסַּכִּין פָּגוּם אֲבָל בְּלֹא בָּדַק בַּסִּימָנִין וְהַסָּפֵק הוּא אִם שָׁחַט רֹוב הַסִּימָנִים אוֹ רַק מִקְצָתָן הֲרֵי הוּא סָפֵק בְּמַעֲשֶׂה אִם נַעֲשָׂה בָּהּ כְּלָל אוֹתָהּ מַעֲשֶׂה הַנִּצְרֶכֶת וְנִמְצָא דְּלִטַהֵר אֶת הַבְּהֵמָה שֶׁלֹּא תִּטַּמֵּא אַחַר מִיתָתָהּ הֲרֵי צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת בָּהּ הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַשְׁחִיטָה דְּהַיְינוּ לִשְׁחוֹט רוֹב הַסִּימָנִים וְכֵיָן דְּנִסְתַּפֵּק אִם שָׁחַט כְּלָל הֶחָצָיו הַשֵּׁנִי שֶׁל הַסִּימָן הֲרֵי אֵין מָקוֹם לוֹמַר בָּהּ כְּלָל הַעֲמֵד בְּהֵמָה עַל טַהֳרָתָהּ וּבְוַדַּאי שָׁחַט גַּם חֶצְיוֹ הַשֵּׁנִי דבכה"ג לָא חֲשִׁיבָא חֻזָּקָה כְּלָל, דַּאֲפִילּוּ אִם נֹאמַר דבכה"ג לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר דְּהַחֶצִי הַשֵּׁנִי שֶׁל הַסִּימָן יֵשׁ לוֹ חֻזְקַת הַגּוּף שֶׁלֹּא נִשְׁחַט דְּוַדַּאי נִרְאֶה דְּכְבָר אָבַד הַחֻזְקַת הַגּוּף שֶׁלּוֹ כֵּיוָן שֶׁהִתְחִיל לִשּׁוֹחֲטוֹ וּלְחָתְכוֹ וַהֲרֵי הוּא כְּמוֹ נָפַל גַּל עַל הָאָדָם דְּהוּא בְּסָפֵק חַי דע"י נְפִילַת הַגַּל אָבַד חֻזְקָתוֹ וְכֵן מִשָּׁעָה שֶׁהִתְחִיל לִשּׁוֹחֲטוֹ אָבְדָה חֻזְקַת הַגּוּף מ"מ גַּם חֻזְקַת טָהֳרָה לָא חֲשִׁיבָא חֻזָּקָה כְּלָל דַּהֲרֵי עכ"פ נִצְרָךְ לָהּ מַעֲשֶׂה דְּהַיְינוּ לִשְׁחוֹט גַּם הַחֶצִי הַשֵּׁנִי ואע"ג דְּלֵיכָּא שׁוּם חֻזָּקָה הַמְנַגֵּד לְאוֹתוֹ מַעֲשֶׂה מ"מ שׁוּב לָא חֲשִׁיבָא חֻזָּקָה וכמש"כ, ומש"ה לֵיכָּא חֻזְקַת טָהֳרָה וְנִשְׁאַר רַק חֻזְקַת אֵינוֹ זְבוּחָה לְחַוָּדָא, ומש"ה כָּתַב הָרַמְבַּ"ם דַּהֲרֵי הוּא וַדַּאי נִבְלָה וּכְמוֹ בְּכָל סָפֵק דְּמַעֲמִידִין אוֹתוֹ עַל חֻזְקָתוֹ וַהֲרֵי הוּא וַדַּאי וְלֹא סָפֵק וְלִכְאוֹרָ' הוּא תי' נָכוֹן עַל הָרַמְבַּ"ם רַק לְעִיל בסי' (כ"א) פִּקְפַּקְנוּ עַל עִיקַּר הַסְּבָרָא שֶׁכָּתַב הנו"ב דְּכָל סָפֵק בְּשְׁחִיטָה שַׁיָּיךְ לוֹמַר בּוֹ חֻזְקַת טָהֳרָה וְהֵבֵאנוּ ראי' מִן הַגְּמָרָא דְּלָא אָמְרִינַן לְהַדְּ חֻזָּקָה כְּלָל יעו"ש: [ח] אָמְנָם אַחַר הָעִיּוּן מָצִינוּ דְּעִיקַּר סְבָרָתֵינוּ דְּכֹל חֻזָּקָה שֶׁאֵין לָהּ מָקוֹם אִם לֹא ע"י הִתְחַדְּשׁוּת מַעֲשֶׂה לָא חֲשִׁיבָא חֻזָּקָה דְּהוּא מַחֲלוֹקֶת בֵּין רַבּוֹתֵינוּ הָרִאשׁוֹנִים, דִּבְרֵישׁ מס' גִּיטִּין (דַּף ב') אִיתָא דְּהָא דְּשָׁלִיחַ נֶאֱמָן לוֹמַר בְּפָנַי נִכְתַּב וּבְפָנַי נֶחְתַּם מִשּׁוּם דְּעַד אֶחָד נֶאֱמָן בְּאִיסּוּרִין וּפְרִיךְ אֵימוֹר דְּאָמְרִינַן עַד אֶחָד נֶאֱמַר בְּאִיסּוּרִין כְּגוֹן חֲתִיכָה סָפֵק חֵלֶב סָפֵק שֶׁוָּמָן דְּלָא אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא אֲבָל הָכָא אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא דְּאֵשֶׁת אִישׁ, וְכָתְבוּ הַתּוֹסָפוֹ' בד"ה ע"א דְּהָא דקיי"ל דְּהֵיכָא דְּלָא אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא עַד אֶחָד נֶאֱמָן יָדְעִינַן לֵיהּ מִגְּדָה דְּכִתִיב בָּהּ וְסָפְרָה לָהּ לְעַצְמָהּ דְּהִיא נֶאֱמָנֶת, וא"ת א"כ אֲפִילּוּ אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא נָמֵי וי"ל דְּאֵינָהּ בְּחֶזְקַת שֶׁתִּהֵא רוֹאָה כָּל שָׁעָה וּכְשֶׁעָבְרוּ שִׁבְעָה טְהוֹרָה מִמֵּילָא וְגַם בְּיָדָהּ לִטְבּוֹל, וְכֵן כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בִּיבָמוֹת (דַּף פ"ח), וּבְיָאוּר דִּבְרֵיהֶם עיי' שָׁם בְּמָהַרְשָׁ"א בְּגִיטִּין דְּכַוָּנָתָם דַּהֲרֵי מִזְּמַן שֶׁרָאוּ אוֹתָהּ שׁוֹפַעַת דָּם נִדָּה הֲרֵי מֵאוֹתָהּ ראי' בְּוַדַּאי עָבְרוּ ז' יָמִים וּבְשָׁבִיל אוֹתָהּ הָרְאִיָּ' הֲרֵי יְכוֹלָה הִיא לְהִטָּהֵר כָּעֵת וְלֵיכָּא לְמֵיחַשׁ רַק שֶׁמָּא רָאֲתָה עוֹד דָּם לְמָחָר וְסָתְרָה מִנְיָנָהּ וַהֲרֵי עַל ראי' חֲדָשָׁה אֵין לָהּ שׁוּם חֻזָּקָה דְּכִי מִשּׁוּם שֶׁרָאֲתָה הַיּוֹם יֵשׁ לָהּ חֻזָּקָה שֶׁתִּרְאֶה גַּם לְמָחָר, וְהָא דְּנֶאֱמֶנֶת עַל הַטְּבִילָה וַהֲרֵי עַל חֲשַׁשׁ זֶה שֶׁמָּא לֹא טָבְלָה הֲרֵי יֵשׁ לָהּ חֻזְקַת טְוֻמְאָה גַּם מֵרָאָ' רְאשׁוֹנָה לְחוֹדָהּ רַק דְּעַל זֶה נֶאֱמֶנֶת מִשּׁוּם דְּבְיָדָהּ לִטְבּוֹל, הֲרֵי מְבוֹאָר מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' לְהֶדְיָא כִּסְבָרָתֵינוּ דאע"ג דְּעַד עַתָּה הָיְתָה וַדַּאי טְמֵאָה והי' לָנוּ לוֹמַר הָעֲמִידָה עַל חֻזְקַת דִּין טְוֻמְאָתָהּ הָרִאשׁוֹנָה מ"מ לָא חֲשִׁיבָא חֻזָּקָה כֵּיוָן דְּאַחַר שִׁבְעָה יָמִים מֵרָאָ' הָרִאשׁוֹנָה אִי אֶפְשָׁר לְהַעֲמִידָהּ עַל דִּין טְוֻמְאָתָהּ אִם לֹא בְּהִתְחַדְּשׁוּת ראי' חֲדָשָׁה מש"ה לָא חֲשִׁיבָא חֻזְקַת טְוֻמְאָה כְּלָל דַּהֲרֵי אֵין

לָהּ חֲזָקָה שֶׁתִּרְאֶה כָּל שָׁעָה, וַהֲרֵי גַּבֵּי נִדָּה בע"כ אֵין לָנוּ לוֹמַר הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּעַל ראי' חֲדָשָׁה יֵשׁ לָהּ חֶזְקַת הַגּוּף שֶׁלֹּא נִתְחַדֵּשׁ בָּהּ ראי' חֲדָשָׁה וַחֲשִׁיבָא כַּחֲזָקָה נֶגֶד חֶזְקַת טֻוְמְאָתָהּ הָרִאשׁוֹנָה דְּזֶה אֵינוֹ דַּהֲרֵי עֲלוּלָה הִיא לִרְאוֹת דָּם וּבְוַדַּאי דְּאִשָּׁה שֶׁרָאוּ אוֹתָהּ שׁוֹפַעַת דָּם בְּיוֹם ג' לִרְאִיָּיְתָהּ לָעֶרֶב סָמוּךְ לְבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת וְאַחַ"כּ אוֹמֶרֶת דְּרֶגַע קוֹדֶם בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת פָּסְקָה מִלִּרְאוֹת וְסוֹפֶרֶת יוֹם רְבִיעִי לְהַתְחָלַת מִנְיָנָהּ הֲרֵי וַדַּאי דְּעַל פִּי הַסְּבָרָא לֹא שַׁיָּיְךְ לוֹמַר כְּלָל דְּיֵשׁ לָהּ חֶזְקַת הַגּוּף שֶׁלֹּא רָאֲתָה כֵּיוָן דְּבָרֶגַע זוֹ אַדְּרַבָּה הֲוִחְזְקָה בַּמַּעְיָן פָּתוּחַ וְכֵן מוֹרִין לְשׁוֹנָם שֶׁל הַתּוֹסָ' שֶׁכָּתְבוּ דְּאֵינָהּ בְּחֶזְקַת שֶׁתְּהֵא רוֹאֶה כָּל שָׁעָה הֲרֵי דְּכָתְבוּ רַק דְּאֵין לָהּ חֲזָקָה לִרְאוֹת וְלֹא כָּתְבוּ דְּיֵשׁ לָהּ חֶזְקַת הַגּוּף עַל ראי' חֲדָשָׁה, וְעוֹד דְּאִם נֹאמַר דְּזֶה חֲשִׁיבָא חֲזָקָה הֲרֵי הִיא חֶזְקַת הַגּוּף וַהֲרֵי מְבֹוָאָר בִּכְתֻוְבּוֹת (דַּף ע"ה) דְּחֶזְקַת הַגּוּף אַלִּים יוֹתֵר וְאָזְלִינַן בָּתְרָהּ גַּם בְּמָקוֹם שֶׁחֶזְקַת הַדִּין מִנֶּגְדָּה וא"כ גַּם כָּאן יהי' חֶזְקַת הַגּוּף אַלִּים מֵחֶזְקַת טֻוְמְאָה הָרִאשׁוֹנָה וא"כ הָאֵיךְ יְכוֹלִין לִלְמֹוד מִנִּדָּה דע"א נֶאֱמָן בְּאִיסּוּרִין הֵיכָא דְּלֵיכָּא שׁוּם חֲזָקָה כְּלָל לֹא לְאִיסּוּר וְלֹא לְהֶיְתֵּר א"ו דְּזֶה לָא חֲשִׁיבָא חֲזָקָה.

כְּלָל, וְהַטַּעַם הוּא כמש"כ דַּהֲרֵי אַדְּרַבָּה רָאוּ אוֹתָהּ שׁוֹפַעַת דָּם וְלֹא רָאוּ אוֹתָהּ פּוֹסֶקֶת וְאַפֵּ"ה כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' דְּמַה דְּהָיְתָה טְמֵאָה עַד כָּאן לָא חֲשִׁיבָא מִשּׁוּם דְּאַחַר שִׁבְעָה הָא אִי אֶפְשָׁר לְהַעֲמִידָהּ עַל חֶזְקָתָהּ אִם לֹא בְּהִתְחַדְּשׁוּת יְצִיאַת דָּם חָדָשׁ שֶׁלֹּא הֲוִחְזְקָה בִּרְאִיָּ' זוֹ מש"ה לָא מִקְּרֵי חֲזָקָה מִצַּד עַצְמָהּ אע"ג דְּלֵיכָּא חֲזָקָה הַמְּנַגְּדָה, וְזֶהוּ ראי' בְּרוּרָה לִסְבָרָתֵינוּ דְּגַם לְעִנְיַן חֶזְקַת אֵינוֹ זְבוּחָה כָּל שֶׁאֵין הַסָּפֵק בְּעֶצֶם מַעֲשֵׂה הַשְּׁחִיטָה וּבְוַדַּאי נִשְׁחֲטָה בְּכָל פְּרָטֵי הִלְכוֹת שְׁחִיטָה רַק הַסָּפֵק הוּא אִם נִתְחַדֵּשׁ בָּהּ נֶקֶב הַפּוֹסֵל הַשְּׁחִיטָה דְּלָא חֲשִׁיבָא חֲזָקָה דַּהֲרֵי אֵינָהּ בַּחֲזָקָה שֶׁיִּנָּקֵב הַוֶּשֶׁט שֶׁלָּהּ וּכְמוֹ דִּבְנִדָּה אָמְרִי' דְּאֵינָהּ בְּחֶזְקַת שֶׁתִּרְאֶה עוֹד כֵּיוָן דְּאֵין לַבְּהֵמָה חֲזָקָה שֶׁיֻּוְנְקַב הַוֶּשֶׁט שֶׁלָּהּ וְרַק הֵיכָא דְּיֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק דִּלְמָא נוֹלְדָה בַּוֶּשֶׁט נָקוּב אָז הוּא דְּשַׁיָּיְךְ חֶזְקַת אֵינוֹ זְבוּחָה אֲבָל כָּל שֶׁנּוֹלְדָה וַדַּאי בְּלֹא נֶקֶב כְּגוֹן אַחַר י"ב חֹדֶשׁ לֵיכָּא הַךְ חֲזָקָה, וְזֶהוּ בָּרוּר וּמֻוְכְרָח בְּדַעַת הַתּוֹסָ', א"כ הֲרֵי מָצִינוּ ג"כ חוֹלְקִים עַל הַךְ סְבָרָא דִּבְחִידּוּשֵׁי הָרַמְבַּ"ן לְגִיטִּין שָׁם וְכֵן בְּחִידּוּשֵׁי הָרִיטְבָ"א שָׁם הֵבִיאוּ דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּהָא דע"א נֶאֱמָן בְּאִיסּוּרִין יָלְפִינַן לָהּ מִנִּדָּה וְהִקְשׁוּעַל זֶה דְּלֵילַף מני' גַּם בְּאִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא דִּבְנִדָּה הֲרֵי אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא וְאַפֵּ"ה נֶאֱמֶנֶת וְלָא חָיְיְשִׁינַן שֶׁסָּתְרָה מִנְיָנָהּ עכ"ל וּבִשְׁבִיל קֻוְשְׁיָ' זוֹ דָּחוּ פי' הַתּוֹסָ' וְכָתְבוּ פי' אַחֵר יעו"ש בְּדִבְרֵיהֶם הֲרֵי דס"ל דְּגַם לְעִנְיַן סָפֵק שֶׁמָּא רָאֲתָה ראי' חֲדָשָׁה וְסָתְרָה מִנְיָנָהּ שַׁיָּיְךְ לוֹמַר הָעֲמִידָה עַל חֶזְקַת דִּין טֻוְמְאָתָהּ אע"ג דְּצָרִיךְ לָזֶה ראי' חֲדָשָׁה אַפֵּ"ה ס"ל דְּכֵיוָן דְּלֵיכָּא חֶזְקַת הַגּוּף הַמְנַגֵּד לִרְאִיָּ' זוֹ כֵּיוָן דַּעֲלוּלָה לִרְאוֹת מִמֵּילָא יֵשׁ לָהּ חֶזְקַת טֻוְמְאָה וְזֶהוּ לְהֶדְיָ' דְּלָא כמש"כ, דִּלְדִידְהוּ בְּסָפֵק נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט אע"ג דִּכְבָר עָבְרוּ י"ב חֹוְדֶשׁ מִשֶּׁנּוֹלְדָה מ"מ הֲרֵי חֶזְקַת הַגּוּף לֵיכָּא דַּהֲרֵי לֹא נִתְבָּרְרָה בִּשְׁעָתָהּ וְלָא חֲשִׁיבָא חֲזָקָה, שׁוּב שַׁיָּיְךְ לוֹמַר הָעֲמִידָה עַל חֶזְקַת אִיסּוּר שֶׁאֵינוֹ זְבוּחָה דְּיָדָהּ: [ט] וְהִנֵּה יְעֻוַּיִן במס' נָזִיר (דַּף ס"ג) בַּמִּשְׁנָה כֵּיצַד יָרַד לִטְבֹּול בִּמְעָרָה וְנִמְצָא מֵת צָף ע"פ הַמְעָרָה טָמֵא נִמְצָא מְשֻׁוְקָּע בְּקַרְקַע הַמְּעָרָה יָרַד לְהָקֵר טָהוֹר לִטָּהֵר מִטֻּוְמְאַת מֵת טָמֵא שֶׁחֶזְקַת טָמֵא טָמֵא וְחֶזְקַת טָהוֹר טָהוֹר שֶׁרַגְלַיִם לַדָּבָר.

וְהִנֵּה אֵין לְהוֹכִיחַ מִשָּׁם דַּהֲרֵי מִטֻּוְמְאָה רִאשׁוֹנָה הָא בְּוַדַּאי נִטְהַר בִּטְבִילָתוֹ וְהַסָּפֵק הוּא אִם נָגַע בְּטֻוְמְאָה הַמְשֻׁוְקָּע וּמִכָּל מָקוֹם אָמְרִינַן בּוֹ חֶזְקַת טֻוְמְאָה וּמַחֲזִיקִין אוֹתוֹ שֶׁנִּתְחַדְּשָׁה בּוֹ נְגִיעָה חֲדָשָׁה הֲרֵי דְּגַם בכה"ג מִקְּרֵי חֲזָקָה, זֶהוּ אֵינוֹ דְּשָׁם וַדַּאי לֹא בְּתוֹרַת חֲזָקָה קָאָמַר לָהּ וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָ' שָׁם בד"ה מְשֻׁוְקָּע וְז"ל דְּטֻוְמְאַת הַתְּהוֹם דְּמֵת הֲוִתְּרָה דַּוְקָא לְאָדָם

שֶׁלֹּא הָיָה בְּחֶזְקַת טֻמְאַת מֵת שֶׁרַגְלַיִם לַדָּבָר כְּלוֹמַר שֶׁטַּעַם גָּדוֹל י"ל הוֹאִיל וְהוּא בְּחֶזְקַת טֻמְאָה לֹא הֶוְתְּרָה טֻמְאַת הַתְּהוֹם אֶצְלוֹ, הֲרֵי דְּשֶׁם לֹא מִטַּעַם חֶזְקָה קָמִטְמָא לוֹ דַּהֲרֵי אפי' אֵינוֹ רַק סָפֵק אִם נָגַע אִם לֹא צָרִיךְ לִהְיוֹת טָמֵא דְּהוּא סְפֵק טֻמְאָה ברה"י דְּסְפֵיקוֹ טָמֵא וְרַק דְּטֻמְאַת הַתְּהוֹם הִתִּירָה הַתּוֹרָה סְפֵיקוֹ וְכָל שהי' טָמֵא מִקּוֹרָם לֹא בָּאָה עָלָיו הַקַּבָּלָה לְטַהֵר אֶצְלוֹ טֻמְאַת הַתְּהוֹם, אָמְנָם הָרַמְבַּ"ם כָּתַב בפ"ו מֵהִלְכוֹת נָזִיר ה"כ וְז"ל נָזִיר שֶׁנִּטְמָא וְיָרַד וְטָבַל בַּמְּעָרָה וְהֵבִיא קָרְבְּנוֹת טֻמְאָה וּמָנָה נְזִירוּת וְגִלַּח תִּגְלַחַת טַהֲרָה וְאַחַ"כ נוֹדַע שֶׁמֵּת הָיָה מְשֻׁקָּע בְּקַרְקַע הַמְּעָרָה כְּשֶׁיָּרַד לִטְבּוֹל אַף עַל פִּי שֶׁהוּא טֻמְאָה שֶׁאֵינוֹ יָדוּעַ סוֹתֵר הַכֹּל מִפְּנֵי שֶׁהַוְחָזַק לְטֻמְאָה וְחֶזְקַת הַטָּמֵא טָמֵא עַד שֶׁיִּטְהַר וַדַּאי, יָרַד לְהָקֵר טָהוֹר עַד שֶׁיֵּדַע שֶׁנָּגַע נִמְצָא הַמֵּת צָף עַל פְּנֵי הַמַּיִם הֲרֵי זֶה בְּחֶזְקַת טָמֵא שֶׁחֶזְקָתוֹ שֶׁנָּגַע בָּזֶה שֶׁהוּא צָף עכ"ד, הֲרֵי דְּמָפֵרֵשׁ דְּאַיְירֵי בְּסָפֵק נָגַע וּבְיָרַד לִטְבּוֹל טָמֵא וַדַּאי מִשּׁוּם חֶזְקַת טֻמְאָה וּבְיָרַד לְהָקֵר דְּטָהוֹר הוּא מִשּׁוּם חֶזְקַת טָהֳרָה וְלִדְבָרָיו מֻכְרָח דאע"ג דְּאִי אֶפְשָׁר לְהַעֲמִידוֹ עַל טֻמְאָתוֹ הָרִאשׁוֹנָה אִם לֹא דְּנִתְחַדֵּשׁ בּוֹ נְגִיעָה חֲדָשָׁה אַפֵּ"ה מוֹקְמִינַן לֵיהּ עַל חֶזְקָתוֹ וּמֻכְרָח דְּגַם בכה"ג מַקְרֵי חֶזְקָה וּדְלֹא כמש"כ: [י] הַיּוֹצֵא מִכָּל זֶה דְּסְבָרָא זוֹ הוּא מַחֲלוֹקֶת הָרִאשׁוֹנִים וּלְהַתּוֹסָ' הִיא מֻכְרַחַת, וְהִנֵּה כָּל מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ לְחַלֵּק דְּאַחַר יב"ח לֹא שַׁיָּיךְ הַחֶזְקַת אֵינוֹ זְבוּחָה אֲבָל תּוֹךְ יב"ח דְּיֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק דִּלְמָא נוֹלְדָה בַּנְּשֶׁט נָקוּב שַׁפִּיר שַׁיָּיךְ לוֹמַר בּוֹ חֶזְקַת אֵינוֹ זְבוּחָה, וְהִנֵּה כָּל זֶה הוּא רַק לְעִנְיַן עִיקַּר הַכְּלָל עַל הָא דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא וְלָא חָיְשִׁינַן בָּהּ שֶׁמָּא נוֹלְדָה בַּנְּשֶׁט נָקוּב שַׁפִּיר כָּתַבְנוּ לְיַשֵּׁב הַסְּוּגְיָ' דְּהַגְּמָרָא פָּרִיךְ שַׁפִּיר לר"מ הֵיכִי אָכִיל בִּישְׁרָא דְּאִיכָּא חֶזְקַת אֵינוֹ זְבוּחָה הַמְסַיֵּעַ לַמִּיעוּט, אֲבָל לְעִנְיַן הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה לְעִנְיַן דִּינָא דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא וְלָא חָיְשִׁינַן כְּלָל לְכָל בְּהֵמָה דִּלְמָא וְשָׁטוּ נָקוּב, וְרַק בִּבְהֵמָה אַחַת נִתְחַדֵּשׁ בָּהּ רֵיעוּתָא וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּסוֹף סִימָן הַקּוֹדֵם וּכְגוֹן שֶׁתָּחַב מַחַט בְּצַוָּאר בְּהֵמָה וְלֹא יָדַעְנוּ אִם הִגִּיעַ הַמַּחַט עַד לַוֵּשֶׁט וּצְרִיכִין אָנוּ לָדוּן רַק עַל הָרֵיעוּתָא הַלָּזוּ אִם חִידְּשָׁה בּוֹ נָקֵב אוֹ לֹא הֲגַם דְּוַדַּאי דע"י מַעֲשֶׂה שֶׁל תְּחִיבַת הַמַּחַט בְּוַדַּאי כְּבָר אָבְדָה חֶזְקַת הַגּוּף שֶׁלָּהּ וְלֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר עַל הַוֵּשֶׁט דְּיֵשׁ לוֹ חֶזְקַת הַגּוּף שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה בּוֹ נָקֵב וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּסוֹף סִימָן הַקּוֹדֵם לָזֶה דְּלָא עָדִיף מִנָּפַל עָלָיו גַּל מ"מ הֲרֵי מַעֲשֶׂה עכ"פ מְקָרֵי וּצְרִיכָה לְהֶעָשׂוֹת מַעֲשֶׂה חֲדָשָׁה וּלְנָקְבוֹ וְשׁוּב לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר בּוֹ חֶזְקַת אֵינוֹ זְבוּחָה לְדַעַת הַתּוֹסָפוֹת דְּגִיטִּין הַנַּ"ל וּנְהִי וּנְהִי דמ"מ אֲסוּרָה וּכְמוֹ בְּהִכָּתָה חֲלוּלָה עַל רֹאשָׁהּ וְדִתְנַן (בְּדַף נ"ו) דַּאֲסוּרָה מ"מ אֵינוֹ אֶלָּא סְפֵק אִיסּוּרָא וְאָמְרִינַן בּוֹ שַׁפִּיר סָפֵק סְפֵיקָא לְהָקֵל גַּם לְדַעַת הָרַמָּ"א הֵיכָא דְּנִתְחַדֵּשׁ בּוֹ עוֹד סָפֵק אַחֵר לַעֲשׂוֹתוֹ סְפֵק סְפֵיקָא, וּלְהָרַמְבַּ"ן וְרִיטְבָ"א וְהָרַמְבַּ"ם בכה"ג שַׁיָּיךְ חֶזְקַת אֵינוֹ זְבוּחָה וְלָא מְהַנֵּי בּוֹ סָפֵק סְפֵיקָא כְּלָל.

אָמְנָם זֶה שַׁיָּיךְ רַק הֵיכָא דְּהַסָּפֵק הוּא שֶׁמָּא נִיקְּבָה ע"י מַחַט אֲבָל הֵיכָא דְּנָפַל הַסָּפֵק בְּנָקֵב הַנַּעֲשָׂה מֵאֵלָיו אָז הֲרֵי תּוֹךְ יב"ח יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא נוֹלְדָה בְּנָקֵב וְאֵיכָא חֶזְקָה שַׁפִּיר לכ"ע וְלֹא מְהַנֵּי בּוֹ ס"ס לְדַעַת הָרַמָּ"א: וְאַגַּב אֶכְתּוֹב כָּאן מַה שֶּׁרָאִיתִי בְּשוּ"ת פָּנִים מְאִירוֹת שֶׁכָּתַב דַּאֲפִי' לָמַ"ד דס"ל דְּטָרְפָה חי' מ"מ נָקוּבַת הַוֵּשֶׁט לכ"ע אֵינוֹ חי' כֵּיוָן דְּהוּא נְבֵלָה יעו"ש בִּדְבָרָיו, וְלִכְאוֹרָה מָצִינוּ סְתִירָה מְפֹרֶשֶׁת לִדְבָרָיו בַּגְּמָרָא דְּנִדָּה (דַּף כ"ג) הַמַּפֶּלֶת גּוּף אָטוּם אֵין אִמּוֹ טְמֵאָה לֵידָה וְאֵיזֶה גּוּף אָטוּם רַבִּי אוֹמֵר כְּדֵי שֶׁיִּנָּטֵל מִן הַחַי וְיָמוּת וְכַמָּה ר' זַכַּאי אָמַר עַד הָאַרְכֻּבָּה ר' יַנַּאי אָמַר עַד לְנִקְבָיו וּמְפָרְשִׁינַן דִּפְלִיגָא בְּהָא דר"ז סָבַר טְרָפָה אֵינוֹ חי' ומש"ה ס"ל עַד הָאַרְכֻּבָּה דְּהוּא טְרָפָה שׁוּב אֵין אִמּוֹ טְמֵאָה ור' יַנַּאי

ס"ל טְרֵפָה חי' ומש"ה אָמַר עַד לִנְקָבָיו דְּהוּא נְבֵלָה אֲבָל בִּטְרֵפָה טְמֵאָה שַׁפִּיר, וְשָׁם מֵעִיקָּרָא אָמַר רָבָא וִשְׁטוֹ נָקוּב אִמּוֹ טְמֵאָה וּפֵירֵשׁ רַשִׁ"י דְּקָסָבַר טְרֵפָה חי' וכ"כ הַתּוֹסָ' שָׁם בד"ה אָמַר רָבָא הֲרֵי מְפֹרָשׁ דְּגַם נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט חי' שַׁפִּיר, וּמֵהָא דְּחָזֵינַן דְּגַם ר' יַנַּאי מוֹדֶה בְּעַד לִנְקָבָיו מִשּׁוּם דְּהוּא נְבֵלָה וְגַם לְדִידֵיהּ אֵינוֹ חי' אֵין ראי' לִסְבָרָתוֹ שֶׁל הַפָּנִים מְאִירוֹת דְּשָׁאנֵי שָׁם דִּמְטַמְּאָה מֵחַיִּים וְכַמְבֹוְאָר בְּחֻלִּין (דַּף י"ב) וּבְוַדַּאי דְּלָא חי' כֵּיוָן דִּכְבָר אִיכָּא עלי' טֻוְמְאַת נְבֵלָה אֲבָל נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט דִּמְבֹוְאָר שָׁם בַּגְּמָרָא דְּלָא מְטַמֵּא אֶפְשָׁר דחי'.

וְהִנֵּה גַּם לְפִי הַסְּבָרָא הַחִיצוֹנָה דְּבָרָיו נִרְאִים כְּלָל דַּהֲרֵי מֵחַיִּים אֵינוֹ אֶלָּא טְרֵפָה רַק דְּלָא מְהַנֵּי בָּהּ שְׁחִיטָה וְהַטַּעַם כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַשִׁ"י בְּחֻלִּין (דַּף ל"ב) בד"ה וְיֵשׁ מֵהֶן מִשּׁוּם דְּאִיְתְּרַע מְקוֹם שְׁחִיטָה דִּידֵי' ומש"ה מַקְרֵי נִפְסֶלֶת בַּשְּׁחִיטָה וּמִמֵּילָא אַחַר שְׁחִיטָה שֶׁכְּבָר מֵתָה הִיא נְבֵלָה אֲבָל מֵחַיִּים הָא לָא גְּרִיעִי מִשְּׁאָרֵי טְרֵיפוֹת, וּסְבָרָתוֹ שֶׁל הַפָּנִים מְאִירוֹת אֵין לָהּ מָקוֹם רַק לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ג' מה' שְׁחִיטָה שֶׁכָּתַב דִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט הוּא נְבֵלָה מֵחַיִּים וְכָתַב הַשָּׁ"ךְ בְּסִימָן ל"ג ס"ק ד' שכ"ה גַּם דַּעַת הַשּׁוּ"עַ וּלְדִידְהוּ וַדַּאי, נִרְאֶה הַסְּבָרָא כמש"כ הפמ"א דכ"ע מוֹדִים דְּאֵינוֹ חי' דַּהֲרֵי לֹא מָצִינוּ דִּפְלִיגָא רַק בִּטְרֵפָה וְלֹא בִּנְבֵלָה, וּלְהָרַמְבַּ"ם גַּם סְתִירָה מֵהַךְ סֻוגְיָ' דְּנִדָּה לֵיכָּא לְזֶה, דַּהֲרֵי הָרַמְבַּ"ם פָּסַק בְּפֶרֶק יוֹ"ד מה' אִיסּוּרֵי בִּיאָה כְּרָבָא דְּוִשְׁטוֹ נָקוּב אִמּוֹ טְמֵאָה וְכֵן פָּסַק הַטּוּר בסי' קצ"ד וַהֲרֵי בְּוַדַּאי דְּקָשֶׁה טוּבָא דְּהָא לְהַמַּסְקָנָא דקיי"ל טְרֵפָה אֵינוֹ חי' וְהַאֵיךְ פָּסְקוּ דְּאִמּוֹ טְמֵאָה וְלִכְאוֹרָה דִּבְרֵיהֶם סוֹתְרִים זא"ז, וע"כ נִרְאֶה בָּרוּר דְּהָרַמְבַּ"ם וְהַטּוּר חוֹלְקִים עַל מש"כ רַשִׁ"י וְתוֹסָפוֹ' דְּטַעְמוֹ שֶׁל רָבָא הוּא מִשּׁוּם דס"ל טְרֵפָה חי' רַק רָבָא ס"ל דַּאֲפִי' אִי טְרֵפָה אֵינוֹ חי' מ"מ ג"כ אִמּוֹ טְמֵאָה לֵיְדָה דס"ל לְרָבָא דְּרַק רַבִּי לְחֻוְדָּא הוּא דְּאָמַר וְאֵיזֶהוּ גּוּף אָטוּם כָּל שֶׁיִּנָּטֵל מִן הַחַי וְיָמוּת וְרַק לְדִידֵי' טְרֵפָה אֵינָהּ טְמֵאָה אֲבָל רַבָּנָן פְּלִיגָא עַל רַבִּי בְּזֶה וס"ל דְּגַם אִי טְרֵפָה א"ח מ"מ אִמּוֹ טְמֵאָה, וּרְאָיָ' בְּרוּרָה לְזֶה דַּהֲרֵי לְקַמָּן (בְּדַף כ"ד) אִיתָא תָּנֵי תַּנָּא קמי' דְּרַב הַמַּפֶּלֶת בְּרִיַּיְת גּוּף שֶׁאֵינוֹ חָתוּךְ יָכוֹל תְּהֵא אִמּוֹ טְמֵאָה לֵיְדָה ת"ל אִשָּׁה כִּי תַזְרִיעַ וְיָלְדָה זָכָר כו' וּבְיוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל הָרָאוּי לִבְרִית שְׁמוֹנָה יָצְאוּ אֵלּוּ שֶׁאֵין רָאוּי לִבְרִית שְׁמוֹנָה ופרש"י מִי שֶׁרָאוּי לְחַיּוֹת שְׁמוֹנָה יָמִים אִמּוֹ טְמֵאָה לֵיְדָה כו' הֲרֵי דְּלָא מְמַעֲטִינַן רַק מִי שֶׁאֵינוֹ חַי ח' יָמִים אֲבָר כָּל שֶׁיּוּכַל לְחַיּוֹת ח' יָמִים אע"ג דְּאֵינוֹ חַי יב"ח שַׁפִּיר אַעַל טְמֵאָה וּפָסַק רָבָא כְּהַאי תַּנָּא, וְעַיֵּי' בַּתּוֹסָפוֹ' שֶׁכָּתְבוּ דְּאִית גָּרְסִי מִי שֶׁרָאוּי לִבְרִיאַת נְשָׁמָה ולפי"ז אֵין ראי' דְּחוֹלְקִים עַל רַבִּי כְּלָל.

וְיָצָא לָנוּ זֶה דְּאִם נוֹלַד בְּבֵן טְרֵפוֹת תּוֹךְ ח' דמ"מ צָרִיךְ לְמוּלוֹ מִדְּחָזֵינַן דִּלְרָבָא וִשְׁטוֹ נָקוּב אִמּוֹ טְמֵאָה וּמֻוְכְרָח דְּמִקְּרֵי רָאוּי לִבְרִית שְׁמוֹנָה. וְכִמְדֻוְמֶּה לִי שֶׁרָאִיתִי מ' שֶׁנִּסְתַּפֵּק בָּזֶה וְשָׁכַחְתִּי מְקוֹמוֹ.

ועכ"פ לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם שַׁפִּיר נִרְאֶה כְּהַפָּנִים מְאִירוֹת וְאֵין סְתִירָה לִדְבָרָיו:סִימָן כג עוֹד הֶעָרָה אַחַת בְּסֻוגְיָ' הַנָּ"ל הִנֵּה יָדוּעַ מַחֲלוֹקֶת הַפּוֹסְקִים אִי מַחְזְקִינַן מֵאִיסּוּר לְאִיסּוּר אוֹ לֹא, וְדַעַת רַשִׁ"י דְּמַחְזְקִינַן מֵאִיסּוּר לְאִיסּוּר ומש"ה מְפָרֵשׁ הָא דְּאָמְרִינַן בְּכַמָּה דֻּוכְתֵי בְּהֵמָה בְּחַיֶּיהָ בְּחֶזְקַת אִיסּוּר עוֹמֶדֶת דְּהַיְינוּ בְּאִיסּוּר אֵבֶר מִן הַחַי שהי' לָהּ בְּחַיֶּיהָ, וְהַתּוֹסָ' הִקְשׁוּ עָלָיו דַּהֲרֵי אִיסּוּר זֶה כְּבָר פָּקַע מִמֶּנָּה בְּוַדַּאי דַּהֲרֵי מֵתָה הִיא דְּגַם אִם נִפְסְלָה הַשְּׁחִיטָה הָא לֵיכָּא בָּהּ אִיסּוּר אמה"ח רַק אִיסּוּר נְבֵלָה ומש"ה פֵּירְשׁוּ דְּהַחְזָקַת אִיסּוּר

הוּא אִיסּוּר עֲשֵׂה שֶׁאֵינוֹ זְבוּחָה וְהָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו (דַּף ט') תי' פרש"י דְּמַחְזִיקִין מֵאִיסּוּר לְאִיסּוּר.

וּבְוַדַּאי דְּלִכְאוֹרָה צ"ע עַל פרש"י דְּלָמָה דָּחַק בָּזֶה וְלֹא פי' כְּהַתּוֹסָ' דְּחֶזְקַת אִיסּוּר הוּא הַךְ דְּאֵינָהּ זְבוּחָה דְּלִכְאוֹרָה הוּא פי' פָּשׁוּט וּמְבֹוָאָר, וְהַבָּרוּר דְּרַשִׁ"י ס"ל כהריצב"א שֶׁהֵבִיאוּ הַתּוֹסָ' בִּשְׁבוּעוֹת (דַּף כ"ד) דְּחָלַק ג"כ עַל פֵּירוּשָׁם שֶׁל הַתּוֹסָ' וס"ל דִּקְרָא דִּוְזָבַחְתָּ וְאָכַלְתָּ אֵינוֹ צִיְּווּי וְאַזְהָרָה דְּנֵימָא דְּקוֹדֶם שְׁחִיטָה יהי' עַל הַבְּהֵמָה אִיסּוּר לָאו הַבָּא מִכְּלַל עֲשֵׂה רַק הַכָּתוּב בָּא לְהַתִּיר וְגִילָּה לָנוּ בְּמַה יֻוְפְקַע מִמֶּנָּה אִיסּוּר אמה"ח וְאִיסּוּר נְבֵלָה עַל יְדֵי זְבִיחָה ומש"ה פרש"י דְּחֶזְקַת אִיסּוּר הַיְינוּ אמה"ח, [הֵן אֱמֶת דְּקָשֶׁה לִי לְרַשִׁ"י וריצב"א לר"מ דס"ל בְּחֻוְלִּין (דַּף ק"ב) דְּיִשְׂרָאֵל אֵינוֹ מֻוְזְהָר עַל אמה"ח שֶׁל עוֹף וּבֶן נֹחַ מֻוְזְהָר עָלָיו וְהִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' בְּחֻוְלִּין (דַּף ל"ג) דְּתִיקְשֶׁה מִי אִיכָּא מִידֵּי דִּלְיִשְׂרָאֵל שְׁרֵי וְלָעַכּוּ"ם אָסוּר וְתֵירְצוּ דמ"מ אָסוּר אמה"ח דְּעוֹף גַּם לְיִשְׂרָאֵל מִשּׁוּם אִיסּוּר שֶׁאֵינוֹ זְבוּחָה וּלְדִידְהוּ דִּוְזָבַחְתָּ אֵינוֹ מוֹסִיף אִיסּוּר עֲשֵׂה הָא תִּשָּׁאֵר קֻוְשְׁיָ' הַתּוֹסָ' הַנָּ"ל, וְלִכְאוֹרָה צ"ל לְדִידְהוּ דס"ל הָרַמְבַּ"ם בה' מְלָכִים שֶׁכָּתַב דְּבֶן נֹחַ אֵינוֹ מֻוְזְהָר כְּלָל עַל אמה"ח שֶׁל עוֹף וּמַה שֶׁיֵּשׁ לְדַבֵּר בְּזֶה אֵין כָּאן מְקוֹמוֹ וַעֲדַיִין צ"ע בָּזֶה] וּלְפִי זֶה נִרְאֶה דְּגַבֵּי קָרְבָּנוֹת דַּהֲרֵי וַדַּאי דִּשְׁחִיטָה דִּידְהוּ הוּא מ"ע גְּמוּרָה וּקְרָא דְּוָשְׁחָט אֶת בֶּן הַבָּקָר דִּכְתִיבָא גַּבֵּי קָרְבָּן הֲרֵי וַדַּאי דְּאֵינוֹ מִשּׁוּם הַפְקָעַת אִיסּוּר שֶׁל אמה"ח לְחֻוְדָּא רַק הוּא צִיְּווּי ומ"ע בַּעֲבוֹדַת הַקָּרְבָּן וּבְלֹא זֶה הוּא מְחֻוְסַּר מִצְוָה אַחַת שֶׁבְּקָרְבָּן, וְעַיֵּי' בְּחֻוְלִּין (דַּף יז) דס"ל לר"ע דְּבַמִּדְבָּ' הֻוְתַּר לָהֶם בְּשַׂר נְחִירָה דְּגַם ע"י נְחִירָה הי' נִפְקַע אָז אִיסּוּר אמה"ח וְאַפֵּ"ה מְבֹוָאָר שָׁם בגמ' דִּבְקָדָשִׁים הָיָה צָרִיךְ שְׁחִיטָה דַּוְקָא וּמֻוְכְרָח דְּהוּא פְּרָט וּמִצְוָה אַחַת מִמִּצְוֹת שֶׁבְּקָרְבָּן.

וְעוֹד רְאָיָה דַּהֲרֵי בִּשְׁחִיטַת חֻוְלִּין כָּשֵׁר גַּם מִתְעַסֵּק וְכִדְאִיתָא בְּחֻוְלִּין (דַּף ל"א) וּבְקָדָשִׁים מִתְעַסֵּק פָּסוּל ובע"כ מֻוְכְרָח דִּשְׁחִיטַת קָדָשִׁים אֵינוֹ מִשּׁוּם הַפְקָעַת אִיסּוּר לְחֻוְדָּא דְּלָזֶה הָא מְהַנֵּי גַּם מִתְעַסֵּק ובע"כ דְּהוּא מ"ע גְּמוּרָה כְּכָל הַמִּצְוֹת שֶׁבְּמַעֲשֶׂה קָרְבָּנוֹת, וְעַיֵּי' במס' זְבָחִים (דַּף י"ד) דְּאָמְרִינַן שְׁחִיטָה לָאו עֲבוֹדָה הִיא וְדָחֲקוּ שָׁם רַשִׁ"י וְתוֹסָ' בד"ה שְׁחִיטָה אַמַּאי אֵינָהּ נִקְרֵאת עֲבוֹדָה, וְשׁוּב כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' וְזַ"ל והר"י דְּאוּרַלְיִינּוּשׁ מְפָרֵשׁ לָאו עֲבוֹדָה לְפִי שֶׁשָּׁוֶה בְּחֻוְלִּין וּבְקָדָשִׁים א"כ לָאו מִטַּעַם עֲבוֹדָה צִיְּוְתָה הַתּוֹרָה שְׁחִיטָה בְּקָרְבָּן וְכֵן כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' במס' יוֹמָא (דַּף מ"ב) וּבְמַסֶּ' מְנָחוֹת (דַּף מ"ה) יעו"ש וא"כ הֲרֵי מִדִּבְרֵי רַשִׁ"י וְתוֹסָ' שֶׁדָּחֲקוּ בְּזֶה הָא מֻוְכְרָח כמש"כ, וְגַם מִדִּבְרֵי הר"י דְּאוֹרְלְיַינְשׂ אֵין שׁוּם סְתִירָה לִדְבָרֵינוּ דְּכַוָּוְנַת הַגְּמָרָ' דִּשְׁחִיטָה דְּקָרְבָּן אֵינוֹ מִשּׁוּם עֲבוֹדָה וּכְמוֹ מִצְוַת זְרִיקָה וְהַקְטָרָה וּקְמִיצָה דַּעֲבוֹדָה הִיא אֲבָל שְׁחִיטָה אֵינָהּ עֲבוֹדָה רַק מִצְוָה וּכְמוֹ דְּמָצִינוּ כַּמָּה דְּבָרִים בְּקָרְבָּן דְּאֵינָם רַק מִצְוָה לְחֻוְדָּא וְלֹא עֲבוֹדָה וּכְגוֹן קְצִירַת הָעֹומֶר לָמֶ"ד נִקְצַר שֶׁלֹּא כְּמִצְוָתָן פָּסוּל וּלְדִידֵי' אִם מָצָא קָצוּר מ"מ קוֹצֵר דִּקְצִירָה הוּא מ"ע הַמְעַכֵּב בְּמַעֲשֶׂה שֶׁל הָעֹומֶר ומ"מ אֵינוֹ עֲבוֹדָה כְּלָל וּכְמוֹ כֵן הוּא שְׁחִיטָה דְּכֵיוָן דְּחָזֵינַן דְּגַם בְּחֻוְלִּין צְרִיכָה מוֹכְחִינַן דְּאֵינוֹ מִשּׁוּם עֲבוֹדָה אֲבָל וַדַּאי דִּבְקָרְבָּן הוּא מ"ע גְּמוּרָה וְלֹא דְּבָאָה רַק לְהַפְקִיעַ אִיסּוּרָא לְחֻוְדָּא כְּמוֹ בְּחֻוְלִּין וּכְמוֹ דְּהוֹכַחְנוּ מֵהָרְאָיָ' שֶׁהֵבֵאנוּ, וּמֵהָא דִּמְבֹוָאָר במס' חֻוְלִּין (דַּף י"ב) דְּאִם נֶאֱמַר דְּקָטָן יֵשׁ לוֹ מַחְשָׁבָה גַּם קָטָן כָּשֵׁר בִּשְׁחִיטַת הַקָּרְבָּן אֵין לְהוֹכִיחַ לְהִיפּוּךְ דבע"כ אֵינוֹ מִצְוָה דְּאִם הוּא מִצְוָה הַאֵיךְ יהי' כָּשֵׁר ע"י קָטָן שֶׁאֵינוֹ בַּר מִצְוֹת, זֶה אֵינוֹ הוֹכָחָה כְּלָל דַּהֲרֵי בַּעַל עֲבוֹדוֹת אע"ג דִּפְשִׁיטָא דְּהֵם מִצְוֹת גְּמוּרוֹת הָיִינוּ מַכְשִׁירִין קָטָן אִי לָאו דְּמִעֲטָהּ קְרָא בְּהֶדְיָ' וּכְמוֹ דְּאִיתָא במס' חֻוְלִּין (דַּף כ"ד) אִישׁ מִזַּרְעֲךָ לְדֹורֹותָם מִכָּאן אָמַר ר'

אֶלִיעֶזֶר קָטָן פָּסוּל לַעֲבוֹדָה ומש"ה בִּשְׁחִיטָה דְּכָל הַפְּסוּלִי' כְּשֵׁרִים בָּהּ גַּם קָטָן כָּשֵׁר בָּהּ אִם נֹאמַר דְּיֵשׁ לוֹ מַחֲשָׁבָה לִשְׁחוֹט לִשְׁמָהּ, וּלְפִי זֶה נִרְאֶה אִם נִתְרַחֵשׁ אֵיזוֹ סָפֵק בִּשְׁחִיטַת הַקָּרְבָּן אִם נַעֲשָׂה בְּהֶכְשֵׁר וּבְהִלְכוֹת שְׁחִיטָה אוֹ לֹא נִרְאֶה בָּרוּר דכ"ע מוֹדִים בּוֹ דְּשַׁיָּיךְ כָּאן לוֹמַר הֶעֱמִידוּ עַל חֶזְקַת אֵינוֹ זָבוּחָה דְּכֹל שֶׁאֵינוֹ זָבוּחָה אֵינוֹ כָּשֵׁר לְקָרְבָּן וְגַם לְרַשֹּׁ"י וריצב"א נִרְאֶה בָּרוּר דְּמוֹדִים הֵם דִּלְעִנְיָן לְהַכְשִׁי' לְקָרְבָּן דְּשַׁיָּיךְ לוֹמַר בּוֹ חֶזְקַת אֵינוֹ זָבוּחָה, וא"כ לְדַעַת רַשֹּׁ"י וריצב"א דס"ל מַחֲזִיקִין מֵאִיסּוּר לְאִיסּוּר וּבְכָל סָפֵק בִּשְׁחִיטָ' אִיכָּא חֶזְקַת אִיסּוּר אמה"ח הֲרֵי בִּבְהֵמָה שֶׁל קָרְבָּן אִיכָּא שְׁנֵי חֲזָקוֹת לְדִידְהוּ א' חֶזְקַת אִיסּוּר לַאֲכִילָה מְשׁוּם אמה"ח דְּאִיכָּא, גַּם בְּבֶהֱמַת חֻלִּין שֵׁנִית דְּנִפְסְלוּ לְקָרְבָּן מְשׁוּם חֶזְקַת אֵינוֹ זָבוּחָה, וַהֲרֵי כָּתַב הָרִיבָ"שׁ בִּתְשׁוּבָה וֶהֱבִיאוֹ הב"י באה"ע סִימָן י"ז דַּאֲפִילּוּ לְרַבָּנָן הַחוֹלְקִים עַל ר' מֵאִיר וס"ל דְּלָא חָיְישִׁינַן לְמִיעוּטָא וַאֲפִ' אִי אִיכָּא חֲזָקָה הַמְסַיַּעַ לְמִיעוּטָא מ"מ מִדְּאוֹרַיְיתָא לָא חָיְישִׁינַן לְמִיעוּטָא דְּמִן הַתּוֹרָה אָמְרִינַן רֻבָּא וַחֲזָקָה רֻבָּא עָדִיף מ"מ הֵיכָא דְּאִיכָּא שְׁנֵי חֲזָקוֹת הַמְסַיְּעִין לְמִיעוּטָא שׁוּב אֲסוּרָה מִדְּאוֹרַיְיתָא דְּרֻבָּא לָא עָדִיף גַּם מִשְּׁנֵי חֲזָקוֹת וְגַם לְרַבָּנָן דר"מ הִיא אֲסוּרָה מִדְּאוֹרַיְיתָא, וא"כ הָא תִּיקְשֶׁה הָא דִּבְחֻלִּין (דַּף י"א) דְּדָחֵי רַב כָּהֲנָא כָּל הַלְּמוּדִים דְּאָמְרִינַן שָׁם דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא דִּלְמָא הֵיכָא דְּלָא אָפְשָׁר שָׁאנֵי דאלת"ה לר"מ דְּחָיְישׁ לְמִיעוּטָא הֵיכִי אָכִיל בִּישָׂרָא נִיחוּשׁ שֶׁמָּא בְּמָקוֹם נָקֵב שֶׁחָיָט וְכִי תֵּימָא הָכִי נָמֵי דְּלָא אָכֵיל פֶּסַח וְקָדָשִׁים מַאי אִיכָּא לְמֵימַר אֶלָּא הֵיכָא דְּלָא אָפְשָׁר שָׁאנֵי וְחָזַינַן דְּלִרַבָּנָן נִיחָא לִי' שַׁפִּיר גַּם הָא דְּלָא חָיְישִׁינַן בְּפֶסַח וְקָדָשִׁים דִּלְמָא בְּמָקוֹם נָקֵב שֶׁחוּט גַּם אִם לֹא נְחַלֵּק בֵּין אָפְשָׁר לְלֹא אָפְשָׁר ובע"כ מֻוכְרָח דְּלָא כְּרִיבָ"שׁ דְּמִן הַתּוֹרָה רֻבָּא עָדִיף גַּם מְשַׁנֵּי חֲזָקוֹת, וצ"ל דְּעַד כָּאן לֹא כָּתַב הָרִיבָ"שׁ בְּסִבָּרָתוֹ רַק בְּנִידָן דִּידִ' דְּאַיְירִי בְּעִיגּוּנָא וכ' ע"ז דְּאִיכָּא שְׁנֵי חֲזָקוֹת חֶזְקַת חַיִּים שֶׁל הַבַּעַל וְחֶזְקַת אִיסּוּר אֵשֶׁת אִישׁ שֶׁל הָאִשָּׁה דִּשְׁנֵי הַחֲזָקוֹת הֵם בִּשְׁנֵי גּוּפִים אֲבָל הֵיכָא דְּהַשְּׁנֵי חֲזָקוֹת הֵם שְׁנֵיהֶם בְּגוּף אֶחָד לֹא כ' הָרִיבָ"שׁ כֵּן וְתֵדַע דְּאַטּוּ אִם נְסַתְּפֵקְנוּ עַל דָּבָר אֶחָד אִם נִתְחַדֵּשׁ בּוֹ אֵיזוֹ מַעֲשֶׂה וְאִם נֹאמַר דְּנִתְחַדֵּשׁ בָּהּ אוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה הַחֲדָשָׁה בע"כ יִתְחַדְּשׁוּ בָּהּ כַּמָּה דִּינִים מְחֻדָּשִׁים בְּכַמָּה עִנְיָנִים הָאִם נִרְבֶּה בְּמִסְפַּר הַחֲזָקוֹת כְּמִסְפַּר הַדִּינִים הַמְחֻדָּשִׁים ומש"ה לֹא שַׁיָּיךְ לְמִחְשַׁב הָאִיסּוּר אֵינוֹ זָבוּחָה ואמה"ח לִשְׁנֵי חֲזָקוֹת וְהַכֹּל א' הוּא ומש"ה רֻבָּא עָדִיף מֵהֶם: [ב] גַּם עוֹד י"ל בְּאוֹפָן אַחֵר וְקֻוְשְׁיַ' מֵעִיקָּרָא לֵיתָא דְּהִנֵּה הָרִיבָ"שׁ בְּעַצְמוֹ בְּאוֹתוֹ תְּשׁוּבָה הִקְשָׁה עַל סְבָרָתוֹ מֵהָא דקיי"ל בְּנָפַל לְמַיִם שֶׁאֵין לָהֶם סוֹף דְּאִשְׁתּוֹ אֲסוּרָה ומ"מ אִם נִיסָּת לֹא תֵּצֵא מִשּׁוּם דְּרֻבָּן לְאַבֵּד הֲרֵי מִן הַתּוֹרָה רֻבָּא עָדִיף גַּם מִשְּׁנֵי חֲזָקוֹת וְתֵירֵץ דָּמִים שֶׁאֵין לָהֶם סוֹף הַנִּיצוֹלִים הֵם מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וְרֻבָּא כְּהַאי עָדִיף גַּם מִשְּׁנֵי חֲזָקוֹת מִן הַתּוֹרָה, וְכָפַר רְאִיתִי בס' חֶמְדַּת שְׁלֹמֹה שֶׁהִקְשָׁה לְהָרִיבָ"שׁ.

מִדְּבְרֵי הַתּוֹסָ' בִּבְכוֹרוֹת (דַּף כ') בד"ה חָלָב שֶׁכָּתְבוּ בְּשֵׁם ר"ת דאע"ג דקיי"ל דְּלָא כר' מֵאִיר וְלָא לְמִיעוּטָא מ"מ הֵיכָא דְּאִיכָּא חֲזָקָה הַמְסַיַּעַ קיי"ל דְּחָיְישִׁינַן לי' גַּם אֲנַן מִיהָא מִדְּרַבָּנָן, וְכָתְבוּ הַתּוֹסָ' וְהָא דִּבְמַיִם שֶׁאֵין לָהֶם סוֹף אִם נִיסָּת לֹא תֵּצֵא הָתָם הַנִּיצוֹלִים הֵם מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וְכֵן כָּתַב הָרֹא"שׁ שָׁם וכ"כ הָרֹא"שׁ בַּפֵּ"א דְּחֻלִּין וּמֻוכְרָח מִדִּבְרֵיהֶם דְּאִלּוּלֵי דִּבְרֵי ר"ת וְהָיִינוּ אוֹמְרִים דְּגַם בְּמִיעוּט בַּהֲדֵי חֲזָקָה לָא חָיְישִׁינַן לֵיהּ כְּלָל הָיָה נִיחָא הָאדמשאל"ס דְּאִם נִיסָּת לֹא תֵּצֵא גַּם אִם הָיִינוּ אוֹמְרִים דְּהַנִּיצוֹלִים הוּא מִיעוּט טוֹב וּלְהָרִיבָ"שׁ הֲרֵי אִם הָיָה מִיעוּט טוֹב צ"ל אֲסוּרָה מִדְּאוֹרַיְיתָא דְּרֹוב לָא עָדִיף מִשְּׁנֵי חֲזָקוֹת מה"ת וְגַם בְּלֹא דִּבְרֵי ר"ת הָא מֻוכְרָח לומ' דְּהוּא מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא ובע"כ דס"ל לְהַתּוֹסָ'

דְּמִן הַתּוֹרָה רֵוּבָּא עָדִיף גַּם מִשְּׁנֵי חֲזָקוֹת, וַאֲשֶׁר נִרְאֶה לְיַשֵּׁב קֻושְׁיָא זוֹ וְנֹאמַר דְּלֹא יִהְיֶה שׁוּם סְתִירָה מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דִּבְכוֹרוֹת לְהָרִיבָ"שׁ וְנֶאֱמַר דְּהֲנֵי שְׁנֵי דִינִים תְּלוּיִם זֶה בָּזֶה וַחֲדָא שַׁיְּיךְ בְּאִידָּךְ דְּהִנֵּה במס' קִידּוּשִׁין (דַּף פ') גַּבֵּי תִּינוֹק שֶׁנִּמְצָא בְּצַד הָעִיסָּה וּבָצָק בְּיָדוֹ דר"מ מְטַהֵר דאע"ג דְּרוֹב תִּינוֹקוֹת מְטַפְּחִין מ"מ עִיסָּה זוֹ בְּחֶזְקַת טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת סְמוֹךְ מִיעוּטָא דְּאִינָם מְטַפְּחִין לְחֶזְקַת טָהֳרָה דְּעִיסָּה וְאִיתְּרַע לֵיהּ רֵוּבָּא ה"ל סְפֵק טֻמְאָה בְּאֵין בּוֹ דַּעַת לִשְׁאוֹל דְּטָהוֹר וְרַבָּנָן מְטַמְּאִין דְּרֵוּבָּא וַחֲזָקָה רֵוּבָּא עָדִיף ופרש"י שָׁם דר"מ אָזַל לְטַעְמֵיהוּ דְּחָיְישׁ לְמִיעוּטָא ומש"ה לְדִידֵיהּ אַלִּים מִיעוּטָא וּמִצְטָרֵף בַּהֲדֵי חֲזָקָה נֶגֶד הָרוֹב וְרַבָּנָן לְטַעְמַיְיהוּ דְּלָא חָיְישִׁי לְמִיעוּטָא, וְהִנֵּה הָא דְּתָלֵי רֹשׁ"י הַךְ דְּפְלוּגְתָּא דר"מ וְרַבָּנָן בְּאִידָּךְ דְּפְלוּגְתָּא דר"מ וְרַבָּנָן אִי חָיְישִׁינַן לְמִיעוּטָא אוֹ לֹא מְבוֹאָר כֵּן לְהֵדְיָא בַּגְּמָרָא במס' חֻלִּין (דַּף פ"ו) דְּזֶה תָּלוּי בָּזֶה.

דְּזֶה לְשׁוֹן הגמ' שָׁם דְּהָא ר"מ חָיְישׁ לְמִיעוּטָא סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה כו' וְצָרִיךְ לוֹמַר בע"כ דאע"ג דְּמְבוֹאָר בְּכַמָּה דֻּכְתִּין בְּתוֹסָ' דְּהָא דְּחוֹשֵׁשׁ ר"מ לְמִיעוּטָא אֵינוֹ רַק מִדְּרַבָּנָן וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בְּחֻלִּין (דַּף י"ב) ד"ה פֶּסַח וּבְדַף פ"ו ד"ה סָמוּךְ וּבִבְכוֹרוֹת דַּף כ' בד"ה וְאִיבָּעֵית אֵימָא אֲבָל מה"ת מוֹדֶה ר"מ דְּלָא חָיְישִׁינַן לֵיהּ וְהַךְ פְּלוּגְתָּא דְּתִינוֹק שֶׁנִּמְצָא בְּצַד הָעִיסָּה אִי אָמְרִינַן סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה הֲרֵי הוּא בְּדְאוֹרָיְיתָא דַּהֲרֵי ר"מ מֵיקַל וּמְטַהֵר הָעִיסָּה מִשּׁוּם הַךְ סְבָרָא דְּסְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה וּמֻכְרָח דס"ל דמה"ת לָא עָדִיף רֵוּבָּא מַחֲזָקָה וא"כ הַאֵיךְ תָּלוּי זֶה בָּזֶה.

אָמְנָם דְּאֵין אִתָּנוּ יוֹדֵעַ הַאֵיךְ לְהַסְבִּיר הַדְּבָרִים עכ"ז הַדְּבָרִים מֻכְרָחִים וּמְבוֹאָרִים לְהֵדְיָא בגמ' דְּזֶה תָּלוּי בָּזֶה דלר"מ דס"ל דְּמִדְּרַבָּנָן חָיְישִׁינַן לְמִיעוּטָא וס"ל דְּלָא אָמְרִי' מִיעוּטָא כְּמַאן דְּלֵיתָא וְאֵינוֹ כְּלָל, רַק דְּהַתּוֹרָה גָּזְרָה שֶׁנִּיזּוֹל לַהֲלָכָה כְּהָרוֹב ומש"ה חָשׁוּב הַמִּיעוּט וּכְשֶׁנִּצְטָרֵף עִמּוֹ עוֹד חֲזָקָה הֲרֵי הוּא סָפֵק דְּאוֹרָיְיתָא נֶגֶד הָרוֹב וּלְרַבָּנָן דְּלָא חָיְישִׁי לַמִּיעוּט כְּלָל וַהֲרֵי הוּא לְגַמְרֵי כְּמַאן דְּלֵיתָא מש"ה גַּם בְּאֵיכָא חֲזָקָה הַמְסַיְּיעוֹ אֵינוֹ מִדְּאוֹרָיְיתָא ומש"ה מְטַמְּאִין הָעִיסָּה.

וא"כ זֶהוּ מֻכְרָח בְּכָל סָפֵק שֶׁנִּתְחַדֵּשׁ דְּאִם בְּלֹא חֲזָקָה חָיְישִׁינַן לֵיהּ אַף ע"ג דְּהַחֲשָׁשׁ אֵינוֹ רַק דְּרַבָּנָן מ"מ אִי אֵיכָא שׁוּם חֲזָקָה הַמְסַיְּיעַ כ"ע מוֹדִים דְּהוּא דְּאוֹרָיְיתָא דְּגַם רַבָּנָן לָא פְּלִיגִי רַק מִשּׁוּם דס"ל דִּלְמִיעוּט גְּרִידָא לָא חָיְישִׁינַן לֵיהּ כְּלָל, וא"כ הֲרֵי י"ל בִּפְשִׁיטוּת דְּזֶהוּ עִיקַּר יְסוֹדוֹ שֶׁל סְבָרַת הָרִיבָ"שׁ דִּלְפִי מַה שֶּׁהֶעֱלָה ר"ת לִפְסַק הֲלָכָה דְּהֵיכָא דְּאֵיכָא חֲזָקָה הַמְסַיְּיעַ לַמִּיעוּט גַּם לְדִידַן חָיְישִׁינַן לֵיהּ עכ"פ מִדְּרַבָּנָן וְכֵן כָּתְבוּ כַּמָּה מַהֲרַאשׁוֹנִים וְשׁוּב הָוְיָא לֵיהּ כְּמוֹ מִיעוּט גְּרִידָא לר"מ ומש"ה.

אִי אִיכָּא עוֹד חֲזָקָה שְׁנִיָּה הַמְסַיְּיעוֹ ה"ל דְּאוֹרָיְיתָא גַּם לְדִידַן וּכְמוֹ דלר"מ הוּא דְּאוֹרָיְיתָא בַּחֲזָקָה אַחַת הַמְסַיְּיעַ לַמִּיעוּט כֵּן הוּא לְדִידַן בִּשְׁנֵי חֲזָקוֹת כֵּן י"ל בְּדַעַת הָרִיבָ"שׁ וְנִמְצְאוּ עִיקַּר הַדְּבָרִים מְתוּבָלִין בְּסִבָּרָא.

וא"כ הָא מְיֻיָּשָׁב קֻושְׁיַת הַחֲמֵדֹת שְׁלֹמֹה דְּאֵין שׁוּם סְתִירָה מֵהַתּוֹסָ' דְּבְכוֹרוֹת לְדִבְרֵי הָרִיבָ"שׁ דַּהֲרֵי אִם נֹאמַר דְּלָא כר"ת וְלָא חָיְישִׁינַן גַּם בְּאֵיכָא חֲזָקָה הַמְסַיְּיעַ שׁוּב י"ל דְּרֵוּבָּא, עָדִיף גַּם מִשְּׁנֵי חֲזָקוֹת מִדְּאוֹרָיְיתָא וְהָיָה נִיחָא לְהוּ הָא דבמשאל"ס אִם נִיסָּת לֹא תֵּצֵא גַּם אִם נֹאמַר דְּהוּא מִיעוּט טוֹב.

וְהָרִיבָ"שׁ כ' סְבָרָתוֹ רַק לְפִי הָאֱמֶת דקיי"ל כר"ת. וְאַדְרַבָּה בָּזֶה יִתְיַשֵּׁב עוֹד יוֹתֵר דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ בְּמַה שֶׁהִקְשׁוּ לר"ת אַמַּאי אִם נִיסַּת לֹא תֵּצֵא וְלִכְאוֹרָה מָה הִקְשׁוּ הֲרֵי גַּם ר"ת לֹא אָמַר רַק דְּבַחֲזָקָה הַמְסַיֵּעַ לְמִיעוּט חֲיִישִׁינַן רַק מִדְּרַבָּנָן דמה"ת רֻבָּא וַחֲזָקָה רֻבָּא עָדִיף לְדִידַן וַהֲרֵי נוֹכַל לוֹמַר דִּבְדִיעֲבַד אִם נָיְסַתְּ לֹא הֶחֱמִירוּ בָּהּ רַבָּנָן לְהוֹצִיאָהּ וְהֻקְילוּ בָּהּ מִשּׁוּם עִיגּוּנָא.

וְעַיַּי' בְּמָרְדְּכַי דִּיבָמוֹת שֶׁנִּכְתּוֹב בְּסָמוּךְ דתי' בֶּאֱמֶת כֵּן קוֹשְׁיַת הַתּוֹסָ' דְּהֻקְילוּ בָּהּ מִשּׁוּם עִיגּוּנָא וְהַהֶכְרֵחַ לִדְחוֹק דס"ל לְהַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ לִסְבָרָא פְּשׁוּטָה דְּכָל. הֵיכָא דְּבָאוֹפֶן כָּזֶה חֲיִישִׁינַן לֵיהּ גַּם בִּשְׁאָרֵי אִיסּוּרִים אַף ע"ג דְּאֵינוֹ רַק דְּרַבָּנָן אֵין שׁוּם סְבָרָא לְהָקֵל בְּעִיגּוּנָא גַּם אִם נִיסַּת וְרַק הֵיכָא דְּבָאוֹפֶן כָּזֶה בִּשְׁאָרֵי אִיסּוּרִים שָׁרֵי לְגַמְרֵי וְרַק מִשּׁוּם חֹמֶר עֶרְוָה הֶחְמִירוּ בְּאֵשֶׁת אִישׁ לְכַתְּחִלָּה בָּזֶה הֻקְילוּ בּוֹ חֲכָמִים אִם נִיסַּת שֶׁלֹּא לְהוֹצִיאָהּ ומש"ה הִקְשׁוּ לר"ת.

אָמְנָם עֲדַיִן הַדְּבָרִים דְּחוּקִים קָצָת דמנ"ל לוֹמַר כֵּן וּלְהַקְשׁוֹת וְדִלְמָא גַּם בכה"ג הֻקְילוּ בְּעִיגּוּנָא דְּיֵעָבֵד וַהֲרֵי דִּכְוָותֵי' מָצִינוּ שֶׁחָשְׁשׁוּ חֲכָמִים לַמִּיעוּט נֶפֶל וּפָסְקִינַן במס' שַׁבָּת (דַּף קל"ה) כָּרַשְׁבָּ"ג דְּאָמַר כֹּל שֶׁשָּׁהָה שְׁלֹשִׁים יוֹם בָּאָדָם וְשִׁבְעָה יָמִים בַּבְּהֵמָה אֵינוֹ נֶפֶל הָא לֹא שָׁהָה סְפֵיקָא הֲוָה וְאָסְרִינַן שָׁם לְהֶדְיָא בְּהֵמָה שֶׁשְּׁחָטָהּ תּוֹךְ שִׁבְעָה כַּמְבֹאָר שָׁם בְּעֵרוּבָא דר"פ ור"ה בְּרִיהּ דר"י דַּעֲבַדוּ לְהוּ עִיגְלָא תּוֹךְ ז וְלֹא אָכְלוּ וְאַפ"ה מְבֹאָר שָׁם דְּבִיבָמָה שֶׁמֵּת וְלָהּ תּוֹךְ לָמֶ"ד וְעָמְדָה וְנִיסַּת דְּאֵשֶׁת כֹּהֵן אֵינָהּ חוֹלֶצֶת שֶׁלֹּא לְאָוְסָרָהּ עַל בַּעְלָהּ הֲרֵי לְהֶדְיָא דאע"ג דְּבִשְׁאָרֵי אִיסּוּרִים חֲיִישִׁינַן לְמִיעוּט זֶה גַּם בְּדִיעֲבַד מ"מ אִם נָיְסַתְּ הֻקְילוּ בָּהּ שֶׁלֹּא לְהוֹצִיאָהּ ומנ"ל לְהַתּוֹסָפוֹ' דְּלָא אָמְרִינַן גַּם גַּבֵּי אִיסּוּר אֵשֶׁת אִישׁ וּמַאי הִקְשׁוּ עַל ר"ת.

אֲבָל לְפִי מַה שֶּׁהִסְבַּרְנוּ דִּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ אָתְיָין בִּרְוָוחָה שֶׁהִקְשׁוּ שַׁפִּיר דְּכֵינָן דס"ל לר"ת דְּבַחֲזָקָה בַּהֲדֵי מִיעוּט חֲיִישִׁינַן לֵיהּ מִיהָא מִדְּרַבָּנָן א"כ מִמֵּילָא במשאל"ס דְּאִיכָּא שְׁנֵי חֲזָקוֹת חֲזָקַת חַיִּים שֶׁל הַבַּעַל וְחֲזָקַת אִיסּוּר שֶׁל הָאִשָּׁה צָרִיךְ לִהְיוֹת אֲסוּרָה מִדְּאוֹרַיְיתָא וא"כ אַמַּאי לֹא תֵּצֵא וא"כ אַדְרַבָּה מִדְּבְרֵי הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ הַלָּלוּ עוֹד נִסְתַּיְּעוּ דְּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ וּסְבָרָתוֹ אָמְנָם אִם נֹאמַר כֵּן הֲרֵי יִהְיֶה מֻכְרָח דְּלִכָּל הַפָּחוֹת הָנֵי פּוֹסְקִים הַחוֹלְקִים עַל ר"ת וס"ל דְּגַם בַּחֲזָקָה בַּהֲדֵי מִיעוּט לָא חֲיִישִׁינַן לֵיהּ כְּלָל מִדְּרַבָּנָן דְּלִדִידְהוּ מֻכְרָח דְּגַם בְּאִיכָּא שְׁנֵי חֲזָקוֹת רֻבָּא עָדִיף מִדְּאוֹרַיְיתָא וְעַיַּי' בְּמָרְדְּכַי בְּמַסֶּכֶ' יְבָמוֹת פ' הָאִשָּׁה שֶׁהָלַךְ בַּעְלָהּ וְצָרָתָהּ שֶׁהֵבִיא שָׁם דִּבְרֵי ר"ת דְּבַחֲזָקָה הַמְסַיֵּעַ לַמִּיעוּט חֲיִישִׁינַן וְכָתַב שׁוּב וְז"ל וְיֵשׁ לְתָמֹהַּ במשאל"ס שֶׁאָנוּ מַתִּירִים בְּדִיעֲבַד אִם נִיסַּת נִיחוּשׁ לְמִיעוּטָא דְּמְסַיֵּעַ לָנוּ חֲזָקָה וְשָׁמָּא בִּשְׁבִיל עִיגּוּנָא אֲקִילוּ בַּהּ רַבָּנַן בְּדִיעֲבַד אִי נָמֵי הָוְיָא מִיעוּט דְּלָא שְׁכִיחַ כו' הֲרֵי דִּבְתֵי' קַמָּא ס"ל דְּהוּא מִיעוּט טוֹב וְאַפ"ה אֵינוֹ רַק דְּרַבָּנָן וְאִם נִיסַּת לֹא תֵּצֵא גַּם לְדַעַת ר"ת וּמִדְּבָרָיו נִדְאֵי מֻכְרָח לְהֶדְיָא דְּלָא ס"ל כְּהָרִיבָ"שׁ]: וּבָזֶה שֶׁנִּתְבָּאֵר דְּהָרִיבָ"שׁ לֹא כָּתַב סְבָרָתוֹ רַק לְפִי מַה דקיי"ל דְּבַחֲזָקָה א' חֲיִישִׁינַן מִדְּרַבָּנָן הָא מֵיְּושָׁב שַׁפִּיר מַה שֶׁהִקְשִׁינוּ הָא דְּפָרִיךְ רַק לר"מ מִפֶּסַח וְקָדָשִׁים וְלֹא הִקְשָׁה לכ"ע דַּהֲרֵי גַּם ר"ת לֹא כ' דְּבַחֲזָקָה חֲיִישִׁינַן רַק לְדִידַן לִפְסַק הַהֲלָכָה דַּאֲנַן הוּא דְּפָסְקִינַן כֵּן אֲבָל הֲרֵי גַּם ר"ת מוֹדֶה דְּאִיכָּא רַבָּנָן דר"מ דס"ל לְהֶדְיָא דְּגַם בַּחֲזָקָה הַמְסַיֵּעַ לַמִּיעוּט לָא חֲיִישִׁינַן לֵיהּ כְּלָל אֲפִילּוּ מִדְּרַבָּנָן דַּהֲרֵי עִיקַּר יְסוֹד דִּבְרֵי ר"ת הוּא בִּבְכוֹרוֹת (דַּף כ') שכ' דקיי"ל דְּחֵלֶב אֵינוֹ פּוֹטֵר

מִשּׁוּם דְּחֶזְקַת הָאֵם שֶׁלֹּא יָלְדָה מְסַיֵּיעַ לַמִּיעוּט הַחוֹלְבוֹת קוֹדֶם לִידָה וְלִדְבָרָיו לְהָנֵי תַּנָּאֵי דס"ל בִּבְכוֹרוֹת שָׁם דְּחֵלֶב פּוֹטֵר הָרֵי ס"ל דְּלָא חָיְישִׁינַן לַמִּיעוּט גַּם בַּהֲדֵי חֲזָקָה וְגַם לְפִי מַה דְּאָמְרִי' בִּיבָמוֹת (דַּף קי"ט) בְּאִשָּׁה שֶׁהָלַךְ בַּעְלָהּ וְצָרָתָהּ לִמה"י דִּלְרַבָּנָן דְּר"מ תִּנָּשֵׂא מִשּׁוּם דְּרוֹב נָשִׁים מִתְעַבְּרוֹת וְיוֹלְדוֹת הָרֵי דְּלֹא חָשְׁשׁוּ לַמִּיעוּט כְּלָל וְאע"ג דְּאִשָּׁה זוֹ בְּחֶזְקַת יְבוּם הָיְתָה עוֹמֶדֶת וּבְזֶה מְיֻשָּׁב הָא דבמ' נִדָּה (דַּף י"ח) קָאָמַר ר' יוֹחָנָן דְּבָהָא דְּתִינוֹק שֶׁנִּמְצָא בְּצַד הָעִיסָּה דְּמִטַּמְּאִין רַבָּנָן מִשּׁוּם דְּרוֹב תִּינוֹקוֹת מְטַפְּחִין בָּעִיסָּה דמ"מ אֵין שׁוֹרְפִין עַל הַדְּ רֻבָּא אֶת הַתְּרוּמָה וְכָתְבוּ שָׁם הַתּוֹסָפוֹ', בְּשֵׁם ר"ת הַטַּעַם לָזֶה מִשּׁוּם דְּהַהִ רוֹב מְטַפְּחִין אֵינוֹ רוֹב גָּמוּר לְגַמְרֵי וּכְבָר רָאִיתִי בְּסֵפֶר מְקוֹר מַיִם חַיִּים שֶׁהִקְשָׁה עַל זֶה דר"ת לְשִׁיטָתוֹ לָמָּה הֲוָצְרַךְ לָזֶה תִּיפּוֹק לֵיהּ דְּאִיהוּ ס"ל דְּבַחֲזָקָה הַמְסַיֵּעַ לַמִּיעוּט חָיְישִׁינַן לֵיהּ מִדְּרַבָּנָן ומש"ה אָסוּר מִדְּרַבָּנָן לִשְׁרוֹף דְּעִיסָּה בְּחֶזְקַת טָהֳרָה עוֹמֶדֶת וּבֶאֱמֶת אֵין זֶה קֻוּשְׁיָא דר"ת מוֹדֶה דְּרַבָּנָן חוֹלְקִים עַל ר"מ גַּם בכה"ג ומש"ה הֲוָצְרַךְ לוֹמַר דְּלִדִידְהוּאַמַאי אֵין שׁוֹרְפִין ובע"כ דְּאֵינוֹ רוֹב גָּמוּר, וַהֲרֵי זֶה לְשׁוֹן הַתּוֹסָ' בְּקִידּוּשִׁין (דַּף פ') בד"ה סָמוּךְ דאל"כ קָשֶׁה אַלִּיבָּא דְּרַבָּנָן דְּהָא רַבָּנָן קָאָמְרִי הָתָם בְּהָלַךְ בַּעְלָהּ לִמה"י דְּתִנָּשֵׂא דְּקָסָבְרִי מִיעוּט כְּמַאן דְּלֵיתָא דָּמֵי וְרֻבָּא וַחֲזָקָה רֻבָּא עֲדִיף וא"כ אַמַּאי קָאָמַר הָכָא ר' יוֹחָנָן אַלִּיבָּא דְּרַבָּנָן אֵין זוֹ חֲזָקָה שֶׁשּׁוֹרְפִין עָלָיו הַתְּרוּמָה אֶלָּא ש"מ שֶׁאֵין זֶה רֹוב גָּמוּר הָרֵי לְהֶדְיָא כמש"כ דְּכָל עִיקָּר מַה שֶּׁדָּחַק ר"ת הוּא מִשּׁוּם רַבָּנָן הַחוֹלְקִים עַל ר"מ וְלֹא חָשְׁשׁוּ לַמִּיעוּט גַּם בַּהֲדֵי חֲזָקָה, וא"כ לְדִידְהוּ גַּם בְּאִיכָּא שְׁנֵי חֲזָקוֹת נָגֶד הָרֹוב לָא חָיְישִׁינַן לֵיהּ מה"ת ומש"ה לֹא הִקְשָׁה מִפֶּסַח וְקָדָשִׁים רַק לר"מ לְחַוָּדָא וְדוּק: סִימָן כד יִבְרֹר בִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט אִם הוּא נְבֵלָה אוֹ רַק טְרֵפָה וְיִבְרֹר דַּעַת רַבּוֹתֵינוּ הָרִאשׁוֹנִים לְהֵיכָן נוֹטִים בָּזֶה: הָרַמְבַּ"ם כָּתַב בפ' שְׁלִישִׁי מה' שְׁחִיטָה דִּפְסוּקֶת הַגַּרְגֶּרֶת וְכֵן נִקּוּבַת הַוֶּשֶׁט הוּא נְבֵלָה וְכֵן כָּתְבוּ בְּפִשְׁיטוּת הָרִבְּה מֵהָרִאשׁוֹנִים וְכֵן סְתָם בש"ע יו"ד סי' ל"ג וְלֹא הֵבִיא בב"י שָׁם שׁוּם חוֹלֵק עַל זֶה, וּבַטּוּר שָׁם אִיתָא וְשֶׁט שְׁנִיקַּב טְרֵפָה וכ' הב"י דְּלָא חָשׁ לְדַקְדֵּק בָּזֶה כֵּיוָן דִּשְׁנֵיהֶם אֲסוּרִים בַּאֲכִילָה וְדִין טַוְמָאָה לָא נִהְיָא הָאִידָּנָא וּבְוַדַּאי דְּכֵן הוּא דֶּרֶךְ הַטּוּר דַּהֲרֵי בסי' ל"ד כָּתַב דִּפְסוּקֶת הַגַּרְגֶּרֶת בְּרֻבּוֹ טְרֵפָה וַהֲרֵי בְּדַף ל"ב מְבֹאָר לְהֶדְיָא בַּמִּשְׁנָה דְּהוּא נְבֵלָה, וְכֵן כָּתַב הַשָּׁ"ךְ בְּסִימָן ל"ג דְּהַטּוּר לֹא חָשׁ לְכְתּוֹב עַל נְבֵלָה לָשׁוֹן טְרֵפָה ועכ"פ מִדִּבְרֵי הב"י מֻכְרָח שֶׁהָיָה פָּשׁוּט לִי זֶה דְּהוּא נְבֵלָה לכ"ע בְּלֹא שׁוּם חוֹלֵק.

אָמְנָם הָאַחֲרוֹנִים הוֹסִיפוּ לְבָאֵר דְּיֵשׁ כַּמָּה מֵהָרִאשׁוֹנִים הַחוֹלְקִים בָּזֶה וְיסוֹדָם מֵהָא דְּבַדַּף לָמֶ"ד בְּתוֹסְ' ד"ה הֶחֱלִיד הֵבִיאוּ פֵּירוּשׁוֹ שֶׁל ר"ת דִּמְפָרֵשׁ דְּהָא דְּאִיבַּעְיָא לַן שָׁהָה בְּמִיעוּט סְתָמִים מַהוּ דְּקָאֵי עַל מִיעוּט קַמָּא דְּוֶשֶׁט דְּאַחַר שֶׁשָּׁחַט מִיעוּט הָרִאשׁוֹן שֶׁל הַוֶּשֶׁט הִפְסִיק וְשָׁהָה כְּדֵי שִׁיעוּר שְׁהִיָּיה וְגָמְרוּ אַחַ"כ וּמַבַּעְיָא לֵיהּ אִם נִפְסָלָה הַשְּׁחִיטָה בְּכָךְ אוֹ לֹא, וַעַיִּ' שָׁם בָּרֹא"ש שֶׁהִסְבִּיר פֵּירוּשׁוֹ שֶׁל ר"ת דְּמַבַּעְיָא לֵיהּ אע"ג דְּמִטָּרְפָה בְּנִקּוּבַת הַוֶּשֶׁט דִּלְמָא לָא פָּסְלָה שְׁהִיָּיה אֶלָּא בְּמִידֵּי דְּמִנְּבְלָה כְּגוֹן אַחַר רוֹב סִימָן אוֹ דִּלְמָא לָא שְׁנָא, ועכ"פ הֲרֵי מִדִּבְרֵי ר"ת וְהַתּוֹסְ' וְהָרֹא"ש הַלָּלוּ מֻכְרָח דס"ל דִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט הוּא רַק טְרֵפָה וְלֹא נְבֵלָה וְגַם בְּדִבְרֵי הָרֹא"ש הָא מֻכְרָח דס"ל כֵּן לַהֲלָכָה ואע"ג דִּלְבַסּוֹף מַסִּיק הָרֹא"ש דְּלָא כְּפֵירוּשׁוֹ שֶׁל ר"ת מ"מ הֲרֵי לֹא בִּשְׁבִיל זֶה חָלַק עָלָיו רַק מִטַּעְמֵיהּ אֲחֵרִים שֶׁכָּתַב שָׁם אֲבָל בְּעִיקַּר הַסְּבָרָא דס"ל לר"ת דְּהוּא עִיקַּר יְסוֹד שֶׁל פֵּירוּשׁ ר"ת לֹא נֶחֱלַק עָלָיו הָרֹא"ש בָּזֶה מִדְּלָא דָּחָה פֵּירוּשׁוֹ מֵהָא דְּהוּא נְבֵלָה וּבְוַדַּאי מֻכְרָח דס"ל כֵּן לַהֲלָכָה, וע' בְּמִשְׁכְּנוֹת יַעֲקֹב

סוֹף חֵלֶק יו"ד וּבְהַגָּהוֹת הַשו"ע יו"ד הַנִּדְפָּסִים מֵהֶגָּאוֹן מוהר"ר עֲקִיבָא אֵיגֶר זלה"ה זיע"א שֶׁהֵבִיאוּ לְדִבְרֵי הָרֹא"ש הַלָּלוּ שֶׁחוֹלֵק עַל הָרַמְבַּ"ם, וְרָאִיתִי בִּדְרִישָׁה סי' ל"ג שֶׁהֵבִיא ג"כ לְדִבְרֵי הָרֹא"ש הַלָּלוּ וְכָתַב לְתָרֵץ דְּאֵין שׁוּם סְתִירָה בִּדְבְרֵיהֶם וְלֹא יָרַדְתִּי לְסוֹף כַּוָּנָתוֹ עַד שֶׁמְּחֻוָּר לִי הַהֶבְנָה בִּדְבָרָיו יעו"ש, וּלְפִי שֶׁדִּין זֶה נָפְקָא מִינַּהּ גְּדוֹלָה לְעִנְיַן סָפֵק וס"ס דְּאִם הוּא נְבֵלָה מִקְּרֵי חֻזְקַת אִיסּוּר שֶׁאֵינוֹ זְבוּחָה משא"כ אִם הוּא טְרֵפָה אָמַרְתִּי לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה וּלְבָרֵר דַּעַת רַבּוֹתֵינוּ הָרִאשׁוֹנִים לְהֵיכָן נוֹטֶה: [ב] וְלִכְאוֹרָה הָיָה נִרְאֶה לוֹמַר דְּמִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"ש אֵין לָנוּ שׁוּם רְאָיָה הַאֵיךְ ס"ל לַהֲלָכָה בָּזֶה.

דְּהִנֵּה כָּךְ הוּא הַצָּעַת הַסֵּוּגְיָא בְּדַף ל"ב דִּתְנַן שָׁם שָׁחַט אֶת הַוֶּשֶׁט וּפָסַק אֶת הַגַּרְגֶּרֶת ר' עֲקִיבָא אוֹמֵר טְרֵפָה ר' יְשֵׁבָב אוֹמֵר נְבֵלָה וְהוֹדָה לוֹ ר"ע וּפָרִיךְ בגמ' מֵהָא דִּתְנַן וְאֵלּוּ טְרֵיפוֹת בַּבְּהֵמָה נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט וּפְסוּקַת הַגַּרְגֶּרֶת וּמְשַׁנֵּי רָבָא אֵלּוּ אֲסוּרוֹת קָתָנֵי וְיֵשׁ מֵהֶם נְבֵלוֹת וְיֵשׁ מֵהֶם טְרֵפוֹת ופרש"י וְיֵשׁ מֵהֶן נְבֵלוֹת כְּגוֹן נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט וּפְסוּקַת הַגַּרְגֶּרֶת דְּאִיתְּרַע מְקוֹם שְׁחִיטָ' דִּידְהוּ, ור"י אָמַר דְּהַהִיא מִשְׁנָה דְּאֵלּוּ טְרֵפוֹת נִשְׁנֵית קוֹדֶם שֶׁחָזַר בּוֹ ר"ע וּמִשְׁנָה לֹא זָזָה מִמְּקוֹמָ' וּכְבָר הִקְשׁוּ הָאַחֲרוֹנִי' עַל פרש"י שֶׁהִזְכִּיר בְּדִבָּרָיו גַּם נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט וְכֵן עַל הָרַמְבַּ"ם שֶׁכָּתַב בִּפְשִׁיטוּת דִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט הוּא נְבֵלָה דמנ"ל זֶה וַהֲרֵי כָּל הַשְּׁקָלִי וְטָרְיָא שֶׁל הַהִיא סֵוּגְיָא הוּא רַק בִּפְסוּקַת הַגַּרְגֶּרֶת וּבָהּ הוּא דְּאָמַר ר' יְשֵׁבָב דְּהוּא נְבֵלָה ומנ"ל דְּגַם בִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט הוּא כֵּן, וּכְבָר עָמַד עַל קֻוּשְׁיָא זוֹ הפמ"ג בסי' ל"ג וְהִנִּיחַ בְּקֻוּשְׁיָא וּבְוַדַּאי דְּאֵין שׁוּם מָקוֹם לוֹמַר דְּכָתְבוּ כֵּן מִסְּבָרָא דְּנַפְשַׁיְיהוּ דס"ל דִּפְסוּקַת הַגַּרְגֶּרֶת וּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט שָׁוִים הֵם בְּדִינֵיהֶם וּכְפִי הַסְּבָרָא שֶׁכָּתַב רַשְׁ"י דִּבְשְׁנֵיהֶם אִיתְּרַע מְקוֹם שְׁחִיטָה דִּידְהוּ, חֲדָא דְּדוֹחֵק טוּבָא לוֹמַר דְּרַשְׁ"י יִכְתּוֹב זֶה מִסְּבָרָא דְּנַפְשַׁיְ' בְּלֹא שׁוּם הֶכְרֵחַ מֵהַגְּמָרָ' וְלָמָּה לוֹ לְהַזְכִּיר בִּדְבָרָיו גַּם נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט אַחֲרֵי דְּקַיְימִינַן כָּאן בִּפְסוּקַת הַגַּרְגֶּרֶת לְחֻלְּדָא וְגַם הָרַמְבַּ"ם לְעוֹלָם אֵין דַּרְכּוֹ לְכְתּוֹב בִּסְתָמָא דָּבָר שֶׁהוֹצִיא מִסְּבָרַת עַצְמוֹ כַּיָּדוּעַ דַּרְכּוֹ בְּכָל מָקוֹם שֶׁלֹּא הֵבִיא רַק הַמְבוֹאָר בַּגְּמָרָ', וְגַם דְּלָא דָּמֵי כְּלָל דִּבְשְׁלָמָא פְּסוּקַת הַגַּרְגֶּרֶת הֲרֵי הוּא כְּמוֹ שֶׁאֵין לָהּ גַּרְגֶּרֶת כֵּינָן דִּכְבָר נִפְסַק רֻובּוֹ וּמְמֵילָא אַחַר שְׁחִיטָה הוּא נְבֵלָה דְּהָא לֹא נִשְׁחַט בָּהּ רַק הַוֶּשֶׁט לְחֻלְּדָא וּשְׁחִיטַת סִימָן אֶחָד אֵינוֹ מוֹצִיא מִידֵי נְבֵלָה וַאֲפִ' בָּעוֹף שֶׁנִּיתָּר בְּסִימָן א' מ"מ הֲרֵי בָּעֵינַן שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵי הַסִּימָנִים רְאוּיִם לִשְׁחִיטָה וּכְשֶׁאֶחָד מֵהֶם אֵינוֹ רָאוּי לִשְׁחִיטָה גַּם הַשֵּׁנִי אֵינוֹ מַתִּירָהּ וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בְּדַף ט' בד"ה כֻּלְּהוּ יעו"ש ומש"ה הוּא נְבֵלָה אֲבָל בִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט דְּכָל הַוֶּשֶׁט קַיָּים אֶפְשָׁר דְּגַם הַוֶּשֶׁט מִקְּרֵי בַּר שְׁחִיטָה לְעִנְיַן זֶה שֶׁמּוֹצִיאָה מִידֵי נְבֵלָה: [ג] וְעַל כֵּן נִרְאֶה יוֹתֵר דְּלָאו מִסְּבָרָא דְּנַפְשַׁיְיהוּ כָּתְבוּ הָרַמְבַּ"ם וְרַשְׁ"י כֵּן וְרַק מֵימְרָא דְּרָבָא מַשְׁמַע לְהוּ כֵּן דְּקָאָמַר וְיֵשׁ מֵהֶם נְבֵלוֹת וְיֵשׁ מֵהֶם טְרֵפוֹת דְּמִדְּאָמַר נְבֵלוֹת לְשׁוֹן רַבִּים מֻוכְרָח דְּלָא קָאֵי עַל פְּסוּקַת הַגַּרְגֶּרֶת לְחֻלְּדָא רַק ס"ל דְּגַם נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט חַד דִּינָא לָהּ עִם פְּסוּקַת הַגַּרְגֶּרֶת, וְכֵן מוּכָח מִדִּבְרֵי רַשְׁ"י דְּכָתַב וְיֵשׁ מֵהֶן נְבֵלוֹת כְּגוֹן נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט וּפְסוּקַת הַגַּרְגֶּרֶת דְּאִיתְּרַע מְקוֹם שְׁחִיטָה דִּידְהוּ וְלִכְאוֹרָה מָה רָצָה רַשְׁ"י בָּזֶה בָּמָה שֶׁהוֹסִיף לִיתֵּן טַעַם כָּאן דְּאִם בָּא לְהַסְבִּיר לָנוּ בְּמַה חֲלוּקִים הָנֵי טְרֵיפוֹת מִכָּל הי"ח טְרֵיפוֹת שֶׁחִשְּׁבָה הַמִּשְׁנָה דְּאֵינָם נְבֵלָה א"כ הֲרֵי בִּתְחִילַת הַסֵּוּגְיָא דְּאָמְרִינַן דִּפְסוּקַת הַגַּרְגֶּרֶת הוּא נְבֵלָה ה"ל לְרַשְׁ"י לִכְתּוֹב סְבָרָא זוֹ אֶלָּא כמש"כ דְּעַל פְּסוּקַת הַגַּרְגֶּרֶת נִיחָא בלא"ה דְּכֵינָן דְּאֵין לַבְּהֵמָה רַק סִימָן אֶחָד בְּמַה יֵוָּקַע מִינָּהּ אִיסּוּר נְבֵלָה אַחַר הַשְׁחִיטָה דְּסִימָן אֶחָד לָא מְהַנֵּי לְהוֹצִיא מִידֵי נְבֵלָה לר' יְשֵׁבָב וְרַק עַל דִּבְרֵי רָבָא דְּמוֹסִיף דְּגַם נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט הוּא נְבֵלָה הֻזְקַרְךְ רַשְׁ"י לְהַסְבִּיר דְּבָרָיו מִשּׁוּם

דְּאִיתְּרַע מְקוֹם שְׁחִיטָה דְּיָדָהּ, ועכ"פ מַשְׁמָעוּת דִּבְרֵי רַשִׁ"י דְּמִדִּבְרֵי רָבָא הוּא דְּמַשְׁמַע לֵיהּ דְּגַם נְקוּבַת הַוֵּשֶׁט הוּא נְבֵלָה וְהָא דְּבֵאֲמֶת הֵוְצְרַךְ רָבָא לְהוֹסִיף גַּם נְקוּבַת הַוֵּשֶׁט הוּא מִשּׁוּם דְּלְפִי תֵּירוּצוֹ דָּחֲקוּ לְשׁוֹן וְסֵדֶר הַמִּשְׁנָה דְּקָתָנֵי אֵלּוּ טְרֵפוֹת בַּבְּהֵמָה נְקוּבַת הַוֵּשֶׁט וּפְסוּקַת הַגַּרְגֶּרֶת נִיקַּב קְרוּם שֶׁל מוֹחַ וּלְתֵירוּצוֹ שֶׁל רָבָא דְּאֵלּוּ אֲסוּרוֹת קָתָנֵי וְתָנֵי הַמִּשְׁנָה נְבֵלוֹת וְגַם טְרֵפוֹת מ"מ לָא אָתְיָא סֵדֶר הַמִּשְׁנָה בְּפַשְׁטוּת דְּפָתַח בִּנְקוּבַת הַוֵּשֶׁט דְּהוּא טְרֵפָה וְאַחַ"כ פְּסוּקַת הַגַּרְגֶּרֶת דְּהוּא נְבֵלָה וְשׁוּב חָזַר לְמְנַקֵּט טְרֵפוֹת וה"ל לְמִתְנֵי לִנְקוּבַת הַוֵּשֶׁט בַּהֲדֵי טְרֵפוֹת בָּתַר פְּסוּקַת הַגַּרְגֶּרֶת וּמִזֶּה יָצָא לֵיהּ לְרָבָא דִּשְׁנֵיהֶם חַד דִּינָא לְהוּ דְּכָל הֵיכָא דְּאִיתְּרַע מְקוֹם שְׁחִיטָה דִּידְהוּ הָוְיָא נְבֵלָה, וא"כ הֲרֵי נוּכַל לוֹמַר דְּבִזֶּה אֵין שׁוּם מַחֲלוֹקֶת בֵּין הָרִאשׁוֹנִים וְגַם ר"ת וְהָרֹא"שׁ מוֹדִים בָּזֶה דְּמִלְּשׁוֹנוֹ שֶׁל רָבָא מֻכְרָח כֵּן וּבְוַדַּאי דְּכֵן רָאוּי לוֹמַר דְּכָל לְמְעוּטֵי בְּמַחֲלוֹקֶת עָדִיף וּמֵאַחַר דְּלֹא רָאִינוּ לֹא לְהַתּוֹסָפוֹת וְלֹא לְשׁוּם אֶחָד מִן הָרִאשׁוֹנִים שֶׁיִּשִּׁיגוּ עַל פרש"י בָּמָה דְּנִקַּט בְּתֵירוּצוֹ שֶׁל רָבָא גַּם נְקוּבַת הַוֵּשֶׁט בְּוַדַּאי כֻּלָּם מַסְכִּימִים לפרש"י בָּזֶה, רַק דר"ת וְהָרֹא"שׁ ס"ל דְּרַק רָבָא לְפִי מַה דְּמָשַׁנִּי חִשְּׁבָה גַּם נְבֵלָה וּמֻכְרָח לוֹמַר כֵּן שֶׁלֹּא יִקְשֶׁה עָלָיו סֵדֶר הַמִּשְׁנָה אֲבָל לר' יוֹחָנָן דְּמָשַׁנִּי (בְּדַף ל"ב) דְּהַמִּשְׁנָה דְּאֵלּוּ טְרֵיפוֹת נִשְׁנֵית קוֹדֶם שֶׁחָזַר בּוֹ ר"ע וְהַמִּשְׁנָה בְּדַוְקָא נַקְטָה אֵלּוּ טְרֵיפוֹת וְלֹא נְבֵלוֹת וא"כ הֲרֵי לְדִידֵיהּ תְּנַן בְּהָדְיָא בַּמִּשְׁנָה דִּנְקוּבַת הַוֵּשֶׁט הוּא רַק טְרֵפָה לְחֻזְקָא ומש"ה אע"ג דְּמָצִינוּ בְּדַף ל"ב דר' יְשֵׁבָב נָחֵלֵק עַל ר"ע וְחָזַר בּוֹ ר"ע מ"מ הֲרֵי לֹא מָצִינוּ כֵּן בִּנְקוּבַת הַוֵּשֶׁט דְּבוֹ הָא לֹא נָחְלְקוּכְלָל וּמִמֵּילָא נִשְׁאַר עַל דִּינוֹ הָרִאשׁוֹן שֶׁסְּתָמָהּ לָנוּ הַמִּשְׁנָה שֶׁהִיא טְרֵפָה, דְּמִפְּסוּקַת הַגַּרְגֶּרֶת אֵין לִלְמוֹד לִנְקוּבַת הַוֵּשֶׁט מִסְּבָרָא הַחִיצוֹנָה דְּלָא דָּמֵי וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְמַעְלָה, כֵּן י"ל בְּדַעַת ר"ת וְהָרֹא"שׁ, וְהָא דפיר"ת הָא דְּאִיבַּעְיָ' ר"ה בר' נָתָן בְּשָׁהָה בְּמִיעוּט סִימָנִים דְּקָאֵי עַל מִיעוּט קָמָא מִשּׁוּם דְּהוּא מִידֵּי דְּמִטָּרְפִי בֵּיהּ וְלָא מִנְּבֵלָה פי' דר"ה בר' נָתָן ס"ל כר' יוֹחָנָן בְּהָא דְּאֵינוֹ רַק טְרֵפָה אֲבָל אַלִּיבָּא דְּרָבָא כ"ע מוֹדִים דְּהוּא נְבֵלָה, וְנִמְצָא דלפי"ז אֵין כָּאן מַחֲלוֹקֶת בֵּין הָרִאשׁוֹנִים כְּלָל בְּעִיקַּר הַדָּבָר דכ"ע מוֹדִים אַלִּיבָּא דְּרָבָא דְּהוּא נְבֵלָה וְכֵן הָא שֶׁכָּתַבְנוּ דר"ת ס"ל דר' יוֹחָנָן חוֹלֵק עַל זֶה וס"ל דְּהוּא טְרֵפָה י"ל ג"כ דכ"ע מוֹדִים בָּזֶה וְגַם הָרַמְבַּ"ם וְרַשִׁ"י יֹאמְרוּ כֵּן וְהָא דְּפָסַק הָרַמְבַּ"ם דְּהוּא נְבֵלָה הוּא מִשּׁוּם דְּפְלִיגָא רָבָא ור' יוֹחָנָן וַהֲלָכָה כְּרָבָא דְּבָתְרָא הוּא לְגַבֵּי ר' יוֹחָנָן, וְעַיֵּ"ן עוֹד בָּרַמְבַּ"ם פֶּרֶק אַרְבָּעָה עָשָׂר מהל' שַׁבָּת הֲלָכָה כ"ב דְּפָסַק כְּאַבַּיֵּי נֶגֶד ר' יוֹחָנָן מִשּׁוּם דְּבָתְרָאָה הוּא וע"ש במ"מ, ומ"מ ר"ת מְפָרֵשׁ שַׁפִּיר פֵּירוּשׁוֹ דְּנֶאֱמַר דר"ה בר' נָתָן ס"ל כר' יוֹחָנָן וּלְפִי פֵּירוּשׁוֹ וַדַּאי דְּמִמֵּילָא יִהְיֶה מֻכְרָח לַהֲלָכָה כר' יוֹחָנָן דְּהוּא טְרֵפָה אע"ג דְּרָבָא חוֹלֵק עָלָיו כֵּינָן דְּהַדּ סָוְגְיָא שֶׁשָּׁהָה בְּמִיעוּט סִימָנִין אָתְיָא רַק כר' יוֹחָנָן, ולפי"ז יָצָא לָנוּ דְּשׁוּב אֵין לָנוּ שׁוּם רְאָיָה בְּדַעַת הָרֹא"שׁ הָאֵיךְ ס"ל לַהֲלָכָה בָּזֶה דְּמַה שֶׁהוֹכַחְנוּ לְמַעְלָה מִדְּהֵבִיא פֵּירוּשׁוֹ שֶׁל ר"ת וְלֹא דָּחָה פֵּירוּשׁוֹ דַּהֲרֵי הוּא נְבֵלָה מִכְּלָל דס"ל כֵּן מַעֲתָּה אֵין בָּזֶה שׁוּם סָרָךְ רְאָיָה כֵּינָן דְּנֶאֱמַר דְּכָל הַפּוֹסְקִים מוֹדִים דְּהוּא פְּלוּגְתָּא דְּרָבָא ור' יוֹחָנָן וְנִמְצָא דְּהַפְּסָק שֶׁל הֲלָכָה תָּלוּי בָּזֶה גּוּפֵיהּ בְּפֵירוּשׁוֹ שֶׁל הַדּ אִיבַּעְיָ' דְּשָׁהָה בְּמִיעוּט סִימָנִים דְּאִם נִפְרְשׁוּ דְּקָאֵי עַל מִיעוּט קָמָא כר"ת בֶּאֱמֶת יִהְיֶה מֻכְרָח מִזֶּה דַּהֲלָכָה כר' יוֹחָנָן וְאֵין בָּזֶה שׁוּם קֻושְׁיָא עַל פֵּירוּשׁוֹ, אֲבָל לְהַמַּסְקָנָא שֶׁלֹּא הִסְכִּים הָרֹא"שׁ לְפֵירוּשׁוֹ שֶׁל ר"ת וְכָתַב פֵּירוּשׁ אַחֵר שֶׁאֵינוֹ תָּלוּי כְּלָל בִּפְלֻוגְתָּא זוֹ שׁוּב נוּכַל לוֹמַר דְּהָרֹא"שׁ ס"ל לַהֲלָכָה כְּהָרַמְבַּ"ם דְּהָדְרִינַן לִכְלָלָא דקיי"ל כְּרָבָא לְגַבֵּי דר' יוֹחָנָן דְּבָתְרָאָה הוּא וְרַק מִדִּבְרֵי ר"ת מֻכְרָח לִכְאוֹרָה דְּחוֹלֵק וס"ל לַהֲלָכָה דְּהוּא רַק

טְרֵפָה: [ד] וְלִכְאוֹרָה הָיָה נִרְאֶה לְפַקְפֵּק עַל זֶה דע"כ דַּעַת הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ דְּאַלִּיבָּא דכ"ע קָאֵי הַךְ אִיבַּעְיָא דְּשָׁהָה בְּמִיעוּט סִימָנִים וְלֹא כמש"כ דְּתָלֵי בִּפְלוּגְתָּא דְּאָמוֹרָאֵי דְּרָבָא ור"י, דְּהַתּוֹ' כָּתְבוּ עַל פר"ת וַז"ל וְהַשְׁתָּא לְפִירוּשׁוֹ את"ל דִּשְׁהִיָּיה בְּמִיעוּט קַמָּא כְּשֵׁירָה לֹא פָּסְלָה שְׁהִיָּ' בָּעוֹף כְּלָל מִן הַתּוֹרָה דְּהֶכְשֵׁירוֹ בְּסִימָן אֶחָד וְכֵינָן דְּשָׁהַט רֹוב אֶחָד כְּבָר נִשְׁלַם הַשְׁחִיטָה, וְהָא דְּאָמַר לְקַמָּן דִּשְׁהִיָּ' הוּא מִבְּהֵמָה לִבְהֵמָה וְעוֹף לְעוֹף הַיְינוּ מִדְּרַבָּנָן, גַּם הָרֹא"שׁ כָּתַב מַמָּשׁ כִּלְשׁוֹן הַתּוֹסָ' וַז"ל וּלְפִירוּשׁוֹ לֹא פָּסְלָה שְׁהִיָּ' בְּעוֹף מִן הַתּוֹרָה דְּהֶכְשֵׁירוֹ בְּרוֹב אֶחָד וְהָא דְּאָמַר לְקַמָּן גַּבֵּי שְׁהִיָּ' כְּדֵי בְּהֵמָה לִבְהֵמָה וְעוֹף לְעוֹף וְעוֹף הַיְינוּ מִדְּרַבָּנָן וְדוֹחֵק הוּא עכ"ל, וְלִכְאוֹרָה לְשׁוֹנָם אֵינוֹ מְדֻיָּקָדָק קְצָת דַּהֲרֵי בְּדַף ל"ב פְּלִיגִי בָּהּ אָמוֹרָאֵי בְּשִׁיעוּר שְׁהִיּוֹת הָעוֹף כַּמָּה הוּא דְּרַב ס"ל שָׁם כְּדֵי שְׁחִיטַת בְּהֵמָה לִבְהֵמָה וְעוֹף לְעוֹף וּשְׁמוּאֵל ור' יוֹחָנָן ס"ל כְּדֵי בְּהֵמָה לָעוֹף אֲבָל בְּעִיקַּר הַדָּבָר דְּשָׁהִיָּ' פָּסְלִי בָּעוֹף כ"ע מוֹדִים וְאֵין חוֹלֵק בַּדָּבָר וא"כ הֲרֵי מְכֻוָּלֵהוּ אָמוֹרָאֵי קָשֶׁה לפר"ת וצ"ל דְּהוּא רַק מִדְּרַבָּנָן וא"כ לָמָּה דְּקָדְקוּ הַתּוֹסָ' בְּקֻוּשְׁיָתָם וְנָקְטוּ רַק דִּבְרֵי רַב דְּאָמַר דְּעוֹף לָעוֹף וּטְפֵי ה"ל לְמִינְקַט סְתָמָא דְּהָא דְּאָמַר לְקַמָּן דְּפָסְלָה שְׁהִיָּ' בְּעוֹף הוּא רַק דְּרַבָּנָן.

וְלִכְאוֹרָה נִרְאֶה דְּלִשׁוֹן הַתּוֹסָ' בָּאוּ בְּדִקְדּוּק גָּדוֹל דַּהֲרֵי בְּדַף ל' קָאָמַר רַב יְהוּדָה מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב הַשּׁוֹחֵט בִּשְׁנַיִם וּשְׁלִשָּׁה מְקוֹמוֹת שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁירָה כִּי אֲמְרִיתַהּ קמי' דִּשְׁמוּאֵל אָמַר לִי בָּעֵינַן שְׁחִיטָה מִפּוֹרַעַת וְלֵיכָּא וְכֵן קָאָמַר שָׁם ר"ל יוֹחָנָן כִּשְׁמוּאֵל וּפֵירְשׁוּ שָׁם הַתּוֹסָ' בְּשֵׁם בה"ג דְּאַיְירֵי בְּשָׁהַט בְּהֶיקֵּף שֶׁל הַסִּימָן כָּאן מְעַט וְכָאן מְעַט בְּטַבַּעַת אַחַת מְסֻבִּיב וּבֵין הִכּוּ אֵיכָא רֻוָּבָא וּשְׁמוּאֵל ור"ל יוֹחָנָן פָּסְלִי בכה"ג מִשּׁוּם דְּאֵין הָרֹוב מְחֻבָּר בְּיַחַד וְאֵינָהּ מִפּוֹרַעַת, וא"כ לְדִידְהוּ הֲרֵי גַּם, אִם נֶאֱמַר דִּבְמִיעוּט קַמָּא לָא פָּסְלָה שְׁהִיָּיה וְהַטַּעַם דְּלָא אִיתְעֲבִיד בָּהּ מִידֵּי דְּמִגְּבֵלָה בֵּיהּ מִכָּל מָקוֹם הָא מַשְׁכַּחַת לָהּ שַׁפִּיר שְׁהִיָּיה דְּפָסְלָה בְּעוֹף מִן הַתּוֹרָה בֵּין בַּנּוֹשֶׁט וּבֵין בַּקָּנָה וּכְגוֹן שֶׁשָּׁחַט בכה"ג בְּהֶיקֵּף שֶׁל הַסִּימָן וּבֵין הַכֹּל אֵיכָא רֻוָּבָא ומ"מ עֲדַיִן לֹא נִגְמְרָה הַשְׁחִיטָה כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִצְטָרְפוּ הַחִיתּוּכִים יַחַד וְשָׁהָה בּוֹ כְּשִׁיעוּר שְׁחִיטָה וְאַח"כ חָזַר וְצֵירֵף כָּל הַחִיתּוּכִים יַחַד דבכה"ג הֲרֵי וַדַּאי דְּפָסְלָה בּוֹ שְׁהִיָּ' כֵּינָן שֶׁקּוֹדֶם הַשְׁהִיָּ' כְּבָר עֲבִיד מִידֵּי דְּמִגְּבֵלָה בי' דְּהָא לְעִנְיַן אִיסּוּר נְבֵלָה לָא בָּעֵינַן שיה' מְפוֹרַעַת וּמִצְטָרְפִין כָּל הַחִיתּוּכִים יַחַד לְעִנְיַן זֶה שֶׁהִיא פְּסוּקֵת הַגַּרְגֶּרֶת וְכִדְאִיתָא לְהֶדְיָ' בְּדַף מ"ה נִיקְבָה כְּנָפָה מִצְטָרְפִין לְרֻוָּבָא, וְזֶה זְמַן כַּמָּה שֶׁרָאִיתִי בְּסֵפֶר רֹאשׁ יוֹסֵף שֶׁכָּתַב דְּלְהַךְ מ"ד דְּמִצְּרְפֵי שְׁחִיטָה מְפוֹרַעַת שַׁפִּיר מַשְׁכַּחַת לָהּ שְׁהִיָּ' דְּפָסְלִי בְּעוֹף מִדְּאוֹרַיְיתָא, וא"כ הָא דכ' הַתּוֹסָ' דְּלָא מַשְׁכַּחַת לָהּ הוּא רַק אַלִּיבָּא דִּידַן דקיי"ל דְּלָא בָּעֵי מְפוֹרַעַת, ומש"ה דִּקְדְּקוּ הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ בִּלְשׁוֹנָם וְהִקְשׁוּ רַק מִמֵּימְרָא דְּרַב דְּאָמַר מֵעוֹף לְעוֹף דְּרַב הָא מַכְשִׁיר בְּשׁוֹחֵט בִּשְׁנַיִם וּשְׁלִשָּׁה מְקוֹמוֹת דְּלָא בָּעֵי מְפוֹרַעַת וְרַק לְדִידִ' מֻוכְרָח לוֹמַר דְּהוּא רַק מִדְּרַבָּנָן אֲבָל לִשְׁמוּאֵל ור"ל יוֹחָנָן לֹא הִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' כְּלָל דִּלְשִׁיטָתָם נִיחָא שַׁפִּיר גַּם בְּדְאוֹרַיְיתָא וְכֵינָן דְּכָל הַקֻּוּשְׁיָ' הוּא רַק לְרַב, א"כ אִם נֹאמַר כמש"כ דְּגַם ר"ת מוֹדֶה דְּהוּא פְּלוּגְתָּא דְּרָבָא ור' יוֹחָנָן וְאַלִּיבָּא דְּרָבָא דס"ל דְּהִיא נְבֵלָה הָא לָא מִבָּעֵיָ' לי' כְּלָל דִּפְשִׁיטָא דְּפָסְלָה בי' שְׁהִיָּ' דַּהֲרֵי זֶה דּוֹמֶה לִשְׁהִיָּ' בָּתַר רֹוב סִימָן א' כֵּינָן דְּבִשְׁנֵיהֶם הוּא נְבֵלָה וְרַק דְּבַעַל הַאבַעְיָ' ס"ל כר' יוֹחָנָן בְּהָא דְּהוּא טְרֵפָה ומש"ה נִסְתַּפֵּק בְּמִיעוּט קַמָּא אִי פָּסְלָה אוֹ לֹא א"כ מַאי הִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' נִימָא דְּרַב ס"ל כְּרָבָא וּפָסְלָה מִדְּאוֹרַיְיתָא גַּם בְּמִיעוּט קַמָּא וְאַלִּיבָּא דר' יוֹחָנָן שֶׁנִּסְתַּפְּקוּ הַגְּמָרָ' בְּכָאן אִי פָּסְלָה שְׁהִיָּ' בְּמִיעוּט קַמָּא הָא ג"כ מַשְׁכַּחַת לָהּ שְׁהִיָּיה בְּעוֹף מִדְּאוֹרַיְיתָא בכה"ג דְּכָתַבְנוּ דר' יוֹחָנָן ש מַצְרִיךְ מִפּוֹרַעַת

וְלָמָּה דָּחֲקוּ הַתּוֹסָ' בְּקֻוּשְׁיָיתָם, וְגַם הָרֹאֹ"שׁ הָא דָּחָה בִּשְׁבִיל קֻוּשְׁיָא זוֹ פֵּירוּשׁוֹ שֶׁל ר"ת דְּנִרְאֶה לוֹ דּוֹחֵק לְפָרֵשׁ הַהּ דְּדַף ל"ב דְּהוּא רַק מִדְּרַבָּנָן וַהֲרֵי י"ל כמש"כ, אֶלָּא דְּלִכְאוֹרָה מֻכְרָח דְּלָא כמש"כ דְּהַתּוֹסָ' וְהָרֹאֹ"שׁ ס"ל דְּהַהּ אִיבַּעְיָ' דְּשָׁהָה בְּמִיעוּט סְיָמָנִים הוּא לכ"ע דס"ל דלכ"ע נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט הוּא רַק טָרְפָה וְהָא דְּאָמַר רָבָא וְיֵשׁ מֵהֶם נְבֵלוֹת קָאֵי רַק עַל פְּסוּקֹת הַגַּרְגֶּרֶת לְחֻלְדָּא וְלָאו דַּוְקָא נָקֵט רָבָא לְשׁוֹן רַבִּים וְחוֹלְקִים עַל פרש"י וְאַלִּיבָּא דכ"ע נִסְתַּפֵּק כָּאן אִי פָּסְלָה בְּמִיעוּט קַמָּא ומש"ה הֲוָצְרְכוּ לְדָחוֹק דְּאִם נֹאמַר דְּלָא פָּסוּל שהי' רַק בְּמִידֵי דְּמִנְּבֵלָה בי' לָא מַשְׁכַּחַת לָהּ שְׁהִיָּ' דְּפָסְלָה בְּעוֹף מִן הַתּוֹרָה אַלִּיבָּא דְּרַב דְּלָא מַצְרִיךְ מְפוֹרַעַת וא"כ הָא דְּאָמַר רַב דְּעוֹף לָעוֹף הוּא רַק דְּרַבָּנָן: [ה] אָמְנָם זֶה אֵינוֹ דְּוַדַּאי לְפִי הַסְּבָרָא נִרְאֶה דְּלְהָנֵי אָמוֹרָאֵי דְּמַצְרְכִי שְׁחִיטָה מְפוֹרַעַת לְדִידְהוּ אִם שָׁחַט בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת וְאַחַ"כ צֵירְפָן יַחַד דְּגַם בְּלֹא שָׁהָה בָּזֶה כְּלָל דַּאֲסוּרָה דַּהֲרֵי תְּיָכֶף כְּשֶׁנִּשְׁחַט רוֹב הַסִּימָן הֲרֵי הוּא פְּסוּקֹת הַסִּימָן בְּרֻבּוֹ דְּהָוֵי כְּאִילּוּ נִפְסַק כֻּלּוֹ וַעֲדַיִן אֵין בּוֹ הֶכְשֵׁר שְׁחִיטָה וּמַה שֶּׁמְּצָרְפִים אַחַ"כ הֲרֵי בְּסִימָן שֶׁכְּבָר נִפְסַק רֻבּוֹ קָשָׁחַט וְהַאֵיךְ יוֹעִיל הַתִּיקּוּן שעש' אַחַר שֶׁכְּבָר נִפְסַק הַסִּימָן וּכְמַוָּנָּח בְּדִיקּוּלָּא דָּמְיָא וְלָא דָּמֵי לְכָל הַשְּׁחִיטוֹת דאע"ג דְּכְבָר שָׁחַט הַקָּנֶה מ"מ מְהַנֵּי מַה שֶּׁשּׁוֹחֵט אַחַ"כ אֶת הַוֶּשֶׁט, דְּשָׁאנֵי שָׁם שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ הֶכְשֵׁר שְׁחִיטָה וְהוּא בִּשְׁנֵי סְיָמָנִים וּשְׁחִיטַת הַוֶּשֶׁט שאח"כ הוּא בְּסִימָן שָׁלֵם אֲבָל מַה שֶּׁמּוֹסִיף לַעֲשׂוֹת בְּסִימָן שֶׁכְּבָר נִפְסַק רֻבּוֹ בְּוַדַּאי נִרְאֶה דְּלָא יוֹסִיף שׁוּם תִּיקּוּן כְּלָל וְעַיַּ' בסי' כ"ד בַּשָּׁ"ך ס"ק י"ח שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הַכֶּסֶף מִשְׁנֶה דַּאֲפִילּוּ להמ"ד דְּמַכְשִׁיר בְּשָׁחַט שְׁלִישׁ וְהִגְרִים שְׁלִישׁ וְשָׁחַט שְׁלִישׁ מ"מ זֶה אֵינוֹ רַק בְּהַגְרָמָה דְּאֵינוֹ בְּמָקוֹם שְׁחִיטָה אֲבָל שָׁחַט שְׁלִישׁ וְדָרַס שְׁלִישׁ לכ"ע אֲסוּרָה דְּכֵיוָן דְּנָחֵת רֻבּוֹ בְּמָקוֹם הֶכְשֵׁר שְׁחִיטָה קוֹדֶם שֶׁנִּשְׁלַם שִׁעוּר הֶכְשֵׁר שְׁחִיטָה לָא מְהַנֵּי מַה דְּמוֹסִיף אַחַ"כ לִשְׁחוֹט לְשָׁלִישׁ הָאַחֲרוֹן דִּבְסִימָן הַנִּפְסָק קָשְׁחִיט וְזֶה לְהֶדְיָא כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי.

וא"כ כּוּלְּהוּ אָמוֹרָאֵילֹא מָצִינוּ שֶׁהָיָה שֶׁיִּפְסֹל בְּעוֹף מִן הַתּוֹרָה אִם נֹאמַר דִּבְמִיעוּט קַמָּא לָא פָּסְלָה דבכה"ג דְּשָׁחַט בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת לָא מַשְׁכַּחַת לָהּ דְּגַם בְּלֹא שָׁהָה כְּלָל אֲסוּרָה וְאַלִּיבָּא דְּכוּלְּהוּ אָמוֹרָאֵי הַהֶכְרֵחַ לוֹמַר דִּבְעוֹף הוּא רַק מִדְּרַבָּנָן וְהָא דְּנָקְטוּ הַתּוֹסָ' בְּקֻוּשְׁיָיתָם רַק מֵימְרָא דְּרַב הוּא לָאו דַּוְקָא רַק הִזְכִּירוּ יוֹתֵר דִּבְרֵי רַב דְּבָאוּ בָּזֶה לְחַזֵּק הַקֻּוּשְׁיָ' וְהַדּוֹחֵק שֶׁיֵּשׁ בְּזֶה לְפִי פֵּירוּשׁוֹ שֶׁל ר"ת דְּמִלְּבַד דְּעִיקַּר הַדָּבָר קָשֶׁה קָצָת לוֹמַר דְּשְׁהִיָּית הָעוֹף הוּא רַק מִדְּרַבָּנָן עוֹד לְרַב יוֹתֵר דָּחוּק לוֹמַר כֵּן דְּאָמַר דִּבְהֵמָה לִבְהֵמָה וְעוֹף לְעוֹף וא"כ שִׁעוּר דְּעוֹף יוֹתֵר קָטָן מִשֶּׁל בְּהֵמָה וּבְוַדַּאי דָּחוּק לְהַחְמִיר בָּעוֹף יוֹתֵר מִבִּבְהֵמָה כֵּיוָן דְּכָל עִיקַּר פְּסוּלוֹ בְּעוֹף הוּא רַק גְּזֵרָה אַטּוּ בְּהֵמָה וְאֵיךְ נֶאֱסוֹר בְּעוֹף בְּשִׁעוּר קָטָן שֶׁבְּשִׁעוּר כָּזֶה שָׁרִיָא בְּהֵמָה, וְזֶהוּ ג"כ הַדּוֹחֵק שֶׁכָּתַב הָרֹאֹ"שׁ עַל פי' ר"ת.

וּבְבֵיאוּר דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' נִרְאֶה דְּהָא דְּכָתְבוּ דְּאֵינוֹ רַק מִדְּרַבָּנָן אֵין כַּוָּנָתָם דְּגָזְרוּ שְׁהִיָּ' דְּעוֹף אַטּוּ בְּהֵמָה רַק כַּוָּנָתָם דְּגָזְרוּ רַבָּנָן שֶׁיִּפְסֹל שְׁהִיָּ' בָּעוֹף גְּזֵרָה אַטּוּ נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט דְּאִם נַתִּיר בְּשְׁהִיָּ' תּוֹךְ שְׁחִיטַת הַוֶּשֶׁט יָבֹאוּ לְהַתִּיר גַּם נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט בְּעָלְמָא, אָמְנָם גַּם זֶה אֵינוֹ מַסְפִּיק כָּל צָרְכּוֹ דא"כ לֹא יָדַעְתִּי שׁוּם מָקוֹם וּסְבָרָא לְחַלֵּק בַּגְּזֵרָה זוֹ בֵּין בְּהֵמָה לָעוֹף וְאִם בִּכְדֵי שִׁעוּר שְׁחִיטַת עוֹף רָאוּ חֲכָמִים שֶׁיֵּשׁ לִגְזוֹר שֶׁלֹּא יָבֹאוּ לְהַתִּיר בִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט בְּעָלְמָא א"כ גַּם בִּבְהֵמָה נֶאֱסַר גַּם בְּשִׁעוּר זֶה מִדְּרַבָּנָן מִשּׁוּם גְּזֵרָה זוֹ, וְיֵשׁ לְיַשֵּׁב.

ועכ"פ עִיקַּר קֻוּשְׁיַת הַתּוֹסָ' הוּא לְכָל הָאָמוֹרָאִים וְשׁוּב מָצִינוּ לוֹמַר כמש"כ דכ"ע מוֹדִים דְּהוּא פְּלוּגְתָּא דְּאָמוֹרָאֵי רָבָא ור' יוֹחָנָן אִם הוּא נְבֵלָה אוֹ טְרֵפָה וּמִמֵּילָא אֵין הֶכְרֵעַ בְּדַעַת הָרֹא"שׁ דְּחוֹלֵק עַל הָרַמְבַּ"ם לַהֲלָכָה וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ, וְרַק מִדִּבְרֵי רַבֵּינוּ תָּם מֻוכְרָח דס"ל לַהֲלָכָה דְּהוּא טְרֵפָה: [ו] וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְעַיֵּן קְצָת עַל הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ שֶׁדָּחוּ פֵּירוּשׁוֹ ר"ת מֵהָא דְּתַנְיָ' בַּתּוֹסֶפְתָּא שָׁחַט מִיעוּט וְשֶׁט וְשָׁהָה כְּדֵי שְׁחִיטָה פְּסוּלָה הֲרֵי לְהֶדְיָא דְּפָסְלָה גַּם בְּמִיעוּט קָמָּא וַאֲמַאי סְלְקָה בַּגְּמָ' הַאבַּעְיָא בְּתֵיקוּ וְלֹא פְּשַׁט לָהּ מֵהָךְ תּוֹסֶפְתָּא, וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְהָבִין קֻוּשְׁיָתָם, דְּהִנֵּה עִיקַּר פֵּירוּשׁוֹ שֶׁל ר"ת דְּמְפָרֵשׁ דְּנִסְתַּפֵּק דִּלְמָא לֹא בָּאָה הַהֲלָכָה דְּשִׁהְיָ' פְּסָלָה רַק בְּמִידֵּי דְּמִנְּבֵלָה בֵּיהּ וְלָא בְּמִידֵּי דְּמִטָּרְפָה בי' הֲרֵי יֵשׁ לְהָבִין מַדּוּעַ לָא פְּשִׁיט לָהּ מֵהָא דְּבָדֵף ל"ב בַּמִּשְׁנָה דס"ל לר' עֲקִיבָא קוֹדֶם שֶׁחָזַר בּוֹ דְּפְסוּקֶת הַגַּרְגֶּרֶת הוּא טְרֵפָה וְלֹא רַק נְבֵלָה וּלְדִידֵיהּ הָא לְעוֹלָם לֹא מַשְׁכַּחַת לָהּ שְׁהִיָּ' דְּפָסְלָה רַק בְּמִידֵּי דְּמַטָּרְפִי' בֵּיהּ לְחֻוְדָּא כֵּיוָן דְּגַם בֵּין סִימָן לְסִימָן אֵינוֹ רַק טְרֵפָה וּמֻוכְרָח דְּגַם בְּמִידֵּי דְּמִטָּרְפִי' בֵּיהּ פְּסָלָה שְׁהִיָּ' ומדר"ע נִשְׁמַע לְרַבָּנָן דְּגַם בְּמִיעוּט שֶׁל וֶשֶׁט פָּסְלָה דְּבָהָא הָא לָא פְּלִיגָא עָלָיו וְצָרִיךְ לוֹמַר דְּגַם בַּעַל הַאבַּעְיָא לֹא נִסְתַּפֵּק כְּלָל בָּזֶה דִּלְמָא בָּאָה הַהֲלָכָה מְפוֹרָשׁ דְּרַק בְּמִידֵּי דְּמִנְּבֵלָה בָּהּ פְּסָלָה שְׁהִיָּ' דְּזֶה אִי אֶפְשָׁר לְאָמְרוֹ מס"ד דר"ע רַק נַדַּאי הַהֲלָכָה בָּאָה בְּסָתָם וּמִסְתַּפְקָא לִי' אִם אֲנַן מֵחָלְקִינַן מִסְּבָרָא דְּלָא קָאֵי רַק עַל מִידֵּי דְּמִנְּבֵלָה בי' וְאֵין רְאָיָה מס"ד דר"ע דְּאָז הָיָה מֻוכְרָח דְּקָאֵי רַק עַל מִידֵּי דְּמַטָּרְפִינַן אֲבָל לְפִי הָאֱמֶת שַׁפִּיר נוּכַל לְחַלֵּק כֵּן, ועכ"פ לר"ע הֲרֵי נַדַּאי דְּאֵין לוֹמַר חִילּוּק זֶה וא"כ מַאי הִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' נַיְמָא דמש"ה לֹא פָּשְׁטָה הגמ' הָךְ אַבַּעְיָא די"ל דְּהַתּוֹסֶפְתָּא אתי' כר"ע ומַקְמֵי דַּהֲדַר בּוֹ וְאָז מִיעוּט קָמָּא וְרוֹב סי' שָׁוִים בְּהַךְ דִּינָא דְּשִׁנֵּיהֶם הוּא טְרֵפָה ומש"ה בִּשְׁנֵיהֶם פָּסְלָה שְׁהִיָּ' אֲבָל לְפִי הָאֱמֶת הָא יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּינֵיהֶם, וַהֲרֵי אֵין בְּזֶה שׁוּם דּוֹחַק לְאוֹקְמָא הַתּוֹסֶפְתָּא כס"ד דר"ע דַּהֲרֵי (בְּדַף ל"ב) מוֹקְמִים ר' יוֹחָנָן גַּם הַמִּשְׁנָה דְּאִלּוּ טְרֵפוֹת רַק כר"ע מִקַּמֵּי דְּהָדַר בּוֹ וי"ל דְּזַ"ל הַתּוֹסֶפְתָּא שָׁחַט אֶת הַוֶּשֶׁט כו' ר' יְשֵׁבָב אוֹמֵר נְבֵלָה ר"ע אוֹמֵר טְרֵפָה כו' וְחָזַר ר"ע לִהְיוֹת שׁוֹנֶה כר' יְשֵׁבֵב שָׁחַט מִיעוּטוֹ שֶׁל וֶשֶׁט וְשָׁהָה כְּדֵי שְׁחִיטָה פְּסוּלָה, וְלָא נִיחָא לְהוּ לְהַתּוֹסָ' לוֹמַר דְּהַךְ סֵיפָא נִשְׁנֵית עַל קוֹדֶם שֶׁחָזַר בּוֹ ר"ע כֵּיוָן דְּמַתְנִי בָּתַר בָּבָא דְּחָזַר בּוֹ ר"ע ומש"ה הִקְשׁוּ שַׁפִּיר עַל ר"ת, גַּם יֵשׁ לְיַשֵּׁב קֻוּשְׁיָ' זוֹ בְּאוֹפָן אַחֵר וְלֹא רָאִיתִי לְהַאֲרִיךְ בּוֹ: [ז] עוֹד יֵשׁ לַחְקוֹר קְצָת כֵּיוָן דְּעִיקַּר הַסֶּפֶק דִּלְמָא לֹא פָּסְלָה רַק בְּמִידֵּי דְּמִנְּבֵלָה וּכְגוֹן בֵּין סִימָן לְסִימָן, וַהֲרֵי גַּם בֵּין סי' לסי' מֵחַיִּים אֵינוֹ רַק טְרֵפָה וּכְמוֹ דְּמְבוֹאָר לְהֶדְיָ' (בְּדַף ל"ב) דִּפְסוּקֶת הַגַּרְגֶּרֶת אֵינוֹ מְטַמְּאָה מֵחַיִּים וְרַק אַחַר שְׁחִיטָה הוּא נְבֵלָה, וּמֻוכְרָח ע"כ דְּגַם מַה דְּהוּא נְבֵלָה רַק אַחַר שְׁחִיטָה וַדַּאי דְּפָסְלָה בּוֹ שְׁהִיָּ' דִּבְעִנְיָן אַחֵר הָא לָא מַשְׁכַּחַתְּ לָהּ כְּלָל וְרַק בְּמִיעוּט קָמָּא מַבַּעְיָא לִי' דְּגַם אַחַר שְׁחִיטָה אֵינָהּ נְבֵלָה, ולפ"ז לְכְאוֹרָה נִרְאֶה דְּאַלִּיבָּא דר' יְהוּדָה דס"ל בִּזְבָחִים (דַּף ע"א) דִּבְעוֹף אֵין שְׁחִיטָתָהּ מְטַהֵר טְרֵפָתָהּ מִידֵּי נְבֵלָה וּלְדִידֵ' הֲרֵי גַּם נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט הָוְיָא נְבֵלָה אַחַר שְׁחִיטָה בְּעוֹף וְהוּא שָׁוֶה מַמָּשׁ לִפְסוּקָה בְּכָל הַדְּבָרִים וא"כ מָה הִקְשׁוּ הַתּוֹסָפוֹ' עַל ר"ת הֲרֵי נוּכַל לוֹמַר דְּאַלִּיבָּא דר' יְהוּדָה לָא מַבַּעְיָ' לֵיהּ כְּלָל דְּנַדַּאי דְּפָסְלָה וְלָא קָמְבָּעֵי לִי' רַק לְדִידַן דְּשְׁחִיטָתָהּ מְטַהֶרֶת טְרֵפָתָהּ אוֹ אֲפִילּוּ אַלִּיבָּא דר' יְהוּדָה וּכְגוֹן בִּבְהֵמָה דְּמוֹדֶה בָּהּ ר"י דְּשְׁחִיטָתָהּ מְטַהֶרְתָּהּ וְשׁוּב י"ל דְּלָא פָּסְלָה בְּמִיעוּט קָמָּא ומש"ה לֹא פָּשְׁטָה הַגְּמָרָא מֵהַתּוֹסֶפְתָּא דְּיֵשׁ לְדַחוֹת דְּאָתְיָ' רַק כר' יְהוּדָה וְאַיְירִי בְּעוֹף.

וְגַם זֶה יֵשׁ לְיַשֵּׁב דְּהַתּוֹסָפוֹת הֶעְתִּיקוּ הַתּוֹסֶפְתָּא שָׁחַט מִיעוּט הַוֶּשֶׁט וְשָׁהָה כְּדֵי שְׁחִיטָה פְּסוּלָ' וְעִיַּיְנְתִּי בַּתּוֹסֶפְתָּא וְכָתוּב בָּהּ כֵּן שָׁחַט מִיעוּטוֹ שֶׁל וֶשֶׁט וְשָׁהָה כְּדֵי שְׁחִיטָה וְאַחַ"כּ שָׁחַט אֶת שְׁנֵיהֶם כו' טְרֵפָה, הֲרֵי דְּאַיְירֵי בִּבְהֵמָה רַק הַתּוֹסֶפֶת קִיצְּרוּ בְּהַעְתָּקַת הַתּוֹסֶפְתָּא וְהִקְשׁוּ הַתּוֹסְ' שַׁפִּיר: [ח] עוֹד צ"ע לִי דִּבְרֵי הַטּוּר שֶׁכָּתַב בְּסִימָן כ"ג דְּהָרַמְבַּ"ם מפר' לְהַךְ אִבַּעְיָ' דְּשָׁהָה בְּמִיעוּט סִימָנִים עַל מִיעוּט קַמָּא דְּוֶשֶׁט וְזֶהוּ כפי' ר"ת וְעַיֵּיְ' בב"י שֶׁחָקַר מֵהֵיכָן לָמַד הַטּוּר כֵּן מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם דִּמְפָרֵשׁ כֵּן והב"י שָׁם מְפָרֵשׁ דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּאֹוְפֶן אַחֵר יעו"ש, וּלְפִי הֲבָנַת הַטּוּר הֲרֵי צ"ע דַּהֲרֵי עִיקַּר יְסוֹד פֵּירוּשׁוֹ שֶׁל ר"ת הוּא מִשּׁוּם דס"ל דִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט הוּא טְרֵפָה וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרֹא"שׁ דְּזֶהוּ עִיקַּר סְפֵיקָא שֶׁל הַגְּמָרָא וַהֲרֵי הָרַמְבַּ"ם כָּתַב לְהֶדְיָ' בְּפֶרֶק שְׁלִישִׁי מה' שְׁחִיטָה דִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט הוּא נְבֵלָה וְשׁוּב הֲרֵי אֵין לָנוּ סְבָרָא לְחַלֵּק בֵּין שְׁהִיָּיָה בְּמִיעוּט קַמָּא לִשְׁהִיָּיְ' בֵּין סִימָן לסי' דְּבִשְׁנֵיהֶם אִיתְעֲבִידָא מִידִי דְּמִנְּבֵלָה בָּהּ וְהָאֵיךְ יוּכַל הָרַמְבַּ"ם לְפָרֵשׁ כֵּן.

הֵן אֱמֶת דְּרָאִיתִי בכנה"ג שֶׁהִגִּיהַּ בַּטּוּר ור"ת בְּמָקוֹם וְהָרַמְבַּ"ם אָמְנָם קָשֶׁה לְשַׁבֵּשׁ הַסְּפָרִים בְּמָקוֹם שֶׁאֵין נִמְצָא חִילּוּק בְּגִירְסָאוֹת וַהֲרֵי בַּטּוּר שֶׁלִּפְנֵי הב"י וַדַּאי הָיָה וְכָתוּב בָּהֶן וְהָרַמְבַּ"ם שֶׁהֲרֵי חָקַר הב"י בָּזֶה, וְהַנִּרְאֶה לוֹמַר דְּאֵין בְּזֶה שׁוּם סְתִירָה לַהֲבָנַת הַטּוּר בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם דאע"ג דִּלְדַעְתּוֹ בִּשְׁנֵיהֶם הוּא נְבֵלָה מ"מ לְדִידֵיְ' נוּכַל לְחַלֵּק בְּאֹוְפֶן אַחֵר דְּלָא כְּחִילּוּקוֹ שֶׁל הָרֹא"שׁ דְּבַעַל הַאִבַּעְיָ' נִסְתַּפֵּק דִּלְמָא לֹא פָּסְלָה שְׁהִיָּיְ' רַק בֵּין סִימָן לְסִימָן דְּכֵיוָן דִּכְבָר נִשְׁחַט בָּהּ דָּבָר הַמְעַכֵּב אֶת הַשְּׁחִיטָה דַּהֲרֵי בְּלֹא שְׁחִיטַת זֶה הַסִּימָן הָרִאשׁוֹן רַק בַּשֵּׁנִי לְחֻוְדָּא הָא ג"כ לֹא תִּתַּכְשַׁר ומש"ה כֵּיוָן שֶׁשָּׁהָה בָּהּ בָּאָה הַהֲלָכָה דְּמַה שֶׁשָּׁחַט מִקֹּוְדֶם אֵינוֹ מִצְטָרֵף עִם מַה שֶׁשָּׁחַט אַחַר הַשְּׁהִיָּיְ' אֲבָל בְּשָׁחַט רַק מִיעוּט הֲרֵי מִיעוּט זֶה אִלּוּ לֹא הי' שׁוֹחֲטוֹ לֹא הי' מְעַכֵּב אֶת הַשְּׁחִיטָ' דְּהָא אִלּוּ לֹא שְׁחָטוֹ כְּלָל והי' שׁוֹחֵט רַק הָרֹוב הַנִּשְׁאָר לְחֻוְדָּא וְזֶה הַמִּיעוּט הי' מַנִּיחוֹ שָׁלֵם הי' ג"כ כָּשֵׁר גַּם בִּלְעָדָיו ומש"ה אֵין שֵׁם שְׁהִיָּיְ' עלי' דְּשֵׁם שְׁהִיָּיְ' נִתְקַבֵּל בְּשׁוֹהָה בְּאֶמְצַע הַשְּׁחִיטָה וְהוּא רַק בְּדָבָר שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַבְּהֵמָה שֶׁתִּתַּכְשַׁר בִּלְעֲדוּ וְכֵיוָן דְּאֵין בּוֹ פְּסוּל שְׁהִיָּיְ' גַּם הוּא מִצְטָרֵף לְהַשְׁלִים שִׁיעוּר הַשְּׁחִיטָה דְּאִם אַחַ"כּ הִשְׁלִימוּ לְרֹוב כָּשֵׁר וְגַם מִצְטָרֵף ג"כ, שׁוּב מָצָאתִי לְרַבֵּינוּ יְרֻוְחָם נָתִיב ט"ו חֵלֶק שְׁלִישִׁי שֶׁהֵבִיא פֵּירוּשׁוֹ שֶׁל ר"ת וְהִסְבִּיר הַסְּבָרָא כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ וְזַ"ל ור"ת פי' זֹאת הַאִבַּעְיָ' דְּמַיְירֵי בְּמִיעוּט קַמָּא דְּוֶשֶׁט כו' אִם נֶאֱמַר דְּהַשַּׁהְיִי' אֵינוֹ פּוֹסֶלֶת הַשְּׁחִיטָה אֶלָּא בְּדָבָר שֶׁנַּעֲשֵׂית בּוֹ הַבְּהֵמָה נְבֵלָה כְּגוֹן בְּרֹוב הַנִּשְׁאָר שֶׁאִם לֹא הָיָה שׁוֹחֵט כְּלָל זֶה הַמִּיעוּט הָרִאשׁוֹן והי' מְהַפֵּךְ הַסִּימָן לִצְדָדָיו והי' שׁוֹחֵט זֶה הָרֹוב הַנִּשְׁאָר הי' שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁירָה אִם כֵּן עַתָּה שֶׁשָּׁחַט הַמִּיעוּט הָרִאשׁוֹן לֹא מַעֲלֶה וְלֹא מוֹרִיד וּכְשֵׁירָה אוֹ נֶאֱמַר כֵּיוָן דְּבָזֶה הַמִּיעוּט נְקוּבָתוֹ בְּמַשֶּׁהוּ מַזִּיק בּוֹ הַשְּׁהִיָּיְ' כְּמוֹ בְּרוֹב הַנִּשְׁאָר עכ"ל, וְזֶהוּלְהֶדְיָא כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ, וְכֵן נֶאֱמַר הַסְּבָרָא לְהָרַמְבַּ"ם לְפִי הֲבָנַת הַטּוּר בְּדַעְתּוֹ וְאֵין תָּלוּי כְּלָל הַךְ אִבַּעְיָ' בְּהַאי דִּינָא דִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט אִם הוּא נְבֵלָה אוֹ טְרֵפָה, וּלְפִי מַה שֶׁהִסְבִּיר הָרַבֵּינוּ יְרֻוְחָם י"ל דְּגַם ר"ת ס"ל דְּהוּא נְבֵלָה: [ט] וְהִנֵּה אַחֲרֵי שֶׁבָּאנוּ לְדִבְרֵי רַבֵּינוּ יְרֻוְחָם אֵלֶּה הַנִּרְאֶה לוֹמַר דְּגַם הָרֹא"שׁ נִתְכַּוֵּין לִסְבָרָא זוֹ וּנְפָרֵשׁ גַּם כַּוָּונָתוֹ כֵּן דְּזַ"ל הָרֹא"שׁ וְקָמִבַּעְיָ' לֵיהּ אע"ג דְּמִטָּרְפִי בִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט דִּלְמָא לָא מִפַּסְלִי אֶלָּא בְּמִידֵּי דְּמִנְּבֵלָה בי' כְּגוֹן בֵּין סִימָן לְסִימָן וְנֹאמַר שֶׁאֵין כַּוָּונַת הָרֹא"שׁ לְחַלֵּק בֵּין טְרֵפָה לַנְּבֵלָה רַק כַּוָּונָתוֹ לְהַחִילּוּק שֶׁכָּתַבְנוּ בֵּין הֵיכָא דִּמְעַכֵּב הַשְּׁחִיטָה וְאִם הי' שׁוֹחֵט רַק הַנִּשְׁאָר בִּלְעֲדֵי זֶה הַמִּקְצָת הי' נְבֵלָה ע"י שֶׁחָסַר שִׁיעוּר הַשְּׁחִיטָה וּבֵין הֵיכָא דְּאֵינוֹ מְעַכֵּב, וְהָא דְּפָתַח הָרֹא"שׁ בִּטְרֵפָה וְסִיֵּים בִּנְבֵלָה לֹא

מִשּׁוּם דְּזֶהוּ הַסְּבָרָא לְחַלֵּק בֵּינֵיהֶם רַק קוּשְׁטָא דְּמִילְּתָא קָאָמַר וְהֶמְשֵׁךְ דְּבָרָיו כֵּן הוּא דאע"ג דְּמַטָּרְפִי בִּנְקוּבַת הַנּוֹשֶׁט פִּי' דאע"ג דִּבְהַהּ מִקְצָת שֶׁשָּׁחַט הֲרֵי יֵשׁ בָּהּ שִׁיעוּר לֶאֱסוֹר הַבְּהֵמָה אִם לֹא נַחְשְׁבֵהוּ בִּכְלַל הַשְׁחִיטָה מֵחֲמַת הַשְׁהָיָ' רַק כִּנְקוּבָה בְּעָלְמָא וְנָקַט דְּמַטָּרְפִי דְּכֵן הָאֱמֶת דִּבְעֵת הַשְׁהָיָ' עֲבִיד בָּהּ מַעֲשֶׂה טְרֵפָה דְּמַחַיִּים הָא גַּם פְּסוּקֵת הַסִּימָן אֵינוֹ רַק טְרֵפָה] מ"מ מִיבַּעְיָ' לִיהּ דְּלְמָא לָא פָּסְלָה שְׁהָיָ' אֶלָּא בְּמִידֵי דְּמִנְּבֵל' בִּי' כְּגוֹן אַחֵר רוֹב סִימָן פִּי' דְּאִם יִשָּׁחֵט הַנִּשְׁאָר הִי' נְבֵלָה אִם לֹא שֶׁנִּצְרַךְ גַּם אֶת מַה שֶּׁשָּׁחַט מִקּוֹדֶם דְּבִלְעָדָיו אֵין בּוֹ שִׁיעוּר שְׁחִיטָה [וּנְקַט דְּמִנְּבֵל' דְּכֵן הוּא הָאֱמֶת דְּאַחַר שֶׁשָּׁחַט הַנִּשְׁאָר הוּא נְבֵלָה וְלֹא דְּבָא לְחַלֵּק בֵּין נְבֵלָה לִטְרֵפָ'] משא"כ בְּמִיעוּט דְּגַם בִּלְעָדָיו אִיכָּא שִׁיעוּר שְׁחִיטָה וְהָא דְּקָאָמַר דְּמִנְּבֵלָה בֵּיהּ הַאי בּוֹ דְּנָקַט הָרֹא"שׁ לֹא קָאֵי עַל הַחֲתָךְ שֶׁעָשָׂה מִקּוֹדֶם רַק קָאֵי עַל שִׁיעוּר הַסִּימָן דְּבְאוֹתוֹ מִקְצָת אִם יֶחְסַר מִן הַשְׁחִיטָה רַק יִשָּׁאֵר שָׁלֵם יהי' נְבֵלָה משא"כ בְּמִיעוּטָא ומש"ה לָא מַקְרֵי שְׁהָיָ' בכה"ג וְכֵיוָן דְּאֵין זֶה שְׁהָיָ' הֲרֵי גַּם מִמֵּילָא אֵינוֹ בִּכְלַל נִקּוּבַת הַנּוֹשֶׁט דַּהֲרֵי בְּדֶרֶךְ שְׁחִיטָה קָעֲבִיד לָהּ וְנוּכַל לְצָרֵף אוֹתוֹ ג"כ לְהַשִּׁעוּר וְשָׁרֵי בַּאֲכִילָה, ואע"ג שֶׁהַלָּשׁוֹן נִרְאֶה לְפוּם רֵיהֲטָא קְצָת דָּחוּק מ"מ יָפָה לָנוּ לִלְמֹד בֵּיאוּר דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ הַסְּתוּמִים מִמְּפוֹרָשִׁים וְהֵם דִּבְרֵי רַבֵּינוּ יְרֻחָם שֶׁכָּתַב ג"כ כִּלְשׁוֹן הָרֹא"שׁ וְהוֹסִיף בֵּיאוּר לְהַסְבִּיר כֵּן, וּבִפְרָט דְּיָדוּעַ מַה שֶּׁכָּתַב המג"א סִימָן תקנ"ט ס"ק ח' שֶׁכָּל דִּבְרֵי רַבֵּינוּ יְרֻחָם בְּנוּיִם ע"פ דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ וּלְפוּם רֵהִיטָא נִרְאֶה בָּרוּר דְּכֵן הוּא כַּוָּנַת הָרֹא"שׁ.

וּמֵעַתָּה נִתְפַּשְׁטוּ כָּל הַקֻּמְטִים וְהַדְּקְדּוּקִים שֶׁכָּתַבְנוּ לְמַעְלָה וְשַׁפִּיר הִקְשׁוּ הַתּוֹסְפוֹ' וְהָרֹא"שׁ דְּנִפְשׁוֹט מֵהַתּוֹסָפְתָּא וְלֹא קָשֶׁה מַה שֶּׁהִקְשִׁינוּ דְּנוֹקְבִים כר"ע מִקַּמֵּי דַּהֲדַר בִּי' דְּגַם לר"ע קָאֵי הַהּ אַבַּעְיָ' דאע"ג דלר"ע לְעוֹלָם הוי' שְׁהִיָּ' בְּמִידֵּי דְּמִטָּרְפִי בִּי' הֲרֵי בְּזֶה אֵין שׁוּם נ"מ וּסְבָרָא לְחַלֵּק בֵּין אִם הוּא נְבֵלָה לַטְּרֵפָה רַק הַחֵילּוּק בֵּין אִם הוּא מְחַסֵּר שִׁיעוּר שְׁחִיטָה אוֹ לֹא וא"כ גַּם לר"ע הוי' הַסָּפֵק דִּלְמָא לָא פָּסְלָה רַק אַחַר רוֹב סי' וְלֹא בְּמִיעוּט קַמָּא, וְכֵן לֹא קָשֶׁה מַה שֶּׁהִקְשִׁינוּ דְּנֵיקוּם הַתּוֹסָפְתָּא כר' יְהוּדָה דְּאֵין שְׁחִיטָתָהּ מְטַהֶרֶת טְרֵיפָתָהּ דְּנִהְיֶ' דְּהָוֵי נְבֵלָה מ"מ הֲרֵי אֵינוֹ מְחַסֵּר שִׁיעוּר הֶכְשֵׁר שְׁחִיטָה, ולפי"ז אֵין שׁוּם רְאָיָה מִכָּאן לֹא מר"ת וְלֹא מֵהָרֹא"שׁ דְּחוֹלְקִים עַל הָרַמְבַּ"ם כְּלָל וְלֹא עוֹד אֶלָּא אֲנִי אוֹמֵר דְּמִדִּבְרֵי הַתּוֹסָפוֹת וְהָרֹא"שׁ נִרְאֶה סְמוּכִין דס"ל בִּפְשִׁיטוּת כְּהָרַמְבַּ"ם מִדְּדָחוּ פֵּירוּשׁוֹ שֶׁל ר"ת מֵהַהּ תּוֹסָפְתָּא וַהֲרֵי נוֹכַל לוֹמַר דְּסִפֵּיקָא שֶׁל בַּעַל הָאַבַּעְיָ' אֵינוֹ כִּסְבָרָתוֹ זוֹ שֶׁל רַבֵּינוּ יְרֻחָם רַק נִסְתַּפֵּק מִשּׁוּם דְּנָחֵלַק בֵּין נְבֵלָה לִטְרֵפָה וא"כ לָא קָשֶׁה מֵהַתּוֹסָפְתָּא כמש"כ דְּנוֹקְבִים לָהּ אוֹ כר"ע מִקַּמֵּי דַּהֲדַר בִּי' אוֹ כר' יְהוּדָה דְּאֵין שְׁחִיטָתָהּ מְטַהֶרֶת טְרֵפָתָהּ, אֶלָּא וַדַּאי דס"ל בִּפְשִׁיטוּת דִּנְקוּבַת הַנּוֹשֶׁט הוּא נְבֵלָה לכ"ע וַאֲפִי' לר' יוֹחָנָן דְּמִפָּרֵשׁ הַמִּשְׁנָה דְּאִלּוּ טְרֵפוֹת בְּדַוְקָא וְקוֹדֶם חֲזָרָה מ"מ לְאַחַר חֲזָרָה גַּם נְקוּבַת הַנּוֹשֶׁט הוּא נְבֵלָה כְּמוֹ פְּסוּקֵ' הַגַּרְגֶּרֶת דְּחַד דִּינָא לְהוּ דְּאִיתְּרָעִי מְקוֹם שְׁחִיטָה דִּידְהוּ וּכְמוֹ דְּחָזִינַן מִדִּבְרֵי רָבָא דִּנְקַט וְיֵשׁ מֵהֶן נְבֵלוֹת לִשּׁוֹן רַבִּים הֲרֵי דְּמִדְּמִינָּהוּ לַהֲדָדֵי וּבְזֶה לֹא מָצִינוּ שֶׁיַּחֲלוֹק עָלָיו ר' יוֹחָנָן.

וא"כ בע"כ סְפֵיקוֹ שֶׁל הַאַבַּעְיָ' הוּא רַק אִם נְחַלֵּק בֵּין מְעַכֵּב שִׁיעוּר שְׁחִיטָה אוֹ לָא וְאָתְיָ' הַאַבַּעְיָא גַּם לר' עֲקִיבָא ור' יְהוּדָה ומש"ה הִקְשָׁה שַׁפִּיר עַל זֶה מֵהַתּוֹסָפְתָּא: [י] וְהִנֵּה נ"מ טוּבָא לְעִנְיַן דִּינָא בֵּין אִם נֹאמַר כְּפִי סְבָרָתוֹ שֶׁל רַבֵּינוּ יְרֻחָם וּבֵין אִם נֶאֱמַר כְּפִי הַסְּבָרָא דְּמַשְׁמַע פַּשְׁטוּת דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ, וְהוּא בְּשָׁחַט רַק מֻחֱצָה מְצֻמְצָם וְשָׁהָה בָּהּ וּגְמָרָהּ דְּאִם נֶאֱמַר דְּהַסָּפֵק הוּא דִּלְמָא לָא פָּסְלָה רַק בְּמִידֵּי דְּמִנְּבֵלָה בִּי' וְנֶאֱמַר דִּנְקוּבַת הַנּוֹשֶׁט הוּא רַק

טְרֵפָה א"כ מִבַּעְיָא לֵיהּ גַּם בַּמֻּחֱצָה דַּהֲרֵי גַּם בַּמֻּחֱצָה לָא חֲמִיר מִמִּיעוּטָא וְהוּא רַק טְרֵפָה לִפְי"ז.

אֲבָל לְפִי סְבָרַת רַבֵּינוּ יְרֻחָם לָא מִסְתַּפְקָא לָן רַק בְּמִיעוּט דַּוְקָא אֲבָל בַּמֻּחֱצָה פְּשִׁיטָא דְּפָסוּל דַּהֲרֵי בְּהַנְּשְׁאָר אֵין שִׁיעוּר הֶכְשֵׁר שְׁחִיטָה בִּלְעַדּוֹ דְּקִיי"ל לְעִנְיַן שְׁחִיטָה דְּמֻחֱצָה עַל מֻחֱצָה פָּסוּל, וא"כ הֲרֵי תִּיקְשֶׁה הָא שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסְ' וְהָרֹא"שׁ דְּאִם נֶאֱמַר דְּבְמִיעוּט לָא פָּסְלָה שְׁהִיָּ' לֹא פָּסְלָה שְׁהִיָּ' בָּעוֹף כְּלָל וְהָא דְּאָמַר שְׁהִיָּ' דְּעוֹף לָעוֹף הוּא רַק מִדְּרַבָּנָן וַהֲרֵי שַׁפִּיר מַשְׁכַּחַת לָהּ בְּשָׁהָה בָּהּ אַחַר שֶׁשָּׁחַט מֻחֱצָה שֶׁל הַוֶּשֶׁט, וְאִי דַּעֲדַיִן יָכוֹל לִשְׁחֹוט אֶת הַקָּנָה דַּאֲפִ' אִם שָׁחַט גַּם אֶת מֻחֱצָה שֶׁל הַקָּנָה מ"מ הַקָּנָה הָא לֹא נִפְסַל בְּחִצְיוֹ פָּגוּם זֶה אֵינוֹ מַסְפִּיק דַּהֲרֵי כָּתְבוּ הַתּוֹסְ' (בְּדַף ט') דִּשְׁמוּטַת הַסִּימָנִים פְּסוּלָה גַּם בָּעוֹף וַאֲפִילּוּ נִשְׁמַט רַק אֶחָד מֵהֶם דְּכֹל שֶׁאֵין שְׁנֵי הַסִּימָנִים רְאוּיִים לִשְׁחִיטָה לָא מְהַנֵּי לָהּ שְׁחִיטָה כְּלָל וַאֲפִילּוּ בְּסִימָן שֶׁאֵינוֹ שָׁמוּט וא"כ הָא נֶאֱמַר דמש"ה פָּסְלָה בָּהּ שְׁהִיָּ' כֵּיוָן דְּשָׁחַט מֻחֱצָה שֶׁל וֶשֶׁט וא"כ הָא לֹא נִשְׁאַר בְּהַוֶּשֶׁט שִׁיעוּר שְׁחִיטָה חוּץ מֵהַהּ מֻחֱצָה מש"ה לָא מְהַנֵּי בָּהּ גַּם שְׁחִיטַת הַקָּנָה וּמַאי הִקְשׁוּ הַתּוֹסְ'.

וּמֻכְרָח בע"כ דְּהַתּוֹסְ' לָא ס"ל סְבָרָא הַנַּ"ל רַק הַחִילּוּק הוּא מִשּׁוּם דְּאֵינוֹ נִבְלָה וא"כ גַּם מֻחֱצָה דּוֹמֶה לַמִּיעוּט ומש"ה הִקְשׁוּ שַׁפִּיר. אָמְנָם אֵין זֶה דּוֹמֶה כָּל כָּךְ לְהַאי דְּשִׁמּוּטַת הַסִּימָנִים, דְּהָכָא כֵּיוָן שֶׁיָּכוֹל לִשְׁחֹוט אֶת הַקָּנָה גַּם שְׁחִיטַת הַוֶּשֶׁט מְהַנֵּי לֵיהּ דְּאֵינוֹ בִּכְלַל שְׁהִיָּ' כֵּיוָן דְּהָיָה יָכוֹל מֵעִיקָּרָא לִהְיוֹת נִשְׁחָט גַּם בִּלְעָדָיו וְאֵין מִזֶּה הֶכְרֵעַ דְּלָא קַיְימָא בְּשִׁיטַת רַבֵּינוּ יְרֻחָם, וּבֹא וּרְאֵה כַּמָּה גָּדוֹל כֹּחַ שֶׁל רַבּוֹתֵינוּ הָאַחֲרוֹנִים דהיש"ש בפ' הַשּׁוֹחֵט סי' ט' כָּתַב כָּל לְשׁוֹן הָרֹא"שׁ וְז"ל וּמִבַּעְיָ' לוֹ אע"ג דְּמִטָּרְפָה בִּנְקוּבָה דִּלְמָא לָא פָּסְלָה שְׁהִיָּ' אֶלָּא בְּמִידֵי דְּמִנְּבֵלָה בּוֹ כְּגוֹן אַחַר רֹוב סִימָן אוֹ דִּלְמָא לָא שְׁנָא וכ' הַתּוֹסָפוֹ' דאת"ל דְּכָשֵׁר בְּמִיעוּט קָמָא לָא פָּסְלָה שְׁהִיָּ' בְּעוֹף מִן הַתּוֹרָה וְהָא דְּאָמְרִינַן לְקַמָּן בְּהֵמָה לִבְהֵמָה וְעוֹף לְעוֹף הַיְינוּ מִדְּרַבָּנָן, וְאִינִי יוֹדֵעַ אַמַּאי לֹא נִמְצָא שְׁהִיָּ' בָּעוֹף בְּשָׁחַט מֻחֱצָה עַל מֻחֱצָה וְשָׁהָה, עכ"ל וּבְוַדַּאי דִּלְפִי הַמַּשְׁמָעוּת הַפִּירוּשׁ הַפָּשׁוּט אֵין לִדְבָרָיו הֲבָנָה כְּלָל דְּהָא גַּם בְּמֻחֱצָה הוּא רַק טְרֵפָה כְּמוֹ בְּמִיעוּט וְרַק דְּהַבִּין בֵּיאוּר דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ כמש"כ וה' הַדָּבָר פָּשׁוּט אֶצְלוֹ עַד שֶׁלֹּא הֻזְקַרְךְ לְפָרְשׁוֹ כְּלָל.

וּמִכָּאן יִרְאֶה הַמְעַיֵּין שֶׁלֹּא לְהַשִּׂיג עַל רַבּוֹתֵינוּ: [יא] וְהִנֵּה דִּבְרֵי הַתּוֹסְ' הָיָה מָקוֹם לְיַשְּׁבָם בְּפִשְׁיטוּת בְּאוֹפֶן אַחֵר דִּבְחֻלִּין (דַּף כ"ח) דְּרָצָה הַגְּמָרָ' לוֹמַר אַלִּיבָּא דְּרַב דְּמֻחֱצָה עַל מֻחֱצָה כְּרֹוב דְּרַחֲמָנָא אֲמַר לְמִשָּׁה לָא תִּשַּׁיֵּר רֻבָּא וְכָתְבוּ הַתּוֹסְ' בְּשֵׁם ר' שִׁמְעוֹן דְּמָצֵי סָבַר כְּרַבָּנָן דְּגַם בִּידֵי אָדָם אִי אֶפְשָׁר לְצַמְצֵם, ומ"מ מַתִּיר שַׁפִּיר מִשּׁוּם דְּאִיכָּא שְׁנֵי צְדָדִים לְהַתִּיר דִּלְמָא רֻבָּא נִשְׁחַט וַאֲפִ' את"ל דְּלֵיכָּא רֻבָּא מ"מ הָא כָּשֵׁר אִם מֻחֱצָה נִשְׁחָט, וְאִי דִּלְמָא שָׁחַט רַק הַמִּיעוּט א"כ הָא שְׁכִיחַ יוֹתֵר הַהֶיתֵּר מִן הָאִיסּוּר וְשָׁרֵי דַּהֲרֵי הוּא כס"ס לְהָקֵל, וכ"כ הַתּוֹסְ' בְּעֵירוּבִין וּבְסֻכָּה וּבִבְכוֹרוֹת (דַּף י"ז).

ולפי"ז הֲרֵי לְעִנְיַן שְׁהִיָּ' בְּשָׁחַט רַק מֻחֱצָה הַסִּימָן הָא ג"כ אֵיכָּא ס"ס לְהָקֵל דְּאִם שָׁחַט רֹוב נִשְׁלַם הַשְּׁחִיטָה וְאִם שָׁחַט רַק מִיעוּט קָמָא הָא לָא הָוֵי שְׁהִיָּ' וְלֵיכָּא לְמֵיחַשׁ רַק דִּלְמָא הוּא מֻחֱצָה מַמָּשׁ וְצָרִיךְ לִהְיוֹת מֻתָּר מִשּׁוּם ס"ס, וְזֶהוּ דְּהֶוְקֵשָׁה לָהֶם לְהַתּוֹסְ' דס"ל לְהַתּוֹסְ' לַהֲלָכָהדְּגַם בִּידֵי אָדָם אִי אֶפְשָׁר לְצַמְצֵם וע"כ הֶוְקֵשָׁה לָהֶם דְּאַמַּאי פָּסְלָה לְקַמָּן שְׁהִיָּ' בָּעוֹף וְאַדְּרַבָּה בָּזֶה יְדֻוַקְדַּק יוֹתֵר הָא דְּנָקְטוּ הַתּוֹסְ' בְּקֻוּשְׁיָתָם רַק מֵימְרָא דְּרַב

דְּאָמַר דְּעוֹף לָעוֹף וְלֹא נָקְטוּ סְתָמָא הַקּוֹשְׁיָ' לְכָל הָאָמוֹרָאִים מִשּׁוּם דִּבְדַף כ"ט רַב הוּא דְּקָאָמַר מֻחֶצָה עַל מֻחֶצָה כְּרוֹב וּמוֹכָךְ' דְּהוּא ס"ל הַךְ סְבָרָא דְּכֵיוָן דְּיֵשׁ שְׁנֵי צְדָדִים לְהֶיתֵּר יוֹתֵר מִלְּאִיסּוּר שָׁרֵי ומש"ה הִקְשׁוּ הַתּוֹסְ' לְדִידֵיהּ דְּעַל שְׁאָר אָמוֹרָאֵי הָיָה מָקוֹם לְדַחוֹת דְּלָא ס"ל עִיקַּר הַךְ סְבָרָא רַק דַּאֲפִי' הֵיכָא דְּיֵשׁ מָקוֹם לְהֶיתֵּר יוֹתֵר ג"כ ס"ל דְּאָסוּר דַּהֲרֵי אִיכָּא חֶזְקַת אִיסּוּרָא דְּאִינָהּ זְבוּחָה כֵּיוָן דְּהוּא סָפֵק בְּשָׁחִיטָה דַּאֲפִילּוּ בְּסָפֵק סְפֵיקָא גְּמוּרָה לָא בְּרִירָא הַדָּבָר כָּל כָּךְ אִם מַתִּירִין בְּמָקוֹם חֶזְקַת אִיסּוּר ומש"ה הִקְשׁוּ רַק לְרַב דְּאִיהוּ ס"ל כֵּן, ואע"ג (דְּבַדַף כ"ט) שָׁם מַסְקָנַת הַגְּמָרָ' דְּרַב אָמְרָה אַמִּילְתָא אַחֲרִיתָא אַפְּסַח וְלָא אַשְׁחִיטָה מ"מ זֶהוּ מִשּׁוּם דְּבְשְׁחִיטָה כ"ע מוֹדִים דְּלָא מִתְכַּשְּׁרִי בְּמֻחֶצָה אֲבָל עִיקַּר הַסְּבָרָא דבכה"ג דְּאִיכָּא שְׁנֵי צְדָדִים לְהָקֵל שָׁרֵי גַּם בִּשְׁחִיטָה לְדִידֵ' הָא נִשְׁאַר קַיָּים.

וּבְזֶה מְיֻשָּׁב ג"כ מַה דְּתֵירְצוּ הַתּוֹסְ' דְּשָׁם הוּא רַק מִדְּרַבָּנָן וּכְבָר כָּתַבְנוּ לְעֵיל דְּקָשָׁה טוּבָא לוֹמַר כֵּן דְּכֵיוָן דְּאֵינוֹ רַק גְּזֵרָה אַטוּ בְּהֵמָה הַאֵיךְ נַחְמִיר בְּעוֹף יוֹתֵר מִן בְּהֵמָה דְּשִׁיעוּר שְׁהֵיָ' בְּהֵמָה הוּא כְּדֵי שְׁחִיטַת בְּהֵמָה וְשִׁיעוּר עוֹף הוּא כִּשְׁחִיטַת עוֹף לְרַב, ולפי"ז נִיחָא דְּכַוָּנַת הַתּוֹסְ' רַק מִדְּרַבָּנָן דְּחָשְׁשׁוּ דִּלְמָא הוּא מֻחֶצָה מְצַוְמְצָם דְּנִפְסְלָה ע"י שְׁהֵיָ' מִן הַתּוֹרָה וְכַוָּנַת הַתּוֹסְ' בְּתֵירוּצָם הוּא כְּקוֹשְׁיָתֵינוּ דְּשָׁם קָאֵי בְּמֻחֶצָה עַל מֻחֶצָה וַאֲסָרוּהוּ מִדְּרַבָּנָן אע"ג דְּאִיכָּא שְׁנֵי צְדָדִים לְהָקֵל וְלָא דָּמֵי לִשְׁחִיטַת מֻחֶצָה עַל מֻחֶצָה דבס"ד הָיָה ס"ל לְרַב דְּכָשֵׁר וְלֹא אָסַר מִדְּרַבָּנָן דְּשָׁם הֲרֵי רוֹאִין אֲנַחְנוּ שֶׁהוּא מֻחֶצָה עַל מֻחֶצָה וְצַד הָאִיסּוּר הוּא דִּלְמָא נִשְׁאַר רֻבּוֹ מש"ה לֹא גָּזְרוּ בּוֹ כֵּיוָן דְּאִיכָּא עוֹד צַד לְהֶיתֵּר דִּלְמָא שָׁחַט רֻבָּא אֲבָל גַּבֵּי שְׁהֵיָ' הֲרֵי אִם הוּא מֻחֶצָה פָּסוּל וַאֲנַחְנוּ רוֹאִין שֶׁהוּא מֻחֶצָה מש"ה אָסְרוּהוּ מִדְּרַבָּנָן וא"כ אַדְּרַבָּה כִּסְבָרַת רַבֵּינוּ יְרֻחָם אתי' דְּבְרֵי הַתּוֹסְ' יוֹתֵר שַׁפִּיר, אֲבָל בְּדִבְרֵי הָרֹא"ש אִי אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ כֵּן דַּהֲרֵי בִּבְכוֹרוֹת כָּתַב שָׁם הָרֹא"ש דקיי"ל לַהֲלָכָה דְּבִידֵי אָדָם אֶפְשָׁר לְצַמְצֵם וְהֵבִיא רְאָיָה מֵהָא דִּבְחֻלִּין רָצָה לוֹמַר לְרַב דְּמֻחֶצָה עַל מֻחֶצָה כְּרוֹב הֲרֵי דְּלָא ס"ל סְבָרַת הַתּוֹסְ' הַנַּ"ל, וְעָלָיו קָשָׁה מַאי הִקְשָׁה הָא מַשְׁכַּחַת לָהּ שְׁהִיָ' בָּעוֹף בְּשָׁחַט מֻחֶצָה מִן הַוֵּשֶׁט וצ"ל לְדִידֵ' כמש"כ בָּאוֹת יו"ד דְּכֵיוָן דהי' יָכוֹל לִשְׁחוֹט הַקָּנֶה ס"ל דְּגַם מֻחֶצָה הֲרֵי הוּא כְּמִיעוּט וכמש"כ: וּבְאוֹתוֹ עִנְיָן אָמַרְתִּי לְהַצִּיג כָּאן מַה שצ"ע לִי בִּדְבָרֵי הַתּוֹסְ' בְּחֻלִּין (דַּף כ"ח) בד"ה לְפִי שא"א לְצַמְצֵם שכת' בְּשֵׁם רַבֵּינוּ שִׁמְעוֹן דְּמַאן דְּאָמַר מֻחֶצָה עַל מֻחֶצָה כְּרוֹב מָצִי סָבַר דא"א לְצַמְצֵם ומ"מ שָׁרֵי מִשּׁוּם דְּאִיכָּא שְׁנֵי צְדָדִים לְהָקֵל אֵימָא שָׁחַט רֻבָּא ואת"ל שָׁוִים הֵם רַחֲמָנָא אָמַר לֹא תְּשַׁיֵּיר רֻבָּא וְהִקְשׁוּ עָלָיו הַתּוֹסְ' מֵהָא דְּעֵירוּבִין (דַּף ה') אָמַר גַּבֵּי הַלֵּחִי הַמּוֹשֵׁךְ מִדָּקְנוֹ שֶׁל מְבוֹי ד' אַמּוֹת דְּיָצָא מִתּוֹרַת לֶחִי וְצָרִיךְ לֶחִי אַחֵר וְקָאָמַר ר"א דְּמָבוֹי שְׁמוֹנָה שָׁרֵי מַה נַּפְשָׁךְ אִי עוֹמֵד נִפְרָשׁ נִיתָּר בְּעוֹמֵד מְרֻבֶּה עַל הַפָּרוּץ וְאִי פָּרוּץ נִפְרָשׁ נִידּוֹן מִשּׁוּם לֶחִי מַאי אָמְרַתְּ דְּשָׁוּוּ תַּרְוַיְיהוּ כַּהֲדָדֵי ה"ל סְפֵק דְּבְרֵיהֶם לְהָקֵל הֲרֵי מוּכָח דְּבְדְאוֹרַיְיתָא אע"ג דְּאִיכָּא שְׁנֵי צְדָדִים לְהָקֵל הוּא לְחוּמְרָא וּבְשְׁחִיטָה הָא מֻקִּיל בְּמֻחֶצָה עַל מֻחֶצָה דְּהוּא דְּאוֹרַיְיתָא, וְכֵן הִקְשׁוּ בְּסֻכָּה וּבְעֵירוּבִין וּבְבְכוֹרוֹת, וצ"ע מַאי מְדַמִּים הַתּוֹסְ' לַהֲדָדֵי דְּבִשְׁחִיטָה הֲרֵי אִם שָׁוִים הֵם שָׁרֵי דְּלָא תְּשַׁיֵּיר רֻבָּא אֲמַר רַחֲמָנָא וְהַצַּד.

דִּלְהַחְמִיר הוּא רַק מִשּׁוּם הִנִּיחַ רֻבָּא ומש"ה כֵּיוָן דְּאִיכָּא עוֹד צַד לְהָקֵל שָׁמָּא שָׁחַט רֻבָּא שָׁרֵי גַּם בִּדְאוֹרַיְיתָא אֲבָל בְּעֵירוּבִין דְּשָׁם ס"ל לְהַהִיא סְוָגְיָ' דְּפָרוּץ כְּעוֹמֵד אָסוּר דְּרַחֲמָנָא אֲמַר גְּדוֹר רֻבָּא וכ"כ הַתּוֹסְ' בְּעֵירוּבִין שָׁם, וא"כ הַצַּד דְּשָׁוִים הֵם הוּא לְחוּמְרָא וְרַק הָנֵי שְׁנֵי צְדָדִים דְּשָׁמָּא לֹא שָׁוִים הֵם הוּא לְהָקֵל, וּמִלְּבַד דְּמִצַּד הַסְּבָרָא קָשָׁה לוֹמַר דְּנִיקַּל

בְּדָאוֹרָיְיתָא נָגֶד הַחוּשׁ מַה שֶּׁעֵינֵינוּ רוֹאוֹת וְאַחֲרֵי שֶׁלִּפְּי מַה שֶּׁנִּרְאֶה בְּעֵינֵינוּ לְהַחְמִיר הַאֵיךְ נָבֹא לְהַתִּיר בְּדָאוֹרָיְיתָא וְהָרוֹאֶה רוֹאֶה שֶׁעוֹבְרִין עַל אִיסּוּרָא דְּאוֹרָיְיתָא, גַּם בלא"ה הֲרֵי יֵשׁ לוֹמַר דְּכֵינָן דְּנִרְאֶה דְּשָׁוִים, הֵם רַק בְּצֵירוּף שְׁנֵי הַצְּדָדִים שֶׁמָּא הָעוֹמֵד מְרֻחָבָה וְשֶׁמָּא הַפָּרוּץ מְרֻחָבָה אָז הוּא סָפֵק שָׁקוּל עִם הַצַּד דְּשֶׁמָּא שָׁוִים הֵם וּמִשּׁוּם הָכִי בְּעֵירוּבִין דְּהַצַּד דְּשָׁוִים הֵם לְחוּמְרָא מש"ה בְּהָנֵי שְׁנֵי צְדָדִים דִּלְהָקֵל דַּהֲוָה סָפֵק הַשָּׁקוּל מש"ה בְּדָאוֹרָיְיתָא לְהַחְמִיר וּבְדַרְבָּנָן לְהָקֵל, אֲבָל בְּחֻלִּין דְּשָׁוִים הֵם הוּא לְהָקֵל וְגַם הַצַּד דְּשָׁחוּט מְרֻחָבָה הוּא לְהָקֵל וְנִמְצָא דְּהַצַּד הַשֵּׁנִי דְּשֶׁמָּא שִׁיֵּיר רֻוָּחָא הוּא רַק מִיעוּטָא ומש"ה שָׁרֵי גַּם בְּדָאוֹרָיְיתָא.

וצ"ע: ועכ"פ יָצָא לָנוּ מִכָּל הַנַּ"ל דְּמִדִּבְרֵי ר"ת וְהָרֹא"שׁ וְהַתּוֹסָ' אֵין שׁוּם רְאָיָה כְּלָל דְּחוֹלְקִים עַל רַשׁ"י וְהָרַמְבַּ"ם שֶׁכָּתְבוּ לְהֶדְיָא דִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט הוּא נְבֵלָה וּמְיֻשָּׁב הֵיטֵב הָא דְּסָתַם לָהּ בשו"ע סִי' ל"ג דְּהוּא נְבֵלָה בְּלֹא שׁוּם חוֹלֶק, אָמְנָם בְּאוֹר הַזָּרוֹעַ הַגָּדוֹל הַנִּדְפָּס מֵחָדָשׁ מָצָאתִי שכ' לְהֶדְיָ' דְּהוּא רַק טְרֵפָה וְז"ל בסי' שע"ח שֶׁהֵבִיא שִׁיטַת רַבֵּינוּ תָּם דְּשָׁהָה בְּמִיעוּט סִימָנִים קָאֵי עַל מִיעוּט קָמָא דְּלָא גְּמִירִי שְׁהִיָּ' אֶלָּא בְּמִידֵי דְּמִנְּבֵלָה בי' כְּגוֹן בֵּין סִימָן לְסִימָן אֲבָל בְּמִידֵי דְּמִטָּרְפָה בי' כְּגוֹן נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט וּנְקוּבַת הַדַּקִּין לָא גְּמִירִי שְׁהִיָּ' תֵּיקוּ, וּפְסוּקֵת הַגַּרְגֶּרֶת פְּסוּלָה דְּהָא הָדַר בּוֹ ר"ע לְגַבֵּי ר' יְשַׁבֵּב אֲבָל נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט טְרֵפָה אִם לֹא ע"י שְׁהִיּוֹת מִיעוּט סִימָנִים בְּתוֹרַת שְׁחִיטָה עכ"ל, וַהֲגַם דבע"כ יֵשׁ אֵיזוֹ ט"ס בִּדְבָרָיו דְּמַאי שַׁיָּיךְ לְהַזְכִּיר בְּדִינֵי פְּסוּל שְׁהִיָּיה נְקוּבַת הַדַּקִּין דְּאֵינָם בִּמְקוֹם שְׁחִיטָה כְּלָל אֲבָל מ"מ מְבֹאָר לְהֶדְיָ' מִדְּבָרָיו דְּהוּא רַק טְרֵפָה וְלֹא נְבֵלָה, שׁוּב מָצָאתִי בְּסֵפֶר הַמַּכְרִיעַ סִימָן ה' כָּתַב ג"כ כִּלְשׁוֹן הָאו"ז וְז"ל לָא גְּמִירִי שְׁהִיָּ' בְּמִיעוּט אֶלָּא בְּמִידֵי דְּמִנְּבֵלָה בי' כְּגוֹן בֵּין סי' לסי' בִּבְהֵמָה כו' אֲבָל מִידֵי דְּמִטָּרְפָא בי' כְּגוֹן נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט דְּהָוֵי כִּנְקוּבַת הַדַּקִּין טְרֵפָה וְלֹא נְבֵלָה לָא גְּמִירִי שְׁהִיָּיה וּטְרֵפָה נָמֵי לָא הוי' דִּבְדָרָךְ שְׁחִיטָה קָעָסִיק כִּי הֵיכִי דְּלָא הָוֵי שְׁהִיָּ' בָּעוֹר לְעִנְיַן מוּם בְּקָדָשִׁים אוֹ לֹא דַּאֲפִי' בְּמִידֵי דְּמִטָּרְפָה בי' גְּמִירִי שְׁהִיָּ' כו' וּפְסוּקֵת הַגַּרְגֶּרֶת נְבֵלָה דְּהָא הֲדַר בי' ר"ע לְגַבֵּי ר' יְשַׁבֵּב אֲבָל נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט טְרֵפָה אִם לֹא ע"י שְׁהִיָּ' מִיעוּט סִימָנִים בְּתוֹרַת שְׁחִיטָה, וְהוּא מַמָּשׁ כִּלְשׁוֹן הָאו"ז הַנַּ"ל: סִימָן כה עוֹד בָּעִנְיָן הַנַּ"ל וִיבָרֵר דְּגַם מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דִּבְכוֹרוֹת אֵין הֶכְרֵחַ דס"ל דְּהוּא רַק טְרֵפָה: במס' בְּכוֹרוֹת דַּף כ' בְּתוֹסָ' ד"ה חָלָב כָּתְבוּ בְּשֵׁם ר"ת דאע"ג דְּבָחֻלִּין דַּף י"א מַשְׁמַע דְּאֵין הֲלָכָה כר' מֵאִיר דְּקָאָמַר לר"מ דְּחַיֵּישׁ לְמִיעוּטָא הֵיכִי אָכִיל בִּישְׁרָא נִיחוּשׁ שֶׁמָּא בְּמָקוֹם נָקֵב שָׁחַט וְלָא קָאָמַר הֵיכִי אָכְלִינַן בִּישְׁרָא מ"מ הֵיכָא דְּאִיכָּא חֲזָקָה הַמְסַיַּיעַ לַמִּיעוּט חָיְישִׁינַן לֵיהּ וְהָא דְּאָמְרִי' בְּחֻלִּין רוֹב מְצוּיִן אֵצֶל שְׁחִיטָה מֻמְחִין הֵם וְלָא אָמְרִינַן סְמוֹךְ מִיעוּטָא דְּאֵינוֹ מֻמְחֶה לְחֶזְקַת אִיסּוּר דִּבְהֵמָה בְּחַיָּה בְּחֶזְקַת אִיסּוּר עוֹמֶדֶת הַהוּא רֻוָּבָא מָצוּי וּשְׁכִיחַ טוּבָא פי' דְּהַמִּיעוּט דְּאֵינוֹ מֻמְחֶה הוּא מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא, וְהַקְשָׁ' הַמַּהַרְשָׁ"א דַּהֲדַר קָשֶׁה אַמַּאי לָא אָמְרִינַן הֵיכִי אָכְלִינַן בִּישְׁרָא דְּחֶזְקַת אִיסּוּר דִּבְהֵמָה בְּחַיֶּיהָ מְסַיַּיעַ לַמִּיעוּט דִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט ותי' הַמַּהַרְשָׁ"א דְּגַם אִם הִיא נְקוּבָה מ"מ אֵינוֹ רַק טְרֵפָה וְהוֹעִיל לָהּ הַשְׁחִיטָה לְטַהֲרָהּ מִידֵי נְבֵלָה וְלֹא שַׁיָּיךְ חֶזְקַת אֵינוֹ זָבוּחָה וּכְבָר עָמְדוּ רַבִּים עַל דְּבָרָיו דַּהֲרֵי בשו"ע סִי' ל"ג מְבֹאָר דִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט הוּא נְבֵלָה וְהָאַחֲרוֹנִים יָשְׁבוּ דְּבָרָיו דְּהוּא מַחֲלוֹקֶת הַפּוֹסְקִים וְהֶרְאוּ מָקוֹם דר"ת עַצְמוֹ בְּחֻלִּין בְּסֻגְיָא דְּשָׁהָה בְּמִיעוּט סִימָנִים מֻכְרָח דס"ל דְּהוּא רַק טְרֵפָה וְיָפֶה כ' מַהַרְשָׁ"א עַל דִּבְרֵי ר"ת לְשִׁיטָתוֹ.

אָמְנָם בְּסִימָן הַקּוֹדֵם נִתְבָּאֵר דְּאֵין מִשָּׁם רְאָיָה כְּלָל הַאֵיךְ ס"ל לר"ת וע"כ אָמַרְתִּי לִכְתּוֹב כָּאן דְּגַם מֵהָכָא אֵין רְאָיָה לָזֶה כְּלָל וְדִבְרֵי ר"ת כָּאן מְיֻשָּׁבִין בְּלֹא זֶה בִּפְשִׁיטוּת דְּהִנֵּה

במס' קִידּוּשִׁין (דַּף פ') גַּבֵּי תִּינוֹק שֶׁנִּמְצָא בְּצַד הָעִיסָּה וּבָצֵק בְּיָדוֹ דר"מ מְטַהֵר דאע"ג דְּרוֹב תִּינוֹקוֹת מְטַפְּחִין מ"מ עִיסָּה זוֹ בְּחֶזְקַת טָהֳרָה עוֹמֶדֶת וּסְמוֹךְ מִיעוּטָא דְּאֵינָן מְטַפְּחִין לְחֶזְקַת טָהֳרָה דְּעִיסָּה וְאִיתְּרַע לֵיהּ רֻוְבָּא וה"ל סְפֵק טֻוְמְאָה בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ דַּעַת לִשְׁאוֹל דְּטָהוֹר וְרַבָּנָן מְטַמְּאִין דְּרֻוְבָּא וַחֲזָקָה רֻוְבָּא עֲדִיף ופרש"י דר"מ אָזַל לְטַעְמוֹ דס"ל דְּחָיְישִׁינַן לְמִיעוּט גְּרֵידָא ומש"ה לְדִידֵיהּ אַלִּים מִיעוּטָא וּמִצְטָרֵף בַּהֲדֵי חֲזָקָה נֶגֶד הָרוֹב וְרַבָּנַן לְטַעְמַיְיהוּ דְּלָא חָיְישִׁי לְמִיעוּטָא, וְהִנֵּה הָא דְּתָלֵי רַשִׁ"י הַךְ פְּלֻוגְתָּא דר"מ וְרַבָּנַן הֵיכָא דְּאִיכָּא חֲזָקָה בַּהֲדֵי מִיעוּטָא לְהַהִיא פְּלוּגְתָּא דִּפְלִיגִי ר"מ וְרַבָּנַן אִם חָיְישִׁינַן לְמִיעוּט גְּרֵידָא לֹא מִדַּעַת עַצְמוֹ אָמַר כֵּן רַק דְּכִמְעַט כֵּן מְבֹוְאָר לְהֶדְיָ' בְּחֻוְלִין (דַּף פ"ו) בַּגְּמָרָ' דְּאָמַר שָׁם דְּהָא ר"מ חָיֵישׁ לְמִיעוּטָא סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה כו' הֲרֵי דְּהָנֵי שְׁנֵי פְּלֻוגְתּוֹת תְּלוּיִם חֲדָא בְּאִידָךְ, וְהִנֵּה הֲרֵי הַתּוֹסָ' בְּכַמָּה דֻּוְכְתִּין כָּתְבוּ דְּגַם ר"מ אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְמִיעוּטָא מה"ת רַק מִדְּרַבָּנָן וכ"כ בְּחֻוְלִין (דַּף י"ב) ד"ה פֶּסַח וּבְדַף פ"ו סוֹף ד"ה סָמוּךְ וּבִבְכוֹרוֹת (דַּף כ') בד"ה וְאִיבָּעֵית אֵימָא, וַהֲרֵי הָא דְּאָמַר ר"מ סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא דְּהָא אָזֵיל לְקֻוְלָּא מִשּׁוּם הַאי סְבָרָא וּמְטַהֵר לָעִיסָּה דִּלְדִידֵיהּ הוּא סְפֵק טֻוְמְאָה דְּטָהוֹר בְּאֵין בּוֹ דַּעַת לִשְׁאוֹל.

וְלִכְאוֹרָה אֵינוֹ מוּבָן הָאֵיךְ תָּלוּי זֶה בָּזֶה והצ"ל דְּהַגְּמָ' ס"ל דְּחַד טַעְמָא לְהוּ דְּמִשּׁוּם דר"מ חוֹשֵׁשׁ לַמִּיעוּט גְּרֵידָא מִיהָא דְּרַבָּנָן וְלָא אָמְרִינַן מִיעוּטָא כְּמַאן דְּלֵיתָא דָּמֵי מש"ה אִם נִצְטָרֵף עִמּוֹ חֲזָקָה הֲרֵי הוּא סָפֵק דְּאוֹרָיְיתָא וְרַבָּנָן מִשּׁוּם דְּלָא חָיְישִׁי לְמִיעוּטָא כְּלָל דס"ל דִּכְמַאן דְּלֵיתָא דָּמֵי מש"ה גַּם בְּאִיכָּא חֲזָקָה הַמְסַיֵּיעַ הוּא אֵינוֹ מִדְּאוֹרַיְיתָא ועכ"פ יִהְיֶה הַסְּבָרָא אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה זֶה מֻוְכְרָח דְּאִם נִיחוּשׁ לְמִיעוּט גְּרֵידָא אפי' רַק מִדְּרַבָּנָן בע"כ בַּהֲדֵי חֲזָקָה הוּא סָפֵק דְּאוֹרָיְיתָא: [ב] וא"כ הֲרֵי מְיֻוְשָּׁבִים דִּבְרֵי ר"ת בִּבְכוֹרוֹת שַׁפִּיר דַּהֲרֵי כָּךְ הִיא הַצָּעַת הַסֻּוְגְיָא בְּחֻוְלִין (דַּף י"א) דְּרַב אַשִּׁי אָמַר שָׁם דְּהָא דקיי"ל בְּכָל דֻּוְכְתָּא דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֻוְבָּא יָדְעִינַן לָהּ מִשְּׁחִיטָה עַצְמָהּ דְּאָמַר רַחֲמָנָא שְׁחוֹט וֶאֱכֹול וְנִיחוּשׁ שֶׁמָּא בְּמָקוֹם נֶקֶב שָׁחַט אָמַר רַב אָשֵׁי אַמְרִיתָא לִשְׁמַעְתָּא קמי' דְּרַב כָּהֲנָא וְאָמַר לִי וְדִלְמָא הֵיכָא דְּאֶפְשָׁר אֶפְשָׁר הֵיכָא דְּלָא אֶפְשָׁר לָא אֶפְשָׁר דאלת"ה לר"מ דְּחָיֵישׁ לְמִיעוּטָא הֵיכִי אָכִיל בִּישְׂרָא נִיחוּשׁ שֶׁמָּא בְּמָקוֹם נֶקֶב שֶׁחַיָּט וְכִי תֵּימָא הָכִי נָמֵי דְּלָא אָכֵיל פֶּסַח וְקָדָשִׁים מַאי אִיכָּא לְמֵימַר וְכָתְבוּ שָׁם הַתּוֹסָ' בד"ה פֶּסַח וְקָדָשִׁים הָא דְּלָא קָאָמַר בְּשַׂר תַּאֲוָה מַאי אִיכָּא לְמֵימַר מִשּׁוּם דר"מ אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְמִיעוּט אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן ומשו"ה קָאָמַר וכ"ת ה"נ דְּמַחְמִיר מִדְּרַבָּנָן שֶׁלֹּא לֶאֱכֹול בְּשַׂר תַּאֲוָה וּפָרִיךְ מִפֶּסַח וְקָדָשִׁים דְּאֵינוֹ יָכוֹל לְהַחְמִיר בָּהֶם וּמְדַקְדֵּק כִּי הֵיכִי דלר"מ יֵשׁ חִילּוּק בִּדְרַבָּנָן בֵּין אֶפְשָׁר לְלֹא אֶפְשָׁר ה"ה דְּנוּכַל לְחַלֵּק כֵּן בִּדְאוֹרָיְיתָא וְכֵן כָּתְבוּ הַתּוֹסָפ' בִּבְכוֹרוֹת (דַּף כ') בד"ה וְאִיבָּעֵית אֵימָא וְשָׁם הוֹסִיפוּ לְהַסְבִּיר תֵּירוּצָם יוֹתֵר דִּמְדַקְדֵּק כֵּיוָן דְּחָזֵינַן דר"מ בִּדְרַבָּנָן ע"כ מְחַלֵּק בֵּין אֶפְשָׁר לְלֹא אֶפְשָׁר בע"כ דְּגַם בִּדְאוֹרָיְיתָא יֵשׁ חִילּוּק בָּזֶה דְּאִם אִיתָא דְּבִדְאוֹרָיְיתָא אֵין לְחַלֵּק בֵּין אֶפְשָׁר לְלֹא אֶפְשָׁר לֹא הָיָה לַחֲכָמִים לָחוּשׁ וְלִגְזוֹר הֵיכָא דְאֶפְשָׁר כֵּיוָן דְּאִיכָּא מָקוֹם דְּלָא אֶפְשָׁר לְקַיֵּים גְּזֵרָתָם יעו"ש, וְהִנֵּה בְּוַדַּאי דְּתֵירוּצָם דָּחוּק קְצָת וְעַיֵּי' בְּמָרְדְּכַי בְּחֻוְלִין פ' הַזְּרוֹעַ שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם סֵפֶר הַחֲכָמָה דר"מ חוֹשֵׁשׁ לַמִּיעוּט מִדְּאוֹרַיְיתָא כִּדְמוֹכַח בפ"ק דְּחֻוְלִין דְּקָאָמַר וכ"ת ה"נ פֶּסַח וְקָדָשִׁים מַאי אִיכָּא לְמֵימַר וְאִי לָא חָיֵישׁ לְמִיעוּטָא מִדְּאוֹרַיְיתָא מַאי פָּרִיךְ, לְתָרֵץ הָא דְּחָיֵישׁ ר"מ זֶהוּ רַק מִדְּרַבָּנָן וּבְפֶסַח וְקָדָשִׁים הָיָה מַעֲמִיד עַל דִּין תּוֹרָה אֶלָּא ש"מ מִדְּאוֹרַיְיתָא כו' הֲרֵי לְהֶדְיָא דְּלָא ס"ל כתי' הַתּוֹסָפוֹ' וס"ל לְדוֹחַק לוֹמַר דִּמְדַקְדֵּק מִתַּקַּנְתָּא

דְּרַבָּנָן לְדָאוֹרָיְיתָא, וא"כ נֹאמַר דְּכֵן ס"ל לר"ת בִּבְכוֹרוֹת וי"ל דְּגַם רַב אַשִׁי דְּמְדַקְדֵּק דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא מֵהָא דְּלָא חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא בְּמְקוֹם נָקֵב שָׁחַט וס"ל דְּאֵין לְחַלֵּק בֵּין אֶפְשָׁר לְלֹא אֶפְשָׁר מ"מ גַּם הוּא מוֹדֶה דִּבְאֵיסּוּר דְּרַבָּנָן נוֹכַל לְחַלֵּק דְּהֵיכָא דְּאֶפְשָׁר הֶחֱמִירוּ בּוֹ חֲכָמִים שֶׁלֹּא לָבֹא לִידֵי סְפֵק אִיסּוּרָא דְּאוֹרָיְיתָא וְהֵיכָא דְּלָא אֶפְשָׁר לָא הֶעֱמִידוּ דִּבְרֵיהֶם וְרַק בִּדְאוֹרָיְיתָא לָא ס"ל לְרַב אַשִׁי לְחַלֵּק בֵּין אֶפְשָׁר לְלֹא אֶפְשָׁר ומש"ה מְדַקְדֵּק רַב אַשִׁי שֶׁפִּיר דִּבְכָל דֻּכְתָּא מִדְּאוֹרַיְיתָא אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא מֵהָא דְּאָמַר רַחֲמָנָא שְׁחוֹט וְאָכוֹל וְלָא חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא בְּמְקוֹם נָקֵב שָׁחַט וְרַב כַּהֲנָא לָא דָּחֵי ל' מֵהָא דְּהֵיכִי אָכְלִינַן בִּיְשָׁרָא דַּהֲרֵי לְדִידַן גַּם בְּאֵיכָּא חֲזָקָה הַמְסַיַּיעַ לַמִּיעוּט לָא חָיְישִׁינַן לֵיהּ מִדְּאוֹרַיְיתָא רַק מִדְּרַבָּנָן וְהָאֵיךְ יָבִיא לוֹ רְאָיָה מִדְּרַבָּנָן לְדָאוֹרַיְיתָא ומש"ה הַקְשָׁה לוֹ רַק מר"מ הֵיכִי אָכִיל בִּיְשָׁרָא דְּלִדִידֵיהּ הֲרֵי הֵיכָא דְּאֵיכָּא חֲזָקָה הַמְסַיַּיעַ לְמִיעוּט הוּא דְּאוֹרַיְיתָא דְּהָא גַּבֵּי טֵרֵפָה מַקֵּיל מְשׁוּם הַאי סְבָרָא וּלְדִידֵיהּ צָרִיךְ לְהֵיוֹת אָסוּר לֶאֱכוֹל בָּשָׂר מִדְּאוֹרַיְיתָא מְשׁוּם סְמוֹךְ מִיעוּטָא דְּנָקוּבַת הַוֵּשֶׁט לְחֻזְקַת אִיסּוּר דִּבְהֵמָה בחי' וּמְיֻוָּשֶׁב הֵיטֵב קֻוְשְׁיַת מָהַרְשָׁ"א דְּלָא מָצֵי אָמַר הֵיכִי אָכְלִינַן וּלְעוֹלָם לְגַבֵּי סָפֵק נְקוּבַת הַוֵּשֶׁט אֵיכָּא חֲזָקָה הַמְסַיַּיעוֹ ומ"מ הֲבִיא ר"ת רְאָיָה מֵהָא דְּלָא אָמַר הֵיכִי אָכְלִינַן בִּיְשָׁרָא דְּלָא קיי"ל כר"מ וְלָא חָיְישִׁינַן לְמִיעוּט גְּרִידָא הֵיכָא דְּלִיכָּא חֲזָקָה מְשׁוּם דְּזֶה תָּלוּי בָּזֶה דְּאִם הָיְינוּ חוֹשְׁשִׁין לַמִּיעוּט גְּרִידָא מִדְּרַבָּנָן אִם כֵּן אֵי אֵיכָּא חֲזָקָה הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת אָסוּר מִדְּאוֹרַיְיתָא וְשׁוּב ה"ל לוֹמַר הֵיכִי אָכְלִינַן בִּיְשָׁרָא וּמְיֻוָּשֶׁב הֵיטֵב דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דִּבְכוֹרוֹת בְּלֹא שׁוּם דּוֹחֲק: [ג] וְאִי וְאִי דא"כ לפמ"ש דר"ת מְפָרֵשׁ דְּשָׁקְלִי וְטָרְיָ' שֶׁל הַגְּמָרָ' לר"מ הֵיכִי אָכִיל בִּיְשָׁרָא קָאֵי עַל מִדְּאוֹרַיְיתָא דמה"ת צָרִיךְ לִהְיוֹת אָסוּר לְדִידֵיהּ אִם לֹא נָחֲלֵק בֵּין אֶפְשָׁר לְלֹא אֶפְשָׁר א"כ הָא תִּשָּׁאֵר עָלָיו קֻוְשְׁיַת הַתּוֹסָפוֹ' בְּחֻלִּין וּבִבְכוֹרוֹת דְּאַמַּאי לֹא אָמַר בְּשַׂר תַּאֲוָה מַאי אִיכָּא לְמֵימַר, גַּם זֶה אֵינוֹ דִּיחוּי לִדְבָרֵינוּ דַּהֲרֵי קֻוְשְׁיָא זוֹ לֹא רַק לְפִי דְּבָרֵינוּ תִּיסּוֹב דַּהֲרֵי כְּמוֹ כֵן קָשֶׁה עַל הַמָּרְדְּכַי דְּחֻלִּין הַנַּ"ל שֶׁכָּתַב לְהֶדְיָא דר"מ חוֹשֵׁשׁ גַּם לַמִּיעוּט גְּרִידָא מִדְּאוֹרַיְיתָא וְכֵן מֻוכָרָח דַּעַת הַתּוֹסָ' בְּחֻלִּין (דַּף פ"ו) דְּאִיתָא שָׁם דר' מֵאִיר מְחַיֵּיב עַל שְׁחִיטַת חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן מִשּׁוּם נְבֵלָה מִשּׁוּם דְּרוֹב מַעֲשֵׂיהֶם מְקֻלְקָלִים וְהִקְשׁוּ שָׁם הַתּוֹסָפוֹ' כֵּינָן דר"מ חוֹשֵׁשׁ לַמִּיעוּט הַאֵיךְ לוֹקֶה עָלֶיהָ מִשּׁוּם נְבֵלָה הָא אֵיכָּא מִיעוּט מַעֲשֵׂיהֶם מְתֻקָּנִים וּמֻכָרָח דס"ל לְהַתּוֹ' דר"מ חוֹשֵׁשׁ לַמִּיעוּט מִן הַתּוֹרָה וְכֵן הִקְשׁוּ שָׁם הַתּוֹסָ' גַּבֵּי תִּינוֹק שֶׁנִּמְצָא בְּצַד הָעִיסָּה דְּלָמָּה צָרִיךְ לוֹמַר לר"מ דְּמְטַהֵר מִשּׁוּם דְּעִיסָּה בְּחֻזְקַת טָהֳרָה עוֹמֶדֶת מְסַיַּיעוֹ לַמִּיעוּט דְּאֵינוֹ מְטַפְּחִין וַהֲרֵי בלא"ה כֵּיוָן דְּאֵיכָּא מִיעוּט דְּאֵין מְטַפְּחִין לר"מ דְּחוֹשֵׁשׁ לַמִּיעוּט ה"ל סְפֵק טֻמְאָה בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ דַּעַת לִשְׁאוֹל, הֲרֵי מוּכָח מִכָּל זֶה דס"ל דר"מ חוֹשֵׁשׁ לַמִּיעוּט מִן הַתּוֹרָה וּלְדִידְהוּ הֲרֵי ג"כ קָשֶׁה אַמַּאי לָא פָּרִיךְ מִבְּשַׂר תַּאֲוָה וּכְמוֹ דִּנְתָרֵץ דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' הַלָּלוּ כֵּן נִתְרֵץ לר"ת, וְעַיֵּי' בְּחִידּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א בְּחֻלִּין (דַּף י"א) שֶׁהִקְשָׁה ג"כ אַמַּאי לָא פָּרִיךְ מִבְּשַׂר תַּאֲוָה ותי' דהמ"ל דְּבָאֱמֶת ע"פ דִּין הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת אָסוּר לר"מ לֶאֱכוֹל בְּשַׂר תַּאֲוָה רַק לֹא דִּיבְּרָה תּוֹרָה לְהַתִּיר בְּשַׂר תַּאֲוָה אֶלָּא כְּנֶגֶד יצה"ר מוּטָב יֹאכְלוּ בָּשָׂר שְׁחוּטוֹת וְלֹא יֹאכְלוּ בָּשָׂר תְּמוּתוֹת ומש"ה פָּרִיךְ יוֹתֵר טְפֵי מִפָּסַח וְקָדָשִׁים דְּהַתּוֹרָה צִיְּוָתָה לֶאֱכָלָן וְכֵן כָּתַב בְּחִידּוּשֵׁי הָרָ"ן שָׁם יעו"ש וְכֵן נֶאֱמַר לר"ת וְהַתּוֹסָ' וְהַמָּרְדְּכַי הַנַּ"ל, וְעַיֵּין עוֹד בְּחֻלִּין (דַּף כ"ח) דְּדַעַת רַשְׁ"י שָׁם דְּגַם לַנָּקֵב אֵין לְוַשֵּׁט בְּדִיקָה מִבַּחוּץ וְהַתּוֹסָ' בְּשֵׁם רִיבָ"א כָּתְבוּ דְּיֵשׁ לַנָּקֵב בְּדִיקָה גַּם מִבַּחוּץ וְהִקְשׁוּ עָלָיו דא"נ מַאי קָאָמַר לר"מ הֵיכִי אָכִיל בִּיְשָׁרָא נֵימָא דְּהָיָה אוֹכֵל ע"י בְּדִיקָה וְתֵירְצוּ דְּיֵשׁ חוֹלִי

שֶׁהַלִּיקּוּי שֶׁלּוֹ אָדֹם וְהַבְּהֵמָה נֶאֱסָרֶת עַל יָדוֹ וְאֵין לוֹ בְּדִיקָה מִבַּחוּץ וּפָרִיךְ שַׁפִּיר, עוֹד תֵּירְצוּ דְּזֶהוּ דִּמְסַיֵּים הגמ' וכ"ת ה"נ דְּלָא אָכֵיל פי' דְּלֹא הָיָה אוֹכֵל בְּלֹא בְּדִיקָה פֶּסַח וְקָדָשִׁים מַאי אִיכָּא לְמֵימַר דְּאִי אֶפְשָׁר לְהַפְרִיד הָעוֹר וְלִבְדּוֹק דְּאֵין לְךָ מוּם גָּדוֹל מִזֶּה וּלְתֵי' הַשֵּׁנִי שֶׁל הַתּוֹסָ' הָא לֹא קָשֶׁה כְּלָל הָא דְּלָא אָמַר בְּשַׂר תַּאֲוָה מַאי אִיכָּא לְמֵימַר וְעַיֵּי' ביש"ש שכ' דְּחַכְמֵי הַצָּרְפָתִים סוֹבְרִים כְּרִיבָ"א בָּזֶה, וְעוֹד דְּיוֹתֵר אֶפְשָׁר לוֹמַר דַּאֲפִי' לְדַעַת רַשְׁ"י דס"ל בְּדַף כ"ח דְּגַם לַנָּקֵב אֵין לוֹ בְּדִיקָה מִבַּחוּץ וְכֵן הוּא דַּעַת הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ג' מה' שְׁחִיטָה וְהַגְּאוֹנִים כְּמוֹ שֶׁהוּבָא בב"י סי' ל"ג מ"מ הָא נוּכַל לוֹמַר דְּגַם הֵם מוֹדִים דְּהַרְבֵּה פְּעָמִים נוּכַל לִרְאוֹת גַּם מִבַּחוּץ אִם יֵשׁ בּוֹ נָקֵב אֶלָּא דס"ל דְּאֵין זֶה בְּדִיקָה גְּמוּרָה לוֹמַר דְּאַחֲרֵי שֶׁבְּדַקְנוּהוּ וְלֹא מָצָאנוּ בּוֹ נָקֵב דְּוַדַּאי לֹא נִיקַּב דְּיָכוֹל לְהִתְרַחֵשׁ דְּיִהְיֶה נָקוּב וְלֹא יִהְיֶה נִיכָּר אֲבָל רֹוב פְּעָמִים נִיכָּר ע"י הַבְּדִיקָה, וְהֵיכָא דְּנוֹלַד רֵיעוּתָא בִּבְהֵמָה דע"פ דִּין צְרִיכָה בְּדִיקָה וּכְגוֹן בָּאתִי כִּי מְמַסְמֵס קוֹעֵי' דְּמָא ס"ל לְרַשְׁ"י וְהָרַמְבַּ"ם דְּלָא מְהַנֵּי לָהּ הַבְּדִיקָה, אֲבָל בִּבְהֵמָה דְּעָלְמָא שֶׁלֹּא נוֹלְדָה שׁוּם רֵיעוּתָא כְּלָל וְאֵיכָא רֻבָּא דְּרֹוב בְּהֵמוֹת כְּשֵׁרִים הֵם וְאֵינָם נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט ואע"ג דְּאֵיכָא מִיעוּטָא דִּנְקוּבַת מ"מ אִם בְּדָקוּהוּ אפי' מִבַּחוּץ גַּם הֵם מוֹדִים דְּהָאֵיךְ נָבוֹא לָחוּשׁ לָהּ גַּם אַחַר בְּדִיקָה לִנְקוּבָה דְּהוּא מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וְגַם ר"מ לֹא חָיֵישׁ לֵיהּ כְּלָל וַאֲפִי' בְּאֵיכָא חֲזָקָה הַמְסַיֵּיעַ לַמִּיעוּט, וְשַׁפִּיר נוּכַל לוֹמַר לכ"ע כמ"ש הַתּוֹסָ' דְּהָא דְּאָמַר וכ"ת ה"נ דְּלָא אָכֵיל הַיְינוּ רַק בְּלֹא בְּדִיקָה אֲבָל בִּבְדִיקָה שַׁפִּיר מָצֵי אָכֵיל גַּם לר"מ וא"כ הָא לֹא שַׁיָּיךְ כְּלָל לְהַקְשׁוֹת מִבְּשַׂר תַּאֲוָה ועכ"פ מְיֻשָּׁבִים דִּבְרֵי ר"ת דְּלָא מָצֵי אָמַר הֵיכִי אָכְלִינַן בִּיְשָׁרָא: [ד] וּבָזֶה צ"ע לִי דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א בְּמִשְׁמֶרֶת הַבַּיִת (דַּף ז') שֶׁהִקְשָׁה שָׁם עַל הָא דְּחֻלִּין (דַּף י"א) דִּלְרַב אַשִׁי דְּלָא ס"ל לְחַלֵּק בֵּין אֶפְשָׁר לְלֹא אֶפְשָׁר תִּיקְשֶׁה לְדִידֵיהּ אֲנַן הֵיכִי אָכְלִינַן בִּיְשָׁרָא נֵימָא סְמוֹךְ מִיעוּטָא דְּנִקּוּבָה לַחֲזָקָה דִּבְהֵמָה בחי' וְכֵן רַב כָּהֲנָא לָמָּה נָקַט לר"מ הֵיכִי אָכִיל ה"ל לוֹמַר הֵיכִי אָכְלִינַן ע"ש שֶׁהֶאֱרִיךְ בָּזֶה וכ' סְבָרוֹת מְחֻדָּשׁוֹת דְּלָא בְּכָל דּוּכְתָּא אָמְרִינַן לְדִידַן סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה, דִּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַב הָרַשְׁבָּ"א עַצְמוֹ בְּחִידּוּשָׁיו לְחֻלִּין לְתֵרֶץ הָא דְּלָא פָּרִיךְ מִבְּשַׂר תַּאֲוָה מִשּׁוּם דְּדִבְרָה תּוֹרָה כִּנְגֶד יצה"ר א"כ הֲרֵי אֵין אָנוּ צְרִיכִין לְדָחוֹק כמש"כ הַתּוֹסָ' דְּרַב כָּהֲנָא מֵבִיא רְאָיָה מִתַּקָּנְתָּא דְּרַבָּנָן לְדָאוֹרָיְיתָא וְנוּכַל לוֹמַר דְּבִדְרַבָּנָן כ"ע ס"ל לְחַלֵּק בֵּין אֶפְשָׁר לְלֹא אֶפְשָׁר וְכָל הַשָּׁקְלִי וְטָרְיָא שֶׁל רַב אַשִׁי ור"כ הוּא רַק אִם נֶחֱלַק כֵּן בִּדְאוֹרָיְיתָא ומש"ה לְדִידַן נֵיחָא דְּגַם בַּחֲזָקָה הַמְסַיֵּיעַ לַמִּיעוּט הוּא רַק דְּרַבָּנָן ומש"ה פָּרִיךְ רַק לר' מֵאִיר דְּלִדִידֵיהּ בַּחֲזָקָה הַמְסַיֵּיעַ לְמִיעוּט הוּא אִיסּוּרָא דְּאוֹרָיְיתָא: [ה] הֵן אֱמֶת דְּלִכְאוֹרָה עִיקַּר דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּדַף כ"ח שֶׁכָּתְבוּ דְּזֶהוּ דְּקָאָמַר וכ"ת ה"נ דְּלָא אָכֵיל אֶלָּא עַל יְדֵי בְּדִיקָה מִבַּחוּץ וְכֵן מַה שֶּׁכָּתְבוּ בְּחִידּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א וְהָרָ"ן דמש"ה לָא פָּרִיךְ מִבְּשַׂר תַּאֲוָה די"ל דְּלֹא דִּיבְּרָה תּוֹרָה אֶלָּא כְּנֶגֶד יצה"ר צְרִיכִים עִיּוּן לִי, וְלִכְאוֹרָה לֹא יָדַעְתִּי לְפָרֵשׁ הֶמְשֵׁךְ הַסֻּגְיָא לְפִי דִּבְרֵיהֶם דַּהֲרֵי כָּךְ הִיא הַצַּעַת הַסֻּגְיָא דְּרַב אַשִׁי מְדַקְדֵּק דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא מִדְּהִתִּירָה הַתּוֹרָה לִשְׁחוֹט וְלֶאֱכוֹל וְלָא חָיְישִׁינַן שָׁמָּא בִּמְקוֹם נָקֵב שָׁחַט ואר"א אִמְרִיתָא לִשְׁמַעְתָּךְ' קמי' דְּרַב כָּהֲנָא וְאָמַר לִי וְדִלְמָא הֵיכָא דְּלָא אֶפְשָׁר לָא אֶפְשָׁר דאלת"ה לר"מ דְּחָיֵישׁ לַמִּיעוּט הֵיכִי אָכֵיל בִּיְשָׁרָא וכ"ת ה"נ דְּלָא אָכֵיל כו' וַהֲרֵי הַךְ וְכִי תֵּימָא בָּא לְקַיֵּים דִּבְרֵי רַב אַשִׁי וְהוֹכָחָתוֹ דְּכִי תֹּאמַר דִּלְעוֹלָם לָא מַחֲלְקִינַן בֵּין אֶפְשָׁר לְלֹא אֶפְשָׁר וְשַׁפִּיר קָמָה הוֹכָחָה שֶׁלּוֹ דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא מַהָא דְּהִתִּירָה הַתּוֹרָה לֶאֱכוֹל וּמַה דְּקַשְׁיָא לָךְ דא"כ לר"מ דְּחוֹשֵׁשׁ לַמִּיעוּט הֵיכִי אָכִיל נֵימָא דְּבֶאֱמֶת לְדִידֵיהּ אָסוּר מִן הַתּוֹרָה לֶאֱכוֹל

וְהָא דְּשָׁרֵי בְּשַׂר תַּאֲוָה הוּא רַק ע"י בְּדִיקָה מִבַּחוּץ כְּרֵיבָ"א אוֹ לֹא דִּיבְּרָה אֶלָּא כְּנֶגֶד הֵיצֵה"ר, וַהֲרֵי הוּא סוֹתֵר אֶת עַצְמוֹ בָּזֶה דא"כ דְּיֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר כֵּן הַאֵיךְ אַתָּה מְדַקְדֵּק מִזֶּה דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא וְזֶהוּ ג"כ כַּוָּנַת הַתּוֹסָפוֹ' בְּחֻלִּין (דַּף י"א) וּבִבְכוֹרוֹת שֶׁהִקְשׁוּ אַמַּאי לָא פָּרִיךְ מִבְּשַׂר תַּאֲוָה וְהוֹכִיחוּ מִזֶּה דר"מ אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לַמִּיעוּט רַק מִדְּרַבָּנָן דְּלִכְאוֹרָה אֵין זֶה דְּקְדּוּק חָזָק כָּל כָּךְ דְּמַאי נ"מ אִי פָּרִיךְ מִבְּשַׂר תַּאֲוָה אוֹ מִפֶּסַח וְקָדָשִׁים רַק כַּוָּנָתָם כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ דְּהַהּ וְכִי תֵּימָא הֲרֵי הוּא סוֹתֵר אֶת עַצְמוֹ דְּבָא לְקַיֵּים הוֹכָחָתוֹ שֶׁל רַב אַשִׁי דְּמֵאָכִילַת בָּשָׂר מוּכָח דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא ולר"מ נִימָא דְּבֶאֱמֶת אָסוּר לֶאֱכוֹל אֲבָל לְהַתּוֹסָ' דְּדַף כ"ח וְהָרַשְׁבָּ"א וְהָרָ"ן קָשֶׁה דְּאֵין לוֹמַר לְדִידְהוּ דה"ק וכ"ת ה"נ דְּלָא אָכֵיל פי' דְּרַק לר"מ הוּא דְּנֶאֱמַר כֵּן דְּרַק אִיהוּ ס"ל הַהּ סְבָרָא דְּמִבָּשָׂר תַּאֲוָה אִי אֶפְשָׁר לִלְמוֹד מִשּׁוּם דְּלָא דִּיבְּרָה אֶלָּא כְּנֶגֶד יצה"ר אֲבָל רַבָּנָן לָא ס"ל הַהּ סְבָרָא וּבְהַהּ סְבָרָא גּוּפֵיהּ פְּלִיגָא רַבָּנָן ור"מ דְּרַבָּנָן לָא נִיחָא לְהוּ לוֹמַר כֵּן ומש"ה מִדָּיְקִי שַׁפִּיר מִזֶּה דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא בְּכָל דֻּכְתָּא ור"מ הוּא דְּדָחֵי הוֹכָחָה זוֹ כֵּן, זֶה אֵינוֹ מַסְפִּיק דא"כ דְּנִיחָא לֵיהּ לוֹמַר דְּרַבָּנָן ור"מ יְחַלְּקוּ בְּהַהּ סְבָרָא גּוּפָהּ א"כ בְּמַה נִדְחוּ הוֹכָחָה שֶׁל ר"א מֵהָא דלר"מ פֶּסַח וְקָדָשִׁים מַאי אִיכָּא לְמֵימַר דְּמֻוכְרָח מִזֶּה דלר"מ יֵשׁ חִילּוּק בֵּין אֶפְשָׁר לְלֹא אֶפְשָׁר נִימָא ג"כ דְּבָזֶה פְּלִיגָא עַל ר"מ וְרַבָּנָן לָא ס"ל לְחַלֵּק בֵּין אֶפְשָׁר לְלֹא אֶפְשָׁר וּכְמוֹ דְּהָיָה נִיחָא לוֹ לוֹמַר דְּפְלִיגָא בְּהַסְּבָרָא דְּלָא דִּיבְּרָה אֶלָּא כְּנֶגֶד יצה"ר וצ"ע, וְהַנִּרְאֶה לוֹמַר דְּהֵם מְפָרְשִׁים דְּהָא דְּאָמַר רַב אָשִׁי אַמְרִיתָא לִשְׁמַעְתָּיהּ קמי' דר"כ לֹא עַל דִּבְרֵי רַב אַשִׁי וְהוֹכָחָתוֹ לְחֻלָּא קָאֵי דְּיָלִיף לָהּ מִשְּׁחִיטָה עַצְמָהּ רַק קָאֵי עַל כָּל הַסֻּגְיָא וְעַל כָּל הַלִּימוּדִים שֶׁל כָּל הָאָמוֹרָאִים הַנִּזְכָּרִים שָׁם מִקּוֹדֶם דְּלָמְדוּ כָּל אֶחָד מִמָּקוֹם אַחֵר דְּאָזְלִי' בָּתַר רֻבָּא מֵעֶגְלָה עֲרוּפָה וּמִפָּרָה אֲדֻמָּה וּמֵרוֹצֵחַ וְעֵדִים זוֹמְמִין וּמִשְּׁחִיטָה וּמִמַּכָּה אָבִיו וְאִמּוֹ וְכָל הַלִּימוּדִים הַלָּלוּ אֲמָרָם לְרַב כָּהֲנָא וּדְחָאם דְּלָמָּא הֵיכָא דְּלָא אֶפְשָׁר שָׁאנֵי וְהָא דְּקָאָמַר וכ"ת ה"נ דְּלָא אָכֵיל בִּישְׁרָא לֹא בָּא כְּלָל לְקַיֵּים הוֹכָחָתוֹ שֶׁל רַב אַשִׁי מִשְּׁחִיטָה דְּהוֹכָחָה זוֹ בְּנַדַּאי נִדְחֵית מִמ"נ רַק הָכִי קָאָמַר וכ"ת ה"נ דְּלָא אָכֵיל אֶלָּא ע"י בְּדִיקָה אוֹ לֹא דִּיבְּרָה אֶלָּא כְּנֶגֶד יצה"ר וּלְעוֹלָם לָא מַחְלְקִינַן בֵּין אֶפְשָׁר לְלֹא אֶפְשָׁר וא"כ עֲדַיִן נִתְקַיְּימוּ שְׁאָרֵי הוֹכָחוֹת שֶׁל אִינָךְ אָמוֹרָאֵי וּפָרִיךְ לֵיהּ מִפֶּסַח וְקָדָשִׁים מַאי אִיכָּא לְמֵימַר דא"א לְבָרְדָקוֹ וְהַתּוֹרָה צִיְּוָתָה לְאָכְלָם ובע"כ מֻוכְרָח לְחַלֵּק בֵּין אֶפְשָׁר לְלֹא אֶפְשָׁר וְאִם כֵּן נִסְתְּרוּ כָּל הַהוֹכָחוֹת, וְעַיֵּי' בִּבְכוֹרוֹת (דַּף כ"א) שֶׁהֵבִיאוּ הַתּוֹסָ' הָא דְּאָמְרוּ ר"ע ור' טַרְפוֹן אִלּוּ הָיִינוּ בְּסַנְהֶדְרִין לֹא הָיָה נֶהֱרָג אָדָם מֵעוֹלָם דְּהָיוּ שׁוֹאֲלִים לְהָעֵדִים דְּלָמָּא בִּמְקוֹם סַיִף נָקֵב הָיָה וְכָתְבוּ הַתּוֹסָ' בְּשֵׁם ר"ת דְּאֵין טַעְמוֹ מִשּׁוּם דְּחָיְישִׁי לְמִיעוּטָא דִּבְהֶדְיָא חָשִׁיב לָהּ במס' חֻלִּין לֹא אֶפְשָׁר וְשׁוּב דָּחוּ זֶה התו' דכה"ג לָא מִקְרֵי לָא אֶפְשָׁר כֵּיוָן דְּמַשְׁכַּחַת לָהּ שַׁפִּיר בְּהָיָה קָרוֹם שֶׁל מוֹחַ מְגֻלָּה וְנִקְבוּ וּבְחֻלִּין דַּחֲשִׁיב לי' לָא אֶפְשָׁר הַיְינוּ דס"ל לְהַגְמָ' לְדָחֹק לְאוֹקְמָא הַפְסוּק כֵּן עכ"ד, הֲרֵי חָזִינַן לְהָדְיָא דס"ל לְהַתּוֹסָ' דְּהָא דְּאָמַר דִּלְמָא הֵיכָא דְּלָא אֶפְשָׁר לָא אֶפְשָׁר קָאֵי עַל כָּל הַלִּימוּדִים שֶׁל כָּל הָאָמוֹרָאִים וְלֹא רַק עַל דִּבְרֵי רַב אַשִׁי לְחֻלָּא, ועכ"פ נֶהֱדַר לְדִידַן דְּשַׁפִּיר מְיַוְּשַׁב קוּשְׁיַת מָהַרְשָׁ"א הָא דְּלָא קָאָמַר הֵיכִי אָכְלִינַן וְאֵין מְכָאן הוֹכָחָה בְּדַעַת ר"ת דס"ל דְּאֵינוֹ נִבְלָה: [ו] וּבְזֶה שֶׁכָּתַבְנוּ דְּהַגְמ' פֵּרִיךְ לר"מ דְּחָיְישׁ לְמִיעוּטָא הֵיכִי אָכִיל בִּישְׁרָא הַיְינוּ דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא צָרִיךְ לִהְיוֹת אֲסוּרָה לְדִידֵיהּ מִשּׁוּם סְמָךְ דְּמִיעוּטָא דְּנָקוּבָה לְחֻזְקַת אֵינוֹ זָבוּחַ יִתְיַשֵּׁב לָנוּ דְּקְדּוּק א' דְּלָמָּה אָמַר לר"מ דְּחָיְישׁ לְמִיעוּטָא הֵיכִי אָכִיל בִּישְׁרָא וַהֲרֵי כַּמָּה תַּנָּאֵי מָצִינוּ דס"ל דְּחוֹשְׁשִׁין לְמִיעוּטָא

וְלָמָּה נָקַט ר"מ דַּוְקָא, וּלְפִי הַנָּ"ל הָא נִיחָא שַׁפִּיר דִּנְהִי דְּמָצִינוּ לְכַמָּה תַּנָּאֵי דְּחָשְׁשׁוּ לְמִיעוּטָא מִכָּל מָקוֹם לֹא מָצִינוּ בְּדִבְרֵיהֶם שֶׁיֹּאמְרוּ לְהֶדְיָא דְּבַחֲזָקָה הַמְסַיַּיעַ לַמִּיעוּט יִהְיֶה סָפֵק דְּאוֹרָיְתָא וְרַק לר"מ מָצִינוּ שֶׁאָמַר כֵּן בִּמְפוֹרָשׁ דְּמִטַּעַם זֶה גַּבֵּי תִּינוֹק שְׁנִמְצָא בְּצַד הָעִיסָּה הֲרֵי דְּאוֹמֵר סְבָרָא זוֹ גַּם לְהָקֵל.

ואע"ג דְּזֶה תָּלוּי בָּזֶה וּמַאן דְּחוֹשֵׁשׁ לַמִּיעוּט גְּרִידָא מִדְּרַבָּנָן ס"ל דְּבַחֲזָקָה הַמְסַיַּיעַ הוּא מה"ת וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְמַעְלָה מ"מ לְהֶדְיָא לֹא נָזְכַּר כֵּן רַק בְּדִבְרֵי ר"מ ומש"ה נָקַט רַק לר"מ. אָמְנָם עוֹד יוֹתֵר יֵשׁ לוֹמַר דְּהִנֵּה רַשׁ"י פי' בְּכַמָּה דֻּכְתֵי דְּהָא דְּאָמְרִי' בְּהֶמָּה בְּחַיֶּיהָ בְּחֶזְקַת אִיסּוּר עוֹמֶדֶת הַיְינוּ אִיסּוּר אֲבָר מִן הַחַי וּכְבָר מְבֹאָר בְּמָקוֹם אַחֵר דִּלְדַעַת רַשׁ"י יֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר דְּאֵינָהּ חֲזָקָה גְּמוּרָה רַק סָפֵק אִיסּוּרָא וְהַתּוֹסָ' הִקְשׁוּ עָלָיו דְּאִיסּוּר זֶה דאמה"ח הֲרֵי בְּנֵדַאי כְּבָר פָּקַע מִינָּהּ ומש"ה כָּתְבוּ דְּהַחֲזָקָה הוּא חֶזְקַת אִיסּוּר שֶׁל אֵינָהּ זְבוּחָה דְּכְתִיב וְזָבַחְתָּ וְאָכַלְתָּ וְלֹא שֶׁאֵינָהּ זְבוּחָה וַאֲסוּרָה בְּלָאו הַבָּא מִכְּלַל עֲשֵׂה, וְעַיַּי' במס' שְׁבוּעוֹת (דַּף כ"ד) בתו' ד"ה הָאוֹכֵל שֶׁחָקְרוּ בְּהַהּ פָּסוּק דְּוָזָבַחְתָּ וְאָכַלְתָּ אִם בָּא לְהוֹסִיף אִיסּוּר לָאו הַבָּא מִכְּלַל עֲשֵׂה עַל אֲכִילַת שֶׁאֵינוֹ זְבוּחָה אוֹ דְּלָא בָּא לְהוֹסִיף אִיסּוּר כְּלָל רַק בָּא לְהוֹרוֹת לָנוּ בְּמַה יֵּוקָּקַע אִיסּוּר אמה"ח וְאִיסּוּר נְבֵלָה וְאִם נֹאמַר כֵּן הָא לֵיכָּא שׁוּם חֶזְקָה לְאִיסּוּר בְּסָפֵק בְּשְׁחִיטָה דְּאִיסּוּר אמה"ח הָא וַדַּאי כְּבָרְפָּקַע וְאֵינוֹ זְבוּרָה אֵינוֹ אִיסּוּר כְּלָל א"כ הָא נִיחָא הָא דְּלֹא הִקְשָׁה רַב כָּהֲנָא מִכָּל הַתְּנָאִים דְּחוֹשְׁשִׁים לְמִיעוּטָא דְּלְמָא ס"ל דְּוָזָבַחְתָּ לֹא בָּא לְהוֹסִיף אִיסּוּרָא כְּלָל וא"כ הָא לֵיכָּא חֶזְקָה וְרַק מִיעוּט גְּרִידָא וְאֵינוֹ רַק מִדְּרַבָּנָן וְרַק מִדְּבְרֵי ר"מ מוּכָח דּוּזָבַחְתָּ הוּא אִיסּוּר עֲשֵׂה דְּהַתּוֹסָ' בְּחֻלִּין (דַּף ל"ג) בד"ה אֶחָד נָכְרִי הַקָּכוֹ לר"מ דס"ל דאמה"ח אֵינוֹ נוֹהֵג בָּעוֹף לְיִשְׂרָאֵל וּבַבֵּן נַחַ נוֹהֵג א"כ מִי אִיכָּא מִידֵּי דְּלְיִשְׂרָאֵל שְׁרֵי וּלְבֶן נח אָסוּר וְתֵירְצוּ דמ"מ גַּם לר"מ אָסוּר גַּם לְיִשְׂרָאֵל אמה"ח דְּעוֹף מְשׁוּם אִיסּוּר שֶׁאֵינוֹ זְבוּחָה הֲרֵי דלר"מ מְוָכָרְחִין לוֹמַר כֵּן וְאִיכָּא חֶזְקַת אִיסּוּר ומש"ה נָקַט רַב כָּהֲנָא רַק לר"מ אֲבָל לְכוּלְהוּ תַּנָּאֵי י"ל דְּוָזָבַחְתָּ אֵינוֹ אִיסּוּר כְּלָל: סִימָן כו יְבָאֵר הַיטֵב סֵוּגְיָ' דְּיָשַׁב לָהּ קוֹץ כּוֹשׁ ט בְּחֻלִּין דָּף מ"נ: במס' חֻלִּין (דַּף מ"ג) אָמַר עֵוְלָא יָשַׁב לָהּ קוֹץ בַּוְשָׁט אֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא הִבְרִיא.

וּפָרִיךְ בַּגְּמָרָא מַאי שְׁנָא מִכְּפָק דְּרוֹסָה וּמְשַׁנֵּי קָסָבַר עֵוְלָא אֵין חוֹשְׁשִׁין לִסְפֵק דְּרוֹסָה, וּפֵירֵשׁ רַשׁ"י הַבָּרִיא נִיקֵּב וְנִתְרַפֵּא וה"ל קְרוּם בַּעְלָהּ מֻחְמַת מַכָּה בַּוְשָׁט וְאֵין קְרוּם, וְכֵן מְפָרֵשׁ לֵיהּ הָרַמְבַּ"ם דְּזַ"ל בְּפֶרֶק ג' מה' שְׁחִיטָה הֲלָכָה כ"א נִמְצָא קוֹץ עוֹמֵד בַּוְשָׁט ה"ז סְפֵק נְבֵלָה שֶׁמָּא נִיקֵּב הוּבְט וְעָלָה קְרוּם בְּמְקוֹם הַנֶּקֶב וְאֵינוֹ נִרְאֶה, וְלָשׁוֹן שֵׁנִי פרש"י הַבָּרִיא נִיקֵּב וּכְמוֹ וּבָרָא אוֹתָם בְּחַרְבוֹתָם וְכֵן מְפָרֵשׁ הֶאֱלְכָּם, וְגַם הָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּכָיו שָׁם חָלַק עַל פי' הָרַאשׁוֹן וְהֵבִיא ראי' דְּנֵדַאי דְּלִנְהַרְפָּא לָא חָיְישִׁינַן לכ"ע וּמְפָרֵשׁ הִבְרִיא נִיקֵּב יע"ש: [ב] וְהִנֵּה אָמַרְנוּ לַחְקוֹר תְּחִלָּה אַלְיְבָא דְּעֵוְלָא לְפִי מַה דס"ל דְּאֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא הִבְרִיא אִם הוּא מְכְשֶׁרָה בְּלֹא שׁוּם בְּדִיקָה כְּלָל אוֹ דְּגַם לְדִידֵ' צָרִיךְ בְּדִיקָה עכ"פ אִם אֵין בּוֹ עַתָּה נֶקֶב.

וְלִכְאוֹרָה הי' נִרְאֶה פָּשׁוּט דְּזֶה תָּלוּי בִּשְׁנֵי הַפֵּירוּשִׁים הַנָּ"ל דְּאִם נִפְרַשׁ כפי' הַשֵּׁנִי דְּמְפָרֵשׁ הִבְרִיא נִיקֵּב אֲבָל לְנִתְרַפֵּא כ"ע מוֹדִים דְּלָא חָיְישִׁינַן לָהּ בְּשׁוּם דֻּכְתָּא א"כ הֲרֵי וַדַּאי דְּעֵוְלָא מַכְשִׁירוֹ וַאֲפִי' אִם לֹא בָּדְקוּ מִנֶּקֶב כְּלָל דַּהֲרֵי עֵוְלָא קָאָמַר דְּאֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא נִיקְּבָה וְאִם נֹאמַר דְּאֵינוֹ מַכְשִׁירוֹ רַק בִּבְדִיקָה דַּוְקָא שְׁנִרְאֶה שֶׁאֵין בּוֹ נֶקֶב בְּקְרוּם הַשֵּׁנִי

וְאִם לֹא בָּדְקוּ גַּם לְעֻלָּא אֲסוּרָה א"כ מֶה הִ' לָנוּ לָחוּשׁ עוֹד אַחַר הַבְּדִיקָה וּמַאי אַיִן חוֹשְׁשִׁין דְּקָאָמַר וַהֲרֵי אַדְּרַבָּה הוּא חוֹשֵׁשׁ לְנִיקְבָה אֶלָּא וַדַּאי דְּגַם בְּלֹא בְּדִיקָה כָּשֵׁר לְדִידֵ', אָמְנָם לפי' הָרֹאשׁוֹן דְּמְפָרְשִׁים הַבָּרִיא נִתְרַפֵּא הֲרֵי י"ל דְּגַם עֻלָּא אֵינוֹ מַכְשִׁיר רַק בִּבְדִיקָה דָּוְקָא אִם אֵין בּוֹ עַתָּה נָקֵב וְאִם נֶאֱבַד בְּלֹא בְּדִיקָה גַּם לְדִידֵ' אֲסוּרָה רַק דְּעֻלָּא קמ"ל דְּמְהַנֵּי לִי' בְּדִיקָה וְלָא חָיְישִׁינַן לְנַתְרַפֵּא וְהַחוֹלְקִים עַל עֻלָּא ס"ל דְּלָא מְהַנֵּי לִי' בְּדִיקָה דאע"ג דְּרוֹאִין עַתָּה בְּאֵין בּוֹ נָקֵב מ"מ חָיְישִׁינַן דִּלְמָא נִתְרַפֵּא, וְזֶה לְשׁוֹן רַבֵּינוּ יְרֻחָם נָתִיב ט"ו חֵלֶק שְׁלִישִׁי שֶׁהֵבִיא שָׁם מַחֲלוֹקֶת הַפּוֹסְקִים בִּפְסַק הֲלָכָה אִי קיי"ל כְּעֻלָּא אוֹ לֹא וְשׁוּב כָּתַב וְז"ל יֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁמָּא נִיקֵּב וְעָלָה בּוֹ קְרוּם מִלְּשׁוֹן בָּרִיא ולפי"ז לְמִי שֶׁכְּרֵקוֹ כְּעֻלָּא אֵין חוֹשְׁשִׁין וְסָגִי בִּבְדִיקָה וּלְאוֹתָן שֶׁפָּסְקוּ דְּלָא כְּעֻלָּא וְחוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא הִבְרִיא אֵין לוֹ תַּקָּנָה בִּבְדִיקָה, וְהָרי"ף פי' שֶׁמָּא יָצָא לַחוּץ כו' וּלְפִי זֶה אפי' לְמָאן דְּפוֹכֵק דְּלָא כַּעֻלָּא סָגִי בִּבְדִיקָה הֲרֵי כָּתַב לְהֶדְיָ' דְּלְפֵירוּשׁ הָרִאשׁוֹן גַּם אִם נִפְסַק כְּעֻלָּא צָרִיךְ בְּדִיקָה דָּוְקָא וְכֵן כָּתַב לְהֶדְיָ' הַדְּרִישָׁה וּפְרִישָׁה בַּטּוּר יו"ד סִימָן ל"ג וְכֵן הֲבִינוּ כַּמָּה מֵרַבּוֹתֵינוּ הָאַחֲרוֹנִים בְּשׁו"ת פָּנִים מְאִירוֹת חֵלֶק א' סִימָן א' ובנו"ב מה"ק חֵלֶק יו"ד סי' ח' וּבְתוֹרַת יְקוּתִיאֵל דְּלְהַמְפָרֵשׁ נִתְרַפֵּא גַּם לְעֻלָּא צָרִיךְ בְּדִיקָה: [ג] אָמְנָם אוֹחֲרֵי הָעִיּוּן אֵינוֹ נִרְאֶה כֵּן דַּהֲרֵי דִּבְרֵי רַבֵּינוּ יְרֻחָם לֹא יִתָּכְנוּ רַק לְדַעַת רַתּוּס' (בְּדַף כ"ח) שֶׁפָּתְבוּ דְּלְנַקֵּב יֵשׁ לְוַשֵּׁט בְּדִיקָה גַּם מִבַּחוּץ וּלְדִידְהוּ יֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר דְּגַם עֻלָּא מַצְרִיךְ בְּדִיקָה אֲבָל הֲרֵי גַּם רַשְׁ"י הֵבִיא לְהַהִ כַּיְרוּכָא דְּנִתְרַפֵּא וְדַעַת רַשְׁ"י הוּא דְּגַם לְנַקֵּב אֵין לְוַשֵּׁט בְּדִיקָה מִבַּחוּץ וְאִם הָיָה צָרִיךְ בְּדִיקָה לֹא הִ' מְהַנֵּי כְּדֵיקָה וּמֵוכְרָח דְּרַשְׁ"י ס"ל דְּגַם אִם נִכְרָשׁ נִתְרַפֵּא מ"מ מַכְשִׁירָה עֻלָּא גַּם בְּלֹא בְּדִיקָה, דַּהֲרֵי וַדַּאי דּוֹחֵק גָּדוֹל לוֹמַר דְּלָהֵן פֵּירוּשָׁא לָא קָמַכְשִׁיר עֻלָּא רַק בְּאִם נִשְׁאַר קְצָת גַּם מֵעוֹר הַפְּנִימִי לְאוֹתוֹ צַד שֶׁהוּא דָּבוּק לְהַחִיצוֹן דְּיכוֹלִין לְבָוְדְקוֹ דְּכָל כְּזֶה לֹא הָיָה לוֹ לְרַשְׁ"י לְסְתּוֹם רַק לְפָרֵשׁ, וְעוֹד דַּהֲרֵי בְּהָא דְּפָרִיךְ הַגְּמָרָא עַל עֻלָּא מַאי שְׁנָא מִסְפֵּק דְּרוּסָה וְכָתַב רַשְׁ"י וְז"ל ומ"ש מִסְפֵּק דְּרוּסָה דְּמִשּׁוּם דְּעַל אֲרִי בֵּינֵיהֶם אָמְרִינַן שֶׁמָּא דָּרַס וּמַצְרִכִינַן לֵיהּ בְּדִיקָה וְהָכָא לָא אֶפְשָׁר לְמִבְדְּקֵ' דְּנָקֵב מַשֶּׁהוּ בְּעוֹר חִיצוֹן שֶׁל וֶשֶׁט לָא מִיבְּעֵי הֲרֵי דְּכָתַב רַשְׁ"י לְהֶדְיָ' דְּעֻלָּא מַכְשִׁיר גַּם בְּנִיקֵּב כָּל הָעוֹר הַפְּנִימִי וְלֹא נִשְׁאַר רַק עוֹר הַחִיצוֹן לְחֲזָקָא וּבוֹ הָא לָא מְהַנֵּי בְּדִיקָה וּמֵוכְרָח בְּדַעַת רַשְׁ"י דְּגַם אִם נִפְרַשׁ נִתְרַפֵּא לֹא חָיְישׁ עֻלָּא לְנָקֵב כְּלָל וּמַכְשִׁיר גַּם בְּלֹא בְּדִיקָה.

וְאֵין לוֹמַר דְּדִבְרֵי רַשְׁ"י הַלָּלוּ רַק אַלִּיבָּא דפי' הַשֵּׁנִי אֲבָל פֵּירוּשׁוֹ הָרִאשׁוֹן דְּמְפָרֵשׁ נִתְרַפֵּא אָזַל בְּשִׁיטַת הַמְפָרְשִׁי' דס"ל דְּלְנַקֵּב יֵשׁ לְוַשֵּׁט בְּדִיקָה גַּם מִבַּחוּץ, זֶה וַדַּאי לֹא נִיתַּן לְהֵאָמֵר כְּלָל דַּהֲרֵי כָּל מַה דְּהֲוָצְרַךְ רַשְׁ"י לְהַאֲרִיךְ וְלִכְתּוֹב דְּהָכָא אִי אֶפְשָׁר לְמִבְדְּקֵ' הָרָשׁ בָּא לְיַשֵּׁב דְּלָא תִּיקְשֶׁה מַאי פָּרִיךְ הַגְּמָרָא מִסְפֵּק דְּרוּסָה וַהֲרֵי דְּרוּסָה מֻוּתֶּרֶת בִּבְדִיקָה וְדִלְמָא עֻלָּא מַכְשִׁירָה רַק בִּבְדִיקָה ומש"ה הוֹסִיף רַשְׁ"י בְּבֵיאוּרוֹ וְכָתַב דְּהָכָא אִי אֶפְשָׁר לְמִבְדְּקֵ' דְּנָקֵב אֵין נִיכָּר מִבָּחוּץ ומש"ה מַקְשֶׁה הַגְּמָרָא שַׁפִּיר וַהֲרֵי אִם נִפְרַשׁ הִבְרִיא מא מָקוֹם לְהַקְשׁוֹת כֵּן כְּלָל דְּכֵינָן דְּעֻלָּא אָמַר דְּאֵין חוֹשְׁשִׁין נִיקֵּב הֲרֵי בע"כ כַּוָּנָתוֹ בְּלֹא בְּדִיקָה דְּאִי בִּבְדִיקָה מַה יֵּשׁ לט לָחוּשׁ עוֹד וא"כ הֲרֵי גַּם אִם נֹאמַר דְּיֵשׁ לְוַשֵּׁט בְּדִיקָה אָא מַקְשֶׁה הַגְּמָרָא שַׁפִּיר מ"ש מִסְפֵּק דְּרוּסָה דְּצָרִיךְ בְּדִיקָה וּבְלֹא בְּדִיקָה אֲסוּרָה וְהָכָא מַכְשִׁיר עֻלָּא גַּם בְּלֹא בְּדִיקָה ובע"כ דְּדִבְרֵי רַשְׁ"י הַלָּלוּ אָזְלִין בְּשִׁיטַת הַמְפָרְשִׁים הִבְרִיא נִתְרַפֵּא דְּלְדִידְהוּ הִ' מָקוֹם לוֹמַר דְּגַם עֻלָּא לָא מַכְשִׁירָה רַק ע"י בְּדִיקָה מִנִּקֵּב וקמ"ל עֻלָּא רַק

דְּלָא דְּחָיְישִׁינַן לְנַתְרַפֵּא וא"כ קָשֶׁה לִי לְרַשִׁ"י מַאי פָּרִיךְ מִסְפֵּק דְּרוּסָה ומש"ה הוֹסִיף רַשִׁ"י בְּבֵיאוּרוֹ דְּהָכָא הָא אִי אֶפְשָׁר בַּבְּדִיקָה דְּאֵין לְבָוְדְקוֹ מִבַּחוּץ ומש"ה פָּרִיךְ הגמ' מִסְפֵּק דְּרוּסָה דַּאֲסוּרָה בְּלֹא בְּדִיקָה וא"כ הָכָא דא"א לְבָוְדְקוֹ צָרִיךְ לִהְיוֹת אֲסוּרָה, ועכ"פ חָזַינַן לְהָדָךְ מֻוכְרָח בְּדַעַת רַשִׁ"י דְּגַם אִם נָפְרַשׁ הִבְריא נִתְרַפֵּא מ"מ ס"ל דְּאֵין לְנָקֵב בְּדִיקָה מִבַּחוּץ וא"כ הָא מֻוכְרָח דְּעֻוְלָּא מַכְשִׁירָה גַּם בְּלֹא בְּדִיקָה דְּאִם הִי' צָרִיךְ בְּדִיקָה דַּוְוָקָא לֹא הִי' מְהַנֵּי לִי' בְּדִיקָה מִבַּחוּץ כְּלָל וְזֶהוּ מֻוכְרָח דְּלָא כְּרַבֵּינוּ יְרֻחָם: [ד] וְכֵן יֵשׁ לְהוֹכִיחַ מִדִּבְרֵי הָרֹאֹ"שׁ שֶׁכָּתַב וְז"ל פרש"י מ"ש מִסְפֵּק דְּרוּסָה דְּמִשּׁוּם דְּעַל אֲרִי חָיְישִׁינַן וְצָרִיךְ בְּדִיקָה וְהָכָא אִי אֶפְשָׁר לְמִבְדְּקֵן' רַשִׁ"י לְטַעְמוֹ שֶׁפֵּירֵשׁ לְעֵיל בְּפֶרֶק ב' דַּאֲפִי' נָקֵב לָא מִינְכַר בֵּיהּ וּלְמַאי דְּפֵרַשְׁתִּי לְעֵיל דְּדַוְקָא אַדְמוּמִית שֶׁל אֶרֶס אֵינוֹ נִיכָּר אֲבָל נָקֵב מִינְכַר בֵּיהּ פְּרִיךְ הָכִי ומ"ש מִסְפֵּק דְּרוּסָה דְּצָרִיךְ בְּדִיקָה וְהָכָא קָאָמַר עֻוְלָּא אֵין חוֹשְׁשִׁין דְּמַשְׁמַע דַּאֲפִי' בְּדִיקָה לָא בעי' עכ"ד וַהֲרֵי הָרֹאֹ"שׁ בע"כ אָזַל לְשִׁיטַת הַמְפָרְשִׁים נִתְרַפֵּא דְּלְהַמִּפָרֵשׁ נִיקֵב הֲרֵי אֵין שׁוּם מָקוֹם הַתְחָלָה לְקֻוּשְׁיָתוֹ דְּכֵיוָן דְּאָמַר אֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא נִיקֵב בע"כ דְּכָשֵׁר גַּם בְּלֹא בָּדְקוּ וכמש"כ לְמַעְלָה דְּאִי בִּבְדִיקָה דַּוְקָא מַה יֵּשׁ לָנוּ לָחוּשׁ עוֹד ומַאי אֵין חוֹשְׁשִׁין דְּקָאָמַר עֻוְלָּא וא"כ לֹא הֻוְצְרַךְ הָרֹאֹ"שׁ לְדָחוֹק דְּקֻוּשְׁיַ' הַגְּמָרָא הוּא דִּלְשׁוֹן אֵין חוֹשְׁשִׁין מַשְׁמַע דַּאֲפִי' בְּדִיקָה א"צ דְּלֹא הֻוְצְרַךְ כָּאן לְמַשְׁמָעוּת דבע"כ מֻוכְרָח לוֹמַר כֵּן אֶלָּא וַדַּאי דְּהָרֹאֹ"שׁ דִּיבֵּר כָּאן לְשִׁיטַת הַמְפָרְשִׁים נִתְרַפֵּא ומש"ה הֻוְקְשָׁה לִי' לְהָרֹאֹ"שׁ מַאי פָּרִיךְ דִּלְמָא גַּם עֻוְלָּא מַצְרִיךְ בְּדִיקָה מִנָּקֵב וְעַל זֶה תֵּירֵץ דִּלְשׁוֹן אֵין חוֹשְׁשִׁין מַשְׁמַע לְהַגְּמָרָא דְּגַם בְּדִיקָה אֵין צָרִיךְ הֲרֵי לְהָדְיָא דְּגַם לְשִׁיטָה זוֹ מ"מ עֻוְלָּא מַכְשִׁירָה גַּם בְּלֹא בְּדִיקָה וּדְלֹא כְּרַבֵּינוּ יְרֻחָם.

וְעַיֵּי' עוֹד בָּרֹאֹ"שׁ שָׁם שֶׁכָּתַב דְּהָאלְפָּס פָּסַק דְּלָא כְּעֻוְלָּא מִשּׁוּם דְּהַגְּמָרָא פָּרִיךְ עַל עֻוְלָּא מ"ש מִסְפֵּק דְּרוּסָה וּמְשַׁנֵּי קָסָבַר עֻוְלָּא אֵין חוֹשְׁשִׁין לִסְפֵּק דְּרוּסָה וא"כ לְדִידַן דקי"ל דְּחוֹשְׁשִׁין לִסְפֵּק דְּרוּסָה קיי"ל דְּלָא כְּעֻוְלָּא אֲבָל הָרָאָבָ"ן פָּסַק כְּעֻוְלָּא מֵהָא דְּאִיתָא לְקַמָּן (דַּף נ') מַחַט שֶׁנִּמְצֵאת בְּעוֹבִי בֵּית הַכּוֹסוֹת מִצַּד א' כְּשֵׁרָה מִשְּׁנֵי צְדָדִים טְרֵפָה הֲרֵי דְּלָא חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא הִבְריא וְהִגִּיהַ לְפוּם רְהִיטָא נִרְאֶה דְּגַם הָרָאָבָ"ן מְפָרֵשׁ הִבְריא נִתְרַפֵּא [וְכֵן הוּאלְהָדְיָא בָּרָאָבָ"ן יעו"ש] וְזֶהוּ שֶׁהוֹכִיחַ דא"כ מַחַט שֶׁנִּמְצָא בְּעוֹבִי ביה"כ מִצַּד אֶחָד אַמַּאי כָּשֵׁר נִיחוּשׁ גַּם שָׁם שֶׁמָּא נִתְרַפֵּא.

אָמְנָם זֶה אֵינוֹ דַּהֲרֵי דַּעַת הָרָאָבָ"ן דְּרַק בַּוּשֶׁט לְחֻדָּא לָא מְהַנֵּי בּוֹ קְרוּם שֶׁעָלָה מֵחֲמַת מַכָּה אֲבָל בִּשְׁאָרֵי אֵיבָרִים מְהַנֵּי בּוֹ גַּם סְתִימָה שֶׁעָלְתָה בּוֹ אַחַר שֶׁנִּיקֵב דְּז"ל הָרָאָבָ"ן בְּסִימָן רכ"ו הֶבִיאוֹ בְּסֵפֶר תּוֹרַת חַיִּים בְּחִידּוּשָׁיו עַל חֻלִּין קְרוּם שֶׁעָלָה מֵחֲמַת מַכָּה בַּוּשֶׁט אֵינוֹ קְרוּם כו' וּטְרֵפָה מִשּׁוּם דְּאָכְלָה בּוֹ וּפַעְיָא בּוֹ חוֹזֵר וְנִיקֵב יעו"ש, וא"כ מַאי הוֹכִיחַ מֵהָהִ דְּמַחַט שֶׁנִּמְצָא בְּבֵית הַכּוֹסוֹת וַהֲרֵי שָׁם לֹא שַׁיָּיךְ חֲשָׁשָׁא דְּנִתְרַפֵּא כְּלָל ובע"כ מֻוכְרָח לוֹמַר דִּרְאָיָתוֹ שֶׁל הָרָאָבָ"ן הוּא מִשּׁוּם דס"ל בִּפְשִׁיטוּת דְּהָא דְּתַנְיָ' בְּבֵית הַכּוֹסוֹת מְצַד אֶחָד דְּכָשֵׁר הַיְינוּ אפי' בְּלֹא שׁוּם בְּדִיקָה כְּלָל דַּהֲרֵי סְתָמָא נָקְטָה הַבָּרַיְיתָא דִּכְשֵׁירָה וּמוּכָח דִּבְלֹא בְּדִיקָה קָאָמַר וְהוֹכִיחַ מִזֶּה הָרָאָבָ"ן כְּעֻוְלָּא וּמוּכָח דס"ל דְּעֻוְלָּא מַכְשִׁירָה גַּם בְּלֹא בְּדִיקָה כְּלָל אע"ג דְּאִיהוּ מְפָרֵשׁ לְהָדְיָ' נִתְרַפֵּא דְּאִם נֶאֱמַר דְּעֻוְלָּא רַק בִּבְדִיקָה קָאָמַר א"כ מַאי הֵבִיא ראי' מֵהָהִ דביה"כ לְעֻוְלָּא דַּהֲרֵי גַּם הַהִ דביה"כ בע"כ יהי' בִּבְדִיקָה דַּוְקָא וא"כ כְּשֵׁירָה לכ"ע דְּשָׁם הָא לֹא שַׁיָּיךְ חֲשָׁשָׁא דְּנִתְרַפֵּא: [ה] וְכֵן נִרְאֶה לְהוֹכִיחַ מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' בְּשַׁבָּת (דַּף ל"ו) בד"ה לְמַחַט שֶׁכָּתַב שָׁם רַשִׁ"י דְּרַק בְּבֵית הַכּוֹסוֹת כָּשֵׁר.

בְּנִמְצָא הַמַּחַט תָּחוּב מִצַּד אֶחָד אֲבָל בַּהֶמְסֵס דְּאֵין לוֹ רַק עוֹר אֶחָד דַּק גַּם בְּנִמְצָא תָּחוּב רַק מִצַּד אֶחָד טְרֵפָה וְהַתּוֹסָ' הִקְשׁוּ עָלָיו דְּהָא תְּנַן הֶמְסֵס וּבֵית הַכּוֹסוֹת שֶׁנִּיקְּבוּ לַחוּץ וְכָתְבוּ שָׁם בְּשֵׁם ר"י לְתֶרֶץ פרש"י דמש"ה טְרֵפָה מִצַּד אֶחָד דְּחָיְישִׁינַן שְׁמָא נִיקַּב לְחוּץ וְחָזַר וְהִבְרִיא וּכְמוֹ בְּיָשֵׁב לָהּ קוֹץ בַּוֶּשֶׁט דְּחָיְישִׁינַן שְׁמָא הִבְרִיא דְּחוֹשְׁשִׁין לִסְפֵק דְּרוֹסָה וַאֲפִי' לְמַאן דְּלָא חָיְישׁ הָתָם בְּקוֹץ שְׁמָא בְּמַחַט דָּק חָיְישׁ, וַהֲרֵי חָזְינַן דְּהַתּוֹסָ' מְפָרְשִׁים הִבְרִיא נִתְרַפֵּא וְכָתְבוּ דַּאֲפִי' עֵוֹלָא דְּלָא חָיְישׁ בְּקוֹץ מ"מ בְּמַחַט שֶׁהוּא דָּק חָיְישׁ וְאִם נֶאֱמַר כְּרַבֵּינוּ יְרֻחָם דְּלְמַאן דְּמְפָרֵשׁ נִתְרַפֵּא גַּם עֵוֹלָא חוֹשֵׁשׁ לִשְׁמָא נִיקַּב וּמַצְרִיךְ בְּדִיקָה וּבְלֹא בְּדִיקָה אֲסוּרָה וְרַק דְּעֵוֹלָא קָאָמַר דְּאֵין חוֹשְׁשִׁין לִשְׁמָא דְּאֵינוֹ מוּבָן כְּלָל הַחִילּוּק שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בֵּין קוֹץ לְמַחַט דְּאַטוּ נָקֵב שע"י קוֹץ קָשֶׁה לְהִתְרַפֵּא יוֹתֵר מִנָּקֵב שע"י מַחַט וְאִם דְּהַנָּקֵב שע"י קוֹץ הוּא יוֹתֵר גָּדוֹל מִשֶּׁל מַחַט וְצָרִיךְ שְׁהוּת יוֹתֵר לְהִתְרַפֵּא מ"מ הֲרֵי לֹא יָדַעְנוּ בְּאֵיזֶה זְמַן נִתְחַב בּוֹ הַקּוֹץ וְאֶפְשָׁר דְּהָיָה שְׁהוּת לְהִתְרַפֵּא גַּם נָקֵב גָּדוֹל, וּבְשֶׁלָּמָא לְעִנְיַן חֲשַׁשׁ אִם נַעֲשָׂה בּוֹ נָקֵב כְּלָל יֵשׁ מָקוֹם לְחִילּוּקָם שֶׁל הַתּוֹסָ' דְּמַחַט שֶׁהוּא דַּק הוּא יוֹתֵר קָרוֹב לִנָּקוֹב מִקּוֹץ שֶׁהוּא עב וּמְוֻכְרָח דְּהַתּוֹסָ' ס"ל דְּעֵוֹלָא דְּקָאָמַר דְּאֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא הִבְרִיא אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ גַּם לִשְׁמָא נִיקַּב כְּלָל וּמְוֻכְרָח דְּעֵוֹלָא מַכְשִׁירָה גַּם בְּלֹא בָּדְקוּ מִנָּקֵב כְּלָל: [ו] גַּם קָשֶׁה לִי לְדַעַת רַבֵּינוּ יְרֻחָם כֵּיוָן דִּמְפָרֵשׁ דִּלְהַמְפָרְשִׁים נִתְרַפֵּא גַּם לְעֵוֹלָא צָרִיךְ בְּדִיקָה דַּוְקָא וא"כ גַּם עֵוֹלָא חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא נִיקַּב עוֹר הַחִיצוֹן שֶׁל הַוֶּשֶׁט וְכָל מַחְלְקוּתוֹ שֶׁל עֵוֹלָא וְהַחוֹלְקִים עָלָיו הוּא רַק אִם מְהַנֵּי לִי' בְּדִיקָה אוֹ חָיְישִׁינַן לִנְתְרַפֵּא וְלָא מְהַנֵּי בְּדִיקָה א"כ מַאי פָּרִיךְ הַגְּמָרָ' מַאי שְׁנָא מִסְפֵק דְּרוֹסָה דְּמֵה דְּמִיוֹן הוּא זֶה לָזֶה דְּכִי בְּשְׁבִיל דְּחָיְישִׁינַן לִסְפֵק דְּרוֹסָה יֵשׁ לָנוּ לָחוּשׁ ג"כ לִשְׁמָא נִתְרַפֵּא וַהֲרֵי הֵם רְחוֹקִים זֶה מִזֶּה כִּרְחוֹק מִזְרָח מִמַּעֲרָב דְּהָכָא י"ל דְּכֵיוָן דְּחָזַינַן עַתָּה שֶׁאֵין בּוֹ נָקֵב מש"ה ס"ל לְעֵוֹלָא דְּמַחְזְקִינַן לי' דְּגַם מֵעִיקָּרָא לֹא הי' בּוֹ נָקֵב וְדָיְינִינַן לי' כְּשָׁעַת מְצִיאָתָן וּסְבָרָא זוֹ לֹא שַׁיְיךְ כְּלָל גַּבֵּי סְפֵק דְּרוֹסָה, וּבְשֶׁלָּמָא לְהַמְפָרֵשׁ הִבְרִיא נִיקַּב וְעֵוֹלָא אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ גַּם לִשְׁמָא נִיקַּבָה מְדַמָּה הגמ' שַׁפִּיר דְּכְמוֹ דְּגַבֵּי דְּרוֹסָה אע"ג דְּלֹא רָאִינוּ אֶת הָאֲרִי אִם דְּרָסָה וּבְשָׁעָה שְׁרָאִינוּ אֶת הָאֲרִי הֲרֵי וַדַּאי לֹא דְּרָסָה מ"מ כֵּיוָן דְּעַל אֲרִי לְתוֹךְ הַדִּיר חָיְישִׁינַן דְּלְמָא דְּרָסָה וְלָא מוֹקְמִינַן הַבְּהֵמָה עַל חֲזָקָתָהּ שֶׁהָיָה לָהּ מְקוֹדָם שֶׁנִּכְנַס הָאֲרִי כֵּיוָן שֶׁנִּתְחַדֵּשׁ בָּהּ רֵיעוּתָא ע"י כְּנִיסַת הָאֲרִי אֶצְלָהּ בְּסָמוּךְ לָהּ וס"ל לְהַגְּמָרָא דְּכְמוֹ כֵן הוּא בְּרָאִינוּ שֶׁנִּתְחַב הַקּוֹץ בַּוֶּשֶׁט בְּעוֹר הַפְּנִימִי דְּיֵשׁ לָנוּ לָחוּשׁ שֶׁמָּא נִיקַּב גַּם הַחִיצוֹן וּמַה שֶׁנִּמְצָא עַתָּה תָּחוּב רַק בְּעוֹר הַפְּנִימִי לְחֻדָּא הוּא ע"י שֶׁחָזַר לַאֲחוֹרָיו ע"י אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין אֲבָל אִם נֶאֱמַר דְּגַם עֵוֹלָא חוֹשֵׁשׁ לִשְׁמָא נִיקַּב וּמַצְרִיךְ לָהּ בְּדִיקָה רַק דְּקָאָמַר דְּמְהַנֵּי לִי' בְּדִיקָה דְּלָא חָיְישִׁינַן לִנְתְרַפֵּא לֹא יָדַעְנוּ שׁוּם דְּמִיוֹן שֶׁל חֲשַׁשׁ דְּרוֹסָה לַחֲשַׁשָּׁא דְּנִתְרַפֵּא.

וע"כ נִרְאֶה מֻכְרָח לוֹמַר דְּגַם אִם נִפָּרֵשׁ נִתְרַפֵּא מ"מ עֵוֹלָא מַכְשִׁירָה גַּם אִם לֹא בָּדְקָה כְּלָל דס"ל לְעֵוֹלָא כֵּיוָן דַּעְתָּה אָנוּ רוֹאִין שֶׁאֵין הַקּוֹץ תָּחוּב רַק בְּעוֹר הַפְּנִימִי לְחֻדָּא אֵין לָנוּ לָחוּשׁ לְרֵיעוּתָא אַחֶרֶת שֶׁלֹּא רָאִינוּ אוֹתָהּ שֶׁמָּא נִיקַּב גַּם הַחִיצוֹן וְחָזַר לַאֲחוֹרָיו, וְלִשְׁנֵי הַפֵּירוּשִׁים כָּל מַחְלְקוּתוֹ שֶׁל עֵוֹלָא וְהַחוֹלְקִים עָלָיו הוּא רַק אִם חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא נִיקַּב הַחִיצוֹן אוֹ לֹא אֲבָל הַדְּ חֲשַׁשָּׁא דְּנִתְרַפֵּא אֵינוֹ תָּלוּי כְּלָל בִּפְלוּגְתָּא דְּאָמוֹרָאֵי לְכָל הַפֵּירוּשִׁים וְאֵינוֹ רַק מַחְלֹקֶת הַפּוֹסְקִים דְּהַמְפָרְשִׁים הִבְרִיא נִתְרַפֵּא ס"ל דְּהַבָּרִיא כּוֹלֵל שְׁנֵי הָעִנְיָנִים הַנָּקֵב וְהַסְּתִימָה שֶׁאַחֲרֵי כֵן דַּהֲרֵי אִם לֹא הי' מְקוֹדָם נָקֵב לֹא הי' מָקוֹם לְהִתְרַפֵּא וס"ל לְהָנֵי פּוֹסְקִים דְּכָל הֵיכָא דע"פ דִּין יֵשׁ לָחוּשׁ לְנִיקַּב וּצְרִיכָה בְּדִיקָה וְהַבְּדִיקָה מְעַכֵּב בּוֹ דַּאֲסוּרָה

בְּלֹא בְּדִיקָה שׁוּב לָא מְהַנֵּי לִי' בְּדִיקָה אַלִּיבֵּי' דְּכָל הָאָמוֹרָאִים דְּכֻוְלֵי עָלְמָא מוֹדִים לַחֲשָׁשָׁא דְּנִתְרַפֵּא רַק עֻוְלָּא קָאָמַר דְּאֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא הִבְרִיא מִשּׁוּם דס"ל דְּאֵין לָנוּ לָחוֹשׁ כְּלָל לִשְׁמָא נִיקַּב וְזֶהוּ דְּקָאָמַר דְּלָא חָיְיְשִׁינַן לְנִיקַּב וְנִתְרַפֵּא אֲבָל אִם הָיִינוּ חוֹשְׁשִׁים לִשְׁמָא נִיקַּב גַּם עֻוְלָּא מוֹדֶה דְּיֵשׁ לָחוּשׁ לְנִתְרַפֵּא וְהַחוֹלְקִים עַל עֻוְלָּא ס"ל דְּחוֹשְׁשִׁין לִשְׁמָא נִיקַּב וּמִמֵּילָא לָא מְהַנֵּי לִי' בְּדִיקָה דְּשֶׁמָּא נִתְרַפֵּא ומש"ה פָּרִיךְ מַאי שְׁנָא מִסְּפֵק דְּרוּסָה דְּחָיְיְשִׁינַן לֵיהּ וּמַצְרְכִינַן לֵיהּ בְּדִיקָה דִּכְמוֹ כֵן יֵשׁ לָחוּשׁ בְּיָשַׁב קוֹץ לִשְׁמָא נִיקַּב לְהַצְרִיכָהּ בְּדִיקָה וּמִמֵּילָא תִּהְיֶה אֲסוּרָה לְגַמְרֵי שֶׁמָּא נִתְרַפֵּא וְגַם מִשּׁוּם דְּאֵין לְוֵשֶׁט בְּדִיקָה מִבַּחוּץ לפרש"י, וְהַמְפָרְשִׁי' הַבָּרִיא נִיקַּב ס"ל דִּלְשֶׁמָּא נִתְרַפֵּא כ"ע ס"ל דְּלָא חָיְיְשִׁינַן לִי' בְּשׁוּם דֻּוְכְתָּא וְכָל הנ"מ שֶׁבֵּין הַשֵּׁנִי פֵּירוּשִׁים הוּא רַק לְדִידַן דקיי"ל דְּלָא כְּעֻוְלָּא דְּאִם נְפָרֵשׁ הִבְרִיא נִתְרַפֵּא אֲסוּרָה לְגַמְרֵי וּלְהַמְפָרְשִׁים נִיקַּב גַּם לְדִידַן מְהַנֵּי בְּדִיקָה אֲבָל לְעֻוְלָּא אֵין שׁוּם נ"מ דִּלְכָל הַפֵּירוּשִׁים מַכְשִׁירָהּ גַּם בְּלֹא בְּדִיקָה, וּמִיּוֹשְׁבִים דִּבְרֵי רַשִׁ"י וְרָאָב"ן וְהָרֹא"שׁ הַנָּ"ל, גַּם נִיחָא דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּשַׁבָּת הַנָּ"ל דְּשַׁפִּיר כָּתְבוּ דִּבְמַחַט בַּהֶמְסֵס חָיְיְשִׁינַן שֶׁמָּא נִיקַּב לְחוּץ וְחָזַר וְהִבְרִיא דְּגַם עֻוְלָּא דְּלָא ס"ל הַךְ סְבָרָא בְּקוֹץ מ"מ בְּמַחַט שֶׁהוּא דָּק מוֹדֶה פי' דְּמוֹדָה דְּיֵשׁ לָחוּשׁ בּוֹ לְנֶקֶב וְשׁוּב אֲסוּרָה לְגַמְרֵי גַּם לְדִידֵי' דְּעַל חֲשַׁשׁ דְּנִתְרַפֵּא אֵין עֻוְלָּא חוֹלֵק כְּלָל, שׁוּב אח"ז עִיַּיְנְתִּי בְּדִבְרֵי הַמְחַבְּרִים וּמָצָאתִי בב"ח סִימָן ל"ג שֶׁכָּתַב כֵּן לְהֶדְיָ' בִּפְשִׁיטוּת דְּבֵין לְמַאן דִּמְפָרֵשׁ נִתְרַפֵּא וּבֵין לְמַאן דִּמְפָרֵשׁ נִיקַּב אֵין שׁוּם נ"מ רַק לְדִידַן אֲבָל לְעֻוְלָּא לְכָל הַפֵּירוּשִׁים כְּשֵׁירָה בְּלֹא בְּדִיקָה יע"ש שֶׁלֹּא הֵבִיא שׁוּם רְאָיָה לִדְבָרָיו רַק כָּתַב כֵּן כְּמִילְּתָא דִּפְשִׁיטָא וְשׁוּב הֵבִיא לְדִבְרֵי רַבֵּינוּ יְרֻוְחָם הַנָּ"ל שֶׁכָּתַב לְהֵיפֶךְ דְּאִם נְפָרֵשׁ נִתְרַפֵּא גַּם לְעֻוְלָּא צָרִיךְ בְּדִיקָה וְהִנִּיחָם בצ"ע וְלֹא כָּתַב כְּלָל מַה דְּקָשֶׁה לֵיהּ עַל דְּבָרָיו וּבְקוּשְׁטָא דְּדִבְרֵי רַבֵּינוּ יְרֻוְחָם צְרִיכִים עִיּוּן דְּהֵם לִכְאוֹרָה נֶגֶד דִּבְרֵי הָרִאשׁוֹנִים הַנָּ"ל עוֹד זֹאת דִּלְדִידֵי' דִּפְלוּגְתָּא דְּעֻוְלָּא וּשְׁאָר אָמוֹרָאֵי הוּא רַק בַּחֲשַׁשׁ דְּנִתְרַפֵּא וְלֹא בַּחֲשַׁשׁ דְּנִיקַּב אֵינוֹ מוּבָן מַאי דְּפָרִיךְ מִסְּפֵק דְּרוּסָה: [ז] וְהַנִּרְאֶה לְיַשֵּׁב דִּבְרֵי רַבֵּינוּ יְרֻוְחָם דְּגַם הוּא ס"ל כְּדַעַת הַתּוֹסָ' דְּשַׁבָּת הַנָּ"ל דְּגַם עֻוְלָּא ס"ל חֲשַׁשׁ דְּנִתְרַפֵּא הֵיכָא דְּיֵשׁ לָחוּשׁ לְנִיקַּב וְהָא דְּמִכְּשֵׁירָה עֻוְלָּא הוּא מִשּׁוּם דְּאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְנִיקַּב כְּלָל, וְרַק דַּהֲרֵי בְּוַדַּאי גַּם לְפִי דְּבָרֵינוּ הַנָּ"ל עֲדַיִין אֵינוֹ מוּבָן לְהַמְפָרְשִׁים נִתְרַפֵּא דְּלָמָּה קָאָמַר עֻוְלָּא דְּאֵין חוֹשְׁשִׁין לִשְׁמָא נִתְרַפֵּא כֵּיוָן דְּעִיקַּר טַעְמוֹ דְּמִכְּשֵׁירָה הוּא מִשּׁוּם דְּאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְנִיקַּב א"כ טְפֵי ה"ל לְעֻוְלָּא לוֹמַר אֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא נִיקַּב כֵּיוָן שֶׁזֶּהוּ עִיקַּר טַעְמוֹ ומש"ה ס"ל לְרַבֵּינוּ יְרֻוְחָם דְּגַם לְעֻוְלָּא צָרִיךְ בְּדִיקָה אִם אֵינוֹ נָקוּב גַּם עַתָּה דְּכֵיוָן דְּנוֹלַד בּוֹ רֵיעוּתָא ע"י תְּחִיבַת הַקּוֹץ א"כ לֹא עָדִיף מִכָּל רֵיאָה דְּעָלְמָא דְּצָרִיךְ לְבָוְדְקָהּ ע"פ דִּינָא דִּגְמָרָ' מִשּׁוּם דְּהוּא מִיעוּט הַמָּצוּי רַק דְּעֻוְלָּא ס"ל דְּאֵינוֹ חֲשָׁשׁ גָּמוּר וַעֲדַיִין הִיא בְּחֶזְקַת הֶיתֵּר וְאֵין הַבְּדִיקָה מְעַכֶּבֶת בּוֹ וּכְמוֹ דקיי"ל בִּבְדִיקַת הָרֵיאָה דְּאִם נֶאֶבְדָה בְּלֹא בְּדִיקָה מֻוְתֶּרֶת, וְזֶהוּ דְּקָאָמַר עֻוְלָּא אֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא נִתְרַפֵּא פי' וְצָרִיךְ לְבָדְקוֹ אִם אֵינוֹ נָקוּב עַתָּה אֲבָל אִם בְּדָקוּהוּ סַגִּי וְלָא חָיְיְשִׁינַן דִּלְמָא נִתְרַפֵּא וְטַעְמוֹ מִשּׁוּם דְּאִם נֶאֱבַד בְּלֹא בְּדִיקָה שָׁרִי וְלָא חָיְיְשִׁינַן לְאָוְסְרָהּ שֶׁמָּא נִיקַּב ומש"ה לֹא שַׁיָּיְךְ לָחוּשׁ לְנִתְרַפֵּא דְּלָא גְּרִיעִי מִנֶּאֱבָדָהּ ומש"ה לָא קָאָמַר לְהֶדְיָא אֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא נִיקְּבָה דְּאָז הי' מַשְׁמַע דְּאֵין חוֹשְׁשִׁין לְנֶקֶב כְּלָל וְאֵין צָרִיךְ לְבָוְדְקוֹ גַּם מַה דְּאֶפְשָׁר לְמִבְדְּקֵי' כֵּן ס"ל לְהָנֵי מְפָרְשִׁים, וְעַל זֶה פָּרִיךְ הַגְּמָרָ' מ"ש מִסְּפֵק דְּרוּסָה דְּחָיְיְשִׁינַן שֶׁמָּא דָּרַס וְאָסְרִינַן לֵיהּ גַּם הֵיכָא דא"א לְמִבְדְּקֵי' כְּגוֹן שֶׁנֶּאֱבַד דְּהַבְּדִיקָה מְעַכֵּב בּוֹ מִשּׁוּם דְּהוּא חֲשָׁשָׁא גְּמוּרָה וּכְמוֹ כֵן יֵשׁ לָנוּ לָחוּשׁ לְנִיקַּב אֲפִילּוּ הֵיכָא דְּלָא אֶפְשָׁר לְמִבְדְּקֵיהּ

וּלְאָוְסְרָהּ בְּדִיעֲבַד וּמִמֵּילָא לָא מְהַנֵּי לֵיהּ הַבְּדִיקָה דְּיֵשׁ לָחוּשׁ לְנִתְרַפֵּא וּמְשַׁנֵּי קָסָבַר עֻוְלָּא אֵין חוֹשְׁשִׁין לִסְפֵק דְּרוּסָה, ולפי"ז אפי' לְדַעַת רַשִׁ"י שֶׁכָּתַב דְּאֵין לְוֵשֶׁט בְּדִיקָה מִבַּחוּץ אפי' מִנֶּקֶב מ"מ נוּכַל לוֹמַר דְּגַם לְעֻוְלָּא צָרִיךְ בְּדִיקָה וְלִנְקֹב שֶׁאֵינוֹ נִיְכָּר אֵין לָחוּשׁ כְּמוֹ שֶׁאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְנִתְרַפֵּא דְּהוּא כְּמוֹ נֶאֱבַד בְּלֹא בְּדִיקָה דְּשָׁרֵי, וְעַיֵּיְן בכו"פ בְּסִימָן מ"ח שֶׁכָּתַב מִסְּבָרָא דְּנַפְשֵׁי' דַּאֲפִילּוּ לְעֻוְלָּא בְּוַדַּאי דְּצָרִיךְ בְּדִיקָה בְּיִשְׁנוּ קָמִן דְּלָא גְּרִיעִי מִבְּדִיקַת הָרֵיְאָה וְרַק בְּנֶאֱבַד הַוֶּשֶׁט מַכְשִׁיר וְלֹא כ' שׁוּם רְאָיָה לָזֶה וּלְפִי הַנָּ"ל כִּמְעַט הוּא מֻוְכְרָח לְהַמְפָרְשִׁים נִתְרַפֵּא, וְזֶהוּ שֶׁכָּתַב רַבֵּינוּ יְרֻוְחָם דִּלְהַמְפָרְשִׁים נִתְרַפֵּא לְמָאֵן דְּפוֹסֵק כְּעֻוְלָּא אֵין חוֹשְׁשִׁין וְסַגִּי בִּבְדִיקָה וּלְמַאן דְּפָסַק דְּלָא כְּעֻוְלָּא לָא מְהַנֵּי בְּדִיקָה כַּוָּנָתוֹ דְּסַגִּי בִּבְדִיקָה בִּדְאִיתָא קָמִן וְאִם נֶאֱבַד אֶפְשָׁר דְּגַם הוּא מוֹדֶה דִּלְעֻוְלָּא כְּשֵׁיְרָה דַּהֲרֵי זֶהוּ עִיְקַּר טַעְמוֹ שֶׁל עֻוְלָּא דְּלָא חָיֵיְשׁ לְנִתְרַפֵּא.

רַק זֶה קְצָת דָּחוּק בִּלְשׁוֹנוֹ שֶׁסִּיֵּיְם וְרִי"ף פי' שֶׁמָּא יָצָא לַחוּץ ולפי"ז אֲפִילּוּ לְמָאֵן דְּפוֹסֵק דְּלָא כְּעֻוְלָּא סַגִּי בִּבְדִיקָה, וְהַךְ סַגִּי בַּבְּדִיקָה הֲרֵי ע"כ פֵּירוּשׁוֹ דְּהַבְּדִיקָה מְעַכֵּב בּוֹ דְּהַפּוֹסְקִים דְּלָא כְּעֻוְלָּא הוּא מִשּׁוּם דְּדָמֵי לִסְפֵק דְּרוּסָה וְשָׁם הֲרֵי הַבְּדִיקָה מְעַכֶּבֶת וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לִסְגֵּי בִּבְדִיקָה שכ' בִּתְחִילַּת דְּבָרָיו דְּכַוָּוָנָתוֹ רַק בְּיִשְׁנוּ קָמִן וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר ולפי"ז יֵשׁ לָנוּ מָקוֹם לְהִסְתַּפֵּק לְהַמְפָרְשִׁים הַבָּרִיא נִיְקַּב אִם צָרִיךְ לְעֻוְלָּא בְּדִיקָה לְכַתְּחִילָּה מִיהָא כֵּיוָן דְּנֶאֱמַר כמש"כ דְּהַמְפָרְשִׁים נִתְרַפֵּא מש"ה לָא קָאָמַר עֻוְלָּא נִיְקַּב מִשּׁוּם דהי' מַשְׁמַע דא"צ בְּדִיקָה כְּלָל גַּם בְּיִשְׁנוּ קָמִן וא"כ לְהַמְפָרְשִׁים נִיְקַּב כֵּן הוּא הַדִּין דא"צ בְּדִיקָה כְּלָל לְעֻוְלָּא אוֹ דְּבָזֶה פְּלִיגִי הָנֵי ב' לִיְשָׁנֵי וס"ל דְּגַם אִם נְפָרֵשׁ נִיְקַּב מ"מ צָרִיךְ בְּדִיקָה לְכַתְּחִילָּה וְרַק בְּנֶאֱבַד בְּלֹא בְּדִיקָה שָׁרִי לְעֻוְלָּא, וְלִכְאוֹרָה נִרְאֶה לוֹמַר כֵּן וכמש"כ בְּשֵׁם הכו"פ דְּכָתַב דע"פ הַסְּבָרָא נִרְאֶה דִּלְעֻוְלָּא צָרִיךְ בְּדִיקָה דְּלָא עֲדִיף מִבְּדִיקַת הָרֵיְאָה בְּכָל בְּהֵמָה דְּעָלְמָא וִיבֹוְאַר אַיָּ"ה במק"א, אָמְנָם גַּם זֶה אֵינוֹ מַסְפִּיק לְיַשֵּׁב דִּבְרֵי רַבֵּינוּ יְרֻוְחָם דַּהֲרֵי הַגְּמָרָ' פָּרִיךְ ומ"ש מִסְּפֵק דְּרוּסָה וּמְשַׁנֵּי קָסָבַר עֻוְלָּא אֵין חוֹשְׁשִׁין לִסְפֵק דְּרוּסָה וא"כ הָא מֻוְכְרָח דִּלְדִידַן דְּחוֹשְׁשִׁין לִסְפֵק יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא הִבְרִיא וְעִיְקַּר טַעְמוֹ שֶׁל הָרָאָבָ"ן שֶׁפָּסַק כְּעֻוְלָּא הוּא כמש"כ לְחַלֵּק דְּבִדְרוּסָה רַגְלַיִם לַדָּבָר וּשְׁכִיחַ יוֹתֵר לְאִיְסּוּר מְיַשֵּׁב לָהּ קוֹץ בַּוֶּשֶׁט ועכ"פ לְהָרָאָבָ"ן מֻוְכְרָח דְּאֵין מָקוֹם לְהָקֵל בִּדְרוּסָה יוֹתֵר מֵהַךְ דְּיָשַׁב לָהּ קוֹץ וא"כ כֵּיוָן דְּעֻוְלָּא סָבַר אֵין חוֹשְׁשִׁין לִסְפֵק דְּרוּסָה וַהֲרֵי לְמָאֵן דס"ל כֵּן מַכְשִׁיר סְפֵק דְּרוּסָה בְּלֹא שׁוּם בְּדִיקָה כְּלָל וא"כ הָאֵיךְ אֶפְשָׁר לוֹמַר לְדִידֵי' דְּגַם עֻוְלָּא מַצְרִיךְ בְּדִיקָה בְּיָשַׁב לָהּ קוֹץ בִּדְאִיתָא קָמִן דְּהָאֵיךְ נַחְמִיר בּוֹ יוֹתֵר מִבִּסְפֵק דְּרוּסָה וְאֵין מָקוֹם לוֹמַר כמש"כ דְּגַם לְעֻוְלָּא צָרִיךְ בְּדִיקָה בְּאִיכָּא קָמִן רַק לְהָנֵי פּוֹסְקִים דְּלָא כְּעֻוְלָּא וּלְדִידְהוּ נוּכַל לוֹמַר דְּהַךְ דְּיָשַׁב לָהּ קוֹץ שְׁכִיחַ לְאִיְסּוּר יוֹתֵר מִסְּפֵק דְּרוּסָה אֲבָל לְהָרָאָבָ"ן א"א כְּלָל לוֹמַר כֵּן, וא"כ רַבֵּינוּ יְרֻוְחָם שֶׁכָּתַב דִּלְהַפּוֹסְקִים כְּעֻוְלָּא סַגִּי בִּבְדִיקָה צ"ע וְלֹא יָדַעְתִּי לְפָרְשָׁם: [ח] אָמְנָם אַכַּתִּי יֵשׁ לְעַיֵּיְן בְּהָא דְּהֻוְקְשָׁה לָהֶם לְרַשִׁ"י וּלְהָרֹא"שׁ עַל הָא דְּפָרִיךְ מ"ש מִסְּפֵק דְּרוּסָה דִּלְמָא לָא מַכְשִׁיר רַק ע"י בְּדִיקָה דְּהֻוְצְרַךְ רַשִׁ"י לוֹמַר דְּקֻוְשְׁיַ' הַגְּמָרָ' הוּא מִשּׁוּם דְּאֵין לְוֵשֶׁט בְּדִיקָה מִבַּחוּץ לְנֶקֶב מַשֶּׁהוּ וְהָרֹא"שׁ דָּחַק מִשּׁוּם דְּאֵין חוֹשְׁשִׁין דְּקָאָמַר עֻוְלָּא מַשְׁמַע דְּלָא בָּעֵי בְּדִיקָה וְלֹא תֵּירְצוּ בִּפְשִׁיטוּת דְּהַגְּמָרָ' פָּרִיךְ שַׁפִּיר דְּכָאן א"א לְמִבְדְּקֵיהּ דְּנִיְחוּשׁ לְנִתְרַפֵּא כֵּיוָן דְּכָתַבְנוּ בְּדַעַת הַתּוֹסָ' דְּשַׁבָּת דְּבִסְבָרָא שֶׁמָּא נִתְרַפֵּא כ"ע מוֹדִים בָּהּ וְהֵיכָא דְּיֵשׁ לָחוּשׁ ע"פ דִּין לְנִיְקַּב חָיְיְשִׁינַן לְנִתְרַפֵּא א"כ הֲרֵי פָּרִיךְ הַגְּמָרָ' שַׁפִּיר דְּצָרִיךְ לִהְיוֹת אֲסוּרָה וּכְבָר נתב' לְעֵיל בְּרֵאשִׁית דְּבָרֵינוּ דְּדִבְרֵי רַשִׁ"י וְהָרֹא"שׁ הַלָּלוּ אָזְלִי רַק לְשִׁיטַת

הַמְפָרְשִׁים הִבְרִיא נִתְרַפֵּא וְלָמָּה דְּחָקוֹ בָּזֶה וּמֻכְרָח לִכְאוֹרָה דס"ל לְרַשִׁ"י וְהָרֹא"שׁ דְּעֻלָּא
לָא ס"ל הָנֵי ב' חֲשָׁשׁוֹת לֹא חָשַׁשׁ דְּנִיקֵּב מִדְּמַכְשִׁיר בַּנְּשָׁט דְּאֵין הַנָּקֵב נִיכָּר בּוֹ [לפרש"י
אוֹ מִדְּאָמַר אֵין חוֹשְׁשִׁין וכמש"כ הָרֹא"שׁ] וְגַם לָא ס"ל כְּלָל סְבָרָא דְּנִתְרַפֵּא וּכְגוֹן הֵיכָא
דְּיֵשׁ לָנוּ לָחוּשׁ לְנִיקֵּב וּכְגוֹן בְּנָטַל הַמַּחַט מִמְּקוֹמוֹ וְלֹא רָאָה עַד הֵיכָן הִ' תָּחוּב דבכה"ג
הָא חָיְישִׁינַן לכ"ע דִּלְמָא הָיָה תָּחוּב גַּם בְּחִיצוֹן וְכַמְבֹאָר בָּרֹא"שׁ בְּסֵוגְיָ' זוֹ אַפ"ה ס"ל
לְעֻלָּא דְּאִם בְּדָקוּהוּ וְאֵין בּוֹ נָקֵב לָא חָיְישִׁינַן לְנִתְרַפֵּא ולפרש"י יהי' נ"מ בְּנִמְצָא גַּם קְצָת
מֵעוֹר הַפְּנִימִי שָׁלֵם דְּמַהֲנֵי לֵיהּ בְּדִיקָה מִנָּקֵב וְחוֹלְקִים עַל הַתּוֹסָ' דְּשַׁבָּת הַנָּ"ל דס"ל דְּגַם
עֻלָּא ס"ל חֲשַׁשׁ דְּנִתְרַפֵּא, אָמְנָם אִם נֹאמַר כֵּן הֲרֵי יָצָא לָנוּ מַחֲלוֹקֶ' חֲדָשָׁה בֵּין הַפּוֹסְקִים
דלפ"ז הֲרֵי הַגְּמָרָ' פָּרִיךְ לְעֻלָּא מ"ש מִסְפֵּק דְּרוּסָה וּמַזֶּה הוֹכִיחוּ הַפּוֹסְקִים דְּחָיְישִׁינַן לִסְפֵּק
דְּרוּסָה לָא קיי"ל כְּעֻלָּא וַהֲרֵי מִסְפֵּק דְּרוּסָה לֹא מֻכְרָח רַק דְּיֵשׁ לָחוּשׁ לְנִיקֵּב אֲבָל בְּהָא
דס"ל לְעֻלָּא עוֹד סְבָרָא דְּגַם הֵיכָא דְּיֵשׁ לָחוּשׁ לְנִיקֵּב לָא חָיְישִׁינַן לְנִתְרַפֵּא הֲרֵי לָא
אִיתּוֹתַב בָּזֶה כְּלָל וְיֵשׁ לָנוּ לִפְסֹק כְּוָותֵ' דְּאֵין לָחוּשׁ לְנִתְרַפֵּא גַּם לְדִידַן, וַהֲרֵי הָרַמְבַּ"ם
וְהַטּוּר ושו"ע פָּסְקוּ לְדִידַן דְּחָיְישִׁינַן לְנִתְרַפֵּא וכ"כ רַבֵּינוּ יְרֻחָם שֶׁהֵבֵאנוּ לְעֵיל, וע"כ
נִרְאֶה יוֹתֵר דִּבְנַדַּאי דְּרַשִׁ"י, וְהָרֹא"שׁ הָיוּ יְכוֹלִים לְתָרֵץ כֵּן רַק דְּזֶה גּוּפָא הוּא דְּהֻקְשָׁה
לָהֶם עַל קֻושְׁיָ' הַגְּמָרָ' דמנ"ל לְהַגְּמָרָ' דְּעֻלָּא מוֹדֶה לַחֲשַׁשׁ דְּנִתְרַפֵּא וְחוֹלֵק רַק עַל חֲשַׁשׁ
דְּנִיקֵּב דִּלְמָא מוֹדֶה לַחֲשַׁשׁ דְּנִיקֵּב וְגַם הוּא מַצְרִיךְ בְּדִיקָה דַּוְקָא וְחוֹלֵק רַק עַל חֲשָׁשָׁא
דְּנִתְרַפֵּא ומש"ה כָּתְבוּ לְתָרֵץ דְּקֻושְׁיַ' הַגְּמָרָ' א"ש גַּם אִם נֹאמַר דְּעֻלָּא לָא ס"ל חֲשַׁשׁ
דְּנִתְרַפֵּא מ"מ אַמַּאי מַכְשִׁירָה דַּהֲרֵי אֵין נָקֵב נִיכָּר בַּנְּשָׁט אוֹ דְּהָא מַכְשִׁיר גַּם בְּלֹא בְּדִיקָה
וא"כ בע"כ דְּאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ גַּם לְנִיקֵּב ומ"ש מס"ד, אֲבָל לְפִי הָאֱמֶת דְּמֻכְרָח דְּעֻלָּא אֵינוֹ
חוֹשֵׁשׁ גַּם לְנִיקֵּב וּכְמוֹ שֶׁהוֹכִיחוּ רַשִׁ"י וְהָרֹא"שׁ א"כ שׁוּב אֵין לָנוּ הוֹכָחָה לוֹמַר דְּעֻלָּא
לָא חָיֵישׁ לְנִתְרַפֵּא כֵּיוָן דְּאִינָהּ אָמוֹרָאֵי חוֹשְׁשִׁין לְנִתְרַפֵּא לְהָנֵי דְּמָפָרְשִׁים נִתְרַפֵּא ומנ"ל
לַעֲשׂוֹת מַחֲלוֹקֶת חֲדָשָׁה בְּלֹא הֻכְרַח וּרְאָיָה וְשַׁפִּיר כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' וְכֵן ס"ל לְהָרַמְבַּ"ם ור"י
דְּלַהֲלָכָה קיי"ל דְּחָיְישִׁינַן לְנִתְרַפֵּא וְלָא מְהַנֵּי לֵיהּ בְּדִיקָה: [ט] וְהִנֵּה בְּאוֹפָן אַחֵר נִרְאֶה
לְיַשֵּׁב לָשׁוֹן רִאשׁוֹן שֶׁל פרש"י וְנוּכַל לְפָרְשׁוֹ כְּפִשְׁטֵ' דְּעֻלָּא אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ רַק לְנִתְרַפֵּא
אֲבָל לְנִיקֵּב גַּם עֻלָּא חוֹשֵׁשׁ וְצָרִיךְ בְּדִיקָה דַּוְקָא וּבְלֹא בְּדִיקָה אָסוּר וּכְרַבֵּינוּ יְרֻחָם, וְהָא
שֶׁהִקְשִׁינוּ דְּמַאי מְדַמֶּה הַגְּמָרָ' חֲשַׁשׁ דְּסִפֵּק דְּרוּסָה לַחֲשַׁשׁ דְּנִתְרַפֵּא הַנִּרְאֶה לְיַיְשְׁבוֹ בְּאוֹפָן
אַחֵר וְהוּא, דְּהִנֵּה נִסְתַּפַּקְתִּי הֵיכָא דְּתָחַב קוֹץ בַּנְּשָׁט מִבַּחוּץ וְיֵשׁ כָּאן סָפֵק אִם נִיקֵּב גַּם
עוֹר הַפְּנִימִי אוֹ לֹא אִם אֵין לָנוּ לָחוּשׁ רַק נֶגֶד מָקוֹם שֶׁתָּחַב הַקּוֹץ בְּחִיצוֹן לְחֻדָּא וְלֹא
בְּמָקוֹם אַחֵר אוֹ כֵּיוָן דקיי"ל דַּבֵּי וְשֶׁט בְּנִיקְבוּ זֶה שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד זֶה דַּאֲסוּרָה וְהַטַּעַם מְפָרֵשׁ
בַּגְּמָרָ' (דף מג) דְּמִשּׁוּם דְּאַכְלָא בי' וּפַעְיָ' בֵּיהּ מִתָּרְמִי אַהֲדָדֵי הֲרֵי דִּשְׁנֵי הַקְּרוּמִים שֶׁבַּוְשֶׁט
אֵינָם לְעוֹלָם בְּמַצָּב אֶחָד רַק מִשְׁתַּנִּים בְּמַעֲמָדָם וא"כ הֲרֵי יֵשׁ לָחוּשׁ דִּלְמָא מִקּוֹדֶם בְּעֵת
תְּחִיבַת הַקּוֹץ בְּחִיצוֹן הי' בְּאוֹתוֹ שָׁעָה הַקְּרוּם הַפְּנִימִי שֶׁלֹּא כְּמוֹ שֶׁהוּא עַתָּה אַחַר שְׁחִיטָתָהּ
וְצָרִיךְ לְבַדּוֹק הַפְּנִימִי בְּכָל אָרְכּוֹ הַוְשֶׁט, וְהִנֵּה דָּבָר זֶה מְבֹאָר לְהֶדְיָ' בַּשָּׁ"ךְ סִימָן ל"ג
דְּכָתַב שָׁם הָרַמָּ"א דְּהָא דְּמַכְשְׁרִינַן בַּוְשֶׁט בְּנִיקֵּב אֶחָד מֵהַקְּרוּמִים הוּא דַּוְקָא בְּיָדוּעַ שֶׁנִּיקֵּב
ע"י חוֹלִי אֲבָל אִם־יֵשׁ לָחוּשׁ לִשְׁמָא עַל יְדֵי קוֹץ אֲפִילּוּ לֹא נִיקֵּב רַק הַפְּנִימִי טְרֵפָה דְּחָיְישִׁינַן
שְׁמָא נִיקֵּב גַּם הַחִיצוֹן וְוֶשֶׁט אֵין לוֹ בְּדִיקָ' מִבַּחוּץ וְדִקְדֵּק שָׁם הַשָּׁ"ךְ בס"ק ז' אֲבָל אִם
נִיקֵּב רַק הַחִיצוֹן גַּם לְהָרַמָּ"א כָּשֵׁר ע"י בְּדִיקָה שֶׁיִּבְדּוֹק אִם לֹא נִיקֵּב גַּם הַפְּנִימִי דְּפְנִימִי
הֲרֵי יֵשׁ לוֹ בְּדִיקָה וְהָא דְּכָתַב הָרַמָּ"א בִּסְעִי' ח' גַּבֵּי עוֹף דְּצַוָּארוֹ מְלֻכְלָךְ בַּדָּם דְּכָתַב הב"י

דְּשׁוֹחֵט הַקָּנֶה וּבוֹדֵק הַוּשָׁט מִבִּפְנִים וְהָרַמְ"א כָּתַב עַל זֶה דְּאֵין אָנוּ בְּקִיאִין בַּבְּדִיקָה וּטְרֵפָה כָּתַב הַשָּׁ"ך לְחַלֵּק דְּשָׁאנֵי שָׁם דְּצָרִיךְ בְּדִיקָה נֶגֶד כָּל מָקוֹם הַמְלֻכְלָךְ ובכה"ג ס"ל דְּאֵין אָנוּ בְּקִיאִין אֲבָל בְּהַהִוא דְּיָשַׁב לָהּ קוֹץ דְּהוּא מָקוֹם יָדוּעַ גַּם הָרַמְ"א מוֹדֶה דְּסָמְכִינַן עַל בְּדִיקָתֵינוּ, ומש"ה כָּתַב שָׁם הַשָּׁ"ך וּבִסְעִי' ז' דְּאִם תָּחַב מַחַט בְּחִיצוֹן גַּם לְהָרַמְ"א כָּשֵׁר ע"י שֶׁיִּבְדּוֹק הַפְּנִימִי וּמֻכָרָח מִזֶּה דְּאֵין צָרִיךְ לִבְדּוֹק בַּפְּנִימִי רַק נֶגֶד מָקוֹם שֶׁנִּתְחַב הַמַּחַט בְּחִיצוֹן וְלָא חָיְישִׁינַן לְדִלְמָא נִיקְּבוּ זֶה שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד זֶה, וְכֵן הוּא לְהֶדְיָ' בספר"ח ס"ק יו"ד בפמ"ג בְּשִׁפְתֵי דַּעַת ס"ק ז', דא"צ בְּדִיקָה רַק נֶגֶד מָקוֹם הַנָּקֵב, אָמְנָם עִיקַּר הַדָּבָר צָרִיךְ רְאָיָה דְּלָא חָיְישִׁינַן לְזֶה שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד זֶה וּמִדִּבְרֵי הָרַמְ"א אֵין שׁוּם רְאָיָה לָזֶה כְּלָל דְּמַה שֶּׁכָּתַב הָרַמְ"א דְּבְאִם יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא קוֹץ אֲפִילּוּ לֹא נִיקַּב רַק הַפְּנִימִי אֲסוּרָה וּמוּכָח דְּבִנְיקַּב רַק הַחִיצוֹן שָׁרֵי אֵין רְאָיָה לָזֶה כְּלָל דַּהֲרֵי בְּסִימָן ל"א מְבֹאָר דְּקוֹץ שֶׁנִּיקַּב עַד לְחַלֵּל טְרֵפָה דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא נִיקַּב א' מֵאֲבָרִים הַפְּנִימִים וְכָתַב שָׁם הָרַמְ"א אִם נִמְצָא נָקֵב בְּבְהֵמָה עַד הֶחָלָל וְסָפֵק אִם הוּא ע"י קוֹץ אוֹ ע"י חוֹלִי כָּשֵׁר מִשּׁוּם ס"ס סָפֵק ע"י חוֹלִי ואת"ל ע"י קוֹץ שֶׁמָּא לֹא נִיקְּבוּ אֲבָרִים הַפְּנִימִים, וְכֵן כָּתַב הב"י בשו"ע בסי' מ"ט וְהִקְשָׁה שָׁם הט"ז מֵהַהִיא דִּינָא שֶׁל הָרַמְ"א שֶׁבְּסִי' ל"ג שֶׁכָּתַב דְּאִם יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא ע"י קוֹץ אֲסוּרָה וְחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא נִיקַּב גַּם הַחִיצוֹן הֲרֵי דְּלֹא הִתִּיר ע"י ס"ס זוֹ וע"ש בִּנְקֻדּוֹת הַכֶּסֶף שֶׁכָּתַב לְתָרֵץ דִּבְהַהִוא דְּוֻשָּׁט שָׁאנֵי דְּאִם נִיקַּב הַפְּנִימִי ע"י קוֹץ שְׁכִיחַ שֶׁיִּנָּקוֹב גַּם הַחִיצוֹן וְהָאֵיסּוּר שָׁכִיחַ יוֹתֵר מִן הַהֶיתֵּר ומש"ה לָא מִקְרֵי ס"ס וא"כ הֲרֵי סְבָרָא זוֹ לֹא שַׁיָּיךְ רַק לְעִנְיַן חֲשָׁשָׁא דִּלְמָא נִיקַּב לְהֶדְיָא שֶׁנִּיקַּב גַּם הַשֵּׁנִי בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁנִּיקַּב הָרִאשׁוֹן אֲבָל אִם בָּדַקְנוּ אוֹתוֹ נֶגֶד הַנָּקֵב וְאֵין בּוֹ נָקֵב וְשׁוּב אֵין לָנוּ לָחוּשׁ רַק שֶׁמָּא יֵשׁ בּוֹ נָקֵב רָחוֹק מִכְּנֶגֶד זֶה הַנָּקֵב וְדִלְמָא נִיקְּבוּ זֶה שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד זֶה וּלְגַבֵּי סָפֵק זֶה הֲרֵי לָא שְׁכִיחַ כְּלָל הָאֵיסּוּר יוֹתֵר מִן הַהֶיתֵּר דְּהוּא חֲשַׁשׁ רָחוֹק דִּלְמָא בְּעֵת הַנְּקִיבָה הָיוּ מְשֻׁנִּים הַקְּרוּמִים בְּמַעֲמָדָם וְשׁוּב נוֹכַל לְהַתִּירוֹ ע"י ס"ס, ומש"ה הָרַמְ"א דְּאַיְירִי רַק בְּסָפֵק ע"י קוֹץ מש"ה לֹא הֶחְמִיר רַק בְּנִיקַּב הַפְּנִימִי דְּאָז יֵשׁ לָחוּשׁ לִשְׁמָא נִיקַּב גַּם הַחִיצוֹן מַמָּשׁ זֶה כְּנֶגֶד זֶה דַּהֲרֵי אֵין לוֹ בְּדִיקָה מֻבְחוּץ ומש"ה לָא מְהַנֵּי בֵּיהּ ס"ס דְּהָאֵיסּוּר שָׁכִיחַ יוֹתֵר מִן הַהֶיתֵּר אֲבָל בְּנִיקַּב רַק הַחִיצוֹן דִּלְעִנְיַן חֲשַׁשׁ שֶׁמָּא נִיקַּב כְּנֶגְדּוֹ גַּם הַפְּנִימִי הֲרֵי מְהַנֵּי לֵיהּ הַבְּדִיקָה גַּם לְדִידַן כֵּיוָן דְּהוּא מָקוֹם יָדוּעַ וּלְעִנְיַן חֲשַׁשׁ שֶׁמָּא נִיקְּבוּ זֶה שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד זֶה הֲרֵי מְהַנֵּי לֵיהּ הַדְּ ס"ס אֲבָל הֵיכָא דְּבִנְדַאי נִיקַּב ע"י קוֹץ שֶׁתָּחַב מַחַט לְפָנֵינוּ בְּחִיצוֹן דְּלֵיכָּא ס"ס הֲרֵי י"ל דלהרמ"א אֲסוּרָה דְּיֵשׁ לָחוּשׁ דִּלְמָא נִיקְּבוּ זֶה שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד זֶה וְצָרִיךְ בְּדִיקָה כָּל אוֹרֶךְ הַוּשָׁט וְשׁוּב אֵינוֹ מָקוֹם יָדוּעַ וְלָא סָמְכִינַן עַל בְּדִיקָתֵנוּ לְהָרַמְ"א ומנ"ל לְהַשָּׁ"ך לְהַתִּיר גַּם בכה"ג לְהָרַמְ"א: [י] וְאִם נֶאֱמַר כמש"כ דְּאִם הוּא בְּוַדַּאי עַל יְדֵי קוֹץ צָרִיךְ בְּדִיקָה בְּהַשֵּׁנִי כָּל אוֹרֶךְ הַוּשָׁט דְּחָיְישִׁינַן לְנִיקְּבוּ זֶה שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד זֶה נוֹכַל לְיַשֵּׁב הַדְּ לְיִשָּׁנָא דִּמְפָרֵשׁ הִבְריא נִתְרַפֵּא גַּם לְדַעַת רַבֵּינוּ יְרֻחָם דְּלְהַדְּ לְיִשָּׁנָא צָרִיךְ בְּדִיקָה גַּם לְעֻלָּא מִנָּקֵב וס"ל לְהַאי לְיִשָּׁנָא דְּלִנְקֵב יֵשׁ לְוַשֵּׁט בְּדִיקָה גַּם מְבֻחוּץ וְהַחוֹלְקִים עַל עֻלָּא ס"ל דְּלָא מְהַנֵּי לֵיהּ בְּדִיקָה דְּחָיְישִׁינַן לְנִתְרַפֵּא ומ"מ פָּרִיךְ הגמ' שַׁפִּיר מ"ש מִסְּפֵק דְּרוֹסָה וְנֶאֱמַר דְּהָא דס"ל לְהַדְּ לְיִשָּׁנָא דִּלְנִקֵּב יֵשׁ לוֹ בְּדִיקָה גַּם מְבֻחוּץ זֶה אֵינוֹ רַק כְּשֶׁאֵין צָרִיךְ בְּדִיקָה אֶלָּא בְּמָקוֹם מְצוּמְצָם נֶגֶד הַקּוֹץ אֲבָל אִם צָרִיךְ בְּדִיקָה בְּמָקוֹם גָּדוֹל גַּם הָדְּ לְיִשָּׁנָא ס"ל דְּאֵין לוֹ בְּדִיקָה מְבֻחוּץ וַאֲפִילּוּ מִנָּקֵב וְאֵין זֶה דּוֹחֵק לוֹמַר כֵּן דַּהֲרֵי לְהֶדְיָא כָּתַב כֵּן בְּחִידּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א (דַּף ל"ג) בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן דְּבְמֻסְמָס קוֹעֵי' דְּמָא דְּצָרִיךְ לִבְדּוֹק נֶגֶד כָּל אוֹתוֹ מָקוֹם.

הַמְלֻכְלָךְ אֵין לוֹ בְּדִיקָה מִבַּחוּץ וַאֲפִילּוּ מִנֶּקֶב וּבְמָקוֹם יָדוּעַ יֵשׁ לוֹ בְּדִיקָה גַּם מִבַּחוּץ מִנֶּקֶב
וְהוּבָא סְבָרָא זוֹ בַּטּוּר סִימָן ל"ג בְּשֵׁם יֵשׁ מְחַלְּקִין וְנֶאֱמַר דְּכֵן ס"ל לְהַאי לִישָׁנָא וּמֵיוֵשָׁב
בָּזֶה הָא דִּבְסַוְגְיָא דְּמַמְסְמֵס קוֹעֵי' דְּמָא כָּתַב רַשְׁ"י בִּסְתִימוּת דְּאֵין לוֹ בְּדִיקָה גַּם לַנֶּקֶב וְלֹא
הֵבִיא שׁוּם לִישָׁנָא אַחֲרִינָא דְּרַק בְּיָשַׁב לָהּ קוֹץ בַּוֶּשֶׁט דְּהוּא מָקוֹם מְצֻמְצָם הוּא דס"ל
לְהַךְ לִישָׁנָא דְּיֵשׁ לוֹ בְּדִיקָה מִנֶּקֶב, גַּם נַקְדִּים עוֹד דָּבָר אֶחָד דְּהִנֵּה בְּעִיקַּר הַדִּין דִּנְקוּבַת
הַוֶּשֶׁט הֲרֵי נָחְלְקוּ הַפּוֹסְקִים אִם הוּא נְבֵלָה אוֹ טְרֵפָה וְכִמְבֹאָר לְעֵיל (בְּסִימָן כ"ד) וְדַעַת
רַשְׁ"י הוּא דְּהוּא נְבֵלָה וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּדַף ל"ב בד"ה וְיֵשׁ מֵהָךְ נְבֵלוֹת כְּגוֹן נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט
וּפְסוּקֵת הַגַּרְגֶּרֶת וְנֹאמַר דְּעַד כָּאן לָא ס"ל לְרַשְׁ"י דְּהוּא נְבֵלָה רַק בְּנִיקְּבוּ זֶה כְּנֶגֶד זֶה אֲבָל
בְּנִיקְּבוּ זֶה שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד זֶה דְּכָל הַטְּרֵיפוֹת שֶׁבּוֹ הוּא רַק מִשּׁוּם דְּאִם יִתְרַמֵּי אַהֲדַדֵּי יִהְיֶה זֶה
כְּנֶגֶד זֶה ס"ל לְרַשְׁ"י דְּעַתָּה אֵינוֹ רַק טְרֵפָה וְלֹא נְבֵלָה כֵּיוָן דְּעַתָּה אֵינוֹ זֶה כְּנֶגֶד זֶה, וא"כ
א"ש הַכֹּל דְּהַגְּמ' הֲרֵי פָּרִיךְ עַל עֻלָּא ומ"ש מִשְּׁתֵּי חֲתִיכוֹת אַחַת חֵלֶב וְאַחַת שְׁוּמָן דַּאֲסוּרָה
וּמְשַׁנֵּי הָתָם אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא הָכָא לָא אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָךְ' וְכָתְבוּ הַתּוֹסָ' דְּלַחֲתִיכָה אַחַת סָפֵק
חֵלֶב סָפֵק שׁוּמָן דַּאֲסוּרָה ג"כ לָא דָּמֵי דְּשָׁם נְהִי דְּלָא אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא הָא לָא אִיתַּחְזַק ג"כ
הֶיתֵּירָא אֲבָל בְּיָשַׁב לָהּ קוֹץ אִיתַּחְזַק הֶתֵּירָ' וּכְבָר דְּבָרוֹ הַמְחַבְּרִים הַרְבֵּה בְּבֵיאוּר דְּבְרֵי
הַתּוֹסָ' הַלָּלוּ דַּהֲרֵי סָפֵק נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט הוּא סְפֵק נְבֵלָה וא"כ הַאֵיךְ הוּא אִיתַּחְזַק הֶתֵּירָא
כֵּיוָן דְּהוּא סָפֵק בִּשְׁחִיטָה דְּאֵיכָא חֶזְקַת אִיסּוּר אֵינוֹ זְבוּחָה וּכְבָר כָּתַבְנוּ בָּזֶה דְּיֵשׁ מָקוֹם
לוֹמַר דְּהַתּוֹסָפוֹת סְבִירִי לְהוּ כְּהָנֵי פּוֹסְקִים דִּנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט הוּא רַק טְרֵפָה וְלֹא נְבֵלָה
וְאָמְרִינַן בָּהּ נִשְׁחֲטָה בְּחֶזְקַת הֶיתֵּר עוֹמֶדֶת עַד שֶׁיִּוָּדַע לָךְ בְּמַה נֶאֶסְרָה אֲבָל אִם נֹאמַר דְּהוּא
נְבֵלָה גַּם בְּהַךְ דְּעֻלָּא יֵשׁ לָהּ חֶזְקַת אִיסּוּר וא"כ לָא גְּרִיעִי מֵחֲתִיכָה אַחַת סָפֵק חֵלֶב
דַּאֲסוּרָה, וּכְכָל הַחֶזְיוֹן הַזֶּה ס"ל לְהַאי לִישָׁנָא ומש"ה מְפָרֵשׁ הַבָּרְיָא נִתְרַפֵּא אֲבָל בְּדִיקָה
מִנֶּקֶב צָרִיךְ דְּגַם עֻלָּא דס"ל דְּאֵין חוֹשְׁשִׁין לִסְפֵק דְּרוּסָה מ"מ הֲרֵי זֶה אֵינוֹ רַק מִשּׁוּם
חֶזְקַת הֶיתֵּר שֶׁל הַבְּהֵמָה משא"כ לְגַבֵּי סָפֵק נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט דְּאֵיכָא חֶזְקַת אִיסּוּר אֵינוֹ זְבוּחָה
צָרִיךְ בְּדִיקָה אִם אֵינוֹ נָקוּב גַּם הַחִיצוֹן וּבְדִיקָה מְהַנֵּי לֵיהּ דְּמָקוֹם יָדוּעַ מְהַנֵּי לֵיהּ בְּדִיקָה
גַּם, מִבַּחוּץ לְעִנְיַן נֶקֶב וּלְשֶׁמָּא נִתְרַפֵּא ס"ל לְעֻלָּא דְּלָא חָיְישִׁינַן כְּלָל כֵּיוָן דַּעְתָּה הוּא שָׁלֵם
וְאִי דְּנִיחוּשׁ דִּלְמָא נִיקְּבוּ זֶה שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד זֶה וא"כ הֲרֵי צָרִיךְ לִבְדּוֹק לְהַחִיצוֹן כָּל אוֹרֶךְ
הַוֶּשֶׁט וְשׁוּב אֵינוֹ מָקוֹם יָדוּעַ וְלָא מְהַנֵּי לֵיהּ בְּדִיקָה מִבַּחוּץ גַּם מִנֶּקֶב כְּמוֹ בְּמַמְסְמֵס קוֹעֵי'
דְּמָא בָּזֶה ס"ל לְעֻלָּא כֵּיוָן דבכה"ג אֵינוֹ רַק טְרֵפָה וְלֹא נְבֵלָה לָא חָיְישִׁינַן לֵיהּ כְּלָל כְּמוֹ
דס"ל דְּאֵין חוֹשְׁשִׁין לִסְפֵק דְּרוּסָה מִשּׁוּם דְּאֵיכָא חֶזְקַת הֶיתֵּר וְלַחֲשָׁשׁ דִּלְמָא נִיקְּבוּ זֶה כְּנֶגֶד
זֶה דְּהוּא נְבֵלָה הֲרֵי מְהַנֵּי לֵיהּ הַבְּדִיקָה, וְעַל זֶה שַׁפִּיר פָּרִיךְ הַגְּמָ' מַאי שְׁנָא מִסְפֵּק דְּרוּסָה
פִּי' דְּחָיְישִׁינַן לִסְפֵּיקָא דִּידֵיהּ וּאע"ג דְּאֵינוֹ רַק טְרֵפָה וּמַצָּרְכִינַן בְּדִיקָה וְאִם לֹא בָּדְקוּ
אֲסוּרָה וְגַם כָּאן נַצְרִיךְ בְּדִיקָה בְּכָל הַוֶּשֶׁט דְּנִיחוּשׁ גַּם לְנִיקֵּב זֶה שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד זֶה וְשׁוּב
אֲסוּרָה דבכה"ג אֵין לוֹ בְּדִיקָה מִבַּחוּץ וּמְשַׁנֵּי קָסָבַר עֻלָּא אֵין חוֹשְׁשִׁין לִסְפֵק דְּרוּסָה, וְדוּק
כִּי הוּא תי' נָכוֹן לפרש"י, וְעַיֵּי' בְּרַמְבַּ"ם פֶּרֶק ג' מֵהִלְכוֹת שְׁחִיטָה שֶׁכָּתַב לְהֶדְיָא דְּגַם
בְּנִיקְּבוּ זֶה שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד זֶה הוּא נְבֵלָה וְזֶהוּ דְּלָא כמש"כ ומ"מ אֵין מִזֶּה סְתִירָה לִדְבָרֵינוּ אִם
נֹאמַר דְּלָשׁוֹן רִאשׁוֹן שֶׁל פרש"י חוֹלֵק עַל זֶה וְעַיֵּי' מַה שֶּׁכָּתַב בכו"פ רֵישׁ סִימָן ל"ג בָּזֶה:
[יא] וְהִנֵּה בְּעִיקַּר הַדִּין הַנַּ"ל דס"ל לְהַשָּׁ"ךְ דְּגַם בְּנִיקֵּב בְּנִדְאֵי ע"י קוֹץ א"צ לִבְדּוֹק בְּהַשְּׁנֵי
רַק כְּנֶגֶד בְּמָקוֹם הַנֶּקֶב וְלֹא בְּמָקוֹם אַחֵר אֵין לְהָבִיא רְאָיָה לְהַשָּׁ"ךְ מֵהָא דְּכָתַב הב"י בסי'
ל"ג סְעִיף ט' דְּעוֹף הַבָּא וְצָאוּרוֹ מְלֻכְלָךְ חוֹשְׁשִׁין לִסְפֵק נֶקֶב לִבְדּוֹק מָקוֹם הַמְלֻכְלָךְ הֲרֵי

דְּאַף עַל גַּב דְּהַלִּכְלוּךְ הוּא בְּעוֹר הַחִיצוֹן שֶׁל הַצַּוָּאר מ"מ א"צ בְּדִיקָה בַּוֶּשֶׁט רַק נֶגֶד אוֹתוֹ מָקוֹם לְחֻוְדָּא וְלָא חָיְיְשִׁינַן שֶׁמָּא בְּעֵת הַכָּאַת הַקּוֹץ הָיָה אָז חֵלֶק מֵהַוֶּשֶׁט כְּנֶגְדּוֹ מַה שֶׁהוּא כָּעֵת לְמַטָּה מֵאוֹתוֹ מָקוֹם וְאִם כֵּן ק"ו דְּבַוֶּשֶׁט עַצְמוֹ אֵין לָחוּשׁ לִשְׁנֵי הַקְּרוּמִים דִּלְמָא בְּעֵת הַתְּחִיבָה הָיָה בְּמַצָּב אַחֵר דַּהֲרֵי וַדַּאי דְּיוֹתֵר זָז וּמִשְׁתַּנֶּה הַוֶּשֶׁט מִכְּנֶגֶד עוֹר הַצַּוָּאר מִמַּה שֶׁמִּשְׁתַּנִּים בְּנֵי הַקְּרוּמִים זֶה מִזֶּה וּמֻוְכְרָח דְּלֹא חָיְיְשִׁינַן לָזֶה כְּלָל מִשּׁוּם דְּאֵין לָנוּ לְהַחְזִיק רֵיעוּתָא מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וְרַק בְּיָדוּעַ שֶׁנִּיקְּבוּ גַּם זֶה שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד זֶה אָסְרִינַן לָהּ מִשּׁוּם דְּיָכוֹל לְאִיתַּרְמֵי שְׁנֵי הַנְּקָבִים יַחַד אֲבָל אֵין לָחוֹשׁ דִּלְמָא בְּעֵת הַתְּחִיבָה אִיתְרְמֵי כְּבָר כֵּן, גַּם זֶה אֵינוֹ רְאָיָה דַּהֲרֵי וַדַּאי דְּהַאי דִּינָא דְּצַוָּארוֹ מְלֻוְכְלָךְ מֻוְכְרָח דְּקִיל יוֹתֵר מנ"ד דַּהֲרֵי בשו"ע סִימָן כ"ג מְבֹוְאָר דְּאִם שָׁחַט עוֹף וְשָׁהָה בּוֹ וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם נָגַע בַּוֶּשֶׁט שׁוֹחֵט הַקָּנֶה לְבַדּוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר וּמַנִּיחוֹ עַד שֶׁיָּמוּת וְהוֹפֵךְ הַוֶּשֶׁט וּבוֹדְקוֹ מִבִּפְנִים וְהוּא מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם וּמֻוְכְרָח מִזֶּה דְּבִבְהֵמָה דבע"כ צָרִיךְ לִשְׁחֹוט גַּם אֶת הַוֶּשֶׁט אֲסוּרָה וְאֵין לָהּ תַּקָּנָה בְּמַה שֶׁיִּשְׁחֹוט בְּמָקוֹם אַחֵר וּמָקוֹם הָרִאשׁוֹן יִבְדֹּוק אַח"כּ וְכָתַב הב"י הַטַּעַם לָזֶה דְּחָיְיְשִׁינַן שֶׁמָּא בְּעֵת הַשְּׁחִיטָה הָרִאשׁוֹנָה הָיָה אוֹתוֹ קְצָת שֶׁהוּא עַכְשָׁיו לְמַטָּה כְּנֶגֶד אוֹתוֹ מָקוֹם וְנִיקְּבָה וּכְשֶׁשָּׁחַט פַּעַם שֵׁנִי בְּמָקוֹם אַחֵר שָׁחַט בִּמְקוֹם נֶקֶב ומש"ה אֵין לוֹ תַּקָּנָה רַק בְּעוֹף דְּמַנִּיחַ כָּל הַוֶּשֶׁט כַּוָּנוֹ שָׁלֵם וּבוֹדְקוֹ אַח"כּ מִבִּפְנִים, וְעַיֵּי' בְּהַגָּהוֹת הַגָּאוֹן ר' עֲקִיבָא אֵיגֶר זצלה"ה זיע"א שֶׁהִקְשָׁה עַל זֶה דא"כ בְּצַוָּארוֹ מְלֻוְכְלָךְ בַּדָּם אַמַּאי לֹא הַצָּרִיךְ הב"י לִבְדֹּוק רַק נֶגֶד מָקוֹם הַמְלֻוְכְלָךְ לְבַדּוֹ וְלֹא כֻּוְלּוֹ מִשּׁוּם חֲשַׁשׁ זֶה וְהַנִּרְאֶה פָּשׁוּט דס"ל להב"י דְּעִיקַּר הַךְ חֲשָׁשָׁא שֶׁמָּא הָיָה מִקֹּודֶם בְּאֹוְפֶן אַחֵר מִמַּה שֶׁהוּא עַתָּה סְבָרָא זוֹ אֵינוֹ מֻוְסְכָּם.

וְלִכְאוֹרָה הוּא מַחֲלֹוקֶת הָרִאשׁוֹנִים דְּמִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם הַלָּלוּ הָא מֻוְכְרָח דְּחָיְיְשִׁינַן לָזֶה מִדְּכָתַב הַךְ תַּקָּנָה שֶׁיִּשְׁחֹוט בְּמָקוֹם אַחֵר רַק בָּעוֹף דְּיִשְׁחֹוט הַקָּנֶה לְבַדּוֹ וּמֻוְכְרָח דְּבִבְהֵמָה אֵין לָהּ תַּקָּנָה ובע"כ ס"ל הַאי חֲשָׁשָׁא אֲבָל הֲרֵי בַּגְּמָרָ' (דַּף כ"ח) גַּבֵּי עֻוְבְדָּא דְּמִמַּסְמֵס קוֹעֵי' דְּמָא כָּתַב שָׁם רַשִׁ"י דְּתָלֵינַן בְּקַנְיָא וְלָא חָיְיְשִׁינַן לִדְרוּסָה דִּסְפֵק שֻׁוְנָּרָא סָפֵק קַנְיָא תָּלֵינַן בְּקַנְיָא וּמִיהוּ צָרִיךְ בְּדִיקָה מִנֶּקֶב שֶׁמָּא נִיקַּב אוֹתָהּ הַקּוֹץ וְכָתַב שָׁם הָרֹא"שׁ דמ"מ אִיכָּא נ"מ בְּזֶה דְּתָלֵינַן בְּקַנְיָא דְּכֵיוָן דְּלָא חָיְיְשִׁינַן רַק לְנֶקֶב א"צ בְּדִיקָה רַק נֶגֶד מָקוֹם הַמְלֻוְכְלָךְ לְחֻוְדָּא וְכֵן כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו דְּגַם לְרַשִׁ"י א"צ בְּדִיקָה רַקְנֶגֶד מָקוֹם הַמְלֻוְכְלָךְ וס"ל דְּאֵין לָחוּשׁ לְהַךְ חֲשָׁשָׁא שֶׁל הָרַמְבַּ"ם דְּאֵין לָנוּ לָחוֹשׁ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וּלְדִידְהוּ גַּם בִּבְהֵמָה יֵשׁ לָהּ תַּקָּנָה זוֹ שֶׁיִּשְׁחֹוט בְּמָקוֹם אַחֵר ומש"ה בְּסִימָן כ"ג דְּאַיְיְרֵי בְּשָׁחַט קְצָת וְשָׁהָה בּוֹ וְכֵיוָן שֶׁכְּבָר נָגַע קְצָת בַּקָּנֶה הֲרֵי וַדַּאי דע"פ דִּין צָרִיךְ הַוֶּשֶׁט בְּדִיקָה אִם לֹא נָגַע בּוֹ דְּדוֹמֶה לְקוֹץ שֶׁנִּיקַּב עַד הֶחָלָל דְּחָיְיְשִׁינַן לְנִיקְּבוּ הַדַּקִּין וּכְמוֹ בְּהִכְּתָה חֻוְלְדָּה עַל רֹאשָׁהּ דְּחָיְיְשִׁינַן לִנְקוּבַת קְרוּם שֶׁל מוֹחַ מש"ה כָּתַב הב"י לְהַחְמִיר בְּזֶה כְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּמַצְרִיךְ בְּדִיקָה בְּכָל הַוֶּשֶׁט גַּם שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד אוֹתוֹ מָקוֹם ומש"ה פּוֹסֵק לְהַחְמִיר כְּוָוְתֵיהּ דְּבִבְהֵמָה אֵין לָהּ תַּקָּנָה משא"כ בְּהַךְ דְּסִימָן ל"ג בְּצַוָּארוֹ מְלֻוְכְלָךְ בַּדָּם דְּעִיקַּר הַדִּין דְּצָרִיךְ הַוֶּשֶׁט בְּדִיקָה מִנֶּקֶב אֵינוֹ מֻוְסְכָּם דְּרַק דַּעַת רַשִׁ"י הוּא כֵּן אֲבָל הֲרֵי דַּעַת הָרִיבָ"א וּהָרְאִישׁ בְּדַף כ"ח דְּכָל הֵיכָא דְּתָלֵינַן בִּקְנִיָּ' אֵין לָחוּשׁ לְנֶקֶב כְּלָל וא"צ בְּדִיקָה כְּלָל הוּבָא פְּלוּגְתָּא זוֹ בַּטּוּר סי' ל"ג ובב"י שָׁם לֹא הִכְרִיעַ כְּלָל הֲלָכָה כְּדִבְרֵי מִי וְעַיֵּי' עוֹד ביש"ש שֶׁפָּסַק לַהֲלָכָה כְּהָרֹא"שׁ דא"צ בְּדִיקָה וְרַק בש"ע סָתַם הב"י לְהַחְמִיר כְּשִׁיטַת רַשִׁ"י לְהַצְרִיכוֹ בְּדִיקָה ומש"ה לֹא הֶחְמִיר בּוֹ יוֹתֵר וְסָמַךְ בָּזֶה עַל הָרַשְׁבָּ"א וְהָרֹא"שׁ דס"ל דַּאֲפִילּוּ בְּמָקוֹם דְּצָרִיךְ בְּדִיקָה ע"פ דִּין מ"מ א"צ רַק נֶגֶד אוֹתוֹ מָקוֹם כֵּיוָן דבלא"ה הַרְבֵּה

פּוֹסְקִים מַכְשִׁירִים בְּלֹא שׁוּם בְּדִיקָה דֵּי לָנוּ לְהַחְמִיר לִבְדּוֹק נֶגֶד אוֹתוֹ מָקוֹם וְתוּ לָא וּמֵיָּשָׁב דִּבְרֵי הַשּׁוּ"עַ, וא"כ הֵיכָא דְּחָזַינַן דְּנִתְחַב קוֹץ מִבַּחוּץ דְּאַיְירֵי בּוֹ הַשָּׁ"ךְ דַּהֲרֵי לכ"ע צָרִיךְ בְּדִיקָה ע"פ דִּינָא דִּגְמָרָ' עַד הֵיכָן הִגִּיעַ הַקּוֹץ וְגַם הָרִיבָ"א אֵינוֹ מֵקִיל רַק בְּצַוָּארוֹ מְלֵיכְלָךְ לְחֻזְדָּא א"כ הֲרֵי יֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר וּלְהִסְתַּפֵּק דִּלְהָרַמְבָּ"ם יִהְיֶה צָרִיךְ קְרוּם הַשֵּׁנִי בְּדִיקָה בְּכֻלּוֹ וְלָא סַגִּי בְּמַה שֶׁיִּבְדּוֹק רַק עַד הַנָּקֵב לְחֻזְדָּא, ואע"ג דְּגַם רְאָיָה לַחֲשָׁשָׁא זוֹ אֵין לָנוּ מִדְּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם דַּהֲרֵי אַף ע"ג דְּמַחְמִיר בְּשָׁחַט קְצָת מֵהַקָּנֶה לִבְדּוֹק בַּוּשָׁט גַּם בְּמָקוֹם אַחֵר מ"מ אֵין מִזֶּה רְאָיָה דְּיֵשׁ לָחוּשׁ בַּוּשָׁט עַצְמוֹ בִּשְׁנֵי קְרוּמִים לְמָקוֹם אַחֵר דְּנַדַּאי דְּאֵין לְלַמּוֹד זֶה מִזֶּה דְּיוֹתֵר מִשְּׁתַּנִּים הַקָּנֶה וְהַוּשָׁט בְּמַטְמָנָם זֶה מִזֶּה יוֹתֵר מִשְּׁנֵי הַקְּרוּמִי' שֶׁבַּוּשָׁט עַצְמוֹ אֲבָל מ"מ לֹא יָדַעְנוּ מָקוֹם רְאָיָה לְהָקֵל די"ל דִּלְהָרַמְבָּ"ם גַּם בכה"ג חָיְישִׁינַן לֵיהּ, וּבָאֱמֶת דְּגַם מִדִּבְרֵי הַשָּׁ"ךְ אֵין סְתִירָה לָזֶה דְּהַשָּׁ"ךְ לֹא כָּתַב רַק דִּבְנִתְחַב בַּחִיצוֹן כָּשֵׁר גַּם לְהָרַמָּ"א בִּבְדִיקָה וי"ל כִּדְבָרָיו דְּנֶגֶד הַנָּקֵב דְּצָרִיךְ בְּדִיקָה לכ"ע הֲרֵי מְהַנֵּי הַבְּדִיקָה שֶׁלָּנוּ דְּהוּא מָקוֹם יָדוּעַ ומ"מ צָרִיךְ בְּדִיקָה גַּם שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הַנָּקֵב לָחוּשׁ לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם רַק דְּעַל זֶה סוֹמְכִין עַל בְּדִיקָתֵנוּ דַּהֲרֵי לְדַעַת הָרַשְׁבָּ"א וְהָרֹא"שׁ א"צ כְּלָל בְּדִיקָה יוֹתֵר מִכְּנֶגֶד הַנָּקֵב וְדַי לָנוּ לְהַחְמִיר לְהַצְרִיכוֹ בְּדִיקָה וְלֹא לוֹמַר שָׁאוֹן אָנוּ בְּקִיאִין דְּזֶה ג"כ אֵינוֹ אֶלָּא חוּמְרָא בְּעָלְמָא דע"פ דִּין גַּם אֲנַחְנוּ בְּקִיאִין בִּבְדִיקַת אֵבֶר אֶחָד וּכְמוֹ שֶׁפָּסַק הַבַּיִ וי"ל דְּגַם כַּוָּנַת הַשָּׁ"ךְ הוּא כֵּן וְרַק בפר"ח ובפמ"ג מְבֹאָר לְהֶדְיָא דבכה"ג א"צ בְּדִיקָה כְּלָל רַק כְּנֶגֶד הַנָּקֵב יָעִישׁ בְּדִבְרֵיהֶם וְלֹא יָדַעְתִּי שׁוּם רְאָיָה לְדִבְרֵיהֶם בָּזֶה: סִימָן כז עוֹד בָּעִנְיָן הַנַּ"ל: הִנֵּה בְּהָא דְּיָשַׁב לָהּ קוֹץ בַּוּשָׁט דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא הַבָּרְיא פרש"י שְׁנֵי פֵּירוּשִׁים א' פי' נִתְרַפֵּא וְכֵן מְפָרֵשׁ לָהּ הָרַמְבַּ"ם שֵׁנִית פֵּירֵשׁ נִיקַּב וְהָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו חָלַק עַל פֵּירוּשׁ הָרִאשׁוֹן וכ' דְּנַדַּאי דִּלְנִתְרַפֵּא לָא חָיְישִׁינַן כְּלָל וְהֵבִיא רְאָיָה מֵהָא דְּגַבֵּי מַחַט שֶׁנִּמְצָא בְּרִיאָה שְׁלֵמָה דְּמַכְשְׁרִינַן וּבַחֲתוּכִי דְּרִיאָה אָסְרִינַן מִשּׁוּם דְּלָא אֶפְשָׁר לְמִדְּבָקֵי' וְאִי חָיְישִׁינַן לִשְׁמָא נִתְרַפֵּא הָא גַּם בִּשְׁלֵמָה יֵשׁ לָחוּשׁ וּמַאי מְהַנֵּי בְּדִיקָה וְכֵן קָשֶׁה לִי מֵהָא דְּלִקְמָן (דַּף נ') דְּתַנְיָא מַחַט שֶׁנִּמְצָא בְּעוֹבִי בֵּית הַכּוֹסוֹת מִצַּד אֶחָד כְּשֵׁירָה מִשְּׁנֵי צְדָדִים טְרֵפָה וּמֵבִיא שָׁם עֻובְדָּא שֶׁבָּא לִפְנֵי רַבִּי מַחַט שֶׁנִּמְצָא בביה"כ מִצַּד א' וְהָפְכָה רַבִּי וּמָצְאָה עָלֶיהָ קוֹרֶט דָּם וְאָסְרָה וְהוֹכִיחוּ שָׁם הָרַשְׁבָּ"א וְהָרָ"ן מֵהַהִ עֻובְדָּא דְּצָרִיךְ בְּדִיקָה וְכֵן פָּסְקוּ שָׁם הַטּוּר וְהַשּׁו"ע בסי' מ"ח וְאִם נֶאֱבְדָה בְּלֹא בְּדִיקָה אָסוּרָה וְאִי חָיְישִׁינַן לְנִתְרַפֵּא הַאֵיךְ לָא מְהַנֵּי לֵיהּ בְּדִיקָה וְלוֹמַר דְּהָרַשְׁבָּ"א לְשִׁיטָתוֹ דִּמְפָרֵשׁ כָּאן הִבְרִיא נִיקַּב וּמַאן דִּמְפָרֵשׁ הִבְרִיא נִתְרַפֵּא בֶּאֱמֶת יַחֲלוֹק עַל הָרַשְׁבָּ"א וְיִכְשִׁיר בביה"כ בְּלֹא בְּדִיקָה כְּלָל וְיִסְבּוֹר דבביה"כ דִּשְׁנֵי קְרוּמָיו עֲבִים לָא חָיְישִׁינַן כְּלָל דְּנִיקַּב בְּוַדַּאי דְּהוּא דּוֹחַק קְצָת לִתְלוֹת זֶה בָּזֶה וְגַם דַּעֲדַיִן קָוְשְׁיָ' הָרַשְׁבָּ"א מֵהַהִ דְּמַחַט שֶׁנִּמְצָא בְּרִיאָה שְׁלֵימָה קָשֶׁה: [ב] וע"כ הָיָה נִרְאֶה יוֹתֵר לוֹמַר דַּהֲרֵי בֶּאֱמֶת הַךְ חֲשָׁשׁ דְּנִתְרַפֵּא לֹא מָצִינוּ לוֹ בְּשׁוּם מָקוֹם בגמ' דְּנִיחוּשׁ לוֹ רַק הָכָא בְּיָשַׁב לָהּ קוֹץ בַּוּשָׁט דְּקָאָמַר עֻולָּא דְּאֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא הִבְרִיא וּפָרִיךְ מ"ש מִסְּפֵק דְּרוּסָה וּמְשַׁנֵּי קָסָבַר עֻולָּא אֵין חוֹשְׁשִׁין לִסְפֵק דְּרוּסָה וּמֻוכָרַח דִּלְדִידַן דְּחָיְישִׁינַן לִסְפֵק דְּרוּסָה חָיְישִׁינַן לְנִתְרַפֵּא וא"כ הֲרֵי י"ל דְּרַק בַּוּשָׁט הוּא דְּחָשְׁשׁוּ לְנִתְרַפֵּא וְנוּכַל לוֹמַר בּוֹ שְׁנֵי טְעָמִים מַה דְּוֻשָׁט חָלוּק בָּזֶה מִשְּׁאָרֵי אֵיבָרִים א' נוּכַל לוֹמַר דְּרַק בַּוּשָׁט דְּאִם הוּא נְקוּבַת הַוּשָׁט הוּא נְבֵלָה וְאֵיכָא חֻזְקַת אֵינוֹ זְבוּחָה מש"ה חָיְישִׁינַן דִּלְמָא נִתְרַפֵּא אֲבָל בִּשְׁאָרֵי אֵיבָרִים דְּגַם אִם נִיקְּבוּ אֵינוֹ רַק טְרֵפָה לָא חָיְישִׁינַן לְנִתְרַפֵּא דַּהֲרֵי חָזַינַן הַשְׁתָּא דְּהוּא שָׁלֵם אֵין לָנוּ לָחוּשׁ שֶׁמָּא מִקּוֹדֶם הָיָה בּוֹ נָקֵב וַהֲרֵי זֶה כְּמוֹ כָּל חֻזָּקָה דְּהַשְׁתָּא

דְּמַחְזְקִינַן אוֹתָהּ דִּכְמוֹ שֶׁהוּא לְפָנֵינוּ עַתָּה שָׁלֵם מִסְּתָמָא גַּם מִקּוֹדֶם לָכֵן הָיָה שָׁלֵם וְרַק בַּוּשֶׁט דְּאִיכָּא חֻזְקַת אֵינוֹ זָבוּחָה דְּהוּא חֻזָּקָה דְּמֵעִיקָּרָא נָגֵד הַדִּ דְּהַשְׁתָּא מש"ה ס"ל לְהַאי פֵּירוּשָׁא דְּחָיְישִׁינַן דַּהֲרֵי קיי"ל בְּכָל דֻּכְתָּא דַּחֲזָקָה דְּמֵעִיקָּרָא עָדִיף מַחֲזָקָה דְּהַשְׁתָּא וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בְּרֵישׁ נִדָּה (דַּף ב') עַיֵּין שָׁם, שׁוּב מָצָאתִי בכו"פ שֶׁכָּתַב סְבָרָאזוֹ, וַאֲפִילּוּ לְהַפּוֹסְקִים הַחוֹלְקִים עַל עִיקַּר סְבָרָא דַּחֲזָקָה דְּהַשְׁתָּא וס"ל דְּגַם הֵיכָא דְּלֵיכָּא חֻזָּקָה דְּמֵעִיקָּרָא מ"מ לָא מַחְזְקִינַן מֵהַדִּ דְּהַשְׁתָּא עַל לְמַפְרַעַ כְּלָל, מ"מ הֲרֵי י"ל דְּהָכָא דּוֹמֶה לְהָא דְּאָמְרִינַן במס' יְבָמוֹת (דַּף פ') גַּבֵּי סָרִיס דְּפָרִיךְ וְנִיחוּשׁ שֶׁמָּא הִבְרִיא בֵּנְתַיִים וּמְשַׁנֵּי כֵּיוָן דְּתִחְיֹלָתוֹ וְסוֹפוֹ לָקוּי לָא חָיְישִׁינַן וּכְמוֹ כֵן י"ל דַּהֲרֵי הָכָא הֲרֵי כָּל מַה דְּיֵשׁ לָנוּ לָחוּשׁ לְנִיקֵּב וְנִתְרַפֵּא הוּא רַק מֵחֲמַת שֶׁנִּמְצָא הַמַּחַט אֲבָל קוֹדֶם מְצִיאוֹת הַמַּחַט הֲרֵי הַוְחָזְקָה בְּוַדַּאי בְּלֹא נִיקֵּבָה מֵחֲמַת רֻבָּא דְּרוֹב בְּהֵמוֹת כְּשֵׁרוֹת הֵם וּכְבָר כָּתְבוּ רֹוב הַפּוֹסְקִים דכה"ג חֲשִׁיבָא חֻזָּקָה מֵחֲמַת רֻבָּא וא"כ הֲרֵי נוֹלְדָה בְּוַדַּאי בְּלֹא מַחַט וְהָוֵי כְּוַדַּאי לֹא נִיקְּבָה וַאֲפִילּוּ לְהַחוֹלְקִים עַל הַדִּ סְבָרָא דַּחֲזָקָה הַבָּא מִכֹּחַ רֻבָּא מ"מ הָכָא חָשְׁבִינַן לֵיהּ כְּוַדַּאי נוֹלְדָה בְּלֹא נֶקֶב דַּהֲרֵי עַתָּה אֵין בּוֹ נֶקֶב וּלְעִנְיַן חֲשַׁשׁ נֶקֶב שֶׁמֵּחֲמַת חוֹלִי הֲרֵי לָא אָמְרִינַן כְּלָל סְבָרָא דְּנִתְרַפֵּא וְכַמְבוֹאָר בַּשָּׁ"ך ובט"ז סי' מ"ח] וְכֵן עַתָּה אֵין בּוֹ נֶקֶב וְכֵיוָן דְּתִחְיֹלָתוֹ וְסוֹפוֹ שָׁלֵם י"ל דלכ"ע לָא חָיְישִׁינַן לְשֶׁמָּא נִיקֵּב בְּנְתַיִים וּכְמוֹ דְּאָמְרִינַן הַדִּ סְבָרָא גַּבֵּי סָרִיס וְרַק גַּבֵּי וֶשֶׁט דְּאִיכָּא חֻזְקַת אֵינָהּ זְבוּחָה חָיְישִׁינַן לֵיהּ: ג [ג] גַּם י"ל עוֹד דְּבְדַף נ' כָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹ' לְיַשֵּׁב פרש"י .

שֶׁכָּתַב דְּבְהֶמְסֵס גַּם אִם מָצָא מַחַט תָּחוּב מִצַּד אֶחָד ג"כ אֲסוּרָה, וְכָתְבוּ הַתּוֹסָ' טַעַם לָזֶה מִשּׁוּם דְּחָיְישִׁינַן שֶׁנִּיקֵּב כֻּלּוֹ. לְחוּץ וְחָזַר וְהִבְרִיא וְהָרָ"ן שָׁם הֵבִיא שִׁיטַת רַשְׁ"י וְחָלַק ע"ז וְכָתַב וְז"ל וְכִי תֵּימָא דִּלְמָא קְרוּם עָלָה בּוֹ אַפְּ"ה מִינְּכַר בַּבְּדִיקָה וְכִנְּוָנָתוֹ הוּא דִּקְרוּם הָעוֹלֶה מֵחֲמַת מַכָּה נִשְׁאַר אוֹתוֹ מָקוֹם נִיכָּר בְּמַרְאֵהוּ.

וְעַיֵּ' במס' נִדָּה דְּפָרִיךְ וַהֲרֵי בָּשָׂר דְּגִזְעוֹ מַחְלִיף וּמְשַׁנֵּי בָּשָׂר נַעֲשָׂה מְקוֹמוֹ צַלֶּקֶת ופרש"י דְּנִשְׁאַר אוֹתוֹ מָקוֹם נִיכָּר בְּמַרְאֶה וּמִשָּׁם אֵין רְאָיָה לְהָרָ"ן די"ל דְּרַק כְּשֶׁחָסַר קְצָת מֵהַבָּשָׂר וְהֶחְלַף וְנִתְרַפֵּא הוּא דְּנִשְׁאָר נִיכָּר בְּאוֹתוֹ מָקוֹם אֲבָל בְּנֶקֶב בְּלֹא חִיסָּרוֹן לֹא שָׁמַעְנוּ מִשָּׁם דְּמֻכְרָח לִהְיוֹת נִשְׁאָר נִיכָּר, אָמְנָם הֲרֵי גַּם בְּלֹא שׁוּם רְאָיָה הֲרֵי י"ל כְּהָרָ"ן דמ"מ נִשְׁאַר נִיכָּר בְּמַרְאֶה וּבְוַדַּאי דִּלְפִי הַסְּבָרָא נִרְאֶה כֵּן דַּהֲרֵי הָא דקיי"ל דְּקִרוּם שֶׁעָלָה מֵחֲמַת מַכָּה דְּאֵינוֹ קְרוּם הֲרֵי טַעְמוֹ מִשּׁוּם דְּסוֹפוֹ לְהִתְפָּרֵק ובע"כ מֻכְרָח דְּזֶה הַקְּרוּם שֶׁעָלָה מֵחֲמַת מַכָּה אֵינוֹ בִּשְׁלֵימוּת בְּרִיאוּתוֹ כִּשְׁאָר בָּשָׂר הָאֲבַר וְנִשְׁאַר עֲדַיִין לָקוּי קְצָת דְּאִם הָיָה נַעֲשָׂה בָּרִיא וְחוֹזֵר לִהְיוֹת כְּבַתְּחִלָּה בְּלִי שׁוּם שִׁינּוּי כְּלָל אַמַּאי לֹא יִהְיֶה מְהַנֵּי בּוֹ הַסְּתִימָה וּמַדּוּעַ יִתְפָּרֵק יוֹתֵר מִשְּׁאָר בָּשָׂר שֶׁל אוֹתוֹ אֵבֶר, וְכֵיוָן דְּיֵשׁ בּוֹ לִיקּוּי קְצָת בְּוַדַּאי דְּהוּא נִיכָּר גַּם בְּמַרְאֶהוּ ומש"ה י"ל דְּלָא חָיְישִׁינַן לֵיהּ גַּבֵּי שְׁאָרֵי אֵיבָרִים וְרַק בַּוּשֶׁט דְּאֵין לוֹ בְּדִיקָה מִבַּחוּץ דְּשִׁנּוּי מַרְאֶה אֵינוֹ נִיכָּר בּוֹ בָּעוֹר הַחִיצוֹן מש"ה חָיְישִׁינַן בּוֹ שֶׁנִּיקֵּב וְנִתְרַפֵּא אֲבָל בִּשְׁאָרֵי אֵיבָרִים לֵיכָּא לְמֵיחַשׁ וְנִיחָא הַדִּ דְּמַחַט בְּרִיאָה וּמַחַט בְּבֵית הַכּוֹסוֹת דְּצָרִיכִין בְּדִיקָה דְּמַהֲנֵי בְּהוּ דִּבְדִיקָה, שֶׁנִּרְאֶה שֶׁאֵינוֹ נָקוּב וְאֵין בּוֹ שִׁנּוּי מַרְאֶה כְּלָל: [ד] וּבִדְבָרֵינוּ הַנֶּאֱמָרִים לְמַעְלָה הַנִּרְאֶה לוֹמַר פַּרְפֶּרֶת אַחַת וַהֲגַם כִּי הוּא קְצָת בְּדָרְךְ הַחִידּוּד לֹא מָנַעְתִּי לְכָתְבוֹ דְּהִנֵּה בְּדַף מ"ה גַּבֵּי נִיקֵּב קְרוּם שֶׁל מוֹחַ אִיתָא רַב וּשְׁמוּאֵל דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ קְרָמָא עִילָּאָה וְאָמְרִי לַהּ קְרָמָא תַּתָּאָה וּפְסַק שָׁם הָאַלְפַס דְּבְקְרָמָא תַּתָּאָה לְחֻזְדָּא מִטָּרְפָה אע"ג דְּלָא אִינְּקוּב עִילָּאָה וְהָרֹא"ש כָּתַב שָׁם בְּשֵׁם הָרָאָבָ"ן דְּהַדִּ אָמְרִי לַהּ קְרָמָא תַּתָּאָה

הַפִּירוּשׁ הוּא גַּם קָרָמָא תַּתָּאָה עִם קָרָמָא עִילָּאָה וְלֹא מִטָּרָפָה עַד שֶׁיִּנָּקְבוּ שְׁנֵיהֶם וְהֵבִיא רְאָיָה לָזֶה מֵהָא דְּבָדַף נ"ו תְּנַן וְאֵלּוּ טְרֵיפוֹת בְּעוֹף הַכְּתָה חֻלְדָּה עַל רֹאשָׁהּ בְּמָקוֹם שֶׁעוֹשֶׂה אוֹתָהּ טְרֵפָה וְאָמְרִינַן שָׁם בגמ' רַב וּשְׁמוּאֵל וְלֵוִי דְּאָמְרִי מַכְנִיס יָדוֹ לִפְנִים וּבוֹדֵק אִם מְבַצְבֵּץ טְרֵפָה וְאִם לָאו כְּשֵׁירָה וּפָרִיךְ הָנִיחָא לָמַ"ד עַד דְּמִינָּקֵב תַּתָּאָה אֶלָּא לָמַ"ד עִילָּאָה אע"ג דְּלָא אִינָּקֵב תַּתָּאָה כִּי לָא מְבַצְבֵּץ אַמַּאי כְּשֵׁירָה נִיחוּשׁ דִּלְמָא עִילָּאָה אִינָּקוּב תַּתָּאָה לָא אִינָּקוּב ומש"ה אֵינוֹ מְבַצְבֵּץ וּמְשַׁנֵּי תַּתָּאָה אַגַּב רֻוכְכֵי' פָּקַע וַהֲרֵי אַפַּתִּי תִּיקְשָׁה לָמַ"ד תַּתָּאָה מַאי נִיחָא נִיחוּשׁ דִּלְמָא תַּתָּאָה אִינָּקוּב וְעִילָּאָה לָא אִינָּקֵב ומש"ה אֵינוֹ מְבַצְבֵּץ וּמַוֹכְרָח דְּלָמַ"ד תַּתָּאָה לָא מִטָּרְפִי עַד דְּאִינָּקְבוּ תַּרְוַיְיהוּ, וְכָתַב עַל זֶה הָרֹא"שׁ דְּאֵינוֹ רְאָיָה דְּכֵיוָן דְּהִכְּתָה חֻלְדָּה עַל רֹאשָׁהּ מִלְמַעְלָה מִבַּחוּץ הֲרֵי אִי אֶפְשָׁר לְתַתָּאָה לִהְיוֹת נָקוּב בְּלֹא עִילָּאָה, וּבְוַדַּאי דְּדִבְרֵי הָרָאָבַ"ן וּרְאָיָיתוֹ צְרִיכִין בֵּיאוּר וְהַאֵיךְ הֵבִיא רְאָיָה כְּזוֹ שֶׁאֵין לָהּ בֵּיאוּר כְּלָל, וְהַנִּרְאֶה דְּהִנֵּה לְהַמְפָרְשִׁים הַבְּרִיא נִתְרַפֵּא וּלְדִידְהוּ הֲרֵי כָּל מָקוֹם שֶׁנִּתְחַדֵּשׁ רֵיעוּתָא ע"י קוֹץ עַד שע"פ דִּין צְרִיכָה בְּדִיקָה שׁוּב לָא מְהַנֵּי לֵיהּ בְּדִיקָה דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא נִתְרַפֵּא וּלְעֵיל בְּסִימָן כ"ו כָּתַבְנוּ דְּלְהַהֹד פֵּירוּשָׁא כ"ע מוֹדִים לְהַהֹד סְבָרָא וְגַם עֻלָּא דְּאָמַר גַּבֵּי יָשַׁב לָהּ קוֹץ בַּוֶּשֶׁט דְּאֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא הִבְרִיא מוֹדֶה לְעִיקַּר סְבָרָא זוֹ דְּבָמָקוֹם דְּצָרִיךְ בְּדִיקָה שׁוּב לָא מְהַנֵּי לֵיהּ בְּדִיקָה וא"כ בְּהַהֹד דְּהִכְּתָה חֻלְדָּה עַל רֹאשָׁהּ דע"פ דִּין צְרִיכָה בְּדִיקָה וְאִם לֹא בָּדְקָה טְרֵפָה דַּהֲרֵי הַמִּשְׁנָה תָּנֵי לָהּ בְּוַאֵלּוּ טְרֵפוֹת בְּעוֹף הִכְּתָה חֻלְדָּה עַל רֹאשָׁהּ כו' וְהָאֵיךְ מְהַנֵּי לָהּ בְּדִיקָה נִיחוּשׁ שֶׁמָּא נִתְרַפֵּא הַקְּרוּם ומשו"ה אֵינוֹ מְבַצְבֵּץ וַאֲפִילּוּ אִם נֹאמַר דְּלָא כמש"כ לְמַעְלָה וְנֹאמַר דְּלְהַמְפָרְשִׁים הַבְּרִיא, נִתְרַפֵּא יֹאמְרוּ דְּעֻלָּא דְּקָאָמַר דְּאֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא הִבְרִיא ס"ל דְּגַם בְּמָקוֹם דְּחוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא נִיקַּב וּצְרִיכָה ע"פ דִּין בְּדִיקָה מ"מ מְהַנֵּי לֵיהּ הַבְּדִיקָה דס"ל דְּלָא חָיְישִׁינַן כְּלָל לִשְׁמָא נִתְרַפֵּא, מ"מ עֲדַיִן קָשֶׁה חֲדָא דְּדוֹחֵק לוֹמַר דְּכָל הָנֵי אָמוֹרָאֵי דְּנָקְטוּ בְּדִיקָה גַּבֵּי הִכְּתָה חֻלְדָּה עַל רֹאשָׁהּ יִסְבְּרוּ רַק כְּעֻלָּא וְעוֹד דַּהֲרֵי הגמ' פָּרִיךְ עַל עֻלָּא מַאי שְׁנָא מִסְּפֵק דְּרוּסָה וּמְשַׁנֵּי קָסָבַר עֻלָּא אֵין חוֹשְׁשִׁין לִסְפֵק דְּרוּסָה וְאִם נֹאמַר דְּלֹא כמ"ש רַק עֻלָּא וְהַחוֹלְקִים עָלָיו חֲלוּקִים בְּעִיקַּר הַדִּ סְבָרָא אִם יֵשׁ לָחוּשׁ לִנְתְרַפֵּא אוֹ לֹא א"כ הֲרֵי יִהְיוּ מֻוְכָרְחִין לוֹמַר דְּהַגְּמ' מְדַמֶּה חֲשָׁשָׁא דְּסְפֵק דְּרוּסָה לַחֲשָׁשָׁא דְּנִתְרַפֵּא דְּמַאן דְּחוֹשֵׁשׁ לִסְפֵק דְּרוּסָה חוֹשֵׁשׁ לְנִתְרַפֵּא וַהֲרֵי שְׁמוּאֵל הוּא דס"ל בְּדַף נ"ח דְּחוֹשְׁשִׁין לִסְפֵק דְּרוּסָה וא"כ חוֹשֵׁשׁ לְנִתְרַפֵּא וְאַפ"ה הָא קָאָמַר שְׁמוּאֵל דְּמַכְנִיס יָדוֹ לִפְנִים וּבוֹדֵק אִם מְבַצְבֵּץ וְאַמַּאי מְהַנֵּי לֵיהּ בְּדִיקָה, וְקֻוּשְׁיָא זוֹ לֹא תִּתְיַשֵּׁב בְּהַסְּבָרָא הָרִאשׁוֹנָה שֶׁכְּתַבְנוּ דְּלָא חָיְישִׁינַן לְנִתְרַפֵּא רַק בִּסְפֵק נָקֵב בַּוֶּשֶׁט מִשּׁוּם דְּנִקּוּבַת הַוֶּשֶׁט הוּא נְבֵלָה וְאִיכָּא חֻזְקַת אֵינוֹ זְבוּחָה וְלֹא בִּשְׁאָרֵי אֵיבָרִים דְּזֶה אֵינוֹ מַסְפִּיק דַּהֲרֵי בְּאוֹתוֹ סֻוּגְיָא אִיתָא דר"י הָיָה בּוֹדֵק בְּהִכְּתָה חֻלְדָּה עַל רֹאשָׁהּ בְּיָדוֹ כַּנַ"ל אִם תִּבַצְבֵּץ ור' יְהוּדָה הָא אִית לֵיהּ במס' זְבָחִים (דַּף נ"ו) דִּבְעוֹף אֵין שְׁחִיטָתוֹ מְטַהֶרֶת טְרֵפָתוֹ מִידֵי נְבֵלָה וּלְדִידֵיהּ בְּכָל סָפֵק טְרֵפָה בְּעוֹף הֲרֵי הוּא כְּמוֹ סָפֵק נָקֵב בַּוֶּשֶׁט כֵּיוָן דְּאִם הוּא טְרֵפָה מְמֵילָא אַחַר הַשְּׁחִיטָה הוּא נְבֵלָה וְאִיכָּא חֻזְקַת אֵינוֹ זְבוּחָה וא"כ לְרַבִּי יְהוּדָה לִשְׁיטָתוֹ מַאי מְהַנֵּי הַבְּדִיקָה דִּלְמָא נִתְרַפֵּא.

וְלִכְאוֹרָה נִרְאֶה מֻוְכָרְחִין לוֹמַר דִּלְהַנֵּי דְּמְפָרְשִׁים הַבְּרִיא נִתְרַפֵּא לָא אַיְירֵי הַדִּ בְּדִיקָה רַק תֵּיכֶף אַחַר שֶׁהִכְּתָה חַלְדָּה דִּבְשָׁעָה קְטַנָּה לֹא שַׁיָּיךְ חֲשָׁשָׁה דְּנִתְרַפֵּא וכמש"כ הַתּוֹסָפוֹ' בְּשַׁבָּת (דַּף ל"ו) ד"ה לְמַחַט יעו"ש, אֲבָל זֶהוּ דָּחוּק קָצָת, אָמְנָם לְפִי הַסְּבָרָא הַשְּׁנִיָּה שֶׁכְּתַבְנוּ נִיחָא דְּנֹאמַר דְּהַמְפָרְשִׁים הִבְרִיא נִתְרַפֵּא יִסְבְּרוּ דְּבָאֳמֶת הָיָה נוֹטֵל קְצָת מִן עָצֶם

הַגֻּלְגֹּלֶת סָבִיב הַנֶּקֶב וּמַרְחִיבוֹ עַד שֶׁיּוּכַל לִרְאוֹת הֵיטֵב אֶת הַקְּרוּם אִם אֵין בּוֹ שׁוּם קוֹרֶט דָּם אוֹ שׁוּם מַרְאֶה לָקוּי וְאָז בְּוַדַּאי אֵין בּוֹ קְרוּם שֶׁעָלָה מֵחֲמַת מַכָּה דְּהָיָה נִיכָּר בְּמַרְאִיתוֹ וְאֵין זֶה דּוֹחֵק כְּלָל לוֹמַר כֵּן דְּהִנֵּה בְּהָא דְּאָמְרִי רַב וּשְׁמוּאֵל וְלֵוִי מַכְנִיס יָדוֹ וּבוֹדֵק אִם מְבַצְּבֵץ פרש"י דְּהַיְינוּ שֶׁהוּא מַכְנִיס יָדוֹ לְתוֹךְ פִּיו וְדוֹחֵק הַמּוֹחַ לְמַעְלָה לְצַד הָעֶצֶם הַגֻּלְגֹּלֶת וְאִם יֵשׁ בּוֹ נֶקֶב יְבַצְּבֵץ הַמּוֹחַ דֶּרֶךְ הַנֶּקֶב אֲבָל בְּאִלְפָּס אִיתָא וְז"ל פִּי' שֶׁמַּנִּיחַ אֶצְבָּעוֹ בְּצַד הַנֶּקֶב וְנוֹעֵץ אֶצְבָּעוֹ שָׁם אִם נִיקַּב קְרוּם שֶׁל מוֹחַ הַמּוֹחַ עוֹלֶה וּמְבַצְּבֵץ מִן הַנֶּקֶב הֲרֵי דְּמָפְרֵשׁ דְּדוֹחֵק אֶצְבָּעוֹ מִלְמַעְלָה עַל הַמּוֹחַ בְּצַד הַנֶּקֶב ובע"כ כַּוָּנָתוֹ שֶׁמַּרְחִיב הַנֶּקֶב שֶׁבְּעֶצֶם וְהָא דְּאָמַר בגמ' מַכְנִיס יָדוֹ לִפְנִים פֵּירוּשׁוֹ לִפְנִים מִן הָעֶצֶם דבלא"ה הֲרֵי לֹא יְבַצְּבֵץ בְּשׁוּם אוֹפָן דְּהָעֶצֶם עוֹמֵד נֶגֶד דְּחִיקַת הָאֶצְבַּע וְכֵן יִסְבְּרוּ הָנֵי דְּמָפְרְשִׁים נִתְרַפֵּא שֶׁנּוֹטֵל מִן הָעֶצֶם וְאִם הָיָה נִתְרַפֵּאהָיָה נִיכָּר בְּקְרוּם בְּמַרְאֶה ע"י קוֹרֶט דָּם אוֹ ע"י לִיקּוּי כָּל דְּהוּ, וְרַק דְּאַכַּתִּי אִיכָּא לְמֵיחַשׁ שֶׁמָּא לֹא הֶעֱלָה קְרוּם כְּלָל וַעֲדַיִין הוּא נָקוּב וא"כ אֵין בּוֹ מַרְאֶה אַחֶרֶת כְּלָל וְלִנְקֹב הֲרֵי לָא מְהַנֵּי הַבְּדִיקָה בְּמַרְאִית הָעַיִן כְּמוֹ שֶׁהוּא מֻנָּח הַקְּרוּם עַל הַמּוֹחַ דְּאָז אֵינוֹ יָכוֹל לְהָבִין אִם יֵשׁ בּוֹ נֶקֶב אוֹ לֹא וְתֵדַע דַּהֲרֵי אָמְרִינַן שָׁם רַב שֵׁיזְבִי בָּדֵק בְּשִׁימְשָׁא פִּי' שֶׁהָיָה נוֹטֵל הַקְּרוּם וּמַעֲמִידוֹ נֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ אִם אֵין בּוֹ נֶקֶב וּמוּכָח דאע"ג דְּרוֹאֶה כָּל הַקְּרוּם מ"מ אִי אֶפְשָׁר לְהָבִין בְּמַרְאִית עַיִן אִם אֵין בּוֹ נֶקֶב דִּכְשֶׁהוּא מֻנָּח ע"ג הַמּוֹחַ אֵינוֹ נִיכָּר אִם יֵשׁ בּוֹ נֶקֶב אוֹ לֹא דְּמַרְאֶה הַקְּרוּם וְהַמּוֹחַ שָׁוִים הֵם, וּלְזֶה הֲרֵי מְהַנֵּי שַׁפִּיר הַבְּדִיקָה דְּמַכְנִיס יָדוֹ וְאִם אֵינוֹ מְבַצְּבֵץ הֲרֵי אֵין בּוֹ עַתָּה נֶקֶב וְאִי דְּנִתְרַפֵּא הָיָה אוֹתוֹ מָקוֹם מְשֻׁנֶּה מִשְּׁאָר הַקְּרוּם וְהָיָה נִיכָּר וא"כ נִיחָא שַׁפִּיר הַךְ בְּדִיקָה דְּנָקְטָה הגמ' סְתָמָא וּמַשְׁמַע דַּאֲפִי' אַחַר זְמַן מְהַנֵּי לֵיהּ הַבְּדִיקָה: [ה] וְהִנֵּה בְּעִיקַּר הַסְּבָרָא שֶׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם הָרָ"ן שֶׁכָּתַב גַּבֵּי בֵּית הַכּוֹסוֹת דְּאִם הָיָה נִיקַּב וְנִתְרַפֵּא הָיָה נִיכָּר הֲרֵי תִּיקְשֶׁה דְּהָא חָזִינַן בְּחוּשׁ תָּדִיר דְּלִפְעָמִים נַעֲשָׂה נֶקֶב בְּעוֹר הָאָדָם וּבְהֵמָה וְחוֹזֵר וְנִתְרַפֵּא עַד שֶׁלֹּא יוֹדֵעַ מְקוֹמוֹ אַיּוֹ וּמַעֲלֶה אֲרוּכָה עַד שֶׁלֹּא נִיכָּר בּוֹ שׁוּם לִיקּוּי כְּלָל וצ"ל בְּסִבָּרַת הָרָ"ן דְּבְהָנֵי נְקָבִים שֶׁתָּלוּי בּוֹ טְרֵיפוּת אָז הוּא דְּלָא יִתְרַפֵּא לְגַמְרֵי לַחֲזוֹר כְּמוֹ שֶׁהָיָה רַק נִשְׁאַר בּוֹ לָקוּי קְצָת דְּמַעֲשֶׂה הַטְּרָפָה לֹא יָשׁוּב לְגַמְרֵי כְּמוֹ שֶׁהָיָה מְקוֹדֶם אֲבָל בְּמָקוֹם דְּאֵינוֹ תָּלוּי בּוֹ כְּלָל שׁוּם טַרְפוּת שַׁפִּיר נִתְרַפֵּא הֵיטֵב לְגַמְרֵי דַּהֲרֵי הָא דקיי"ל דְּקְרוּם שֶׁעָלָה מֵחֲמַת מַכָּה אֵינוֹ קְרוּם הֲרֵי לָא הָוֵי רַק בְּמַכָּה שֶׁתָּלוּי בּוֹ טַרְפוּת מִשּׁוּם דְּמַכָּה דְּמַטְרָפָה בֵּיהּ אֵינוֹ חוֹזֵר לִהְיוֹת כְּמוֹ שֶׁהָיָה, וא"כ הֲרֵי הַדָּר קָשֶׁה בְּהַךְ דְּהִכְּתָה חֻלְדָּה עַל רֹאשָׁהּ מַאי מְהַנֵּי לֵיהּ הַבְּדִיקָה דְּאֵינוֹ מְבַצְּבֵץ נִיחוּשׁ דִּלְמָא נִתְרַפֵּא דְּהַנִּיחָא לְמ"ד קְרָמָא עִילָּאָה וא"כ הַטְּרֵיפוּת תָּלוּי בּוֹ א"כ שַׁפִּיר אָמְרִינַן בֵּיהּ דְּאִם הָיָה נָקוּב וְנִתְרַפֵּא הָיָה נִיכָּר בּוֹ הַלִּיקּוּי וְאִם עֲדַיִין הוּא נָקוּב הָיָה מְבַצְּבֵץ עי' דְּחִיקַת אֶצְבָּעוֹ דְּתַתָּאָה אַגַּב רֻוכְכֵי' פָּקַע אֶלָּא לְמ"ד קְרָמָא תַּתָּאָה תִּיקְשֵׁי' עֲדַיִין אִם נֶאֱמַר דְּרַק תַּתָּאָה קָאָמַר וְנִמְצָא דִּבְעִילָּאָה אֵינוֹ תָּלוּי כְּלָל שׁוּם טְרֵיפוּת וא"כ הֲרֵי יָכוֹל לְהִתְרַפֵּא לְגַמְרֵי עַד שֶׁלֹּא יהי' נִיכָּר בְּמַרְאֵהוּ כְּלָל וְעִילָּאָה הֲרֵי הוּא חָזָק וְלֹא יִפָּקַע ע"י דְּחִיקַת אֶצְבַּע וא"כ הַדָּר קָשֶׁה דִּלְמָא נִיקְּבוּ הָעִילָּאָה וְהַתַּתָּאָה וְנִתְרַפֵּא ומש"ה אֵינוֹ מְבַצְּבֵץ אֲבָל אִם נֹאמַר דְּמַאן דְּאָמַר תַּתָּאָה הוּא בַּהֲדֵי עִילָּאָה וּכְהָרָאָבָ"ן וא"כ גַּם בּוֹ תָּלוּי הַטְּרֵפוּת וְגַם בּוֹ יהי' נִיכָּר אִם נִתְרַפֵּא הֲרֵי נִיחָא שַׁפִּיר: [ו] אָמְנָם כִּי הַדְּבָרִים רְאוּיִם לְאוֹמְרָם אֲבָל לְפָרֵשׁ כֵּן דִּבְרֵי הָרָאָבָ"ן דָּחוּק הַדָּבָר דַּהֲרֵי הָרֹא"שׁ הֶעְתִּיק לְשׁוֹנוֹ שֶׁכָּתַב דִּלְמָא תַּתָּאָה אִינְקוּב עִילָּאָה לָא אִינְקוּב וּלְפִי דְּבָרֵינוּ לֹא הי' לוֹ לִיתֵּן חִילּוּק בֵּין עִילָּאָה לְתַתָּאָה רַק דְּנִיחוּשׁ דִּלְמָא נִתְרַפֵּא וְאֵינוֹ נִיכָּר בְּעִילָּאָה מְשׁוּם דְּאֵינוֹ תָּלוּי הַטְּרֵיפוּת בּוֹ.

וַאֲשֶׁר נִרְאֶה בְּבֵיאוּר דִּבְרֵי הָרָאָבָ"ן דְּהִנֵּה דַּעַת הָרָאָבָ"ן הוּא דְּבִשְׁאָרֵי אֵבָרִים לְבַד מִנְּשָׁט אפי' אִם נִקְבוּ מ"מ אִם עָלָה בָּהֶם סְתִימָה אַחַ"כ חוֹזְרִין לְהַכְשִׁירָן וְרַק בַּנְּשָׁט לְחַוָּדָא הוּא דְּלָא מְהַנֵּי בּוֹ קְרוּם שֶׁעָלָה מֵחֲמַת מַכָּה, דְּז"ל הָרָאָבָ"ן בְּסִימָן רכ"ו קְרוּם שֶׁעָלָה מֵחֲמַת מַכָּה בַּנְּשָׁט אֵינוֹ קְרוּם כו' וּטְרָפָה מִשּׁוּם דְּאָכְלָה בּוֹ וּפַעְיָא בּוֹ חוֹזֵר וְנִיקֵּב, הוּבְאוּ דְּבָרָיו בְּסֵפֶר תּוֹרַת חַיִּים בְּחִדּוּשָׁיו לְחֻלִּין וְאִם כֵּן לְדִידְיְ' הֲרֵי בְּלֹא כָּל דְּבָרֵינוּ הַנַּ"ל נִיחָא הָא דְּמְהַנֵּי בְּדִיקָה בִּשְׁאָרֵי אֵיבָרִים וְלָא חָיְישִׁינַן לְנִתְרַפֵּא דְּגַם אִם נִתְרַפֵּא כְּשֵׁירָה הִיא וְרַק בְּהַהִ דְּהִכְתָּה חֻלְדָּה עַל רֹאשָׁהּ עֲדַיִן קָשֶׁה גַּם לְדִידְיְ' דְּלָמֶ"ד תַּתָּאָה אִם נֹאמַר דְּבְתַתָּאָה לְחוּד מְטָרְפָה נִיחוּשׁ דִּלְמָא תַּתָּאָה לֹא נִתְרַפֵּא וַעֲדַיִן הוּא נָקוּב וה"ה טְרֵפָה וְהָא דְּאֵינוֹ מְבַצְבֵּץ מִשּׁוּם דְּהָעִילָּאָה נִתְרַפֵּא וְזֶהוּ כַּוָּנַת הָרָאָבָ"ן בָּמֶה שכ' דִּלְמָא תַּתָּאָה אִינְקוּב עִילָּאָה לָא אִינְקוּב פי' דְּתַתָּאָה עֲדַיִן נָקוּב וְהָעִילָּאָה אֵינוֹ נָקוּב דְּנִתְרַפֵּא וְהוֹכִיחַ מִזֶּה הָרָאָבָ"ן דִּבְלֹא עִילָּאָה הִיא כְּשֵׁירָה גַּם לְהַהִ מ"ד וא"כ אִם נִתְרַפֵּא הָעִילָּאָה הֲרֵי חָזְרָה לְהַכְשִׁירָהּ, כֵּן נִרְאֶה לוֹמַר בְּבֵיאוּר דְּבָרָיו: [ז] וְנֶהְדַּר לְדִידַן דְּגַם לְהָנֵי מְפָרְשִׁים דְּהִבְרִיא הַיְינוּ נִתְרַפֵּא מ"מ נוּכַל לוֹמַר שְׁנֵי סְבָרוֹת בְּהָא דְּמְהַנֵּי בְּדִיקָה בִּשְׁאָרֵי אֵיבָרִים אוֹ מִשּׁוּם דְּנְקוּבַת הַנְּשָׁט הוּא נְבֵלָה ומש"ה חָיְישִׁינַן בּוֹ יוֹתֵר מִבְּשְׁאָרֵי אֵיבָרִים אוֹ דְּגַם אִם יִתְרַפֵּא יהי' נִיכָּר בְּמַרְאֶה וְרַק בַּנְּשָׁט אֵין שׁוּם מַרְאֶה נִיכָּר מִבַּחוּץ, וְעַיֵּין בַּיּוֹ"ד סִימָן מ"ח סעי' ח' שֶׁפָּסַק הַמְחַבֵּר בְּמַחַט שֶׁנִּמְצָא תָּחוּב בַּהֶמְסֹס אוֹ בְּבֵית הַכּוֹסוֹת מִצַּד אֶחָד הוֹפְכִין אוֹתוֹ וּבוֹדְקִין אוֹתוֹ כו' וְהִקְשָׁה שָׁם הַשָּׁ"דּ בס"ק י"ח דְּנִיחוּשׁ שֶׁמָּא נִתְרַפֵּא וּכְמוֹ שֶׁפָּסַק בסי' ל"ג בְּיָשֵׁב קוֹץ בַּנְּשָׁט דְּחָיְישִׁינַן לְנִתְרַפֵּא וְתֵירוּצוֹ שֶׁל הַשָּׁ"דּ אֵינוֹ מוּבָן וכמש"כ לְקַמָּן בְּסִימָן (כ"ח) וּלְפִי הַנַּ"ל נִיחָא שַׁפִּיר, וּבְזֶה מְיֻשָּׁב הֵיטֵב דִּבְרֵי הָרַמָ"א בסי' ל"ג סעי' ד' דְּכָתַב הַמְחַבֵּר בַּנְּשָׁט נִיקְּבוּ זֶה בְּלֹא זֶה כָּשֵׁר וכ' הָרַמָ"א דַּוְקָא בְּיָדוּעַ שהא' נִיקֵּב ע"י חוֹלִי אֲבָל אִם יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁנִּיקֵּב ע"י קוֹץ אפי' לֹא נִיקֵּב רַק הַפְּנִימִי טְרֵפָה דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא נִיקֵּב גַּם הַחִיצוֹן וְנָשָׁט אֵין לוֹ בְּדִיקָה מִבַּחוּץ וּמוֹכָח הָא אִם נִיקֵּב רַק הַחִיצוֹן כְּשֵׁירָה ע"י שֶׁיִּבְדּוֹק הַפְּנִימִי וְהַשָּׁ"דּ בס"ק כ"א הִקְשָׁה דְּלָמָּה הֲוָצְרַךְ לְטַעַם דְּאֵין לוֹ בְּדִיקָה מִבַּחוּץ תִּיפּוֹק לֵיהּ דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא הִבְרִיא וְנִתְרַפֵּא וא"כ גַּם בְּנִיקֵּב הַחִיצוֹן אֲסוּרָה וְדָחַק לְיַשֵּׁב קֻוּשְׁיָ' זוֹ בְּדוֹחַק רַב יעו"ש.

ולפי"ז נִיחָא שַׁפִּיר דְּהַכֹּל חַד טַעְמָא הוּא דְּעִיקַּר הַדָּבָר דְּחָיְישִׁינַן לְנִתְרַפֵּא הוּא רַק מִשּׁוּם הָא דְּאֵין לוֹ בְּדִיקָה מִבַּחוּץ וְהֲוָצְרַךְ הָרַמָ"א לִכְתּוֹב טַעַם זֶה וּבְנִיקֵּב הַחִיצוֹן כֵּיוָן דְּלִפְנִימִי יֵשׁ לוֹ בְּדִיקָה לָא חָיְישִׁינַן גַּם לְנִתְרַפֵּא, גַּם מְיֻשָּׁב לִי בָּזֶה הֵיטֵב דִּבְרֵי הד"מ בְּסוֹף סִימָן ל"ו שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם או"ה דְּעַכְשָׁיו יֵשׁ לְהַטְרִיף כָּל מַחַט שֶׁנִּמְצָא בְּרִיאָה וַאֲפִי' בִּשְׁלֵמָה וְנִפְחוּהָ דְּלָא סָמְכִינַן אַבְּדִיקָתֵנוּ בְּכָל מָקוֹם דְּאִיכָּא רִיעוּתָא וַאֲפִילּוּ קוֹפָא לְצַד סְמִפּוֹן דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא נִיקְּבָה הָרֵיאָה וְעָלָה בּוֹ קְרוּם מֵחֲמַת מַכָּה שֶׁאֵינוֹ קְרוּם וּדְבָרָיו אֵלּוּ צָרִיךְ עִיּוּן גָּדוֹל דְּפָתַח בְּטַעַם דְּאֵין לִסְמוֹךְ עַל בְּדִיקָתֵינוּ וְסֵיֵּם בַּחֲשַׁשׁ דְּעָלָה בּוֹ קְרוּם וְאִם נָחוּשׁ לִקְרוּם גַּם בִּזְמַן הַגְּמָרָ' הול"ל לֶאֱסוֹר ולפי"ז נִיחָא שַׁפִּיר, דְּהַמְהַרְשָׁ"ל חָלַק עַל זֶה וכ' דְּמַה חּוּמְרָא יֵשׁ בִּבְדִיקָה זוֹ הֲבֵיאוֹ הַשָּׁ"דּ שָׁם, דְּגַם הָרַמָ"א ס"ל כֵּן דִּלְרְאוֹת אִם אֵינוֹ.

נָקוּב בְּמָקוֹם שֶׁהַמַּחַט תָּחוּב ע"י נְפִיחָה אִם לֹא תִּבַצְבֵּץ גַּם הַשְׁתָּא אַנַחְנוּ בְּקִיאִים וְרַק דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא נִתְרַפֵּא וּבִזְמַן הַגְּמָרָ' לֹא הָיְינוּ חוֹשְׁשִׁין לָזֶה דְּהָיָה נִיכָּר בְּמַרְאֶה אֲבָל הַשְׁתָּא אֵין סוֹמְכִין עַל בְּדִיקָתֵינוּ בָּזֶה וְהָא דְּמַכְשִׁיר הָרַמָ"א בַּנְּשָׁט בְּנִיקֵּב הַחִיצוֹן ע"י שֶׁיִּבְדּוֹק הַפְּנִימִי וְלָא חָיְישִׁינַן לְנִתְרַפֵּא מִשּׁוּם שֶׁיִּהְיֶ' נִיכָּר בְּמַרְאֶה וכמש"כ זֶהוּ דְּשָׁם הוּא בְּמָקוֹם

מְצַוְמְצָם מַמָּשׁ נֶגֶד הַנֶּקֶב שֶׁבַּחִיצוֹן אֲבָל כָּאן שֶׁצָּרִיךְ לִבְדֹּק כָּל סְבִיבוֹת הַמַּחַט אֵין אָנוּ בְּקִיאִין לְהַבְחִין בְּשִׁינּוּי מַרְאֶה כָּל דְּהוּא וְעַיֵּ' עוֹד בַּיּוֹ"ד סִימָן ל"ג סְעִיף ח' שכ' הַמְחַבֵּ' בְּנִתְחַב קוֹץ בַּוֶּשֶׁט בִּפְנִימִי דַּאֲסוּרָה דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא נִיקֵב לַחוּץ וְנִתְרַפֵּא וְאֵינוֹ נִיכָּר וְהִקְשָׁה הַשָּׁ"ךְ בס"ק כ' דְּלָמָּה צָרִיךְ לְטַעַם דְּנִתְרַפֵּא תִּיפּוֹק לִי' דְּפָסַק הב"י דְּגַם לַנֶּקֶב אֵין לְוַשֶּׁט בְּדִיקָה מִבַּחוּץ ותי' דנ"מ אִם גַּם הַפְּנִימִי לֹא נִיקֵב כֻּלּוֹ רַק נִשְׁאַר קְצָת לְצַד הַחִיצוֹן דְּמָהֲנִי לִי' בְּדִיקָה ומש"ה צָרִיךְ לְטַעַם דְּנִתְרַפֵּא ולפמש"כ אֵין תי' זֶה עוֹלֶה דְּבָעוֹר הַפְּנִימִי כֵּיוָן דְּיֵשׁ לוֹ בְּדִיקָה מִדְּרוֹסָה גַּם לְנִתְרַפֵּא לָא חָיְישִׁינַן בּוֹ וּבִישּׁוּב דִּבְרֵי הַשּׁוּ"ע בְּזֶה אֵין כָּאן מְקוֹמוֹ: [ח] אָמְנָם הַתּוֹסָ' (בְּדַף נ') כָּתְבוּ לְיַשֵּׁב פרש"י שֶׁכָּתְבוּ דְּבְהֶמְסֵס דְּאֵין לוֹ רַק עוֹר א' אֲפִילּוּ נִמְצָא מַחַט רַק תָּחוּב מִצַּד אֶחָד אֲסוּרָה וְכָתְבוּ הַתּוֹסָ' טַעַם לָזֶה דְּחָיְישִׁינַן שֶׁנִּיקֵב לְחוּץ וְחָזַר וְהִבְרִיא וכ"כ הַתּוֹסָ' בְּשַׁבָּת דַּף ל"ו) ד"ה לְמַחַט וכ"כ במס' סוֹכָה (דַּף ל"ד) הַרֵי מֻכְרָח דְּלָא ס"ל הָנֵי שְׁנֵי סְבָרוֹת שֶׁכָּתַבְנוּ וס"ל דְּגַם בִּשְׁאָרֵי אֵיבָרִים חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא נִתְרַפֵּא וּלְדִידְהוּ הַרֵי קָשֶׁה קֻוּשְׁיָ' הָרַשְׁבָּ"א מֵהָא דְּמַכְשְׁרִינַן מַחַט הַנִּמְצֵאת בְּרִיאָה שְׁלֹמֹהוּבַחֲתִיכָה דְּרִיאָה אֲסוּרָה מִשּׁוּם דְּשָׁלְמָה אֶפְשָׁר בִּבְדִיקָה וּמֻכְרָח דְּלָא חָיְישִׁינַן דְּנִתְרַפֵּא, וְלִכְאוֹרָה הַרֵי נִרְאֶה דְּהַתּוֹ' ס"ל דְּהָא דְּמִטָּרְפִינַן בַּחֲתוּכֵי דְּרִיאָה אֵין הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּאֵינוֹ יָכוֹל לְבָדְקוֹ מִנֶּקֶב דְּגַם אִם נֹאמַר דְּמַחַט שֶׁנִּמְצָא בְּרִיאָה שְׁלֵימָה צָרִיךְ לְבָדְקוֹ ע"י נְפִיחָה מ"מ נוּכַל לוֹמַר דְּאֵין בְּדִיקָתוֹ מְעַכֶּבֶת בּוֹ לְאָסְרוֹ אִם לֹא בְּדָקוּהָ רַק הַתּוֹסָפוֹת מְפָרְשִׁים דְּבַחֲתוּכֵי לֹא רָאִינוּ עַד כַּמָּה הי' הַמַּחַט תָּחוּב וְשָׁמָּא הי' תָּחוּב לַחוּץ דְּבְדִיקָה זוֹ וַדַּאי מְעַכֶּבֶ לְכָל הַדִּיעוֹת וכמש"כ הָרֹאשׁ"שׁ בְּסֵוגְיָ' דְּיָשַׁב לָהּ קוֹץ בַּוֶּשֶׁט דְּכָל הַשָּׁקְלִי וְטַרְיָא הוּא רַק אִם עַתָּה רוֹאִין שֶׁאֵין הַקּוֹץ תָּחוּב רַק בַּפְּנִימִי לְחֻוָּדָא אִם יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא נִיקֵב עַד לְחוּץ וְחָזַר לַאֲחוֹרָיו אֲבָל אִם לֹא רָאִינוּ כְּלָל בְּעֵת שֶׁנִּמְצָא עַד כַּמָּה הוּא תָּחוּב בְּוַדַּאי דַּאֲסוּרָה לכ"ע ומש"ה בְּשִׁלְמָה שֶׁרוֹאִין שֶׁאֵינוֹ תָּחוּב עַד לַחוּץ שָׁרִי וּבְחַתּוּכָה אֲסוּרָה.

וְגַם י"ל בְּדַעַת הַתּוֹסָ' דס"ל דאע"ג דְּבִשְׁאָרֵי אֵיבָרִים יֵשׁ לַחֹשׁ לִקְרוּם שֶׁעָלָה מֵחֲמַת מַכָּה בָּרִיאָה לָא חָיְישִׁינַן לֵיהּ דַּהֲרֵי יָדוּעַ דַּעַת רַשְׁ"י דְּאֵין סִירְכָה בְּלֹא נֶקֶב ומש"ה טְרֵיפָה בְּנִסְרְכָה שֶׁלֹּא כְּסִידְרָן וּבְכִסְידְרָן כְּשֵׁירָה דְּהוּא סְתִימָה מְעַלְיְיתָא וְעַיֵּ' בָּרֹאשׁ"שׁ שָׁם שֶׁכָּתַב דְּגַם לְרַשְׁ"י סִירְכָה תְּלוּיָה כְּשֵׁירָה שֶׁסִּירְכָה הַבָּאָה מֵחֲמַת הַנֶּקֶב הִיא נִסְרֶכֶת לְמָקוֹם הַסָּמוּךְ לָהּ לְפִי שֶׁדֶּרֶךְ הַנֶּקֶב יוֹצֵא הַמַּשְׁקֶה וְנַעֲשָׂה חוּט עב וְחָזָק וְנִסְרָךְ אֶל מָקוֹם אֲשֶׁר יִפְגַּע בּוֹ הַרֵי דְּאִם נִמְצָא סִירְכָא תְּלוּיָ' מַחְזִקִינַן דְּוַדַּאי אֵינוֹ מֵחֲמַת נֶקֶב דאל"כ הי' נִסְרָךְ לְמָקוֹם אַחֵר וּכְמוֹ כֵן נֹאמַר לְהֵיפּוּךְ דְּהֵיכָא דְּצָרִיךְ לִבְדֹּק הָרֵיאָה אִם לֹא נִיקְּבָה וְנִמְצֵאת שְׁלֵמָה אֵין לָחוּשׁ דִּלְמָא מַה דְּרוֹאִין אוֹתָהּ שְׁלֵמָה הוּא קְרוּם שֶׁעָלָה בָּהּ מֵחֲמַת הַנֶּקֶב דְּאִם קְרוּם זֶה שֶׁאָנוּ רוֹאִין עַתָּה נַעֲשָׂה אַחַ"כ מֵחֲמַת נֶקֶב הי' נִסְרָךְ לְמָקוֹם אַחֵר וּמִסְתָּמָא לֹא נִיקְּבָה כְּלָל, וְעַיֵּין בישׁ"ש פֶּרֶק אֵלּוּ טְרֵיפוֹת סִימָן מ"ט שֶׁכָּתַב וְז"ל אַמַּאי מַכְשְׁרִינַן לְעֵיל מַחַט בְּרִיאָה כְּשֶׁהִיא שְׁלֵימָ' כו' וְלָא אָמְרִינַן שֶׁמָּא נִיקֵב דַּהֲרֵי עוֹרוֹ רַךְ וְהַגְלִיד פִּי הַמַּכָּה, י"ל דְּאֵין דֶּרֶךְ הָרֵיאָה לְהַגְלִיד אִם לֹא שֶׁנִּסְרָךְ בְּקֶרוּם מַמָּשׁ וְאָז הוּא נִרְאֶה מְבַחוּץ כו' וְגַם מֵאַחַר שֶׁהָרֵיאָה נְפוּחָה הִיא תָּמִיד אֵין דַּרְכָּהּ לְהַגְלִיד וְלִסְתּוֹם פִּי הַנֶּקֶב אִם לֹא בְּסִירְכָה וּקְרוּם הַנִּרְאֶה וְזֶהוּ קָרוֹב לְמַה שֶׁכָּתַבְנוּ: סִימָן כח יְבוֹאַר דִּין מַחַט אוֹ קוֹץ בַּוֶּשֶׁט אוֹ בְּבֵית הַכּוֹסוֹת וּפְרָטֵי חִילּוּקֵיהֶם: בְּחֻלִּין (דַּף נ') ת"ר מַחַט שֶׁנִּמְצֵאת בְּעוֹבֵי בֵּית הַכּוֹסוֹת מִצַּד אֶחָד כְּשֵׁירָה מִשְּׁנֵי צְדָדִים טְרֵפָה.

עוֹד מֵבִיא שָׁם הַגְּמָרָא עוּבְדָּא שֶׁבָּא לִפְנֵי רַבִּי מַחַט שֶׁנִּמְצָא בְּעוֹבִי בֵּית הַכּוֹסוֹת וְהָפְכָה רַבִּי וּמָצְאָה עִלַּי' קוֹרֶט דָּם וְאָסְרָה אָמַר אִם אֵין שָׁם מַכָּה קוֹרֶט דָּם מִנַּיִן, וְהוֹכִיחַ שָׁם הָרָ"ן מֵהָךְ עוּבְדָּא דְּרַבִּי דְּהָא דְּתַנְיָ' דְּמַצַּד א' כְּשֵׁירָה אֵינוֹ רַק ע"י בְּדִיקָה פִּי' דְּלָא סַגִּי מַה שֶּׁרוֹאִין עַתָּה בְּעֵת מְצִיאַת הַמַּחַט שֶׁאֵינוֹ תָּחוּב רַק מִצַּד א' רַק צָרִיךְ לְבָדְקוֹ אִם אֵינוֹ נָקוּב עַד לַבַּחוּץ.

וְכֵן כָּתַב בְּחִידּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א שָׁם וְכֵן כָּתַב בתוה"ב (דַּף ל"ח) וְכֵן הֵבִיא הב"י בַּטּוּר סִימָן מ"ח בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א. אָמְנָם הב"י כָּתַב דְּמֵהָרַמְבַּ"ם מַשְׁמַע דְּבִנְמְצָא מִצַּד אֶחָד כָּשֵׁר בְּלֹא בְּדִיקָה שֶׁכָּתַב סְתָמָא מַחַט שֶׁנִּמְצָא בְּעוֹבִי ביה"כ כְּשֵׁירָה וְאִם נִיקְּבָה נָקֵב מְפֻלָּשׁ טְרֵפָה וְכֵן הֵבִיא לְשׁוֹן הָרֹא"שׁ שֶׁכָּתַב וְז"ל הָא דְּאָמְרִינַן מִצַּד אֶחָד כְּשֵׁירָה אִם הָפְכָה וּמָצָא עִלַּי' קוֹרֶט דָּם טְרֵפָה וּמַשְׁמַע דס"ל דא"צ לְהוֹפְכָה רַק ע"פ מִקָּרָה הִפְכָה רַבִּי וְכֵן נִרְאֶה לְהוֹכִיחַ כֵּן מִדִּבְרֵי הָאַלְפָּס דַּהֲרֵי עִיקַּר רְאָיָתָם שֶׁל הָרַשְׁבָּ"א וְהָרָ"ן הוּא מֵהָךְ עוּבְדָּא דְּרַבִּי וְהָאַלְפָּס הֲרֵי הַשְׁמִיטָהּ וְלֹא הֵבִיאָה כְּלָל וּמֻכְרָח דס"ל דע"פ הִזְדַּמְּנוּת הָפְכָה רַבִּי וְלָא דְּדִינָא הָכִי לְבָדְקָהּ.

אָמְנָם הוֹכָחָה גְּמוּרָה אֵין מִכָּל זֶה וּכְמוֹ שֶׁיְּבֹאַר אַחַ"כ רַק עַיֵּן בַּשַּׁ"ךְ ס"ק ל"ב שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ הַמְבֹאָרִים לְהֶדְיָא דא"צ בְּדִיקָה וְהוּא בִּדְבָרָיו (דַּף מ"ג) דְּקָאָמַר שָׁם עוֹלָא יָשַׁב לָהּ קוֹץ בַּוֶּשֶׁט אֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא הִבְרִיא וּפָרִיךְ מ"ש מִסְּפֵק דְּרוּסָה וּמְשַׁנֵּי קָסָבַר עוֹלָא אֵין חוֹשְׁשִׁין לִסְפֵק דְּרוּסָה ומש"ה פָּסְקוּ הָאַלְפָּס וְרַמְבַּ"ם דְּלִדְיַדַן דְּחוֹשְׁשִׁין לִסְפֵק דְּרוּסָה קיי"ל דְּלָא כְּעוֹלָא וְכָתַב שָׁם הָרֹא"שׁ דְּהָא דְּפָרִיךְ מִסְּפֵק דְּרוּסָה דְּכֵיוָן דְּאָמַר עוֹלָא אֵין חוֹשְׁשִׁין מַשְׁמַע דא"צ בְּדִיקָה וְשׁוּב הֵבִיא הָרֹא"שׁ לְדִבְרֵי הָרָאָבָ"ן שֶׁפָּסַק כְּעוֹלָא וּרְאָיָתוֹ מֵהָא דְּתַנְיָא מַחַט שֶׁנִּמְצֵאת בביה"כ מִצַּד א' כְּשֵׁירָה הֲרֵי דְּלָא חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא הִבְרִיא וְדָחַק הָרֹא"שׁ לְיַשֵּׁב דִּלְהָאַלְפָּס דְּפָסַק דְּלָא כְּעוֹלָא צָרִיךְ לוֹמַר דְּשָׁאנֵי ביה"כ דְּקִרּוּמָיו עָבִים, ועכ"פ הֲרֵי חָזִינַן דְּהָרֹא"שׁ ס"ל דְּהָךְ בָּרַיְיתָא מִכְּשֵׁרָה גַּם בְּלֹא בְּדִיקָה, וּמִזֶּה הֲרֵי יָצָא לָנוּ דְּגַם דַּעַת הָרָאָבָ"ן הוּא דְּלָא כְּהָרַשְׁבָּ"א וְהָרָ"ן מִדְּהוֹכִיחַ מֵהָךְ דביה"כ דַּהֲלָכָה כְּעוֹלָא דְּאִם נֹאמַר דְּהַבָּרַיְיתָא בִּבְדִיקָה הֲרֵי א"ש לכ"ע הָא דִּכְשֵׁירָה מִצַּד אֶחָד דְּאֵין לוֹמַר דְּהָרָאָבָ"ן מְפָרֵשׁ כְּהַמְפָרְשִׁים הִבְרִיא נִתְרַפֵּא וא"כ י"ל דְּגַם עוֹלָא מַצְרִיךְ בְּדִיקָה בְּיָשַׁב לָהּ קוֹץ בַּוֶּשֶׁט אִם אֵינוֹ נָקוּב עַתָּה וְרַק דִּלְנִתְרַפֵּא אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ וּמְהַנֵּי לֵיהּ בְּדִיקָה וְהַחוֹלְקִים עַל עוֹלָא ס"ל דְּלָא מְהַנֵּי בְּדִיקָה כְּלָל וְזֶהוּ שֶׁהוֹכִיחַ הָרָ"ן מֵהָא דְּמַחַט בבה"כ מִצַּד א' כְּשֵׁירָה וּמֻכְרָח דִּלְכָל הַפָּחוֹת לָא חָיְישִׁינַן לִנְתְרַפֵּא דאל"כ הָאֵיךְ מְהַנֵּי לֵיהּ אפי' בְּדִיקָה וְכֵן מָצָאתִי בְּסֵפֶר תּוֹרַת יְקוּתִיאֵל סי' מ"ח שפי' כֵּן דִּבְרֵי הָרָאָבָ"ן וכ"כ בְּשׁוּ"ת פָּנִים מְאִירוֹת חֵלֶק א' סִימָן א', זֶה אֵינוֹ חָדָא דַּהֲרֵי דַּעַת הָרָאָבָ"ן דְּרַק בַּוֶּשֶׁט וְרֵיאָה לָא מְהַנֵּי קְרוּם שֶׁעָלָה מֵחֲמַת מַכָּה אֲבָל בִּשְׁאָרֵי אֵיבָרִים ס"ל דִּמְהַנֵּי סְתִימָה שאח"כ א"כ הֲרֵי בביה"כ לֹא שַׁיָּיךְ כְּלָל סְבָרָא דְּנִתְרַפֵּא וּמַאי הֵבִיא ראי' מביה"כ לַוֶּשֶׁט, וְעוֹד דַּהֲרֵי כְּבָר בָּרַרְנוּ לְעֵיל סִימָן (כ"ו) דְּגַם לְהַמְפָרְשִׁים הַבְּרִיא נִתְרַפֵּא מ"מ עוֹלָא מַכְשִׁירָה גַּם אִם לֹא בְּדִיקָה וְעִיקַּר מַחְלֹקוּתוֹ שֶׁל עוֹלָא וְאֵינָהּ אָמוֹרָאֵי אֵינוֹ בִּסְבָרָא דְּנִתְרַפֵּא רַק פְּלִיגִי אִי חָיְישִׁינַן לְנִיקָּב יעו"ש וא"כ הָא מֻכְרָח דְּהָרָאָבָ"ן ס"ל דביה"כ כָּשֵׁר בְּלֹא בְּדִיקָה וְאִי דְּקָשָׁה הָא גּוּפָהּ מנ"ל לְהָרָאָבָ"ן וְהָרֹא"שׁ לְהוֹכִיחַ מֵהָךְ בָּרַיְיתָא דקיי"ל כְּעוֹלָא דִּלְמָא אַיְירֵי הַבָּרַיְיתָא בִּבְדִיקָה, דְּנִהְי.

דס"ל דְּמַעוֹבָדָא דְּרַבִּי אֵין רְאִי' לָזֶה מ"מ הֲרֵי גַּם בְּלֹא רְאִי' נוֹכַל לוֹמַר כֵּן, גַּם זֶה נִיחָא דס"ל דְּמִדְּנָקְטָה הַבָּרַיְיתָא סְתָמָא דְּמִצַּד אֶחָד כְּשֶׁיְּרָה בְּוַדַּאי בְּלֹא בְּדִיקָה קָאָמַר, וְעוֹד ס"ל דַּהֲרֵי הַבָּרַיְיתָא תָּנֵי מִצַּד אֶחָד כְּשֶׁיְּרָה מִשְּׁנֵי צְדָדִים טְרֵפָה וְאַחַ"כ תָּנֵי בְּסֵיפָא לֹא נִמְצָא עֲלֵי' קוֹרֶט דָּם בְּיָדוּעַ שֶׁלְּאַחַר שְׁחִיטָה נִתְחַב וּכְשֶׁיְּרָה הֲרֵי דְּגַם בְּנִמְצָא נָקוּב מִשְּׁנֵי צְדָדִים דְּנָקְטָה הַבָּרַיְיתָא דִּטְרֵפָה יֵשׁ לָהּ בְּדִיקָה לְהַכְשִׁירָהּ שֶׁלֹּא יִמָּצֵא עָלָיו קוֹרֶט דָּם וּמִזֶּה יָצָא לְהוּ דְּאִם כֵּן מִצַּד אֶחָד כְּשֶׁיְּרָה מִסְתָּמָא גַּם בְּלֹא בְּדִיקָה כְּשֶׁרָה, וְעַל כָּל פָּנִים הָא מְבֹאָר דִּסְבִירָ' לֵיהּ דְּלָא כְּהָרַשְׁבָּ"א וְהָרָ"ן הַנָּ"ל: [ב] גַּם מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' נִרְאֶה דס"ל דְּלָא כְּהָרַשְׁבָּ"א דְּהַתּוֹסָ' יָשְׁבוּ דַּעַת רַשְׁ"י דס"ל דְּמַחַט שֶׁנִּמְצָא בַּהֶמְסֵס גַּם מִצַּד אֶחָד אֲסוּרָה וְכָתְבוּ הַתּוֹסָ' טַעַם לָזֶה דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא נִיקַּב לְחוּץ וְחָזַר וְהִבְרִיא וְכֵן כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בְּשַׁבָּת (דַּף ל"ו) וכ"כ במס' סוֹכָה (דַּף ל"ד), וּמִדִּבְרֵיהֶם נִרְאֶה מְוֻכְרָח דס"ל דבביה"כ כָּשֵׁר בְּלֹא בְּדִיקָה דְּאִם נֶאֱמַר דְּצָרִיךְ בְּדִיקָה דַּוְקָא וּבְלֹא בְּדִיקָה אֲסוּרָה הֲרֵי לָא מְהַנֵּי לֵיהּ בְּדִיקָה דְּנִיחוּשׁ שֶׁמָּא נִתְרַפֵּא דִּלְעִנְיַן חֲשַׁשׁ דְּנִתְרַפֵּא הֲרֵי אֵין מָקוֹם לְחַלֵּק בֵּין הַמַּסָּס לְבֵית הַכּוֹסוֹת דְּאַטוּ דביה"כ מִשּׁוּם דְּיֵשׁ לוֹ שְׁנֵי קְרוּמִים עָבִים הוּא קָשֶׁה לְהִתְרַפֵּא יוֹתֵר מִן הַהֶמְסֵס וְעַל כָּרְחָךְ הַחִילּוּק שֶׁבֵּין הַמַּסָּס לביה"כ הוּא בְּעִיקַּר הַחֲשָׁשׁ שֶׁל שֶׁמָּא נִיקַּב דְּבַהֶמְסֵס דְּאֵין לוֹ רַק עוֹר א' דָּק חָיְישִׁינַן בּוֹ שֶׁמָּא נִיקַּב לַחוּץ ומש"ה אע"פ שֶׁהוּא עַתָּה שָׁלֵם חָיְישִׁינַן שֶׁנִּתְרַפֵּא אֲבָל ביה"כ דְּיֵשׁ לוֹ שְׁנֵי קְרוּמִים עָבִים לָא חָיְישִׁינַן בֵּיהּ שֶׁנִּיקַּב כְּלָל וא"כ הֲרֵי כָּשֵׁר גַּם בְּלֹא בְּדָקוּהוּ כְּלָל.

וְעַיֵּ' (בְּדַף מ"ג) דְּקָאָמַר יָשַׁב לָהּ קוֹץ בַּוֶּשֶׁט אֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא הִבְרִיא ופרש"י הִבְרִיא נִתְרַפֵּא וְכֵן מְפָרֵשׁ לֵיהּ הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ג' מה' שְׁחִיטָה וְלָשׁוֹן אַחֵר פי' רַשְׁ"י נִיקַּב וּמַסְקָנוֹת הַפּוֹסְקִים דִּלְדִידַן דְּחָיְישִׁינַן לִסְפֵק דְּרוּסָה חָיְישִׁינַן גַּם לִשְׁמָא הִבְרִיא וא"כ הֲרֵי לְלָשׁוֹן רִאשׁוֹן דִּמְפָרֵשׁ נִתְרַפֵּא הָא מֻוְכָרַח לְכְאוֹרָה דְּמַחַט שֶׁנִּמְצָא בביה"כ מִצַּד א' כָּשֵׁר בְּלֹא בְּדִיקָה דְּלָא חָיְישִׁינַן דְּנִיקַּבכְּלָל דְּאִלּוּ הָיוּ חוֹשְׁשִׁין בּוֹ לְנִיקּוּב לְאָסְרָהּ בְּלֹא בְּדִיקָה הֲרֵי גַּם הַבְּדִיקָה אֵינוֹ בֵּירוּר דְּשֶׁמָּא נִתְרַפֵּא, וְהָרַשְׁבָּ"א אָזַל בָּזֶה לִשִׁיטָתוֹ וּכְמוֹ דְּמִבֹּאָר בְּחִידּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א (דַּף מ"ג) שָׁם שֶׁחָלַק עַל הַמְפָרְשִׁים נִתְרַפֵּא וס"ל שָׁם דְּלָא חָיְישִׁינַן כְּלָל לְנִתְרַפֵּא בְּשׁוּם זֶוְכְתָּא ומש"ה מָצֵי ס"ל הָכָא דְּאֵינוֹ כְּשֵׁרָה רַק עַל יְדֵי בְּדִיקָה, רַק זֶה אֵינוֹ מֻוְכָרַח דַּהֲרֵי כְּבָר כָּתְבוּ לְעֵיל דְּיֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר דְּגַם לָשׁוֹן רִאשׁוֹן שֶׁל רַשְׁ"י מָצֵי ס"ל דְּרַק בַּוֶּשֶׁט חָיְישִׁינַן לְנִתְרַפֵּא וְלֹא בִּשְׁאָרֵי אֵיבָרִים יעו"ש שֶׁכָּתְבוּ שְׁנֵי סְבָרוֹת לָזֶה אֲבָל מֵהַתּוֹסָ' דְּכָאן שֶׁכָּתְבוּ דְּבְהֶמְסֵס חָיְישִׁינַן לְנִתְרַפֵּא וְכֵן הוּא דַּעַת הָרַמְבַּ"ם שֶׁכָּתַב גַּבֵּי מָרָה שֶׁנִּמְצָא בָּהּ גַּרְעִין שֶׁל זַיִת דְּחָיְישִׁינַן שֶׁנִּתְרַפֵּא הֲרֵי לִכְאוֹרָה מֻוְכָרַח דבביה"כ לָא חָיְישִׁינַן לְנִיקּוּב כְּלָל וא"כ הֲרֵי יֵשׁ לְהַכְשִׁיר גַּם בְּלֹא בְּדִיקָה, הֵן אֱמֶת דַּעֲדַיִן יֵשׁ לְדָחוֹק בָּזֶה וְנֶאֱמַר דס"ל לְהַתּוֹסָ' דְּהַחֲשָׁשָׁה דְּנִתְרַפֵּא הוּא חֲשָׁשָׁה רְחוֹקָה קָצַת וְלָא חָיְישִׁינַן לֵיהּ רַק בַּהֶמְסֵס דְּאֵינוֹ רַק קְרוּם א' דָּק דְּבוֹ הַחֲשָׁשָׁה דְּנִיקַּב הוּא חֲשָׁשׁ טוֹב וְחָזָק ומש"ה לָא מְהַנֵּי לֵיהּ בְּדִיקָה דְּשָׁמָּא נִתְרַפֵּא אֲבָל בביה"כ דְּקְרוּמָיו עָבִים דְּעִיקַּר הַחֲשָׁשׁ דְּנִיקַּב הוּא רָחוֹק קָצַת וּנְהִי דמ"מ חָיְישִׁינַן לֵיהּ וְצָרִיךְ בְּדִיקָה וְאִם לֹא בְּדָקוּהוּ אָסוּר גַּם בְּדִיעֲבַד אֲבָל מ"מ סַגִּי אִם נַצְרִיכָהּ בְּדִיקָה וְלָא דְּנִיחוּשׁ לוֹ עוֹד לִשְׁמָא נִתְרַפֵּא וְלֹא יהי' מְהַנֵּי לֵיהּ הַבְּדִיקָה וּלְעוֹלָם י"ל דְּהַתּוֹסָפוֹ' ס"ל כְּהָרַשְׁבָּ"א.

אָמְנָם בְּוַדַּאי דְּאֵין לָנוּ לְדָחוֹק כָּל כָּךְ וּלְהוֹצִיא הַדְּבָרִים מִפְּשָׁטָן וּלְהִתָּלוֹת בַּאֲוִיר הַסְּבָרוֹת וּבְוַדַּאי נִרְאֶה יוֹתֵר הַדְּבָרִים כִּפְשָׁטָן דְּהַתּוֹסָפוֹ' ס"ל כְּהָרָאָבָ"ן וְהָרֹא"שׁ דבביה"כ לָא

חָיְיְשִׁינַן לְנֶקֶב כְּלָל: [ג] וּבְדַעַת ר"ת לִכְאוֹרָה נִרְאֶה ג"כ דְּחוֹלֵק עַל הָרַשְׁבָּ"א דְּהַתּוֹסָ' הֵבִיאוּ בְּשֵׁם ר"ת דְּחוֹלֵק עַל רַשִׁ"י וְכָתַב דְּאֵין לֶאֱסֹוּר גַּם בַּהֶמְסֵס בְּנִמְצָא רַק מִצַּד אֶחָד וְהָרֹא"שׁ הֶעְתִּיק דְּבָרָיו וְכָתַב מַה שֶּׁדָּחָה ר"ת סְבָרַת הַתּוֹסָפוֹ' הַנָּ"ל דְּשֶׁמָּא הִבְרִיא וְז"ל דְּלָא חָיְיְשִׁינַן לְשֶׁמָּא הִבְרִיא אֶלָּא בַּוֶּשֶׁט דְּאָכְלָה בּוֹ וּפַעְיָ' בּוֹ וְגָמְדִי לֵיהּ וּפְעָמִים שֶׁחוֹזֵר הַמַּחַט לְתוֹךְ הַוֶּשֶׁט אֲבָל בַּהֶמְסֵס אִם הִבְרִיא לֹא הי' חוֹזֵר לַאֲחוֹרָיו, וְגַם בְּדַעְתּוֹ נִרְאֶה מֻוְכְרָח דס"ל דְּכֵיוָן דַּעְתָּהּ נִמְצָא הַמַּחַט תָּחוּב רַק מִצַּד אֶחָד דְּאֵין לָחוּשׁ כְּלָל לִשְׁמָא נָקַב הַמַּחַט לַחוּץ דְּאִלּוּ נָקַב מִי הֶחֱזִירוֹ לַאֲחוֹרָיו דְּאִם נֶאֱמַר דְּגַם בְּבֵית הַכּוֹסוֹת אֵין כָּשֵׁר רַק ע"י בְּדִיקָה וְרַק דְּחוֹלֵק עַל מַה שֶׁחוֹשֵׁשׁ רַשִׁ"י בַּהֶמְסֵס לֶאֱסֹוּר גַּם אַחַר הַבְּדִיקָה מִשּׁוּם שֶׁמָּא נִתְרַפֵּא הֲרֵי עַל זֶה לֹא שַׁיָּיְךְ סְבָרָתוֹ שֶׁל ר"ת דָּמֵי הֶחֱזִיר הַמַּחַט לַאֲחוֹרָיו וְכֵיוָן דְּאוֹסְרוֹ בְּלֹא בְּדָקוּהוּ מִנֶּקֶב אע"ג דַּעְתָּהּ חָזֵינַן שֶׁאֵינוֹ תָּחוּב רַק מִצַּד אֶחָד א"כ הֲרֵי בע"כ אַתָּה חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא יָצָא לַחוּץ וְאַחַ"כּ חָזַר לַאֲחוֹרָיו וְשׁוּב נִיחוּשׁ לְנִתְרַפֵּא א"ו מֻוְכְרָח דס"ל לר"ת דְּלָא חָיְיְשִׁינַן כְּלָל לְדִלְמָא נָקַב הַמַּחַט פַּעַם א' לַחוּץ דְּמִי הֶחֱזִירוֹ וא"כ הֲרֵי יֵשׁ לְהַכְשִׁירוֹ גַּם בְּלֹא בְּדָקוּהוּ כְּלָל, וּבְזֶה יֵשׁ לְעַיֵּיְן בְּמַה שֶׁכָּתַב הַשָּׁ"ךְ בסי' מ"ח דְּכָתַב הַשּׁוּ"עַ שָׁם נִמְצָא בְּאֶחָד מֵהֶם מַחַט הוֹפְכִין וּבוֹדְקִין אוֹתוֹ מִבַּחוּץ אִם יֵשׁ בּוֹ קוֹרֶט דָּם טְרֵפָה וְאִם לָאו כְּשֵׁרָה, וְכָתַב שָׁם הַשָּׁ"ךְ בס"ק י"ט הָא דְּכָשֵׁר בְּלֹא נִמְצָא קוֹרֶט דָּם מִבַּחוּץ וְלָא דָּמֵי לְהָא דְּפָסַק הַמְחַבֵּר בְּסִימָן ל"ג בְּיָשַׁב קוֹץ בַּוֶּשֶׁט דְּלָא מְהַנֵּי בְּדִיקָה דְּחָיְיְשִׁינַן לְנִתְרַפֵּא דְּשָׁאנֵי בביה"כ דְּאִם נִיקַּב הַמַּחַט וְעָבַר מֵעֵבֶר אֶל עֵבֶר גַּם עַתָּה הי' לוֹ לְהִמָּצֵא כֵּן וְלָא דָּמֵי לְוֵשֶׁט דְּגָמְדִי לֵיהּ וּפְשַׁטִי לֵיהּ, וְזֶהוּ סְבָרָתוֹ שֶׁל ר"ת וַהֲרֵי סְבָרָא זוֹ לֹא שַׁיָּיְךְ רַק לְעִנְיַן חֲשַׁשׁ דְּנִיקַּב ור"ת שַׁפִּיר כָּתַב הַךְ סְבָרָא דָּמֵי הֶחֱזִירוֹ ומש"ה אֵין לָנוּ לָחוּשׁ כְּלָל שֶׁמָּא נִיקַּב לְחוּץ כֵּיוָן דַּעְתָּהּ אֵינוֹ מַגִּיעַ עַד לַחוּץ וּבֶאֱמֶת לְדִידֵי' יהי' כָּשֵׁר בְּלֹא בְּדִיקָה אֲבָל הַשּׁוּ"עַ דְּפוֹסֵק כְּהָרַשְׁבָּ"א וּמַצְרִיךְ לֵיהּ בְּדִיקָה אע"ג דְּעַתָּה אֵינוֹ תָּחוּב רַק מִצַּד אֶחָד הֲרֵי בע"כ סְבִירָא לֵיהּ דְּחָיְיְשִׁינַן שֶׁמָּא חָזַר לַאֲחוֹרָיו וְקָשֶׁה קֻוְשְׁיָ' הַשָּׁ"ךְ דְּמַאי מְהַנֵּי הַבְּדִיקָה שֶׁמָּא נִתְרַפֵּא, , וּלְעִנְיַן סְבָרָא דְּנִתְרַפֵּא לֹא יָדַעְתִּי מַה שַׁיָּיְךְ סְבָרָא דָּמֵי הֶחֱזִירוֹ לַאֲחוֹרָיו וצ"ע וּבְדַעַת הַשַּׁ"ךְ צָרִיךְ לוֹמַר דְּהוּא כְּעֵין פְּשָׁרָה דְּכֵיוָן דְּמִי הֶחֱזִירוֹ לַאֲחוֹרָיו ומש"ה הַחֲשָׁשָׁא דְּנִיקַּב הוּא חֲשָׁשָׁא רְחוֹקָה וּנְהִי דְּחָיְיְשִׁינַן לֵיהּ לְאָוְסְרוֹ אִם לֹא בְּדָקוּהוּ מ"מ לְנִתְרַפֵּא לָא חָיְיְשִׁינַן דְּהוּא ג"כ חֲשָׁשׁ רָחוֹק קְצָת וּכְבָר כָּתַבְנוּ דְּקָשֶׁה לוֹמַר כֵּן.

וּבְיִשּׁוּב דִּבְרֵי הַשּׁוּ"עַ מִקֻּוְשְׁיַ' הַשָּׁ"ךְ נִרְאֶה פָּשׁוּט (דִּבְדַף מ"ג) דְּמַסְקִינַן דִּלְדִידַן דְּחָיְיְשִׁינַן לִסְפֵק דְּרוּסָה גַּם בְּיָשַׁב לָהּ קוֹץ בַּוֶּשֶׁט חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא הִבְרִיא וְנֶחְלְקוּ שָׁם הָרִאשׁוֹנִים בְּפֵירוּשׁוֹ שֶׁל הִבְרִיא דְּיֵשׁ מְפָרְשִׁים נִיקַּב וּמְהַנֵּי לי' בְּדִיקָה גַּם לְדִידַן וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים נִתְרַפֵּא וְלָא מְהַנֵּי לֵיהּ בְּדִיקָה וַהֲרֵי בַּמַּחַט שֶׁנִּמְצָא בביה"כ מִצַּד אֶחָד תני' לְהֶדְיָא (בְּדַף נ') דִּכְשֵׁרָה וַהֲרֵי אֶחָד מֵהָנֵי שְׁנֵי סְבָרוֹת מֻוְכְרָחִין אֲנַחְנוּ לוֹמַר אוֹ דְּנֹאמַר דְּגַם בביה"כ אֵינוֹ כָּשֵׁר רַק ע"י בְּדִיקָה שֶׁיִּבְדְּקֶנּוּ מִנֶּקֶב וּלְנִתְרַפֵּא לָא חָיְיְשִׁינַן כְּלָל וּנְפָרֵשׁ גַּם גַּבֵּי וֶשֶׁט הִבְרִיא נִיקַּב וְגַם שָׁם מְהַנֵּי בְּדִיקָה וְאִם נְפָרֵשׁ גַּבֵּי וֶשֶׁט הַבָּרִיא נִתְרַפֵּא וְלָא מְהַנֵּי לֵיהּ בְּדִיקָה בע"כ מֻוְכְרָח דבביה"כ אֵין לָחוּשׁ כְּלָל לְנִיקַּב וּמִשּׁוּם סְבָרָתוֹ שֶׁל ר"ת דָּמֵי הֶחֱזִירוֹ לַאֲחוֹרָיו וְכָשֵׁר גַּם בְּלֹא בְּדִיקָה, אֲבָל לוֹמַר הָנֵי ב' סְבָרוֹת בְּיַחַד דִּנְפָרֵשׁ הַבָּרִיא נִתְרַפֵּא וְגַם לֹא נֹאמַר כִּסְבָרָתוֹ שֶׁל ר"ת וְנִיחוּשׁ גַּם בביה"כ לְדִלְמָא נִיקַּב וְחָזַר לַאֲחוֹרָיו הוּא דָּבָר הַבִּלְתִּי אֶפְשָׁר לְהֵאָמֵר דא"כ הַאֵיךְ תני' דְּמִצַּד אֶחָד כָּשֵׁר.

ומש"ה הַמְחַבֵּר פְּסַק כְּהַנֵי שְׁנֵי סְבָרוֹת לְחוּמְרָא גַּבֵּי וֶשֶׁט פָּסַק דְּחָיְישִׁינַן לְנִתְרַפֵּא וְלָא מְהַנֵּי לֵיהּ בְּדִיקָה וְגַבֵּי ביה"כ פָּסַק לְחוּמְרָא דְּצְרִיכָה בְּדִיקָה וּכְהַחוֹלְקִים עַל סְבָרַת ר"ת וְאַחַר הַבְּדִיקָה כְּשֵׁירָה מִמ"נ וּמְיֻוָּשָׁב קֻוּשְׁיָ' הַשָּׁ"ד וּלְעִיל כָּתַבְנוּ תֵּירוּץ אַחֵר עַל קֻוּשְׁיָ' הַשָּׁ"ד דְּהַשּׁוּ"עַ ס"ל דְּרַק בַּוֶּשֶׁט חָיְישִׁינַן לְנִתְרַפֵּא וְלֹא בִּשְׁאָרֵי אֵיבָרִים יעו"ש וְעַל כָּל פָּנִים מִדִּבְרֵי ר"ת הֲרֵי מֻכְרָח לִכְאוֹרָה דְּחוֹלֵק עַל הָרַשְׁבָּ"א: [ד] אָמְנָם גַּם זֶה יֵשׁ לִדְחוֹת, דְּלִכְאוֹרָה קָשֶׁה טוּבָא דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ (בְּדַף מ"ג) שֶׁהֵבִיא שָׁם דִּבְרֵי הָרָאָבָ"ן שֶׁפָּסַק כְּעֵוֹלָא דְּבֵישֵׁב קוֹץ בַּוֶּשֶׁט אֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא הִבְרִיא וּרְאָיָתוֹ מֵהָךְ בָּרַיְיתָא דְּמַחַט שֶׁנִּמְצָא בביה"כ דְּמִצַּד א' כְּשֵׁירָה דס"ל דְּמִדְּנָקְטָה הַבָּרַיְיתָא סְתָמָא מִכְּלָל דְּכָשֵׁר בְּלֹא בְּדִיקָה וְכָתַב שָׁם הָרֹא"שׁ דְּלַהַאלְפֵּס דְּפָסַק גַּבֵּי וֶשֶׁט דְּחוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא הִבְרִיא צָרִיךְ לוֹמַר דְּשָׁאנֵי בֵּית הַכּוֹסוֹת דְּקָרוּמָיו עָבִים יוֹתֵר מִשֶּׁל וֶשֶׁט ומ"מ לַהֲלָכָה הִסְכִּים הָרֹא"שׁ לְהָרָאָבָ"ן וְכָתַב דְּמִשּׁוּם דְּהוּא עָב קְצָת יוֹתֵר אֵין לְחַלֵּק וּבְוַדַּאי צע"ג דִּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַב הָרֹא"שׁ בְּעַצְמוֹ (בְּדַף נ') בְּשֵׁם ר"ת הֲרֵי בלא"ה אֵין שׁוּם רְאִי' כְּלָל מביה"כ לְוֶשֶׁט דְּשָׁאנֵי ביה"כ דְּנָיְיחַ אִם אִיתָא דְּנִיקַּב לַחוּץ מִי הֶחֱזִירוֹ לַאֲחוֹרָיו ומש"ה לָא חָיְישִׁינַן אֲבָל בַּוֶּשֶׁט דְּפָעֲיָא בֵּיהּ חָיְישִׁינַן וְלָמָּה הֻצְרַךְ הָרֹא"שׁ לְחַלֵּק לְהָאלְפֵּס בְּדוֹחֵק וַהֲרֵי (בְּדַף נ') נִרְאֶה מִדְּבָרָיו שֶׁהִסְכִּים לִסְבָרָתוֹ שֶׁל ר"ת, שׁוּב מָצָאתִי קֻוּשְׁיָ' זוֹ בתב"ש סִימָן מ"ח ס"ק י"ג ותי' בְּדוֹחֵק דְּהָרֹא"שׁ עַצְמוֹ לָא ס"ל סְבָרַת ר"ת דְּמִי הֶחֱזִיר הַמַּחַט לַאֲחוֹרָיו וְהָא דְּנִרְאֶה דְּהָרֹא"שׁ הִסְכִּים לַהֲלָכָה לר"ת דְּגַם בַּהֶמְסֵס כָּשֵׁר מִצַּד אֶחָד הוּא מִשּׁוּם דְּהָרֹא"שׁ לָא ס"ל כְּלָל סְבָרָא דְּנִתְרַפֵּא בַּוֶּשֶׁט אֲבָל זֶהוּ דּוֹחֵק קָצָת בִּלְשׁוֹן הָרֹא"שׁ: [ה] וְהַנִּרְאֶה לוֹמַר בֵּיאוּר אַחֵר בְּדִבְרֵי הָרֹא"שׁ הַלָּלוּ דס"ל סְבָרָתוֹ שֶׁל ר"ת דְּמִי הֶחֱזִיר הַמַּחַט לַאֲחוֹרָיו לֹא שַׁיָּיךְ רַק מַחַיִּים שֶׁל הַבְּהֵמָה דְּכֵיוָן דְּנֶאֱמַר דְּכְבָר נִיקַּב לַחוּץ דְּכֹחַ הַדּוֹחֶה שֶׁל הַבְּהֵמָה בחי' אוֹ הָאֲוָכָלִין וּמַשְׁקִין וּכְמוֹ שֶׁהִסְבִּיר בְּהַגָּהוֹת אָשְׁרִי (דַּף מ"ג) סְבָרַת ר"ת יעו"ש] דְּחָקוּהוּ לַחוּץ א"כ מִי הֶחֱזִיר לַאֲחוֹרָיו אֲבָל לְאַחַר הַשְׁחִיטָה דְּכְבָר פָּסַק כֹּחַ הַדּוֹחֶה וְגַם הָאֲוָכָלִין שׁוּב לֹא נִתְרַבּוּ בָּהּ מֵעַתָּה שַׁפִּיר יָכוֹל לִהְיוֹת דע"י טַלְטוּל שֶׁל הַבְּהֵמָה נִשְׁמַט הַמַּחַט לְתוֹכוֹ וְיָצָא קְצָת לְצַד הַפָּנִים כֵּן ס"ל לְהָרֹא"שׁ ומש"ה בְּדַף נ' דְּכָתְבוּ הַתּוֹסָפוֹ' דמש"ה בַּהֶמְסֵס טָרְפָה גַּם מִצַּד אֶחָד אע"ג דְּעַתָּה רוֹאִין שֶׁאֵינוֹ נָקוּב לַחוּץ מִשּׁוּם דְּחָיְישִׁינַן שֶׁנִּיקַּב וְחָזַר וְנִתְרַפֵּא וּכְמוֹ דְּחָיְישִׁינַן בְּיָשֵׁב לָהּ קוֹץ בַּוֶּשֶׁט לְחַד מ"ד וע"ז חָלַק ר"ת דְּכֵיוָן דְּאֵין בּוֹ נֶקֶב אֵין לָחוּשׁ לְנִתְרַפֵּא דְּרַק גַּבֵּי וֶשֶׁט יֵשׁ לוֹמַר דְּחָזַר לַאֲחוֹרָיו מַחַיִּים וְנִתְרַפֵּא, אֲבָל בְּהַמַּסְּ מִי הֶחֱזִירוֹ לַאֲחוֹרָיו מֵחַיִּים שֶׁיִּתְרַפֵּא וְאִי דְּהֶחְזַר אַחַר הַשְׁחִיטָה הֲרֵי לָזֶה מְהַנֵּי מַה שֶּׁרוֹאִין בּוֹ עַתָּה שֶׁאֵינוֹ נָקוּב דְּאַחַר הַשְׁחִיטָה הָא לֹא יִתְרַפֵּא, וּבָזֶה הִסְכִּים הָרֹא"שׁ לִסְבָרַת ר"ת, אֲבָל לְעֵיל בְּסֵוּגְיָא דְּיָשֵׁב לָהּ קוֹץ בַּוֶּשֶׁט שַׁפִּיר הֵבִיא רְאָיָה דקיי"ל כְּעֵוֹלָא וְלָא חָיְישִׁינַן כְּלָל לִשְׁמָא נִיקַּב מֵהָאִדַּתְנָיָא בַּמַּחַט בביה"כ שֶׁנִּמְצָא מִצַּד א' כְּשֵׁירָה דס"ל לְמִילְתָא דְּפִשִׁיטָא דְּמִדְּנָקְטָה הַבָּרַיְיתָא סְתָמָא דְּכְשֵׁירָה הוּא גַּם בְּלֹא בְּדָקוּהוּ אִם אֵינוֹ נָקוּב לַחוּץ, וְנִיחוּשׁ שֶׁמָּא נָקוּב לַחוּץ וּמַה שֶּׁנִּמְצָא עַתָּה תָּחוּב רַק בְּצַד א' הוּא מִשּׁוּם דְּחָזַר אַחַר שְׁחִיטָה לַאֲחוֹרָיו, וְהוֹכִיחַ מִזֶּה דְּכֹל שֶׁנִּמְצָא עַתָּה רַק בְּצַד א' אֵין לָנוּ לָחוּשׁ לְרֵיעוּתָא שֶׁלֹּא רָאִינוּ אוֹתוֹ וּכְמוֹ כֵן בְּיָשֵׁב לוֹ קוֹץ בַּוֶּשֶׁט אֵין לָחוּשׁ שֶׁנִּיקַּב וְחָזַר ומש"ה הֶחְזִירוֹ הָרֹא"שׁ לְחַלֵּק לְהָאלְפֵּס בֵּין וֶשֶׁט דְּקָרוּמָיו דַּקִּים לביה"כ דְּקָרוּמָיו עָבִים, [וּבָזֶה מְיֻוָּשָׁבִים דִּבְרֵי הַשָּׁ"ד בְּמַה שתי' עַל הַשּׁוּ"עַ דְּלֹא חָשַׁשׁ גַּבֵּי ביה"כ לְנִתְרַפֵּא כְּמוֹ בְּקוֹץ בַּוֶּשֶׁט מִשּׁוּם דְּמִי הֶחֱזִיר הַמַּחַט לַאֲחוֹרָיו] וְכֵיוָן דְּסְבָרָתוֹ שֶׁל ר"ת הוּא רַק דְּמַחַיִּים לֹא חָזַר לַאֲחוֹרָיו א"כ הֲרֵי נוֹכַל

לוֹמַר דר"ת עַצְמוֹ ס"ל כְּהָרַשְׁבָּ"א דַּאֲפִי' בביה"כ אֵינוֹ כָּשֵׁר אִם נִמְצָא תָּחוּב רַק מִצַּד א' אִם לֹא ע"י בְּדִיקָה מִנֶּקֶב דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא נָקַב לְחוּץ וְחָזַר לַאֲחוֹרָיו אַחַר שְׁחִיטָה וְרַק כְּשֶׁבָּדַק וְאֵין בּוֹ נֶקֶב ע"ז כָּתַב ר"ת דְּגַם בַּהֶמְסֵ כָּשֵׁר דְּאֵין לָחוּשׁ שֶׁחָזַר לַאֲחוֹרָיו מֵחַיִּים וְנִתְרַפֵּא: [ו] וּבְדַעַת רַשְׁ"י יֵשׁ מָקוֹם עִיּוּן קְצָת אִי ס"ל כְּהָרַשְׁבָּ"א אוֹ לָא, דְּדַעַת רַשְׁ"י הוּא דְּבַהֶמְסֵ טְרֵפָה גַּם מִצַּד אֶחָד וְיסוֹדוֹ הוּא מֵהָא דְּנָקְטָה הַהִ מַחַט שֶׁנִּמְצֵאת בְּעוֹבִי ביה"כ מִצַּד א' כְּשֵׁירָה וְלָמָּה שָׁבְקָה לַהֶמְסֵ בַּר זוֹגֵי' וּבְכָל דֻּוכְתָּא חָשִׁיב לְהוּ כַּחֲדָא [וְעַיֵּי' בְּחֻלִּין (דַּף מ"ג) דְּאָמְרִינַן שְׁמָנָה טְרֵיפוֹת יֵשׁ בִּנְקוּבָה וְכָתַב שָׁם רַשְׁ"י דְּהַמַּסְ וביה"כ חָשִׁיב לְהוּ בַּחֲדָא] עוֹד רְאָיָה לְזֶה מֵהָא דִּבְשַׁבָּת (דַּף ל"ו) אִיתָא דְּאִשְׁתַּנִּי שְׁמַיְיהוּ בֵּי כָּסֵי הֲוָבְלִילָא הֲוָבְלִילָא בֵּי כָסֵי לְמַאי נ"מ לְמַחַט שֶׁנִּמְצֵאת בְּעוֹבִי ביה"כ מִצַּד א' כְּשֵׁירָה מִשְּׁנֵי צְדָדִים טְרֵפָה וּמִזֶּה הוֹכִיחַ רַשְׁ"י סְבָרָתוֹ דְּכֵינָן דִּבְהֶמְסֵ עוֹר א' דָּק גַּם מִצַּד א' אָסוּר' וְהַתּוֹסָ' חָלְקוּ עָלָיו וְדָחֲקוּ בָּזֶה הָא דְּנָקְטָה הַבָּרַיְיתָא רַק ביה"כ וְגַם הנ"מ דְּאָמְרוּ בַּשַּׁבָּת דָּחֲקוּ לְפָרְשׁוֹ, וְאִם נֶאֱמַר דבביה"כ כָּשֵׁר בְּלֹא שׁוּם בְּדִיקָה א"כ מנ"ל לְהַמְצִיא דִּין חָדָשׁ דְּבַהֶמְסֵ אפי' רוֹאִין שֶׁצַּד הב' לֹא נָקוּב עַתָּה טְרֵפָה דִּלְמָא רַק זֶהוּ הנ"מ שֶׁבֵּינֵיהֶם דבביה"כ כָּשֵׁר מִצַּד א' בִּפְשִׁיטוּת בְּלֹא שׁוּם בְּדִיקָה וּבְהֶמְסֵ טְרֵפָה בְּלֹא בְּדִיקָה דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא נָקוּב וְצָרִיךְ בְּדִיקָה וּמֻכְרָח דס"ל דְּגַם בביה"כ לֹא כָּשֵׁר בְּלֹא בְּדִיקָה וּמָצָאתִי הוֹכָחָה זוֹ בכו"פ סי' מ"ח, אָמְנָם הֲרֵי בָּרַרְנוּ לְעֵיל בְּדַעַת הַתּוֹסָפוֹת בָּמָּה שֶׁכָּתְבוּ לְיַשֵּׁב שִׁיטַת רַשְׁ"י מִשּׁוּם דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא הִבְרִיא דְּמוּכָח דס"ל דביה"כ כָּשֵׁר בְּלֹא בְּדִיקָה וְצָרִיךְ לִדְחוֹת דְּמִדְּאָמַר בְּשַׁבָּת לְמַאי נ"מ לְמַחַט שֶׁנִּמְצָא בְּעוֹבִי ביה"כ דְּמִצַּד אֶחָד כְּשֵׁירָה מִשְּׁנֵי צְדָדִים טְרֵפָה מַשְׁמַע לְהוּ לְרַשְׁ"י וְהַתּוֹסָפוֹת דִּבְעִיקַּר הַדִּין שֶׁל טְרֵפָה דְּיָדָהּ יֵשׁ חִילּוּק בֵּין ביה"כ לַהֶמְסֵ וְלֹא בְּהַהִ דְּיָא דִּבְדִיקָה דְּזֶה אֵינוֹ מְרֻוָּח כְּלָל בגמ' שָׁם וה"ל לְהַגְמָ' לוֹמַר נ"מ לְמַחַט שֶׁנִּמְצָא בְּעוֹבִי ביה"כ וּמִדְּמְסַיֵּים מִצַּד א' כְּשֵׁירָה מַשְׁמַע לְהוּ דְּאִיכָּא גַּוְונֵי דִּבְהֶמְסֵ טְרֵפָה מַה דבביה"כ כָּשֵׁר וְלֹא רַק בִּבְדִיקָה לְחַוָּדָא הַמָּה חֲלוּקִים, וְעַיֵּי' בְּחֻלִּין (דַּף מ"ט) דְּפָרִיךְ אַמַּחַט שֶׁנִּמְצָא בְּעוֹבִי ביה"כ מִצַּד א' כְּשֵׁירָה מִשְּׁנֵי צְדָדִים טְרֵפָה אַמַּאי לָא אָמְרִינַן נָחְזֵי אִי קוֹפָא לְגָאוּ אִי קוֹפָא לְבַר וּמְשַׁנֵּי כֵּינָן דְּאִיכָּא אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין אֵימַר אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין דְּחָקוּהוּ ופרש"י הִלְכָּךְ אֲפִילּוּ קוֹפָא לְבַר הוֹאִיל וְלָא חָזֵינַן נָקֵב יוֹצֵא לַחוּץ כְּשֵׁירָה, וּמִלְּשׁוֹנוֹ זֶה מַשְׁמַע דְּכָשֵׁר גַּם אִם לֹא בְּדָקוּהוּ מִדְּלָא כָּתַב הוֹאִיל וְחָזֵינַן שֶׁאֵינוֹ נָקוּב לַחוּץ רַק גַּם זֶה אֵינוֹ רְאָיָה דְּשָׁם הָא קָאֵי בְּקוֹפָא לְבַר דְּרָחוֹק שֶׁיִּנָּקוֹב דֶּרֶךְ הַקּוֹפָא וְרַק ע"י דְּחִיקַת אוֹכְלִין הוּא נוֹקֵב ומש"ה כָּל שֶׁרָאִינוּ שֶׁאֵינוֹ תָּחוּב רַק מִצַּד א' לָא חָיְישִׁינַן בּוֹ שֶׁנָּקַב יוֹתֵר וְחָזַר לַאֲחוֹרָיו אֲבָל אִם תָּחוּב דֶּרֶךְ הַחוֹד אוֹ בְּמַחַט דַּק י"ל דס"ל כְּהָרַשְׁבָּ"א דְּצָרִיךְ בְּדִיקָה דַּוְקָא, וְעַיֵּי' במס' כְּתֻבּוֹת (דַּף ע"ו) בְּרַשְׁ"י ד"ה בְּעוֹבִי ביה"כ וְז"ל וְנִמְצָא מַחַט תְּחוּבָה בְּאוֹתוֹ עוֹבִי וּמִתּוֹךְ עָוְבְיוֹ אֶפְשָׁר לָהּ שֶׁלֹּא נִיקְּבָה כֻּלּוֹ מִצַּד אֶחָד שֶׁאֵין הַמַּחַט נִרְאֶה מִבִּפְנִים כְּשֵׁירָה שֶׁאֵין זֶה נֶקֶב, וּלְפוּם רְהִיטָא נִרְאֶה בְּכַוָּנָתוֹ דְּזֶהוּ שֶׁמְּחַלֵּק בֵּין ביה"כ דְּמִתּוֹךְ עָוְבְיוֹ אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא נִיקַּב כֻּלּוֹ אֲבָל בַּהֶמְסֵ שֶׁהוּא דַּק בְּוַדַּאי נִיקַּב כֻּלּוֹ, אָמְנָם זֶה אֵינוֹ דְּעַיֵּי' בְּשַׁבָּת (דַּף ל"ו) דְּרַשְׁ"י כ' טַעְמוֹ דִּבְהֶמְסֵ טְרֵפָה גַּם מִצַּד אֶחָד מִשּׁוּם דְּעוֹרוֹ דָּק אֵין זוֹ סְתִימָה וּמֻכְרָח דס"ל דַּאֲפִילּוּ אִם וַדַּאי לֹא נִיקַּב לַחוּץ טְרֵפָה רַק התו' הִקְשׁוּ עַל זֶה וְשׁוּב כָּתְבוּ לְיַשֵּׁב דִּינוֹ דְּבַהֶמְסֵ כֵּינָן שֶׁהוּא דָּק חָיְישִׁינַן שֶׁנִּיקַּב לַחוּץ וְהָא דַּעְתָּה הוּא שֶׁלֵּם הוּא מִשּׁוּם דְּהִבְרִיא וא"כ לָמָּה כ' רַשְׁ"י בִּכְתֻבּוֹת דבביה"כ מִתּוֹךְ עָוְבְיוֹ אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יִנָּקוֹב כֻּלּוֹ דִּלְשִׁיטָתוֹ לֹא זֶהוּ הַחִילּוּק שֶׁבָּהֶם ובע"כ לֹא כ' רַשְׁ"י כֵּן בִּכְתֻבּוֹת

כְּדֵי לְחַלֵּק בֵּין ביה"כ לַהֶמְסֵס רַק דְּרַשׁ"י ס"ל דבביה"כ כָּשֵׁר גַּם בְּלֹא בְּדָקוּהוּ וְעַל זֶה כָּתַב הַטַּעַם דְּמִתּוֹךְ עָוְבְיוֹ אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא נִיקַּב ומש"ה כָּשֵׁר גַּם בְּלֹא בְּדָקוּהוּ: [ז] וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה עַל הָרַשְׁבָּ"א וְהָרָ"ן שֶׁהוֹכִיחוּ מֵהַהִ עֲוִבְדָּא דְּהָכָא רַבִּי דְּצָרִיכָה בְּדִיקָה א"כ הֲרֵי תִּיקְשֶׁה מַזֶּה עַל עֻלָּא דְּקָאָמַר בְּיָשֵׁב קוֹץ בַּוֶּשֶׁט דְּאֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא הִבְרִיא וְלָא מִבָּעֵי לְהַמְפָרְשִׁים שֶׁם הַבְּרִיא נִיקַּב וְגַם לְהַחוֹלְקִים עַל עֻלָּא מְהַנֵּי בְּדִיקָה אִם כֵּן הָא מֻוכְרָח דְּעֻלָּא מַכְשִׁירָה גַּם בְּלֹא בְּדִיקָה וְכֵן כָּתַב בְּחִידּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א לְהֶדְיָ' בְּדַף מ"ג אֶלָּא אפי' לָמָּ"ד דְּמְפָרֵשׁ הִבְרִיא נִתְרַפֵּא וּלְהַחוֹלְקִים עַל עֻלָּא לָא מְהַנֵּי בְּדִיקָה מ"מ כְּבָר נִתְבָּאֵר לְעֵיל דְּעֻלָּא מַכְשִׁיר גַּם בְּלֹא בְּדָקוּהוּ דְּלָא חָיֵישׁ גַּם לְנָקֵב וּלְעֻלָּא הֲרֵי וַדַּאי מֻוכְרָח בְּמַחַט שֶׁנִּמְצָא בביה"כ דְּכְשֵׁרָה גַּם בְּלֹא בְּדִיקָה דַּהֲרֵי וַדַּאי אֵין לְהַחְמִיר בביה"כ יוֹתֵר מִבְּוֶשֶׁט דְּאַדְרַבָּה לְהֵיפוּךְ כ' הָרֹא"שׁ דְּיֵשׁ לְהַחְמִיר בַּוֶּשֶׁט יוֹתֵר מִשּׁוּם דביה"כ קְרוּמָיו עָבִים, וְכֵן ר"ת כָּתַב סְבָרָא אַחֶרֶת דבביה"כ אָמְרִינַן מִי הֶחֱזִיר הַמַּחַט לַאֲחוֹרָיו וא"כ הָא תִּיקְשֶׁה לְעֻלָּא מֵהַהִ עֲוִבְדָּא דַּהֲכָא רַבִּי דְּמֻוכְרָח דְּצָרִיךְ בְּדִיקָה וּלְעֻלָּא הֲרֵי בע"כ מֻוכְרָח לוֹמַר דְּעֲוִבְדָּא דְּרַבִּי הָיָה ע"י מִקֶּרֶה וְהִזְדַּמְּנוּת שֶׁהֲכָא אוֹ שֶׁנֶּאֱמַר דְּגַם עֻלָּא מוֹדֶה דִּלְכַתְּחִלָּה צְרִיכָה בְּדִיקָה בְּדִאִיתָא קָמָן שֶׁאֶפְשָׁר לְבָרְרוֹ ומש"ה הָכָא רַבִּי אֲבָל בְּאִם אִי אֶפְשָׁר לְבָרְקוֹ אינ' נֶאֱסֶרֶת] וא"כ הֲרֵי גַּם לְדִידַן הֲרֵי אֵין לָנוּ לְהוֹכִיחַ מֵהַהִ עוֹבְדָּא דְּרַבִּי דְּצָרִיךְ בְּדִיקָה וְהַבְּדִיקָה מְעַכֶּבֶת בּוֹ שֶׁאִם לֹא בְּדָקוּהָ תֵּיאָסֵר, וּבְדוֹחַק קָצַת י"ל דְּהָרַשְׁבָּ"א וְהָרָ"ן ס"ל דְּאֵין מָקוֹם לוֹמַר דע"י מִקֶּרֶה הָכָא וְעֻלָּא חוֹלֵק עַל עֲוִבְדָּא דְּרַבִּי דְּהַנִּרְאֶה דְּאֵינוֹ רַבִּי שֶׁסָּתַם הַמִּשְׁנָה רַק הוּא ר' יְהוּדָה נְשִׂיאָה שֶׁהִתִּיר הַשֶּׁמֶן, וְהַיּוֹתֵר קָשֶׁה לִי הוּא דְּבְרֵי חִידּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א בְּדַף נ"א דְּאִיתָא דְּאָמְרִי רַבָּנָן לְאַבַּיֵי מִשְׁמֵיהּ דְּרַב עֲוִירָא דְּאָמַר מִשְׁמֵיהּ דְּרַבִּי דְּמַחַט שֶׁנִּמְצֵאת בביה"כ מִצַּד א' טְרֵפָה וְאַחַ"כ סִיְּפֵר לְאַבַּיֵי הַהִ עֲוִבְדָּא דַּהֲכָא רַבִּי וּמָצָא עָלֶיהָ קוֹרֶט דָּם וְאָסְרָה אָמַר אַבַּיֵי טָרַח טָרִיחַ לְהַאי גַּבְרָא מַתְנִיתִין הִיא הֶמְסֵס וביה"כ שֶׁנִּיקְּבוּ לַחוּץ וכ' שָׁם בְּחִידּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א דְּמֵימְרָא קַמַּיְיתָא שֶׁאָמְרוּ קַמֵּי דְּאַבַּיֵי דְּמִצַּד אֶחָד טְרֵפָה הָיָה כַּוָּנָתוֹ אִם לֹא בְּדָקוּהָ מִצַּד הַשֵּׁנִי אִם לֹא נִיקַּב וְזֶהוּ שֶׁהֵבִיא רְאָיָה לִדְבָרָיו מֵהַהִ עֲוִבְדָּא וְהֵשִׁיב לוֹ אַבַּיֵי דְּהוּא מִילְּתָא דְּפְשִׁיטָא דְּכֵינָן דְּקָתָנֵי בַּמִּשְׁנָה דִּבְנִיקְּבוּ לַחוּץ טְרֵפָה א"כ פָּשׁוּט הוּא דִּבְנִמְצָא מִצַּד א' דַּאֲסוּרָה אִם לֹא בְּדָקוּהָ וּבְוַדַּאי קָשֶׁה מַאי הֵשִׁיב לוֹ אַבַּיֵי דְּהוּא מִילְּתָא דְּפְשִׁיטָא כֵּינָן דְּלְעֻלָּא כְּשֵׁרָה בְּלֹא בְּדִיקָה וְכֵן לְכָל הָנֵי אָמוֹרָאֵי דס"ל דְּאֵין חוֹשְׁשִׁין לִסְפֵק דְּרוֹסָה הָא ס"ל כְּעֻלָּא וְטוּבָא קמ"ל רַב עֲוִירָא, וְעַיֵּין בְּמַסֶּכֶ' חֻלִּין (דַּף נ"ג) דְּקָאָמַר רַב אֲרֵי שֶׁנִּכְנַס לְבֵין הַשְּׁוָורִים וְנִמְצָא צִפּוֹרֶן בְּגַבּוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶן אֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא אֲרֵי דְּרָסוֹ וּמַסִּיק שָׁם רַב לְטַעְמוֹ דְּאָמַר אֵין חוֹשְׁשִׁין לִסְפֵק דְּרוֹסָה וְאָמַר אַבַּיֵי לָא אָמְרַן אֶלָּא צִפּוֹרֶן אֲבָל מְקוֹם צִפּוֹרֶן חוֹשְׁשִׁין כו' אֲבָל תַּרְתֵּי וּתְלָת חָיְישִׁינַן וְהוּא דְּקָיְימָא בְּדָרָא דְּסִיחוּפָא וּבְוַדַּאי מַשְׁמַע קָצַת דְּאַבַּיֵי ס"ל כְּרַב דְּאֵין חוֹשְׁשִׁין לִסְפֵק דְּרוֹסָה וא"כ ס"ל כְּעֻלָּא דִּבְיֵישֵׁב קוֹץ בַּוֶּשֶׁט אֵין חוֹשְׁשִׁין וְהָכָא קָאָמַר מַתְנִיתִין הִיא וּמִילְּתָ' דְּפְשִׁיטָא הִיא דְּחוֹשְׁשִׁין וְצָרִיךְ בְּדִיקָה, וְצָרִיךְ לְדָחוֹק לְהָרַשְׁבָּ"א דְּאַבַּיֵי קָאָמַר לָא אָמַרַן אֶלָּא בְּצִפּוֹרֶן אַלִּיבָּא דְּרַב וְגַם רַב מוֹדֶה בְּמָקוֹם צִפּוֹרֶן דְּחוֹשְׁשִׁין אֲבָל אַבַּיֵי בְּעַצְמוֹ ס"ל דְּבָכָל גַּוְונָא חוֹשְׁשִׁין לִסְפֵק דְּרוֹסָה, וְלֹא יָדַעְתִּי מָקוֹם לְיַשֵּׁב דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א אִם לֹא דס"ל לְחַלֵּק בֵּין קוֹץ לְמַחַט וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בְּשַׁבָּת (דַּף ל"ו) שֶׁכָּתְבוּ דְּבְהֶמְסֵס אָסוּר גַּם מִצַּד אֶחָד דְּחָיְישִׁינַן שֶׁנִּיקַּב לְחוּץ וְחָזַר וְהִבְרִיא וַאֲפִי' לְמַאן דְּלָא ס"ל הַהִ סְבָרָא בְּקוֹץבַּוֶּשֶׁט שֶׁמָּא בְּמַחַט שֶׁהוּא דָּק מוֹדֶה ומש"ה בְּעֲוִבְדָּא דְּרַבִּי דְּהָיָה בְּמַחַט מוֹדֶה עֻלָּא

דְּצָרִיךְ בְּדִיקָה וְאַבַּיֵי חֲשָׁבָה כְּמִילְתָא דְּפְשִׁיטָא וא"כ לְעִנְיַן דִּינָא אֵין לָנוּ רְאָיָה מֵהַהִיא עֻוְבְדָּא רַק בְּמַחַט כֵּיוָן דבע"כ מֻוכְרָח לְחַלֵּק כֵּן אַלִּיבָּא דְּעֻולָּא, וּבֶאֱמֶת בְּכָל דִּבְרֵי הָרִאשׁוֹנִים שֶׁדִּבְּרוּ בָּזֶה וְכָתְבוּ דְּצָרִיךְ בְּדִיקָה לֹא נִזְכַּר בָּהֶם רַק מַחַט וְכֵן בַּטּוּר רַק הב"י בשו"ע כָּתַב אִם נִמְצָא בְּאֶחָד מֵהֶם מַחַט אוֹ קוֹץ תְּחוּבָה וְלֹא נִיקְּבָה מֵעֵבֶר אֶל עֵבֶר הוֹפְכִין אוֹתוֹ וּבוֹדְקִין אוֹתוֹ מִבַּחוּץ וְהַשּׁו"ע הוּא דְּהוֹסִיף עַל דִּבְרֵי הַטּוּר דְּגַם בְּקוֹץ הַדִּין כֵּן: [ח] וְהַנִּרְאֶה לְיַשֵּׁב דַּעַת הַשּׁו"ע דאע"ג דְּמֵהַהִיא עֻובְדָּא דְּרַבִּי אֵין לָנוּ רְאָיָה רַק עַל מַחַט וְלֹא עַל קוֹץ מ"מ לְעִנְיַן דִּינָא גַּם בְּקוֹץ צָרִיךְ בְּדִיקָה לְהָרַשְׁבָּ"א וְהוּא דַּהֲרֵי אָנַן קיי"ל בְּיָשַׁב לָהּ קוֹץ בַּוֶּשֶׁט דְּלָא כְּעֻולָּא וּמַצְרִכִינַן בְּדִיקָה וּמִנַּיִן נִלְמוֹד גַּם לביה"כ דַּהֲרֵי בְּדַף מ"ג פָּרִיךְ הגמ' עַל עֻולָּא מ"ש מִסְפֵּק דְּרוּסָה וּמְשַׁנֵּי קָסָבַר עֻולָּא אֵין חוֹשְׁשִׁין לִסְפֵּק דְּרוּסָה וְהוֹכִיחַ מִנִּי' הָאַלְפָּס דְּלִדְיַן דקיי"ל דְּחָיְישִׁינַן לִסְפֵּק דְּרוּסָה גַּם בְּיָשַׁב לוֹ קוֹץ בַּוֶּשֶׁט חוֹשְׁשִׁין וְהָרֹא"ש כ' דמ"מ קיי"ל כְּעֻולָּא וּרְאָיָתוֹ מֵהָא דְּמַחַט בביה"כ מִצַּד א' כְּשֵׁירָה וְכָתַב עוֹד דְּלְהָאַלְפָּס צָרִיךְ לְחַלֵּק בֵּין וֶשֶׁט דְּקֻרּוּמָיו דַּקִּים לביה"כ דְּקֻרּוּמָיו עֲבִים וּלְהָלְכָה חָלָק ע"ז דְּאֵין נִרְאֶה לְחַלֵּק בָּזֶה, וְכָל זֶה אָנוּ צְרִיכִין לְשִׁיטָתוֹ שֶׁל הָרֹא"ש דבביה"כ מַכְשִׁירִין גַּם בְּלֹא בְּדִיקָה הֲרֵי דְּאֵין חוֹשְׁשִׁין לִשְׁמָא נִיקַּב צַד הַשֵּׁנִי ומש"ה מֻוכְרָח לְחַדֵּשׁ א' מֵהָנֵי שְׁנֵי סְבָרוֹת אוֹ דְּגַם בַּוֶּשֶׁט קיי"ל כְּעֻולָּא אוֹ דְּנָחֵלַק מִשּׁוּם דביה"כ קֻרּוּמָיו עֲבִים אֲבָל לְפִי מַה שֶּׁהוֹכִיחוּ הָרַשְׁבָּ"א וְהָרָן"ן דְּהַהִיא דְּמַחַט בביה"כ לָא מִכַּשְּׁרִי רַק בִּבְדִיקָה מֵהַהִיא עֻובְדָּא דְּרַבִּי א"כ אֵין לָנוּ לְהוֹצִיא הַסְּוּגְיָא דְּדַף מ"ג מֵהֲלָכָה דְּמְשַׁנֵּי קָסָבַר עֻולָּא אֵין חוֹשְׁשִׁין לִסְפֵּק דְּרוּסָה דְּמוּכָח מִינָּהּ דְּלִדְיַן דְּחוֹשְׁשִׁין לִסְפֵּק דְּרוּסָה גַּם בְּקוֹץ בַּוֶּשֶׁט חוֹשְׁשִׁין וְכֵיוָן דְּבְקוֹץ בַּוֶּשֶׁט מַחְמִרִינַן נִלְמוֹד מִנַּיהּ דה"ה בְּקוֹץ בביה"כ דַּהֲרֵי אֵין לָנוּ שׁוּם רְאָיָה לְחַלֵּק בֵּיניֵהֶם דְּרַק לְשִׁיטָתוֹ שֶׁל הָרֹא"ש מֻוכְרָחִין לְחַלֵּק אַלִּיבָּא דְּהָאַלְפָּס דביה"כ שָׁאנֵי דְּקֻרּוּמָיו עֲבִים אֲבָל לְהָרַשְׁבָּ"א אֵין לָנוּ הֶכְרֵחַ לְחַלֵּק בֵּיניֵהֶם וְיכוֹלִין לִלְמוֹד מִוֶּשֶׁט דְּגַם בביה"כ אפי' בְּקוֹץ צָרִיךְ בְּדִיקָה, דְּאֵין לוֹמַר דְּמִוֶּשֶׁט אֵין לִלְמוֹד עַל שְׁאָרֵי אֵיבָרִים דְּשָׁאנֵי סָפֵק נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט דְּהוּא נְבֵלָה וְאֵיכָא חֲזָקַת אֵינוֹ זָבוּחַ משא"כ בִּשְׁאָרֵי אֵיבָרִים דְּהוּא סְפֵק טְרֵפָה וְאֵיכָא חֲזָקַת הֶיתֵּר דַּהֲרֵי חָזִינַן דְּהָא דקיי"ל בַּוֶּשֶׁט דְּחוֹשְׁשִׁין יָלִיף לָהּ הגמ' מֵהָא דְּחָיְישִׁינַן לִסְפֵּק דְּרוּסָה וּבִסְפֵק דְּרוּסָה הֲרֵי מַצְרִכִינַן לִבְדִיקָה גַּם שְׁאָרֵי אֵיבָרִים דְּאִינָם רַק טְרֵפָה וְכֵן מְבֹאָר לְהֶדְיָא בְּחִידּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א (דַּף נ') ובתוה"ב (דַּף ל"ח) שֶׁכָּתַב דבביה"כ יֵשׁ לָחוּשׁ גַּם בִּנְמְצָא בְּצַד א' לְהַצְרִיכָהּ בְּדִיקָה כְּמוֹ דְּלְדִידַן חַיְישָׁנָן בַּוֶּשֶׁט דְּלוֹחַק לְחַלֵּק דְּשָׁאנֵי ביה"כ דְּקֻרּוּמָיו עֲבִים יוֹתֵר מִשֶּׁל וֶשֶׁט, וְז"ל שׁוּ"ת הָרַשְׁבָּ"א סי' ר"ג ומַה שֶּׁאָמְרוּ כו' מִצַּד אֶחָד כְּשֵׁירָה בִּבְדִיקָה קָאָמַר דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא הִבְרִיא כְּלוֹמַר שֶׁמָּא נִיקְּבָה עַד לַחוּץ וּכְעִנְיָן שֶׁאָמְרוּ בְּיָשַׁב לָהּ קוֹץ בַּוֶּשֶׁט, וְכֵן מוּכָח בְּהֶדְיָא בִּשְׁמַעְתָּא דְּמַחַט שֶׁנִּמְצָא בביה"כ, הֲרֵי לְהֶדְיָא דְּהָרַשְׁבָּ"א הוֹכִיחַ זֶה מִשְּׁנֵי רְאָיוֹת א' מֵעֻובְדָּא דְּרַבִּי וְגַם מֵהָא דְּקוֹץ בַּוֶּשֶׁט וא"כ הָא מֻוכְרָח דְּגַם בְּקוֹץ צָרִיךְ בְּדִיקָה בביה"כ, וּמֵיָּשָׁב דִּבְרֵי הַשּׁו"ע, וְאִם כֵּן הֲרֵי יָצָא לָנוּ הֶכְרֵחַ דְּהַתּוֹסְ' חוֹלְקִים עַל הָרַשְׁבָּ"א בְּזֶה דַּהֲרֵי הַתּוֹסְ' הִסְכִּימוּ לְרַשִׁ"י דִּבְהֶמְסֵס אָסוּרָה גַּם מִצַּד אֶחָד מִשּׁוּם דְּחָיְישִׁינַן לְנִתְרַפֵּא וּלְדִידְהוּ הֲרֵי קָשֶׁה מֵהָא דבביה"כ כָּשֵׁר דְּנִיחוּשׁ ג"כ לִשְׁמָא נִתְרַפֵּא וְהוֹכַחְנוּ לְעֵיל מִזֶּה דס"ל דבביה"כ דְּקֻרּוּמָיו עֲבִים לָא חָיְישִׁינַן דְּנִיקַּב כְּלָל וְהוֹכַחְנוּ לְעֵיל מִזֶּה דס"ל דביה"כ כָּשֵׁר בִּלֹא בְּדִיקָה וְדָחִינוּ רְאָיָה זוֹ דְּהַתּוֹסְ' ס"ל ב' הַסְּבָרוֹת דְּרַק בַּהֶמְסֵס דְּהַחֲשָׁשָׁא דְּשֶׁמָּא נִיקַּב הוּא סָפֵק חָזָק הוּא דְּחָיְישִׁינַן לְנִתְרַפֵּא אֲבָל בביה"כ דְּעִיקַּר הַחֲשָׁשׁ דְּנִיקַּב אֵינוֹ חֲשַׁשׁ גָּמוּר מש"ה נְהִי דְּחָיְישִׁינַן לֵיהּ לְהַצְרִיכוֹ בְּדִיקָה

וּלְאָוסְרוֹ בְּלֹא בְּדִיקָה מ"מ שׁוּב לָא חָיְישִׁינַן לְנַתְרַפֵּא דְּהוּא ג"כ רַק חֲשַׁשׁ בְּעָלְמָא וּלְפִי הַנַּ"ל הָרֵי מ"מ חָזֵינַן דְּבוֹשֶׁט חָיְישִׁינַן לְנַתְרַפֵּא ובביה"כ לָא חָיְישִׁינַן וּמֻוכָרַח דְּהַתּוֹסָ' ס"ל דבביה"כ דִּקְרוּמָיו עָבִים חֲשַׁשׁ זֶה דְּנִיקַּב אֵינוֹ דּוֹמֶה לְשֶׁל וֶשֶׁט וּלְדִידְהוּ הָרֵי אֵין מָקוֹם לְלִמּוּד ביה"כ מִוֶּשֶׁט, וא"כ גַּם אִם נֹאמַר כְּדִסַיְּימִינוּ וְגַם הַתּוֹסָ' מוֹדִים לְהָרַשְׁבָּ"א דְּמֵעוֹבָדָא דְּרַבִּי מוּכָח דְּצָרִיךְ בְּדִיקָה אֲבָל עכ"פ הָא דִּלְמַדָּה הָרַשְׁבָּ"א עוֹד מִקּוֹץ בַּוֶּשֶׁט הָרֵי בע"כ חוֹלְקִים עָלָיו הַתּוֹסָ' וּמֵעוּבְדָא דְּרַבִּי הָרֵי אֵין לָנוּ רְאָיָה לֶאֱסוֹר רַק בְּמַחַט וְלֹא בְּקוֹץ וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, גַּם הָרָ"ן שֶׁכָּתַב ג"כ כְּהָרַשְׁבָּ"א הָרֵי לֹא הֵבִיא רַק הָרְאָיָה מֵעֲוּבְדָּא דְּרַבִּי וּרְאָיָ' הַשֵּׁנִי מִוֶּשֶׁט לֹא הֵבִיאָה כְּלָל וּמַשְׁמַע דס"ל דְּמִוֶּשֶׁט אֵין לִלְמֹד לביה"כ דִּקְרוּמָיו עָבִין יוֹתֵר אוֹ מִשּׁוּם סְבָרָא דְּמֵי הֶחֱזִירוֹ לַאֲחוֹרָיו שֶׁכָּתַב ר"ת וּלְדִידַ' אֵין לָנוּ רְאִי' לְהַחְמִיר בְּקוֹץ וא"כ גַּם מִדִּבְרֵי הַטּוּר שֶׁכָּתַב בביה"כ לְהַצְרִיכוֹ בְּדִיקָ' אֵין לָנוּ רְאָיָה כְּלָל אֵיךְ ס"ל דַּהֲרֵי הַטּוּר לֹא כָּתַב רַק בְּמַחַט וא"כ י"ל דְּלָא ס"ל רַק הַהוֹכָחָה מֵעֲוּבְדָּא דְּרַבִּי אֲבָל מֵהָא דִּלְמַדָּה הָרַשְׁבָּ"א מִקּוֹץ בַּוֶּשֶׁט י"ל דְּלָא פָּסַק כְּוָתֵ' דס"ל דְּאֵין לִמּוּד מִוֶּשֶׁט לביה"כ מִשּׁוּם הָנֵי סְבָרוֹת שֶׁכָּתַבְנוּ.

וְעוֹד סָמַךְ לְזֶה דַּהֲרֵי הַטּוּר כָּתַב בְּרֵישׁ הִלְכוֹת טְרֵפוֹת בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ם אע"פ שֶׁכָּל הַטְּרֵפוֹת הַלָּלָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי מ"מ אֵין לְךָ בְּפִירוּשׁ אֶלָּא דְּרוּסָה ומש"ה הֶחֱמִירוּ בָּהּ וְכָל סָפֵק שֶׁנִּסְתַּפֵּק בִּדְרוּסָה אָסוּר וּשְׁאָר ז' מִינֵי טְרֵיפוֹת יֵשׁ בָּהֶם סָפֵק שֶׁמֻּתָּרִים וּלְדִידְהוּ שֶׁהֶחְמִירוּ בְּסָפֵק שֶׁבִּדְרוּסָה יוֹתֵר מִבִּשְׁאָר טְרֵיפוֹת הָרֵי יֵשׁ לְהָבִין הָא דְּפָרִיךְ בִּגְמָרָא עַל עֻלָּא מ"ש מִסָּפֵק דְּרוּסָה דִּלְמָא דְּרוּסָה שָׁאנֵי וְהַהֶכְרֵחַ לוֹמַר לְדִידְהוּ דְּסָפֵק נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט דְּהוּא נְבֵילָה דְּאִיכָּא חֻזְקַת אִיסּוּר שֶׁל אֵינוֹ זָבוּחַ לָא קִיל מִדְּרוּסָה ומש"ה פָּרִיךְ שַׁפִּיר, וְתֵירוּץ זֶה רָאִיתִי זֶה זְמַן כַּבִּיר בְּסֵפֶר תּוֹרַת יְקוּתִיאֵל וְהַדְּבָרִים מֻכְרָחִים וא"כ לְעִנְיַן סָפֵק נֶקֶב בביה"כ הָרֵי אֵין לְלָמְדוֹ לֹא מִוֶּשֶׁט וְלֹא מִסָּפֵק דְּרוּסָה ומש"ה לֹא כָּתַב הַטּוּר לְהַצְרִיכוֹ בְּדִיקָה רַק בְּמַחַט לְחֻדָּא וְלֹא בְּקוֹץ.

והב"י לְשִׁיטָתוֹ שֶׁהִקְשָׁה בסי' כ"ט ע"ז וְכָתַב דְּלֹא מָצָא מָקוֹם שֶׁהֶקִילוּ בִּשְׁאָרֵי טְרֵיפוֹת יוֹתֵר מִבִּדְרוּסָה. וא"כ כְּמוֹ דְּחָזֵינַן דְּיָלְפִינַן מִסָּפֵק דְּרוּסָה לֵישֵׁב קוֹץ בַּוֶּשֶׁט כְּמוֹ כֵן יְכוֹלִין לִלְמֹד מִינֵּיהּ גַּם לֵישֵׁב קוֹץ בִּשְׁאָר אֵיבָרִים ומש"ה הוֹסִיף גַּם בביה"כ דְּגַם בְּקוֹץ צָרִיךְ בְּדִיקָה דַּוְקָא וּכְהָרַשְׁבָּ"א.

הַיּוֹצֵא מִדְּבָרִים הַנֶּאֱמָרִים לְמַעְלָה דְּדַעַת הָרָאָבָ"ן וְהָרֹא"שׁ הוּא בְּמַחַט בביה"כ דְּכָשֵׁר גַּם בְּלֹא בְּדִיקָה וְכֵן מַשְׁמַע דַּעַת הַתּוֹסָפוֹ' וְרַשׁ"י וְכָל זֶה הוּא בְּמַחַט אֲבָל בְּקוֹץ גַּם בְּדִבְרֵי הָרַאשׁוֹנִים שֶׁהֶחְמִירוּ לְהַצְרִיכוֹ בְּדִיקָה לֹא כ' רַק מַחַט אֲבָל בְּקוֹץ אֵין לָנוּ הֶכְרֵעַ בְּדִבְרֵיהֶם הָאֵיךְ ס"ל רַק דלהרשב"א מֻכְרָח דה"ה בְּקוֹץ וּכְוָתֵ' פָּסַק בשו"ע: [ט] וְעוֹד י"ל דְּלְעוֹלָם לֹא נָחֵלַק בֵּין קוֹץ לְמַחַט ומ"מ לֹא קָשֶׁה עַל עֻלָּא מֵהַךְ דְּרַבִּי דַּהֲרֵי רַשׁ"י פי' לְעֵיל דְּעֻלָּא אַיְירֵי בְּלֹא נִמְצָא עָלָיו קוֹרֶט דָּם בְּפָנִים וְעַיֵּין שָׁם בְּתוֹסָ' שֶׁחִלְקוּ ע"ז וְהָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו הִסְכִּים לפירש"י וא"כ הָא י"ל דְּגַם עֻלָּא לָא מַכְשִׁיר בְּלֹא בְּדִיקָה רַק שָׁם דְּאִיכָּא שְׁנֵי צְדָדִים לְהָקֵל דִּלְמָא לֹא נִתְחַב כְּלָל מֵחַיִּים רַק אַחַר שְׁחִיטָה וְגַם אִם מֵחַיִּים דִּלְמָא לֹא נָקְבָה הַקְּרוּם הַשֵּׁנִי וְעֻלָּא מוֹקִים לְהַךְ דְּרַבִּי בְּשֶׁהָיָה עָלָיו קוֹרֶט דָּם מִבִּפְנִים ובכה"ג מוֹדֶה דְּצָרִיךְ בְּדִיקָה, וּבָזֶה יָצָא לָנוּ דִּבְהָא דְּפָסַק בשו"ע כְּהָרַשְׁבָּ"א לֶאֱסוֹר בְּלֹא בָּדְקוּ רָאִיתִי בְּדָגוּל מֵרְבָבָה שֶׁכָּתַב דְּכָל שֶׁלֹּא נִמְצָא קוֹרֶט דָּם מִבִּפְנִים דְּלָא יָדְעִינַן אִם נִתְחַדֵּשׁ כְּלָל

רֵיעוּתָא בִּבְהֵמָה זוֹ מֵחַיִּים כ"ע מוֹדִים דִּכְשֵׁירָה בְּלֹא בְּדִיקָה וּבְוַדַּאי דְּדַעַת הָרַשְׁבָּ"א אֵינוֹ כֵּן דַּהֲרֵי אִיהוּ יָלִיף לֶאֱסוֹר בביה"כ בְּלֹא בְּדִיקָה מֵהָא דְּיָשַׁב לָהּ קוֹץ בַּוֶּשֶׁט וַהֲרֵי שָׁם אַיְירֵי גַּם בְּלֹא נִמְצָא קוֹרֶט דָּם וּמוּכָח דְּגַם בְּכִי הַאי גַּוְונָא אוֹסֵר הָרַשְׁבָּ"א אֲבָל לְפִי מַה שֶׁהֵבֵאנוּ בְּסָמוּךְ דְּהַרְבֵּה רִאשׁוֹנִים ס"ל דְּאֵין לִלְמוֹד ביה"כ מִוֶּשֶׁט וּלְדִידְהוּ אֵין לָנוּ ראי' לֶאֱסוֹר רַק מֵהַךְ עֵוְבְדָּא דְּרַבִּי שַׁפִּיר י"ל כְּהַדָּגוּל מֵרְבָבָה דְּדִלְמָא הַךְ דְּרַבִּי הי' קוֹרֶט דָּם בִּפְנִים, ועכ"פ בְּהַךְ עֵוְבְדָּא שֶׁנִּמְצָא מַסְמֵר וְגַם רְחָצוּהוּ מִקּוֹדֶם הַמְּצִיאָה וְלֹא רָאוּ אִם הי' בּוֹ קוֹרֶט דָּם אֵין לָנוּ מִי שֶׁאוֹסְרוֹ לְהֶדְיָא רַק הָרַשְׁבָּ"א לְחֻוְדָּא דַּהֲרֵי אֶחָד מֵהָנֵי שְׁנֵי תֵּירוּצִים הַנָּ"ל מֻוְכְרָח לוֹמַר אַלִּיבָּא דְּעֵוְלָּא אוֹ דְּרַק בְּמַחַט הֶחְמִיר רַבִּי אוֹ דְּעֵוְבְדָּא דְּרַבִּי הי' קוֹרֶט דָּם מִבִּפְנִים וא"כ בְּקוֹץ וְלֹא בְּדָקוּהוּ מִקּוֹרֶט דָּם אֵין לָנוּ ראי' לֶאֱסוֹר מֵהַךְדְּרַבִּי וְרַק מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א מֻוְכְרָח דְּאוֹסֵר גַּם בכה"ג כמש"נ: [י] וְהִנֵּה כ"ז הוּא בְּלֹא בְּדָקוּהוּ כְּלָל אִם לֹא נִיקַּב מֵעֵבֶר לְעַבֵּר אֲבָל הֵיכָא דִּבְוַוְדַּאי לֹא נִיקַּב לַחוּץ רַק לֹא בְּדָקוּהוּ אִם אֵין בּוֹ קוֹרֶט דָּם מִבַּחוּץ בָּזֶה נֶחְלְקוּ הָאַחֲרוֹנִים דהב"י בשו"ע סִימָן מ"ח כָּתַב נִמְצָא בְּאֶחָד מֵהֶן מַחַט אוֹ קוֹץ וְלֹא נִיקַּב מֵעֵבֶר אֶל עֵבֶר הוֹפְכִין אוֹתוֹ וּבוֹדְקִין אוֹתוֹ מִבַּחוּץ אִם יִמְצָא עָלָיו קוֹרֶט דָּם בְּיָדוּעַ שֶׁנִּיקַּב כֻּוְלּוֹ וּטְרֵיפָה וְאִם לָאו כְּשֵׁירָה וְהוּא שֶׁלֹּא מִלְחוֹ וְלֹא הִדִּיחוֹ הֲרֵי דַּאֲפִי' אִם וַדַּאי לֹא נִיקַּב רַק שֶׁלֹּא נִבְדַּק מִקּוֹרֶט דָּם מִבַּחוּץ אֲסוּרָה, וְעַיֵּין בַּשָּׁ"ךְ ס"ק כ"ג שֶׁחָלַק בָּזֶה עַל הב"י וְכָתַב שֶׁגַּם הָרַשְׁבָּ"א לֹא הֶחְמִיר רַק בְּלֹא בְּדָקוּהוּ כְּלָל אפי' מִנֶּקֶב אֲבָל אִם בְּדָקוּהוּ מִנֶּקֶב רַק לֹא בְּדָקוּהוּ מִקּוֹרֶט דָּם גַּם הָרַשְׁבָּ"א מַכְשִׁיר, שׁוּב רָאִיתִי בב"ח שֶׁכָּתַב גַּם כֵּן דִּבְדִיקַת קוֹרֶט דָּם אֵינוֹ מְעַכֵּב וְסִיֵּים ע"ז וְזַ"ל מִי שֶׁמְּעַיֵּין בְּאוֹתוֹ תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א יִרְאֶה דס"ל דְּאַף בְּוַדַּאי נִיקַּב רַק מִצַּד אֶחָד אִם נִמְלַח וְהוּדַח אֲסוּרָה מִשּׁוּם שהי' צָרִיךְ בְּדִיקָה וְכֵיוָן שֶׁלֹּא אֶפְשָׁר בִּבְדִיקָה אֲסוּרָה וְכַוָּונָתוֹ לִתְשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א סִימָן ר"ג וְזַ"ל וְשֶׁשָּׁאַלְתָּ מַחַט שֶׁנִּמְצָא תְּחוּבָה בַּכֶּרֶס וְקוֹדֶם שֶׁנִּבְדְּקָה אִם נִיקְּבָה מִשְּׁנֵי צְדָדִין אִם לֹא נָטְלָה מִמֶּנּוּ וּמִפְּנֵי שֶׁהַמַּחַט דָּק לָא מִינְּכַר מְקוֹם נְקִיבָתָהּ וְגַם א"א לִבְדּוֹק מִקּוֹרֶט דָּם לְפִי שֶׁאַחַר רְחִיצַת הַכָּרֵס הי' מַעֲשֶׂה וְהֵשִׁיב וַוְדַּאי צְרִיכָה בְּדִיקָה וּמַה שֶׁאָמְרוּ מַחַט שֶׁנִּמְצֵאת מִצַּד אֶחָד בִּבְדִיקָה קָאָמַר דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא הִבְרִיא כְּלוֹמַר שֶׁמָּא נִיקַּב עַד לַחוּץ וּכְעִנְיָן שֶׁאָמְרוּ בְּיָשַׁב לָהּ קוֹץ בַּוֶּשֶׁט וְכֵן מֻוְכְרָח בְּהֶדְיָ' בִּשְׁמַעְתָּא דְּמַחַט שֶׁנִּמְצֵאת בְּעוֹבִי ביה"כ וּבְוַדַּאי כָּל שֶׁאֵירַע בִּבְהֵמָה שׁוּם מְאוֹרָע דִּצְרִיכָה בְּדִיקָה אִם לֹא הִסְפִּיקוּ לְבָוְדְקוֹ טְרֵיפָה, וְאֵינֶנִּי רוֹאֶה מִזֶּה שׁוּם מַשְׁמָעוּת דַּהֲרֵי הָרְאָיָ' הָרִאשׁוֹנָה שֶׁהֵבִיא מֵהַךְ דְּקוֹץ בַּוֶּשֶׁט הֲרֵי מִשָּׁם לָא מוּכָח רַק דְּצָרִיךְ בְּדִיקָה מִנֶּקֶב אֲבָל בְּהָא דְּצָרִיךְ לְבָוְדְקָהּ מקו"ד לֹא מוּכָח כְּלָל וְגַם הָרְאָיָ' הַשְּׁנִיָּ' מֵעֵוְבְדָּא דְּרַבִּי הֲרֵי ג"כ מְבֹוְאָר בְּשׁוּ"ת הָרַשְׁבָּ"א סי' רס"ו הֱבִיאוֹ הב"י וְזַ"ל, וְעֵוְבְדָּא דְּרַבִּי בְּשֶׁלֹּא נִיכָּר הַנֶּקֶב מִבַּחוּץ וַהֲפָכוֹ לִרְאוֹת אִם יָצָא לְחוּץ וְלֹא מָצָא נֶקֶב רַק מָצָא דָּם כו' הֲרֵי דִּקְדֵּק דְּמַה שֶׁהָפְכוּ רַבִּי הי' רַק לְבָוְדְקוֹ וּמִמֵּילָא מָצָא בּוֹ קו"ד וּמֻוְכְרָח דס"ל דְּאִם בְּוַדַּאי לֹא הי' בּוֹ נֶקֶב לֹא הי' רַבִּי מַצְרִיכוֹ בְּדִיקָה וְאַדְּרַבָּא מֻוְכְרָח כְּהַשָּׁ"ךְ וּמַה שֶׁבָּא בְּדִבְרֵי הַשּׁוֹאֵל בסי' ר"ג וְגַם א"א לִבְדּוֹק מקו"ד שֶׁאַחַר רְחִיצַת הַכָּרֵס הי' הַמַּעֲשֶׂה עיי' בפמ"ג סי' מ"ח ס"ק כ"ה בְּמַה שֶׁהֶאֱרִיךְ בָּזֶה וְהִפְשִׁיט דְּהַשּׁוֹאֵל כָּתַב דְּיֵשׁ בְּעֵוְבְדָּא זוֹ שְׁנֵי צְדָדִין לְהָקֵל דְּלָא נִבְדּוֹק מקו"ד מִבִּפְנִים וי"ל אַחַר שְׁחִיטָה נִתְחַב וְגַם אִם מֵחַיִּים דִּילְמָא לֹא נָקַב לַחוּץ וע"ז הֵשִׁיב לֶאֱסוֹר לְשִׁיטָתוֹ דִּמְפָרֵשׁ הַךְ דְּעֵוְלָּא בְּאֵין בּוֹ קו"ד דְּגַם כֵּן יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק דִּלְמָא נִתְחַב אַחַר שְׁחִיטָה וְאַפֵּ"ה מַסְקָנַת הַגְּמָרָ' דִּלְדִידַן חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא הִבְרִיא וכ"ז בָּרוּר: סִימָן כט עֵוְבְדָּא הָיָה בְּעוֹף שֶׁהָיָה בְּצַוָּארוֹ כְּמוֹ נֶגַע וְצַלֶּקֶת בָּעוֹר

הַחִיצוֹן שֶׁל הַצַּוָּאר שֶׁהַנּוֹצוֹת תְּחוּבִין בּוֹ וְאַחַר הַשְּׁחִיטָה רָאוּ בַּוֶּשֶׁט וְלֹא הִכִּירוּ בּוֹ שׁוּם חֹולִי כְּלָל רַק לֹא הִסְפִּיקוּ לְבָוְדְקוֹ אִם נִיקַּב אוֹ לֹא וְנֶאֱבַד הַוֶּשֶׁט בְּלֹא בְּדִיקָה וְנִתְעָרֵב בַּאֲחֵרִים וְהִתִּירוּ הַמּוֹרֶה וְיִשְׁנְטוּ בּוֹ לְאִיסּוּר, וְיַעַן כִּי לְמַעְלָה הֶאֱרַכְתִּי בע"ה הַרְבֵּה בְּדִינֵי נְקוּבַת וּסְפֵיקוֹתָיו ע"פ פִּלְפּוּל וְאֵימָתַי נוּכַל לְהַתִּירוֹ בִּמְקוֹם סְפֵק סְפֵיקָא וְאֵימָתַי לֹא, אָמַרְתִּי לְבָרֵר עַתָּה מַה דִּינוֹ לְפִי דַּעַת הַפּוֹסְקִים וְהַשּׁוּ"ע הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה וִיבֹורַר עִיקַּר הַכְּלָל אִם בְּסָפֵק נֶקֶב בַּוֶּשֶׁט שָׁרֵינַן ע"י ס"ס: הִנֵּה בשו"ע יו"ד סי' ל"ג סְעִיף ח' כָּתַב הב"י וְז"ל עוֹף הַבָּא לְפָנֵינוּ וְצַוָּארוֹ מְלֻוְכְלָךְ בַּדָּם אֵין חוֹשְׁשִׁין לִסְפֵק דְּרוּסָה אֲבָל חוֹשְׁשִׁין לִסְפֵק נְקוּבָה לִבְדֹּוק מָקוֹם הַמְלֻוְכְלָךְ, וְכָתַב עַל זֶה הָרַמָ"א וְיֵשׁ אוֹסְרִים כָּל עוֹף אוֹ בְּהֵמָה דְּצַוָּואר' מְלֻוְכְלָךְ בַּדָּם דְּחוֹשְׁשִׁין לִנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט וְאֵין אָנוּ בְּקִיאִין לְבָוְדְקוֹ וְכֵן הַמִּנְהָג וְהִסְבִּיר הַשָּׁ"ךְ דהב"י ס"ל כֵּיוָן דא"צ לִבְדֹּוק רַק בְּאֵבֶר יָדוּעַ שַׁפִּיר בְּקִיאִין לְבָוְדְקוֹ וְהָרַמָ"א ס"ל כֵּיוָן דעכ"פ צָרִיךְ לִבְדֹּוק כָּל שֶׁטַח מָקוֹם הַמְלֻוְכְלָךְ חָשׁוּב כְּמָקוֹם שֶׁאֵין יָדוּעַ וְאֵין אֲנַחְנוּ בְּקִיאִין אִם לֹא הֵיכָא שֶׁאֵין צָרִיךְ לִבְדֹּוק רַק מָקוֹם מְצֻוְמְצָם מַמָּשׁ וא"כ לִכְאוֹרָה נִרְאֶה בנ"ד גַּם אִם לֹא נֶאֱבַד הַוֶּשֶׁט והי' לְפָנֵינוּ לְבָוְדְקוֹ הי' אָסוּר וְלֹא הָיִינוּ סוֹמְכִין עַל בְּדִיקָתֵינוּ לְדַעַת הָרַמָ"א וכ"ש בְּנֶאֱבַד בְּלֹא בְּדִיקָה כְּלָל דְּאָסוּר לכ"ע וְגַם לְדַעַת הב"י, וְאֵין לוֹמַר דִּבְדִבְרֵי הב"י הָא לֹא מָצִינוּ כְּלָל דס"ל דְּהַבְּדִיקָה מְעַכֵּב בְּדִיעֲבַד שֶׁיִּהְיֶ' אָסוּר בְּנֶאֱבַד בְּלֹא בְּדִיקָה וּנְהִי דִּבְדִבְרֵי הָרַמָ"א מֻוְכְרָח דס"ל דְּהַבְּדִיקָה מְעַכֵּב בּוֹ ע"פ דִּין מִדְּמַטְרִיף מִשּׁוּם הַךְ סְבָרָא דְּאֵין אָנוּ בְּקִיאִין מ"מ בְּדַעַת הב"י הֲרֵי י"ל דְּלָא ס"ל כֵּן וי"ל דְּרַק לְכַתְּחִילָּה הוּא דְּמַצְרִיךְ הב"י בְּדִיקָה אֲבָל בְּדִיעֲבַד אֶפְשָׁר דס"ל דְּאֵין הַבְּדִיקָה מְעַכֵּב כְּלָל וְהַסְּבָרָא לְזֶה הוּא דַּהֲרֵי עִיקַּר הַדָּבָר שֶׁכָּתַב בשו"ע דְּצָרִיךְ לְבָוְדְקוֹ מִנֶּקֶב אע"ג דבשו"ע סָתַם לָהּ וְכֵן כָּל מְפָרְשֵׁי הַשּׁוּ"ע סָתְמוּ דִּבְרֵיהֶם כְּאִילּוּ הוּא הֲלָכָה פְּסוּקָה מִכָּל מָקוֹם מָצִינוּ שֶׁהוּא מַחֲלוֹקֶת גְּדוֹלָה בֵּין הָרִאשׁוֹנִים, דְּדַעַת רַשִׁ"י בְּחֻלִּין (דַּף כ"ח) גַּבֵּי הָהוּא בַּר אֲוָוְזָא דַּהֲוָה מִמַּסְמֵס קוֹעֵי' דְּמָא וְקָאָמַר בַּגְּמָרָ' דְּאִי אֶפְשָׁר לִשְׁחֹוט הַוֶּשֶׁט דִּלְמָא בִּמְקוֹם נֶקֶב שָׁחַט רַק יִשְׁחֹוט הַקָּנֶה וְיִבְדֹּוק אַח"כּ הַוֶּשֶׁט ופרש"י דְּאַיְיְרֵי בְּאֹופֶן דְּלֵיכָּא לְמֵיחַשׁ לִדְרוּסָה דְּתָלֵינַן בִּקְנִיָּ' וְרַק הי' צָרִיךְ לְבָוְדְקוֹ מִנֶּקֶב וְהָרֹא"שׁ כָּתַב בְּשֵׁם הָרִיבָ"א דְּכָל הֵיכָא דְּתָלֵינַן בְּקַנְיָא אֵין צָרִיךְ לְבָוְדְקוֹ מִנֶּקֶב כְּלָל וּמְפָרֵשׁ כָּל הַסֻּוְגְיָ' דְּמַצְרִיךְ בְּדִיקָה הַיְינוּ מֵחֲשַׁשׁ דְּרוּסָה וְאַיְיְרֵי דַּוְקָא בְּאֹופֶן שֶׁיֵּשׁ לָחוּשׁ לִדְרוּסָה וּכְגוֹן שֶׁרָאוּ חָתוּל רוֹדֵף אַחֲרָיו, וְהוּבָא מַחֲלוֹקֶת זוֹ גַּם בַּטּוּר סי' ל"ג וְדַעַת הַטּוּר דְּגַם הָרֹא"שׁ מַסְכִּים לְהָרִיבָ"א לַהֲלָכָה וְגַם הב"י בְּטוּר לֹא הִכְרִיעַ הַהֲלָכָה בְּזֶה רַק בשו"ע סְתָם הַדְּבָרִים לְהַחְמִיר כְּרַשִׁ"י לְהַצְרִיךְ בְּדִיקָה.

וְעַיֵּי' בַּמָּהַרְשָׁ"ל ביש"ש פֶּרֶק הַשּׁוֹחֵט שָׁם שֶׁכָּתַב דְּלַהֲלָכָה נִרְאֶה עִיקַּר כְּדַעַת הָרִיבָ"א אֶלָּא שֶׁלֹּא מְלָאוֹ לִבּוֹ לְהָקֵל לְכַתְּחִילָּה, וא"כ הֲרֵי י"ל דְּגַם דַּעַת הב"י הוּא כֵּן וְלֹא סָתַם בשו"ע רַק לְכַתְּחִילָּה וְלֹא לְאָוסְרוֹ בְּדִיעֲבַד.

אָמְנָם אֲפִילּוּ אִם נֹאמַר כֵּן מ"מ הֲרֵי הָרַמָ"א הִכְרִיעַ לֶאֱסֹור גַּם בְּדִיעֲבַד וְגַם אִם בָּדַקְנוּ אוֹתוֹ לָא מְהַנֵּי בְּדִיקָתֵינוּ וכ' דְּכֵן הַמִּנְהָג א"כ וַדַּאי דְּאֵין לָנוּ שׁוּם מָקוֹם לְהָקֵל בָּזֶה אִם לֹא בְּצֵירוּף עוֹד טְעָמִים אֲחֵרִים וְגַם בְּדַעַת הב"י דֹּוחַק לוֹמַר דְּכַוָּונָתוֹ רַק לְכַתְּחִילָּה דְּכָל כה"ג הָיָה לוֹ לְפָרֵשׁ וְלֹא לִסְתֹּום וְעוֹד דא"כ לָמָּה דִּקְדֵּק הב"י וְכָתַב עוֹף הַבָּא לְפָנֵינוּ וְצַוָּארוֹ מְלֻוְכְלָךְ בַּדָּם אֵין חוֹשְׁשִׁין לִדְרוּסָה אֲבָל חוֹשְׁשִׁין לִסְפֵק נְקוּבָה לִבְדֹּוק כו' דְּלָמָּה כָּתַב עוֹף דַּוְקָא דַּהֲרֵי גַּם בִּבְהֵמָה הַדִּין כֵּן דאע"ג דְּבִבְהֵמָה מֻוְכְרָח לִשְׁחֹוט גַּם הַוֶּשֶׁט מ"מ מַה שֶׁנִּשְׁאַר

מֵהַוֶּשֶׁט מִלְמַעְלָה מִמְּקוֹם הַשְּׁחִיטָה וּלְמַטָּה הֲרֵי צָרִיךְ לְבָוְדְקוֹ אֶלָּא וַדַּאי ס"ל דְּהַבְּדִיקָה מְעַכֵּב בּוֹ ומש"ה בִּבְהֵמָה דְּצָרִיךְ לִשְׁחוֹט גַּם הַוֶּשֶׁט אֵין לָהּ תַּקָּנָה דְּחָיְיְשִׁינַן שֶׁמָּא בִּמְקוֹם נֶקֶב שָׁחַט ומש"ה לָא נְקַט הַאי דִּינָא רַק בְּעוֹף, ואע"ג דְּגַם זֶה מָקוֹם לִדְחוֹתוֹ מ"מ לֹא רָאִיתִי לְהַאֲרִיךְ בּוֹ כֵּיוָן דְּבָרוּר הוּא לְדִינָא לְאָסוּר וכמש"כ, אָמְנָם מַה שֶׁיֵּשׁ לְהִסְתַּפֵּק בְּזֶה הוּא דִּלְמָא לָא אַיְיְרֵי בשו"ע כָּאן רַק אִם הי' בָּרוּר שֶׁזֶּה הַנֶּקֶב הי' ע"י קוֹץ ומש"ה חָיְיְשִׁינַן שֶׁמָּא נָקַב גַּם הַוֶּשֶׁט אֲבָל הֵיכָא שֶׁיֵּשׁ לְהִסְתַּפֵּק שֶׁמָּא נַעֲשָׂה ע"י חוֹלִי אוֹ ע"י חִיכּוּךְ וְכַדּוֹמֶה יֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר דְּלָא חָיְיְשִׁינַן לי' לכה"פ בְּדִיעֲבַד וּכְמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר.

וְלִכְאוֹרָה זֶה תָּלוּי בְּמַחֲלוֹקֶת הט"ז וְהַשָּׁ"ךְ בַּיּוֹ"ד סי' נ"א בְּדִינָא דְּקוֹץ שֶׁנִּיקַּב עַד הֶחָלָל דְּטָרְפָה וכ' שָׁם הָרַמָ"א בְּשֵׁם בַּעַל אוה"מ דְּאִם נִמְצָא נִיקַּב עַד הֶחָלָל וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם נִיקַּב ע"י קוֹץ אוֹ עַל יְדֵי חוֹלִי דְּכָשֵׁר מִשּׁוּם סְפֵק סְפֵיקָא שֶׁמָּא ע"י חוֹלִי ואת"ל ע"י קוֹץ שֶׁמָּא לֹא נִיקְּבוּ הַדַּקִּין וְכֵן פָּסְקוּ הב"י בסי' מ"ט גַּבֵּי קֻוְרְקְבָן וְעַיֵּי' בט"ז סי' מ"ט שֶׁחָלַק עַל הַךְ ס"ס וְהֵבִיא רְאָיָה מִדִּבְרֵי הָרַמָ"א בסי' ל"ג סְעִיף ד' דִּמְבֹוְאָר שָׁם דְּאִם נִיקַּב קְרוּם א' שֶׁל הַוֶּשֶׁט בְּלֹא הַשֵּׁנִי דְּכָשֵׁר וְכָתַב הָרַמָ"א דְּזֶהוּ דַּוְקָא שֶׁנִּיְכָּר שֶׁהוּא ע"י חוֹלִי אֲבָל אִם יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק שֶׁמָּא הוּא ע"י קוֹץ אפי' לֹא נִיקַּב רַק עוֹר הַפְּנִימִי טְרֵפָה דְּחָיְיְשִׁינַן שֶׁמָּא נִיקַּב גַּם הַחִיצוֹן וֶוְשֶׁט אֵין לוֹ בְּדִיקָה מִבַּחוּץ הֲרֵי דְּגַם בִּסְפֵק קוֹץ סְפֵק חוֹלִי אֲסוּרָה וְלָא שָׁרֵינַן מִשּׁוּם סְפֵק סְפֵיקָא, וְהַשָּׁ"ךְ בנקה"כ שֵׁם חָלַק עָלָיו וְכָתַב לְתָרֵץ סְתִירַת הָרַמָ"א דְּשָׁאנֵי שָׁם גַּבֵּי וֶשֶׁט דְּאִם נַעֲשָׂה ע"י קוֹץ שָׁכִיחַ יוֹתֵר שֶׁיִּנְקוֹב גַּם אֶת הַשֵּׁנִי וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בִּיבָמוֹת וּבְחֻוְלִּין (דַּף מ"ג) דמש"ה בְּיָשַׁב לָהּ קוֹץ בַּוֶּשֶׁט חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא הִבְרִיא וְלָא אָמְרִינַן נוֹקְמָאעַל חֶזְקַת הֶיְתֵּר מִשּׁוּם דִּשְׁכִיחַ שֶׁיִּנְקוֹב גַּם הַשֵּׁנִי ומש"ה לָא מַכְשְׁרִינַן מִשּׁוּם ס"ס משא"כ בְּהַךְ דְּנִיקַּב עַד הֶחָלָל דְּגַם אִם נִיקַּב ע"י קוֹץ אֵינוֹ רַק סָפֵק הַשָּׁקוּל שֶׁמָּא נִיקְּבוּ הַדַּקִּים מש"ה מַתִּירִים מִשּׁוּם ס"ס וְכֵן כָּתַב הפר"ח כהנקה"כ, וְהִנֵּה סְבָרָתָם זוֹ שַׁיָּיְךְ רַק בְּהַךְ דִּסְעִיף ד' דִּקְרוּם אֶחָד שֶׁל הַוֶּשֶׁט עַצְמוֹ נִיקַּב אֲבָל בְּהַךְ דִּסְעִיף ח' בְּדִינָא דְּמִמַּסְמֵס קוֹעֵי' דְּמָא דכ' הָרַמָ"א לֶאֱסוֹר כָּל עוֹף אוֹ בְּהֵמָה דְּצַוָּארָהּ מְלֻוְכְלָךְ בַּדָּם דְּחָיְיְשִׁינַן לִנְקוּבַת הַוֶּשֶׁט וַהֲרֵי שָׁם לָא יָדְעִינַן אִם נָגַע כְּלָל בַּוֶּשֶׁט דְּרַק עוֹר הַחִיצוֹן שֶׁעַל הַבָּשָׂר הוּא נָקוּב וְלֹא שַׁיָּיְךְ לוֹמַר דִּשְׁכִיחַ יוֹתֵר שֶׁיִּנְקוֹב גַּם הַוֶּשֶׁט וְדוֹמֶה מַמָּשׁ לְדִינוֹ שֶׁל בַּעַל אוה"מ וְיֵשׁ לְהַתִּירוֹ ע"י ס"ס, ובע"כ לָא אַיְיְרֵי כָּאן רַק בְּנִיְכָּר שֶׁנַּעֲשָׂה ע"י קוֹץ וּכְגוֹן שֶׁיָּצָא שָׁלֵם וּבָא מְבַעְבֵּעַ דָּם וְכַדּוֹמֶה.

וְרַק בכה"ג אוֹסֵר הָרַמָ"א אֲבָל אִם יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק בּוֹ דִּלְמָא ע"י חוֹלִי יֵשׁ לְהַתִּירוֹ מִשּׁוּם ס"ס ולהט"ז גַּם בכה"ג אָסוּר: [ב] הֵן אֱמֶת דִּרְאָיָיתוֹ שֶׁל הנקה"כ לִסְתּוֹר קֻוְשְׁיָ' הט"ז מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' בְּחֻוְלִּין וּבִיבָמוֹת אֵינוֹ ראי' מַכְרַעַת דַּהֲרֵי הַתּוֹסָ' בִּיבָמוֹת (דַּף ל"ג) כָּתְבוּ לְיַשֵּׁב דִּבְרֵי הַחוֹלְקִים עַל עֻוְלָּא וס"ל בְּיָשַׁב לָהּ קוֹץ בַּוֶּשֶׁט דְּחָיְיְשִׁינַן שֶׁמָּא הִבְרִיא וְאַמַּאי לָא אָמְרִינַן נִשְׁחֲטָה בְּחֶזְקַת הֶיְתֵּר עוֹמֶדֶת דאע"ג דְּנוֹלַד הַסָּפֵק בַּחַיִּים מ"מ הֲרֵי גַּם בכה"ג אָמְרִינַן חֲזָקָה וְכִדְמוּכָח בִּיבָמוֹת שָׁם וְעַל זֶה תֵּירְצוּ דִּשְׁכִיחַ יוֹתֵר לְאִיסּוּר מִלְּהֶיְתֵּר וְכֵן כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בְּחֻוְלִּין (דַּף מ"ג) דמש"ה חוֹשְׁשִׁין לִסְפֵק דְּרוּסָה, וַהֲרֵי י"ל דְּזֶה אֵינוֹ מַסְפִּיק רַק לְתָרֵץ מַה שֶּׁהִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' דְּנַתִּירָהּ מִשּׁוּם חֶזְקַת הֶיְתֵּר אֲבָל מַה שֶׁהִקְשָׁה הַטַּ"ז דְּנַתִּירוֹ מִשּׁוּם ס"ס לָא מְהַנֵּי כְּלָל הַךְ סְבָרָא דַּהֲרֵי במס' כְּתֻוְבּוֹת (דַּף ט') אִיתָא בְּאוֹמֵר פֶּתַח פָּתוּחַ מָצָאתִי נֶאֱמָן לְאָוְסְרָהּ עָלָיו וּבְאֵשֶׁת יִשְׂרָאֵל שָׁרִי מִשּׁוּם ס"ס שֶׁמָּא לֹא תַּחְתָּיו זִינְּתָה ואת"ל תַּחְתָּיו שֶׁמָּא בְּאוֹנֶס נִבְעֲלָה אֲבָל אִם קִבֵּל אבי' קִדּוּשִׁין פָּחוֹת מג' שְׁנַיִם דְּלֵיכָּא רַק סָפֵק

אֶחָד שֶׁמָּא בְּאוֹנֶס אֲסוּרָה וְהִקְשׁוּ הַתּוֹסְ' דְּגַם בְּסָפֵק אֶחָד נַתִּירָהּ מִשּׁוּם חֶזְקַת הֶיתֵּר לְבַעְלָהּ
וּבְנוֹדַאי נֶאֱנְסָה וְתֵירְצוּ דְּאוֹנֶס קָלָא אִית לָהּ וְזוֹ שֶׁאֵין לָהּ קוֹל ה"ל רָצוֹן רֻבָּא ומש"ה לָא
סָמְכִינַן עַל חֶזְקָה לְהַתִּירָא ומ"מ הֵיכָא דְּאִיכָּא ס"ס שָׁרֵי וּמְצָרְפִינַן גַּם הַסָּפֵק דִּלְמָא בְּאוֹנֶס
מִשּׁוּם דְּהַהִ רֻבָּא דְּרָצוֹן אֵינוֹ רֹוב גָּמוּר ולס"ס שַׁפִּיר מְצָרְפִינַן לֵיהּ וּבְסָפֵק אֶחָד אֵין לְהַתִּיר
מִשּׁוּם חֶזְקָה בכה"ג, הֲרֵי דִּלְעִנְיַן שֶׁלֹּא לְהַתִּיר מִשּׁוּם חֶזְקָה מְהַנֵּי גַּם רֹוב שֶׁאֵינוֹ גָּמוּר
דְּכֵיוָן דְּהָאִיסּוּר שְׁכִיחַ קְצָת יוֹתֵר מִן הַהֶיתֵּר שׁוּב לָא סָמְכִינַן עַל חֶזְקָה אֲבָל לְעִנְיַן דְּלָא
נִצְרְפוּ לס"ס בָּעֵינַן שֶׁיִּהְיֶ' רֹוב גָּמוּר וא"כ הֲרֵי מֵהָא דכ' הַתּוֹסְ' דִּשְׁכִיחַ שֶׁיִּהְיֶ' נִיקֵּב גַּם
הַשֵּׁנִי ומש"ה לָא אָזְלִינַן בָּתַר חֶזְקַת הֶיתֵּר שֶׁל בְּהֵמָה אַחַר שְׁחִיטָה הֲרֵי מִדִּבְרֵיהֶם אֵין לָנוּ
ראי' דס"ל לְהַתּוֹסְ' דִּשְׁכִיחַ כָּל כָּךְ עַד דְּנֹאמַר דְּהַסָּפֵק שֶׁמָּא לֹא נִיקֵּב קָרוֹם הַשֵּׁנִי הוּא
מִיעוּט גָּמוּר עַד דְּלָא נִצְרְפוּ כְּלָל אפי' לס"ס וְשַׁפִּיר ס"ל להט"ז דְּאִם הָיִינוּ אוֹמְרִים ס"ס
בכה"ג הי' לָנוּ לְהַתִּיר וְהוֹכִיחַ מִזֶּה דבכה"ג לָא מַקְרֵי ס"ס, וַהֲרֵי בְּדַעַת הַתּוֹסְ' בְּוַדַּאי
נִרְאֶה מֻכְרָח לוֹמַר כֵּן דַּהֲרֵי עֻלָּא ס"ל בְּחֻלִּין (דף מ"ג) דְּיָשַׁב לָהּ קוֹץ בַּוֶּשֶׁט דְּאֵין
חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא נִיקֵּב גַּם קָרוֹם הַשֵּׁנִי הֲרֵי דס"ל לְעֻלָּא דַּאֲפִילּוּ בכה"ג דְּלֵיכָּא רַק סָפֵק אֶחָד
מ"מ שָׁרֵינַן לָהּ מִשּׁוּם חֶזְקַת הֶיתֵּר שֶׁל הַבְּהֵמָה וְלָמָּה לָנוּ לַעֲשׂוֹת מַחֲלוֹקֶת גְּדוֹלָה כָּל כָּךְ
וְלוֹמַר דְּעֻלָּא ס"ל דְּלָא שְׁכִיחַ כְּלָל לְאִיסּוּר יוֹתֵר מִלְּהֶיתֵּר וְשָׁרֵי אֲפִילּוּ בְּסָפֵק אֶחָד
וְהַחוֹלְקִים עָלָיו וס"ל דְּחוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא נִיקֵּב יִסְבְּרוּ דְּהַהֶיתֵּר לָא שְׁכִיחַ לְגַמְרֵי עַד דְּאֵין
לְצָרְפוֹ אפי' לס"ס וְזֶהוּ וַדַּאי דּוֹחֵק גָּדוֹל לוֹמַר כֵּן דמנ"ל לְחַדֵּשׁ הַךְ פְּלוּגְתָּא רְחוֹקָה בְּלֹא
שׁוּם הֶכְרֵחַ, וְעוֹד דַּהֲרֵי בַּגְּמָרָא בְּאוֹתוֹ סֻוגְיָא לֹא מָצִינוּ שׁוּם אָמוֹרָא שֶׁיְּחַלֵּק לְהָדָ' עַל
עֻלָּא וְיֹאמַר דְּחוֹשְׁשִׁין וְהָא דְּפָסְקוּ הַפּוֹסְקִים דְּלָא כְּעֻלָּא יָצָא לָהֶם מִכֹּחַ קֻוּשְׁיָ' הַגְּמָרָא
דְּפָרִיךְ עַל עֻלָּא ומ"ש מִסְּפֵק דְּרוֹסָה וּמְשַׁנֵּי קָסָבַר עֻלָּא אֵין חוֹשְׁשִׁין לִסְפֵק דְּרוֹסָה וּמִזֶּה
יָצָא לְהַפּוֹסְקִים דְּלִפְי מַה דקיי"ל דְּחוֹשְׁשִׁין לִסְפֵק דְּרוֹסָה ה"ה דְּחוֹשְׁשִׁין בְּהַהִ דְּיָשַׁב לָהּ
קוֹץ בַּוֶּשֶׁט וְכַמְבֹאָר כָּל זֶה בְּאַלְפָּס וא"כ הֲרֵי פְּשִׁיטָא דְּאֵין לָנוּ לְהַחְמִיר בְּהַהִ דְּיָשַׁב לָהּ
קוֹץ בַּוֶּשֶׁט יוֹתֵר מִבִּסְפֵק דְּרוֹסָה וַהֲרֵי גַּם בִּסְפֵק דְּרוֹסָה לָא חָיְישִׁינַן רַק בְּוַדַּאי עַל אֲרִי
וְסָפֵק אִם דָּרַס אֲבָל בְּסָפֵק עַל סָפֵק לָא עָל הָא לכ"ע שָׁרֵי, וע"ש בְּר"ן בְּסֻוגְיָ' דְּדְרוֹסָה
דְּכָתַב דְּהַטַּעַם דְּסָפֵק עַל אֵין חוֹשְׁשִׁין מִשּׁוּם דְּהוּא ס"ס וְרַק בְּסָפֵק דָּרַס דְּאֵינוֹ רַק סָפֵק
אֶחָד חוֹשְׁשִׁין א"כ הָא פְּשִׁיטָא דְּגַם בְּהַהִ דְּיָשַׁב לָהּ קוֹץ בַּוֶּשֶׁט אֵין לְהַחְמִיר בּוֹ רַק בְּסָפֵק
א' וְלֹא בס"ס כֵּיוָן דְּכָל עִיקָּר אִיסּוּרוֹ לָא יָדְעִינַן מִפֹּרָשׁ בַּגְּמָרָא רַק נִלְמַד מֵהַהִ דְּדְרוֹסָה
וּמֻכְרָח בְּכַוָּנַת הַתּוֹסְ' דְּלָא כ' דְּהָאִיסּוּר שְׁכִיחַ יוֹתֵר הַיְינוּ שֶׁאֵין לְהַתִּירוֹ בְּסָפֵק אֶחָד מִשּׁוּם
הַחְזָקַת הֶיתֵּר אֲבָל מ"מ בִּמְקוֹם ס"ס שָׁרֵי, וְלִכְאוֹרָה הי' נִרְאֶה עוֹד יוֹתֵר דְּגַם מִדִּבְרֵי
הָרַמָּ"א עַצְמוֹ מֻכְרָח כֵּן כמש"כ דַּהֲרֵי הַתּוֹסְ' הִקְשׁוּ אַמַּאי חוֹשְׁשִׁין לִסְפֵק דְּרוֹסָה וְכֵן
לִשְׁמָא הִבְרִיא וְאַמַּאי לָא אָמְרִינַן נִשְׁחֲטָה בְּחֶזְקַת הֶיתֵּר עוֹמֶדֶת ותי' דְּהָאִיסּוּר שָׁכִיחַ יוֹתֵר
מֵהַהֶיתֵּר וַהֲרֵי לְשִׁיטָתָם תִּיקְשֶׁה כְּמוֹ כֵן עַל הָא דְּאִיתָא בְּחֻלִּין (דף נ"ג) בְּקוֹץ עַד שֶׁתִּינָּקֵב
לָחָלָל דְּכֵיוָן שֶׁנִּיקַּב עַד הֶחָלָל חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא נִיקְּבוּ הָאֲבָרִים וַהֲרֵי גַּם שָׁם קָשֶׁה כֵּן אַמַּאי
לָא מוֹקְמִינַן לָהּ אַחֶזְקַת הֶיתֵּר וְגַם שָׁם הַהֶכְרֵחַ לוֹמַר כתי' הַתּוֹסְ' דְּכֵיוָן דְּהִגִּיעַ עַד הֶחָלָל
שְׁכִיחַ הָאִיסּוּר וַהֲרֵי אַפֵּ"ה הָא פָּסַק הָרַמָּ"א כְּבַעַל אוֹהֶל מוֹעֵד דְּאִם הוּא סָפֵק אִם ע"י
חוֹלִי אוֹ ע"י קוֹץ דְּשָׁרֵי מִשּׁוּם ס"ס וּמֻכְרָח ע"כ כמש"כ דְּהַהִ דְּשְׁכִיחַ לָא מִגְרָע רַק הַהֶיתֵּר
שֶׁל הַחְזָקַת הֶיתֵּר ומש"ה בְּסָפֵק א' אֲסוּרָה אֲבָל בס"ס שָׁרֵי דאע"ג דְּהָרַמָּ"א הָא פָּסַק בסי'
נ' כְּרַבֵּינוּ יוֹנָה דְּאוֹסֵר בְּסָפֵק כָּל טְרֵפָה הַנּוֹלָד מֵחַיִּים וּלְדִידִ' הֲרֵי אֵין אֲנַחְנוּ צְרִיכִין לְחַדֵּשׁ

הַךְ סְבָרָא דְּכֵינָן שֶׁהִגִּיעַ הַקּוֹץ לְחַלֵּל שְׁכִיחַ הָאִיסּוּר יוֹתֵר מ"מ הֲרֵי לֹא הִכְרִיעַ הָרַמָ"א כְּרַבֵּינוּ יוֹנָה רַק לְהַחְמִיר מִשּׁוּם דְּהוּא פְּלֶוגְתָּא דְּרַבָּוָתָא אֲבָל מ"מ הֲרֵי אִיכָּא נָגְדּוֹ דַּעַת הַתּוֹסָ' וְכַמָּה מֵהָרַאשׁוֹנִים דס"ל דְּכָל סְפֵק טְרֵפָה מַחַיִּים הוּא לְהָקֵל וּלְדִידְהוּ הָא מְוֻכָרָח כמש"כ הַתּוֹסָ' דבכה"ג הָאִיסּוּר שְׁכִיחַ יוֹתֵר מִן הַהֶיתֵּר והי' לוֹ לְהָרַמָ"א לָחוּשׁ לְדַעְתָּם לְהַחְמִיר דְּלָא מְהַנֵּי בּוֹ ס"ס וּמְוֻכָרָח בע"כ דְּהָרַמָ"א מְפָרֵשׁ כַּוָּנַת הַתּוֹסָ' כמש"כ דְּלָא כָּתְבוּ כֵּן רַק בְּמָקוֹם סָפֵק אֶחָד וְלֹא לְהַחְמִיר גַּם בְּמָקוֹם ס"ס, אָמְנָם זֶה אֵינוֹ דְּהָא כְּבָר נִתְבָּאֵר לְעֵיל בְּסִימָן כ"א אוֹת י"ד דְּכָל קֻוּשְׁיָ' הַתּוֹסָ' הוּא רַק בְּהַךְ דְּיָשַׁב לָהּ קוֹץ בַּוֶּשֶׁט אוֹ בְּסָפֵק דְּרוֹסָה דְּרַק שָׁם ס"ל לְהַתּוֹסָ' דְּאִיכָּא חֶזְקַת הֶיתֵּר אֲבָל בִּשְׁאָרֵי דֻּוכְתֵי וְכֵן בְּהַךְ דְּנִיקַּב עַד הֶחָלָל לֹא הִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' כְּלָל וְשָׁם מוֹדִים הַתּוֹסָ' דאע"ג דְּאֵין הָאִיסּוּר שְׁכִיחַ יוֹתֵר מ"מ אֲסוּרָה מִסָּפֵק.

יעו"ש, אָמְנָם גַּם בְּלֹא זֶה מְוֻכָרָח בְּכַוָּנַת הַתּוֹסָ' כמש"כ וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְמַעְלָה בְּסָמוּךְ וא"כ אֵין מִדְּבְרֵי הַתּוֹסָ' שׁוּם סְתִירָה לְהט"ז וְהַקֻּשְׁיָה הַט"ז שַׁפִּיר דְּגַם בַּוֶּשֶׁט אִם הוּא סָפֵק חוֹלִי אַמַּאי לֹא הִתִּיר הָרַמָ"א מִשּׁוּם ס"ס: ג] [ג] אָמְנָם אע"ג דְּכַוָּנַת בֵּיאוּר דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' וַדַּאי מְוֻכָרָח כמש"כ מ"מ גַּם קֻוּשְׁיָ' עַל הנקה"כ לֵיכָּא מִכָּאן וְשַׁפִּיר נוּכַל לְתָרֵץ כְּסָבָרָתוֹ דמש"ה מַחְמִיר הָרַמָ"א בְּנִיקַּב קְרוּם אֶחָד שֶׁל וֶשֶׁט וַאֲפִילּוּ אִם הוּא סָפֵק ע"י קוֹץ מִשּׁוּם דְּהָאִיסּוּר שְׁכִיחַ יוֹתֵר עַד דְּלָא מְהַנֵּי בּוֹ גַּם ס"ס, דְּוַדַּאי דְּהַאי דִּינָא דְּהָרַמָ"א חָמִיר טוּבָא מֵהָךְ דִּינָא דְּיָשַׁב לוֹ קוֹץ בַּוֶּשֶׁט דְּשָׁם הָא אַיְירִי דְּנִמְצָא הַקּוֹץ תָּחוּב בַּוֶּשֶׁט רַק בִּקְרוּם אֶחָד לְחֻזְקָא וְכָעֵת בָּרִי לָנוּ שֶׁאֵינוֹ תָּחוּב כְּלָל בִּקְרוּם הַשֵּׁנִי וּבְזֶה הוּא דִּפְלִיגִי אָמוֹרָאֵי דְּעֻלָּא ס"ל דְּאֵין לָחוּשׁ דִּלְמָא נָקֵב הַקּוֹץ גַּם הַקְּרוּם הַשֵּׁנִי וְחָזַר לַאֲחוֹרָיו וְהַחוֹלְקִים עַל עֻלָּא ס"ל דְּגַם לָזֶה חָיְישִׁינַן דְּיוֹתֵר שָׁכִיחַ שֶׁיִּנָּקֵב גַּם הַשֵּׁנִי וַיַּחֲזוֹר אֲחוֹרָיו ע"י דְּאָכְלָה וּפָעֲיָא בֵּיהּ וּבְזֶה שַׁפִּיר כָּתַבְנוּ דְּמְוֻכָרָח דְּאֵין לָנוּ לֶאֱסוֹר רַק בְּסָפֵק אֶחָד וְלֹא בִּשְׁנֵי סְפֵיקוֹת וּכְמוֹ דְּחָזֵינַן בִּדְרוֹסָה אֲבָל הֵיכָא דְּרָאִינוּ דְּנִתְחַב קוֹץ בַּוֶּשֶׁט וְהוֹצִיאוֹ לְחוּץ וְלֹא בָּדַקְנוּ כְּלָל לְרְאוֹת עַד הֵיכָן הִגִּיעַ הַקּוֹץ בְּזֶה הֲרֵי נִרְאֶה פָּשׁוּט דְּגַם עֻלָּא מוֹדֶה דְּחָיְישִׁינַן לֵיהּ דִּלְמָא נִיקַּב גַּם קְרוּם הַשֵּׁנִי וְכֵן כָּתַב לְהַדְיָא, הָרֹא"שׁ בְּחֻלִּין (דף מ"ג) עַל מֵימְרָא דְּעֻלָּא וְז"ל וַאֲפִי' מַאן דְּלָא חָיֵישׁ בְּקוֹץ הַיְינוּ לְפִי שֶׁמּוֹצְאִין אוֹתוֹ תָּחוּב בְּקוֹץ בְּעוֹר הַפְּנִימִי לְבַד אֲבָל כְּשֶׁמּוֹצְאִין אוֹתוֹ נָקֵב בַּפְּנִימִי יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא גַּם הַחִיצוֹן נָקַב הֲרֵי דְּרַק בְּזֶה הוּא דִּפְלִיגָא וְגַם בכה"ג הָא לְהַחוֹלְקִים עַל עֻלָּא מְוֻכָרָח דְּהָאִיסּוּר שְׁכִיחַ יוֹתֵר מִן הַהֶיתֵּר, וא"כ נְהִי דְּבָזֶה וַדַּאי מְהַנֵּי ס"ס אֲבָל בְּדִינָאדְּהָרַמָ"א דְּנִמְצָא נָקֵב בַּפְּנִימִי בְּלֹא קוֹץ שַׁפִּיר נוּכַל לוֹמַר כהנקה"כ דְּאִם נֶאֱמַר דְּהָיָה ע"י קוֹץ שְׁכִיחַ יוֹתֵר שֶׁיִּנָּקֵב גַּם הַשֵּׁנִי וְהַהֶיתֵּר לָא שְׁכִיחַ בָּזֶה כְּלָל עַד שֶׁאֵין לְצָרְפוֹ אפי' לס"ס כְּלָל ומש"ה גַּם בְּסָפֵק חוֹלִי סָפֵק קוֹץ אָסוּר.

ועכ"פ מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' הַלָּלוּ אֵין ראי' לֹא להט"ז וְלֹא להנקה"כ רַק מִסְּבָרָא הַחִיצוֹנָה נוּכַל לוֹמַר כמש"כ הנקה"כ דְּהַהֶיתֵּר לָא שְׁכִיחַ כְּלָל. אָמְנָם גַּם אִם נֹאמַר כֵּן מ"מ אֵין תֵּירוּצוֹ שֶׁל הנקה"כ מַרְוִיחַ דַּאֲפִילּוּ הֵיכָא דְּהוּא רוֹב גָּמוּר דְּמִבּוֹאָר בְּדִבְרֵי הַתּוֹסָפוֹ' דְּכְתֻבוֹת שֶׁהֵבֵאנוּ דְּאֵין לְצָרְפוֹ שׁוּב אפי' לס"ס מ"מ אֵין זֶה מֻוְסָכָם וְהַרְבֵּה מֵהָרַאשׁוֹנִים דס"ל דְּגַם בכה"ג נוּכַל לְצָרְפוֹ לס"ס וְאֵין כָּאן מְקוֹמוֹ לְהַאֲרִיךְ בָּזֶה, וע"כ תֵּירֵץ שֶׁל נקה"כ מְפֻקָּפָק קְצָת, שׁוּב מָצָאתִי בְּשׁוּ"ת חוּט הַשָּׁנִי סי' ס"ח דְּגַם הוּא הִקְשָׁה קֻוּשְׁיַת הַט"ז דְּהָנֵי שְׁנֵי פְּסָקֵי הָרַמָ"א דסי' ל"ג וסי' נ"א סוֹתְרִים זֶה אֶת זֶה וְכָתַב לְתָרֵץ כתי' שֶׁל הנקה"כ וּבְסָבָרָא אַחֶרֶת דְּבַוֶּשֶׁט דְּאָכְלִי בֵּיהּ שְׁכִיחַ קוֹצִים יוֹתֵר מע"י חוֹלִי ומש"ה לָא מִקְרֵי סָפֵק ע"י חוֹלִי

משא"כ בְּנִמְצָא נָקֵב עַד הֶחָלָל הָוֵי סְפֵק חוֹלִי סָפֵק גָּמוּר, וְדִבְרֵי הנקה"כ צ"ע דְּהַשָּׁ"ד בסי' ל"ג ס"ק ח' כָּתַב עַל הָא דְּכָתַב הָרַמָּ"א אֲבָל אִם יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁנִּיקַּב ע"י קוֹץ אפי' לֹא נִיקַּב רַק הַפְּנִימִי אָסוּר וְז"ל הַשָּׁ"ד דְּבָעֵינַן שֶׁיִּהְא נִיכָּר שֶׁבָּא ע"י חוֹלִי הָא לא"ה מִסְתָּמָא בָּא ע"י קוֹץ וּדְבָרָיו מוֹרִים שֶׁנִּתְכַּוְּנִין לִסְבָרַת חוּט הַשָּׁנִי דְּמִסְתָּמָא יוֹתֵר שְׁכִיחַ ע"י קוֹץ מע"י חוֹלִי וְלָמָּה הֻזְקַרְךְ הנקה"כ לְחַדֵּשׁ עוֹד סְבָרָא אַחֶרֶת דְּאִם הי' ע"י קוֹץ שָׁכִיחַ שֶׁיִּנָּקֵב גַּם הַשֵּׁנִי, וְהַנִּרְאֶה פָּשׁוּט דְּהַשָּׁ"ד ס"ל הָנֵי ב' סְבָרוֹת בְּיַחַד דִּבְכָל הָנֵי שְׁנֵי הַסְפֵּיקוֹת שְׁכִיחַ הָאֵיסּוּר יוֹתֵר מִן הַהֶיתֵּר וְהֻזְקַרְךְ לָזֶה מִשּׁוּם דְּבָרֵינוּ הַנָּ"ל שֶׁנִּתְבָּאֵר דְּגַם הֵיכָא דְּלָא שְׁכִיחַ כָּל הֵיכָא דְּאֵינוֹ רוֹב גָּמוּר מְצָרְפִינַן לֵיהּ לס"ס וְכַמְבוֹאָר בְּתוֹסָפוֹת דְּכְתֻבוֹת וס"ל לְהַשָּׁ"ד דְּזֶה אֵינוֹ רַק אִם עכ"פ סָפֵק אֶחָד הוּא סָפֵק הַשָּׁקוּל וּכְמוֹ שָׁם דְּסָפֵק תַּחְתָּיו סָפֵק מִקּוֹדָם שֶׁנִּתְאָרְסָה הוּא סָפֵק הַשָּׁקוּל ומש"ה מְצָרְפִינַן סְפֵק אוֹנֶס לס"ס אע"ג דְּלָא שְׁכִיחַ כֵּינָן דע"י הַסָּפֵק הָרִאשׁוֹן לְחוּד כְּבָר הַדָּבָר שָׁקוּל לְכָאן וּלְכָאן מש"ה הַסָּפֵק הַשֵּׁנִי מַכְרִיעַ אע"ג דְּהוּא לָא שְׁכִיחַ קָצָת אֲבָל הֵיכָא דִּשְׁנֵי הַסְּפֵיקוֹת בְּכָל אֶחָד שְׁכִיחַ הָאֵיסּוּר יוֹתֵר מִן הַהֶיתֵּר י"ל דכ"ע מוֹדִים דְּגַם בס"ס לָא מְצָרְפִינַן לֵיהּ, וְעַיֵּין בכו"פ בסי' ל"ג ס"ק ד' שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הנקה"כ הַלָּלוּ וע"ש בְּכָל מש"כ בס"ק זֶה, וְנִרְאֶה דְּהַבֵּין כַּוָּנַת הנקה"כ כמש"כ דִּשְׁנֵי הַסְּפֵיקוֹת לָא שְׁכִיחַ וע"ש דבע"כ יֵשׁ אֵיזֶה הַשְׁמָטָה וְטָעוּת הַדְּפוּס בִּדְבָרָיו וְלוּלֵי שֶׁכַּוָּנָתִי מְדַעְתִּי לפר' כֵּן בְּכַוָּנַת הנקה"כ לֹא יָכוֹלְתִּי לַעֲמוֹד עַל כַּוָּנָתוֹ כִּי הֵבִיא שָׁם בְּשֵׁם הנקה"כ דְּבָרִי' שֶׁלֹּא נִזְכְּרוּ בּוֹ כְּלָל וְכַוָּנָתוֹ למש"כ: [ד] ועכ"פ נֶהֱדָר לְדִידַן דְּבִין סְבָרָתוֹ שֶׁל נקה"כ וּבֵין סְבָרָתוֹ שֶׁל חוּט הַשָּׁנִי הֲרֵי לֹא שַׁיָּיךְ רַק בְּנִמְצָא נָקֵב בַּוַּשְׁט עַצְמוֹ דְּאָז שַׁיָּיךְ לוֹמַר שְׁכִיחַ יוֹתֵר שֶׁיִּנָּקֵב גַּם הַשֵּׁנִי ע"י דְּאָכְלִי וּפַעְיָא בֵּיהּ אוֹ דִּשְׁכִיחַ יוֹתֵר שֶׁיִּהְיֶ' ע"י קוֹץ מִשּׁוּם דְּאָכְלָה בֵּיהּ אֲבָל הֵיכָא דְּמַמַּסְמֵס קוֹעֵ' דְּמָא דְּהַנָּקֵב אֵינוֹ רַק מִבַּחוּץ בְּעוֹר הַחִיצוֹן שֶׁל הַצַּוָּאר הָא בע"כ לֹא שַׁיָּיךְ בֵּהוּ סְבָרָתָם דַּהֲרֵי זֶה דּוֹמֶה מַמָּשׁ לְנָקֵב שֶׁנִּמְצָא עַד הֶחָלָל דְּמַכְשִׁירוֹ הָרַמָּ"א לְהֶדְיָא מִשּׁוּם ס"ס וא"כ גַּם הַךְ דְּמַמַּסְמֵס קוֹעֵ' דְּמָא לֹא אָסוּר רַק בְּנִיכָּר שֶׁבָּא ע"י קוֹץ אֲבָל אִם יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק שֶׁמָּא הוּא ע"י חוֹלִי לְכֹאוֹרָה נִרְאֶה לְדַעְתָּם דְּכְשֵׁירָה.

אָמְנָם קָשֶׁה לִי עַל נקה"כ וְעַל חוּט הַשָּׁנִי מֵהָא דְּאִיתָא בסי' ל"ד דְּנִיקַּב הַקָּנֶה כָּשֵׁר עַד שֶׁיִּפָּסֵק רֻבּוֹ וְכָתַב הָרַמָּ"א בְּסֵעי' ט' וְז"ל וְכָל דְּבָרִים אֵלּוּ דִּנְקוּבָה וְחֶסְרוֹן בַּגַּרְגֶּרֶת דַּוְוקָא בְּיָדוּעַ שֶׁמֻּחֶמֶת חוֹלִי אֲבָל אִם נַעֲשָׂה ע"י קוֹץ וּמַחַט לְדִידַן דְּלָא בְּקִיאִינַן בִּבְדִיקַת הַוֶּשֶׁט טָרְפָה בְּכָל עִנְיָן דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא נִיקַּב הַוֶּשֶׁט דְּלָא גָּרַע מֵאֵילּוּ הַצַּוָּאר הָיָה מְלֻכְלָךְ בַּדָּם עכ"ד, הֲרֵי דְּגַם בְּנִיקַּב רַק הַקָּנֶה וְלֹא רָאִינוּ כְּלָל שֶׁנִּיקַּב קָצָת מֵהַוֶּשֶׁט ג"כ מַצְרִיךְ הָרַמָּ"א שֶׁיִּהְיֶ' יָדוּעַ שֶׁהוּא מֻחֶמֶת חוֹלִי וּמֻכְרָח מִדְּבָרָיו דְּאִם הוּא סָפֵק ע"י חוֹלִי סָפֵק ע"י קוֹץ אָסוּר וְלָא מְהַנֵּי בי' ס"ס כְּלָל וְגַם זֶה מוּכָח מִדְּבָרָיו דְּלָא כמש"כ דְּגַם בְּהַהִ דְּמַמַּסְמֵס קוֹעֵ' דְּמָא אָסוּר גַּם בְּסָפֵק קוֹץ דַּהֲרֵי בְּקָנֶה לֹא הִכְשִׁיר רַק בְּיָדוּעַ שע"י חוֹלִי וְסֵיָם ע"ז דְּלָא גָּרַע מֵאֵלּוּ הי' הַצַּוָּאר מְלֻכְלָךְ וּמוּכָח דְּשָׁם אוֹסֵר אפי' בְּסָפֵק קוֹץ וַהֲרֵי שָׁם לֹא שַׁיָּיךְ לֹא סְבָרַת הנקה"כ וְלֹא סְבָרַת שֶׁל חוּט הַשָּׁנִי וְדוֹמֶה מַמָּשׁ לְנִמְצָא נָקֵב בְּעוֹר וּבָשָׂר עַד הֶחָלָל וּבְנוֹדַאי קָשֶׁה טוּבָא קֻוּשְׁיַת הַט"ז דְּאַמַּאי לֹא נַתִּיר מִשּׁוּם ס"ס וּכְמוֹ דְּמַתִּיר הָרַמָּ"א בְּנִמְצָא נָקֵב עַד הֶחָלָל וצ"ע עַל נקה"כ וְעַל חוּט הַשָּׁנִי שֶׁלֹּא הֵבִיאוּ כְּלָל דִּבְרֵי הָרַמָּ"א דְּסִימָן ל"ד הַסּוֹתֵר דִּבְרֵי תֵּירוּצָם: [ה] וְלִכְאוֹרָה הי' נִרְאֶה לְיַישֵׁב דִּבְרֵי הָרַמָּ"א דַּהֲרֵי בסי' ק"י כָּתַב הָרַמָּ"א דס"ס שָׂרִי וַאֲפִי' הָיָה לוֹ חֶזְקַת אִיסּוּר וּכְגוֹן עוֹף שֶׁנִּמְצָא גַּפּוֹ שָׁבוּר אוֹ שָׁמוּט סָפֵק

מַחַיִּים סָפֵק לְאַחַר שְׁחִיטָה וְכָתַב שָׁם הַשָּׁ"ד בס"ק ס"ד דְּהָרַמָ"א לֹא כָּתַב רַק שָׁם דְּאֵין
לוֹ חֶזְקַת אִיסּוּר גְּמוּרָה אֲבָל בְּסָפֵק בִּשְׁחִיטָה דְּאִיכָּא חֶזְקַת אֵינָהּ זְבוּחָה גְּמוּרָה מוֹדֶה
הָרַמָ"א דְּגַם בס"ס אֲסוּרָה, וְנֹאמַר דְּעַד כָּאן לֹא הִתִּיר הָרַמָ"א רַק בְּהַךְ דְּסָפֵק נִשְׁמַט הַגַּף
דְּאֵינוֹ רַק סָפֵק טְרֵיפָה וְלֹא שַׁיָּיךְ כְּלָל חֶזְקַת אֵינָהּ זְבוּחָה וְרַק דַּאֲנַן קיי"ל לְהַחְמִיר כְּדַעַת
הָרַבִּינוּ יוֹנָה וְהָרַשְׁבָּ"א דְּסָפֵק טְרֵפָה הַנּוֹלָד מֵחַיִּים אֲסוּרָה וּכְמוֹ שֶׁפָּסַק הָרַמָ"א בסי' נ'
כֵּיוָן דְּהַסָּפֵק נוֹלַד בְּעֵת שהי' עַל הַבְּהֵמָה עֲדַיִן חֶזְקַת אִיסּוּר שֶׁל אֵינָהּ זְבוּחָה וְחוֹלְקִים עַל
הַתּוֹסָפוֹת דְּיֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ דְּהָא דְּחָיְישִׁינַן לִסָּפֵק דְּרוּסָה וּבְיָשֵׁב לָהּ קוֹץ בַּוֶּשֶׁט הוּא
רַק מִשּׁוּם דְּשִׁכִּיחַ הָאִיסּוּר יוֹתֵר מִן הַהֶיתֵּר הָא לא"ה לָא הָיֵינוּ חוֹשְׁשִׁין לוֹ וּבְהָא הוּא
דְּפָסַק הָרַמָ"א לְהָקֵל בס"ס כֵּיוָן דבלא"ה חוֹלְקִים הַתּוֹסָ' עַל זֶה ומש"ה בסי' נ"א בְּנִמְצָא
נָקֵב עַד הֶחָלָל דְּכָל הַסָּפֵק הוּא אִם נִקְבוּ הַדַּקִּין דְּהוּא ג"כ סְפֵק טְרֵפָה מֵקֵיל ג"כ מִשּׁוּם
ס"ס אֲבָל בְּהַךְ דסי' ל"ג וסי' ל"ד דְּהַסָּפֵק הוּא דִּלְמָא נִיקַּב הַוֶּשֶׁט דְּהוּא נְבֵלָה דְּלָא מְהַנֵּי
בֵּיהּ שְׁחִיטָה וְאִיכָּא חֶזְקַת אֵינוֹ זְבוּחָה ס"ל לָרַמָ"א דְּלָא מְקִילִינַן מִשּׁוּם ס"ס ומש"ה אוֹסֵר
גַּם בְּסָפֵק ע"י קוֹץ, וְאֵין לְהַקְשׁוֹת עַל תֵּירוּץ זֶה דְּנִדַּאי דְּלָאו נָקֵט הָרַמָ"א כְּגוֹן נִשְׁבַּר
הַגַּף, דַּהֲרֵי בכו"פ בסי' ק"י בְּקֶונְטְרֵס בֵּית הַסָּפֵק הִקְשָׁה עַל הַשָּׁ"ד דַּהֲרֵי עִיקַּר חֵילוֹ שֶׁל
הָרַמָ"א שֶׁהִכְרִיעַ דְּמַתִּירִין גַּם בְּחֶזְקַת אִיסּוּר ע"י ס"ס יָצָא לֵיהּ מִדִּבְרֵי הַטּוּר בסי' נ"ז
שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א דְּסָפֵק דְּרוּסָה שֶׁנִּתְעָרֵב יֵשׁ מָקוֹם לְהַתִּיר ע"י ס"ס וּמִכָּאן הוֹכִיחַ
בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה בסי' נ"ז דְּגַם בִּמְקוֹם חֶזְקַת אִיסּוּר שָׁרִינַן ע"י ס"ס וַהֲרֵי בִּדְרוּסָה יֵשׁ לָחוּשׁ
גַּם שֶׁמָּא נִדְרְסוּ הַסִּימָנִים וַאֲפִילּוּ הָכִי הִתִּיר הַטּוּר מִשּׁוּם ס"ס, וּבְוַדַּאי נִרְאֶה דְּגַם הַשָּׁ"ד
מוֹדֶה לָזֶה דְּבְסָפֵק נִיקַּב הַוֶּשֶׁט דְּאָמְרִינַן בֵּיהּ ס"ס לְהָרַמָ"א, וְהַשָּׁ"ד לֹא כָּתַב רַק דְּבְסָפֵק
שֶׁנִּסְתַּפֵּק בְּמַעֲשֶׂה הַשְׁחִיטָה עַצְמָהּ אִם נִשְׁחֲטָה כְּלָל אוֹ סָפֵק שָׁהָה סָפֵק דָּרַס וּבְזֶה הוּא
דְּכָתַב דְּמוֹדֶה הָרַמָ"א דְּלָא אָמְרִי' בֵּיהּ ס"ס וַהֲרֵי ז"ל הַשָּׁ"ד שָׁם בס"ק ס"ד אוֹת כ"ט
וְנִרְאֶה דְּגַם הָרַב בהג"ה לָא קָאָמַר דְּמַתִּירִין ס"ס בְּחֶזְקַת אִיסּוּר אֶלָּא בְּנִשְׁבַּר הַגַּף שֶׁאֵין
הַסָּפֵק בַּשְׁחִיטָה עַצְמָהּ כו' דְּלָא מְהַנֵּי ס"ס בְּחֶזְקַת אִיסּוּר כְּשֶׁהָא בְּהָא תלי' דְּהַיְינוּ
שֶׁהַחֲזָקוֹת וְהַסְּפֵיקוֹת הֵם בָּעִנְיָן אֶחָד כְּגוֹן בְּהֵמָה בְּחֵיֵּי' בְּחֶזְקַת אִיסּוּר עוֹמֶדֶת שֶׁהַחֲזָקָה
הוּא בְּעִנְיַן הַשְׁחִיטָה וְהַסְּפֵיקוֹת ג"כ בְּעִנְיַן הַשְׁחִיטָה אֲבָל הֵיכָא דְּאֵין הַסָּפֵק בִּשְׁחִיטָה כְּגוֹן
סְפֵק דְּרוּסָה בְּהָא וַדַּאי שָׁרֵי ס"ס כו' יעו"ש וּלְשׁוֹנוֹ מַשְׁמַע וַדַּאי דְּרַק בְּסָפֵק בְּמַעֲשֶׂה
הַשְׁחִיטָה עַצְמָהּ אֲבָל אִם הַשְׁחִיטָה וַדַּאי נַעֲשָׂה בְּהֶכְשֵׁר רַק הַסָּפֵק אִם נַעֲשָׂה בּוֹ נָקֵב בַּוֶּשֶׁט
וְלָא מְהַנֵּי בּוֹ שְׁחִיטָה שַׁפִּיר מְהַנֵּי בּוֹ ס"ס וּכְמוֹ דְּמוּכָח בְּהָא דְּמַתִּיר הָרַשְׁבָּ"א סְפֵק דְּרוּסָה
מִכֹּחַ ס"ס וא"כ בְּהַךְ דסי' ל"ג וסי' ל"ד הָדָר קָשֶׁה אַמַּאי לָא אָמְרִינַן בֵּיהּ ס"ס אָמְנָם זֶה
אֵינוֹ מֻכְרָח דְּוַדַּאי נוֹכַל לוֹמַר דְּגַם בְּסָפֵק נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט מוֹדֶה הָרַמָ"א דְּלָא אָמְרִינַן בֵּיהּ
ס"ס כֵּיוָן דְּהוּא נְבֵלָה וְיֵשׁ לֵיהּ חֶזְקַת אֵינָהּ זְבוּחָה וְכֵן מַשְׁמַע קְצָת לְשׁוֹן הָרַמָ"א בְּסִימָן
ק"י שֶׁהֶאֱרִיךְ בִּלְשׁוֹנוֹ וְכָתַב וְנִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁמַט גַּפּוֹ סָפֵק מֵחַיִּים כו' וּמַשְׁמַע קְצָת דְּרַק בכה"ג
מֵקֵיל, וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה הכו"פ מֵהָא דְּמַתִּיר הָרַשְׁבָּ"א וְהַטּוּר סְפֵק דְּרוּסָה מִשּׁוּם ס"ס אע"ג
דְּיֵשׁ לָחוּשׁ בָּהּ דִּלְמָא נִדְרְסָה בַּסִּימָנִים וְהָוֵי נְבֵלָהַנִּרְאֶה לְתָרֵץ בְּאוֹפָן אַחֵר, דַּהֲרֵי בְּחֻלִּין
(דף נ"ג) אָמְרִינַן בְּסִימָנִים עַד שֶׁיַּאְדִּימוּ סִימָנִין עַצְמָן וְכָתַב שָׁם רַשְׁ"י וז' אֲבָל מִשּׁוּם
הָאַדֻּמַּת בָּשָׂר שֶׁכְּנֶגְדָּן לֹא מִטָּרְפָה דְּרוֹב סִימָנִים קָשִׁים וְאֵין אֶרֶס שֶׁל דְּרוּסָה שׁוֹלֵט בָּהֶם
אֲבָל אִם הֶאְדִּימוּ הֵם עַצְמָן הֲרֵי נִגְלָה שֶׁשָּׁלַט בָּהֶן הֲרֵי דְּקוֹדֶם שֶׁרָאִינוּ שֶׁשָּׁלַט בָּהֶם אֵיכָא
רֻבָּא דְּרוֹב סִימָנִים אֵין דְּרִיסָה שׁוֹלֵט בָּהֶן וא"כ הָא י"ל דס"ל לְהָרַמָ"א דְּעִיקַּר הַדִּין

דְּבְדְרוּסָה צָרִיךְ לִבְדּוֹק בַּסִּימָנִים אִם לֹא הֶאֱדִימוּ הֵן עַצְמָן וְאַמַּאי לָא סָמְכִינַן עַל הָרוֹב לְהַתִּירָהּ בְּלֹא בְּדִיקָה כְּלָל וּבִכְרָט בְּנֶאֱבַד בְּלֹא בְּדִיקָה וס"ל לְהָרַמָ"א דְּהַטַּעַם מִשּׁוּם דְּהוּא כְּמוֹ סָפֵק בִּשְׁחִיטָה דְּחָיְישִׁינַן לְמִיעוּטָא מִשּׁוּם חֻזְקַת אֵינָהּ זְבוּחָה וּכְמוֹ דְּאִיתָא בגמ' (דַּף י') כָּל סְפֵק בִּשְׁחִיטָה פָּסוּל לְאֻתּוֹיֵי סָפֵק שָׁהָה סָפֵק דָּרַס וְכָתַב שָׁם הָרָ"ן דְּאַשְׁמְעִינַן רְבוּתָא דאע"ג דְּרוֹב פְּעָמִים שׁוֹחֵט שַׁפִּיר מ"מ חָיְישִׁינַן לֵיהּ, הֵרֵי דְּבָסָפֵק בִּשְׁחִיטָה אָסְרִינַן גַּם בִּמְקוֹם רֻבָּא וס"ל לְהָרַמָ"א דמש"ה חָיְישִׁינַן בְּסִימָנִים לִסְפֵק דְּרוּסָה כֵּיוָן דְּהוּא נְבֵלָה הֵרֵי הוּא כְּמוֹ סָפֵק בִּשְׁחִיטָה וְכֵיוָן דְּכָל עִיקָּר מַה דְּחָיְישִׁינַן בִּדְרוּסָה גַּם לַסִּימָנִים הוּא רַק מִשּׁוּם הַחֲזָקָה הָא פְּשִׁיטָא דְּלָא עֲדִיף הַשְׁתָּא מִסָּפֵק הַשָּׁקוּל בְּלֹא שׁוּם חֲזָקָה וְלֹא לְכָאן וְלֹא לְכָאן כֵּיוָן דְּהֶעֱמַדְנוּ הַחֲזָקָה נֶגֶד הָרוֹב וה"ל כְּפַלְגָא וּפַלְגָא בְּלֹא חֲזָקָה וא"כ דְּרוּסָה בְּסִימָנִים ה"ל כְּכָל סְפֵק טְרֵפָה הַנּוֹלָדָה מֵחַיִּים, וְעַיֵּין בָּרָ"ן פֶּרֶק א' דְּחֻלִּין שֶׁכָּתַב מֵהָא דְּאָמְרִינַן כָּל סְפֵק בִּשְׁחִיטָה פָּסוּל לְאֻתּוֹיֵי סָפֵק שָׁהָה סָפֵק דָּרַס לָמַד הָרַבִּינוּ יוֹנָה לֶאֱסוֹר בְּנִמְצָא שָׁמוּט סָפֵק מֵחַיִּים סָפֵק לְאַחַר שְׁחִיטָה, וְלִכְאוֹרָה הֵרֵי אֵינוֹ מוּבָן דְּסָפֵק שָׁהָה הֵרֵי סָפֵק בַּשְׁחִיטָה עַצְמָהּ וְאֵיכָא חֻזְקַת אִיסּוּר אֵינָהּ זְבוּחָה וְהָאֵיךְ יָלִיף מִנֵּיהּ לִסְפֵק שְׁמוֹטַת הַגַּף דְּאֵינוֹ רַק סְפֵק טְרֵפָה וְעוֹד דַּהֵרֵי לִכְאוֹרָה מֻוְכָרְחִין אֲנַחְנוּ לוֹמַר דְּהָא דְּאָסְרָה הַבָּרַיְיתָא בְּסָפֵק שָׁהָה הוּא רַק מִשּׁוּם הַדְּ סְבָרָא דְּהוּא סָפֵק בַּשְׁחִיטָה דַּהֵרֵי בְּדַף נ"א בְּהַהִיא אִימְּרָא דְּהָוְיָא שֻׁדָּרָא כַּרְעָא בָּתְרַיְיתָא דְּהִתִּירוּ מִשּׁוּם דְּשִׁגְרוֹנָא שְׁכִיחַ הֵרֵי מֻוְכָרָח דְּגַם בְּסָפֵק טְרֵפָה הַנּוֹלָד מֵחַיִּים מ"מ כָּל הֵיכָא דְּהַהֶיתֵּר שְׁכִיחַ יוֹתֵר מִן הָאִיסּוּר אָזְלִינַן בֵּיהּ לְקֻלָּא וא"כ הָא דְּמַחְמְרִינַן בְּסָפֵק שָׁהָה וַהֲרֵי רֹוב פְּעָמִים שׁוֹחֵט שַׁפִּיר ובע"כ מֻוְכָרְחִין אָנוּ לוֹמַר גַּם לְרַבִּינוּ יוֹנָה דְּהַטַּעַם הוּא רַק מִשּׁוּם חֻזְקַת אִיסּוּר אֵינוֹ זְבוּחָה וא"כ הָאֵיךְ יָלִיף מני' הר"י לְהַחְמִיר בְּסָפֵק טְרֵפָה דִּלְמָא בְּסָפֵק טְרֵפָה מְקִילִינַן גַּם בְּסָפֵק הַשָּׁקוּל, אֲבָל לפי"ז נִיחָא דְּבְסָפֵק שָׁהָה כֵּיוָן דְּרֻבָּן שׁוֹחֲטִין שַׁפִּיר רַק שָׁקְלִינַן הַחֲזָקַת אִיסּוּר אֵינוֹ זְבוּחָה לְהַעֲמִיד נֶגֶד הָרוֹב מש"ה ס"ל לְרַבִּינוּ יוֹנָה דְּשׁוּב ה"ל כְּסָפֵק טְרֵפָה כֵּיוָן דְּכָאן ג"כ נִסְתַּלֵּק הַחֲזָקָה ע"י הָרוֹב ומש"ה יָלִיף מִנֵּיהּ לֶאֱסוֹר כָּל סְפֵק טְרֵפָה הַנּוֹלָדָה מֵחַיִּים וּכְמוֹ כֵן ס"ל לְהָרַמָ"א דְּדְרוּסָה גַּם בַּסִּימָנִים אֵינוֹ רַק כְּכָל סְפֵק טְרֵפָה הַנּוֹלָד מֵחַיִּים וְהוֹכִיחַ הָרַמָ"א שַׁפִּיר מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א וְהַטּוּר שֶׁכָּתְבוּ דְּבִדְרוּסָה יֵשׁ מָקוֹם לְהַתִּיר ע"י ס"ס דה"ה בְּכָל סְפֵק טְרֵפָה הַנּוֹלָד מֵחַיִּים אע"ג דְּבְעִיקַּר הַדִּין קיי"ל כְּרַבִּינוּ יוֹנָה לֶאֱסְרוֹ מ"מ בְּהָא דְּהֶחְמִיר עוֹד הָרַבִּינוּ יוֹנָה לֶאֱסוֹר גַּם בְּסָפֵק נִשְׁמַט הַגַּף אע"ג דְּאִיכָּא ס"ס סָפֵק לְאַחַר שְׁחִיטָה ואת"ל מֵחַיִּים דִּלְמָא לֹא נִיקְבָה הָרֵיאָה בְּהָא לָא קיי"ל כְּוָותַיְ' רַק כְּהָרַשְׁבָּ"א וְהַטּוּר דְּשָׁרֵי מִשּׁוּם ס"ס אֲבָל בִּסְפֵק נָקֵב בַּנּוּשֶׁט וְהֵיכָא דְּלֵיכָּא רֻבָּא לְהַתִּיר וּכְמוֹ בְּהַהִ דְּמַסְמֵס קוֹעֵ' דְּמָא י"ל דס"ל לְהָרַמָ"א כֵּיוָן דְּהוּא נְבֵלָה לָא מְקִילִינַן גַּם בס"ס ומש"ה מַצְרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה נִיכָּר שֶׁנַּעֲשָׂה שֶׁלֹּא ע"י קוֹץ: [ו] גַּם עוֹד נִרְאֶה לוֹמַר דַּאֲפִילּוּ אִם נִפְסוֹק כְּהַפּוֹסְקִים דס"ל לְהַתִּיר ס"ס אפי' בִּמְקוֹם חֻזְקַת אִיסּוּר גְּמוּרָה וְגַם בְּסָפֵק בְּמַעֲשֶׂה הַשְׁחִיטָה עַצְמָהּ מ"מ נִיחָא הָא דְּמַחְמִיר רַמָ"א בְּסִפֵק קוֹץ וְנֶאֱמַר דְּעִיקַּר הס"ס שֶׁל בַּעַל אוֹהֶל מוֹעֵד אֵינוֹ ס"ס גָּמוּר דְּכָל נָקֵב שֶׁנַּעֲשָׂה בִּבְהֵמָה בַּחוּץ יֵשׁ לִתְלוֹת יוֹתֵר בְּקוֹץ מע"י חוֹלִי דְּיוֹתֵר מָצוּי בְּעוֹר הַבְּהֵמָה מִבַּחוּץ הַכָּאָה ע"י קוֹץ מֵחוֹלִי דְּכָל יָמֶיהָ בְּאַגְמָא הִיא אִם לֹא הֵיכָא שֶׁרָאִינוּ שֶׁהָעוֹר שָׁלֵם מִבַּחוּץ וְהַמַּכָּה הִיא רַק בִּפְנִים בְּאֵבְרֵי הַבְּהֵמָה אָז הוּא דְּתָלִינַן דְּהוּא ע"י חוֹלִי כֵּיוָן דְּהָעוֹר שָׁלֵם אֲבָל כָּל שֶׁלֹּא בָּדַקְנוּ אוֹתָהּ אִם הָעוֹר שָׁלֵם וכ"ש הֵיכָא דְּרָאִינוּ שֶׁאֵין הָעוֹר שָׁלֵם אָז יֵשׁ יוֹתֵר לִתְלוֹת בַּקּוֹץ, וְכֵן כָּתַב לְהַדְיָא הפר"ח בְּסִימָן

מ"ב ס"ק ג' וְכָתַב שֶׁכֵּן מַשְׁמַע מִדִּבְרֵי תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א יעו"ש וא"כ י"ל דמש"ה לָא מִקְרֵי כְּלָל ס"ס גָּמוּר דאע"ג דִּמְבֹרָאָר בְּדִבְרֵי הַתּוֹסָ' כְּתֻבּוֹת (דַּף ט') דִּסְפֵק שֶׁמָּא בְּאוֹנֶס אע"ג דְּלָא שְׁכִיחַ מ"מ מְצָרְפִינַן לֵיהּ לס"ס כֵּינָן דְּאֵינוֹ רוֹב גָּמוּר מ"מ הַרֵי י"ל דְּשָׁאנֵי שָׁם דְּנוּכַל לוֹמַר הס"ס וּלְהַתְחִיל מִקּוֹדֶם בְּסָפֵק אִם תַּחְתָּיו אִם לָאו תַּחְתָּיו דְּהוּא סָפֵק הַשָּׁקוּל וּמַשְׁוִינַן לֵיהּ עי"ז סָפֵק הַשָּׁקוּל כְּפַלְגָּא וּפַלְגָּא ומש"ה הַסָּפֵק הַשֵּׁנִי דִּלְמָא נָאֱנָסָה מַכְרִיעַ לְהָקֵל אַף ע"ג דְּאוֹנֶס לָא שְׁכִיחַ דִּלְהַכְרִיעַ סָפֵק הַשָּׁקוּל לְאֵיזֶה צַד מְהַנֵּי אֲפִילּוּ סָפֵק דְּלָא שְׁכִיחַ אִם לֹא הֵיכָא דְּאֵיכָא רוֹב גָּמוּר דְּאָז לֹא נֶחְשָׁב לְסָפֵק כְּלָל דְּמִיעוּטָא כְּמַאן דְּלֵיתָא דָּמֵי אֲבָל הֵיכָא דְּהַסָּפֵק הָרִאשׁוֹן שֶׁמְּוכָרְחִין לְהַתְחִיל בּוֹ הוּא לֹא שְׁכִיחַ הָא י"ל דכ"ע מוֹדִים דְּלָא סָמְכִינַן עלי' דְּכָל דְּלָא שְׁכִיחַ א"כ הוּא בְּעַצְמוֹ אֵינוֹ כְּדַאי לַעֲשׂוֹת דָּבָר וַדַּאי לְסָפֵק וּסְבָרָא נְכוֹנָה הִיא לְחַלֵּק בֵּין סָפֵק רִאשׁוֹן לְסָפֵק שֵׁנִי וא"כ בְּהַהִ דְּטָרִיפוֹת הַרֵי בע"כ צָרִיךְ אַתָּה לְהַתְחִיל בְּסָפֵק שֶׁמָּא ע"י חוֹלִי וְאַחַ"כ הַסָּפֵק הַשֵּׁנִי דאת"ל ע"י קוֹץ שֶׁמָּא לֹא נִיקְּבוּ הָאֲבָרִים דַּהֲרֵי אִי אֶפְשָׁר לְהַתְחִיל וְלוֹמַר סָפֵק לֹא נִיקְּבוּ דְּאָז לֹא תּוּכַל לוֹמַר לְהַסָּפֵק הַשֵּׁנִי את"ל נִיקְּבוּ כו' דְּאִם נִקְּבוּ הֲרֵי הוּא טְרֵפָה בְּכָל אוֹפֶן בֵּין שֶׁיִּהְיֶה ע"י קוֹץ בֵּין ע"י חוֹלִי ובע"כ מֻכְרָחִין לְהַתְחִיל בְּסָפֵק זֶה שֶׁמָּא הוּא עַל יְדֵי חוֹלִי וְכֵיוָן דְּקוֹץ שְׁכִיחַ יוֹתֵר מֵחוֹלִי א"א לְהַתְחִיל בּוֹ וְלַעֲשׂוֹתוֹ סָפֵק דְּתוֹלִין בַּמָּצוּי ומש"ה אֵין כָּאן ס"ס כְּלָל ומש"ה הֶחְמִיר הָרַמָ"א בְּהַהִ דְּמַמְסְמֵס קוֹעֵי' גַּם בס"ס, וְהָא דְּמַתִּיר בסי' נ' נֶאֱמַר דְּשָׁם אֵין כַּוָּנָתוֹ לס"ס גְּמוּרָה רַק דַּהֲרֵי יָדוּעַ מַחֲלוֹקֶת הָרִאשׁוֹנִים בְּסָפֵק טְרֵפָה הַנּוֹלָדָה מֵחַיִּים דְּדַעַת הַתּוֹסָ' בְּיִבָמוֹת וּבְחֻלִּין וְעוֹד פּוֹסְקִים לְהָקֵל מִשּׁוּם דְּנִשְׁחֲטָה הֲוְתָרָה וְלָא מַחְמְרִינַן בְּסָפֵק רַק בְּסָפֵק בַּשְּׁחִיטָה וְלֹא בְּסָפֵק טְרֵפָה וְהָא דְּחָיְשִׁינַן לְכַמָּה סְפֵיקֵי וּכְגוֹן בְּיָשַׁב לוֹ קוֹץ בַּוֶּשֶׁט אוֹ לְסָפֵק דְּרוּסָה הוּא מִשּׁוּם דְּהָאִיסּוּר שְׁכִיחַ יוֹתֵר מִן הַהֶיתֵּר וְדַעַת הָרַבִּינוּ יוֹנָה וְהָעוֹמְדִים בְּשִׁיטָתוֹ דְּסָפֵק טְרֵפָה הַנּוֹלָדָה מֵחַיִּים אֲסוּרָה אִם לֹא הֵיכָא דְּאֵיכָא רַגְלַיִם לַדָּבָר לְהֶיתֵּר וּכְגוֹן הַךְ דְּבָא זְאֵב וְנָטַל בְּנֵי מֵעַיִם וּבְהָא הוּא דְּאָמְרִינַן נִשְׁחֲטָה בְּחֶזְקַת הֶיתֵּר עוֹמֶדֶת וְהָא דְּסָפֵק שֶׁוָּנָּרָא סָפֵק קָנְיָא תָּלִינַן בְּקָנְיָא מִשּׁוּם דְּלָא שְׁכִיחַ שֶׁוָּנָּרָא דְּדָרִיס.

וּרְאָיָתוֹ מֵהָא (דַּדַף נ"א) פָּרִיךְ וְדִילְמָא אִיפְּסַק חוּט הַשִּׁדְרָה וּמַסִּיק שִׁיגְרוֹנָא שְׁכִיחַ הֲרֵי דְּכָל הֵיכָא דִּשְׁקוּלִים הֵם לְחוּמְרָא וְרַק הֵיכָא דְּהֶיתֵּר מִסְתַּבֵּר יוֹתֵר אָז אָמְרִינַן נִשְׁחֲטָה בְּחֶזְקַת הֶיתֵּר עוֹמֶדֶת וּפָסַק הָרַמָ"א בסי' נ' כְּרַבִּינוּ יוֹנָה ועיי"ש בַּשָּׁ"ך ס"ק ג' דְּרַבִּינוּ יוֹנָה מְפָרֵשׁ הָא דְּאָמַר בגמ' כָּל סָפֵק בִּשְׁחִיטָה פָּסוּל דְּמַשְׁמַע דְּרַק סָפֵק שְׁחִיטָה הוּא לְהַחְמִיר מִשּׁוּם חֶזְקַת אֵינָהּ זְבוּחָה זֶה קָאֵי הֵיכָא דְּהַהֶיתֵּר שָׁכִיחַ יוֹתֵר וְאָז הוּא דְּאֵינוֹ אָסוּר רַק בְּסָפֵק בִּשְׁחִיטָה.

וא"כ הָא י"ל דְּגַבֵּי נִמְצָא נָקֵב עַד הֶחָלָל דְּאֵינוֹ רַק טְרֵפָה נְהִי דְּזֶה לָא מִקְרֵי ס"ס מִשּׁוּם דְּהַסָּפֵק הָרִאשׁוֹן דְּשֶׁמָּא ע"י חוֹלִי לָא שְׁכִיחַ מ"מ הַרֵי בְּדֶרֶךְ כְּלָל בְּהַהִ עֲוּבְדָּא הַרֵי הַהֶיתֵּר מִסְתַּבֵּר יוֹתֵר מִן הָאִיסּוּר דַּהֲרֵי הַסָּפֵק הַשֵּׁנִי דַּאֲפִי' ע"י קוֹץ דִּילְמָא לָא נִיקְּבוּ הַדַּקִּין הוּא סָפֵק הַשָּׁקוּל וַהֲרֵי הוּא כְּפַלְגָּא וּפַלְגָּא וא"כ הַמִּיעוּט דְּשֶׁמָּא הוּא ע"י חוֹלִי הָא מוֹכִיחַ עַל הַהֶיתֵּר יוֹתֵר מִן הָאִיסּוּר וּנְהִי דְּלָא מִקְרֵי ס"ס כֵּינָן דְּהַסָּפֵק הָרִאשׁוֹן לָא שְׁכִיחַ מ"מ לְגַבֵּי סְפֵק טְרֵפָה לֹא בָּעִינַן כְּלָל שֶׁיִּהְיֶ' ס"ס רַק שֶׁיִּהְיֶ' הַהֶיתֵּר שָׁכִיחַ יוֹתֵר משו"ה מְהַנֵּי גַּם בכה"ג אֲבָל בְּהַהִ דְּמַסְמֵס קוֹעֵי' דְּמָא דְּהוּא סָפֵק נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט דְּהוּא נְבֵילָה וַהֲרֵי הוּא סָפֵק בְּשְׁחִיטָה דְּלָא מְהַנֵּי בּוֹ מַה דְּמִסְתַּבֵּר הַהֶיתֵּר יוֹתֵר וְאִי אֶפְשָׁר לְהַתִּירוֹ רַק ע"י כְּלָלֵי ס"ס וְכֵיוָן דבכה"ג דְּהַסָּפֵק הָרִאשׁוֹן לָא שְׁכִיחַ לָא מִקְרֵי ס"ס משו"ה אוֹסְרוֹ הָרַמָ"א, וא"כ הָא

נִיחָא הַכֹּל דִּבְצַוָּארוֹ מְלֻכְלָךְ אָסוּר גַּם בִּסְפֵק קוֹץ כֵּינָן דְּהַהַכָּאָה הִ' מִבַּחוּץ שְׁכִיחַ קוֹצִים יוֹתֵר וְכֵן הָא דְּכָתַב הָרַמָ"א בסי' ל"ד דְּהָא דְּנִיקְבָה הַקָּנֶה כָּשֵׁר הוּא דַּוְקָא בְּיָדוּעַ שע"י חוֹלִי נֶאֱמַר דְּהָרַמָ"א אַיְירֵי בִּסְתָם שְׁחִיטָה שֶׁלֹּא בָּדְקוּ קוֹדֶם הַשְׁחִיטָהאֶת עוֹר הַצַּוָּאר מִבַּחוּץ אִם הוּא שָׁלֵם מַמָּשׁ וְאֵין בּוֹ נָקֵב מַשֶּׁהוּ דְּאָז שְׁכִיחַ יוֹתֵר קוֹץ דְּאִם בָּדְקוּ אוֹתוֹ וְנִמְצָא הָעוֹר שָׁלֵם מִבַּחוּץ בְּלֹא שׁוּם נָקֵב זֶה נִקְרָא יָדוּעַ שע"י חוֹלִי דְּיוֹתֵר יֵשׁ לְתָלוֹת בְּחוֹלִי מִבְּקוֹץ מִדְּאֵין בּוֹ נָקֵב מִבַּחוּץ, וְהָא דְּכָתַב הָרַמָ"א בְּסִימָן ל"ג דְּאִם יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק בְּקוֹץ אָסוּר אפי' נִיקֵב הַפְּנִימִי דְּאֵין לְוַשֵּׁט בְּדִיקָה מִבַּחוּץ הָא ג"כ נִיחָא דאע"ג דְּהָעוֹר מִבַּחוּץ שָׁלֵם מ"מ בַּוַּשֵּׁט דְּאָכְלִי בי' שְׁכִיחַ קוֹץ יוֹתֵר מע"י חוֹלִי וכמש"כ שוּ"ת חוּט הַשָּׁנִי ומשו"ה לֵיכָּא ס"ס וְהוּא לִכְאוֹרָה תֵּירוּץ נָכוֹן.

וְעַיֵּין בכו"פ סִימָן ל"ג ס"ק ד' וּבְסִימָן מ"ט בֵּיאֵר כַּוָּנָתוֹ יוֹתֵר שָׁכָתַב ג"כ לְיַיֵּשֵׁב קֻוּשְׁיַת הט"ז בִּסְתִירַת הָרַמָ"א דְּעִיקַּר ס"ס שֶׁל בַּעַל אוֹהֶל מוֹעֵד אֵינוֹ ס"ס גָּמוּר דְּהַכֹּל מִשֵּׁם אֶחָד ומשו"ה לֹא סָמַךְ הָרַמָ"א עָלָיו רַק בִּסְפֵק טְרֵיפָה וְלֹא בִּסְפֵק נְבֵילָה וְהוּא קָרוֹב לִדְבָרֵינוּ רַק דְּעַל מַה שֶּׁכָּתַב דְּהוּא מִשֵּׁם אֶחָד הִשִּׂיג בְּחַוּוֹת דַּעַת בַּכְלָלִי ס"ס יעו"ש ולפמש"כ נִיחָא הַכֹּל: [ז] ועכ"פ נָהֵדַר לְדִינָן דִּלְפִי הָנֵי שְׁנֵי תֵּירוּצִים שֶׁכָּתַבְנוּ לְיַיֵּשֵׁב דִּבְרֵי הָרַמָ"א נִיחָא דִּלְעִנְיַן סָפֵק נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט שַׁפִּיר מַחְמִיר הָרַמָ"א אפי' אִם אֵינוֹ רַק סְפֵק קוֹץ.

אָמְנָם כָּל זֶה הוּא רַק אִם נֹאמַר דְּלְגַבֵּי סָפֵק נְקוּבַת הַוֶּשֶׁט שַׁיָּיךְ לוֹמַר חֶזְקַת אִיסּוּר שֶׁל אֵינוֹ זְבוּחָה אֲבָל הֲרֵי כְּבָר בֵּירְרְנוּ לְמַעְלָה בסי' כ"א דִּלְעִנְיַן הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה לְפִי הָאֱמֶת דְּאָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא וּמַחְזְקִינַן כָּל בְּהֵמָה בְּחֶזְקַת וַדַּאי כְּשֵׁירָה כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִתְחַדֵּשׁ בָּהּ רֵיעוּתָא וְאוֹכְלִין מֵחֲלָבָהּ משו"ה אע"ג דְּאַחַ"כ נִתְחַדֵּשׁ בָּהּ רֵיעוּתָא וַאֲפִי' בכה"ג דְּנִתְחַב לָהּ קוֹץ בַּוֶּשֶׁט וְהוֹצִיאוֹ מִיָּד וְלֹא רָאִינוּ עַד הֵיכָן נִתְחַב מ"מ חֶזְקַת אִיסּוּר אֵינָהּ זְבוּחָה לֹא שַׁיָּיךְ בָּהּ וְאֵינָהּ רַק כִּסְפֵק טְרֵיפָה בְּלִי שׁוּם חֲזָקָה דְּנוּכַל לְהַתִּירוֹ הֵיכָא דְּיֵשׁ רַגְלַיִם לַדָּבָר לְהֶיתֵּר יוֹתֵר מִלְּאִיסּוּר וְגַם נוּכַל לְהַתִּירוֹ מִשּׁוּם ס"ס גַּם לְהַפּוֹסְקִים דס"ל דְּאֵין מַתִּירִין ס"ס בִּמְקוֹם חֶזְקַת אִיסּוּר יעו"ש מִילְתָא בְּטַעֲמָא וא"כ הָנֵי שְׁנֵי תֵּירוּצִים אֵינָם וּבְפָרָט הֵיכָא דְּיֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק גַּם בְּסָפֵק שָׁמָּא ע"י חוֹלִי נִתְבָּאֵר שָׁם דלכ"ע לֹא שַׁיָּיךְ בְּחֶזְקַת אִיסּוּר יע"ש: ח] [ח] וע"כ נִרְאֶה יוֹתֵר לְיַיֵּשֵׁב דִּבְרֵי הָרַמָ"א בְּאוֹפָן אַחֵר וְיִתְיַישְׁבוּ נָמֵי דִּבְרֵי הנקה"כ מַה שֶּׁכָּתַב לְתָרֵץ מִשּׁוּם דְּכֵינָן דְּנִיקֵב קְרוּם א' בַּוֶּשֶׁט שְׁכִיחַ יוֹתֵר שֶׁיְּנַקֵּב גַּם הַשֵּׁנִי וּכְבָר כָּתַבְנוּ לְעֵיל דִּדְבָרָיו נִפְלְאוּ דְּמַה יַּעֲנֶה עַל הָא דסי' ל"ד דְּגַם בְּנָקֵב בַּקָּנֶה מַצְרִיךְ הָרַמָ"א שֶׁיִּהְיֶ' יָדוּעַ דְּהוּא ע"י חוֹלִי.

וע"כ נִרְאֶה דִּבסי' נ"ג כָּתַב הָרַמָ"א דְּבֵין נִשְׁמַט הַגַּף וּבֵין נִשְׁבַּר הַגַּף יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא נִיקְּבָה הָרֵיאָה וְאֵין אָנוּ בְּקִיאִין לְבָדְקוֹ וּטְרֵפָה וְכָתַב הָרַמָ"א דְּאִם נִשְׁמַט סָפֵק מֵחַיִּים סָפֵק לְאַחַר שְׁחִיטָה דַּאֲסוּרָה וְלָא שָׁרֵינַן מִטַּעַם ס"ס סָפֵק לְאַחַר שְׁחִיטָה ואת"ל מֵחַיִּים שֶׁמָּא לֹא נִיקְּבָה הָרֵיאָה דְּהוּא סָפֵק חֶסְרוֹן יְדִיעָה אֲבָל בְּנִשְׁבַּר הַגַּף כֵּינָן דְּיֵשׁ פּוֹסְקִים דס"ל דִּבְנִשְׁבַּר לָא חָיְישִׁינַן כְּלָל לְנִיקְּבָה משו"ה אע"ג דְּפָסְקִינַן לְהַחְמִיר דְּחָיְישִׁינַן מ"מ מַכְשְׁרִינַן בס"ס גַּם בְּחֶסְרוֹן יְדִיעָה.

וא"כ הֲרֵי לִכְאוֹרָה קָשֶׁה הָא דִּבְקוֹץ שֶׁנִּיקְּבָה עַד הֶחָלָל הֲרֵי עפ"י דִּינָא דגמ' חָיְישִׁינַן לִי' שֶׁמָּא נִיקְּבוּ הַדְּקִין וְכִדְאִיתָא בגמ' (דף נ"ג) א"כ הַאֵיךְ כָּתַב הָרַמָ"א בסי' נ"א לְהַכְשִׁיר בִּסְפֵק חוֹלִי מִשּׁוּם ס"ס וַהֲרֵי הַךְ סָפֵק הַשֵּׁנִי דְּשֶׁמָּא לֹא נִיקְּבוּ הַדְּקִין הוּא סְפֵק חִיסָּרוֹן

יְדִיעָה וּמַה בֵּין זֶה לְסָפֵק נִשְׁמַט הַגַּף דְּלָא שָׁרִינַן מִשּׁוּם ס"ס וְאִם הָיוּ יְכוֹלִין לוֹמַר דְּהָא דְּמַכְשִׁיר בסי' נ"א אַיְירִי בְּאִיכָּא הֶפְסֵד מְרֻבֶּה הי' נִיחָא דַּהֲרִי כָּתַב הַשָּׁ"ךְ בסי' נ"ג דבהפ"מ גַּם הָרַמָ"א מוֹדֶה דְּשָׁרִינַן ס"ס גַּם בְּחִסָּרוֹן יְדִיעָה רַק זֶהוּ דּוֹחֵק גָּדוֹל לוֹמַר כֵּן דְּהָרַמָ"א כָּתַב סְתָמָא לְהַכְשִׁיר וּבְוַדַּאי מַשְׁמַע גַּם בְּלֹא הֶפְסֵד מְרֻבֶּה כְּלָל, וע"כ נִרְאֶה דְּבְחֻלִּין (דף נ"ג) דְּאָמְרִינַן בְּקוֹץ עַד שֶׁתִּנָּקֵב לְחָלָל ופרש"י וְז"ל עַד שֶׁתִּנָּקֵב לְחַלֵּל יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא נִיקְּבוּ הַדַּקִּין וּבְבְדִיקָה א"א שֶׁאֵין נָקֵב דַּק נִיכָּר בָּהֶם הֲרֵי דס"ל לְרַשְׁ"י דְּמִדְּאָמַר בגמ' סְתָמָא עַד שֶׁתִּנָּקֵב לְחַלֵּל מַשְׁמַע דבכה"ג וַדַּאי טְרֵפָה וְלָא מְהַנֵּי לי' בְּדִיקָה כְּלָל מִדְּלָא אָמַר בגמ' תִּבָּדֵק דס"ל דעפ"י דְּיָנָא דגמ' הוּא טְרֵפָה דְּגַם בִּזְמַן הגמ' לֹא סָמְכוּ בְּטָרִיפוֹת זוֹ עַל הַבְּדִיקָה וְהָרֹא"שׁ כָּתַב שָׁם בְּשֵׁם בה"ג דעפ"י דִּין הי' מְהַנֵּי גַּם לָזֶה בְּדִיקָה והב"י בְּסִימָן נ"א הֵבִיא עוֹד פּוֹסְקִים דס"ל כְּרַשְׁ"י וע"כ הִכְרִיעַ לַהֲלָכָה כֵּן.

וא"כ הֲרֵי נִיחָא הָא דְּפָסַק הב"י בְּסִימָן מ"ט וְהָרַמָ"א בְּסִימָן נ"א כְּבַעַל אוה"מ לְהַתִּיר מִשּׁוּם ס"ס דס"ל דְּבָזֶה לָא מִקְרֵי חִיסָּרוֹן יְדִיעָה מַה דְּלָא נוֹכַל לָיְדַע אִם נִיקְּבוּ הַדַּקִּין כֵּינָן דְּגַם בִּזְמַן הגמ' לֹא הָיוּ סוֹמְכִין בָּזֶה עַל הַבְּדִיקָה לפרש"י וַהֲרֵי עֲדַיִן מִזֶּה כָּתְבוּ בְּשׁוּ"ת מַשְׁאַת בִּנְיָמִין סִימָן נ' דְּגַם הֵיכָא דעפ"י דִּין מְהַנֵּי לֵיהּ בְּדִיקָה רַק דַּאֲנַן לָא בְּקִיאִין בַּבְּדִיקָה דְּלָא מִקְרֵי חִיסָּרוֹן יְדִיעָה כֵּינָן דַּעְתָּה גַּם חָכָם גָּדוֹל לֹא יִסְמוֹךְ עַל בְּדִיקָתוֹ וַהֲרֵי הוּא כְּנֶאֱבָדָה הָרִיאָה וְחָלַק בָּזֶה עַל מַה שֶּׁמַּטְרִיף הָרַמָ"א בְּנִשְׁמַט הַגַּף סָפֵק מֻחָזִים.

וא"כ הֲרֵי י"ל דְּגַם הָרַמָ"א דְּלָא ס"ל כֵּן וְאוֹסֵר בְּנִשְׁמַט הַגַּף מ"מ גַּם הוּא לֹא הֶחְמִיר רַק שָׁם דעפ"י דִּין דגמ' מְהַנֵּי לי' בְּדִיקָה כֵּינָן דְּהוּא בְּאֵבֶר אֶחָד רַק דַּאֲנַן לָא בְּקִיאִין בַּבְּדִיקָה אֲבָל בְּקוֹץ שֶׁנִּיקַּב עַד הֶחָלָל דְּלְדַעַת רַשְׁ"י לָא מְהַנֵּי לי' בְּדִיקָה כְּלָל גַּם הָרַמָ"א מוֹדֶה דְּזֶה לָא מִקְרֵי חִיסָּרוֹן יְדִיעָה ומשו"ה פָּסְקוּ שַׁפִּיר לְהַתִּירוֹ מִשּׁוּם ס"ס.

ואע"ג דְּכָל זֶה אֵינוֹ רַק לְרַשְׁ"י אֲבָל לְדַעַת הבה"ג וְהָרֹא"שׁ הָא גַּם בָּזֶה מְהַנֵּי בְּדִיקָה עפ"י דִּין וְרַק אֲנַן לָא בְּקִיאִין וְשׁוּב מִקְרֵי חִיסָּרוֹן יְדִיעָה. לְדַעַת הָרַמָ"א מ"מ כֵּינָן דְּעִיקַּר הַכְּלָל דס"ס שֶׁל חִיסָּרוֹן יְדִיעָה הוּא לְהַחְמִיר אֵינוֹ אֶלָּא חוּמְרָא בְּעָלְמָא ובהפ"מ גַּם הָרַמָ"א מַתִּירוֹ ומשו"ה בְּנִשְׁבַּר הַגַּף כֵּינָן שֶׁיֵּשׁ פּוֹסְקִים הַמַּכְשִׁירִין אוֹתוֹ מֵקִיל הָרַמָ"א, א"כ הָא פְּשִׁיטָא דְּגַם בְּהַהּ דְּנִיקַּב עַד הֶחָלָל דְּנוֹכַל לִסְמוֹךְ עַל דַּעַת רַשְׁ"י וְהָעוֹמְדִים בִּשְׁיטָתוֹ דְּזֶה לָא מִקְרֵי חִיסָּרוֹן יְדִיעָה וַהֲרֵי הוּא ק"ו מֵהַהּ דְּנִשְׁבַּר הַגַּף.

אֲבָל בְּהַהּ דסי' ל"ד דְּנִיקְּבָה הַקָּנָה וְכֵן בִּמְמַסְמֵס קוֹעֵי' דְּמָא דְּמַצְרִיךְ שָׁם הָרַמָ"א שֶׁיִּהְיֶ' יָדוּעַ דְּנַעֲשָׂה ע"י חוֹלִי דעפ"י דִּיָּנָא דגמ' הֲרֵי הי' לי' בְּדִיקָה שַׁפִּיר דְּלָא מִבָּעְיָא בָּעוֹף הֲרֵי יָכוֹל לִשְׁחוֹט רַק הַקָּנָה וְיִבְדּוֹק הַוֶּשֶׁט מִבִּפְנִים אֶלָּא דַּאֲפִי' בִּבְהֵמָה דְּמֻכְרָח לִשְׁחוֹט גַּם הַוֶּשֶׁט מ"מ הֲרֵי יָכוֹל לִשְׁחוֹט לְמַטָּה מִמָּקוֹם הַמְלֻכְלָךְ אוֹ לְמַטָּה מֵהַנָּקֵב שֶׁבַּקָּנָה וְלִבְדּוֹק אַחַ"כ הַוֶּשֶׁט שֶׁכְּנֶגֶד אוֹתוֹ מָקוֹם דַּהֲרֵי בִּמְמַסְמֵס קוֹעֵי' א"צ לִבְדּוֹק בַּוֶּשֶׁט רַק נֶגֶד אוֹתוֹ מָקוֹם הַמְלֻכְלָךְ וכמש"כ הַטּוּר בְּסִימָן ל"ג וְרַק דַּאֲנַן לָא בְּקִיאִין בִּבְדִיקַת הַוֶּשֶׁט מִשּׁוּם דְּאֵינוֹ מָקוֹם יָדוּעַ מַמָּשׁ בְּצֵימְצוּם כָּל שֶׁהוּא רַק צָרִיךְ לִבְדּוֹק נֶגֶד כָּל אוֹתוֹ הַמָּקוֹם מש"ה מִקְרֵי שַׁפִּיר לְדַעַת הָרַמָ"א חֶסְרוֹן יְדִיעָה וא"כ הֲרֵי הוּא כְּסָפֵק נִשְׁמַט הַגַּף מֻחָזִים דְּאוֹסְרוֹ הָרַמָ"א גַּם בס"ס וּמְיֻוָּשָׁב הֵיטֵב פָּסְקוּ שֶׁל הָרַמָ"א.

ומש"ה לֹא הַוְקְשָׁה כְּלָל לְהנקה"כ וּבַעַל חוּט הַשָּׁנִי מִדִּבְרֵי הָרַמָ"א דסי' ל"ד וְרַק מַהַהּ דסי' ל"ג הַוְקְשָׁה לָהֶם דכ' שָׁם הָרַמָ"א דְּאִם הוּא סָפֵק קוֹץ אוֹ חוֹלִי אֲפִילּוּ לֹא נִיקַּב רַק

הַפְּנִימִי אָסוּר דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא נִיקַּב גַּם הַחִיצוֹן וְנוֹשֶׁט אֵין לוֹ בְּדִיקָה אֶלָּא מִבַּחוּץ וַהֲרֵי שָׁם בְּנוֹדַאי דְּלֹא שַׁיְיךְ כְּלָל סְבָרָא דְּחֶסְרוֹן יְדִיעָה דַּהֲרֵי בְּמָקוֹם יָדוּעַ וּמְצֻוָּמָצָם גַּם אֲנַן בְּקִיאִין בַּבְּדִיקָה וכמש"כ הַשָּׁ"ךְ שָׁם דמש"ה כָּתַב שָׁם הָרַמָ"א דְּבָרִים אֵלּוּ בְּנִיקַּב הַפְּנִימִי דְּאִם נִמְצָא הַנִּקָּב רַק בְּחִיצוֹן הָיָה כָּשֵׁר גַּם לְדִידַן דְּיִבְדּוֹק הַפְּנִימִי נֶגֶד אוֹתוֹ נִקָּב שֶׁבַּחִיצוֹן וא"כ הָא דְּלָא מְהַנֵּי בְּדִיקָה בְּהַחִיצוֹן אֵינוֹ מִשּׁוּם חֶסְרוֹן בְּקִיאָתְנוֹ רַק מִשּׁוּם דְּחָשַׁשׁ לְהַפּוֹסְקִים דְּגַם לְנִקָּב אֵין לְוֹשֶׁט בְּדִיקָה מִבַּחוּץ וּלְדִידְהוּ הֲרֵי עפ"י דִּינָא דגמ' לָא מְהַנֵּי לִי' בְּדִיקָה כְּלָל וא"כ הָא לָא גָּרַע מִקּוֹץ שֶׁנִּיקַּב עַד הֶחָלָל וְלִיתַּכְשֵׁר מִשּׁוּם ס"ס וְאַחֲרֵי שֶׁבָּדַקְנוּ וְלֹא נִמְצָא בּוֹ נִקָּב יִתְכַּשֵּׁר, וְהוּ דְּהֲוָקְשָׁה לוֹ לְהנקה"כ וְעַל זֶה שַׁפִּיר תֵּירֵץ הנקה"כ דְּכֵינָן דְּכְבָר נִיקַּב עוֹר אֶחָד שֶׁל הַוֶּשֶׁט אִם נַיְמָא דהי' ע"י קוֹץ שְׁכִיחַ יוֹתֵר שֶׁנִּיקַּב גַּם הַחִיצוֹן אוֹ כְּמוֹ שתי' הַחוּט הַשֵּׁנִי דְּבַוֶּשֶׁט דְּאָכְלִי בי' שְׁכִיחַ קוֹצִים יוֹתֵר וּכְמוֹ שֶׁהִסְבַּרְנוּ תֵּירוּצָם לְעֵיל אוֹ נְצָרַךְ הַשֵּׁנִי תֵּירוּצִים יַחַד וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְמַעְלָה וּמְיֻשָּׁבִין הֵיטֵב דָּבָר הנקה"כ וְחוּט הַשָּׁנִי:

[ט] וְאִם נֹאמַר כֵּן הֲרֵי יָצָא לָנוּ דְּבְמִמְסָמָס קוֹעֵץ' הֲרֵי לֹא שַׁיְיךְ לֹא סְבָרָתוֹ שֶׁל הנקה"כ וְלֹא סְבָרָתוֹ שֶׁל הַחוּט הַשֵּׁנִי וְשׁוּב אֵין לָנוּ שׁוּם טַעַם לְהַחְמִיר בּוֹ הֵיכָא דְּאִיכָּא ס"ס רַק מִשּׁוּם סְבָרָא דְּחֶסְרוֹן יְדִיעָה וא"כ הֲרֵי י"ל דְּגַם הָרַמָ"א לֹא כָּתַב בסי' ל"ד דְּבִמְמַסְמֵס קוֹעֵץ' דְּמָא אָסוּר אפי' בְּסִפֵּק קוֹץ רַק בְּמָקוֹם שֶׁאֵין הֶפְסֵד מְרֻבֶּה אֲבָל אִי אִיכָּא הפ"מ גַּם הָרַמָ"א מוֹדֶה דְּשָׁרֵי ע"י ס"ס, דַּהֲרֵי דִּכְוָותֵי' כָּתַב הָרַמָ"א בסי' נ"ג לֶאֱסוֹרבְּסָפֵק נִשְׁמַט הַגַּף מֵחַיִּים אוֹ אַחַר שְׁחִיטָה אע"ג דְּאִיכָּא ס"ס וְכָתַב שָׁם הַשָּׁ"ךְ דבהפ"מ מוֹדֶה הָרַמָ"א דְּשָׁרֵי וּרְאָיָתוֹ בְּרוּרָה דַּהֲרֵי הָרַמָ"א בְּעַצְמוֹ כָּתַב כֵּן לְהֶדְיָא בְּסִימָן ק"י מִשּׁוּם דְּבִמְקוֹם הפ"מ מַכְשְׁרִינַן בס"ס גַּם בְּחֶסְרוֹן יְדִיעָה וא"כ ה"ה הָכָא, וְעוֹד יוֹתֵר דַּהֲרֵי חָזִינַן דְּבִנְשְׁבַּר הַגַּף מַכְשִׁיר הָרַמָ"א גַּם בְּלֹא הפ"מ לִסְמוֹךְ עַל ס"ס דְּחֶסְרוֹן יְדִיעָה וְטַעְמוֹ כֵּיוָן דְּאִיכָּא פּוֹסְקִים הַמַּכְשִׁירִין לְגַמְרֵי בְּנִשְׁבַּר הַגַּף בְּלֹא ס"ס משו"ה גַּם אֲנַן סָמְכִינַן לְהַתִּירוֹ לכה"פ בְּמָקוֹם ס"ס וא"כ גַּם בְּהַהוּא דְּמִמַּסְמֵס קוֹעֵץ' דְּמָא הֲרֵי גַּם כֵּן מָצִינוּ חוֹלְקִים עַל עִיקַּר הַדִּין וְהוּא דַּעְתּוֹ שֶׁל הָרִיבָ"א וְהָרֹא"ש שֶׁהֵבִאנוּ בְּרֹאשׁ הַקּוּנְטְרֵס דס"ל דְּגַם בְּנוֹדַאי ע"י קוֹץ אֵין לָחוּשׁ לְנִקָּב בַּוֶּשֶׁט כְּלָל וּמַהַרַשָּׁ"ל ביש"ש כָּתַב דְּכֵן נִרְאֶה לוֹ עִיקָּר ואע"ג דהיש"ש כָּתַב דִּלְמַעֲשֶׂה קָשֶׁה לוֹ לְהַתִּיר מ"מ הֲרֵי וַדַּאי דְּשׁוּב יֵשׁ מָקוֹם לְהַתִּירוֹ ע"י ס"ס גַּם בְּחִיסָּרוֹן יְדִיעָה ואע"ג דַּחֲזִינַן דְּהָרַמָ"א לָא ס"ל כֵּן דַּהֲרֵי אוֹסֵר לְהֶדְיָא בְּמִמַּסְמֵס קוֹעֵץ' דְּמָא גַּם בְּסָפֵק ע"י קוֹץ וְטַעְמוֹ צ"ל דס"ל לְעִיקַּר הֲלָכָה כְּדַעַת רַשׁ"י דְּצָרִיךְ בְּדִיקָה גַּם מִנִּקָּב ומש"ה הֶחֱמִיר בּוֹ יוֹתֵר מִבְּנִשְׁבָּר הַגַּף מ"מ בהפ"מ לְכְאוֹרָה נִרְאֶה דְּיֵשׁ מָקוֹם לְצַדֵּד וּלְהָקֵל בְּסִפֵּיקוֹ הֵיכָא דְּיֵשׁ עוֹד סְבָרָא לְצָרֵף לוֹ וּלְהָקֵל וּבִפְרָט בְּנָאֱבַד הַוֶּשֶׁט אַחַ"כ דְּיֵשׁ מָקוֹם לְצָרֵף עוֹד מַה שֶּׁהֵעִיר הַפְּרִי מְגַדִּים בסי' נ"ג יעו"ש שֶׁנִּסְתַּפֵּק בְּכָל מָקוֹם דְּמֵחֲמִירִינַן מִשּׁוּם סְפֵק חֶסְרוֹן יְדִיעָה דְּאִם נָאֱבַד אַחַ"כ דְּשׁוּב יֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר לְהָקֵל דְּשׁוּב לָא מִקְרֵי חֶסְרוֹן יְדִיעָה וּבִפְרָט בנ"ד דִּכְבָר נִתְעָרֵב בַּאֲחֵרִים וְאֵין כָּאן אִיסּוּר רַק מִשּׁוּם סְבָרָא דחהר"ל לֹא בָּטֵל וּכְבָר יָדוּעַ דַּעַת כַּמָּה פּוֹסְקִים דס"ל דְּמִחֲוסַר בִּיְשׁוּל לָא מִקְרֵי כְּלָל חהר"ל א"כ בְּנוֹדַאי נִרְאֶה דְּיֵשׁ מָקוֹם לְהָקֵל בּוֹ וּכְהוֹרָאַת הַמּוֹרֶה לְהַתִּיר: סִימָן ל בֵּיאוּר דְּבּוּר תוס' א' במס' ע"ז.

הפר"ח נִסְתַּפֵּק בְּהָא דקיי"ל טְרֵפָה אֵינָהּ יוֹלֶדֶת וְכֹל סְפֵק טְרֵפָה כְּשֶׁיָּלְדָה יָצְאָה מִידֵי הַסָּפֵק וְנִסְתַּפֵּק הפר"ח בִּטְרֵפָה זָכָר אִי מוֹלִיד אוֹ לֹא, וְעַיֵּי' בְּהַגָּהוֹת מָרְדְּכַי דְּחֻלִּין פ"ח מִבּוֹאָר לְהֶדְיָ' דְּגַם בְּזָכָר הוּא כָּשֵׁר וּמַה שֶּׁיֵּשׁ לְעַיֵּין בָּזֶה אֵין כָּאן מְקוֹמוֹ, וְרָאִיתִי לְשַׁעַר הַמֶּלֶךְ ה'

שְׁחִיטָה שֶׁהֲבִיא לְהָא דְּאִיתָא במס' (ע"ז דַּף ה') מְנַיִן לִמְחֻסַּר אֵבָר שֶׁאָסוּר לְבֵן נֹחַ פֵּירוּשׁ לְקָרְבָּן דִּכְתִיב מִכָּל בָּשָׂר שְׁנַיִם מִכֹּל אָמְרָה תּוֹרָה הָבֵא בְּהֵמָה שֶׁחַיִּין רָאשֵׁי אֵיבָרִים שֶׁלָּהּ וּפָרִיךְ הַאי מִבַּעְיָא לֵיהּ לְמַעוֹטֵי טְרֵפָה דְּלָא וּמְשַׁנֵּי טְרֵפָה מִלְּחַיּוֹת זֶרַע נָפְקָא וּפָרִיךְ הָנֵיחָא לָמֶ"ד טְרֵפָה אֵינָהּ יוֹלֶדֶת אֶלָּא לָמֶ"ד טְרֵפָה יוֹלֶדֶת מַאי אִיכָּא לְמֵימַר, וּמַה נִיחָא לִי' לָמֶ"ד אֵינָהּ יוֹלֶדֶת וְהָא גַּם לְדִידֵי' אַכַּתִּי מִבַּעְיָא לִי' הַךְ מִכָּל הַחַי לְמַעֵט טְרֵפָה זָכָר דְּלָא יָדְעִינַן לִי' מִלְּחַיּוֹת זֶרַע וּמוֹכֵחַ דְּגַם טְרֵפָה זָכָר אֵינוֹ מוֹלִיד, וע"ש דְּהוּא בְּעַצְמוֹ מְשַׁנֵּי לָהּ דה"ק הָנֵיחָא לָמֶ"ד טְרֵפָה אֵינָהּ יוֹלֶדֶת דִּלְדִידֵי' מְמַעֲטִינַן טְרֵפָה מִלְּחַיּוֹת זֶרַע ובע"כ מִכָּל הַחַי בָּא לְמַעֵט מְחֻסַּר אֵבָר דְּלֵיכָּא לְמֵימַר דְּמִכָּל הַחַי בָּא לְמַעֵט טְרֵפָה זָכָר א"כ הָא אִימַּעוּט מני' גַּם טְרֵפָה נְקֵבָה א"כ לְחַיּוֹת זֶרַע לֹא צָרִיךְ לְמִיכְתְּבִי' אֶלָּא לָמֶ"ד טְרֵפָה יוֹלֶדֶת דִּלְדִידֵי' הַךְ לְחַיּוֹת זֶרַע ע"כ אתי' לִדְרָשָׁה אַחֲרִינָא וְלֹא לְמַעֵט טְרֵפָה וְדִלְמָא הַךְ מִכָּל הַחַי בָּא לְמַעֵט טְרֵפָה וְלֹא מְחֻסַּר אֵבָר, אָמְנָם אַכַּתִּי נִרְאֶה דְּמִסֵּוּגְיָ' דְּשָׁם נוּכַל לְהוֹכִיחַ הַךְ סְפֵיקָא מִדְּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּשָׁם דְּהַגְמָרָ' מְשַׁנֵּי שָׁם דְּלָמֶ"ד טְרֵפָה יוֹלֶדֶת נָפְקָא לִי' מִיעוּטָא לִטְרֵפָה מִדִּכְתִיב אִתְּךְ בְּדוֹמִין לָךְ וּפָרִיךְ וְהַשְׁתָּא דִּכְתִיב אִתְּךְ לְהַחַיּוֹת זֶרַע לָמָּה לִי וּמְשַׁנֵּי לְמְעוּטֵי זָקֵן וְסָרִיס וְהִקְשׁוּ שָׁם הַתּוֹסָ' דְּלָמֶ"ד טְרֵפָה אֵינָהּ יוֹלֶדֶת הָא נוּכַל לְמַעֵט כָּל הָנֵי טְרֵפָה וְזָקֵן וְסָרִיס מִלְּהַחַיּוֹת זֶרַע א"כ אִתְּךְ לָמָּה נֶאֱמַר וְדָחֲקוּ בָּזֶה, וּמָה הִקְשׁוּ דַּהֲרֵי גַּם לְדִידֵי' אִיצְטְרִיךְ אִתְּךְ דְּמִלְּהַחַיּוֹת זֶרַע הָא לָא יָדְעִינַן לְמַעֵט טְרֵפָה זָכָר וא"כ אִי לָאו אִתְּךְ הֲרֵי הִי' ס"ד דְּמִכָּל הַחַי בָּא לְמַעֵט טְרֵפָה זָכָר וְלֹא מְחֻסַּר אֵבָר וּכְקוּשְׁיַ' השעה"מ, דְּאֵין לָנוּ לוֹמַר דא"כ לָא נִכְתּוֹב הַךְ לְהַחַיּוֹת זֶרַע דַּהֲרֵי אִיצְטְרִיךְ לִי' מִשּׁוּם זָקֵן וְסָרִיס ומש"ה כְּתִיב אִתְּךְ וְיָדְעִינַן מני' לְמַעֵט גַּם טְרֵפָה זָכָר וְאַיְיתּוּר מִכָּל הַחַי לִמְחֻסַּר אֵבָר וּמֻכְרָח דס"ל לְהַתּוֹסָ' דְּגַם זָכָר אֵינוֹ מוֹלִיד וּמְמַעֲטִינַן לִי' מִלְּהַחַיּוֹת זֶרַע, אָמְנָם גַּם זֶה אֵינָהּ רְאָיָה מֻכְרַחַת וְיֵשׁ לִדְחוֹתָהּ הֵיטֵב דְּהִנֵּה הַתּוֹסָ' שָׁם בד"ה הִקְשׁוּ דְּלָמָּה לָן קְרָא דְּמִן הָעוֹף לִפְסוֹל מְחֻסַּר אֵבָר בָּעוֹף לְקָרְבָּן וַהֲרֵי אֲפִילּוּ לְבֶן נח אָסוּר וּמִי אִיכָּא מִידֵי דְּלִישְׁרָאֵל שְׁרֵי וְלָבֶן נח אָסוּר וְתֵירְצוּ דהי' ס"ד דְּהַךְ מִכָּל הַחַי אֵינוֹ פּוֹסֵל מְחֻסַּר אֵבָר בְּבֶן נֹחַ רַק בִּבְהֵמָה אֲבָל בָּעוֹף דְּמוּם אֵינוֹ פּוֹסֵל בּוֹ בְּיִשְׂרָאֵל הי' ס"ד דִּכְמוֹ כֵן אֵינוֹ פּוֹסֵל בּוֹ גַּם מחו"א וה"ה דְּכָשֵׁר בְּבֶן נֹחַ מק"ו, וְרָאִיתִי שָׁם לשעה"מ.

שֶׁהִקְשָׁה דְּאַכַּתִּי תִּיקְשֶׁה הָא דְּבִמְנָחוֹת (דַּף ה) דָּרְשִׁינַן מִן הַבָּקָר לְהוֹצִיא אֶת הַטְּרֵפָה דְּלָמָּה לָן קְרָא כֵּיוָן דְּחָזֵינַן כָּאן דְּגַם לְבֶן נֹחַ פָּסוּל טְרֵפָה. וְהַנִּרְאֶה פָּשׁוּט לְתֵרֶץ קוּשְׁיַ' השעה"מ דְּהַתּוֹסָפוֹת בד"ה מִנַּיִן הִקְשׁוּ דמ"ל דמחו"א פָּסוּל לב"נ לְקָרְבָּן מֵהָא דְּאִימְּעִיטוּ הַפְסוּק מֵהַכְנָסָה לַתֵּיבָה וַהֲרֵי חָזֵינַן דְּגַם זָקֵן וְסָרִיס אִימְּעוֹטֵי מֵהַכְנָסָה לַתֵּיבָה וּכְשֵׁרִין לְקָרְבָּן וְתֵירְצוּ דְּזָקֵן וְסָרִיס אִי אֶפְשָׁר לְפָסְלוֹ לְקָרְבָּן מֵהָא דְּאִימְּעִיטוּ מֵהַכְנָסָה לַתֵּיבָה כֵּיוָן דְּיֵשׁ לָנוּ טַעַם עַל הָא דְּאִימְּעִיטוּ לְפִי שֶׁאֵין רְאוּיִם לְקִיּוּם הַמִּין אֲבָל מְחֻסַּר אֵבָר דָּיְיקִינַן מני' דִּפְסוּלִים לְקָרְבָּן דאל"ה אַמַּאי אִימְּעִיטוּ מֵהַכְנָסָה לַתֵּיבָה, וא"כ הֲרֵי לְגַבֵּי טְרֵפָה לָמֶ"ד טְרֵפָה אֵינָהּ יוֹלֶדֶת הָא לֹא נוּכַל לְמֵידַק מֵהַךְ קְרָא דְּטְרֵפָה פָּסוּל לְקָרְבָּן מֵהָא דְּלָא הַכְנִיסָה דְּהָא י"ל דְּהַטַּעַם הוּא מִשּׁוּם שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְקִיּוּם הַמִּין וּכְמוֹ זָקֵן וְסָרִיס וְקוּשְׁיָתוֹ שֶׁל שעה"מ הָא לֹא שַׁיָּיךְ רַק לָמֶ"ד טְרֵפָה יוֹלֶדֶת דִּלְדִידֵי' גַּם טְרֵפָה רָאוּי לְקִיּוּם הַמִּין וְדוֹמֶה לְמְחֻסַּר אֵבָר וְנוּכַל לְדַקְדֵּק מִכָּאן דְּפָסוּל לְקָרְבָּן וּלְדִידֵי' הוּא דְּתִיקְשֶׁה דְּלָמָּה לָן קְרָא דְּמִן הַבָּקָר לְפָסוֹל טְרֵפָה בְּיִשְׂרָאֵל הָא יָדְעִי' זֶה בק"ו מִבֶּן נֹחַ, וא"כ הָא מְיֻוָּשָׁב הֵיטֵב הַקּוּשְׁיָ' דַּהֲרֵי עִיקַּר מ"ד דס"ל טְרֵפָה יוֹלֶדֶת הוּא ר' אַחָא בַּר יַעֲקֹב בְּחֻלִּין (דַּף נ"ז) דְּקָאָמַר טְרֵפָה

יוֹלֶדֶת וּמַשְׁבַּחַת ור"א ב"ר יַעֲקֹב הָא קָאָמַר בְּחֻלִּין (דַּף ל"ג) מְזַמְּנִין יִשְׂרָאֵל אַבְנֵי מַעֲיִם וְאֵין מְזַמְּנִים כּוּתִי אב"מ וּמַסְקִינַן שָׁם דְּלָא כְּרַב אֲחָא בר"י דְּמֵי אִיכָּא מִידֵּי דְּלִישְׂרָאֵל שְׁרֵי וְלָעַכּו"ם אָסוּר אֲבָל ר"א בר"י הָא לָא ס"ל הַךְ סְבָרָא דָּמֵי אִיכָּא מִידֵּי כְּלָל וּלְדִידְ' הֲרֵי שַׁפִּיר צָרִיךְ קְרָא דְּמִן הַבָּקָר לְהוֹצִיא טְרֵפָה בְּיִשְׂרָאֵל וְלָא יָדְעִינַן לִי' מַהָא דְּפָסוּל לְבֶן נֹחַ ומש"ה ראב"י לְשִׁיטָתוֹ מָצֵי ס"ל טְרֵפָה יוֹלֶדֶת, ואע"ג דְּבְחֻלִּין (דַּף נ"ח) אָמְרִינַן דְּגַם רַב אֶחָא ס"ל כר"א בר"י דְּטְרֵפָה יוֹלֶדֶת מ"מ הֲרֵי אֶפְשָׁר דְּגַם בְּהַךְ סְבָרָא ס"ל כְּוָותֵי' דְּלָא אָמְרִינַן מִי אִיכָּא מִידִי וְהָנֵי אָמוֹרָאֵי דס"ל דְּאָמְרִינַן מִי אִיכָּא מִידִי הֲרֵי יְסִבְּרוּ דְּטְרֵפָה אֵינָהּ יוֹלֶדֶת וְשׁוּב לָא יָדְעִינַן מִכָּאן דְּטְרֵפָה פָּסוּל לְקָרְבָּן די"ל דְּאֵימַעוּט מִשּׁוּם קִיּוּם הַמִּין וְשַׁפִּיר אִיצְטְרִיךְ הַךְ מִן הַבָּקָר וְרַק עַל הָא דִּכְתִיב מִן הָעוֹף לְמַעֵט מְחֻוַסֵּר אֵבֶר הִקְשׁוּ הַתּוֹסְ' שַׁפִּיר דַּהֲרֵי כ"ע מוֹדִים דְּפָסוּל לְקָרְבָּן בְּבֶן נֹחַ מִשּׁוּם הַךְ דְּרָשָׁה דְּמִכָּל הַחַי וע"כ הִקְשׁוּ הַתּוֹסְ' שַׁפִּיר דִּלְמַאן דס"ל סְבָרָא דָּמֵי אִיכָּא מִידִי לָמָּה צָרִיךְ קְרָא לְמַעֵטוֹ, אֲבָל לְגַבֵּי טְרֵפָה דְּלָא יָדְעִינַן פְּסוּלוֹ מִכָּאן רַק לָמָּ"ד טְרֵפָה יוֹלֶדֶת וְאִיהוּ לְשִׁיטָתוֹ הָא ס"ל דְּלָא אָמְרִינַן מִי אִיכָּא מִידִי.

וא"כ הָא נִסְתְּרָה הוֹכָחָתֵינוּ דְּשַׁפִּיר י"ל דְּטְרֵפָה זָכָר מוֹלִיד ומ"מ הִקְשׁוּ הַתּוֹסְ' שַׁפִּיר דְּלָמָּ"ד טְרֵפָה אֵינָהּ יוֹלֶדֶת לָמָּה לָן קְרָא דְּאִתְּךְ דַּהֲרֵי יָדְעִינַן לִי' מִלְּהַחָיוֹת זֶרַע דְּאֵין לוֹמַר דְּטְרֵיפָה זָכָר מוֹלִיד וְאִיצְטְרִיךְ קְרָא דְּאִתָּךְ לְמַעֵט טְרֵפָה זָכָר דא"כ דְּנֶאֱמַר דְּהוּא מוֹלִיד וְאַפִּ"ה מַעֲטֵי' קְרָא א"כ הָא יִהְיֶה מְוֻכְרָח דְּפָסוּל לְקָרְבָּן לְבֶן נֹחַ וְתִיקְשֶׁה לְהָנֵי אָמוֹרָאֵי דס"ל מִי אִיכָּא מִידִי לְמַה לָן קְרָא דְּמִן הַבָּקָר לְמַעֵט בִּבְהֵמָה טְרֵפָה בְּיִשְׂרָאֵל דַּהֲרֵי בְּבֶן נֹחַ וַדַּאי דְּפָסוּל דְּכָל יִתּוּרָא דְּקְרָא הָא לָא אִיצְטְרִיךְ רַק מִשּׁוּם טְרֵפָה זָכָר דְּטַעְמוֹ מִשּׁוּם דְּפָסוּל לְקָרְבָּן וְלָמָּ"ד דס"ל מִי אִיכָּא מִידִי תִּיקְשֶׁה כֵּיוָן דְּגַם אִי נֶאֱמַר דס"ל טְרֵפָהאֵינָהּ יוֹלֶדֶת יהי' מְוֻכְרָח מִכָּאן דְּפָסוּל לְקָרְבָּן ומש"ה דְּחוּק הַתּוֹסְ' בָּזֶה: וּבְאוֹתוֹ עִנְיָן אָמַרְתִּי לְכְתּוֹב כָּאן דְּהַמְּחֻסַּרְשָׁ"א שָׁם בְּתוֹסְ' ד"ה אִתְּךְ הִקְשָׁה דִּלְפִי הָאֱמֶת מנ"ל דְּאִתָּךְ בָּא לְמַעֵט טְרֵפָה וּמִכָּל הַחַי בָּא לְמַעֵט מְחֻוַסֵּר אֵבֶר דִּלְמָא מִכָּל הַחַי מְמַעֵט טְרֵפָה וְאִתָּךְ מְמַעֵט מְחֻוַסֵּר אֵבֶר וּנְמַעֵט מני' גַּם בע"מ יע"ש וּבֶאֱמֶת דְּזֶה נִיחָא דְּגַם אִם נֹאמַר כֵּן דְּאִתָּךְ בָּא לְמַעֵט מְחֻוַסֵּר אֵבֶר מ"מ הָא לֵיכָּא לְמַעֵט מני' גַּם בע"מ דְּהָא י"ל דִּלְמָא נח גּוּפֵיהּ בע"מ הָיָה דַּהֲרֵי הַגְּמָרָא פָּרִיךְ גַּם הַשְׁתָּא דְּמוֹקְמִינַן אִתְּךְ עַל טְרֵפָה דִּלְמָא נֹחַ גּוּפֵיהּ טְרֵפָה הי' וּמְשַׁנֵּי דְּהָאִיךְ נֶאֱמַר בְּדוֹמִין לָךְ עָיִט שְׁלָמִים לָא עָיִט וְזֶה שַׁיָּיךְ רַק הַשְׁתָּא דְּמוֹקְמִינַן קְרָא עַל טְרֵפָה לְחֻזְדָּא אֲבָל אִם נֶאֱמַר דְּקָאֵי עַל מחו"א וּכְמָהַרְשָׁ"א הָא לֵיכָּא לְמַעֵט מני' בע"מ די"ל דְּנֹחַ גּוּפֵי' הי' בע"מ וּכְתִיב אִתְּךְ בְּדוֹמִין לָךְ לֹא מחו"א דְּנָח לֹא הי' מחו"א וְכֵיוָן דְּלֵיכָּא רַק חֲדָא קְרָא הָא אִי אֶפְשָׁר לְמַעֵט מני' רַק מחו"א וְלֹא בע"מ, ולפי"ז הָא יֵשׁ לְיַישֵׁב קֻושְׁיָ' הַתּוֹסְ' דְּשַׁפִּיר צָרִיךְ מִן הָעוֹף דַּהֲרֵי סְבָרָא זוֹ שַׁיָּיךְ הַשְׁתָּא דְּיָדְעִינַן דמחו"א הוּא פְּסוּל יוֹתֵר גָּדוֹל מבע"מ דִּבְקָרְבַּן עוֹף לָא פָּסְלִי בע"מ ומחו"א פְּסוּל בְּיִשְׂרָאֵל שַׁפִּיר שַׁיָּיךְ לוֹמַר דְּגַם אִם נֶאֱמַר דְּאִתָּךְ בְּדוֹמִין לָךְ קְאֵי עַל מחו"א מ"מ לֵיכָּא לְמַעֵט מני' רַק מחו"א וְלֹא בע"מ דִּלְמָא נח גּוּפֵיהּ הי' בע"מ, אֲבָל אִי לָא הוי' כְּתִיב קְרָא דְּמִן הָעוֹף לְפָסֹל בּוֹ מחו"א הֲרֵי לֹא הָיִינוּ יוֹדְעִין שֶׁיֵּשׁ במחו"א יוֹתֵר פָּסוּל מבע"מ וְלֹא הָיִינוּ יוֹדְעִין שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם לְחַלֵּק בֵּינֵיהֶם ומחו"א ג"כ לֹא הי' פָּסוּל רַק מִשּׁוּם בע"מ וְאָז הי' מָקוֹם לוֹמַר כְּקֻושְׁיַ' מָהַרְשָׁ"א דמנ"ל דְּמִכָּל הַחַי בָּא לְמַעֵט מחו"א ומש"ה לֵיכָּא לְמַעֵט מַמָּשׁ מִמְּעוּטָא דְּהַךְ קְרָא רַק מחו"א דְּדָרְשִׁינַן שָׁחַיִין רָאשֵׁי אֵיבָרִים שֶׁלָּהּ אֲבָל בע"מ לֹא שַׁיָּיךְ לְמַעֵט מני' דְּלְמָא מִכָּל הַחַי בָּא

לְמַעֵט טְרֵפָה וְאִתְּךָ בְּדוֹמִין לָךְ קָאֵי עַל בע"מ, וא"כ לְהַךְ מ"ד מְיֻוָּשָׁב קֻוּשְׁיָ' הַתּוֹסָפוֹת דְּשַׁפִּיר אִיצְטְרִיךְ מִן הָעוֹף לְמַעֵט מחו"א: סִימָן לא בֵּיאוּר דַּעַת רַשְׁ"י בְּדִין נְפוּלָה: במס' חֻלִּין דַּף מ"ב בַּמִּשְׁנָה נָפְלָה מִן הַגַּג פרש"י נָפְלָה מִן הַגַּג וּשְׁחָטָהּ מִיָּד טְרֵפָה אע"ג שֶׁאֵין שָׁבָר נִרְאֶה בָּהּ חוֹשְׁשִׁין שֶׁנִּתְרַסְּקוּ וְנִתְפָּרְקוּ אַבְּרֵי' וְאֵין טַעַם לִטְרֵיפוּת שֶׁהֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי הֵם עכ"ד, וצ"ע מָה הֻקְשָׁה לי' לְרַשְׁ"י בְּהַךְ טְרֵיפוּת דִּנְפוּלָה יוֹתֵר מִבָּכָל הָנֵי שְׁמוֹנָה עָשָׂר טְרֵיפוּת שֶׁמָּנָה בַּמִּשְׁנָה דְּטַעַם אֵיסוּרָן מִשּׁוּם דְּאֵינָם יְכוֹלִים לְחַיּוֹת וַהֲרֵי אַדַּרַבָּה טַעַם טְרֵיפוּת זוֹ דִּנְפוּלָה יוֹתֵר יָדוּעַ מִבְּכֻלָּם דַּהֲרֵי בְּכָל הַטְּרֵיפוֹת פְּלִיגָא אָמוֹרָאֵי בִּגְמָרָא אִם יְכוֹלָה לְחַיּוֹת אוֹ לֹא וְאִיכָּא לָמֵ"ד דס"ל דְּטְרֵפָה חַיָּה וַאֲפִילּוּ לָמֵ"ד דְּכָל טְרֵפָה אֵינוֹ חַיָּה הֲרֵי מ"מ יְכוֹלָה לְחַיּוֹת עַד י"ב חֹדֶשׁ וְאֵלּוּ טְרֵיפָה דְּרִיסוּק אֵיבָרִים ע"י נְפִילָה לכ"ע אֵינוֹ יְכוֹלָה לְחַיּוֹת יוֹתֵר ממעל"ע וּבְשֶׁהַתָּה מעל"ע כְּשֵׁירָה וא"כ מַאי נִתְקַשָּׁה רַשְׁ"י בָּזֶה יוֹתֵר מִבְּכֻלָּם.

וְרָאִיתִי לְהָרַשְׁבָּ"א בתוה"ב הָאָרוֹךְ (דַּף מ"ו) שֶׁכָּתַב דִּין דִּנְפוּלָה דְּאִם שְׁחָטָהּ תּוֹךְ מעל"ע אֲסוּרָה וְאִם שָׁהֲתָה מעל"ע אוֹ עָמְדָה וּשְׁחָטָהּ אַחַ"כ כְּשֵׁירָה וּצְרִיכָה בְּדִיקָה וא"ת וְכִי מֵאַחַר דַּאֲפִילּוּ שָׁהֲתָה אוֹ עָמְדָה צְרִיכָה בְּדִיקָה לָמָּה צְרִיכָה לְהַמְתִּין מעל"ע יִשְׁחוֹט מִיָּד וְיִבְדּוֹק פרש"י ז"ל שֶׁהֵיא הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי וְאֵין טַעַם נוֹדָע לְכָל הַטְּרֵיפוֹת וְהָרַשְׁבָּ"א בְּעַצְמוֹ שָׁם תֵּירֵץ דְּתוֹךְ מעל"ע יָכוֹל לִהְיוֹת דאע"ג דְּנִתְרַסְּקוּ וְנִתְפָּרְקוּ הָאֵיבָרִים מ"מ עֲדַיִן לֹא נִיכָּר הָרִיסוּק וְרַק אַחַר שֶׁעָמְדָה אוֹ שָׁהֲתָה מעל"ע כְּבָר נִתְחַזֵּק טִיבְעָהּ וְאִם יֵשׁ בָּהּ רִיסוּק יהי' נִיכָּר וְאָז מְהַנֵּי לָהּ הַבְּדִיקָה, וְכֵן כָּתַב בְּחִידּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א בְּחֻלִּין דַּף נ"ד יעו"ש ועכ"פ מִדִּבְרֵי התוה"ב הֲרֵי עָמַדְנוּ עַל כַּוָּנָתוֹ שֶׁל רַשְׁ"י בָּזֶה דְּהֻקְשָׁה לוֹ קֻוּשְׁיָ' התוה"ב אַמַּאי לָא מְהַנֵּי לָהּ הַבְּדִיקָה תּוֹךְ מעל"ע וס"ל דְּמַה דְּנִיכָּר אַחַר מעל"ע מִסְתָּמָא נִיכָּר גַּם תּוֹךְ מעל"ע וְעַל זֶה תי' רַשְׁ"י דְּאֵין טַעַם לִטְרֵיפוּת וְתוֹךְ מעל"ע טְרֵפָה מֵהֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי אע"ג דְּבָדָקוּהוּ וְלֹא נִמְצָא בּוֹ שׁוּם רֵיעוּתָא, וּלְפִי זֶה הֲרֵי מֻכְרָח לְדַעַת רַשְׁ"י דאע"ג דְּבָדָקוּהוּ וְלֹא נִיכָּר בּוֹ שׁוּם רֵיעוּתָא וא"כ הָא יָדְעִינַן בְּוַדַּאי דְּאַחַר מעל"ע תִּהְיֶה כְּשֵׁירָה דְּכָל מַה שֶּׁנִּיכָּר אַחַר מעל"ע נִיכָּר גַּם עַתָּה מ"מ תּוֹךְ מעל"ע לִנְפִילָתָהּ אֲסוּרָה, וְיָצָא לָנוּ בְּדַעַת רַשְׁ"י לְפִי מַה שֶּׁהֵבִין התוה"ב בְּדַעְתּוֹ דְּיֵשׁ בִּנְפוּלָה שְׁנֵי מִינֵי טְרֵיפוּת דְּאִם נִיכָּר בּוֹ רִיסוּק טְרֵפָה לְעוֹלָם ומש"ה גַּם אַחַר מעל"ע צָרִיךְ בְּדִיקָה וְגַם אִם לֹא נִיכָּר בּוֹ שׁוּם רִיסוּק מ"מ תּוֹךְ מעל"ע אֲסוּרָה וְאַחַר מעל"ע תַּחֲזוֹר לְהַכְשִׁירָהּ וצ"ל דאע"ג דְּלָא נִתְרַסְּקָה הַרְבֵּה מִדְּאִינוֹ נִיכָּר מ"מ גַּם רִיסוּק קַל שֶׁאִינוֹ מִינָּכֵר כְּלָל מ"מ אוֹסְרָהּ תּוֹךְ מעל"ע עַד שֶׁתָּשׁוּב לִבְרִיאוּתָהּ שֶׁתִּשְׁהֶה מעל"ע אוֹ שֶׁתַּעֲמוֹד וְאָז אֵינוֹ אוֹסֵר רַק רִיסוּק גָּדוֹל הַנִּיכָּר, ולפי"ז הֲרֵי יָצָא דִּין חָדָשׁ דִּבְהֵמָה נְפוּלָה אע"ג דְּשָׁהֲתָה מעל"ע וְגַם הָלְכָה אַחַ"כ כְּשֵׁירָה לְגַמְרֵי מ"מ הַחֵלֶב שֶׁחָלְבוּ מִמֶּנָּה תּוֹךְ מעל"ע אֲסוּרָה לפרש"י דְּאָז הָיְתָה טְרֵפָה וצ"ע שֶׁלֹּא הוּבָא חִידּוּשׁ זֶה בְּדִבְרֵי הַפּוֹסְקִים אֲבָל מ"מ הַדְּבָרִים נִרְאִים מֻכְרָחִים לְכאוֹרָה: [ב] וּבָזֶה יְתוֹרַץ הָא דְּלִקַמָּן (דַּף נ"א) קָאָמַר רַב נַחְמָן בֵּית הָרֶחֶם אֵין בּוֹ מִשּׁוּם רִיסוּק אֵיבָרִים ופרש"י וְאֵין צָרִיךְ לְהַשְׁהוֹתוֹ מעל"ע וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְדַקְדֵּק לָמָּה כָּתַב רַשְׁ"י מעל"ע וַהֲרֵי גַּם אַחַר מעל"ע צָרִיךְ בְּדִיקָה כָּל הֵיכָא דְּחָיְישִׁינַן לַנְּפוּלָה וְלָמָּה תָּפַס רַשְׁ"י רַק הַךְ דִּינָא דְּשָׁהִיּוֹת מעל"ע, וְכֵן יֵשׁ לְדַקְדֵּק בַּגְּמָרָא שָׁם דְּמֵבִיא סַיְיעְתָּא לְרַב נַחְמָן מֵהָא דְּתָנָן וְשָׁוִין שֶׁאִם נוֹלַד הוּא וּמוּמוֹ עִמּוֹ שֶׁזֶּה מִן הַמּוּכָן וּמְשַׁנֵּי הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן כְּגוֹן שֶׁהִפְרִיס ע"ג קַרְקַע ופרש"י דִּנְנַעֲרָה לַעֲמוֹד וְכֵינָן דְּעָמְדָה א"צ מעל"ע וְלִכְאוֹרָה אַמַּאי

לָא מְשַׁנֵּי הַגְּמָרָא יוֹתֵר עָדִיף וּכְגוֹן שֶׁהָלְכָה דִּכְשֵׁירָה לְגַמְרֵי וא"צ בְּדִיקָה כְּלָל דְּעָמְדָה הֲרֵי עֲדַיִן צָרִיךְ בְּדִיקָה, וְעַיֵּין' בְּשוּ"ת שַׁאֲגַת ארי' שֶׁהוֹכִיחַ מִסֶּוּגְיָ' זוֹ דקיי"ל לַהֲלָכָה דְּלָא מַחְזְקִינַן רֵיעוּתָא לְעִנְיַן יו"ט וּמֻתָּר לְשָׁחוֹט ביו"ט בְּהֵמָה הַצְּרִיכָה בְּדִיקָה אע"ג דִּבְמַסְ' בֵּיצָה (דַּף ל"ד) מִבָּעֵי לָן אִי שָׁרֵי לְשָׁחוֹט בְּהֵמָה הַנִּפּוֹלָה שֶׁצְּרִיכָה בְּדִיקָה ביו"ט יעו"ש וּבְוַדַּאי קָשֶׁה דְּלָמָּה הֻצְרְכָה הַגְּמָרָא לָזֶה וְלֹא מְשַׁנֵּי בִּפְשִׁיטוּת כְּשֶׁהָלְכָה, אֲבָל לְפִי הַנַּ"ל מְיֻשָּׁב הֵיטֵב דְּהַתּוֹסְ' שָׁם בד"ה בֵּית הָרֶחֶם הִקְשׁוּ דְּמַאי קמ"ל רַב נַחְמָן וַהֲרֵי פְּשִׁיטָא דְּבֵית הָרֶחֶם אֵין בּוֹ מְשׁוּם רִיסּוּק אֵיבָרִים דַּהֲרֵי חָזַינַן דְּרוֹב וְלָדוֹת חַיִּים וּבְנֵי קַיְימָא הֵם וְדָחֲקוּ הַתּוֹסְ' דְּרַב נַחְמָן קמ"ל אע"ג דַּחֲזַינַן בּוֹ רֵיעוּתָא דְּאֵינוֹ הוֹלֵךְ וע"ש מַה שֶּׁדָּחֲקוּ לפי"ז מַאי מוֹכִיחַ הַגְּמָרָא מֵהַהִּ דּוֹשָׁוִין שֶׁאִם נוֹלַד הוּא וּמוּמוֹ כו', אֲבָל לפרש"י הַנַּ"ל נִיחָא הֵיטֵב דְּנְהִי דְּזֶה וַדַּאי דִּלְרִיסּוּק גָּדוֹל הַנִּיכָּר שֶׁאָסוּרָה לְעוֹלָם עַל יָדוֹ וַדַּאי דִּפְשִׁיטָא דְּלֹא שַׁיָּיךְ לָחוּשׁ בְּבֵית הָרֶחֶם מִדְּחָזַינַן דְּרוֹב וְלָדוֹת הֵם בְּנֵי קַיְימָא אֲבָל מ"מ הֲרֵי תּוֹךְ מעל"ע גַּם בְּלֹא נִיכָּר בּוֹ רִיסּוּק אָסוּרָה וּבְזֶה הֲרֵי בְּוַדַּאי תָּשׁוּב לְמָחָר לְהַכְשִׁירָהּ וְעַל זֶה הָא לֵיכָּא רֻבָּא כְּלָל דְּמַאן לֵימָא לָן דִּבְרוֹב וְלָדוֹת אֵין בָּהֶם גַּם רִיסּוּק זֶה די"ל דְּכָל הַוְלָדוֹת הֵם כֵּן כֵּינָן דְּזֶה חוֹזֵר לְהַכְשִׁירוֹ קמ"ל ר"נ דְּאֵין בּוֹ חֲשָׁשׁ כְּלָל מְשׁוּם רִיסּוּק וְאֵין צָרִיךְ אֲפִילּוּ לְהַשְׁהוֹתוֹ מעל"ע אֲבָל אַחַר מעל"ע דְּאֵין מָקוֹם לָחוּשׁ רַק לְרִיסּוּק גָּמוּר הַנִּיכָּר דְּהוּא טְרֵפָה גְּמוּרָה לְעוֹלָם ע"ז לֹא הי' צָרִיךְ רַב נַחְמָן לְאוֹמְרוֹ כְּלָל מִדְּחָזַינַן דְּרֻבָּן הֵם בְּנֵי קַיְימָא וְגַם הַחוֹלֵק עַל ר"נ מוֹדֶה דְּאִם עָמְדָה אוֹ שָׁהֲתָה מעל"ע דְּשׁוּב א"צ בְּדִיקָה כְּלָל, ומש"ה דִּקְדֵּק רַשׁ"י וְכָתַב וא"צ לְהַשְׁהוֹתוֹ מעל"ע וְנִיחָא ג"כ הָא דְּמְשַׁנֵּי כְּשֶׁהִפְרִיס ע"ג קַרְקַע דְּשׁוּב א"צ בְּדִיקָה לכ"ע וּמְיֻשָּׁב קֻשְׁיָ' הִשְׁאַגְתָּ ארי' וְאֵין הוֹכָחָה מֵהַהִּ סֻוּגְיָ' דְּמֻתָּר לְשָׁחוֹט בי"ט בְּהֵמָה שֶׁצְּרִיכָה בְּדִיקָה, גַּם עוֹד מְדֻקְדָּק הֵיטֵב בְּזֶה הָא (דַּבְדַף נ"א) רָצָה הַגְּמָרָא לְהָבִיא ראי' לְרַב נַחְמָן מֵהָא דְּתַנְיָ' עֵגֶל שֶׁנּוֹלַד ביו"ט מֻתָּר וּמְשַׁנֵּי כְּשֶׁנּוֹלַד דָּרְךְ דּוֹפָן וְשׁוּב מֵבִיא מֵהָא דְּתַנַּן גַּבֵּי בְּכוֹר וְשָׁוִין שֶׁאִם נוֹלַד הוּא וּמוּמוֹ עִמּוֹ שֶׁזֶּה מִן הַמּוּכָן דְּאִי אֶפְשָׁר לְאוֹקְמָא דָּרְךְ דּוֹפָן דא"כ אֵינוֹ קָדוֹשׁ בִּבְכוֹרָה אֲפִילּוּ תָּם וּמְשַׁנֵּי כְּשֶׁהִפְרִיס ע"ג קַרְקַע וְיֵשׁ לְדַקְדֵּק מַדּוּעַ מֵיאַן הַגְּמָרָא לְתָרֵץ כֵּן עַל הַהּ דְּעֵגֶל דְּוַדַּאי דְּאוֹקִימְתָּא דְּיָצָא דָּרְךְ דּוֹפָן הוּא יוֹתֵר רָחוֹק הַמְּצִיאוּת מֵהָא דְּהִפְרִיס ע"ג קַרְקַע דְּזֶה הוּא בְּרוֹב וְלָדוֹת שֶׁעוֹמְדִין וְהוֹלְכִין בְּאוֹתוֹ יוֹם וְכִדְמוּכָח מִדִּבְרֵי הַתּוֹסְ' שֶׁתֵּרְצָן דר"נ קמ"לאע"ג דַּחֲזַינַן בּוֹ רֵיעוּתָא דְּאֵינוֹ הוֹלֵךְ וּמַשְׁמַע דְּרֻבָּן הוֹלְכִין בְּאוֹתוֹ יוֹם, אֲבָל לפרש"י דְּרִיסּוּק הַקַּל שֶׁאֵינוֹ נִיכָּר חוֹזֵר לְהַכְשִׁירוֹ וּמֵהָא דְּחָזַינַן אַמַּ"כ שֶׁעָמְדָה אוֹ שָׁהֲתָה מעל"ע אֵין ראי' מִזֶּה דְּגַם בְּתְחִילָּה הי' מֻתֶּרֶת די"ל דְּבְתְחִילָּה הי' בּוֹ רִיסּוּק הַקַּל הָאוֹסֵר מעל"ע מַהֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי וּכְשֶׁעוֹמְדָת נִיתֶּרֶת וא"כ לִכְאוֹרָה קָשֶׁה מַאי מְשַׁנֵּי כְּשֶׁהִפְרִיס ע"ג קַרְקַע דְּהָא מ"מ יֵשׁ לָחוּשׁ דְּמִקּוֹדֶם הי' בָּהּ הָרִיסּוּק הַקַּל והי' אָסוּר מִדְּאוֹרַיְיתָא וְשׁוּב מִמֵּילָא גַּם כְּשֶׁעָמְדָה אַמַּ"כ בְּאוֹתוֹ יוֹם צָרִיךְ לִהְיוֹת אֲסוּרָה מְשׁוּם מֻקְצֶה ואע"ג דְּאֵינוֹ אֶלָּא סָפֵק מֻקְצֶה מ"מ הֲרֵי מַסִּיק רַב אַשִׁי במס' בֵּיצָה (דַּף ד') דְּגַם סְפֵיקוֹ אָסוּרָה מְשׁוּם דְּהוּא דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין וַהֲדַר מֻכְרָח בע"כ כר"נ דְּאֵין בּוֹ מְשׁוּם רִיסּוּק אֵיבָרִים כְּלָל, רַק גַּם זֶה נִיחָא דַּהֲרֵי הָאִיסּוּר נִתְחַדֵּשׁ בָּהּ בְּעֵת הַהוֹלָדָה שהי' ביו"ט עַצְמוֹ אַחַר בה"ש וא"כ הֲרֵי אֵין מֻקְצֶה לַחֲצִי שַׁבָּת ואע"ג דְּבְמַסְ' בֵּיצָה (דַּף כ"ו) אִיכָּא תְּרֵי לִישָׁנֵי בַּגְּמָרָא וּלְחַד לִישָׁנָא קָאָמַר שָׁם רָבָא דְּיֵשׁ מֻקְצֶה לַחֲצִי שַׁבָּת מ"מ דָּחֵי הַגְּמָרָא הָכָא שַׁפִּיר דְּאֵין ראי' לְרַב נַחְמָן מֵהַהּ מִשְׁנָה דְּנוֹלַד הוּא וּמוּמוֹ דְּאַיְירֵי כְּשֶׁהִפְרִיס ע"ג קַרְקַע וְנֶאֱמַר דְּאֵין

מֻוקְצֶה לַחֲצִי שַׁבָּת וּבֶאֱמֶת דְּלָמָ"ד דְּיֵשׁ מַוקְצֶה יהי' מֻוכְרָח כְּרַב נַחְמָן ומש"ה בִּתְחִילָּה עַל הַבָּרַיְיתָא דְּעֵגֶל דָּחֵי הַגְּמָרָא כְּשֶׁיָּצָא דֶּרֶךְ דּוֹפֶן כִּי הֵיכִי דְּיִהְיֶ' נִדְחֶה הָרָאָי' לכ"ע גַּם לָמָ"ד דְּיֵשׁ מֻוקְצֶה לַחֲצִי שַׁבָּת:) [ג] אָמְנָם עִיקַּר הַדָּבָר בְּכַוָּונַת דִּבְרֵי רַשְׁ"י אֵינוֹ וּבְוַדַּאי דְּכַוָּונַת רַשְׁ"י בַּמִּשְׁנָה זוֹ לֹא הי' לְקַוֹּשְׁטֵ' שֶׁל התוה"ב וְגַם הָרַשְׁבָּ"א בתוה"ב שֶׁהֵבִיא לְדִבְרֵי רַשְׁ"י הַלָּלוּ לְיִשּׁוּב עַל קַוֹּשְׁיָתוֹ וַדַּאי דְּלָא רָצָה לוֹמַר דְּזֶהוּ כַּוָּונַת רַשְׁ"י לְיַשֵּׁב קַוֹּשְׁ' זוֹ רַק הָרַשְׁבָּ"א כָּתַב דִּלְפִי דִּבְרֵי רַשְׁ"י מְיֻיָּשֵׁב הַךְ קוּשְׁ' אֲבָל רַשְׁ"י בְּעַצְמוֹ וַדַּאי דְּלָא הֲוָקְשָׁה לוֹ קַוֹּשְׁ' זוֹ דְּרַק הָרַשְׁבָּ"א לְשִׁיטָתוֹ שֶׁכָּתַב שָׁם בתוה"ב דְּהָא דקיי"ל דְּבָשָׁהֲתָה מעל"ע צָרִיךְ בְּדִיקָה הַיְינוּ שֶׁיִּבְדּוֹק גַּם אִם לֹא נִתְרַסְּקוּ אַבְרִי' וּמֻוכְרָח דְּגַם טְרֵיפוֹת זוֹ דְּרִיסּוּק אֵיבָרִים נִיכָּר וּמְהַנֵּי לֵיהּ בְּדִיקָה ומש"ה הֲוָקְשָׁה לֵיהּ דְּיִהְיֶ' מְהַנֵּי בְּדִיקָה גַּם תּוֹךְ מעל"ע וְהָכְרַח לְדָחוֹק בְּיִשּׁוּב קַוֹּשְׁיָא זוֹ אֲבָל הֲרֵי הָרֹאֶ"ה בְּבֶדֶק הַבַּיִת חָלַק עָלָיו שָׁם וְכָתַב דְּרִיסּוּק הוּא דָּבָר שֶׁאֵינוֹ נִיכָּר כְּלָל לָא מְהַנֵּי לֵיהּ בְּדִיקָה וּבְשָׁהֲתָה מעל"ע כְּבָר יָצְאָה מִסְפֵּק רִיסּוּק דְּמֻרְוָסֶקֶת אֵינוֹ חַי יוֹתֵר ממעל"ע וְהַבְּדִיקָה שאח"כ הוּא רַק שֶׁמָּא ע"י נְפִילָתָהּ נִתְחַדֵּשׁ אֶחָד מִשְּׁאָרֵי י"ח טְרֵיפוֹת קָרוּעָה אוֹ נְקוּבָה וּלְזֶה הוּא דְּמְהַנֵּי הַבְּדִיקָה ולפי"ז הֲרֵי לֹא קָשֶׁה כְּלָל קַוֹּשְׁ' התוה"ב וַהֲרֵי דַּעַת רַשְׁ"י הוּא לְהֶדְיָא כהבה"ב דְּזַ"ל רַשְׁ"י בְּבֵיצָה (דַּף ל"ד) צְרִיכָה בְּדִיקָה שֶׁמָּא נִשְׁתַּבְּרוּ רֹוב צְלָעוֹת אוֹ אֶחָד מִשְּׁאָרֵי מִינֵי טְרֵיפוֹת וְשָׁהֲ' דמעל"ע אִיצְטְרִיךְ דְּאִי לֹא שָׁהֲתָה אע"פ שֶׁבָּדְקָה וְלֹא מָצָא סִימָנֵי טְרֵיפוֹת טְרָפָה דְּזוֹ אֶחָד מי"ח טְרֵיפוֹת וְנִקְרָא רִיסּוּק אֵיבָרִים שֶׁאֵיבָרֶיהָ מִתְפָּרְקִים כֻּלָּם ואע"ג שֶׁאֵין רֹושֶׁם נִיכָּר בָּהֶם וְזֶהוּ סִימָנָהּ אִם שָׁהֲתָה מעל"ע בְּיָדוּעַ שֶׁלֹּא נִתְרַסְּקוּ דְּקִים לְהוּ לְרַבָּנָן מִסֵּינֵי דְּרִיסּוּק אֵיבָרִים אֵינוֹ חַי מעל"ע אֲבָל שְׁאָרֵי טְרֵיפוֹת חַי י"ב חֹודֶשׁ עכ"ד, הֲרֵי דְּכָתַב לְהֶדְיָא דְּרִיסּוּק אֵינוֹ נִיכָּר כְּלָל בַּבְּדִיקָה ומש"ה אֲסוּרָה תּוֹךְ מעל"ע וְאַחַר מעל"ע בְּוַדַּאי אֵינָהּ מְרֻוסֶּקֶת וְהַבְּדִיקָה הוּא מִשְּׁאָרֵי טְרֵיפוֹת, וְכֵן כָּתַב רַשְׁ"י בְּחֻלִּין (דַּף נ"א) דְּהַבְּדִיקָה הוּא לִשְׁאָרֵי טְרֵיפוֹת וכ"כ עוֹד בְּחֻלִּין (דַּף נ"ו) וּבְמַסְ' זְבָחִים (דַּף ע"ד) וא"כ לְדִידֵ' לֹא קָשֶׁה כְּלָל קַוֹּשְׁ' הָרַשְׁבָּ"א וא"כ שׁוּב יֵשׁ לְהָבִין מָה הֲוָקְשָׁה לֵיהּ לְרַשְׁ"י בְּטְרֵיפוֹת זוֹ יוֹתֵר מִבְּכָל הי"ח טְרֵיפוֹת שֶׁהַוְצְרַךְ לוֹמַר בָּהּ דְּאֵין טַעַם לְטְרֵיפוֹת וַהֲרֵי טַעְמוֹ גָּלוּי יוֹתֵר מִן הַכֹּל דלכ"ע אֵינוֹ חַי יוֹתֵר ממעל"ע דְּהָא לָא אַשְׁכְּחַן מַאן דְּפְלִיג עַל הַךְ דְּאִם שָׁהֲתָה מעל"ע כְּשֵׁרָה וּשְׁאָרֵי טְרֵיפוֹת יְכוֹלָה לְחַיּוֹת וצ"ל דס"ל לְרַשְׁ"י דְּטְרֵיפוֹת אֵינוֹ תָּלוּי בְּיכוֹלָה לְחַיּוֹת אוֹ אֵינוֹ יְכוֹלָה לְחַיּוֹת כְּלָל וְגַם בְּאֵינוֹ יְכוֹלָה לְחַיּוֹת אֵין בָּזֶה טְרֵיפוֹת כְּלָל וְהָא דְּנָקְטָה הַמִּשְׁנָה זֶה הַכְּלָל כֹּל שֶׁאֵין כָּמוֹהָ חַיָּה טְרֵפָה אֵינוֹ כְּלָל הַכּוֹלֵל לְכָל הַמְאוֹרָעוֹת שֶׁתִּתְחַדֵּשׁ בִּבְהֵמָה שֶׁאֵינוֹ יְכוֹלָה לְחַיּוֹת תהי' טְרֵפָה רַק קָאֵי עַל כָּל הָא דַּחֲשִׁיב, מִקּוֹדֶם בַּמִּשְׁנָה דְּאִלּוּ טְרֵיפוֹת דְּיֵשׁ בִּכְלָלָם נְקוּבָה אוֹ קָרוּעַ אוֹ נְטוּלָה אוֹ שְׁבוּרָה דְּשְׁמוֹנָה מִינֵי טְרֵיפוֹת נֶאֱמְרוּ לְמֹשֶׁה מִסִּינַי וְעַל זֶה קָאֵי הַךְ כְּלָלָא דְּכֹל שֶׁיִּהְיֶ' בִּבְהֵמָה אֶחָד מֵהֶנֵּי שְׁמוֹנָה אוֹ נְקוּבָה אוֹ חֲסוּרָה וְכַדּוֹמֶה וע"ז הַמַּעֲשֶׂה לֹא תּוּכַל לְחַיּוֹת אָז הוּא טְרֵפָה, אֲבָל מַה דְּאֵין בּוֹ שׁוּם לִיקּוּי אוֹ חִסָּרוֹן בְּשׁוּם אֵבֶר אע"ג דְּאֵינוֹ יְכוֹלָה לְחַיּוֹת הִיא כְּשֵׁרָה וַהֲרֵי בְּהֵמָה שֶׁאָכְלָה סַם הַמָּוֶת דִּבְהֵמָה כְּשֵׁרָה הִיא כִּדְאִיתָא (בְּדַף נ"ח) לְבַד מֵאָכְלָה קוֹרֶט שֶׁל חִלְתִּית דְּטְרֵפָה מִשּׁוּם דְּמִנַּקְבֵי לְהַבְּנֵי מֵעַיִם וְהוּא בְּכָלַל נְקוּבָה כֵּיוָן דְּסוֹפוֹ לְנָקוֹב אֲבָל שְׁאָרֵי סַם הַמָּוֶת דִּבְהֵמָה אע"ג דְּאֵינוֹ יְכוֹלָה לְחַיּוֹת כְּשֵׁרָה הִיא, וְזַ"ל הָרַשְׁבָּ"א.

בתוה"ב (דף ל"ז) בְּהֵמָה שֶׁאָכְלָה דָּבָר שֶׁנּוֹקֵב בְּנֵי מעי' טְרֵפָה כְּאִלּוּ נִיקְּבוּ הַדַּקִּין אֲבָל אָכְלָה דָּבָר שֶׁהוּא סַם הַמָּוֶת לָהּ כְּשֵׁירָה שֶׁאֵין זוֹ אֶלָּא כִּמְסֻכֶּנֶת הֲרֵי לְהֶדְיָא כמש"כ: סִימָן לב יְבָאֵר דִּין דְּרוּסָה אִי פּוֹסֶלֶת בְּמָקוֹם צוֹמֶת הַגִּידִין אוֹ לֹא: הִנֵּה בְּעִיקַּר דִּין דְּרוּסָה בצוה"ג יֵשׁ לְעַיֵּן בּוֹ הַרְבֵּה מַה דִּינוֹ וְרַבּוֹתֵינוּ מְפָרְשֵׁי הַשּׁוּ"עַ קִיצְּרוּ בּוֹ הַרְבֵּה כְּאִלּוּ הוּא דָּבָר פָּשׁוּט שֶׁכֵּן הוּא בשו"ע יו"ד סי' נ"ז סָעִיף ט"ז אֵיזֶהוּ רֹוֹשֶׁם הַדְּרִיסָה שֶׁיַּאְדִּים הַבָּשָׂר כְּנֶגֶד בְּנֵי מֵעַיִם וכ' ע"ז הַשָּׁ"ך וה"ה כְּנֶגֶד א' מֵהָאֵיבָרִים שֶׁנִּטְרְפָה בָּהֶם אִם הֶאְדִּים אוֹ נִתְמַסְמֵס כְּנֶגְדּוֹ טְרֵפָה אֲפִילּוּ כְּנֶגֶד צוֹמֶת הַגִּידִין טוּר וכ"כ הפר"ח שָׁם, אָמְנָם אַחַר הָעִיּוּן יֵשׁ לְדַבֵּר בְּזֶה הַרְבֵּה דְּז"ל הַטּוּר וְכֵיצַד הִיא הַבְדִּיקָה בּוֹדְקִין מִכְּנֶגֶד הַמּוֹחַ עַד סוֹף הַיְרֵכַיִם מִכָּל י"ח טְרֵיפוֹת וְאִם נִמְצָא שֶׁהָאְדִּים הַבָּשָׂר כְּנֶגֶד אֶחָד מֵהָאֵיבָרִים שֶׁנִּטְרֶפֶת בָּהֶן אֲסוּרָה וְכֵן אִם נִתְמַסְמְסָה הַבָּשָׂר כְּנֶגְדּוֹ אוֹ כְּנֶגֶד צוה"ג עַד שֶׁהָרוֹפֵא גּוֹרְדוֹ אָסוּר וכ' הב"י דְּדַעַת הַטּוּר הוּא דְּאָסוּר גַּם בצוה"ג אִם הֶאְדִּים בָּשָׂר כְּנֶגְדּוֹ וְכֵן כָּתְבוּ הַב"ח וְהַפְּרִישָׁה שָׁם וְכָתַב עוֹד הב"י דאע"ג דְּאָמְרִינַן הֶאְדִּים בָּשָׂר כְּנֶגֶד בְּנֵי מֵעַיִם מ"מ לְפִי מַה דְּמַסִּיק מִכַּפָּא דְּמוֹחָא וְעַד אַטְמָא גַּם בְּהָאֵדִים כְּנֶגֶד שְׁאָרֵי אֵיבָרִים טְרֵפָה, וּדְבָרִים אֵלּוּ צ"ע דַּהֲרֵי מִשְׁמֵי' דְּרַב הוּא דְּקָאָמַר מִכַּפָּא דְּמוֹחָא וְעַד אַטְמָא (וּבְדַף נ"ג) קָאָמַר רַב עַצְמוֹ בִּדְרוּסָה עַד שֶׁיַּאְדִּים בָּשָׂר כְּנֶגֶד בְּנֵי מֵעַיִם וּמַוְכְּרָח לוֹמַר דְּהָא דְּאָמַר עַד אַטְמָא אֵין הָאַטְמָא בִּכְלַל וְקָאֵי רַק עַל בְּנֵי מֵעַיִם וְסִימָנִים וְעוֹד קָשֶׁה (דִּבְדַף נ"ד) קָאָמַר דְּרוּסָה שֶׁאָמְרוּ צְרִיכָה בְּדִיקָה כְּנֶגֶד בְּנֵי מֵעַיִם וְאָמַר רַב נַחְמָן עָלָה דְּרַב מוֹרֵי מִכַּפָּא וְעַד אַטְמָא וּפָרִיךְ בַּגְּמָרָא אִילֵימָא כַּפָּא דִּידָא הַיְינוּ בְּנֵי מֵעַיִם אֶלָּא מִכַּפָּא דְּמוֹחָא וְעַד אַטְמָא וכ' רַשּׁ"י וְאֶלָּא כַּפָּא דְּמוֹחָא וְאַף כְּנֶגֶד הַסִּימָנִים וַהֲרֵי בְּהָא דְּאָמַר כְּנֶגֶד בְּנֵי מֵעַיִם הֲרֵי וַדַּאי דְּאֵין צוה"ג בִּכְלַל בְּנֵי מֵעַיִם וְאִם נָאֶמַר דְּוַעַד אַטְמָא גַּם הצוה"ג בִּכְלָל א"כ מַאי פָּרִיךְ הֲרֵי גַּם אִם נֹאמַר דְּאֵין הַסִּימָנִים בִּכְלָל וְכַפָּא דִּידָא קָאָמַר מ"מ הֲרֵי הוֹסִיף אַטְמָא דְּהַיְינוּ צוה"ג וְטוּבָא אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ אֶלָּא מֻוְכָּרַח דס"ל לְהַגְּמָרָא לְדָבָר פָּשׁוּט דְּאֵין מָקוֹם לֶאֱסוֹר דְּרוּסָה בצוה"ג ובע"כ וְלֹא אַטְמָא בִּכְלָל ומש"ה פָּרִיךְ הַיְינוּ בְּנֵי מֵעַיִם, וְאִם נָבֹא לוֹמַר דמ"מ אִיכָּא אִיסּוּר דְּרוּסָה בצוה"ג נִצְטָרֵךְ לוֹמַר דְּדִין זֶה גּוּפָהּ תָּלוּי בְּשִׁקְלִי וְטַרְיָא שֶׁל הַגְּמָרָא דְּנֶאֱמַר דְּזֶה פְּשִׁיטָא לֵיהּ לְהַגְּמָרָא בְּוַדַּאי דְּאֵין מָקוֹם לְהַחְמִיר בצוה"ג יוֹתֵר מִבְּסִימָנִים דְּקָשִׁים הֵם יוֹתֵר מִסִּימָנִים וְזֶהוּ דְּקָאָמַר אִי נַיְמָא כַּפָּא דִּידָא וְאֵין הַסִּימָנִים בִּכְלָל א"כ פְּשִׁיטָא דְּגַם צוה"ג אֵינוֹ בִּכְלָל ובע"כ וְלֹא אַטְמָא בִּכְלָל קָאָמַר א"כ הַיְינוּ דִּבְנֵי מֵעַיִם אֲבָל לְפִי מַה דְּמְשַׁנֵּי מִכַּפָּא דְּמוֹחָא וְגַם הַסִּימָנִים בִּכְלָל שׁוּב י"ל דְּגַם אַטְמָא בִּכְלָל קָאָמַר וְגַם צוה"ג בִּכְלָל, אֲבָל עכ"פ הֲרֵי זֶה מֻוְכָּרַח דְּאֵין סְבָרָא לְהַחְמִיר בצוה"ג יוֹתֵר מִבְּסִימָנִים וְכֵיוָן דִּבְסִימָנִים מַסְקִינַן דְּלָא נֶאֱסְרַת בְּהָאֵדִים הַבָּשָׂר כְּנֶגְדָּם רַק בְּהָאְדִּימוּ הֵם עַצְמָן וְכֵן פָּסַק הַטּוּר בְּעַצְמוֹ וא"כ הַאִיךְ אוֹסֵר בצוה"ג גַּם בְּהָאֵדִים הַבָּשָׂר כְּנֶגְדָּן, וְגַם מִלְּשׁוֹן רַשּׁ"י הָא מוּכָח דְּלָא כְּהַטּוּר שֶׁכָּתַב וְאֶלָּא כַּפָּא דְּמוֹחָא וְאַף כְּנֶגֶד הַסִּימָנִים וכ"כ הָרַ"ן וְז"ל וְלַאֲתוּיֵי צַנְוָאר אָתֵי כו' וּמַשְׁמַע דְּגַם לְפִי הַמַּסְקָנָא לֹא הוֹסִיף רַב נַחְמָן רַק סִימָנִים לְחֻזְדָּא וְלֹא צוה"ג, גַּם מִדִּבְרֵי כָּל הָרֹאשׁוֹנִים מַשְׁמַע כֵּן דְּז"ל הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ה' מה' שְׁחִיטָה הֲלָכָה ח' וּבוֹדְקִין כָּל הֶחָלָל שֶׁלּוֹ מִכַּף הַיָּרֵךְ וְעַד הַקְּדָקֹד אִם נִמְצֵאת בָּהּ שְׁלֵמָה מִכָּל מִינֵי טְרֵיפוֹת וְלֹא נִמְצָא בָּהּ רֹוֹשֶׁם הַדְּרִיסָה ה"ז מֻוּתֶּרֶת כו' אֵיזֶהוּ רֹוֹשֶׁם הַדְּרִיסָה שֶׁיַּאְדִּים בָּשָׂר כְּנֶגֶד מֵעַיִם כו' וּמוּכָח דְּרַק כְּנֶגֶד בְּנֵי מֵעַיִם אֲסוּרָה בְּהָאֵדִים, וע"ש בְּכֶסֶף מִשְׁנֶה דכ' דְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם מַשְׁמַע דְּלָא כְּהַטּוּר גַּם הָרַשְׁבָּ"א בתוה"ב (דף מ"ה) כ' וְאִם הֶאְדִּים הַבָּשָׂר מִבִּפְנִים כְּנֶגֶד בְּנֵי

מֵעַיִים אֲסוּרָה אֲבָל אַטְמָא וּמַאטְמָא וּלְתַחַת אֲפִילּוּ נִמְצָא שָׁם קוֹרֶט דָּם אֵין בְּכָךְ כְּלוּם גַּם בְּחִידּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א (דַּף נ"ג) כ' דְּצָרִיךְ לִבְדּוֹק כָּל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁכְּנֶגֶד הֶחָלָל מִכַּפָּא דְּמוֹחָא וְעַד אַטְמָא דְּוַדַּאי עָשׂוּי הָאֶרֶס לִנְקוֹב הַדַּקִּין גַּם בַּסְּמָ"ג וְרַבֵּינוּ יְרֻחָם לֹא כָּתְבוּ לִבְדּוֹק רַק כָּל הֶחָלָל כְּנֶגֶד בְּנֵי מֵעַיִם וְעַיֵּ' עוֹד בְּמִשְׁמֶרֶת הַבַּיִת (דַּף מ"ה ע"ב) שֶׁכָּתַב טַעַם דְּרַק נֶגֶד כָּל הֶחָלָל צָרִיךְ בְּדִיקָה מִשּׁוּם דְּשָׁם פּוֹסֵל נָקֵב מַשֶּׁהוּ וְזִיהֲרָא מַקְלִי קָלִי אֲבָל הָאִדִּים הַיָּרֵךְ לֹא דְּשָׁמָּא לֹא יְקַלְקֵל הַזִּיהֲרָא עַד שֶׁיִּתְקַלְקֵל כַּשִּׁיעוּר שֶׁתִּטָּרֵף בּוֹ וּעכ"פ הֲרֵי מִדִּבְרֵי כֻּלָּם מוּכָח דְּאֵין הָאַטְמָא בִּכְלַל וּבְוַדַּאי קָשֶׁה לוֹמַר דְּהַטּוּר יַחֲלוֹק עַל כָּל הָרִאשׁוֹנִים הַנַּ"ל וְלֹא יָבִיא דִּבְרֵיהֶם וְדַעְתָּם כְּלָל וּבִפְרָט דִּלְדִידֵ' קָשֶׁה סְוָגְיָ' הַגְּמָרָא וכמש"נ, וע"כ נִרְאֶה יוֹתֵר דְּגַם הַטּוּר ס"ל כְּהָנֵי רַבָּוָתָא דִּבְהֶאְדִּים כְּנֶגֶד צוה"ג כְּשֵׁירָה וְכֵן מַשְׁמַע לְשׁוֹנוֹ שֶׁכָּתַב וְאִם נִמְצָא שֶׁהָאִדִּים כו' אֲסוּרָה וְכֵן אִם נִתְמַסְמֵס הַבָּשָׂר כְּנֶגְדּוֹ אוֹ כְּנֶגֶד צוה"ג אֲסוּרָה הֲרֵי דְּבַחֲלוּקָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל הָאִדִּים לֹא כ' דְּכֵן הוּא בצוה"ג וְרַק בַּחֲלוּקָה הַשְּׁנִיָּ' בְּנִתְמַסְמֵס הַבָּשָׂר כְּנֶגְדּוֹ כ' דְּכֵן בצוה"ג וְהָא דכ' בַּתְּחִילָּה בּוֹדְקִין עַד סוֹף הַיְרֵכַיִם כו' וְאִם נִמְצָא שֶׁהָאִדִּים הַבָּשָׂר כְּנֶגֶד א' מֵהָאֵיבָרִים שֶׁנִּטְרְפָה בָּהֶן אֲסוּרָה דְּמִזֶּה מוּכָח דְּקָאֵי גַּם עַל צוה"ג דַּהֲרֵי סוֹף הַיְרֵכַיִם הָאֵיסּוּר מִשּׁוּם צוה"ג וּמְסַיֵּם ע"ז דְּאִם הָאִדִּים אָסוּר י"ל דְּהַהִּ עַד סוֹף הַיְרֵכַיִם דְּנִקַּט אֵין כַּוָּנָתוֹ בְּגָוְבָהָּ שֶׁל הַבְּהֵמָה וּכְמוֹ שֶׁהֵבִין הב"י דְּאָז גַּם צוה"ג בִּכְלַל רַק כַּוָּנָתוֹ בְּאוֹרֶךְ הַבְּהֵמָה מִן הַמּוֹחַ עַד סוֹף הַיָּרֵךְ דְּהַיְנוּ כָּל אוֹרֶךְ הֶחָלָל עַד סוֹף בְּנֵי מֵעַיִם וְהַחַלְחוֹלֶת, וְאֶפְשָׁר דְּגַם בְּחַלְחוֹלֶת בְּמָקוֹם שְׁיְרֵכַיִם מַעֲמִידִין אוֹתָהּ ג"כ אֲסוּרָה אִם הָאִדִּים כְּנֶגְדּוֹ וּאע"ג דְּשָׁם לֹא נֶאֱסָרָת בְּנִיקּוּב וְגַם בְּנִיטַּל זֶה מִשּׁוּם דְּדִיבּוּק הַיְרֵכַיִם סוֹתְמִים הַנֶּקֶב אֲבָל מ"מ הֲרֵי הוּא אֵבֶר אֶחָד עִם הַדַּקִּין שֶׁלְּמַעְלָה מִזֶּה וְזִיהֲרָא מַקְלִי קָלִי גַּם לְהַלָּן וּכְמוֹ בַּגַּרְגֶּרֶת דְּנֶאֱסַר בְּהָאִדִּים מַשֶּׁהוּ מֵהַאי טַעְמָא וְרַק בְּדִין הַשֵּׁנִי שֶׁל נִתְמַסְמֵס הַבָּשָׂר כְּנֶגְדּוֹ עַל זֶה הוּא דְּסָיְמִים הַטּוּר דְּגַם בצוה"ג הוּא כֵּן: [ב] וְהִנֵּה בְּדִין הַשֵּׁנִי דְּנִסְמַסְמֵס הַבָּשָׂר כְּנֶגֶד צוה"ג דִּמְבֹלְאָר בְּדִבְרֵי הַטּוּר לְהֶדְיָא דַּאֲסוּרָה גַּם כֵּן מָצִינוּ חוֹלְקִים עָלָיו וְכָךְ הִיא הַצָּעַת הַסְּוָגְיָא בְּדַף נ"ז ע"ב בָּעֵי רַב אַמֵּי הַמַּסְמָסָה ופרש"י כְּגוֹן דְּרוּסָה בֵּירֵךְ שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הֶחָלָל וְרָאִינוּ שְׁנִיקֵּב הַבָּשָׂר לְאַחַר זְמַן מַהוּ וְכַוָּנַת רַשׁ"י בְּזֶה הוּא דְּאִי בְּנִתְמַסְמֵס נֶגֶד הֶחָלָל וַדַּאי דְּלָא מִבָּעֵי לֵיהּ כְּלָל דְּלָא גָּרַע מֵהָאִדִּים כְּנֶגְדָּן דַּאֲסוּרָה וכ"ש נִתְמַסְמֵס וְרַק מִבָּעְיָא לֵיהּ דִּבְהָאִדִּים בָּעֵינַן כְּנֶגֶד הֶחָלָל בְּנִתְמַסְמֵס אִי בָּעֵי ג"כ נֶגֶד הֶחָלָל אוֹ אפי' בְּמְקוֹמוֹת אֲחֵרִים אֲסוּרָה, א"ר זֵירָא הָא דְּבָעֵי ר"א כְּבָר פֵּירְשָׁהּ רַב יְהוּדָה דאר"י אָמַר רַב בִּדְרוּסָה עַד שֶׁיַּאֲדִים בָּשָׂר כְּנֶגֶד בְּנֵי מֵעַיִם נִתְמַסְמֵס הַבָּשָׂר רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִלּוּ אֵינוֹ וְכָתַב רַשׁ"י וְז"ל כְּנֶגֶד בְּנֵי מֵעַיִם אֲפִילּוּ בְּהָאֲדִימָה נִתְמַסְמֵס הַבָּשָׂר בְּמָקוֹם אַחֵר רוֹאִין כְּאִלּוּ אֵינוֹ וְאִם יֵשׁ בּוֹ טְרֵיפוֹת בְּנִיטּוֹל כֻּלּוֹ כְּגוֹן צוֹמֶת הַגִּידִין טְרֵפָה דְּהַאי נָמֵי כְּנָטוּל דָּמֵי עכ"ד וְהָרִמְבַּ"ם כ' אֵיזֶהוּ רוֹשֶׁם הַדְּרִיסָה שֶׁיַּאֲדִים הַבָּשָׂר כְּנֶגֶד בְּנֵי מֵעַיִם וְאִם נִימּוֹק הַבָּשָׂר כְּנֶגֶד בְּנֵי מֵעַיִם עַד שֶׁנַּעֲשָׂה כְּבָשָׂר שֶׁרוֹפֵא גּוֹרְדָן מִן הַחֲבוּרָה רוֹאִין אֶת הַבָּשָׂר כְּאִלּוּ חָסֵר וּטְרֵפָה וְכָתַב הָרֹא"שׁ דְּהָרִמְבַּ"ם מְפָרֵשׁ הָא דְּמִבָּעֵי הַמְּסַמְּסָה מַהוּ בְּכְנֶגֶד בְּנֵי מֵעַיִם אִם נֶאֱסַר בְּהַמְסַמֵּס' אֲפִילּוּ לֹא הָאִדִּים וּפָשַׁט לֵיהּ מֵהָא דאר"י א"ר נִתְמַסְמֵס רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִלּוּ אֵינוֹ מִצַּד הָאֶרֶס שֶׁשּׁוֹרְפוֹ וּמְמִילָא דְּאוֹסֵר כְּנֶגֶד בְּנֵי מֵעַיִם אע"ג דְּלָא הָאִדִּים וּמִדִּבְרֵי הָרִמְבַּ"ם הָא מְבֹלְאָר דְּגַם בְּנִתְמַסְמֵס הַבָּשָׂר כְּנֶגְדּוֹ אֵינוֹ אוֹסֵר רַק בִּבְנֵי מֵעַיִם וְלֹא בצוה"ג דְּזֶה וַדַּאי דְּנִתְמַסְמֵס לָא עָדִיף מֵהָאִדִּים וְאַדְּרַבָּה לְהֵיפּוּךְ מִבָּעְיָא לֵיהּ אִם דּוֹמֶה לְהָאִדִּים ומש"ה כ' הָרִמְבַּ"ם רַק כְּנֶגֶד בְּנֵי מֵעַיִם וְכֵן הוּא דַּעַת הָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו שכ'

וַז"ל וְנִתְמַסְמֵס הַבָּשָׂר כְּנֶגֶד הֶחָלָל אע"פ שֶׁלֹּא הֶאֱדִים כו' אע"פ שֶׁלֹּא נִמְצָא קוֹרֶט דָּם בְּפָנִים וְלֹא בִּבְנֵי מֵעַיִם כְּלָל טְרֵפָה כִּדְבְרֵי הָרַמְבַּ"ם עכ"ד וְהַטּוּר אָזַל בָּזֶה בְּשִׁיטַת רַשְׁ"י דְּהָאִיבַּעְיָא דְּהַמְּסַמְּסָה קָאֵי עַל שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הֶחָלָל רַק בֵּירֵךְ וּכְנֶגֶד צוה"ג דס"ל כְּרַשְׁ"י דְּבַהֶמְסָמְסָה יֵשׁ לְהַחְמִיר יוֹתֵר מִבְּהֶאֱדִים וּבִפְשִׁיטוּת מְפָרֵשׁ הַטּוּר דְּפָשַׁט לֵיהּ לְהַחְמִיר דְּאוֹסֵר בְּנִתְמַסְמֵס אפי' כְּנֶגֶד הָאֵבֶר כֵּיוָן דְּחָשְׁבִינַן לֵיהּ כְּאִלּוּ אֵינוֹ מְמֵילָא מַקְלִי קָלֵי וּכְמוֹ שֶׁמְּפָרֵשׁ לָהּ הָרַמְבַּ"ם ומש"ה אוֹסֵר גַּם כְּנֶגֶד צוה"ג, וּבְדַעַת רַשְׁ"י אֵין לָנוּ הֶכְרֵעַ הַאֵיךְ מְפָרֵשׁ לְהַפְּשִׁיטוּת אִם כַּוָּנָתוֹ דְּפָשַׁט לֵיהּ דְּרוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִלּוּ אֵינוֹ וְרַק אִם נִתְמַסְמֵס צוה"ג עַצְמָם הוּא דְּאָסוּר אֲבָל בִּנְתִמַסְמֵס כְּנֶגְדָּן שָׁרֵי אוֹ דִּמְפָרֵשׁ לֵיהּ כְּהַטּוּר דְּכֹל שֶׁנִּתְמַסְמֵס רוֹאִין כָּל שֶׁכְּנֶגְדּוֹ כְּאִלּוּ אֵינוֹ ומש"ה בְּנִתְמַסְמֵס נֶגֶד צוה"ג רוֹאִין כְּאִלּוּ נִיטַל הצוה"ג, וצ"ע בָּזֶה בְּדַעְתּוֹ, אֲבָל הָרַמְבַּ"ם הֲרֵי וַדַּאי דִּמְפָרֵשׁ לְהַפְּשִׁיטוּת דְּפָשַׁט דִּבְנִתְמַסְמֵס אוֹסֵר גַּם בִּכְנֶגֶד הָאֵבֶר וְכֵן מְפָרֵשׁ לָהּ הַטּוּר וְרַק בָּזֶה חוֹלֵק עָלָיו דְּהָרַמְבַּ"ם מְפָרֵשׁ דְּקָאֵי עַל נֶגֶד בְּנֵי מֵעַיִם וְהַטּוּר מְפָרֵשׁ לָהּ כפרש"י דְּקָאֵי בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת וְנֶגֶד כָּל הָאֵיבָרִים שֶׁנִּטְרֶפֶת בָּהֶם אֶסוּרָה, וְעוֹד י"ל בְּדַעַת הַטּוּר בָּזֶה דְּגַם אִם נִפְרַשׁ כְּהָרַמְבַּ"ם מ"מ כֵּיוָן דְּהַדִּ דְּנִתְמַסְמֵס קָאֵי כְּנֶגֶד הָאֵבֶר הַמְּטָרִיף וּפָשַׁט לֵיהּ לְאִיסּוּרָא וא"כ בִּדְרוּסָה נֶאֱסֶרֶת בִּשְׁנֵי אוֹפַנִּים אוֹ בְּהֶאֱדִים כְּנֶגְדּוֹ אוֹ בִּנְתִמַסְמֵס כְּנֶגְדּוֹ וַהֲרֵי עִיקַּר הַדָּבָר דִּמְמַעֲטִינַן צוה"ג הוּא מִדְּאָמַר בַּגְּמָרָא כְּנֶגֶד בְּנֵי מֵעַיִם וַהֲרֵי זֶה לֹא נֶאֱמַר רַק בְּהֶאֱדִים ומנ"ל לוֹמַר כֵּן גַּם בִּנְתִמַסְמְסוּ מש"ה כ' בִּנְתִמַסְמֵס לֶאֱסוֹר גַּם נֶגֶד צוה"ג: וּמִדְּבָרִים אֵלּוּ נִתְבָּאֵר לָנוּ עוֹד מַחֲלוֹקֶת אַחֶרֶת דִּבְסִימָנִים דקיי"ל דְּקָשִׁים הֵם וּבְהֶאֱדִים בָּשָׂר כְּנֶגְדָּן כְּשֵׁירָה עַד שֶׁיַּאְדִּימוּ הֵם עַצְמָן וְיֵשׁ לְעַיֵּן בִּנְתִמַסְמֵס הַבָּשָׂר כְּנֶגְדָּן מַהוּ, וְהִנֵּרְאָה דִּלְהָרַמְבַּ"ם דס"ל דְּאֵין מָקוֹם לְהַחְמִיר בִּנְתִמַסְמֵס יוֹתֵר מִבְּהֶאֱדִים וְאַדְרַבָּה לְהֵיפּוּךְ מִבַּעְיָ' לֵיהּ דִּלְמָא קִילָא יוֹתֵר ומש"ה מַצְרִיךְ גַּם בִּנְתִמַסְמֵס כְּנֶגֶד בְּנֵי מֵעַיִם מְמֵילָא גַּם בְּסִימָנִים אִם נִתְמַסְמֵס כְּנֶגְדָּן כְּשֵׁירָה דְּאִם נָבוֹא לְהַחְמִיר בִּנְתִמַסְמֵס גַּם בַּסִּימָנִים יוֹתֵר מִבְּהֶאֱדִים א"כ מנ"ל לְהַצְרִיךְ בּוֹ בִּבְנֵי מֵעַיִם וְכֵן מַשְׁמַע לְהֶדְיָא לִשּׁוֹן הָרַמְבַּ"ם שכ' אֵיזֶהוּ רוֹשֶׁם הַדְּרִיסָה שֶׁיַּאְדִּימוּ הַבָּשָׂר כו' וְאִם נִימּוֹק כו' טְרֵפָה וְאִם דָּרַס בַּסִּימָנִים מִשֶּׁיַּאְדִּימוּ טְרֵפָה הֲרֵי דְּסָתַם.

הַדְּבָרִים דְּאֵין בָּהֶם אִיסּוּר רַק מִשֶּׁיַּאְדִּימוּ וּמוּכָח לְהֶדְיָא דִּבְנִתְמַסְמֵס כְּנֶגְדָּן ג"כ כְּשֵׁירָה, אֲבָל לפרש"י דְּאֵין מָקוֹם לְהָקֵל בּוֹ יוֹתֵר מֵהָאֵדִים וְאַדְרַבָּה מִבַּעְיָ' לֵיהּ אִי חָמוּר יוֹתֵר מֵהָאֵדִים דְּאוֹסֵר גַּם שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הֶחָלָל וּלְדַעַת הַטּוּר דְּמְפָרֵשׁ דְּפָשַׁט לֵיהּ לְאִיסּוּר דְּאוֹסֵר גַּם כְּנֶגֶד שְׁאָרֵי אֵיבָרִים א"כ הֲרֵי וַדַּאי נִרְאֶה דְּגַם כְּנֶגֶד הַסִּימָנִים אֵין לָנוּ רְאָיָה לְהַכְשִׁיר דְּלָא מָצִינוּ בגמ' דִּכְשֵׁירָה רַק בְּהֶאֱדִים כְּנֶגְדָּן וְלֹא בִּנְתִמַסְמֵס דַּחֲמִיר יוֹתֵר דְּאוֹסֵר גַּם בצוה"ג וְגַם לְפִי הַסְּבָרָא נִרְאֶה כֵּן דְּוַדַּאי דְּרוֹאִין בְּחוּשׁ דצוה"ג קָשִׁים יוֹתֵר מִסִּימָנִים וְאִם אוֹסֵר בְּהוּ כ"ש כְּנֶגֶד הַסִּימָנִים וְגַם לְשׁוֹן הַטּוּר מַשְׁמַע כֵּן שכ' בּוֹדְקִין מִכְּנֶגֶד הַמּוֹחַ כו' וְאִם נִמְצָא שֶׁהֶאֱדִים הַבָּשָׂר כו' אֲסוּרָה וְכֵן אִם נִתְמַסְמֵס הַבָּשָׂר כְּנֶגְדּוֹ אוֹ כְּנֶגֶד צוה"ג אֲסוּרָה וְהַסִּימָנִים קָשִׁים הֵם אֵצֶל דְּרוֹסָה, הִלְכָךְ אפי' הֶאֱדִים בָּשָׂר כְּנֶגְדָּם מֻוּתָּר עַד שֶׁיַּאְדִּימוּ הֵם בְּעַצְמָם וַהֲרֵי בַּתְּחִלָּה כ' שְׁנֵי אוֹפַנִּים שֶׁנִּטְרֶפֶת בָּהֶן אוֹ בְּהֶאֱדִים כְּנֶגְדּוֹ אוֹ בִּנְתִמַסְמֵס כְּנֶגְדּוֹ וּבְסוֹף דְּבָרָיו שָׁבָא לְהוֹצִיא סִימָנִים מִשְּׁאָרֵי בְּנֵי מֵעַיִם לֹא כָּתַב רַק דִּבְהֶאֱדִים כְּנֶגְדָּן כְּשֵׁירָה אֲבָל מֵחֲלוֹקֶת הַשְּׁנִיָּה דְּהַיְינוּ נִתְמַסְמֵס הַבָּשָׂר כְּנֶגְדּוֹ לֹא הוֹצִיא לַסִּימָנִים מִכְּלַל שְׁאָר בְּנֵי מֵעַיִם וְהִנִּיחָם עַל כְּלָל הָרִאשׁוֹן דַּאֲסוּרִים וּכְמוֹ בצוה"ג, וְכָל זֶה נִרְאֶה בָּרוּר וּמְוֻכָּרַח בְּדַעַת הַטּוּר וְהָא דְּלָא כָּלַל הַטּוּר לְסִימָנִים וצוה"ג בְּחַד בָּבָא וּפַלְגִינְהוּ וַהֲרֵי לפי"ז

דִּין אֶחָד לִשְׁנֵיהֶם גַּם זֶה נִיחָא דַּהֲרֵי בְּהָאֲדִימָן הֵן עַצְמָן לֹא נִזְכַּר בגמ' דַּאֲסוּרָה רַק בְּסִימָנִים וס"ל לְהַטּוּר דְּאֵין לִלְמֹד מֵהֶם לצוה"ג דְּקָשִׁים יוֹתֵר מִסִּימָנִים וְגַם בְּהָאֲדִימָן הֵן עַצְמָם שָׁרֵי: [ג] וְנִמְצָא לפי"ז דִּלְדַעַת הַטּוּר שְׁלֹשָׁה חִילּוּקִים בָּזֶה דִּכְנֶגֶד הֶחָלָל פּוֹסֵל גַּם בְּהָאֲדִים בָּשָׂר כְּנֶגְדָּם וּבַסִּימָנִים כְּשֵׁרִים עַד שֶׁיַּאְדִּימוּ הֵם עַצְמָם וְאִם נִתְמַסְמֵס כְּנֶגֶד הַסִּימָנִים אֲסוּרָה מכ"ש דצוה"ג, ובצוה"ג לֹא מִטָּרְפָה רַק בְּנִתְמַסְמֵס הַבָּשָׂר כְּנֶגְדּוֹ אֲבָל בְּהָאֲדִימָה לֹא נֶאֶסְרָה אֲפִילּוּ הֶאְדִּימוּ הֵם עַצְמָן כָּל שֶׁלֹּא הִגִּיעוּ לְמִסְמוּס כְּשֵׁרָה וְכָל זֶה נִרְאֶה בָּרוּר בְּדַעַת הַטּוּר וּמְדֻיָּקָן בִּלְשׁוֹנוֹ הַדַּק הֵיטֵב, וְדַעַת הָרַמְבַּ"ם וְהָרַשְׁבָּ"א חָזֵינַן לְהֶדְיָא דְּבֵין בְּהָאֲדִים וּבֵין בְּנִתְמַסְמֵס הַבָּשָׂר כְּנֶגֶד צוה"ג כְּשֵׁרָה וּבַסִּימָנִים אִם נִתְמַסְמֵס הַבָּשָׂר כְּנֶגְדָּן נִרְאֶה ג"כ מִלְּשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם דְּכְשֵׁרָה ועכ"פ בְּהָאֲדִים הַבָּשָׂר כְּנֶגֶד צוה"ג הֲרֵי חָזֵינַן לְהֶדְיָא דַּעַת רַשִׁ"י וְהָרַמְבַּ"ם וְרַשְׁבָּ"א וּסְמָ"ג ור"י דְּשָׁרֵי וְדַעַת הַשּׁוּ"עַ נִרְאֶה לְגַמְרֵי כְּהָרַמְבַּ"ם דַּהֲרֵי הֶעְתִּיק כָּל לְשׁוֹנוֹ שֶׁל הָרַמְבַּ"ם וַהֲרֵי הוּא בְּעַצְמוֹ כ' בְּכֶסֶף מִשְׁנֶה דִּלְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם מַשְׁמַע דְּלָא כְּהַטּוּר וּבְוַדַּאי נִרְאֶה דַּעְתּוֹ לְהַתִּיר מִיהָא בְּהָאֲדִים נֶגֶד צוה"ג וְרַק בְּנִתְמַסְמֵס כְּנֶגְדָּן חוֹלֵק הַטּוּר עַל הָרַמְבַּ"ם וְרַשְׁבָּ"א וְאוֹסֵר, ולפי"ז נִרְאֶה בִּדְרוּסָה בצוה"ג דְּיֵשׁ מָקוֹם לְהַכְשִׁירוֹ ע"י בְּדִיקָה גַּם לְהַטּוּר דאע"ג דְּאֵין אָנוּ בְּקִיאִין בִּבְדִיקָה מ"מ בִּבְדִיקָה אִם נִתְמַסְמֵס אוֹ לֹא גַּם אֲנַן בְּקִיאִינַן לְבַד הֵיכָא שְׁנִשְׁתַּנָּה מרא' הַבָּשָׂר דְּכָתַב הָרַמָ"א בְּסִימָן מ"ח סְעִיף ה' דְּשׁוּב אֵין אָנוּ בְּקִיאִין דִּלְמָא הִגִּיעַ לְבָשָׂר שֶׁרוֹפֵא גּוֹרְדָן וכ"כ הָרַמָ"א בסי' נ' אֲבָל כָּל שֶׁרוֹאִין שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנָּה מַרְאֵהוּ כְּלָל הֲרֵי רוֹאִין שֶׁלֹּא נִתְמַסְמֵס בְּוַדַּאי וְגַם אִם נִשְׁתַּנָּה מַרְאִית בָּשָׂר הֲרֵי כְּבָר נֶחְלְקוּ בּוֹ הָאַחֲרוֹנִים דהתב"ש כָּתַב דְּכָל שִׁינּוּי מַרְאֶה חוֹשְׁשִׁין דִּלְמָא הִגִּיעַ לְרוֹפֵא גּוֹרְדָן והנו"ב מה"ק חֵלֶק יו"ד סי' י"ג חָלַק ע"ז וְכָתַב דְּשִׁינּוּי מַרְאֶה לְחוּד בְּלֹא קֻצַּת לִיקּוּי גַּם הָרַמָ"א מוֹדֶה דְּלָא חָיְישִׁינַן לְרוֹפֵא גּוֹרְדָן ובכה"ג דְּהָרַמְבַּ"ם וְהָרַשְׁבָּ"א כָּתְבוּ לְהֶדְיָא דְּגַם אִם נִתְמַסְמֵס הַבָּשָׂר כְּנֶגְדָּן כְּשֵׁרָה וְרַק הַטּוּר לְחַוְּדָא אוֹסֵר נִרְאֶה בְּוַדַּאי דְּיָכוֹל לִסְמוֹךְ בָּזֶה עַל הנו"ב וְאִם רוֹאִין שֶׁהַבָּשָׂר אֵין בּוֹ שׁוּם לִיקּוּי אפי' נִשְׁתַּנָּה מַרְאִיתוֹ דְּאֵין לָחוּשׁ בּוֹ לְנִתְמַסְמֵס כֵּן הָיָה נִרְאֶה לִכְאוֹרָה, אָמְנָם כֵּיוָן דהב"י וְהַפְּרִישָׁה והב"ח וְהַשַּׁ"ךְ והפ"ח כֻּלָּם תָּפְסוּ בִּפְשִׁיטוּת דְּהַטּוּר אוֹסֵר גַּם בְּהָאֲדִים כְּנֶגֶד צוה"ג וּמְדַמִּים צוה"ג לְגַמְרֵי לִכְנֶגֶד הֶחָלָל בְּכָל הַפָּרָטִים לְהַטּוּר וַדַּאי דְּאֵין מָקוֹם לְהַתִּיר מַה שֶּׁאָסְרוּ הֵם בְּפֵירוּשׁ הֲגַם כִּי לֹא עָמַדְנוּ עַל סוֹף דַּעְתָּם בָּזֶה, שׁוּב מָצָאתִי בתשב"ץ חֵלֶק ב' סִימָן קמ"ט וּמַשְׁמָעוּת דְּבָרָיו הוּא ג"כ כהב"י דְּאוֹסֵר גַּם בצוה"ג וצ"ע אָמְנָם אִם יֵשׁ עוֹד אֵיזֶה צַד לְהָקֵל וּכְגוֹן בִּדְרִיסַת הַזְּאֵב בַּגַּסָּה כנ"ד דבלא"ה הַרְבֵּה פּוֹסְקִים מַכְשִׁירִים אוֹ אִם נִתְעָרְבָה בַּאֲחֵרִים דְּדַעַת ר"ת לְהַתִּיר אפי' וַדַּאי דְּרוּסָה שֶׁנִּתְעָרְבָה וּבִסְפֵק דְּרוּסָה שֶׁנִּתְעָרְבוּ הֲרֵי הִסְכִּימוּ גַּם הַתּוֹסָפוֹת לָזֶה וְכַמְבֹאָר בַּתּוֹסְ' ר"פ כָּל הַזְּבָחִים וְהַגַּם דְּלָא קיי"ל כֵּן מ"מ אִם בְּוַדַּאי לֹא נִדְרְסָה רַק בצוה"ג וְאֵין הַסָּפֵק אֶלָּא שֶׁמָּא נִדְרְסָה רַק בצוה"ג וַדַּאי דְּהַמּוֹרֶה לְהַתִּיר ע"י בְּדִיקָה דְּלָא מְהַדְּרִינַן עֻבְדָּא וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר וְכֵן אֶפְשָׁר דְּיֵשׁ מָקוֹם לְהַתִּיר לְשָׁהוֹתוֹ יב"ח כֵּיוָן דבלא"ה דַּעַת הַשּׁוּ"עַ דְּבֶאֱחָד אוֹ שְׁנַיִם שָׁרֵי לְשָׁהוֹתוֹ וְלָא חָיְישִׁינַן לְתַקָּלָה וא"כ הָכָא דְּאִם נִתְמַסְמֵס אוֹ לֹא הֲרֵי נוֹכַל לְבָדְקוֹ מִבַּחוּץ גַּם מֵחַיִּים וְרַק אִם הָאֵדִים הַבָּשָׂר כְּנֶגְדּוֹ א"א לְבַדּוֹק מֵחַיִּים: הִנֵּה בְּכָל מָקוֹם שֶׁצָּרִיךְ לְהַשְׁהוֹתָהּ י"ב חוֹדֶשׁ כָּתַב הב"י בשו"ע בְּסִימָן נ"ז דְּאִם רַבִּים הֵם הַנִּדְרָסִים אָסוּר לְהַשְׁהוֹתוֹ יב"ח דְּחָיְישִׁינַן לְתַקָּלָה וְהָרַמָ"א כ' דְּיֵשׁ מַחְמִירִין דְּכֹל שֶׁצָּרִיךְ שְׁהוּי יב"ח חָיְישִׁינַן לְתַקָּלָה וַאֲפִילּוּ אֵינוֹ אֶלָּא אֶחָד וְאֵין לְמָוְכְרוֹ חַי לָעַכּוּ"ם אֶלָּא יְמִיתֶנּוּ קוֹדֶם וְכֵן הַמִּנְהָג בִּמְדִינוֹת,

וְהִנֵּה רָאִיתִי בְּאוֹ"ה כְּלָל כ"ו הוּבָא בִּכְנֶה"ג וְז"ל כָּל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ יָדוּעַ אָסוּר לִשְׁהוֹתוֹ יב"ח לִרְאוֹת אִם כָּשֵׁר דִּלְמָא אָתְיָא לִידֵי תַּקָּלָה וְהַיְינוּ בֵּין בָּעוֹף בֵּין בַּבְּהֵמָה אִם הַסָּפֵק לְבַדּוֹ וְלֹא נִתְעָרֵב וְאֵין כָּאן הפ"מ הֲרֵי דָּאִם נִתְעָרֵב אוֹ בהפ"מ גַּם האו"ה מַתִּיר וְהָרַמָ"א לֹא הִזְכִּיר זֶה דבהפ"מ יֵשׁ לְהָקֵל וצ"ע, וְלִכְאוֹרָה נִרְאֶה דבהפ"מ הַמּוֹרֶה לְהָקֵל לִשְׁהוֹתוֹ יב"ח וּכְדַעַת הב"י דְּבְיָחִיד שָׁרֵי לָא מְהַדְּרִינַן עֻבְדָּא וּבְפָרָט בִּדְרוּסָה בצוה"ג וַדַּאי דְּיֵשׁ לְהָקֵל, אָמְנָם הַשּׁוֹאֵל הוֹסִיף אִם רַשַּׁאי גַּם לַחֲלוֹב הַבְּהֵמוֹת וּלְקַבֵּץ הַגְּבִינוֹת וּלְהַשְׁהוֹתָם יב"ח וְדָבָר זֶה נִרְאֶה דְּבִסְפֵּק טְרֵפָה גְּמוּרָה אֲסוּרָה ע"פ דִּין דַּהֲרֵי בָּרִבִּים הַנִּדָּרָסִים כ"ע מוֹדִים דְּאָסוּר לְהַשְׁהוֹת וּמַה בֵּין הַרִבֵּה בְּהֵמוֹת לְהַרְבֵּה גְּבִינוֹת מִבְּהֵמָה אַחַת וּבִסְבָרָא זוֹ לֹא נִצְטָרֵךְ לַעֲשׂוֹת מַחֲלוֹקֶת בֵּין רַשְׁ"י וְתוֹסָ' דִּבְדַף נ"ג גַּבֵּי שַׁרְקָפָ' סָפֵק דְּרוּסוֹת דְּפָרִיךְ וְלִשְׁהִינְהוּ יב"ח וּמְשַׁנֵּי אָתְיָא לִידֵי תַּקָּלָה וּכְתַב רַשְׁ"י אַיְידֵי דְּהֵם טוֹבֵי לָא מָצֵי לְאַזְדְּהוֹרֵי בְּהוּ וְהַתּוֹסָ' בד"ה אָתְיָא כָּתְבוּ וְז"ל וְהָא דְּאָמְרִינַן גַּבֵּי בֵּיצֵי סָפֵק טְרֵפָה שֵׁיְחֻלָּא קַמָּא מְשַׁהֵינַן לְהוּ אִי הָדַר טָעֲנָה שָׁרֵי וְלָא חָיְישִׁינַן לְתַקָּלָה וי"ל דְּתַקָּלָה עַצְמָהּ תַּנָּאֵי הִיא וְעוֹד דְּשָׁם אִם סוֹפָהּ לִטְעוֹן מְמַהֶרֶת לִטְעוֹן וַהֲרֵי לִכְאוֹרָה לפמ"ש רַשְׁ"י לְחַלֵּק בֵּין רַבִּים הַנִּדָּרָסִים לְיָחִיד לֹא הִקְשׁוּ הַתּוֹסְפוֹ' כְּלָל וצ"ל דְּהַתּוֹסָ' חוֹלְקִים בָּזֶה וס"ל כְּהַמַּרְדְּכַי דְּגַם בְּיָחִיד חָיְישִׁינַן לְתַקָּלָה וּבְוַדַּאי הוּא דָּחוּק טוּבָא דְּהַתּוֹסָ' לֹא יַזְכִּירוּ בְּדִבְרֵיהֶם דִּבְרֵי רַשְׁ"י עַל מְקוֹמוֹ שֶׁחוֹלֵק עַל סְבָרָתָם וּלְפִי דְּבָרֵינוּ נִיחָא דְּהַבֵּצִים הַנּוֹלָדִים בְּכָל יוֹם חֲשִׁיבִי כְּמְרֻבִּים ומש"ה הִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' שַׁפִּיר, שׁוּב מָצָאתִי בִּישׁ"ש פֶּרֶק אֵלּוּ טְרֵיפוֹת סִי' צ"ח וְז"ל אָמַר אַמֵּימָר הָנֵי בֵּיעֵי דְּסַפֵּק טְרֵפָה מְשַׁהֵינַן לֵיהּ אִי הָדַר טָעֲנָה שָׁרֵי וְהָא דְּלָא חָיְישִׁינַן לְתַקָּלָה אע"פ שֶׁהֵם מְרֻבִּים כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' לְעֵיל מִשּׁוּם דְּאִם סוֹפָהּ לִטְעוֹן מְמַהֶרֶת לִטְעוֹן וְלָא דָּמֵי לְשַׁרְקָפָא דְּסָפֵק דְּרוּסוֹת דְּצָרִיךְ לְהַשְׁהוֹתָן יב"ח הֲרֵי דכ' לְהֶדְיָא כֵּן דְּקוּשְׁ' הַתּוֹסָפוֹ' הֵם מִשּׁוּם דַּחֲשִׁיבָא מְרֻבִּין, וְיָצָא לָנוּ קָוְלָא גְּדוֹלָה מִדְּבָרֵינוּ דְּבָעוֹף הָרָאוּי לְהַטִּיל בְּצִים דְּשָׁרֵי לְהַשְׁהוֹתָן עַד שֶׁיִּטְעֲנוּ מִשּׁוּם סְבָרַת הַתּוֹסָ' דְּמְמַהֶרֶת לִטְעוֹן דְּגַם בִּמְרֻבִּים שָׁרֵי וְעַיֵּ' בפרמ"ג סִי' נ"ז ס"ק מ"ז שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם המ"י דְּמִלְּשׁוֹן הַשּׁוּ"ע מַשְׁמַע דְּלִזְמַן מוּעָט גַּם בִּמְרֻבִּים שָׁרֵי וּבְוַדַּאי דִּלְשׁוֹן הַשּׁוּ"ע מַשְׁמַע כֵּן וּמִדִּבְרֵי הַתּוֹסָפוֹת הַנַּ"ל הָא מֻכְרָח כֵּן וְעוֹבָדָא בְּשַׁרְקָפָא דְּחָשְׁשׁוּ לְתַקָּלָה לֹא הָיוּ רְאוּיִם לְיַלֵּד דְּקָטָנִים הָיוּ אוֹ זְכָרִים הָיוּ: סִימָן לג בֵּיאוּר סֵוּגְיָ' בְּחֻלִּין דַּף נ"ו.

במס' חֻלִּין (דַּף נ"ו) רַב וּשְׁמוּאֵל וְלֵוִי דְּאָמְרִי מַכְנִיס יָדוֹ לִפְנִים וּבוֹדֵק אִם מְבַצְבֵּץ וְעוֹלֶה טְרֵפָה וְאִם לָאו כְּשֵׁרָה. פרש"י מַכְנִיס יָדוֹ לְתוֹךְ פִּיו וְדוֹחֵק לְהַמּוֹחַ לְמַעְלָה אִם מְבַצְבֵּץ דֶּרֶךְ הַנָּקֵב טְרֵפָה שֶׁמָּא נִיקַּב הַקֵּרוּם, וּבְאַלְפָּס אִיתָא וְז"ל פִּי' שֶׁמַּנִּיחַ אֶצְבָּעוֹ בְּצַד הַנָּקֵב וְנוֹעֵץ אֶצְבָּעוֹ שָׁם אִם נִיקַּב קֵרוּם שֶׁל מוֹחַ הַמּוֹחַ עוֹלֶה וּמְבַצְבֵּץ מִן הַנָּקֵב.

דְּמְפָרֵשׁ דְּדוֹחֵק אֶצְבָּעוֹ מִבַּחוּץ לְמַעְלָה עַל הַמּוֹחַ סָמוּךְ בְּצַד הַנָּקֵב, וּלְפֵירוּשׁוֹ צ"ל דְּתְּחִילָּה נוֹטֵל מִן הָעֶצֶם וּמְסִירוֹ סָבִיב הַנָּקֵב וְנִשְׁאַר שָׁם הַמּוֹחַ מְגֻלֶּה וְדוֹחֵק שָׁם בְּאֶצְבָּעוֹ דְּבִלֹּא זֶה בְּוַדַּאי דְּלָא יְבַצְבֵּץ דְּהָעֶצֶם מַגִּין עַל הַמּוֹחַ שֶׁלֹּא יהי' נִדְחָק כְּלָל מִן הָאֶצְבַּע, וְעוֹד דַּהֲרֵי בַּגְּמָרָא אָמְרוּ מַכְנִיס יָדוֹ לִפְנִים ובע"כ צָרִיךְ לְפָרֵשׁ לְהָאַלְפָּס דְּהַאי לְפָנִים הַיְינוּ בְּתוֹךְ הַנָּקֵב שֶׁעָשָׂה שֶׁנּוֹטֵל מִן הָעֶצֶם מִסָּבִיב וּמַרְחִיבוֹ עַד שֶׁיּוּכַל לְהַכְנִיס אֶצְבָּעוֹ לְתוֹכוֹ ולפירש"י א"צ לִיטּוֹל מִן הָעֶצֶם כְּלָל רַק בּוֹדְקוֹ כְּמוֹ שֶׁהוּא מִתּוֹךְ פִּיו.

וְכֵן מְבֹאָר בפרש"י בְּהָא דְּאָמַר זְעֵירָא אֵין בְּדִיקָה לְחֻלְדָּה וּמְפָרֵשׁ לָהּ רַב אוֹשַׁעְיָ' מִפְּנֵי שְׁשִׁינֶיהָ' דַּקּוֹת וַעֲקֻמּוֹת וכ' רַשְׁ"י וְז"ל וְנוֹקֵב בַּאֲלַכְסוֹן וּכְשֶׁהַמּוֹחַ נִדְחָף לְמַעְלָה הָעֶצֶם סוֹתְמוֹ דְּנֶקֶב הָעֶצֶם אֵינוֹ כְּנֶגֶד נֶקֶב הַקְּרוּם הֲרֵי דְּמְפָרֵשׁ דְּהָעֶצֶם נִשְׁאַר כְּמוֹ שֶׁהוּא וְלֹא הָיָה מְסִירוֹ כְּלָל ולפי"ז מֻוְכָּרַח דְּאִם הָיָה מְסִירוֹ מִמֶּנּוּ בַּתְּחִילָּה הָעֶצֶם גַּם להס"ד דְּזְעֵירָא יֵשׁ לוֹ בְּדִיקָה וְהָא דְּנֶקֶב שֶׁל שְׁנֵי הַקְּרוּמִים אֵינוֹ זֶה כְּנֶגֶד זֶה לֹא אִיכְפַּת לָן דְּתַתָּאָה אַגַּב רֻוכְכֵי' פָּקַע וא"כ יְבַצְּבֵץ בְּמָקוֹם שֶׁנִּיקַּב הָעֶלְיוֹן וְלָא קָאָמַר דְּאֵין לוֹ בְּדִיקָה רַק כְּמוֹ שֶׁהוּא וְהָא דְּחָזַר בּוֹ זְעֵירָא אַחַ"כ וְאָמַר דְּיֵשׁ לוֹ בְּדִיקָה בַּיָּד אע"ג דְּלֹא יַחֲלוֹק עַל הַחוֹשׁ דְּשִׁינֶיהָ' עֲקוּמוֹת צ"ל דס"ל דמ"מ יְבַצְּבֵץ ע"י הַנֶּקֶב שֶׁבַּאֲלַכְסוֹן, רק צ"ע דְּלָמָּה הֲוָצְרְךְ רַשְׁ"י לְדַחֹוק בְּזֶה דַּהֲרֵי אָמַר בַּגְּמָרָאבְּפִלּוּגְתָּא וּמֵבִיא דְּרַבִּי יְהוּדָה בְּדִיק בְּיָדָא ור' נְחֶמְיָה בָּדַק בְּמַחְטָא וא"ל ר"י לר"נ עַד מָתַי אַתָּה מְכַלֶּה מָמוֹנָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל וא"ל ר"נ לר"י עַד מָתַי אַתָּה מַאֲכִיל טְרֵיפוֹת שָׁמָּא נִיקַּב קְרוּם שֶׁל מוֹחַ, פרש"י מִפְּנֵי שְׁשִׁינֶיהָ' עֲקוּמוֹת לֹא יְבַצְּבֵץ וַהֲרֵי ר"נ שֶׁהָיָה בּוֹדֵק בְּמַסְמֵר בע"כ הי' מֵסִיר מִקּוֹדֶם הָעֶצֶם וּמַעֲבִירוֹ עַל הַקְּרוּם אִם יַחְגֹּור בַּנֶּקֶב וא"כ כֵּיוָן שֶׁכְּבָר הֵסִיר הָעֶצֶם הֲרֵי שׁוּב הי' יָכוֹל לִבְדֹּוק בַּיָּד וַחֲשָׁשָׁה דְּשִׁינֶיהָ' עֲקוּמוֹת הָא לֵיכָּא דְּתַתָּאָה פָּקַע אַגַּב רֻוכְכֵי' וא"כ לָמָּה הָיָה בּוֹדֵק בְּמַחַט דְּאֵיכָּא בּוֹ כִּילּוּי מָמוֹן יִשְׂרָאֵל לְלֹא צֹורֶךְ, ובע"כ מֻוְכָּרַחְיִן לוֹמַר דר"נ לָא ס"ל כְּלָל סְבָרָא דְּתַתָּאָה פָּקַע ומש"ה גַּם כְּשֶׁמַּסִּיר הָעֶצֶם חָיְישׁ לְהָא דְּנֶקֶב שֶׁל שְׁנֵי הַקְּרוּמִים אֵינָם זֶה כְּנֶגֶד זֶה וְלֹא יְבַצְּבֵץ, וּלְפִי זֶה צ"ל דְּהָא דכ' רַשְׁ"י הַטַּעַם בְּדִבְרֵי ר"נ מִשּׁוּם שְׁשִׁינֶיהָ' עֲקוּמוֹת וּמוּכָח דר' נְחֶמְיָ' לָא פְּלִיג רַק עַל חֻלְדָּה אֲבָל בִּשְׁאָרֵי חַיּוֹת מוֹדָה דְּמְהַנֵּי בְּדִיקוֹת הַיָּד וְזֶהוּ רַק אַלִּיבָּא דְּמַאן דְּאָמַר עַד דְּאִינְקוּב קְרָמָא תַּתָּאָה אֲבָל לָמָּ"ד קְרָמָא עִילָּאָה לְדִידְיָ' הֲרֵי צ"ל דר"נ חוֹלֵק וס"ל דְּבְכוּלְּהוּ לָא מְהַנֵּי בְּדִיקַת הַיָּד דְּיֵשׁ לָחוּשׁ דִּלְמָא עִילָּאָה אִינְקוּב וְתַתָּאָה לָא אִינְקוּב ומש"ה לֹא יְבַצְּבֵץ כֵּיוָן דְּלָא ס"ל הַהִּ סְבָרָא דִּפְקַע, אֲבָל עכ"פ חָזִינַן דר"נ ס"ל דְּגַם כְּשֶׁמַּסִּיר הָעֶצֶם לָא מְהַנֵּי בְּדִיקַת הַיָּד, וא"כ מַדּוּעַ דָּחַק רַשְׁ"י בְּדִבְרֵי זְעֵירָא דְּלָא קָאֵי רַק כְּשֶׁהָעֶצֶם בִּמְקוֹמוֹ וא"כ דִּבְרֵי זְעֵירָא הוּא דְּלָא כר"י וּדְלָא כר"נ וּמַדּוּעַ לֹא פי' רַשְׁ"י דְּזְעֵירָא הי' ס"ל לְגַמְרֵי כר"נ וְגַם כְּשֶׁמַּסִּיר הָעֶצֶם לָא מְהַנֵּי מִשּׁוּם דְּלָא ס"ל דְּתַתָּאָה פָּקַע, וְהָא דְּקָאָמַר זְעֵירָא אֵין בְּדִיקָה לַחֻלְדָּה הָא לִשְׁאָרֵי חַיּוֹת יֵשׁ לוֹ וְלָא חָיְישׁ לְדִלְמָא לֹא אִינְקוּב תַּתָּאָה הוּא מִשּׁוּם דס"ל כמ"ד עַד דְּאִינְקוּב תַּתָּאָה ומש"ה בִּשְׁאָרֵי חַיּוֹת אִם לֹא יְבַצְּבֵץ כְּשֵׁרָה.

וְלִכְאוֹרָה הָיָה נִרְאֶה מִזֶּה ראי' דְּרַשְׁ"י ס"ל לַהֲלָכָה כְּהַפּוֹסְקִים שֶׁפָּסְקוּ כְּאָמְרֵי לָהּ עִילָּאָה וּבִכְפָרַט דַּהֲרֵי גִּירְסַת רַשְׁ"י לְעֵיל (דַּף מ"ה) וְאָמְרֵי לָהּ עַד דְּאִינְקוּב תַּתָּאָה דִּלְהַאי לִישָׁנָא בָּעֵי שְׁנֵי הַקְּרוּמִים דַּוְקָא וא"כ הַאי לִישָׁנָא מֻקְיָל וְלִישָׁנָא דְּאָמְרֵי לָהּ עִילָּאָה הוּא מַחְמִיר וּבְשֶׁל תּוֹרָה הַלְּכָה אַחֲרֵי הַמַּחְמִיר וכמש"כ רַשְׁ"י (בְּדַף נ') ומש"ה לָא נִיחָא לֵיהּ לְפָרֵשׁ דְּזְעֵירָא וְרַב אוֹשַׁעְיָ' יִסְבְּרוּ כמ"ד תַּתָּאָה דְּלָא כַּהֲלָכָה ומש"ה דָּחַק רַשְׁ"י לְאוֹקְמָא דְּבָרָיו דס"ל ג"כ עִילָּאָה וּמִדְּמְהַנֵּי לְדִידְיָ' בְּדִיקָה בִּשְׁאָרֵי חַיּוֹת בע"כ ס"ל דְּתַתָּאָה פָּקַע וְהָא דְּקָאָמַר דְּלָא מְהַנֵּי לְחֻלְדָּה בע"כ לָא קָאָמַר רַק אִם הָעֶצֶם נִשְׁאָר עַל מְקוֹמוֹ.

אָמְנָם כָּל זֶה דָּחוּק וְהַיּוֹתֵר נִרְאֶה בְּדַעַת רַשְׁ"י דס"ל דכ"ע ס"ל הַהִּ סְבָרָא דְּתַתָּאָה פָּקַע וְגַם ר"נ מוֹדֶה. לְזֶה רַק ס"ל לְרַשְׁ"י דִּקְרוּם הָעֶלְיוֹן הוּא מְחֻבָּר לְעֶצֶם הַגֻּלְגֹּלֶת וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב רַשְׁ"י לְעֵיל (בְּדַף מ"ה) בד"ה קְרָמָא עִילָּאָה הַמְּחֻבָּר לַגֻּלְגֹּלֶת מִבִּפְנִים וּכְשֶׁמַּסִּיר הָעֶצֶם מִן הַמּוֹחַ נִשְׁאַר הַקְּרוּם הָעֶלְיוֹן דָּבוּק לְהָעֶצֶם וְלֹא עַל הַמּוֹחַ וְשׁוּב אִי אֶפְשָׁר לִבְדֹּוק

ע"י אֲצְבָּעוֹ לְתוֹךְ פִּיו אִם יְבַצְּבֵץ דְּתַתָּאָה יִפָּקַע ע"י דְּחִיקַת הָאֲצְבַּע ומש"ה הי' בּוֹדֵק רַבִּי נְחֶמְיָ' בְּמַחַט פי' שהי' מַעֲבִירוֹ עַל עֻצֶם הַגֻּלְגֹּלֶת מִבִּפְנִים לִרְאוֹת אִם יַחְגֹּור בַּנֶּקֶב שֶׁבַּקְּרוּם אִם לֹא וּמַאן דְּבָדַק בִּידָא בע"כ מֻכְרָח לִבְדֹּוק רַק אִם הָעֻצֶם יְשָׁאֵר בִּמְקוֹמוֹ ומש"ה ס"ל לר"נ דְּזֶה לֹא מְהַנֵּי בְּחֻלְדָּה דְּשִׁינְּנִי' עֲקוּמוֹת אֲבָל בִּשְׁאָרֵי חַיּוֹת מוֹדֶה דְּמְהַנֵּי דְּגַם הוּא ס"ל דְּתַתָּאָה פָּקַע, כֵּן נִרְאֶה שִׁיטַת רַשְׁ"י, וְשִׁיטַת הָאַלְפָּס שֶׁמַּסִּיר הָעֻצֶם וְנִשְׁאָרִים שְׁנֵי הַקְּרוּמִים עַל הַמֹּחַ וּבוֹדֵק אִם יְבַצְּבֵץ, וּלְדִידְ' צ"ל הָא דס"ל לִזְעִירָא דְּאֵין בְּדִיקָה לְחֻלְדָּה הוּא מְשׁוּם דְּהַנְּקָבִים שֶׁל שְׁנֵי הַקְּרוּמִים אֵינָם זֶה כְּנֶגֶד זֶה ובהס"ד לָא הָיָה ס"ל הָא דְּתַתָּאָה פָּקַע, וְכֵן ס"ל לְרַבִּי נְחֶמְיָ' ומ"ד עִילָּאָה יֹאמַר דלר' נְחֶמְיָ' לָא מְהַנֵּי בְּדִיקָה זוֹ בְּכָל הַחַיּוֹת וּזְעִירָא דְּאָמַר רַק תּוֹלָדָה וּבִשְׁאָרֵי חַיּוֹת מְהַנֵּי הַבְּדִיקָה בע"כ מֻכְרָח דס"ל כמ"ד תַּתָּאָה וּמְיֻיּשָׁב לָנוּ בְּזֶה הָא דְּפָסַק הָאַלְפָּס לְעִיל (דַּף מ"ה) כְּאָמְרֵי לָהּ תַּתָּאָה וע"ש בָּרֹאשׁ שֶׁדָּחַק לְיַתֵּן טַעַם לִדְבָרָיו, ולפי"ז י"ל כֵּיוָן דְּחָזְיֵנַן דְּזְעִירָא בהס"ד וְכֵן רַב אוֹשַׁעְיָ' דְּמָפֵרֵשׁ דְּבָרָיו ע"כ ס"ל כֵּן, ואע"ג דְּאַסַּ"כ הֲדַר בּוֹ חֲרֵי י"ל דְּמַעִיקַּר הַדִּין דְּבָעֵי תַּתָּאָה הָא לֹא מָצִינוּ דְּהָדַר בּוֹ רַק דִּלְבַסּוֹף ס"ל הַךְ סְבָרָא דְּאַגַּב רֻוכָכְיָ' פָּקַע, ומש"ה פָּסַק הָאַלְפָּס כְּהַךְ לִישָׁנָא וְהִנֵּה הב"י כָּתַב בְּשֵׁם האו"ח דְּאִם נִקְּבוּ שְׁנֵי הַקְּרוּמִים זֶה שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד זֶה י"ל דְּכֶשֶׁר כְּמוֹ בְּקֻרְקְבָן כֵּיוָן דְּמִינַח נַיְיחָא וּדְבָרִים אֵלּוּ אֵינָם רַק לְהָנֵי פּוֹסְקִים דס"ל דְּלָא מְטָרֵף עַד שֶׁיִּנָּקְבוּ שְׁנֵיהֶם דְּלְהַפּוֹסְקִים דבא' נִטְרַף לֹא שַׁיָּיךְ זֶה, אָמְנָם גַּם לְהָנֵי פּוֹסְקִים אֵין זֶה מֻכְרָח וּמָצִינוּ סְתִירָה לָזֶה דַּהֲרֵי לְפֵירוּשׁוֹ שֶׁל הָאַלְפָּס מֻכְרָח מס"ד דִּזְעִירָא חוֹשֵׁשׁ לִשְׁמָא נִיקְּבוּ שְׁנֵי הַקְּרוּמִים זֶה שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד זֶה וְגַם לָא ס"ל דְּתַתָּאָה פָּקַע וְגַם מִדְּאָמַר זְעִירָא אֵין בְּדִיקָה לְחֻלְדָּה הָא לִשְׁאָר יֵשׁ לוֹ בְּדִיקָה מֻכְרָח דס"ל כמ"ד תַּתָּאָה דְּאִי הי' סוֹבֵר עִילָּאָה לֹא הי' מְהַנֵּי בְּדִיקָה לְכֻלָּם וַהֲרֵי מְבֹאָר בָּרָ"ן שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם חִידּוּשֵׁי הָרַמְבַּ"ן בְּדַעַת הָאַלְפָּס דס"ל דמ"ד תַּתָּאָה פי' שְׁנֵיהֶם עִם עִילָּאָה הֲרֵי מֻכְרָח דְּגַם הַךְ מ"ד דס"ל דְּצָרִיךְ שֶׁיִּנָּקְבוּ שְׁנֵיהֶם מ"מ אִם נִיקְּבוּ זֶה שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד זֶה טְרֵפָה, ואע"ג דְּלְבַסּוֹף חָזַר בּוֹ זְעִירָא הֲרֵי י"ל דְּלְבַסּוֹף ס"ל דְּתַתָּאָה פָּקַע כֵּיוָן דבלא"ה הַךְ סְבָרָא מֻכְרָח לָמ"ד עִילָּאָה ומנ"ל דְּחָזַר בּוֹ מֵעִיקַּר דִּינוֹ דְּזֶה שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד זֶה אֲסוּרָה דְּלֹא מָצִינוּ מִי שֶׁמַּחֲלוֹק עַל זֶה, וְגַם מִדִּבְרֵי ר' נְחֶמְיָ' מֻכְרָח כֵּן דְּקָאָמַר עַד מָתַי אַתָּה מַאֲכִיל טְרֵיפוֹת דְּהַנִּיחָא לָמ"ד עִילָּאָה י"ל דְּחוֹשֵׁשׁ דִּלְמָא לָא אִינְקוּב תַּתָּאָה אֲבָל לָמ"ד תַּתָּאָה הֲרֵי בע"כ מֻכְרָח דְּחוֹשֵׁשׁ ר' נְחֶמְיָ' לְנִיקְּבוּ זֶה שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד זֶה וְחוֹלֵק רַק עַל חֻלְדָּה וּמֻכְרָח דְּגַם לָמ"ד תַּתָּאָה אָסוּר בכה"ג וְגַם ר"י דְּחוֹלֵק עַל זֶה הוּא רַק מְשׁוּם דְּפָקַע וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר: סִימָן לד יְבָאֵר דִּין חֲתִיכָה הָרְאוּיָ' לְהִתְכַּבֵּד הַמְחֻוסֶּר תִּיקּוּן אִי בְּטֵלָה אוֹ לֹא, וְעוֹד כַּמָּה פְּרָטִים בָּזֶה: הַמַּרְדְּכִי כָּתַב בְּפֶרֶק רִאשׁוֹן דְּבֵיצָה בְּשֵׁם רַבֵּינוּ תָּם דְּהָא דקיי"ל דַּחֲתִיכָה הָרְאוּיָ' לְהִתְכַּבֵּד אֵינָהּ בְּטֵלָה מ"מ אִם נִתְעָרֵב תַּרְנְגֹלֶת נְבֵלָה בְּנוֹצָתָהּ תּוֹךְ שְׁחוּטוֹת בְּטֵלָה דְּאֵינָהּ רְאוּיָ' לְהִתְכַּבֵּד לִפְנֵי הָאוֹרְחִים כְּמוֹ שֶׁהִיא עַתָּה עִם הַנּוֹצָה, וּרְאָיָתוֹ מֵהָא דְּבַזְּבָחִים (דַּף ע') תְּנַן כָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּחַטָּאוֹת הַמֵּתוֹת אוֹ בְּשׁוֹר הַנִּסְקָל אפי' אַחַת בְּרִבּוֹא יָמוּתוּ כֻּלָּם.

וּפָרִיךְ בַּגְּמָרָא (בְּדַף ע"ב) וְנִבְטָלֵי' בְּרֻבָּא וְכִי תֵּימָא חֲשִׁיבִי וְלָא בָּטְלִי הָנִיחָא לָמ"ד כָּל שֶׁדַּרְכּוֹ לְמָנוֹת שָׁנִינוּ אֶלָּא לָמ"ד אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לְמָנוֹת שָׁנִינוּ מַאי אִיכָּא לְמֵימַר ומַסִּיק רַב פָּפָּא דְּתַנָּא דְּלִיטְרָא קְצִיעוֹת הוּא דְּאָמַר כָּל דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן אפי' בִּדְרַבָּנָן לָא בָּטֵל וכ"ש בִּדְאוֹרָיְיתָא כו' רַב אָשֵׁי אָמַר אפי' תֵּימָא רַבָּנָן בע"ח חֲשִׁיבִי וְלָא בָּטְלִי, הֲרֵי מוּכָח דְּאִי לָאו סְבָרָא דְּבַעֲלֵי חַיִּים חֲשִׁיבִי הָיָה בָּטֵל וְלֹא מְשַׁנֵּי דְּלָא בָּטֵל מְשׁוּם דְּהוּא חֲתִיכָה הָרְאוּיָ'

לְהִתְכַּבֵּד וּמְוַכְּרָח דְּמְחַוְּסַר תִּיקּוּן אֵינוֹ רָאוּי לְהִתְכַּבֵּד וא"כ תַּרְנְגוֹלֶת שֶׁנִּתְנַבְּלָה בִּשְׁחִיטָה דְּאֵינוֹ בע"ח בְּטֵלָה שַׁפִּיר כְּשֶׁהִיא עִם הַנּוֹצָה, וְעַיֵּין' ג"כ בָּרָ"ן גִּיד הַנָּשֶׁה שֶׁכָּתַב ג"כ כר"ת דְּמְחַוְּסַר תִּיקּוּן לָא מַקְרֵי חהר"ל וְהֵבִיא ג"כ ראי' זוֹ מֵהָךְ סְוּגְיָ' דְּזָבָחִים, וְעַיֵּין' עוֹד בָּרָ"ן שֶׁכָּתַב עוֹד דְּגַם חֲתִיכָה שֶׁהִיא גְּדוֹלָה יוֹתֵר מִדַּי בְּטֵלָה דְּלָא מִקְרֵי חהר"ל דְּכֹל שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לִיתְּנוֹ לִפְנֵי הָאוֹרְחִים כְּמוֹ שֶׁהוּא עַתָּה בְּטֵלָה שַׁפִּיר, גַּם הָרַשְׁבָּ"א בתוה"ב בֵּית ד' שַׁעַר א' כָּתַב כְּדִבְרֵי ר"ת וְכִרְאָיָתוֹ מֵהָךְ דְּזָבָחִים, וְעַיֵּין' עוֹד במס' יְבָמוֹת (דַּף פֹּא) בְּתוֹסָפוֹ' ד"ה ר"י שֶׁכָּתְבוּ וְז"ל וַאֲפִלּ' יֵחָשֵׁב כְּשֶׁהוּא שָׁחוּט כחהר"ל כְּשֶׁהוּא חַי גָּרַע עכ"ד יעו"ש, ועכ"פ כָּל הָנֵי רְאשׁוֹנִים ס"ל עִיקַּר הַסְּבָרָא שֶׁל ר"ת דְּמְחַוְּסַר תִּיקּוּן לָא מִקְרֵי חהר"ל רַק הֵמָּה מְחַלְּקִים בִּפְרָטֵי הַסְּבָרָא דְּהַתּוֹסָ' בִּיבָמוֹת כת' דְּכָל שֶׁהוּא שָׁחוּט מִקְרֵי חהר"ל וְרַק כְּשֶׁהוּא חַי דְּמְחַוְּסַר גַּם שְׁחִיטָה לָא מִקְרֵי חהר"ל, וְהַמְּרַדְּכַי בְּשֵׁם ר"ת כָּתַב דְּתַרְנְגוֹלֶת בְּנוֹצָתָהּ בָּטֵלָה, וְהָרָ"ן מוֹסִיף דְּגַם חֲתִיכָה גְּדוֹלָה יוֹתֵר מִדַּי דְּאֵינוֹ מְחַוְּסָר רַק חִיתּוּךְ גְּרִידָא ג"כ בָּטֵלָה, אֲבָל בְּעִיקַּר הַכְּלָל דְּמְחַוְּסַר תִּיקּוּן מִגְּרָע סְבָרָתוֹ שֶׁל חהר"ל כֻּלָּם מוֹדִים בּוֹ.

אָמְנָם מָצִינוּ חוֹלְקִים בָּזֶה דְּבְמַסֶּ' זְבָחִים שָׁם בְּתוֹסָ' ד"ה אֶלָּא לָמָּ"ד אֶת שֶׁדַּרְכּוֹלְמַנּוֹת שָׁנִינוּ כָּתְבוּ וְז"ל תֵּימַהּ מִי גָּרַע שׁוֹר הַגָּדוֹל מֵאֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לְמַנּוֹת הָא אפי' חֲתִיכָה בְּעָלְמָא חֲשִׁיבָא אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ מִשּׁוּם דְּרָאוּי לְהִתְכַּבֵּד לִפְנֵי הָאוֹרְחִים כִּדְאָמְרִינַן בְּפֶרֶק גִּיד הַנָּשֶׁה וְכָל הָנָךְ עֲשָׂרָה דְּבָרִים דַּחֲשִׁיבִי אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לִכְאוֹרָה בְּכוּלְּהוּ לֹא חָשׁוּב כְּשׁוֹר הַגָּדוֹל כו'.

וְנִרְאֶה לְפָרֵשׁ דְּמִשּׁוּם חַטָּאוֹת הַמֻּתּוֹת פָּרִיךְ דְּמַשְׁמַע אפי' חַטַּאת הָעוֹף ואע"ג דְּתָנֵי בְּמַתְנִיתִין זְבָחִים וְעוֹף לָאו בִּכְלַל זֶבַח הוּא מ"מ מִדְּקָתָנֵי כָּל הַזְּבָחִים מַשְׁמַע אפי' עוֹף בִּכְלָל עכ"ד הַתּוֹסָ', הֵרֵי לְהֶדְיָ' דְּהַתּוֹסָ' חוֹלְקִים עַל סְבָרָתוֹ שֶׁל ר"ת וס"ל דְּגַם מְחַוְּסַר תִּיקּוּן מִקְרֵי חהר"ל ומש"ה הֻצְרְכוּ לְדָחוֹק דְּקוּשְׁיַ' הַגְּמָרָא אֵינוֹ רַק עַל הֵיכָא דְּנִתְעָרֵב חַטַּאת הָעוֹף הַמֻּתָּה תּוֹךְ שְׁאָרֵי עוֹפוֹת כְּשֵׁרִים, וְעַיֵּין' עוֹד בְּרֹאשׁ"ש פֶּרֶק גִּיד הַנָּשֶׁה אוֹת ל"ו שֶׁכָּתַב וְז"ל וַחֲתִיכָה הָרְאוּיָה לְהִתְכַּבֵּד רַבּוֹ בּוֹ הַדַּיְעוֹת יֵשׁ מִן הַגְּדוֹלִים שֶׁאָמְרוּ דַּוְקָא חֲתִיכַת אִיסּוּר שֶׁנִּתְבַּשְּׁלָה אֲבָל חֲתִיכָה חַיָּה וַאֲפִי' שְׁלֹמֹה בְּטֵלָה בְּרוֹב וְהָרֹאשׁ"ש דָּחָה דִּבְרֵיהֶם וְכָתַב דְּכֹל שֶׁגְּדוֹלָה כָּל כָּךְ שֶׁרְאוּיָ' לְהִתְכַּבֵּד לִפְנֵי אוֹרֵחַ הָגוּן מַה שֶׁהִיא עַתָּה חַיָּה אֵינוֹ מִגְּרָע חֲשִׁיבוּתָהּ וְהֵבִיא לְדִבְרֵי הַתּוֹסָ' דִּזְבָחִים הַנָּ"ל אֲשֶׁר מִקּוּשְׁיָתָם מוּכָח דְּהַתּוֹסָ' לָא ס"ל סְבָרָא זוֹ, ועכ"פ הֵרֵי נִתְבָּרֵר לָנוּ מְחֻלְקוֹתָן שֶׁל הָרִאשׁוֹנִים זַ"ל שֶׁיֵּשׁ בַּהֲלָכָה זוֹ וְאָמַרְנוּ לְבָרֵר בע"ה דַּעְתָּם וּסְבָרָתָם בָּזֶה: [ב] וְהִנֵּה עכ"פ זֶה חָזִינַן דְּכָל רַבּוֹתֵינוּ הָרִאשׁוֹנִים נִתְקַשּׁוּ בְּסוּגְיָ' זוֹ דמס' זְבָחִים דְּמַאי פָּרִיךְ הַגְּמָרָא וְנִבְטְלֵי' בְּרֹוְבָא וְלָא מְשַׁנֵּי מִשּׁוּם דְּהוּא חהר"ל וְרַק מְחֻלָּקִים בְּיִשּׁוּב קוּשְׁיָ' זוֹ דר"ת וְהָעוֹמְדִים בְּשִׁיטָתוֹ מְדַקְדְּקִים מִזֶּה דְּמְחַוְּסַר תִּיקּוּן לָא מִקְרֵי חהר"ל, וְהַתּוֹסָ' דָּחֲקוּ דְּקוּשְׁיַ' הגמ' קָאֵי עַל חטא' הָעוֹף שֶׁנִּתְעָרֵב בֵּין הָעוֹפוֹת.

וְלִכְאוֹרָה צָרִיךְ עִיּוּן גָּדוֹל דַּהֵרֵי הַתּוֹסָ' בִּזְבָחִים בְּאוֹתוֹ דִּיבּוּר עַצְמוֹ כְּתָבוּ וְז"ל וְהָא דְּאָמְרִינַן בְּסוֹף הֶעָרֵל דַּחֲתִיכַת חַטַּאת טְמֵאָה בְּטֵלָה בְּמֵאָה חֲתִיכוֹת טְהוֹרוֹת, הָתָם אפי' תִּתְבַּטֵּל לֹא חֲשִׁיבָא רָאוּי לְהִתְכַּבֵּד בִּפְנֵי אוֹרְחִים כֹּהֲנִים דְּאֵין מַחֲזִיקִין טוֹבָה זֶה לָזֶה דִּכְתִיב לְכָל בְּנֵי אַהֲרֹן תהי' אִישׁ כְּאָחִיו אֲבָל חַטַּאת בְּחֻלִּין קָאָמַר הָתָם דְּלָא תַּעֲלֶה, וְכֵן כָּתְבוּ סְבָרָא זוֹ הַתּוֹסָ' במס' יְבָמוֹת (דַּף פ"א) בד"ה דִּבְרֵי הַכֹּל יעו"ש, וְכֵן כָּתַב סְבָרָא זוֹ בְּרֹאשׁ"ש בְּפֶרֶק גִּיד הַנָּשֶׁה אוֹת ל"ד וְז"ל שֶׁאֵינָם מַחֲזִיקִים טוֹבָה זֶה לָזֶה שֶׁכֻּלָּם שָׁוִים דִּכְתִיב לְכָל

בְּנֵי אַהֲרֹן תהי' ואע"פ שֶׁנֶּחְלְקוּ לַמִּשְׁמָרוֹת וְחוֹלְקִים בְּגוֹרָל הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּלָא לִיתֵי לִנְצוּיֵי' אֲבָל רְגִילִים הָיוּ לֶאֱכֹל כָּל אֶחָד עִם חֲבֵירוֹ שֶׁלֹּא יָבֹאוּ הַקָּדָשִׁים לִידֵי נוֹתָר, וא"כ מַה נִתְקַשּׁוּ הַתּוֹסָ' בִּתְחִילַת הַדִּיבּוּר דַּהֲרֵי בַּמִּשְׁנָה תָּנֵי כָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ בָּהֶם חַטָּאוֹת הַמֵּתוֹת אוֹ שׁוֹר הַנִּסְקָל יָמוּתוּ וְגַם קָדְשֵׁי קָדָשִׁים בִּכְלַל כָּל הַזְּבָחִים וְגַם בְּהוּ אִם נִתְעָרֵב אֶחָד מֵהֶנֵּי תַּרְתֵּי קָתָנֵי בַּמִּשְׁנָה דְּיָמוּתוּ וְשַׁפִּיר פָּרִיךְ הַגְּמָרָא דְּאִם נִתְעָרֵב בְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים דְּאֵינוֹ נֶאֱכָל רַק לַכֹּהֲנִים לִיבָּטֵל דִּבְרֵיהֶם אֵינָם חהר"ל כְּלָל, שׁוּב מָצָאתִי בִּכְרֵתִי וּפְלֵתִי וּבְפִרְי מְגָדִים בַּיּוֹ"ד סִימָן ק"א שֶׁנִּתְקַשּׁוּ כֵּן עַל הַתּוֹסָ' דִּזְבָחִים דִּלְכְאוֹרָה דִּבְרֵיהֶם סוֹתְרִים זֶה אֶת זֶה בְּאוֹתוֹ דִּיבּוּר גּוּפֵי', וְעַיֵּי' בכו"פ מַה שֶּׁנִּדְחַק בְּיִשּׁוּב קַוּשְׁיָ' זוֹ, וְדִבְרֵי הַתּוֹסָ' דִּזְבָחִים קָשִׁים יוֹתֵר דְּהֵם דָּחֲקוּ בְּתֵרוּצָם דְּקַוּשְׁיַ' הַגְּמָרָא קָאֵי רַק עַל חַטַּאת הָעוֹף וַהֲרֵי בְּעוֹף לָא מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ כְּלָל רַק קָדְשֵׁי קָדָשִׁי' דְּלָא הי' בָּעוֹף קָדָשִׁים קַלִּים כְּלָל ובק"ק הָא נִיחָא שַׁפִּיר גַּם בִּבְהֵמָה, וּבִשְׁלָמָא עַל ר"ת עַצְמוֹ שֶׁהֵבִיא הַמָּרְדְּכִי לֹא קָשֶׁה לִי כְּלָל דְּשַׁפִּיר הֵבִיא ראי' לִסְבָרָתוֹ מֵהַהּ דִּזְבָחִים דְּנֶאֱמַר דְּאִיהוּ לָא ס"ל כְּלָל סְבָרָתוֹ שֶׁל הַתּוֹסָ' דְּמִשּׁוּם דְּאֵינוֹ רָאוּיָ' רַק לַכֹּהֲנִים לֹא יהי' חהר"ל וס"ל דאע"ג דִּכְתִיב בְּהוּ אִישׁ כְּאֶחָיו מ"מ זֶה אֵינוֹ רַק לְעִנְיַן הַחֲלוּקָה אֲבָל אַחַר חֲלוּקָה הֲרֵי יָכוֹל כָּל אֶחָד לְכַבֵּד אֶת חֲבֵירוֹ כֹּהֵן בְּחֶלְקוֹ ומש"ה מְדַקְדֵּק שַׁפִּיר אַמַּאי לָא מְשַׁנֵּי בִּזְבָחִים מִשּׁוּם מָהָרָ"ל דַּהֲרֵי עִיקַּר מַה שֶּׁהֵבִיא לְהַתּוֹסָ' לְחַדֵּשׁ סְבָרָא זוֹ הוּא מִשּׁוּם סֵוּגְיָא דִּיבָמוֹת דְּקָאָמַר דַּחֲתִיכַת חַטַּאת טְמֵאָה בְּטָהוֹרוֹת תַּעֲלֶה וְשִׁיטָתוֹ שֶׁל ר"ת נִיחָא בלא"ה דְּנֹאמַר דְּבִיבָמוֹת אַיְירֵי בַּחֲתִיכָה חַיָּה דִּמְחַוְּרָת בִּישׁוּל וְכֵיוָן דִּמְחַוְּסַר תִּיקּוּן לָא מִקְרֵי חהר"ל, שׁוּב מָצָאתִי בְּחִידּוּשֵׁי הָרִיטְבָ"א עַל יְבָמוֹת שָׁם דְּבֶאֱמֶת תֵּירֵץ כֵּן דמש"ה בָּטְלָה הַטֻּמְאָה דְּאַיְירֵי בִּמְחַוְּסַר תִּיקּוּן עַדַיִן, וְכֵן כָּתַב הַנִּמּוּקֵי יוֹסֵף בִּיבָמוֹת שָׁם דְּאַיְירֵי בִּמְחַוְּסַר בִּישׁוּל יעו"ש וּלְדִידְהוּ צָרִיךְ לוֹמַר בְּהָא דִּמְסַיֵּים הַבָּרַיְיתָא) שָׁם וְכֵן חֲתִיכַת לֶחֶם הַפָּנִים טְמֵאָה בְּמֵאָה טְהוֹרוֹת תַּעֲלֶה דַּחֲתִיכָה שֶׁל לֶחֶם לָא מִקְרֵי כְּלָל חֲתִיכָה הָרָאוּיָ' לְהִתְכַּבֵּד אע"ג דִּסְמִידִי דַּהֲרֵי לחה"פ אֵינוֹ מְחַוְּסַר תִּיקּוּן כְּלָל.

וְהַנִּרְאֶה דְּגַם דַּעַת רַשׁ"י הוּא כֵּן דִּבְסֵיפָא דְּהַהּ בָּרַיְיתָא אִיתָא אֲבָל חֲתִיכַת חַטַּאת טְהוֹרָה בְּמֵאָה שֶׁל חֻלִּין וְכֵן חֲתִיכַת לחה"פ לֹא תַּעֲלֶה ופרש"י מִשּׁוּם שֶׁהוּא הֶפְסֵד מוּעָט דְּיָכוֹל לִיתְּנָהּ לְכֹהֵן וְכֵיוָן דְּהוּא דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן הֶחְמִירוּ בּוֹ דְּלָא תַּעֲלֶה וּבְנִדְאִי קָשֶׁה דְּלָמָּה דָּחַק רַשׁ"י בָּזֶה וְלֹא תי' כְּפִשׁוּטוֹ דְּאֵינוֹ בָּטֵל מִשּׁוּם דְּהוּא חהר"ל וּמֵלְכָרְח דס"ל לְרַשׁ"י דא"כ בְּרֵישָׁא בִּנְתְעָרֵב בְּכָל חַטַּאת אַמַּאי תַּעֲלֶה דְּלָא ס"ל סְבָרַת הַתּוֹסָפוֹת דְּמִשּׁוּם דְּלָא חָזֵי רַק לַכֹּהֲנִים לֹא יהי' חהר"ל ובע"כ דְּאַיְירֵי בִּמְחַוְּסַר תִּיקּוּן וּבִישׁוּל ומש"ה הֵלְכָרְח לְדָחוֹק בְּסֵיפָא דְּלָא תַּעֲלֶה דְּהַטַּעַם כֵּיוָן דעכ"פ הוּא דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן וְגַם הֶפְסֵד מוּעָט מש"ה לֹא תַּעֲלֶה, ועכ"פ לר"ת עַצְמוֹ נִיחָא.

אָמְנָם אֵין זֶה מַסְפִּיק דְּזֶה נִיחָא אִם נֹאמַר דְּגַם מְחַוְּסַר בִּישׁוּל מִקְרֵי מְחַוְּסַר תִּיקּוּן אֲבָל עֲדַיִן קָשֶׁה דִּבְרֵי הַמָּרְדְּכִי שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם ר"ת וְז"ל וְגַם אֵינוֹ רָאוּיָ' לְהִתְכַּבֵּד כְּמוֹ שֶׁהִיא עִם הַנּוֹצָה וּמַשְׁמַע דס"ל דְּרַק בכה"ג דִּמְחַוְּסַר תִּיקּוּן גָּדוֹל אֲבָל אִם כְּבָר הָסִירוּ הַנּוֹצָה אע"ג דִּמְחַוְּסַר בִּישׁוּל מִקְרֵי שַׁפִּיר חהר"ל וְחוֹלֵק בָּזֶה עַל חִידּוּשֵׁי, הָרִיטְבָ"א הַנַּ"ל וּלְדִידְיַ' הָא מֻכְרָחִין אֲנַחְנוּ לוֹמַר דְּהַטַּעַם הָא דַּחֲתִיכַת חַטַּאת טְמֵאָה בְּטָהוֹרוֹת תַּעֲלֶה כמש"כ הַתּוֹסָ' דְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים לָא מַקְרֵי חהר"ל, וא"כ מַאי הוֹכִיחַ מֵהָהּ דְּכָל הַזְּבָחִים וְעוֹד דְּלִכְלָל הַסְּבָרוֹת קָשֶׁה דְּגַם אִם נֹאמַר דְּלָא כִּסְבָרַת הַתּוֹסָ' וְגַם ק"ק הוּא חהר"ל מ"מ הֲרֵי זֶה שַׁיָּיךְ רַק

בַּנְּאֶכָלִים אֲבָל הֲרֵי וַדַּאי דְּגַם קָרְבַּן עוֹלָה הוּא בִּכְלַל כָּל הַזְּבָחִים דְּנָקְטָה הַמִּשְׁנָה וְגַם בָּהּ תָּנֵי דְּאִם נִתְעָרֵב בָּהּ אֶחָד מֵחַטָּאת הַמֻּתּוֹת דְּלָא בָּטְלָה וּבְעוֹלָה הָא לֹא שַׁיָּיךְ כְּלָל סְבָרָא דחהר"ל דַּהֲרֵי גַּם אִם יִתְבַּטֵּל הָאֵיסּוּר אֵינוֹ רָאוּי לְיִתְּנוֹ לְאוֹרְחִים דְּכֻלּוֹ כָּלִיל דאע"ג דְּעוֹלָה זָכָר וְחַטָּאת נְקֵבָה מ"מ הָא שַׁפִּיר מַשְׁכַּחַת דְּיִתְעָרֵב חַטָּאת הַמֻּתָּה תּוֹךְ עוֹלָה וּכְגוֹן חַטַּאת שְׁעִיר נָשִׂיא דְּהוּא ג"כ זָכָר אוֹ פַּר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁל כֹּהֵן מָשׁוּחַ דלכ"ע מֻתָּה וַאֲפִילּוּ לר"א ור"ש וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָ' במס' יוֹמָא (דף ס"ב) ד"ה וְכֵן יעו"ש, וְעַיֵּין' עוֹד במס' זְבָחִים דַּף ע"ו ע"ב) וְגַם דְּאִם נִתְעָרֵב שׁוֹר הַנִּסְקָל בְּחַטָּאוֹת הַנִּשְׂרָפִין הֲרֵי ג"כ קָתָנֵי בְּהַהִוא מִשְׁנָה דְּלָא בָּטְלִי דַּהֲרֵי הַמִּשְׁנָה כְּלָל כָּל הַזְּבָחִים וְעַל כָּל הֲנֵי הָא פָּרִיךְ הַגְּמָרָא שַׁפִּיר דְּלְבָטְלִי בְּרֻבָּא וּכְמוֹ כֵן קָשֶׁה טוּבָא עַל הָרַ"ן בְּחֻלִּין שֶׁכָּתַב כר"ת וְהֵבִיא רְאָיָיתוֹ מִזְּבָחִים וְתוֹךְ כְּדֵי דִּיבּוּר הֵבִיא סֵוגְיָ' דִּיבָמוֹת הָא דַּחֲתִיכַת חַטָּאת תַּעֲלֶה וכ' מְשׁוּם דק"ק לָא מְקֵרֵי חהר"ל וְגַם הָרַשְׁבָּ"א בתוה"ב הֵבִיא דְּבְרֵי ר"ת וּרְאָיָיתוֹ וְתִיכֵף לָזֶה כ' ג"כ דק"ק לָא מְקֵרֵי חהר"ל וצ"ע: [ג] וְהִנֵּה דַּעַת ר"ת וְהָעוֹמְדִים בְּשִׁיטָתוֹ הי' נִרְאֶה לְיַשֵּׁב דְּהִנֵּה בַּגְּמָרָא שָׁם הָא פָּרִיךְ עַל חַטָּאת הַמֻּתָּה וְשׁוֹר הַנִּסְקָל דְּלִיבָּטֵל בְּרֻבָּא וּמְשַׁנֵּי רַב פָּפָּא דְּתַנָּא דְּלִיטָרָא קְצִיעוֹת הוּא וְרַב אַשִׁי מְשַׁנֵּי דְּבַעֲלֵי חַיִּים חֲשִׁיבִי וְלָא בָּטְלִי וְעַיֵּי' בָּרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק שִׁשִּׁי מֵהִלְכוֹת פְּסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין הֲלָכָה א' שֶׁכָּתַב וְז"ל כָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ בָּהֶם כו' לְפִי שבע"ח חֲשִׁיבִי וְלָא בָּטְלִי הֲרֵי דְּפָסַק כְּרַב אַשִׁי וְעַיֵּין עוֹד בְּרַמְבַּ"ם מֵהִלְכוֹת מַאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת שֶׁפָּסַק דְּרַק שִׁשָּׁה דְּבָרִים מְקַדְּשִׁים וַאֲפִילּוּ מַה דְּהוּא אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לְמַנּוֹת ס"ל דְּבָטֵל ומש"ה הֲוָצְרְךְ הָרַמְבַּ"ם לְטַעְמָא דבע"ח ועכ"פ הָא מֻוְכָּרָח דס"ל לְהָרַמְבַּ"ם דְּאִלּוּ לְאַחַר שְׁחִיטָתָן הָיוּ בְּטֵלִים דְּפוֹסֵק דְּלָא כְּתַנָּא דְּלִיטָרָא קְצִיעוֹת, וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה טוּבָא דְּבְמַסְ' זְבָחִים (דַּף ט') תָּנַן בַּמִּשְׁנָה דְּאֶיְבְרֵי בַּעֲלֵי מוּמִין שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּאֵיְבְרֵי תְּמִימִים ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אִם קָרֵב רֹאשׁ אֶחָד מֵהֶם יִקָּרְבוּ כָּל הָרָאשִׁים כֻּלָּם כָּרַע אֶחָד מֵהֶם יִקָּרְבוּ כָּל הַכְּרָעַיִם כֻּלָּם וחכ"א אֲפִילּוּ קָרְבוּ כֻּלָּם חוּץ מֵאֶחָד מֵהֶם יָצָא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה וַהֲרֵי וַדַּאי דְּגַם עַל הַדְּ מִשְׁנָה תִּיקְשֶׁה קַוּשְׁיָ' הַגְּמָרָא דְּלְבַטֵּל בְּרֻבָּא וּכְמוֹדְּפָרְכִינַן עַל הַדְּ דְּשׁוֹר הַנִּסְקָל דַּהֲרֵי הַדְּ מִשְׁנָה הָא בע"כ אֵיְירֵי בְּאֵיבָא רֹוב אֵבְרֵי תְּמִימִים נָגֵד הָאֵבֶר שֶׁל הַבַּעַל מוּם דַּהֲרֵי ר' אֱלִיעֶזֶר אֵינוֹ מַתִּיר רַק בְּאִם כְּבָר קָרַב אֵבֶר אֶחָד וְטַעְמוֹ דְּשׁוּב תָּלֵינַן דְּהַדְּ דבע"מ כְּבָר אָזַל לֵיהּ מִן הַתַּעֲרוֹבֶת בְּמַה שֶׁהִקְרִיב מִקּוֹדֶם שֶׁנּוֹדַע הַסָּפֵק וְאָמְרִינַן שָׁם בַּגְּמָרָא דְּלֹא הִתִּיר ר' אֱלִיעֶזֶר אֶלָּא לְהַקְרִיבָן שְׁנַיִם שְׁנַיִם דְּאָז אָמְרִינַן מִיגּוֹ דְּאֶחָד מֵהֶנֵּי שְׁנַיִם הוּא וַדַּאי מֵהַתְּמִימִים תָּלֵינַן דְּאִידָּךְ נָמֵי הוּא מִן הַתְּמִימִים הֲרֵי דע"כ אֵיְירֵי דְּלָכָל הַפָּחוֹת עַל אֵבֶר אֶחָד שֶׁל הבע"מ אִיכָּא ב' מִן הַתְּמִימִים וּבֵין הַכֹּל הוּא שְׁלֹשָׁה דְּאָז מַשְׁכַּחַת לָהּ שֶׁיַּקְרִיב אֶחָד מֵהֶם וְהַמּוֹתָר לְהַקְרִיב שְׁנַיִם וְכֵינָן דְּאִיכָּא רֻבָּא דְּתְמִימִים תִּיקְשֶׁה דְּלְבְטִיל בְּרֻבָּא וְאַמַּאי אָמְרוּ חֲכָמִים דְּיָצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵפָה וְעַל הַדְּ מִשְׁנָה הָא לֹא שַׁיָּיךְ תֵּירוּצָא דְּרַב אַשִׁי דְּהָא אֵיְירֵי בְּאֵיבָרִים וְגַם סְבָרָא דחהר"ל לֹא שַׁיָּיךְ הָכָא דַּהֲרֵי בע"כ אֵיְירֵי בְּאֵיבָרִים שֶׁל עוֹלוֹת הַנִּקְרָבִין לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ וְלֹא בְּנֶאֱכָלִין וא"כ קָשֶׁה אַמַּאי לֹא בָּטֵל וְעַיֵּין שָׁם בְּתוֹסָ' ד"ה הָא עָבַר שֶׁכָּתְבוּ וְז"ל דְּאַחְמוּר רַבָּנָן דְּלָא לְיבָּטֵל מִשּׁוּם דְּדַרְכּוֹ לְמָנוֹתוֹ דְּאֵין לְפָרֵשׁ דִּלְרַבָּנָן מִן הַתּוֹרָה לֹא בָּטֵל מִשּׁוּם דְּעוֹלִים אֵין מְבַטְּלִים זֶה אֶת זֶה דבע"מ הָא אֵינָם עוֹלִים עכ"ד הַתּוֹסָ'.

וְלִכְאוֹרָה כַּוָּנָתָם מְבֹאָר דְּהַדְּ מִשְׁנָה אתי' כְּתַנָּא דְּלִיטָרָא קְצִיעוֹת דְּכֹל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מִנַּיִן לָא בָּטִיל וּכְמוֹ דְּמִשַּׁנֵּי ר"פ בְּרִישׁ פִּירְקִין עַל הַדְּ דְּשׁוֹר הַנִּסְקָל, וְכֵן כָּתְבוּ לְהֲדָיָא הַתּוֹסָ' יְשָׁנִים

במס' יוֹמָא (דַּף ס"ה) דְּמוּבָא שָׁם הַךְ מִשְׁנָה דְּאֵיבָרִים בְּאֵיבָרִים וְכָתְבוּ שָׁם הַתּוֹסָ' וְז"ל דְּהָכָא אַיְירֵי בע"כ בְּרוֹב תְּמִימִים וְאַמַּאי לֹא בָּטֵל בְּרוֹב מְפָרְשִׁינַן בְּפֶרֶק הַמַּעֲרוֹבֶת דְּתַנָּא דְּלִיטְרָא קָצִיעוֹת הוּא, וא"כ הָא לְדִידַן לַהֲלָכָה דקיי"ל דְּלָא כְּתַנָּא דְּלִיטְרָא קָצִיעוֹת הֲרֵי אֵין לִפְסוֹק כְּהַךְ מִשְׁנָה וא"כ הֲרֵי קָשֶׁה טוּבָא דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק שִׁשִּׁי מה' פְּסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁים הֲלָכָה כ"א שֶׁפָּסַק כַּחֲכָמִים דְּאֵיבָרִים בְּאֵיבָרִים יָצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵפָה וַהֲרֵי הוּא בְּעַצְמוֹ פּוֹסֵק דְּלָא כְּהַךְ דְּלִיטְרָא קָצִיעוֹת, וְעוֹד יוֹתֵר קָשֶׁה דִּדְבְרֵי הָרַמְבַּ"ם סוֹתְרִים זֶה אֶת זֶה בְּאוֹתוֹ פֶּרֶק עַצְמוֹ דְּבַהֲלָכָה א' פָּסַק דִּזְבָחִים שֶׁנִּתְעָרֵב בָּהֶם שׁוֹר הַנִּסְקָל דְּלָא בָּטֵל מִשּׁוּם דבע"ח חֲשִׁיבָא וּמֻכְרָח דְּאִי לָאו הַךְ סְבָרָא הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת בָּטֵל וא"כ הַאֵיךְ פָּסַק (בַּהֲלָכָה כ"א) דְּאֵיבָרִים בְּאֵיבָרִים יָצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה, וצ"ע: [ד] ובע"כ מֻכְרָחִין אָנוּ לוֹמַר דְּהָרַמְבַּ"ם חוֹלֵק עַל הַתּוֹסָ' דִּזְבָחִים.

וּדְיוֹמָא הַנָּ"ל וס"ל דְּהַךְ מִשְׁנָה דְּאֵיבָרִים בְּאֵיבָרִים אֵינוֹ תָּלוּי כְּלָל בִּפְלוּגְתָּא דְּתַנָּא דְּלִיטְרָא קָצִיעוֹת וַחֲכָמִים דלכ"ע לָא אָמְרִינַן כְּלָל דְּאָבָר שֶׁל בע"מ יִבָּטֵל וְיִהְיֶה כָּשֵׁר לְהַקְרָבָה וַהֲגַם דְּהוּא סְבָרָא חֲדָשָׁה מ"מ בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם הוּא מֻכְרָח לְהֶדְיָ', וְהַנִּרְאֶה עוֹד בְּטַעְמוֹ דְּיָצָא לי' לְהָרַמְבַּ"ם סְבָרָתוֹ זוֹ חֲדָא דְּהָא חָזִינַן דְּרַב אַשִׁי בְּרֵישׁ פִּירְקִין מְשַׁנֵּי מִשּׁוּם דְּבַעֲלֵי חַיִּים חֲשִׁיבָא וְלֹא בְּטְלוּ הֲרֵי דְּלָא נִיחָא לי' לְאוֹקְמָא הַמִּשְׁנָה כְּתַנָּא דְּלִיטְרָא קָצִיעוֹת וּלְדִידַ' הָא תִּיקְשֶׁה הַמִּשְׁנָה דְּאֵיבָרִים בְּאֵיבָרִים דְּאִם נֹאמַר דִּבְסֵיפָא גַּם רַב אַשִׁי מוֹדֶה דְּאָתְיָ' רַק כְּתַנָּא דְּלִיטְרָא קָצִיעוֹת א"כ מנ"ל לְדַקְדֵּק מֵרֵישָׁא דבע"ח אֵינוֹ בָּטֵל כֵּינָן דבע"כ אתי' הַךְ מִשְׁנָה רַק כְּהַךְ תַּנָּא וא"כ אַמַּאי לֹא רָצָה לְאוֹקְמָא גַּם הָרֵישָׁא כְּוָותֵ' וְעוֹד יוֹתֵר קָשֶׁה דַּהֲרֵי בְּהַךְ בָּרַיְיתָא דְּלִיטְרָא קָצִיעוֹת פְּלִיגִי ר"מ ור' יְהוּדָה דר"מ סָבַר דְּלִיטְרָא קָצִיעוֹת שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּמֵאָה לכ"ע תַּעֲלֶה רַק דר' אֶלִיעֶזֶר ור' יְהוֹשֻׁעַ פְּלִיגִי אִם רוֹאִין הַתַּחְתּוֹנוֹת כְּאִלּוּ הֵן פְּרוּדוֹת וּמְצָטָרְפִין לְבַטֵּל הַפָּוּמִין אוֹ לֹא ור' יְהוּדָה קָאָמַר דר' אֶלִיעֶזֶר ס"ל אִם יֵשׁ שָׁם מֵאָה פָּוּמִין יַעֲלוּ ור' יְהוֹשֻׁעַ אָמַר אֲפִילּוּ יֵשׁ שָׁם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת פָּוּמִין לֹא יַעֲלוּ דס"ל דְּלָא בָּטֵל מִשּׁוּם דְּהוּא דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן וּבְכָל דֻּכְתָּא דְּאָמְרִינַן דְּאָתְיָ' כְּתַנָּא דְּלִיטְרָא קָצִיעוֹת בע"כ הוּא ר' יְהוֹשֻׁעַ וַאֲלִיבָּא דר' יְהוּדָה וְכֵן כָּתַב רַשׁ"י לְהֶדְיָא במס' בֵּיצָה (דַּף ד') יעו"ש, וא"כ אִם נֹאמַר דְּהַמִּשְׁנָה דְּאֵיבָרִים בְּאֵיבָרִים אתי' כְּהַאי תַּנָּא א"כ מוֹקְמִינַן הַךְ מִשְׁנָה כר' יְהוּדָה וַהֲרֵי בַּגְּמָרָא שָׁם אָמְרִינַן מַתְנִיתִין דְּמַצְרִיךְ לר' אֶלִיעֶזֶר דַּוְקָא אִם קָרַב רֹאשׁ אֶחָד מֵהֶן הוּא דְּלָא כר' יְהוּדָה וּמֵבִיא שָׁם בָּרַיְיתָא דְּקָאָמַר ר' יְהוּדָה דלר' אֶלִיעֶזֶר יִקָּרְבוּ כֻּלָּם אֲפִילּוּ אִם לֹא קָרַב אֶחָד מֵהֶם וְהַאיךְ נֹאמַר דִּדְבְרֵי ר' אֶלִיעֶזֶר דְּנָקְטָה הַמִּשְׁנָה הוּא דְּלָא כר' יְהוּדָה וְדִבְרֵי חֲכָמִים הוּא רַק כר' יְהוּדָה דלר"מ הָא כ"ע ס"ל דְּלִיטְרָא קָצִיעוֹת בָּטְלָה וצ"ע דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דִּזְבָחִים וּדְיוֹמָא הַנָּ"ל, [וְאַגַּב אָמַרְתִּי לִכְתּוֹב כָּאן מַה דְּנִרְאֶה לוֹמַר דר' יְהוּדָה אָזַל בָּזֶה לְשִׁיטָתוֹ דִּבְמַסֶּ' זְבָחִים (דַּף ע"ד) פָּרִיךְ בִּגְמָרָא עַל הָא דְּאָמַר ר"א אִם קָרַב רֹאשׁ א' מֵהֶן יִקָּרְבוּ כֻּלָּם דַּהֲרֵי מִיָּד שֶׁנִּתְעָרְבוּ קוֹדֶם שֶׁהִקְרִיב אֶחָד מֵהֶן ה"ל דְּחוּי וּמְשַׁנֵּי דְּאָתֵי כְּחָנָן הַמִּצְרִי דְּלָא ס"ל דְּחוּיִן וְאָמַר גַּבֵּי שְׁנֵי שְׂעִירֵי יוה"כ מֵת הַמְשְׁתַּלֵּחַ דַּאֲפִי' דָּם בַּכּוֹס מֵבִיא חֲבֵירוֹ וּמְזַוֵּג לוֹ וא"כ ר' יְהוּדָה הָא קָאָמַר בְּיוֹמָא (דַּף ס"ד) נִשְׁפַּךְ הַדָּם יָמוּת הַמְשְׁתַּלֵּחַ מֵת הַמְשְׁתַּלֵּחַ יִשָּׁפֵךְ הַדָּם דְּאֵית לֵיהּ דָּחוּי ומש"ה מֻכְרָח ר' יְהוּדָה לוֹמַר דלר' אֶלִיעֶזֶר שָׁרֵי לְהַקְרִיבָן גַּם בְּלֹא קָרַב אֶחָד מֵהֶן וּמֵעוֹלָם לֹא נִדְחָה כְּלָל דְּאִם נֶאֱמַר דְּקוֹדֶם שֶׁקָּרַב אֶחָד מֵהֶן אָסוּר לְהַקְרִיבָן לֹא הָיוּ חוֹזְרִין וְנִרְאִין אַחַר שֶׁכְּבָר נִדְחוּ].

וְעוֹד יוֹתֵר קָשֶׁה דְּגַם אִם נִדְחוֹק בְּכָל זֶה מ"מ הֲרֵי אֵין מָקוֹם לוֹמַר דְּאָתְיָ' כְּתַנָּא דְּלִיטָרָא קְצִיעוֹת רַק הַחֲכָמִים דְּאָמְרוּ דְּיָצְאוּ לְבֵית הַשְּׁרֵפָה אֲבָל הֲרֵי גַּם עַל ר' אֱלִיעֶזֶר קָשֶׁה דְּקָאָמַר בַּמִּשְׁנָה אִם קָרֵב רֹאשׁ א' מֵהֶן יִקָּרְבוּ וּמִשּׁוּם דְּהָאִיסּוּר כְּבָר הִקְרִיב אֲבָל קוֹדֶם שֶׁהִקְרִיב דִּבְנַדַּאי אִיכָּא בְּאוֹתוֹ תַּעֲרוֹבֶת א' מהבע"מ גַּם ר"א מוֹדֶה דְּאָסוּר לְהַקְרִיבָן וְגַם עוֹד אָמְרִינַן שָׁם בַּגְּמָרָא דְּלֹא הִתִּיר ר"א אֶלָּא לְהַקְרִיבָן שְׁנַיִם שְׁנַיִם אֲבָל אֶחָד אֶחָד לָא וַהֲרֵי נַדַּאי דְּגַם עַל ר"א קָשֶׁה דְּלִבְטֵיל בְּרֻבָּא וְיִהְיֶ' דִּינוֹ כְּכָל תַּעֲרוֹבֶת יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ דקיי"ל דְּבָטֵל בְּרוֹב וּמֻתָּר לְאָוְכְלָן כֻּלָּם גַּם בְּלֹא נָפַל אֶחָד מֵהֶם וְהִסְכִּימוּ הַפּוֹסְקִים דְּאֵין צָרִיךְ לְהַשְׁלִיךְ אֶחָד מֵהֶם וְגַם מֻתָּר לְאָוְכְלוֹ כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְכַמְבוֹאָר בַּיּוֹ"ד סי' קט"ו וְרַק בִּדְבָרִים הַחֲשׁוּבִים דע"פ דִּין לֹא בִּטְלוּ הוּא דְּמַצְרְכִינַן הָנֵי פְּרָטִים דְּיִפּוֹל אֶחָד מֵהֶם לַיָּם וּלְאוֹכְלָן שְׁנַיִם שְׁנַיִם וְכַמְבוֹאָר בַּיּוֹ"ד סִימָן ק"י וַהֲרֵי עַל ר"א אֵין לְתָרֵץ דְּאָתְיָ' כְּתַנָּא דְּלִיטָרָא קְצִיעוֹת דְּאִיהוּ גּוּפָא הָא פְּלִיג בְּאוֹתוֹ בָּרְיְיתָא גּוּפָא וְאָמַר אִם יֵשׁ שָׁם מֵאָה פְּרוּמִין יַעֲלוּ, וְעַיֵּ' בְּרֹאשׁ"ש פֶּרֶק גִּיד הַנָּשֶׁה אוֹת ל"ו שֶׁכָּתַב דְּיָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ מֻתָּרִים כְּוֻלָּם כְּאֶחָד, וְכָתַב וְז"ל וְאֵין לְהַקְשׁוֹת מֵהָא דְּאֵיבָרִים בְּאֵיבָרִים דְּקָאָמַר ר"א אִם קָרֵב כו' דְּהָתָם ע"י הַתַּעֲרוֹבֶת נֶאֱסְרוּ כְּוֻלָּם וּמְקִילִינַן לְתְלוֹת הָאִיסּוּר בְּאוֹתוֹ שֶׁפִּירֵשׁ כו' אֲבָל דָּבָר יָבֵשׁ דְּבָטֵל בְּרוֹב לָאו מִשּׁוּם סְפֵיקָא הוּא אֶלָּא בגזה"כ הוּא הִלְכָךְ מֻתָּר לְאָוְכְלָם כְּוֻלָּם כא' וְגַם כָּל אֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ הֲרֵי דכ' לְהֶדְיָא דְּבַהַדְ דר"א דְּכֵיוָן דע"פ דִּין אֵינוֹ בָּטֵל בְּרוֹב מש"ה מַצְרִיךְ שֶׁיִּהְיֶ' נִקְרָב א' מֵהֶן וְאַחַ"כ לְהַקְרִיב שְׁנַיִם דְּאָז שָׁרֵי מִשּׁוּם סְפֵק סְפֵיקָא אֲבָל יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ הֵיכָא דְּבָטֵל בְּרוֹב אֵין אָנוּ צְרִיכִין לְכָל זֶה וּבְנַדַּאי קָשֶׁה טוּבָא דְּאַלְיְבָּא דר' אֱלִיעֶזֶר אַמַּאי לֹא בָּטֵל אֵיבָרִים בְּאֵיבָרִים כְּכָל יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ וצ"ע, וְהַהֶכְרֵחַ לִדְחוֹק לְדִידְהוּ דְּגַם ר"א אֵינוֹ חוֹלֵק עַל ר' יְהוֹשֻׁעַ רַק בִּתְרוּמָה דְּרַבָּנָן אֲבָל בִּדְאוֹרָיְיתָא מוֹדֶה דְּלָא בָּטֵל ואע"ג דְּמְבוֹאָר בְּתוֹסְ' זְבָחִים דַּף ע"ז ד"ה הָא עָבַר דְּגַם בְּאֵיבָרִים אֵין אֲנַחְנוּ צְרִיכִין לְבִיטּוּל רַק מִדְּרַבָּנָן דְּמִדְּאוֹרָיְיתָא אֲפִילּוּ חַד בְּחַד יַעֲלֶה דע"י תַּעֲרוֹבֶת מֵרָצִים וע"ש בְּדַף ע"ג בד"ה רַב מ"מ עכ"פ עֶצֶם הָאִיסּוּר הוּא דְּאוֹרָיְיתָא וּמוֹדֶה ר"א דְּלָא בָּטֵל כָּל שֶׁדַּרְכּוֹ לְמַנּוֹת וע' בְּתוֹסְ' זְבָחִים דַּף ע"ג בד"ה ר"מ אוֹמֵר וְכֵן במס' יְבָמוֹת דַּף פ"ב ע"ב בד"ה יְרֻושָּׁה שֶׁהִקְשׁוּ מֵהָא דס"ל לר"א ור' יְהוֹשֻׁעַ גַּבֵּי לִיטְרָא קְצִיעוֹת דְּבָטְלָה א"כ בע"כ ס"ל לֹא קַיְדְּשָׁה לע"ל וּבַמְּגִילָּה ס"ל דְּקַיְדְּשָׁה לע"ל הֲרֵי דְּפְסִיקָא לְהוּ לְהַתּוֹסְ' דְּרַק מִשּׁוּם דְּהוּא דְּרַבָּנָן ס"ל לר"א ור"י גַּבֵּי לִיטְרָא קְצִיעוֹת דְּבָטְלָה [וְלִכְאוֹרָה הִי' נִרְאֶה דְּכַוָּנַת הַתּוֹסְ' דְּיבָמוֹת הוּא רַק לר"ל דס"ל דר"מ ס"ל כָּל שֶׁדַּרְכּוֹ לְמַנּוֹת לֹא בָּטֵל וּלְדִידְ' מֻכְרָח כֵּן דְּהָא בְּבָרְיְיתָא דְּלִיטְרָא קְצִיעוֹת קָאָמַר ר"מ בְּעַצְמוֹ דלר"א ור' יְהוֹשֻׁעַ בָּטֵל וּמֻכְרָח דְּטַעְמָם מִשּׁוּם דס"ל לֹא קַיְדְּשָׁה לע"ל אֲבָל לר' יוֹחָנָן דס"ל אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ אֵינוֹ מֻכְרָח כְּלָל אָמְנָם לְשׁוֹן הַתּוֹסְ' דְּיבָמוֹת מַשְׁמַע קָצָת דלכ"ע מַקְשִׁים דְּסִיְּימוּ שָׁם וְז"ל וְכֵן לר"ל ר' יוֹסֵי סָבַר כו' וּמַשְׁמַע דְּהַתְחָלַת דִּבְרֵיהֶם הוּא לכ"ע גַּם לר' יוֹחָנָן וּבְנַדַּאי דצ"ע דלר"י הָא אֵינוֹ מֻכְרָח כְּלָל דִּלְדִידְ' הָא שַׁפִּיר קָאָמַר דְּבָטֵל גַּבְאַם הוּא דְּאוֹרָיְיתָא וצ"ע] וְעַיֵּין במס' זְבָחִים דַּף ע"ב בַּתּוֹסְ' ד"ה נִתְעָרְבוּ וע"ש הֵיטֵב שכ' דְּהָא דקאר"פ תַּנָּא דְּלִיטְרָא קְצִיעוֹת הוּא רַק כר' יְהוּדָה ולר' יְהוֹשֻׁעַ: [ה] וְהַנִּרְאֶה דְּמִכֹּחַ קֻוּשְׁיָא זוֹ יָצָא לֵיהּ לְהָרַמְבַּ"ם דְּהַדְ מִשְׁנָה דְּאֵיבָרִים בְּאֵיבָרִים אֵינוֹ תָּלוּי כְּלָל בְּהַדְ פְּלוּגְתָּא וכ"ע מוֹדִים בּוֹ דְּלָא בִּטְלוּ בְּרֻבָּא דְּעַל אֵיבָרִים הַנִּקְרָבִים לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ לָא אָמְרִינַן בְּהוּ הַדְ כְּלָלָא דְּיָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ בָּטֵל בְּרוֹב לְעִנְיַן שֶׁיִּכְשְׁרוּ לְהַקְרִיבָן.

וְהַסְּבָרָא לְזֶה י"ל דְּכָל אֵיְבָרִים הַנִּקְרָבִין רְשִׁיבִי טוּבָא וְהֵם כְּמוֹ הַשִּׁשָּׁה דְּבָרִים כְּרִימּוֹנֵי בָּדָן וְאִינָךְ דלכ"ע לָא בְּטִילִי דְּכֵיוָן דְּכָל הַכֹּהֲנִים שֶׁבְּאוֹתוֹ בֵּית אָב הָיוּ רוֹצִים לִזְכּוֹת בְּמִצְוֹת הַקְרָבָתָן וְלֹא הָיוּ מַנִּיחִין לְאֶחָד מֵהֶן לְהַקְרִיב שְׁנֵי אֵיבָרִים וַאֲפִי' בְּקָרְבַּן יָחִיד דע"פ דִּין רַשַּׁאי גַּם כֹּהֵן אֶחָד לְהַקְרִיבוֹ כֻּוְלּוֹ וְכִדְאִיתָא במס' יוֹמָא דַּף נ"ו מ"מ אֶפְשָׁר דְּהַכֹּהֲנִים הָיוּ מַקְפִּידִין וְלֹא הָיוּ מַנִּיחִין לְאֶחָד לְהַקְרִיבָן וְהָיוּ מְחַלְּקִין בֵּינֵיהֶם הַקְרָבָתָן חֲשִׁיבִי שַׁפִּיר כְּרִימּוֹנֵי בָּדָן, אוֹ נֹאמַר דְּדָבָר הָעוֹלָה עַל מִזְבֵּחַ מִצַּד עַצְמוֹ חֲשִׁיבָא וְלֹא בָּטֵל, וּכְמוֹ דְּחָזֵינַן דחהר"ל לֹא בָּטֵל ואע"ג דְּקוֹדֶם שֶׁנִּתְעָרֵב לֹא הי' רָאוּי לְהִתְכַּבֵּד כְּגוֹן חֲתִיכָה שֶׁל אִיְסּוּרֵי הֲנָאָה וְרַק דְּאִם יִתְבַּטֵּל יהי' רָאוּי לְהַעֲלוֹת עַל שֻׁלְחָנוֹ שֶׁל אוֹרֵחַ הָגוּן שׁוּב אֵינוֹ בָּטֵל כ"ש מַה שֶּׁיִּהְיֶ' רָאוּי אַחַר בִּיְטוּלוֹ לַעֲלוֹת עַל שֻׁוְלְחָנוֹ שֶׁל מָקוֹם ב"ה דְּאֵינוֹ בָּטֵל וּכְבָר נִזְכְּרָה סְבָרָא זוֹ בכו"פ סִימָן ק"א ס"ק א' וְכֵן הֵבִין הַחַוֹּת דַּעַת שָׁם יעו"ש וַאֲפִילּוּ לר' יְהוּדָה דס"ל במס' מְנָחוֹת (דַּף כ"ב) דְּעוֹלִין מְבַטְּלִין זֶה אֶת זֶה אִם לֹא הֵיכָא דְּהוּא מִין בְּמִינוֹ מ"מ י"ל דְּזֶהוּ רַק בְּתַעֲרוֹבֶת שֶׁל לַח בְּלַח וּכְגוֹן דָּם שֶׁנִּתְעָרֵב בְּדָם אוֹ קֶמַח בְּקֶמַח דְּלֹא שַׁיָּיְךְ סְבָרָא דְּחָשׁוּב אֲבָל בְּתַעֲרוֹבֶת שֶׁל יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ הֲרֵי שַׁפִּיר י"ל דְּרַבָּנָן תִּיקְּנוּ בָּהֶם דְּלָא בָּטֵל וּכְמוֹ דְּתִיקְּנוּ רַבָּנָן בְּכָל דָּבָר חָשׁוּב דְּלָא בָּטֵל ומש"ה גַּם לר"א לָא שָׁרִי רַק בְּאִם קָרַב רֹאשׁ א' מֵהֶן וְרַק שְׁנַיִם דְּאָז שָׁרִי מִכֹּחַ סְפֵק סְפֵיקָא וכמש"כ הָרֹא"שׁ וְרַבָּנָן ס"ל דְּגַם בכה"ג אָסוּר לְהַקְרִיבָן וְהָא דַּחֲתִיכַת חַטָּאת טְמֵאָה בְּמֵאָה טְהוֹרוֹת דְּעוֹלָה בִּיבָמוֹת (דַּף פ"א) הֲרֵי שָׁם אַיְיְרֵי בְּאֵיבָרִים הַנֶּאֱכָלִים לְכֹהֵן וְלֹא בְּאֵיבָרִים הַנִּקְרָבִים, ומש"ה שַׁפִּיר פָּסַק הָרַמְבַּ"ם דְּאֵיבָרִים בְּאֵיבָרִים יָצָא לְבֵית הַשְּׂרֵפָה אע"ג דקיי"ל דְּלָא כְּתַנָּא דְּלִיטְרָא קְצִיעוֹת וְהוּא מֻוְכְרָח בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם, וְהָא דְּפָרִיךְ בְּרֵישׁ פִּירְקִין עַל הַמִּשְׁנָה דְּכָל הַזְּבָחִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּחַטָּאוֹת הַמֵּתוֹת וְנִבְטְלוּ בְּרֻוְבָּא וּמַשְׁמַע דְּגַם בְּהֵמָה בְּתוֹךְ קָרְבָּנוֹת בָּטְלִי נִפְרַשׁ לְהָרַמְבַּ"ם בְּאֹוְפֶן אַחֵר דְּלָא דְּהַגְּמָרָא פָּרִיךְ דִּיבַטֵּל וְיִהְיוּ רְאוּיָם לְהַקְרָבָה רַק דְּהַגְּמָרָא פָּרִיךְ דְּבַמִּשְׁנָה תָּנֵי אֲפִילּוּ אַחַת בְּרִיְבּוֹא יָמוּתוּ כֻּוְלָּם וְקָאָמַר שָׁם בַּגְּמָרָא דאע"ג דִּכְבָר תְּנַן במס' תְּמוּרָה דְּכָל הָאֲסוּרִין לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ אוֹסְרִין בְּכָל שֶׁהֵן מ"מ אִיְצְטְרִיךְ הַךְ מִשְׁנָה לְאַשְׁמְעִינַן דְּיָמוּתוּ וְלָא אָמְרִינַן דְּיִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ וְיִפְדּוּ וקמ"ל הַמִּשְׁנָה דְּגַם אַחַר פדי' יִהְיוּ אֲסוּרִים לְהֶדְיוֹט לְאָוְכְלָם מִשּׁוּם הַתַּעֲרוֹבֶת שֶׁל הַחַטָּאת וְשׁוֹר הַנִּסְקָל דַּאֲסוּרִים בַּהֲנָאָה וְתֵיכֶף אַחַר זֶה פָּרִיךְ הַגְּמָרָא וְנִבְטְלוּ בְּרֻוְבָּא פי' דְּמַקְשֶׁה דְּבֶאֱמֶת אַמַּאי אֲסוּרִים לְהֶדְיוֹט גַּם אַחַר פְּדִיָּה דְּהָאִיְסּוּר דִּלְהֶדְיוֹט יְבַטֵּל בְּרוֹב וְאַמַּאי תָּנֵי יָמוּתוּ נֵימָא יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ וְיִפְדּוּ וּכְמוֹ דְּתָנֵי בְּסֵיפָא דְהַךְ מִשְׁנָה נִתְעָרֵב בְּשׁוֹר שֶׁנֶּעֶבְדָה בּוֹ עֲבֵירָה יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ מִשּׁוּם דְּאַחַר הַפִּדְי' מֻוְתָּרִים בַּאֲכִילָה וְעַל זֶה הוּא דִּמְשַׁנֵּי ר"פ דְּאָתְיָ' כְּתַנָּא דְּלִיטְרָא קְצִיעוֹת אוֹ מִשּׁוּם דבע"ח חֲשִׁיבִי וְלָא בָּטְלִי אֲבָל בְּאֵיבָרִים בְּאֵיבָרִים דְּלֹא שַׁיָּיְךְ הַבִּיְטוּל רַק לְעִנְיַן הַקְרָבָה לֹא שַׁיָּיְךְ בִּיְטוּל כְּלָל וְהַגַּם כִּי הוּא בֵּיאוּר חָדָשׁ בְּסֻוְגְיַת הגמ' מ"מ לִכְאוֹרָה הוּא נָכוֹן וּמֻוְכְרָח לְאוֹמְרוֹ בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם.

וְגַם הָא דְּכָתַב הָרַמְבַּ"ם דְּנִתְעָרֵב בָּהֶן שׁוֹר הַנִּסְקָל יָמוּתוּ לְפִי דבע"ח לֹא בִּטְּלוּ לֹא הֻוְצְרַךְ לְטַעַם זֶה דבע"ח רַק עַל הָא דְּאָמַר דְּיָמוּתוּ וַאֲסוּרִים גַּם לְהֶדְיוֹט אפי' אַחַר פדי' כֵּן נִרְאֶה נָכוֹן בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם: [ו] וא"כ הָא נוּכַל לוֹמַר דְּגַם ר"ת וְהָעוֹמְדִים בְּשִׁיטָתוֹ ס"ל ג"כ בָּזֶה כְּהָרַמְבַּ"ם וְכֵיוָן דְּקֻוְשְׁיַ' הגמ' הוּא דְּאַחַר שֶׁיִּהְיוּ נִפְדִּים יִתְבַּטֵּל וְיִהְיוּ מֻוְתָּרִים לְהֶדְיוֹט הֲרֵי שַׁפִּיר הִקְשׁוּ דְּמַאי פָּרִיךְ וַהֲרֵי חֲתִיכָה הר"ל לֹא בָּטְלָה דְּאַחַר הַפִּדְי' הֲרֵי יִהְיוּ מֻוְתָּרִים לַאֲכִילָה וְהָוֵי שַׁפִּיר חהר"ל וְהוֹכִיחוּ שַׁפִּיר מִזֶּה דִּמְחֻוְסַר תִּיקּוּן לָא מִקְּרֵי חהר"ל.

וְהוּא תי' נָכוֹן בְּדַעְתָּם וּבְזֶה מְיֻשָּׁב לָנוּ עוֹד מַה דְּהוֹכִיחוּ סְבָרָתָם מִקֻּוְשְׁטַ' הגמ' וְלֹא חָשְׁשׁוּ כְּלָל לְמַה שתי' הַתּוֹסָ' דְּקֻוְשְׁטַ' הגמ' הוּא מֵחַטַּאת הָעוֹף. וּלְפוּם רֵיהֲטָא הי' נִרְאֶה טַעְמָם דס"ל לְדוֹחֵק לוֹמַר כֵּן כֵּיוָן דְּבַמִּשְׁנָה תָּנֵי כָּל הַזְּבָחִים וְעוֹף לָא הָוֵי בִּכְלַל זֶבַח וְכִדְאִיתָא בְּכַמָּה דֻּכְתֵי וְעַיֵּין במס' זְבָחִים (דַּף ס"ט) וּבַחֲגִיגָה (דַּף ח') וּבְגִיטִּין (דַּף כ"ח) בְּתוֹסָ' ד"ה וְהָא.

אֲבָל לפמש"כ נִיחָא בלא"ה כֵּיוָן דְּהֵם מְפָרְשִׁים כָּל קֻוְשְׁטַ' הגמ' דְּיבַטֵּל וְיִהְיֶ' מֻוּתָּר לַאֲכִילָה ע"י פְּדָיָה הֲרֵי אִי אֶפְשָׁר לְפָרְשׁוֹ כְּלָל עַל עוֹף דְּהָא מְפֹרָשׁ במס' מְנָחוֹת (דַּף ק') בַּמִּשְׁנָה דְּמְנָחוֹת וְעוֹפוֹת אֵין לָהֶם פְּדְיוֹן כְּלָל ובע"כ קָאֵי קֻוְשְׁטַ' הגמ' רַק עַל בְּהֵמָה ומש"ה הוֹכִיחוּ שַׁפִּיר דְּמְחֻוַסַר תְּקִוּן לָא מְקֻרֵי חהר"ל.

וְכָל זֶה הוּא. רַק לְיַשֵּׁב דַּעַת הָרַמְבַּ"ם וְהָעוֹמְדִים בְּשִׁיטָתוֹ אֲבָל עַל הַתּוֹסָ' דְּזְבָחִים נִשְׁאֲרָה הַקֻּוְשְׁטַ' בְּמְקוֹמָהּ דְּכֵיוָן דְּתֵירְצוּ דְּפָרִיךְ מֵחַטַּאת הָעוֹף ובע"כ הֵם מְפָרְשִׁים דְּהַגְמָ' פָּרִיךְ וְלִיבָּטֵל בְּרֻבָּא וְיִהְיוּ רְאוּיִם לְהַקְרָבָה ע"י בִּיטּוּל וְחוֹלְקִים עַל סְבָרַת הָרַמְבַּ"ם וא"כ הָא קָשֶׁה מַאי הִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' מחהר"ל וַהֲרֵי קָדָשֵׁי קָדָשִׁים וּבְפָרָט קָרְבַּן עוֹלָה וְחַטַּאת הַנִּשְׂרָפִין לֹא שַׁיָּיךְ בְּהוּ כְּלָל סְבָרָא דחהר"ל וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָ' שָׁם בְּעַצְמוֹ.

שׁוּב רָאִיתִי ביש"ש בְּפֶרֶק גִּיד הַנָּשֶׁה סִימָן נ"ג שֶׁכָּתַב דְּהָרַמְבַּ"ם בַּתְּשׁוּבָה כָּתַב כר"ת וְנֶהֱנֵיתִי דְּלִדְבָרֵינוּ הוּא מֻכְרָח דַּהֲרֵי מִדְּפָרִיךְ בגמ' דְּיבַטֵּל בְּרֻבָּא הֲרֵי מוּכָח אוֹ כר"ת דְּמְחֻוַסַר תְּקִוּן לָא מְקֻרֵי חהר"ל אוֹ כמש"כ הַתּוֹסָ' דְּהַקֻּוְשְׁטַ' הוּא עַל עוֹף אוֹ מִשּׁוּם דְּקָדָשֵׁי קָדָשִׁים אֵינוֹ חהר"ל וּלְהָרַמְבַּ"ם לְשִׁיטָתוֹ דְּפָסַק כְּסָתָם מִשְׁנָה שֶׁל אֵיבָרִים בָּאֵבָרִים בע"כ קָאֵי קֻוְשְׁטַ' הגמ' דְּיֵשׁ לְהַדְיוֹט הָא מֻכְרָח כר"ת ומש"ה גַּם הָרַמְבַּ"ם פּוֹסֵק כֵּן: [ז] וְהִנֵּה מִדְּבָרֵינוּ אֵלֶּה יָצָא לָנוּ דְּמִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּזְבָחִים שתי' דְּקֻוְשְׁטַ' הגמ' קָאֵי עַל עוֹף דס"ל בע"כ דְּגַם לְעִנְיַן הַקְרָבָתָן שַׁיָּיךְ בִּיטּוּל הֲרֵי מֻכְרָחִין אָנוּ לוֹמַר דְּהַהּ מִשְׁנָה דְּאֵיבָרִים בָּאֵיבָרִים אתי' רַק כְּתַנָּא דְּלִיטְרָא קְצִיעוֹת וכמש"כ הַתּוֹסָ' בְּיוֹמָא וּכְבָר נִתְבָּאֵר לְעֵיל מַה דְּקָשֶׁה טוּבָא עַל זֶה.

וְהִנֵּה קֻוְשְׁטַ' זוֹ הָאַחֲרוֹנָה יֵשׁ לְיַשְׁבָּהּ וְנֹאמַר דְּגַם הַתּוֹסָ' בִּזְבָחִים ס"ל כְּהָרַמְבַּ"ם דְּבָאֵיבָרִים הַנִּקְרָבִים לֹא שַׁיָּיךְ בִּיטּוּל כְּלָל דַּחֲשִׁיבִי כְּרִימּוֹנֵי בָּדָן, רַק נֹאמַר דְּהֵם ס"ל דְּזֶהוּ רַק בְּאֵיבָרִים דְּכָבָר הֵם שְׁחוּטִים וְשָׁם קָרְבָּן עֲלֵיהֶם וְעוֹמְדִים לְשֻׁלְחַן גָּבוֹהַּ אֲבָל קָרְבָּנוֹת חַיִּים אע"ג דְּכָבָר הֻקְדְּשׁוּ מ"מ שַׁפִּיר שַׁיָּיךְ בְּהוּ בִּיטּוּל וְנִכְשָׁרִין ע"י בִּיטּוּל גַּם לְהַקְרָבָה.

וְהַנִּרְאֶ' עוֹד לוֹמַר דְּזֶהוּ דַּעַת הַתּוֹסָ' במס' יְבָמוֹת (דַּף פ"א) בד"ה ר"י שֶׁכָּתְבוּ שָׁם דְּכָל הַדְּבָרִים שֶׁחֲשָׁבָם בְּמִשְׁנָה במס' ע"ז (דַּף ע"ד) דְּאֵינָם בְּטֵלִים הֵם חֲשׁוּבִים יוֹתֵר מֵאֵת שֶׁדַּרְכּוֹ לְמָנוֹת וְשׁוּב הִקְשׁוּ עַל זֶה דַּהֲרֵי בַּמִּשְׁנָה בע"ז חֲשִׁיב גַּם שׁוֹר הַנִּסְקָל וּבְמַסְ' זְבָחִים הָא מוּכָח דְּשׁוֹר הַנִּסְקָל לֹא חָשׁוּב גַּם אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ דְּפָרִיךְ עַל שׁוֹר הַנִּסְקָל וְלִיבָּטֵל בְּרֻבָּא הָנִיחָא לָמָ"ד כָּל שֶׁדַּרְכּוֹ אֶלָּא לָמָ"ד אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ מַאי אִיכָּא לְמֵימַר וְאוֹמַר ר"י דְּמַחֲטָאוֹת הַמֻּתּוֹת שֶׁהֵם כְּבָשִׂים קְטַנִּים פָּרִיךְ בִּזְבָחִים דְּלֹא חָשׁוּב דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן לְפִי שֶׁרְגִילִין לְמִכּוֹר כָּל הָעֵדֶר יַחַד אֲפִילּוּ יֵחָשֵׁב כְּשֶׁהוּא שְׁחוּטָה כחהר"ל כְּשֶׁהוּא חַי גְּרִיעִי טְפֵי אֲבָל שׁוֹר הַנִּסְקָל שֶׁהוּא גָּדוֹל חָשׁוּב הוּא אֲפִילּוּ אַלִּיבָּא דְּרַבָּנָן עכ"ד הַתּוֹסָ'.

וּלְפוּם רִיהֲטָא נִרְאֶה דַּעַת הר"י דִּמְחֻוְסַר תִּיקּוּן לָא מִקְּרֵי חהר"ל וְזֶהוּ שֶׁהֻוְקְשָׁה לוֹ עַל סֻוְגְיָא דִּזְבָחִים אַמַּאי לָא מְשַׁנֵּי דְּהוּא חהר"ל ותי' עַל זֶה דִּבְשָׂאֵינוּ שָׁחוּט לָא מִקְּרֵי חהר"ל. וְהִנֵּה גַּם עַל תוס' דִּיבָמוֹת הָא קָשֶׁה דְּמַאי הֻוְקְשָׁה לוֹ וַהֲרֵי שָׁם בְּדִיבּוּר שֶׁאַחַר זֶה כָּתְבוּ דְּחַטָּאת לָא מִקְּרֵי חהר"ל דְּכֹהֲנִים אֵינָם מַחֲזִיקִין טוֹבָה זֶה לָזֶה.

וְעוֹד יוֹתֵר קָשֶׁה לִי טוּבָא דַּהֲרֵי עכ"פ כָּתַב כָּאן הר"י בַּעַל הַתּוֹסָ' דִּבְחִי' לֹא שַׁיָּיְךְ סְבָרָה דחהר"ל וְאִי לָאו סְבָרָא דבע"ח חֲשִׁיבִי הי' בָּטֵל וְהָרֹא"ש בְּחֻוְלִין פֶּרֶק גִּיד הַנָּשֶׁה אוֹת ל"ו הוֹכִיחַ מִדִּבְרֵי ר"י דס"ל דְּלָא כִּסְבָרַת ר"ת וְגַם בִּבְהֵמָה חי' קוֹדֶם שְׁחִיטָה שַׁיָּיְךְ ג"כ סְבָרָא דחהר"ל יעו"ש וא"כ דִּבְרֵי ר"י סוֹתְרִים זֶה אֶת זֶה.

וע"כ נִרְאֶה דְּהַתּוֹסָ' בִּיבָמוֹת לֹא נִתְקַשֶּׁהלָהֶם כְּלָל דְּהַזְּבָחִים יהי' חהר"ל רַק נִתְכַּוְּוְנוּ למש"כ דַּהֲרֵי אֵבָרִים בָּאֵבָרִים לָא בָּטְלִי וְהַטַּעַם מִשּׁוּם דַּחֲשִׁיבִי וּכְמוֹ דחהר"ל חֲשִׁיבָא ע"ז תֵּירְצוּ דְּזֶהוּ רַק בְּשֶׁחוּט וְלֹא בחי'.

וּמְדֻוְקְדָּק לְשׁוֹנָם שֶׁכָּתְבוּ וַאֲפִי' יְחַשֵּׁב כְּשֶׁהוּא שָׁחוּט כחהר"ל כְּשֶׁהוּא חַי גָּרַע דִּקְדְּקוּ וְכָתְבוּ כחהר"ל בְּכַף הַדִּמְיוֹן פי' דַּאֲפִי' אִם נֶאֱמַר דְּאַחַר שְׁחִיטַת הַקָּרְבָּן שׁוּב לֹא בָּטֵל וּכְמוֹ חהר"ל וְכִדְמוּכָח מֵהַךְ דְּאֵיבָרִים מ"מ כְּשֶׁהוּא חַי גָּרַע [וְאִם נֹאמַר כֵּן שׁוּב אֵין לָנוּ הֶכְרֵחַ בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם דס"ל כר"ת וי"ל דס"ל כִּסְבָרָא זוֹ וְשׁוּב מָצֵינַן לְפָרֵשׁ דְּקֻוְשְׁיַ' הגמ' הוּא דְּיִתְכַּשְּׁרוּ לְקָרְבָּן ע"י בִּיטּוּל] ור"ת וְהָעוֹמְדִים בְּשִׁיטָתוֹ ס"ל דְּגַם בְּקָרְבָּנוֹת חַיִּים לֹא שַׁיָּיְךְ סְבָרָא דְּבִיטּוּל וּמְפָרְשִׁים דְּהַקֻּוְשְׁיָ' הוּא דְּיִתְכַּשְּׁרוּ לְהֶדְיוֹט ומשו"ה הוֹכִיחוּ סְבָרָתָם שַׁפִּיר, אָמְנָם קֻוְשְׁיָ' הָרִאשׁוֹנָה קָשֶׁה טוּבָא דְּהַתּוֹסָ' בִּזְבָחִים שֶׁתֵּירְצוּ דְּהַקֻּוְשְׁיָ' קָאֵי עַל עוֹף ובע"כ מְפָרְשִׁים דְּהַקֻּוְשְׁיָ' הוּא שֶׁיִּהְיוּ כְּשֵׁרִים לְקָרְבָּן ע"י הַבִּיטּוּל וא"כ מַאי הִקְשׁוּ ע"ז הַתּוֹסָ' מחהר"ל וַהֲרֵי קָרְבַּן עוֹלָה וְכָל קָדְשֵׁי קָדָשִׁים לָא מִקְּרֵי כְּלָל חהר"ל וצ"ע: [ח] עוֹד יֵשׁ לוֹמַר דְּגַם ר"ת וְהָעוֹמְדִים בְּשִׁיטָתוֹ מָצֵי ס"ל דְּקוֹדֶם שְׁחִיטָה גַּם בְּקָרְבָּנוֹת שַׁיָּיְךְ בִּיטּוּל ומ"מ הוֹכִיחוּ שַׁפִּיר, דְּהִנֵּה במס' פְּסָחִים (דַּף מ"ז) אִיתָא מִמָּאתַיִם מִמּוֹתַר שְׁתֵּי מֵאוֹת שֶׁנִּשְׁתַּיְּירוּ בַּבּוֹר מִכָּאן לְעָרְלָה שֶׁבְּטֵלָה בְּמָאתַיִם מִמַּשְׁקֵה יִשְׂרָאֵל מִן הַמֻּוְתָּר לְיִשְׂרָאֵל הֲרֵי דְּאִם נִתְעָרֵב עָרְלָה בְּפָחוֹת מִמָּאתַיִם אָסוּר לְהֶדְיוֹט וּמִמֵּילָא פָּסוּל לִנְסָכִים שֶׁיֵּשׁ עַל הַתַּעֲרֹוְבֶת אִיסּוּרָא לְהֶדְיוֹט וְאֵין בְּהַהֶיְתֵּר כְּדֵי לְבַטֵּל הָאִיסּוּר שֶׁיִּהְיֶ' שָׁרִי בַּאֲכִילָה לְהֶדְיוֹט מִמֵּילָא אָסוּר לְהַקְרִיב לַגָּבוֹהַּ דְּלָא מִקְּרֵי מִמַּשְׁקֵה יִשְׂרָאֵל וא"כ הֲרֵי בִּזְבָחִים (דַּף ע"ח) קָאָמַר ר"ל הַפִּיגּוּל וְהַנּוֹתָר וְהַטָּמֵא שֶׁבְּלָלָן זֶה בָּזֶה וַאֲכָלָן פָּטוּר אִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יַרְבֶּה מִין עַל חֲבֵירוֹ וִיבַטְּלֶנּוּ ש"מ תְּלָת כו' וש"מ אִיסּוּרִין מְבַטְּלִין זֶה אֶת זֶה וּמַסִּיק שָׁם (בְּדַף ע"ט) וּפְלִיגָא דר' אֶלְעָזָר דא"ר אֶלְעָזָר כְּשֵׁם שֶׁמִּצְוֹת אֵינָן מְבַטְּלִין זֶה אֶת זֶה כָּךְ אִיסּוּרִין אֵין מְבַטְּלִין זֶה אֶת זֶה, וא"כ לר"א דְּאִיסּוּרִין אֵין מְבַטְּלִין זֶה אֶת זֶה הֲרֵי אִם נִתְעָרֵב שׁוֹר הַנִּסְקָל אוֹ חַטָּאת הַמֵּתוֹת בְּהַרְבֵּה קָרְבָּנוֹת כְּשֵׁרִים הֲרֵי לְגַבֵּי אֲכִילַת הֶדְיוֹט לֹא נִתְבַּטֵּל מִן הַתַּעֲרֹוְבֶת גַּם הַךְ אִיסּוּרָא דְּשׁוֹר הַנִּסְקָל כֵּיוָן דְּלַאֲכִילָה לְהֶדְיוֹט כָּל הַבְּהֵמוֹת אֲסוּרִים לְאָוְכְלָן כָּעֵת כְּשֶׁהֵם חַיִּים כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִשְׁחֲטוּ וְלֹא נִזְרַק דָּמָם עַל הַמִּזְבֵּחַ וְאִם הֶדְיוֹט יֹאכְלֵם לְכֻוְלָּם הָא יִתְחַיֵּיב מַלְקוּת גַּם מִשּׁוּם לָאו דְּשׁוֹר הַנִּסְקָל אַלִּיבָּא דר' אֶלְעָזָר, וס"ל לר"ת וְהָעוֹמְדִים בְּשִׁיטָתוֹ דְּשׁוּב מִמֵּילָא אֵינָם רְאוּיִם לְהַקְרָבָה דַּהֲרֵי הוּא כְּעָרְלָה שֶׁנִּתְעָרֵב בְּפָחוֹת מִמָּאתַיִם דְּכָל זְמַן שֶׁלֹּא נִתְבַּטֵּל מִן הַתַּעֲרֹוְבֶת אִיסּוּרָא דְּשׁוֹר הַנִּסְקָל וּמִלְּבַד אִיסּוּרָא דְּהֶקְדֵּשׁ יֵשׁ עָלֶיהָ עוֹד אִיסּוּר אַחֵר לָא מִקְּרֵי מִמַּשְׁקֵה יִשְׂרָאֵל וא"כ לר"א לֹא קָשֶׁה כְּלָל

קוּשְׁיָ' הגמ' דְּפָרִיךְ וְלִיבְּטִיל בְּרֵוּבָּא לְעִנְיַן לְהַכְשִׁירָם לְהַקְרָבָה וְצָרִיךְ לוֹמַר דְּקוּשְׁיַ' הַגְּמָרָ' הוּא רַק לר"ל דס"ל אִיסּוּרִין מְבַטְּלִין זֶה אֶת זֶה, וּבְזֶה הי' מָקוֹם לְיַשֵּׁב דַּעַת הַטּוּר ושו"ע בַּיּוֹ"ד סִימָן צ"ח שֶׁפָּסְקוּ דְּאִיסּוּרִין מְבַטְּלִין זֶה אֶת זֶה וּכְבָר חָתְרוּ הַמְחַבְּרִים לִיתֵּן טַעַם לְדִבְרֵיהֶם דְּלָמָּה הִכְרִיעוּ לְהָקֵל בְּזֶה דַּהֲרֵי הוּא פְּלוּגְתָּ' דר"ל ור"א וְגַם הָרַמְבַּ"ם פָּסַק בְּפֶרֶק י"ח מה' פְּסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין דְּאֵין מְבַטְּלִין וְעַיֵּין בכו"פ בְּסִימָן צ"ח בְּסוֹפוֹ מַה שֶּׁכָּתַב בְּשֵׁם שוּ"ת שַׁעֲרֵי אֶפְרַיִם בָּזֶה יע"ש, וּלְפִי זֶה הָא נִיחָא שַׁפִּיר דְּהַהּ סָוְגְיָ' דְּסְתָמָא דְּגְמָרָא דְּפָרִיךְ וְלִבְטִיל בְּרֵוּבָּא וּמְשַׁנֵּי ר"פ דְּתַנָּא דְּלִיטָרָא קְצִיעוֹת הוּא וְרַב אַשִׁי מְשַׁנֵּי דבע"ח חֲשִׁיבִי וְלָא בָּטְלִי וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ לָא אָזְלִי כָּל הַהּ סָוְגְיָ' רַק אַלִּיבָּא דר"ל ומש"ה פָּסְקוּ כְּוָוֹתֵי' דר"ל, אָמְנָם א"כ קָשֶׁה דַּהֲרֵי הַגְּמָרָ' בָּתַר דְּפָרִיךְ וּלְבַטֵּל בְּרֵוּבָּא קָאָמַר וכ"ת חֲשִׁיבִי וְלָא בָּטְלִי הָנִיחָא לָמָ"ד כָּל שֶׁדַּרְכּוֹ לְמָנוֹת שָׁנִינוּ אֶלָּא לָמָ"ד אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לְמָנוֹת שָׁנִינוּ מַאי אִיכָּא לְמֵימַר דְּתַנְיָא מִי שֶׁהָיָה לוֹ חֲבִילֵי תִּלְתָּן כו' וְאִיתְּמַר עֲלַהּ ר' יוֹחָנָן אָמַר אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לְמָנוֹת שָׁנִינוּ ר"ל אָמַר כָּל שֶׁדַּרְכּוֹ לְמָנוֹת שָׁנִינוּ הָנִיחָא לר"ל אֶלָּא לר' יוֹחָנָן מַאי אִיכָּא לְמֵימַר וּמַאי פָּרִיךְ דִּלְמָא ס"ל לר' יוֹחָנָן כר"א דְּאִיסּוּרִין אֵין מְבַטְּלִין זֶה אֶת זֶה וּלְדִידְ' הָא קוּשְׁיָ' מֵעִיקָּרָא לֵיתָא, וְאֵין לוֹמַר דַּהֲרֵי ר"א קָאָמַר כְּשֵׁם שֶׁמִּצְוֹת אֵין מְבַטְּלִין זֶה אֶת זֶה כָּךְ אִיסּוּרִין אֵין מְבַטְּלִין הֲרֵי דְּעִיקַּר טַעְמוֹ שֶׁל ר"א הוּא מִשּׁוּם דְּיָלִיף לָהּ מִמִּצְוֹת אֲבָל אִם הָיָה ס"ל דְּמִצְוֹת מְבַטְּלִין גַּם בְּאִיסּוּרָא הי' מוֹדֶה דְּמְבַטְּלִין ור' יוֹחָנָן הָא קָאָמַר בִּפְסָחִים (דַּף קט"ו) זֹאת אוֹמֶרֶת חֲלוּקִין עָלָיו חֲבֵרָיו עַל הַלֵּל דְּאָמַר מִצְוֹת אֵין מְבַטְּלִין וּמַשְׁמַע דס"ל לר' יוֹחָנָן לַהֲלָכָה דְּלָא כְּהַלֵּל דְּמִצְוֹת מְבַטְּלִין וה"ה דִּלְדִידְ' אִיסּוּרִין מְבַטְּלִין ומש"ה פָּרִיךְ הַגְּמָרָ' לר' יוֹחָנָן לְשִׁיטָתוֹ, זֶה אֵינוֹ מַסְפִּיק חֲדָא דַּהֲרֵי במס' ב"ב (דַּף ק"ה) מְבוֹאָר דְּהֵיכָא דְּאָמַר חֲלוּקִין עָלָיו חֲבֵרָיו עַל פְּלוֹנִי שַׁפִּיר י"ל דס"ל כְּוָוֹתֵי' וְרַק הֵיכָא דְּקָאָמַר זוֹ דִּבְרֵי פְּלוֹנִי אֲבָל חֲכָמִים אוֹמְרִים מַשְׁמַע דְּלָא ס"ל כְּוָוֹתֵי' ע"ש בְּרַשְׁבָּ"ם בד"ה וּמִתַּמָּה גמר' זוֹ וְלָא ס"ל מִדְּקָאָמַר זוֹ דִּבְרֵי בֶּן נַנָּס וְלָא קָאָמַר חֲלוּקִין עָלָיו חֲבֵירָיו עַל בֶּן נַנָּס כְּדְאָמַר רַב לְעֵיל אַלְמָא לָא ס"ל כְּבֶן נַנָּס, וְעוֹד דַּהֲרֵי בִּפְסָחִים (דַּף קט"ו) קָאָמַר ר' יוֹחָנָן חֲלוּקִים עָלָיו חֲבֵרָיו עַל הַלֵּל דְּתַנְיָ' יָכוֹל יְהֵא כּוֹרְכָן בְּבַת אַחַת וְאוֹכְלָן כְּדֶרֶךְ שהי' הַלֵּל אוֹכְלָן ת"ל עַל מַצּוֹת וּמְרוֹרִים יֹאכְלֻהוּ אֲפִילּוּ זֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְזֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ מַתְקִיף לַהּ רַב אָשֵׁי א"ה מַאי אֲפִילּוּ אֶלָּא אָמַר רַב אָשֵׁי הַאי תַּנָּא הָכִי קָתָנֵי יָכוֹל לֹא יָצָא בָּהֶן יְדֵי חוֹבָתוֹ אֶלָּא אִם כֵּן כּוֹרְכָן בְּבַת אַחַת וְאוֹכְלָן כְּדֶרֶךְ שֶׁהָיָה הַלֵּל אוֹכְלָן ת"ל עַל מַצּוֹת וּמְרוֹרִים יֹאכְלֻהוּ ופרש"י שָׁם דְּרַב אַשִׁי מוֹדֶה לר' יוֹחָנָן דַּחֲלוּקִים חֲבֵרָיו עַל הַלֵּל וְרַק לֹא מֵהַהּ בָּרַיְיתָא שָׁמְעִינַן לָהּ דְּאַדְרַבָּה הַהּ בָּרַיְיתָא אתי' רַק כְּהַלֵּל דס"ל דְּאֵין מְבַטְּלִין זא"ז וְשָׁרֵי לְאָוְכְלָן בְּיַחַד וְהַתּוֹסָ' שָׁם כָּתְבוּ דְּלְרַב אַשִׁי אתי' הַבָּרַיְיתָא כְּרַבָּנָן וְהָא דְּקָאָמַר ר' יוֹחָנָן חֲלוּקִים עָלָיו חֲבֵרָיו הַיְינוּ בְּהָא דְּהַלֵּל ס"ל דְּצָרִיךְ לְאוֹכְלָן דְּוָקָא בְּכְרִיכָה וְרַבָּנָן ס"ל דְּיָכוֹל לְאָוְכְלָן כְּמוֹ שֶׁיִּרְצֶה וע"ש בְּתוֹסָ' ד"ה אֶלָּא מַה שֶּׁכָּתְבוּ לְתָרֵץ לְפִי פֵּירוּשָׁם דְּגַם לְרַבָּנָן שָׁרֵי לְאָוְכְלָם בְּכְרִיכָה, מ"מ מוּכָח שַׁפִּיר בְּעָלְמָא דְּרַבָּנָן דְּהַלֵּל ס"ל מִצְוֹת מְבַטְּלִין זֶה אֶת זֶה, אֲבָל הָרַמְבַּ"ן בַּמִּלְחָמוֹת כָּתַב ג"כ כפי' הַתּוֹסָ' דְּלְהַמַּסְקָנָא שֶׁל רַב אַשִׁי דְּגַם לְרַבָּנָן מֻוָתָּר בִּכְרִיכָה גַּם רַבָּנָן ס"ל מִצְוֹת אֵין מְבַטְּלִין זֶה אֶת זֶה וְהָא דְּאָמְרִינַן בִּזְבָחִים (דַּף ע"ח) מֵאן שָׁמַעְתְּ לי' דְּאָמַר מִצְוֹת אֵין מְבַטְּלִין זא"ז הַלֵּל לֹא מִשּׁוּם דְּאִיכָּא דְּפָלִיגִי בָּזֶה עַל הַלֵּל רַק דְּלְהַלֵּל שָׁמְעִינַן לי' בְּהֶדְיָא דְּאָמַר כֵּן וְאֵין הָכִי נָמֵי דְּגַם רַבָּנָן מוֹדִים לֵיהּ בָּזֶה יע"ש, הֵן אֱמֶת דְּלִכְאוֹרָה קָשֶׁה לִי טוּבָא עַל דְּבָרֵי' דַּהֲרֵי במס' מְנָחוֹת (דַּף כ"ב)

דְּפְלִיגָא ר' יְהוּדָה וְרַבָּנָן בִּקְרָא דְּוַיִּקַּח מִדַּם הַפָּר וּמִדַּם הַשָּׂעִיר הַדָּבָר יָדוּעַ שֶׁדָּמוֹ שֶׁל פַּר מְרֻבֶּה מִשֶּׁל שָׂעִיר דְּיָלְפִי רַבָּנָן מִגִּיהּ דְּעוֹלִים אֵין מְבַטְּלִין זֶה אֶת זֶה ור' יְהוּדָה יָלֵיף מִנִּי' דְּמִין בְּמִינוֹ לֹא בָּטֵיל וא"כ לִכְאוֹרָה לָמָּה אָמְרִינַן בִּזְבָחִים מַאן שָׁמְעַתְּ לֵיהּ דְּאָמַר מִצְוֹת אֵינָן מְבַטְּלִין זא"ז הִלֵּל וַהֲרֵי אִיכָּא גַּם רַבָּנָן דר' יְהוּדָה דְּאָמְרִי דְּעוֹלִים אֵין מְבַטְּלִין זא"ז וּמֻכְרָח בע"כ לוֹמַר דְּעוֹלִים עָדִיף טְפֵי מִמִּצְוֹת מִשּׁוּם דְּהֵם כְּמִצְוָה אַחַת דִּשְׁנֵיהֶם עוֹלִים עַל הַמִּזְבֵּחַ וְאֵין מִזֶּה ראי' דְּסוֹבְרִים כֵּן גַּם בִּשְׁאָרֵי מִצְוֹת דְּלָא יִהְיוּ מְבַטְּלִים זֶה אֶת זֶה וא"כ דְּעוֹלִים עָדִיף מִשְּׁאָרֵי מִצְוֹת הָא מֻכְרָח דר' יְהוּדָה דס"ל דְּגַם עוֹלִים מְבַטְּלִין זֶה אֶת זֶה אִם לֹא הֵיכָא דְּהוּא מִין בְּמִינוֹ דכ"ש דס"ל כֵּן בִּשְׁאָרֵי מִצְוֹת דְּמְבַטְּלִין זֶה אֶת זֶה א"כ הֲרֵי מָצִינוּ לְתַנָּא דְּיִסְבּוֹר דְּמִצְוַת מְבַטְּלִין וְלָמָּה כָּתַב הָרַמְבַּ"ן דִּלְפִי מַסְקָנַת רַב אַשִׁי לֵיכָּא מַאן דְּחוֹלֵק עַל הִלֵּל בְּהַאי דִּינָא וצ"ע, ועכ"פ לְהָרַמְבַּ"ן הֲרֵי וַדַּאי דְּקָשָׁה מַאי פָּרִיךְ הַגְּמָרָ' אֶלָּא לר' יוֹחָנָן מַאי אִיכָּא לְמֵימַר נֵימָא דס"ל דְּאִיסּוּרִין אֵין מְבַטְּלִין זֶה אֶת זֶה דַּאֲפִילּוּ אִם נֹאמַר כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ דר' יְהוּדָה בְּוַדַּאי ס"ל דְּמִצְוֹת מְבַטְּלִין זא"ז מ"מ הָא ר' יוֹחָנָן בְּוַדַּאי לָא ס"ל בְּהָא כר' יְהוּדָה דר' יוֹחָנָן הָא קָאָמַר לְהֶדְיָ' במס' ע"ז דְּמִין בְּמִינוֹ בָּטֵל שַׁפִּיר, וְעוֹד יוֹתֵר קָשֶׁה דַּהֲרֵי הָרַמְבַּ"ם פָּסַק בְּפֶרֶק ל"ח מֵהִלְכוֹת פְּסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁים הֲלָכָה דְּאִיסּוּרִין אֵין מְבַטְּלִין זא"ז וְכָתַב הַכֶּסֶף מִשְׁנֶה טַעַם לְדָבָרָי' מִשּׁוּם דְּבִירוּשַׁלְמִי במס' חַלָּה פְּלִיגִי בָּזֶה ר' יוֹחָנָן ור"ל וּפָסַק כר' יוֹחָנָן הֲרֵי דס"ל לר"י לְהֶדְיָ' דְּאִיסּוּרִיאֵין מְבַטְּלִין זֶה אֶת זֶה וּמַאי פָּרִיךְ הַגְּמָרָא אֶלָּא לר' יוֹחָנָן מַאי אִיכָּא לְמֵימַר נֵימָא דר' יוֹחָנָן אָזֵיל בָּזֶה לְשִׁיטָתוֹ וּלְדִידֵי' אֵין כָּאן קֻוּשְׁיָ' כְּלָל: [ט] וא"כ הָא י"ל דר"ת וְהָעוֹמְדִים בְּשִׁיטָתוֹ ס"ל כְּקֻוּשְׁיַ' הַנַּ"ל ומש"ה לֹא מְפָרְשִׁים דְּקֻוּשְׁיַ' הַגְּמָרָא וְלִבְטִיל בְּרֶוְבָּא וְיִהְיוּ כְּשֵׁרִים לְהַקְרָבָה דְּכָל זְמַן דְּגַם עַל הָרֹוב יֵשׁ אִיסּוּרָא לְגַבֵּי הֶדְיוֹט מִמֵּילָא גַּם אוֹתוֹ אִיסּוּר הַמְיֻחָד שֶׁעַל הַמִּיעוּט ג"כ לֹא נִתְבַּטֵּל וּפְסוּלִים לְקָרְבָּן רַק הַגְּמָרָא פָּרִיךְ אַמַּאי יָמוּתוּ וְלָא מְהַנֵּי לי' פדי' מִשּׁוּם דְּגַם אַחַר שֶׁיִּפְדּוּ יִהְיוּ אֲסוּרִים לְהֶדְיוֹט מִשּׁוּם הַתַּעֲרוֹבֶת שֶׁל שׁוֹר הַנִּסְקָל וע"ז פָּרִיךְ וְלִבְטִיל בְּרֶוְבָּא דְּאַחַר שֶׁיִּפְדּוּ וְיִהְיוּ כֻּלָּם מֻתָּרִים לְהֶדְיוֹט אָז יִתְבַּטֵּל הָאִיסּוּר שֶׁל שׁוֹר הַנִּסְקָל בְּרֶוְבָּא דְּהוּא אִיסּוּר בְּהֶיתֵּר ומש"ה הוֹכִיחַ שַׁפִּיר ר"ת סְבָרָתוֹ מִדְּלָא מְשַׁנֵּי מִשּׁוּם דְּהוּא חהר"ל דִּמְחֻוַסַּר תִּיקּוּן לָא מִקְרֵי חהר"ל, וְגַם נִיחָא הָא דְּלֹא חָשְׁשׁוּ ר"ת וְהָעוֹמְדִים בְּשִׁיטָתוֹ לִדְחִיּוֹת הַתּוֹסָ' דְּקֻוּשְׁיַ' הַגְּמָרָא הוּא מֵחֲטַאת הָעוֹף וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְמַעְלָה דְּעוֹף הָא לָא מְהַנֵּי לֵיהּ פדי' וְאִי אֶפְשָׁר לְהַתִּירוֹ כְּלָל לְהֶדְיוֹט וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְמַעְלָה, וּלְהַתּוֹסָ' דְּזִבְחִים דְּתֵירְצוּ דְּקֻוּשְׁיַ' הַגְּמָרָא הוּא מֵחֲטַאת הָעוֹף ובע"כ דְּהֵם מְפָרְשִׁי' דְּקֻוּשְׁיַ' הַגְּמָרָא הוּא כְּפִשְׁטֵי' דְּלִבְטִיל בְּרֶוְבָּא וְיִהְיוּ מֻתָּרִים לְהַקְרִיבָן לַמִּזְבֵּחַ וּדְלָא כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ, צָרִיךְ לוֹמַר הָא דְּפָרִיךְ הַגְּמָרָא לר' יוֹחָנָן וְלָא נִיחָא לֵיהּ לר' יוֹחָנָן הָא ס"ל דְּאִיסּוּרִין אֵין מְבַטְּלִין זא"ז, דס"ל לְהַתּוֹסָ' דאע"ג דְּלִדִידֵי' אִיכָּא עַל הַתַּעֲרוֹבֶת עֲדַיִין אִיסּוּרָא שֶׁל שׁוֹר הַנִּסְקָל מ"מ שַׁפִּיר חָזֵי לְהַקְרָבָה וס"ל דבכה"ג אֵינוֹ בִּכְלַל פְּסוּלָה דְּמַמַּשְׁקֶה יִשְׂרָאֵל דְּלָא דָּמֵי לָעֲרָלָה שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּפָחוֹת מִמָּאתַיִם דְּפָסוּל לִנְסָכִים דְּשָׁם הָאִיסּוּר שֶׁל עָרְלָה מִצַּד עַצְמוֹ אֵינוֹ בָּטֵל בְּפָחוֹת מִמָּאתַיִם דְּכֵן הי' תַּקָּנַת חֲכָמִים דְּעָרְלָה לֹא יִתְבַּטֵּל בְּפָחוֹת מִמָּאתַיִם ומש"ה פְּסוּלִים לְגָבוֹהַּ אֲבָל הָכָא הֲרֵי אִיסּוּרָא שֶׁל שׁוֹר הַנִּסְקָל מִצַּד עַצְמוֹ בָּטֵל שַׁפִּיר בְּרֶוְבּוֹ כְּכָל תַּעֲרוֹבֶת יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ דְּעָלְמָא וְהָכָא אִיתָא בְּהַתַּעֲרוֹבֶת שַׁפִּיר שִׁיעוּר בִּיטּוּל וְכָל הַטַּעַם דְּהָכָא לֹא יהי' בָּטֵל לְגַבֵּי הֶדְיוֹט מִשּׁוּם דְּגַם רֶוְבָּא הַכְּשֵׁרִים אֲסוּרִים הֵם לַהֶדְיוֹט מִשּׁוּם דְּהֻקְדְּשׁוּ לְקָרְבָּנוֹת ובכה"ג ס"ל לְהַתּוֹסָ' דְּלֹא שַׁיָּיךְ לְמִפְסְלֵי מִשּׁוּם מִמַּשְׁקֶה יִשְׂרָאֵל

כֵּיוָן דְּכָל הָאִיסּוּר דְּאִיכָּא עֲדַיִין עַל הַתַּעֲרוֹבוֹת הַסִּיבָּה הוּא רַק מִשּׁוּם אִיסּוּר הֶקְדֵּשׁ וְהַךְ אִיסּוּרָא דְּהֵם הֶקְדֵּשׁ הָא אֵינוֹ חִסָּרוֹן לְעִנְיַן הַקְרָבָה דַּהֲרֵי כָּל הַקָּרְבָּנוֹת אֲסוּרִים הֵם לְהֶדְיוֹט מִשּׁוּם אִיסּוּר הֶקְדֵּשׁ ומש"ה גַּם אִיסּוּר שֶׁל שׁוֹר הַנִּסְקָל דְּאִיכָּא עַל הַתַּעֲרוֹבֶת בִּשְׁבִיל זֶה לָא קָפָסֵל לֵיהּ וְשַׁפִּיר פָּרֵיךְ דִּיבַטֵּל וְיִהְיֶ' שָׁרִי לְהַקְרִיבָם, ור"ת וְהָעוֹמְדִים בְּשִׁיטָתוֹ ס"ל כֵּיוָן דְּסוֹף כָּל סוֹף יֵשׁ עַל הַתַּעֲרוֹבֶת אִיסּוּרָא שֶׁל שׁוֹר הַנִּסְקָל לְגַבֵּי הֶדְיוֹט מִמֵּילָא אֲסוּרִין לְהַקְרָבָה ומש"ה מְפָרְשִׁים הַגְּמָרָא דְּיִהְיֶ' שָׁרִי לְהֶדְיוֹט ע"י שֶׁיִּרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ וְיִפְדּוּ, וכמש"כ: [י] הַיּוֹצֵא מִדְּבָרֵינוּ דְּדַעַת ר"ת נִיחָא שַׁפִּיר אֲבָל הַתּוֹסָ' דִּזְבָחִים שֶׁתֵּירְצוּ דְּהַקֻּוְשְׁיָ' הוּא עַל חַטַּאת הָעוֹף וַעֲלֵיהֶם קָשֶׁה טוּבָא מַה שֶׁכָּתַבְנוּ בְּרֵאשִׁית דְּבָרֵינוּ דְּמַאי הִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' מחהר"ל וַהֲרֵי כָּל קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וְעוֹלָה וְחַטָּאת הַנִּשְׂרָפִין אֵינָם כְּלָל חהר"ל וְלָמָּה דָּחֲקוּ הַתּוֹסָ' לְאוֹקְמָא הַקֻּוְשְׁיָ' עַל עוֹף דַּוְקָא, וְלִכְאוֹרָה הי' מָקוֹם לוֹמַר בַּהֲבָנַת דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' בְּדֶרֶךְ חִידּוּד דְּהִנֵּה במס' חֻוְלִין (דַּף צ') רָצָה הַגְּמָרָא לוֹמַר דִּבְוָלָד קָדָשִׁים כֵּיוָן דִּבְקָדָשִׁים אִיכָּא אִיסּוּר כָּרֵת דְּחָמוּר מש"ה אִם נֹאמַר דְּוַלְדוֹת קָדָשִׁים בִּמְעֵי אִמָּן הֵם קְדוֹשִׁים לָא חָל עֲלַיְיהוּ אִיסּוּר גִּיד הַנָּשֶׁה דְּאֵין אִיסּוּר קַל חָל עַל אִיסּוּר חָמוּר הִקְשׁוּ שָׁם הַתּוֹסָ' בד"ה קָדָשִׁים דִּכְשֶׁנִּתְקַשְּׁרוּ אַבֻּרְיוֹ בְּגִידָיו נֵימָא מִיגּוֹ דְּאִיתּוֹסַף אִיסּוּר גִּיד לְגָבוֹהַּ אִיתּוֹסַף נָמֵי אִיסּוּרָא דְּגִיד לְהֶדְיוֹט וְהִקְשָׁה שָׁם מָהַרְשָׁ"א דַּהֲרֵי מַאן דס"ל דְּגִיד הַנָּשֶׁה אָסוּר לְהַקְרִיבוֹ כָּל טַעְמוֹ הוּא רַק מִשּׁוּם דְּאָסוּר לְהֶדְיוֹט ומש"ה אָסוּר לְהַקְרִיבוֹ דְּאֵינוֹ מִמַּשְׁקֵה יִשְׂרָאֵל וּכְמוֹ דְּאִיתָא שָׁם בַּגְּמָרָא ע"ב יעו"ש, וא"כ הַשְׁתָּא דְּאָמְרִינַן דִּבְוָלָד קָדָשִׁים לָא חָל אִיסּוּר גִּיד לְהֶדְיוֹט וְאֵין עַל הַגִּיד אִיסּוּר לְהֶדְיוֹט מִשּׁוּם גִּיד הַנָּשֶׁה א"כ הָא מִמֵּילָא יהי' מֻוְתָּר גַּם לְהַקְרִיבָן דְּהוּא בִּכְלַל מִמַּשְׁקֵה יִשְׂרָאֵל וּכְמוֹ דְּחָזֵינַן בִּמְלִיקַת חַטַּאת הָעוֹף אע"ג דְּכָל מְלִיקַת חֻוְלִין אָסוּר לְהֶדְיוֹט מִשּׁוּם נְבֵלָה מ"מ בִּמְלִיקָה דְּקָרְבָּן כֵּיוָן דְּבוֹ שָׁרִי גַּם לְהֶדְיוֹט לָא מִפַּסְלִי מִשּׁוּם מִמַּשְׁקֵה יִשְׂרָאֵל וּכְמוֹ כֵן בְּגִיד אע"ג דְּכָל גִּיד אָסוּר לְהֶדְיוֹט מ"מ בְּהַךְ דִּוְלַד קָדָשִׁים דְּשָׁרֵי לְהֶדְיוֹט מִמֵּילָא שָׁרִי גַּם לְהַקְרִיבוֹ, ותי' הַמָּהַרְשָׁ"א דְּשָׁאנֵי מְלִיקָה דְּמִצְוָתוֹ בְּכָךְ וְאִי אֶפְשָׁר בְּעִנְיָן אַחֵר אֲבָל בְּגִיד אע"ג דְּבִבְהֵמָה זוֹ לֵיכָּא אִיסּוּר גִּיד לְהֶדְיוֹט מ"מ כֵּיוָן דְּאִלּוּ הָיְתָה חֻוְלִין הָיְתָה אֲסוּרָה לְהֶדְיוֹט מִמֵּילָא גַּם זוֹ פְּסוּלָה מִשּׁוּם מִמַּשְׁקֵה יִשְׂרָאֵל ועכ"פ זֶה חָזֵינַן לְהֶדְיָא מִקֻּוְשְׁיַ' שֶׁל הַתּוֹסָפוֹת דְּחֻוְלִין דס"ל דִּפְסוּלָה שֶׁל מִמַּשְׁקֵה יִשְׂרָאֵל לֹא בָּעִינַן שֶׁיִּהְיֶ' דַּוְקָא עַתָּה עַל זֶה הַדָּבָר אִיסּוּרָא לְהֶדְיוֹט אֶלָּא אפי' אִם עַתָּה אֵין בְּזֶה הַדָּבָר אִיסּוּרָא לְגַבֵּי הֶדְיוֹט כְּלָל רַק דְּאִם הי' חֻוְלִין הי' אָסוּר לְהֶדְיוֹט שׁוּב לָא מִקְּרֵי מִמַּשְׁקֵה יִשְׂרָאֵל וּפָסוּל לְקָרְבָּן וא"כ כֵּיוָן דְּחָזֵינַן במס' פְּסָחִים דְּהַךְ פְּסוּלָה דְּמִמַּשְׁקֵה יִשְׂרָאֵל קָאֵי גַּם עַל תַּעֲרוֹבֶת אִיסּוּר בְּהֶיתֵּר וְאֵין בְּהֶיתֵּר שִׁיעוּר כְּדֵי לְבַטֵּל הָאִיסּוּר לְהֶדְיוֹט וּכְמוֹ דְּדָרְשִׁינַן מֵהַךְ קְרָא מִמָּאתַיִם מִמּוֹתַר שְׁתֵּי מֵאוֹת שֶׁנִּשְׁתַּיְּירוּ בַּבּוֹר מִכָּאן לְעָרְלָה שֶׁבְּטֵלָה בְּמָאתַיִם דְּאִם נִתְעָרֵב פָּחוֹת מִמָּאתַיִם פְּסוּלִים לִנְסָכִים וס"ל לְהַתּוֹסָפוֹת דְּגַם בְּתַעֲרוֹבֶת יִהְיֶה הַסְּבָרָא כֵּן דְּלָא בָּעֵינַן דְּגַם עַתָּה בְּאוֹתוֹ תַּעֲרוֹבוֹת דְּאַיְירִינַן בֵּיהּ לֹא יהי' בּוֹ שִׁיעוּר בִּיטּוּל אֶלָּא אֲפִילּוּ אִם עַתָּה בְּתַעֲרוֹבֶת אִיכָּא שִׁיעוּר בִּיטּוּל וְרַק דְּאִם הָיָה כָּל הַתַּעֲרוֹבֶת חֻוְלִין לֹא הָיָה בּוֹ שִׁיעוּר בִּיטּוּל וְהָיָה כָּל אוֹתוֹ הַתַּעֲרוֹבֶת אָסוּר בַּאֲכִילָה לְהֶדְיוֹט מִמֵּילָא אֲפִילּוּ נִתְעָרֵב בְּהֶקְדֵּשׁ וְעַתָּה יֵשׁ בּוֹ שִׁיעוּר בִּיטּוּל מִשּׁוּם דְּהֵם הֶקְדֵּשׁ מ"מ שׁוּב אֵינָם רְאוּיִם לְהַקְרָבָה וְכִסְבָרַת הַתּוֹסָפוֹ' בְּחֻוְלִין וְזֶהוּ שֶׁהִקְשׁוּ הַתּוֹסְפוֹ' דְּמַאי פָּרֵיךְ וְלִבְטִיל בְּרֻוְבָּא.

וַהֲרֵי הוּא חהר"ל דאע"ג דַּעְתָּהּ דְּגַם אִינָךְ שֶׁהֵם הָרוֹב. הֵם עוֹלוֹת אוֹ קָדְשֵׁי קָדָשִׁים יֵשׁ בּוֹ שִׁיעוּר בִּיטּוּל מ"מ הֲרֵי אִם כָּל הַבְּהֵמוֹת הָיוּ חֻלִּין וְהָיָה נִתְעָרֵב בָּהֶם שׁוֹר הַנִּסְקָל אֶחָד הֲרֵי לֹא הָיָה בָּטֵל דְּהוּא חהר"ל וּמִמֵּילָא אֲסוּרִים לְהַקְרָבָה דְּאֵינוֹ מְמַשְׁקֶה יִשְׂרָאֵל וַהֲרֵי הוּא כְּמוֹ עָרְלָה שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּפָחוֹת מִמָּאתַיִם, וְלָא דָּמֵי כְּלָל לְהָא שֶׁכָּתְבוּ התו' בְּאוֹתוֹ דִּיבּוּר דַּחֲתִיכַת חַטָּאת טְמֵאָה בְּמֵאָה טְהוֹרוֹת בָּטֵל מִשּׁוּם דְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים אֵינָן חהר"ל דְּשָׁם הָא אַיְירֵי אַחֲרֵי הַקְרָבָתָן וְכָל הַשַּׁקְלָא וְטַרְיָא הוּא רַק אִם יִתְבַּטֵּל שֶׁיִּהְיֶה נִיתָּר לַכֹּהֲנִים לַאֲכִילָה דְּלֹא שַׁיָּיךְ פְּסוּל דְּמְמַשְׁקֶה יִשְׂרָאֵל שַׁפִּיר כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' כֵּיוָן דְּלָא חָזֵי רַק לַכֹּהֲנִים לָא מִקְרֵי חהר"ל וּבָטֵל שַׁפִּיר אֲבָל בִּזְבָחִים דְּצְרִיכִין מִקּוֹדֶם לְשׁוֹחֲטָן וּלְהַקְרִיבָן דְּשַׁיָּיךְ בּוֹ פְּסוּל דְּמְמַשְׁקֶה יִשְׂרָאֵל וְהַהִ פְּסוּל ס"ל לְהַתּוֹסָ' דְּתָלוּי הַאֵיךְ הָיָה דִּינוֹ אִלּוּ הָיָה חֻלִּין אִם הָיוּ אֲסוּרִים אוֹ לֹא שַׁפִּיר הִקְשׁוּ הַתּוֹסָ'.

וְעַל זֶה תֵּירְצוּ דְּהַגְּמָרָ' פָּרִיךְ עַל חַטַּאת הָעוֹף דְּמִצַּד עַצְמָהּ אֵינָהּ חהר"ל מִפְּנֵי קְוֻטָּנָהּ וְגַם אִלּוּ הי' חֻלִּין הָיָה בָּטֵל וְשַׁפִּיר פָּרִיךְ דִּיבָטֵל וְיִהְיֶה רָאוּי גַּם לְהַקְרָבָה, אָמְנָם הַגַּם דְּהוּא בֵּיאוּר מְחֻדָּד בְּכַוָּנַת הַתּוֹסָ' מ"מ אֵינוֹ נִרְאֶה דַּהֲרֵי לֹא דָּמֵי כְּלָל לְהַהִ דְּגִיד הַנָּשֶׁה בְּוַולְדוֹת קָדָשִׁים דְּשָׁם שַׁפִּיר ס"ל לְהַתּוֹסָ' במס' חֻלִּין דְּאָסוּר לְהַקְרִיבָן מִשּׁוּם דְּאוֹתוֹ דָּבָר עַצְמוֹ אִם הָיָה בְּהֵמָה שֶׁל חֻלִּין הָיָה אָסוּר לַהֲדְיוֹט מִצַּד עַצְמוֹ אֲבָל הָכָא הֲרֵי כָּל עִיקַּר הַטַּעַם דִּבְבֶהֱמַת חֻלִּין לֹא הָיָה בָּטֵל הוּא מִשּׁוּם דְּאָז הָיְתָה חהר"ל לִפְנֵי הָאוֹרְחִים וא"כ בְּבֶהֱמַת קָדָשִׁים דְּאֵינוֹ רָאוּי לְכַבֵּד הֲרֵי עַתָּה אֵין בָּהּ מַעֲלָה זוֹ וְאֵין בּוֹ עִיקַּר הַדָּבָר שֶׁבּוֹ הָיָה תָּלוּי הָאֵיסּוּר בְּבֶהֱמַת חֻלִּין דְּאִם הָיְתָה שֶׁל חֻלִּין הֲרֵי הָיָה נִתּוֹסָף בָּהּ מַעֲלָה מַה שֶּׁאֵין בָּהּ עַתָּה וַהֲרֵי הִיא עַתָּה כְּמוֹ חֲתִיכָה קְטַנָּה וּצְרִיכָה לִהְיוֹת כְּשִׁיעוּרָהּ לְהַקְרָבָה כֵּיוָן דְּסוֹף כָּל סוֹף עַתָּה אֵינוֹ רָאוּי כְּלָל לְהִתְכַּבֵּד וע"כ תי' זֶה אֵינוֹ מַסְפִּיק לְיַשֵּׁב דִּבְרֵי התו': [יא] אָמְנָם דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּזִבָחִים נִרְאֶה לְיַשְּׁבָם בְּפְשִׁיטוּת וְנֹאמַר דְּאֵין כַּוָּנָתָם בְּקֻשְׁיָתָם כְּלָל דְּהַשּׁוֹר הַנִּסְקָל הוּא חהר"ל דַּהֲרֵי זֶה לְשׁוֹן הַתּוֹסָ' בד"ה אֶלָּא לָמָּ"ד אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לִמָּנוֹת מַאי אִיכָּא לְמֵימַר תֵּימַהּ מִי גָּרַע שׁוֹר הַגָּדוֹל מֵאֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לִמָּנוֹת הָא אפי' חֲתִיכָה בְּעָלְמָא חֲשִׁיבָא אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לִמָּנוֹת מִשּׁוּם דַּחֲשׁוּבָה לְהִתְכַּבֵּד לִפְנֵי הָאוֹרְחִים כִּדְאָמְרִינַן בפ' גִּיד הַנָּשֶׁה וְכָל הָנָךְ יו"ד דְּבָרִים דַּחֲשִׁיבִי אַתְּשָׁדְּרְכוּ לִכְאוֹרָה בְּכוּלְּהוּ לָא חֲשִׁיבִי כְּשׁוֹר הַגָּדוֹל עכ"ד התו', וְנֶאֱמַר דְּקוֹשְׁיַ' הַתּוֹסָ' הוּא מִצַּד הַסְּבָרָא דְּהַקּוֹשָׁה לָהֶם אַמַּאי לָא מִקְרֵי שׁוֹר הַגָּדוֹל אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ דַּהֲרֵי חָזֵינַן דַּאֲפִי' חֲתִיכָה בְּעָלְמָא חֲשִׁיבָא אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ מִשּׁוּם חֲשִׁיבוּת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שֶׁרָאוּי לִיתֵּן לִפְנֵי אוֹרֵחַ וְהָא פְּשִׁיטָא דַּחֲשִׁיבוּת שֶׁל שׁוֹר הַגָּדוֹל לָא גְּרִיעִי מִינָּהּ מִצַּד עַצְמוֹ וַאֲפִ' לֹא יִהְיֶה רָאוּי לִיתְּנוֹ לִפְנֵי אוֹרֵחַ וּכְגוֹן דְּנִתְעָרֵב בְּקָדָשִׁים וְלֹא הֻבְיאוּ הַךְ דהחר"ל רַק לְמָשָׁל וְדִמְיוֹן וְכִמְעַט שֶׁכֵּן מְבוֹאָר לְהֲדָיָא בִּלְשׁוֹנָם כמש"כ וְלֹא דְּכַוָּנָתָם דְּהָנֵי קְרָבָּנוֹת הֵם ג"כ חהר"ל וּבְחִנָּם הִקְשׁוּ הכו"פ וְהַפְּרִי מְגַדִּים עַל הַתּוֹסָ' דְּזִבָחִים מַהָא דְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים לָא מִקְרֵי חהר"ל, וְרַק עַל ר"ת וְהָעוֹמְדִים בְּשִׁיטָתוֹ דְּדַקְדְּקוּ מִדְּלָא מְשַׁנֵּי הגמ' דְּהוּא חהר"ל מִכְּלָל דְּמִחֻסַּר תִּיקּוּן לָא מִקְרֵי חהר"ל הוּא דְּקָשָׁה לְרַשְׁיָא הַנַּ"ל וְדִבְרֵיהֶם הָא כְּבָר יָשַׁבְנוּ בְּטוֹב דְּמָפָרְשִׁים דְּקוֹשְׁיַ' הַגְּמָרָ' דְּיִהְיֶה מֻוּתָּרִים לְהֲדְיוֹט אַחַר פְּדִיָּה ע"י בִּיטּוּל, אָמְנָם יעו"ש בְּרֹאשׁ"ש פֶּרֶק גִּיד הַנָּשֶׁה אות ל"ו שֶׁכָּתַב וְז"ל ובחהר"ל רַבּוּ דִּיעוֹת יֵשׁ מִן הַגְּדוֹלִים שֶׁאָמְרוּ דַּוְקָא חֲתִיכַת אִיסּוּר שֶׁנִּתְבַּשְּׁלָה כו' אֲבָל חֲתִיכָה חַיָּה וַאֲפִ' שְׁלֵמָה בְּטֵלָה בְּרֻבָּא וְהוּא חָלַק עֲלֵיהֶם דְּהָא דְּקָאָמַר רָאוּי לְהִתְכַּבֵּד לָאו לְמֵימְרָא שֶׁיִּהְיֶה עַתָּה רָאוּי לְהִתְכַּבֵּד אֶלָּא מִשּׁוּם שִׁיעוּר נַקֻּטָה דְּגְדוֹלָה כִּי הַאי שֶׁרָאוּי לִיתֵּן לִפְנֵי אוֹרֵחַ נִכְבָּד אַחַר

שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל חָשׁוּב כְּאֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לְמַנּוֹת וּמִשּׁוּם שֶׁהוּא חַיָּה לֹא בָּטֵל חֲשִׁיבוּתָהּ מִיָּדִי דְּהָוֵי אַשִּׁשָּׁה דְּבָרִים דְּמִקָּדָשִׁים דַּחֲשִׁיבִי אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ וּבְכֻלָּם חִלְּפֵי תְּרָדִין כו' וּבְחַיִּים אַיְירֵי כו' וְכֵן מַשְׁמַע מִתּוֹךְ דִּבְרֵי רַבֵּינוּ שְׁמְשׁוֹן שפי' בְּשֵׁם ר"י בְּפֶרֶק הַתַּעֲרוֹבֶת וְכָתַב תֵּימַהּ מִי גָּרַע שׁוֹר הַגָּדוֹל מֵאֶת שֶׁדַּרְכּוֹ הָא אפי' חֲתִיכָה בְּעָלְמָא חֲשִׁיבָא אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ מִשּׁוּם שֶׁרָאוּי לְהִתְכַּבֵּד אַלְמָא חהר"ל אפי' כְּשֶׁהִיא חַיָּה לֹא בָּטְלָה עכ"ד הָרֹאׁ"ש, הֲרֵי דְּהָרֹאׁ"ש מְדַקְדֵּק מִדִּבְרֵי התו' הַלָּלוּ דס"ל דַּאֲפִי' מְחֻוַסֵּר בִּישׁוּל מִקְרֵי רָאוּי לְהִתְכַּבֵּד וּמַשְׁמַע לְכְאוֹרָה דְּהָרֹאׁ"ש מְפָרֵשׁ כַּוָּנַת הַתּוֹסָפוֹ' בְּקֻוּשְׁיָיתָם כִּפְשָׁטָא שֶׁהִקְשׁוּ דְּהוּא חהר"ל דלפמש"כ שֶׁהִקְשׁוּ מִצַּד הַסְּבָרָא דְּמֵי גָּרַע חֲשִׁיבוּת שֶׁל שׁוֹר הַגָּדוֹל מֵחֲשִׁיבוּת דְּרָאוּי לְהִתְכַּבֵּד הֲרֵי אֵינוֹ מוּבָן רְאָיָיתוֹ שֶׁל הָרֹאׁ"ש כְּלָל, אָמְנָם גַּם זֶה נִיחָא וְדִבְרֵי הָרֹאׁ"ש יֵשׁ לְפָרֵשׁ לְכַוָּנָה אַחֶרֶת דְּהִנֵּה בְּטַעְמוֹ שֶׁל חהר"ל דְּלָא בָּטֵל יֵשׁ לוֹמַר דְּהוּא מִצַּד עַצְמוֹ דְּכָל דָּבָר שֶׁרָאוּי לִיתֵּנוֹ לִפְנֵי אוֹרֵח הָגוּן חָשׁוּב וְתִיקְנוֹ רַבָּנָן בּוֹ דְּלָא בָּטֵל וּכְמוֹ דְּתִיקְנוּ רַבָּנָן דְּבָרֵיהָ לָא בְּטִיל וְזֶהוּ כָּל פִּלְפּוּלוֹ שֶׁל הָרֹאׁ"ש כָּאן דס"ל דְּזֶהוּ הַטַּעַם שֶׁל הָנֵי גְּדוֹלִים דְּמַצְרְכִי שֶׁלֹּא יְהֵיֶה מְחֻוַסֵּר בִּישׁוּל דְּכֵינָן דְּזֶהוּ הַטַּעַם שֶׁאֵינוֹ נִתְבַּטֵּל מִשּׁוּם דְּרָאוּי לִפְנֵי אוֹרֵח מש"ה מַצְרִיכִין שֶׁיִּהְיֶה עַתָּה רָאוּי דאל"כ הָא אֵין בּוֹ מַעֲלָה זוֹ, וְהָרֹאׁ"ש חָלַק עֲלֵיהֶם וכ' דְּהָא דְּאָמַר בגמ' רָאוּי לְהִתְכַּבֵּד לִפְנֵי אוֹרֵח לֹא דְּזֶהוּ הַטַּעַם דְּלָא בָּטֵל רַק לְשַׁיעוּרוֹ נָאֱמַר דְּכֹל שֶׁגְּדוֹלָה עַד שֶׁרָאוּי לִיתֵּן לְפִי אוֹרֵח ה"ה בִּכְלַל אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לְמַנּוֹת וְהָא דְּלָא בְּטִיל אֵינוֹ מִצַּד עַצְמוֹ רַק מִשּׁוּם דְּהָוֵי דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן וּבְדָבָר שֶׁבְּמִנְיָן לֹא אִיכְפַּת לָן מַה שֶּׁהוּא מְחֻוַסֵּר בִּישׁוּל דְּחֶסְרוֹן בִּישׁוּל אֵינוֹ מִגְרָע חֲשִׁיבוּתוֹ וּכְמוֹ שֶׁהוֹכִיחַ מִקּוֹדֶם מֵחֲלְפֵי תְּרָדִין וּלְזֶה הוּא דְּהֵבִיא רְאָיָה מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' מִדְּהִקְשׁוּ עַל שׁוֹר הַגָּדוֹל מחהר"ל וּמוּכָח דְּגַם חהר"ל טַעְמוֹ הוּא מִשּׁוּם דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן דְּאִם נֶאֱמַר דְּטַעֲמָא דְּלָא בָּטֵל הוּא מִצַּד כִּיבּוּד וְלֹא מִשּׁוּם דְּמִקְרֵי דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן וא"כ מְחֻוַסֵּר תִּיקּוּן בָּטֵל לפי"ז א"כ מַאי מַקְשִׁים הַתּוֹסָ', וא"כ הֲרֵי אַדְּרַבָּה מִדִּבְרֵי הָרֹאׁ"ש ג"כ רְאָיָה דְּבֵיאוּר הַתּוֹסָ' הוּא כְּמוֹ שֶׁפָּתַבְנוּ ועכ"פ נִתְבָּרֵר לָנוּ דְּכָל הַשִּׁיטוֹת מֵיְיוָשָׁבִים הֵיטֵב: וּבָזֶה עָמַדְתִּי עַל כַּוָּנַת הישׁ"ש בְּפֶרֶק גִּיד הַנָּשֶׁה סִימָן נ"א שֶׁכָּתַב דְּגַם הָרֹאׁ"ש לֹא חוֹלֵק עַל הָנֵי גְּדוֹלִים רַק עַל הָא דס"ל דְּגַם חֲתִיכָה חַיָּה דְּאֵינָהּ מְחֻוַסֶּרֶת רַק בִּישׁוּל בְּטֵלָה וְעַל זֶה הוּא דְּחוֹלֵק דְּלָא חֲשִׁיבָא מְחֻוַסֵּר תִּיקּוּן אֲבָל בְּהֵמָה שֶׁלֹּא הֻוְפְשְׁטָה דְּמְחֻוַסֶּרֶת תִּיקּוּן גָּדוֹל גַּם הָרֹאׁ"ש מוֹדֶה דְּלָא מִקְרֵי חהר"ל יעו"ש שֶׁהִשִּׁיג בָּזֶה עַל הב"י דְּלָא ס"ל כֵּן, וְכֵן כָּתַב הַבַּ"ח בַּיּוֹ"ד סי' ק"א דִּבְכֻלָּשׁ בְּעוֹרוֹ גַּם הָרֹאׁ"ש מוֹדֶה, וּלְפוּם רְהִיטָא דִּבְרֵיהֶם נִפְלָאִים מְאֹד דַּהֲרֵי הָרֹאׁ"ש הֵבִיא רְאָיָה לְדַעְתּוֹ מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָפוֹ' דִּזְבָחִים מִמַּה שֶּׁהִקְשׁוּ דְּיִהְיֶה הַשּׁוֹר הַנִּסְקָל חהר"ל וַהֲרֵי שָׁם עֲדַיִן הַשּׁוֹר בְּחַיִּים וּמְחֻוַסֵּר שְׁחִיטָה וְהַפְשָׁטָה וּבִישּׁוּל וְאַפַּ"ה מִקְרֵי חהר"ל, וּמֻכְרָח דְּגַם הֵם הֵבִינוּ בֵּיאוּר דִּבְרֵי הָרֹאׁ"ש כמ"ש דְּהוֹכִיחַ מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּטַעְמוֹ שֶׁל חהר"ל הוּא מִשּׁוּם דְּכֵינָן דְּרָאוּי לְאוֹרֵחַ מַקְרֵי דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן וְזֶה כָּתַב הָרֹאׁ"ש מִסְּבָרָא דְּנַפְשֵׁיהּ דְּמַעֲלָה דְּדָבָר שֶׁבְּמִנְיָן לָא מִגְרָע לֵיהּ מַה דְּהוּא מְחֻוַסֵּר בִּישּׁוּל וְשַׁפִּיר י"ל דְּמְחֻוַסֵּר הַפְשָׁטָה מוֹדֶה הָרֹאׁ"ש וְכָל זֶה בָּרוּר: וְעוֹד דְּגַם אִם נִפְרֵשׁ דִּבְרֵי הָרֹאׁ"ש כִּפְשׁוּטוֹ שֶׁמְּפָרֵשׁ קֻוּשְׁיַית הַתּוֹסָ' דְּיִהְיֶה חהר"ל מ"מ לֹא קָשֶׁה עָלָיו קֻוּשְׁיָיתֵינוּ דַּהֲרֵי הָרֹאׁ"ש לֹא הֶעְתִּיק לָנוּ מַה שֶּׁתֵּרֵץ הָרַבֵּינוּ שִׁמְשׁוֹן עַל קֻוּשְׁיָיתוֹ וְאֶפְשָׁר דר"ש בֶּאֱמֶת מְתָרֵץ לָהּ דְּקֻוּשְׁיַ' הַגְּמָרָ' הוּא מִקְּדָשֵׁי קָדָשִׁים וְלֹא נִתְכַּוְּנוּ הָרֹאׁ"ש לְדִבְרֵי הַתּוֹסָ' שֶׁלָּנוּ, אֲבָל הַתּוֹסָ' שֶׁלָּנוּ שֶׁדָּחֲקוּ לְתָרֵץ דְּהַקֻּוּשְׁיָא הוּא מֵעוֹף וַדַּאי כַּוָּנָתָם בְּקֻוּשְׁיָיתָם כמש"כ דְּהִקְשׁוּ רַק מִכֹּחַ הַסְּבָרָא דְּלָא גְּרִיעִי מחהר"ל, וּמַה דְּיֵשׁ לְדַקְדֵּק

דְּהַנִּיחָא לְהַתּוֹסָ' דִּמְפָרְשִׁים דְּקָאֵי עַל עוֹף אֲבָל לר"ת וְהָעוֹמְדִים בְּשִׁיטָתוֹ דִּמְדַקְדֵּק מִכָּאן דִּמְחֻוַסַּר תְּיִקּוּן אֵינוֹ חהר"ל דְּלָא נִיחָא כתי' הַתּוֹסָ' וּמְפָרְשִׁים דְּקָאֵי עַל בְּהֵמָה אִם כֵּן נְהִי דחהר"ל לָא הָוְיָא דִּמְחֻוַסַּר תְּיִקּוּן מ"מ אַכַּתִּי לְדִידְהוּ קֻוּשְׁיָ' הַנָּ"ל מִצַּד הַסְּבָרָא דְּמֵי גְּרִיעִי חֲשִׁיבוּת דְּשׁוֹר הַגָּדוֹל מֵחֲשִׁיבוּת דחהר"ל וי"ל דְּהֵם ס"ל דְּטַעַם שֶׁל חהר"ל לֹא בָּטֵל אֵינוֹ מְשׁוּם דַּהֲוֵי דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן ע"י חֲשִׁיבוּת זֶה רַק ס"ל דְּזֶהוּ גּוּפֵיהּ עִיקַּר טַעְמוֹ דְּלָא בָּטֵל מְשׁוּם דְּדָבָר שֶׁמְּכַבְּדִין בּוֹ לֹא בָּטֵל וס"ל דִּמְחֻוַסַּר תְּיִקּוּן בָּטֵל דִּכְיָון דְּזֶהוּ עִיקַּר הַטַּעַם דְּלָא בָּטֵל מש"ה בָּעֵינַן שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ עַתָּה זֶה הַמַּעֲלָה וכמש"כ בְּסָמוּךְ וא"כ הֲרֵי אֵין לְהַקְשׁוֹת כְּלָל מחהר"ל לְשׁוֹר הַגָּדוֹל הֵיכָא דְּאֵינוֹ רָאוּי לְכַבֵּד, גַּם י"ל דס"ל כמש"כ הַתּוֹסָ' בִּיבָמוֹת (דַּף פ"א) בד"ה ר"י יעו"ש שֶׁכָּתְבוּ שָׁם דְּשׁוֹר וַדַּאי דְּחָשׁוּב יוֹתֵר מֵאֶת שֶׁדַּרְכּוֹ וְהָא דְּפָרִיךְ בִּזְבָחִים אֶלָּא לָמָ"ד אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ פָּרִיךְ מַחַטָּאת וּמִכְבָשִׂים קַטַנִּים דְּלָא הָוֵי אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ וְרַק דַּאֲפִילּוּ חֲתִיכָה מִכֶּבֶשׂ קָטָן רָאוּי לִפְנֵי אוֹרַח אִי לָאו דִּמְחֻוַסַּר תְּיִקּוּן וְהוֹכִיחוּ מִזֶּה דִּמְחֻוַסַּר תְּיִקּוּן לָא מִקְרֵי חהר"ל וּלְקַמָּן מְבֹאָר עוֹד תי' עַל הָא דִּלְדִידְהוּ לֹא קָשֶׁה קֻוּשְׁיַ' התו' יעו"ש: [יב] וְהִנֵּה חֲתִיכָה שֶׁנֶּאֱסְרָה כְּדֵי קְלִיפָּה כ' הַשָּׁ"ף דְּאִם הוּא חהר"ל לֹא בָּטְלָה וְהִנֵּה הֵיכָא שֶׁנֶּאֱסַר רַק מִצַּד א' אֶלָּא שֶׁלֹּא יָדַעְנוּ אֵיזֶה צַד מִמֶּנָּה הַנֶּאֱסָר וא"כ יֵשׁ רֹובָא בְּאוֹתָהּ חֲתִיכָה עַצְמָהּ יֵשׁ לְעַיֵּין בָּזֶה דְּאִם נֶאֱמַר דְּטַעַם דחהר"ל לֹא בָּטְלָה מְשׁוּם דעי"ז הוּא דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן לְכְאוֹרָה נִרְאֶה דְּזֶה לֹא שַׁיָּיךְ רַק בַּחֲתִיכוֹת מְפוֹרָדִים, אֲבָל בַּחֲתִיכָה שֶׁמְּקֻצָּתוֹ אָסוּרָה וְהַשְּׁאָר מֻתָּר הָא לֹא שַׁיָּיךְ דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן כֵּינָן דְּהוּא חֲתִיכָה אַחַת עִם הַמְבַטֵּל, וְעַיֵּי' בְּרַשְׁ"י בְּבֵיצָה שכ' דמש"ה דְּרָסָהּ בְּעַגּוּל וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם בִּצְפוֹנָהּ לָא מַקְרֵי דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן מְשׁוּם שֶׁנִּדְרַס וְנִדְבָּק מִכָּל צַד עִם הַהֶיתֵּר לָא מִקְרֵי דשב"מ יְעַוְיֵּן בִּזְבָחִים (דַּף ע') וְרַק לְהַפּוֹסְקִים דחהר"ל לֹא בָּטֵל מִצַּד כִּיבּוּד וְלֹא מִצַּד מִנְיָן צ"ע, וְעַיֵּין בר"ש פ"ג דְּעָרְלָה מִשְׁנָה ג' שכ' דְּאִם אָרַג צְפַרְתָּא בְּשַׁעַר נָזִיר בַּבֶּגֶד וְיֵשׁ עוֹד צְפַרְתָּא אֲחֵרִים דְּלָא בָּטֵל לר"מ דְּאֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לְמִנּוֹת לֹא בָּטֵל וַהֲרֵי שָׁם הָא ג"כ מְחֻוָּבָר הַכֹּל בְּבֶגֶד א' רַק י"ל דְּמוֹנִין כַּמָּה צִיפָּורִים בַּבֶּגֶד, וצ"ע סִימָן לה יַחְקוֹר הָא דְּבָרֶיהָ וחהר"ל לֹא בָּטְלָה אִם הוּא רַק בְּנִתְעָרֵב בְּמִינוֹ אוֹ גַּם שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ וְגַם יְבֹואַר דִּין דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן אִם הוּא רַק בְּמִינוֹ אוֹ אפי' שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ, וְגַם יְבֹואַר עוֹד כְּלָל חָדָשׁ בְּהָא דדשב"מ: הָרַמָ"א כָּתַב בְּסִימָן ק"א סעי' ו' חֲתִיכָה הָרְאוּיָ' לְהִתְכַּבֵּד וּבְרִיָּה אֵינָם בְּטֵלִים בֵּין נִתְעָרְבוּ בְּמִינָם אוֹ שֶׁלֹּא בְּמִינָם.

פי' דְּבָא לְהוֹצִיא מִדַּעַת בַּעַל או"ה הוּבָא בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה שָׁם שֶׁכָּתַב דחהר"ל וּבְרִיָּה רַק אִם נִתְעָרְבוּ בְּמִינָם לֹא בָּטְלִי אֲבָל שֶׁלֹּא בְּמִינָם בָּטֵל והד"מ שָׁם חָלַק ע"ז. וְהֵבִיאדְּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א שכ' דְּבָרֶיהָ שֶׁנָּפַל לְמָרָק וְנֶאֱבְדָה דְּאָסוּר כָּל הַמָּרָק הֲרֵי מוּכָח דְּבָרֶיהָ לֹא בָּטֵל גַּם בְּאֵינוֹ מִינוֹ וְכֵן הֵבִיא דִּבְרֵי הַשָּׁעָרֵי דּוּרָא דְּמוּכָח מִנַּיְהּ דְּגַם חהר"ל לֹא בָּטֵל גַּם בְּאֵינוֹ מִינוֹ ומש"ה סָתַם כֵּן הַדְּבָרִים בָּרַמָ"א, וְלִכְאוֹרָה כְּמוֹ כֵן ס"ל לְהָרַשְׁבָּ"א וש"ד גַּם בְּדָבָר שֶׁבְּמִנְיָן דְּכוּלְּהוּ חַד טַעְמָא לְהוּ דְּלָא בָּטְלִי מְשׁוּם חֲשִׁיבוּתָם: [ב] וְלִכְאוֹרָה הי' נִרְאֶה לְהָבִיא ראי' מֵהָא דִּבְחֻלִּין (דַּף צ"ו) תְּנַן חֲתִיכָה שֶׁל נְבֵלָה וְכֵן חֲתִיכָה שֶׁל דָּג טָמֵא שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ עִם הַחֲתִיכוֹת בִּזְמַן שֶׁמַּכִּירָן בנו"ט וְאִם לָאו כֻּלָּם אֲסוּרוֹת וּפָרִיךְ בַּגְּמָרָא וּלְבָטְלִי בְּרֻבָּא הָנִיחָא לָמָ"ד כָּל שֶׁדַּרְכּוֹ לְמָנוֹת שָׁנִינוּ אֶלָּא לָמָ"ד אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לְמָנוֹת שָׁנִינוּ מַאי אִיכָּא לְמֵימַר וּמְשַׁנֵּי מְשׁוּם דה"ל חֲתִיכָה הָרְאוּיָ' לְהִתְכַּבֵּד וא"כ הַנִּיחָא לְרָבָא דס"ל דְּאָזְלִינַן בָּתַר שְׁמָא שַׁפִּיר מַשְׁכַּחַת לָהּ תַּעֲרוֹבֶת דָּג טָמֵא בְּמִינוֹ דַּחֲתִיכוֹת הֵם חַד שְׁמָא לְהוּ

דְּכֻלְּהוּ נִקְרָאִים חֲתִיכוֹת דָּג, דַּאֲפִילּוּ אִם נֹאמַר דִּכְשֶׁהֵם שְׁלֵמִים אֵינָם שָׁוִים בְּשָׁמָא מ"מ כֵּיוָן דַּחֲתִיכוֹת הֵם חַד שְׁמָא לְהוּ.

אֲבָל לְאַבַּיֵּי דס"ל דְּבָתַר טַעְמָא אָזְלִינַן וְכָל שֶׁאֵינָם שָׁוִים בַּטַּעַם מִקְרֵי אֵינוֹ מִינוֹ וַהֲרֵי כָּתַב הַשָּׁ"ךְ בסי' ק"ז דְּרָחוֹק לוֹמַר דְּדָג טָמֵא יהי' שָׁוֶה בְּטַעְמוֹ עִם דָּג טָהוֹר יעו"ש וא"כ לְאַבַּיֵּי הָא מֻכְרָח דחהר"ל גַּם בְּאֵינוּ מִינוֹ לָא בָּטֵל וּמִדְּאַבַּיֵּי נִשְׁמַע לְדִידַן דַּהֲרֵי לֹא מָצִינוּ בָּזֶה פְּלוּגְתָּא בֵּין הָאָמוֹרָאִים.

אָמְנָם אֵין זֶה קוֹשְׁיָ' כְּלָל דְּהַשָּׁ"ךְ לֹא כָּתַב כֵּן רַק דִּבְנִדְאי יֵשׁ שִׁינּוּי קָצָת בְּטַעְמָם לְעִנְיַן נִתְבַּשֵּׁל וְתַעֲרוֹבוֹת לַח בְּלַח דְּנִשְׁעָר בּוֹ בְּנוֹתֵן טַעַם מִדְּאוֹרַיְיתָא דְּנִרְגָּשׁ בָּהֶם טַעַם שֶׁל חֲבֶרְתָּהּ אֲבָל מ"מ אֵינָם מְשֻׁנִּים רַק קָצָת וְגַם לְאַבַּיֵּי מִקְרֵי עִם טָהוֹר מִין בְּמִינוֹ ג [ג] וְרָאִיתִי בְּסֵפֶר אֶחָד וְשָׁכַחְתִּי שְׁמוֹ שֶׁהִקְשָׁה עַל האו"ה מֵהָא דְּבִמְנָחוֹת (דַּף כ"ג) קָאָמַר רַב חִסְדָּא נְבֵלָה בְּטֵלָה בְּשִׁחוּטָה דְּאִי אֶפְשָׁר לִשְׁחוּטָה שֶׁתַּעֲשֶׂה נְבֵלָה דס"ל לר"ח דְּאָזְלִי' בָּתַר מְבַטֵּל וְכָל שֶׁאֵין הַמְבַטֵּל יָכוֹל לִהְיוֹת כְּהָאִיסּוּר מַקְרֵי אֵינוֹ מִינוֹ וּבָטֵל גַּם מִין בְּמִינוֹ וַאֲפִי' לְרַבִּי יְהוּדָה וא"כ לר"ח תִּיקְשֶׁה הַךְ מִשְׁנָה דְּחֲזָלִין דַּחֲתִיכַת נְבֵלָה לֹא בָּטְלָה בִּכְשֶׁיְּרוּת מְשׁוּם דְּהוּא חהר"ל וַהֲרֵי לְדִידַ' הוּא אֵינוֹ מִינוֹ וּמוּכָח דְּלָא כאו"ה, גַּם זֶה לֹא קָשֶׁה כְּלָל דיעו"ש דבלא"ה אִיכָּא מִשְׁנָיוֹת דְּלָא כר"ח וכמש"כ רַשְׁ"י שָׁם דְּמוֹדֶה ר"ח דְּהַךְ מִשְׁנָה דְּאֵין דָּם מְבַטֵּל דָּם הוּא דְּלָא כְּוָותֵי'.

וְעוֹד י"ל דְּגַם ר"ח לֹא קָאָמַר שָׁם אֶלָּא לְעִנְיַן פְּלוּגְתָּא דר' יְהוּדָה וַחֲכָמִים בְּמִין בְּמִינוֹ דְּכָל עִיקַּר הַטַּעַם בּוֹ דְּלָא בָּטֵל לר' יְהוּדָה הוּא מְשׁוּם דְּהוּא מִינוֹ בָּזֶה ס"ל לר"ח דְּבָעֵינַן שֶׁיִּהְיוּ שָׁוִים עוֹד דְּהַמְבַטֵּל יָכוֹל לִהְיוֹת כְּהַנִּבְטָל, אֲבָל בְּהָנֵי דְּבָרִים דְּאֵינָם בְּטֵלִים מֵחֲמַת חֲשִׁיבוּתָם וּכְמוֹ חהר"ל וּבְרִיָּה דְּהָא דְּמַצְרְכִינַן שֶׁיִּהְיֶ' בְּמִינָם בע"כ הוּא מִטַּעַם אַחֵר דְּכֵינָן דְּנִתְעָרֵב בְּאֵינוֹ מִינוֹ גַּם אִם יִתְבַּטֵּל אָבַד חֲשִׁיבוּתוֹ בַּזֶּה אֵין אָנוּ צְרִיכִין לְהָנֵי כְּלָלָא דְּבַגְמָ' דִּמְנָחוֹת דְּיִהְיֶ' הַמְבַטֵּל יָכוֹל לִהְיוֹת כְּנִבְטָל דְּהָא לָאו בָּתַר דִּינָא אָזְלִינַן בּוֹ וְכָל שֶׁהוּא מִין בְּמִינוֹ בְּעֶצֶם הַדָּבָר שׁוּב לֹא אָבַד חֲשִׁיבוּתוֹ וְלֹא בָּטֵל מְשׁוּם חהר"ל אוֹ ברי' וְזֶה פָּשׁוּט:
[ד] וְלִכְאוֹרָה הי' נִרְאֶה לְיַשֵּׁב קוֹשְׁיָ' זוֹ ע"ד הַחִידּוּד דְּהִנֵּה במס' ע"ז קָאָמַר ר' יְהוּדָה מְשׁוּם ר"מ מְנַיִן לְכָל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה שֶׁמִּצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה שֶׁנֶּאֱמַר לֹא תֹאכְלוּ כָּל תּוֹעֵבָה כֹּל שֶׁתִּתְעַבְתִּי לָךְ ה"ה בְּבַל תֹּאכַל, הֲרֵי דס"ל דְּהַךְ לָאו הוּא כּוֹלֵל לְכָל הָאִיסּוּרִים שֶׁבְּתוֹרָה וְכָל מַה שֶּׁאָסְרָה הַתּוֹרָה נִכְלְלוּ בְּלָאו זֶה, וא"כ חֲתִיכוֹת נְבֵלָה יֵשׁ בּוֹ שְׁנֵי לָאוִין אֶחָד לָאו הַמְיֻחָד שֶׁבַּנְּבֵלָה וְגַם הַךְ לָאו דְּכָל שֶׁתִּתְעַבְתִּי וְכֵן הוּא בְּכָל אִיסּוּרִים שֶׁבַּתּוֹרָה וּכְשֶׁנִּתְעָרְבָה נְבֵלָה בְּרוֹב הֲיִתֵּר הֲרֵי צְרִיכִין אָנוּ לְבַטֵּל מִמָּנָּה הָנֵי שְׁנֵי אִיסּוּרִים וַהֲרֵי אִיסּוּר זֶה דְּכָל שֶׁתִּתְעַבְתִּי יָכוֹל לְהִתְחַדֵּשׁ אַחַ"כ גַּם בְּהַחֲתִיכָה הַשְּׁחוּטָה וּכְגוֹן שֶׁיִּבַּשְּׁלֵם בְּחָלָב אוֹ יַאסְרֵם עָלָיו בְּנָדֶר אוֹ בִּשְׁבוּעָה אוֹ יַעֲשֵׂם תִּקָּרוֹבֶת לכו"ם וְכַדּוֹמֶה, ומש"ה חֲשִׁיבָה שַׁפִּיר חֲתִיכוֹת נְבֵלָה בְּרוֹב שְׁחוּטִים מִין בְּמִין לְעִנְיַן אִיסּוּרָא גַּם לר"ח, וְהָא דְּבִמְנָחוֹת קָאָמַר ר"ח דִּנְבֵלָה בְּטֵילָה בִּשְׁחוּטָה גַּם לר"י דְּחָשׁוּב מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ הֲרֵי שָׁם אַיְירֵי לְעִנְיַן דִּין טֻמְאָה שֶׁל נְבֵלָה ומש"ה קָאָמַר שַׁפִּיר דְּבִטֵּלָה דְּבִשּׁוּם אוֹפָן אִי אֶפְשָׁר לְחַדֵּשׁ עַל הַשְּׁחוּטָה דִּין טֻמְאַת נְבֵלָה אֲבָל לְעִנְיַן אִיסּוּר אֲכִילָה שַׁפִּיר מִקְרֵי מִין בְּמִינוֹ גַּם לר"ח וְנִיחָא דְּבְרֵי או"ה.

אָמְנָם דִּדְבְרֵי הַתּוֹסָפוֹת מוּכָח שֶׁהֵם מְנַגְּדִים לִסְבָרָא זוֹ דַּהֲרֵי במס' זְבָחִים (דַּף ע"ג) בד"ה ר"י וּבְמַסֶּ' מְנָחוֹת (דַּף כ"ב) בד"ה ור"י כָּתְבוּ דְּכַמָּה סְוָגְיוֹת מָצִינוּ דְּאַתְיָין דְּלָא כר"ח וְהֵבִיאוּ לְכַמָּה דְּוכְתֵי דְּחָזְיִנַן דלר' יְהוּדָה לֹא בָּטֵל אִיסּוּר בְּהֶיתֵּר בְּמִין בְּמִינוֹ, וּלְפִי מַה שכת' הָרֵי נִיחָא שֶׁפִּיר דִּלְעִנְיַן אִיסּוּרָא מוֹדָה ר"ח דְּמִקְרֵי מִין בְּמִינוֹ מְשׁוּם הַךְ דְּכֹל שֶׁתִּיעַבְתִּי.

ובע"כ הַהֶכְרֵחַ לוֹמַר בְּדַעַת הַתּוֹסָ' דס"ל דַּהֲרֵי הַךְ לָאו דְּכָל שֶׁתִּיעַבְתִּי הָרֵי אֵינוֹ לָאו מְיֻחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ דַּהֲרֵי אֵינוֹ מְבוֹאָר בּוֹ כְּלָל עַל אֵיזוֹ דָּבָר הוּא מַזְהִיר לְפִי דְּרָשָׁה זוֹ דר"י רַק הוּא לָאו נוֹסָף עַל כָּל הָאִיסּוּרִים שֶׁבַּתּוֹרָה דְּכָל מַה שֶּׁאָסַרְתִּי וְתִיעַבְתִּי לָךְ ה"ה בְּבַל תֹּאכַל וא"כ לָאו זֶה תָּלוּי בְּעִיקָּרוֹ שֶׁל הָאִיסּוּר שֶׁיֵּשׁ בְּאוֹתוֹ דָּבָר וְכֵיָן שֶׁעִיקָּרוֹ שֶׁל הָאִיסּוּר נִתְבַּטֵּל מֵאוֹתוֹ חֲתִיכָה א"כ הָא אֵינוֹ שׁוּב בִּכְלַל תִּיעַבְתִּי לְךְ דַּהֲרֵי כְּבָר אֵינוֹ תּוֹעֵבָה כְּלָל וא"כ אֵין אָנוּ צְרִיכִים לְבַטֵּל אִיסּוּר שֶׁל לָאו זֶה כְּלָל רַק עֶצֶם הָאִיסּוּר שֶׁבּוֹ לְחֻדָּא וְשַׁפִּיר הוֹכִיחוּ הַתּוֹסָ' דְּמִכָּל הַסְּוָגְיָא דִּמְבוֹאָר שָׁם דלר"י לֹא בָּטֵל אִיסּוּר בְּהֶיתֵּר בְּמִין בְּמִינוֹ מוּכָח דס"ל דְּלָא כר"ח.

וְהַנִּרְאֶה לְהָבִיא עוֹד ראי' לְהַתּוֹסָ' בִּסְבָרָא זוֹ, דִּבְמַסֶּ' זְבָחִים (דַּף ע"ב) פָּרִיךְ עַל הָא דְּתָנַן כָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ בָּהֶם חַטָּאוֹת הַמֵּתוֹת אוֹ שׁוֹר הַנִּסְקָל אפי' אֶחָד בְּרִבּוֹא יָמוּתוּ כֻּלָּם וּפָרִיךְ וּלְבַטֵּל בְּרֻבָּא וכ"ת חֲשִׁיבָא וְלֹא בָּטֵל הָנֵיחָא לָמֶ"ד כָּל שֶׁדַּרְכּוֹ לְמָנוֹת אֶלָּא לָמֶ"ד אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לְמָנוֹת שָׁנִינוּ מַאי אִיכָּא לְמֵימַר וּכְבָר הִתְעוֹרַרְנוּ בְּזֶה בְּסִימָן שֶׁלְּמַעְלָה דְּמַאי פָּרִיךְ וַהֲרֵי לָמֶ"ד דְּאִיסּוּרִין אֵין מְבַטְּלִים זֶה אֶת זֶה א"כ הֲרֵי לְגַבֵּי אֲכִילַת הֶדְיוֹט הָא כָּל הַזְּבָחִים הֵם אֲסוּרִים לוֹ קוֹדֶם הַקְּרָבָתָם וא"כ אִם הי' הֶדְיוֹט אוֹכֵל לְכָל הַתַּעֲרוֹבוֹת הֲרֵי הי' עוֹבֵר עָלָיו גַּם מְשׁוּם לָאו דְּשׁוֹר הַנִּסְקָל כֵּיָן דְּגַם הָרוֹב אֲסוּרִים לוֹ מְשׁוּם אִיסּוּר זָרוּת וּמְעִילָה וְנִמְצָא דְּלְגַבֵּי אֲכִילַת הֶדְיוֹט אִיכָּא עֲדַיִין עַל הַךְ תַּעֲרוֹבֶת אִיסּוּרָא שֶׁל שׁוֹר הַנִּסְקָל שֶׁלֹּא נִתְבַּטֵּל כְּלָל וא"כ הֲרֵי שׁוּב מִמֵּילָא אֵינוֹ רָאוּי לְקָרְבָּן דְּפָסוּל מְשׁוּם דְּאֵינוֹ מִמַּשְׁקֵה יִשְׂרָאֵל מִן הַמֻּוָתָּר לְיִשְׂרָאֵל וּכְמוֹ דְּפָסְלִינַן במס' פְּסָחִים (דַּף מ"ז) יַיִן לְנָסָכִים אִם נִתְעָרֵב בּוֹ עָרְלָה פָּחוֹת מִמָּאתַיִם וּמַאי פָּרִיךְ דִּלְבַטֵּל בְּרֻבָּא וְעַיַּ"ל מש"כ בָּזֶה בַּסִּימָן הַקּוֹדֵם, וְהַהֶכְרֵחַ לוֹמַר דְּהַךְ סוּגְיָ' אתי' כמ"ד דס"ל דְּאִיסּוּרִין מְבַטְּלִין זֶה אֶת זֶה דס"ל לְהַגְּמָרָ' בִּפְשִׁיטוּת דְּכֵן הֲלָכָה וּפָרִיךְ שַׁפִּיר לָמֶ"ד אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ מַאי אִיכָּא לְמֵימַר דְּלָא נִיחָא לְהַגְּמָרָ' לוֹמַר דְּאִיהוּ יַחֲלוֹק וְיִסְבּוֹר דְּאֵין מְבַטְּלִין, וא"כ הֲרֵי קָשֶׁה דְּהָא בִּזְבָחִים (דַּף ע"ח) קָאָמַר ר"ל הַפִּיגּוּל וְהַנּוֹתָר וְהַטָּמֵא שֶׁבְּלָלָן זֶה בָּזֶה וַאֲכָלָן פָּטוּר אִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יָרְבֶּה מִין עַל חֲבֵירוֹ וְיבַטְּלֶנּוּ, ש"מ אִיסּוּרִין מְבַטְּלִין זֶה אֶת זֶה, וְהִקְשׁוּ שָׁם הַתּוֹסָ' בד"ה הַפִּיגּוּל מֵהָא דִּבְמַסֶּ' מְעִילָה (דַּף י"ז) תְּנַן הַפִּיגּוּל וְהַנּוֹתָר אֵין מִצְטָרְפִין מִפְּנֵי שֶׁהֵם שְׁנֵי שֵׁמוֹת וְקָאָמַר בַּגְּמָרָא לֹא שָׁנוּ אֶלָּא לְעִנְיַן טֻמְאַת יָדַיִם דְּרַבָּנַן אֲבָל לְעִנְיַן אֲכִילָה מִצְטָרְפִין דְּתָנַן ר"א אוֹמֵר לֹא יֹאכַל כִּי קֹדֶשׁ הֵם כָּל שֶׁבַּקְּדָשִׁים פָּסוּל בָּא הַכָּתוּב לִיתֵּן לֹא תַעֲשֶׂה עַל אֲכִילָתוֹ פִּי' וְכֵיָן דְּנִכְלְלוּ בְּלָאו אֶחָד מִצְטָרְפִין.

וּתִי' הַתּוֹסָ' דְּהָתָם אֲיִירֵי בְּלֹא מְעֹרָב וּמִצְטָרְפִין וְר"ל אֲיִירֵי בְּמְעֹרָב בְּיַחַד מש"ה מְבַטְּלִין זֶה אֶת זֶה, א"נ הָכָא לְלִקּוֹת מְשׁוּם נוֹתָר וּפִיגּוּל וְהָתָם לַעֲבוֹר מְשׁוּם כָּל שֶׁבְּקְּדָשִׁים פָּסוּל עכ"ד הַתּוֹסָ', הֲרֵי דִּלְתֵי' הב' שֶׁל הַתּוֹסָ' כָּל מַה דְּנִכְלָל אִיסּוּרָן בְּלָאו אֶחָד לכ"ע אֵין מְבַטְּלִין זֶה אֶת זֶה לְעִנְיַן אִיסּוּרוֹ שֶׁל לָאו זֶה הַכּוֹלֵל לִשְׁנֵיהֶם וְגַם ר"ל מוֹדֶה בָּזֶה ור"ל

קָאָמַר דְּאִיסּוּרִין מְבַטְּלִין רַק לְעִנְיַן הַלָּאו הַמְיֻחָד שֶׁבְּכָל אֶחָד מֵהַתַּעֲרוֹבוֹת בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וּלְפִי זֶה הֲרֵי לר"מ דס"ל דְּכָל שֶׁתִּיעַבְתִּי כּוֹלֵל כָּל הָאִיסּוּרִין שֶׁבְּתוֹרָה הֲרֵי אִם נִתְעָרֵב אִיסּוּר מוּעָט בְּאִיסּוּר מְרֻבֶּה אפי' לָמָּ"ד אִיסּוּרִין מְבַטְּלִין זֶה אֶת זֶה מ"מ לְעִנְיַן הַדִּ אִיסּוּרָא דְּכָל שֶׁתִּיעַבְתִּי מוֹדֶה דְּלָא מְבַטְּלִין וְגַם עַל חֲתִיכָה הַמּוּעָטֶת יֵשׁ עֲדַיִן אִיסּוּר שֶׁלּוֹ מַהדהי' עָלָיו אִיסּוּרָא מִשּׁוּם כָּל שֶׁתִּיעַבְתִּי דְּלְעִנְיַן לָאו זֶה הֲרֵי גַּם הַמְרֻבֶּה הַמְבַטֵּל נִכְלָל בּוֹ וְשׁוּב אֵינוֹ מְבַטְּלוֹ וא"כ מַאי פָּרִיךְ בַּגְּמָרָא הָנִיחָא לָמָּ"ד כָּל שֶׁדַּרְכּוֹ אֶלָּא לָמָּ"ד אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ וַהֲרֵי הַדִּ מִילְתָא הוּא פְּלוּגְתָּא דר' יוֹחָנָן ור"ל אַלִּיבָּא דר' מֵאִיר אִי ס"ל לר' מֵאִיר כָּל שֶׁדַּרְכּוֹ אוֹ אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ דְּרַבָּנָן הָא פְּלִיגִי עַל ר"מ וס"ל דְּגַם אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ בָּטֵל וְאֵינוֹ מְקַדֵּשׁ אֶלָּא שִׁשָּׁה דְּבָרִים בִּלְבַד וְכַמְבֹאָר כָּל זֶה בַּגְּמָרָ' וְהָא דְּקָאָמַר בַּגְּמָרָא הָנִיחָא לר"ל דְּאָמַר כָּל שֶׁדַּרְכּוֹ הַיְינוּ דִּלְדִידְ' נוֹקְמִים הַמִּשְׁנָה כר"מ וַהֲרֵי לר"מ נִיחָא בלא"ה כֵּיוָן דְּאִיהוּ אָמַר במס' ע"ז דְּכָל הָאִיסּוּרִים שֶׁבַּתּוֹרָ' מִצְטָרְפִין מִשּׁוּם כָּל שֶׁתִּיעַבְתִּי וא"כ הָא אִיכָּא עֲדַיִן עַל הַתַּעֲרוֹבוֹת אִיסּוּר שֶׁל שׁוֹר הַנִּסְקָל מַה דְּאָסוּר מִלָּאו זֶה וּמִמֵּילָא הֲרֵי אָסוּר לְקָרְבָּן מִשּׁוּם מְמַשְׁקֶה יִשְׂרָאֵל וא"כ הָא נִיחָא גַּם לָמָּ"ד אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ וּמֻכְרָח לוֹמַר כמש"כ דְּהַדִּ אִיסּוּר דְּכֹל שֶׁתִּיעַבְתִּי תָּלוּי בְּעִיקַּר הָאִיסּוּר שֶׁבּוֹ וְכֵיוָן דְּעִיקַּר הָאִיסּוּר שֶׁלּוֹ נִתְבַּטֵּל שׁוּב מֵמֵילָא נִסְתַּלֵּק מִמֶּנּוּ אִיסּוּרָא דְּכָל שֶׁתִּיעַבְתִּי בְּלֹא סָבְרָא דְּבִיטּוּל כֵּיוָן דְּשׁוּב אֵינוֹ תּוֹעֵבָה כְּלָל, וְלָא דמי' לְהַדִּ לָאו דְּבְקוֹדֶשׁ פָּסוּל דְּשָׁם אע"ג דְּנִתְבַּטֵּל מֵהַתַּעֲרוֹבוֹת הַלָּאו הַמְיֻחָד דְּפִיגּוּל וְהַנּוֹתָר וְהַטָּמֵא מ"מ הֲרֵי לֹא נִתְכַּשְּׁרוּ בָּזֶה וַעֲדַיִן הֵם פְּסוּלִים וּמִמֵּילָא אִיכָּא בְּהוּ לָאו דְּכָל שֶׁבְּקוֹדֶשׁ פָּסוּל, וע"כ נִרְאֶה יוֹתֵר כתי' הָרִאשׁוֹן שֶׁכָּתַבְנוּ: [ה] וְדִבְרֵי הָרַמָ"א צְרִיכִים עִיּוּן דִּבְסִימָן ק"א סְתָם הַדְּבָרִים דְּבָרֵיהָ וַחֲתִיכָה הָרְאוּיָ' לְהִתְכַּבֵּד גַּם שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ לָא בָּטֵל וּבְסִימָן ק"י כָּתַב הַמְחַבֵּר לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם וְז"ל דָּבָר חָשׁוּב אוֹסֵר בְּמִינוֹ בְּכָל שֶׁהוּא וְהֵם ז' דְּבָרִים וְאֵלּוּ הֵן אֱגוֹזֵי פֶּרֶךְ כו' וע"ש בַּשָּׁ"ךְ ס"ק א' שֶׁהִקְשָׁה מַדּוּעַ לֹא הִגִּיהַּ שָׁם הָרַמָ"א דה"ה שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ וכמש"כ בסי' ק"א וְכָתַב דְּהָרַמָ"א ס"ל דְּלָאו דַּוְקָא נָקְטוּ הָרַמְבַּ"ם וְהַמְחַבֵּר בְּמִינוֹ אֶלָּא מִשּׁוּם דְּשְׁלָא בְּמִינוֹ קָשֶׁה לְצַיֵּיר הַתַּעֲרוֹבוֹת אֲבָל לְעִנְיַן דִּינָא ה"ה דְּשְׁלָא בְּמִינוֹ, וּבְוַדַּאי הוּא דְּוַחַק גָּדוֹל וכמש"כ בְּבֵיאוּרֵי הַגְּרָ"א שָׁם דא"כ שִׁפַּת יֶתֶר הוּא מַה שֶּׁכָּתְבוּ בְּמִינוֹ וּבְוַדַּאי דְּכַנָּוָנָתָם דְּרַק בְּמִינוֹ לָא בָּטֵל אֲבָל שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ ס"ל דְּבָטֵל וּבִפְרָט דַּהֲרֵי הַמְחַבֵּר בשו"ע הֶעְתִּיק לְשׁוֹנוֹ שֶׁל הָרַמְבַּ"ם וְהָרַמְבַּ"ם הֲרֵי וַדַּאי דְּבָטֵל נָקְט בְּמִינוֹ וּכְמוֹ שֶׁהוֹכִיחַ הכו"פ בסי' ק"א דְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם הוּא כאו"ה וְהֵבִיא דְּבָרָיו בפי' הַמִּשְׁנָה בפ"ב דְּעָרְלָה מִשְׁנָה ז וְז"ל וְכָל הַדְּבָרִים בָּאֵלּוּ דִּינִים בָּזֶה הִין שֶׁכָּל דָּבָר אִיסּוּר שֶׁלֹּא נָתְנוּ בּוֹ חֲכָמִים שִׁעוּר אֶלָּא נֶאֱמַר בּוֹ אָסוּר בְּכָל שֶׁהוּא כְּמוֹ יַיִן נֶסֶךְ וּמַה שֶּׁמָּנוּ מִן הַדְּבָרִים בְּמִינוֹ בְּכָל שֶׁהוּא שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ בנו"ט וא"כ הֲרֵי וַדַּאי דְּבְדַוְקָא נָקְט בְּחִיבּוּרוֹ בְּמִינוֹ, וא"כ הָא וַדַּאי קָשֶׁה עַל הָרַמָ"א מַדּוּעַ לֹא הִגִּיהַּ גַּם בסי' ק"י וכמש"כ בְּעַצְמוֹ בסי' ק"א גַּבֵּי בְּרִיהּ וחהר"ל: [ו] וְהַנִּרְאֶה בָּרוּר בְּדַעַת הָרַמָ"א דְּאַחֲרֵי שֶׁהוֹכִיחַ בד"מ סי' ק"א מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א וש"ד דְּמְבֹאָר שָׁם לְהַדִּ' דְּבָרֵיהָ וחהר"ל גַּם שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ לָא בָּטֵל וְגַם חָזַינַן בְּדִבְרֵי הַמְחַבֵּר וְהָרַמְבַּ"ם גַּבֵּי דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן שֶׁנִּקְטוּ דַּוְקָא בְּמִינוֹ וְלֹא מָצִינוּ שֶׁהֻזְכָּרָה מַחֲלֹקֶת זוֹ בֵּין הָרִאשׁוֹנִים דְּהָרַשְׁבָּ"א לֹא הִזְכִּיר כְּלָל בִּדְבָרָיו דְּהֵם מְנַגְּדִים לְהָרַמְבַּ"ם מש"ה הִנִּיחַ הָרַמָ"א הַדְּבָרִים כְּמוֹ שֶׁהֵם וְגַבֵּי בְּרִיהּ וחהר"ל כָּתַב גַּם שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ כמש"כ הָרַשְׁבָּ"א וְגַבֵּי דשב"מ לֹא הִגִּיהַּ כְּלוּם וּבָעֵי מִינוֹ דַּוְקָא וס"ל דְּאֵין

כָּאן מַחֲלוֹקֶת כְּלָל רַק מְחַלְקִין בֵּין בְּרִיָּה וחהר"ל וּבֵין דשב"מ דְּאֵין לָנוּ לַעֲשׂוֹת מַחֲלוֹקֶת בֵּין הָרִאשׁוֹנִים בְּלֹא הֶכְרֵחַ גָּמוּר וּצְרִיכִין אָנוּ לְהַשְׁוֹוֹת דַּעְתָּם כָּל מַה שֶּׁנּוּכַל.

וְהַנִּרְאֶה די"ל דְּהַחִילּוּק שֶׁבֵּינֵיהֶם דְּבָרֶיהָ וחהר"ל הֲרֵי מַעֲלָתָם הוּא בְּעֶצֶם מִצַּד עַצְמָם ומש"ה גַּם שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ לֹא בְּטֵלָה דְּגַם בְּנִתְעָרֵב בְּאֵינוֹ מִינוֹ ברי' הוּא בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא וְכֵן בחהר"ל אֲבָל בדשב"מ הֲרֵי כָּל חֲשִׁיבוּתוֹ הוּא רַק ע"י צֵירוּף מַה שֶּׁנִּצְטָרֵף עִם אֲחֵרִים וְלֹא מִצַּד עַצְמוֹ מְשׁוּם גָּוְדְלוֹ דַּהֲרֵי הישׁ"ש כָּתַב בְּפֶרֶק גִּיד הַנָּשֶׁה עַל הָא שֶׁכָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים בְּשֵׁם ר"ת דְּכֶבֶשׁ בְּעוֹרוֹ וְכֵן תַּרְנְגֹלֶת בְּנוֹצָתָהּ בְּטֵלָה דְּלָא מַקֵּרֵי חהר"ל מְשׁוּם דְּמְחַוְסָר תִּיקּוּן וְהִקְשָׁה הישׁ"ש דְּאַמַּאי לֹא חָשְׁשׁוּ בּוֹ מְשׁוּם דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן ותי' מְשׁוּם דְּרוֹב פְּעָמִים מוֹכְרִים תַּרְנְגֹלֶת בְּיִחִידוּת לֹא שַׁיָּיךְ כָּאן דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן וְעַיֵּי' בב"ח סי' ק"א שֶׁהֵבִיא דְּגַם בְּשׁוּ"ת מוהר"י בְּרוּנָא כָּתַב כֵּן דְּמַה שֶּׁמּוֹכְרִין בִּיחִידוּת לָא מַקֵּרֵי דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן, וְהוּא חִידּוּשׁ גָּדוֹל לֹא הִזְכִּירוּהוּ הָאַחֲרוֹנִים הֲרֵי דְּעִיקַּר חֲשִׁיבוּת דדשב"מ אֵינוֹ מִצַּד עַצְמוֹ וּמְשׁוּם גָּדְלוֹ דַּהֲרֵי אַדְרַבָּה אִם הוּא גָּדוֹל עוֹד יוֹתֵר עַד שֶׁנִּמְכָּר בִּיחִידִי הָדַר בָּטֵל וְכָל הַחֲשִׁיבוּת שֶׁלּוֹ הוּא רַק ע"י צֵירוּף מַה שֶּׁמִּצְטָרֵף עִם הָאֲחֵרִים וְנִתּוֹסֵף עַל יָדוֹ הַמִּנְיָן שֶׁל כָּל הַסָּךְ, וא"כ הֲרֵי בִּפְשִׁיטוּת י"ל דְּדָבָר שֶׁבְּמִנְיָן לֹא בָּטֵל הוּא רַק מְשׁוּם דְּהַחֲתִיכָה הָאֲסוּרָה הוּא עַתָּה בָּזֶה הַתַּעֲרוֹבֶת דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן שֶׁנִּתּוֹסֵף עַל יָדָהּ הַמִּנְיָן בְּתַעֲרוֹבוֹת זוֹ דְּאִם יִמְכּוֹר כָּל הַתַּעֲרוֹבוֹת בְּיַחַד יִתְוַסֵּף מִנְיָנָהּ ע"י הַחֲתִיכָה הָאֲסוּרָה ומש"ה ס"ל דְּזֶה אֵינוֹ רַק בְּנִתְעָרֵב בְּמִינוֹ וְלֹא שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ דְּבִתַּעֲרוֹבֶת שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ לֹא מִצְטָרְפִי' בְּיַחַד (וְכָל הַמַּעֲלָה שֶׁבָּהּ שֶׁלֹּא יִתְבַּטֵּל הָא אֵינוֹ רַק ע"י הַצֵּירוּף] וְגַם דִּכְשֶׁיִּמְכּוֹר הַתַּעֲרוֹבוֹת הֲרֵי לֹא יהי' נִמְנֶה הַכֹּל בְּיַחַד דְּאִם יִתְעָרֵב שׁוֹר א' בֵּין הַרִבֶּה כְּבָשִׂים הֲרֵי לֹא יהי' נִתְפַּס הַכֹּל בְּמִנְיָן אֶחָד ומש"ה ס"ל דְּבָטֵל דַּחֲתִיכוֹת הָאִיסּוּר הוּא כְּעוֹמֵד בִּפְנֵי עַצְמוֹ וּכְשֶׁהוּא בִּפְנֵי עַצְמוֹ הֲרֵי לָא מַקֵּרֵי דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן דַּהֲרֵי בָּעֵינַן דְּהַחֲתִיכָה הָאֲסוּרָה יהי' בְּתַעֲרוֹבֶת זוֹ שֶׁאֲנַחְנוּ חוֹקְרִים עלי' דשב"מ וְלָא מְהַנֵּי מַה דְּהוּא דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן אִם הי' נִתְעָרֵב בְּבְהֵמוֹת אֲחֵרוֹת שֶׁהֵם מִינוֹ וּכְמוֹ בחהר"ל דאע"ג דְּמְקוּדָּם הי' חהר"ל אִם בְּזוֹ הַתַּעֲרוֹבוֹת אֵינוֹ חהר"ל בָּטֵל שַׁפִּיר וכמש"כ הַפּוֹסְקִים וּכְמוֹ כֵן הוּא בדשב"מ ומש"ה בא"מ דְּעוֹמֵד בִּפְנֵי עַצְמוֹ בָּטֵל שַׁפִּיר, אֲבָל גַּבֵּי ברי' דַּחֲשִׁיבוּת שֶׁלָּהּ הוּא מִצַּד עַצְמָהּ גַּם שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא ברי' הוּא, וְכֵן בַּחֲתִיכָה הָרְאוּיָה לְהִתְכַּבֵּד הֲרֵי מָצִינוּ ג"כ מַחֲלוֹקֶת בְּטַעְמוֹ דְּהַתּוֹסָ' כָּתְבוּ בִּזְבָחִים (דף ע"ב) בד"ה אֶלָּא וְז"ל דְּהָא אפי' חֲתִיכָה בְּעָלְמָא חֲשִׁיבָא אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לִמְנוֹת מִשּׁוּם חֲשִׁיבוּת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ דְּרָאוּי לְהִתְכַּבֵּד בָּהּ הֲרֵי דְּכָתַב דְּמַעֲלָה דחהר"ל הוּא מִשּׁוּם דע"י זֶה מִקֵּרֵי אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לִמְנוֹת אֲבָל הָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו למס' יְבָמוֹת (דף פ"א) מַסִּיק דַּחֲשִׁיבוּת חהר"ל לָאו מִשּׁוּם חֲשִׁיבוּת מִנְיָן לֹא בַּטֵּלָה אֶלָּא מִשּׁוּם חֲשִׁיבוּת כִּיבּוּד יעו"ש וּלְדַעְתּוֹ אֵין לְחַלֵּק בֵּין מִינוֹ לְשֶׁלֹּא בְּמִינוֹ ומש"ה אַחֲרֵי שֶׁמָּצִינוּ בְּרַשְׁבָּ"א וש"ד דְּברי' וחהר"ל גַּם שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ לָא בָּטֵל פָּסַק הָרַמָ"א כֵּן וּבְדָבָר שֶׁבְּמִנְיָן הִנִּיחַ דְּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם כְּמִשְׁמָעָן אַחֲרֵי שֶׁלֹּא מָצִינוּ מִי שֶׁיַּחֲלוֹק עָלָיו בְּדָבָר שֶׁבְּמִנְיָן, ואע"ג דְּהַתּוֹסָ' הָא חוֹלְקִים עַל הָרַשְׁבָּ"א וְכָתְבוּ דחהר"ל הוּא מִשּׁוּם דשב"מ מ"מ הֲרֵי אֵין לָנוּ הֶכְרֵחַ דְּחוֹלְקִים עַל הָרַשְׁבָּ"א וש"ד בְּעִיקַּר הַכְּלָל דַּהֲרֵי י"ל דְּלָא ס"ל לְהַתּוֹסָ' עִיקַּר סְבָרָא הַנַּ"ל וס"ל דְּגַם דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן גַּם בא"מ לֹא בָּטֵל וּבְפָרָט לְפִי הַמְבֹאָר בְּסָמוּךְ דְּדִבְרֵי הַתּוֹסָ' הַלָּלוּ בע"כ חוֹלְקִים עַל סְבָרָתוֹ שֶׁל הישׁ"ש וס"ל דְּגַם הַנִּמְכָּר יְחִידִי מִקֵּרֵי דשב"מ א"כ שׁוּב הוּא מַעֲלָה בְּעֶצֶם כְּמוֹ בְּרִיָּה: [ז] וְאִם כִּנִּים אֲנַחְנוּ בָּזֶה דְּגַם הָרַמָ"א לֹא חָלַק עַל

או"ה רַק בִּבְרִיָּה וחהר"ל וְלֹא בְּדָבָר שֶׁבִּמְנָיָן יָצָא לָנוּ בְּזֶה סְבָרָא אַחַת חֲדָשָׁה וּגְדוֹלָה הִיא, דְּהִנֵּה הָרֹא"שׁ בְּפֶרֶק גִּיד הַנָּשֶׁה אוֹת ל"ו הֵבִיא דַּעַת הַגְּדוֹלִים שֶׁאָמְרוּ דחהר"ל אֵינָהּ בְּטֵלָה רַק אִם נִתְבַּשְּׁלָה אֲבָל כְּשֶׁהִיא חַיָּה בְּטֵלָה וְהָרֹא"שׁ חָלַק עֲלֵיהֶם וְכָתַב דְּהָא דְּקָאָמַר בַּגְּמָרָא רָאוּי לְהִתְכַּבֵּד לִפְנֵי הָאוֹרְחִים לָאו לְמֵימְרָא שֶׁתְּהֵא רְאוּיָ' כְּמוֹ שֶׁהִיא עַתָּה אֶלָּא מְשׁוּם שִׁיעוּרָא נַקְטָהּ דְּגְדוֹלָה כִּי הַאי הָרָאוּי לִפְנֵי אוֹרַח נִכְבָּד חָשׁוּב כְּאֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לְמַנּוֹת וּמְשׁוּם שֶׁהִיא חַיָּה לֹא בְּטֵלָה חֲשִׁיבוּתָא מִידֵּי דְּהָוֵי אַשִּׁשָּׁה דְּבָרִים שֶׁמְּקַדְּשִׁים מְשׁוּם דַּחֲשׁוּבִים אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ וּבְחַיִּין אִיְירֵי כו' וְהִסְבִּירוּ בְּסִימָן שֶׁלְּמַעְלָה דְּפְלוּגְתָּא זוֹ תָּלוּי בְּהַהִ סְבָרָא דְּאִם נֶאֱמַר דחהר"ל לֹא בְּטֵלָה מִצַּד עַצְמָהּ מְשׁוּם הַכִּיבּוּד שֶׁבָּהּ וְלֹא מְשׁוּם דְּהוּא דשב"מ שַׁפִּיר בָּעֵינַן שֶׁיִּהְיֶ' בָּהּ עַתָּה זוֹ הַמַּעֲלָה שֶׁתִּהְיֶ' רְאוּיָ' לְכִיבּוּד וְלָא מְהַנֵּי מַה דְּיִהְיֶ' רָאוּי לְכִיבּוּד אַחֲרֵי הַבִּישּׁוּל וְהָא דְּחָלַק עֲלֵיהֶם הָרֹא"שׁ הוּא מְשׁוּם דס"ל דְּעִיקַּר מַעֲלָתָהּ הוּא מְשׁוּם דְּמִקְרֵי דשב"מ וּכְדַעַת הַתּוֹסָ' דְּזָבְחִים הַנָּ"ל ומש"ה גַּם מְחֻוסַּר תִּיקּוּן אֵינוֹ מִגְרָע הַמַּעֲלָה שֶׁבָּהּ עיי' מש"כ בסי' הַקּוֹדֵם בְּסוֹפוֹ, ועכ"פ הֶמְשֵׁךְ דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ מוֹרִים לְהֶדְיָ' כֵּן דְּרַק מְשׁוּם דס"ל דְּהַטַּעַם בחהר"ל הוּא מְשׁוּם דשב"מ מש"ה הוּא דְּחוֹלֵק עַל הַדִּ סְבָרָא, וא"כ יָצָא לָנוּ דחהר"לְמְחֻוסָּרֶת תִּיקּוּן שֶׁנִּתְעָרֵב בְּאֵינוּ מִינָהּ מִמ"נ בְּטֵילָה לְכָל הַדֵּיעוֹת דְּאִם נֶאֱמַר דְּעִיקַּר הַטַּעַם הוּא מְשׁוּם כִּיבּוּד הֲרֵי בְּמְחֻוסַּר תִּיקּוּן בָּטְלָה לְגַמְרֵי וְאֵין לְהַחְמִיר בּוֹ רַק אִם נֶאֱמַר דְּהַטַּעַם הוּא מְשׁוּם דשב"מ וא"כ הָא יֵשׁ לָהּ לְהִבָּטֵל בְּאֵינוֹ מִינוֹ וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר וְהַדְּבָרִים נִרְאִים נְכוֹנִים: [ח] וְהִנֵּה נִפְרַשׁ עִיקַּר דִּבְרֵי מָהַרְשָׁ"ל מַה שֶׁכָּתַב דְּדָבָר הַנִּמְכָּר בִּיחִידִי לָא מִקְרֵי דָּבָר שֶׁבִּמְנָיָן, דְּהִנֵּה הישׁ"ש לֹא כָּתַב כְּלָל זֶה כְּמִילְתָא פְּסִיקָא רַק כְּמִסְתַּפֵּק שֶׁהִקְשָׁ' עַל הָא דְּכָתְבוּ הַפּוֹסְקִים דְּתַרְנְגֹלֶת בְּנוֹצָתָהּ בְּטֵלָה דְּאַמַּאי לֹא חָשְׁשׁוּ בּוֹ מְשׁוּם דָּבָר שֶׁבִּמְנָיָן ותי' דְּכָל זְמַן שֶׁהִיא בְּנוֹצָתָהּ לָא חֲשִׁיבָא כְּלָל וַאֲפִ' דָּבָר שֶׁבִּמְנָיָן אֵינוֹ, וְעוֹד י"ל דס"ל דְּלָא חֲשִׁיב דָּבָר שֶׁבִּמְנָיָן מֵאַחַר שֶׁמּוֹכְרִין תַּרְנְגֹלֶת רוֹב פְּעָמִים בִּיחִידוּת אֵין שַׁיָּיךְ כָּאן דשב"מ וְתֵדַע דְּשׁוֹר הַנִּסְקָל מַסִּיק תַּלְמוּדָא בִּזְבָחִים דְּלָא בָּטֵל מְשׁוּם בע"ח וְתִיפּוֹק לי' מְשׁוּם דָּבָר שֶׁבִּמְנָיָן אֶלָּא שעי"ז שֶׁמּוֹכְרִין בִּיחִידִי לָא מִקְרֵי דשב"מ הֶבְיאוֹ הב"ח וְשׁוּב אַחַ"כ הֵבִיא הב"ח מש"כ מָהַרְשָׁ"ל דְּאַוְזָן שֶׁהַנּוֹפְשָׁטָה אֵינָהּ חהר"ל אֶלָּא דְּאֵין לְהָקֵל בָּזֶה כֵּיוָן דִּבְחוֹרָף מוֹכְרִין אוֹתָם בְּמִנְיָן כְּשֶׁשּׁוֹחֲטִין הַרְבֵּה בְּיַחַד ואע"ג דְּתַרְנְגֹלֶת לָא חֲשִׁיבָא דָּבָר שֶׁבִּמְנָיָן מְשׁוּם שֶׁמּוֹכְרִין אוֹתָם לִפְעָמִים בִּיחִידִי אַשִּׁינּוּ' לָא סָמְכִינַן כֵּיוָן דְּאִיכָּא שִׁינּוּ' אַחֲרִינָא דְּתַרְנְגֹלֶת בְּנוֹצָתָהּ מְאוֹסָה, פי' דְּלָא פְּסִיקָא לֵיהּ לְפָסֹק כֵּן מְשׁוּם תֵּירוּצוֹ הָרִאשׁוֹן דְּהָא דִּבְנוֹצָתָהּ מִגְרָע גַּם סְבָרַת דָּבָר שֶׁבִּמְנָיָן.

אָמְנָם בְּשֵׁם שוּ"ת הר"י בָּרוֹן הֵבִיא שֶׁהִתִּיר לְהֶדְיָ' דָּבָר הָרָגִיל לְהִמָּכֵר בִּיחִידוּת, וְהִנֵּה הַדּ ראי' שֶׁהֵבִיא הישׁ"ש לְסְבָרָא זוֹ מֵהָא דִּבְזָבְחִים לָא חָשְׁבִינַן שׁוֹר הַנִּסְקָל דָּבָר שֶׁבִּמְנָיָן לְכְאוֹרָה לֹא דַּי שֶׁאֵינָהּ ראי' כְּלָל רַק עוֹד הִיא מְנַגַּדְתּוֹ וּכְמוֹ שֶׁהִקְשָׁה עלי' הַפְּרִישָׁה דַּהֲרֵי אַדְּרַבָּה בַּזְּבָחִים רָצָה הַגְּמָרָא לוֹמַר הַטַּעַם דְּשׁוֹר הַנִּסְקָל לֹא בָּטֵל מְשׁוּם דְּהוּא דשב"מ וּכְמוֹ דְּאָמַר הָנִיחָא לר"ל דְּאָמַר כָּל שֶׁדַּרְכּוֹ לְמָנוֹת אֶלָּא לָמָ"ד אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לְמָנוֹת כו' הֲרֵי דְּלָא פָּרִיךְ רַק דְּלָא מִקְרֵי אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ ועכ"פ הָא מוּכָח לְהִיפּוּךְ מֵרְאָיָיתוֹ.

אָמְנָם בְּאֶמֶת אֵין מְכָּאן קוּשְׁיָא לִסְבָרָתוֹ דִּלְדִידֵיהּ בֶּאֱמֶת נִפְרַשׁ דְּהָא דְּמִבּוֹאָר בַּגְּמָרָא דְּשׁוֹר הַנִּסְקָל לָא חֲשִׁיבָא אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ אֵין הַטַּעַם מְשׁוּם דְּלִפְעָמִים נִמְכָּר בְּאוֹמֶד רַק נִפְרַשׁ כִּסְבָרָתוֹ דְּכָל מַה שֶׁנִּמְכַּר בִּיחִידִי לָא מַקְרֵי דָּבָר שֶׁבִּמְנָיָן ומש"ה דָּבָר הַנִּמְכָּר לִפְעָמִים בִּיחִידִי וְלִפְעָמִים ע"י צֵירוּף אֲחֵרִים בְּמִנְיָן הֲדַר תָּלוּי בִּפְלוּגְתָּא דר"י ור"ל דלר"ל דְּאָמַר כָּל

שֶׁדַּרְכּוֹ וַאֲפִילּוּ דָּבָר הַנִּמְכָּר לִפְעָמִים בְּאוֹמֶד לֹא בָּטֵל ה"ה מַה דְּנִמְכָּר לִפְעָמִים בִּיחִידִי ולר"י דְּאָמַר אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ בכה"ג לָא הָוֵי דשב"מ, וא"כ לְדִידַן דְּפָסְקִינַן דְּלָא כר"ל שַׁפִּיר כָּתַב מָהַרְשָׁ"ל דְּמַה דְּנִמְכָּר הַרְבֵּה פְּעָמִים בִּיחִידִי בָּטֵל.

אָמְנָם אע"ג דְּאֵין מַהֹגְּמָרָא קוֹשְׁיָ' עָלָיו מ"מ הֲרֵי ראי' לִסְבָרָתוֹ ג"כ אֵינוֹ דַּהֲרֵי נוּכַל לְפָרֵשׁ דְּהָא דְּשׁוֹר לָא חֲשִׁיב אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ הוּא מִשּׁוּם דְּלִפְעָמִים נִמְכָּר בְּאוֹמֶד וּכְמוֹ שפרש"י בִּזְבָחִים שָׁם אֲבָל מַה דְּלִפְעָמִים נִמְכָּר בִּיחִידִי אֵין זֶה מִגְּרָע מַעֲלַת דשב"מ, וּמַאי וְתֵדַע דְּכָתַב היש"ש, רַק גַּם זֶה נִיחָא דְּהִנֵּה הַתּוֹסָ' בִּזְבָחִים שָׁם הִקְשׁוּ וְז"ל תֵּימַהּ מִי גָּרַע שׁוֹר הַגָּדוֹל מֵאֶת שֶׁדַּרְכּוֹ דְּהָא אפי' חֲתִיכָה בְּעָלְמָא חֲשִׁיבָא אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ מִשּׁוּם דְּרָאוּי לְהִתְכַּבֵּד לִפְנֵי הָאוֹרְחִים וְכָל יו"ד דְּבָרִים דְּחָשְׁבִינַן לִכְאוֹרָה בְּכוּלְּהוּ לָא חֲשִׁיבִי כְּשׁוֹר הַגָּדוֹל וְתֵירְצוּ דְּפָרִיךְ מֵחַטַּאת הָעוֹף שֶׁנִּתְעָרְבוּ בֵּין הָעוֹפוֹת וְעַיֵּי' בסי' שֶׁלְּמַעְלָה בְּסוֹפוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ דע"כ אֵין קוֹשְׁיָ' הַתּוֹסָ' כִּפְשָׁטֵיהּ שֶׁהִקְשׁוּ דְּנִימָא דְּלָא בָּטֵל הַשּׁוֹר מִשּׁוּם דְּהוּא חהר"ל דְּקוֹשְׁיָ' זוֹ יֵשׁ לְתָרְצָהּ בְּתֵירוּצִים אֲחֵרִים רַק קוֹשְׁיָ' הַתּוֹסָ' הוּא מִצַּד הַסְּבָרָא דְּכֵינָן דַּאֲפִילּוּ חֲתִיכָה בְּעָלְמָא חֲשִׁיבָא אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ מִשּׁוּם הַהּ מַעֲלָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שֶׁרָאוּי' לָאוֹרְחִים א"כ הָא פְּשִׁיטָא דַּחֲשִׁיבוּתוֹ שֶׁל שׁוֹר הַגָּדוֹל מִצַּד עַצְמוֹ וַאֲפִי' הֵיכָא דְּאֵינוֹ רָאוּי לְהִתְכַּבֵּד לָאוֹרְחִים מ"מ לָא גְּרִיעִי מִנֵּיהּ וְעַל זֶה תֵּירְצוּ דְּקוֹשְׁיַ' הַגְּמָרָא הוּא מֵחַטַּאת הָעוֹף, אֲבָל הַמְּהַרְשָׁ"ל הָא קָאֵי לְדַעַת הַפּוֹסְקִים שֶׁכָּתְבוּ דְּתַרְנְגוֹלֶת בְּנוֹצָתָהּ בְּטֵלָה דְּמְחֻסַּר תִּיקּוּן לָא מִקְרֵי חהר"ל וַהֲרֵי עִיקַּר וְיסוֹד שֶׁל הַהּ כְּלָלָא הוֹכִיחוּ הַפּוֹסְקִים מֵהַהּ סֵוּגְיָ' דְּזְבָחִים דְּפָרִיךְ עַל שׁוֹר הַנִּסְקָל דְּיבַטֵּל בְּרֻבָּא וְלָא מְשַׁנֵּי מִשּׁוּם דְּהַשּׁוֹר רָאוּי לְהִתְכַּבֵּד וּכְמוֹ דְּמְבֹאָר כָּל זֶה בְּמָרְדְּכַי פ"א דְּבֵיצָה וּבָרָ"ן פֶּרֶק גִּיד הַנָּשֶׁה ובתוה"ב הוּבְאוּ דִּבְרֵיהֶם לְמַעְלָה וְטַעְמָם שֶׁל הָנֵי פּוֹסְקִים הוּא מִשּׁוּם דְּלֹא נִיחָא לְהוּ לוֹמַר כתי' הַתּוֹסָ' דְּהַקְּוֹשְׁיָ' הוּא עַל הָעוֹף דַּהֲרֵי אִם נָפְרֹשׁ עַל עוֹף אַזָּדֶּה לָהּ הוֹכָחָתָם דְּמַאן יֵאמַר דְּתוֹר וּבֶן יוֹנָה חֲשִׁיבִי כְּלָל לְהִתְכַּבֵּד לִפְנֵי אוֹרֵחַ הָגוּן וַאֲפִי' אִם תהי' מְבֻשֶּׁלֶת וְרַק הֵם לָא ס"ל כתי' הַתּוֹסָ' וְטַעְמָם מִשּׁוּם דְּבַמִּשְׁנָה תָּנֵי כָּל הַזְּבָחִים וְעוֹף אֵינוֹ בִּכְלַל זֶבַח בִּלְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה וְקָאֵי בע"כ עַל בְּהֵמָה וא"כ נְהִי דְּתֵירְצוּ שַׁפִּיר הָא דְּאֵינוֹ חהר"ל אֲבָל מ"מ עֲדַיִן קָשֶׁה לְדִידְהוּ קוֹשְׁיָ' הַתּוֹסָ' ע"פ הַסְּבָרָא דְּאַמַּאי לֹא יהי' שׁוֹר אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ דַּהֲרֵי חֲשִׁיבוּתוֹ יוֹתֵר מִכָּל הָעֲשָׂרָה דְּבָרִים דְּחָשְׁבִינַן במס' ע"ז, וְהוֹכִיחַ מִזֶּה הישׁ"ש סְבָרָתוֹ דְּמַה דְּנִמְכָּר יְחִידִי לָא מִקְרֵי דשב"מ לְדַעַת הָנֵי פּוֹסְקִים וא"כ שׁוּב אֵין לָנוּ לָדוּן בָּזֶה ק"ו דְּאֵינוֹ תָּלוּי בַּחֲשִׁיבוּת דְּאַדְּרַבָּה אִם חָשׁוּב כָּל כָּךְ שֶׁנִּמְכַּר יְחִידִי הֲדַר לָא מַקְרֵי דשב"מ, וְיָצָא לָנוּ מִזֶּה דְּהַתּוֹסָ' דִּזְבָחִים שֶׁהִקְשׁוּ מִי גָּרַע שוה"ג כו' לָא ס"ל סְבָרָתוֹ שֶׁל הישׁ"ש וס"ל דְּמַה דְּנִמְכָּר יְחִידִי לָא מִגְּרָע סְבָרַת דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן אִם לֹא שֶׁיִּהְיֶ' נִמְכָּר לִפְעָמִים בְּאוֹמֶד, וְרַק הישׁ"ש הָא קָאֵי אַלִּיבָּא דְּהַפּוֹסְקִים דס"ל דְּמְחֻסַּר תִּיקּוּן לָא מַקְרֵי רְאוּיָ' לְהִתְכַּבֵּד דְּלִדִידְהוּ סְבָרָא זוֹ מֻכְרַחַת, וְהוּא כְּלָל מְחֻדָּשׁ.

אָמְנָם לפי"ז צע"ק לְפִי מַה שֶּׁהֵבַאנוּ בְּסִימָן שֶׁלְּמַעְלָה סְמוּכִין קָצָת דְּגַם רַשְׁ"י ס"ל כְּהַפּוֹסְקִים דְּמְחֻסַּר תִּיקּוּן לָא מַקְרֵי חהר"ל א"כ לָמָּה דָּחַק רַשְׁ"י בִּזְבָחִים לְפָרֵשׁ דְּקוֹשְׁיַ' הַגְּמָרָא הוּא מִשּׁוּם דְּשׁוֹר נִמְכָּר לִפְעָמִים בְּאוֹמֶד דלפי"ז קָשֶׁה עֲדַיִן קוֹשְׁיָ' הַתּוֹסָפוֹת מִצַּד הַסְּבָרָא וְאַמַּאי לֹא פי' כִּפְשׁוּטוֹ דְּפָרִיךְ מִשּׁוּם דְּלִפְעָמִים נִמְכָּר בִּיחִידִי].

וא"כ לְדַעַת הַתּוֹסָ' דְּלָא ס"ל סְבָרָא זוֹ א"כ הַמַּעֲלָה דדשב"מ הוּא דּוֹמֶה מַמָּשׁ לְמַעְלָה דְּבָרֵיהָ וחהר"ל אֲבָל לְדַעַת הַפּוֹסְקִים דס"ל דְּמְחֻסַּר תִּיקּוּן לָא מִקְרֵי רְאוּיָ' לְהִתְכַּבֵּד

וּמֻכְרָח סְבָרַת הִישׁ"שׁ וּלְדִידְהוּ שַׁפִּיר נוּכַל לְחַלֵּק בֵּין חהר"ל וּבֵין דשב"מ וכמש"כ לְמַעְלָה ומש"ה כֵּיוָן דְּאִיפַּסְקָא הֲלָכָה בסי' ק"א דְּמְחַוְסַר תִּיקּוּן לָא מִקְרֵי חהר"ל מש"ה לֹא הִגִּיהַּ הָרַמָ"א בסי' ק"י וְהִנִּיחַ דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם ושו"ע כְּמוֹ שֶׁהֵם דְּדָבָר שֶׁבְּמִנְיָן לֹא בָּטֵל רַק בְּמִינוֹ: [ט] וְאַגַּב אַזְכִּיר מַה דְּלֹא הֵבַנְתִּי דִּבְרֵי הָרָ"ן בע"ז (דַּף ע"ד) דְּתָנַן שָׁם וְאֵלּוּ אֲסוּרִין וְאוֹסְרִין בְּכָל שֶׁהֵם כו' וְשׁוֹר הַנִּסְקָל וְעֶגְלָה עֲרוּפָה וְצִיפּוֹרֵי מְצוֹרָע וּבָשָׂר בְּחָלָב וְחֻלִּין בַּעֲזָרָה וְאָמְרִי' שָׁם בַּגְּמָרָא דְּהַהִ מִשְׁנָה חֲשָׁבָה דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן וְאִיסּוּרֵי הֲנָאָה וכ' הָרָ"ן דְּהָא דְּשׁוֹר הַנִּסְקָל לֹא בָּטֵל הוּא מִשּׁוּם דְּהוּא בע"ח אוֹ שֶׁבִּישֵּׁל מִמֶּנּוּ חֲתִיכָה וּמִשּׁוּם חהר"ל וּכְמוֹ בב"ח וחוב"ע, וְכָתַב שָׁם עוֹד הָרָ"ן דְּמַהַהִ מִשְׁנָה שָׁמְעִינַן דַּהֲלָכָה כר"מ דְּאָמַר אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לִמָּנוֹת מְקַדֵּשׁ דִּלְרַבָּנָן הָא אֵינוֹ מְקַדֵּשׁ אֶלָּא הַשִּׁשָּׁה דְּבָרִים וכ"ת דְּהָנֵי חֲשִׁיבִי וְדָמֵי לְהָנֵי שִׁשָּׁה דְּבָרִים דְּבִזְבָחִים הָא מַשְׁמַע דַּאֲפִי' חַטָּאת וְשׁוֹר הַנִּסְקָל בְּטֵלִים לְרַבָּנָן דְּפָרִיךְ שָׁם וְלִבְטִיל בְּרֻבָּא אֶלָּא וַדַּאי סְתָם מַתְנִיתִין ר"מ הִלְכָךְ כר"מ נָקְטִינַן וְאַלִּיבָּא דר"י דְּאָמַר אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לִמָּנוֹת שָׁנִינוּ, וְלֹא זָכִיתִי לְהָבִין דְּבָרָיו שָׁם דַּהֲרֵי בְּאוֹתוֹ סֵוּגְיָ' עַצְמוֹ מְבֹאָר דְּגַם לר"מ אִם נֹאמַר אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ הִי' צָרִיךְ לִהְיוֹת שׁוֹר הַנִּסְקָל בָּטֵל דַּהֲרֵי הִקְשָׁה אֶלָּא לָמָ"ד אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ מַאי אִיכָּא לְמֵימַר וא"כ כְּמוֹ דְּהוֹכִיחַ הָרָ"ן מַהַהִ מִשְׁנָה דְּלָא כַּחֲכָמִים הָא מוּכָח מנ' גַּם דְּלָא כר"מ אַלִּיבָּא דר' יוֹחָנָן דְּאָמַר אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ וְהָאֵיךְ פָּסַק הָרָ"ן כְּוָותֵי', ובע"כ מֻכְרָח לוֹמַר דחהר"ל חֲשִׁיבָא כְּמוֹ אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ וְכַמְבֹאָר בְּחֻלִּין (דַּף ק') דְּגַם לָמָ"ד אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ מ"מ חהר"ל לֹא בָּטְלָה וא"כ הָא מֻכְרָח דְּשׁוֹר הַנִּסְקָל גָּרַע מחהר"ל וא"כ הֲרֵי כְּמוֹ כֵן נוּכַל לוֹמַר דחהר"ל חָשׁוּב כְּמוֹ הַשִּׁשָּׁה דְּבָרִים וּמָצֵי אתי' הַהִ מִשְׁנָה דע"ז גַּם כְּרַבָּנָן, וְעַיֵּי' בְּנִמּוּקֵי יוֹסֵף פֶּרֶק הֶעָרֵל דכ' דחהר"ל לֹא בָּטֵל גַּם לְרַבָּנָן וְכֵן הוּא דַּעַת הָרַמְבַּ"ם דְּפָסַק בְּפֶרֶק ט"ו מה' מַאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת כְּרַבָּנָן דְּר"מ וְאַפְּ"ה פָּסַק שָׁם דחהר"ל לֹא בְּטֵלָה.

ועכ"פ רְאָיָתוֹ שֶׁל הָרָ"ן צ"ע: [י] וְאַגַּב נַזְכִּיר מַה דְּשַׁיָּיךְ כָּאן לְעִנְיַן מְחֻוְסַר תִּיקּוּן אִי מִקְרֵי סְבָרַת דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן דְּהִנֵּה בשו"ע סִימָן ק"א דְּמְבֹאָר דְּכָשֵׁב בְּעוֹרוֹ בָּטֵל דְּלָא מִקְרֵי חהר"ל כ' הַשָּׁ"ךְ דְּמַשְׁמַעדְּגַם דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן אֵינוֹ וְכֵן מַשְׁמַע מִלְּשׁוֹן הַפּוֹסְקִים וְכֵן מַשְׁמַע מִדִּבְרֵי הֲמָרְדְּכַי פ"א דְּבֵיצָה וְכֵן הֵבִיא דִּבְרֵי הִישׁ"שׁ שֶׁכָּתַב ג"כ דְּמְחֻוְסַר תִּיקּוּן לָא מַקְרֵי דשב"מ וּדְלֹא כתו"ח שֶׁכָּתַב דדשב"מ לֹא בָּטֵל גַּם אִם הוּא מְחֻוְסַר תִּיקּוּן.

וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה עַל הַשָּׁ"ךְ דַּהֲרֵי עִיקַּר הַכְּלָל דחהר"ל צָרִיךְ שֶׁלֹּא יהי' מְחֻוְסַר תִּיקּוּן הוֹכִיחוּ הַפּוֹסְקִים מִסֵּוּגְיָא דְּזְבָחִים דְּפָרִיךְ עַל שׁוֹר הַנִּסְקָל דְּלִבַטֵּל בְּרֻבָּא וּמִדְּלָא מְשַׁנֵּי מִשּׁוּם דְּהוּא חהר"ל הוֹכִיחוּ דְּמְחֻוְסַר תִּיקּוּן לָא מִקְרֵי חהר"ל וא"כ הָא מִזֶּה גּוּפָהּ מֻכְרָח דמ"מ מַקְרֵי דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן דַּהֲרֵי קָאָמַר בַּגְּמָרָא הָנִיחָא לר"ל דְּאָמַר כָּל שֶׁדַּרְכּוֹ לִמָּנוֹת שָׁנִינוּ אֶלָּא לר"י דְּאָמַר אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לִמָּנוֹת מַאי אִיכָּא לְמֵימַר וּמַסִּיק דְּתַנָּא דְּלִיטְרָא קָצִיעוֹת הוּא הֲרֵי דְּלֹא הִקְשָׁה רַק מִשּׁוּם דְּשׁוֹר אֵינוֹ אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ מִשּׁוּם דְּלִפְעָמִים נִמְכָּר בְּאוֹמֶד אֲבָל בלא"ה הָיָה נִיחָא לֵיהּ אע"ג דְּמְחֻוְסַר תִּיקּוּן וּכְבָר הִקְשָׁה כֵּן הכו"פ עַל הַשָּׁ"ךְ.

אָמְנָם זֶה אֵינוֹ קוֹשְׁיָ' כְּלָל דְּוַדַּאי דְּגַם הַשָּׁ"ךְ מוֹדֶה דִּבְמָקוֹם דְּמוֹכְרִים בְּהֵמָה רַק בְּמִנְיָן דִּבְהֵמָה בחי' הוּא דשב"מ וְלֹא כָּתַב הַשָּׁ"ךְ רַק עַל כָּבֵשׁ בְּעוֹרוֹ דְּכֵיוָן שֶׁהוּא שָׁחוּט וְעוֹמֵד רַק לַאֲכִילָה וְכֵיוָן דְּלָזֶה הַדָּבָר שֶׁהוּא עוֹמֵד הוּא מְחֻוְסָר תִּיקּוּן אָזַל חֲשִׁיבָתוֹ אֲבָל בְּהֵמָה בְּחַיֶּיהָ דְּרָאוּיָה לְכַמָּה דְּבָרִים מִלְּבַד אֲכִילָה וְגַם לִמְכִירָה וְלִמְלָאכָה וְעִיקּוּר חֲשִׁיבוּת שְׁלָהּ

אֵינוֹ מִשּׁוּם אֲכִילָה לְחַוְּדָא גַּם הַשָּׁ"ךְ מוֹדֶה דְּמִקְּרֵי דשב"מ דִּלְכָל הָנֵי דְּבָרִים הֲרֵי אֵינָהּ מְחֻוָּסֶרֶת תִּיקּוּן ומש"ה בִּזְבָחִים דְּאַיְירֵי בִּבְהֵמָה חַיָּה שַׁפִּיר מִקְּרֵי דשב"מ, וּבְזֶה מְיֻשָּׁב כַּמָּה קֻשְׁיָ' שֶׁהִקְשָׁה הכו"פ עַל הַשָּׁ"ךְ.

אָמְנָם הָא קָשֶׁה עֲדַיִן עַל הַשָּׁ"ךְ דְּמַאי קָאָמַר בִּזְבָחִים הָנִיחָא לר"ל דְּאָמַר כָּל שֶׁדַּרְכּוֹ דְּגַם לר"ל מִי נִיחָא דַּהֲרֵי בַּמִּשְׁנָה תְּנֵי כָּל הַזְּבָחִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ בָּהֶן חַטָּאוֹת וְשׁוֹר הַנִּסְקָל יָמוּתוּ וא"כ הָא גַּם לר"ל לָא נִיחָא רַק מַה דְּכֻלָּם פְּסוּלִים לְהַקְרָבָה דְּאִם נַכְשִׁירֵם לְהַקְרָבָה הֲרֵי שׁוּב אֵינָם מְחֻוָּסָרִים תִּיקּוּן כְּלָל דִּלְקָרְבָּן הֲרֵי צָרִיךְ בְּהֵמָה חַיָּה דַּוְקָא וְלֹא שְׁחוּטָה אֲבָל אַכַּתִּי תִּיקְשֶׁה דְּאַמַּאי יָמוּתוּ וְאַמַּאי לֹא יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ וְיִפְּדוּ בְּמוּמָם וְיִהְיוּ מֻוָּתָּרִים לְהֶדְיוֹט ע"י בִּיטּוּל דַּהֲרֵי מְיֻד שֶׁיִּפּוֹל בּוֹ מוּם שׁוּב אֵינָם רְאוּיִם לְקָרְבָּן רַק לְהֶדְיוֹט וּלְהֶדְיוֹט הֲרֵי כֻּלָּם מְחֻוָּסָרִים פדי' וּמְחֻוָּסָר פדי' הוּא מַעֲשֶׂה יוֹתֵר גָּדוֹל מֵהַפְשָׁט וּבִישּׁוּל דְּבָיְדוֹ לְהַפְשִׁיטוֹ אֲבָל הַפְדָיוֹן הֲרֵי בָּעֵי הַעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה וּשְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים וּנְתִינַת מָעוֹת וא"כ מְיֻד שֶׁיִּפּוֹל בּוֹ מוּם יִתְבַּטֵּל אִיסּוּר שֶׁל שׁוֹר הַנִּסְקָל מִן הַתַּעֲרוֹבֶת קוֹדֶם הַפְּדָיוֹן וְשׁוּב יִהְיוּ נִיתָּרִים לְהֶדְיוֹט ע"י פְּדָיוֹן וְהַנִּיחָא לָמָּ"ד אִיסּוּרִים אֵין מְבַטְּלִים זא"ז א"כ הֲרֵי קוֹדֶם פדי' דְּגַם הָרוֹב אָסוּר לְהֶדְיוֹט מִשּׁוּם אִיסּוּר הֶקְדֵּשׁ לֹא שַׁיָּךְ לוֹמַר שֶׁיִּתְבַּטֵּל אִיסּוּ' שֶׁל שׁוֹר הַנִּסְקָל וְאַחַר שֶׁיִּפְּדוּ דְּרֻבָּם הֵם הָיְתָה אָז יָכוֹל לְהִתְבַּטֵּל אִיסּוּר שֶׁל שׁוֹר הַנִּסְקָל וַהֲרֵי אָז שׁוּב הוּא דשב"מ דִּלְמָה שֶׁהוּא עוֹמֵד כָּעֵת הָא אֵינוֹ מְחֻוָּסָר תִּיקּוּן דאע"ג דִּפְסוּלֵי הַמֻּקְדָּשִׁים אֲסוּרִים בְּמְלָאכָה וְאֵין בָּהֶם הָיְתָה אֶלָּא אֲכִילָה וְלַאֲכִילָה הֵם מְחֻוָּסִר תִּיקּוּן שֶׁל שְׁחִיטָה מ"מ הֲרֵי עוֹמֵד גַּם לְמָחָר וְלַעֲשׂוֹת בּוֹ סְחוֹרָה לִשְׁחִיטָה וּלְזֶה אֵינוֹ מְחֻוָּסָר תִּיקּוּן אֲבָל הֲרֵי ר"ל בְּעַצְמוֹ ס"ל בִּזְבָחִים (דף ע"ז) דְּאִיסּוּרִין מְבַטְּלִים זֶה אֶת זֶה וא"כ הֲרֵי גַּם קוֹדֶם פדי' יוּכַל לְהִתְבַּטֵּל מִן הַתַּעֲרוֹבוֹת אִיסּוּרָא שֶׁל שׁוֹר הַנִּסְקָל וּמַאי קָאָמַר הַנִּיחָא לר"ל וּמֻוָּכְרָח דְּלִעְנִין דשב"מ לֹא אִיכְפַּת לָן מַה דְּהוּא מְחֻוָּסָר תִּיקּוּן.

אָמְנָם גַּם זֶה אֵינוֹ קֻשְׁיָ' דְּגַם הַשָּׁ"ךְ לֹא כָּתַב רַק הֵיכָא דִּמְחֻוָּסָר מַעֲשֶׂה בְּגוּפָם וּכְמוֹ הֶפְשֵׁט וּבִישּׁוּל אֲבָל בְּהַהּ דְּפִדְי' הָא גּוּפָם אֵינוֹ מְחֻוָּסָר תִּיקּוּן כְּלָל וְרַק אִיסּוּרָא הוּא דְּרִבְיעַ עַל כֻּלָּם וְזֶה אֵינוֹ מִגְרָע לֹא סְבָרַת דשב"מ וְלֹא סְבָרַת חהר"ל.

ועכ"פ אֵין מֵהַהּ סֻוגְיָ' קֻשְׁיָ' עַל הַשָּׁ"ךְ. אָמְנָם מִדִּבְרֵי הַנִּמּוּקֵי יוֹסֵף מְבֹאָר לְהֶדְיָ' דְּלָא כְּהַשָּׁ"ךְ דִּבְמַסָּ' יְבָמוֹת (דף פ"א) הוֹכִיחַ ר' יוֹחָנָן דְּאֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לְמָנוֹת שָׁנִינוּ אֲבָל כָּל שֶׁדַּרְכּוֹ לְמָנוֹת בָּטֵל מֵהָא דְּתַנְיָ' חֲתִיכַת חַטָּאת טְמֵאָה שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּמֵאָה טְהוֹרוֹת תַּעֲלֶה וכת' הַנִּמּוּקֵי יוֹסֵף דמ"מ אַמַּאי בָּטְלָה הֲרֵי הִיא חהר"ל ותי' דְּאַיְירֵי בַּחֲתִיכָה חַיָּה דְּאֵינוֹ רָאוּי לִיתֵּן לִפְנֵי אוֹרְחִים וְכֵן כָּתַב שָׁם בְּחִיּדּוּשֵׁי הָרִיטְבָ"א וַהֲרֵי מ"מ הוֹכִיחַ מִנַּיהּ ר' יוֹחָנָן דְּאֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לְמָנוֹת שָׁנִינוּ וּמֻוָּכְרָח דְּאִם הָיָה חֲתִיכָה זוֹ אֶת שֶׁדַּרְכּוֹ לֹא הי' בָּטֵל אע"ג דִּמְחֻוָּסֶרֶת תִּיקּוּן וְהוּא מְבֹאָר לְהֶדְיָ' דְּלָא כְּהַשָּׁ"ךְ גַּם מַה שֶּׁכָּתַב הַשָּׁ"ךְ דְּכֵן מַשְׁמַע מֵהַמָּרְדְּכַי לֹא יָדַעְתִּי שׁוּם מַשְׁמָעוּת לָזֶה דְּז"ל הַמָּרְדְּכַי מַעֲשֶׂה בְּצָרְפַת שֶׁנִּתְעָרְבָה תַּרְנְגוֹלֶת נְבֵלָה עִם תַּרְנְגוֹלֶת שְׁחוּטוֹת וְצִוָּה ר"ת לְהַשְׁלִיךְ אַחַת וּלְהַתִּיר הָאֲחֵרוֹת כו' ואע"ג דְּתַרְנְגוֹלֶת דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן וּבְרִיָּ' וְדָבָר חָשׁוּב וַאֲפִי' בְּאֶלֶף לֹא בָּטֵל וְהֵבִיא ראי' מֵהָא דְּחָזְיֵנן בִּזְבָחִים דְּגַם שׁוֹר הַנִּסְקָל הָיָה בָּטֵל אִי לָאו הַסְּבָרָא דבע"ח לָא בָּטְלִי וְאוֹתָהּ תַּרְנְגוֹלֶת אֵינָהּ ברי' כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ חי' וְגַם אֵינוֹ רָאוּי לְהִתְכַּבֵּד כְּמוֹ שֶׁהוּא עִם הַנּוֹצָה, וּבִיאוּר דְּבָרָיו דְּהֵבִיא ראי' כּוֹלֶלֶת דְּאִי לָאו דבע"ח בָּטֵל וְאֵין בּוֹ שׁוּם אֶחָד מֵהַשְּׁלֹשָׁה סְבָרוֹת שֶׁאֵינָם מִתְבַּטְּלִים לֹא דשב"מ וְלֹא ברי'

וְלֹא חהר"ל מִדְּהֲוָצְרִךְ שָׁם לְטַעַם דבע"ח וּלְעוֹלָם בְּכָל אַחַת הוּא מְשׁוּם טַעַם אַחֵר דְּבָרִי' אֵינוֹ כמש"כ הַפּוֹסְקִים דְּאֵין תְּחִילַת בְּרִיָּתוֹ בְּאִיסּוּר זֶה וחהר"ל אֵינוֹ מְשׁוּם דְּהוּא מְחֻסַּר תִּיקּוּן וְדָבָר שֶׁבְּמִנְיָן אֵינוֹ דַּהֲרֵי חָזַינַן בַּגְּמָרָ' דַּאֲפִי' שׁוֹר הַגָּדוֹל לָא מְקָרֵי אֶת שְׁדַרְכּוֹ וּבָטֵל חוּץ מִלְּמֶ"ד כָּל שֶׁדַּרְכּוֹ לֹא בָּטֵל וַאֲנַן הָא קיי"ל אֶת שֶׁדַּרְכָּן, וְתֵדַע דַּהֲרֵי הָא דְּכָתַב הַמָּרְדְּכַי דְּאֵינוֹ בְּרְיָה הֲרֵי וַדַּאי דְּאֵינוֹ מְשׁוּם דְּמְחֻסַּר תִּיקּוּן וא"כ הָא לְעוֹלָם י"ל דִּבְמָקוֹם שֶׁאֵין מוֹכְרִין תַּרְנְגוֹלֶת אוֹ כֶּבֶשׂ רַק בְּמִנְיָן לְחֻנְדָּא דְּלַגַּבֵּי דשב"מ הֲרֵי הוֹלְכִין אַחַר הַמָּקוֹם וְהַזְּמַן י"ל דְּמוֹדֶה הַמָּרְדְּכַי דְּגַם בְּנוֹצָתָהּ לֹא בָּטְלָה וְדִבְרֵי הַשָּׁ"ךְ צ"ע: סִימָן לוֹ עוֹד בְּעִנְיָן שֶׁלְּמַעְלָה: בְּסֵפֶר חָוּוֹת דַּעַת בְּסִימָן ק"א הַקְּשָׁה לְהַסּוֹבְרִים דִּמְחֻסָּר תִּיקּוּן לָא מִקְרֵי חֲתִיכָה הָרְאוּיָ' לְהִתְכַּבֵּד מֵהָא דְּאִיתָא במס' פְּסָחִים (דַּף פ"ח) חֲמִשָּׁה שֶׁנִּתְעָרְבוּ עוֹרוֹת פְּסְחֵיהֶם וְנִמְצָא יַבֶּלֶת בְּאֶחָד מֵהֶם כֻּלָּם יֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵפָה וּפְטוּרִים מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי וְאָמַר אַבָּיֵי לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁנִּתְעָרְבָה לְאַחַר זְרִיקָה אֲבָל נִתְעָרְבוּ קוֹדֶם זְרִיקָה דִּבְעִידָּנָא דְּאִיזְדְּרִיק לָא הָוֵי חֲזִי לַאֲכִילָה חַיָּיבִים לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי, וְהַקְשָׁה הח"ד דְּאַמַּאי לֹא נִתְבַּטֵּל הָאֶחָד הַבַּעַל מוּם בְּאַרְבָּעָה הַתְּמִימִים וְאִי דְּהוּא חהר"ל הֲרֵי בְּעֵת הַזְּרִיקָה עֲדַיִן הַכֶּבֶשׂ שָׁלֵם וְלֹא נִצְלָה עֲדַיִן וּמְחֻסַּר תִּיקּוּן וְאַפִּ"ה קָאָמַר אַבָּיֵי דְּאִם נִתְעָרֵב קוֹדֶם זְרִיקָה לָא חֲזִי לַאֲכִילָה וּמוּכָח דְּגַם בְּעוֹדוֹ חַי מִקְרֵי חהר"ל.

וּרְאָיָ' זוֹ אֵינָהּ וְלֹא יָדַעְתִּי הַאֵיךְ הי' נִיחָא לֵיהּ לְיַשֵּׁב קֻוּשְׁיָיתוֹ דמש"ה לֹא בָּטֵל מְשׁוּם דְּהוּא חהר"ל דַּהֲרֵי פֶּסַח אֵינוֹ נֶאֱכָל רַק לְמִנּוּיוֹ וְאָסוּר לְכַבֵּד בּוֹ אַחֵר וּבְנֵי הַחֲבוּרָה הֲרֵי כֻּלָּם שֻׁוִּתָּפִין בּוֹ וְאֵין מַחֲזִיקִין טוֹבָה זֶה לְזֶה וַהֲרֵי עֲדִיפָא מִזֶּה כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' דַּחֲתִיכוֹת חַטָּאת לָא מִקְרֵי חהר"ל דְּאֵינוֹ נֶאֱכָל רַק לַכֹּהֲנִים וְהֵם אֵינָם מַחֲזִיקִין טוֹבָה זֶה לָזֶה דִּכְתִיב לְכָל בְּנֵי אַהֲרֹן תהי' אִישׁ כְּאָחִיו וכ"ש בְּנֵי חֲבוּרָה בְּקָרְבַּן פֶּסַח דְּהֵם שֻׁוִּתָּפִים מַמָּשׁ בּוֹ.

וְעוֹד דַּהֲרֵי הָא דחהר"ל לֹא בְּטֵלָה אֵינוֹ רַק מִדְּרַבָּנָן וְכַמְבוֹאָר בַּיּוֹ"ד סִימָן ק"י ס"ק א' בהג"ה וּבַשָּׁ"ךְ סִי' ק"א ס"ק ב' יע"ש וא"כ הַאֵיךְ קָאָמַר אַבָּיֵי דְּנִתְעָרֵב קוֹדֶם זְרִיקָה חַיָּיבִין בְּפֶסַח שֵׁנִי מִשּׁוּם דִּבְעִידָּנָא דְּאִיזְדְּרִיק דָּם לָא חֲזִי כָּשֵׁר לַאֲכִילָה וַהֲרֵי מה"ת רָאוּי שֶׁפִּיר לַאֲכִילָה וְגַם אִם נֹאמַר דְּלָא כר"ת גַּם כֵּן עֲדַיִן קָשֶׁה קֻוּשְׁיָיתוֹ דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא לְבַטֵּל בְּרֻבָּא, אֲכֵן עִיקַּר קֻוּשְׁיָיתוֹ נִיחָא דַּהֲרֵי לֹא שַׁיָּיךְ כְּלָל לוֹמַר דבע"מ יִתְבַּטֵּל בְּאַרְבָּעָה הַתְּמִימִים כֵּיוָן דְּגַם הַתְּמִימִים אֵינָם מֻוּתָּרִים רַק לִבְנֵי חֲבוּרָה שְׁלוֹ וא"כ כֵּיוָן דְּלִכָּל חֲבוּרָה נָפַל סָפֵק דִּלְמָא שֶׁלּוֹ הוּא הבע"מ הַאֵיךְ נֶאֱמַר דְּיִהְיֶה רַשַּׁאי לְאוֹכְלוֹ מִשּׁוּם דְּיִתְבַּטֵּל בְּאַרְבָּעָה הַפְּסָחִים שֶׁל הָאַרְבַּע חֲבוּרוֹת הָאֲחֵרִים כֵּיוָן דְּלַחֲבוּרָה זוֹ הֲרֵי גַּם אִינָךְ אַרְבָּעָה פְּסָחִים אֲסוּרִים.

וְזֶה זְמַן כַּמָּה אֲשֶׁר רָאִיתִי הַשָּׂגָה זוֹ בְּסֵפֶר גלי' מַסֶּכְתָּא וַאֲפִילּוּ לָמֶ"ד דס"ל דְּאִיסּוּרִין מְבַטְּלִין זֶה אֶת זֶה מ"מ הֲרֵי וַדַּאי דְּזֶה אֵינוֹ רַק לְעִנְיַן מַלְקוּת וְלֹא לָעִנְיַן הֱיתֵר אֲכִילָה וּפְשִׁיטָא דְּאִם נִתְעָרְבוּ ג' זֵתִים מִשְּׁלֹשָׁה אִיסּוּרִים מֻוּפְרָדִים דְּלֹא נַעֲשׂוּ הֱיתֵר בָּזֶה וְהָאֵיךְ נֹאמַר דְּאִיסּוּר בע"מ דִּידֵי' יִתְבַּטֵּל בְּאַרְבָּעָה הָאֲחֵרִים כֵּיוָן דְּאִינָךְ אַרְבָּעָה הָא וַדַּאי דַּאֲסוּרִים בַּאֲכִילָה לַחֲבוּרָה זוֹ:[ב] וְהִנֵּה בַּגְּמָרָא דִּפְסָחִים שָׁם מְפָרְשִׁינַן דמש"ה פְּטוּרִים מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי מִשּׁוּם דְּלָא אֶפְשָׁר דְּאִם יָבִיאוּ כָּל הַחֲמִשָּׁה חֲבוּרוֹת פֶּסַח אֶחָד נִמְצָא פֶּסַח נֶאֱכָל שֶׁלֹּא לִמְנוּיָו וְאִם יָבִיאוּ חֲמִשָּׁה פְּסָחִים יהי' אַרְבָּעָה הַפְּטוּרִים חֻלִּין בַּעֲזָרָה וּפָרִיךְ דְּיָבִיאוּ חֲמִשָּׁה קְרָבָנוֹת וְכָל אֶחָד יַתְנֶה אִי דִּידִי תַּם הי' הַךְ דְּהַשְׁתָּא נֶהֱוֵי שְׁלָמִים

וּמְשַׁנֵּי מִשּׁוּם חָזֶה וְשׁוֹק דְּבִשְׁלָמִים כֹּהֲנִים הוּא דְּאָכְלִי וּלְבַסּוֹף מַסִּיק דְּאִי אֶפְשָׁר לְהַתְנוֹת בִּשְׁלָמִים דְּקָמְמַעֵט בַּאֲכִילָתָן דְּפֶסַח אֵינוֹ נֶאֱכָל רַק בְּלַיְלָה אַחַת וּשְׁלָמִים נֶאֱכָלִים לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אַחַת וּפָרִיךְ וְנַיְתֵי מוֹתַר פֶּסַח דג"כ אֵינוֹ נֶאֱכָל רַק לְיוֹם וְלַיְלָה וּמַסִּיק דְּלָא אֶפְשָׁר דְּזֶה בִּשְׁפִיכָה וְזֶה בִּזְרִיקָה, וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה לִי טוּבָא דְּקָאָמַר דְּאִי אֶפְשָׁר לְהַתְנוֹת בִּשְׁלָמִים דְּקָמְמַעֵט בַּאֲכִילָתָן דִּשְׁלָמִים נֶאֱכָל לִשְׁנֵי יָמִים וּפָרִיךְ ע"ז דְּנַיְתֵי מוֹתַר פֶּסַח דְּנֶאֱכָל כְּפֶסַח וַהֲרֵי גַּם בְּמוֹתַר פֶּסַח קָמְמַעֵט בַּאֲכִילָתָן דְּמוֹתַר פֶּסַח הוּא שְׁלָמִים וְנֶאֱכָל לְכָל אָדָם וּכְשֶׁיִּתָּנֶה עָלָיו בְּפֶסַח לֹא יהי' נֶאֱכָל רַק לְמִנּוּיוֹ וַהֲרֵי כְּמוֹ דְּאָסוּר לְמַעֵט בִּזְמַן אֲכִילָתָן הָא כְּמוֹ כֵן אָסוּר לְמַעֵט בָּאֲנָשִׁים הָרָאוּיִן לְאָוְכְלוֹ וְאַדְּרַבָּה מָצִינוּ לְהֶדְיָא דְּמִיעוּט אֲנָשִׁים עוֹד חֲמִירָא יוֹתֵר מִמִּיעוּט בִּזְמַן וּכְמוֹ דְּאִיתָא במס' מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהוּבָא במס' זְבָחִים (דַּף ע"ו) דְּאֵין לוֹקְחִין תְּרוּמָה בְּכֶסֶף מע"ש מִפְּנֵי שֶׁמְּמַעֵט בַּאֲכִילָתָהּ ור"ש מַתִּיר א"ל ר"ש אִם הֵקִילּוּ בִּזְבָחִים שֶׁמְּבִיאוֹ לִידֵי פִּיגּוּל וְנוֹתָר לֹא נִיקוֹל בִּתְרוּמָה א"ל אִם הֵקִיל בִּזְבָחִים שֶׁכֵּן מֻוָתָּר לְזָרִים תֹּאמַר בִּתְרוּמָה דַּאֲסוּרָה לְזָרִים הֲרֵי דְּמִיעוּט אֲנָשִׁים חָמוּר יוֹתֵר מִמִּיעוּט בִּזְמַן [וְעַיֵּין' במס' מְנָחוֹת דַּף פ"א ע"א דְּקָא מְמַעֵט בַּאֲכִילָה דְּאַרְבָּעָה ופרש"י שָׁם] וּמַאי פָּרִיךְ מִמּוֹתַר פֶּסַח, וְלִכְאוֹרָה הי' נִרְאֶה הַהֶכְרֵחַ לוֹמַר דְּפָרִיךְ דְּנָבִיא מוֹתַר פֶּסַח וְאִיסּוּר אֲכִילַת שְׁלֹא לִמְנוּיָו דְּאִיכָּא עַל אֶחָד מֵהֶם יִתְבַּטֵּל דַּהֲרֵי אִיכָּא כָּאן אַרְבָּעָה דְּהֵם שְׁלָמִים שֶׁמֻּוָתָּרִים לְכָל וְאֶחָד הַפֶּסַח יִתְבַּטֵּל בְּאַרְבָּעָה וְהָא דְּקָאָמַר בַּתְּחִילָּה דְּאִי אֶפְשָׁר לְהַתְנוֹת בִּשְׁלָמִים מִשּׁוּם דְּקָמְמַעֵט בַּאֲכִילָתָן דְּפֶסַח נֶאֱכָל רַק לְלַיְלָה אַחַת וּשְׁלָמִים לִשְׁנֵי יָמִים וְלָא אָמְרִינַן דְּמַה שֶׁיִּשָּׁאֵר לְמָחָר יִתְבַּטֵּל תּוֹךְ אַרְבָּעָה הַשְּׁלָמִים מִשּׁוּם דַּהֲרֵי אִם יִשָּׁאֵר לְמָחָר חֲתִיכָה חֲשׁוּבָה שֶׁיִּהְיֶ' רָאוּי לְהִתְכַּבֵּד הֲרֵי תהי' אֲסוּרָה וְלֹא יִתְבַּטֵּל, דְּאֵין לוֹמַר דְּעַתָּה תֵּיכָף שֶׁשָּׁחֲטוּ לְהָנֵי חֲמִשָּׁה יִתְבַּטֵּל שֶׁל פֶּסַח בְּשֶׁל שְׁלָמִים דְּלָא מִבָּעֵי אִם נֶאֱמַר.

דְּגַם מְחֻוַסַּר תִּיקּוּן מִקְרֵי חהר"ל דְּוַדַּאי נִיחָא אֶלָּא אפי' לְדַעַת ר"ת דְּמְחֻוַסַּר הֶפְשֵׁט לָא מִקְרֵי חהר"ל מ"מ לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר דְּאִיסּוּר אֲכִילָתוֹ לְמָחָר יִתְבַּטֵּל עַתָּה כְּשֶׁהֻוְפְשַׁט דַּהֲרֵי עַתָּה בְּעֵת הַשְׁחִיטָה הָא גַּם עַל הַפֶּסַח לֵיכָּא אִיסּוּרָא דְּנוֹתָר וְרַק לְמָחָר כְּשֶׁהֻאִיר הַמִּזְרָח דְּחָל עַל הַפֶּסַח אִיסּוּר נוֹתָר אָז הוּא דְּשַׁיָּיךְ לוֹמַר דְּיִתְבַּטֵּל אֲבָל בְּעֵת הַשְׁחִיטָה הָא לֹא שַׁיָּיךְ כְּלָל לוֹמַר דְּאִיסּוּר נוֹתָר שֶׁיָּחוּל עלי' לְמָחָר יִתְבַּטֵּל הַיּוֹם דְּהַיּוֹם הָא כֻּלָּם הָיְתֶר הֵם וְדַעַת רֹוב הַפּוֹסְקִים דְּהֶיְתֵר בְּהֶיְתֵר לֹא שַׁיָּיךְ בּוֹ בִּיטּוּל וּלְמָחָר כְּשֶׁיָּאִיר הַמִּזְרָח הֲרֵי יהי' כְּבָר אַחַר צְלִיָּתוֹ וְאִם יהי' אָז חֲתִיכָה חֲשׁוּבָה הֲרֵי לֹא יִתְבַּטֵּל דְּהוּא חהר"ל, אֲבָל מִמּוֹתַר הַפֶּסַח פָּרִיךְ שַׁפִּיר דַּהֲרֵי אִיסּוּר שֶׁלֹּא לְמִנּוּיוֹ חָל עַל הַפֶּסַח תֵּיכָף כְּשֶׁנִּזְרַק דָּמוֹ גַּם קוֹדֶם שֶׁהֻוְפְשַׁט וְאָז לָא מִקְרֵי חהר"ל וְשַׁפִּיר בָּטֵל, וְכָל זֶה נִיחָא לר"ת אֲבָל לְהַסּוֹבְרִים דְּגַם קוֹדֶם הֶפְשֵׁט מִקְרֵי חהר"ל מַאי פָּרִיךְ מִמּוֹתַר פֶּסַח דַּהֲרֵי קָמְמַעֵט בַּאֲנָשִׁים הָרְאוּיִם לְאָוְכְלוֹ וְעַיֵּין ביש"ש פֶּרֶק גִּיד הַנָּשֶׁה סִימָן נ"א שֶׁכָּתַב דְּגַם הָרֹא"ש לֹא חָלַק עַל סְבָרָא דְּמְחֻוַסַּר תִּיקּוּן רַק בְּמְחֻוַסַּר בִּישּׁוּל לְחֻוְדָּא אֲבָל בִּמְחֻוַסַּר הֶפְשֵׁט כ"ע מוֹדִים דְּלָא מִקְרֵי חהר"ל וְכֵן כָּתַב הַבַּ"ח בסי' ק"א דְּכֶבֶשׁ שֶׁלֹּא הֻוְפְשַׁט גַּם הָרֹא"ש מוֹדֶה דְּבָטֵל וּלְדִידְהוּ נִיחָא שַׁפִּיר אֲבָל הֲרֵי הב"י לֹא ס"ל כֵּן וס"ל דלהרא"ש גַּם כֶּבֶשׁ בְּעוֹרוֹ מִקְרֵי חהר"ל וּלְדִידְ' הֲרֵי קָשֶׁה:

[ג] וּבְדָבָרֵינוּ אֵלֶּה מְיֻוָּשָׁב לָנוּ הֵיטֵב מַה דְּרָאִיתִי בְּסֵפֶר שַׁעַר הַמֶּלֶךְ בְּפֶרֶק ג' מה' קָרְבַּן פֶּסַח שֶׁהַקְשָׁה מַאי פָּרִיךְ דְּנַיְתֵי מוֹתַר פֶּסַח וַהֲרֵי גַּם בּוֹ אִיכָּא מִיעוּט בַּאֲכִילָתוֹ דְּמוֹתַר פֶּסַח נֶאֱכָל לְיוֹם וְלַיְלָה וְגַם בְּיוֹם הַקָּרְבָּתוֹ נֶאֱכָל וּפֶסַח אֵינוֹ נֶאֱכָל רַק בַּלַּיְלָה ותי' השעה"מ דְּמַאי דְּקָמְמַעֵט בְּהַתְחָלַת זְמַן אֲכִילָתוֹ לֹא אִיכְפַּת לָן כֵּינָן דְּאַחַ"כ יהי' נֶאֱכָל וְרַק מַה דְּמְמַעֵט

בְּסוֹף זְמַן אֲכִילָתוֹ וְהַנִּשְׁאָר מִמֶּנּוּ יהי' נִפְסָל זֶהוּ דְּאָסוּר לִגְרֹום בְּקָרְבָּן וְכֵן מָצָאתִי סְבָרָא זוֹ בצל"ח בְּבֵיצָה דַּף י"ט יעו"ש וְהוּא סְבָרָא חֲדָשָׁה וְיֵשׁ לְדַבֵּר בָּהּ, אֲבָל לְפִי הַנָּ"ל נִיחָא דְּמַה דְּפֶסַח אָסוּר לִהְיוֹת נֶאֱכָל בְּיוֹם הַקְרָבָתוֹ הֲרֵי אִיסּוּר זֶה חָל עָלָיו תֵּיכֶף אַחַר הַזְּרִיקָה וְאָז נִתְבַּטֵּל שַׁפִּיר קוֹדֶם שֶׁהֵוְפְשַׁט דְּאֵין לוֹמַר דְּאִיסּוּר אֲכִילָתוֹ בַּיּוֹם לֹא יִתְבַּטֵּל מִשּׁוּם דְּהוּא דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִים שֶׁיּוּכַל לְהַמְתִּין מִלְּאָוְכְלוֹ עַד הַלַּיְלָה זֶה אֵינוֹ דְּזֶה שַׁיָּיְךְ רַק בְּדָבָר דַּאֲכִילָתוֹ הוּא רְשׁוּת אָמְרִינַן שַׁפִּיר עַד שֶׁתֹּאכְלֶנּוּ הַשְׁתָּא בְּבִיטּוּל הָאִיסּוּר הַמְתֵּן עַד לְמָחָר וְתֹאכְלֶנּוּ בְּהֶיְתֵּר אֲבָל בְּקָרְבָּנוֹת דַּאֲכִילָתָן הוּא מִצְוָה וּבְכָל שָׁעָה אַחַר הַקְרָבָה מוּטָל עָלָיו הַחִיּוּב לְאָוְכְלוֹ לָא מַקְרֵי דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין כְּלָל, וְתֵדַע דְּאֵיךְ נִתְפֹּוס הַחֶבֶל בִּשְׁנֵי רָאשִׁין דְּנֶאֱסוֹר לוֹ לְהַתְנוֹת בְּמוֹתַר פֶּסַח מִשּׁוּם דְּיִגְרֹום שֶׁלֹּא יהי' נֶאֱכָל בְּיוֹם הַקְרָבָתוֹ וְאִי דְּהָאִיסּוּר יִתְבַּטֵּל בְּרוֹב נֵימָא דְּאֵינוֹ בָּטֵל מִשּׁוּם דְּמִקְּרֵי דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין דְּאֵינוֹ מַפְסִיד כְּלָל בָּמָה דְּיִהְיֶ' מַמְתִּין עַד הַלַּיְלָה וַהֲרֵי זֶהוּ דָּבָר הַסּוֹתֵר אֶת עַצְמוֹ, ועכ"פ נֶהְדַּר לְדִידַן דּלְהַסּוֹבְרִים דִּמְחֻוְסַר תִּקּוּן מִקְּרֵי ג"כ חהר"ל קָשֶׁה הָאֵיךְ יָכוֹל לְהַתְנוֹת בְּמוֹתַר פֶּסַח וַהֲרֵי מְמַעֵט בָּאֲנָשִׁים הַרְאוּיָם לְאָוְכְלוֹ: [ד] אָמְנָם גַּם לר"ת עֲדַיִין יֵשׁ לְעַיֵּין חֲדָא דְּעִיקַּר הַדָּבָר לוֹמַר דְּהָא דְּפָרִיךְ דְּיָבִיא מוֹתַר פֶּסַח הוּא מִשּׁוּם סְבָרָא דְּבִיטּוּל הוּא דָּחוּק טוּבָא וְעוֹד דְּאַכַּתִּי תִּקְשֶׁה מַאי פָּרִיךְ נֵימָא דְּהַךְ בָּרַיְיתָא אתי' כְּתַנָּא דְּלִיטְרָא קְצִיעוֹת דס"ל דְּכָל דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן לֹא בָּטֵל וַהֲרֵי כַּמָּה מִשְׁנָיוֹת מוֹקְמִינַן רַק כְּהַךְ תַּנָּא וְהַנִּיחָא לְדַעַת הַשַּׁ"ךְ בַּיּוֹ"ד סי' ק"א ס"ק ז' דְּהֵיכָא דְּהוּא מְחֻוְסַר תִּיקּוּן לָא מִקְּרֵי גַּם דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן וא"כ כֶּבֶשׂ אַחַר שְׁחִיטָתוֹ קוֹדֶם שֶׁהֵוְפְשַׁט עוֹרוֹ בָּטֵל גַּם אַלִּיבָּא דְּהַאי תַּנָּא אֲבָל לְדַעַת התו"ח שָׁם דְּגַם מְחֻוְסַר תִּיקּוּן אֵינוֹ מִגְרָע חֲשִׁיבוּת דָּבָר שֶׁבְּמִנְיָן קָשֶׁה, וְעוֹד יוֹתֵר קָשֶׁה דַּהֲרֵי בַּתְּחִלָּה דְּקָאָמַר הַגְּמָרָא דְּאִי אֶפְשָׁר לְהַתְנוֹת בִּשְׁלָמִים מִשּׁוּם דְּחָזֶה וָשׁוֹק כֹּהֲנִים הוּא דְּאָכְלִי לֵיהּ וְהִקְשָׁה הכו"פ בסי' ק"א אַמַּאי לֹא בָּטֵל הֶחָזֶה וְשׁוֹק שֶׁל פֶּסַח תּוֹךְ אַרְבָּעָה שֶׁל שְׁלָמִים וְיִהְיֶ' מֻוְתָּר לַכֹּהֲנִים לְאָוְכְלָן ותי' מִשּׁוּם דְּהוּא חהר"ל אוֹ מִשּׁוּם דִּתְחִילַּת בִּיאָתוֹ בְּתַעֲרוֹבוֹת לֹא בָּטֵל וכמש"כ הֲמָרְדְּכַי בְּחֻוְלִין גַּבֵּי יְבָמָה שֶׁרָקְקָה דָּם יעו"ש וְעַיֵּין בח"ד שֶׁכָּתַב בְּזֶה סְבָרָא אַחֶרֶת דְּכֵיוָן שֶׁהַסָּפֵק אֵינוֹ מִכֹּחַ הַתַּעֲרוֹבוֹת רַק הַסָּפֵק עַל כָּל אֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ אִם הוּא פֶּסַח אוֹ שְׁלָמִים לֹא שַׁיָּיְךְ כְּלָל לוֹמַר דְּיִתְבַּטֵּל ועכ"פ יהי' הַסְּבָרָא אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶ' עכ"פ זֶה חָזֵינַן דְּבַתְּחִלָּה מְשַׁנֵּי הַגְּמָרָא דְּאִי אֶפְשָׁר לְהַתְנוֹת בַּשְּׁלָמִים מִשּׁוּם חָזֶה וְשׁוֹק וּמוּכָח דְּלָא אָמְרִינַן סְבָרָא דְּבִיטּוּל בְּרוֹב וְהַאֵיךְ נֶאֱמַר דְּהָא דַּהֲדַר פָּרִיךְ מִמּוֹתַר פֶּסַח הוּא רַק מִשּׁוּם סְבָרָא דְּבִיטּוּל: [ה] וע"כ נִרְאֶה לְיַיְשֵׁב עִיקַּר הַקֻּוְשְׁיָא דִּבְמוֹתַר פֶּסַח כֵּיוָן דִּתְחִילַּת הִקְדִּישׁוֹ שֶׁל זוֹ הי' לְפֶסַח וְלֹא לִשְׁלָמִים אע"ג דְּאַחַ"כּ נַעֲשָׂה שְׁלָמִים מֵחֲמַת שֶׁנִּתְוַתֵּר מ"מ לֹא אִיכְפַּת לָן אִי גּוֹרֵם בּוֹ שֶׁלֹּא יהי' נֶאֱכָל רַק כְּדִין פֶּסַח, וְתֵדַע דאל"כ הַאֵיךְ רַשַּׁאי לְהַקְרִיב פֶּסַח שֵׁנִי מִמּוֹתַר פֶּסַח דְּדִינוֹ מִדְּאוֹרַיְיתָא דְּהוּא שְׁלָמִים הָאֵיךְ יוּכַל לְהַקְרִיב מִמֶּנּוּ פֶּסַח שֵׁנִי וַהֲרֵי קָמְמַעֵט בַּאֲכִילָתָן שֶׁלֹּא יהי' נֶאֱכָל בְּיוֹם הַקְרָבָתוֹ וְלֹא יהי' נֶאֱכָל רַק לְמִנּוּיוֹ וְגַם הַמּוֹחַ שֶׁבְּעַצְמוּת לֹא יהי' יוּכַל לֶאֱכֹול וּכְמוֹ דס"ל לְרַבָּנָן הַחוֹלְקִים עַל ר"ש דְּאָסוּר לִיקַּח תְּרוּמָה מִכֶּסֶף מע"ש כְּמוֹ כֵן אַמַּאי מֻוְתָּר לְהַקְרִיב מִמּוֹתַר פֶּסַח לְפֶסַח עַצְמוֹ ובע"כ מֻוְכְרָח כֵּיוָן דִּתְחִילַּת הִקְדִּישׁוֹ הָיָה לְשֵׁם פֶּסַח אע"ג דְּנַעֲשָׂה אַחַ"כּ שְׁלָמִים מ"מ רַשַּׁאי לַעֲשׂוֹתוֹ שׁוּב שֵׁנִית לְפֶסַח וּכְמוֹ כֵן נֹאמַר דַּאֲפִילּוּ אִם הִקְרִיב הַךְ מוֹתַר פֶּסַח לִשְׁלָמִים מ"מ רַשַּׁאי לִגְרֹום בּוֹ שֶׁלֹּא יהי' נֶאֱכָל רַק כְּפֶסַח ע"י הַתַּעֲרוֹבוֹת שֶׁל פֶּסַח, וּמְיֻוְשָּׁב קֻוְשְׁיָיְתֵנוּ וְגַם קֻוְשְׁיָא שֶׁל שעה"מ וְשַׁפִּיר פָּרִיךְ הַגְּמָרָא דְּיָבִיא מוֹתַר פֶּסַח וְאֵין אָנוּ צְרִיכִין כְּלָל לוֹמַר

הָכָא סְבָרָא דְּבִיטוּל וְנִיחָא לכ"ע וְגַם לְהָרֹא"ש וְהָא דְּבִתְחִלָּה כְּשֶׁמִּשְׁנֵי הַגְּמָרָא דא"א לְהַתְנוֹת בִּשְׁלָמִים מִשּׁוּם דְּקָמְמַעֵט בַּאֲכִילָתוֹ דִּשְׁלָמִים נֶאֱכָל לִשְׁנֵי יָמִים וּפָרִיךְ וְנִיתֵי מוֹתַר פֶּסַח דְּמוֹתַר פֶּסַח נֶאֱכָל לְיוֹם וָלַיְלָה וּמַשְׁמַע דְּרַק מִשּׁוּם דְּנֶאֱכָל לְיוֹם וָלַיְלָה פָּרִיךְ אֲבָלאִלּוּ הי' מוֹתַר פֶּסַח נֶאֱכָל לִשְׁנֵי יָמִים לָא הָוֵי פָּרִיךְ כְּלָל וּמוּכָח דְּגַם בְּמוֹתַר פֶּסַח אִיכָּא אִיסּוּר דְּמַמַּעֵט בַּאֲכִילָתָן אִם גּוֹרֵם לוֹ שֶׁלֹּא יהי' נֶאֱכָל רַק כְּמוֹ פֶּסַח וּדְלֹא כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ, זֶה אֵינוֹ דְּרַק בהס"ד דְּפָרִיךְ דְּיָבִיא מוֹתַר פֶּסַח וְהָוֵי ס"ל דְּיָכוֹל לְהַקְדִּישׁ תְּחִלָּה לְמֻוָתָּרוֹת וּפָרִיךְ שֶׁיַּקְדִּישׁ תְּחִלָּה לְשֵׁם מֻוָתָּרוֹת וא"כ הֲרֵי מִתְּחִלָּה לֹא הי' כְּלָל הַהֶקְדֵּשׁ לְשֵׁם פֶּסַח רַק לְשֵׁם שְׁלָמִים שֶׁל מוֹתַר פֶּסַח ומש"ה הָיָה אָסוּר לִגְרֹם שֶׁלֹּא יהי' נֶאֱכָל רַק כְּפֶסַח ומש"ה הֲוְכְרַח הַגְּמָרָא לוֹמַר הַטַּעַם דְּמוֹתַר פֶּסַח ג"כ אֵינוֹ נֶאֱכָל רַק לְיוֹם וָלַיְלָה וּבֶאֱמֶת הָוָה מָצֵי הגמ' לְדָחוֹת דְּאַפְּתִי קָמְמַעֵט בַּאֲנָשִׁים הָרְאוּיִם לֶאֱוְכְלוֹ רַק דַּעֲדִיפָא דָּחֵי לֵיהּ דְּאֵין מַפְרִישִׁין תְּחִלָּה לְמֻוָתָּרוֹת וְשׁוּב פָּרִיךְ וְנִטְרַח וְנֵיתֵי מוֹתַר פֶּסַח שֶׁהֻוְפְרַשׁ מִתְּחִלָּה לְשֵׁם פֶּסַח וּבָזֶה לֹא אִיכְפַּת לָן כְּלָל אִי מְמַעֵט בַּאֲכִילָתוֹ ומש"ה מֻכְרָח לְתָרֵץ דְּזֶה בְּשִׁפּוּכָה וְזֶה בַּזְּרִיקָה: סִימָן לז יִבְרֹר בְּנֶאֱמָנוּת ע"א בְּאִיסּוּרִין וּבְדָבָר שֶׁבְּעֶרְוָה אֵינוֹ נֶאֱמָן, אִם הוּא רַק הֵיכָא דְּאִיכָּא חֶזְקַת אִיסּוּר אוֹ גַּם בְּלֵיכָּא] חֶזְקַת אִיסּוּר בְּהָא דְּאָמְרִינַן בְּכַמָּה דֻּכְתִּין דְּאֵין דָּבָר שֶׁבְּעֶרְוָה פָּחוֹת מִשְּׁנַיִם וְעֵד אֶחָד אֵין נֶאֱמָן בָּהּ וְיָלִיף לָהּ בג"ש דָּבָר דָּבָר מִמָּמוֹן יֵשׁ לַחְקוֹר אִם זֶהוּ רַק כְּשֶׁהָעֵד מֵעִיד נֶגֶד הַחֶזָקָה וּבָא לְהוֹצִיאָהּ מֵחֶזְקָתָהּ הָרִאשׁוֹנָה וּכְמוֹ בְּהַהִוא דמס' קִידּוּשִׁין (דַּף ס"ו) בְּאִשְׁתּוֹ זִינְּתָה דְּעֵד אֶחָד אֵינוֹ נֶאֱמָן מִשּׁוּם דְּיֵשׁ לָהּ חֶזְקַת הֶיתֵּר וְכַדּוֹמֶה לָזֶה אֲבָל אִם אֵין עֵידוּתוֹ סוֹתֵר לְהַחֶזָקָה שַׁפִּיר נֶאֱמָן אוֹ דִּכְלָלָא הוּא דְּבָכָל מָקוֹם שֶׁצְּרִיכִין אָנוּ לְעֵדוּתוֹ וּבְלֹא עֵדוּתוֹ הַדָּבָר אֲצָלֵנוּ בְּסָפֵק אָז אֵין עֵד אֶחָד נֶאֱמָן לְהַכְרִיעַ אוֹתוֹ סָפֵק בְּדָבָר שֶׁבְּעֶרְוָה וְנִשְׁאָר הַדָּבָר בְּסָפֵק כְּמִקּוּדָּם וַאֲפִילּוּ אִם לֵיכָּא חֶזָקָה דְּמֵעִיקָּרָא הַמְנַגֵּד לְעֵדוּתוֹ, וְהִנֵּה בְּשׁוּ"ת מַהֲר"י קוֹלִין שׁוֹרֶשׁ ע"ב כָּתַב בִּפְשִׁיטוּת דְּהֵיכָא דְּלֵיכָּא חֶזָקָה נֶאֱמָן ע"א וְכֵן כָּתַב בְּשׁוּ"ת מָהַרְשָׁ"ל סִימָן כ"א לְהֶדְיָ' יעו"ש.

אָמְנָם אַחַר הָעִיּוּן מָצִינוּ בָּזֶה מַחֲלוֹקֶת גְּדוֹלָה בֵּין הָרִאשׁוֹנִים וְדַעַת רֹוב הָרִאשׁוֹנִים הַיְדוּעִים לָנוּ נוֹטִים לְהַחְמִיר וְנָבִיא דִּבְרֵיהֶם כְּדֵי שֶׁיִּתְבָּאֵר לָנוּ דַּעְתָּם בְּזֶה כִּי עִנְיָן זֶה הוּא נ"מ גְּדוֹלָה לְדִינָא בַּהֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה, וְהִנֵּה בִּתְשׁוּבַת מַיְימוֹנִי בְּהִלְכוֹת אִישׁוּת סִימָן ג' אִיתָא בְּרָאוּבֵן שֶׁעָשָׂה שָׁלִיחַ לְקַדֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה וּכְשֶׁקִּדְּשָׁהּ טָעָה הַשָּׁלִיחַ וְאָמַר הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי וְאַח"כ נִשְׁבַּע הַשָּׁלִיחַ שֶׁטָּעָה וּבְדַעְתּוֹ הָיָה לוֹמַר מְקֻדֶּשֶׁת לִרְאוּבֵן וְהֻשַׁב דְּעֵד אֶחָד נֶאֱמָן בְּאִיסּוּרִין הֵיכָא דְּלָא אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא הֲרֵי מְבֹאָר לְהֶדְיָא כמהרי"ק, וְכֵן מַשְׁמַע דִּבְרֵי חִיּדּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א במס' יְבָמוֹת (דַּף פ"ח) בד"ה וּלְעִנְיַן פָּסַק שֶׁכָּתַב וְז"ל וּמִיהוּ הֵיכָא דְּלָא אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא בְּגוּף זֶה מַמָּשׁ כְּאֵשֶׁת אִישׁ, א"נ טֶבֶל וְהֶקְדֵּשׁ דְּאִינְהוּ גּוּפַיְיהוּ אִיתַּחְזַק בְּאִיסּוּרָא ע"א נֶאֱמָן בְּהוּ, וּמִלְּשׁוֹנוֹ מַשְׁמַע דְּגַם בְּדָבָר שֶׁבְּעֶרְוָה הַדִּין כֵּן דְּבָעֵינַן שֶׁיִּתְחַזֵּק אִיסּוּרָא בְּגוּף זֶה מַמָּשׁ דאע"ג דְּדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א שָׁם קָאֵי לְעִנְיַן שְׁאָרֵי אִיסּוּרִים וְלֹא לָעִנְיָן דָּבָר שֶׁבְּעֶרְוָה וּכְמוֹ שֶׁיֵּרָאֶה הַמְעַיֵּן בִּדְבָרָיו שָׁם מ"מ הֲרֵי מִדְּנָקַט בִּלְשׁוֹנוֹ גַּם אֵשֶׁת אִישׁ מוּכָח לְהֶדְיָא דְּבָזֶה שָׁוֶה דשב"ע לִשְׁאָרֵי אִיסּוּרִים דִּבְלֹא אִיתַּחְזַק ע"א נֶאֱמָן וּכְהַתְּשֻׁבוֹת מַיְימוֹנִי, וְכֵן מַשְׁמַע לְשׁוֹן הַמָּרְדְּכִי פֶּרֶק מְצוֹת חֲלִיצָה שֶׁכָּתַב וְז"ל וּכְלָלָא הוּא כֹּל הֵיכָא דְּאִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא כְּגוֹן טֶבֶל וא"א וּכְגוֹן נַעַר וְקָטָן דְּהֻחְזַק בְּקָטָן לָא שָׁרֵינַן לַחֲלוֹץ אֶלָּא בְּעֵדִים, אָמְנָם מָצִינוּ הַרְבֵּה חוֹלְקִי' עַל זֶה דִּבְגִיטִּין (דַּף ב') דְּפָרִיךְ הַגְּמָרָ' עַל שָׁלִיחַ הַמֵּבִיא גֵּט אַמַּאי נֶאֱמָן לוֹמַר בְּפָנַי נִכְתַּב לִשְׁמָהּ וְנָבְעִי תְּרֵי וּמְשַׁנֵּי ע"א נֶאֱמָן

בְּאִיסּוּרִין וּפָרִיךְ אֵימוֹר דְּאָמְרִינַן ע"א נָאֳמָן בְּאִיסּוּרִין כְּגוֹן חֲתִיכָה סָפֵק חֵלֶב סָפֵק שֻׁמָּן דְּלָא אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא הָכָא אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא דְּאֵשֶׁת אִישׁ ה"ל דָּבָר שֶׁבְּעֶרְוָה וְאֵין דָּבָר שֶׁבְּעֶרְוָה פָּחוֹת מִשְּׁנַיִם וּמְשַׁנֵּי רוֹב בְּקִיאִין הֵם וַאֲפִילּוּ לְרַבִּי מֵאִיר דְּחָיֵישׁ לְמִיעוּטָא סְתָם סָפְרֵי דְּדַיָּנָא גְּמִירִי וְרַבָּנָן הוּא דְּאַצְרִיכוּ וּמְשׁוּם עִיגּוּנָא אַקִּילוּ בַּהּ רַבָּנָן, וְכָתַב שָׁם בְּחִידּוּשֵׁי הָרַמְבַּ"ן וְז"ל קָשֶׁה לִי כֵּיוָן דְּאִיתְחַזַּק אִיסּוּרָא אֲפִילּוּ שְׁאָרֵי אִיסּוּרִין נָמֵי כִּדְאָמְרִינַן בְּהָאִשָּׁה רַבָּה דְּהֶקְדֵּשׁ וְקוֹנָמוֹת דְּאִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא לָא מְהֵימַן וְדָבָר שֶׁבְּעֶרְוָה אֲפִילּוּ לָא אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא נָמֵי אֵין פָּחוֹת מִשְּׁנַיִם וַאֲפִילּוּ לְאִיסּוּר נָמֵי אֵין פָּחוֹת, מִשְּׁנַיִם כִּדְאָמְרִינַן בְּפֶרֶק הָאִישׁ מְקֻדֶּשׁ, וְאִית גַּוְסָא דְּלָא גָּרַס אֶלָּא אֲבָל הָכָא אִיתְחַזִּיק אִיסּוּרָ' וְתוּ לָא וְאִי גָּרְסִינַן הָכִי גָּרְסִינַן וְהָוְ' דָּבָר שֶׁבְּעֶרְוָה וַחֲדָא וְעוֹד קָאָמַר עכ"ד, הָרִי, דִּמְפָרֵשׁ דְּמַקְשֶׁה שְׁנֵי קֻושְׁיוֹת חֲדָא דְּאִיתְחַזַּיק אִיסּוּרָא וְעוֹד אֲפִילּוּ לֹא הָיָה כָּאן אִיתְחַזַּיק אִיסּוּרָא אֵינוֹ נֶאֱמָן מִשּׁוּם דַּהֲוָה דָּבָר שֶׁבְּעֶרְוָה ועכ"פ הָרִי כת' לְהֶדְיָא דְּגַם בְּלֹא אִיתְחַזַּיק אֵינוֹ נֶאֱמָן, וְכֵן נִרְאֶה לְהוֹכִיחַ מִדִּבְרֵי חִידּוּשֵׁי הָרִיטְבָ"א בְּגִיטִּין שָׁם שֶׁהִקְשָׁה עַל הָא דְּמַשְׁנֵי הַגְּמָ' רוֹב בְּקִיאִים הֵם דְּאַפַּתִּי נֵימָא סְמוֹךְ מִיעוּטָא לְחֶזְקַת אֵשֶׁת אִישׁ וְכָל הֵיכָא דְּאִיכָּא חֲזָקָה הַמְסַיַּיעַ לַמִּיעוּט הָרִי גַּם לְרַבָּנָן דר"מ חוֹשְׁשִׁין לוֹ וְתֵירֵץ בְּשֵׁם רַבּוֹ דמש"ה סְיָיְמוּ הַגְּמָ' וַאֲפִילּוּ לר"מ דְּחָיֵישׁ לְמִיעוּטָא סְתָם סָפְרֵי דְּדַיָּנֵי גְּמִירִי פי' וכ"ש דְּלְרַבָּנָן לָא אָמְרִינַן בּוֹ סָמוּךְ מִיעוּט כָּזֶה לַחֲזָקָה וְכִדְאִיתָא במס' יְבָמוֹת (דַּף קי"ט) וּבְוַדַּאי דְּלִכְאוֹרָה צ"ע טוֹבָא דְּמַאי הִקְשָׁה דְּלְרַבָּנָן הָא נִיחָא בִּפְשִׁיטוּת כֵּיוָן דְּלִדִידְהוּ לָא חָיְישִׁינַן כְּלָל לְמִיעוּטָא גְּרִידָא וְרַק מִשּׁוּם דְּאִיכָּא חֲזָקָה הַמְסַיַּיעַ לְמִיעוּט הוּא דְּיֵשׁ לָנוּ לָחוּשׁ לְדִידְהוּ ומ"מ הָרִי שׁוּב אֵינוֹ רַק כְּפַלְגָּא וּפַלְגָּא בְּלֹא שׁוּם חֲזָקָה דַּהֲרִי כְּבָר שָׁקַלְינַן לְהַחֲזָקָה לְצָרְפָהּ לְמִיעוּטָא לְשָׁוְ' כְּפַלְגָּא נָגֶד הָרוֹב ומש"ה מִמֵּילָא נֶאֱמָן בּוֹ ע"א כֵּיוָן דְּלֵיכָּא חֲזָקָה ומש"ה לֹא הִקְשָׁה הַגְּמָ' רַק לר"מ דְּאִיהוּ חוֹשֵׁשׁ לַמִּיעוּט גְּרִידָא וְהָוְ' כְּסָפֵק הַשָּׁקוּל דִּלְדִידֵ' צָרִיךְ לִהְיוֹת אֵינוֹ נֶאֱמָן מִשּׁוּם הַחֲזָקָה וּמָה הִקְשָׁה הָרִיטְבָ"א, שׁוּב מָצָאתִי בְּשׁוּ"ת הַגָּאוֹן רַבֵּינוּ עֲקִיבָא אֵיגֶר זללה"ה זיע"א סִימָן קכ"ד שֶׁהִקְשָׁה בְּעַצְמוֹ קֻושְׁיָיתוֹ שֶׁל הָרִיטְבָ"א וּמְתָרֵץ לָהּ כמש"כ, וּמֻכְרָח ע"כ דְּהָרִיטְבָ"א וְרַבּוֹ ס"ל כִּחְיִדּוּשֵׁי הָרַמְבַּ"ן הַנַּ"ל וּמְפָרְשִׁים דְּהַגְּמָ' פָּרִיךְ שְׁנֵי קֻושְׁיוֹת דְּהָוְ' דשב"ע וְגַם בְּלֹא אִיתַּחְזַק אֵינוֹ נֶאֱמָן ומש"ה הֻקְשָׁה לָהֶם דִּלְרַבָּנָן מִי נִיחָא דְּנֵימָא סְמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה: [ב] וְהִנֵּה לִכְאוֹרָה גַּם מִן הַגְּמָרָא עַצְמוֹ יֵשׁ לְהוֹכִיחַ כֵּן דְּקָאָמַר וַאֲפִילּוּ לר"מ דְּחָיֵישׁ לְמִיעוּטָא סְתָם סָפְרֵי דְּדַיָּנֵי גְּמִירִי וְרַבָּנָן הוּא דְּאָצְרְכוֹ וּמְשׁוּם עִיגּוּנָא אַקִּילוּ בַּהּ רַבָּנָן וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה דַּהֲרִי כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בְּכַמָּה דּוּכְתִּין דְּגַם ר"מ אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לַמִּיעוּט רַק מִדְּרַבָּנָן וא"כ מַאי פָּרִיךְ לר"מ נֵימָא כֵּיוָן דְּהוּא רַק מִדְּרַבָּנָן אַקִּילוּ בָּהּ מִשּׁוּם עִיגּוּנָא וצ"ל דְּפָרִיךְ מִשּׁוּם דְּהֵיכָא דְּאִיכָּא חֲזָקָה הַמְסַיַּיעַ לַמִּיעוּט חוֹשֵׁשׁ לֵיהּ ר"מ מִן הַתּוֹרָה וְכִדְאִי' בְּחֻלִּין (דַּף פ"ו) גַּבֵּי תִּינוֹק שֶׁנִּמְצָא בְּצַד הָעִיסָּה דר"מ אָזַל לְקֻלָּא וּמְטַהֵר מִשּׁוּם הַהִּ סְבָרָא דְּסָמוֹךְ מִיעוּטָא לַחֲזָקָה וְאַפַּתִּי קָשֶׁה דַּהֲרִי לְעִנְיַן חֲשָׁשָׁא דְּאוֹרָיְיתָא הָא הַהִּ כְּסָפֵק הַשָּׁקוּל בְּלֹא חֲזָקָה וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ כֵּיוָן דִּכְבָר שָׁקַלְינַן לְהַחֲזָקָה לְצָרְפָהּ בַּהֲדֵי מִיעוּטָא לְשָׁוְ' סָפֵק דְּאוֹרָיְיתָא וּמִמֵּילָא ע"א נֶאֱמָן בּוֹ וְלָמָּה הֻזְצַרְ הַגְּמָ' לְדָחוֹק דְּהוּא מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וּמֻכְרָח מִזֶּה דְּגַם בְּסָפֵק הַשָּׁקוּל בְּלֹא שׁוּם חֲזָקָה אֵין ע"א נֶאֱמָן בדשב"ע, וּבְזֶה הָרִי יִתְיַישֵׁב שַׁפִּיר קֻושְׁיוֹת הָרִיטְבָ"א דמש"ה פָּרִיךְ הַגְּמָ' רַק לר"מ מִשּׁוּם דְּלִדִידֵ' בַּהֲדֵי מִיעוּט הוּא סָפֵק דְּאוֹרָיְיתָא אֲבָל לְרַבָּנָן אע"ג דְּמוֹדִים דְּבַחֲזָקָה מְסַיַּיעַ לַמִּיעוּט חוֹשְׁשִׁין לוֹ מ"מ לְדִידְהוּ הָא אֵינוֹ רַק

מִדְּרַבָּנָן דמה"ת הָא אָמְרִי בְּכַמָּה דְּוּכְתֵי רֻובָּא וַחֲזָקָה רֻובָּא עָדִיף וא"כ לְדִידְהוּ נִיחָא דְּמִשּׁוּם עִיגּוּנָא אַקִּילוּ בַּהּ רַבָּנַן וְרַק לר"מ הֲוְצָרְךְ הַגְּמָרָ' לְחַדֵּשׁ דְּסָתָם סָפְרֵי גְּמִירִי, ועכ"פ לְהַתְּשֻׁובַת מַיְימוֹנִי קָשֶׁה מַאי פָּרִיךְ הַגְּמָרָ' לר"מ, אָמְנָם גַּם זֶה נִיחָא חֲדָא די"ל דְּהַתְּשֻׁובַת מַיְימוֹנִי חוֹלֵק עַל הַתּוֹסָ' בָּזֶה וס"ל דר"מ חוֹשֵׁשׁ גַּם לַמִּיעוּט גְּרִידָא מִן הַתּוֹרָה וּכְמוֹ דס"ל לְרַבֵּינוּ בָּרוּךְ הוּבָא בְּמָרְדְּכַי בְּחֻלִּין פ' הַזְּרוֹעַ דר"מ חוֹשֵׁשׁ לַמִּיעוּט גְּרִידָא מִדְּאוֹרַיְיתָא וא"כ הֲרֵי פָּרִיךְ הַגְּמָרָ' שַׁפִּיר כֵּיוָן דלר"מ בְּלֹא חֲזָקָה הוּא סָפֵק דְּאוֹרַיְיתָא שׁוּב אֵין ע"א נֶאֱמָן בּוֹ מִשּׁוּם הַחֲזָקָה, גַּם י"ל דְּהַתְּשֻׁובַת מַיְימוֹנִי ס"ל דְּזֶה אֵין סָבָרָא כְּלָל לוֹמַר דְּהֵקִילוּ בּוֹ חֲכָמִים בְּאִיסּוּר אֵשֶׁת אִישׁ מִשּׁוּם עִיגּוּנָא בְּדָבָר דבכה"ג חָשְׁשׁוּ בּוֹ גַּם בְּשְׁאָרֵי אִיסּוּרִים ומש"ה פָּרִיךְ כֵּיוָן דר"מ חוֹשֵׁשׁ לַמִּיעוּט גְּרִידָא בְּכָל הָאִיסּוּרִים מִמֵּילָא כָּאן ג"כ אֵין ע"אצ"ל נֶאֱמָן מִשּׁוּם הַחֲזָקָה וְלֹא שַׁיָּיךְ לְהָקֵל כָּאן יוֹתֵר מִבְּכָל הָאִיסּוּרִים וְרַק בְּדָבָר דבכה"ג בְּכָל הָאִיסּוּרִים לָא חָיְישִׁינַן לֵיהּ כְּלָל וּכְמוֹ דְּמְשַׁנֵּי דְּסָתָם סְפָרֵי גְּמִירִי וּבְמִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא הָא גַּם ר"מ אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ כִּדְאִיתָא בִּיבָמוֹת (דף קי"ט) וְרַק הָכָא מִשּׁוּם חֹומֶר אִיסּוּר א"א אַצְרְכוּהָ רַבָּנָן וְחָשְׁשׁוּ גַּם לְמִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא וּמִשּׁוּם עִיגּוּנָא אַקִּילוּ בּוֹ לְהַאֲמִין לע"א וְזֶהוּ ג"כ סְבָרָתוֹ שֶׁל הָרִיטְבָ"א שֶׁדָּחַק אַלִּיבָּא דְּרַבָּנָן דס"ל כמש"כ כֵּיוָן דְּבַחֲזָקָה הַמְסַיַּיעַ גַּם לְרַבָּנָן חוֹשְׁשִׁין בְּכָל דְּוּכְתֵי אֵין סְבָרָא כְּלָל לְהָקֵל כָּאן יוֹתֵר, וְנִיחָא סְוּגְיָ' הַגְּמָרָ' גַּם לְהַתְּשֻׁובַת מַיְימוֹנִי, ועכ"פ דַּעַת הָרַמְבַּ"ן וְרִיטְבָ"א וְרַבּוֹ דְּגַם בְּלֹא אִיתַּחְזַק אֵינוֹ נֶאֱמָן בדשב"ע: [ג] גַּם בְּדַעַת רַשׁ"י נִרְאֶה לְהוֹכִיחַ כֵּן דְּבַגִּטִּין שָׁם דְּמִשְׁנֵי ע"א נֶאֱמָן בְּאִיסּוּרִין וְדָחֵי אֵימוֹר דְּאָמְרִינַן נֶאֱמָן הֵיכָא דְּלָא אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא הָכָא אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא דא"א וְכָתַב רַשׁ"י ע"א נֶאֱמָן בְּאִיסּוּרִין שֶׁהֲרֵי הֶאֱמִינָה תּוֹרָה לְכָל אֶחָד עַל הַפָּרָשַׁת תְּרוּמָה וְעַל הַשְׁחִיטָה וְנִיקּוּר הַגִּיד וְהֶחָלָב וְעַיֵּ' בְּחֻלִּין (דף יו"ד) דְּאָמְרִי' ע"א נֶאֱמָן בְּאִיסּוּרִין ופרש"י דְּכָל יָחִיד הֶאֱמִינַתּוּ תּוֹרָה וְזָבַחְתָּ וְשָׁחַט אֶת בֶּן הַבָּקָר וְאָכְלִי כֹּהֲנִים עַל יָדוֹ וְלֹא הִזְקִיקוֹ לְהַעֲמִיד עֵדִים עַל דָּבָר, וְכָתְבוּ שָׁם הַתּוֹסָ' דְּלָא ה"ל לְרַשׁ"י לְהָבִיא לְהוֹכִיחַ כָּאן שְׁחִיטָה דַּהֲרֵי בִּשְׁחִיטָה אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא וְהָא דע"א נֶאֱמָן בּוֹ הוּא מִטַּעַם אַחֵר מִשּׁוּם דְּבָיְדוֹ לִשְׁוֹחֲטוֹ.

וּבְוַדַּאי דְּקֻשְׁיַ' גְּדוֹלָה הוּא עַל רַשׁ"י דְּמָפֵרֵשׁ דְּעִיקַּר מַה דְּמְשַׁנֵּי ע"א נֶאֱמָן הוּא מִשּׁוּם דְּחָזִינַן דְּנֶאֱמָן עַל הַשְׁחִיטָה א"כ מַאי דָּחֵי מִשּׁוּם דְּלָא אִיתַּחְזַק וה"ל לְהַגְּמָרָ' לוֹמַר גַּם סְבָרָא מִשּׁוּם דְּבָיְדוֹ.

וְהַנִּרְאֶה מְוּכְרָח דס"ל לְרַשׁ"י דְּהָנֵי שְׁנֵי סְבָרוֹת אַחַת הֵם דְּהָא דְּנֶאֱמָן הֵיכָא דְּלָא אִיתַּחְזַק וְגַם הָא דְּנֶאֱמָן הֵיכָא דְּבָיְדוֹ תְּלוּיִם זֶה בְּזֶה דַּהֲרֵי הַךְ טַעַם דְּבָיְדוֹ בע"כ אֵין הַסְּבָרָא מִשּׁוּם מִיגּוֹ לְחֶזְדָּא דְּזֶהוּ נִיחָא בְּדָבָר דְּגַם עַתָּה בְּעֵת שֶׁמֵּעִיד עלי' לְפָנֵינוּ הוּא בְּיָדוֹ לְתַקְּנוֹ וּכְמוֹ הֶקְדֵּשׁ וְקוֹנָם דְּגַם עַתָּה יָכוֹל לִשְׁאוֹל עלי' וְשַׁיָּיךְ לוֹמַר סְבָרָא דְּמִיגּוֹ אֲבָל בִּשְׁחִיטָה הֲרֵי בְּעֵת שֶׁמֵּעִיד עַל הַבָּשָׂר שֶׁהִיא שְׁחוּטָה הֲרֵי אֵין בְּיָדוֹ לְתַקְּנוֹ כְּלָל דְּאִם בַּתְּחִילָּה לֹא נִשְׁחֲטָה כַּהוֹגֶן הֲרֵי אֵין בְּיָדוֹ עַתָּה לְסַלֵּק מִמֶּנָּה הָאִיסּוּר וְעִיקַּר נֶאֱמָנוּתוֹ הוּא מִשּׁוּם דְּמִקָּרֵם הי' בְּיַד לִשְׁוֹחֲטוֹ וכמש"ש הַתּוֹסָ' בְּגִיטִּין לְהֶדְיָ' כֵּן, ובכה"ג הֲרֵי ע"כ אֵין נֶאֱמָנוּתוֹ מִשּׁוּם מִיגּוֹ דְּהוּא מִיגּוֹ לְמַפְרֵעַ, וס"ל לְרַשׁ"י דְּהַטַּעַם בְּזֶה הוּא מִשּׁוּם דְּכֵינָן דְּכָל שָׁעָה שֶׁהַבְּהֵמָה הִיא בְּחַיִּים הי' בְּיָדוֹ לְסַלֵּק מִמֶּנָּה הַךְ אִיסּוּרָא הֲרֵי הוּא כְּמוֹ לֹא אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא לְעָנְיַן הַאי דִּינָא דְּנֶאֱמָנוּת דְּלָא מִקְּרֵי אִיתַּחְזַק רַק אִם בְּעֵת הָאִיסּוּר הָיָה מְוּכְרָח לִהְיוֹת אָסוּר אֲבָל דָּבָר דְּגַם בַּתְּחִילָּה הי' תָּלוּי הַכֹּל בִּרְצוֹנוֹ וּבְיָדוֹ לְסַלֵּק הָאִיסּוּר הֲרֵי הוּא כְּמוֹ לָא אִיתַּחְזַק

לְעִנְיַן זֶה גּוּפֵי' שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ נֶאֱמָן לוֹמַר שֶׁסִּילֵק הָאִיסּוּר שׁוּב מָצָאתִי בְּחִידּוּשֵׁי הָרָ"ן בְּגִיטִּין שָׁם שֶׁכָּתַב וְז"ל פרש"י שֶׁהֲרֵי הֶאֱמִינָה תּוֹרָה עַל הַשְּׁחִיטָה וְלֹא הי' לוֹ לוֹמַר כֵּן דְּבִשְׁחִיטָה הָא אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא וכ"ת מִשּׁוּם דִּבְיָדוֹ לְתַקְּנוֹ אֵינוֹ נוֹחַ לִישָּׁנָא דִּגְמָרָא דְּקָאָמַר מִשּׁוּם דְּלָא אִיתַּחְזַק אֶלָּא א"כ תֹּאמַר דְּאִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא וּבְיָדוֹ לְתַקְּנוֹ שָׁוֶה לְלֹא אִיתַּחְזַק וְאֵין בְּיָדוֹ לְתַקְּנוֹ הֲרֵי דְּכָתַב לְהֶדְיָא בְּדַעַת רַשִׁ"י כֵּן, ועכ"פ הֲרֵי זֶה וַדַּאי מֻוְכְרָח בְּדַעַת רַשִׁ"י דִּשְׁחִיטָה לְעִנְיַן דִּינָא דְּנֶאֱמָנוּת דּוֹמֶה מַמָּשׁ לְלֹא אִיתַּחְזַק וְאֵין שׁוּם סְבָרָא לְהַחְמִיר בִּשְׁחִיטָה יוֹתֵר מֵהֵיכָא דְּלָא אִיתַּחְזַק מִדְּחָזֵינַן דְּדָחֵי הַגְּמָרָא הָרְאָיָ' דִּשְׁחִיטָה בְּהַךְ סְבָרָא דְּלָא, אִיתַּחְזַק, וְהִנֵּה בְּדָבָר שֶׁבְּעֶרְוָה בכה"ג כִּשְׁחִיטָה הֲרֵי בְּוַדַּאי דכ"ע מוֹדִים דְּאֵינוֹ נֶאֱמָן דאע"ג דְּמַה שֶׁהוּא גַּם עַתָּה בְּיָדוֹ נֶאֱמָן גַּם בדשב"ע וְכִדְאִיתָא במס' ב"ב דַּף קל"ד דְּבַעַל שֶׁאָמַר גֵּרַשְׁתִּי אֶת אִשְׁתִּי דְּנֶאֱמָן מִשּׁוּם דִּבְיָדוֹ לְגָרְשָׁהּ אֲבָל דָּבָר דְּעַתָּה אֵינוֹ בְּיָדוֹ אע"ג דְּמִקּוֹדֶם הי' בְּיָדוֹ הָא וַדַּאי דְּאֵינוֹ נֶאֱמָן וּכְמוֹ שֶׁהֶעֱלָה כָּל זֶה בְּסֵפֶר שָׁב שְׁמַעְתָּתָא שְׁמַעְתָּתָא ו' וּמְקוֹרוֹ בָּרוּךְ מֵהַךְ סֻוְגְיָ' דב"ב גּוּפָהּ דְּבַעַל שֶׁאָמַר גֵּרַשְׁתִּי אֶת אִשְׁתִּי דְּעַל לְמַפְרֵעַ לכ"ע אֵינוֹ נֶאֱמָן וְלָא פְלִיגִי שָׁם אָמוֹרָאֵי רַק בְּאִם אָמַר גֵּרַשְׁתִּי' לְמַפְרֵעַ אִם נֶאֱמָן עַל לְהַבָּא אוֹ לֹא אֲבָל עַל לְמַפְרֵעַ וַדַּאי דְּאֵינוֹ נֶאֱמָן וא"כ הֲרֵי מִמֵּילָא מֻוְכְרָח בְּדַעַת רַשִׁ"י דְּבִדְבַר שֶׁבְּעֶרְוָה גַּם בְּלֹא אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא אֵינוֹ נֶאֱמָן: [ד] עוֹד נִרְאֶה לְהוֹכִיחַ כֵּן מֵהָא דִּבְמַסֶּ' עֵירוּבִין (דַּף נ"ח) תְּנַן וַאֲפִי' עֶבֶד וַאֲפִי' שִׁפְחָה נֶאֱמָנִים לוֹמַר עַד תְּחוּם שַׁבָּת שֶׁלֹּא אָמְרוּ חֲכָמִים אֶת הַדָּבָר לְהַחֲמִיר אֶלָּא לְהָקֵל וּמְפָרְשִׁינַן בַּגְּמָרָא הַטַּעַם מִשּׁוּם דִּתְחוּמִין דְּרַבָּנָן, וְכָתְבוּ שָׁם הַתּוֹסָ' מַשְׁמַע דְּאִם הָיָה דְּאוֹרָיְיתָא לָא מֵהַמָּנֵי' ואע"ג דְּמַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם שֶׁמַּאֲמִינִים לַנָּשִׁים עַל הַשְּׁחִיטָה וְנִיקּוּר וְלִתְרוֹם חַלָּה הוּא מִשּׁוּם דִּבְיָדָהּ דְּבִשְׁחִיטָה מִקּוֹדֶם הי' בְּיָדָהּ לִשְׁחוֹט אֲבָל תְּחוּמִין לֹא הי' כְּלָל בְּיָדָהּ עכ"ד, וא"כ נֶחֱזֵי אֲנַן הֲרֵי בִּתְחוּמִין לֵיכָּא שׁוּם חֶזְקַת אִיסּוּר כְּלָל וְנָשִׁים אֵינָם נֶאֱמָנִים וּמוּכָח דְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ בְּיָדוֹ כְּלָל אע"ג דְּאֵין לוֹ חֶזְקַת אִיסּוּר חֲמִירָא מִדְּבַר שהי' מִקּוֹדֶם בְּיָדוֹ וְיֵשׁ לוֹ חֶזְקַת אִיסּוּר דְּבִשְׁחִיטָה אִשָּׁה נֶאֱמֶנֶת וּבְדָבָר דְּהוּא דֻּומְיָא דִּתְחוּמִין אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת בְּדָבָר דְּאוֹרָיְיתָא וא"כ כֵּיוָן דְּכָתַבְנוּ דְּבִדְבַר עֶרְוָה אֵין ע"א נֶאֱמָן גַּם בְּדָבָר דהי' בְּיָדוֹ מֵעִיקָּרָא דְּאֵינוֹ נֶאֱמָן לוֹמַר גֵּרַשְׁתִּי לְמַפְרֵעַ א"כ ק"ו הוּא דְּאֵינוֹ נֶאֱמָן בְּדָבָר דְּלָא הָיָה בְּיָדוֹ כְּלָל אע"ג דְּלָא אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא, וְלִכְאוֹרָה הָא רְאָיָה הִיא נְכוֹנָה וּבְרוּרָה בְּדַעַת הַתּוֹסָ' וְגַם מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' בְּרֵישׁ גִּטִּין בִּמְקוֹמָם מֻוְכְרָח כֵּן וּכְמוֹ שֶׁמּוּבָא במהרי"ק שׁוֹרֶשׁ ע"ב אַחַר שֶׁכָּתַב דִּבְלָא אִיתַּחְזַק נֶאֱמָן גַּם בִּדְבַר עֶרְוָה וְהִקְשָׁה בְּעַצְמוֹ מֵהָא דְּכָתְבוּ הַתּוֹסָ' בְּרֵישׁ גִּיטִּין בד"ה ע"א דְּהָא דקיי"ל בְּכָל דֻּוְכְתָּא דע"א נֶאֱמָן בְּאִיסּוּרִין יָלְפִינַן לָהּ מִנִּדָּה דִּכְתִיב וְסָפְרָה לָהּ וְדָרְשִׁינַן לָהּ לְעַצְמָהּ.

וא"ת א"כ נֵילַף דַּאֲפִי' בְּאִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא נָמֵי נֶאֱמָן וּבְמַסֶּ' יְבָמוֹת (דַּף פ"ח) הָא מִסְתַּפְּקָא הַגְּמָרָא אִי נֶאֱמָן בִּשְׁאָרֵי אִיסּוּרִין גַּם בְּאִיתַּחְזַק אוֹ לֹא וי"ל דְּאֵינָהּ בְּחֶזְקַת שֶׁתְּהֵא רוֹאֶה כָּל שָׁעָה וּכְשֶׁעָבְרוּ שִׁבְעָה טְהוֹרָה מִמֵּילָא וְגַם בְּיָדָהּ לִטְבּוֹל, בֵּיאוּר דִּבְרֵיהֶם דִּבְנִדָּה לָא אִיתַּחְזַק דִּלְעִנְיַן חָשְׁשָׁה דִּלְמָא חָזְרָה וְרָאֲתָה שֵׁנִית וְסָתְרָה מִנְיָיְנָהּ הֲרֵי לֹא נִתְחַזְּקָה שֶׁתְּהֵא רוֹאֶה כָּל שָׁעָה וּבְמַה שֶׁמַּאֲמִינִים לָהּ שֶׁטָּבְלָה דִּלְגַבֵּי זֶה הָא מִקְּרֵי שַׁפִּיר אִיתְחַזֵּיק אִיסּוּרָא מ"מ נֶאֱמֶנֶת דַּהֲרֵי בְּיָדָהּ לִטְבּוֹל וְשׁוּב הִקְשׁוּ הַתּוֹסְ' שָׁם בְּדִיבּוּר שֶׁאַחַר זֶה דְּמַאי מְסַפְּקָא לְהַגְּמָרָ' בִּיבָמוֹת אִי נֶאֱמָן בִּשְׁאָרֵי אִיסּוּרִין גַּם בְּאִיתַּחְזַק דא"כ לָמָּה לִי קְרָא דְּוִסְפָרָה לָהּ לְעַצְמָהּ גַּבֵּי נִדָּה וְקֻוְשְׁיָ' זוֹ אָזְלִי לפמש"ש מִקּוֹדֶם דְּנִדָּה מִקְּרֵי לָא אִיתַּחְזַק וא"כ אִם נֹאמַר דְּגַם בְּאִיתַּחְזַק נֶאֱמָן בִּשְׁאָרֵי אִיסּוּרִין בע"כ לֹא מִנִּדָּה יָלֵיף לָהּ א"כ קְרָא בְּנִדָּה לָמָּה נֶאֱמַר

וי"ל דס"ד דְּהוּא כְּמוֹ דָּבָר שֶׁבְּעֶרְוָה, וּמַוְכְרָח לְהֶדְיָא דס"ל לְהַתּוֹסָ' דבדשב"ע גַּם בְּלֹא אִיתַּחְזַק אֵינוֹ נֶאֱמָן, ומהרי"ק דָּחֵק לְיַשֵּׁב דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' גַּם לְדַעְתּוֹ וְכָתַב דְּכַוָּונַת הַתּוֹסָ' הוּא דהי' ס"ד דְּנִדָּה הוּא כְּמוֹ דשב"ע וְלֹא תְּהֵא נֶאֱמֶנֶת לוֹמַר שֶׁטְּבָלָה, ותי' זֶה דָּחוּק טוּבָא מִכַּמָּה טְעָמִים חֲדָא דְּקָשֶׁה לוֹמַר כֵּן דְּעִיקַּר קְרָא דִּוְסָפְרָה לָהּ לְעַצְמָהּ לָא אִיצְטְרִיךְ כְּלָל לְאַשְׁמְעִינַן דְּנֶאֱמֶנֶת עַל הַסְּפִירָה רַק קמ"ל דְּנֶאֱמֶנֶת עַל הַטְּבִילָה וַהֲרֵי בְּפָסוּק זֶה לֹא נִזְכַּר כְּלָל טְבִילָה וְאַיְרֵי רַק לְעִנְיַן סְפִירָה, וְעוֹד דא"כ מַאי תֵּירְצוּ הַתּוֹסָ' דהי' ס"ד דְּהוּא כְּמוֹ דשב"ע דְּהוּא וַדַּאי דְּגַם בדשב"ע נֶאֱמָן הֵיכָא דְּהוּא עַתָּה בְּיָדוֹ אפי' בְּאִיתַּחְזַק דְּבַעַל שֶׁאָמַר גֵּרַשְׁתִּי נֶאֱמָן הוֹאִיל וּבְיָדוֹ לְגָרְשָׁהּ ואע"ג דִּלְבַסּוֹף מַסְקִינַן בב"ב (דף קל"ד) דְּאֵין נֶאֱמָן לוֹמַר גֵּרַשְׁתִּי הוּא מִטַּעַם אַחֵר מִשּׁוּם דְּאִי אִיתָא דְּגָרְשָׁהּ קָלָא אִית לַהּ אֲבָל בלא"ה נֶאֱמָן וְכֵן כָּתַב לְהֶדְיָ' בְּתְשׁוּבַת מַיְימוֹנִי ה' אִישׁוּת סי' ג' יעו"ש, וּבְוַדַּאי מַוְכְרָח דְּהַתּוֹסָ' ס"ל דבדשב"ע גַּם בְּלֹא אִיתַּחְזַק אֵינוֹ נֶאֱמָן, וְדִבְרֵי מהרי"ק שָׁם נִפְלְאוּ מִמֶּנִּי וְלֹא יָדַעְתִּי לַהֲבִינָם שֶׁכָּתַב לְתָרֵץ דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' לְדַעְתּוֹ וְז"ל דְּאִי לָאו וְסָפְרָה לָהּ הָוֵי יָלְפִינַן נִדָּה מֵאִיסּוּר עֶרְוָה דְּלָא מְהֵימְנָא שֶׁטְּבָלָה דְּאִיכָּא חֲזָקַת אִיסּוּר דְּוַדַּאי גַּבֵּי אִיסּוּר עֶרְוָה לָא מְהֵימְנִי כה"ג כֵּיוָן דְּאִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא ואע"ג דִּבְיָדוֹ (וְזֶה צ"ע דַּהֲרֵי גַּם בדשב"ע נֶאֱמָן לוֹמַר גֵּרַשְׁתִּי מִשּׁוּם דִּבְיָדוֹ לְגָרְשָׁהּ) וכ"ת כֵּיוָן דְּנִדָּה מִקְּרֵי אִיתַּחְזַק אֶלָּא שֶׁבְּיָדוֹ א"כ הֵיכִי יָלְפִינַן מִינָּהּ דע"א נֶאֱמָן הֵיכָא דְּלָא אִתַּחְזַק אע"ג דְּאֵין בְּיָדוֹ וְכַחֲתִיכַת סָפֵק חֵלֶב סָפֵק שֶׁוּמָּן (גַּם זֶה צ"ע דַּהֲרֵי זֶה נוֹכֵל לִלְמוֹד מַהָא דְּנִדָּה נֶאֱמֶנֶת לוֹמַר שֶׁלֹּא סָתְרָה מִנְיָנָהּ דִּלְעִנְיַן זֶה הֲרֵי אֵינוֹ בְּיָדָהּ וְרַקדְּלָא אִיתַּחְזַקָה בְּרוֹאָה כָּל שָׁעָה) וי"ל דכ"ש הוּא כֵּיוָן דְּיָדְעִינַן מִנִּדָּה דַּאֲפִי' אִיתַּחְזַק נֶאֱמָן מִשּׁוּם דִּבְיָדָהּ לִטְבּוֹל כ"ש לֹא אִיתַּחְזַק אפי' אֵין בְּיָדָהּ דְּהָא טַעְמָא דִּבְיָדָהּ לִטְבּוֹל לָא מְהַנֵּי אֶלָּא לִגְרוֹעַ חֲזָקַת אִיסּוּר שֶׁלָּהּ וכ"ש כְּשֶׁאֵין חֲזָקַת אִיסּוּר כְּלָל דְּנֶאֱמָן, וצ"ע דְּהוּא סוֹתֵר אֶת עַצְמוֹ כֵּיוָן דְּכָתַב דְּעִיקַּר הַדָּבָר דְּבִשְׁאָרֵי אִיסּוּרִין נֶאֱמָן יָלְפִינַן מק"ו דְּנֶאֱמֶנֶת עַל הַטְּבִילָה וְאִיהוּ גּוּפֵהּ כָּתַב דבדשב"ע כה"ג דְּוֵמְיָ' דְּטְבִילַת נִדָּה וַדַּאי דְּאֵינוֹ נֶאֱמָן וא"כ מנ"ל לְהַאֲמִינוֹ בדשב"ע בְּלֹא אִיתַּחְזַק ובע"כ דְּיֵשׁ אֵיזֶה חִסָּרוֹן בְּדִבְרֵי מהרי"ק וְנִשְׁמָט קְצָת מִדְּבָרָיו בְּדָפוּס וצ"ע: [ה] וְהִנֵּה לְדַעַת הַתְּשׁוּבַת מַיְימוֹנִי וְהָרַשְׁבָּ"א דס"ל לְהֶדְיָ' כמהרי"ק הֲרֵי תִּשָּׁאֵר קֻוּשְׁיַ' הַתּוֹסָ' דְּאִי נֶאֱמַר דְּבִשְׁאָרֵי אִיסּוּרִין ע"א נֶאֱמָן וַאֲפִילּוּ הֵיכָא דְּאִיתַּחְזַק א"כ קְרָא דְּוִסְפָרָה לָהּ בְּנִדָּה לָמָּה לִי דִּבְנִדָּה הֲרֵי לָא אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא וּכְמוֹ שֶׁהִסְבִּירוּ הַתּוֹסָ' דְּאֵינָהּ בְּחֶזְקַת שֶׁתְּהֵא רוֹאָה כָּל שָׁעָה, וּבִשְׁלָמָא עַל הַתְּשׁוּבַת מַיְימוֹנִי י"ל דְּחוֹלֵק עַל עִיקַּר סְבָרַת הַתּוֹסָ' וס"ל דְּגַם לְעִנְיַן הַדּ' חֶשְׁשָׁה דִּלְמָא חָזְרָה וְרָאֲתָה וְסָתְרָה מִנְיָנָהּ ג"כ מַקְרֵי אִיתַּחְזַק דַּהֲרֵי בְּחִידּוּשֵׁי הָרַמְבַּ"ן עַל גִּיטִּין וְכֵן הוּא בְּחִידּוּשֵׁי הָרִיטְבָ"א שֶׁהֵבִיא דַּעַת הַתּוֹסָ' דְּעִיקַּר נֶאֱמָנוּת דע"א יָלְפִינַן לָהּ מִנִּדָּה וְהִקְשׁוּ עֲלֵיהֶם דא"כ נֵילַף מִנִּי' גַּם בְּאִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא וע"כ כָּתְבוּ דְּמִנִּדָּה אִי אֶפְשָׁר לִלְמוֹד דְּשָׁאנֵי שָׁם דְּגַם הִיא שָׁיְיכָה בְּאִיסּוּר זֶה וְעוֹד דְּאִי אֶפְשָׁר לָהּ לְהָבִיא עֵדִים עַל זֶה ומש"ה.

הֶאֱמִינַתָּה תּוֹרָה ועכ"פ הַרֵי ס"ל לְהֶדְיָא דְּמִקְּרֵי אִיתַּחְזַק וא"כ שַׁפִּיר צָרִיךְ קְרָא לְהַאֲמִינָהּ, דַּאֲפִילּוּ אִם נֶאֱמַר דְּבִשְׁאָרֵי אִיסּוּרִין נֶאֱמָן גַּם בְּאִיתַּחְזַק מ"מ הָיָה ס"ד דְּנִדָּה הוּא כדשב"ע, אָמְנָם בְּזֶה נִיחָא רַק דִּבְרֵי הַתְּשׁוּבַת מַיְימוֹנִי אֲבָל דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א עֲדַיִין צ"ע דְּבְחִידּוּשׁוֹ בִּיבָמוֹת דַּף פ"ח כָּתַב וְז"ל וּלְעִנְיַן פָּסַק מַשְׁמַע מֵהָכָא דְּבִשְׁאָרֵי אִיסּוּרִין אֵין ע"א נֶאֱמָן בְּאִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא וְאֵין בְּיָדוֹ כו' וא"ת וְתִיפְשׁוֹט מִנִּדָּה דאע"ג דְּאִיתַּחְזַקָה נִדָּה נֶאֱמֶנֶת ותי' דְּכֵיוָן שֶׁדַּרְכָּהּ לִהְיוֹת רוֹאָה וּפוֹסֶקֶת וְהַהֶיתֵּר בָּא מֵאֵלָיו נֶאֱמֶנֶת כו' וּמִיהוּ וַדַּאי הֵיכָא דְּלָא

אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא בְּגוּף זֶה מַמָּשׁ כְּאֵשֶׁת אִישׁ ע"א נֶאֱמָן בּוֹ עכ"ד, הֲרֵי דס"ל דְּגַם בדשב"ע בָּעֵינַן דַּוְקָא אִיתַּחְזַק וְגַם כ' דְּנָדָה לָא מַקְרֵי אִיתַּחְזַק מִשּׁוּם דְּרִגְילָה לְהִשְׁתַּנּוֹת וְהַהֶיתֵּר בָּא מֵאֲלֵי' וּלְדִידַ' הָא תִּשָּׁאֵר קֻוּשְׁיָ' הַתּוֹסָ' דְּמַאי מְסַפְּקָא לְהַגְּמָרָ' דְּאִי נֶאֱמַר דְּבִשְׁאָרֵי אִיסּוּרִין נֶאֱמָן גַּם בְּאִיתַּחְזַק קָרָא בְּנָדָה לָמָּה לִי וּלְדִידַ' לֹא שַׁיָּיךְ תי' הַתּוֹסָ' דס"ד דְּהוּא כדשב"ע כֵּיוָן דְּגַם בדבש"ע בְּלֹא אִיתַּחְזַק נֶאֱמָן, וצ"ל דְּהָרַשְׁבָּ"א חוֹלֵק עַל עִיקַּר סְבָרַת הַתּוֹסָ' וס"ל דְּנָדָה לְפִי הָאֱמֶת מַקְרֵי דשב"ע וְעַיַּ' בְּחִידּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א בְּחֻלִּין דַּף יו"ד שֶׁכָּתַב לְהֶדְיָ' כֵּן דְּנָדָה הוּא דשב"ע וְנֶאֱמַר דְּהָא דבדשב"ע נֶאֱמָן בְּלֹא אִיתַּחְזַק מְנָדָה הוּא דְּיָלְפִינַן לָהּ וְשַׁפִּיר צָרִיךְ קְרָא דְּוִסְפָרָה לָהּ, וְעַיַּ' בְּחִידּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א בְּחֻלִּין (דַּף יו"ד) וּדְבָרָיו סוֹתְרִים לְדִבְרָיו בִּיבָמוֹת וצ"ע: [ו] גַּם עוֹד נִרְאֶה לְיַשֵּׁב קֻוּשְׁיָ' זוֹ לְהָרַשְׁבָּ"א וּלְהַתְּשׁוּבַת מַיְימוֹנִי בְּאוֹפֶן אַחֵר וְגַם מֵהַתּוֹסָ' דְּגִטִּין אֵין הֶכְרֵחַ דְּחוֹלְקִים עֲלֵיהֶם בְּעִיקַּר הַהֲלָכָה וְגַם הֵם מָצוּ ס"ל דְּגַם בדשב"ע נֶאֱמָן בְּלֹא אִיתַּחְזַק ומ"מ שַׁפִּיר תֵּירְצוּ דס"ד דְּנָדָה הוּא כדשב"ע, דְּהִנֵּה בְּסִדְרֵי טָהֳרָה סִימָן קצ"ב הֵבִיא דִּבְרֵי תְּשׁוּבַת מְעִיל צְדָקָה בְּאִשָּׁה שֶׁמָּצְאָה כֶּתֶם בִּימֵי לִיבּוּנָהּ וּפָסְקָה לְעָרֶב בְּטָהֳרָה וְהִתְחִילָה לִמְנוֹת מֵחָדָשׁ וּלְמָחָר אָמְרוּ לָהּ שְׁכֵנוֹתַי' שֶׁצְּרִיכָה לְהַמְתִּין חֲמִשָּׁה יָמִים קוֹדֶם שֶׁתַּתְחִיל לִמְנוֹת שִׁבְעָה נְקִיִּים וְאַחַר שֶׁעָבְרוּ שְׁנֵי יָמִים נוֹדַע לָהּ הַדִּין שא"צ לְהַמְתִּין הָנֵי חֲמִשָּׁה יָמִים וּפָסַק דְּאֵינָהּ יְכוֹלָה לַחְשׁוֹב הַנְּקִיִּים שֶׁלָּהּ מִיּוֹם שֶׁפָּסְקָה בְּטָהֳרָה בַּתְּחִילָּה כֵּיוָן דְּאַחַ"כ לֹא נִתְכַּוְּונָה לְמִנּוֹת הַשֵּׁנִי יָמִים בְּתוֹךְ ז' נְקִיִּים שֶׁלָּהּ אֵינָם עוֹלִים לִמְנְיָנָהּ דַּאֲפִי' לָמַ"ד דְּסַגִּי בִּתְחִילָּתָן לְחֻוָּדָא אוֹ בְּסוֹפָן לְחֻוָּדָא וַאֲפִילּוּ לֹא בָּדְקָה עַד יוֹם שְׁבִיעִי סַגִּי מ"מ זֶה בָּעֵינַן לכ"ע שֶׁתְּחַזֵּק כָּל הַשִּׁבְעָה יָמִים שֶׁלָּהּ בְּסוֹפֶרֶת וְכִפְשָׁטֵי' דְּקָרָא דְּוִסְפָרְ' לָהּ שִׁבְעַת יָמִים דְּבָעֵינַן סְפוּרִין דַּוְקָא, ועי' בְּסִדְרֵי טָהֳרָה סי' קצ"ו דְּהֵבִיא מַשְׁמָעוּת כַּמָּה מֵהָרַאשׁוֹנִים דס"ל כֵּן, וּלְדִידְהוּ כָּל שֶׁלֹּא נִתְכַּוְּונָה שֶׁיַּעֲלוּ לָהּ לִסְפִירַת שִׁבְעָה אֵינָם עוֹלִים לָהּ גַּם בְּלֹא חֲשָׁשָׁה דִּלְמָא רָאֲתָה דָּם דַּאֲפִי' אִם יָבֹא אֵלֶיהָ וְיֹאמַר דְּוַדַּאי לֹא רָאֲתָה מ"מ אֵינָם עוֹלִים לָהּ לִסְפִירָה וַעֲדַיִין טְמֵאָה הִיא מַחֲמַת רְאִיָּה רִאשׁוֹנָה שֶׁקּוֹדֶם שִׁבְעָה, ולפי"ז בְּנָדָה דְּנֶאֱמֶנֶת אִיכָּא שְׁלֹשָׁה סְבָרוֹת הָא דְּנֶאֱמֶנֶת עַל הַטְּבִילָה הוּא מִשּׁוּם דְּבְיָדָהּ לִטְבּוֹל וְהָא דְּנֶאֱמֶנֶת שֶׁלֹּא חָזְרָה וְרָאֲתָה וְסָתְרָה מִנְיָנָהּ דְּזֶה אֵין בְּיָדָהּ כְּלָל הוּא כִּסְבָרַת הַתּוֹסָ' דְּאֵינָהּ בְּחֶזְקַת שֶׁתְּהֵא רוֹאָה כָּל שָׁעָה אוֹ כמש"ש הָרַשְׁבָּ"א דִּרְגִילָה לְהִשְׁתַּנּוֹת וְהַהֶיתֵּר בָּא מֵאֲלֵיו וּמַקְרֵי לֹא אִיתַּחְזַק וְהָא דְּנֶאֱמֶנֶת הַשְׁתָּא לוֹמַר שֶׁפָּסְקָה בְּטָהֳרָה וּמָנְתָה שִׁבְעָה נְקִיִּים דִּלְגַבֵּי חֲשַׁשׁ זֶה הָא מַקְרֵי שַׁפִּיר אִיתַּחְזַק דְּהָא אִם לֹא נִתְכַּוְּונָה לְמַנּוֹת טְמֵאָה מִשּׁוּם ראי' רִאשׁוֹנָה עַצְמוֹ צ"ל מִשּׁוּם דְּבְיָדָהּ לְמַנּוֹת ואע"ג דְּהַשְׁתָּא אַחַר שֶׁעָבְרוּ הַשִּׁבְעָה וְאוֹמֶרֶת טְהוֹרָה אֲנִי אֵין בְּיָדָהּ לִמְנוֹת לְמַפְרֵעַ מ"מ הֲרֵי מֵעִיקָּרָא הָיָה בְּיָדָהּ לִמְנוֹתָן ומש"ה נֶאֱמֶנֶת שֶׁמָּנְתָה אוֹתָן וכמש"ש הַתּוֹסָ' דְּנֶאֱמָן עַל הַשְׁחִיטָה מִשּׁוּם דְּמֵעִיקָּרָא הָיָה בְּיָדוֹ אע"ג דְּהַשְׁתָּא אֵינוֹ בְּיָדוֹ, וַהֲרֵי כְּבָר כָּתַבְנוּ לְעֵיל דבדשב"ע בָּעֵינַן דַּוְקָא שֶׁיִּהְיֶ' עַתָּה בְּיָדוֹ אֲבָל מַה שהי' בְּיָדוֹ מִקּוֹדֶם לכ"ע לָא מְהַנֵּי וּכְמוֹ בַּעַל שֶׁאָמַר גֵּרַשְׁתִּי אֶת אִשְׁתִּי לְמַפְרֵעַ דְּעַל לְמַפְרֵעַ לכ"ע אֵינוֹ נֶאֱמָן, וא"כ הֲרֵי אָתֵי שַׁפִּיר תי' הַתּוֹסָ' דְּאִיצְטְרִיךְ וְסָפְרָה לָהּ דס"ד דְּהוּא כדשב"ע פי' וְלֹא נַאֲמִינָהּ שֶׁפָּסְקָה בְּטָהֳרָה וְסָפְרָה שִׁבְעָה נְקִיִּים, וּבְמָקוֹם אַחֵר כָּתַבְנוּ סְבָרָא אַחֶרֶת דְּנָדָה מַקְרֵי אִיתַּחְזַק ואכמ"ק: [ז] גַּם דַּעַת הָרָ"ן הוּא לְהֶדְיָא כֵּן דִּבְמַסְ' גִּיטִּין דַּף ס"ד גַּבֵּי הָאוֹמֵר לִשְׁלוּחוֹ צֵא וְקַדֵּשׁ לִי אִשָּׁה וּמֵת הַשָּׁלִיחַ דְּהַמְשַׁלֵּחַ אָסוּר בְּכָל הַנָּשִׁים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם קְרוֹבוֹת דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא קִדֵּשׁ לוֹ אֲחוֹתָהּ וכ' שָׁם הָרָ"ן בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן דְּאִם בָּאוּ הַקְּרוֹבוֹת וְאָמְרוּ שֶׁלֹּא קִדֵּשׁ אוֹתָם

הַשָּׁלִיחַ דְּמֻוָתֶּרֶת וְהִקְשָׁה ע"ז הָרָ"ן דְּאִם ע"פ דִּין אֲסוּרָה מַה מוֹעִיל עֵידוּת הַקִּרּוֹבוֹת הֲרֵי אֵין דָּבָר שֶׁבְּעֶרְוָה פָּחוֹת מִשְּׁנַיִם אע"ג דְּלָא אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא שֶׁהֲרֵי אפי' לְאִיסּוּר אָמְרוּ כֵּן גַּבֵּי אִשְׁתּוֹ זִינְּתָה בע"א דִּלְרָבָא אֵינוֹ נֶאֱמָן וַהֲרֵי דכ' מְפוֹרָשׁ כֵּן, וְעַיֵּי' בְּקִידּוּשִׁין דַּף ס' דִּתְנַן ע"מ שֶׁיֵּשׁ לִי מָאתַיִם זוּז הֲרֵי זוֹ מְקֻדָּשֶׁת וְיֵשׁ לוֹ וּפָרִיךְ וְנֵיחוּשׁ שֶׁמָּא יֵשׁ לוֹ וּמְשַׁנֵּי כָּאן בְּקִידּוּשֵׁי נַדַּאי כָּאן בְּקִידּוּשֵׁי סָפֵק,, וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה מִכָּאן דְּאַמַּאי לֹא יִהְיֶה נֶאֱמָן בְּעַצְמוֹ דְּאֵין לוֹ דִּלְפִי דְּבָרָיו הָא לֹא חָלוּ הַקִּידּוּשִׁין וְלֵיכָּא חֶזְקַת אִיסּוּר רַק זֶה נִיחָא וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הָרָ"ן שָׁם וְז"ל וְנֵיחוּשׁ שֶׁמָּא יֵשׁ לוֹ דְּכֵינָן דְּקַדֵּישׁ אַדַּעְתָּא דְּהָכִי רַגְלַיִם לַדָּבָר דְּיֵשׁ לוֹ דאל"כ לָמָּה קִדְּשָׁהּ וְהַשְׁתָּא הוּא דְּרוֹצֶה לַחֲזוֹר בּוֹ עכ"ד, וְזֶה אֵין לְהַקְשׁוֹת דְּהָרָ"ן לְשִׁיטָתוֹ לָמָּה הֲוָצְרַךְ לָזֶה דְּאִיהוּ הָא ס"ל דְּגַם בְּלֹא אִיתַּחְזַק אֵינוֹ נֶאֱמָן די"ל דְּהָרָ"ן בָּא לְיַשֵּׁב אַמַּאי אֵינוֹ נֶאֱמָן בְּמִיגּוֹ דְּאִי בָּעֵי מְגָרְשָׁהּ וְעַיֵּי' בב"ב (דַּף קל"ה) דִּפְלִיגָא בְּאוֹמֵר גֵּרַשְׁתִּי לְמַפְרֵעַ אִם נֶאֱמָן עַל לְהַבָּא אוֹ לֹא, גַּם י"ל דְּעַד כָּאן לָא ס"ל לְהָרָ"ן דְּאֵינוֹ נֶאֱמָן רַק הֵיכָא דְּלָא אִיתַּחְזַק לֹא אִיסּוּר וְלֹא הָיְתָה אֲבָל בְּאוֹמֵר שֶׁאֵין לוֹ הֲרֵי לְדִבְרָיו לֹא חָלוּ הַקִּידּוּשִׁין כְּלָל וְיֵשׁ לָהּ חֶזְקַת פְּנוּיָה וצ"ל נֶאֱמָן אִי לָאו מִשּׁוּם רַגְלַיִם לַדָּבָר וְלָא דָּמֵי לְהַהוּא דְּהָאוֹמֵר לִשְׁלוּחוֹ דְּשָׁם חֶזְקַת פְּנוּיָה שֶׁמָּא קִדֵּשׁ אַחַת מֵהַקִּרּוֹבוֹת וְלֹא שַׁיָּיךְ חֶזְקַת פְּנוּיָה וכמש"כ הָרַ"ן בְּגִיטִּין שָׁם בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן דְּאֵין חֶזְקַת פְּנוּיָה דְּקִרּוֹבוֹת שֶׁאֵין בָּאִין לְפָנֵינוּ לַדִּין מוֹעִיל לָהּ וּמַה דְּלָא מוֹקְמִינַן אוֹתָהּ עַל חֶזְקַת הֶיתֵּר לְהַמְשִׁלַּחַ מְבוֹאָר בְּמָקוֹם אַחֵר מִשּׁוּם דְּהַסָּפֵק לֹא נוֹלַד בָּהּ רַק בְּהַקִּרּוֹבוֹת וס"ל דְּאֵין לָדוּן חֶזָקָה רַק בְּדָבָר שֶׁהַסָּפֵק נוֹלַד בָּהּ משא"כ בִּמְקַדֵּשׁ עַל תְּנַאי הֲרֵי יֵשׁ לָהּ חֶזְקַת פְּנוּיָה, רַק עֲדַיִן הָא קָשֶׁה לִי דְּהָרֹא"ש שָׁם בפ"ג דְּקִידּוּשִׁין סִימָן ג' הֵבִיא תּוֹסָפְתָּא ה"א מְקֻדָּשֶׁת לִי ע"מ שֶׁאֲדַבֵּר עָלַיִךְ לַשִּׁלְטוֹן וְאֶעֱשֶׂה עִמָּךְ כְּפוֹעֵל וְנָתַן לָהּ ש"פ ה"ז מְקֻדָּשֶׁת מִיָּד עַד שֶׁיֹּאמַר לֹא דִּבַּרְתִּי וְלֹא עָשִׂיתִי דִּבְרֵי ר"מ וחכ"א נִתְקַיְּמִים הַתְּנַאי מְקֻדָּשֶׁת וְאִם לָאו אֵינָהּ מְקֻדָּשֶׁת וְהִקְשָׁה הָרֹא"ש אַמַּאי לָא חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא קַיְּמִים הַתְּנַאי רַק אַחַ"כ רוֹצֶה לַחֲזוֹר בּוֹ וְאוֹמֵר שֶׁלֹּא קַיְּמִים וּכְמוֹ דְּחָיְישִׁינַן בַּגְּמָרָ' שֶׁמָּא יֵשׁ.

לוֹ ותי' דה"ק אִם נִתְקַיְּמִים הַתְּנַאי הֵם קִידּוּשֵׁי נַדַּאי וְאִם לָאו קִידּוּשֵׁי סָפֵק, וּמַאי מְדַמֶּה לְהוּ דְּבַמִּשְׁנָה הָא אִיכָּא רַגְלַיִם, לְדָבָר דְּיֵשׁ לוֹ מִדְּקִדְּשָׁהּ אֲבָל בְּהַהוּ דְּתוֹסָפְתָּא הָא לֵיכָּא שׁוּם רַגְלַיִם לַדָּבָר דְּקַיְּמִים אַחַ"כ הַתְּנַאי דִּלְמָא תֵּיכֶף נִתְחָרֵט וְלֹא קַיְּמִים וּמֻכְרָח דס"ל לָהָרֹא"ש דְּגַם בכה"ג אֵין ע"א נֶאֱמָן בדשב"ע אָמְנָם צע"ק דִּבְרֹא"ש פֶּרֶק הַנִּזָּקִין כָּתַב י"ד כְּלָלִים בְּדִינֵי נֶאֱמָנוּת ע"א וְכָתַב שָׁם דְּנָגַד חֶזָקָה אֵינוֹ נֶאֱמָן וְהֵיכָא דְּלֵיכָּא חֶזָקָה דְּמֵעִיקָּרָא נֶאֱמָן וְלֹא כָּתַב כְּלָל לְחַלֵּק דבדשב"ע גַּם בְּדִלֵּיכָּא חֶזָקָה אֵינוֹ נֶאֱמָן וּמַשְׁמַע קָצָת דס"ל כְּהַתְּשֻׁבוֹת מַיְּימוֹנִי דְּגַם בדשב"ע נֶאֱמָן וצ"ע: [ח] וְהִנֵּה בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ן וְהָרַ"ן יֵשׁ לְעַיֵּן וּכְמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר דְּהִנֵּה כְּבָר הֵבֵאנוּ לְעֵיל דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ן בְּחִידּוּשָׁיו רֵישׁ גִּיטִּין שֶׁכָּתַב לְהֶדְיָ' דבדשב"ע אֵינוֹ נֶאֱמָן גַּם בְּלֹא אִיתַּחְזַק אִיסּוּר וע"כ הַקְשָׁה עַל הָא דְּאָמְרִי שָׁם אֵימוֹר דְּאָמְרִי' ע"א נֶאֱמָן כְּגוֹן חֲתִיכָה סָפֵק חֵלֶב סָפֵק שׁוּמָּן דְּלָא אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא אֲבָל הָכָא אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא דא"א וה"ל דשב"ע דְּלָמָּה צָרִיךְ הַגְּמָרָ' לְהָנֵי ב' הַסְּבָרוֹת וְדָחֵק דְּהַגְּמָרָ' פָּרִיךְ שְׁתֵּי קֻשְׁיוֹת, וְלִכְאוֹרָה סוֹתֵר דִּבְרֵי עַצְמוֹ בְּגִיטִּין (דַּף ס"ד) בְּאוֹמֵר לִשְׁלוּחוֹ צֵא וְקַדֵּשׁ לִי אִשָּׁה וּמֵת הַשָּׁלִיחַ דְּאָסוּר בְּכָל הַנָּשִׁים וכ' שָׁם הָרָ"ן בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן דְּהָאִיסּוּר הוּא ע"פ דִּין דְּנַדַּאי כָּל הַנָּשִׁים שֶׁבָּעוֹלָם שַׁרְיָין לְהַנָּשֵׂא לְאַחֵר וַאֲפִילּוּ קְטַנּוֹת שֶׁמֵּת אֲבִיהֶן וְלָא חָיְישִׁינַן לָהּ שֶׁמָּא הִיא נִתְקַדְּשָׁה לְפִי שֶׁבְּחֶזְקַת פְּנוּיוֹת הֵן וְאֵין חֶזְקַת שָׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוּתוֹ מוֹצִיא אוֹתָן מֵחֶזְקָתָן אֲבָל הוּא אָסוּר בְּכָל הַנָּשִׁים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם קְרוֹבוֹת הָאוֹסְרוֹת

אוֹתָהּ בְּקִידּוּשִׁין וְחָיְישִׁינַן שְׁמָא אַחַת מֵהַקְּרוֹבוֹת נִתְקַדְּשָׁה לוֹ לְפִי שֶׁאֵין חֶזְקַת פְּנוּיוֹת שֶׁל הַקְּרוֹבוֹת שֶׁאֵין בָּאִין לְפָנֵינוּ לַדִּין מוֹעִיל לָהֶם הָא אִם בָּאוּ כָּל הַקְּרוֹבוֹת שֶׁלָּהּ וְאָמְרוּ שֶׁלֹּא קִידֵּשׁ אוֹתָם הַשָּׁלִיחַ וַדַּאי מֻוּתָּר בָּהּ דע"א נֶאֱמָן בְּאִיסּוּרִין וכ"ש הָכָא דְּלָא אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא וַחֲשָׁשָׁה בְּעָלְמָא הוּא, וְהָרָ"ן הִקְשָׁה עלי' דְּאִם ע"פ דִּין אֲסוּרוֹת מַה מוֹעִיל עֵדוּת הַקְּרוֹבוֹת הָא אֵין דשב"ע פָּחוֹת מִשְּׁנַיִם וַאֲפִילּוּ בְּדָלָא אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא וא"כ דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ן לְכְאוֹרָה סוֹתְרִים זֶה אֶת זֶה, וְזֶה כַּמָּה שָׁנִים שֶׁרָאִיתִי קֻוּשְׁיָ' זוֹ בְּסֵפֶר מְקוֹר מַיִם חַיִּים סי' קכ"ג וְנִשְׁאַר בצ"ע, וְהַנִּרְאֶה בָּרוּר דְּוַדַּאי ס"ל לְהָרַמְבַּ"ן דְּגַם בְּלֹא אִיתַּחְזַק אֵינוֹ נֶאֱמָן רַק זֶהוּ בְּכָל סָפֵק שֶׁנּוֹלַד לוֹ בְּאִשָּׁה אַחַת וּכְמוֹ הַךְ דְּרֵישׁ גִּיטִּין דְּהַסָּפֵק בְּאִשָּׁה זוֹ אִם גֵּיטָהּ נִכְתַּב לִשְׁמָהּ אוֹ לֹא וְאָז אֵין ע"א נֶאֱמָן לְהַכְרִיעַ לָנוּ הַסָּפֵק אֲבָל בְּהַךְ דְּהָאוֹמֵר לִשְׁלוּחוֹ דְּגַם בְּלֹא עִידּוּתוֹ יָדְעִינַן שֶׁיֵּשׁ הַרְבֵּה נָשִׁים בָּעוֹלָם הַמֻּוָּתָּרוֹת לוֹ רַק לֹא יָדַעְנוּ מִי הֵמָּה הַמֻּוָּתָּרוֹת וּמִי הֵמָּה הָאֲסוּרוֹת וְלֹא בָּא הָעֵד רַק לְבָרֵר שֶׁזֹּאת מִן הַמֻּוָּתָּרוֹת מש"ה ס"ל דבכה"ג שַׁפִּיר נֶאֱמָן, וְתֵדַע דַּהֲרֵי כָּתַב הָרַמְבַּ"ן הָא אִם בָּאוּ הַקְּרוֹבוֹת כו' דע"א נֶאֱמָן בְּאִיסּוּרִין וכ"ש הָכָא דְּלָא אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא וַחֲשָׁשָׁה בְּעָלְמָא הוּא, וְחָזַינַן לְהֶדְיָא מִדְּבָרָיו דַּאֲפִילּוּ אִם הָיָה כָּאן אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא ג"כ הָיָה נֶאֱמָן וַהֲרֵי זֶהוּ דָּבָר שֶׁהַכֹּל מוֹדִים דְּבְאִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא ודשב"ע דְּאֵינוֹ נֶאֱמָן רַק כַּנָּוָנָתוֹ הוּא כמש"כ דַּאֲפִילּוּ אִלּוּ הָיִינוּ יוֹדְעִים דְּבְוַדַּאי קִידֵּשׁ לוֹ הַשָּׁלִיחַ אִשָּׁה אַחַת שֶׁיֵּשׁ לָהּ קְרוֹבַת רַק לֹא יָדַעְנוּ אוֹתָהּ וְהָיָה כָּאן אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא פי' דְּוַדַּאי יֵשׁ כָּאן אִיסּוּרָא ג"כ הָיָה נֶאֱמָן ע"א לְבָרֵר לָנוּ אֵיזֶהוּ שֶׁרִי לֵיהּ וכ"ש דְּאֵינוֹ רַק חֲשָׁשָׁה בְּעָלְמָא פי' דְּלָא יָדְעִינַן אִם יֵשׁ כָּאן אִיסּוּר כְּלָל דְּשֶׁמָּא לֹא קִידֵּשׁ לוֹ כְּלָל דַּחֲזָקָה שָׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוּתוֹ אֵינוֹ חֲזָקָה גְּמוּרָה דְּהָא לָא סָמְכִינַן עֲלָהּ לְהָקֵל בְּדָאוֹרָיְיתָא וּבְפָרָט בכה"ג דְּאֵין הַדָּבָר תָּלוּי בּוֹ דְּלְמָא לֹא תִּתְרַצֶּה לְהִתְקַדֵּשׁ לוֹ וַאֲפִי' אִם קִידֵּשׁ דְּלְמָא קִידֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה שֶׁאֵין לָהּ קְרוֹבוֹת בְּוַדַּאי דְּנֶאֱמָן, וְטַעְמוֹ שֶׁל הָרַמְבַּ"ן בְּחִילּוּק זֶה נִרְאֶה דְּיָצָא לֵיהּ מֵהָא דִּתְנַן בְּקִידּוּשִׁין (דף ס"ג) קִדַּשְׁתִּי אֶת בִּתִּי וְאֵינִי יוֹדֵעַ לְמִי קִדַּשְׁתִּי וּבָא אֶחָד וְאָמַר אֲנִי קִדַּשְׁתִּי נֶאֱמָן וּבְוַדַּאי דְּלְהָנֵי פּוֹסְקִים דס"ל דבדבש"ע גַּם בְּלֹא אִיתַּחְזַק אֵינוֹ נֶאֱמָן קָשֶׁה לִכְאוֹרָה אַמַּאי נֶאֱמָן וּמֻכְרָח כמש"כ כֵּינָן דְּגַם בְּלֹא עִידּוּתוֹ יָדְעִינַן דְּיֵשׁ אָדָם אֶחָד בָּעוֹלָם שֶׁהִיא מֻוָּתֶרֶת לוֹ רַק לֹא יָדַעְנוּ מִי הוּא וְהָעֵד בָּא רַק לְבָרֵר לָנוּ מִי הוּא הַהֶיתֵּר נֶאֱמָן, וְהָרָ"ן חוֹלֵק עלי' וס"ל דַּאֲפִי' בכה"ג דְּלָא בָּא רַק לְבָרֵר ג"כ אֵין ע"א נֶאֱמָן בדשב"ע ומש"ה כָּתַב דְּאִם הי' הָאִיסּוּר ע"פ דִּין לֹא הָיוּ הַקְּרוֹבוֹת נֶאֱמָנִים, וְלִכְאוֹרָה הֲרֵי תִּיקְשֶׁה עַל הָרַ"ן מֵהַךְ מִשְׁנָה דְּנֶאֱמָן לוֹמַר אֲנִי קִדַּשְׁתִּי הֲרֵי דְּגַם הוּא בְּעַצְמוֹ נֶאֱמָן וכ"ש ע"א וְעַיֵּין בָּרָ"ן בְּקִידּוּשִׁין שָׁם שכ' עַל הַךְ מִשְׁנָה וְז"ל ואע"ג דְּאֵין דשב"ע פָּחוֹת מִשְּׁנַיִם כו' הָתָם הוּא לְהוֹצִיאָהּ מֵחֶזְקָתָהּ אֲבָל זֶה שֶׁמַּעֲמִידָהּ עַל חֶזְקָתָהּ אֶלָּא שֶׁאוֹמֵר שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה לוֹ נֶאֱמָן, וְעַיֵּ' בְּתְשׁוּבַת הַגָּאוֹן רַבֵּינוּ עֲקִיבָא אֵיגֶר זלצ"ה זיע"א בסי' קכ"ג שֶׁהִקְשָׁה דְּדִבְרֵי הָרָ"ן הַלָּלוּ סוֹתְרִים דִּבְרֵי עַצְמוֹ בְּגִיטִּין שֶׁכָּתַב דְּאֵין הַקְּרוֹבוֹת נֶאֱמָנִים דְּגַם בְּלֹא אִיתַּחְזַק אֵינוֹ נֶאֱמָן בדשב"ע וּבְוַדַּאי דְּיֵשׁ לְהָבִין לְהָרָ"ן דְּמַה בֵּין הַאי דְּקְרוֹבוֹת דְּאֵינָן נֶאֱמָנִים לְבֵין הַךְ דַּאֲנִי קִדַּשְׁתִּי דְּנֶאֱמָן: [ט] וְהַנִּרְאֶה בֵּיאוּר דְּבָרָי' דְּהָא דְּכָתַב בְּקִידּוּשִׁין דְּרַק לְהוֹצִיאָהּ מֵחֶזְקָתָהּ אֵינוֹ נֶאֱמָן אֵין כַּנָּוָנָתוֹ דַּוְקָא שֶׁיִּהְיֶ' לָהּ חֶזְקַת אִיסּוּרָא דְּמֵעִיקָּרָא דְּוַדַּאי דְּגַם בְּדָלֵיכָּא חֶזְקָה דְּמֵעִיקָּרָא אֵינוֹ נֶאֱמָן לְהָרָ"ן רַק כַּנָּוָנָתוֹ הֵיכָא דְּבָא הָעֵד לְהוֹצִיאָהּ מִמַּה שֶּׁהָיוּ מַחֲזִיקִין אוֹתוֹ בב"ד מֵעִיקָּרָא קוֹדֶם שֶׁהֵעִיד וּכְמוֹ בְּהָאוֹמֵר לִשְׁלוּחוֹ צֵא וְקַדֵּשׁ לִי אִשָּׁה דְּקוֹדֶם שֶׁבָּאוּ הַקְּרוֹבוֹת אֲסָרָנוּ עָלָיו אִשָּׁה זוֹ וְהַוְחָזְקָה בִּסְפֵק אִיסּוּר שֶׁמָּא קִידֵּשׁ

הַשָּׁלִיחַ אַחַת מֵהַקְּרוֹבוֹת שֶׁלָּהּ וְשׁוּב אֵינוֹ מוֹעִיל עֵידוּתָן לְהַכְרִיעַ וּלְהוֹצִיאָהּ מִידֵי סָפֵק אִיסּוּר זֶה שֶׁהֶחֱזַקְנוּהָ אֲבָל בְּהַהִּ דְּהָאוֹמֵר קִידַּשְׁתִּי אֶת בִּתִּי הֲרֵי קוֹלָם שֶׁהֵעִיד לְפָנֵינוּ הֶחֱזַקְנוּ לַהֶבֶת שֶׁאֲסוּרָה לְכָל הָעוֹלָם וּמֻתֶּרֶת לְאָדָם אֶחָד וְגַם עַכְשָׁיו כְּשֶׁבָּא הָעֵד וְאָמַר אֲנִי קִידַּשְׁתִּי הֲרֵי אֵינָהּ מוֹצִיאָה כְּלָל מִמַּה שֶׁהוּחְזְקָה אוֹתָהּ בְּלֹא עֵדוּתוֹ דְּגַם לִדְבָרָיו אֲסוּרָה לְכָל הָעוֹלָם וְשָׁרֵי לְאֶחָד רַק אוֹמֵר לָנוּ מִי הוּא הָאֶחָד וְכֵיוָן דְּעֵידוּתוֹ הוּא מַמָּשׁ כְּמוֹ שֶׁהֶחֱזַקְנוּ אוֹתָהּ מִקּוֹדֶם וְאֵינוֹ מְחַדֵּשׁ בְּאִשָּׁה זוֹ לֹא אִיסּוּר וְלֹא הֶיתֵּר מש"ה נֶאֱמָן וְזֶהוּ שֶׁכָּתַב הָרָ"ן וא"ג דְּאֵין דשב"ע פָּחוֹת מִשְּׁנַיִם הָתָם הוּא לְהוֹצִיאָהּ מֵחֶזְקָתָהּ פי' מִמַּה שֶׁהֶחֱזַקְנוּ אוֹתָהּ בְּאִיסּוּר קוֹדֶם עֵידוּתוֹ וְהָעֵד בָּא לְהַתִּירָהּ אוֹ לְהֵיפּוּךְ אֲבָל זֶה שֶׁמַּעֲמִידָהּ עַל חֶזְקָתוֹ אֶלָּא שֶׁאָמַר שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה לוֹ פי' דְּעֵידוּתוֹ הוּא מַמָּשׁ כְּמוֹ שֶׁהֶחֱזַקְנוּ אוֹתָהּ וְזֶה בָּרוּר בְּכַוָּנַת הָרָ"ן וְלֹא נִתְכַּוֵּן כְּלָל לְחֶזְקַת אִיסּוּר דְּמַעִיקָּרָא הִתְּשׁוּבַת מַיְימוֹנִי בְּעַוְבְדָּא דִּידֵיהּ דְּהַשָּׁלִיחַ אָמַר הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי וְאָמַר שְׁטָעָה וְכַוָּנָתוֹ הָיָה לְקַדְּשָׁהּ לְרַאוּבֵן וְהֵשִׁיב דע"א נֶאֱמָן בְּאִיסּוּרִין הֵיכָא דְּלָא אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא וְאַף עַל גַּב דְּכָאן אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא כָּל כַּמָּה דְּלָא אָמַר דְּאַטְעִי לְדִבּוּרֵיהּ הָא לָא מִיקְּרֵי אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא אֶלָּא הֵיכָא דְּגַם לְדִבְרֵי הָעֵד הַבָּא לְהַתִּיר מֵעִיקָּרָא הי' אֲסוּרָה וּכְהַהִ דְּרֵישׁ גִּיטִּין דְּבִפְנֵי נִכְתַּב עכ"ד הֲרֵי כָּתַב דאע"ג דְּאִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא בב"ד קוֹדֶם עֵידוּתוֹ מ"מ נֶאֱמָן כֵּיוָן דְּאֵין לָהּ חֶזְקַת אִיסּוּר דְּמֵעִיקָּרָא, וְהָרָ"ן אע"ג דְּחוֹלֵק עַל סְבָרָתוֹ זוֹ וס"ל דְּגַם בְּלֹא חֲזָקָה דְּמֵעִיקָּרָא אֵינוֹ נֶאֱמָן מ"מ לַסְּבָרָה הָרִאשׁוֹנָה מוֹדֶה דְּבָעֵינַן דַּוְקָא שֶׁיָּעִיד נָגֶד מַה שֶׁהֶחֱזַקְנוּ אוֹתָהּ קוֹדֶם עֵידוּתוֹ אָז הוּא דְּאֵינוֹ נֶאֱמָן.

וְהִנֵּה נ"מ טוֹבָא לְדִינָא בֵּין הָרַמְבַּ"ן וְהָרָ"ן דלהרמב"ן דְּטַעְמוֹ שֶׁל הַמִּשְׁנָה דְּנֶאֱמָן לוֹמַר אֲנִי קִדַּשְׁתִּי מִשּׁוּם דְּאֵינוֹ רַק מְבָרֵר א"כ ה"ה בְּאָב שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁתֵּי בָּנוֹת קְטַנּוֹת וְאָמַר קִידַּשְׁתִּי אַחַת מֵהֶן לִפְלוֹנִי וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִין אֵיזוֹ נִתְקַדְּשָׁה דִּשְׁתֵּיהֶן אֲסוּרוֹת וּבָא ע"א וְהֵעִיד שֶׁזּוֹ הִיא שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה דלהרמב"ן נֶאֱמָן כֵּיוָן דְּאֵינוֹ רַק מְבָרֵר לָנוּ אֵיזֶה אֲסוּרָה וְאֵיזֶה מֻתֶּרֶת וּכְמוֹ דס"ל דְּהַקְּרוֹבוֹת נֶאֱמָנִים עַל אִשָּׁה זוֹ לְהָעִיד שֶׁמֻּתֶּרֶת לְהַמְשַׁלֵּחַ וּמְבֹאָר בִּדְבָרָיו לְהֶדְיָא דַּאֲפִילּוּ אִם הָיוּ יוֹדְעִין דְּנַדַּאי קִידֵּשׁ לוֹ הַשָּׁלִיחַ אִשָּׁה אַחַת ג"כ הי' מוֹעִיל עֵידוּתָן, וּלְהָרָ"ן אֵינוֹ נֶאֱמָן כֵּיוָן דְּכָל אַחַת הֶחְזַק לָנוּ בְּסָפֵק מְקֻדֶּשֶׁת אֵין ע"א נֶאֱמָן לְהַתִּירָהּ וּלְהוֹצִיאָהּ מִידֵי סָפֵק זֶה וְרַק בְּדִינוֹ שֶׁל הַמִּשְׁנָה דְּאֵין הַסָּפֵק עַל הַבַּת כְּלָל דְּאֵינוֹ מְחַדֵּשׁ בְּעֵידוּתוֹ עַל הָאִשָּׁה שׁוּם דָּבָר לֹא אִיסּוּר וְלֹא הֶיתֵּר מש"ה נֶאֱמָן, וְאֵין לְהַקְשׁוֹת דְּגַם בְּהַהִ דִּינָא שֶׁל הַמִּשְׁנָה דַּאֲנִי קִדַּשְׁתִּי דאע"ג דְּלַגַּבֵּי הַבַּת אֵינוֹ מֵחֲדֵשׁ בְּעֵידוּתוֹ מ"מ אַמַּאי לֹא נִדּוֹן עָלָיו וְנֶאֱמַר דְּקוֹדֶם עֵידוּתוֹ הָיְתָה אִשָּׁה זוֹ אֲסוּרָה לְכָל א' מִסָּפֵק וְגַם זֶה הָאִישׁ הָיָה בְּסָפֵק אִיסּוּר וְעַכְשָׁיו בָּא לְהַתִּירָהּ לוֹ וְאַמַּאי נֶאֱמָן, ז"א דְּלַגַּבֵּי עַצְמוֹ דְּאוֹמֵר בָּרֵי לִי שֶׁאֲנִי קִדַּשְׁתִּי הָא וַדַּאי דְּנֶאֱמָן בְּעַצְמוֹ וַהֲרֵי יוֹתֵר מִזֶּה מְבֹאָר בִּכְתֻבּוֹת (דַּף כ"ד) בִּשְׁנַיִם אוֹמְרִים נִתְקַדְּשָׁה וּשְׁנַיִם אוֹמְרִים לֹא נִתְקַדְּשָׁה דְּאִם נִיסֶּת לֹא תֵּצֵא וּפָרִיךְ תְּרֵיוּתְרֵי נִינְהוּ וְהַבָּא עָלֶיהָ בְּאָשָׁם תָּלוּי וּמְשַׁנֵּי בְּשֶׁנִּיסֵּת לא' מֵעִידֵי', וְכָל הַקּוֹשְׁיָ' הוּא אַמַּאי נֶאֱמָן לְגַבֵּי דִּידָהּ לְהַתִּירָהּ דְּהִיא אֵינָהּ יוֹדַעַת וע"ז שַׁפִּיר מְתָרֵץ לָהּ הָרָ"ן דְּבָה אֵינוֹ מְחַדֵּשׁ בְּעֵידוּתוֹ לֹא אִיסּוּר וְלֹא הֶיתֵּר וכמש"נ: [י] וְהִנֵּה בִּירוּשַׁלְמִי אִיתָא עַל הַהִ מִשְׁנָה דְּבָא אֶחָד וְאָמַר אֲנִי קִדַּשְׁתִּי' דְּנֶאֱמָן מַהוּ נֶאֱמָן שְׁמוּאֵל אָמַר נֶאֱמָן לִיתֵּן גֵּט כו' ר"י אוֹמֵר נֶאֱמָן לְכָנוֹס וְאֵין לְמֵדִין הֵימֶנּוּ לְדָבָר אַחֵר מַהוּ אֵין לְמֵדִין הֵימֶנּוּ לְדָבָר אַחֵר אַחַת מִשְּׁדוֹתַי מָכַרְתִּי וְאֵינִי יוֹדֵעַ לְמִי וּבָא אֶחָד וְאָמַר אֲנִי לָקַחְתִּי לֹא כָל הֵימֶנּוּ אַחַת מִבְּנוֹתַיִן קִדַּשְׁתִּי וְאֵינִי יוֹדֵעַ לְמִי

וּבָא אֶחָד וְאָמַר אֲנִי קִדַּשְׁתִּי לֹא כָל הֵימֶנּוּ, וְהִנֵּה לְדַעַת הָרָ"ן אָתְיָין דִּבְרֵי הַיְרוּשַׁלְמִי כִּפְשָׁטָן כֵּיוָן דְּהַסָּפֵק הוּא עַל אֵיזֶה בַּת קִדֵּשׁ וּשְׁנֵיהֶם נֶאֶסְרוּ מִקּוֹדֶם בְּסָפֵק מְקֻוָּדֶשֶׁת מש"ה אֵינוֹ נֶאֱמָן אֲבָל לְהָרַמְבַּ"ן דְּכָל הֵיכָא דְּבָא רַק לְבָרֵר נֶאֱמָן צ"ע דִּבְרֵי הַיְרוּשַׁלְמִי, אָמְנָם גַּם לְהָרַמְבַּ"ן נִיחָא דִּלְדִידֵיהּ נֹאמַר דִּלְשִׁמּוּאֵל דְּאָמַר דְּנֶאֱמָן לְיַתֵּן גֵּט בֶּאֱמֶת גַּם בכה"ג וְהָא דְּקָאָמַר אֵין לְמֵדִין הֵימֶנּוּ לְדָבָר אַחֵר הוּא רַק דִּבְרֵי ר"י דְּקָאָמַר דְּנֶאֱמָן גַּם לִכְנוֹס וְקָאָמַר דבכה"ג אֵינוֹ נֶאֱמָן לִכְנוֹס, וְטַעֲמָא דְּהָא מִילְּתָא הוּא מְשׁוּם דְּבַגְּמָרָ' דִּידַן אִיתָא לְהָא פְּלוּגְתָּא דְּרַב קָאָמַר דְּנֶאֱמָן רַק לְיַתֵּן גֵּט וְלֹא לִכְנוֹס חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא יִצְרוֹ תּוֹקְפוֹ פִּי' דְּמִדְּרַבָּנָן חָיְישִׁינַן שֶׁלֹּא לְהַתִּירָהּ לוֹ וּר"א קָאָמַר דְּנֶאֱמָן גַּם לִכְנוֹס דְּמִירַתּ שֶׁמָּא אַחַ"כ יִזְכּוֹר הָאָב וְיַכִּירֶנּוּ דְּאֵינוֹ הוּא רַק אַחֵר וּמוֹדֶה ר"א בְּאוֹמֶרֶת נִתְקַדַּשְׁתִּי וְאֵינִי יוֹדַעַת לְמִי דְּאֵינוֹ נֶאֱמָן לִכְנוֹס דְּלָא מִירַתּ דְּהִיא תִּחְפֹּה עָלָיו, הֲרֵי דְּהָא דְּנֶאֱמָן לִכְנוֹס הוּא רַק מִשּׁוּם סְבָרָא דְּמִירַתּ ובלא"ה הַיְינוּ חוֹשְׁשִׁין לוֹ מִדְּרַבָּנָן שֶׁמָּא יִצְרוֹ תּוֹקְפוֹ וס"ל לְהַיְרוּשַׁלְמִי דְּסָבָרָא דְּמִירַתּ הוּא רַק אִם הַסָּפֵק הוּא עַל הַמְקֻדָּשׁ שֶׁאֵין הָאָב יוֹדֵעַ לְמִי נִתְקַדְּשָׁה וְשַׁפִּיר מִירַתּ לְשַׁקֵּר דִּלְמָא אַחַ"כ יַכִּירֶנּוּ הָאָב וְיִתְגַּלֶּה קָלוֹנוֹ שֶׁיִּתְבָּרֵר שֶׁרָצָה לַעֲבוֹר בְּמֵזִיד וּבִשְׁאָט נָפֶשׁ עַל אִיסּוּר אֵשֶׁת אִישׁ דַּהֲרֵי בְּוַדַּאי שִׁיקֵּר בְּמֵזִיד אֲבָל בְּאִם אֵין הָאָב יוֹדֵעַ אֵיזוֹ בַּת קִדֵּשׁ לֹא מִירַתּ כְּלָל לוֹמַר שֶׁקִּדֵּשׁ לְזוֹ אפי' אִם הָאֱמֶת אֵינוֹ כֵּן דַּהֲרֵי גַּם אִם יִזְכּוֹר אַחַ"כ הָאָב דְּלֹא זוֹ הִיא שֶׁקִּדֵּשׁ רַק לַאֲחוֹתָהּ יְתָרֵץ עַצְמוֹ גַּם אָנֹכִי טָעִיתִי בְּזֶה וּכְמוֹ דְּאַתָּה שָׂכַחְתָּ כֵּן שָׂכַחְתִּי גַּם אֲנִי וְנִדְמֶה לִי שֶׁזּוֹ הִיא ומש"ה אֵינוֹ נֶאֱמָן לִכְנוֹס שֶׁמָּא יִצְרוֹ תּוֹקְפוֹ אֲבָל לְעִנְיַן לְיַתֵּן גֵּט דְּלָא בָּעֵינַן לִסְבָרָא דְּמִירַתּ יִסְבּוֹר הָרַמְבַּ"ן דְּגַם כְּשֶׁהַסָּפֵק הוּא עַל הַבַּת נֶאֱמָן וּלְהָרָ"ן אֵינוֹ נֶאֱמָן בכה"ג גַּם לְיַתֵּן גֵּט כֵּן הָיָה נִרְאֶה לִכְאוֹרָה, אָמְנָם עֲדַיִן קָשֶׁה לִי עַל לְשׁוֹן הַיְרוּשַׁלְמִי דְּנָקַט בְּאוֹמֵר אַחַת מִבְּנוֹתַיִן קִדַּשְׁתִּי וְאֵינִי יוֹדֵעַ לְמִי וּבָא אֶחָד וְאָמַר אֲנִי קִדַּשְׁתִּי דְּאֵינוֹ נֶאֱמָן דִּלְפִי מש"כ בֵּין לְהָרַמְבַּ"ן וּבֵין לְהָרָ"ן עִיקַּר הַטַּעַם דְּאֵינוֹ נֶאֱמָן הוּא מִשּׁוּם דְּהַסָּפֵק הוּא עַל הַבָּנוֹת וא"כ לָמָּה נָקְטָה הַיְרוּשַׁלְמִי בְּאוֹפֶן דְּיֵשׁ סָפֵק עַל הַבָּנוֹת וְגַם עַל הַמְקֻדָּשׁ וַהֲרֵי גַּם בְּיָדוּעַ מִי הוּא הַמְקֻדָּשׁ רַק הַסָּפֵק אֵיזוֹ בַּת קִדֵּשׁ וּבָא הַמְקֻדָּשׁ וְאָמַר לָזוֹ קִדַּשְׁתִּי אֵינוֹ נֶאֱמָן וְגַם לְשׁוֹן שֶׁל הַיְרוּשַׁלְמִי אֵינוֹ מְדֻיָּקָדָק דְּנָקַט וְאָמַר אֲנִי קִדַּשְׁתִּי לֹא כָל הֵימֶנּוּ וַהֲרֵי מַה שֶּׁאוֹמֵר שֶׁהוּא הַמְקֻדָּשׁ הָיֵינוּ מַאֲמִינִין לוֹ וְעִיקַּר הַחִיסָּרוֹן הוּא שֶׁאֵין מַאֲמִינִים לוֹ שֶׁלָּזוֹ קִדֵּשׁ וה"ל לְמִינְקַט וּבָא א' וְאָמַר לָזוֹ קִדַּשְׁתִּי לֹא כָל הֵימֶנּוּ, שׁוּב מָצָאתִי בְּשׁוּ"ת מהרי"ט ח"א בְּחִדּוּשָׁיו לְקִידּוּשִׁין פ"א שֶׁהֵבִיא לְדִבְרֵי הַיְרוּשַׁלְמִי הַלָּז וְכָתַב בּוֹ בֵּיאוּר יוֹתֵר נָכוֹן דְּטַעְמוֹ שֶׁל הַיְרוּשַׁלְמִי דְּמֵרֻתַּת לֹא שַׁיָּיךְ רַק בְּאִם שֶׁכְּשֶׁיַּוְכֹּר שֶׁיִּקְרוּ יִתְבָּרֵר שֶׁעָבַר וַדַּאי עֲבֵירָה וּכְמוֹ בְּקִדַּשְׁתִּי אֶת בִּתִּי דְּהִיא וַדַּאי נִתְקַדְּשָׁה וְהִיא א"א מש"ה נֶאֱמָן לוֹמַר אֲנִי קִדַּשְׁתִּי דִּכְשֶׁיַּכִּירֶנּוּ אַחַ"כ הָאָב יִתְבָּרֵר שֶׁעָבַר עֲבֵירָה וַדָּאִית אֲבָל כְּשֶׁנִּסְתַּפֵּק הָאָב עַל שְׁנֵיהֶם דְּאֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵיזוֹ בַּת נִתְקַדְּשָׁה וְגַם אֵינוֹ יוֹדֵעַ לְמִי קִדְּשָׁהּ אֵינוֹ נֶאֱמָן לוֹמַר אֲנִי קִדַּשְׁתִּי וְלָזוֹ קִדַּשְׁתִּי דִּכְשֶׁיַּכִּירֶנּוּ דְּאַחֵר הוּא הֲרֵי לֹא עָבַר רַק עַל סָפֵק אִיסּוּר דִּלְמָא זוֹ שֶׁנִּשְׁאָהּ לֹא נִתְקַדְּשָׁה מֵעוֹלָם וּפְנוּיָ' הָיְתָה ומש"ה אֵינוֹ נֶאֱמָן לִכְנוֹס וְכָל זֶה נִיחָא לְדַעַת הָרַמְבַּ"ן דִּלְדִידֵיהּ ע"פ דִּין נֶאֱמָן כֵּיוָן דְּלָא בָּא רַק לְבָרֵר מִי הוּא הָאִיסּוּר וּמִי הוּא הַהֶיתֵר וְרַק מִשּׁוּם חֲשָׁשָׁה דְּרַבָּנָן שֶׁמָּא יִצְרוֹ תּוֹקְפוֹ הֶחְמִירוּ עָלָיו לֶאֱסוֹר לִכְנוֹס אִם לֹא הֵיכָא דְּמִירַתּ, וְשַׁפִּיר נִיחָא הָא דְּנָקַט הַיְרוּשַׁלְמִי רַק בְּאוֹפֶן זֶה דְּאִיכָּא שְׁנֵי סְפֵיקוֹת אֲבָל אִם הָיָה רַק סָפֵק אֶחָד אֵיזוֹ בַּת נִתְקַדְּשָׁה ס"ל לְהַיְרוּשַׁלְמִי דְּנֶאֱמָן דַּהֲרֵי אִם יָכֹל שֶׁיִּקְרוּ דְּלָא קִדֵּשׁ אוֹתָהּ רַק אֲחוֹתָהּ הֲרֵי עָבַר בְּוַדַּאי עַל אִיסּוּר אֲחוֹת אִשָּׁה וְלָא ס"ל

הַסְּבָרָא שֶׁכָּתַבְנוּ לְמַעְלָה דְּיָכוֹל לְתָרֵץ עַצְמוֹ כְּמוֹ שֶׁשָּׂכַחְתָּ אַתָּה כֵּן שָׂכַחְתִּי גַּם אֲנִי דַּהֲרֵי אֵינָם דּוֹמִים זֶה לָזֶה כְּלָל דְּהָאָב כְּשֶׁשָּׂכַח אָמַר אֵינִי יוֹדֵעַ אֲבָל הוּא אִם שָׂכַח לֹא הָיָה לוֹ לוֹמַר בָּרִי שָׁלָזוֹ קִידַּשְׁתִּי וְשַׁפִּיר מִירַתַּת לוֹמַר בָּרִי ומש"ה נֶאֱמָן וְעִיקַּר מַה שְּׁאֵינוֹ נֶאֱמָן הוּא מַה שֶּׁאוֹמֵר שֶׁהוּא הַמְקֻדָּשׁ וּמְזֻוָּקָּקִין דְּבְרֵי הַיְרוּשַׁלְמִי, אֲבָל לְהָרָ"ן הֲרֵי גַּם אִם אֵין הַסָּפֵק רַק עַל הַבָּנוֹת לְחוּד אֵיזוֹ נִתְקַדְּשָׁה הָא ע"פ דִּין אֵין ע"א נֶאֱמָן בָּהּ וְגַם בִּלֹּא הַדְּ סְבָרָא דְּשֶׁמָּא יִצְרוֹ תּוֹקְפוֹ וּכְמוֹ דס"ל לְהָרָ"ן בְּאוֹמֵר לִשְׁלוּחוֹ דְּאֵין הַקְּרוֹבוֹת נֶאֱמָנִים לוֹמַר שֶׁזּוֹ מֻוּתֶּרֶת לְהַמְשֻׁלָּח וּלְדִידֵיהּ הָא קָשֶׁה דְּבְרֵי הַיְרוּשַׁלְמִי כַּנַ"ל דְּלָמָּה נִקַּט בְּאוֹפֶן דְּאִיכָּא גַּם סָפֵק עַל הַמְקֻדָּשׁ וְגַם נָקַט אֲנִי קִדַּשְׁתִּי וּמוּכָח דבלא"ה הָיָה נֶאֱמָן וּכְהָרַמְבַּ"ן, וְנָהֲדַר לְדִידַן דְּדַעַת הָרַמְבַּ"ן וְהָרָ"ן שְׁקוּלִים הֵם דְּבְדָבָר שֶׁבְּעֶרְוָה אֵין ע"א נֶאֱמָן גַּם בְּלִיכָּא חֲזָקַת אִיסּוּר דְּמֵעִיקָּרָא ואע"ג דִּלְדִבְרֵי הָעֵד לֹא הי' מֵעוֹלָם כָּאן אִיסּוּר וְחוֹלְקִים עַל הַתְּשֻׁבַת מַיְימוֹנִי וְכָל זֶה הוּא רַק הֵיכָא דְּעִידּוּתָן הוּא נֶגֶד מַה שֶּׁהֶחֱזִקְנוּ אוֹתָהּ בב"ד קוֹדֶם עִידּוּתָן אֲבָל אִם מֵעִיד מַמָּשׁ כְּמוֹ שֶׁהֶחֱזִקְנוּ אוֹתָהּ לכ"ע נֶאֱמָן וְהֵיכָא דְּמֵעִיד נֶגֶד מַה שֶּׁהֶחֱזִקְנוּ אוֹתָהּ וְאֵינוֹ בָּא רַק לְבָרֵר מִי הָאִיסּוּר וּמִי הַהֶיתֵּר בָּזֶה פְּלִיגִי דלהרמב"ן נֶאֱמָן וּלְהָרָ"ן אֵינוֹ נֶאֱמָן, ונ"מ בְּאוֹמֵר אַחַת מִבְּנוֹתַיִ קִדַּשְׁתִּי וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזוֹ וּבָא ע"א וְאָמַר זוֹ הִיא שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה דלהרמב"ן נֶאֱמָן לְכָל הַפָּחוֹת לִיתֵּן גֵּט וּלְהָרָ"ן אֵינוֹ נֶאֱמָן, וצ"ע שֶׁלֹּא הוּבָא בשו"ע אה"ע דְּבְרֵי הַיְרוּשַׁלְמִי וְחִילּוּקֵי הַדִּינִים שֶׁבָּזֶה וּכְמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר: סִימָן לח יַחְקוֹר קָצָת בַּחֲזָקָה הָעֲשׂוּיָ' לְהִשְׁתַּנּוֹת אִם חֲשִׁיבָה חֲזָקָה לְעִנְיַן שֶׁנֶּאֱמַר בִּסְפִיקוֹ הֶעֱמִידוּ עַל חֲזָקָתָהּ, וְגַם לְעִנְיַן נֶאֱמָנוּת עַד אֶחָד אִם נֶאֱמָן בָּזֶה, וְשַׁיָּיךְ לְסִימָן שֶׁל מַעְלָה: בְּשׁו"ת מהרי"ט חֵלֶק א' סי' י"א חָקַר בְּאִשָּׁה שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה וְנִסְתַּפְּקוּ בְּמִנְיַן שְׁנוֹתֶי' אִם יֵשׁ לָהּ י"ב שָׁנִים אוֹ לֹא וְכָתַב דְּבָזֶה לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר דְּנַעֲמִידֶהָ עַל חֲזָקַת קְטָנוּתָהּ וּקְטַנָּה הָיְתָה בְּעֵת קִבָּלַת הַקִּידּוּשִׁין דְּזֶה לֹא חָשׁוּב חֲזָקָה כְּיָון דַּעֲשׂוּיָ' לְהִשְׁתַּנּוֹת וְסִיֵּם שָׁם דְּבָזֶה נִיחָא הָא דְּבַמַּסְ' יְבָמוֹת (דף פ"ח) מְסַפְּקָא לי' לְהַגְּמָרָ' אִם ע"א נֶאֱמָן בִּשְׁאָרֵי אִיסּוּרִין הֵיכָא דְּאִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא אוֹ לֹא וַהֲרֵי עִיקַּר הַדָּבָר דע"א נֶאֱמָן בְּאִיסּוּרִין יָלְפִינַן לָהּ מִנִּדָּה וְהָתָם הָא אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא דְּמֵעִיקָּרָא וְדַאי טְמֵאָה הָיְתָה אֶלָּא דִּבְנִדָּה לָא חֲשִׁיבָא חֲזָקָה דְּיוֹדְעִין אֲנַחְנוּ שֶׁלַּסּוֹף יָמִים יִשָּׁלְמוּ לָהּ יְמֵי טֻמְאָתָהּ הִלְכָךְ כִּי אָמְרָה שֶׁלֹּא סָתְרָה מִנְיָנָהּ מְהֵימְנָא.

וּכְבָר הִקְשָׁה עלי' בְּסֵפֶר שָׁב שְׁמַעְתָּתָא שְׁמַעְתְּתָא ג' פֶּרֶק י"א דְּקִדּוּשִׁי' זוֹ עַצְמָהּ הִקְשׁוּ הַתּוֹסְ' בְּרֵישׁ גִּיטִּין דְּגֵילַף מִנִּדָּה דְּנֶאֱמָן גַּם בְּאִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא וְתֵירְצוּ דְּאֵינָהּ בְּחֲזָקַת שֶׁתְּהֵא רוֹאָה כָּל שָׁעָה וּכְשֶׁעָבְרוּ שִׁבְעָה טָהוֹרָה מִמֵּילָא וְגַם בְּיָדָהּ לִטְבּוֹל, וּבִיאוּר דִּבְרֵיהֶם דְּהָא דְּנֶאֱמֶנֶת עַל הַטְּבִילָה הוּא מִשּׁוּם דִּבְיָדָהּ לִטְבּוֹל וְהָא דְּלָא חָיְישִׁינַן דִּלְמָא חָזְרָה וְרָאֲתָה וְסָתְרָה מִנְיָנָהּ הֲרֵי לָזֶה אֵין לָהּ חֲזָקָה דְּכִי בְּשִׁבִיל שֶׁרָאֲתָה פַּעַם אַחַת הֲוְחָזְקָה לִרְאוֹת לְעוֹלָם וְכֵיוָן דְּלִסְתּוֹר מִנְיָנָהּ צָרִיךְ רא' חֲדָשָׁה וְאֵין לָהּ חֲזָקָה שֶׁתִּרְאֶה מש"ה לָא חֲשִׁיבָא חֲזָקָה הֲרֵי דְּתֵירְצוּ בְּטוֹב וְאֵין מִזֶּה רא' לִסְבָרָתוֹ שֶׁל מהרי"ט דַּעֲשׂוּיָ' לְהִשְׁתַּנּוֹת לֹא חֲשִׁיבָא חֲזָקָה, וְאַדְרַבָּה מִלְּשׁוֹן הַתּוֹסְ' שֶׁהֶאֱרִיכוּ בְּסִבָּרָתָם מֻכְרָח דס"ל דְּלָא כמהרי"ט דבלא"ה חֲשִׁיבָא חֲזָקָה אע"ג דִּרְגִילָה לְהִשְׁתַּנּוֹת, וְעַיַּ' בְּחִידּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א עַל יְבָמוֹת דַּף פ"ח בד"ה וּלְעִנְיַן פְּסַק שֶׁכָּתַב וְז"ל מַשְׁמַע מֵהָכָא דִּבְשְׁאָרֵי אִיסּוּרִין אֵין ע"א נֶאֱמָן בְּאִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא וְאֵין בְּיָדוֹ כו' וא"ת תִּפְשׁוֹט מִנִּדָּה כו' ואע"ג דְּאִיתַּחְזַקָה נִדָּה ותי' כֵּיוָן שֶׁדַּרְכָּהּ לִהְיוֹת רוֹאָה וּפוֹסֶקֶת וְהֶהֵיתֵּר בָּא מֵאֵלָי' נֶאֱמֶנֶת וּקְרוֹבִים דְּבָרָיו לְדִבְרֵי מהרי"ט אֲבָל מִדִּבְרֵי הַתּוֹסְ' נִרְאֶהלִכְאוֹרָה דְּלָא כמהרי"ט, אָמְנָם הַנִּרְאֶה דִּרְאָיָתוֹ שֶׁל מהרי"ט

נְכוֹנָה מְאֹד וְגַם הַתּוֹסָ' מוֹדִים לִסְבָרָתוֹ דִּקְטַנּוֹת לָא חֲשִׁיבָא חֲזָקָה, דַּהֲרֵי הַךְ סְבָרָא שֶׁל הַתּוֹסָ' שַׁיָּיךְ רַק גַּבֵּי זָבָה דִּצְרִיכָה שִׁבְעָה נְקִיִּים וא"כ מִשָּׁעָה שֶׁנּוֹדַע לָנוּ דִּבְזוֹ הַשָּׁעָה רָאֲתָה דָּם הָא אִי אֶפְשָׁר לָהּ לוֹמַר דִּטְהוֹרָה הִיא רַק אַחַר שֶׁעָבְרוּ שִׁבְעָה יָמִים מִשָּׁעָה זוֹ וּבְזֶה שַׁפִּיר כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' דַּהֲרֵי מֵרְאָיָיה זוֹ שֶׁהֶחְזִקָה לָנוּ שֶׁבְּנִדַּאי רָאֲתָה הָא וַדַּאי כְּבָר עָבְרוּ לָהּ שִׁבְעָה יָמִים וְהֶמְשֵׁךְ יְמֵי טֻמְאָה שֶׁמֵּרְאִיָּה זוֹ הָא וַדַּאי כְּבַר עָבְרוּ וְלֵיכָּא לְמֵיחַשׁ רַק שֶׁמָּא חָזְרָה וְרָאֲתָה שֵׁנִית תּוֹךְ הז' יָמִים וְעַל זֶה לֹא שַׁיָּיךְ חֲזָקָה דְּאֵין לָהּ חֲזָקָה שֶׁתִּרְאֶה לְעוֹלָם, אֲבָל הֲרֵי אַפְתִּי תִּקְשֶׁה מִנֶּאֱמָנוּת שֶׁל נִדָּה דמה"ת אֵינָהּ צְרִיכָה נְקִיִּים וְגַם כְּשֶׁרוֹאֶה כָּל שִׁבְעָה וּבְסוֹף שִׁבְעָה פָּסְקָה בְּטָהֳרָה טְהוֹרָה לָעֶרֶב וְגַם אִם לֹא רָאֲתָה רַק פַּעַם אַחַת טְמֵאָה כָּל ז' וא"כ כְּשֶׁרָאוּ אוֹתָהּ בַּבֹּקֶר רוֹאָה דָּם וְלָעֶרֶב בָּאתָה וְאָמְרָה טְהוֹרָה אֲנִי דְּאוֹמֶרֶת דִּרְאָיָ' שֶׁל בֹּקֶר לֹא הִ' תְּחִילַּת נִדָּתָהּ רַק עוֹד שִׁשָּׁה יָמִים מִקּוֹדֶם הַתְחָלָה לִרְאוֹת אַמַּאי נֶאֱמֶנֶת נִיחוּשׁ דְּהַיּוֹם הַתְחָלָה לִרְאוֹת וַהֲרֵי יֵשׁ לָהּ חֶזְקַת טֻמְאָה דְּאִם הַיּוֹם הַתְחָלָה לִרְאוֹת הֲרֵי מְשׁוּם ראי' זוֹ עַצְמָהּ טְמֵאָה עוֹד שִׁשָּׁה וְאֵינָהּ צְרִיכָה לִרְאִיָ' חֲדָשָׁה לְטָמְאָה וַהֲרֵי זֶה דּוֹמֶה מַמָּשׁ לְקַטָּנָה שֶׁנִּסְתַּפְּקוּ בְּמִנְיַן שְׁנוֹתֶי' דְּהַסָּפֵק לָנוּ אֵימָתַי נוֹלְדָה וְהַתְחִילוּ מִסְפַּר שְׁנוֹתֶי' אִם עָבְרוּ כְּבָר מִלֵּידָתָהּ י"ב שָׁנִים אוֹ לֹא וּכְמוֹ כֵן בְּנִדָּה הַסָּפֵק לָנוּ אֵימַת הַתְחִילוּ יְמֵי נִדָּתָהּ אִם הַיּוֹם אוֹ שִׁשָּׁה יָמִים מִקּוֹדֶם וְאִם נֹאמַר דְּלָא כמהרי"ט וְשַׁיָּיךְ בְּקַטָּנָה חֶזְקַת קַטָּנוּת א"כ גַּם בְּנִדָּה שַׁיָּיךְ חֶזְקַת טֻמְאָה וְאַמַּאי נֶאֱמֶנֶת דאע"ג דְּהַךְ קָרָא דִּוְסָפְרָה לָהּ דְּדָרְשִׁינַן לָהּ לְעַצְמָהּ כְּתִיב גַּבֵּי זָבָה שֶׁצְּרִיכָה סְפִירַת נְקִיִּים מ"מ הֲרֵי וַדַּאי לְדִינָא גַּם נִדָּה נֶאֱמֶנֶת בְּעַצְמָהּ וְתִקְשֶׁה אַמַּאי, וְכֵן בְּשׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם הֲרֵי אִם רָאוּ אוֹתָהּ רוֹאָה הַיּוֹם וּלְמָחָר אוֹמֶרֶת טְהוֹרָה אֲנִי מְשׁוּם שֶׁכְּבָר הַתְחִילָה לִרְאוֹת מִקּוֹדֶם וְעוֹמֶדֶת תּוֹךְ י"א יוֹם שֶׁבֵּין נִדָּה לִנְדָּה הֲרֵי הִיא נֶאֱמֶנֶת דְּהָא וַדַּאי דְּגַם שׁוֹמֶרֶת יוֹם בִּכְלַל מַה שֶּׁאָמְרָה הַתּוֹרָה וְסָפְרָה לָהּ לְעַצְמָהּ וּבְפָרָט לְפִי גִּירְסָא דִּידַן במס' הוֹרָיוֹת דַּף ד' עִיקַּר הַךְ פָּסוּק דְּוִסְפְרָה לָהּ קָאֵי עַל שׁוֹמֶרֶת יוֹם וע"ש בְּתוֹסָ' בד"ה הַכְּתִיב, וְאַמַּאי נֶאֱמֶנֶת נִיחוּשׁ דִּלְמָא הוּא הַתְחָלַת רְאִיָּתָהּ וּמְשׁוּם רְאִיָּה זוֹ לְחֶזְקָא טְמֵאָה עוֹד שִׁבְעָה, וּמִזֶּה מֻכְרָח כמהרי"ט דְּכֵינָן דְּכָל חֶזְקַת נִדָּה רְגִילָה לְהִשְׁתַּנּוֹת דִּרְגִילָה הִיא תָּדִיר לִרְאוֹת וְכֵן לְהַפְסִיק מש"ה לָא מַקְרֵי חֶזְקָה כְּלָל, וְהֵן אֱמֶת דְּאֵין כַּוָּנוֹת המהרי"ט כֵּן דַּהֲרֵי כָּתַב בְּסוֹף דְּבָרָיו הִלְכָךְ כִּי אָמְרָה שֶׁלֹּא סָתְרָה מִנְיָנָהּ מֵהֵימְנָא הֲרֵי דְּמוֹכִיחַ מֵהָא דְּלָא חָיְישִׁינַן שֶׁסָּתְרָה וְעַל זֶה הִקְשָׁה שַׁפִּיר הַשָּׁב שְׁמַעְתְּתָא מ"מ לפמש"כ הִיא ראי' נְכוֹנָה וּבְרוּרָה, וְאִי דא"כ קָשֶׁה עַל הַתּוֹסָ' דְּגִיטִּין שֶׁהֶחֱזִירוּ לְסְבָרָא דְּאֵינָהּ בְּחֶזְקַת שֶׁתִּהֵא רוֹאָה כָּל שָׁעָה וּמֻכְרָח דבלא"ה מַקְרֵי שַׁפִּיר חֲזָקָה אע"ג דַּעֲשׂוּיָ' לְהִשְׁתַּנּוֹת וְגַם דַּהֲרֵי לְדִידְהוּ הֲרֵי תִּקְשֶׁה עֲדַיִין מִנִּדָּה וְשׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם דְּלֹא שַׁיָּיךְ סְבָרָתָם כמש"כ, גַּם זֶה נִיחָא דאע"ג דְּהַתּוֹסָ' ס"ל דְּגַם עֲשׂוּי לְהִשְׁתַּנּוֹת מַקְרֵי חֲזָקָה מ"מ בְּדָבָר הַתָּלוּי בִּזְמַן גַּם הֵם מוֹדִים דְּלָא מַקְרֵי חֲזָקָה ומש"ה אע"ג דְּרָאוּ אוֹתָהּ רוֹאָה בַּיּוֹם נֶאֱמֶנֶת לוֹמַר בַּלַּיְלָה דִּטְהוֹרָה הִיא כֵּינָן דְּיָדְעִינַן בְּנִדַּאי דִּימֵי טֻמְאָה שֶׁל ראי' זוֹ בְּנִדַּאי יְשַׁלְּמוּ אַחַר אִיזוֹ יָמִים וּמֻכְרָח לְהֶפְסֵק מש"ה נֶאֱמֶנֶת לוֹמַר שֶׁכְּבָר פָּסְקוּ, וּמַעִיקָּרָא לֹא הֲוָקְשָׁה לָהֶם לְהַתּוֹסָ' מִנִּדָּה בְּהָא דְּנֶאֱמֶנֶת לוֹמַר שֶׁשָּׁלְמוּ יְמֵי טֻמְאָה שֶׁלָּהּ כֵּינָן דְּזֶה מֻכְרָח לִהְיוֹת נִפְסַק בְּלֹא שׁוּם סָפֵק בְּנַדַּאי דְּלָא מַקְרֵי חֲזָקָה כְּלָל וְלֹא הֲוָקְשָׁה לָהֶם לְהַתּוֹסָ' רַק מִזֶּה לְחֶזְקָא דְּאַמַּאי נֶאֱמֶנֶת שֶׁסָּפְרָה נְקִיִּים שֶׁלָּהּ דִּלְמָא סָתְרָה וַהֲרֵי זֶה אֵינוֹ מֻכְרָח שֶׁיִּהְיֶ' לָהּ שִׁבְעָה יָמִים נְקִיִּים דַּהֲרֵי יָכוֹל לִהְיוֹת דְּתִסְתּוֹר לְעוֹלָם וס"ל לְהַתּוֹסָ' דְּרַק מַה שֶּׁמֻּכְרָח לִהְיוֹת לָא חֲשִׁיבָא חֲזָקָה אֲבָל מַה שֶּׁאֵינוֹ מֻכְרָח אע"ג דְּרִגִּיל לִהְיוֹת כֵּן

חֲשִׁיבָא שַׁפִּיר חֲזָקָה וְעַל זֶה תֵּירְצוּ הַתּוֹסָ' כֵּיוָן דְּלִסְתּוֹר צְרִיכָה רא' חֲדָשָׁה לָא חֲשִׁיבָא חֲזָקָה דְּאֵינָהּ בְּחֲזָקַת שָׁתְּהֵא רוֹאֶה כָּל שָׁעָה, וְיָצָא לָנוּ מִזֶּה דאע"ג דְּעַל הַטַּעַם שֶׁל מהרי"ט שֶׁכָּתַב מִשּׁוּם דְּרִגִּילָה לְהִשְׁתַּנּוֹת וַדַּאי דְּהַתּוֹסָ' חוֹלְקִים עַל זֶה אֲבָל מ"מ בְּעִיקַּר הַדִּין שֶׁלּוֹ בְּקַטָּנָה שֶׁנִּסְתַּפְּקוּ בְּמִנְיַן שְׁנוֹתֶיהָ בע"כ מֻכְרָח כְּוָותֵיהּ' דְּלָא חֲשִׁיבָא חֲזָקָה מִדְּחָזִינַן בְּנִדָּה דְּנֶאֱמֶנֶת, אָמְנָם כָּל, ראי' זוֹ הוּא רַק לְהַתּוֹסָ' וְהָרַאשׁוֹנִים הָעוֹמְדִים בְּשִׁיטָתוֹ דס"ל דְּעִיקַּר נֶאֱמָנוּת דע"א יָלְפִינַן לָהּ מִנִּדָּה וּלְדִידְהוּ הָא מֻכְרָח דְּבִנְדָּה לָא מִקְּרֵי אִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא מדקיי"ל דְּכָל הֵיכָא דְּאִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא וְאֵינוֹ בְּיָדוֹ אֵין ע"א נֶאֱמָן, אֲבָל הֲרֵי מָצִינוּ חוֹלְקִים עַל זֶה דְּרַשׁ"י הָא כְּתַב בְּרֵישׁ גִּיטִּין דְּנֶאֱמָנוּת דע"א יָלְפִינַן מִדְּהֶאֱמִינָהּ תּוֹרָה לְכָל אֶחָד עַל הַשְׁחִיטָה וְנִיקּוּר הַגִּיד וְהֶחָלָב וְהַפְרָשַׁת תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר וְעַיֵּי' בְּחִידּוּשֵׁי הָרַמְבַּ"ן רֵישׁ גִּיטִּין שֶׁהִקְשָׁה דְּנִילַף מִנִּדָּה גַּם בְּאִיתַּחְזַק אִיסּוּרָא ותי' דְּמִנִּדָּה אִי אֶפְשָׁר לִלְמוֹד דְּשָׁאנֵי נִדָּה דְּגַם הִיא שַׁיָּיךְ בְּגֵוָהּ וּמִתּוֹךְ שֶׁנֶּאֱמֶנֶת עַל עַצְמָהּ נֶאֱמֶנֶת גַּם לְבַעֲלָהּ, וְעוֹד דַּהֲרֵי אִי אֶפְשָׁר לָהּ לְהָבִיא עֵדִים עַל זֶה מש"ה הֶאֱמִינַתָּה תּוֹרָה וְנֶאֱמָנוּת דע"א בְּאִיסּוּרִים יָלְפִינַן מִמָּקוֹם אַחֵר וּלְדִידְהוּ הָא י"ל דְּחֶזְקַת קְטַנָּה חֲשִׁיבָא שַׁפִּיר חֲזָקָה, אָמְנָם גַּם לְדַעַת הַתּוֹסָ' אֵין מִכָּאן ראי' גְּמוּרָה לְהמהרי"ט דִּשְׁנֵי עִנְיָנִים הֵם, דְּהַתּוֹסָ' אַיְירֵי בְּדִינֵי נֶאֱמָנוּת דע"א דְּיָלְפִינַן לָהּ מִנִּדָּה וּמִמֵּילָא יָלְפִינַן מִינָּהּ דְּכָל הֵיכָא דְּלֵיכָּא חֲזָקָה אַלִּימְתָּא רַק דַּרְכָּהּ לְהִשְׁתַּנּוֹת אוֹ דְּתָלוּי בַּזְּמַן נֶאֱמָן כֵּיוָן דִּבְנִדָּה הוּא כֵּן וַהֲרֵי בַּגְּמָרָא דִּיבָמוֹת לֹא מָצִינוּ דְּאֵינוֹ נֶאֱמָן רַק בַּחֲזָקָה גְּמוּרָה כְּאֵשֶׁת אִישׁ וְהֶקְדֵּשׁ וְטָבֵל וְכַדּוֹמֶה, אֲבָל לְעִנְיַן הַהּ כְּלָלָא דְּכָל סְפֵיקָא נוֹקְמָא אַחֲזָקָתָהּ י"ל דְּגַם הַתּוֹסָ' מוֹדִים דַּאֲפִי' בַּחֲזָקָה כִּי הַאי מוֹקְמִינַן לָהּ אַחֲזָקָה דַּהֲרֵי מְנֻגָּע הוּא דְּיָלְפִינַן לָהּ וּמַאן לֵימָא לָן דְּנָגַע אֵין רְגִילָה לְהִשְׁתַּנּוֹת וַהֲרֵי וַדַּאי דִּרְכּוֹ לִהְיוֹת נִתְרַפֵּא וְלֹא יַעֲמוֹד לְעוֹלָם עַל עָמְדּוֹ וְאֵין מִזֶּה שׁוּם ראי' לִכְלָלָא דמהרי"ט וּכְבָר הֵבִיא המהרי"ט בְּעַצְמוֹ דְּבְרֵי הַתּוֹסָ' בִּיבָמוֹת דַּף ס"ו שֶׁכָּתְבוּ גַּבֵּי סָפֵק בֵּן תֵּשַׁע דְּנוֹקְבִים אוֹתוֹ עַל חֶזְקַת קָטָן וְכֵן הֵבִיאוּ מִדְּבְרֵי הַתּוֹסָ' בִּיבָמוֹת דַּף ס"ו שֶׁכָּתְבוּ גַּבֵּי סָפֵק בֵּן תֵּשַׁע דְּנוֹקְבִים אוֹתוֹ עַל חֶזְקַת קָטָן וְכֵן הֵבִיאוּ מִדְּבְרֵי הַתּוֹסָ' מס' קִידּוּשִׁין דַּף ס"ד יעו"ש וְאֵין לָנוּ לַעֲשׂוֹת מַחֲלוֹקֶת וְלוֹמַר דְּהֵם חוֹלְקִים עַל מש"כ הַתּוֹסָ' דְּנֶאֱמָנוּת דע"א יָלְפִינַן מִנִּדָּה אֶלָּא וַדַּאי דִּשְׁנֵי עִנְיָנִים הֵם וּמְחֻלָּקִים הֵם בְּכִלְלוֹתֵיהֶם זֶה מִזֶּה: [ב] וְהִנֵּה יְעַוְיִין בב"ק דַּף י"א שלי' שְׁיָצָאת מִקְצָתָהּ בְּרֹאשׁוֹן וּמִקְצָתָהּ בְּשֵׁנִי חוֹשֶׁשֶׁת מֵרֹאשׁוֹן וּמוֹנָה מִשֵּׁנִי וְהִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' דְּבְיוֹם ט"ו נִטַּהֲרָה מִשּׁוּם סְפֵק סְפֵיקָא שֶׁמָּא יָצָא רֻבּוֹ בָּרִאשׁוֹן וא"ת בְּשֵׁנִי שֶׁמָּא הוּא זָכָר וְנִשְׁלְמָה כְּבָר יְמֵי טֻמְאָה שֶׁלָּהּ וְתֵירְצוּ דְּאִם תִּרְאֶה בְּיוֹם מ"א הֲרֵי ג"כ נִטַּהֲרָה מִשּׁוּם ס"ס שֶׁמָּא יָצְאָה רֻבּוֹ בְּשֵׁנִי ואת"ל בָּרִאשׁוֹן שֶׁמָּא נְקֵבָה הִיא וְהוּא תַּרְתֵּי דְּסָתְרֵי ומש"ה אָזְלִינַן בְּהוּ לְחוּמְרָא, וְהִנֵּה יָדוּעַ מַחֲלוֹקֶת הַפּוֹסְקִים הֵיכָא דְּאִיכָּא חֶזְקַת אִיסּוּר אִם מְהַנֵּי בּוֹ ס"ס לְהָקֵל, וְעַיֵּי' בַּשָּׁ"ד יו"ד סי' ק"י שֶׁהֵעֱלָה בָּזֶה לְהַחְמִיר וא"כ אִם נֹאמַר דְּגַם דָּבָר הַתָּלוּי בַּזְּמַן אע"ג דְּבְוַדַּאי לְסוֹף יִפְסֹק הַזְּמַן מ"מ עַל אוֹתוֹ שָׁעָה שֶׁאֲנַחְנוּ מְסַפְּקִין אִם כְּבָר נִשְׁלַם זְמַנּוֹ שַׁיָּיךְ בּוֹ חֶזְקָה וּכְסָפֵק בֶּן ט' שָׁנִים וְכַדּוֹמֶה א"כ הֲרֵי לְהָנֵי פּוֹסְקִים לֹא קָשֶׁה כְּלָל קוּשְׁיָ' הַתּוֹסָ' דבט"ו הָא אִי אֶפְשָׁר לְטַהֲרָהּ מִשּׁוּם ס"ס כֵּיוָן דְּאִיכָּא חֶזְקַת טֻמְאָה דְּעַד הַשְׁתָּא טְמֵאָה הִיא, וא"כ לְדִידְהוּ הֲרֵי תִּקְשֶׁה לְהֵיפּוּךְ דְּבְיוֹם מ"א נִטַּהֲרָה מִשּׁוּם ס"ס דִּלְדִידְהוּ הָא לֵיכָּא תַּרְתֵּי דְּסָתְרֵי, וּמִשְּׁמַע דְּהָנֵי פּוֹסְקִים דס"ל דס"ס לָא מְהַנֵּי בְּמָקוֹם חֶזְקָה דְּהֵם יִסְבְּרוּ כמהרי"ט דְּדָבָר הַתָּלוּי בַּזְּמַן לָא חֲשִׁיבָא חֶזְקָה וְגַם בט"ו יֵשׁ לְהָקֵל בּוֹ מִשּׁוּם ס"ס וְאֵיכָּא תַּרְתֵּי דְּסָתְרֵי ומש"ה אָזְלִינַן בְּתַרְוַיְיהוּ לְהַחְמִיר: סִימָן לט יַחְקוֹר בְּעֵדִים הַמְּעִידִים עַל א"א שְׁזּוּנְתָּהּ רַק כָּל אֶחָד מֵעִיד עַל זְמַן אַחֵר אִם נֶאֱסֶרֶת עַל יְדֵי עִידּוּתָן אוֹ לֹא: בש"ע

אה"ע סִימָן י"א סְעִיף א' בהג"ה כָּתַב הָרַמָ"א שֵׁנִי עֵידֵי כִּיעוּר מִצְטָרְפִין אע"ג דְּכִיעוּר דְּחָזֵי הַאי לָא חָזֵי הַאי, וּדְבָרִים אֵלּוּ לְקוּחִים מִדִּבְרֵי הַמָּרְדְּכִי במס' יְבָמוֹת פ"ב וְכָתַב שָׁם הַמָּרְדְּכִי הַטַּעַם לָזֶה דַּהֲרֵי קיי"ל דְּהַלָּנָאָה אַחַר הַלָּנָאָה מִצְטָרְפִין פי' דס"ל לְהַמָּרְדְּכִי דְּדִינֵי אִישׁוּת דָּמְיָין לְדִינֵי מָמוֹנוֹת דְּכָשֵׁר בּוֹ עֵידוּת מְיֻחֶדֶת, וְעַיֵּין עוֹד בב"י שָׁם שֶׁכָּתַב דְּהָרָ"ן חוֹלֵק עַל הַמָּרְדְּכִי בָּזֶה דִּבְמַסֵּ' גִּיטִּין פֶּרֶק מִי שֶׁאָחָזוֹ הֵבִיאהַאלְפַסִי תּוֹסָפְתָּא דְּתָנֵי בָּהּ רָאוּהָ שְׁנַיִם שֶׁנּוֹתַיִחֲדָה עִמּוֹ צְרִיכָה הֵימֶנּוּ גֵּט אֶחָד בְּשַׁחֲרִית וְאֶחָד בֵּין הָעַרְבַּיִם זֶה הִי' מַעֲשֶׂה וְאָמְרוּ אֵין מִצְטָרְפִין וְכָתַב עַל זֶה הָרָ"ן דאע"ג דִּבְמָמוֹן קיי"ל דְּמִצְטָרְפִין מ"מ לְגַבֵּי אִישׁוּת דְּשָׁיְיכִי בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת בְּבַת אַחַת בָּעֵינַן לְהוּ הֲרֵי דס"ל דְּעֵידֵי נָשִׁים דָּמְיָין לְדִינֵי נְפָשׁוֹת, וְעַיֵּין עוֹד בב"י חו"מ סִי' לָמֶ"ד שֶׁהֵבִיא ג"כ לְהַדְּ מַחֲלוֹקֶת שֶׁל הַמָּרְדְּכִי וְהָרָ"ן וְהִכְרִיעַ הב"י לַהֲלָכָה כְּהַמָּרְדְּכִי דְּהוּא כְּמָמוֹן וְהָא דְּאָמַר בַּתּוֹסָפְתָּא דְּאֶחָד בְּשַׁחֲרִית וא' בֵּין הָעַרְבַּיִם אֵין מִצְטָרְפִין תי' הב"י גַּם לְהַמָּרְדְּכִי דְּאֵין הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּהוּא כִּנְפָשׁוֹת רַק דְּכֵינָן דְּבָכָל פַּעַם נִתַּיַחֲדָה רַק בִּפְנֵי אֶחָד לֹא נִתְכַּוְונוּ לְשֵׁם קִידּוּשִׁין ומש"ה א"צ גֵּט, אָמְנָם עיי' בְּשוּ"ת מוהר"א שָׁשׁוֹן סִימָן י"ז וסִי' כ"ד שֶׁחָלַק בָּזֶה עַל הב"י וְהֶעֱלָה לַהֲלָכָה כְּהָרָ"ן, וְעַיֵּין עוֹד בְּשוּ"ת פְּנֵי מֹשֶׁה חֵלֶק א' סִימָן פ"ט שֶׁכָּתַב עוֹד יוֹתֵר דלהר"ן דְּעֵידֵי נָשִׁים דָּמְיָין לִנְפָשׁוֹת א"כ אֲפִילּוּ רָאוּ שְׁנֵי הָעֵדִים הַזְּנוּת כְּאֶחָד רַק כָּל אֶחָד רָאָה אוֹתָהּ מֵחַלּוֹן אַחֵר וְלֹא רָאוּ הָעֵדִים זֶה אֶת זֶה ג"כ אֵין מִצְטָרְפִין דַּהֲרֵי בִּנְפָשׁוֹת בכה"ג אֵין מִצְטָרְפִין כִּדְאִיתָא במס' מַכּוֹת דַּף ו' יעו"ש וּבְוַדַּאי דִּלְפוּם רְהִיטָא נִרְאֶה דְּדַעַת כַּמָּה מֵהָרַאשׁוֹנִים אָזְלִי בְּשִׁיטַת הָרָ"ן דְּהַבַּיִת שְׁמוּאֵל בסי' י"א ס"ק י"ג הִקְשָׁה עַל הָרַמָ"א שֶׁפָּסַק כְּהַמָּרְדְּכִי דְּהוּא כְּדִינֵי מָמוֹן וַהֲרֵי לְעִנְיַן דְּרִישָׁה וַחֲקִירָה פָּסַק הָרַמָ"א דְּגַם עֵידֵי נָשִׁים צָרִיךְ דּוּ"ח אע"ג דִּבְמָמוֹן א"צ וּדְמָיֵי' לִנְפָשׁוֹת וְכָתַב הַבַּיִת שְׁמוּאֵל לְחַלֵּק בְּשֵׁם הב"י והד"מ דְּלְעִנְיַן דְּרִישָׁה וַחֲקִירָה דְּמִן הַתּוֹרָה גַּם בְּמָמוֹן צָרִיךְ וּכְמוֹ דְּאִיתָא בְּסַנְהֶדְרִין דְּבַר תּוֹרָה אֶחָד דִּינֵי מָמוֹנוֹת וְאֶחָד דִּינֵי נְפָשׁוֹת בַּדּוּ"ח וְרַק דַּחֲכָמִים תִּיקְּנוּ דְּלָא נַצְרִיךְ בְּמָמוֹן מְשׁוּם נְעִילַת דֶּלֶת בִּפְנֵי לוֹוִין מש"ה לְהָנֵי פּוֹסְקִים בְּעֵידוּת נָשִׁים אוֹקְמָה אַדְּאוֹרַיְיתָא אֲבָל לְעִנְיַן עֵידוּת מְיֻחֶדֶת דְּבְמָמוֹן כָּשֵׁר מִן הַתּוֹרָה שַׁפִּיר ס"ל לְהַמָּרְדְּכִי דְּעֵידֵי נָשִׁים יֵשׁ לָהֶם דִּין מָמוֹן וְכֵן כָּתַב הישׁ"ש במס' יְבָמוֹת פ"ב סִי' י"ז, וא"כ הֲרֵי במס' מַכּוֹת דַּף ו' דְּתָנַן מַה שְׁנַיִם נִמְצָא אַחַד מֵהֶן קָרוֹב אוֹ פָּסוּל עֵידוּתָן בְּטֵלָה אַף שְׁלִשָּׁה כֵּן א"ר יוֹסֵי בד"א בִּנְפָשׁוֹת אֲבָל בְּמָמוֹן תִּתְקַיֵּים הָעֵידוּת בִּשְׁאָר וְקָאָמַר שֵׁם שְׁמוּאֵל הֲלָכָה כר' יוֹסֵי וְכָתְבוּ שָׁם הַתּוֹסָ' בד"ה שְׁמוּאֵל וְז"ל וְקָשֶׁה הָאֵיךְ מָצִינוּ יָדֵינוּ וְרַגְלֵינוּ כְּשֶׁנּוֹתְנִים גֵּט שֶׁיֵּשׁ בְּאוֹתוֹ מַעֲמָד קְרוֹבִים והי' לָנוּ לוֹמַר דְּעֵידוּת הַכְּשֵׁרִים בָּטֵל וְהַאי דְּוִמְיָ' דִּנְפָשׁוֹת דְּשָׁרֵינַן אֵשֶׁת אִישׁ לְעָלְמָא שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מִיתַת ב"ד וְטַעֲמָא דְּפָרִישִׁית לְעֵיל שַׁיָּיךְ נָמֵי בְּגֵט כו' הֲרֵי דס"ל לְהַתּוֹסָ' דְּגֵט יֵשׁ לוֹ דִּין דִּנְפָשׁוֹת וַאֲפִילּוּ לְעִנְיַן דָּבָר דְּכָשֵׁר בְּמָמוֹן מִן הַתּוֹרָה וְעַיֵּי' בָּרֹאׁ"ש בְּמַכּוֹת שָׁם שֶׁהִקְשָׁה ג"כ לִשְׁמוּאֵל דְּאָמַר הֲלָכָה כר' יוֹסֵי דְּהָאֵיךְ גִּיטִּין וְקִידּוּשִׁין כְּשֵׁרִים וְעַיֵּי' עוֹד בַּסָּמ"ק מִצְוָה קפ"ג בְּהַגָּהוֹת רַבֵּינוּ פֶּרֶץ וְז"ל ומ"מ צָרִיךְ לְבָרֵר עֵדִים בְּגִיטִּין וְקִידּוּשִׁין דאל"כ כּוּלְּהוּ עֵדִים וּרְגִילוּת שֶׁשָּׁם עוֹמְדִים קְרוֹבִים וה"ל נִמְצָא א' מֵהֶן קָרוֹב אוֹ פָּסוּל וְעֵידוּתָן בְּטֵלָה כְּדְאָמְרִי' גַּבֵּי דִּינֵי נְפָשׁוֹת דְּחָשְׁבִינַן הֵיתֵר עֲרָוָה כְּדִינֵי נְפָשׁוֹת וְכֵן פֵּירְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ עכ"ל הֲרֵי מִדְּבְרֵי כֻּלָּם לָמַדְנוּ דס"ל דְּיֵשׁ לוֹ דִּין נְפָשׁוֹת וַאֲפִילּוּ בְּדָבָר דְּכָשֵׁר בְּמָמוֹן מִן הַתּוֹרָה וּלְדִידְהוּ וַדַּאי דְּגַם לְעִנְיַן עֵידוּת מְיֻחֶדֶת ס"ל כְּהָרָ"ן דְּפָסוּל גַּבֵּי קִידּוּשִׁין, וּמֵזְכָּרַח דְּגַם הֵם חוֹלְקִים עַל הַמָּרְדְּכִי, וְרָאִיתִי לְהנוּ"ב מה"ק חֵלֶק אה"ע סִי' ע"ב בְּסִתְירַת הֵיתֵר ג'

שָׁם שֶׁכָּתַב דְּהָרָ"ן יְחִידָאָה הוּא בָּזֶה שֶׁמַּשְׁוֶה קִידּוּשִׁין לִנְפָשׁוֹת וַהֲרֵי נִתְבָּרֵר לָנוּ דְּגַם הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ ור"פ וְהַסְכָּמַת רַבּוֹתָיו הוּא ג"כ כְּשִׁיטַת הָרָ"ן: [ב] אָמְנָם כָּל זֶה הוּא רַק לְפִי דִּבְרֵי הב"י שֶׁכָּתַב דְּהָרָ"ן חוֹלֵק עַל הַמָּרְדְּכַי דס"ל להב"י דְּעִידֵי קִידּוּשִׁין דּוֹמִים לְעִידֵי זְנוּת אֲבָל בְּנִדַּאי נִרְאֶה לִכְאוֹרָה דְּיֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר דְּגַם הָרָ"ן וְהַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ מוֹדִים לְדִינוֹ שֶׁל הַמָּרְדְּכַי וי"ל דְּגַם הֵם לֹא כָּתְבוּ רַק בְּעִנְיַן גִּיטִּין וְקִידּוּשִׁין דְּאִיכָּא נ"מ בְּעִידּוּתָן גַּם לְעִנְיַן נְפָשׁוֹת וּכְמוֹ בְּקִידּוּשִׁין דְּאִם תִּזְנֶה אַחַ"כ הֲרֵי חַיֶּיבֶת וְכֵן בְּגֵט הָא שָׁרִינַן אֵשֶׁת אִישׁ לְעָלְמָא וְעַד עַתָּה נֶהֱרָג הַבָּא עָלֶי' וְהוּא דָּבָר דְּשַׁיָּיךְ בּוֹ נְפָשׁוֹת אוֹ לְאִיסּוּר אוֹ לְהֶיתֵּר, וַהֲרֵי ז"ל הָרָ"ן וְאע"ג דְּבָמָמוֹן קיי"ל דְּמִצְטָרְפִין מ"מ לְגַבֵּי אִישׁוּת דְּשַׁיָּיכִי בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת בְּבַת אַחַת בָּעֵינַן לְהוּ הֲרֵי דְּקֵדֵק וְכָתַב דְּרַק מִשּׁוּם דְּשַׁיָּיכִי בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת (שׁוּב מָצָאתִי בנו"ב שָׁם דְּמַסִּיק שָׁם דְּהָרָ"ן אֵינוֹ חוֹלֵק עַל הַמָּרְדְּכַי כְּלָל וכמש"כ] וְכֵן הַתּוֹסָ' בְּמַכּוֹת כָּתְבוּ הַסְּבָרָא גַּבֵּי גֵּט דְּשָׁרִינַן אֵשֶׁת אִישׁ לְעָלְמָא דְּיֵשׁ בָּהּ מִיתוֹת ב"ד הוּא כִּנְפָשׁוֹת, אֲבָל כְּשֶׁמְּעִידִין עַל אִשָּׁה שֶׁזִּנְּתָה בְּלֹא הַתְרָאָה הֲרֵי אֵין בְּעֵידוּתָן שׁוּם נ"מ לְעִנְיַן נְפָשׁוֹת וְלָא מְהַנֵּי עֵידוּתָן רַק לְאָוְסָרָהּ עַל בַּעְלָהּ לְחֻזְדָּא שַׁפִּיר מוֹדִים לְהַמָּרְדְּכַי דְּיֵשׁ לוֹ כָּל דִּין מָמוֹן מִדְּאוֹרַיְיתָא דאע"ג דע"י עֵידוּתָן שֶׁזִּנְּתָה נֶאֱסָרָה לְבַעְלָהּ מ"מ לָא דמי' לְעֵידֵי קִידּוּשִׁין דְּמְהַנֵּי עֵידוּתָן לְאָוְסָרָהּ עַל אַחֲרִינָא בְּחִיּוּב מִיתָה אֲבָל בִּזְנוּת אע"ג דְּנֶאֱסָרָה לְבַעְלָהּ מ"מ הֲרֵי אִם בָּא עָלֶי' בַּעְלָהּ אַחַ"כ אֵינוֹ לוֹקֶה עָלֶי' וּכְמוֹ דְּמְבֹאָר בְּמַגִּיד מִשְׁנֶה סוֹף פֶּרֶק א' מֵהִלְכוֹת אִיסּוּרֵי בִּיאָה דְּאֵינוֹ לוֹקֶה עַל לָאו זֶה דְּהוּא לָאו שֶׁבִּכְלָלוּת יעו"ש וְעַיֵּי' עוֹד בְּרַמְבַּ"ם פֶּרֶק י"א מֵהִלְכוֹת גֵּירוּשִׁין הֲלָכָה י"ד ובכ"מ ובלח"מ שָׁם, וְעוֹד אֲפִילּוּ אִם נֹאמַר דְּלָא כהמ"מ וּבַעְלָהּ לוֹקֶה עָלֶי' מִשּׁוּם טֻמְאָה מ"מ הֲרֵי הַמָּרְדְּכַי אַיְירֵי בְּמְעִידִין רַק עַל כְּיעוּר לְחֻזְדָּא דְּלָא מְהַנֵּי כְּלָל עֵידוּתָן לְשׁוּם דָּבָר רַק לְעִנְיַן לְאָוְסָרָהּ עַל בַּעְלָהּ גְּרִידָא בְּנִדַּאי דְּנִרְאֶה דְּגַם הָרָ"ן וְהַתּוֹסָ' מוֹדִים דְּמְהַנֵּי בּוֹ עֵידוּת מְיֻוָּחֶדֶת, וּלְפִי זֶה י"ל דְּגַם בְּמְעִידִין עַל זְנוּת גָּמוּר צ"ל מְהַנֵּי גַּם בְּעֵידוּת מְיֻוָּחֶדֶת אע"ג דְּנֹאמַר דְּבַעְלָהּ לוֹקֶה עָלֶי' מִשּׁוּם טֻמְאָה מ"מ כֵּיוָן דְּאִם הָיוּ מְעִידִים רַק עַל כְּיעוּר לְחֻזְדָּא הֲרֵי הי' מְהַנֵּי וא"כ הָא יֵשׁ בִּכְלַל זְנוּת גַּם כְּיעוּר וְדַל הַזְּנוּת עַצְמוֹ מֵהָכָא וְלֹא נֶאֱמָן לָהֶם עַל עִיקַּר הַזְּנוּת מ"מ תֵּיאָסֵר מִשּׁוּם הַכְּיעוּר כֵּן נִרְאֶה בָּרוּר וְאֵין כָּאן שׁוּם מַחֲלוֹקֶת בְּדִינוֹ שֶׁל הַמָּרְדְּכַי: [ג] גַּם עוֹד נִרְאֶה לוֹמַר דִּבְעֵידוּת שֶׁל זְנוּת וַדַּאי כ"ע מוֹדִים לְהַמָּרְדְּכַי דְּנֶאֱסֶרֶת ע"י עֵידוּת מְיֻוָּחֶדֶת דְּהִנֵּה בְּמַה דְּפָסְלָה הַתּוֹרָה כַּמָּה מִינֵי עֵידוּת נוּכַל לוֹמַר בּוֹ שְׁנֵי סְבָרוֹת אוֹ מִשּׁוּם נֶאֱמָנוּת דְּהַתּוֹרָה לֹא הֶאֱמִינָה לָהֶם שֶׁעֵידוּתָן אֱמֶת וּכְמוֹ כָּל הַחֲשׁוּדִים וּפְסוּלֵי עֵבֵירָה דְּלָא הֶאֱמִינָם הַתּוֹרָה בְּעֵידוּתָם אוֹ מִשּׁוּם דְּהָוֵי גְּזֵירַת הַכָּתוּב וּכְמוֹ דְּמָצִינוּ דַּאֲפִילּוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֵינָם יְכוֹלִים לְהָעִיד בְּיַחַד, וְהִנֵּה בְּעֵידוּת מְיֻוָּחֶדֶת דְּפְסוּלִים בִּנְפָשׁוֹת הֲרֵי וַדַּאי נִרְאֶה דְּאֵין לוֹמַר הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּכֵיוָן דְּעַל כָּל מַעֲשֶׂה בְּפְנֵי עַצְמָהּ לֹא רָאָה רַק עֵד אֶחָד מש"ה אֵין אָנוּ מַאֲמִינִים לָהֶם דְּכֵן הי' הַמַּעֲשֶׂה כְּדִבְרֵיהֶם דְּאִם כֵּן גַּם בְּמָמוֹן לֹא יִהְיוּ נֶאֱמָנִים כֵּיוָן דְּאֵינָם נֶאֱמָנִים אֶצְלֵינוּ עַל עִיקַּר הַמַּעֲשֶׂה דְּכִדְבְרֵיהֶם כֵּן הוּא דִּבְנַדַּאי דְּאֵין מָקוֹם לְחַלֵּק כְּלָל וְלוֹמַר דְּבָמָמוֹן אָנוּ מַאֲמִינִים לָהֶם עַל עִיקַּר הַמַּעֲשֶׂה וּבִנְפָשׁוֹת אֵינָם נֶאֱמָנִים כְּלָל דְּהַמַּעֲשֶׂה הי' כְּפִי שֶׁאוֹמְרִים, וְעוֹד דַּהֲרֵי במס' סַנְהֶדְרִין דַּף לָ"ד דִּפְלִיגִי רַבָּנָן וריב"ק דְּרַבָּנָן ס"ל דְּאֵינָם מִצְטָרְפִין עַד שֶׁיִּרְאוּ כְּאֶחָד וריב"ק ס"ל דְּבָמָמוֹן מִצְטָרְפִין וקיי"ל כְּוָותֵי' דריב"ק וְאָמְרִינַן שָׁם לְחַד תֵּירוּצָא דִּפְלִיגָא בִּסְבָרָא דת"ק סָבַר דְּאַמָּנָה דְּקָמַסְהֵיד הַאי לֹא מַסְהֵיד הַאי פי' וְאֵינָם נֶאֱמָנִים כְּלָל וריב"ק סָבַר אַמָּנָה בְּעָלְמָא תַּרְוַוְיְיהוּ קָמַסְהֲדִי ואבע"א פְּלִיגָא

בַּקָּרָא כו' וְאִם נֶאֱמַר דְּהָא דְּפָסְלָה הַתּוֹרָה בִּנְפָשׁוֹת הוּא דְּאֵין נֶאֱמָנִים עַל הַמַּעֲשֶׂה דִּכְדִבְרֵיהֶם כֵּן הוּא א"כ הֲרֵי קָשֶׁה לתי' קַמָּא לריב"ק דְּמַכְשִׁיר בְּמָמוֹן בְּלֹא שׁוּם פָּסוּק רַק מִסְּבָרָא לְחַזְּדָא דמנ"ל לוֹמַר כֵּן הַסְּבָרָא כֵּינוֹן דְּחָזִינַן דְּבִנְפָשׁוֹת פְּסוּלִים וְאִינָם נֶאֱמָנִים עַל הַמַּעֲשֶׂה וא"כ מנ"ל לְהַכְשִׁירָם בְּמָמוֹן, וּמִוְּכָרָח ע"כ דס"ל לריב"ק דְּמֵהַסְּבָרָא מְוֻכָּרָח דְּנֶאֱמָנִים עַל עִיקַּר הַמַּעֲשֶׂה וְגַם בִּנְפָשׁוֹת מַאֲמִינִים לָהֶם דִּכְדִבְרֵיהֶם כֵּן הִ' הַמַּעֲשֶׂה רַק דְּבִנְפָשׁוֹת הָוֵי גְּזֵרַת הַכָּתוּב דְּהֵיכָא דְּמֵעִידִים עַל שְׁנֵי מַעֲשִׂים נִפְרָדִים לָא מִקְּרֵי שְׁנֵי עֵדִים וְאֵין ב"ד יְכוֹלִים לְדוּנוֹ עַל פִּי דִּבְרֵיהֶם ומש"ה ס"ל לריב"ק דִּבְמָמוֹן דא"צ עֵדִים אֶלָּא לְבָרֵר הָאֱמֶת דִּבְמָמוֹן הָא לָא אִיבְּרִי סָהֲדֵי אֶלָּא לְשַׁיקְרָא ואע"ג דְּאֵין עֲלֵיהֶם שָׁם שְׁנֵי עֵדִים מ"מ כֵּינָן דְּמִבּוֹרָר לָנוּ דְּהַמַּעֲשֶׂה אֱמֶת דְּזֶה חַיָּיב לְזֶה מָנֶה שׁוּב ב"ד דָּנִים עַל פִּיהֶם, אֲבָל בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת אע"ג דְּיָדוּעַ לָנוּ דְּזֶה הַמַּעֲשֶׂה אֱמֶת מ"מ הָא אִי אֶפְשָׁר לְדוּנוֹ עַל פִּי יְדִיעָה לְחֻדָּא בְּלֹא שְׁנֵי עֵדִים ומש"ה לָא מְהַנֵּי, וּרְאָיָ' בְּרוּרָה לָזֶה דִּבְמַסֶּ' סַנְהֶדְרִין דַּף פ"א תְּנַן הַהוֹרֵג נֶפֶשׁ שֶׁלֹּא בְּעֵדִים מַכְנִיסִים אוֹתוֹ לְכִיפָּה וּמְפָרֵשׁ שָׁם דְּמַאֲכִילִין אוֹתוֹ לֶחֶם צָר כו' עַד שֶׁכְּרֵיסוֹ נִבְקַעַת וּפָרִיךְ שָׁם בַּגְּמָרָא שֶׁלֹּא בְּעֵדִים מְנָא יָדְעִינַן אָמַר רַב בְּעֵידוּת מְיֻחֶדֶת ופרש"י שֶׁעֵידוּתָן אֱמֶת אֶלָּא שֶׁאֵינָהּ מְסוּרָה לב"ד, הֲרֵי לְהֶדְיָ' דְּגַם בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת נֶאֱמָנִים הֵם דִּכְדִבְרֵיהֶם כֵּן הָיָה הַמַּעֲשֶׂה עַד שֶׁסּוֹמְכִין עַל עֵידוּתָן וְגוֹרְמִים לוֹ שֶׁיָּמוּת רַק שֶׁאֵין הוֹרְגִין אוֹתוֹ בְּיָדַיִם דִּלְהָוְרְגוֹ בְּיָדַיִם אִי אֶפְשָׁר לב"ד ע"י עֵידוּת מְיֻחֶדֶת דִּבְנְפָשׁוֹת אֵין שָׁם עֵדִים עֲלֵיהֶם, וא"כ אֲפִילּוּ לְדַעַת הַפּוֹסְקִים דס"ל דְּעֵידוֹת נָשִׁים יֵשׁ לָהֶם דִּין כְּנְפָשׁוֹת לְגַבֵּי דו"ח מ"מ לְעִנְיַן זְנוּת וּלְגַבֵּי עֵידוּת מְיֻחֶדֶת וַדַּאי דְּמְהַנֵּי דְּהַנֵּיחָא גַּבֵּי גִּיטִּין וְקִידּוּשִׁין דקיי"ל דְּהַמְקַדֵּשׁ בְּלֹא עֵדִים אֵין חוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשִׁין כְּלָל וַאֲפִילּוּ בְּשֶׁשְּׁנֵיהֶם מוֹדִים שֶׁקִּידְּשָׁהּ בְּלֹא עֵדִים לָא מְהַנֵּי דִּבְלֹא עֵדִים אֵין הַקִּידּוּשִׁין חָלִים כְּלָל שַׁפִּיר ס"ל לְהָרָ"ן דְּעֵידֵי נָשִׁים יֵשׁ לָהֶם דִּין נְפָשׁוֹת דְּעֵידוֹת מְיֻחֶדֶת לָא מִקְּרֵי גַּבַּיְיהוּ שְׁנֵי עֵדִים וּכְמוֹ בִּנְפָשׁוֹת, אֲבָל לְעִנְיַן זְנוּת דְּלֹא צָרִיךְ לְעֵדִים כְּלָל לְגוּף הַמַּעֲשֶׂה רַק לְבָרֵר לב"ד הָאֱמֶת שְׁזִּנְּתָה דְּהָא גַּם בְּזִנְּתָה בְּלֹא עֵדִים נֶאֱסֶרֶת לְבַעְלָהּ פְּשִׁיטָא דִּמְהַנֵּי גַּם עֵידוּת מְיֻחֶדֶת דַּהֲרֵי חָזִינַן דְּגַם בִּנְפָשׁוֹת אֲנַחְנוּ מַאֲמִינִים לָהֶם עַל הַמַּעֲשֶׂה עַד שֶׁמַּכְנִיסִין אוֹתוֹ לְכִיפָּה וְכֵינָן דְּמִבּוֹרָר לָנוּ שְׁזִּנְּתָה בְּוַדַּאי הַאֵיךְ נַתִּירָהּ לְבַעְלָהּ וּבְוַדַּאי הָאִיסּוּר בָּזֶה בָּרוּר וכ"ע מוֹדִים לְהַמָּרְדְּכִי דְּעֵידֵי כִּיעוּר מִצְטָרְפִין, וּמִסַּוְּגָיָ' זוֹ דְּסַנְהֶדְרִין נִפְשׁוֹט לָנוּ סְפֵיקוֹ שֶׁל הָאוּרִים וְתֻמִּים בסי' לָמ"ד ס"ק י"א שֶׁנִּסְתַּפֵּק בְּהָא דִּבְמָמוֹן מְהַנֵּי עֵידוּת מְיֻחֶדֶת אִי הָוֵי מִן הַתּוֹרָה אוֹ רַק מִדְּרַבָּנָן לְחֻדָּא יעו"ש בִּדְבָרָיו וַהֲרֵי מֵהָא דְּחָזִינַן דְּמַכְנִיסִין אוֹתוֹ לְכִיפָּה מְוֻכָּרָח דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא נֶאֱמָנִים עַל הַמַּעֲשֶׂה שֶׁהוּא אֱמֶת וְהָוֵי בֵּירוּר גָּמוּר גַּם בִּנְפָשׁוֹת וא"כ הָא גַּבֵּי מָמוֹן דְּלָא בָּעֵינַן עֵדִים כְּלָל רַק לְבָרֵר הָאֱמֶת דְּלָא אִיבְּרִי סָהֲדֵי אֶלָּא לְשַׁיקְרָא בְּוַדַּאי דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא נֶאֱמָנִים: [ד] אָמְנָם לִכְאוֹרָה ראי' זוֹ מֵהַהִ דְּסַנְהֶדְרִין אֵינָהּ מַכְרַעַת רַק לְסִתּוֹר דִּבְרֵי הַפְּנֵי מֹשֶׁה שֶׁהֵבֵאנוּ בָּאוֹת א' שֶׁכָּתַב דלהר"ן דס"ל דְּעֵידֵי נָשִׁים כִּנְפָשׁוֹת דָּמְיָין לָא מְהַנֵּי בִּזְנוּת כְּשֶׁאֶחָד רָאָה אֶת הַזְּנוּת מֵחַלּוֹן זֶה וא' מֵחַלּוֹן אַחֵר דְּזֶה וַדַּאי מְוֻכָּרָח דְּאֵינוֹ, דבכה"ג וַדַּאי דלכ"ע מְהַנֵּי גַּבֵּי זְנוּת וּכְמוֹ דְּמְהַנֵּי עֵידוּת כָּזֶה לְעִנְיַן לְהַכְנִיסוֹ לְכִיפָּה אֲבָל אַכַּתִּי אֵין מַזֶּה ראי' כְּלָל לְדִינוֹ שֶׁל הַמָּרְדְּכִי דְּמַכְשִׁיר גַּם בְּמֵעִידִים כָּל אֶחָד עַל שְׁנֵי מַעֲשִׂים נִפְרָדִים וְנִמְצָא דְּעַל כָּל מַעֲשֶׂה לֵיכָּא רַק ע"א אֵין ראי' מֵהָא דְּמַכְנִיסִין אוֹתוֹ לְכִיפָּה וּכְמוֹ שֶׁנִּבְאַר, דְּהִנֵּה במס' סַנְהֶדְרִין דַּף לָמ"ד דִּפְלִיגִי ת"ק וריב"ק בְּעֵידוּת מְיֻחֶדֶת אִי מִצְטָרְפִינַן בְּמָמוֹן וְקָאָמְרִינַן שָׁם בְּמַאי פְּלִיגָא אבע"א בִּסְבָרָא דת"ק סָבַר אֲמָנָה דְּקָמַסְהֵיד

הַאי לֹא מַסְהִיד הַאי וריב"ק ס"ל אַמָּנָה בְּעָלְמָא תִּרְוַיְיהוּ קָמַסְהֲדִי ואבע"א דִּפְלִיגִי בִּקָּרָא דִּכְתִיב וְהוּא עֵד אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע דת"ק סָבַר דְּכָל מָקוֹם דִּכְתִיב עֵד הֲרֵי כָּאן שְׁנַיִם וְאַפְקֵי' רַחֲמָנָא בִּלְשׁוֹן חַד עַד שֶׁיִּרְאוּ כְּאֶחָד וריב"ק סָבַר אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע מִכָּל מָקוֹם, וּבְמַסְ' מַכּוֹת דַּף ו' אִיתָא אָמַר רַב זוּטְרָא בַּר טוֹבִי' אָמַר רַב מְנַיִן לְעֵידוּת מְיֻוָּחֶדֶת שֶׁהִיא פְּסוּלָה שֶׁנֶּאֱמַר לֹא יוּמַת ע"פ עֵד אֶחָד מַאי אֶחָד אִילֵימָא אֶחָד מַמָּשׁ מֵרִישָׁא שָׁמְעִינַן לָהּ ע"פ שְׁנַיִם עֵדִים אֶלָּא מַאי אֶחָד אֶחָד, תנ"ה לֹא יוּמַת ע"פ ע"א לְהָבִיא שְׁנַיִם שֶׁרוֹאִין אוֹתוֹ אֶחָד מֵחַלּוֹן זֶה וא' מֵחַלּוֹן זֶה וְאֵין רוֹאִין זֶה אֶת זֶה שֶׁאֵין מִצְטָרְפוֹת כו' עוֹד אִיתָא שָׁם אָמַר רַב נַחְמָן עִידוּת מְיֻוָּחֶדֶת כְּשֵׁירָה בְּדִינֵי מָמוֹנוֹת דִּכְתִיב לֹא יוּמַת ע"פ ע"א בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת הוּא דְּאֵין כְּשֵׁירָה אֲבָל בְּדִינֵי מָמוֹנוֹת כְּשֵׁירָה, וְכָתַב בְּנִמּוּקֵי יוֹסֵף בְּסוֹף פֶּרֶק רִאשׁוֹן דְּמַכּוֹת וְז"ל וה"מ דְּבָעִינַן רוֹאִין זֶה אֶת זֶה בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת אֲבָל בְּדִינֵי מָמוֹן דַּאֲפִילּוּ הַלְוָאָה אַחַר הַלְוָאָה מִצְטָרְפִין כו' כ"ש כְּשֶׁרָאוּ שְׁנֵיהֶם הַהַלְוָאָה בְּיַחַד זֶה מֵחַלּוֹן זֶה וְזֶה מֵחַלּוֹן זֶה וש"מ מֵהָכָא יָלִיף לָהּ ריב"ק מִדְּחָזִינַן בַּגְּמָרָא דְּהִכְשִׁיר קָרָא עֵידוּת מְיֻוָּחֶדֶת בְּמָמוֹן עכ"ד הנמוק"י, וּלְפוּם רְהִיטָא דְּבָרִי' נִפְלְאוּ מְאֹד דִּלְפִי הַנִּרְאֶה דס"ל להנמוק"י דְּהָנֵי שְׁנֵי גַּוְונֵי עֵידוּת מְיֻוָּחֶדֶת דְּאַיְירֵי הַגְּמָרָא בְּהוּ במס' סַנְהֶדְרִין וּבְמַסְ' מַכּוֹת חַד דִּינָא לְהוּ וְשָׁוִין הֵם וְכֵינָן דְּיָלְפִינַן במס' מַכּוֹת מִפָּסוּק דְּבָמָמוֹן כָּשֵׁר גַּם כְּשֶׁאֶחָד רוֹאֶה אוֹתוֹ מֵחַלּוֹן זֶה וא' מֵחַלּוֹן זֶה יָדְעִינַן מִנ' דְּגַם בִּשְׁנֵי הַלְוָאוֹת מְיֻוָּחָדִים מִצְטָרְפִין, וּבְוַדַּאי דְּקָשֶׁה טוּבָא לוֹמַר כֵּן דַּהֲרֵי במס' סַנְהֶדְרִין גַּבֵּי פְּלוּגְתָּא דריב"ק וְרַבָּנָן לָא מֵבִיא הַגְּמָרָא כְּלָל הַךְ דְּרָשָׁה דְּדָרַשׁ רַב נַחְמָן במס' מַכּוֹת וְכֵן במס' מַכּוֹת לֹא הֵבִיאָה הַגְּמָרָא כְּלָל הַסְּבָרָא וְהַקָּרָא דְּמֵבִיא הַגְּמָרָ' במס' סַנְהֶדְרִין, וְעוֹד קָשֶׁה דַּהֲרֵי במס' סַנְהֶדְרִין מְפָרֵשׁ הַגְּמָרָא טַעְמָא דת"ק דְּפוֹסֵל עֵידוּת מְיֻוָּחֶדֶת בְּמָמוֹן מִסְּבָרָא מִשּׁוּם דְּאַמָּנָה דְּקָמַסְהֵיד הַאי לָא קָמַסְהֵיד הַאי וַהֲרֵי טַעַם זֶה לֹא שַׁיָּיךְ רַק בִּמְעִידִים כָּל אֶחָד עַל מַעֲשֶׂה מְיֻוָּחֶדֶת אֲבָל הֵיכָא שֶׁשְּׁנֵיהֶם רָאוּ בְּיַחַד מַעֲשֶׂה אַחַת רַק כָּל אֶחָד רָאָה מֵחַלּוֹן אַחֵר וְלֹא רָאוּ זֶה אֶת זֶה הָא לֹא שַׁיָּיךְ טַעַם זֶה כְּלָל דְּהָא תִּרְוַיְיהוּ אֶחָד מָנָה קָמַסְהֲדִי וַאֲפִילּוּ לת"ק דְּפוֹסֵל שָׁם בְּוַדַּאי מֻכְרָח דבכה"ג מוֹדֶה דְּכָשֵׁר וא"כ הֲרֵי נִרְאֶה פָּשׁוּט דְּהָא דְּקָאָמַר רַב נַחְמָן במס' מַכּוֹת מַנְיָן לְעֵידוּת מְיֻוָּחֶדֶת שֶׁכְּשֵׁרָה בְּמָמוֹן שֶׁנֶּאֱמַר לֹא יוּמַת כו' הָכִי פי' דַּאֲפִילּוּ לת"ק דריב"ק דְּפוֹסֵל שָׁם בִּמְעִידִים עַל מַעֲשִׂים מְיֻוָּחָדִים מ"מ בכה"ג כ"ע מוֹדִים דְּכָשֵׁר שֶׁנֶּאֱמַר כו', וְכֵן הוּא לְהֶדְיָ' בְּחִידּוּשֵׁי הָרִיטְבָ"א שָׁם בְּמַכּוֹת וא"כ הֲרֵי צ"ע עַל הנמוק"י הַנָּ"ל: [ה] וְאִי דְּקָשֶׁה דִּלְפִי זֶה דְּחִלַּקְנוּ בֵּין הָנֵי ב' אוֹפַנִּים דְּעֵידוּת מְיֻוָּחֶדֶת א"כ הָא תִּיקְשֶׁה אַלִּיבָּא דריב"ק דְּמַכְשִׁיר בְּמָמוֹן גַּם בִּמְעִידִים עַל מַעֲשִׂים נִפְרָדִים א"כ מנ"ל לְפַסּוֹל בִּנְפָשׁוֹת גַּם בא' רוֹאֶה מֵחַלּוֹן זֶה וא' מֵחַלּוֹן זֶה מַהָךְ קְרָא דְּלֹא יוּמַת ע"פ ע"א דִּלְמָא לֹא בָּא הַכָּתוּב לִפְסוֹל רַק אִם הֵם מְעִידִים עַל ב' מַעֲשִׂים נִפְרָדִים אֲבָל בִּמְעִידִים שְׁנֵיהֶם עַל מַעֲשֶׂה אֶחָד רַק מב' חַלּוֹנוֹת מנ"ל דְּפָסוּל, וְהַנִּיחָא לת"ק דריב"ק דס"ל דְּבִמְעִידִים עַל שְׁנֵי מַעֲשִׂים גַּם בְּמָמוֹן פָּסוּל אוֹ מִסְּבָרָא אוֹ מִקְּרָא וא"כ הַךְ קְרָא דְּלֹא יוּמַת ע"פ ע"א לֹא אִיצְטְרִיךְ כְּלָל גַּבֵּי נְפָשׁוֹת וּבִקְרָט דְּהָא דָּרְשִׁינַן מנ' דְּהָא בְּמָמוֹן כָּשֵׁר וע"כ מֻכְרָח דְּקָאֵי עַל שְׁנֵי חַלּוֹנוֹת דְּזֶה מְהַנֵּי מִסְּבָרָא בְּמָמוֹן וקמ"ל קְרָא דְּבִנְפָשׁוֹת מִיהָא פָּסוּל אֲבָל לריב"ק דְּבְמָמוֹן מַכְשִׁיר גַּם בִּשְׁנֵי מַעֲשִׂים קָשֶׁה דִּלְמָא לֹא פָּסַל הַכָּתוּב בִּנְפָשׁוֹת רַק בִּשְׁנֵי מַעֲשִׂים וְלֹא בב' חַלּוֹנוֹת וּבְוַדַּאי אֵין לוֹמַר דְּבָאֱמֶת יַחֲלוֹק ריב"ק עַל הַךְ דִּינָא וס"ל דְּמִשְּׁנֵי חַלּוֹנוֹת כָּשֵׁר גַּם בִּנְפָשׁוֹת, וְעוֹד דַּהֲרֵי במס' סַנְהֶדְרִין שָׁם פָּסְקוּ כַּמָּה אָמוֹרָאֵי כריב"ק וּבְהָא וַדַּאי דקיי"ל דְּבִנְפָשׁוֹת פָּסוּל גַּם מב' חַלּוֹנוֹת וְכִדְתַנְיָ' בְּמַכּוֹת

דַּף ו' וְכֵן בַּמִּשְׁנָה דְּמַכּוֹת שָׁם קָחֲשִׁיב ב' חֲלוֹנוֹת שְׁנֵי עֵידוֹת לְעִנְיַן הָא דְּנִמְצָא א' מֵהֶן קָרוֹב אוֹ פָּסוּל דְּאִם הי' הַקָּרוֹב בְּחַלּוֹן אַחֵר לֹא מִיפַּסְלָא עַל יָדוֹ עֵידוּת הַכְּשֵׁרִים וּמוּכָח דבכה"ג אֵינָם מִצְטָרְפִין אִם ע"א רָאָה מֵחַלּוֹן זֶה וא' מֵחַלּוֹן זֶה דְּאִם הָיוּ בכה"ג מִצְטָרְפִין גַּם בִּנְפָשׁוֹת הָיוּ מִצְטָרְפִין גַּם לְעִנְיָן זֶה דְּקָרוֹב אוֹ פָּסוּל, וְכֵן הָרַמְבַּ"ם הָא פּוֹסֵק דב' חֲלוֹנוֹת אֵין מִצְטָרְפִין אע"ג דְּפוֹסֵק כריב"ק, וְעוֹד דַּהֲרֵי בְּמַכּוֹת קָאָמַר רַב זוּטָרָא מִשְׁמֵי' דְּרַב דְּעֵידוּת מְיֻחֶדֶת פָּסוּל וְיָלִיף לָהּ מִקְּרָא וַהֲרֵי בְּסַנְהֶדְרִין אִיכָּא אָמוֹרָאִים דְּאָמְרִי מִשְׁמֵי' דְּרַב דְּהַלְוָאָה אַחַר הַלְוָאָה מִצְטָרְפִין וכריב"ק, וְכֵינָן דְּגַם לריב"ק פָּסוּל בִּנְפָשׁוֹת גַּם מב' חֲלוֹנוֹת הָא וַדַּאי קָשֶׁה דמנ"ל הָא דִּלְמָא לֹא מַעֲטֵי' הַכָּתוּב רַק בִּשְׁנֵי מַעֲשִׂים נִפְרָדִים וּמֻכְרָח ע"כ כהנמוק"י דְּהָנֵי תַּרְתֵּי אוֹפַנִּים חַד דִּינָא לְהוּ ות"ק דריב"ק דְּפוֹסֵל גַּם בְּמָמוֹן עֵידוּת מְיֻחֶדֶת ה"ה דבב' חֲלוֹנוֹת פָּסוּל לְדִידְהוּ בְּמָמוֹן.

אָמְנָם זֶה לֹא נִיתַּן לְהֵאָמֵר כְּלָל וּכְמוֹ שֶׁהוֹכַחְנוּ לְעֵיל דע"כ הֵם ב' דִּינִים וְהַסֵּוּגְיָ' דְּמַכּוֹת אָזַל גַּם לת"ק דריב"ק וְגַם לְדִידֵי' כָּשֵׁר בְּמָמוֹן ב' חֲלוֹנוֹת, וְעַל קֻוּשְׁיָתֵינוּ נִרְאֶה לְיַשֵּׁב דְּהִנֵּה רַב זוּטָרָא מְדַיֵּיק מִקְּרָא דְּלֹא יומַת ע"פ עֵד אֶחָד דְּהַיְינוּ א' שֶׁלֹּא רָאוּ ב' הָעֵדִים בְּיַחַד רַק מב' חֲלוֹנוֹת וא"כ דָּרְשִׁינַן הַהִ עַד אֶחָד הַיְינוּ שֶׁיֵּשׁ ב' עֵדִים ומַאי אֶחָד הַיְינוּ מְיֻחֶדֶת אֲבָל הַהִ עֵד דְּכָתוּב בִּקְרָא הַיְינוּ שְׁנַיִם וּכְמוֹ כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר עֵד דְּהָוֵי הפי' שְׁנַיִם וא"כ כֵּינָן דְּהַפֵּי' דְּעֵד הַנֶּאֱמָר כָּאן הָוֵי שְׁנַיִם וְאַפְקֵי' רַחֲמָנָא בִּלְשׁוֹן חַד ע"כ קָאֵי גַּם בְּרָאוֹ שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד מַעֲשֶׂה אַחַת דַּהֲרֵי בְּסַנְהֶדְרִין דס"ל לת"ק דְּבְמַעֲשִׂים נִפְרָדִים פָּסוּל גַּם בְּמָמוֹן וְדָרְשִׁי לָהּ מִדִּכְתִיב וְהוּא עֵד וְכָל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר עֵד הֲרֵי כָּאן שְׁנַיִם וְאָפְקֵי' בְּלָשׁוֹן חַד עַד שֶׁיִּרְאוּ כְּאֶחָד וּכְמוֹ כֵן גַּבֵּי נְפָשׁוֹת דִּכְתִיב לֹא יומַת ע"פ עֵד אֶחָד ומִדִּכְתִיב עַד יָדְעִינַן דְּאַיְירֵי גַּם בְּשֶׁנֵּיהֶם רָאוּ כְּאֶחָד וְאַפֵּ"ה פְּסוּלִים מִשּׁוּם מְיֻחֶדֶת וא"כ קָאֵי ע"כ הַהִ פָּסוּק לְפָסוֹל כְּשֶׁהֵן מְיֻחָדִים בב' חֲלוֹנוֹת אַף עַל גַּב דְּרָאוּ כְּאֶחָד וְנִיחָאגַּם לר' יְהוֹשֻׁעַ ב"ק, וְנָהֲדַר לְדִידַן דְּדִבְרֵי הנמוק"י צ"ע: [ו] וע"כ נִרְאֶה דְּוַדַּאי גַּם הנמוק"י מוֹדֶה דְּהָנֵי ב' אוֹפַנִּים עֵדוּת מְיֻחֶדֶת ב' עִנְיָנִים הֵם וְאִי אֶפְשָׁר לִלְמֹד אֶחָד מֵחֲבֵירוֹ רַק בֵּיאוּר דִּבְרֵי הנמוק"י כָּךְ הוּא, דִּבְסַנְהֶדְרִין גַּבֵּי פְּלוּגְתָּא דת"ק וריב"ק אָמְרִינַן בְּתֵירוּצָא קַמָּא דְּפְלִיגִי בִּסְבָרָא דת"ק סָבַר אֲמָנָה דְּקַמַּסְהֵיד הַאי לֹא מַסְהִיד הַאי וריב"ק אָמַר אַמָּנָה בְּעָלְמָא תַּרְוַיְיהוּ קַמַּסְהֲדִי וּמַשְׁמַע לִכְאוֹרָה דריב"ק מַכְשִׁיר מִשּׁוּם הַהִ סְבָרָא לְחַוּדָא דְּכֵינָן דְּאִיכָּא שְׁנֵי עֵדִים דְּחַיָּיב לוֹ מָנָה מְהַנֵּי אע"ג דְּגַבֵּי נְפָשׁוֹת לָא מְהַנֵּי כה"ג מ"מ גַּבֵּי מָמוֹן מְהַנֵּי כֵּינָן דעכ"פ אִיכָּא ב' עֵדִים שֶׁחַיָּיב לוֹ וְהָוֵי בֵּירוּר גָּמוּר וּמִסְבָרָא לְחַוּדָא יָדַע ריב"ק דְּמְהַנֵּי וְגַם ת"ק הי' מוֹדֶה לריב"ק אִי לָאו מִשּׁוּם דס"ל הַסְּבָרָא לְהֵיפוּךְ דְּאַמָּנָה דְּקַמַּסְהֵיד הַאי לֹא מַסְהִיד הַאי וא"כ בְּמְעִידִים שְׁנֵיהֶם עַל מַעֲשֶׂה אַחַת רַק מִשְּׁנֵי חֲלוֹנוֹת יָדְעִינַן מִסְּבָרָא לְחַוּדָא דְּמְהַנֵּי לכ"ע וא"כ הָא קָשֶׁה הָא דִּבְמַכּוֹת לָמָּה הֻצְרַךְ רַב נַחְמָן לְלָמֹד מִקְּרָא דְּלָא יומַת דְּמְהַנֵּי גַּבֵּי מָמוֹן מִשְּׁנֵי חֲלוֹנוֹת וַהֲרֵי כֵּינָן דְּאִיכָּא ב' עֵדִים עַל מַעֲשֶׂה אַחַת הָא יָדְעִינַן מִסְּבָרָא דְּמְהַנֵּי בְּמָמוֹן וּכְמוֹ דְּחָזִינַן דריב"ק מַכְשִׁיר בְּלִי שׁוּם פָּסוּק בְּמְעִידִים עַל ב' מַעֲשִׂים הָא כְּמוֹ כֵן נוּכַל לְיַדֵּעַ מִזֶּה גַּבֵּי ב' חֲלוֹנוֹת גַּם לת"ק כֵּינָן דְּאִיכָּא ב' עֵדִים עַל אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה וְלָמָּה הֻצְרַךְ ר"נ לִקְרָא לְמַעֵט מָמוֹן, ובע"כ מֻכְרָח דְּאִי לָא הָוֵי דְּרִישׁ רַב נַחְמָן מִקְּרָא דְּכָשֵׁר בְּמָמוֹן אע"ג דְּהַהִ פְּסוּל דְּעֵדוּת מְיֻחֶדֶת כְּתִיבָא בִּנְפָשׁוֹת דְּכֻלֵּי קָרָא בִּנְפָשׁוֹת כְּתִיב דְּרִישָׁא דִּקְרָא כְּתִיב עַל פִּי שְׁנַיִם עֵדִים יוּמַת הַמֵּת מ"מ הָיְינוּ פּוֹסְלִין גַּם בְּמָמוֹן גַּם מב' חֲלוֹנוֹת אע"ג דִּבְמָמוֹן אִיכָּא סְבָרָא לְהַכְשִׁיר דְּהָא בְּמָמוֹן לֹא אִיבְרֵי סָהֲדֵי אֶלָּא לְשִׁקְרָא וְכֵינָן דִּשְׁנַיִם

מְעִידִים עַל מַעֲשֶׂה אַחַת הָוֵי בֵּירוּר גָּמוּר מ"מ הָיֵינוּ פּוֹסְלִין אוֹתוֹ גַּם בְּמָמוֹן מִקְרָא דְּמִשְׁפַּט אֶחָד כֵּיוָן דְּבִנְפָשׁוֹת פָּסוּל וּכְמוֹ לְעִנְיַן דְּרִישָׁה וַחֲקִירָה דג"כ לָא כְּתִיבָא רַק גַּבֵּי נְפָשׁוֹת וְאַפִּ"ה יָלְפִינַן לֵיהּ מִקְרָא דְּמִשְׁפַּט אֶחָד בְּסַנְהֶדְרִין (דַּף ל"ב), וְכֵן בְּעִידּוּת קְרוֹבִים דִּפְסָלָן הַכָּתוּב בִּנְפָשׁוֹת מגזה"כ וְלֹא מִשּׁוּם שֶׁהֵם חֲשׁוּדִים לְשַׁקֵּר דַּהֲרֵי אפי' לְחוֹבָה אֵין קְרוֹב מֵעִיד וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרֹאֹ"שׁ בְּפֶרֶק ג' דְּסַנְהֶדְרִין וְאַפִּ"ה פָּסְלִינַן לְהוּ גַּם בְּמָמוֹן מִקְרָא דְּמִשְׁפַּט אֶחָד וְכִדְאִיתָא בְּסַנְהֶדְרִין (דַּף כ"ח) ומש"ה צָרִיךְ ר"נ לִקְרָא דְּלָא יומַת לְמַעֵט מָמוֹן דְּכָשֵׁר בב' חֲלוֹנוֹת, וְזֶהוּ כַּוָּונַת הנמוק"י דְּהָא דְּמַכְשִׁיר ריב"ק בִּשְׁנֵי הַלָּוָאוֹת הָוֵי טַעְמָא ע"כ לֹא מִצַּד הַסְּבָרָא לְחַדְּא וְכִדְמַשְׁמַע לִכְאוֹרָה בַּסּוּגְיָ' דְּסַנְהֶדְרִין דא"כ אַמַּאי צָרִיךְ ר"נ הָכָא קְרָא וע"כ דִּבְלֹא הַךְ קְרָא מִצַּד הַסְּבָרָא לֹא הָיִינוּ מַכְשִׁירִין בְּמָמוֹן דְּהָיָה לָנוּ לְפָסְלוֹ מִשּׁוּם קְרָא דְּמִשְׁפַּט אֶחָד וְרַק טַעְמוֹ דריב"ק הוּא מִשּׁוּם הַךְ קְרָא דְּחָזִינַן דְּמַכְשִׁיר בְּמָמוֹן לְכָל הַפָּחוֹת בב' חֲלוֹנוֹת וא"כ ע"כ לֹא קָאֵי הַךְ קְרָא דְּמִשְׁפַּט אֶחָד לְעִנְיַן עִידּוּת מְיֻחֶדֶת וּמִמֵּילָא מַכְשִׁיר ריב"ק בְּמָמוֹן גַּם בִּשְׁנֵי הַלָּוָאוֹת מִצַּד הַסְּבָרָא דַּהֲרֵי בִּנְפָשׁוֹת לֵיכָּא קְרָא לִפְסוֹל בִּשְׁנֵי מַעֲשִׂים רַק נִלְמַד מק"ו דב' חֲלוֹנוֹת דְּפָסוּל וְכֵיוָן דְּיָדְעִינַן דְּזֶה כָּשֵׁר בְּמָמוֹן וע"כ לָא קָאֵי עָלֶיהָ הַךְ דְּמִשְׁפַּט אֶחָד מִמֵּילָא מַכְשִׁיר מִסְּבָרָא גַּם בִּשְׁנֵי מַעֲשִׂים דְּגַם שָׁם ס"ל לריב"ק דע"פ הַסְּבָרָא נִרְאֶה דְּהַמַּעֲשֶׂה אֱמֶת כֵּיוָן דְּאַמָּנָה בְּעָלְמָא תַּרְוַוְיְהוּ קָמַסְהֲדִי, וְעַיֵּין בִּלְשׁוֹן הנמוק"י וְתִמְצָא דְּנַוָּונָתוֹ לְדָבָרִים הַלָּלוּ שֶׁכָּתַבְנוּ שֶׁכָּתַב וְז"ל וש"מ מֵהָכָא יָלִיף לָהּ ריב"ק מִדְּחָזִינַן בַּגְּמָרָא דְּהַכְשִׁיר קְרָא עִידּוּת מְיֻחֶדֶת בְּמָמוֹן פי' דְּמֵהָא דְּחָזִינַן הָכָא דְּצָרִיךְ קְרָא לְהַכְשִׁירוֹ מֻוכְרָח דִּבְסַנְהֶדְרִין לֹא מִשּׁוּם הַסְּבָרָא לְחוּד קָמַכְשִׁיר לָהּ רַק ע"י הַךְ קְרָא שׁוּב מַכְשִׁיר לָהּ מִסְּבָרָא דְּשָׁם וְהוּא בָּרוּר בְּדַעְתּוֹ.

אָמְנָם עַיֵּין בְּמַכּוֹת דְּקָאָמַר ר"נ דְּעִידּוּת מְיֻחֶדֶת כָּשֵׁר בְּמָמוֹן דִּכְתִיב לֹא יומַת ע"פ ע"א הָא בד"מ כְּשֵׁירָה וְהִקְשׁוּ שָׁם הַתּוֹסָ' דַּהֲרֵי פְּסוּל קְרוֹבִים נָפְקָא לָן מִקְרָא דְּלֹא יומְתוּ אָבוֹת עַל בָּנִים וְאַפִּ"ה גָּמְרִי' מני' גַּם בד"מ דְּפָסוּל מִקְרָא דְּמִשְׁפַּט אֶחָד וּכְמוֹ כֵן נִילַף מָמוֹן מִנְּפָשׁוֹת לְגַבֵּי עִידּוּת מְיֻחֶדֶת, וְתֵירְצוּ דע"כ הַךְ קְרָא לֹא קָאֵי עַל מָמוֹן דַּהֲרֵי גַּם ע"א מוֹעִיל בְּמָמוֹן לִשְׁבוּעָה, הֲרֵי חָזִינַן דס"ל לְהַתּוֹסָ' דְּהָא דְּקָאָמַר ר"נ דִּכְתִיב לֹא יומַת ע"פ ע"א כו' לֹא דְּמַעֵט לֵיהּ ר"נ מִקְרָא דְּיומַת דְּבְמָמוֹן כָּשֵׁר רַק ה"פ דר"נ קָאָמַר דְּבְמָמוֹן כָּשֵׁר דִּכְתִיב לֹא יומָת הֲרֵי דְּלָא כְּתִיבָא הַךְ פָּסוּל דְּעִידּוּת מְיֻחֶדֶת רַק בִּנְפָשׁוֹת וא"א לִלְמוֹד מני' מִקְרָא דְּמִשְׁפַּט אֶחָד כֵּיוָן דִּבְמָמוֹן עכ"פ מְהַנֵּי ע"א לִשְׁבוּעָה וּלְפִי זֶה הָא נִסְתְּרוּ דִּבְרֵי הנמוק"י הַנַּ"ל.

אָמְנָם אֵין מִזֶּה קֻשְׁיָ' עַל הנמוק"י אִם אֵינוֹ מְפָרֵשׁ כְּהַתּוֹסָ' וס"ל דר"נ מִיתּוּרָא דִּקְרָא דָּרִישׁ מִדִּכְתִיב יומָת בָּא לְמַעֵט מָמוֹן וס"ל דְּלָא דָּמֵי כְּלָל לְעִידּוּת קְרוֹבִים דַּהֲרֵי לֹא יומְתוּ אָבוֹת עַל בָּנִים לֹא הָוֵי יִתּוּרָא כְּלָל ומש"ה אע"ג דִּכְתִיב גַּבֵּי נְפָשׁוֹת יָלְפִינַן מני' לְמָמוֹן אֲבָל הַךְ לֹא יומָת הוּא יִתּוּרָא כֵּיוָן דִּבְרֵישָׁא דְּהַךְ קְרָא כְּתִיב ע"פ ב' עֵדִים יומָת הַמֵּת לֹא יומַת ע"פ ע"א וְדָרַשׁ ר"נ דְּהָוֵי מָצֵי לְמִכְתַּב לֹא ע"פ ע"א וּמִדִּכְתִיב לֹא יומָת ע"כ בָּא לְמַעֵט מָמוֹן וְהוֹכִיחַ מִזֶּה דריב"ק דְּמַכְשִׁיר ב' הַלָּוָאוֹת ע"כ ג"כ עַל הַךְ קְרָא סָמִיךְ וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר: [ז] ועכ"פ זֶה נִתְבָּרֵר לָנוּ דְּנַדַּאי הָוֵי ב' עִנְיָנִים וְאֵינוֹ תָּלוּי זֶה בָּזֶה כְּלָל וַאֲפִי' לת"ק דְּפָלִיג עַל ריב"ק מ"מ בב' חֲלוֹנוֹת מוֹדֶה דְּכָשֵׁר בְּמָמוֹן וא"כ הָא נִסְתְּרָה הוֹכָחָה שֶׁלָּנוּ שֶׁכָּתַבְנוּ בָּאוֹת ג' דע"כ כָּל הַפּוֹסְקִים מוֹדִים לְדִינוֹ שֶׁל הַמָּרְדְּכַי דְּנֶאֱסָרֶת ע"י עִידּוּת מְיֻחֶדֶת מֵהָא דְּחָזִינַן דְּמַכְנִיסִין אוֹתוֹ לְכִיפָּה עי"ז וּמֻוכְרָח דְּהָוֵי בֵּירוּר גָּמוּר גַּם בִּנְפָשׁוֹת

דְּהַמַּעֲשֶׂה בְּוַדַּאי הָוֵי אֱמֶת וא"כ בִּזְנוּת וַדַּאי דַּאֲסוּרָה וּלְפִי זֶה אֵין מִכָּאן רְאִי' כְּלָל דַּהֲרֵי י"ל דְּהָא דְּמַכְנִיסִין לְכִיפָּה אֵיְרֵי רַק בְּעֵידוּת מְיֻחֶדֶת שֶׁשְּׁנֵיהֶם מְעִידִין עַל מַעֲשֶׂה אַחַת רַק כָּל א' רָאָה מֵחֲלוֹן אַחֵר, וְז"ל רַשְׁ"י בְּסַנְהֶדְרִין שָׁם (דַּף פ"א) בְּעֵידוּת מְיֻחֶדֶת שֶׁשְּׁנֵיהֶם מְעִידִין וְעֵידוּתָן אֱמֶת אֶלָּא שֶׁאֵין מִיתָתוֹ מְסוּרָה לב"ד כְּגוֹן ב' רוֹאִין אוֹתוֹ א' מֵחֲלוֹן זֶה וא' מֵחֲלוֹן זֶה דְּאָמַר במס' מַכּוֹת דְּלָא מְקָטָל עלי' עכ"ד, וא"כ הָא י"ל דְּרַק בכה"ג דְּשְׁנֵיהֶם מְעִידִין עַל מַעֲשֶׂה אַחַת הוּא דְּנֶאֱמָנִים עַל עִיקַּר הַמַּעֲשֶׂה דְּהוּא אֱמֶת גַּם גַּבֵּי נְפָשׁוֹת וּמוּכָח דְּלָא כְּשׁוּ"ת הַפְּנֵי מֹשֶׁה שֶׁהֵבֵאנוּ בְּרֵאשִׁית דְּבָרֵינוּ שֶׁכָּתַב לְהַתִּיר גַּם בכה"ג בְּעֵידֵי זְנוּת אֲבָל בְּדִינוֹ שֶׁל הַמָּרְדְּכִי דְּמְעִידִים עַל ב' דְּבָרִים וּבְכָל דָּבָר לֵיכָּא רַק ע"א אֶפְשָׁר דְּלָא הֶאֱמִינָם הַתּוֹרָה כְּלָל בִּנְפָשׁוֹת גַּם עַל עִיקַּר הַדָּבָר דִּכְדִבְרֵיהֶם כֵּן הִ' הַמַּעֲשֶׂה וְאִם נֹאמַר דְּעֵידֵי נָשִׁים הָוֵי כְּדִינֵי נְפָשׁוֹת אֶפְשָׁר דְּלָא מְהַנֵּי גַּם גַּבֵּי עֵידֵי זְנוּת: [ח] אָמְנָם רְאָיָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל דְּמִדְּחָזִינַן דבכה"ג כָּשֵׁר בְּמָמוֹן מִכְּלָל דְּעַל עִיקַּר הַמַּעֲשֶׂה נֶאֱמָנִים גַּם בְּמְעִידִים עַל שְׁנֵי מַעֲשִׂים וא"כ גַּם אִם נֹאמַר דְּעֵידֵי נָשִׁים כִּנְפָשׁוֹת דָּמְיָין מ"מ בְּוַדַּאי דְּנֶאֱסָרַת ע"י עֵידוּת זוֹ בִּזְנוּת דְּאֵין מָקוֹם לְחַלֵּק כְּלָל וְלוֹמַר דִּבְמָמוֹן נֶאֱמָנִים עַל עִיקַּר הַמַּעֲשֶׂה וּבִנְפָשׁוֹת אֵינָם נֶאֱמָנִים כְּלָל וכמש"כ לְעֵיל וע"כ הַטַּעַם הָא שֶׁבִּנְפָשׁוֹת לָא מְהַנֵּי עֵידוּת מְיֻחֶדֶת הוּא מִשּׁוּם דְּהָוֵי גזה"כ דבכה"ג אֵין שָׁם עֵדִים עֲלֵיהֶם אֲבָל מ"מ בֵּירוּר עַל הַדָּבָר הָוֵי מִדְּחָזִינַן דְּכָשֵׁר בְּמָמוֹן, וְעוֹד דַּהֲרֵי לֵיכָּא שׁוּם פָּסוּק לְפָסֵל עֵידוּת מְיֻחֶדֶת שֶׁל שְׁנֵי מַעֲשִׂים בִּנְפָשׁוֹת רַק דְּיָדַעְינַן לָהּ מֵהָא דְּפָסוּל גַּם בִּשְׁנֵי חֲלוֹנוֹת וכ"ש דְּבִשְׁנֵי מַעֲשִׂים פָּסוּל וַהֲרֵי זֶה חָזִינַן דבב' חֲלוֹנוֹת דְּפָסוּל הָוֵי רַק גזה"כ אֲבָל עַל הַמַּעֲשֶׂה נֶאֱמָנִים דַּהֲרֵי מַכְנִיסִין אוֹתוֹ לְכִיפָּה עי"ז וא"כ מנ"ל לוֹמַר דִּכְשֶׁמְּעִידִים עַל שְׁנֵי מַעֲשִׂים אֵינָם נֶאֱמָנִים כְּלָל עַל הַמַּעֲשֶׂה דַּהֲרֵי מִצַּד הַסְּבָרָא צָרִיךְ לִהְיוֹת נֶאֱמָנִים וּכְמוֹ דְּנֶאֱמָנִים גַּבֵּי מָמוֹן לריב"ק מִצַּד הַסְּבָרָא ומנ"ל לְהוֹצִיא נְפָשׁוֹת מִסְּבָרָא זוֹ דְּמֵהָא דְּפָסוּל בִּנְפָשׁוֹת הָא אֵין רְאִי' דְּאֵינָם נֶאֱמָנִים דַּהֲרֵי בב' חֲלוֹנוֹת וַדַּאי דְּהָוֵי הָאֱמֶת כְּדִבְרֵיהֶם וג"כ פָּסוּל וא"כ פְּשִׁיטָא דְּנֶאֱסָרַת גַּבֵּי זְנוּת לכ"ע וְכַהֲמָרְדְּכִי, ואע"ג דהאו"ת נִסְתַּפֵּק בָּהָא דְּכָשֵׁר בד"מ אִי הָוֵי דְּאוֹרָיְיתָא אוֹ מִדְּרַבָּנָן הֲבִיאוֹתִיו לְעֵיל בָּאוֹת ג' מ"מ הֲרֵי וַדַּאי נִרְאֶה כֵּינָן דְּחָזִינַן בְּסַנְהֶדְרִין שָׁם דת"ק פָּסַל עֵידוּת מְיֻחֶדֶת גַּם מִדְּרַבָּנָן ולריב"ק כָּשֵׁר גַּם מה"ת כִּדְאָמְרִינַן שָׁם בתי' הַשֵּׁנִי דריב"ק נָפַק לִי' מִדִּכְתִיב אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע מִכָּל מָקוֹם וא"כ אֲנַן דְּפָסְקִינַן דְּכָשֵׁר בְּוַדַּאי דְּהָוֵי מה"ת דְּמֵהֵיכִי תֵּיתֵי נֵיעָא דַּאֲנַן פָּסְקִינַן דְּלָא כת"ק וּדְלָא כריב"ק רַק דמה"ת אֵינָן נֶאֱמָנִים וּמִדְּרַבָּנָן נֶאֱמָנִים, ובלא"ה לֹא יָדַעְתִּי שׁוּם מָקוֹם לְסְפֵּיקוֹשֶׁל האו"ת דְּמֵהֵיכִי תֵּיתֵי נֵיעָא דְּהָוֵי רַק מִדְּרַבָּנָן וּבִגְמָרָ' מַשְׁמַע דְּהָוֵי דְּאוֹרָיְיתָא אוֹ מִסְּבָרָא אוֹ מִקְּרָא, וּמֵוכְרָח דְּבִזְנוּת נֶאֱסָרַת גַּם בְּעֵידוּת מְיֻחֶדֶת וְכַהֲמָרְדְּכִי.

וְעוֹד דַּהֲרֵי גַּם רְאָיָה הַשְּׁנִיָּ' אַכַּתִּי הֲוָה דְּנוּכַל לְהוֹכִיחַ כִּדְבָרֵינוּ מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם שֶׁכָּתַב בְּפֶרֶק ד' מֵהִ' רוֹצֵחַ הֲלָכָה ח' וְז"ל הַהוֹרֵג נְפָשׁוֹת וְלֹא הָיוּ שָׁם עֵדִים רוֹאִין כְּאֶחָד אֶלָּא רָאוּהוּ הָאֶחָד אַחַר אֶחָד כו' כּוֹנְסִין אוֹתוֹ לְכִיפָּה הֲרֵי דס"ל לְהֶדְיָ' דְּגַם בְּמְעִידִים עַל שְׁנֵי מַעֲשִׂים נִפְרָדִים כּוֹנְסִין אוֹתוֹ לְכִיפָּה דְּכֵיוָן דְּכָתַב דְּרָאוּהוּ זֶה אַחַר זֶה הֲרֵי אִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּרְאֶה כָּל אֶחָד מַעֲשֶׂה שְׁלֵמָה רַק בִּשְׁנֵי מַעֲשִׂים נִפְרָדִים וְכַמְּבֹאָר במס' מַכּוֹת (דַּף ו' ע"ב) בְּזֶה אַחַר זֶה דְּהַאי קָא חָזֵי פַּלְגָא דְּמַעֲשֶׂה כו' לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא לְבוֹעֵל אֶת הָעֲרָוָה כו' יעו"ש אֲבָל בְּרוֹצֵחַ ע"כ הָוֵי עַל שְׁנֵי נִרְצָחִים וּמִדְּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם הַלָּלוּ הָא מְבֹאָר דְּגַם בִּנְפָשׁוֹת נֶאֱמָנִים עַל עִיקַּר הַמַּעֲשֶׂה שֶׁהוּא אֱמֶת וּפְשִׁיטָא דְּגַבֵּי זְנוּת נֶאֱסָרַת, וְאֵין לוֹמַר

דְּאַדְּרַבָּא מִדִּבְרֵי רַשְׁ"י נְדַקְדֵּק לְהֵיפוּךְ מִדְּבָרֵינוּ וּבע"כ רַשְׁ"י חוֹלֵק עַל הָרַמְבַּ"ם מִדְּכָתַב בְּסַנְהֶדְרִין (דַּף פ"א) לְפָרֵשׁ הַךְ עֵידוּת מְיֻחֶדֶת דְּקָאָמַר רַב שֶׁמַּכְנִיסִין אוֹתוֹ לְכִיפָּה דְּקָאֵי עַל אֶחָד רוֹאֶה אוֹתוֹ מַחֲלוֹן זֶה וְאֶחָד מַחֲלוֹן זֶה וּמַוְכָּרַח דס"ל לְרַשְׁ"י דְּאִם מְעִידִים עַל שְׁנֵי מַעֲשִׂים נִפְרָדִים אֵין מַכְנִיסִין אוֹתוֹ לְכִיפָּה דס"ל דבכה"ג אֵין נֶאֱמָנִים שֶׁהַמַּעֲשֶׂה אֱמֶת גַּבֵּי נְפָשׁוֹת, זֶה אֵינוֹ דְּנַדַּאי דְּמַרַשְׁ"י אֵין רְאָיָה כְּלָל דְּחוֹלֵק עַל הָרַמְבַּ"ם לַהֲלָכָה דְּרַשְׁ"י הֲוָכְרַח לְפָרֵשׁ כֵּן דִּבְסַנְהֶדְרִין שָׁם הָא הָוֵי מֵימְרָא דְּרַב דְּרַב הוּא דִּמְפָרֵשׁ לְהַמִּשְׁנָה בְּעֵידוּת מְיֻחֶדֶת וְאַלִּיבָּא דְּרַב מֻוְכָּרַח לְפָרֵשׁ כֵּן דַּהֲרֵי בְּסַנְהֶדְרִין (דַּף ל') ס"ל לְרַב יוֹסֵף דְּרַב סָבַר דְּהַלְוָאָה אַחַר הַלְוָאָה אֵין מִצְטָרְפִין הֲרֵי דְּגַם בְּמָמוֹן דְּנַדַּאי לָא אִיבְרֵי סָהֲדֵי אֶלָּא לְשִׁיקָרָא וא"צ עֵידוּת רַק לְבָרֵר הָאֱמֶת לב"ד וְאַפַּ"ה ס"ל לְרַב דְּאֵין מִצְטָרְפִין וּמֻוְכָּרַח דְּרַב ס"ל דבכה"ג לָא הָוֵי בֵּירוּר כְּלָל עַל הַמַּעֲשֶׂה שֶׁהוּא אֱמֶת ומש"ה מֻוְכָּרַח רַשְׁ"י לְפָרֵשׁ הָא דְּקָאָמַר רַב דְּבְמְיֻחֶדֶת מַכְנִיסִין אוֹתוֹ לְכִיפָּה דְּלָא קָאֵי רַק עַל אֶחָד רוֹאֶה מַחֲלוֹן זֶה וְאֶחָד מַחֲלוֹן זֶה דבכה"ג לכ"ע כָּשֵׁר גַּבֵּי מָמוֹן אֲבָל לְהַמַּסְקָנָא דקיי"ל דִּבְמָמוֹן הַלְוָאָה אַחַר הַלְוָאָה מִצְטָרְפִין שַׁפִּיר מוֹדֶה רַשְׁ"י לְהָרַמְבַּ"ם דְּגַם בכה"ג מַכְנִיסִין אוֹתוֹ לְכִיפָּה, [וְעוֹד הוֹסִיף אֶחָד מִיְּדִידַיִן דְּרַשְׁ"י הֲוָכְרַח לְפָרֵשׁ כֵּן דְּבַמִּשְׁנָה הָא תָּנֵי הַהוֹרֵג נֶפֶשׁ שֶׁלֹּא בְּעֵדִים וּמַשְׁמַע מִלְּשׁוֹן הַמִּשְׁנָה דְּקָאֵי הֵיכָא שֶׁהָרַג רַק לְאֶחָד וּמוֹקִים לַהָרַג בְּעֵידוּת מְיֻחֶדֶת ומש"ה הֲוָכְרַח לְפָרֵשׁ בְּשְׁנֵי חֲלוֹנוֹת וְהַנָּכוֹן עִמּוֹ], ומש"ה נָקַט הָרַמְבַּ"ם בִּלְשׁוֹנוֹ הַהוֹרֵג נְפָשׁוֹת דְּתָפַס לי' הָרַמְבַּ"ם רִבּוּתָא יוֹתֵר דַּאֲפִי' בִּשְׁנֵי מַעֲשִׂים נִפְרָדִים מַכְנִיסִים לְכִיפָּה, וְעַיֵּי' בִּירוּשַׁלְמִי סַנְהֶדְרִין פ"ט ה"ו וְז"ל רַב אָמַר בְּמְפַגְּנִים עֵדָיו הִיא מַתְנִיתָא ריב"ח אָמַר כְּשֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְקַבֵּל הַתַּרְיָיה הֲרֵי דְּבִירוּשַׁלְמִי מְבוֹאָר לְהֶדְיָא לָרַב דְּאַיְירֵי בִּשְׁנֵי חֲלוֹנוֹת וכפרש"י וכמש"כ, אֲבָל לְדִינָא כ"ע מוֹדִים לְהָרַמְבַּ"ם וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר: [ט] מַסְקָנַת הַדְּבָרִים הוּא דְּגַם לְהָרָ"ן וְהַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ דס"ל דְּעֵדֵי נָשִׁים כְּנִפְשׁוֹת דָּמְיָין מ"מ לְגַבֵּי זְנוּת לכ"ע מְהַנֵּי עֵידוּת מְיֻחֶדֶת וּכְהַמָּרְדְּכִי מִשְּׁנֵי טָעָמִים שֶׁכָּתַבְנוּ אוֹ מִשּׁוּם דְּזְנוּת אֵין בּוֹ נָפְקָא מִינָה לְנְפָשׁוֹת ומש"ה יֵשׁ לוֹ כָּל דִּין מָמוֹן וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְמַעְלָה בָּאוֹת ב' אוֹ מִשּׁוּם דְּגַם גַּבֵּי נְפָשׁוֹת הָא נֶאֱמָנִים לָנוּ עַל הַמַּעֲשֶׂה שֶׁהִיא אֱמֶת רַק דְּאֵין שָׁם עֵדִים עֲלֵיהֶם ומש"ה גַּבֵּי זְנוּת דא"צ עֵדִים רַק לְבָרֵר הַמַּעֲשֶׂה לב"ד נֶאֱסָרֶת, גַּם מִדִּבְרֵי התה"ד בְּפִסְקֵי' סי' רכ"ב וְהוּבָא בשו"ע אה"ע סי' קט"ו סעי' יו"ד בהג"ה שֶׁכָּתַב דבע"א מֵעִיד שֶׁזִּנְּתָה וע"א מֵעִיד שֶׁבָּעֲלָה הוֹדִית שֶׁזִּנְּתָה וְכָתַב דְּמִצְטָרְפִין הֲרֵי מוּכָח ג"כ כֵּן וּדְלֹא כמהר"א שָׁשׁוֹן אָכֵן לְדַעַת הַסְּמָ"ג וְהַגָּהוֹת מַיְמוֹנִי וְהַפּוֹסְקִים שֶׁהוּבָא בב"י בחו"מ סי' לָמ"ד שֶׁפָּסְקוּ דְּגַם בְּמָמוֹן לָא מְהַנֵּי עֵידוּת מְיֻחֶדֶת שֶׁל שְׁנֵי מַעֲשִׂים נִפְרָדִים לְדִידְהוּ וַדַּאי דְּלָא מְהַנֵּי גַּם בִּזְנוּת אָכֵן הֲרֵי גַּם בְּמָמוֹן לָא קיי"ל כְּוָתַיְיהוּ וּמוֹצִיאִין מִן הַמְּחֻזָּק ק"ו דְּאֵין לְהָקֵל בְּעֵידֵי זְנוּת, וְרַק בְּעֵידֵי כִּיעוּר דבלא"ה דַּעַת הָרַבֵּה פּוֹסְקִים דס"ל דְּאֵין מוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִבַּעַל ע"י כִּיעוּר וְכַמְבוֹאָר בסי' י"א סעי' א' נוֹכַל לְצָרֵף דַּעְתָּם הֵיכָא דְּאִיכָּא עוֹד אֵיזֶה צַד לְהָקֵל:

[י] וְהִנֵּה בִּירוּשַׁלְמִי פֶּרֶק א' דְּסוֹטָה ה"א אִיתָא וְז"ל נִסְתְּרָה בע"א שַׁחֲרִית ובע"א בֵּין הָעַרְבַּיִם יָבֹא כַּהֲדָא נִתְיַחֲדָה עִמּוֹ בְּפָנֵי שְׁנַיִם צְרִיכָה הֵימֶנּוּ גֵּט שֵׁנִי כו' בְּאֶחָד בְּשַׁחֲרִית ובא' בֵּין הָעַרְבַּיִם זֶה הִי' מַעֲשֶׂה וְשָׁאַל ר"א בֶּן תַּדַּאי אֶת חֲכָמִים וְאָמְרוּ אֵין זֶה יְחוּד קִינֵּא לָהּ בע"א בְּשַׁחֲרִית ובע"א בֵּין הָעַרְבַּיִם מֵאֶחָד שֶׁהוּא אִישׁ וְהִיא אִשָּׁה אֵין קִינּוּיוֹ קִינּוּי אוֹ יָבֹא כַּהֲדָא אֵין מְקַבְּלִין מִן הָעֵדִים אֶלָּא א"כ רָאוּ שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד ריב"ק אָמַר וַאֲפִי' בָּאוּ זֶה אַחַר זֶה, והב"י בחו"מ סי' לָמ"ד הֵבִיאוּ וְכָתַב בּוֹ פֵּירוּשׁ דָּחוּק יעו"ש דִּלְפֵירוּשׁוֹ אֵין

חִילּוּק בֵּין קִינּוּי לִסְתִירָה וה"ק הַיְרוּשַׁלְמִי נִסְתָּרָה בע"א שַׁחֲרִית כו' יָבֹא כַּהֲדָא דְּאָמְרוּ חֲכָמִים אֵין זֶה יִחוּד וה"ה דְּלָא הָוֵי סְתִירָה וּכְמוֹ כֵן בְּקִינּוּי לָא הָוֵי קִינּוּי כה"ג אוֹ יָבֹא כַּהֲדָא דְּפְלִיגִי ריב"ק וְרַבָּנָן בְּמָמוֹן אִי מִצְטָרְפִין וְכָתַב הב"י דְּהַיְרוּשַׁלְמִי מְסַפְּקָא לֵיהּ אִי דמי' לִנְפָשׁוֹת אוֹ לְמָמוֹן, וּבְוַדַּאי דְּפֵירוּשׁוֹ דָּחוּק טוּבָא, וּמִפַּשְׁטוּת לְשׁוֹן הַיְרוּשַׁלְמִי נִרְאֶה דס"ל לְחַלֵּק בֵּין קִינּוּי לִסְתִירָה דְּבִסְתִירָה קָאָמַר דְּוַדַּאי בכה"ג לָא הָוֵי סְתִירָה וּכְמוֹ דְּאָמְרוּ דְּאֵין זֶה יִחוּד גַּבֵּי גֵּט יָשָׁן לְהַצְרִיכָהּ גֵּט שֵׁנִית וּבְקִינּוּי תָּלוּי בִּפְלוּגְתָּא דריב"ק וְרַבָּנָן גַּבֵּי מָמוֹן אִי מִצְטָרְפִין וּבְוַדַּאי דְּלִפּוּם רְהִיטָא אֵינוֹ מוּבָן מַהוּ הַחִילּוּק שֶׁבֵּין קִינּוּי לִסְתִירָה בָּזֶה גַּם עוֹד יוֹתֵר קָשֶׁה לְכָל הַפֵּירוּשִׁים לְפִי מַה שֶּׁהֶעֱלָנוּ לְקַמָּן (בְּסִימָן מ"א) דְּגַבֵּי סְתִירָה אפי' לְמַאן דְּאָמַר סְתִירָה בִּפְנֵי שְׁנַיִם מ"מ אֵין צָרִיךְ הָעֵדִים רַק לְבָרֵר הָאֱמֶת שֶׁנִּסְתְּרָה וְאִם הוּא בְּעַצְמוֹ רָאָה שֶׁנִּסְתְּרָה אֲסוּרָה עָלָיו יעו"ש וְלִדְבָרֵינוּ הָא הָוֵי כְּעֵידֵי זְנוּת דְּבְוַדַּאי מְהַנֵּי בי' עֵידוּת מְיֻחֶדֶת וּמַאי מְדַמֵּי לי' הַיְרוּשַׁלְמִי לְהָא דבכה"ג א"צ הֵימְנוּ גֵּט שֵׁנִי דְּלָא הָוֵי קִידּוּשִׁין דְּמַאי מְדַמֶּה קִידּוּשִׁין דְּלָא מְהַנֵּי כְּלָל בְּלֹא עֵדִים לִזְנוּת דא"צ עֵדִים רַק לְבָרֵר הָאֱמֶת וְלִכְאוֹרָה הַיְרוּשַׁלְמִי הַלָּז הָוֵי סְתִירָה לְכָל עִיקָּר דְּבָרֵינוּ הַנֶּאֱמָרִים לְמַעְלָה, שׁוּב מָצָאתִי בְּשׁוּ"ת בֵּית אֶפְרַיִם חֵלֶק אה"ע נִדְפַּס שָׁם תְּשׁוּבָה אַחַת מֵהַגָּאוֹן בַּעַל ש"א וּמֵבִיא שָׁם דִּבְרֵי הַיְרוּשַׁלְמִי הַלָּז וּמְהַפֵּךְ בּוֹ הַגְּיָרְסָא דְּבִסְתִירָה תָּלוּי בִּפְלוּגְתָּא דריב"ק וְרַבָּנָן וְקִינּוּי מְדַמֶּה לְהָא דְּגֵט שֵׁנִי וכ' הַסְּבָרָא כמש"כ דְּבִסְתִירָה דא"צ רַק לְבָרֵר הָאֱמֶת מְהַנֵּי כְּמוֹ בְּמָמוֹן אֲבָל בְּקִינּוּי דִּבְלֹא עֵדִים לָא הָוֵי קִינּוּי כְּלָל ואע"ג דְּהוּא יוֹדֵעַ הָאֱמֶת שֶׁקִּנֵּא לָהּ מֻוָּתֶרֶת לוֹ מש"ה מְדַמֵּי לָהּ לְהָא דְּגֵט שֵׁנִי וְשָׁמַחְתִּי שֶׁבְּעִיקַּר סְבָרָתוֹ כִּוַּנְתִּי לְדַעְתּוֹ הַגְּדוֹלָה רַק לֹא הֵבִיא כָּל הָרְאָיוֹת שֶׁהֵבֵאנוּ לְעֵיל: [יא] אָמְנָם נְהִי דְּנִתְבָּרֵר לָנוּ דְּעֵידוֹת מְיֻחֶדֶת מְהַנֵּי בְּוַדַּאי בִּזְנוּת לכ"ע מִדְּחָזִינַן דְּכָשֵׁר בְּמָמוֹן מִן הַתּוֹרָה מ"מ עֲדַיִן יֵשׁ לְדַבֵּר בָּזֶה, דְּזֶה שַׁיָּךְ רַק לְעִנְיַן פְּסוּל זֶה דְּעֵידוּת מְיֻחֶדֶת עַצְמוֹ דְּזֶהוּ דְּמָצִינוּ דְּכָשֵׁר בְּמָמוֹן מִן הַתּוֹרָה, אֲבָל אַכַּתִּי כְּשֶׁמְּעִידִים עַל שְׁנֵי מַעֲשִׂים נִפְרָדִים הֲרֵי יֵשׁ בּוֹ פְּסוּל מִצַּד אֶחָד, דַּהֲרֵי בְּסַנְהֶדְרִין (דַּף ל"ב) אָמְרִינַן דְּמִן הַתּוֹרָה גַּם דִּינֵי מָמוֹן צָרִיךְ דְּרִישָׁה וַחֲקִירָה, גַּם מְבֹאָר שָׁם (בְּדַף מ"א) דמש"ה בְּאָמְרוּ הָעֵדִים אֵינִי יוֹדֵעַ עַל הַחֲקִירוֹת בָּטְלָה עֵידוּתָן מִשּׁוּם דְּהָוְיָא עֵידוּת שֶׁאִי אַתָּה יָכוֹל לְהַזִּימָהּ וַהֲרֵי אֶחָד מִן הַחֲקִירוֹת הוּא בְּאֵיזוֹ שָׁעָה וַהֲרֵי אֲפִילּוּ אִם אֵינָם יוֹדְעִים בְּאֵיזוֹ שָׁעָה יָכוֹל לַהֲזִימָם שֶׁיֹּאמְרוּ הַמְּזִימִין עִמָּנוּ הֱיִיתֶם כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם וְאַפ"ה הָא חָזִינַן דִּבְאֵינוֹ יוֹדֵעַ הַשָּׁעָה פָּסוּל מִן הַתּוֹרָה וּמֵרֹב דְּבָעִינַן שֶׁיִּהְיֶ' יָכוֹל לַהֲזִימוֹ ע"י כָּל הַשִּׁבְעָה חֲקִירוֹת שֶׁהִצְרִיכָה הַתּוֹרָה וְגַם ע"י הַשָּׁעָה לְחֻדָּא ג"כ בָּעֵינַן שֶׁיִּהְיֶ' יָכוֹל לַהֲזִימָם וְלָא מְהַנֵּי מַה דְּיוּכַל לַהֲזִימָן ע"י כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ, וא"כ הֲרֵי לִכְאוֹרָה נִרְאֶה כְּשֶׁמְּעִידִין עַל שְׁנֵי מַעֲשִׂים נִפְרָדִים אֶחָד מֵעִיד עַל שַׁחֲרִית וא' מֵעִיד עַל בֵּין הָעַרְבַּיִם הֲרֵי חָסְרָה כָּאן הַהֲזָמָה שֶׁל הַשָּׁעָה דַּהֲרֵי לִשְׁנֵי הָעֵדִים אִי אֶפְשָׁר לַהֲזִימָן רַק אִם הַמְּזִימִים יָעִידוּ עַל שְׁנֵי הַזְּמַנִּים שֶׁהָיוּ עִמָּהֶם בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי אֲבָל עַל יְדֵי הֲזָמָה שֶׁל שַׁחֲרִית לְחוּד הֲרֵי לֹא יָזִימוּ אֶלָּא אֶחָד מֵהֶם וּמְבֹאָר במס' מַכּוֹת (דַּף ה') דְּאֵינָם חַיָּיבִים עַד שֶׁיְּזוּמוּ אֶת שְׁנֵיהֶם וא"כ הֲרֵי כְּשֶׁמְּעִיד א' עַל שַׁחֲרִית וא' עַל עַרְבִית הֲרֵי חָסְרָה לָהּ הַהֲזָמָה שֶׁל הַשָּׁעָה וְכֵן כְּשֶׁמְּעִידִים עַל שְׁנֵי יָמִים נִפְרָדִים חָסְרָה הַהֲזָמָה שֶׁל הַיּוֹם דא"א לַהֲזִימָם עַל יְדֵיהַחֲקִירָה שֶׁל בְּאֵיזוֹ יוֹם וְלִכְאוֹרָה הוּא דּוֹמֶה מַמָּשׁ כְּאִלּוּ לֹא אָמְרוּ כְּלָל בְּאֵיזוֹ יוֹם וְצָרִיךְ לִהְיוֹת פָּסוּל מִן הַתּוֹרָה עֵידוּת מְיֻחֶדֶת גַּם בְּמָמוֹן מִשּׁוּם הָא דְּחָסֵר לֵיהּ הַחֲקִירוֹת דְּמְעַכֵּב גַּם בְּמָמוֹן מִן הַתּוֹרָה דַּהֲרֵי הוּא כְּמוֹ בְּלֹא דְּרִישָׁה וַחֲקִירָה דְּפָסוּל מִן הַתּוֹרָה, ולפ"ז הָא צָרִיךְ

לוֹמַר הָא דְּאִיתָא במס' סַנְהֶדְרִין (דַּף לָמֶ"ד) אֵין עֵידוּתָן מִצְטָרֶפֶת עַד שֶׁיִּרְאוּ שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד ריב"ק אוֹמֵר אֲפִילּוּ בְּזֶה אַחַר זֶה וּמְפָרְשִׁינַן שָׁם פְּלֻגְתַּיְיהוּ אבע"א סְבָרָא ואבע"א קְרָא דת"ק סָבַר דִּכְתִיב וְהוּא עֵד הֲרֵי כָּאן שְׁנַיִם דְּכָל מָקוֹם שְׁנֶאֱמַר עֵד הוּא שְׁנַיִם וְאַפְקֵי' רַחֲמָנָא בִּלְשׁוֹן חַד לְמֵימְרָא עַד דְּחָזֵי תַּרְוַיְיהוּ כְּחַד וריב"ק סָבַר אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע מִכָּל מָקוֹם וַהֲרֵי וַדַּאי אֵין מָקוֹם לוֹמַר דריב"ק לָא מַכְשִׁירוֹ רַק עַתָּה אַחַר הַתַּקָּנָה שֶׁתִּיקְּנוּ חֲכָמִים דִּבְמָמוֹן א"צ דוּ"ח מִשּׁוּם נְעִילַת דֶּלֶת וּמִדְּרַבָּנָן הוּא דְּמַכְשִׁירוֹ ריב"ק וְהָא דְּקָאָמְרִינַן דִּפְלִיגִי בִּקְרָא ה"פ דִּבְהַאי פְּסוּלָה דְּעֵידוּת מְיֻוָּחֶדֶת לְחֻוָּדָא הֵיכָא דְּלֹא שַׁיְּיךְ פְּסוּלָה דְּחֶסְרוֹן דוּ"ח וּכְגוֹן שֶׁשְּׁנֵי הַמַּעֲשִׂים הָיוּ בְּשָׁעָה אַחַת בְּזֶה הוּא דִּפְלִיגִי בִּקְרָא דְּרַבָּנָן ס"ל דְּעֵידוּת מְיֻוָּחֶדֶת פָּסוּל בְּמָמוֹן מִצַּד עַצְמוֹ מִן הַתּוֹרָה וַאֲפִי' הֵיכָא דְּיָכוֹל לְהַזִּימָן מ"מ לָא מִצְטָרְפִינַן גַּם עַתָּה דַּהֲרֵי רַבָּנָן לֹא תִּיקְּנוּ בְּמָמוֹן רַק בְּהָא דְּלֹא צָרִיךְ דוּ"ח אֲבָל בִּשְׁאָרֵי הַדְּבָרִים הָא אוֹקְמוּהָ עַל דִּין תּוֹרָה וריב"ק סָבַר אוֹ רָאָה מִכָּל מָקוֹם דְּהַתּוֹרָה הִכְשִׁירָה עֵידוּת מְיֻוָּחֶדֶת וְהַפְסוּק בֶּאֱמֶת לָא קָאֵי רַק אִם שְׁנֵיהֶם הָיוּ בְּשָׁעָה אַחַת אֲבָל בַּזְּמַנִּים רְחוֹקִים פָּסוּל מה"ת מִצַּד דוּ"ח וא"כ מִמֵּילָא עַתָּה אַחַר הַתַּקָּנָה כָּשֵׁר בְּכָל גַּוְונֵי כֵּן הָיָה נִרְאֶה לְכְאוֹרָה, ולפי"ז קָשֶׁה לְכְאוֹרָה דַּעַת הַשַּׁ"ךְ בחו"מ סִימָן ל"ו ס"ק י"ו שכ' דְּהָא דְּתִיקְּנוּ רַבָּנָן דִּבְמָמוֹן א"צ דוּ"ח הַיְינוּ דְּלִכַּתְּחִלָּה א"צ ב"ד לַחֲקוֹר אֶצֶל הָעֵדִים הַזְּמַן וְתָלֵינַן דִּבְוַדַּאי יוֹדְעִים אֲבָל אִם שָׁאֲלוּ אוֹתָם וְאָמְרוּ שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִים הַזְּמַן עֵידוּתָן בְּטֵלָה דְּגַם עַתָּה בָּעֵינַן עֵידוּת.

שֶׁאַתָּה יָכוֹל לַהַזִּימָה דְּלִדְבָרָיו קָשֶׁה אַמַּאי כָּשֵׁר בְּמָמוֹן עֵידוּת מְיֻוָּחֶדֶת שֶׁל זְמַנִּים נִפְרָדִים וצ"ע, וא"כ הֲרֵי כְּבָר כָּתַבְנוּ בָּאוֹת א' מַה שֶּׁכָּתְבוּ הב"י והד"מ לְיַשֵּׁב דִּבְרֵי הַמָּרְדְּכַי דְּמַכְשִׁיר בִּזְנוּת עֵידוּת מְיֻוָּחֶדֶת דס"ל דְּדִדְינוֹ כְּמָמוֹן וְהִקְשׁוּ עָלָיו מֵהַפּוֹסְקִים הַמַּצְרִיכִים בְּעֵידֵי נָשִׁים דְּרִישָׁה וַחֲקִירָה דס"ל דְּדִדְנָם.

כְּדִין נָפְשׁוֹת וְתֵירְצוּ לְחַלֵּק דְּבַדוּ"ח דְּגַם בְּמָמוֹן מִן הַתּוֹרָה וְרַק דְּמִדְּרַבָּנָן א"צ בָּזֶה ס"ל דִּבְעֵידֵי נָשִׁים אוֹקְמוּהָ אַדִּין תּוֹרָה אֲבָל בִּמְיֻוָּחֶדֶת דִּבְמָמוֹן כָּשֵׁר מִן הַתּוֹרָה גַּם בְּעֵידֵי נָשִׁים כָּשֵׁר יעו"ש, וּלְפִי דְּבָרֵינוּ הֲרֵי גַּם עֵידוּת מְיֻוָּחֶדֶת אִם הוּא עַל שְׁנֵי יָמִים גַּם בְּמָמוֹן פָּסוּל מִן הַתּוֹרָה וְדֵינוֹ כַּמַּשׁ כְּמוֹ בְּלֹא דוּ"ח וא"כ צָרִיךְ לִהְיוֹת פָּסוּל גַּם בְּעֵידֵי נָשִׁים, וְלִכְאוֹרָה נִרְאֶה מֻכְרָח דְּהַמָּרְדְּכַי ס"ל כְּהַפּוֹסְקִים דְּעֵידוּת נָשִׁים א"צ דוּ"ח אֲבָל הַפּוֹסְקִים הַמַּצְרִיכִים דוּ"ח פָּסְלִי גַּם עֵידוּת מְיֻוָּחֶדֶת אִם אֵין שְׁנֵי הַמַּעֲשִׂים בְּשָׁעָה אַחַת, אָמְנָם לפי"ז הֲרֵי צ"ע דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם דִּבְפֶרֶק ד' מָה' עֵידוּת הֲלָכָה א' כָּתַב עֵידֵי נְפָשׁוֹת צְרִיכִין שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶם רוֹאִין אֶת הָעוֹשֶׂה עֲבֵירָה כְּאֶחָד ובב"ד אֶחָד אֲבָל דִּינֵי מָמוֹנוֹת א"צ לְכָךְ כו' אֲבָל בְּדִינֵי מָמוֹנוֹת אע"פ שֶׁלֹּא רָאוּ אֶלּוּ אֶת אֵלּוּ כו' כֵּיצַד אָמַר הא' בְּפָנַי הִלְוָהוּ אוֹ הוֹדָה לוֹ בְּיוֹם פְּלוֹנִי וְאָמַר הַשֵּׁנִי וְכֵן אֲנִי מֵעִיד שֶׁבִּפְנֵי הִלְוָהוּ אוֹ הוֹדָה לוֹ בְּיוֹם אַחֵר ה"א מִצְטָרְפִין הֲרֵי דְּכָלַל הַדְּבָרִים דִּבְמָמוֹן מִצְטָרְפִין גַּם בִּמְעִידִים עַל יָמִים מֻפְרָדִים וְהוֹצִיא מִן הַכְּלָל רַק דְּבִנְפָשׁוֹת פָּסוּל, וַהֲרֵי מְבֹאָר בְּרֵישׁ פ' אֶחָד דִּינֵי מָמוֹנוֹת דִּבְקִנָּס לֹא הִפְקִיעוּ חֲכָמִים דוּ"ח וְהֶעֱמִידוּהוּ עַל דִּין תּוֹרָה דְּצָרִיךְ דוּ"ח וְכֵן פָּסַק הָרַמְבַּ"ם בפ"ג מֵהִלְכוֹת עֵידוּת וא"כ גַּם בְּקִנָּס צָרִיךְ לִהְיוֹת פָּסוּל עֵידוּת מְיֻוָּחֶדֶת לְפִי דְּבָרֵינוּ וְעַיֵּי' בלח"מ בפ"ג מֵהִלְכוֹת עֵידוֹת שֶׁהוֹכִיחַ דְּהָרַמְבַּ"ם ס"ל דְּגִזֹלוֹת וַחֲבָלוֹת צָרִיךְ דוּ"ח כְּעֵידֵי קִנָּס וא"כ לִפְסוֹל גַּם בְּהוּ עֵידוּת מְיֻוָּחֶדֶת: וע"כ הַנִּרְאֶה בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם דַּהֲרֵי עִיקַּר הַדָּבָר דְּעֵדִים צְרִיכִים דוּ"ח אֵינוֹ

כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה יָכוֹל לַהֲזִיקָן דַּהֲרֵי מִקְרָא מָלֵא כְּתִיב וְדָרַשׁוּ וַחֲקָרוֹ הֵיטֵב וּבְסַנְהֶדְרִין (דַּף מ') מֵבִיא הַגְּמָרָא דְּרָשׁוֹת לְכָל הַשִּׁבְעָה חֲקִירוֹת וְלָא סַגִּי לְהַגְּמָרָא הַטַּעַם דְּבָעֵינַן יוּכַל לַהֲזִיקָם וְהַטַּעַם לָזֶה מְשׁוּם דאע"ג דְּלָא יֹאמְרוּ בְּאֵיזֶה יוֹם הֲרֵי יוּכַל לַהֲזִיקָן ע"י שֶׁיֹּאמַר כָּל הַשָּׁנָה וְכָל הַיּוֹבֵל עִמָּנוּ הֱיִיתֶם וְהָא דְּאָמְרִינַן (בְּדַף מ"א) דמש"ה אִם אָמְרוּ אֵינוֹ יוֹדֵעַ עֵידוּתָן בְּטֵלָה מְשׁוּם דא"י לַהֲזִיקָם ע"כ אֵין זֶה עִיקַּר טַעַם פְּסוּלָם רַק דְּהַגְּמָרָ' בָּאָה לִיתֵּן טַעַם עַל הָא דְּבִדְיקוֹת כָּשֵׁר אֵינִי יוֹדֵעַ אע"ג דמה"ת צָרִיךְ בְּדִיקָה ובע"כ הַסְּבָרָא לָזֶה דְּהָא דְּהַצְּרִיכָה הַתּוֹרָה בְּדִיקוֹת אֵינוֹ תְּנַאי בְּדִינֵי עֵידוּת לוֹמַר דבלא"ה אֵינָם עֵדִים לָדוּן עַל פִּיהֶם רַק הִיא מִצְוָה מְיֻחֶדֶת עַל הב"ד שֶׁיְּבַדְּקוּם שֶׁמָּא מִתּוֹכָם יִתְבָּרֵר דְּעֵידוּתָם שֶׁקֶר וְהִיא מִצְוָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ עַל הב"ד וּכְמוֹ דְּמִצְוָה עַל ב"ד לִפְתּוֹחַ בִּזְכוּת תְּחִילָּה בִּנְפָשׁוֹת וּכְמוֹ הַמִּצְוָה שֶׁל בְּצֶדֶק תִּשְׁפּוֹט אֲבָל קִיּוּם הָעֵדִים אֵינוֹ תָּלוּי בָּזֶה כְּלָל ומש"ה אִם אָמְרוּ אֵינוֹ יוֹדֵעַ עֵידוּתָן קַיֶּמֶת מְשׁוּם דְּאֵין הַתַּכְלִית שֶׁל הַבְּדִיקָה כְּדֵי שֶׁיֵּדְעוּ ב"ד הַאֵיךְ הי' הַמַּעֲשֶׂה אִם הָיוּ תְּאֵנִים שְׁחוֹרוֹת אוֹ לְבָנוֹת רַק תַּכְלִית הַכַּוָּנָה שֶׁל הַבְּדִיקוֹת שֶׁמָּא עַל יְדֵי זֶה יֵחָכְּשׁוּ הָעֵדִים וְאִם בִּדְקוֹם וְלֹא הֵרְכְּשׁוּ עֵידוּתָם כְּשֵׁרָה אע"פ שֶׁלֹּא נִתְבָּרֵר לב"ד אוֹתוֹ הַסָּפֵק שֶׁשָּׁאֲלוּ מֵהֶם וְאַמַּאי בַּחֲקִירוֹת אִם אָמְרוּ אֵינִי יוֹדֵעַ עֵידוּתָן בְּטֵלָה וּמֻכְרָח דְּדוּ"ח הוּא תְּנַאי בְּדִינֵי הָעֵידוּת שֶׁאִם אֵינָם אוֹמְרִים הַזְּמַן עֵידוּתָן בְּטֵלָה וְדִלְמָא הוּא ג"כ רַק מִצְוָה עַל הב"ד כְּמוֹ בְּדִיקוֹת וְעַל זֶה תֵּירְצָה הַגְּמָרָ' דַּהֲרֵי וַדַּאי הָא דְּהַצְּרִיכָה הַתּוֹרָה לִשְׁאוֹל מֵהֶם הַזְּמַן הוּא דבלא"ה בָּטְלָה עֵידוּתָן דַּהֲרֵי אִם לֹא יֹאמְרוּ כְּלָל הַזְּמַן הֲרֵי אִי אֶפְשָׁר לַהֲזִיקָן כְּלָל וְכָל הֵיכָא דְּאִי אֶפְשָׁר לַהֲזִיקָן הֲרֵי אֵינוֹ עֵידוּת כְּלָל וְיָדְעִינַן מִנֵּיהּ דְּדוּ"ח הוּא פֵּרֵט בְּדִינֵי עֵידוּת וּמִמֵּילָא כָּל הַשִּׁבְעָה דוּ"ח מְעַכְּבִין בְּהוּ אע"ג דְּהַדּוּ"ח שֶׁל בְּאֵיזוֹ שָׁעָה אֵינוֹ מְעַכֵּב הֲזָמָה דַּהֲרֵי יוּכַל לַהֲזִיקָן עַל כָּל הַיּוֹם מִכָּל מָקוֹם הֲרֵי עַל יְדֵי הַדּ סְבָרָא יָדְעִינַן פֵּירוּשׁוֹ שֶׁל הַפָּסוּק הָא דְּהִצְרִיכוּ לַחְקוֹר עַל הַזְּמַן דְּהוּא תְּנַאי בְּדִינֵי עֵידוּת וּמִמֵּילָא כָּל הַשִּׁבְעָה חֲקִירוֹת מְעַכְּבִין בּוֹ ומש"ה גַּם בְּאֵינוֹ יוֹדֵעַ עַל אֵיזוֹ שָׁעָה פָּסוּל אֲבָל בְּאוֹמְרִים הַזְּמַן וְהַשָּׁעָה אע"ג דְּכָל א' אוֹמֵר עַל זְמַן אַחֵר הֲרֵי נִתְקַיְּמִים בָּהֶם הַפָּסוּק שֶׁל וְדָרַשְׁתָּ וְחָקַרְתָּ הֵיטֵב אע"ג דְּלָא נוּכַל לַהֲזִיקָן רַק עַל יְדֵי יוֹם אוֹ שָׁנָה שְׁלֵמָה זֶה לֹא אִיכְפַּת לָן דְּגַם זֶהוּ בִּכְלָל יָכוֹל לַהֲזִיקָה ומש"ה מַכְשִׁיר הָרַמְבַּ"ם גַּם בְּעֵידֵי קֶנֶס עֵידוּת מְיֻחֶדֶת וְרַק בִּנְפָשׁוֹת פָּסוּל כה"ג מִקְרָא אַחֵר כִּדְאִיתָא במס' מַכּוֹת (דַּף ו') יעו"ש, וא"כ עֵידוּת מְיֻחֶדֶת כָּשֵׁר בְּמָמוֹן מִן הַתּוֹרָה וְהָדְרִינַן למש"כ לְמַעְלָה דִּפְשִׁיטָא דִּמְהַנֵּי בְּעֵידֵי זְנוּת לכ"ע וְכָל הָרְאשׁוֹנִים מוֹדִים בָּזֶה לְהַמָּרְדְּכִי.

וְגַם בלא"ה נִרְאֶה לְהַכְשִׁיר בְּעֵידוּת מְיֻחֶדֶת דְּהָא לָא גְּרִיעִי מֵעֵד אֶחָד דְּכָל הֵיכָא דְּנֶאֱמָן עָלָיו כְּבֵי תְּרֵי דְּמְבֹרָאָר באה"ע סי' קע"ח סעי' ט' דַּאֲסוּרָה עָלָיו וע"ש בב"ש ס"ק ח' וְהָכָא הָא הָוֵי תְּרֵי מַמָּשׁ ואע"ג דְּחַד וְנֶאֱמָן כִּתְרֵי אֵינוֹ מְחֻיָּב לְגָרְשָׁהּ רַק לָצֵאת יְדֵי שָׁמַיִם מ"מ הֲרֵי כָּתַב הַטַּ"ז בסי' קט"ו דְּגַם בְּדִינֵי אָדָם הי' חַיָּיב לְהוֹצִיאָהּ וְרַק דב"ד אֵין יְכוֹלִים לְכוֹפוֹ דְּהַדָּבָר מָסוּר לַלֵּב אי נֶאֱמָן עָלָיו כִּתְרֵי וְיוּכַל לְהַכְחִישָׁם יעו"ש אֲבָל בְּהַךְ דְּעֵידוּת מְיֻחֶדֶת דכ"ע יוֹדְעִין דְּלָא גְּרִיעִי מֵחַד וְנֶאֱמָן כִּתְרֵי וּמְחֻיָּב לְהוֹצִיאָהּ וַאֲסוּרָה עָלָיו בְּוַדַּאי לְכָל הַדֵּיעוֹת: [יב] וְאַגַּב נִכְתּוֹב כָּאן דָּבָר קָטָן מַה דְּנִרְאֶה לְיַשֵּׁב דְּבָרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק רְבִיעִי מֵהִלְכוֹת עֵידוּת הֲלָכָה א' וְז"ל עֵידֵי נְפָשׁוֹת צְרִיכִין שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶם רוֹאִין אֶת הָעֲוֹבָר עֲבֵירָה כְּאֶחָד וּצְרִיכִין לְהָעִיד שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד ובב"ד אֶחָד אֲבָל בְּדִינֵי מָמוֹנוֹת א"צ לְכָךְ, וְהִנֵּה מַה שֶּׁכָּתַב שֶׁיִּרְאוּ כְּאֶחָד מְבֹרָאָר כֵּן במס' מַכּוֹת (דַּף ה' ע"ב) אֲבָל מַה דְּהִצְרִיךְ שֶׁיָּעִידוּ כְּאֶחָד

נֶעְלַם מְקוֹרוֹ, והכ"מ כָּתַב דְּיָצָא לִיהּ זֶה מֵהָא דְּאִיתָא בְּסַנְהֶדְרִין (דַּף ל') וְאֵין עֵידוּתָן מִתְקַיֶּמֶת בב"ד עַד שֶׁיַּעִידוּ כְּאֶחָד ר' נָתָן אוֹמֵר דִּיבֵי מָמוֹן שׁוֹמְעִין דְּבָרָיו שֶׁל זֶה הַיּוֹם וּלְמָחָר כְּשֶׁיָּבֹא חֲבֵירוֹ שׁוֹמְעִין דְּבָרָיו וּמוֹכָח דְּבִנְפָשׁוֹת גַּם ר' נָתָן מוֹדֶה, וְהִנֵּה דְּבָרָיו מֻוְכָּלְאִים דְּבַגְּמָרָ' לֵיתָא כְּלָשׁוֹן הַזֶּה שֶׁהֶעְתִּיק הכ"מ רַק הָכִי אִיתָא ר' נָתָן אוֹמֵר שׁוֹמְעִי' דְּבָרָיו שֶׁל זֶה הַיּוֹם וְלֹא הֶזְכִּיר כְּלָל בַּגְּמָרָ' דר' נָתָן אֲיִירִי רַק בְּמָמוֹן לְחֻזְקָא וּכְבָר רָאִיתִי קֻשְׁיָא זוֹ זֶה זְמַן כַּמָּה בְּסֵפֶר מִכְתָּב מֵאֵלִי' עַל עִיגּוּנָא לְמוהר"א אַלְפַאנְדְּרִי זצ"ל.

וְעוֹד דְּאַדְּרַבָּה מִסֵּוּגְיָ' הַגְּמָרָא מַשְׁמַע קָצַת דר' נָתָן מַכְשִׁיר גַּם בִּנְפָשׁוֹת דְּקָא מְפָרְשִׁינַן שָׁם טַעַם פְּלוּגְתַּיְיהוּ אִיבָּעֵי' אֵימָא סְבָרָא רַבָּנָן סָבְרִי ע"א כִּי אָתֵא לִשְׁבוּעָה הוּא דַּאֲתָא ור' נָתָן אַטוּ כִּי מַסְהֲדִי בַּהֲדֵי בְּחַד פַּוְמָא קָמַסְהֲדִי אֶלָּא מִצְטָרְפִי הָכִי נָמֵי מִצְטָרְפִי וַהֲרֵי גַּם בִּנְפָשׁוֹת אִיכָּא הַךְ סְבָרָא דְּאַטוּ כִּי מַסְהֲדִי בַּהֲדֵי בְּחַד פַּוְמָא מַסְהֲדִי וְאִם נֹאמַר דְּבִנְפָשׁוֹת מוֹדֶה ר' נָתָן דְּלָא מִצְטָרְפִין הֲרֵי בָּזֶה גּוּפָהּ נִסְתְּרָה סְבָרָתוֹ שֶׁל ר' נָתָן דְּהָא חָזִינַן גַּבֵּי נְפָשׁוֹת דְּבְהֶעִידוּ זֶה שֶׁלֹּא בִּפְנֵי זֶה לְגַמְרֵי גָּרַע מֵהֵיכָא דְּמְעִידִים בְּבֵת אַחַת אע"ג דְּלָאו בְּחַד פַּוְמָא מַסְהֲדִי וּבְוַדַּאי מַשְׁמַע קְצָת דְּגַם בִּנְפָשׁוֹת מַכְשִׁירוֹ ר' נָתָן.

.

וְהַנִּרְאֶה בָּרוּר דְּיָצָא לִי' לְהָרַמְבַּ"ם דִּין זֶה דְּבַגְּמָרָא אָמְרִי' שָׁם עוֹד טַעַם עַל פְּלוּגְתָּא דְּרַבָּנָן ור' נָתָן דְּתַרְוַיְיהוּ ס"ל כְּרַבָּנָן דריב"ק דְּאֵין עֵידוּתָן מִתְקַיֶּמֶת עַד שֶׁיִּרְאוּ כְּאֶחָד וס"ל לְרַבָּנָן מִדִּכְתִיב וְהוּא עֵד אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע אִם לֹא יַגִּיד כו' מַקִּישׁ הַגָּדָה לִרְאִי' ור' נָתָן ס"ל לָא מַקִּשִׁינַן, וּפוֹסֵק הָרַמְבַּ"ם כְּהַךְ תֵּירוּצָא בָּתְרָא דְּפְלִיגָא בְּקַרָא וּכְדַרְכּוֹ בְּכָל מָקוֹם לִפְסוֹק כְּלִישָׁנָא בָתְרָא וַאֲפִי' לְפִי מַה שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּסִפְרֵי רַבּוֹתֵינוּ מְחַבְּרֵי הַכְּלָלִים דְּכָל הֵיכָא דְּאִיכָּא אִיבָּעֵית אֵימָא וְאִיבָּעֵית אֵימָא לֵיכָּא לְהַךְ כְּלָלָא דַּהֲלָכָה כְּלִישָׁנָא בָתְרָא וְעַיֵּי' בְּכֶסֶף מִשְׁנֶה בְּפֶרֶק ח' מֵהִלְכוֹת קָרְבַּן פֶּסַח הֲלָכָה ד' מ"מ הָכָא נִיחָא בלא"ה הָא דְּפוֹסֵק כְּלִישָׁנָא בָתְרָא דְּהוּא לְהָקֵל בִּנְפָשׁוֹת וּכְמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר, וּלְהַךְ לִישָׁנָא הָא פְּלִיגָא רַבָּנָן ור"נ אִי מַקִּשִׁינַן הַגָּדָה לִרְאִי' אוֹ לָא מַקִּשִׁינַן וּפוֹסֵק הָרַמְבַּ"ם בְּעִיקַּר הַךְ פְּלוּגְתָּא כְּרַבָּנָן דר' נָתָן דְּמַקִּשִׁינַן דַּהֲרֵי יָחִיד וְרַבִּים הֲלָכָה כְּרַבִּים וְעַיֵּי' בָּרֹאשׁ"ש פֶּרֶק נַעֲרָה שֶׁנִּתְפַּתְּתָה סי' ט' שֶׁכָּתַב לְהֶדְיָא דְּגַם בְּמָמוֹן אע"ג דר' נָתָן דַּיְינָא הוּא מ"מ לֵית הִלְכְתָא כְּוָותֵי' נֶגֶד רַבִּים.

ומ"מ לְדִינָא שַׁפִּיר פּוֹסֵק הָרַמְבַּ"ם כר' נָתָן דְּשׁוֹמְעִין דְּבָרָיו שֶׁל זֶה הַיּוֹם דַּהֲרֵי אֲנַן קיי"ל כריב"ק דְּבְמָמוֹן כָּשֵׁר עֵידוּת מְיֻחֶדֶת וְכִדְפָסְקִינַן בְּסַנְהֶדְרִין שָׁם הֲלָכָה כריב"ק דְּהַלְוָאָה אַחַר הַלְוָאָה מִצְטָרְפִין ומש"ה כָּשֵׁר גַּם לִשְׁמוֹעַ דְּבָרָיו שֶׁל זֶה הַיּוֹם וְכִדְאָמְרִי' בַּגְּמָרָא דלריב"ק גַּם ת"ק דר"נ מוֹדֶה דְּכָשֵׁר מק"ו הָשְׁתָּא ראי' לָא בָּעֵינַן בַּהֲדֵי הַגָּדָה מִבָּעֵי אֲבָל בְּעִיקַּר הַסְּבָרָא מַה דס"ל לת"ק דְּמַקִּשִׁינַן הַגָּדָה לִרְאִי' יֵשׁ לִפְסוֹק כְּוָותֵי' דַּהֲלָכָה כְּרַבִּים, וא"כ בִּנְפָשׁוֹת דכ"ע מוֹדִים דְּבָעֵי' שֶׁיִּרְאוּ כא' וְכִדְאִיתָא בְּמַכּוֹת (דַּף ו') וְיָלִיף לָהּ שָׁם מִקְרָא מש"ה פּוֹסֵק הָרַמְבַּ"ם דְּצָרִיךְ שֶׁיַּעִידוּ כְּאֶחָד וְהוּא תי' בָּרוּר בִּדְבְרֵי הָרַמְבַּ"ם, וְכֵן נִרְאֶה לִי דַּעַת רַשְׁ"י בב"ק (דַּף ע"ד) דְּאִיתָא שָׁם מָה ע"פ ע"א כִּי אָתֵי עוֹד אֶחָד מִצְטָרֵף בַּהֲדֵי מְחַיֵּיב כו' וְכָתַב שָׁם רַשְׁ"י וְז"ל דקיי"ל כריב"ק דְּאָמַר שׁוֹמְעִין דְּבָרָיו שֶׁל זֶה הַיּוֹם וּבְוַדַּאי דְּלִשׁוֹנוֹ זֶה קָשֶׁה טוּבָא דְּהַךְ דְּשׁוֹמְעִין דְּבָרָיו שֶׁל זֶה הַיּוֹם ר' נָתָן הוּא דְּקָאָמַר לָהּ וְלָא ריב"ק וריב"ק לָא אַיְירִי בְּהַךְ דִּינָא כְּלָל ואע"ג דְּבִגְמָרָא אִיתָא דלריב"ק דס"ל דְּלָא בְּעֵינַן שֶׁיִּרְאוּ כְּאֶחָד ס"ל בְּוַדַּאי כר"נ מק"ו מ"מ בְּוַדַּאי קָשֶׁה דְּלָמָּה דִּלֵּג רַשְׁ"י לר' נָתָן

דְּהוּא עִיקַּר הָאוֹמֵר דָּבָר זֶה וְתָפַס לִי' לריב"ק דְּלָא אַיְירִי בָּזֶה כְּלָל אֲבָל לְפִי הַנָּ"ל נִיחָא דְּרַשְׁ"י ס"ל כמש"כ דִּבְעִיקַּר הַסְּבָרָא מַה דס"ל לר' נָתָן דְּלָא מַקְשִׁינַן הַגָּדָה לִרְאִיָּ' וְגַם הֵיכָא דְּפָסוּל בִּרְאָיָ' עַד שֶׁיִּרְאוּ כְּאֶחָד מ"מ מַכְשִׁירוֹ בְּהַגָּדָה בָּזֶה לָא קיי"ל כר"נ, וְרַק מִשּׁוּם דקיי"ל כריב"ק דְּגַם בִּרְאִיָּ' מִצְטָרְפִין מש"ה מִצְטָרְפִין לְדִידַן בְּהַגָּדָה וְזֶהוּ שֶׁכָּתַב רַשְׁ"י דקיי"ל כריב"ק: סִימָן מ יַחְקוֹר דִּין הַמְקַנֵּא לִיבְמְתּוֹ וְאָמַר לָהּ אַל תִּסָּתְרִי וְנִסְתְּרָה אִם נֶאֱסְרָה עָלָיו אוֹ לֹא: הִנֵּה מִקּוֹדֶם צָרִיךְ לְבָאֵר דִּין שׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁזִּנְּתָה בְּוַדַּאי מַה דִּינָהּ אִי אֲסוּרָה לִיבָמָהּ אוֹ לֹא, וְהִנֵּה בְּסוֹטָה (דַּף יח) קָאָמַר רַב הַמְנוּנָא שׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁזִּנְּתָה אֲסוּרָה לִיבָמָהּ וּמְדַקְדֵּק לָהּ מֵהָא דִּתְנַן שָׁם אָמַן שֶׁלֹּא שָׁטִיתִי אֲרוּסָה וּנְשׂוּאָה שׁוֹמֶרֶת יָבָם וּכְנוּסָה וּתְנַן זֶה הַכְּלָל כֹּל שֶׁתִּיבָּעֵל וְלֹא תִּהֵא אֲסוּרָה עָלָיו לֹא הָיָה מַתְנָה עִמָּהּ, אָמְרִי בְּמַעְרְבָא לֵית הִלְכְתָא כְּרַב הַמְנוּנָא אֶלָּא הָא דְּקָתָנֵי שׁוֹמֶרֶת יָבָם וּכְנוּסָה הָא מַנִּי ר"ע הִיא דְּאָמַר אֵין קִידּוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּחַיָּיבֵי לָאוִין וּמְשַׁוֵּי לַהּ כִּי עֶרְוָה.

וְכֵן פָּסַק הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ב' מה' יִבּוּם הֲלָכָה כ' דְּאִם רָצָה מְיַיבֵּם, וְכֵן פָּסְקוּ בְּפִשְׁיטוּת הַטּוּר ושו"ע. אה"ע סי' קנ"ט סעי' ג' דְּמֵוָתֶרֶת לַיָּבָם בְּלִי שׁוּם חוֹלֵק.

אָמְנָם לִכְאוֹרָה צ"ע טוּבָא דַּהֲרֵי הַתּוֹסָ' שָׁם בְּסוֹטָה בד"ה אָמְרִי כָּתְבוּ דַּהֲלָכָה כְּרַב הַמְנוּנָא דַּהֲרֵי זֶה חָזַינַן מוּכָח מֵהַמִּשְׁנָה עכ"פ דִּלְכָל הַפָּחוֹת לר"ע דס"ל אֵין קִידּוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּחַיָּיבֵי לָאוִין נֶאֱסֶרֶת בִּזְנוּת לַיָּבָם וא"כ אע"ג דִּבְכָל חַיָּיבֵי לָאוִין קיי"ל דְּלָא כר"ע מ"מ הֲרֵי גַּבֵּי שׁוֹמֶרֶת יָבָם ס"ל לְרַב במס' יְבָמוֹת דְּאֵין קִידּוּשִׁין תּוֹפְסִין בָּהּ וּשְׁמוּאֵל נָמֵי מְסַפְּקָא לי' אִי קִידּוּשִׁין תּוֹפְסִין אוֹ אֵין תּוֹפְסִין וא"כ נֶאֱסֶרֶת בִּזְנוּת לְרַב בְּוַדַּאי וְלִשְׁמוּאֵל בְּסָפֵק, וּלְפִי זֶה הֲרֵי צ"ע טוּבָא עַל הָרַמְבַּ"ם וְטוּר ושו"ע דַּהֲרֵי הָרַמְבַּ"ם פָּסַק בְּפֶרֶק ד' מה' אִישׁוּת כְּשְׁמוּאֵל דְּשׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה הָוֵי סָפֵק מְקֻדָּשֶׁת וְכֵן פָּסְקוּ בַּטּוּר ושו"ע סי' מ"ד וא"כ הֲרֵי צָרִיךְ לִהְיוֹת אֲסוּרָה ג"כ מִסָּפֵק אִם זִנְּתָה וַאֲמַאי סָתְמוּ דְּמֵוָתֶרֶת בְּוַדַּאי, וצ"ע עַל הָאַחֲרוֹנִים שֶׁלֹּא כָּתְבוּ בָּזֶה, וְהַנִּרְאֶה דְּהֵם חוֹלְקִים עַל הַתּוֹסָ' בְּזֶה וס"ל דְּמַה דְּמוּכָח מֵהָךְ מִשְׁנָה דְּנֶאֱסֶרֶת בִּזְנוּת הָוֵי רַק לר"ע כֵּיוָן דס"ל דְּאֵין קִידּוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּכָל חַיָּיבֵי לָאוִין וּלְדִידְ' הָוֵי מַמְזֵר מִכָּל חַיָּיבֵי לָאוִין וא"כ הָא הָוֵי כְּעֶרְוָה גְּמוּרָה ומש"ה דִּינָהּ אִם זִנְּתָה כְּאֵשֶׁת אִישׁ שֶׁזִּנְּתָה, וְז"ל רַשְׁ"י בְּסוֹטָה שָׁם עַל הָא דְּאָמְרָה הגמ' הָא מַנִּי ר"ע הִיא דְּאָמַר אֵין קִידּוּשִׁין תּוֹפְסִין לָאִשָּׁה הָאֲסוּרָה עַל הַמְקַדֵּשׁ בְּלָאו כו' אַלְמָא לר"ע מְשַׁוֵּי חַיָּיבֵי לָאוִין חֲמוּרוֹת לְעִנְיַן אִיסּוּרֵיהֶם כְּחַיָּיבֵי כְּרִיתוֹת שֶׁהַנָּלָד מַמְזֵר וּלְגַבֵּי לֶאֱסוֹר עַל בַּעְלָהּ נַמִּי כִּי הֵיכִי דְּהַבָּא עַל א"א שֶׁהוּא בִּכְרֵת אֲסוּרָה עַל בַּעְלָהּ כֵּן הַבָּא נָמִי עַל שׁוֹמֶרֶת יָבָם כו' הֲרֵי דְּדִקְדֵּק רַשְׁ"י וְכָתַב מִשּׁוּם דלר"ע הָוֵי גַּם מַמְזֵר מֵחַיָּיבֵי לָאוִין, אֲבָל לְדִידָן דס"ל דְּבָכָל חַיָּיבֵי לָאוִין קִידּוּשִׁין תּוֹפְסִין וְרַק בְּשׁוֹמֶרֶת יָבָם ס"ל לְרַב דְּאֵין קִידּוּשִׁין תּוֹפְסִין מִשּׁוּם קְרָא דְּלֹא תהי' אֵשֶׁת הַמֵּת וְדָרַשׁ לֹא תהי' בָּהּ הַוָּיָה וַהֲרֵי גַּם רַב מוֹדֶה דְּלָא דָּמֵי כְּלָל לא"א וּמוֹדֶה דְּאֵין הַוָּלָד מַמְזֵר וּכְמוֹ דְּמִבּוֹאָר בשו"ע סי' י"ב דְּהַוָּלָד בְּוַדַּאי לָא הָוֵי מַמְזֵר ומש"ה אֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת בִּזְנוּת כְּלָל, זֶהוּ הַנִּרְאֶה דַּעְתָּם שֶׁל הָרַמְבַּ"ם וְטוּר ושו"ע, וְהַתּוֹסָ' ס"ל דְּתָלוּי רַק בִּתְפִיסַת קִידּוּשִׁין לְחֻמְרָא אע"ג דְּאֵין הַוָּלָד מַמְזֵר: [ב] וְהַנִּרְאֶה גַּם ראי' לָזֶה דִּבְיָבָמוֹת (דַּף צ"ה) קָאָמַר רַב יְבָמָה הֲרֵי הִיא כְּאֵשֶׁת אִישׁ וּשְׁמוּאֵל אָמַר אֵינָהּ כא"א וּמְפָרֵשׁ שָׁם הַגְּמָרָא בְּחַד תי' דִּפְלִיגָא בִּדְרַב הַמְנוּנָא דְּרַב אָמַר ה"ה כא"א וּמִפַּסְקָא בִּזְנוּת וּשְׁמוּאֵל אָמַר אֵינָהּ כא"א וְלָא מִפַּסְקָא בִּזְנוּת אִי נָמֵי בְּקִידּוּשִׁין תּוֹפְסִין בִּיבָמָה לַשּׁוּק קָמִפַּלְגִי הֲרֵי דִּלְתֵי' הא' קָאָמַר דְּלִשְׁמוּאֵל לָא מִפַּסְלִי בִּזְנוּת וַהֲרֵי לִשְׁמוּאֵל דְּמִסַּפְקָא

לֵיהּ אִי קִידּוּשִׁין תּוֹפְסִין בָּהּ צָרִיךְ לְהָיוֹת אֲסוּרָה עכ"פ מִסָּפֵק וּמֻכְרָח כמש"כ, וְכֵן מוּכָח מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' בִּיבָמוֹת שָׁם בד"ה וְדִילְמָא שֶׁהִקְשׁוּ עַל הס"ד אַמַּאי לֹא רָצָה הַגְּמָרָ' לוֹמַר דְּפְלִיגָא בדר"ה וְתֵירְצוּ דְּלָא מִסְתַּבַּר לֵיהּ לְאוֹקְמָא דְּפְלִיגָא בדר"ה דְּבְסוֹטָה אַסִּיק דְּלֵית הִלְכְתָא כר"ה, הֲרֵי חָזֵינַן דְּגַם הַתּוֹסָ' ס"ל דְּלְהַמַּסְקָנָא דְּסוֹטָהדְּלֵית הִלְכְתָא כְּרַב הַמְנוּנָא מָצֵי אתי' גַּם כְּרַב אע"ג דְּרַב ס"ל בְּוַדַּאי דְּאֵין קִידּוּשִׁין תּוֹפְסִין בָּהּ, וְעַיֵּי' עוֹד שָׁם בִּיבָמוֹת (דַּף צ"ב) דְּקָאָמַר שְׁמוּאֵל גַּבֵּי יְבָמָה שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה בַּעֲנִיָּתֵינוּ צְרִיכָה גֵּט דִּמְסַפְּקָא לי', אר"א הַשְׁתָּא דְּאָמַר אַמֵּימָר הִלְכְתָא כְּוָותֵי' דִּשְׁמוּאֵל אִם הי' יְבָמָה יִשְׂרָאֵל נוֹתֵן לָהּ הַשֵּׁנִי גֵּט וְהַוּתְרָה ופרש"י דל"ל דְּרַב הַמְנוּנָא דְּרַשׁ"י מְפָרֵשׁ לָהּ דְּאַיְירֵי כְּשֶׁנִּבְעֲלָה לְהַשֵּׁנִי וְאַפַּ"ה מֻוָּתֶרֶת לַיָּבָם וְאֵין בָּהּ אִיסּוּר מִסָּפֵק, וְכֵן קָאָמַר שָׁם רַב קִידּוּשִׁין אֵין בָּהּ נִשּׂוּאִין יֵשׁ בָּהּ דְּמַחֲלְפִי בְּאִשָּׁה שֶׁהָלַךְ בַּעְלָהּ למה"י וּפֵירֵשׁ שָׁם הָאַלְפַס קִידּוּשִׁין אֵין בָּהּ לְהַאֲסֵר עַל הַיָּבָם אֲבָל בְּנִשּׂוּאִין לַשּׁוּק נֶאֱסֶרֶת דְּמְחַלְּפָה בְּאִשָּׁה שֶׁהָלַךְ בַּעְלָהּ למה"י וְנִשֵּׂאת וע"ש בַּמִּלְחָמוֹת, וּמֻכְרָח דְּגַם לְרַב לֵית לי' דְּרַב הַמְנוּנָא דְּבִזְנוּת דְּלֹא שַׁיָּיךְ הַךְ גְּזֵרָה מֻוָּתֶרֶת, שׁוּב מָצָאתִי לְהֶדְיָ' בְּחִידּוּשֵׁי הָרִיטְבָ"א יְבָמוֹת (דַּף צ"ב) שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הַתּוֹסָ' כמש"כ דְּרַק לר"ע דס"ל דַּהֲוָה גַּם מַמְזֵר הוּא דְּנֶאֱסֶרֶת אֲבָל לֹא לְדִידַן, וְנִיחָא פְּסַק הָרַמְבַּ"ם וְטוּר ושו"ע, וא"כ צ"ע לְכְאוֹרָה דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּסוֹטָה שֶׁכָּתְבוּ דְּלְדִידַן ע"כ קיי"ל כְּרַב הַמְנוּנָא דַּהֲרֵי מִכָּל הָנֵי סֻגְיוֹת מוּכָח דְּרַב וּשְׁמוּאֵל מָצוּ ס"ל דְּלָא כְּרַב הַמְנוּנָא: ג) [ג] וְאַחֲרֵי שֶׁנִּתְבָּרֵר דְּשׁוֹמֶרֶת יָבָם שְׁזִינְתָה בְּוַדַּאי דְּמֻוָּתֶרֶת לַיָּבָם א"כ לְפוּם רְהִיטָא נִרְאֶה דכ"ש הוּא אִם קִינֵּא לָהּ יָבָם אַל תִּסָּתְרִי עִם פְּלוֹנִי וְהִיא נִסְתְּרָה אַחַר הַקִּינּוּי דְּמֻוָּתֶרֶת דַּהֲרֵי פְּשִׁיטָא דְּקִינּוּי וּסְתִירָה לָא גְּרִיעִי מִזְּנוּת גָּמוּר דַּהֲרֵי כָּל מַה שֶּׁנֶּאֱסֶרֶת בִּסְתִירָה הוּא מִשּׁוּם סָפֵק דִּלְמָא זְנְתָה.

אָמְנָם בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם מָצִינוּ לְהֵיפוּךְ מִזֶּה שֶׁכָּתַב בְּפֶרֶק שֵׁנִי מה' סוֹטָה וְז"ל וְאֵלּוּ הֵן הַנָּשִׁים שֶׁאֵינָם רְאוּיוֹת לִשְׁתּוֹת וְיֵאָסְרוּ עַל בַּעֲלֵיהֶם לְעוֹלָם וְאֵלּוּ הֵן אֲרוּסָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם כו' הֲרֵי דס"ל דְּאִם נִסְתְּרָה אַחַר קִינּוּי כֵּיוָן שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָ' לִשְׁתִיָּה אֲסוּרָה לְעוֹלָם, וְכֵן בַּטּוּר ושו"ע סי' קע"ח סעי' א' אִיתָא הַמְקַנֵּא לְאִשְׁתּוֹ וְנִסְתְּרָה וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם נִטְמְאָה אֲסוּרָה לוֹ וְשָׁם בְּסָעִי' ב' אִיתָא וּמְקַנֵּא לָהּ בֵּין אִם הִיא אֲרוּסָה אוֹ נְשׂוּאָה אוֹ זְקוּקָה לַיָּבָם, וְעַיֵּי' בְּלִשְׁוֹן הַטּוּר שָׁם דְּלֹא הִזְכִּיר כְּלָל דִּין דְּהִפְסִידָה כְּתֻבָּתָהּ אַחַר סְתִירָה וּמוּכָח לְהֶדְיָ' דְּאַחַר קִינּוּי וּסְתִירָה נֶאֱסֶרֶת וּבְוַדַּאי קָשֶׁה עֲלֵיהֶם טוּבָא כֵּיוָן דְּפָסְקוּ דַּאֲפִי' בְּוַדַּאי זְנְתָה מֻוָּתֶרֶת לַיָּבָם א"כ מִי גְּרִיעִי קִינּוּי וּסְתִירָה מִזְּנוּת גָּמוּר, וְעַיֵּין בְּסוֹטָה (דַּף כ"ג) דְּתָנַן אֲרוּסָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם לֹא שׁוֹתוֹת וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתוּבָה שֶׁנֶּאֱמַר אֲשֶׁר תִּשְׁטֶה אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁהּ פָּרָט לַאֲרוּסָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם וְכָתַב שָׁם רַשׁ"י וְז"ל וְלֹא נוֹטֶלֶת כְּתֻבָּה שֶׁהִיא גְּרָמָה לֶאֱסוֹר עַצְמָהּ עָלָיו שֶׁנִּסְתְּרָה אַחַר קִינּוּי דְּמִקִּינּוּי וְאִיסּוּר לָא אִיְּמְעִיט וַאֲפִילּוּ אִי לֵית לָן דְּרַב הַמְנוּנָא וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁזִּינְתָה מֻוָּתֶרֶת לַיָּבָם נְהִי דְּמֻוָּתֶרֶת מִיהוּ לָא בָּעֵי לְמִינְסַב אִשָּׁה זוֹנָה וְהִיא הִפְסִידָה כְּתֻבָּתָהּ עכ"ל רַשׁ"י וְהַתּוֹסָ' שָׁם הִקְשׁוּ עַל רַשׁ"י דְּאִי לֵית לָן דְּרַב הַמְנוּנָא קְרָא לְמַאי אִיצְטְרִיךְ לְמַעוּטֵי מִשְׁתִּ' וְהָא תְּנַן כֹּל שֶׁתִּיבָּעֵל וְלֹא תְּהֵא אֲסוּרָה עָלָיו לֹא הי' מַתְנָה עִמָּהּ דְּמַאי קִינּוּי שַׁיָּיךְ הֵיכָא דְּלָא מִסְתָּרָא בִּסְתִירוּתָהּ וְתֵירְצוּ הַתּוֹסָ' דמש"ה לֵיכָּא מֵהַךְ מִשְׁנָה ראי' לְרַב הַמְנוּנָא דַּהֲרֵי בַּגְּמָרָא מוֹקֵמִינַן לָהּ בְּבָא עלי' יָבָם בְּבֵית חֲמִיהָ הִלְכָךְ הוי' כְּאִשְׁתּוֹ לְהַאֲסֵר בִּזְנוּת, ועכ"פ הָא חָזֵינַן מִדִּבְרֵי רַשׁ"י וְהַתּוֹסָ' דְּלְדִידַן דְּלֵית לָן דְּרַב הַמְנוּנָא אֵין שׁוֹמֶרֶת יָבָם נֶאֱסֶרֶת ע"י קִינּוּי וּסְתִירָה דְּלָא עֲדִיף מֵאֵילּוּ בְּוַדַּאי זְנְתָה רַק בְּהָא פְּלִיגִי רַשׁ"י וְתוֹסָ' דְּלְרַשׁ"י מִיהַת אָבְדָה כְּתֻבָּתָהּ דאע"ג דְּמֻוָּתֶרֶת מ"מ אֵין לָהּ כְּתֻבָּה מִשּׁוּם

הַךְ סְבָרָא דְּלָא בָּעֵי לְמִינְסַב אִשָּׁה זוֹנָה וּלְהַתּוֹסָ' גַּם כְּתַנָּבָתָהּ לֹא הִפְסִידָה וְהַמִּשְׁנָה אַיְירֵי
בְּבָא עֲלֵי' יָבָם, אֲבָל עַל הָרַמְבַּ"ם וְהַטּוּר וְשו"ע קָשֶׁה דְּסָתְמוּ דִּבְרֵיהֶם וְכָתְבוּ דְּמִקְּנֵא
לְשׁוֹמֶרֶת יָבָם וּמוּכָח דס"ל דְּגַם בְּלֹא בָּא עֲלֵי' יָבָם כְּלָל עֲדַיִין ג"כ נֶאֱסֶרֶת עַל יְדֵי סְתִירָה
שֶׁאַחַר קִינּוּי וַהֲרֵי עִיקַּר הַחֲשָׁשׁ הוּא שֶׁמָּא זִנְּתָה בִּסְתִירָה וְכֵיוָן דְּפָסְקוּ דְּגַם בְּזִנְּתָה בְּוַדַּאי
מֻוָּתֶרֶת לַיָּבָם אַמַּאי נֶאֱסֶרֶת בִּסְתִירָה: [ד] וְהַנִּרְאֶה לְיַשֵּׁב דַּעַת הָרַמְבַּ"ם דְּאָזַל לְשִׁיטָתוֹ
וְיֵשׁ לוֹ כְּלָל אַחֵר בְּדִינִים אֵלּוּ, דְּהִנֵּה בְּסוֹטָה (דַּף כ"ד) דְּתָנַן עַל יְדֵי כָּל הָעֲרָיוֹת מְקַנְּין
חוּץ מִן הַקֶּטֶן וּמְפָרְשִׁינַן (בְּדַף כ"ו) הַטַּעַם דְּאִישׁ אָמַר רַחֲמָנָא וְלֹא קָטָן וְכָתְבוּ שָׁם הַתּוֹסָ'
בד"ה אֲבָל וְז"ל וְכֵן עַל מַה שֶּׁאָמַר רַחֲמָנָא אִישׁ אָמַר רַחֲמָנָא וְלֹא קָטָן נִרְאֶה דְּדַוְקָא מִשְּׁתֵּי'
מְמַעֵט לָהּ קְרָא אֲבָל נֶאֱסֶרֶת ע"י בֶּן ט' שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד אע"פ שֶׁאֵינוֹ אִישׁ שֶׁהֲרֵי בִּיאָתוֹ
פּוֹסֶלֶת בִּתְרוּמָה וְנִסְקֶלֶת עַל יָדוֹ הֲרֵי דס"ל לְהַתּוֹסָ' דְּמִיעוּטָא דִּקְרָא קָאֵי עַל פָּחוֹת מִבֶּן
י"ג שָׁנִים, וּסְבָרָתָם שֶׁל הַתּוֹסָ' הוּא פָּשׁוּט דְּהָא לֵיכָּא לְמֵימַר דְּהַךְ קְרָא דְּאִישׁ בָּא לְמַעֵט
פָּחוֹת מִבֶּן ט' שָׁנִים דא"כ הָא לָא הָוֵי צָרִיךְ קְרָא גַּבֵּי קִינּוּי וּסְתִירָה כֵּיוָן דְּגַם אִם בְּוַדַּאי
זִנְּתָה עִמּוֹ אֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת עַל יָדוֹ, וְכֵן הוּא דַּעַת הַתּוֹסָ' במס' קִידּוּשִׁין (בְּדַף כ"ז) בד"ה הָכִי
גָּרְסִינַן שֶׁכָּתְבוּ דְּגִלְגּוּל שְׁבוּעָה נָפְקָא לָן מֵהָא אָמַן מֵאִישׁ זֶה אָמַן מֵאִישׁ אַחֵר דְּמַשְׁמַע אפי'
מִקָּטָן דְּאֵין מְקַנֵּא עַל יָדוֹ לְחַוָּדָא וְלֹא שַׁיְּיךְ בּוֹ שְׁבוּעָה בְּעַצְמוֹ ומ"מ ע"י גִּלְגּוּל נִשְׁבַּעַת,
ובע"כ כַּוָּונַת הַתּוֹסָ' עַל פָּחוֹת מִבֶּן י"ג דִּבְפָחוֹת מִבֶּן ט' שָׁנִים הָא בְּוַדַּאי לָא מָצֵי קָאֵי
הַמִּשְׁנָה דְּאָמַן מֵאִישׁ אַחֵר שְׁיִגַּלְגֵּל עֲלֵי' דַּהֲרֵי לְהֶדְיָ' מְסַיְּים בְּאוֹתוֹ מִשְׁנָה עַצְמָהּ זֶה הַכְּלָל
כֹּל שֶׁתִּיבָּעֵל וְלֹא תְּהֵא אֲסוּרָה עָלָיו לֹא הי' מַתְנָה עִמָּהּ וּבְוַדַּאי דַּעַת הַתּוֹסָ' דְּקִידּוּשִׁין דַּאֲפִ'
אִם הוּא בֶּן ט' שָׁנִים כָּל שֶׁהוּא פָּחוֹת מִבֶּן י"ג שָׁנִים קָאֵי עָלָיו הַמִּיעוּט דְּאֵין מְקַנְּאִין עַל
יָדוֹ ומ"מ ע"י גִּילְגּוּל נִשְׁבַּעַת עֲלֵי' דַּהֲרֵי אִם זִנְּתָה עִמּוֹ אֲסוּרָה וְזֶה בָּרוּר אָמְנָם הָרַמְבַּ"ם
כָּתַב בְּפֶרֶק כ' מה' סוֹטָה א"ל אַל תִּסָּתְרִי עִם פְּלוֹנִי והי' קָטָן פָּחוֹת מִבֶּן ט' אֵין זֶה קִינּוּי
שֶׁנֶּאֱמַר וְשָׁכַב אִישׁ אוֹתָךְ כו' הֲרֵי דס"ל דְּמִיעוּטָא דִּקְרָא קָאֵי עַל פָּחוֹת מִבֶּן ט', וּבְוַדַּאי
דְּלִכְאוֹרָה קָשֶׁה עָלָיו דִּלְדִידֵי' לָמָּה צָרִיךְ קְרָא לְמַעֵטוֹ מִקִּינּוּי כֵּיוָן דְּגַם אִם בְּוַדַּאי זִנְּתָה
עִמּוֹ מֻוָּתֶרֶת, וְהַנִּרְאֶה בְּבֵירוּר דַּעְתּוֹ וְכֵן מָצָאתִי כֵּן בְּמִשְׁנָה לַמֶּלֶךְ שָׁם שֶׁמְּפָרֵשׁ כֵּן דַּעַת
הָרַמְבַּ"ם דִּבְסוֹטָה (דַּף כ"ו) אָמְרִינַן דְּשִׁכְבַת זֶרַע דִּכְתִיב בְּסוֹטָה בָּא לְמַעֵט דֶּרֶךְ אֵיבָרִים
וּפָרִיךְ פְּרִיצוּתָא בְּעָלְמָא הִיא פי' וּמַאי צָרִיךְ קְרָא לְמַעְטֵי וּמְשַׁנֵּי דמה"ד בְּקִפְּדָא דְּבַעַל
תָּלֵי רַחֲמָנָא וּבַעַל הָא קָפֵיד קמ"ל, וּבְהַךְ סֵוּגְיָ' תָּלוּי מַחֲלוֹקֶת שֶׁל הָרַמְבַּ"ם וְהַתּוֹסָ',
דְּהָרַמְבַּ"ם ס"ל דִּכְמוֹ דְּצָרִיךְ קְרָא לְמַעֵט דֶּרֶךְ אֵיבָרִים מִקִּינּוּי וּסְתִירָה כְּמוֹ כֵן צָרִיךְ לְמַעֵט
גַּם קָטָן פָּחוֹת מִבֶּן ט' דאע"ג דְּלָאו בַּר בִּיאָה הוּא וְאֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת עַל יָדוֹ אִם זִנְּתָה עִמּוֹ
בְּלֹא קִינּוּי שֶׁמְּקוֹדָם מ"מ הָוֵי ס"ד דְּאִם זִנְּתָה עִמּוֹ אַחַר הַקִּינּוּי וּסְתִירָה נֶאֱסֶרֶת דַּהֲרֵי
אִיכָּא קִפְּדָא דְּבַעַל ומש"ה צָרִיךְ קְרָא לְמַעֵטוֹ וּכְמוֹ דְּצָרִיךְ לְמַעֵט דֶּרֶךְ אֵיבָרִים ואע"ג
דִּכְבָר מִיעֵטָהּ הַתּוֹרָה דֶּרֶךְ אֵיבָרִים מ"מ אֵין מִזֶּה ראי' דְּקִינּוּי וּסְתִירָה אֵינוֹ תָּלוּי בִּקִפְּדָא
דְּבַעַל דַּהֲרֵי י"ל דִּלְעוֹלָם תָּלוּי בִּקִפְּדָא דְּבַעַל וְרַק דֶּרֶךְ אֵיבָרִים אִימְעוּט וּכְמוֹ דְּמִיעֵטָהּ
הַתּוֹרָה אַיְילוֹנִית וּזְקֵנָה מִשְּׁתֵּי' שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָ' לֵילֵד ומ"מ בִּשְׁאָרֵי דְּבָרִים נִשְׁאַר הַסְּבָרָא
דְּתַלְיָא בִּקִפְּדָא דְּבַעַל ומש"ה צָרִיךְ קְרָא לְמַעֵט פָּחוֹת מִבֶּן ט', וְהַתּוֹסָ' ס"ל דִּנְהִי דְּהָוֵי
ס"ד דְּתָלוּי בִּקִפְּדָא דְּבַעַל מ"מ בָּתַר דְּאִימְעוּט מִקְּרָא דְּשִׁכְבַת זֶרַע דֶּרֶךְ אֵיבָרִים יָדְעִינַן
מנ' בְּכָל הַדְּבָרִים דְּאֵינוֹ תָּלוּי כְּלָל בִּקִפְּדָא דְּבַעַל רַק בָּעֵינַן אוֹקֵי שֶׁנֶּאֱסֶרֶת עַל יָדוֹ בִּזְנוּת
ומש"ה א"צ קְרָא לְמַעֵט פָּחוֹת מִבֶּן ט' וע"כ מְפָרְשִׁים הַתּוֹסָ' דְּהַמִּיעוּט קָאֵי עַל פָּחוֹת מִבֶּן

י"ג: [ה] וְהַנִּרְאֶה עוֹד רא' לָזֶה דְּהָרַמְבַּ"ם ס"ל דְּגַם לְפִי הַמַּסְקָנָא תָּלוּי רַק בְּקַפִּידָא דְּבַעַל חוֹץ מִכָּל הָנֵי דְּמַעֲטַ לְהוּ קְרָאֵי בְּהֶדְיָ' (דְּבָדַף כ"ו) קָאָמַר שְׁמוּאֵל שָׁחוּף מְקַנִּין עַל יָדוֹ וּפוֹסֵל בִּתְרוּמָה ופרש"י שָׁחוּף שֶׁבְּשָׁרוֹ נִשְׁחָף וְאֵין בּוֹ כֹּחַ וְהַתּוֹסָ' שָׁם כָּתְבוּ וְז"ל שָׁחוּף פי' ר"ח שֶׁאֵינוֹ בּוֹעֵל כְּדַרְכּוֹ וְאֵינוֹ מַזְרִיעַ, וְהִנֵּה דַּעַת הָרַמְבַּ"ם הָוֵי כפרש"י שֶׁכָּתַב בְּפֶרֶק א' מה' סוֹטָה אוֹ הַשָּׁחוּף הוּא הָאִישׁ שֶׁאֵינוֹ מִתְקַשֶּׁה הֲרֵי נִרְאֶה דְּרַשׁ"י וְהָרַמְבַּ"ם מְפָרְשִׁים דְּשָׁחוּף הַיְינוּ מְשַׁמֵּשׁ מֵת וְכֵן מֻכָּרָח מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק א' מה' אִיסּוּרֵי בִיאָה הֲלָכָה י"א שֶׁכָּתַב כָּל הַבָּא בְּיאָה אֲסוּרָה בְּלֹא קִישּׁוּי אֶלָּא שֶׁיִּהְיֶ' הָאֵבֶר מְדֻלְדָּל כְּמוֹ אֵבֶר הַמֵּתִים כְּגוֹן הַחוֹלִים אֵינוֹ חַיָּיב לֹא כָּרֵת וְלֹא מַלְקוּת אֶלָּא פּוֹסֵל מִן הַתְּרוּמָה, וַהֲרֵי דִּין זֶה שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם דְּמְשַׁמֵּשׁ מֵת אע"ג דְּפָטוּר מ"מ פּוֹסֵל מִן הַתְּרוּמָה בע"כ לֹא לָמְדוֹ הָרַמְבַּ"ם אֶלָּא מִדִּבְרֵי שְׁמוּאֵל דְּקָאָמַר דְּשָׁחוּף פּוֹסֵל מִן הַתְּרוּמָה וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב המ"מ שָׁם הֲרֵי לְהֶדְיָ' דְּמְפָרֵשׁ דְּשָׁחוּף הָוֵי מְשַׁמֵּשׁ מֵת, וַהֲרֵי מַסְקִינַן בִּשְׁבוּעוֹת (דַּף י"ח) דְּמְשַׁמֵּשׁ מֵת בַּעֲרָיוֹת פָּטוּר וּלְפִי הַנִּרְאֶה דג"כ אֵין הָאִשָּׁה נֶאֱסֶרֶת עַל בַּעְלָהּ בְּבִיאַת זְנוּת ע"י בִּיאָה שֶׁל מְשַׁמֵּשׁ מֵת דַּהֲרֵי באה"ע סִימָן כ' כָּתַב הַטּוּר עַל אֵיזֶה בִּיאָה חַיָּיב מִיתָה וְעַל אֵיזֶה פָּטוּר וְכָתַב הד"מ דמש"ה כָּתַב הַטּוּר דִּינִים אֵלּוּ אע"ג דְּבְכָל דִּוכְתָּא אֵינוֹ כּוֹתֵב הַטּוּר רַק דְּבָרִים הַנּוֹהֲגִים מ"מ כְּתָבָם כְּדֵי לֵידַע בְּאֵיזֶה בִּיאָה אִשָּׁה נֶאֱסֶרֶת עַל בַּעְלָהּ וכ"כ בְּרַמָ"א שָׁם וַהֲרֵי הַטּוּר כָּתַב שָׁם ג"כ הַךְ דִּינָא דְּמְשַׁמֵּשׁ מֵת בַּעֲרָיוֹת פָּטוּר וּמֻכָּרָח דס"ל דְּאֵין אִשָּׁה נֶאֱסֶרֶת ע"י בִּיאָה דְּמְשַׁמֵּשׁ מֵת וְאַפ"ה הָא אָמַר שְׁמוּאֵל דְּשָׁחוּף מְקַנִּין עַל יָדוֹ וְכֵן פָּסַק הָרַמְבַּ"ם וְכֵן פָּסְקוּ בַּטּוּר ושו"ע סי' קע"ח סעי' א' דְּמִי שֶׁאֵינוֹ מִתְקַשֶּׁה מַקְנִין עַל יָדוֹ וּמוֹכָח דְּקִינּוּי וּסְתִירָה גְּרִיעִי מִזְּנוּת גְּרִידָא דְּקִינּוּי תָּלוּי גַּם לְפִי הָאֱמֶת בְּקַפִּידָא דְּבַעַל חוֹץ מַה דְּמַעֲטִינְהוּ קְרָאֵי, וּלְהַתּוֹסָ' דס"ל דִּלְפִי הָאֱמֶת דְּיָדְעִינַן מִקְרָא לְמַעֵט דְּרַךְ אֵיבָרִים דְּבְכָל דִּוכְתָּא אֵינוֹ תָּלוּי כְּלָל בְּקַפִּידָא דְּבַעַל מש"ה לְשִׁיטָתָם אֵינָם מְפָרְשִׁים הַךְ דְּשָׁחוּף דְּהָוֵי מְשַׁמֵּשׁ מֵת וע"כ הֵבִיאוּ פר"ח דְּהוּא מִי שֶׁאֵינוֹ בּוֹעֵל כְּדַרְכּוֹ וְאֵינוֹ מַזְרִיעַ וְכַנַּ"ל לְהוֹצִיא מפירש"י הַנַּ"ל.

וְעַיַּ' בְּבֵית שְׁמוּאֵל סִימָן כ' שֶׁכָּתַב עַל דִּבְרֵי הָרַמָ"א הַנַּ"ל דע"כ לֹא בְּכָל הַדְּבָרִים שֶׁכָּתַב הַטּוּר דְּפָטוּר מִמִּיתָה אֵין הָאִשָּׁה נֶאֱסֶרֶת דְּהָא מְשַׁמֵּשׁ מֵת פָּטוּר וְהִיא נֶאֱסֶרֶת עַל יָדוֹ עַל בַּעְלָהּ כמש"כ בסי' קע"ח, וְכַנַּ"ל לְקַנְשְׁיָ"תֵנוּ הַנַּ"ל דְּהָא מַקְנִין עַל יָדוֹ וּלְדִבְרֵי הב"ש דְּלָא הָוֵי כְּלָלָא בְּכָל הַדְּבָרִים שֶׁחָשַׁב הַטּוּר א"כ נָפַל אַזְדָּא לֵיהּ כָּל הַכְּלָל שֶׁכָּלַל לָן הד"מ בָּזֶה דְּשׁוּב אִי אֶפְשָׁר לְלַמּוֹד כְּלָל מִדִּבְרֵי הַטּוּר לְעִנְיַן לֶאֱסוֹר אִשָּׁה לְבַעְלָהּ בְּשׁוּם דָּבָר וא"כ הֲדַר קַנְשְׁיָ' הד"מ דְּלָמָּה נַקְטִינְהוּ הַטּוּר, רַק הַבָּרוּר כְּדִבְרֵינוּ דְּהַטּוּר ושו"ע אָזְלִי בָּזֶה בְּשִׁיטָתֵיהּ שֶׁל הָרַמְבַּ"ם דע"י קִינּוּי וּסְתִירָה שָׁאנֵי דְּאִיכָּא קַפִּידָא דְּבַעַל וְכֵן צָרִיךְ לוֹמַר בע"כ לְדַעַת ר"ת הַמּוּבָא בְּתוֹסָפ' כְּתֻבּוֹת (דַּף ג') דס"ל דִּבְיאַת עַכּוּ"ם אֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת עַל יָדוֹ לְהַבַּעַל וְהִקְשָׁה עַל זֶה הָרֹאּ"ש מֵהָא דְּאִיתָא בְּסוֹטָה (דַּף כ"ו) דְּמִקְנִין עַל יְדֵי עַכּוּ"ם ועי' ג"כ בְּסַנְהֶדְרִין (ד' ע"ד) בַּתּוֹסָפ' ד"ה וְהָא אָסְתֵּר וּלְפִי מַה שֶּׁהַעֲלֵתִי בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם וְטוּר ושו"ע מְיֻשָּׁב קַנְשְׁיָ' הָרֹאּ"ש הַנַּ"ל דְּקִינּוּי שָׁאנֵי וְנֶאֱמַר דְּגַם ר"ת ס"ל כֵּן.

וא"כ יָצָא לָנוּ מִזֶּה דְּהָרֹאּ"ש שֶׁהִקְשָׁה עַל ר"ת בע"כ לָא ס"ל סְבָרָא זוֹ וס"ל כְּהַתּוֹסָ' דְּסוֹטָה דִּלְפִי הַמַּסְקָנָא אֵינוֹ תָּלוּי בְּקַפִּידָא דְּבַעַל כְּלָל וְכָל הֵיכָא דְּאֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת עַל יְדֵי בִּיאָה גַּם ע"י קִינּוּי וּסְתִירָה אֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת: [ו] וּלְפִי זֶה שַׁפִּיר נִיחָא פָּסְקוּ שֶׁל הָרַמְבַּ"ם

וְטוּר וְשו"ע שֶׁפָּסְקוּ שׁוֹמֶרֶת יָבָם שְׁזִינְּתָה מֻתֶּרֶת לַיָּבָם וּמ"מ פָּסְקוּ שַׁפִּיר דע"י קִינּוּי וּסְתִירָה נֶאֱסֶרֶת עַל הַיָּבָם דְּאִיכָּא קְפִידָא דִידֵי' שֶׁקִּינֵּא לָהּ וְהוּ דַּעְתָּם.

וְהָא שֶׁבְּדַף י"ח מְדַקְדֵּק רַב הַמְנוּנָא דְּשׁוֹמֶרֶת יָבָם שְׁזִינְּתָה אֲסוּרָה לַיָּבָם מֵהָא דְּתָנַן אָמַן שֶׁלֹּא שָׁטִיתִי שׁוֹמֶרֶת יָבָם וּכְנוּסָה וּתְנַן וְהַ הַכֹּל כֹּל שֶׁתִּיבָּעֵל וְלֹא תְּהֵא אֲסוּרָה עָלָיו לֹא הָיָה מַתְנֶה עִמָּהּ וְהֶוְכְּרַח הַגְּמָרָא לְדָחוֹק הָא מַנִּי ר"ע הִיא דְּאָמַר אֵין קִידּוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּחַיָּיבֵי לָאוִין אֵין מִזֶּה סְתִירָה עַל דַּעַת הָרַמְבַּ"ם דְּמַאי מְדַקְדֵּק רַב הַמְנוּנָא דְּנֶאֱסֶרֶת בַּזְּנוּת מִדְּנִשְׁבַּעַת בְּסוֹטָה דְּלְהָרַמְבַּ"ם הָא אֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת בִּזְנוּת וּמ"מ נֶאֱסֶרֶת בְּסוֹטָה, גַּם זֶה נִיחָא דַּהֲרֵי שָׁם אַיְירֵי בְּדִין גִּלְגּוּל שֶׁמְּגַלְגֵּל עָלֶיהָ גַּם אִם לֹא זִינְּתָה עָלָיו בְּפַעַם אַחֶרֶת קוֹדֶם קִינּוּי זֶה וְעַל זֶה תָּנֵי בַּמִּשְׁנָה שַׁפִּיר זֶה הַכֹּל כֹּל שֶׁתִּיבָּעֵל וְלֹא תְּהֵא אֲסוּרָה עָלָיו לֹא הָיָה מַתְנֶה עִמָּהּ דְּלָמָּה יְגַלְגֵּל עָלֶיהָ כֵּינָן דְּאֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת עָלָיו וְגַם לֹא הָיָה עַל זֶה קִינּוּי מִקּוֹדֶם וְלֹא הָיָה עַל זֶה קְפִידָא דְּבַעַל וּמש"ה מְדַקְדֵּק רַב הַמְנוּנָא שַׁפִּיר דְּמִדְּקָתָנֵי בַּמִּשְׁנָה שֶׁמְּגַלְגֵּל עָלֶיהָ אִם לֹא זִינְּתָה בְּעוֹדָהּ שׁוֹמֶרֶת יָבָם דְּהַסְּוּגְיָ' דְּסוֹטָה ס"ל דַּאֲסוּרָה דְּהָא דְּקָתָנֵי בַּמִּשְׁנָה אָמַן שֶׁלֹּא שָׁטִיתִי שׁוֹמֶרֶת יָבָם וּכְנוּסָה הַיְינוּ ע"י גִּלְגּוּל וּמוֹכִיחַ מִזֶּה דְּנֶאֱסֶרֶת בִּזְנוּת גְּרִידָא עַל הַיָּבָם, אֲבָל הֵיכָא דהי' קִינּוּי מִקּוֹדֶם שַׁפִּיר ס"ל לְהָרַמְבַּ"ם דְּנֶאֱסֶרֶת וַאֲפִילּוּ אִי לֵית לָן דְּרַב הַמְנוּנָא: [ז] וּבְזֶה מְיֻוָּשָׁב לָנוּ הֵיטֵב דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּסוֹטָה (דַּף י"ח) שֶׁהֵבֵאנוּ בְּרֵאשִׁית דְּבָרֵינוּ שֶׁכָּתְבוּ דִּלְדִידַן קי"ל דְּשׁוֹמֶרֶת יָבָם שְׁזִינְּתָה אֲסוּרָה לַיָּבָם דַּהֲרֵי מֵהַהִ מִשְׁנָה מוּכָח דַּאֲסוּרָה וְרַק דְּהַגְּמָרָ' דָּחֵי לֵהּ דְּהָא מַנִּי ר"ע הִיא דְּאָמַר אֵין קִידּוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּחַיָּיבֵי לָאוִין וְכֵיוָן דקיי"ל כְּשִׁמּוּאֵל דְּהָוֵי סָפֵק אִי תָּפְסוּ קִידּוּשִׁין בְּשׁוֹמֶרֶת יָבָם א"כ נֶאֱסֶרֶת ג"כ מִסָּפֵק וְהִקְשִׁינוּ לְעֵיל עַל זֶה מֵהַסְּוּגְיָ' דְּיָבְמוֹת (דַּף צ"ה וְדַף צ"ב) דְּמְבֹאָר שָׁם דְּנוּכַל לוֹמַר דְּגַם לִשְׁמוּאֵל מֻתֶּרֶת וְכֵן מוּכָח שָׁם דַּאֲפִי' לְרַב דס"ל דְּבָנַדַּאי אֵין קִידּוּשִׁין תּוֹפְסִין בִּיבָמָה מ"מ יֵשׁ לוֹמַר דְּלָא ס"ל הָא דְּרַב הַמְנוּנָא וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל אוֹת ב' וְהוֹכַחְנוּ מִזֶּה דְּרַק לר"ע דס"ל דְּהָוֵי גַּם מַמְזֵר מֵחַיָּיבֵי לָאוִין מש"ה נֶאֱסֶרֶת בִּזְנוּת אֲבָל לֹא לְדִידַן דאע"ג דְּמִסְפְּקָא לָן אִי תָּפְסִי קִידּוּשִׁין מ"מ מַמְזֵר וַדַּאי לָא הָוֵי, אֲבָל לְפִי דְּבָרֵינוּ נִיחָא שַׁפִּיר דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּמְפָרְשִׁים הַסְּוּגְיָ' דְּסוֹטָה כִּפְשָׁטֵיהּ דְּאִיסּוּרָא דִּזְנוּת תָּלוּי רַק בִּתְפִיסַת קִידּוּשִׁין לְחֻזְדָּא מִדְּאָמַר הָא מַנִּי ר"ע דְּאָמַר אֵין קִידּוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּחַיָּיבֵי לָאוִין וְלָא קָאָמַר דְּאָמַר יֵשׁ מַמְזֵר מֵחַיָּיבֵי לָאוִין מוּכָח דְּרַק בִּתְפִיסַת קִידּוּשִׁין לְחֻזְדָּא תָּלוּי דִּין זֶה וא"כ לְרַב וּשְׁמוּאֵל דס"ל דְּלָא תָּפְסִי בַּהּ קִידּוּשִׁין נֶאֱסֶרֶת ג"כ ע"כ, אֲבָל מ"מ הֲרֵי עִיקַּר הוֹכָחָתוֹ שֶׁל רַב הַמְנוּנָא דְּמְדַקְדֵּק מֵהַמִּשְׁנָה, דְּנֶאֱסֶרֶת בִּזְנוּת הוּא מִשּׁוּם דס"ל דְּהָא דְּתָנַן אָמַן שֶׁלֹּא שָׁטִיתִי שׁוֹמֶרֶת יָבָם וּכְנוּסָה קָאֵי עַל גִּילְגּוּל וְגַם הָא דְּהֶוְצְרְכָה הַגְּמָרָא לְדָחוֹק הָא מַנִּי ר"ע הוּא הָוֵי ג"כ רַק מִשּׁוּם דס"ל לְהַהִ סְוּגְיָ' הפי' שֶׁל הַמִּשְׁנָה כֵּן אֲבָל הֲרֵי בִּיבָמוֹת (דַּף נ"ח) וּבְקִידּוּשִׁין (דַּף כ"ז) מֵבִיא הַגְּמָרָא לְהַהִ מִשְׁנָה דְּאָמַן שֶׁלֹּא שָׁטִיתִי שׁוֹמֶרֶת יָבָם וּכְנוּסָה וּמְבֹאָר שָׁם דְּלְרַב דְּאָמַר יֵשׁ חֻלְּפָה לִפְסוּלוֹת אֵין צָרִיךְ לְפָרֵשׁ הַהִ מִשְׁנָה דְּקָאֵי עַל גִּילְגּוּל וְכֵן רַב פָּפָּא מְשַׁנֵּי שָׁם דְּלָא אַיְירֵי הַהִ מִשְׁנָה בְּגִלְגּוּל רַק אַיְירֵי בְּקִינּוּי לְשׁוֹמֶרֶת יָבָם וְנִסְתְּרָה בְּעוֹדָהּ שׁוֹמֶרֶת יָבָם וּלְפִי זֶה הָא אֵין הֶכְרֵחַ כְּלָל מֵהַמִּשְׁנָה דְּנֶאֱסֶרֶת בִּזְנוּת דְּשָׁאנֵי שָׁם דְּאִיכָּא קְפִידָא דְּיָבָם וּמש"ה הוּא דְּנֶאֱסֶרֶת וְרַק הַסֵּיפָא דְּקָתָנֵי זֶה הַכֹּל כֹּל שֶׁתִּיבָּעֵל וְלֹא תְּהֵא אֲסוּרָה עָלָיו לֹא הָיָה מַתְנֶה עִמָּהּ קָאֵי עַל גִּילְגּוּל אֲבָל הָרִישָׁא דְּשׁוֹמֶרֶת יָבָם וּכְנוּסָה אַיְירֵי בְּקִינּוּי לָהּ מִקּוֹדֶם וא"כ אע"ג דס"ל דְּאֵין קִידּוּשִׁין תּוֹפְסִין בִּיבָמָה מ"מ נוּכַל לוֹמַר דְּלָא כְּרַב הַמְנוּנָא, וי"ל דְּהַסְּוּגְיָ' דְּיָבְמוֹת (דַּף צ"ה וְדַף צ"ב) ס"ל כֵּן וּמש"ה שַׁפִּיר אָמְרָה דְּגַם

לְרַב וּשְׁמוּאֵל מָצִינַן לוֹמַר דְּאֵינָן נֶאֱסָרֹת בִּזְנוּת, וְהַתּוֹסָ' דְּסוֹטָה כָּתְבוּ לְפִי הַסֵּדֶר דְּסוֹטָה דר"ה מוֹכִיחַ מֵהַמִּשְׁנָה דְּנֶאֱסֶרֶת וְהַגְּמָרָ' דָּחֲקָה לְאוֹקְמָא הַמִּשְׁנָה כר"ע ומוּכָח עכ"פ דְּלְכָל הַפָּחוֹת לר"ע נֶאֱסֶרֶת דס"ל לְהַהוּא סָוגְיָ' לְעִיקָּר כְּאוֹקִימְתָּא דְּמוֹקְמִינַן לְהַמִּשְׁנָה דְּקָאֵי עַל גִּילְגּוּל דְּלָא הָיָה קְפִידָא דִּידֵי' מִקּוֹדֶם ומוּכָח מֵהַמִּשְׁנָה דְּנֶאֱסֶרֶת בִּזְנוּת לְכָל הַפָּחוֹת לר"ע וְשַׁפִּיר כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' דלפי"ז לְדִידַן נֶאֱסֶרֶת כֵּיוָן דקיי"ל דְּהָוֵי סָפֵק אִי תָּפְסוּ בָּהּ קִידּוּשִׁין מִמֵּילָא נֶאֱסֶרֶת מִסָּפֵק וס"ל לְהַתּוֹסָ' דְּלַהֲלָכָה קיי"ל כְּהַהוּא סָוגְיָ' דְּסוֹטָה דְּנִישְׂנֵית עַל מְקוֹמָהּ שֶׁל הַמִּשְׁנָה דְּמָפֶרְשָׁה לְהַמִּשְׁנָה דְּאֵיירֵי בְּגִלְגּוּל, וְהוּא תֵּירוּץ נָכוֹן עַל הַתּוֹסָ' דְּסוֹטָה, וְאִם כֵּן יָצָא לָנוּ מִדְּבָרֵינוּ דְּהַתּוֹסָ' דְּסוֹטָה (דף י"ח) ס"ל ג"כ כְּהָרַמְבַּ"ם דְּגַם לְהַמַּסְקָנָא תָּלוּי הַכֹּל רַק בְּקִפְּדָא דְּבַעַל: [ח] וְעַתָּה נִרְאֶה בְּטַעְמוֹ שֶׁל הָרַמְבַּ"ם דְּבְדַף כ"ד דְּתָנַן אֲרוּסָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם לֹא שׁוֹתוֹת וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתוּבָה שֶׁנֶּאֱמַר אֲשֶׁר תִּשְׁטֶה אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁהּ פְּרָט לַאֲרוּסָ' וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם וְכָתַב רַשְׁ"י לֹא שׁוֹתוֹת דְּמַעֲטִינְהוּ קְרָא וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה שֶׁהִיא גָּרְמָה לֶאֱסוֹר עַצְמָהּ עָלָיו שֶׁנִּסְתְּרָה אַחַר קִנּוּי דְּמִקִּנּוּי וְאֵילְךְ לָא אִימַּעוּט כְּדְמְפָרֵשׁ בַּגְּמָרָא וַאֲפִילּוּ לִית לָן דְּרַב הַמְנוּנָא דְּשׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁזִּנְּתָה מֻתֶּרֶת לִיבָמָה נְהִי דְּמֻתֶּרֶת מִיהוּ לָא בָּעֵי לְמִינְסַב אִשָּׁה זוֹנָהוְהִיא הִפְסִידָה כְּתֻבָּתָהּ, וְלִכְאוֹרָה נִרְאֶה לְהֶדְיָ' דס"ל דְּלָא כְּהָרַמְבַּ"ם וס"ל דִּלְדִידַן דְּלָא ס"ל כדר"ה גַּם אַחַר קִנּוּי וּסְתִירָה מֻתֶּרֶת וְהָא דְּלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה הוּא מִשּׁוּם דְּלָא בָּעֵי לְמִינְסַב אִשָּׁה זוֹנָה דִּלְהָרַמְבַּ"ם הָא ע"פ דִּין אֵין לָהּ כְּתֻבָּה כֵּיוָן דַּאֲסוּרָה עָלָיו עַתָּה אַחַר שֶׁנִּסְתְּרָה, וְהַתּוֹסָפוֹת הִקְשׁוּ עָלָיו דְּאִי ל"ל דְּרַב הוּנָא א"כ לָמָּה אִיצְטְרִיךְ הַמִּשְׁנָה קְרָאֵי לְמַעֲטָהּ מִשְּׁתֵּיהֶ וְלִכְאוֹרָה הוּא קַוּשְׁיָ' שֶׁאֵין עלי' תְּשׁוּבָה דְּכֵיוָן דְּגַם עַתָּה מֻתֶּרֶת לוֹ גַּם קוֹדֶם שתי' א"כ לְאֵיזֶה עִנְיָן יַשְׁקֶנָּה דְּכָל עִיקָּר הַשְּׁתִיָּה וַדַּאי דְּלָא בָּא רַק לְבָרֵר אִם הִיא אֲסוּרָה לוֹ אוֹ מֻתֶּרֶת וְכֵיוָן דְּגַם קוֹדֶם שְׁתִיָּה מֻתֶּרֶת לָמָּה יַשְׁקֶה אוֹתָהּ וְלָמָּה הַצְּרִיכָה הַמִּשְׁנָה לְהָבִיא קְרָא לְמַעֵט שׁוֹמֶרֶת יָבָם מִשְּׁתִיָּ' וע"כ תֵּירְצוּ הַתּוֹסָ' דְּבַגְּמָרָ' מוֹקִים לָהּ כְּשֶׁבָּא עָלֶיהָ יָבָם בְּבֵית אָחִיו דְּקָנָאָה לְפָוְטָרָהּ בְּגֵט בְּלֹא חֲלִיצָה הִלְכָךְ הָוֵי נָמֵי אִשְׁתּוֹ לֶאֱסוֹר עָלָיו אִם זְנְתָה אֲפִילּוּ לְדִידַן דל"ל דר"ה, וְהִנֵּה מִלְּבַד קַוּשְׁיָ' הַתּוֹסָ' עַל רַשְׁ"י עוֹד זֹאת קָשֶׁה דְּלָמָּה דָּחַק רַשְׁ"י בְּזֶה וַהֲרֵי בלא"ה מוֹקִים לָהּ בַּגְּמָרָ' כְּשֶׁבָּא עָלֶיהָ יָבָם בְּבֵית חָמִיהָ דבלא"ה לָא הָוֵי צָרִיךְ קְרָא לְמַעֵטָהּ מִשְּׁתִיָּ' דַּהֲרֵי בָּעֵינַן שֶׁקָּדְמָה שְׁכִיבַת בַּעַל לַבּוֹעֵל, וְהַנִּרְאֶה בֵּירוּר דַּעַת רַשְׁ"י דס"ל לְרַשְׁ"י דְּהָא דְּנָקְטָה הַמִּשְׁנָה אֲרוּסָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם לֹא שׁוֹתוֹת וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה בְּוַדַּאי אַיְירֵי בְּכָל גַּוְונֵי דַּהֲרֵי הַמִּשְׁנָה נָקְטָה סְתָמָא וּמִסְתָּמָא אַיְירֵי בְּכָל אוֹפַנַּיִם בֵּין שֶׁבָּא עָלֶיהָ יָבָם בְּבֵית חָמִיהָ וּבֵין שֶׁלֹּא בָּא עלי' וּבַגְּמָרָ' לָא אָמְרִינַן רַק דְּהַפְסוּק לָא אִיצְטְרִיךְ לְמַעוּטֵי רַק מִשּׁוּם הֵיכָא דְּבָא עָלֶיהָ יָבָם דבלא"ה הָא לֹא קָדְמָה שְׁכִיבַת בַּעַל לַבּוֹעֵל דִּינוֹ שֶׁל הַמִּשְׁנָה אַיְירֵי בְּכָל גַּוְונֵי מִדְּנָקְטָה סְתָמָא ומש"ה דָּחַק רַשְׁ"י לְיִתֵּן טַעַם דִּלְדִידַן דל"ל דְּרַב הַמְנוּנָא אַמַּאי ל"ל כְּתֻבָּה וְהֶוְצְרְךְ לְהַטַּעַם מִשּׁוּם דְּלָא בָּעֵי לְמִינְסַב אִשָּׁה זוֹנָה, וּבָזֶה עָמְדְנוּ עַל דַּעְתּוֹ שֶׁל הָרַמְבַּ"ם דְּגַם הוּא ס"ל סְבָרַת רַשְׁ"י דְּמִדְּנָקְטָה הַמִּשְׁנָה סְתָמָא מִסְתָּמָא אַיְירֵי בְּכָל גַּוְונֵי וְלָא ס"ל לְהָרַמְבַּ"ם לוֹמַר כִּסְבָרַת רַשְׁ"י דְּמִשּׁוּם דְּאִיהוּ לָא בָּעֵי לְמִינְסַב אִשָּׁה זוֹנָה תַּפְסִיד כְּתֻבָּתָהּ וּכְמוֹ שֶׁמְּבוֹאָר בְּסָמוּךְ מַה שֶּׁיֵּשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל סְבָרָא זוֹ וּמוֹכִיחַ מִזֶּה דע"י קִנּוּי וּסְתִירָה נֶאֱסֶרֶת אע"ג דְּבִזְנוּת גְּרִידָה אֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת: [ט] גַּם נִרְאֶה דְּיָצָא לֵיהּ ז"ל דַּעְתּוֹ דְּוַדַּאי דִּלְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה מַשְׁמַע מִמֶּשׁ כִּדְבָרָיו, דַּהֲרֵי בַּמִּשְׁנָה תָּנַן אֲרוּסָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם לֹא שׁוֹתוֹת וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתוּבָה שֶׁנֶּאֱמַר אֲשֶׁר תִּשְׁטֶה אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁהּ פְּרָט לַאֲרוּסָה וְשַׁ"י

אַלְמָנָה גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט כו' לֹא שׁוֹתוֹת וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה וַהֲדַר תָּנֵי ע"י כָּל הָעֲרָיוֹת מְקַנִּין חוּץ מִן הַקָּטָן וּמִמִּי שֶׁאֵינוֹ אִישׁ וְקָאָמַר בִּגְמָרָא עַל הָרִישָׁא מִשְּׁתֵּי הוּא דְּלָא שתי' הָא קִינּוּי מְקַנֵּא לָהּ יע"ש בְּדַף כ"ה ע"א דְּמָפָרֵשׁ אַבַּיֵי לְהַהוּא דִּיוּקָא דְּהָא קִינּוּי מְקַנֵּא לָהּ דְּהַיְינוּ לְעִנְיַן לְאָוְסָרָהּ עַל בַּעְלָהּ מה"מ דת"ר דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם לְרַבּוֹת אֲרוּסָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם לְקִינּוּי וּבְנִדּאי מַשְׁמַע לְהֶדְיָא דְּהָא דְּקָתָנֵי בַּמִּשְׁנָה חוּץ מִן הַקָּטָן הָוֵי הַפֵּירוּשׁ דְּאֵינוֹ מְקַנֵּא לָהּ כְּלָל וְלָא הָוֵי קִינּוּי כְּלָל גַּם לְעִנְיַן אִיסּוּר אִם נִסְתְּרָה עִמּוֹ אַחַר הַקִּינּוּי דַּהֲרֵי בְּכָל הָנֵי דְּמְקַנֵּא לָהּ לְעִנְיַן שֶׁתֹּאסַר בִּסְתִירָה קָתָנֵי לֹא שׁוֹתוֹת וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה וַהֲדַר קָתָנֵי ע"י כָּל הָעֲרָיוֹת מְקַנִּין חוּץ מִן הַקָּטָן וּמִי שֶׁאֵינוֹ אִישׁ וּמוּכָח לְהֶדְיָא דְּבָקָטָן לָא הָוֵי קִינּוּי כְּלָל דַּהֲרֵי לֹא תָּנֵי לֵיהּ בַּהֲדֵי הָנֵי דְּרִישָׁא דְּלָא שׁוֹתָה עַל יָדוֹ וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה רַק קָתָנֵי בּוֹ דְּאֵינוֹ מְקַנֵּא עַל יָדוֹ כְּלָל וְגַם דְּהָא קָתָנֵי חוּץ מִן הַקָּטָן וּמִי שֶׁאֵינוֹ אִישׁ וּמְפָרְשִׁינַן לֵיהּ בַּגְּמָרָא (דַּף כ"ו) דְּהַיְינוּ בְּהֵמָה וּבִבְהֵמָה הָא וַדַּאי דְּלָא הָוֵי קִינּוּי כְּלָל דְּאֵין זְנוּת לַבְּהֵמָה וּמִדְּכַלְּלִינְהוּ לְהָנֵי תַּרְתֵּי בַּהֲדָדֵי מֻכְרָח דְּהַמִּשְׁנָה מְמַעֲטָה לְקָטָן גַּם מִקִּינּוּי וְכֵן כָּתַב לְהֶדְיָ' הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק א' מה' סוֹטָה הֲלָכָה ו' א"ל אַל תִּסָּתְרִי עִם אִישׁ פְּלוֹנִי וְהָיָה קָטָן פָּחוֹת מִבֶּן ט' שָׁנִים וְיוֹם א' אֵין זֶה קִינּוּי שֶׁנֶּאֱמַר וְשָׁכַב אִישׁ אוֹתָהּ פְּרָט לְקָטָן וּבְהֵמָה שֶׁאֵין אוֹסְרִין אוֹתָהּ עָלָיו, הֲרֵי לְהֶדְיָ' דְּהָרַמְבַּ"ם מְפָרֵשׁ כֵּן לְהַמִּשְׁנָה דְּלָא הָוֵי קִינּוּי כְּלָל מִקָּטָן, אָמְנָם עַיֵּין בְּדַף כ"ו בַּתּוֹסָ' בד"ה אֲבָל שֶׁכָּתְבוּ וְז"ל וְכֵן עַל מַה שֶּׁאָמַר אִישׁ אָמַר רַחֲמָנָא וְלֹא קָטָן נִרְאֶה דְּדַוְקָא מִשְּׁתֵּי' קָמְמַעֵט לֵיהּ קְרָא אֲבָל נָאֶסְרָה ע"י בֶּן ט' שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד אע"פ שֶׁאֵינוֹ אִישׁ שֶׁהֲרֵי בִּיאָתוֹ פּוֹסֶלֶת בִּתְרוּמָה וְנִסְקֶלֶת עַל יָדוֹ דֻּמְיָא דְּעַל יְדֵי כָּל עֲרָיוֹת מְקַנִּין דְּלָא אִיצְטְרִיךְ לְאַשְׁמְעִינַן אֶלָּא דְּשׁוֹתוֹת אֲבָל דְּנָאֶסְרוּ פְּשִׁיטָא דְּכִי מִשּׁוּם דַּעֲרָיוֹת נִינְהוּ גְּרִיעִי וע"ש בְּמָהֲרָשָׁ"א בֵּיאוּר דִּבְרֵיהֶם, וְחָזִינַן דְּהַתּוֹסָפוֹת מְפָרְשִׁים דְּלָא כמש"כ רַק דְּהָא דְּקָאָמַר חוּץ מִן הַקָּטָן הַיְינוּ שֶׁאֵינוֹ שׁוֹתָה מִן הַקָּטָן אֲבָל נָאֶסְרָת ע"י קִינּוּי וּסְתִירָה דִּידַ', וּבְנִדּאי דִּלְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה מִשְּׁמָעַן כפי' הָרַמְבַּ"ם וְגַם דְּהָא תָּנֵי לֵיהּ דֻּמְיָא דִּבְהֵמָה וְכֵיָן דְּהָרַמְבַּ"ם תְּפַס לֵיהּ פֵּירוּשׁ שֶׁל הַמִּשְׁנָה כִּפְשָׁטֵיהּ דְּהָא דְּאָמְרָה חוּץ מִן הַקָּטָן הַיְינוּ דְּלָא מְקַנֵּא כְּלָל עַל יָדוֹ בְּנִדּאי נִרְאֶה מֻכְרָח ג"כ לְפָרֵשׁ דְּקָאֵי עַל קָטָן פָּחוּת מִבֶּן ט' וְלֹא כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָ' דְּקָאֵי עַל פָּחוֹת מִבֶּן י"ג דַּהֲרֵי בַּמִּשְׁנָה דְּתָנֵי אֲרוּסָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם לֹא שׁוֹתוֹת וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה וּמְדַקְדֵּק עָלֶיהָ בַּגְּמָ' מִשְּׁתֵּי הוּא דְּלָא שתי' הָא קִינּוּי מְקַנֵּא לַהּ מה"מ דת"ר דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ לְרַבּוֹת אֲרוּסָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם לְקִינּוּי וַהֲרֵי בַּמִּשְׁנָה תָּנֵי שָׁם ג"כ אֵילוֹנִית וּזְקֵנָה וְשֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לֵילֵד לֹא שׁוֹתוֹת וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה וְגַם בְּהַהוּא בָּבָא נְדַקְדֵּק מִשְּׁתֵּי הוּא דְּלָא שתי' הָא נָאֶסְרָת עָלָיו ע"י קִינּוּי וּסְתִירָה דִּידַ' מנה"מ דַּהֲרֵי אֵילוֹנִית אִיְּמָעוֹטֵי מִקְרָא מִדִּכְתִיב וְנִקְּתָה וְנִזְרְעָה זֶרַע כִּדְאִיתָא בְּדַף כ"ה ע"ב וְאַפַּ"ה נָאֶסְרָת וְכֵן כָּל הָנֵי וְכֵן כָּל הט"ו נָשִׁים דַּחֲשִׁיב הָרַמְבַּ"ם בפ"ב מה' סוֹטָה הֲלָכָה ב' דְּאֵינָם שׁוֹתִין רַק נָאֶסְרִין הָא תִּיקְשֶׁה עֲלֵיהֶם מה"מ ובע"כ הַהֶכְרֵחַ לוֹמַר דְּכָל הָנֵי כּוּלְּהוּ אִיתְרַבּאי מֵהָךְ קְרָא דְּנֶאֱמְרַת לְעִנְיַן קִינּוּי דְּהַהוּא וְאָמַרְתָּ לָא כְּתִיבָה לֹא בַּאֲרוּסָה וְלֹא בְּשׁוֹמֶרֶת יָבָם רַק הוּא רִיבּוּי לְקִינּוּי לְכָל הָנֵי דְּמְמַעֵט לֵיהּ בְּהַהוּא פָּרָשָׁה וּבָא הַכָּתוּב דְּנֶאֱמְרַת לְרַבּוֹתָהּ לְקִינּוּי וּמוֹקְמִינַן מִיעוּטָא דִּידְהוּ דְּרַק מִשְּׁתֵּי' קָמְמַעֵט לְהוּ וא"כ הֲרֵי תִּיקְשֶׁה עַל הַמִּשְׁנָה דְּמְמַעֵטָה לְקָטָן גַּם מִקִּינּוּי דְּמַה בֵּין קָטָן דְּמַעֲטֵי' קְרָא דְּאִישׁ וּמוֹקְמִינַן דְּמַעֲטֵי' גַּם מִקִּינּוּי וְאַמַּאי לֹא נִרְבֶּה גַּם זֶה מִקְרָא דְּנֶאֱמְרַת לְקִינּוּי וּכְמוֹ דְּמִרְבֵּינַן אֲרוּסָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם וְכָל הָנֵי, אֲבָל אִם נֹאמַר כְּהָרַמְבַּ"ם דְּקָאֵי עַל פָּחוֹת מִבֶּן ט'

שְׁנַיִם נִיחָא שַׁפִּיר הַחִילּוּק שֶׁבֵּינֵיהֶם דַּאֲרוּסָה וְכָל הָנֵי ט"ו נָשִׁים הֲרֵי מִצַּד הַסְּבָרָ' צָרִיךְ לְהֵיוֹת נֶאֱסָרִין ע"י קִינּוּי וּסְתִירָה וְגַם הי' שׁוֹתָה וּכְמוֹ כָּל הַנָּשִׁים שֶׁהֲרֵי גַּם הֵמָּה נֶאֱסָרִין עַל בַּעֲלֵיהֶם אִם יָדוּעַ שֶׁזִּנְּתָה בְּוַדַּאי וְרַק דמגזה"כ אִימְעוֹטֵי כָּל הָנֵי ט"ו נָשִׁים בְּהַהִ' פָּרְשָׁתָא כַּמְבוֹאָר בָּרַמְבַּ"ם שָׁם כָּל הַדְּרָשׁוֹת שֶׁבְּפָרָשָׁה וְכֵיוָן דְּאִית לָן קְרָא דְּוַאֲמָרַת לְרַבּוֹת לְקִינּוּי מוֹקְמִינַן לְהַהִ' מִיעוּט דְּקָאֵי רַק עַל שתי' לְחַוְּדָא אֲבָל בְּקָטָן פָּחוֹת מִבֶּן ט' דע"פ דִּין אֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת וְרַק דְּהָוֵי ס"ד דע"י קִינּוּי וּסְתִירָה תֵּאָסֵר מִשּׁוּם דְּתָלוּי בְּקִפְּדָא דְּבַעַל וְכֵיוָן דִּכְתִיב קְרָא דְּאִישׁ לְמַעֵט קָטָן פָּחוּת מִבֶּן ט' מנ"ל לְרַבּוֹת אוֹתוֹ: כֵּיוָן דְּחָזֵינַן דְּאִימַּעוּט דְּבוֹ לֹא, יהי' מְהַנֵּי קִפְּדָא דְּבַעַל וְהַהִ' ריבוּיָ' דְּוֶאֱמֶרֶת מוֹקְמִינַן עַל מְסֻתֶּבֶרָא עַל הָנֵי דְּנֶאֱסָרִין ע"י זְנוּת דַּהֲרֵי רַק חַד ריבוּיָ' כְּתִיב וְיֵשׁ לָנוּ לְאוֹקְמָא עַל מְסֻתֶּבֶרָא הָנֵי ט"ו נָשִׁים וא"א לָנוּ לְרַבּוֹת מֵחַד קְרָא הָנֵי ב' אוֹפַנִּים הָנֵי דְּנֶאֱסָרִין וְהָנֵי דְּאֵינָם נֶאֱסָרִין כְּלָל, וְגַם בלא"ה י"ל דס"ל לְהַגְמָ' דְּהַהִ' ריבוּיָ' לָא קָאֵי רַק עַל הָנֵי דְּנֶאֱסָרִין בַּזְנוּת וְכַמְבוֹאָר בַּיְרוּשַׁלְמִי הוּבָא בְּפֵירוּשׁ הָרָאָבָ"ד מס' עֵדֵיוֹת פֶּרֶק ה' מִשְׁנָה ו' גַּבֵּי גִּיּוֹרֶת דְּמָרַבֶּה לי' רַבָּנָן מִדִּכְתִיב וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם לְרַבּוֹת כָּל הָאָמוּר בַּפָּרָשָׁה וּמָה אָמוּר בְּפָרָשָׁה וְשָׁכַב אִישׁ אוֹתָהּ אִישׁ שֶׁשְּׁכִיבָתָהּ אוֹסַרְתָּהּ בַּעְלָהּ מְקַנֵּא לָהּ וּמַשְׁקֶה כו' הֲרֵי דְּמוֹקְמִינַן לְהַהִ' ריבוּיָ' שֶׁל וְאָמַרְתָּ עַל קְרָא דְּבָתְרֵי' דִּכְתִיב וְשָׁכַב אִישׁ אוֹתָהּ דְּכָל הָנֵי דְּנֶאֱסָרִין בִּשְׁכִיבָה מְרַבֵּי לְהוּ הַהִ' קְרָא אוֹ בְּגִיּוֹרֶת לְעִנְיַן שתי' אוֹ בְּהָנֵי ט"ו נָשִׁים לְעִנְיַן אִיסּוּר שֶׁל קִינּוּי וּסְתִירָה וְזֶהוּ דְּדָחַק לי' לְהָרַמְבַּ"ם לְפָרֵשׁ דְּהַמִּשְׁנָה קָאֵי עַל פָּחוֹת מִבֶּן ט' כֵּיוָן דְּמַשְׁמַע לי' מֵהַמִּשְׁנָה דְּמַמַּעֲטִי' גַּם מִקִּינּוּי וְאִם נֹאמַר דְּכַוָּנַת הַמִּשְׁנָה בְּפָחוֹת מִבֶּן י"ג הָא תִּשָּׁאֵר הַקֻּוּשְׁיָ' הַנַּ"ל דְּמַה בֵּין קָטָן וּבֵין אֲרוּסָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם כֵּיוָן דְּגַם בְּפָחוֹת מִבֶּן י"ג נֶאֱסֶרֶת אִם זְנְתָה וְצָרִיךְ לְרַבּוֹת אוֹתוֹ מִקְרָא דְּוַאֲמָרַת אֲלֵיהֶם, וְהַתּוֹסָ' דְּמְפָרְשִׁים עַל פָּחוֹת מִבֶּן י"ג הֲרֵי בֶּאֱמֶת מְפָרְשִׁים דְּהַמִּשְׁנָה מְמַעֶטוֹ רַק מִשְׁתִיָּה וְלֹא מִקִּינּוּי וְאִיסּוּר וּכְבָר נִתְבָּאֵר דִּלְדִידְהוּ דָּחוּק טוּבָא לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה, וְנִתְבָּאֵר לָנוּ מִדְּבָרֵינוּ בְּהָא דְּמְבוֹאָר בשו"ע סי' קע"ח סעי' מ"ב וְהוּא שֶׁיִּהְיֶ' גָּדוֹל הַהִ' גָּדוֹל דְּנָקֵט סְתָמָא הָוֵי לָאו דַּוְקָא וּפֵירוּשׁוֹ גָּדוֹל מִבֶּן ט' שָׁנִים וְאֵילָךְ דַּהֲרֵי בְּרַמְבַּ"ם מְבוֹאָר לְהֶדְיָ' דְּרַק פָּחוֹת מִבֶּן ט' קָמְמַעֵט וְהַתּוֹסָ' דְּמְפָרְשִׁים דְּקָאֵי עַל פָּחוֹת מִבֶּן י"ג הֲרֵי ס"ל דְּרַק מִשְׁתִיָּ' מְמַעֲטָהּ הַמִּשְׁנָה וְלֹא מֵאִיסּוּר וּכְמוֹ שֶׁהֵבֵאנוּ לְשׁוֹן הַתּוֹסָ' שָׁם וּכְמוֹ שֶׁבֵּירְרנוּ דְּזֶה תָּלוּי בָּזֶה דְּפָחוֹת מִבֶּן י"ג שָׁנִים ע"כ לֹא אִימְעוּט רַק מִשְׁתִיָּ' וְלֹא מֵאִיסּוּר וצ"ע עַל מְפָרְשֵׁי הַשּׁוּ"ע דְּלָא בֵּיְאֲרוּ כָּל זֶה דְּהַהִ' גָּדוֹל הָוֵי לָאו דַּוְקָא: [י] וּבִדְבָרֵינוּ אֵלֶּה יִתְבָּאֵר לָנוּ בְּהָא דְּבִרְכוֹת (דַּף י"ט) בְּהָא דְּקָאָמַר עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל אֵין מַשְׁקִין לֹא אֶת הַגִּיּוֹרֶת וְלֹא אֶת הַמְשֻׁחְרֶרֶת וחכ"א מַשְׁקִין א"ל מַעֲשֶׂה בְּכַרְכְּמִית שִׁפְחָה מְשֻׁחְרֶרֶת בִּירוּשָׁלַיִם וְהִשְׁקוּהָ שְׁמַעְיָ' וְאַבְטַלְיוֹן א"ל דֶּוגְמָא הִשְׁקוּהָ.

וְדָחַק שָׁם רַשִׁ"י בְּפֵירוּשׁוֹ וְהַתּוֹסָ' כ' בְּשֵׁם הֶעָרוּךְ דְּהִשְׁקוּהָ מֵי צֶבַע לִירְאָה וּלְפַחֲדָה וּלְפִי הַמְבוֹאָר לְעֵיל הָא אִי אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ כְּהֶעָרוּךְ דְּבִשְׁלָמָא הֵיכָא דְּאִם זְנְתָה אֲסוּרָה וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא תּוֹדֶה מֻוּתֶּרֶת שַׁיָּךְ לוֹמַר שֶׁעָשׂוּ כֵּן כְּדֵי לְפַחֲדָה שֶׁתּוֹדֶה אִם זְנְתָה אֲבָל הֲרֵי גִּיּוֹרֶת לַעֲקַבְיָא אע"ג דְּאִימַּעוּט לְדִידְיָ' מִקְרָא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל מ"מ הֲרֵי הָוֵי מַמָּשׁ כַּאֲרוּסָה וְכָל הט"ו נָשִׁים כֵּיוָן דְּאִם זְנְתָה אֲסוּרָה יֵשׁ לָנוּ לְרַבּוֹת אוֹתָהּ מִקְרָא דַּאֲמַרְתְּ לְקִינּוּי דְּנֶאֱסֶרֶת ע"י קִינּוּי וּסְתִירָה וְרַק מְשֻׁתִיָּה מְמַעֵט לָהּ קְרָא וא"כ הָא כֵּיוָן שֶׁנִּסְתְּרָה נִשְׁאֶרֶת בְּאִיסּוּרָהּ לְעוֹלָם גַּם אִם לֹא תּוֹדֶה שֶׁזִּנְּתָה כֵּיוָן דא"א לְהַשְׁקוֹתָהּ וא"כ לְאֵיזֶה עִנְיָן הִשְׁקוּהָ דְּמַה לָנוּ לְדִבְרֵיהָ כְּלָל כֵּיוָן דִּבְכָל גַּוְונֵי שֶׁתֹּאמַר אֲסוּרָה ומש"ה פרש"י בְּעִנְיַן אַחֵר ועי' בְּעִדִּיוֹת

פֶּרֶק ה' דְּהָרַמְבַּ"ם ג"כ מְפָרֵשׁ כפרש"י וְאָזַל לְשִׁיטָתוֹ בְּזֶה דס"ל כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ וּמִדִּבְרֵי הָעָרוּךְ הָא מוּכָח דס"ל דְּלַעֲקִבִי' אִימַּעוּט גִּיּוֹרֶת גַּם מִקִּינּוּי וְאִיסּוּר וצ"ע דְּמַאי בֵּין גִּיּוֹרֶת לְכָל הט"ו נָשִׁים דג"כ אִימְּעוֹטֵי בְּהַהִוא פָּרָשָׁה וְאַפַּ"ה מְרַבִּינַן לְהוּ לְקִינּוּי וְאִיסּוּר מִקְּרָא דְּוַאֲמַרת: [יא] וְנֶהְדַּר לְדִידַן דְּהָרַמְבַּ"ם לְשִׁיטָתוֹ דְּמְפָרֵשׁ לְהַמִּשְׁנָה דְּקָאֵי עַל קָטָן פָּחוּת מִבֶּן ט' וַהֲרֵי תִּיקְשֶׁה דְּלָמָּה לָן קְרָא לְמַעֲטוֹ וַהֲרֵי אֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת ע"י בִּיאָתוֹ כְּלָל וּמֻוכָרַח ע"כ דְּקִינּוּי וּסְתִירָה תָּלוּי הָעִיקָּר בְּקִפְּדָא דִּידֵיהּ וְאַף הֵיכָא דְּאִם זִינְּתָה עִמּוֹ הָיְתָה מֻוּתֶּרֶת מ"מ ע"י קִינּוּי שֶׁמְּקוֹדֶם נֶאֱסֶרֶת ומש"ה צָרִיךְ קְרָא לְמַעֵט קָטָן וְזֶהוּ טַעְמוֹ שֶׁל הָרַמְבַּ"ם דאע"ג דְּפָסַק דְּלָא כְּרַב הַמְנוּנָא וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם אִם זִינְּתָה מֻוּתֶּרֶת לְיָבָמָה מ"מ פּוֹסֵק דְּנֶאֱסֶרֶת ע"י קִינּוּי וּסְתִירָה וְכִדְמַשְׁמַע מִלְּשׁוֹן הַמִּשְׁנָה דְּקָתָנֵי אֲרוּסָה ושו"י לֹא שׁוֹתוֹת וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻוָּבָה דְּמַשְׁמַע דְּאַיְירֵי בְּכָל אָפְנֵי שׁוֹמֶרֶת יָבָם וַאֲפִי' בְּלֹא בָּא עָלַי' יָבָם כְּלָל וְאַפַּ"ה אָבְדָה כְּתֻוָּבָתָהּ, וְאֵין לְהַקְשׁוֹת עַל זֶה דַּהֲרֵי לְדִידַן דל"ל דְּרַב הַמְנוּנָא וְאֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת בִּזְנוּת א"כ הָא הָוֵי כְּמוֹ קָטָן פָּחוּת מִבֶּן ט' וְכֵיוָן דְּכָתוּב בְּקְרָא תַּחַת אִישָׁהּ לְמַעֵט שו"י הֲרֵי יֵשׁ לָנוּ לְמַעֲטָהּ גַּם מִקִּינּוּי וְאִיסּוּר וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְמַעְלָה גַּבֵּי קָטָן דְּכָל הֵיכָא דְּאֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת בִּזְנוּת אֵין לָנוּ לְרַבּוֹת אוֹתוֹ מִקְּרָא דְּוַאֲמַרת לְעִנְיַן קִינּוּי וְהָדָר קָשֶׁה אַמַּאי פּוֹסֵק הָרַמְבַּ"ם דְּנֶאֱסֶרֶת ע"י קו"ס.

זֶה אֵינוֹ דַּהֲרֵי הַפָּסוּק דְּתַחַת אִישָׁהּ דְּמַעֵט לְשׁוֹמֶרֶת יָבָם הֲרֵי ע"כ לֹא קָאֵי רַק בְּבָא עָלַי' יָבָם בְּבֵית חָמִיהָ וְכִדְאָמְרִינַן בַּגְּמָרָא דאל"כ הָא בלא"ה לָא הָוֵי צָרִיךְ קְרָא לְמַעֲטוֹ מִשְּׁתֵּי' דְּהָא בָּעֵינַן קְדָמָה שְׁכִיבַת בַּעַל לְבוֹעֵל וַהֲרֵי עִיקַּר הַפָּרָשָׁה אַיְירֵי לְעִנְיַן שתי' ומַנְיָ' הוּא דְּקָמַעֵט לי' וע"כ אַיְירֵי הַמְּיעוּט בְּבָא עָלַי' יָבָם בְּבֵית חָמִיהָ וְכֵיוָן דְּבָא עָלַי' יָבָם הֲרֵי נֶאֱסֶרֶת בִּזְנוּת וּמְרַבִּינַן לי' מִקְּרָא דְּוֶאֱמֶרֶת וּמֻוכָרַח דְּהַמְּיעוּט דְּמַעֵט שׁוֹמֶרֶת יָבָם קָאֵי רַק לְעִנְיַן שתי' לְחֻלְּדָא וַהֲרֵי יְבָמָה שֶׁלֹּא בָּא עָלַי' יָבָם לֵיכָּא קְרָא לְמַעֲטוֹ כְּלָל וְרַק מִשְּׁתֵּי' יָדְעִינַן מק"ו דְּאֵינָהּ שׁוֹתָה מק"ו דְּגַם בְּבָא עָלֶיהָ יָבָם אֵינָהּ שׁוֹתָה אֲבָל מִיעוּטָא מִקִּינּוּי הָא לֵיכָּא ומש"ה ס"ל לְהָרַמְבַּ"ם דְּנֶאֱסֶרֶת ע"י קו"ס: [יב] גַּם נִרְאֶה עוֹד לוֹמַר דְּגַם דַּעַת רַשְׁ"י הָוֵי כְּהָרַמְבַּ"ם דְּבַמִּשְׁנָה דְּתִנַן אֲרוּסָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם לֹא שׁוֹתוֹת וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתוּבָה שֶׁנֶּאֱמַר אֲשֶׁר תִּשְׁטֶה אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁהּ פָּרָט לַאֲרוּסָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם וְכָתַב רַשְׁ"י וְז"ל לֹא שׁוֹתוֹת דְּמַעֲטִינְהוּ קְרָא וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻוָּבָה שֶׁהִיא גָּרְמָה לֶאֱסוֹר עַצְמָהּ עָלָיו שֶׁנִּסְתְּרָה אַחַר קִינּוּי דְּמִקִּינּוּי וְאִיסּוּר לָא אִימַּעוּט כְּדְמְפָרֵשׁ בַּגְּמָרָא וַאֲפִילּוּ לֵית לָן דר"ה וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁזִּינְּתָה מֻוּתֶּרֶת.

לִיבָּמָה נְהִי דְּמֻוּתֶּרֶת מִיהוּ לָא בָּעֵי לְמִינְסַב אִשָּׁה זוֹנָה וְהִיא הִפְסִידָה כְּתֻוָּבָתָהּ, וְלִכְאוֹרָה חָזִינַן לְהֶדְיָ' דס"ל דְּלָא כְּהָרַמְבַּ"ם וס"ל לְרַשְׁ"י דְּלִדְידַן דל"ל דר"ה גַּם ע"י קִינּוּי וּסְתִירָה אֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת ומש"ה דָּחַק רַשְׁ"י לְיַתֵּן טַעַם עַל הָא דְּמַפְסֶדֶת כְּתֻוָּבָה מִשּׁוּם דְּלָא בָּעֵי לְמִינְסַב אִשָּׁה זוֹנָה דְּלְהָרַמְבַּ"ם דְּנֶאֱסֶרֶת הָא ע"פ דִּין אֵין לָהּ כְּתֻוָּבָה כֵּיוָן דְּגָרְמָה שֶׁתֵּאָסֵר עָלָיו עוֹלָמִית וְהָוֵי כְּנִדְאֵי זִינְּתָה, אָמְנָם לְדַעְתִּי י"ל דְּגַם רַשְׁ"י ע"כ ס"ל כְּהָרַמְבַּ"ם דַּהֲרֵי וַדַּאי דְּדִבְרֵי רַשְׁ"י קַשִּׁים טוֹבָא דִּנְרְאֶה סוֹתֵר דְּבָרָיו תּוֹךְ כְּדֵי דִּיבּוּר שֶׁהִתְחִיל דמש"ה לֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻוָּבָה מִשּׁוּם דְּהִיא גָּרְמָה לֶאֱסוֹר עַצְמָהּ דְּמִקִּינּוּי וְאִיסּוּר לָא אִימַּעוּט וְסַיֵּם מִשּׁוּם דְּלָא בָּעֵי לְמִינְסַב אִשָּׁה זוֹנָה מַפְסֶדֶת הַכְּתֻוָּבָה הֲרֵי דְּבַתְּחִילָּה לָא נִיחָא לי' בִּסְבָרָא זוֹ דְּמַחֲמַת זֶה תַּפְסִיד כְּתֻוָּבָתָהּ וְנָתַן טַעַם מִשּׁוּם דְּנֶאֱסֶרֶת עָלָיו וְאַחַ"כ כָּתַב דַּאֲפִי' אִם לֹא נֶאֱסְרָה ג"כ מַפְסֶדֶת כְּתֻוָּבָתָהּ מִשּׁוּם הַהִוא סְבָרָא, וְעוֹד קָשֶׁה לִי טוֹבָא דְּבַגְּמָרָא (דַּף כ"ד)

קָאָמַר עַל הַדְּ מִשְׁנָה מִשְׁתֵּי הוּא דְּלָא שְׁתֵּי' הָא קִינּוּי מְקַנֵּא לָהּ וּפְרֵשׁ"י הַאי קִינּוּי מְקַנֵּא לָהּ לְהֶאָסֵר עַצְמָהּ עָלָיו מִדְּקָתָנֵי וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה וַהֲרֵי נִרְאֶה לְכְאוֹרָה דִּבְרֵי רַשְׁ"י סוֹתְרִים זֶה אֶת זֶה דְּבַמִּשְׁנָה הָא תָּנֵי דְּמַהָא דְּלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה אֵין רֹאשׁ' דְּנֶאֱסֶרֶת וְרַק מִשּׁוּם דְּלָא בָּעֵי לְמִינְסַב אִשָּׁה זוֹנָה מַפְסֶדֶת כְּתֻבָּתָהּ וְתֵיכֶף אַחַ"כ בַּגְּמָרָא כָּתַב רַשְׁ"י דְּמִדְּלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה מֻכְרָח דְּנֶאֱסֶרֶת עָלָיו ע"י קִינּוּי וּסְתִירָה, וְאֶחָד מִן הַגְּדוֹלִים וְשָׁכַחְתִּי שְׁמוֹ הֵעִיר לִי בִּסְתִירָה הַלָּזוּ דִּלְמָא לֹא כָּתַב רַשְׁ"י כֵּן בַּמִּשְׁנָה רַק גַּבֵּי שׁוֹמֶרֶת יָבָם וְלֹא בַּאֲרוּסָה וּבֶאֱמֶת דְּיֵשׁ מָקוֹם לְחַלֵּק כֵּן דְּהֵיכָא דְּנִתְחַיֵּיב לָהּ כְּתֻבָּה עַל יְדֵי עַצְמוֹ שֶׁקִּיְּדְשָׁהּ אוֹ נִשָּׂאָהּ לָא אָמְרִינַן דע"י שֶׁמָּצְאָה אַחַ"כ עוֹבֶרֶת עַל אִיסּוּר זְנוּת שֶׁתַּפְסִיד הַכְּתֻבָּה מִשּׁוּם דְּאֵינוֹ רוֹצֶה אִשָּׁה זוֹנָה וְכָל הֵיכָא דְּאֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת עָלָיו ע"י זְנוּתָהּ יֵשׁ לָהּ כְּתֻבָּה וְלֹא כָּתַב רַשְׁ"י בַּמִּשְׁנָה סְבָרָתוֹ רַק גַּבֵּי שׁוֹמֶרֶת יָבָם דְּלָא אִיהוּ קִיְּדְשָׁהּ רַק אָחִיו וְנָפְלָה מִמֵּילָא לְפָנָיו לֹא ע"י מַעֲשָׂיו וּבְזֶה הוּא דכ' רַשְׁ"י דְּהַיְנוּ יָכוֹל לִטְעוֹן דְּאֵינוֹ רוֹצֶה אִשָּׁה זוֹנָה וע"כ אֵינוֹ רוֹצֶה לִיבָּמָה וּמַפְסֶדֶת הַכְּתֻבָּה וְהַגְּמָרָא מְדַקְדֵּק הָא קִינּוּי מְקַנֵּא לָהּ עַל אֲרוּסָה דע"כ נֶאֱסֶרֶת ע"י קִינּוּי וּסְתִירָה מִדְּלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה ולפ"ז מְתוֹרָץ לָנוּ ג"כ סְתִירַת דִּבְרֵי רַשְׁ"י בַּמִּשְׁנָה דִּתְחִלַּת דְּבָרָיו קָאֵי עַל אֲרוּסָה וּלְבַסּוֹף עַל שׁוֹמֶרֶת יָבָם, אָמְנָם אַפְּתִי קָשֶׁה דַּהֲרֵי הַתּוֹסָ' הִקְשׁוּ עַל רַשְׁ"י דא"כ לָמָּה צָרִיךְ הַמִּשְׁנָה לְמַעֵט שׁוֹמֶרֶת יָבָם מִקְרָא מִשְׁתֵּי' דִּלְאֵיזֶה עִנְיָן יַשְׁקֶנָּה כֵּיוָן דְּגַם עַתָּה קוֹדֶם שֶׁשָּׁתְתָה מֻוָּתֶרֶת וְעַיֵּין בְּסוֹטָה (דַּף כ"ז) בד"ה אִישׁ אִישׁ, וּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ לְמַעְלָה בָּאוֹת ח' דְּרַשְׁ"י ס"ל דְּהַמִּשְׁנָה נָקְטָה סְתָמָא שׁוֹמֶרֶת יָבָם וְאַיְירִי בְּנִדְאֵי בְּכָל גַּוְונֵי בֵּין בָּא עלי' יָבָם בְּבֵית חָמִיהָ וּבֵין לֹא בָּא עלי' יָבָם וּבְכוּלְּהוּ גַּוְונֵי קָתָנֵי לֹא שׁוֹתוֹת וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה וְהַפְּסוּק שֶׁהֵבִיא הַמִּשְׁנָה הוּא מִשּׁוּם בָּא עלי' יָבָם דאע"ג דְּנֶאֱסֶרֶת מ"מ אֵינָהּ שׁוֹתָה מִשּׁוּם דְּמִיעֻטָה קְרָא וְרַשְׁ"י דָּחַק לִיתֵּן טַעַם הָא דְּאֵין לָהּ כְּתֻבָּה בְּלֹא בָּא עלי' יָבָם, זֶה אֵינוֹ מַסְפִּיק דַּהֲרֵי חָזִינַן דְּהַגְּמָרָא מְדַקְדֵּק מִלְּשׁוֹן הַמִּשְׁנָה דְּקָתָנֵי לֹא שׁוֹתוֹת הָא קִינּוּי מְקַנֵּא לָהּ לְעִנְיַן שֶׁתֵּאָסֵר עָלָיו וא"כ הָא ע"כ לָא אַיְירֵי הַמִּשְׁנָה רַק בְּאוֹפֶן שֶׁנֶּאֱסֶרֶת עָלָיו ע"י קִינּוּי דִּידֵי' וְלָמָּה דָּחַק רַשְׁ"י לִיתֵּן טַעַם עַל הָא דְּלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה כֵּיוָן דע"כ אע"ג דְּנָקְטָה סְתָמָא מ"מ לָא קָאֵי הַמִּשְׁנָה רַק הֵיכָא דְּנֶאֱסֶרֶת עַל יְדֵי קִינּוּי וּסְתִירָה וּכְגוֹן הֵיכָא דְּבָא עלי' יָבָם, וְאֵין לוֹמַר דַּהֲרֵי רַשְׁ"י כָּתַב הָא קִינּוּי מְקַנֵּא לָהּ לְאָוְסָרָהּ עָלָיו מִדְּקָתָנֵי וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה הֲרֵי מֻכְרָח מִדִּבְרֵי רַשְׁ"י דְּלָא מִלְּשׁוֹן הַמִּשְׁנָה מְדַיֵּיק דְּמְקַנֵּא לָהּ רַק מִדְּלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה מוֹכִיחַ דְּמְהַנֵּי הַקִּינּוּי לְאָוְסָרָהּ עָלָיו וא"כ הָא שׁוּב מָצֵי רַשְׁ"י לִסְבּוֹר דְּהַמִּשְׁנָה דְּנָקְטָה סְתָמָא אַיְירֵי בְּכָל גַּוְונֵי וּבְלֹא בָּא עלי' יָבָם אע"ג דְּאֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת מ"מ אֵין לָהּ כְּתֻבָּה מִשּׁוּם דְּלָא בָּעֵי לְמִינְסַב אִשָּׁה זוֹנָה וּבָבָא עלי' יָבָם דְּהָוֵי כַּאֲרוּסָה מַמָּשׁ וְלָא מָצֵי לְמַטְעָן לָא בָּעֵי לְמִינְסַב אִשָּׁה זוֹנָה מ"מ אֵין לָהּ כְּתֻבָּה מִשּׁוּם דְּנֶאֱסֶרֶת עָלָיו, אָמְנָם זֶה אֵינוֹ דאע"ג דְּמִלְּשׁוֹן רַשְׁ"י מַשְׁמַע קְצָת כֵּן מ"מ בְּנִדְאֵי מֻכְרָח דְּמִלְּשׁוֹן הַמִּשְׁנָה דְּקָתָנֵי לֹא שׁוֹתוֹת מוֹכִיחַ דְּהָא קִינּוּי מְקַנֵּא לָהּ וְלֹא דְּעִיקַּר הַהוֹכָחָה הָוֵי מִדְּקָתָנֵי וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה, דַּהֲרֵי בְּסוֹטָה (דַּף כ"ה) אִיבַּעְיָ' לְהוּ עוֹבֶרֶת עַל דָּת צָרִיךְ הַתְרָאָה לְהַפְסִידָהּ כְּתֻבָּתָהּ אוֹ אֵינָהּ צְרִיכָה ת"ש אֲרוּסָה וְשׁוֹמֶרֶת יָבָם לֹא שׁוֹתוֹת וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה הָא קִינּוּי מְקַנֵּא לַהּ לְמַאי לָאו לְהַפְסִידָהּ כְּתֻבָּתָהּ וּמוֹכִיחַ דְּצָרִיךְ הַתְרָאָה דְּאִי א"צ הָא בְּלֹא קִינּוּי עוֹבֶרֶת עַל דָּת הִיא שֶׁמִּסְתַּתֶּרֶת עִם אֲנָשִׁים וּמַסִּיק אַבַּיֵי לָא לְאָוְסָרָהּ עָלָיו, הֲרֵי דְּהַגְּמָרָא מְדַקְדֵּק דְּמְקַנֵּא לָהּ וּמוֹכִיחַ דְּצָרִיךְ הַתְרָאָה דְּאִי אֵין צָרִיךְ הַתְרָאָה לָמָּה מְקַנֵּא לָהּ וּמֻכְרָח דְּמִלְּשׁוֹן הַמִּשְׁנָה מְדַיְּיקִינַן דְּמְקַנֵּא לָהּ וְלֹא

מִדְּקָתָנֵי לֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה דְּאִם נָאֲמַר כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַשְׁ"י אִם כֵּן הַאֵיךְ מְדַקְדֵּק דְּצָרִיךְ הַתְרָאָה דַּהֲרֵי אִי אֵין צָרִיךְ הַתְרָאָה ג"כ נִיחָא הָא דְּלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה מִשּׁוּם דְּעָבְרָה עַל דָּת וּבָאֱמֶת אֵינוֹ מְקַנֵּא לָהּ, גַּם הָא מַסִּיק אַבַּיֵי דְּהַקִּינּוּי הָוֵי לְאָוסְרָהּ עָלָיו אֲבָל הַכְּתֻבָּה אִבְּדָה בְּלֹא הַתְרָאָה וא"כ לָמָּה צָרִיךְ אַבַּיֵי לוֹמַר לְאָוסְרָהּ עָלָיו הָא שׁוּב נִיחָא הָא דְּלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה וּמֻוכָרַח דְּמִלְּשׁוֹן הַמִּשְׁנָה בְּעַצְמָהּ מַשְׁמַע דְּהָא קִנּוּי מְקַנֵּא לָהּ בְּלֹא הָא דְּלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֻבָּה, וא"כ הֲדַר קָשֶׁה דִּלְפִי הַמַּסְקָנָא דְּמְקַנֵּא לָהּ לְאָוסְרָהּ עָלָיו הָא ע"כ לָא מָצֵי קָאֵי הַמִּשְׁנָה רַק בְּאוֹפֶן שֶׁנֶּאֱסֶרֶת עָלָיו אַחַר קִנּוּי וּסְתִירָה וּכְגוֹן בְּבָא עלי' וְלָמָּה דָּחַק רַשְׁ"י בָּזֶה בַּמִּשְׁנָה: [יג] גַּם קָשֶׁה לִי עַל פרש"י דְּעִיקַּר סְבָרָתוֹ שֶׁל רַשְׁ"י דאע"ג דְּמֻוָתֶּרֶת לוֹ מ"מ מִשּׁוּם דְּלָא בָּעֵי לְמִינְסַב אִשָּׁה זוֹנָה תַּפְסִיד הַכְּתֻבָּה לֹא שָׁמַעְנוּ סְבָרָא זוֹ בְּשׁוּם מָקוֹם וַהֲרֵי בִּמְאֹרָס אִשָּׁה וְנוֹדַע אַחַ"כ שֶׁזִּנְּתָה קוֹדֶם הָאֵירוּסִין הָא אֵינָהּ מַפְסֶדֶת הַכְּתֻבָּה אִם לֹא הֵיכָא דְּכָנְסָהּ בְּחֶזְקַת בְּתוּלָה וְנִמְצֵאת בְּעוּלָה דִּפְלִיגָא בי' אָמוֹרָאֵי בִּכְתֻבּוֹת (דַּף י"א) אֲבָל הֵיכָא דְּקִיְּדְשָׁהּ בְּחֶזְקַת בְּעוּלָה אפי' נוֹדַע אַחַ"כ שֶׁזִּנְּתָה מִקּוֹדֶם שֶׁנִּתְאָרְסָה גַּם בְּזִנְּתָה עִם חַיָּיבֵי מִיתוֹת אוֹ בְּעוֹדָהּ אֵשֶׁת אִישׁ מִבַּעַל אַחֵר לֹא וְנֵימָא ג"כ דְּלָא בָּעֵי לְמִינְסַב אִשָּׁה זוֹנָה וְתַפְסִיד הַכְּתֻבָּה וַאֲפִי' לפמש"כ דְּבַאֲרוּסָה לֹא כָּתַב רַשְׁ"י כֵּן רַק בְּשׁוֹמֶרֶת יָבָם דְּנָפְלָה לְפָנָיו מֵעַצְמָהּ מ"מ הֵיכָא דְּאִשָּׁה זִנְּתָה בְּעוֹדָהּ א"א וְנִתְגָּרְשָׁה וְאַחַ"כ קִיְּדְשָׁהּ אַחֵר וּמֵת וְנָפְלָה לַיָּבָם הָכִי נָמֵי נֵימָא דְּאֵין לָהּ כְּתֻבָּה מִשּׁוּם דְּלָא בָּעֵי לְמִינְסַב אִשָּׁה זוֹנָה, וְכֵן כָּל יְבָמָה שֶׁנָּפְלָה לְיִבּוּם וּבְעוֹדָהּ יְבָמָה זִנְּתָה עִם בְּהֵמָה אוֹ עִם קָטָן פָּחוֹת מִבֶּן ט' שָׁנִים הָאֵם נֹאמַר דְּאָבְדָה כְּתֻבָּתָהּ, דָּבָר זֶה לֹא שָׁמַעְנוּ, וּמֻוכָרַח דְּכָל הֵיכָא דְּלָא נֶאֱסֶרֶת עָלָיו אע"ג דְּעָשְׂתָה עֲבֵירָה שֶׁל זְנוּת לֹא אָבְדָה כְּתֻבָּתָהּ דאע"ג דְּכָל עוֹבֶרֶת עַל דָּת מֹשֶׁה וְיהוּדִית תְּנַן בִּכְתֻבּוֹת (דַּף ע"ב) שֶׁהִפְסִידָה כְּתֻבָּתָהּ ואע"ג דְּבַמָּה דִּיצָאַתָּה רֹאשָׁהּ פָּרוּעַ לֹא נֶאֱסָרָה עָלָיו שָׁאנֵי שָׁם דְּכֵיוָן שֶׁעָשְׂתָה דְּבַר פְּרִיצוּת שָׁמָּא זִנְּתָה וְנֶאֱסֶרֶת עָלָיו וכמש"כ המל"מ בפ"ב מה' סוֹטָה הֲ"א יעו"ש שֶׁהוֹכִיחַ כֵּן דְּרַק מִשּׁוּם זֶה מַפְסֶדֶת כְּתֻבָּתָהּ וְלֹא מִשּׁוּם הָאִיסּוּר עַצְמוֹ דמ"ש מֵאֵלּוּ אוֹכֶלֶת חֵלֶב וְדָם יעו"ש וא"כ יְבָמָה דְּנַדַּאי לֹא נֶאֱסָרָה עָלָיו אַמַּאי תַּפְסִיד הַכְּתֻבָּה: [יד] גַּם קָשֶׁה לִי דַּאֲפִילּוּ אִם נֹאמַר דְּמִשּׁוּם סְבָרָא זוֹ יֵשׁ לָהּ לְהַפְסִיד כְּתֻבָּתָהּ אע"ג דְּמֻוָתֶּרֶת לוֹ מ"מ זֶה שַׁיָּיךְ אִם הִיא יָדוּעַ לָנוּ שֶׁבְּוַדַּאי זִנְּתָה אֲבָל כָּאן הָא לָא יָדְעִינַן כְּלָל אִם זִנְּתָה רַק נִסְתְּרָה עִם מִי שֶׁקִּנְּאָה לָהּ מִמֶּנּוּ וְהִיא הֲרֵי טוֹעֶנֶת בָּרֵי שֶׁלֹּא זִנְּתָה כְּלָל וּלְהַיָּבָם הָא הָוֵי רַק סָפֵק שֶׁמָּא זִנְּתָה וּבְמַה מַפְסֶדֶת כְּתֻבָּתָהּ וַהֲרֵי הָוֵי בָּרֵי וְשֶׁמָּא וְלָא מְבָּעֵי לר"ה וְרַב יְהוּדָה דס"ל בִּכְתֻבּוֹת (דַּף י"ב) דְּבָרֵי עָדִיף הֲרֵי גַּם הָכָא יֵשׁ לָהּ לִיטּוֹל כְּתֻבָּתָהּ אֶלָּא אֲפִילּוּ לר"נ ור' יוֹחָנָן דס"ל שָׁם דְּפָטוּר דְּאוֹקֵי מָמוֹנָא בְּחֶזְקַת מרי' מ"מ הֲרֵי גַּם הֵם לָא פָּטְרִי רַק בְּאוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ אִם נִתְחַיַּבְתִּי לְךָ אֲבָל בְּאוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ אִם פְּרַעְתִּיךָ הֲרֵי כ"ע מוֹדִים דְּחַיָּיב וּכְמוֹ דִּתְנַן לְהֶדְיָ' בב"ק (דַּף קי"ח) וַהֲרֵי קוֹדֶם שֶׁנִּסְתְּרָה וַדַּאי דהי' לָהּ כְּתֻבָּה וְהַסָּפֵק הָוֵי שֶׁמָּא זִנְּתָה בִּסְתִירָתָהּ וְאָבְדָה כְּתֻבָּתָהּ הָוֵי אֵינִי יוֹדֵעַ אִם פְּרַעְתִּיךָ, וּבְשִׁלְמָא אִם נֶאֱמַר דַּאֲסוּרָה עָלָיו אַחַר הַסְּתִירָה נִיחָא דְּכֵיוָן דַּאֲסוּרָה עָלָיו מִסָּפֵק וְאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְהַשְׁקוֹתָהּ וּלְבָרֵר סְפֵיקוֹ וַאֲסוּרָה עָלָיו לְעוֹלָם וְהָוֵי כְּוַדַּאי זִנְּתָה אֲבָל בְּשׁוֹמֶרֶת יָבָם וּלְדַעַת רַשְׁ"י דְּאֵינָהּ אֲסוּרָה עָלָיו כְּלָל רַק דְּבָא לִפְטוֹר עַצְמוֹ מִכְּתֻבָּה בְּטַעֲנָה דְּלָא בָּעֵי לְמִינְסַב אִשָּׁה זוֹנָה וַהֲרֵי אִם הָאֱמֶת כִּדְבָרֵי' שֶׁלֹּא זִנְּתָה הֲרֵי אֵינָהּ זוֹנָה וְיֵשׁ לָהּ כְּתֻבָּה וא"כ הָא הָוֵי א"י אִם פְּרַעְתִּיךָ.

וְעַיֵּין בְּסוֹטָה (דַּף כ"ה) בַּתּוֹסְ' ד"ה בֵּית הִלֵּל שֶׁהִקְשׁוּ כֵּן עַל הָא דְּתָנַן גַּבֵּי סוֹטָה שֶׁנִּסְתְּרָה
דְּאִם מֵתוּ בַּעֲלֵיהֶן עַד שֶׁלֹּא שָׁתוּ דְּאֵין לָהּ כְּתֻבָּה וְהִקְשׁוּ הַתּוֹסְ' הָא ה"ל מָנֶה לִי בְּיָדְךָ
וְהַלָּה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ וְתֵירְצוּ דְּהַתּוֹרָה עָשְׂתָה סְפֵק סוֹטָה כְּאִלּוּ בְּוַדַּאי זִנְּתָה עַד שֶׁתִּשְׁתֶּה,
וּסְבָרָא זוֹ לֹא שַׁיָּיךְ רַק הֵיכָא דְּנֶאֱסְרָת עָלָיו בַּסְּחִירָתָהּ מִן הַתּוֹרָה י"ל דְּהַתּוֹרָה עֲשָׂאוֹ
כְּוַדַּאי אֲבָל בְּשׁוֹמֶרֶת יָבָם דְּגַם עַתָּה מֻתֶּרֶת לוֹ וְלֹא הָוֵי סְפֵק סוֹטָה כְּלָל רַק דְּהוּא טוֹעֵן
מֵעַצְמוֹ דְּלָא בָּעֵי לְמִינְסַב אִשָּׁה זוֹנָה הָא לֹא שַׁיָּיךְ סְבָרַת הַתּוֹסְ' כְּלָל כֵּיוָן דְּאֵינָהּ סוֹטָה כְּלָל
וְאַמַּאי מַפְסֶדֶת כְּתֻבָּתָהּ, דַּהֲרֵי וַדַּאי דְּאֵין לוֹמַר דְּמִשּׁוּם הַסְתִּירָה בְּעַצְמָהּ שֶׁנִּסְתְּרָה אַחַר
קִינּוּי אוֹבֶדֶת כְּתֻבָּתָהּ דְּהָוֵי פְּרִיצוּתָא וְלָא בָּעֵי לְמִינְסַב אִשָּׁה פְּרוּצָה וְגַם בְּלֹא הַךְ סָפֵק
דְּשֶׁמָּא זִנְּתָה רַק אַפִּילּוּ בְּוַדַּאי לֹא זִנְּתָה אֵין לָהּ כְּתֻבָּה דא"כ אַמַּאי תְּנַן דְּשׁוֹמֶרֶת יָבָם
לֹא שׁוֹתָה וְלֹא נוֹטֶלֶת כְּתֻבָּה הֲרֵי אפי' אִם הִ' הַדִּין דְּשׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁנִּסְתְּרָה הִית' שׁוֹתָה
ג"כ לֹא הִ' לָהּ לִיטּוֹל כְּתֻבָּה דְּהַשְׁתִּ' הָא לָא הָוֵי רַק בֵּירוּר שֶׁלֹּא זִנְּתָה אֲבָל מ"מ הָא
בְּוַדַּאי נִסְתְּרָה לִפְנֵי עֵדִים וְעוֹד דְּכָל שׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁנִּתְיַחֲדָה עִם אֲחֵרִים לֹא יהי' לָהּ כְּתֻבָּה
וַאֲפִילּוּ שֶׁלֹּא קִנְּאָ לָהּ מִקּוֹדֶם, וּבְוַדַּאי דְּכָל הַטַּעַם שֶׁמַּפְסֶדֶת כְּתֻבָּתָהּ הָוֵי רַק מִסָּפֵק שֶׁמָּא
זִנְּתָה וְתִקְשֶׁה הָא הָוֵי אֵינִי יוֹדֵעַ אִם פְּרַעְתִּיךְ, רַק עַל זֶה יֵשׁ לוֹמַר לְפִי מַה שֶׁהֵעִיר הַמִּשְׁנָה
לַמֶּלֶךְ בפ' רְבִיעִי מֵהִלְכוֹת מְכִירָה דְּהֵיכָא דְּלָא ה"ל לְמִידַּע גַּם בָּאֵינִי יוֹדֵעַ אִם פְּרַעְתִּיךְ הָוֵי
מַחֲלוֹקֶת הַפּוֹסְקִים אִם חַיָּיב אוֹ לֹא וְנֶאֱמַר דְּרַשִּׁ"י ס"ל דְּפָטוּר, אָמְנָם עֲדַיִן קָשֶׁה דַּהֲרֵי
בְּכְתֻבּוֹת (דַּף י"ב) דְּתָנַן הוּא אוֹמֵר עַד שֶׁלֹּא אֲרַסְתִּיךְ וְהֵיא אוֹמֶרֶת מְשֻׁאֲרַסְתַּנִי נֶאֱנַסְתִּי
ר"ג ור"א אוֹמְרִים נֶאֱמֶנֶת ר' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר לֹא מִפִּיהָ אָנוּ חַיִּין וּפָסְקִינַן שָׁם הֲלָכָה כר"ג
וְאָמְרִינַן שָׁם דַּאֲפִילּוּ ר"נ ור"י דְּלָא ס"ל בָּרֵי וְשֶׁמָּא בָּרֵי עָדִיף מ"מ בְּהַךְ דְּמִשֻּׁאֲרַסְתַּנִי
נֶאֱנַסְתִּי שַׁפִּיר ס"ל כר"ג דְּנֶאֱמֶנֶת מִשּׁוּם דְּאִיכָּא גַּם חֲזָקָה הַמְסַיַּעַ לְבָרֵי דְּיָדָהּ ובכה"ג גַּם
הֵם מוֹדִים דְּנֶאֱמָנִים וַהֲרֵי שָׁם ג"כ לֹא הִ' לִי' לְהַבַּעַל לְמִידַּע אֵימַת נֶאֱנְסָה וּמֻכְרָח דִּבְלָא
ה"ל לְמִידַּע מ"מ אִי אִיכָּא בָּרֵי וְשֶׁמָּא וַחֲזָקָה לכ"ע נֶאֱמֶנֶת וּמוֹצִיאִין מָמוֹן וא"כ גַּבֵּי שׁוֹמֶרֶת
יָבָם שֶׁנִּסְתְּרָה הָא הָוֵי ג"כ בָּרֵי וְשֶׁמָּא וְגַם יֵשׁ לָהּ חֲזָקַת הַגּוּף שֶׁלֹּא נִבְעֲלָה וְצָרִיךְ לִהְיוֹת
לכ"ע נֶאֱמֶנֶת דאע"ג דְּחֲזָקַת הֶיתֵּר לֹא שַׁיָּיךְ הָכָא כֵּיוָן דל"ל דר"ה וְגַם אִם זִנְּתָה מֻתֶּרֶת
לַיָּבָם מ"מ נֵימָא דְּחֲזָקַת הַגּוּף שֶׁלֹּא נִבְעֲלָה מְסַיַּעַ לִבְרֵי דְּיָדָהּ, וַהֲרֵי כְּמוֹ כֵן הִקְשׁוּ הַתּוֹסְ'
בְּסוֹטָה (דַּף כ"ה) גַּבֵּי מֵתוּ בַּעֲלֵיהֶם עַד שֶׁלֹּא שָׁתוּ דְּנֵימָא הַעֲמֵד אִשָּׁה עַל חֶזְקָתָהּ וְתֵירְצוּ
דְּרַגְלַיִם לַדָּבָר שֶׁקִּנְּאָ לָהּ וְנִסְתְּרָה וְהַכָּתוּב הוֹצִיא אוֹתָהּ מֵחֶזְקָתָהּ וַעֲשָׂאָהּ סָפֵק וּסְבָרָא זוֹ
הָא לֹא שַׁיָּיךְ רַק בְּאוֹפֶן דַּאֲסוּרָה מִן הַתּוֹרָה בְּסִתִּירָתָהּ אֲבָל הֵיכָא דְּמֻתֶּרֶת וְרַק מִשּׁוּם
דְּלָא בָּעֵי לְמִינְסַב אִשָּׁה זוֹנָה נַפְסִידָהּ הָא שַׁפִּיר שַׁיָּיךְ לוֹמַר דְּנוֹקְמִים אוֹתָהּ עַל חֶזְקָתָהּ,
וּבְוַדַּאי דְּחַק גָּדוֹל לוֹמַר דִּלְרַשִּׁ"י מוֹקְמִינַן לְהַךְ מַשְׁנָה כר' יְהוֹשֻׁעַ דס"ל לְגַבֵּי מֻשֻּׁאֲרַסְתַּנִי
נֶאֱנַסְתִּי דְּאֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת: [טו] וע"כ נִרְאֶה דְּגַם רַשִּׁ"י ס"ל כְּהָרַמְבַּ"ם דְּקִנּוּי תָּלוּי בְּקִפְּדָא
דִּידֵי' וְגַם לְדִידָן דס"ל דְּשׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁזִּנְּתָה מֻתֶּרֶת לַיָּבָם מ"מ ע"י קִנּוּי וּסְתִירָה נֶאֱסֶרֶת
ומש"ה כֵּיוָן דְּנֶאֱסְרָה אֵין לָהּ כְּתֻבָּה וְהָא דְּכָתַב רַשִּׁ"י הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּלָא בָּעֵי לְמִינְסַב
אִשָּׁה זוֹנָה אֵין כַּוָּנָתוֹ דמש"ה אֵין לָהּ כְּתֻבָּה רַק כַּוָּנַת רַשִּׁ"י הוּא לְדָבָר אַחֵר דְּקָשֶׁה לִי'
לְרַשִּׁ"י דְּכֵיוָן דְּהָאִיסּוּר כְּבָר חָלוּ ע"י קִנּוּי דִּידֵי' וּסְתִירָה דְּיָדָהּ א"כ אַמַּאי נֹאמַר דְּהִיא
גָּרְמָה הָאִיסּוּר וְהִיא הִפְסִידָה הַכְּתֻבָּה נֵימָא דְּהוּא הַגּוֹרֵם בְּמַה שֶׁקִּנְּאָ לָהּ, דְּבִשְׁלָמָא בְּכָל
אִשָּׁה דְּעָלְמָא יֵשׁ לוֹ לְהַבַּעַל רְשׁוּת לְקַנְאוֹת לָהּ שֶׁלֹּא תִּסְתּוֹר עִם זֶה שֶׁחוֹשֶׁדֶת דְּמִתְיָרֵא
שֶׁמָּא מְזַנָּה הִיא תַּחְתָּיו וַאֲסוּרָה אֲבָל בְּשׁוֹמֶרֶת יָבָם דְּאִם לֹא יְקַנֵּא לָהּ הָא גַּם אִם תִּזְנֶה

תַּחְתָּיו תהי' מֻוָתֶּרֶת לוֹ וא"כ מַה לּוֹ לְקָנָאוֹת לָהּ וע"ז כָּתַב רַשִׁ"י הַסְּבָרָא דְּנָהֲי דְּמֻוָתֶּרֶת מִיהָא לָא בָּעֵי לְמִנְסַב אִשָּׁה זוֹנָה ומש"ה יֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְקָנָאוֹת לָהּ ומש"ה הִיא הַגּוֹרֶמֶת הָאִיסּוּר בְּמַה שֶׁנִּסְתְּרָה אַחַר הַקִּינּוּי וְעַיֵּין' בְּלִשּׁוֹן רַשִׁ"י וְתַרְאֶה שֶׁדְּבָרֵינוּ כְּמַעַט מְבֹוָאָר בְּלִשּׁוֹן רַשִׁ"י כמש"כ שֶׁכָּתַב וְז"ל וְלֹא נוֹטֶלֶת כְּתֻבָּה שֶׁהִיא גָּרְמָה לֶאֱסוֹר עַצְמָהּ עָלָיו שֶׁנִּסְתְּרָה אַחַר קִינּוּי דְּמַקִּינּוּי וְאֵיסּוּר לָא אִמַּעוּט, וַאֲפִילּוּ ל"ל דר"ה דְּשׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁזִּנְּתָה מֻוָתֶּרֶת לַיָּבָם פי' וא"כ אע"ג דַּעְתָּהּ אֲסוּרָה מ"מ נֵימָא דְּהוּא הַגּוֹרֵם הָאִיסּוּר נְהִי דְּמֻוָתֶּרֶת מִיהָא לָא בָּעֵי לְמִינְסַב אִשָּׁה זוֹנָה וְהִיא הִפְסִידָה כְּתֻבָּתָהּ פי' וְהִיא הַגּוֹרֶמֶת, , וְהַגַּם כִּי דְּבָרֵינוּ הוּא בֵּיאוּר חָדָשׁ בפרש"י מ"מ נִרְאִין דְּבָרֵינוּ נְכוֹנִים וּבְרוּרִים: [טז] וְאַגַּב שֶׁדִּבַּרְנוּ לְמַעְלָה בְּדִין דְּאֵינִי יוֹדֵעַ אִם פְּרַעְתִּיךְ הֵיכָא דְּלָא הי' לוֹ לְמִידַּע אֶכְתּוֹב כָּאן הֶעָרָה אַחַת בָּזֶה.

הִנֵּה יְעַוַּיִן במל"מ בְּפֶרֶק רְבִיעִי מה' מְכִירָה שֶׁחָקַר בָּזֶה דְּלְמָא אֵינִי יוֹדֵעַ אִם פְּרַעְתִּיךְ אֵינוֹ חַיָּיב רַק הֵיכָא דה"ל לְמִידַּע אֲבָל אִי לֹא הָיָה לוֹ לְמִידַּע פָּטוּר אוֹ דִּילְמָא ל"ש, וְעַיֵּין באו"ת סִימָן ע"ה ס"ק כ"ב מַה שֶּׁהֶאֱרִיךְ בָּזֶה.

וְהִנֵּה האו"ת הֵבִיא רְאָיָה מֵהַתּוֹסָ' דִּכְתֻבּוֹת (דַּף ט) שֶׁכָּתְבוּ עַל הָא דְּתָנַן בְּהִיא אוֹמֶרֶת מְשֻׁאֲרַסְתַּנִי נֶאֱנַסְתִּי וְהוּא אוֹמֵר לֹא כִי אֶלָּא עַד שֶׁלֹּא אֲרַסְתִּיךְ וְהָיָה מֻקָּח טָעוּת דר"ג ור"א אוֹמְרִים דְּנֶאֱמֶנֶת ור' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר דְּאֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת וְאִיכָּא אָמוֹרָאֵי בגמ' דס"ל דְּמֻקָּח טָעוּת הַיְינוּ מְמָאתַיִם אֲבָל מָנֶה יֵשׁ לָהּ וְהִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' דְּאַמַּאי יֵשׁ לָהּ מָנֶה נֵיחוּשׁ שֶׁמָּא תַּחְתָּיו זִנְּתָה בְּרָצוֹן וְהִפְסִידָה כָּל כְּתֻבָּתָהּ וְהוֹכִיחוּ התו' מִזֶּה דְּמוֹצִיאִין מָמוֹן ע"י סְפֵק סְפֵקָא יעו"ש, וְהִקְשָׁה האו"ת דְּהָא קיי"ל דַּאֲרוּסָה יֵשׁ לָהּ כְּתֻבָּה וא"כ לְגַבֵּי הַךְ חֲשָׁשָׁה דְּשֶׁמָּא זִנְּתָה בְּרָצוֹן הֲרֵי הוּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם פְּרַעְתִּיךְ דְּחַיָּיב וּמַאי הִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' וְהוֹכִיחַ מִזֶּה האו"ת דס"ל לְהַתּוֹסָ' דְּגַם א"י אִם פְּרַעְתִּיךְ פָּטוּר הֵיכָא דְּלָא ה"ל לְמִידַּע.

וְהִנֵּה אֵין רְאָיָה זוֹ מַכְרַעַת כְּלָל וְאַפְתִּי יֵשׁ מָקוֹם לְהִסְתַּפֵּק בָּזֶה לְעִנְיַן דִּינָא דְּהָא אֶפְשָׁר דְּלַהֲלָכָה גַּם הַתּוֹסָ' מוֹדִים דְּחַיָּיב גַּם בְּלֹא ה"ל לְמֵידַע דְּיֵשׁ לוֹמַר דְּזֶהוּ גּוּפָהּ תָּלוּי בִּפְלוּגְתָּא דר"ג ור' יְהוֹשֻׁעַ דַּהֲרֵי בגמ' דִּכְתֻבּוֹת שָׁם אָמְרִינַן דר"ג מָצֵי ס"ל גַּם כְּרַב נַחְמָן ור' יוֹחָנָן דס"ל בְּאוֹמֵר מָנֶה לִי בְּיָדְךָ וְהַלָּה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ דְּפָטוּר דְּלָא אָמְרִינַן בָּרִי עָדִיף וְהָא דס"ל הָכָא דְּנֶאֱמֶנֶת הוּא מִשּׁוּם דְּיֵשׁ לָהּ מִיגּוֹ אִי נָמֵי מִשּׁוּם דְּאִיכָּא חֲזָקָה, הֲרֵי דְּלִתֵּי' הַשֵּׁנִי שֶׁל הגמ' ס"ל לר"ג דְּבָרֵי וְשָׁמָּא וְאִיכָּא גַּם חֲזָקָה הַמְסַיַּעַ לְבָרֵי מוֹצִיאִין מָמוֹן עי"ז וַאֲפִי' הֵיכָא דְּלָא ה"ל לְמִידַּע דַּהֲרֵי גַּבֵּי מִשֶּׁאֲרַסְתַּנִי נֶאֱנַסְתִּי לָא ה"ל לְמִידַּע ור' יְהוֹשֻׁעַ ס"ל דְּלָא מְהַנֵּי לְהוֹצִיא וא"כ הֲרֵי אֶפְשָׁר דְּגַם הַךְ סְפֵקוֹ שֶׁל המל"מ תָּלוּי בָּזֶה דַּהֲרֵי כֵּיוָן דְּבַתְּחִילָּה בְּוַדַּאי הָיָה חַיָּיב לוֹ וְהַסָּפֵק הוּא אִם פְּרָעוֹ יֵשׁ לוֹמַר דְּזֶה מִקְרֵי חֲזָקָה לְחִיּוּב, וְעַיֵּין בְּרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו עַל מס' גִּיטִּין (דַּף עה) בד"ה רַבָּה ור"י שֶׁכָּתַב לְהֶדְיָא דְּזֶה חֲשִׁיבָא חֲזָקָה מַה שֶּׁהָיָה חַיָּיב לוֹ מִקּוֹדֶם וְשַׁפִּיר חַיָּיב ע"י בָּרֵי וְשֶׁמָּא בְּצֵירוּף הַחֲזָקָה אַלִּיבָּא דר"ג אַף ע"ג דְּלָא ה"ל לְמִידַּע, וְהַתּוֹסָ' הָא הִקְשׁוּ אַלִּיבָּא דר' יְהוֹשֻׁעַ דס"ל דְּאֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת וס"ל דְּגַם בָּרֵי וַחֲזָקָה לָא מְהַנֵּי לְהוֹצִיא ומש"ה הִקְשׁוּ דִּלְדִידֵיהּ לֹא יְהֵיהּ לָהּ גַּם מָנֶה דְּשֶׁמָּא זִנְּתָה וּבְרָצוֹן, אֲבָל לְדִידַן דקי"ל כר"ג יֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר דְּגַם הַתּוֹסָ' ס"ל דְּחַיָּיב.

וְהִנֵּה עַיֵּין באו"ת שָׁם שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי בעה"ת שֶׁכָּתַב דְּיוֹרֵשׁ שֶׁאָמַר אֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם פָּרַע אָבִיו דְּפָטוּר דְּרַק לְוֶה שֶׁאָמַר שא"י אִם פְּרָעוֹ חַיָּיב דַּהֲוָה לֵיהּ לְמֵידַק וּלְמִידַּע אֲבָל יוֹרֵשׁ לָא

הֲרֵי דְּכָתַב לְהֶדְיָ' דִּבְלֹא ה"ל לְמֵידַע פָּטוּר, וְלִכְאוֹרָה הָיָה נִרְאֶה בְּדַעְתּוֹ דַּהֲרֵי בִּכְתֻבוֹת שָׁם אָמְרִינַן שְׁנֵי תֵּירוּצִים בגמ' אַלִּיבָּא דר"ג דְּנֶאֱמָנֶת אוֹ מִשּׁוּם מִגּוֹ אוֹ מִשּׁוּם חֲזָקָה וְעַיֵּין בְּבֵית שְׁמוּאֵל סי' ס"ח ס"ק כ"ב שֶׁכָּתַב דְּהָאלְפָּס פָּסַק כְּהַטַּעַם דַּחֲזָקָה וְהָרַמְבַּ"ם וְהַטּוּר פָּסְקוּ כְּהַטַּעַם דְּמִיגּוֹ וְכָתַב שָׁם דִּלְדִידְהוּ בְּאוֹמֶרֶת מוכ"ע אֲנִי תַּחְתֶּיךָ אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת כֵּיוָן דְּלֵיכָּא מִיגּוֹ ואע"ג דְּאִיכָּא בָּרֵי וַחֲזָקָה לָא מְהַנֵּי לְהוֹצִיא וְנֶאֱמַר דְּגַם בעה"ת ס"ל כֵּן לַהֲלָכָה כתי' דְּמִיגּוֹ וא"כ אֵין רְאָיָה מֵהָא דקי"ל לַהֲלָכָה גַּבֵּי מִשֶּׁאֵרַסְתַּנִי נֶאֱמֶנֶת דְּגַם בְּלֹא ה"ל לְמֵידַע יְהֵיֶה חַיָּיב בא"י אִם פְּרַעְתִּיךָ.

אָמְנָם זֶה אֵינוֹ דַּהֲרֵי הַשָּׁ"ךְ בחו"מ סי' צ"ב הֵבִיא דְּבָרֵי בעה"ת שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם רַבֵּינוּ יוֹסֵף בֶּן פָּלֵט גַּבֵּי חֲנָנֵי עַל פִּנְקָסוֹ דְּאִם אֵינוֹ רַק הַחֲנָנֵי לְבַדּוֹ קָמָן בְּלֹא הַפּוֹעֵל וְתוֹבֵעַ לבעה"ב דְּנוֹטֵל בְּלֹא שְׁבוּעָה דְּלָא דָּמֵי לְמָנָה לִי בְּיָדְךָ וְהַלָּה אוֹמֵר א"י דְּפָטוּר דְּלְהִבָּרֵי שֶׁל הַחֲנָנֵי הָא אִיכָּא גַּם חֲזָקַת שָׁלִיחַ עוֹשֶׂה שְׁלִיחוּתּוֹ הַמְסַיֵּעַ לוֹ וְהֵבִיא רְאָיָה דבכה"ג מוֹצִיאִין מָמוֹן מֵהָא דְּנֶאֱמֶנֶת בְּמִשֶּׁאֵרַסְתַּנִי נֶאֱנַסְתִּי מִשּׁוּם הַחֲזָקָה וכ' שָׁם הַשָּׁ"ךְ דְּגַם דַּעַת בעה"ת הוּא כֵּן, הֲרֵי לְהֶדְיָא דס"ל לַהֲלָכָה כתי' הַשֵּׁנִי שֶׁל הגמ' דְּהַטַּעַם הוּא מִשּׁוּם חֲזָקָה וא"כ לִכְאוֹרָה קָשֶׁה אַמַּאי פּוֹטֵר בא"י אִם פְּרַעְתִּיךָ בְּלֹא ה"ל לְמֵידַע נַחַיָּיבוּ ג"כ מִשּׁוּם הַךְ סְבָרָא דְּבָרֵי וַחֲזָקָה דְּמְהַנֵּי ע"כ גַּם בְּלֹא ה"ל לְמֵידַע, וצ"ל דס"ל לבעה"ת דְּחֶזְקַת חִיּוּב לָא מִקְרֵי חֲזָקָה כְּלָל דְּאֵין הַחוֹב עוֹמֵד שֶׁלֹּא לִפְרֹעַ וְאַדְּרַבָּא עוֹמֵד לְהִפָּרַע וְלֹא שַׁיָּיךְ בּוֹ חֲזָקָה כְּלָל וַהֲרֵי אפי' חֲזָקָה הָעֲשׂוּיָה לְהִשְׁתַּנּוֹת כָּתְבוּ דְּלָא מִקְרֵי חֲזָקָה, וְעַיֵּין בִּכְתֻבוֹת (דַּף ט"ז) דְּפָרִיךְ בגמ' עַל הָא דְּהֵיא אוֹמֶרֶת בְּתוּלָה נְשָׂאתַנִי וְהוּא אוֹמֵר אַלְמָנָה נֵימָא רֹוב נָשִׁים בְּתוּלוֹת נִישָּׂאוֹת וכ' הַמָּאוֹר דְּפָרִיךְ גַּם לָמָּ"ד אֵין הוֹלְכִין בְּמָמוֹן אַחַר הָרֹוב מִשּׁוּם דְּאִיכָּא חֲזָקַת בְּתוּלָה שֶׁלָּהּ הַמְסַיֵּעַ לָרֹוב וּבְרֻבָּא וַחֲזָקָה מוֹצִיאִין מָמוֹן לכ"ע וְהָרַמְבַּ"ן בַּמִּלְחָמוֹת חָלַק עַל זֶה וְכָתַב דְּלָא מִקְרֵי חֲזָקָה דְּאֵין הָאִשָּׁה עוֹמֶדֶת בְּחֶזְקַת שֶׁלֹּא נִיסַּת מֵעוֹלָם וְאֵין כָּאן אֶלָּא רֹוב וְכֵן כָּתַב הַשִּׁיטָה מְקֻבֶּצֶת בְּשֵׁם שִׁיטָה יְשִׁינָה מִטַּעַם אַחֵר דְּכֵיוָן דְּנִיסַּת זֶה זְמַן רַב אָזְלָא לָהּ מִינָּהּ חֶזְקַת בְּתוּלָה, ועכ"פ לְהָרַמְבַּ"ן וַדַּאי די"ל דְּבִסְפֵּק פֵּרָעוֹן לָא מִקְרֵי חֲזָקָה כְּלָל וְזֶהוּ דַּעַת בעה"ת ומש"ה ס"ל לבעה"ת דְּאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם פְּרַעְתִּיךָ אֵינוֹ חַיָּיב רַק מִשּׁוּם דה"ל לְמֵידַע וּמִדְּלָא דָּיֵיק לֵידַע אִם פָּרַעוֹ אוֹ לָאו אִיהוּ דְּאַפְסִיד אַנַּפְשֵׁיהּ אֲבָל בְּלֹא ה"ל לְמֵידַע פָּטוּר, אֲבָל לְדַעַת חִידּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א בִּגִיטִּין שכ' דא"י אִם פְּרַעְתִּיךָ אֵיכָא חֶזְקַת חִיּוּב וַדַּאי נִרְאֶה דְּגַם בְּלֹא ה"ל לְמֵידַע חַיָּיב כדקיי"ל כר"ג דְּנֶאֱמֶנֶת מִשּׁוּם דְּהוּא בָּרֵי וְשֶׁמָּא וַחֲזָקָה וכמש"כ: [יז] וּבְזֶה נוּכַל לְיַשֵּׁב מַה דְּקָשֶׁה לִי דבב"ק (דַּף קי"ח) תְּנַן גְּזַלְתִּיךָ הִלְוִיתַנִי הִפְקַדְתָּ אֶצְלִי וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם הֶחְזַרְתִּי לָךְ חַיָּיב וְאִם אָמַר א"י אִם גְּזַלְתִּיךָ אִם הִלְוִיתַנִי פָּטוּר וּמֵבִיא הַגְּמָרָא שָׁם פְּלוּגְתָּא דְּאָמוֹרָאֵי בְּמָנָה לִי בְּיָדְךָ וְהַלָּה אוֹמֵר א"י דר"ה וְרַב יְהוּדָה אָמְרִי חַיָּיב בָּרֵי וְשֶׁמָּא בָּרֵי עָדִיף וְרַב נַחְמָן ור' יוֹחָנָן אָמְרִי פָּטוּר וּמַקְשֶׁה מִסֵּיפָא דְּהַמַּשְׁנָה לר"ה ור"י וּמְשַׁנֵּי דְּאַיְירִי כְּשֶׁאֵינוֹ תּוֹבְעוֹ בְּבָרְיוּבְרִישָׁא דְּקָתָנֵי חַיָּיב הוּא בְּבָא לָצֵאת יְדֵי שָׁמַיִם וּבִירוּשָׁלְמִי שָׁם אִיתָא לְהַךְ אוֹקִימְתָּא מִשְׁמֵי' דר"י יוֹחָנָן דר"י מוֹקִים לָהּ בְּאֵינוּ תּוֹבְעוֹ וּבְבָא לָצֵאת יְדֵי שָׁמַיִם וּבְוַדַּאי קָשֶׁה דלר"י דְּלָא ס"ל כְּרַי עָדִיף הֲרֵי מָצֵי הַמַּשְׁנָה אַיְירֵי שַׁפִּיר גַּם לְעִנְיַן דִּינֵי אָדָם וּבְתוֹבְעוֹ וְלָמָּה לֵיהּ לְדָחֳקֵי וּלְאוֹקְמָא בְּאֵינוּ תּוֹבְעוֹ, אֲבָל לְהָרַשְׁבָּ"א דִּבְכָל א"י אִם פְּרַעְתִּיךָ אִיכָּא חֲזָקָה לְחִיּוּב נִיחָא שַׁפִּיר דְּאִם כֵּן דבא"י אִם פְּרַעְתִּיךָ הָא אִיכָּא כַּמָּה סְבָרוֹת לְחַיְּבוֹ, א' מִשּׁוּם דְּהוּא בָּרֵי וְשֶׁמָּא וַחֲזָקָה דְּחַיָּיב כִּדְמוֹכַח בִּכְתֻבוֹת, ב' כִּסְבָרָתוֹ שֶׁל בעה"ת דְּאִיהוּ הָא ס"ל דְּלֹא שַׁיָּיךְ חֶזְקַת חִיּוּב

וְאַפִּ"ה הָא חַיָּיב בא"י אִם פְּרַעְתִּיךְ ובע"כ הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּאִיהוּ אַפְסִיד אַנַּפְשַׁיְ' בְּהָא דְּלָא דַּק לְמֵידַע, ג' מִשּׁוּם דְּאֵין סָפֵק פֵּירָעוֹן מוֹצִיא מִידֵי וַדַּאי חִיּוּב גַּם בְּלֹא סָבָרָא דַּחֲזָקָה דַּהֲרֵי כ' הַשָּׁ"ךְ בסי' ע"ה ס"ק כ"ז דַּאֲפִ' אִם הַסָּפֵק שֶׁל פֵּירָעוֹן הוּא קוֹדֶם לְהַחִיּוּב מ"מ חַיָּיב וַהֲרֵי בכה"ג לֵיכָּא חֶזְקַת חִיּוּב ובע"כ הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּאֵין סָפֵק מוֹצִיא מִידֵי וַדַּאי.

וְזֶה דְּהַוְקָשָׁה לֵיהּ לר' יוֹחָנָן דְּאַמַּאי תָּנֵי הַמִּשְׁנָה חִיּוּבָא בא"י אִם פְּרַעְתִּיךְ וּפְטוּרָה בא"י אִם נִתְחַיְּבְתִּי וַהֲלֹא בְּכָל א"י אִם פְּרַעְתִּיךְ אֵיכָּא גַּם חֶזְקָה הַמְסַיְּיעוֹ לְהַבָּרִי ובכה"ג הָא גַּם בא"י אִם נִתְחַיְּבְתִּי חַיָּיב וה"ל לְהַמִּשְׁנָה לְמֵתְנֵי רְבוּתָא יוֹתֵר בא"י אִם נִתְחַיְּבְתִּי וּבְאוֹפָן דְּאֵיכָּא חֶזְקָה הַמְסַיְּיעוֹ דְּחַיָּיב כֵּינָן דבא"י אִם פְּרַעְתִּיךְ בע"כ אֵיכָּא חֶזְקָה ור' יוֹחָנָן אָזַל בָּזֶה לְשִׁיטָתוֹ דְּבִכְתֻבּוֹת שָׁם הָא אָמְרִינַן שְׁנֵי תֵּירוּצִים הָא דלר"ג נֶאֱמָנֶת אוֹ מִשּׁוּם טַעַם דְּמִיגּוֹ [דְּבְאוֹמֶרֶת מִשֶּׁאֵרַסְתַּנִי נֶאֱנַסְתִּי יֵשׁ לָהּ מִיגּוֹ דמכ"ע אֲנִי דְּלָא פָּסְלָה נַפְשָׁהּ מִכְּהֶוְנָּה וּבְסֵיפָא בְּאוֹמֶרֶת מוכ"ע אֲנִי יֵשׁ לָהּ מִיגּוֹ דְּהָיְתָה אוֹמֶרֶת מוכ"ע אֲנִי תַּחְתֶּיךָ דְּהָיְתָה תּוֹבַעַת מָאתַיִם וְעַכְשָׁיו אוֹמֶרֶת מוכ"ע אֲנִי מֵעִיקָּרָא וְתוֹבַעַת רַק מָנֶה] אוֹ מִשּׁוּם טַעַם דַּחֲזָקָה וְכָתְבוּ שָׁם הַתּוֹסָ' דלר' יוֹחָנָן דְּמוֹקִים שָׁם הַמִּשְׁנָה דְּהִיא אוֹמֶרֶת מוכ"ע אֲנִי כר"מ דְּאָמַר מוכ"ע כְּתֻבָּתָהּ מָאתַיִם לָא אָתְיָא התי' דְּמִיגּוֹ כֵּינָן דְּגַם עַתָּה תּוֹבַעַת מָאתַיִם.

וא"כ לר' יוֹחָנָן מֻכְרָח כתי' שֶׁל חֶזְקָה וּמֻכְרָח דְּבַחֲזָקָה וּבָרִי מוֹצִיאִין מָמוֹן וְזֶהוּ שֶׁהַוְקְשָׁה לָנוּ דִּלְתֵנֵי הַמִּשְׁנָה בב"ק רְבוּתָא יוֹתֵר וְלָמָּה נַקְטָה רַק בא"י אִם פְּרַעְתִּיךְ, וְזֶה לָא נִיחָא לֵיהּ לר' יוֹחָנָן לְפָרֵשׁ הַמִּשְׁנָה דְּאַיְירֵי בְּאוֹפָן דְּסָפֵק פֵּרָעוֹן הוּא קוֹדֶם הַחִיּוּב דְּאָז לֹא שַׁיָּיךְ חֶזְקָה וא"כ רַק בא"י אִם פְּרַעְתִּיךְ חַיָּיב חֲדָא דִּלְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה דְּתָנֵי וא"י אִם הֶחְזַרְתִּי לָךְ קָשֶׁה לְפָרֵשׁ דְּאַיְירֵי דְּסָפֵיקוֹ שֶׁל הַחֲזָרָה הי' קוֹדֶם הַהַלְוָאָה וְעוֹד דַּהֲרֵי הַרְבֵּה פּוֹסְקִים הַחוֹלְקִים בָּזֶה עַל הַשָּׁ"ךְ וס"ל דבכה"ג גַּם אֵינִי יוֹדֵעַ אִם פְּרַעְתִּיךְ פָּטוּר ומש"ה מוֹקִים לָהּ ר"י בְּאֵינוּ תּוֹבְעוֹ וּבְבָא לָצֵאת יְדֵי שָׁמַיִם ובכה"ג א"י אִם נִתְחַיְּבְתִּי פָּטוּר וַאֲפִ' הֵיכָא דְּאֵיכָּא חֶזְקָה.

וְנָהֲדַר לְדִידַן דלהרשב"א גַּם בְּלֹא ה"ל לְמֵידַע חַיָּיב רַק דְּזֶה תָּלוּי בִּשְׁנֵי תֵּירוּצִים שֶׁל הגמ' בִּכְתֻבּוֹת וּבְמַחֲלוֹקֶת שֶׁל הָרֹאשׁוֹנִים שֶׁהֵבִיא הב"ש אִי קיי"ל כתי' דְּמִיגּוֹ אוֹ כתי' דַּחֲזָקָה: סִימָן מא יְבָאֵר דִּין קִינּוּי וּסְתִירָה בְּלֹא עֵדִים.

בשו"ע אה"ע סי' קט"ו סָעִיף ט' אָמַר לָהּ בֵּינוֹ לְבֵינָהּ אַל תִּסָּתְרִי עִם אִישׁ פְּלוֹנִי וְרָאָה אוֹתָהּ שֶׁנִּסְתְּרָה אֲסוּרָה לוֹ וְכֵן כָּתַב הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק כ"ד מֵהִלְכוֹת אִישׁוּת, וְהֶרְאָה הכ"מ מָקוֹר לְדָבָרָיו מֵהָא דְּבִסוֹטָה דַּף ב' אר"ח מִסּוּרָא לָא לֵימָא אִינָשׁ לְאִיתְּתֵי' בזה"ז לֹא תִּסָּתְרִי בַּהֲדֵי פְּלוֹנִי דִּלְמָא קיי"ל כר' יוֹסֵי בר' יְהוּדָה דְּאָמַר קִינּוּי ע"פ עַצְמוֹ וְלֵיכָּא הָאִידָּנָא מִי סוֹטָה לְמִבְדְּקַהּ, אָמְנָם הָרַשְׁבָּ"א כָּתַב בִּתְשׁוּבָה הוּבָא בב"י סי' קע"ח וְז"ל קָרוֹב אֲנִי לוֹמַר בְּמֵי שֶׁאָמַר לְאִשְׁתּוֹ אַל תִּסָּתְרִי עִם אִישׁ פְּלוֹנִי בְּלֹא עֵדִים וְנִסְתְּרָה בְּפָנָיו בְּלֹא עֵדִים אע"פ שֶׁמִּדִּין תּוֹרָה אֵינָהּ מִתְגָּרֶשֶׁת מ"מ מִצְוָה לְגָרְשָׁהּ, הֲרֵי דס"ל לְהֶדְיָא דְּלָא כְּהָרַמְבַּ"ם וס"ל דע"פ דִּין אֵינָהּ אֲסוּרָה עָלָיו, וצ"ע עַל הב"י ושו"ע שֶׁלֹּא הֵבִיאוּ דַּעַת הָרַשְׁבָּ"א כָּאן, וּבָאֱמֶת לְפוּם רְהִיטָא נִרְאֶה מְסֻגָּרָא מְפוּרָשׁ כְּהָרַשְׁבָּ"א דְּבְרִישׁ סוֹטָה תְּנַן דר"א אוֹמֵר מְקַנֵּא לָהּ ע"פ שְׁנַיִם וּמַשְׁקֶה לָהּ ע"פ אֶחָד ר' יְהוֹשֻׁעַ אָמַר מְקַנֵּא לָהּ ע"פ ב' וּמַשְׁקֶה ע"פ שְׁנַיִם וּמְפָרְשִׁינַן בַּגְּמָרָא טַעְמָא דר' יְהוֹשֻׁעַ דִּכְתִיב וְעֵד אֵין בָּהּ וְלָא בְּקִינּוּי וְלֹא בְּסֹתְירָה ומש"ה מַצְרִיךְ בְּתַרְוַיְיהוּ שְׁנֵי עֵדִים ור"א ס"ל בָּהּ וְלֹא בְּקִינּוּי וְאָמְרִינַן שָׁם

מַתְנִיתִין דְּלָא כְּהַאי תַּנָּא דְּתַנְיָא ר"י בר"י אוֹמֵר מִשּׁוּם ר"א מְקַנֵּא לָהּ ע"פ ע"א וּמַשְׁקָהּ ע"פ שְׁנַיִם דְּאִיהוּ דְּרִישׁ בָּהּ וְלֹא בִּסְתִירָה הֲרֵי דְּלֵיכָּא שׁוּם מ"ד דְּיֵסְבּוֹר דְּבֵין בְּקִינּוּי וּבֵין בִּסְתִירָה סַגִּי בע"א דְּבָהָא פְּלִיגִי דר"י סָבַר דְּבִתַּרְוַיְיהוּ בָּעֵי ב' עֵדִים ור"א ס"ל דְּהַדְּ קָרָא אֵינוֹ מְמַעֵט רַק חֲדָא מֵהָנֵי תַּרְתֵּי וְאַלֵּיבָּא דר"א פְּלִיגִי תַּנָּאֵי דְּהַמִּשְׁנָה ס"ל דְּמוֹקְמִים ר"א הַמְּיעוּט שֶׁל הַפָּסוּק עַל קִינּוּי ור"י בר"י ס"ל דר"א מוֹקְמִים לָהּ עַל סְתִירָה אֲבָל עכ"פ חֲדָא מִנַּיְיהוּ בְּוַדַּאי צָרִיךְ ב' עֵדִים דַּהֲרֵי אִיכָּא מִיעוּטָא דְּבָה דְּמְמַעֵט לְכָל הַפָּחוֹת חֲדָא מֵהָנֵי תַּרְתֵּי וְזֶהוּ שֶׁכָּתַב הָרַשְׁבָּ"א דְּאִם הַקִּינּוּי וְגַם הַסְּתִירָה הי' ע"פ ע"א אֵינָהּ אֲסוּרָה עָלָיו ע"פ דִּין, וְהָא דְּאָמַר ר"ח מְסוּרָא לָא לֵימָא אִינָשׁ בזה"ז כו' דִּלְמָא קיי"ל כר"י בר"י בע"כ מֻוכְרָח לְפָרֵשׁ דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא יִהְיוּ שְׁנֵי עֵדִים בִּסְתִירָתָהּ דלר"י בר"י צָרִיךְ ב' בַּסְּתִירָה אֲבָל בלא"ה הָא ממ"נ מֻוּתֶּרֶת, שׁוּב מָצָאתִי בַּהֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת ה' מֵיאוּן וְז"ל אר"ח לֹא נֵימָא אִינָשׁ כו' דִּלְמָא קיי"ל כר"י בר"י כו' וְדִלְמָא מַקְרֵי וּמְסַתַּתְרָא וְאָתוּ עֵידֵי סְתִירָה וְלֵיכָּא הָאִידָּנָא מֵי סוֹטָה כו' הֲרֵי דְּהוֹסִיף בֵּיאוּר עַל דִּבְרֵי הַגְּמָרָא דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא יהי' הַסְּתִירָה בִּפְנֵי עֵדִים וכמש"כ דבלא"ה הָא שרי' וְלִכְאוֹרָה צע"ג עַל הָרַמְבַּ"ם וְטוּר בָּזֶה שֶׁכָּתְבוּ דְּבִשְׁנֵיהֶם בְּלֹא עֵדִים ג"כ אֲסוּרָה וַהֲרֵי לִכְאוֹרָה ממ"נ מֻוּתֶּרֶת וְלֹא רָאִיתִי מִי שֶׁנִּתְעוֹרֵר בָּזֶה: [ב] וְהַנִּרְאֶה דס"ל לְהָרַמְבַּ"ם דאע"ג דַּחֲזִינַן לְהֶדְיָ' דְּהַאי תַּנָּא דְּמַצְרִיךְ בְּקִינּוּי ב' עֵדִים אֵין הַכָּוָנָה מִשּׁוּם נֶאֱמָנוּת לְחֻוְדָּא אֶלָּא דִּבְלֹא עֵדִים לָא הָוֵי הַקִּינּוּי כְּלָל וּרְאָיָ' לָזֶה מִדְּקָאָמַר לָא לֵימָא אִינָשׁ כו' דִּלְמָא קיי"ל כר"י בר"י וְאִם נֶאֱמַר דְּמַאן דְּמַצְרִיךְ ב' עֵדִים הָוֵי רַק מִשּׁוּם שֶׁאֵין הַבַּעַל נֶאֱמָן א"כ הֲרֵי לכ"ע תהי' אֲסוּרָה לוֹ דְּהַבַּעַל הָא יוֹדֵעַ הָאֱמֶת דְּקִינֵּא לָהּ אֶלָּא ע"כ דִּלְדִידֵ' בְּלֹא עֵדִים לָא הָוֵי קִינּוּי כְּלָל וְאֵינָהּ אֲסוּרָה לוֹ מ"מ ס"ל לְהָרַמְבַּ"ם דלר"י בר"י דְּמַצְרִיךְ ב' עֵדִים גַּבֵּי סְתִירָה הָוֵי רַק מִשּׁוּם נֶאֱמָנוּת דְּאֵין ע"א נֶאֱמָן לְהַשְׁקוֹתָהּ וּלְהַפְסִידָהּ כְּתֻבָּתָהּ אֲבָל לְעִנְיַן אִיסּוּר כֵּיוָן שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ יָדַע וְרָאָה שֶׁנִּסְתְּרָה אֲסוּרָה לוֹ, וּבֶאֱמֶת דְּהַסְּבָרָא הוּא כֵּן דִּבְשְׁלָמָא קִינּוּי בְּלֹא עֵדִים י"ל דְּלֹא אִיכְפַּת לָהּ בְּקִינּוּי שֶׁלּוֹ וְלֹא אָבְדָה חֶזְקָתָהּ בָּמָה שֶׁלֹּא נִזְהֲרָה אַחַ"כ כֵּיוָן דְּרָאֲתָה דְּקִינֵּא לָהּ בְּלֹא עֵדִים וְאֶפְשָׁר דְּגַם בְּאִיכָּא עֵדִים רַק שֶׁהִיא לֹא רָאֲתָה אֶת הָעֵדִים דְּלָא מְהַנֵּי אֲבָל סְתִירָה מַה סְּבָרָא לוֹמַר דִּבְלֹא עֵדִים לָא לֶהֱוֵי סְתִירָה וַהֲרֵי סְתִירָה דְּסוֹטָה בִּמְקוֹם זְנוּת קַיְימָא וּכְמוֹ דְּאִם הַבַּעַל רָאָה שֶׁזִּנְּתָה אֲסוּרָה לוֹ כְּמוֹ כֵן בְּרָאָה שֶׁנִּסְתְּרָה, וְעוֹד נִרְאֶה יוֹתֵר דְּגַם הָרַשְׁבָּ"א אֵינוֹ חוֹלֵק עַל הָרַמְבַּ"ם בִּסְבָרָא זוֹ דְּלְהַדְּ מ"ד דְּמַצְרִיךְ עֵדִים בִּסְתִירָה הוּא רַק מִשּׁוּם נֶאֱמָנוּת וְגַם בְּלֹא עֵדִים אִם הַבַּעַל בְּעַצְמוֹ יוֹדֵעַ הָאֱמֶת שֶׁנִּסְתְּרָה אֲסוּרָה עָלָיו וְהָא דכ' הָרַשְׁבָּ"א דע"פ דִּין מֻוּתֶּרֶת הוּא מִשּׁוּם דְּהָא ר' יְהוֹשֻׁעַ ס"ל בַּמִּשְׁנָה דְּבֵין בְּקִינּוּי וּבֵין בִּסְתִירָה בָּעֵי שְׁנֵי עֵדִים ור"י בר"י דְּקָאָמַר דְּקִינּוּי סַגִּי ע"פ עַצְמוֹ הָא הָוֵי רַק אַלֵּיבָּא דר' אֱלִיעֶזֶר אֲבָל ר' יְהוֹשֻׁעַ לכ"ע ס"ל דְּקִינּוּי הָוֵי ע"פ ב' וַהֲרֵי בְּכָל דֻּוכְתָּא קיי"ל דַּהֲלָכָה כר' יְהוֹשֻׁעַ לְגַבֵּי דר"א וְרַק בד' מְקוֹמוֹת פָּסְקִינַן בְּנִדָּה דַּף ח' דַּהֲלָכָה כר"א וְהָא דאר"ח לָא לֵימָא אִינָשׁ כו' דִּלְמָא קיי"ל כר"י בר"י י"ל דר"ח קָאָמַר דְּלַכְתְּחִילָּה לֹא לֵימָא דְּלָמָּה לוֹ לְהַכְנִיס עַצְמוֹ בִּפְלוּגְתָּא וְיֵשׁ לוֹ לָחוּשׁ לְכַתְּחִילָּה גַּם לְדִבְרֵי ר"י בר"י אֲבָל בְּדִיעֲבַד ס"ל לְהָרַשְׁבָּ"א דקיי"ל כר' יְהוֹשֻׁעַ וְהָא דְּמְסַיֵּים ר"ח דִּלְמָא מְסָתְרָה וְנֶאֱסְרָה עָלָיו אֵין הַכָּוָנָה דְּאִם תְּסַתְּרֶהָ תהי' אֲסוּרָה רַק קָאֵי עַל הַדְּ דִּלְמָא קיי"ל כר"י בר"י וּמְתַסְּרָה כו' דלר"י בר"י אֲסוּרָה, וַהֲרֵי דִּבְרֵי הַשּׁוּ"ע בע"כ צָרִיךְ לְפָרֵשׁ כֵּן דִּבְסִי' קע"ח סָעִיף ב' כָּתַב כֵּיצַד הוּא הַקִּינּוּי אוֹמֵר לָהּ בִּפְנֵי ב' אַל תִּסָּתְרִי וּבְסָעִיף ו' שָׁם כָּתַב וְכֵן אִם נִסְתְּרָה בִּפְנֵי ב'עֵדִים

וְשָׁהֲתָה כְּדֵי טֻמְאָה עִמּוֹ וְלֹא קִנֵּא לָהּ בִּפְנֵי עֵדִים מֻזְהֶרֶת שֶׁאֵין אוֹסְרִים עַל הַיִּחוּד אֲפִילּוּ נִסְתְּרָה עַל דַּעַת עֶרְוָה אֶלָּא א"כ קִנֵּא לָהּ בִּפְנֵי ב' הֲרֵי דְּפוֹסֵק לְהֶדְיָא דִּבְלֹא קִנֵּא לָהּ בִּפְנֵי ב' מֻזְהֶרֶת וּבִסְעִיף ז' כָּתַב הָא דר"ח דְּלָא לֵימָא אֵינָשׁ כּוֹ' וּמֻזְכָּרַח לוֹמַר דס"ל דְּהַךְ דאר"ח הָוֵי רַק לְכַתְּחִילָּה [וְדִבְרֵי הַשּׁוּ"ע צע"ג דְּהוּא סוֹתֵר לִדְבָרָיו שָׁבְּסִי' קט"ו דְּפָסַק שָׁם דְּגַם בְּקִנּוּי ע"פ עַצְמוֹ אֲסוּרָה, וְכֵן קָשֶׁה דִּבְסִי' קע"ח סְעִיף ד' כ' כֵּיצַד הוּא הַסְּתִירָה שֶׁנִּסְתְּרָה בִּפְנֵי ב' עֵדִים כּוֹ' הֲרֵי דְּפוֹסֵק לְגַמְרֵי כּר' יְהוֹשֻׁעַ דִּבְלֹא עֵידֵי סְתִירָה אֵינָהּ אֲסוּרָה וּבְסִי' קט"ו כָּתַב דִּבְרָאָה בְּעַצְמוֹ שֶׁנִּסְתְּרָה אֲסוּרָה] רַק דלפי"ז אֵינוֹ מְדֻיָּקָּךְ לָמָּה כ' הָרַשְׁבָּ"א דְּאִם הַקִּנּוּי וְגַם הַסְּתִירָה הי' בִּלֹא עֵדִים דְּשָׁרֵי וַהֲרֵי לפי"ז גַּם אִם הַסְּתִירָה הי' בְּעֵדִים וְרַק הַקִּנּוּי בִּלֹא עֵדִים הָא שרי' לר' יְהוֹשֻׁעַ וּמַשְׁמַע דְּכַנָּוֹנַת הָרַשְׁבָּ"א דבכה"ג שרי' לכ"ע:

[ג] שׁוּב מָצָאתִי בִּתְשׁוּבַת הָרֹא"שׁ כְּלָל ל"ב סי' י"ז וְז"ל רָאוּבֵן הִשְׁבִּיעַ לְאִשְׁתּוֹ שְׁבוּעַת הַתּוֹרָה בנק"ח שֶׁלֹּא תְּדַבֵּר עִם פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי וְלֹא תִּכָּנֵס עִמָּהֶם לְבֵית אֶחָד וְקִיְּבְלָה שְׁבוּעָתוֹ בִּפְנֵי עֵדִים כּוֹ', תְּשׁוּבָה אִם נִכְנְסָה עִם אֶחָד מֵהֶם אוֹ עִם שְׁנֵיהֶם לְבֵית הַסֵּתֶר וְשָׁהֲתָה כְּדֵי טֻמְאָה ע"פ עֵדִים אֲסוּרָה לְבַעְלָהּ עַד שֶׁתִּשְׁתֶּה כּוֹ' וַדַּוְקָא שֶׁיֵּשׁ עֵדִים שֶׁנִּסְתְּרָה אֲבָל נִסְתְּרָה בע"א אֵינָהּ אֲסוּרָה וַהֲלָכָה כּר' יְהוֹשֻׁעַ דְּאָמַר מְקֻנֵּא לָהּ ע"פ ב' וּמַשְׁקֶה ע"פ ב', וְהִנֵּה בְּמַה דְּמַצְרִיךְ הָרֹא"שׁ ב' עֵדִים בִּסְתִירָה אֵין רֹאשׁ' דְּחוֹלֵק עַל סְבָרַת הָרַמְבַּ"ם דְּהָא י"ל דְּלֹא בָּא לְמַעֵט רַק ע"א מִשּׁוּם דְּאֵינוֹ נֶאֱמָן שֶׁנִּסְתְּרָה אֲבָל אִם הַבַּעַל בְּעַצְמוֹ רָאָה שֶׁנִּסְתְּרָה י"ל דְּמוֹדֶה דַּאֲסוּרָה וכמש"כ בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם, אֲבָל הֲרֵי בְּקִנּוּי חוֹלֵק לְהֶדְיָ' עַל הָרַמְבַּ"ם וְכָתַב דקיי"ל כּר' יְהוֹשֻׁעַ דְּבָעֵי קִנּוּי בִּפְנֵי ב' וְזֶהוּ כְּאוֹפֶן הַשֵּׁנִי שֶׁכָּתַבְנוּ בְּדַעַת הָרַשְׁבָּ"א, מַסְקְנַת הַדְּבָרִים דְּאִם הַקִּנּוּי וְהַסְּתִירָה שְׁנֵיהֶם הי' בִּלֹא עֵדִים דְּעַת הַהֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת וְהָרַשְׁבָּ"א וְהָרֹא"שׁ דְּמֻזְהֶרֶת וְאִם הַקִּנּוּי לְחוּד בִּלֹא עֵדִים לֹא מָצִינוּ מִי שֶׁמְּקִיל בְּדִיעֲבַד רַק דַּעַת הָרֹא"שׁ בִּתְשׁוּבָה וצ"ע עַל הב"י שֶׁלֹּא הֵבִיא כָּאן דַּעְתָּם כְּלָל: סִימָן מב יְבָאֵר דִּין קִנּוּי לְאִשְׁתּוֹ מִשְּׁנֵים וְנִסְתְּרָה עִם שְׁנֵיהֶם כא' אִם נֶאֶסְרָה אוֹ לֹא הָרַמְבַּ"ם פֶּרֶק א' מה' סוֹטָה הֲלָכָה ג' כָּתַב קִנֵּא לָהּ עַל שְׁנַיִם כְּאֶחָד וְאָמַר לָהּ אַל תִּסָּתְרִי עִם פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי וְנִסְתְּרָה עִם שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד וְשָׁהֲתָה כְּדֵי טֻמְאָה אֲפִילּוּ הֵם שְׁנֵי אַחִים אוֹ אָבִיהָ וְאָחִי' הֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה עַד שֶׁתִּשְׁתֶּה, וְעַיֵּי' בכ"מ שֶׁהֶרְאָה מְקוֹרוֹ בִּירוּשַׁלְמִי דְּקָאָמַר מַהוּ שֶׁיְּקַנֵּא לָהּ מִשְּׁנֵי בְּנֵי אָדָם כְּאַחַת ר' יוּדָן אָמַר בְּמַחֲלוֹקֶת מַאן דְּמַר מְקַנֵּא לָהּ מֵאָבִי' וּמְבָּנָהּ מְקַנֵּא לָהּ מִשְּׁנֵי בְּנֵי אָדָם כְּאַחַת פי' הֲרֵי דס"ל דאע"ג דְּלֵיכָּא אִיסּוּר יִחוּד מ"מ הָוֵי קִנּוּי וְנֶאֱסֶרֶת בִּסְתִירָתָהּ ה"ה דְּמִשְּׁנֵי ב"א אע"ג דְּאִם נִסְתְּרָה עִם שְׁנֵיהֶם כְּאַחַת וְלֹא קָדַם לָהּ שׁוּם קִנּוּי לֵיכָּא אִיסּוּר יִחוּד מ"מ אִם נִסְתְּרָה אַחַר קִנּוּי הֲרֵי הוּא סְתִירָה (וּדְלֹא כְּמוֹ שֶׁרָאִיתִי בְּסֵפֶר אֶחָד חָדָשׁ שֶׁכָּתַב דְּכַנָּוֹנַת הַיְרוּשַׁלְמִי הוּא רַק שֶׁמְּקַנֵּא לָהּ מִשְּׁנֵיהֶם כְּאֶחָד אֲבָל הַסְּתִירָה הי' עִם כָּל אֶחָד בְּפְנֵי עַצְמוֹ דא"כ מַה תָּלוּי זֶה בְּזֶה דְּמְקַנֵּא לָהּ מֵאָבִי' וּמְבָּנָהּ) ר' יוֹסִי בָּעֵי [פי' אִם רָצָה] מְקַנֵּא לָהּ מִמֶּאָה בְּנֵי אָדָם, וְהִנֵּה הָרַמְבַּ"ם לֹא כָּתַב סוֹף לְשׁוֹן הַיְרוּשַׁלְמִי דְּהָוֵי רְבוּתָא יוֹתֵר דַּאֲפִי' מִמֵּאָה כְּאֶחָד הָוֵי סְתִירָה וְתַפֵּס לֵיהּ רַק דִּין הָרִאשׁוֹן דְּנִקְט הַיְרוּשַׁלְמִי שֶׁמְּקַנֵּא לָהּ מִשְּׁנֵי ב"א כְּאֶחָד וצ"ע קָצָת לָמָּה, וְלִכְאוֹרָה נִרְאֶה בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם דס"ל דְּבָזֶה בע"כ חוֹלֵק שֵׁ"ס דִּידַן עַל הַיְרוּשַׁלְמִי דִּבְמַסֶּ' סוֹטָה דַּף ו' קָאָמַר רַב שֵׁשֶׁת דְּסוֹטָה שֶׁיֵּשׁ לָהּ עֵדִים בְּמִדְיַנַת הַיָּם אֵין הַמַּיִם בּוֹדְקִין אוֹתָהּ וא"כ אִם נִסְתְּרָה עִם שְׁלֹשָׁה ב"א כְּאֶחָד הָא וַדַּאי לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁיַּשְׁקֶנָּה דִּלְאֵיזֶה עִנְיָן יַשְׁקֶנָּה דַּהֲרֵי גַּם אִם זְנִתָה עִם אֶחָד מֵהֶם הֲרֵי לֹא יִהְיוּ הַמַּיִם בּוֹדְקִין אוֹתָהּ דְּנִמְצְאוּ הַשְּׁנַיִם הַנּוֹתָרִים הֵם עֵדִים עַל זְנוּתָהּ דַּהֲרֵי אע"ג

דְּנִסְתְּרָה עִמָּהֶם מ"מ הֵם כְּשֵׁרִים לְכָל עֵידוּת שֶׁבַּתּוֹרָה דַּהֲרֵי הֵם כְּשֵׁרִים לְכָל דָּבָר וְלֹא עָשׂוּ שׁוּם אִיסּוּר בְּהַסְתִּירָה דַּהֲרֵי בִּשְׁלֹשָׁה לֵיכָא אִיסּוּר יִחוּד אִם הֵם כְּשֵׁרִים דְּרַק עַל הָאִשָּׁה שַׁיָּיךְ לוֹמַר דְּנֶאֱסָרַת שַׁפִּיר בְּסִתִּירָתָהּ וַאֲפִילּוּ הֵם מֵאָה דְּהוּא תְּלוּי בְּקַפְּיָדָא דְּבַעַל וְהַבַּעַל הָא מוֹחֶה בָּהּ שֶׁלֹּא תִּסָּתֵר אֲבָל הֵם הָא אֵינָם מְשֻׁעְבָּדִים לְבַעַל וְאֵינָם תְּלוּיִם בְּקַפְּיָדָא דִּידֵי' וְלֹא עָשׂוּ שׁוּם אִיסּוּר בְּהַסְתִּירָה וּפְשִׁיטָא דְּאִם הֵם לְפָנֵינוּ וּמְעִידִים עָלֶיהָ שֶׁזִּנְּתָה דְּנֶאֱמָנִים וְגַם אִם הָלְכוּ לָהֶם וְאֵינָם לְפָנֵינוּ מ"מ הָא לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר דְּיַשְׁקֶנָּה דַּהֲרֵי מַה שֶּׁלֹּא יִבְדְּקוּ אוֹתָהּ הַמַּיִם אֵינוֹ בֵּירוּר שֶׁלֹּא זִנְּתָה דִּי"ל דְּזִנְּתָה וְרַק מִשּׁוּם דְּיֵשׁ בָּהּ שְׁנֵי עֵדִים אֵינָהּ נִבְדֶּקֶת ומש"ה נִקַּט הָרַמְבַּ"ם רַק אִם נִסְתְּרָה עִם שְׁנַיִם דְּאָז אִם זִנְּתָה עִם אֶחָד מֵהֶם לֵיכָא רַק עֵד אֶחָד עַל זְנוּתָהּ וְשַׁפִּיר בּוֹדְקִין אוֹתָהּ ומש"ה שׁוֹתָה, וְעַיֵּי' בְּסוֹטָה דַּף ו' בְּתוֹסָ' ד"ה שֶׁבָּאוּ שֶׁנִּסְתַּפְּקוּ אִם יֵשׁ רַק ע"א עַל זְנוּתָהּ אִם בּוֹדְקִין אוֹתָהּ הַמַּיִם וּמִדְּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם הַלָּלוּ מוּכָח דִּבְאֶחָד נִבְדֶּקֶת שַׁפִּיר מִדְּכָתַב דְּשׁוֹתָהּ וְעַיֵּי' במל"מ בְּפֶרֶק ג' מה' סוֹטָה דבלא"ה הֶעֱלָה דְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם דבע"א שַׁפִּיר בּוֹדְקִין אוֹתָהּ הַמַּיִם, וְהַיְרוּשַׁלְמִי דְּנָקַט דְּמְקַנֵּא לָהּ מִמַּאָה אֶפְשָׁר דְּחוֹלֵק עַל מֵימְרָא דְּרַב וס"ל דְּגַם דְּיֵשׁ לָהּ עֵדִים מ"מ הַמַּיִם בּוֹדְקִין אוֹתָהּ, גַּם נוֹכַל לוֹמַר דְּהַיְרוּשַׁלְמִי לָא קָאָמַר רַק דְּמְקַנֵּא לָהּ מִמַּאָה וְהָוֵי קִינּוּי שַׁפִּיר וְאִם נִסְתְּרָה עִמָּהֶם אֲסוּרָה עָלָיו עוֹלָמִית אִם אֵינָם לְפָנֵינוּ לְהָעִיד עלי' וּבֶאֱמֶת לֹא הָיְתָה שׁוֹתָה כֵּיוָן דְּהַשְׁתִּי' אֵינוֹ בֵּירוּר כְּלָל שֶׁלֹּא זִנְּתָה וְהָרַמְבַּ"ם דְּנָקַט הַרֵי זוֹ אֲסוּרָה עַד שֶׁתִּשְׁתֶּה מש"ה לָא נָקַט רַק שְׁנַיִם דְּבִשְׁלֹשָׁה הֲרֵי אֵינָהּ שׁוֹתָה, וּלְפִי זֶה אִם נִסְתְּרָה עִם הָרְבֵּה קְרוֹבִים הַפְּסוּלִים לָהּ לְעֵידוּת בִּשְׁאָרֵי דְּבָרִים וְלֹא עֲדִיפָא כֻּלָּם מֵעַד אֶחָד כָּשֵׁר גַּם הָרַמְבַּ"ם יוֹדֶה דַּאֲפִילּוּ הֵם שְׁלֹשָׁה הָוֵי קִינּוּי וְשׁוֹתָה וְרַק כֵּיוָן דְּהָרַמְבַּ"ם אַיְירֵי סְתָמָא גַּם בִּכְשֵׁרִים מש"ה נָקַט רַק בִּשְׁנַיִם: [ב] וְהִנֵּה כְּבָר מְפֻרְסָם הַקּוּשְׁיָ' עַל הָרַמְבַּ"ם שׁוּב מְצָאתִיו בְּקָרְבָּן עֵדָה בִּירוּשַׁלְמִי מֵהָא דְּאִיתָא במס' נָזִיר דַּף נ"ז שְׁנֵי נְזִירִים שֶׁאָמַר לָהֶם אֶחָד רָאִיתִי אֶחָד מִכֶּם שְׁנִטְמָא וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזֶהוּ מִכֶּם מְגַלְּחִין וּמְבִיאִין קָרְבַּן טֻמְאָה וְקָרְבַּן טָהֳרָה וּפָרִיךְ בַּגְּמָרָא קָתָנֵי שְׁנֵי נְזִירִים כו' וְאַמַּאי כֹּל סְפֵק טֻמְאָה ברה"י מֵהֵיכָא יָלְפִינַן לַהּ מִסּוֹטָה מַה סּוֹטָה בּוֹעֵל וְנִבְעֶלֶת אַף כֹּל סְפֵק טֻמְאָה ברה"י כְּגוֹן דְּאִיכָּא בֵּי תְּרֵי אֲבָל הָכָא שְׁנֵי נְזִירִים וְהַדְּ דְּקָאֵי גַּבֵּיהוֹן הָא תְּלָתָא ה"ל סְפֵק טֻמְאָה בר"ה וּמְשַׁנֵּי שֶׁאָמַר רָאִיתִי טֻמְאָה שֶׁנִּזְרַק בֵּינֵיהֶם הַרֵי דְּיָלְפִינַן מִסּוֹטָה דְּכָל סְפֵק טֻמְאָה אֵינוֹ טָמֵא הֵיכָא דְּאִיכָּא תְּלָתָא וא"כ הַאֵיךְ אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּאִם קִנְּא לָהּ מִמַּאָה יהי' קִינּוּי וַהֲרֵי ה"ל ר"ה וַאֲפִילּוּ לְפִי מַה שֶּׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם רַק אִם קִנֵּא לָהּ מִשְּׁנַיִם מ"מ ג"כ קָשֶׁה דַּהֲרֵי בְּצֵירוּף הָאִשָּׁה הַנִּסְתֶּרֶת ה"ל תְּלָתָא וה"ל ר"ה דִּסְפֵקוֹ לְהָקֵל, וְהַנִּרְאֶה פָּשׁוּט דס"ל לְהָרַמְבַּ"ם דְּעַד כָּאן לָא מְטַהֲרִינַן סְפֵק טֻמְאָה הֵיכָא דְּאִיכָּא תְּלָתָא רַק בַּאֲנָשִׁים טְהוֹרִין דְּכֵיוָן דְּבָאוֹתוֹ מַעֲמָד אִיכָּא שְׁלֹשָׁה וְנָפַל שֻׁמָּה סָפֵק בֵּין אִם הַסָּפֵק הָוֵי עַל כָּל הַשְּׁלֹשָׁה וּבֵין אִם הַסָּפֵק הי' רַק עַל אֶחָד שֶׁבְּאוֹתוֹ מַעֲמָד הי' שְׁלֹשָׁה (וְעַיֵּי' בָּרַמְבַּ"ם פֶּרֶק ט' מה' נָזִיר בלח"מ שָׁם) שַׁפִּיר הָוֵי טָהוֹר אֲבָל הֵיכָא דְּהַטְּהוֹרִים אֵינָם רַק שְׁנַיִם רַק שֶׁהַמְּטַמְּאִים הֵם הַרְבֵּה וּכְגוֹן שהי' שָׁם הַרְבֵּה אֲנָשִׁים וְכֻלָּם טְמֵאִים שֶׁמְּטַמְּאִין אָדָם בִּנְגִיעָתָן וְנִכְנַס שָׁם טָהוֹר אֶחָד וְסָפֵק נָגַע בְּאֵיזֶה טָמֵא ס"ל לְהָרַמְבַּ"ם דבכה"ג לֹא נִטְהַר מִשּׁוּם ר"ה דְּאַטּוּ מִשּׁוּם שֶׁנִּתְרַבּוּ הַמְּטַמְּאִים יהי' עוֹד יוֹתֵר קִיל וְכֵן הַסְּבָרָא דְּהָאֵיךְ נֹאמַר דְּאִם יהי' רַק אֶחָד טָמֵא וְאֶחָד טָהוֹר וְסָפֵק נָגְעוּ זֶה בָּזֶה יהי' טָמֵא וְאִם יהי' שָׁם עוֹד טָמֵא הַמְּטַמֵּא בִּנְגִיעָתוֹ שֶׁנִּתְחַזֵּק עי"ז הַסָּפֵק דַּהֲרֵי כְּשֶׁהַמְּטַמְּאִין מְרֻבִּין יוֹתֵר קָרוֹב שֶׁנָּגְעוּ בְּהַטָּהוֹר יהי' טָהוֹר דָּבָר זֶה לֹא נִיתַּן לְהֵאָמֵר כְּלָל

ומש"ה בְּסוֹטָה שֶׁנִּסְתְּרָה עִם כַּמָּה אֲנָשִׁים לְעוֹלָם הָוֵי רַק כְּמוֹ שְׁנַיִם דְּהַיְינוּ הַבּוֹעֵל וְהַנִּבְעֶלֶת וּמַה שֶּׁנִּתְרַבּוּ עוֹד אֲנָשִׁים לֹא נִטְהַר אוֹתָהּ בִּשְׁבִיל זֶה וְאִם בָּאנוּ לְדַמּוֹתוֹ לְדִין ר"ה הוּא אִם נִסְתְּרוּ שְׁנֵי נָשִׁים עִם אִישׁ אֶחָד וְלִשְׁנֵיהֶם קִנְּא לְכָל אַחַת בַּעֲלָהּ שֶׁלֹּא תִּסָּתֵר עִם אוֹתוֹ אִישׁ דְּאָז הָוֵי ר"ה ובכה"ג אֶפְשָׁר דְּגַם הָרַמְבַּ"ם מוֹדֶה דְּלָא הָוֵי קִנּוּי וּסְתִירָה כְּלָל:[ג] אָמְנָם אַפְּתִי אֵין זֶה מַסְפִּיק דַּהֲרֵי וַדַּאי נִרְאֶה דְּלְהַיְרוּשַׁלְמִי דְּקָאָמַר דְּאִם רָצָה מְקַנֵּא לָהּ גַּם מִמֵּאָה הָא וַדַּאי דְּלְדִידַן' אִם נִסְתְּרָה עִם מֵאָה דְּנֶאֱסֶרֶת עֲלֵיהֶם אִם גֵּירְשָׁהּ בַּעֲלָהּ דְּכֻלָּא הוּא דְּכְשֶׁם שֶׁאֲסוּרָה עַל הַבַּעַל אֲסוּרָה לַבּוֹעֵל וא"כ נְהִי דְּלְעִנְיַן הָאִשָּׁה הַנִּסְתָּרָה שַׁפִּיר כָּתַבְנוּ דְּרִיבּוּי הָאֲנָשִׁים לָא מְשַׁוֵּי ר"ה לְגַבֵּי דִּידָהּ אֲבָל לְגַבֵּי הַבּוֹעֲלִים הֲרֵי הָוֵי ר"ה שַׁפִּיר וַהֲרֵי זֶה דּוֹמֶה מַמָּשׁ לִשְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים הָעוֹמְדִים בְּיַחַד וְנִזְרְקָה טֻמְאָה בֵּינֵיהֶם וְלֹא יָדַעְנוּ אִם נָגְעָה בָּהֶם וְכֵינָן דְּבִנְסְתְּרָה עִם הַרְבֵּה ג"כ אֲסוּרָה עֲלֵיהֶם א"כ גַּם סְפֵק טֻמְאָה נִלְמוֹד דְּטָמֵא גַּם אִם אִיכָּא תְּלָתָא וּכְמוֹ דְּבִסוֹטָה אוֹסְרִין אוֹתָהּ עַל הַבּוֹעֲלִים אע"ג דְּאִיכָּא הַרְבֵּה דַּהֲרֵי וַדַּאי נִרְאֶה דְּהָא דְּיָלְפִינַן סְפֵק טֻמְאָה ברה"י דְּטָמֵא מִסּוֹטָה לֹא רַק מֵהָא דַּאֲסוּרָה לַבַּעַל הוּא דְּיָלְפִינַן לֵיהּ רַק נוּכַל לְלָמְדוֹ ג"כ מֵהָא דַּאֲסוּרָה עַל הַבּוֹעֵל.

וְעוֹד דְּגַם בְּלָאו הַקֻּוּשְׁיָ' מֵרְשׁוּת הָרַבִּים קָשֶׁה לְדַעַת הַיְרוּשַׁלְמִי דְּאָמַר דְּמְקַנֵּא לָהּ מֵהַרְבֵּה אֲנָשִׁים א"כ תִּיקְשֶׁה דְּהַתּוֹסָפוֹת בְּרֵישׁ נִדָּה בד"ה מעל"ע הִקְשׁוּ בְּהָא דִּבְנָזִיר אָמְרִי' דִּשְׁנֵי נְזִירִים שֶׁאָמַר לָהֶם אֶחָד רָאִיתִי אֶחָד מִכֶּם שֶׁנִּטְמָא מְבִיאִים קָרְבַּן טֻמְאָה וְקָרְבַּן טָהֳרָה וּפָרִיךְ דְּהָא הָוֵי ר"ה וּמְשַׁנֵּי בְּאוֹמֵר רָאִיתִי שֶׁנִּזְרְקָה טֻמְאָה בֵּינֵיכֶם וְהִקְשׁוּ הַתּוֹס' דא"כ יִהְיוּ שְׁנֵיהֶם מְבִיאִין קָרְבַּן טֻמְאָה כְּדִין כָּל סָפֵק טֻמְאָה ברה"י דְּטָמֵא וַדַּאי וְתֵירְצוּ דְּלָא יָלְפִינַן מִסּוֹטָה רַק מַה דְּיָכוֹל לִהְיוֹת אֲבָל כָּאן דְּאִי אֶפְשָׁר לִהְיוֹת כְּלָל שְׁשְׁנֵיהֶם יִהְיוּ טְמֵאִין לָא יָלְפִינַן כְּלָל וְהָוֵי כְּכָל סָפֵק דְּאוֹרָיְיתָא דְּהָוֵי לְחוּמְרָא וְהָוֵי רַק סָפֵק וְהָא דְּפָרִיךְ בַּגְּמָרָא דְּהָוֵי ר"ה וְיִהְיוּ שְׁנֵיהֶם טְהוֹרִים אע"ג דג"כ אֵינוֹ יָכוֹל לִהְיוֹת דְּהָאֶחָד הָא וַדַּאי טָמֵא תֵּירְצוּ הַתּוֹסָפוֹת דְּהָכִי פָּרִיךְ כֵּינָן דא"א לְלָמְדוֹ מִסּוֹטָה לְשַׁוֵּ' כְּוַדַּאי וְהָוֵי רַק סָפֵק וְנוֹקְמָא אַחֲזָקַת טָהֳרָה וא"כ הָא קָשֶׁה דַּהֲרֵי בְּנִסְתְּרָה עִם הַרְבֵּה אֲנָשִׁים וְשָׁהֲתָה רַק כְּדֵי טֻמְאָה אַחַת וא"כ הָא בְּוַדַּאי לֹא נִבְעֲלָה רַק לְאֶחָד מֵהֶם וַהֲרֵי אַפִּ"ה אֲסוּרָה עַל כֻּלָּם כֵּינָן דְּהָוֵי קִנּוּי וּסְתִירָה לְהַיְרוּשַׁלְמִי וא"כ נִלְמוֹד מֵהָא דבכה"ג אֲסוּרָה לַבּוֹעֵל דִּכְמוֹ כֵן בְּסָפֵק טֻמְאָה אפי' הֵיכָא דְּאִי אֶפְשָׁר לִהְיוֹת בְּוַדַּאי כֵּן מ"מ יהי' טָמֵא בְּוַדַּאי ברה"י, וצ"ל דס"ל לְהָרַמְבַּ"ם דְּמֵהָא דַּאֲסוּרָה לַבּוֹעֵל אִי אֶפְשָׁר לְלָמְוד מִינֵּיהּ לְהַחְמִיר גַּם בִּסְפֵק טֻמְאָה וַאֲפִ' הֵיכָא דְּאִיכָּא תְּלָתָא אוֹ הֵיכָא דא"א לִהְיוֹת דְּלַגַּבֵּי בּוֹעֵל הָא יֵשׁ לָהּ חֶזְקַת אִיסּוּר דְּהַסָּפֵק נוֹלַד בי' בְּזַמַן דְּהָיְתָ' אֵשֶׁת אִישׁ אֲבָל בְּהַהִ' דְּשְׁנֵי נְזִירִים הֲרֵי לְכָל אֶחָד יֵשׁ לוֹ חֶזְקַת טָהֳרָה ובכה"ג אִי אֶפְשָׁר לְלָמְדוֹ לְטַמֵּא רַק מֵהָא דְּסוֹטָה אֲסוּרָה לַבַּעַל וּכְמוֹ שֶׁהִסְבִּירוּ הַתּוֹס' שָׁם בְּרֵישׁ נִדָּה וּמֵהָא דְּבַעַל הֲרֵי אִי אֶפְשָׁר לְלָמְוד רַק הֵיכָא דְּיָכוֹל לִהְיוֹת הַסָּפֵק וְגַם הָא לָא מַשְׁכַּחַת לָהּ בְּתַלְתָּא.

וְעַיַּ' בַּשָּׁ"ך יו"ד סי' נ' שֶׁכָּתַב דְּדִין זֶה כָּל הֵיכָא דְּנוֹלַד סְפֵק טְרֵפָה מַחַיִּים אִם מִקְרֵי חֶזְקַת הֶיתֵּר אוֹ לָא הָוֵי מַחֲלוֹקֶת דְּאַבַּיֵי וְרָבָא עִם רַבָּה דִּלְרַבָּה גַּם בכה"ג מִקְרֵי חֶזְקַת הֶיתֵּר וּלְאַבַּיֵי וְרָבָא לָא מִקְרֵי חֶזְקַת הֶיתֵּר יעו"ש וְנֶאֱמַר דְּהַיְרוּשַׁלְמִי ס"ל כְּאַבַּיֵי וְרָבָא וּלְרַבָּה בָּאֱמֶת לֹא לֶהֱוֵי מְהֵנֵי סְתִירָה עִם הַרְבֵּה אֲנָשִׁים: [ד] דַּע דְּלִכְאוֹרָה נִרְאֶה דְּקִנּוּי לָא מַקְרֵי רַק בְּשֶׁחוֹשְׁדָהּ לִזְנוּת ומש"ה אוֹמֵר לָהּ אַל תִּסָּתְרִי עִם פְּלוֹנִי אֲבָל בְּאוֹמֵר לָהּ אַל תִּסָּתְרִי מִפְּנֵי שֶׁשּׁוֹנֵא לִפְלוֹנִי אוֹ מִשּׁוּם אִיסּוּר יִחוּד וְאֵינוֹ חוֹשְׁדָהּ שֶׁתִּזְנֶה כְּלָל רַק שֶׁמִּזְהִירָהּ עַל

אִיסּוּר יְחוּד נִרְאֶה דְּלָא הָוֵי קִינּוּי כְּלָל וְאִם נִסְתְּרָה עִמּוֹ מֻוּתֶּרֶת וְכִדְמַשְׁמַע כֵּן לְשׁוֹן הַגְּמָרָא בְּסוֹטָה (דַּף ב') דָּבָר הַמִּטִּיל קִנְאָה בֵּינוֹ לְבֵינָהּ ופרש"י שֶׁזּוֹ מַקְנִיטָתוֹ עַל שֶׁחוֹשְׁדָהּ, וּרְאָיָ' לָזֶה דְּבִיבָמוֹת (דַּף נ"ה) אָמְרִינַן דְּשִׁכְבַת זֶרַע דִּכְתִיב גַּבֵּי סוֹטָה פְּרָט לְשֶׁקִּנֵּא לָהּ שֶׁלֹּא כְּדַרְכָּהּ ופרש"י שהי' חוֹשְׁדָהּ עִמּוֹ בְּכָךְ וּכְשֶׁאָמַר לָהּ אַל תִּסָּתְרִי עִמּוֹ יָדוּעַ לְכָל דְּעַל דַּעַת כֵּן הִזְהִירָהּ שֶׁלֹּא הי' חוֹשְׁדָהּ בְּבִיאָה אַחֶרֶת לִישָׁנָא אַחֲרִינָא לְשֶׁקִּנֵּא לָהּ שֶׁלֹּא כְּדַרְכָּהּ אַל תִּסָּתְרִי עִמּוֹ לְהַבְעִל שֶׁלֹּא כְּדַרְכָּהּ, וּמַסִּיק שָׁם דְּשִׁכְבַת זֶרַע בָּא לְמַעֵט דֶּרֶךְ אֵיבָרִים, וע"ש בְּתוֹסְ' ד"ה פְּרָט, הֲרֵי דִּכְשֶׁאָמַר לָהּ שֶׁאֵינוֹ חוֹשְׁדָהּ אוֹ שֶׁיָּדוּעַ שֶׁאֵינוֹ חוֹשְׁדָהּ רַק עַל דֶּרֶךְ אֵיבָרִים דְּלָא הָוֵי קִינּוּי כְּלָל וכ"ש כְּשֶׁאוֹמַר לָהּ אַל תִּכָּנְסִי עִם פְּלוֹנִי מִפְּנֵי שֶׁאֲנִי שׂוֹנֵא לוֹ אוֹ שֶׁמְּפָרֶשׁ לָהּ מִשּׁוּם אִיסּוּר יִחוּד דְּאֵינוֹ חוֹשְׁדָהּ כְּלָל דְּלָא הָוֵי קִינּוּי כְּלָל.

אָמְנָם הָרַמְבַּ"ם כתב' בְּפֶרֶק ג' מה' סוֹטָה הכ"ד אִשָּׁה שֶׁזִּנְּתָה בְּאוֹנֶס אוֹ בִּשְׁגָגָה אוֹ שֶׁבָּא עלי' זֶה שֶׁקִּנֵּא לָהּ עִמּוֹ דֶּרֶךְ אֵיבָרִים אֵין הַמַּיִם בּוֹדְקִין אוֹתָהּ, הֲרֵי דְּאֵינוֹ מְפָרֵשׁ כפרש"י וְהַתוֹסְ' דְּמְפָרְשִׁים דְּמִיעוּטָא דְּשִׁכְבַת זֶרַע קָאֵי עַל הַקִּנּוּי דבכה"ג לָא הָוֵי קִינּוּי וְאִיהוּ מְפָרֵשׁ דה"ק דְּאִם בָּא עלי' רַק דֶּרֶךְ אֵיבָרִים אֵין הַמַּיִם בּוֹדְקִין אוֹתָהּ וְלִדְבָרָיו אֵין מְכָאן רְאִי' לָזֶה, וּלְשׁוֹן הַגְּמָרָא דְּאָמְרִינַן פְּרָט לְשֶׁקִּנֵּא לָהּ דֶּרֶךְ אֵיבָרִים צ"ע לְפִירוּשׁוֹ דה"ל לוֹמַר פְּרָט לַבָּא עלי' דֶּרֶךְ אֵיבָרִים.

שׁוּב מָצָאתִי בְּמִדְרַשׁ רַבָּה פ' נָשׂא הוּבָא שָׁם דְּרָשָׁה דְּגְמָרָ' דְּשִׁכְבַת זֶרַע פְּרָט לְדֶרֶךְ אֵיבָרִים וְעוֹד אִיתָא שָׁם לְקַמָּן שָׁטִית טֻמְאָה תַּחַת אִישׁ דְּהוֹצִיא דֶּרֶךְ אֵיבָרִים וּבְנִדְאֵי קָשֶׁה דב' קָרֵאי לָמָּה לִי לְדָבָר אֶחָד וּמֻוכְרָח דְּפָסוּק אֶחָד בָּא לְמַעֵט אִם הַקִּנּוּי הי' עַל דֶּרֶךְ אֵיבָרִים וכפרש"י וְתוֹסְ' וּפָסוּק הַשֵּׁנִי דִּכְתִיב גַּבֵּי שְׁבוּעוֹת הַכֹּהֵן קָאֵי אִם הַקִּנּוּי כְּדִין רַק שֶׁאֵין הַכֹּהֵן מַשְׁבִּיעָהּ עַל דֶּרֶךְ אֵיבָרִים דְּעַל דֶּרֶךְ אֵיבָרִים אֵין הַמַּיִם בּוֹדְקִין אוֹתָהּ, וצ"ע עַל הָרַמְבַּ"ם דא"כ אַמַּאי לֹא הֵבִיא הַךְ דִּינָא דִּגְמָרָ' דִּיבָמוֹת דְּבְדֶרֶךְ אֵיבָרִים לָא הָוֵי קִינּוּי: סִימָן מג יְבָאֵר בְּמִקְדַּשׁ אִשָּׁה וְאָמַר לָהּ ע"מ שֶׁתַּחְזִירִי לִי דְּאֵינָהּ מְקֻוָּדֶשֶׁת אִם זֶה אֵינוֹ רַק בְּדִכְפְלֵי לִתְנָאוֹ אוֹ גַּם בְּדָלָא כִּפְלֵי לִתְנָאוֹ: באה"ע סִימָן כ"ט סָעִיף א', עַל מְנָת שֶׁתַּחְזִירִהוּ לִי אֵינָהּ מְקֻוָּדֶשֶׁת, וְעַיֵּין בְּבֵית שְׁמוּאֵל ס"ק א' שֶׁהֵבִיא מש"כ הב"ח דְּלְהָנֵי פּוֹסְקִים דס"ל לְקַמָּן בְּסִימָן ל"ח דְּגַם דְּתְנַאי דְּעַל מְנָת צָרִיךְ תְּנַאי כָּפוּל דַּוְקָא וְאִם לֹא כִּפְלֵי בָּטֵל הַתְנַאי אַיְירֵי הָכָא ג"כ רַק בְּדִכְפְלֵי דְּאִם לֹא תַּחְזִיר אֵינָהּ מְקֻוָּדֶשֶׁת דְּבְדָלָא כִּפְלֵי הֲרֵי אֵינָהּ צְרִיכָה לְהַחֲזִיר לוֹ, וא"כ מִמֵּילָא הִיא מְקֻוָּדֶשֶׁת, וּמַה שֶּׁהִשִּׂיג עָלָיו הַבֵּית שְׁמוּאֵל יְבוֹאַר לְקַמָּן.

וְלִכְאוֹרָה הי' נִרְאֶה לְיַשֵּׁב דַּעַת הַטּוּר ושו"ע שֶׁפָּתְמוּ כָּאן דְּבְרֵיהֶם דס"ל דַּאֲפִי' לְהָנֵי פּוֹסְקִים דס"ל דְּגַם עַל מְנָת צָרִיךְ תְּנַאי כָּפוּל מִכָּל מָקוֹם זֶה אֵינוֹ רַק בִּשְׁאָרֵי דְּבָרִים דְּאֵין מָקוֹם לְחַיְּבוֹ לְקַיֵּים אֶת הַתְּנַאי רַק מִכֹּחַ שֶׁל הַתְּנַאי ומש"ה צָרִיךְ בּוֹ מִשְׁפְּטֵי הַתְּנָאִים, אֲבָל גַּבֵּי קִידּוּשִׁין כֵּיוָן דְּנֶאֱמַר דְּלְהָנֵי פּוֹסְקִים מִדְּלָא כִּפְלֵי לִתְנַאי בָּטֵל הַתְּנַאי וְהַמַּעֲשֶׂה קַיָּים וְחָלִים הַקִּידּוּשִׁין וא"כ הֲרֵי שׁוּב מִמֵּילָא מְחֻוַּיֶּבֶת לְהַחֲזִירָם לוֹ מֵהָא דְּאָמַר רַב גִּידֵּל במס' כְּתֻובּוֹת (דַּף ק"ב) כַּמָּה אַתָּה נוֹתֵן לְבִנְךָ כָּךְ וְכָךְ עָמְדוּ וְקִידְּשׁוּ קָנוּ הֵן הֵן הַדְּבָרִים הַנִּיקָּנִים בַּאֲמִירָה, וַהֲרֵי כֵּיוָן דְּהִתְנָה עִמָּהּ עַל מְנָת שֶׁתַּחְזִיר לִי הַקִּידּוּשִׁין הָא אַיְירִי בע"כ דְּהִיא נִתְרַצָּה לוֹ לְהִתְקַדֵּשׁ עַל תְּנַאי זֶה וּבְנִדְאֵי נִרְאֶה דְּלֹא גָּרַע מֵאִם פָּסְקָה לִיתֵּן לוֹ מָנָה דְּמִיָּד שֶׁקִּידְּשָׁהּ מְחֻוַּיֶּבֶת לִיתֵּן וּכְמוֹ כֵן אִם נֶאֱמַר דְּחָלִים הַקִּידּוּשִׁין מִמֵּילָא מְחֻוַּיֶּבֶת לְהַחֲזִירָם לוֹ, וַאֲפִי' לְפִי מַה שֶּׁכָּתְבוּ הַתּוֹסְ' בִּכְתֻובּוֹת שָׁם דְּהַךְ דְּרַב גִּידֵּל אֵינָם רַק בְּנִשּׂוּאִין

הָרֹאשׁוֹנִים מ"מ הָא מְבֹאָר בשו"ע בְּסִימָן נ"א דְּזֶה אֵינוֹ רַק בְּאָב שֶׁפָּסַק לְבִתּוֹ אֲבָל אִם הִיא פָּסְקָה עַל עַצְמָהּ גַּם בְּנִשּׂוּאִין הַשְּׁנִיִּים מְחֻיֶּבֶת לְקַיֵּם וא"כ כֵּיוָן דבע"כ תִּתְחַיֵּב לְהַחֲזִירָם לוֹ גַּם בִּדְלָא כְּפָלֵי לְתָנָּאָה וְאֵין מָקוֹם לוֹמַר שֶׁתִּהְיֶ' מְקֻוָּדֶשֶׁת וְלֹא תִּתְחַיֵּב לְהַחֲזִיר ומש"ה שׁוּב מִמֵּילָא אֵינָהּ מְקֻוָּדֶשֶׁת, וּלְפִי זֶה יָצָא לָנוּ דְּלָאו דַּוְקָא נָקְטוּ הַטּוּר ושו"ע הַאי דְּיָנָא בְּאָמַר לָהּ עַל מְנָת שֶׁתַּחֲזִירֶהוּ לִי אֶלָּא אפי' בְּתָנַאי דְּאִם אָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻוָּדֶשֶׁת לִי אִם תַּחֲזִירִי לִי כֶּסֶף הַקִּידּוּשִׁין ג"כ אֵינָהּ מְקֻוָּדֶשֶׁת אֲפִילּוּ בִּדְלָא כְּפָלֵי לְתָנָּאוֹ ואע"ג דְּבִתְנַאי דְּאִם כ"ע מוֹדִים דְּצָרִיךְ תְּנַאי כָּפוּל מ"מ כֵּיוָן דְּאִם נֹאמַר דְּהִיא מְקֻוָּדֶשֶׁת שׁוּב תִּתְחַיֵּב לְהַחֲזִירָם לוֹ מִדְּרַב גִּידֵּל וּמִמֵּילָא אֵינָהּ מְקֻוָּדֶשֶׁת, וּבָזֶה נִתְיַישֵּׁב דִּבְרֵי הַחֶלְקַת מְחוֹקֵק בְּסִימָן ל"ח שֶׁכָּתַב שָׁם הָרַמָ"א דְּיֵשׁ אוֹמְרִים דְּכָל תְּנַאי בָּעֵינַן שֶׁיִּהְיֶ' תְּנַאי בִּדְבָר אֶחָד וּמַעֲשֶׂה בִּדְבָר אַחֵר אֲבָל אִם הַכֹּל הוּא בִּדְבָר אֶחָד אֵינוֹ תְּנַאי וְיֵשׁ לָחוּשׁ לָן לְחוּמְרָא וע"ש בחמ"ק שֶׁבֵּיאֵר זֶה כְּגוֹן אִם אָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻוָּדֶשֶׁת לִי אִם תַּחֲזִירִי לִי הַנְּיָיר דְּכֵיוָן דִּתְנַאי דְּאִם אֵינוֹ כְּמַעֲכְשָׁיו ה"ה תַּנָּא וּמַעֲשֶׂה בִּדְבָר אֶחָד דְּהַתְּנַאי סוֹתֵר לְהַמַּעֲשֶׂה דְּאֵימָתַי יָחוּלוּהַקִּידּוּשִׁין רַק אַחַר הַחֲזָרָה וְזֶה אִי אֶפְשָׁר ומש"ה בָּטַל הַתְּנַאי וּמְקֻוָּדֶשֶׁת אפי' לֹא קַיְּמָהּ הַתְּנַאי, וְכָתַב עוֹד החמ"ק דְּצָרִיךְ לְפָרֵשׁ דְּהָא דכ' הָרַמָ"א דְּיֵשׁ לָחוּשׁ לְדַיְעָה זוֹ לְחוּמְרָא קָאֵי אַקִּידּוּשֵׁי שְׁטָר דְּאָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻוָּדֶשֶׁת לִי אִם תַּחֲזִירִי לִי הַנְּיָיר דְּחוֹשְׁשִׁין לְהַסּוֹבְרִים דבכה"ג הַתְּנַאי בָּטֵל וְגַם בְּלֹא הֶחֱזָרָה חָיְישִׁינַן לְקִידּוּשִׁין אֲבָל בְּקִידּוּשֵׁי כֶּסֶף הָא פָּסְקִינַן בְּסִימָן כ"ט בַּעַל מְנָת שֶׁתַּחֲזִירִי דְּלָא מְהַנֵּי מִשּׁוּם דְּדָמְיָ' לַחֲלִיפִין, וּדְבָרָיו נִפְלְאוּ טוּבָא וּכְמוֹ שֶׁהִקְשָׁה עָלָיו הַבֵּית שְׁמוּאֵל דְּגַם בְּקִידּוּשֵׁי כֶּסֶף כֵּיוָן דְּהָנֵי יֵשׁ אוֹמְרִים סָבְרִי דְּכֵיוָן שֶׁהַתְּנַאי וּמַעֲשֶׂה בְּדָבָר אֶחָד בָּטֵל הַתְּנַאי וְאֵינָהּ צְרִיכָה לְהַחֲזִירָהּ ומש"ה הִיא מְקֻוָּדֶשֶׁת לְדִידְהוּ, אֲבָל לפמש"כ הָא נִיחָא דַּהֲרֵי גַּם אִם הַתְּנַאי בָּטֵל מ"מ הָא אִם נֵימָא דְּמְקֻוָּדֶשֶׁת תִּתְחַיֵּב לְהַחֲזִירוֹ מִדְּרַב גִּידֵּל וְשׁוּב אֵינָם קִידּוּשִׁין דְּדוֹמֶה לַחֲלִיפִין ובע"כ קָאֵי הָרַמָ"א רַק עַל קִידּוּשֵׁי שְׁטָר: [ב] אָמְנָם לִכְאוֹרָה קָשֶׁה עַל זֶה מַהָא דְּבְקִידּוּשִׁין (דַּף ח') אָמַר ר' אֶלְעָזָר הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּמָנֶה וְנָתַן לָהּ דִּינָר הֲרֵי זוֹ מְקֻוָּדֶשֶׁת וַיַּשְׁלִים מ"ט כֵּיוָן דְּאָמַר לַהּ מָנֶה וְיָהֵיב לַהּ דִּינָר כְּמַאן דְּאָמַר עַל מְנָת דָּמַי וְאָמַר ר"ה כָּל הָאוֹמֵר ע"מ כְּאוֹמֵר מַעֲכְשָׁיו דָּמַי, פי' ומש"ה מְקֻוָּדֶשֶׁת מִיָּד אִם יַשְׁלִים אַחַ"כ וְלֹא כְּשֶׁיַּשְׁלִים, וְכָתַב שָׁם הָרֹא"ש דאע"פ שֶׁלֹּא הִזְכִּיר תְּנַאי דְּיִינְינַן לי' כְּאִלּוּ הִזְכִּיר תְּנַאי וּכְאִלּוּ כְּפָלֵי לְתָנָּאוֹ ומש"ה צָרִיךְ לְהַשְׁלִים, הֲרֵי דְּהֶוְצְרֵךְ הָרֹא"ש לְדָחוֹק דַּהֲרֵי הוּא כְּמוֹ דְּכַפְלֵי מִדְּקָאָמַר וַיַּשְׁלִים וּמוּכָח דס"ל לְהָרֹא"ש דְּאִלּוּ לֹא כְּפָלֵי לֹא הי' צָרִיךְ לְהַשְׁלִים כְּלָל וְאַמַּאי הֲרֵי גַּם בְּלֹא כְּפָלֵי וּבָטֵל הַתְּנַאי וְחָלִים הַקִּידּוּשִׁין הֲרֵי שַׁפִּיר קָאָמַר ר"א דְּצָרִיךְ לְהַשְׁלִים דְּהָא מְחֻיָּב מדר"ג, וּכְמוֹ כֵן תִּיקְשָׁה מִדִּבְרֵי חִידּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א בְּקִידּוּשִׁין שָׁם שֶׁכָּתַב וְז"ל וְיֵשׁ מְדַקְדְּקִים מִכָּאן דְּבַעַל מְנָת אֵין צָרִיךְ תְּנַאי כָּפוּל דַּהֲרֵי הָכָא סְתָמָא קָיָהֵיב לָהּ, וּמַאי מְדַקְדְּקִים מִכָּאן דִּלְמָא הָא דְּקָאָמַר ר"א וַיַּשְׁלִים הוּא רַק מדר"ג אֲבָל הֵיכָא דְּבָאנוּ לְחַיְּבוֹ רַק מִכֹּחַ הַתְּנַאי הָא נוֹכַל לוֹמַר דְּגַם בַּעַל מְנָת בָּעֵינַן ת"כ, וּמוּכָח לִכְאוֹרָה דְּהָרֹא"ש וְהָרַשְׁבָּ"א ס"ל דְּהַהּ דְּרַב גִּידֵּל לֹא שַׁיָּיךְ רַק הֵיכָא דְּמַבְטִיחַ לָהּ לִיתֵּן בְּלֹא לְשׁוֹן תְּנַאי וְכִדְנָקֵט בַּגְּמָרָא כַּמָּה אַתָּה נוֹתֵן לְבִנְךָ כָּךְ וְכָךְ שֶׁהוּא הַבְטָחָה בְּוַדַּאי בְּלֹא לְשׁוֹן תְּנַאי אֲבָל אִם אָמְרוּ בִּלְשׁוֹן תְּנַאי הֲרֵי אִמְרוּ בִּלְשׁוֹן סָפֵק ומש"ה כָּל הֵיכָא דְּאֵין לָנוּ לְחַיְּבוֹ מִשּׁוּם דִּינֵי תְּנַאי גַּם מִשּׁוּם הָא דר"ג אֵינוֹ חַיָּיב אע"ג דְּהַקִּידּוּשִׁין חָלִים ומש"ה אִי לָאו דְּהוּא כְּכְפָלֵי לֹא הי' צָרִיךְ לְהַשְׁלִים, וְעַיֵּין בשו"ע סִימָן נ"א שֶׁכָּתַב הָרַמָ"א די"א דְּהָא

דְּרַב גִּידֵּל אֵינוֹ רַק כְּשֶׁהִתְנוּ שְׁנֵיהֶם יַחַד וע"ש בחמ"ק שֶׁפֵּירֵשׁ כַּוָּנָתוֹ דְּדַוְקָא כְּשֶׁהִיא אָמְרָה לוֹ שֶׁהוּא יָזוּן בְּתָהּ אָז הוּא חַיָּיב כְּשֶׁמְּקַדְּשָׁהּ מדר"ג אֲבָל אִם רַק הוּא אָמַר שֶׁיָּזוּן בְּתָהּ וְהִיא לֹא אָמְרָה לוֹ כְּלוּם הוּא רַק פְּטוּמֵי מִילֵי בְּעָלְמָא יעו"ש, וא"כ הָא י"ל דִּבְהַדְּ דר' אֶלְעָזָר דְּאָמַר לָהּ הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּמָנָה וְנָתַן לָהּ דִּינָר ס"ל לְרַשְׁבָּ"א וְהָרֹא"ש דְּלֹא שַׁיָּיךְ כְּלָל הַךְ דר"ג אֲבָל בְּאָמַר לָהּ עַל מְנָת שֶׁתַּחְזִירִי לִי הַכֶּסֶף קִידּוּשִׁין הָא לֹא שַׁיָּיךְ פְּטוּמֵי מִילֵי כֵּינָן דְּהוּא אָמַר טוֹבָתוֹ וְשַׁפִּיר כָּתַבְנוּ דִּמְחַוֶּיבֶת מדר"ג כֵּינָן דְּקִיבְּלָהּ הַקִּידּוּשִׁין.

אָמְנָם אֵין זֶה בָּרוּר אֶצְלִי כָּל כָּךְ אִם הַךְ דְּהִתְקַדְּשִׁי לִי בְּמָנֶה וִיהַב דִּינָר יֵשׁ לְדַמּוֹתוֹ לְהַךְ דִּינָא דְּהָרַמָ"א וְלוֹמַר בּוֹ פְּטוּמֵי מִילֵי בְּעָלְמָא. אָמְנָם בלא"ה אֵין מִזֶּה סְתִירָה לִדְבָרֵינוּ כְּלָל וְדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א וְהָרֹא"ש אָתְיִין בִּפְשִׁיטוּת גַּם אִם נֹאמַר כִּדְבָרֵינוּ דְּגַם בִּלְשׁוֹן תְּנַאי שַׁיָּיךְ הַךְ דר"ג הֵיכָא דְּחָלִים הַקִּידּוּשִׁין דמ"מ דְּקָדְקוּ שַׁפִּיר דְּהוּא כְּאִלּוּ כְּפִלֵי דְּאִם נֹאמַר דְּהַךְ דר"א הוּא בְּלֹא כְּפִלֵי וּבֶאֱמֶת בָּטַל הַתְּנַאי וְהַקִּידּוּשִׁין חָלִים בְּכָל אוֹפֶן וְהָא דְּקָאָמַר ר"א דְּמְחַוֶּיבֶת לְהַשְׁלִים אֵינוֹ רַק מדר"ג א"כ הָא עִיקַּר מֵימְרָא דר"א קָשָׁה דְּקָאָמַר הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת וַיַּשְׁלִים מ"ט כֵּינָן דְּאָמַר מָנֶה וְיָהֵיב לַהּ דִּינָר כְּמַאן דְּאָמַר ע"מ ואר"ה כָּל הָאוֹמֵר ע"מ כְּאוֹמֵר מַעֲכָשָׁיו דָּמֵי דְּלָמָּה הֶוְצְרַךְ לְהַךְ דר"ה וַהֲרֵי גַּם אִם נֹאמַר דְּלָא כר"ה וְעַל מְנָת אֵינוֹ כְּמַעֲכָשָׁיו וְהוּא כְּמוֹ תְּנַאי דְּאִם אֶתֵּן מ"מ הֵיא מְקֻדֶּשֶׁת מַעֲכָשָׁיו כֵּינָן דְּחָשְׁבִינַן לִי' שֶׁלֹּא כְּפִלֵי וּבָטַל הַתְּנַאי וְשׁוּב מְמֵילָא מְחַוֶּיבֶת לְהַשְׁלִים מדר"ג, וּמֻכְרָח מֵהַגְּמָ' דְּזֶה אִי אֶפְשָׁר לְאוֹמְרוֹ כְּלָל דַּהֲרֵי הוּא לֹא הִזְכִּיר שׁוּם תְּנַאי בִּדְבָרָיו רַק סְתָמָא אָמַר לָהּ הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּמָנֶה וּמַשְׁמָעוּת דְּבָרָיו הוּא דְּכָל עִנְיָן שֶׁל הַקִּידּוּשִׁין יִהְיוּ תְּלוּיִם בִּנְתִינַת הַמָּנֶה וְאִם לֹא יִתֵּן יִתְבַּטֵּל הַקִּידּוּשִׁין רַק ר' אֶלְעָזָר ס"ל דַּאֲנַן מְפָרְשִׁים לִדְבָרָיו דְּכֵינָן דְּאָמַר מָנֶה וְנָתַן רַק דִּינָר בע"כ כַּוָּנָתוֹ הי' הַדִּינָר לְקִידּוּשִׁין וְהַמָּנֶה לִתְנַאי ומש"ה אִי אֶפְשָׁר לָנוּ לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו דְּכַוָּנָתוֹ הוּא כִּתְנַאי דְּאִם אֶתֵּן וּכְלֹא כְּפִלֵי וְיִתְבַּטֵּל הַתְּנַאי וְהַקִּידּוּשִׁין יִהְיוּ חָלִים גַּם אִם לֹא יֵן רַק יִתְחַיֵּיב לִיתֵּן מדר"ג אֲבָל הַקִּידּוּשִׁין לֹא יִהְיוּ תְּלוּיִם כְּלָל בְּהַנְּתִינָה דַּהֲרֵי זֶהוּ הֵיפּוּךְ מַשְׁמָעוּת דְּבָרָיו ומש"ה מֻכְרָח ר"א לוֹמַר דְּאָנוּ מְפָרְשִׁים דְּבָרָיו דְּכַוָּנָתוֹ הוּא עַל תְּנַאי הַמְעַכֵּב הַקִּידּוּשִׁין וְעִיקַּר הַקִּידּוּשִׁין יִהְיוּ תְּלוּיִם בּוֹ דְּאִם לֹא יִתֵּן יִתְבַּטְּלוּ הַקִּידּוּשִׁין, וא"כ הָא לֹא תהי' מְקֻדֶּשֶׁת מַעֲכָשָׁיו וּכְכָל תְּנַאי דְּלֹא נִתְקַיֵּים הַמַּעֲשֶׂה רַק כְּשֶׁמְּקַיֵּים הַתְּנַאי כָּל שֶׁלֹּא אָמַר לְהֶדְיָ' מַעֲכָשָׁיו ומש"ה הֶוְצְרַךְ ר"א לוֹמַר דַּהֲרֵי הוּא כְּאוֹמֵר עַל מְנָת וְאָמַר ר"ה כָּל הָאוֹמֵר ע"מ כְּאוֹמֵר מַעֲכָשָׁיו דָּמֵי, וא"כ הָא שׁוּב מִמֵּילָא מְיֻשָּׁבִים דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א שֶׁהוֹכִיחַ מִסֵּוּגְיָא זוֹ דְּעַל מְנָת אֵין צָרִיךְ תְּנַאי כָּפוּל, וְהָרֹא"ש כָּתַב דְּדָיְינִינַן לִי' כְּאִלּוּ הִתְנָה וּכְאִלּוּ כְּפִלֵי לִתְנַאי, וּלְעוֹלָם נוֹכַל לוֹמַר כמש"כ דְּגַם הֵיכָא דְּאָמְרוּ בְּלִשּׁוֹן תְּנַאי וְלֹא אָמְרוּ בְּלִשּׁוֹן חִיּוּב גְּמוּר כָּל הֵיכָא דְּבָטֵל הַתְּנַאי וְהַקִּידּוּשִׁין חָלִים שׁוּב חַיָּיב לְקַיֵּים תְּנַאי מִמֵּילָא מדר"ג וּכְמוֹ שֶׁנּוֹתְבָּאֵר: [ג] וּבִדְבָרֵינוּ אֱלֹה נוֹכַל לְיַשֵּׁב הָא דִּבְקִדּוּשִׁין (דַּף ו' ע"ב) קָאָמַר רַב אַשִׁי דְּבַעַל מְנָת לְהַחֲזִיר קָנֵי בְּכוּלְּהוּ לְבַר מֵאִשָּׁה לְפִי שֶׁאֵין אִשָּׁה נִיקְנֵית בַּחֲלִיפִין וּפֵירְשׁוּ הַתּוֹסָ' דְּזֶה דּוֹמֶה לַחֲלִיפִין וְהִקְשׁוּ עַל זֶה הַתּוֹסָ' דְּהָאֵיךְ דּוֹמֶה זֶה לַחֲלִיפִין וְאִי מִשּׁוּם דַּחֲלִיפִין צָרִיךְ ג"כ לְהַחֲזִיר וַהֲרֵי בִּנְדָרִים (דַּף מ"ח) קָאָמַר רַב אַשִׁי בְּעַצְמוֹ עַל קָנְיַן חֲלִיפִין דְּמַאן לִימָּא דְּאִי תָּפַס לָא מִיתְפַּס, הֲרֵי דְּאִיהוּ ס"ל דְּבַחֲלִיפִין אֶפְשָׁר דְּאֵין צָרִיךְ לְהַחֲזִירוֹ כְּלָל.

וְעַיֵּין עוֹד בָּךְ"ן דִּנְדָרִים (דַּף מ"ט) דְּכָתַב שָׁם דְּלַהֲלָכָה קיי"ל בַּחֲלִיפִין דְּמְחַוֶּיבֶ לְהַחֲזִירוֹ וּבִנְדָרִים דִּיחוּי בְּעָלְמָא הוּא דְּדָחֵי לָהּ ר"א וּרְאָיָתוֹ הוּא מֵהָא דִּבְקִידּוּשִׁין מְדַמֶּה ר"א עַצְמוֹ

ע"מ לְהַחֲזִיר לַחֲלִיפִין וּמוּכָח דְּאִיהוּ בְּעַצְמוֹ ס"ל כֵּן לַהֲלָכָה, אֲבָל לְפִי הַנַּ"ל יֵשׁ מָקוֹם
לְיַשְׁבוֹ בִּפְשִׁיטוּת דְּבִנְדָרִים שָׁם קָאָמְרִי פּוּמְבְּדִיתָא דְּקָנֵי עַל מְנָת לְהַקְנוֹת לָא קָנָה וְרַב
נַחְמָן אָמַר דְּקָנָה וְהוֹכִיחַ זֶה מֵהָא דְּמְהַנֵּי בְּכָל דֵּוכְתֵי קִנְיַן סוּדָר דְּאֵינוֹ רַק קָנֵי עַל מְנָת
לְהַקְנוֹת וְדָחֵי רַב אַשִׁי הוֹכָחָתוֹ שֶׁל רַב נַחְמָן דְּמַאן לֵימָא בְּסוּדָר דְּאִי תָּפֵיס לֹא מִיתְּפִיס פִּי'
וְאֵיךְ יָכוֹל לְהוֹכִיחַ דְּבָרָיו מֵחֲלִיפִין, וְכָתַב שָׁם הָרָ"ן דְּקָנֵי ע"מ לְהַקְנוֹת גְּרִיעִי מִמַּתָּנָה ע"מ
לְהַחֲזִיר דְּמַסְקִינַן בְּקִידּוּשִׁין דלכ"ע הוי' מַתָּנָה וְהָכָא ס"ל לְפוּמְבְּדִיתָא דְּלָא קָנֵי דְּשָׁם הָא
זוֹכֶה בּוֹ לִשְׁעָתוֹ וּמִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ וְעַד הַחֲזָרָה הוּא שָׁלוֹ אֲבָל בִּנְדָרִים דְּאַיְירִי שָׁם דְּמַקְנֶה לִבְרִיָ'
הַנְכָסִים כְּדֵי שֶׁיַּקְנֶה בַּר בְּרִיהּ הָא אִיהוּ לָא קָנֵי לִי' כְּלָל ומש"ה פְּלִיגִי בִי', וְהִנֵּה לְפִי מַה
שֶּׁכָּתַבְנוּ דְּבִקִידּוּשִׁין אִם אָמַר לָהּ ע"מ שֶׁתַּחְזִירִי לִי דְּמִלְּבַד חִיּוּבוֹ שֶׁל קִיּוּם הַתְּנַאי אִם
נֹאמַר דְּחָלִים הַקִּידּוּשִׁין מִמֵּילָא מְחַוְּיֶבֶת לִיתֵּן לוֹ מדר"ג וְהִנֵּה בְּהָא דְּאָמַר ר"ג עָמְדוּ וְקִדְּשׁוּ
קָנוּ הֵן הַדְּבָרִים הַנִּיקָּנִים בַּאֲמִירָה, הֲרֵי הוּא קִנְיָן מַמָּשׁ דְּאִם פָּסַק לוֹ עַל חֻפָּץ מְיֻחָד
קָנָה מִיָּד גּוּף הַחֻפָּץ וְהוּא שֶׁלּוֹ מֵעַתָּה וְלֹא דְּהוּא רַק בְּגֶדֶר חִיּוּב לְחַוְּדָא רַק הוּא בְּגֶדֶר קִנְיָן
וְכִדְאָמַר ר"ג עָמְדוּ וְקִדְּשׁוּ קָנוּ וּמִשּׁוּם הָכִי מְחַלֵּק הָרַמְבַּ"ם בָּזֶה בֵּין דָּבָר שֶׁבָּא לָעוֹלָם
לְדָבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם וְכֵן הוּא מְבֹאָר לְהֶדְיָ' בְּסֵפֶר בֵּית מֵאִיר וּבְמִקְנֶה בְּקוֹנְטְרֵס אַחֲרוֹן
בסי' נ"א שָׁם וְהוּא מֻכְרָח ג"כ מִדְּבְרֵי כָּל הָרֹאשׁוֹנִים, וא"כ כְּשֶׁמְּקַדְּשָׁהּ ע"מ שֶׁתַּחְזִירִי
לִי הֲרֵי מִיָּד שֶׁהִיא קוֹנָה הַכֶּסֶף וְחָלִים הַקִּידּוּשִׁין חוֹזֵר הוּא וְקוֹנָהּ אוֹתָם מִמַּתָּנָה מדר"ג וַהֲרֵי
הוּא מַמָּשׁ קָנֵי ע"מ לְהַקְנוֹת וְלֹא שַׁיָּיךְ בָּזֶה חִילּוּקוֹ שֶׁל הָרָ"ן דְּהָא אֵינוֹ קָנוּי לָהּ כְּלָל לְשׁוּם
זְמַן דְּקִנְיָתָהּ וּקְנְיָתוֹ מִמַּתָּנָה בָּאִים כְּאֶחָד וּגְרִיעִי מִכָּל מַתָּנָה ע"מ לְהַחֲזִיר וא"כ הֲרֵי בִּנְדָרִים
דס"ל לְפֻמְבְּדִיתָאֵי דְּקָנֵי ע"מ לְהַקְנוֹת לָא קָנֵי ור"נ מוֹכִיחַ דְּקָנָה מֵהָא דְּמְהַנֵּי חֲלִיפִין וְדָחֵי
לי' רַב אַשִׁי דְּמַאן לֵימָא לָן בַּחֲלִיפִין דְּמְחַוְּיָב לְהַחֲזִיר הֲרֵי דְּרַב אָשֵׁי מְסַפְּקָא לֵיהּ בַּחֲלִיפִין
אִי מְחַוְּיָב לְהַחֲזִיר וְאִי נִימָא דְּבַחֲלִיפִין אֵין צָרִיךְ לְהַחֲזִיר נִשְׁאַר הַאי דִּינָא דְּקָנֵי ע"מ
לְהַקְנוֹת עַל סְבָרָתוֹ הָרֹאשׁוֹנָה דְּלָא קָנֵי וא"כ הֲרֵי שַׁפִּיר קָאָמַר רַב אַשִׁי דְּבִקִידּוּשִׁין לָא
מְהַנֵּי בְּאָמֵרעַל מְנָת לְהַחֲזִיר לְפִי שֶׁאֵין אִשָּׁה נִיקְנֵית בַּחֲלִיפִין פִּי' דְּקָאָמַר ר"א דממ"נ לָא
מְהַנֵּי בְּקִידּוּשִׁין דְּהוּא קָנֵי ע"מ לְהַקְנוֹת וְגַם אִם נֹאמַר כְּרַב נַחְמָן דְּבְכָל דֵּוכְתָּא קָנֵי ע"מ
לְהַקְנוֹת קָנָה הָא לָא קָאִילְפִית לֵיהּ רַק מֵחֲלִיפִין וּבְאִשָּׁה הָא לָא מְהַנֵּי חֲלִיפִין וע"מ לְהַחֲזִיר
הוּא דּוֹמֶה לַחֲלִיפִין וכמש"כ הַתּוֹסָ' בְּקִידּוּשִׁין, וְאִם תֹּאמַר דְּבַחֲלִיפִין א"צ לְהַחֲזִיר וְשׁוּב
אֵינוֹ דּוֹמֶה ע"מ לְהַחֲזִיר לַחֲלִיפִין הָא א"כ בְּשׁוּם מָקוֹם לָא מְהַנֵּי קָנֵי ע"מ לְהַקְנוֹת כְּלָל,
וְאֵין לוֹמַר דא"כ הָא מִדְּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּקִידּוּשִׁין וְהָרָ"ן בִּנְדָרִים שֶׁדָּחֲקוּ בְּקֻושְׁיָ' זוֹ דר"א
אדר"א וְלֹא תֵּירְצוּ כֵּן הָא מוּכָח דְּלֹא ס"ל כֵּן בְּעִיקַּר הַסְּבָרָא שֶׁכָּתַבְנוּ וס"ל ע"כ דְּבְאָמַר
בְּלִשּׁוֹן תְּנַאי לֹא שַׁיָּיךְ כְּלָל הַךְ דר"ג, זֶה אֵינוֹ מֻכְרָח דְּהָא י"ל דְּהַתּוֹסָ' וְהָרָ"ן לָא נִיחָא
לְהוּ בְּהַךְ תֵּירוּצָא וס"ל כְּמוֹ דְּמְבֹאָר בְּחִידּוּשֵׁי הָרִיטְבָ"א בִּכְתֻבּוֹת דַּף ק"ב וע"ש דְּמַשְׁמַע
מִדְּבָרָיו דְּבְמַטְבֵּעַ דְּאֵינוֹ נִקְנֶה בַּחֲלִיפִין גַּם הַךְ דְּרַב גִּיזְדָּל לָא מְהַנֵּי בּוֹ דְּיִהְיֶ' נִקְנֶה קִנְיָן גָּמוּר
וַאֲפִילּוּ עָמְדוּ וְקִדְּשׁוּ אֵינוֹ רַק חוֹב בְּעָלְמָא וְלֹא קָנָה גּוּף הַמַּטְבֵּעַ ע"ש וּדְלֹא כמש"כ הַגָּהוֹת
מַיְימוֹנִי בְּפֶרֶק כ"ג מה' אִישׁוּת דַּאֲפִילּוּ מַטְבֵּעַ דְּלָא נִקְנֶה בַּחֲלִיפִין נִיקְנִים בְּקִידּוּשִׁין
בַּאֲמִירָה, וְלִדְבָרֵי' בְּקִידְּשָׁהּ בְּמַטְבֵּעַ וְאָמַר לָהּ ע"מ לְהַחֲזִיר אֵינוֹ קָנֵי ע"מ לְהַקְנוֹת כְּלָל
ומש"ה הִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' וְהָרָ"ן שַׁפִּיר דְּלָא נִיחָא לְהוּ לְאוֹקְמָא דְּהָא דְּאָמַר רַב אַשִׁי דְּאִשָּׁה
אֵינָהּ נִקְנֵית בע"מ לְהַחֲזִיר לָא אַיְירִי רַק בְּקִידְּשָׁהּ בִּכְלִי וְלֹא בְּמַטְבֵּעַ, ומש"ה דָּחֲקוּ בָּזֶה,
ועכ"פ נָהֲדַר לְדִידַן דְּשַׁפִּיר נִיחָא הָא דְּסָתְמוּ הַטּוּר וְהַשו"ע כָּאן דִּבְרֵיהֶם דִּבְכָל עִנְיָן אֵינָהּ

מְקֻוְדֶּשֶׁת וַאֲפִילּוּ בִּדְלָא כִּפְלֵי וַאֲפִילּוּ לְדַעַת הַפּוֹסְקִים דְּגַם תְּנַאי דְּעַל מְנָת צָרִיךְ תְּנַאי כָּפוּל בְּעָלְמָא: [ד] וְהִנֵּה במס' קִידּוּשִׁין (דַּף ו') אָמַר רָבָא הֵילָךְ מָנֶה ע"מ שֶׁתַּחֲזִירֵהוּ לִי בְּמֶכֶר לֹא קָנָה בְּאִשָּׁה אֵינָהּ מְקֻוְדֶּשֶׁת בְּפִדְיוֹן הַבֵּן אֵין בְּנוֹ פָּדוּי וּפָרִיךְ וְהָא רָבָא ס"ל מַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר שמי' מַתָּנָה דְּאָמַר רָבָא הֵילָךְ אֶתְרוֹג ע"מ שֶׁתַּחְזִירֵהוּ לִי נְטָלוֹ וְהֶחְזִירוֹ יָצָא לֹא הֶחְזִירוֹ לֹא יָצָא אֶלָּא אָמַר רַב אָשֵׁי בְּכֻוְלְּהוּ קָנֵי לְבַר מֵאִשָּׁה לְפִי שֶׁאֵין אִשָּׁה נִקְנֵית בַּחֲלִיפִין א"ל ר"י מִדְּיָפָתִי לְרַב אָשֵׁי הָכִי אָמְרִינַן מִשְּׁמֵי' דְּרָבָא כְּוָוְתָיְךָ, וְעַיֵּין בְּחִידּוּשֵׁי הָרִיטְבָ"א שָׁם שֶׁכָּתַב דְּרַב אַשִּׁי אֵינוֹ חוֹלֵק עַל רָבָא דא"כ מַאי מְשַׁנֵּי ר"א אַכַּתִּי הָא תִּיקְשֶׁה דְּרָבָא אַדְּרָבָא רַק ר"א בָּא לְיַשֵּׁב דִּבְרֵי רָבָא וְקָאָמַר דְּנֶאֶמְרוּ מֵעִיקָּרָא בְּטָעוּת וּלְפִי הַמַּסְקָנָא אָמַר רָבָא קָנָה בְּפִדְיוֹן הַבֵּן בְּנוֹ פָּדוּי וּבְאִשָּׁה אֵינָהּ מְקֻוְדֶּשֶׁת אֲבָל עִיקַּר מֵימְרָא דְּרָבָא הָא נִשְׁאַר גַּם לְפִי הַמַּסְקָנָא רַק כְּמוֹ דְּתָנֵי לָהּ ר"א.

וְהִנֵּה אֵין לְהַקְשׁוֹת עַל דְּבָרֵינוּ דִּלְעֵיל דַּהֲרֵי בְּמֶכֶר וּפִדְיוֹן הַבֵּן אִי לָא כִּפְלֵי לִתְנַאי הָא אֵינוֹ מְחֻוְיָב לְהַחֲזִיר כְּלָל וּתְנָאוֹ בָּטֵל לְהַפּוֹסְקִים דְּגַם תְּנַאי דְּעַל מְנָת צָרִיךְ לִכְפֹּול וְאַיְיְרֵי בִּדְכֶפֶל לִתְנַאי וא"כ נְדַקְדֵּק מִזֶּה דְּגַם הָא דִּנְקַט בַּהֲדַיְיהוּ בְּאִשָּׁה אֵינָהּ מְקֻוְדֶּשֶׁת אַיְיְרֵי ג"כ רַק בִּדְכִפְלֵי וּבְחַד גַּוְוְנֵי דְּאִינָךְ וכהב"ח, זֶה אֵינוֹ דִּקְדּוּק כְּלָל דְּרָבָא נְקַט דִּינוֹ בִּסְתָמָא וְאַיְיְרֵי בְּכָל גַּוְוְנֵי בֵּין בְּכִפְלֵי וּבֵין בְּלֹא כִּפְלֵי וְקָאָמַר דִּבְמֶכֶר קָנָה בְּכָל הָאוֹפַנִּים וְכֵן בפה"ב בְּנוֹ פָּדוּי בְּכָל הָאוֹפַנִּים וְלָא מִיבְּעֵי בִּדְלָא כִּפְלֵי דא"צ לְהַחֲזִירוֹ אֶלָּא אפי' בִּדְכִפְלֵי דִּמְחֻוְיָב לְהַחֲזִיר מ"מ קָנָה דְּמַתָּנָה ע"מ לְהַחֲזִיר שמי' מַתָּנָה וּבְאִשָּׁה אֵינָהּ מְקֻוְדֶּשֶׁת בְּכָל הָאוֹפַנִּים דְּגַם בִּדְלָא כִּפְלֵי צְרִיכָה לְהַחֲזִיר מִשּׁוּם דר"ג וְדָמְיָ' לַחֲלִיפִין, וּלְפִי מש"כ בְּסִימָן מ"ד גַּם בְּמֶכֶר ופה"ב מְחֻוְיָב לְהַחֲזִיר אפי' בְּלֹא כִּפְלֵי וְנִיחָא הַכֹּל, רַק הָא יֵשׁ לְדַקְדֵּק קְצָת לְדַעַת הַפּוֹסְקִים דס"ל דְּבִתְנַאי דְּעַל מְנָת דְּהוּא כְּמֵעַכְשָׁיו לָא בָּעֵינַן בי' מִשְׁפְּטֵי הַתְּנָאִים וְגַם בִּדְלָא כִּפְלֵי תְּנָאוֹ קַיָּיִם א"כ לְפִי מַה דִּמְיֻשָּׁב רַב אַשִּׁי דִּבְרֵי רָבָא הָא תִּיקְשֶׁה קְצָת דְּלָמָּה אַשְׁמְעִינַן רָבָא הַאי דִּינָא דִּבְאִשָּׁה אֵינָהּ מְקֻוְדֶּשֶׁת מִשּׁוּם דְּדָמְיָ' לַחֲלִיפִין בַּתְּנַאי דְּעַל מְנָת שֶׁתַּחֲזִירֵהוּ לִי דְּהַתְּנַאי קַיָּיִם עֲדִיפָא ה"ל לְמִתְנֵי רְבוּתָא יוֹתֵר דְּגַם בְּאָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻוְדֶּשֶׁת לִי אִם תַּחֲזִירִי לִי דְּבִתְנַאי דְּאִם הֲרֵי צָרִיךְ תְּנַאי כָּפוּל וּבְלֹא כִּפְלֵי בָּטֵל הַתְּנַאי וְגַם דַּהֲרֵי בִּתְנַאי דְּאִם דְּאֵינוֹ כְּמֵעַכְשָׁיו הָא לֹא חָלִים הַקִּידּוּשִׁין רַק אַחַר שֶׁתַּחֲזִירֵם לוֹ וַהֲרֵי הוּא תְּנַאי וּמַעֲשֶׂה בְּדָבָר אֶחָד דְּהַתְּנַאי סוֹתֵר הַמַּעֲשֶׂה דג"כ בָּטֵל הַתְּנַאי וה"ל לְאַשְׁמְעִינַן רְבוּתָא יוֹתֵר דְּאַפֵּ"ה אֵינָהּ מְקֻוְדֶּשֶׁת וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ מִשּׁוּם דִּצְרִיכָה לְהַחֲזִיר מדר"ג, וְהַנִּיחָא לְהַפּוֹסְקִים דס"ל דְּגַם בִּתְנַאי דע"מ צָרִיךְ מִשְׁפְּטֵי הַתְּנָאִים נִיחָא דִּבְלֹא כִּפְלֵי ה"ל תְּנַאי דע"מ דּוֹמֶה מַמָּשׁ לִתְנַאי דְּאִם וְאֵין בָּזֶה רְבוּתָא יוֹתֵר מְבַזֶּה אֲבָל לְהַפּוֹסְקִים דע"מ א"צ ת"כ קָשֶׁה, וּמֻוְכְרָח לִכְאוֹרָה לוֹמַר לְהָנֵי פּוֹסְקִים דְּהֵם ס"ל דְּבַאֲמָרוֹ בִּלְשׁוֹן תְּנַאי לֹא שַׁיָּיְךְ הַךְ דְּרַב גִּידֵּל אע"ג דְּהַקִּידּוּשִׁין חָלִים ומש"ה בִּתְנַאי דְּאִם תַּחֲזִירִי דְּהַתְּנַאי בָּטֵל מְקֻוְדֶּשֶׁת שַׁפִּיר וּדְלֹא כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ, ואע"ג דְּהוֹכָחָה זוֹ יֵשׁ לִדְחוֹתוֹ די"ל דְּאַגַּב אַחַרְיַנָא דִּנְקַט שָׁם רְבוּתָא דִּבְמֶכֶר קָנָה ובפה"ב בְּנוֹ פָּדוּי הָא הוי' רְבוּתָא יוֹתֵר בִּתְנַאי דע"מ מִבִּתְנָאֵי דְּאִם דאע"ג דְּהַתְּנַאי קַיָּיִם וּמְחֻוְיָב לְהַחֲזִיר מ"מ קָנָה משא"כ בִּתְנַאי דְּאִם דְּהַתְּנַאי בָּטֵל הָא פְּשִׁיטָא דְּקָנָה וְאַגַּב הָנֵי נְקַט גַּם דִּינָא דִּבְאִשָּׁה אֵינָהּ מְקֻוְדֶּשֶׁת בִּתְנַאי דע"מ, מ"מ הוּא דֹּוחַק קְצָת וּבְוַדַּאי נִרְאֶה יוֹתֵר לוֹמַר דִּלְהָנֵי פּוֹסְקִים מֻוְכְרָח דְּבַאֲמָרוֹ בִּלְשׁוֹן תְּנַאי לֹא שַׁיָּיְךְ הַךְ דְּרַב גִּידֵּל, וּמִנַּיְיהוּ נִלְמוֹד ג"כ לְדַעַת הַפּוֹסְקִים דס"ל דְּגַם בִּתְנַאי דע"מ בָּעֵינַן בְּכָל דֻּוכְתֵי ת"כ דאע"ג דִּלְדִידְהוּ לֵיכָּא הוֹכָחָה מִכָּאן דְּלָא כִּסְבָרָתֵנוּ מ"מ

מנ"ל לַעֲשׂוֹת מַחֲלוֹקֶת בְּסָבָרָא זוֹ בֵּין הַפּוֹסְקִים דְּאִין לְחַדֵּשׁ פְּלוּגְתָּא חֲדָשָׁה בֵּין הַפּוֹסְקִים מַה שֶּׁלֹּא נִמְצָא כֵּן לְהֶדְיָ' וא"כ נִרְאֶה לִכְאוֹרָה כהב"ח דִּלְדִידְהוּ אִי לָא כְּפְלִי מְקַוְּשֶׁת וַהֲגַם דְּאִין מִזֶּה ראי' מוֹכַחַת דְּיֵשׁ לְדָחוֹתוֹ כמש"כ מ"מ הֲרֵי סָמְךְ גָּדוֹל הוּא לְדַעַת הַבַּ"ח: [ה] אָמְנָם הֲרֵי כְּמוֹ כֵן נוּכַל לְהָבִיא סְמוּכִין מִסֵּוּגְיָא זוֹ דְּלֹא כְּהַבַּ"ח דְּהִנֵּה הב"ש בס"ק א' הִקְשָׁה עַל הַבַּ"ח מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' שֶׁהִקְשׁוּ עַל מֵימְרָא הַשְּׁנִיָּה דְּרָבָא דְּאָמַר הֵילָךְ אֶתְרוֹג ע"מ שֶׁתַּחְזִירֶהוּ לִי נְטָלוֹ וְהֶחְזִירוֹ יָצָא לֹא הֶחְזִירוֹ לֹא יָצָא וְהִקְשׁוּ שָׁם הַתּוֹסָפוֹ' דַּהֲרֵי לֹא כְּפְלִי לְתִנָּאוֹ וְאַמַּאי לֹא יָצָא בְּלֹא הֶחֱזִירוֹ וי"ל דְּאִיכָּא תְּנַאי דְּלָא בָּעֵי כָּפוּל כִּי הָכָא שֶׁהָיָה דַּעְתּוֹ שֶׁיְּבָרֵךְ חֲבֵירוֹ עַל אֶתְרוֹג שֶׁלּוֹ.

הֲרֵי דְּכָתְבוּ הַתּוֹסָ' דְּבִתְנַאי דע"מ לְהַחֲזִיר א"צ תְּנַאי כָּפוּל דְּאִיכָּא אֲוִמְדָּנָא דְּאֵינוֹ נוֹתֵן לוֹ רַק ע"מ לְהַחֲזִיר וַהֲרֵי הַתּוֹסָ' ס"ל דְּגַם בִּתְנַאי דע"מ צָרִיךְ ת"כ מ"מ הָכָא שָׁאנֵי דְּאֵין לוֹמַר דְּהַתּוֹסָ' לֹא כָּתְבוּ כֵּן רַק בְּאֶתְרוֹג דְּשָׁם הוּא שַׁפִּיר אִיכָּא אֲוִמְדָּנָא דְּאֵינוֹ נוֹתֵן רַק לְהַחֲזִיר מְשׁוּם דְּגַם הַנּוֹתֵן הָא צָרִיךְ לוֹ לְאוֹתוֹ אֶתְרוֹג עֲבוּר עַצְמוֹ דַּאֲפִי' אִם הַנּוֹתֵן כְּבָר יָצָא בּוֹ מ"מ צָרִיךְ עֲדַיִן לוֹ לְיוֹם שֵׁנִי ומש"ה חֲשִׁיבָא אֲוִמְדָּנָא וְלָא בִּשְׁאָרֵי מַתָּנָה ע"מ לְהַחֲזִיר, דְּזֶה אֵינוֹ דַּהֲרֵי עכ"פ חָזֵינַן דְּהַתּוֹסָ' שֶׁהִקְשׁוּ כֵּן גַּבֵּי אֶתְרוֹג וְדָחֲקוּ בּוֹ לָא נֵיחָא לְהוּ לְפָרֵשׁ בִּפְשִׁיטוּת דְּרָבָא אַיְירִי בִּדְכְפְלִי לִתְנַאי רַק לֹא חָשׁ לְהַאֲרִיךְ א"כ הָא מוּכָח לְהַתּוֹסָ' דְּגַם מֵימְרָא רִאשׁוֹנָה דְּרָבָא דְּקָאָמַר הֵילָךְ מָנֶה ע"מ שֶׁתַּחְזִירֶהוּ לִי כו' בְּאִשָּׁה אֵינָהּ מְקַוְּשֶׁת אַיְירֵי ג"כ אֲפִילּוּ בְּלֹא כְּפְלִי דְּאִי הַהוּא אַיְירֵי רַק בִּדְכְפְלִי גַּם לְפִי תֵּירוּצָם שֶׁל הַתּוֹסָ' א"כ לָמָּה דָּחֲקוּ הַתּוֹסָ' בְּהַהִ דְּאֶתְרוֹג נַיְמָא ג"כ דְּאַיְירֵי בִּדְכְפְלִי, וּמֻכְרָח מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דס"ל דְּבִתֵּירוּצָם מְיֻשָּׁב שְׁנֵי הַמֵּימְרוֹת שֶׁל רָבָא וּבְכָל הָנֵי אִיכָּא אֲוִמְדָּנָא וְלִכְאוֹרָה הוּא רְאָיָה נְכוֹנָה מֵהַתּוֹסָ' הַלָּלוּ דְּלֹא כְּהַבַּ"ח, וַהֲגַם דְּמַה דְּמַשְׁמַע מִדִּבְרֵי הב"ש שָׁם שֶׁהוֹכִיחַ מִזֶּה דס"ל לְהַתּוֹסָ' דְּכָל הֵיכָא דְּנוֹתֵן ע"מ לְהַחֲזִיר א"צ ת"כ דַּחֲשִׁיבָא אֲוִמְדָּנָא דְּאֵינוֹ נוֹתֵן רַק ע"מ לְהַחֲזִיר הוּא קָשֶׁה מְאֹד לְאוֹמְרוֹ דְּמַאי אֲוִמְדָּנָא יֵשׁ בִּתְנַאי זֶה יוֹתֵר מִבְּכָל תְּנָאִים דְּעָלְמָא וְעוֹד דְּהָא בְּמַקָּנֶה בְּקֶונְטְרֶס אַחֲרוֹן סי' כ"ט הִקְשָׁה עַל הב"ש מֵהָא דְּבַמַּסְ' גִּיטִּין (דַּף ע"ה) ת"ר ה"ז גִּיטֵּךְ ע"מ שֶׁתַּחְזִירִי לִי הַגֵּיָיר מְגוֹרֶשֶׁת וּפָרִיךְ בגמ' דְּאַמַּאי מְגוֹרֶשֶׁת דְּהָיָה ס"ל לְהַהוּא סָוְגְיָא דע"מ אֵינוֹ כְּמַעֲכְשָׁיו וְאִי אֶפְשָׁר לָחוּל הַגֵּירוּשִׁין רַק אַחַר הַחֲזָרָה וְאָז אֵין הַגֵּט בְּיָדָהּ וּמְשַׁנֵּי אַבַּיֵי דְּאָתְיָ' כר' מֵאִיר דְּבָעֵי תְּנַאי כָּפוּל וְכֵינָן דְּלָא כְּפְלִי בָּטֵל הַתְּנַאי וְאֵינָהּ צְרִיכָה לְהַחֲזִיר ומש"ה מְגוֹרֶשֶׁת הֲרֵי דְּגַם בְּנוֹתֵן ע"מ לְהַחֲזִיר צָרִיךְ ת"כ לְמָאן דְּמַצְרִיךְ בְּעָלְמָא וְלָא חֲשִׁיבָא אֲוִמְדָּנָא ובע"כ לֹא כָּתְבוּ כֵּן הַתּוֹסָ' רַק בְּאֶתְרוֹג, אֲבָל נְהִי דְּנֹאמַר דְּאֲוִמְדָּנָא לָא הָוֵי רַק בְּאֶתְרוֹג מ"מ הֲרֵי זֶה חָזֵינַן לְהֶדְיָא דְּדָחֲקוּ הַתּוֹסָ' גַּבֵּי אֶתְרוֹג וְלָא נֵיחָא לְהוּ לְתָרֵץ דְּאַיְירֵי בִּדְכְפְלִי דס"ל דְּכֵינָן דְּנָקַט סְתָמָא אַיְירֵי בְּכָל גַּוְונֵי בֵּין בִּכְפְלִי וּבֵין בְּלֹא כְּפְלִי א"כ הָא מִמֵּילָא מוּכְחָלְדִידְהוּ דְּגַם בְּמֵימְרָא הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל רָבָא וּלְפִי מַה דְּמְיַישֵּׁב לָהּ רַב אַשִׁי דְּקָאָמַר בע"מ לְהַחֲזִיר קָנָה בְּמֶכֶר ובפה"ב וּבְאִשָּׁה אֵינָהּ מְקַוְּשֶׁת אַיְירֵי ג"כ בְּכָל הָאוֹפַנִּים וַאֲפִי' בִּדְלָא כְּפְלִי וְאַפִּ"ה אֵינָהּ מְקַוְּשֶׁת וּדְלֹא כהב"ח.

ובע"כ מֻכְרָח הַטַּעַם כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ דִּבְקִידּוּשִׁין גַּם בְּלֹא כְּפְלִי מְחֻוַּיֶּבֶת לְהַחֲזִיר אִם נֵימָא דְּחָלִים הַקִּידּוּשִׁין וּמִדְּרַב גִּידֵּל, ואע"ג דְּרָאִיתִי בְּסֵפֶר הַמַּקָּנָה שָׁם וְכֵן כָּתַב בְּסֵפֶר בְּנֵי אָהוּבָה בְּהִלְכוֹת אֵישׁוּת שֶׁדָּחוּ לְעִיקַּר קֻוּשְׁיַת הַבַּיִת שְׁמוּאֵל וְכָתְבוּ דְּנוֹכַל לוֹמַר דְּגַם הַתּוֹסָפוֹ' דְּקִידּוּשִׁין מוֹדִים דאע"ג דְּרֵבָּא נָקַט סְתָמָא מ"מ נוֹכַל לְפָרְשׁוֹ דְּאַיְירֵי רַק בִּדְכְפְלִי

לִתְנָאוֹ וְרַק מֵימְרָא הַשְׁנַיָּ' דְּרָבָא דְּגַבֵּי אֶתְרוֹג דְּקָאָמַר נְטָלוֹ וְהֶחְזִירוֹ יָצָא לֹא הֶחְזִירוֹ לֹא יָצָא מַשְׁמַע לְהוּ לְהַתּוֹסָ' דְּאַיְירֵי גַּם בִּדְלָא כִּפְלֵי דְּאִי בִּדְכִפְלֵי לֹא ה"ל לְרָבָא לְאַשְׁמְעִינַן סֵיפָא דְּמֵילְתָא דְּלֹא הֶחְזִירוֹ לֹא יָצָא דְּמֵילְתָא דְּפְשִׁיטָא הוּא דִּבְלֹא קַיֵּים לְהַתְּנַאי בָּטֵל הַמַּעֲשֶׂה ומש"ה ס"ל לְהַתּוֹסָפוֹ' דְּאַיְירֵי גַּם בְּלֹא כִּפְלֵי וקמ"ל רָבָא רְבוּתָא דאע"ג דְּלָא כִּפְלֵי לֹא יָצָא אִם לֹא הֶחֱזִירוֹ ומש"ה הִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' רַק עַל הַדְּ דְּאֶתְרוֹג, אֲמָנָם בְּוַדַּאי דְּזֶה דָּחוּק טוּבָא לוֹמַר כֵּן בַּהֲבָנַת דִּבְרֵי הַתּוֹסָפוֹ' דְּכָל כִּי הַאי ה"ל לְפָרֵשׁ וְלֹא לִסְתּוֹם הַדְּבָרִים מֵאַיִן וּמֵאֵיזֶה הוֹכָחָה יָצָא לָהֶם דְּאַיְירֵי גַּם בְּלֹא כִּפְלֵי, וְעוֹד דְּהָא י"ל דְּהַדְּ לֹא הֶחְזִירוֹ לֹא יָצָא קמ"ל רְבוּתָא דאע"ג דְּשִׁילֵּם לוֹ דָּמָיו כָּל שֶׁלֹּא הֶחֱזִיר לוֹ הָאֶתְרוֹג בְּעַצְמוֹ לֹא יָצָא וְלָא דָּמֵי לְכָל מַתָּנָה ע"מ לְהַחֲזִיר דקיי"ל דְּאִם אָבַד אוֹ נִשְׂרַף דְּמְשַׁלֵּם דמי' מ"מ אֶתְרוֹג שָׁאנֵי וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרֹא"שׁ במס' סֻוכָּה סוֹף פֶּרֶק לוּלָב הַגָּזוּל וּפָסַק כֵּן בשו"ע או"ח סִימָן תרנ"ח סְעִיף ד' יעו"ש, וְגַם י"ל דקמ"ל רָבָא דְּכָל שֶׁלֹּא הֶחֱזִירוֹ בְּאוֹתוֹ יוֹם אפי' הֶחֱזִירוֹ לְאַחַר הֶחָג לֹא יָצָא וְכַמְבֹאָר בחו"מ סי' רַמ"א דְּבְכָל מַתָּנָה ע"מ לְהַחֲזִיר יוּכַל לְהַחֲזִיר לוֹ בְּכָל זְמַן שֶׁיִּרְצֶה הַמְקַבֵּל אֲבָל בְּאֶתְרוֹג אִם אָמַר ע"מ שֶׁתַּחֲזִירֶהוּ לִי מְחֻיָּב לְהַחֲזִירוֹ תּוֹךְ הֶחָג דַּוְקָא וְאִם הֶחֱזִירוֹ אַחַר הֶחָג לֹא יָצָא וּכְמוֹ דְּפָסַק באו"ח סי' תרנ"ח וּבְוַדַּאי דְּהַתּוֹסָ' דְּקִידּוּשִׁין אָתְיָן כְּפְשָׁטָן דס"ל דְּכֵינָן דְּנָקַט סְתָמָא אַיְירֵי גַּם בִּדְלָא כִּפְלֵי וּמִדְּבְרֵיהֶם מוּכָח דְּגַם בְּמֵימְרָא דְּרָבָא דִּבְאִשָּׁה אֵינָהּ מְקֻדָּשֶׁת אַיְירֵי גַּם בִּדְלָא כִּפְלֵי וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ, וְאֵין לְהַקְשׁוֹת עַל זֶה דְּאַפְתִּי זֶה נִיחָא רַק לְפִי הָאֱמֶת דְּמַיְישַׁב רַב אַשִׁי לְדִבְרֵי רָבָא דִּבְכוּלְּהוּ אָמַר קָנָה לְבַר מֵאִשָּׁה וְשַׁפִּיר נוּכַל לוֹמַר דס"ל לְהַתּוֹסָ' דְּמִדְּנָקַט סְתָמָא בְּוַדַּאי אַיְירֵי בְּכָל הָאוֹפַנִּים דִּבְכָל הַדְּבָרִים קָנֵי אפי' אִם כִּפְלֵי מִשּׁוּם דע"מ לְהַחֲזִיר שמי' מַתָּנָה וּבָאִשָּׁה בְּכָל גַּוְונֵי אֵינָהּ מְקֻדָּשֶׁת וַאֲפִילּוּ לָא כִּפְלֵי מִשּׁוּם דְּרַב גִּידֵּל אֲבָל אַפְתִּי תִּקְשֶׁה לְהַתּוֹסָ' מֵימְרָא רִאשׁוֹנָה שֶׁל רָבָא לְפִי מַה דס"ד דְּקָאָמַר בְּהוּ רָבָא דִּבְמֻכָּר לֹא קָנָה ובפה"ב אֵין בְּנוֹ פָּדוּי דס"ל דְּמַתָּנָה ע"מ לְהַחֲזִיר לָא שמי' מַתָּנָה וַהֲרֵי לָא כִּפְלֵי לִתְנָאי וְצָרִיךְ לִהְיוֹת הַתְּנַאי בָּטֵל וא"צ לְהַחֲזִירוֹ וּמִמֵּילָא יִקָּנֶה בְּמֻכָּר וּבְפִדְיוֹן הַבֵּן בְּנוֹ פָּדוּי, גַּם זֶה נִיחָא דִּבְשִׁלְמָא לְפִי הַמַּסְקָנָא דְּמַתָּנָה ע"מ לְהַחֲזִיר שמי' מַתָּנָה הֲרֵי הַמְקַבֵּל קוֹנֶה גּוּף הַחֵפֶץ קִנְיָן גָּמוּר לְעוֹלָם רַק שֶׁמַּתָּנָה עִמּוֹ תְּנַאי שֶׁאַחַר כֵּן יִתֵּן לוֹ בַּחֲזָרָה וְעַיַּי' בָּרֹא"שׁ סוֹף פ' לוּלָב הַגָּזוּל שֶׁכָּתַב דִּבְעֵת שֶׁמַּחֲזִירוֹ צָרִיךְ קִנְיָן מֵהַמְקַבֵּל לְהַנּוֹתֵן שֶׁיִּקָּנֶה לוֹ הַחֵפֶץ וְאֵינָהּ חוֹזֶרֶת מֵעַצְמוֹ לְהַנּוֹתֵן הֲרֵי דְּהַמְקַבֵּל קוֹנֶה אוֹתוֹ לְעוֹלָם וּתְנָאָה שֶׁל הַחֲזָרָה אֵינוֹ שִׁיּוּר בְּעֶצֶם הַמַּתָּנָה וַהֲרֵי הוּא כְּמַתָּנָה עִמּוֹ תְּנַאי אַחֵר ע"מ שֶׁתַּעֲשֶׂה לִי דָּבָר פְּלוֹנִי ומש"ה צָרִיךְ בּוֹ כָּל מִשְׁפְּטֵי הַתְּנָאִים ומש"ה דָּחֲקוּ הַתּוֹסָ' בָּזֶה דְּהָא לָא כִּפְלֵי, וְכָל זֶה הוּא לְפִי הַמַּסְקָנָא אֲבָל לְפִי הס"ד דהי' ס"ל לְרָבָא דע"מ לְהַחֲזִיר לֹא שמי' מַתָּנָה וְהַמְקַבֵּל אֵינוֹ קוֹנֶה גּוּף הַחֵפֶץ רַק שִׁיּוּכַל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ עַד שָׁעָה שֶׁיַּחֲזִירוֹ וּכְשֶׁנִּשְׁלַם תַּשְׁמִישׁוֹ הָא יהי' חוֹזֵר לְהַנּוֹתֵן מֵאֲלָיו בְּלִי שׁוּם קִנְיָן וא"כ אֵינוֹ בְּגֶדֶר תְּנַאי רַק הוּא שִׁיּוּר בְּהַנְּתִינָה, א"כ הָא וַדַּאי דְּאֵין צָרִיךְ בּוֹ תְּנַאי כָּפוּל דְּאַטּוּ הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ הַרְנִי נוֹתֵן לְךָ חֵפֶץ זֶה לְיוֹם אֶחָד וְאַחַ"כ יהי' שֶׁלּוֹ הֲרֵי לֹא צָרִיךְ לְשׁוּם דִּינֵי תְּנַאי דְּהוּא שִׁיּוּר בְּגוּף הַנְּתִינָה וְלֹא תְּנַאי ומש"ה לֹא הֶוְקְשָׁה כְּלָל לְפִי הס"ד הָא דְּלָא כִּפְלֵי לִתְנַאי, וְהַיּוֹצֵא מִכָּל זֶה דְּמִדְּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּקִידּוּשִׁין מוּכָח דִּבְאִשָּׁה גַּם בְּלֹא כִּפְלֵי אֵינָהּ מְקֻדָּשֶׁת וּלְהַפּוֹסְקִים דס"ל דְּעַל מָנַת א"צ תְּנַאי כָּפוּל מַשְׁמַע מִדְּלָא נָקַט רְבוּתָא יוֹתֵר בִּתְנַאי דְּאִם דְּכָל הֵיכָא דְּלָא כִּפְלֵי לִתְנָאוֹ מְקֻדָּשֶׁת וְלֹא שַׁיָּיךְ הַדְּ דְּרַב גִּידֵּל בְּאָמְרוּ בִּלְשׁוֹן תְּנַאי: [ו] וְאִם נֹאמַר

כֵּן שַׁפִּיר מְדַיֵּק הֵיטֵב לְשׁוֹנָם שֶׁל הַטּוּר וּשׁוּ"ע בְּסִימָן כ"ט שֶׁכָּתְבוּ סְתָמָא דְּבַעַל מְנָת לְהַחֲזִיר אֵינָהּ מְקֻוָּדֶּשֶׁת וְלֹא כָּתְבוּ דְּזָהוּ דַּוְקָא בִּדְכְפָלֵי לְתַנַּאי דס"ל לְהַטּוּר וּשׁוּ"ע דְּגַם לְהַפּוֹסְקִים דְּמַצְרְכִי בע"מ תְּנַאי כָּפוּל מ"מ בְּקִידּוּשִׁין מְחַוְּיבֶת לְהַחֲזִיר מדר"ג וּכְמוֹ דְּמוּכָח מִדְּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּקִידּוּשִׁין הַנַּ"ל דס"ל כֵּן, אע"ג דְּמָצִינוּ הַרְבֵּה מֵהָרֹאשׁוֹנִים הַחוֹלְקִים עַל הַתּוֹסָ' דְּקִידּוּשִׁין וס"ל דְּהָא דְּאָמַר רָבָא גַּבֵּי אֶתְרוֹג דִּבְלֹא הֶחֱזִירוֹ לֹא יָצָא אַיְירֵי רַק בִּדְכְפָלֵי לִתְנַאי וְכִמְבֹאָר כֵּן לְהֶדְיָא בְּתוֹסָ' סֻכָּה (דַּף מ"א ע"ב) בד"ה הֵילָךְ וְכֵן הוּא דַּעַת הַתּוֹסָ' בְּגִיטִּין (דַּף ע"ה) בד"ה לְאַפּוֹקֵי וְכֵן כָּתַב הָרֹאֹ"שׁ במס' ב"ב סוֹף פ' יֵשׁ נוֹחָלִין וְלָא ס"ל סְבָרַת הַתּוֹסָ' דְּקִידּוּשִׁין שֶׁכָּתְבוּ דִּבְאֶתְרוֹג אִיכָּא אֲוִמְדָנָא דְּמוֹכַח וְלָא בָּעֵי ת"כ מ"מ הֲרֵי בְּהַהִּ סְבָרָא שֶׁכָּתַבְנוּ מַה דְּמוּכָח מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּקִידּוּשִׁין דְּגַבֵּי קִידּוּשֵׁי אִשָּׁה מְחַוְּיבֶת לְהַחֲזִיר גַּם בִּדְלָא כִּפְלֵי מדר"ג הָא לֹא מָצִינוּ דְּהָרֹאֹ"שׁ וְהַתּוֹסָ' דְּסֻכָּה חוֹלְקִים עָלָיו וְאֶפְשָׁר דְּגַם הֵם ס"ל כֵּן וְאַדְרַבָּה דִּבְזֶה הָא מְיֻוָּשָׁב הֵיטֵב מַה דְּהִקְשָׁה הב"ש בְּסִימָן ל"ח ס"ק ז' עַל דִּבְרֵי הָרֹאֹ"שׁ בב"ב שֶׁהִקְשָׁה שָׁם הָרֹאֹ"שׁ עַל הָא דְּאָמַר רָבָא הֵילָךְ אֶתְרוֹג ע"מ שֶׁתַּחֲזִירֶהוּ לִי לֹא הֶחְזִירוֹ לֹא יָצָא וְהִקְשָׁה הָרֹאֹ"שׁ הָא הָוֵי תְּנַאי וּמַעֲשֶׂה בְּדָבָר אֶחָד ותי' שָׁם הָרֹאֹ"שׁ דְּרָבָא לְשִׁיטָתוֹ דִּבְגִיטִּין (דַּף ע"ה) לָא ס"ל הַאי כְּלָלָא דְּתְנַאי וּמַעֲשֶׂה בְּדָבָר אֶחָד תְּנַאי בָּטֵל, הֲרֵי דס"ל לְהָרֹאֹ"שׁ דאע"ג דְּהַתְּנַאי הי' בע"מ דְּהוּא כְּמֵעַכְשָׁיו וְאֵין תְּנַאי שֶׁל הַחֲזָרָה סוֹתֵר הַמַּעֲשֶׂה מ"מ מִקְּרֵי תְּנַאי וּמַעֲשֶׂה בְּדָבָר אֶחָד וּלְדִידָן דס"ל הַאי כְּלָלָא תְּנַאי בָּטֵל וְהִקְשָׁה עָלָיו הב"ש דא"כ בְּקִידְּשָׁהּ ע"מ לְהַחֲזִיר אַמַּאי אֵינָהּ מְקֻוָּדֶּשֶׁת לְהָרֹאֹ"שׁ דַּהֲרֵי צָרִיךְ לִהְיוֹת תְּנַאוֹ בָּטֵל וְנִשְׁאַר בְּקֻוָּשְׁיָ', וּלְפִי הַנַּ"ל נִיחָא דְּגַם הָרֹאֹ"שׁ יִסְבֹּור כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ דְּאִם תהי' מְקֻוָּדֶּשֶׁת תִּתְחַיֵּיב לְהַחֲזִיר מדר"ג גַּם בְּלִי הַתְּנַאי, ועכ"פ הָא נִיחָא מַה שֶּׁסָּתְמוּ דִּבְרֵיהֶם הטוש"ע דְּגַם בְּלֹא כִּפְלֵי אֵינָהּ מְקֻוָּדֶּשֶׁת וְרַק דִּלְהָנֵי פּוֹסְקִים דס"ל דְּבַתְנַאי דע"מ א"צ ת"כ לְדִידְהוּ כָּתַבְנוּ סֻמָּךְ דְּלָא ס"ל הַהִּ סְבָרָא דְּיִהְיֶ' שַׁיָּיךְ בכה"ג הַהִּ דר"ג מִדְּלָא נְקַט רָבָא רְבוּתָא יוֹתֵר וּלְדִידְהוּ הָא א"צ בע"מ ת"כ ומש"ה סָתְמוּ דִּבְרֵיהֶם, וְגַם לפי"ז בְּדַוְקָא נָקְטוּ הַטּוּר וּשׁוּ"ע הַאי דִּינָא בִּתְנַאי דְּעַל מְנָת אֲבָל אִם אָמַר לָהּ הִתְקַדְּשִׁי לִי אִם תַּחֲזִירִי לִי הַקִּידּוּשִׁין שַׁפִּיר חָיְישִׁינַן לְקִידּוּשִׁין אִי לֹא כִּפְלֵי לִתְנַאי אוֹ לֹא אָמַר מֵעַכְשָׁיו וּבָטֵל הַתְּנַאי מִשּׁוּם דַּהֲוָה תְּנַאי וּמַעֲשֶׂה בְּדָבָר אֶחָד וְיֵשׁ לָנוּ לָחוּשׁ לְדַעַת הַסּוֹבְרִים דבע"מ א"צ ת"כ דְּלִדִידְהוּ הָא מַשְׁמַע דְּבִתְנַאי לֹא שַׁיָּיךְ הַהִּ דר"ג וְכָל הֵיכָא דְּמִצַּד הַתְּנַאי אִי בָּטֵל הַתְּנַאי א"צ לְהַחֲזִירוֹ כְּלָל וּמְקֻוָּדֶּשֶׁת וּבָזֶה אָתְיָין ג"כ דִּבְרֵי הָרַמָ"א בְּסִימָן ל"ח כִּפְשָׁטָן שכ' די"א דְּכָל תְּנַאי בָּעֵינַן שֶׁיִּהְיֶ' תְּנַאי בְּדָבָר א' וּמַעֲשֶׂה בְּדָבָר אַחֵר אֲבָל אִם הַכֹּל הוּא בְּדָבָר אֶחָד אֵינוֹ תְּנַאי וְיֵשׁ לָחוּשׁ לוֹ לְחוּמְרָא, וּכְבָר הֵבֵאנוּ לְעֵיל מַה שכ' החמ"ק דְּהָרַמָ"א לָא קָאֵי רַק עַל קִידּוּשֵׁי שְׁטָר דְּאִם אָמַר לָהּ אִם תַּחֲזִירִי הַנְּיָיר וְלֹא הֶחֱזִירָהּ יֵשׁ לָחוּשׁ לְדֵיעָה זוֹ דס"ל דְּהַתְּנַאי בָּטֵל וּמְקֻוָּדֶּשֶׁת אֲבָל בְּקִידּוּשֵׁי כֶּסֶף הָא בְּכָל ע"מ לְהַחֲזִיר אֵינָם קִידּוּשִׁין וְהִסְבַּרְנוּ לְעֵיל דְּבָרָיו דְּהָא נְהִי דְּהַתְּנַאי בָּטֵל מ"מ צְרִיכָה לְהַחֲזִיר מדר"ג וּמְמֵילָא אֵינָם קִידּוּשִׁין אֲבָל לפי"ז נִיחָא דְּקָאֵי הָרַמָ"א גַּם עַל קִידּוּשֵׁי כֶּסֶף דְּאִם אָמַר לָהּ הִתְקַדְּשִׁי לִי אִם תַּחֲזִירִי לִי הַכֶּסֶף יֵשׁ לָחוּשׁ לְקִידּוּשִׁין דְּלְהַפּוֹסְקִים דבע"מ אֵין צָרִיךְ תְּנַאי כָּפוּל מוּכָח דְּלֹא שַׁיָּיךְ בכה"ג הַהִּ דְּרַב גִּידֵּל וְרַק דִּנְבַטֵּל הַקִּידּוּשִׁין מִשּׁוּם דְּתַחֲיֶיבֶת לְהַחֲזִיר מִכֹּחַ הַתְּנַאי וְדָמְיָ' לַחֲלִיפִין וְיֵשׁ לָנוּ לָחוּשׁ לְהַסּוֹבְרִים דְּבָכָל תְּנַאי וּמַעֲשֶׂה בְּדָבָר אֶחָד הַתְּנַאי בָּטֵל וּמְקֻוָּדֶּשֶׁת גַּם אִם לֹא הֶחֱזִירָה וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵרסִימָן מד יְבָאֵר דַּעַת בעה"ע בִּמְגָרֵשׁ וא"ל ע"מ שֶׁתִּתֵּן לִי חֵפֶץ פְּלוֹנִי וְהוּא חֵפֶץ שֶׁאֵינוֹ חָשׁוּב וְנֶאֱבַד אִם יְכוֹלָה

לִיתֵּן שָׁוְיוֹ אוֹ הַגֵּט בָּטֵל וִיחַזְדֵּשׁ אַיְ"ה סְבָרוֹת מְחֻזָּדָשׁוֹת בָּזֶה באה"ע סִימָן קמ"ג סעי' י"א הֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ וְהַנְּיָיר שֶׁלִּי אֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת שֶׁאֵין זֶה כְּרִיתוּת עַל מְנָת שֶׁתַּחְזִירִי לִי הַנְּיָיר מְגוֹרֶשֶׁת וְתִתֵּן, וְכָתַב הַבַּיִת שְׁמוּאֵל דְּלְהַפּוֹסְקִים דס"ל דְּגַם בִּתְנַאי דְּעַל מְנָת צָרִיךְ תְּנַאי כָּפוּל וְאִם לֹא כִּפְלֵי בָּטֵל הַתְּנַאי הֲרֵי הִיא מְגוֹרֶשֶׁת גַּם אִם לֹא הֶחֱזִירָה לוֹ הַנְּיָיר, וְהִנֵּה אָמַרְתִּי לַחְקוֹר הֵיכָא דהי' הַתְּנַאי כְּדִינוֹ בְּכָל פְּרָטֵי הִלְכוֹת תְּנַאי דְּפְשִׁיטָא דְּמְחֻיֶּבֶת לְהַחֲזִירוֹ מַהוּ דִּינוֹ אִם נֶאֱבַד גּוּף הַגֵּט אוֹ נִשְׁרַף אִם מְהַנֵּי שֶׁתִּתֵּן לוֹ דָּמִים אוֹ דְּיִתְבַּטֵּל הַגֵּט לְגַמְרֵי, ובשו"ע סָתַם בָּזֶה וְלֹא כָּתַב בְּזֶה כְּלוּם וּבְנוֹדַּאי נִרְאֶה דס"ל לַהַשּׁוּ"עַ דְּהַגֵּט בָּטֵל וְסָמַךְ עַצְמוֹ עַל הָא דְּמְבֹרָאָר לְעֵיל בְּסָעִיף וָא"ו דְּבָאֲמַר לָהּ עַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי כְּלִי פְּלוֹנִי אוֹ בֶּגֶד פְּלוֹנִי וְאָבַד אוֹתוֹ כְּלִי אוֹ אוֹתוֹ בֶּגֶד אוֹ נִשְׁרַף אע"פ שֶׁנָּתְנָה לוֹ אֶלֶף זוּז בְּדָמַי' אֵינוֹ גֵּט וס"ל לַהַשּׁוּ"עַ דְּכְמוֹ כֵן הַדִּין הָכָא ומש"ה לֹא הי' צָרִיךְ הַשּׁוּ"עַ לְכָנְפְלוֹ כָּאן דְּאִם ס"ל לַהַשּׁוּ"עַ דְּהָכָא שָׁאנֵי ה"ל לְפָרֵשׁ וְלֹא לִסְתּוֹם.

אָמְנָם מָצִינוּ בָּזֶה מַחֲלוֹקֶת גְּדוֹלָה בֵּין הָרִאשׁוֹנִים דְּבְגִיטִּין (דַּף ע"ה) תני' הֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ וְהַנְּיָיר שֶׁלִּי אֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת ע"מ שֶׁתַּחְזִירִי לִי הַנְּיָיר מְגוֹרֶשֶׁת וּפָרִיךְ מ"ש רִישָׁא ומ"ש סֵיפָא פי' דס"ל לְהַגְּמָרָא דְּעַל מְנָת אֵינוֹ כְּמֵעַכְשָׁיו וְאִי אֶפְשָׁר שֶׁיָּחוּל הַגֵּט רַק אַחַ"כ כְּשֶׁמְּחַזֶּרֶת לוֹ וְאָז הָא אֵין הַגֵּט בְּיָדָהּ וְהָאֵיךְ מִתְגָּרֶשֶׁת וּמְשַׁנֵּי רַב חִסְדָּא הָא מַנִּי רַשְׁבָּ"ג הִיא דס"ל גַּבֵּי עַל מְנָת שֶׁתִּתֵּן לִי אִיצְטְלִיתִי דְּנוֹתֶנֶת דמי' הָכִי נָמֵי אֶפְשָׁר דְּמְפַיְּיסָהּ לי' בְּדָמַי' וְדָחֵי אַבַּיֵי אֵימַר דְּאָמַר רַשְׁבָּ"ג הֵיכָא דְּלֵיתָא בְּעֵינֵי' הֵיכָא דְּאִיתָא בְּעֵינֵי' מִי שָׁמְעַת לִי' וְכָתַב שָׁם הָרָ"ן דְּמִדְּמוֹקִים ר"ח רַק מֵוכְרָח דְּרַבָּנָן לָאו בְּאִיצְטְלִית לְחֻדָּא שֶׁהוּא דָּבָר חָשׁוּב ס"ל דְּאִיצְטְלִית דַּוְקָא אֶלָּא הוּא הַדִּין בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ חָשׁוּב כְּנְיָיר ולפי"ז אִם אָמַר לָהּ הֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ עַל מְנָת שֶׁתַּחֲזִירִי לִי הַנְּיָיר דְּלִפְי הַמַּסְקָנָא דְּמַסִּיק דע"מ כְּמֵעַכְשָׁיו דָּמֵי וּמְגוֹרֶשֶׁת לְמַפְרֵעַ כְּשֶׁמְּחַזֶּרֶת הַגֵּט הָא אִם אָבַד הַגֵּט אוֹ נִשְׁרַף אֵינוֹ גֵּט לְדִידַן דקי"ל כְּרַבָּנָן וְלָא מְהַנֵּי אִם תִּתֵּן הַדָּמִים, וְזֶה שֶׁלֹּא כְּדִבְרֵי בַּעַל הָעִיטּוּר עכ"ל הָרָ"ן, הֲרֵי דס"ל לְבַעַל הָעִיטּוּר דְּלָא פְּלִיגִי רַבָּנָן עַל רַשְׁבָּ"ג וְאָמְרִי דְּאִיצְטְלִית דַּוְקָא אֶלָּא בְּחֻפָּץ שֶׁהוּא חָשׁוּב אֲבָל בְּאֵינוֹ חָשׁוּב גַּם רַבָּנָן מוֹדִים לוֹ דְּיכוֹלָה לִיתֵּן דמי' וְהָרָ"ן חוֹלֵק עָלָיו, וצ"ע עַל הַשּׁוּ"עַ דְּלְעֵיל בְּסָעִי' וָא"ו סָתַם הַדְּבָרִים וְלֹא הֵבִיא כְּלָל פְּלוּגְתָּא זוֹ וְלֹא כ' לְהַכְרִיעַ לַהֲלָכָה כְּמַאן אִי כְּבַעַל הָעִיטּוּר אוֹ כְּהָרָ"ן וצע"ק.

אָמְנָם הָא וַדַּאי דְּקֻשְׁיָתוֹ שֶׁל הָרָ"ן עַל בעה"ע גְּדוֹלָה הִיא דְּהָא חָזִינַן לְהַדְיָ' מִדִּבְרֵי ר"ח דְּרַבָּנָן פְּלִיגִי עַל רַשְׁבָּ"ג גַּם בְּחֻפָּץ שֶׁאֵינוֹ חָשׁוּב וּכְמוֹ נְיָיר: [ב] וּלְפוּם רְהִיטָא הָיָה נִרְאֶה לוֹמַר דְּגַם בַּעַל הָעִיטּוּר לֹא קָאָמַר רַק בְּחֻפָּץ אַחֵר דס"ל דְּכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ חָשׁוּב לֹא שַׁיָּיךְ בּוֹ לוֹמַר דְּלִצְעוּרָהּ מְכַוְּין דְּהָא אֵינָהּ מִצְטַעֶרֶת כְּלָל בִּנְתִינַת גּוּף הַחֻפָּץ יוֹתֵר מִבִּנְתִינַת דָּמָיו אֲבָל הַגֵּט עַצְמוֹ חֲשִׁיבָא כְּמוֹ חֻפָּץ יָקָר וְחָשׁוּב דַּהֲרֵי הִיא צְרִיכָה לוֹ לִהְיוֹת בְּיָדָהּ לִרְאָיָ' שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה וּבְאֵיזֶה זְמַן נִתְגָּרְשָׁה וְכִדְאִיתָא בִּכְתֻבּוֹת (דַּף פ"ט) וְכִי תֵּימָא נִקְרְעֵי' אָמְרָה בָּעֵינָא לִי לְאִינְסוֹבֵי בִי' וּלְכָךְ בע"מ שֶׁתַּחֲזִירִי לִי הַנְּיָיר פְּלִיגִי רַבָּנָן וס"ל דְּלָא מְהַנֵּי בּוֹ נְתִינַת דָּמָיו דְּלִצְעוּרָהּ קָמְכַוְּין כֵּן הי' נִרְאֶה לִכְאוֹרָה.

אָמְנָם עַיֵּין בְּחִידּוּשֵׁי הָרִיטְבָ"א עַל מס' גִּיטִּין (דַּף ע"ה) שֶׁכָּתַב ג"כ כְּהוֹכָחָה זוֹ שֶׁל הָרָ"ן דְּמִדְּמוֹקִים ר"ח כָּרַשְׁבָּ"ג מֵוכְרָח דְּרַבָּנָן פְּלִיגִי גַּם בְּחֻפָּץ שֶׁאֵינוֹ חָשׁוּב וְז"ל דְּנְיָיר דַּוְקָא דְּאִם נִשְׁרַף אוֹ נֶאֱבַד בָּטֵל הַגֵּט וְסַיֵּים ע"ז וְז"ל וְשֶׁלֹּא כְּדִבְרֵי בעה"ע שֶׁכָּתַב בְּנִשְׁרַף אוֹ

נֶאֱבַד נוֹתֶנֶת לוֹ דָּמָיו, הֲרֵי דְּגַם בעה"ע אַיְירֵי בְּזֶה הַדִּין גופ' דְּאָמַר לָהּ ע"מ שֶׁתַּחֲזִיר לִי הַנְּיָיר וְאִם נִשְׁרַף יְכוֹלָה לִיתֵּן דמי' וא"כ הָא קַשְׁיָא עָלָיו טוּבָא מִסֵּוּגְיָ' זוֹ [ג] וַאֲשֶׁר נִרְאֶה לְיַשֵּׁב דַּעַת בעה"ע דְּהִנֵּה בְּעִיקַּר הַסְּבָרָא דס"ל לְרַבָּנָן דְּאִיצְטְלִית דַּוְקָא מְפָרְשִׁינַן במס' גִּטִּין (דַּף ע"ד ע"ב) דְּטַעְמָם מִשּׁוּם דְּגַבֵּי גֵּט לִצְעוּרָהּ קָמְכַוְּנִין וּבְנַדַּאי דִּלְפִי הַסְּבָרָא נִרְאִין דְּבְרֵי בעה"ע מֵוְסְבָרִים וּמֵוְכְרָחִים דְּמַאי שַׁיָּיךְ לוֹמַר לִצְעוּרָהּ עַל חֵפֶץ שֶׁאֵינוֹ חָשׁוּב וּמָצוּי לְקָנוֹתוֹ בְּדָבָר מוּעָט כְּנְיָיר וְכַדּוֹמֶה וּמַה צָּעַר הוּא לָהּ בְּהַחְזָרַת גּוּף הַחֵפֶץ יוֹתֵר מִדָּמָיו, וְהַצָּרִיךְ לוֹמַר לְהָרָ"ן וְהָרִיטְבָ"א דְּהֵם מְפָרְשִׁים הַךְ לִצְעוּרָהּ דְּאֵין הַכַּוָּנָה דְּרוֹצָה לְצַעֲרָהּ בָּמָה שֶׁלּוֹקֵחַ מִמֶּנָּה זֶה הַחֵפֶץ רַק הָכִי פֵּירוּשׁוֹ דְּרוֹצָה לְצַעֲרָהּ בְּבִיטּוּל הַגֵּט וּמַעֲמִיד דְּבָרָיו בְּדַוְקָא שֶׁלּוֹקֵחַ זֶה הַחֵפֶץ רַק הָכִי פֵּירוּשׁוֹ דְּרוֹצָה לְצַעֲרָהּ בְּבִיטּוּל הַגֵּט וּמַעֲמִיד דְּבָרָיו בְּדַוְקָא שֶׁלֹּא תּוּכַל לְשַׁנּוֹתוֹ וְאִם יהי' נֶאֱבַד גּוּף הַחֵפֶץ בֶּאֱמֶת יִתְבַּטֵּל הַגֵּט וְזֶהוּ עִיקַּר הַכַּוָּנָה שֶׁמִּצַּעֲרָהּ בְּמַה שֶׁיִּתְבַּטֵּל הַגֵּט אִם לֹא יהי' בְּיָדָהּ זֶה הַחֵפֶץ דַּוְקָא וּמַה שֶׁיִּתְבַּטֵּל הַגֵּט הוּא הַצַּעַר שֶׁרוֹצָה הוּא בּוֹ, וּלְפִי זֶה הֲרֵי אֵין מָקוֹם לְחַלֵּק כְּלָל בֵּין חֵפֶץ חָשׁוּב לְאֵינוֹ חָשׁוּב, וּלְדַעַת בעה"ע דְּמְחַלֵּק בֵּין חָשׁוּב לְאֵינוֹ חָשׁוּב בע"כ מֵוְכְרָחִין אֲנַחְנוּ לְפָרֵשׁ דְּאֵין מְכַוְּנִין לְצַעֲרָהּ בְּמַה שֶׁיִּתְבַּטֵּל הַגֵּט רַק מְפָרֵשׁ דִּמְכַוְּנִין לְצַעֲרָהּ בְּגוּף הַחֵפֶץ בָּמָה שֶׁנּוֹטֵל מִמֶּנָּה חֵפֶץ חָשׁוּב וְלֹא יהי' לָהּ זֶה הַחֵפֶץ ומש"ה ס"ל דְּבְאֵינוֹ חָשׁוּב יְכוֹלָה לִיתֵּן דמי', רַק כָּל זֶה נִיחָא כָּל זְמַן שֶׁהַחֵפֶץ בְּעֵין בְּיָדָהּ וְשַׁפִּיר י"ל דְּכִינְן דְּנִתְכַּוְּנִין לְצַעֲרָהּ שֶׁלֹּא יהי' לָהּ חֵפֶץ כָּזֶה וְכָל שֶׁלֹּא נִתְקַיְּימוּ כַּוָּנָתוֹ בָּטֵל הַגֵּט דִּבְנַדַּאי דַּעְתּוֹ הי' דְּאִם יהי' לָהּ הַחֵפֶץ קַיָּים לֹא יהי' הַגֵּט אִם לֹא תַּחֲזִיר לוֹ גּוּף הַחֵפֶץ, אֲבָל הָא דִּפְלִיגִי רַבָּנָן עַל רַשְׁבָּ"ג וס"ל דְּגַם כְּשֶׁאֵין הַחֵפֶץ בְּעֵין רַק נֶאֱבַד ג"כ בָּטֵל הַגֵּט מִשּׁוּם הַאי טַעְמָא דִּלְצְעוּרָהּ קָמְכַוְּנִין הֲרֵי אֵינוֹ מוּבָן לְדַעַת בעה"ע דַּהֲרֵי הִיא בלא"ה כְּבָר אֵין לָהּ זֶה הַחֵפֶץ וּמֵאֵיזֶה טַעַם ס"ל לְרַבָּנָן דְּכַוָּנַת הַבַּעַל הי' דְּגַם אִם יהי' נֶאֱבַד אוֹ נִשְׂרָף לֹא יהי' מְהַנֵּי נְתִינַת דמי' וְיִתְבַּטֵּל הַגֵּט, ובע"כ מֵוְכְרָח לוֹמַר לְדַעַת בעה"ע דְּגַם זֶה הוּא לָהּ לְצַעֵר בְּמַה שֶׁיִּהְיֶ' לוֹ חֵפֶץ חָשׁוּב וְהִיא תהי' מֵוְכְרַחַת לִיתֵּן לוֹ מִיָּדָהּ חֵפֶץ כָּזֶה וּכְשֶׁנֶּאֱבַד וְלָא הוי' לָהּ זֶה הַצַּעַר לֹא נִתְקַיְּימוּ כַּוָּנָתוֹ וּבָטֵל הַגֵּט, הֲרֵי נִתְבָּרֵר לָנוּ בְּהַךְ לִצְעוּרָהּ שְׁנֵי פֵּירוּשִׁים דְּלְדַעַת הָרָ"ן וְהָרִיטְבָ"א הַפֵּירוּשׁ הוּא דְּהַבִּיטּוּל הַגֵּט הוּא הַצַּעַר שֶׁמְּקַנִיטָה בָּזֶה וּלְדַעַת בעה"ע גּוּף הַחֵפֶץ הוּא הַצַּעַר וְלֹא בִּיטּוּל הַגֵּט, וּלְדַעַת בעה"ע יֵשׁ בּוֹ ג"כ שְׁנֵי אוֹפַנִּים אוֹ דְּמִצַּעֲרָם בְּמַה שֶׁלֹּא יהי' לָהּ זֶה הַחֵפֶץ אוֹ שֶׁמִּצַּעֲרָהּ בְּמַה שֶׁהִיא תִּתֵּן וְיִהְיֶ' לוֹ זֶה הַחֵפֶץ, וּשְׁנֵי הַסְּבָרוֹת הֵם אֱמֶת וְלִשְׁנֵיהֶם נִתְכַּוְּנִין הַבַּעַל דְּכָל זְמַן שֶׁהַחֵפֶץ קַיָּים בְּיָדָהּ יֵשׁ לוֹמַר בּוֹ שְׁנֵי הַכַּוָּנוֹת דְּבִשְׁבִיל זֶה יהי' דַּעַת הַבַּעַל שֶׁתִּתֵּן לוֹ הַחֵפֶץ דַּוְקָא אֲבָל בְּהָא דס"ל לְרַבָּנָן דְּכַוָּנָתוֹ דְּגַם אִם יֶאֱבַד לֹא יהי' מְהַנֵּי דמי' בע"כ מֵוְכְרָח לוֹמַר לבעה"ע מִשּׁוּם דְּכַוָּנָתוֹ לְצַעֲרָהּ בְּמַה שֶׁיִּהְיֶ' לוֹ זֶה הַחֵפֶץ, וְכָל זֶה שַׁיָּיךְ בְּהַחֵפֶץ שֶׁהוּא חָשׁוּב מִצַּד עַצְמוֹ אֲבָל בַּעַל מְנָת שֶׁתַּחֲזִירִי לִי הַנְּיָיר הֲרֵי לְגַבֵּי הַבַּעַל אֵין לְהַגֵּט שׁוּם חֲשִׁיבוּת יוֹתֵר מִבְּכָל נְיָיר דְּעָלְמָא וְרַק אֲצָלָהּ יֵשׁ לוֹ חֲשִׁיבוּת מִשּׁוּם דְּהִיא צְרִיכָה לוֹ בְּיָדָהּ לִרְאָיָ' לְהִנָּשֵׂא בּוֹ, וא"כ גַּבֵּי גֵּט הָא לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר רַק דְּנִתְכַּוְּנִין לְצַעֲרָהּ בְּמַה שֶׁלֹּא יהי' לָהּ זֶה הַגֵּט וְכָל זְמַן שֶׁהוּא קַיָּים בְּיָדָהּ לֹא יהי' מְהַנֵּי לָהּ נְתִינַת דָּמָיו, אֲבָל הֲרֵי אֵין מָקוֹם לוֹמַר דִּלְרַבָּנָן נִתְכַּוְּנִין דְּגַם אִם יהי' נִשְׂרָף לֹא יהי' מְהַנֵּי לָהּ נְתִינַת דָּמִים דְּכִינְן דְּנִשְׂרָף הָא בלא"ה אֵין לָהּ זֶה הַגֵּט וּבְנַדַּאי לֹא קָפִיד הַבַּעַל רַק כָּל זְמַן שֶׁהַגֵּט יהי' בְּיָדָהּ קַיָּים וְלֹא בְּנֶאֱבַד ומש"ה כָּתַב בעה"ע דְּאִם נֶאֱבַד אוֹ נִשְׂרָף מְהַנֵּי דָּמָיו גַּם לְרַבָּנָן, וְכָל זֶה הוּא נִיחָא רַק לְהַמַּסְקָנָא דקיי"ל דְּכָל הָאוֹמֵר עַל מְנָת כְּאוֹמֵר מֵעַכְשָׁיו דָּמֵי וְאֵינָהּ צְרִיכָה לְהַחֲזִירוֹ רַק לְקַיָּים הַתְּנַאי, אֲבָל לְפִי הס"ד דהי' ס"ל לְהַגְּמָרָא דע"מ אֵינוֹ

כְּמַעֲכְשָׁיו וְהַגֵּט לֹא חָל רַק בְּעֵת הַחֲזָרָה דַּהֲרֵי מש"ה הִקְשָׁה הַגְּמָרָ' דְּאַמַּאי מְגוֹרָשֶׁת דְּכְשֶׁמַּחֲזִירָתוֹ הֲרֵי אֵינוֹ בְּיָדָהּ לְהִתְגָּרֵשׁ בּוֹ אָז וע"ז קָמְשַׁנֵּי רַב חִסְדָּא הָא מַנִּי רַשְׁבָּ"ג הִיא דְּאָמַר נוֹתֶנֶת דָּמָיו וּכְשֶׁתִּתֵּן לוֹ דָּמָיו וְהַגֵּט יִשָּׁאֵר קַיָּים בְּיָדָהּ תִּתְגָּרֵשׁ בּוֹ אָז דס"ל לר"ח דְּרַשְׁבָּ"ג קָאָמַר גַּם כְּשֶׁהוּא בְּעַיִן מְהַנֵּי דָּמָיו ומש"ה מֵלְכָרָח ר"ח לְאוֹקְמָא רַק כָּרַשְׁבָּ"ג דְּכַרְבָּנָן לָא מָצֵי לְאוֹקְמָא דְּכָל זְמַן שֶׁהַגֵּט קַיָּים בְּיָדָהּ הָא וַדַּאי דִּלְרַבָּנָן אֵינָהּ יְכוֹלָה לִיתֵּן דָּמָיו דְּרַבָּנָן הָא ס"ל דִּלְצָעוּרָה קָמְכַוְּנִין שֶׁלֹּא יהי' לָהּ זֶה הַגֵּט וַאֲצָלָהּ הָא הוי' הַגֵּט חֵפֶץ חָשׁוּב וּכְמוֹ שֶׁבֵּיאַרְנוּ, וְהוּא תֵּירוּץ נָכוֹן לְדִבְרֵי בַּעַל הָעִיטּוּר, וּלְהָרָ"ן וְהָרִיטְבָ"א שֶׁהִקְשׁוּ מִסּוֹגְיָ' זוֹ עַל בעה"ע בע"כ דס"ל דְּהַגֵּט לָא מִקְרֵי חֵפֶץ חָשׁוּב גַּם לְגַבֵּי הָאִשָּׁה וַאֲפִילּוּ כְּשֶׁהוּא בְּעַיִן וְטַעְמָם נִרְאֶה דְּיכוֹלָה לְהַרְאוֹתוֹלֵב"ד וְשׁוּב אֵינָהּ צְרִיכָה לְגוּף הַגֵּט כְּלָל דהב"ד יִתְּנוּ לָהּ מַעֲשֶׂה ב"ד בְּאֵיזֶה זְמַן נִתְגָּרְשָׁה, וּבְסָבָרָא זוֹ הוּא דְּפְלִיגִי: [ד] וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְעַיֵּן דַּהֲרֵי אַבַּיֵי דָּחֵי לְמֵימְרָא דְּרַב חִסְדָּא אֵימַר דְּאָמַר רַשְׁבָּ"ג הֵיכָא דְּלֵיתָא בְּעֵינֵ' הֵיכָא דְּאִיתָא בְּעֵינֵ' מִי אָמַר הֲרֵי דְּכְשֶׁהוּא בְּעַיִן גַּם לָרַשְׁבָּ"ג לֹא מְהַנֵּי נְתִינַת דָּמָיו וְיֵשׁ לְהָבִין טַעְמָא מַאי דְּבִשְׁלָמָא לְפִי מַה שֶׁהִסְבַּרְנוּ דַּעַת בעה"ע נִיחָא די"ל דְּגַם גַּבֵּי אִיצְטְלִית הָא יֵשׁ ב' אוֹפַנִּים לְצָעוּרָה א' דְּלֹא יהי' לָהּ זֶה הַחֵפֶץ שֵׁנִית מַה שֶּׁיִּהְיֶ' לוֹ זֶה הַחֵפֶץ, וא"כ הָא י"ל דְּעַל סְבָרָא הָרִאשׁוֹנָה גַּם רַשְׁבָּ"ג מוֹדֶה דְּנִתְכַּוְּנִין לְצַעֲרָהּ שֶׁלֹּא יהי' לָהּ זֶה הַחֵפֶץ ומש"ה כְּשֶׁהוּא בְּעַיִן מוֹדֶה דְּלָא מְהַנֵּי דָּמָיו וְרַק דִּכְשֶׁנֶּאֱבַד דְּהִיא מִמֵּילָא אֵין לָהּ בְּזֶה הוּא דְּחוֹלֵק עִם רַבָּנָן דְּרַבָּנָן ס"ל דְּנִתְכַּוְּנִין ג"כ לְצַעֲרָהּ בְּמַה שֶּׁיִּהְיֶ' לוֹ וְלֹא מְהַנֵּי דָּמָיו גַּם בְּנֶאֱבַד וְרַשְׁבָּ"ג חוֹלֵק עַל סְבָרָא זוֹ וּסְבִירָא לי' דִּמְהַנֵּי דָּמָיו ומש"ה גַּם בע"מ שֶׁתַּחֲזִירִי לִי הַנְּיָיר מוֹדֶה רַשְׁבָּ"ג דִּכְשֶׁהוּא בְּעַיִן אֵינָהּ יְכוֹלָה לִיתֵּן דָּמָיו דְּאֶצְלָהּ הוּא חָשׁוּב וְאִיהוּ נְתַכַּוְּנִין שֶׁלֹּא יהי' לָהּ, אֲבָל לְדַעַת הָרָ"ן וְהָרִיטְבָ"א דס"ל דְּהַגֵּט לָא מִקְרֵי חֵפֶץ חָשׁוּב כְּלָל גַּם אֶצְלָהּ הֲרֵי בְּוַדַּאי קָשֶׁה דְּמַאי טַעְמָא דְּרַשְׁבָּ"ג דס"ל דִּכְשֶׁהוּא בְּעַיִן אֵינָהּ יְכוֹלָה לִיתֵּן דָּמָיו דְּבִשְׁלָמָא לְרַבָּנָן נִיחָא דְּהֵם ס"ל דְּכַוָּנָתוֹ לְצָעוּרָה בְּבִיטּוּל הַגֵּט אִם יְאַבֵּד אֲבָל לָרַשְׁבָּ"ג הָא לֹא שַׁיָּיךְ הַךְ סְבָרָא כְּלָל דַּהֲרֵי כָּל זְמַן שֶׁיֶּשְׁנוֹ בְּיָדָהּ בְּעַיִן יְכוֹלָה לִיתֵּן לוֹ הַחֵפֶץ וְאִם יְאַבֵּד הֲרֵי יְכוֹלָה לִיתֵּן דָּמָיו וא"כ כְּשֶׁהוּא בְּעַיִן אַמַּאי מֵלְכָרַחַת לִיתֵּן לוֹ גּוּף הַחֵפֶץ, דְּבִשְׁלָמָא אִם נֶאֱמַר שֶׁהוּא חָשׁוּב שַׁפִּיר י"ל דְּמְצַעֲרָהּ בְּמַה שֶּׁלֹּא יהי' לָהּ אֲבָל כֵּיוָן דלהר"ן וְהָרַשְׁבָּ"א אֵינוֹ חָשׁוּב כְּלָל א"כ הָא אֵין לָהּ שׁוּם צַעַר בְּגוּף הַחֵפֶץ יוֹתֵר מִבְּדָמָיו ומ"ט דְּרַשְׁבָּ"ג, רַק גַּם זֶה נִיחָא די"ל לְהָרָ"ן וְהָרִיטְבָ"א דס"ל בְּלֹא סְבָרָא דִּלְצָעוּרָה קָמְכַוְּנִין מ"מ כָּל זְמַן שֶׁהַחֵפֶץ שֶׁהִתְנָה עָלָיו הוּא בְּעַיִן אֵינָהּ יְכוֹלָה לִיתֵּן דָּמִים וְגַם בִּשְׁאָרֵי תְּנָאִים שֶׁלֹּא בַּגֵּט ס"ל דְּהַדִּין כֵּן, וַהֲרֵי בְּהֶדְיָ' מָצִינוּ בִּסְבָרָא זוֹ מַחֲלוֹקֶת גְּדוֹלָה דבחו"מ סי' רמ"א סעי' ז' כָּתַב הָרַמ"א הַמַּתָּנָה עִם חֲבֵירוֹ לָתֵת לוֹ חֵפֶץ פְּלוֹנִי יָכוֹל לָתֵת לוֹ דְּמֵי הַחֵפֶץ מַה שְּׁאֵין כֵּן בִּתְנַאי בְּגִיטִּין וְעַיֵּ' בְּשׁוּ"ת פָּנִים מְאִירוֹת ח"א סי' צ"ב שכ' דְּמַשְׁמַע מִסְּתִימַת דִּבְרֵי הָרַמ"א דְּגַם כְּשֶׁהַחֵפֶץ בְּעַיִן יָכוֹל לִיתֵּן דָּמָיו וְהִקְשָׁה עַל זֶה מֵהָא דִּבְגִיטִּין אָמְרִי' גַּם לָרַשְׁבָּ"ג דְּלָא ס"ל דִּלְצָעוּרָה קָמְכַוְּנִין מ"מ כָּל הֵיכָא דְּאִיכָּא בְּעַיִן מוֹדֶה דְּאֵינָהּ יְכוֹלָה לִיתֵּן דָּמִים וּכְמוֹ כֵן הוּא לְרַבָּנָן בִּשְׁאָרֵי תְּנָאִים חוּץ מִגִּיטִּין, וְעַיֵּ' בְּשׁוּ"ת שֶׁבֵּית יַעֲקֹב ח"ב סִימָן פ"ג שֶׁדָּחָה קוּשְׁיַ' הַפָּנִים מְאִירוֹת דְּרַק בְּגִיטִּין קָאָמַר אַבַּיֵי דְּאִיכָּא גַּם סְבָרָא דִּלְצַעוֹרֵי מש"ה מוֹדֶה רַשְׁבָּ"ג כְּשֶׁהוּא בְּעַיִן וְלָא בִּשְׁאָרֵי תְּנָאִים, וּבֶאֱמֶת דִּבְדִבְרֵי תה"ד סִימָן שי"א הֶבִיאוֹ הקצה"ח בסי' רמ"א מְבוֹאָר לְהֶדְיָא כהפ"מ דְּבְכָל תְּנַאי דְּעָלְמָא אִם הוּא בְּעַיִן מְחֻיָּב לִיתֵּן הַחֵפֶץ דַּוְקָא וְז"ל שֶׁהַרֵי עַל הַחֵפֶץ הִתְנָה וְלֹא עַל דָּמָיו אִם הִי' רוֹצֶה בְּדָמָיו

הי' אוֹמֵר תֵּן לִי שָׁוֶה כָּךְ וְכָךְ אֶלָּא ע"כ דַּוְקָא הַחֵפֶץ הי' חָבִיב עָלָיו וַאֲפִ"ה הֵיכָא דְּנָאֵבַד אָמְדִינַן דַּעְתֵּי' שֶׁאֵין רְצוֹנוֹ שֶׁבִּשְׁבִיל כָּךְ יִתְבַּטֵּל הַתְּנַאי אֶלָּא יִטּוֹל אֶת דמי' עכ"ל, וא"כ נֶאֱמַר דְּגַם הָרָ"ן ס"ל כֵּן ומש"ה מוֹדֶה רַשְׁבָּ"ג כְּשֶׁהוּא בְּעַיִן, אֲבָל לְפִי מַה דְּמַשְׁמַע מִסְּתִימַת לְשׁוֹן הָרַמָּ"א בחו"מ דְּגַם כְּשֶׁהוּא בְּעַיִן יָכוֹל לִיתֵּן דָּמִים וּלְדִידֵי' הָא ע"כ מֻכְרָח דְּטַעְמָא דְּרַשְׁבָּ"ג בְּגִיטִּין הוּא מִשּׁוּם לִצְעוּרָה קָמְכַוִּין דְּגַם רַשְׁבָּ"ג מוֹדֶה לִסְבָרָא דְּלִצְעוּרָה כְּשֶׁהוּא בְּעַיִן וּלְדִידֵי' הָא מֻכְרָח לוֹמַר דְּגַם גֵּט מַקֵּרֵי אֶצְלָהּ כְּחֵפֶץ חָשׁוּב וּמְצַעֲרָה בְּגוּף הַגֵּט יוֹתֵר מִבְּדָמָיו וכמש"כ וְשׁוּב אֵין ראי' דְּלָא כְּדַעַת בַּעַל הָעִיטּוּר וי"ל דִּבְאֵינוֹ חָשׁוּב גַּם רַבָּנָן מוֹדִים וְלָא אָמְרִינַן כְּלָל דְּנִתְכַּוְּנִין לִצְעוּרָה בְּבִיטּוּל הַגֵּט רַק בְּגוּף הַחֵפֶץ וכמש"כ:
[ה] וּבִדְבָרֵינוּ אֵלֶּה יֵשׁ מָקוֹם לְהִסְתַּפֵּק לְעִנְיַן דִּינָא לְפִי מַה שֶּׁהִסְבַּרְנוּ דִּלְעִנְיַן לִצְעוּרָה בְּגוּף הַחֵפֶץ בְּוַדַּאי דְּלֹא שַׁיָּיךְ רַק בְּחֵפֶץ חָשׁוּב וְלֹא בְּאֵינוֹ חָשׁוּב, וְרַק דְּטַעְמוֹ שֶׁל הָרָ"ן הוּא מִשּׁוּם דִּמְפָרֵשׁ לִצְעוּרָה בְּבִיטּוּל הַגֵּט דְּכַוָּנָתוֹ דְּהַגֵּט יהי' תָּלוּי וְאִם יֹאבַד זֶה הַחֵפֶץ יִתְבַּטֵּל הַגֵּט, וא"כ י"ל דְּרַק בְּהִתְנָה עַל חֵפֶץ יָדוּעַ וּכְמוֹ בע"מ שֶׁתַּחֲזִירִי לִי הַנְּיָיר דְּכַוָּנָתוֹ רַק עַל זֶה הַנְּיָיר שֶׁל הַגֵּט וְלָא מְהַנֵּי נְיָיר אַחֵר ומש"ה ס"ל לְהָרָ"ן דְּלָא מְהַנֵּי דמי' דְּכַוָּנָתוֹ דְּאִם יֹאבַד יִתְבַּטֵּל אֲבָל הֵיכָא דְּהִתְנָה ע"מ שֶׁתִּתְּנִי לִי נְיָיר דְּעָלְמָא דִּמְהַנֵּי גַּם בִּנְיָיר אַחֵר די"ל דְּגַם הָרָ"ן מוֹדֶה דְּגַם לְרַבָּנָן מְהַנֵּי דמי' דִּבְגוּף הַחֵפֶץ הָא אֵינוֹ מְצַעֲרָה כֵּיוָן דְּהוּא אֵינוֹ חָשׁוּב יוֹתֵר מִדְּמֵי' וְגַם לְצַעֲרָה בְּבִיטּוּל הַגֵּט לֹא שַׁיָּיךְ כָּאן כְּלָל דַּהֲרֵי בְּיָדָהּ לְקַנּוֹת לוֹ נְיָיר לָעוֹלָם דְּהוּא דָּבָר הַמָּצוּי בַּשּׁוּק ומש"ה מְהַנֵּי גַּם דמי' כֵּן י"ל, וּבְזֶה הָיָה מָקוֹם לְהַצְדִּיק דִּבְרֵי מָהָר"י בְּיֶרֶב הוּבְאוּ בְּשׁוּ"ת רלב"ח סִימָן קל"ד שֶׁכָּתַב דְּגַם לְרַבָּנָן דקיי"ל כְּוָוַתַּיְיהוּ בְּאִיצְטְלִית מ"מ אִם אָמַר לָהּ ע"מ שֶׁתִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז מוֹדִים רַבָּנָן דְּלָאו דַּוְקָא זוּזִים אֶלָּא אפי' נְתָנָהּ לוֹ חֲפָצִים אוֹ סְחוֹרִין כְּדֵי שָׁוִין מְגוֹרָשֶׁת, והרלב"ח חָלַק שָׁם עָלָיו א' מִצַּד הַסְּבָרָא דְּהַמְזוֹמָן חָשׁוּב יוֹתֵר מֵחֲפָצִים וְהִנֵּה בָּזֶה לֹא נִכְנַס כָּאן כְּלָל דְּמָהָר"י בְּיֶרֶב ס"ל דְּגַם מִטַּלְטְלִים מֵיטַב הֵם דְּאִי לָא מְזַדְּבִין הָכָא מְזַדְּבִין בְּמָתָא אַחֲרִיתָא וּבִפְרָט בְּמִילְתָא דְּקָפִיצָא עלי' זְבִינָא רַק בְּמַה דְּהוֹסִיף הרלב"ח לוֹמַר דְּגַם בְּזוּזִים הָא שַׁיָּיךְ לוֹמַר לִצְעוּרָה מְכַוְּנִין וְהוֹכִיחַ זֶה מֵהָא דְּלָא מְהַנֵּי מִחְיָלָה, ולפי"ז נִיחָא דס"ל למהרי"ב דִּלְעִנְיַן שֶׁצָּרִיךְ לִיתֵּן גּוּף הַחֵפֶץ דַּוְקָא לֹא שַׁיָּיךְ רַק בְּיִיחֵד לָהּ חֵפֶץ מְיֻחָד וּכְמוֹ דְּאָמַר לָהּ אִיצְטַלְתּוּ דְּדַוְקָא אִיצְטָלָא זוֹ קָאָמַר וְכֵן בע"מ שֶׁתַּחֲזִירִי הַנְּיָיר אֲבָל הֵיכָא דְּלָא יְיחֵד גּוּף הַחֵפֶץ רַק הַמִּין וְהוּא דָּבָר הַמָּצוּי שַׁפִּיר יְכוֹלָה לִיתֵּן דמי' וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר וצ"ע לְדִינָא: [ו] גַּם עוֹד י"ל לְיַשֵּׁב דַּעַת בַּעַל הָעִיטּוּר וּלְעוֹלָם נוֹכַל לוֹמַר דְּגוּף הַגֵּט הוּא חֵפֶץ שֶׁאֵינוֹ חָשׁוּב גַּם לְגַבֵּי דִּידָהּ וּכְמוֹ דס"ל לְהָרָ"ן וְהָרִיטְבָ"א רַק דבעה"ע ס"ל דְּהָא בְּגִיטִּין (דף ע"ד) אִיתָא הַהוּא דא"ל לַאֲרִיסֵי' כ"ע דְּלֵי תְּלָתָא וְשָׁקְלִי רִיבְעָא אַתְּ דְּלֵי אַרְבְּעָה וּשְׁקוֹל תְּלִילְתָא לְסוֹף אֲתָא מִיטְרָא וְקָאָמַר רַב יוֹסֵף דְּהָא לֹא דָּלָה וְאֵין לוֹ אֶלָּא רִיבְעָא וּמוֹקְמִי לֵיהּ כְּרַבָּנָן דְּאָמְרִי אִיצְטְלִית דַּוְקָא וְלָא אָמְרִינַן דָּמִים בְּמָקוֹם אִיצְטְלָא וְרַבָּה אָמַר דְּשָׁקִיל תְּלִילְתָא דְּהָא לֹא צָרִיךְ לְדָלוֹת דְּעַד כָּאן לָא קָאָמְרִי רַבָּנָן אֶלָּא גַּבֵּי גֵּט דִּלְצַעוּרָה קָמְכַוְּנִין אֲבָל הָכָא מְשׁוּם הַרְוָחָה וְהָא לֹא צָרִיךְ, וא"כ הָא י"ל דְּעַד כָּאן לֹא כָּתַב בַּעַל הָעִיטּוּר דְּבְחֵפֶץ שֶׁאֵינוֹ חָשׁוּב יְכוֹלָה לִיתֵּן דָּמִים גַּם לְרַבָּנָן רַק אַלִּיבָּא דְּרַבָּה דקיי"ל כְּוָוַתֵּי' דס"ל דְּהֵיכָא דְּלֹא שַׁיָּיךְ לִצְעוּרָה גַּם רַבָּנָן מוֹדִים דְּיָכוֹל לִיתֵּן דָּמִים וּמִזֶּה לָמַד בעה"ע דִּבְאֵינוֹ חָשׁוּב דְּאֵינָהּ מִצְטַעֶרֶת כְּלָל בָּמָּה שֶׁצְּרִיכָה לִיתֵּן גּוּף הַחֵפֶץ יוֹתֵר מִבְּדָמֵי' דְּיכוֹלָה לִיתֵּן דָּמִים אֲבָל לְרַב יוֹסֵף דְּלָא מְחַלֵּק בֵּין גֵּט לִשְׁאָרֵי דְּבָרִים וס"ל דְּגַם הֵיכָא דְּלֹא שַׁיָּיךְ לִצְעוּרָה מ"מ כָּל הֵיכָא

דְּלָא קַיֵּים מַמָּשׁ כְּפִי הַתְּנַאי מַקְרֵי לֹא קַיֵּים הַתְּנַאי אַלִּיבָּא דְּרַבָּנָן הָא נוֹכַל לוֹמַר דְּגַם בעה"ע מוֹדֶה דַּאֲפִילּוּ בְּחֶפֶץ שֶׁאֵינוֹ חָשׁוּב בָּטֵל הַגֵּט אִם נֶאֱבַד, וא"כ הָא י"ל דְּרַב חִסְדָּא דְּקָאָמַר הָא מַנִּי רַשְׁבָּ"ג הִיא ס"ל כְּרַב יוֹסֵף אֲבָל לְרַבָּה נֹאמַר דְּלָא פְּלִיגִי רַבָּנָן בִּנְיָיר כְּלָל ומש"ה פָּסַק בעה"ע דִּבְנִשְׂרַף מְשַׁלְּמֶת דמי', וְעַיֵּי' בְּגִיטִּין (דַּף ע"ה ע"ב) דִּתְנַן הֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ ע"מ שֶׁתָּנִיקִי אֶת בְּנִי כַּמָּה הִיא מְנִיקָתוֹ שְׁתֵּי שָׁנִים וּפָרִיךְ בַּגְּמָרָא דְּהָא תני' הֲנִיקוּתוּ יוֹם אֶחָד הֲרֵי זֶה גֵּט וּמְשַׁנֵּי ר"ח מַתְנִיתִין רַשְׁבָּ"ג הִיא וּבָרַיְיתָא רַבָּנָן וּפֵירְשׁוּ הַתּוֹסָ' דְּמַתְנִיתִין אתי' כְּרַשְׁבָּ"ג דס"ל גַּבֵּי אִיצְטְלִית דְּתֵתֵּן דמי' דִּלְהַרְוָוחָה קָמְכַוְּנִין הָכִי נָמֵי צְרִיכָה לַהֲנִיקוֹ כָּל זְמַן שֶׁהוּא צָרִיךְ וְהַבָּרַיְיתָא אתי' כְּרַבָּנָן דְּאָמְרִי בְּאִיצְטְלִית דְּלִצְעוּרָה קָמְכַוְּנִין וְכֵיוָן דְּצַעֲרָה יוֹם אֶחָד סַגִּי, וּלְפִי פֵּירוּשָׁם הָא מַשְׁמַע דר"ח ס"ל כְּרַבָּה דְּטַעְמָם שֶׁל רַבָּנָן הוּא מִשּׁוּם דְּלִצְעוּרָה קָמְכַוְּנִין וּדְלָא כְּרַב יוֹסֵף וְאִי אֶפְשָׁר לוֹמַר כמש"כ, אֲבָל, רַשֵׁ"י פִּי' שָׁם דְּהַמִּשְׁנָה כָּרַשְׁבָּ"ג דְּלָא אָזַיל בָּתַר הַלָּשׁוֹן דַּוְקָא וּלְהַרְוָחָה קָמְכַוְּנִין הָכִי נָמֵי צְרִיכָה לַהֲנִיקוֹ שְׁתֵּי שָׁנִים וּבָרַיְיתָא רַבָּנָן דְּאָזְלִי בָּתַר דִּיבּוּרוֹ דַּוְקָא וְלֹא לְפִי מַשְׁמָעוּת הָעִנְיָן וע"מ שֶׁתִּינַק קָאָמַר וּבַהֲנָקָה שֶׁל יוֹם אֶחָד סַגִּי וע"ש דבפירש"י אֵינוֹ מְפוֹרָשׁ כֵּן כָּל כָּךְ לְהֶדְיָ' רַק בְּחִידּוּשֵׁי הָרִיטְבָ"א לְגִיטִּין שָׁם הִסְבִּיר כֵּן לפרש"י יעו"ש ולפי"ז הָא נוֹכַל לוֹמַר כמש"כ דר"ח ס"ל כְּרַב יוֹסֵף ומש"ה אָמַר הָא מַנִּי רַשְׁבָּ"ג הִיא, אֲבָל לְדִידַן דקיי"ל כְּרַבָּה שַׁפִּיר ס"ל לְהָעִיטּוּר לְחַלֵּק בֵּין חֶפֶץ חָשׁוּב לְאֵינוֹ חָשׁוּב: [ז] גַּם י"ל עוֹד דֶּרֶךְ שְׁלִישִׁי בְּדַעַת בַּעַל הָעִיטּוּר לְיַשְׁבּוֹמִקֻּשְׁיַית הָרָן"ן וְהָרִיטְבָ"א מֵהָא דְּקָאָמַר ר"ח הָא מַנִּי רַשְׁבָּ"ג הִיא וְנֶאֱמַר דְּגַם הוּא מוֹדֶה דְּאֵין מָקוֹם לְחַלֵּק כְּלָל בֵּין חֶפֶץ חָשׁוּב לְאֵינוֹ חָשׁוּב וּבְכָל גַּוְונֵי שַׁיָּיךְ לִצְעוּרָה קָמְכַוְּנִין דְּאֵין הַצַּעַר בְּגוּף הַחֶפֶץ רַק בָּמָה דע"י אֲבִידַת זֶה הַחֶפֶץ יִתְבַּטֵּל הַגֵּט ומ"מ שַׁפִּיר כָּתַב דְּנוֹתֶנֶת דמי' וּמְגוֹרֶשֶׁת, דְּהִנֵּה בְּעִיקַּר הַדִּין דְּאִיתָא בשו"ע דְּבְאָמַר לָהּ ה"ז גִּיטֵּךְ ע"מ שֶׁתַּחְזִירִי לִי הַנְּיָיר דְּמְגוֹרֶשֶׁת וְתֵתֵּן הָא אִם לֹא נָתְנָה אֵינוֹ גֵּט כְּלָל הֲרֵי אֵינוֹ רַק בְּדִכְפְלִי לִתְנַאי וְסַיֵּים לָהּ וְאִם לֹא תַּחְזִירִי לִי יהי' גֵּט אוֹ אֲפִילּוּ בְּדִלָּא כִּפְלִי וּכְהַפּוֹסְקִים דס"ל בשו"ע אה"ע סִימָן ל"ח דְּבִתְנַאי דְּעַל מָנָת דְּכְאוֹמֵר מֵעַכְשָׁיו דָּמֵי אֵינוֹ צָרִיךְ תְּנַאי כָּפוּל כְּלָל, אֲבָל לְהַפּוֹסְקִים דס"ל שָׁם דְּגַם בִּתְנַאי דע"מ צָרִיךְ ת"כ וְאִי לֹא כִּפְלִי לִתְנַאי בָּטֵל הַתְּנַאי וְהַמַּעֲשֶׂה קַיָּים הֲרֵי נִרְאֶה פָּשׁוּט דְּלִדִידְהוּ הָכָא אִם לֹא כִּפְלִי דְּהִיא מְגוֹרֶשֶׁת גַּם אִם לֹא הֶחֱזִירָה לוֹ הַנְּיָיר וְכֵן כָּתַב הב"ש דְּהָא דְּאִיתָא בשו"ע וְתֵתֵּן הוּא רַק לְהַפּוֹסְקִים דבע"מ א"צ ת"כ.

וְלִכְאוֹרָה נִרְאֶה פָּשׁוּט דְּלְהַפּוֹסְקִים הַמַּצְרִיכִים ת"כ אִם לֹא כִּפְלִי גַּם אִם לֹא הֶחֱזִירָה כְּלָל לֹא הַנְּיָיר וְלֹא דמי' מְגוֹרֶשֶׁת כֵּיוָן דְּכָל הַתְּנַאי בָּטֵל לְדִידְהוּ וְכֵן נִרְאֶה מִפְּתִימַת דִּבְרֵי הַבַּיִת שְׁמוּאֵל.

אָמְנָם אַחֲרֵי הָעִיּוּן יֵשׁ לְדַבֵּר עוֹד בָּזֶה וְיֵשׁ מָקוֹם לְחַלֵּק לְדִידְהוּ בֵּין גּוּף הַנְּיָיר דְּאֵינוֹ מְעַכֵּב וּבֵין לֹא נִתְּנָה כְּלָל לֹא הַנְּיָיר וְלֹא דמי' דְּיֵהֵי' מְעַכֵּב, דְּהִנֵּה במס' קִידּוּשִׁין (דַּף ו') מֵבִיא הַגְּמָרָא לְהָא דְּאָמַר רָבָא הֵילֵךְ אֶתְרוֹג זֶה עַל מְנָת שֶׁתַּחְזִירֵהוּ לִי נְטָלוֹ וְהֶחְזִירוֹ יָצָא לֹא הֶחְזִירוֹ לֹא יָצָא וְהִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' דְּאַמַּאי בְּלֹא הֶחֱזִירוֹ לֹא יָצָא וַהֲרֵי לֹא כִּפְלִי לִתְנָאָה דס"ל לְהַתּוֹסָ' דְּגַם בַּעַל מְנָת צָרִיךְ תְּנַאי כָּפוּל וי"ל דְּאִיכָּא תְּנַאי דְּלָא בָּעֵי כָּפוּל כְּגוֹן הָכָא שהי' דַּעְתּוֹ שֶׁיְּבָרֵךְ חֲבֵירוֹ עַל אֶתְרוֹג שֶׁלּוֹ וְעַיֵּי' בְּתוֹסָ' סֻוכָּה (דַּף מ"א) בד"ה הֵילֵךְ שֶׁכָּתְבוּ דְּהַדְּרָבָא אַיְירֵי רַק בִּדְכִפְלִי לִתְנַאי רַק דְּלֹא חָשַׁשׁ לְהַזְכִּיר כָּאן כָּל דִּינֵי תְּנַאי וְכֵן ס"ל לְהַתּוֹסָ' בְּגִיטִּין (דַּף ע"ה) וְכֵן כָּתַב הָרֹא"שׁ במס' ב"ב סוֹף פֶּרֶק יֵשׁ נוֹחָלִין הֲרֵי דְּחוֹלְקִים עַל

סְבָרַת הַתּוֹסָ' דְּקִידּוּשִׁין וס"ל דְּלָא מְהַנֵּי אֲוִמְדָּנָא בְּכָאן, וְהִנֵּה דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּקִידּוּשִׁין הַנַּ"ל סְתוּמִים קָצַת וְלֹא מְבֹאָר כָּל כָּךְ כַּוָּנָתָם דְּאַמַּאי אֵין צָרִיךְ כָּאן ת"כ ומ"ש כָּאן מִכָּל תְּנַאי דְּעָלְמָא, וְעַיֵּין בְּבֵית שְׁמוּאֵל סִימָן כ"ט ס"ק א' שֶׁהֵבִיא שָׁם לְדִבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּקִידּוּשִׁין הַלָּלוּ וּמְבֹאָר שָׁם בִּדְבָרָיו שְׁנֵי כַּוָּנוֹת בְּבֵיאוּר דִּבְרֵיהֶם אֶחָד דְּרַק בְּאֶתְרוֹג כָּתְבוּ כֵּן דְּכֵינָן דְּהַנּוֹתֵן בְּעַצְמוֹ צָרִיךְ לְאוֹתוֹ אֶתְרוֹג מש"ה אִיכָּא אֲוִמְדָּנָא דְּלֹא נִתְכַּוְּנִין לִיתֵּן לוֹ רַק ע"מ לְהַחֲזִיר וְהַבַּיִת שְׁמוּאֵל בְּעַצְמוֹ דָּחָה פֵּירוּשׁ זֶה וְהִסְכִּים דְּהַתּוֹסָ' דְּקִידּוּשִׁין ס"ל דְּכָל נוֹתֵן מַתָּנָה שֶׁהִתְנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר חֲשִׁיבָא אֲוִמְדָּנָא דְּמוּכָח דְּלֹא הִקְנָה לוֹ רַק עַל תְּנַאי זֶה וְאֵין צָרִיךְ תְּנַאי כָּפוּל לוֹ, וְהִנֵּה שְׁנֵי הַפֵּירוּשִׁים הַלָּלוּ דְּחוּקִים הֵם דְּמַה שֶּׁרָצָה הב"ש בַּתְּחִלָּה לוֹמַר דְּרַק בְּאֶתְרוֹג כָּתְבוּ כֵּן מִשּׁוּם דְּגַם הַנּוֹתֵן צָרִיךְ לוֹ וַדַּאי דְּקָשֶׁה דְּהַהּ סְבָרָא לֹא נִזְכְּרָה כְּלָל בְּדִבְרֵיהֶם וְאֵין לוֹ שׁוּם רֶמֶז בִּלְשׁוֹנָם שֶׁכָּתְבוּ וְז"ל דְּאִיכָּא תְּנַאי דְּלָא בָּעֵי כָּפוּל כְּגוֹן הָכָא שהי' דַּעְתּוֹ שֶׁיִּבָּרֵךְ חֲבֵירוֹ עַל אֶתְרוֹג שֶׁלּוֹ וְלֹא הִזְכִּירוּ עִיקַּר הַסְּבָרָא שֶׁבְּזֶה מִשּׁוּם דְּגַם הַנּוֹתֵן בְּעַצְמוֹ צָרִיךְ לְאוֹתוֹ אֶתְרוֹג דְּזֶהוּ יְסוֹד תֵּירוּצָם וְגַם דְּעִיקַּר הַדָּבָר דָּחוּק מִצַּד עַצְמוֹ דַּהֲרֵי רָבָא סְתָמָא קָאָמַר לֹא הֶחְזִירוֹ לֹא יָצָא וּמַשְׁמַע בְּכָל גַּוְונֵי וְהָאֵיךְ נֹאמַר דְּרָבָא לָא אַיְירֵי רַק כְּשֶׁאֵין לְהַנּוֹתֵן אֶתְרוֹג אַחֵר עֲבוּר עַצְמוֹ אֲבָל בְּיֵשׁ לוֹ גַּם אִם לֹא הֶחֱזִירוֹ יָצָא, וְעַיֵּין בָּרֹאׁ"ש במס' סַוְכָּה סוֹף פֶּרֶק לוּלָב הַגָּזוּל שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם בַּעַל הָעִיטּוּר דְּגַם בְּנוֹתֵן לַחֲבֵירוֹ בְּמַתָּנָה אֶתְרוֹג בְּסָתָם וְלֹא הִזְכִּיר לוֹ שׁוּם תְּנַאי כְּלָל מ"מ מְחֻיָּב לְהַחֲזִירוֹ אִם אֵין לְהַנּוֹתֵן אֶתְרוֹג אַחֵר עֲבוּר עַצְמוֹ דְּוַדַּאי לֹא נָתַן לוֹ רַק ע"מ לְהַחֲזִיר וְכֵן כָּתַב הָרַ"ן שָׁם בְּשֵׁם יֵשׁ אוֹמְרִים וְהִסְכִּים עִמָּהֶם וְכֵן מְבֹאָר בשו"ע או"ח סִימָן תרנ"ח דְּגַם בְּנָתַן סְתָמָא לֹא יָצָא אִם לֹא הֶחֱזִירוֹ וּלְדִידְהוּ הָא ע"כ נִרְאֶה דְּהָא דְּאָמַר רָבָא הֵילָךְ אֶתְרוֹג ע"מ שֶׁתַּחֲזִירֶהוּ לִי לֹא הֶחְזִירוֹ לֹא יָצָא וְלָמָּה הֲוָצְרַךְ רָבָא לְמִינְקָט תְּנַאי בַּדְּבָרִי' וְלָא נְקַט רְבוּתָא יוֹתֵר גַּם בְּסָתָמָא ובע"כ צ"ל מִשּׁוּם דְּרָבָא אַיְירֵי בְּכָל גַּוְונֵי וְגַם בְּיֵשׁ לְהַנּוֹתֵן אֶתְרוֹג אַחֵר עֲבוּר עַצְמוֹ, ומש"ה נְקַט תְּנַאי בִּדְבָרִי' דְּבְאֵין לוֹ לֹא הֲוָצְרַךְ לִתְנַאי כְּלָל לְדַעַת בעה"ע עַצְמוֹ (אָמְנָם לְפִי מַה דְּמְבֹאָר במק"א פֵּירוּשׁ דִּבְרֵי הָרֹאׁ"ש דְּסִוְכָּה אֵין לָזֶה הֶכְרֵחַ) וַאֲפִ' אִם נֹאמַר דְּהַתּוֹסָ' דְּקִידּוּשִׁין לָא ס"ל כְּבַעַל הָעִיטּוּר בָּזֶה מ"מ לוֹמַר דְּרָבָא לָא אַיְירֵי רַק בְּאֵין לוֹ לְחַזָּקָא בְּוַדַּאי דָּחוּק טוּבָא דַּהֲרֵי סְתָמָא נְקַט וְגַם דְּהֶמְשֵׁךְ לְשׁוֹן הַסֵּוּגְיָא דב"ב (דַּף קל"ז) מַשְׁמַע קָצַת לְהֵיפוּךְ דְּהָכִי אִיתָא שָׁם אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא הָאַחִין שֶׁקָּנוּ אֶתְרוֹג בְּתִפּוּסַת הַבַּיִת נִטְּלוּ אֶחָד מֵהֶם וְיָצָא בּוֹ אִם יָכוֹל לְאָוְכְלוֹ פִּי' דְּיֵשׁ לַאֲחֵרִים אֶתְרוֹג אַחֵר יָצָא וְאִם לָאו לֹא יָצָא אָמַר רָבָא הֵילָךְ אֶתְרוֹג זֶה בְּמַתָּנָה ע"מ לְהַחֲזִיר נִטְּלוּ וְהֶחְזִירוּ יָצָא לֹא הֶחְזִירוּ לֹא יָצָא וּמִדְּמְחַלֵּק מֵעִיקָּרָא בֵּין יֵשׁ לְהָאֲחֵרִים אֶתְרוֹג אַחֵר לְאֵין לָהֶם אַחֵר וְתִיכֵף לָזֶה בְּמֵימְרָא דְּרָבָא לָא קָמְחַלֵּק כְּלָל וּמַשְׁמַע דְּאַיְירֵי בְּכָל גַּוְונֵי גַּם אִם יֵשׁ לוֹ לְהַנּוֹתֵן לֹא יָצָא אִם לֹא הֶחֱזִירוֹ וע"כ פִּי' הָרִאשׁוֹן דָּחוּק טוּבָא.

אָמְנָם גַּם פֵּירוּשׁ הַשֵּׁנִי שֶׁל הַבַּיִת שְׁמוּאֵל דס"ל לְהַתּוֹסָ' דְּקִידּוּשִׁין דְּכָל מִי שֶׁנּוֹתֵן ע"מ לְהַחֲזִיר חֲשִׁיבָא אֲוִמְדָּנָא וְאֵין צָרִיךְ תְּנַאי כָּפוּל גַּם כֵּן קָשֶׁה טוּבָא דְּמַאי מְעַלְיוּתָא דְּתְנַאי זֶה יוֹתֵר מִבְּכָל תְּנַאי שֶׁהִתְנָה הַנּוֹתֵן דְּמַצְרְכִינַן תְּנַאי כָּפוּל דַּוְקָא וּכְגוֹן בַּעַל מְנָת שֶׁתִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז וְלֹא חָשְׁבִינַן לִי' אֲוִמְדָּנָא כְּלָל, וְעוֹד רָאִיתִי בְּסֵפֶר הַמִּקְנָה בְּקוֹנְטְרֵס אַחֲרוֹן בְּסִימָן כ"ט שֶׁהִקְשָׁה טוּבָא עַל זֶה מֵהָא דְּבְגִיטִּין (דַּף ע"ה) גַּבֵּי הֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ ע"מ שֶׁתַּחֲזִירִי לִי הַגֵּיָיר דְּמְגֹרָשֶׁת וּפָרִיךְ בגמ' דְּאַמַּאי מְגֹרָשֶׁת דהי' ס"ל דע"מ לָא הָוֵי כְּמֵעִכְשָׁיו וּמְשַׁנֵּי שָׁם אַבַּיֵי דְּאָתֵי כר' מֵאִיר דְּמַצְרִיךְ בְּכָל דִּוּכְתָּא תְּנַאי כָּפוּל וְהָכָא דְּלָא כִּפְלֵי בְּטֵל הַתְּנַאי

וְאֵינָהּ צְרִיכָה לְהַחֲזִירוֹ ומש"ה מְגוֹרֶשֶׁת הֲרֵי לְהֶדְיָ דְּגַם בְּאָמַר ע"מ שֶׁתַּחֲזִירִי לִי הַגֵּיר בָּעֵינַן תְּנַאי כָּפוּל דַּוְקָא וְלָא חֲשִׁיבָא אֲוִמְדָּנָא דְּמוּכָח וְהִיא קָוְשְׁיָ גְּדוֹלָה עַל הב"ש: [ח] וְעַל כֵּן נִרְאֶה בֵּיאוּר דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּהָאֲוִמְדָּנָא הוּא דַּהֲרֵי זֶה הַנּוֹתֵן הָאִתְרוֹג הָא אֵין כַּוָּנָתוֹ בְּהַנְּתִינָה הַמַּתָּנָה בְּעַצְמוֹ וְלִהָנוֹת לַחֲבֵירוֹ לְהוֹסִיף עַל מָמוֹנוֹ בְּאֶתְרוֹג זֶה וְכָל עִיקָּר כַּוָּנָתוֹ בְּהַנְּתִינָה הַמַּתָּנָה בְּעַצְמוֹ רַק כָּל כַּוָּנָתוֹ כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶ חֲבֵירוֹ יָכוֹל לָצֵאת בּוֹ יְדֵי חוֹבָתוֹ וּרְאָיְ דְּזֶהוּ עִיקַּר כַּוָּנָתוֹ דַּהֲרֵי הַתָּנָה עִמּוֹ ע"מ שֶׁתַּחֲזִירֶהוּ לוֹ וא"כ הָא לֹא נִתּוֹסַף עָוְשְׁרוֹ שֶׁל הַמְקַבֵּל בְּהַנְּתִינָה זוֹ כְּלָל רַק תַּכְלִית הַנְּתִינָה הוּא שֶׁיָּצָא בּוֹ י"ח וְכֵיוָן דְּלְתַכְלִית זֶה דְּהַיְינוּ שֶׁיִּהְיֶ חֲבֵירוֹ יוֹצֵא בּוֹ הָא סַגִּי גַּם בְּמַתָּנָה ע"מ לְהַחֲזִיר דִּשְׁמָהּ מַתָּנָה וְיוֹצֵא בּוֹ מש"ה אֲנַן סָהֲדֵי דְּלֹא נִתְכַּוְּנוּ לְהַקְנוֹתוֹ רַק ע"מ לְהַחֲזִירוֹ ועי"ז שֶׁהִתְנָה עִמּוֹ שֶׁיַּחֲזִירֶנּוּ לוֹ אִיגַּלַאי דַּעְתּוֹ שֶׁאֵין כַּוָּנָתוֹ לְהַקְנוֹתוֹ מִצַּד עַצְמוֹ רַק כָּל כַּוָּנָתוֹ שֶׁיִּהְיֶ יוֹצֵא בּוֹ ומש"ה בְּוַדַּאי לֹא נִתְכַּוְּנוּ לְהַקְנוֹתוֹ רַק כְּפִי מַה שֶּׁנִּצְרָךְ לְאוֹתוֹ תַּכְלִית הַמְבֻקָּשׁ וְלֹא יוֹתֵר וּלְהָא הָא סַגִּי גַּם בע"מ לְהַחֲזִיר, וְכָל זֶה מְדֻיָּקָדָק הֵיטֵב בְּלְשׁוֹן הַתּוֹסָ' בְּתֵירוּצָם שֶׁכָּתְבוּ דְּאִיכָּא תְּנַאי דְּלָא בָּעֵי כְּפוּל כְּגוֹן הָכָא שהי' דַּעְתּוֹ שֶׁיְּבָרֵךְ חֲבֵירוֹ עַל אֶתְרוֹג שֶׁלּוֹ פֵּירוּשׁ דְּהַתְּנָא מוֹעִיל לָנוּ דְּעַל יָדוֹ יָדְעִינַן כַּוָּנָתוֹ דְּלֹא נִתְכַּוֵּן רַק בִּשְׁבִיל שֶׁיְּבָרֵךְ חֲבֵירוֹ עַל הָאֶתְרוֹג וּמִסְתָּמָא לֹא נָתַן לוֹ רַק כְּפִי מַה שֶּׁנִּצְרָךְ לָזֶה הַתַּכְלִית לֹא יוֹתֵר, וְהוּא בֵּיאוּר נָכוֹן בְּדִבְרֵי הַתּוֹסָ' שׁוּב אַחַר זְמַן מָצָאתִי בְּסֵפֶר אַבְנֵי מִילּוּאִים סִימָן כ"ט ס"ק א' שֶׁבֵּיאֵר כֵּן כַּוָּנַת הַתּוֹסָ' רַק דִּלְבַסּוֹף דָּחָה בְּעַצְמוֹ זֶה דְּאִם לָזֶה נִתְכַּוְּנוּ בְּתֵירוּצָם א"כ אַכַּתִּי תִּשָּׁאֵר קָוְשְׁיָתָם עַל הָא דְּאָמַר שָׁם רָבָא מִקּוּדָּם לָזֶה הֵילָךְ מָנָה ע"מ שֶׁתַּחֲזִירֶהוּ לִי בְּמֶכֶר לֹא קָנָה בְּאִשָּׁה אֵינָהּ מְקֻדָּשֶׁת בְּפִדְיוֹן הַבֵּן אֵין בְּנוֹ פָּדוּי דהי' ס"ל לְרָבָא דְּמַתָּנָה ע"מ לְהַחֲזִיר לָא שמי' מַתָּנָה וַהֲרֵי לְפִי הס"ד תִּשָּׁאֵר קָוְשְׁיָ הַתּוֹסָ' דְּהָא לָא כְּפְלֵי לְתַנַּאי דִּלְפִי הס"ד הָא לֵיכָּא אֲוִמְדָּנָא כֵּיוָן דהי' ס"ל דְּלָא מְהַנֵּי בְּכָל הָנֵי ע"מ לְהַחֲזִיר לְקִנּוֹת לֹא בְּמֶכֶר וְלֹא בְּאִשָּׁה וְצָרִיךְ לִהְיוֹת בָּטֵל הַתְּנַאי מִשּׁוּם דְּלָא כָּפְלוּ וא"צ לְהַחֲזִירוֹ וּמִמֵּילָא יִקָּנֶה בְּמֶכֶר וּבְאִשָּׁה, וּדְחֵי' זוֹ אֵינָהּ דַּהֲרֵי גַּם אִם נָפְרֵשׁ לתי' שֶׁל הַתּוֹסָ' דְּלָא כמש"כ רַק כְּפִי פֵּירוּשׁוֹ שֶׁל הב"ש וְיִהְיֶ נִיחָא לְפִי תֵּירוּץ שֶׁל הַתּוֹסָ' גַּם מֵימְרָא הָרִאשׁוֹנָה דְּרָבָא מ"מ אַכַּתִּי תִּיקְשֶׁה עַל הַתּוֹסָ' בְּקָוְשְׁיָתָם דְּלָמָּה נָטַר לְהַקְשׁוֹת עַד לְבַסּוֹף בְּמֵימְרָא הַשְּׁנִיָּ שֶׁל רָבָא דְּאָתְרוֹג וְאַמַּאי לֹא הַקְשׁוּ כֵּן תֵּיכֶף בְּמֵימְרָא רִאשׁוֹנָה שֶׁל רָבָא וּכְבָר הִקְשָׁה כ הָעֲצָמוּת יוֹסֵף שָׁם וע"ש בְּמַקָּנֶה שכ' לְתָרֵץ זֶה דְּבַתְּחִלָּה הָיִינוּ יְכוֹלִין לְפָרְשׁוֹ דְּאַיְרֵי בְּכְפְלֵי וְרַק מֵימְרָא הַשְּׁנִיָּ שֶׁל אֶחָרוּמַשְׁמַע לְהוּ לְהַתּוֹסָ' דְּאַיְרֵי גַּם בְּלֹא כְּפְלֵי דְּמַסֵּיִם רָבָא לֹא הֶחְזִירוֹ לֹא יָצָא וְאִי בְּדִכְפְלֵי הָא פְּשִׁיטָא דְּלָא יָצָא ומש"ה הִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' רַק עַל מֵימְרָא הַשְּׁנִיָּ, וא"כ גַּם לְפִי תֵּירוּצָם שֶׁל הַתּוֹסָ' נוֹכַל לוֹמַר לְהס"ד דְּאַיְרֵי רַק בְּכְפְלֵי וּלְקַמָּן כָּתַבְנוּ עוֹד יְשׁוּב אַחַר עַל הָא דלהס"ד לֹא קָשֶׁה כְּלָל מֵהָא דְּלָא כְּפְלֵי לְתַנַּאי יעו"ש, ועכ"פ בֵּיאוּר דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' וַדַּאי נִרְאֶה כמש"כ דְּכֵיוָן דְּלָצֵאת בּוֹ אֵין צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶ שֶׁלּוֹ לְגַמְרֵי וּמְהַנֵּי גַּם בע"מ לְהַחֲזִיר מִסְתָּמָא גַּם הַנּוֹתֵן לֹא הִקְנָה לוֹ יוֹתֵר, וא"כ הָא מְיֻשָּׁב הֵיטֵב קָוְשְׁיָ הַמַּקָּנֶה בקונ"א מֵהַהִ דְּגִיטִּין שֶׁהֵבֵאנוּ גַּבֵּי הֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ ע"מ שֶׁתַּחֲזִירִי לִי הַגֵּיר דְּמַצְרִיךְ לִי' אַבַּיֵי תְּנַאי כָּפוּל דאע"ג דְּגַם גַּבֵּי גֵּט הָא וַדַּאי דְּאֵין כַּוָּנָתוֹ לְעִיקָּר לְהַקְנוֹת לָהּ בְּמַתָּנָה הַגֵּיר רַק תַּכְלִית כַּוָּנָתוֹ הוּא רַק כְּדֵי שֶׁתִּתְגָּרֵשׁ בּוֹ מ"מ הֲרֵי שָׁם ס"ל לְהַסְּוּגְיָ דְּעַל מְנָת אֵינוֹ כְּמַעֲכְשָׁיו וְזֶהוּ שֶׁהִקְשָׁה שָׁם בַּגְּמָרָ' דְּאַמַּאי מְגוֹרֶשֶׁת דְּהַגֵּט הָא לֹא חָל רַק בְּשָׁעָה שֶׁמַּחֲזִירָהּ וְאָז אֵין הַגֵּט בְּיָדָהּ וְעַל זֶה מְשַׁנֵּי אַבַּיֵי שַׁפִּיר דְּאֵינָהּ צְרִיכָה כְּלָל לְהַחֲזִירוֹ מִשּׁוּם דְּלָא כְּפְלֵי לְתַנַּאי דַּהֲרֵי

לְעִיקַּר כַּוָּנָתוֹ דְּהַיְינוּ שֶׁתִּתְגָּרֵשׁ בּוֹ הָא לָא מְהַנֵּי כְּלָל כְּפִי מַה שֶׁאָמַר ע"מ לְהַחֲזִיר דְּאַדְּרַבָּה אִם נְקַיֵּים הַתְּנַאי וּנְחַיְּיבֵהּ לְהַחֲזִיר יִתְבַּטֵּל הַגֵּט וְשׁוּב לֵיכָּא אֻומְדָּנָא כְּלָל דְּדַעְתּוֹ רַק ע"מ לְהַחֲזִיר וְאֵין מָקוֹם לְחַיְּיבָהּ לְהַחֲזִיר רַק מִכֹּחַ הַתְּנַאי וּבֶאֱמֶת יִתְבַּטֵּל הַגֵּט וא"כ שׁוּב הָדְרִינַן לְכְלָלָא דְּדֵינֵי תְּנַאי דְּצָרִיךְ לִהְיוֹת כָּפוּל וְכֵיוָן דְּלָא כִּפְלֵי בָּטַל הַתְּנַאי וְהַמַּעֲשֶׂה קַיָּם ומש"ה מְגֹורָשֶׁת: [ט] וּבִדְבָרִים הַלָּלוּ נִתְחַדֵּשׁ לָנוּ סְבָרָא חֲדָשָׁה דִּלְפִי הַמַּסְקָנָא דקיי"ל דְּכָל הָאוֹמֵר ע"מ כְּאוֹמֵר מֵעַכְשָׁיו וְיכוֹלָה לְהִתְגָּרֵשׁ גַּם בע"מ לְהַחֲזִיר א"כ גַּם לְהַסּוֹבְרִים בְּכָל ע"מ דְּצָרִיךְ ג"כ תְּנַאי כָּפוּל מ"מ גַּבֵּי גֵּט גַּם בְּלֹא כִּפְלֵי מְהַנֵּי דְּאֵיכָּא אֻומְדָּנָא דְּמוּכָח דְּוַדַּאי לֹא נִתְכַּוְּנוּ לְהַקָּנוֹת לָהּ רַק כְּפִי מַה שֶׁנִּצְרָךְ לְמַעֲשֶׂה הַגֵּט לֹא יוֹתֵר וּמְחַוְּיבֶת לְהַחֲזִירוֹ וְאִם לֹא הֶחֱזִירַתּוּ בָּטֵל הַגֵּט וּכְמוֹ דס"ל לְהַתּוֹסָ' דְּקִידּוּשִׁין גַּבֵּי אֶתְרוֹג דְּאִם לֹא הֶחְזִירוֹ לֹא יָצָא גַּם בְּלֹא כִּפְלֵי לְתְנַאי.

אָמְנָם כָּל זֶה הוּא רַק לְעִנְיָן דְּצָרִיכָה לְהַחֲזִיר לוֹ גּוּף הַגֵּט אִם הוּא בְּעַיִן וְאִם יִהְיֶה נֶאֱבַד תִּתְחַיֵּיב לְהַחֲזִיר לוֹ דָּמִים וּכְמוֹ דְּהָוֵי הַדִּין בְּכָל ע"מ לְהַחֲזִיר דִּכְשֶׁיָּשְׁנוּ לְאוֹתוֹ חֵפֶץ בְּעַיִן מְחַוְּיָב לְהַחֲזִיר לוֹ וְאִם נֶאֱבַד נוֹתֵן לוֹ דָּמִים וּכְמוֹ כֵן צָרִיךְ לִהְיוֹת גַּם בְּגֵּט, אֲבָל בְּהָא דס"ל לְרַבָּנָן דִּין חָדָשׁ גַּבֵּי גֵּט מַה שֶּׁאֵינוֹ בְּכָל שְׁאָרֵי מַתָּנָה ע"מ לְהַחֲזִיר וְהוּא דְּאָמְרִינַן דְּלִצְעוּרָהּ קָמְכַוְּנִין דְּמִלְּבַד מָמוֹנוֹ שֶׁל הַחֵפֶץ עוֹד דַּעְתּוֹ לִצְעוּרָהּ בָּזֶה הַתְּנַאי דְּאִם יִהְיֶה נֶאֱבַד יִתְבַּטֵּל הַגֵּט וְלֹא יִהְיֶה מְהַנֵּי מַה שֶּׁתִּתֵּן לוֹ דָּמָיו הֲרֵי זֶהוּ סְבָרָא מְחַוְּשֶׁת רַק בְּגֵט לְחֻזְדָּא וַהֲרֵי עַל זֶה דְּרוֹצָה כֵּן לְהַטִּיל בּוֹ תְּנַאי כָּזֶה דַּאֲפִי' אִם יֹאבַד וְתִתֵּן דָּמָיו ג"כ יִתְבַּטֵּל הַגֵּט הֲרֵי עַל זֶה אֵין כָּאן שׁוּם אֻומְדָּנָא מִצַּד עַצְמוֹ וְאֵין לָנוּ לוֹמַר כֵּן רַק מִשּׁוּם הַתְּנַאי לְחֻזְדָּא וְשׁוּב צָרִיךְ לָזֶה תְּנַאי כָּפוּל.

וְהִיא סְבָרָא נְכוֹנָה. הֵיוָצֵא מִזֶּה לְדִינָא דְּלְהַפּוֹסְקִים דס"ל דְּגַם בע"מ צָרִיךְ תְּנַאי כָּפוּל דְּאִם נָתַן לָהּ גֵּט וְאָמַר ע"מ שֶׁתַּחֲזִירוֹ לִי הַנְּיָיר וְלָא כִּפְלֵי לִתְנַאי דמ"מ מְחַוְּיֶבֶת לְהַחֲזִירוֹ מִשּׁוּם הָאֻומְדָּנָא וְאִם נֶאֱבַד מְהַנֵּי נְתִינַת דמי' דע"ז לֵיכָּא אֻומְדָּנָא וְאִם לֹא הֶחֱזִירָהּ וְגַם לֹא נָתְנָה דָּמִים בָּטֵל הַגֵּט וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.

וְכָל זֶה הוּא רַק לְדַעַת הַתּוֹסָפוֹת דְּקִידּוּשִׁין שכ' דִּבְאֶתְרוֹג אֵין צָרִיךְ ת"כ אֲבָל לְדַעַת הָרֹאׁ"ש בב"ב שֶׁהֵבֵאנוּ דס"ל דְּגַם בְּאֶתְרוֹג אִם לֹא כִּפְלֵי יָצָא גַּם אִם לֹא הֶחֱזִירוֹ וְכֵן הוּא דַּעַת הַתּוֹסָ' בְּסֻוכָּה (דַּף מ"א) וּבְגִיטִּין (דַּף ע"ה) הֲרֵי דְּלָא ס"ל סְבָרָא זוֹ וּלְדִידְהוּ אֲפִילּוּ לֹא נִתְּנָה כְּלָל לֹא הַנְּיָיר וְלֹא דָּמִים מְגֹורֶשֶׁת כָּל הֵיכָא דְּלָא כִּפְלֵי: [י] וא"כ הָא מְיֻיוָשָׁב הֵיטֵב דִּבְרֵי בַּעַל הָעִיטּוּר דַּהֲרֵי הוּא ז"ל מֵהַפּוֹסְקִים הַמַּצְרִיכִים ת"כ גַּם בע"מ וְנֶאֱמַר דס"ל כְּהַתּוֹסָ' דְּקִידּוּשִׁין דבכה"ג מִקְרֵי אֻומְדָּנָא וְלֹא צָרִיךְ ת"כ ומש"ה פָּסַק שַׁפִּיר בְּאָמַר ע"מ שֶׁתַּחְזִירִי לִי הַנְּיָיר דְּמְחַוְּיֶבֶת לְהַחֲזִיר לוֹ וְאִם נֶאֱבַד סַגִּי בְּנוֹתֶנֶת לוֹ דמי' וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.

וּלְעוֹלָם י"ל דְּגַם בעה"ע לָא ס"ל לְחַלֵּק כְּלָל בֵּין חֵפֶץ חָשׁוּב לְאֵינוֹ חָשׁוּב וְגַם בְּאֵינוֹ חָשׁוּב אָמְרִינַן לְרַבָּנָן אִיצְטְלִית דַּוְקָא וּכְמוֹ שֶׁהוֹכִיחוּ הָרָ"ן וְהָרִיטְבָ"א מֵהָא דְּמוֹקִים רַב חִסְדָּא הַהּ בָּרְיֵיתָא כָּרְשָׁבָּ"ג וְהֵיכָא דְּכִפְלֵי לִתְנָאוֹ גַּם בעה"ע אֶפְשָׁר מוֹדֶה לְהוּ דְּלָא מְהַנֵּי דמי' וְאִם נֶאֱבַד נִתְבַּטֵּל הַגֵּט וְשָׁאנֵי הָכָא דְּאֵיהוּ אַיְירֵי בִּדְלָא כִּפְלֵי ומ"מ הַגֵּט בְּעַצְמוֹ אִם הוּא בְּעַיִן אוֹ דמי' כְּשֶׁנִּשְׁרָף מְעַכְּבִין בּוֹ מִשּׁוּם אֻומְדָּנָא וּכְמוֹ גַּבֵּי אֶתְרוֹג לְהַתּוֹסָ'.

הַרֵי נִתְבָּאֵר מִדְּבָרִים הַנֶּאֱמָרִים לְמַעְלָה שְׁלֹשָׁה תֵּירוּצִים עַל דַּעַת בעה"ע, אוֹ דבעה"ע ס"ל לְחַלֵּק בֵּין חָשׁוּב לְאֵינוֹ חָשׁוּב רַק דְּבַהֲגָטַ כָּל זְמַן שֶׁהוּא בְּעַיִן מִקְרֵי חָשׁוּב לְגַבֵּי דִּידָהּ, אוֹ דס"ל לבעה"ע דְּחִילּוּק זֶה בֵּין חָשׁוּב לְאֵינוֹ חָשׁוּב תָּלוּי בִּפְלוּגְתָּא דְּרַב יוֹסֵף וְרַבָּה גַּבֵּי עֻוְבְדָּא דַּאֲרִיסָא, אוֹ דבעה"ע אַיְירֵי רַק בְּלֹא כְּפָלֵי וְגַם בְּחֵפֶץ חָשׁוּב מְהַנֵּי נְתִינַת דָּמָיו וְאַם כַּפָּלֵי' גַּם בעה"ע מוֹדֶה דְּלָא מְהַנֵּי גַּם בְּאֵינוֹ חָשׁוּב, וְעַיַּינְתִּי בְּדִבְרֵי בעה"ע עַצְמוֹ וּמָצָאתִי בְּדַף כ"ב וּלְפִי שֶׁהוּא סֵפֶר שֶׁאֵינוֹ מָצוּי לְכָל הִנְנִי לְהַעְתִּיק לְשׁוֹנוֹ דְּבַתְּחִילָּה הֶעֱלָה שָׁם דְּגַם בִּתְנַאי דְּעַל מְנָת צָרִיךְ תְּנַאי כָּפוּל וְשׁוּב אַחַ"כ כָּתַב דְּיֵשׁ דְּכָל הָאוֹמֵר ע"מ כְּאוֹמֵר מֵעַכְשָׁיו דָּמַי וְסַיֵּים עַל זֶה וְז"ל וְהָא דְּאָמַר הֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ וְהַנַּיָּיר שֶׁלִּי אֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת ע"מ שֶׁתַּחְזִירִי לִי הַנַּיָּיר מְגוֹרֶשֶׁת וְאַסִּיק עֲלָהּ מ"ש רִישָׁא ומ"ש סֵיפָא אָמַר אַבָּיֵי ר"מ הִיא דְּאָמַר בָּעֵי תְּנַאי כָּפוּל כו' וְרַב אַשִּׁי אוֹקֵמָא לְעוֹלָם רַבָּנָן וְלָא בָּעֵי תְּנַאי כָּפוּל וְסֵיפָא הַיְינוּ טַעְמָא דִּמְגוֹרֶשֶׁת דה"ל כְּאִלּוּ אָמַר מֵעַכְשָׁיו תְּהֵא מְגוֹרֶשֶׁת ע"מ שֶׁתַּחְזִירִי הַנַּיָּיר כְּאִלּוּ אָמַר מֵעַכְשָׁיו תְּהֵא מְגוֹרֶשֶׁת ע"מ שֶׁתִּתֵּן לִי מָאתַיִם זוּז דקיי"ל וְהִיא תִּתֵּן וּמְגוֹרֶשֶׁת מֵעַכְשָׁיו אע"ג דְּנִתְקָרַע הַגֵּט אוֹ שֶׁנֶּאֱבַד הָכָא נָמֵי מְגוֹרֶשֶׁת מֵעַכְשָׁיו בְּאוֹתוֹ הַגֵּט ע"מ שֶׁתַּחְזִירִי לִי אֶת הַנַּיָּיר וְאִם נֶאֱבַד אוֹ נִשְׂרָף מְשַׁלֶּמֶת דָּמָיו עכ"ד.

וּלְפִי שְׁנֵי הַתֵּירוּצִים הָרִאשׁוֹנִים שֶׁכָּתַבְנוּ לְמַעְלָה דבעה"ע ס"ל לַהֲלָכָה לְחַלֵּק בֵּין חָשׁוּב לְאֵינוֹ חָשׁוּב אָתְיָין דְּבָרָיו בִּפְשִׁיטוּת וּלְפִי תי' הַשְּׁלִישִׁי שכ' דְּטַעְמוֹ מִשּׁוּם דְּלָא כְּפָלֵי לִתְנַאי נִצְטָרֵךְ לוֹמַר דְּהָא דְּמַסַּיֵּם בעה"ע דְּהָכָא נָמֵי מְגוֹרֶשֶׁת מֵעַכְשָׁיו ע"מ שֶׁתַּחְזִיר הַנַּיָּיר וְאִם נֶאֱבַד מְשַׁלֶּמֶת דָּמָיו לֹא קָאֵי אַדִּבְרִים דְּלְעֵיל דְּמַעְתִּיק דִּבְרֵי רַב אַשִּׁי וְתֵירוּצוֹ דְּהָא רַב אַשִּׁי קָאֵי לְיַשֵּׁב הַבָּרַיְיתָא אַלִּיבָּא דְּרַבָּנָן הַחוֹלְקִים עַל ר"מ וּלְדִידְהוּ אֵין צָרִיךְ כְּלָל ת"כ בְּשׁוּם דָּוְכְתָּא וא"כ אִם אָבַד בָּטֵל הַגֵּט לְדִידְהוּ רַק הוּא סְיוּם דִּבְרֵי בעה"ע עַצְמוֹ אַלִּיבָּא דְּדִינָא לְדִידַן דקיי"ל כר"מ דְּצָרִיךְ ת"כ ומש"ה מְהַנֵּי נְתִינַת דָּמָיו אִם נֶאֱבַד וכמש"כ וְאֵין זֶה דּוֹחֵק כְּלָל בִּלְשׁוֹנוֹ שֶׁל בעה"ע לְהַמְעַיְין בִּדְבָרָיו שָׁם דְּבָאוּ בְּקוֹנְצָר רַב וְגַם יֵשׁ שָׁם טָעוּת הַדְּפוּס הַרְבֵּה ועיי"ש.

ועכ"פ חָזִינַן לְעִנְיַן דִּינָא דְּהוּא פְּלֻגְתָּא דבעה"ע ס"ל בִּנְשָׂרַף הַגֵּט יְכוֹלָה לִיתֵּן דָּמָיו גַּם לְרַבָּנָן וְהָרַ"ן וְהָרִיטְבָ"א חוֹלְקִים עָלָיו וּלְדִידְהוּ אֵינוֹ גֵּט אִם נֶאֱבַד וּלְעִנְיַן דִּינָא לְכְאוֹרָה הָיָה לָנוּ לָחוּשׁ לְחוֹמֶר שְׁנֵי הַסְּבָרוֹת: [יא] וְהִנֵּה בב"ב (דַּף קל"ד) גַּבֵּי מַתְּנַת בֵּית חוֹרוֹן דַּאֲמַר לֵיהּ הֲרֵי חָצֵר וּסְעוּדָה נְתוּנִים לְךָ בְּמַתָּנָה וְאֵינָם לְפָנֶיךָ אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיָּבֹא אַבָּא וְיֹאכַל עִמָּנוּ וְאָמְרוּ חֲכָמִים כָּל מַתָּנָה שֶׁאֵינָהּ שֶׁאִם הִקְדִּישָׁהּ מְקֻדֶּשֶׁת אֵינָהּ מַתָּנָה וְהִקְשׁוּ עַל זֶה התו' מֵהָא דְּאָמַר רָבָא בב"ב (דַּף קל"ז) הֵילָךְ אֶתְרוֹג זֶה בְּמַתָּנָה ע"מ שֶׁתַּחְזִירֶהוּ לִי נְטָלוֹ וְהֶחְזִירוֹ יָצָא וַהֲרֵי אֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְדִּישׁוֹ וְכִדְאִיתָא שָׁם שׁוֹר זֶה נָתוּן לְךָ בְּמַתָּנָה ע"מ שֶׁתַּחְזִירֶהוּ לִי וְהִקְדִּישׁוֹ אֵינוֹ מֻחְזָר דְּמִידֵי דְּחָזֵי לִי קָאָמַר וע"ש מַה שֶּׁתֵּירְצוּ ע"ז וְהָרַ"ן במס' סֻוכָּה סוֹף פ' לוּלָב הַגָּזוּל הִקְשָׁה ג"כ דְּאַמַּאי קָאָמַר רָבָא הֶחֱזִירוֹ יָצָא וַהֲרֵי אֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְדִּישׁוֹ וְכָתַב בְּשֵׁם רַבֵּינוּ שְׁמוּאֵל דְּמִשּׁוּם קוּשְׁיָ' זוֹ גּוֹרֵס גַּבֵּי אֶתְרוֹג ע"מ שֶׁתַּחְזִירֶהוּ וְלָא גָּרֵס לִי דְּיָכוֹל לְהַקְדִּישׁוֹ וְעַיֵּין בשעה"מ ה' לוּלָב שֶׁהִקְשָׁה עַל רַבֵּינוּ שְׁמוּאֵל מֵהַדּ דב"ב גּוּפָהּ דְּקָאָמַר שׁוֹר זֶה נָתוּן לְךָ בְּמַתָּנָה עַל מְנָת שֶׁתַּחְזִירֶהוּ לִי וְהִקְדִּישׁוֹ וְהֶחֱזִירוֹ אֵינוֹ מֻחְזָר וּמַשְׁמַע הָא אִם הֶחֱזִירוֹ בְּלֹא הִקְדִּישׁוֹ חָל לְמַפְרֵעַ הַמַּתָּנָה וְאַמַּאי הֲרֵי כֵּיוָן דְּאֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְדִּישׁוֹ לָא מִקְרֵי מַתָּנָה כְּלָל וְלֹא קָנָאָהוּ כְּלָל ותי' השעה"מ דס"ל להר"ש דְּגַבֵּי שׁוֹר זֶה כֵּיוָן דְּאִם הִקְדִּישׁוֹ יָכוֹל לִיתֵּן לוֹ דָּמָיו לְהַנּוֹתֵן וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרֹא"ש בְּקִדּוּשִׁין פ"א

גַּבֵּי מְקַדֵּשׁ בְּטַבַּעַת שְׁאוּלָה דִּבְכָל דַּוְכְתָּא אִם הִקְדִּישׁוֹ אוֹ מְכָרוֹ לְאַחֵר מְהַנֵּי גַּם חֲזָרַת דָּמִים ומש"ה ס"ל להר"ש דְּמִקְרֵי יָכוֹל לְהַקְדִּישׁוֹ וְחָל הַמַּתָּנָה וְרַק אִם הֶחֱזִיר הַשּׁוֹר עַצְמוֹ אַחַר הַהֶקְדֵּשׁ אֵינוֹ מֵוֹחֲזָר.

אֲבָל בְּאֶתְרוֹג דְּלָא מְהַנֵּי נְתִינַת דָּמִים כְּלָל וַאֲפִלּוּ אִם נֶאֱבַד מִיָּד הַמְקַבֵּל וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרֹא"ש בְּסֵוֹכָה סוֹף פ' לוּלָב הַגָּזוּל בְּשֵׁם בַּעַל הָעִיטּוּר יעו"ש ס"ל להר"ש דְּזֶהמְקֵרֵי אֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְדִּישׁוֹ ומש"ה מָחַק גַּבֵּי אֶתְרוֹג תֵּיבַת לִי וְהוּא תֵּירוּץ נָכוֹן.

אָמְנָם אַכַּתִּי קָשֶׁה לִי עַל הר"ש וְכֵן מָצָאתִי שָׁם בשעה"מ עַצְמוֹ שֶׁהִקְשָׁה כֵּן מַהַדּ סַוּגְיָא דְּגִיטִּין דְּתָנֵי הֲרֵי זֶה גִּיטֵּדּ וְהַנְּיָיר שֶׁלִּי אֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת ע"מ שֶׁתַּחֲזִיר לִי הַנְּיָיר מְגוֹרֶשֶׁת וּפָרִיךְ מ"ש רֵישָׁא ומ"ש סֵיפָא וּמְשַׁנֵּי אַבָּיֵי הָא מַנִּי ר"מ הִיא דְּאָמַר בָּעֵינַן תְּנַאי כָּפוּל וְהָכָא כֵּיוָן דְּלָא כִּפְלִי בָּטֵל הַתְּנַאי וְרָבָא מְשַׁנֵּי דְּבָטֵל הַתְּנַאי מִשּׁוּם דְּהָוֵי מַעֲשֶׂה קוֹדֵם לִתְנַאי וְרַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה מְשַׁנֵּי מִשּׁוּם דְּהָוֵי מַעֲשֶׂה וּתְנַאי בְּדָבָר אֶחָד רַב אָשֵׁי אָמַר הָא מַנִּי רַבִּי הִיא דְּאוֹמֵר כָּל הָאוֹמֵר ע"מ כְּאוֹמֵר מֵעַכְשָׁיו דָּמֵי, ומַאי מְשַׁנֵּי רַב אַשֵׁי דְּהָא כֵּיוָן דְּאָמַר לִי הָא אֵינָהּ יְכוֹלָה לְהַקְדִּישׁוֹ וְאֵינָהּ קוֹנָה אוֹתוֹ כְּלָל, וְהוֹסִיף עוֹד השעה"מ דְּכָאן אִי אֶפְשָׁר לוֹמַר דג"כ נִמְחוֹק תֵּיבַת לִי דא"כ תִּיקְשֶׁה אַדְּתָנֵי בְּרֵישָׁא שֶׁל הַבָּרַיְיתָא דְּבָאָמַר וְהַנְּיָיר שֶׁלִּי אֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת דְּלָא נָתַן לָהּ כְּלָל הַנְּיָיר עֲדַיִן ה"ל לְמִתְנֵי רְבוּתָא דְּגַם בְּאָמַר ע"מ שֶׁתַּחֲזִירֵהוּ לִי דְּהַקָּנֶה לָהּ הַנְּיָיר ג"כ אֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת מִשּׁוּם דְּאֵינָהּ יְכוֹלָה לְהַקְדִּישׁוֹ, והשעמ"ה קִיצֵּר קָצָת בְּקֻשְׁיָתוֹ וְעִיקַּר הַקֻּשְׁיָא הוּא דְּהָא בְּגֵט קיי"ל כְּרַבָּנָן דְּאָמְרִי אִיצְטְלִית דַּוְקָא וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לִיתֵּן דָּמָיו כְּמוֹ בְּאֶתְרוֹג וְאַמַּאי מְגוֹרֶשֶׁת, וּלְפוּם רְהִיטָא הָיָה נִרְאֶה לְדַחְוֹק בְּזֶה דַּהֲרֵי בְּכָל מַתָּנָה ע"מ לְהַחֲזִיר מוֹדִים רַבָּנָן דְּלָכָל הַפָּחוֹת אִם נֶאֱבַד אוֹ מָכְרוֹ דְּאֵינוֹ בְּיָדוֹ דְּנוֹתֵן דָּמָיו וְסָגֵי וְרַק בְּגֵט לְחֻדָּא ס"ל דְּאִיצְטְלִית דַּוְקָא מְשׁוּם דְּאָמְרִינַן דְּעִתִּים שֶׁל הַבַּעַל דְּלִצְעוּרָה קָמְכַוְּנִין וּכְמוֹ דְּאִיתָא לְהֶדְיָא בְּגִיטִּין (דף ע"ד) וְהִנֵּה בִּנְתִינַת הַגֵּט הֲרֵי יֵשׁ בּוֹ שְׁנֵי עִנְיָנִים אֶחָד דְּמַקָּנֶה לָהּ עֶצֶם הַגֵּט וּכְדִכְתִיב וְנָתַן בְּיָדָהּ וְנַעֲשָׂה גּוּף הַגֵּט שִׁלָּהּ, שֵׁנִית דְּמִגְרָשָׁה בְּקִבָּלָתָהּ זוֹ וְאִם הִתְנָה עִמָּהּ ע"מ שֶׁתַּחֲזִירֵהוּ לִי הֲרֵי קָאֵי הַתְּנַאי עַל הָנֵי שְׁנֵי עִנְיָנִים יַחַד דְּאִם לֹא תַּחֲזִירֵנּוּ לוֹ לֹא תִּתְגָּרֵשׁ בּוֹ וְגַם עֶצֶם הַגֵּט אֵינוֹ מַקָּנֶה לָהּ וְיִהְיֶה גָּזֵל בְּיָדָהּ לְמַפְרֵעַ וְנֶאֱמַר דס"ל לְרַבֵּינוּ שְׁמוּאֵל דְּהָא דְּאָמְרִי' דִּבְגֵט לִצְעוּרָה קָמְכַוְּנִין אֵינוֹ רַק עַל עִנְיַן הַגֵּירוּשִׁין דִּמְכַוְּנִין לְצַעֲרָהּ בָּזֶה דְּגוּף הַחֵפֶץ יִהְיֶה מְעַכֵּב הַגֵּירוּשִׁין דַּאֲפִילּוּ תִּתֵּן דָּמָיו יִתְבַּטֵּל הַגֵּט וְזֶה גּוּפָהּ הַצַּעַר זֶה שֶׁיִּתְבַּטֵּל הַגֵּט וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל אַלִּיבָּא דְּהָרַ"ן וְהָרִיטְבָ"א וְלֹא דְּמִצַּעֲרָהּ בָּמֶה שֶׁנּוֹטֵל מִמֶּנָּה זֶה הַחֵפֶץ דִּבְחֵפֶץ שֶׁאֵינוֹ חָשׁוּב כְּנְיָיר מַאי אִיכָּא לְמֵימַר ומש"ה ס"ל להר"ש דְּהַצַּעַר הוּא מַה שֶּׁיִּתְבַּטֵּל הַגֵּט עַל יָדָהּ וס"ל להר"ש דְּרַק לְעִנְיַן זֶה שֶׁיִּתְבַּטֵּל הַגֵּט כַּוָּנָתוֹ לְצַעֲרָהּ אֲבָל לְעִנְיַן הַקִּנְאַת הַגֵּט גַּם רַבָּנָן מוֹדִים דַּהֲרֵי הוּא כְּכָל מַתָּנָה ע"מ לְהַחֲזִיר דְּמַהֲנֵי גַּם נְתִינַת הַדָּמִים, ולפי"ז יָצָא לָנוּ חִידּוּשׁ אֶחָד דְּגַם לְרַבָּנָן אִם נֶאֱבַד אוֹ נִשְׁרַף הַגֵּט וְהִיא נָתְנָה דָּמִים נְהִי דְּלֹא נִתְגָּרְשָׁה בּוֹ מ"מ עִיקַּר הַנְּיָיר קָנוּי לָהּ לְמַפְרֵעַ וְלֹא הָיָה גָּזֵל בְּיָדָהּ לְמַפְרֵעַ מש"ה כְּשֶׁלֹּא נֶאֱבַד וּמְקַיֶּימֶת הַתְּנַאי וּמַחֲזִירָתוֹ לוֹ שַׁפִּיר מְגוֹרֶשֶׁת דַּהֲרֵי מִצַּד הַקִּנְיָן יְכוֹלָה לְהַקְדִּישׁוֹ וְלִיתֵּן דָּמָיו וְשַׁפִּיר קָנְאַתּוּ וְיכוֹלָה לְהַקְדִּישׁוֹ וּמִקְרֵי מַתָּנָה וְרַק דְּאִם תַּקְדִּישׁוּ לֹא תִּתְרַגֵּשׁ בּוֹ וּלְעִנְיַן הַגֵּירוּשִׁין הֲרֵי לֹא אִיכְפַּת לָן בְּמַה דְּאֵינָהּ יְכוֹלָה לְהַקְדִּישׁוֹ כֵּיוָן דְּמִצַּד הַקִּנְיָן יְכוֹלָה לְהַקְדִּישׁוֹ, אָמְנָם כָּל זֶה לֹא נִיתַּן לְאוֹמְרוֹ כְּלָל וּלְחַלֵּק בְּגֵט עַצְמוֹ בֵּין מַעֲשֶׂה הַגֵּירוּשִׁין וּבֵין קִנְיַן שֶׁל עֶצֶם הַגֵּט דַּהֲרֵי לֹא הִקְנָה לָהּ כְּלָל לְהֶדְיָא וְלֹא אָמַר לָהּ רַק הֲרֵי זֶה גִּיטֵּדּ וְנִכְלְלוּ בּוֹ הָנֵי שְׁנֵי עִנְיָנִים הַקִּנְיָן

וְהַגִּירוּשִׁין וְהַאֵיךְ נְחַלֵּק בֵּינֵיהֶם דְּאִם תִּתֵּן דָּמָיו לֹא תִּתְגָּרֵשׁ בּוֹ וּמ"מ עֶצֶם הַנְּיָיר וְהַגֵּט יִהְיֶה שֶׁלָּהּ וּבְוַדַּאי נִרְאֶה בָּרוּר דְּכֹל שֶׁלֹּא נִתְגָּרְשָׁה בּוֹ מִמֵּילָא חוֹזֵר עֶצֶם הַגֵּט לְהַבַּעַל וא"כ הֲרֵי קָשֶׁה לְרַבֵּינוּ שְׁמוּאֵל דְּאַמַּאי מְגוֹרֶשֶׁת כֵּיוָן דְּאִי אֶפְשָׁר לַהּ לְהַקְדִּישׁוֹ: [יב] וְלִכְאוֹרָה נִרְאֶה מֻכְרָח לוֹמַר אַלִּיבָּא דהר"ש דִּלְרַב אַשִׁי דְּמִפָּרֵשׁ טַעַם שֶׁל הַבָּרַיְיתָא מִשּׁוּם דע"מ כְּמַעֲכְשָׁיו דָּמֵי מוֹקְמִינַן הַךְ בָּרַיְיתָא רַק כָּרַשְׁבָּ"ג דס"ל גַּבֵּי אִיצְטְלִית דְּאִם נֶאֶבְדָה נוֹתֶנֶת דמי' ומש"ה מַקְרֵי יְכוֹלָה לְהַקְדִּישׁוֹ דְּתִתֵּן לוֹ דָּמָיו, דאע"ג דְּמַסְקִינַן בְּגִיטִּין (דַּף ע"ה) דְּגַם רַשְׁבָּ"ג לָא קָאָמַר אֶלָּא בְּנֶאֱבַד דְּלֵיתֵי' בְּעֵינֵי' אֲבָל הֵיכָא דְּאִיתָא בְּעֵינֵי' לָא קָאָמַר מ"מ כֵּיוָן שֶׁהַקְדִּישׁוֹ ס"ל דִּמְקַרֵי לֵיתָא בְּעֵינֵי' וּמְהַנֵּי דָּמִים וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרֹאֹ"שׁ בְּפֶרֶק א' דְּקִידּוּשִׁין דְּגַם בְּאוֹמֵר ע"מ שֶׁתַּחֲזִירֶהוּ לִי יָכוֹל לְמָכְרוֹ וּלְהַקְדִּישׁוֹ וְלִיתֵּן לוֹ דָּמָיו דאע"ג דְּאָמַר לִי כֵּיוָן שֶׁנָּתַן לוֹ דָּמָיו וְיָכוֹל לִקָּנוֹת שׁוֹר אַחֵר כַּיּוֹצֵא בּוֹ מִקְרֵי מִידֵּי דְּחָזֵי לִי', וַהֲרֵי דַּעַת בַּעַל תה"ד סי' שי"א שֶׁהֵבֵאנוּ לְעֵיל דְּבָכָל הַדְּבָרִים בְּמַתָּנָה ע"מ לְהַחֲזִיר אִם הוּא בְּעַיִן אֵינוֹ יָכוֹל לִיתֵּן דָּמָיו וּכְמוֹ דס"ל לָרַשְׁבָּ"ג גַּבֵּי גֵּט כְּמוֹ כֵן הוּא לְרַבָּנָן בְּכָל הַדְּבָרִים ואעפ"כ הָא כ' הָרֹאֹ"שׁ דְּיָכוֹל לְהַקְדִּישׁוֹ וּמֻכְרָח דס"ל לְהָרֹאֹ"שׁ דְּכְשֶׁמּוֹכְרוֹ אוֹ מַקְדִּישׁוֹ מְקַרֵי לֵיתָא בְּעַיִן וְיָכוֹל לִיתֵּן דָּמִים וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב כֵּן הַקְצוֹת הַחוֹשֶׁן בסי' רמ"א ס"ק ז' יעו"ש וְכֵן ס"ל להר"ש ומש"ה שַׁפִּיר מְגוֹרֶשֶׁת, וְאֵין לְפַקֵּפֵק עַל זֶה דא"כ הֲרֵי תִּתְחַדֵּשׁ לָנוּ מְבוּכָה גְּדוֹלָה לְעִנְיַן הַהֲלָכָה דִּלְדִינַן דקיי"ל כְּרַבָּנָן דְּבְגֵט אִיצְטְלִית דַּוְקָא וְגַם בְּנֶאֱבַד לָא מְהַנֵּי נְתִינַת דָּמָיו א"כ הָא גַּם כְּשֶׁהַגֵּט בְּיָדָהּ וּמַחֲזִירָתוֹ לוֹ צָרִיךְ לִהְיוֹת אֵינוֹ גֵּט אַלִּיבָּא דהר"ש אִם אָמַר ע"מ שֶׁתַּחֲזִירֶהוּ לִי כֵּיוָן דְּאֵינָהּ יְכוֹלָה לְהַקְדִּישׁוֹ לֹא קְנָאתוֹ כְּלָל וְלֹא נַעֲשָׂה שֶׁלָּהּ וַהֲרֵי בשו"ע סָתַם הַדְּבָרִים דְּבָאָמַר ע"מ שֶׁתַּחֲזִירֶהוּ לִי הֲרֵי זוֹ מְגוֹרֶשֶׁת וְתַחֲזִיר לוֹ וְאַמַּאי לֹא הִזְכִּירוּ כְּלָל הַפּוֹסְקִים דַּעַת רַבֵּינוּ שְׁמוּאֵל דְּבָאָמַר לִי אֵינוֹ גֵּט גַּם אִם הֶחֱזִירָתוּ לוֹ, וְכֵן בְּאֶתְרוֹג דקיי"ל בְּסִימָן תרנ"ח דְּגַם בְּנֶאֱבַד לָא מְהַנֵּי נְתִינַת דָּמָיו א"כ גַּם כְּשֶׁהוּא בְּעַיִן וּמַחֲזִירוֹ צָרִיךְ לִהְיוֹת אֵינוֹ יוֹצֵא בּוֹ אִם אָמַר לִי, זֶה אֵינוֹ קוֹשְׁיָא די"ל דבשו"ע לֹא חָשְׁשׁוּ לְדַעַת הר"ש כֵּיוָן דְּרֻבָּן שֶׁל הָרֹאשׁוֹנִים חָלְקוּ עַל סְבָרָתוֹ בָּזֶה וְכַמְבֹאָר בְּתוֹסְ' ב"ב (דַּף קל"ד) שֶׁהֵם גּוֹרְסִים גַּבֵּי אֶתְרוֹג תַּחֲזִירֶהוּ לִי וְאַפ"ה קָאָמַר רָבָא דְּיָצָא בּוֹ וְתֵירְצוּ שָׁם עִיקַּר הַקּוֹשְׁיָא וְכֵן כָּתַב הָרֹאֹ"שׁ בב"ב שָׁם וְגַם בְּחִידּוּשֵׁי הָרַמְבַּ"ן עַל ב"ב שָׁם הֵבִיא דְּבְרֵי רַבֵּינוּ שְׁמוּאֵל וּדְחָאם והר"ש יָחִיד הוּא בָּזֶה וְעוֹד נִרְאֶה לוֹמַר חִידּוּשׁ דִּין א' דַּאֲפִי' לְדַעַת רַבֵּינוּ שְׁמוּאֵל ג"כ לָא פְּסִיקָא הָדָא מִילְּתָא וְנוּכַל לוֹמַר דְּגַם לְדִידֵיהּ בְּאָמַר לָהּ ע"מ שֶׁתַּחֲזִירֶהוּ לִי מְגוֹרֶשֶׁת שַׁפִּיר וְיָצָא בּוֹ בְּאֶתְרוֹג דַּהֲרֵי בְּגִיטִּין (דַּף ע"ה) קָאָמַר רַב אַדָּא ב"א דִּתְנַאי וּמַעֲשֶׂה בְּדָבָר א' הַתְנַאי בָּטֵל וְהַמַּעֲשֶׂה קַיָּים וְכָתְבוּ שָׁם הַתּוֹסְ' דְּהַיְינוּ כְּשֶׁהַתְנַאי סוֹתֵר לְגַמְרֵי הַמַּעֲשֶׂה כְּגוֹן בְּאוֹמֵר לַהּ הֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ אִם תַּחֲזִירִי לִי הַנְּיָיר אוֹ גַּם בע"מ לָמָּ"ד דְּאֵינוֹ כְּמַעֲכְשָׁיו דְּהַתְנַאי סוֹתֵר הַמַּעֲשֶׂה דְּאִימַּת חָל הַגֵּט בְּשָׁעָה שֶׁמַּחֲזִירָתוֹ וְאָז הָא אֵין הַגֵּט בְּיָדָהּ וא"כ הֲרֵי וַדַּאי נִרְאֶה דְּבָאָמַר לָהּ ע"מ שֶׁתַּחֲזִירִי לִי הַנְּיָיר לְדַעַת רַבֵּינוּ שְׁמוּאֵל דס"ל דְּכֵיוָן דְּאָמַר לִי אֵינָהּ יְכוֹלָה לְהַקְדִּישׁוֹ וכה"ג לָא הָוֵי מַתָּנָה א"כ הָא הָוֵי תְּנַאי וּמַעֲשֶׂה בְּדָבָר אֶחָד דְּהַתְנַאי סוֹתֵר הַמַּעֲשֶׂה וּמִמֵּילָא בָּטֵל הַתְנַאי וּמְגוֹרֶשֶׁת שַׁפִּיר דא"צ לְהַחֲזִירוֹ כְּלָל, וְהָא דְּאָמְרִינַן בְּעֻבְדָּא דְּבֵית חוּרוֹן דְּכֵיוָן דְּאֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְדִּישׁוֹ בָּטְלָה הַמַּתָּנָה הוּא דְּשָׁם לֹא אָמְרוּ בִּלְשׁוֹן תְּנַאי דְּאָמַר לֵיהּ וְאֵינוֹ לְפָנָיךְ אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיָּבֹא אַבָּא כו' וְהָוֵי שִׁיּוּר ומש"ה אֵינָהּ מַתָּנָה אֲבָל בִּלְשׁוֹן תְּנַאי שַׁפִּיר י"ל דְּכֵיוָן דְּאֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְדִּישׁוֹ מִקְרֵי תְּנַאי וּמַעֲשֶׂה בְּדָבָר אֶחָד דְּהַתְנַאי בָּטֵל וְהַמַּעֲשֶׂה קַיָּים וצ"ע

בָּזֶה לְעֵת הַפְּנַאי, וְהָא דְּמַחֹק הר"ש תֵּיבַת לִי גַּבֵּי אֶתְרוֹג הֲלֹא מְשׁוּם דְּהָיָה קָשֶׁה לֵיהּ מִמ"נ עַל הָא דְּאָמַר רָבָא נָטְלוֹ וְהֶחְזִירוֹ יָצָא לֹא הֶחְזִירוֹ לֹא יָצָא הֲרֵי דס"ל דְּהַתְּנַאי קַיָּים וּמ"מ יוֹצֵא אִם הֶחֱזִירוֹ וְעַל זֶה שַׁפִּיר קָשֶׁה לֵיהּ דַּהֲרֵי אֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְדִּישׁוֹ וְאַמַּאי יוֹצֵא בּוֹ וְאִי דְּנֶאֱמַר דְּרָבָא ס"ל ג"כ הַךְ כְּלָלָא דְּרַב אַדָּא ב"א דְּתְנַאי וּמַעֲשֶׂה בְּדָבָר אֶחָד הַתְּנַאי בָּטֵל וְיָכוֹל לְהַקְדִּישׁוֹ א"כ אַמַּאי אָמַר לֹא הֶחְזִירוֹ לֹא יָצָא וּמִמ"נ קָשֶׁה עַל רָבָא וּמש"ה מָחֲקוּ הר"ש, וּעכ"פ לְעִנְיַן דִּינָא לְפִי מַה דקיי"ל דְּתְנַאי וּמַעֲשֶׂה בְּדָבָר א' בָּטֵל הַתְּנַאי שַׁפִּיר מְגוֹרֶשֶׁת אפי' בְּאָמַר לָהּ לִי וְשַׁפִּיר סָתַם לָהּ בשו"ע דְּמְגוֹרֶשֶׁת וְתִתֵּן דַּאֲפִילּוּ אִם נֶאֱמַר כהר"ש הָא שׁוּב מְמֵילָא בָּטֵל הַתְּנַאי, וְאֵין לָנוּ מָקוֹם לָחוּשׁ רַק אִם נִצְרַךְ שְׁנֵי הַדִּיעוֹת יַחַד הַיְינוּ דַּעַת רַבֵּינוּ שְׁמוּאֵל דְּבָאָמַר לִי מִקְּרֵי אֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְדִּישׁוֹ וְלֹא הוי' מַתָּנָה וְגַם נֹאמַר כְּדַעַת הַפּוֹסְקִים הַמּוּבָא באה"ע סי' ל"ח דס"ל דְּגַם בִּתְנַאי וּמַעֲשֶׂה בְּדָבָר אֶחָד הַתְּנַאי קַיָּים ומש"ה לֹא חָשַׁשׁ לֵיהּ בשו"ע כֵּיוָן דְּרוֹב הָרֹאשׁוֹנִים חָלְקוּ עַל הר"ש וְגַם דַּעַת הָרִבְּה פּוֹסְקִים דס"ל דכה"ג הַתְּנַאי בָּטֵל, וְכָל זֶה הוּא רַק לְיַשֵּׁב פָּסַק שֶׁל הַשּׁו"ע אֲבָל בְּהָא דְּמְשַׁנֵּי רַב אָשֵׁי הָא מַנִּי רַבִּי הִיא בע"כ מֻכְרָחִין אָנוּ לוֹמַר כמש"כ דְּלְרַב אַשִּׁי מוֹתָקְמָא הַבְּרַיְיתָא רַק כָּרַשְׁבָּ"ג דְּאֵין לוֹמַר דְּמוֹקְמִים לָהּ גַּם כְּרַבָּנָן דְּאִיצְטְלִית דַּוְקָא וְרַק דְּכָאן מְהַנֵּי מִשּׁוּם דְּהַתְּנַאי בָּטֵל דְּהוּא סוֹתֵר הַמַּעֲשֶׂה דא"כ הָא זֶהוּ תֵּירוּצוֹ שֶׁל רַב אַדָּא ב"א וּמָה הוֹסִיף רַב אַשִּׁי עַל ר"א ב"א וְגַם לָמָּה צָרִיךְ ר"א לְאוֹקְמָאכְּרַבִּי הֲרֵי אִם נֹאמַר דע"מ אֵינוֹ כְּמֵעַכְשָׁיו הָא יוֹתֵר נִיחָא דְּהוּא יוֹתֵר סוֹתֵר הַמַּעֲשֶׂה ור"א הָא ע"כ בָּא לְתָרֵץ הַבְּרַיְיתָא גַּם מִבְּלִי סְבָרָא דְּתְנַאי וּמַעֲשֶׂה בְּדָבָר אֶחָד מֻכְרָחִין אָנוּ לוֹמַר להר"ש כמש"כ דְּאַתְיָא רַק כָּרַשְׁבָּ"ג: [יג] אָמְנָם גַּם עַל זֶה יֵשׁ לְדַקְדֵּק קָצָת דא"כ לָמָּה אָמַר רַב אָשֵׁי הָא מַנִּי רַבִּי הִיא דְּאָמַר כָּל הָאוֹמֵר ע"מ כְּאוֹמֵר מֵעַכְשָׁיו דָּמֵי דְּלָמָּה לֵיהּ לְמִנְקַט רַבִּי כֵּיוָן דְּגַם לְרַבִּי לָא מִתּוֹקְמָא הַךְ בָּרַיְיתָא שַׁפִּיר רַק כָּרַשְׁבָּ"ג דְּאִיצְטְלִית א"כ הָא עֲדִיפָא ה"ל לוֹמַר הָא מַנִּי רַשְׁבָּ"ג הִיא דְּגַם לָרַשְׁבָּ"ג הָא שָׁמְעִינַן לְהָדָךְ' דס"ל דע"מ כְּמֵעַכְשָׁיו דָּמֵי בְּגִיטִּין (דַּף ע"ד) גַּבֵּי הֲרֵי זֶה גִּיטֵּךְ ע"מ שֶׁתִּתְנִי לִי מָאתַיִם זוּז וָמֵת דְּרַשְׁבָּ"ג סָבַר דְּנוֹתֶנֶת לַיּוֹרְשִׁים וּמְגוֹרֶשֶׁת לְמַפְרֵעַ וּמֻכְרָח בע"כ דְּאַלִּיבָּא דְּרַב אַשִּׁי דְּמוֹקִים לָהּ כְּרַבִּי לָא צְרִיכִין לְאוֹקְמָא גַּם כָּרַשְׁבָּ"ג וּמָצֵי אתי' גַּם כְּרַבָּנַן אע"ג דס"ל אִיצְטְלִית דַּוְקָא מ"מ מְגוֹרֶשֶׁת וא"כ קָשֶׁה הָא אֵינָהּ יְכוֹלָה לְהַקְדִּישׁוֹ, וְנִצְטָרֵךְ לְדָחוֹק דמש"ה נָקַט רַבִּי מִשּׁוּם דְּרַבִּי אָמַר בְּהָדָךְ' הַאי לִישָׁנָא דע"מ כְּמֵעַכְשָׁיו דָּמֵי וְגַם בְּדַף ע"ד אָמְרִינַן עַל הַהִיא בָּרַיְיתָא דְּקָאָמַר רַשְׁבָּ"ג דְּנוֹתֶנֶת לַיּוֹרְשִׁים הָא מַנִּי רַבִּי הִיא וְכָל זֶה בְּנַדַּאי דָּחוּק טוּבָא, וע"כ נִרְאֶה יוֹתֵר דְּגַם רַבֵּינוּ שְׁמוּאֵל ס"ל כְּבַעַל הָעִיטּוּר וּכְתִי' הַשֵּׁנִי שֶׁכָּתְבוּ לְמַעְלָה דְּלָא כְּפִלִיגִי רַבָּנַן עַל רַשְׁבָּ"ג רַק בְּחֵפֶץ חָשׁוּב וְלֹא בְּאֵינוֹ חָשׁוּב דְּלִצְעוּרָה דְּקָמְכַוִּין הַיְינוּ נְטִילַת הַחֵפֶץ וְלֹא בִּיטּוּל הַגֵּט וְגַם גֵּט הוּא אֵינוֹ חָשׁוּב גַּם כְּשֶׁהוּא בְּעֵין בְּיָדָהּ וְגַם לְרַבָּנַן יְכוֹלָה לִיתֵּן דָּמָיו כְּשֶׁנֶּאֱבַד אַלִּיבָּא דְּרַבָּה דְּמָפֵרֵשׁ דְּטַעֲמָא דְּרַבָּנַן הוּא מִשּׁוּם דְּלִצְעוּרָה קָמְכַוִּין וס"ל לְרַב אַשִּׁי כְּרַבָּה דקיי"ל כְּוָותֵי' וְיכוֹלָה לִיתֵּן דָּמָיו אִם תִּקַּדֵּשׁינוּ ומש"ה מְגוֹרֶשֶׁת שַׁפִּיר, וּלְרַב יוֹסֵף דְּלִדִידֵי' אֵין חִילּוּק בֵּין חָשׁוּב לְאֵינוֹ חָשׁוּב וּבְתַרְוַיְיהוּ מְעַכֵּב גּוּף הַחֵפֶץ לְרַבָּנַן יְתָרֵץ הַךְ בָּרַיְיתָא דְּלָא כְּרַב אַשִּׁי רַק כְּאֵינָךְ תֵּירוּצֵי מִשּׁוּם דְּלָא כְּפָלֵי לְתַנַּאי אוֹ מִשּׁוּם דְּהַמַּעֲשֶׂה קוֹדֵם לְתַנַּאי אוֹ מִשּׁוּם דַּהֲוָה תְּנַאי וּמַעֲשֶׂה בד"א ודו"ק: [יָד] וּבְמַה שֶׁכָּתְבוּ לְמַעְלָה בָּאוֹת ח' בְּבֵיאוּר דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּקִידּוּשִׁין (דַּף ו') דמש"ה גַּבֵּי אֶתְרוֹג בְּאָמַר ע"מ שֶׁתַּחֲזִירֶהוּ לִי אֵינוֹ צָרִיךְ תְּנַאי כָּפוּל דְּכֵיוָן דְּנִתְבָּרֵר לָנוּ ע"י הַתְּנַאי דְּעִיקַּר תַּכְלִית כַּוָּנָתוֹ בְּהַנְּתִינָה הָיָה רַק כְּדֵי

שֶׁיּוּכַל חֲבֵירוֹ לָצֵאת בּוֹ לֹא יוֹתֵר בְּוַדַּאי אֵינוֹ נוֹתֵן לוֹ רַק כְּפִי מַה שֶּׁנִּצְרָךְ לְכַוָּנָה זֹאת לֹא יוֹתֵר וְכֵיוָן דְּסִגֵּי לָזֶה בע"מ לְהַחֲזִיר בְּוַדַּאי לֹא נָתַן לוֹ רַק בִּתְנַאי זֶה, נוּכַל לְיַשֵּׁב בְּסֻבָּרָא זֹאת הָא דְּאִיתָא בְּקִידּוּשִׁין שָׁם דְּמַסִּיק רַב אַשִׁי דְּבְאִשָּׁה אֵינָהּ מְקֻוַּדֶּשֶׁת בע"מ לְהַחֲזִיר דְּדוֹמֶה לַחֲלִיפִין וְאֵין אִשָּׁה נִקְנֵית בַּחֲלִיפִין וְהִקְשׁוּ התו' דְּבְמַאי דּוֹמֶה לַחֲלִיפִין וַהֲרֵי רַב אַשִׁי בְּעַצְמוֹ אָמַר בִּנְדָרִים (דף מ"ח) מַאן לֵימָא לָן בְּסוּדָרָא דְּאִי תָּפֵיס לֹא מַתְפִּיס הֲרֵי דס"ל לר"א דְּבַחֲלִיפִין אֵינוֹ מְחֻוָּיב לְהַחֲזִירָם וְעַיֵּ"ן בָּרָ"ן בִּנְדָרִים שָׁם שֶׁכָּתַב דְּלַהֲלָכָה קיי"ל בַּחֲלִיפִין דְּמְחֻוָּיב לְהַחֲזִירוֹ וְרַב אַשִׁי דְּחוּי בְּעָלְמָא קָאָמַר לָהּ בִּנְדָרִים וּרְאָיוֹת הָרָ"ן הוּא מֵהַהּ דְּקִידּוּשִׁין דְּמֻכְרָח דר"א ג"כ ס"ל דְּצָרִיךְ לְהַחֲזִיר, וְהַנִּרְאֶה בֵּיאוּר דִּבְרֵי הָרָ"ן דְּכָךְ הוּא הַצָּעַת הַסֻּגְיָ' בִּנְדָרִים דְּרַב נַחְמָן קָאָמַר דְּקָנֵי ע"מ לְהַקָּנוֹת קָנֵי וְהֵבִיא רְאָיָה מִכָּל קִנְיָן חֲלִיפִין דְּהוּא רַק קָנֵי ע"מ לְהַקָּנוֹת וְדָחֵי לי' רַב אַשִׁי דְּבַחֲלִיפִין מַאן לֵימָא לַן דְּלָא מְהַנֵּי תְּפִיסָתוֹ דְּלֹא יִהְיֶה צָרִיךְ לְהַחֲזִירוֹ, וְהַנִּרְאֶה דְּוַדַּאי בַּחֲלִיפִין כְּשֶׁנּוֹתֵן לוֹ הַסּוּדָר אֵין כַּוָּנָתוֹ שֶׁל הַנּוֹתֵן בְּהַנָּתִינָה מִצַּד עַצְמוֹ רַק כַּוָּנָתוֹ כְּדֵי לְקַנּוֹת עי"ז אוֹתוֹ דָּבָר שֶׁמּוֹכֵר לוֹ דַּהֲרֵי כְּשֶׁנּוֹתֵן הַסּוּדָר אוֹמֵר לוֹ בְּפֵירוּשׁ דעי"ז יִקָּנֶה אוֹתוֹ חֵפֶץ, וא"כ בְּוַדַּאי אֵינוֹ נוֹתֵן לוֹ זֶה הַסּוּדָר רַק כְּפִי מַה שֶּׁנִּצְרָךְ לוֹ לְהַקְנִי' לֹא יוֹתֵר וא"כ דִּין זֶה אִי מְהַנֵּי בְּסוּדָר תְּפִיסָה תָּלוּי בְּהַאי כְּלָלָא דְּקָנֵי ע"מ לְהַקָּנוֹת אִי מְהַנֵּי דְּלַהֲלָכָה דקיי"ל כְּרַב נַחְמָן דְּקָנֵי ע"מ לְהַקָּנוֹת מְהַנֵּי וא"כ בַּחֲלִיפִין סַגִּי ג"כ בָּזֶה א"כ בְּוַדַּאי לֹא נָתַן לוֹ הַסּוּדָר רַק דְּאַחַ"כ יִהְיֶה חוֹזֵר לוֹ זֶה הַסּוּדָר לֹא יוֹתֵר וְלָא מְהַנֵּי לי' הַתְּפִיסָה ומש"ה שַׁפִּיר מְדַמֶּה ר"א בְּקִידּוּשִׁין כָּל מַתָּנָה ע"מ לְהַחֲזִיר לַחֲלִיפִין, וְזֶה הוּא רַק לְפִי הָאֱמֶת דְּקָנֵי ע"מ לְהַקָּנוֹת קָנָה אֲבָל בִּנְדָרִים דְּרַב נַחְמָן הֵבִיא רְאָיָה דְּקָנֵי ע"מ לְהַקָּנוֹת מְהַנֵּי מֵהָא דְּמְהַנֵּי קִנְיַן חֲלִיפִין שַׁפִּיר דָּחֵי לי' ר"א דַּהֲרֵי אִם נֹאמַר דְּקָנֵי ע"מ לְהַקָּנוֹת לָא מְהַנֵּי בֶּאֱמֶת יִהְיֶה מְהַנֵּי גַּבֵּי חֲלִיפִין תְּפִיסָתוֹ דְּכָל עִיקַּר מַה דְּלָא מְהַנֵּי בַּחֲלִיפִין הַתְּפִיסָה הוּא רַק אִם נִנִּיחַ לִיסּוֹד דע"מ לְהַקָּנוֹת מְהַנֵּי וְאֵיךְ עַתָּה מֵבִיא רְאָיָה לְהֵיפּוּךְ, וְזֶהוּ שֶׁדָּקְדֵּק ר"א וְאָמַר מַאן לֵימָא לָן דְּאִי תָּפֵיס לָא מַתְפִּיס פי' דַּהֲרֵי זֶה לֹא נֶאֱמַר מְפֹרָשׁ בְּשׁוּם דֻּכְתָּא דְּבַחֲלִיפִין לָא מְהַנֵּי הַתְּפִיסָה וְאֵיךְ אַתָּה מוֹכִיחַ מִזֶּה, וְזֶהוּ בֵּיאוּר כַּוָּנַת הָרָ"ן שכ' דר"א בִּנְדָרִים דְּיָחוּי בְּעָלְמָא קָאָמַר פי' שֶׁדּוֹחֶה הָרְאָיָ' וְהַהֶכְרֵחַ שֶׁל רַב נַחְמָן אֲבָל לְדִינָא גַּם ר"א ס"ל כְּרַב נַחְמָן דע"מ לְהַקָּנוֹת מְהַנֵּי וּמִמֵּילָא בַּחֲלִיפִין לָא מְהַנֵּי תְּפִיסָה: [טו] גַּם נוּכַל לְיַשֵּׁב בָּזֶה הַסֻּגְיָ' דב"מ (דַּף י"א) בְּעֻבְדָּא דר"ג שֶׁהִקָּנָה הַמַּעֲשֶׂר לר' יְהוֹשֻׁעַ וּמְקוֹמוֹ מֻוּשְׁכָּר לוֹ וְאָמְרִי' שָׁם דְּהִקָּנָה לוֹ אַגַּב קַרְקַע וְאָמַר רָבָא דְּכִי לֹא הָיָה לוֹ סוּדָר לְהַקָּנוֹת בַּחֲלִיפִין אֶלָּא טוֹבַת הֲנָאָה אֵינוֹ מָמוֹן לְקַנּוֹת בַּחֲלִיפִין ה"נ טו"ה אֵינוֹ מָמוֹן לְקַנּוֹת אַגַּב קַרְקַע, וְלִכְאוֹרָה הָיָה קָשֶׁה לִי דִּבְקִידּוּשִׁין אַבַּעְיָ' לָן אִי בָּעֵינַן צְבוּרִין וּפְשֵׁט לָהּ מֵהַהּ דר"ג דְּקָאָמַר וּמְקוֹמוֹ מֻוּשְׁכָּר לוֹ הֲרֵי דְּבָעֵי צְבוּרִין דְּמְדַקְדֵּק וְאָמַר לוֹ מְקוֹמוֹ דַּוְקָא וְדָחֵי דְּאָמַר כֵּן כִּי הֵיכִי דְּלָא לִטְרְחִינְהוּ פי' שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם רְשׁוּת לְהַחֲזִיק שָׁם הַפֵּירוֹת גַּם אַחַ"כ וא"כ מַאי הִקְשָׁה רַבָּא שֶׁיִּקָּנֶה לָהֶם הַמַּעֲשֵׂר בְּסוּדָר דְּלְמָא הִקָּנָה הַמָּקוֹם מִשּׁוּם דְּלָא לַטְרְחִינְהוּ וּמָצָאתִי אַחַ"כ שֶׁהִקְשָׁה כֵּן הַשִּׁיטָה מְקֻבֶּצֶת ותי' דְּאִם הָיָה יָכוֹל לְהַקָּנוֹת לָהֶם הַמַּעֲשֵׂר לְחֻוְדָּא בְּלֹא שׁוּם קַרְקַע אֵין סְבָרָא לְהַגְמ' דְּיִקָּנֶה לָהֶם הַקַּרְקַע רַק מִשּׁוּם דְּלָא לַטְרְחִינְהוּ לְחֻוְדָּא אֲבָל אִי לָא סַגִּי בְּלֹא קִנְיַן קַרְקַע מִשּׁוּם אַגַּב שַׁפִּיר מְשַׁנֵּי הגמ' בְּקִידּוּשִׁין דמש"ה הִקָּנָה לָהֶם דְּוַקָא הַמָּקוֹם וְלֹא מָקוֹם אַחֵר מִשּׁוּם דְּלָא לַטְרְחִינְהוּ יעו"ש, וְהַנִּרְאֶה לְכָאוֹרָה לוֹמַר דַּהֲרֵי ר"ג לֹא פֵּירֵשׁ לָהֶם מָשֵׁךְ זְמַן שֶׁל הַשְׁכִּירוּת לְכַמָּה זְמַן יִהְיֶה נִמְשָׁךְ שְׁכִירוּת הַמָּקוֹם אַחַ"כ וְכֵיוָן דְּהַמַּשְׁכִּיר נִקְרָא

מֵוְחְזָק לְגַבֵּי הַשּׂוֹכֵר כַּמְבֹוְאָר בשו"ע א"כ אֵין לְהַשּׂוֹכֵר זְכוּת לְהַחֲזִיק הַפֵּירוֹת בְּאוֹתוֹ מָקוֹם רַק זְמַן הַפָּחוֹת שֶׁיָּכוֹל לִהְיוֹת וְכֵיוָן דְּוַדַּאי דְּכָל עִיקָּר מַעֲשָׂיו שֶׁל ר"ג לֹא הָיָה רַק כְּדֵי לְקַיֵּים מִצְוַת נְתִינַת שֶׁל הַמַּעֲשֵׂר וְכָל עִיקָּר הַקְנָאַת הַקַּרְקַע הָיָה רַק כְּדֵי שעי"ז יִקְנוּ הֵם הַפֵּירוֹת א"כ הֲרֵי תֶּיכֶף שֶׁנִּגְמַר קִנְיָן שֶׁל הַפֵּירוֹת וְנִכְנַס לִרְשׁוּתָם צָרִיךְ לִהְיוֹת נִפְסַק הַזְּמַן שֶׁל מֶשֶׁךְ הַשְּׂכִירוּת וְשׁוּב אֵין לָהֶם רְשׁוּת לְהַחְזִיק שָׁם הַפֵּירוֹת וא"כ הָא לֹא שַׁיָּיְךְ כְּלָל סְבָרָא דְּלָא לַטְרְחִינְהוּ וְרַק דִּבְקִידּוּשִׁין שָׁם דְּפָרִיךְ דְּאִי לָא בָּעֵינַן צִבּוּרִין לָמָּה דִּקְדֵּק ר"ג וְאָמַר מְקוֹמוֹ מֻוְשְׂכָּר לוֹ דַּוְקָא וַהֲרֵי סַגִּי בְּקַרְקַע כָּל שֶׁהוּא וע"ז שַׁפִּיר מְשַׁנֵּי דַּעֲבִיד כֵּן מִשּׁוּם דְּלָא לַטְרְחִינְהוּ דְּכֵיוָן דִּלְעֶצֶם קִנְיַן הַמַּעֲשֵׂר לֹא הֻוְצְרַךְ לוֹמַר מְקוֹמוֹ וּבָזֶה גּוּפָהּ דְּאָמַר מְקוֹמוֹ קָנָה הַמָּקוֹם גַּם עַל אַחַ"כּ כָּל זְמַן שֶׁיַּחֲזִיקוּ הַפֵּירוֹת שָׁם דְּמִדְּאָמַר מְקוֹמוֹ מֻכְרָח דְּהַקָּנָה לָהֶם הַמָּקוֹם לְבַד מִמַּה שֶׁנִּצְרָךְ לוֹ לְקִנְיַן הַמַּעֲשֵׂר.

וְכָל זֶה הוּא אִם נֶאֱמַר דְּלָא בָּעֵינַן צִבּוּרִין כְּלָל אֲבָל לְהַמַּסְקָנָא דְּמַסִּיק שָׁם בְּקִידּוּשִׁין וְהִלְכְתָא צִבּוּרִין לָא בָּעֵינַן אַגַּב וּקְנִי בָּעֵינַן וְכָתַב הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ג' מה' מְכִירָה דְּרַק הֵיכָא דְּאֵינָם צִבּוּרִין בָּעֵינַן אַגַּב וּקְנֵי אֲבָל אִם הֵם צִבּוּרִין לָא בָּעֵי אַגַּב וְעַיֵּי' בסמ"ע סי' ר"ב מְבֹוְאָר דִּלְדַעַת הָרַמְבַּ"ם בַּצִּבּוּרִין קוֹנֶה גַּם בְּחָצֵר שֶׁאֵינָהּ מִשְׁתַּמֶּרֶת דְּקוֹנֶה מִטַּעַם אַגַּב גַּם בְּלֹא אָמַר אַגַּב וְכָתַב בְּשׁוּ"ת הָרִיבָ"שׁ דִּלְהָרַמְבָּ"ם אתי' לְפִי הַמַּסְקָנָא עֻוְבְדָּא דר"ג כִּפְשָׁטֵי' דְּלָא נִזְכַּר בַּמִּשְׁנָה שֶׁאָמַר ר"ג לָהֶם אַגַּב כְּלָל כֵּיוָן דְּשָׁם הָיוּ צִבּוּרִין וּמַה דְּמוֹקְמִינַן בְּסֻוְגְיָ' שָׁם דְּאָמַר לָהֶם אַגַּב הוּא רַק לְפִי ס"ד אֲבָל לְפִי הָאֱמֶת לֹא אָמַר לָהֶם אַגַּב כֵּיוָן דְּהָיוּ צִבּוּרִין, וא"כ בר"ג דְּלָא אָמַר אַגַּב הֲרֵי הֻוְצְרְכוּ לִהְיוֹת צִבּוּרִין וא"כ הֲרֵי הֻוְצְרַךְ ר"ג לוֹמַר מְקוֹמוֹ דַּוְקָא כֵּיוָן דְּלָא אָמַר אַגַּב ובלא"ה לֹא הָיוּ קוֹנִים הַפֵּירוֹת וְשׁוּב לֵיכָּא הוֹכָחָה שֶׁהִקְנָה לָהֶם הַמָּקוֹם גַּם אַחַ"כּ דְּשׁוּב הָדְרִינַן לִסְבָרָא דִּידַן שֶׁלֹּא הִקְנָה לָהֶם רַק כְּפִי הַנִּצְרָךְ לְקִנְיַן הַמַּעֲשֵׂר וְתֶיכֶף שֶׁנִּשְׁלַם הַקִּנְיָן פֵּירוֹת נִשְׁלַם ג"כ זְמַן הַשְּׂכִירוּת וא"כ הָא לֵיכָּא סְבָרָא דְּלָא לַטְרְחִינְהוּ וְהִקְשָׁה רָבָא שַׁפִּיר דְּכִי לֹא הָיָה לָהֶם סוּדָר לִקְנוֹת בַּחֲלִיפִין רַק הַפֵּירוֹת שֶׁל הַמַּעֲשֵׂר לְחֻוְדָּא:סִימָן מַה יִשּׁוּב לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם וּבֵיאוּר סֻוְגְיָ' בִּכְתֻוְבּוֹת דַּף צ"ט: אה"ע סי' ק"ג סעי' ח' הית' כְּתֻוְבָּתָהּ ת' זוּז וּמְכָרָהּ לָזֶה מָנֶה שָׁוֶה בְּשָׁוֶה וְכֵן לְשֵׁנִי וְכֵן לִשְׁלִישִׁי וּמְכָרָהּ לִרְבִיעִי שָׁוֶה מָנֶה וְדִינָר בְּמָנֶה שֶׁל רְבִיעִי בִּלְבַד מִכְרָהּ בָּטֵל כֵּן הוּא לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם, וּכְבָר הִקְשׁוּ רַבִּים עָלָיו דַּהֲרֵי במס' כְּתֻוְבּוֹת (דַּף צ"ט) אִבַּעְיָ' לָן בְּאוֹמֵר לִשְׁלוּחוֹ זִיל זַבֵּין לִי כּוֹרָא וַאֲזַל וְזַבֵּין לֵיהּ לִיתְכָּא מַאי וְרָצָה הגמ' לְמִפְשַׁט מֵהָא דִּתְנַן מָכְרָה לָזֶה בְּמָנֶה וְלָזֶה בְּמָנֶה כו' דְּרַק שֶׁל אַחֲרוֹן בָּטֵל אֲבָל הָרִאשׁוֹנִים קַיָּיִם אע"ג דְּמָכְרָה מְעַט מְעַט וְלֹא בְּבַת אַחַת וְדָחֵי דְּאַיְירֵי בְּקַטִּינֵי פירש"י דְּלָא הָיָה ג' שָׂדוֹת בְּיַחַד וְאֵינָם רְאוּיִם לְאָדָם אֶחָד וא"כ לְפִי מַה דקיי"ל בְּאָמַר לִשְׁלוּחוֹ זָבִין לִי כּוֹרָא וְזַבֵּין לִיתְכָּא דִּמְכָרוֹ בָּטֵל וּכְמוֹ שֶׁפָּסַק הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק א' מה' שְׁלוּחִין ובשו"ע חו"מ סי' שפ"ב א"כ ע"כ אַיְירֵי הַךְ דְּהָכָא רַק בְּקַטִּינֵי וְאַמַּאי סָתְמוּ הָרַמְבַּ"ם וְהַשּׁוּ"עַ הָכָא דִּבְרֵיהֶם כָּאן וְעַיֵּי' בב"ש מַה שֶׁנִּדְחַק בָּזֶה וְעַיֵּי' בַּטּוּר כָּאן שֶׁכָּתַב לְהֶדְיָ' דִּלְמַאן דס"ל בִּמְכֹוּר לִי כּוֹרָא וְזַבֵּין לִיתְכָּא דִּמְכָרוֹ בָּטֵל אַיְירֵי הָכָא רַק בְּקַטִּינֵי יעו"ש, וְהַנִּרְאֶה לְיַשֵּׁב דַּעְתּוֹ שֶׁל הָרַמְבַּ"ם בָּזֶה דְּבִכְתֻוְבּוֹת (דַּף צ"ז) תְּנַן אַלְמָנָה בֵּין מִן הָאֵרוּסִין וּבֵין מִן הַנִּשּׂוּאִין מוֹכֶרֶת שֶׁלֹּא בב"ד ר' שִׁמְעוֹן אוֹמֵר כו' מִן הָאֵירוּסִין לֹא תִּמְכֹּוּר אֶלָּא בב"ד מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָהּ מְזוֹנוֹת וְאָמְרִינַן בגמ' בִּשְׁלָמָא מִן הַנִּשּׂוּאִין מִשּׁוּם מְזוֹנֵי אֶלָּא מִן הָאֵירוּסִין מ"ט אָמַר עֻוְלָּא מִשּׁוּם חִינָּא ור' יוֹחָנָן אָמַר לְפִי שֶׁאֵין אָדָם רוֹצֶה שֶׁתִּתְבַּזֶּה אִשְׁתּוֹ בְּבֵית דִּין מַאי בֵינַיְיהוּ א"ב גְּרוּשָׁה לָמֶ"ד

מִשּׁוּם חִינָּא גְּרוּשָׁה נָמֵי בָּעֵי חֵן לָמָּ"ד שֶׁלֹּא תִּתְבַּזֶּה גְּרוּשָׁה לָא אִיכְפַּת לִי' וּפָרִיךְ תְּנַן גְּרוּשָׁה לֹא תִּמְכּוֹר אֶלָּא בב"ד וּמְשַׁנֵּי הָא מַנִּי ר"ש הִיא דְּלִדִידֵי' כֹּל שֶׁאֵין לָהּ מְזוֹנוֹת אֵינָהּ מוֹכֶרֶת וּפָרִיךְ אִי ר"ש הָא תָּנֵי לִי' רֵישָׁא מִן הָאֵירוּסִין לֹא תִּמְכּוֹר אֶלָּא בב"ד פִּי' וְיָדְעִינַן מִנִּי' דה"ה גְּרוּשָׁה וּמְשַׁנֵּי מה"ד מִן הָאֵירוּסִין הוּא דְּלָא נָפִישׁ חֵן דִּידַהּ אֲבָל גְּרוּשָׁה דְּנָפִישׁ חֵן דִּידַהּ תָּבְעִי חֵן פִּי' וְהָוֵי ס"ד דְּבִגְרוּשָׁה נְשׂוּאָה גַּם ר"ש מוֹדֶה לִסְבָרָא דְּחִינָּא, וְהַקְשׁוּ הַמְפָרְשִׁי' דַּהֲרֵי גַּם זֶה יָדְעִינַן מִסֵּיפָא דְּקָתָנֵי שָׁם מָכְרָה כְּתֻבָּתָהּ אוֹ מִקְצָתָהּ לֹא תִּמְכּוֹר אֶת הַשְּׂאָר אֶלָּא בב"ד וּמְפָרְשִׁינַן בגמ' הַטַּעַם דס"ל דִּבְקִיבְּלָה מִקְצָתָהּ שֶׁל כְּתֻבָּה שׁוּב אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת ומש"ה לֹא תִּמְכּוֹר הַשְּׂאָר דְּאָתְיָ' כר"ש דְּכֹל שֶׁאֵין לָהּ מְזוֹנוֹת אֵינָהּ מוֹכֶרֶת וַהֲרֵי הַסֵּיפָא אַיְירֵי בִּנְשׂוּאָה דַּאֲרוּסָה הֲרֵי אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת וְלֹא שַׁיָּיךְ לְחַלֵּק בֵּין מָכְרָה מִקְצָתָהּ לְלֹא מָכְרָה כְּלָל וּבְכָל גַּוְונֵי לר"ש אֵינָהּ מוֹכֶרֶת וְכֵיוָן דְּאַיְירֵי בִּנְשׂוּאָה אַמַּאי לֹא תִּמְכּוֹר הַשְּׂאָר דִּנְהִי דְּאָבְדָה הַמְּזוֹנוֹת מ"מ אַכַּתִּי תִּמְכּוֹר מְשׁוּם חִינָּא דְּהָא לָא גְּרִיעִי מְגֻרוּשָׁה דְּאֵין לָהּ כְּלָל מְזוֹנוֹת וּמֻכְרָח דר"ש לָא ס"ל סְבָרָא דְּחִינָּא כְּלָל גַּם בִּנְשׂוּאָה וְכֹל שֶׁאֵין לָהּ מְזוֹנוֹת שׁוּב אֵינָהּ מוֹכֶרֶת וא"כ הָא ק"ו בִּגְרוּשָׁה דְּאֵינָהּ מוֹכֶרֶת, וְעַיַּי' בְּהַפְלָאָה מַה שתי' קֻוְשְׁיָ' זוֹ לְפִי שִׁיטַת הַתּוֹסָ' וּלְשִׁיטַת רַשְׁ"י נִשְׂאַר בְּקֻוְשְׁיָ' יעו"ש וְגַם לְפִי פֵּירוּשׁוֹ שֶׁל הַתּוֹסָ' אֵין תֵּירוּצוֹ מְרֻוָּח כַּאֲשֶׁר יִרְאֶה הַמְעַיֵּין בִּדְבָרָיו: ז וְהַנִּרְאֶה לְיַשֵּׁב זֶה דְּעִוָּלָא ס"ל דַּהֲרֵי הַהִ' סְבָרָא דְּחִינָּא הוּא תַּקָּנָתָא דְּרַבָּנָן דַּחֲכָמִים תִּיקְּנוּ שֶׁתּוּכַל לִמְכּוֹר שֶׁלֹּא בב"ד כִּי הֵיכִי דְּיִמְצְאוּ הָאֲנָשִׁים חֵן בְּעֵינֵי הַנָּשִׁים לִשִׁיטַת רַשְׁ"י אוֹ לְהֵיפוּךְ לְשִׁיטַת הַתּוֹסָ' וס"ל לְעִוָּלָא דְּלָא תִּיקְּנוּ תַּקָּנָה זוֹ אֶלָּא בַּאֲרוּסָה אוֹ בִּנְשׂוּאָה וּבִגְרוּשָׁה אֲבָל בְּאַלְמָנָה וּנְשׂוּאָה לֹא תִּיקְּנוּ כְּלָל כֵּיוָן דבלא"ה יֵשׁ לָהֶם חֵן כֵּיוָן דבלא"ה הֲרֵי תהי' יְכוֹלָה לִמְכּוֹר שֶׁלֹּא בב"ד לר"ש מְשׁוּם מְזוֹנֵי וְלָא צְרִיכָא כְּלָל לְתַקָּנָתָא דְּחִינָּא וא"כ הָא שַׁפִּיר מְשַׁנֵּי עִוָּלָא דְּהַהִ' בָּבָא דְּגְרוּשָׁה לֹא תִּמְכּוֹר אִיצְטְרִיךְ לר"ש דבלא"ה הִי' ס"ד דר"ש מוֹדֶה לִסְבָרָא דְּחִינָּא גַּבֵּי נְשׂוּאָה דְּנָפִישׁ חֵן דִּידָהּ וּמוֹדָה דִּנְשׂוּאָה גְּרוּשָׁה מוֹכֶרֶת מְשׁוּם חִינָּא וְהָא דִּבְמָכְרָה מִקְצָתָהּ ס"ל לר"ש בְּסֵיפָא דְּלֹא תִּמְכּוֹר אֶת הַשְּׂאָר הוּא מְשׁוּם דִּבְאַלְמָנָה נְשׂוּאָה לֹא תִּיקְּנוּ כְּלָל מְשׁוּם חִינָּא דַּהֲרֵי יְכוֹלָה לִמְכּוֹר מְשׁוּם מְזוֹנֵי וְכֵיוָן דִּכְבָר הִפְסִידָה מְזוֹנֵי מְשׁוּם שֶׁמְּכָרָהּ מִקְצָת כְּתֻבָּתָהּ מש"ה לֹא תִּמְכּוֹר הַשְּׂאָר דְּמְשׁוּם חִינָּא לֹא שַׁיָּיךְ כָּאן כֵּיוָן דְּבַתְּחִילָּה הִי' בְּיָדָהּ לִמְכּוֹר הַכֹּל בְּבַת אַחַת וְאִיהִי בְּעַצְמָהּ אַפְּסִידָה אַנַּפְשָׁהּ בָּמָּה דְּחֶלְקָהּ הַמְּכִירָה לִשְׁנֵי פְּעָמִים וְגַם הַנָּשִׁים לֹא תִּמְנַעְנָה לְהִנָּשֵׂא בִּשְׁבִיל זֶה כֵּיוָן דְּיֵשׁ לָהֶם תַּחְבּוּלָה לִמְכּוֹר הַכֹּל בְּבַת אַחַת, אֲבָל בִּגְרוּשָׁה דְּלֵיכָּא טַעְמָא דִּמְזוֹנֵי כְּלָל שַׁפִּיר הָוֵי ס"ד דְּמוֹדֶה ר"ש דְּתִיקְּנוּ בָּהּ מְשׁוּם חִינָּא ומש"ה אִיצְטְרִיךְ הַהִ' בָּבָא לר"ש: [ג] וּבְזֶה מְיֻשָּׁב לָנוּ הֵיטֵב הָא דְּאָמְרִינַן שָׁם בִּגְמָרָ' עַל הַהִ' מִשְׁנָה דְּמָכְרָה מִקְצָתָהּ לֹא תִּמְכּוֹר הַשְּׂאָר אֶלָּא בב"ד מַתְנִיתִין מַנִּי ר"ש הִיא דְּתַנְיָ' כו' ר"ש אוֹמֵר אע"פ שֶׁלֹּא מָכְרָה וְלֹא מִשְׁכְּנָה כְּתֻבָּתָהּ אֶלָּא מִקְצָתָהּ אָבְדָה מְזוֹנוֹת, וְכָתְבוּ הַתּוֹסָ' בד"ה מַתְנִיתִין וְז"ל וא"ת מִמַּתְנִיתִין נָמֵי תִּפְשׁוֹט דְּאָתְיָ' כר"ש מִדְּתָנֵי לֹא תִּמְכּוֹר הַשְּׂאָר אֶלָּא בב"ד דְּהַיְינוּ כר"ש דס"ל כֹּל שֶׁאֵין לָהּ מְזוֹנוֹת לֹא תִּמְכּוֹר, וּלְפִי דְּבָרֵינוּ נִיחָא דְּלָמָּ"ד דְּטַעְמָא דְּרַבָּנָן מִשּׁוּם חִינָּא הֲרֵי י"ל דְּגַם רַבָּנָן ס"ל סְבָרָא דר"ש דְּיכוֹלָה לִמְכּוֹר מְשׁוּם מְזוֹנֵי (ובלא"ה נִרְאֶה דְּוַדַּאי הוּא כֵּן דְּוַדַּאי דְּאֵין לָנוּ לוֹמַר דְּרַבָּנָן ור"ש יְחַלְּקוּ בִּסְבָרוֹת מְהֻפָּכוֹת דר"ש לָא ס"ל סְבָרָא דְּחִינָּא רַק סְבָרָא דִּמְזוֹנוֹת וְרַבָּנָן לָא ס"ל סְבָרָא דִּמְזוֹנוֹת כְּלָל רַק סְבָרָא דְּחִינָּא וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב זֶה הַפְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ, וְכֵן כָּתַב לְהֶדְיָ' בְּחִידּוּשֵׁי רַשְׁבָּ"א וְהָרִיטְבָ"א שָׁם דְּגַם רַבָּנָן ס"ל סְבָרָא דִּמְזוֹנֵי וְכָתְבוּ דמש"ה גַּם בְּתוֹסֶפְת

כְּתֻוְבָּתָהּ וּנְדוּנְיָ' דְּלֹא שַׁיָּיְךְ סְבָרָא דְּחִינָּא מ"מ מוֹכֶרֶת מִשּׁוּם מְזוֹנֵי יעו"ש בִּדְבָרִי'), וא"כ לְהַךְ מ"ד דס"ל סְבָרָא דְּחִינָּא הֲרֵי כָּתַבְנוּ דְּבִנְשׂוּאָה לֵיכָּא טַעְמָא דְּחִינָּא כֵּיוָן דְּאִיכָּא בָּהּ טַעְמָא דִּמְזוֹנֵי וּלְדִידֵי' הֲרֵי מָצֵי אתי' הַךְ מִשְׁנָה דְּלָא תִּמְכֹּור הַשְּׁאָר גַּם כְּרַבָּנָן דאע"ג דס"ל דְּגַם בַּאֲרוּסָה אוֹ גְּרוּשָׁה מוֹכֶרֶת מ"מ בְּאַלְמָנָה וּנְשׂוּאָה מָצֵי ס"ל דְּלָא תִּמְכֹּור הֵיכָא דְּאָבְדָה מְזוֹנוֹת ומש"ה לָא מוֹקְמִינַן לָהּ כר"ש רַק בָּמָה דס"ל לר"ש בַּבָּרַיְיתָא דְּבִמְכָרָהּ מִקְצָת כְּתֻוְבָּתָהּ שׁוּב אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת וּמְיֻוְשָׁב קֻוְשְׁיָ' הַתּוֹסָ' [ד] אָמְנָם כָּל זֶה לֹא שַׁיָּיְךְ רַק לָמֶ"ד מִשּׁוּם חִינָּא דְּהוּא תַּקַּנְתָּא דְּרַבָּנָן וְשַׁיָּיְךְ לוֹמַר כמש"כ דִּבְאַלְמָנָה וּנְשׂוּאָה דְּלֹא צָרִיךְ לְתַקְּנָהּ זוֹ לֹא תִּיקְּנוּ כְּלָל, אֲבָל לְרַב יוֹסֵף דְּקָאָמַר טַעְמָא דְּרַבָּנָן לְפִי שֶׁאֵין אָדָם רוֹצֶה שֶׁתִּתְבַּזֶּה אִשְׁתּוֹ בב"ד הֲרֵי לֹא הי' בְּדִין זֶה שׁוּם תַּקָּנָה דְּרַבָּנָן כְּלָל רַק אֻוְמְדָּנָא בְּעָלְמָא שֶׁאָמְדוּ חֲכָמִים דַּעְתּוֹ שֶׁל הַבַּעַל שֶׁרְצוֹנוֹ וְדַעְתּוֹ הוּא שֶׁלֹּא תִּתְבַּזֶּה אִשְׁתּוֹ בב"ד ומש"ה יְכוֹלָה לִמְכֹּור וא"כ הֲרֵי כ"ש דְּבִנְשׂוּאָה הוּא רוֹצֶה שֶׁלֹּא תִּתְבַּזֶּה וא"כ גַּם בְּאַלְמָנָה נְשׂוּאָה הֲגַם דְּאִיכָּא בָּהּ הַךְ סְבָרָא דִּמְזוֹנֵי מ"מ שַׁיָּיְךְ בָּהּ גַּם הַךְ סְבָרָא דִּבְוַדַּאי דַּעְתּוֹ שֶׁלֹּא תִּתְבַּזֶּה וא"כ לְדִידֵי' גַּם הֵיכָא דְּאָבְדָה מְזוֹנוֹת מ"מ מוֹכֶרֶת שֶׁלֹּא בב"ד וּלְדִידֵי' הָא שַׁפִּיר כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' דְּהַךְ מִשְׁנָה דְּקָתָנֵי מָכְרָה מִקְצָתָהּ לֹא תִּמְכֹּור הַשְּׁאָר בַּעַל כָּרְחֲךָ לָא אתי' רַק כר' שִׁמְעוֹן דִּסְבִירָא לֵיהּ דַּאֲרוּסָה אֵינָהּ מוֹכֶרֶת דְּלָא ס"ל הַךְ סְבָרָא דְּאָדָם רוֹצֶה שֶׁלֹּא תִּתְבַּזֶּה דִּכְרַבָּנָן הָא לָא מָצֵי אתי' כְּלָל וְהַגְּמָ' דְּאָמְרָה מַתְנִיתִין מַנִּי ר"ש הִיא וּמֵבִיא לר"ש דְּבָרַיְיתָא הוּא מִשּׁוּם דְּהַךְ סֻוגְיָ' אָזְלָא לכ"ע וְלָמֶ"ד מִשּׁוּם חִינָּא הָא בְּדִין זֶה דְּלָא תִּמְכֹּור הַשְּׁאָר מָצֵי אתי' גַּם כְּרַבָּנָן ומש"ה לֹא מוֹכִיחַ הַגְּמָרָ' דְּהוּא רַק כר"ש רַק מִמַּה דס"ל לר"ש דְּבִמְכִירַת מִקְצָתָהּ אָבְדָה מְזוֹנוֹת: [ה] וּלְפִי זֶה לְעֻוְלָּא דס"ל מִשּׁוּם חִינָּא וּבִנְשׂוּאָה לֹא תִּיקְּנוּ כְּלָל א"כ בְּאַלְמָנָה נְשׂוּאָה וְתָבְעָה כְּתֻוְבָּתָהּ בב"ד דג"כ אָבְדָה מְזוֹנוֹת שׁוּב לֹא תִּמְכֹּור וּכְמוֹ דְּהָכָא דְּמָכְרָה מִקְצָתָהּ אַלִּיבָּא דר"ש דְּאֵינָהּ מוֹכֶרֶת הֲרֵי כְּמוֹ כֵן בְּתָבְעָה כְּתֻוְבָּתָהּ לְדִידַן דְּמִשּׁוּם חִינָּא הָא לֹא שַׁיָּיְךְ כָּאן כֵּיוָן דְּהָיְתָה יְכוֹלָה לִמְכֹּור קוֹדֶם הַתְּבִיעָה בב"ד, וּמְיֻוְשָׁב בָּזֶה הֵיטֵב מַה דְּהִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' (בְּדַף צ"ו) בד"ה נִכְסֵי בְּחֶזְקַת אַלְמָנָה וְז"ל וא"ת מַה טַעַם כו' וְכִי תֵימָא דְּחָשְׁבִינַן לי' בְּחֶזְקַת אַלְמָנָה מִשּׁוּם דְּמוֹכֶרֶת שֶׁלֹּא בב"ד א"כ לְרַב וּשְׁמוּאֵל נְהִי דְּלָא ס"ל דְּהַטּוֹעֵן אַחַר מַעֲשֵׂה ב"ד לֹא אָמַר כְּלוּם מ"מ כְּשֶׁאָבְדָה כְּתֻוְבָּתָהּ לֹא יִהְיוּ הַיּוֹרְשִׁים נֶאֱמָנִים לוֹמַר פָּרַעְנוּ כֵּיוָן דְּמוֹכֶרֶת שֶׁלֹּא בב"ד הַנְּכָסִים בְּחֶזְקָתָהּ וְכִי תֵימָא דְּמוֹכְחָא מִילְּתָא מְדַלֵּית לָהּ כְּתֻוְבָּה דְּמֵחֲמַת פֵּרָעוֹן נִקְרְעָה מִיהוּ הֵיכָא דְּאִיכָּא עֵדִים שֶׁנִּשְׂרְפָה לָא לְהַמְּנֵי' וְשֶׁמָּא י"ל אִי אִיכָּא הָכִי נָמֵי עכ"ד הַתּוֹסָ', וּלְפִי הַנָּ"ל נִיחָא בלא"ה דַּהֲרֵי הַטַּעַם דְּמוֹכֶרֶת שֶׁלֹּא בב"ד הוּא מִשּׁוּם מְזוֹנֵי וא"כ מִיָּדֹשֶׁתָּבְעָה כְּתֻוְבָּתָהּ בב"ד וְאָבְדָה הַמְּזוֹנוֹת שׁוּב לֹא תִּמְכֹּור ומש"ה נֶאֱמָנִים הַיּוֹרְשִׁים לוֹמַר עַל תְּבִיעָתָהּ פָּרַעְנוּ כֵּיוָן דְּמֵעַתָּה לֹא תִּמְכֹּור עוֹד וְשׁוּב אֵין הַנְּכָסִים בְּחֶזְקָתָהּ מֵעַתָּה ומש"ה גַּם בְּאִיכָּא עֵדִים שֶׁנִּשְׂרְפָה נֶאֱמָנִים יוֹרְשִׁים לוֹמַר פָּרַעְנוּ לָמֶ"ד מִשּׁוּם חִינָּא וְאֶפְשָׁר סְבִירִי לְהוּ לְרַב וּשְׁמוּאֵל כמ"ד מִשּׁוּם חִינָּא: [ו] וּבִדְבָרֵינוּ אֵלֶּה יֵשׁ מָקוֹם לְיַשֵּׁב מַה דְּהָיָה קָשֶׁה לִי טוּבָא דְּבִכְתֻוְבּוֹת (דַּף פ"א) מִבַּעְיָ' לָהּ בגמ' בְּשׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁמֵּתָה מִי קוֹבְרָהּ אִם יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל אוֹ יוֹרְשֵׁי הָאִשָּׁה וְקָאָמַר אַבָּיֵי אַף אֲנַן נָמֵי תְּנֵינָא אַלְמָנָה נִזּוֹנֵית מִנִּכְסֵי יְתוֹמִים כו' יוֹרְשֵׁי' יוֹרְשֵׁי כְּתֻוְבָּתָהּ חַיָּיְבִין בִּקְבוּרָתָהּ וְאֵיזֶהוּ אִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ שְׁנֵי יוֹרְשִׁין זוֹ שׁוֹמֶרֶת יָבָם, וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה טוּבָא עַל אַבַּיֵּי דִּמְדַקְדֵּק הַךְ יִתּוּר לָשׁוֹן שֶׁל יוֹרְשִׁים יוֹרְשֵׁי כְּתֻוְבָּתָהּ דְּמַה יֹאמַר עַל הַךְ בָּרַיְיתָא (דַּף צ"ז) דְּקָתָנֵי בָּהּ כְּשֵׁם שֶׁמּוֹכֶרֶת שֶׁלֹּא בב"ד כָּךְ יוֹרְשֶׁיהָ יוֹרְשֵׁי כְּתֻוְבָּתָהּ

מוֹכְרִין שֶׁלֹּא בב"ד וְלָמָּה תָּנֵי הָכָא כְּהַךְ לִיְשָׁנָא וְלָא תָּנֵי יוֹרְשֵׁי כְּתֻוְבָּתָהּ דְּשָׁם לֹא שַׁיָּיְךְ כְּלָל דִּיּוּקָא דְּאַבַּיֵּי וּמֵוְכְרָח דְּאֵין זֶה דִּקְדּוּק וצע"ג, וּלְפִי דְּבָרֵינוּ דִּלְעֵיל יֵשׁ מָקוֹם לְיַשְּׁבָם דְּכֵיוָן דִּבְאַלְמָנָה נְשׂוּאָה לֹא תִּיקְּנוּ כְּלָל מִשּׁוּם חִינָּא וְאִם הִפְסִידָה מְזוֹנוֹת שׁוּב אֵינָהּ מוֹכֶרֶת וא"כ הֲרֵי הַךְ דִּינָא דְּיוֹרְשֵׁי כְּתֻוְבָּתָהּ מוֹכְרִים שֶׁלֹּא בב"ד הֲרֵי אֵין לָהּ מָקוֹם רַק אִם הִיא לֹא תָּבְעָה כְּתֻוְבָּתָהּ דְּאָז הִיא בְּעַצְמָהּ הָיְתָה יְכוֹלָה לִמְכֹּוּר מִשּׁוּם מְזוֹנֵי ומש"ה גַּם כְּשֶׁמֵּתָה תָּנֵי בְּבָרַיְיְתָא דְּגַם יוֹרְשֶׁיהָ מוֹכְרִים הֲגַם דְּאֵין לַיּוֹרְשִׁים מְזוֹנוֹת מ"מ תִּיקְּנוּ רַבָּנָן דְּגַם יוֹרְשִׁים מוֹכְרִין מִשּׁוּם חִינָּא כְּשֶׁיְּרָשַׁתָּה בִּתָּהּ אוֹ אֲחוֹתָהּ דְּלָא גְּרִיעִי הַיּוֹרְשִׁים מִגְּרוּשָׁה אוֹ אַלְמָנָה מִן הָאֵירוּסִין שֶׁמּוֹכְרִין מִשּׁוּם חִינָּא דאע"ג דְּאַלְמָנָה נְשׂוּאָה בְּעַצְמָהּ כָּתַבְנוּ לְעֵיל דְּהֵיכָא דְּאָבְדָה הַמְּזוֹנוֹת שׁוּב אֵינָהּ מוֹכֶרֶת מִשּׁוּם דְּאִיהִי הִפְסִידָה בְּעַצְמָהּ וּבְיָדָהּ שֶׁלֹּא לִגְרֹוּם כֵּן ומש"ה לֹא שַׁיָּיְךְ בָּהּ לְתַקֵּן בִּשְׁבִיל זֶה אֲבָל בְּיוֹרְשִׁים הָא לֹא שַׁיָּיְךְ סְבָרָא זוֹ ומש"ה גַּם הֵם מוֹכְרִין.

אֲבָל הֵיכָא דְּהָאַלְמָנָה תָּבְעָה כְּתֻוְבָּתָהּ בב"ד בְּעוֹדָהּ בְּחַיֶּיהָ דְּכָתַבְנוּ דְּשׁוּב אֵינָהּ מוֹכֶרֶת מִשּׁוּם דְּאִיהִי אַפְּסִידָה אַנַּפְשָׁהּ וְלֹא שַׁיָּיְךְ בָּהּ תַּקָּנָה דְּחִינָּא כֵּיוָן דִּבְיָדָהּ לִמְכֹּוּר קוֹדֶם הַתְּבִיעָה א"כ אַחַ"כּ כְּשֶׁמֵּתָה הָא פְּשִׁיטָא דְּאֵין הַיּוֹרְשִׁים מוֹכְרִים שֶׁלֹּא בב"ד כֵּיוָן דִּכְבָר הִיא בְּעַצְמָהּ לֹא הָיְתָה יְכוֹלָה לִמְכֹּוּר וְלֹא עֲדִיפָא הַיּוֹרְשִׁים מִמֶּנָּה בְּעַצְמָהּ וְזֶה בָּרוּר וְרַק אִם לֹא תָּבְעָה עֲדַיִין כְּתֻוְבָּתָהּ הוּא דְּמַשְׁכַּחַת לְהַךְ דִּינָא, וְהִנֵּה הָרֹא"ש בְּפֶרֶק אַלְמָנָה סִימָן י"ג הֵבִיא דִּבְרֵי תְּשׁוּבַת הַאִלְפָּסִי שֶׁכָּתַב דְּאִם מָכְרָה הָאַלְמָנָה קוֹדֶם שֶׁנִּשְׁבְּעָה מ"מ הָוֵי מְכִירָה וּמְדַיֵּיק לָהּ מֵהָא דְּאָמְרִינַן בִּשְׁלָמָא מִן הַנְּשׂוּאִין מוֹכֶרֶת מִשּׁוּם מְזוֹנֵי ובע"כ מַיְיְרֵי דִּבְלָא נִשְׁבְּעָה עֲדַיִין דִּבְנִשְׁבְּעָה הָא שׁוּב אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת שֶׁאֵינָהּ נִשְׁבַּעַת עַד שֶׁתִּתְבַּע כְּתֻוְבָּתָהּ בב"ד וּמִשָּׁעָה שֶׁתָּבְעָה הָא אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת וְהָרַשְׁבָּ"א וְהָרָ"ן חָלְקוּ ע"ז וְכָתְבוּ דְּמַשְׁכַּחַת לָהּ דְּרָצְתָה לִיְשָׁבַע בְּלֹא תְּבִיעַת הַכְּתֻוְבָּה יעו"ש בְּדִבְרֵיהֶם.

וא"כ להאלפ"ס דס"ל דְּלָא מַשְׁכַּחַת לָהּ דְּתִשָּׁבַע וְיִהְיֶ' לָהּ מְזוֹנוֹת א"כ הַךְ דִּינָא דְּיוֹרְשֵׁי כְּתֻוְבָּתָהּ מוֹכֶרֶת שֶׁלֹּא בב"ד הָא לָא מַשְׁכַּחַת כְּלָל בְּאַלְמָנָה נְשׂוּאָה דְּאִם נִשְׁבְּעָה הֲרֵי כְּבָר אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת וְהִיא בְּעַצְמָהּ אֵינָהּ מוֹכֶרֶת וכ"ש דְּהַיּוֹרְשִׁים שֶׁלָּהּ אֵינָם מוֹכְרִים וְאִם עֲדַיִין לֹא נִשְׁבְּעָה הָא קיי"ל שָׁבוּעוֹת (דַּף ל"ט) דְּאֵין אָדָם מוֹרִישׁ שְׁבוּעָה לְבָנָיו וְאֵין הַיּוֹרְשִׁים נוֹטְלִים כְּלוּם וְלֹא מַשְׁכַּחַת לְדִינָא דְּבָרַיְיְתָא רַק בְּמִן הָאֵירוּסִין אוֹ בִּגְרוּשָׁה דִּמְכִירָתָם הוּא מִשּׁוּם חִינָּא וְגַם אַחַר הַתְּבִיעָה מוֹכֶרֶת ומש"ה גַּם הַיּוֹרְשִׁים מוֹכְרִים אע"ג דִּכְבָר נִשְׁבְּעָה אֲבָל בְּאַלְמָנָה נְשׂוּאָה הָא לָא מַשְׁכַּחַת כְּלָל לְפִי דְּבָרֵינוּ דִּבְלֹא נִשְׁבְּעָה אֵין הַיּוֹרְשִׁים נוֹטְלִים כְּלוּם וּבְנִשְׁבְּעָה גַּם הִיא אֵינָהּ מוֹכֶרֶת וכ"ש הַיּוֹרְשִׁים דְּיָדָהּ, וְרַק מַשְׁכַּחַת לָהּ הֵיכָא דְּתָבְעָה רַק מִקְצָת כְּתֻוְבָּתָהּ וְנִשְׁבְּעָה רַק עַל הַמִּקְצָת דְּאָז יוֹרְשֶׁיהָ יוֹרְשִׁים אוֹתוֹ מִקְצָת וְשַׁפִּיר מוֹכְרִים אוֹתָהּ שֶׁלֹּא בב"ד דְּגַם הִיא הָיְתָה יְכוֹלָה לִמְכֹּוּר דְּכֵיוָן דְּלָא נִשְׁבְּעָה רַק עַל מִקְצָת וְהִנִּיחָהּ הַמִּקְצָת הָא וַדַּאי דְּיֵשׁ לָהּ מְזוֹנוֹת גַּם להאלפ"ס דְּהָא לָא גְּרִיעִי מִגַּבָּתָהּ מִקְצָתָהּ דקיי"ל כְּרַבָּנָן דְּיֵשׁ לָהּ עֲדַיִין מְזוֹנוֹת, וְכֵן הוּא לְהֶדְיָ' בְּסֵפֶר דְּרוּשׁ וְחִידּוּשׁ דִּבְנִשְׁבְּעָה עַל הַמִּקְצָת גַּם להאלפ"ס יֵשׁ לָהּ מְזוֹנוֹת וַהֲרֵי בְּנִשְׁבְּעָה עַל מִקְצָת אוֹתוֹ מִקְצָת שֶׁנִּשְׁבְּעָה יוֹרְשִׁים דְּיָדָהּ נוֹטְלִים אוֹתוֹ וְהַמִּקְצָת שֶׁלֹּא נִשְׁבְּעָה נוֹטְלִים יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל דְּאֵין אָדָם מוֹרִישׁ שְׁבוּעָה לְבָנָיו, וְנִמְצָא אִשָּׁה זוֹ יֵשׁ לָהּ שְׁנֵי יוֹרְשִׁים יוֹרְשִׁים דְּיָדָהּ וְיוֹרְשֵׁי הַבַּעַל ומש"ה נִיחָא הָא דְּנָקְטָה הַבָּרַיְיְתָא הַךְ לִיְשָׁנָא יוֹרְשֵׁי כְּתֻוְבָּתָהּ מוֹכְרִים שֶׁלֹּא בב"ד דְּהַבָּרַיְיְתָא אַיְיְרֵי גַּם בִּנְשׂוּאָה וְלָא מַשְׁכַּחַת לָהּ רַק בכה"ג וְנֶאֱמַר דְּאַבַּיֵּי דִּמְדַקְדֵּק (בְּדַף פ"א) הַךְ

לִישָׁנָא יְסִבּוֹר הָכָא כמ"ד מִשּׁוּם חִינָּא וּלְדִידֵיהּ לָא מַשְׁכַּחַת לָהּ רַק בכה"ג ומ"ד הָכָא מִשּׁוּם שֶׁאֵין אָדָם רוֹצֶה שֶׁתִּתְבַּזֶּה אִשְׁתּוֹ בב"ד וּלְדִידְיָ' בְּכָל גַּוְונֵי מוֹכֶרֶת וא"כ הָא מַשְׁכַּחַת לָהּ גַּם בְּנִשְׁבְּעָה עַל כָּל הַכְּתֻבָּה נֶאֱמַר דְּאִיהוּ לָא ס"ל כְּלָל הַךְ דְּיוּקָא וּכְמוֹ דס"ל לְרָבָא (בְּדַף פ"א) דְּלֹא חָשַׁשׁ לְהַךְ דְּיוּקָא, (וְיֵשׁ לְהָעִיר קְצָת לְדַעַת הָאַלְפַס הַנַּ"ל מֵהָא דְּבָגִיטִּין (דַּף י"ח) אִיתָא, מֵאֵימָתַי כְּתֻבָּה מְשַׁמֶּטֶת רַק אָמַר מְשַׁתְּפִנָּם וְתִזְקוֹף וּשְׁמוּאֵל אָמַר פָּגְמָה אע"פ שֶׁלֹּא זָקְפָה זָקְפָה אע"פ שֶׁלֹּא פָּגְמָה וּמֵבִיא שָׁם תני' כְּוָותַיְ' דְּשְׁמוּאֵל כו' כְּתֻבַּת אִשָּׁה שֶׁזָּקְפָן בְּמִלְוָה מְשַׁמְּטִין כו' וּמֵאֵימַת נִזְקָפִים בְּמִלְוָה מִשְּׁעַת הַעֲמָדָה בַּדִּין ופרש"י דְּהַעֲמָדָה בַּדִּין הֲרֵי הוּא כִּזְקִיפָה, וא"כ תִּיקְשֶׁה לִשְׁמוּאֵל מֵהָא דְּבִשְׁבוּעוֹת (דַּף מ"ח) קָאָמְרִי רַב וּשְׁמוּאֵל דְּאֵין אָדָם מוֹרִישׁ שְׁבוּעָה לְבָנָיו וּפָרִיךְ שָׁם מֵהָא דְּתָנַן מֻתָּה יוֹרְשֶׁיהָ מוֹכְרִין כְּתֻבָּתָהּ עַד עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנִים וּמְשַׁנִּי הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן כְּשֶׁנִּשְׁבְּעָה וּמֻתָּה ולהאלפ"ס דְּכָל שְׁבוּעָה הוּא כִּתְבִיעָה בב"ד וא"כ תִּיקְשֶׁה לִשְׁמוּאֵל דְּהָאֵיךְ מוֹקְמִים לָהּ כְּשֶׁנִּשְׁבְּעָה א"כ הָא כְּבָר הוּא תְּבִיעָה בב"ד וְהַאֵיךְ יְכוֹלִים לְגַבּוֹת עַד עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנִים הֲרֵי אַחַר שֶׁבַע שָׁנִים הוּא שְׁמִיטָה וְנִשְׁמָטִין אַלִּיבָּא דִּשְׁמוּאֵל וְאִי דְּעָשׂוּ פְּרוֹזְבּוֹל א"כ הָא הִזְכִּירוּ כְּתֻבָּתָהּ וְיכוֹלִים לְעוֹלָם לִגְבּוֹת וְיֵשׁ לְיַשֵּׁב וְלֹא בָּאתִי רַק לְעוֹרֵר לְהַמְּעַיְּן): [ז] וְהִנֵּה (בַּדַּף צ"ט) דְּרָצָה הַגְּמָרָ' לִפְשׁוֹט דְּבָאוֹמֵר לִשְׁלוּחוֹ זַבֵּין לִי כּוֹרָא וַאֲזַל וְזַבֵּין לִי' לִיתְכָּא דְּלָא הָוֵי מַעֲבִיר עַל דַּעְתּוֹ מֵהָא דְּתָנַן הָיְתָה כְּתֻבָּתָהּ ת' זוּז וּמָכְרָה לָזֶה בְּמָנֶה וְלָזֶה בְּמָנֶה וְלָאַחֲרוֹן שָׁוֶה מָנֶה וְדִינָר בְּמָנֶה שֶׁל אַחֲרוֹן בָּטֵל וְשֶׁל כֻּלָּם מִכְרָן קַיָּם ופרש"י וְהָא הָכָא דְּלְזַבּוֹנֵי בְּאַרְבַּע מְאָה שַׁדְּרוּהָ וּמְכָרָהּ לְהָרִאשׁוֹן בְּמָנֶה דְּהַיְינוּ זָבִין לִי' כּוֹרָא וְזַבֵּין לִי' לִיתְכָּא וּמְשַׁנֵּי דְּאַיְירֵי בְּקַטִּינָא ועי' בְּחִידּוּשֵׁי הָרִיטְבָ"א וְהָרֹאֹ"ה שָׁם בְּמַה שֶׁדָּחֲקוּ לְיַשֵּׁב דְּהָאֵיךְ מְדַמֶּה לָהּ לְזָבִין לִי כּוֹרָא דְּמִי אָמַר לָהּ שֶׁתִּמְכּוֹר בְּעַד כָּל הַכְּתֻבָּה בְּבַת אַחַת עַד דְּמְדַיֵּיק מני' דבכה"ג אֵינוֹ מַעֲבִיר עַל דְּבָרָיו יעו"ש מַה שֶּׁכָּתְבוּ בָּזֶה.

וְהַנִּרְאֶה דְּהָרַמְבַּ"ם מְפָרֵשׁ לְהַסֵּוּגְיָא דה"ק דַּהֲרֵי הַיּוֹרְשִׁים לֹא עָשׂוּ אוֹתָהּ כְּלָל שֶׁתִּהְיֶ' שָׁלִיחַ לִמְכּוֹר הַנְּכָסִים רַק הב"ד נָתְנוּ לָהּ רְשׁוּת וְעָשׂוּ אוֹתָהּ לְשָׁלִיחַ לִמְכּוֹר, וּלְפִי מַה שֶּׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל דַּאֲפִי' לְרַבָּנָן דס"ל דִּגְרוּשָׁה אוֹ אַרוּסָה ג"כ מוֹכֶרֶת מְשׁוּם חִינָּא מ"מ בְּאַלְמָנָה נִשּׂוּאָה לֹא תִּיקְנוּ בָהּ כְּלָל שֶׁתִּהְיֶ' יְכוֹלָה לִמְכּוֹר מְשׁוּם חִינָּא וְהָא דְּמוֹכֶרֶת הוּא רַק מְשׁוּם מְזוֹנֵי וְכֵינָן דְּעִיקַּר מַה שֶּׁיֵּשׁ לָהּ רְשׁוּת לִמְכּוֹר הוּא רַק מְשׁוּם טוֹבַת הַיּוֹרְשִׁים שֶׁתַּפְסִיד הַמְּזוֹנוֹת א"כ הֲרֵי הַתַּכְלִית הַנִּרְצֶה בָּזֶה שֶׁיֵּשׁ לָהּ רְשׁוּת לִמְכּוֹר הוּא רַק כְּדֵי שֶׁתִּמְכּוֹר כְּדֵי כָּל הַכְּתֻבָּה דְּבִמְכִירַת מִקְצָתָהּ שֶׁל הַכְּתֻבָּה הֲרֵי עֲדַיִן יֵשׁ לָהּ מְזוֹנוֹת לְרַבָּנָן וְהַךְ מִשְׁנָה הֲרֵי בע"כ ס"ל בָּזֶה כְּרַבָּנָן מִדְּקָתָנֵי מָכְרָה לָזֶה בְּמָנֶה וְלָזֶה בְּמָנֶה וְאִי הָוֵי ס"ל לְהַמִּשְׁנָה דְּבִמְכָרָהּ מִקְצָתָהּ שׁוּב אֵין לָהּ מְזוֹנוֹת הֲרֵי שׁוּב לֹא הָיְתָה יְכוֹלָה לִמְכּוֹר לכ"ע לְמַאן דְּאָמַר מְשׁוּם חִינָּא וכמש"כ לְמַעְלָה דְּגַם לְרַבָּנָן מִכֵּינָן שֶׁהִפְסִידָה מְזוֹנוֹת שׁוּב אֵינָהּ מוֹכֶרֶת וְהַךְ מִשְׁנָה הָא אַיְירֵי בְּאַלְמָנָה וְלֹא בִּגְרוּשָׁה דְּהָא תָּנֵי בְּרִישׁ' לְהֶדְיָ' אַלְמָנָה שֶׁהָיְתָה כְּתֻבָּתָהּ מָאתַיִם כו' הָיְתָה כְּתֻבָּתָהּ ת' זוּז וּמָכְרָה לָזֶה בְּמָנֶה כו' הֲרֵי דְּקָאֵי עַל אַלְמָנָה וְגַם הָא בע"כ אַיְירֵי בִּנְשׂוּאָה וְלֹא בַּאֲרוּסָה דַּהֲרֵי בִּכְתֻבּוֹת (דַּף נ"ו) אִיפְּסִיקָא הִלְכְתָ' כר"א בֶּן עֲזַרְיָה דְּקָאָמַר דִּבְנִתְאַרְמְלָה מִן הָאֵירוּסִין אֵין לָהּ רַק מָנֶה וּמָאתַיִם וְלֹא תּוֹסֶפֶת דְּהַתּוֹסְ' לֹא כָּתַב לָהּ אֶלָּא ע"מ לְקָנְסָהּ וא"כ בַּמִּשְׁנָה דְּקָתָנֵי הָיְתָה כְּתֻבָּתָהּ ת' זוּז ע"כ אַיְירֵי בִּנְשׂוּאָה דְּנַדַּאי דְּוַחַק לוֹמַר דְּהַמִּשְׁנָה תָּפְסָה לָהּ אֵשֶׁת כֹּהֵן שֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ וּבְכָל דֻּכְתָּא אַיְירֵי סְתָם בְּאִשָּׁה שֶׁכְּתֻבָּתָהּ הָעִיקָּר הוּא מָאתַיִם וְכֵינָן דבע"כ אַיְירֵי הַמִּשְׁנָה בְּאַלְמָנָה נְשׂוּאָה

וְהִיא אֵינָהּ מוֹכֶרֶת רַק מִשּׁוּם מְזוֹנֵי וּמֻוְכְרָח דְּהַמִּשְׁנָה ס"ל דְּבִמְכָרָהּ מִקְצָתָהּ לֹא הִפְסִידָה וא"כ עִיקַּר הַכַּוָּוְנָה שֶׁל הב"ד שֶׁנָּתְנוּ לָהּ רְשׁוּת לִמְכֹּור הוּא רַק שֶׁתִּמְכֹּור כְּדֵי כָּל הַכְּתֻוְבָּה וְשַׁפִּיר כָּתַב רַשִׁ"י דְּהוּא כְּאוֹמֵר לִשְׁלוּחוֹ זָבִין לֵיהּ כּוֹרָא וּמוֹכִיחַ הַגְּמָרָ' מני' דְּאֵינוֹ מַעֲבִיר עַל דְּבָרָיו וּמֻוְכְרָח הַגְּמָרָ' לְתָרֵץ דְּאַיְיְרֵי בְּקַטִּינֵי, וְכָל זֶה נִיחָא רַק לָמֶ"ד דְּטַעֲמָא דְּרַבָּנָן הוּא מִשּׁוּם חִינָּא אֲבָל לָמֶ"ד אָדָם רוֹצֶה שֶׁלֹּא תִּתְבַּזֶּה אִשְׁתּוֹ בב"ד דְּלֹא הי' שׁוּם תַּקָּנָה כְּלָל רַק אֻוְמְדַּן דַּעַת הַבַּעַל וְכָתַבְנוּ לְעֵיל דִּלְדִידֵי' גַּם בְּאַלְמָנָה נְשׂוּאָה אִיכָּא הַךְ סְבָרָא לְרַבָּנָן וּמוֹכֶרֶת גַּם בְּלֹא סְבָרָא דִּמְזוֹנֵי וְגַם בְּהִפְסִידָה הַמְּזוֹנוֹת וּלְדִידֵי' הָא אֵין תֵּירוּץ זֶה עַוְלָה וְהָדְרָא קוּשְׁיָ' הָרִיטְבָ"א וְהָרֹאֶ"ה לְדֻוְכְתָּא מַה מְדַמֶּה לָהּ הַגְּמָרָ' לְזָבִין לִי כּוֹרָא דְּמֵי א"ל שֶׁתִּמְכֹּור הַכֹּל בְּיַחַד, וא"כ הָא י"ל דְּהָרַמְבַּ"ם ס"ל דְּבֶאֱמֶת סֻוגְיָ' הַגְּמָרָ' אֲזַל רַק אַלִּיבָּא דמ"ד מִשּׁוּם חִינָּא וְרַק לְדִידֵי' הוּא דְּרָצָה הַגְּמָרָ' לְמִפְשַׁט מני' הַךְ אִבַּעְיָ' וּמֻוְכְרָח לְתָרֵץ בְּקַטִּינֵי אֲבָל הָרַמְבַּ"ם לְפִי מַה שֶּׁפָּסַק דִּגְרוּשָׁה אֵינָהּ מוֹכֶרֶת דְּאָמַר מִשּׁוּם שֶׁלֹּא תִּתְבַּזֶּה וּלְדִידֵי' מָצֵי אַיְיְרֵי הַמִּשְׁנָה בְּכָל גַּוְוָנֵי ומש"ה לֹא כְּתָבוֹ הָרַמְבַּ"ם: [ח] אָמְנָם בַּטּוּר הָא מְבֹוְאָר לְהֶדְיָ' דִּלְמַאן דְּפוֹסֵק בְּזָבִין לִי כּוֹרָא וְזַבֵּין לִיתְכָּא מִכְרוֹ בָּטֵל אֵין מִכְרָהּ קַיָּיִם רַק בְּקַטִּינֵי, שׁוּב מָצָאתִי בַּהֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת בִּכְתֻוְבּוֹת עַל הַךְ מִשְׁנָה דְּהָיְתָה כְּתֻוְבָּתָהּ ת' זוּז שֶׁכָּתַב דְּאַיְיְרֵי רַק בְּקַטִּינֵי ועי"ש וְזֶהוּ לְהֶדְיָ' כְּהַטּוּר, וְגַם לְדַעַת הָרַשְׁבָּ"א וְהָרָ"ן דְּפָסְקוּ לַהֲלָכָה כמ"ד מִשּׁוּם חִינָּא הָא ג"כ בע"כ אַיְיְרֵי רַק בְּקַטִּינֵי, וא"כ הֲלָכָה זוֹ הוּא פְּלֻוְגְתָּא דְּרַבְּוָוְתָא: [ט] וּבְאוֹתוֹ עִנְיָן יְעֻוַּיִן בִּזְבָחִים (דַּף ל"ד) אֵלּוּ נֶאֱמַר קָרְבָּן כו' ת"ל בָּקָר וָצֹאן בָּקָר וָצֹאן אָמַרְתִּי לְךָ וְלֹא חי' יָכוֹל לֹא יָבִיא וְאִם הֵבִיא כָּשֵׁר לָמָּה זֶה דּוֹמֶה לְתַלְמִיד שֶׁאָמַר לוֹ רַבּוֹ הָבֵא לִי חִיטִּין וְהֵבִיא חִיטִּים וּשְׂעוֹרִים שֶׁאֵינוֹ כְּמַעֲבִיר עַל דְּבָרָיו אֶלָּא כְּמוֹסִיף עַל דְּבָרָיו וְכָשֵׁר ת"ל בָּקָר וָצֹאן פי' ב' פְּעָמִים כָּתוּב בַּפָּרָשָׁה וְלֹא חַיָּה הָא לְמַה זֶה דּוֹמֶה לְתַלְמִיד שא"ל רַבּוֹ אַל תָּבִיא לִי אֶלָּא חִיטִּין וְהֵבִיא לוֹ שְׂעוֹרִין שֶׁאֵינוֹ כְּמוֹסִיף עַל דְּבָרָיו אֶלָּא כְּמַעֲבִיר וְכָתְבוּ הַתּוֹסָ' בד"ה אֶלָּא כְּמַעֲבִיר וְז"ל צ"ע בִּמְעִילָה וּבְפֶרֶק אַלְמָנָה נִיזּוֹנֶית גַּבֵּי זַבֵּין לִי לִיתְכָּא וַאֲזַל וְזַבֵּין לוֹ כּוֹרָא וְדִבְרֵיהֶם צָרִיךְ עִיּוּן דְּמַאי מִדָּמִים הַתּוֹסָ' הָכָא דְּאָמַר לי' לְהֶדְיָ' אַל תָּבִיא אֶלָּא חִיטִּין דִּפְשִׁיטָא דְּהוּא מַעֲבִיר עַל דְּבָרָיו וְשָׁם לָא אִיבַּעְיָ' לֵיהּ רַק בְּאָמַר סְתָם זָבִין לִיתְכָּא וְלֹא בְּאָמַר לוֹ אַל תְּזַבֵּין אֶלָּא לִיתְכָּא, וְהַנִּרְאֶה דְּצִיּוּן דִּבְרֵי הַמַּתְחִיל בְּתוֹסָ' הוּא טָעוּת הַדְּפוּס וְצָרִיךְ לְצַיֵּין הַתּוֹסָ' אֶלָּא כְּמוֹסִיף וְקָאֵי עַל מַה דְּאָמַר הגמ' בַּתְּחִילָּה דִּבְאוֹמֵר הֵבִיא לִי חִיטִּין וְהֵבִיא לוֹ חִיטִּין וּשְׂעוֹרִין דְּאֵינוֹ מַעֲבִיר רַק כְּמוֹסִיף וע"ז הִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' מֵהָא דְּזַבֵּין לִי לִיתְכָּא וְהוֹסִיף וּמָכַר לוֹ כּוֹרָא דְּאִבַּעְיָ' לֵיהּ בִּכְתֻוְבּוֹת אִי הוּא כְּמוֹסִיף, וְגַם אִם נֶאֱמַר שָׁם דְּהוּא מוֹסִיף מ"מ הֲרֵי לָא הָוֵי רַק עַל הַלֶּתֶךְ אֲבָל עַל הַמּוֹתָר מֵהַלֶּתֶךְ הָא וַדַּאי דלכ"ע מְכָרוֹ בָּטֵל וְלֹא מְהַנֵּי מְכִירָתוֹ שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת וא"כ גַּם הַךְ דְּהֵבִיא קָרְבָּן מחי' הָא דּוֹמֶה לְהַמֻּוְתָּר מֵהַלֶּתֶךְ וְהַאיְךְ ס"ד דְּכָשֵׁר, וְלִכְאוֹרָה י"ל דְּוַדַּאי פְּשִׁיטָא דחי' לָא הָוֵי קָרְבָּן דְּכֵיוָן דְּהַתּוֹרָה לֹא צִוָּה לְהָבִיא קָרְבָּן רַק בָּקָר וְצֹאן וא"כ הֲרֵי אֵינוֹ רַק תּוֹסֶפֶת שֶׁמּוֹסִיף הָאָדָם מִדַּעְתּוֹ וְהַאיְךְ יהי' נַעֲשֶׂה קָרְבָּן מַה שֶׁלֹּא מָצִינוּ אוֹתוֹ בְּתוֹרָה רַק ה"ק יָכוֹל לֹא יָבִיא וְאִם הֵבִיא כָּשֵׁר פי' דס"ד דחי' אֵינוֹ נַעֲשֶׂה קָרְבָּן וְאִם הֵבִיא לֹא עָשָׂה אִיסּוּר בָּזֶה דְּאֵינוֹ מַעֲבִיר רַק מוֹסִיף וּנְהִי דְּהַהוֹסָפָה אֵינָהּ נִתְפֶּסֶת בְּקָרְבָּן אֲבָל עכ"ז יהי' כָּשֵׁר בַּאֲכִילָה כְּמוֹ כָּל חֻוְלִּין כֵּיוָן דְּלָא עָשָׂה אִיסּוּר בָּזֶה ת"ל בָּקָר וָצֹאן יִתּוּרָא וְלֹא חי' דְּאִיכָּא אִיסּוּר בְּלָאו הַבָּא מִכְּלַל עֲשֵׂה אִם הֵבִיא חי' וּמִמֵּילָא אִם הֵבִיא נֶאֱסַר בַּאֲכִילָה מִשּׁוּם לֹא תֹאכַל כָּל תּוֹעֵבָה כֹּל שֶׁתִּיעַבְתִּי לָךְ ה"ה בְּכָל תֹּאכַל וּכְמוֹ דְּבָשָׂר וְחָלָב

אָסוּר מֵהַד קָרָא בְּחֻלִּין (דַּף קי"ד) וְהָא דבלא"ה אֵינוֹ אָסוּר מִשּׁוּם חֻלִּין שְׁנִשְׁחֲטוּ בַּעֲזָרָה הוּא דַּהֲרֵי אַיְירֵי בְּאַקְדְּשֵׁי' לְהַחֵי' לְקָרְבָּן וא"כ הָא מִמֵּילָא חָלָה עֲלֵי' קְדֻשַּׁת דָּמִים וְשׁוּב לֵיכָּא בּוֹ מִשּׁוּם חֻלִּין בַּעֲזָרָה וְכִדְאִיתָא בב"ב (דַּף פ"א) וְגַם הָא נָפְקָא מִינַּהּ בְּזֶה בְּהַקְרִיבוֹ בְּבָמָה, רַק תי' זֶה אֵינוֹ אֶלָּא לְגֵירְסַת הַתּוֹסָ' בְּחֻלִּין (דַּף קט"ו) ד"ה חוֹרֵשׁ אֲבָל לְגֵירְסַת רַשׁ"י דְּגֵרֶס שָׁם הַשְׁתָּא וּמַה שַּׁבָּת דַּחֲמִירָא אִי אֶפְשָׁר לוֹמַר כֵּן דְּגַם עַתָּה דְּאִיכָּא אִיסּוּר בְּלָאוּ הַבָּא מִכְּלַל עֲשֵׂה מ"מ לֵיכָּא לְאָוסְרוֹ בַּאֲכִילָה דְּגֵילַף בק"ו מִמַּעֲשֵׂה שַׁבָּת דְּשָׁרֶ' בַּאֲכִילָה: סִימָן מו יְבוֹאַר בּוֹ קְצָת הֶעָרוֹת בְּרֵישׁ פֶּרֶק לֹא יַחְפּוֹר רַמְבַּ"ם פֶּרֶק ט' מה' שְׁכֵנִים הֲלָכָה א' לֹא יַחְפּוֹר אָדָם בּוֹר וְלֹא שִׂיחַ וְלֹא מְעָרָה וְלֹא יָבִיא אַמַּת הַמַּיִם כו' בְּצַד כָּוְתָלוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ אֶלָּא א"כ הִרְחִיק מִכּוֹתֶל שְׁלֹשָׁה טְפָחִים וְיָסוּד בְּסִיד לְכוֹתֶל בּוֹר זֶה שֶׁלֹּא יִבָּלְעוּ הַמַּיִם וְיַזִּיקוּ כּוֹתֶל חֲבֵירוֹ, וְעַיֵּין במ"מ שֶׁכָּתַב דאע"ג דְּבַגְמָ' אַבְעֵי לָן אִי וְסָד בְּסִיד תְּנַן אוֹ סָד בְּסִיד תְּנַן וְלָא אִיפְּשִׁיטָה מ"מ כֵּיוָן דְּהַגְמָ' אָמַר פְּשִׁיטָא דּוֹסֵד תְּנַן מִדְּלָא עָרְבִינְהוּ כו' קיי"ל כֵּן, ואע"ג דְּהַגְמָרָא דָּחֵי לְהַהִ הוֹכָחָה דִּיחוּי בָּעָלְמָא הוּא, וְהַנִּרְאֶה דְּגַם דַּעַת הָאַלְפָּסִי הוּא כֵּן מִדְּלֹא הֵבִיא כְּלָל לְהַהִ אִיבַּעְיָ' ובע"כ דס"ל לַהֲלָכָה דּוֹסֵד תְּנַן ומש"ה לֹא הֻזְקַרְ לַהֲבִיאוֹ דְּהָא פַּשִׁטוּת לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה מַשְׁמַע כֵּן דַּהֲרֵי בְּסֵיפָא גַּבֵּי גֶּפֶת אִיתָא בְּאִלְפָּס אוֹ סד וא"כ מְבוֹאָר דִּבְרֵישָׁא בָּעֵי תַּרְתֵּי, וְעַיֵּין בִּירוּשַׁלְמִי רֵישׁ הַפֶּרֶק דְּפְשִׁיטָא לֵיהּ דְּוָסֵד תְּנַן מִדְּלָא עָרְבִינְהוּ וּכְהוֹכָחוֹת הַגְּמָרָא וְלֹא אָמַר שָׁם לְדָחוּי שֶׁל הַגְּמָרָא ומשו"ה פּוֹסֵק הָרַמְבַּ"ם כֵּן וְכֵן כָּתַב הַטּוּר בסי' קנ"ה בְּשֵׁם הרמ"ה דְּתַרְתֵּי בָּעֵי הַרְחָקָה ג"ט וְגַם סִיד, אָמְנָם הָרֹא"שׁ כָּתַב דְּהָאִיבַּעְיָ' לֹא נִפְשְׁטָה וע"כ אֵין לָנוּ לְחַיְּבוֹ מִסָּפֵק וְאִם עָשָׂה אֶחָד מֵהֶם סַגִּי: וְהַנִּרְאֶה לְהָבִיא סְמוּכִין לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּמִסְתָּמָא דְּגְמָרָא מַשְׁמַע דס"ל לַהֲלָכָה דּוֹסֵד תְּנַן דִּבְרֵישׁ פִּירְקִין דְּמַשְׁנֵי אַבַּיֵי דְּמִכּוֹתֶל בּוֹרוֹ שָׁנִינוּ וּפָרִיךְ וְלִיתְנֵי אֶלָּא א"כ הִרְחִיק מִבּוֹרוֹ וּמְשַׁנֵּי דקמ"ל דְּכוֹתֶל בּוֹר ג"ט נ"מ לְמִקָּח וּמִמְכָּר ופרש"י דְּפָרִיךְ דְּלִיתְנֵי אֶלָּא א"כ הִרְחִיק מִבּוֹרוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים ומ"מ הָיְינוּ יוֹדְעִין דְּהָנֵי ג' טְפָחִים הֵם מִן כּוֹתֶל שֶׁל הַבּוֹר דְּהוּא ג"כ ג"ט וְלֹא מֵחָלָל הַבּוֹר וע"ש מַה שֶּׁדָּחַק בָּזֶה מֵאַיִן הָיְינוּ יוֹדְעִים כֵּן וְהַתּוֹסָ' כָּתְבוּ עַל פרש"י שֶׁהוּא דָּחוּק וע"כ פֵּירְשׁוּ דְּפָרִיךְ דְּלִיתְנֵי אא"כ הִרְחִיק מִבּוֹרוֹ שִׁשָּׁה טְפָחִים וע"ש בַּתּוֹסָ' שֶׁהֵבִיאוּ גֵּירְסָא דְּלָא גָּרְסִי כְּלָל הַהּ קוּשְׁיָ' דְּוִלִיתֵנִי ומ"מ גַּם לְגֵירְסָא זוֹ הָא דְּמַסֵּיִם הַגְּמָרָא נ"מ לְמִקָּח וּמִמְכָּר הוּא מִשּׁוּם קֻשְׁיָא זוֹ יעו"ש וְאִם נֹאמַר דְּאוֹ סד תְּנַן הֲרֵי קָשֶׁה דְּהָא הַשְׁתָּא דְּתְנַן אֶלָּא א"כ הִרְחִיק מִכּוֹתֶל בּוֹרוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים אוֹ סָד בְּסִיד הֲרֵי לָא קָאֵי הַמִּשְׁנָה רַק בְּהַרְחָקָה שְׁלֹשָׁה טְפָחִים הַשְׁנִיִּים לְבַד מג' טְפָחִים הָרִאשׁוֹנִים הַסְּמוּכִים לְחַלַּל הַבּוֹר דְּבָהֶם לֹא דִּיבְּרָה הַמִּשְׁנָה כְּלָל וְקָתָנֵי דְּהַבָּא לַחֲפּוֹר הַבְּרִירָה בְּיָדוֹ אִם לְהַרְחִיק עוֹד ג"ט סָמוּךְ לַכּוֹתֶל וְאִם יִרְצֶה לֹא יַרְחִיק כְּלָל מִן הַכּוֹתֶל רַק יְסוֹד בְּסִיד לְהַכּוֹתֶל וא"כ הָא יָדְעִינַן מִזֶּה דִּלְמַעֵט מג' טְפָחִים הַסְּמוּכִים לַבּוֹר אֵינוֹ יָכוֹל גַּם אִם יִרְצֶה לָסוּד בַּסִּיד דְּכוֹתֶל מִן ג' טְפָחִים מֻכְרָח לִהְיוֹת שָׁם וְרַק בג' טְפָחִים הַשְׁנִיִּים הַבְּרִירָה בְּיָדוֹ, וְיָצָא לָנוּ מִזֶּה דְּלַאֲבֵי דְּקָיְימִינַן שָׁם אַלִּיבֵי' וס"ל שָׁם בַּגְּמָרָא דְּהָרֹאשׁוֹן יָכוֹל לִסְמוֹךְ לְהַמִּיצַר בְּלִי שׁוּם הַרְחָקָה וְאָז כָּל הַהַרְחָקָה מֻטָּל עַל הַשֵּׁנִי דְּמֻכְרָח הַשֵּׁנִי לְהַרְחִיק ג' טְפָחִים מִן חֲלַל הַבּוֹר וְרַק אַתַּ"כ יָכוֹל לִבְלִי לְהַרְחִיק עוֹד ג"ט רַק לָסוּד אֲבָל אִם הִ' תְּנֵי בַּמִּשְׁנָה אֶלָּא א"כ הִרְחִיק מִבּוֹרוֹ שִׁשָּׁה טְפָחִים א"כ הֲרֵי קָאֵי עַל כָּל הַהֶרְחֵק שֶׁבֵּין חָלָל שֵׁנִי הַבּוֹרוֹת וּכְשֶׁמְּסַיֵּים שׁוּב בְּמִשְׁנָה אוֹ סד בְּסִיד הֲרֵי הִ' בְּמַשְׁמַע דְּאִם יְסוֹד אֵינוֹ צָרִיךְ לְהַרְחִיק כְּלָל וְסַגִּי בְּכוֹתֶל מַשֶּׁהוּ וְלֹא הָיְינוּ יוֹדְעִים כְּלָל שִׁעוּרוֹ שֶׁל הַכּוֹתֶל דְּמֻכְרָח לְהַנִּיחַ

גַּם אִם רוֹצֶה לָסוּד וּמַאי פָּרִיךְ וּמֵ֫וְכָרַח דס"ל לִסְתָמָא דְּהַגְּמָרָא דּוֹסֵד תִּנַּן דְּצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת
לִשְׁנֵיהֶם וא"כ הי' מָצֵי לְמִתְנֵי אא"כ הַרְחִיק שִׁשָּׁה טְפָחִים: וְהַנִּרְאֶה דְּזֶהוּ טַעְמוֹ שֶׁל רַשִׁ"י
שְׁמַיְאָן בְּפֵירוּשָׁם שֶׁל הַתּוֹסָ' וכ' דְּקַשְׁיָ' הַגְּמָרָא הוּא דְּלִיתְנֵי אא"כ הִרְחִיק שִׁלְשָׁה טְפָחִים
וְרַק דְּמִמֵּילָא הָיְינוּ יוֹדְעִים דְּמִכּוֹתֶל קָאָמַר וְלֹא מְחַלֵּל בּוֹרוֹ וְלִכְאוֹרָה יִפָּלֵא מַדּוּעַ לֹא פי'
כְּהַתּוֹסָ'הַפְּשׁוּט ולפי"ז נִיחָא דְּפֵירוּשָׁם שֶׁל הַתּוֹסָ' הָא לָא א"ש רַק אִם נֶאֱמַר דּוֹסֵד תִּנַּן
וְכֵיוָן דְּלִקַּמָּן אִיבַּעְיָ' לַן וְלָא אַפְּשִׁיטָה בַּגְּמָרָא לָא נִיחָא לֵיהּ לְרַשִׁ"י לוֹמַר דְּלְהַהּ סְתָמָא
דְּגְמָרָא פְּשִׁיטָא לֵיהּ ומש"ה דָּחַק בָּזֶה, ועכ"פ הֲרֵי נִסְתַּיְּעוּ בָּזֶה דַּעַת הָרַמְבַּ"ם, וְהָרֹא"ש
שֶׁכָּתַב דְּהָאבַּעְיָ' לֹא נִפְשְׁטָה י"ל דִּמְפָרֵשׁ כפרש"י אוֹ נֶאֱמַר דְּהָרֹא"ש מְפָרֵשׁ דְּהַגְּמָ' פָּרִיךְ
דְּלִתְנֵי בְּהֶדְיָ' אֶלָּא א"כ הִרְחִיק מִבּוֹרוֹ שִׁשָּׁה טְפָחִים אוֹ יַרְחִיק שְׁלִשָּׁה טְפָחִים וְיָסוּד בְּסִיד,
גַּם בְּהָא דְּפָרִיךְ הגמ' לְרָבָא דְּאָמַר אֵינוֹ סוֹמֵךְ מֵהָא דְּתַנְיָא סֻלָּע הַבָּא בְּיָדַיִם זֶה מַרְחִיק ג"ט
וְסָד בְּסִיד וָזֶה מַרְחִיק ג"ט וְסָד בְּסִיד טַעְמָא דְּבָא בְּיָדַיִם הָא לֹא בָּא בְּיָדַיִם לֹא כֵּן כָּתְבוּ
הַגִּירְסָא בַּתּוֹסָ'] הֲרֵי אָזַל רַק אִם נֶאֱמַר דּוֹסֵד תִּנַּן דְּאִם נֶאֱמַר אוֹ סד הָא לֹא קָשֶׁה כְּלָל
דְּנִימָא דְּנָקְטָה בָּא בְּיָדַיִם דְּאָז צָרִיךְ שְׁנֵיהֶם הַרְחָקָה וְגַם סִיד וְלֹא בָּא בְּיָדַיִם סַגִּי בא'
וּמֵ֫וְכָרַח דס"ל לְהַגְּמָ' לַהֲלָכָה דּוֹסֵד תִּנַּן ומשו"ה פּוֹסֵק הָאלְפָסִי וְהָרַמְבַּ"ם והרמ"ה כֵּן:)
[ב] הָרֹא"ש כָּתַב דְּהָאִיבַּעְיָ' דּוֹסֵד תִּנַּן אוֹ סד תִּנַּן לֹא אִיפְּשִׁיטָא הִלְכָּךְ אִם עָשָׂה אֶחָד מֵהֶם
אֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ לַעֲשׂוֹת יוֹתֵר, וְיֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק בְּכַוָּנָתוֹ אִם דַּעְתּוֹ דְּהַבְּרִירָה בְּיָדוֹ דְּאִם יִרְצֶה
יַרְחִיק וְלֹא יְסוֹד וְאִם יִרְצֶה לֹא יַרְחִיק רַק יְסוֹד אַחַ"כ גַּם י"ל דִּנְהִי דְּאִם הִרְחִיק אֵין לְחַיְּבוֹ
לְסוֹד אַחַ"כ מִסָּפֵק דַּהֲרֵי הוּא מֻוְחָזָק וְלֹא נְחַיְּבוֹ מִסָּפֵק וְכֵן אִם כְּבָר חָפַר בְּלֹא הַרְחָקָה רַק
סד לֹא נוֹכַל לְחַיְּבוֹ לַחֲזוֹר וְלִסְתּוֹם הַשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים וּלְזֶה הוּא דְּנִתְכַּוְּנוּ הָרֹא"ש בְּמַה
שֶׁכָּתַב דְּאִם עָשָׂה א' מֵהֶם שׁוּב אֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ לַעֲשׂוֹת יוֹתֵר אֲבָל לְכַתְּחִלָּה כְּשֶׁבָּא לַחֲפּוֹר
בְּלֹא הַרְחָקָה עַל דַּעַת לָסוּד אֶפְשָׁר דְּהַשִּׁנּוּי מֵעִכֵּב בְּיָדוֹ, אָמְנָם הַטּוּר כָּתַב וְז"ל אֲבָל א"א
הָרֹא"ש כָּתַב דְּבְחַד סַגִּי אִם הִרְחִיק א"צ טִיחַ סִיד וְאִם יִרְצֶה יָטִיחַ בַּסִּיד וְלֹא יַרְחִיק הֲרֵי
לְהֶדְיָ' דס"ל דלהרא"ש גַּם לְכַתְּחִלָּה חוֹפֵר בְּלֹא הַרְחָקָה, וְהָרַמ"א בְּסָעִיף י"ח כָּתַב וְז"ל
וּכְשֶׁמַּרְחִיק י"א דְּצָרִיךְ ג"כ לָסוּד בַּסִּיד כו' וי"א דְּבַחֲדָא מִנַּיְיהוּ סַגִּי וּדְבָרָיו בָּאוּ סְתוּמִים
וְהַנִּרְאֶה דְּיִלְמַד מִן מַה שֶּׁמְּפוֹרָשׁ בַּטּוּר דְּגַם לְכַתְּחִלָּה אֵין מוֹחֶה בְּיָדוֹ, וְהִנֵּה בְּדַף כ' בְּהָא
דְּרָפֶת בָּקָר קוֹדֶם לָאוֹצָר מֻוָתָּר אִיבַּעְיָ' לַן כִּיבֵּד וְרִיבֵּץ לְאוֹצָר מַהוּ בָּנָה עֲלֵי' עַל גַּבֵּי בֵּיתוֹ
מַהוּ וְכָתַב הָרֹא"ש וְז"ל וְכֵיוָן דְּלָא אִיפְּשִׁיטָא לָא מְזַדְּקִיקְנָא לְהַרְחִיק ובשו"ע סָעִיף ג'
אִיתָא גִּילָּה בַּעַל הָעֲלִיָּ' דַּעְתּוֹ שֶׁחָפֵץ לַעֲשׂוֹת בָּהּ אוֹצָר כְּגוֹן שֶׁכִּיבֵּד וְרִיבֵּץ כו' בְּכָל אֵלּוּ
בַּעַל הָאוֹצָר מְעַכֵּב עָלָיו וְאִם עָבַר וְעָשָׂה אֵינוֹ יָכוֹל לְהַסִּירוֹ וְהוּא לְשׁוֹנוֹ שֶׁל הָרַמְבַּ"ם
וְטַעְמוֹ דְּכֵיוָן דְּהוּא אִיבַּעְיָ' דְּלָא אִיפְּשִׁיטָא מִשו"ה לְכַתְּחִלָּה מוֹחֶה בְּיָדוֹ שֶׁלֹּא יַזִּיקוּ וְאִם
עָשָׂה אֵינוֹ מְסַלְּקוֹ מִסָּפֵק, וְלִכְאוֹרָה הי' נִרְאֶה דְּזֶה חוֹלֵק עַל הַטּוּר דְּלִפִי מַה שֶּׁכָּתַב הַטּוּר
דְּאִם נֶאֱמַר דְּאִיבַּעְיָ' דְּסִיד לֹא נִפְשְׁטָה שָׁרֵי לַחְפּוֹר לְכַתְּחִלָּה וּלְדִידַ' גַּם בְּהַהּ דְּרָפֶת אֵינוֹ
מוֹחֶה וְכֵן רָאִיתִי זֶה כַּמָּה בְּסֵפֶר שַׁעֲרֵי מִשְׁפָּט, אָמְנָם הֲרֵי ז"ל הַטּוּר וְאִם קָדַם בעה"ב
וְעָשָׂה אֶחָד מִכָּל אֵלּוּ וְאַחַ"כ נִמְלַךְ בַּעַל הָעֲלִיָּ' לַעֲשׂוֹת אוֹצָר אֵינוֹ יָכוֹל לְכוֹפוֹ לְסַלְּקוֹ
וַאֲפִילּוּ אִם גִּילָּה בְּדַעְתּוֹ שֶׁחָפֵץ לַעֲשׂוֹת אוֹצָר כְּגוֹן שֶׁכִּיבֵּד וְרִיבֵּץ כו' מִיבַּעְיָ' לָן אִם צָרִיךְ
לְסַלְּקוֹ וְלֹא אִפְּשִׁיטָא וְאֵין צָרִיךְ לְסַלְּקוֹ וּמִדְּבָרָיו אֵלּוּ הָא מוּכָח דְּגַם הוּא ס"ל כְּהָרַמְבַּ"ם
בְּרָפֶת אִם עָשָׂה א"צ לְסַלְּקוֹ אֲבָל לְכַתְּחִלָּה מוֹחֶה בְּיָדוֹ, וְכֵן הֶבִין הב"י דכ' עַל הַטּוּר
שכ"כ הָרַמְבַּ"ם וּמִדְּלֹא הֵבִיא הַטּוּר דְּבְרֵי הָרֹא"ש מֵ֫וְכָרַח דְּמְפָרֵשׁ גַּם דַּעַת הָרֹא"ש כֵּן

דְּהָא דכ' דְּלָא מַזְדַּקְּקָנָא לְהַרְחִיק כַּוָּנָתוֹ דְּאִם עָשָׂה א"צ לְסַלְּקוֹ וּעכ"פ דִּבְרֵי הַטּוּר צ"ע דַּהֲרֵי לְכְאוֹרָה סוֹתֵר אֶת עַצְמוֹ, וְהַנִּרְאֶה פְּשׁוּט דס"ל לְהַטּוּר דְּגַבֵּי רֶפֶת הָא וַדַּאי מַזִּיקוֹ לְבַעַל הָאוֹצָר רַק הַסָּפֵק בְּכִיבֵּד וְרִיבֵּץ אִם זֶה מִקְרֵי אוֹצָר קָדֵם וְאֵינוֹ יָכוֹל לִמְחוֹת אוֹ לֹא וא"כ הַסָּפֵק אִם בכה"ג רַשַּׁאי לְהַזִּיקוֹ ומשו"ה ס"ל דְּלְכַתְּחִילָּה מוֹחֶה בְּיָדוֹ וְרַק אִם עָשָׂה אֵינוֹ כּוֹפוֹ לְסַלְּקוֹ, אֲבָל הַךְ אִיבַּעְיָ' דּוֹסֵד בַּסִּיד הֲרֵי הַסָּפֵק הוּא דְּלָמָא גַּם בא' מֵהֶם סַגִּי דְּשׁוּב לֹא נִקְרָא מַזִּיק כְּלָל ומשו"ה כֵּיוָן דְּעוֹשֶׂה בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ הֲרֵי הוּא מֻחְזָק בְּשֶׁלּוֹ וְאֵין חֲבֵירוֹ מוֹחֶה בְּיָדוֹ גַּם לְכַתְּחִילָּה, אָמְנָם הָרַמְבַּ"ם ושו"ע חוֹלְקִים גַּם בָּזֶה עַל הַטּוּר דַּהֲרֵי בְּהַהוּא דְּבָנָה עֲלִיָּה עַל גַּבֵּי בֵּיתוֹ פרש"י דְּבַעַל הָעֲלִיָּ' בָּנָה וְהַסָּפֵק אִם זֶה נִקְרָא אוֹצָר קָדֵם וְהָרַמְבַּ"ם ושו"ע כָּתְבוּ אוֹ שֶׁעָשָׂה בַּעַל הַחֲנוּת מְחִיצָה עַל גַּבָּהּ לְהַבְדִּיל בֵּין הַחֲנוּת לָאוֹצָר וּלְפִירוּשָׁם הַךְ אִיבַּעְיָ' הִיא אִם בכה"ג מִקְרֵי מַזִּיק וְדוֹמֶה מַמָּשׁ לְהָאִיבַּעְיָ' דּוֹסֵד בַּסִּיד וְאַפ"ה הָא כָּתְבוּ דִּלְכַתְּחִילָּה מוֹחֶה בְּיָדוֹ וְזֶהוּ דְּלָא כְּהַטּוּר וְעַיֵּין בַּטּוּר שֶׁלֹּא הִזְכִּיר פֵּירוּשׁ הָרַמְבַּ"ם כְּלָל רַק פרש"י לְחֻזְקָא ומשו"ה שַׁפִּיר כָּתַב בּוֹ דִּלְכַתְּחִילָּה מוֹחֶה בְּיָדוֹ, ועכ"פ לְדַעַת הַשּׁוּ"ע דְּגַם בְּבָנָה בַּעַל הַחֲנוּת עלי' מוֹחֶה בְּיָדוֹ בע"כ מֻכְרָח דְּגַם אִם נֹאמַר כְּהָרֹא"ש דְּלָא נִפְשְׁטָה הַאִיבַּעְיָ' דּוֹסֵד בְּסִיד מ"מ לְכַתְּחִילָּה אָסוּר לַחְפּוֹר בְּלֹא הַרְחָקָה ומשו"ה סָתַם הָרַמָ"א וְכָתַב וי"א דְּבַחֲדָא מִנַּיְיהוּ סַגִּי וְתָלוּי בְּפִלּוּגְתָּא שֶׁל הָרַמְבַּ"ם ושו"ע עִם הַטּוּר: [ג] כָּתַב הַטּוּר וְז"ל כָּתַב הָרַמְבַּ"ם לֹא יַחְפּוֹר אָדָם בּוֹר וְלֹא שִׁיחַ כו' בְּצַד כָּוְתָלוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ אא"כ הִרְחִיק מִן הַכּוֹתֶל ג' טְפָחִים וְסָד בְּסִיד כו' כְּדֵי שֶׁלֹּא יִבָּלְעוּ בּוֹ הַמַּיִם וַיַּזִּיק לַחֲבֵירוֹ ע"כ, וּבַגְּמָרָא מַסִּיק מִכּוֹתֶל בּוֹרוֹ שָׁנִינוּ כו' וְלָא אַיְּירִי בְּהַרְחָקָתוֹ מִכּוֹתֶל דְּעָלְמָא ומ"מ מִסְתַּבְּרָא דְּצָרִיךְ לְהַרְחִיקוֹ מִכּוֹתֶל חֲבֵירוֹ דְּטִפֵּי מַזִּקִי הָנֵי מֵי רַגְלַיִם שֶׁצָּרִיךְ לְהַרְחִיק ג"ט עכ"ד, וְהִקְשָׁה הב"י מַדּוּעַ לֹא הֵבִיא כָּאן דַּעַת הָרֹא"ש שֶׁחוֹלֵק עַל הָרַמְבַּ"ם וס"ל דְּלָא נִפְשְׁטָה הַאִיבַּעְיָ' וּבַחֲדָא סַגִּי וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַטּוּר לְקַמָּן סָעִיף י"ח גַּבֵּי חוֹפֵר בּוֹר סָמוּךְ לְבוֹרוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ ועי' בב"י מַה שֶּׁדָּחֲקוּ בָּזֶה ועכ"פ חָזֵינַן מהב"י דְּהַבַּיִן דְּהַטּוּר מַסְכִּים לְכָל דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בָּמָה שֶׁצָּרִיךְ גַּם לְכוֹתֶל בִּנְיָן הַרְחָקָה וְגַם סִיד.

אָמְנָם נִרְאֶה דְּהַטּוּר חוֹלֵק עַל הָרַמְבַּ"ם דַּהֲרֵי לֹא כ' רַק דְּמִסְתַּבְּרָ דְּצָרִיךְ לְהַרְחִיקוֹ דְּטִפֵּי מַזִּקִי הָנֵי מֵי רַגְלַיִם וַהֲרֵי בְּמֵי רַגְלַיִם לֹא נִזְכַּר סִיד כְּלָל בַּמִּשְׁנָה וכ"ע מוֹדִים דְּסַגִּי רַק בְּהַרְחָקָה לְחֻזְקָא אִם לֹא בְּגַוְמָא שֶׁל מֵי רַגְלַיִם דְּאָז יֵשׁ לָהֶם דִּין בּוֹר, ובע"כ הֶמְשֵׁךְ לְשׁוֹן הַטּוּר כָּךְ דְּהִקְשָׁה עַל הָרַמְבַּ"ם דְּבַגְּמָרָא לֹא נִזְכַּר זֶה בְּכוֹתֶל בִּנְיָן וְשׁוּב סְיֵים דמ"מ מִסְתַּבְּרָ דְּהַרְחָקָה צָרִיךְ דְּלָא גְּרִיעִי מִמֵּי רַגְלַיִם דְּנִזְכַּר בַּמִּשְׁנָה דְּצָרִיךְ הַרְחָקָה גַּם מִכּוֹתֶל בִּנְיָן וְזֶהוּ דְּדִקְדֵּק בִּלְשׁוֹנוֹ וכ' דְּמִיהוּ מִסְתַּבְּרָא דְּצָרִיךְ לְהַרְחִיקוֹ דְּטִפֵּי מַזִּקִי הָנֵי מֵי רַגְלַיִם שֶׁצָּרִיךְ לְהַרְחִיקוֹ פי' ומשו"ה לְעִנְיַן הַרְחָקָה מִסְתַּבְּרָ כְּוָתֵיהּ אֲבָל סִיד אֵין לְחַיְּיבוֹ וא"כ חוֹלֵק הַטּוּר עָלָיו דְּגַם אִם נֹאמַר דְּנִפְשְׁטָה הַאִיבַּעְיָ' דּוֹסֵד תִּנַּן מ"מ א"צ בְּבִנְיָן רַק הַרְחָקָה וְלֹא הֲוָצְרַךְ לְהָבִיא כָּאן דַּעַת הָרֹא"ש וְרַק לְקַמָּן גַּבֵּי בּוֹר הֲוָצְרַךְ לְהָבִיא דַּעַת הָרֹא"ש דס"ל דְּלָא נִפְשְׁטָה הַאִיבַּעְיָא: וּבְזֶה נִיחָא ג"כ דְּהָרַמְבַּ"ם כ' שֶׁלֹּא יִבָּלְעוּ בּוֹ הַמַּיִם הֲרֵי דס"ל דְּאַיְּירִי רַק בְּבוֹר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַיִם וּכְדַעַת הַתּוֹסָ' בְּרֵישׁ לֹא יַחְפּוֹר וְהַטּוּר כ' לְקַמָּן בְּסָעִיף י"ח וְז"ל וְאִם שְׂדֵה חֲבֵירוֹ עָשׂוּי לְבוֹרוֹת אָז צָרִיךְ לְהַרְחִיק מִן הַמִּיצָר ג"ט אפי' אִם חוֹפֵר בּוֹר בְּלֹא מַיִם וּכְשֶׁיָּבֹא חֲבֵירוֹ לַחְפּוֹר יַרְחִיק גַּם הוּא ג"ט וְיָסוּד כָּל אֶחָד כּוֹתֶל בּוֹרוֹ בְּסִיד לְדַעַת הרמ"ה שֶׁצָּרִיךְ הַרְחָקַת ג"ט וְגַם סִיד אֲבָל א"א הָרֹא"ש כ' דְּבַחֲדָא סַגִּי, הֲרֵי דס"ל לְהַטּוּר דְּגַם בְּלֹא מַיִם צָרִיךְ הַרְחָקָה וְגַם סִיד לָמָּ"ד דְּנִפְשְׁטָה הַאִיבַּעְיָ' דּוֹסֵד תִּנַּן וְכָאן הָא סָתַם

הַדְּבָרִים וְהֶעְתִּיק רַק לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם דְּמִשְּׁמְעוֹ דַּוְקָא עִם מַיִם, וּבְזֶה נִיחָא שֶׁפִּיר דְּאַע"ג דס"ל לְהַטּוּר דְּהַמִּשְׁנָה אַיְירֵי בְּלֹא מַיִם מ"מ הָא ס"ל דְּהַמִּשְׁנָה הָא לָא אַיְירֵי בְּכוֹתֶל בִּנְיָן וְרַק דמ"מ לְעִנְיַן הַרְחָקָה לָמְדוּ הַטּוּר בק"ו מִמֵּי רַגְלַיִם וַהֲרֵי מ"ר הוּא הֶזֵּיקָא דְּמִתּוּנְתָּא ומשו"ה, אִי אֶפְשָׁר לִלְמוֹד מִנֵּי רַק בְּבוֹר עִם מַיִם דְּהוּא ג"כ מִתּוּנְתָּא אֲבָל בְּלֹא מַיִם אֵין לָנוּ רְאִי' לְחַיְּבוֹ אֲפִילּוּ בְּהַרְחָקָה גְּרִידָא, וְיָצָא לָנוּ לְדַעַת הַטּוּר דְּגַבֵּי כּוֹתֶל בִּנְיָן בְּחוֹפֶר בּוֹר בְּלֹא מַיִם א"צ אפי' הַרְחָקָה ג"ט וְעִם מַיִם צָרִיךְ הַרְחָקָה אֲבָל סִיד א"צ גַּם אִם נֶאֱמַר דְּנִפְשְׁטָה דוסד תְּנַן, אָמְנָם צ"ע דִּבְרֵי הַטּוּר שכ' בְּסָעִיף ט' דִּבְגַוְונָא שֶׁמֵּי רַגְלַיִם נְקִיִּין לְתוֹכָהּ אֲפִילּוּ בְּכוֹתֶל אֲבָנִים צָרִיךְ לְהַרְחִיק ג"ט וְסָד בְּסִיד וכ"כ הרמ"ה וַהֲרֵי בַּמִּשְׁנָה לֹא נִזְכַּר סִיד כְּלָל בְּמֵי רַגְלַיִם ובע"כ דהרמ"ה לָמְדוֹ מֵאֵמַת הַמַּיִם דס"ל דְּגַוְונָא שֶׁל מ"ר לָא גְּרִיעִי מִנֵּי' וא"כ קָשֶׁה עַל הַטּוּר חָדָא אַמַּאי לֹא הֵבִיא דִּבְרֵי הָרֹא"ש דְּבַחָדָא סַגִּי שְׁנִית דַּהֲרֵי גַּם בֶּאֱמֶת הַמַּיִם ס"ל לְהַטּוּר דְּזֶהוּ רַק בְּכוֹתֶל בּוֹר אֲבָל בְּכוֹתֶל בִּנְיָן בְּנוֹדַאי א"צ סִיד וא"כ אַמַּאי כ' במ"ר גַּם סִיד וצ"ע:[ד] הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ט' מה' שְׁכֵנִים הֲלָכָה י' כָּתַב מִי שֶׁבָּא לַחְפּוֹר בּוֹר בְּסוֹף שָׂדֵהוּ אִם שְׂדֵה חֲבֵירוֹ אֵינוֹ עָשׂוּי לְבוֹרוֹת סוֹמֵךְ וְאִם נִמְלַךְ חֲבֵירוֹ לַחְפּוֹר בּוֹר בְּצִידּוֹ צָרִיךְ לְהַרְחִיק מִן כּוֹתֶל הַבּוֹר ג"ט עַד שֶׁיִּהְיֶ' חָלָל בֵּין שְׁנֵי הַבּוֹרוֹת שִׁשָּׁה טְפָחִים וְאִם הי' שְׂדֵה חֲבֵירוֹ עֲשׂוּיָ' לְבוֹרוֹת אֵינוֹ חוֹפֵר עַד שֶׁיַּרְחִיק מִן הַמְּיֻצָּר ג"ט וּכְשֶׁיַּבֹּא חֲבֵירוֹ לַחְפּוֹר יַרְחִיק גַּם הוּא ג"ט, וּבְנוֹדַאי צָרִיךְ עִיּוּן לָמָּה כָּתַב רַק הַרְחָקָה וְלֹא הִזְכִּיר שֶׁצָּרִיךְ ג"כ לָסוּד בַּסִּיד כְּמוֹ שֶׁכָּתַב אִיהוּ גּוּפֵי' גַּבֵּי כּוֹתֶל בִּנְיָן בַּהֲלָכָה א' לֹא יַחְפּוֹר אָדָם בּוֹר כו' בְּצַד כָּוְתָלוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ אא"כ הִרְחִיק מִן הַכּוֹתֶל ג"ט וְסָד בַּסִּיד לַכּוֹתֶל הַבּוֹר וּכְבָר הִקְשָׁה כֵּן הכ"מ ותי' דְּרַק שָׁם דְּאִיכָּא כּוֹתֶל משו"ה צָרִיךְ גַּם סִיד לְבַד הַהַרְחָקָה שֶׁלֹּא יִתְקַלְקֵל הַכּוֹתֶל אֲבָל הָכָא דְּלֵיכָּא כּוֹתֶל בִּנְיָן סִיד זֶה אֵינוֹ לֹא מַעֲלֶה וְלֹא מוֹרִיד וְכֵן כת' הב"י בְּבֶדֶק הַבַּיִת ועפ"ז סָתַם הב"י בשו"ע דְּבִסְעִיף י' כת' כִּלְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם בְּכוֹתֶל בִּנְיָן דְּצָרִיךְ הַרְחָקָה וְגַם סִיד וּבִסְעִיף י"ח גַּבֵּי מִי שֶׁבָּא לַחְפּוֹר בּוֹר סָמוּךְ לְבוֹרוֹ לֹא הִזְכִּיר סִיד כְּלָל אָמְנָם הַטּוּר בִּסְעִיף י"ח אַחַר שכת' דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם סַיֵּים וְז"ל וְיסוֹד כָּל אֶחָד כּוֹתֶל בּוֹרוֹ בְּסִיד לְדַעַת הרמ"ה שֶׁצָּרִיךְ הַרְחָקָה וְגַם טִיחַת סִיד אֲבָל א"א הָרֹא"ש ז"ל כת' דְּבַחָדָא סַגִּי, וְעַיֵּין בְּאַלְפָּסִי בַּמִּשְׁנָה דְּלֹא יַחְפּוֹר נְדָפַס שָׁם עַל הַגִּלָּיוֹן וְז"ל לְדַעַת הרמ"ה צָרִיךְ הַרְחָקָה ג"ט וְגַם סד בְּסִיד וּלְדַעַת מְיַיְמֵנִי וסְמָ"ג וְטוּר סַגִּי בְּחַד מִנַּיְיהוּ, הֲרֵי דְּגַם הַגָּהָה זוֹ הֵבִין בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם דְּבְסָמוּךְ לְבוֹר א"צ סִיד וּמְחַלֵּק כהב"י בֵּין כּוֹתֶל בּוֹר לְכוֹתֶל בִּנְיָן.

אָמְנָם בְּנוֹדַאי דְּהַגָּהָה זוֹ נִדְפְּסָה בְּטָעוּת דַּהֲרֵי בַּסְּמָ"ג ה' נִזְקֵי שְׁכֵנִים מְבֹאָר לְהֶדְיָא הַהֶיפּוּךְ דְּהַבָּא לַחְפּוֹר סָמוּךְ לַבּוֹר צָרִיךְ לְהַרְחִיק ג"ט וְסָד בְּסִיד ובע"כ דְּהוּא טה"ד וצ"ל כֵּן הוּא דַּעַת מְיַיְמֵנִי וְהַסְּמָ"ג וּלְדַעַת הַטּוּר סַגִּי בַּחָדָא מִנַּיְיהוּ) וְדִבְרֵי הב"י אֵלּוּ נִפְלָאִים טוּבָא דַּהֲרֵי עִיקַּר דִּינָא שֶׁל סִיד הַנֶּאֱמָר בַּמִּשְׁנָה דְּרֵישׁ לֹא יַחְפּוֹר הֲרֵי קָאֵי עַל כּוֹתֶל בּוֹר וְכִדְמִשְׁנֵינַן בגמ' שָׁם פָּתַח בְּבוֹר וְסַיֵּים בַּכּוֹתֶל אָמַר אַבַּיֵי וְאִיתֵּימָא ר"י מִכּוֹתֶל בּוֹרוֹ שָׁנִינוּ רַק דְּהָרַמְבַּ"ם ס"ל דְּכוֹתֶל בִּנְיָן שָׁוֶה לְכוֹתֶל בּוֹר, ועכ"פ לֹא לָמְדוּ לַכּוֹתֶל בִּנְיָן רַק מִכּוֹתֶל בּוֹר הַנֶּאֱמָר בַּמִּשְׁנָה וְכֵיוָן דִּבְבִנְיַן כ' דְּצָרִיךְ גַּם סִיד דס"ל דְּנִפְשְׁטָה הַאִיבַּעְיָ' דּוֹסֵד תְּנַן הָאֵיךְ אֶפְשָׁר לוֹמַר דִּבְבוֹר אֵין צָרִיךְ סִיד, וְהַיּוֹתֵר תָּמוּהַּ מַה שכ' הב"י מִסְּבָרָא דְּנַפְשֵׁי' דִּבְבוֹר סִיד לֹא מַעֲלֶה וְלֹא מוֹרִיד וּבַמִּשְׁנָה תָּנֵי סִיד גַּבֵּי בּוֹר וע"כ דִּבְרֵי הב"י צ"ע טוּבָא.

וְלִכְאוֹרָה נִרְאֶה מֻוכְרָח לוֹמַר דְּבַהֲלָכָה י"ח סָמַךְ עַצְמוֹ עַל מַה שֶׁכָּתַב בֵּיאֵר בַּהֲלָכָה א' דְּלִבַּד הַחֲרָחָה צָרִיךְ גַּם סִיד וְלֹא בָּא בַּהֲלָכָ' יו"ד רַק לְבָרֵר דִּין אֵימַת רַשַּׁאי לִסְמוֹךְ לְהַמְיַצֵּר וְאֵימָתַי אֵינוֹ רַשַּׁאי וְקִיצֵּר בִּפְרָטֵי הַדִּין וְכֵן מָצָאתִי בב"ח ולפי"ז יֵשׁ לְהָבִין קַצָּת לְשׁוֹן הַטּוּר דְּאַחַר שֶׁהֶעְתִּיק דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם סְתָם וְיסוֹד כָּל אֶחָד כּוֹתֶל בּוֹרוֹ בְּסִיד לְדַעַת הרמ"ה דְּלָמָּה לֹא נָקַט גַּם הָרַמְבַּ"ם דְּגַם הוּא ס"ל דּוֹסֵד תְּנַן וכמש"כ בַּהֲלָכָה א' וְעַיֵּין בב"ח שֶׁעָמַד בָּזֶה וְז"ל אע"ג דְּגַם הָרַמְבַּ"ם הָכִי ס"ל מ"מ כֵּינָן שֶׁלֹּא כָּתַב כָּאן בְּפֵירוּשׁ וְיסוֹד בְּסִיד לֹא הִזְכִּירוּ רַבֵּינוּ וּבְנַדַּאי הוּא דָּחוּק קַצָּת.

וְהַנִּרְאֶה עוֹד יוֹתֵר בְּדַעְתּוֹ שמשו"ה קִיצֵּר כָּאן מִשּׁוּם דְּמַשְׁמַע לָהּ לִפְעָמִים שא"צ לָסוּד כְּלָל (דְּבַדַּף י"ז) פְּלִיגִי אַבַּיֵי וְרָבָא בְּבָא לִסְמוֹךְ לְמֵיצַר דְּרָבָא אָמַר אֵינוֹ סוֹמֵךְ וַאֲפִ' לר' יוֹסֵי דְּאָמַר זֶה חוֹפֵר בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ וְזֶה נוֹטֵעַ בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ שָׁאנֵי הָכָא דא"ל כָּל מָרָא וּמָרָא דְּמַחֵית מַרְפֵּית לָהּ לְאַרַעַאי (וּבְדַף י"ט) אָמְרִי דְּבָבָא דְּרִישָׁא תָּנֵי הֶזֵּיקָא דְּמְתוּנְתָּא ומשו"ה כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בְּרֵישׁ הַפֶּרֶק דְּהַמִּשְׁנָה אַיְירֵי רַק בְּבוֹר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַיִם אֲבָל בְּאֵין בּוֹ מַיִם א"צ הַרְחָקָה ג"ט וְהָא דְּאָמַר רָבָא כָּל מָרָא וּמָרָא הוּא דמשו"ה חֲשִׁיבִי גִּירֵי דִּילֵ' ומשו"ה אָסוּר גַּם לר' יוֹסֵי כֵּינָן דְּמִיָּד מַתְחִיל הַהֶיזֵּק אֲבָל עִיקַּר הַהַרְחָקָה הוּא מִשּׁוּם הַמַּיִם שֶׁיָּבוֹאוּ אַחַ"כ, וּבְשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת הֵבִיא בְּשֵׁם כַּמָּה מֵהָרַאשׁוֹנִים דס"ל דְּהַמִּשְׁנָה אַיְירֵי גַּם בְּאֵין בּוֹ מַיִם וְהָא דְּאָמְרִינַן דְּרִישָׁא הוּא הֶזֵּיקָא דְּמִתְּחִלָּה הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּאַיְירֵי בְּכָל גַּוָּנֵי וְאַיְירֵי גַּם בְּיֵשׁ בּוֹ מַיִם וְכֵן כָּתַב הַטּוּר בְּסִעִי' י"ח וְז"ל וְאִם שְׁדָה חֲבֵירוֹ עֲשׂוּי לְבוֹרוֹת אָז צָרִיךְ לְהַרְחִיק מִן הַמְיַצֵּר ג"ט אפי' אִם חוֹפֵר בּוֹר בְּלֹא הַמַּיִם וּכְשֶׁיָּבוֹא חֲבֵירוֹ לַחְפּוֹר יַרְחִיק גַּם הוּא ג"ט וְיסוֹד כ"א כּוֹתֶל בּוֹרוֹ בְּסִיד לְדַעַת הרמ"ה שֶׁצָּרִיךְ הַרְחָקָה ג"ט וְגַם טִיחַת סִיד הֲרֵי דְּהַתּוֹסָ' ס"ל דִּבְלֹא מַיִם א"צ אפי' הַרְחָקָה וְהַטּוּר ס"ל דְּגַם בְּלֹא מַיִם צָרִיךְ הַרְחָקָה וְגַם צָרִיךְ סִיד לְמָאן דס"ל דְּנִפְשְׁטָה הָאִיבַּעְיָ' דּוֹסֵד תְּנַן, וּבְדַעַת הָרַמְבַּ"ם נוֹכַל לוֹמַר דְּהוּא ס"ל סְבָרָא שְׁלִישִׁית כַּמַּכְרִיעַ בֵּין הָנֵי שְׁנֵי הַסְּבָרוֹת דַּהֲרֵי ז"ל בַּהֲלָכָה א' לֹא יַחְפּוֹר אָדָם לֹא בּוֹר וְלֹא יָבִיא אַמַּת הַמַּיִם וְלֹא יַעֲשֶׂה בְּרֵיכַת הַמַּיִם כו' אֶלָּא א"כ הִרְחִיק מִן הַכּוֹתֶל ג"ט וְיָסוּד בְּסִיד לְכוֹתֶל בּוֹר זֶה כו' כְּדֵי שֶׁלֹּא יִבָּלְעוּ הַמַּיִם וַיַּזִּיקוּ כּוֹתֶל חֲבֵירוֹ הֲרֵי מְבֹאָר לְהֶדְיָא בְּדָבָרָיו דאע"ג דְּאִיהוּ ס"ל דְּנִפְשְׁטָה הָאִיבְּעִי דְּוֹסֵד תְּנַן מ"מ א"צ לְסִיד אֶלָּא מְשׁוּם דְּיֵשׁ בַּבּוֹר מַיִם וַיַּזִּיק הַמְּתוּנְתָּא לַכּוֹתֶל אֲבָל בְּלֹא מַיִם מוּכָח לְהֶדְיָ' דס"ל דא"צ לָסוּד אֲבָל לְעִנְיַן הַרְחָקָה שֶׁל ג"ט אֵינוֹ מְבֹאָר בְּדָבָרָיו הָאֵיךְ ס"ל אִם הוּא בּוֹר בְּלֹא מַיִם וְנוֹכַל לוֹמַר דְּסָבָרָא לֵיהּ דְּהַרְחָקָה צָרִיךְ גַּם בְּלֹא מַיִם מְשׁוּם הַחֲפִירָה לְחֻזְקָא (וְכֵן מַשְׁמַע קַצָּת לְשׁוֹנוֹ) וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רָבָא דְּטַעַם מְשׁוּם כָּל מָרָא וּמָרָא וְרַק דְּאִם הִרְחִיק כְּדִינוֹ ס"ל דְּמִצַּד הַחֲפִירָה עַצְמוֹ שׁוּב א"צ יוֹתֵר דְּטְפֵי מג"ט אֵין מְקַלְקֵל כְּלָל בַּחֲפִירָתוֹ וְרַק דְּאִם יֵשׁ בּוֹ מַיִם הַמְּתוּנְתָּא יַזִּיק יוֹתֵר וְיוֹתֵר ומשו"ה צָרִיךְ ג"כ לָסוּד שֶׁלֹּא יִכָּנְסוּ בּוֹ הַמַּיִם וּבְלֹא מַיִם א"צ לְסוֹד וְסַגִּי בְּהַרְחָקָה לְחֻזְקָא אֲבָל הַהַרְחָקָה צָרִיךְ מִצַּד הַחֲפִירָה בְּעַצְמָהּ דְּלָא גְּרִיעִי חוֹפֵר בּוֹר מִמַּחֲרִישָׁה דְּתְנַן בַּמִּשְׁנָה דְּצָרִיךְ לְהַרְחוֹקוֹ ג"ט אע"ג דְּאֵין בּוֹ מְתוּנְתָּא כְּלָל וּכְמוֹ דְּאִיתָא בַּגְּמָרָ' שָׁם וּלְהַתּוֹסָ' נִצְטָרֵךְ לְדָחוֹק לְחַלֵּק בֵּין חוֹפֵר בּוֹר לְמַחֲרִישָׁה שֶׁהוֹלֵךְ עַל פְּנֵי כָּל אוֹרֶךְ הַכּוֹתֶל, ומשו"ה (בְּדַף י"ז) דְּאַיְירֵי רָבָא רַק לְעִנְיַן הָא דְּצָרִיךְ לְהַרְחִיק קָאָמַר הַטַּעַם מִשּׁוּם כָּל מָרָא וּמָרָא דְּזֶה צָרִיךְ גַּם בְּלֹא מַיִם, וְאִם נֹאמַר כֵּן הֲרֵי מְיֻשָּׁבִים דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם דְּבַהֲלָכָה א' כָּתַב הַךְ דְּיָנָא דְּבוֹר עִם מַיִם צָרִיךְ הַרְחָקָה וְגַם סִיד וּבַהֲלָכָה יו"ד הָא לָא אַיְירֵי בְּדִין שֶׁל הַרְחָקָה כַּמָּה הוּא רַק בָּא לִכְתּוֹב הַחִילּוּק אֵימָתַי רַשַּׁאי הָרִאשׁוֹן

לִסְמוֹךְ לְמֵיצַר בְּשָׂדֶה שֶׁאֵינוֹ עָשׂוּי לְבוֹרוֹת וּבְעִשּׂוּי לְבוֹרוֹת אֵינוֹ סוֹמֵךְ וּמֻוְכָּרַח לְהַרְחִיק
ג"ט וְלֹא הִזְכִּיר דִּינוֹ שֶׁל סִיד דְּהָא מַשְׁכַּחַת לָהּ לִפְעָמִים שֶׁאֵין צָרִיךְ סִיד וּכְמוֹ בְּחוֹפֵר בּוֹר
לְתַשְׁמִישִׁים אֲחֵרִים וְלֹא לְמַיִם וּרְאָיָ' לָזֶה דְּלֹא הִזְכִּיר רַק בּוֹר לְחַוָּדָא וְלֹא אַמַּת הַמַּיִם וְלֹא
בְּרֵיכַת הַכּוֹבְסִים כְּמוֹ שֶׁהִזְכִּיר בַּהֲלָכָה אַחֵר וְאִם יהי' בּוֹר עִם מַיִם לֹא הֲוָצְרַךְ לְכָתְבוֹ כָּאן
כִּי כְּבָר כָּתְבוּ בַּהֲלָכָה א' דִּבְמַיִם גַּם בְּכוֹתֶל בִּנְיָן צָרִיךְ לְהַרְחִיק וְגַם סִיד וכ"ש בְּכוֹתֶל בּוֹר
כֵּן הי' נִרְאֶה נָכוֹן בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם ומשו"ה הַטּוּר דכ' אפי' בְּלֹא מַיִם לֹא כת' רַק דְּלְדַעַת
הרמ"ה צָרִיךְ לָסוּד דְּלְהָרַמְבָּ"ם א"צ, אָמְנָם זֶהוּ דָּחוּק קָצָת דְּנִצְטָרֵךְ לְפָרֵשׁ דְּשָׂדֶה עָשׂוּי
לְבוֹרוֹת דְּלָא כְּפָרֵשׁ' דְּהַיְינוּ בֵּית הַשְּׁלָחִין שֶׁצָּרִיךְ לְהַשְׁקוֹתָהּ תָּדִיר רַק שֶׁעָשׂוּי לַבּוֹרוֹת
לְתַשְׁמִישֵׁי' אֲחֵרִים לְהַטְמִין בָּהּ פֵּירוֹת וְכַדּוֹמֶה: וְהִנֵּה אִם נֹאמַר כמש"כ בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם
דְּטַעֲמָא דְּכָל מָרָא וּמָרָא הוּא רַק לְהַרְחָקָה וְסִיד הוּא רַק מִשּׁוּם הַמַּיִם הָיָה נִרְאֶה לְיַשֵּׁב
דַּעַת הָרַמְבַּ"ם יוֹתֵר בְּפִשִׁיטוּת דְּגַם בַּהֲלָכָה יו"ד אַיְירֵי בְּכָל אָוְפָנֵי בּוֹר וְגַם עִם מַיִם ומ"מ
לֹא הֲוָצְרַךְ לְהַזְכִּיר שָׁם סִיד כְּלָל דְּהִנֵּה לְרָבָא דְּקָאָמַר דְּהָרֹאשׁוֹן אָסוּר לִסְמוֹךְ אע"ג דְּאֵין
לַחֲבֵרוֹ בּוֹר כְּלָל וַאֲפִי' לר' יוֹסֵי דְּאָמַר זֶה נוֹטֵעַ בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ מ"מ בּוֹר שָׁאנֵי דא"ל כָּל מָרָא
וּמָרָא, וְיֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק לְרָבָא אִם נֹאמַר כְּדַעַת הַפּוֹסְקִים דְּנִפְשְׁטָה הָאִיבַּעְיָ' דְּוָסֵד תְּנַן וּמַצְרִיךְ
הַמִּשְׁנָה הַרְחָקָה וְגַם סִיד וא"כ יֵשׁ לְעַיֵּן הָרֹאשׁוֹן הַבָּא לִסְמוֹךְ הַאֵיךְ דִּינוֹ אַלִּיבָּא דְּרָבָא
אִם לֹא מַצְרִיךְ לי' רָבָא רַק הַרְחָקָה לְחַוָּדָא אוֹ צָרִיךְ גַּם סִיד, וְהִנֵּה לְדַעַת הַטּוּר דס"ל
דְּלָמָ"ד דס"ל דּוֹסֵד תְּנַן גַּם בְּחוֹפֵר בְּלִי מַיִם צָרִיךְ הֶרְחֵק וְסִיד דס"ל דְּמִשּׁוּם הַחֲפִירָה
לְחַוָּדָא צָרִיךְ לִשְׁנֵיהֶם וְלֹא מְהַנֵּי הַרְחָקָה לְחַוָּדָא וּמַשְׁמַע דס"ל דְּגַם כְּשֶׁמַּרְחִיק ג"ט מ"מ
עוֹד מְקַלְקֵל יוֹתֵר וְצָרִיךְ לְסִיד לְהַחֲזִיקוֹ א"כ הָא פְּשִׁיטָא דְּלְרָבָא גַּם הָרֹאשׁוֹן צָרִיךְ שְׁנֵיהֶם
וְגַם לְדַעַת הַתּוֹסָ' הָא אֵין מָקוֹם לְהִסְתַּפֵּק בָּזֶה כֵּינָן דס"ל דְּמִצַּד הַחֲפִירָה בְּעַצְמָהּ אפי'
הַרְחָקָה א"צ וְרַק מִשּׁוּם הַמַּיִם שֶׁיְּבוֹאוּ אַחַ"כ הוּא דְּצָרִיךְ לְהַרְחִיק א"כ הֲרֵי אֵין לָנוּ שׁוּם
מָקוֹם וּסְבָרָא לְחַלֵּק בֵּין סִיד לְהַרְחָקָה כֵּינָן דְּגַם הַהַרְחָקָה הוּא רַק מִשּׁוּם הַמַּיִם שֶׁיִּהְיֶ'
אַחֲרֵי כֵן וְאַפֵּ"ה ס"ל לְרָבָא כֵּינָן דְּקָצָתְהֶיְזֵק מַיָּד בָּעֵת הַחֲפִירָה מִשּׁוּם הָכָא צָרִיךְ
לְהַרְחִיק כָּל הג"ט א"כ הָא פְּשִׁיטָא דְּצָרִיךְ גַּם לְסִיד דְּמַאי שְׁנָא, וְרַק לְפִי מַה שֶׁכָּתַבְנוּ
בְּדַעְתּוֹ שֶׁל הָרַמְבַּ"ם דְּנָחֵלַק בֵּיניֵהֶם דְּהַרְחָקָה הוּא מִשּׁוּם הַחֲפִירָה עַצְמָהּ וּכְשֶׁמַּרְחִיק שׁוּב
אֵין הַחֲפִירָה מַזִּיק כְּלָל וְרַק כְּשֶׁיֵּשׁ שָׁם מַיִם מַגִּיעַ הַמְּתִינָתָא גַּם יוֹתֵר מג"ט ומשו"ה צָרִיךְ
סִיד הֲרֵי יֵשׁ מָקוֹם לְחַלֵּק בֵּיניֵהֶם וְלוֹמַר דְּכֵינָן דְּכָל טַעְמוֹ שֶׁל רָבָא דְּקָאָמַר דְּגַם לר' יוֹסֵי
אֵינוֹ סוֹמֵךְ הוּא מִשּׁוּם דְּכָל מָרָא דְּשׁוּב אֵין צָרִיךְ לר' יוֹסֵי רַק לְהַרְחִיק דבלא"ה הֲרֵי מַזִּיקוֹ
בְּיָדַיִם וְכֵינָן שֶׁהִרְחִיק סַגִּי לר' יוֹסֵי דקי"ל כְּוָתֵי' דְּמַה שֶּׁיִּהְיֶ' אַחַ"כ כְּשֶׁיְּבוֹאוּ הַמַּיִם מְתוּנְתָּא
נֹאמַר דְּזֶה לֹא נֶחְשָׁב גִּירֵי' דִּילֵי' כְּלָל וְשׁוּב אֵין הָרֹאשׁוֹן צָרִיךְ לָסוּד כְּלָל דַּהֲרֵי כָּתְבוּ
הַתּוֹסָ' (בְּדַף כ"ב) בְּשֵׁם ר"ח בד"ה לֵימָא דְּכָל הַרְחָקוֹת דְּתָנַן בְּהַדְּ פִּירְקִין כְּמוֹ הַרְחָקַת
גֶּפֶת וְזֶבֶל וְרַחַיִם וְתַנּוּר בְּכוּלְּהוּ מוֹדֶה גַּם ר"י דְּכֻלְּהוּ חֲשִׁיבִי גִּירֵי' וְרַק בְּנוֹטֵעַ אִילָן סָמוּךְ
לַבּוֹר ס"ל לי' לר"י דְּשָׁרֵי דְּלָא הָוֵי גִּירֵי' כֵּינָן דְּאֵין הַשָּׁרָשִׁים מַגִּיעִים לַבּוֹר עַד אַחַר זְמַן
וְכֵן מִשְׁרָה אֵצֶל יָרָק לָא חֲשִׁיבָא גִּירֵי', וְעַיֵּין עוֹד בְּתוֹסָ' (דַּף י"ז) ד"ה מַרְחִיקִין אֶת הַגֶּפֶת
דְּמְבוֹאָר שָׁם דַּאֲפִי' לְרָבָא דְּאָמַר דְּהָרֹאשׁוֹן אָסוּר לִסְמוֹךְ מ"מ לר"י אֵין צָרִיךְ לְהַרְחִיק
גֶּפֶת מִמֵּיצַר חֲבֵירוֹ כָּל זְמַן שֶׁאֵין שָׁם כּוֹתֶל וְטַעְמָם דס"ל דלר"י לָא מִיקְרֵי כָּל הָנֵי גִּירֵי'
רַק כְּשֶׁיֵּשׁ שָׁם דָּבָר הַנִּיזָּק ומשו"ה בְּאִיכָּא כּוֹתֶל מוֹדֶה ר"י בְּגֶפֶת דְּאָסוּר אֲבָל בְּשֶׁאֵין שָׁם
כּוֹתֶל הַנִּיזָּק לָא מִיקְרֵי גִּירֵי' וְשָׁרֵי לר"י וְכֵן כ' הַנִּמּוּקִי יוֹסֵף שָׁם לְהֶדְיָא דכה"ג לָא מִקְרֵי

גִּירְיָ' וְרַק בְּבוֹר לְחַוְּדָא הוּא דְּאָמַר רָבָא דְּגַם לר"י אָסוּר וְאע"ג דְּלֵיכָּא עֲדַיִין דָּבָר הַנִּיזָּק מִשּׁוּם דִּבְכָל מָרָא וּמָרָא מְקַלְקֵל מַיָּד בְּיָדַיִם עָצֶם הַקַּרְקַע שֶׁל חֲבֵירוֹ, וא"כ י"ל דְּגַם בּוֹר א"צ הָרַאשׁוֹן רַק הַרְחָקָה לְחַוְּדָא וּמִשּׁוּם סְבָרָא דְּכָל מָרָא אֲבָל בְּהַרְחִיק וְשׁוּב אֵינוֹ מְקַלְקֵל כָּעֵת הַקַּרְקַע בַּחֲפִירָתוֹ וְלֵיכָּא סְבָרָא דְּמָרָא וּמָרָא שׁוּב הַךְ הֶזֵּיקָא דְּמִתּוּנְתָּא שֶׁהוּא ע"י הַמַּיִם הֲרֵי זֶה דּוֹמֶה לְגֶפֶת דְּכָל הֵיכָא דְּלֵיכָּא לַחֲבֵרוֹ כּוֹתֶל שָׁרֵי הָרַאשׁוֹן לְסַמּוֹךְ אַלֵּיבָּא דר"י דְּלָא מִקְּרֵי גִּירְיָ', וְלִכְאוֹרָה הוּא נָכוֹן בִּסְבָרָא וְנֹאמַר דְּכֵן ס"ל לְהָרַמְבַּ"ם וּכְמוֹ דְּהַדִּין בְּאֵם הי' לוֹ בּוֹר סָמוּךְ לְמֵיצַר הֶעָשׁוּי בְּהֶיתֵּר וּכְגוֹן בְּמוֹכֵר חֲצִי שָׂדֵהוּ והי' לוֹ שָׁם בּוֹר מְקוֹדֶם הֲרֵי וַדַּאי דְּמֻוָּתָּר לְהָבִיא אַחֵר הַמְּכִירָה שָׁם מַיִם לר' יוֹסִי כ"ז שֶׁאֵין לַחֲבֵירוֹ בּוֹר סָמוּךְ לוֹ דַּהֲבָאַת הַמַּיִם הֲרֵי הוּא כְּמוֹ גֶּפֶת דְּשָׁרֵי לְהַנִּיחַ סָמוּךְ לְמֵיצַר לר"י כֵּיוָן דְּלֹא שַׁיָּיךְ סְבָרָא דְּכָל מָרָא א"כ הֲרֵי נִרְאֶה כְּמוֹ כֵן הוּא בְּחוֹפֶר בּוֹר בַּתְּחִילָּה וְהִרְחִיק ג"ט כֵּיוָן דְּנֶאֱמַר דְּלְהָרַמְבַּ"ם אֵין הַסִּיד שַׁיָּיךְ כְּלָל לְהַחֲפִירָה בְּעַצְמָהּ וְכֵיוָן שֶׁהִרְחִיק יָכוֹל לַחְפּוֹר בְּלֹא מַיִם וְהַמַּיִם שֶׁיָּבוֹא אַחַ"כ שָׁרֵי לר"י, ומשו"ה ס"ל לְהָרַמְבַּ"ם לְדִינָא דְּלְדִינַן דקי"ל כר"י א"צ הָרַאשׁוֹן רַק לְהַרְחִיק לְחַוְּדָא, וְאֵין לְהַקְשׁוֹת עַל זֶה דא"כ מַאי פָּרִיךְ הגמ' לְרָבָא מַהָא דְּתָנַן לֹא יַחְפּוֹר אָדָם בּוֹר סָמוּךְ לְבוֹרוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ טַעְמָא דְּאִיכָּא בּוֹר הָא לֵיכָּא בּוֹר סוֹמֵךְ וּמַאי פָּרִיךְ נֵימָא מִשּׁוּם דְּמְסַיְּים הַמִּשְׁנָה אא"כ הִרְחִיק ג"ט וְסָד בַּסִּיד משו"ה נָקֵט סָמוּךְ לְבוֹרוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ דְּבִדְלֵיכָּא בּוֹר א"צ סִיד כְּלָל וְסַגִּי בְּהַרְחָקָה ג"ט לְחַוְּדָא דְּהָא וַדַּאי דּוֹחֵק לוֹמַר דְּקָוְשְׁיַ' הגמ' אָזְלָא רַק אִם נֶאֱמַר אוֹ סָד בְּסִיד תְּנַן דִּלְדִידֵי' א"צ רַק חֲדָא אוֹ הַרְחָקָה אוֹ סִיד וּלְדִידֵי' הָא מֻוְכָרְחִין לוֹמַר דְּהַסִּיד בָּא לְתַקֵּן וּלְחַזֵּק מַה שֶׁקִּלְקֵל בַּחֲפִירָתוֹ ע"י כָּל מָרָא וּמָרָא דְּזֶה וַדַּאי לֹא נִיתַּן לְהֵאָמֵר דְּכֵיוָן דְּהָרַמְבַּ"ם פָּסַק כְּהַךְ לִישָׁנָא דּוֹסֵד תְּנַן דס"ל דְּנִפְשְׁטָה הָאִיבַּעְיָ' א"כ הָאֵיךְ נֶאֱמַר דְּקָוְשְׁיָ' זוֹ שֶׁל סְתָמָא דגמ' אָזַל רַק אַלֵּיבָּא דְּלִישָׁנָא דְּאוֹ סד תְּנַן.

אָמְנָם אֵין זֶה קָוְשְׁיָ' כְּלָל דְּקָוְשְׁיַ' הַגְּמָרָ' הוּא לְרַבָּנָן דְּאוֹסְרִים גַּם בְּלֹא גִּירְיָ' וּלְדִידְהוּ צָרִיךְ הָרַאשׁוֹן גַּם לָסוּד בַּסִּיד אַלֵּיבָּא דְּרָבָא אע"ג דְּלֹא שַׁיָּיךְ בּוֹ סְבָרָא דְּכָל מָרָא וּכְמוֹ דְּפָרִיךְ הַגְּמָרָ' שָׁם אַחֲרֵי כֵּן מֵהָא דְּתָנַן מַרְחִיקִין אֶת הַגֶּפֶת מִן הַכּוֹתֶל הָא לֵיכָּא כּוֹתֶל סָמִיךְ וְכָתְבוּ הַתּוֹסָ' בד"ה מַרְחִיקִין לר"י בְּוַדַּאי דְּשָׁרֵי לִסְמוֹךְ גֶּפֶת בְּלֵיכָּא כּוֹתֶל גַּם לְרָבָא רַק פָּרִיךְ דִּלְרַבָּנָן צָרִיךְ לִהְיוֹת אָסוּר גַּם בְּלֵיכָּא כּוֹתֶל אַלֵּיבָּא דְּרָבָא וְכֵן נֹאמַר עַל קָוְשְׁיָ' זוֹ דְּפָרִיךְ רַק לְרַבָּנָן אֲבָל לְדִידַן דקי"ל כר"י דְּאֵינוֹ אָסוּר רַק בְּגִירְיָ' י"ל כמש"כ דְּגַם אַלֵּיבָּא דְּרָבָא א"צ הָרַאשׁוֹן לְסוֹד כְּלָל.

וא"כ הָא נוּכַל לְיַשֵּׁב הֵיטֵב דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם דְּבַהֲלָכָה א' דְּאַיְירֵי בָּבָא לַחְפּוֹר בּוֹר סָמוּךְ לְכוֹתֶל בִּנְיָן שֶׁל חֲבֵירוֹ דְּכָבָר יֵשׁ לַחֲבֵירוֹ כּוֹתֶל מְקוֹדֶם שֶׁפִּיר מַצְרִיךְ לְהַרְחִיק מִשּׁוּם הַחֲפִירָה וְגַם צָרִיךְ לָסוּד מִשּׁוּם הַמְּתוּנְתָּא דְּכֵיוָן דְּכָבָר יֵשׁ לוֹ כּוֹתֶל גַּם הַמְּתוּנְתָּא מִקְּרֵי גִּירְיָ' וְאָסוּר גַּם לר"י וכמש"כ הַתּוֹסָ' דְּכָל הַהַרְחָקוֹת אָסוּר גַּם לר"י אֲבָל בַּהֲלָכָה יו"ד דְּאַיְירֵי בָּבָא לַחְפּוֹר בּוֹר סָמוּךְ לְמֵיצַר כָּתַב דִּבְשָׂדֶה הֶעָשׁוּי לְבוֹרוֹת אָסוּר לַחְפּוֹר עַד שֶׁיַּרְחִיק ג"ט וְלֹא הִזְכִּיר סִיד דְּהָרַאשׁוֹן א"צ לְסוֹד אַלֵּיבָּא דר"י כֵּיוָן שֶׁאֵין לַחֲבֵירוֹ בּוֹר לָא מִקְּרֵי הַמְּתוּנָּא גִּירְיָ' וְרַק הַרְחָקָה צָרִיךְ מִשּׁוּם כָּל מָרָא, וְהָא דְּכָתַב הָרַמְבַּ"ם וּכְשֶׁיָּבֹא חֲבֵירוֹ ג"כ לַחְפּוֹר יַרְחִיק גַּם הוּא ג"ט וְלֹא הִזְכִּיר סִיד אע"ג דְּכָבָר יֵשׁ לַחֲבֵרוֹ בּוֹר וא"כ גַּם הַמְּתוּנְתָּא מִקְּרֵי גִּירְיָ' ג"כ נִיחָא שַׁפִּיר דַּהֲרֵי כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בַּסּוּגְיָ' דְּחַרְדָּל דמשו"ה ס"ל לר"י דְּבַעַל הַחַרְדָּל יָכוֹל לְסַמּוֹךְ אע"ג דְּבַעַל הַדְּבוֹרִים סָמַךְ מְקוֹדֶם וּבְהֶיתֵּר סָמַךְ מ"מ

כֵּינָן דִּשְׁנֵיהֶם מַזִּיקִים לַהֲדָדֵי נִמְצָא עָשָׂה בַּעַל הַדְּבוֹרִים שֶׁלֹּא כַּהוֹגֶן בִּסְמִיכָתוֹ משו"ה גַּם בַּעַל הַחַרְדָּל יָכוֹל לִסְמוֹךְ אַחַ"כ בְּלִי שׁוּם הַרְחָקָה כְּלָל וְגַם רַבָּנָן לָא פְּלִיגִי שָׁם עַל ר"י רַק מִשּׁוּם דס"ל דִּדְבוֹרִים לָא מַזְקִי לְחַרְדָּל כְּלָל וְלֹא עָשָׂה שֶׁלֹּא כַּהוֹגֶן כְּלָל וְהָא דְּגַבֵּי בּוֹר ס"ל לְאַבַּיֵי דְּהָרִאשׁוֹן רַשַּׁאי לִסְמוֹךְ וְהַשֵּׁנִי הַבָּא לַחְפּוֹר צָרִיךְ לְהַרְחִיק כָּל הַהַרְחָקָה שֶׁל שִׁשָּׁה טְפָחִים מִשּׁוּם דְּאִם לֹא יַרְחִיק יַזִּיקוּ יָדִים דְּכֹל מָרָא וּמָרָא, ומשו"ה לֹא הִצְרִיךְ הָרַמְבַּ"ם גַּם לְהַשֵּׁנִי לָסוּד כֵּינָן דְּהָרִאשׁוֹן א"צ לְסִיד הָא שׁוּב מִמֵּילָא גַּם הַשֵּׁנִי א"צ לָסוּד דַּהֲרֵי בְּהַמְתוּנָא שְׁנֵיהֶם מַזִּיקִים אַהֲדֵי וְכֵינָן דְּהָרִאשׁוֹן סָמַךְ בְּלֹא סִיד אע"ג דִּבְהֶיתֵּר עָשָׂה מ"מ הֲרֵי הוּא שֶׁלֹּא כַּהוֹגֶן משו"ה גַּם לְהַשֵּׁנִי א"א לְחַיְּבוֹ לָסוּד וְאִין הָכִי נָמֵי אִם יִתְרַצֶּה הָרִאשׁוֹן אַחַ"כ לָסוּד כֹּותֶל בּוֹרוֹ דְּיָכוֹל לְהַכְרִיחַ גַּם לְהַשֵּׁנִי לָסוּד רַק הֲרֵי בָּזֶה לָא אַיְּרֵי הָרַמְבַּ"ם כְּלָל, וְכֵן בְּשָׂדֶה שֶׁאֵינוֹ עָשׁוּי לַבּוֹרוֹת דְּכָתַב הָרַמְבַּ"ם דְּהָרִאשׁוֹן חוֹפֵר בְּלִי שׁוּם הַרְחָקָה כְּלָל ומש"ה כָּתַב דְּהַשֵּׁנִי צָרִיךְ לְהַרְחִיק שִׁשָּׁה טְפָחִים דִּבְפָחוֹת מִכָּאן אִיכָּא כָּל מָרָא וּמָרָא וְיַזִּיקוּ בְּיָדַיִם וּבְהַרְחָקָה סַגִּי לִי' דְּכְשֶׁהִרְחִיק וְלִיכָּא סְבָרָא דְּמָרָא וְנִשְׁאַר רַק מִשּׁוּם מִתְּנָא א"צ לְסוּד כֵּינָן דְּגַם הָרִאשׁוֹן מַזִּיקוֹ וְרַק בַּהֲלָכָה א' דְּאַיְּרֵי בְּכוֹתֶל בְּנָיָן דְּהָרִאשׁוֹן אֵינוֹ מַזִּיק כְּלָל לְהַשֵּׁנִי וּכְשֶׁבָּא הַשֵּׁנִי לַחֲפּוֹר הָא כְּבָר יֵשׁ לַחֲבֵירוֹ כּוֹתֶל משו"ה צָרִיךְ לְהַרְחִיק וְגַם לָסוּד דְּגַם הַמְּתוּנָא מִקְּרֵי גִּירֵי כְּשֶׁיֵּשׁ שָׁם דָּבָר יֵשׁ לַחֲבֵירוֹ כּוֹתֶל משו"ה נִרְאֶה לְכְאוֹרָה לוֹמַר בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם.

הַיּוֹצֵא לָנוּ דִּלְהָרַמְבַּ"ם אֵין מָקוֹם לְחַיְּבוֹ לָסוּד רַק בְּכוֹתֶל בְּנָיָן דִּכְבָר יֵשׁ הַכּוֹתֶל קוֹדֶם הַחֲפִירָה דְּמִקְּרֵי גַּם הַמְּתוּנָא גִּירֵי' גַּם לר"י וְהַכּוֹתֶל אֵינוֹ מַזִּיק כְּלָל לְהַבּוֹר משו"ה צָרִיךְ הַחוֹפֵר גַּם לָסוּד אֲבָל בְּכוֹתֶל בּוֹר לֹא שַׁיָּיךְ לְמִתְנִי חִיּוּבָא שֶׁל סִיד דִּלְדִידֵי' הָרִאשׁוֹן א"צ לָסוּד וּמִמֵּילָא גַּם הַשֵּׁנִי א"צ לְסוּד כֵּינָן דִּשְׁנֵיהֶם מַזִּיקִים זֶה אֶת זֶה וְרַק כְּשֶׁבָּאוּ לַחֲפּוֹר בְּבַת אַחַת דְּאָז יָכוֹל כָּל אֶחָד לָכוֹף אֶת חֲבֵירוֹ לְהַרְחִיק וְגַם לָסוּד, וַאֲפִי' חָפְרוּ בָּזֶה אַחַר זֶה אִם הָרִאשׁוֹן רוֹצֶה בִּרְצוֹנוֹ לָסוּד כָּוֻתְלוֹ יָכוֹל לָכוֹף גַּם לְהַשֵּׁנִי וּלְרַבָּנָן מַשְׁכַּחַת לָהּ גַּם בְּזֶה אַחַר זֶה דִּלְדִידְהוּ גַּם הָרִאשׁוֹן צָרִיךְ לָסוּד וּמִמֵּילָא גַּם הַשֵּׁנִי צָרִיךְ לָסוּד, וְהַטּוּר אָזַל לְשִׁיטָתוֹ שכ' דְּלָמָ"ד דְּנִפְשְׁטָה הַאִיבַּעְיָ' דּוֹסֵד תִּנַן גַּם בְּחוֹפֵר בְּלֹא מַיִם צָרִיךְ הַרְחָקָה וְסִיד דס"ל דְּמִשּׁוּם הַחֲפִירָה לְחוּדָהּ צָרִיךְ גַּם סִיד לְדִידֵי' וא"כ גַּם הָרִאשׁוֹן צָרִיךְ לְסִיד וּמִמֵּילָא גַּם הַשֵּׁנִי ומש"ה אַחַר שֶׁהֶעְתִּיק דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם סְיֵים דלהרמ"ה צָרִיךְ שְׁנֵיהֶם לָסוּד כָּל אֶחָד כָּוֻתְלוֹ, אָמְנָם א"כ יֵשׁ לְהָבִין לְהָרַמְבַּ"ם לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה דִּתְנַן לֹא יַחְפּוֹר אָדָם בּוֹר וְלֹא שִׂיחַ כו' אא"כ הִרְחִיק מִכּוֹתֶל חֲבֵירוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים וְסָד בְּסִיד הֲרֵי דְּנָקְטָה הַמִּשְׁנָה דְּהַחוֹפֵר הַשֵּׁנִי מְחֻוַּיָּב לָסוּד וְהֵיכִי מַשְׁכַּחַתְּ לָהּ.

וּבְשִׁלְמָא לְאַבַּיֵי דְּאָמַר דְּהָרִאשׁוֹן יָכוֹל לִסְמוֹךְ לכו"ע נִיחָא שַׁפִּיר אַף עַל גַּב דְּהָרִאשׁוֹן כְּבָר סָמַךְ וא"כ הָא אֵין מָקוֹם לְחַיֵּיב אֶת הַשֵּׁנִי לְסוּד דִּנְהִי דְּהַרְחָקָה מְחֻוַּיָּב כִּי הֵיכִי דְּלָא נָזְקִי' בְּיָדַיִם אֲבָל אַמַּאי חַיָּיב לָסוּד דְּזֶה נִיחָא דַּהֲרֵי לְאַבַּיֵי הָא אַיְּרֵי הַמִּשְׁנָה בְּבָאוּ לַחֲפּוֹר שְׁנֵיהֶם בב"א וְשַׁפִּיר תָּנֵי דס"א יָכוֹל לְהַכְרִיחוֹ לַחֲבֵירוֹ לְהַרְחִיק וְגַם לָסוּד אֲבָל לְרָבָא דס"ל דְּהָרִאשׁוֹן אֵינוֹ סוֹמֵךְ וּבַגְמ' עוֹד מֵבִיא רַאי' לְרָבָא מֵהַמִּשְׁנָה מִדְּקָתָנֵי אא"כ הִרְחִיק מִכּוֹתֶלְחֲבֵירוֹ וְאוֹקִימְנָא מִכּוֹתֶל בּוֹרוֹ הֲרֵי דְּגַם הָרִאשׁוֹן הֻזְכַּרְ לְהַרְחִיקוֹ הֲרֵי דְּלְרָבָא לָא אַיְּרֵי רַק בזא"ז וא"כ הָא אַיְּךְ תָּנֵי וְסָד כֵּינָן דְּהָרִאשׁוֹן לֹא חַיְּבְנוּ אוֹתוֹ לָסוּד מִמֵּילָא גַּם הַשֵּׁנִי א"צ לָסוּד וְהָאַיְּךְ אתי' פַּשְׁטוּת הַמִּשְׁנָה דְּקָתָנֵי דְּהַחוֹפֵר הַשֵּׁנִי מֻזְכָּרְ לָסוּד וְדוֹחֵק קָצָת לוֹמַר דְּאַיְּרֵי כְּשֶׁהָרִאשׁוֹן רוֹצֶה לָסוּד עַתָּה כָּוֻתְלוֹ דְּאָז יָכוֹל לְהַכְרִיחַ גַּם לְהַשֵּׁנִי לָסוּד

דַּהֲרֵי לָא תָּנֵי לָהּ בַּמִּשְׁנָה וּסְתָמָא קָתָנֵי דְּהַשְׁתָּא חַיָּיב לָסוּד וּבִשְׁלָמָא מַה דְּתָנֵי סְתָמָא דְּהַשְׁתָּא מְחַוָּיֵב לְהַרְחִיק נִיחָא כֵּיוָן דְּגַם הָרִאשׁוֹן הֻוְכַּרַח לְהַרְחִיק אֲבָל בְּהַהִיא דְּסִיד קָשֶׁה, וצ"ל דְּהַהִיא בָּבָא אָתֵי רַק כְּרַבָּנָן דר"י דְּלִדְיָדְהוּ גַּם הָרִאשׁוֹן מְחַוָּיֵב לָסוּד ומש"ה תָּנֵי סְתָמָא דְּהַשְׁתָּא חַיָּיב לָסוּד.

אָמְנָם גַּם לְרַבָּנָן לָא נִיחָא רַק לְשִׁיטַת רַשׁ"י דס"ל בַּסַּוְגְיָא דְּחַרְדָּל דְּכָל הַסַּוְגְיָא קָיְימָא גַּם לְפִי הַמַּסְקָנָא דִּלְרָבָא בְּכָל הַהַרְחָקוֹת דְּתָנֵינַן בְּכֻלְּהֵי פִּירְקִין אָסוּר אַלִּיבָּא דְּרַבָּנָן גַּם בְּלִיכָּא כֹּותֶל ומש"ה גַּם הָרִאשׁוֹן הֻוְצְרַךְ לָסוּד אֲבָל לפי' ר"ת ור"ח שֶׁהֵבִיאוּ הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ שָׁם דְּלְהַמַּסְקָנָא הָדַר בי' הַגְּמָרָ' מִכָּל הַסַּוְגְיָא וְגַם רָבָא מוֹדֶה בְּכָל הַהַרְחָקוֹת דַּאֲפִילּוּ לְרַבָּנָן שָׁרֵי כ"ז דְּלֵיכָּא דָּבָר הַנִּיזָּק וְהָרִאשׁוֹן יָכוֹל לִסְמוֹךְ וְרַק בְּבוֹר לְחֻוָּדָא פְּלִיג רָבָא וס"ל דְּאָסוּר לכו"ע לִסְמוֹךְ וַאֲפִי' לר"י מִשּׁוּם סְבָרָא דְּכָל מָרָא וְכִינּוֹן שֶׁכָּתַבְנוּ דְּלְהָרַמְבָּ"ם לָא מְהַנֵּי סְבָרָא דְּכָל מָרָא וּמָרָא לְגַבֵּי סִיד א"כ הָא גַּם לְרַבָּנָן א"צ הָרִאשׁוֹן לָסוּד וא"כ הָא קָשֶׁה לְרָבָא דְּהָאֵיךְ תָּנֵי בַּמִּשְׁנָה דְּהַשְׁתָּא מְחַוָּיֵב לָסוּד.

אָמְנָם אֵין זֶה קֻוּשְׁיָ' אִם נֹאמַר דְּהָרַמְבַּ"ם גּוֹרֵס כְּגִירְסַת רַשׁ"י: [ה] בָּרֹא"שׁ פֶּרֶק לֹא יַחְפּוֹר סִי' א' וְאֵין דְּבָרָיו נִרְאִין כו' לְכְאוֹרָה צ"ע דִּנְהִי דְּחוֹלֵק עַל הר"י וס"ל דְּכֵיוָן דְּאֵינוֹ יָכוֹל לִמְחוֹת לָא הָוֵי חֲזָקָה מ"מ אַפַּתִּי יִמְחֶה בְּיָדוֹ מִשּׁוּם הַסַּעֲנָה דְּשָׁמָא יִתְעַצֵּל לִסְתּוֹם הַחַלּוֹן כְּשֶׁיִּבָּנֶה חֲצֵירוֹ, וצ"ל דס"ל לְהָרֹא"שׁ דְּסַעֲנָה זוֹ לָא אָמְרִינַן רַק גַּבֵּי גֶּפֶת דְּאִיכָּא טוֹרַח בְּסִילּוּקוֹ משא"כ סְתִימַת חַלּוֹן לֵיכָּא טִירְחָא, וְלוֹחַק, וע"כ נִרְאֶה דְּהִנֵּה לְקַמָּן בָּאוֹת ו' כָּתַב הָרֹא"שׁ שָׁם הי' רֶפֶת בָּקָר קוֹדֶם לְאוֹצָר אע"פ דְּהָוֵי גִּירֵי' דִּילֵי' מִשּׁוּם דְּדֵירָה שָׁאנֵי, וּכְבָר הִקְשׁוּ רַבִּים עָלָיו דַּהֲרֵי הָרֹא"שׁ הִסְכִּים לְגִירְסַת ר"ת דְּהַגְּמָרָ' הָדַר בי' וּלְהַמַּסְקָנָא גַּם רָבָא ס"ל כְּאַבַּיֵי בְּכָל הַנִּזְיקִין לְבַד מִבּוֹר וּמִטַּעַם דְּכָל מָרָא וּמָרָא וא"כ הֲרֵי שׁוּב אֵין אָנוּ צְרִיכִין לְתֵירוּץ דְּדֵירָה שָׁאנֵי וכמש"כ הַתּוֹסָ' לְהֶדְיָ' (בְּדַף כ"ה) בד"ה עָנִי דְּלְהַמַּסְקָנָא אֵין אָנוּ צְרִיכִים לוֹמַר דִּירָה שָׁאנֵי, וְהַהֶכְרֵחַ לוֹמַר דְּהָרֹא"שׁ חוֹלֵק עַל הַתּוֹסָ' בָּזֶה וס"ל דְּגַם לְפִי הַמַּסְקָנָא דְּרָבָא ס"ל כְּאַבַּיֵי מ"מ הֵיכָא דְּהָוֵי גִּירֵי' מְחַוָּיֵב לְסַלְּקוֹ אפי' אִם סָמַךְ מִקּוֹדֶם מ"מ אַחַ"כ כְּשֶׁיֵּשׁ שָׁם דָּבָר הַנִּיזָּק מְחֻוָּיב לְסַלֵּק לכו"ע וְגַם אַבַּיֵי מוֹדֶה לְזֶה וְרַק רֶפֶת מְשׁוּם דִּירָה שָׁאנֵי, וּבְזֶה נִיחָא (דְּבְדַף י"ח) דְּמְשַׁנֵּי דִּירָה שָׁאנֵי קָאָמַר דַּיְקָא נָמֵי דְּתָנֵי עֲלַהּ אִם הי' רֶפֶת בָּקָר קוֹדֶם לְאוֹצָר מַוְתָּר וְדָחֲקוּ רַשׁ"י וְהַתּוֹסָ' דה"ק דְּמִדְּלָא נְקַט זֶה בְּשְׁאָרֵי נְזִיקִין וְנָקְטָה רַק בְּרֶפֶת קוֹדֶם לְאוֹצָר וְהַתּוֹסָ' נִשְׁאֲרוּ בְּתֵימַהּ דְּיִלְמָא נַקְטָהּ לִרְבוּתָא וְאַלִּיבָּא דר"י וּלְהָרֹא"שׁ א"ש בְּפְשִׁיטוּת דְּגַם לְאַבַּיֵי דְּקָאָמַר מַוְתָּר לִסְמוֹךְ מ"מ אַחַ"כ כְּשֶׁבָּא לְשֵׁם דָּבָר הַנִּיזָּק מְחֻוָּיב לְסַלֵּק הֵיכָא דְּהָוֵי גִּירֵיהּ וא"כ הָא שַׁפִּיר קָאָמַר דַּיְקָא נָמֵי דְּתָנֵי אִם הי' רֶפֶת בָּקָר קוֹדֶם מַוְתָּר גַּם אַחַ"כ וְזֶה הַרֵי צ"ל אָסוּר גַּם לְאַבַּיֵי ובע"כ דְּדֵירָה שָׁאנֵי, ולפי"ז הֲרֵי יֵשׁ לְהָבִין הָא דְּבַתְּחִילָּה פָּרִיךְ הגמ' לְרָבָא מֵהָא דְּתָנַן לֹא יִפְתַּח חֲנוּת שֶׁל נַחְתּוֹמִין תַּחַת אוֹצָרוֹ וְלֹא רֶפֶת בָּקָר טַעְמָא דְּאִיכָּא אוֹצָר הָא לֵיכָּא אוֹצָר שָׁרֵי וּמַאי פָּרִיךְ לְרָבָא וַהֲרֵי גַּם לְאַבַּיֵי תִּיקְשֶׁה, ובע"כ צ"ל דְּלְאַבַּיֵי נִיחָא לי' שַׁפִּיר הַמִּשְׁנָה דְּבְלֵיכָּא אוֹצָר שָׁרֵי וְאַחַ"כ כְּשֶׁיַּעֲשֶׂה אוֹצָר יְסַלְּקוּ וְרַק לְרָבָא פָּרִיךְ דס"ל דְּלְרַבָּנָן אָסוּר גַּבֵּי בּוֹר גַּם בְּלֹא סְבָרָא דְּכָל מָרָא וּמָרָא ובע"כ דְּרָבָא ס"ל דְּלָא מְהַנֵּי מַה שֶּׁיְּסַלְּקֶנּוּ אַחַ"כ דס"ל דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא יִתְעַצֵּל וְאַמַּאי שָׁרֵי בְּרֶפֶת אֲבָל לְאַבַּיֵי נִיחָא דְּלָא חָיְישִׁינַן כְּלָל לְיִתְעַצֵּל וּמֻוְכָּרַח דס"ל לְהַמַּקְשֶׁה דְּהַהִיא סְבָרָא דְּיִתְעַצֵּל לָא אָמְרִינַן לי' רַק לְרָבָא מֻוְכָּרַח כֵּן וא"כ לְפִי הַמַּסְקָנָא דְּהָדַר בי' וְגַם רָבָא לָא אָסִיר אפי' לְרַבָּנָן אֶלָּא בְּבוֹר מִשּׁוּם כָּל מָרָא וּמָרָא

שׁוּב לָא אָמְרִינַן כְּלָל סְבָרָא דְּיִתְעַצֵּל וּמש"ה פּוֹסֵק הָרֹא"שׁ דְּיָכוֹל לִפְתּוֹחַ חַלּוֹן עַל הַחֲוָרְבָּה, וְהוּא תֵּירוּץ נָכוֹן וּבָרוּר: סִימָן מז יַחְקוֹר בְּמַה שֶׁנֶּחְלְקוּ הָרֹאשׁוֹנִים בְּהָא דְּמְבוֹאָר בְּגְמָרָ' גַּבֵּי מִילָה דְּאִם פֵּירֵשׁ אֵינוֹ חוֹזֵר עַל צִיצִין שֶׁאֵין מְעַכְּבִין הַמִּילָה אִם הוּא רַק בְּשַׁבָּת אוֹ גַּם בְּחוֹל.

במס' שַׁבָּת דַּף קל"ג אִיתָא הַמָּל כָּל זְמַן שֶׁעוֹסֵק בַּמִּילָה כו' פֵּירֵשׁ עַל צִיצִין הַמְעַכְּבִין אֶת הַמִּילָה חוֹזֵר וְעַל שֶׁאֵין מְעַכְּבִין אֶת הַמִּילָה אֵינוֹ חוֹזֵר וְדַעַת הַטּוּר יו"ד סי' רס"ד דְּזֶה קָאֵי רַק בְּשַׁבָּת דְּאִם פֵּירֵשׁ לֹא נִיתְּנָה שַׁבָּת לִדְחוֹת מִשּׁוּם צִיצִין שֶׁאֵין מְעַכְּבִין אֲבָל בְּחוֹל חוֹזֵר גַּם עַל שֶׁאֵינָם מְעַכְּבִין כֵּיוָן דִּלְכַתְּחִלָּה צָרִיךְ לְמוּלָם אֲבָל דַּעַת הָרַמְבַּ"ם הוּבָא בב"י שָׁם דְּגַם בְּחוֹל אֵינוֹ חוֹזֵר עַל שֶׁאֵינָם מְעַכְּבִין אִם פֵּירֵשׁ וּכְבָר הִקְשׁוּ עַל הָרַמְבַּ"ם מֵהָא דְּאָמְרִי' בגמ' דְּשַׁבָּת הַנָּ"ל מַאן תַּנָּא פֵּירֵשׁ אֵינוֹ חוֹזֵר אָמַר רַבָּה בב"ח אָמַר ר' יוֹחָנָן ר' יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל ר"י ב"ב הוּא דְּתַנְיָ' י"ד שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת מַפְשִׁיטִין אֶת הַפֶּסַח עַד הֶחָזֶה דִּבְרֵי ר"י בְּנוֹ שֶׁל ריב"ב וחכ"א מַפְשִׁיטִין אֶת כֻּלּוֹ וְדָחֵי מִמַּאי ע"כ לָא קָאָמַר ר"י בְּנוֹ שֶׁל ריב"ב הָתָם דְּלָא בָּעֵינַן וְאַנְוֹהוּ אֲבָל הָכָא דְּבָעֵינַן וְאַנְוֹהוּ הִתְנָאֶה לְפָנָיו בְּמִצְוֹת עֲשֵׂה לְפָנָיו סֵוְכָה נָאָה לוּלָב נָאֶה כו' אֶלָּא אָמַר ר"א ר' יוֹסֵי הִיא דס"ל גְּבִי עֲדוּת הַחֹדֶשׁ אִם נִרְאֶה בַּעֲלִיל דְּאֵין מְחַלְּלִין עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת כו' ועכ"פ הָא חָזֵינַן דְּשַׁיָּךְ וְאַנְוֹהוּ גַּבֵּי מִילָה בְּמַה שֶׁחוֹתֵךְ אַחַ"כ גַּם הַצִּיצִין שֶׁאֵין מְעַכְּבִין וא"כ הָא וַדַּאי נִרְאֶה דְּבְחוֹל צָרִיךְ לַחֲזוֹר מִשּׁוּם הִתְנָאֶה לְפָנָיו בְּמִצְוֹת וּכְמוֹ בְּכָל מִצְוֹת שֶׁחַיָּיב לַחֲזוֹר אַחַר הַיּוֹתֵר נָאֶה מִשּׁוּם הִידּוּר מִצְוָה וְרַק בְּשַׁבָּת אָסוּר דְּמִשּׁוּם הִידּוּר אֵין מְחַלְּלִין הַשַּׁבָּת וְעַיֵּ' בְּשַׁאֲגַת ארי' סִימָן נ' מַה שֶּׁכָּתַב בָּזֶה, וְהַנִּרְאֶה בְּדַעְתּוֹ שֶׁל הָרַמְבַּ"ם לְיַשְּׁבוֹ ע"פ הַסְּבָרָא דס"ל דַּהֲרֵי וַדַּאי קָשֶׁה מַאי פָּרִיךְ הַגְּמָרָ' אֲבָל הָכָא דְּבָעֵינַן וְאַנְוֹהוּ וּמֵבִיא לְהַהִ בָּרַיְיתָא דְּתַנְיָ' עֲשֵׂה לְפָנָיו סֵוְכָה נָאָה דְּמַה דְּמְיוֹן הוּא זֶה לָזֶה דְּבִשְׁלָמָא בְּסֵוְכָה וְלוּלָב כְּשֶׁעוֹשֶׂה אוֹתָן נָאֶה אֵיכָא בְּעֵת קִיּוּם שֶׁל הַמִּצְוָה וְאַנְוֹהוּ וְשַׁיָּךְ שַׁפִּיר לוֹמַר דְּקִיּוּמוֹ שֶׁל הַמִּצְוָה צָרִיךְ לִהְיוֹת בְּאוֹפֶן הַיּוֹתֵר נָאֶה וּמְהֻדָּר משא"כ גַּבֵּי מִילָה מֵאַחַר שֶׁכְּבָר מָל וּפֵירֵשׁ יָדָיו מִמֶּנּוּ הֲרֵי כְּבָר נִגְמְרָה מַעֲשֶׂה שֶׁל הַמִּצְוָה לְגַמְרֵי דַּהֲרֵי הַמִּצְוָה הוּא לָמוּל אֶת בְּנוֹ וּכְבָר הָא מָלוּ וּכְשֶׁיַּחֲזוֹר אַחַר שֶׁכְּבָר פֵּירֵשׁ וְסִילֵק יָדָיו עַל צִיצִין שֶׁאֵינָם מְעַכְּבִין הֲרֵי יִתְנָאֶה בְּלֹא קִיּוּם הַמִּצְוָה וּבִשְׁלָמָא קוֹדֶם שֶׁסִּילֵק יָדָיו דְּהָוֵי הַכֹּל מַעֲשֶׂה אַחַת שַׁפִּיר מְחַוָּיב לַחֲתוֹךְ גַּם אוֹתָם שֶׁאֵין מְעַכְּבִין כְּדֵי שֶׁיֵּצֵא מַעֲשֶׂה הַמִּצְוָה מְהֻדָּרֶת אֲבָל אַחַר שפי' דִּכְבָר אֵין כָּאן שׁוּם מִצְוָה מִדְּאוֹרַיְיתָ' א"כ בְּמַה יִתְנָאֶה אַחַ"כ וְהִידּוּר מִצְוָה בְּלֹא מִצְוָה לֹא שָׁמַעְנוּ וּמַאי מְדַמֶּה לְהוּ לַהֲדָדֵי וְזֶה כַּמָּה נִסְתַּפַּקְתִּי בְּמִי שֶׁנָּטַל לוּלָב כָּשֵׁר ביו"ט שֶׁל סֵוְכּוֹת וְאַחַ"כ נִזְדַּמֵּן לוֹ לוּלָב יוֹתֵר נָאֶה אִם יֵשׁ עָלָיו חִיּוּב לִיקַּח הֶנָּאֶה די"ל דאע"ג דְּבַתְּחִלָּה אִם הָיוּ לְפָנָיו שְׁנֵיהֶם בְּיַחַד הי' מְחֻיָּב לִיטֹּל הֶנָּאֶה אֲבָל עַתָּה שֶׁכְּבָר נָטַל וְיָצָא בּוֹ דְּאֵין עָלָיו חִיּוּב שֶׁל הַמִּצְוָה א"כ בְּמַה יִתְנָאֶה זֶה בְּלֹא מִצְוָה, ומש"ה מְפָרֵשׁ הָרַמְבַּ"ם לְדָחְיוֹת הַגְּמָרָ' דה"ק דִּלְמָא עַד כָּאן לָא קָאָמַר ר"י בְּנוֹ שֶׁל ריב"ב הָתָם דְּלָא בָּעֵינַן וְאַנְוֹהוּ פֵּירוּשׁ דִּלְמָא לְעוֹלָם ס"ל לר"י דאע"ג דְּפֵירֵשׁ לָא הָוֵי הַתְחָלָה אַחֲרִיתָא וְהָוֵי הַכֹּל חֲדָא מַעֲשֶׂה וְאַפ"ה ס"ל גַּבֵּי פֶּסַח דְּאָסוּר לְהַפְשִׁיט יוֹתֵר מִשּׁוּם דְּלֹא שַׁיָּךְ וְאַנְוֹהוּ מש"ה ס"ל דְּגַם בְּמַעֲשֶׂה אַחַת אָסוּר לַעֲשׂוֹת יוֹתֵר מִן הַצָּרִיךְ לוֹ לְהָעֲבוֹדָה אֲבָל הָכָא דְּצָרִיךְ וְאַנְוֹהוּ מָצֵי סָבַר דְּחוֹזֵר ואע"ג דְּפֵירֵשׁ מ"מ הָוֵי הַכֹּל חֲדָא מַעֲשֶׂה וְשַׁיָּךְ וְאַנְוֹהוּ דְּהָוֵי בְּעֵת קִיּוּם הַמִּצְוָה, וא"כ הָא לְבַסּוֹף מַסִּיק הגמ' אֶלָּא אָמְרִי נְהַרְדָּעֵי רַבָּנַן דְּפְלִיגִי עַל ר"י הִיא דס"ל גַּבֵּי לֶחֶם הַפָּנִים טְפָחוֹ שֶׁל זֶה בְּצַד טְפָחוֹ שֶׁל זֶה אֲבָל אִם פֵּירֵשׁ

הָוֵי הַתְחָלָה אַחֲרִיתָא ומש"ה אֵינוֹ חוֹזֵר בְּשַׁבָּת דלר' יוֹסֵי דְּאָמַר אֲפִילּוּ אֵלּוּ נוֹטְלִין וְאֵלּוּ מַנִּיחִין אַף זֶה הי' תָּמִיד לְדִידֵי' אֲפִילּוּ פֵּירֵשׁ חוֹזֵר וא"כ לְרַבָּנָן דְּלְדִידְהוּ הָוֵי פֵּירֵשׁ מַעֲשֶׂה אַחֲרִיתָא וּכְבָר נִגְמְרָה מַעֲשֶׂה רִאשׁוֹנָה ומש"ה אֵינוֹ חוֹזֵר בְּשַׁבָּת א"כ הָא מִמֵּילָא לֹא שַׁיָּיךְ וְאַנְוֹהוּ אַחַר שֶׁכְּבָר הָלְכָה הַמִּצְוָה דְּבַמֶּה יִתְנָאֶה וּמִמֵּילָא גַּם בְּחוֹל אֵינוֹ חוֹזֵר זֶהוּ דַּעַת הָרַמְבַּ"ם:[ב] וּבְדַעַת הַטּוּר דס"ל דְּבְחוֹל צָרִיךְ לַחֲזוֹר אע"ג דע"כ הָוֵי הַתְחָלָה אַחֲרִיתָא דְּזֶהוּ הַטַּעַם לְפִי הַמַּסְקָנָא דְּאֵינוֹ חוֹזֵר בְּשַׁבָּת, הַנִּרְאֶה דס"ל דְּמִצְוַת מִילָה נִמְשֶׁכֶת עַל הָאָדָם כָּל יְמֵי חַיָּיו וּכְמוֹ בְּצִיצִית לָמֶ"ד כְּלֵי קֻנְפָּא חַיָּיבִין בְּצִיצִית דְּמִשָּׁעָה שֶׁמַּטִּיל בּוֹ הַצִּיצִית מְקַיֵּים הַמִּצְוָה כָּל זְמַן שֶׁמְּוֻנָּח הַבֶּגֶד בְּקוּפְסָא כְּמוֹ כֵן בְּמִילָה ס"ל לְהַטּוּר דְּמִלְבַד דְּמַעֲשֶׂה עַצְמָהּ שֶׁל הַמִּילָה דְּהַיְינוּ חֲתִיכַת עָרְלָה דְּהָוֵי מִצְוָה עוֹד זֹאת נִמְשֶׁכֶת הִיא לְעוֹלָם דס"ל דְּהַמִּצְוָה הָוֵי עַל יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּהְיוּ נִימּוֹלִים וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב והי' בְּרִיתִי בִּבְשַׂרְכֶם לִבְרִית עוֹלָם וְכֵן הָאָב שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּן עַד שֶׁיִּגְדַּל הַבֵּן נִמְשֶׁכֶת עָלָיו הַמִּצְוָה דְּאִיכָּא מִצְוָה עַל כָּל א' מִיִּשְׂרָאֵל דְּכָל בֵּן שֶׁיִּהְיֶ' לוֹ יהי' נִימּוֹל ומש"ה ס"ל לְהַטּוּר דאע"ג דְּפֵירֵשׁ הָוֵי הַתְחָלָה אַחֲרִיתָא מ"מ שַׁיָּיךְ הִתְנָאָה לְפָנָיו בְּמִצְוֹת וְהִנֵּה אֲפִילּוּ לְפִי הַטּוּר מ"מ מֻכְרָח לְפָרֵשׁ הָא דְּדָחֵי הַגְּמָרָ' דִּלְמָא ע"כ לֹא קָאָמַר ר"י בְּנוֹ שֶׁל ריב"ב אֶלָּא מִשּׁוּם דְּלֵיכָּא וְאַנְוֹהוּ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל לְהָרַמְבַּ"ם דְּהַגְּמָרָ' דָּחֵי דִּלְמָא הָכָא מוֹדֶה ר"י בְּנוֹ שֶׁל ריב"ב דְּגַם בְּפֵירֵשׁ חוֹזֵר הָוֵי רַק מִשּׁוּם דס"ל דְּפֵירֵשׁ לָא הָוֵי הַתְחָלָה אַחֲרִיתָא וְאָז הוּא דְּדָחֵי כֵּיוָן דְּהַכֹּל הָוֵי חֲדָא מַעֲשֶׂה חוֹזֵר גַּם בְּשַׁבָּת מִשּׁוּם וְאַנְוֹהוּ, וְתַדַּע דַּהֲרֵי כִּדְמַסְקִי נְהַרְדָּעֵי דְּרַבָּנָן הִיא דְּפְלִיגִי עַל ר' יוֹסֵי דס"ל טִפְחוֹ שֶׁל זֶה בְּצַד טִפְחוֹ שֶׁל זֶה לֹא דָּחֵי הַגְּמָרָ' דִּלְמָא שָׁאנֵי הָכָא דְּבָעֵינַן וְאַנְוֹהוּ וְעַיֵּ' בש"א שֶׁהִקְשָׁה כֵּן וּמֻכְרָח גַּם לְהַטּוּר כמש"כ לְהָרַמְבַּ"ם דְּזֶהוּ פְּשִׁיטָא לֵיהּ לְהַגְּמָרָ' דְּאִי הָוֵי הַתְחָלָה אַחֲרִיתָא וַדַּאי דְּפֵירֵשׁ אֵינוֹ חוֹזֵר מִשּׁוּם וְאַנְוֹהוּ לְחֲזָדָא וּבְתְחִילָּה כְּשֶׁדָּחֵי הַגְּמָרָ' דְּמִשּׁוּם וְאַנְוֹהוּ יהי' חוֹזֵר הוּא רַק מִשּׁוּם דְּנֶאֱמַר דְּגַם פֵּירֵשׁ הָוֵי הַכֹּל חֲדָא מַעֲשֶׂה וכמש"כ לְהָרַמְבַּ"ם רַק בָּזֶה מְחֻלָּק הָרַמְבַּ"ם וְהַטּוּר דְּהָרַמְבַּ"ם ס"ל כֵּיוָן דְּלְהַמַּסְקָנָא דְּמַסִּיק דְּרַבָּנָן דר' יוֹסֵי הִיא חָזְינַן דְּפֵירֵשׁ הָוֵי הַתְחָלָה אַחֲרִיתָא וְאֵינוֹ חוֹזֵר מִמֵּילָא אֵינוֹ חוֹזֵר גַּם בְּחוֹל מִשּׁוּם דְּאֵין כָּאן מִצְוָה כְּלָל בָּמֶה לְהִתְנָאוֹת וְהַטּוּר ס"ל דְּהַמִּצְוָה נִמְשֶׁכֶת וְשַׁיָּיךְ הִתְנָאָה גַּם בְּפֵירֵשׁ רַק דְּבְשַׁבָּת ס"ל לְהַגְּמָרָ' לְמֵילְתָא דְּפְשִׁיטָא דְּאֵין לְחַלֵּל הַשַּׁבָּת מִשּׁוּם הִתְנָאָה הֵיכָא דְּהָוֵי הַתְחָלָה אַחֲרִיתָא, וְעַיֵּ' בַּיּוֹ"ד סי' רמ"ב שֶׁכָּתַב הָרַמָּ"א דְּבָמָל תּוֹךְ ח' יָמִים יָצָא וא"צ לְהַחֲזִיר וּלְהַטִּיף מִמֶּנּוּ דַּם בְּרִית אֲבָל אִם מָלוּ בְּלַיְלָה לֹא יָצָא וְצָרִיךְ לְהַטִּיף דַּם בְּרִית וּמֻכְרָח דס"ל לְהָרַמָּ"א דְּבָמָל תּוֹךְ ח' יָמִים נִתְקַיֵּים הַמִּצְוָה וּכְבָר הִקְשָׁה עָלָיו הִשְׁאַגְתָּ אריי' בסי' נ"ב מֵהָא דְּבְשַׁבָּת דַּף קל"ח מְבוֹאָר דְּבָמָל שֶׁל אַחַר הַשַּׁבָּת בַּשַּׁבָּת הָוֵי טוֹעֶה בִּדְבַר מִצְוָה וְלֹא עָשָׂה מִצְוָה, וְהַנִּרְאֶה דס"ל לְהָרַמָּ"א דְּבְשַׁבָּת בְּעֵת הַמִּילָה לֹא עָשָׂה מִצְוָה כְּלָל בְּאוֹתוֹ זְמַן כֵּיוָן דְּהָוֵי עֲדַיִן תּוֹךְ ח' יָמִים וְאֵין עָלָיו חִיּוּב שֶׁל מִצְוָה זוֹ כְּלָל ומש"ה חַיָּיב חַטָּאת וְרַק אַחַ"כ כְּשֶׁמַּגִּיעַ יוֹם הַשְּׁמִינִי מְקַיֵּים הַמִּצְוָה אע"ג שֶׁנִּימּוֹל תּוֹךְ ח' משא"כ בַּלַּיְלָה דְּגַם אַחַ"כ כְּשֶׁנַּעֲשָׂה לָא מְהַנֵּי, וְכֵן מָצָאתִי בצל"ח עַל פְּסָחִים שֶׁכָּתַב כֵּן בְּכַוָּנַת הָרַמָּ"א וּמֻכְרָח לְהֶדָ' דס"ל דְּמִלְבַד מַעֲשֶׂה הַמִּילָה יֵשׁ מִצְוָה שֶׁיִּהְיֶ' נִימּוֹל וכמש"כ לְהַטּוּר ומש"ה שַׁפִּיר יֵשׁ לוֹמַר דְּבְתוֹךְ ח' כֵּיוָן דְּהָוֵי בַּיּוֹם כְּשֶׁמַּגִּיעַ יוֹם ח' מִקְרֵי שַׁפִּיר שֶׁהוּא נִימּוֹל כְּמִצְוָתוֹ משא"כ בְּנִימּוֹל בַּלַּיְלָה דְּנַעֲשָׂה בְּפָסוּל לָא מְהַנֵּי אַחַ"כ כְּשֶׁמַּגִּיעַ יוֹם ח' אֲבָל אִם נֶאֱמַר דְּכָל עִיקַּר מִצְוַת מִילָה אֵינוֹ רַק מַעֲשֶׂה הַחָתָךְ לְחֲזָדָא וּמִיָּד כְּשֶׁחָתַךְ שׁוּב לֵיכָּא שׁוּם מִצְוָה מִדְּאוֹרַיְיתָא עָלָיו א"כ מַאי מְקַיֵּים אַחַ"כ כְּשֶׁמַּגִּיעַ יוֹם

ח' הֲרֵי אָז אֵינוֹ עוֹשֶׂה כְּלוּם וּבְעֵת שֶׁחָתַךְ הָא וַדַּאי לֹא עָשָׂה מִצְוָה כְּלָל מִדִּמְחַיֵּיב חַטָּאת וְחָשְׁבִינַן לי' לֹא עָשָׂה מִצְוָה וּמַאי אִיכָּא בֵּין נִימּוֹל תּוֹךְ ח' וּבֵין נִימּוֹל בַּלַּיְלָה וּמֻוְכְרָח כמש"כ דְּהַמִּצְוָה הָוֵי לִהְיוֹת נִימּוֹל וְלֹא מַעֲשֵׂה הַחֲתָךְ לְחֻוְדָּא וְזֶה מְקַיֵּים שַׁפִּיר כְּשֶׁמַּגִּיעַ יוֹם ח' גַּם כְּשֶׁמָּלוּ תּוֹךְ ח' לְהָרַמָ"א וְשׁוּב מֻוְכְרָח כְּהַטּוּר דְּמִצְוָה זוֹ לִהְיוֹת נִימּוֹל נִמְשֶׁכֶת עָלָיו לְעוֹלָם ומש"ה שַׁיָּיְךְ הִתְנָאֵה לְפָנָיו: [ג] אָמְנָם א"כ קָשֶׁה לִי עַל הַטּוּר מֵהָא דִּבְשַׁבָּת דַּף קל"ב קָחֲשִׁיב הַגְּמָרָ' הַרְבֵּה מִצְוֹת דְּמַכְשִׁירֵיהֶם דּוֹחִין שַׁבָּת וְאָמַר דְּמוֹדֶה ר"א בְּצִיצִית וּמְזוּזָה שֶׁאִם צִיֵּיץ טַלִּיתוֹ וְעָשָׂה מְזוּזָה לְפִתְחוֹ בְּשַׁבָּת דְּחַיָּיְב חַטָּאת וּפָרִיךְ דמ"ש מֵהָנֵי פי' דְּנִילּוֹף צִיצִית וּמְזוּזָה מִכָּל הָנֵי דְּחָשֵׁיב הַגְּמָרָ' לְעֵיל דְּמַכְשִׁירִים דִּידְהוּ דָּחֵי שַׁבָּת וּמַסִּיק דְּשָׁאנֵי הָנֵי הוֹאִיל וּבְיָדוֹ לְהַפְקִירָן, עוֹד אִיתָא שָׁם מִילָה וְכָל מַכְשִׁירִין דּוֹחֶה שַׁבָּת דִּבְרֵי ר"א וּפָרִיךְ מני' לר"א הָא אִי מִכֻּוְלְּהוּ גָּמַר כִּדְאָמְרִינַן וְעוֹד מַה לְכוּלְּהוּ שֶׁכֵּן אִם עָבַר זְמַנָּהּ בָּטְלָה הֲרֵי דְּאָמְרִינַן דִּבְמִילָה אִם עָבַר זְמַנּוֹ לֹא בָּטְלָה הַמִּצְוָה וא"כ הָא מֻוְכְרָח דְּלָא הָוֵי קִיּוּם הַמִּצְוָה רַק בְּעֵת מַעֲשֵׂה הַמִּילָה ומש"ה לֹא בָּטְלָה דְּאִם לֹא יַעֲשֶׂה מִצְוָה זוֹ הַיּוֹם יְקַיְּיְמֶנָּה לְמָחָר אֲבָל אִם נֶאֱמַר דְּמִשָּׁעָה שֶׁנִּימּוֹל נִמְשֶׁכֶת הַמִּצְוָה עַד עוֹלָם א"כ הָא אִם יַעֲבֹוּר זְמַנָּהּ בָּטְלָה דַּהֲרֵי בְּכָל שָׁעָה יְחַסֵּר לוֹ הַמִּצְוָה וּכְמוֹ דְּאִיתָא בַּגְּמָרָ' שָׁם דְּצִיצִית וּמְזוּזָה לָא דָּחֵי שַׁבָּת וּפָרִיךְ בַּגְּמָרָ' דְּנֵילַף צִיצִית וּמְזוּזָה מִכָּל הָנֵי וְכָתְבוּ הַתּוֹסָ' דצ"ל בע"כ דְּצִיצִית וּמְזוּזָה חֲשִׁיבָא אִם עָבַר זְמַנָּהּ בָּטְלָה דאל"כ הָאֵיךְ מָצֵינַן לְלוֹמְדָם מִכָּל הָנֵי וְהַטַּעַם מִשּׁוּם דְּאִם לֹא יַעֲשֶׂה הַיּוֹם וְיַעֲשֶׂנָּה לְמָחָר יֶחְסַר לוֹ הַמִּצְוָה שֶׁל הַיּוֹם דְּמִצְוָה הַנִּמְשֶׁכֶת מִקְּרֵי אִם עָבַר זְמַנָּהּ בָּטְלָה וַהֲרֵי דִּכְוָוְתֵי' אִם נֶאֱמַר דְּמִילָה הָוֵי נִמְשֶׁכֶת הֲרֵי אִם עָבַר זְמַנָּהּ בָּטְלָה וּמוּכָח כְּהָרַמְבַּ"ם דְּהַמִּצְוָה הָוֵי רַק בְּעֵת עֲשִׂיַּיְת הַמִּצְוָה ומש"ה מִקְּרֵי אִם עָבַר זְמַנָּהּ לֹא בָּטְלָה וא"כ הֲרֵי לֹא שַׁיָּיְךְ וְאַנְוֵהוּ אִם פֵּירֵשׁ: [ד] וְאֵין לוֹמַר דִּנְיַיְשֵׁב דַּעַת הַטּוּר דַּהֲרֵי אֲפִילּוּ לר"א דס"ל דְּמַכְשִׁירִין דָּחֵי שַׁבָּת וַאֲפִי' אִם הי' אֶפְשָׁר לוֹ לַעֲשׂוֹתָן מֵעֶרֶב שַׁבָּת מ"מ דּוֹחִין שַׁבָּת מ"מ הֲרֵי בְּכָל הַמִּצְוֹת דְּמֵבִיא שָׁם הַגְּמָרָ' דְּמַכְשִׁירִין דִּידְהוּ דָּחֵי שַׁבָּת וְיָלֵיף לְהוּ מִקְּרָאֵי הָא בְּכוּלְּהוּ גּוּף הַמִּצְוָה שֶׁבָּהֶם אִי אֶפְשָׁר לוֹ לַעֲשׂוֹתוֹ מֵעֶרֶב שַׁבָּת וּכְמוֹ פֶּסַח וְעֹמֶר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְסֻוְכָּה וְלוּלָב וּמַצָּה דְּקִיּוּם הַמִּצְוָה דִּידְהוּ אִי אֶפְשָׁר לִהְיוֹת רַק בְּשַׁבָּת וא"כ הָא אִי אֶפְשָׁר לִלְמֹוד מֵהֶם דְּגַם בְּדֻוְכְתָּא אַחֲרִיתָא יִדְחוּ מַכְשִׁירֵי הַמִּצְוָה שַׁבָּת רַק בכה"ג דְּגוּף קִיּוּם הַמִּצְוָה אִי אֶפְשָׁר לָהּ לְהֵעָשׂוֹת רַק בְּשַׁבָּת וְאָז הוּא דְּדָחֵי מַכְשִׁירִין דִּידֵי' אע"ג דְּהַמַּכְשִׁירִין הי' אֶפְשָׁר לוֹ לַעֲשׂוֹתוֹ מע"ש אֲבָל הֵיכָא דְּגוּף הַמִּצְוָה עַצְמָהּ הי' יָכוֹל לְהֵעָשׂוֹת מבע"ש בכה"ג הָא אִי אֶפְשָׁר לִלְמֹוד מִכָּל הָנֵי וא"כ הָא לְעוֹלָם י"ל דִּבְמִילָה יֵשׁ שְׁנֵי עִנְיָיְנִים וּשְׁנֵי מִצְוֹת עִיקַּר מִצְוַת מַעֲשֶׂה הַמִּילָה כְּדִכְתִיב הִמּוֹל לָכֶם כָּל זָכָר וְגַם מִצְוָה שֶׁנִּהְיֶ' נִימּוֹלִים וְלֹא עָרֵל כְּדִכְתִיב והי' בְּרִיתִי בִּבְשַׂרְכֶם וּמִצְוָה זוֹ נִמְשֶׁכֶת לְעוֹלָם וּכְבָר כָּתַבְנוּ דַּעַת הָרַמָ"א דְּגַם בְּנִימּוֹל תּוֹךְ ח' מ"מ כְּשֶׁמַּגִּיעַ יוֹם ח' מְקַיֵּים הַמִּצְוָה הַשְּׁנִיָּ' דְּהוּא נִימּוֹל רַק עִיקַּר הַמִּצְוָה שֶׁל מַעֲשֵׂה הַמִּילָה הָא הוֹכַחְנוּ לְעֵיל דִּבְוַדַּאי אֵינוֹ מְקַיְּיְמָהּ בְּעֵת הַמִּילָה תּוֹךְ ח' דְּחָשְׁבִינַן לֵיהּ לֹא עָשָׂה מִצְוָה וּכְשֶׁמַּגִּיעַ יוֹם ח' הָא יוֹשֵׁב וּבָטֵל אִם מָל תּוֹךְ ח' וא"כ הָא פָּרֵיךְ הַגְּמָרָ' שַׁפִּיר דמנ"ל לר"א דְּמַכְשִׁירֵי מִילָה דּוֹחֶה שַׁבָּת דְּמִכּוּלְּהוּ לָא מָצֵי יָלֵיף דְּהָא מִילָה אִם עָבַר זְמַנָּהּ לֹא בָּטֵל גּוּף הַמִּצְוָה שֶׁל מַעֲשֵׂה הַמִּילָה וְאִי דְּהַךְ מִצְוָה שני' לִהְיוֹת נִימּוֹל הָא בָּטְלָה מ"מ הֲרֵי מִצְוָה זוֹ אֶפְשָׁר לְקַיְּיְמָהּ מִבְּעֶרֶב שַׁבָּת לְדַעַת הָרַמָ"א דְּזֶה מְקַיֵּים גַּם בְּמָל תּוֹךְ ח' וא"כ מַכְשִׁירִין שֶׁל מִצְוָה זוֹ הָא בלא"ה אִי אֶפְשָׁר לְלָוְמְדָהּ מִכָּל הָנֵי וְרַק מִצְוָה שֶׁל מַעֲשֵׂה הַמִּילָה עַצְמָהּ הוּא דִּיכוֹלִין לִלְמֹוד דְּמַכְשִׁירִין דִּידָּה יִדְחוּ

דְּהִיא הָא אִי אֶפְשָׁר לְקַיְּמָהּ מִקּוֹדֶם וְעָלָה פָּרִיךְ דְּהָא אִם עָבַר זְמַנָּהּ לֹא בָּטְלָה, כֵּן נִדְחוֹק בְּדַעַת הַטּוּר, זֶה אֵינוֹ דַּהֲרֵי חָזִינַן דְּהַגְמָרָ' פָּרִיךְ אַמַּאי לָא יָלִיף ר"א מִכָּל הָנֵי דְּגַם מַכְשִׁירֵי צִיצִית וּמְזוּזָה יִדְחוּ שַׁבָּת וַהֲרֵי מְזוּזָה דּוֹמֶה מַמָּשׁ לְמִילָה דְּאִם הִ' קוֹבֵעַ הַמְּזוּזָה לְהַפְתַּח מבע"ש לֹא הִ' צָרִיךְ בְּשַׁבָּת לְשׁוּם מַעֲשֶׂה וְכֵן בְּצִיצִית אִם צִיֵּץ טַלִּיתוֹ מבע"ש לֹא הִ' צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת שׁוּם מַעֲשֶׂה בְּשַׁבָּת לְקַיֵּים מִצְוַת צִיצִית דַּהֲרֵי הַךְ סֵוּגְיָ' אָזְלִי לָמָּ"ד כְּלִי קָנְפָּא חַיָּיבִין בְּצִיצִית מִדְּקָאָמַר טַעְמָא דר"א הוֹאִיל וּבְיָדוֹ לְהַפְקִירָן וְלָא קָאָמַר הוֹאִיל וּבְיָדוֹ שֶׁלֹּא לְלָוְבָשָׁן ובע"כ דְּאַיְירִי לָמָּ"ד כְּלִי קָנְפָּא חַיָּיבִין בְּצִיצִית וכמש"כ הַתּוֹסָ' במס' מְנָחוֹת דַּף בד"ה יעו"ש וא"כ א"צ לַעֲשׂוֹת שׁוּם מַעֲשֶׂה בְּשַׁבָּת לְקַיֵּים הַמִּצְוָה וְאַפַּ"ה אִי לָאו הַךְ סְבָרָא דִּבְיָדוֹ לְהַפְקִירָן הָוֵי יָלִיף ר"א מִכֻּלְּהוּ דְּלֶהֱוֵי דּוֹחֶה שַׁבָּת וְהַטַּעַם דְּגַם בְּהוּ מִקְרֵי דְּעִיקַּר הַמִּצְוָה מֻוכָרַח לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת דאע"ג דְּהַמַּעֲשֶׂה דִּידַ' שֶׁל הַמִּצְוָה יָכוֹל לְהֵעָשׂוֹת מבע"ש מ"מ קִיּוּם הַמִּצְוָה שֶׁל צִיצִית וּמְזוּזָה כֵּיוָן דְּהָוֵי נִמְשָׁכֶת לְעוֹלָם בְּכָל זְמַן הֲרֵי קִיּוּמָהּ שֶׁל יוֹם הַשַּׁבָּת אִי אֶפְשָׁר לְקַיְּמָהּ מֵאֶתְמוֹל וְיָלִיף לָהּ שַׁפִּיר מִסֻּכָּה וְלוּלָב וּכְמוֹ כֵן בְּמִילָה אִם נֹאמַר דְּהָוֵי מִצְוָה נִמְשָׁכֶת לְעוֹלָם אע"ג דְּאִם הִ' מָל תּוֹךְ ח' לֹא הִ' צָרִיךְ לְקִיּוּמָהּ שֶׁל מִצְוָה זוֹ לַעֲשׂוֹת שׁוּם מַעֲשֶׂה בַּשַּׁבָּת מ"מ נוּכַל לְלָמְדָהּ מִכָּל הָנֵי דְּמִצְוָה זוֹ שֶׁל יוֹם הַשַּׁבָּת זְמַנּוֹ בַּשַּׁבָּת דַּוְקָא, וְגַם דְּעִיקַּר דִּבְרֵי הָרַמָ"א שֶׁכָּתַב דִּבְמָל תּוֹךְ ח' יָצָא וּכְשֶׁמַּגִּיעַ יוֹם ח' מְקַיֵּים הַמִּצְוָה הוּא סְבָרָא חֲדָשָׁה וְהִקְשׁוּ עָלָיו הָאַחֲרוֹנִים דְּעִיקַּר הַדִּין הוּא מִדִּבְרֵי רַבֵּינוּ שִׁמְשׁוֹן שֶׁכָּתַב הָרֹאׁ"ש בְּפֶרֶק ר"א דְּמִילָה דס"ל דִּבְמָל תּוֹךְ ח' א"צ לְהַטִּיף מִמֶּנּוּ דַּם בְּרִית וּכְבָר כָּתַב הַשָּׁאגַתָּ אַרְיֵה וְכֵן הצל"ח בִּפְסָחִים דַּף ע"ב דְּאֵין הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּקַיֵּים הַמִּצְוָה רַק הַטַּעַם דְּאֵין לוֹ עָרְלָה וְנִמְצָא כְּשֶׁמָּל תּוֹךְ ח' לֹא נִקְרָא מְקַיֵּים מִצְוָה רַק מְבַטֵּל מִצְוָה יעו"ש וא"כ הָא קָשֶׁה עַל הַטּוּר דס"ל דְּהָוֵי נִמְשָׁכֶת הַאֵיךְ אָמַר דְּאִם עָבַר זְמַנָּהּ לֹא בָּטְלָה: [ה] אָמְנָם עִיקַּר קֻושְׁיָ' זוֹ עַל הַטּוּר יֵשׁ לְדָחוֹתָהּ דַּהֲרֵי גַּם לָהָרַמְבַּ"ם מִי נִיחָא דְּמַאי קָאָמַר דְּמִילָה אִם עָבַר זְמַנָּהּ לֹא בָּטְלָה וַהֲרֵי עכ"פ יַעֲבוֹר עַל מ"ע וּבְיוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשֵׂר עָרְלָתוֹ דַּהֲרֵי זֶהוּ מִצְוָה בִּפְנֵי עַצְמוֹ שֶׁיִּמּוֹל בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי וּכְשֶׁמָּל אַחַ"כ הָא עוֹבֵר עַל מ"ע זוֹ וְכִדְאִיתָא בְּשַׁבָּת דַּף קל"ב ע"א תְּרֵי קְרָאֵי וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וּכְתִיב וּמִבֶּן שְׁמוֹנַת יָמִים חַד לְמַעוֹטֵי שְׁבִיעִי וְחַד לְמַעוֹטֵי תְּשִׁיעִי דסד"א מִשְּׁמִינִי וְאֵילָךְ זְמַנּוֹ הוּא קמ"ל דַּוְקָא בַּשְּׁמִינִי וא"כ הָא אִם עָבַר זְמַנּוֹ בָּטֵל מ"ע זוֹ אע"ג דְּעִיקַּר מִצְוַת מִילָה יוּכַל לְקַיֵּים אַחַ"כ מ"מ מְבַטֵּל מ"ע אַחַת וא"כ מַאי פָּרִיךְ דְּנִלְמוֹד דמ"ע זוֹ שֶׁל בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי יִדְחֶה מַכְשִׁירִין דִּידַ' שַׁבָּת וּכְמוֹ דְּדָחֵי מַכְשִׁירֵי מִצְוַת סֻכָּה וְלוּלָב שַׁבָּת ובע"כ צָרִיךְ לוֹמַר דאע"ג דַּעֲשֵׂה זוֹ יִתְבַּטֵּל מ"מ אִי אֶפְשָׁר לְלָמְדָהּ מִכָּל הָנֵי דְּשָׁאנֵי הָנֵי דְּכָל הַמִּצְוָה שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם אִם יַעֲבוֹר זְמַנָּהּ יִתְבַּטֵּל אֲבָל בְּמִילָה אע"ג דמ"ע זוֹ תִּבַּטֵּל מ"מ עֲדַיִן יְקַיֵּים הַמִּצְוָה הָאַחֶרֶת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ וְאִי אֶפְשָׁר לְלָמְדָהּ מִכָּל הָנֵי דְּכָל הַמִּצְוָה יִתְבַּטֵּל וְאע"ג דִּבְסֻכָּה וְלוּלָב עִיקָּרוֹ אֵינוֹ אֶלָּא מִצְוָה אַחַת מ"מ עֲדִיפָא מִמִּצְוָה אַחַת שֶׁל מִילָה כֵּיוָן דְּיֵשׁ בָּהּ מִצְוָה שֶׁיִּשָּׁאֵר גַּם אַחַ"כ וא"כ גַּם לְהַטּוּר נִיחָא כֵּן דאע"ג דְּהַמִּצְוָה הַנִּמְשָׁכֶת יִתְבַּטֵּל בְּאוֹתוֹ יוֹם מ"מ כֵּיוָן דְּעִיקַּר הַמִּצְוָה לֹא יִתְבַּטֵּל אִי אֶפְשָׁר לְלָמְדוֹ מִכָּל הָנֵי: [ו] אָמְנָם קָשֶׁה לִי עַל הַטּוּר מֵהָא דִּבְשַׁבָּת דַּף קל"ז קָאָמַר שְׁמוּאֵל קָטָן הַמְסֻרְבָּל בְּבָשָׂר רוֹאִין אוֹתוֹ כָּל זְמַן שֶׁמִּתְקַשֶּׁה וְנִרְאֶה מָהוּל א"צ לְמוּלוֹ בְּמַתְנִיתָא תָּנֵי רַשְׁבָּ"ג אוֹמֵר רוֹאִין אוֹתוֹ כָּל זְמַן שֶׁמִּתְקַשֶּׁה וְאֵינוֹ נִרְאֶה מָהוּל וְאָמְרִינַן שָׁם דְּנִרְאֶה וְאֵינוֹ נִרְאֶה אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ דִּלְשְׁמוּאֵל דְּאָמַר דַּוְקָא נִרְאֶה מָהוּל א"צ אֲבָל נִרְאֶה וְאֵינוֹ נִרְאֶה צָרִיךְ

וְלָרַשְׁבָּ"ג אֵינוֹ צָרִיךְ לְמוּלוֹ שֵׁנִית, הֲרֵי דס"ל לָרַשְׁבָּ"ג דאע"ג דְּהַשְׁתָּא חוֹפֶה כָּל כָּךְ עַד שֶׁאִם מִתְּחִילָּה בְּעֵת הַמִּילָה הי' מְשַׁיֵּיר מִן הַבָּשָׂר כֵּן הי' מְעַכֵּב הַמִּילָה דְּחֻוְפָּה עֲדַיִין רֹוב גּוֹבֶה עֲטָרָה אַפֵּ"ה בִּמְסֻוְרְבָּל בַּבָּשָׂר דְּנַעֲשָׂה אַחַר הַמִּילָה א"צ לְמוּלוֹ וּבִשְׁלָמָא לְהָרַמְבַּ"ם נִיחָא שַׁפִּיר הַחִילּוּק שֶׁבָּהֶם דְּאִם בְּעֵת הַמִּילָה נִשְׁאַר חִיפּוּי עַל רֹוב הָעֲטָרָה הָא לֹא נִימּוֹל כְּלָל אֲבָל אִם בְּעֵת הַמִּילָה נִימּוֹל כָּרָאוּי וְכָעֵת אֵינוֹ רַק מָשׁוּךְ בְּעָלְמָא דמה"ת א"צ לְמוּלוֹ שֵׁנִית וְרַק מִדְּרַבָּנָן הוּא דְּצָרִיךְ מִשּׁוּם מַרְאִית הָעַיִן מש"ה ס"ל לָרַשְׁבָּ"ג דִּבְנִרְאֶה מָהוּל קְצָת שׁוּב לָא חָיְיְשִׁינַן לְמַרְאַת הָעַיִן וְסַגִּי בְּהָכִי וּשְׁמוּאֵל ס"ל דְּכֵיוָן דמ"מ מְחֻוְפֶּה כָּעֵת שִׁיעוּר שֶׁאִם בִּתְחִילָּה הי' מְשַׁיֵּיר כֵּן הָיָה מְעַכֵּב הַמִּילָה מִדְּאוֹרַיְיתָא אִיכָּא עֲדַיִין חֲשָׁשָׁה דְּמַרְאִית הָעַיִן וְצָרִיךְ לְמוּלוֹ שֵׁנִית אֲבָל לְדַעַת הַטּוּר דס"ל דַּאֲפִילּוּ בְּצִיצִין שֶׁאֵין מְעַכְּבִין צָרִיךְ לָמוּל בְּחֹול גַּם בְּפֵירֵשׁ דאע"ג דְּאֵינוֹ צָרִיךְ לְמוּלוֹ מִשּׁוּם מִצְוַת מִילָה מ"מ צָרִיךְ לְמוּלוֹ מִשּׁוּם וְאַנְוֵהוּ דס"ל דְּגַם אַחַ"כּ שַׁיָּיְךְ וְאַנְוֵהוּ א"כ מ"ט דְּרַשְׁבָּ"ג דס"ל דְּנִרְאֶה וְאֵינוֹ נִרְאֶה א"צ לְמוּלוֹ שֵׁנִית דאע"ג דְּבַתְּחִילָּה נִימּוֹל כְּהִלְכָתוֹ וְאֵינוֹ עַתָּה אֶלָּא מָשׁוּךְ מ"מ הָא הַשְׁתָּא לֵיכָּא וְאַנְוֵהוּ כֵּיוָן דְּהַשְׁתָּא מְחֻוְפֶּה וְלָא גָּרַע מִצִּיצִין שֶׁאֵין מְעַכְּבִין דְּאֵין לָהֶם ג"כ שַׁיָּיְכוּת לְמִצְוַת מִילָה מִצַּד עַצְמוֹ מ"מ צָרִיךְ לְמוּלוֹ בְּחוֹל מִשּׁוּם וְאַנְוֵהוּ וּכְמוֹ כֵן צָרִיךְ לְמוּלוֹ בִּמְסֻוְרְבָּל בְּבָשָׂר אַחַ"כּ, וּבִשְׁלָמָא הָא לָא קָשֶׁה לִי לְדַעַת הַטּוּר דס"ל דְּמִלְּבַד מַעֲשֵׂה הַמִּילָה אִיכָּא הַמִּצְוָה לְעוֹלָם בְּמַה שֶׁהוּא נִימּוֹל א"כ יהי' מָשׁוּךְ צָרִיךְ לָמוּל שֵׁנִית מִדְּאוֹרַיְיתָא וא"כ תִּקְשֶׁה מֵהָא דְּאִיתָא במס' יְבָמוֹת דַּף ע"ב אָמַר ר"ה דְּבַר תּוֹרָה מָשׁוּךְ אוֹכֵל בִּתְרוּמָה וּמִדִּבְרֵיהֶם גָּזְרוּ עָלָיו מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֶה כְּעָרֵל דְּאֵין לוֹמַר דר"ה לָא קָאָמַר רַק דְּמֻוְתָּר בִּתְרוּמָה דְּלֹא נִקְרָא עָרֵל אֲבָל אִין ה"נ דְּצָרִיךְ לָמוּל מה"ת דז"א דַּהֲרֵי הַגְּמָרָ' פָּרִיךְ שָׁם מִבָּרַיְיתָא דְּקָתָנֵי הִמּוֹל יִמּוֹל אֲפִילּוּ מֵאָה פְּעָמִים וְכֵן פָּרִיךְ מֵהָא דְּתַנְיָא אֶת בְּרִיתִי הֵפַר לְרַבּוֹת אֶת הַמָּשׁוּךְ וּמְשַׁנֵּי מִדְּרַבָּנַן וּקְרָא אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא הֲרֵי דמה"ת א"צ לָמוּל שֵׁנִית כְּלָל, זֶה לֹא קָשֶׁה לִי דְּהָא לָא הָוֵי הַמִּצְוָה רַק שֶׁיַּחְתֹּוךְ עוֹר הָעָרְלָה וְלֹא הָעוֹר שֶׁלְּמַעְלָה מִן הָעָרְלָה וְכֵן לְהַטּוּר דְּאִיכָּא מִצְוָה נִמְשֶׁכֶת הָוֵי ג"כ כֵּן שֶׁיִּהְיֶ' נִימּוֹל לְעוֹלָם בְּלֹא עוֹר הָעָרְלָה אֲבָל מַה שאח"כ נַעֲשָׂה מָשׁוּךְ הֲרֵי בָּשָׂר זֶה אֵינוֹ מֵהָעָרְלָה וה"ז דּוֹמֶה מִדְּאוֹרַיְיתָא כִּמְחֻוְפֶּה בְּבֶגֶד דְּמַה לִי בֶּגֶד וּמַה לִי בָּשָׂר אַחֵר שֶׁאֵינוֹ עָרְלָה וְרַק מִדְּרַבָּנָן צָרִיךְ לָמוּל מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֶה כְּעָרֵל, רַק הָא קָשֶׁה לִי כֵּיוָן דס"ל לְהַטּוּר דִּבְחוֹל צָרִיךְ לָמוּל אפי' צִיצִית שֶׁאֵין מְעַכְּבִין הֲרֵי דאע"ג דְּאֵין צָרִיךְ מִשּׁוּם עִיקַּר מִצְוַת מִילָה מ"מ צָרִיךְ מִשּׁוּם וְאַנְוֵהוּ שֶׁיִּהְיֶ' נִרְאֶה הַמִּצְוָה נָאֶה וּמְהֻוְדָּר א"כ אַמַּאי בִּמְסֻוְרְבָּל בְּבָשָׂר לֹא מַצְרִיךְ רַשְׁבָּ"ג בְּנִרְאֶה וְאֵינוֹ נִרְאֶה הָא אִיכָּא וְאַנְוֵהוּ דִּלְעִנְיַן זֶה הָא לֵיכָּא נ"מ בֵּין הַבָּשָׂר דְּהוּא מֵהָעָרְלָה וּבֵין מַה שֶׁאֵינוֹ מֵהָעָרְלָה דמ"מ לֵיכָּא הִתְנָאֵה לְפָנָיו בַּמִּצְוֹת, וְדִבְרֵי הָרַמָ"א צ"ע לִי יוֹתֵר דִּבְסִי' רס"ד סְעִיף ה' כָּתַב כְּדִבְרֵי הַטּוּר דִּבְחוֹל חוֹזֵר גַּם עַל שֶׁאֵינָם מְעַכְּבִין וְאַחַ"כּ כָּתַב בִּסְעִיף ו' דִּבְרֵי התה"ד גַּבֵּי קָטָן שֶׁבְּשָׂרוֹ רַךְ וּמְדֻוְלְדָּל דְּאִם נִרְאֶה נִימּוֹל רַק שְׁלִישׁ עֲטָרָה סַגִּי כֵּיוָן דְּנִימּוֹל בַּתְּחִילָּה כָּרָאוּי וְרַק מִשּׁוּם מַרְאוֹת הָעַיִן הִצְרִיכוּ חֲכָמִים לָמוּל אֶת הַמָּשׁוּךְ סַגִּי בְּנִרְאֶה קְצָת הָעֲטָרָה וַהֲרֵי סְבָרָא זוֹ לֹא שַׁיָּיְךְ רַק לְהָרַמְבַּ"ם דְּאַחַ"כּ לֹא שַׁיָּיְךְ וְאַנְוֵהוּ אֲבָל לְדַעַת הַטּוּר דְּפָסַק הָרַמָ"א כְּוָוְתֵי' דְּצָרִיךְ לַחְזֹור ה"ה דִּבְמָשׁוּךְ צָרִיךְ לַחְתֹּוךְ מִשּׁוּם וְאַנְוֵהוּ וצ"ע: [ז] וע"כ נִרְאֶה בְּדַעַת הַטּוּר דְּגַם הוּא מוֹדֶה לְהַסְּבָרָא שֶׁכָּתַבְנוּ בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּאַחַ"כּ לֹא שַׁיָּיְךְ וְאַנְוֵהוּ מִדְּחָזֵינַן כִּדְמַסְקִי נְהַרְדָּעֵי דְּהָוֵי כְּרַבָּנָן דר' יוֹסֵי דס"ל טִפְחוֹ שֶׁל זֶה בְּצַד טִפְחוֹ שֶׁל זֶה דִּלְדִידְהוּ הָוֵי פֵּירֵשׁ הַתְחָלָה אַחֲרִיתָא וְלָא פָּרֵיךְ דמ"מ אֶפְשָׁר דְּהָכָא

חוֹזֵר מִשּׁוּם וְאַנְוֹהוּ וּמוּכָח דִּבְפֵירֵשׁ לֹא שַׁיָּיךְ וְאַנְוֹהוּ כְּלָל וּכְמוֹ שֶׁהִסְבַּרְנוּ לְעֵיל הַסְּבָרָא
וְהָא דְּפוֹסֵק הַטּוּר דְּבְחוֹל חוֹזֵר הוּא מִטַּעַם אַחֵר דְּהָא מַסְקִינַן בַּגְּמָרָ' דְּדִין זֶה דְּפֵירֵשׁ אִם
חוֹזֵר תָּלוּי בִּפְלוּגְתָּא דְּרַבָּנָן וּר"י דִּלְרַבָּנָן דס"ל טִפְחוֹ שֶׁל זֶה בְּצַד טִפְחוֹ שֶׁל זֶה לְדִידְהוּ
הָוֵי פֵּירֵשׁ אַתְחַלְתָּא אַחֲרִיתָא ולר' יוֹסִי דס"ל אֲפִילּוּ סִילֵּק הַיְשָׁנָה שַׁחֲרִית וְסִידֵּר הַחֲדָשָׁה
עַרְבִית נִקְרָא תָּמִיד לְדִידֵיהּ גַּם פֵּירֵשׁ הָוֵי הַכֹּל חֲדָא מַעֲשֶׂה לַחֲזוֹר אֲפִילּוּ בַּשַּׁבָּת וְלָא פְּסִיקָא
לֵיהּ לְהַטּוּר בְּהַהוּא פְּלוּגְתָּא דְּרַבָּנָן ור' יוֹסֵי כְּמַאן הֲלָכָה וְעַיֵּין בְּשַׁאֲגַת ארי' סי' נ"א שֶׁהֵבִיא
דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ בְּנִדָּרִים דַּף ח' דְּמַשְׁמַע מִנֵּי' דַּהֲלָכָה כר' יוֹסֵי, וְגַם דְּהָא בַּטּוּר סִיָּמָן רס"ו
הוּבָא דַּעַת בַּעַל הָעִיטּוּר דְּפוֹסֵק דְּגַם בְּשַׁבָּת חוֹזֵר גַּם עַל שְׁאֵינָם מְעַכְּבִין דס"ל דַּהֲלָכָה
כר' יוֹסֵי ומש"ה פּוֹסֵק הַטּוּר דְּבְשַׁבָּת אֵינוֹ חוֹזֵר כְּדַעַת רֹוב הַפּוֹסְקִים שֶׁפָּסְקוּ כְּרַבָּנָן דר'
יוֹסֵי וְאִי אֶפְשָׁר לְחַלֵּל שַׁבָּת מִסָּפֵק דִּלְמָא הֲלָכָה כר' יוֹסֵי אֲבָל בְּחוֹל פּוֹסֵק דְּחוֹזֵר מִסָּפֵק
דִּלְמָא קיי"ל כר' יוֹסֵי דְּפֵירֵשׁ לָא הָוֵי הַתְחָלָה אַחֲרִיתָא וְהָוֵי הַכֹּל חֲדָא מַעֲשֶׂה וְצָרִיךְ לַחֲזוֹר
מִשּׁוּם וְאַנְוֹהוּ וְהֶחְמִיר הַטּוּר מִסָּפֵק אֲבָל בְּהַהּ דְּקָטָן הַמְסֻרְבָּל בְּבָשָׂר דְּנַדַּאי הָוֵי מַעֲשֶׂה
אַחֲרִיתָא דְּהָא נִתְחַדֵּשׁ הַחִיפּוּי אַחַר זְמַן כ"ע מוֹדִים דִּבְמַעֲשֶׂה אַחֲרִיתָא לֹא שַׁיָּיךְ וְאַנְוֹהוּ
כְּלָל וְנִיחָא דִּבְרֵי הָרַמָּ"א, וּלְפִי זֶה יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק בְּמַה שֶׁכָּתַב הַטּוּר דְּבְשַׁבָּת אֵינוֹ חוֹזֵר
וּבְחוֹל חוֹזֵר אִי דַּוְקָא בְּמָל בְּחוֹל אָז הוּא דְּחוֹזֵר אֲבָל הֵיכָא דְּמָלוּ בְּשַׁבָּת וְנִשְׁאֲרוּ צִיצִין
שֶׁאֵין מְעַכְּבִין אִם צָרִיךְ לַחֲזוֹר גַּם לְהַטּוּר לְמָחָר בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן דְּבְיוֹם אַחֵר הָא לכ"ע הָוֵי
הַתְחָלָה אַחֲרִיתָא גַּם לר' יוֹסֵי וא"כ אֶפְשָׁר דְּגַם לְהַטּוּר אֵינוֹ חוֹזֵר, וְזֶה זְמַן כַּמָּה אֲשֶׁר
רָאִיתִי בְּסֵפֶר אוֹת בְּרִית שֶׁנִּסְתַּפֵּק בְּדִין זֶה וְהַסָּפֵק הַזֶּה אֵין לוֹ מָקוֹם רַק לְפִי מַה שֶׁכָּתַבְנוּ
דְּהָא דְּכָתַב הַטּוּר דְּחוֹזֵר הָוֵי רַק מִשּׁוּם דְּחוֹשֵׁשׁ לְדִבְרֵי ר' יוֹסֵי אֲבָל בְּלֹא דְּבָרֵינוּ אֵין מָקוֹם
לְהִסְתַּפֵּק כְּלָל כֵּיוָן דְּנֹאמַר דְּגַם לְרַבָּנָן ס"ל לְהַטּוּר דְּחוֹזֵר בְּחוֹל אע"ג דִּלְרַבָּנָן הָוֵי כָּל
פֵּירֵשׁ הַתְחָלָה אַחֲרִיתָא וה"ה לְמָחָר דְּמַאי שְׁנָא וצ"ע, וּבֶאֱמֶת דִּלְפוּם רְהִיטָא מַשְׁמַע לִי כֵּן
דְּגַם לְהַטּוּר א"צ בכה"ג דְּהִנֵּה שָׁמַעְתִּי מַקְשִׁים בְּשֵׁם גָּאוֹן אֶחָד עַל הַטּוּר מֵהָא דְּאִיתָא
במס' יְבָמוֹת דַּף מ"ז גַּבֵּי גֵּר קִיבֵּל מָלִין אוֹתוֹ מִיָּד נִשְׁתַּיְּירוּ בּוֹ צִיצִין הַמְעַכְּבִין אֶת הַמִּילָה
חוֹזְרִין וּמָלִין אוֹתוֹ שֵׁנִית נִתְרַפֵּא מַטְבִּילִין אוֹתוֹ מִיָּד, וַהֲרֵי בְּגֵר ע"כ הָוֵי הַמִּילָה בְּחוֹל
דְּמִילַת גֵּר הָא אֵינוֹ דּוֹחֶה שַׁבָּת וְאַפ"ה קָתָנֵי נִשְׁתַּיְּירוּ בּוֹ צִיצִין הַמְעַכְּבִין הָא אִם נִשְׁתַּיְּירוּ
בּוֹ שֶׁאֵינָם מְעַכְּבִין אֵין חוֹזְרִין וּמָלִין וְזֶהוּ לְהֶדְיָ' כְּהָרַמְבַּ"ם דְּגַם בְּחוֹל א"צ לַחֲזוֹר וְקָשֶׁה
עַל הַטּוּר, וּבֶאֱמֶת הֲרֵי קָשֶׁה מְאֹד לוֹמַר דְּדִבְרֵי הַטּוּר וְרַמָּ"א יהי' נֶגֶד גמר' מְפוֹרֶשֶׁת, וע"כ
נִרְאֶה דס"ל לְהַטּוּר דְּשָׁאנֵי שָׁם דְּקָתָנֵי מָלִין אוֹתוֹ מִיָּד וּמְפָרֵשׁ בַּגְּמָרָ' שֶׁהוֹצִיי מִצָּוָה לָא
מְשַׁהֵינַן וְאַחַ"כ קָתָנֵי נִתְרַפֵּא מַטְבִּילִין אוֹתוֹ מִיָּד וּמְפָרֵשׁ בַּגְּמָרָ' נִתְרַפֵּא אִין לֹא נִתְרַפֵּא לָא
מ"ט מִשּׁוּם דְּמַיָּא מַרְזוּ מַכָּה וס"ל לְהַטּוּר דמש"ה אֵינוֹ חוֹזֵר מִשּׁוּם צִיצִין שֶׁאֵין מְעַכְּבִין
דְּכֵיוָן דְּאֵינוֹ מְעַכֵּב אֶת הַמִּילָה וְרַק מִשּׁוּם הִידּוּר מִצָּוָה וּבְשָׁבִיל זֶה הָא יִשְׁתַּהֶה יוֹתֵר
הָרְפוּאָה וְנִמְצָא יהי' שֶׁהַוֵּיי מִצָּוָה שֶׁל הַטְּבִילָה וּטְפֵי עָדִיף דְּלָא נִשְׁהֶה הַטְּבִילָה ומש"ה
אֵינוֹ חוֹזֵר רַק עַל צִיצִין הַמְעַכְּבִין, רַק א"כ דָּחוּק דְּלְהַטּוּר אַחַר הַטְּבִילָה יהי' צָרִיךְ לַחֲזוֹר
אֲפִילּוּ עַל שְׁאֵינָם מְעַכְּבִין וְכָל כִּי הַאי הָוֵי לֵיהּ לְהַבָּרַיְיתָא לְפָרוֹשֵׁי דְּהָא דְּקָתָנֵי בְּרֵישָׁא
דְּרַק עַל מְעַכְּבִין חוֹזֵר זֶהוּ קוֹדֶם טְבִילָה אֲבָל אַחַר הַטְּבִילָה חוֹזֵר גַּם עַל שְׁאֵינָם מְעַכְּבִין
וְכֵן בַּטּוּר יו"ד סי' רס"ח כָּתַב כִּלְשׁוֹן הַבָּרַיְיתָא וְלֹא כ' דְּאַחַר הַטְּבִילָה חוֹזֵר עַל כֻּלָּם אֲבָל
לְדִבָּרֵינוּ דְּגַם הַטּוּר לָא קָאָמַר רַק עַל אוֹתוֹ יוֹם מַמָּשׁ דְּאָז הוּא דְּחוֹזֵר אֲבָל לְמָחָר אֵינוֹ
חוֹזֵר ומש"ה בְּגֵר דְּצָרִיךְ לְהַמְתִּין עַד שֶׁיִּתְרַפֵּא שׁוּב אֵינוֹ חוֹזֵר כַּנַ"ל: גַּם אָמַרְתִּי לְעוֹרֵר

קָצָת דְּיֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר דְּגַם הָרַמְבַּ"ם מוֹדֶה דְּגַם אַחַ"כ אִיכָּא וְאַנָּוְיהוּ דְּקִיּוּם הַמִּצְוָה נִמְשָׁכָת לְעוֹלָם וְהָא דְּכָתַב דְּגַם בְּחוֹל אֵינוֹ חוֹזֵר הוּא מִטַּעַם אַחֵר דס"ל דאע"ג דַּחֲזִינַן דְּבְמִילָה הַטִּילָה הַתּוֹרָה עַל אבי' הַמִּצְוָה וְאִם לֹא מֵהַלּוּ אבי' מְחֻוָּבִים ב"ד לְמוּלוֹ מ"מ ס"ל דְּזֶהוּ רַק בְּעִיקַּר הַמִּצְוָה שֶׁל מִילָה כֵּיוָן דְּגָדוֹל שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לָמוּל אֶת עַצְמוֹ הֲרֵי ב"ד כּוֹפִין אוֹתוֹ וּמַכִּין אוֹתוֹ עַד שֶׁתֵּצֵא נַפְשׁוֹ כְּמוֹ בְּכָל מ"ע דקיי"ל בְּאוֹמֵר לוּלָב אֵינוֹ נוֹטֵל דב"ד מַכִּין אוֹתוֹ ומש"ה בְּקָטָן שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לָמוּל אֶת עַצְמוֹ הֵטִילָה הַתּוֹרָה הַמִּצְוָה עַל הַגְּדוֹלִים אֲבָל בְּהַהֵ דְּנַאנּוּיהוּ דְּגָדוֹל כְּשֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְקַיֵּים רַק עִיקַּר הַמִּצְוָה וְאֵינוֹ רוֹצֶה לְקַיֵּים הִידּוּר מִצְוָה הָא אֵין ב"ד מַכִּין אוֹתוֹ וְאֵין יְכוֹלִין לְכוֹפוֹ מש"ה ס"ל דְּאֵין ב"ד מוֹהֲלִין אוֹתוֹ דְּהָאֵיךְ יִתְחַכוּ לוֹ הַצִּיצִין שֶׁאֵין מְעַכְּבִין וּבְגָדוֹל אֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ עֲבוּר זֶה וּבִשְׁלָמָא בְּלֹא פֵּירֵשׁ הָוֵי הַכֹּל חָדָא מַעֲשֶׂה וְנִמְשָׁךְ לְעִיקַּר הַמִּילָה שֶׁמּוּטָל עַל הַגְּדוֹלִים אֲבָל אִם פֵּירֵשׁ דְּהָוֵי הַתְחָלָה אַחֲרִיתָא לֹא, וּבָזֶה מְדֻקְדָּק לָנוּ הָא דְּגַבֵּי פְּלֻוגְתָּא דְּרַשְׁבָּ"ג וּשְׁמוּאֵל קָתָנֵי קָטָן הַמְסֻרְבָּל בַּבָּשָׂר דְּלִכְאוֹרָה קָשָׁה לָמָּה נָקְטוּ קָטָן דַּוְקָא ולפי"ז י"ל דְּבְגָדוֹל הַמְסֻרְבָּל בַּבָּשָׂר גַּם רַשְׁבָּ"ג מוֹדֶה דְּהוּא בְּעַצְמוֹ יֵשׁ עלי' חִיּוּב לְתַקֵּן עַצְמוֹ מִשּׁוּם וְאַנָּוְיהוּ וְרַק בְּקָטָן לֹא שַׁיָּיךְ לְקַיֵּים וְאַנָּוְיהוּ בְּלֹא דַּעְתּוֹ בע"כ הֵיכָא דְּהָוֵי מַעֲשֶׂה אַחֲרִיתָא מש"ה ס"ל דִּבְנִרְאֶה וְאֵינוֹ נִרְאֶה אֵין מוֹהֲלִין אוֹתוֹ, וְיֵשׁ לִדְחוֹת סְבָרָא זוֹ וְגַם דלפי"ז הָא נִשְׁאַר מַה שֶׁהִקְשֵׁינוּ לְעֵיל דְּגַבֵּי גֵּר מ"ט לֹא פֵּירְשׁוּ הַפּוֹסְקִים דְּאַחַר שֶׁנִּתְרַפֵּא חוֹזֵר גַּם עַל שֶׁאֵינָם מְעַכְּבִין וְלֹא בָּאתִי רַק לְעוֹרֵר הַמְעַיְּין: סִימָן מח בֵּיאוּר דִּבְרֵי הָרֹא"ש בְּפֶרֶק אֵלּוּ טְרֵיפוֹת: בָּרֹא"ש פֶּרֶק אֵלּוּ טְרֵיפוֹת מֵבִיא בְּשֵׁם בה"ג דִּבְלָא נִמְצָא מָרָה טָעֲמִינַן לְכַבֵּד אִם יֵשׁ בּוֹ טַעַם מַר כְּשֵׁירָה דְּנִבְלַע הַמָּרָה בַּכָּבֵד יעו"ש וְעַיְּי' בפר"ח סי' מ"ב שֶׁהִקְשָׁה דְּמַאי מְהַנֵּי שֶׁנִּבְלַע הַמָּרָה מ"מ הֲרֵי אֵין הַכִּיס ומש"ה כָּתַב הפר"ח דבה"ג לָא פְּסִיקָא לֵיהּ מִילְּתָא לְהַטְרִיף בְּנִיטְלָה לְגַמְרֵי הַמָּרָה ומש"ה הִטִּיל בּוֹ פְּשָׁרָה, וְאֵינוֹ מוּבָן כְּלָל עִנְיַן הַפְּשָׁרָה הַלּזוּ וְעַיְּי"ן בכו"פ, וְהַנִּרְאֶה דְּהִנֵּה בַּמִּשְׁנָה תָּנֵי נִיקָּבָה הַמָּרָה טְרֵפָה וְדַעַת הַמַּכְשִׁירִין דְּאֵין לָנוּ לִלְמוֹד מִנִּי' לֶאֱסוֹר בְּנִיטַּל דְּאֵין אוֹמְרִים בִּטְרֵיפוֹת זוֹ דּוֹמָה לָזֶה דְּכֵן מָצִינוּ בִּטְחוֹל דְּנִיקַּב אֲסוּרָה וְנִיטַּל כְּשֵׁירָה, וְהִנֵּה זֶהוּ רַק אִם נֹאמַר דְּעִיקַּר טְרֵיפוֹת שֶׁל הַמָּרָה תָּלוּי בְּהַכִּיס וי"ל כַּנַ"ל דְּמֵהָא דְּתָנֵי בַּמִּשְׁנָה נִיקַּב אֵין לְהוֹכִיחַ לֶאֱסוֹר בְּנִיטַּל וְכֵיוָן דְּאִיסּוּרָא דְּנִיטַּל לֹא נִזְכַּר בַּמִּשְׁנָה מִסְתָּמָא כְּשֵׁירָה אֲבָל הֲרֵי י"ל דְּעִיקַּר הַטְרֵפָה שֶׁל הַמָּרָה אֵינוֹ תָּלוּי בְּהַכִּיס רַק תָּלוּי בְּהַלֵּיחָה הַמָּר שֶׁבּוֹ וְהָא דְּנִיקַּב הַכִּיס טְרֵפָה הוּא מִשּׁוּם דְּיִשָּׁפֵךְ מִמֶּנָּה הַלֵּיחָה וְתִלֵּךְ לְאִיבּוּד וא"כ הָא דְּתָנֵי נִיקַּב טְרֵפָה וַדַּאי דה"ה נִיטַּל דְּעִיקַּר אִיסּוּרָא דְּנִיקַּב הֲרֵי הוּא מִשּׁוּם נִיטַּל וְלָא אִיצְטְרִיךְ הַמִּשְׁנָה לְמִתְנֵי נִיטַּל, ומש"ה הִכְשִׁיר הבה"ג בְּיֵשׁ טַעַם מַר בַּכָּבֵד מִשּׁוּם ממ"נ דְּאִם הַטְרֵיפוֹת הוּא מִצַּד הַכִּיס וְלָא מְהַנֵּי הַטַּעַם מַר כְּקוֹשְׁטַ' הפר"ח הֲרֵי מִמֵּילָא לֹא יָדַעְנוּ לֶאֱסוֹר בְּנִיטַּל וְרַק אִם נֶאֱמַר דְּעִיקַּר הַטְרֵיפוֹת בְּהַלֵּיחָה הוּא דְּיֵשׁ לֶאֱסוֹר בְּנִיטַּל א"כ הֲרֵי מְהַנֵּי טַעַם הַמַּר דְּחָזֵינַן דְּנִבְלַע הַלֵּיחָה לְהַכָּבֵד וְלֹא נֶאֱבַד, וּבָזֶה נוּכַל לְיַשֵּׁב מַה שֶּׁכָּתַב הַמָּרְדְּכַי פ' א"ט בְּשֵׁם ראב"י דְּבָא מַעֲשֶׂה לְיָדוֹ שֶׁלֹּא הי' מָרָה וְטָעַם טַעַם מַר בַּכָּבֵד וְהִכְשִׁיר כמש"כ בה"ג וְאִלּוּלֵי שֶׁקָּשָׁה לוֹ לְהַכָּנֵס בְּמַחֲלוֹקֶת הי' נִרְאֶה לוֹ לְהַתִּיר גַּם בִּדְלֵיכָּא טַעַם מַר כְּלָל, וְכַד אִשְׁתְּכַח תַּרְתֵּי מָרִירְתָא כְּשֵׁירָה וְאֵין לֶאֱסוֹר מִשּׁוּם כָּל יָתֵר כְּנָטוּל דָּמֵי דַּהֲרֵי אפי' אֵין שׁוּם מָרָה כְּשֵׁירָה וְעַיְּי' בב"י סי' מ"ב הֵבִיא דְּבָרָיו וּמִלְּשׁוֹנוֹ מַשְׁמַע דְּגַם הָא דְּהִכְשִׁיר הָרַאבִי' בְּתָרְתֵּי מָרוֹרְתָא ג"כ לֹא אֲמָרָהּ רַק לַהֲלָכָה לְחַוְּדָא וְלֹא לְמַעֲשֶׂה וּכְמוֹ דְּבְאֵין לוֹ מָרָה שֶׁלֹּא רָצָה לְהַתִּירָהּ לְמַעֲשֶׂה.

אָמְנָם הב"ח הֵבִין בִּלְשׁוֹן הַמָּרְדְּכַי דִּבְתַרְתֵּי דַּעְתּוֹ לְהַכְשִׁיר גַּם לַמַּעֲשֶׂה. אָמְנָם אֵינוֹ מוּבָן הַחִילּוּק בֵּינֵיהֶם דַּהֲרֵי אֵין שׁוּם סְבָרָא לְהַתִּיר בְּתָרְתֵי' רַק אִם נִיטַל יהי' כָּשֵׁר וְכֵיוָן דְּלֹא רָצָה לְהַתִּיר בְּנִיטַל אַמַּאי מַתִּיר בְּתָרְתֵי'.

וְהַנִּרְאֶה דְּהִנֵּה הַךְ כְּלָלָא דְּכָל יָתֵר כְּנָטוּל דָּמֵי לֹא מָצִינוּ רַק בְּאֵבֶר מְיֻחָד וּכְמוֹ בה' רַגְלַיִם וְזֶהוּ נִיחָא אִם עִיקַּר הַטְּרִפוּת תָּלוּי בַּכִּיס וְכֵיוָן דְּהוּא כְּנָטוּל הֲרֵי חָסַר הַכִּיס אֲבָל אִם הָעִיקָּר תָּלוּי בְּהַלֵּיחָה וְהַלֵּיחָה הָא אֵינוֹ גּוּף אֶחָד רַק דָּבָר לַח מְקֻבָּץ בְּוַדַּאי דִּלְפִי הַסְּבָרָא נַרְאֶה דְּלֹא שַׁיָּיךְ בּוֹ כְּלָל הָא דְּיָתֵר כְּנָטוּל וּכְמוֹ דִּבְכִיס אֶחָד מָצִינוּ לְבַהֵמָה אַחַת מְעַט לֵיחָה וּבְאַחַת הַרְבֵּה דְּלֹא הֻזְקְבַּע שִׁיעוּר לְהַלֵּיחָה כַּמָּה יהי' וא"כ גַּם בְּנִמְצָא שְׁנֵי מָרוּת יֵשׁ לְהַכְשִׁיר, ומש"ה בְּאֵין לוֹ מָרָה כְּלָל לֹא רָצָה לְהַכְשִׁיר אע"ג דס"ל לְעִיקָּר לַהֲלָכָה דְּכָשֵׁר דס"ל דְּעִיקָּר תָּלוּי מְשׁוּם הַכִּיס וא"כ נִיטָּל כָּשֵׁר מ"מ לֹא רָצָה לְהוֹרוֹת בּוֹ הֵיתֵר דְּדִלְמָא הָעִיקָּר הוּא מְשׁוּם הַלֵּיחָה אֲבָל מִשְּׁנֵי מָרוּת הִכְשִׁיר בִּפְשִׁיטוּת מִמ"נ דְּאִם תָּלוּי בְּהַלֵּיחָה לֹא שַׁיָּיךְ כְּלָל יָתֵר בְּנִטּוֹל וְאִם תָּלוּי בְּהַכִּיס הָא גַּם נִיטָּל כָּשֵׁר וּכְמוֹ שְׁנִתְבָּאֵר, וְזֶהוּ שכת' הַמָּרְדְּכַי דְּאֵין לֶאֱסוֹר מְשׁוּם יָתֵר דְּהָא אפי' אֵין שׁוּם מָרָה כְּשֵׁרָה דְּאִם נֶאֱמַר בּוֹ יָתֵר כְּנָטוּל בע"כ הוּא דְּעִיקָּר תָּלוּי בְּהַכִּיס א"כ הָא גַּם בְּלֵיכָּא שׁוּם מָרָה כְּשֵׁרָה וּכְמוֹ דְּמַכְשִׁיר בה"ג דְּמַחְמִיר בְּאֵין לוֹ כְּלָל מ"מ בְּיֵשׁ בּוֹ טַעַם מַר הִכְשִׁיר ממ"נ אע"ג דְּהַכִּיס חָסֵר בּוֹ ומש"ה אֵין לֶאֱסוֹר בְּיָתֵר, וְהוּא בֵּיאוּר נָכוֹן בְּדִבְרֵי הַמָּרְדְּכַי לְפִי הֶבְנַת הב"ח: סִימָן מט בֵּיאוּר סֵוּגְיָא במס' נְדָרִים דַּף כ"ט: מס' נְדָרִים (דַּף כ"ט, לְבַר פְּדָא דְּאָמַר פְּדָאָן חוֹזְרוֹת וְקוֹדְשׁוֹת תִּפְשׁוֹט הָא דְּבָעֵי אוֹשַׁעְיָ' כו', עיי' בְּפֵירוּשׁ הָרֹא"שׁ שֶׁכָּתַב דְּלָאו דַּוְקָא נָקַט לְבַר פְּדָא דַּהֲרֵי בָּזֶה כ"ע מוֹדִים דְּאַחַר שֶׁפְּדָאָן חוֹזְרוֹת וְקוֹדְשׁוֹת וּמִדִּבְרֵי הַכֹּל מָצִינַן לְמִפְשַׁט הַךְ אִיבַּעְיָ' דר' אוֹשַׁעְיָ', וְכֵן כָּתְבוּ הַתּוֹסָ'.

אָמְנָם בפרש"י כָּתַב וְז"ל דְּבַר פְּדָא דְּאָמַר פְּדָאָן חוֹזְרוֹת וְקוֹדְשׁוֹת וַאֲפִי' לְאַחַר שֶׁקָּצָצָן חוֹזֵר וּפוֹדָאָן כו' הֲרֵי דְּאִיהוּ מְפָרֵשׁ דְּדַוְקָא נָקַט בַּר פְּדָא, וְאֵינוֹ מוּבָן כְּלָל דְּמַאי שַׁיָּיךְ הָא דס"ל לְבַר פְּדָא דְּגַם לְאַחַר קְצִיצָה צָרִיךְ פדי' לְהַךְ אִיבַּעְיָ' דר' אוֹשַׁעְיָ' בִּמְקֻדָּשָׁה לְאַחַר שֶׁיִּגְרָשָׁהּ.

וְהִנֵּה אֵין לוֹמַר דַּהֲרֵי הַאִיבַּעְיָ' דר' אוֹשַׁעְיָ' הוּא רַק אַלִּיבָּא דְּמַאן דס"ל דְּאֵין אָדָם מַקְנֶה דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם וּלְדִידַיְ' בְּעוֹדָהּ אֵשֶׁת אִישׁ אִי אֶפְשָׁר לָהּ לְהִתְקַדֵּשׁ לְאַחַרשֶׁתִּתְגָּרֵשׁ וְקָמַבָּעְיָ' לִי' אִם בְּעוֹדָהּ פְּנוּיָ' נָתַן לָהּ שְׁנֵי פְּרוּטוֹת וְאָמַר בְּאַחַת הִתְקַדְּשִׁי לִי מִיָּד וּבְאַחַת הִתְקַדְּשִׁי לְאַחַר שֶׁאֶגָּרֵשֵׁךְ מִי אָמְרִינַן מִיגּוֹ דְּחָלָה הָרִאשׁוֹן חָל גַּם קִידּוּשִׁין הַשָּׁנִים כֵּיוָן דְּגַם הַשְּׁנַיִם הָיוּ בְּעוֹדָהּ פְּנוּיָ' אוֹ לָא חֲלִין וּכְמוֹ דִּמְבוֹאָר כָּל זֶה במס' קִידּוּשִׁין (דַּף ס"ב).

וַהֲרֵי בְּקִידּוּשִׁין שָׁם אִיתָא דְּאִם אָמַר פֵּירוֹת עֲרוּגָה זוֹ מְחֻבָּרִין יהי' תְּרוּמָה עַל פֵּירוֹת עֲרוּגָה זוֹ לְכְשֶׁיִּתָּלְשׁוּ דלכ"ע דְּבָרָיו קַיָּמִין מִשּׁוּם דִּבְיָדוֹ לְתָלְשָׁהּ וּבַמְקֻדָּשׁ הָאִשָּׁה לְאַחַר שֶׁאֶגָּרֵשֵׁךְ לָא מִקְרֵי בְּיָדוֹ מִשּׁוּם דִּנְהִי דִּבְיָדוֹ לְגָרְשָׁהּ מ"מ אֵין בְּיָדוֹ לְקַדְּשָׁהּ יעו"ש, וא"כ לְעִנְיָן דס"ל דְּאֵינָם קָדוֹשׁ רַק עַד שֶׁיַּקְצִיצוּ אֲבָל כְּשֶׁקְּצָצָן פָּקַע קִדּוּשָׁתָן מִנַּיְיהוּ א"כ הֲרֵי מִקְרֵי בְּיָדוֹ לְקוֹצְצָן ומש"ה אפי' אִם כְּבָר נִתְקַדְּשׁוּ עַד שֶׁיְּקַצְּצוּ מ"מ יָכוֹל לְקַדְּשָׁן שֵׁנִית וְלֵיכָּא לְמִפְשַׁט מני' הַךְ דר' אוֹשַׁעְיָ' דְּאֵינוֹ בְּיָדוֹ וְרַק לְבַר פְּדָא דס"ל דְּאַחַר קְצִיצָה ג"כ צָרִיךְ פדי' וא"כ לָא מִקְרֵי בְּיָדוֹ ומ"מ חָזַינַן דְּחָלָה הַקִּדּוּשָׁה הַשְּׁנִיָּ' ובע"כ הַטַּעַם מְשׁוּם דִּבְשָׁעָה שֶׁהָיוּ עֲדַיִין חוֹלִין אָמַר לְכֻלָּם שֶׁיִּתְקַדְּשׁוּ וְיַחְזְרוּ וְיִתְקַדְּשׁוּ לְאַחַר פדי' מש"ה הוּא

חָל וא"כ נִפְשׁוֹט מִנִּי' הַךְ דר"א דְּאִם בְּעוֹדָהּ פָּנוּי מְקֻדָּשָׁה לְאַחַר שֶׁיִּגָּרְשָׁהּ דְּמְהַנֵּי, זֶה אֵינוֹ מַסְפִּיק דְּזֶה הִ' נִיחָא אִם הַהֶקְדֵּשׁ הַשֵּׁנִי הִ' סְתָם הֶקְדֵּשׁ לְעוֹלָם וְשַׁפִּיר הַיְנוּ יְכוֹלִין לוֹמַר דִּלְעוֹלָא מש"ה חָל הַשֵּׁנִי דִּבְיָדוֹ לְקָוצְצוֹ וּלְהַפְקִיעַ מֵהֶם הֶקְדֵּשׁ הָרִאשׁוֹן אֲבָל הָכָא הֲרֵי גַּם הַהֶקְדֵּשׁ הַשֵּׁנִי לְעוֹלָא אֵינוֹ רַק עַד שֶׁיְּקַצְּצֶן וא"כ לָא מְהַנֵּי לִ' כְּלָל מַה דִּבְיָדוֹ לְקָוצְצָן דַּהֲרֵי אִם יְקַצְּצֶן גַּם הַהֶקְדֵּשׁ הַשֵּׁנִי יהי' נִפְקָע וְאֵין לוֹ מָקוֹם רַק עַד שֶׁיְּקַצְּצוֹ וא"כ גַּם אַלִּיבָּא דְּעוֹלָא הי' מָצֵי לְמִפְשַׁט הַךְ דר"א: [ב] וְהַנִּרְאֶה לוֹמַר דְּהִנֵּה לִכְאוֹרָה קָשֶׁה מַאי מְדַמֶּה הגמ' הַךְ דְּהֶקְדֵּשׁ לְקִידּוּשֵׁי אִשָּׁה וַהֲרֵי בְּקִידּוּשִׁין שָׁם אֵיתָא דְּהָאוֹמֵר שָׂדֶה זוֹ שֶׁמִּשְׁכַּנְתִּי לְכְשֶׁאֶפְדֶּנָּה תִּקְדֵּשׁ דְּחָל הַהֶקְדֵּשׁ מִשּׁוּם דִּבְיָדוֹ לִפְדּוֹתָהּ ולפי"ז הֲרֵי מִי שֶׁהִקְדִּישׁ חֵפֶץ שֶׁלּוֹ וְאַח"כ חָזַר וְאָמַר עָלָיו שֶׁיִּתְקַדֵּשׁ לְאַחַר שֶׁיִּפְדֶּנּוּ דְּחָל הַהֶקְדֵּשׁ הַשֵּׁנִי מִשּׁוּם הַאי סְבָרָא דִּבְיָדוֹ לִפְדּוֹתוֹ וא"כ הָא י"ל דמש"ה מְהַנֵּי אִם אָמַר בִּתְחִילַת הִקְדִּישׁוֹ דְּתִתְקַדֵּשׁ שֵׁנִית לְאַחַר שֶׁיִּפְדֶּם דְּהָא לָא גָּרַע יוֹתֵר מֵאִם אָמְרוּ אַח"כ אֲבָל בְּהַךְ דר' אוֹשַׁעְיָ' דְּאִם כְּבָר נִתְקַדְּשָׁה לוֹ הֲרֵי לֹא יוּכַל לְקַדְּשָׁהּ שֵׁנִית אַחַר שֶׁיִּגָּרְשֶׁנָּה י"ל דְּגַם אִם בַּתְּחִילָּה נָתַן לָהּ שְׁנֵי פְּרוּטוֹת בְּיַחַד דְּלָא מְהַנֵּי, וְאֵין לוֹמַר דס"ל לְהַגְּמָ' דְּהֶקְדֵּשׁ לָא מִקְרֵי בְּיָדוֹ לִפְדּוֹתוֹ מִשּׁוּם דַּהֲרֵי בְּהֶקְדֵּשׁ צָרִיךְ שְׁלֹשָׁה לִפְדּוֹתוֹ וְאָמְרִינַן מִי יֵאמַר דְּמִזְדַּקְקִי לִי תְּלָתָא וּכְמוֹ דְּאִיתָא בִּכְתֻבּוֹת (דַּף נ"ב) דְּבְאוֹמֵר הֲרֵי אֶת מְקֻוְּדֶשֶׁת לְאַחַר שֶׁאֶתְגַּיֵּיר דְּלָא מְהַנֵּי דְּלָא מִקְרֵי בְּיָדוֹ לְהִתְגַּיֵּיר כֵּיוָן דְּגֵר צָרִיךְ שְׁלֹשָׁה מִי יֵאמַר דְּמִזְדַּקְקִי לִי' תְּלָתָא וּכְמוֹ כֵן בְּהֶקְדֵּשׁ לֹא הִי' חָל הַשֵּׁנִי אִם הִי' אָמְרוּ אַחַר הֶקְדֵּשׁ הָרִאשׁוֹן ובע"כ הָא דְּחָל הָכָא הוּא רַק מִשּׁוּם דְּאָמַר בְּתִחִילַּת הַהֶקְדֵּשׁ לִשְׁנֵיהֶם בְּיַחַד וּמְדַמֶּה לִי' שַׁפִּיר לְהַךְ דר' אוֹשַׁעְיָ' אָמְנָם זֶה אֵינוֹ מַסְפִּיק דַּהֲרֵי מְבֹאָר במס' תְּמוּרָה דַּף כ"ז) דבעה"ב הַפּוֹדֶה הֶקְדֵּשׁ שֶׁלּוֹ גַּם שֶׁלֹּא בְּפָנֵי שְׁלֹשָׁה הֲרֵי הוּא פָּדוּי וע"ש בְּתוֹסְ' בד"ה לֹא אָמְרוּ, ואע"ג דְּלָא מְהַנֵּי רַק בְּדִיעֲבַד וּלְכַתְּחִילָּה צָרִיךְ שְׁלֹשָׁה מ"מ כֵּיוָן דְּאִם יַעֲבֹור וְיִפְדֶּה בְּעַצְמוֹ יהי' פָּדוּי הֲרֵי וַדַּאי נִרְאֶה דְּמִקְרֵי שַׁפִּיר בְּיָדוֹ וּרְאָיָ' לָזֶה דְּבְקִידּוּשִׁין (דַּף ס"ב) דְּאָמַר דְּלְאַחַר שֶׁאֶתְגַּיֵּיר לָא מְהַנֵּי דְּלָא מִקְרֵי בְּיָדוֹ דְּמֵי יֵאמַר דְּמִזְדַּקְקִי לִיהּ תְּלָתָא וְכָתְבוּ הַתּוֹסְ' בד"ה גֵּר צָרִיךְ ג' נִרְאֶה דַּוְקָא בְּקַבָּלַת הַמִּצְוֹת אֲבָל בְּטְבִילָה בְּחַד סַגִּי וע"ש שֶׁכָּתְבוּ דְּלִכַתְּחִילָּה לְמִצְוָה וַדַּאי דְּצָרִיךְ שְׁלֹשָׁה גַּם לְטְבִילָה וְרַק דְּאֵינוֹ מְעַכֵּב, וּמֻוְכָּרַח מִזֶּה דס"ל לְהַתּוֹסְ' דְּכָל הֵיכָא דְּאֵינוֹ מְעַכֵּב מִקְרֵי שַׁפִּיר בְּיָדוֹ דאל"כ לָמָּה דָּחֲקוּ הַתּוֹסְ' בַּתְּחִילָּה לוֹמַר דְּהַגְּמָ' קָאֵי רַק עַל קַבָּלוֹת הַמִּצוֹת כֵּיוָן דְּלִכַתְּחִילָּה צָרִיךְ שְׁלֹשָׁה גַּם בִּטְבִילָה, וְכֵן מוּכָח עוֹד שָׁם דְּפָרִיךְ מֵהָא דְּהַנּוֹתֵן פְּרוּטָה לְשִׁפְחָתוֹ וְאָמַר לָהּ הֲרֵי מְקֻוְּדֶשֶׁת לְאַחַר שֶׁאֲשַׁחְרֵרְיךְ דְּיָחוֹלוּ הַקִּידּוּשִׁין מִשּׁוּם דִּבְיָדוֹ לְשַׁחְרְרָהּ וְכָתְבוּ הַתּוֹסְ' בד"ה אֶלָּא דְּאַמַּאי לָא מְשַׁנֵּי מִי יֵאמַר דְּמִזְדַּקְקִי לִי' תְּלָתָא וְתֵירְצוּ דְּאָתְיָ' כמ"ד דְּעֶבֶד אֵין צָרִיךְ קַבָּלוֹת מִצְוֹת לְאַחַר שִׁיְּחְרוּר וּטְבִילָה דְּלְאַחַר שִׁיְּחְרוּר הַיְינוּ טְבִילַת גֵּר וְהַהוּא לָא בָּעֵי שְׁלֹשָׁה וַהֲרֵי בְּדִיבּוּר הַקּוֹדֶם כָּתְבוּ דְּלִכַתְּחִילָּה צָרִיךְ גַּם בִּטְבִילָה וּמֻוְכָּרַח לְהֶדְיָ' דס"ל דְּכָל שֶׁאֵינוֹ מֻוְכָּב בְּדִעְיבֵד מִקְרֵי שַׁפִּיר בְּיָדוֹ, וְעַיֵּין עוֹד באלפ"ס בְּפֶרֶק ד' דִּיבָמוֹת דְּמִשְּׁמַע שָׁם דְּדַעְתּוֹ דְּהָא דְּגֵר צָרִיךְ שְׁלֹשָׁה אֵינוֹ רַק לְכַתְּחִילָּה וְלֹא בְּדִיעֲבַד וְהִקְשׁוּ עַל זֶה בְּחִידּוּשֵׁי הָרַמְבַּ"ן וּבְחִידּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א שָׁם דא"כ אַמַּאי לָא מִקְרֵי בְּיָדוֹ לְהִתְגַּיֵּיר וּמְשּׁוּם קוּשְׁיָ' זוֹ פֵּירְשׁוּ דַּעַת האלפ"ס דְּהַקַּבָּלָה שֶׁמְּקַבֵּל עָלָיו לָמוּל וְלִטְבּוֹל צָרִיךְ שְׁלֹשָׁה לְעַכֵּב יעו"ש בְּדִבְרֵיהֶם, וא"כ כֵּיוָן דְּאִם פָּדָה בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ הֲרֵי הוּא פָּדוּי הֲרֵי מִקְרֵי שַׁפִּיר בְּיָדוֹ וא"כ קָשֶׁה מַאי קָאָמַר תִּפְשׁוֹט הָא דר' אוֹשַׁעְיָ', וְאֵין לְחַלֵּק וְלוֹמַר דְּהָא דְּתְמוּרָה לָא אַיְירִי רַק בְּמְטַלְטְלִים וְרַק בְּהוּ לָא מְעַכֵּב הַשְּׁלֹשָׁה אֲבָל בְּקַרְקַע דְּתְנַן בְּרֵישׁ

סַנְהֶדְרִין דִּצְרִיכָה עֲשָׂרָה לִפְדּוֹתָן וְנֶאֱמַר דְּבֹהוּ מְעַכֵּב הָעֲשָׂרָה וְהָנֵי נְטִיעוֹת דְּהָכָא הֲרֵי הוּא קַרְקַע זֶה אֵינוֹ דְּוַדַּאי דִּלְפִי הַסְּבָרָא נִרְאֶה דְּאֵין לְחַלֵּק בֵּינֵיהֶם דִּכְמוֹ דְּיָלִיף בְּסַנְהֶדְרִין (דַּף יד) דְּקַרְקַע צָרִיךְ עֲשָׂרָה כְּמוֹ כֵן יָלִיף שָׁם מִקְרָא בְּמִטַּלְטְלִים דְּצָרִיךְ שְׁלֹשָׁה וּבְוַדַּאי נִרְאֶה דְּחַד דִּינָא לְהוּ, וְעוֹד דַּהֲרֵי בִּתְמוּרָה שָׁם בַּתּוֹסָ' הוֹכִיחוּ דְּבִדְעִיבַּד בְּלֹא שְׁלֹשָׁה דְּפָדוּי מֵהָא דְּאָמַר שְׁמוּאֵל הֶקְדֵּשׁ שָׁוֶה מָנֶה שֶׁחִלְּלוֹ עַל שָׁוֶה פְּרוּטָה דִּמְחֻוְלָּל, וַהֲרֵי הַךְ דִּשְׁמוּאֵל הָא אַיְיְרֵי גַּם בְּקַרְקַע וְכִדְאִיתָא במס' עֲרָכִין (דַּף כ"ט) גַּבֵּי מַעֲשֶׂה דְּפוּמְבְּדִיתָא יעו"ש בְּסוֹף הַסּוּגְיָ' דְּקָאָמַר וְהָא מַעֲשֶׂה דְּפוּמְבְּדִיתָא קַרְקַע הי', וּמוּכָח מֵהַתּוֹסָ' דְּגַם בְּקַרְקַע לֹא מְעַכֵּב, וְעוֹד דַּהֲרֵי אָדָם מְבֹוְאָר בְּסַנְהֶדְרִין שָׁם דְּהוּא כְּקַרְקַע וְצָרִיךְ עֲשָׂרָה ואפי"ה מְבֹוְאָר בְּתוֹסָ' במס' מְגִילָּה (דַּף כ"ח) בְּתוֹסָ' בְּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי דְּמוֹכְרִין אוֹתָם בִּשְׁלֹשָׁה כְּדֵי שֶׁלּוֹ יִבְרְחוּ וּמֻוְכְרָח דְּהָעֲשָׂרָה שֶׁנֶּאֶמְרוּ בְּקַרְקַע לֹא לְעַכֵּב נֶאֶמְרוּ וְכֵיוָן דְּחָזֵינַן בִּתְמוּרָה דְּגַם שְׁלֹשָׁה אֵינוֹ מְעַכֵּב הֲרֵי וַדַּאי דְּגַם בְּקַרְקַע אפי' שְׁלֹשָׁה לָא מְעַכְּבִי דִּלְעִנְיַן שְׁלֹשָׁה הֲרֵי אֵין לָנוּ שׁוּם לִימּוּד לְהַצְרִיךְ בְּקַרְקַע יוֹתֵר מִבִּמְטַלְטְלִים ועכ"פ קָשֶׁה הַךְ סֻוגְיָ': וע"כ נִרְאֶה דְּעִיקַּר הַסְּבָרָא דִּבְיָדוֹ לָא אָמְרִינַן לי' רַק דֻּומְיָ' דְּפֵירוֹת עֲרוּגָה זוֹ יִהְיוּ תְּרוּמָה לִכְשֶׁיִּתָּלְשׁוּ, דְּגַם עַתָּה הַפֵּירוֹת הֵם שֶׁלּוֹ וְרַק דְּאִי אֶפְשָׁר לָחוּל עֲלֵיהֶם שֵׁם תְּרוּמָה מִשּׁוּם דְּהֵם מְחֻוְבָּרִין בְּזֶה אָמְרִינַן הַךְ סְבָרָא דִּבְיָדוֹ לְתוֹלְשָׁן אֲבָל דָּבָר דַּעְתָּהּ אֵינָם שֶׁלּוֹ כְּלָל אע"ג דִּבְיָדוֹ לַעֲשׂוֹת תַּחְבּוּלָה וְעֵצָה שֶׁיִּהְיוּ שֶׁלּוֹ בָּזֶה לָא מְהַנֵּי כְּלָל הַסְּבָרָא דִּבְיָדוֹ וְלָא אָמְרִינַן דְּיָחוּל עַתָּה הַהֶקְדֵּשׁ מִשּׁוּם דִּבְיָדוֹ לַעֲשׂוֹתוֹ שֶׁלּוֹ כֵּיוָן דמ"מ הַשְׁתָּא לֹא הוי' הוּא הַבְּעָלִים שֶׁל הַחֵפֶץ וְהָאֵיךְ יָחוּל דִּיבּוּרוֹ מַה שֶׁאוֹמֵר עַתָּה דְּכִי יַקְדִּישׁ אֶת בֵּיתוֹ אֲמַר רַחֲמָנָא שֶׁלּוֹ דַּוְקָא וְלָא דָּמֵי לְהַךְ דִּכְתֻוְבּוֹת דְּשָׂדֶה זוֹ שֶׁמִּשְׁכַּנְתִּי לְךָ לִכְשֶׁאֶפְדֶּנָּה תְּקַדֵּשׁ דְּקָדְשָׁה מִשּׁוּם דִּבְיָדוֹ לִפְדּוֹתָהּ דִּבְמַשְׁכּוֹן גַּם הַשְׁתָּא הוּא הַבְּעָלִים שֶׁל הַשָּׂדֶה וְרַק דִּבְעוֹדָהּ מְשֻׁוְעְבֶּדֶת לבע"ח אֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְדִּישָׁהּ מִשּׁוּם שִׁיְעְבּוּדוֹ הִקְדִּים מש"ה מְהַנֵּי מַה דִּבְיָדוֹ לְסַלֵּק הַמּוֹנֵעַ וְהַשִּׁיְעְבּוּד אֲבָל מַה דְּהַשְׁתָּא אֵינוֹ שֶׁלּוֹ כְּלָל לֹא שַׁיָּיְךְ סְבָרָא דִּבְיָדוֹ, וּרְאָיָ' לִסְבָרָא זוֹ דִּבְמַסֶּ' נְדָרִים (דַּף ל"ד) אִיתָא הי' לְפָנָיו כִּיכָּר שֶׁל הֶפְקֵר וְאָמַר כִּיכָּר זֶה הֶקְדֵּשׁ נְטָלוֹ לְאָכְלוֹ מָעַל לְפִי כֻּוְלָּהּ וְדָחֲקוּ שָׁם הָרֹא"שׁ וְהָרָ"ן דְּאַיְיְרֵי בְּמֻוְנָּח תּוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹתָיו ומש"ה יָכוֹל לְהַקְדִּישָׁהּ וּבְשֵׁם הָרַבֵּינוּ יִצְחָק כָּתַב הָרֹא"שׁ דְּכֵיוָן דְּלֵיכָּא אָדָם אַחֵר סָמוּךְ לוֹ וְאִיהוּ אָמַר דְּלִכְשֶׁיִּזְכֶּה בּוֹ יהי' הֶקְדֵּשׁ אֶל שַׁפִּיר מִשּׁוּם דְּהָא בְּיָדוֹ לִזְכּוֹת בּוֹ, וא"כ הֲרֵי מִדִּבְרֵי הָרֹא"שׁ וְהָרָ"ן שֶׁדָּחֲקוּ בְּזֶה הֲרֵי מֻוְכְרָח כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ דס"ל דְּכֵיוָן דְּאֵינוֹ שֶׁלּוֹ עֲדַיִין לֹא מְהַנֵּי מַה דִּבְיָדוֹ לַעֲשׂוֹת שֶׁיִּהְיֶ' שֶׁלּוֹ, וְזֶה לְשׁוֹן חִידּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א בִּנְדָרִים שָׁם נ"ל דהי' הַכִּיכָּר תּוֹךְ אַרְבַּע אִמּוֹתֶי' וד' אַמּוֹת קוֹנוֹת לוֹ לְפִיכָךְ תּוֹפֵס הַהֶקְדֵּשׁ גַּם קוֹדֶם שֶׁנְּטָלָהּ הָא בלא"ה אֵין הַהֶקְדֵּשׁ תּוֹפֵס וַאֲפִיְ' נְטָלָהּ לְבַסּוֹף דְּבִשְׁעַת הַהֶקְדֵּשׁ בָּעֵינַן בֵּיתוֹ שֶׁלּוֹ וּפֵירוּשִׁים אֲחֵרִים רָאִיתִי וְלֹא נִרְאוּ לִי, הֲרֵי לְהֶדְיָ' כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ, וא"כ גַּבֵּי נְטִיעוֹת דְּהָכָא דְּהֵם שֶׁל הֶקְדֵּשׁ לְגַמְרֵי וְיָצְאוּ מֵרְשׁוּתוֹ שֶׁל שֶׁל הַמַּקְדִּישׁ אִם הי' חוֹזֵר אַח"כּ לְהַקְדִּישׁוֹ שֵׁנִית אַחַר שֶׁיִּפְדֶּה אוֹתָן לֹא הי' מְהַנֵּי מַה דִּבְיָדוֹ לִפְדּוֹתָן ובע"כ הַטַּעַם הָא דְּחָל הַהֶקְדֵּשׁ הַשֵּׁנִי הוּא רַק מִשּׁוּם דְּאָמְרוּ בְּיַחַד עִם הַהֶקְדֵּשׁ הָרִאשׁוֹן וּמִשּׁוּם הָכָא פָּרֵיךְ שַׁפִּיר דְּתִפְשׁוֹט מני' הַךְ אִבַּעְיָ' דר' אוֹשַׁעְיָ':וא"כ הֲרֵי מְיֻוְשָׁב הֵיטֵב הָא דְּפָרִיךְ כָּאן רַק לְבַר פְּדָא, דַּהֲרֵי בִּתְמוּרָה (דַּף ל"ב) אָמְרִינַן דְּקָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ יָכוֹל לְהַקְדִּישׁוֹ הֶקְדֵּשׁ עִילּוּי לְבֶדֶק הַבַּיִת אֲבָל קָדְשֵׁי בֶּדֶק הַבַּיִת אֵין מַקְדִּישׁ אוֹתוֹ כְּלָל וְכָתְבוּ הַתּוֹסָ' בד"ה מַקְדִּישָׁן דִּבְקָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ יָכוֹל לְהַקְדִּישׁ הַטּוֹבֹת הֲנָאָה שֶׁבָּהּ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בָּהּ וְאוֹמְדִין כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִיתֵּן עֲבוּר שׁוֹר זֶה לְעוֹלָה אע"פ שֶׁאֵינוֹ חַיָּיְב

עוֹלָה ואע"ג דְּגַם בְּקָדְשֵׁי בה"ב אִיכָּא טוֹבַת הֲנָאָה זוֹ וְאַפֵּ"ה לֹא יוּכַל לְקַדְּשָׁם מִשּׁוּם דְּאֵין לְהַבְּעָלִים בָּהֶם זְכוּת יוֹתֵר מִשְּׁאָרֵי בְּנֵי אָדָם וְלָא מִקְּרֵי בְּעָלִים כְּלָל אֲבָל קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ יֵשׁ עֲלֵיהֶם שֵׁם בְּעָלִים לִפְדּוֹתָם כְּשֶׁהֲוֻמְּמוּ מש"ה יָכוֹל לְהַקְדִּישָׁם, וא"כ הֲרֵי וַדַּאי דִּנְטִיעוֹת דְּהָכָא אע"ג דְּהֵם קָדְשֵׁי בה"ב מ"מ לְעֻוְלָּא דס"ל דְּכֵיוָן שֶׁנִּקְצְצוּ אֵין צָרִיךְ פדי' וְהֵם שֶׁלּוֹ הָא וַדַּאי דְּגַם עַתָּה מִקְּרֵי בְּעָלִים שֶׁלָּהֶם וַהֲרֵי הַדְּבָרִים ק"ו' אִם בְּקָדָשִׁים מִזְבֵּחַ מִקְּרֵי שֵׁם בְּעָלִים עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם הַךְ זְכוּת שֶׁיָּכוֹל לִפְדּוֹתָן כְּשֶׁיִּפּוֹל בָּהֶם מוּם ואע"ג דְּאֵין בְּיָדוֹ לְהָטִיל בּוֹ מוּם מ"מ מִקְּרֵי בְּעָלִים וְיָכוֹל לְהַקְדִּישָׁם ק"ו הָכָא דִּבְנִיקַּצְצוּ הֵם שֶׁלּוֹ בְּלֹא שׁוּם פִּדְיוֹן וְגַם רְשׁוּת בְּיָדוֹ לְקָוְצְצָן בְּכָל זְמַן שֶׁיִּרְצֶה וַדַּאי דְּהוּא נִקְרָא הַבְּעָלִים שֶׁלָּהֶם וְיֵשׁ לוֹ כֹּחַ לְהַקְדִּישָׁם הֶקְדֵּשׁ עִילּוּי לְפִי טוֹבַת הַהֲנָאָה שֶׁבָּהֶם וְרַק הֶקְדֵּשׁ גָּמוּר אֵין בְּיָדוֹ לְהַקְדִּישָׁם שֵׁנִית כֵּיוָן דִּכְבָר הֵם הֶקְדֵּשׁ מֵעִיקָּרָא ועכ"פ אִם יֹאמַר שֶׁיֻּקְדְּשׁוּ הֶקְדֵּשׁ גָּמוּר אַחַר שֶׁיִּפְדּוּ צָרִיךְ לִהְיוֹת חָל הַשֵּׁנִי מִשּׁוּם דִּבְיָדוֹ לִפְדּוֹתָן וּכְמוֹ דִּמְהַנֵּי בְּפֵירוֹת עֲרוּגָה זוֹ תְּרוּמָה לִכְשֶׁיִּתָּלְשׁוּ ומש"ה לְעֻוְלָּא לָא מָצֵינַן לְמִפְשַׁט מִכָּאן הַךְ דר' אוֹשַׁעְיָ' דַּהֲרֵי גַּם אִם אֲמָרָם זֶה אַחַר זֶה הי' חָל הַהֶקְדֵּשׁ ומש"ה חָלִים כְּשֶׁאֲמָרָם בְּבַת אַחַת וְרַק לְבַר פְּדָא דס"ל דְּגַם אַחַר שֶׁנִּקְצְצוּ צְרִיכִין פדי' א"כ הֲרֵי הֵמָּה כְּכָל קָדְשֵׁי בדה"ב דְּלָא מִקְּרֵי הוּא בְּעָלִים שֶׁלָּהֶם כְּלָל כִּדְמוֹכַח בִּתְמוּרָה דְּאֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְדִּישָׁם אֲפִילּוּ הֶקְדֵּשׁ עִילּוּי וְאִם הי' מִקַּדִּישָׁם בְּזֶה אַחַר זֶה לֹא הי' מְהַנֵּי כְּלָל אפי' אִם הי' אוֹמֵר שֶׁהֶקְדֵּשׁ הַשֵּׁנִי יָחוּל לִכְשֶׁיִּפְדֶּה דְּכֵיוָן דְּאֵינָם שֶׁלּוֹ לָא מְהַנֵּי מַה דִּבְיָדוֹ לִפְדּוֹתוֹ וְאַפֵּ"ה חָזֵינַן דִּבְבַת אַחַת חָלִים שַׁפִּיר מש"ה שַׁפִּיר תִּיפְשׁוֹט מִנִּי גַּם הַךְ דר' אוֹשַׁעְיָ' דְּגַם שָׁם מְקֻוְדֶּשֶׁת, וּמְיֻוְשָׁב הַסֻּוְגְיָ' הֵיטֵב: אָמְנָם לְדַעַת רַבֵּינוּ יִצְחָק שֶׁהֵבִיא הָרֹא"שׁ בִּנְדָרִים (דַּף ל"ד) שכ' דאע"ג דַּעֲדַיִן לֹא זָכָה בְּהַכִּכָּר מ"מ יָכוֹל לְהַקְדִּישׁוֹ לְאַחַר שֶׁיִּזְכֶּה בּוֹ מִשּׁוּם דִּבְיָדוֹ לִזְכּוֹת בּוֹ הֲרֵי דס"ל דְּגַם מַה שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ אָמְרִינַן הַךְ סְבָרָא דִּבְיָדוֹ הֲרֵי לְדִידֵי' קָשֶׁה מַאי פָּרִיךְ הָכָא בִּנְטִיעוֹת וַהֲרֵי גַּם בְּזֶה אַחַר זֶה יֵשׁ לוֹ לָחוּל מִשּׁוּם דִּבְיָדוֹ לִפְדּוֹתוֹ, וצ"ל דס"ל דְּהָכָא לָא מִקְּרֵי בְּיָדוֹ כֵּיוָן דִּלְכַתְּחִילָּה צָרִיךְ שְׁלֹשָׁה אע"ג דְּבִדְעֵיבֶד פָּדוּי מ"מ לָא מִקְּרֵי בְּיָדוֹ וְלִכְאוֹרָה חוֹלֵק עַל הַתּוֹסָ' דְּקִידּוּשִׁין דְּהֵבֵאנוּ לְעֵיל וְכֵן עַל דִּבְרֵי חִידּוּשֵׁי הָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א הַנָּ"ל דס"ל דְּאִם לֹא הי' צָרִיךְ בְּגֵר ג' רַק לְכַתְּחִילָּה הי' מִקְּרֵי שַׁפִּיר בְּיָדוֹ, וּלְהָרַ' יִצְחָק צ"ל דְּהָא דְּקָאָמַר הָכָא לְבַר פְּדָא הוּא לָאו דַּוְקָא רַק לכ"ע פָּרִיךְ וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ כָּאן הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ: עוֹד י"ל דְּגַם הַתּוֹסָ' דְּקִידּוּשִׁין וְהָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א הַנָּ"ל מָצֵי ס"ל כְּשִׁיטָתוֹ שֶׁל ר' יִצְחָק דְּכָאן לָא מִקְּרֵי בְּיָדוֹ כֵּיוָן דִּלְכַתְּחִילָּה צָרִיךְ ג', וְלָא דָּמֵי כְּלָל לְגֵר דְּשָׁם הֲרֵי אִם לֹא יִזְדַּקְּקוּ לי' תְּלָתָא לֹא קָעֲבִיד שׁוּם אִיסּוּרָא אִם יִתְגַּיֵּיר בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ כֵּיוָן דְּהַשְּׁלֹשָׁה אֵינָם רוֹצִים לְהִזְדַּקֵּק לי' ומש"ה הִקְשׁוּ שַׁפִּיר דְּאִם נֶאֱמַר דְּהַשְּׁלֹשָׁה אֵינָם מְעַכְּבִים אַמַּאי לָא מִקְּרֵי בְּיָדוֹ מִשּׁוּם מִי יֹאמַר דְּמִזְדַּקְּקִי לי' תְּלָתָא כֵּיוָן דְּאִם לֹא יִזְדַּקְּקוּ לי' הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ לְגַיֵּיר בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ משא"כ גַּבֵּי פְּדִיּוֹת הֶקְדֵּשׁ הֲרֵי כָּל זְמַן דְּלָא מִזְדַּקְּקִי לי' שְׁלֹשָׁה אָסוּר לוֹ לְכַתְּחִילָּה לִפְדּוֹתוֹ כְּלָל דְּהָא מִדְּאוֹרַיְיתָא צָרִיךְ לְכַתְּחִילָּה שְׁלֹשָׁה וְרַק דְּאִם עָבַר וּפְדָאוֹ הוי' פָּדוּי ומש"ה אע"ג דְּאֵינוֹ מְעַכֵּב לָא מִקְּרֵי בְּיָדוֹ כְּלָל ומש"ה פָּרִיךְ הגמ' שַׁפִּיר: עוֹד שָׁם, תִּפְשׁוֹט הָא דְּבָעֵי ר' אוֹשַׁעְיָ' לִכְאוֹרָה צ"ע דַּהֲרֵי כָּל אִבַּעְיָ' דר' אוֹשַׁעְיָ' אֵינוֹ רַק לָמֶ"ד דס"ל דְּאֵין אָדָם מַקְנֶה דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם וַהֲרֵי כָּאן בַּמִּשְׁנָה כ' הָרָ"ן דְּיֵשׁ מְפָרְשִׁים דְּהַמִּשְׁנָה אַיְיְרֵי בְּקוֹנָם וְאָתְיָ' כר"מ דס"ל דְּיֵשׁ מְעִילָה בְּקוֹנָמוֹת ור"מ הָא ס"ל אָדָם מַקְנֶה דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם וּמַאי פָּרִיךְ נֵימָא דר"מ לְטַעְמוֹ.

וְלִכְאוֹרָה מִכָּאן ראי' לְהַפֵּירוּשׁ שֶׁכָּתַב הָרָ"ן דְּהַךְ מִשְׁנָה אַיְיְרֵי בְּקָרְבָּן גָּמוּר, וּלְהַיֵּשׁ מְפָרְשִׁים צ"ל דְּהַךְ סֵוְגְיָ' אֲזַל אַלִּיבָּא דְּרָבִינָא דְּקָאָמַר בִּשְׁבוּעוֹת (דַּף כ"ב) אִיפּוּךְ, דְּרַבָּנָן דר"מ הוּא דס"ל יֵשׁ מְעִילָה בְּקוֹנָם וְאָתְיָ' הַךְ מִשְׁנָה רַק כְּרַבָּנָן דְּר"מ: עוֹד שָׁם בְּתוֹסָ' בד"ה אָמַר לָךְ בַּר פְּדָא, וְכִי תֵימָא תַּרְתֵּי לָמָּה לִי לָא זוֹ אַף זוֹ קָתָנֵי לָא זוֹ דִּקְדֻוְשַׁת הַגּוּף אֶלָּא אַף זוֹ דִּקְדֻוְשַׁת דָּמִים בֵּיאוּר דִּבְרֵיהֶם דִּלְפִי מַה דְּאוֹקִים רַב פָּפָּא הֲרֵי קמ"ל הַבָּרַיְיְתָא גַּם בְּסֵיפָא דְּלָא פָּקַע וכמש"כ הָרַ"ן דְּאֵינוֹ מְשַׁבֵּשׁ הַבָּרַיְיְתָא, , וא"ל דְּלָמָּה דָּחֲקוּ הַתּוֹסָ' לְאוֹקְמָא רֵישָׁא וְסֵיפָא בִּשְׁנֵי גַּוְוְנֵי חֲדָא בקה"ג וַחֲדָא בִּקְדֻוְשַׁת דָּמִים וַהֲרֵי בלא"ה צְרִיכָא טוּבָא דִּבְרֵישָׁא הֲרֵי הִקְדִּים לוֹמַר הַקְּדֻוְשָׁה הָרִאשׁוֹנָה וְאַחַ"כ קְדֻוְשָׁה הַשְּׁנִיָּ' וְגַם הוּא מֵחֲמוֹר עַל קַל וקמ"ל הַסֵּיפָא דְּגַם בְּהִקְדִּים הַשְּׁנִיָּ' וְגַם מִקַּל לַחֲמוֹר לֹא פָּקַע, זֶה אֵינוֹ מַסְפִּיק דְּתִיקְשֶׁה דְּלִתְנֵי רַק הַסֵּיפָא לְחֻוְדָּא ומש"ה תֵּירְצוּ דַּחֲדָא בִּקְדֻוְשַׁת דָּמִים וְזֶה לָא יָדְעִינַן רַק מִיִּתּוּרָא דִּבְחַד בָּבָא הי' מוֹקְמִינַן רַק בקה"ג, גַּם עוֹד נִרְאֶה דבלא"ה אַיְיְרֵי הַסֵּיפָא בע"כ בִּקְדֻוְשַׁת דָּמִים דַּהֲרֵי הַשְׁתָּא לְפִי תֵּירוּצוֹ שֶׁל ר"פ הֲרֵי עוֹד קמ"ל דְּאִם לֹא אָמַר מֵעַכְשָׁיו חָלָה הַקְּדֻוְשָׁה דְּאַחַר לָמֶ"ד וּלְפִי מש"כ הַתּוֹסָ' גַּם הָרֵישָׁא מוֹקְמִינַן לָהּ כֵּן וַהֲרֵי גַּם עַל הַךְ דִּיּוּקָא תִּיקְשֶׁה תַּרְתֵּי' לָמָּה לִי וְעַל זֶה הָא מֻוְכְרָח לוֹמַר כתי' הַתּוֹסָ' דקמ"ל דְּגַם בק"ד אַחַר לָמֶ"ד אִם לֹא אָמַר וּמֵעַכְשָׁיו ומש"ה נָקְטוּ הַתּוֹסָ' הַךְ רְבוּתָא: בא"ד לָכֵן נִרְאֶה לר' אֶלְחָנָן כו' לִכְאוֹרָה קָשֶׁה לְדַעַת רַבֵּינוּ אֶלְחָנָן דִּבְאוֹמֵר מֵעַכְשָׁיו פָּקַע בִּכְדִי א"כ לָמָּה דָּחַק ר"פ בְּסֵיפָא נֵימָא דְּאַיְיְרֵי ג"כ בְּאָמַר מֵעַכְשָׁיו ומש"ה פָּקַע קְדֻוְשַׁת שְׁלָמִים וְהָא דְּתָנֵי תַּרְתֵּי מִשּׁוּם דַּחֲדָא בקה"ג וַחֲדָא בק"ד וּכְמוֹ דְּנִיחָא לְעֻוְלָּא כֵּן נֵימָא לב"פ רַק דלב"פ אַיְיְרֵי בְּאָמַר מֵעַכְשָׁיו וְהַנִּיחָא לִשְׁנֵי תֵּירוּצִים שֶׁל הַתּוֹסָ' דִּבְאוֹמֵר מֵעַכְשָׁיו וּלְאַחַר לָמֶ"ד אִי אֶפְשָׁר לְהַקְרִיבָהּ תּוֹךְ לָמֶ"ד א"כ הָא לָא מָצֵי לוֹמַר דְּסֵיפָא אַיְיְרֵי בְּמֵעַכְשָׁיו דְּתַרְתֵּי לָמָּה לִי כֵּיוָן דקה"ג לָא מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ כְּלָל וּלְעוֹלָם הוּא ק"ד אֲבָל לתי' הַשְּׁלִישִׁי דְּיָכוֹל לְהַקְרִיבוֹ בְּתוֹךְ לָמֶ"ד קָשֶׁה, וְי"ל דְּהָא דְּיָכוֹל לְהַקְרִיבוֹ תּוֹךְ לָמֶ"ד זֶהוּ רַק בְּרֵישָׁא דְּאָמַר תּוֹךְ לָמֶ"ד עוֹלֶה ומש"ה אע"פ שֶׁאָמַר אַחַ"כ שְׁלָמִים מ"מ אֵין כַּוָּוְנָתוֹ שֶׁמִּיָּד יַתְחִיל קְצָת שְׁלָמִים אֲבָל בְּסֵיפָא דְּבַתְּחִילָּה אָמַר הָא דִּלְאַחַר לָמֶ"ד עוֹלָה אִם נֹאמַר דְּאַיְיְרֵי בְּמֵעַכְשָׁיו גַּם תי' הג' שֶׁל הַתּוֹסָפוֹת מוֹדֶה דא"א לְהַקְרִיבוֹ תּוֹךְ לָמֶ"ד דְּמִיָּד שֶׁאָמַר מֵעַכְשָׁיו וּלְאַחַר לָמֶ"ד עוֹלָה הִתְחִיל בָּהּ קְצָת קְדֻוְשַׁת עוֹלָה וא"כ ע"כ הַסֵּיפָא אַיְיְרֵי בק"ד וְתַרְתֵּי לָמָּה לִי דְּאִם נֹאמַר חֲדָא בקה"ג וַחֲדָא בק"ד בע"כ הָרֵישָׁא אַיְיְרֵי בקה"ג וְהָווּ זוֹ וְאֵצֶ"ל זוֹ ומש"ה דָּחַק ר"פ וְזֶה אֵין לְהַקְשׁוֹת לְרַבֵּינוּ אֶלְחָנָן דְּלָמָּה דָּחַק בָּהּ ר"פ דַּהֲרֵי לְדִידֵי' ס"ל בע"כ דַּאֲמִירָה לְגָבוֹהַּ כִּמְסִירָה לְהֶדְיוֹט דְּמֵעַכְשָׁיו דָּמֵי וּכְמוֹ שֶׁהוֹכִיחַ הָרָ"ן בד"ה הָכָא מִדְּאֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ וא"כ הָא נִיחָא הַסֵּיפָא דְּמֵעַכְשָׁיו הָא פָּקַע די"ל דאע"ג דִּלְעִנְיַן חֲזָרָה הוּא כְּמֵעַכְשָׁיו מ"מ לְעִנְיַן שֶׁיֻּוְפְקַע לָא מְהַנֵּי, וְעוֹד דְּעַיֵּין בָּרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשִׁין שכ' דְּלָא כְּהָרָ"ן וְהָא דְּלָא יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ תי' בְּאוֹפֶן אַחֵר יעו"ש וְנֶאֱמַר דְּרַבֵּינוּ אֶלְחָנָן סְבִירָא לֵיהּ ג"כ כְּהָרַשְׁבָּ"א: סִימָן ג יִשּׁוּב נָכוֹן לְדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּהִלְכוֹת בִּיכּוּרִים הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ב' מֵהִלְכוֹת בִּיכּוּרִים כָּתַב וּמְבִיאִין בִּיכּוּרִים שֶׁל דִּבְרֵיהֶם מֵעָרֵי סִיחוֹן וְעוֹג וּמִסּוּרְיָא, וְעַיֵּי' בְּשׁוּ"ת מהרי"ק שׁוֹרֶשׁ כ"ב הוּבְאוּ דְּבָרָיו בכ"מ רַק שבכ"מ נִדְפַּס בְּשִׁיבּוּשׁ מַמָּשׁ מֵהִיפּוּךְ לְהֵיפֶךְ שֶׁהִקְשָׁה דְּלָמָּה כָּתַב דְּחַיָּיב רַק מִדְּרַבָּנָן וַהֲרֵי עָרֵי סִיחוֹן חַיָּיבִין בְּמַעֲשֵׂר מִדְּאוֹרַיְיְתָא וְתֵירֵץ דִּבְמַסֶּ' בִּיכּוּרִים פֶּרֶק א' מִשְׁנָה יוֹ"ד אִיתָא וְאֵלּוּ מְבִיאִין וְקוֹרִין כו' וּמֵעֵבֶר הַיַּרְדֵּן ריה"ג אוֹמֵר אֵין מְבִיאִין בִּיכּוּרִים מֵעֵבֶרהַיַּרְדֵּן שֶׁאֵינוֹ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ וס"ל

לְהָרַמְבַּ"ם דְּגַם ת"ק מוֹדָה לריה"ג דמה"ת פְּטוּרִים מֵהַאי טַעְמָא וְרַק מִדְּרַבָּנָן לְחוּד קָמְחַיֵּיב לֵיהּ ת"ק וריה"ג גַּם מִדְּרַבָּנָן פּוֹטְרוֹ וּפוֹסֵק הָרַמְבַּ"ם כת"ק, וּבְוַוַדַּאי דְּתֵירוּץ זֶה דָּחוּק טוּבָא דמנ"ל לְהָרַמְבַּ"ם לוֹמַר כֵּן וְגַם דַּהֲרֵי מִדַּחֲשָׁבָהּ הַמִּשְׁנָה לְעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בַּהֲדֵי כָּל הָנֵי דִּמְבִיאִין וְקוֹרִין וַדַּאי מַשְׁמַע לְהֶדְיָ' דת"ק מְחַיְּיבוֹ מִדְּאוֹרַיְיתָא דֻּומְיָ' דְּאִינָךְ, וְעַיֵּיְ' עוֹד במס' ב"ב דַּף פ"ב דִּמְבֹוְאָר שָׁם דְּכָל הֵיכָא דְּהוּא סָפֵק אִם חַיָּיב בְּבִיכּוּרִים אוֹ לֹא אֵינוֹ קוֹרֵא כִּי הֵיכָא דְּלָא נֵימָא דִּפְטוּרִים מִתְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר וא"כ עֵבֶר הַיַּרְדֵּן דְּחַיָּיב מִן הַתּוֹרָה אִם נֹאמַר דְּגַם ת"ק לָא מְחַיֵּיב רַק מִדְּרַבָּנָן ה"ל לוֹמַר דְּאֵינוֹ קוֹרֵא ואע"ג דְּזֶה יֵשׁ לִדְחוֹת קְצָת מ"מ הֲרֵי בלא"ה נִרְאֶה תי' זֶה דָּחוּק דְּוַדַּאי מַשְׁמַע דלת"ק מֵבִיא מה"ת: [ב] וע"כ נִרְאֶה דַּעַת הָרַמְבַּ"ם דס"ל דְּבִיכּוּרִים אֵינוֹ תָּלוּי כְּלָל בְּחִיּוּב תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר וּבִיכּוּרִים יֵשׁ לוֹ דִּין אַחֵר, דְּהִנֵּה בַּיְּרוּשַׁלְמִי עַל הַךְ פְּלֻוְגְתָּא דת"ק וריה"ג אִיתָא וְז"ל תָּנֵי אֲשֶׁר נָתַתָּ לִי וְלֹא אֲשֶׁר נָטַלְתִּי מֵעַצְמִי, וּפֵירֵשׁ בִּפְנֵי מֹשֶׁה דְּקָאֵי עַל ריה"ג וְחוֹלֶקֶת עַל הַמִּשְׁנָה דְּאָמְרָה דְּטַעְמוֹ שֶׁל ריה"ג מִשּׁוּם דְּאֵינוֹ חָלָב וּדְבָשׁ וְהַבָּרַיְיתָא אָמְרָה דְּטַעְמוֹ מִשּׁוּם וְלֹא שֶׁנָּטַלְתִּי מֵעַצְמִי ומש"ה הוּא דְּקָפָטַר לְעֵבֶר הַיַּרְדֵּן, מַה בִּינֵיהוֹן אָמַר ר' אָבִין חֲצִי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה בִּינֵיהוֹן פי' דְּהֵם לֹא בִּקְּשׁוּ חֶלְקָם מִמֹּשֶׁה רַבֵּינוּ כְּמוֹ שֶׁבִּקְּשׁוּ בְּנֵי רְאוּבֵן וְגָד רַק מֹשֶׁה נָתַן לָהֶם, מ"ד אֲשֶׁר נָתַתִּי לִי וְלֹא שֶׁנָּטַלְתִּי מֵעַצְמִי חֲצִי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה לֹא נָטְלוּ מֵעַצְמָן מ"ד אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ אעפ"כ אֵינוֹ זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ עכ"ד הַיְּרוּשַׁלְמִי, וְהִנֵּה לְפִי פֵּירוּשׁ זֶה הֲרֵי מֻוְכְרָח דת"ק דִּמְחַיֵּיב סְתָמָא כָּל עֵבֶר הַיַּרְדֵּן דְּחוֹלֵק עַל הָנֵי שְׁנֵי דְּרָשׁוֹת שֶׁל ריה"ג וס"ל דְּלָא בָּעֵינַן חָלָב וּדְבָשׁ וְגַם לֹא דָּרַשׁ וְלֹא שֶׁנָּטַלְתִּי מֵעַצְמִי, אָמְנָם עִיקַּר פֵּירוּשׁוֹ דָּחוּק טוּבָא דְּנֵימָא דְּשֵׁבֶט רְאוּבֵן וְגָד בִּשְׁבִיל שֶׁבִּקְּשׁוּ חֶלְקָם בְּפִיהֶם מִמֹּשֶׁה רַבֵּינוּ יִשְׁתַּנֶּה דִּין אַרְצָם לְעִנְיַן בִּיכּוּרִים בְּוַדַּאי קָשֶׁה לוֹמַר כֵּן, וְגַם זֶה דָּחוּק טוּבָא דְּהַבָּרַיְיתָא חוֹלֶקֶת עַל הַמִּשְׁנָה דִּמְפָרֵשׁ טַעַם שֶׁל ריה"ג מִשּׁוּם חָלָב וּדְבָשׁ וְאָמַר סְתָמָא דְּאֵין מְבִיאִין מֵעֵבֶר הַיַּרְדֵּן סְתָמָא וְכֵן הוּא בְּסִפְרֵי וּמוּכָח דִּבְכָל עֵבֶר הַיַּרְדֵּן אֵינוֹ מֵבִיא וּלְהַבָּרַיְיתָא מוֹדֶה ריה"ג בַּחֲצִי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה דִּמְבִיאִין, וְעוֹד דְּעַיֵּיְן בפי' הַמִּשְׁנָה לְהָרַמְבַּ"ם שֶׁכָּתַב עַל דִּבְרֵי ת"ק וְז"ל וְעֵבֶר הַיַּרְדֵּן אעפ"י שֶׁאֵינוֹ זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ השי"ת נָתַן לָנוּ וְאֶפְשָׁר לוֹמַר אֲשֶׁר נָתַתָּ לִי, הֲרֵי מִדְּבָרִי' לָמַדְנוּ דְּגַם ת"ק ס"ל הַךְ דְּרָשָׁה אֲשֶׁר נָתַתָּ וְלֹא שֶׁנָּטַלְתִּי מֵעַצְמִי וְרַק דְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִקְּרֵי אֲשֶׁר נָתַתָּ דְּלָא נִלְחֲמוּ בְּסִיחוֹן וְעוֹג רַק עפ"י הַדִּיבּוּר כְּדִכְתִיב בַּקְּרָא וְאֶת אַרְצוֹ הָחֵל רֵישׁ ובע"כ מֻוְכְרָח דְּהָרַמְבַּ"ם מְפָרֵשׁ דְּהַךְ דְּרָשָׁה אֲשֶׁר נָתַתָּ וְלֹא שֶׁנָּטַלְתָּ סְתָמָא אָמְרָה וְלָא אַלִּיבָּא דריה"ג רַק כ"ע ס"ל לְהַךְ דְּרָשָׁה וְאִם יִכְבְּשׁוּ יִשְׂרָאֵל עוֹד מְדִינָה אַחֶרֶת וִיקַדְּשֶׁנָּה בִּקְדֻוְשַׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל ע"י כִּיבּוּשׁ רַבִּים דלכ"ע שְׁמוֹ כִּיבּוּשׁ וְנִתְחַיֵּיב בִּתְרוּמָה וּמַעֲשֵׂר מִדְּאוֹרַיְיתָא כְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מ"מ בְּבִיכּוּרִים אֵינוֹ חַיָּיב מִשּׁוּם הַךְ דְּרָשָׁה דְּלָא שֶׁנָּטַלְתִּי גַּם לת"ק דְּלָא מַצְרִיךְ שֶׁיִּהְיֶ' זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ, וְהָא דְּקָאָמַר מַה בִּינֵיהוֹן פי' מַאי אִיכָּא בֵּין דְּרָשָׁה דריה"ג דִּמְמַעֵט שְׁאָרֵי מְדִינוֹת מִזָּבַת חָלָב וּדְבַשׁ וּבֵין הַךְ דְּרָשָׁא דְּלָא שֶׁנָּטַלְתִּי מֵעַצְמִי וּמְשַׁנֵּי חֲצִי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה פי' עֵבֶר הַיַּרְדֵּן וְלָאו דַּוְקָא נְקַט חֲצִי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה וה"ה לִרְאוּבֵן וְגָד דמ"ד וְלֹא שֶׁנָּטַלְתִּי מֵעַצְמִי אֵלּוּ לֹא נָטְלוּ מֵעַצְמָן דעפ"י הַדִּיבּוּר נִלְחֲמוּ ולריה"ג פָּטוּר גַּם אֵלּוּ דְּאֵינוֹ חָלָב וּדְבָשׁ וְהוּא בָּרוּר דְּהָרַמְבַּ"ם מְפָרֵשׁ כֵּן לְהַיְּרוּשַׁלְמִי, וא"כ יָצָא לָנוּ דְּגַם לת"ק דְּלָא מַצְרִיךְ זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ מ"מ סוּרְיָא אֲפִילּוּ אִם נֹאמַר כִּיבּוּשׁ יָחִיד שמי' כִּיבּוּשׁ וּמְחַיְּיבִי בִּתְרוּמָה וּמַעֲשֵׂר מִדְּאוֹרַיְיתָא מ"מ בְּבִיכּוּרִים אֵינוֹ חַיָּיב מה"ת דִּנְטָלוּהָ מֵעַצְמָן וְנִיחָא בְּזֶה הָא דִּבְמַסֶּ' גִּיטִין דַּף ח' אִיתָא בִּשְׁלֹשָׁה דְּרָכִים שָׁוֶה סוּרְיָא לא"י

וכו' חַיֶּיבֶת בְּמַעֲשֵׂר וּבִשְׁבִיעִית כא"י וּמְפָרְשִׁים שָׁם דס"ל כִּיבּוּשׁ יָחִיד שמי' כִּיבּוּשׁ וְלִכְאוֹרָה אַמַּאי לָא חֲשִׁיב הַבָּרַיְיתָא גַּם בִּיכּוּרִים, וְדֹוחַק לוֹמַר דְּאָתְיָ' כריה"ג וּלְפִי הַנָּ"ל דַּוְקָא מַעֲשֵׂר וּשְׁבִיעִית נְקַט אֲבָל בִּיכּוּרִים לֹא שָׁוֶה לא"י דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא פְּטוּרָה: [ג] ולפי"ז דְּהָא דִּמְחַיֵּיב ת"ק לְעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הוּא רַק מִשּׁוּם דְּנִלְחֲמוּ עפ"י הַדִּיבּוּר הָא בלא"ה אֲפִילּוּ אִם הי' כִּיבּוּשׁ רַבִּים וְנִתְקַדְּשׁוּ בִּקְדֻוְשַׁת א"י מַמָּשׁ לְעִנְיַן חִיּוּב תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר וּשְׁבִיעִית מ"מ הי' פָּטוּר בְּבִיכּוּרִים, א"כ נִרְאֶה פָּשׁוּט דְּזֶה נִיחָא בַּזְּמַן בַּיִת רִאשׁוֹן וְגַם בְּבַיִת שֵׁנִי לָמֶ"ד דס"ל דִּקְדֻוְשָּׁה רִאשׁוֹנָה קִדְּשָׁה לע"ל וא"כ גַּם עַתָּה נִמְשַׁךְ בָּהּ הַחִיּוּב בִּיכּוּרִים מֵאוֹתוֹ זְמַן שֶׁקִּדְּשָׁהּ מֹשֶׁה רַבֵּינוּ וְנִלְחָם בָּהּ עפ"י הַדִּיבּוּר, אֲבָל לְמ"ד דִּקְדֻוְשָּׁה רִאשׁוֹנָה לֹא קִדְּשָׁה לע"ל וּכְשֶׁנֶּחֱרַב בַּיִת הָרִאשׁוֹן בָּטְלָה קְדֻוְשַׁת הָאָרֶץ וְאַחַ"כּ כְּשֶׁעָלוּ בִּימֵי עֶזְרָא נִתְקַדְּשָׁה שֵׁנִית נְהִי דְּקִידּוּשׁ עֶזְרָא גַּם לְעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מ"מ הֲרֵי הַשְׁתָּא הֵם בִּכְלַל דְּלָא שֶׁנָּטַלְתִּי מֵעַצְמִי, וְאֵין לָנוּ לְחַיֵּיב עַתָּה בְּבִיכּוּרִים רַק א"י מַמָּשׁ דַּהֲרֵי כְּתִיב מֵאַרְצְךָ, אֲבָל מַה שֶׁקִּידְּשׁוּ עוֹד שְׁאָרֵי מְדִינוֹת חוּץ לא"י אע"ג דְּחַיָּיבִין מִן הַתּוֹרָה מ"מ בְּבִיכּוּרִים פְּטִירֵי דְּלָא עֲדִיפֵי מִסּוּרְיָא דִּפְטִירָה מה"ת גַּם לָמֶ"ד כִּיבּוּשׁ יָחִיד שמי' כִּיבּוּשׁ, וצ"ל דהת"ק בַּמִּשְׁנָה דִּמְחַיֵּיב לְעֵבֶר הַיַּרְדֵּן אַיְירֵי בְּבַיִת רִאשׁוֹן אוֹ גַּם בְּבַיִת שֵׁנִי וס"ל דִּקְדֻוְשָּׁה רִאשׁוֹנָה קִדְּשָׁה לע"ל, אֲבָל לְהָרַמְבַּ"ם הֲרֵי פָּסַק בְּהִלְכוֹת תְּרוּמָה דִּקְדֻוְשָּׁה רִאשׁוֹנָה לֹא קִדְּשָׁה לע"ל מש"ה כָּתַב דְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן פָּטוּר מה"ת וְרַק מִדְּרַבָּנָן פְּשִׁיטָא דְּחַיָּיב דְּלָא גָּרַע מִסּוּרְיָא דִּמְבֹוֹאָר בְּסוֹף מס' חַלָּה דְּחַיֶּיבֶת בְּבִיכּוּרִים וְהוּא תֵּירוּץ נָכוֹן וּבָרוּר בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם: וּבִדְבָרֵינוּ אֵלֶּה מְיֻוְשָּׁב לִי סֻוגְיָא דִּבְמַסֶּ' ב"ב דַּף פ"א הָא דס"ל לְרַבָּנָן שָׁם דְּהַקּוֹנֶה אִילָן אֶחָד אֵינוֹ מֵבִיא בִּיכּוּרִים מִשּׁוּם דס"ל דְּלָא קָנָה קַרְקַע וְרַמָ"א מֵבִיא וְקוֹרֵא וְקָאָמַר שָׁם דִּמְחַיֵּיב הי' ר"מ גַּם לְהַלּוֹקֵחַ פֵּירוֹת מִן הַשּׁוּק אע"ג דְּאֵין לוֹ כְּלוּם בַּקַּרְקַע וּפָרִיךְ וְהָכְתִיב מֵאַרְצְךָ וּמְשַׁנֵּי הַהוּא לִמְעוּטֵי חוּץ לָאָרֶץ.

וּפָרִיךְ עוֹד וְהָכְתִיב אֲשֶׁר נָתַתָּ לִי וּמְשַׁנֵּי דִּיהַבִית לִי זוּזֵי וּזְבַנִי בְּהוּ, וְאַלּוּלֵא דִּבְרֵי הַיְּרוּשַׁלְמִי דְּדָרַשׁ וְלֹא שֶׁנָּטַלְתִּי מֵעַצְמִי אֵינוֹ מוּבָן הַקֻּוְשְׁיָ' מַאי פָּרִיךְ מֵאֲשֶׁר נָתַתָּ לִי וְאִי דְּפָרִיךְ מֵרֵישָׁא דִקְרָא דִּכְתִיב פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּ לִי וס"ל לַמַּקְשֶׁה דְּהַךְ אֲשֶׁר נָתַתָּ לִי קָאֵי עַל תֵּיבַת הָאֲדָמָה דְּבָעֵינַן דְּיִהְיֶ' לוֹ קַרְקַע, הֲרֵי קָשֶׁה טוּבָא חֲדָא דה"ל לְהַגְּמָ' לְהָבִיא רֵאשִׁית הַפָּסוּק כֵּיוָן שֶׁזֶּהוּ עִיקַּר הַקֻּוְשְׁיָ' וְלָמָּה הֵבִיא הגמ' רַק אֲשֶׁר נָתַתָּ לִי, וְעוֹד מַאי מְשַׁנֵּי דִּיהַבִית לִי זוּזֵי וּזְבַנִי בְּהוּ דִּבְזֶה אֵינוֹ מְתֹוְרָץ כְּלוּם הַקֻּוְשְׁיָ' שֶׁלּוֹ וה"ל לְתָרֵץ דר"מ מְפָרֵשׁ הַךְ אֲשֶׁר נָתַתָּ לִי רַק עַל פְּרִי הַקּוֹדְמוֹ וְלֹא עַל הָאֲדָמָה ומש"ה כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ פְּרִי מֵבִיא ול"ל לְאַסּוֹקֵי הַךְ סְבָרָא דִּיהַב לֵיהּ זוּזֵי וּזְבַנִי בְּהוּ דִּבְזֶה אֵינוֹ מְתֹוְרָץ כְּלוּם, וּלְדִבְרֵי הַיְּרוּשַׁלְמִי מְבֹוֹאָר הֵיטֵב בָּרוּר דְּזֶה יָדַע גַּם הַמַּקְשֶׁה דְּכֵיוָן דר"מ מְחַיֵּיב גַּם בְּקוֹנֶה פֵּירוֹת מִן הַשּׁוּק וְאֵין לוֹ שׁוּם קַרְקַע בע"כ דר"מ מְפָרֵשׁ הַךְ אֲשֶׁר נָתַתָּ לִי דְּקָאֵי עַל פְּרִי וְלֹא עַל הָאֲדָמָה רַק פָּרִיךְ וְהָכְתִיב אֲשֶׁר נָתַתָּ לִי וְדָרְשִׁי' וְלֹא שֶׁנָּטַלְתִּי מֵעַצְמִי וְהַקּוֹנֶה פֵּירוֹת מִן הַשּׁוּק הֲרֵי נְטָלָן מֵעַצְמוֹ דְּזוֹכֶה בָּהֶם ובע"כ דְּאֵינוֹ חַיָּיב רַק בְּיֵשׁ לוֹ קַרְקַע וְאָמַר שַׁפִּיר אֲשֶׁר נָתַתָּ לִי וּמְשַׁנֵּי דִּיהַבִית לִי זוּזֵי וּזְבַנִי בְּהוּ וְשַׁפִּיר מִקְּרֵי אֲשֶׁר נָתַתָּ לִי וְלָא מִקְּרֵי נָטַלְתִּי מֵעַצְמִי וא"כ הֲרֵי עכ"פ מֻוְכְרָח מֵהַךְ סֻוגְיָא כמש"כ דכ"ע דָּרְשִׁי וְלֹא שֶׁנָּטַלְתִּי מֵעַצְמִי מִדְּפָרִיךְ מֵהַךְ דְּרָשָׁה לר"מ: וְעַיֵּין עוֹד שָׁם בְּהָא דְּפָרִיךְ מֵעִיקָּרָא עַל ר"מ וְהָכְתִיב מֵאַרְצְךָ וּמְשַׁנֵּי הַהוּא לִמְעוּטֵי חוּץ לָאָרֶץ אָתֵי וְהִקְשׁוּ הַתּוֹסְ' דל"ל קְרָא לִמְעוּטֵי חוּ"ל וַהֲרֵי בִּיכּוּרִים הֵם מִצְוָה הַתְּלוּיָ' בָּאָרֶץ וּבְוַדַּאי דְּאֵינוֹ נוֹהֵג רַק בָּאָרֶץ וְתֵירְצוּ הַתּוֹסָ' דס"ד

לְחַיְּבוֹ מִשּׁוּם דְּאִתְּקַשׁ בִּיכּוּרִים לְבָשָׂר בְּחָלָב וּלְבַסּוֹף הֶעֱלוּ הַתּוֹסָ' דְּבִיכּוּרִים מִקְרֵי אֵינוֹ
תָּלוּי בָּאָרֶץ יעו"ש, אֲבָל לְפִי הַנ"ל נִיחָא שַׁפִּיר דַּהֲרֵי חָזֵינַן דִּלְרַבָּנָן כָּל שֶׁאֵינוֹ אֶרֶץ חֲמִשָּׁה
עֲמָמִין אֲפִילּוּ אִם יִכְבְּשׁוּ אוֹתָם בְּכִיבּוּשׁ רַבִּים דלכ"ע שמי' כִּיבּוּשׁ וְנִתְחַיֵּיב בִּתְרוּמָה מה"ת
אַפִּ"ה פָּטוּר מִבִּיכּוּרִים מִשּׁוּם וְלֹא שֶׁנִּטַּלְתִּי וְזֶה נִיחָא לְרַבָּנָן דְּר"מ דִּלְדִידְהוּ קָאֵי הַךְ אֲשֶׁר
נָתַתָּ לִי עַל הָאֲדָמָה אֲבָל לר"מ דס"ל בס"ד דְּלוֹקֵחַ פֵּירוֹת ג"כ חַיָּיב וּלְדִידֵי' ע"כ קָאֵי הַךְ
אֲשֶׁר נָתַתָּ לִי עַל פְּרִי וא"כ אע"ג דְּעָצָם הַקַּרְקַע נָטְלוּ מֵעַצְמָם מ"מ הֲרֵי עַל הַפְּרִי דְּגָדְלוּ
בָּהּ שַׁיָּיךְ אֲשֶׁר נָתַתָּ לִי בְּמַה דְּגָדְלוּ הַפֵּירוֹת וְלֹא אִכְפַּת לָן בָּמָה דְּעַל הַקַּרְקַע לֹא שַׁיָּיךְ
נָתַתָּדְלָא גְּרִיע מֵאִם אֵין לוֹ קַרְקַע כְּלָל וא"כ הֲרֵי לר"מ צָרִיךְ עוֹד קְרָא מְיֻיתָּר מֵאַרְצְךָ
לְמַעֵט חו"ל פי' אֲפִילּוּ אִם כִּיבְּשׁוּ אוֹתוֹ בְּכִיבּוּשׁ רַבִּים וְנִתְקַדֵּשׁ בִּקְדֻשַּׁת הָאָרֶץ לְכָל דָּבָר
דמ"מ פָּטוּר וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב רַשְׁ"י במס' חֻלִּין דַּף קל"ו דְּאַרְצְךָ מַשְׁמַע מַה שֶּׁמְּיֻיחָד לְךָ וְלֹא
מְשֻׁל חו"ל וּמְיֻישָּׁב הֵיטֵב קֻוּשְׁיַת הַתּוֹסָ', אָמְנָם בְּזֶה אֵינוֹ מְיֻישָּׁב רַק סֵוּגְיָ' דב"ב דְּקָאֵי
אַלִּיבָּא דר"מ לְפִי הס"ד אֲבָל אַבַּתִּי קָשֶׁה סֵוּגְיָ' דְּחֻלִּין דַּף קל"ו דְּקָאָמַר סְתָמָא דְּהַגְּמָרָא
דְּהַךְ מֵאַרְצְךָ בָּא לְמַעֵט חו"ל וּבְוַדַּאי דּוֹחֵק לוֹמַר דְּאָתְיָ' רַק כר"מ וּבְפֶרֶט דַּהֲרֵי בב"ב
מַסְקָנַת הגמ' שָׁם דְּגַם לר"מ בָּעֵינַן שֶׁיִּהְיֶ' לוֹ קַרְקַע שַׁפִּיר קָשֶׁה קֻוּשְׁיַת הַתּוֹסָ' דל"ל קְרָא
לְמַעֵט חו"ל דַּאֲפִילּוּ אוֹתוֹ חו"ל שֶׁנִּתְקַדֵּשׁ בְּכִיבּוּשׁ רַבִּים הֲרֵי נוּכַל לְמַעֲטוֹ מֵאֲשֶׁר נָתַתָּ לִי
וְלֹא שֶׁנִּטַּלְתָּ מֵעַצְמִי, וצ"ל דְּבָעֵינַן שְׁנֵי פְּסוּקִים דְּאִי לָאו מֵאַרְצְךָ לֹא הָיִינוּ מְמַעֲטִינַן מֵאֲשֶׁר
נָתַתָּ לִי חו"ל שֶׁנִּתְקַדֵּשׁ וְלֹא הַיְנוּ דּוֹרְשִׁין לְמַעֵט שֶׁנִּטַּלְתָּ מֵעַצְמִי רַק הַיְנוּ אוֹמְרִים דְּבָא
לְמַעֵט חו"ל גָּמוּר שֶׁלֹּא נִתְקַדֵּשׁ כְּלָל וְהָא דְּצָרִיךְ מִיעוּט לָזֶה הוּא אע"ג דְּתָלוּי בָּאָרֶץ הוּא
כִּי הֵיכָא דְּלָא נֵילִיף לְחַיְּבוֹ בְּהֶקְּשָׁה מִבְּשַׂר וְחָלָב, מש"ה כְּתַב מֵאַרְצְךָ לְמַעֵט חו"ל מַמָּשׁ
וְאַיְיתּוּר אֲשֶׁר נָתַתָּ לִי לְמַעֵט מַה שֶּׁנִּטַּלְתָּ דְּהַיְינוּ חו"ל אפי' נִתְקַדֵּשׁ בִּקְדֻשַּׁת הָאָרֶץ, ועכ"פ
מֵהַךְ סֵוּגְיָא נִסְתַּיְּעוּ דַּעַת הָרַמְבַּ"ם דכ"ע ס"ל הַךְ דְּרָשָׁה וא"כ עֵבֶר הַיַּרְדֵּן אֵין מָקוֹם
לְחַיְּבוֹ מִדְּאוֹרַיְיתָא לָמָּ"ד לֹא קִדְּשָׁה לֶעָתִיד לָבֹא: וְאֵין לְהַקְשׁוֹת עַל דְּבָרֵינוּ מַהָא דבב"ב
שָׁם מַסִּיק דלר"מ בְּקָנָה אִילָן אֶחָד וּלְרַבָּנָן בִּשְׁנֵי אִילָנוֹת מֵבִיא וְאֵינוֹ קוֹרֵא מִשּׁוּם דְּמִסְפְּקָא
לְהוּ אִי קָנָה קַרְקַע וּפָרִיךְ וְדִלְמָא לָאו בִּיכּוּרִים הוּא וְקָמְעִיל חֻלִּין בַּעֲזָרָה וּמְשַׁנֵּי דְּמִקַּדֵּשׁ
לְהוּ, וַהֲרֵי קָשֶׁה לְפִי הס"ד תִּקְשֶׁה לֵיהּ הָא דִּתְנַן בְּסוֹף מס' חַלָּה אָרִיסְטוֹן הֵבִיא בִּיכּוּרִים
מֵאַפַּמְיָ' וְקִיבְּלוּ מִמֶּנּוּ מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ הַקּוֹנֶה בְּסוּרְיָא כְּקוֹנֶה בְּפַרְוָר שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם דְּתִקְשֶׁה
לֵיהּ הָאֵיךְ מֵבִיא בִּיכּוּרִים וַהֲרֵי יהי' חֻלִּין בָּעֲזָרָה וּמֵכָרָחִין לוֹמַר דְּהַמַּקְשֶׁה הי' ס"ל דְּהַךְ
מִשְׁנָה ס"ל כִּיבּוּשׁ יָחִיד שמי' כִּיבּוּשׁ ומש"ה מְחַיֵּיב בְּבִיכּוּרִים מִדְּאוֹרַיְיתָא אֲבָל לפמש"כ
דְּבְסוּרְיָא לכ"ע פָּטוּר מה"ת תִּקְשֶׁה לֵיהּ הָא מֵבִיא חוב"ע, גַּם זֶה נִיחָא די"ל דְּהַמַּקְשֶׁה הי'
ס"ד דְּהַמִּשְׁנָה דְּסוֹף חַלָּה ס"ל חֻלִּין בַּעֲזָרָה לָאו דְּאוֹרַיְיתָא רַק דְּרַבָּנָן ומש"ה מֻוּתָּר
בְּבִיכּוּרִים דְּרַבָּנָן וְרַק בב"ב פָּרִיךְ שַׁפִּיר עַל ר"מ לְשִׁיטָתוֹ דְּאִיהוּ הָא ס"ל לְהֶדְיָא דחוב"ע
דְּאוֹרַיְיתָא כְּדְאִיתָא בְּפֶסָחִים דַּף כ"ב יעו"ש, גַּם נוּכַל לוֹמַר דַּהֲרֵי כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בב"ב שָׁם
דְּלֵיכָא אִיסּוּרָא בחוב"ע רַק אִם עוֹשֶׂה בְּהַחוֹלִין כְּעֵין עֲבוֹדָה הַגָּשָׁה וּתְנוּפָה, אֲבָל בְּהַכְנָסָה
גְּרֵידָא לֵיכָא אִיסּוּרָא כְּלָל וא"כ י"ל דהי' ס"ד דְּמַסּוֹרֵי' לֹא הי' מְבִיאִים לָעֲזָרָה רַק מִדְּרַבָּנָן
וְלֹא הי' עוֹשֶׂה בָּהֶם הַגָּשָׁה וּתְנוּפָה כְּלָל וְרַק בְּהַךְ דְּהַקּוֹנֶה אִילָן אֶחָד דְּמֵבִיא מְסָפֵק וא"כ
הָא מֻוּכְרָח לַעֲשׂוֹת בָּהֶם הַנָּחָה דִּלְמָא בִּיכּוּרִים הֵם וּמְבוֹאָר במס' מַכּוֹת דַּף כ"ב דְּהַנָּחָה
מְעַכֶּבֶת בּוֹ וְשַׁפִּיר הַקְּשָׁה דִּלְמָא לָאו בִּיכּוּרִים הֵם וּמֵבִיא חוב"ע: מס' חֻלִּין (דַּף ק"א, כִּי
פְּלִיגָא בְּנִטְמָא בָּשָׂר, עיי' בְּתוֹסָ' ד"ה בְּנִטְמָא דא"כ מַאי הֵשִׁיבוּ רַבָּנָן בַּמִּשְׁנָה כֵּינָן שְׁנָגַע

בּוֹ טְמָאָוהוּ, וְהַנִּרְאֶה דְּהַתּוֹסָ' כת' לְרַבָּנָן דְּהִקְשׁוּ כֵּינָן שֶׁנִּגַּע טִמְּאוּהוּ לְדִידְהוּ תִּיקְשֶׁה טָמֵא שֶׁאָכַל טְהוֹרָה הֵיכָא מַשְׁכַּחַת לָהּ ותי' כְּגוֹן שֶׁתָּחַב לוֹ חֲבֵירוֹ בְּבֵית הַבְּלִיעָה וְהָא דְּהִקְשׁוּ לר"י דְּיָדְעוּ דר"י לָא אַיְירֵי בְּתָחַב הֲרֵי ס"ל לְהַתּוֹסָ' דְּהַפָּסוּק מָצִינַן לְאוֹקְמָא רַק בְּתָחַב, אֲבָל בִּזְבָחִים (דף ק"י) כ' הַתּוֹסָ' דְּרַבָּנָן הִקְשׁוּ דאע"ג דְּמָצֵי לְאוֹקְמָא בְּתָחַב חֲבֵירוֹ סְתָמָא אַיְירֵי קָרָא גַּם בְּנוֹתֵן בְּעַצְמוֹ לְפִיו וּלְדִידְהוּ צ"ל עַל קֻוּשְׁיָתָם בְּחֻלִּין מְטַמֵּא דְּאָכַל טְהוֹרָה כתי' הַשֵּׁנִי שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָ', וּלְדַעְתָּם בִּזְבָחִים א"ש קוּשְׁיַי רַבָּנָן גַּם לְהַמַּסְקָנָא דְּטַעְמוֹ שֶׁל ר"י הוּא מִשּׁוּם דְּאֵין אחע"א דְּבִכְרָיָתוֹ' ד' כ"ג אִיתָא דְּגַם מַאן דס"ל דְּאֵין אחע"א מ"מ בְּקָדָשִׁים חָל ומֵבִיא ראי' מֵהָא דְּתַנְיָ' אֲשֶׁר לה' לְרַבּוֹת אֵימוּרִים דְּחַיָּיב בָּהֶם מִשּׁוּם טֻמְאַת הַגּוּף הֲרֵי דְּטֻמְאַת הַגּוּף חָל עַל חֵלֶב בְּכוֹלֵל ולפי"ז הָא מִדְּחָל עַל חֵלֶב דְּהוּא בְּכָרֵת ק"ו דְּחָל עַל טֻמְאַת בָּשָׂר דְּהוּא בְּלָאו, וא"כ ריה"ג דס"ל דְּלָא חָל עַל טֻמְאַת בָּשָׂר וס"ל גַּם בְּמֻקְדָּשִׁין אֵין אחע"א ע"כ דָּרֹשׁ לִקְרָא אֲשֶׁר לה' לְדָרָשָׁה אַחֲרִינָא כְּמוֹ דְּאִיתָא מְנָחוֹת (ד' כ"ה) כָּל טָהוֹר יֹאכַל בָּשָׂר וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל בָּשָׂר מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לה' הַנִּיתָּר לְטְהוֹרִים חַיָּיבִים עָלָיו מִשּׁוּם טֻמְאָה אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא הַנֶּאֱכָל לְטְהוֹרִין חַיָּיבִין עָלָיו מִשּׁוּם טֻמְאָה ת"ל אֲשֶׁר לה', הֲרֵי דְּמֵהַדְּ אֲשֶׁר לה' דָּרְשִׁינַן עוֹד דְּלֹא בָּעִינַן שֶׁיִּהְיֶ' נֶאֱכָל לַטְּהוֹרִין דַּוְקָא וְכֵן דָּרֹשׁ לי' ריה"ג, וַהֲרֵי בָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא אַחַר זְרִיקַת אֵינוֹ נֶאֱכָל לְטְהוֹרִים וכ"כ רַשְׁ"י לְהֶדְיָ' בד"ה שֶׁהַצִּיץ יע"ש, וְזֶהוּ שֶׁהִקְשׁוּ לי' רַבָּנָן לריה"ג דְּמוֹקִים לְהַדְּ אֲשֶׁר לה' דְּלָא בָּעִינַן נֶאֱכָל לְטְהוֹרִים וַהֲרֵי גַּם בְּטָהוֹר כֵּינָן שֶׁנִּגַּע בּוֹ טִימְּאָהוּ וא"כ מִדְּחָזִינַן דְּחַיָּיבֵי רַחֲמָנָא עַל טֻמְאַת הַגּוּף מֻכְרָח מִמֵּילָא דְּלֹא בָּעִינַן שֶׁיִּהְיֶ' נֶאֱכָל לְטְהוֹרִים דאל"כ הָא לָא מַשְׁכַּחַת לָהּ חִיּוּבָא דְּטָמֵא שֶׁאָכַל אֶת הַקֹּדֶשׁ כְּלָל דְּרַבָּנָן ס"ל דְּאֵין לָנוּ לְאוֹקְמֵי הַפָּסוּק רַק בְּתָחַב לוֹ חֲבֵירוֹ וא"כ מֻכְרָח דְּקָרָא דַּאֲשֶׁר לה' אתי' לְהַדְּ דְּרָשָׁה דְּמַסֶּכְ' כְּרִיתוּת דְּבִקָּדָשִׁים אִיסּוּר חָל עַל אִיסּוּר וא"כ גַּם בִּנְטָמָא בָּשָׂר וְאַחַ"כ נִטְמָא הַגּוּף חַיָּיב, וריה"ג ס"ל דַּאֲשֶׁר לה' בָּא לְגַלּוּיֵ דְּלָא בעי' נֶאֱכָל לְטְהוֹרִים דבלא"ה הי' ס"ד דְּלָא חִיְּיבָה רַחֲמָנָא עַל טֻמְאַת הַגּוּף רַק בְּתָחַב לוֹ חֲבֵירוֹ בְּבֵית הַבְּלִיעָה, ומש"ה אֵין אחע"א גַּם בְּמֻקְדָּשִׁין:

יְשׁוּב עַל הַיְרוּשַׁלְמִי סוֹף כְּתֻבּוֹת אה"ע סי' ע"ה אָמְרָה הִיא לַעֲלוֹת וְהוּא אֵינוֹ רוֹצֶה יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה, וּבַיְרוּשַׁלְמִי אִיתָא דְּאִם הוּא רוֹצֶה לַעֲלוֹת לא"י וְהוּא אֵינָהּ רֻצַּית כּוֹפִין אוֹתָהּ הִיא רֻצַּית וְהוּא אֵינוֹ רוֹצֶה אֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ, וְזֶהוּ דְּלָא כַּשַּׁ"ס דִּידַן, וְהָרֹאֹ"ש כָּתַב לְתָרֵץ בְּשֵׁם הר"ם דְּשַׁ"ס דִּידַן אַיְירֵי בִּזְמַן הַבַּיִת מש"ה גַּם הִיא יְכוֹלָה לָכוֹף אוֹתוֹ וְהַיְרוּשַׁלְמִי אַיְירֵי בַּזְמַן הַזֶּה, וְהַטּוּר הִקְשָׁה עַל זֶה דא"כ גַּם הוּא לֹא יהי' יָכוֹל לָכוֹף אוֹתָהּ, וּבֶאֱמֶת אֵינוֹ מוּבָן הַחִילּוּק דְּאַמַּאי בִּזְמַן הַבַּיִת שְׁנֵיהֶם יְכוֹלִים לָכוֹף זא"ז ובזה"ז אֵינָהּ יְכוֹלָה לְכוֹפוֹ וממ"נ אִם בזה"ז לֵיכָּא מִצְוָה לַעֲלוֹת לֹא יָכוֹף גַּם אוֹתָהּ וְאִי אִיכָּא גַּם בזה"ז מִצְוָה תִּיכּוֹף גַּם אוֹתוֹ, וְהִנֵּה זֶה הי' נִרְאֶה לְתָרֵץ דְּהָרַמְבַּ"ן בְּהַשָּׂגוֹתָיו עַל הָרַמְבַּ"ם בְּמִנְיַן הַמִּצְוֹת הוֹסִיף עַל מִנְיָנוֹ שֶׁל הָרַמְבַּ"ם מִצְוַת יְשִׁיבַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל דס"ל דְּהוּא מִצְוָה בִּפְנֵי עַצְמוֹ דִּכְתִיב וִירִישְׁתֶּם אוֹתָהּ וִישַׁבְתֶּם בָּהּ וְכָתַב דְּמִדְּחָזִינַן בְּסוֹף מס' כְּתֻבּוֹת שֶׁהִפְלִיגוּ חֲכָמִים בְּשֶׁבַח דִּירַת א"י מוּכָח דְּהוּא מִצְוָה הַנּוֹהֶגֶת לְדוֹרוֹת וְלֹא עַל זְמַן הַכִּיבּוּשׁ לְחֻנְדָּא, וּלְהָרַמְבַּ"ם דְּלָא מָנָה אוֹתָהּ בִּכְלַל הַמִּצְוֹת מֻכְרָח דס"ל דְּפָסוּק זֶה שֶׁל וִירִישְׁתֶּם אוֹתָהּ וִישַׁבְתֶּם בָּהּ קָאֵי רַק עַל אוֹתוֹ זְמַן שֶׁל הַכִּיבּוּשׁ וְלֹא אַחַ"כ ומַה דְּהִפְלִיגוּ חֲכָמִים בְּשִׁבְחָהּ כְּבָר כָּתַב בְּסֵפֶר מְגִילַּת אֶסְתֵּר דְּהוּא מִשּׁוּם דְּיֵשׁ הַרְבֵּה מִצְוֹת הַתְּלוּיוֹת בָּאָרֶץ וְאֵינָם יְכוֹלִים לְהִתְקַיֵּים רַק בִּישִׁיבָתָהּ וְלֹא שֶׁהִיא בְּעַצְמָהּ מִצְוָה הַנּוֹהֶגֶת לְדוֹרוֹת, וְהִנֵּה הַתּוֹסָ' כָּתְבוּ בְּסוֹף מס'

כְּתֻוְבּוֹת בְּשֵׁם רַבֵּינוּ חַיִּים כֹּהֵן דס"ל שבזה"ז אֵין מִצְוָה לַעֲלוֹת לא"י דְּיֵשׁ כַּמָּה מִצְוֹת שֶׁקָּשֶׁה לְקַיְּיְמָם כָּעֵת מִשּׁוּם כֹּוְבֶד הַגָּלוּת, וא"כ הֲרֵי נוּכַל לוֹמַר בְּדַעַת הר"ם שֶׁהֵבִיא הָרֹא"שׁ דס"ל הָנֵי שְׁנֵי סְבָרוֹת דִּישִׁיבַת א"י הוּא מִצְוָה מִצַּד עַצְמָהּ וּכְהָרַמְבַּ"ן וּמוֹדָה גַּם לִסְבָרַת הָרַמְבַּ"ם דְּגַם בלא"ה אִיכָּא מַעֲלָה בִּישִׁיבָתָהּ מִשּׁוּם קִיּוּם הַמִּצְוֹת הַתְּלוּיִם בָּהּ, וס"ל ג"כ כִּסְבָרָתוֹ שֶׁל הר"ח דבזה"ז הֲרֵי קָשֶׁה לְהִזָּהֵר בָּהֶם וְשׁוּב לֵיכָּא סְבָרָתוֹ שֶׁל הָרַמְבַּ"ם דַּהֲרֵי אַדְּרַבָּה נַהֲפֹוְךְ הוּא דַּעְתָּהּ בעו"ה קָשֶׁה לְקַיְּיְמָם אֲבָל לְהָרַמְבַּ"ן דְּהוּא מִצְוָה מִצַּד עַצְמָהּ מִדְּאוֹרַיְיְתָא ס"ל להר"ם דְּמִזֶּה לֹא שַׁיָּיְךְ לְמִפַּטְרִי מִשּׁוּם סְבָרָתוֹ שֶׁל ר"ח כֵּיוָן דִּמְחֻוְיָב מִצַּד עַצְמָהּ מֻוְכְרָח לֵיְשֵׁב בָּהּ וְלִטְרֹוְחַ בְּקִיּוּם מִצְוָוְתֵי' עַד יַשְׁקִיף וִירַחֵם, וְהִנֵּה בְּהַךְ מ"ע וִירִיְשְׁתֶּם אֹוְתָהּ וִישַׁבְתֶּם בָּהּ הֲרֵי י"ל דְּנָשִׁים פְּטוּרוֹת מִמֶּנָּה דַּהֲרֵי נָשִׁים לֹא נָטְלוּ חֵלֶק בָּאָרֶץ וכמש"כ רַשִׁ"י בְּמַסֶּכֶת בְּרָכוֹת (דַּף ך') דמש"ה אִיְבְּעִי לָן גַּבֵּי בהמ"ז אִי נָשִׁים חַיָּיְבוֹת בּוֹ מד"ת, ומש"ה בִּזְמַן הַבַּיִת דְּגַם מִלְּבַד הַמִּצְוָה אִיכָּא הַמַּעֲלֶה שֶׁל קִיּוּם הַמִּצְוֹת וְזֶה שַׁיָּיְךְ גַּם בְּנָשִׁים מש"ה גַּם הִיא יְכוֹלָה לָכֹוְף אוֹתוֹ, אֲבָל בזה"ז דְּלֵיכָּא רַק מִשּׁוּם עִיְקַּר הַמִּצְוָה מש"ה הוּא יָכוֹל לְכוֹפָהּ דְּהוּא מְצֻוֶּוְה בָּהּ אֲבָל הִיא אֵינָהּ יְכוֹלָה לְכוֹפוֹ דְּהִיא לֹא מְפַקְּדָה, וְהוּא תי' נָכוֹן בְּדַעַת הר"ם, אֲבָל מַה דְּחוֹלֵק שָׁם הַיְּרוּשַׁלְמִי עַל שַׁ"ס דִּידַן גַּם בְּדִין לַעֲלוֹת מא"י לִירוּשָׁלַיִם וּמְחַלֵּק בֵּין אוֹתוֹ לְאוֹתָהּ צ"ע:דְּרוּשׁ לִצְדָקָה מַלְאָכִי ג' הָבִיאוּ אֶת כָּל הַמַּעֲשֵׂר אֶל בֵּית הָאוֹצָר וִיהִי טֶרֶף בְּבֵיתִי וּבְחָנוּנִי נָא בָּזֹאת אָמַר ה' צְבָאוֹת אִם לֹא אֶפְתַּח לָכֶם אֲרֻוְבּוֹת הַשָּׁמַיִם וַהֲרִיקֹוְתִי לָכֶם בְּרָכָה עַד בְּלִי דָי, וְיֵשׁ לְהָבִין הַמֶּשֶׁךְ הַכְּתוּבִים הַלָּלוּ: במס' סֻוְכָּה (דַּף מ"ט) וְאָמַר ר"א אֵין צְדָקָה מִשְׁתַּלֶּמֶת אֶלָּא לְפִי חֶסֶד שֶׁבָּהּ שֶׁנֶּאֱמַר זִרְעוּ לָכֶם לִצְדָקָה וְקִצְרוּ לְפִי חֶסֶד ופרש"י הַנְּתִינָה הִיא הַצְּדָקָה וְהַטֹּוְרַח הוּא הַחֶסֶד כְּגוֹן מוֹלִיכָהּ לְבֵיתוֹ אוֹ שֶׁטּוֹרֵחַ שֶׁתַּעֲלֶה לוֹ הַבְּרָכָה לְהַרְבֵּה שֶׁנּוֹתֵן לוֹ פַּת אָפוּי אוֹ בֶּגֶד לִלְבֹּוְשׁ כו' שֶׁנּוֹתֵן דַּעְתּוֹ לְטוֹבַת הֶעָנִי, וְלִכְאוֹרָה אֵינוֹ מוּבָן אָמְרוּ דְּאֵינָהּ מִשְׁתַּלֶּמֶת אֶלָּא לְפִי הַחֶסֶד וּמַשְׁמַע לִכְאוֹרָה דְּעַל עִיְקַּר הַנְּתִינָה שֶׁל הַמָּמוֹן מִלְּבַד הַטִּיְרְחָה שֶׁבָּהּ לֹא יְקַבֵּל שׁוּם שָׂכָר עלי' וּבְוַדַּאי דְּלִכְאוֹרָה אֵינוֹ מוּבָן הַטַּעַם לָזֶה: מִשְׁלֵי כ"א רֹוְדֵף צְדָקָה וָחָסֶד יִמְצָא חַיִּים צְדָקָה וְכָבוֹד.

וְיֵשׁ לְהָבִין לָמָּה אָמַר רוֹדֵף דַּוְקָא וּבְמַסֶּ' ב"ב (דַּף י"א) ת"ר מַעֲשֶׂה בְּמוֹנְבַּז הַמֶּלֶךְ שֶׁבִּזְבֵּז אוֹצְרוֹתָיו וְאוֹצְרוֹת אֲבוֹתָיו בִּשְׁנֵי בַּצֹּוְרֶת כו' אָמַר לָהֶם אֲבוֹתַי גָּנְזוּ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה פֵּיְרוֹת וַאֲנִי גָּנַזְתִּי דָּבָר הָעוֹשָׂה פֵּיְרוֹת שֶׁנֶּאֱמַר אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב כִּי פְרִי מַעַלְלֵיהֶם יֹאכֵלוּ אֲבוֹתַי גָּנְזוּ אוֹצְרוֹת מָמוֹן וַאֲנִי גָּנַזְתִּי אוֹצְרוֹת נְפָשׁוֹת שֶׁנֶּאֱמַר פְּרִי צַדִּיק עֵץ חַיִּים וְלֹוְקֵחַ נְפָשׁוֹת חָכָם.

וְעַיֵּיְן שָׁם בְּמָהַרְשָׁ"א שֶׁהִקְשָׁה עַל הָא דְּאָמַר דְּהוּא גָּנַז דָּבָר שֶׁעוֹשֶׂה פֵּיְרוֹת וַהֲרֵי במס' פֵּיְאָה פ"א דַּחֲשָׁבָהּ הַמִּשְׁנָה אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁאָדָם אוֹכֵל פֵּיְרוֹתֵיהֶן בעוה"ז וְהַקֶּרֶן קַיֶּיְמֶת לעוה"ב וְאַמַּאי לֹא חָשְׁבָה גַּם צְדָקָה דִּמְבֹוְאָר כָּאן דְּיֵשׁ לוֹ פֵּיְרוֹת ותי' הַמָּהַרְשָׁ"א דִּצְדָקָה הוּא בִּכְלַל גְּמִילוּת חֲסָדִים שֶׁחִשְּׁבָה הַמִּשְׁנָה בְּפֵיְאָה, וְתֵיְרוּצוֹ דָּחוּק קְצָת דַּהֲרֵי במס' סֻוְכָּה (דַּף מ"ט) אר"א גְּדוֹלָה גְּמָ"ח יוֹתֵר מִן הַצְּדָקָה שֶׁנֶּאֱמַר זִרְעוּ לָכֶם לִצְדָקָה וְקִצְרוּ לְפִי חֶסֶד אָדָם זוֹרֵעַ סָפֵק אוֹכֵל סָפֵק אֵינוֹ אוֹכֵל אֲבָל קוֹצֵר וַדַּאי אוֹכֵל וא"כ בִּשְׁלָמָא אִם הי' תְּנַן בַּמִּשְׁנָה צְדָקָה הָיָה אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּגַם גְּמָ"ח הוּא בִּכְלָל וְעוֹד עָדִיף מִנֵּיהּ אֲבָל מֵהָא דְּתָנֵי הַמִּשְׁנָה גְּמָ"ח הֲרֵי לֹא נוּכַל לֵיְדַע מִנֵּיהּ גַּם צְדָקָה כֵּיוָן דִּגְמִילוּת חֲסָדִים עָדִיף יוֹתֵר מִן הַצְּדָקָה: וְהִנֵּה קֻוְשְׁיָ' מָהַרְשָׁ"א מֵהַךְ בָּרַיְיְתָא דְּמוֹנְבַּז יֵשׁ לְיַשְּׁבוֹ בִּפְשִׁיטוּת דִּבְמַסֶּ' קִיְדּוּשִׁין

(דַּף מ') מֵבִיא הַגְּמָרָא הַהִּ מִשְׁנָה דְּאִלּוּ דְּבָרִים שֶׁאָדָם אוֹכֵל פֵּירוֹתֵיהֶן בעוה"ז וּמְפָרֵשׁ שָׁם טַעְמָא מִקְרָאֵי דְּלָמָּה נִשְׁתַּנּוּ הָנֵי מִצְוֹת דְּיֵשׁ לָהֶם פֵּירוֹת יוֹתֵר מִשְּׁאָרֵי מִצְוֹת וְשׁוּב מֵבִיא שָׁם בָּרַיְיתָא דְּתָנֵי בָּהּ הַזְּכוּת יֵשׁ לָהּ קֶרֶן וְיֵשׁ לָהּ פֵּירוֹת שֶׁנֶּאֱמַר אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב כִּי פְּרִי מַעַלְלֵיהֶם יֹאכֵלוּ עֲבֵירָה יֵשׁ לָהּ קֶרֶן וְאֵין לָהּ פֵּירוֹת שנא' אוֹי לְרָשָׁע רָע כִּי גְּמוּל יָדָיו יֵעָשֶׂה לוֹ אֶלָּא מָה אֲנִי מְקַיֵּים וְיֹאכְלוּ מִפְּרִי דַרְכָּם וּמִמֹּועֲצֹותֵיהֶם יִשְׂבָּעוּ עֲבֵירָה שֶׁעוֹשָׂה פֵּירוֹת יֵשׁ לָהּ פֵּירוֹת עֲבֵירָה שֶׁאֵין עוֹשָׂה פֵּירוֹת אֵין לָהּ פֵּירוֹת, וא"כ הֲרֵי וַדַּאי נִרְאֶה דְּגַם שְׁאָרֵי מִצְוֹת שֶׁאֵינָם בִּכְלַל הָנֵי דַּחֲשָׁבָה הַמִּשְׁנָה מ"מ אִם הוּא מִצְוָה שֶׁעוֹשָׂה פֵּירוֹת וַדַּאי דְּיֵשׁ לָהֶם פֵּירוֹת דְּהָא לָא גְּרִיעִי מִצְוָה מֵעֲבֵירָה דְּאִם עוֹשָׂה פֵּירוֹת דְּיֵשׁ לָהּ פֵּירוֹת וּבְכָל מָקוֹם מִדָּה טוֹבָה מְרֻוָּחָה ובע"כ מֵהָכָךְ' לוֹמַר דְּהָא דַּחֲשָׁבָה הַמִּשְׁנָה רַק הָנֵי מִצְוֹת מְשׁוּם דְּאַיְירֵי גַּם בְּאֵין עוֹשִׂין פֵּירוֹת ומ"מ לְאִלּוּ יֵשׁ לָהֶם פֵּירוֹת משא"כ בִּשְׁאָרֵי מִצְוֹת דְּאִם אֵינוֹ עוֹשֶׂה פֵּירוֹת אֵין לָהֶם פֵּירוֹת וְהָא דְּמִחַלֵּק בְּבָרַיְיתָא בֵּין זְכוּת לַעֲבֵירוֹת הָא אַיְירֵי בְּאֵינוֹ עוֹשֶׂה פֵּירוֹת ובע"כ הָא דְּתָנֵי הַזְּכוּת יֵשׁ לָהּ פֵּירוֹת קַאֵי רַק עַל הָנֵי דַּחֲשָׁבָ' הַמִּשְׁנָה בְּפֵיאָה וּבַעֲבֵירוֹת גַּם בְּאוֹתָן עֲבֵירוֹת דְּהֵם דֻּמְיָא דְּהָנֵי מִצְוֹת שֶׁחֲשִׁבָה הַמִּשְׁנָה דְּפֵיאָה וּכְמוֹ שֶׁיִּבֹּואַר בְּסָמוּךְ מ"מ אֵין לָהּ פֵּירוֹת אִם אֵינוֹ עוֹשֶׂה פֵּירוֹת, ועכ"פ מִצְוָה שֶׁעוֹשָׂה פֵּירוֹת כָּל הַמִּצְוֹת יֵשׁ לָהֶם פֵּירוֹת וא"כ הָא בְּהַהִּ עֻבְדָּא דְּמוֹנְבַז לֹא הָיָה מִצְוַת צְדָקָה לְחַזְּקָה רַק גַּם פִּיקּוּחַ נְפָשׁוֹת דְּאִם לֹא הָיָה מְפַרְנְסָן הָיוּ הַרְבֵּה מֵתִים בְּרָעָב וּכְמוֹ דְּהֵשִׁיב לָהֶם אַחַ"כ אֲבוֹתַי גָּנְזוּ מָמוֹן וַאֲנִי גָּנַזְתִּי נְפָשׁוֹת וּמַה לָּנוּ מִצְוָה שֶׁעוֹשָׂה פֵּירוֹת יוֹתֵר מִפִּיקּוּחַ נֶפֶשׁ שֶׁהַחַ"י אוֹתָם וְכָל הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת שֶׁעוֹשִׂים אַחַ"כ הוּא הַכֹּל עַל יָדוֹ וּבְוַדַּאי דבכה"ג כָּל הַמִּצְוֹת יֵשׁ לָהֶם פֵּירוֹת אֲבָל הֵיכָא דְּאֵינָן רַק מִצְוַת צְדָקָה לְחַזְּקָה דְּאֵינוֹ נוֹגֵעַ כְּלָל לְחַיּוּתוֹ שֶׁל הֶעָנִי וּכְגוֹן סוּס לִרְכּוֹב עָלָיו וְעֶבֶד לָרוּץ לְפָנָיו דְּגַם אִם לֹא יִתֵּן לְהָעֹנִי לֹא יִזּוֹק הֶעָנִי הָא אֵין רְאָיָה כְּלָל מֵהַהִּ עֻבְדָּא דְּמוֹנְבַז דְּיֵשׁ לָהֶם פֵּירוֹת וְיֵשׁ לוֹמַר דְּאֵין לָהּ פֵּירוֹת דְּלָא חֲשִׁיבִי כִּגְמִילוּת חֲסָדִים וּמְשׁוּם הָכִי לֹא חָשְׁבָה הַמִּשְׁנָה דְּפֵיאָה לְמִצְוַת צְדָקָה: אָמְנָם בְּלֹא הַהִּ עֻבְדָּא דְּמוֹנְבַז קָשֶׁה קֻושְׁיָ' מָהַרְשָׁ"א דְּאַמַּאי לֹא חֲשָׁבָה הַמִּשְׁנָה גַּם צְדָקָה דְּוַדַּאי דִּלְפִי הַסְּבָרָא נִרְאֶה דִּבְכָל צְדָקָה יֵשׁ לָהּ פֵּירוֹת וַאֲפִילּוּ בְּאֵינָהּ עוֹשָׂה פֵּירוֹת דְּהִנֵּה במס' קִידּוּשִׁין (דַּף מ') מְפָרֵשׁ הַגְּמָרָא טַעְמוֹ שֶׁל הַמִּשְׁנָה דְּפֵיאָה דְּתָנֵי דְּרַק הָנֵי מִצְוֹת יֵשׁ לָהּ פֵּירוֹת וְלָא שְׁאָרֵי מִצְוֹת מְשׁוּם דִּכְתִיב אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב כִּי פְּרִי מַעַלְלֵיהֶם יֹאכֵלוּ וְכִי יֵשׁ צַדִּיק וְטוֹב צַדִּיק וְאֵינוֹ טוֹב אֶלָּא טוֹב לַשָּׁמַיִם וְטוֹב לַבְּרִיּוֹת יֵשׁ לָהּ פֵּירוֹת טוֹב לַשָּׁמַיִם וְלֹא לַבְּרִיּוֹת אֵין לָהּ פֵּירוֹת הֲרֵי דְּהַכְלָל הוּא דְּכָל מִצְוָה שֶׁיֵּשׁ בְּקִיּוּמָהּ טוֹב לַשָּׁמַיִם וְגַם הִיא טוֹבָה לַבְּרִיּוֹת יֵשׁ לָהּ פֵּירוֹת וּמִצְוָה דְּאֵינָהּ טוֹבָה רַק לַשָּׁמַיִם אֵין לָהּ פֵּירוֹת וְזֶהוּ ג"כ, בֵּיאוּר הַבְּרַיְיתָא דְּקִידּוּשִׁין שֶׁהֵבִאנוּ לְעֵיל דְּתָנֵי' הַזְּכוּת יֵשׁ לָהּ קֶרֶן וְיֵשׁ לָהּ פֵּירוֹת שֶׁנֶּאֱמַר אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב כִּי פְּרִי מַעַלְלֵיהֶם וכו' וְקַאֵי הַבְּרַיְיתָא עַל הָנֵי מִצְוֹת שֶׁהֵם גַּם טוֹבָה לַבְּרִיּוֹת וְכִדְמוּכָח מֵהָרְאָ' שֶׁהֵבִיאָה מִפָּסוּק זֶה דְּקַאֵי עַל טוֹב לַבְּרִיּוֹת ג"כ אֲבָל עֲבֵירָה אֵין לָהּ פֵּירוֹת שֶׁנֶּאֱמַר אוֹי לְרָשָׁע רָע כִּי גְּמוּל יָדָיו יֵעָשֶׂה לוֹ וּמִדְּכְתִיב לְרָשָׁע רָע ג"כ הפי' דְּהוּא רַע לַשָּׁמַיִם וְרַע לַבְּרִיּוֹת דַּעֲבֵירָה שֶׁלּוֹ הוּא רַע לַבְּרִיּוֹת ג"כ וְכַגָּזָל וְכַדּוֹמֶה וא"כ הוּא דּוֹמֶה בְּחִינָתוֹ לְהָנֵי מִצְוֹת וְאַפְּ"ה אֵין לוֹ פֵּירוֹת כָּל שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה פֵּירוֹת, ועכ"פ הֲרֵי לְפִי זֶה הַכְּלָל מֻוכְרָח דְּצְדָקָה דְּהוּא גַּם טוֹב לַבְּרִיּוֹת דְּיֵשׁ לָהּ פֵּירוֹת וְקָשֶׁה מַדּוּעַ לֹא חָשְׁבָה הַמִּשְׁנָה גַּם צְדָקָה: וּבַגְּמָרָ' זוֹ יֵשׁ לְפָרֵשׁ הֵיטֵב דִּבְרֵי הַמְּדָרֵשׁ רַבָּה פ' פִּנְחָס דְּהַפָּסוּק אָמַר פִּנְחָס בֶּן אֶלְעָזָר כו' הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקַנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי בְּתוֹכָם וְלֹא כִלִּיתִי אֶת בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי לָכֵן אֱמוֹר לוֹ הִנְנִי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם כו' תַּחַת אֲשֶׁר קִנֵּא לֵאלֹהָיו וַיְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַר עַל זֶה בַּמִּדְרָשׁ בַּדִּין הוּא שֶׁיִּטּוֹל אֶת שְׂכָרוֹ וּכְבָר חָקְרוּ רַבִּים בַּהֲבָנַת דִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ הַלָּז, וְלִדְבָרֵינוּ הַנֶּאֱמָרִים לְעֵיל יִתְפָּרֵשׁ הֵיטֵב דְּהִנֵּה עִיקַּר מַעֲשֶׂה הַמִּצְוָה שֶׁעָשָׂה פִּנְחָס שֶׁקִּנֵּא קִנְאַת ה' וְהָרַג לְזִמְרִי דְּכָל הַבּוֹעֵל אֲרַמִּית קַנָּאִין פּוֹגְעִין בּוֹ וּכְשֶׁבָּא הַפָּסוּק לְסַפֵּר מַעֲשֶׂה הַטּוֹב שֶׁעָשָׂה לָא תָּפַשׂ לֵיהּ עִיקַּר הַמִּצְוָה וְהַמַּעֲשֶׂה שֶׁעָשָׂה, רַק תָּפַס לוֹ הַתּוֹעֶלֶת הַנִּמְשָׁךְ וְיָצָא מִמַּעֲשָׂיו וכמש"כ הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקַנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי וְלִכְאוֹרָה הָיָה צָרִיךְ לוֹמַר פִּנְחָס בֶּן אֶלְעָזָר קִנֵּא אֶת קִנְאָתִי רַק הָעִנְיָן פָּשׁוּט דְּהַכֹּל רָאוּ הַמִּצְוָה שֶׁעָשָׂה פִּנְחָס לְעֵינֵי כָּל הָעֵדָה וְהָרַג לְזִמְרִי וְזֶה לֹא הָיָה צָרִיךְ ד' לְהוֹדִיעַ לְמֹשֶׁה דְּהַכֹּל עָשָׂה פִּנְחָס לְעֵינֵי מֹשֶׁה וְרַק דְּלִכְאוֹרָה אֵינוֹ רַק מִצְוָה לַשָּׁמַיִם וְלֹא טוֹב לַבְּרִיּוֹת דְּאַדְרַבָּה הָא הֲרָגוֹ וְאֵין מַגִּיעַ לוֹ פֵּירוֹת בעוה"ז וּמֵהַקָּרָן הָא וַדַּאי דְּלָא יִתְּנוּ לוֹ שָׂכָר בעוה"ז דִּשְׂכַר מִצְוָה בְּהַאי עָלְמָא לֵיכָּא וְכִדְאִיתָא בְּקִדּוּשִׁין סוֹף פֵּ"א וְזֶהוּ שֶׁהוֹדִיעַ ה' לְמֹשֶׁה מַה שֶּׁגָּרַם פִּנְחָס בַּעֲשִׂיָּתוֹ, פִּנְחָס בֶּן אֶלְעָזָר הֵשִׁיב אֶת חֲמָתִי מֵעַל ב"י בְּקַנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי כְּלוֹמַר דְּעָשָׂה טוֹבָה גְּדוֹלָה לְיִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי הַמִּצְוָה שֶׁעָשָׂה וְלֹא כִּלִּיתִי אֶת ב"י לָכֵן אֱמוֹר לוֹ הִנְנִי נוֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם וְהָיְתָה לּוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנַּת עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קִנֵּא לֵאלֹהָיו וַיְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וא"כ עָשָׂה מִצְוָה לַשָּׁמַיִם וְטוֹבָה לַבְּרִיּוֹת וא"כ בְּדִין הוּא שֶׁיִּטּוֹל אֶת שְׂכָרוֹ בעוה"ז מֵהַפֵּירוֹת וכשנ"ת, וְעַל כָּל פָּנִים לְפִי הַכְּלָל הַמְּונָח דְּטוֹב לַשָּׁמַיִם וְטוֹב לַבְּרִיּוֹת יֵשׁ לוֹ פֵּירוֹת וא"כ וַדַּאי נִרְאֶה דְּצָדָקָה יֵשׁ לָהּ פֵּירוֹת וְאַמַּאי לָא חָשְׁבִי' לי' בַּמִּשְׁנָה דְּפֵיאָה: וְהִנֵּה במס' ב"ב (דַּף י"א) אִיתָא טוֹרְנוּסְרוּפוּס הָרָשָׁע שָׁאַל אֶת ר"ע אִם אֱלֹהֵיכֶם אוֹהֵב עֲנִיִּים מִפְּנֵי מָהאֵינוֹ מְפַרְנְסָן א"ל כְּדֵי שֶׁנִּיצּוֹל אָנוּ בָּהֶן מִדִּינָהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם א"ל אַדַּרְבָּה זוֹ מְחַיַּיבְכֶם אַמָּשׁוּל לְךָ מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה לְמֶלֶךְ בו"ד שֶׁכָּעַס עַל עַבְדּוֹ וַחֲבָשׁוֹ בְּבֵית הָאֲסוּרִין וְצִוָּה עָלָיו שֶׁלֹּא לְהַאֲכִילוֹ וְשֶׁלֹּא לְהַשְׁקוֹתוֹ וְהָלַךְ אָדָם אֶחָד וְהֶאֱכִילוֹ וְהִשְׁקָהוּ כְּשֶׁשָּׁמַע הַמֶּלֶךְ לֹא כּוֹעֵס עָלָיו וְאַתֶּם קְרוּיִם עֲבָדִים שֶׁנֶּאֱמַר כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים אָמַר לוֹ ר"ע אֶמְשׁוֹל לְךָ מָשָׁל למה"ד לְמֶלֶךְ שֶׁכָּעַס עַל בְּנוֹ וַחֲבָשׁוֹ בְּבֵית הָאֲסוּרִין וְצִוָּה עָלָיו שֶׁלֹּא לְהַאֲכִילוֹ וְשֶׁלֹּא לְהַשְׁקוֹתוֹ וְהָלַךְ אָדָם אֶחָד וְהֶאֱכִילוֹ וְהִשְׁקָהוּ כְּשֶׁשָּׁמַע הַמֶּלֶךְ לֹא דּוֹרוֹן הוּא מְשַׁגֵּר לוֹ וְאָנוּ קָרָוְיָן בָּנִים שנא' בָּנִים אַתֶּם לה' א"ל אַתֶּם קְרוּיִם בָּנִים וְקְרוּיִם עֲבָדִים כְּשַׁאַתֶּם עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מָקוֹם קְרוּיִן בָּנִים וּכְשֶׁאֵין אַתֶּם עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מָקוֹם קְרוּיִן עֲבָדִים וַעֲכְשָׁיו אֵין אַתֶּם עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מָקוֹם א"ל הֲרֵי הוּא אוֹמֵר הֲלֹא פָּרֹס לָרָעֵב לַחְמֶךָ, הַיְינוּ מִכָּל זֶה דְּטַעַם מִצְוַת צְדָקָה הוּא מִשּׁוּם דְּאָנוּ קָרָוְיָן בָּנִים וּבְזֶה נוּכַל לְפָרֵשׁ דִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ רַבָּה פ' כִּי תִשָּׂא לְךָ ה' הַצְּדָקָה וְלָנוּ בּוֹשֶׁת פָּנִים וְיֵשׁ לְהָבִין מַאי שַׁיָּיךְ הַמַּעֲשִׂים אֲשֶׁר לֹא טוֹבִים לְמִצְוַת צְדָקָה רַק יוּבַן דִּבְמֶסֶּ' סַנְהֶדְרִין (דַּף ק"ה) אִיתָא שְׁמוּאֵל אוֹמֵר בָּאוּ עֲשָׂרָה בְּנֵי אָדָם וְיָשְׁבוּ לְפָנָיו אָמַר לָהֶם חִזְרוּ בִּתְשׁוּבָה א"ל עֶבֶד שֶׁשִּׁחְרְרוֹ רַבּוֹ וְאִשָּׁה שֶׁגֵּרְשָׁהּ בַּעְלָהּ כְּלוּם יֵשׁ לָזֶה עַל זֶה כְּלוּם הֲרֵי דִּלְפִי דַּעְתָּם הָיוּ סוֹבְרִים דְּיֵשׁ לָהֶם תֵּירוּץ עַל הַמַּעֲשִׂים שֶׁלָּהֶם דְּהֵם עַתָּה בִּבְחִינַת עֶבֶד שֶׁשִּׁחְרְרוֹ רַבּוֹ, רַק זֶה שַׁיָּיךְ אִם נַנִּיחַ דְּיִשְׂרָאֵל הֵם בחי' עֶבֶד אֲבָל אִם הֵם בִּבְחִינַת בֵּן הָא לֹא שַׁיָּיךְ זֶה כְּלָל דְּגַם אִם הָאָב מְגָרֵשׁ אֶת בְּנוֹ עכ"ז אָבִיו הוּא וְהַבֵּן חַיָּיב בְּכִבּוּדוֹ וְזֶהוּ שֶׁאָמַר אֲפִילּוּ בְּשָׁעָה שֶׁאָנוּ עוֹשִׂין צדק' דִּזְכוּת הַצְּדָקָה הוּא הַזְּכוּ' הַגָּדוֹל שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְהָאָדָם כִּדְאִיתָא בַּמִּדְרָשׁ רַבָּה שָׁם אֵין לְךָ שָׁעָה שֶׁאָנוּ בָּאִים בִּזְרוֹעַ אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁאָנוּ

עוֹשִׂין צְדָקָה וּכְשֶׁאֲנַחְנוּ בָּאִין לְהָפִיק רָצוֹן מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ ע"י מִצְוַת הַצְּדָקָה אָנוּ מַבִּיטִים מַעֲשִׂים שֶׁלָּנוּ וְיֵשׁ לָנוּ בּוֹשֶׁת פָּנִים מֵהֶם דא"כ דְּצְדָקָה הוּא מִצְוָה הֲרֵי שׁוּב אֵין לָנוּ תֵּירוּץ עַל הַמַּעֲשִׂים וְהִנֵּה לִכְאוֹרָה קָשֶׁה טוּבָא דַּהֲרֵי במס' קִידּוּשִׁין (דַּף ל"ז) פְּלִיגִי ר"מ ור"י דר"י אָמַר שָׁם כְּשֶׁאַתֶּם נוֹהֲגִים מִנְהַג בָּנִים אַתֶּם קְרוּיִם בָּנִים וּכְשֶׁאֵין אַתֶּם נוֹהֲגִין מִנְהַג בָּנִים אֵין אַתֶּם קְרוּיִם בָּנִים וּלְדִידֵיהּ הָא תִּיקְשֶׁה מִמִּצְוֹת צְדָקָה בַּזְּמַן הַזֶּה דְּהָא בב"ב תי' ר"ע דמש"ה אִיכָּא מִצְוַת צְדָקָה מִשּׁוּם דִּקְרוּיִם בָּנִים, רַק גַּם זֶה נִיחָא דְּאִם נִתְבּוֹנֵן בְּתְשׁוּבָתוֹ שֶׁל ר"ע מָצִינוּ שֶׁאָמַר לוֹ ב' סְבָרוֹת דְּבַתְּחִילָּה שָׁאַל טוֹרְנוּסְרוּפוּס אִם הוּא אוֹהֵב עֲנִיִּים מִפְּנֵי מָה אֵינוֹ מְפַרְנְסָן וְהֵשִׁיב לוֹ ר"ע כְּדֵי שֶׁנִּיצַּל אָנוּ בָּהֶם מִדִּינָהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם הֲרֵי דְּהֵשִׁיב לוֹ ר"ע דְּהוּא אוֹהֵב עֲנִיִּים וְאִם לֹא הָיִינוּ מְפַרְנְסִים אוֹתָם הָיָה מְפַרְנְסָם בְּעַצְמוֹ רַק רוֹצֶה לְזַכּוֹת אוֹתָנוּ בְּזוֹ הַמִּצְוָה כְּדֵי שֶׁנִּיצַּל אָנוּ עַל יָדָהּ וְשׁוּב הֵשִׁיב לוֹ טוֹרְנוּסְרוּפוּס אַדְרַבָּה זוֹ מְחַיֶּיבֶת אֶתְכֶם מָשָׁל לְמֶלֶךְ שֶׁכָּעַס עַל עַבְדּוֹ כו' וַהֲרֵי תְּשׁוּבָה גְּנוּבָה הִיא זוֹ דַּהֲרֵי ר"ע הֵשִׁיב לוֹ מִקּוֹדֶם דְּאֵינוֹ בְּכַעַס כְּלָל עַל הֶעָנִי וְאַדְרַבָּה עוֹד אוֹהֲבוֹ וְהָאֵיךְ מְדַמֶּה לוֹ לַמֶּלֶךְ שֶׁכָּעַס עַל עַבְדּוֹ וְגָזַר עָלָיו שֶׁלֹּא לְהַאֲכִילוֹ ובע"כ מֻכְרָח לוֹמַר דְּאוֹתוֹ רָשָׁע לֹא קִיבֵּל תְּשׁוּבַת ר"ע הָרִאשׁוֹנָה וְהֵשִׁיב לר"ע לְפִי דַּעַת עַצְמוֹ הַנִּפְסָדָה בָּרִאשׁוֹנָה דְּהוּא בְּכַעַס עלי' דלפי"ז זוֹ מְחַיַּיבְתְּכֶם וְהֵשִׁיב לוֹ ר"ע שֵׁנִית דְּגַם לְפִי זֶה נִיחָא דְּמִשֶּׁל לְמֶלֶךְ שֶׁכָּעַס עַל בְּנוֹ וְאָנוּ קְרוּיִם בָּנִים וּלְבַסּוֹף הֵבִיא לוֹ ר"ע ראי' מִפָּסוּק דַּהֲלֹא פָּרוֹס לָרָעֵב לַחְמֶךָ וַעֲנִיִּים מְרוּדִים תָּבִיא בָיִת דְּאַיְירִי בַּזְּמַן הַזֶּה דְּגַם בִּזְמַן הַגָּלוּת מְחֻיָּבִים בִּצְדָקָה יִהְיֶה מֵאֵיזֶה טַעַם שֶׁיִּהְיֶה אִם מִטַּעַם הַשֵּׁנִי דַּאֲנַחְנוּ קְרוּיִם בָּנִים אוֹ מִשּׁוּם טַעַם הָרִאשׁוֹן דְּאֵינוֹ בְּכַעַס עָלָיו כְּלָל ועכ"פ הָא נִיחָא גַּם לר"י דאע"ג דס"ל דְּבָאֵינוֹ נוֹהֲגִים מִנְהַג בָּנִים אֵינָם קְרוּיִם בָּנִים מ"מ שַׁיָּיךְ מִצְוַת צְדָקָה מִשּׁוּם דְּאוֹהֵב עֲנִיִּים וְהָא דְּאֵינוֹ מְפַרְנְסָם הוּא כְּדֵי לְזַכּוֹת אוֹתָנוּ בְּמִצְוָה זוֹ, וּבָזֶה יִתְבָּאֵר לָנוּ סְבָרָא מְחֻדָּשֶׁת בְּמַה דְּכָתְבוּ רַבּוֹתֵינוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּמִצְוַת צְדָקָה מְהַנֵּי גַּם שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ יוֹתֵר מִבְּכָל שְׁאָרֵי מִצְוֹת דְּמָה אִיכְפַּת לִי' לְעָנִי הַמְקַבֵּל בְּמַחְשַׁבְתּוֹ שֶׁל הַנּוֹתֵן כֵּיוָן דְּבֵין כָּךְ וְכָךְ מַגִּיעַ לוֹ עכ"פ הַטּוֹבָה מְמֻנוּ וּלְפִי הַנ"ל אֵין זֶה מֻכְרָח דְּזֶה תָּלוּי בְּהָנֵי שְׁנֵי הַסְּבָרוֹת דְּאִם נֶאֱמַר דְּהוּא בְּכַעַס עָלָיו וְאִם הֶעָשִׁיר לֹא הָיָה נוֹתֵן לְהָעָנִי לֹא הָיָה הוּא יִתְבָּרַךְ מְפַרְנֵס לְהָעָנִי כְּלָל א"כ הֲרֵי עוֹשִׂין טוֹבָה לְהָעָנִי בְּהַנְּתִינָה וְשַׁיָּיךְ שֶׁפִּיר הַךְ סְבָרָא דְּמָה אִיכְפַּת לְהָעָנִי בְּמַחְשַׁבְתּוֹ כֵּיוָן דעכ"פ מַגִּיעַ לוֹ הַטּוֹבָה אֲבָל אִם נֶאֱמַר הַטַּעַם הָרִאשׁוֹן דְּאוֹהֵב לְהָעָנִי וְאִם לֹא יִתֵּן לוֹ הֶעָשִׁיר הי' מְפַרְנְסוֹ בְּעַצְמוֹ נִמְצָא דְּאֵין עוֹשִׂין שׁוּם טוֹבָה לְהָעָנִי בְּהַנְּתִינָה וְשׁוּב הָוֵי מִצְוַת צְדָקָה כְּכָל מִצְוֹת מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה כְּהַנָּחַת תְּפִילִּין וְציצִית וְכַדּוֹמֶה דְּרַק מַעֲשֵׂה הַנְּתִינָה בְּעַצְמָהּ הוּא הַמִּצְוָה וְלֹא הַטּוֹבָה לְהָעָנִי כֵּיוָן דְּאֵין עוֹשִׂין לוֹ שׁוּם טוֹבָה וְשׁוּב צְרִיכָה לִהְיוֹת לִשְׁמָהּ כְּמוֹ בְּכָל הַמִּצְוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה:
וּבְזֶה נוּכַל לְפָרֵשׁ ג"כ הַפָּסוּק שֶׁל וּלְךָ ה' הַצְּדָקָה וְלָנוּ בּוֹשֶׁת הַפָּנִים וּלְפִי מַה דְּדָרַשׁ לָהּ בַּמִּדְרָשׁ שֶׁהֵבֵאנוּ לְעֵיל דִּבְפָסוּק זֶה נֶאֱמַר עַל מִצְוַת נְתִינַת צְדָקָה וְנֶאֱמַר דְּבֵיאוּר הַפָּסוּק כָּךְ הוּא דִּבְמַסֶּכֶת ב"ב (דַּף י') אִיתָא אר"י מַה דִּכְתִיב מַלְוֵה ה' חוֹנֵן דָּל אִלְמָלֹא מִקְרָא כָּתוּב אִי אֶפְשָׁר לְאָמְרוֹ כְּבָיְכוֹל עֶבֶד לְוֶה כו' דִּמְפָרֵשׁ לְהַפָּסוּק דְּהַחוֹנֵן אֶת הַדַּל זֶה הַנְּתִינָה שֶׁהוּא נוֹתֵן לְעָנִי הוּא הַלְוָאָה לוֹ יִתְבָּרַךְ וְלֹא לְהָעָנִי וְכֵן אָמַר בַּמִּדְרָשׁ פ' כִּי תִשָּׂא מַלְוֵה ה' חוֹנֵן דָּל אָמַר הקב"ה עָלַי הָיָה לְפָרְנְסוֹ וּבָא זֶה וּפִירְנְסוֹ כו' וְזֶהוּ שאה"כ לְךָ ה' הַצְּדָקָה דְּהַצְּדָקָה שֶׁאָנוּ נוֹתְנִין אֵין עוֹשִׂין בּוֹ שׁוּם טוֹבָה לְהָעָנִי וְלֹא לְהָעָנִי נוֹתְנִים רַק לוֹ כְּבָיְכוֹל א"כ הֲרֵי צָרִיךְ לְצָרֵף לָזֶה מַחְשָׁבָה טוֹבָה וּכְמוֹ בְּכָל הַמִּצְוֹת וא"כ לָנוּ בּוֹשֶׁת הַפָּנִים אִם

אֵין עוֹשִׂין אוֹתוֹ בְּמַחֲשָׁבָה טוֹבָה וְכַהוֹגֶן: אָמְנָם עוֹד סְבָרָא אַחֶרֶת יֵשׁ לוֹמַר דְּצִדָּקָה מְהַנֵּי גַּם שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ יוֹתֵר מִבְּכָל הַמִּצְוֹת דְּכָל הַמִּצְוֹת הֵמָּה חִיּוּב בְּעֶצֶם עַל הָאָדָם לַעֲשׂוֹתָן מִצַּד עַצְמָם וּכְשֶׁעוֹשֶׂה אוֹתָם שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ נִמְצָא חָסֵר לוֹ אָז בְּאוֹתוֹ שָׁעָה קִיּוּם שֶׁל הַמִּצְוָה בְּדָרְךְ מָשָׁל אִם לוֹמֵד שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ אִם נֶאֱמַר דְּלָא מְהַנֵּי א"כ הֲרֵי הוּא בְּאוֹתוֹ שָׁעָה כְּיוֹשֵׁב בָּטֵל וְנִמְצָא חָסֵר לוֹ בְּאוֹתוֹ שָׁעָה קִיּוּמוֹ שֶׁל הַמִּצְוָה וְלֹא הִשְׁלִים חֻקּוֹ בְּאוֹתוֹ שָׁעָה שֶׁהָיָה חַיָּיב בּוֹ אֲבָל בִּצְדָקָה הֲרֵי אִם אֵין הֶעָנִי לְפָנֵינוּ אֵין עָלָיו חִיּוּב שֶׁל צְדָקָה וְרַק מֵחֲמַת שֶׁיֵּשׁ עָנִי הַמְבַקֵּשׁ פַּרְנָסָה יֵשׁ עָלָיו חִיּוּב שֶׁל צְדָקָה וּכְמַאֲמַר הַכָּתוּב כִּי תִרְאֶה עָרֹום וְכִסִּיתוֹ וא"כ הֲרֵי גַּם אִם נוֹתֵן לוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ מ"מ הֲרֵי יֵשׁ לְהָעָנִי כְּסוּת וְאֵינוֹ עָרוּם כְּלָל וְכֵן כְּשֶׁמַּאֲכִילוֹ הָא שׁוּב אֵינוֹ רָעֵב וְנִמְצָא אֵין כָּאן עָרוּם וְרָעֵב וְאֵין עָלָיו חִיּוּב שֶׁל מִצְוַת צְדָקָה כְּלָל וַאֲפִילּוּ אִם הַנְּתִינָה הוּא שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ: אָמְנָם מ"מ אִיכָּא נ"מ בֵּין שְׁנֵי הַנְּתִינוֹת דְּבִנְותֵן לִשְׁמָהּ מַקְרֵי מְקַיֵּים הַמִּצְוָה דְּקַיֵּים מִצְוַת צְדָקָה אֲבָל אִם נוֹתֵן שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ נְהִי דְּאֵין עָלָיו שׁוּם עֹנֶשׁ שֶׁל מַעֲלִים עַיִן מִן הַצְּדָקָה שֶׁהִפְלִיגוּ חַזַ"ל בְּעָנְשׁוֹ דַּהֲרֵי הוּא כְּעוֹבֵד עַכּוּ"ם כֵּיוָן דְּאֵין עָנִי לְפָנָיו מ"מ הֲרֵי ג"כ לֹא קַיֵּים אֶת הַמִּצְוָה רַק שֶׁנִּפְטַר מֵחִיּוּבָהּ וַהֲרֵי זֶה דּוֹמֶה מַמָּשׁ לְמִי שֶׁאֵינוֹ לוֹבֵשׁ בֶּגֶד בַּת אַרְבַּע כְּנָפוֹת שֶׁאֵין עָלָיו חִיּוּב שֶׁל צִיצִית כְּלָל מַה שֶּׁאֵין כֵּן הַנּוֹתֵן לִשְׁמָהּ שֶׁקַּיֵּים מִצְוַת צְדָקָה וְהוּא דּוֹמֶה לְלוֹבֵשׁ בֶּגֶד בַּת ד' כְּנָפוֹת וּמַטִּיל בּוֹ צִיצִית.

וַהֲלֹא מְבוֹאָר בְּמס' מְנָחוֹת (דַּף מ"א) גַּבֵּי מַלְאָכִי דְּאַשְׁכַּח לְרַב קַטִּינָא דְּקָאָמַר לֵיהּ סְדִינָא בְּקַיְיטָא סַרְבָּלָא בְּסִירְתָּא צִיצִית מַה תְּהֵא עֲלָהּ א"ל עָנְשִׁיתוּ אַעֲשֶׂה פִּי' כֵּיוָן דְּאֵינוֹ לוֹבֵשׁ כְּלָל בֶּגֶד בַּת ד' כְּנָפוֹת הֲרֵי אֵין עָלָיו חִיּוּב כְּלָל וא"ל בְּעִידָּן רִיתְחָא עָנְשִׁינַן הֲרֵי דְּהֵיכָא דְּאֵינוֹ מְקַיֵּים הַמִּצְוָה רַק פּוֹטֵר עַצְמוֹ מִן הַמִּצְוָה מַגִּיעַ לוֹ עוֹנֶשׁ בְּעִידָּן רִיתְחָא: וּבְזֶה נוּכַל לְפָרֵשׁ הַפָּסוּק תְּהִלִּים מ"א אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל בְּיוֹם רָעָה יְמַלְּטֵהוּ ה' וְאִיתָא בַּמִּדְרָשׁ רַבָּה פ' כִּיתִשָּׂא אָשְׁרֵי נוֹתֵן אֶל דָּל לֹא כָּתוּב כָּאן אֶלָּא מַשְׂכִּיל אֶל דָּל ועי"ש, וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ לְהַפָּסוּק דְּמַשְׂכִּיל הַיְינוּ שֶׁנּוֹתֵן אֶל הַדַּל בְּהַשְׂכֵּל וּמְצָרֵף לָזֶה הַנְּתִינָה מַחֲשָׁבָה טוֹבָה שֶׁיִּהְיֶה לִשְׁמָהּ וְאָז גַּם בְּיוֹם רָעָה גַּם בְּעִידָּן רִיתְחָא יְמַלְּטֵהוּ ה' וְיִשְׁמְרֵהוּ בִּזְכוּת הַצְּדָקָ' ומש"ה לֹא כְּתִיב נוֹתֵן אֶל דָּל דִּבְנוֹתֵן בְּלֹא מַחֲשָׁבָה טוֹבָה נֶעֱנַשׁ בכה"ג וְזֶהוּ בֵּיאוּר הַכָּתוּב מַתָּן בַּסֵּתֶר יִכְפֶּה אָף דִּכְשֶׁנּוֹתֵן בַּסֵּתֶר הוּא לִשְׁמָהּ וְלֹא לְשֵׁם יִוחֲרָא וְכָבוֹד ומש"ה כּוֹפֶה הָאַף: וְזֶהוּ ג"כ בֵּיאוּר הַכָּתוּב וְיִהְיוּ מֻוכְשָׁלִים לְפָנֶיךָ בְּעֵת אַפְּךָ עֲשֵׂה בָּהֶם וְאִיתָא במס' ב"ב (דַּף ט') אָמַר יִרְמְיָה רבש"ע אפי' בְּשָׁעָה שֶׁכּוֹבְשִׁים אֶת יְצָרָם וּמְבַקְּשִׁים לַעֲשׂוֹת צְדָקָה הַכְשִׁילֵם בִּבְנֵי אָדָם שֶׁאֵינָם מְהֻוָּגָנִים דַּהֲרֵי וַדַּאי דְּשׁוּב לֹא יַגִּיעַ לוֹ עֹנֶשׁ שֶׁל מַעֲלִים עַיִן מִן הַצְּדָקָה דְּמֶה הָיָה לוֹ לַעֲשׂוֹת בָּזֶה וְאָדָם יִרְאֶה לָעֵינַיִם וְרַק שֶׁלֹּא קַיֵּים הַמִּצְוָה ומ"מ הֲרֵי הוּא פָּטוּר מֵחִיּוּבָהּ וְרַק בְּעֵת הָאַף אֵין לוֹ מִצְוָה שֶׁתָּגֵן עָלָיו וְזֶהוּ שֶׁאָמַר בְּעֵת אַפְּךָ עֲשֵׂה בָּהֶם אֲבָל הַמַּשְׂכִּיל אֶל דַּל יְמַלְּטֵהוּ ה' בְּכָל עֵת, ועכ"פ הֲרֵי נִתְבָּאֵר לָנוּ דְּיֵשׁ שְׁנֵי טְעָמִים בִּנְתִינַת הַצְּדָקָה: וְהִנֵּה הנ"מ בֵּין שְׁנֵי טְעָמִים הוּא לְעִנְיַן הַפֵּירוֹת דְּאִם נֶאֱמַר דְּהוּא בְּכַעַס עַל הֶעָנִי וְלֹא הִי' מְפַרְנְסוֹ בְּעַצְמוֹ אִם הֶעָשִׁיר לֹא הָיָה נוֹתֵן לוֹ נִמְצָא דְּעוֹשִׂים טוֹבָה לְהָעֹנִי בְּהַנְּתִינָה וּבְוַדַּאי דְּצָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ פֵּירוֹת בעוה"ז דְּהוּא מִצְוָה שֶׁטּוֹב לַשָּׁמַיִם וְטוֹבָה לַבְּרִיּוֹת אֲבָל לְפִי מַה שֶּׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל דְּאוֹהֲבוֹ וְהָיָה מְפַרְנְסוֹ בְּעַצְמוֹ וְנִמְצָא דְּאֵינוֹ עוֹשֶׂה שׁוּם טוֹבָה לְהָעֹנִי כְּלָל בְּהַנְּתִינָה וְהוּא רַק טוֹב לַשָּׁמַיִם וְלֹא לַבְּרִיּוֹת וְאֵין לוֹ פֵּירוֹת וַהֲרֵי הוּא כְּמוֹ מִצְוַת תְּפִילִין וְכַדּוֹמֶה: וְהִנֵּה כָּל זֶה הוּא רַק בְּעִיקַּר הַנְּתִינָה אֲבָל הַחֶסֶד שֶׁבְּהַנְּתִינָה דְּהַיְינוּ

הַטּוֹרַח שֶׁבְּגוּפוֹ שהי' לְהַנּוֹתֵן בְּעֵת הַנְּתִינָה שֶׁנּוֹתֵן לוֹ אָפוּי וּמְבֻוְשָּׁל וּמְסַלֵּק הַטִּירְחָה מֵהֶעָנִי זֶהוּ וַדַּאי בִּכְלַל טוֹב דְּאִם לֹא הָיָה נוֹתֵן לוֹ גַּם אִם הי' מַזְמִין לוֹ פַּרְנָסָתוֹ מ"מ הֲרֵי הי' צָרִיךְ זֶה הֶעָנִי לִטְרֹוחַ בָּהּ כִּי כֵן הי' הַגְּזֵרָה בְּעֵת הַבְּרִיאָה בְּזֵיעַת אַפֶּךָ תֹּאכַל לֶחֶם וְאִי לֹא לָא אָכִיל וּכְשֶׁזֶּה טוֹרֵחַ עֲבוּר הֶעָנִי וְנוֹתֵן לוֹ אָפוּי וּמְבֻוְשָּׁל וְכֵן אִם נוֹתֵן לוֹ מָעוֹת וּמוֹלִיךְ לוֹ לְבֵיתוֹ שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ הֶעָנִי לִטְרֹוחַ בְּהַשָּׂגָתוֹ זֶה הוּא וַוְדַּאי טוֹב לַבְּרִיּוֹת וַעֲבוּר זֶה יֵשׁ פֵּירוֹ': וּבָזֶה יִתְבָּאֵר דִּבְרֵי הַגְּמָרָא דְּסֻוְכָּה שֶׁהִתְחַלְנוּ דְּקָאָמַר ר"א אֵין הַצְּדָקָה מִשְׁתַּלֶּמֶת אֶלָּא לְפִי הַחֶסֶד שֶׁבָּהּ דְּבָעוֹלָם הַבָּא בְּוַדַּאי יְקַבֵּל שָׂכָר גַּם עַל עִיקַּר הַנְּתִינָה וְרַק דבעוה"ז אֵינָהּ מִשְׁתַּלֶּמֶת מִיָּד אֶלָּא לְפִי הַחֶסֶד שֶׁבָּהּ דְּרַק הַחֶסֶד יֵשׁ לָהּ פֵּירוֹת וְלֹא עִיקַּר הַנְּתִינָה וּמֵבִיא רְאָיָה עַל זֶה מֵהַפָּסוּק שֶׁנֶּאֱמַר זִרְעוּ לָכֶם לִצְדָקָה וְקִצְרוּ לְפִי חֶסֶד מְדַמֶּה הַפָּסוּק עִיקַּר הַצְּדָקָה לִזְרִיעָה שֶׁאָדָם זוֹרֵעַ הַיּוֹם וְהָרֵיוַח לְאַחַר זְמַן כַּמָּה אֲבָל הַחֶסֶד מְדַמֶּה לִקְצִירָה שֶׁתֵּיכֶף יֵשׁ לוֹ הֲרִיוַּח מִמַּעֲשָׂיו דְּהַיְינוּ בעוה"ז ג"כ יֵשׁ לוֹ פֵּירוֹת, וְנִיחָא בָּזֶה ג"כ הָא דְּלָא חָשְׁבָה הַמִּשְׁנָה דְּפֵיאָה לִצְדָקָה בִּכְלַל דְּבָרִים שאד' אוֹכֵל פֵּירוֹתֵיהֶן בעוה"ז וְחָשְׁבָה רַק לַגְּמָ"ח דְּכֵיוָן דִּבְעִיקַּר הַנְּתִינָה שֶׁל הַצְּדָקָה אֵין לוֹ פֵּירוֹת רַק מֵהַחֶסֶד שֶׁבָּהּ א"כ הָא הוי' בִּכְלַל גְּמָ"ח שֶׁחִשְּׁבָה הַמִּשְׁנָה וְהַבָּרַיְיתָא דְּעוֹבָדָא דְּמוֹנְבַּז דְּקָאָמַר אֲבוֹתַי גָּנְזוּ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה פֵּירוֹת וַאֲנִי גָּנַזְתִּי דָּבָר שֶׁעוֹשֶׂה פֵּירוֹת נֶאֱמַר אוֹ דְּשָׁם הָוֵי מִצְוָה שֶׁעוֹשֶׂה פֵּירוֹת וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְמַעְלָה דְּאָז כָּל הַמִּצְוֹת יֵשׁ לָהֶם פֵּירוֹת אוֹ דְּמוֹנְבַּז עָשָׂה בְּהַנְּתִינָה גַּם חֶסֶד הַרְבֵּה וְיֵשׁ לוֹ פֵּירוֹת: וְזֶהוּ בֵּיאוּר הַפָּסוּק בְּמַלְאָכִי שֶׁהֵבֵאנוּ בְּרֵאשִׁית דְּבָרֵינוּ הֵבִיאוּ הַמַּעֲשֵׂר אֶל בֵּית הָאוֹצָר וִיהִי טֶרֶף בְּבֵיתִי שֶׁלֹּא יַמְתִּינוּ עַד שֶׁיָּבֹאוּ הַלְּוִיִּם אֶצְלָם לְבַקֵּשׁ מֵהֶם הַמַּעֲשֵׂר רַק אַתֶּם בְּעַצְמְכֶם הֵבִיאוּ וּבְחָנוּנִי נָא בְּזֹאת אִם לֹא אֶפְתַּח לָכֶם אֲרֻוְבּוֹת הַשָּׁמַיִם וַהֲרִיקֹותִי לָכֶם בְּרָכָה עַד בְּלִי דָי דעי"ז שֶׁתִּשְׁתַּדְּלוּ אוֹתָם בַּהֲבָאָתָם וְתָסִירוּ הַטִּירְחָה מֵהַמְקֻבָּלִים אֶתֵּן לָכֶם טוֹבָה מֵהַפֵּירוֹת בעוה"ז וְזֶהוּ בֵּיאוּר הַכָּתוּב מִשְׁלֵי רוֹדֵף צְדָקָה וָחֶסֶד דעי"ז שֶׁרוֹדֵף הַצְּדָקָה וְגַם יֵשׁ בָּהּ חֶסֶד ג"כ עֲבוּר זֶה יִמְצָא חַיִּים צְדָקָה וְכָבוֹד: דְּרוּשׁ ב הִנֵּה בִּכְרִיתוּת בְּרִית בֵּין הַבְּתָרִים אָמַר הַכָּתוּב יָדוּעַ תֵּדַע כִּי גֵר יהי' זַרְעֲךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וַעֲבָדוּם וְעִנּוּ אֹותָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וְגַם אֶת הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹוְדוּ דָּן אָנֹכִי וְאַחֲרֵי כֵן יֵצְאוּ בִּרְכֻוְשׁ גָּדוֹל, וְיִשְׂרָאֵל לֹא הָיוּ בְּמִצְרַיִם אֶלָּא מָאתַיִם וְעֶשֶׂר שָׁנִים כְּמִנְיַן רָדוּ וְקֹוְשִׁי הַשִּׁיעְבּוּד לֹא הי' אֶלָּא פ"ו שָׁנִים מִשֶּׁנּוֹלְדָה מִרְיָם, וְתֵירוּצִים הַרְבֵּה נֶאֶמְרוּ עַל זֶה בַּמִּדְרָשִׁים, א' שֶׁהִתְחִיל הַחֶשְׁבּוֹן מִלֵּידַת יִצְחָק דְּכֵיוָן שֶׁנּוֹלַד לוֹ יִצְחָק והי' לְאַבְרָהָם אָבִינוּ זֶרַע הִתְחִיל לְהִתְקַיֵּים בּוֹ כִּי גֵר יהי' זַרְעֲךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם דַּהֲרֵי לֹא נִגְזַר עֲלֵיהֶם שֶׁיִּהְיוּ כָּל הת' שָׁנָה גָּרִים רַק בְּמָקוֹם אח' וְכֵן לֹא נִגְזַר עֲלֵיהֶם שֶׁיִּהְיוּ בְּמִצְרַיִם דַּוְקָא וּבְכָל מָקוֹם שֶׁיִּצְחָק וּבָנָיו הָיוּ גָּרִים נִתְקַיֵּים בָּהֶם הַמִּקְרָא הַזֶּה וּמִלֵּידַת יִצְחָק עַד שֶׁיָּצְאוּ מִמִּצְרַיִם מְכֻוָּוָן הַחֶשְׁבּוֹן ת' שָׁנָה, שֵׁנִית אָמְרוּ דְּקֹוְשִׁי הַשִּׁיעְבּוּד הִשְׁלִים הַחֶשְׁבּוֹן, עוֹד אִיתָא בְּפִרְקֵי דר' אֱלִיעֶזֶר דְּמַה שֶׁנִּשְׁתַּעְבְּדוּ בָּהֶם בְּלֵילוֹת ג"כ הִשְׁלִים הַחֶשְׁבּוֹן, עוֹד יֵשׁ דֵּיעָה בַּמִּדְרָשׁ דְּבֶאֱמֶת הית' הַיְּצִיאָה תּוֹךְ הַזְּמַן וּבְיַלְקוּט פ' לֵךְ לְךָ עַל פָּסוּק וְגַם אֶת הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹוְדוּ דָּן אָנֹכִי מַסִּיק שֶׁדִּילֵג הקב"ה עַל הַקֵּץ בִּזְכוּת הָאָבוֹת שֶׁנִּקְרְאוּ הָרֵי עוֹלָם וּבִזְכוּת הָאֲמָהוֹת וּבְנֵי יַעֲקֹב שֶׁנִּקְרְאוּ גִּבְעוֹת עוֹלָם שֶׁנֶּאֱמַר מְדַלֵּג עַל הֶהָרִים מְקַפֵּץ עַל הַגְּבָעוֹת, גַּם אִיתָא בַּיַּלְקוּט פ' בָּא עַל פִּסּוּק הַחֹוְדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם וְז"ל קוֹל דּוֹדִי הִנֵּה זֶה בָּא זֶה מֹשֶׁה רַבֵּינוּ בְּשָׁעָה שֶׁבָּא וְאָמַר לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל בְּחֹוְדֶשׁ הַזֶּה אַתֶּם נִגְאָלִים אָמְרוּ לוֹ רַבֵּינוּ מֹשֶׁה הַאֵיךְ אָנוּ נִגְאָלִים לֹא כָּךְ אָמַר הקב"ה לְאַבְרָהָם אָבִינוּ וַעֲבָדוּם וְעִינּוּ אֹותָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וַהֲלֹא

אֵין בְּיָדֵינוּ אֶלָּא ר"י שָׁנָה אָמַר לָהֶם הוֹאִיל וְהוּא חָפֵץ בִּגְאֻלַּתְכֶם אֵינוֹ מַבִּיט בְּחֶשְׁבּוֹנְכֶם אֶלָּא מְדַלֵּג עַל הֶהָרִים מְדַלֵּג עַל הַקְּיָצִים וְהַחֶשְׁבּוֹנוֹת וְהָעִיבּוּרִים, ועכ"פ חָזִינַן מִדִּבְרֵי הָנֵי מִדְרָשִׁים הַנ"ל דְּגָאֳלָם תּוֹךְ הַזְּמַן וְדִלֵּג עַל הַחֶשְׁבּוֹן וּכְבָר בֵּיאֲרוּ הָרִבְּה מֵהַדְּרָשָׁנִים בְּחִיבּוּרֵיהֶם דִּיעָה זוֹ דְּהַגְּאֻלָּה הי' תּוֹךְ הַזְּמַן וְנָתְנוּ טַעַם לְדִבְרֵיהֶם עַל פִּי הַקַּבָּלָה וְהַהֶסְבֵּר לָזֶה מִשּׁוּם דְּהַמְצָרִים בְּשִׁיעְבּוּדָם לְיִשְׂרָאֵל הַחְטִיאוּ אוֹתָם בְּאוֹנֶס עַד שֶׁגַּם הֵם הָיוּ מְשֻׁוָּקְעִים בַּעֲבֵירוֹת וּבְטֻמְאָתָן שֶׁל מִצְרִיִּם עַד שֶׁאִם הָיוּ עוֹד זְמַן מַה בְּמִצְרַיִם הָיוּ נִשְׁתַּקְּעִים כָּל כָּךְ בְּטֻמְאָתָן עַד שֶׁלֹּא הי' נִשְׁאָר בְּלִבָּם שׁוּם רוֹשֶׁם קְדֻוּשָׁה שֶׁיָּרְשׁוּ מֵאֲבוֹתֵיהֶם אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב וְהָיוּ מֻוְשָׁרָשִׁים בְּטֻמְאָתָם כְּכָל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וְשׁוּב לֹא הָיוּ מִתְיַחֲסִים כְּלָל אַחֲרֵי אֲבוֹתֵינוּ וּמִמֵּילָא לֹא הי' מָקוֹם לְהַהַבְטָחָה שֶׁאָמַר לְאַבְרָהָם אָבִינוּ כִּי גֵר יִהְי' זַרְעֲךָ כו' וְאַחֲרֵי כֵן יֵצְאוּ דְּעִיקַּר כַּוָּנַת הַהַבְטָחָה הוּא לִגְאוֹל זַרְעוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ וְלֹא מִי שֶׁאֵינוֹ נִקְרָא זֶרַע אַבְרָהָם וּכְמוֹ דִּבְנֵי עָשׂוּ וְיִשְׁמָעֵאל אֵינָם נִקְרָאִים זֶרַע אַבְרָהָם כֵּן הי' חֲלִילָה בְּיִשְׂרָאֵל וּלְכָךְ מִיהֵר לְגוֹאֲלָם כְּשֶׁהָיָ' עֲדַיִן קֵצָת רוֹשֶׁם קְדֻוּשָׁה מֻוָּרֶשֶׁת לָהֶם מֵאֲבוֹתֵיהֶם בִּפְנִימִיּוּת הַלֵּב וְהָיוּ מְיֻחָסִים עֲדַיִן זֶרַע אַבְרָהָם אוֹהֲבוֹ וְהי' מָקוֹם לְהַהַבְטָחָה לָחוּל, וַהֲגַם כִּי לֹא רָאִיתִי הַדְּבָרִים כְּתוּבִים כֵּן עַל סֵפֶר הִנְנִי מַסְבִּיר לִי כֵּן מַה שֶּׁרָאִיתִי בַּמְחַבְּרִים הֵבִיאוּ דִּבְרֵי קָדוֹשׁ ה' הָאֲר"י זַ"ל שכ' שֶׁאִם הָיוּ עוֹד בְּמִצְרַיִם הָיוּ נִכְנָסִים בַּשַּׁעַר הַחֲמִשִּׁים שֶׁל הַטֻּמְאָה וְלֹא הָיוּ נִגְאָלִים לְעוֹלָם, וְאֵין אִתָּנוּ יוֹדֵעַ בַּנִּסְתָּרוֹת, וְהִסְבַּרְתִּי לִי בַּנִּגְלוֹת כַּנַ"ל וְכֵיוָן דהי' בְּאֶמְצַע בע"כ יִצְטָרְכוּ לְהַשְׁלִים זֶה הַזְּמַן שֶׁנֶּחְסַר אָז אַחַ"כ בְּגָלוּת אַחַר וְעִיקַּר הַהַבְטָחַת שֶׁל בְּרִית בֵּין הַבְּתָרִים שֶׁאָמַר לוֹ וְאַחֲרֵי כֵן יֵצְאוּ בִּרְכֻשׁ גָּדוֹל דְּקָאֵי עַל לְבַסּוֹף כְּשֶׁיַּשְׁלִימוּ כָּל הַזְּמַן שֶׁל הַגָּלוּת לְגַמְרֵי יְקֻוַּיִם אָז בְּזְמַן בִּיאַת מָשִׁיחַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְעִיקַּר הַגְּאֻלָּה שֶׁל מִצְרַיִם הי' כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁתַּקְּעוּ בְּטֻמְאַת מִצְרַיִם כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ לְהִגָּאֵל אַחַ"כ כְּשֶׁיַּשְׁלִימוּ כָּל זְמַן הַגָּלוּת זֶהוּ תּוֹכֶן דִּבְרֵי הַמְפָרְשִׁים: וּבָזֶה יִתְפָּרֵשׁ לָנוּ הֵיטֵב הַפָּסוּק פָּרָשָׁה וַיִּגַּשׁ דא"ל הקב"ה לְיַעֲקֹב אָבִינוּ אַל תִּירָא מִרְדָּה מִצְרַיְמָה כִּי אֵרֵד עִמְּךָ מִצְרַיְמָה וְאָנֹכִי אַעַלְךָ גַם עָלֹה וְיֹשֵׁ לְהָבִין כַּוָּנַת הַפָּסוּק וְגַם יֵשׁ לְהָבִין מַה שֶּׁאָמַר כֻּלָּל לָשׁוֹן אַעַלְךָ גַּם עָלֹה, רַק הָעִנְיָן דְּיַעֲקֹב אָבִינוּ יָדַע דִּירִידָתוֹ עַתָּה לְמִצְרַיִם הוּא הַתְחָלַת הַגָּלוּתשֶׁל בְּרִית בִּיה"ב וְיִהְיוּ זַרְעוֹ נִצְרָכִים לִהְיוֹת שָׁם מֶשֶׁךְ ת' שָׁנָה בְּשִׁיעְבּוּד ומש"ה נִתְיָרֵא לִירֵד לְמִצְרַיִם דאע"ג דְּעִיקַּר הָעִנְיָן שֶׁל הַגָּלוּת מֻכְרָח לִהְיוֹת מ"מ רָצָה יוֹתֵר דְּהַגָּלוּת יהי' בְּמִדִּינָה אַחֶרֶת וְלֹא בְּמִצְרַיִם כַּיָּדוּעַ טֻמְאָתָהּ שֶׁל מִצְרַיִם וְתוֹעֲבוֹתַי' עַד שֶׁנִּקְרְאָה עֶרְוַת הָאָרֶץ וְנִתְיָרֵא דְּמֶשֶׁךְ זְמַן אָרוֹךְ כָּזֶה לֹא יוּכְלוּ לִהְיוֹת בְּמִצְרַיִם וְיִשָּׁאֲרוּ בִּקְדֻוָּשָׁתָן וְחָלִילָה יִשְׁתַּקְּעוּ בְּטֻמְאָתָן עַד שֶׁלֹּא יִהְיוּ רְאוּיִם לְהִגָּאֵל עוֹד ומש"ה נִתְיָרֵא בִּירִידָתוֹ לְמִצְרַיִם וּבָאָה לוֹ הַהַבְטָחָה אַל תִּירָא מֵרִדָּה מִצְרַיִם אָנֹכִי אֵרֵד עִמְּךָ מִצְרַיְמָה וְאָנֹכִי אַעַלְךָ גַּם עָלֹה דִּלְשׁוֹן יְרָאָה נוֹפֵל רַק עַל דָּבָר שֶׁהוּא מְסֻוָּפָק כְּמוֹ כִּי יָרֵא אָנֹכִי אֹותוֹ פֶּן יָבֹא כו' וְיָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁיִּנָּצֵל מִמֶּנּוּ אֲבָל דָּבָר הֶכְרֵחִי בְּוַדַּאי לֹא שַׁיָּיךְ בּוֹ לְשׁוֹן יְרָאָה רַק לְשׁוֹן דְּאָגָה שֶׁדּוֹאֵג עַל אוֹתוֹ דָּבָר ומש"ה עַל עִיקַּר הַשִּׁיעְבּוּד לֹא שַׁיָּיךְ לְשׁוֹן יְרָאָה כֵּיָון דְּהוּא מֻכְרָח רַק שֶׁנִּתְיָרֵא מִלֵּירֵד לְמִצְרַיִם שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר בְּשִׁיעְבּוּד אֶצְלָם כִּי רְצוֹנוֹ הי' שֶׁיִּהְיֶ' בְּמָקוֹם אַחֵר וזה"ש לוֹ אַל תִּירָא מֵרִדָּה מִצְרַיִם וְאָנֹכִי אַעַלְךָ גַּם עָלֹה כו' הַבְטִיחוֹ דְּאִם יִצְטָרְכוּ יִשְׂרָאֵל יַעֲלֶה אוֹתָם גַּם תּוֹךְ הַזְּמַן כְּדֵי שֶׁיַּעֲלֶה אוֹתָם אַחַ"כ כְּשֶׁיַּשְׁלִימוּ כָּל הַגָּלוּת וְיִגְאָלֵם גְּאֻלָּה שְׁלֵמָה ומש"ה אָמַר אַעַלְךָ גַּם עָלֹה: וּבָזֶה יְבֹאַר הַפָּסוּק בְּתְהִלִּים קפיטיל ק"ג יוֹדִיעַ דְּרָכָיו לְמֹשֶׁה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲלִילוֹתָיו, וְיֹשׁ לְהָבִין מַה

דִּמְחַלֵּק לִשְׁנֵי אוֹפַנִּים דְּרָכָיו לְמֹשֶׁה וְלִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲלִילוֹתָיו, וּבַמִּדְרָשׁ רַבָּה פָּרָשָׁה שְׁמוֹת אִיתָא וְז"ל יוֹדִיעַ דְּרָכָיו לְמֹשֶׁה שֶׁהוֹדִיעַ דֶּרֶךְ הַקֵּץ לְמֹשֶׁה וְאֵינוֹ מוּבָן כַּנָּוֹנַת הַמִּדְרָשׁ הַלָּז מַהוּ דֶּרֶךְ הַקֵּץ, רַק הָעִנְיָן דְּהִנֵּה בפ' שְׁמוֹת אִיתָא וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה כו' וְאָמְרוּ לִי מַה שְׁמוֹ מָה אֹומַר אֲלֵיהֶם וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה אהי' אֲשֶׁר אהי' וַיֹּאמֶר כֹּה תֹאמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אהי' שְׁלָחַנִי אֲלֵיכֶם וְיָדוּעַ הַדָּרֵשׁ עַל פָּסוּק זֶה אהי' עִמָּהֶם בַּגָּלוּת זֶה אֲשֶׁר אהי' עִמָּהֶם בְּגָלוּת אַחֵר וְשָׁאַל לוֹ מֹשֶׁה לָמָּה יֹאמַר כֵּן לְיִשְׂרָאֵל הֲלֹא די' לְצָרָה בִּשְׁעָתָהּ וְהֵשִׁיב לוֹ לְךָ אֲנִי אוֹמֵר כֵּן אֲבָל לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל תֹּאמַר אהי' שְׁלָחַנִי אֲלֵיכֶם, וְיֵשׁ לְהָבִין מַדּוּעַ אָמַר לוֹ הקב"ה זֶה הַשֵּׁם דַּוְקָא, רַק הָעִנְיָן דְּיָדוּעַ דִּלְפִי פְּעֻלּוֹתָיו הוּא נִקְרָא וּכְשֶׁמַּנְהִיג הָעוֹלָם בְּרַחֲמִים נִקְרָא רַחוּם וּבַחֲנִינָה נִקְרָא חַנּוּן וְכֵן בְּכָל מִדָּה וּמִדָּה שֶׁמַּנְהִיג הָעוֹלָם כֵּן הוּא נִקְרָא אָז וְזֶהוּ שֶׁשָּׁאַל מֹשֶׁה וְאָמְרוּ לִי מַה שְׁמוֹ מָה אֹומַר אֲלֵיהֶם פי' דְּיִשְׁאָלוּנִי בְּאֵיזוֹ בְּחִינָה הוּא גּוֹאֲלָם עַתָּה אִם מַגִּיעַ לָהֶם זֹאת הַגְּאֻלָּה ע"פ דִּין שֶׁכְּבָר נִשְׁלַם הַזְּמַן אוֹ הוּא מִצַּד הָרַחֲמִים וְהַחֲנִינָה וְכַדּוֹמֶה לָזֶה, וְכֵן שָׁאֲלוּ לוֹ בְּאֵיזֶה אוֹפָן וְסֵדֶר יהי' יְצִיאָתָם מִמִּצְרַיִם דִּלְפִי הָאוֹפָן שֶׁל הַגְּאֻלָּה כֵּן הוּא שְׁמוֹ עַתָּה, וְזֶה לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ן עַל פָּסוּק זֶה כְּלוֹמַר בְּאֵיזוֹ מִידָּה הוּא שָׁלוּחַ לָהֶם וְכַוָּנָתוֹ כַּנַ"ל, וְכֵיוָן דְּהַגְּאֻלָּה הי' בְּאֶמְצַע הַזְּמַן עַל תְּנַאי שֶׁיַּשְׁלִימוּ אוֹתוֹ בְּגָלוּת אַחֵר רַק גּוֹאֲלָם עַתָּה כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ לְהַגְּאֵל אַח"כ כְּשֶׁיַּשְׁלִימוּ מש"ה נִקְרָא אָז אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה דְּפֵירוּשׁוֹ אהי' עִמָּהֶם בְּגָלוּת זֶה אֲשֶׁר אהי' עִמָּהֶם בְּגָלוּת אַחֵר לְגוֹאֲלָם אָז רַק לְיִשְׂרָאֵל צִוָּה שֶׁלֹּא יֹאמַר לָהֶם מִגָּלוּת הָאַחֵר רַק יֹאמַר אהי' שְׁלָחַנִי אֲלֵיכֶם דְּהַיְינוּ שֶׁיִּגְאָלֵם עַתָּה וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַפָּסוּק יוֹדִיעַ דְּרָכָיו לְמֹשֶׁה שֶׁהוֹדִיעַ לוֹ דֶּרֶךְ הַקֵּץ דְּבַאיזֶה אוֹפָן וְדֶרֶךְ גּוֹאֲלָם עַתָּה שֶׁיַּשְׁלִימוּ אַח"כ וְלִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲלִילוֹתָיו דְּלָהֶם הוֹדִיעַ רַק הַמַּעֲשֶׂה וְהַפְּעֻלָּה שֶׁפֹּועַל לָהֶם עַתָּה שֶׁגּוֹאֲלָם אֲבָל הַדֶּרֶךְ שֶׁל הַגְּאֻלָּה לֹא הוֹדִיעָם: וּבָזֶה נָפְרַשׁ הַפְּסוּקִים פָּרָשָׁה כִּי תִשָּׂא וַיְחַל מֹשֶׁה אֶת פְּנֵי ה' אֱלֹהָיו וַיֹּאמֶר לָמָּה ה' יֶחֱרֶה אַפְּךָ בְּעַמֶּךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּכֹחַ גָּדוֹל וּבְיָד חֲזָקָה, דִּלְשׁוֹן זֶה מַשְׁמַע כְּשׁוֹאֵל וּמַתְמִיהַּ לָמָּה יֶחֱרֶה אַפּוֹ עֲלֵיהֶם בְּחִנָּם וְעַל לֹא דָּבָר וּבְוַדַּאי יֵשׁ לְהָבִין הָא בַּתְּחִלָּה אָמַר לוֹ הקב"ה לָמָּה כּוֹעֵס עֲלֵיהֶם יַעַן סָרוּ מַהֵר מִן הַדֶּרֶךְ עָשׂוּ לָהֶם עֵגֶל מַסֵּכָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ וַיִּזְבְּחוּ לוֹ וַיֹּאמְרוּ אֵלֶּה כו', וְגַם יֵשׁ לְהָבִין אוֹמְרוֹ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּכֹחַ גָּדוֹל וּבְיָד חֲזָקָה וַהֲרֵי אֵין בְּזֶה שׁוּם הִתְנַצְּלוּת וַהֲרֵי אַדְרַבָּה עוֹד מַגְדִּיל חֶטְאָם בָּזֶה דְּאַחֲרֵי שֶׁעָשָׂה לָהֶם כָּל הַטּוֹבוֹת וְהַנִּיסִּים וְהֵם חָטְאוּ לוֹ, גַּם יֵשׁ לְהָבִין מַה שֶּׁאָמַר בַּפָּסוּק הַשֵּׁנִי לָמָּה יֹאמְרוּ מִצְרַיִם לֵאמֹר בְּרָעָה הוֹצִיאָם לַהֲרֹוג אוֹתָם בֶּהָרִים, וְלִכְאוֹרָה נִרְאֶה פַּשְׁטוּת הַפְּסוּקִים שֶׁאָמַר כָּאן שְׁנֵי טְעָנוֹת חֲדָא לָמָּה יֶחֱרֶה אַפְּךָ דְּלָא עָשׂוּ עָוֹן גָּדוֹל כָּל כָּךְ שֶׁתִּכְעֹס עֲלֵיהֶם וְשׁוּב אָמַר לָמָּה יֹאמְרוּ מִצְרַיִם דְּגַם אִם הַחֵטְא גּוֹרֵם כֵּן עכ"ז הֲלֹא מִצְרַיִם יֹאמְרוּ דִּבְרֵעָה הוֹצִיאָם לַהֲרֹוג אוֹתָם פֵּירוּשׁוֹ דְּלָא הוֹצִיאָם מִמִּצְרַיִם מִשּׁוּם שֶׁרָצָה לְהֵטִיב לָהֶם וּמֵאַהֲבָתוֹ אוֹתָם רַק מִשּׁוּם דְּכָעַס עֲלֵיהֶם הוֹצִיאָם לְהָרְגָם וְכֵן הוּא מְפֹרָשׁ בְּפָרָשָׁה עֵקֶב פֶּן יֹאמְרוּ הָאָרֶץ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָנוּ מִשָּׁם כו' וּמִשְּׁנָאתוֹ אוֹתָם הוֹצִיאָם לַהֲמִיתָם בַּמִּדְבָּר, וּבְוַדַּאי דְּיֵשׁ לְהָבִין הָאֵיךְ יוּכְלוּ מִצְרַיִם לוֹמַר כֵּן וַהֲרֵי רָאוּ כָּל הַנִּיסִּים וְהַטּוֹבוֹת שֶׁעָשָׂה לָהֶם וְלֹא הִגִּיעַ לָהֶם עוֹנֶשׁ רַק עַד שֶׁעָשׂוּ הָעֵגֶל וא"כ הֲרֵי יָבִינוּ עַל מָה הִגִּיעַ לָהֶם כֵּן, וְלִישֵׁב כָּל זֶה נַקְדִּים הִנֵּה בַּמִּדְרָשׁ רַבָּה פ' כִּי תִשָּׂא עַל פָּסוּק זֶה אִיתָא מָה רָאָה לְהַזְכִּיר כָּאן יְצִיאַת מִצְרַיִם לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה לְאֶחָד שֶׁבָּא לִיקַּח עֶבֶד אָמַר לַאֲדוֹנוֹ הָעֶבֶד הַזֶּה שֶׁאַתָּה מוֹכֵר קַאקְגְּרִיסִין הוּא [פי' רַע הוּא] אוֹ קֶאֱלִיחָסִין (פי' טוֹב הוּא] א"ל קַאקְגְּרִיסִין הוּא עַל זֶה אֲנִי מוֹכְרוֹ לְקָחוֹ

וְהוֹלִיכוֹ לְבֵיתוֹ פַּעַם אַחַת סָרַח הָעֶבֶד הִתְחִיל אֲדוֹנוֹ מַכֵּהוּ כו' הִתְחִיל הָעֶבֶד צוֹוֵחַ מַעֲבִיר עָלַי כו' [פי' שֶׁהָעֶבֶד צוֹוֵחַ עַל אֲדוֹנוֹ שֶׁעוֹשֶׂה לוֹ עַוְלָה וְשֶׁלֹּא כַּדִּין] א"ל אֲדוֹנוֹ סָרַחְתָּ כָּל הַסֵּיְרָחוֹן הַזֶּה וְאַתָּה צוֹוֵחַ בַּיָּיָא הַעֲבָרַת לִי כו' אָמַר לוֹ בְּעֶבֶד רַע לְקַחְתַּנִי וּתְבַקְּשֵׁנִי עֶבֶד טוֹב כָּךְ אָמַר מֹשֶׁה רבש"ע לֹא כָּךְ אָמַרְתָּ לִי לְכָה וְאֶשְׁלָחֲךָ אֶל פַּרְעֹה וְאָמַרְתִּי לְךָ בְּאֵיזוֹ זְכוּת אַתָּה גּוֹאֲלָם הֵם עוֹבְדִים ע"ז וְאָמַרְתָּ לִי עַכְשָׁיו אַתָּה רוֹאֶה אוֹתָם עוֹבְדֵי ע"ז וַאֲנִי עוֹמֵד וְרוֹאֶה אוֹתָם שֶׁאוֹצִיאֵם מִמִּצְרַיִם וְאֶקְרַע לָהֶם אֶת הַיָּם וַאֲבִיאֵם אֶל הַמִּדְבָּר וְאֶתֵּן לָהֶם אֶת הַתּוֹרָה וְאֶרְאֶה לָהֶם אֶת כְּבוֹדִי פָּנִים בְּפָנִים וְהֵם מְקַבְּלִים אֱלֹהוּתִי וְכוֹפְרִים בֵּי בְּסוֹף אַרְבָּעִים יוֹם וְעוֹשִׂים אֶת הָעֵגֶל זֶהוּ שֶׁאָמַר רָאֹה רָאִיתִי אֶת עֳנִי עַמִּי זֶה קֻוְלוֹ שֶׁל עֵגֶל וְעַד שֶׁלֹּא גָּאַלְתָּ אוֹתָם אָמַרְתָּ לִי שֶׁהֵם עוֹשִׂים אֶת הָעֵגֶל וְעַכְשָׁיו שֶׁעָשׂוּ אוֹתוֹ אַתָּה מְבַקֵּשׁ לְהָוְרְגָן וּלְכָךְ הִזְכִּיר יְצִיאַת מִצְרַיִם עכ"ד הַמִּדְרָשׁ, וְהִנֵּה לִכְאוֹרָה עֲדַיִין אֵינוֹ מְתוֹרָץ כָּל צָרְכּוֹ לָמָּה הִזְכִּיר כָּאן יְצִיאַת מִצְרַיִם דְּעִיקַּר הַטַּעֲנָה שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּינוּ הָיָה דַּהֲרֵי גַּם מִקֹּוְדֶם אָמַרְתָּ לִי שֶׁיַּעֲשׂוּ הָעֵגֶל וְאִם הי' אוֹמֵר כֵּן לְמֹשֶׁה גַּם שֶׁלֹּא בִּזְמַן יְצִיאַת מִצְרַיִם הי' מָקוֹם לְטַעֲנָה זוֹ דְּאַתָּה הֲרֵי יָדַעְתָּ מִקֹּוְדֶם שֶׁהֵם יֶחְטְאוּ לְפָנֶיךָ וְנִמְצָא דִּיצִיאַת מִצְרַיִם שֶׁהִזְכִּיר מֹשֶׁה אֵינוֹ שַׁיָּיְךְ לְעִיקַּר טַעֲנָתוֹ רַק דִּבְאוֹתוֹ זְמַן אָמַר לוֹ הקב"ה כֵּן, גַּם יֵשׁ לְהָבִין בְּדִבְרֵי הַמִּדְרָשׁ מַה דְּדִקְדֵּק בְּהַמְשֵׁל כְּשֶׁשָּׁאַל הַלּוֹקֵחַ אִם רַע אוֹ טוֹב הוּא וְהֵשִׁיב לוֹ הַמּוֹכֵר שֶׁרַע הוּא וּלְכָךְ אֲנִי מוֹכְרוֹ פי' דְּאִלּוּ הי' טוֹב לֹא הָיִיתִי מוֹכְרוֹ לְךָ דִּדְבָרִים אֵלּוּ לֹא שַׁיָּיְךְ לְהָעִנְיָן וְאֵינָם עִנְיָן כְּלָל לְהַנִּמְשָׁל בְּטַעֲנַת מֹשֶׁה רַבֵּינוּ ע"ה: וְהִנֵּה מִקֹּוְדֶם נָבִין עִיקַּר דִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ מַה דְּאִיתָא שֶׁטָּעַן מֹשֶׁה בְּמִצְרַיִם עִם הקב"ה וְאָז נָבִין טַעֲנָתוֹ אַחַ"כ בְּעֵת הַתְּפִלָּה, דְּמֹשֶׁה אָמַר בְּאֵיזוֹ זְכוּת אַתָּה גּוֹאֲלָם וַהֲרֵי הֵם עוֹבְדִין ע"ז והקב"ה הֵשִׁיב לוֹ אַתָּה רוֹאֶה אוֹתָם עַתָּה שֶׁעוֹבְדִים ע"ז וַאֲנִי רוֹאֶה אוֹתָם שֶׁיַּעֲשׂוּ הָעֵגֶל אַחַר מַתַּן תּוֹרָה וְלִכְאוֹרָה הוּא תָּמוּהַּ דְּמַה תְּשׁוּבָה הוּא עַל שְׁאֵלוֹת מֹשֶׁה דְּאַדְּרַבָּה הֲרֵי בָּזֶה יֻוְגְדַּל עוֹד הַקֻּוְשְׁיָ' דא"כ מִפְּנֵי מָה אַתָּה גּוֹאֲלָם, רַק הָעִנְיָן דְּהִנֵּה אִם הי' כְּבָר נִשְׁלַם הַשִּׁיעְבּוּד לֹא הי' מָקוֹם לִשְׁאֵלָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה דְּאֵין צְרִיכִין לְשׁוּם זְכוּת כֵּיוָן דִּכְבָר הִגִּיעַ הַזְּמַן מַה שֶׁהִבְטִיחַ לְאַבְרָהָם אָבִינוּ וְכָרַת עִמּוֹ בְּרִית עַל זֶה בְּוַדַּאי דְּגָאֲלָם גַּם בְּלֹא זְכוּת רַק לְמַעַן שְׁמוֹ וְרַק אִם עֲדַיִין לֹא הִשְׁלִימוּ הַזְּמַן וְנִמְצָא דְּהוּאוֹלֶה עַתָּה הוּא רַק בְּתוֹרַת מַתְּנַת לֶחֶם וְחֶסֶד שַׁיָּיְךְ לִשְׁאוֹל בְּאֵיזוֹ זְכוּת זָכוּ לָזֶה, וְהִנֵּה בַּמְּכִילְתָּא פָּרָשָׁה בָּא פִּיסְקָא י"ד אִיתָא רַבִּי אוֹמֵר כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר וַעֲבָדוּם וְעִינּוּ אוֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וְכָתוּב אֶחָד אוֹמֵר וְדוֹר רְבִיעִי יָשׁוּבוּ הֵנָּה כֵּיצַד יִתְקַיְּימוּ שְׁנֵי הַמִּקְרָאוֹת הַלָּלוּ אָמַר הקב"ה אִם הֵם עוֹשִׂים תְּשׁוּבָה אֲנִי גּוֹאֲלָם לְדוֹרוֹת וְאִם לָאו אֲנִי גּוֹאֲלָם לְשָׁנִים הֲרֵי דהי' לָהֶם שְׁנֵי קַיָּצִים קֵץ שֶׁל דּוֹר רְבִיעִי אִם יַעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה וְקָץ שֶׁל ת' שָׁנָה גַּם אִם לֹא יַעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה, וְהִנֵּה קָץ שֶׁל דּוֹר רְבִיעִי הֲרֵי כְּבָר נִשְׁלַם וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב רַשִׁ"י בְּחוֹמֶשׁ הַחֶשְׁבּוֹן דִּיהוּדָה הי' מִבָּאֵי מְצָרִים וּפָרַץ וְחֶצְרוֹן וְכָלֵב שהי' מִיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם וְרַק הַקֵּץ שֶׁל ת' שָׁנָה עֲדַיִין לֹא נִשְׁלַם וְאִם הָיוּ אָזזַכָּאִין הָיָה הַחֶשְׁבּוֹן שֶׁל דּוֹר רְבִיעִי והי' נִשְׁלָם אָז כָּל הַגָּלוּת וְלֹא הָיוּ צְרִיכִין לִהְיוֹת עוֹד בַּגָּלוּת אַחֵר אֲבָל מֵאַחַר דְּלָא עָשׂוּ תְּשׁוּבָה והי' הַקֵּץ שֶׁל ת' שָׁנָה וְלֹא נִשְׁלַם וּמֻוְכְרָחִין לִהְיוֹת עוֹד בְּגָלוּת אַחֵר לְהַשְׁלִים הַזְּמַן הֶחָסֵר לָהֶם אָז, וּבָזֶה יְבֹוּאַר דִּבְרֵי הַיַּלְקוּט עַל פָּסוּק הַחֹוְדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים אָמַר לָהֶם הקב"ה לְיִשְׂרָאֵל בְּחֹוְדֶשׁ הַזֶּה אַתֶּם נִגְאָלִים אָמְרוּ לוֹ תֹּאמַר שֶׁאָנוּ נִגְאָלִים וְאָנוּ מִשְׁתַּעְבְּדִין פַּעַם אַחֶרֶת אָמַר לָהֶם חִדְּשׁוּ מַעֲשֵׂיכֶם עַד עַכְשָׁיו יֵשׁ לָכֶם רֹאשׁ זֶה מַלְכוּת בָּבֶל דִּכְתִיב בי' אַנְתְּ הוּא רֵישָׁא דְּדַהֲבָא רֹאשׁ זֶה עָשׂוּ שֶׁנֶּאֱמַר וְיָצָא הָרִאשׁוֹן אַדְמוֹנִי, וּלְפִי הַנָּ"ל מְבֹוּאָר

הֵיטֵב כַּוָּנַת הַמִּדְרָשׁ דְּהֵם שָׁאֲלוּ אִם יִשְׁתַּעְבְּדוּ עוֹד שְׁנִית וְהֵשִׁיב לָהֶם דְּזֶה תָּלוּי בְּיָדָם דְּאִם יְחַדְּשׁוּ מַעֲשֵׂיהֶם וְיִהְיֶ' הַקֵּץ שֶׁל דּוֹר רְבִיעִי וְנִשְׁלַם כְּבָר אֵין עֲלֵיכֶם שׁוּם שִׁיְעְבּוּד וְאִם לֹא יְחַדְּשׁוּ מַעֲשֵׂיהֶם וְיִהְיֶ' הַקֵּץ שֶׁל ת' שָׁנָה יֵשׁ עֲלֵיהֶם עוֹד שִׁיְעְבּוּד וְזֶהוּ שֶׁאָמַר לָהֶם חַדְּשׁוּ מַעֲשֵׂיכֶם עַד עַכְשָׁיו שֶׁלֹּא עֲשִׂיתֶם תְּשׁוּבָה יֵשׁ לָכֶם רֹאשׁ זֶה בָּבֶל וְאָדוֹם וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, וְהִנֵּה בְּמס' שַׁבָּת דַּף פ"ח אִיתָא אִלְמָלֵא לֹא נִשְׁתַּבְּרוּ לוּחוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת אֵין כָּל אֻמָּה וְלָשׁוֹן שׁוֹלֶטֶת בָּהֶן שֶׁנֶּאֱמַר חָרוּת עַל הַלּוּחוֹת חֵירוּת מִשִּׁיְעְבּוּד מַלְכֻיּוֹת דְּלוּחוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת נִיתְּנוּ שֶׁיִּהְיֶ' חֵירוּת מִשִּׁיְעְבּוּד מַלְכֻיּוֹת לְעוֹלָם וְלֹא יִהְיוּ עוֹד בְּגָלוּת, וְזֶהוּ שֶׁשָּׁאַל מֹשֶׁה בְּאֵיזוֹ זְכוּת אַתָּה גּוֹאֲלָם וַהֲרֵי הֵם עוֹבְדִים ע"ז פי' בִּשְׁלָמָא אִם הָיוּ עוֹשִׂים תְּשׁוּבָה כְּבָר נִשְׁלַם הַזְּמַן וְצָרִיךְ אַתָּה לְגוֹאֲלָם אֲבָל כֵּיוָן דְּלָא עָשׂוּ תְּשׁוּבָה א"כ צְרִיכִין לִהְיוֹת ת' שָׁנָה וְאֵיךְ אַתָּה גּוֹאֲלָם תּוֹךְ הַזְּמַן וְהֵשִׁיב לוֹ הקב"ה אַתָּה רוֹאֶה אוֹתָם רַק עַכְשָׁיו עוֹבְדִין ע"ז וְאֵין אַתָּה יוֹדֵעַ מַה שֶּׁיַּעֲשׂוּ אַחַר זְמַן ומש"ה קשי' לָךְ הַאֵיךְ יִגָּאֲלוּ תּוֹךְ הַזְּמַן דְּאַתָּה סָבוּר דְּאַחַ"כ כְּשֶׁאֶתֵּן לָהֶם הַתּוֹרָה לֹא יהי' עֲלֵיהֶם עוֹד שִׁיְעְבּוּד לְעוֹלָם דְּחֵירוּת מִשִּׁיְעְבּוּד מַלְכֻיּוֹת וע"כ קָשֶׁה לְךָ דַּעְתָּה הוּא תּוֹךְ הַזְּמַן וַאֲנִי רוֹאֶה אוֹתָן דְּאַחַר אַרְבָּעִים יוֹם יַעֲשׂוּ הָעֵגֶל וְנִמְצָא יהי' עוֹד גָּלוּת אַחֵר וא"כ הֲרֵי יְכוֹלִים לְהִגָּאֵל עַתָּה דְּמַה שֶּׁחָסַר לָהֶם עַתָּה יַשְׁלִימוּ בְּעֵת הֱיוֹתָם בְּגָלוּת אַחֵר וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר וְנִתְבָּאֲרוּ הֵיטֵב דִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ: וּבָזֶה מוּבָן לָנוּ הֵיטֵב שְׁאֵרִית דִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ מַה שֶּׁטָּעַן מֹשֶׁה בִּתְפִלָּתוֹ אַחַ"כ כְּשֶׁעָשׂוּ הָעֵגֶל וְהַמָּשָׁל דּוֹמֶה מַמָּשׁ לַנִּמְשָׁל דְּהַמָּשָׁל שָׁאַל עַל הָעֶבֶד אִם הוּא טוֹב אוֹ לֹא וְהֵשִׁיב הַמּוֹכֵר דְּהוּא רַע וַעֲבוּר זֶה מוֹכְרוֹ לוֹ ומש"ה אַחַ"כ צוֹוֵחַ הָעֶבֶד דְּהָאָדוֹן עוֹשֶׂה עִמּוֹ שֶׁלֹּא כַּדִּין שֶׁהֲרֵי לֹא נִמְכַּר לוֹ רַק מִשּׁוּם שֶׁהוּא רַע וא"כ הַאֵיךְ יְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שֶׁיִּהְיֶ' טוֹב דַּהֲרֵי הָעִיקָּר מַה שֶּׁקָּנָה אוֹתוֹ הוּא רַק מִשּׁוּם שֶׁהוּא רַע וְכֵן טָעַן מֹשֶׁה דַּהֲרֵי אִלּוּלֵי שֶׁעֲתִידִין לַעֲשׂוֹת הָעֵגֶל לֹא הי' אֶפְשָׁר לְהוֹצִיאָם תּוֹךְ הַזְּמַן כֵּיוָן דְּלָא עָשׂוּ אָז תְּשׁוּבָה וא"כ לָמָּה תִּכְעֹס עֲלֵיהֶם עַתָּה כְּשֶׁעָשׂוּ אֶת הָעֵגֶל, וְזֶהוּ שֶׁאָמַר לָמָּה ה' יֶחֱרֶה אַפְּךָ בְּעַמֶּךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּכֹחַ גָּדוֹל וּבְיָד חֲזָקָה דְּמַה דְּנֶאֱמַר בְּכֹחַ גָּדוֹל וּבְיָד חֲזָקָה גַּבֵּי יְצִיאַת מִצְרַיִם יוֹתֵר מִבְּכָל הַנִּסִּים וְנִפְלָאוֹת שֶׁעָשָׂה הקב"ה לַאֲבוֹתֵינוּ מֵעֵת בְּרִיאַת שָׁמַיִם וָאָרֶץ מִשּׁוּם דְּכָל הַנִּסִּים שֶׁעָשָׂה לְהַצַּדִּיקִים הָיָה עַל יְדֵי זְכוּתָם וע"י מַעֲשֵׂיהֶם זָכוּ לְהַנֵּס נִמְצָא דהי' מַגִּיעַ לָהֶם זֶה הַנֵּס אֲבָל יְצִיאַת מִצְרַיִם דהי' תּוֹךְ הַזְּמַן וְגַם עֲבוּר מַעֲשֵׂיהֶם הי' הַדִּין שֶׁלֹּא יִגָּאֲלוּ רַק הקב"ה פָּעַל עִמָּהֶם שֶׁלֹּא כְּפִי הַמַּגִּיעַ לָהֶם מש"ה נֶאֱמַר בּוֹ בְּכֹחַ גָּדוֹל וּבְיָד חֲזָקָה וְזֶהוּ שֶׁשָּׁאַל מֹשֶׁה לָמָּה תִּכְעֹס עֲלֵיהֶם שֶׁהוֹצֵאתָם מִמִּצְרַיִם בְּאֶמְצַע הַזְּמַן בְּכֹחַ גָּדוֹל וְנִמְצָא דְּעִיקַּר יְצִיאָתָם הי' רַק מִשּׁוּם שֶׁיֶּחֱטְאוּ עוֹד וְיִהְיוּ בְּגָלוּת אַחֵר וְיַשְׁלִימוּ אָז הַזְּמַן הֶחָסֵר וא"כ כָּל עִיקָּר מַה שֶּׁהוֹצֵאתָם הוּא רַק ע"י חֶטְאָם וא"כ לָמָּה תִּכְעֹס עֲלֵיהֶם עַתָּה וְהַמָּשָׁל דּוֹמֶה מַמָּשׁ לְנִמְשָׁל: וְזֶהוּ שֶׁהוֹסִיף מֹשֶׁה בְּטַעֲנוּתוֹ וְאָמַר לָמָּה יֹאמְרוּ מִצְרַיִם בְּרָעָה הוֹצִיאָם לַהֲרֹג אוֹתָם בֶּהָרִים דְּהִנֵּה בַּתְּחִילָּה טָעַן דְּאֵין לוֹ לִכְעֹס עַל חֶטְאָם עַתָּה כֵּיוָן דִּבְמִצְרַיִם הָיוּ חוֹטְאִים וְעָבְדוּ ע"ז א"כ עִיקַּר הוֹצָאָתָם הי' רַק מִשּׁוּם דִּבְוַדַּאי יֶחֶטְאוּ עוֹד וְיִהְיֶ' עוֹד גָּלוּת א"כ אֵין לְךָ לִכְעֹס עֲלֵיהֶם, וְלִכְאוֹרָה הוּא מְתֻרָּץ קוּשְׁיָ' אַחַת בְּקוּשְׁיָ' אַחֶרֶת דְּמִשּׁוּם דְּחָטְאוּ בְּמִצְרַיִם מש"ה אֵין לוֹ לִכְעֹס עַל חֶטְאָם עַתָּה וַהֲרֵי טַעֲנָה זוֹ אֵינוֹ תֵּירוּץ עַל הַקּוּשְׁיָ' דַּהֲרֵי גַּם עַל חֶטְאָם בְּמִצְרַיִם אֵין לָהֶם תי' לָמָּה, חָטְאוּ אָז וְהַאֵיךְ יִתּוֹרֶץ בָּזֶה חֶטְאָם עַתָּה, וְזֶהוּ שֶׁאָמַר מֹשֶׁה דְּאִם תַּעֲנִישֵׁם עַתָּה בע"כ הוּא רַק מִשּׁוּם חֶטְאָם בְּמִצְרַיִם דְּאִם לֹא תִּכְעֹס עַל חֶטְאָם אָז אֵין לְךָ לִכְעֹס גַּם עַל שֶׁל עַתָּה וא"כ הֲרֵי יֹאמְרוּ מִצְרַיִם בְּרָעָה הוֹצִיאָם כֵּיוָן דְּעִיקַּר הָעוֹנֶשׁ

צוֹמֵחַ רַק מִשּׁוּם חֻטְאָם אָז בְּמִצְרַיִם וְיֹאמְרוּ הַמְּצָרִים דְּעִיקַּר הַיְצִיאָה הִי' רַק בִּשְׁבִיל זֶה שֶׁכָּעַסְתָּ עֲלֵיהֶם אָז וְהוֹצֵאתֶם בַּמִּדְבָּר לְהַעֲנִישָׁם וּשְׁנֵי הַפְּסוּקִים הֵם טַעֲנָה אַחַת וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר: וּבָזֶה מְבֹאָר ג"כ מַה דְּאָמַר הקב"ה לְמֹשֶׁה סָרוּ מַהֵר מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִים דְּעַל עִיקַּר הַחֵטְא לֹא כָּעַס עֲלֵיהֶם כְּלָל רַק עַל זֶה שֶׁמִּהֲרוּ לַחֲטֹא תֵּיכֶף אַרְבָּעִים יוֹם אַחַר קַבָּלַת הַתּוֹרָה שֶׁצִּוִּיתִים עַל זֶה ומש"ה דְּקָדֵק וְאָמַר סָרוּ מַהֵר מִן הַדֶּרֶךְ דְּזֶה הִי' עִיקַּר הַטַּעֲנָה: וּבָזֶה נַעֲמֹד עַל מִלִּיצַת חַז"ל בְּמִדְרַשׁ רַבָּה עַל אֵיכָה עַל פָּסוּק הִשְׁבִּיעַנִי בַּמְּרוֹרִים הִרְנַנִי לַעֲנָה וְאִיתָא בַּמִּדְרָשׁ מַה שֶּׁהִשְׁבִּיעַנִי בַּמְּרוֹרִים בְּלֵילֵי פֶּסַח הֵרוֹנִי לַעֲנָה בְּלֵיל תִּשְׁעָה בְּאָב דְּלֵיל פֶּסַח הוּא לֵיל ת"ב דְּלְעוֹלָם חָל לֵיל ת"ב בְּיוֹם שהי' בְּשָׁנָה זוֹ לֵיל פֶּסַח וְלִדְבָרֵינוּ לֹא רַק עַל הַזְּמַן שֶׁל הַיּוֹם שֶׁל שָׁבוּעַ דִּבְּרוּ חֲכָמֵינוּ דְּאֵין בְּזֶה לְכְאוֹרָה שׁוּם נָפְקָא מִינַהּ בְּאֵיזוֹ יוֹם בַּשָּׁבוּעַ חָלוּ הֲנֵי לֵילוֹת רַק כַּוָּנָתָם כמש"כ דע"י שֶׁיֵּצְאוּ אָז קוֹדֶם הַזְּמַן הַוכְרָחוּ לִהְיוֹת עוֹד פַּעַם שֵׁנִי בְּגָלוּת וְנִמְצָא דְּמִלֵּיל פֶּסַח נִמְשָׁךְ לֵיל תִּשְׁעָה בְּאָב וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ מַה שֶּׁהִשְׁבִּיעַנִי בַּמְּרוֹרִים בְּלֵילֵי פֶּסַח הֵרוֹנִי לַעֲנָה בְּלֵיל ת"ב דְּזֶה נִמְשָׁךְ מִזֶּה וְהַשֵּׁנִי תָּלוּי בָּרִאשׁוֹן, וְהִנֵּה אָמַרְנוּ לְפָרֵשׁ דִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ הַלָּלוּ מַה דְּלִכְאוֹרָה לֹא הֻבְנְתִּי דְּבִשְׁלָמָא אִם נְפָרֵשׁ הַפָּסוּק כִּפְשָׁטוֹ הִשְׁבִּיעַנִי בַּמְּרוֹרִים דְּקָאֵי עַל יְסוּרֵי וְצָרוֹת שֶׁבַּגָּלוּת נִיחָא אֲבָל לְפִי דְּרִשְׁתָּם שֶׁל הַמִּדְרָשׁ דְּקָאֵי עַל מִצְוַת אֲכִילַת מָרוֹר שֶׁל לֵיל פֶּסַח קָשֶׁה לִכְאוֹרָה הַאֵיךְ אָמַר הַפָּסוּק עַל אֲכִילָה זוֹ הִשְׁבִּיעַנִי בַּמְּרוֹרִים דַּאֲכִילָה זוֹ שֶׁל מָרוֹר אֵינָהּ רַק בִּכְזַיִת וְאֵינוֹ נוֹפֵל עָלָיו לְשׁוֹן שְׂבִיעָה בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ וּכְמוֹ דְּאִיתָא במס' בְּרָכוֹת דַּף מ"ט עַד כַּמָּה מְזַמְּנִין ר"מ אוֹמֵר עַד כַּזַּיִת ר"י אוֹמֵר עַד כְּבֵיצָה וּמְפָרֵשׁ בַּגְּמָרָא דְּפְלִיגָא בְּהַאי קְרָא דִּכְתִיב וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ דמ"ס וְאָכַלְתָּ זוֹ אֲכִילָה וְשָׂבָעְתָּ זוֹ שתי' וַאֲכִילָה הוּא בְּכַזַּיִת ומ"ס וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֲכִילָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שְׂבִיעָה וְזוֹ כְּבֵיצָה הֲרֵי דִּלְשׁוֹן שְׂבִיעָה עַל אֲכִילָה אֵינוֹ רַק בִּכְבֵיצָה וְלֹא עַל פָּחוֹת מִמֶּנָּה וְהָאֵיךְ מְפָרֵשׁ הַמִּדְרָשׁ הִשְׁבִּיעַנִי בְּמָרוֹרִים עַל מִצְוַת אֲכִילַת מָרוֹר שֶׁל פֶּסַח, רַק יוּבַן עַל דֶּרֶךְ הַדְּרוּשׁ דְּהִנֵּה קיי"ל בְּמִצְוֹת פֶּסַח שֶׁיִּהְיֶ' נֶאֱכָל עַל הַשֹּׂבַע וְעַיֵּ' בְּפֶסְחִים דַּף קי"ט דְּהַטַּעַם הוּא כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהַעֲבִיר טַעַם פֶּסַח מִפִּיו דְּצָרִיךְ שֶׁיִּשָּׁאֵר טַעַם פֶּסַח בְּפִיו, וְהַנִּרְאֶה לוֹמַר הַכַּוָּנָה בָּזֶה עַל דֶּרֶךְ הַדְּרוּשׁ דְּהִנֵּה בַּלַּיְלָה זוֹ שֶׁל פֶּסַח עוֹשִׂים זִכָּרוֹן לִשְׁנֵי דְּבָרִים מֵהוֹפְכִים שֶׁעוֹשִׂין כַּמָּה דְּבָרִים שֶׁהֵם זֵכֶר לְשִׁעְבּוּד וּכְמוֹ מָרוֹר וַחֲרוֹסֶת וְגַם עוֹשִׂין זֵכֶר לְחֵירוּת כְּמוֹ פֶּסַח וּמַצָּה דְּבַלַּיְלָה זוֹ הָיוּ יִשְׂרָאֵל מְשֻׁעְבָּדִים וְנִגְאֲלוּ בָּהּ מִשִּׁעְבּוּדָם וע"כ צָרִיךְ לִהְיוֹת טַעַם הַפֶּסַח נִשְׁאָר בְּפִיו לְרַמֵּז שֶׁמִּכָּאן וְאֵילָךְ הִתְחִיל לִהְיוֹת הַחֵירוּת וְכָל זֶה נִיחָא בְּפֶסַח וּלְרַבָּנָן הַחוֹלְקִים עַל הֵלֵל דְּלְדִידְהוּ הִי' פֶּסַח נֶאֱכָל בִּפְנֵי עַצְמוֹ בָּאַחֲרוֹנָה אֲבָל לְהַלֵּל דהי' כּוֹרֵךְ פֶּסַח מַצָּה וּמָרוֹר וְאוֹכְלָן בְּיַחַד וּלְדִידַן' הָא גַּם הַמָּרוֹר נֶאֱכָל עַל הַשֹּׂבַע וַהֲרֵי לְכְאוֹרָה דְּמַאי שַׁיָּיךְ בְּמָרוֹר לִהְיוֹת נֶאֱכָל עַל הַשֹּׂבַע דְּלָמָּה לוֹ לִהְיוֹת נִשְׁאָר טַעְמוֹ בְּפִיו וַהֲרֵי הִשִּׁיעְבּוּד כְּבָר חָלַף וְהָלַךְ לוֹ וְנִפְסַק מֵעַתָּה וְרַק לְפִי הַמְבֹאָר לְעֵיל נִיחָא דְּאָז הי' בְּאֶמְצַע הַזְּמַן וְנִשְׁאַר עֲדַיִן חוֹב הַשִּׁעְבּוּד וְיַשְׁלִימוּ אוֹתוֹ אַחַ"כ וְשַׁיָּיךְ שַׁפִּיר שֶׁיִּשָּׁאֵר טַעַם מָרוֹר בְּפִיו וּמַה דְּהֻוְצְרַךְ לַעֲשׂוֹת זָכָר לָזֶה מְבֹאָר בִּדְרָשָׁה שאח"כ וְזֶהוּ שֶׁאָמַר בַּמִּדְרָשׁ מַה שֶּׁהִשְׁבִּיעַנִי בַּמְּרוֹרִים בְּלֵילֵי פֶּסַח דְּמִדְּנֶאֱכַל מָרוֹר עַל הַשֹּׂבַע דְּהָא דְּצָרִיךְ לֶאֱכוֹל עַל הַשֹּׂבַע הֲרֵי אֵין הַכַּוָּנָה שֶׁיִּהְיֶ' שָׂבֵעַ מִקּוֹדֶם דא"כ הֲרֵי תהי' מַה שֶּׁיֹּאכַל אַחַ"כ אֲכִילָה גַּסָּה רַק הַכַּוָּנָה כַּמְבֹאָר בְּאוֹרַח חַיִּים סִימָן תע"ג דְּבַאֲכִילָה זוֹ יהי' נַעֲשָׂה שָׂבֵע וְזֶהוּ שֶׁאָמַר מַה שֶּׁהִשְׁבִּיעַנִי בַּמְּרוֹרִים בְּלֵילֵי פֶּסַח הֵרוֹנִי לַעֲנָה בְּלֵיל תִּשְׁעָה בְּאָב דְּזֶה מוֹרֶה דְּיִהְיֶ' עוֹד שִׁיעְבּוּד וְהָנֵי מִדְרָשִׁים שֶׁהֵבֵאנוּ לְעֵיל דס"ל דְּנִשְׁלַם הַזְּמַן שֶׁהִתְחִיל

מִלְּיַדַּת יִצְחָק אֶפְשָׁר דְּחוֹלְקִים עַל הַלֵּל וס"לִכְרַבָּנָן דְּאֵין צָרִיךְ לְכֻוָּרְכַּם וְהַפָּסַח לְחֻזְדָּא נֶאֱכָל בָּאַחֲרוֹנָה אוֹ דְּהֵם לָא ס"ל הַטַּעַם דְּנֶאֱכָל עַל הַשֹּׂבַע כְּמוֹ שֶׁהֵבֵאנוּ מִשּׁוּם שֶׁיִּשָּׁאֵר הַטַּעַם בְּפִיו רַק יֹאמְרוּ הַטַּעַם כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בְּפִסְחִים דַּף ק"כ דְּהוּא כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבֹא לִשְׁבִירַת עֶצֶם בְּפֶסַח יעו"ש בְּתוֹסָ': הֵהֵהֵנָּה דְּרוּשׁ ג קַח לִי שְׁנֵי גְּדָיֵי עִזִּים טוֹבִים.

וְאִיתָא בַּמִּדְרָשׁ רַבָּה עַל פָּסוּק זֶה טוֹבִים לְךָ וְטוֹבִים לְבָנֶיךָ. טוֹבִים לְךָ שֶׁעַל יָדָן אַתָּה נוֹטֵל הַבְּרָכוֹת וְטוֹבִים לְבָנֶיךָ שֶׁעַל יָדָן מִתְכַּפֵּר לָהֶם בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים אֶחָד לה' וְאֶחָד לַעֲזָאזֵל, וְיֵשׁ לְהָבִין כַּוָּנָה שֶׁל הַדְּרָשָׁה הַלָּזוּ דְּלְאֵיזוֹ עִנְיָן רָמְזָה לוֹ כָּאן מַעֲשֶׂה שֶׁל שְׁנֵי שְׂעִירֵי יוֹם הַכִּיפּוּרִים דְּמַאי שַׁיָּיכִים הֵם לְהַמְדֻבָּר בַּפָּרָשָׁה זוֹ בְּעִנְיַן הַבְּרָכוֹת שֶׁקִּיבֵּל יַעֲקֹב מֵאָבִיו, וְהִנֵּה עוֹד יֵשׁ לְהָבִין בְּעִיקַּר הַדָּבָר שֶׁהִשְׁתַּדְּלָה רִבְקָה אִמֵּנוּ שֶׁיַּגִּיעוּ הַבְּרָכוֹת לְיַעֲקֹב וְלֹא לְעֵשָׂו וְעָשְׂתָה כַּמָּה סִבּוּבִים לָזֶה בְּמַאֲכָלִים וּמַטְעָמִים וּבְעוֹרוֹת הַגְּדָיֵי עִזִּים שֶׁהִלְבִּישָׁה עַל יָדָיו, וְגַם מִן הַשָּׁמַיִם סִיְּעוּ לְיַעֲקֹב בַּדָּבָר הַזֶּה וּכְמוֹ דְּמְבֹאָר כָּל זֶה הַרְבֵּה בַּמִּדְרָשִׁים שֶׁבַּפָּרָשָׁה זֹאת וְגַם בְּתוֹרָה כְּתִיב פָּרָשָׁה שְׁלִמָּה מִזֶּה הַאֵיךְ הִשִּׂיג יַעֲקֹב הַבְּרָכוֹת וְלִכְאוֹרָה בְּוַדַּאי דְּיֵשׁ לְהָבִין, א' עַל עִיקַּר הַדָּבָר דְּלָמָּה עָשְׂתָה רִבְקָה אֶת כָּל זֹאת וַהֲרֵי כָּל הַבְּרָכוֹת הַלָּלוּ הֵם מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְדָגָן וְתִירוֹשׁ וְלִהְיוֹת גְּבִיר לְאָחִיו אֲשֶׁר כֻּלָּם הֵם טוֹבַת עוֹלָם הַזֶּה וְלֹא מָצִינוּ לְצַדִּיקֵי עוֹלָם שֶׁיִּרְבּוּ לְהִשְׁתַּדֵּל כָּל כָּךְ בְּטוֹבָתוֹ שֶׁל עוה"ז וְאַף כִּי לַאֲבוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים, שְׁנִית קָשֶׁה יוֹתֵר דַּהֲרֵי אֲנַחְנוּ רוֹאִין דְּגַם עַתָּה שֶׁנִּתְבָּרֵךְ יַעֲקֹב מ"מ הֲרֵי כָּל בִּרְכַּת שֶׁל עוה"ז הֵם אֵצֶל עָשָׂיו וְכָל הַהַצְלָחוֹת שֶׁל עוה"ז הוּא נוֹטְלָם וּלְמִצָּעָר הי' בְּיַד בְּנֵי יַעֲקֹב שְׁנַיִם מוּעָטִים וא"כ הֲרֵי לִכְאוֹרָה הי' כָּל יְגִיעָתָהּ לְחִנָּם: וְהַבֵּיאוּר לָזֶה יֵשׁ לוֹמַר דְּהִנֵּה יַעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה מֵיאֵן מִלְּקַבֵּל הַבְּרָכוֹת וְכַמְבֹאָר בַּפָּסוּק שֶׁסֵּיְרֵב בְּזֶה וְאָמַר אוּלַי יְמֻשֵּׁנִי אָבִי כו' וּבַמִּדְרָשׁ אִיתָא עַל פָּסוּק וַיֵּלֶךְ וַיִּקַּח וַיָּבֵא לְאִמּוֹ אָנוּס וְכָפוּף וּבוֹכֶה וּכְבָר מְבֹאָר בְּהַרְבֵּה מְפָרְשִׁים דְּטַעְמוֹ שֶׁל יַעֲקֹב הי' בָּזֶה כֵּיוָן דְּכָל הַבְּרָכוֹת הֵם שֶׁל עוה"ז וְנִתְיַיְרֵא מְאֹד אוּלַי יְקֻלְקְלוּ בָּנָיו מַעֲשֵׂיהֶם עַל יְדֵי טוֹבַת עוה"ז וּכְמַאֲמַר הַכָּתוּב וְרָם לְבָבְךָ וְשָׁכַחְתָּ, וּבַמִּדְרָשׁ רַבָּה עַל פָּסוּק הֵן עֵשָׂו אָחִי אִישׁ שָׂעִיר וְאָנֹכִי אִישׁ חָלָק אִיתָא אִישׁ שָׂעִיר גִּבֵּר שַׁיְּדָן כִּדְכָתוּב וּשְׂעִירִים יְרַקְּדוּ שָׁמָּה וְאָנֹכִי אִישׁ חָלָק כְּדִכְתִיב כִּי חֵלֶק ה' עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ וְלִכְאוֹרָה אֵינוֹ מוּבָן הַכַּוָּנָה בָּזֶה דְּמַאי שַׁיָּיךְ זֶה לְוִיכּוּחוֹ שֶׁהִתְוַכַּח שֶׁלֹּא לֵילֵךְ, רַק הָעִנְיָן מְבֹאָר הֵיטֵב דְּהִנֵּה גַּם מִקּוֹדֶם דָּיְדְעוּ שְׁנֵיהֶם רִבְקָה וְגַם יַעֲקֹב דְּיִצְחָק לֹא יְבָרֵךְ אוֹתוֹ רַק בִּבְרָכוֹת שֶׁל עוֹלָם הַזֶּה כֵּיוָן שֶׁיִּצְחָק י"י סוֹבֵר שֶׁמְּבָרֵךְ כָּל זֹאת לְעֵשָׂו וְעִנְיָנִים שֶׁל עוה"ז רַק לוֹ וְלֹא לְיַעֲקֹב וְזֶהוּ ג"כ הַטַּעַם מַה שֶּׁרָצָה יִצְחָק לְבָרֵךְ אֶת עָשָׂיו דַּוְקָא וְלֹא לְיַעֲקֹב דְּלִכְאוֹרָה אֵינוֹ מוּבָן טַעְמוֹ בָּזֶה דאע"ג שֶׁעָשׂוּ רִימָּה אוֹתוֹ וכמאה"כ כִּי צַיִד בְּפִיו שהי' שׁוֹאֲלוֹ הָאֵיךְ מְעַשְּׂרִין אֶת הַמֶּלַח וְאֶת הַתֶּבֶן מ"מ הֲרֵי וַדַּאי דמ"מ יוֹדֵעַ הי' שֶׁיַּעֲקֹב יוֹתֵר צַדִּיק מֵעֵשָׂו וּבְהֶדְיָ' אִיתָא בַּמִּדְרָשׁ עַל הָא דְּאָמַר יִצְחָק הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו דְּמִשּׁוּם שֶׁאָמַר לוֹ כִּי הִקְרָה ה' אֱלֹהֶיךָ לְפָנַי הֵכִיר בּוֹ שֶׁהוּא יַעֲקֹב מִדְּשָׁגוּר שֵׁם שָׁמַיִם בְּפִיו דִּלְעֵשָׂו לֹא הי' שָׁגוּר שֵׁם שָׁמַיִם בְּפִיו הֲרֵי דְּגַם הוּא יָדַע דְּיַעֲקֹב יוֹתֵר צַדִּיק מִמֶּנּוּ רַק טַעְמוֹ שֶׁל יִצְחָק הי' בָּזֶה מִשּׁוּם דְּאִיתָא בַּמִּדְרָשׁ בְּעוֹדָם שְׁנֵיהֶם בְּבֶטֶן אִמָּם חָלְקוּ בֵּינֵיהֶם וְיַעֲקֹב נָטַל לְחֶלְקוֹ העוה"ב וְעָשָׂיו נָטַל לְחֶלְקוֹ העוה"ז ומש"ה רָצָה יִצְחָק לְבָרֵךְ אֶת עֵשָׂו בִּבְרָכוֹת שֶׁל עוה"ז יַעַן הוּא חֶלְקוֹ מִשָּׁעָה הָרִאשׁוֹנָה וְהַמְעַיֵּן בַּפְּסוּקִי' יֵרָאֶה בִּבְרָכָה הָרִאשׁוֹנָה כְּשֶׁהָיָ' סוֹבֵר שֶׁמְּבָרֵךְ לְעֵשָׂו אָמַר לוֹ מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ רֹוב דָּגָן וְתִירוֹשׁ יַעַבְדוּךָ עַמִּים וְיִשְׁתַּחֲווּ לְךָ לְאֻמִּים

הַוי גְּבִיר לְאָחִיךְ דְּכָל זֶה הֵם הַצְּלָחוֹת עוה"ז הַצְּלָחוֹת עֲוָבְרוֹת וְלֹא הִזְכִּיר שׁוּם בְּרָכָה מֵהַצְּלָחוֹת הָאֲמִתִּיּוּת וְהַקַּיָּמוֹת וְאַחַ"כ כְּשֶׁשְּׁלָחוֹ לְפַדַּן אֲרָם וּבֵירְךְ אוֹתוֹ שֵׁנִית וְאָז יָדַע שֶׁמְּבָרֵךְ לְיַעֲקֹב כְּתִיב וַיִּקְרָא יִצְחָק אֶל יַעֲקֹב וַיְבָרֶךְ אוֹתוֹ וְאֶל שַׁדַּי יְבָרֵךְ אוֹתְךָ וְיַפְרְךָ וְיַרְבֶּךָ וְהָיִיתָ לִקְהַל עַמִּים וְיִתֵּן לְךָ אֶת בִּרְכַּת אַבְרָהָם לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אִתָּךְ לְרִשְׁתְּךָ אֶת אֶרֶץ מְגֻרֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן אֱלֹהִים לְאַבְרָהָם, הֲרֵי דְּאָז לֹא בֵּירְךְ אוֹתוֹ לֹא בְּיַיִן וְלֹא בְּתִירוֹשׁ רַק בִּבְרָכוֹת קַיָּמוֹת בִּרְכוֹת אַבְרָהָם שֶׁהֵמָּה הֵם חֶלְקוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, ומש"ה מֵיאֵן יַעֲקֹב מִלְּקַבְּלָם שֶׁרָצָה לַעֲמֹד בְּשֶׁלּוֹ בְּלֹא טוֹבָתוֹ שֶׁל עוה"ז דעוה"ז עֲלוּלִים לְקַלְקֵל אֶת הָאָדָם מֵעֲבוֹדָתוֹ שֶׁל מָקוֹם וְזֶהוּ שֶׁטָּעַן יַעֲקֹב לְאִמּוֹ הֵן עֵשָׂו אָחִי אִישׁ שָׂעִיר גְּבַר שַׂיְיָדָן וְאָנֹכִי אִישׁ חֵלֶק חֵלֶק ה' עִמּוֹ וְכֵיוָן שֶׁחֶלְקֵי הוּא עֲבוֹדַת ה' הַאֵיךְ שַׂיָּיךְ לִי הַבְּרָכוֹת שֶׁרְצוֹן אָבִי לְבָרֵךְ אֶת עֵשָׂו וְהֵם שְׁנֵי הַפָּכִים וְעַיֵּי' בַּחֲגִיגָה (דַּף ט') דְּאִיתָא עֲאָה עַנְיוּתָא לְבַרְתֵּי' דְּיַעֲקֹב כְּבַרְזָא סְוֹמָקָא לְסוּסְיָא חִוָּרָא וְדָרְשׁוּ כֵּן מִן הַפָּסוּק בִּישַׁעְיָ' קִפְּיטֵיל מ"ח הִנֵּה צָרַפְתִּיךָ וְלֹא בְכֶסֶף בְּחַרְתִּיךָ בְּכוּר עֹנִי מְלַמֵּד שֶׁחָזַר הקב"ה עַל כָּל טוֹבוֹת לִיתֵּן לְיִשְׂרָאֵל וְלֹא מָצָא אֶלָּא עֲנִיּוּת דְּזֹאת הוּא הַצִּירוּף שֶׁמְּצָרֵף לְבֵן שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּמִבְּדִילוֹ מִכָּל סִיג וּפְסוֹלֶת שֶׁבַּלָּבָן וּמְקָרְבָן לַעֲבוֹדָתוֹ שֶׁל מָקוֹם ב"ה: וּבָזֶה יִתְבָּאֵר לָנוּ הַפָּסוּק שֶׁטָּעַן עָשׂוּ וְיֹאמַר הָכִי קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיַּעְקְבֵנִי זֶה פַּעֲמַיִם אֶת בְּכֹרָתִי לָקָח וְהִנֵּה עַתָּה לָקַח אֶת בִּרְכָתִי וְלִכְאוֹרָה אֵינוֹ מוּבָן לָמָּה הִזְכִּיר כָּאן עִנְיַן הַבְּכוֹרָה שֶׁמָּכַר לוֹ זֶה זְמַן כַּבִּיר מֵרְצוֹנוֹ הַטּוֹב וְלֹא הָיָה לוֹ אָז שׁוּם עֶצֶב מִמְּכִירָתָהּ וכמאה"כ וַיֹּאכַל וַיֵּשְׁתְּ וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ וַיִּבֶז עֵשָׂו אֶת הַבְּכֹרָה וְעַתָּה עָמַד לְעַרְעֵר עַל הַמְּכִירָ' וְגַם יֵשׁ לְהָבִין דְּמַה שַׂיָּיךְ זֶה לְעִנְיָן שֶׁהוּא עוֹסֵק בּוֹ דְּהַיְינוּ מַה שֶׁלָּקַח אֶת הַבְּרָכָה מִמֶּנּוּ, רַק הָעִנְיָן יוּבַן הֵיטֵב דְּהִנֵּה עִקַּר כַּוָּנָתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב אָבִינוּ בְּמַה שֶׁקָּנָה מִמֶּנּוּ אֶת הַבְּכוֹרָה מְבֹאָר בַּמִּדְרָשׁ דְּכַוָּנָתוֹ הי' רַק לְמַעַן יוּכַל לַעֲבֹד בָּהּ אֶת ה' כִּי אָז הי' מָסוּר עֲבוֹדָתוֹ שֶׁל מָקוֹם וְהַקְּרבוּת הַקָּרְבָּנוֹ' לְהַבְּכוֹרִים וְז"ל הַמִּדְרָשׁ רַבָּה פָּרָשָׁה זוֹ לָמָּה רָאָה יַעֲקֹב אָבִינוּ לִיתֵּן נַפְשׁוֹ עַל הַבְּכוֹרָה אֶלָּא עַד שֶׁלֹּא הוּקַם הַמִּשְׁכָּן.

הָיוּ הַבָּמוֹת מֻוָתָּרוֹת וְהָעֲבוֹדָה בַּבְּכוֹרוֹת מִשֶּׁהוּקַם הַמִּשְׁכָּן נֶאֶסְרוּ הַבָּמוֹת וְהָעֲבוֹדָה בְּכֹהֲנִים אָמַר יהי' רָשָׁע זֶה עוֹמֵד וּמַקְרִיב הֲדָא הוּא דִּכְתִיב אִם לֹא דָם שָׁנֵאתָ וָדָם יְרַדֵּפְךָ וְכִי עָשׂוּ שׁוֹנֵא אֶת הַדָּם ר' לֵוִי אָמַר זֶה דַּם מִילָה ר' שְׁמוּאֵל בר' נַחְמָנִי זֶה דַּם קָרְבָּנוֹת הֲרֵי לְהֶדְיָא דְּעִקַּר כַּוָּנָתוֹ מַה שֶׁקָּנָה הַבְּכוֹרָה הוּא כְּדֵי שֶׁזֶּה יִהְיֶה לוֹ לְסִיּוּעַ לַעֲבוֹדָתוֹ שֶׁל מָקוֹם ב"ה כִּי הִיא נִצְרֶכֶת לוֹ לְחֶלְקוֹ שֶׁל עוה"ב שֶׁבִּירֵר לוֹ מִכְּבָר, וּבָזֶה יִתְבָּאֵר לָנוּ הַפָּסוּק פ' שְׁמוֹת וְאָמַרְתָּ אֶל פַּרְעֹה כֹּה אָמַר ה' בְּנִי בְכֹורִי יִשְׂרָאֵל וָאֹמַר אֵלֶיךָ שַׁלַּח אֶת בְּנִי וְיַעַבְדֵנִי וַתְּמָאֵן לְשַׁלְּחוֹ הִנֵּה אָנֹכִי הֹורֵג אֶת בִּנְךָ בְּכֹורֶךָ וְאִיתָא בְּמִדְרַשׁ רַבָּה וְז"ל מַהוּ בְּנִי בְּכוֹרִי יִשְׂרָאֵל עַל יַעֲקֹב אָבִינוּ אָמַר כֵּן שֶׁקָּנָה הַבְּכוֹרָה כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לַעֲבֹד לַמָּקוֹם עכ"ל הַמִּדְרָשׁ וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְהָבִין מַדּוּעַ הִזְכִּיר כָּאן בְּהִשְׁלִיחוּ' אֶל פַּרְעֹה מַה שֶׁקָּנָה יַעֲקֹב הַבְּכוֹרָה, רַק הַדָּבָר יְבֹואַר הֵיטֵב: דְּהִנֵּה הַכָּתוּב אוֹמֵר וַיָּזֵד יַעֲקֹב נָזִיד וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב מָכְרָה כַיּוֹם אֶת בְּכֹרָתְךָ לִי, וְזֶה כַּמָּה אֲשֶׁר רָאִיתִי בֵּיאוּר הַכָּתוּב בַּסֵּפֶר זֶרַע בָּרָךְ מַה שֶׁאָמַר מִכְרָה כַיּוֹם אֶת בְּכֹרָתְךָ לִי.

דְּהִנֵּה אוֹתוֹ הַיּוֹם מֵת אַבְרָהָם אָבִינוּ וּבִכְרִיתוּת בְּרִית בֵּין הַבְּתָרִים נֶאֱמַר לְאַבְרָהָם כִּי גֵר יִהְיֶה זַרְעֲךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וַעֲבָדוּם וְעִנּוּ אוֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וְאַחֲרֵי כֵן יֵצְאוּ בִּרְכֻשׁ גָּדוֹל וְאַתָּה תָּבֹא אֶל אֲבוֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם תִּקָּבֵר בְּשֵׂיבָה טוֹבָה וְאִיתָא בַּמִּדְרָשׁ עַל פָּסוּק זֶה דְּאַבְרָהָם אָבִינוּ שָׁאַל לוֹ אִם גַּם הוּא יהי' בְּשִׁעְבּוּד וְאָמַר לוֹ הקב"ה וְאַתָּה תָּבֹא אֶל

אַבוֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם הֲרֵי דְּכָל זְמַן שהי' אַבְרָהָם אָבִינוּ קַיָּים הָיוּ בְּטוּחִים שֶׁלֹּא יַתְחִיל הַשִּׂיעְבּוּד וְאוֹתוֹ הַיּוֹם כְּשֶׁמֵּת אַבְרָהָם הי' הַזְּמַן שֶׁיּוּכַל לְהַתְחִיל בּוֹ הַשִּׂיעְבּוּד וְהִנֵּה עַל פִּי הַשֵּׂכֶל עִיקַּר חוֹב שֶׁל הַשִּׂיעְבּוּד חָל עַל עָשׂוּ יוֹתֵר מֵעַל יַעֲקֹבִיעַן כִּי הוּא הַבְּכוֹר וְהוּא יָקוּם עַל שֵׁם אָבִיו לִהְיוֹת נִקְרָא עִיקַּר הַזֶּרַע עַל שְׁמוֹ ומש"ה אָמַר לוֹ יַעֲקֹב מִיכָרָה כַיּוֹם אֶת בְּכֹרָתְךָ לִי שֶׁאֲהִיֶ' אֲנִי בְּמִקוֹמְךָ ומש"ה מָכַר לוֹ אָז עָשׂוּ אֶת הַבְּכוֹרָה, וּבָזֶה יְבֹאַר לָנוּ הַמִּדְרָשׁ רַבָּה עַל פָּסוּק וַיָּזֶד יַעֲקֹב נָזִיד א"ל עָשׂוּ מַה טִּיבוֹ שֶׁל אוֹתוֹ תַּבְשִׁיל אָמַר לוֹ שֶׁמֵּת אוֹתוֹ זָקֵן אָמַר אַף בְּאוֹתוֹ זָקֵן פָּגַע מִידַּת הַדִּין לִית דִּין וְלִית דַּיָּן וְלִכְאוֹרָה אֵינוֹ מוּבָן מַדּוּעַ פְּקַר עָשׂוּ עַתָּה וְכִי הי' בְּדַעְתּוֹ שֶׁאַבְרָהָם אָבִינוּ יחי' לָעוֹלָם וַהֲרֵי גַּם בִּכְרִיתוּת בְּרִית בֵּין הַבְּתָרִים אָמַר לוֹ וְאַתָּה תָּבוֹא אֶל אֲבוֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם רַק הַכַּוָּנָה דְּהַכָּתוּב אָמַר כִּי גֵר יהי' זַרְעֲךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וְגַם יָדוּעַ דְּהַגְּזֵרָה לֹא הי' עַל כָּל בָּנָיו שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ רַק עַל מִקְצָתָן וּכְמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ עַל פָּסוּק כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זָרַע בְּיִצְחָק וְלֹא כָּל יִצְחָק דְּרַק מִי שֶׁיֵּלֵךְ בְּדַרְכּוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ וּבְדָתוֹ רַק הוּא הַנִּקְרָא זַרְעוֹ שֶׁל אַבְרָהָם וְלֹא מִי שֶׁאֵינוֹ הוֹלֵךְ בְּדַרְכָיו וְרַק עָלָיו חָל חוֹבַת הַשִּׂיעְבּוּד וְזֶהוּ כְּשֶׁשָּׁמַע עָשׂוּ שֶׁבְּאוֹתוֹ יוֹם מֵת אַבְרָהָם וְנִתְיָרֵא עָשׂוּ שֶׁלֹּא יַתְחִיל כָּעֵת הַשִּׂיעְבּוּד הֲתִתְחַכֵּם עָשׂוּ בְּעַצְמוֹ לְסַלֵּק מֵעַל עַצְמוֹ כָּל הַחוֹב הַלָּז בְּמַה שֶׁיַּעֲזוֹב כְּלָל דֶּרֶךְ אַבְרָהָם ומש"ה כְּשֶׁנִּתְיָרֵא מִן הַשִּׂיעְבּוּד פְּקַר וְאָמַר לִית דִּין וְלִית דַּיָּן כְּדֵי לְהוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ מִן הַכְּלָל וְלִהְיוֹת בֶּן חוֹרִין מִן הַחוֹב הַלָּז, וְזֶהוּ כְּשֶׁרָאָה יַעֲקֹב אֶת עֵשָׂו נִתְיָרֵא מִן הַגָּלוּת וּמְבַקֵּשׁ תַּחְבּוּלוֹת לְהִפָּטֵר מִמֶּנּוּ הֲגַם כִּי עַל פִּי הַשֵּׂכֶל רַק עָלָיו חָל הַחוֹב וְהוּא הַמְקֻצָּת זֶרַע שֶׁחָל עָלָיו זֶה הַחוֹב יַעַן הוּא בְּכוֹר וְעִיקָּר לְבֵית אָבִיו וע"כ אָמַר לוֹ מִכָרָה כַיּוֹם אֶת בְּכֹרָתְךָ שֶׁאֲהִיֶ' אֲנִי בְּמִקוֹמְךָ וְכַוָּנַת יַעֲקֹב הי' לְקָנוֹת הַבְּכוֹרָה כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לַעֲבוֹד עֲבוֹדָתוֹ שֶׁל מָקוֹם ב"ה וְקִיבֵּל עַל עַצְמוֹ חוֹב שֶׁל הַשִּׂיעְבּוּד בְּאַהֲבָה כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לַעֲשׂוֹת עֲבוֹדָתוֹ, וְזֶהוּ שֶׁאָמַר לְפַרְעֹה בְּנֵי בְכוֹרִי יִשְׂרָאֵל וְאָמַר בַּמִּדְרָשׁ שֶׁאָמַר כֵּן עַל יַעֲקֹב שֶׁקָּנָה אֶת הַבְּכוֹרָה כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לַעֲבוֹד לַמָּקוֹם וְאוֹמַר אֵלֶיךָ שַׁלַּח אֶת בְּנִי וְיַעַבְדֵנִי וַתְּמָאֵן לְשַׁלְּחוֹ אָמַר לוֹ כֵּן דְּהִנֵּה פַּרְעֹה הי' לוֹ טַעֲנָה גְּדוֹלָה עַל יִשְׂרָאֵל לְבַל לְשַׁלְּחָם דַּהֲרֵי בִּבְרִית בֵּין הַבְּתָרִים נֶאֱמַר שִׁיִּהְיוּ גֵּרִים וַעֲבָדִים אַרְבָּעִם מֵאוֹת שָׁנָה וְהֵם לֹא הָיוּ בְּמִצְרַיִם עֲדַיִן רַק מָאתַיִם וְעֶשֶׂר שָׁנִים וְזֶהוּ שֶׁאָמַר לוֹ הַטַּעֲנָה בְּנֵי בְכוֹרִי יִשְׂרָאֵל דַּהֲרֵי הָא דְּמַגִּיעַ כְּלָל זֶה הַחוֹב שֶׁל הַשִּׂיעְבּוּד לִבְנֵי יַעֲקֹב הוּא רַק בִּשְׁבִיל שֶׁהוּא קָנָה הַבְּכוֹרָה וע"ז חָל עָלָיו זֶה הַחוֹב וְהוּא קִיבֵּל עַל עַצְמוֹ זֶה הַחוֹב רַק כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְעַבְדָנִי ובלא"ה לֹא הי' חָל עָלָיו הַשִּׂיעְבּוּד כְּלָל וא"כ הָעֲבוֹדָה שֶׁלִּי הִיא הָעִיקָּר וּבִשְׁבִילָהּ הֻזְכַּרְתָּ לְקַבֵּל גַּם הַשִּׂיעְבּוּד וְהַאֵיךְ יִדְחֶה שִׂיעְבּוּדְךָ אֶת עֲבוֹדָתִי וְאוֹמַר אֵלֶיךָ שַׁלַּח אֶת בְּנִי וְיַעַבְדֵנִי וַתְּמָאֵן לְשַׁלְּחוֹ וע"כ הִנְנִי הוֹרֵג אֶת בִּנְךָ בְּכֹרֶךָ, ועכ"פ נִתְבָּרֵר לָנוּ דְּמַה שֶׁקָּנָה אֶת הַבְּכוֹרָה כְּדֵי שֶׁיִּזְכֶּה בָּהּ עֲבוֹדָתוֹ שֶׁל מָקוֹם וְהִיא נִצְרֶכֶת לוֹ לְחֶלְקוֹ הַמַּגִּיעַ לוֹ ע"י מַה שֶׁבֵּירֵר לְעַצְמוֹ גַּם בְּעוֹדוֹ בְּבֶטֶן אִמּוֹ וְהוּא הָעוֹלָם הַבָּא: וְזֶהוּ שֶׁטָּעַן עָשׂוּ כְּשֶׁנָּטַל יַעֲקֹב אֶת הַבְּרָכוֹת וְאָמַר וַיַּעְקְבֵנִי זֶה פַּעֲמַיִם אֶת בְּכֹרָתִי לָקָח וְהִנֵּה עַתָּה לָקַח אֶת בִּרְכָתִי אָמַר עַל יַעֲקֹב שֶׁתָּפַס הַחֶלֶב בִּשְׁנֵי רָאשִׁין בַּתְּחִילָּה לָקַח בְּכֹרָתִי וְהוּא מֵהַדְּבָרִים הַשַּׁיָּיְךָ לְעִנְיָן עוה"ב וַעֲבוֹדָתוֹ שֶׁל מָקוֹם וְהִנֵּה עַתָּה לָקַח אֶת בִּרְכָתִי פֵּירוּשׁ בְּרָכָה הַשַּׁיָּיְךָ לִי וְהוּא טוֹבַת עוה"ז וְנִמְצָא נָטַל מִמֶּנִּי שְׁנֵי הַחֲלָקִים כֻּלָּם העוה"ז והעוה"ב: וּבָזֶה יְבֹאַר לָנוּ ג"כ דִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ רַבָּה עַל פָּסוּק מִי אֵיפֹא הוּא הַצָּד צַיָּד וַז"ל בְּשָׁעָה שֶׁנִּכְנַס עָשׂוּ נִכְנַס גֵּיהִנֹּם כו' אָמַר יִצְחָק מִי אַפָּא מִי הוּא זֶה שֶׁעָתִיד לְהֵאָפוֹת בְּכָאן אוֹ אֲנִי אוֹ יַעֲקֹב בְּנִי א"ל הקב"ה לֹא אַתָּה וְלֹא

יַעֲקֹב בִּנְךָ אֶלָּא הוּא הַצַּד צַיָּד וְהַכַּוָּנָה בָּזֶה דְּיִצְחָק יָדַע מֵהַחֲלוּקָה שֶׁחָלְקוּ בַּבֶּטֶן לָזֶה
העוה"ב וְלָזֶה העוה"ז ומש"ה רָצָה לְבָרֵךְ לְעֵשָׂו כִּי הוּא חֶלְקוֹ אֲבָל לְיַעֲקֹב אֵינוֹ נָכוֹן לִהְיוֹת
לוֹ עוה"ז דעי"ז חָלִילָה יוּכְלוּ בָּנָיו לְקַלְקֵל מַעֲשֵׂיהֶם וכמאה"כ בְּחַרְתִּיךָ בְּכוּר עֹנִי וַעֲכְשָׁיו
כְּשֶׁרָאָה שֶׁיַּעֲקֹב נָטַל הַבְּרָכוֹת שֶׁל עוה"ז סָבַר דְּאוּלַי יִתְבַּטְּלָה הַחֲלוּקָה הָרִאשׁוֹנָ' וְאָבַד
יַעֲקֹב חֶלְקוֹ לעוה"ב וְנִמְצָא דִּלְבַסּוֹף יָרַשׁ אֶת הַגֵּיהִנֹּם דְּקָשֶׁה מְאֹד שֶׁיִּהְיֶ' לוֹ העוה"ז וְגַם
שֶׁיַּעַבְדוּ בָּנָיו בְּאֻמּוּנָתָם וְלֹא יְקַלְקְלוּ עַל יָדוֹ מַעֲשֵׂיהֶם וְזֶהוּ שֶׁשָּׁאַל מִי אַפּוֹא אִם אֲנִי שָׁגַרְתִּי
כָּל זֶה אוֹ יַעֲקֹב וְאָמַר לוֹ הקב"ה הוּא הַצַּד צַיָּד דְּגַם עַתָּה יַגִּיעַ הַגֵּיהִנֹּם רַק לְעֵשָׂו לְחֻדָּא
וְנִמְצָא נִשְׁאַר עֵשָׂו קֶרַח מִכָּאן וְקֶרַח מִכָּאן וְיַעֲקֹב זָכָה בִּשְׁנֵי הַחֲלָקִים יַחַד: ועכ"פ נִתְבָּאֵר
לָנוּ טַעְמוֹ שֶׁל יִצְחָק מַה שֶּׁרָצָה בַּתְּחִילָּה לְבָרֵךְ אֶת עֵשָׂו וְלֹא יַעֲקֹב וְזֶה הי' ג"כ טַעְמוֹ שֶׁל
יַעֲקֹב שֶׁלֹּא רָצָה לְקַבֵּל בְּרָכוֹת שֶׁל עֵשָׂו שֶׁאֵינָם שַׁיָּכִים לוֹ רַק רִבְקָה רָצְתָה שֶׁיְּקַבֵּל אֶת
הַבְּרָכוֹת וְאָמְרָה לוֹ תְּשׁוּבָה נִצַּחַת וְרָמְזָה לוֹ בְּאָמְרָהּ קַח לִי שְׁנֵי גְּדָיֵי עִזִּים טוֹבִים לְךָ וטוֹבִים לְבָנֶיךָ שֶׁעַל יָדָן מִתְכַּפֵּר לָהֶם ביוה"כ אֶחָד לה' וְאֶחָד לְעַזָאזֵל רָמְזָה לוֹ בְּזֶה
דְּגַם הִיא אֵין עִיקָּר כַּוָּנָתָהּ דהעוה"ז יהי' לְיַעֲקֹב וַיַּעֲקֹב וּבָנָיו יִתְעַנְּגוּ מִמֶּנּוּ בְּרוֹב דָּגָן
וְתִירוֹשׁ בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּ' כִּי לֹא זוֹ הַדֶּרֶךְ לָבֹא עַל יָדָהּ לַעֲבוֹדַת ה' וְאִדְּרַבָּה אָמְרוּ יָאֵי עֲנִיוּתָא
לְבַרְתֵּי' דְּיַעֲקֹב כְּבַרְזָא סַוְמָקָא לְסוּסָ' חִוָּרָא רַק עִיקַּר כַּוָּנַת רִבְקָה הָיְתָה דְּרָצְתָה
דהעוה"ז יהי' הַכֹּל שֶׁלּוֹ וּלְעוֹלָם הַהֲנָאָה מְטוּבוֹתַי' יהי' לְעֵשָׂו וְהוּא יֹאכַל וְיִשְׂתֶּה מִלַּחְמוֹ
שֶׁל יַעֲקֹב וְכָל מַה שֶּׁעָשׂוּ אוֹכֶל בעוה"ז לֹא יהי' מָשָׁל עַצְמוֹ רַק יִטְלֹם הַכֹּל מִשֶּׁל יַעֲקֹב
וּכְמוֹ דְּאִיתָא בַּמִּדְרָשׁ רַבָּה עַל פָּסוּק הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו וְז"ל קָלָא דְּיַעֲקֹב
מְסַגְּלִין וְהַיָּדַיִם יְדֵי עֵשָׂו וידי דְּעָשׂוּ מְרַמְּזִין לֵיהּ וְהוּא אָתֵי פי' דְּיַעֲקֹב פּוֹעֵל כָּל הַטּוֹב
וְהַבְּרָכָה שֶׁל עוה"ז ע"י קוֹלוֹ בַּתּוֹרָה וּתְפִלָּה וּמְסַגֵּל בְּקוֹלוֹ כָּל טוּב הָעוֹלָם וְיָדַיִם שֶׁל עֵשָׂו
נוֹטְלִים אֶת זֶה הַטּוֹב מִמֶּנּוּ ע"י רְמִיָּה קַלָּה, זֶה הי' בְּרָצוֹן שֶׁל רִבְקָה שֶׁהוּא יְקַבֵּל הַבְּרָכוֹת
וְעָשׂוּ יִטּוֹל מִמֶּנּוּ, וְנִמְצָא דָּבָר זֶה נִתְקַיֵּים לָעַד, וְכַוָּנָתָהּ בְּזֶה הי' דְּאִם הָיוּ הַבְּרָכוֹת בְּעֵצֶם
עִיקָּרָם שֶׁל עֵשָׂו הָרֵי לֹא הי' בְּזֶה שׁוּם נְכִיוֹן לִבְנֵי יַעֲקֹב מֵעֲוֹנוֹתֵיהֶם מַה שֶּׁאֵין לָהֶם עוה"ז
כֵּיוָן דְּאֵינוֹ שֶׁלָּהֶם וְעָשׂוּ אוֹכֶל מִשֶּׁל עַצְמוֹ, משא"כ הַשִּׁתָּא דְּכָל הַטּוֹב הוּא שֶׁל יַעֲקֹב וְעָשׂוּ
נוֹטְלִים בְּזִרוֹעַ וּבַחֲזָקָה מֵהֶם וְיִשְׂרָאֵל נִשְׁאָרִים רֵקָנִים מִכָּל טוּב וְשׂוֹרָם טָבוּחַ לְעֵינֵיהֶם
וְשׂוֹנְאֵיהֶם מְלֵאִים מִכָּל טוּבָם הֲרֵי זֶה הַחִסָּרוֹן שֶׁנֶּחְסַר לָהֶם הוּא נְיכָיוֹן גָּדוֹל לָהֶם מִכָּל
עֲוֹנוֹתֵיהֶם, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב וְנוֹגְשַׁיִךְ צָדָקָה וְדָרְשׁוּ במס' ב"ב דְּגַם מַה שֶּׁעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים
נוֹטְלִים מֵהֶם בְּזִרוֹעַ מְכַפֵּר לָהֶם כִּצְדָקָה, משא"כ אִלּוּ הָיָה נִתְבָּרֵךְ עָשׂוּ לֹא הי' לָהֶם כַּפָּרָה
זוֹ, וְעוֹד נ"מ אַחֶרֶת יֵשׁ בָּזֶה דְּהִנֵּה מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ נְכָסִים וְנָדַר מֵהֶם שֶׁאָסַר עַל עַצְמוֹ הֲנָאָתָם
שֶׁלֹּא יֶהֱנֶה מֵהֶם כְּלָל וְלִכְאוֹרָה הי' נִרְאֶה דְּמַעֲתָּה אֵין לוֹ בְּהַנְּכָסִים שֶׁלּוֹ שׁוּם זְכוּת כְּלָל
וַהֲרֵי זֶה דּוֹמֶה כְּאִלּוּ מֵעוֹלָם לֹא הי' לוֹ כְּלָל אוֹתָם הַנְּכָסִים, אָמְנָם מָצִינוּ שְׁנֵי בְּחִינוֹת
שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹת בָּהֶם עֲדַיִן וּלְעִנְיַן זֶה יֵשׁ לוֹ בָּהֶם יִפּוּי זְכוּת מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ אוֹתָם הַנְּכָסִים,
אֶחָד דְּיָכוֹל לַעֲשׂוֹת בָּהֶם דְּבַר מִצְוָה וּכְמוֹ דְּאִיתָא במס' ר"ה (דף כ"ח) הַמּוֹדֵר הֲנָאָה
מִשּׁוֹפָר מֵוָתָר לִתְקוֹעַ בּוֹ תְּקִיעָה שֶׁל מִצְוָה דְּמִצְוָה לָאו לִיהָנוֹת נִיתְּנוּ שֵׁנִית מְבוֹאָר במס'
נְדָרִים דְּלוֹוֶה וּבַעֲלִי חוֹב בָּאִין וְנִפְרָעִין מֵהֶם דאע"ג דְּהוּא בְּעַצְמוֹ אֵינוֹ רַשַּׁאי לֵיהָנוֹת מֵהֶם
מ"מ מִקְּרֵי עֲדַיִן שֶׁלּוֹ לְעִנְיַן זֶה דְּאִם הבע"ח נוֹטְלָם מִמֶּנּוּ נִפְטָר הוּא מֵחוֹבוֹ עַל יְדֵיהֶם,
וְדָוְגְמָא לְזֶה מָשָׁל הוּא טוֹבוֹת שֶׁל העוה"ז דאע"ג דְּאֵין לְיִשְׂרָאֵל לִהְיוֹת נֶהֱנִים מ"מ הַשִּׁתָּא
שֶׁיַּעֲקֹב נִתְבָּרֵךְ בָּהֶם וּבְעֵצֶם הוּא שֶׁל יִשְׂרָאֵל יְכוֹלִים עכ"פ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם הֲנֵי שְׁנֵי

עִנְיָנִים אוֹ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ עִנְיָן מִצְוָה וּכְמוֹ צְדָקָה וּפִדְיוֹן שְׁבוּיִם וְהַחְזָקַת ת"ת וְכַדּוֹמֶה לָזֶה, שֵׁנִית דְּמַה דַּאֲחֵרִים דְּנוֹטְלִים אוֹתוֹ מֵהֶם הוּא לָהֶם נְכְיוֹן וְכַפָּרָה עַל עֲוֹנוֹתֵיהֶם דְּנִפְטָרִים עַל יָדוֹ מֵחוֹבָם, משא"כ אִם הָעוה"ז לֹא הי' מַעִיקָּרוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל כְּלָל לֹא הָיָה מַגִּיעַ לְיִשְׂרָאֵל מִמֶּנּוּ גַּם הֲנֵי שְׁנֵי פְּעֻלּוֹת, זֶה הָיָה עִיקַּר כַּוָּנָתָהּ שֶׁל אִמֵּנוּ רִבְקָה ע"ה בְּמַה שֶׁסִּיְּבְּבָה שֶׁיַּעֲקֹב יִטּוֹל הַבְּרָכוֹת: וְהִנֵּה עִנְיָן שֶׁל שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ לַעֲזָאזֵל שהי' מְכַפֵּר לְיִשְׂרָאֵל ביוה"כ הֲגַם כִּי תַּכְלִית סוֹדוֹ אֵין לָנוּ לַחְקֹור בּוֹוַהוּא מֵהַחֲקִים אֲשֶׁר עַכּוּ"ם מְשִׁיבִין עֲלֵיהֶם.

אעפ"כ קְצָת טַעַם נוּכַל לוֹמַר בּוֹ דְּהָיוּ מְשַׁלְּחִים אוֹתוֹ אֶל אֶרֶץ גְּזֵרָה הַמִּדְבָּרָה דּוֹרוֹן לָהֶם וּמִמֶּנּוּ יוֹנְקִים כָּל אוה"ע פַּרְנָסָתָם בְּכָל הַשָּׁנָה, דבר"ה ויוה"כ יִשְׂרָאֵל מְסַגְּלִין בְּמַעֲשֵׂיהֶם כָּל טוּב וְכָל הַפַּרְנָסָה שֶׁצָּרִיךְ לִהְיוֹת בְּזוֹ הַשָּׁנָה נִגְזַר בר"ה וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ וְעַל הַמְּדִינוֹת בּוֹ יֵאָמֵר אֵיזוֹ לְרָעָב וְאֵיזֶה לְשׂוֹבַע, וביוה"כ מְשַׁלְּחִים שָׂעִיר לַעֲזָאזֵל כְּדֵי שֶׁמִּמֶּנּוּ יַגִּיעַ גַּם לַאֲחֵרִים פַּרְנָסָה וְהוּא רוֹמֵז עַל הַטּוֹב שֶׁיַּגִּיעַ לָהֶם בְּזוֹ הַשָּׁנָה וְכֵינָן דְּכָל הַשְׁפָּעָתָם הֵם נוֹטְלִים מִשֶּׁל יִשְׂרָאֵל וְכָל מַה שֶּׁיַּגִּיעַ לָהֶם נֶחְסַר זֶה הַסָּךְ שֶׁל הַטּוֹבָה לְיִשְׂרָאֵל דָּבָר זֶה גּוּפֵי' שֶׁנִּתְמַעֵט לְיִשְׂרָאֵל וְנִיתַּן לָהֶם הוּא מְכַפֵּר עַל יִשְׂרָאֵל, ומש"ה ביוה"כ צִיְּוּתָה לָנוּ לְשַׁלֵּחַ הַשָּׂעִיר וְהוּא שֶׁיְּגֹרַע טוֹב שֶׁל העוה"ז מִשֶּׁלָּנוּ וְיִנָּתֵן לָהֶם וּבָזֶה נִתְכַּפְּרִים עֲוֹנוֹתֵינוּ, וְזֶהוּ שֶׁרָמְזָה לוֹ רִבְקָה דְּגַם הִיא אֵין כַּוָּנָתָהּ שֶׁיֹּאכְלוּ בְּנֵי יַעֲקֹב מִטּוּבָתוֹ רַק יִשְׁתַּמְּשׁוּ בעוה"ז הֲנֵי שְׁנֵי תַּשְׁמִישִׁים, אוֹ לה' דְּהוּא דִּבְרֵי מִצְוָה וְצָרְכֵי גָּבוֹהַּ אוֹ לַעֲזָאזֵל דְּהַיְינוּ מַה שֶּׁיִּפְרְעוּ חוֹבָם בָּמָה שֶׁאֲחֵרִים יִטְלוּהָ מֵהֶם, וְזֶהוּ שֶׁאָמְרָה לוֹ טוֹבִים לְבָנֶיךָ שֶׁעַל יָדָן מִתְכַּפֵּר ביוה"כ וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר וְנִמְצָא דִּפְעֻלָּתָהּ לֹא הי' לָרִיק חֲלִילָה רַק הוּא קַיָּים גַּם עַתָּה.

וּבָזֶה נוּכַל לְפָרֵשׁ הַפָּסוּק (בִּישַׁעְיָ' נ"ח), הֲלֹא פָרֹס לָרָעֵב לַחְמֶךָ, וַעֲנִיִּים מְרוּדִים תָּבִיא בָּיִת וְאִיתָא במס' ב"ב (דַּף י"א) זָכָה הֲלֹא פָרֹס לָרָעֵב לְחָמֶךָ פי' לַעֲנִיֵּי יִשְׂרָאֵל לֹא זָכָה וַעֲנִיִּים מְרוּדִים תָּבִיא בָּיִת פי' דְּיִתֵּן וכו' וּלְפִי הַנַּ"ל מְבֹאָר הֵיטֵב דְּהַפָּסוּק קָאָמַר דִּלְהָנֵי שְׁנֵי אוֹפַנִּים יֵשׁ לוֹ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמָמוֹנוֹ, אוֹ לִיתֵּן לְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּכְמוֹ הַשָּׂעִיר שֶׁל עֲזָאזֵל, אוֹ שֶׁיְּפָרְנֵס בָּהֶם עֲנִיִּים בִּצְדָקָה וְהוּא לה', וְזֶה תָּלוּי לְפִי זְכוּתוֹ שֶׁל הַבְּעָלִים בְּאֵיזוֹ אֹופֶן יִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמָמוֹנוֹ וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר: וּבָזֶה מְבֹאָר הֵיטֵב הַפְּסוּקִים דְּבַתְּחִלָּה אָמַר יִצְחָק לְעָשׂוּ בָּא אָחִיךָ בְּמִרְמָה וַיִּקַּח אֶת בִּרְכָתֶךָ וְאַח"כ כִּשְׁבָכָה עָשׂוּ אָמַר לוֹ הַבְּרָכָה אַחַת הִיא לָךְ אָבִי אָמַר לוֹ הֲן מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ יהי' מוֹשָׁבֶךָ וּמִטַּל הַשָּׁמַיִם מֵעָל וַהֲרֵי לְכָאוֹרָה זֶה דּוֹמֶה מַמָּשׁ לְהָנֵי בְּרָכוֹת שֶׁאָמַר לְיַעֲקֹב מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וּמָה הֶבְדֵּל בֵּינֵיהֶם, וּבָזֶה מְבֹאָר הֵיטֵב דְּבַתְּחִלָּה רָצָה יִצְחָק לְבָרֵךְ אֶת עֵשָׂו שֶׁיִּהְיוּ כָּל הַטּוֹבוֹת שֶׁל עֵשָׂו מֵהַתְחָלָתָן וְעִיקָּרָם וְאַח"כ סִיְּבְּבָה רִבְקָה דְּמֵעִיקָּרָם יִהְיוּ שֶׁל יַעֲקֹב וּלְעוֹלָם עָשׂוּ יהי' נוֹטְלָן רַק שֶׁהַנְּטִילָה שֶׁלּוֹ יהי' מִיַּעֲקֹב וְזֶהוּ שֶׁבַּתְּחִלָּה אָמַר לְיַעֲקֹב וְיִתֵּן לְךָ אֱלֹקִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ דְּהַנְּתִינָה מה' יהי' לְךָ דַּוְקָא, וְאַח"כ כְּשֶׁרָאָה שֶׁהִסְכִּימוּ מִן הַשָּׁמַיִם שֶׁהַבְּרָכָה שַׁיָּיךְ לְיַעֲקֹב וְיָדַע דמ"מ עָשׂוּ יהי' נוֹטְלָן אָמַר לוֹ הֵן מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ יהי' מוֹשָׁבֶיךָ וּמִטַּל הַשָּׁמַיִם מֵעַל לֹא שה' יִתֵּן לוֹ דְּהַנְּתִינָה מה' יהי' לְיַעֲקֹב אֲבָל עכ"פ אַתָּה תִּהְיֶה מֵהֶם וּמוֹשָׁבְךָ יהי' מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וּמֵטַּל הַשָּׁמַיִם.

וַז"ל הזוה"ק א"ר חִזְקִיָּ' וְהָא חֲמִינַן דְּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וּמִטַּל הַשָּׁמַיִם אִינּוּן בִּרְכָאן נָטַל עֵשָׂו לְבָתַר כד"א הִנֵּה מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ יהי' מוֹשָׁבֶךָ וּמִטַּל הַשָּׁמַיִם מֵעָל א"ר שִׁמְעוֹן לָאו הַאי

כְּהַאי וְלָא דָּא כַּדָּא כַּמָּה אֵיתְפַּרְשִׁין דַּרְגִין בְּיַעֲקֹב כְּתִיב וְיִתֵּן לְךָ אֱלֹקִים בָּדָא כְּתִיב יהי':
וּנְבָאֵר דִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ שֶׁהֵבֵאנוּ לְמַעְלָה, וְז"ל מָה רָאָה אָבִינוּ יַעֲקֹב שֶׁנָּתַן נַפְשׁוֹ עַל הַבְּכוֹרָה
דְּתָנֵינַן עַד שֶׁלֹּא הוּקַם הַמִּשְׁכָּן הָיוּ הַבָּמוֹת מֻוּתָּרוֹת וַעֲבוֹדָה בִּבְכוֹרוֹת מִשֶּׁהוּקַם הַמִּשְׁכָּן
נֶאֶסְרוּ הַבָּמוֹת וְהָעֲבוֹדָה בְּכֹהֲנִים אָמַר יְהִי רָשָׁע זֶה עוֹמֵד וּמַקְרִיב לְפִיכָךְ נָתַן נַפְשׁוֹ עַל
הַבְּכוֹרָה, וּכְבָר חָקַר בַּעַל הָעֵקֵדָה לָמָּה הִזְכִּירוּ כָּאן גַּם אִיסּוּר הַבָּמוֹת דְּאֵינוֹ שַׁיָּיךְ כְּלָל
לְעִנְיָן זֶה וְגַם דְּאַדְרַבָּה עִנְיָן זֶה מַחֲלִישׁ וּמְמַעֵט הַטַּעֲנָה כִּי אַחֲרֵי שֶׁכְּשֶׁיָּקוּם הַמִּשְׁכָּן נִיטְּלָה
הָעֲבוֹדָה מֵהַבְּכוֹרִים וְנִיתְּנָה לְהַכֹּהֲנִים וְאֵינָהּ מֻוְחֶזֶקֶת לְהַבְּכוֹרִים עַל לְעוֹלָם וא"כ לָמָּה
סַיֵּים הַמִּדְרָשׁ הַסֵּיפָא דְּהַמִּשְׁנָה דְּהוּא מְמַעֵט מַעֲלוֹת הַבְּכוֹרָה, וְהַנִּרְאֶה דְּהִנֵּה א"א שֶׁאַל
אַחַר שֶׁהִבְטִיחוֹ לְיִרַשׁ אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בַּמָּה אֲדַע כִּי אִירָשֶׁנָּה וא"ל יָדוֹעַ תֵּדַע כִּי גֵר יהי'
זַרְעֲךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וַעֲבָדוּם וְעִינּוּ אוֹתָם וְאַחֲרֵי כֵן יֵצְאוּ בִּרְכוּשׁ גָּדוֹל הֲרֵי בָּאָה לוֹ
הַתְּשׁוּבָה דְּיִזְכּוּ בָּנָיו לְיָרַשׁ אֶת הָאָרֶץ בִּזְכוּת הַגָּלוּת וְהָעֲבְדוּת שֶׁיִּסְבְּלוּ מִקּוֹדֶם, וּבְמַסֹ'
בְּרָכוֹת (דַּף ו') אָמְרוּ דְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נִיתְּנָה לָהֶם ע"י יִסּוּרִים וּבָזֶה יְבֹאַר הֶמְשֵׁךְ הַפְּסוּקִים
וַיִּקְרָא יִצְחָק אֶל יַעֲקֹב וַיְבָרֶךְ אוֹתוֹ וַיְצַוֵּהוּ וַיֹּאמֶר לוֹ לֹא תִקַּח אִשָּׁה מִבְּנוֹת כְּנָעַן כו' וְאֵל
שַׁדַּי יְבָרֵךְ אוֹתְךָ כו' וְיִתֶּן לְךָ אֶת בִּרְכַּת אַבְרָהָם לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אִתָּךְ לְרִשְׁתְּךָ אֶרֶץ מְגוּרֶיךָ
אֲשֶׁר נָתַן אֱלֹקִים לְאַבְרָהָם, וּבַמִּדְרָשׁ רַבָּה פ' וַיִּשְׁלַח אִיתָא לָמָּה חָזַר וּבָרְכוּ אֶלָּא שֶׁרָאָה
יִצְחָק ברוה"ק שֶׁעֲתִידִין בָּנָיו לְהַגָּלוֹת א"ל בֹּא וַאֲבָרֶכְכָה בְּרָכָה שֶׁל גָּלִיּוֹת כו' וּמָה הֵן
הַבְּרָכוֹת בְּשֵׁשׁ צָרוֹת יַצִּילְךָ וּבְשֶׁבַע לֹא יִגַּע בְּךָ רָעָה [אִיּוֹב ה'] בְּשׁוֹט לָשׁוֹן תִּחְבֹּא וְלֹא
תִירָא מִשּׁוֹד כִּי יָבֹא לְשׁוֹד וּלְכָפָן תִּשְׂחָק וּמֵחַיַּת הָאָרֶץ אַל תִּירָא, וְהָעִנְיָן יְבֹאַר דְּאַחֲרֵי
שֶׁנִּתְבָּרֵר לְיִצְחָק שֶׁהוּא קָנָה הַבְּכוֹרָה וְהוּא הַשְּׁתָּא הַבְּכוֹר ובע"כ הוּא יֵלֵךְ בַּגָּלוּת וּבִזְכוּת
זֶה יִזְכֶּה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הוּא וְלֹא עָשׂוּ, וּלְכָךְ אָמַר הַכָּתוּב וַיִּקְרָא יִצְחָק אֶל יַעֲקֹב וַיְבָרֶךְ
אוֹתוֹ [זֶהוּ בְּרָכָה שֶׁל גָּלוּת] כו' וְיִתֶּן לְךָ אֶת בִּרְכַּת אַבְרָהָם לְרִשְׁתְּךָ אֶת אֶרֶץ מְגוּרֶיךָ אֲשֶׁר
נָתַן לְאַבְרָהָם בָּרְכוּ עוֹד דע"י הַגָּלוּת יִזְכֶּה לְיָרַשׁ אֶת א"י וְזֶה שֶׁנִּתְכַּוְּנוּ יַעֲקֹב שֶׁקָּנָה
הַבְּכוֹרָה וְיִתְחַיֵּיב בַּגָּלוּת ועי"ז יִזְכֶּה בַּעֲבוֹדָה שֶׁהוּא יהי' בְּכוֹר וְגַם יִזְכֶּה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל,
וְזֶהוּ שֶׁאָמַר בַּמִּדְרָשׁ עַד שֶׁלֹּא הוּקַם הַמִּשְׁכָּן הָיוּ הַבָּמוֹת מֻוּתָּרוֹת וא"כ אֵין מַעֲלֶה בָּאָרֶץ
עַל שְׁאָרֵי מְדִינוֹת כֵּיוָן דְּגַם שָׁם יְכוֹלִים לְהַקְרִיב אֲבָל הָעֲבוֹדָה הי' בִּבְכוּרִים וְנִמְצָא הי'
הָעֲבוֹדָה לְעֵשָׂו וְלֹא לְיַעֲקֹב ולאח"כ דְּנִיטְּלָה הָעֲבוֹדָה מִן הַבְּכוֹרִים הֲרֵי יִהְיוּ הַבָּמוֹת
אֲסוּרִים וְלֹא יהי' עֲבוֹדָה רַק בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַהֲרֵי עָשׂוּ יִזְכֶּה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְנִמְצָא לְעוֹלָם
הָעֲבוֹדָה בְּחֶלְקוֹ שֶׁל עָשׂוּ וּלְכָךְ קָנָה הַבְּכוֹרָה וְזָכָה עַל יְדֵי זֶה לְעוֹלָם בַּעֲבוֹדָה בֵּין מְקוֹדֶם
שֶׁנַּעֲשָׂה הוּא בְּכוֹר וּבֵין אַחַ"כ שֶׁהוּא יִזְכֶּה עי"ז בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְהוּא בֵּיאוּר נָכוֹן וּמְבֹרָר
בְּדִבְרֵי הַמִּדְרָשׁ: וְאַגַּב נְבָאֵר ג"כ הַכָּתוּב שֶׁאָמַר עָשׂוּ הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב וַיַּעְקְבֵנִי זֶה
פַּעֲמַיִם אֶת בְּכֹרָתִי לָקָח וְעַתָּה לָקַח אֶת בִּרְכָתִי אָמַר שֶׁיַּעֲקֹב רִימָּה אוֹתוֹ שְׁנֵי פְּעָמִים
בִּבְכוֹרָה וּבִבְרָכָה וְלִכְאוֹרָה הֵאֵיךְ הֵעִיז פָּנָיו אִישׁ רָשָׁע לוֹמַר שֶׁיַּעֲקֹב רָמָה אוֹתוֹ בִּבְכוֹרָה
וַהֲלֹא מָכַר לוֹ בְּדַעַת נְכוֹנָה וּבְלֵב טוֹב וּנְבָאֵר ג"כ דִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ רַבָּה שֶׁהֵבֵאנוּ לְעֵיל שֶׁאָמַר
וְז"ל לָמָּה רָאָה יַעֲקֹב אָבִינוּ לִיתֵּן נַפְשׁוֹ עַל הַבְּכוֹרָה כו' אָמַר יהי' רָשָׁע זֶה עוֹמֵד וּמַקְרִיב
הֲדָא הִיא דִּכְתִיב אִם לֹא דָּם שָׁנֵאתָ וְדָם יִרְדְּפֶךָּ וְכִי עָשׂוּ שׁוֹנֵא אֶת הַדָּם ר' לֵוִי אוֹמֵר זֶה
דַּם מִילָה ר' שְׁמוּאֵל בר' נַחְמָנִי אָמַר זֶה דַּם קָרְבָּנוֹת וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְהָבִין הַאֵיךְ אָמַר עָלָיו
שׁוֹנֵא אֶת הַקָּרְבָּנוֹת בְּמַה שֶׁמָּכַר אֶת הַבְּכוֹרָה לְיַעֲקֹב דְּאַטּוּ הַמּוֹכֵר דָּבָר אֶחָד יֹאמַר עָלָיו
שֶׁהוּא שׁוֹנֵא אֶת הַדָּבָר הַהוּא רַק שֶׁהַמְּחִיר שְׁנוֹתְנִים לוֹ עֲבוּרוֹ חָבִיב לוֹ יוֹתֵר מֵאוֹתוֹ הַדָּבָר

וְאִם בִּשְׁבִיל שֶׁזִּלְזֵל בִּמְכִירָתָהּ בַּלֶּחֶם וּנְזִיד עֲדָשִׁים דְּזֶה רַק מְבַזֶּה אֶת הַבְּכוֹרָה וְנוֹכַל לוֹמַר עָלָיו שֶׁהוּא בָּזָה אֶת הַבְּכוֹרָה וְהַמַּעֲלָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ דְּהַיְינוּ הַקְּרָבַת הַקְּרְבָּנוֹת וְלֹא לְשׁוֹנֵא לָהּ נֶחְשָׁב בִּשְׁבִיל זֶה, וּבִפְרָט לְפִי הַמְבֹאָר לְמַעְלָה לֹא הָיָה הַמְּכִירָה בִּשְׁבִיל הַלֶּחֶם וְהַנָּזִיד לְבַדּוֹ רַק שֶׁיַּעֲקֹב קִיבֵּל עַל עַצְמוֹ עֲבוּרָהּ גַּם חוֹב שֶׁל הַגָּלוּת וְהַשִּׁעְבּוּד שֶׁל ת' שָׁנָה וַהֲגַם כִּי לוּלֵי הי' עָשׂוּ רָשָׁע לֹא הי' לוֹ לִמְכֹּור מַעֲלָה גְּדוֹלָה כָּזוֹ בִּשְׁבִיל זֶה אֲבָל אַכַּתִּי הָאֵיךְ נִקְרָא אוֹתוֹ שֶׁהוּא שׂוֹנֵא אֶת הַקְּרְבָּנוֹת, רַק הָעִנְיָן דְּעָשׂוּ אע"ג שֶׁמֵּיאֵן בִּבְכוֹרָה וּבַעֲבוֹדָתוֹ שֶׁל מָקוֹם עכ"ז רָצָה לְעַכֵּב גַּם לְיַעֲקֹב מֵעֲבוֹדָתוֹ שֶׁל מָקוֹם ב"ה וּבִרְצוֹנוֹ הי' שֶׁגַּם יַעֲקֹב לֹא יַקְרִיב כִּי עֵינוֹ הָיָה רָעָה בַּעֲבוֹדָתוֹ שֶׁל מָקוֹם ב"ה וְלֹא רָצָה שֶׁיִּזְכֶּה יַעֲקֹב בְּהַבְּכוֹרָה וְזֶה הי' עִיקַּר עִרְעוּרוֹ אַח"כ בְּהַבְּכוֹרָה לֹא שָׁרָצָה לְעַרְעֵר עַל הַמְּכִירָה שֶׁהוּא יהי' בְּכוֹר רַק שֶׁעִירְעֵר דְּמָכַר זְכוּתוֹ שֶׁהוּא לֹא יהי' בְּכוֹר וְגַם יַעֲקֹב אֵינוֹ בְּכוֹר וְיִהְיוּ שְׁנֵיהֶם פְּשׁוּטִים, וְכֵן אִיתָא בְּמַסֶּכְ' סוֹטָה (דַּף י"ג) כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעוּ לִמְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה אֲתָא עֵשָׂו וְקָמְעַכֵּב כו' אִיהוּ קָבַר לְלֵאָה בְּדִידֵ' וְהָא דְּפָיֵישׁ דִּידִי הוּא אָמְרוּ לוֹ וְהָא זַבֵּינְתֵּ' אָמַר לְהוּ נְהִי דְּזְבִינְתִּי' בְּכִירוּתָא פְּשִׁיטוּתָא מִי זַבֵּנִי אָמְרוּ לוֹ אֵין אָמַר לְהוּ הַבוּ אִיגַּרְתָּא כו' ופרש"י וַז"ל נְהִי דְּזְבִינְתִּי' לִבְכִירוּתָא שֶׁלֹּא אֶטּוֹל פִּי שְׁנַיִם אֶלָּא אהי' כְּמוֹהוּ הֲרֵי לְהֶדְיָ' דְּזֶה הי' עִיקַּר עַרְעוּרוֹ שֶׁלֹּאמָכַר רַק דְּהוּא לֹא יהי' בְּכוֹר אֲבָל גַּם יַעֲקֹב לֹא יהי' בְּכוֹר וְאֵין כָּאן בְּכוֹרָה כְּלָל וּבְפִרְקֵי דר"א פֶּרֶק ל"ח אִיתָא אָמַר עָשׂוּ לְיַעֲקֹב נָחֳלֵק כָּל מַה שֶׁהִנִּיחַ אַבָּא לְשָׁנֵי חֲלָקִים וַאֲנִי בּוֹרֵר שָׁאנִי בְּכוֹר וַהֲרֵי כֵּיוָן דְּעָרַע וְאָמַר שֶׁהוּא בְּכוֹר א"כ אַמַּאי אָמַר שֶׁיְּחַלְּקוּ הַכֹּל לִשְׁנֵי חֲלָקִים שָׁוִים הֲרֵי צָרִיךְ שֶׁיִּטּוֹל הוּא יוֹתֵר לְפִי טַעֲנָתוֹ כְּדִין הַבְּכוֹר שֶׁנּוֹטֵל שְׁנֵי חֲלָקִים, רַק הָעִנְיָן כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ שֶׁהוֹדָה שֶׁאֵין לוֹ זְכוּת בַּבְּכוֹרָה יוֹתֵר מִיַּעֲקֹב וע"כ רָצָה לְחַלֵּק לִשְׁנֵי חֲלָקִים שָׁוִים שֶׁלֹּא יִטּוֹל גַּם יַעֲקֹב יוֹתֵר מִמָּנּוּ וְרַק מִמֵּילָא יִבְרֹור רִאשׁוֹן הֲלֹא מַגִּיעַ לוֹ זֶה הַזְּכוּת כִּי אַחֲרֵי שֶׁשְּׁנֵיהֶם כָּעֵת שָׁוִים מִמֵּילָא יֵשׁ לוֹ מַעֲלָה בָּזֶה בְּמַה שֶׁנּוֹלַד בְּכוֹר וְזֶהוּ שֶׁאָמַר וַאֲנִי בּוֹרֵר שֶׁאֲנִי בְּכוֹר אֵין כַּוָּנָתוֹ בְּכוֹר מַמָּשׁ רַק שֶׁאֲנִי הַגָּדוֹל שֶׁנּוֹלַדְתִּי רִאשׁוֹן, וְזֶה הי' ג"כ כַּוָּנַת עָשׂוּ בָּמָה שֶׁאָמַר לְיַעֲקֹב אַחַר שֶׁנִּתְרַצָּה לְיַעֲקֹב וְקִיבֵּל מִמֶּנּוּ הַמַּתָּנָה אָמַר לוֹ נִסְעָה וְנֵלְכָה וְאֵלְכָה לְנֶגְדֶּךָ אָמַר לוֹ שֶׁמַּעֲתָּה יִהְיוּ שְׁנֵיהֶם שָׁוִים לֹא לָזֶה מַעֲלָה עַל זֶה, וּבָזֶה יִתְבָּאֵר לָנוּ הֵיטֵב הַפְּסוּקִים וְיֹאמַר מִכָּרָה כַּיּוֹם אֶת בְּכֹורָתְךָ לִי וַיֹּאמֶר עֲשָׂו הִנֵּה אָנֹכִי הוֹלֵךְ לָמוּת וְלָמָּה זֶּה לִי בְּכֹורָה וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב הִשָּׁבְעָה לִי וַיִּשָּׁבַע לוֹ וַיִּמְכֹּור אֶת בְּכֹורָתוֹ לְיַעֲקֹב, הִנֵּה יַעֲקֹב בִּיקֵּשׁ מִמֶּנּוּ דָּבָר בָּרוּר וְאָמַר לוֹ שֶׁיִּמְכֹּור לוֹ אֶת בְּכוֹרָתוֹ שֶׁהוּא יהי' הַבְּכוֹר דְּאַחַר דְּכַוָּנַת יַעֲקֹב בְּזֶה הי' כְּדֵי שֶׁיִּזְכֶּה הוּא בְּהַקְּרָבַת הַקְּרְבָּנוֹת דְּמַה בָּצַע לוֹ אִם עָשׂוּ לֹא יהי' בְּכוֹר אִם הוּא ג"כ לֹא יהי' בְּכוֹר וע"כ אָמַר לוֹ דָּבָר בָּרוּר מִכָּרָה כַּיּוֹם אֶת בְּכֹורָתְךָ לִי שֶׁאָזְכֶּה בָּהּ וְאֶהְיֶ' אֲנִי בְּכוֹר וְעָשׂוּ הַסְּפִים לְיַעֲקֹב רַק הֵשִׁיב לוֹ תְּשׁוּבָתוֹ בִּרְמָאוּת וְאָמַר לג לָשׁוֹן אֲשֶׁר יַעֲקֹב לֹא יְדַקְדֵּק בִּדְבָרָיו וְיִסְבּוֹר שֶׁמַּסְכִּים לְגַמְרֵי לְבַקָּשָׁתוֹ וְאַח"כ יוּכַל לְעַרְעֵר עָלָיו כִּי כֵן הי' דַּרְכּוֹ וְאוֹמָנְתּוֹ וּכְמוֹ שֶׁאָמַר עָלָיו הַכָּתוּב כִּי צַיִד בְּפִיו שהי' יָכוֹל לְרַמּוֹת אֶת חֲבֵירוֹ בְּפִיו וע"כ הֵשִׁיב לוֹ הִנֵּה אָנֹכִי הוֹלֵךְ לָמוּת וְלָמָּה זֶּה לִי בְּכֹורָה, אָמַר תְּשׁוּבָתוֹ שֶׁיּוּכַל לְעַרְעֵר עָלָיו שֶׁלֹּא מָכַר לוֹ רַק שֶׁהוּא לֹא יהי' בְּכוֹר וְרָצָה בָּזֶה לְרַמּוֹת אֶת יַעֲקֹב שֶׁיַּעֲקֹב יִסְבּוֹר שֶׁקָּנָה מִמֶּנּוּ וְהוּא יְעַרְעֵר אַח"כ, וְזֶהוּ בֵּיאוּר דִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ עַל פָּסוּק וַיֹּאכַל וַיֵּשְׁתְּ וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ הִכְנִיס עִמּוֹ כַּת שֶׁל פְּרִיצִים אָמְרוּ נֵיכוֹל מִדִּידֵ' וּנְחַזֵּיךְ עִלָּנֵ' ורוה"ק אוֹמֶרֶת עָרוּךְ הַשֻּׁלְחָן סַדֵּר פָּתוֹרְתָּא צָפֵה הַצָּפִית סַדֵּר מְנָרְתָּא קוּמוּ שָׂרִים זֶה מִיכָאֵל וְגַבְרִיאֵל מְשָׁחוּ מָגֵן כָּתְבוּ שֶׁהַבְּכוֹרָה

לְיַעֲקֹב, וְלִכְאוֹרָה אֵינוֹ מוּבָן לָמָּה הֻזְקְרכוּ הַמַּלְאָכִים לִכְתֹּוב זֶה הַשֶּׁטֶר וְגַם מָה הָיָה כַּוָּנָתוֹ עִם הַפְּרִיצִים וּבְמַה יִשְׁחַק מִיַּעֲקֹב, רַק בֵּיאוּר דִּבְרֵי זֶה הַמִּדְרָשׁ רָאִיתִי זֶה כַּמָּה בס' זֶרַע בִּירְךְ כִּי הוּא וְהַפְּרִיצִים בִּקְשׁוּ לְרַמּוֹת אֶת יַעֲקֹב וְלִכְתֹּוב אֶת הַשֶּׁטֶר מְכִירָה בְּלָשׁוֹן שֶׁלֹּא יִזְכֶּה בְּהַבְּכוֹרָה וּשְׁנֵיהֶם יִהְיוּ כְּפִשׁוּטִים וְהֵבִיא שָׁם דִּבְרֵי הַגְּמָרָא דְּסוֹטָה הַנַּ"ל וְזֶהוּ שֶׁאָמַר דְּיֹאכְלוּ מְשֶׁל יַעֲקֹב וישַׂחֲקוּ מִמֶּנּוּ דְּאַחֲרֵי שֶׁגַּם יַעֲקֹב לֹא יִזְכֶּה בְּהַבְּכוֹרָה נִמְצָא טָרְחָתוֹ לָרִיק וְהוֹצִיא הוֹצָאוֹת חִנָּם דְּעִיקַּר רְצוֹנוֹ הוּא שֶׁיִּזְכֶּה הוּא בְּהַקֶּרְבָּנוֹת וְאִם הוּא לֹא יִזְכֶּה בָּהֶם אֵין לוֹ שׂוּם נ"מ אִם עָשׂוּ יהי' בְּכוֹר אוֹ פָּשׂוּט, רַק לֹא עָלְתָה בְּיָדָם הַמִּרְמָה שֶׁלָּהֶם וּבְשֶׁטֶר נִכְתַּב ע"פ גַּם בִּלְשׁוֹן בָּרוּר שֶׁיַּעֲקֹב קָנָה הַבְּכוֹרָה וְהוּא כָּעֵת בְּכוֹר תַּחְתָּיו וְזֶהוּ שֶׁאָמְרָה רוה"ק קוּמוּ שָׂרִים זֶה מִיכָאֵל וְגַבְרִיאֵל מִשְׁחוּ מָגֵן כָּתְבוּ שֶׁהַבְּכוֹרָה לְיַעֲקֹב שֶׁיִּהְיֶ' בַּשֶּׁטֶר כָּתוּב מִבֹּואָר שֶׁיַּעֲקֹב הוּא הַבְּכוֹר וְלֹא יִכְתְּבוּ סְתָם שֶׁעָשׂוּ אֵינוֹ בְּכוֹר עכ"ד הַזָּרַע בָּרְךְ וְהֵמָּה דְּבָרִים נְכוֹנִים וּבְרוּרִים בְּבֵיאוּר דִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ וְזֶהוּ שֶׁאָמְרָה רוה"ק מִשְׁחוּ מָגֵן שֶׁיִּמְשְׁחוּ לְיַעֲקֹב בְּקֻדֻּשַׁת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָ' שֶׁיִּהְיֶ' בְּכוֹר וְכֹהֵן לה', וְזֶהוּ שֶׁאָמַר עָלָיו הַכָּתוּב אִם לֹא דָם שָׂנֵאתָ וְדָם יְרַדֵּפְךָ דְּמַה שֶׁעֵרְעֵר אַחַ"כ וְגַם בַּתְּחִילָּה רָצָה לְרַמּוֹתוֹ דְּגַם יַעֲקֹב לֹא יהי' בְּכוֹר זֶה לֹא הָיָה רַק מִשְׁנְאָתוֹ הַקֶּרְבָּנוֹת וְעֵינוֹ רָעָה בַּעֲבוּדָתוֹ שֶׁל מָקוֹם ב"ה דְּאִם אֵינוֹ שׂוֹנֵא מָה אִיכְפַּ' לְךְ אִם יַעֲקֹב יִזְכֶּה בְּמַעֲלָה הַהִיא אַחֲרֵי שִׂיּדַּד כְּבָר מְסֻלָּק מִמֶּנָּה, וְזֶהוּ שאח"כ טָעַן טַעֲנָתוֹ הַשַּׁקְרָנִית וְאָמַר וַיַּעְקְבֵנִי זֶה פַּעֲמַיִם אֶת בְּכֹרָתִי לָקָח אָמַר כִּי הַבְּכוֹרָה לָקַח מִמֶּנִּי בַּעֲקָבָה כִּי לֹא מָכַרְתִּי לוֹ רַק שֶׁלֹּא אהי' בְּכוֹר וְעַתָּה אָמַר אֲנִי בְּכוֹרְךְ עָשׂוּ וְכֵן הוּא בְּהַשֶּׁטֶר שֶׁהוּא יהי' בְּכוֹר וְזָכָה בַּעֲבוֹדָתוֹ שֶׁל מָקוֹם וְהִנֵּה עַתָּה לָקַח גַּם אֶת בִּרְכָתִי וְהוּא טוֹב שֶׁל עוה"ז הַשַּׁיָּיְךְ רַק לִי וְלֹא לוֹ וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר: דְּרוּשׁ ד תְּהִלִּים קַפִּיטֶל ע"ז אֶזְכְּרָה אֱלֹהִים וְאֶהֱמָיָ' אָשִׂיחָה וְתִתְעַטֵּף רוּחִי סֶלָה אָחַזְתָּ שְׁמֻרוֹת עֵינָי נִפְעַמְתִּי וְלֹא אֲדַבֵּר חִשַּׁבְתִּי יָמִים מִקֶּדֶם שְׁנוֹת עוֹלָמִים אֶזְכְּרָה נְגִינָתִי בַּלַּיְלָה עִם לְבָבִי אָשִׂיחָה וַיְחַפֵּשׂ רוּחִי הַלְעוֹלָמִים יִזְנַח ה' הֶאָפֵס לָנֶצַח חַסְדּוֹ גָּמַר אֹומֶר לְדֹור וָדֹור הֲשָׁכַח חַנּוֹת אִם קָפַץ בְּאַף רַחֲמָיו סֶלָה, וַיֹּאשׁ לְהָבִין הַמָּשָׁךְ הַכְּתוּבִים וְהִתְקַשְּׁרָם זֶה לָזֶה, וְהִנֵּה בַּתְּחִילָּה נִפָּרֵשׁ הַפְּסוּקִים כְּפִי פַּשְׁטוּתָם אָמַר דהע"ה עַל עַצְמוֹ אַזְכְּרָה אֱלֹהִים וְאֶהֱמָיָ' דִּכְשֶׁנִּזְכַּר בְּעַצְמוֹ וְהִתְבּוֹנֵן עַל גֹּדֶל הָעוֹנֶשׁ וְאֹורֶךְ הַגָּלוּת וְיִסּוּרִין שֶׁיִּשְׂרָאֵל סוֹבְלִין הָגָה מֵרֹוב צַעֲרוֹ וְאָמַר עוֹד אָשִׂיחָה וְתִתְעַטֵּף רוּחִי סֶלָה דִּכְשֶׁרוֹצֶה לְדַבֵּר כְּדֵי שֶׁיָּפוּג עַל יְדֵי זֶה קְצָת מִצַּעֲרוֹ וכמאה"כ דָּאָגָה בְּלֵב אִישׁ יְשִׁיחֶנָּה וְהִנֵּה נִתְעַטֵּף רוּחוֹ בְּקִרְבּוֹ וְנִשְׁאַר בְּלֹא רוּחַ וְאֶשְׁתַּקֵּל מִלּוּלוֹ מֵרֹוב צַעֲרוֹ כו' נִפְעַמְתִּי וְלֹא אֲדַבֵּר חִשַּׁבְתִּי יָמִים מִקֶּדֶם שְׁנוֹת עוֹלָמִים אֶזְכְּרָה נְגִינָתִי בַּלַּיְלָה עִם לְבָבִי אָשִׂיחָה וַיְחַפֵּשׂ רוּחִי, אָמַר דְּאַחַ"כ כְּשֶׁחָשַׁב יָמִים שֶׁהָיוּ לוֹ מִקֶּדֶם שְׁנוֹת עוֹלָמִים וְנִזְכַּר הַנְּגִינוֹת שֶׁלּוֹ בַּלַּיְלָה נִתְחַזֵּק מְעַט וְהִתְחִיל הָרוּחַ לִהְיוֹת נִמְצָא בְּקִרְבּוֹ שֶׁהִתְחַזֵּק וְהִתְנַחֵם הַלְעוֹלָמִים יִזְנַח ה' בְּתִמְי' הֶאָפֵס לָנֶצַח חַסְדּוֹ גָּמַר אֹומֶר לְדֹור וָדֹור, וַיֹּאשׁ לְהָבִין בְּמַה נִתְנַחֵם מִצַּעֲרוֹ בָּמָה שֶׁחָשַׁב יָמִים מִקֶּדֶם וְאִיזִישׁ שֶׁל תַּנְחוּמִין אָמַר הַכָּתוּב, וּבְיַלְקוּט עַל פָּסוּק זֶה אִיתָא אַזְכְּרָה נְגִינָתִי בַּלַּיְלָה מַזְכֶּרֶת אֲנִי שִׁירָה שֶׁשָּׁרְתִּי לְפָנֶיךְ בְּלֵילָן שֶׁל מַלְכוּת לֵילוֹ שֶׁל פַּרְעֹה כו' לֵילוֹ שֶׁל גִּדְעוֹן כו' לֵילוֹ שֶׁל סַנְחֵרִב כו' ולפי"ז מְבֹואָר הֶמְשֵׁךְ הַכָּתוּב דְּאָמַר כְּשֶׁנִּזְכַּר הַטּוֹבוֹת שֶׁעָשָׂה הקב"ה לָנוּ מִקֶּדֶם וְהַגְּאֻלּוֹת שֶׁגְּאָלָנוּ עַד עַתָּה נִתְחַזֵּק בְּבִטְחוֹנוֹ דְּבִנְדַאי יִגְאָלֵנוּ גַּם עַתָּה, רַק עֲדַיִן יֵשׁ לְהָבִין לְאֵיזֶה כַּוָּנָה דְּקֻדַּק הַפָּסוּק וְאָמַר אַזְכְּרָה נְגִינָתִי בַּלַּיְלָה דְּאָמַר שִׁירָה בַּלַּיְלָה דְּמַאי שַׁיָּיְךְ זֶה לְהַתַּנְחוּמִין אִם הי' בְּלַיְלָה אוֹ בַּיּוֹם וְלָמָּה קָרָאן כָּאן לֵילָן שֶׁל מַלְכִיּוֹת: הִנֵּה בְּמְגִילַּת אֵיכָה אָמַר הַמְקוֹנֵן

הִשְׁבִּיעֵנִי בִּמְרוֹרִים הֲרוֹנִי לַעֲנָה וְאִיתָא שָׁם בַּמִּדְרָשׁ עַל פָּסוּק זֶה מַה שֶׁהִשְׁבִּיעֵנִי בַּמְּרוֹרִים בְּלֵילֵי פֶּסַח הֲרוֹנִי לַעֲנָה בְּלֵיל תִּשְׁעָה בְּאָב דְּלֵיל תִּשְׁעָה בְּאָב חָל לְעוֹלָם בְּאוֹתוֹ יוֹם עַצְמוֹ שֶׁחָל בּוֹ לֵיל פֶּסַח וּכְבָר נִתְבָּאֵר לְמַעְלָה בִּדְרוּשׁ הַשֵּׁנִי הָאֵיךְ תְּלוּיִם הָנֵי שְׁנֵי הַלֵּילוֹת זֶה בָּזֶה וְלֵיל פֶּסַח גָּרַם לְתִשְׁעָה בְּאָב, עכ"ז יֵשׁ לְהָבִין לָמָּה רָמְזָה לַיְלָה זוֹ עַל חֻרְבָּנָהּ וְלָמָּה יֵשׁ לְהַזְכִּיר לֵיל תִּשְׁעָה בְּאָב בְּלֵיל הַחֵירוּת וְהַשִּׂמְחָה וְעַיֵּין עוֹד בשו"ע או"ח סי' תע"ג שֶׁכָּתַב הָרַמָ"א דְּנוֹהֲגִים בִּקְצָת מְקוֹמוֹת לֶאֱכֹל בִּסְעוּדָה שֶׁל לֵיל פֶּסַח בֵּיצִים זֵכֶר לַאֲבֵילוּת שֶׁל לֵיל ט"ב שֶׁנִּקְבַּע בְּלֵיל פֶּסַח וּכְבָר הִקְשׁוּ רַבִּים עַל זֶה דְּלָמָּה לְהַזְכִּיר לֵיל ט"ב בְּלֵיל יו"ט וַהֲרֵי אָמְרוּ דַּי לְצָרָה בִּשְׁעָתָהּ וּבִפְרָט בַּלַּיְלָה זוֹ שֶׁעוֹשִׂין זֵכֶר לְחֻרְבָּן מִגְּלוּת וּמִשִּׁעְבּוּד מַלְכֻיּוֹת, רַק הָעִנְיָן דִּכְבָר כָּתַבְנוּ בִּדְרוּשׁ הַשֵּׁנִי עַל הָא דְּלָא הָיוּ בְּמִצְרַיִם רַק מֵאתַיִם וְעֶשֶׂר שָׁנִים וּבִבְרִית בֵּין הַבְּתָרִים נא' שֶׁיִּהְיוּ בְּגָלוּת ת' שָׁנָה וְנֶחְלְקוּ בָּזֶה הַמְּדָרְשִׁים יֵשׁ שֶׁאָמְרוּ שֶׁכְּבָר נִשְׁלַם הַזְּמַן מִלֵּידַת יִצְחָק וְיֵשׁ שֶׁאָמְרוּ דְּבֶאֱמֶת גַּאֲלָם בְּאֶמְצַע הַזְּמַן וְהַזְּמַן שֶׁחָסַר אָז הִנִּיחַ הקב"ה שֶׁיַּשְׁלִימוּ אוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁיִּגִּיעוּ לְסוֹף גָּלוּת הָאַחֲרוֹן וְיֵצְאוּ מִצְרַיִם הָיָה רַק פְּקִידָה בְּאֶמְצַע הַזְּמַן וַהֲכָנָה לִגְאֻלָּה הָעֲתִידָה כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ לְהִגָּאֵל אַחַ"כ כְּשֶׁיַּשְׁלִימוּ הַזְּמַן, ולפי"ז נִמְצָא דְּעִיקַּר הַהַבְטָחָה שהי' בִּבְרִית בֵּין הַבְּתָרִים שֶׁיִּגָּאֲלוּ בְּסוֹף הַזְּמַן כְּמוֹ שֶׁאָמַר וְאַחֲרֵי כֵן יֵצְאוּ בִּרְכֻשׁ גָּדוֹל לֹא נִתְקַיְּימָה עֲדַיִן וְיִתְקַיְּימָה לֶעָתִיד כְּשֶׁיַּשְׁלִימוּ זֶה הַזְּמַן וְיֵצְאוּ מִצְרַיִם הי'יְסוֹד לִגְאֻלָּה הָאַחֲרוֹנָה וע"כ עוֹשִׂין בְּלֵיל פֶּסַח זֵכֶר לט"ב לְהוֹרוֹת שֶׁלֹּא הָיָה גְּאֻלָּה שְׁלֵמָה אָז רַק הָיָה בְּאֶמְצַע הַזְּמַן וּמְלֵילָה זוֹ שֶׁל פֶּסַח צָמְחָה לֵיל ט"ב כְּדֵי לְהַשְׁלִים הַזְּמַן הֶחָסֵר אָז וְהוּא לָנוּ לְחַזֵּק לִבֵּנוּ בְּבִטָּחוֹן עַל גְּאֻלָּתֵינוּ לְבַל יִתְיָיאֵשׁ הָאָדָם בִּרְאוֹתוֹ אוֹרֶךְ הַגָּלוּת הָאַחֲרוֹן וְכָבְדוֹ אַחֲרֵי שֶׁעֲדַיִן עִיקַּר הַהַבְטָחָה עֲדַיִן קַיֶּימֶת לֶעָתִיד וְגַם יְצִיאַת מִצְרַיִם הָיָה עִיקַּר הֲכָנָה וְיסוֹד לִגְאֻלָּה הָעֲתִידָה וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר: וְהִנֵּה אַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה תִּיקְּנוּ לוֹמַר בִּרְכַּת גְּאֻלָּה אַחַר קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית וְשֶׁל עַרְבִית וּבְשֶׁל שַׁחֲרִית תִּיקְּנוּ לוֹמַר בָּהּ אֱמֶת וְיַצִּיב וּבְשֶׁל עַרְבִית תִּיקְּנוּ לוֹמַר אֱמֶת וֶאֱמוּנָה וּבְמַסְ' בְּרָכוֹת (דַּף י"ב) אִיתָא כָּל שֶׁלֹּא אָמַר אֱמֶת וְיַצִּיב שַׁחֲרִית וֶאֱמֶת וֶאֱמוּנָה עַרְבִית לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת, וְיֵשׁ לְהָבִין לְאֵיזֶה עִנְיָן נֶחֱלָקִים הָנֵי שְׁנֵי בְּרָכוֹת בְּנֶוסְחָתָם כֵּיוָן דִּשְׁנֵיהֶם מוֹרִים עַל עִנְיָן אֶחָד שֶׁהֵם בְּרָכָה עַל הַגְּאֻלָּה, רַק הָעִנְיָן דְּהִנֵּה בַּמִּדְרָשׁ רַבָּה פָּרָשָׁה בָּא אִיתָא בעוה"ז עָשָׂה לָהֶם נִסִּים בַּלַּיְלָה עַל שֵׁם שֶׁהוּא נֵס עוֹבֵר אֲבָל לֶעָתִיד לָבֹא יַעֲשֶׂה לָהֶם נִסִּים בַּיּוֹם עַל שֵׁם שֶׁהוּא נֵס קַיָּים, וְהַכַּוָּנָה נִרְאֶה דְּלַיְלָה רוֹמֵז לְגָלוּת וּכְמוֹ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב בִּישַׁעְיָ' קִפְיָטִיל כ"א שׁוֹמֵר מַה מִּלַּיְלָה שׁוֹמֵר מַה מִּלַּיְלָה וְהַיּוֹם רוֹמֵז לְהַגְּאֻלָּה וכמאה"כ וּכְאוֹר בֹּקֶר יִזְרַח שֶׁמֶשׁ וְאִם הַגְּאֻלָּה הִיא בַּלַּיְלָה רוֹמֵז דַּעֲדַיִן הֵם עוֹמְדִים בְּאֶמְצַע הַגָּלוּת שֶׁלֹּא הִגִּיעַ עֲדַיִן הַזְּמַן שֶׁל הַגְּאֻלָּה רַק הקב"ה מֵאִיר לָהֶם בְּאֶמְצַע הַלַּיְלָה וְיִצְטָרְכוּ לְהַשְׁלִים זֶה הַזְּמַן הֶחָסֵר עַתָּה אֲבָל כְּשֶׁתִּהְיֶ' הַגְּאֻלָּה בְּיוֹם וּכְמוֹ שֶׁיִּהְיֶ' לֶעָתִיד הוּא סִימָן שֶׁכְּבָר נִשְׁלַם כָּל הַלַּיְלָה שֶׁל הַגָּלוּת וּזְמַן הַשִּׁעְבּוּד כְּבָר חָלַף וְהָלַךְ לוֹ כֵּן לוּלוֹ וְעַיֵּ' בְּמִדְרַשׁ תְּהִלִּים קִפְיָטִיל ל"ו עֲוָבְדָא הוי' בְּחַד בַּר נַשׁ הי' מַדְלִיק אֶת הַנֵּר בַּלַּיְלָה וְכָבָה אַדְלְקָהּ וְכָבָה אָמַר עַד אֵימָתַי אהי' מִתְיַגֵּעַ וְהוֹלֵךְ מַמְתִּין אֲנִי עַד שֶׁתִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ כָּךְ יִשְׂרָאֵל כו' וְזֶהוּ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ, וּבָזֶה בֵּיאַרְנוּ הַכָּתוּב תְּהִלִּים צ' שַׂבְּעֵנוּ בַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וּנְרַנְּנָה וְנִשְׂמְחָה בְּכָל יָמֵינוּ הִתְפַּלֵּל שיה' עַתָּה הַגְּאֻלָּה בַּיּוֹם וּבַבֹּקֶר וְלֹא בַּלַּיְלָה וּכְמוֹ שהי' עַד עַתָּה וְאָז נִשְׂמְחָה בְּכָל יְמֵינוּ שֶׁיִּהְיֶ' הַשִּׂמְחָה נִמְשָׁךְ לְעוֹלָם בְּלֹא הֶפְסֵק וְלֹא כְּמוֹ שהי' עַד עַתָּה הַגְּאֻלּוֹת בַּלַּיְלָה, וּלְעִנְיָן זֶה

רוֹמֵז לָנוּ הַכָּתוּב בְּיַעֲקֹב אָבִינוּ וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר דְּזֶה הָאִישׁ הי' שָׂרוּ שֶׁל עֵשָׂו וְנִתְאַבֵּק עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר לְהוֹרוֹת שֶׁיִּלָּחֵם עִמּוֹ תָּדִיר וּבַעֲלוֹת הַשַּׁחַר יהי' נִיצַל מִמֶּנּוּ לְגַמְרֵי, וְז"ל הזוה"ק פ' וַיִּשְׁלַח וּבְגִין כָּךְ וַיֵּאָבֵק אִישׁ דְּאָתְיָ' בְּהַהוּא אָבָק וּרְכִיב עֲלֵי' בְּגִין לְקַטְרָגָא לְיַעֲקֹב עַד עֲלוֹת הַשַּׁחַר דְּאִיתְעַבּוּר שֻׁלְטָנוּתֵי' וְאִיתַּחְלִיף וְכָךְ הוּא לַזִּמְנָא דְּאַתְיָ' בִּגִין דְּגָלוּתָא הַשְׁתָּא כַּלֵּילָה דָּמְיָא דְּאִיהוּ לֵילְיָא וְשָׁלְטָא הַהוּא אָבָק עַל יִשְׂרָאֵל וְאִינּוּן שָׁכְיִבִין לְעַפְרָא עַד דְּיִסְתַּלֵּק נְהוֹרָא וְיִתְנַהֵר יְמָמָא וּכְדֵין יִשְׂלְעוֹן יִשְׂרָאֵל וּלְהוֹן יִתְיְהֵב מַלְכוּתָא הֲרֵי לְהֶדְיָ' כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר דְּזֶה רוֹמֵז לִזְמַן הַגְּאֻלָּה וּביאַת מָשִׁיחַ, וְזֶהוּ ג"כ שֶׁאָמְרָה כנס"י שׁוֹמֵר מַה מִּלַּיל שׁוֹמֵר מַה מִּלַּיְלָה הִתְפַּלְּלוּ עַל הַגָּלוּת שֶׁחוֹזֵר וּמִתְחַדֵּשׁ עֲלֵיהֶם פַּעַם שְׁנִיָּה אַחַר שֶׁנִּגְאָלִים מִגָּלוּת הַקּוֹדֶם וּבָאָה הַתְּשׁוּבָה אָמַר שׁוֹמֵר אָתָא בֹוקֶר וְגַם לַיְלָה דְּיַגִּיעַ זְמַן הַבּוֹקֶר וְיִהְיֶ' אוֹר לַצַּדִּיקִים וְלַיְלָה לָרְשָׁעִים, וְזֶהוּ ג"כ כַּנּוֹנַת הַגְּמָרָ' בְּיוֹמָא (ד' כ"ט) לָמָּה נִמְשְׁלָה אֶסְתֵּר לְשַׁחַר מַה שַּׁחַר סוֹף כָּל הַלַּיְלָה אַף אֶסְתֵּר סוֹף כָּל הַנִּסִּים וְהִקְשָׁה שָׁם הַמְהַרְשָׁ"א לָמָּה הִמְשִׁיל הַגְּמָרָ' הַנִּסִּים לְלַיְלָה וַהֲרֵי בְּכָל מָקוֹם מַמְשִׁיל הַצָּרוֹת וְהַשִּׁעְבּוּד לְלַיְלָה וְהַיְשׁוּעָה לְיוֹם וה"ל לְהַמְשִׁיל אֶסְתֵּר לְעֶרֶב דְּהוּא סוֹף הַיּוֹם, רַק הָעִנְיָן דִּבְוַדַּאי אֵין אֶסְתֵּר סוֹף כָּל הַנִּסִּים כְּמִשְׁמָעוֹ דַּהֲרֵי גַּם לע"ל יִהְיוּ נִיסִּים לְיִשְׂרָאֵל וּכְמוֹ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת וְאַדְרַבָּה יִהְיוּ נִסִּים עוֹד גְּדוֹלִים יוֹתֵר מֵהֲנֵי שֶׁעָבְרוּ עַד דִּיצִיאַת מִצְרַיִם יהי' תָּפֵל לְגַבֵּי שִׁיעְבּוּד מַלְכֻיּוֹת שֶׁיִּהְיֶ' עִיקָּר וְכִדְאִיתָא בִּבְרָכוֹת (דַּף י"ג), וְרַק דְּהַנִּסִּים דִּלְעָתִיד יִהְיוּ מְשֻׁנִּים וּבְאוֹפֶן אַחֵר מֵהֲנֵי שֶׁעָבְרוּ דְּהַקּוֹדְמִים הי' עִיקַּר הַנִּסִּים וְהַיְשׁוּעוֹת בַּלַּיְלָה ולע"ל יהי' הָעִיקָּר בַּיּוֹם וּמֵהַנִּסִּים שֶׁהֵם בַּלַּיְלָה תהי' אֶסְתֵּר סוֹף כָּל הַנִּסִּים דְּנֵס שֶׁיִּהְיֶ' שָׁוֶה לְשֶׁל אֶסְתֵּר שֶׁיִּהְיֶ' כּוֹלֵל כָּל אֻמָּה הַיִּשְׂרְאֵלִית וְגַם יהי' נִיתַּן לְהַכָּתֵב שׁוּב לֹא יהי' עוֹד אַחַר נֵס אֶסְתֵּר וְהוּא אַחֲרוֹנָה שֶׁבְּנִיסִּים שֶׁל לַיְלָה וּמִכָּאן וְאֵילָךְ יַתְחִילוּ נִיסִּים שֶׁל יוֹם ומש"ה מַמְשִׁיל אֶסְתֵּר לְסוֹף הַלַּיְלָה: הַיְנָצָא מִכָּל זֶה דְּאִם הַנֵּס הוּא בַּלַּיְלָה זֶהוּ הוֹרָאָה שֶׁהוּא נֵס עוֹבֵר דַּעֲדַיִין לֹא נִשְׁלַם הַשִּׁעְבּוּד וּכְבָר נִתְבָּאֵר ג"כ דְּזֶהוּ גּוּפָהּ הוּא חִיזּוּק לֶאֱמוּנָה וּבְטָחוֹן לִגְאֻלָּה הָעֲתִידָה דְּאַחֲרֵי שֶׁעֲדַיִין בַּגְּאֻלּוֹת שֶׁעַד עַתָּה הי' בְּאֶמְצַע א"כ עֲדַיִן קַיָּים הַבְּרִית בֵּין הַבְּתָרִים וְכֻלּוֹ קַיָּים וְעוֹמֵד עַל לֶעָתִיד, ומש"ה בְּהֲנֵי שְׁנֵי בְּרָכוֹת שֶׁל גְּאֻלָּה שֶׁלְּאַחַר קְרִיאַת שְׁמַע תִּיקְּנוּ לוֹמַר בְּשֶׁל שַׁחֲרִית אֱמֶת וְיַצִּיב דְּיַצִּיב פֵּירוּשׁוֹ קַיָּים לְעוֹלָם דְּהַגְּאֻלָּה שֶׁהִיא בַּבּוֹקֶר וּבְיוֹם הִיא קַיֶּמֶת וְאֵין אַחֲרֵי' שִׁיעְבּוּד כְּלָל אֲבָל גְּאֻלָּה שֶׁל לַיְלָה אֵינָהּ קַיֶּמֶת אֶלָּא עוֹבֶרֶת וּמֵבִיא הַלֵּב לֶאֱמוּנָה וּבְטָחוֹן דִּבְוַדַּאי יהי' עוֹד גְּאֻלָּה ומש"ה תִּיקְּנוּ בָהּ לוֹמַר אֱמֶת וֶאֱמוּנָה שֶׁהוּא גּוֹרֵם לֶאֱמוּנָה עַל הֶעָתִיד, וּבָזֶה מְבֹאָר הֵיטֵב הַפְּסוּק שֶׁהִתְחַלְנוּ אָמַר אָשִׂיחָה וְתִתְעַטֵּף רוּחִי סֶלָה דְּבַתְּחִלָּה כְּשֶׁהִתְבּוֹנֵן אוֹרֶךְ וְתוֹקְפּוֹ שֶׁל הַגָּלוּת נִתְעַטֵּף רוּחוֹ בְּקִרְבּוֹ מֵרֹב צַעֲרוֹ וְלֹא יָכוֹל לְדַבֵּר וְאָמַר אַחַ"כ חִשַּׁבְתִּי יָמִים מִקֶּדֶם שְׁנוֹת עוֹלָמִים אַזְכָּרָה נְגִינָתִי בַּלַּיְלָה נִזְכֶּרֶת אֲנִי שִׁירִים שֶׁשָּׁרְתִי לְפָנֶיךָ בַּלַּיְלָה דְּאַחֲרֵי שֶׁנִּזְכַּרְתִּי שֶׁכָּל הַגְּאֻלּוֹת שהי' עַד עַתָּה הַכֹּל הי' בַּלַּיְלָה וְלֹא בְּיוֹם וְזֶה מוֹכִיחַ דְּגָאֳלָם בְּאֶמְצַע הַזְּמַן וְלֹא נִשְׁלַם אָז עֲדַיִין זְמַן הַגָּלוּת וְעַתָּה מַשְׁלִימִים גַּם הַגָּלוּת הָרִאשׁוֹן וְיַחֲפֹשׂ רוּחִי שֶׁנִּתְחַזֵּק בְּזֶה וְנִמְצָא אֶצְלוֹ הָרוּחַ וְאָמַר הַלְּעוֹלָמִים יְזַנַּח ה' כְּלוֹמַר בְּתִמְי' הַגְּמָרָ' אוֹמֵר לְדוֹר וָדוֹר, חֲלִילָה דעי"ז נִתְחַזֵּק לִבּוֹ בְּגְאֻלָּה הָעֲתִידָה וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר: וּלְהָבִין גַּם סִיּוּם הַמְּזְמוֹר הַלָּז שֶׁאָמַר וְאוֹמֵר חָלוּתִי הִיא שְׁנוֹת יְמִין עֶלְיוֹן אֶזְכּוֹר מַעַלְלֵי יָהּ כִּי אֶזְכְּרָה כו' וַחֲשִׁיב שָׁם הַנִּפְלָאוֹת שֶׁעָשָׂה לָנוּ בְּמִצְרַיִם וְסִיֵּם דְּבָרָיו בַּיָּם דַּרְכְּךָ וּשְׁבִילְךָ בְּמַיִם רַבִּים וְעִקְּבוֹתֶיךָ לֹא נוֹדָעוּ נְחִית כְּצֹאן צֹאנְךָ בְּיַד

מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, וְיֵשׁ לְהָבִין אָמְרוּ בְּיַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מַהוּ הַכַּוָּנָה בָּזֶה, וְהַנִּרְאֶה לוֹמַר דְּהַכֹּל הוֹלֵךְ לְכַוָּנָה אַחַת וְגַם זֶה שַׁיָּיךְ לְהַתַּנְחוּמִין שֶׁלּוֹ וְגַם זֶה אָמַר לְהוֹכָחָה דַּעֲדַיִן לֹא נִשְׁלַם הַשִּׁעְבּוּד בְּעֵת יְצִיאָתָן מִמִּצְרַיִם: דְּהִנֵּה בַּפָּרָשָׁה שְׁמוֹת כְּתִיב וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מִי אָנֹכִי כִּי אֵלֵךְ אֶל פַּרְעֹה וְכִי אוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם וַיֹּאמֶר כִּי אהי' עִמָּךְ וְזֶה לְךָ הָאוֹת כִּי אָנֹכִי שְׁלַחְתִּיךָ בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת הָעָם מִמִּצְרַיִם תַּעַבְדוּן אֶת הָאֱלֹהִים עַל הָהָר הַזֶּה, וְכָתַב שָׁם רַשִׁ"י דְּמֹשֶׁה רַבֵּינוּ שָׁאַל מִי אָנֹכִי כִּי אֵלֵךְ אֶל פַּרְעֹה מָה אָנֹכִי חָשׁוּב לְדַבֵּר עִם הַמְּלָכִים, וְכִי אוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם וְאַף אִם אֲנִי חָשׁוּב מַה זְכוּת יִשְׂרָאֵל לְהֵעָשׂוֹת לָהֶם נֵס וְאוֹצִיאֵם מִמִּצְרַיִם וְהֵשִׁיב לוֹ הקב"ה כו' וְשֶׁשָּׁאַלְתָּ מַה זְכוּת בְּיָדָם עַתִּידִין הֵם לְקַבֵּל הַתּוֹרָה, וְיֵשׁ לְהָבִין מַה שַּׁיָּיךְ הָנֵי שְׁנֵי שְׁאֵלוֹת שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּינוּ זֶה לָזֶה מָה אָנֹכִי וּמִפְּנֵי מַה זְכוּת יִשְׂרָאֵל לָזֶה וְגַם יֵשׁ לְהָבִין מָה אִיכְפַּת לִי' לְמֹשֶׁה רַבֵּינוּ אִם הקב"ה רוֹצֶה לְגוֹאֲלָם בְּלֹא זְכוּת רַק בְּרַחֲמָיו הַמְרֻבִּים, רַק הָעִנְיָן דְּהִנֵּה רָאִינוּ שֶׁמֹּשֶׁה רַבֵּינוּ סֵירֵב הַרְבֵּה מִלֵּילֵךְ בְּשִׁלִּיחוּתוֹ זֹאת וּכְמוֹ דְּמָבוֹאָר בַּפָּסוּק הָרִבֵּה טָעָנוֹת שֶׁסֵּירֵב בָּזֶה וּבְוַדַּאי דְּיֵשׁ לְהָבִין מִפְּנֵי מַה לֹא רָצָה לֵילֵךְ בְּעֵסֶק טוֹבָתָן שֶׁל כְּלַל יִשְׂרָאֵל וַהֲרֵי מָסַר נַפְשׁוֹ עֲבוּר יִשְׂרָאֵל, רַק הָעִנְיָן מוּבָן הֵיטֵב לְפִי מַה דְּמָבוֹאָר בְּמִדְרַשׁ תְּהִלִּים קְפִיטֵיל ל"ו עַל פָּסוּק בְּאוֹרְךָ נִרְאֶה אוֹר וְז"ל עֲוֹבְדָא הי' בְּחַד בַּר נַשׁ הי' מַדְלִיק אֶת הַנֵּר בַּלַּיְלָה וְכָבְתָה אַדְלִיקָה וְכָבְתָה אָמַר עַד אֵימָתַי אהי' מְתַיַּגֵּעַ וְהוֹלֵךְ אֶלָּא מַמְתִּין אֲנִי עַד שֶׁתִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ כָּךְ יִשְׂרָאֵל נִשְׁתַּעְבְּדוּ בְּמִצְרַיִם עָמְדוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּגְאָלוּם חָזְרוּ וְנִשְׁתַּעְבְּדוּ בְּבָבֶל וְנִגְאֲלוּ ע"י חֲנַנְיָ' מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָ' חָזְרוּ וְנִשְׁתַּעְבְּדוּ לְיָוָן וְנִגְאֲלוּ ע"י מַתִּתְיָ' וּבָנָיו חָזְרוּ וְנִשְׁתַּעְבְּדוּ לֶאֱדוֹם אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל נִתְיַגַּעְנוּ נִגְאָלִים וְחוֹזְרִין וּמִשְׁתַּעְבְּדִין אֵין אָנוּ מְבַקְּשִׁים שֶׁיָּאִיר לָנוּ בו"ד מִלְמַטָּה אֶלָּא הקב"ה שֶׁנֶּאֱמַר אַל ה' וַיָּאֶר לָנוּ, הֲרֵי דִּכְשֶׁהַגְּאוֹלָה הוּא ע"י בו"ד הוּא סִימָן שֶׁאֵינָהּ גְּאֻלָּה קַיֶּמֶת וְיֵשׁ אַחֲרֶיהָ עוֹד שִׁיעְבּוּד וְלֶעָתִיד יִגְאָלֵם הקב"ה בְּעַצְמוֹ כְּבְיָכוֹל וכמאה"כ כִּי הוֹלֵךְ לִפְנֵיכֶם ה' ומש"ה כֵּינָוָשָׁאַמַר הקב"ה לְמֹשֶׁה לְכָה וְאֶשְׁלָחֲךָ אֶל פַּרְעֹה וְהוֹצִיא אֶת ב"י מִמִּצְרַיִם הֵבִין מֹשֶׁה מִזֶּה כִּי מֻוְכָרָח לִהְיוֹת עוֹד גָּלוּת וְשִׁיעְבּוּד אַמַּ"כ ומש"ה סֵירֵב כָּל כָּךְ הַרְבֵּה בְּזֶה כִּי לֹא רָצָה שֶׁתִּהְיֶ' הַגְּאֻלָּה ע"י שָׁלִיחַ רַק שהקב"ה בְּעַצְמוֹ יִגְאָלֵם וְיִהְיֶ' הַגְּאֻלָּה קַיָּם לְעוֹלָם וְנִתְכַּוְּנִין לְטוֹבָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּסֵירוּבוֹ רַק דְּזֶה תָּלוּי בָּזֶה דְּאִם הי' מַשְׁלִימִים אָז כְּבָר הַזְּמַן שֶׁנִּגְזַר עֲלֵיהֶם הי' מָקוֹם לְבַקֵּשׁ שֶׁיִּהְיֶ' הַגְּאֻלָּה ע"י הקב"ה וְאָז הָיוּ בְּטוּחִים שֶׁלֹּא תִּתְבַּטֵּל לְעוֹלָם וּבְוַדַּאי לֹא יִתְחַדֵּשׁ לָהֶם עוֹד חֲטָאִים מֵעַתָּה שֶׁיִּתְחַיְּבוּ עָלָיו שִׁיעְבּוּד אַחֲרֵי כֵן, אֲבָל אִם לֹא הִשְׁלִימוּ עֲדַיִן זְמַן גָּלוּת הָרִאשׁוֹן שֶׁכְּבָר נִגְזַר עֲלֵיהֶם מִכְּבָר וַעֲלֵיהֶם לְהַשְׁלִימוֹ בְּגָלוּת אַחֵר הֲרֵי צָרִיךְ לִהְיוֹת ע"י שָׁלִיחַ: וְזֶהוּ שֶׁשָּׁאַל מֹשֶׁה ב' שְׁאֵלוֹת בְּגֶדֶר ממ"נ מִי אָנֹכִי כִּי אֵלֵךְ אֶל פַּרְעֹה וְכִי אוֹצִיא אֶת ב"י מִמִּצְרַיִם וְאִיתָא בַּמִּדְרָשׁ רַבָּה פ' בָּא עַל פָּסוּק הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם שֶׁאָמַר מֹשֶׁה וְכִי אֲנִי הוּא שֶׁכָּתוּב בּוֹ דָּן אָנֹכִי שֶׁאַתָּה מְשַׁלְּחֵנִי לְגוֹאֲלָם לֹא כָּךְ אָמַרְתָּ לְיַעֲקֹב וְאָנֹכִי אַעֲלֶךָּ גַּם עָלֹה וְלִי אַתָּה אוֹמֵר, הֲרֵי לְהֶדְיָ' כמש"כ דְּזֶה הי' עִיקַּר טַעֲנָתוֹ לָמָּה אֵין אַתָּה גּוֹאֲלָם בְּעַצְמְךָ וְהוֹסִיף בְּטַעֲנָתוֹ דְּאִם תֹּאמַר דַּעֲדַיִן הֵם בְּאֶמְצַע הַזְּמַן וּמֻכְרָחִין לִהְיוֹת עוֹד בְּגָלוּת אַחֵר שָׁאַל עַל זֶה שְׁאֵלָה הַשְׁנִיָ' וְכִי אוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם דא"כ הָא גּוּפָהּ קָשֶׁה לִי בְּאֵיזֶה זְכוּת זָכוּ לְהִגָּאֵל בָּאֶמְצַע וְאִם זָכוּ לָזֶה ע"י זְכוּת גּוֹאֲלָם בְּעַצְמְךָ שָׁאַל שְׁנֵי שְׁאֵלוֹת שֶׁהֵם אֶחָד וְהַכֹּל הוֹלֵךְ לְמֻבְרָקָשׁ אֶחָד שֶׁלֹּא יהי' ע"י שָׁלִיחַ וְעַל זֶה בָּאָה לוֹ הַתְּשׁוּבָה בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת הָעָם מִמִּצְרַיִם תַּעַבְדוּן אֶת הָאֱלֹהִים עַל הָהָר הַזֶּה וּבִזְכוּת זֶה אֲנִי גּוֹאֲלָם גַּם בְּאֶמְצַע הַזְּמַן, וּמַה שֶּׁדִּקְדֵּק מֹשֶׁה רַבֵּינוּ בִּשְׁאֵלָתוֹ

וְאָמַר וְכִי אוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וְלָא קָאָמַר וְכִי אוֹצִיא סְתָם דְּמַשְׁמַע דְּמִלְּבַד הַגְּאֻלָּה שֶׁל יִשְׂרָאֵל רַק מַה שֶּׁנִּגְאָלִים מִיַּד מִצְרַיִם גַּם זֶה קָשֶׁה לוֹ מְבוֹאָר בִּדְרוּשׁ אַחֵר:
וּבָזֶה נַעֲמוֹד עַל בֵּיאוּר דִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ רַבָּה פ' בָּא עַל פְּסוּק הַחוֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם וְז"ל קוֹל דּוֹדִי הִנֵּה זֶה בָּא מְדַלֵּג עַל הֶהָרִים מְקַפֵּץ עַל הַגְּבָעוֹת כְּשֶׁהָלַךְ מֹשֶׁה וְאָמַר לְיִשְׂרָאֵל כָּךְ אָמַר לִי הקב"ה הַיּוֹם אַתֶּם יוֹצְאִין בְּחוֹדֶשׁ הָאָבִיב אָמְרוּ לוֹ הֵיכָן הוּא אָמַר לָהֶם הָרֵי הוּא עוֹמֵד קוֹל דּוֹדִי הִנֵּה זֶה בָּא אר"י מַהוּ מְדַלֵּג עַל הֶהָרִים אָמַר הקב"ה אִם אֲנִי מְסַתַּכֵּל בְּמַעֲשֵׂיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֵינָם נִגְאָלִים לְעוֹלָם אֶלָּא לְמִי אֲנִי מְסַתַּכֵּל לַאֲבוֹתֵיהֶם הַקְּדוֹשִׁים כו', וְלִכְאוֹרָה אֵינוֹ מוּבָן לֹא שְׁאֵלוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁשָּׁאֲלוּ הֵיכָן הוּא מַהוּ כַּוָּנָתָם בָּזֶה וְגַם הַתְּשׁוּבָה שֶׁהֵשִׁיב לָהֶם אִם אֲנִי מְסַתַּכֵּל בְּמַעֲשֵׂיהֶם אֵינָם נִגְאָלִים לְעוֹלָם גַּם כֵּן אֵינוֹ מוּבָן מַהוּ תְּשׁוּבָה עַל שְׁאֵלָתָם, וְלִדְבָרֵינוּ מוּבָן הֵיטֵב דְּיִשְׂרָאֵל שָׁאֲלוּ הֵיכָן הוּא בְּעַצְמוֹ דְּהַהַבְטָחָה הי' שֶׁיִּגָּאֲלֵם בְּעַצְמוֹ וּכְמוֹ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב וְאָנֹכִי אַעֲלֶךָּ גַם עָלֹה וְלָמָּה הַגְּאֻלָּה ע"י שָׁלִיחַ, רַק דְּזֶה תָּלוּי בְּמַעֲשֵׂיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל אָז דְּהִנֵּה בַּמְּכִילְתָּא פ' בָּא אִיתָא כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר וְעִינוּ אוֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וְכָתוּב א' אוֹמֵר וְדוֹר רְבִיעִי יָשׁוּבוּ הֲנָה אָמַר הקב"ה אִם הֵם עוֹשִׂים תְּשׁוּבָה אֲנִי גּוֹאֲלָם לְדוֹרוֹת וְאִם אֵין עוֹשִׂים תְּשׁוּבָה אֲנִי גּוֹאֲלָם לְשָׁנִים הָרֵי דְּאִם הָיוּ זוֹכִים בְּמַעֲשֵׂיהֶם הי' הַקֵּץ שֶׁל דּוֹרוֹת וְקֵץ זֶה כְּבָר הִגִּיעַ זְמַנּוֹ וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב רַשִׁ"י בְּחוֹמֶשׁ דִּיהוּדָה הי' מִיּוֹרְדֵי מִצְרַיִם פֶּרֶץ חֶצְרוֹן וְכָלֵב שהי' מִיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם וְרַק מְשׁוּם דְּלָא עָשׂוּ תְּשׁוּבָה והי' לָהֶם הַקֵּץ שֶׁל ת' שָׁנָה וְזֶה לֹא נִשְׁלַם וְהֻצְרַךְ לִהְיוֹת ע"י שָׁלִיחַ, וְזֶהוּ כְּשֶׁשָּׁאֲלוּ הֵיכָן הוּא הֵשִׁיב לָהֶם אִם אֲנִי בָּא לְהַבִּיט בְּמַעֲשֵׂיהֶם אֵינָם נִגְאָלִים דְּלָא עָשׂוּ תְּשׁוּבָה וְלֹא הִגִּיעַ זְמַן הַקֵּץ ומש"ה הוּא ע"י שָׁלִיחַ, וּמַה שֶּׁאָמַר אֵינָם נִגְאָלִים לְעוֹלָם כַּוָּנָתוֹ לְמַה שֶׁכָּתְבוּ הַמְקֻבָּלִים דְּאִלּוּלֵי נִגְאֲלוּ יִשְׂרָאֵל אָז בְּאוֹתוֹ זְמַן הָיוּ נִשְׁאָרִים לְעוֹלָם בְּמִצְרַיִם וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר זֶה בִּדְרוּשׁ הַשֵּׁנִי, וּלְפִי זֶה הַמִּדְרָשׁ יִתְבָּאֵר הַמֻּשָּׁךְ הַכָּתוּב כֵּן קוֹל דּוֹדִי הִנֵּה זֶה בָּא זֶה מֹשֶׁה, אָמַר הַפָּסוּק דִּבְעֵת הַגְּאֻלָּה הי' רַק קוֹל דּוֹדִי עַל דֶּרֶךְ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל שְׁכִינָה מְדַבֶּרֶת מִתּוֹךְ גְּרוֹנוֹ שֶׁל מֹשֶׁה וְשָׁמַעְנוּ רַק קוֹל דּוֹדִי וְלֹא רָאִינוּ אֶת דּוֹדִי בְּעַצְמוֹ רַק קוֹלוֹ וְנָתַן טַעַם לָזֶה מְדַלֵּג עַל הֶהָרִים שְׁמְדַלֵּג עַל הַקָּיָצִים וְהַחֻשְׁבּוֹנוֹת בִּזְכוּת שֶׁל הֶהָרִים וְהַגְּבָעוֹת שֶׁהֵן אֲבוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים: וְלָזֶה הַכַּוָּנָה נִתְכַּוְּנִין ג"כ הַפָּסוּק בְּתְהִלִּים הַנָּ"ל שֶׁבָּא לְחַזֵּק בְּטְחוֹנוֹ בִּגְאֻלָּה הָעֲתִידָה וְחִשֵּׁב הַנִּסִּים שֶׁעָשָׂה לָנוּ בְּמִצְרַיִם וְאָמַר בַּיָּם דַּרְכְּךָ וּשְׁבִילְךָ בְּמַיִם רַבִּים וְעִקְּבוֹתֶיךָ לֹא נוֹדָעוּ שֶׁלֹּא רָאִינוּ אוֹתְךָ בְּעַצְמְךָ רַק נָחִיתָ כַּצֹּאן עַמֶּךָ בְּיַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן דְּזֶהוּ מוֹפֵת עַל הַגְּאֻלָּה הָעֲתִידָה וכמש"נ: דְּרוּשׁ ה שָׁלַח חוֹשֶׁךְ וַיַּחְשִׁיךְ וְלֹא מָרוּ אֶת דְּבָרוֹ תְּהִלִּים קְפִיטִיל ק"ה, וּבַמִּדְרָשׁ רַבָּה פ' בָּא אִיתָא הֲדָא הוּא דִכְתִיב שָׁלַח חוֹשֶׁךְ וַיַּחְשִׁיךְ רַבּוֹתֵינוּ אָמְרוּ שֶׁלֹּא קִיְּבְלוּ בְּמָרוּת דְּבָרוֹ שֶׁל הקב"ה עֲלֵיהֶם, פי' דִּמְפָרֵשׁ הַךְ וְלֹא מָרוּ דְּאָמַר הַכָּתוּב דְּקָאֵי עַל הַמִּצְרִים שֶׁלֹּא קִיְּבְלוּ בְּמָרוּת דְּבָרוֹ שֶׁל הקב"ה ופי' הַמֻּשָּׁךְ הַכָּתוּב שָׁלַח חוֹשֶׁךְ וַיַּחְשִׁיךְ ומ"מ וְלֹא מָרוּ אֶת דְּבָרוֹ לֹא קִבְּלוּ הַמִּצְרִים דְּבָרוֹ, אָמְנָם יֵשׁ לְהָבִין מַהוּ כַּוָּנַת הַמִּדְרָשׁ שֶׁלֹּא קִיְּבְלוּ בְּמָרוּת דְּבָרוֹ, וְהָעִנְיָן דְּהִנֵּה אַחַר מַכַּת חוֹשֶׁךְ כְּתִיב וַיִּקְרָא פַּרְעֹה אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר לְכוּ עִבְדוּ אֶת ה' רַק צֹאנְכֶם וּבְקַרְכֶם יֻצָּג גַּם טַפְּכֶם יֵלֵךְ עִמָּכֶם, וּכְבָר מְבוֹאָר דִּבְמַכַּת חוֹשֶׁךְ נִכְנַע פַּרְעֹה יוֹתֵר מִבְּכָל הַמַּכּוֹת דִּבְכָל הַמַּכּוֹת לֹא נִכְנַע רַק בְּעֵת שְׁלִיטַת הַמַּכָּה אוֹ בְּעֵת הַהַתְרָאָה שֶׁל מַכָּה הָעֲתִידָה לָבֹא עָלָיו וּכְמוֹ בָּאַרְבֶּה אֲבָל אַחַר שֶׁסָּרָה הַמַּכָּה מִמֶּנּוּ הִכְבִּיד לִבּוֹ וְלֹא אָבָה לְשַׁלְּחָם כְּלָל וְחָזַר בּוֹ מֵהַבְטָחָתוֹ אֲבָל בַּחוֹשֶׁךְ נִכְנַע יוֹתֵר עַד שֶׁגַּם אַחַר שֶׁסָּרָה מִמֶּנּוּ הַמַּכָּה

רָצָה לְשַׁלְּחָם אוֹתָם וְטַפָּם, וְרַק הַצֹּאן וְהַבָּקָר מֵיאֵן מִלְּשַׁלְּחָם, וְהִנֵּה בֶּאֱמֶת י"ל דִּבְזֶה לֹא
הי' חֶטְאוֹ שֶׁל פַּרְעֹה גָּדוֹל כָּל כָּךְ דַּהֲרֵי בִּתְחִילַּת בִּיאָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּינוּ אֵלָיו אָמַר לוֹ בְּשֵׁם
ה' שַׁלַּח עַמִּי וְיַעַבְדֻנִי וּבְמַאֲמַר זֶה אֵין בְּמִשְׁמָעוֹ רַק הָאֲנָשִׁים וְלֹא הַצֹּאן וְהַבָּקָר וּבְפָרָט
שֶׁלֹּא בִּיקֵּשׁ מִמֶּנּוּ רַק דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים נֵלֵךְ וְנַעַבְדָה אֶת ה' דְּמַשְׁמָעוּת שֶׁל זֶה הַמַּאֲמָר
דְּאַחַ"כ יָשׁוּבוּ שֵׁנִית לִהְיוֹת בְּמִצְרַיִם וא"כ מַה לָּהֶם לְהוֹלִיךְ עִמָּם כָּל צֹאנָם וּבְקָרָם רַק
מֹשֶׁה אָמַר לוֹ סְבָרָא דְּצָרִיךְ לְיקַח אוֹתָם וְאָמַר לוֹ כִּי מִמֶּנּוּ נִקַּח לַעֲבֹד אֶת ה' וַאֲנַחְנוּ לֹא
נֵדַע מַה נַּעֲבֹד אֶת ה' עַד בֹּואֵנוּ שָׁמָּה וְהֵבִין פַּרְעֹה שֶׁמֹּשֶׁה אוֹמֵר כֵּן מֵרְצוֹנוֹ וּסְבָרָתוֹ וְלֹא
ה' צִוָּה לוֹ שֶׁיְּשַׁלַּח דַּוְקָא גַּם הַצֹּאן וא"כ פַּרְעֹה בְּסֵירוּבוֹ לֹא סֵירֵב נֶגֶד ה' רַק נֶגֶד נְבוּאַת
מֹשֶׁה וא"כ חָטְאוּ נָקֵל מַחֲטָאָיו הַקּוֹדְמִים, אָמְנָם בֶּאֱמֶת גַּם בְּשִׁילּוּחַ הָאֲנָשִׁים שֶׁאָמַר לוֹ
מֹשֶׁה בְּשִׁלּוּחוֹתוֹ שֶׁל הקב"ה וְגַם הוּא הִסְכִּים לָזֶה עכ"ז הֶרְאָה בּוֹ זְדוֹן לִבּוֹ הָרָעָה וְגַאֲוָתוֹ
כִּי גְּדֹלָה וְהָרְאָה לָדַעַת כִּי מַה שֶּׁרוֹצֶה לְשַׁלְּחָם אֵינוֹ כְּמֻוְכָּרָח לְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ גְּזֵרַת מָלְךְ
לִבְלִי יִטֶּה מִמֶּנּוּ יָמִין וּשְׂמֹאל דְּאָמַר לְכוּ עִבְדוּ אֶת ה' כְּדַבֶּרְכֶם רַק צֹאנְכֶם וּבְקַרְכֶם יֻצָּג
גַּם טַפְּכֶם יֵלֵךְ עִמָּכֶם וְלִכְאוֹרָה פָּסוּק זֶה נֶאֱמַר שֶׁלֹּא כַּסֵּדֶר דה"ל לוֹמַר לְכוּ עִבְדוּ אֶת ה'
גַּם טַפְּכֶם יֵלֵךְ עִמָּכֶם רַק צֹאנְכֶם וּבְקַרְכֶם יֻצָּג דהי' מַשְׁמָעוּת דְּבָרָיו דְּהָאֲנָשִׁים שֶׁאַתָּה
אָמַרְתָּ לִי בְּשֵׁם ה' הִנְנִי שׁוֹלְחָם אֲבָל הַצֹּאן שֶׁאֵין אַתָּה אוֹמֵר לִי בְּשֵׁם ה' רַק מִסְבָּרָתְךָ אֵינִי
רוֹצֶה לְשַׁלְּחָם, אֲבָל הוּא הִיפֵּךְ הַסֵּדֶר וְהִקְדִּים הַצֹּאן וְהַבָּקָר לְשִׁילּוּחַ הַטַּף וּפֵירוּשׁוֹ שֶׁהוּא
תְּנַאי רַק צֹאנְכֶם וּבְקַרְכֶם יֻצַּל גַּם טַפְּכֶם יֵלֵךְ עִמָּכֶם דְּפֵירוּשׁוֹ דְּאִם תַּנִּיחוּ הַצֹּאן לַמַּשְׁכּוֹן
שֶׁתָּשׁוּבוּ לְכָאן שֵׁנִית אָז אַנִּיחַ לָכֶם הַטַּף וּמִשְׁמָעוֹ דְּאִם לֹא יַנִּיחוּ הַצֹּאן לֹא יַנִּיחַ לִילְדֵי אֶת
הַטַּף, וְזֶהוּ שֶׁאָמַר שָׁלַח חֹושֶׁךְ וַיַּחְשִׁיךְ וְלֹא מָרוּ אֶת דְּבָרוֹ דְּגַם אַחַר חֹושֶׁךְ אע"פ שֶׁהִסְכִּים
לְדָבָרוֹ שֶׁל הקב"ה עכ"ז לֹא קִיבֵּל דְּבָרוֹ בְּמָרוּת כְּמִקַּיֵּים גְּזֵרַת מָלְךְ רַק תָּלָה גַּם עַתָּה
הַשִּׁילּוּחַ בְּדַעְתּוֹ בְּאֵיזוֹ אֹפֶן שֶׁיִּרְצֶה וּבְאֵם לָאו לֹא יִרְצֶה: עוֹד אִיתָא שָׁם בַּמִּדְרָשׁ עַל זֶה
הַפָּסוּק שָׁלַח חֹושֶׁךְ וַיַּחְשִׁיךְ וְלֹא מָרוּ אֶת דְּבָרוֹ וְז"ל דָּבָר אַחֵר אָמַר הקב"ה לְהַמַּלְאָכִים
רְאוּיִם הֵם הַמְצָרִים לִלְקוֹת בַּחֹושֶׁךְ מִיָּד הִסְכִּימוּ כֻּלָּם וְלֹא הַמָּרָה א' מֵהֶם אֶת דְּבָרוֹ מַהוּ
שָׁלַח חֹושֶׁךְ וַיַּחְשִׁיךְ לָמָּה הַדָּבָר דּוֹמֶה לְמֶלֶךְ שְׁסָרַח עָלָיו עַבְדּוֹ אָמַר לְאֶחָד לֵךְ וְהַכֵּהוּ
חֲמִשִּׁים מִגַּלְבִּין הָלַךְ וְהִכָּהוּ מֵאָה וְהוֹסִיף לוֹ חֲמִשִּׁים מָשְׁלוּכָּךְ הקב"ה שָׁלַח חֹושֶׁךְ עַל
הַמְצָרִים וְהוֹסִיף הַחוֹשֵׁךְ מִשֶּׁלּוֹ הה"ד שָׁלַח חֹושֶׁךְ וַיַּחְשִׁיךְ, וְלִכְאוֹרָה אֵינוֹ מוּבָן הֵן בְּהַמָּשָׁל
וְהֵן בְּהַנִּמְשָׁל א' מֵהֵיכִי תֵּיתֵי יוֹסִיף הָאֶחָד עַל גְּזֵרַת הַמֶּלֶךְ וְיַעֲשֶׂה יוֹתֵר מִצִּיווּיוֹ מִדַּעַת
עַצְמוֹ, עוֹד קָשֶׁה הַמָּשָׁךְ הַכָּתוּב שָׁלַח חֹושֶׁךְ וַיַּחְשִׁיךְ וְלֹא מָרוּ אֶת דְּבָרוֹ דְּאַחֲרֵי דְּהוֹסִיף
הַחוֹשֵׁךְ יוֹתֵר מֵהַצִּיווּי הַאֵיךְ אָמַר לֹא מָרוּ דְּבָרוֹ וְאֵין לְךָ מַעֲבִיר עַל דַּעְתּוֹ יוֹתֵר מִמֶּנּוּ, וְעַיֵּי'
במס' כְּתֻבּוֹת דַּחֲקָרָה הַגְּמָרָא בְּאוֹמֵר לִשְׁלּוּחוֹ זַבֵּין לִי לִיתְכָּא וַאֲזַל וּמָכַר לוֹ בֵּית כּוֹר אִי
הָוֵי מַעֲבִיר עַל דַּעְתּוֹ אוֹ כְּמוֹסִיף עַל דְּבָרָיו וְאֵין זֶה שַׁיָּיךְ לְכָאן דְּהָתָם אִיבְּעִי לָן אִי מַקְרֵי
מַעֲבִיר וּבָטֵל מְכִירָתוֹ גַּם עַל הַלֶּתֶךְ אוֹ נִקְרָא רַק מוֹסִיף וּמְכִירַת הַלֶּתֶךְ מִיהָא קַיֶּים דְּבוֹ
לֹא עָבַר מִדַּעְתּוֹ אֲבָל הַהוֹסָפָה וַדַּאי דְּהוּא מַעֲבִיר עַל דַּעְתּוֹ וְאֵינוֹ מְכִירָה כְּלָל, וְהַאֵיךְ
קָאָמַר כָּאן וְלֹא מָרוּ אֶת דְּבָרוֹ, וְהַנִּרְאֶה בֵּיאוּר דִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ וּמִקּוֹדָם נְבָאֵר אֶת הַמָּשָׁל
וְיוּבַן הַנִּמְשָׁל, וְהָעִנְיָן דְּבְכָל מְלוּכָה שֶׁל בָּשָׂר וָדָם יֵשׁ לָהֶם חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים וְהָעוֹבֵר עַל
חֻקֵּי הַמָּמְשָׁלָה מַגִּיעַ לוֹ עֹנֶשׁ בְּמַכּוֹת וְיִסּוּרִין לְכָל חֵטְא וְחֵטְא לְפִי גָּדְלוֹ וְעֶרְכּוֹ וְהַכֹּל כָּתוּב
בְּסֵפֶר הַחֻקִּים מְפֹרָשׁ עַל כָּל חֵטְא כַּמָּה מֵהַמַּכּוֹת וְהָעֲנָשִׁים מַגִּיעִים לוֹ, וְלָזֶה יֵשׁ שָׂרִים
מְמֻנִּים הַבְּקִיאִים וְיוֹדְעִים אוֹתָם הַחֻקִּים עַל בּוּרִים וְהֵם הַמַּעֲנִישִׁים לְכָל עוֹבֵר וְעוֹבֵר

שֶׁיִּתְרַחֵשׁ בַּמְּדִינָה לְפִי מַעֲשֵׂיהֶם וְאֵין צְרִיכִים לַצִּיווּי שֶׁל מֶלֶךְ עַל כָּל עוֹבֵר בִּפְרָט יַעַן כִּי הוּא חוֹק כָּתוּב בַּסֵּפֶר כַּמָּה מַגִּיעַ לוֹ עַל אוֹתוֹ חֵטְא וְזֶה הַשֹּׁר כְּבָר מְצֻוֶּוה מִתְּחִלָּתוֹ מִפִּי הַמֶּלֶךְ לִשְׁמוֹר אֵלֶּה הַחֻקִּים וּלְקַיְּמָם, וְהִנֵּה נִזְדַּמֵּן פַּעַם אֶחָד בא' שֶׁעָבַר עַל חוֹק הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לְפִי הַמִּשְׁפָּט הַקָּצוּב עָלָיו בְּסֵפֶר יֵשׁ לְהַמְמֻנָּה לְהַלְקוֹתוֹ עַל זֶה חֲמִשִּׁים מַכּוֹת וְאָמַר הַמֶּלֶךְ לְאוֹתוֹ הַמְמֻנֶּה לַעֲנוֹשׁ הַחוֹטְאִים לְךָ וְהָכֵהוּ לָזֶה חֲמִשִּׁים מַכּוֹת וְהִשְׂכִּיל הַמְמֻנֶּה בְּדַעְתּוֹ לְהָבִין כַּוָּנָתוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ דְּלְאוֹתָן הַחֲמִשִּׁים הַמַּגִּיעַ לוֹ לְפִי הַחֹוק הַקָּצוּב הָרֵי לֹא הי' צָרִיךְ צִיּוּוי הַמֶּלֶךְ שֵׁנִית וְהֵבִין מִזֶּה דְּכַוָּנָתוֹ דְּהָנֵי חֲמִשִּׁים שֶׁאָמַר הֵם לְבַד הַחֲמִשִּׁים הַמַּגִּיעַ לוֹ לְפִי הַחֹוק הַקָּצוּב וְהָלַךְ וְהִכָּהוּ מֵאָה, א' מַה שֶּׁצִּוָּה לוֹ הַמֶּלֶךְ וְהוֹסִיף לוֹ עַל צִיּוּוּי הַמֶּלֶךְ חֲמִשִּׁים מִשֶּׁלּוֹ פי' לְפִי מַה שֶּׁמֻּוָּטָל עָלָיו לְהַכּוֹתוֹ לְפִי הִתְמַנּוּתוֹ עַל פְּקֻדָּה זוֹ, וְנִמְצָא דְּזֶה הָעֶבֶד לֹא עָבַר עַל דַּעְתּוֹ שֶׁל מֶלֶךְ רַק הֵבִין לְהַשְׂכִּיל בְּכַוָּנַת דַּעְתּוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ, וּכְמוֹ כֵן הי' בְּמִצְרַיִם דְּהִנֵּה אִיתָא בַּמִּדְרָשׁ מֵהֵיכָן הֵבִיא עֲלֵיהֶם חוֹשֶׁךְ רַבָּנָן אָמְרֵי מֵחוֹשֶׁךְ שֶׁל גְּהִינָּם ר' יְהוּדָה אוֹמֵר בַּמֶּה הָרְשָׁעִים מִתְכַּסִּין בְּשָׁאוּל בַּחוֹשֶׁךְ חִזְקִיָּ' אוֹמֵר הַגִּיגִית הַזּוֹ בְּמַה מְכַסִּין אוֹתָהּ בִּכְלִי חֶרֶס מני' ובי' כְּשֵׁם שֶׁהִיא שֶׁל חֶרֶס כָּךְ מְכַסִּין אוֹתָהּ בִּכְלִי חֶרֶס כָּךְ הָרְשָׁעִים מַה כְּתִיב בָּהֶן והי' בַּמַּחְשָׁךְ מַעֲשֵׂיהֶם לְפִיכָךְ הקב"ה מְכַסֶּה עֲלֵיהֶם אֶת הַתְּהוֹם שֶׁהוּא חוֹשֶׁךְ שֶׁנֶּאֱמַר וְחוֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם דְּבַגְּהִינָּם מְמֻנֶּה הַחוֹשֵׁךְ שֶׁיָּדִין אֶת הָרְשָׁעִים כָּל אֶחָד לְפִי חֶטְאוֹ והקב"ה הֶעֱלָה עַל הַמְּצָרִים אֶת הַגְּהִינָּם שֶׁיִּדּוֹנָם בָּזֶה הָעוֹלָם בְּעוֹדָם בְּחַיִּים, וְעַיֵּ' במס' ב"ב דַּף קל"ח דִּשְׁכִיב מְרַע שֶׁאָמַר תְּנוּ מָאתַיִם זוּז לְפְלוֹנִי בַּעַל חוֹבִי נוֹטְלָן בְּחוֹבוֹ פי' שֶׁנּוֹתְנִים לוֹ הר' זוּז וְנִפְטָר מִן הַחוֹב אֲבָל אִם אָמַר תְּנוּ מָאתַיִם זוּז לְפְלוֹנִי בַּעַל חוֹבִי כָּרָאוּי לוֹ נוֹטְלָן וְנוֹטֵל אֶת חוֹבוֹ דְּכֵיוָן דְּאָמַר כָּרָאוּי לוֹ לְטַפּוֹיֵי אָתֵי שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ הַמָּאתַיִם זוּז לְבַד מִמַּה שֶׁמַּגִּיעַ לוֹ הַחוֹב וְכֵן כָּאן אָמַר לְהַמַּלְאָכִים רְאוּיִם הֵם הַמִּצְרִים לִלְקוֹת בַּחוֹשֶׁךְ דְּזֶהוּ כָּרָאוּי לוֹ ומש"ה הִלְקָם הַחוֹשֶׁךְ שְׁנֵי פְּעָמִים א' מִמַּה שֶׁנִּצְטַוָּוה עַתָּה ב' מִמַּה שֶׁמַּגִּיעַ לָהֶם עַל פִּי מַעֲשֵׂיהֶם בְּמִשְׁפָּטוֹ שֶׁל גְּהִינָּם, וְזֶהוּ שאה"כ שָׁלַח חוֹשֶׁךְ וַיַּחְשִׁיךְ שֶׁהוֹסִיף מִשֶּׁלּוֹ לְפִי הַמַּגִּיעַ לָהֶם לְפִי פְּקֻדָּתוֹ שֶׁנִּתְמַנָּה לַעֲנוֹשׁ הָרְשָׁעִים וְזֶהוּ וְלֹא מָרוּ אֶת דְּבָרוֹ דְּבַהַזְוָסָפָה לֹא מָרוּ אֶת דְּבָרוֹ רַק אַדַּרְבָּה קַיְּמִים דִּבְרֵי הקב"ה בְּכָל הַפְּרָטִים: דְּרוּשׁ ו וַיְהִי בְּשַׁלַּח פַּרְעֹה אֶת הָעָם וְלֹא נָחָם אֱלֹקִים דֶּרֶךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים כִּי אָמַר אֱלֹקִים פֶּן יִנָּחֵם הָעָם בִּרְאוֹתָם מִלְחָמָה וְשָׁבוּ מִצְרַיְמָה.

וְאִיתָא בַּיַּלְקוּט עַל פָּסוּק וַז"ל וַיְהִי בְּשַׁלַּח מִי צוֹוַח וי הקב"ה קָרָא וי, לָמָּה הַדָּבָר דּוֹמֶה לְמֶלֶךְ שֶׁנִּשְׁבָּה בְּנוֹ נִלְבַּשׁ בִּלְבוּשׁ נָקָמָה וְהָלַךְ לַהֲבִיאוֹ נָטַל אֶת הַשַּׁבַּאי וּתְלָאוֹ בְּגַרְדֶּן כו' עִם שֶׁהוּא מְצַעֲרוֹ הִתְחִיל לְהוֹדוֹת אָמַר הַמֶּלֶךְ וי שֶׁהוֹדָה זֶה הָיִיתִי סָבוּר לְצַעֲרוֹ הַרְבֵּה וְהוֹדָה עכ"ל.

וְיֵשׁ לְהָבִין עֹומֶק וּפְנִימִיּוּת הַכַּוָּנָה שֶׁבְּזֶה הַמַּאֲמָר, וְגַם דִּלְפִי דְּרָשָׁה זוֹ לֹא יָדַעְנוּ מַאי שַׁיָּיךְ דְּרָשָׁה זוֹ לְעִיקַּר מַאֲמָרוֹ וְסִיּוּם שֶׁל הַפָּסוּק דְּלָא נַחֵם דֶּרֶךְ פְּלִשְׁתִּים פֶּן יָשׁוּבוּ מִצְרַיְמָה גַּם יֵשׁ לְהָבִין אֲמָרָם שֶׁאָמַר וי עַל שֶׁהוֹדָה וְלֹא יְצַעֲרוּ יוֹתֵר דְּהָאֵיךְ שַׁיָּיךְ לְשׁוֹן וי עַל זֶה וַהֲרֵי וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו כְּתִיב, וְעַיֵּ' במס' ב"ב (דַּף ע"ד) בְּעֻבְדָּא דרב"ח שֶׁשָּׁמַע ב"ק שֶׁאָמַר אוֹי לִי כִּי נִשְׁבַּעְתִּי וְסָבַר רַבָּה בב"ח דִּלְמָא קָאֵי עַל שְׁבוּעַת הַמַּבּוּל דְּהָעוֹלָם חַיָּיבִים כְּדוֹר הַמַּבּוּל וְהֵשִׁיבוּ לוֹ חֲכָמִים דְּוַדַּאי קָאֵי עַל שְׁבוּעַת הַגָּלוּת דְּאִי עַל שְׁבוּעוֹת הַמַּבּוּל לָמָּה קָאָמַר אוֹי, הֲרֵי דְּעַל הָא דְּאִינּוֹ מַעֲנִישׁ לְהַחַיָּיבִים אֶת הָעוֹנֶשׁ לֹא שַׁיָּיךְ לָשׁוֹן זֶה כְּלָל: וְהַנִּרְאֶה בֵּיאוּר דִּבְרֵי הַיַּלְקוּט, דְּהִנֵּה הַמִּצְרִיִּים שְׁתַּיִם רָעוֹת עָשׂוּ לְיִשְׂרָאֵל אֶחָד רָעוֹת הַגּוּף

בְּמַה שֶׁשִּׁעְבְּדוּ בָּהֶם בְּחֹזֶק וּלְבָנִים וּבְכָל עֲבוֹדָה קָשָׁה, עוֹד זֹאת עָשׂוּ לָהֶם רָעוֹת הַנֶּפֶשׁ שֶׁהֶחֱטִיאוּ אוֹתָם הַרְבֵּה עַל יְדֵי שִׁעְבּוּדָם הַקָּשֶׁה וּכְמוֹ דְּמָצִינוּ בַּמִּדְרָשׁ רַבָּה עַל פָּסוּק וְהַמַּיִם לָהֶם חוֹמָה מִימִינָם וּמִשְּׂמֹאלָם שהי' הַקִּיטְרוּג אָז בָּאת קְרִיעַת י"ס עַל יִשְׂרָאֵל הַלָּלוּ עָבְדוּ ע"ז וְהַלָּלוּ עָבְדוּ ע"ז מִפְּנֵי מֶה הַלָּלוּ נִטְבָּעִין וְהַלָּלוּ נִיצּוֹלִין וּבָאָה הַתְּשׁוּבָה הַלָּלוּ עָבְדוּ מִתּוֹךְ הַשִּׁעְבּוּד וּמִתּוֹךְ טִירוּף הַדַּעַת שֶׁמָּא אַתָּה דָּן עַל שׁוֹגֵג כְּמֵזִיד וְעַל אֹנֶס כְּרָצוֹן, הֲרֵי לְהֶדְיָ' כמש"כ דְּעַל יְדֵי שִׁעְבּוּדָם קִלְקְלוּ אֶת יִשְׂרָאֵל וְהֶחֱטִיאוּ אוֹתָם בְּנַפְשׁוֹתָם וּבְיַלְקוּט סוֹף בְּשֶׁלַח אִיתָא כְּשֶׁהָיוּ הַיִשְׂרְאֵל מָלִין אֶת בְּנֵיהֶם הָיוּ הַמְצָרִים אוֹמְרִים לָהֶם לָמָּה אַתֶּם מָלִין אוֹתָם הָיוּ כְּמְצָרִים וּתְקַל הָעוּבְדָה קָשֶׁה מֵעֲלֵיכֶם וְעַיֵּי' עוֹד בַּיַלְקוּט פ' שְׁמוֹת שֶׁנָּתַן טַעַם לְהַשֵּׁנִי מוֹפְתִים, שֶׁהֶרְאָה הקב"ה לְמֹשֶׁה בַּמַּטֶּה וּבְיָדוֹ וְז"ל וְלָמָּה הֶרְאָה לוֹ הקב"ה לְמֹשֶׁה בְּנָחָשׁ אֶלָּא מַה נָּחָשׁ מֵמִית וְנוֹשֵׁךְ לִבְנֵי אָדָם כָּךְ הָיָה פַּרְעֹה וְעַמּוֹ נוֹשְׁכִים וּמְמִיתִים לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְחָזַר וְנַעֲשָׂה כְּעֵץ יָבֵשׁ כָּךְ הָיָה פַּרְעֹה וְעַמּוֹ כְּעֵץ יָבֵשׁ וְלָמָּה הֶרְאָה לוֹ בְּדָבָר טָמֵא אֶלָּא מַה מְצוֹרָע הַזֶּה טָמֵא וּמְטַמֵּא כָּךְ הָיוּ פַּרְעֹה וְעַמּוֹ טְמֵאִים וּמְטַמְּאִים לְיִשְׂרָאֵל וְחָזַר וְנִטְהַר כָּךְ יִטְהֲרוּ יִשְׂרָאֵל מִטֻּמְאַת מִצְרַיִם, הֲרֵי דְּהֶרְאָה לְמֹשֶׁה הָנֵי שְׁנֵי רָעוֹת שֶׁעוֹשִׂים לָהֶם א' מַה שֶּׁנּוֹשְׁכִים וּמְמִיתִים דְּהַיְינוּ הַכְּאֵב הַקָּשֶׁה וְשִׁעְבּוּדָם הַגָּדוֹל שֶׁמְּשַׁעְבְּדִים בְּגוּפָם, וְהַשֵּׁנִי הוּא הַטֻּמְאָה מַה שֶּׁהֵם מְטַמְּאִים לְיִשְׂרָאֵל וּמְקַלְקְלִים אוֹתָם בְּנַפְשׁוֹתָם, וְזֶהוּ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ: וּלְהָבִין כַּוָּנַת דִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ הַלָּלוּ לָמָּה הֶרְאָה לוֹ בְּנָחָשׁ דַּוְקָא דִּלְרָמֵז הַזֶּה דְּקָאָמַר בַּמִּדְרָשׁ דְּנָחָשׁ נוֹשֵׁךְ וּמֵמִית הֲרֵי לֹא נָחָשׁ בִּלְחוּד הוּא כֵּן רַק כַּמָּה חַיּוֹת נִמְצָאִים בָּעוֹלָם הַנּוֹשְׁכִים וּמַזִּיקִים דּוֹרְסִים וְטוֹרְפִים וּמַזִּיקִים יוֹתֵר גְּדוֹלִים מֵהַנָּחָשׁ וְלָמָּה בָּחַר לְהַרְאוֹת אֶת הָאוֹת בְּנָחָשׁ דַּוְקָא, רַק הָעִנְיָן דְּגַם בְּשִׁעְבּוּד הַגּוּף שֶׁעָשָׂה פַּרְעֹה לָהֶם גַּם כֵּן לֹא הי' עִיקַּר מַחְשַׁבְתּוֹ וְתַכְלִית כַּוָּנָתוֹ לְהַשְׁעִבּוּד בְּעַצְמוֹ וְהָרְוָחַת הָעוֹשֶׂה שֶׁיַּגִּיעַ לוֹ בַּעֲבוֹדָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל רַק עִיקַּר תַּכְלִית מְבֻקָּשׁוֹ הָיָה לְהַחֲטִיאָם וּלְהַעֲבִירָם מִדַּעְתָּם וְדָתָם וְהַשְׁעִבּוּד הי' הִתְחַכְּמוּת לְהוֹצִיא מַחְשַׁבְתָּם הָרָעָה לְפוֹעַל דעי"ז שֶׁיּוֹסִיפוּ עֲלֵיהֶם שִׁעְבּוּד יְהִיוּ יִשְׂרָאֵל מֻכְרָחִין לַעֲזוֹב אֱמוּנָתָם כְּדֵי לְהָקֵל מֵעֲלֵיהֶם הָעוֹל וְכַמְבֹאָר בַּיַלְקוּט שֶׁהֵבִאנוּ לְמַעְלָה שֶׁאָמְרוּ לָהֶם הַמִּצְרִים שֶׁאִם יַנִּיחוּ מִלָּמוּל אֶת בְּנֵיהֶם תִּיקַּל הַשִּׁעְבּוּד מֵעֲלֵיהֶם, וּבָזֶה נָבִין כַּוָּנַת הַמִּדְרָשׁ רַבָּה בְּרֵאשִׁית פ' כ"ז מֵבִיא שָׁם הַפָּסוּק בְּקֹהֶלֶת כִּי כָל יָמָיו מַכְאֹבִים וְכַעַס עִנְיָנוֹ וְז"ל כִּי כָל יָמָיו מַכְאִיבִים אֵלּוּ הַמִּצְרִים שֶׁהִכְאִיבוּ לְיִשְׂרָאֵל בְּמַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים וְכַעַס עֵינֵינוּ שֶׁהִכְעִיסוּ לְהַקָּדוֹשׁ ב"ה בְּמַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים רָמְזוּ לְהָנֵי שְׁנֵי עִנְיָנִים הַנַּ"ל וכמש"כ דְּכָל יָמָיו מַכְאִיבִים דְּתָדִיר הַכְאִיבוּ לְיִשְׂרָאֵל בְּשִׁעְבּוּדָם וְהוֹסִיף עוֹד וְכַעַס עִנְיָנוֹ דְּהָעִנְיָן וְהַתַּכְלִית הַמְבֻקָּשׁ שהי' לָהֶם לְהַמִּצְרִים בְּאוֹתוֹ שִׁעְבּוּד וּמַכְאוֹב הי' רַק לְהַכְעִיס לְהקב"ה כְּדֵי שעי"ז הַשִּׁעְבּוּד יֵוָּכְרְחוּ לַעֲזוֹב דָּתָם וֶאֱמוּנָתָם.

וְרַק שֶׁפַּרְעֹה לֹא הי' יָכוֹל לַעֲשׂוֹת מַחֲשַׁבְתּוֹ בְּגָלוּי לְהֶכְרִיחָם לַעֲבוֹר עַל דָּתָם בְּפֶה מָלֵא בְּלֹא שׁוּם טַעֲנָה כִּי כֵן לֹא יַעֲשֶׂה כִּי מַה לּוֹ לְהִתְעָרֵב בְּעִנְיַן אֱמוּנָתָם וע"כ עָשָׂה מַעֲשֵׂהוּ זָר וְכִסָּה מַחֲשַׁבְתּוֹ בְּמַסְוֶה הַשִּׁעְבּוּד וּבְמַה שֶּׁיִּשְׁעַבְּדֵם תֵּצֵא מַחֲשַׁבְתּוֹ הָרָעָה שֶׁבְּקֶרֶב לִבּוֹ לְפוֹעֵל מֵעַצְמָהּ וּמִמֵּילָא וְהוּא עַל דֶּרֶךְ מַאֲמַר הַכָּתוּב וּפִי רָשָׁע יְכַסֶּה חָמָס וּבִיאוּר זֶה הַכָּתוּב הוּא כְּפִשׁוּטוֹ דְּהֶחָמָס שֶׁהָרָשָׁע עוֹשֶׂה מְכַסִּיהוּ בְּפִיו וְאוֹמֵר שֶׁאֵין כַּוָּנָתוֹ לְזֶה רַק לְדָבָר אַחֵר וְכֵן הִתְנַהֵג עִמָּהֶם פַּרְעֹה, וְלָזֶה הֶרְאָה לוֹ הקב"ה לְמֹשֶׁה הָאוֹת הָרוֹמֵז עַל שִׁעְבּוּד הַגּוּף רַק בְּנָחָשׁ דַּוְקָא דְּכָל הַחַיּוֹת הַמַּזִּיקִים כְּשֶׁנּוֹשְׁכִים וְטוֹרְפִים עוֹשִׂים כֵּן עֲבוּר

הַנָּאתָם כְּדֵי לֶאֱכֹל וְהַנָּחָשׁ אֵין לוֹ הֲנָאָה בִּנְשִׁיכָתוֹ וְהוּא רַק כְּדֵי לְהַזִּיק וּכְמוֹ דְּאִיתָא בְּרֵישׁ מס' תַּעֲנִית דְּשָׁאֲלוּ לְהַנָּחָשׁ אֲרִי דּוֹרֵס וְאוֹכֵל זְאֵב טוֹרֵף וְאוֹכֵל אַתָּה מָה הֲנָאָה יֵשׁ לְךָ בְּהֶזֵּקָךְ, וְגִילָּה הקב"ה לְמֹשֶׁה בְּרֶמֶז זֶה עִיקַּר עוֹמֶק כַּוָּנַת פַּרְעֹה דְּגַם הַשִּׁיעְבּוּד הַגּוּף אֵין הַתַּכְלִית הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ כְּדֵי לְהָרְוִיחַ וַהֲנָאַת מָמוֹן רַק הוּא כְּדֵי לְהַזִּיק וּלְהָרַע לָהֶם כְּדֵי לְקַלְקְלָם וּלְהַחֲטִיאָם, וּבָזֶה מְבֹאָר טַעַם שֶׁל רִיבּוּי הַמַּכּוֹת וְהַיִּסּוּרִים שֶׁשָּׁלַח לְפַרְעֹה וְגוֹדֶל רִיבּוּי הַמּוֹפְתִים שֶׁהֶרְאָה הקב"ה בְּהַמַּכּוֹת כְּמוֹ לְהַרְכִּיב אֵשׁ וּמַיִם בְּמַכּוֹת הַבָּרָד וְכַדּוֹמֶה לָזֶה דִּלְעִנְיַן שֶׁיִּתְרַצֶּה פַּרְעֹה לְשַׁלְּחָם הי' מִסְפִּיקִים גַּם קֶצֶת מִן הַמַּכּוֹת וְרַק כֵּיוָן דְּעִיקַּר הַחֵטְא שֶׁל פַּרְעֹה הי' בָּמָה שֶׁנִּתְכַּוְּנוּ לְהַחֲטִיאָם וְעָשָׂה וְהִצְלִיחַ בָּזֶה דְּקִלְקְלָם הָרְבֵּה וְהִשְׁרִישׁ בְּלִבָּם הָרְבֵּה מִן הָרַע וְהַחֵטְא עַד שֶׁנֶּאֱמַר עֲלֵיהֶם וְהַלְּלוּ עָבְדוּ ע"ז וע"כ בָּאוּ לוֹ כָּל הָעֲונָשִׁים מִיָּדָה כְּנֶגֶד מִידָּה וְתַכְלִיתָם הי' כְּדֵי לְהַשְׁרִישׁ בְּלִבָּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל יִרְאַת ה' וְרוֹמַמְתּוֹ שֶׁיִּהְיוּ נִפְחָדִים מַהֲדַר גְּאוֹנוֹ וְלַעֲקוֹר מִקֶּרֶב לִבָּם כָּל נָטַע וְשׁוֹרֶשׁ הָרַע שֶׁהִשְׁרִישׁ הוּא בְּלִבָּם עַל דֶּרֶךְ מַאֲמַר הַכָּתוּב הִכְרַתִּי גּוֹיִם נָשַׁמּוּ פִּינוֹתָם אָמַרְתִּי אַךְ תִּירְאִי תִּקְחִי מוּסָר, וּלְכָךְ הִכְבִּיד ה' אֶת לֵב פַּרְעֹה בְּחָמֵשׁ מַכּוֹת דַּאֲחֲרוֹנוֹת כְּדֵי שֶׁיּוֹסִיף עָלָיו מַכּוֹת וַעֲונָשִׁים וְהוּא כְּדֵי שֶׁיִּתְוַסֵּף יִרְאַת ה' בְּלִבָּם כִּי בְּכָל מַה שֶׁהוֹסִיפוּ לִרְאוֹת בְּעֵינֵיהֶם מִשְׁפָּטָם וַעֲונָשָׁם שֶׁל מִצְרִים יוֹסִיפוּ לְיָרֵא מִפְּנֵי ה', וּבְחָמֵשׁ מַכּוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת עֲדַיִן לֹא נֶעֱקַר מִלִּבָּם כָּל הָרַע שֶׁהִשְׁרִישׁוּ בָּהֶם הַמְּצָרִים וְלֹא הָיוּ רְאוּיִם עֲדַיִן לִהְיוֹת נִגְאָלִים וע"כ הִכְבִּיד לִבּוֹ כְּדֵי לְהוֹסִיף בְּמַכּוֹת וכמש"נ: וְהִנֵּה כְּשֶׁעָשׂוּ הָעֶגֶל אָמַר מֹשֶׁה רַבֵּינוּ לָמָּה ה' יֶחֱרֶה אַפְּךָ בְּעַמֶּךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּכֹחַ גָּדוֹל וּבְיָד חֲזָקָה וְאִיתָא בַּמִּדְרָשׁ רַבָּה דְּמֹשֶׁה טָעַן דְּמֹשׁוּם שֶׁהָיוּ בְּמִצְרַיִם שֶׁהָיוּ כֻּלָּם עוֹבְדִים ע"ז וּלְכָךְ גַּם הֵם עָשׂוּ אֶת הָעֶגֶל, הֲרֵי דְּגַם בִּיצִיאָתָם עֲדַיִן נִשְׁאַר אֶצְלָם קֶצֶת רֹושֶׁם מִטֻּמְאָתָן שֶׁל מִצְרַיִם עַד שֶׁזֶּה גָּרַם לְהַחֲטִיאָם שֵׁנִית בְּעֶגֶל.

וְדָבָר זֶה נִמְשָׁךְ מִשּׁוּם שִׁילּוּחָם אָז בְּאוֹתוֹ עֵת וְאִם לֹא הי' מְשַׁלְּחָם אָז והי' מוֹסִיף לוֹ עוֹד מַכּוֹת עַד שֶׁלֹּא יהי' נִשְׁאָר בְּלִבָּם שׁוּם רֹושֶׁם וְהָיוּ נַעֲשִׂים כְּמוֹ שֶׁהָיוּ קוֹדֶם יְרִידָתָן לְמִצְרַיִם שֶׁהָיוּ כֻּלָּם זֶרַע קֹודֶשׁ בְּלֹא שׁוּם סִיג וּפְסֹולֶת שִׁבְטֵי יָהּ עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל לֹא הי' נִלְכָּדִים שׁוּב בְּשׁוּם חֵטְא לְעֹולָם והי' אָז הַתִּיקּוּן הַגָּמוּר שֶׁאֲנַחְנוּ מְקַוִּים לוֹ בְּבִיאַת הַמָּשִׁיחַ, וְזֶהוּ שֶׁנִּתְכַּוְּנוּ בַּמִּדְרָשׁ שֶׁהִתְחַלְנוּ וַיְהִי בְּשַׁלַּח כו' הקב"ה אָמַר יַ מָשָׁל לְמֶלֶךְ שֶׁנִּשְׁבָּה בְּנוֹ כו' הִתְחִיל לְהוֹדוֹת אָמַר יַ שֶׁהוֹדָה זֶה הָיִיתִי סָבוּר לְצַעֲרוֹ הָרְבֵּה אָמַר עַל זֶה יַ עַל שֶׁשִּׁלְּחָם עַתָּה בְּעוֹד לֹא הוֹסִיף לוֹ עוֹד עוֹנָשִׁים וּמוּבָן גַּם סִיּוּם הַפָּסוּק לְפִי הַנָּחַת הַדְּרוּשׁ וַיְהִי בְּשַׁלַּח פַּרְעֹה וְלֹא נָחָם אֱלֹקִים דֶּרֶךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים כו' פֶּן יִנָּחֵם הָעָם בִּרְאוֹתָם מִלְחָמָה וְשָׁבוּ מִצְרַיְמָה דעי"ז שֶׁשִּׁלְּחָם אָז לֹא נִחַם דֶּרֶךְ פְּלִשְׁתִּים והי' עֲדַיִן הַחֲשָׁשׁ פֶּן יָשׁוּבוּ לְמִצְרַיִם בִּרְאוֹתָם מִלְחָמָה וְאֵילּוּלֵי לֹא שִׁלָּחָם אָז בְּאוֹתוֹ זְמַן לֹא הָיָה מָקוֹם לָחוּשׁ לָזֶה דְּאִם הָיוּ נַעֲשִׂים נִקְיִים לְגַמְרֵי בְּוַדַּאי דְּלָא הי' נוֹפֵל שׁוּם סְבָרָא לָשׁוּב לְמִצְרַיִם גַּם בִּרְאוֹתָם מִלְחָמָה, וְהָא דְּבֶאֱמֶת לֹא הִכְבִּיד גַּם אַחַר מַכּוֹת בְּכוֹרוֹת אֶת לֵב פַּרְעֹה אֵין לָנוּ לְבַקֵּשׁ טַעַם לְדַרְכֵי ה' עַל מַה לֹא הי' אָז גְּאֻלָּה קַיֶּמֶת וְהִנִּיחַ זֶה עַל גְּאֻלָּה הָאַחֲרוֹנָה וְהוּא מִכְּבָשֵׁי דְּרַחֲמָנָא אֲשֶׁר אֵין לבו"ד לְהַרְהֵר בָּהֶם: וּבָזֶה יְבֹואַר הֵיטֵב דִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ רַבָּה פ' שְׁמוֹת עַל פָּסוּק פָּקֹד פָּקַדְתִּי אֶתְכֶם וְאֶת הֶעָשׂוּי לָכֶם בְּמִצְרָיִם.

וְז"ל פָּקֹד לְהַבָּא פָּקַדְתִּי לְשָׁעָבַר, אֶתְכֶם וְאֶת הֶעָשׂוּי לָכֶם בְּמִצְרָיִם כְּלוֹמַר אֲנִי פּוֹקֵד עַל מִצְרַיִם, וְיֵשׁ לְהָבִין מַהוּ הַכַּוָּנָה מַה שֶׁאָמְרוּ פָּקֹד לְהַבָּא דְּעַל אֵיזוֹ עִנְיָן דִּלְהַבָּא קָאֵי, גַּם

יֵשׁ לְהָבִין סִיּוּם דִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ מַה חִידֵּשׁ בְּמַה שֶׁאָמַר כְּלוֹמַר אֲנִי פּוֹקֵד עַל מִצְרַיִם וְאֵיזוֹ פֵּירוּשׁ בָּאוּ לִשְׁלוֹל בְּתֵיבַת כְּלוֹמַר שֶׁאָמְרוּ וְהַנִּרְאֶה לְפָרְשׁוֹ עַל פִּי מַה דְּאִיתָא בַּמִּדְרָשׁ רַבָּה עַל פָּסוּק וְלֹא נָחָם אֱלֹקִים דֶּרֶךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים מָשָׁל לְמֶלֶךְ שֶׁנִּשְׁבָּה בְּנוֹ וְהָלַךְ הַמֶּלֶךְ וְהִצִּיל אֶת בְּנוֹ וְהָרַג לְלִיסְטִים, וְהִי' הַבֵּן אוֹמֵר כָּךְ וְכָךְ הִכּוּ לִי אע"פ שֶׁהָרָגָן לֹא הִי' מִתְנַחֵם כָּךְ מִצְרַיִם שֶׁיַּעַבְדוּ אֶת יִשְׂרָאֵל וְהֵבִיא עֲלֵיהֶם עֲשֶׂר מַכּוֹת ואפע"כ הִי' אוֹמֵר אֵינִי מִתְנַחֵם עַד שֶׁאֶהֱרֹג אֶת כֻּלָּם שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּנַּעֵר ה' כו' סוּס וְרֹכְבוֹ רָמָה בַיָּם, וְנֶאֱמַר מִצְרַיִם לִשְׁמָהּ תהי' וֶאֱדוֹם לְמִדְבַּר שְׁמָמָה מֵחֲמַס בְּנֵי יְהוּדָה אֲשֶׁר שָׁפְכוּ דָּם נָקִי בְּאַרְצָם עכ"ל הַמִּדְרָשׁ, הֲרֵי מְבֹאָר בַּמִּדְרָשׁ הַלָּז דְּמִלְבַד דְּלָא נִתְנַחֵם ה' בְּהָעֲשָׂר מַכּוֹת שֶׁהִכָּם בְּמִצְרַיִם עַד שֶׁהָרָגָם וְטִבְעָם בַּיָּם רַק דְּגַם אַחַר שֶׁטִּבְעָם לֹא נִתְנַחֵם דַּהֲרֵי הַפָּסוּק שֶׁמֵּבִיא מִצְרַיִם לִשְׁמָהּ תהי' מְדַבֵּר בַּזְּמַן הֶעָתִיד, וְכֵן הוּא מְבֹאָר בַּיַּלְקוּט בְּשַׁלַּח עַל פָּסוּק וְלֹא נָחָם אֱלֹהִים וְז"ל לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בִּיחֶזְקֵאל קִפְּיָטִיל ל"ב בֶּן אָדָם נְהֵה עַל מִצְרַיִם וְהוֹרִידֵהוּ כו' רָדָה וְהַשְׁכָּבָה כו' שְׁמָהּ אָדוֹם כו' אוֹתָם יִרְאֶה פַּרְעֹה וְנִיחָם, א"ל הקב"ה אַתָּה מִתְנַחֵם אֲנִי אֵינִי מִתְנַחֵם מִמַּה שֶׁעָשִׂיתָ לְבָנַי, הֲרֵי דְּדָרַשׁ הַדּ קְרָא דַּוְקָא נַחֵם דְּגַם לֶעָתִיד לָבֹא עֲדַיִן לֹא נִתְנַחֵם עַל שְׁיְעַבּוּד וְגָלוּת מִצְרַיִם, וְלִכְאוֹרָה צָרִיךְ בֵּיאוּר אַחֲרֵי שֶׁכְּבָר עָבַר עֲלֵיהֶם כְּמִפְעָלָם וְשָׁתוּ כּוֹסָם אַמַּאי אֵינוֹ מִתְנַחֵם עוֹד, וּלְפִי הַנַּ"ל יְבֹאַר הֵיטֵב וּנְבָאֵר מְקוֹרָם הַמָּשָׁל שֶׁאָמַר הַמִּדְרָשׁ דְּהִנֵּה מִי שֶׁהֻזָּקָה בְּמַכּוֹת וּפְצָעִים וְחַבּוּרוֹת רצח אע"פ שֶׁכְּבָר נִתְרַפֵּא מֵהֶם אַחַ"כ וְאֵינוֹ נִיכָּר בּוֹ שׁוּם חֻלְיֵי מֵהֶם מ"מ גַּם אַחַר זְמַן נִתְעוֹרֵר קְצָת הַכְּאֵב לִפְרָקִים מְיֻחָדִים וּמַרְגִּישׁ קְצָת צַעַר לִפְרָקִים ע"י הַמַּכּוֹת הָרִאשׁוֹנִים שֶׁהָיוּ בּוֹ וְגַם ע"י אֵיזוֹ סִיבָּה קְטַנָּה וְקַלָּה שֶׁתַּעֲבֹר עָלָיו תּוּכַל לִפְעֹל עָלָיו וּלְחַדֵּשׁ בּוֹ הַיְסוּרִים וְהַחֻלְיֵ שֶׁעָבְרוּ אֲשֶׁר אִלּוּלֵי הַחֻלְיֵ הָרִאשׁוֹן לֹא הִי' בְּכֹחַ זוֹ הַסִּיבָּה לִפְעֹל מְאוּמָה בִּבְרִיאוּתוֹ, וְזֶהוּ הַכַּוָּנָה בְּהַמָּשָׁל לְמֶלֶךְ שֶׁנִּשְׁבָּה בְּנוֹ דאע"פ שֶׁהָרַג לְהַלִּיסְטִים מ"מ זֶה הִי' עַל הָעֵבֶר מַה שֶׁעָשָׂה לִבְנוֹ, אֲבָל אַחַ"כ כָּל זְמַן שֶׁהַבֵּן מַזְכִּיר אֶת הַיְסוּרִים פִּי' שֶׁנִּרְגָּשׁ אֶצְלוֹ אַחַ"כ מִמַּה שֶׁעָשׂוּ לוֹ כְּבָר הֲרֵי נִתְעוֹרֵר אַחַ"כ שִׂנְאִית הַכַּעַס עַל הַלִּיסְטִים מִמַּה שֶׁהַבֵּן סוֹבֵל עַתָּה עַל יְדֵיהֶם ומש"ה אֵינוֹ מִתְנַחֵם גַּם אַחַר שֶׁהָרַג, וּכְמוֹ כֵן מָמָּשׁ הִי' בְּמִצְרַיִם דִּכְשֶׁיֵּרְדוּ לְמִצְרַיִם לֹא הִי' בָּהֶם שׁוּם סִיג וְכֻלָּם הִי' זֶרַע קֹדֶשׁ וּפַרְעֹה הֶחֱטִיאָם ואע"פ שֶׁהָרָגָם וְטִבְעָם בְּיַם סוּף עַל מַה שֶׁעָשׂוּ מִכְּבָר לְיִשְׂרָאֵל מ"מ הֲרֵי עֲדַיִן קְצָת רֹושֶׁם נִשְׁאַר מִפְּעֻלָּתָם עַד שהי' גָּרַם לַעֲשׂוֹת הָעֵגֶל וּמִן חֵטְא הָעֵגֶל נִתְחַדְּשׁוּ אַחַ"כ כָּל הַחֲטָאִים וּכְמוֹ כֵן כָּל הַיְסוּרִים וְהַגְּלֻיּוֹת שֶׁיִּשְׂרָאֵל סוֹבְלִים הַכֹּל הוּא מִן הָעֵגֶל וּכְמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ חֲזַ"ל בְּמַסֶּכְתָּא שַׁבָּת אִלְמָלֵא לֹא נִשְׁתַּבְּרוּ הַלּוּחוֹת אֵין כָּל אֻמָּה וְלָשׁוֹן שׁוֹלֶטֶת בָּהֶם שֶׁנֶּאֱמַר חָרוּת עַל הַלֻּחוֹת אַל תִּקְרָא חָרוּת אֶלָּא חֵירוּת מְשִׁיְעְבּוּד מַלְכוּת וּמִי הֵם הַגּוֹרְמִים אֶת כָּל זֶה הֲלֹא הֵם הַמְּצָרִים הָרִאשׁוֹנִי' הֵם הַיְסוֹד לְכָל זֶה, ומש"ה בְּכָל זְמַן שֶׁנִּתְרַחֵשׁ בְּיִשְׂרָאֵל אֵיזוֹ חֵטְא חֲלִילָה וְכֵן אַחַ"כ כְּשֶׁסּוֹבְלִים יִשְׂרָאֵל עֹנֶשׁ וְיִסּוּרִים חֲלִילָה עַל זֶה הַחֵטְא נִתְעוֹרֵר שִׂנְאִית הַכַּעַס עַל הַמְּצָרִים יַעַן כִּי הֵמָּה הֵם הָיוּ בְּעוֹכְרֵיהֶם וְזֶהוּ שֶׁאָמַר בַּמִּדְרָשׁ דְּלֶעָתִיד לָבֹא יֹאמַר הַקָּדוֹשׁ ב"ה דַּעֲדַיִן לֹא נִתְנַחֵם בְּמִצְרַיִם מִמַּה שֶׁעָשׂוּ לְבָנָיו וּמֵבִיא ראי' מִפָּסוּק מִצְרַיִם לִשְׁמָהּ תהי' וֶאֱדוֹם לְמִדְבַּר שְׁמָמָה מֵחֲמַס בְּנֵי יְהוּדָה אֲשֶׁר שָׁפְכוּ דָּם נָקִי בְּאַרְצָם ופי' הַכָּתוּב דְּמִצְרַיִם תהי' לִשְׁמָהּ מֵחֲמַס בְּנֵי יְהוּדָה אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּאַרְצָם פי' דַּעֲבוּר הֶחָמָס שֶׁעָשׂוּ בְּנֵי יְהוּדָה בְּאַרְצָם עֲבוּר זֶה תהי' מִצְרַיִם לִשְׁמָהּ.

וְזֶהוּ גַּם כֵּן כַּוָּנַת הַמִּדְרָשׁ רַבָּה הַנַּ"ל שֶׁאָמַר פָּקֹד לְהַבָּא פָּקַדְתִּי לְשָׁעֲבַר אֶתְכֶם וְאֶת הֶעָשׂוּי. לָכֶם בְּמִצְרַיִם כְּלוֹמַר אֲנִי פּוֹקֵד עַל מִצְרַיִם כַּוָּנָתוֹ דְּבָא לִשְׁלוֹל דְּלָא נִפְרֹשׁ הַךְ בְּמִצְרַיִם עַל הֶעָשׂוּי לָכֶם וְיִהְיֶ' הַפֵּירוּשׁ שֶׁפּוֹקֵד מַה שֶׁעוֹשִׂים לָהֶם הַמִּצְרִיִּים דְּעַל זֶה לֹא שַׁיָּיךְ לְהַבָּא דְּמַה שֶׁעָשׂוּ כְּבָר עָבַר וּמְפָרֵשׁ הַמִּדְרָשׁ הַךְ בְּמִצְרַיִם דְּקָאֵי עַל פָּקֹד וּפֵירוּשׁ דְּאָמַר לָהֶם דְּהֵן מַה שֶׁעָבַר וְהֵן מַה שֶׁיִּהְיֶ' לְהַבָּא, הֵן מַה שֶׁאַתֶּם עוֹשִׂים שֶׁלֹּא כְּדַת הַתּוֹרָה וְהֵן הֶעָשׂוּי לָכֶם דְּהַיְינוּ מַה שֶׁאַתֶּם סוֹבְלִים עֲבוּר עֲוֹנוֹתֵיכֶם הַכֹּל אֲנִי פּוֹקֵד עַל הַמְצָרִים שֶׁהֵמָּה יִשְׂאוּ וְיִסְבְּלוּ עֲבוּר זֹאת כִּי הֵם הַגּוֹרְמִים לְכָל זֶה וּכְמַאֲמַר הַכָּתוּב וְנָשָׂא הַשָּׂעִיר עָלָיו כו', וְכֵן הִתְפַּלֵּל דָּוִד וְאָמַר תְּנָה עָוֹן עַל עֲוֹנָם וְאַל יָבֹאוּ בְּצִדָקוֹתֵיךְ פי' שֶׁבְּיָקֵשׁ שֶׁיְּגֻלַּל עַל הַמִּצְרִי' גַּם הֶעָוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל יַעַן כִּי הֵמָּה הַגּוֹרְמִים לְכָל זֶה: וְהִנֵּה כְּבָר נִתְבָּאֵר דְּעִיקַּר תַּכְלִית כַּוָּנַת הַמִּצְרִי' הי' לְהַחֲטִיאָם וְנִתְחַכְּמוּ בָּזֶה דע"י שִׁיְּעַבְּדוּם הַקָּשֶׁה יֻכְרְחוּ יִשְׂרָאֵל לַעֲזוֹב דָּתָם, אָמְנָם תַּכְלִית הַכַּוָּנָה לֹא גִּילָה פַּרְעֹה וּכְמוֹ שֶׁהֵבֵאנוּ הַכָּתוּב וּפִי רָשָׁע יְכַסֶּה חָמָס וְכִיסָּה אוֹתָהּ בְּמַסְוֶה הֲרִיוַח וְהַשָּׂכָר שֶׁיַּגִּיעַ לוֹ בַּעֲבוֹדָתָם דְּאֵין בָּזֶה עוֹלָה כָּל כָּךְ אִם לְרִיוַח הַמָּמוֹן יִשְׁתַּעְבֵּד בַּעֲבָדָיו, וְכַאֲשֶׁר הִמְלִצְנוּ עַל דֶּרֶךְ זֶה הַכָּתוּב בִּתְהִלִּים הִנֵּה יְחַבֵּל אָוֶן וְהָרָה עָמָל וְיָלַד שָׁקֶר, גִּלָּה לָנוּ הַכָּתוּב מִצְפּוֹנֵי לֵב רָשָׁע אֲשֶׁר רַק לְרַע כַּוָּנָתוֹ וְרַק יְכִסֵּם בְּמַשָּׂאוֹן שֶׁלֹּא יוֹדַע עוֹמֶק מַחֲשַׁבְתּוֹ כִּי עוֹלֵל עֲלִילוֹת בְּרָשָׁע וע"כ מְכַסֵּהוּ בְּדָבָר אַחֵר כִּי זֶהוּ הַמְבֻקָּשׁ אֶצְלוֹ, וְזֶה אֲשֶׁר הִמְשִׁילוּ לְהָרָה עָמָל והי' לוֹ לְיַלֵּד ג"כ אוֹתוֹ הַדָּבָר כְּמוֹ שֶׁהוּא בְּהֶרְיוֹן וְאֵינוֹ כֵּן רַק מוֹלִיד שֶׁקֶר וְלֹא הֶעָמָל שֶׁבְּקִרְבּוֹ, וְעַל דֶּרֶךְ זֶה פֵּירַשְׁנוּ הֶמְשֵׁךְ הַכְּתוּבִים בִּתְהִלִּים קִפְיָטִיל ב' לָמָּה רָגְשׁוּ גוֹיִם וּלְאֻמִּים יֶהְגּוּ רִיק יִתְיַצְּבוּ מַלְכֵי אֶרֶץ וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ יָחַד עַל ה' וְעַל מְשִׁיחוֹ נְנַתְּקָה אֶת מוֹסְרוֹתֵימוֹ וְנַשְׁלִיכָה מִמֶּנּוּ עֲבוֹתֵימוֹ, וּבַגְּמָ' בְּרָכוֹת (דַּף ו') מְבוֹאָר דְּפְסוּקִים אֵלּוּ קָאֵי עַל מִלְחֶמֶת גּוֹג וּמָגוֹג וְאָמְרוּ לָמָּה נִסְמְכָה פָּרָשַׁת אֲבָשָׁלוֹם לְמִלְחֶמֶת גּוֹג וּמָגוֹג אִם יֹאמַר לְךָ אָדָם כְּלוּם יֵשׁ עֵבֶד שֶׁמּוֹרֵד בְּרַבּוֹ אֱמוֹר לוֹ כְּלוּם יֵשׁ בֵּן שֶׁמּוֹרֵד עַל אָבִיו אֶלָּא הָוֵי הָכִי נָמֵי הָנֵי וְיֵשׁ לְהָבִין הַכַּוָּנָה בָּזֶה דְּאִם יֹאמַר לְךָ אָדָם דַּהֲרֵי מִלְחֶמֶת גּוֹג וּמָגוֹג יהי' בְּפִרְסוּם רַב וּבְעַם גָּדוֹל יַעֲלֶה עַל יְהוּדָה וְאֵיךְ יִפּוֹל בְּזֶה שׁוּם סָפֵק וְהַכְחָשָׁה, וְצָרִיךְ לוֹמַר דְּכַוָּנָתָם עַל עַתָּה כְּדֵי שֶׁיַּאֲמִינוּ הַיּוֹם בְּמִלְחֶמוֹת גּוֹג וּמָגוֹג שֶׁיִּהְיֶ' לֶעָתִיד, אֲבָל לְפִי מַה שֶׁנִּתְבָּאֵר לְמַעְלָה יִתְפָּרֵשׁ הַכֹּל עַל נָכוֹן וּכְמוֹ שֶׁנִּבְאַר דְּהִנֵּה בְּמִלְחַמְתּוֹ שֶׁל גּוֹג וּמָגוֹג עָצָם עוֹמֶק מַחֲשַׁבְתּוֹ וְתַכְלִית כַּוָּנָתוֹ בְּזֶה הֲרֵי מְפֹרָשׁ כָּאן בַּפָּסוּק דְּכַוָּנָתוֹ לְהַעֲבִיר אֶת יִשְׂרָאֵל מִדָּתָם וּכְמוֹ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב יִתְיַצְּבוּ מַלְכֵי אֶרֶץ וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ יָחַד עַל ה' וְעַל מְשִׁיחוֹ וּבְיָאוּר הַכָּתוּב נִרְאֶה פָּשׁוּט דְּאָמַר דְּהֵם נִצָּבִים לְהִלָּחֵם עִם ה' וְעִם מְשִׁיחוֹ דְּהוּא כְּלַל עֲדַת יִשְׂרָאֵל.

וְאָמַר עוֹד נְנַתְּקָה אֶת מוֹסְרוֹתֵימוֹ פי' שֶׁיֹּאמְרוּ הָעַכּוּ"ם נְנַתֵּק אֶת הַמּוֹסֵרוֹת שֶׁנִּקְשְׁרוּ שְׁנֵיהֶם יַחַד דְּהַמּוֹתָרוֹת שֶׁנִּקְשְׁרוּ יַחַד ה' וּמְשִׁיחוֹ נְנַתֵּק אוֹתָם וְנַשְׁלִיכָה מִמֶּנּוּ עֲבוֹתֵימוֹ דְּנַשְׁלִיךְ מֵהֶם הָעֲבוֹתוֹת שֶׁנֶּאֱרְגוּ וְנִקְשְׁרוּ יַחַד דְּהַיְינוּ הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת שֶׁהֵם מִקְשָׁרִים לִבּוֹת יִשְׂרָאֵל לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם נַשְׁלִיךְ אוֹתָם מֵהֶם הֲרֵי לְהֶדְיָ' דְּעִיקַּר כַּוָּנָתָם יהי' לְבַטֵּל אֶת עִם יִשְׂרָאֵל מִקִּדּוּשָׁתָם וְהִתְחַבְּרוּתָם לה'.

אָמְנָם לְהַגִּיד הַדָּבָר הַזֶּה קָבָל עַם הַלֹּא יָבוֹשׁ כִּי רַבִּים יִמְנָעוּהוּ מִבָּא בְּדָמִים עֲבוּר דָּבָר זֶה, וע"כ יִטְמֹן כַּוָּנָתוֹ זֹאת וְרַק טַעַם וְסִיבָּה אַחֶרֶת יַגִּיד לְשׂוֹאֲלָיו עַל מַה זֶּה יִרְעַשׁ כָּל הָאָרֶץ לְמִלְחָמָה גְּדוֹלָה כָּזוֹ, וְדָבָר זֶה מְבוֹאָר לָנוּ בִּיחֶזְקֵאל קִפְיָטִיל ל"ח בְּהַנָּבָא עַל גּוֹג וּמָגוֹג אָמַר שָׁם הַכָּתוּב והי' בַּיּוֹם הַהוּא יַעֲלוּ דְבָרִים עַל לְבָבְךָ וְחָשַׁבְתָּ מַחֲשֶׁבֶת רָעָה וְאָמַרְתָּ

אֶעֱלֶה עַל אֶרֶץ פְּרָזוֹת וגו' לִשְׁלוֹל שָׁלָל וְלָבוֹז בַּז שֶׁבָּא וּדְדָן יֹאמְרוּ לְךָ הֲלִשְׁלוֹל שָׁלָל אַתָּה בָּא הֲלָבוֹז בָּז הַקְהַלְתָּ קָהָלֶיךָ, מַשְׁמָעוּת הַכָּתוּב דִּשְׁבָא וּדְדָן יִשְׁאֲלוּ לוֹ בְּדָרְךְ תמי' הַאִם לָבוֹז בָּז הַקָהִיל וְהוּא יִשְׁתּוֹק וְלֹא יִמְצָא לוֹ מַעֲנֶה.

אָמְנָם הוּא הַדָּבָר אֲשֶׁר אָמַרְנוּ אָמַר הַכָּתוּב דְּבִיּוֹם הַהוּא יַעֲלוּ דְבָרִים עַל לִבֶּךָ וְחָשַׁבְתָּ מַחֲשֶׁבֶת רַע דְּמַחֲשַׁבְתּוֹ תהי' רַק לְרַע גָּמוּר וְכַמְבוֹאָר בִּתְהִלִּים כַּוָּנָתוֹ דְּהוּא עַל ה' וְעַל מְשִׁיחוֹ וְאָמַרְתָּ אֶעֱלֶה כו' לִשְׁלוֹל שָׁלָל וְלָבוֹז בַּז אָמַר דְּאַתָּה תַּסְתִּיר מַחְשַׁבְתְּךָ וְתֹאמַר דְּכַוָּנָתְךָ הוּא מִשּׁוּם לִשְׁלוֹל שָׁלָל דְּבַזֶּה אֵין הָעוֹלָה גְּדוֹלָה כָּל כָּךְ כִּי כֵן דֶּרֶךְ כָּל הַלְּאֻמִּים לְהִלָּחֵם לְמַעַן לִשָּׁלֵל שָׁלָל וְכֵן מָצִינוּ בְּמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל לְכוּ וּפִשְׁטוּ יְדֵיכֶם בִּגְדוּד וְאֵין כַּוָּנָתוֹ לְהַכְעִיס אֶת ה', וְגַם שֶׁבָּא וּדְדָן יֹאמְרוּ לְךָ הֲלִשְׁלוֹל שָׁלָל אַתָּה בָא כְּלוֹמַר הַאִם בֶּאֱמֶת רַק זֶהוּ תַּכְלִית כַּוָּנָתְךָ דְּגַם בְּעֵינֵיהֶם יהי' הַדָּבָר לְפֶלֶא וְחִידָה סְתוּמָה דְּבִשְׁבִיל לָבוֹז בָּז תִּקָּהֵל קְהִילָה כָּזוֹ לְהַרְעִישׁ מִלְחָמָה גְּדוֹלָה כָּזֹאת, וְכֵיוָן דְּגוֹג יְכַסֶּה כַּוָּנָתוֹ וְגַם בִּנְבוּאַת יְחֶזְקֵאל אֵינוֹ מְפוֹרָשׁ כַּוָּנָתוֹ וְאָמַר רַק שֶׁיִּהְיֶ' לוֹ מַחֲשָׁבָה רָעָה בְּלִבּוֹ אֲבָל לֹא גִּילָּה הַנָּבִיא מַהוּ הַמַּחֲשָׁבָה שֶׁיַּחְשׁוֹב וְלָזֶה בָּאוּ הַכְּתוּבִים בִּתְהִלִּים וְהוֹדִיעוּ לָנוּ מַחֲשַׁבְתּוֹ וְאָמַר הַכָּתוּב לָמָּה רָגְשׁוּ גּוֹיִם שׁוֹאֵל לְעַצְמוֹ לָמָּה יִרְגְּשׁוּ הַגּוֹיִם וְיַרְעִישׁוּ עַם רַב לְהִלָּחֵם וּלְאוּמִּים יֶהֱגּוּ רִיק דְּמַה שֶׁאוֹמְרִים בְּפִיהֶם וּמַהֲגִים שֶׁכַּוָּנָתָם רַק לְמַעַן לִשְׁלוֹל שָׁלָל הוּא דִּבְרֵי רִיק וּבְטֵלִים דְּאֵין זֶה אֲמִיתִּית כַּוָּנָתָם וּבָאָה הַנְּבוּאָה וְהֵשִׁיב לְעַצְמוֹ כְּלוֹמַר אֲנִי אַגִּיד לָכֶם כַּוָּנָתוֹ יִתְיַצְּבוּ מַלְכֵי אֶרֶץ וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ יָחַד עַל ה' וְעַל מְשִׁיחוֹ דְּזֶהוּ עִיקַּר כַּוָּנָתוֹ לְהִלָּחֵם עִם ה' וּלְהַעֲבִיר עִם יִשְׂרָאֵל מִדָּתָם, וְזֶהוּ כַּוָּנַת הגמ' בִּבְרָכוֹת דִּלְהָכִי נִסְמְכָה זֶה לְמַעֲשֶׂה דְּאַבְשָׁלוֹם דְּאִם יֹאמַר לְךָ אָדָם כְּלוּם יֵשׁ עֶבֶד שֶׁמּוֹרֵד עַל רַבּוֹ פִּי' שֶׁלֹּא יִרְצֶה לְקַבֵּל מִמְּךָ שֶׁזֹּאת הִיא כַּוָּנַת גּוֹג וּמָגוֹג וְיֹאמַר דְּנַדַּאי כְּפִיו כֵּן לִבּוֹ וְכַוָּנָתוֹ רַק לִשְׁלוֹל שָׁלָל דְּכְלוּם יֵשׁ עֶבֶד שֶׁמּוֹרֵד עַל רַבּוֹ אֱמוֹר לוֹ כְּלוּם יֵשׁ בֵּן שֶׁמּוֹרֵד עַל אָבִיו וכו'.

וְזֶהוּ שֶׁמְּסַיֵּים הַפָּסוּק בִּיחֶזְקֵאל שָׁם, וְנִשְׁפַּטְתִּי אִתּוֹ בְּדֶבֶר וּבְדָם וְגֶשֶׁם שׁוֹטֵף וַאֲבָנֵי אֶלְגָּבִישׁ כו' וְהִתְגַּדַּלְתִּי וְהִתְקַדַּשְׁתִּי לְעֵינֵי גּוֹיִם רַבִּים וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי ה', דְּאִם הָיָה מַחְשֶׁבֶת גּוֹג וּמָגוֹג רַק לְמַעַן לִשְׁלוֹל שָׁלָל וְהוּא רַק לִדְחוֹק אֶת יִשְׂרָאֵל הָיָה דַּי אִם הקב"ה מַצִּילֵנוּ מִיָּדוֹ אֲשֶׁר כָּל גְּבוּרָתוֹ יַעֲלוּ בְּתוֹהוּ וְרַק כִּי יַעַן עִיקַּר כַּוָּנָתוֹ הוּא לְמַעֵט כְּבוֹד שָׁמַיִם וע"כ בָּאוּ עָלָיו עוֹנָשִׁים נוֹרָאִים וּמוֹפְתִים בְּשָׁמַיִם וָאָרֶץ וְהִתְגַּדַּלְתִּי וְהִתְקַדַּשְׁתִּי לְעֵינֵי גּוֹיִם רַבִּים וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי ה' הָפַךְ כַּוָּנָתָם הָרָעָה, וְעִנְיָן זֶה הי' ג"כ בְּמִצְרַיִם דְּמָצִינוּ דְּהִכְבִּיד ה' אֶת לֵב פַּרְעֹה שֶׁלֹּא לְשַׁלְּחָם וַהֲלֹא וַדַּאי דְּאֵין הקב"ה בָּא בִּטְרוּנְיָא עִם בְּרִיּוֹתָיו שֶׁיַּחֲזִיק לֵב רָשָׁע שֶׁלֹּא יָשׁוּב מִמַּעֲשָׂיו הָרָעִים לְמַעַן יוּכַל לְהַעֲנִישׁוֹ יוֹתֵר רַק הָעִנְיָן כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר דְּכֵיוָן דְּעִיקַּר חֶטְאוֹ שֶׁל פַּרְעֹה הי' בְּמַה שֶׁקִּלְקֵל אֶת יִשְׂרָאֵל וְהִשְׁרִישׁ בְּלִבָּם כֹּחַ הָרַע וְהַחֵטְא וע"כ הַכָּבוֹד אֶת לִבּוֹ לְמַעַן רַבּוֹת מוֹפְתִים וְעָנְשִׁים בְּמִצְרַיִם כְּדֵי שֶׁעַל יְדֵיהֶם יַעֲקֹר הָרָע מִלֵּב יִשְׂרָאֵל וּלְהוֹסִיף יִרְאַת ה' בְּלִבָּם כִּי כָּל מַה שֶׁהוֹסִיפוּ לִרְאוֹת מִשְׁפָּטוֹ הוֹסִיפוּ לִירֹא מִפְּנֵי ה' וּמַהְדֵּר גְּאוֹנוֹ וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר: וְעוֹד זֹאת כִּי ע"י מַחֲשַׁבְתּוֹ הָרָעָה אֲשֶׁר הַצָּפִין בְּקֶרֶב לִבּוֹ הִיא בְּעַצְמָהּ הי' הַסִּיבָּה לְהַכְבִּיד אֶת לִבּוֹ וּלְהוֹסִיף לוֹ מַכּוֹת וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר דְּהִנֵּה הַפָּסוּק אָמַר בְּפָרָשַׁת שְׁמוֹת לֵךְ וְאָסַפְתָּ אֶת זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם פָּקֹד פָּקַדְתִּי אֶתְכֶם כו' וְאוֹמַר אֶעֱלֶה אֶתְכֶם כו' אֶל אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי כו', וּבָאתָ אַתָּה וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַאֲמַרְתֶּם אֵלָיו ה' אֱלֹהֵי הָעִבְרִים נִקְרָא עָלֵינוּ וְעַתָּה נֵלְכָה נָּא דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר

וְנִזְבְּחָה לה' אֱלֹהֵינוּ, וַאֲנִי יָדַעְתִּי כִּי לֹא יִתֵּן אֶתְכֶם מֶלֶךְ מִצְרַיִם לַהֲלוֹךְ וְלֹא בְּיָד חֲזָקָה וְשָׁלַחְתִּי אֶת יָדִי וְהִכֵּיתִי אֶת מִצְרַיִם בְּכֹל נִפְלְאוֹתַי אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה בְּקִרְבּוֹ.

וְהַנִּרְאֶה לְפָרֵשׁ הַמָּשָׁךְ הַכְּתוּבִים דְּצִוָּה לְמֹשֶׁה דִּלְיִשְׂרָאֵל יַגִּיד הָאֱמֶת שֶׁיִּגְאָלֵם לְגַמְרֵי וְיִבִיאֵם אֶל אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי, וּלְפַרְעֹה צִוָּה שֶׁיְּבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ דֶּרֶךְ בַּקָּשָׁה וּבְמַעֲנֶה רַךְ כְּאָדָם הַמְבַקֵּשׁ מֵחֲבֵירוֹ דָּבָר קָטָן שְׁאֵינוֹ חָשׁוּב לְהַנּוֹתֵן וְלֹא יַקְפִּיד עָלָיו וכמאה"כ נַלְכָה נָּא דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְנִזְבְּחָה לה' אֱלֹהֵינוּ, וְאֵין נָא אֶלָּא לְשׁוֹן בַּקָּשָׁה וּבְיִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ רַק דָּבָר קָטָן שֶׁיְּשַׁלְּחֵם רַק שְׁלֹשָׁה יָמִים וּמוּבָן הַדָּבָר שאח"כ יָשׁוּבוּ לְמִצְרַיִם וְהוֹסִיף עוֹד לוֹמַר לוֹ הַמָּקוֹם שֶׁיֵּלְכוּ שָׁמָּה וְהוּא לְהַמִּדְבָּר שֶׁבְּאוֹתוֹ מָקוֹם לֹא יוּכְלוּ לִבְרֹחַ מִמֶּנּוּ לְגַמְרֵי מְחֻוַּסַּר מְזוֹנוֹת וּמִפְּנֵי הַחַיּוֹת וּנְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים וּבַעַל כָּרְחֲךָ מֻוכְרָחִים הֵם לָשׁוּב מִצְרַיִם, רַק יֵלְכוּ לַעֲבֹד שָׁם אֶת ה' וְיָשׁוּבוּ לָהֶם, וְהִנֵּה הָא דְּיָשׁוּבוּ לָהֶם לְאַחַר ג' יָמִים לֹא אָמַר לוֹ בְּפֵירוּשׁ רַק דְּכֵן מוּבָן לִכְאוֹרָה מֵהַמָּשָׁךְ דְּבָרָיו, וּבְנִדְאֵי דְּיֵשׁ לְהָבִין מַדּוּעַ צִוָּה ה' לְדַבֵּר כֵּן עִם פַּרְעֹה וְלֹא אָמַר לוֹ מִתְּחִילָּה שֶׁיְּשַׁלְּחֵם לְגַמְרֵי רַק הָעִנְיָן דְּקֵיצִים עִם פַּרְעֹה עִם עִיקַּשׁ תִּתְפַּל דְּדִיבּוּרוֹ הַנִּגְלִית שֶׁל מֹשֶׁה הי' לְפַרְעֹה כְּמְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ בַּקָּשָׁה קְטַנָּה לְפִי מַה שֶּׁפַּרְעֹה מִסְתַּתֵּר בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ וְאוֹמְרִבְּפִיו כִּי רַק לְהַרְיוֹחַ שֶׁל שִׂכַר הַמְּלָאכָה מְגַמָּתוֹ וְאֵין דַּעְתּוֹ לְהַעֲבִירָם מִדָּתָם וא"כ בְּנִדְאֵי מַהוּ נֶחֱשָׁב חֶסְרוֹן מְלָאכָה שֶׁל שְׁלֹשָׁה יָמִים אֵצֶל מֶלֶךְ גָּדוֹל כְּפַרְעֹה וַאֲנַחְנוּ רוֹאִים דְּכַמָּה פְּעָמִים יִתֵּן הָאָדוֹן הֶנָּחָה לַעֲבָדָיו שֶׁיָּנוּחוּ אֵיזוֹ יָמִים מִמְּלַאכְתָּם, וּבֶאֱמֶת אִילּוּ הי' כַּוָּנָתוֹ כְּמוֹ שֶׁאוֹמֵר בְּפִיו דהי' מַסְכִּים עַל זֶה תֵּיכֶף דְּאֵינוֹ כְּדַאי לְפָנָיו לְסִבּוֹל עֲבוּר זֶה גַּם מַכָּה אַחַת, וְרַק שה' יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ הֵטִיל קוֹץ בְּעֵינֵי פַּרְעֹה בְּמַה שֶּׁאָמַר לוֹ שֶׁיִּזְבְּחוּ שָׁם וַיַּעַבְדוּ אֶת ה' דְּזֶה הי' כְּמוֹ שֶׁעָר בְּנַפְשׁוֹ דְּהוּא נֶגֶד כָּל עִיקָּר עוֹמֶק כַּוָּנָתוֹ וְהֵם מְבַקְּשִׁים מִמֶּנּוּ לְהָרוּס אֶת כָּל הַיְסוֹד אֲשֶׁר פָּעַל בְּיָמִים שֶׁעָבְרוּ וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עָשׂוּ עַצְמָם כְּאִלּוּ סוֹבְרִים שֶׁאֵין לוֹ שׁוּם כַּוָּנָה אַחֶרֶת טְמוּנָה בְּלִבּוֹ רַק זֹאת אֲשֶׁר אוֹמֵר בְּפִיו וְהוּא הֲרִיוַח שֶׁל הַמְּלָאכָה וּמַה שֶּׁיַּעַבְדוּ אֶת ה' לֹא אִיכְפַּת לי' כְּלָל וּמִדִּבּוּרָם שֶׁל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֵלָיו עַצְמוֹ הֲוָכְבַד לִבּוֹ יוֹתֵר בְּמַה שֶּׁרָאָה אוֹתָם מְפַיְּסִים אוֹתוֹ בְּדָבָר קָטָן שֶׁיַּנִּיחֵם רַק לַעֲבֹד אֶת ה' וְהוּא בְּעַצְמוֹ יוֹדֵעַ דְּזֶהוּ עִיקַּר הַקְּפִידָא שֶׁלּוֹ וְכָל מְגַמָּתוֹ בְּהַשִּׁעְבּוּד הוּא רַק שֶׁלֹּא יַעַבְדוּ אֶת ה' וְשָׁפַט מִזֶּה שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים אֶת הַטָּמוּן בְּלִבּוֹ וְהוֹכִיחַ מִזֶּה שֶׁהֵם אוֹמְרִים כֵּן מֵעַצְמָם וְלֹא ה' שְׁלָחָם אַחֲרֵי שֶׁאֵינָם עוֹמְדִים עַל עִיקַּר מַחֲשַׁבְתּוֹ ועי"ז הֲוָכְבְּדָה לִבּוֹ יוֹתֵר, וְזֹאת בְּעַצְמָהּ גָּרְמָה לוֹ לִסְבּוֹל כָּל הַמַּכּוֹת וְהִנֵּה גַּם אָז כְּשֶׁלֹּא רָצָה לְשַׁלְּחָם לֹא הי' יָכוֹל לְהָעִיז וּלְגַלּוֹת טַעְמוֹ דְּכַוָּנָתוֹ הוּא שֶׁלֹּא יַעַבְדוּ אֶת ה' רַק גַּם אָז אָמַר שֶׁמַּקְפִּיד גַּם עַל הֲרִיוַח שֶׁל שְׂכַר מְלָאכָה שֶׁל ג' יָמִים וּכְמוֹ שֶׁאָמַר לָהֶם פַּרְעֹה הֵן רַבִּים עַתָּה עַם הָאָרֶץ וְהִשְׁבַּתֶּם אוֹתָם מִסִּבְלוֹתָם, וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב וַאֲנִי יָדַעְתִּי כִּי לֹא יִתֵּן אֶתְכֶם מֶלֶךְ מִצְרַיִם לַהֲלוֹךְ וְלֹא בְּיָד חֲזָקָה כְּלוֹמַר הֲגַם כִּי בְּקַשְׁתְּךָ הָא קְטַנָּה עכ"ז יָדַעְתִּי כִּי גַּם זֶה הַמְּעַט לֹא יִתֵּן לָכֶם מִשּׁוּם דאע"ג דְּנִרְאוֹת כַּקְּטַנָּה גְּדוֹלָה הִיא אֲצָלוֹ וְרַק שֶׁמְּנִיעָתוֹ לֹא יהי' בְּיָד חֲזָקָה וּבְפִרְסוּם כִּי לֹא יוּכַל לְהָעִיז פָּנָיו וְלוֹמַר שֶׁמַּקְפִּיד עַל עֲבוֹדַת ה' רַק יֹאמַר שֶׁמַּקְפִּיד עַל הַמְּלָאכָה, וְרַק לְבַסּוֹף אַחַר מַכּוֹת חֹשֶׁךְ נִתְרַצָּה בַּעַל כָּרְחוֹ וְאָמַר לְכוּ עִבְדוּ אֶת ה' כִּדְבֶרְכֶם רַק צֹאנְכֶם וּבְקַרְכֶם יֻצַּג נָתַן לָהֶם רְשׁוּת גַּם לַעֲבֹד אֶת ה' וְרַק בְּתִנָּאי שֶׁלֹּא יִקְחוּ צֹאנָם אִתָּם כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעַבְדוּ אֶת ה' בִּזְבִיחַת צֹאן וּבָקָר רַק יַעַבְדוּ אוֹתוֹ בִּשְׁאָרֵי עֲבוֹדוֹת שֶׁהַזְּבִיחָה הי' לוֹ קָשֶׁה יוֹתֵר מִן הַכֹּל שהי' הָעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל הַמִּצְרִים, וְיַעַן כִּי אָז הִתְעַקֵּשׁ עֲבוּר ע"ז שֶׁלּוֹ בָּאָה לוֹ אַח"כ מַכּוֹת בְּכוֹרוֹת שֶׁהֵם הָיוּ הַמַּקְרִיבִים קָרְבָּנוֹת וְאָמַר

ג"כ וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים, וּבָזֶה מְבֹאָר הֵיטֵב הַפְּסוּקִים פ' בְּשַׁלַּח מַה שֶּׁאָמְרוּ מַה זֹּאת עָשִׂינוּ כִּי שִׁלַּחְנוּ אֶת יִשְׂרָאֵל מֵעָבְדֵנוּ וּבְוַדַּאי דְּיֵשׁ לְהָבִין דְּכִי הֵם מֵרְצוֹנָם שָׁלְחוּ אוֹתָם וַהֲלֹא יָצְאוּ בְּיָד רָמָה בַּעַל כָּרְחָם וְהַאֵיךְ שַׁיָּיךְ בָּזֶה חֲרָטָה, וּלְפִי הַנַּ"ל מוּבָן דְּבַתְּחִילָּה לֹא בִּקְּשׁוּ מִמֶּנּוּ רַק עַל ג' יָמִים וְלַעֲבֹד אֶת ה' וְרַק אַחַ"כ כְּשֶׁשִּׁלָּחָם שִׁלָּחָם לְגַמְרֵי וכמאה"כ כְּשֶׁשִּׁלְּחוֹ כָּלָה גָּרֵשׁ יְגָרֵשׁ אֶתְכֶם מִזֶּה פי' דאע"ג דְּתִבַּקְּשׁוּ מִמֶּנּוּ רַק עַל ג' יָמִים עכ"ז בְּשֶׁשִּׁלְּחוֹ יְגָרֵשׁ אֶתְכֶם לְגַמְרֵי וְלַחֲלוּטִין מִפַּחַד לִבָּבוֹ אֲשֶׁר יִפְחַד כָּל זְמַן הֱיוֹת יִשְׂרָאֵל בְּאַרְצָם וע"כ בִּיקְּשׁוּ שֶׁיֵּלְכוּ מֵהֶם לְגַמְרֵי וכמאה"כ שָׁמַח מִצְרַיִם בְּצֵאתָם כִּי נָפַל פַּחְדָּם עֲלֵיהֶם, וְזֶהוּ שֶׁנִּתְחָרְטוּ אַחַ"כ ע"ז מַה זֹּאת עָשִׂינוּ כִּי שִׁלַּחְנוּ אֶת יִשְׂרָאֵל מֵעָבְדֵנוּ דְּנִהְיוּ דְּלִעְבּוּד אֶת ה' הָיִינוּ מֻזְכָּרִים לְהַנִּיחָם אֲבָל לָמָּה עָשִׂינוּ מֵעַצְמֵנוּ יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁבִּיקְּשׁוּ מֵאִתָּנוּ וְהוֹסַפְנוּ מֵעַצְמֵנוּ יוֹתֵר מִבַּקָּשַׁת מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְהוּא מַה שֶּׁהִנַּחְנוּ אוֹתָם מֵעֲבוֹדָתֵנוּ וְזֶה גָּרַם לָהֶם לִרְדּוֹף אַחֲרֵיהֶם אֶל תּוֹךְ הַיָּם סוּף, לְמַעַן יִתְגַּדֵּל שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ וכמאה"כ וַיַּאֲמִינוּ בה' וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ: וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם פַּרְעֹה יְהִי כֵן ה' עִמָּכֶם כַּאֲשֶׁר אֲשַׁלַּח אֶתְכֶם וְאֶת טַפְּכֶם רְאוּ כִּי רָעָה נֶגֶד פְּנֵיכֶם לֹא כֵן לְכוּ נָא הַגְּבָרִים כִּי אוֹתָהּ אַתֶּם מְבַקְּשִׁי' וּבַמִּדְרָשׁ אִיתָא עַל הָא דְּאָמַר רָאוּ שֶׁהֶרְאָה לָהֶם מַזָּל דָּם עוֹלֶה לְנֶגְדָּם בַּמִּדְבָּר וְהקב"ה הֶפְכוֹ לְדַם מִילָה, הִנֵּה פַּרְעֹה אָחַז כָּאן דַּרְכּוֹ אֲשֶׁר בְּהַהַתְחָלָה הי' כַּוָּנָתוֹ רַק לְהַעֲבִירָם מִדַּעַת קוֹנָם וְנִתְחַכֵּם לְעַוְּתָם בְּקוֹשִׁי הַשִּׁעְבּוּד דעי"ז יַנִּיחוּ דָּתָם, וְעַתָּה כַּאֲשֶׁר כְּשֶׁל כּוֹחוֹ לִסְבֹּל עוֹל הַמַּכּוֹת וְנִשְׁבַּר מַטֵּה הָרֶשַׁע הִתְחִיל לַהֲדִיחָם בְּעֵצוֹת רָעוֹת וּלְהָנִיעַ אֶת לִבָּם מֵעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּפֶה רַךְ שֶׁלֹּא יִרְצוּ הֵם לֵילֵךְ לַמִּדְבָּר כִּי הַכּוֹכָב עוֹלֶה לְנֶגְדָּם, וְהִנֵּה בְּתַרְגּוּם אוּנְקְלוֹס עַל פָּסוּק זֶה אִיתָא חֲזוּ אֲרֵי בִּישָׁא דְּאַתּוּן סְבִירִין לְמֶעְבַּד לְקַבֵּל אַפֵּיכוֹן לְאַסְתַּחֲרָא, וּדְבָרָיו אֵינָם מוּבָנִים וְהַנִּרְאֶה דְּפַרְעֹה אָמַר לָהֶם שֶׁלֹּא יִרְצוּ לֵילֵךְ לְקַבֵּל עַל עַצְמָם עֲבוֹדָתוֹ שֶׁל מָקוֹם בַּמִּדְבָּר דַּהֲרֵי כָּל הָאוֹתוֹת שֶׁבָּהֶם אַתֶּם מַכְרִיחִים אוֹתִי לַעֲשׂוֹת כִּרְצוֹנְכֶם הוּא רִיבּוּי הָעֲנָשִׁים וְגַדְלוּת הַמַּכּוֹת שֶׁהוּא מַעֲנִישׁ לְהַמְּצָרִים עַל שֶׁמְּסָרְבִים נֶגֶד צִיּוּיו וַהֲרֵי מִזֶּה תָּבִינוּ כִּי גַּם אַתֶּם תִּסְבְּלוּ כֵּן אח"ז כַּאֲשֶׁר לֹא תְקַיְּמוּ כָּל מִצְוֹתָיו וְאָדָם אֵין צַדִּיק בָּאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא יֶחֱטָא וְהַנְהָגָתוֹ הַכֹּל בָּעֲנָשִׁים גְּדוֹלִים וע"כ יוֹתֵר נָכוֹן הַפְּרִישָׁה מִלְּקַבֵּל עֲבוֹדָתוֹ וְדָתוֹ עַל דֶּרֶךְ מאה"כ בִּיהוֹשֻׁעַ כ"ד לֹא תוּכְלוּ לַעֲבֹד אֶת ה' כו' כִּי תַעַזְבוּ אֶת ה' וְכִילָּה אֶתְכֶם כו', וְזֶהוּ שֶׁאָמַר לָהֶם רְאוּ דע"י הַמַּכּוֹת הָאֵלּוּ תִּרְאוּ כִּי רָעָה נֶגֶד פְּנֵיכֶם בָּמָה שֶׁאַתֶּם מְקַבְּלִים אוֹתוֹ לְאָדוֹן, וְהִנֵּה בְּמַסֶּכְ' כְּתֻבּוֹת אִיתָא גֵּר קָטָן מַטְבִּילִין אוֹתוֹ עַל דַּעַת ב"ד דִּזְכוּת הוּא לוֹ, לֵימָא מְסַיְּעַ לוֹ הַגִּיּוֹרֶת שֶׁנִּתְגַּיְּרָה פְּחוּתָה מִבְּנוֹת ג' שָׁנִים וְדָחֵי הָכָא במ"ע בְּגֵר שֶׁנִּתְגַּיֵּיר בָּנָיו עִמּוֹ דְּנִיחָא לי' בְּמַה דַּעֲבִיד אַבָּוְהָנָן, וְהִנֵּה כָּל זֶה שַׁיָּיךְ בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ זְכוּת וְחוֹבָה וְאָז אָמְרִינַן דְּבֵישׁ לוֹ אָב בְּוַדַּאי גַּם לְהַקָּטָן נִיחָא יוֹתֵר בָּמָה דַּעֲבִיד אָבִיו וּמִקְרֵי זְכוּת וְיכוֹלִים לַעֲשׂוֹת לוֹ כֵּן אֲבָל דָּבָר שֶׁהוּא וַדַּאי חוֹבָה הֲרֵי גַּם אָבִיו אֵינוֹ יָכוֹל לָחוּב לְבָנָיו שֶׁלֹּא בְּפָנָיו בְּעוֹדוֹ קָטָן, וְזֶהוּ שֶׁאָמַר לָהֶם יְהִי כֵן ה' עִמָּכֶם כַּאֲשֶׁר אֲשַׁלַּח אֶתְכֶם וְאֶת טַפְּכֶם רְאוּ כִּי רָעָה נֶגֶד פְּנֵיכֶם הִתְלַבֵּשׁ בִּכְסוּת צַדִּיק שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי לְהַנִּיחַ לָהֶם הַטַּף יַעַן כִּי הַחוֹב גָּלוּי וּמְבֹאָר בִּרְאִיַּית חוּשַׁיי, לֹא כֵן לְכוּ נָא הַגְּבָרִים כִּי אוֹתָהּ אַתֶּם מְבַקְּשִׁים אַתֶּם הַגְּדוֹלִים לְכוּ עִבְדוּ הֲגַם כִּי רָעָה הוּא עכ"ז אֵין בְּיָדִי לִמְנוֹעַ אֶתְכֶם יַעַן אַתֶּם מְבַקְּשִׁים אוֹתָהּ הָרָעָה שֶׁאַתֶּם רוֹאִים וְאַתֶּם רוֹצִים לַחְבּוֹל בְּעַצְמְכֶם אֲבָל בְּטַף הֲרֵי אֵין לָכֶם רְשׁוּת לָחוּב לָהֶם שֶׁלֹּא מִדַּעְתָּם: דְּרוּשׁ ז בְּפָרָשָׁה שְׁמַע כְּתִיב בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדֶךָ וּבְפָרָשָׁה וְהי' אִם שָׁמוֹעַ כְּתִיב בְּכָל לְבַבְכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם וְלָא

כְּתִיב וּבְכָל מְאֹדְכֶם, וְיֵשׁ לְהָבִין הַטַּעַם, וְעַיֵּי' בְּסֵפֶר נָפֶשׁ הַחַיִּים מַה שֶּׁכָּתַב בָּזֶה, וְהָעִנְיָן י"ל דְּהִנֵּה במס' סַנְהֶדְרִין דַּף ע"ד אִיתָא דְּעַל כָּל עֲבֵירוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה יַעֲבוֹר וְאַל יֵהָרֵג חוּץ מע"ז וְגִילּוּי עֲרָיוֹת וּשְׁפִיכוּת דָּמִים דְּיֵהָרֵג וְאַל יַעֲבֹר, וְיָלִיף שָׁם ש"ד וְגִילּוּי עֲרָיוֹת מִקְּרָא דְּכַאֲשֶׁר יָקוּם אִישׁ עַל רֵעֵהוּ וּרְצָחוֹ נֶפֶשׁ, וע"ז יָלִיף שָׁם שֶׁהֲרֵי נֶאֱמַר בְּכָל נַפְשְׁךָ, וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה דַּהֲרֵי אִיתָא במס' בְּרָכוֹת מִפְּנֵי מַה קָדְמָה שְׁמַע לְוָהָי' אִם שָׁמוֹעַ בַּתְּחִילָּה יְקַבֵּל עָלָיו עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם וְאַחַ"כ יְקַבֵּל עָלָיו עֹל מִצְוֹת הֲרֵי דְּפָרְשָׁה והי' אִם שָׁמוֹעַ קָאֵי עַל פְּרָטֵי הַמִּצְוֹת וּכְמוֹ שֶׁאָמַר והי' אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹתַי וַהֲרֵי גַּם בְּפָרָשָׁה זוֹ כְּתִיב בְּכָל נַפְשְׁכֶם וְנִילּוֹף מני' דְּעַל כָּל עֲבֵירוֹת יֵהָרֵג וְאַל יַעֲבֹר, רַק גַּם זֶה נִיחָא דַּהֲרֵי בְּסַנְהֶדְרִין שָׁם אִיתָא לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּצִינְעָא אֲבָל בְּפַרְהֶסְיָא אֲפִילּוּ עַל מִצְוָה קַלָּה יֵהָרֵג וְאַל יַעֲבֹר וּפַרְהֶסְיָא נִקְרָא כְּשֶׁיֵּשׁ עֲשָׂרָה מִיִּשְׂרָאֵל וְכִדְאִיתָא בַּגְּמָרָא שָׁם דְּיִשְׂרָאֵלִים דַּוְקָא בָּעִינַן, וַהֲרֵי פָּרָשָׁה והי' אִם שָׁמוֹעַ נֶאֱמְרָה בִּלְשׁוֹן רַבִּים וּבְרַבִּים הֲרֵי בֶּאֱמֶת עַל כָּל עֲבֵירוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה יֵהָרֵג וְאַל יַעֲבֹר, וְזֶהוּ גּוּפוֹ הַטַּעַם הָא דְּפָרָשָׁה שְׁמַע נֶאֱמְרָה בִּלְשׁוֹן יָחִיד וּפָרָשָׁה והי' נֶאֱמְרָה בִּלְשׁוֹן רַבִּים, דְּבַתְּחִילָּה כָּתְבָה הַתּוֹרָה פ' שְׁמַע בִּלְשׁוֹן יָחִיד כִּי הֵיכִי דְּנֵדַע דְּעַל ע"ז גַּם בְּיָחִיד וּבְצִינְעָא יֵהָרֵג וְאַל יַעֲבֹר וְשׁוּב כָּתְבָה פָּרָשָׁה והי' לְאַשְׁמְעִינַן דְּשְׁאָרֵי מִצְוֹת אֵין לָהֶם דִּינוֹ שֶׁל ע"ז וַחֲלוּקִים מני' וְאֵינוֹ מְחַוֶּיב לְמָסוֹר נַפְשׁוֹ עֲלֵיהֶם רַק בְּפַרְהֶסְיָא דְּהַיְינוּ בָּרַבִּים, ומש"ה לָא כְּתִיב שָׁם בְּכָל מְאֹדְכֶם דַּהֲרֵי מְבוֹאָר בשו"ע יו"ד סִימָן קנ"ז דְּמָמוֹן מְחַוֶּיב לִיתֵּן כָּל אֲשֶׁר לוֹ בְּעַד כָּל עֲבֵירָה דְּכָל אֲשֶׁרלָאִישׁ יִתֵּן בְּעַד נַפְשׁוֹ וַאֲפִי' בְּצִינְעָא, וּלְעִנְיַן מָמוֹן נִשְׁאֲרוּ כָּל הַמִּצְוֹת עַל אוֹתוֹ הַדִּין שֶׁנֶּאֱמְרָה בְּפָרָשָׁה רִאשׁוֹנָה דְּגַם בְּצִינְעָא חַיָּיב ומש"ה לָא כְּתִיב בְּכָל מְאֹדְכֶם לְאַשְׁמְעִינַן דְּרַק בִּנְפָשׁוֹת חָלוּק שְׁאָרֵי מִצְוֹת מע"ז אֲבָל לְעִנְיַן מָמוֹן שָׁוִים הֵם וְאִם הי' כְּתִיב בְּכָל מְאֹדְכֶם הֲרֵי הָיְינוּ אוֹמְרִים דְּגַם לְעִנְיַן מָמוֹן חֲלוּקִים הֵם מע"ז וּבָעֵינַן פַּרְהֶסְיָ' דַּוְקָא, אָמְנָם זֶהוּ רַק לְפִי הַפֵּירוּשׁ דִּבְכָל מְאֹדֶךָ הַיְינוּ בְּכָל מָמוֹנְךָ אֲבָל הֲרֵי בַּבְּרָכוֹת אִיתָא דָּבָר אַחֵר בְּכָל מְאֹדֶךָ בְּכָל מִדָּה וּמִדָּה שֶׁמּוֹדֵד לְךָ הֱוֵי מוֹדֶה לוֹ בְּמִאד מְאֹד מִכָּאן שֶׁחַיָּיב אָדָם לְבָרֵךְ עַל הָרָעָה כְּשֵׁם שֶׁמְּבָרֵךְ עַל הַטּוֹבָה וּלְפִי פֵּירוּשׁ זֶה הֲרֵי עֲדַיִן יֵשׁ לְעַיֵּין לָמָּה לֹא נֶאֱמַר בְּכָל מְאֹדְכֶם בְּפָרָשָׁה והי' אִם שָׁמוֹעַ: וְהַנִּרְאֶה דִּבְמַסֶּ' מְגִילָּה דַּף ל"א אִיתָא דְּאֵין מַפְסִיקִין בַּקְּלָלוֹת פֵּירוּשׁ אֶלָּא אֶחָד קוֹרֵא כֻּלָּם, וְקָאָמַר בַּגְּמָרָא מנה"מ אר"ח ב"ר גַּמְדָּא אר"א דְּאָמַר קְרָא מוּסַר ה' בְּנִי אַל תִּמְאָס וְאַל תָּקוֹץ בְּתוֹכַחְתּוֹ, ר"ל אָמַר לְפִי שֶׁאֵין אוֹמְרִים בְּרָכָה עַל הַפֻּרְעָנִיּוֹת כו' אָמַר אַבָּיֵי לֹא שָׁנוּ אֶלָּא קְלָלוֹת שֶׁבְּתוֹרַת כֹּהֲנִים אֲבָל שֶׁבְּמִשְׁנֵה תּוֹרָה פּוֹסֵק מ"ט הַלָּלוּ בִּלְשׁוֹן רַבִּים אֲמוּרוֹת וּמֹשֶׁה מִפִּי הַגְּבוּרָה אֲמָרָן וְהַלָּלוּ בִּלְשׁוֹן יָחִיד אֲמוּרוֹת וּמֹשֶׁה מִפִּי עַצְמוֹ אֲמָרָן, הֲרֵי דְּקָאָמַר אַבָּיֵי שְׁנֵי טְעָמִים בְּמַה דְּהָנֵי דְּשֶׁל מִשְׁנֵה תּוֹרָה קִילָא מִשֶּׁל תו"כ דִּבְלִשׁוֹן יָחִיד אֲמוּרוֹת וּמֹשֶׁה מִפִּי עַצְמוֹ אֲמָרָן, וע"ש בְּטוּרֵי אֶבֶן שֶׁכָּתַב דְּאָמַר הָנֵי שְׁנֵי חִילּוּקִים נֶגֶד הַשֵּׁנִי טְעָמִים דְּאָמְרִינַן מִקּוֹדֶם בְּהָא דְּאֵין מַפְסִיקִין דְּנֶגֶד טַעְמוֹ דר"א דְּקָאָמַר דְּאֵין לְהַפְסִיק מֹשִׁוּם דִּכְתִיב מוּסַר ה' בְּנִי אַל תִּמְאָס קָאָמַר אַבָּיֵי דְּכָל מִשְׁנֵה תּוֹרָה הֲרֵי מֹשֶׁה מִפִּי עַצְמוֹ אֲמָרָם וְאֵינָם בִּכְלַל הַפְסוּק דְּמוּסַר ה' בְּנִי אַל תִּמְאָס וְנֶגֶד טַעְמוֹ שֶׁל ר"ל דְּאָמַר מִשּׁוּם דְּאֵין אוֹמְרִים בְּרָכָה עַל הַפֻּרְעָנִיּוֹת קָאָמַר אַבָּיֵי דְּמִשְׁנֵה תּוֹרָה קִילָא דִּבְלִשׁוֹן יָחִיד אֲמוּרוֹת וְלָא חֲמִירָא כָּל כָּךְ, וְהַנִּרְאֶה לְהַסְבִּיר הָעִנְיָן דְּהִנֵּה בְּטַעְמוֹ שֶׁל מ"ד דְּקָאָמַר שֶׁאֵין אוֹמְרִים בְּרָכָה עַל הַפֻּרְעָנִיּוֹת כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' הַטַּעַם בְּשֵׁם הַמִּדְרָשׁ דְּכֵיוָן דהקב"ה כְּבָיְכוֹל בְּצַעַר כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל הֵם חֲלִילָה בְּצַעַר אֵינוֹ בְּדִין שֶׁיִּהְיוּ בָּנַי בְּצַעַר וַאֲנִי מְתְבָּרֵךְ, וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה

עַל זֶה דַּהֲרִי מִשְׁנָה מְפוֹרֶשֶׁת הוּא בַּבְּרָכוֹת דְּחַיָּיב אָדָם לְבָרֵךְ עַל הָרָעָה כְּשֵׁם שֶׁמְּבָרֵךְ עַל הַטּוֹבָה, וְעַיַּ' בָּרָ"ן מְגִילָּה שָׁם שֶׁהִקְשָׁה כֵּן, רַק זֶה יֵשׁ לְיַשֵּׁב לִכְאוֹרָה דר"ל אֲזַל בָּזֶה לְשִׁיטָתוֹ דְּבִמַּסְ' תַּעֲנִית דַּף ט"ז אִיתָא שְׁהָיוּ גוֹזְרִין תַּעֲנִית הָיוּ נוֹתְנִין אֵפֶר עַל גַּבֵּי תֵּיבָה וְאָמְרִינַן שָׁם וְלָמָּה נוֹתְנִין אֵפֶר ע"ג תֵּיבָה אר"י בֶּן פַּזִּי עִמּוֹ אָנֹכִי בְּצָרָה ר"ל אָמַר בְּכָל צָרָתָם לוֹ צָר וְהִנֵּה נ"מ בֵּין ר"י בֶּן פַּזִּי לר"ל נִרְאֶה פָּשׁוּט דלר"י בֶּן פַּזִּי הָא מֻוכְרָח מַהַפָּסוּק דְּגַם בְּצַעַר דְּיָחִיד חֲלִילָה ג"כ כְּבְיָכוֹל גַּם הוּא בְּצַעַר ור"ל לָא ס"ל הַהִ דְּרָשָׁה וּמְפָרֵשׁ הַפָּסוּק עִמּוֹ אָנֹכִי בְּצָרָה הַיְינוּ לְהוֹשִׁיעַ לוֹ וּכְמוֹ דְּמְסַיֵּים הַפָּסוּק אֲחַלְּצֵהוּ וַאֲכַבְּדֵהוּ אׇרֶךְ יָמִים אַשְׂבִּיעֵהוּ וְאַרְאֵהוּ בִּישׁוּעָתִי ומש"ה אָמַר ר"ל קְרָא אַחֲרִינָא דְּבְכָל צָרָתָם לוֹ צָר וּמַהַהִ קְרָא הֲרֵי לֵיכָּא הוֹכָחָה רַק עַל צַעַר דְּרַבִּים חֲלִילָה וְלֹא בְּצַעַר דְּיָחִיד חֲלִילָה וּבַמְּכִילְתָּא פָּרָשָׁה בָּא אִיתָא וְכֵן אַתָּה מוֹצֵא כָּל זְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל בְּצַעַר כְּבְיָכוֹל שְׁכִינָה עִמָּהֶם כו' וְנֶאֱמַר בְּכָל צָרָתָם לוֹ צָר אֵין לִי אֶלָּא צַעַר רַבִּים צָרַת יָחִיד מִנַּיִן ת"ל עִמּוֹ אָנֹכִי בְּצָרָה אֲחַלְּצֵהוּ וכו' הֲרֵי לְהֶדְיָא דְּמִקְּרָא דְּבְכָל צָרָתָם לֵיכָּא לְמֵידַק רַק עַל רַבִּים וְלֹא עַל יָחִיד, וא"כ הֲרֵי י"ל דר"ל אָזַל בָּזֶה לְשִׁיטָתוֹ דס"ל במס' מְגִילָּה דְּאֵין אוֹמְרִים בְּרָכָה עַל הַפֻּרְעָנִיּוֹת דס"ל דְּכֵינָן דְּכְבְיָכוֹל בְּצַעַר לֹא שַׁיָּיךְ לְבָרֵךְ וְקָשֶׁה לְדִידַ' הַמִּשְׁנָה דְּחַיָּיב אָדָם לְבָרֵךְ עַל הָרָעָה כְּשֵׁם שֶׁמְּבָרֵךְ עַל הַטּוֹבָה ומש"ה אָמַר בְּתַעֲנִית לְקָרָא דְּבְכָל צָרָתָם לוֹ צָר וס"ל דְּבְיָחִיד אֵינוֹ בְּצַעַר וְנִיחָא הַמִּשְׁנָה דְּחַיָּיב לְבָרֵךְ דְּאַיְירִי בְּיָחִיד, ור"י בֶּן פַּזִּי דס"ל דְּרָשָׁה דְּעִמּוֹ אָנֹכִי בְּצָרָה וּלְדִידַ' הָא גַּם בְּיָחִיד כֵּן לֹא יִסְבּוֹר כר"ל בַּמְּגִילָּה רַק יִסְבּוֹר דאע"ג דְּכְבְיָכוֹל בְּצַעַר מ"מ שַׁיָּיךְ לְבָרֵךְ וּמְפָרֵשׁ הַטַּעַם דְּתְנַן דְּאֵין מַפְסִיקִין בַּקְּלָלוֹת מִשּׁוּם מוּסַר ה' בְּנִי אַל תִּמְאָס וכר"ח בֶּן גַּמְדָּא אר"א, וְזֶהוּ דְּקָאָמַר אַבַּיֵי דְּבְכָל מִשְׁנֵה תּוֹרָה פּוֹסֵק וְלֹא שַׁיָּיךְ טַעְמָא דר"ל דְּבִלְשׁוֹן יָחִיד אֲמוּרָה וּבְכָל יָחִיד הֲרֵי וַדַּאי דְּמְבָרֵךְ ממ"נ וְגַם ר"ל הֲרֵי בע"כ מוֹדֶה בּוֹ יהי' מֵאֵיזֶה טַעַם שֶׁיִּהְיֶ' וּכְדִתְנַן בִּבְרָכוֹת דְּחַיָּיב לְבָרֵךְ, וְהַיּוֹצֵא מִזֶּה דלר"ל הָא דְּתְנַן דְּחַיָּיב לְבָרֵךְ עַל הָרָעָה בע"כ לֹא קָאֵי רַק עַל שֶׁל יָחִיד וְלֹא עַל שֶׁל רַבִּים וא"כ לפי"ז הֲרֵי נִיחָא שַׁפִּיר הָא דְּבְפָרָשָׁה שְׁמַע דְּכְתִיב בִּלְשׁוֹן יָחִיד נֶאֱמַר בָּהּ בְּכָל מְאׇדֶךָ וּבְפָרָשָׁה והי' אִם שָׁמוֹעַ דְּנֶאֱמְרָה בִּלְשׁוֹן רַבִּים לָא כְּתִיב בְּכָל מְאׇדֶךָ, וּבְזֶה יֵשׁ לוֹמַר דר' מֵאִיר אָזַל לְשִׁיטָתוֹ דְּבְמַסְ' סַנְהֶדְרִין קָאָמַר ר"מ בִּזְמַן שֶׁאָדָם בְּצַעַר שְׁכִינָה מַה לָּשׁוֹן אוֹמֶרֶת קַלֵּנִי וְקָאֵי שָׁם עַל הַנִּדּוֹנִים בְּסַנְהֶדְרִין יעו"ש, הֲרֵי דנ"ל דְּגַם בְּיָחִיד כְּבְיָכוֹל בְּצַעַר וא"כ אִיהוּ לָא מָצֵי דְּרִישׁ לִקְרָא דְּבְכָל מְאׇדֶךָ בְּכָל מִדָּה וּמִדָּה שֶׁמּוֹדֵד לְךָ הֲוֵי מוֹדֶה לוֹ מִכָּאן שֶׁחַיָּיב לְבָרֵךְ עַל הָרָעָה דְּהָא לְדִידַ' אֵין מָקוֹם לְחַלֵּק בֵּין רַבִּים לְיָחִיד וא"כ הָא תִּיקְשֶׁה אַמַּאי לָא כְּתִיב גַּם בְּפָרָשָׁה והי' אִם שָׁמוֹעַ בְּכָל מְאׇדְכֶם ומש"ה דָּרַשׁ בְּכָל מְאׇדֶךָ בְּכָל מָמוֹנְךָ דִּלְפִי דְּרָשָׁה זוֹ הָא נִיחָא שַׁפִּיר הָא דְּלָא כְּתִיב כֵּן בְּפָרָשָׁה והי' וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְמַעְלָה וְשׁוּב אֵין לוֹ לר"מ דְּרָשָׁה דְּחַיָּיב לְבָרֵךְ עַל הָרָעָה ומש"ה ר"מ לְשִׁיטָתוֹ קָאָמַר בְּסַנְהֶדְרִין דַּף מ"ח ר"מ אוֹמֵר מִנַּיִן שֶׁכְּשֵׁם שֶׁמְּבָרֵךְ עַל הַטּוֹבָה מְבָרֵךְ עַל הָרָעָה שֶׁנֶּאֱמַר אֲשֶׁר נָתַן לָךְ כו', וְעַיַּ' במס' בְּרָכוֹת דַּף נ"ח הָרוֹאֶה בְּתֵּי יִשְׂרָאֵל בְּחׇרְבָּנָן אוֹמֵר בָּרוּךְ כו' ולר"ל לָא אָתֵי הַהִ בָּרַיְיתָא רַק כר"מ דְּלִדִידֵיהּ אֵין חִילּוּק וְגַם בְּרַבִּים מְבָרֵךְ לר"מ: אָמְנָם עִיקַּר קוּשְׁיָ' הָרָ"ן יֵשׁ לְתָרְצָהּ בְּדֶרֶךְ אַחֵר, וְהוּא בְּדֶרֶךְ מָשָׁל בְּשָׁעָה שֶׁהָרוֹפֵא מַזְהִיר לָאָדָם זְהִירוּת הַרְבֵּה שֶׁיִּשְׁמוֹר מַהֶם דְּאִם לֹא יִשְׁמוֹר אֶת עַצְמוֹ בְּתַכְלִית הַשְּׁמִירָה יֶחֱלֶה ר"ל וְיִצְטָרֵךְ לִסְבּוֹל יִסּוּרִים הַרְבֵּה בִּרְפוּאָתוֹ וְהוֹלֵךְ וּמוֹנֶה לוֹ יִסּוּרֵי הָרַבִּים שֶׁיִּסְבּוֹל כְּדֵי לְאַיֵּים עָלָיו שֶׁיִּהְיֶ' זָהִיר יוֹתֵר בְּנִדּאי דְּתִסְמֹר שַׂעְרַת רֹאשׁוֹ וְהוּא בְּצַעַר גָּדוֹל אִם יַעֲלֶה בְּיָדוֹ לִהְיוֹת

זָהִיר אוֹ לֹא, אֲבָל מִי שֶׁכְּבָר עָבַר עַל אַזְהָרַת הָרוֹפֵא וְנַחֲלָה ר"ל וְהָרוֹפֵא מְרַפֵּא אוֹתוֹ בְּיִסּוּרִים בְּוַדַּאי דְּאָז נוֹתֵן רַב תּוֹדָה לְהָרוֹפֵא עַל מַעֲשָׂיו וְאֵינוֹ מִצְטַעֵר כְּלָל עַל הַיִּסּוּרִים כֵּיוָן דְּיוֹדֵעַ דְּהֵם יָשִׁיבוּ לוֹ רְפוּאָתוֹ וְיַחֲזוֹר עַל יְדֵיהֶם לִבְרִיאוּתוֹ הָרִאשׁוֹנָה, וְכֵן הַדָּבָר דְּבִקְרִיאַת הַתּוֹרָה יִרְאֶה עוֹצֶם הָעֲוֹנָשִׁים בְּוַדַּאי דְּכָל אָדָם בְּצַעַר ומש"ה ס"ל לר"ל דְּלֹא שַׁיָּיךְ אָז לְבָרֵךְ ומש"ה אֵין מַפְסִיקִין אֲבָל מִי שֶׁכְּבָר עָבַר אֵיזֶה עֲבֵירָה וּבָאוּ עָלָיו יִסּוּרִים הֲרֵי אֵין לוֹ לְהִצְטַעֵר בָּזֶה וְאַדְרַבָּה יֵשׁ לוֹ לְקַבְּלָם בְּשִׂמְחָה יַעַן כִּי הֵם הֵם מְמָרְקִים עֲוֹנוֹתָיו וְהֵם דֶּרֶךְ רְפוּאָתוֹ וּמְבִיאִי' אוֹתוֹ לְדֶרֶךְ חַיִּים, וּכְמוֹ דְּמְבוֹאָר בַּמִּדְרָשׁ פָּרָשָׁה אֱמוֹר עַל פָּסוּק וּלְקַחְתֶּם לָכֶם, הֲדָא הוּא דִכְתִיב תּוֹדִיעֵנִי אֹרַח חַיִּים שׂוֹבַע שְׂמָחוֹת אֶת פָּנֶיךָ אָמַר דָּוִד לִפְנֵי הקב"ה תּוֹדִיעֵנִי בְּאֵיזוֹ פִילוֹן מְפֻלָּשׂ לְחַיֵּי העוה"ב, ר' יוּדָן אָמַר אָמַר הקב"ה לְדָוִד אִם חַיִּים אַתָּה צָרִיךְ יְסוּרִים אַתָּה צָרִיךְ כְּדִכְתִיב וְדֶרֶךְ חַיִּים תּוֹכַחַת מוּסָר, ומש"ה שַׁיָּיךְ שַׁפִּיר לְבָרֵךְ גַּם עַל הָרָעָה ר"ל וּכְמוֹ דְּאִיתָא במס' בְּרָכוֹת חַיָּיב אָדָם לְבָרֵךְ עַל הָרָעָה כְּשֵׁם שֶׁמְּבָרֵךְ עַל הַטּוֹבָה נ"מ דְּבָעֵי לְקַבְּלִינְהוּ בְּשִׂמְחָה דְּאֵין לוֹ לְצַעֵר רַק יִשְׂמַח עֲלֵיהֶם לְפִי שֶׁעַל יָדָם הוּא חוֹזֵר בִּתְשׁוּבָה, וְזֶהוּ בֵּיאוּר הַכָּתוּב תְּהִלִּים אֵין מְתוֹם בִּבְשָׂרִי מִפְּנֵי זַעְמֶךָ אֵין שָׁלוֹם בַּעֲצָמַי מִפְּנֵי חַטָּאתִי אָמַר דאע"ג דְּאֵין מְתוֹם בִּבְשָׂרִי עכ"ז לֹא הִצְטַעֵר עֲלֵיהֶם כְּלָל רַק אֵין שָׁלוֹם בַּעֲצָמַי מִפְּנֵי חַטָּאתִי הִצְטַעֵר עַל הַחַטָּאִים שֶׁגָּרְמוּ כָּל זֶה וּמִתְחָרֵט עֲלֵיהֶם, וּבְזִכְרוֹנִי שֶׁרָאִיתִי פי' פָּסוּק זֶה כֵּן כְּתִיב עַל סֵפֶר וְשָׂכַחְתִּי מְקוֹמוֹ, וְזֶהוּ מאה"כ הִנֵּה יָפָה דּוֹדִי אַף נָעִים, וְאִיתָא בַּיַּלְקוּט שִׁיר הַשִּׁירִים עַל פָּסוּק זֶה אַף שֶׁאַתָּה מֵבִיא עָלֵינוּ יִסּוּרִים נָעִים הוּא שֶׁאָנוּ עוֹשִׂין תְּשׁוּבָה, וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר דְּהוּא לְטוֹבָה, וְגַם בְּגָלוּתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֵין לָהֶם לְהִצְטַעֵר בְּעִיקָּר עַל קוֹשִׁי הַשִּׁעְבּוּד כְּלָל רַק עַל כְּבוֹד ה' שֶׁנִּתְמַעֵט ע"י הַגָּלוּת וְעַל הָעֲוֹנוֹת שֶׁגָּרְמוּ לָנוּ הַשִּׁעְבּוּד, אֲבָל הַשִּׁעְבּוּד בְּעַצְמוֹ אֵין לְהִצְטַעֵר כְּלָל כֵּיוָן דְּאֵינוֹ בְּגֶדֶר נְקָמָה בָּנוּ חָלִילָה רַק בְּדֶרֶךְ רְפוּאָה לְהָסֵר חֵטְא וָפֶשַׁע, וְאַדְרַבָּה הוּא מוֹפֵת לְאַהֲבָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל וַעֲדַיִין חַבִּיבוּתָא גְּבֵן בְּמַה שה' יִתְבָּרֵךְ חוֹשֵׁשׁ לְהָסִיר בְּדִילָנוּ וְסִיגֵנוּ וְלֹא הִשְׁלִיכָנוּ מֵעַל פָּנָיו וּכְמַאֲמַר הַכָּתוּב כַּאֲשֶׁר יִסַּר אִישׁ אֶת בְּנוֹ ה' אֱלֹהֶיךָ מְיַסְּרֶךָּ: וְהִנֵּה הַפָּסוּק אוֹמֵר בְּיִרְמְיָ' ט"ו שֹׁלַח מֵעַל פָּנַי וְיֵצֵאוּ וְהָיָה כִּייאמְרוּ אֵלֶיךָ אָנָא נֵצֵא וְאָמַרְתָּ לָהֶם אֲשֶׁר לַחֶרֶב לַחֶרֶב כו' וְהָעִנְיָן דְּבַמִּדְרָשׁ אֵיכָה עַל פָּסוּק הִיא יָשְׁבָה בַגּוֹיִם לֹא מָצְאָה מָנוֹחַ הָא אִם הָיוּ מוֹצְאִים מָנוֹחַ לֹא הָיוּ חוֹזְרִים וְהַבֵּיאוּר לָזֶה דְּבַמֶּסֶ' חֲגִיגָה אִיתָא דְּאַחְוִי לִי' הָהוּא צַדּוּקִי לריב"ח עַמָּא דְּאַהְדְּרִינְהוּ מרי' לְאַפֵּי' מני' אַחְוִי לִי' עוֹד יָדוֹ נְטוּיָ' עָלֵינוּ, וְהִקְשָׁה שָׁם מָהַרְשָׁ"א דַּהֲרֵי הַדּ קְרָא דְּוִעוֹד יָדוֹ נְטוּיָה עָלֵינוּ כְּתִיב גַּבֵּי פּוּרְעָנוּת בִּישַׁעְיָ' קפִיטיל ט' בְּכָל זֹאת לֹא שָׁב אַפּוֹ וְעוֹד יָדוֹ נְטוּיָ', וּבְאַרְנוּ זֶה ע"פ מַה דְּמְבוֹאָר בְּחוֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן רס"א כָּתַב הַטּוּר דְּאָבְדָה מִדַּעַת הוּא הֶפְקֵר וּכְגוֹן הַמַּנִּיחַ כִּיסּוֹ בָּרְחוֹב דְּכָל מִי שֶׁיִּרְצֶה זוֹכֶה בּוֹ וְהִקְשׁוּ עָלָיו מֵהָא דב"ק סוֹף פֶּרֶק כֵּיצַד הָרֶגֶל זָרַק כְּלֵי מֵרֹאשׁ הַגָּג וּבָא אַחֵר וּשְׁבָרוֹ בְּמַקֵּל דְּשָׁקִיל וְטָרֵי הַגְּמָרָא אִי הַשּׁוֹבְרוֹ חַיָּיב אוֹ פָּטוּר וע"ש בפרש"י דְּמָפֵרֵשׁ זָרַק כְּלֵי בַּעַל הַכְּלִי וּלְהַטּוּר הֲרֵי נַעֲשָׂה הֶפְקֵר וְיָכוֹל כָּל מִי שֶׁיִּרְצֶה לִזְכּוֹת בּוֹ וכ"ש דְּהַשּׁוֹבְרוֹ פָּטוּר, וְהַפְּשׁוּט דְּעַד כָּאן לָא כָּתַב הַטּוּר דְּנַעֲשׂוּ הֶפְקֵר רַק בְּמַנִּיחַ כִּיסּוֹ בר"ה וְלֹא אִיכְפַּת לי' כְּלָל מַה שֶּׁיַּעֲשֶׂה בּוֹ אִם יְאַבֵּד אוֹ לֹא ומש"ה ס"ל דְּנַעֲשִׂים הֶפְקֵר אֲבָל בְּזוֹרֵק כְּלֵי שֶׁלּוֹ לְשָׁבְרוֹ דְּיֵשׁ לְהַבְּעָלִים תַּכְלִית וְרָצוֹן בְּהַכְּלִי שֶׁרוֹצֶה לְשָׁבְרוֹ עֲדַיִין הֵם שֶׁלּוֹ קוֹדֶם שֶׁנִּשְׁבְּרוּ וְאֵינוֹ יוֹצֵא מֵרְשׁוּתוֹ כְּלָל, וְזֶהוּ דְּהַצָּדוֹקִי הָרָאָה לוֹ עַמָּא דְּאַהְדְּרִינְהוּ מרי' לְאַפֵּי' מני' וְכַוָּנָתוֹ הי' שהקב"ה סִילֵּק רְשׁוּתוֹ מֵהֶם לְגַמְרֵי וְאֵינָם עוֹד בִּרְשׁוּתוֹ

שֶׁהִשְׁלִיכָם לְגַמְרֵי, רַק זֶה הִ' שַׁיָּיְךְ אִם הקב"ה הִ' מוֹסָרָם לְבָבֶל בְּגָלוּת וְלֹא הִ' אִיכְפַּת לִי' כְּלָל בְּמַה שֶׁיַּעֲשׂוּ הֵמָּה בָּהֶם אִם יִרְצוּ יִשְׁתַּעְבְּדוּ וְאִם יִרְצוּ יָטִיבוּ לָהֶם הִ' שַׁיָּיְךְ לוֹמַר כֵּן לְכְאוֹרָה, וְהֶרְאָה לוֹ ריב"ח דְּעוֹד יָדוֹ נְטוּיָ' עָלֵינוּ דִּשְׁלָחָם לְגַלּוֹת לְתַכְלִית וְכַוָּנָה לִסְבּוֹל שָׁמָּה יִסּוּרִים וְנֶעֱנָשִׁים שָׁם וא"כ הֲרֵי הוּא כְּמוֹ זוֹרֵק כְּלִי לְשַׁבְּרוֹ דְּהֵם שֶׁלּוֹ וְאֵינוֹ יוֹצֵא מֵרְשׁוּתוֹ, וְזֶהוּ ג"כ כַּוָּנַת הַמִּדְרָשׁ הִיא יָשְׁבָה בַגּוֹיִם לֹא מָצְאָה מָנוֹחַ הָא אִם הָיוּ מוֹצְאִים מָנוֹחַ לֹא הָיוּ חוֹזְרִים חֲלִילָה פי' דהי' סִילּוּק רְשׁוּת וּמִזֶּה שֶׁסּוֹבְלִים תָּמִיד הִיא הוֹכָחָה דַּעֲדַיִן הֵם בִּרְשׁוּתוֹ כְּבָרִאשׁוֹנָה וְיָשׁוּב לָהֶם עוֹד, וְזֶהוּ כַּוָּנַת הַפָּסוּק שַׁלַּח מֵעַל פָּנַי וְיֵצֵאוּ והי' כִּי יֹאמְרוּ אֵלֶיךָ אָנָה נֵצֵא פי' בְּאֵיזֶה בחי' הִיא הַיְצִיאָה וְאָמַרְתָּ לָהֶם אֲשֶׁר לְחֶרֶב לְחֶרֶב פי' שֶׁלֹּא תִּהְיוּ סְבוּרִים שֶׁאֲנִי מְשַׁלֵּחַ אֶתְכֶם וְיִהְיֶ' לָכֶם כְּפִי שֶׁיִּזְדַּמֵּן אִם לְטוֹב אִם לְמוּטָב רַק כַּוָּנָתִי בּוֹ בְּשִׁילּוּחִי זֶה לְתַכְלִית וְיֵשׁ לִי רָצוֹן בּוֹ שֶׁיִּהְיֶ' דָּוְקָא לַחֶרֶב וּלְרָעָב, וְהוּא מוֹפֵת שֶׁלֹּא גֵּירְשָׁם לְגַמְרֵי, וְכִדְאִיתָא בְּסַנְהֶדְרִין דַּף ק"ה בָּאוּ עֲשָׂרָה בְּנֵי אָדָם וְיָשְׁבוּ לְפָנָיו א"ל חִזְרוּ בִּתְשׁוּבָה א"ל עֶבֶד שֶׁשִּׁחְרְרוֹ רַבּוֹ וְאִשָּׁה שֶׁגֵּירְשָׁהּ בַּעְלָהּ כְּלוּם יֵשׁ לָזֶה עַל זֶה כְּלוּם א"ל הקב"ה לַנְּבִיא לֵךְ אֱמוֹר לָהֶם אֵיזֶה סֵפֶר כְּרִיתוּת אִמְּכֶם אֲשֶׁר שִׁלַּחְתִּי' הֵשִׁיב לָהֶם דְּהַשִּׁילּוּחַ הֲרֵי לֹא הִ' כְּלָל בִּבְחִינַת גֵּירוּשִׁין: וְעִיקַּר הַצַּעַר שהי' לָהֶם לְהִצְטַעֵר בַּגָּלוּת הוּא עַל כְּבוֹד שָׁמַיִם אֲשֶׁר הָיוּ הַבַּבְלִיִּים בּוֹזִים וְאוֹמְרִים עַם ה' אֵלֶּה וּמֵאַרְצוֹ יָצָאוּ, וְכֵן הִ' לְהִצְטַעֵר עַל זֶה שֶׁבְּשִׁעְבּוּדָם הָיוּ מֻרְחָקִים אוֹתָנוּ מִתּוֹרַת ה' וְאִי אֶפְשָׁר לָנוּ לְקַיְּמָם מִצְוֹתָיו, וּכְמוֹ שֶׁפֵּירְשָׁנוּ הַפָּסוּק בִּתְהִלִּים קי"ט כַּמָּה יְמֵי עַבְדֶּךָ מָתַי תַּעֲשֶׂה בְרֹדְפַי מִשְׁפָּט כָּרוּ לִי זֵדִים שִׂיחוֹת אֲשֶׁר לֹא כְתוֹרָתֶךָ כָּל מִצְוֹתֶיךָ אֱמוּנָה שֶׁקֶר רְדָפוּנִי עָזְרֵנִי, וְיֵשׁ לְהָבִין הֶמְשֵׁךְ הַפְּסוּקִים וּבְיאוּרָם, וְגַם יֵשׁ לְהָבִין אָמְרוּ כָּרוּ לִי זֵדִים שִׂיחוֹת אֲשֶׁר לֹא כְתוֹרָתֶךָ דְּלָשׁוֹן זֶה מַשְׁמַע דְּיֵשׁ בַּתּוֹרָה חוֹק וּגְבוּל הָאֵיךְ יִהְיוּ מִשְׁתַּעְבְּדִים בְּיִשְׂרָאֵל וְהֵם עוֹבְרִים עַל צִיווּי שֶׁל הַתּוֹרָה וְלֹא נִמְצָא כֵּן בְּשׁוּם מָקוֹם בְּתוֹרָה רַק הָעִנְיָן דְּאִיתָא במס' ב"מ דַּף ס"ד הַתּוֹקֵף בְּעַבְדּוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ וְעָשָׂה בּוֹ מְלָאכָה פָּטוּר מ"ט נִיחָא לִי' דְּלָא נִסְתְּרִי' עַבְדּוֹ וא"כ הֲרֵי לְכְאוֹרָה אֵין לָהֶם חִיּוּב וְעוֹנֶשׁ עַל הִשְׁתַּעְבְּדָם בְּיִשְׂרָאֵל, רַק זֶה שַׁיָּיְךְ הֵיכָא דְּגַם רַבּוֹ שֶׁל הָעֶבֶד רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת עִם הָעֶבֶד מֵעֵין אוֹתָהּ מְלָאכָה שֶׁעָשָׂה בּוֹ זֶה הַתּוֹקֵף וַעֲבוֹדַת שְׁנֵיהֶם שָׁוִים הֵם וְאָז שַׁיָּיְךְ סְבָרָא זוֹ דְּזֶה הַתּוֹקֵף מַרְגִּילוֹ לְהָעֶבֶד לַעֲבוֹדָה וְנִיחָא לִי' לְרַבּוֹ בָּזֶה, אֲבָל הֵיכָא דְּאַדְרַבָּה מְקַלְקֵל לְהָעֶבֶד וע"י עֲבוֹדָתוֹ שׁוּב לֹא יוּכַל לַעֲשׂוֹת מְלֶאכֶת רַבּוֹ וּכְגוֹן עֶבֶד נוֹקֵב מַרְגָּלִיּוֹת וְהַתּוֹקֵף מַכְרִיחוֹ לַחֲטֹב עֵצִים ועי"ז מְקַלְקֵל אֻמָּנוּת יָדוֹ שֶׁלֹּא יהי' עוֹד מֻכְשָׁר לִמְלֶאכֶת רַבּוֹ הֲרֵי דְּנַדַּאי דְּלֹא שַׁיָּיְךְ סְבָרָא זוֹ וְחַיָּיב הַתּוֹקֵף, וְזֶהוּ שֶׁאָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ ע"ה כַּמָּה יְמֵי עַבְדֶּךָ מָתַי תַּעֲשֶׂה בְרֹדְפַי מִשְׁפָּט קָרָא עַצְמוֹ עֶבֶד וְהִתְפַּלֵּל שֶׁיִּשְׁפּוֹט הָרוֹדְפִים אוֹתוֹ, וְנָתַן טַעַם עַל אֲשֶׁר מַגִּיעַ לָהֶם מִשְׁפָּט וְעוֹנֶשׁ בָּזֶה יַעַן כִּי כָּרוּ לִי זֵדִים שִׂיחוֹת אֲשֶׁר לֹא כְתוֹרָתֶךָ דְּשִׁעְבּוּדָם שֶׁמְּשַׁעְבְּדִים בְּנוֹ אֵינוֹ מֵעֵין וְדוֹגְמָא לְתוֹרָתֶךָ וְלֹא שַׁיָּיְךְ סְבָרָא דְּנִיחָא לִי' דְּלָא נִסְתְּרִי' עֲבָדוֹ כָּל מִצְוֹתֶיךָ אֱמוּנָה שֶׁקֶר רְדָפוּנִי הוֹסִיף לְבָאֵר דְּהַמַּצּוֹת הֵם כֻּלָּם בֶּאֱמוּנָה וְהָרְדִיפָה שֶׁלָּהֶם הוּא לַשֶּׁקֶר הִיפּוּךְ הַתּוֹרָה וע"כ מְבַקֵּשׁ אָנֹכִי עָזְרֵנִי שֶׁלֹּא יַרְחִיקוּ אוֹתִי מִתּוֹרָתֶךָ: דְּרוּשׁ ח אֵיכָה קִפְּיטֵל ה' עַל הַר צִיּוֹן שֶׁשָּׁמֵם שׁוּעָלִים הִלְכוּ בּוֹ אַתָּה ה' לְעוֹלָם תֵּשֵׁב כִּסְאֲךָ לְדוֹר וָדוֹר לָמָּה לָנֶצַח תִּשְׁכָּחֵנוּ תַּעַזְבֵנוּ לְאֹרֶךְ יָמִים, לְהָבִין הַמֶּשֶׁךְ הַכְּתוּבִים וּבְיאוּרָם, דְּהִנֵּה בְּפָרָשָׁה בְּחֻקֹּתַי כְּתִיב וַהֲשִׁימוֹתִי אֲנִי אֶת הָאָרֶץ וְשָׁמְמוּ עָלֶיהָ אֹיְבֵיכֶם הַיּוֹשְׁבִים בָּהּ וְכָתַב שָׁם רַשְׁ"י וְהוּא מִדִּבְרֵי הַתּוֹרַת כֹּהֲנִים וַהֲשִׁימוֹתִי אֲנִי אֶת הָאָרֶץ זוֹ מִדָּה טוֹבָה לְיִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יִמְצְאוּ הָאוֹיְבִים נַחַת רוּחַ בְּאַרְצָם, וְלִכְאוֹרָה

מַאי נ"מ הִיא לְיִשְׂרָאֵל אִם הַמָּה יְקַבְּלוּ נַחַת רוּחַ בָּהּ אוֹ לֹא, וּמַה טּוֹבָה יֵשׁ בָּזֶה לְיִשְׂרָאֵל, וּבְיאוּר הָעִנְיָן הוּא דְּזֶהוּ גְּדוֹלָה לְיִשְׂרָאֵל דְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נִתְקַדְּשָׁה מִכָּל הָאֲרָצוֹת עַד שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לְסַבּוֹל עָלֶיהָ עוֹבְרֵי עֲבֵירָה מִצַּד קְדֻשָּׁתָהּ וּכְמוֹ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב וְלֹא תָקִיא הָאָרֶץ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר קָאָה כו', וְגַם עַתָּה שֶׁיִּשְׂרָאֵל גָּלוּ מִמֶּנָּה אֵינָהּ סוֹבֶלֶת עוֹבְרֵי עֲבֵירָה וְגַם הַמָּה אֵינָם מְקַבְּלִים מִמֶּנָּה קוֹרַת רוּחַ דְּגַם עַתָּה הִיא בְּחֶזְרָבָנָהּ וְאֵינָהּ מְיֻוֶּשֶׁבֶת כְּיִשּׁוּב כָּל הָאֲרָצוֹת, וְזֶהוּ מוֹפֵת גָּלוּי שֶׁעֲדַיִן הָאָרֶץ בִּקְדֻשָּׁתָהּ הָרִאשׁוֹנָה עוֹמֶדֶת שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה עֲבוּר יִשְׂרָאֵל וְגַם עַתָּה שֶׁגָּלוּ יִשְׂרָאֵל מִמֶּנָּה לֹא סִילְּקָה ה' קְדֻשָּׁתוֹ מִמֶּנָּה וּמַחֲזִיק אוֹתָהּ בִּקְדֻשָּׁתָהּ עֲבוּר יִשְׂרָאֵל שֶׁיָּשׁוּבוּ אלי' וְתַחֲזוֹר הָאָרֶץ לִכְבוֹדָהּ הָרִאשׁוֹן, וְזֶהוּ בֵּיאוּר הַכָּתוּב עַל הַר צִיּוֹן שֶׁשָּׁמֵם שׁוּעָלִים הִלְכוּ בוֹ, דְּהוּא שָׁמֵם וְאֵינוֹ מְיֻשָּׁב מֵהָאוֹיְבִים כְּמוֹ שְׁאָרֵי אֲרָצוֹת וְנָתַן טַעַם לָזֶה אַתָּה ה' לְעוֹלָם תֵּשֵׁב כִּסְאֲךָ לְדוֹר וָדוֹר מְשׁוּם יְשִׁיבָתְךָ כִּבְיָכוֹל בָּהּ וַעֲדַיִן כִּסְאֲךָ שָׁם דְּהוּא בִּקְדֻשָּׁתָךְ וַעֲתִידָה לַחֲזוֹר אֵלֵינוּ א"כ לָמָּה לָנֶצַח תִּשְׁכָּחֵנוּ תַּעַזְבֵנוּ לְאוֹרֶךְ יָמִים דְּאִם הי' מָקוֹם לוֹמַר דְּמִאַסָּם לְעוֹלָם לֹא הי' שׁוּם קֻשְׁיָא עַל אֲרִיכַת הַגָּלוּת, אֲבָל כֵּיוָן דְּלָא מְאַסְתָּנוּ לְעוֹלָם וְתִגְאָלֵנוּ אֲנוּ שׁוֹאֲלִים לָמָּה אַתָּה מַאֲרִיךְ כָּל כָּךְ הַרְבֵּה זְמַן הַגָּלוּת.

וּבָזֶה נַעֲמוֹד עַל בֵּיאוּר הַגְּמָרָא סוֹף מס' מַכּוֹת שָׁרָאוּ שׁוּעָל יוֹצֵא מִבֵּית קה"ק הִתְחִיל ר"ע מְצַחֵק וְהֵבִיא לָהֶם הַפְסוּק וְאָעִידָה לִי עֵדִים נֶאֱמָנִים אֵת אוּרִיָּ' הַכֹּהֵן וְאֶת זְכַרְיָ' בֶּן בֶּרֶכְיָ' תְּלָה הַכָּתוּב נְבוּאָתוֹ שֶׁל זְכַרְיָ' בִּנְבוּאָתוֹ שֶׁל אוּרִיָּ' כְּתִיב לָכֵן בִּגְלַלְכֶם צִיּוֹן שָׂדֶה תֵּחָרֵשׁ בִּזְכַרְיָ' כְּתִיב עוֹד יֵשְׁבוּ זְקֵנִים וּזְקֵנוֹת בִּשַׂעֲרֵי יְרוּשָׁלַיִם כו' עַכְשָׁיו שֶׁנִּבּוּאָתוֹ שֶׁל אוּרִיָּ' נִתְקַיְּמָה בְּיָדוּעַ שֶׁנִּבּוּאָתוֹ שֶׁל זְכַרְיָ' מִתְקַיֶּמֶת, וְלִכְאוֹרָה לָמָּה תְּלָאָן זֶה בָּזֶה, וּלְפִי הַנַּ"ל מְבוֹאָר הֵיטֵב דעי"ז שֶׁהִיא שְׁמָמָה וְשׁוּעָלִים הָלְכוּ בוֹ הוּא מוֹפֵת דְּיֶשּׁוּבוּ לָהּ שֵׁנִית וּבָזֶה בֵּאַרְנוּ הֶמְשֵׁךְ הַכְּתוּבִים יִרְמְיָ' ד' רָאִיתִי הָאָרֶץ וְהִנֵּה תֹהוּ וָבֹהוּ כו' רָאִיתִי הֶהָרִים וְהִנָּם רֹועֲשִׁים וְכָל הַגְּבָעוֹת הִתְקַלְקָלוּ רָאִיתִי וְהִנֵּה אֵין הָאָדָם כו' רָאִיתִי וְהִנֵּה הַכַּרְמֶל הַמִּדְבָּר וְכָל עָרָיו נִתְּצוּ מִפְּנֵי ה' מִפְּנֵי חֲרוֹן אַפּוֹ כִּי כֹה אָמַר ה' שְׁמָמָה תִּהְיֶה כָּל הָאָרֶץ וְכָלָה לֹא אֶעֱשֶׂה, וְהֶמְשֵׁךְ הַפְּסוּקִים צָרִיךְ בֵּיאוּר, גַּם יֵשׁ לְהָבִין מַה דְּאָמַר כִּי כֹה אָמַר ה' דְּמַה טַּעַם הוּא שֶׁאָמַר מִקּוֹדֶם, רַק הָעִנְיָן דִּבְפָרָשָׁה בְּחֻקֹּתַי כְּתִיב וְהָיְתָה אַרְצְכֶם שְׁמָמָה וְעָרֵיכֶם יִהְיוּ חָרְבָּה וְאִיתָא בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים וְעָרֵיכֶם יִהְיוּ חֳרָבָה זוֹ מִדָּה קָשָׁה שֶׁבַּזְּמַן שבעה"ב גּוֹלָה מֵעִירוֹ וְסוֹפוֹ לַחֲזוֹר כְּאִלּוּ אֵין בֵּיתוֹ וְכַרְמוֹ חָרֵב, וּבְיאוּר הָעִנְיָן דְּהַיּוֹצֵא מִן הַבַּיִת וְדַעְתּוֹ לַחֲזוֹר לָהּ עוֹד אֵינוֹ מַחֲרִיב לְעֻצָּם הַבַּיִת וְלֹא יִשְׁבּוֹר הַתָּנוּר שֶׁבּוֹ וְכַדּוֹמֶה וּכְשֶׁנִּרְאֶה לְאֶחָד שֶׁיָּצָא מִן הַבַּיִת וּמַחֲרִיבוֹ מַרְאִין הַדְּבָרִים שֶׁאֵין בְּדַעְתּוֹ לָשׁוּב לוֹעוֹד, וְהִנֵּה בְּשָׁעַת חֻרְבָּן אַחַר שֶׁגָּלוּ יִשְׂרָאֵל מִמֶּנָּה נֶחֱרַב אַחַ"כ גַּם גּוּף הָאָרֶץ וְגוּף הֶעָרִים וּכְמוֹ דְּאִיתָא במס' שַׁבָּת נ"ב שָׁנָה נִתְקַיְּמִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל גָּפְרִית וָמֶלַח שְׂרֻפָה כָּל אַרְצָהּ, וּמַרְאִין הַדְּבָרִים שֶׁגִּרְשֹׁם לְגַמְרֵי וְאֵין סוֹפָם לַחֲזוֹר לָהּ, וּבָזֶה בֵּאַרְנוּ הֶמְשֵׁךְ הַכְּתוּבִים פָּרָשָׁה נִצָּבִים וְאָמַר הַדּוֹר הָאַחֲרוֹן בְּנֵיכֶם אֲשֶׁר יָקוּמוּ מֵאַחֲרֵיכֶם וְהַנָּכְרִי אֲשֶׁר יָבֹא מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה וְרָאוּ אֶת מַכּוֹת הָאָרֶץ וְאֶת תַּחֲלֻוָאֶיהָ אֲשֶׁר חִלָּה ה' בָּהּ גָּפְרִית וָמֶלַח שְׂרֻפָה כָּל אַרְצָהּ כו' כְּמַהְפֵּכַת סְדוֹם כו' וְאָמְרוּ כָּל הַגּוֹיִם עַל מָה עָשָׂה ה' כָּכָה לָאָרֶץ הַזֹּאת מָה חֲרִי הָאַף הַגָּדוֹל הַזֶּה וְאָמְרוּ עַל אֲשֶׁר עָזְבוּ כו' וַיַּשְׁלִיכֵם אֶל אֶרֶץ אַחֶרֶת כַּיּוֹם הַזֶּה, וְאִיתָא במס' סַנְהֶדְרִין דַּף מ' מָה הַיּוֹם הוֹלֵךְ וְאֵינוֹ חוֹזֵר אַף הֵם אֵינָם חוֹזְרִים יעו"ש וְהֶמְשֵׁךְ הַכָּתוּב כָּךְ הוּא דְּיֵרָאוּ מַכּוֹת הָאָרֶץ דְּגוּף הָאָרֶץ נֶחְרְבָה בְּגָפְרִית וָמֶלַח וְעַל זֶה יִגְדַּל אָצְלָם הַתָּמִ' עַל מָה

עָשָׂה ה' כָּכָה לָאָרֶץ הַזֹּאת פי' דְּבִשְׁלָמָא הָאֲנָשִׁים חָטְאוּ וְגָלוּ אֲבָל לָמָּה הֶחֱרִיב גַּם גּוּף הָאָרֶץ וְיָשִׁיבוּ תְּשׁוּבָה לְעַצְמָם דְּהִשְׁלִיכָם אֶל אֶרֶץ אַחֶרֶת כַּיּוֹם הַזֶּה דְּאֵינָם חוֹזְרִים לָהּ עוֹד ומש"ה נֶחְרְבָה גּוּף הָאָרֶץ וְזֶהוּ אוֹת וּמוֹפֵת לָהֶם שֶׁלֹּא יְחַזְּרוּ עוֹד: וְנִתְבָּרֵר מֵהָאָמוּר לְעֵיל דְּמֵהָא דְּנֶחֱרַב גּוּף הָאָרֶץ וְהֶעָרִים מַרְאִים הַדְּבָרִים שֶׁאֵין סוֹפוֹ לְחָזוֹר, אָמְנָם מֵהָא דְּנִשְׁאֲרָה הָאָרֶץ שְׁמָמָה גַּם עַתָּה וְגַם הֵמָּה אֵינָם מְקַבְּלִים מִמֶּנָּה קוֹרַת רוּחַ כִּבְכָל מְדִינוֹת שֶׁל חו"ל הֲרֵי אַדְרַבָּה הוּא סִימָן שֶׁעֲדַיִן מַחֲזִיק אוֹתָהּ עֲבוּרֵנוּ וְהִיא עֲדַיִן בְּקִלְקוּלָתָהּ וּמַחֲזִיק אוֹתָהּ עֲבוּר יִשְׂרָאֵל וְלֹא נִתְּנָה לָהֶם לְנַחֲלָה לְעוֹלָם, וּלְפִי זֶה הֲרֵי נִשְׁאֲרָה הַקְּוֹשְׁיָ' דא"כ לָמָּה נֶחְרְבָה גּוּף הָאָרֶץ וְהֶעָרִים וּמֻכְרָח לוֹמַר תי' אַחֵר דְּזֶה הי' לְטוֹבָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּכְמוֹ דְּאִיתָא במס' בְּרָכוֹת מִזְמוֹר לְאָסָף קִינָה לְאָסָף מִבָּעֵי לי' אֶלָּא שֶׁשָּׁפַךְ חֲמָתוֹ עַל עֵצִים וַאֲבָנִים דְּחָלִילָה אִם הי' מַעֲנִישׁ רַק לְיִשְׂרָאֵל עַצְמָם עֲבוּר עֲוֹנוֹתָם הָיוּ חַיָּיבִים כלי' חָלִילָה ומש"ה שָׁפַךְ חֲמָתוֹ עַל עֵצִים וַאֲבָנִים וְהֶחֱרִיב גּוּף הָאָרֶץ כְּדֵי לְהָקֵל הָעוֹנֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל וְזֶה הי' כַּפָּרָה עַל יִשְׂרָאֵל וּכְמַאֲמַר הַכָּתוּב הַרְנִינוּ גוֹיִם עַמּוֹ כִּי דַם עֲבָדָיו יִקּוֹם וְנָקָם יָשִׁיב לְצָרָיו וְכִפֶּר אַדְמָתוֹ עַמּוֹ אָמַר הַכָּתוּב דְּיִנָּקְמוּ מֵהַבָּבְלִים עַל שִׁיעְבּוּדָם הַקָּשֶׁה שֶׁשִּׁיעְבְּדוּ בְּיִשְׂרָאֵל וְחֶטְאָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל יְכֻפַּר בְּחֻרְבָּנָהּ שֶׁל הָאָרֶץ: וְזֶהוּ שֶׁהִתְנַבֵּא יִרְמְיָ' דְּרָאָה בִּנְבוּאָה שְׁנֵי דְּבָרִים הַסּוֹתְרִים זֶה אֶת זֶה לִכְאוֹרָה, רָאִיתִי הָאָרֶץ וְהִנֵּה תֹהוּ וָבֹהוּ רָאִיתִי הֶהָרִים וְהִנָּם רוֹעֲשִׁים וְכָל הַגְּבָעוֹת הִתְקַלְקָלוּ, שֶׁנִּתְקַלְקֵל גּוּף הָאָרֶץ וְהֶעָרִים, וְזֶה מַרְאֶה שֶׁאֵין סוֹפָן לַחֲזוֹר עוֹד, וְשׁוּב אָמַר רָאִיתִי וְהִנֵּה אֵין הָאָדָם דְּגַם לָהֶם אֵינוֹ מוֹסְרָה וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בב"ק דְּהָאָדָם גַּם עַכּוּ"ם בִּכְלָל וּמִדְּאֵינוֹ מוֹסְרָה לָהֶם מוּכָח דְּמַחְזִיק אוֹתָהּ עֲבוּר יִשְׂרָאֵל וְהוֹסִיף עוֹד לוֹמַר רָאִיתִי וְהִנֵּה הַכַּרְמֶל הַמִּדְבָּר וְכָל עָרָיו נִתְּצוּ דְּהֵם שְׁנֵי דְּבָרִים הַסּוֹתְרִים דְּהוּא מְדַבֵּר וְאֵינוֹ נוֹתֵן אוֹתוֹ לָהֶם וְהֶעָרִים נִתְּצוּ, וְנוֹתֵן טַעַם לָזֶה כִּי כֹה אָמַר ה' שְׁמָמָה תִּהְיֶ' כָּל הָאָרֶץ שֶׁלֹּא אֶתֵּן אוֹתָהּ לָהֶם וְתִהְיֶ' שְׁמָמָה דְּשָׁמָּם הוּא מִדָּה טוֹבָה וְכִלָּה לֹא אֶעֱשֶׂה ומש"ה הוּא דְּנֶחְרְבוּ הָאָרֶץ וְהֶעָרִים לְהָגֵן עַל יִשְׂרָאֵל, וְזֶהוּ מַסְקָנַת הַגְּמָרָא בְּסַנְהֶדְרִין דְּדָרְשִׁינַן לְהַפְסוּק וַיַּשְׁלִיכֵם אֶל אֶרֶץ אַחֶרֶת כַּיּוֹם הַזֶּה מָה הַיּוֹם חוֹזֵר וּמֵאִיר אַף יִשְׂרָאֵל כֵּן רַק דְּנוֹתֵן טַעַם עַל מָה עָשָׂה כָּכָה לָאָרֶץ הַזֹּאת וְנָתַן טַעַם דְּהוּא לְטוֹבָתָן לְהָגֵן עֲלֵיהֶם וְחַבִּיבוּתָא גִּבֵּן כְּדֵי שֶׁיִּזְכּוּ לָשׁוּב לָהּ: דְּרוּשׁ ט בְּמִדְרַשׁ רַבָּה פ' אֱמוֹר עַל פָּסוּק וְיָצָא בֶּן אִשָּׁה הַיִּשְׂרְאֵלִית וְז"ל יֵשׁ קוֹל יוֹצֵא לְטוֹבָה כו' יֵשׁ קוֹל לְרָעָה וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קוֹל דִּבְרֵיכֶם וַיִּקְצֹף וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר אִם יִרְאֶה אִישׁ בָּאֲנָשִׁים א"ר תַּחְלִיפָא לָהֶם הוּא קִיצָּפוֹן וְלִי מָה אֲנִי קִיצָּפוֹן אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי בְּאַפִּי נִשְׁבַּעְתִּי וְחוֹזַרְנִי בִּי אִם יְבֹאוּן אֶל מְנוּחָתִי לְמְנוּחָה זוֹ אֵינָם בָּאִים אֲבָל בָּאִים לְמְנוּחָה אַחֶרֶת, ר' לֵוִי בְּשֵׁם בַּר קַפָּרָא אָמַר מָשָׁל לְמֶלֶךְ שֶׁכָּעַס עַל בְּנוֹ וְגָזַר עָלָיו שֶׁלֹּא יִכָּנֵס לַפָּלָטִין מָה עָשָׂה הַמֶּלֶךְ עָמַד סָתְרוּ וּבָנָאוֹ וְהִכְנִיס בְּנוֹ לַפָּלָטִין נִמְצָא מְקַיֵּים אֶת שְׁבוּעָתוֹ וּמַכְנִיס אֶת בְּנוֹ, וּבְתְחִילָה נִפְרַשׁ הַתְּחָלַת דִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ שֶׁאָמַר לָהֶם הוּא קִיצָּפוֹן וְלִי מָה אֲנִי קִיצָּפוֹן פי' דְּבֶאֱמֶת אֵינוֹ קִיצָּפוֹן אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי בְּאַפִּי וְחוֹזֵר אֲנִי בִּי וְיֵשׁ לְהָבִין הַמֶּשֶׁךְ דִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ וְכַוָּנָתוֹ וּמַה שַּׁיָּיךְ זֶה לְהַקּוֹדֶם: וְהִנֵּרְאֶה דְּהַמִּדְרָשׁ מְדַקְדֵּק לְשׁוֹנוֹ שֶׁל הַפָּסוּק שֶׁאָמַר וַיִּקְצֹף וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר אִם יִרְאֶה אִישׁ בָּאֲנָשִׁים, דְּהַדְּ לֵאמֹר הָאָמוּר כָּאן הוּא מְיֻתָּר וְלֹא יָדַעְנוּ בֵּיאוּרוֹ וה"ל לְמִכְתַּב וַיִּשָּׁבַע אִם יִרְאֶה כו' רַק הָעִנְיָן דִּכְשֶׁנִּתְבּוֹנֵן בְּחֵטְא מְרַגְּלִים לֹא מָצִינוּ בּוֹ שׁוּם חֵטְא בְּפוֹעֵל חוּץ מִן הַמְרַגְּלִים עַצְמָם שֶׁהֵם הוֹצִיאוּ דִּיבַּת הָאָרֶץ לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל וְהֵם קִבְּלוּ עָוֹנָשָׁם תֵּיכֶף שֶׁמֵּתוּ בְּמַגֵּפָה, אֲבָל כְּלַל יִשְׂרָאֵל לֹא נִמְצָא בָּהֶם חֵטְא בְּפוֹעֵל כְּלָל דְּבָעֹגֶל וּבְשִׁטִּים חָטְאוּ בְּפוֹעַל אֲבָל

בַּמְרַגְּלִים לֹא עָשׂוּ שׁוּם דָּבָר רַק מַה שֶׁהֶאֱמִינוּ לַמְרַגְּלִים וְאָמְרוּ נִתְּנָה רֹאשׁ וְנָשׁוּבָה מִצְרַיִם וְאַחַ"כ כְּתִיב ג"כ וַיֹּאמְרוּ כָּל הָעֵדָה לִרְגוֹם אוֹתָם בָּאֲבָנִים וַהֲרֵי לְבַסּוֹף לֹא עָשׂוּ כְּלָל אֶת אֲשֶׁר דִּבְּרוּ וְכָל חֶטְאָם הי' בְּדִיבּוּר פֶּה שֶׁאָמְרוּ שֶׁיַּעֲשׂוּ וְיָשׁוּבוּ מִצְרַיִם, וְהִנֵּה במס' סַנְהֶדְרִין דַּף ס"א אִיתָא דְּמִסִּית שֶׁאָמַר אֵלֵךְ וְאֶעֱבֹד פָּטוּר דְּמִימְלָךְ וְלָא עֲבִיד, וּבְזֶה יֵשׁ לְפָרֵשׁ הַכָּתוּב פ' נֹחַ גַּבֵּי דּוֹר הַפַּלָּגָה וַיֹּאמֶר ה' הֵן עַם אֶחָד וְשָׂפָה אַחַת לְכֻלָּם וְזֶה הַחֵילָם לַעֲשׂוֹת וְעַתָּה לֹא יִבָּצֵר מֵהֶם כֹּל אֲשֶׁר יָזְמוּ לַעֲשׂוֹת הָבָה נֵרְדָה וְנָבְלָה שָׁם שְׂפָתָם, וְיֵשׁ לְהָבִין אָמְרוּ וְזֶה הֶחֵילָם לַעֲשׂוֹת וְהֶמְשֵׁךְ הַכָּתוּב, רַק דְּבָא לְהַגְדִּיל חֶטְאָם, דִּבְמַסֶּ' סַנְהֶדְרִין דַּף ק"ט אִיתָא תָּנֵי ר' נָתָן אוֹמֵר כֻּלָּם לְשֵׁם ע"ז נִתְכַּוְּונוּ כְּתִיב הָכָא וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם וּכְתִיב הָתָם וְשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים לֹא תַזְכִּירוּ הֲרֵי דְּחֶטְאָם הי' דְּרָצוּ לִבְנוֹת מִגְדָּל וּלְהַעֲמִיד עָלָיו ע"ז, וְהִנֵּה במס' סַנְהֶדְרִין דַּף ס"א אִיתָא דְּהַשּׁוֹחֵט אֶת הַבְּהֵמָה ע"מ לִזְרוֹק דָּמָהּ לָעַכּוּ"ם דס"ל לר"ל דְּהַבְּהֵמָה מֻוָּתֶרֶת דְּלָא נַעֲשֵׂית בִּשְׁחִיטָה זוֹ תִּקָּרֹבֶת ע"ז כֵּיוָן דְּלֹא נִתְכַּוֵּן לַעֲבוֹד הע"ז בְּמַעֲשֵׂה הַשְּׁחִיטָה עַצְמָהּ ומ"מ מוֹדֶה ר"ל דְּהַשּׁוֹחֵט בְּסַיִף מִידֵי דְּהָוֵי אַמִּשְׁתַּחֲוֶה לְהַר דְּהַר מֻוָּתָר וְעוֹבְדוֹ בְּסַיִף וְכָתְבוּ הַתּוֹסָ' בְּחֻלִּין דלר"ל דְּאָמַר דְּהַבְּהֵמָה מֻוָּתֶרֶת וס"ל בע"כ דְּאֵינָהּ עֲבוֹדָה וא"כ הָא דְּנֶהֱרָג בע"כ הוּא מִשּׁוּם אֲמִירָתוֹ שֶׁאָמַר שֶׁיִּזְרוֹק דָּמָהּ וְאַמַּאי נֵימָא דְּמִימְלָךְ וְלָא עֲבִיד וּכְמוֹ דְּאָמְרִינַן גַּבֵּי מַסִּית וְתֵירְצוּ כֵּיוָן דְּעָשָׂה מַעֲשֶׂה וַהֲכָנָה לָזֶה שֶׁשָּׁחַט ע"מ לִזְרוֹק בְּוַדַּאי לָא מִימְלָךְ, הֲרֵי דְּעַל דִּיבּוּר גְּרִידָא יֵשׁ עֲדַיִן מָקוֹם לוֹמַר דְּמִימְלָךְ וְלָא עֲבִיד אֲבָל אִם עָשָׂה מַעֲשֶׂה וַהֲכָנָה לְמַחֲשַׁבְתּוֹ בְּוַדַּאי לֹא מִימְלָךְ וְיִגְמֹור בְּוַדַּאי מַחֲשַׁבְתּוֹ, וְזֶהוּ שֶׁבָּא הַכָּתוּב בְּדוֹר הַפַּלָּגָה לְהַגְדִּיל חֶטְאָם כֵּיוָן דִּכְבָר עָשׂוּ מַעֲשֶׂה וְהִתְחִילוּ לִבְנוֹת הַמִּגְדָּל הֲרֵי אֵין סָפֵק שֶׁיִּגְמְרוּ כָּל מַחְשַׁבְתָּם, וְזֶהוּ שאה"כ וְזֶה הַחֵילָם לַעֲשׂוֹת וְעַתָּה לֹא יִבָּצֵר מֵהֶם כֹּל אֲשֶׁר יָזְמוּ לַעֲשׂוֹת כֵּיוָן דִּכְבָר עָשׂוּ בְּוַדַּאי יַעֲשׂוּ כָּל אֲשֶׁר הֵמָּה חוֹשְׁבִין ומש"ה נֵרְדָה וְנָבְלָה שָׁם שְׂפָתָם: ועכ"פ בְּדִיבּוּר גְּרִידָא י"ל דְּמִמֶּלְךָ וְכֵיוָן דְּבִמְרַגְּלִים לֹא הי' רַק דִּיבּוּר הֲרֵי י"ל דְּמִמֶּלְךָ וַהֲרֵי בֶּאֱמֶת חָזִינַן דְּאַחַ"כ לֹא עָשׂוּ שׁוּם דָּבָר מִמַּה שֶׁאָמְרוּ וְחָזְרוּ בָּהֶם וְאָמְרוּ הִנֵּנוּ וְעָלִינוּ כו', וְזֶהוּ שאה"כ וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קוֹל דִּבְרֵיכֶם וַיִּקְצֹוף דְּהַקֶּצֶף הי' רַק עַל הַקּוֹל לְחַוָּדָא בָּמָה שֶׁדִּבְּרוּ דְּבָרִים שֶׁלֹּא כַּהֹוגֶן, וְזֶהוּ שֶׁדִּקְדֵּק בַּמִּדְרָשׁ וְאָמַר יֵשׁ קוֹל יוֹצֵא לְרָעָה, דְּהַקּוֹל הי' מְגֻנֶּה וְהַמַּעֲשֶׂה בְּוַדַּאי לֹא יַעֲשׂוּ, ומש"ה הֶעֱנִישָׁם מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה וזהשה"כ וַיִּקְצֹוף וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר אִם יִרְאֶה כו' דְּעִיקַּר הָעוֹנֶשׁ שֶׁלָּהֶם הוּא בָּמָה שֶׁאָמַר לָהֶם הַשְּׁבוּעָה דְּאִם יִרְאֶה אִישׁ דְּכְשֶׁם שֶׁהֵם דִּבְּרוּ שֶׁלֹּא כַּהֹוגֶן כֵּן בָּא הָעוֹנֶשׁ לָהֶם בָּמָה שֶׁאָמַר לָהֶם שְׁבוּעָה זוֹ לְצַעֲרָם וּלְהַקְנִיטָם וּמְדַּוְקְדֵּק הֵיטֵב תֵּיבַת לֵאמֹר הַבָּא בַּפָּסוּק, וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַמִּדְרָשׁ לָהֶם הוּא קִיְצָפוֹן דְּהֵם אֵינָם יוֹדְעִים הַכַּוָּונָה רַק שׁוֹמְעִים הַשְּׁבוּעָה הוּא קִיְצָפוֹן אֲבָל לִי אֵינוֹ קִיְצָפוֹן אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי בְּאַפִּי וְחוֹזֵר אֲנִי בִּי דְּכְמוֹדְחֶטְאָם הוּא קַל מִשּׁוּם דְּמִמֶּלְכִּי וְלֹא עָבְדִי כֵּן גַּם אָנֹכִי אֶחֱזוֹר בִּי מֵהַשְּׁבוּעָה וְהוּא מַמָּשׁ מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה, וּכְמוֹ דְּמַסְקִינַן במס' סַנְהֶדְרִין דְּדוֹר הַמִּדְבָּר עֲתִידִין לַחֲזוֹר: דְּרוּשׁ י במס' בְּרָכוֹת דַּף ל"ב וַתֹּאמֶר צִיּוֹן עֲזָבַנִי ה' וה' שְׁכֵחָנִי אר"ל אָמְרָה כנס"י לִפְנֵי הקב"ה רבש"ע אָדָם נוֹשֵׂא אִשָּׁה עַל אִשְׁתּוֹ זוֹכֵר מַעֲשֶׂה רִאשׁוֹנָה וְאַתָּה עֲזַבְתָּנִי וּשְׁכַחְתָּנִי, אָמַר לָהּ הקב"ה כו' הֲתִשְׁכַּח אִשָּׁה עוֹלָהּ כו' אָמְרָה לְפָנָיו רבש"ע הוֹאִיל וְאֵין שִׁכְחָה לְפָנֶיךָ שֶׁמָּא לֹא תִּשְׁכַּח לִי מַעֲשֶׂה עֵגֶל אָמַר לָהּ גַּם אֵלֶּה תִּשְׁכַּחְנָה א"ל רבש"ע הוֹאִיל וְיֵשׁ שִׁכְחָה לְפָנֶיךָ כְּבוֹדְךָ שֶׁמָּא תִּשְׁכַּח לִי מַעֲשֶׂה סִינַי אָמַר לָהּ וְאָנֹכִי לֹא אֶשְׁכָּחֵךְ וְהַיְינוּ דאר"א דאר"א מַאי דִּכְתִיב גַּם אֵלֶּה תִּשְׁכַּחְנָה זֶה מַעֲשֶׂה עֵגֶל וְאָנֹכִי לֹא אֶשְׁכָּחֵךְ זֶה מַעֲשֶׂה סִינַי,

וְיֵשׁ לְהָבִין מַה תָּלוּי זֶה בָּזֶה וּכְשֶׁהִבְטִיחַ לָהּ שֶׁשּׁוֹכֵחַ מַעֲשֶׂה עֵגֶל פָּחֲדָה שֶׁיִּשְׁכַּח לָהּ מַעֲשֶׂה סִינַי וְהֶוְצֵרֵךְ לְהַבְטִיחָהּ שֶׁלֹּא יִשְׁכָּחֵהוּ וּמַאי שַׁיְיךְ זֶה לָזֶה: וּנְבָאֵר הַמָּשָׁךְ הַפְּסוּקִים בַּפָּרָשָׁה כִּי תִשָּׂא וְיָשַׁב מֹשֶׁה אֶל ה' וַיֹּאמַר אָנָּא חָטָא הָעָם הַזֶּה חֲטָאָה גְדוֹלָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם אֱלֹקֵי זָהָב וְעַתָּה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם אַיִן מְחֵנִי נָא מִסִּפְרְךָ אֲשֶׁר כָּתָבְתָּ וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה מִי אֲשֶׁר חָטָא לִי כוֹ' וְעַתָּה לֵךְ נְחֵה אֶת הָעָם כוֹ' וּבְיוֹם פָּקְדִי וּפָקַדְתִּי עֲלֵיהֶם חַטָּאתָם וַיִּגֹּף ה' אֶת הָעָם עַל אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת הָעֵגֶל, וְאָמַרְנוּ לְבָאֵר הֶמְשֵׁךְ הַכְּתוּבִים, וּבְמִדְרָשׁ רַבָּה עַל פָּסוּק זֶה אָנָּא חָטָא הָעָם הַזֶּה, רָאָה שֶׁאֵין לְיִשְׂרָאֵל עֲמִידָה וְחִיבֵּר נַפְשׁוֹ עִמָּהֶם וְשִׁיבֵּר הַלּוּחוֹת, וְאָמַר לְהקב"ה הֵם חָטְאוּ שֶׁעָשׂוּ הָעֵגֶל וַאֲנִי חָטָאתִי שֶׁשָּׁבַרְתִּי הַלּוּחוֹת אִם אַתָּה מוֹחֵל לָהֶם גַּם לִי מָחוּל שֶׁנֶּאֱמַר וְעַתָּה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם, כֵּן חָטָאתִי מָחוּל.

וְאִם אֵין אַתָּה מוֹחֵל לָהֶם אַל תִּמְחֹול לִי אֶלָּא מְחֵנִי נָא מִסִּפְרְךָ אֲשֶׁר כָּתָבְתָּ א"ר אֶחָא לֹא זָז מִשָּׁם עַד שֶׁפִּנָּה חֵטְא שֶׁלָּהֶם שנא' וַיִּפֶן וַיָּרֶד. כֵּיוָן שֶׁפִּנָּה חֵטְא שֶׁלָּהֶם אָמַר מֹשֶׁה הֲרֵי הי' מִי שֶׁיְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עֲלֵיהֶם מִי יְבַקֵּשׁ עָלַי הִתְחִיל מִצְטַעֵר עַל שֶׁשִּׁיבֵּר הַלּוּחוֹת אָמַר לוֹ הקב"ה אַל תִּצְטַעֵר, וְיֵשׁ לְהָבִין אוֹמְרוֹ אִם אַתָּה מוֹחֵל לָהֶם גַּם לִי מָחוּל דְּמַשְׁמַע דְּדָבָר פָּשׁוּט הוּא דְּשָׁלוֹ יהי' מָחוּל וְלִכְאוֹרָה מַה תָּלוּי זֶה בָּזֶה, וְגַם דְּאַחַ"כ כְּשֶׁפִּנָּה חֵטְא שֶׁלָּהֶם לָמָּה חָזַר וְהִתְחִיל מִצְטַעֵר עַל שֶׁשִּׁיבְּרָם הֲרֵי דְּלָא הי' פָּשׁוּט לוֹ שֶׁיִּמְחֹול לוֹ, וְגַם יֵשׁ לְהָבִין הַלָּשׁוֹן שֶׁל הַמִּדְרָשׁ שֶׁאָמַר לְאַחַר שֶׁפִּנָּה חֵטְא שֶׁלָּהֶם מַהוּ הַלָּשׁוֹן שֶׁל פָּנָה וְלֹא אָמַר שֶׁנִּמְחַל אוֹ נִתְכַּפֵּר וּמַהוּ הַכַּוָּונָה בְּלָשׁוֹן הַזֶּה: וְהָעִנְיָן דְּהִנֵּה בְּהָא דְּשִׁיבֵּר הַלּוּחוֹת נֶאֶמְרוּ הַרְבֵּה טְעָמִים, וּבְמִדְרָשׁ רַבָּה אִיתָא עַל זֶה מָשָׁל לְמֶלֶךְ שֶׁשָּׁלַח שָׁלִיחַ לְקַדֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה הָלַךְ וְקִידְּשָׁהּ לְאַחַר שֶׁקִּידְּשָׁהּ מָצְאָה שֶׁזִּנְּתָה אָמַר אִם אֲנִי נוֹתֵן לָהּ כְּתֻבָּתָהּ מַעֲכְשָׁיו נִמְצָא אֲנִי מְחַיְּבָהּ מִיתָה כָּךְ הי' מֹשֶׁה דָּן כוֹ' וְכֵן הוּא לְהֶדְיָ' בְּאָבוֹת דר' נָתָן פֶּרֶק ב' ע"ש, הֲרֵי דְּכַוָּונַת מֹשֶׁה רַבֵּינוּ בָּזֶה הי' לְטוֹבַת יִשְׂרָאֵל דְּרָאָה שֶׁחָלִילָה יִתְחַיְּבוּ כלי' וְלֹא יהי' לָהֶם תַּקָּנָה לְעוֹלָם וְעָמַד וְשִׁיבְּרָם כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶ' דִּינָם כִּפְנוּיָ' וְלֹא כְּאֵשֶׁת אִישׁ פי' דעי"ז שֶׁשִּׁיבְּרָם יִתְבַּטֵּל כָּל הַקַּבָּלָה מַה שהי' עַד עַתָּה וְנִשְׁאֲרוּ יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ קוֹדֶם מַתַּן תּוֹרָה וא"כ הֲרֵי יוּכְלוּ לַחֲזוֹר בִּתְשׁוּבָה וְיָשׁוּבוּ לְמוּטָב וְיִקָּבְלוּ שֵׁנִית הַתּוֹרָה כְּמִקּוּדָם, וּבְאוֹפָן זֶה מָצָא לָהֶם תַּקָּנָה עַל לְהַבָּא: וּבָזֶה יִתְבָּאֵר לָנוּ הַמָּשָׁךְ הַפְּסוּקִים דְּבַתְּחִילָה אָמַר ה' לְמֹשֶׁה לֵךְ רֵד כִּי שִׁחֵת עַמְּךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם סָרוּ מַהֵר מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִים עָשׂוּ לָהֶם עֵגֶל מַסֵּכָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ וַיִּזְבְּחוּ לוֹ וַיֹּאמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֶי' יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֶעֱלוּךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם, הֲרֵי דְּחָשַׁב לוֹ אַרְבָּעָה עֲבֵירוֹת אֶחָד עָשׂוּ לָהֶם עֵגֶל מַסֵּכָה וְזֶהוּ בְּלָאו דְּלֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶּסֶל וַאֲפִי' אִם אֵינוֹ עוֹבְדוֹ רַק מִיָּד שֶׁמַּכִּין אֵיזֶה דָּבָר שֶׁיִּהְיֶ' לוֹ לְעָבְדוֹ עוֹבֵר עַל לָאו זֶה, שֵׁנִית וְיִשְׁתַּחֲווּ לוֹ, שְׁלִישִׁית וְיִזְבְּחוּ לוֹ, רְבִיעִית וְיֹאמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ דְּגַם זֶה נִקְרָא עֲבוֹדָה לכו"ם וּכְמוֹ דְּאִיתָא במס' סַנְהֶדְרִין (דַּף ס"א) דְּהָאוֹמֵר אֵלִי אַתָּה לַע"ז חַיָּיב מִיתָה שֶׁנֶּאֱמַר וַיֹּאמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל.

וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה הָאַחֲרוֹנִים הֵם בְּמִיתַת ב"ד דְּהַמִּשְׁתַּחֲוֶה לכו"ם אוֹ זוֹבֵחַ אוֹ אוֹמֵר אֵלַי אַתָּה חַיָּיב מִיתַת ב"ד, וְהָרִאשׁוֹנָה דְּהוּא הָעֲשִׂיָ' הוּא רַק בְּמַלְקוּת דְּלֹ"ת דְּלֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶּסֶל, וְיֵשׁ עוֹד מָקוֹם לוֹמַר דמש"ה חָשַׁב אֵלּוּ אַרְבָּעָה עֲבֵירוֹת מְשׁוּם דְּאִיתָא במס' יוֹמָא (דַּף פ"ו) דִּבְצִיבּוּר אִם עָבַר עֲבֵירָה פַּעַם רִאשׁוֹנָה וּשְׁנִיָּ' וּשְׁלִישִׁית מוֹחֲלִין לוֹ רְבִיעִית אֵין מוֹחֲלִין לוֹ שֶׁנֶּאֱמַר כֹּה אָמַר ה' עַל שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ ומש"ה אָמַר לוֹ שֶׁעָבְרוּ אַרְבָּעָה עֲבֵירוֹת וע"כ הַנִּיחָה לִי וְיִחַר אַפִּי בָהֶם כוֹ' וַיִּחַל מֹשֶׁה כוֹ', וְאַחַ"כ

כְּשֶׁחָזַר מֹשֶׁה שֵׁנִית לְהִתְפַּלֵּל עֲלֵיהֶם אָמַר אָנָּא חָטָא הָעָם הַזֶּה חֲטָאָה גְדוֹלָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם אֱלֹהֵי זָהָב וְעַתָּה אִם תִּשָּׂא כו' וַיִּגֹּף ה' אֶת הָעָם עַל אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת הָעֵגֶל כו', הֲרֵי דְּתָפַס לי' בִּתְפִלָּתוֹ רַק חֵטְא אֶחָד וְהוּא הָעֲשִׂי' וְהוּא הַקַּל שֶׁבָּהֶם וּמַדּוּעַ הִנִּיחַ הַשְּׁלֹשָׁה חֲטָאִים הַחֲמוּרִים וְלֹא בִּיקֵּשׁ עֲלֵיהֶם כְּלָל.

וְעַיֵּי' במס' יוֹמָא (דַּף פ"ו) דִּפְלִיגִי תַּנָּאֵי דר' יְהוּדָא בֶּן בָּבָא ס"ל דְּכָל הַמִּתְנוֹדֵּה צָרִיךְ לְפָרֵט הַחֵטְא בִּתְפִלָּתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אָנָּא חָטָא הָעָם הַזֶּה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם אֱלֹהֵי זָהָב, ור' עֲקִיבָא אוֹמֵר אַשְׁרֵי נְשׂוּי פֶּשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה אֶלָּא מַהוּ שֶׁאָמַר מֹשֶׁה וְעָשׂוּ לָהֶם אֱלֹהֵי זָהָב כדר' יַנַּאי דְּאָמַר ר' יַנַּאי אָמַר מֹשֶׁה לִפְנֵי הקב"ה רבש"ע כֶּסֶף וְזָהָב שֶׁהִשְׁפַּעְתָּ לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל עַד שֶׁאָמְרוּ דַּי גָּרַם לָהֶם שֶׁעָשׂוּ אֱלֹהֵי זָהָב, וא"כ לר"ע נִיחָא שֶׁפִּיר דְּלֹא הֲוָצְרַךְ לְפָרֵשׁ בְּהַתְּפִלָּה הִשְׁתַּחֲוָיָ' וּזְבִיחָה אֲבָל לר' יְהוּדָה בֶּן בָּבָא קָשֶׁה, רַק הָעִנְיָן דְּהִנֵּה עִיקַּר גֹּודֶל הַחֵטְא הוּא הַהִתְחָלָה דְּאַחַ"כ עֲבֵירָה גוֹרֶרֶת עֲבֵירָה וּמִן הַקַּל יָבֹא הָאָדָם אֶל הַחָמוֹר וּכְמַאֲמַר הַכָּתוּב לַפֶּתַח חַטָּאת רוֹבֵץ וכשהיצה"ר מַכְשִׁיל אֶת הָאָדָם גַּם בְּחֵטְא קַל מִתְגַּבֵּר עַל הָאָדָם בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר גַּם בְּהַחָמוֹר וּבְמִדְרַשׁ תַּנְחוּמָא פ' וַיִּקְרָא אִיתָא וְז"ל שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ עֲבֵירָה גוֹרֶרֶת עֲבֵירָה לֹא יָצַר אָדָם עַל עֲבֵירָה שֶׁבָּאת לְיָדוֹ שֶׁעֲשָׂאָהּ בְּשׁוֹגֵג אֶלָּא שֶׁנִּפְתַּח לוֹ פֶּתַח שֶׁיֶּחֱטָא אֲפִילּוּ בְּמֵזִיד, וּבִפְרָט בְּמַעֲשֶׂה הָעֵגֶל שהי' הַחֵטְא הָרִאשׁוֹן אַחַר מַעֲמַד הַר סִינַי שֶׁנֶּעֱקַר היצה"ר מִלִּבָּם כְּמוֹ דאי' בַּמִּדְרָשׁ שה"ש בְּשָׁעָה שֶׁשָּׁמְעוּ יִשְׂרָאֵל אָנֹכִי בְּסִינַי נִתְקַע ת"ת בְּלִבָּם וּכְשֶׁשָּׁמְעוּ לֹא יהי' לְךָ נֶעֱקַר יצה"ר מִלִּבָּם, בְּנוֹגֵעַ דְּהָרִאשׁוֹן אַף אִם הוּא בְּעַצְמוֹ הי' קַל עכ"ז הוּא יוֹתֵר חָמוּר מֵהַבָּאִים אַחֲרָיו אַחֲרֵי שֶׁכְּבָר חָזַר היצה"ר בְּלִבָּם וְנִמְסְרוּ בְּיָדוֹ לְהַכְשִׁילָם, וְהִנֵּה מֹשֶׁה רַבֵּינוּ ע"ה שִׁיבֵּר הַלּוּחוֹת כְּדֵי לְסַלֵּק מֵהֶם הָעוֹנֶשׁ שֶׁיִּהְיוּ נְדוֹנִים כְּפָנוּיָ' וְיִהְיוּ כְּמוֹ קוֹדֶם מַתַּן תּוֹרָה, רַק דְּעֵצָה זוֹ לָא מְהַנֵּי רַק בְּמִצְוֹת שֶׁלֹּא נֶאֶמְרוּ רַק לְיִשְׂרָאֵל וּבְנֵי נֹחַ אֵינָם מְצֻוִּים עֲלֵיהֶם כְּלָל שַׁיָּיךְ לוֹמַר דְּיִהְיוּ נְדוֹנִים כְּקוֹדֶם מַתַּן תּוֹרָה אֲבָל בְּעֵגֶל דְּהוּא חֵטְא ע"ז דְּגַם בְּנֵי נח מֻזְהָרִים עָלָיו וּבְעָוֹן ע"ז אֵין חִילּוּק בֵּין יִשְׂרָאֵל לִבְנֵי נֹחַ רַק דְּיִשְׂרָאֵל נֶעֱנַשׁ עָלָיו בִּסְקִילָה וּבֶן נֹחַ בַּסַּיִף א"כ הָא לֹא מַרְוִיחַ כְּלָל בְּשִׁבִּירַת הַלּוּחוֹת, רַק גַּם זֶה נִיחָא דְּהָא מְבֹאָר בְּסַנְהֶדְרִין דבע"ז כָּל מַה שֶּׁאֵין יִשְׂרָאֵל נֶהֱרָג עָלָיו אֵין בֶּן נֹחַ מֻזְהָר עָלָיו כְּלָל וּמְבֹאָר שָׁם דְּגִיפֵּף וְנִשֵּׁק לכ"ע אֵין בֶּן נֹחַ מֻזְהָר עָלָיו וְגַם בַּעֲשִׂי' שֶׁל ע"ז אִיכָּא ג"כ מ"ד דב"נ אֵינוֹ מֻזְהָר עָלָיו כֵּינָן דְּלְיִשְׂרָאֵל אֵינוֹ רַק בְּלָאו, ומש"ה תֵּיכֶף כְּשֶׁרָאָה מֹשֶׁה אֶת הָעֵגֶל שִׁיבֵּר הַלּוּחוֹת כְּדֵי שֶׁיִּסְתַּלֵּק מֵהֶם הָעוֹן הָרִאשׁוֹן וְהוּא הָעֲשִׂי' דְּהֵם כְּבֶן נֹחַ, אֲבָל הָעֲבֵירוֹת שֶׁחַיָּיבִין עֲלֵיהֶם מִיתָה לֹא יִתְקַן בָּזֶה כְּלָל כֵּינָן דְּגַם בֶּן נֹחַ מֻזְהָר בָּהֶם וע"כ עָמַד בַּשַּׁעַר הַמַּחֲנֶה וְאָמַר לִבְנֵי לֵוִי כֹּה אָמַר ה' כו' שִׂימוּ אִישׁ חַרְבּוֹ עַל יְרֵכוֹ וְהִרְגוּ אִישׁ אֶת אָחִיו כו' דְּאוֹתָם הַחַיָּיבִים מִיתַת ב"ד דָּנָם ע"י בְּנֵי לֵוִי דְּהַיְינוּ הַמִּשְׁתַּחֲוֶה וְהַזּוֹבֵחַ וְהָאוֹמֵר אֵלַי אַתָּה, ומש"ה לֹא מָצִינוּ שֶׁדָּן מֹשֶׁה לְהַחַיָּיבִים מַלְקוּת כְּמוֹ הַמְגַפֵּף וְהַמְנַשֵּׁק וְכַדּוֹמֶה לְהַלְקוֹתָם דְּזֶה הי' סָבוּר שֶׁיִּתְכַּפֵּר לָהֶם ע"י שִׁבִּירַת הַלּוּחוֹת, וּבְזֶה נִיחָא ג"כ מַה דְּצִוָּה לִבְנֵי לֵוִי שֶׁיָּדוּנוּ אוֹתָם בְּסַיִּף וַהֲרֵי עוֹבֵד ע"ז דִּינָם בִּסְקִילָה וְעַיֵּי' במס' יוֹמָא (דַּף ס"ו) שֶׁהִקְשָׁה שָׁם רַשִׁ"י כֵּן לָמָּה דִּינָם בְּסַיִּף וּלְפִי הַמִּדְרָשׁ נִיחָא שֶׁפִּיר דְּלַדַּעְתּוֹ שׁוּב דִּינָם כִּבְנֵי נֹחַ דְּכָל דִּינוֹ הוּא רַק בְּסַיִּף, ומש"ה אַחַ"כ לֹא הי' צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל הַחַיָּיבִים מִיתָה דְּאוֹתָם כְּבָר נִידּוֹנוּ ע"י סַנְהֶדְרִין וְנֶהֱרְגוּ, וְרַק עַל הַחַיָּיבֵי מַלְקוּת שֶׁלֹּא דְּנָם כְּלָל דַּהֲרֵי אִם יִתְקַבֵּל זֹאת דַּעְתָּהּ הֵם כְּפָנוּיִם יִהְיוּ פְּטוּרִים חָזַר מֹשֶׁה אֶל ה' לְהִתְפַּלֵּל וְטָעַן טַעֲנָה זוֹ וְאָמַר אָנָּא חָטָא הָעָם הַזֶּה חֲטָאָה גְדוֹלָה

אָמַר רַק חֵטְא אֶחָד גְּדוֹלָה דְּהוּא הָרִאשׁוֹן שֶׁבְּחַטָּאִים וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם אֱלֹהֵי זָהָב, הִתְנַדָּה רַק עַל הָעֲשִׂיָּ', וְאָמַר שׁוּב וְעַתָּה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם אַיִן מְחֵנִי נָא מִסִּפְרְךָ אֲשֶׁר כָּתָבְתָּ, וְהוֹסִיף הַמִּדָּרֵשׁ לְבָאֵר טַעֲנָתוֹ שֶׁאָמַר הֵם חָטְאוּ וְגַם אֲנִי חָטָאתִי שֶׁשִּׁיבַּרְתִּי הַלּוּחוֹת אִם תִּמְחוֹל חֶטְאָם ע"י טַעֲנָתִי שֶׁהֵם כִּפְנוּיִם א"כ הֲרֵי יָפָה עָשִׂיתִי שֶׁשִּׁיבַּרְתִּי הַלּוּחוֹת א"כ גַּם חֶטְאִי בְּוַדַּאי יהי' מָחוּל, וְאִם לֹא תִּמְחוֹל חֶטְאָם שֶׁלֹּא יִתְקַבֵּל לְפָנֶיךָ עֲצָתִי וְטַעֲנָתִי זֹאת א"כ הֲרֵי לְחִנָּם וּלְלֹא תּוֹעֶלֶת שִׁיבַּרְתִּי הַלּוּחוֹת גַּם חֶטְאִי לֹא תִּמְחוֹל וע"כ מְחֵנִי נָא מִסִּפְרְךָ אֲשֶׁר כָּתָבְתָּ, והקב"ה לֹא הִסְכִּים לוֹ בְּטַעֲנָתוֹ זֹאת שֶׁהוּא בִּיקֵּשׁ שֶׁיִּמְחוֹל לָהֶם לְמַרְעִי שֶׁלֹּא יהי' נֶחְשָׁב לָהֶם כְּחֵטְא כְּלָל וּכְמוֹ בְּבֶן נֹחַ שֶׁאֵינוֹ מַזְהָר עֲלֵיהֶם כְּלָל והקב"ה הֵשִׁיב לוֹ מִי אֲשֶׁר חָטָא אֹתִי אֶמְחֶנּוּ מִסִּפְרִי וְעַתָּה לֵךְ נְחֵה כו' וּבְיוֹם פָּקְדִי וּפָקַדְתִּי עֲלֵיהֶם חַטָּאתָם וַיִּגֹּף ה' אֶת הָעָם עַל אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת הָעֵגֶל הֲרֵי דְּלֹא מָחַל לָהֶם לְמַרְעִי וְהֶעֱנִישָׁם בְּמַגֵּפָה עַל הַחַיָּבֵי מַלְקוּת, רַק מֹשֶׁה רַבֵּינוּ פָּעַל בִּתְפִלָּתוֹ שֶׁלֹּא יַעֲנִישֵׁם תֵּיכֶף בְּעוֹנָשׁ חָמוּר וְנִתְרַצָּה לָהֶם בְּאוֹפֶן אַחֵר שֶׁיְּחַלֵּק אוֹתוֹ הַחֵטְא עַל כָּל הַדּוֹרוֹת לִגְבוֹתוֹ מְעַט מְעַט וְהַחֵלֶק הַמַּגִּיעַ לְאוֹתוֹ הַדּוֹר עָנְשָׁם בְּמַגֵּפָה כְּפִי שֶׁהַגִּיעַ לְחֶלְקָם, אֲבָל עִיקַּר הַחֵטְא הַזֶּה לֹא מָחַל לָהֶם, וְהָא דְּלֹא מָחַל לָהֶם הקב"ה לְמַרְעִי הי' ג"כ לְטוֹבָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל דַּהֲרֵי בְּעֵצָה זוֹ שֶׁל שְׁבִירַת הַלּוּחוֹת יֵשׁ בָּהּ ג"כ חִיסָּרוֹן גָּדוֹל דעי"ז הָא יַפְסִידוּ יִשְׂרָאֵל ג"כ זְכוּת מַעֲמַד הַר סִינַי רַק מֹשֶׁה רַבֵּינוּ לֹא מָצָא עֵצָה אַחֶרֶת לְהַצִּילָם בִּלְעֲדֵי זֶה וְתָפַס הָרַע בְּמִיעוּטוֹ וְזֶהוּ שֶׁאָמַר בַּמִּדָּרֵשׁ רָאָה שֶׁאֵין עַמִידָה לְיִשְׂרָאֵל וְחִיבֵּר נַפְשׁוֹ עִמָּהֶם וְשִׁיבֵּר הַלּוּחוֹת, והקב"ה לֹא הִסְכִּים בְּזֶה כְּדֵי שֶׁלֹּא יַפְסִידוּ זְכוּת מַעֲמַד הַר סִינַי וְלֹא רָצָה לְהַפְקִיעַ מֵהֶם קֶדֻשַּׁת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּזְדַּכְּכוּ בְּמַעֲמַד הַר סִינַי וְיָצְאוּ מִכְּלַל בְּנֵי נֹחַ, ומש"ה דָּנָם גַּם עַל הָעֲשִׂיָּ' ואה"כ וַיִּגֹּף ה' עַל אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת הָעֵגֶל, וְזֶהוּ שֶׁדִּקְדֵּק בַּמִּדָּרֵשׁ לֹא זָז מִשָּׁם עַד שֶׁפִּנָּה חֵטְא שֶׁלָּהֶם, אָמַר הֲגַם שֶׁלֹּא עָשׂוּ אֶת הָעֵגֶל, וְזֶהוּ שֶׁדִּקְדֵּק בַּמִּדָּרֵשׁ לֹא זָז מִשָּׁם עַד שֶׁפִּנָּה חֵטְא שֶׁלָּהֶם, אָמַר הֲגַם שֶׁלֹּא נִמְחַל לָהֶם לְמַרְעִי עכ"ז לֹא זָז מִשָּׁם עַד שֶׁפָּנָה הַחֵטְא מִלִּפְנֵי אוֹתוֹ הַדּוֹר שֶׁפָּעַל בִּתְפִלָּתוֹ לְפַנּוֹת הַחֵטְא מִלִּפְנֵיהֶם וְיִהְיֶ' מְזֻנָּח מֻצְנָע מְחֻוָּלָק לַחֲלָקִים לְכָל הַדּוֹרוֹת הַבָּאִים וְזֶהוּ לְשׁוֹן פִּנּוֹת כְּמוֹ הַמְפֻנֶּה חֲפָצָיו מִלְּפָנָיו שֶׁיִּהְיֶ' מְזֻנָּח מֻצְנָע בְּזוּיוֹת מְיֻוָּחָד, וְזֶהוּ שֶׁמְּסַיֵּים הַמִּדָּרֵשׁ לְאַחַר שֶׁפָּנָה חֵטְא שֶׁלָּהֶם הִתְחִיל מִצְטַעֵר עַל שֶׁשִּׁיבֵּר הַלּוּחוֹת וְאָמַר מִי יְבַקֵּשׁ רְחָמִים עָלַי דְּאַחֲרֵי שֶׁלֹּא בְּטַעֲנָתִי זוֹ מָחַל לָהֶם הִתְחִיל לְהִצְטַעֵר א"ל הקב"ה אַל תִּצְטַעֵר כו' דמ"מ הִסְכִּימָה דַּעְתּוֹ לְדַעַת הַמָּקוֹם דְּגַם רְצוֹן הַבּוֹרֵא יִתְבָּרֵךְ הי' כֵּן שֶׁיְּשַׁבְּרֵם וְאַדְרַבָּה עוֹד תִּצְמַח לְיִשְׂרָאֵל עוֹד טוֹבָה וּמַעֲלָה גְּדוֹלָה בְּלוּחוֹת הַשְּׁנִיּוֹת וּכְמוֹ שֶׁיְּבוֹאַר בְּסָמוּךְ בַּמִּדָּרֵשׁ שֶׁאַחַר זֶה יע"ש, וְדִבְרֵי הַמִּדָּרֵשׁ מְבוֹאָרִים נָכוֹן הֵיטֵב: וְזֶהוּ בֵּיאוּר דִּבְרֵי הַגְּמָרָא בִּבְרָכוֹת דְּאַחַר שֶׁהִבְטִיחַ לָהֶם גַּם אֵלֶּה תִּשְׁכַּחְנָה זֶה מַעֲשֶׂה הָעֵגֶל דְּהִבְטִיחַ דִּלְעָתִיד יְסֻלַּק מִמֶּנָּה זֶה הֶעָוֹן לְגַמְרֵי וְיִהְיֶ' נִשְׁכַּח הי' כְּלֹא הי' דְּיִמְחוֹל לָהֶם, נִתְפַּחֲדָה דִּלְמָא יהי' ע"י הַטַּעֲנָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל שְׁבִירַת הַלּוּחוֹת מִשּׁוּם שהי' אָז כִּפְנוּיִם וא"כ הָא יְבָטֵל מֵהֶם זְכוּת מַעֲמַד הַר סִינַי וְיִהְיֶ' הַתְחָלַת קֶדֻשַּׁת יִשְׂרָאֵל בָּהֶם רַק מֵהַלּוּחוֹת הַשְּׁנִיּוֹת וְזֶהוּ שֶׁאָמְרָה כנס"י הוֹאִיל וְיֵשׁ שִׁכְחָה שָׁמָּא תִּשְׁכַּח לִי מַעֲשֶׂה סִינַי, וְהֵשִׁיב לָהֶם וְאָנֹכִי לֹא אֶשְׁכָּחֵךְ וְכַנַּ"ל: וּבָזֶה יְבֹאַר לָנוּ הַמִּדָּרֵשׁ רַבָּה פ' וַיִּקְרָא ד' מֵבִיא שָׁם הַפָּסוּק בְּקֹהֶלֶת מְקוֹם הַמִּשְׁפָּט שָׁמָּה הָרֶשַׁע וּמְקוֹם הַצֶּדֶק שָׁמָּה הָרֶשַׁע וְדוֹרֵשׁ שָׁם לְהַפָּסוּק בְּכַמָּה אוֹפַנִּים וְאִיתָא שָׁם ר"י אוֹמֵר מְקוֹם הַמִּשְׁפָּט שָׁמָּה הָרֶשַׁע מָקוֹם שֶׁנַּעֲשָׂה מִדַּת הַדִּין בְּעֵגֶל שֶׁנֶּאֱמַר עִבְרוּ וָשׁוּבוּ מִשַּׁעַר לָשַׁעַר וְהִרְגוּ אִישׁ אֶת אָחִיו שָׁמָּה הָרֶשַׁע שָׁמָּה נֶאֱמַר וַיִּגֹּף ה' אֶת הָעָם וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ צוֹוַחַת וְאוֹמֶרֶת מָקוֹם הַצֶּדֶק מָקוֹם שֶׁהִצְדַּקְתִּי וּקְרָאתִים אֱלֹהוּת שֶׁנֶּאֱמַר אֲנִי אָמַרְתִּי אֱלֹהִים אַתֶּם וּבְנֵי

עֶלְיוֹן כֻּלְּכֶם שָׁמָּה הִרְשִׁיעוּ וְעָשׂוּ אֶת הָעֶגֶל וְהִשְׁתַּחֲווּ לוֹ, הֲרֵי דְּהַמִּדְרָשׁ מְפָרֵשׁ לְהַפְסוּק בְּדֶרֶךְ שְׁאֵלָה וּתְשׁוּבָה דשהמע"ה הִתְפַּלֵּא מִקֻּדָּם מְקוֹם הַמִּשְׁפָּט שָׁמָּה הָרֶשַׁע וּבָאָה לוֹ הַתְּשׁוּבָה מקו' הַצָּדֵק שְׁמָהּ הָרָשָׁע וְיֵשׁ לְהָבִין הַשְּׁאֵלָה וְהַתְּשׁוּבָה גַּם לְהָבִין אֲרִיכוּת לְשׁוֹנוֹ שֶׁל הַמִּדְרָשׁ מַה שֶּׁאָמַר מָקוֹם שֶׁהִצְדַּקְתִּי מַהוּ כַּוָּנָתוֹ בָּזֶה, וּלְפִי הַנִּ"ל מוּבָן הֵיטֵב דְּבַתְּחִלָּה הִתְפַּלֵּא לָמָּה הִגִּיעַ לָהֶם שְׁנֵי עוֹנָשִׁים דְּאַחֲרֵי שֶׁכְּבָר נַעֲשָׂה בָּהֶם מִשְׁפָּט עַל יְדֵי בְּנֵי לֵוִי וְנָפְלוּ מֵהֶם בְּסַיְיף כִּשְׁלֹשֶׁת אַלְפֵי אִישׁ מַדּוּעַ נֶאֱמַר אַח"כ וַיִּגֹּף ה' וַהֲרֵי בְּכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ דִּין לְמַטָּה אֵין דִּין לְמַעְלָה וּכְמוֹ דְּמָצִינוּ בְּשִׁיטִּים שֶׁאָמַר הקב"ה לְמֹשֶׁה קַח אֶת רָאשֵׁי הָעָם וְהוֹקַע אוֹתָם נֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ וְיָשׁוּב חֲרוֹן אַף ה' מִיִּשְׂרָאֵל וְאִיתָא בגמ' שא"ל הוֹשִׁיב לָהֶם רָאשֵׁי סַנְהֶדְרִין ועי"ז יָשׁוּב הֶחָרוֹן מֵהֶם וּמַדּוּעַ לֹא הי' כֵּן בְּעֵגֶל, וְהַתְּשׁוּבָה דְּהֵם לֹא דָּנוּ רַק הַחַיָּבִים מִיתַת ב"ד וְלֹא הַחַיָּבֵי מַלְקוּת וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַמִּדְרָשׁ מְקוֹם הַצָּדֵק מָקוֹם שֶׁהִצְדַּקְתִּים וּקְרָאתִים אֱלֹהוּת שֶׁנֶּאֱמַר אֲנִי אָמַרְתִּי אֱלֹהִים אַתֶּם וּבְנֵי עֶלְיוֹן כֻּלְּכֶם שָׁמָּה הִרְשִׁיעוּ וְעָשׂוּ אֶת הָעֶגֶל וְהִשְׁתַּחֲווּ לוֹ פי' דְּאַחֲרֵי שֶׁכְּבָר הִצְדַּקְתִּים בְּהַר סִינַי וְנִתְקַדְּשׁוּ בְּקֶדֻשַּׁת יִשְׂרָאֵל וְיָצְאוּ מִכְּלַל בְּנֵי נֹחַ וְנִקְרְאוּ בְּנֵי עֶלְיוֹן שָׁמָּה הִרְשִׁיעוּ דְּעָשׂוּ וְגַם הִשְׁתַּחֲווּ פי' דְּאֶצְלָם נֶחְשַׁב גַּם הָעֲשִׂיָּ' לְחֵטְא דִּכְבָר מֻזְהָרִים הֵם גַּם עַל זֶה וּבְנֵי לֵוִי לֹא דָּנוּ אוֹתָם עַל זֶה ומש"ה הֻגְּיעָם גַּם הָעוֹנֶשׁ הַשֵּׁנִי, וְנִמְצָא דְּעוֹנֶשׁ הַשֵּׁנִי הי' לְטוֹבָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּצְדָקָה גְּדוֹלָה הי' לָהֶם וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר שֶׁלֹּא יַפְסִידוּ זְכוּת מַתַּן תּוֹרָה, וּמַעֲמַד הַר סִינַי תַּעֲמֹד לָהֶם לְדוֹרוֹת הַבָּאִים, וּכְמַאֲמַר הַכָּתוּב זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרַיִךְ אַהֲבַת כְּלוּלוֹתָיִךְ לֶכְתֵּךְ אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה: בַּפָּרָשָׁה כִּי תִשָּׂא, וְעַתָּה הוֹרֵד עֶדְיְךָ מֵעָלֶיךָ כו' וַיִּתְנַצְּלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֶדְיָם מֵהַר חוֹרֵב, וּבְמַסֶּכְת שַׁבָּת (דַּף פ"ח) אִיתָא בְּשָׁעָה שֶׁהִקְדִּימוּ יִשְׂרָאֵל נַעֲשֶׂה לִנְשְׁמָע יָרְדוּ ס' רִבּוֹא מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת וְקָשְׁרוּ לְכָל א' שְׁנֵי כְּתָרִים וְכֵיוָן שֶׁחָטְאוּ יָרְדוּ כו' וּפֵרְקוּם שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּתְנַצְּלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֶדְיָם, הֲרֵי מְפֹרָשׁ דְּעֲדִים הַיְינוּ הַכְּתָרִים שֶׁזָּכוּ לָהֶם בְּמַעֲמַד הַר סִינַי, וְהִנֵּה אֲוִנְקְלוֹס תִּרְגֵּם וּכְעַן אַעֲדֵי תִּיקוּן זִינָךְ מִינָּךְ כו' וְאֶעֱדִיאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת תִּיקוּן זִינְהוֹן מִטּוּרָא דְּחוֹרֵב, הֲרֵי דִּמְפָרֵשׁ עֲדִים דְּהַיְינוּ כְּלֵי זַיִן, וְעַיֵּ' בזוה"ק פי' נֹחַ דִּמְפָרֵשׁ ג"כ כְּהַתַּרְגּוּם דְּהוּא כְּלֵי זַיִן, וְהָעִנְיָן דִּבְמִדְרַשׁ תַּנְחוּמָא פ' תְּצַוֶּה עַל פָּסוּק וְזֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה אִיתָא א"ר אַבָּא בר' כָּהֲנָא כְּשֶׁעָמְדוּ יִשְׂרָאֵל עַל הַר סִינַי וְאָמְרוּ כֹּל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע מִיָּד חִבְּבָן הקב"ה וְשָׁלַח לְכָל אֶחָד מֵהֶן שְׁנֵי מַלְאָכִים והי' אֶחָד חוֹגֵר לוֹ זֵיְינוּ וְאֶחָד נוֹתֵן לוֹ עֲטָרָה בְּרֹאשׁוֹ, וְהַנִּרְאֶה לְבָאֵר הֲנֵי שְׁנֵי עִנְיָנִים דְּהִנֵּה כָּל אֶחָד אָמַר כֹּל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְלִכְאוֹרָה הי' לְכָל אֶחָד לוֹמַר כָּל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' אֶעֱשֶׂה רַק אָמְרוּ בִּלְשׁוֹן רַבִּים נַעֲשֶׂה מִשּׁוּם דְּכָל אֶחָד קִיבֵּל שְׁנֵי קַבָּלוֹת א' שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ יְקַיֵּם הַתּוֹרָה וְגַם קִיבֵּל עָלָיו לְהַשְׁגִּיחַ בַּחֲבֵירוֹ שֶׁגַּם חֲבֵירוֹ יְקַיְּמֶנָּה וְלֹא יַנִּיחוּ לַעֲבוֹר עלי', וְז"ל הַתַּנְחוּמָא פ' יִתְרוֹ רַבִּי אוֹמֵר בְּשָׁעָה שֶׁעָמְדוּ יִשְׂרָאֵל עַל הַר סִינַי הֲוָשְׁווּ כֻּלָּם לֵב אֶחָד לְקַבֵּל עֲלֵיהֶם מַלְכוּת שָׁמַיִם בְּשִׂמְחָה שֶׁנֶּאֱמַר וַיַּעֲנוּ כָל הָעָם קוֹל אֶחָד וַיֹּאמְרוּ כו' וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁהָיוּ מְמַשְׁכְּנִין עַצְמָן זֶה עַל זֶה, וְזֶהוּ כמש"כ דְּמִשֶּׁאָמְרוּ בִּלְשׁוֹן רַבִּים קִיבְּלוּ כָּל א' לְהַשְׁגִּיחַ גַּם עַל חֲבֵירוֹ, ומש"ה זָכוּ לִשְׁנֵי מַתָּנוֹת דְּהָעֲטָרָה הי' עֲבוּר מַה שֶּׁקִּיבֵּל עַל עַצְמוֹ וּמַה שֶּׁקִּיבְּלוּ לְהַשְׁגִּיחַ עַל חֲבֵירוֹ זָכוּ לְהַכְּלִי זַיִן דְּלָזֶה צָרִיךְ כֹּחַ וּגְבוּרָה: וְהִנֵּה בַּמִּדְרָשׁ רַבָּה פ' כִּי תִשָּׂא עַל פָּסוּק וַיִּתֵּן אֶל מֹשֶׁה כְּכַלּוֹתוֹ אִיתָא א"ר שְׁמוּאֵל בר' נַחְמָן נָאֶה הי' לְאַבּוֹתֵינוּ לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה וְלוֹמַר כֹּל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, שְׁמָא נָאֶה הי' לָהֶם לֵאמֹר אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל אֶתְמָהָה, וְלִכְאוֹרָה אֵינוֹ מוּבָן

כְּלָל מַה שַּׁיָּיךְ לְחַבֵּר הָנֵי שְׁנֵי עִנְיָנִים וְלוֹמַר דְּקַבָּלַת הַתּוֹרָה הִי' נָאֶה וְהָעֵגֶל לֹא הִי' נָאֶה כִּי הוּא דָּבָר הַהֵיפּוּךְ מַמָּשׁ, רַק הָעִנְיָן דְּהֵם אָמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל וְלִכְאוֹרָה הִי' לָהֶם לוֹמַר אֱלֹהֵינוּ וְהִי' גַּם הָאוֹמֵר בִּכְלָל אֲבָל הֵם אָמְרוּ אֱלֹהֶיךָ.

כְּמְדַבֵּר לַאֲחֵרִים וְלֹא עַל עַצְמוֹ, וְהָעִנְיָן דְּעִיקַּר חֵטְא שֶׁל ע"ז אֵינוֹ תָּלוּי בְּמַעֲשֶׂה לְחֻדָּא רַק עִיקָּרוֹ תָּלוּי בְּהִצְטָרְפוּ לְהַמַּעֲשֶׂה גַּם הַכַּוָּנָה בַּלֵּב, דְּגַם הַמִּשְׁתַּחֲוֶה לַע"ז וְאֵינוֹ מְקַבְּלוֹ בֶּאֱלוֹהַּ אֵינוֹ חַיָּיב עָלָיו וְכִדְאִיתָא במס' סַנְהֶדְרִין (דַּף ס"ב) וְאִי דְּלָא קַבְּלֵי' עלי' לָאו כְּלוּם הוּא, ומש"ה אָמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ דְּכָל אֶחָד אפי' מֵאוֹתָם שֶׁחָטְאוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לוֹ מ"מ הי' לִבּוֹ נוֹקְפוֹ וְהָיָה יָרֵא מֵהָעוֹנֶשׁ וְלֹא רָצָה לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה בְּעַצְמוֹ לְקַבְּלוֹ עָלָיו בֶּאֱלוֹהַּ רַק אָמַר לַחֲבֵירוֹ אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ, וְנִמְצָא שֶׁלֹּא הִי' שָׁם שׁוּם עֲבוֹדָה לַע"ז בִּפְנִימִיּוּת הַלֵּב כְּלָל רַק עָבְרוּ עַל מַה שֶּׁאָמְרוּ נַעֲשֶׂה דְּכָל א' קִיבֵּל גַּם עַל חֲבֵירוֹ וְהֵם אָמְרוּ אֶחָד לַחֲבֵירוֹ אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ, וּבִפְרָט לְפִי הַמְבֹאָר בזוה"ק פ' כִּי תִשָּׂא דְּיִשְׂרָאֵל לֹא עָשׂוּ כְּלָל לְהָעֵגֶל רַק הָעֵרֶב רַב לְחוֹדָם וְז"ל הַיַּלְקוּט יְשַׁעְיָ' מ"א מֻוָּצָלִים הָיוּ יִשְׂרָאֵל מֵאוֹתוֹ מַעֲשֶׂה שֶׁאִלּוּ עָשׂוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הָעֵגֶל הי' לָהֶם לוֹמַר אֵלֶּה אֱלֹהֵינוּ יִשְׂרָאֵל אֶלָּא הע"ר שֶׁעָלוּ עִמָּהֶם מִמִּצְרַיִם עָשׂוּ אוֹתוֹ, וְנִמְצָא דְּיִשְׂרָאֵל לֹא חָטְאוּ כְּלָל רַק בְּמַה שֶּׁלֹּא עָמְדוּ נֶגְדָּם לְהָעוֹרָגָם וּלְבַל לְהַנִּיחָם לַעֲשׂוֹת מַחְשַׁבְתָּם, וְזֶהוּ כַּוָּנַת הַמִּדְרָשׁ נָאֶה הי' לַאֲבוֹתֵינוּ לוֹמַר כֹּל אֲשֶׁר דִּיבֶּר ה' נַעֲשֶׂה דְּמַה שֶּׁהוֹסִיפוּ בְּקַבָּלָתָם לְקַבֵּל כָּל א' עַל חֲבֵירוֹ הי' דָּבָר נָאֶה וְרַק מִמֵּילָא לֹא הי' נָאֶה אַחַ"כ הַמַּאֲמָר אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל מַה שֶּׁהִנִּיחוּהוּ לְהֶעֱרֶב רַב לוֹמַר כֵּן, וְכֵינָן שֶׁעָבְרוּ עַל הַקַּבָּלָה זוֹ אָמַר לָהֶם הַנֶּרֶד עָדֶיךָ מֵעָלֶיךָ שֶׁאָבְדוּ הַכְּלֵי זַיִן שֶׁזָּכוּ עֲבוּר קַבָּלָה זוֹ בְּהַר סִינַי: דְּרוּשׁ יא יִרְמְיָ' קפיטיל ב', גַּם בִּכְנָפַיִךְ נִמְצְאוּ דַּם נַפְשׁוֹת אֶבְיוֹנִים נְקִיִּים לֹא בַּמַּחְתֶּרֶת מְצָאתִים כִּי עַל כָּל אֵלֶּה וְתֹאמְרִי כִּי נָקִתִי אַךְ שָׁב אַפּוֹ מִמֶּנִּי הִנְנִי נִשְׁפָּט אוֹתָךְ עַל אָמְרֵךְ לֹא חָטָאתִי מַה תְּזַלִּי מְאֹד לְשַׁנּוֹת אֶת דַּרְכֵּךְ גַּם מִמִּצְרַיִם תֵּבוֹשִׁי כַּאֲשֶׁר בּוֹשְׁתְּ מֵאַשּׁוּר, וְיֵשׁ לְהָבִין הַמֻּשָּׁךְ שֶׁל הַפְּסוּקִים, וְהִנֵּה במס' שַׁבָּת (דַּף ל"ב) אִיתָא פְּלוּגְתָּא דר' מֵאִיר ור' יְהוּדָה בְּאֵיזֶה עָוֹן חֲלִילָה בָּנִים קְטַנִּים מֵתִים חַד אָמַר בַּעָוֹן מְזוּזָה וְחַד אָמַר בַּעָוֹן צִיצִית וְקָאָמַר בַּגְּמָרָ' בִּשְׁלָמָא לָמַ"ד בַּעָוֹן מְזוּזָה דִּכְתִיב וּכְתַבְתָּם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם אֶלָּא לָמַ"ד בַּעָוֹן צִיצִית מ"ט אָמַר רַב כָּהֲנָא וְאִיתֵּימָא שְׁמַיְלִי מָרֵי דְּכִתִיב גַּם בִּכְנָפַיִךְ נִמְצְאוּ דַּם נַפְשׁוֹת אֶבְיוֹנִים נְקִיִּים, רַב נַחְמָן בר' יִצְחָק אָמַר לָמַ"ד בַּעָוֹן מְזוּזָה נָמֵי מֵהָכָא דִּכְתִיב לֹא בַּמַּחְתֶּרֶת מְצָאתִים שֶׁעָשׂוּ פְּתָחִים כְּמַחְתֶּרֶת, וְהִנֵּה בְּהָא דְּאָמַר בַּעָוֹן צִיצִית יֵשׁ מָקוֹם לְפָרְשׁוֹ עַל שְׁנֵי אוֹפַנִּים אוֹ דְּלוֹבֵשׁ בֶּגֶד בַּת אַרְבַּע כְּנָפוֹת שֶׁחַיָּיב בְּצִיצִית וְאֵינוֹ מַטִּיל בּוֹ צִיצִית רַק לוֹבְשׁוֹ בְּלֹא צִיצִית דְּעוֹבֵר עַל עֲשֵׂה דְּאוֹרָיְיתָא גַּם יֵשׁ לוֹמַר דְּקָאֵי עַל מִי שֶׁלּוֹבֵשׁ בֶּגֶד הַפָּטוּר מִצִּיצִית שֶׁאֵין בּוֹ אַרְבַּע כְּנָפוֹת דאע"ג דְּהוּא פָּטוּר מִן הַתּוֹרָה מ"מ מַגִּיעַ לוֹ עוֹנֶשׁ עַל שֶׁאֵינוֹ מַכְנִיס אֶת עַצְמוֹ לִידֵי חִיּוּב שֶׁיִּתְחַיֵּיב בְּצִיצִית וְיִקְיְימֵם וּכְמוֹ דְּאִיתָא במס' מְנָחוֹת (דַּף מ"א) בְּמַלְאֲכֵי דַּאֲמַר לְרַב קְטִינָא סְדִינָא בְּקִיְיטִי סַרְבָּלָא בְּסִיתְוָא צִיצִית מַה תְּהֵא עֲלָהּ וא"ל עָנְשִׁיתוּ אַעֲשֶׂה א"ל בְּעִידָּן רִיתְחָא עָנְשִׁינַן, הֲרֵי דְּגַם עַל זֶה שֶׁאֵינוֹ לוֹבֵשׁ בֶּגֶד הַחַיָּיב בְּצִיצִית מֵעָנְשִׁים, וּבְהַהִ דְּבָנִים קְטַנִּים יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק עַל אֵיזֶה אוֹפֶן הוּא, וְהִנֵּה הַתּוֹסָ' בְּשַׁבָּת שָׁם כָּתְבוּ עַל הָא דְּאָמַר בַּעָוֹן צִיצִית וְז"ל דַּוְקָא בִּימֵיהֶם שֶׁהָיוּ כֻּלָּם רְגִילִים בְּצִיצִית הי' נָעֲנָשׁ הַמְבַטְּלָם כדא"ל מַלְאֲכֵי לְרַב קְטִינָא אֲבָל בַּזְּמַן הַזֶּה לֹא, הֲרֵי לְהֶדְיָ' דְּהַתּוֹסָ' מְפָרְשִׁים הַהִ בַּעָוֹן צִיצִית כפי' הַשֵּׁנִי שֶׁהָיוּ לוֹבְשִׁים בֶּגֶד הַפָּטוּר מִצִּיצִית מִדְּהֵבִיאוּ מֵהַהִ דְּרַב קְטִינָא דְּאַיְירִי רַק בכה"ג, וְעוֹד דִּבְלוֹבֵשׁ

בֶּגֶד בַּת ד' כְּנָפוֹת וְאֵינוֹ מַטִּיל בּוֹ צִיצִית הֲרֵי עוֹבֵר עַל מ"ע דְּאוֹרָיְיתָא וְאֵין זֶה תָּלוּי בְּמִנְהַג הָעוֹלָם כְּלָל דְּמִצְוֹת הַתּוֹרָה אֵינָם תְּלוּיִם לְפִי רוּחַ הַזְּמַן, וְרַק דְּקָאֵי עַל הַפָּטוּר מִן הַצִּיצִית וּבָזֶה חִילְקוּ שֶׁפִּיר בְּאִם כָּל הָעוֹלָם רְגִילִים לִלְבּוֹשׁ בֶּגֶד שֶׁחַיָּיב בְּצִיצִית וּמְטִילִים בּוֹ צִיצִית וְהוּא מְשֻׁנֶּה מִנְהָגוֹ וְלוֹבֵשׁ בֶּגֶד הַפָּטוּר לִפְטוֹר עַצְמוֹ מֵהַמִּצְוָה הֲרֵי מַרְאֶה לְהֶדְיָ' שֶׁאֵינוֹ חָפֵץ בְּהַמִּצְוָה ומש"ה נֶעֱנָשׁ עַל זֶה אֲבָל אִם לֹא נָהֲגוּ כְּלָל לֵיכָּא עוֹנֶשׁ: אָמְנָם צָרִיךְ לְהָבִין דְּהָאֵיךְ מְדַיֵּיק לָהּ מֵהַךְ קְרָא דְּגַם בִּכְנָפַיִךְ נִמְצְאוּ דַּם נַפְשׁוֹת דִּלְמָא הַפָּסוּק אַיְירֵי בְּלוֹבֵשׁ בֶּגֶד שֶׁחַיָּיב וְאֵינוֹ מַטִּיל בּוֹ צִיצִית דְּאָז עוֹבֵר עַל אִיסּוּרָא דְּאוֹרַיְיתָא אֲבָל בְּלוֹבֵשׁ בֶּגֶד שֶׁפָּטוּר מִנ"ל דְּיֵעָנֵשׁ בְּעוֹנֶשׁ זֶה, וצ"ל לִפְי' הַתּוֹסָ' דְּמַשְׁמַע לִי' לְהַגְמָרָ' מִדְּאָמַר הַכָּתוּב גַּם בִּכְנָפַיִךְ נִמְצְאוּ דַּמְשְׁמַע דְּהַחֵטְא הָיוּ בְּהַכְּנָפַיִם עַצְמָם וְאִם הי' בֶּגֶד שֶׁחַיָּיב בְּצִיצִית רַק לֹא הִטִּילוּ בּוֹ צִיצִית א"כ לֹא הי' הַחֵטְא בַּכְּנָפַיִם עַצְמָם רַק בְּמַה שֶׁלֹּא עָשׂוּ בָּהֶם צִיצִית הוּא הַחֵטְא, וְעַיַּ' במס' יְבָמוֹת (דַּף ה') דְּאָמְרִינַן שָׁם דְּהָא דְּפָטְרוּ רַבָּנָן סָדִין שֶׁל פִּשְׁתָּן מִצִּיצִית הוּא שֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה וְכָתְבוּ שָׁם הַתּוֹסָ' דְּהָא דְּלוֹבֵשׁ בֶּגֶד בְּלֹא צִיצִית לָא מִקְרֵי קוּם וַעֲשֵׂה מִשּׁוּם דְּבִלְבִישַׁת הַבֶּגֶד לֵיכָּא אִיסּוּרָא דְּהַתּוֹרָה לֹא אָסְרָה לִלְבּוֹשׁ בֶּגֶד בְּלֹא צִיצִית רַק הַצְּרִיכָה לְמִי שֶׁלּוֹבֵשׁ בֶּגֶד בַּת ד"כ לְהָטִיל בּוֹ צִיצִית הֲרֵי דְּבִלְבִישַׁת הַבֶּגֶד עַצְמוֹ לֵיכָּא אִיסּוּרָא וּקְרָא דְּגַם בִּכְנָפַיִךְ מִשְׁמְעוֹ דְּבֹהוּ עַצְמָן הי' אִיסּוּרָא מש"ה דָּרַשׁ לִי' הַגְּמָרָא שֶׁעָשׂוּ בִּגְדֵיהֶם בְּאוֹתוֹ אוֹפָן שֶׁיִּהְיוּ פְּטוּרִים וְכֵיָן דְּשִׁינּוּ מִנְהָגָם נֶעֱנָשׁוּ, וּבָזֶה מְיֻשָּׁב ג"כ הֵיטֵב הָא דְּבַתְּחִילָּה אָמַר בגמ' בְּשִׁלְמָא לְמ"ד בַּעָוֹן מְזוּזָה דִּכְתִיב לְמַעַן יִרְבּוּ אֶלָּא לְמ"ד כו' דִּכְתִיב גַּם בִּכְנָפַיִךְ כו' ר"נ בר"י אָמַר לְמ"ד בַּעָוֹן מְזוּזָה נָמֵי מֵהָכָא דִּכְתִיב לֹא בַּמַּחְתֶּרֶת מְצָאתִים שֶׁעָשׂוּ פְּתָחִים כְּמַחְתֶּרֶת וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה דַּהֲרֵי לְמ"ד בַּעָוֹן מְזוּזָה נִיחָא שֶׁפִּיר מִקְרָא שֶׁל תּוֹרָה וּמָה הוֹסִיף ר"נ לוֹמַר דְּגַם אִיהוּ דָּרַשׁ לוֹ מֵהָךְ קְרָא בִּירְמְיָ', וְגַם מַאי נ"מ בָּזֶה אִם יָלִיף מֵהָךְ קְרָא אוֹ מֵהַךְ קְרָא, וּלְפִי הַנָּ"ל נִיחָא שֶׁפִּיר דְּמִקְרָא דְּלְמַעַן יִרְבּוּ הָא לָא יָדְעִינַן עוֹנֶשׁ רַק לְמִי שֶׁמְּבַטֵּל מ"ע דְּמְזוּזָה דְּהַיְינוּ שֶׁיֵּשׁ לוֹ פֶּתַח שֶׁהוּא חַיָּיב בְּמְזוּזָה וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה בּוֹ מְזוּזָה אֲבָל מִי שֶׁעוֹשֶׂה פִּתְחוֹ עֲגֻלָּה וּבְאוֹפָן שֶׁתְּהֶיְ' פְּטוּרָה מִמְּזוּזָה הֲרֵי עַל זֶה לָא שָׁמַעְנוּ לִי' עוֹנֶשׁ כְּלָל, וְרַק לְמ"ד בַּעָוֹן צִיצִית יָדְעִינַן מֵהַךְ קְרָא דִּירְמְיָ' דְּגַם הַפּוֹטֵר עַצְמוֹ מִצִּיצִית נֶעֱנָשׁ וְזֶהוּ שֶׁבָּא ר"נ וְהוֹסִיף לְמ"ד בַּעָוֹן מְזוּזָה נָמֵי מֵהָכָא לֹא בַּמַּחְתֶּרֶת מְצָאתִים שֶׁעָשׂוּ פְּתָחִים כְּמַחְתֶּרֶת פי' שֶׁהָיוּ פִּתְחֵיהֶם עֲגֻלִּים כְּמוֹ שֶׁעוֹשִׂין בַּמַּחְתֶּרֶת וְעָשׂוּ פִּתְחֵיהֶם כֵּן כְּדֵי לְפָטְרָם מִמְּזוּזָה, וְגַם ע"ז נֶעֱנָשׁוּ וּמְפָרֵשׁ ר"נ לְהַפָּסוּק דְּהַנָּבִיא מְקַנְּתָרָם לֹא בְּמַחְתֶּרֶת מְצָאתִים פי' דְּבִשְׁלָמָא אִם הי' דִּירָתָם בַּמַּחְתֶּרֶת דְּבוֹ הַמִּנְהָג בלא"ה לַעֲשׂוֹת הַפֶּתַח הָעֲגֻלָּה הֲרֵי לֹא הי' מַגִּיעַ לָהֶם עוֹנֶשׁ וכמש"כ הַתּוֹסָ' גַּבֵּי צִיצִית דְּבְאִם אֵינוֹ מְשַׁנֶּה הַמִּנְהָג אֵין עָלָיו עוֹנֶשׁ אֲבָל הֲרֵי לֹא בַּמַּחְתֶּרֶת מְצָאתִים רַק דִּירָתָם הי' בַּבַּיִת גָּמוּר שֶׁרְגִילִים לַעֲשׂוֹת בּוֹ פֶּתַח כַּהוֹגֶן וְרַק הַפֶּתַח עָשׂוּ בּוֹ כְּמוֹ בְּמַחְתֶּרֶת כְּדֵי לְפָטְרוֹ מִמְּזוּזָה ומש"ה נֶעֱנָשׁוּ, וא"כ הָא הוֹסִיף ר"נ בר"י בְּדָרָשָׁה שֶׁלּוֹ טוּבָא, הַיְינוּ מֵהַנָּ"ל דְּפִי' הַפָּסוּק דְּגַם בִּכְנָפַיִךְ נִמְצְאוּ כִּי לֹא בַּמַּחְתֶּרֶת מְצָאתִים הַיְינוּ שֶׁלָּבְשׁוּ בֶּגֶד הַפָּטוּר מִצִּיצִית וְעָשׂוּ פֶּתַח שֶׁפָּטוּר מִמְּזוּזָה וְעַל זֶה נֶעֱנָשׁוּ הַבָּנִים: וְהִנֵּה לְפִי הַסְּבָרָא הַחִיצוֹנָה הָיָה נִרְאֶה אִי לָא הָנֵי דְּרָשׁוֹת דְּבִשְׁלָמָא הָעוֹבֵר עַל הַמִּצְוָה שֶׁבַּתּוֹרָה יְכֹעֵס עָלָיו הקב"ה שֶׁהֵפֵר בְּרִיתוֹ אֲבָל מִי שֶׁהוּא פָּטוּר מִן הַמִּצְוָה וְהוּא בְּשֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה וְאֵינוֹ מַכְנִיס אֶת עַצְמוֹ לִידֵי חִיּוּב שֶׁיִּתְחַיֵּיב בְּהַמִּצְוָה הֲרֵי לֹא חָטָא כְּלָל בָּזֶה, דְּהָא אֵינוֹ מְחֻיָּב לְהַכְנִיס עַצְמוֹ בְּחִיּוּב וְאֵין הקב"ה כּוֹעֵס עָלָיו כֵּיוָן דְּאֵינוֹ חוֹטֵא, וְרַק דְּאֵין לוֹ זְכוּת בָּמָה לְהָפִיק רָצוֹן מה' דְּבִשְׁלָמָא

הַמְקַיֵּים מִצְוָה זְכוּת הַמִּצְוָה מֵגֵן עָלָיו לְהָפִיק רָצוֹן מה' אֲבָל זֶה שְׁאֵינוֹ מְקַיֵּים בְּמַה יָפִיק רָצוֹן מֵאִתּוֹ יִתְבָּרֵךְ וְאֵינוֹ בְּגֶדֶר שֶׁיִּהְיֶ' הקב"ה נִקְרָא אוֹהֲבוֹ אֲבָל עכ"פ אֵינוֹ בְּכַעַס עָלָיו כֵּיוָן דְּלָא חָטָא, (וּבָזֶה יֵשׁ מָקוֹם לְפָרֵשׁ תְּשׁוּבַת הַמַּלְאָךְ לְרַב קַטִינָא דְּבְעִידָן רִיתְחָא עָנְשִׁינַן דְּכֵיוָן דבלא"ה הוּא עִידַן רִיתְחָא שַׁפִּיר יֵעָנֵשׁ דְּבִשְׁלָמָא הַמְקַיֵּים מִצְוָה מֵגֵן עָלָיו לְהָסִיר הַכַּעַס מִמֶּנּוּ אֲבָל זֶה אֵין לוֹ מַה שֶּׁיָּגֵן עָלָיו), רַק זֶה אֵינוֹ וּכְמוֹ שֶׁמְּחַלְּקִים הַתּוֹסָ' דְּבִשְׁלָמָא אִם הָיָה הַמִּנְהָג כֵּן הָיָה מָקוֹם לוֹמַר כֵּן אֲבָל כֵּיוָן דְּהַמִּנְהָג לִלְבּוֹשׁ בֶּגֶד שֶׁחַיָּיב בְּצִיצִית וְזֶה מְשַׁנֶּה הַמִּנְהָג וּכְדֵי לְהַפְטֵר מִן הַמִּצְוָה הֲרֵי מַרְאֶה בְּעַצְמוֹ שֶׁאֵינוֹ חָפֵץ בְּהַמִּצְוָה וּבְקִיּוּמָהּ וא"כ הֲרֵי הוּא בְּגֶדֶר חוֹטֵא וּמוֹאֵס בְּמִצְוֹת וְזֶהוּ פי' הַכָּתוּב גַּם בִּכְנָפַיִךְ נִמְצְאוּ דַּם נַפְשׁוֹת אֶבְיוֹנִים נְקִיִּים שֶׁעָשׂוּ בֶּגֶד שֶׁפְּטוּר בַּצִּיצִית לֹא בַּמַּחְתֶּרֶת מְצָאתִים שֶׁעָשׂוּפְתָחִים שֶׁפְּטוּרִים מִמְּזוּזָה, וְתֹאמְרִי כִּי נָקִתִי אַף שָׁב אַפּוֹ מִמֶּנּוּ, אָמַר הַכָּתוּב דְּאַתָּה מַחֲזִיק עַצְמְךָ שֶׁלֹּא חַטָּאת כְּלָל וּנְקִיָּ' אֶת כֵּיוָן דְּשָׁב אַפּוֹ מִמֶּנִּי שֶׁלֹּא עָבַרְתִּי עַל מִצְוֹתָיו כְּלָל וְאֵין לוֹ לִהְיוֹת בְּכַעַס עָלַי שׁוּב נקי' אֲנִי, וע"ז בָּאָה הַתְּשׁוּבָה הִנְנִי נִשְׁפָּט אוֹתָךְ עַל אָמְרְךָ לֹא חָטָאתִי מַה תִּזְלִי מְאֹד לְשַׁנּוֹת אֶת דַּרְכֵּךְ דַּהֲרֵי אַתָּה מְשַׁנֶּה מִנְהָגְךָ כְּדֵי לִהְיוֹת פָּטוּר וְנִמְצָא מַגִּיעַ לְךָ עוֹנֶשׁ גַּם עַל זֶה, וכמש"כ הַתּוֹסָ' וְעַל כֵּן גַּם מִמִּצְרַיִם תְּבוֹשִׁי כַּאֲשֶׁר בּוֹשְׁתְּ מֵאַשּׁוּר: גַּם נוּכַל לְפָרֵשׁ מְלִיצַת הַכָּתוּב וְתֹאמְרִי כִּי נָקִתִי אַף שָׁב אַפּוֹ מִמֶּנִּי דְּהִנֵּה בְּהוֹשֵׁעַ י"ד אֶרְפָּא מְשׁוּבָתָם אוֹהֲבֵם נְדָבָה כִּי שָׁב אַפּוֹ מִמֶּנּוּ וּלְהָבִין הֶמְשֵׁךְ הַפָּסוּק נֹאמַר דִּבְמַסֶּ' יוֹמָא אית' ר"ח רָמֵי כְּתִיב שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבָבִים וּכְתִיב אֶרְפָּא מְשׁוּבָתָם ל"ק כָּאן מֵאַהֲבָה כָּאן מִיִּרְאָה הֲרֵי דְּפָסוּק זֶה אַיְירֵי בְּיִרְאָה, וְהִנֵּה לְפִי הַסְּבָרָא נִרְאֶה דְּהַשָּׁב מִיִּרְאָה הֲגַם דְּבָאָה הַבְטָחָה בַּפְּסוּקִים וּמְפוֹרָשׁ בגמ' דְּמָהֲנֵי מ"מ הֲרֵי וַדַּאי דְּחִילּוּק גָּדוֹל יֵשׁ בֵּינוֹ וּבֵין מִי שֶׁשָּׁב מֵאַהֲבָה דְּהַשָּׁב מֵאַהֲבָה מוּבָן מִסְּבָרָא דהקב"ה אוֹהֲבוֹ וכאמה"כ מִשְׁלֵי אֲנִי אוֹהֲבַי אָהַב אֲבָל הַשָּׁב מִיִּרְאָה לְכְאוֹרָה נִהְיֵי דְּמָהֲנֵי דְּשׁוּב אֵינוֹ מַעֲנִישׁוֹ עַל הַחֲטָאִים שֶׁעָשָׂה וּמְסַלֵּק הָאַף מִמֶּנּוּ ע"י תְּשׁוּבָה זוֹ מ"מ הָא אֵין לוֹ זְכוּת שֶׁיִּהְיֶ' הקב"ה אוֹהֲבוֹ כֵּיוָן דְּהוּא אֵינוֹ עוֹבֵד מֵאַהֲבָה, אָמְנָם זֶה אֵינוֹ דהקב"ה אוֹהֵב אֶת יִשְׂרָאֵל גַּם אִם אֵינוֹ מַגִּיעַ לָהֶם לְפִי מַעֲשֵׂיהֶם יַעַן כִּי הֵם זֶרַע אַבְרָהָם אוֹהֲבוֹ וְרַק אִם הֵם חוֹטְאִים כּוֹעֵס עֲלֵיהֶם וְכֵיוָן שֶׁשָּׁבוּ אפי' מִיִּרְאָה וְנִסְתַּלֵּק הַכַּעַס אָז שׁוּב מִמֵּילָא אוֹהֲבָם הֲגַם שֶׁאֵינוֹ מַגִּיעַ לָהֶם עפ"י מַעֲשֵׂיהֶם וְאַהֲבָה זוֹ הִיא בְּגֶדֶר נְדָבָה וּמַתְּנַת חִנָּם, וְזֶהוּ שאה"כ אֶרְפָּא מְשׁוּבָתָם דְּאַיְירֵי בְּשֵׁב מִיִּרְאָה אוֹהֲבֵם נְדָבָה כִּי שָׁב אַפּוֹ מִמֶּנּוּ כֵּיוָן דְּאֵינוֹ בְּכַעַס עֲלֵיהֶם שׁוּב אהי' אוֹהֵב אוֹתָם בִּנְדָבָה וְזֶה שאה"כ וַתֹּאמְרִי כִּי נָקִיתִי אַף שָׁב אַפּוֹ מִמֶּנִּי דְּכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ בְּכַעַס עָלַי מִמֵּילָא יְאַהֲבֵנִי ג"כ: דְּרוּשׁ יב וַיִּקְרָא ד', דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא בִּשְׁגָגָה מִכֹּל מִצְוֹת ה' אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂנָה וְעָשָׂה מֵאַחַת מֵהֵנָּה.

וּבַמִּדְרָשׁ רַבָּה מֵבִיא עַל פָּסוּק זֶה הַפָּסוּק בְּקֹהֶלֶת וְעוֹד רָאִיתִי תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ מְקוֹם הַמִּשְׁפָּט שָׁמָּה הָרֶשַׁע וּמְקוֹם הַצֶּדֶק שָׁמָּה הָרֶשַׁע וְדָרְשׁוּ לְפָסוּק זֶה בְּכַמָּה אוֹפַנִּים וּבַסּוֹף מְסַיֵּים הַמִּדְרָשׁ וְז"ל שְׁנֵי דְּבָרִים בְּיָמִין תּוֹרָה וּצְדָקָה כו' וּשְׁנֵי דְּבָרִים בַּשְּׂמֹאל מִשְׁפָּט וְנֶפֶשׁ מִשְׁפָּט שנא' וְתֶאֱחֹז בַּמִּשְׁפָּט יָדֵי נֶפֶשׁ שֶׁנֶּאֱמַר אֲשֶׁר בְּיָדוֹ נֶפֶשׁ כָּל חָי הַנֶּפֶשׁ נְתוּנָה בְּמָקוֹם מִשְׁפָּט וְנֶפֶשׁ יוֹצְאָה מִמָּקוֹם מִשְׁפָּט וְחוֹטֵאת, אָמַר ר' יִצְחָק אָמַר הקב"ה לְנֶפֶשׁ אֲנִי כָּתַבְתִּי עָלַיִךְ רַק חֲזַק לְבִלְתִּי אֲכֹל הַדָּם וְאַתְּ יוֹצֵאת וְחוֹטֵאת נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא בִּשְׁגָגָה עכ"ד הַמִּדְרָשׁ, וְסִיּוּם דִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ אֵין לוֹ מוּבָן, וְהַנִּרְאֶה דְּבָא לְסַיֵּים הַדְּרָשָׁה שֶׁל סוֹף הַפָּסוּק דְּבַתְּחִלָּה דָּרַשׁ מַה שֶּׁאָמַר הַפָּסוּק מְקוֹם הַמִּשְׁפָּט שָׁמָּה הָרֶשַׁע דְּהַנֶּפֶשׁ נְתוּנָה בְּמָקוֹם אֶחָד עִם

הַמִּשְׁפָּט ומ"מ הִיא יוֹצֵאת וְחוֹטֵאת וּבָא שׁוּב הַמִּדָּרֵשׁ לְפָרֵשׁ סוֹף הַפָּסוּק דִּמְסַיֵּים וּמְקוֹם
הַצָּדֵק שָׂמָּה הָרַשַּׁע דְּבָא עוֹד לְהַגְדִּיל הַתֵּימַהּ עַל הַנֶּפֶשׁ וְזֶהוּ שֶׁאָמַר ר' יִצְחָק אָמַר הקב"ה
לַנֶּפֶשׁ אֲנִי כָּתַבְתִּי עָלַיִךְ רַק חֲזַק לְבִלְתִּי אֲכֹל הַדָּם וְאַתְּ יוֹצֵאת וְחוֹטֵאת, וְהָעִנְיָן דִּבְסוֹף
מס' מַכּוֹת אָמַר וּמָה אִם הַדָּם שֶׁנַּפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם קָצָה בָּהֶם הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ מְקֻבָּל שָׂכָר גָּזֵל
וַעֲרָיוֹת שֶׁנַּפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם מִתְאַוָּה לָהֶם עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה ר' חֲנַנְיָא בֶּן עֲקַבְיָהּ אוֹמֵר רָצָה
הקב"ה לִזְכּוּת אֶת יִשְׂרָאֵל לְפִיכָךְ הִרְבָּה לָהֶם תּוֹרָה וּמִצְוֹת שֶׁנֶּאֱמַר ה' חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ
יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר ופירש"י דְּכַמָּה מִצְוֹת יֵשׁ שֶׁלֹּא הֻזְקְרַךְ לְהַזְהִיר עֲלֵיהֶם שֶׁנַּפְשׁוֹ שֶׁל
אָדָם קָצָה מֵהֶם מֵעַצְמוֹ וְהִזְהִיר עֲלֵיהֶם כְּדֵי שֶׁיִּקָּבְלוּ עֲלֵיהֶם שָׂכָר בִּשְׁמִירָתוֹ הֲרֵי דְּכָל
הָאַזְהָרָה שֶׁעַל הַדָּם וְכַדּוֹמֶה לֹא הֻזְקְרכוּ כְּלָל דבלא"ה לֹא הָיוּ אוֹכְלִין אוֹתוֹ וְלֹא נֶאֶמְרוּ
רַק כְּדֵי לְהוֹסִיף עֲלֵיהֶם שָׂכָר לְיִשְׂרָאֵל: וְהִנֵּה עַל יְדֵי הָאַזְהָרָה נִיתְוַסֵּף ג"כ בָּאָדָם תַּאֲוָה
לַעֲבוֹר עֲלֵיהֶם וְכִדְאִיתָא במס' הוֹרָיוֹת (דַּף י"א) לְתֵיאָבוֹן מוּמָר לְהַכְעִיס מִין וּפָרִיךְ מַהָא
דְּתַנְיָ' אָכַל פַּרְעוֹשׁ אֶחָד אוֹ יַתּוּשׁ א' ה"ז מוּמָר וְהָא הָכָא דְּלְהַכְעִיס הוּא וְקָרֵי לֵיהּ מוּמָר
וּמְשַׁנֵּי הָתָם דְּאָמַר אִיטָּעֵם טַעְמָא דְּאִיסּוּרָא הֲרֵי לְהֶדְיָ' דאע"ג דְּבַאֲכִילַת פַּרְעוֹשׁ בְּעָצָם אֵין
בּוֹ שׁוּם תְּשׁוּקָה וְרַק מִשּׁוּם דְּאִיכָּא אִיסּוּרָא לְאָכְלוֹ יֵשׁ בָּזֶה תַּאֲוָה דְּכֵן דַּרְכּוֹ שֶׁל היצה"ר
וְכֹחַ הַתַּאֲוָה לַחֲמוֹד דָּבָר הָאָסוּר אע"פ שֶׁאֵין בּוֹ שׁוּם תַּעֲנוּג בְּעָצֶם הַדָּבָר וְזֶהוּ שֶׁאָמַר
הַמִּדָּרֵשׁ אֲנִי כָּתַבְתִּי עָלַיִךְ רַק חֲזַק לְבִלְתִּי אֲכֹל הַדָּם וְאַתְּ יוֹצֵאת וְחוֹטֵאת כְּלוֹמַר דְּהָא לֹא
הֻזְקַרְתִּי לְכְתּוֹב כְּלָל אַזְהָרָה עַל הַדָּם רַק כָּתַבְתִּי לְטוֹבָתְךְ לְהוֹסִיף לָךְ מִצְוָה וּצְדָקָה
עָשִׂיתִי עִמָּךְ שֶׁכָּתַבְתִּי זֹאת וכמאה"כ ה' חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר וְאַתְּ יוֹצֵאת
וְחוֹטֵאת ע"י אַזְהָרַת זֹאת דְּאִילּוּלֵי אַזְהָרְתִּי הֲרֵי לֹא הִי' לְךָ שׁוּם תְּשׁוּקָה לְאָכְלוֹ, וְזֶהוּ
שֶׁאָמַר הַפָּסוּק וּמְקוֹם הַצָּדֵק שָׂמָּה הָרַשַּׁע דע"י הַצְּדָקָה שֶׁעָשִׂיתִי עִמָּכֶם לְהַזְהִיר מִדְּבָרִים
הַלָּלוּ שָׂמָּה הָרַשָּׁע דְּעַל יְדֵי צְדָקָה זוֹ עַצְמָהּ הֵם חוֹטְאִים, וְזֶהוּ בֵּיאוּר הַפָּסוּק שֶׁמַּגְדִּיל
הַתֵּימַהּ עַל הַחוֹטֵא אָמַר בִּתְחִילָּה מְקוֹם הַמִּשְׁפָּט שָׂמָּה הָרַשַּׁע וְעוֹבֵר עַל הַמִּשְׁפָּט רַק דְּעַל
זֶה יֵשׁ לָהּ קְצָת תֵּירוּץ שֶׁנַּפְשׁוֹ שֶׁל, אָדָם חוֹמֶדֶת לְגָזֵל וְכִדְאִיתָא בְּמַכּוֹת דְּגָזֵל נַפְשׁוֹ שֶׁל
אָדָם מְחַמַּדְתָּן וְלָזֶה בָּא לְהַגְדִּיל הַתֵּימַהּ וּמְקוֹם הַצָּדֵק שָׂמָּה הָרַשַּׁע דְּגַם בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ
שׁוּם תְּשׁוּקָה בְּעָצֶם וְרַק בָּאתִי לְהַצְדִּיק אֶתְכֶם גַּם בָּזֶה אַתָּה חוֹטֵא ע"י אַזְהָרָתִי וְכַדֵּי בְּזָיוֹן:
וְזֶהוּ שֶׁסָּמַךְ הַמִּדָּרֵשׁ דְּרָשָׁה לְפָרָשָׁה זוֹ דְּהִנֵּה סוֹף הַפָּרָשָׁה שֶׁלְּפָנֵי פָּרָשָׁה זוֹ מְסַיֵּים חֻקַּת
עוֹלָם לְדֹרוֹתֵיכֶם בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם כָּל חֵלֶב וְכָל דָּם לֹא תֹאכֵלוּ, וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר
נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא בִּשְׁגָגָה מִכֹּל מִצְוֹת ה' אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂנָּה וְעָשָׂה מֵאַחַת מֵהֵנָּה וְדָרַשׁ הַמִּדָּרֵשׁ
דְּבָא לְיַיסֵּר הַחֵטְא שֶׁחוֹטֵא גַּם בִּדְבָרִים הַלָּלוּ בַּאֲכִילַת דָּם דְּמצַד הַטֶּבַע אֲנוּשִׁית לֹא תֵעָשֶׂנָּה
ועכ"ז עָשָׂה אוֹתָהּ מִשּׁוּם דְּהוּא מִצְוַת ה' שֶׁהֻזְהַר עלי' ומש"ה אָמַר הַכָּתוּב מִכֹּל מִצְוֹת ה'
אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂנָּה פי' דְּמצַד הַטֶּבַע אֵין מָקוֹם לַעֲשׂוֹתָהּ ועכ"ז וְעָשָׂה מֵאַחַת מֵהֵנָּה, וּבָזֶה
יִתְפָּרֵשׁ לָנוּ הַכָּתוּב בְּפָרָשָׁה בְּרֵאשִׁית וַיֹּאמֶר מִי הִגִּיד לְךָ כִּי עֵירֹם אָתָּה הֲמִן הָעֵץ אֲשֶׁר
צִוִּיתִיךָ לְבִלְתִּי אֲכָל מִמֶּנּוּ אָכָלְתָּ וְאיתָא בַּמִּדְרָשׁ עַל פָּסוּק זֶה מָשָׁל לְאִשָּׁה שֶׁנִּכְנְסָה אֵצֶל
אִשְׁתּוֹ שֶׁל חָבֵר אָמְרָה לָהּ מַה בַּעֲלֵיךְ עוֹשֶׂה עִמָּךְ אָמְרָה לוֹ כָּל טוּב הוּא עוֹשֶׂה עִמִּי חוּץ
מֵחָבִיּוֹת זוֹ שֶׁהוּא מְלֵאָה נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים שֶׁאֵינוֹ מִשֶּׁלִּיטָנִי עָלַי אָמְרָה לָהּ כָּל קוֹזֶמְקִין שֶׁלּוֹ
שָׁם הוּא וּמְבַקֵּשׁ לִיעָשֹׂא אִשָּׁה אַחֶרֶת וְלִיתֵּן אוֹתָהּ לָהּ מָה עָשְׂתָה הוֹשִׁיטָה יָדָהּ לְתוֹכָהּ
הִתְחִילוּ מְנַשְּׁכִין אוֹתָהּ כֵּיוָן שֶׁבָּא בַּעְלָהּ שָׁמַע קוֹלָהּ מְצַוְּחַת אָמַר לָהּ שֶׁמָּא בְּאוֹתָהּ חֲבִיּוֹת
נָגַעְתְּ כָּךְ אָמַר הקב"ה לְאָדָם הָרִאשׁוֹן הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ וגו' וְלֹא יָדַעְנוּ מָה הוֹסִיף

הַמִּדְרָשׁ בְּמָשָׁל זֶה וּמַה שַּׁיָּיךְ זֶה לְפָסוּק זֶה וְלִדְבָרֵינוּ מוּבָן הוּא דְּהַמָּשָׁל הוּא דְּבְחָבִיוֹת מְלֵאָה נְחָשִׁים הָרֵי הָאָדָם מֵעַצְמוֹ יֵשׁ לוֹ לִהְיוֹת נִזְהָר מִלְּהוֹשִׁיט יָדוֹ לְתוֹכוֹ וְכָל הָעִיקָּר שֶׁל הַתְּשׁוּקָה נוֹלַד לָהּ עי"ז שֶׁלֹּא הִשְׁלִיט אוֹתָהּ עלי' ועי"ז שֶׁהִזְהִיר אוֹתָהּ שֶׁלֹּא תּוֹשִׁיט יָדָהּ לְמָקוֹם הַסַּכָּנָה עי"ז עָשְׂתָה הַהִיפּוּךְ וְרָצְתָה לֵידַע מַה בְּתוֹכָהּ וְכֵן אָמַר לוֹ הקב"ה לְאָדָם הָרִאשׁוֹן שֶׁהוֹכִיחוּ עַל אֲכִילָתוֹ הֵמַן הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לְבִלְתִּי אֲכָל מִמֶּנּוּ אָכָלְתָּ דְּעַל יְדֵי זֶה שֶׁצִּוִּיתִיךָ שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל מִמֶּנּוּ ועי"ז הָאֲזָהָרָה אֲכַלְתָּ אוֹתוֹ, דְּלוּלֵי הָאֲזָהָרָה לֹא הי' לוֹ תְּשׁוּקָה לְעֵץ זֶה כְּלָל כִּי כַּמָּה אִילָנוֹת יוֹתֵר טוֹבִים הי' בְּגַן וּבְנַדַּאי דְּיוֹתֵר טוֹב הי' לוֹ לֶאֱכֹל מֵעֵץ הַחַיִּים שֶׁעָמַד אֵצֶל עֵץ הַדַּעַת בְּתוֹךְ הַגַּן וְרַק ע"י הָאֲזָהָרָה אָכַלְתָּ, וּכְדֵי בִּזָּיוֹן וְקָצָף: וּבָזֶה יְבוֹאַר לָנוּ הֵיטֵב מַה דְּאִיתָא במס' ב"מ (ד' ס"א) דְּדָרַשׁ הָא דִּכְתִיב גַּבֵּי שְׂרָצִים הַמַּעֲלֶה אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אָמַר הקב"ה אִלְמָלֵא לֹא הֶעֱלֵיתִי אֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם אֶלָּא בִּשְׁבִיל דָּבָר זֶה שֶׁאֵין מְטַמְּאִין בִּשְׂרָצִים דֵּי וּפָרִיךְ וּמִי נְפִישׁ אַגְרַיְיהוּ טְפֵי מֵרְבִית וְאוֹנָאָה וְצִיצִית וּמְשַׁנֵּי אַפֵּ"ה טְפֵי מֵאִיסִי לְמֵכְלִינְהוּ וְלִכְאוֹרָה לֹא יָדַעְנוּ תי' לְהַקֻּשְׁיָ' רַק ה"פ דְּתִפַּס לי' הַכָּתוּב מִצְוָה קַלָּה דַּאֲפִילוּ בְּשִׂכַר מִצְוָה זוֹ שֶׁנִּזְהָרִין מִשְּׂרָצִים דְּאֵין בּוֹ שׁוּם תַּאֲוָה בְּעֶצֶם רַק תַּאֲוָה זוֹ הַקְּטַנָּה מִשּׁוּם דְּהוּא אָסוּר ועי"ז יֵשׁ מָקוֹם לִמְצֹא תַּאֲוָה לְאָוְכְלָן ג"כ כְּדַאי הוּא לְהַעֲלוֹתָן מִמִּצְרַיִם דְּבְעוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים הַכֹּל הוּא לְהִיפּוּךְ דְּגַם דָּבָר שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְהֶעָשׂוֹת רַק דְּיוֹדְעִים דְּדָבָר זֶה אָסוּר מש"ה עוֹשִׂין אוֹתוֹ, וְזֶהוּ בֵּיאוּר הַכָּתוּב דְּבָרִים י"ב הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן תִּנָּקֵשׁ אַחֲרֵיהֶם אַחֲרֵי הִשָּׁמְדָם מִפָּנֶיךָ וּפֶן תִּדְרוֹשׁ לֵאלֹהֵיהֶם לֵאמֹר אֵיכָה יַעַבְדוּ הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֶת אֱלֹהֵיהֶם וְאֶעֱשֶׂה כֵּן גַּם אָנִי לֹא תַעֲשֶׂה כֵן לה' אֱלֹהֶיךָ כִּי כָל תּוֹעֲבַת ה' אֲשֶׁר שָׂנֵא עָשׂוּ לֵאלֹהֵיהֶם כִּי גַם אֶת בְּנֵיהֶם וְאֶת בְּנוֹתֵיהֶם יִשְׂרְפוּ בָאֵשׁ לֵאלֹהֵיהֶם הַמֻּשָּׂךְ הַכָּתוּב דְּבָא לְהַזְהִיר שֶׁלֹּא לַחְקוֹר אַחֲרֵי מַעֲשֵׂיהֶם אֵיכָה יַעַבְדוּ הֵם וְאֶעֱשֶׂה גַּם כֵּן אֲנִי פי' דִּתְכַוִּין לְטוֹבָה שֶׁתִּרְצֶה לַעֲשׂוֹת כֵּן לה' רַק תִּרְצֶה לִלְמֹד מֵהֶם נִימוּסֵי הָעֲבוֹדָה וְהַכָּבוֹד הָאֵיךְ לִנְהוֹג בַּעֲבוֹדַת ה' וע"ד שאה"כ מַלְפִּינוּ מִבְּהֵמַת הָאָרֶץ וְאָמְרוּ בַּגְּמָרָ' שֶׁיֵּשׁ לִלְמֹד דֶּרֶךְ אֶרֶץ מִתַּרְנְגֹל צְנִיעוּת מֵחָתוּל וּבָא לְהַזְהִיר שֶׁהֵם גְּרוּעִים מִן הַבְּהֵמָה וּמַהֶם אֵין לְךָ לִלְמֹד שׁוּם דָּבָר טוֹב וְאָמַר לֹא תַעֲשֶׂה כֵן לה' אֱלֹהֶיךָ כִּי כָל תּוֹעֲבַת ה' אֲשֶׁר שָׂנֵא עָשׂוּ לֵאלֹהֵיהֶם כְּאוֹמֵר הִנְנִי מוֹסֵר לְךָ כְּלָל בְּמַעֲשֵׂיהֶם כִּי הֵם בָּחֲרוּ רַק מַה שָּׂנֵא ה' אוֹתוֹ יַעֲשׂוּ זֶהוּ הַכְּלָל בְּמַעֲשֵׂיהֶם וְנָתַן אוֹת אוֹ מוֹפֵת לִדְבָרָיו כִּי גַם אֶת בְּנֵיהֶם וְאֶת בְּנוֹתֵיהֶם יִשְׂרְפוּ בָאֵשׁ לֵאלֹהֵיהֶם וּבְנַדַּאי דְּמִצַּד טֶבַע הָאֱנוֹשִׁית לֹא הי' שׁוּם אָדָם עוֹשֶׂה כֵּן לִשְׂרוֹף בְּאֵשׁ בָּנָיו וּבְנוֹתָיו וְהֵם עוֹשִׂים כֵּן רַק מִשּׁוּם דה' שָׂנֵא מַעֲשֶׂה זוֹ הָרֵי לְךָ כְּלָל מִכָּל מַעֲשֵׂיהֶם שֶׁאֵין לָהֶם תַּכְלִית אַחֵר רַק זֶה דְּהוּא שִׁנּוּי לה' וא"כ הַאֵיךְ תִּתְרַצֶּה לִלְמֹד מֵהֶם דָּבָר טוֹב לַעֲשׂוֹת כֵּן וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ דְּגַם אִם לֹא הי' לְיִשְׂרָאֵל רַק זְכוּת זֶה שֶׁאֵינָם אוֹכְלִים שְׂרָצִים שֶׁלֹּא יהי' לָהֶם תַּאֲוָה לַעֲשׂוֹת הָרַע מִצַּד שֶׁהוּא רַע ג"כ כְּדַאי הי' לְהַעֲלוֹתָן מִמִּצְרַיִם שֶׁחָשְׁבוּ זְכוּת שֶׁנִּגְאֲלוּ מִמִּצְרַיִם שֶׁלֹּא גִּילּוּ הַסּוֹד שֶׁאָמַר לָהֶם מֹשֶׁה וּשְׁאָלָה אִשָּׁה מִשְּׁכֵנְתָּהּ וְהָרֵי זֶה הי' טוֹבָתָם ומ"מ נֶחְשְׁבוּ לָהֶם זְכוּת מַה דְּלָא גִּילּוּ: וּבָזֶה יְבוֹאַר לָנוּ דִּבְרֵי הַתַּנְחוּמָא סוֹף פ' שְׁמִינִי אַחַר שֶׁמְּדַבֵּר מֵעִנְיַן חַיּוֹת טְמֵאוֹת וּמְסַיֵּים לְבַסּוֹף וְז"ל כֵּיצַד הקב"ה מוֹצֵא כְּרוּז לע"ל כָּל מִי שֶׁעוֹסֵק בְּמִצְוָה פְּלוֹנִית יָבֹא וְיִטּוֹל שְׂכָרוֹ וּבְיַלְקוּט הַגְּיִרְסָא כָּל מִי שֶׁלֹּא אָכַל כו' רַק בִּדְפוּס שִׁינּוּי זֶה וְכַמָּה אֲנָשִׁים.

שֶׁלֹּא אָכְלוּ אוֹתוֹ וּבָאִים וְאוֹמְרִים תֵּן לָנוּ שְׂכָרֵנוּ אָמַר לָהֶם כָּל מִי שֶׁקִּיֵּם אֶת הַתּוֹרָה יִטּוֹל שְׂכָרוֹ וְלִכְאוֹרָה הָוֵי חֲזָרָה מִכְּרוּז הָרִאשׁוֹן וְלִדְבָרֵינוּ מוּבָן דִּבְזֶהוּ ג"כ נַפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם קָצָה

בָּהֶם וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל אַל יֹאמַר אָדָם אִי אֶפְשִׁי בְּבָשָׂר כו' וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ דְּיַכְרִיז מִי שֶׁלֹּא אָכְלוּ יִטּוֹל שְׂכָרוֹ דְּגַם עַל מִצְוָה זוֹ ג"כ יִתֵּן שָׂכָר וְגַם אוֹתָן הָאֲנָשִׁים שֶׁלֹּא אָכְלוּ אוֹתוֹ וּמְבָאֵר לָהֶם הקב"ה הַכַּוָּנָה דְּאַתֶּם שֶׁלֹּא אֲכַלְתֶּם אֵין לָהֶם שׁוּם זְכוּת בָּזֶה דְּמֵהֵיכִי תֵּיתֵי יֹאכְלוּ אוֹתוֹ אַחֲרֵי שֶׁנַּפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם קָצָה בּוֹ רַק מִי שֶׁקִּיֵּם הַתּוֹרָה בָּזֶה שֶׁלֹּא אָכְלוּ דְּהַיְינוּ יִשְׂרָאֵל שהי' מֻזְהָרִים עלי' ועי"ז הי' מָקוֹם ליצה"ר לְהַסִּיתוֹ וּמִכָּל מָקוֹם לֹא אָכְלוּ יִטּוֹל שְׂכָרוֹ אֲבָל אַתֶּם שֶׁלֹּא הֱיִיתֶם מֻזְהָרִים עלי' מֵהֵיכִי תֵּיתֵי תֹּאכְלוּ אוֹתוֹ וְאֵין לָכֶם זְכוּת בָּזֶה וּמִדְּבָרִים אֵלּוּ יֵשׁ לוֹ לְאָדָם לִיתֵּן אֶל לִבּוֹ כַּמָּה לְהִזָּהֵר מֵאֲכִילַת דְּבָרִים הָאֲסוּרִים וּבִפְרָט בִּימֵי הַקַּיִץ מִנְּמָלִים שֶׁכָּל הָאוֹכֵל אוֹתוֹ לֹא יִטּוֹל שְׂכָרוֹ לע"ל וְגוֹדֵל הָעוֹנֶשׁ עלי' יוֹתֵר מִכָּל הָעֲבֵירוֹת אַחֲרֵי שֶׁאֵין בּוֹ שׁוּם תַּאֲוָה אִם לֹא הָאַזְהָרָה וְנִמְצָא הוּא כְּמַעַט קָרוֹב לְהַכְעִיס עַד שֶׁאָמְרוּ בתו"כ סוֹף פ' שְׁמִינִי חֲמוּרָה שְׁרָצִים שֶׁכָּל הַכּוֹפֵר בְּמִצְוֹת שְׁרָצִים כּוֹפֵר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם: דְּרוּשׁ יג תְּהִלִּים ל"ב לְדָוִד מַשְׂכִּיל אַשְׁרֵי נְשׂוּי פֶּשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה אַשְׁרֵי אָדָם לֹא יַחְשׁוֹב ה' לוֹ עָוֹן כו' כִּי הֶחֱרַשְׁתִּי בָּלוּ עֲצָמַי בְּשַׁאֲגָתִי כָּל הַיּוֹם כִּי יוֹמָם וָלַיְלָה תִּכְבַּד עָלַי יָדֶךָ נֶהְפַּךְ לְשַׁדִּי בְּחַרְבֹנֵי קֹרֵץ סֶלָה חַטָּאתִי אוֹדִיעֲךָ וַעֲוֹנִי לֹא כִסִּיתִי אָמַרְתִּי אוֹדֶה עֲלֵי פְשָׁעַי לה' וְאַתָּה נָשָׂאתָ עֲוֹן חַטָּאתִי סֶלָה כו', יֵשׁ לְהָבִין הַפְּסוּקִים גַּם יֵשׁ לְהָבִין דְּבַתְּחִלָּה שֶׁאָמַר אַשְׁרֵי נְשׂוּי פֶּשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה דְּטוֹב לוֹ לָאָדָם לְכַסּוֹת הַחֲטָאִי' וְסִיֵּם עַל עַצְמוֹ וְאָמַר וְעוֹנִי לֹא כִסִּיתִי גַּם יֵשׁ לְהָבִין אָמְרִי חַטָּאתִי אוֹדִיעֲךָ וַעֲוֹנִי לֹא כִסִּיתִי אָמַרְתִּי אוֹדֶה עֲלֵי פְשָׁעַי לה' וּלְפִי הַמֻּשָׁךְ הַפָּסוּק הי' לוֹ לוֹמַר אוֹדֶה עָלַי פְּשָׁעַי לְךָ: וְהִנֵּה במס' יוֹמָא (דַּף פ"ו) אִיתָא אר"י רַב רָמֵי כְּתִיב אַשְׁרֵי נְשׂוּי פֶּשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה וּכְתִיב מְכַסֶּה פְּשָׁעָיו לֹא יַצְלִיחַ וְלָא קשי' הָא בְּחֵטְא מְפֻרָסָם הָא בְּחֵטְא שֶׁאֵינוֹ מְפֻרָסָם רַב זוּטְרֵי ב"ר טוֹבִי' אָמַר רַב נַחְמָן כָּאן בַּעֲבֵירוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵירוֹ כָּאן בַּעֲבֵירוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַמָּקוֹם הֲרֵי דְּבַעֲבֵירוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַמָּקוֹם אָסוּר לְפָרְסָם רַק אִם הָעֲבֵירָה בלא"ה מְפֻרְסָם ופירש"י דְּבַעֲבֵירָה שֶׁאֵינוֹ מְפֻרְסָם אָסוּר לְפָרְסְמוֹ דְּכָל מַה שֶׁאָדָם חוֹטֵא אִיכָּא מִיעוּט הַכָּבוֹד כו' וְעַיֵּי' בְּמָהַרְשָׁ"א שֶׁכָּתַב דְּחֵטְא שֶׁאֵינוֹ מְפֻרְסָם נִקְרָא חֲטָאָה כְּדִכְתִיב כְּסוּי חֲטָאָה דְּהַפָּסוּק מְדַמֶּה אוֹתוֹ, לַחֵטְא בִּשְׁגָגָה ועכ"פ חָזִינַן מִדִּכְתִיב כְּסוּי חֲטָאָה וּמוֹקְמִינַן לִי בְּאֵינוֹ מְפֻרְסָם דְּרַק הָאֵינוֹ מְפֻרְסָם נִקְרָא כֵּן וּמְפֻרְסָם לֹא נִקְרָא חֲטָאָה, וּבָזֶה נוּכַל לְפָרֵשׁ הַפָּסוּק בְּתְהִלִּים ל"ח כִּי עֲוֹנִי אַגִּיד אֶדְאַג מֵחַטָּאתִי דְּהֶעָוֹן הַמְּפֻרְסָם הִגַּדְתִּי וְהִתְוַדִּיתִי עָלָיו בְּפִרְסוּם אֲבָל הָאֵינוֹ מְפֻרְסָם הָיָה לִי דְּאָגָה עָלָיו בְּפִנִימְיוּת הַלֵּב וַחֲרָטָה וְלֹא הִגַּדְתִּי רַק הִסְתַּרְתִּיו מֵאֲחֵרִים וְדָאַגְתִּי עָלֶיהָ בְּפְנִימְיוּת הַלֵּב: וְהִנֵּה בַּזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ פָּרָשָׁה תְּצַוֶּה אִיתָא וְז"ל בְּיוֹמָא דָּא לָא אִיצְטְרִיךְ בַּר נַשׁ לְפָרֵשׁ חֲטָאוֹ קַמָּא אַחֲרָא בְּגִין דְּכַמָּה אִינִין דְּנָטְלוּ הַהוּא מִלָּה וְסָלְקִי לָהּ לְעֵילָּא וְאִית סָהֲדֵי בְּהַהוּא מִלָּה וּמַה מִּשּׁוֹכֶבֶת חֵיקֵךְ שְׁמוֹר פִּתְחֵי פִיךְ כ"ש אִינּוּן דְּאָזְלִין וְעַיְינִין עַלֵּי לְקַטְרְגָא וְסָהֲדֵי עלי' וכ"ש דַּחֲצִיפוּ אִיהוּ קַמֵּי מַלְכָּא כֻּלָּא וְחִילּוּל שְׁמָא דְּקוּדְשָׁא וְעַל דָּא כְּתִיב אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לַחֲטוֹא אֶת בְּשָׂרְךָ הֲרֵי דְּאָמַר שְׁלֹשָׁה טְעָמִים בְּהָא שֶׁאֵין לְפָרְסָם חֲדָא דְּהַמַּקְטְרִיגִים יִשְׁמְעוּ וְיַקְטְרְגוּ וְעוֹד שֵׁנִית דְּהַדָּבָר חַצִּיפֵי קַמֵּי מַלְכָּא וְהַכַּוָּנָה כִּדְאִיתָא בְּמַסֶּכְתָּ' סוֹטָה (דַּף ח') חֲצִיף עָלַי מַאן דְּמָפָרֵשׁ חֶטְאוֹ ופרש"י דְּאֵינוֹ נִכְלָם בַּדָּבָר דְּזֶהוּ עִנְיָן קָרוֹב לְהַכְעִיס אִם אֵינוֹ נִכְלָם אַחַ"כ בְּמַעֲשָׂיו דְּעַל הָעֲבֵירָה עַצְמָהּ יֵשׁ לוֹ תֵּירוּץ קָצָת דְּהִתְגַּבֵּר עָלָיו הַתַּאֲוָה וְלֹא יָכוֹל לַעֲמוֹד נֶגֶד הַתַּאֲוָה אֲבָל אַחַ"כ שֶׁאֵין לוֹ שׁוּם הֲנָאָה מִמַּה שֶּׁכְּבָר עָבַר וְעָשָׂה מִכְּבָר ומ"מ לֹא נִכְלָם בּוֹ מוֹרֶה עַל רֹעַ לִבָּבוֹ בְּעָצְמָם וְזֶהוּ בֵּיאוּר הַכָּתוּב יְשַׁעְיָ' ג' כִּי לְשׁוֹנָם וּמַעַלְלֵיהֶם אֶל ה' לַמְרוֹת עֵינֵי כְּבוֹדוֹ

הַכָּרַת פְּנֵיהֶם עָנְתָה בָּם וְחַטָּאתָם כִּסְדוֹם הִגִּידוּ לֹא כִחֲדוּ ומש"ה גַּם הַמִּתְנוֹנָדָה וּמְפַרְסֵם חֶטְאוֹ הוּא ג"כ חֲצִיפוּת דְּנִרְאֶה שֶׁאֵינוֹ נִכְלָם בְּמַעֲשָׂיו וְעוֹד טַעַם שְׁלִישִׁי יֵשׁ בּוֹ דְּאִיכָּא חִילּוּל הַשֵּׁם חֲלִילָה דעי"ז שְׁנִּתְפַּרְסֵם הַחֵטְא לַאֲחֵרִים נַעֲשָׂה הַחֵטְא קַל בְּעֵינֵיהֶם וּלְמַדִּים מִמַּעֲשָׂיו, וְהִנֵּה מִיָּדָה אַחַת מי"ג מִידּוֹת שֶׁל רַחֲמִים הִיא אֶרֶךְ אַפַּיִם וְעַל כָּל הַחַטָּאִים מַאֲרִיךְ הָאַף אֲבָל בְּחִילּוּל הַשֵּׁם אִיתָא במס' קִידּוּשִׁין סוֹף פֶּרֶק א' אֵין מַקִּיפִין בְּחִילּוּל הַשֵּׁם אָמַר מָר זוּטְרָא שֶׁאֵין עוֹשִׂין כְּחֶנָּוָנִי הַמַּקִּיף ופרש"י אֶלָּא נִפְרָעִין מִיָּד וְהַטַּעַם מוּבָן דְּהָא דְּמַאֲרִיךְ אַף הוּא לְטוֹבַת הָאָדָם אֲבָל בח"ה הֲרֵי כָּל שָׁעָה נִגְדַּל הַחֵטְא יוֹתֵר שֶׁאֲחֵרִים הוֹלְכִין וּלְמַדִּים מִמֶּנּוּ יוֹתֵר וְיוֹתֵר וּבִפְרָט כְּשֶׁרוֹאִין לָזֶה שֶׁחָטָא וְלֹא הִגִּיעַ לוֹ שׁוּם עוֹנֶשׁ נַעֲשֶׂה הַחֵטְא יוֹתֵר קַל בְּעֵינֵיהֶם וְנִמְצָא דְּאִם יַמְתִּין לוֹ הֲרֵי יִגְדַּל הַחֵטְא יוֹתֵר וכמאה"כ קֹהֶלֶת ח' אֵין נַעֲשָׂה פִּתְגָּם הָרָעָה מְהֵרָה עַל כֵּן מָלֵא לֵב בְּנֵי הָאָדָם בָּהֶם לַעֲשׂוֹתוֹ רַע אֲשֶׁר חוֹטֶא עוֹשֶׂה רָעמֵאת ומַאֲרִיךְ לוֹ כו' וְנִמְצָא טוֹבַת הַחוֹטֵא הוּא שֶׁלֹּא יִהְיוּ מַקִּיפִין, גַּם עוֹד אָמְרוּ במס' אָבוֹת אֶחָד שׁוֹגֵג וְאֶחָד מֵזִיד בח"ה דְּגַבֵּי שְׁאָרֵי עֲבֵירוֹת מַאֲרִיךְ אַף עַל הַשּׁוֹגֵג יוֹתֵר מֵעַל הַמֵּזִיד משא"כ בח"ה גַּם טַעֲנָה זוֹ דהי' בְּשׁוֹגֵג לָא מְהַנֵּי לוֹ וּבָזֶה יִתְבָּאֵר הַפָּסוּק אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לַחֲטִיא אֶת בְּשָׂרֶךָ שֶׁלֹּא תְּפַרְסֵם חֶטְאֶיךָ שֶׁאִם תְּפַרְסֵם תֵּעָנֵשׁ וְאַל תֹּאמַר לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ כִּי שְׁגָגָה הִיא דְּהַמַּלְאָךְ יִשְׁמַע וְיִקְטְרֵג ומ"ה דהי' בְּשׁוֹגֵג לֹא יהי' טַעֲנָה לָמָּה יִקְצֹף אֱלֹהִים עַל קוֹלֶךָ וְיַחֲבֵל מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ דְּעַל הַקּוֹל שֶׁמְּפַרְסֶמֶת תֵּעָנֵשׁ וְיַחֲבֵל מַעֲשֵׂי יָדֶיךָ משא"כ אִלּוּלֵי לֹא הָיִיתָ מְפַרְסְמָם: וְהִנֵּה במס' סַנְהֶדְרִין (דַּף ק"ז) אִיתָא ואר"י אָמַר רַב בִּיקֵּשׁ דָּוִד לַעֲבוֹד כו"ם שֶׁנֶּאֱמַר וַיְהִי דָּוִד בָּא עַד הָרֹאשׁ אֲשֶׁר יִשְׁתַּחֲוֶה שָׁם לֵאלֹהִים וְאֵין רֹאשׁ אֶלָּא ע"ז שֶׁנֶּאֱמַר וְהוּא צַלְמָא דְּדַהַב רֵישָׁא דְּדַהַב וְהִנֵּה לִקָּרָאתוֹ חוּשַׁי הָאַרְכִּי א"ל לְדָוִד יֹאמְרוּ מָלֶךְ שֶׁכְּמוֹתְךָ יַעֲבוֹד ע"ז א"ל מָלֶךְ שֶׁכְּמוֹתִי יַהַרְגּוּ בְּנוֹ מוּטָב יַעֲבוֹד ע"ז וְאַל יְחַלֵּל ש"ש בְּפַרְהֶסְיָא א"ל מ"ט נְסִיבַת יפ"ת א"ל יפ"ת רַחֲמָנָא שרי' א"ל מ"ט לָא דְּרָשַׁת סְמוּכִין כו' כָּל הַנּוֹשֵׂא יפ"ת יֵשׁ לוֹ בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה, וְלִכְאוֹרָה דִּבְרֵי חוּשַׁי הֵם בְּכָלַל אוֹנָאַת דְּבָרִים וְכִדְאִיתָא במס' ב"מ (דַּף נ"ח) אוֹנָאַת דְּבָרִים כֵּיצַד אִם הָיוּ חוֹלְאִים בָּאִים עָלָיו יֹאמַר כְּדַרְכְּךָ שֶׁאָמְרוּ לוֹ חֲבֵירָיו לְאִיּוֹב הֲלֹא כִּסְלָתְךָ וְהַאיךְ הִזְכִּיר לוֹ חוּשַׁי הָאַרְכִּי הָא דְּנָסֵיב יפ"ת רַק הָעִנְיָן דְּוַדַּאי לֹא רָצָה דָּוִד לַעֲבוֹד ע"ז בֶּאֱמֶת רַק דְּהָא עִיקַּר חֶטְאוֹ שֶׁל ע"ז תָּלוּי רַק בְּלֵב אִם מְקַבְּלוֹ בֶּאֱלוֹהַּ וְכַמְבוֹאָר במס' סַנְהֶדְרִין (דַּף ס"א) דַּאֲפִי' עוֹמֵד בְּבֵית ע"ז וּמִשְׁתַּחֲוֶה שָׁם לְשָׁמַיִם אֵין כָּאן שׁוּם עוֹנֶשׁ וְכֵן רָצָה דָּוִד לַעֲשׂוֹת לְהִשְׁתַּחֲוֹת בְּמָקוֹם ע"ז לַשָּׁמַיִם וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב וַיְהִי בָּא דָּוִד עַד הָרֹאשׁ הוּא מָקוֹם שֶׁעוֹמֶדֶת הע"ז אֲשֶׁר יִשְׁתַּחֲוֶה שָׁם לֵאלֹהִים שֶׁרָצָה לְהִשְׁתַּחֲוֹת שָׁם לַשָּׁמַיִם וְנִמְצָא דְּעִיקַּר הַמַּעֲשֶׂה לֹא יהי' בּוֹ עֲבֵירָה רַק שֶׁהָאֲנָשִׁים הָרוֹאִים מַעֲשָׂיו יִסְבְּרוּ שֶׁעָבַד ע"ז, דְּגַם זֶה יהי' חֵטְא גָּדוֹל דְּיִהְיֶ' ח"ה אִם יִסְבְּרוּ הָעוֹלָם שֶׁאַתָּה הִשְׁתַּחֲוַית לכו"ם וְהֵשִׁיב לוֹ דָּוִד יֹאמְרוּ מָלֶךְ שֶׁכָּמוֹהוּ יַהַרְגּוּ בְּנוֹ דְּעַכְשָׁיו שֶׁהַכֹּל יוֹדְעִין כִּי חָסִיד אֲנִי וְרוֹאִים יִסּוּרִים הָרַבִּים עַד שֶׁיַּהַרְגֻנִי בְּנֵי הֲרֵי אִיכָּא חו"ה יוֹתֵר דְּיֹאמְרוּ חֲלִילָה עֲבִיד דִּינָא בְּלֹא דִינָא וע"כ יוֹתֵר טוֹב לְהַטָּעוֹת הָעוֹלָם שֶׁיִּסְבְּרוּ שֶׁעָבַד ע"ז וְנִמְצָא מַגִּיעַ לוֹ זֶה הָעוֹנֶשׁ וְיוֹתֵר טוֹב שֶׁיֹּאמְרוּ הָעוֹלָם שֶׁהוּא עָשָׂה שֶׁלֹּא כַּהוֹגֶן וּבִשְׁבִיל זֶה הָרָגוֹ בְּנוֹ מִדְּיִסְבְּרוּ שֶׁנֶּעֱנַשׁ חִנָּם וְזֶהוּ שֶׁהֵשִׁיב לוֹ חוּשַׁי הָאַרְכִּי מ"ט נְסִיבַת יפ"ת וְלֹא דְּרָשַׁת סְמוּכִין דְּכָל הַנּוֹשֵׂא יפ"ת יֵשׁ לוֹ בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה וְהַכֹּל יוֹדְעִין שֶׁמַּגִּיעַ לְךָ עוֹנֶשׁ זֶה מִבָּנֶיךָ וְאֵין בְּזֶה שׁוּם חי"ה וא"כ אָסוּר לְךָ לְהִשְׁתַּחֲוֹת שָׁם:.

וְהִנֵּה לְפִי זֶה נִרְאֶה דְּהָא דְּצָרִיךְ לְכַסּוֹת חֲטָאָיו הוּא רַק קוֹדֶם שֶׁמַּגִּיעַ לוֹ עוֹנֶשׁ עֲבוּר הָעֲבֵירָה ומש"ה צָרִיךְ לְכַסּוֹתוֹ שֶׁלֹּא יִלְמְדוּ מִמַּעֲשָׂיו אֲבָל אִם כְּבָר הִגִּיעַ לְהָאָדָם עוֹנֶשׁ וְהַכֹּל מַחֲזִיקִין אוֹתוֹ לְצַדִּיק אָז אַדְרַבָּה צָרִיךְ לְפַרְסֵם חֲטָאָיו כְּדֵי שֶׁיֵּדְעוּ שהקב"ה מְעַנֶּשׁ בְּמִשְׁפָּט דאל"כ יהי' חי"ה יוֹתֵר וְגַם הַחֶשֶׁשׁ דְּשֶׁמָּא יִלְמְדוּ מִמַּעֲשָׂי' הָא שׁוּב לֹא שַׁיָּיךְ כֵּיוָן דְּרוֹאִין דְּמַגִּיעַ לוֹ עוֹנֶשׁ עֲבוּר מַעֲשָׂיו וְאַדְרַבָּה עוֹד יֵשׁ בָּזֶה קִידּוּשׁ הַשֵּׁם וּכְמַאֲמַר הַכָּתוּב נוֹדַע ה' מִשְׁפָּט עָשָׂה וְהַכֹּל מִתְיָרְאִין מִמֶּנּוּ, וּבָזֶה יֵשׁ לְבָאֵר הַפָּסוּק תְּהִלִּים ל"ח כִּי אֲנִי לְצֶלַע נָכוֹן וּמַכְאוֹבִי נֶגְדִּי תָּמִיד כִּי עֲוֹנִי אַגִּיד אֶדְאַג מֵחַטָּאתִי פי' דְּאַחֲרֵי שֶׁכְּבָר נֶעֱנַשׁ מש"ה מְפָרֵשׁ אֲנִי וּמַגִּיד עֲוֹנִי כְּדֵי שֶׁיִּתְקַדֵּשׁ שְׁמוֹ בָּרַבִּים, וּבָזֶה יְבוֹאֲרוּ הַפְּסוּקִים שֶׁהִתְחַלְנוּ אַשְׁרֵי נְשׁוּי פֶּשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה שֶׁטּוֹב לוֹ לְאָדָם שֶׁלֹּא לְפָרְסֵם חֲטָאָיו וְאָמַר כִּי הֶחְרַשְׁתִּי דְּגַם הוּא הֶחֱרִישׁ מִלְּפָרְסֵם וְרַק אַחַ"כ בְּלוֹ עַצְמוֹ בְּשַׁאֲגָתִי כָּל הַיּוֹם כו' תְּכַבֵּד עָלַי יָדֶיךָ כו' ומש"ה חַטָּאתִי אוֹדִיעֲךָ וַעֲוֹנִי לֹא כִסִּיתִי אָמַרְתִּי אוֹדֶה עֲלֵי פְשָׁעַי לה' דְּגַם עַל הַפֶּשַׁע שֶׁהוּא לה' דְּהַיְינוּ בֵּין אָדָם לַמָּקוֹם וְלֹא בֵּין אָדָם לַחֲבֵירוֹ וכמאה"כ לְךָ לְבַדְּךָ חָטָאתִי דְּחָטָא כְּזֶה הֲרֵי צָרִיךְ לְכַסּוֹתוֹ עכ"ז הוֹדֵיתִי עָלָיו וּפִרְסַמְתִּיו כְּדֵי שֶׁיִּתְקַדֵּשׁ' שְׁמוֹ בָּרַבִּים וְזֶהוּ שֶׁמְּסַיֵּם הַכָּתוּב אָמַרְתִּי אוֹדֶה עֲלֵי פְשָׁעַי לָהּ וְאַתָּה נָשָׂאתָ עֲוֹן חַטָּאתִי סֶלָה דעי"ז שֶׁיִּתְקַדֵּשׁ שְׁמוֹ הֲרֵי אַדְרַבָּה יִתְוַסֵּף הַמְּחִילָה בִּזְכוּת זֶה: וּבָזֶה נְפָרֵשׁ מַה דְּאִיתָא במס' שַׁבָּת (דַּף פ"ט) לע"ל יֹאמַר הקב"ה לְאַבְרָהָם בָּנֶיךָ חָטְאוּ לִי אֹמַר לָפָנָיו רבש"ע יִמָּחוּ עַל קִדּוּשַׁת שְׁמֶךָ וְכֵן הֵשִׁיב יַעֲקֹב וְיִצְחָק מֵשִׁיב בְּנֵי וְלֹא בָּנֶיךָ כְּשֶׁהִקְדִּימוֹ לָפָנֶיךָ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע אָמַרְתְּ בְּנֵי בְּכוֹרִי יִשְׂרָאֵל וְעַכְשָׁיו בָּנַי וְלֹא בָּנֶיךָ וְעוֹד כַּמָּה חָטְאוּ כַּמָּה שְׁנוֹתָיו שֶׁל אָדָם כו' אִם אַתָּה סוֹבֵל אֶת כֻּלָּם מוּטָב וְאִם לָאו פַּלְגָא עֲלַי וּפַלְגָא עָלָיְךָ כו' וְלִכְאוֹרָה יִפָּלֵא עַל אֲבוֹת הָעוֹלָם אַבְרָהָם וְיַעֲקֹב לָמָּה לֹא יְבַקְּשׁוּ רַחֲמִים עַל יִשְׂרָאֵל, וְהָעִנְיָן דְּלִכְאוֹרָה יַעֲלֶה עַל לֵב הָאָדָם דְּיֵשׁ אֵיזֶה דֶּרֶךְ לֵידַע קְצָת מֵעֵרֶךְ גֹּדֶל הָעוֹנֶשׁ שֶׁל הָעֲבֵירָה שֶׁהוּא בעוה"ב וְהוּא לְפִי מַה שְׁנּוֹתַן לְכָל הָעֲבֵירָה עָנְשָׁהּ מְיֻחָד בַּתּוֹרָה חַיָּיבֵי מִיתוֹת ב"ד וּכְרִיתוּת וּמַלְקוּת וּבֶאֱמֶת אֵין בֵּין הֲנֵי שְׁנֵי עוֹנָשִׁים שׁוּם דִּמְיוֹן וְעֵרֶךְ כְּלָל דְּהָעוֹנֶשׁ הַמַּגִּיעַ לְאָדָם עַל עֲבֵירָה קַלָּה עַל מַה שֶׁעָבַר פִּי ה' אִי אֶפְשָׁר לְשׁוּם נִבְרָא לֵידַע לוֹ שׁוּם עֵרֶךְ וְתַכְלִית וְהָעֲנָשִׁים שֶׁקָּצְבָה הַתּוֹרָה עַל עוֹבְרֵי עֲבֵירָה אֵינוֹ בְּגֶדֶר נְקָמָה וְעוֹנֶשׁ כְּלָל רַק הוּא בְּגֶדֶר תִּיקּוּן דְּבָזֶה שֶׁנַּעֲשָׂה בּוֹ דִּין תּוֹרָה אוֹ מַלְקוּת אוֹ מִיתַת ב"ד עַל חֶטְאוֹ הֲרֵי רַבִּים יָשׁוּבוּ מֵעֲוֹנָם עי"ז וּכְמַאֲמַר הַכָּתוּב וְכָל יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וְיִרָאוּ וְנִמְצָא דְּבַהֲרִיגַת גּוּפוֹ הוּא מְתַקֵּן וּמַזְהִיר לְרַבִּים שֶׁלֹּא יֶחֶטְאוּ עוֹד וְלֹא יַעֲשׂוּ כְּמַעֲשָׂיו וְנִמְצָא מְתַקֵּן הַפְּגָם וְהַקִּלְקוּל שֶׁגָּרַם עַל יְדֵי חֶטְאוֹ בְּמַה שֶׁנִּתְקַן עַתָּה עַל יָדוֹ וּשְׁנֵיהֶם בְּיַחַד הֲנֵי הַיְסוּרִים שֶׁסּוֹבֵל וּמַה שֶׁגּוֹדֶר גָּדֵר שֶׁלֹּא יֶחֶטְאוּ אֲחֵרִים זֶהוּ הַתִּיקּוּן לְחֶטְאוֹ אֲבָל הָעוֹנֶשׁ שהי' מַגִּיעַ לְהָאָדָם עֲבוּר עֲצָם הַחֵטְא בְּלִי שׁוּם תִּיקּוּן לֹא יֵדַע אֱנוֹשׁ עֶרְכּוֹ כִּי הוּא בְּלִי תַכְלִית, וְכֵן כָּל מַה שֶׁהָאָדָם סוֹבֵל עַל חֶטְאוֹ הֵן בְּדִינֵי שָׁמַיִם וְהֵן בְּדִינֵי אָדָם הֲרֵי נַעֲשָׂה בָּזֶה קִידּוּשׁ הַשֵּׁם וְזֶהוּ שֶׁכִּוְּונוּ חֲז"ל בַּמִּדְרָשׁ כְּשֵׁם שֶׁקִּילּוּסוֹ שֶׁל הקב"ה מִן הַצַּדִּיקִים כֵּן קִילּוּסוֹ עוֹלֶה מִן הָרְשָׁעִים פי' דִּכְמוֹ דְּנִיכָּר כְּבוֹד ה' בְּהֶטְיבוּ לַצַּדִּיקִים עֲבוּר מַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים כֵּן נִיכָּר כְּבוֹד ה' בְּשֶׁלְּמוּ גְּמוּל לָרְשָׁעִים עַל מַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים וּכְמַאֲמַר הַכָּתוּב יְשַׁעְיָ' כ"ו כִּי כַּאֲשֶׁר מִשְׁפָּטְךָ לָאָרֶץ צֶדֶק לָמְדוּ יוֹשְׁבֵי תֵּבֵל וְנִמְצָא דְּעַל יְדֵי זֶה הַקִּידּוּשׁ הַשֵּׁם שֶׁנַּעֲשָׂה ע"י הָעוֹנֶשׁ זֶהוּ גּוּפוֹ תַּקָּנָה לְהַחוֹטֵא ועי"ז נִתְמַעֵט הָעוֹנֶשׁ מֵהַחוֹטֵא, וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ אַבְרָהָם וְיַעֲקֹב רבש"ע יִמָּחוּ עַל קִדּוּשַׁת שִׁמְךָ אָמְרוּ בִּלְשׁוֹן תְּפִילָּה וְתַחֲנוּנִים וְהִתְפַּלְּלוּ שֶׁלֹּא יַעֲנִישֵׁם בְּגֶדֶר עוֹנֶשׁ לְחֻזְקָא כְּפִי שֶׁמַּגִּיעַ עַל

הָעֲבֵירָה דא"כ לֹא יהי' סוֹף וְתַכְלִית לְהָעֲוֹנָשִׁים רַק יַעֲנִישֵׁם בְּגֶדֶר שֶׁיִּהְיֶ' גַּם קיה"ש ע"י הָעוֹנֶשׁ וִיתַוְּקֵן הַחֵטְא וְהַפְּגָם שֶׁקִּלְקְלוּ בְּמַעֲשֵׂיהֶם וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ יִמְחוּ פי' דְּהַחֲטָאִים יִמָּחוּ עַל קֶדֶוּשַׁת שְׁמְךָ, וְזֶהוּ בֵּיאוּר הַכָּתוּב שֶׁהִתְחַלְנוּ דְּאַחֲרֵי שֶׁבָּאוּ עָלָיו הַיִּסּוּרִים אָמַרְתִּי אוֹדֶה עַל פִּשְׁעִי לה' וְאַתָּה נָשָׂאתִי עֲוֹן חָטָאתִי סֶלָה דְּיוֹתֵר טוֹב לְפַרְסֵם ועי"ז תִּמְחֹל לִי עַל חֹמֶר הֶעָוֹן שֶׁחָטָאתִי: וּבְזֶה נוּכַל לְפָרֵשׁ הֶמְשֵׁךְ הַכְּתוּבִים יְשַׁעְיָ' ס"ו שׁוֹחֵט הַשּׁוֹר מַכֵּה אִישׁ כו' גַּם אֲנִי אֶבְחַר בְּתַעֲלֻלֵיהֶם וּמְגוּרֹתָם אָבִיא לָהֶם יַעַן קָרָאתִי וְאֵין עוֹנֶה כו' שִׁמְעוּ דְּבַר ה' הַחֲרֵדִים אֶל דְּבָרוֹ אָמְרוּ אֲחֵיכֶם שׂוֹנְאֵיכֶם מְנַדֵּיכֶם לְמַעַן שְׁמִי יִכְבַּד ה' וְנִרְאֶה בְשִׂמְחַתְכֶם וְהֵם יֵבֹשׁוּ וְאֵיתָא בַּגְּמָרָ' ב"מ (דף ל"ג) עַל זֶה וְהֵם יֵבוֹשׁוּ עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים יֵבוֹשׁוּ וְלֹא יִשְׂרָאֵל יֵבוֹשׁוּ, וְהֶמְשֵׁךְ הַפָּסוּק וּבֵיאוּרוֹ קָשֶׁה מְאֹד וּלְפִי הַנַּ"ל מוּבָן דְּבַתְּחִ' אָמַר שֶׁיַּעֲנִישֵׁם כְּמַעֲשֵׂיהֶם וְאָמַר עוֹד שִׁמְעוּ דְּבַר ה' הַחֲרֵדִים אֶל דְּבָרוֹ פי' אַתֶּם הַצַּדִּיקִים הַחֲרֵדִים לְדָבַר ה' שִׁמְעוּ אָמְרוּ אֲחֵיכֶם מִשּׂוֹנְאֵיכֶם מְנַדֵּיכֶם לְמַעַן שְׁמִי יִכְבַּד ה' דַּאֲחֵיכֶם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר לֹא טוֹבִים וְהֵם עַד עַתָּה שׂוֹנְאֵיכֶם וּמְנַדֵּיכֶם אָמְרוּ פי' יֹאמְרוּ יָבֹא עָבֵר בְּמָקוֹם עָתִיד וְנִמְצָא כֵּן בְּדַרְכֵי הַנְּבוּאָה שֶׁאוֹמֵר עַל הֶעָתִיד בִּלְשׁוֹן עָבַר לְמַעַן שְׁמִיכְבַּד ה' דְּגַם עַל יְדֵי הי' נִיכָּר כְּבוֹד ה' בְּמַה שֶׁהֶעֱנִישׁ אוֹתָנוּ וּכְשֶׁמַּזְכִּירִים שְׁמוֹ הֲרֵי ג"כ נִתְפָּרְסֵם כְּבוֹדוֹ וּכְאָמְרָם כְּשֵׁם שֶׁקִּילּוּסוֹ עוֹלֶה מִן הַצַּדִּיקִים כָּךְ קִילּוּסוֹ עוֹלֶה מִן הָרְשָׁעִים וע"כ נִרְאֶה בְּשִׂמְחַתְכֶם דְּגַם אֲנַחְנוּ נִזְכֶּה לִרְאוֹת בְּשִׂמְחָתָן שֶׁל הַצַּדִּיקִים שֶׁיִּהְיֶ' לע"ל דְּיֵשׁ לָנוּ ג"כ זְכוּת כֵּיוָן דְּגַם עַל יָדֵינוּ נִתְרַבָּה כְּבוֹד ה' וְהֵם יֵבוֹשׁוּ עַכּוּ"ם יֵבוֹשׁוּ לְגַמְרֵי שֶׁאֵין לָהֶם שׁוּם זְכוּת כְּלָל אֲבָל יִשְׂרָאֵל לֹא יֵבוֹשׁוּ אֲפִילּוּ אוֹתָם שֶׁחָטְאוּ עכ"ז יִזְכּוּ לִרְאוֹת בְּשִׂמְחָתָן שֶׁל צַדִּיקִים לע"ל דַּאֲפִי' מִי שֶׁלֹּא נֶעֱנַשׁ בעוה"ז רַק בְּגֵיהִנֹּם וְשָׁם יְכַבֵּד הָעוֹנֶשׁ עכ"ז גַּם בְּאוֹתוֹ עוֹלָם גַּם כֵּן הָא נִתְגַּדֵּל בָּזֶה כְּבוֹד ה' וְכֵן אָמְרוּ בַּמִּדְרָשׁ כְּשֵׁם שֶׁקִּילּוּסוֹ עוֹלֶה מָגֵן עֶדֶן כֵּן קִילּוּסוֹ עוֹלֶה מִגֵּיהִנֹּם וְזֶהוּ הַתִּיקּוּן לְאוֹתָם שֶׁנִּדּוֹנִים בְּגֵיהִנֹּם שֶׁעַל יָדוֹ יִזְכּוּ לַעֲלוֹת לע"ל, וְהִנֵּה כָּל זֶה הוּא מֵהַנִּכְשָׁלִים בַּחַטָּאִים עַל יְדֵי תַּאֲוָה אוֹ חֶמְדָּה וְכַדּוֹמֶה דְּנִדּוֹנִים בְּגֵיהִנֹּם כְּפִי חֻטְאָם וּמֵעֲוֹנָשָׁם עוֹלֶה קִילּוּסוֹ לוֹ יִתְבָּרֵךְ וְזֶהוּ גּוּפָהּ תִּיקּוּנָם אֲבָל הָאֶפִּיקוֹרְסִים אֵין לָהֶם תִּיקּוּן לְעוֹלָם כִּדְאָמְרִינַן בַּגְּמָרָ' דר"ה דְּגֵיהִנֹּם כָּלָה וְהֵם אֵינָם כָּלִים וְאָפְשָׁר דְּזֶהוּ כַּוָּנַת הַגְּמָרָ' בְּמַסֶּכֶת גִּיטִּין דְּכָל הַמְלַגְלֵג עַל דִּבְרֵי חֲכָמִים נִידּוֹן בְּצוֹאָה רוֹתַחַת כַּוָּנָתָם דְּמֵעוֹנֶשׁ שֶׁל הַמְלַגְלֵג אֵינוֹ מְקַבֵּל קִילּוּס וע"כ נִידּוֹן לְעוֹלָם אֲבָל עַל שְׁאָרֵי הַחוֹטְאִים אמה"כ פָּתְחוּ וְיָבֹא שְׁעָרִים גּוֹי צַדִּיק שׁוֹמֵר אֱמוּנִים דְּגַם הֵם מִזְדַּכְּכִים שָׁם בְּגֵיהִנֹּם וְעוֹלִים ע"י זְכוּת זֶה.

וְהִנֵּה בֵּיאַרְנוּ מַאֲמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָא בב"ב (דף ע"ד) דַּאֲמַר לי' הַהוּא טַיָּיעָא תָּא וְאַחְוֵי לָךְ בְּלוּעֵי דְּקַרְח חֲזַאי תְּרֵי בְּזָעֵי וְהָוֵי נָפְקָע קַוְטָרָא שָׁקְלֵי גְּבָבֵי דְּעַמְרָא וְאַמְשֻׁנֵי בְּמַיָּא וְדַעֲצִיתָא בְּרֵישָׁא דְּרֵומְחָא וְעָיְילִי הָתָם וְכִי אַפִּיק אוֹחֲרְכִי מְחָרֵךְ א"ל אָצִית מַאי שְׁמַעְתְּ וְשָׁמְעִי דַּהֲווֹ אָמְרִין מֹשֶׁה וְתוֹרָתוֹ אֱמֶת וְהֵן בַּדָּאִין א"ל כָּל תִּלָּתִין יוֹמִין מַהְדַּר לְהוּ גֵּיהִנֹּם כְּבָשָׁר בְּקַלַּחַת וְאָמְרִי הָכִי מֹשֶׁה וְתוֹרָתוֹ אֱמֶת, וְהַנִּרְאֶה לוֹמַר הַכַּוָּנָה בָּזֶה הַמַּאֲמָר דְּהִנֵּה בְּעוֹנֶשׁ שֶׁל גֵּיהִנֹּם יֵשׁ לוֹמַר בּוֹ שְׁנֵי אוֹפַנִּים אוֹ שֶׁהוּא בְּגֶדֶר עוֹנֶשׁ וּנְקָמָה עַל מַעֲשִׂים הָרָעִים שֶׁעָשָׂה בְּחַיָּיו אוֹ שֶׁהוּא בְּגֶדֶר תִּיקּוּן וּכְבִיסָה וּכְמוֹ שֶׁמְּכַבְּסִין בֶּגֶד שֶׁנִּבְלַע בּוֹ לִכְלוּכִית מְכַבְּסִין אוֹתוֹ בְּרוֹתְחִין עַד שֶׁפּוֹלֵט כָּל הַמָּאוּס שֶׁבּוֹ וְנִשְׁאָר נָקִי וּמְצֻוְחָצָח וּכְמוֹ כֵן נֶפֶשׁ הָרָשָׁע אֲשֶׁר הִטְבִּיעַ תְּשׁוּקָה לְרַע בְּנַפְשׁוֹ וְאֵשׁ הַגֵּיהִנֹּם מְכַבְּסָם וּמוֹצִיא הָרַע שֶׁנִּשְׁרַשׁ בָּהֶם עַד שֶׁנִּשְׁאֲרוּ נְקִיִּים כְּקוֹדֶם הַחֵטְא וְהִנֵּה שְׁנֵי הָאוֹפַנִּים הַנַּ"ל אֱמֶת הֵם דַּהֲרֵי יֵשׁ קְצָבָה לְגֵיהִנֹּם י"ב חוֹדֶשׁ וְאַחַ"כ זוֹכִים וְעוֹלִים לג"ע ובע"כ שֶׁהַגֵּיהִנֹּם הוֹצִיא מֵהֶם הָרַע שֶׁנִּשְׁרַשׁ

מֵהֶם מִדְּזוֹכִים לִיכָּנֵס בִּגְבוּל צַדִּיקִים, וּבְמַסֶּ' ר"ה (דַּף י"ז) אִיתָא בֵּינוֹנִים יוֹרְדִים לְגֵיהִנֹּם וּמְצַפְצְפִים וְעוֹלִים שֶׁנֶּאֱמַר וְהֵבֵאתִי אֶת הַשְּׁלִישִׁית בָּאֵשׁ וּצְרַפְתִּים כִּצְרוֹף אֶת הַכֶּסֶף וּבְחַנְתִּים כִּבְחֹון אֶת הַזָּהָב הוּא יִקְרָא בִשְׁמִי וַאֲנִי אֶעֱנֶה אוֹתוֹ הֲרֵי שֶׁהִמְשִׁילוֹ לְאֵשׁ הַמְצָרֵף אֶת הַכֶּסֶף לְהָסִיר מִמֶּנּוּ כָּל סִיגִים וּפְסֹולֶת שֶׁבּוֹ עוֹד אִיתָא שָׁם אֲבָל הָאֶפִּיקוֹרְסִים כו' נִידּוֹנִין לָעוֹלָם גֵּיהִנֹּם כָּלֶה וְהֵם אֵינָם כֵּלִים הֲרֵי דְּהֵם אֵינָם עוֹלִים לְעוֹלָם וְאֵינָם מַתְמִידִים בַּגֵּיהִינָם וְאֻצְלָם בע"כ הוּא בְּגֶדֶר עֹונֶשׁ וּנְקָמָה, וּבָזֶה יוּבַן מַה דְּאָמְרוּ בגמ' רְשָׁעִים אֲפִילּוּ עַל פִּתְחוֹ שֶׁל גֵּיהִנֹּם אֵינָם חוֹזְרִים שֶׁנֶּאֱמַר וְיָצְאוּ וְרָאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים בִּי כִּי אָשָׁם לֹא תִּכְבֶּה וְתוֹלַעְתָּם לֹא תָּמוּת דְּפֹשְׁעוֹ לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא הַפּוֹשְׁעִים בִּי דְּפֹשְׁעִי וְאָזְלִי וְלִכְאוֹרָה אֵינוֹ מוּבָן דְּהָאֵיךְ אֶפְשָׁר לַחֲטוֹא בַּגֵּהִנֹּם וּמַה בְּיָדָם לַעֲשׂוֹת אָז, רַק הָעִנְיָן דְּגַם בְּעוֹדָם מִתְיַסְּרִים שָׁם נִשְׁאָר הָרָע מֻושְׁרָשׁ בְּנַפְשׁוֹתָם כְּמוֹ מִקֹּודֶם וְאֵינוֹ מוֹצִיא מֵהֶם כְּלָל וּמֵבִיא רְאָיָה ע"ז מֵהַפָּסוּק שֶׁנֶּאֱמַר הַפּוֹשְׁעִים וְהַדּ קְרָא הָא דְּרִשִׁינַן לי' בר"ה עַל אוֹתָם שֶׁנִּידּוֹנִים לְעוֹלָם וַעֲלֵיהֶם הוּא דְּאָמַר דְּפֹשְׁעִי וְאָזְלִי וכמוש"כ וְעַיֵּין במס' חֲגִיגָה כֹּל עֻמַּר דְּנָחִית לְיוֹרָה.

סָלִיק וּבָאָה הַתְּשׁוּבָה כָּל דִּנְקִי אַגַּב אִמֵּיהּ סָלִיק ופרש"י שָׁם בְּשֵׁם רַבּוֹתָיו דְּשָׁאֲלוּ אִם כָּל הַיּוֹרְדִים לַגֵּהִנֹּם עוֹלִים מִמֶּנּוּ וְהֵשִׁיב לָהֶם כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ זְכוּת עוֹלֶה וְהָעִנְיָן מוּבָן דְּאִם יֵשׁ בְּיָדוֹ גַּם זְכוּת ומע"ט הַגֵּיהִנֹּם מְתַקְּנוֹ וּמוֹצִיא הָרָע מִמֶּנּוּ וְלֹא נִשְׁאַר בְּנַפְשׁוֹ רַק הַטּוֹב וְעוֹלֶה אֲבָל מִי שֶׁאֵין בּוֹ שׁוּם טוֹב א"כ מַאי יְתַוְּקֵן מִמֶּנּוּ כֵּינָן שֶׁכְּבָר לוֹ רַע וְזֶה אֵינוֹ עוֹלֶה: וּבְזֶה שֶׁאָמַר לוֹ תָּא וַאֲחֻוֵי לָךְ בְּלוּעֵי דְּקַרְח דְּאָמַר לוֹ הָעִנְיָן שֶׁל בְּלִיעָה דְּקָרַח בְּאֵיזֶה בְּחִינָה הֵם אִם עֲתִידִין לַעֲלוֹת אוֹ לָא אָזְלִי שֶׁהִתְבּוֹנֵן בְּעִנְיַן גֵּהִנֹּם וַחֲזַאי תְּרֵי בְּזְעִי דְּנָפְקִי מִנֵּי קַוְטָרָא דְּשֵׁנֵי פְּתָחִים וּשְׁנֵי אוֹפַנִּים יֵשׁ בַּגֵּהִנֹּם א' בְּגֶדֶר תִּיקּוּן וא' בְּגֶדֶר נְקָמָה שָׁקְלִי גְּבָבָא דְּעַמְרָא וְאַמַּשְׁנֵי בְּמַיָּא דָּמִים הֵם מְגִינִּים מִן הָאֵשׁ שֶׁלֹּא יִשְׁרֹף לְגַמְרֵי וְכִי אַפֵּיק הי' מְחָרֵךְ וְלֹא נִשְׂרַף לְגַמְרֵי וּכְמוֹ כֵן מִי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ מִצְוֹת ומעש"ט אֵין הַגֵּיהִנֹּם מְכַלֶּה אוֹתוֹ וְעוֹלֶה וְשָׁמְעִי דְּהָוֵי אִמְרֵי מֹשֶׁה וְתוֹרָתוֹ אֱמֶת הֲרֵי דְּהֵם מִתְתַּקְּנִים שָׁם בְּגֵיהִנֹּם [וְאֵינָם בִּכְלַל דְּפֹשְׁעִי וְאָזְלִי] עַד שֶׁנִּבְדַּל מֵהֶם הָרָע וְאָמְרֵי מֹשֶׁה וְתוֹרָתוֹ אֱמֶת א"ל כֹּל תִּלָּתִין יוֹמִין מַהְדַּר לְהוּ גֵּהִנֹּם כְּבָשָׁר בַּקְלַחַת וְאָמְרֵי מֹשֶׁה וְתוֹרָתוֹ אֱמֶת דְּיָמָה עוֹנְשָׁם כְּמוֹ שֶׁנּוֹתְנִין הַבָּשָׂר בְּקַלַּחַת דְּאֵינוֹ בְּגֶדֶר נְקָמָה וְעוֹנֶשׁ רַק לְרַכְּכוֹ וּלְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ הַגַּסּוּת וְהַחֲמָרִיּוּת שֶׁבּוֹ כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶ' רָאוּי אַחַ"כ לְהַעֲלוֹת לְשֻׁלְחַן מְלָכִים וּכְמוֹ כֵן עוֹנְשָׁם הוּא בְּגֶדֶר תִּיקּוּן שֶׁיִּזְדַּכְּכוּ וְיַעֲלוּ לג"ע וְאָמַר כָּל תִּלָּתִין יוֹמִין יֵשׁ לוֹמַר הַכַּוָּנָה דְּבְדֶרֶךְ כְּלָל נִתְחַדֵּשׁ הַגֵּיהִנֹּם כָּל שִׁלְשִׁים יוֹם וְהָעִנְיָן דְּהָרַמְבַּ"ם כָּתַב בְּגִדְרֵי הַתְּשׁוּבָה שֶׁיַּעֲזוֹב הַחוֹטֵא חֶטְאוֹ כו' וְיִתְנַחֵם עַל הֶעָבַר כו' וְיָעִיד עָלָיו יוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת שֶׁלֹּא יָשׁוּב לְזֶה הַחֵטְא לְעוֹלָם דע"י מַעֲשִׂי' הָרָעִים נַעֲשָׂה בְּלִבּוֹ תְּשׁוּקָה וְהַמְשָׁכָה לְהָרַע וַעֲבִירָה גּוֹרֶרֶת עֲבֵירָה וְהַבַּעַל תְּשׁוּבָה צָרִיךְ לַעֲקֹור מִלִּבּוֹ וּמִטְּבָעוֹ אוֹתוֹ הַהַמְשָׁכָה לָרַע שֶׁחִדֵּשׁ בְּעַצְמוֹ בְּמַעֲשָׂיו וְיִהְיֶ' כְּמוֹ שהי' מִקֹּודֶם וּכְמוֹ שאה"כ חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם וְזֶה שֶׁאָנוּ רוֹאִים שֶׁכַּמָּה פְּעָמִים מִתְחָרֵט עַל מַעֲשָׂיו וּבְעוֹד אֵיזֶה יָמִים חוֹזֵר לְמַעֲשָׂיו הָרִאשׁוֹנִים זֶהוּ סִימָן שֶׁלֹּא נֶעֱקַר מִלִּבּוֹ אוֹתוֹ הַהַמְשָׁכָה לְהָרַע רַק עַל זְמַן מוּעָט נִתְחַזֵּק עַל טִבְעוֹ וְהִתְאַפֵּק מִבְּלִי לַעֲשׂוֹת הָרַע ומ"מ עֲדַיִן לֹא נֶעֱקַר מִלִּבּוֹ הַתְּשׁוּקָה ומש"ה נִכְשָׁל בָּהּ שֵׁנִית וְזֶהוּ שֶׁקִּבְּעוּ לָנוּ הָרִאשׁוֹנִים כָּל חוֹדֶשׁ אֱלוּל לְקַבֵּעַ בּוֹ תְּשׁוּבָה קֹודֶם ר"ה זֶהוּ כְּמוֹ נִסָּיוֹן וּבְחִינָה שֶׁיֵּדַע כָּל אָדָם בְּעַצְמוֹ אִם כְּבָר נֶעֱקַר וְעָזַב הַחֵטְא לְגַמְרֵי אוֹ רַק מִתְחַזֵּק נֶגֶד תְּשׁוּקָתוֹ וּכְשֶׁיַּעֲבֹור יוה"כ יָשׁוּב לְמַעֲשָׂיו הָרִאשׁוֹנִים

וְהַנֶּפֶשׁ לְזֶה הוּא שְׁלֹשִׁים יוֹם וּכְמוֹ דְּאִיתָא במס' יְבָמוֹת שֶׁאָמְרָה לֹא נִבְעַלְתִּי תּוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם כּוֹפִין אוֹתוֹ לְאַחַר שְׁלֹשִׁים מְבַקְּשִׁים דְּעַד תְּלָתִין יוֹמִין מוֹקְמִים אִינָשׁ אַנַּפְשֵׁי' טָפֵי לָא מוֹקְמִים אַנַּפְשֵׁי' הֲרֵי דְּפָחוֹת מִל' יוֹם יָכוֹל לְהִתְאַפֵּק עַצְמוֹ אֲבָל יוֹתֵר מִל' יוֹם לֹא מוֹקְמִים נַפְשֵׁי' וּכְשֶׁאֵינוֹ חוֹטֵא שְׁלֹשִׁים יוֹם הוּא סִימָן שֶׁנֶּעֱקַר הַחֵטְא לְגַמְרֵי וא"כ בְּדֶרֶךְ כְּלָל הָרְשָׁעִים הֲגַם שֶׁאָמְרוּ שֶׁהֵם מְלֵאִים חֲרָטָה דְּאַחַר עֲשִׂיַּית הָעֲבֵירָה וְהָלְכָה הַתַּאֲוָה מִמֶּנּוּ מִתְחָרֵט עַל הָעֲבֵר עכ"ז כֵּיוָן דְּבִפְנִימִיּוּת הַלֵּב נִשְׁאַר מֻרְשָׁרֶשׁ הַתְּשׁוּקָה לָרַע הֵם מְחַדְּשִׁים מַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים כָּל שְׁלֹשִׁים יוֹם וְהִנֵּה מְבֹאָר בזוה"ק דְּאוֹר שֶׁל גְּהִינָּם בָּא מֵחֲמַת שֶׁהָרְשָׁעִים מְחַמְּמִים עַצְמָן לִדְבַר עֲבֵירָה וְנִמְצָא דְּגַם הַגֵּיהִנָּם מְחַדֵּשׁ אוֹר שֶׁלּוֹ כָּל תְּלָתִין יוֹמִין, וְזֶהוּ דְּקָאָמַר כָּל תְּלָתִין יוֹמִין מַהְדַּר לְהוּ גְּהִינָּם וְאָמְרִי מֹשֶׁה וְתוֹרָתוֹ אֱמֶת וַעֲתִידִין לַעֲלוֹת לג"ע: דְּרוּשׁ יד הוֹשֵׁעַ קַאֲפִיטִיל י"ד, שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֱלֹהֶיךָ כִּי כָשַׁלְתָּ בַּעֲוֹנֶךָ, קְחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל ה' אִמְרוּ אֵלָיו כָּל תִּשָּׂא עָוֹן וְקַח טוֹב וּנְשַׁלְּמָה פָרִים שְׂפָתֵינוּ, אַשּׁוּר לֹא יוֹשִׁיעֵנוּ עַל סוּס לֹא נִרְכָּב וְלֹא נֹאמַר עוֹד אֱלֹהֵינוּ לְמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ אֲשֶׁר בְּךָ יְרֻחַם יָתוֹם, אֶרְפָּא מְשׁוּבָתָם אוֹהֲבֵם נְדָבָה כִּי שָׁב אַפִּי מִמֶּנּוּ, וּנְפָרֵשׁ תְּחִילָה הַמָּשָׁךְ שֶׁל הַכָּתוּב.

דְּהַנָּבִיא בָּא לְהַזְהִירָם וּלְעוֹרְרָם שֶׁיְּקַדְּימוּ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה וְלֹא יִדְחוּ אוֹתָהּ מִזְּמַן לִזְמַן אַחֵר, דְּיָדוּעַ דַּעֲבֵירָה גּוֹרֶרֶת עֲבֵירָה וּמַהֲקַל יָבֹא אֶל הַחָמוֹר וּמֵהָאֶחָד אֶל הַשֵּׁנִי, אִם בְּרָצוֹן וְאִם בְּשׁוֹגֵג וְאֹנֶס, וּכְמוֹ דַּאֲנַחְנוּ רוֹאִין דְּהֶחָשׁוּד עַל אִיסּוּר גְּנֵיבָה יָכוֹל לִהְיוֹת דְּעַל יְדֵי מַעֲשֶׂה שֶׁל הַגְּנֵיבָה שֶׁעָשָׂה מִקּוֹדֶם יְזַדַּמֵּן לוֹ אַח"כ לִהְיוֹת נִכְשָׁל גַּם בִּשְׁבוּעָה לַשֶּׁקֶר ואע"ג דְּהָאָדָם בְּעַצְמוֹ לֹא נִתְפַּקֵּר כְּלָל בְּעִנְיַן שְׁבוּעַת שֶׁקֶר וְאִם בְּתְחִילָּה הי' הִיצה"ר שֶׁלּוֹ מַתְחִיל לְהַסִּיתוֹ לִשְׁבּוֹעַ עַל שֶׁקֶר לֹא הי' עוֹבֵר עַל זֶה בְּשׁוּם אוֹפָן וְרַק אִיסּוּר הַגְּנֵיבָה שֶׁמִּקּוֹדֶם הֱבִיאַתּוּ וְהִכְרִיחוּ אַח"כ גַּם לִהְיוֹת נִכְשָׁל בִּשְׁבוּעַת שֶׁקֶר אוֹ בְּחִילּוּל שַׁבָּת וְכַדּוֹמֶה לָזֶה, וְכֵן הוּא בְּשִׁאֲרֵי עֲבֵירוֹת וּכְמוֹ עַל יְדֵי מַחֲלוֹקֶת יָכוֹל לְבַסּוֹף לָבֹא לִידֵי רְצִיחָה חַלִּילָה אִם בְּרָצוֹן וְלִפְעָמִים הַרְבֵּה גַּם בְּאוֹנֶס, אֲשֶׁר זֶה הָאָדָם בְּעַצְמוֹ בְּתְחִילָּה לֹא הי' מִתְרַצֶּה בְּשׁוּם אוֹפָן לַעֲשׂוֹת עָוֹן גָּדוֹל כָּזֶה, וְזֶהוּ בֵּיאוּר הַכָּתוּב מִשְּׁלִי אַל תֵּצֵא לָרִיב מַהֵר כִּי פֶן מַה תַּעֲשֶׂה בְּאַחֲרִיתֶךָ בְּהַכְלִים אוֹתְךָ רֵעֶךָ, אָמַר הַכָּתוּב דַּאֲפִי' אִם הִסְכִּימָה דַּעְתְּךָ שֶׁאַתָּה צָרִיךְ לֵילֵךְ לָרִיב עִם רֵעֶךָ הִנְנִי מַזְהִירְךָ שֶׁאַל תֵּצֵא לַעֲשׂוֹת זֹאת מַהֵר כִּי צָרִיךְ לָזֶה רֹב יְשׁוּב הַדַּעַת וְהִתְבּוֹנְנוּת הַרְבֵּה וְלִירֵד לְסוֹף הַמַּעֲשֶׂה מַה שֶּׁיּוּכַל לִהְיוֹת יוֹצֵא לְבַסּוֹף מִזֶּה הָרִיב, וְזֶהוּ שֶׁאָמַר כִּי פֶן מַה תַּעֲשֶׂה בְּאַחֲרִיתֶךָ בְּהַכְלִים אוֹתְךָ רֵעֶךָ כִּי יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁלְּבַסּוֹף תַּעֲשֶׂה מַעֲשִׂים אֲשֶׁר לֹא יַעֲשׂוּ כִּי מְבִיאֵךְ הָרִיב לִגְדוֹלוֹת וּנְצוּרוֹת אֲשֶׁר כָּעֵת אֵינוֹ עוֹלֶה עַל רְצוֹנְךָ לַעֲשׂוֹתוֹ וְרַק אַח"כ כְּשֶׁיַּכְלִים אוֹתְךָ חֲבֵירְךָ יוּכַל לַהֲבִיאֵךְ לַעֲשׂוֹתָם וע"כ אַל תֵּצֵא לָרִיב מַהֵר רַק יוֹתֵר טוֹב לַחְדֹּל מִמֶּנָּה, וְזֶה שֶׁהוֹכִיחָם הַנָּבִיא שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֱלֹהֶיךָ כִּי כָשַׁלְתָּ בַּעֲוֹנֶךָ דַּהֲרֵי אַתָּה רוֹאֶה בְּעַצְמְךָ דע"י הֶעָוֹן שֶׁלְּךָ שֶׁעָשִׂיתָ מִקּוֹדֶם נִכְשַׁלְתָּ אַח"כ וְנַפַלְתָּ עוֹד יוֹתֵר וְיוֹתֵר בְּרֶשֶׁת הִיצה"ר בְּתוֹךְ חֲטָאִים גְּדוֹלִים וע"כ מֵהֲרֵי לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה כִּי מִי יוֹדֵעַ לְאֵיזֶה דַּרְגָּה וּלְאֵיזֶה חֲטָאִים יְמַשְׁכוּךְ יִצְרְךָ אִם לֹא תְּמַהֲרִי לְהַמָּלֵט מִמֶּנּוּ וּלְהִנָּצֵל מֵרְשָׁתּוֹ, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל אֶל יָצֵר עַל עֲבֵירָה שֶׁעָשָׂה בְּשׁוֹגֵג אֶלָּא שֶׁלְּבַסּוֹף יַעֲשֶׂה בְּמֵזִיד, וְזֶהוּ ג"כ שֶׁאָמְרוּ בְּתְשׁוּבָתָם אַשּׁוּר לֹא יוֹשִׁיעֵנוּ עַל סוּס לֹא נִרְכָּב וְלֹא נֹאמַר עוֹד אֱלֹהֵינוּ לְמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ, הִתְחִילוּ בְּהַשְׁוָרֵשׁ וְהַתְחָלַת הַחֲטָאִים אֲשֶׁר בִּטְחוּ בְּאַשּׁוּר וְחָפְצוּ בְּקִרְבָתוֹ, וּמִזֶּה נִמְשַׁךְ לָהֶם חֲטָאִים גְּדוֹלִים עַל דֶּרֶךְ מַאֲמַר הַכָּתוּב וַיִּתְעָרְבוּ בַגּוֹיִם וַיִּלְמְדוּ מַעֲשֵׂיהֶם ומש"ה אָמְרוּ עִיקַּר הַהַתְחָלָה דְּשׁוּב לֹא נִסְמוֹךְ עוֹד עַל אַשּׁוּר וּמִמֵּילָא לֹא נֹאמַר

עוֹד אֱלֹהֵינוּ לְמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ: וּבָזֶה נִבָּאֵר הַמִּדְרָשׁ רַבָּה פ' וַיָּשָׁב עַל פָּסוּק וַיָּשָׁב רְאוּבֵן אֶל הַבּוֹר וְהִנֵּה אֵין יוֹסֵף בַּבּוֹר וַיֹּאמַר הַיֶּלֶד אֵינֶנּוּ וַאֲנִי אָנָה אֲנִי בָא, וְאִיתָא בַּמִּדְרָשׁ וַיָּשָׁב רְאוּבֵן וְהֵיכָן הָי' ר"א אוֹמֵר עָסוּק בְּשַׂקּוֹ וְתַעֲנִיתוֹ כְּשֶׁנִּפְנָה הָלַךְ וְהֵצִיץ לְאוֹתוֹ הַבּוֹר הה"ד וַיָּשָׁב רְאוּבֵן אֶל הַבּוֹר, א"ל הקב"ה מֵעוֹלָם לֹא חָטָא אָדָם לְפָנַי וְעָשָׂה תְּשׁוּבָה וְאַתָּה פָּתַחְתָּ בִּתְשׁוּבָה תְּחִלָּה חַיֶּיךָ שֶׁבֶּן בִּנְךָ עוֹמֵד וּפוֹתֵחַ בִּתְשׁוּבָה תְּחִלָּה זֶה הוֹשֵׁעַ שֶׁאָמַר שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל, וּכְבָר נִתְקַשּׁוּ רַבִּים בָּזֶה הַמִּדְרָשׁ, א' דַּהֲרֵי כָּל הַנְּבִיאִים הִזְהִירוּ עַל הַתְּשׁוּבָה וְגַם בַּתּוֹרָה הִזְהִירָה עַל הַתְּשׁוּבָה, גַּם יֵשׁ לְהָבִין מַדּוּעַ רָמְזָה הַתּוֹרָה כָּאן אֵצֶל מַעֲשֶׂה דְּיוֹסֵף תְּשׁוּבַת רְאוּבֵן וּמַאי שַׁיָּיךְ זֶה לָזֶה, גַּם יֵשׁ לְהָבִין אוֹמְרוֹ הַיֶּלֶד אֵינֶנּוּ וַאֲנִי אָנָה בָּא דְּלָמָּה נוֹגֵעַ הָעִנְיָן זֶה לוֹ יוֹתֵר מִלְּכָל הָאַחִים, רַק הָעִנְיָן דִּרְאוּבֵן בִּלְבַד יְצוּעֵי אָבִיו וְלֹא הי' עָלָיו בְּזֶה שׁוּם חֵטְא כִּי תָּבַע עֶלְבּוֹן אִמּוֹ אֲשֶׁר הוּא מִצְוָה דְּאוֹרָיְיתָא כִּיבּוּד אֵם וּבְוַדַּאי שֶׂקֶל הַדָּבָר הַזֶּה בְּדַעְתּוֹ קוֹדֶם שֶׁעָשָׂה וְהִסְכִּימָה דַּעְתּוֹ ע"פ הַתּוֹרָה שֶׁצָּרִיךְ לַעֲשׂוֹתוֹ, רַק עִם הַצַּדִּיקִים מְדַקְדֵּק כְּחוּט הַשַּׂעֲרָה, וְזֶהוּ שֶׁאָמַר לוֹ פַּחַז כַּמַּיִם לֹא אָמַר לוֹ עֶצֶם הַמַּעֲשֶׂה מִשּׁוּם דַּעֲשָׂיָתוֹ הי' לְפִי מַה שֶׁהִסְכִּימָה דַּעְתּוֹ אֲשֶׁר זֶהוּ הַיּוֹשֶׁר וְהַנָּכוֹן רַק הוֹכִיחוּ עַל עֲשׂוֹתוֹ זֶה בִּמְהִירוּת יַעַן כִּי לְפִי עֵרֶךְ רְאוּבֵן נֶחֱשָׁב לְחֵטְא כִּי הי' צָרִיךְ לִהְיוֹת עוֹד מָתוּן בְּדִין זֶה וְלֹא לִהְיוֹת פַּחַז וְאָז הי' יוֹרֵד לְעוֹמֶק כַּוָּנַת אָבִיו והי' מֵבִין כִּי אֵין לוֹ לַעֲשׂוֹת זֹאת, וּבְוַדַּאי דְּגַם עַל חֵטְא זֶה הַקַּל עָשָׂה תְּיוּכָף וּמִיָּד תְּשׁוּבָה וְהִנֵּה גַּם אִם לֹא הי' מְבַלְבֵּל יְצוּעֵי אָבִיו לֹא הי' יַעֲקֹב אָבִינוּ מוֹלִיד עוֹד בָּנִים כִּי כְּבָר נוֹלְדוּ כָּל הי"ב שְׁבָטִים, וְזֶה הי' יָדוּעַ לָהֶם שֶׁאֵין לְיַעֲקֹב רַק י"ב שְׁבָטִים דַּהֲרֵי מש"ה הִתְפַּלְּלָה לְאָה וְיָלְדָה דִּינָה וּכְמוֹ דְּאִיתָא בְּמַסֶּכֶת נִדָּה וא"כ כָּל הָעִנְיָן לֹא הי' נוֹגֵעַ רַק לְעִנְיַן כָּבוֹד ומש"ה תָּבַע עֶלְבּוֹן וּכְבוֹד אִמּוֹ, אָמְנָם עַתָּה כְּשֶׁרָאָה רְאוּבֵן שֶׁרָצוּ לַהֲרוֹג אֶת יוֹסֵף וְגַם לְבַסּוֹף כְּשֶׁהִשְׁלִיכוּ אוֹתוֹ אֶל הַבּוֹר הֲרֵי הי' בְּגֶדֶר סְפֵק סַכָּנָה נְחָשִׁים וְעַקְרַבִּים, וְנִמְצָא יָכוֹל לִהְיוֹת חָלִילָה שֶׁיִּחָסְרוּ מִמְּנְיַן הי"ב שְׁבָטִים אֲשֶׁר כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל וּקְדֻשָּׁתוֹ תְּלוּיִ בְּמִנְיָן זֶה כַּאֲשֶׁר יָדוּעַ כָּל זֶה בַּמִּדְרָשִׁים, וְגַם כָּל מַה שֶׁבָּכָה יַעֲקֹב עַל יוֹסֵף הוּא מִשּׁוּם חֶסְרוֹן הַמִּנְיָן ומש"ה חָזַר עַתָּה לְשַׂקּוֹ וְתַעֲנִיתוֹ עַל בִּלְבּוּל יְצוּעֵי אָבִיו דְּנִתְיַיְרָא דְּמַעֲשָׂיו גָּרְמוּ שֶׁיִּחָסְרוּ מִנְיַן הַשְּׁבָטִים מִיִּשְׂרָאֵל וַאֲלוּלֵי לֹא בִּלְבֵּל אֶפְשָׁר הָיָה מוֹלִיד יַעֲקֹב בֵּן אַחֵר לְהַשְׁלִים הַמִּנְיָן ומש"ה חָזַר עַתָּה לְשַׂקּוֹ וְתַעֲנִיתוֹ וְנִרְמָז כָּאן תְּשׁוּבָתוֹ, וְזֶהוּ ג"כ שֶׁאָמַר לְאָחִיו אַחַר שֶׁלֹּא מָצָא אֶת יוֹסֵף הַיֶּלֶד אֵינֶנּוּ וַאֲנִי אָנָה אֲנִי בָא דְּמַעֲשֶׂה זוֹ מַגִּיעַ לוֹ, ועכ"פ רְאוּבֵן עָשָׂה תְּשׁוּבָה שֶׁנִּתְיַיְרָא עַל הַמִּכְשׁוֹל שֶׁיֵּצֵא אַחַ"כ ע"י מַעֲשָׂיו הַקּוֹדְמִים אע"ג דְּהוּא בְּעַצְמוֹ לֹא עָשָׂה זֶה הַמִּכְשׁוֹל וְלֹא נִתְכַּוֵּן לָזֶה כְּלָל רַק דִּלְבַסּוֹף נִשְׁתַּלְשֵׁל מִכְשׁוֹל עַל יָדוֹ וְאֵין לְךָ שׁוֹגֵג גָּדוֹל מִזֶּה וְעוֹד יוֹתֵר דַּהֲרֵי עֲדַיִין הי' יוֹסֵף חַי וְלֹא הי' עֲדַיִין שׁוּם מִכְשׁוֹל כְּלָל רַק נִתְיַיְרָא עַתָּה שֶׁמָּא יהי' מִכְשׁוֹל עַל יָדוֹ וְהִקְדִּים הַתְּשׁוּבָה לְהַמִּכְשׁוֹל: וְזֶהוּ שֶׁאָמַר בַּמִּדְרָשׁ מֵעוֹלָם לֹא חָטָא אָדָם לְפָנַי וְעָשָׂה תְּשׁוּבָה וְאָמַר כִּי עַד עַתָּה לֹא עָשָׂה שׁוּם אָדָם תְּשׁוּבָה עַל מַה שֶׁחָטָא לְפָנַי וַאֲפִלּ' אַחַר הַחֵטְא וְאַתָּה פָּתַחְתָּ בִּתְשׁוּבָה תְּחִלָּה כִּי לֹא דַּי שֶׁאַתָּה עוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה עַל הַשּׁוֹגֵג עוֹד זֹאת דְּגַם קוֹדֶם הַחֵטְא שֶׁעֲדַיִין יוֹסֵף חַי הִקְדַּמְתָּ לִי תְּשׁוּבָה דְּנִתְיַיְרָא שֶׁמָּא יהי' מִכְשׁוֹל עַל יָדְךָ וּפָתַחְתָּ בִּתְשׁוּבָה פִּי' פָּתַחְתָּ בִּתְשׁוּבָה תְּחִלָּה לְהַחֵטְא ומש"ה יָצָא מִמֶּנּוּ הוֹשֵׁעַ דג"כ הִזְהִיר עַל הַחֲטָאִים שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּן הָאָדָם לָהֶם בְּעֶצֶם רַק הֵם יוֹצְאִים מִמַּעֲשֶׂה' וּכְמוֹ שֶׁאָמַר כִּי כָשַׁלְתָּ בַּעֲוֹנְךָ וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר דְּהִזְהִירָם עַל הַתְּשׁוּבָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיוּ נִכְשָׁלִים יוֹתֵר, וְזֶהוּ ג"כ מַה שאה"כ יְחֶזְקֵאל י"ח שׁוּבוּ מִכָּל פִּשְׁעֵכֶם וְלֹא יהי' לָכֶם לְמִכְשׁוֹל עָוֹן אָמַר דְּיָשׁוּבוּ לְמַעַן

לֹא יהי' לָכֶם הֶעָוֹן הָרִאשׁוֹן לְמִכְשׁוֹל וְיִגְרֹום לָכֶם עָוֹן שֵׁנִי וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר: הַפֵּיְיטָן אָמַר וּתְשׁוּבָה וּתְפִלָּה וּצְדָקָה מַעֲבִירִין אֶת רֹועַ הַגְּזֵרָה, וּנְבָאֵר מִקֹּודֶם הַפְּסוּק הוֹשֵׁעַ ב', והי' בְּמִקֹום אֲשֶׁר יֵאָמֵר לָהֶם לֹא עַמִּי אַתֶּם יֵאָמֵר לָהֶם בְּנֵי אֵל חָי, וְהַנִּרְאֶה לְפָרֵשׁ הַמָּשָׁךְ הַכָּתוּב וּבֵיאוּרוֹ דְּהִנֵּה בַּתְּחִילָּה נִתְנַבֵּא הוֹשֵׁעַ כִּי אַתֶּם לֹא עַמִּי וְאָנֹכִי לֹא אהי' לָכֶם אֲשֶׁר הוּא הָעֹונֶשׁ הַגָּדוֹל שֶׁבָּעֲונָשִׁים וְעַתָּה בָּא לִנְחֹמֵם, דְּהִנֵּה אִם חָלִילָה נִגְזַר עַל אָדָם אֵיזוֹ יִסּוּרִים וְאַחַ"כ עָשָׂה תְּשׁוּבָה מְבַטֵּל הַגְּזֵרָה וְאֹופֶן בִּיטּוּלוֹ מָצָאנוּ מְבֹואָר בַּמִּדְרָשׁ רַבָּה פָּרָשָׁה נָשָׂא שָׂאוּ אֶת רֹאשׁ מָשָׁל לְמֶלֶךְ שֶׁכָּעַס עַל בְּנוֹ וְאָמַר טָלוּ אֶת רֹאשׁוֹ וּלְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁנִּתְרַצָּה לוֹ אָמַר הַגְבִּיהוּ אֶת רֹאשׁוֹ עֲשׂוּ אוֹתוֹ דֻּוכָּס, כָּךְ אָמַר הקב"ה שְׂאוּ אֶת רֹאשׁ זָכוּ כְּמוֹ דִּכְתִיב יִשָּׂא פַרְעֹה אֶת רֹאשֶׁךָ גַּבֵּי שַׂר הַמַּשְׁקִים לֹא זָכוּ כְּמוֹ דִּכְתִיב יִשָּׂא אֶת רֹאשְׁךָ גַּבֵּי שַׂר הָאֹופִים, הֲרֵי נִתְבָּאֵר מִדִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ הַלָּלוּ דְּגַם אִם נִגְזַר אֵיזֶהוּ גְּזֵרָה מ"מ אִם אַחַ"כ עוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה נִתְפָּרֵשׁ זֶה הַמַּאֲמָר לְכַוָּנָה אַחֶרֶת וּלְטוֹבָה וְזֶהוּ דְּהוֹשֵׁעַ אָמַר בַּתְּחִלָּה לֹא עַמִּי וּבָא לִנְחֹמֵם דְּזֶה הַמַּאֲמָר בְּעַצְמוֹ יִתְפָּרֵשׁ לְטוֹבָה דְּיָדוּעַ דְּבְיִשְׂרָאֵל יֵשׁ שְׁנֵי בְּחִינוֹת בְּחִינַת בָּנִים וּבְחִינַת עֲבָדִים וּכְמוֹ דְּאִיתָא במס' קִידּוּשִׁין (דַּף ל"ז) כְּשֶׁאַתֶּם נוֹהֲגִים מִנְהַג בָּנִים אַתֶּם קְרוּיִם בָּנִים וּכְשֶׁאֵין אַתֶּם נוֹהֲגִים מִנְהַג בָּנִים אֵין אַתֶּם קְרוּיִם בָּנִים אֶלָּא עֲבָדִים, וְהִנֵּה עִם נִקְרָאִים עֲבָדִים וְיוֹכַל זֶה הַמַּאֲמָר עַצְמוֹ לְהִתְפָּרֵשׁ לְטוֹב לֹא עַמִּי אַתֶּם פי' שֶׁאֵינְכֶם עֲבָדִים רַק בָּנִים וְזֶהוּ שאה"כ והי' בְּמִקֹום אֲשֶׁר יֵאָמֵר לָהֶם לֹא עַמִּי אַתֶּם יֵאָמֵר לָהֶם בְּנֵי אֵל חָי דְּזֶה הַמַּאֲמָר יִתְפָּרֵשׁ עַצְמוֹ לְטוֹבָה גְּדוֹלָה: וּבְזֶה נוּכַל לְפָרֵשׁ מַאֲמַר הַכָּתוּב תְּהִלִּים אַחַת דִּבֶּר אֱלֹהִים שְׁתַּיִם זוּ שָׁמָעְתִּי כִּי עֹוז לֵאלֹהִים וּלְךָ ה' הַחֶסֶד כִּי אַתָּה תְּשַׁלֵּם לְאִישׁ כְּמַעֲשֵׂהוּ וּכְבָר הֶאֱרִיכוּ הַדַּרְשָׁנִים לְפָרֵשׁ פָּסוּק זֶה דְּמַהוּ הַחֶסֶד אִם מְשַׁלֵּם לָאִישׁ כְּמַעֲשֵׂהוּ וּלְפִי הַנַּ"ל יֵשׁ לְפָרֵשׁ הֶמְשֵׁךְ הַכָּתוּב כָּךְ אַחַת דִּבֶּר אֱלֹהִים שְׁתַּיִם זוּ שָׁמָעְתִּי דְּדִיבּוּר הוּא קָשֶׁה ואמה"כ דִּיבּוּר אֶחָד אָמַר ה' וְהֶבַנְתִּי בּוֹ שֶׁנִּיכַּוָּונוֹת אַחַת כִּי עֹוז לֵאלֹהִים הַיְינוּ מִדַּת הַדִּין וְעֹונֶשׁ שֵׁנִית וּלְךָ ה' הַחֶסֶד דְּיֵשׁ לְפָרֵשׁ גַּם לְטוֹבָה וּלְרֹוב חֶסֶד, כִּי אַתָּה תְּשַׁלֵּם לְאִישׁ כְּמַעֲשֵׂהוּ וּכְפִי מַה שֶּׁיַּעֲשֶׂה הָאָדָם כֵּן יִתְפָּרֵשׁ הַמַּאֲמָר, וְהַיּוֹצֵא מִזֶּה דע"י תְּשׁוּבָה נִתְפָּרֵשׁ הַגְּזֵרָה לְטוֹבָה: וּבְזֶה נוּכַל לְפָרֵשׁ מַאֲמַר הַכָּתוּב יִרְמְיָ' י"ח רָגַע אֲדַבֵּר עַל גּוֹי וְעַל מַמְלָכָה לִנְתֹושׁ וְלִנְתֹוץ וּלְהַאֲבִיד וְשָׁב הַגּוֹי הַהוּא מֵרָעָתוֹ אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עָלָיו וְנִחַמְתִּי עַל הָרָעָה אֲשֶׁר חָשַׁבְתִּי לַעֲשׂוֹת לוֹ, וְרָגַע אֲדַבֵּר עַל גּוֹי וְעַל מַמְלָכָה לִבְנוֹת וְלִנְטֹועַ וְעָשָׂה הָרַע בְּעֵינַי לְבִלְתִּי שְׁמֹועַ בְּקוֹלִי וְנִחַמְתִּי עַל הַטּוֹבָה אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לְהֵטִיב אוֹתוֹ, וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה דַּהֲרֵי במס' שַׁבָּת אָמְרוּ מֵעוֹלָם לֹא יְצָאַתָּה מִדָּה טוֹבָה מִפִּי הקב"ה וְחָזַר בּוֹ הֲרֵי דְּמִטּוֹבָה אֵינוֹ חוֹזֵר, וְכֵן כָּתַב הָרַמְבַּ"ם דְּעַל יְדֵי נְבוּאָה טוֹבָה יִבָּחֵן הַנָּבִיא אִם הוּא נָבִיא אֱמֶת אוֹ שֶׁקֶר דְּמִטּוֹבָה בְּוַדַּאי דְּאֵינוֹ חוֹזֵר וַהֲרֵי בְּפָסוּק זֶה מְבֹואָר לְהֶדְיָ' דְּגַם מִטּוּבָהּ חוֹזֵר וּכְבָר הִקְשָׁה כֵּן עַל הָרַמְבַּ"ם הַבַּעַל עֵקֶדָּה פָּרָשָׁה שׁוֹפְטִים שַׁעַר צ"ו יעו"ש, ולפי"ז נִיחָא די"ל דְּיֵשׁ שְׁנֵי מִינֵי גְּזֵרוֹת טוֹבוֹת אֶחָד שהי' לַטּוֹב מֵעִיקָּרוֹ דְּבַתְּחִלָּה נֶאֱמַר הַמַּאֲמָר לְטוֹבָה וּמְמֶּנּוּ הוּא דְּאֵינוֹ חוֹזֵר אֲבָל אִם בַּתְּחִלָּה נֶאֱמַר הַמַּאֲמָר לְעֹונֶשׁ וְרַק עַל יְדֵי זְכוּת וּתְשׁוּבָה נִתְהַפֵּךְ לַטּוֹב י"ל דְּאִם הָאָדָם חוֹזֵר לְסוּרוֹ אָז גַּם הַמַּאֲמָר חוֹזֵר לְפֵירוּשׁוֹ הָרִאשׁוֹן, וְזֶהוּ שֶׁדִּקְדְּקוּ בַּגְּמָרָא וְאָמְרוּ מֵעוֹלָם לֹא יָצָאת מִדָּה טוֹבָה מִפִּי הקב"ה וְחוֹזֵר בּוֹ דְּרַק בכה"ג דְּמֵעִיקָּרוֹ הי' לְטוֹבָה אֵינוֹ חוֹזֵר בּוֹ, וְזֶהוּ הַמָּשָׁךְ הַפָּסוּק בְּיִרְמְיָ' רָגַע אֲדַבֵּר עַל גּוֹי וְעַל מַמְלָכָה לִנְתֹושׁ וְלִנְתֹוץ כו' וְשָׁב הַגּוֹי הַהוּא מֵרָעָתוֹ וְנִחַמְתִּי וְנִתְפָּרֵשׁ הַמַּאֲמָר לְטוֹבָה, וְרָגַע אֲדַבֵּר לִבְנוֹת זֶהוּ נִמְשָׁךְ לְמַעְלָה דְּאַחַר שֶׁנִּחַמְתִּי עַל הָרָעָה וְנִתְהַפֵּךְ לְטוֹב אִם שׁוּב יַחֲזוֹר

וְעָשָׂה הָרַע וְנִחַמְתִּי עַל הַטּוֹבָה, הַיּוֹצֵא מִכְּלַל הַנ"ל דע"י תְּשׁוּבָה נִתְהַפֵּךְ הַמַּאֲמָר לְטוֹבָה, וְזֶהוּ בֵּיאוּר דִּבְרֵי הַפַּיְטָן וּתְשׁוּבָה וּתְפִלָּה וּצְדָקָה מַעֲבִירִין אֶת רֹעַ הַגְּזֵרָה דְּהָרֹעַ שֶׁל הַגְּזֵרָה מַעֲבִירִין וְנִשְׁאַר אוֹתוֹ הַגְּזֵרָה עַצְמוֹ לְטוֹבָה, וְזֶהוּ כַּוָּנַת הַגְּמָרָ' במס' סוֹכָה לָמָּה נִמְשְׁלָה תְּפִלָּתָן שֶׁל צַדִּיקִים לָעֶתֶר פי' דִּכְתִיב וַיֶּעְתַּר לוֹ ה' מָה עֶתֶר זֶה מְהַפֵּךְ הַתְּבוּאָה מָקוֹם לְמָקוֹם כָּךְ תְּפִלָּתָן שֶׁל צַדִּיקִים מְהַפֵּךְ מִדּוֹתָיו שֶׁל הקב"ה מִמִּדַּת רַגְזָנוּת לְמִדַּת רַחֲמָנוּת דְּאוֹתוֹ מַאֲמָר עַצְמוֹ מִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה: דְּרוּשׁ טו תְּהִלִּים ל"ב, לְדָוִד מַשְׂכִּיל אַשְׁרֵי נְשׂוּי פֶּשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה, וּבְיַלְקוּט עַל פָּסוּק זֶה אִיתָא וַז"ל אַתָּה מוֹצֵא בְּיוה"כ בָּא שָׂטָן לְקַטְרֵג אֶת יִשְׂרָאֵל וְהוּא פּוֹרֵט עֲוֹנוֹתֵיהֶם וְאוֹמֵר רִבּוֹן הָעוֹלָמִים גַּנָּבִים הֵם יִשְׂרָאֵל וְהקב"ה פּוֹרֵט זְכִיּוֹתֵיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל מה עוֹשֶׂה נוֹטֵל קֻנֶּה מֵאָזְנַיִם וְהוּא מְעַיֵּן הָעֲוֹנוֹת נֶגֶד הַזְּכִיּוֹת וְהֵם שׁוֹקְלִים אֵלּוּ נֶגֶד אֵלּוּ וּשְׁתֵּי כַּפּוֹת מֵאָזְנַיִם שָׁוּוֹת וְהַשָּׂטָן הוֹלֵךְ לְהָבִיא עוֹנוֹת וְלִיתֵּן בְּכַף עוֹנוֹת וּלְהַכְרִיעָהּ מָה הקב"ה עוֹשֶׂה נוֹטֵל אֶת הָעֲוֹנוֹת מִתּוֹךְ הַכַּף וּמַטְמִינָם תַּחַת פּוּרְפּוּרָא שֶׁלּוֹ, וְהִנֵּה הַגַּם דְּעִנְיָן זֶה הוּא סִתְרֵי תּוֹרָה וּמִי יָבֹא בְּסוֹדוֹ עכ"ז נֶאֱמַר בּוֹ קְצָת כַּוָּנָה עַל דֶּרֶךְ דְּרוּשׁ, וְגַם יֵשׁ לְהָבִין עִנְיָן הַמַּאֲנַיִם שֶׁנִּזְכְּרוּ בְּכַמָּה דְּוּכְתֵי עַל מַה הֵם רוֹמְזִים גַּם יֵשׁ לְהָבִין הָאֵיךְ בְּכָל שָׁנָה יהי' מִשְׁקָל שֶׁל הַמֹּאזְנַיִם שָׁוֶה הָעֲוֹנוֹת כְּמוֹ הַזְּכִיּוֹת, וְגַם יֵשׁ לְהָבִין אוֹמְרוֹ גַּנָּבִים הֵם יִשְׂרָאֵל לָמָּה תָּפַס לוֹ גְּנֵיבָה, וּמִקּוֹדֶם נִבָּאֵר הָא דְּאִיתָא במס' אָבוֹת וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה עָתִיד לִיתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן מַהוּ בְּכָלָל דִּין וּמַהוּ חֶשְׁבּוֹן וּבְאֵיזֶה בְּחִינָה מְחֻלָּקִים הֵמָּה: וְנֶאֱמַר הַכָּתוּב אוֹמֵר בְּקֹהֶלֶת.

כִּי הָאֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם יָשָׁר וְהֵמָּה בִּקְשׁוּ חִשְׁבֹּונוֹת רַבִּים וּכְבָר מְבֹוָאָר בְּסֵפֶר נָפֶשׁ הַחַיִּים בֵּיאוּר הַכָּתוּב דִּבְעֵת הַבְּרִיאָה נִבְרָא אה"ר יָשָׁר וְלֹא הי' לוֹ בְּטִבְעוֹ הַמְשָׁכָה וּתְשׁוּקָה לְהָרַע מִצַּד עַצְמוֹ רַק נִיתַּן לוֹ הַבְּחִירָה שֶׁיָּכוֹל לִבְחֹור בְּרַע אֲבָל תְּשׁוּקָה וְהַמְשָׁכָה לְהָרַע לֹא הי' בְּטִבְעוֹ כְּלָל אִם לֹא בַּהֶסָתָה וּפִיתּוּי מֵאַחֵר שֶׁמְּחוּץ לְגוּפוֹ וְהַנָּחָשׁ בָּא עָלָיו מִבַּחוּץ לְהַסִּיתוֹ לַחֲטֹא וְאָמְרוּ מְשֻׁבָּא נָחָשׁ עַל חַוָּה הֵטִיל בָּהּ זֻהֲמָא דְּהַזֻּהֲמָא נִכְנְסָה בְּפָנִים אֶל תּוֹךְ הָאָדָם עַד שֶׁהִתְשׁוּקָה אֶל הָעֲבֵירָה נִכְנַס אֶל תּוֹךְ הָאָדָם בְּטִבְעוֹ וּמֵעַצְמוֹ יֵשׁ לְכֹחַ הַחֹומֶר שֶׁלּוֹ נטי' לְהָרַע וְשׁוּב אֵין צָרִיךְ לְדָבָר מִבַּחוּץ שֶׁיְּסִיתֶנּוּ, וּבְזֶה נוּכַל לְפָרֵשׁ דִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ רַבָּה עַל פָּסוּק הֵן הָאָדָם הי' כְּאַחַד מִמֶּנּוּ לָדַעַת טוֹב וָרָע וְאָמְרוּ בַּמִּדְרָשׁ כְּהָדֵין קַמְצָא דְּלִבּוּשֵׁי' מני' ובי' דִּבְתִחִילָּה הי' בּוֹ שְׁנֵי כּוֹחוֹת נִפְרָדִים דִּבְטִבְעוֹ הי' תְּשׁוּקָה וְהַמְשָׁכָה לַטּוֹב וְהָרַע הי' חוּץ מִמֶּנּוּ וְאַח"כ נִתְחַבְּרוּ בּוֹ שְׁנֵי הַכּוֹחוֹת כְּאֶחָד הַטּוֹב וְהָרַע שְׁנֵיהֶם בּוֹ בָּאָדָם בְּעֶצֶם, וְזֶהוּ כַּוָּנָתָם דְּרַלְבּוּשֵׁי' מני' ובי', וְיֵשׁ לְהַסְבִּיר עוֹד דִּבְרִישׁ נִדָּה תְּנַן שַׁמַּאי אוֹמֵר כָּל הַנָּשִׁים דַּיָּין שְׁעָתָן וּמְפָרֵשׁ בגמ' טַעְמוֹ דְּאָמְרִינַן הַעֲמֵד אִשָּׁה עַל חֻזְקָתָהּ וּטְהוֹרָה הִיא וְהִלֵּל כִּי אָמְרִי אוֹקְמָא אַחֻזְקָתָן כְּגוֹן סָפֵק נָגַע כו' אֲבָל אִשָּׁה כֵּיוָן דְּמִגּוּפָהּ קָחֲזֵי לָא אָמְרִינַן אוֹקְמָא אַחֻזְקָה ופרש"י דַּעֲלוּלָה הִיא לְרָאוֹת וע"ש בְּתוֹסָ', וְיֵשׁ לוֹמַר דְּחִילּוּק הַגְּמָרָ' כָּךְ הוּא דִּבְסָפֵק נָגַע הַשָּׁרֵץ בְּהַכִּיכָּר סָפֵק לֹא נָגַע שַׁיָּיךְ לוֹמַר דְּיֵשׁ לְהַכְּרָ חֻזְקַת טָהֳרָה כֵּיוָן דְּהַכְּרָ מִצַּד עַצְמוֹ אֵין לוֹ שׁוּם טֻמְאָה וְכָל הַסָּפֵק הוּא אִם נָגַע בּוֹ דָּבָר אַחֵר שֶׁחוּץ מֵעַצְמוּתוֹ אֲבָל בְּאִשָּׁה כֵּיוָן דְּטֻמְאָתָהּ לֹא בָּאָה לָהּ מִבַּחוּץ רַק מִגּוּפָהּ קָחֲזֵי מש"ה לֹא שַׁיָּיךְ בָּהּ חֻזְקַת טָהֳרָה כֵּיוָן דַּעֲלוּלָה לְרָאוֹת אֲבָל אִם לָאו הַךְ סָבְרָא דְּמִגּוּפָהּ חזי' שַׁפִּיר הי' מוֹקְמִינַן לָהּ אַחֻזָקָה אע"ג דַּעֲלוּלָה לְרָאוֹת, וְכֵן הָאָדָם קוֹדֶם הַחֵטְא הי' לוֹ חֻזְקַת טָהֳרָה וּכְשֵׁרוֹת כֵּיוָן דְּלֹא הי' לוֹ טֻמְאָה מִגּוּפוֹ כְּלָל אֲבָל אַחַר הַחֵטְא אָבַד חֻזְקַת

טָהֳרָה וּכְשֵׁרוֹת דִּידֵיהּ כֵּינָן דְּהַחֵטְא בָּא לוֹ מִטִּבְעוֹ וּמִצַּד עַצְמוֹ וא"כ פֶּן יִשְׁלַח יָדוֹ וְלָקַח וַאֲכַל כו'.

וְהִנֵּה עַתָּה אַחַר הַחֵטְא גּוּף הָאָדָם וְחָמְרוֹ נוֹטָה בְּטִבְעוֹ לְהָרַע וְנִמְשָׁךְ אלי' וּלְעַוָּמַת זֶה נִיתַּן לְהָאָדָם בְּעֵת הַתּוֹלָדָה כֹּחַ הַשֵּׂכֶל מֵהַנְּשָׁמָה שֶׁבְּכֹחַ זֶה יוּכַל לְהִתְגַּבֵּר נֶגֶד טִבְעוֹ וּשְׁנֵי הַכּוֹחוֹת הַלָּלוּ שָׁוִים הֵם בְּאָדָם הַיְינוּ כֹּחַ הַנְּטִי' שֶׁבְּטִבְעוֹ לְהָרַע וְכֹחַ הַשֵּׂכֶל שֶׁבּוֹ שֶׁכְּנֶגְדּוֹ, וְהָאָדָם בְּמַעֲשָׂיו יוּכַל לְהַטּוֹתוֹ לְכָל אֲשֶׁר יַחְפֹּץ אִם בּוֹחֵר בְּרַע חָלִילָה מַגְבִּיר בְּעַצְמוֹ ע"י מַעֲשָׂיו כֹּחַ הַנְּטִי' לְהָרַע וּמַחֲלִישׁ בְּעַצְמוֹ כֹּחַ הַטּוֹב שֶׁבּוֹ וּמְחַזֵּק בְּעַצְמוֹ הַתְּשׁוּקָה לְהָרַע יוֹתֵר וּכְמוֹ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב מִשְׁלֵי כ"א נֶפֶשׁ רָשָׁע אִוְּתָה רָע דע"י הַהֶרְגֵּל נַעֲשָׂה בּוֹ טָבַע לָזֶה, וְאִם בּוֹחֵר בְּטוֹבָה אָז בְּמַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים מַגְבִּיר כֹּחַ הַטּוֹב שֶׁבּוֹ עַד שֶׁנִּתְהַפֵּךְ טִבְעוֹ ע"י הַהֶרְגֵּל לִהְיוֹת נִמְשָׁךְ אֶל הַטּוֹב יוֹתֵר מִלְּהָרַע וּכְמַאֲמַר הַחוֹקֵר הַהֶרְגֵּל טָבַע שני', וְזֶהוּ בֵּיאוּר הַכָּתוּב כִּי עֲוֹנוֹתֵינוּ רָבוּ לְמַעְלָה רֹאשׁ, דְּמִשְּׁכָּן הַנְּשָׁמָה וְהַשֵּׂכֶל הוּא בְּרֹאשׁ וְאָמַר כִּי הַחֲטָאִים רַבּוּ וְגָדְלוּ עַל הַשֵּׂכֶל וְהֶחֱלִישׁוּ אוֹתוֹ: וּבָזֶה נְבָאֵר הַגְּמָרָא בְּמַסֶּכְתְּ' חֲגִיגָה זָכָה צַדִּיק נוֹטֵל חֶלְקוֹ וְחֵלֶק חֲבֵירוֹ בְּגַן עֵדֶן נִתְחַיֵּיב רָשָׁע נוֹטֵל חֶלְקוֹ וְחֵלֶק חֲבֵירוֹ בְּגֵהִנֹּם, וְלִכְאוֹרָה אֵינוֹ מוּבָן דְּנָהִי דְּזֶה מְבֹאָר בְּכַמָּה דְּוּכְתֵי דְּהַצַּדִּיק נֶעֱנָשׁ עַל מְעַט הַחֲטָאִים שֶׁלּוֹ בעוה"ז כְּדֵי שֶׁיִּשָּׁאֵר נָקִי בְּלִי שׁוּם חֵטְא לעוה"ב וּלְהֶיפּוּךְ הָרָשָׁע נוֹטֵל שְׂכַר הַמִּצְוֹת שֶׁעָשָׂה בעוה"ז כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ בעוה"ב אֲבָל שֶׁיִּהְיֶ' זֶה נוֹטֵל חֵלֶק חֲבֵירוֹ בג"ע וְזֶה בְּגֵיהִנֹּם הֲרֵי אֵינוֹ מוּבָן הַסְּבָרָא, רַק הָעִנְיָן דִּכְמוֹ דְּהָאָדָם פּוֹעֵל בְּעַצְמוֹ ע"י מַעֲשָׂיו וְעוֹשֶׂה בְּעַצְמוֹ טָבַע שני' לְהִשְׁתּוֹקֵק לָזֶה שֶׁעָשָׂה מִכְּבָר כֵּן פּוֹעֵל בְּמַעֲשָׂיו בְּכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ וְאִם עוֹשֶׂה עֲבֵירָה מַגְבִּיר כֹּחַ שֶׁל אוֹתוֹ הָעֲבֵירָה וְהַתְּשׁוּקָה לְזוֹ הָעֲבֵירָה בְּכָל הָעוֹלָם וְלָא מִבָּעֵי אִם עוֹשֶׂה בְּפַרְהֶסְיָא הָא וַדַּאי דְּפוֹעֵל גַּם בִּשְׁאָרֵי אֲנָשִׁים שֶׁלּוֹמְדִים מִמַּעֲשָׂיו אֶלָּא אפי' עוֹשֶׂה בְּצִינְעָא בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ מ"מ ע"י הֶמְשֵׁכוּ אַחֲרֵי הַתַּאֲוָה מַגְבִּיר כּוֹחָהּ שֶׁל זוֹ הַתַּאֲוָה עַד שֶׁמַּשְׁרִישׁ זֶה בְּטִבְעוֹ שֶׁל הָעוֹלָם לִהְיוֹת טִבְעָם נִמְשָׁךְ לָזֶה יוֹתֵר מִמַּה שהי' מִקֹּדֶם וְלֹא לְבַד בָּאָדָם אֶלָּא גַּם בְּכָל הַבְּרוּאִים הַשְּׁפָלִים פּוֹעֵל כֵּן, כִּי כֵן יָסַד מַלְכּוֹ שֶׁל עוֹלָם שֶׁכָּל הַשְּׁפָלִים יהי' טִבְעָם נִמְשָׁךְ אַחֲרֵי מַעֲשֵׂה הָאָדָם, וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב וַתָּבֹאוּ וַתְּטַמְּאוּ אֶת אַרְצִי דְּטִמְּאוּ בְּמַעֲשֵׂיהֶם לְגוּף הָאָרֶץ, כִּי טֶבַע הַמִּדִּינוֹת ג"כ חִלּוּקִים וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ עֲשָׂרָה קַבִּין זְנוּת יָרְדוּ לָעוֹלָם תִּשְׁעָהנָטְלָה כו' דְּטֶבַע שֶׁל אוֹתוֹ מְדִינָה מַמְשִׁיךְ לָזֶה וְהָאָדָם ע"י מַעֲשָׂיו יוּכַל לַעֲשׂוֹת טֶבַע זוֹ בְּכָל מָקוֹם מוֹשָׁבוֹ, וְזֶהוּ ג"כ בֵּיאוּר מַה דְּאִיתָא גַּבֵּי דּוֹר הַמַּבּוּל כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֶת דַּרְכּוֹ עַל הָאָרֶץ וְאָמְרִי במס' סַנְהֶדְרִין דַּאֲפִי' בְּהֵמָה חי' וָעוֹף הָיוּ נִזְקָקִין לְשֶׁאֵינָן מִינָם, וְלִכְאוֹרָ' הֲרֵי אֵינוֹ מוּבָן דַּהֲרֵי הַבְּהֵמָה אֵין לָהּ יצה"ר שֶׁתַּעֲשֶׂה כֵּן רַק הָעִנְיָן כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ דְּדוֹר הַמַּבּוּל הִגְבִּירוּ כָּל כָּךְ הַתַּאֲוָה לְהִזְדַּקֵּק לְשֶׁאֵינוֹ מִינָם עַד שֶׁנַּעֲשָׂה כֵּן בְּטֶבַע וְשׁוּב הִתְחַדְּשָׂה טֶבַע זוֹ גַּם לַבְּהֵמָה חי' וְעוֹף גַּם כֵּן: וּבָזֶה מְבֹאָר סִכְלוּת אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הֵמָּה מְבַקְּרֵי מוּמִים שֶׁל אֲחֵרִים וּמְבַזִּים אוֹתָם אִם יִמְצְאוּ בְּמַעֲשֵׂי חַבְרֵיהֶם שׁוּם פְּגָם וְנִדְנוּד עֲבֵירָה וְאִישׁ בְּאָחִיו יְדַבֵּר בְּבֶן אִמּוֹ יִתֵּן דֹּפִי וּבִפְרָט אִם יִמְצְאוּ אֵיזֶה פְּגָם וְחִיסָּרוֹן בְּאֶחָד מִתּוֹפְשֵׂי הַתּוֹרָה יִפְעֲרוּ פִּיהֶם לִבְלִי חֹק לֵאמֹר הֵן גַּם זֶה הָאִישׁ חוֹמֵד מָמוֹן אוֹ עוֹשֶׂה שֶׁלֹּא כַּהֲוּגֶן, וַהֲרֵי יָכוֹל לִהְיוֹת דְּזֶה הַמִּלְגְּלֵג וְהַמְּחָרֵף הוּא פּוֹסֵל בְּמוּמוֹ וְיֵשׁ לוֹ חֵלֶק בְּזוֹ הָעֲבֵירָה עַצְמוֹ יוֹתֵר מֵהַחֵלֶק הָעוֹשֶׂה אוֹתָהּ דְּעַל יְדֵי זֶה שֶׁהוּא הִגְבִּיר בְּמַעֲשָׂיו כֹּחַ הַתַּאֲוָה וְהַחֲמָדָה לְעִנְיָן זֶה ע"כ לֹא עָמַד חֲבֵירוֹ בְּנִסָּיוֹנוֹ נֶגֶד כֹּחַ הַתַּאֲוָה והיצה"ר שֶׁהִגְבִּיר זֶה עָלָיו, וַהֲגַם דְּהָעוֹשֶׂה מ"מ יַגִּיעַ לוֹ עֹונֶשׁ עַל מַעֲשֶׂה הָרַע שֶׁעָשָׂה וְאֵין לוֹ הִתְנַצְּלוּת לֵאמֹר שֶׁחֲבֵירוֹ

הַגְּבִיר הַיצה"ר עָלָיו עַד שֶׁלֹּא הי' יָכוֹל לַעֲמוֹד כְּנֶגְדּוֹ דְּזֶה אֵינוֹ דְּוַדַּאי אִם הי' מִתְחַזֵּק וּמִתְגַּבֵּר עַל יִצְרוֹ והי' עוֹשֶׂה כָּל הַהִתְחַזְּקוּת שֶׁבְּכֹחוֹ לַעֲשׂוֹת בְּוַדַּאי דְּהָיָה נִיצָּל מִן הַיצה"ר וּמְשֻׁמָּם הָיוּ מְסַיְּעִים אוֹתוֹ וכמאה"כ ה' לֹא יַעַזְבֶנּוּ בְיָדוֹ וְלֹא יַרְשִׁיעֶנּוּ בְּהִשָּׁפְטוֹ עכ"ז אֵין לוֹ לָזֶה לִשְׂחוֹק מִמֶּנּוּ וּלְבַזּוֹתוֹ אַחֲרֵי שֶׁהוּא הי' הַגּוֹרֵם לוֹ לְמַעֲשֶׂה זוֹ, וּבָזֶה נִפְרַשׁ הַכָּתוּב הוֹשֵׁעַ ד' אַךְ אִישׁ אַל יָרֵב וְאַל יוֹכַח אִישׁ וְעַמְּךָ כְּמְרִיבֵי כֹהֵן וְכָשַׁלְתָּ הַיּוֹם וְכָשַׁל גַּם נָבִיא עִמָּךְ לָיְלָה, אָמַר הַכָּתוּב דְּהֵם הָיוּ כְּמְרִיבֵי כֹּהֵן דְּכֹהֵן בְּכָל מָקוֹם בְּפָסוּק פֵּירוּשׁוֹ עוֹבֵד ה' וכמאה"כ כִּי שִׂפְתֵי כֹהֵן יִשְׁמְרוּ דַעַת וְתוֹרָה יְבַקְּשׁוּ מִפִּיהוּ כִּי מַלְאַךְ ה' צְבָאוֹת הוּא, עַד כִּי בְּעֵת מַתַּן תּוֹרָה אָמַר לְכָלָל יִשְׂרָאֵל וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מַמְלֶכֶת כֹּהֲנִים וְאוֹתוֹ הַדּוֹר הָיוּ כַּמְּרִיבִים עִם הַכֹּהֵן כְּלוֹמַר מוֹכִיחִים לַכֹּהֵן מוּמוֹ לוֹמַר שֶׁגַּם הוּא עָשָׂה שֶׁלֹּא כַּהֹגֶן וְהָיוּ מוֹכִיחִים אוֹתוֹ וּמְבַקְּרִים מוּמָיו, וּבָא הַכָּתוּב לִיתֵּן הִתְנַצְּלוּת עֲבוּר הַכֹּהֵן מַה דְּנִכְשָׁל לִפְעָמִים וְאָמַר וְכָשַׁלְתָּ הַיּוֹם וְכָשַׁל גַּם נָבִיא עִמָּךְ לָיְלָה כְּלוֹמַר דְּעַל יְדֵי זֶה שֶׁאַתָּה נִכְשָׁלְתָּ בַּיּוֹם נִמְשַׁךְ מִזֶּה דְּגַם הַנָּבִיא נִכְשָׁל עִמָּךְ בַּלַּיְלָה פי' דעי"ז דְּאַתָּה עָשִׂיתָ חֲטָאִים גְּדוֹלִים נִכְשָׁל עַל יָדְךָ גַּם הַצַּדִּיק בְּחֵטְא קָטָן כִּי אַתָּה הַגְּבֶרֶת אוֹתוֹ כֹּחַ הַתַּאֲוָה וְהַחֶמְדָּה עַד שֶׁגַּם הַצַּדִּיק נִכְשָׁל עַל יָדְךָ קְצָת בָּזֶה וְנִמְצָא אַתָּה הוּא הַגּוֹרֵם לוֹ בָּזֶה, וּכְמוֹ כֵן לְהֵיפוּךְ הַצַּדִּיק ע"י מַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים מַגְבִּיר כֹּחַ הַטּוֹב בּוֹ וּבְכָל הָעוֹלָם וְגוֹרֵם בְּכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ לִהְיוֹת נִמְשָׁךְ יוֹתֵר לְהַטּוֹב, וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב הֵן בְּעוֹדֶנִּי חַי מַמְרִים הֱיִיתֶם כו' דע"י מַעֲשַׂי הַצַּדִּיק גּוֹרֵם דְּגַם אֲחֵרִים יְכוֹלִים לְהִתְגַּבֵּר עַל יִצְרָם הָרַע וְלִהְיוֹת מִשְׁתּוֹקְקִים אֶל הַטּוֹב, וּבָזֶה יֵשׁ לְפָרֵשׁ מַאֲמַר הכ' שֶׁאָמַר דָּוִד עַל שָׁאוּל וִיהוֹנָתָן בְּנוֹ אֵיךְ נָפְלוּ גִּבּוֹרִים וַיֹּאבְדוּ כְּלֵי מִלְחָמָה וּבְיַלְקוּט שָׁם אִיתָא דְּהַצַּדִּיקִים קְרוּיִם כְּלֵי מִלְחָמָה דְּאָמַר עֲלֵיהֶם שְׁנֵי בְּחִינוֹת א' מַה שֶּׁהֵם מִצַּד עַצְמָם גִּבּוֹרִים דְּהַצַּדִּיק נִקְרָא גִּבּוֹר וּכְמוֹ דְּאִיתָא בַּמִּשְׁנָה אֵיזֶהוּ גִּבּוֹר זֶה הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ, וְגַם הֵם כְּלֵי מִלְחָמָה לַאֲחֵרִים דע"י מַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים יוּכְלוּ אֲחֵרִים לְהִתְגַּבֵּר עַל יִצְרָם וְלַעֲשׂוֹת הַטּוֹב וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַיַּלְקוּט דְּהַצַּדִּיקִים קְרוּיִם כְּלֵי מִלְחָמָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל כְּלוֹמַר דְּבְמַעֲשֵׂיהֶם נִלְחָמִים אֲחֵרִים עִם יִצְרָם, וּבָזֶה יֵשׁ לְפָרֵשׁ הַכָּתוּב אֵיכָה א' סָלָה כָּל אַבִּירֵי כו' עַל אֵלֶּה אֲנִי בוֹכְיָה כו' הָיוּ בָנַי שׁוֹמְמִים כִּי גָבַר אוֹיֵב הַמָּשָׁךְ הַכָּתוּב דְּמִקּוֹנֵן שֶׁסִּילְּקָה כָּל אַבִּירֵי הֵם הַצַּדִּיקִים וְחָזַר וּפֵירֵשׁ עַל אֵלֶּה אֲנִי בוֹכְיָה דְּאָנוֹכִי בוֹכָה ע"ז כִּי ע"י זֶה גָּרַם שֶׁהָיוּ בָנַי שׁוֹמְמִים כִּי גָבַר עַל בְּנֵי אוֹיֵב הוּא אוֹיֵב הַפְּנִימִי הוּא היצה"ר אַחֲרֵי שֶׁאֵין צַדִּיק שֶׁיַּעַזְרֵם לַעֲמוֹד נֶגְדּוֹ וכמאה"כ זְקֵנִים מִשַּׁעַר שָׁבָתוּ בַּחוּרִים מִנְּגִינָתָם דעי"ז שֶׁבָּטְלוּ הַזְּקֵנִים בִּטְּלוּ הַבַּחוּרִים מִלִּימוּדָם שָׁבַת מְשׂוֹשׂ לִבֵּנוּ נֶהְפַּךְ לְאֵבֶל מֵחָוְלֵינוּ נָפְלָה עֲטֶרֶת רֹאשֵׁינוּ אוֹי נָא לָנוּ כִּי חָטָאנוּ דעי"ז הָיִינוּ חוֹטְאִים וְלֹא הי' בָּנוּ כֹּחַ לְהִתְגַּבֵּר נֶגֶד היצה"ר ל .

הַיּוֹצֵא מִזֶּה דְּלָהָרְכָּעַ יֵשׁ חֵלֶק גָּדוֹל גַּם בְּהָעֲבִירָה שֶׁעָשָׂה הַצַּדִּיק, וְכֵן יֵשׁ לְהַצַּדִּיק חֵלֶק גַּם בְּהַטּוֹב שֶׁעָשָׂה הָרָשָׁע דעי"ז שֶׁהַצַּדִּיק עָשָׂה צְדָקָה הַרְבֵּה נִמְשָׁךְ גַּם לַלֵּב שֶׁל הָרָשָׁע נטי' לַעֲשׂוֹת קְצָת צְדָקָה וְכַדּוֹמֶה, וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ בַּחֲגִיגָה נִתְחַיֵּב רָשָׁע נוֹטֵל חֶלְקוֹ וְחֵלֶק חֲבֵירוֹ בְּגֵיהִנֹּם דְּאִם נִכְשַׁל הַצַּדִּיק בְּאֵיזֶה חֵטְא חֲלִילָה הֲרֵי הָרָשָׁע הי' בְּעוֹכְרָיו וְיֵשׁ גַּם לְהָרָשָׁע חֵלֶק גָּדוֹל בּוֹ, וְהַצַּדִּיק הוּא נֶעֱנָשׁ עַל אוֹתוֹ עֲבֵירָה שֶׁעָשָׂה בעוה"ז כָּל מַה שֶּׁמַּגִּיעַ לְחֶלְקוֹ וְהַנִּשְׁאָר הַשַּׁיָּךְ לְהָרָשָׁע נוֹטְלוֹ הָרָשָׁע בַּגֵּהִינֹּם דְּלְרָשַׁע אֵינוֹ מַגִּיעַ לוֹ שׁוּם עוֹנֶשׁ עַל עֲבֵירָה בעוה"ז, וְכֵן לְהֵיפוּךְ בַּמִּצְוָה שֶׁהָרָשָׁע עָשָׂה יֵשׁ לְהַצַּדִּיק חֵלֶק בּוֹ וְהָרָשָׁע מְקַבֵּל שְׂכָרוֹ עֲבוּר חֶלְקוֹ בָּהּ בעוה"ז וְהַצַּדִּיק מְקַבֵּל שְׂכָרוֹ עֲבוּר חֶלְקוֹ בג"ע דְּאֵין לְצַדִּיק שְׂכַר מִצְוָה בעוה"ז

וְהוּא בֵּיאוּר נָכוֹן, וּבָזֶה יְבֹאַר הֵיטֵב דִּבְרֵי הַגְּמָרָא' בְּמס' יוֹמָא (דַּף פ"ו) גְּדוֹלָה תְּשׁוּבָה שֶׁבִּשְׁבִיל יָחִיד שֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה מוֹחֲלִין לְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אֶרְפָּא מְשׁוּבָתָם אֹהֲבֵם נְדָבָה כִּי שָׁב אַפִּי מִמֶּנּוּ מַהֵם לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא מִמֶּנּוּ, וְהָעִנְיָן דְּמִי שֶׁחָטָא מִקּוֹדֶם וע"י חֲטָאָיו הוּא הִגְבִּיר הַיִּצְה"ר וְגָרַם שֶׁגַּם אֲחֵרִים, חָטְאוּ עַל יָדוֹ בָּזֶה הַחֵטְא וּמַגִּיעַ לוֹ עֹונֶשׁ גַּם מִמַּה שֶׁאֲחֵרִים עָשׂוּ וְאַח"כ כְּשֶׁעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה עַל חֲטָאָיו הֲרֵי מ"מ יֵשׁ עֹלֵי' עֹונֶשׁ וְחוֹב מֵהַחֵלֶק שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּמַעֲשֶׂה חֲבֵירוֹ וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ דִּכְשֶׁעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה מוֹחֲלִין לְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ פי' עַל אוֹתָן עֲבֵירוֹת שֶׁהוּא הי' הַגּוֹרֵם וּמוֹחֲלִים גַּם לָהֶם כְּדֵי שֶׁלָּא יַגִּיעַ לוֹ שׁוּם עֹונֶשׁ מִמַּעֲשֵׂיהֶם וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב אֶרְפָּא מְשׁוּבָתָם כִּי שָׁב אַפִּי מִמֶּנּוּ ועי"ז אֶרְפָּא גַּם מִשּׁוּבַת אֲחֵרִים וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר: וּבָזֶה נוּכַל לְפָרֵשׁ אֲמָרָם וְעַל כָּרְחֲךָ אַתָּה עָתִיד לִיתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן דְּהֵם שְׁנֵי בְּחִינוֹת דְּדִין הוּא עַל מַעֲשֵׂי' שֶׁעָשָׂה בְּעַצְמוֹ וְחֶשְׁבּוֹן הוּא מַה שְּׁמְחַשְּׁבִין עִמּוֹ כַּמָּה יֵשׁ לוֹ בְּמַעֲשֶׂה חֲבֵירוֹ וכמש"נ, וְנָשׁוּב לְהַקּוֹדֶם דְּהָאָדָם ע"י מַעֲשָׂיו מַמְשִׁיךְ טִבְעוֹ לָזֶה דע"י הַהֶרְגֵּל וְהַמַּעֲשֶׂה כֵּן נוֹלָד בּוֹ הַתְּשׁוּקָה וְזֶהוּ עִנְיַן הַמַּאֲזְנַיִם שֶׁשּׁוֹקְלִים כָּל מַעֲשָׂיו אִם הַמְּצֻוֹת רַבִּים עַל הָעֲבֵירוֹת אוֹ לְהִיפּוּךְ חֲלִילָה וְאֵין הַכַּוָּנָה רַק אִם הֵם רַבִּים בְּמִסְפָּר אֶלָּא כֵּיוָן דְּבָכָל דָּבָר מוֹלִיד חֲדָשׁוֹת בְּטִבְעוֹ וְשׁוֹקְלִים אֵיזֶה כֹּחַ הִגְבִּיר עַל עַצְמוֹ יוֹתֵר מֵחֲבֵירוֹ ע"י מַעֲשָׂיו כִּי הָאָדָם הַבֵּינוֹנִי מַגְבִּיר שְׁנֵי הַכּוֹחוֹת לִפְעָמִים זֶה וְלִפְעָמִים זֶה אַחֲרֵי שֶׁמִּתְהַפֵּךְ בְּמַעֲשָׂיו עוֹשֶׂה טוֹב וְגַם לְהִיפּוּךְ חֲלִילָה וְשׁוֹקְלִים בס"ה לְהֵיכָן יֵשׁ לוֹ נטי' וְהַמְּשָׁכָה יוֹתֵר גְּדוֹלָה אִם לְהָרַע חֲלִילָה אוֹ לְהַטּוֹב: וְהִנֵּה מִי שֶׁחָטָא וְהִמְשִׁיךְ עַצְמוֹ וְטִבְעוֹ לְהַחֵטְא יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁהָיָה לוֹ בְּטִבְעוֹ בְּעֵת הִוָּלְדוֹ הֲרֵי הוּא דּוֹמֶה לִכְלִי כָּשֵׁר שֶׁנִּטְרַף עַל יְדֵי שֶׁבִּישֵּׁל בּוֹ מַאֲכָלִים אֲסוּרִים וְנִבְלְעוּ בּוֹ בַּפְּנִימִיּוֹת הַכְּלִי טַעַם הָאִיסּוּר, וּכְשֶׁיִּרְצֶה לְהַגְעִילוֹ וּלְהַכְשִׁירוֹ צָרִיךְ תְּחִלָּה לַהֲדִיחוֹ וּלְהַעֲבִיר מִמֶּנּוּ שַׁמְנוּנִית הָאִיסּוּר הַטָּמוּן בְּעֵין עַל פְּנֵי הַכְּלִי דאל"כ לֹא יַעֲלֶה לוֹ הַגְעָלָה וְאַחַר שֶׁהוּדַח הוּא בְּכְלַל כְּלִי נָקִי שֶׁאֵין עָלָיו אִיסּוּר מַמָּשׁ בְּעֵין אֲבָל עֲדַיִן הוּא כְּלִי טָרֵפָה ע"י שֶׁנִּבְלַע בּוֹ אִיסּוּר וְצָרִיךְ אָז לְהַגְעִילוֹ לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ הַבָּלוּעַ שֶׁבּוֹ, וּבְאֹפֶן זֶה הוּא הַבַּעַל תְּשׁוּבָה דְּבִתְחִלָּה צָרִיךְ לְהַעֲבִיר מֵעָלָיו עֶצֶם הָעֲבֵירָה לְבַל יהי' הָעֲבֵירָה אֶצְלוֹ וכמאה"כ אִם אָוֶן בְּיָדְךָ הַרְחִיקֵהוּ וּכְגוֹן מִי שֶׁנִּכְשַׁל בְּגָזֵל צָרִיךְ מִקּוֹדֶם לְהָשִׁיב הַגְּזֵלָה וְכֵן מִי שֶׁנִּכְשַׁל בְּמִדּוֹת וּבַמִּשְׁקָלוֹת צָרִיךְ בַּתְּחִלָּה לַהֲסִירָם מִבֵּיתוֹ לְבַל יהי' אוֹתוֹ הֶעָוֹן שׁוּרָה אֶצְלוֹ, וְכֵן בִּשְׁאָרֵי עֲבֵירוֹת מָצִינוּ דְּעֶצֶם טֻמְאַת הָעֲבֵירָה שׁוֹרָה עָלָיו וּכְאָמְרָם ז"ל קְשׁוּרָה בּוֹ כְּכֶלֶב, וְכֵן אָמְרוּ חַז"ל שֶׁמְּלַכְלְכָה וּמְקַדַּמְתּוֹ לְיוֹם הַדִּין, וְכֵן אה"כ וַתְּהִי עֲוֹנוֹתָם עַל עַצְמוֹתָם ומש"ה צָרִיךְ מִקּוֹדֶם לְהַעֲבִיר הָעֲבֵירָה מֵעָלָיו וְזֶה נַעֲשֶׂה ע"י שְׁלֹשָׁה חֶלְקֵי הַתְּשׁוּבָה שֶׁהֵם עִקְּרֵי וְיסוֹדֵי הַתְּשׁוּבָה מִדְּאוֹרַיְיתָא דְּהַיְינוּ חֲרָטָה גְּמוּרָה עַל הָעֲבָר וְקַבָּלָה עַל לְהַבָּא שֶׁלֹּא יָשׁוּב לְכִסְלָה עוֹד וּוִידּוּי וכמאה"כ וְהִתְוַדּוּ אֶת עֲוֹנָם, וּכְשֶׁעוֹשֶׂה כֵּן תֵּיכֶף נִסְתַּלֵּק מֵעָלָיו טֻמְאַת הַחֵטְא לְבַל יהי' הַמְקַטְרֵג וְהַטֻּמְאָה שֶׁל הַחֵטְא מְלַכְלְכָה עוֹד, וְנִשְׁאַר כִּכְלִי נָקִי' וַעֲדַיִן הוּא כִּכְלִי נָקִי שֶׁאֵין עָלָיו מַמָּשׁוּת שֶׁל אִיסּוּר רַק שֶׁבְּתוֹכָהּ נִבְלַע בּוֹ אִיסּוּר דְּהַטֶּבַע וְהַתְּשׁוּקָה שֶׁגָּרַם בְּמַעֲשָׂיו הָרֵי עֲדַיִן קָשׁוּר בּוֹ בְּטִבְעוֹ כִּי בְּרֶגַע אֶחָד קָשֶׁה לוֹ לָאָדָם לְהַפֵּךְ טִבְעוֹ שֶׁנִּשְׁתַּקַּע בּוֹ זֶה כַּמָּה וְלַעֲשׂוֹת לוֹ טֶבַע חָדָשׁ אִם לֹא במס"נ, וְלָזֶה צָרִיךְ הבע"ת אַח"כ לְהַרְבּוֹת בְּצַעַר וַחֲרָטָה עַל הָעֲבָר עַד שֶׁגּוֹדֶל הַצַּעַר וְהַמְּרִירוּת שֶׁיֵּשׁ לוֹ כָּעֵת עַל הָעֲבֵירוֹת שֶׁעָבַר יַעֲקֹר מִלִּבּוֹ הַתְּשׁוּקָה וְהַנְּטִי' לְהָרַע שהי' לוֹ עַד עַתָּה, וְגַם יַגְבִּיר ע"י הַמְּצֻוֹת שֶׁיַּעֲשֶׂה כֹּחַ הַטּוֹב שֶׁבּוֹ עַד שֶׁיָּשׁוּב טִבְעוֹ לְטוֹב וְיָצָא מִמֶּנּוּ הָרַע הַבָּלוּעַ בּוֹ וּכְפִי שִׁיעוּר הַבְּלִיעָה כֵּן צָרִיךְ לִהְיוֹת הַפְּלִיטָה וכמאה"כ כָּל אֲשֶׁר יָבֹא

בָּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בָאֵשׁ וְכֵן הוּא בְּבַעַל תְּשׁוּבָה וְזֶהוּ שֶׁחִלְקוּ הַגְּאוֹנִים זַ"ל סֵדֶר הַסִּיגּוּפִים לְכָל עֲבֵירָה סִיגּוּף מְיֻחָד לְפִי גֹּדֶל וְכֹחַ שֶׁל הָעֲבֵירָה שֶׁעָשָׂה וְהִנֵּה סְגֻלָּה זוֹ מָצִינוּ ג"כ בְּלִימּוּד הַתּוֹרָה בְּלִי סִיגּוּף כְּלָל וְכִדְאִיתָא במס' אָבוֹת עַל הַלּוֹמֵד תּוֹרָה לִשְׁמָהּ אָמְרוּ וּמַכְשֶׁרֶתּוּ לִהְיוֹת צַדִּיק חָסִיד יָשָׁר וְנֶאֱמָן וּכְבָר שָׁמַעְתִּי מְלִיצַת מַאֲמָר שֶׁל מַכְשֶׁרֶתּוּ דְּהוּא כְּמַכְשִׁיר כֵּלִים אֲסוּרִים, דְּהַתּוֹרָה נִמְשְׁלָה כְּאֵשׁ וכמאה"כ הֲלֹא כֹה דְּבָרִי כָּאֵשׁ וְיֵשׁ לָהּ כֹּחַ וּסְגֻלָּה לְהוֹצִיא מִלֵּב הַלּוֹמֵד הַתְּשׁוּקָה הַנְּטוּעָה בְּלִבּוֹ לְהָרַע, וּבְתַנַּאי אִם מִקּוֹדֶם הֵדִיחַ מֵעָלָיו עָצֶם הַחֵטְא, וְזֹאת תּוֹרַת הַלּוֹמֵד דְּקוֹדֶם עִסְקוֹ בְּתוֹרָה צָרִיךְ לְהִתְחָרֵט עַל הָעֲבֵר וְקַבָּלָה עַל לְהַבָּא וּלְהִתְנַוְּדוֹת עַל חֲטָאָיו, וְאָז כְּבָר הוּדַּח מֵהַחֵטְא שֶׁעָלָיו וְאַח"כ בְּעֵת עִסְקוֹ בְּתוֹרָה לִשְׁמָהּ הֲרֵי נִתְלַבֵּן וּמַעֲבִיר הַנִּזְוָהֲמָא הַנִּבְלַעַת בּוֹ בְּפָנִימִיּוּת הַלֵּב וּמִכְשֶׁרְתּוּ לִהְיוֹת נִמְשָׁךְ אֶל הַטּוֹב וְלִהְיוֹת צַדִּיק חָסִיד יָשָׁר וְנֶאֱמָן: וְהִנֵּה כָּל זֶה הוּא בְּכָל הַשָּׁנָה אָמְנָם בְּיוה"כ יֵשׁ בּוֹ בַּיּוֹם מַעֲלָה גְּדוֹלָה דְּמִיָּד שֶׁנִּתְחָרֵט הָאָדָם וּמְקַבֵּל עָלָיו לָשׁוּב מִמַּעֲשָׂיו הָרָעִים וְהִתְנַוְּדָה עֲלֵיהֶם הקב"ה בְּחַסְדּוֹ מַעֲבִיר מִמֶּנּוּ הַתְּשׁוּקָה וְהַנִּטְעִי' שֶׁהִגְבִּיר בְּעַצְמוֹ לְהָרַע וּמַעֲבִירוֹ מִמֶּנּוּ וְזֶה לְשׁוֹן הַמִּדְרָשׁ רַבָּה פ' בָּא עַל פָּסוּק הַחוֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם כָּךְ הֵם מִשְׁתַּקְּעִים בַּעֲוֹנוֹת מיצה"ר שֶׁיֵּשׁ בְּגוּפָם וּבְכָל שָׁנָה וְשָׁנָה סוֹלֵחַ לַעֲוֹנוֹתֵיהֶם וּמְחַדֵּשׁ לִבָּם לְיִרְאָתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב חָדָשׁ הֲרֵי לְהֶדְיָא כמש"כ דע"י הַתְּשׁוּבָה שֶׁעוֹשִׂים ביוה"כ מְחַדֵּשׁ לִבָּם לְיִרְאָתוֹ וְנוֹתֵן לָהֶם לֵב חָדָשׁ, וְזֶהוּ ג"כ בֵּיאוּר הַיַּלְקוּט תְּהִלִּים עַל פָּסוּק וְעַם נִבְרָא יְהַלֵּל יָהּ וְכִי עַד עַכְשָׁיו עֲתִידָה אֻמָּה לְהִבָּרְאוֹת כו' אֶלּוּ הַדּוֹרוֹת שֶׁהֵם כְּמֵתִים בְּמַעֲשֵׂיהֶם וּבָאִים וּמִתְפַּלְּלִים לְפָנֶיךָ ביוה"כ וְאַתָּה בּוֹרֵא אוֹתָם ברי' חֲדָשָׁה, פי' דביוה"כ נַעֲשִׂים כְּקָטָן שֶׁנּוֹלַד וּכְמוֹ שֶׁלֹּא חָטְאוּ כְּלָל וּמְבַטֵּל מֵהֶם הַכֹּחַ וְהַנִּטְעִי' לְהַחֵטְא שֶׁגָּרְמוּ לְעַצְמָם בְּמַעֲשֵׂיהֶם: וְזֶהוּ שֶׁכִּיְּונוּ בַּיַּלְקוּט שֶׁהִתְחַלְנוּ דהיצה"ר אוֹמֵר ביוה"כ שֶׁיִּשְׂרָאֵל גַּנָּבִים הֵם פי' דִּתְשׁוּבָתָם הוּא רַק לְמַרְאֵה עֵינַיִם עוֹמְדִים כְּפוּפִים וְאֵינוֹ מֵעֹמֶק הַלֵּב וּכְגוֹנְבֵי הַדַּעַת הֵם שֶׁמַּרְאִים עַצְמָם כְּצַדִּיקִים וּבְלִבָּם עָרְמָה וע"כ קוֹרֵא אוֹתָם גַּנָּבִים וּכְאָמְרָם מִפְּנֵי מָה הֶחְמִירָה תּוֹרָה בְּגַנָּב יוֹתֵר מִבְּגַזְלָן שֶׁזֶּה עָשָׂה עַיִן כו', והקב"ה נוֹטֵל הִנֵּה מֹאזְנַיִם וּשְׁתֵּי כַּפּוֹת הַמֹּאזְנַיִם שְׁקוּלִים הֵם פי' שֶׁאוֹחֵז בְּהַקָּנֶה עַצְמוֹ כֵּן פי' הַאלְשִׁיךְ פ' אַחֲרֵי לִבַּל יַכְבִּידוּ אֶחָד עַל חֲבֵירוֹ וְהַכַּוָּנָה כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ שֶׁמַּעֲבִיר מֵהָאָדָם כֹּחַ הַנִּטְעִי' שֶׁפּוֹעֵל וְגָרַם בְּמַעֲשָׂיו וְנִשְׁאַר כְּמוֹ שהי' בְּעֵת הִוָּלְדוֹ שֶׁהָיוּ שְׁנֵי הַכּוֹחוֹת שָׁבוֹ שְׁקוּלִים לְבַל יַכְבִּיד הָאֶחָד עַל חֲבֵירוֹ וְזֶהוּ נִקְרָא נוֹשֵׂא עָוֹן שֶׁלֹּא יַכְבִּיד הֶעָוֹן עַל הַטּוֹב בְּעֵת שֶׁשּׁוֹקְלִים מַעֲשָׂיו: וּבְזֶה נוּכַל לְפָרֵשׁ הֶמְשֵׁךְ הַפְּסוּקִים בְּתִהִלִּים פֵּ"ה נָשָׂאתָ עָוֹן עַמֶּךָ כִּסִּיתָ כָּל חַטָּאתָם סֶלָה, אָסַפְתָּ כָּל עֶבְרָתֶךָ הֱשִׁיבוֹתָ מֵחֲרוֹן אַפֶּךָ, שׁוּבֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ וְהָפֵר כַּעַסְךָ עִמָּנוּ הַלְעוֹלָם תֶּאֱנַף בָּנוּ תִּמְשֹׁךְ אַפְּךָ לְדֹר וָדֹר הֲלֹא אַתָּה תָּשׁוּב תְּחַיֵּינוּ וְעַמְּךָ יִשְׂמְחוּ בְךָ אֶשְׁמְעָה מַה יְדַבֵּר הָאֵל ה' כִּי יְדַבֵּר שָׁלוֹם אֶל עַמּוֹ וְאֶל יָשׁוּבוּ לְכִסְלָה, וּמִלְבַד דְּיֵשׁ לְהָבִין הֶמְשֵׁךְ הַכְּתוּבִים עוֹד זֹאת יֵשׁ לְהָבִין דְּאַחֲרֵי שֶׁאָמַר נָשָׂאתָ עָוֹן עַמֶּךָ אָסַפְתָּ כָּל עֶבְרָתֶךָ אָמַר שׁוּבֵנוּ וְהָפֵר כַּעַסְךָ עִמָּנוּ וַהֲלֹא כְּבָר אָמַר דְּשֵׁב מֵעֶבְרָתוֹ וְלָמָּה הֻזְקְרַךְ לְבַקֵּשׁ אַח"כ, וּלְפִי מַה דְּדָרַשׁ לֵיהּ הַמִּדְרָשׁ עַל יוה"כ מוּבָן הַכֹּל דְּבַתְּחִלָּה אָמַר נָשָׂאתָ עָוֹן עַמֶּךָ כִּסִּיתָ כָּל חַטָּאתָם.

סֶלָה שֶׁסִּילֵּק מֵהֶם עֲוֹנָם וַהֲרֵי הֵם כְּקָטָן שֶׁנּוֹלַד ועי"ז אָסַפְתָּ כָּל עֶבְרָתֶךָ הֱשִׁיבוֹתָ מֵחֲרוֹן אַפֶּךָ, וּמָחַל לָהֶם עַל כָּל מַה שֶׁחָטְאוּ בַּזְּמַן הֶעָבַר, וּבָא לְבַקֵּשׁ עַל לְהַבָּא שֶׁיִּסְעֲיֵם דְּשׁוּב לֹא יֶחֶטְאוּ עוֹד בַּזְּמַנִּים הַבָּאִים, וְהִנֵּה גַּם בִּלְשׁוֹן הָעוֹלָם יֵשׁ חִילּוּק בֵּין כְּשֶׁאוֹמֵר אָדָם עַל חֲבֵירוֹ אָנֹכִי בְּרוֹגֶז עָלָיו וּבֵין כְּשֶׁאוֹמֵר אָנֹכִי בְּרוֹגֶז עִמּוֹ דִּכְשֶׁאוֹמֵר בְּרוֹגֶז עָלָיו מִשְּׁמָעוֹ

שֶׁחֲבֵרוֹ חָטָא נֶגְדּוֹ ועי"ז הוּא כּוֹעֵס עָלָיו וְנִמְצָא דְּהַכַּעַס תָּלוּי רַק בּוֹ דַּעְתָּהּ אֵין חֲבֵירוֹ עוֹשֶׂה מְאוּמָה רַק הוּא כּוֹעֵס עַל הָעֵבֶר, משא"כ כְּשֶׁאוֹמֵר בְּרוֹגֶז עִמּוֹ הַכַּוָּנָה דְּתָלוּי זֶה בְּשִׂנְיָהֶם דְּגַם עַתָּה הוּא עוֹשֶׂה נֶגֶד רְצוֹנוֹ וְאִם עַתָּה לֹא יַעֲשֶׂה נֶגֶד רְצוֹנוֹ אֵינוֹ בְּכַעַס עָלָיו, וּכְמוֹ כֵן הוּא דְּעַל הַחֲטָאִים שֶׁעָבְרוּ שַׁיָּךְ לוֹמַר דְּכְבָיְכוֹל כּוֹעֵס עָלָיו אֲבָל לְעִנְיַן לְהַבָּא שַׁיָּךְ לוֹמַר שֶׁהוּא כְּבָיְכוֹל בְּרוֹגֶז עִמּוֹ, וְזֶהוּ אַחֲרֵי שֶׁאָמַר הַשִּׁיבוּת מֵחָרוֹן אַפֶּךָ וְשׁוּב עַל הָעֵבֶר אֵינוֹ בְּכַעַס עָלֵינוּ חָזַר לְהִתְפַּלֵּל עַל לְהַבָּא וְאָמַר שׁוּבֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ וְהָפֵר כַּעַסְךָ עִמָּנוּ שֶׁלֹּא תהי' בְּרוֹגֶז עִמָּנוּ שֶׁלֹּא נְחַטֵּא לְפָנֶיךָ הֲלֹא אַתָּה תָּשׁוּב תְּחַיֵּינוּ כו' אֶשְׁמְעָה מַה יְדַבֵּר הָאֵל ה' אִם קִיבֵּל בַּקָּשָׁתוֹ זֹאת כִּי יְדַבֵּר שָׁלוֹם אֶל עַמּוֹ וְאֶל יָשׁוּבוּ לִכְסָלָה דְּבָאָה הַהַבְטָחָה שֶׁיִּסְעֲיֵים שֶׁלֹּא יֶחֱטְאוּ לְפָנָיו כְּלָל וכמאה"כ וַהֲסִירֹתִי אֶת לֵב הָאֶבֶן מִבְּשַׂרְכֶם וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר: וְהִנֵּה נִתְבָּאֵר דְּעִיקַּר יְסוֹד הַתְּשׁוּבָה הַיְינוּ שֶׁיַּעֲקוֹר מִלִּבּוֹ הַתְּשׁוּקָה לְהָרַע שֶׁחִידֵּשׁ בְּעַצְמוֹ ע"י מַעֲשִׂים הָרָעִים וְתָשׁוּב טִבְעוֹ כְּמוֹ שהי' קוֹדֶם הַחֵטְא, וּבָזֶה נִבְאַר הַפָּסוּק בְּיִרְמְיָ' קְפִיטֶל ט' מִי יִתֶּנְנִי בַּמִּדְבָּר כו' כִּי כֻלָּם מְנָאֲפִים עֲצֶרֶת בּוֹגְדִים וְיִדְרְכוּ לְשׁוֹנָם קַשְׁתָּם שֶׁקֶר וְלֹא לֶאֱמוּנָה גָּבְרוּ בָאָרֶץ, כִּי מֵרָעָה אֶל רָעָה יָצָאוּ וְאוֹתִי לֹא יָדָעוּ נְאֻם ה', וְיֵשׁ לְהָבִין אוֹמְרוֹ כִּי מֵרָעָה אֶל רָעָה יָצָאוּ דְּאֵין לוֹ שׁוּם שַׁיָּכוּת וְהֶמְשֵׁךְ לְהַקּוֹדֶם וְלָשׁוֹן שֶׁל הַכָּתוּב מַשְׁמַע כִּי הִיא נְתִינַת טַעַם לִדְבָרָיו הַקּוֹדְמִים גַּם יֵשׁ לְדַקְדֵּק דה"ל לוֹמַר כִּי מֵרָעָה אֶל רָעָה בָּאוּ דְּהָעִיקָּר מַה שֶּׁמִּתְאוֹנֵן הוּא עַל הַיְּסוּרִים הַחֲדָשִׁים שֶׁבָּאוּ לֹא עַל אוֹתָם שֶׁכְּבָר יָצְאוּ מֵהֶם מִכְּבָר וְאֵינָם וְאֵין צוֹעֲקִין עַל הֶעָבַר, וְהַנִּרְאֶה לְפָרֵשׁ דְּהַהּ מֵרָעָה אֶל רָעָה יָצָאוּ דְּאָמַר הַכָּתוּב אֵין פֵּירוּשׁוֹ הַיְּסוּרִים שֶׁסִּבְּלוּ רַק קָאֵי עַל הַחֲטָאִים שֶׁעָשׂוּ וַחֲטָאִים קָרָא הַכָּתוּב רָעָה וְיוּבַן דְּהִנֵּה אָנוּ רוֹאִים כַּמָּה אֲנָשִׁים אֲשֶׁר בִּבְחִירָתָם לְבָם הוֹלֵךְ אַחֲרֵי הַתַּאֲוָה וְאַחַ"כ כְּשֶׁנִּתְגַּדֵּל יָבֹא בְּשָׁנִים עוֹזְבִים דַּרְכָּם וְהִנֵּה עכ"ז לֹא נוּכַל לְהַחֲלִיט זֶה לִתְשׁוּבָה גְּמוּרָה דְּיֵשׁ לוֹ לְהָאָדָם לְהִתְבּוֹנֵן בְּעַצְמוֹ אִם זוֹ הָעֲזִיבָה שֶׁעָזַב מַעֲשָׂיו הַקּוֹדְמִים בָּאָה לוֹ עי"ז שֶׁנִּתְחָרֵט עֲלֵיהֶם וּמָאַס אוֹתָם הַדְּרָכִים יַעַן כִּי לֹא טוֹבִים הֵמָּה אוֹ לִפְעָמִים יֵשׁ סִיבָּה אַחֶרֶת לָזֶה דְּבִבַחֲרוּתוֹ הָלַךְ אַחֲרֵי הַתַּאֲוָה וְאַחַ"כ כְּשֶׁנִּתְגַּדֵּל וְיֵשׁ לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים הֲרֵי הוּא טָרוּד בְּפַרְנָסָה וְרַחֲיִם עַל צַוָּארוֹ וְלָהוּט אַחַר הַמָּמוֹן וְחָמַדְתָּ הַמָּמוֹן מַטְרִידִים אוֹתוֹ עַד שֶׁאֵין בְּלִבּוֹ הַתַּאֲוָה שהי' לוֹ מִקֹּדֶם וְיָכוֹל לִהְיוֹת דְּגַם אַחַ"כ כְּשֶׁיַּזְקִין עוֹד יוֹתֵר וְיִתְחַדֵּשׁ בְּלִבּוֹ רְדִיפַת הַכָּבוֹד וְיִתְגַּבֵּר תְּשׁוּקָה זוֹ עַל חֶמְדַּת הַמָּמוֹן וְהַתַּאֲוָה וְיִתְבַּטְּלוּ לְמַעַן יהי' מְכֻוָּן בְּעֵינֵי הַבְּרִיּוֹת וְזֶה לֹא יַחֲשֹׁב לִתְשׁוּבָה גְּמוּרָה כִּי הֲרֵי לֹא מָאַס כְּלָל בְּלִבּוֹ הַתַּאֲוָה הַקְּדוּמָה וַעֲדַיִן בְּלִבּוֹ הַהִתְקַשְּׁרוּת וְהַתְּשׁוּקָה לְהַתַּאֲוָה וְרַק דְּחֶמְדַּת הַמָּמוֹן הִתְגַּבְּרָה עָלָיו וּבִיטֵּל אוֹתָהּ, וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב כִּי כֻלָּם מְנָאֲפִים כו' וְלִכְאוֹרָה יִפָּלֵא אֵיךְ יֹאמַר כֵּן וַהֲלֹא רוֹאִים אֲנַחְנוּ כִּי גַּם מִי שהי' בְּיַלְדוּתוֹ נוֹאַף בְּזִקְנוּתוֹ עוֹזֵב דַּרְכּוֹ כִּי אֵין בְּטֶבַע הַזָּקֵן לִהְיוֹת מְנֹאָף עַד כִּי אָמְרוּ בַּגְּמָרָא כִּי זָקֵן מְנֹאָף הוּא מֵהַשְּׁלֹשָׁה דְּבָרִים שֶׁאֵין הַדַּעַת סוֹבַלְתָּן דְּהוּא מִתְנַגֵּד לְטֶבַע וְהַנְהָגַת הָעוֹלָם וְנָתַן טַעַם לָזֶה שֶׁקָּרָא לְכֻלָּם מְנָאֲפִים כִּי מֵרָעָה אֶל רָעָה יָצָאוּ וְאוֹתִי לֹא יָדָעוּ נְאֻם ה' כְּלוֹמַר דְּגַם אוֹתָם שֶׁעָזְבוּ דַּרְכֵי הַנַּעֲרוּת וְיָצְאוּ מֵהָרַע הַקּוֹדֵם לֹא הי' בִּשְׁבִיל שֶׁיָּדְעוּ אוֹתִי וְעָשׂוּ תְּשׁוּבָה עלי' רַק יָצְאוּ מִמְּנָהּ אֶל רָעָה אַחֶרֶת וְרָעָה הָאַחֲרוֹנָה דְּחַאָה לְהָרִאשׁוֹנָה ומ"מ עֲדַיִן לֹא שָׁבוּ מֵהָרִאשׁוֹנִים וְלֹא נֶעֱקַר מִלִּבָּם גַּם הַתְּשׁוּקָה מֵהָרִאשׁוֹנוֹת וְעַל כֵּן קוֹרֵא אֲנִי אוֹתָם כִּי כֻלָּם מְנָאֲפִים: וּבָזֶה יִתְבָּאֵר הַפָּסוּק יִרְמְיָ' ג' נִשְׁכְּבָה בָּשְׁתֵּנוּ וְתִכְסֵינוּ כְּלִמָּתֵינוּ כִּי לה' אֱלֹהֵינוּ חָטָאנוּ אֲנַחְנוּ וַאֲבוֹתֵינוּ מִנְּעוּרֵינוּ וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה, אָמַר שֶׁאֲנַחְנוּ חוֹטְאִים מֵאָז וְעַד עַתָּה וְרַק מַה

שֶׁאֵין עוֹשִׂין בִּימֵי הַזְּקֵנָה אוֹתָם הַחֲטָאִים שֶׁל יְמֵי הַנְּעוּרִים הוּא מִשּׁוּם דְּהָנֵי חֲטָאִים הַשַּׁיָּכִים יוֹתֵר בִּימֵי הַזְּקֵנָה כִּרְדִיפוֹת הַמָּמוֹן וְהַכָּבוֹד דּוֹחִים לְהַקּוֹדְמִים וע"כ הוּא מְדַמֶּה אוֹתוֹ לְכִיסּוּי שֶׁמְּכַסֶּה לְהַחֲטָאִים הַקּוֹדְמִים שֶׁלֹּא יִהְיוּ גְּלוּיִם עַתָּה אֲבָל עֲדַיִן הֵם צְרוּרִים וַחֲתוּמִים עַל שִׁכְמָם וְזֶהוּ שאה"כ נִשְׁכְּבָה בָּשְׁתֵּינוּ וְתִכְסֵנוּ כְּלִמָּתֵינוּ דִּבְהִכָּלִימָה אֲנַחְנוּ מְכֻסִּים לְהַקּוֹדְמִים פי' בַּעֲוֹן א' מְכַסִּים לְהָאַחֲרִים הַקּוֹדְמִים וְנָתַן טַעַם לִדְבָרָי' כִּי חָטָאנוּ מִנְּעוּרֵינוּ וְעַד הַיּוֹם: וּבָזֶה יְבֹאַר הַפָּסוּק בְּיִרְמְיָ' ל"א כִּי אַחֲרֵי שׁוּבִי נִחַמְתִּי וְאַחֲרֵי הִוָּדְעִי סָפַקְתִּי עַל יָרֵךְ בּוֹשְׁתִּי וְגַם נִכְלַמְתִּי כִּי נָשָׂאתִי חֶרְפַּת נְעוּרָי אָמַר דְּיֵשׁ לוֹ בּוּשָׁה גְּדוֹלָה וּמְכֻוָּפֶלֶת מַה שֶּׁגַּם עַתָּה בִּימֵי הַזְּקֵנָה נוֹשֵׂא עַל עַצְמוֹ חֶרְפַּת נְעוּרִים דְּבִימֵי הַנְּעוּרִים יֵשׁ לְהָאָדָם הַמְשָׁכָה לְהַתַּאֲוָה אֲבָל עַתָּה שֶׁכְּבָר בָּא בַּיָּמִים וּבָטַל מִמֶּנּוּ היצה"ר שֶׁל הַתַּאֲוָה הֲרֵי אֵין לְךָ בּוּשָׁה גְּדוֹלָה מִזּוֹ אִם אֵינוֹ רוֹאֶה עַתָּה לְכָל הַפָּחוֹת לְתַקֵּן חֲטָא הַנְּעוּרִים אַחֲרֵי שֶׁעַתָּה אֵין לוֹ הַתְשׁוּקָה לָזֶה הֲרֵי בְּנָקֵל הוּא לָשׁוּב מִמֶּנָּה וּמַה לוֹ לְיִשָּׂא עִמּוֹ חֶרְפָּה זוֹ: הִנֵּה זֹאת תּוֹרַת הַמִּתְפַּלֵּל הַשָּׁלֵם לִהְיוֹת שָׁב מֵחֲטָאָיו קוֹדֶם שֶׁהִתְפַּלֵּל וּכְמוֹ שֶׁפֵּירַשְׁנוּ מאה"כ בְּתִהִלִּים קפיטיל ס"ה שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה עָדֶיךָ כָּל בָּשָׂר יָבֹאוּ דִּבְרֵי עוֹנוֹת גָּבְרוּ מֶנּוּ פְּשָׁעֵינוּ אַתָּה תְכַפְּרֵם וְאָמְרוּ בַּמִּדְרָשׁ שׁוֹחֵר טוֹב עַל פָּסוּק זֶה א"ל תְּפִלַּת כָּל אַתָּה שׁוֹמֵעַ וְשָׁלָנוּ אי אַתָּה שׁוֹמֵעַ גַּם כִּי אֶזְעַק וַאֲשַׁוֵּעַ סְתָם תְּפִלָּתִי סֵכוֹת בָּעָנָן לָךְ מֵעֲבוֹר תְּפִלָּה, אָמַר לָהֶם מָה אַתֶּם מְבַקְּשִׁים שֶׁאֶמְחוֹל שְׁגָגוֹת אוֹ זְדוֹנוֹת אָמְרוּ לְפָנָיו אֵין אָנוּ מְבַקְּשִׁים לֹא שְׁגָגוֹת וְלֹא זְדוֹנוֹת וְלֹא תַּעֲלוּמוֹת אֶלָּא דִּבְרֵי עוֹנוֹת גָּבְרוּ מִמֶּנּוּ, וּלְהָבִין הַמְּשֶׁךְ הַמַּאֲמָר דכנס"י אָמְרָה שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה עָדֶיךָ כָּל בָּשָׂר יָבֹאוּ וְנִצְטַעֲרָה עַל זֶה שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל תְּפִלָּתָהּ וְאָמַר לָהֶם מָה אַתֶּם מְבַקְּשִׁי' שֶׁאֶמְחוֹל וְהָשִׁיבָה שֶׁאֵינָהּ מְבַקֶּשֶׁת רַק עַל דִּבְרֵי עוֹנוֹת שֶׁגָּבְרוּ מִמֶּנָּה דְּתָלְתָה הַסִּיבָּה שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל תְּפִלָּתָהּ הוּא מִשּׁוּם חֵטְא הַלָּשׁוֹן שֶׁחָטְאוּ בְּדִיבּוּרִים אֲסוּרִים וּכְמוֹ דְּאִיתָא במס' ר"ה מִפְּנֵי מָה אֵין כה"ג נִכְנָס לִפְנֵי וְלִפְנִים בִּבְגְדֵי זָהָב אֵין קָטֵיגוֹר נַעֲשָׂה סָנֵיגוֹר וּפָרִיךְ וְהָאֵיכָא בִּגְדֵי זָהָב בְּחוּץ וּמְשַׁנֵּי לִפָּנִים קָאָמְרִינַן וַהֲרֵי כְּמוֹ כֵן אָמְרוּ הַמִּתְפַּלֵּל צָרִיךְ שֶׁיְּכַוֵּן אֶת לִבּוֹ כְּנֶגֶד בֵּית קה"ק א"כ הֲרֵי הוּא לִפָּנִים וְשָׁם אֵין קָטֵיגוֹר נַעֲשָׂה סָנֵיגוֹר וְכֵיוָן דְּבְאוֹתָן מוֹצָאוֹת הַפֶּה חָטְאוּ בלה"ר וּרְכִילוּת מש"ה אֵין הַתְּפִלָּה מְקֻבָּל וּכְמוֹ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב וּבְפָרִישְׂכֶם כַּפֵּיכֶם אַעְלִים עֵינַי מִכֶּם כו', וְזֶהוּ שֶׁהִשִּׁיבָה לוֹ דִּבְרֵי עוֹנוֹת גָּבְרוּ מִמֶּנּוּ דְּהַחֵטְא שֶׁבְּדִיבּוּר גָּבְרוּ וע"כ אֲנִי מְבַקֵּשׁ שֶׁתִּמְחוֹל עַל חֵטְא הַדִּיבּוּר וּמִמֵּילָא יְקֻבַּל תְּפִלָּתוֹ, וְזֶהוּ שֶׁאָמַר אִיּוֹב אִם אֶצְדָּק פִּי יַרְשִׁיעֵנִי, פי' דְּאִם אֶרְצֶה לְהִצְטַדֵּק בע"כ מֻוְכָרַח אָנֹכִי לַעֲשׂוֹת הַפֶּה לַשָּׁלִיחַ עֲבוּרִי וְהוּא בְּעַצְמוֹ יַרְשִׁיעֵנִי וּמְלַמֵּד קָטֵיגוֹרְיָא חָלִילָה עָלַי וע"כ קוֹדֶם שֶׁיַּעֲמוֹד לְהִתְפַּלֵּל צָרִיךְ לְפַשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו וְלָשׁוּב עַל חֵטְא הַלָּשׁוֹן.

וּבָזֶה יְבֹאַר מש"א הַגְּמָרָא בר"ה אָמְרוּ לִפָּנֵי מַלְכִיּוֹת כְּדֵי שֶׁתַּמְלִיכוּנִי עֲלֵיכֶם אִמְרוּ לִפָּנַי זִכְרוֹנוֹת כְּדֵי שֶׁיַּעֲלֶה זִכְרוֹנֵיכֶם לְפָנַי לְטוֹבָה וּבְמַה בְּשׁוֹפָר פי' שֶׁלֹּא ע"י מוֹצָאוֹת הַפֶּה רַק מֵעֻמְקָא דְּלִבָּא וְדָרֵךְ קוֹל הַשּׁוֹפָר לֹא ע"י כְּלִי הַדִּיבּוּר שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה: יְשַׁעְיָ' הַנָּבִיא אָמַר אוֹי לִי כִּי נִדַּמְתִּי כִּי אִישׁ טְמֵא שְׂפָתַיִם אָנֹכִי כו' וְאֶת הַמֶּלֶךְ ה' צְבָאוֹת רָאוּ עֵינָי, לֹא נִתְפַּחֵד מִשּׁוּם חֵטְא רַק מֵחֵטְא הַלָּשׁוֹן וְהָעִנְיָן דְּאַרְבָּעָה כִּיתּוֹת אֵינָם מְקַבְּלִים פְּנֵי הַשְּׁכִינָה וְכֻלָּם הֵם מֵחֵטְא הַלָּשׁוֹן כַּת שְׁקָרִים כַּת חֲנֵפִים כַּת לְצָנִים כַּת מְסַפְּרֵי לה"ר, וְזֶהוּ שֶׁאָמַר כִּי אִישׁ טְמֵא שְׂפָתַיִם אָנֹכִי וְאֶת הַמֶּלֶךְ ה' צְבָאוֹת רָאוּ עֵינָי ומש"ה נִתְפַּחֵד אִם הִיא נְבוּאָה אֱמֶת אוֹ לֹא: קֹהֶלֶת א' וְנָתַתִּי אֶת לִבִּי לִדְרוֹשׁ וְלָתוּר בְּחָכְמָה עַל כָּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמָיִם הוּא עִנְיַן רָע נָתַן אֱלֹהִים לִבְנֵי הָאָדָם לַעֲנוֹת בּוֹ רָאִיתִי אֶת כָּל הַמַּעֲשִׂים שֶׁנַּעֲשׂוּ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ,

וְהִנֵּה הַכֹּל הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ מְעֻנָּוֹת לֹא יוּכַל לְתִקּוֹן וְחֶסְרוֹן לֹא יוּכַל לְהִמָּנוֹת, וְיֵשׁ לְהָבִין הַמֻּשָּׂךְ הַכְּתוּבִים הַלָּלוּ, וְגַם דְּהָא לִכְאוֹרָה הוּא כֻּלָּל עִנְיָן בְּמִלּוֹת שׁוֹנוֹת, וְהִנֵּה במס' שַׁבָּת (דַּף ל"א) אִיתָא בִּיקְשׁוּ חֲכָמִים לִגְנוֹז סֵפֶר קֹהֶלֶת וְלֹא גְּנָזוּהוּ מִפְּנֵי שֶׁתְּחִילָּתוֹ דִּבְרֵי תוֹרָה וְסוֹפוֹ ד"ת, תְּחִילָּתוֹ מַה יִּתְרוֹן לָאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ שֶׁיַּעֲמוֹל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ הוּא דְּאֵין לוֹ יִתְרוֹן פֵּירוּשׁ אִם עוֹסֵק בְּעִנְיְנֵי עוה"ז אֵין לוֹ יִתְרוֹן הָא לְמַעְלָה מִן הַשָּׁמֶשׁ דְּהַיְינוּ תּוֹרָה וּמִצְוֹת יֵשׁ לוֹ יִתְרוֹן וְגַם מַאֲמָר זֶה צָרִיךְ לְהָבִין דְּנוֹתֵן חִילּוּק בֵּין עוה"ז לַתּוֹרָה וְהֵם שְׁנֵי דְּבָרִים מְנֻגָּדִים זֶה לָזֶה מֵהֵיפּוּךְ לְהֵיפּוּךְ וַהֲרֵי הוּא כְּאוֹמֵר לַעֲנָה הוּא מַר הָא דְּבָשׁ הוּא מָתוֹק וְלֹא שַׁיָּךְ לוֹמַר חִילּוּק רַק בֵּין שְׁנֵי דְּבָרִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם קְצָת הִשְׁתַּוּוּת זֶה לָזֶה: וְהָעִנְיָן דְּהִנֵּה מַעֲשֶׂה עוה"ז נִקְרָאוּ בַּמְּגִילָּה זוֹ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ וּכְמוֹ שֶׁהִסְבִּיר הַמָּהַרְשָׁ"א בְּחִידּוּשֵׁי אַגָּדוֹת במס' שַׁבָּת דְּהֵם תַּחַת הַמַּזָּל וְהַנְהָגָה טִבְעִיּוּת וְתוֹרָה וּמִצְוֹת הֵם לְמַעְלָה מִן הַשָּׁמֶשׁ שֶׁאֵינָם תַּחַת הַמַּזָּל, אָמְנָם אִיתָא במס' פְּסָחִים כְּתִיב עַד שָׁמַיִם חַסְדֶּךָ וּכְתִיב מֵעַל שָׁמַיִם חַסְדְּךָ כָּאן בְּעוֹשִׁין לִשְׁמָהּ כָּאן בְּעוֹשִׁין שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, הֲרֵי דְּגַם תּוֹרָה אִם הוּא שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ נִקְרָא תַּחַת הַשָּׁמַיִם, וְהִנֵּה אָמְרוּ חֲז"ל לְעוֹלָם יַעֲסֹק אָדָם בַּתּוֹרָה וּמִצְוֹת אפי' שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ בָּא לִשְׁמָהּ, וְזֶהוּ שֶׁאָמַר כָּאן הַכָּתוּב דְּלָא נֶאֱמַר אֶל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ א"כ הֲרֵי תַּכְלִית כְּוָנָתוֹ הוּא לַהֲנָאָתוֹ בִּשְׂכִיל צָוְרְכֵי העוה"ז א"כ הוּא דּוֹמֶה מַמָּשׁ לְמִי שֶׁעוֹסֵק בְּעִנְיְנֵי עוה"ז דְּזֶה מִשְׁתַּדֵּל פַּרְנָסָתוֹ בְּאֻמָּנוּת וְזֶה מִשְׁתַּדֵּל לְהַשִּׂיגָהּ ע"י הַתּוֹרָה, וְלָזֶה אָמַר שֶׁאֵינוֹ כֵּן וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ דִּתְחִילָּתוֹ ד"ת מַה יִּתְרוֹן לָאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ שֶׁיַּעֲמוֹל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ דְּמַעֲשִׂים שֶׁל עוה"ז לֹא יִשָּׁאֵר לוֹ שׁוּם יִתְרוֹן וְתוֹעֶלֶת מִמֶּנּוּ הָא לְמַעְלָה מִן הַשָּׁמֶשׁ יֵשׁ לוֹ יִתְרוֹן דְּכְשֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה שֶׁהִיא לְמַעְלָה מִן הַשָּׁמֶשׁ וַאֲפִי' שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ דְּהוּא עֲדַיִן תַּחַת הַשָּׁמַיִם יֵשׁ לוֹ יִתְרוֹן דְּיַשִּׂיג עַל יָדָהּ תּוֹעֶלֶת דְּמִתּוֹךְ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ הוּא בָּא לִשְׁמָהּ, וְהָעִנְיָן דְּמִתּוֹךְ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ יובן ע"פ מַה שֶּׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם בה' גֵּירוּשִׁין עַל הָא דְּכוֹפִין אוֹתוֹ עַד שֶׁיֹּאמַר רוֹצֶה אֲנִי מִשּׁוּם דְּבִפְנִימִיּוּת הַשֵּׂכֶל וְהַלֵּב שֶׁבְּכָל יִשְׂרָאֵל רוֹצֶה הוּא בְּקִיּוּם הַמִּצְוָה אַף דְּכֹחַ הַתַּאֲוָה מוֹנֵעַ אוֹתוֹ וּמַכְרִיחוֹ לַעֲבוֹר עַל רְצוֹנוֹ הַפְּנִימִי מש"ה מְהַנֵּי בּוֹ הַכְפֵּי' לְסַלֵּק מִמֶּנּוּ כֹּחַ הַתַּאֲוָה הַמַּעְבִּירוֹ עַל דַּעְתּוֹ וּמִמֵּילָא נִשְׁאָר עַל רְצוֹנוֹ הַטּוֹב, וְכֵן הָעִנְיָן בְּשֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ דְּמַה שֶּׁכּוֹפֶה אֶת יִצְרוֹ הָרַע בְּהִתְבּוֹנְנוּ בְּיִרְאַת הָעוֹנֶשׁ וְיִסּוּרִים חָלִילָה הֲרֵי לָא גְּרִיעִי מֵאִלּוּ כּוֹפִים אוֹתוֹ ב"ד בְּשׁוֹטִים וּמוֹעִיל לְהַכְנִיעַ כֹּחַ הַתַּאֲוָה שֶׁלּוֹ.

וְזֶהוּ שאה"כ וְנָתַתִּי אֶת לִבִּי לִדְרוֹשׁ וְלָתוּר בַּחָכְמָה הִיא תּוֹרָה וּמִצְוֹת עַל כָּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמַיִם פי' שֶׁהִתְבּוֹנַן בְּהַחָכְמָה שֶׁנַּעֲשָׂה תַּחַת הַשָּׁמַיִם דְּהַיְינוּ תּוֹרָה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ הוּא עִנְיָן רָע נָתַן אֱלֹהִים לִבְנֵי הָאָדָם לַעֲנוֹת בּוֹ, פי' דַּהֲגַם מְצַד עַצְמוֹ הוּא רַע עכ"ז נְתָנוֹ ה' לְהָאָדָם לְהַחֲלִישׁ בּוֹ כֹּחַ הַחוֹמֶר שֶׁלּוֹ, אֲבָל רָאִיתִי אֶת כָּל הַמַּעֲשִׂים שֶׁנַּעֲשׂוּ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ דְּהַיְינוּ עֵסֶק שֶׁל עוה"ז מַמָּשׁ, וְהִנֵּה הַכֹּל הֶבֶל וּרְעוּת רוּחַ מְעֻנָּוֹת לֹא יוּכַל לְתִקּוֹן דְּזֶה הָעוֹסֵק בְּעִנְיְנֵי עוה"ז לֹא יְתֻקַּן לָעוֹלָם, אֲבָל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ הֲגַם דְּהוּא ג"כ מְעֻוָּוֶת עכ"ז בְּוַדַּאי יְתֻקַּן אַחַ"כ דְּמִתּוֹךְ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ הוּא בָּא לִשְׁמָהּ: דְּרוּשׁ טז יְשַׁעְיָה קַפִּיטֶל ס'.

קוּמִי אוֹרִי כִּי בָא אוֹרֵךְ וּכְבוֹד ה' עָלַיִךְ זָרַח, כִּי הִנֵּה הַחֹשֶׁךְ יְכַסֶּה אֶרֶץ וַעֲרָפֶל לְאֻמִּים, וְעָלַיִךְ יִזְרַח ה' וּכְבוֹדוֹ עָלַיִךְ יֵרָאֶה, וְאִיתָא שָׁם בַּיַּלְקוּט קוּמִי אוֹרִי אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל רבש"ע עָמוּד אַתָּה בָּרִאשׁוֹנָה וַאֲנִי אַחֲרֶיךָ, אָמַר לָהּ יָפָה אָמַרְתְּ שֶׁנֶּאֱמַר עַתָּה אָקוּם יֹאמַר

ה', וְיֵשׁ לְהָבִין הַכַּוָּנָה בָּזֶה הַמַּאֲמָר מַהוּ שֶׁאֲמָרָה"כנ"י עָמֹוד אַתָּה בָּרִאשׁוֹנָה וְהוּא לְבַקָּשָׁתָהּ זֹאת עַל אֵיזוֹ עִנְיָן יִרְמֹוז, גַּם יֵשׁ לְהָבִין דְּהַפָּסוּק שֶׁהֵבִיא הַיַּלְקוּט שנא' עַתָּה אָקוּם לִרְאָנָי שֶׁהִסְכִּים הקב"ה לְבַקָּשָׁתָהּ לֹא יָדַעְנוּ מַה שַּׁיָּיְךְ פָּסוּק זֶה לְכָאן דְּהָא כְתִיב גַּבֵּי עֹונֶשׁ בִּתְהִלִּים קְפִיטִיל י"א מִשֹּׁוד עֲנִיִּים מֵאַנְקַת אֶבְיוֹנִים עַתָּה אָקוּם יֹאמַר ה' וּמַאי שַׁיָּיְךְ פָּסוּק זֶה לְהַהִּוא פָּסוּק דְּקוֹמֵי אוֹרִי וּלְבַקָּשָׁתָהּ הַמְדַבְּרִים בְּתַנְחוּמִין וּגְאֻלָּתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל: רַק הָעִנְיָן נִרְאֶה לְבָאֵר דְּהִנֵּה יְשׁוּעָתָן שֶׁל מַאֲמִינִים וְכֵן מִשְׁפָּטָם שֶׁל אֵינָם מַאֲמִינִים עַל מַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים וְעַל שְׁיִעְבּוּדָם הֵם שְׁנֵי דְּבָרִים שֶׁהֵם אֶחָד וּשְׁנֵיהֶם תְּלוּיִם זֶה בָּזֶה, וּכְשֶׁזֶּה קָם זֶה נוֹפֵל, וּכְמוֹ דְּמְבֹאָר במס' מְגִילָּה (דַּף ו') יְרוּשָׁלַיִם וְקֵיסָרִי אִם יֹאמַר לְךָ אָדָם יָשְׁבוּ שְׁתֵּיהֶם אַל תַּאֲמִין חָרְבוּ שְׁתֵּיהֶם אַל תַּאֲמִין חָרְבָה יְרוּשָׁלַיִם וְיָשְׁבָה קֵיסָרִי חָרְבָה קֵיסָרִי וְיָשְׁבָה יְרוּשָׁלַיִם תַּאֲמִין שֶׁנֶּאֱמַר אִמָּלְאָה הֶחָרֵבָה אִם מְלֵאָה זוֹ חֲרֵבָה זוֹ.

רַב נַחְמָן בר' יִצְחָק אוֹמֵר מֵהָכָא וּלְאוֹם מִלְּאוֹם יֵאָמֵץ, וא"כ יְשׁוּעָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל תָּלוּי בְּשֶׁנֵי אוֹפַנִּים, אֶחָד אִם יַעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה וְיִזְכּוּ בְּמַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים לְהִגָּאֵל וּמִמֵּילָא עַל יְדֵי יְשׁוּעָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁיַּגִּיעַ תַּצְמִיחַ הַנְּקָמָה וְהָעֹונֶשׁ עַל שֶׁהֵרִיעוּ וְשִׁיְעַבְּדוֹ לְיִשְׂרָאֵל, וּבָזֶה נָבְאֵר מַאֲמַר הַכָּתוּב בִּתְהִלִּים קפיטיל ק"ג וּבְצִדָקָתְךָ תּוֹצִיא מצָרָה נַפְשִׁי וּבְחַסְדְּךָ תַּצְמִית אוֹיְבָי וְהַאֲבַדְתָּ כָּל צֹורְרֵי נַפְשִׁי כִּי אֲנִי עַבְדֶּךָ אָמַר דע"י הַחֶסֶד שֶׁתַּגְדִּיל עָלַי בְּזֶה הַחֶסֶד תַּצְמִית אוֹיְבַי, וְיַגִּיעַ אָז הָעֹונֶשׁ וּמִדַּת הַדִּין לְהָעַכּוּ"ם מֵהַחֶסֶד שֶׁעַל יִשְׂרָאֵל, וְכֵן יָכוֹל לִהְיוֹת לְהֵיפּוּךְ דְּגַם אִם יִשְׂרָאֵל לֹא יִהְיוּ זַכָּאִין חֲלִילָה עכ"ז כְּשֶׁתִּתְמַלֵּא סְאָתָם שֶׁל הָעַכּוּ"ם וְיַגִּיעַ זְמַן הָעֹונֶשׁ לָהֶם לְהַחֲרִיבָם אָז מֵהֶמְיַדַּת הַדִּין שֶׁעַל הָעַכּוּ"ם תִּצְמַח גְּאֻלָּתָן וִישׁוּעָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל כִּי נֶגֶד הָעַכּוּ"ם כָּל יִשְׂרָאֵל צַדִּיקִים גְּדוֹלִים וְיִזְכּוּ עי"ז בְּמִשְׁפָּט לְהִגָּאֵל.

וּבָזֶה נָבְאֵר הַפָּסוּק בִּישַׁעְיָ' קפיטיל ס"ג כִּי יוֹם נָקָם בְּלִבִּי וּשְׁנַת גְּאוּלַי בָּאָה וָאַבִּיט וְאֵין עֹוזֵר וְאָשְׁתֹּומֵם וְאֵין סֹומֵךְ וַתּוֹשַׁע לִי זְרֹועִי וַחֲמָתִי הִיא סְמָכָתְנִי וָאֲבוּס עַמִּים בְּאַפִּי וָאַשַּׁבְּרֵם בַּחֲמָתִי וְהֶמְשֵׁךְ הַכָּתוּב אָמַר וּשְׁנַת גְּאוּלַי בָּאָה דְּהִגִּיעַ כְּבָר זְמַן הַקֵּץ לִגְאֹול אוֹתָם, וְאַבִּיט וְאֵין עֹוזֵר וְאָשְׁתֹּומֵם כִּי אֵין סֹומֵךְ פי' הִתְבּוֹנַנְתִּי בְּמַעֲשֵׂיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל וע"י מַעֲשֵׂיהֶם אֵין לָהֶם זְכוּת שֶׁאֶגְאַל אוֹתָם וְאֵין בָּהֶם שֶׁיּוֹשִׁיעַ לִי בְּצִדְקָתוֹ וּבְמַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים שֶׁאֶגְאָלֵם, וַתּוֹשַׁע לִי זְרֹועִי וַחֲמָתִי הִיא סְמָכָתְנִי וְאֶבוּס עַמִּים בְּאַפִּי דְּהַחֲזָמָה שֶׁיֵּשׁ לִי עַל הָעַכּוּ"ם עֲבוּר מַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים אֲשֶׁר לֹא טוֹבִים הִיא תּוֹשִׁיעֵנִי וְתִסְמֹוךְ אוֹתִי לִגְאֹול אֶת יִשְׂרָאֵל וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר: וּבָזֶה יְבֹאַר לָנוּ הַמָּשָׁךְ הַכָּתוּב בִּישַׁעְיָ' נ"ט, וַיִּלְבַּשׁ צְדָקָה כְּשִׁרְיֹון וְכוֹבַע יְשׁוּעָה בְּרֹאשׁוֹ וַיִּלְבַּשׁ בִּגְדֵי נָקָם תִּלְבֹּושֶׁת וַיַּעַט כַּמְעִיל קִנְאָה כְּעַל גְּמֻולוֹת כְּעַל יְשַׁלֵּם כו' לְאֹיְבָיו גְּמוּל יְשַׁלֵּם כו' וּבָא לְצִיּוֹן גֹּואֵל, וְז"ל הזוה"ק פ' הַאֲזִינוּ כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר וַיִּלְבַּשׁ צְדָקָה כְּשִׁרְיוֹן וְכָתוּב אֶחָד אוֹמֵר וַיִּלְבַּשׁ בִּגְדֵי נָקָם תִּלְבֹּושֶׁת אֶלָּא א"ר יִצְחָק וַיִּלְבַּשׁ צְדָקָה כְּשִׁרְיוֹן בְּזִמְנָא דְּיִשְׂרָאֵל זַכָּאִין לֹא זָכוּ וַיִּלְבַּשׁ בִּגְדֵי נָקָם וגו'.

וּלְפִי הַנַּ"ל מְבֹאָר הֵיטֵב דְּהַכָּתוּב מְדַבֵּר בִּגְאֻלָּה וּבָא לוֹמַר דְּבֵין כָּךְ וּבֵין כָּךְ יִגְאָלֵם וּבֵיאֹר לָנוּ אָוְפְנֵי שְׁנֵי הַגְּאֻולוֹת אוֹ וַיִּלְבַּשׁ צְדָקָה כְּשִׁרְיוֹן דְּהַיְינוּ כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל יִזְכּוּ בְּמַעֲשֵׂיהֶם וְיָבֹא לְשַׁלֵּם לָהֶם שָׂכָר טוֹב עַל מַעֲשֵׂיהֶם וְאִם לֹא יהי' זַכָּאִין חֲלִילָה וַיִּלְבַּשׁ בִּגְדֵי נָקָם תִּלְבֹּושֶׁת לְשַׁלֵּם עֹונֶשׁ לְהָעַכּוּ"ם לְאֹיְבָיו גְּמוּל יְשַׁלֵּם וּבָא לְצִיּוֹן גֹּואֵל עי"ז: וּבָזֶה נָבְאֵר דִּבְרֵי הַגְּמָרָ' במס' סַנְהֶדְרִין (דַּף צ"ט) דא"ל הַהוּא צָדוֹקִי לר' יְהוֹשֻׁעַ בר' חֲנַנְיָא אֵימָתַי אָתֵי מְשִׁיחָא א"ל לְכִי תְּחַפֵּי חֲשֵׁיכָה לְהָנֵי אִינָשֵׁי א"ל מֵילָט קָא לָיְיטַתְּ לִי א"ל קְרָא כְּתִיב כִּי הִנֵּה

הַחֹוְשֶׁךְ יְכַסֶּה אֶרֶץ וַעֲרָפֶל לְאֻוְמִּים וְעָלַיִךְ יִזְרַח ה', וּלְפִי פְּשׁוּטוֹ אֵינוֹ מוּבָן הַשְּׁאֵלָה שֶׁשָּׁאַל אֵימָתַי יָבֹא מָשִׁיחַ אֲשֶׁר כָּל הַמַּאֲמִינִים בְּבִיאַת הַמָּשִׁיחַ יוֹדְעִים אֲשֶׁר זְמַנּוֹ סָתוּם וְחָתוּם מֵעֵין כָּל חֵי וְלִיבָּא לְפֻוְמָּא לָא גלי' וְהַאֵיךְ שָׁאַל לוֹ דָּבָר זֶה, רַק הַכַּוָּוְנָה דְּהַצָּדוֹקִי בָּא לְקַנְטְרוֹ בִּדְבָרִים, וְהָא דְּאָמַר לוֹ אֵימָתַי יָבֹא אֵין הַכַּוָּוְנָה שֶׁיַּגִּיד לוֹ הַזְּמַן בְּאֵיזוֹ יוֹם וּבְאֵיזוֹ שָׁנָה רַק שֶׁאֵלּוּ עַל הַדְּבָרִים בְּאֵיזוֹ דָּבָר תָּלוּי בִּיאָתוֹ כַּשּׁוֹאֵל אֵימָתַי יָבֹא אִם כְּשֶׁכֻּוְלָּם צַדִּיקִים אוֹ יָשׁוּבוּ כֻּוְלָּם בִּתְשׁוּבָה, וְכַוָּוְנָתוֹ הי' לְקַנְטְרוֹ דַּהֲרֵי אָנוּ רוֹאִין דְּלָא אַכְּשַׁר דָּרֵי וְכָל יוֹם קַלְקָלָתוֹ מְרֻוְבָּה מִשֶּׁל אֶתְמוֹל וְאֵימָתַי יהי' כֵּן שֶׁתִּזְכּוּ ע"י מַעֲשֵׂיכֶם לְהִגָּאֵל, וְהֵשִׁיב לוֹ דַּאֲפִילּוּ אִם אֲנַחְנוּ לֹא נִהְיוּ זַכָּאִין לְהָבִיא מָשִׁיחַ אַתֶּם תָּבִיאוּ מָשִׁיחַ לָנוּ דִּכְשֶׁתִּתְמַלֵּא סְאָתָם שֶׁל הָעַכּוּ"ם זֶה יִגְרֹוִם יְשׁוּעָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְזֶהוּ שֶׁהֵשִׁיב לוֹ לְכִי תְּחַפֵּי חֲשֵׁיכָה לְהָנֵי אִינָשֵׁי פי' כְּשֶׁיַּגִּיעַ זְמַן לְעֹוְנֶשׁ שֶׁלָּכֶם וְהֵבִיא לוֹ ראי' מִסֵּדֶר הַפָּסוּק כִּי הִנֵּה הַחֹוְשֶׁךְ יְכַסֶּה אֶרֶץ וַעֲרָפֶל לְאֻוְמִּים וְעַל יְדֵי זֶה וְעָלַיִךְ יִזְרַח ה' וּכְבוֹדוֹ עָלַיִךְ יֵרָאֶה וּכְמוֹ שֶׁמְּבֹוְאָר לְמַעְלָה: וְזֶהוּ כַּוָּוְנַת דִּבְרֵי הַיַּלְקוּט שֶׁהִתְחַלְנוּ, דְּהַנְּבוּאָה אָמְרָה לכנס"י קוּמִי אוֹרִי כִּי בָא אוֹרֵךְ אָמַר לָהֶם שֶׁיָּקוּמוּ לְהָאִיר לְעַצְמָם כִּי בָּא הַזְּמַן, וְהַכַּוָּוְנָה בְּזֶה שֶׁיִּתְעוֹרְרוּ לָשׁוּב בְּמַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים לְהָאִיר וּלְהִגָּאֵל ע"י זְכוּתָם, אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל רבש"ע עֲמֹוד אַתָּה בָּרִאשׁוֹנָה וַאֲנִי אַחֲרֶיךָ פי' בִּיקְשָׁה מִמֶּנּוּ דְּגַם אִם אֵינָם זַכָּאִין לָזֶה וְאֵינָם קָמִים מֵעַצְמָם לְהָאִיר לֹא יַמְתִּין הוּא עַד שֶׁיָּקוּמוּ הֵם רַק יַעֲמֹוד הוּא בָּרִאשׁוֹנָה פי' שֶׁיָּקוּם הוּא לִשְׁפֹּוט לְהָעַכּוּ"ם עַל מַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים וְשׁוּב מִמֵּילָא נָקוֹם אֲנַחְנוּ לְהָאִיר דְּנֶגֶד רִשְׁעָתָם שֶׁל הָעַכּוּ"ם נהי' אֲנַחְנוּ צַדִּיקִים גְּדוֹלִים וּכְשֶׁתִּשְׁפֹּוט אוֹתָם מִמֵּילָא יָאִירוּ מַעֲשֵׂינוּ נֶגֶד עֶרְכָּם, וּלְבַקָּשָׁה זוֹ נוּכַל לְבָאֵר שֶׁנִּתְכַּוֵּין דָּוִד הַמֶּלֶךְ ע"ה בִּתְהִלִּים ז' קוּמָה ה' בְּאַפֶּךָ הִנָּשֵׂא בְּעַבְרוֹת צוֹרְרָי הִתְפַּלֵּל שֶׁיָּקוּם ה' בְּאַפּוֹ וְיִנָּשֵׂא כְּבוֹד ה' עַל יְדֵי הַעֲבָרָה וְהַכַּעַס שֶׁתִּכְעַס עַל צוֹרְרִי, וּבָאָה לָהֶם הַתְּשׁוּבָה יָפֶה אָמַרְתָּ שֶׁנֶּאֱמַר עַתָּה אָקוּם, דְּהַכָּתוּב אָמַר מִשֹּׁוד עֲנִיִּים מֵאַנְקַת אֶבְיוֹנִים עַתָּה אָקוּם יֹאמַר ה' פי' דְּיָקוּם לִשְׁפֹּוט אֶת הָעַכּוּ"ם עַל עֲבֵירָה זוֹ וְיַגִּיעַ מִזֶּה יְשׁוּעָה לְיִשְׂרָאֵל, וְזַ"ל יַלְקוּט תְּהִלִּים שָׁם בַּחֲמִשָּׁה מְקוֹמוֹת דָּוִד מֵקִים להקב"ה קוּמָה ה'.

א"ל אֲפִילּוּ אַתָּה מְקִימֵנִי אֵינִי קָם וְאֵימָתַי אֲנִי קָם מִשֹּׁוד עֲנִיִּים מֵאַנְקַת אֶבְיוֹנִים, וְלִכְאוֹרָה אֵינוֹ מוּבָן הַכַּוָּוְנָה בָּזֶה הַמַּאֲמָר וְלִדְבָרֵינוּ מוּבָן הֵיטֵב דְּדָוִד הִתְפַּלֵּל שֶׁיִּגְאַל אֶת יִשְׂרָאֵל גַּם אִם לֹא יִהְיוּ זַכָּאִים עי"ז שֶׁיָּקוּם לִשְׁפֹּוט אֶת הָעַכּוּ"ם וְכַאֲמָרוֹ קוֹמָה ה' בְּאַפְּךָ וְהֵשִׁיב לוֹ שֶׁאֵינוֹ קָם וּמַמְתִּין אָנֹכִי עַל יִשְׂרָאֵל שֶׁיַּעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה וּכְמוֹ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב שׁוּבוּ אֵלַי וְאָשׁוּבָה אֲלֵיכֶם וְרָק מִשֹּׁוד עֲנִיִּים מֵאַנְקַת אֶבְיוֹנִים עַתָּה אָקוּם דְּאִם יִתְרַבֶּה חֵטְא זֶה אֵצֶל הָעַכּוּ"ם אָז אֲנִי קָם כְּבַקָּשָׁתְךָ וְזֶהוּ הֶמְשֵׁךְ הַכָּתוּב קוּמִי אוֹרִי כִּי בָא אוֹרֵךְ וּכְשֶׁאָמְרָה לוֹ עֲמֹוד אַתָּה בָּרִאשׁוֹנָה וַאֲנִי אַחֲרֶיךָ וְהִסְכִּים לִדְבָרֶי' וְאָמַר לָהּ יָפֶה אָמַרְתָּ הִתְחִיל לְפָרֵשׁ סֵדֶר הַגְּאֻוְלָּה לְפִי בְּקִשְּׁתָה כִּי הִנֵּה הַחֹוְשֶׁךְ יְכַסֶּה אֶרֶץ וַעֲרָפֶל לְאֻוְמִּים.

וְעָלַיִךְ יִזְרַח ה' וּכְבוֹדוֹ עָלַיִךְ יֵרָאֶה, וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר: וְהִנֵּה לְפִי מַה שֶׁנִּתְבָּאֵר דְּזֶהוּ אֶחָד מֵאוֹפְנֵי הַגְּאֻוְלָּה מָה שֶׁיָּקוּם לִשְׁפֹּוט אֶת הָעַכּוּ"ם וְגַם כְּבָר גִּילָּה לָנוּ הַכָּתוּב עַל אֵיזֶה חֵטְא הוּא קָם לְשָׁוְפְטָם לְמַעַן יִצְמַח יְשׁוּעָה לְיִשְׂרָאֵל וְהוּא שׁוֹד עֲנִיִּים אַנִּקַּת אֶבְיוֹנִים הֲרֵי כָּל אָדָם יָבִין מִדַּעְתּוֹ דְּיִשְׂרָאֵל הָיוּ צְרִיכִין לִהְיוֹת נִזְהָרִים מְאֹד מֵחֵטְא זֶה שֶׁלֹּא יהי' חֲלִילָה בְּיָדָם ג"כ מֵאוֹתוֹ חֵטְא עַצְמוֹ דאל"כ מַה תּוֹעֶלֶת בְּמַה שֶׁיָּקוּם לִשְׁפֹּוט אוֹתָם ע"ז כֵּיוָן דְּגַם יִשְׂרָאֵל לֹא יִהְיוּ מְנֻוְקִים מִמֶּנּוּ, וְזֶהוּ גּוּפָהּ הי' הַסִּיבָּה וְהַגְּרָם שהי' נִמְשָׁךְ כָּל כָּךְ זְמַן הַקֵּץ אֲשֶׁר כָּל אָדָם יִשְׁתּוֹמֵם עָלָיו דִּנְהִי דְּנֶאֱמַר דְּיִשְׂרָאֵל לֹא הי' זַכָּאִין לְהִגָּאֵל מ"מ הֲרֵי הי'

אוֹפֶן הַשֵּׁנִי דְּיִשְׁפּוֹט אֶת הָעַכּוּ"ם רַק הַסִּיבָּה לָזֶה דכשהקב"ה רוֹאֶה דְּגַם בְּיִשְׂרָאֵל יֵשׁ קְצָת מֵאוֹתָן עֲבֵירוֹת עַצְמָן וא"כ הֲרֵי אִם יָקוּם לַמִּשְׁפָּט עַל אוֹתָן עֲבֵירוֹת הֲרֵי יַגִּיעַ חָלִילָה גַּם לְיִשְׂרָאֵל עוֹנֶשׁ זֶה וְגַם הֵם לֹא יִזְכּוּ בַּדִּין לְפָנָיו וע"כ אֵינוֹ קָם לִשְׁפּוֹט אֶת הָרִשָּׁעִים ג"כ, וּבָזֶה יְבוֹאַר לָנוּ הַמָּשָׁךְ הַכָּתוּבמַלְאָכִי ג' הוֹגַעְתֶּם ה' בְּדִבְרֵיכֶם וַאֲמַרְתֶּם בַּמָּה הוֹגָעְנוּ בֶּאֱמָרְכֶם כָּל עוֹשֵׂי רָע טוֹב בְּעֵינֵי ה' אוֹ אַיּוֹ אֱלֹהֵי הַמִּשְׁפָּט, הִנְנִי שׁוֹלֵחַ מַלְאָכִי וּפִנָּה דֶרֶךְ לְפָנָי וּפִתְאֹום יָבֹא אֶל הֵיכָלוֹ הָאָדוֹן אֲשֶׁר אַתֶּם מְבַקְשִׁים וּמַלְאַךְ הַבְּרִית אֲשֶׁר אַתֶּם חֲפֵצִים הִנֵּה בָא אָמַר ה' צְבָאוֹת וּמִי מְכַלְכֵּל אֶת יוֹם בּוֹאוֹ וּמִי הָעוֹמֵד בְּהֵרָאוֹתוֹ כִּי הוּא כְּאֵשׁ מְצָרֵף וּכְבֹורִית מְכַבְּסִים, וְהֶמְשֵׁךְ הַכְּתוּבִים יְבֹואַר עפ"י הַנַּ"ל דְּהֵם הִתְרַעֲמוּ עַל אֹורֶךְ הַגָּלוּת וְעַל אִיחוּר פֻּעָמֵי הַגּוֹאֵל וְאָמַר הוֹגַעְתֶּם אֶת ה' בְּדִבְרֵיכֶם בְּאָמְרָם כָּל עוֹשֵׂי רָע טוֹב בְּעֵינֵי ה' וּבָהֶם הוּא חָפֵץ אוֹ אַיּוֹ אֱלֹהֵי הַמִּשְׁפָּט פי' דְּאָמְרוּ אַחֲרֵי שֶׁדֶּרֶךְ רְשָׁעִים צָלְחָה וְאֵין סוֹף לְאֹורֶךְ שַׁלְוָתָם ע"כ אֶחָד מִשְּׁנֵי אֵלֶּה הוּא אוֹ דְּכָל עוֹשֵׂי רָע טוֹב בְּעֵינֵי ה' וּבָהֶם הוּא חָפֵץ פי' דְּחֵפֶץ יוֹתֵר בְּמַעֲשֵׂיהֶם וּמַה שֶּׁאָנוּ קוֹרְאִין רַע הוּא טוֹב בְּעֵינָיו אוֹ אַיּוֹ אֱלֹהֵי הַמִּשְׁפָּט דְּעָזַב אֶת הָאָרֶץ וְלֹא אִיכְפַּת לי' גַּם בְּעוֹשִׂים רַע וְלֹא יָבֹא בַּמִּשְׁפָּט עִם בְּרִיוֹתָיו דְּאִם אֵין אֶחָד מֵאֵלֶּה הַשְּׁנַיִּים מַדּוּעַ אֵינוֹ בָּא לְשָׁוְפָטָם וּלְהַצִּילֵנוּ מִיָּדָם, וּבָאָה לָהֶם תְּשׁוּבָה עַל דִּבְרֵיהֶם, הִנְנִי שׁוֹלֵחַ מַלְאָכִי וּפִתְאֹום יָבֹא אֶל הֵיכָלוֹ הָאָדוֹן אֲשֶׁר אַתֶּם מְבַקְשִׁים וּמַלְאַךְ הַבְּרִית אֲשֶׁר אַתֶּם חֲפֵצִים הִנֵּה בָא פי' אֶעֱשֶׂה בַּקָּשַׁתְכֶם וְאַבָּא לְשָׁוְפָטָם כַּאֲשֶׁר אַתֶּם מִתְפַּלְלִים וּמְבַקְּשִׁים עַל זֶה, אֲבָל וּמִי מְכַלְכֵּל אֶת יוֹם בּוֹאוֹ הִתְבּוֹנְנוּ אַתֶּם בְּעַצְמֵיכֶם אִם אַתֶּם תּוּכְלוּ לַעֲמֹוד בְּבוֹאוֹ לַמִּשְׁפָּט כִּי הוּא כְּאֵשׁ מְצָרֵף, וְכָל זְמַן שֶׁגַּם אַתֶּם אֵינְכֶם נְקִיִּים מֵאוֹתוֹ עָוֹן עַצְמוֹ שֶׁאָקוּם לִשְׁפּוֹט אוֹתָם הֲרֵי אֵין תּוֹעֶלֶת בָּזֶה לָכֶם כְּלָל: וְהִנֵּה כֵּינָן דְּעִיקַּר הַתְחָלַת הַמִּשְׁפָּט יְסוֹדוֹ יהי' מִשּׁוּם עֲנִיִּים מֵאֶנְקַת אֶבְיוֹנִים צְרִיכִין יִשְׂרָאֵל לִהְיוֹת נְקִיִּים מֵחֵטְא זֶה דְּהַיְינוּ מִשּׁוּם עֲנִיִּים דְּהוּא גְּזֵלַת הֶעָנִי, וְכֵן מֵאֶנְקַת אֶבְיוֹנִים וְהוּא שֶׁלֹּא יהי' חֲלִילָה מַהַמַּעֲלִים עַיִן מִן הַצְּדָקָה כְּדֵי שעי"ז יִזְכֶּה בְּעֵת קוּמוֹ לַמִּשְׁפָּט עִם הָעַכּוּ"ם ע"ז דאל"כ לֹא יָקוּם לִשְׁפּוֹט אוֹתָם ע"ז, וְכַנַּ"ל, וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַפָּסוּק בִּישַׁעְיָ' קְפִיטל נ"ט כֹּה אָמַר ה' שִׁמְרוּ מִשְׁפָּט וַעֲשׂוּ צְדָקָה כִּי קְרוֹבָה יְשׁוּעָתִי לָבֹא וְצִדְקָתִי לְהִגָּלוֹת דע"י שְׁמִירַת הַמִּשְׁפָּט וְהַצְּדָקָה קְרוֹבָה יְשׁוּעָתִי לָבֹא, וּכְמַאֲמַר הַכָּתוּב צִיּוֹן בְּמִשְׁפָּט תִּפָּדֶה וְשָׁבֶיהָ בִּצְדָקָה, וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, וּנְבָאֵר הַמָּשָׁךְ הַכָּתוּב דְּהִנֵּה קוֹדֶם עֲשִׂיַּת הַצְּדָקָה צָרִיךְ לִהְיוֹת סוּר מֵרַע מֵעָוֹן גָּזֵל דְּאִם יֵשׁ בְּמָמוֹן אִיסּוּר גָּזֵל לֹא יוֹעִיל הַצְּדָקָה דְּהוּא מִצְוָה הַבָּאָה בַּעֲבֵירָה וּכְמוֹ דְּמַהאי טַעְמָא פָּסוּל לוּלָב הַגָּזוּל שֶׁאֵין קְטֵיגּוֹר נַעֲשָׂה סָנֵיגּוֹר, וְזֶהוּ בֵּיאוּר הַפָּסוּק בִּישַׁעְיָ' נ"ט וְהָסֵג אָחוֹר מִשְׁפָּט וּצְדָקָה מֵרָחוֹק תַּעֲמֹוד אֲמַר כֵּינָן דְּהוֹסֵג הַמִּשְׁפָּט לְאָחוֹר וְאֵין שׁוֹמְרִין אוֹתוֹ גַּם הַצְּדָקָה שֶׁעוֹשִׂין עוֹמֶדֶת מֵרָחוֹק וְאֵינוֹ מַמְלִיץ עֲלֵיהֶם לְטוֹבָה וְזֶהוּ כְּשֶׁבָּא הַנָּבִיא לְהַזְהִיר עַל מִצְוֹת צְדָקָה אָמַר בְּתְחִילָה שִׁמְרוּ מִשְׁפָּט וְאַח"כ וְעָשׂוּ צְדָקָה וְאָז קְרוֹבָה יְשׁוּעָתִי: וְהִנֵּה בְּחַג הַמַּצּוֹת שֶׁנִּגְאֲלוּ בּוֹ יִשְׂרָאֵל מִיַּד מִצְרַיִם וְעִיקַּר הַגְּאֻלָּה הי' בְּיוֹם רִאשׁוֹן שֶׁהוּא ט"ו בְּנִיסָן שֶׁבּוֹ יָצְאוּ מִמִּצְרַיִם וּמִיהֵר פַּרְעֹה לְשַׁלְּחָם וכמאה"כ בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה יָצְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְגַם בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁעָבְרוּ בּוֹ אֶת הַיָּם בְּחֶרְבָּה וְעַל אוֹתוֹ יוֹם נֶאֱמַר וַיֹּושַׁע ה' בַּיּוֹם הַהוּא אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד מִצְרָיִם דְּאָז בְּאוֹתָהּ יוֹם נִגְמְרָה הַיְשׁוּעָה שֶׁנִּיצּוֹלוּ מֵהֶם וּלְכָךְ בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן נֶאֱמַר יָצְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם דְּהַיְינוּ מִמְּדִינָתָם וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי נֶאֱמַר וַיִּוָּשַׁע ה' אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד מִצְרָיִם דְּהַיְינוּ מֵרְשׁוּתָם דְּיָד הוּא רְשׁוּת וּכְמוֹ וַיַּקַּח אֶת כָּל אַרְצוֹ מִיָּדוֹ דְּאָז כְּבָר הָיוּ בַּמִּדְבָּר וְיָצְאוּ מֵאַרְצָם רַק מֵרְשׁוּתָם יָצְאוּ בְּיוֹם

הַשְּׁבִיעִי שֶׁל פֶּסַח שֶׁנִּטְבְּעוּ הַמִּצְרִיִּים, וְהִנֵּה כְּשֶׁנִּתְבּוֹנֵן בְּהַנִּיסִּים שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּהֶנֵי שְׁנֵי יָמִים נִמְצְאוּ שֶׁהֵם מְחֻלָּקִים זֶה מִזֶּה בְּהֶנֵי שְׁנֵי אוֹפַנִּים הַנִּזְכָּרִים לְמַעְלָה, דִּבְכָל הַנִּיסִּים שהי' בְּמִצְרַיִם עִיקָּרוֹ שֶׁל נֵס הי' בִּיאַת הַמַּכָּה וְהָעוֹנֶשׁ עַל הַמִּצְרִיִּים שֶׁהֵבִיא עֲלֵיהֶם עֶשֶׂר מַכּוֹת גְּדוֹלוֹת וְנוֹרָאוֹת שֶׁלֹּא בְּדֶרֶךְ הַטֶּבַע, וּמִזֶּה צְמְחָה יְשׁוּעָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְהַטַּעַם לָזֶה כִּי יִשְׂרָאֵל לֹא הי' בְּיָדָם זְכוּת לְהַגָּאֵל עֲדַיִן וְגַם זְמַן הַגְּאֻלָּה לֹא הִגִּיעַ עֲדַיִן דִּבְרוֹת בֵּין הַבְּתָרִים נֶאֱמַר וַעֲבָדוּם וְעִנּוּ אוֹתָם ד' מֵאוֹת שָׁנָה וְהֵם לֹא הָיוּ רַק רד"ו, וְכֵן מְבֹאָר בַּמְּכִילְתָּא פ' בָּא בְּשָׁעָה שֶׁבָּא מֹשֶׁה וְאָמַר לְיִשְׂרָאֵל בְּחוֹדֶשׁ הַזֶּה אַתֶּם נִגְאָלִים אָמְרוּ לוֹ הֵיכָן הוּא אָמַר לָהֶם אִם בָּא לְהַבִּיט בְּמַעֲשֵׂיכֶם אֵין אַתֶּם נִגְאָלִים אֶלָּא מְדַלֵּג עַל הֶהָרִים כו' וְרַק שֶׁהַהִתְחָלָה הי' לָדוּן אֶת מִצְרַיִם עַל רִשְׁעָתָם וְשִׁעְבּוּדָם הַקָּשֶׁה שֶׁהִכְבִּידוּ עוֹלָם בְּיוֹתֵר עַל יִשְׂרָאֵל וּמִכֹּחַ מִידַּת הַדִּין שֶׁשָּׁלְטָה עַל הַמִּצְרִיִּים צָמְחָה יְשׁוּעָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְז"ל הַמִּדְרָשׁ רַבָּה עַל פָּסוּק הַחוֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם, מָשָׁל לְמֶלֶךְ שֶׁאָמַר לְבָנָיו הָווּ יוֹדְעִין שֶׁאֲנִי דָּן דִּינֵי נְפָשׁוֹת וּמְחַיֵּיב הַקְרִיבוּ לִי דּוֹרוֹן שֶׁאִם תַּעֲלוּ לִפְנֵי לַבִּימָה שֶׁאֶעֱבֹור אִילּוּגִין שֶׁלָּכֶם לְאַחֲרֵי כָּךְ הקב"ה אָמַר לְיִשְׂרָאֵל בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת אֲנִי עוֹסֵק וּמוֹדִיעַ אֲנִי לָכֶם הַאֵיךְ אֲנִי חָס עֲלֵיכֶם בְּרַחֲמִים בְּדַם פֶּסַח וּבְדַם מִילָה וּמְכַפֵּר עַל נַפְשׁוֹתֵיכֶם עכ"ל, הֲרֵי לְהֵדָיָ' דְּהָעִיקָּר וְהַהִתְחָלָה הי' הָעוֹנֶשׁ לַמִּצְרִיִּים עַל מַעֲשֵׂיהֶם וּמִזֶּה יָצְאָה יְשׁוּעָה לְיִשְׂרָאֵל וְעַל כֵּן הַזְהִיר אוֹתָם עַל אוֹתוֹ הַלַּיְלָה וְאַתֶּם לֹא תֵצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֹּוקֶר דְּהֵוְצְרְכוּ יִשְׂרָאֵל לִשְׁמִירָה שֶׁלֹּא יִשְׁלוֹט בָּהֶם הַמַּשְׁחִית וְלַעֲסֹוק בְּאוֹתוֹ לַיְלָה בְּמִצְוֹת בְּדַם פֶּסַח וּבְדַם מִילָה וכמאה"כ והי' הַדָּם לָכֶם לְזִכָּרוֹן וְלֹא יִתֵּן כו', דְּהַכֹּל הי' הָעִיקָּר מִצַּד מִידַּת הַדִּין, וּבָזֶה נָבִין קְצָת טַעַם עַל שֶׁאָמַר לְפַרְעֹה בְּהַתְחָלַת שְׁלִיחוּתוֹ רַק דֶּרֶךְ שְׁלֹשָׁה יָמִים נֵלֵךְ בַּמִּדְבָּר לַעֲבֹוד אֶת ה' דְּמִשָּׁמְעוֹ לִכְאוֹרָה דְּאַחֲרֵי כֵן יָשׁוּבוּ לְמִצְרַיִם שֵׁנִית גַּם כָּל דִּבְרֵי מֹשֶׁה רַבֵּינוּ הי' דֶּרֶךְ בַּקָּשָׁה וְעַתָּה נֵלְכָה נָּא דֶּרֶךְ כו' וְכֵן בְּכָל מָכָּה הִבְטִיחַ פַּרְעֹה לְשַׁלַּח וְאַחַ"כ שִׁנָּה כְּסִיל דְּבָרוֹ ועכ"ז אָמַר לוֹ הַכֹּל בְּלָשׁוֹן רַכָּה וּבְבַקָּשָׁה שֶׁיִּתֵּן לָהֶם רְשׁוּת לַהֲלוֹךְ וְלִכְאוֹרָה אֵינוֹ מוּבָן לָמָּה הי' צָרִיךְ לִרְשׁוּתוֹ וּלְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ, וְרַק לְפִי הַנַּ"ל.

מוּבָן דְּכֵינָן דְּהָעִיקָּר שֶׁל הַיְצִיאָה לֹא הי' בִּזְכוּתָן וְהַיְסוֹד הי' הַמִּשְׁפָּט לַמִּצְרִיִּים וע"כ קַיָּים בּוֹ מַאֲמַר הַכָּתוּב אִם לַלְּצִים הוּא יָלִיץ וְהַבָּא לְטַמֵּא פּוֹתְחִין לוֹ וּבְיַקֵּשׁ מְמֶּנּוּ רַק דֶּרֶךְ שְׁלֹשָׁה יָמִים לַעֲבֹוד אֶת ה' לְמַעַן הַרְבּוֹת פְּשָׁעָיו בְּמֹרְדּוֹ שֶׁלֹּא יַנִּיחַ גַּם אֶת זֹאת כְּדֵי שֶׁתִּגָּמֵר וּתְשַׁלֵּם סְאָתוֹ, וּבָזֶה מְבֹאָר הֵיטֵב הַפָּסוּק סוֹף פ' שְׁמוֹת שֶׁאָמַר מֹשֶׁה לָמָּה הֲרֵעוֹתָה לָעָם הַזֶּה כו' וּמֵאָז בָּאתִי אֶל פַּרְעֹה לְדַבֵּר בִּשְׁמֶךָ הֵרַע לָעָם הַזֶּה וְהַצֵּל לֹא הִצַּלְתָּ אֶת עַמֶּךָ וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה עַתָּה תִרְאֶה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לְפַרְעֹה כִּי בְיָד חֲזָקָה יְשַׁלְּחֵם וּבְיָד חֲזָקָה יְגָרְשֵׁם מֵאַרְצוֹ, וְתֵיבַת עַתָּה תִרְאֶה אֵינוֹ מוּבָן לְפִי פַּשְׁטוּת הַכָּתוּב, רַק הָעִנְיָן דְּמֹשֶׁה הִתְפַּלֵּא דְּהוּא שָׁלְחוּ לְמַעַן הַצִּילָם וְעוֹד נִתּוֹסַף עֲלֵיהֶם שִׁעְבּוּד קָשֶׁה, הֵיפּוּךְ כַּוָּנַת הַשְּׁלִיחוּת וְזֶהוּ שֶׁאָמַר לוֹ לָמָּה הָרֵעוֹת כו' וּמֵאָז בָּאתִי לְדַבֵּר בִּשְׁמֶךָ הֵרַע לָעָם הַזֶּה, והקב"ה הֵשִׁיב לוֹ דְּזֶהוּ עִיקַּר יְסוֹדוֹ שֶׁל הַגְּאֻלָּה דְּכָל מַה שֶּׁיִּרְבֶּה לַחֲטֹא וּלְהָעִיז וּלְהַכְבִּיד עֲלֵיהֶם עֻלּוֹ הִקָּשֶׁה עֲבוּר דִּיבּוּרוֹ שֶׁל מֹשֶׁה בְּשֵׁם ה' בָּזֶה יִגָּאֲלֵם וְזֶהוּ שֶׁאָמַר לוֹ עַתָּה תִרְאֶה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לְפַרְעֹה כִּי בְיָד חֲזָקָה יְשַׁלְּחֵם כְּלוֹמַר עַתָּה שֶׁהוּא מוֹסִיף מֶרֶד עַל פְּשָׁעָיו תִּרְאֶה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לוֹ וְיָצָא מִזֶּה אֲשֶׁר יְשַׁלְּחֵם מֵאַרְצוֹ, אֲבָל בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁל פֶּסַח הי' הַכֹּל לְהֵיפּוּךְ דְּעִיקַּר הַנֵּס הֲרֵי הי' הַיְשׁוּעָה לְיִשְׂרָאֵל דְּהֵיְינוּ מַה שֶּׁנִּקְרַע לִפְנֵיהֶם הַיָּם וְנַעֲשָׂה יַבָּשָׁה בְּתוֹךְ הַיָּם, וּמִמֶּנּוּ יָצְאָה נְקָמָה לְמִצְרַיִם שֶׁרָדְפוּ אַחֲרֵיהֶם לְתוֹךְ הַיָּם וכמאה"כ וּבְחַסְדְּךָ תַּצְמִית אוֹיְבִי, דְּאָז

כְּבָר הי' בְּיָדָם זְכוּת פֶּסַח וּמִילָה גַּם אִיתָא בַּמְּכִילְתָּא עַל פָּסוּק דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסָּעוּ רַבִּי אוֹמֵר כְּדֵי הִיא הָאֱמוּנָה שֶׁהֶאֱמִינוּ בִּי שֶׁאֶקְרַע לָהֶם הַיָּם שֶׁנֶּאֱמַר וַיָּשֻׁבוּ וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי פִּי הַחִירוֹת כו' כְּדֵי הִיא הָאֱמוּנָה שֶׁלֹּא אָמְרוּ לְמֹשֶׁה הַאֵיךְ אָנוּ יוֹצְאִין לַמִּדְבָּר אֶלָּא הֶאֱמִינוּ כו': וּבָזֶה יִתְפָּרֵשׁ הַפָּסוּק יְמִינְךָ ה' נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ יְמִינְךָ ה' תִּרְעַץ אוֹיֵב דְּיָדוּעַ דְּיָמִין בְּכָל מָקוֹם רוֹמֵז לְהַנָּהָגַת בְּמִידַּת הָרַחֲמִים וְכֵן שֵׁם ה' רוֹמֵז לָזֶה וְקָאָמַר דְּעַל יְדֵי הַמִּידַּת הָרַחֲמִים שֶׁעָשִׂיתָ עִמָּדִי לְהַאֲדִירִי בְּכֹחַ זֶהוּ בְּעַצְמוֹ שֶׁשִּׁבֵּר וְרָעַץ אֶת הָאוֹיֵב דְּהִגִּיעַ הָעוֹנֶשׁ לְהַמִּצְרִיִּים ע"י רִיבּוּי הָרַחֲמִים שהי' לְיִשְׂרָאֵל, וּבָזֶה נֶעֱמוֹד עַל דִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ בַּפָּסוּק וַיּוֹשַׁע ה' בַּיּוֹם הַהוּא אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד מִצְרָיִם וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' בְּמִצְרַיִם וַיִּירְאוּ הָעָם אֶת ה' וְאִיתָא בַּמִּדְרָשׁ עַד כָּאן לֹא הָיוּ יְרֵאִים אֶת ה' מִכָּאן וְאֵילָךְ הָיוּ יְרֵאִים אֶת ה', וְלִכְאוֹרָה אֵינוֹ מוּבָן וַהֲרֵי רָאוּ בַּמִּצְרִיִּים רִיבּוּי הָעֲוֹנָשִׁין וְהַמַּכּוֹת עַל שִׁסְּרוּב בִּדְבָרָיו יוֹתֵר מִבַּיָּם וְהַאֵיךְ לֹא קִיבְּלוּ יְרָאָה בְּמִצְרַיִם עַד הַיָּם, רַק הָעִנְיָן דִּלְפִי הַמֻּוָּשָׁכָל הָרִאשׁוֹן הי' נִרְאֶה אֲשֶׁר בְּהִתְבּוֹנֵן אָדָם בְּמִידַּת הַדִּין יִפּוֹל עָלָיו יְרָאָה וּבְהִתְבּוֹנְנוּ בְּמִידַּת הָרַחֲמִים וְהַחֶסֶד שֶׁל הקב"ה יִתְעוֹרֵר בְּלִבּוֹ אַהֲבָה לוֹ יִתְבָּרֵךְ אֲבָל יְרָאָה לְכְאוֹרָה לֹא שַׁיָּיךְ אָז וּבַיָּם שֶׁרָאוּ גְּוֹדֶל הָעוֹנֶשׁ שֶׁהִגִּיעַ לְהַמִּצְרִים ע"י מִידַּת הָרַחֲמִים הִתְבּוֹנְנוּ שֶׁלֹּא כְּמִדַּת בו"ד מִיָּדָתוֹ יִתְבָּרֵךְ וְאָצְלוֹ הַכֹּל א' וּפוֹעֵל רַחֲמִים בַּדִּין וְדִין בְּרַחֲמִים וְהֵבִינוּ אֲשֶׁר גַּם בְּהִתְבּוֹנֵן בְּמִידַּת הָרַחֲמִים שַׁיָּיךְ יִרְאָה, וְזֶהוּ הַמֻּשָּׁךְ הַפָּסוּק וַיּוֹשַׁע ה' בַּיּוֹם הַהוּא אֶת יִשְׂרָאֵל הִתְחִיל הַפָּסוּק לְסַפֵּר כַּסֵּדֶר דְּעִיקַּר הַהַתְחָלָה הי' לִישׁוּעָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְנִצְמַח מִזֶּה וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' הָרוֹמֵז לְרַחֲמִים] בְּמִצְרַיִם הָעוֹנֶשׁ הַגָּדוֹל שֶׁהִגִּיעָם וַיִּרְאוּ הָעָם אֶת ה' וְנֶאֱמַר בַּמִּדְרָשׁ דְּזֶה נִתְבָּרֵר לָהֶם הַשְׁתָּא בַּיָּם אֲבָל עַד כָּאן לֹא הָיוּ יְרֵאִים אֶת ה': וּבָזֶה נִבְאָר דִּבְרֵי הַיַּלְקוּט תְּהִלִּים ק"ה עַל פָּסוּק שְׁלַח חֹשֶׁךְ וַיַּחְשִׁיךְ וְלֹא מָרוּ אֶת דְּבָרוֹ אָמַר הקב"ה לְהַמַּלְאָכִים רְאוּיִם הֵם הַמִּצְרִים לְלִקּוֹת בַּחֹשֶׁךְ מִיָּד הִסְכִּימוּ וְאָמְרוּ הֵן וְלֹא הֵמִיר אֶחָד מֵהֶם אֲחַר הקב"ה וְלִכְאוֹרָה אֵינוֹ מוּבָן הַכַּוָּנָה הַפְּנִימִית שֶׁבְּמַאֲמַר הַזֶּה וּמַאי קמ"ל הַפָּסוּק וְגַם מַאי נ"מ בְּדַעְתָּן שֶׁל הַמַּלְאָכִים.

רַק הָעִנְיָן יוּבַן דְּמָצִינוּ בְּיַם סוּף שֶׁקִּטְרְגוּ אָז הַמַּלְאָכִים וְכִדְאִיתָא בַּיַּלְקוּט עַל פָּסוּק וְהַמַּיִם לָהֶם חוֹמָה שֶׁהָיוּ מֵהַמַּלְאָכִים שֶׁאָמְרוּ הַלָּלוּ עָבְדוּ ע"ז וְהַלָּלוּ עָבְדוּ ע"ז וְכֵן אִיתָא שָׁם שֶׁהָיוּ הַמַּלְאָכִים תְּמֵהִים בְּנֵי אָדָם עוֹבְדֵי ע"ז הוֹלְכִים בַּיָּם וְלִכְאוֹרָה תִּיקָּשֶׁה מַדּוּעַ הִמְתִּינוּ בְּטַעֲנוּתָם עַד שֶׁבָּאוּ לַיָּם וְלֹא טָעֲנוּ עֲלֵיהֶם בְּעוֹדָם בְּמִצְרַיִם רַק הָעִנְיָן כמש"כ דְּעַל הַיָּם דְּעִיקַּר הַנֵּס הי' לְטוֹבָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל טָעֲנוּ עֲלֵיהֶם דְּאֵינָם רָאוּיִן לְכָךְ אֲבָל בְּמִצְרַיִם דְּהָעִיקָּר הי' לְהַעֲנִישׁ אֶת הַמִּצְרִים עַל רֹעַ מַעֲשֵׂיהֶם עַל זֶה לֹא מָצְאוּ הַמַּלְאָכִים שׁוּם טַעֲנָה דְּלָהֶם וְדַאי מַגִּיעַ זֶה הָעוֹנֶשׁ וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַיַּלְקוּט שֶׁאָמַר לָהֶם רְאוּיִם הַמִּצְרִים לְלִקּוֹת בַּחֹשֶׁךְ הִסְכִּימוּ כֻּלָּם וְאָמְרוּ הֵן דְּלָא הי' מִי שֶׁיִּטְעֹן שׁוּם טַעֲנָה עַל זֶה דְּלָהֶם וְדַאי מַגִּיעַ כֵּן: וּבָזֶה נוּכַל לְיַתֵּן טַעַם עַל מְסַדְּרֵי הַהַגָּדָה דְּהַהַתְחָלָתָ הַהַגָּדָה הוּא כָּל דִּכְפִין יֵיתֵי וְיֵכוֹל הַשְׁתָּא הָכָא לַשָּׁנָה הַבָּאָה בְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל הֲרֵי דְּקוֹדֶם סִיפּוּרֵי יְצִיאַת מִצְרַיִם הִתְחִיל בְּמִצּוֹת צָדָקָה וְלִכְאוֹרָה מָה עִנְיָנוֹ לְכָאן שֶׁהוֹלֵךְ לְקַיֵּים מִצַּוַת מַצָּה וּמָרוֹר וְסִיפּוּר יְצִיאַת מִצְרַיִם וַחֲבִיבָה מִצְוָה בְּשָׁעָתָהּ וְהִתְחִיל בְּמִצּוֹת צְדָקָה דְּאִין בּוֹ שׁוּם שַׁיָּיכוּת לָזֶה לִכְאוֹרָה וְגַם בלא"ה מִנְהָגָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל הוּא לַעֲסוֹק בִּצְדָקָה קוֹדֶם יְמֵי הַפֶּסַח וְלִיתֵּן חִיטִּים לַעֲנִיִּים וּמִנְהָג קָדוֹם הוּא וְנִזְכַּר גַּם בַּשַּׁ"ס יְרוּשַׁלְמִי וְיֵשׁ לִיתֵּן טַעַם לָמָּה קָבְעוּ אוֹתוֹ בְּפֶסַח וַהֲרֵי כָּל יוֹמוֹ זְמַנּוֹ רַק הָעִנְיָן מְבֹאָר דְּהִנֵּה תִּקְוֹותֵינוּ חֲזָקָה דִּכְמוֹ שֶׁגְּאָלָנוּ מִמִּצְרַיִם כֵּן יִגְאַל אוֹתָנוּ לֶעָתִיד

וִיצִיאַת מִצְרַיִם הי' עִיקָרוֹ הַהֵכָנָה לִגְאֻלָּה הָעֲתִידָה וכמאה"כ כִּימֵי צֵאתְךָ מִמִּצְרַיִם אַרְאֶנּוּ נִפְלָאוֹת [וּמְבוֹאָר לְמַעְלָה בִּדְרוּשׁ] וּכְמוֹ שֶׁבַּלַּיְלָה זוֹ זָכִינוּ לְהִגָּאֵל גַּם שֶׁלֹּא בִּזְכוּת רַק ע"י שֶׁשָּׁפַט אֶת הַמְצָרִים כֵּן לע"ל גַּם אִם חֲלִילָה לֹא יִהְיוּ זַכָּאִין יִגָּאֲלוּ גַּם בְּאוֹפֶן זֶה.

וּבָזֶה בֵּיאַרְנוּ הֶמְשֵׁךְ הַכְּתוּבִים בִּישַׁעְיָה ל"ה חַזְקוּ יָדַיִם רָפוֹת וּבִרְכַּיִם כֹּשְׁלוֹת אַמְּצוּ אִמְרוּ לִנְמְהֲרֵי לֵב חִזְקוּ אַל תִּירָאוּ הִנֵּה אֱלֹהֵיכֶם נָקָם יָבֹא גְּמוּל אֱלֹהִים יָבֹא וְיוֹשִׁיעֲכֶם אָז תִּפָּקַחְנָה כו' וּפָדוּי ה' יְשׁוּבִין וּבָאוּ לְצִיּוֹן בְּרִנָּה, וּבֵיאְרוּ כְּפִי מש"כ שֶׁאָמַר לָהֶם שָׁאַל יֶרֶךְ לְבָבָם מֵהַגָּלוּת כִּי גַּם אִם לֹא יִזְכּוּ יִגָּאֲלֵם ע"י שֶׁיְּשַׁלֵּם נָקָם לְאוֹיְבֵיהֶם, וְז"ל הַיַּלְקוּט ד"ה ב' קִפְּטִיל ט' לְפִי שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים הָיְתָה לִי דִּמְעָתִי כו' יָצְתָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה הִנֵּה אֱלֹהֵיכֶם נָקָם יָבֹא מִי שֶׁעָתִיד לְשַׁלֵּם גְּמוּל לְהָעַכּוּ"ם הוּא יוֹשִׁיעֲכֶם וְכַוָּנָתוֹ לְמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ, וּמֵאַחַר שֶׁיָּדַעְנוּ דְּהַמִּשְׁפָּט שֶׁלָּהֶם יַתְחִיל מִשּׁוּד עֲנִיִּים וע"כ יֵשׁ לָנוּ לְהַקְדִּים תְּחִלָּה בְּמִצְוֹת צְדָקָה שעי"ז נִזְכֶּה לִגְאֻלָּה וְזֶהוּ אֲמָרָם כָּל דִּכְפִין יָתֵי וְיֵכוֹל הַשְׁתָּא הָכָא לַשָּׁנָה הַבָּאָה בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל דע"י מִצְוָה זוֹ שֶׁל צְדָקָה נִזְכֶּה לִגְאֻלָּה הָעֲתִידָה בְּקָרוֹב וכמאה"כ שִׁמְרוּ מִשְׁפָּט וַעֲשׂוּ צְדָקָה כִּי קְרוֹבָה יְשׁוּעָתִי לָבֹא וְצִדְקָתִי לְהִגָּלוֹת, וְהִנֵּה כְּשֶׁנִּתְבּוֹנֵן בַּגָּלוּת הַזֶּה אֲשֶׁר כִּמְעַט כָּל הַמִּצְוֹת אֵין בִּיכָלוֹתֵינוּ לְקַיְּמָם בְּכָל פְּרָטוֹתַי' בְּתַכְלִיתָם כְּפִי שֶׁנִּצְטַוִּינוּ דְּגַם בְּמִצְוֹת שֶׁאֵינָם תְּלוּיִם בָּאָרֶץ עכ"ז יֵשׁ כַּמָּה מֵהֶם שֶׁיֵּשׁ בִּפְרָטֵיהֶם מִצְוֹת שא"א לְקַיְּמָם וּכְמוֹ שַׁבָּת חָסֵר לָנוּ הַמּוֹסָפִים שֶׁלּוֹ וְכַדּוֹמֶה וְגַם בְּשְׁאָרֵי הַמִּצְוֹת שֶׁאֵין לָהֶם שׁוּם שַׁיָּיְכוּת לָזֶה עכ"ז מִכֹּחָבָד הַפַּרְנָסָה א"א לְקַיְּמָם לְבַד מִצְוֹת.

צְדָקָה עֲדַיִן הִיא בִּשְׁלִימוּת דַּהֲרֵי אֵין לָהּ קִיצְבָה כַּמָּה לִיתֵּן וְכָל א' לְפִי עָשְׁרוֹ מְחֻיָּב בָּהּ וְאַדְרַבָּה אָמְרוּ הַמְבַזְּבֵז אֶל יוֹתֵר מֵחוֹמֶשׁ וא"כ מִיעוּט הַפַּרְנָסָה אֵינוֹ סְתִירָה לְמִצְוָה זוֹ כִּי לְפוּם גַּמְלָא שִׁיחְנָא וְאַדְרַבָּה כָּעֵת אֶפְשָׁר לְקַיְּמָם מִצְוָה זוֹ יוֹתֵר בִּשְׁלִימוּתָהּ מִבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל דְּיִשְׂרָאֵל הָיוּ שָׂרִים עַל אַדְמָתָן וְלֹא הָיוּ עֲנִיִּים מְצֻיִּין כָּל כָּךְ משא"כ עַתָּה אֲשֶׁר מַמָּשׁ בַּפְּרוּטָה יוּכַל לְקַיְּמָם פִּיקּוּחַ נְפָשׁוֹת וּפִדְיוֹן שְׁבוּיִם בְּכָל רֶגַע וְרֶגַע.

וְהוּא מֵהַשְׁגָּחַת ה' יִתְבָּרֵךְ עָלֵינוּ וּמְטוּבָתוֹ יַעַן כִּי בְּמִצְוָה זוֹ תָּלוּי הַגְּאֻלָּה הָעֲתִידָה וע"כ לֹא נִיטְּלָה מֵאִתָּנוּ עַד הַיּוֹם וְאַדְרַבָּה עוֹד יוֹתֵר מְצוּיָ' הִיא לָנוּ לְקַיְּמָהּ לְמַעַן נִזְכֶּה עַל יָדָהּ לִגְאֻלָּה הָעֲתִידָה וּבָזֶה נָבֹאר הֶמְשֵׁךְ הַכְּתוּבִים בִּישַׁעְיָ' קפיטיל ס"א אָמַר הַנָּבִיא וְנוֹדַע בַּגּוֹיִם זַרְעָם וְצֶאֱצָאֵיהֶם בְּתוֹךְ עַמִּים רַבִּים כָּל רוֹאֵיהֶם יַכִּירוּם כִּי הֵם זֶרַע בֵּרַךְ ה' שׂוֹשׂ אָשִׂישׂ בה' תָּגִיל נַפְשִׁי בֵּאלֹהַי כִּי הִלְבִּישַׁנִי בִּגְדֵי יֶשַׁע מְעִיל צְדָקָה יְעָטָנִי וּנְבָאֵר הֶמְשֵׁךְ הַכְּתוּבִים וּמִלֵּיצָתָם.

דְּיָדוּעַ דְּכָל הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת נִקְרָאִים בזוה"ק בְּשֵׁם לְבוּשִׁין לְנִשְׁמְתָא וְחִלּוּקֵי דְּרַבָּנָן אֲשֶׁר בָּהֶם מִתְלַבֶּשֶׁת נִשְׁמָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְהֵם לְבוּשֵׁי כְּבוֹד לוֹ בָּזֶה הָעוֹלָם וּבָבָא. וְהִנֵּה ז"ל הַמִּדְרָשׁ רַבָּה פ' כִּי תֵּצֵא מָשָׁל לסנקליטוס שֶׁהָיוּ לוֹ בָּנִים נִדְבְּקוּ לִבְנֵי אָדָם רָעִים וְיָצְאוּ לְתַרְבּוּת רָעָה הֶפְשֵׁיטָן וְהִשְׁלִיכָן כֵּינָן שָׁרָאוּ עַצְמָן בְּצָרָה בִּקְשׁוּ מִבְּנֵי אָדָם גְּדוֹלִים שֶׁיְּבַקְּשׁוּ עֲלֵיהֶם רַחֲמִים אָמַר לָהֶם עַל מִי אַתֶּם מְבַקְּשִׁים אָמְרוּ לוֹ עַל בָּנֶיךָ שֶׁתִּתְרַצֶּה אָמַר לָהֶם אֵינָם בָּנַי וְאֵינִי מַכִּירָם זָנְתָה אִמָּם אָמְרוּ לוֹ אֵין אַתָּה יָכוֹל לְכַחֵשׁ שֶׁהֵם בָּנֶיךָ שֶׁהֵם דּוֹמִים לָךְ.

כָּךְ הקב"ה בָּנָיו אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל נִתְעָרְבוּ בָּעַכּוּ"ם וְיָצְאוּ לְתַרְבּוּת רָעָה כו' מֶה עָשָׂה הֶפְשֵׁיטָן וְהִשְׁלִיכָן שנ' וְהִפְשִׁיטוּ אֶת בִּגְדֶיךָ כו' אָמַר הקב"ה אֵינָם בָּנַי כו' אָמְרוּ לוֹ הַנְּבִיאִי' הָרֵי

אַתָּה אוֹמֵר שֶׁאֵינָם בָּנֶיךָ וּבְפָנֶיהָם הֵם נִיכָּרִים כָּל רוֹאֵיהֶ' יַכִּירוּם כִּי הֵם זֶרַע בֵּרַךְ ה' וְנִסְבִּיר מִקּוֹדֶם הַמָּשָׁל דִּבְנוֹ שֶׁל מֶלֶךְ גַּם כְּשֶׁיַּעֲמֹד בְּתוֹךְ רַבָּבוֹת עִם נִיכָּר לְכָל שֶׁהוּא בְּנוֹ שֶׁל מֶלֶךְ בִּבְגָדָיו וּמַלְבּוּשָׁיו שֶׁלּוֹבֵשׁ כָּרָאוּי לְבֶן מֶלֶךְ כֵּן בְּאוֹתוֹת הַכָּבוֹד הַתְּלוּיִם עַל לִבּוֹ וְעַל כִּסְאוֹ וְעַל בֵּיתוֹ וְעַל בְּגָדָיו כְּמִשְׁפַּט בְּנֵי הַמְּלָכִים וְאַחַ"כ כְּשֶׁיָּצָא לְתַרְבּוּת רָעָה וְכָעַס עָלָיו אָבִיו הִפְשִׁיט מִמֶּנּוּ כָּל הַבְּגָדִים הַמְכֻבָּדִים וְכָל אוֹתוֹת הַכָּבוֹד נָטַל מִמֶּנּוּ וְהִלְבִּישׁ אוֹתוֹ כִּשְׁאָרֵי אֲנָשִׁים וְהֶעֱמִידוּ בְּתוֹךְ אַנְשֵׁי הַצָּבָא וְנַעֲשָׂה אִישׁ חַיִל פָּשׁוּט וא"כ הֲרֵי הוּא נִבְלָע וְנִתְעָרֵב בְּתוֹכָם עַד שֶׁלִּכְאוֹרָה אֵינוֹ נִיכָּר כְּלָל שֶׁהוּא בְּנוֹ שֶׁל מֶלֶךְ וְהִנֵּה הָגַם כִּי בְּתַחִילָּה הי' גָּדוֹל עַל כָּל הַשָּׂרִים והי' לוֹ מַעֲלוֹת רַבּוֹת עַל שְׁאָרֵי אֲנָשִׁים מ"מ נָטְלוּ מִמֶּנּוּ כָּל גְּדֻלָּתוֹ וְהִתְמַנּוּתוֹ אָמְנָם גַּם אַחַ"כ נִשְׁאֲרָה בּוֹ מַעֲלָה אַחַת וְהוּא הַמַּעֲלָה הָעַצְמִיּוֹת שֶׁבּוֹ מַה שֶׁהוּא בְּנוֹ שֶׁל מֶלֶךְ וּמַעֲלָה זוֹ אִי אֶפְשָׁר לִיטְלָהּ מִמֶּנּוּ יַעַן הִיא דְּבוּקָה בּוֹ בְּעַצְמָם וְהַמַּעֲלָה וְעַצְמוּתוֹ הַכֹּל אֶחָד וְגַם אִי אֶפְשָׁר לְהַכְחִישׁוֹ בָּזֶה יַעַן כִּי נִשְׁאַר פַּרְצוּפוֹ דּוֹמֶה לְאָבִיו וְאִי אֶפְשָׁר לִיטְלוֹ מִמֶּנּוּ וּכְמוֹ כֵן הֵם יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵשׁ לָהֶם מַעֲלָה א' שֶׁהִיא מַה שֶׁהוּא יִשְׂרָאֵל בָּנָיו שֶׁל הקב"ה וכמאה"כ בְּנֵי בְּכוֹרִי יִשְׂרָאֵל וְגַם נָתַן לָהֶם תּוֹרָה וּמִצְוֹת אֲשֶׁר הֵם לָהֶם בִּבְחִי' לְבוּשֵׁי כָּבוֹד שֶׁנִּפְשָׁם מִתְלַבֶּשֶׁת בָּהֶם בְּקֶדֻשַּׁת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת וּכְשֶׁחָטְאוּ הִפְשִׁיטוּם וְנָטַל מֵהֶם כָּל הַמַּלְבּוּשֵׁי כָּבוֹד הַלָּלוּ דִּבְגָלוּת אֵין בְּיָדָם לְקַיְּמָם הַמִּצְוֹת כְּתִיקוּנָם וכמאה"כ וַיִּתְנַצְּלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֶדְיָם מֵהַר חוֹרֵב וּבִפְרָט בַּגָּלוּת הָאַחֲרוֹן רַק זֶה בִּפְרָטֵי הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת אֲבָל עכ"ז יֵשׁ לָהֶם קֶדֻשַּׁת יִשְׂרָאֵל בָּנָיו שֶׁל הקב"ה דְּזֶה אֵינוֹ אֶצְלָם בִּבְחִינַת לְבוּשׁ רַק בִּבְחִי' עֶצֶם וַעֲצָמוֹת גּוּפָם שֶׁהֵם יִשְׂרָאֵל הֲרֵי לֹא יִסְתַּלֵּק מֵהֶם בְּשׁוּם אוֹפָן וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל אע"פ שֶׁחָטָא יִשְׂרָאֵל הוּא וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַנָּבִיא יָנוּדַע בַּגּוֹיִם זַרְעָם וְצֶאֱצָאֵיהֶם בְּתוֹךְ עַמִּים רַבִּים הֶמְשִׁילָם כִּבְנֵי אָדָם עֲרוּמִים שֶׁאֵין בָּהֶם שׁוּם לְבוּשׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי וּכְבָר נִתְעָרְבוּ בְּתוֹךְ הַגּוֹיִם דְּגַם מִי שֶׁנַּעֲשָׂה מוּמָר לָעַכּוּ"ם חֲלִילָה ג"כ אֵינוֹ בִּכְלַל גּוֹי חֲלִילָה וְעַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת נִיכָּר צֶאֱצָאָיו גַּם שֶׁיִּהְיוּ מְעוֹרָב תּוֹךְ עַמִּים רַבִּים עכ"ז כָּל רוֹאֵיהֶם יַכִּירוּם כִּי הֵם זֶרַע בֵּרַךְ ה' דְּהוּא הַמַּעֲלָה אֲשֶׁר יֵשׁ לָהֶם בְּעֶצֶם.

וְהוֹסִיף עוֹד הַנָּבִיא לְהִתְבּוֹנֵן וְגָדְלָה שִׂמְחָתוֹ דַּהֲגַם כָּל הַמִּצְוֹת נִיטְלוּ מֵהֶם בַּגָּלוּת אֲבָל מִצְוַת צְדָקָה עוֹד נִתְחַזְּקָה בְּיָדָם אֲשֶׁר בִּזְכוּתָם יִוָּשְׁעוּ וְיִגָּאֲלוּ וְזֶהוּ שֶׁאָמַר שׂוֹשׂ אָשִׂישׂ בה' תָּגִיל נַפְשִׁי בֵּאלֹהַי כִּי הִלְבִּישַׁנִי בִּגְדֵי יֶשַׁע מְעִיל צְדָקָה יְעָטָנִי וְנָתַן לָנוּ א' מַלְבּוּשֵׁי הַכָּבוֹד וְהוּא יוֹשִׁיעַ לָנוּ וע"כ קָרְאוּ לִצְדָקָה בִּגְדֵי יֶשַׁע וּמַהוּ זֶהוּ הַמְעִיל שֶׁל צְדָקָה.

וכמאה"כ צִיּוֹן בְּמִשְׁפָּט תִּפָּדֶה וְשָׁבֶיהָ בִּצְדָקָה, כי"ר בב"א: וּבָזֶה יְבֹאַר הַפָּסוּק שִׂמּוֹת וְאָמַרְתָּ אֶל פַּרְעֹה כֹּה אָמַר ה' בְּנִי בְכוֹרִי יִשְׂרָאֵל וָאֹמַר אֵלֶיךָ שַׁלַּח אֶת בְּנִי וְיַעַבְדֵנִי וַתְּמָאֵן לְשַׁלְּחוֹ כו' דְּהִנֵּה בְּמִצְרַיִם שֶׁהָיוּ ג"כ עוֹבְדֵי ע"ז וּכְמוֹ דְּמִבֹּאָר בַּמִּדְרָשִׁים עַל פָּסוּק לָקַחַת לוֹ גּוֹי מִקֶּרֶב גּוֹי וְכֵן אִיתָא בַּיַּלְקוּט שֶׁקִּטְרְגוּ הַמַּלְאָכִים הַלָּלוּ עוֹבְדֵי ע"ז וְהַלָּלוּ עוֹבְדֵי ע"ז וְאָבְדוּ כָּל הַמַּעֲלוֹת שֶׁלָּהֶם אַחַר שֶׁעָזְבוּ עֲבוֹדַת ה' ומ"מ מַעֲלָה זוֹ הָא נִשְׁאֲרָה בָּהֶם מַה שֶׁהֵם בָּנָיו שֶׁל הקב"ה וְזֶהוּ שֶׁאָמַר לוֹ בְּנִי בְּכוֹרִי יִשְׂרָאֵל דְּגַם עַתָּה שֶׁשָּׁכְחוּ עֲבוֹדָתִי עכ"ז הֵם בָּנַיי וע"כ אֲנִי אוֹמֵר לְךָ שַׁלַּח אֶת בְּנִי וְיַעַבְדֵנִי גַּם כֵּן: וְהִנֵּה נִתְבָּאֵר לָנוּ דְּיִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם שְׁנֵי שֵׁמוֹת שֶׁל כָּבוֹד א' עִם ה' שֵׁנִית בְּנֵי ה'.

וְהִנֵּה עִם ה' נִקְרָאִים כְּשֶׁשּׁוֹמְרִים תּוֹרָתוֹ וּמִצְוָתוֹ דְּעִם נִקְרָאִים מִי שֶׁמְּשֻׁעְבָּד לְמָלְכוֹ וְעוֹבֵד אוֹתוֹ וּמַעֲלָה זוֹ יוּכַל לִפְעָמִים לְאַבְּדוֹ כְּשֶׁמַּנִּיחִים חֲלִילָה עֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרֵךְ אֲבָל

הַמַּעֲלָה הַשְּׁנִיָּה שֶׁל בְּנֵי ה' נִשְׁאָר בָּהֶם לְעוֹלָם, וּבְזֶה נוּכַל לְפָרֵשׁ הַפָּסוּק הוֹשִׁיעָ קפיטיל ב' דאה"כ וַיֹּאמֶר קָרָא שְׁמוֹ לֹא עַמִּי כִּי אַתֶּם לֹא עַמִּי וְאָנֹכִי לֹא אֶהְיֶה לָכֶם וְתֵיכֶף אַח"כ חָזַר וּנְחַמֵּם והי' מִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כו' והי' בִּמְקוֹם אֲשֶׁר יֵאָמֵר לָהֶם לֹא עַמִּי אַתֶּם יֵאָמֵר לָהֶם בְּנֵי אֵל חָי.

דַּגַם כְּשֶׁיֵּאמַר אֲלֵיהֶם לֹא עַמִּי עכ"ז יִקָּרְאוּ בְּנֵי אֵל חַי, וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר: דְּרוּשׁ יז תְּהִלִּים קְפִיטִיל ס"ח עָלִיתָ לַמָּרוֹם שָׁבִיתָ שֶׁבִי לָקַחְתָּ מַתָּנוֹת בָּאָדָם וְאַף סוֹרְרִים לִשְׁכֹּן יָהּ אֱלֹהִים בָּרוּךְ ה' יוֹם יוֹם יַעֲמָס לָנוּ הָאֵל יְשׁוּעָתֵינוּ סֶלָה הָאֵל לָנוּ אֵל לְמוֹשָׁעוֹת וְלֵאלֹהִים ה' לָמוּת תּוֹצָאוֹת אַךְ אֱלֹהִים יְמַחַץ רֹאשׁ אוֹיְבָיו קָדְקֹד שֵׂעָר מִתְהַלֵּךְ בַּאֲשָׁמָיו אָמַר ה' מִבָּשָׁן אָשִׁיב אָשִׁיב מִמְּצֻלוֹת יָם וְיֵשׁ לְהָבִין הַמֻּשָּׁךְ הַכְּתוּבִים וּבֵיאוּרָם גַּם אָמְרוּ וְאַף סוֹרְרִים לִשְׁכֹּן יָהּ כו' לֹא יָדַעְנוּ בֵּיאוּרוֹ ע"ד הַפְּשָׁט וּמָה הוּא שַׁיָּיְךְ לְהַקּוֹדֶם וְגַם יֵשׁ לְהָבִין דַּהֲרֵי בַּתְּחִלָּה מְדַבֵּר הַכָּתוּב בְּמַתַּן תּוֹרָה דְּעָלִיתָ לַמָּרוֹם שָׁבִיתָ שֶׁבִי קָאֵי עַל קַבָּלוֹת הַתּוֹרָה וּמְסַיֵּים אָמַר ה' מִבָּשָׁן אָשִׁיב אָשִׁיב, נִרְאֶה דְּפָסוּק זֶה מְדַבֵּר בִּיסוּרֵי הַגָּלוּת שֶׁיִּגָּאֲלֵם מֵהֶם.

וּמַה שַּׁיָּיְךְ זֶה לְהָא דְּקַבָּלוֹת הַתּוֹרָה וּבְמַסֶּ' גִּיטִּין (דף נ"ז) דָּרַשׁ לְהַךְ קְרָא דְּמִבָּשָׁן אָשִׁיב דְּקָאֵי עַל אוֹתָן שֶׁנֶּהֶרְגוּ בַּחִיּוֹת וְנִטְבְּעוּ בַּיָּם שֶׁיְּשִׁיבֵם ה' יעו"ש: בְּשִׁיר הַשִּׁירִים אָמַר הַכָּתוּב לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים שֶׁמֶן תּוּרַק שְׁמֶךָ עַל כֵּן עֲלָמוֹת אֲהֵבוּךָ וּבְמִדְרַשׁ שָׁם אִיתָא דָּרַשׁ פָּסוּק זֶה עַל מַתַּן תּוֹרָה וְקָאָמַר שָׁם כָּל הַמִּצְוֹת שֶׁעָשׂוּ הָאָבוֹת אֵינָם אֶלָּא רֵיחַ אֲבָל אֲנַחְנוּ שֶׁמֶן תּוּרַק שְׁמֶךָ עַל כֵּן עֲלָמוֹת אֲהֵבוּךָ זֶה דּוֹרוֹ שֶׁל שְׁמָד דָּבָר אַחֵר עֲלָמוֹת אַהֲבוּךָ אֵלּוּ בַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה דָּבָר אַחֵר אֵלּוּ הַגֵּרִים, וְיֵשׁ לְהָבִין מַה תָּלוּי הָנֵי שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים בַּקַּבָּלוֹת הַתּוֹרָה דְּהַכָּתוּב אָמַר עַל כֵּן עֲלָמוֹת אֲהֵבוּךָ דְּמוּכָח דְּזֶה גּוֹרֵם אֶת זֶה וַחֲדָא תָּלוּי בְּאִידָךְ: וְהָעִנְיָן נִבְאָר עַל דֶּרֶךְ הַדְּרוּשׁ דְּהִנֵּה יִשְׂרָאֵל אָמְרוּ בְּמַתַּן תּוֹרָה כֹּל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע וְקִיבְּלוּ עַל עַצְמָם לְקַיֵּים הַתּוֹרָה וְכָל מִצְוָתֶיךָ' גַּם קוֹדֶם שֶׁיָּדְעוּ כָּל פְּרָטֵי הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת מַה הֵם עַד שֶׁהָאֶפִּיקוֹרְסִים וְהַצְּדוּקִים הִקְשׁוּ עֲלֵיהֶם ע"ז כִּדְאִיתָא במס' שַׁבָּת (דַּף פ"ח) דא"ל הַהוּא צָדוֹקִי לְרָבָא עַמָּא פְּזִיזָא דְּקַדְּמִיתוּ פֻּומַיְיכוּ לְאֻדְנַיְיכוּ בְּרִישָׁא אִיבְּעֵי לְכוּ לְמִשְׁמַע אִי מָצִיתוּ קַבְּלִיתוּ וְאִי לָא לָא קַבְּלִיתוּ וְהִנֵּה יֵשׁ לְהָבִין דְּיָדוּעַ דַּעַת הָרַמְבַּ"ם דְּהַמְחַיֵּיב עַצְמוֹ בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ קָצוּב אֵין הַחִיּוּב חָל עָלָיו כְּלָל וְאִם יְקַבֵּל אָדָם עַל עַצְמוֹ בקגא"ס לַעֲשׂוֹת כְּפִי אֲשֶׁר יֹאמַר פְּלוֹנִי לֹא יָחוּל עָלָיו חוֹב כְּלָל כֵּיוָן דְּבְעֵת קַבָּלָתוֹ לֹא יָדַע מַה שֶּׁיֹּאמַר פְּלוֹנִי וְהָוֵי דָּבָר שֶׁאֵינוֹ קָצוּב וא"כ יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּיבְּלוּ עַל עַצְמָם קוֹדֶם שֶׁיָּדְעוּ הַפְּרָטִים לְכְאוֹרָה הַאֵיךְ יָחוּל עֲלֵיהֶם הַחוֹב וּכְבָר רָאִיתִי קוֹשְׁיָ' זוֹ כְּתוּבָה עַל סֵפֶר וְשָׂכַחְתִּי מְקוֹמוֹ וְהַנִּרְאֶה דְּקוֹשְׁיַ' מֵעִיקָּרָא אֵינָהּ דַּהֲרֵי וַדַּאי דאע"ג דס"ל לְהָרַמְבַּ"ם דְּאִם מְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ לְהִתְחַיֵּיב בְּכָל מַה שֶּׁיֹּאמַר לוֹ חֲבֵירוֹ דְּלָא חָל הַחִיּוּב עָלָיו מ"מ הֲרֵי גַּם הוּא מוֹדֶה דְּיָכוֹל אָדָם לְמִכְּוֹר עַצְמוֹ לְעֶבֶד וַהֲרֵי ג"כ מְחֻיָּב לַעֲשׂוֹת לְרַבּוֹ כָּל מַה שֶּׁיְּצַוּוּהוּ וְהַחִילּוּק בְּזֶה פָּשׁוּט דְּהַמְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ בְּחִיּוּב לַעֲשׂוֹת מַה שֶּׁיֹּאמַר הֲרֵי עִיקַּר הַקַּבָּלָה עַל עַצְמוֹ הוּא הַחִיּוּב דַּהֲרֵי גּוּפוֹ לֹא הִקְנָה לַחֲבֵירוֹ וְנִמְצָא דְּהַחִיּוּב הוּא דָּבָר שֶׁאֵינוֹ קָצוּב אֲבָל הַמּוֹכֵר עַצְמוֹ לָעֶבֶד אֵינוֹ מְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ חִיּוּב רַק מַקְנֶה גּוּפוֹ לְרַבּוֹ וְזֶה יָכוֹל לְהַקְנוֹת וְכֵיוָן דְּנַעֲשָׂה הַגּוּף שֶׁל רַבּוֹ הֲרֵי מֵאֵילָא מְחֻיָּב לַעֲשׂוֹת כָּל מַה שֶּׁיְּצַוּוּהוּ רַבּוֹ כֵּיוָן דְּגוּפוֹ שֶׁל רַבּוֹ וְזֶה פָּשׁוּט וּבָרוּר וְזֶה הי' כַּוָּנַת יִשְׂרָאֵל בְּאָמְרָם נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע, וְהִנֵּה בְּנֵי נֹחַ מְחֻיָּבִים בְּשֶׁבַע מִצְוֹת וְיִשְׂרָאֵל קִבְּלוּ תַּרְיָ"ג מִצְוֹת וּמִלְּבַד זֶה הַהֶבְדֵּל בֵּינֵיהֶם דְּגַם בְּהָנֵי שִׁבְעָה מִצְוֹת שֶׁל בְּנֵי נֹחַ אֵינָם דּוֹמִים בָּהֶם לְיִשְׂרָאֵל דְּאֵצֶל בֶּן נֹחַ הַמִּצְוֹת שֶׁלָּהֶם הֵם בְּגֶדֶר חִיּוּב עֲלֵיהֶם וְלֹא

דְּגוּפָם קָנוּי לְהַמְצוֹת רַק הֵם מְחֻיָּבִים לְקַיְּמָם אֲבָל בְּיִשְׂרָאֵל אָמַר הַכָּתוּב בְּמַתַּן תּוֹרָה וְהְיִיתֶם לִי סְגֻלָּה מִכָּל הָעַמִּים וְאִיתָא עַל פָּסוּק זֶה שֶׁתִּהְיוּ קְנוּיִם לִי וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה כַּנָּוֹנַת הַפָּסוּק שֶׁאָמַר לָהֶם שֶׁיִּהְיֶ' גּוּפָם וְעַצְמוּתָם קָנוּי לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ וּלְקִיּוּם הַמִּצְוֹת וְהַתּוֹרָה וְזֶהוּ שֶׁאָמַר וְהָיִתֶם לִי סְגֻלָּה מִכָּל הָעַמִּים דְּבָזֶה יִהְיוּ הֵם שׁוֹנִים מִכָּל הָעַמִּים שֶׁהֵם יִהְיוּ קְנוּיִם לוֹ, וּכְשֶׁאָמַר יִשְׂרָאֵל נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע הִקְנוּ גּוּפָם לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ וּכְמַאֲמַר הַכָּתוּב יִשְׂרָאֵל עַבְדִּי אַתָּה, ומש"ה מְהַנֵּי שַׁפִּיר אַף עַל גַּב דְּבָעֵת הַקַּבָּלָה לֹא יָדְעוּ כָּל הַפָּרָטִים: וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב בִּישַׁעְיָה קְפִיטֶל מ"ט כֹּה אָמַר ה' אֵיזֶה סֵפֶר כְּרִיתוּת אִמְּכֶם אֲשֶׁר שִׁלַּחְתִּיהָ דְּהִנֵּה במס' קִידּוּשִׁין (דַּף ט"ו) איתּ' דְּבְעֶבֶד דְּגוּפוֹ קָנוּי מש"ה לָא מְהַנֵּי גַּם אִם אָמַר לוֹ רַבּוֹ בְּאַפֵּי תְּרֵי זִיל דְּלָא מְהַנֵּי מְחִילָה רַק צָרִיךְ שְׁטַר שִׁחְרוּר דַּוְקָא וְעַיֵּין בחו"מ סי' של"ג דְּפוֹעֵל שֶׁאֵין גּוּפוֹ קָנוּי אִם אָמַר לוֹ בְּעָלָיו לֵךְ מַעֲמָדִי פָּטוּר הַפּוֹעֵל דְּנִפְקַע מִנֵּי חִיּוּבוֹ בְּדִיבּוּרוֹ ומש"ה גַּבֵּי בְּנֵי נֹחַ אִיתָא בב"ק (דַּף ל"ח) עָמַד וַיְמוֹדֵד אֶרֶץ רָאָה וַיִּתֵּר גּוֹיִם רָאָה שֶׁבַע מִצְוֹת שֶׁקִּבְּלוּ עֲלֵיהֶם בְּנֵי נֹחַ וְלֹא קַיְּמוּם עָמַד וְהִתִּיר לָהֶם דְּנִפְקַע מֵהֶם בְּדִיבּוּר גְּרִידָא אֲבָל בְּיִשְׂרָאֵל אע"ג דְּמָצִינוּ בְּפָסוּק יִרְמְיָ' ט"ו שַׁלַּח מֵעַל פָּנַי וְיֵצְאוּ מ"מ כֵּיוָן דְּגוּפָם קָנוּי לָא מְהַנֵּי לְהּ מֵעַמָּדִי בְּלֹא שְׁטָר וְזֶהוּ שֶׁאָמַר לָהֶם אֵיזֶה סֵפֶר כְּרִיתוּת אִמְּכֶם אֲשֶׁר שִׁלַּחְתִּיהָ דְּהָא לֹא נָתַתִּי לָהּ סֵפֶר כְּרִיתוּת וְלֹא פָּקַע שֵׁם יִשְׂרָאֵל מִמֶּנָּה:וּבָזֶה נִפָּרֵשׁ הָא דְּאִיתָא במס' שַׁבָּת (דַּף פ"ח) הַהוּא צָדוֹקִי דַּחֲזֵי לְרָבָא דְּקָמְעַיֵּין בִּשְׁמַעְתְּתָא וְיָתְבִי אֲצְבְּעָתָא דִּידֵיהּ תּוּתֵי כַּרְעָא וְקָמַיְּץ בְּהוּ וְקָמַבְעָן אֲצְבְּעֹתַי' דְּמָא א"ל עַמָּא עַזִּיזָא דְּקַדְּמִיתוּ פֻּומַיְּיכוּ לְאֻוְדְנַיְּיכוּ אַפַּתִּי בְּפַחֲזִיתְיְיכוּ קָיְימִיתוּ בְּרֵישָׁא אִיבְּעִי לְכוּ לְמִשְׁמַע אִי מָצִיתוּ קַבְּלִיתוּ וְאִי לָא מָצִיתוּ לָא קַבְּלִיתוּ א"ל אֲנַן דְּסָגִינַן בִּשְׁלִימוּתָא כְּתִיב בַּן תֻּמַּת יְשָׁרִים תַּנְחֵם וְיֵשׁ לְהָבִין מַה שֶּׁאָמַר לוֹ אַפַּתִּי בְּפַחֲזִיתְיְיכוּ קָיְימִיתוּ דְּמַשְׁמַע דְּהַהוּא עֻבְדָּא שֶׁל רָבָא שֶׁרָאָה בּוֹ הַצָּדוֹקִי כַּמָּה יִגַּע בִּלְימוּד הַתּוֹרָה הוּא תְּלוּי בַּאֲמִירַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע וְלִכְאוֹרָה מַאי שַׁיְּיךְ זֶה לְזֶה רַק הָעִנְיָן דְּכְבָר נִתְבָּאֵר דְּאֵצֶל בְּנֵי נֹחַ גַּם הַמִּצְוֹת הַנּוֹהָגוֹת בָּהֶם מ"מ אֵינָם עֲלֵיהֶם רַק בִּבְחִינַת חִיּוּב וְאֵצֶל יִשְׂרָאֵל גּוּפָם קָנוּי לַעֲבוֹדָתוֹ וְהַנִּרְאֶ' דְּבָזֶה תָּלוּי ג"כ הַחִלּוּק שֶׁמָּצִינוּ בֵּין יִשְׂרָאֵל לְבֶן נֹחַ בְּמִצְוַת קִידּוּשׁ הַשֵּׁם דִּבְמַסְ' סַנְהֶדְרִין מַסְקִינַן דְּבֶן נֹחַ אֵינוֹ מִצְוָה עַל קִידּוּשׁ הַשֵּׁם וְהוּא מִשּׁוּם דְּכֵיוָן דְּאֶצְלוֹ הַמִּצְוֹת הֵם רַק בְּגֶדֶר חוֹב אֲבָל גּוּפוֹ בְּעַצְמוֹ הוּא דָּבָר בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְאֵינוֹ קָנוּי לְהַמִּצְוָה ומש"ה אֵינָם מְחֻיָּבִים לִמְסֹר גּוּפָם עֲבוּר קִיּוּם הַמִּצְוָה דְּוַדַּאי לְזֶה אִיתָא בְּחוֹשֶׁן מִשְׁפָּט סי' צ"ז דְּבַעַל חוֹב שֶׁאֵין לוֹ בָּמָה לְשַׁלֵּם אֵינוֹ מְחֻיָּב לְהַשְׁכִּיר עַצְמוֹ וְלַעֲשׂוֹת לוֹ מְלָאכָה אֲבָל יִשְׂרָאֵל דְּהִקְנוֹ גּוּפָם לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ מש"ה מְחֻיָּבִים הֵם לִמְסֹר גַּם גּוּפָם עֲבוּר קִיּוּם הַמִּצְוֹת וְזֶהוּ שֶׁדָּרְשׁוּ רז"ל אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֹהֶל אֵין דִּבְרֵי תוֹרָה מִתְקַיְּמִים אֶלָּא בְּמִי שֶׁמֵּמִית עַצְמוֹ עֲלֵי' דְּמְחֻיָּב לִיגַּע עַצְמוֹ בַּהֲבָנָתָהּ כָּל מַה שֶּׁבְּכוֹחוֹ וּמְחֻיָּב לְהַפְקִיר גּוּפוֹ עַל לִימּוּדוֹ וְזֶהוּ גַּם כֵּן כַּנָּוֹנַת הַמְכִילְתָּא שֶׁהֵבִאנוּ וְהְיִיתֶם לִי סְגֻלָּה מִכָּל הָעַמִּים שֶׁתִּהְיוּ קְנוּיִם לִי וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה אָמַר לָהֶם שֶׁיִּקְנוּ גּוּפָם לְעֵסֶק הַתּוֹרָה כְּדֵי שֶׁקִּיּוּם הַגּוּף לֹא יהי' חוֹצֵץ בִּפְנֵי לִימּוּדָהּ שֶׁל תּוֹרָה וְזֶהוּ שֶׁכְּשֶׁרָאָה הַצָּדוֹקִי יְגִיעָתוֹ שֶׁל רָבָא בַּתּוֹרָה עַד שֶׁמַּפְקִיר גּוּפוֹ וּמְקַלְקְלוֹ עֲבוּר הַבְנָתָהּ הֵבִין שֶׁזֶּה תָּלוּי בְּמַה שֶּׁהִקְדִּימוּ יִשְׂרָאֵל נַעֲשֶׂה וְקִיְּבְלוּ קוֹדֶם שֶׁיָּדְעוּ הַפְּרָטִים וְזֶהוּ שֶׁאָמַר לוֹ אַפַּתִּי בְּפַחֲזִיתַיְיכוּ קָיְימִיתוּ שֶׁאַתֶּם אוֹחֲזִין גַּם עַתָּה בְּמַאֲמַרְכֶם הָרִאשׁוֹן ועכ"פ הֲרֵי נִתְבָּרֵר לָנוּ חִילּוּק אֶחָד מַה שֶּׁבֵּין יִשְׂרָאֵל וּבֵין בְּנֵי נֹחַ גַּם בְּמִצְוֹת הַנּוֹהָגִים בָּהֶם דב"נ אֵינוֹ מֻזְהָר עַל קִידּוּשׁ הַשֵּׁם וְיִשְׂרָאֵל מֻזְהָרִים בּוֹ, וְכָל זֶה הוּא עִבּוּר

שֶׁהִקְנוּ גּוּפָם לְקִיּוּם הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה: וְהִנֵּה בַּקַּבָּלוֹת הַתּוֹרָה שֶׁהִקְנוּ יִשְׂרָאֵל אֶת גּוּפָם
לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרֵךְ וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר זָכוּ עי"ז שֶׁגּוּפָם נִתְקַדֵּשׁ בִּקְדֻשַּׁת הַתּוֹרָה וּקְדֻשָּׁתָם הוּא
בְּחִינַת קְדֻשַּׁת הַגּוּף דְּהִנֵּה בְּהֶקְדֵּשׁ מָצִינוּ שְׁנֵי אוֹפַנִּים א' קְדֻשַּׁת הַגּוּף דַּעֲצָמוֹת שֶׁל אוֹתוֹ
דָּבָר נִתְקַדֵּשׁ וּכְמוֹ קְדֻשַּׁת הַקָּרְבָּן וּכְלֵי שָׁרֵת שֵׁנִית קְדֻשַּׁת דָּמִים שֶׁאֵין הָעֲצָמוֹת שֶׁל אוֹתוֹ
כְּלִי קֹדֶשׁ רַק קֹדֶשׁ הוּא לְדָמָיו וְיִשְׂרָאֵל נִתְקַדְּשׁוּ בִּקְדֻשַּׁת הַגּוּף כִּכְלֵי שָׁרֵת וְזֶהוּ דְּאִיתָא
בַּמִּדְרָשׁ רַבָּה פ' בָּא עַל פְּסוּק הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם וַז"ל שֶׁאִם אֵין מְקַדְּשִׁים אוֹתוֹ אֵין אוֹתוֹ
קִידֵּשׁ כְּלוּם וְאַל תִּתְמַהּ עַל זֶה שהקב"ה קִידֵּשׁ אֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁנֶּאֱמַר וְהַיְתֶם לִי קְדוֹשִׁים כו'
לְכָךְ מַה שֶּׁהֵם מְקַדְּשִׁי' הוּא מְקֻדָּשׁ' רְצוֹנְךָ לְיַדַּע צֵא לָמַד מִכְּלֵי שָׁרֵת כו' וְאִם כְּלֵי חוֹל שֶׁהוּא
מִתְמַלֵּא מִן הַקֹּדֶשׁ מִתְקַדֵּשׁ עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם קְדוֹשִׁים מְקַדְּשִׁים אֶת
הַחֹדֶשׁ, הֲרֵי לְהֶדְיָ' מְדַמֶּה קְדֻשָּׁתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל לִקְדֻשַּׁת כְּלֵי שָׁרֵת שֶׁמִּקַּדֵּשׁ כָּל מַה שֶּׁבָּא
אֶל תּוֹכוֹ כְּמוֹ כֵן יִשְׂרָאֵל כָּל מַה שֶּׁהֵם מְקַדְּשִׁים הוּא מְקֻדָּשׁ וּבָזֶה נָפְרַשׁ הַפָּסוּק יְשַׁעְיָ'
קפיטיל ל' הֵן גּוֹר יָגוּר אֶפֶס מֵאוֹתִי מִי גָר אִתָּךְ עָלַיִךְ יִפּוֹל, וּבְמַסְ' יְבָמוֹת (דַּף כ"ד) דָּרְשִׁינַן
לְהַאי קְרָא עַל גֵּרִים יע"ש, וְהָעִנְיָן דִּבְמַסְ' יְבָמוֹת (דַּף מ"ו) אִיתָא דְּגֵר שֶׁנִּתְגַּיֵּיר אֵינוֹ גֵּר
עַד שֶׁיִּתְגַּיֵּיר בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁנֶּאֱמַר וְכִי יָגוּר אִתְּךָ גֵּר אֲבָל אִם נִתְגַּיֵּיר בֵּינוֹ לְבֵין
עַצְמוֹ אֵינוֹ גֵּר, וְהַטַּעַם דְּכֵיוָן דְּמַעִיקָּרָא לֹא הי' גּוּפוֹ קָדוֹשׁ הַאִיךְ יִתְקַדֵּשׁ גּוּפוֹ בִּקְדֻשַּׁת
יִשְׂרָאֵל וְרַק אִם נִתְגַּיֵּיר בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה מִיִּשְׂרָאֵל עַל יְדֵי זֶה שֶׁנִּתְחַבֵּר עִמָּהֶם וְהֵם מְקַדְּשִׁים
אוֹתוֹ נִתְקַדֵּשׁ גַּם הוּא בִּקְדֻשָּׁתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּכְמוֹ כְּלֵי שָׁרֵת שֶׁכָּל הַבָּא אֶל תּוֹכוֹ עַל דַּעַת
שֶׁיִּתְקַדֵּשׁ נַעֲשָׂה קוֹדֶשׁ וּכְמוֹ שֶׁהִסְבִּיר לָהּ הַמִּדְרָשׁ הַאֵיךְ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשִׁים הַחֹדֶשׁ, וְזֶהוּ
בֵּיאוּר הַכָּתוּב הֵן גּוֹר יָגוּר אֶפֶס מֵאוֹתִי, פי' דַּאֲפִי' אִם יִתְגַּיְּרוּ גֵּרִים מֵהָעַכּוּ"ם עכ"ז לֹא
אֲשֶׁרָה קְדֻשָּׁתִי עֲלֵיהֶם וְיִהְיוּ חוּץ מִמֶּנִּי, רַק מִי שֶׁגֵּר אִתְּךָ דְּהַיְינוּ שֶׁנִּתְגַּיֵּיר בִּפְנֵי ג' מִיִּשְׂרָאֵל
[וּכְמוֹ דְּדָרְשִׁינַן מִקְרָא דְּוִכִי יָגוּר אִתְּךָ גֵּר] עָלַיִךְ יִפּוֹל דְּזֶה יִתְקַדֵּשׁ בִּקְדֻשָּׁתָךְ וְיִהְיֶ' שָׁוֶה
לְךָ כְּאֶזְרָח מִיִּשְׂרָאֵל, הֲרֵי נִתְבָּרֵר לָנוּ דִּבְמַתַּן תּוֹרָה זָכוּ לְהִתְקַדֵּשׁ בִּקְדֻשַּׁת הַגּוּף עַד
שֶׁיְּכוֹלִים לְקַדֵּשׁ גַּם לַאֲחֵרִים וְעַל יְדֵי זֶה הָיוּ יְכוֹלִים בִּזְמַן הַבַּיִת כְּשֶׁהָיוּ שָׁרִים עַל אַדְמָתָן
לְקַבֵּל גֵּרִים וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר: וְהִנֵּה מָצִינוּ עוֹד חִילּוּק בֵּין קְדֻשַּׁת הַגּוּף לִקְדֻשַּׁת דָּמִים
דקיי"ל דְּאֵין מוֹעֵל אַחַר מוֹעֵל בְּמֻקְדָּשִׁים אֶלָּא בִּבְהֵמָה וּכְלֵי שָׁרֵת בִּלְבַד, דִּבְקְדֻשַּׁת דָּמִים
כֵּיוָן דְּמָעַל בּוֹ אָדָם וּנְטָלָן וְנִתְכַּוֵּן לְהוֹצִיאָם מֵרְשׁוּת הֶקְדֵּשׁ וְנִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ לְהֶדְיוֹט כֵּיוָן
שֶׁמָּעַל בּוֹ פָּקַע קְדֻשָּׁתָהּ מִינָּהּ אֲבָל בִּקְדֻשַּׁת הַגּוּף אפי' נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ הֶדְיוֹט וְנִתְכַּוֵּן
בְּתַשְׁמִישׁוֹ לְהוֹצִיאוֹ לְחֻלִּין וּלְהַכְנִיסָן לִרְשׁוּת הֶדְיוֹט עִם כָּל זֶה קַיָּמִים הֵם לְעוֹלָם
בִּקְדֻשָּׁתָן וְאַחַ"כ כְּשֶׁיֵּהָנֶה מִמֶּנּוּ אַחֵר גַּם הוּא מוֹעֵל בּוֹ, וְדַוְקָא מָצִינוּ בְּחַיָּה זוֹ בְּיִשְׂרָאֵל
דקיי"ל יִשְׂרָאֵל אע"פ שֶׁחָטָא יִשְׂרָאֵל הוּא, וּמוּמָר שֶׁקִּדְּשׁוֹ קִדּוּשִׁין דאע"ג דְּעוֹבֵר
עַל כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ חֲלִילָה וְגַם עוֹבֵד ע"ז וּמִתְכַּוֵּן לְהוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ מִכְּלָלָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל
וּלְהִכָּנֵס תּוֹךְ כְּלַל עַכּוּ"ם עכ"ז אִי עָבִיד לָא מְהַנֵּי וְלָא פָּקַע מִנֵּי' קְדֻשַּׁת יִשְׂרָאֵל וּכְשֶׁחוֹזֵר
אַחַ"כ בִּתְשׁוּבָה אֵין צָרִיךְ לְקַבֵּל עָלָיו גֵּירוּת שֶׁיְּהֵי' דִּינוֹ כְּגֵר הָרוֹצֶה לְהִתְגַּיֵּר רַק הוּא
יִשְׂרָאֵל קָדוֹשׁ מִמֵּילָא כְּמוֹ שהי' קוֹדֶם שֶׁחָטָא, וְגַם קוֹדֶם שֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה אֵין דִּינוֹ כָּעַכּוּ"ם
רַק הוּא כְּיִשְׂרָאֵל עוֹבֵר עֲבֵירָה ולע"ל יְקַבֵּל דִּינוֹ עַל כָּל פְּרָט וּפְרָט דְּעָבַר וַאֲפִי' מִדְּקְדּוּקֵי
סוֹפְרִים מַה שֶּׁאֵין בֵּן נֹחַ מְצֻוָּה עֲלֵיהֶם כְּלָל, דְּבַעַל כָּרְחוֹ הוּא יִשְׂרָאֵל וּכְמַאֲמַר הַכָּתוּב
בִּיחֶזְקֵאל ד' וְהָעוֹלָה עַל רוּחֲכֶם הָיוֹ לֹא תהי' אֲשֶׁר אַתֶּם אוֹמְרִים נהי' כַּגּוֹיִם כו' אִם לֹא
בְּיָד חֲזָקָה אָמְלוֹךְ עֲלֵיכֶם, דהקב"ה לָקַח אֶת יִשְׂרָאֵל לוֹ לְעַם לְעוֹלָם וְקִידְּשָׁם עַד שֶׁאֲפִי'

אִם חָלִילָה יִהְיוּ עוֹבְדִים ע"ז וְיִרְצוּ לְהַפְקִיעַ עַצְמָם מִקִּדּוּשָׁתָם מ"מ לֹא יָחוּל עֲלֵיהֶם טֻמְאַת ע"ג רַק מֵעָנְשָׁם עַל עֲשׂוֹתָם זֹאת הָרָעָה אֲבָל טֻמְאָה זוֹ אֵינָהּ יְכוֹלָה לִהְיוֹת שׁוּרָה עֲלֵיהֶם כְּלָל, וְאֵינוֹ שׁוֹרָה רַק עַל הַמְצָרִים וְהֵם נִקְרָאִים בְּנֵי נֵכָר, וְזֶהוּ בֵּיאוּר הַכָּתוּב וּפֶן תִּשָּׂא עֵינֶיךָ הַשָּׁמַיְמָה וְרָאִיתָ אֶת הַשֶּׁמֶשׁ וְאֶת הַיָּרֵחַ וְאֶת הַכּוֹכָבִים וְכָל, צְבָא הַשָּׁמַיִם וְנִדַּחְתָּ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לָהֶם וַעֲבַדְתָּם אֲשֶׁר חָלַק ה' אֱלֹהֶיךָ אוֹתָם לְכֹל הָעַמִּים תַּחַת כָּל הַשָּׁמָיִם וְאֶתְכֶם לָקַח ה' וַיּוֹצִיא אֶתְכֶם מִכּוּר הַבַּרְזֶל מִמִּצְרַיִם לִהְיוֹת לוֹ לְעַם נַחֲלָה כַּיּוֹם הַזֶּה, אָמַר שהע"ג הוּא חֵלֶק הָעַמִּים אֲבָל אֶתְכֶם לָקַח ה' לוֹ לְעַם נַחֲלָה כַּיּוֹם הַזֶּה וְאָמַר נַחֲלָה שֶׁאֵין לָהּ הֶפְסֵק לְעוֹלָם בְּשׁוּם אוֹפֶן וּלְעוֹלָם תִּהְיוּ עִמּוֹ כְּמוֹ שֶׁאַתֶּם עִמּוֹ הַיּוֹם הַזֶּה, ומש"ה נִקְרֵאת כו"ם אֱלֹהִים אֲחֵרִים דְּהֵם אֱלֹהִים שֶׁל אֲחֵרִים דְּהַיְינוּ שֶׁל הָעוֹבֵד הכו"ם אֲבָל אֵין טֻמְאָה זוֹ שׁוֹרָה עַל יִשְׂרָאֵל' לְעוֹלָם: וּבָזֶה עָמַדְנוּ לְפָרֵשׁ דִּבְרֵי יַלְקוּט בְּיִרְמְיָ' קפיטיל ג', אָמַר הַכָּתוּב לֵאמֹר הֵן יְשַׁלַּח אִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְהָלְכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ אַחֵר הֲיָשׁוּב אלי' עוֹד הֲלֹא חָנֹף תֶּחֱנַף הָאָרֶץ הַהִיא וְאַתְּ זָנִית רַבִּים וְשׁוּבוּ אֵלַי נְאֻם ה', וְאִיתָא שָׁם בַּיַּלְקוּט עַל פָּסוּק זֶה וְז"ל עֲתִידָה כנס"י שֶׁתֹּאמַר לִפְנֵי הקב"ה רבש"ע כְּבָר כָּתַבְתָּ הֵן יְשַׁלַּח אִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ כו' הֲיָשׁוּב אלי' עוֹד כו', אָמַר לָהּ כְּלוּם כָּתַבְתִּי אֶלָּא אִישׁ וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר כִּי אֵל אָנֹכִי וְלֹא אִישׁ, וְכִי גְּרוּשִׁים אַתֶּם לִי בֵּית יִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר ה' אֵיזֶה סֵפֶר כְּרִיתוּת אִמְּכֶם, הֲרֵי מְבֹאָר בַּיַּלְקוּט דְּהֵשִׁיב לָהֶם שְׁנֵי תְּשׁוּבוֹת אַחַת דִּכְתִיב יִשְׁלַח אִישׁ דַּוְקָא, וּתְשׁוּבָה זוֹ רְמוּזָה בְּפָסוּק זֶה גּוּפֵי' דְּאָמַר וְאַתְּ זָנִית רֵעִים רַבִּים וְשׁוּבוּ אֵלַי נְאֻם ה', פי' דְּלֹא אִישׁ אָנֹכִי וּתְשׁוּבָה הַשְּׁנִיָּה הֵשִׁיב לָהּ דְּאֵינָם גְּרוּשִׁים כְּלָל אֵיזֶה סֵפֶר כְּרִיתוּת אִמְּכֶם אֲשֶׁר שִׁלַּחְתִּי', וְהִנֵּה תְּשׁוּבָה זוֹ הַשְּׁנִיָּ' אֵינוֹ מוּבָן לְכאוֹרָה דַּהֲרֵי גַּם גְּרוּשָׁהאֵינָהּ אֲסוּרָה עַל בַּעַל הָרִאשׁוֹן רַק אִם כְּבָר נִיסֵּת לְבַעַל אַחֵר וא"כ גַּם אִם אֵינָהּ גְּרוּשָׁה הֲרֵי גַּם אֵשֶׁת אִישׁ שֶׁזִּנְּתָה אֲסוּרָה לְבַעֲלָהּ וּמָה הוּא תְּשׁוּבָה לָהֶם שֶׁאֵינָם גְּרוּשִׁים אַחַר שֶׁאָמַר וְאַתְּ זָנִית רֵעִים רַבִּים דַּהֲרֵי אַדְּרַבָּה לְעִנְיַן זְנוּת יוֹתֵר גָּרַע אֵינָהּ גְּרוּשָׁה מִגְּרוּשָׁה, וַהֲגַם דְּעִיקַּר הָעִנְיָן וְהַכַּוָּנָה בְּדִבְרֵי הַיַּלְקוּט הוּא רַק מָשָׁל וְתוֹכוֹ רָצוּף כַּוָּנָה פְּנִימוֹת וְאֵין אִתָּנוּ יוֹדֵעַ עַד מָה תּוֹכָן הָעִנְיָן וְכַוָּנָתוֹ, מ"מ גַּם עַל הַמָּשָׁל יֵשׁ לָנוּ לִיתֵּן לֵב וְלַהֲבִינוֹ, וּלְפִי הַנַּ"ל נִיחָא הֵיטֵב דְּיִשְׂרָאֵל אפי' אִם הוּא עוֹבֵד ע"ג חָלִילָה אֵינוֹ בִּבְחִינַת אֵשֶׁת אִישׁ שֶׁזִּנְּתָה דְּטֻמְאַת ע"ג אֵינוֹ חָל עֲלֵיהֶם כְּלָל, וּכְמוֹ דְּאִיתָא בַּיַּלְקוּט פ' וֵילֵךְ עַל פָּסוּק וְאָנֹכִי הַסְתֵּר אַסְתִּיר פָּנַי בַּיּוֹם הַהוּא עַל כָּל הָרָעָה אֲשֶׁר עָשָׂה כִּי פָנָה אֶל אֱלֹהִים אֲחֵרִים מָשָׁל לְמֶלֶךְ שֶׁרָאָה בַּגְּבִירָה מַבָּטֶת בְּסָרִיס אָמַר הַמֶּלֶךְ אֵינִי מְקַנֵּא בְּסָרִיס שֶׁאַתָּה מַבָּטֶת בּוֹ שֶׁאֵינוֹ מוֹעִיל כְּלוּם אֶלָּא שֶׁאַתָּה גּוֹרֶמֶת לִי לְהַסְתִּיר פָּנַי מִמְּךָ כֵּן אָמַר הקב"ה לְיִשְׂרָאֵל אֵינִי מְקַנֵּא בע"ז שֶׁאֵינוֹ שֶׁלָּכֶם וְאֵין בּוֹ תּוֹעֶלֶת אֶלָּא שֶׁאַתֶּם גּוֹרְמִים לִי לְהַחֲזִיר פָּנִים מִכֶּם שֶׁנֶּאֱמַר וְאָנֹכִי הַסְתֵּר אַסְתִּיר פָּנַי מֵהֶם מִפְּנֵי מַה כִּי פָנָה אֶל אֱלֹהִים אֲחֵרִים.

הֲרֵי דְּאָמַר דמש"ה אֵינוֹ בְּכַעַס גָּדוֹל כָּל כָּךְ עַל עָוֹן ע"ג וְאֵינוֹ רַק בְּהֶסְתֵּר פָּנִים מִפְּנֵי שהע"ג הוּא רַק כְּמוֹ סָרִיס וַהֲרֵי הוּא דּוֹמֶה כְּאִשָּׁה שֶׁזִּנְּתָה עִם סָרִיס שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִבְעוֹל כְּלָל וּכְמוֹ כֵן אֵין בְּחֵטְא זֶה שׁוּם מַמָּשׁוּת, וְכֵן אִיתָא בַּמִּדְרָשׁ רַבָּה פ' מִשְׁפָּטִים כֵּיצַד עָבְרוּ יִשְׂרָאֵל עַל לָא יהי' לְךָ וּמָחַל לָהֶם שֶׁאֵין בע"ז מַמָּשׁ כו' מָשָׁל לְבַת מְלָכִים שֶׁשָּׁחֲקָה לְסָרִיס כו', וְהִתְבּוֹנֵן בִּלְשׁוֹן הַיַּלְקוּט שֶׁאָמַר כָּךְ אָמַר הקב"ה לְיִשְׂרָאֵל אֵינִי מְקַנֵּא בע"ז שֶׁאֵינוֹ שֶׁלָּכֶם וְאֵין בּוֹ תּוֹעֶלֶת, דְּקַדֵּק וְאָמַר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלָּכֶם וְהוּא כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ דְּיִשְׂרָאֵל נִתְקַדְּשׁוּ כָּל כָּךְ עַד שהע"ז אֲצָלָם בִּבְחִי' סָרִיס וְאֵין טֻמְאָה זוֹ חָל עֲלֵיהֶם כְּלָל בְּשׁוּם אוֹפֶן דְּבִשְׁאָרֵי

עֲבֵירוֹת אָמַר הַכָּתוּב אַל תִּטַּמְּאוּ בָּהֶם וְנִטְמֵתֶם בָּם דִּכְשֶׁעוֹבֵר עלי' שׁוּרָה עַל הָאָדָם רוּחַ הַטֻּוְמְאָה וּקְשׁוּרָה בּוֹ כְּכֶלֶב וּמְלַפַּפְתּוֹ משא"כ בְּטֻוְמְאַת ע"ז ומש"ה אֵינוֹ רַק בְּהֶסְתֵּר פָּנִים, אֲבָל בָּעַכּוּ"ם אִם עוֹבֵד ע"ז שׁוּרָה עָלָיו רוּחַ הַטֻּוְמְאָה הַהוּא וּמְטַמֵּא אוֹתוֹ כְּמוֹ בְּכָל הָעֲבֵירוֹת וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַיַּלְקוּט וְאָנֹכִי הַסְתֵּר אַסְתִּיר פָּנַי מִכֶּם מִפְּנֵי מַה כִּי פָנָה אֶל אֱלֹהִים אֲחֵרִים דְּכֵיוָן דְּהֵם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְאֵינוֹ שֶׁלָּהֶם ומש"ה הוּא רַק בְּהֶסְתֵּר פָּנִים, וא"כ הֲרֵי יֵשׁ לְהָבִין מַהוּ עִיקַּר הַוִּיכּוּחַ שֶׁאָמְרָה כנס"י כְּבָר כָּתַבְתָּ הֵן יְשַׁלַּח אִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ כֵּיוָן דְּנִתְבָּאֵר דְּטֻוְמְאָה זוֹ אֵינוֹ שׁוּרָה כְּלָל עַל יִשְׂרָאֵל וְאֵינוֹ נִקְרָא זְנוּת כְּלָל רַק כְּסָרִיס בְּעָלְמָא, וְרַק דְּזֶה תָּלוּי בְּעִיקַּר הַוִּיכּוּחַ דְּאִם נֶאֱמַר דִּבְגָלוּת הֵם בִּבְחִי' גְּרוּשָׁה שֶׁהִשְׁלִיכָם מֵעַל פָּנָיו לְגַמְרֵי וְשׁוּב הֵם כְּמוֹ שְׁאָרֵי עַכּוּ"ם שֶׁשּׁוֹרָה עֲלֵיהֶם גַּם טֻוְמְאָה זוֹ כְּשֶׁעוֹבְרִים עלי' וּכְמוֹ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב אֲשֶׁר חָלַק לְכָל הָעַמִּים וְזֶהוּ שֶׁשָּׁאֲלָה כנס"י דְּסָבְרָה דְּהִיא גְּרוּשָׁה וא"כ אֵינוֹ כְּסָרִיס וְאִי אֶפְשָׁר לָהּ לַחֲזוֹר אלי' וּבָאָה הַתְּשׁוּבָה וְכִי גְּרוּשִׁים אַתֶּם לִי אֵיזֶה סֵפֶר כְּרִיתוּת אִמְּכֶם דְּגַם בְּעֵת הַגָּלוּת אַתֶּם עִמִּי וַהֲרֵי אַתֶּם בִּקְדֻוְשַּׁתְכֶם וּמִמֵּילָא אֵין כָּאן זְנוּת כְּלָל דְּאֶצְלְכֶם הֲרֵי הוּא כְּסָרִיס: וּבָזֶה יִתְבָּאֵר לָנוּ הֵיטֵב הַמֶּשֶׁךְ הַפְּסוּקִים פָּרָשַׁת וָאֶתְחַנַּן, פֶּן תַּשְׁחִיתוּן כו' וּפֶן תִּשָּׂא עֵינֶיךָ הַשָּׁמַיְמָה כָּל אֲשֶׁר חָלַק לְכָל הָעַמִּים וְאִתְּכֶם לָקַח ה' כו' לִהְיוֹת לוֹ לְעַם נַחֲלָה כו' כִּי תּוֹלִיד בָּנִים כו' וְהִשְׁחַתֶּם וַעֲשִׂיתֶם פֶּסֶל כו' וְהֵפִיץ ה' אֶתְכֶם בָּעַמִּים כו' וַעֲבַדְתֶּם שָׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים עֵץ וָאָבֶן כו' וּבִקַּשְׁתֶּם מִשָּׁם אֶת ה' וּמָצָאתָ כִּי תִדְרְשֶׁנּוּ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ, כִּי שְׁאַל נָא לְיָמִים הָרִאשׁוֹנִים כו' הֲנִהְיָ' כַּדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה כו' אַתָּה הָרְאֵתָ לָדַעַת כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד מִלְבַדּוֹ, וְהֶמְשֵׁךְ הכ' דְּאָמַר לָהֶם דְּגַם כְּשֶׁתִּהְיֶ' עוֹבְדֵי ע"ז וְגַם בְּגָלוּת תַּעֲבֹדוּ ע"ז עכ"ז אִם תַּעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה אַח"כּ יְקַבֵּל אֶתְכֶם וְנָתַן טַעַם לִדְבָרָיו כִּי שָׁאַל נא כו' הֲנִהְיָה כְּדָבָר הַגָּדוֹל כו' אַתָּה הָרְאֵתָ לָדַעַת כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד מִלְבַדּוֹ נִמְצָא דהע"ז אֶצְלְכֶם כְּסָרִיס וְאֵין בָּהּ שׁוּם מַמָּשׁ וּלְכָךְ יְקַבֵּל אֶתְכֶם: וְזֶהוּ בֵּיאוּר הַכָּתוּב גַּבֵּי עֵגֶל וַיֹּאמֶר לָמָה ה' יֶחֱרֶה אַפְּךָ בְּעַמֶּךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּכֹחַ גָּדוֹל וּבְיָד חֲזָקָה וְלִכְאוֹרָה בְּפָסוּק זֶה אֵינוֹ מְבֹוָאר שׁוּם בַּקָּשָׁה וּתְחִינָּה וְלֹא שׁוּם טַעֲנָה לְהִמְלִיץ עֲבוּר יִשְׂרָאֵל רַק הוּא כְּשׁוֹאֵל וּמַתְמִיהַּ לָמָּה יֶחֱרֶה אַפּוֹ עֲלֵיהֶם וּכְאִלּוּ לֹא עָשׂוּ שׁוּם דָּבָר גָּדוֹל שֶׁרָאוּי לִכְעֹוס עֲלֵיהֶם עֲבוּרוֹ וַהֲלֹא אֵינוֹ מוּבָן דַּהֲרֵי עָשׂוּ לָהֶם עֵגֶל מַסֵּכָה וּבַמִּדְרָשׁ עַל פָּסוּק זֶה אִיתָא מָשָׁל לְמֶלֶךְ שֶׁנִּכְנַס וְרָאָה אִשְׁתּוֹ מְגַפֶּפֶת לִדְוַלְפְּקִי וְכָעַס עלי' א"ל שׁוֹשְׁבִינוֹ אִלּוּ הי' מוֹלִיד יָפֶה הָיִיתָה כּוֹעֵס עלי' וְאִם אֵין בּוֹ מַמָּשׁ לָמָּה אַתָּה כּוֹעֵס, הֲוִי לָמָּה יֶחֱרֶה אַפְּךָ בְּעַמְּךָ, הֲרֵי דְּזֶהוּ הַטַּעֲנָה שֶׁטָּעַן מֹשֶׁה רַבֵּינוּ דמש"ה אֵינוֹ רָאוּי הַדָּבָר לִכְעֹוס עֲלֵיהֶם וְטַעֲנָה זוֹ הִזְכִּיר בִּדְבָרָיו שֶׁאָמַר לָמָּה יֶחֱרֶה אַפְּךָ בְּעַמְּךָ, אַחֲרֵי שֶׁהֵן עִמְּךָ וְלָקַחְתָּ אוֹתָם לְךָ לְעָם וְנִכְנַס בִּרְשׁוּתְךָ וְאֵין רְשׁוּת ע"ז חָל עֲלֵיהֶם כְּלָל וְאֵין רָאוּי לִכְעֹוס עֲלֵיהֶם בָּזֶה: ועכ"פ נִתְבָּאֵר מִדְּבָרֵינוּ דְּיִשְׂרָאֵל בִּשְׁעַת קַבָּלַת הַתּוֹרָה זָכוּ לִשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים בְּמַה שֶׁהִקְנוּ גּוּפָם לַעֲבוֹדָתוֹ מְצֻוִּוִים הֵם עַל קִידּוּשׁ הַשֵּׁם מַה שֶׁאֵין כֵּן בְּבֶן נֹחַ, שֵׁנִית דעי"ז נִתְקַדֵּשׁ גּוּפָם בִּקְדֻוְשַּׁת הַגּוּף וִיכוֹלִים לְקַדֵּשׁ גַּם אֲחֵרִים הֲנִתְחַבֵּר לָהֶם ועי"כ הָיוּ יְכוֹלִים לְקַבֵּל גֵּרִים מאוה"ע שֶׁיִּתְקַדְּשׁוּ גַּם הֵם בִּקְדֻוְשַּׁת יִשְׂרָאֵל, שְׁלִישִׁית דִּקְדֻוְשַּׁת יִשְׂרָאֵל אֵינוֹ נִפְקַע מֵהֶם לְעוֹלָם עַל יְדֵי שׁוּם עָוֹן וְחֵטְא וְנִשְׁאָרִים בִּקְדֻוְשָּׁתָם לְעוֹלָם ואע"פ שֶׁחָטָא יִשְׂרָאֵל הוּא ועי"ז בְּנָקֵל לָהֶם לִהְיוֹת בַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה וּמִיָּד כְּשֶׁשָּׁב הקב"ה מְקַבְּלוֹ וּכְמַאֲמַר הַכָּתוּב פ' נִצָּבִים כִּי קָרוֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר מְאֹד בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ לַעֲשׂוֹתוֹ וּלְפִי פֵּירוּשׁ שֶׁל כַּמָּה מֵהָרִאשׁוֹנִים קָאֵי פָּסוּק זֶה עַל מִצְוַת תְּשׁוּבָה כִּי קָרוֹב הִיא

מְאֹד לְאִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי: וְעַתָּה יְבֹאַר הַמִּדְרָשׁ רַבָּה שֶׁהִתְחַלְנוּ לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים כָּל הַמִּצְוֹת שֶׁעָשׂוּ הָאָבוֹת אֵינָם אֶלָּא רֵיחַ דִּימָה אוֹתָם לְשֶׁמֶן הַטּוֹב הָעוֹמֵד בִּכְלִי שֶׁלּוֹ וְהָרֵיחַ שֶׁלּוֹ מַגִּיעַ לְמֵרָחוֹק וַאֲחֵרִים מִתְבַּשְּׂמִין מֵרֵיחוֹ, כֵּן בְּהָאָבוֹת הי' הַתּוֹרָה בַּשָּׁמַיִם וְהֵם עָמְדוּ אוֹתָהּ וְנִתְקַדְּשׁוּ בְּקִדֻּשָּׁתָהּ, , אֲבָל אֲנַחְנוּ שֶׁמֶן תּוּרַק שִׁמְךָ דַּאֲנַחְנוּ בִּבְחִינַת הַכְּלִי שֶׁמְּנוּחָ בּוֹ הַשֶּׁמֶן הַטּוֹב וּמַחֲזִיקוֹ דְּהַתּוֹרָה נִיתְּנָה לָנוּ וְיִשְׂרָאֵל הֵם הַכְּלִי הַמַּחֲזִיקִים אֶת הַשֶּׁמֶן, וְהוּא בִּבְחִינַת עֶצֶם הַקְּדֻשָּׁה וּכְמוֹ דְּמָצִינוּ דְּהַקֶּלַף שֶׁכּוֹתְבִין עָלָיו הַתּוֹרָה הוּא נִקְרָא עֶצֶם הַקְּדֻשָּׁה וּכְמוֹ דְּאִיתָא בשו"ע או"ח סי' מ"ב דְּאֵינוֹ תַּשְׁמִישֵׁי קְדֻשָּׁה רַק עֶצֶם הַקְּדֻשָּׁה דְּהַקֶּלַף וְהַכְּתָב הַכֹּל בְּיַחַד הוּא תּוֹרָה וּכְמוֹ כֵן כְּתִיב בְּיִשְׂרָאֵל נָתַתִּי תּוֹרָתִי בְּלִבָּם וְעַל לִבָּם אֲכַתְּבֶנָּה, וְאוֹרָיְתָא וְיִשְׂרָאֵל חֲדָא הוּא, וּכְמוֹ שֶׁיֵּבִין כָּל אָדָם דְּתְפִילִים כְּשֶׁמַּנִּיחַ עַל רֹאשׁ יִשְׂרָאֵל הוּא מִצְוָה וְנִמְצָא דְּתְפִילִים וְגוּפוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּיַחַד אָז הוּא מִצְוָה וְכֵן בְּכָל הַמִּצְוֹת כְּשֶׁנִּתְחַבְּרִים עִם גּוּפוֹ שֶׁל אָדָם הַיִּשְׂרְאֵלִי אָז בְּיַחַד הוי' מִצְוָה, וְכֵן הַתּוֹרָה וְהַפֶּה שֶׁל יִשְׂרָאֵל הוּא תּוֹרָה, וּמְסַיְּים עַל זֶה הַפָּסוּק עַל כֵּן עֲלָמוֹת אֲהֵבוּךָ וּמְפָרֵשׁ בַּמִּדְרָשׁ אֵלּוּ הַגֵּרִים דְּעַל יְדֵי זֶה יְכוֹלִים גֵּרִים לְהִתְגַּיֵּיר וְתָחוּל גַּם עֲלֵיהֶם קְדֻשַּׁת יִשְׂרָאֵל בְּהִתְחַבְּרוּתָן לְיִשְׂרָאֵל דָּבָר אַחֵר אֵלּוּ בַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה דְּגַם כְּשֶׁחוֹטֵא לֹא נִפְקַע מִמֶּנּוּ קְדֻשַּׁת יִשְׂרָאֵל וּבְנָקֵל לוֹ לִהְיוֹת בַּעַל תְּשׁוּבָה והשי"ת מְקַבֵּל אוֹתוֹ, דָּבָר אַחֵר זֶה דּוֹרוֹ שֶׁל שְׁמָד דְּעִבּוּר זֶה מְצַוִּים יִשְׂרָאֵל לִמְסֹר גּוּפָם עַל שְׁמִירַת וְקִיּוּם הַתּוֹרָה וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר: וְזֶהוּ בֵּיאוּר הַמֶּשֶׁךְ הַכְּתוּבִים שֶׁהִתְחַלְנוּ דְּמְדַבֵּר בְּמַתַּן תּוֹרָה וְקָחֲשִׁיב לְהַמַּעֲלוֹת שֶׁזָּכוּ אָז מַה שֶּׁלֹּא הָיָה מְקוֹדָם לִבְנֵי נֹחַ, וְאָמַר הַכָּתוּב עָלַיִךְ לַמָּרוֹם שָׁבִיתָ שָׁבִי לָקַחְתָּ מַתָּנוֹת בָּאָדָם וְאַף סוֹרְרִים לִשְׁכֹּן יָהּ אֱלֹהִים, פי' דִּזְכִיתֶם אָז דְּגַם בַּסּוֹרְרִים יָכוֹל לִהְיוֹת הַשְׁרָאַת שְׁכִינָתוֹ וּקְדֻשָּׁתוֹ, וְזֶה כּוֹלֵל הָנֵי שְׁנֵי מַעֲלוֹת שֶׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם הַמִּדְרָשׁ דְּגַם גֵּר נִתְקַדֵּשׁ בִּקְדֻשַּׁת יִשְׂרָאֵל והקב"ה מַשְׁרֶה קְדֻשָּׁתוֹ עָלָיו, וְגַם בַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה, וּבַמִּדְרָשׁ רַבָּה פ' תְּרוּמָה אָמַר הקב"ה לְמֹשֶׁה מָה עַכּוּ"ם אוֹמְרִים שֶׁאֵינוֹ חוֹזֵר עִמָּהֶם עַל שֶׁעָבְדוּ ע"ז שֶׁנֶּאֱמַר סָרוּ מֵהַר אפי' הֵם סוֹרְרִים אֵינִי מַנִּיחַ אוֹתָם וְעִמָּהֶם אֲנִי דָּר שֶׁנֶּאֱמַר וְאַף סוֹרְרִים לִשְׁכֹּן כו' וְזֶהוּ כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר דְּגַם כְּשֶׁעָבְדוּ ע"ז עכ"ז הֵם בְּקִדֻּשָּׁתָן וּמְקַבֵּל אוֹתָם בִּתְשׁוּבָה, וְשׁוּב בָּא הַכָּתוּב לְפָרֵשׁ גַּם עִנְיַן הַשְּׁלִישִׁי וְהוּא מַה שֶּׁיִּשְׂרָאֵל מְצַוִּין עַל קִידּוּשׁ הַשֵּׁם וְלִמְסֹרגּוּפָם עַל קִידּוּשׁ הַשֵּׁם בִּשְׁעַת הַשְּׁמָד חָלִילָה, וְקוֹדֶם שֶׁאָמַר בָּרוּךְ ה' יוֹם יוֹם יַעֲמָס לָנוּ הָאֵל יְשׁוּעָתֵינוּ סֶלָה, הָאֵל לָנוּ א' לְמוֹשָׁעוֹת וְלֵאלֹהִים ה' לָמוּת תּוֹצָאוֹת, פי' הַכָּתוּב אָמַר שה' יוֹשִׁיעֵנוּ וְלֹא יִמְשְׁלוּ בָּנוּ שׂוֹנְאֵינוּ כְּלָל לְהַכְרִיחַ אוֹתָנוּ לַעֲבוֹר עַל הַמִּצְוֹת חָלִילָה, ועכ"ז אֲנַחְנוּ מוּטָל עָלֵינוּ דְּאִם חָלִילָה יִגְבְּרוּ הַבַּבְלִיִּים וְיַכְרִיחוּ לַעֲבוֹר עַל הַמִּצְוֹת לִהְיוֹת נֶהֱרָגִים וּלְהוֹצִיא לָמוּת חָלִילָה עֲבוּר שְׁמוֹ וּלְמַעַן תּוֹרָתוֹ, וְשׁוּב מְסַיְּים ע"ז בְּנֶחָמָה לִנְחַמֵּם דאע"ג דְּיִשְׂרָאֵל מְצַוִּים בְּזֶה עכ"ז ה' יִשְׁמְרֵם וְיַצִּילֵם שֶׁלֹּא יַגִּיעוּ לִכְמוֹ אֵלֶּה וְאָמַר אַךְ אֱלֹהִים יִמְחַץ רֹאשׁ אוֹיְבָיו קָדְקֹד שֵׂעָר מִתְהַלֵּךְ בַּאֲשָׁמָיו דְּהֵם יִפְלוּ וְיֵעָנְשׁוּ, וְגַם אוֹתָן שֶׁכְּבָר נֶהֱרְגוּ עַל קִיהֲ"ש יְשִׁיבֵם ה' וְיַעֲלֵם ה' וְאָמַר ה' מִבָּשָׁן אָשִׁיב, אָשִׁיב מִמְּאוּלוֹת יָם כו', וכ"ז כמש"נ.

וּבְהָאָמוּר לְעֵיל נָבֹאר דִּבְרֵי הַיַּלְקוּט פ' אֱמוֹר עַל פָּסוּק וְלֹא תְחַלְּלוּ אֶת שֵׁם קָדְשִׁי וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' מְקַדִּישְׁכֶם הַמּוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֶתְּנָא בַּיַּלְקוּט וְהוּא בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים עַל תְּנַאי כָּךְ הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַל מְנָת שֶׁתִּמְסְרוּ עַצְמְכֶם לְקַדֵּשׁ שְׁמִי, וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְהָבִין מַה שַּׁיָּךְ מִצְוָה זוֹ לִיצִיאַת מִצְרַיִם יוֹתֵר מִשְּׁאָרֵי מִצְוֹת שֶׁאָמַר

דְּעַל תְּנַאי זֶה הי' הַהוֹצָאָה מִמִּצְרַיִם, גַּם בְּיִלְקוּט רְאוּבֵנִי פ' בָּא הוּבָא דִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ שֶׁאָמַר מֹשֶׁה כְּלוּם הוֹצֵאתֶם מִמִּצְרַיִם עַל מְנָת שֶׁאִם יֶחֱטְאוּ לֹא תִּמְחוֹל לָהֶם הוֹצֵאתֶם מִמִּצְרַיִם שֶׁאִם יֶחֱטְאוּ שֶׁתִּמְחוֹל לָהֶם וְגַם זֶה אֵינוֹ מוּבָן מַה שַּׁיָּךְ זֶה לִיצִיאַת מִצְרַיִם, רַק הָעִנְיָן דְּהִנֵּה בִּבְרִית בֵּין הַבְּתָרִים נִגְזַר עֲלֵיהֶם שֶׁיִּהְיוּ ת' שָׁנָה וְהֵם לֹא הָיוּ אֶלָּא רד"ו וּכְבָר מְבֹאָר בַּדְּרוּשִׁים הַקּוֹדְמִים דְּבֶאֱמֶת הוֹצִיאָם בְּאֶמְצַע, הַזְּמַן דע"י שֶׁיִּשְׂרָאֵל קִבְּלוּ הַתּוֹרָה וְנִתְקַדְּשׁוּ בְּקֻדֻּשַׁת יִשְׂרָאֵל פָּקַע מֵהֶם הַשִּׁעְבּוּד וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ הֶקְדֵּשׁ חָמֵץ וְשִׁיְחְרוּר מַפְקִיעַ מִידֵי שִׁעְבּוּד, וּבְמַסָּ' גִּיטִּין מְבֹאָר דְּרַק קֻדֻּשַׁת הַגּוּף מַפְקִיעַ מִידֵי שִׁעְבּוּד וְרַק כֵּינָן שֶׁיִּשְׂרָאֵל נִתְקַדְּשׁוּ בְּקֻדֻּשַׁת הַגּוּף פָּקַע מֵהֶם שִׁעְבּוּדָם שֶׁל מִצְרַיִם, וּבָזֶה יְבֹאַר לָנוּ הֶמְשֵׁךְ הַכָּתוּב פ' שְׁמוֹת וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מִי אָנֹכִי כִּי אֵלֵךְ אֶל פַּרְעֹה וְכִי אוֹצִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם וַיֹּאמֶר כִּי אֶהְיֶה עִמָּךְ כו' בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת הָעָם מִמִּצְרַיִם תַּעַבְדוּן אֶת אֱלֹהִים עַל הָהָר הַזֶּה וְאִיתָא בְּרֵשׁ"י שָׁם דְּמֹשֶׁה רַבֵּינוּ שָׁאַל בְּאֵיזוֹ זְכוּת אַתָּה גּוֹאֲלָם וְהֵשִׁיב לוֹ זְכוּת גָּדוֹל יֵשׁ לָהֶם בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת הָעָם כו' וְלִדְבָרֵינוּ יִתְפָּרֵשׁ דְּמֹשֶׁה שָׁאַל בְּאֵיזוֹ זְכוּת גּוֹאֲלָם בְּאֶמְצַע וְהֵשִׁיב לוֹ דע"י שֶׁיְּקַבְּלוּ הַתּוֹרָה עַל הָהָר הַזֶּה יִפְקַע מֵהֶם הַשִּׁעְבּוּד שֶׁל מִצְרַיִם שֶׁיֵּשׁ עֲלֵיהֶם, וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַמִּדְרָשׁ עַל תְּנַאי כָּךְ הוֹצֵאתִים מִמִּצְרַיִם שֶׁתִּמְסְרוּ עָצְמֵיכֶם עַל קֻדֻּשַׁת שְׁמִי דְּאִי לָאו דְּנִתְקַדְּשׁוּ קֻדֻּשַׁת הַגּוּף הָרֵי הָיוּ צְרִיכִין לִהְיוֹת עוֹד בְּמִצְרַיִם, וְכֵן מוּבָן טַעֲנוֹת מֹשֶׁה רַבֵּינוּ דְּאָמַר הוֹצֵאתֶם מִמִּצְרַיִם עַל מְנָת שֶׁאִם יֶחֱטְאוּ תִּמְחוֹל לָהֶם דעי"ז שֶׁנִּתְקַדְּשׁוּ קֻדֻּשַׁת הַגּוּף אע"פ שֶׁחָטְאוּ יִשְׂרָאֵל הֵם וּכְמַאֲמַר הַמִּדְרָשׁ שֶׁהֵבֵאנוּ בְּרֵאשִׁית הַדְּרוּשׁ אֵלּוּ בַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה, וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר: דְּרוּשׁ יח בְּיִלְקוּט פָּרָשַׁת כִּי תִשָּׂא אִיתָא וַז"ל מֵהֵיכָן נָטַל מֹשֶׁה קַרְנֵי הַהוֹד כו' ר' יְהוּדָה בַּר נַחְמָן אָמַר כְּשֶׁמֹּשֶׁה כָּתַב אֶת הַתּוֹרָה נִשְׁתַּיֵּיר בַּקּוֹלְמוֹס קִימְעָא וְהֶעֱבִירוֹ עַל רֹאשׁוֹ וּמִשָּׁם נַעֲשָׂה לוֹ קַרְנֵי הַהוֹד כו', כָּל הַהוֹד שֶׁנָּטַל מִמַּתָּן שָׂכָר אֲבָל הַקֶּרֶן קַיֶּימֶת כו' וּכְשֶׁיִּטְּלוּ הַצַּדִּיקִים שְׂכָרָן יִטּוֹל גַּם הוּא שֶׁנֶּאֱמַר הִנֵּה ה' אֱלֹהִים בְּחָזָק יָבֹא וּזְרֹעוֹ מֹושְׁלָה לוֹ הִנֵּה שְׂכָרוֹ אִתּוֹ וּפְעֻלָּתוֹ לְפָנָיו, עכ"ל הַיִּלְקוּט, וְהִנֵּה דִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ הַלָּלוּ מְפֻלָּאִים מְאֹד סָתוּם וְחָתוּם וּמִי יַעֲמֹוד בְּסוֹדוֹ, וְרַק אָמַרְנוּ לְפָרְשׁוֹ בְּדֶרֶךְ הַדְּרוּשׁ וּלְהַסְבִּיר בּוֹ קְצָת, גַּם יֵשׁ לְהָבִין מַה דְּמִסַּיֵּם דְּכְשֶׁיִּטְּלוּ כָּל הַצַּדִּיקִים שְׂכָרָן יִטּוֹל גַּם הוּא מְפֻלָּאִים מְאֹד דְּכִי צָרִיךְ לוֹמַר דְּמֹשֶׁה רַבֵּינוּ יִטּוֹל שְׂכָרוֹ לֶעָתִיד כְּשְׁאָרֵי הַצַּדִּיקִים וּמַאי אַשְׁמְעִינַן הַמִּדְרָשׁ בָּזֶה, וְהִנֵּה הַפָּסוּק אָמַר וּמֹשֶׁה לֹא יָדַע כִּי קָרַן עוֹר פָּנָיו בְּדַבְּרוֹ אִתּוֹ, וּמַשְׁמָעוּת פְּשַׁט הַכָּתוּב נִרְאֶה דְּעַל יְדֵי זֶה שֶׁדִּיבֵּר עִמּוֹ זָכָה לְקַרְנֵי הַהוֹד וע"י דִּיבּוּרוֹ עִמּוֹ קָרַן עוֹר פָּנָיו וּמִלְּבַד דִּלְפִי הַנִּרְאֶה אֵינוֹ אוֹתוֹ הָעִנְיָן שֶׁמְּרַמֵּז לוֹ הַמִּדְרָשׁ, עוֹד זֹאת יֵשׁ לְהָבִין בְּהַפְּסוּק עַצְמוֹ דַּהֲרֵי גַּם מִקּוֹדֶם דִּיבֵּר עִמּוֹ פְּעָמִים הַרְבֵּה וּמַדּוּעַ עַתָּה זָכָה ע"י הַדִּיבּוּר לְקַרְנֵי הַהוֹד: עוֹד אִיתָא בַּיִּלְקוּט פ' כִּי תִשָּׂא עַל פָּסוּק וַיְהִי כַּאֲשֶׁר קָרַב מֹשֶׁה אֶל הַמַּחֲנֶה נִסְתַּכֵּל מֹשֶׁה בַּלּוּחוֹת וְרָאָה הַכְּתָב שְׁבָהֶן פּוֹרֵחַ וְכִבְּדוּ עַל יְדֵי מֹשֶׁה וְנָפְלוּ מִיָּדוֹ וְנִשְׁבְּרוּ, וְיֵשׁ לְהָבִין כַּוָּנָתוֹ מַהוּ זֶה שֶׁפָּרַח מֵהֶן הַכְּתָב וְגַם יֵשׁ לְהָבִין הַכַּוָּנָה מַה דְּאָמַר דְּנַעֲשׂוּ כְּבֵדִים עַל יָדוֹ: הִנֵּה בַּמִּדְרָשׁ פ' כִּי תִשָּׂא עַל פָּסוּק כְּתָב לְךָ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כִּי עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כָּרַתִּי אִתְּךָ בְּרִית וְעִם יִשְׂרָאֵל וְאִיתָא בַּמִּדְרָשׁ רַבָּה וַז"ל אָכְתָּוב לוֹ רֵיבִי תּוֹרָתִי כְּמוֹ זָר נֶחְשָׁבוּ בְּשָׁעָה שֶׁנִּגְלָה הקב"ה בְּסִינַי לִיתֵּן תּוֹרָה אָמַר לְמֹשֶׁה עַל הַסֵּדֶר מִקְרָא וּמִשְׁנָה וְתַלְמוּד וְאַגָּדָה שנ' וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר אפי' מַה שֶׁהַתַּלְמִיד וָתִיק שׁוֹאֵל לְרַב כו' א"ל מֹשֶׁה אֲכְתּוֹב אוֹתָהּ לָהֶם בִּכְתָב א"ל לֹא מִפְּנֵי שֶׁגָּלוּי לִפְנֵי שֶׁעֲתִידִין אוה"ע לִשְׁלוֹט בָּהֶן וְלִיטּוֹל אוֹתָהּ מֵהֶם כו' אֶלָּא הַמִּקְרָא אֲנִי נוֹתֵן בִּכְתָב

וְהַמִּשְׁנָה וְהַתַּלְמוּד וְהָאַגָּדָה אֲנִי נוֹתֵן לָהֶם בע"פ שֶׁאִם יָבֹאוּ אוה"ע וְיִשְׁתַּעְבְּדוּ בָּהֶם כו' עכ"ל הַמִּדְרָשׁ, וְלָמַדְנוּ מִמֶּנּוּ דמש"ה לֹא נִיתַּן הַכֹּל בִּכְתָב מִשּׁוּם שאוה"ע הָיוּ נוֹטְלִין אוֹתוֹ ג"כ וּכְמוֹ שֶׁרָאִינוּ אַחַ"כ בִּימֵי תַּלְמֵי שֶׁהֶעְתִּיקוּ לָהֶם הַתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְלֹא הִי' יִשְׂרָאֵל מֻוְבָּדָלִין מֵהֶם ומש"ה נָתַן בע"פ שֶׁלֹּא יְקַבְּלוּ אוֹתוֹ מֵהֶם וְיִשָּׁאֲרוּ יִשְׂרָאֵל מֻוְבָּדָלִין מֵהֶם, וּכְמוֹ שֶׁאֲנַחְנוּ רוֹאִין עַתָּה בְּחוּשׁ דְּעִיקַּר הַמַּבְדִּיל בֵּין יִשְׂרָאֵל לאוה"ע הוּא רַק הַדִּ תּוֹרָה שבע"פ, וְסָמְכוּ דְּרָשָׁתָם עַל הַפָּסוּק כְּתָב לְךָ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה זוֹ תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וּבָא לְמַעֵט אֵינָךְ כִּי עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הַיְינוּ שבע"פ כָּרַתִּי אִתְּךָ בְּרִית וְאֶת יִשְׂרָאֵל, וְזֶהוּ ג"כ כַּוָּנַת הגמ' במס' גִּיטִּין (דַּף ס') א"ר יוֹחָנָן לֹא כָּרַת הקב"ה בְּרִית עִם יִשְׂרָאֵל אֶלָּא בִּשְׁבִיל דְּבָרִים שבע"פ שֶׁנֶּאֱמַר כִּי עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כָּרַתִּי אִתְּךָ בְּרִית וְאֶת יִשְׂרָאֵל, דְּזֶהוּ עִיקַּר הַמַּבְדִּיל שֶׁבֵּינֵיהֶם, וְהִנֵּה טַעַם זֶה שַׁיָּיךְ אַחַר שֶׁיִּהְיוּ יִשְׂרָאֵל בְּגָלוּת וּכְמוֹ דְּאָמַר בַּמִּדְרָשׁ הַנַּ"ל שֶׁגָּלוּי לִפְנֵי שֶׁעֲתִידִין אוה"ע לִשְׁלֹט בָּהֶן וְלִיטּוֹל אוֹתָהּ מֵהֶם וּבְבָטֵל הִי' צָרִיךְ לְהִתְחַזֵּק בְּהֶבְדֵּל יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וא"כ זֶה שַׁיָּיךְ בְּלוּחוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת דְּאַחַר שֶׁנִּשְׁבְּרוּ לוּחוֹת הָרִאשׁוֹנִים נִגְזַר עַל יִשְׂרָאֵל לִהְיוֹת בַּגָּלוּת אִם יֶחֶטְאוּ עוֹד יוֹתֵר אֲבָל קוֹדֶם שֶׁנִּשְׁבְּרוּ הֲרֵי אִיתָא במס' עֵירוּבִין (דַּף נ"ד) אַלְמָא לֹא נִשְׁתַּבְּרוּ הַלּוּחוֹת אֵין כָּל אֻמָּה וְלָשׁוֹן שׁוֹלֶטֶת בָּהֶם שֶׁנֶּאֱמַר חָרוּת עַל הַלּוּחוֹת חֵירוּת כו' וא"כ בְּשָׁעַת נְתִינַת לוּחוֹת הָרִאשׁוֹנִים הי' יָכוֹל לִהְיוֹת הַכֹּל בִּכְתָב, וּבֶאֱמֶת דְּהַהּ פָּסוּק דִּכְתָב לְךָ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כִּי עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כָּרַתִּי אִתְּךָ בְּרִית וְאֶת יִשְׂרָאֵל דְּמַהַּ פָּסוּק דָּרֵשׁ הַמִּדְרָשׁ דְּהַמִּשְׁנָה וְהַתַּלְמוּד וְאַגָּדָה מֻוְכָּרְחִין לִהְיוֹת בְּעַל פֶּה וְכֵן במס' גִּיטִּין (דַּף ס') דָּרֵשׁ מַהַּ פָּסוּק דְּדְּבָרִים שבע"פ אִי אַתָּה רַשַּׁאי לְאָמְרוֹ בִּכְתָב הֲרֵי כָּתוּב בְּפָרָשָׁה כִּי תִּשָּׂא אַחַר מַעֲשֶׂה הָעֵגֶל וּכְשֶׁנִּתְרַצָּה לְיִתֵּן לוּחוֹת הַשְּׁנִיּוֹת אָמַר לוֹ פָּסוּק זֶה, וּבְנַדַּאי נִרְאֶה מִזֶּה מֻוְכָּרָח לוֹמַר דְּבָרִאשׁוֹנִים הי' הַכֹּל בִּכְתָב דְּכָל מַה שֶּׁהַתַּלְמִיד וָתִיק עָתִיד לְחַדֵּשׁ הי' הַכֹּל נִכְתָּב עַל הַלּוּחוֹת ע"י כְּתָב אֱלֹהִים שהי' בְּגֵס וּכְמוֹ מֵם וְסָמַךְ שֶׁבְּלוּחוֹת דִּבְגֵס הָיוּ עוֹמְדִים וּכְמוֹ כֵן הי' עֲלֵיהֶם בְּגֵס כָּל הַתּוֹרָה שבע"פ וְעַיַּ' בִּירוּשַׁלְמִי דִּשְׁקָלִים פֶּרֶק ו' מִזֶּה וּמִזֶּה הֵמָּה כְּתוּבִים (וְהַאי פָּסוּק כָּתוּב גַּבֵּי לוּחוֹת רִאשׁוֹנִים) חֲנִינָא בֶּן אָחִי ר' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר בֵּין כָּל דִּיבּוּר וְדִיבּוּר דְּקָדוּקֵי וְאוֹתִיּוֹתֵי' שֶׁל תּוֹרָה, הֲרֵי לְהֶדְיָ' דְּהַכֹּל הי' כָּתוּב בָּהֶם וְעַיַּ' במס' שַׁבָּת (דַּף קד) וְאָמַר רַב חִסְדָּא כְּתָב שֶׁבַּלּוּחוֹת נִקְרָא מִבְכָּנִים וְנִקְרָא מִבַּחוּץ כְּגוֹן נְבוּב בובן בְּהַר רָהַב סוֹרוֹ וְרָם תָּפְסָה הַגְּמָרָ' הֲנֵי שְׁלֹשָׁה תֵּיבוֹת שֶׁאֵינָם כְּלָל בַּעֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת וְרַק מִשּׁוּם דְּכָל הַתּוֹרָה הי' כָּתוּב בָּהֶם, וְרַק אַחַ"כ כְּשֶׁחָטְאוּ וְנִגְזַר גָּלוּת אִם יֶחֶטְאוּ עוֹד נָתַן לָהֶם הַמִּשְׁנָה וְהַתַּלְמוּד וְהָאַגָּדָה בע"פ מִשּׁוּם הַטַּעַם דְּאָמַר בַּמִּדְרָשׁ הַנִּזְכָּר לְמַעְלָה: וּבְזֶה נוּכַל לְפָרֵשׁ הָא דְּאָמַר בַּיַּלְקוּט הַנַּ"ל דְּנִסְתַּכֵּל מֹשֶׁה בְּלוּחוֹת וְרָאָה הכ' שֶׁבָּהֶן פּוֹרֵחַ וְכִבְּדוּ עַל יְדֵי מֹשֶׁה, פֵּירוּשׁ דְּהַהּ שֶׁל תּוֹרָה שֶׁהִיא עַתָּה בע"פ שהי' כָּתוּב בָּהֶם פָּרְחָה מֵעֲלֵיהֶם כֵּינָן דְּמַעֲתָּה יִשְׁתַּבְּדוּ בָּהֶם הָעַכּוּ"ם וְאִי אֶפְשָׁר שׁוּב לִיתֵּן לָהֶם הַכֹּל בִּכְתָב, וְנִמְצָא דְּאָז לֹא נִשְׁתַּיֵּר בְּיַד מֹשֶׁה רַק הַהּ שֶׁבִּכְתָב לְחֻדָּא וְלֹא הי' אָצְלוֹ תּוֹרָה שבע"פ כְּלָל כִּי פָּרַח וְהָלַהּ לוֹ וּבְעַל פֶּה הָרֵי אָז לֹא נִמְסַר לוֹ כְּלָל וְנִשְׁאַר אָצְלוֹ רַק הַהּ דִּבְכָתַב לְחֻדָּא ומש"ה כַּבְּדוּ עַל יָדוֹ שֶׁל מֹשֶׁה כִּי הַתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב בְּלֹא הבע"פ אִי אֶפְשָׁר לִהְיוֹת בְּשׁוּם אוֹפֶן דְּמִי מְפָרֵשׁ לָנוּ מַהוּ תְּפִילִּין וְהָאִיךְ דִּין כְּתִיבָתָם וְהָאִיךְ עוֹשִׂים צִיצִית וּמַהוּ פְּרִי עֵץ הָדָר וּבְכָל מִצְוָה וּמִצְוָה רַבּוֹ הַפְּרָטִים וְהַדִּינִים שֶׁבָּהּ וְהַסְפֵּקוֹת שֶׁלֹּא נֵדַע אוֹתָן רַק ע"י תּוֹרָה שבע"פ וְעוֹד דַּהֲרֵי התובע"פ הוּא הַמַּחֲזִיק וְהַשְׁמִירָה לְהַשִּׁבְכָתָב וּכְמוֹ שֶׁאָנוּ רוֹאִין בְּחוּשׁ דְּהַכּוֹפְרִים בשבע"פ הֲגַם דִּבְפִיהֶם מַאֲמִינִים

בְּהַתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב מ"מ אִם נִתְבּוֹנֵן בְּמַעֲשֵׂיהֶם אֵין מַתְחִילִין לְקַיֵּים אפי' מִקְצָתָהּ וְעוֹבְרִים עָלָיו לְגַמְרֵי, וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַמִּדְרָשׁ בִּמְלִיצָתוֹ וְכִבְּדוּ עַל יְדֵי מֹשֶׁה וְנִשְׁתַּבְּרוּ כִּי הִיא דָּבָר הַבִּלְתִּי אֶפְשָׁר לְהַחֲזִיק בְּיָדוֹ הַתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב בְּלֹא תּוֹרָה שבע"פ וְאִי אֶפְשָׁר לְהִתְקַיֵּים כְּלָל וְנִשְׁתַּבְּרוּ: וְהִנֵּה כְּשֶׁנִּתְבּוֹנֵן בַּפְּסוּקִים נִרְאֶה כְּמַעַט מְפֹרָשׁ לְהֶדְיָא בְּפָסוּק כֵּן, דַּהֲרֵי כְּמוֹ דְּדָרַשׁ בַּמִּדְרָשׁ הַנַּ"ל מִדִּכְתִיב וַיְדַבֵּר ה' אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר שֶׁאָמַר לוֹ הקב"ה לְמֹשֶׁה בְּסִינַי מִקְרָא מִשְׁנָה הֲלָכוֹת וְאַגָּדוֹת וַאֲפִלּ' מַה שֶּׁהַתַּלְמִוד שׁוֹאֵל לְרַב וְיָצָא לָהֶם זֶה מֵרִיבּוּי דְּכָל הַדְּבָרִים דְּמִשְׁמְעוֹ כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ אָמַר לוֹ, וַהֲרֵי כְּמוֹ כֵן אָמַר הַכָּתוּב הַנֶּאֱמָר בְּלוּחוֹת רִאשׁוֹנִים בְּפָרָשָׁה עֵקֶב וַיִּתֵּן ה' אֵלַי אֶת שְׁנֵי הַלּוּחוֹת כו' וַעֲלֵיהֶם כְּכָל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר עִמָּכֶם בָּהָר, הֲרֵי דְּגַם בִּכְתִיבָתָן שֶׁל הַלּוּחוֹת אָמַר כְּכָל הַדְּבָרִים וג"כ נִתְרַבּוּ בִּכְתִיבָתָן גַּם מִשְׁנָה וְתַלְמוּד וְאַגָּדָה וְז"ל הַיְרוּשַׁלְמִי פֶּרֶק ב' דְּפֵיאָה ריב"נ אָמַר עֲלֵיהֶם וַעֲלֵיהֶם.

כָּל כְּכָל, דְּבָרִים הַדְּבָרִים, מִקְרָא מִשְׁנָה גמר' וְאַגָּדָה אפי' מַה שֶּׁתַּלְמוּד וְתִיק עָתִיד לְחַדֵּשׁ לִפְנֵי רַבּוֹ כְּבָר נֶאֱמַר לְמֹשֶׁה בְּסִינַי מַה טַּעַם יֵשׁ דָּבָר שֶׁיֹּאמַר רְאֵה זֶה חָדָשׁ הוּא מְשִׁיבוֹ חֲבֵירוֹ וְאוֹמֵר לוֹ כְּבָר הָי' לְעוֹלָמִים, הֲרֵי לְהֶדְיָא דְּמֵהַהִ קְרָא דְּנַעֲלֵיהֶם כְּכָל הַדְּבָרִים דְּאַיְירֵי בִּכְתִיבָתָן שֶׁל הַלּוּחוֹת מַרְבֶּה מנ' גַּם מִשְׁנָה וְתַלְמוּד וְכָל השבע"פ וְרַק גַּבֵּי לוּחוֹת שְׁנִיּוֹת כְּתִיב בְּפָרָשָׁה כִּי תִשָּׂא פְּסָל לְךָ שְׁנֵי לֻחוֹת אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וְכָתַבְתִּי עַל הַלֻּחוֹת אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל הַלֻּחוֹת הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ אָמַר לוֹ שֶׁיַּחֲזוֹר וְיִכְתּוֹב לוֹ אוֹתָן הַדְּבָרִים שֶׁהָיוּ עַל הַלֻּחוֹת הָרִאשׁוֹנִים בְּעֵת שֶׁשִּׁבְּרוּ דַּהֲרֵי התושבע"פ לֹא שִׁבְּרָם כְּלָל וְלֹא הי' עֲלֵיהֶם בְּעֵת הַשְּׁבִירָה דַּהֲרֵי פָּרְחוּ לָהֶם מִקּוֹדֶם וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, וְכֵן אָמַר שָׁם אַחַ"כ וַיִּכְתּוֹב עַל הַלֻּחוֹת אֵת דִּבְרֵי הַבְּרִית עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים, אָמַר שֶׁכָּתַב עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים דְּזֶהוּ הַכְּלָל שֶׁל תושב"כ וּכְשֶׁנִּרְאָה בְּפָסוּק לֹא נִזְכַּר בְּשׁוּם מָקוֹם לְעִנְיַן הַכְּתִיבָה עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים רַק בַּאֲחֲרוֹנִי' וְלֹא בָּרִאשׁוֹנִים דבפ' כִּי תִשָּׂא אָמַר בָּרִאשׁוֹנִים מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם כְּתָבִים דְּמִנַּ' דָּרַשׁ בִּירוּשַׁלְמִי דְּשָׁקְלִים הַנַּ"ל גַּם מִקְרָא מִשְׁנָה כו' וּבָאַחֲרוֹנִים כְּתִיב וַיִּכְתּוֹב כו' עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים, ובפ' עֵקֶב כְּתִיב נָמֵי בָּרִאשׁוֹנִים וַעֲלֵיהֶם כְּכָל הַדְּבָרִים וְאַחַ"כ בַּשְּׁנִיּוֹת אָמַר וַיִּכְתּוֹב עַל הַלֻּחוֹת כַּמִּכְתָּב הָרִאשׁוֹן (דְּהָוֵי בְּנֵס מִכְתַּב אֱלֹהִים) אֵת עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים, וְהָא דִּכְתִיב בפ' וָאֶתְחַנַּן בָּרִאשׁוֹנִים וַיַּגֶּד לָכֶם בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים וַיִּכְתְּבֵם עַל הַלּוּחוֹת, הֲרֵי הַךְ עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים קָאֵי עַל הַהַגָּדָה דְּהֵם שָׁמְעוּ מִפִּיו הָעֲשָׂרֶת הַדְּבָרִים וְאָמַר וַיִּכְתְּבֵם עַל הַלּוּחוֹת וַעֲלֵיהֶם הי' כְּתִיב כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ וְדִקְדּוּקֵי' וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְמַעְלָה, וְעַיֵּי' בַּזּוֹהַר חָדָשׁ עַל רוּת ובזוה"ק פ' כִּי תֵצֵא נִרְאֶה מִשָּׁם ראי' בְּרוּרָה לְכָל הַנַּ"ל: וְהִנֵּה עי"ז שֶׁנִּיתַּן לָהֶם אַחַ"כ בְּעַל פֶּה נִתְעַלּוּ בָּהּ יִשְׂרָאֵל מַעֲלָה גְּדוֹלָה יוֹתֵר, דְּמִקּוֹדֶם דְּכָל הַתּוֹרָה הי' רָמוּז בְּהַלּוּחוֹת הָיוּ יִשְׂרָאֵל וְהַתּוֹרָה שְׁנֵי עִנְיָנִים דְּיִשְׂרָאֵל הֵם הַמְקַיְּמִים לְהַתּוֹרָה וְשׁוֹמְרִים אוֹתָהּ וְהָיוּ אָז בִּבְחִינַת כְּלִי שֶׁמְּוַנָּח בּוֹ הַתּוֹרָה וּכְמוֹ אה"ק שֶׁמְּוַנָּח בּוֹ הס"ת וְהוּא תַּשְׁמִישֵׁי קְדֻשָּׁה אֲבָל אַחַ"כ נִיתַּן לָהֶם הַתּוֹרָה שבע"פ נִמְצָא דְּיִשְׂרָאֵל הֵם בִּבְחִי' קֶלֶף שֶׁל תושבע"פ וכמאה"כ כָּתְבֵם עַל לוּחַ לִבֶּךָ וּכְמוֹ שֶׁהַקֶּלֶף שֶׁל ס"ת הוּא עֶצֶם הַקְּדוֹשָׁה וְלֹא תַּשְׁמִישׁ דְּהַקֶּלֶף וְהַכְּתָב שֶׁכָּתוּב בּוֹ שְׁנֵיהֶם בְּיַחַד הֵם ס"ת כְּמוֹ כֵן הַתּוֹרָה וְיִשְׂרָאֵל כּוֹלָא חַד הוּא אָמְנָם לֹא כָּל אָדָם יוּכַל לְהַשִּׂיג כָּל התושב"פ כְּמוֹ שֶׁהָיוּ עַל הַלֻּחוֹת הָרִאשׁוֹנִים רַק כָּל אֶחָד וְאֶחָד זוֹכֶה בָּהּ לְפִי מַדְרֵגָתוֹ וּלְפִי יְגִיעָתוֹ בתוה"ק וְרַק מֹשֶׁה רַבֵּינוּ הִשִּׂיג כָּל מַה שֶּׁנִּיתַּן בְּכֹחַ אֱנוֹשִׁי לְהַשִּׂיג בְּהַתּוֹרָה וְנִמְצָא נַעֲשָׂה גּוּפוֹ קָדוֹשׁ

כְּגוּף שֶׁל תושבע"פ וּכְמוֹ שֶׁבַּלּוּחוֹת הָרִאשׁוֹנִים הָיוּ כְּתוּבִים כָּל התושבע"פ כְּמוֹ כֵן אַחַ"כ הָיוּ כְּתוּבִים בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל, מֹשֶׁה כָּל מַה שֶׁנִּיתַּן לְאָדָם רְשׁוּת לְהַשִּׂיג בהתושבע"פ וְנִמְצָא שֶׁאֲצֶל מֹשֶׁה רַבֵּינוּ חָזַר הַכֹּל כְּמוֹ שהי' מְקוּדָּם הַשְּׁבִירָה רַק נִיתְוַסֵּיף לוֹ עי"ז עוֹד מַעֲלָה גְּדוֹלָה דְּבַתְּחִילָּה הָיוּ כְּתוּבִים בְּהַלּוּחוֹת וְאַחַ"כ נִכְתְּבוּ בּוֹ וּבְרֹאשׁוֹ וְעַיֵּין בְּעֵירוּבִין (דַּף נ"ד) אִלְמָלֵא לֹא נִשְׁתַּבְּרוּ הַלּוּחוֹת לֹא הי' תּוֹרָה מְשְׁתַּכַּחַת מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁנֶּאֱמַר חָרוּת עַל הַלּוּחוֹת דִּכְשֶׁהָיָ' מְסְתַּכְּלִים בְּהַלּוּחוֹת יָדְעוּ כָּל הַדְּבָרִים וּמַה שֶׁהָיוּ נִצְרָךְ לָהֶם בְּהַתּוֹרָה וְהַשִּׂכְחָה בְּלִימּוּד הַתּוֹרָה נִתְחַדְּשָׁה אַחַ"כ וּבְמֹשֶׁה רַבֵּינוּ חָזַר כְּמִקּוּדָּם וְכִדְאִיתָא בַּמִּדְרָשׁ רַבָּה כָּל אַרְבָּעִים יוֹם הָיָה לוֹמֵד תּוֹרָה וְשׁוֹכֵחַ וְאַחַר כָּךְ נִיתְּנָה לוֹ בְּמַתָּנָה וְזֶהוּ כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר: וְהִנֵּה כָּל אַרְבָּעִים יוֹם הִתְפַּלֵּל מֹשֶׁה רַבֵּינוּ שֶׁיִּתֵּן לָהֶם אֶת הַתּוֹרָה שֵׁנִית וְנִתְרַצָּה לוֹ הקב"ה וְאָמַר לוֹ שְׁנֵי לוּחוֹת אֲבָנִים וְעָלָה אֵלַי הָהָרָה וְאֶכְתּוֹב כו' והי' סָבוּר מֹשֶׁה לִכְתּוֹב הַכֹּל וּכְמוֹ שהי' בָּרִאשׁוֹנִים וּכְמוֹ דְּאִיתָא בַּמִּדְרָשׁ הַנַּ"ל שֶׁהִתְפַּלֵּל מֹשֶׁה עַל זֶה וְאָמַר אֶכְתּוֹב אוֹתָהּ לָהֶם שֶׁיְּהֵ' כֻּלָּהּ בִּכְתָב כְּמִקּוּדָּם וְיִזְכּוּ בֻּלָּם לְמַדְרֵגָה הָרִאשׁוֹנָה לְמֵדִים וְאֵינָם שׁוֹכְחִים וְהֵשִׁיב לוֹ הקב"ה שֶׁלֹּא יִתֵּן לָהֶם כֻּלָּהּ בִּכְתָב רַק כָּתַב לְךָ זֶה מִקְרָא אֲבָל הַמִּשְׁנָה וְהַתַּלְמוּד יִהְיוּ מֵעַתָּה בע"פ וְזֶהוּ שֶׁהִמְשִׁילוֹ חֲז"ל בְּדִבְרֵיהֶם דְּנִשְׁתַּיֵּיר קִימְעָא בַּקּוּלְמוֹס וְהֶעֱבִירוֹ עַל רֹאשׁוֹ כִּי הוּא הֵכִין עַצְמוֹ וְרָצָה.

לִכְתּוֹב הַכֹּל וְאַחַר שֶׁכָּתַב הַמִּקְרָא הִפְסִיקוֹ בְּאֶמְצַע מְבֻוָּקָּשׁוֹ וְלֹא הִנִּיחוֹ לִכְתּוֹב יוֹתֵר וְכָתְבוּ לְהַנִּשְׁאָר בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל מֹשֶׁה וְלֹא עַל הַלּוּחוֹת ומש"ה כְּמוֹ שֶׁהַלּוּחוֹת הי' זִיווֹ מַבְהִיק מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ כְּמוֹ כֵן זָכָה הוּא לְקַרְנֵי הַהוֹד כִּי נִזְדַּכֵּךְ גּוּפוֹ כְּהַלּוּחוֹת שבע' וְהָא דְּאָמַר בַּמִּדְרָשׁ נִשְׁתַּיֵּיר קִימְעָא בְּקוּלְמוֹס הוּא מִשּׁוּם דס"ל כר' אֶלְעָזָר דְּאָמַר במס' גִּיטִּין (דַּף ס') תּוֹרָה רֻבָּא בִּכְתָב וּמִיעוּטָא בע"פ יעו"ש ומש"ה אָמַר קִימְעָא וְזֶהוּ ג"כ בֵּיאוּר הַכָּתוּב כִּי קֶרֶן עוֹר פָּנָיו בְּדַבְּרוֹ אִתּוֹ דע"י שֶׁדִּיבֵּר אָתּוּ דְּהַיְינוּ התושבע"פ קֶרֶן עוֹר פָּנָיו וּכְדִבְרֵי הַמִּדְרָשׁ הַנַּ"ל וְהִנֵּה בְּהַלּוּחוֹת הַשְּׁנִיִּים נִתְחַדְּשָׁה צַעַר וִיגִיעָה גְּדוֹלָה לְהַלּוֹמְדִים חֲדָא שֶׁנִּתְחַדֵּשׁ לָהֶם שִׁכְחָה וּכְמוֹ שֶׁהֵבֵאנוּ לְעֵיל דְּאִלּוּ לֹא נִשְׁתַּבְּרוּ הַלּוּחוֹת הָיוּ לְמֵדִים וְאֵינָם שׁוֹכְחִים וְגַם הֲרֵי נִיתְוַסֵּף לָהֶם צַעַר וִיגִיעָה ע"י היצה"ר הַמְבַלְבֵּל אוֹתָם גַּם בְּעֵת לִימּוּדָם וּבָרִאשׁוֹנִים לֹא הי' יצה"ר שׁוֹלֵט בָּהֶם וּכְאָמְרָם בַּמִּדְרָשׁ כְּשֶׁאָמַר אָנֹכִי נִקְבַּע תּוֹרָה בְּלִבָּם וּכְשֶׁאָמַר לֹא יהי' לְךָ נֶעֱקַר יצה"ר מִלִּבָּם וְז"ל הַיַּלְקוּט סוֹף יְהוֹשֵׁעַ מְשֻׁנְּשְׁתַּבְּרוּ הַלּוּחוֹת נִגְזַר עֲלֵיהֶם שֶׁיִּלְמְדוּ תּוֹרָה מִתּוֹךְ הַדָּחָק וּמִתּוֹךְ טֵירוּף הַדַּעַת וּמִתּוֹךְ כָּךְ שִׁכְרוֹ כָּפוּל וּמֻבְטָח לעוה"ב שֶׁנֶּאֱמַר הִנֵּה שִׁכְרוֹ אִתּוֹ וּפְעֻלָּתוֹ לְפָנָיו דָּרֵשׁ מֵהַךְ קְרָא לְשָׁכָר כָּפוּל וּמֻבְטָח לעוה"ב וְהִנֵּה בְּמֹשֶׁה רַבֵּינוּ הֻחְזַר הַכֹּל כְּמִקּוּדָּם ועי' זָכָה לְקַרְנֵי הַהוֹד ומש"ה לֹא הָיָה שׁוֹכֵחַ לִימּוּדוֹ וא"כ לִכְאוֹרָה הי' מָקוֹם לָאוֹמֵר שֶׁיֵּאָמַר שֶׁיֶּחְסַר לוֹ הַשָּׂכָר כָּפוּל וּמְכֻוָּפָל שֶׁיִּטְלוּ שְׂאָרֵי צַדִּיקִים הַלּוֹמְדִים וְשׁוֹכְחִים וְלוֹמְדִים מִתּוֹךְ הַדָּחָק וְטֵירוּף הַדַּעַת וּבִיגִיעָה רַבָּה, וְזֶהוּ שֶׁמְּסַיֵּים הַמִּדְרָשׁ כָּל הַהוֹד שֶׁנָּטַל הַכֹּל מִמַּתַּן שָׂכָר כו' וּכְשֶׁיִּטְלוּ הַצַּדִּיקִים שְׂכָרָן לעוה"ב אוֹתוֹ שָׁעָה הוּא נוֹטֵל שְׂכָרוֹ שֶׁנֶּאֱמַר הִנֵּה שְׂכָרוֹ אֶת וּפְעֻלָּתוֹ לְפָנָיו פי' דְּיִטּוֹל הַשָּׂכָר כָּפוּל כִּשְׂאָרֵי הַצַּדִּיקִים וּמֵבִיא לְהַהֵךְ קְרָא דְּמַהַךְ קְרָא גּוּפֵי' הוּא דְּדָרְשִׁינַן דְּיִטְּלוּ שָׂכָר כָּפוּל, וְהַטַּעַם דְּמֹשֶׁה רַבֵּינוּ יִגַּע בְּאַרְבָּעִים הַיּוֹם כָּל מַה שֶׁבִּמְצִיאוּת הָאֱנוֹשִׁי לִהְיוֹת מְיֻגָּע עַצְמוֹ עַל הַתּוֹרָה וְנִמְצָא גַּם הוּא זָכָה לָהּ עַל יְדֵי יְגִיעָתוֹ וּכְבָר אָמְרוּ חֲז"ל שֶׁהַתּוֹרָה נִקְרֵאת עַל שְׁמוֹ וכמשה"כ זִכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי מְשׁוּם שֶׁנָּתַן נַפְשׁוֹ עָלֶיהָ כַּנַּ"ל שֶׁיְּגַע במס"נ הַיּוֹתֵר גְּדוֹלָה שֶׁיֵּשׁ בִּמְצִיאוּת כֹּחַ אֱנוֹשִׁי בָּעוֹלָם, ומש"ה זָכָה גַּם לְהַשָּׂכָר כָּפוּל: